L,
VI, 101.

~~Q VI 11~~

L
VI

101

PRAXIS DISPENSATIONVM APOSTOLICARVM

Ex solidissimo Romanæ Curiæ stylo, ad hoc usq; tẽpus Pontificatus S.D.N. Vrbani PP. VIII inconcusse seruato, excerpta.

Opus non modò Episcopis, Vicariis, coeterisq; personis Eccle ſiaſticis; verum etiam ipſius Romanæ Curiæ Expeditoribus, et Pragmaticis opprime profi cuũ. In cuius calce, Cãcellariæ Aplicæ Regulæ recentiores, totiusq; Orbis Ecclesiaz Prouinciale, in Curialium commoditatem, adiicuntur.

AVCTORE
PYRRHO CORRADO
À TERRANOVA

V.I.D. Proth. Apost. Maioris Ecclesiæ Neap.[ne] Canonico; in Collegiũ Officialiũ earũdem dispensationũ in ipsa Cãcellaria Aplica per Summũ Pontificẽ alias coopta= to, Rescriptorũq; sacræ Poenitẽ= tiariæ Vrbis munere, deputato.

Locupletiſsimo Indice Librorũ, Capitũ, Rerum, et sententiarũ, adiecto.

Cum Priuilegio, et Superior. licentia

10

Neapoli
Apud Francẽcum Sauium Typographũ Curiæ Archiepiscopalis
1641.
Sumptibus Stephani Monliuerii Bibliopolæ Neapolitani.

EMINENTISSIMO,

AC REVERENDISSIMO DOMINO

D. FRANCISCO

TITVLI SS. QVATVOR CORONATORVM

PRESBYTERO CARDINALI BONCOMPAGNO

Archiepiſcopo Neapolitano.

PYRRHVS CORRADVS CANONICVS ECCLESIAE Neapolitanæ S. P. D.

BIBLIOTECA NAZIONALE TORINO

DVO ſunt (Eminentiſſime Princeps) quæ potiſſimùm Scriptorum animos, ad ſua opera Magnis Principibus dicanda, plurimùm impellunt: illaq; me (vt id tecum agerem) omnino deterrebant; Mecœnatum beneuolentia, & operis Patrociniũ: quorum illa, munere, & laudibus; hoc verò ſummi nominis prænotatione conciliari putatur. Munus certè, quod offero (quantum Auctor ego ſum,) exiguũm valde eſt, ac prorſus deſpicabile; Magnitudini quidem tuæ, toto cœlo inferius; votis autem meis omnino impar. Laudum tuarum anſam neq; capto, & libens prætereo: neque enim tantam Iliadem, breui in cortice, nuclei inſtar, claudi; neq; (ſi id fieri poſſet) à Te, cui ſumma laus, laudes contemnere, probari putandum eſt: proinde (me Iudice) non Patronum, ſed vindicem compararem. Ergo diù anceps fui. At neſcio quid altius cordi meo inſederat, quod timorem hunc deſpiciebat; quin & ad oppoſitum perurgebat: Suadebat enim; Imò munus hoc, quia exiguum, non alia acies conſpicabitur, præter eam, quam ne minutiſſima qui-

dem obiecta effugere poſſunt; non remiſſiore lumine indigebit, vt aliorum oculis obijci poſſit, quàm, quo etiam athomi conſpiciuntur; Quæ pretium omne excedunt, modica ſolutione compenſantur: Laudes, quia non affers, laudum contemptori iucundior apparebis. Id quidem ita ſuaſit, vt perſuaſerit ad hoc opus tuo nomini conſecrandum. Cœterùm, vt quod meum in illo eſt, minimum, ac propè nihil ſit; quantum tamen ſapientiæ Apoſtolicarum Sanctionum contineat; quantum paſtorali tuæ ſollicitudini, qua ampliſſimo gregi inuigilas, conſentiat; quanto ex animi candore prodeat, totum ſine fuco offerentis, perſpicaciſſima iudicij tui acies percipiet: ac, vt alij quoque percipiant, clariſſimus Humanitatis tuæ ſplendor efficiet. Vnum oro, vt apud Te addictiſſimi animi mei ſit monimentum. Vale.

AVCTORIS PROOEMIVM

De operis fine, materia, methodo, vſu.

MIraberis fortaſſe (Amice Lector) ad quid, tanta librorum copia, noſtro hoc tempore, exuberante, ego quoquè noctuas (vt aiunt) Athenas perferre conſtituerim; vt ergo iuſtiſſimæ admirationi reſpondeam, omnem conſilij mei rationem, in hoc opere edendo, aperiam. Et quidem, vt ab illius vtilitate, ac neceſſitate ſumatur exordium, quot, & quàm grauia incommoda vniuerſæ Reipub. Chriſtianæ, ex Apoſtolicarum gratiarum ſubreptione proueniant, is duntaxat ignoret, qui animum non aduertit, quàm ſæpè accidat, vt ex falſa aſſertione, aut narratorum non plena verificatione, aut exponendorum ſubſtantialium ignoratione, aut etiam obtentæ gratiæ non recta exequutione, modò vota (præſertim) non ſoluantur, modò cenſuræ non abſoluantur, modò irregulares promoueantur, modò bona Eccleſiæ dilapidentur, modò (quod cogitatu horribile, dictuquè lacrymabile eſt) ipſa etiam matrimonia, irrita ineantur; innumeræquè gratiæ, quarum vſus is eſſe debuerat, vt animarum ſalus, quę antea periclitabatur, in tuto collocaretur, in earundem certiorem perniciem, ex impetrantium, aut imperitia, aut vtinam non ſæpè malitia, funditus euertatur. Accedit, quod Pragmaticorum quandoquè auaritia in Diſpẽſationibus Apoſtolicis impetrandis, cauſas commentitias Summo Pontifici proponendas effingit: quo fit, vt Conſtitutiones Apoſtolicæ, eludantur, gratiæ ſubripiantur, partium pecuniæ dolo extorqueantur, conſcientiæ deniquè inextricabilibus laqueis irretiantur; proindè hominum, Dei, naturæ ipſius iura ſoluantur. Sanè, vniuerſas animi vires eò conieci, vt quicquid in Romana Curia, officio fungens; libros reuoluens, negotia pertractans, peritioreſquè conſulens, pluribus annis, non oſcitanter accepi; id demum vtilitatis peperiſſet, vt nimirum, tantam, quoad fieri poſſet, auerteret calamitatem. Cœterùm, quantum operæ ad hanc rem contulerim, tùm materia, quam aggredior, tùm ordo procedendi, tùm demum doctrinæ vſus aperiet. Materia eſt, Praxis Diſpenſationum Apoſtolicarum. Praxis (inquam) ideſt modus, qui in illis ritè, rectequè, tùm à partibus ipſis, ſiuè Pragmaticis, alijſquè Curialibus, impetrandis, tùm à Iudicibus ad id delegatis, exequendis, ſeruandus eſt. Complectitur autem omnes Diſpenſationes, quæ ab ipſa Romana Curia noſcuntur emanare; beneficialibus tamen Diſpenſationibus, alijſquè quibuſdam, illis affinibus, exceptis; de quibus, in mea Practica Beneficiaria propediem (Deo dante) imprimenda, opportunioribus locis, fuſius pertracto: quod ſi quid aliud ſupererit, quod ad huiuſmodi Praxis integritatem fortaſsè deſideretur, illud, in meis ampliſsimis additionibus ad Hieronymum Paulum, celeberrimum Cancellariæ Apoſtolicæ Vicecorrectorem, ſuo tempore prælo etiam dandis, ſupplere curabo. Methodus ea eſt, vt primùm, aliqua generalia ad doctrinæ integritatem, ac iura, quæ, ſecundum materiam, ex cauſa, relaxari petuntur, præmittantur: deinde, ad praxim deſcendendo, formulæ, tùm ſupplicationum Summo Pontifici porrigendarum, tùm, vbi neceſsitas poſtulauerit, earum, quæ deſuper expediri ſolent, litterarum Apoſtolicarum, ad Romanæ Curiæ ſtyli præſcriptum, proponantur; illæ quidem iuxtà moderna tempora vſu receptæ, ac ab omni prorſus labe, & ſuperfluitate purgatæ; quibus, velut exemplis, in ſua quiſquè, vel alterius re, cautè gerenda, vti poterit: deniquè, tàm ſupplicationum, quàm litterarum earundem, grauioris momenti particulæ, aſſertiones, petitiones, cauſæ, clauſulæ omnes, etiam reſtrictiuæ, ſeù limitatiuæ, ac modificatiuæ, ita expenduntur; vt ex ijs non ſolùm impetrandi, ac concedendi modus, item quid à Iudicibus Commiſſarijs, in gratiarum exequutione ſeruandũ ſit; ſed etiam, quàm mirè praxis cum cõmuni iure conueniat, ac inuicem firmentur, innoteſcat: propterea enim textus,

ad

ad id, Doctoreſquè congeſſi. Porrò, vt ea, qua par eſt, fide, quæ profero, accipian-
tur, omnes monitos eſſe volo, Praxim hanc, Romanæ Curiæ ſtylo inconcuſſo, Sa-
crorum Canonum, Conciliorum, aliarumquè Conſtitutionum Apoſtolicarum
Sanctionibus, Congregationis Sacri Tridentini Concilij Declarationibus, Sacræ
Rotę Romanæ Deciſionibus, Claſſicorum authorum ſolidiſſimis doctrinis, peri-
tiſſimorum deniquè virorum obſeruationibus, ac reſponſis munitam, ornatamq;
prodire; quibus, & ſtudioſi ipſius Curiæ Tyrones (quos potiſſimùm alloqui
profiteor) rem (vt aiunt) per cauſam addiſcere; petitiores verò, eorum, quæ verè
ſciunt, aliqualem idæam in hoc opere contemplari non dedignentur. Id, quod fi-
dentius aſsero, tùm quod varias doctrinas à quamplurimis inſignis notæ Scripto-
ribus, alia occaſione ferente, allatas, ad rem hanc firmandam comparaui, tùm
verò, & eò amplius, quod ea, quæ diutina Romanæ Curiæ experientia didi-
ci, profero in medium. Vt verò omnia mea, vnde potiſſimùm accepi, eò refe-
ram, non eſt ſilentio prætereundum, quod inter omnes Doctores, quos Magiſtros
agnoſco, non poſtremas retinet partes dulciſſimæ memoriæ Fabius Corradus
genitor meus, Iureconſultus, ſuo tempore celeberrimus: is enim non com-
munibus tantùm adiumentis, quod omnes parentes ſolent, qui filios Mineruę
dederunt; ſed peculiaribus ſtimulis, me à teneris annis, ſemper vrgebat optimo
applicationis exemplo, prout tot ſua MM. SS. teſtantur; quibus, tum in Salerni-
tanæ Ciuitatis Auditoratus; quod munus iteratò obiuit, tùm in repetitis Iudicis,
& Gubernatoris apud Roſſanenſem, tunc Regiam Ciuitatem inclytam, officijs;
tùm deniq; in ſupremo onere Auditoris generalis, ad quod à Nicolao Bernardino
Sanſeuerino, tunc Biſignanenſiū Principe, ſeù mauis (vt ita dicā) Regulo, vocatus
fuit, ita ſe cōparauit, vt nō minori vitæ integritate, quàm doctrinis eximijs, & præ-
ſentibus ius diceret, & poſteris ad ius dicendū, ſcribendumq; pararet iter. Vtinam
tanti parentis veſtigia perſequi liceat. Quoniam verò, de ſtylo Romanæ Curiæ
memini, cui in primis hęc mea Praxis niti profitetur, illud aduertendum occurrit,
quod quamuis ſtylus prædictus, tàm varius quotidie appareat, vt proinde, modò
album, modò nigrum appellauerint Felin. in c. Rodulphus, num. 22. de reſcript.
& Caſſad. deciſ. 7. num. 4. eod. tit. ex eo quod ad Summorum Pontificum mutatio-
nem, mutatur; qui pro temporum varietate, etiam ad Prædeceſſorum ſuorum
ſtatuta mutanda, non tamen ex leui cauſa, ſe pronos exhibere videntur; modò enim
obſoleta innouant, modò vigentia eneruant, modò ex parte, modò in totum im-
mutant, aut etiam noua condunt, prout notauit Io. Andr. in cap. 1. de elect.
(quod præſertim in Diſpenſationibus obſeruatum extitit; quarum ſcripturæ, ſub
diuerſis formulis comperiuntur emanaſſe, iuxtà caſuum, & occurrentium ma-
teriarum varietatem, vt propterea certa regula, certaquè doctrina de illo tradi non
poſſe videatur) non tamen ab huius operis lectione te conuenit abſtinere: polli-
ceor etenim hanc, quæ hic proponitur, Praxim, circa ea potiſſimùm verſari, quæ
ſemper ſtabilia manent, ac firma; nec præſertim per ipſorum Summorum Pontifi-
cum ſucceſſiones, ſubſtantialem admittunt variationem. Huius deniquè operis
vſus is eſſe poterit pro Tyronibus ſupradictis, vt qui Diſpenſationum earundem
impetrationes moliūtur, ſupplicationes, inſtar eius, quę ſibi proponitur concipiant:
quod ſi materiam, quam animo obuerſant, ipſiſsimis terminis in hac Praxi, veluti
in ſpeculo non conſpicient, nouerint ſe paucis tantommodò immutatis, illam
reperturos: Enimuerò, ne hoc opus in incommodum volumen excreſceret, quam-
uis accuratiſsimè omnes formulas deſcripſerim, ab ijs tamen, quæ ad aliquas, vel
ut, ſpecies ad genus, vel vt ſimile ad conſimile reuocari poſſunt, meritò abſtinui;
ea duntaxat adnotando, quæ illi propria ſunt: in reliquis verò, quæ cum cœteris
habent communia, ad illas eos remitto; quippè, ſi modicam adhibuerint indu-
ſtriam, optato fine potientur, ac ſi extenſę omnes formulę fuiſſent. Atquè hæc cer-
tè fuit, vt ingenuè fatear, mei cōſilij ratio, Lector beneuole. Si opus placuerit, pro-
ba, conſilium certè non deſpicies. Vale.

IN-

tularia pro Regularibus.
C A P. I.

Praxis Diſpenſationis, ſeù retentionis beneficiorum, & penſionum pro Clericis Societatis Ieſu.
C A P. II.

Praxis Diſpenſationis in collatione beneficij, per Commendam.
C A P. III.

Praxis Clauſularum eiuſdem Commendę.
C A P. IV.

LIBER SEPTIMVS

Praxis Diſpenſationis ſuper matrimonijs contrahendis in gradibus prohibitis.

Praxis Impedimentorum ad matrimonium contrahendum.
C A P. I.

Praxis Cauſarum Diſpenſationum matrimonialium ſine copula.
C A P. II.

Praxis Cauſarum Diſpenſationum matrimonialium cum copula.
C A P. III.

Praxis impetrationis, & Commiſſionis earundem Diſpenſationum.
C A P. IV.

Praxis Narratiuę Litterarum Diſpenſationis matrimonialis cum cauſa, & ſine copula.
C A P. V.

Praxis Diſpoſitiua earundem Litterarum &c.
C A P. VI.

Praxis Derogationis obſtantium earundem Litterarum, cum ſequentibus &c.
C A P. VII.

LIBER OCTAVVS

Praxis Diſpenſationum matrimonialium cum copula ſcienter, & ignoranter; necnon de ſcienter, & ignoranter contracto.

Praxis Diſpenſationum matrimonialium cum copula ſcienter.
C A P. I.

Praxis ſequitur Narratiua earundem Diſpenſationum.
C A P. II.

Praxis Diſpenſationum matrimonialium de ſcienter contracto.
C A P. III.

Praxis Diſpenſationum matrimonialium de ignoranter contracto.
C A P. IIII.

Praxis Diſpenſationis matrimonialis cum copula in forma pauperum.
C A P. V.

Praxis imponendi à Delegato pęnitentiam in Litteris eiuſdem diſpenſationis iniunctam.
C A P. VI.

Praxis Diſpenſationis matrimonialis ſuper impedimento Publicę honeſtatis Iuſtitię.
C A P. VII.

Praxis Diſpenſationis matrimonialis ſuper impedimento Cognationis ſpiritualis, ſiuè Compaternitatis.
C A P. VIII.

Praxis Diſpenſationis matrimonialis ſuper impedimento Criminis.
C A P. IX.

Praxis Diſpenſationis matrimonialis ſuper impedimento Voti.
C A P. X.

LIBER NONVS.

Praxis Diſpenſationis ſuper alienatione bonorum Eccleſiaſticorum in forma, Si in euidentem &c.

Praxis Prohibitionum alienandi bona Eccleſiaſtica.
C A P. I.

Praxis ſupplicationis, ſi in euidentem &c.
C A P. II.

Praxis Primę partis Narratiuę Litterarum in forma, ſi in euidentem &c.
C A P. III.

Praxis Secundę partis Narratiuę earundem Litterarum, ſi in euidentem &c.
C A P. IIII.

Pra-

Praxis Diſpoſitiuę earundem Litterarum, ſi in euidentem &c.
C A P. V.
Praxis ſuppletionis defectuum in eiſdem Litteris, ſi in euidentem &c.
C A P. VI.
Praxis Derogationis obſtantium in eiſdem Litteris, ſi in euidentem &c.
C A P. VII.
Praxis Decretorum Papa in eiſdem Litteris, ſi in euidentem &c.
C A P. VIII.
Praxis Venditionis in euidentem &c.
C A P. IX.
Praxis Permutationis in euidentem &c.
C A P. X.
Praxis Decreti pro Exequtione Litterarum in forma ſi in euidentem &c.
C A P. XI.

LIBER DECIMVS.
Praxis Diſpenſationis, ſiuè licentiæ teſtandi de Redditibus Eccleſiaſticis pro perſonis à iure prohibitis.

Praxis Probibitionis teſtandi de Redditibus Eccleſiaſticis.
C A P. I.
Praxis Licentia teſtandi de Redditibus Eccleſiaſticis pro Cardinale.
C A P. II.
Praxis Clauſularum Licentia teſtandi de Redditibus Eccleſiaſticis.
C A P. III.
Praxis Licentię teſtandi pro Archiepiſcopis, & Epiſcopis &c.
C A P. IIII.
Praxis Regiſtrandi in Camera, Litteras Apoſtolicas.
C A P. V.

Regulę, Ordinationes, & Conſtitutiones Cancellarię Apoſtolicę S. D. N. Vrbani Papa VIII.
Prouinciale Eccleſiarum Vniuerſi Orbis.

Vidimus præſentem librum, præticulatum, Praxis diſpenſationum Apoſtolicarum à Domino Canonico Pyrrho Corrado compoſitum, & ad communem ſtudioſorum vtilitatem, cenſemus illum typis mandari poſſe; ſi ita videbitur Perilluſtri, & Reuerendiſſimo Domino Generali Vicario. Dat. Neapoli, die 29. Iunij 1638.

Alexander Ruſſus Can. dep.
Paulus Squillante Can. dep.

IMPRIMATVR, Alexander Lucianus Vic. Gen.

Illuſtriſſime, & Excellentiſſime Domine.

Iuſſu Veſtræ Excellentiæ percunctatus ſum, maiori, qua potui attentione Vtiliſſimam Praxim Diſpenſationum Apoſtolicarum, ſummo ſtudio, & labore peractam à Perilluſtri, & Admodum R. Domino Pyrrho Corrado Iuris vtriuſque Peritiſſimo, ac benemerito Canonico Cathedralis Eccleſiæ Neapolitanæ; adeo quod, cum in illius perſcrutatione nil aduerſari comperiatur iuri publico, neq; bonis moribus, fateor eam eſſe non exigua commendatione dignam pro Reipublicę commodo, iuriſquè profeſſorum vtilitate, & præſertim in foro Apoſtolico verſantium facilitate: iuſtiſſimèq; cenſeo quamprimum illam typis dari poſſe, ſuggerente quoq; Veſtrę Excellentiæ aſſeuſu, cui in omnibus cum debita reuerentia me ſubmitto, & precor longæuos annos feliciſſimos, Vale, ex Aedibus Noſtris. Neap. die 8. menſis Octobris 1638.

Addictiſſimus ſeruulus Veſtræ Excellentiæ

Ioannes Baptiſta de Thoro I.C. Neap.

Viſa ſupraſcripta relatione IMPRIMATVR

Tapia Regens. Brancia Regens. Caſanate Regens.

Prouiſum per Suam Excellentiam Neap. die 8. Nouembris 1638. Tagliauia.

INDEX

LIBRORVM, ET CAPITVM

PRAXIS DISPENSATIONVM APOSTOLICARVM.

LIBER PRIMVS.

De Diſpenſatione in genere.

De Definitione Diſpenſationis.
C A P. I.
De Origine Diſpenſationis.
C A P. II.
De Diuiſione Diſpenſationis.
C A P. III.
An in Diſpenſatione requiratur verbum, Diſpenſamus.
C A P. IIII.
An Diſpenſatio ſit amplianda, vel reſtringenda.
C A P. V.
An Diſpenſatio ſine litteris ſuffragetur.
C A P. VI.

LIBER SECVNDVS.

Praxis Diſpenſationis ſuper Irregularitate proueniente ex defectu Sacramenti, Bigamię, videlicet, & reiteratione baptiſmi.

Praxis Diſpenſationis ſuper Bigamia.
C A P. I.
Praxis Clauſularum primæ partis ſupplicationis Diſpenſationis ſuper Bigamia.
C A P. II.
Praxis Clauſularum ſecundæ partis eiuſdem ſupplicationis.
C A P. III.
Praxis Litterarum Diſpenſationis ſuper eadem Bigamia.
C A P. IIII.
Praxis Narratiuę earundem Litterarum.
C A P. V.
Praxis primæ partis Diſpoſitiuæ earundem Litterarum.
C A P. VI.
Praxis ſecundę partis Diſpoſitiuæ earundem Litterarum.
C A P. VII.
Praxis Expeditionis earundem Litterarũ.
C A P. VIII.
Praxis Diſpenſationis cum reiterantibus Baptiſma.
C A P. IX.

LIBER TERTIVS.

Praxis Diſpenſationis ſuper Irregularitate proueniente ex defectu Corporis, & animæ.

Praxis Diſpenſationis cum Illegitimis, ad ordines, & beneficia.
C A P. I.
Praxis Diſpenſationis cum Expoſitis, ad ordines, & beneficia.
C A P. II.
Praxis, Legitimationis, quoad honores, & ſucceſſiones.
C A P. III.
Praxis Diſpenſationis ad ordines, & beneficia cum filijs hæreticorum.
C A P. IIII.
Praxis Diſpenſationis cum Illegitimis Regularibus.
C A P. V.
Praxis Diſpẽſationis cum corpore vitiatis.
C A P. VI.
Praxis Diſpenſationis ad ordines, & beneficia cum Neophytis.
C A P. VII.
Praxis Diſpenſationis ſuper defectu libertatis.
C A P. VIII.

LIBER QVARTVS.

Praxis Diſpenſationis ſuper Irregularitate proueniente ex defectu ætatis,& temporis.

Praxis Diſpenſationis ſuper defectu ætatis ad ordines,& beneficia.
CAP. I.
Praxis eadem ſequitur.
CAP. II.
Praxis Diſpenſationis ſuper defectu ætatis, ad matrimonium requiſitę.
CAP. III.
Praxis Diſpenſationis, ſeù Indulti de promouendo extrà tempora.
CAP. IIII.
Praxis Diſpenſationis, ſeù Indulti de promouendo in temporibus,& intra annum.
CAP V.
Praxis ſequitur Clauſularum eiuſdem.
CAP. VI.
Praxis Decretorum eiuſdem.
CAP. VII.
Praxis Diſpenſationis cum malè promotis extrà tempora.
CAP. VIII.
Praxis Diſpenſationis cum malè promotis ante ætatem.
CAP. IX.
Praxis Diſpenſationis cum malè promotis ſinè litteris Dimiſſorialibus.
CAP. X.
Praxis Diſpenſationis cum malè promotis ſinè titulo, ad ordines.
CAP. XI.
Praxis Diſpenſationis cum promotis per ſaltum.
CAP. XII.

LIBER QVINTVS

Praxis Diſpenſationis ſuper irregularitate proueniente ex homicidio.

Praxis Diſpenſationis ſuper irregularitate ex delicto homicidij.
CAP. I.
Praxis Diſpenſationis ſuper defectu lenitatis perfectæ.
CAP. II.
Praxis Diſpenſationis cum exercentibus artem medicinę.
CAP. III.
Praxis Diſpenſationis, ſeù Indulti patrocinandi in cauſis ciuilibus pro Presbyteris.
CAP. IIII.
Praxis Diſpenſationis ad ſtudendum iuri ciuili pro Presbyteris.
CAP. V.
Praxis Diſpenſationis ſuper reſidentia,& de percipiendis fructibus, pro Canonicis.
CAP. VI.
Praxis Diſpenſationis ſuper reſidentia pro Curatis.
CAP. VII.
Praxis Diſpenſationis ſuper reſidentia pro Epiſcopis.
CAP. VIII.
Praxis Diſpenſationis cum ſimoniacis ſimonia reali.
CAP. IX.
Praxis Diſpenſationis cum Confidentiarijs
CAP. X.
Praxis Diſpenſationis cum ſimoniacis, & Confidentiarijs occultis.
CAP. XI.
Praxis Formulę Abſolutionis,& Diſpenſationis pro ſimoniacis.
CAP. XII.
Praxis Diſpenſationis cum Apoſtatis.
CAP. XIII.
Praxis Diſpenſationis cum Eiectis à Religione.
CAP. XIV.
Praxis Diſpenſationis, ſiuè licentia pro Mulieribus ad egrediendum, & ingrediendum Monaſteria monialium.
CAP. XV.

LIBER SEXTVS.

Praxis Diſpenſationis ad beneficia ſæcularia pro Regularibus, & è contra.

Praxis Diſpenſationis ad beneficia ſæcula-

PRAXIS DISPENSATIONVM APOSTOLICARVM

Auctore

PYRRHO CORRADO A TERRA NOVA V. I. D.
Prothonotario Apoſtolico, & Canonico Maioris Eccleſiæ Neapolitanæ,

LIBER PRIMVS.

De Diſpenſatione in genere.

SVMMARIVM.

1 *Ordo in ſcripturis eſt neceſſarius.*
2 *Definitio rei naturam demonſtrat.*
3 *Diſpenſatio quid ſit.*
4 *Illicitum ſit ex diſpenſatione licitum.*
5 *Diſpenſatio, & legitimatio in quo differant.*
6 *Cauſa requiritur in diſpenſatione.*
7 *Nec intelligitur, niſi exprimatur.*
8 *Diſpenſatus ſine cauſa, non eſt tutus quo ad Deum.*
9 *Secus verò in foro exteriori.*
10 *Cauſa in qualibet re conſideratur, & ſiuè finalis, ſiuè impulſiua falſitas vitiat diſpenſationem eod. num. in fin.*
11 *Sine ea vix, aut rarò diſpenſatur.*
12 *Cauſa de Stylo Curiæ recepta ad diſpenſandum, quæ*

De Definitione Diſpenſationis,

CAPVT I.

EAM maiores noſtri probauere conſuétudinem, vt dum lōgiori ſermone aliquid pertractandum ſuſciperent, ante omnia ex Ciceronis præcepto in principio de Officijs ſtatuerent omnem eorum institutionem à definitione debere proficiſci; vt ſciatur quid ſit id, de quo diſputatur; ordo
1 enim in omni ſcriptionis genere neceſſarius eſt, vt notauit *Bald. in proœm ff. in principio*; ſcire enim quid facias, & quo ordine facias, ignorare, perfectę non eſt cognitionis Id quidem nobis ſeruandum omnino propoſuimus. Cum enim definitio rei
2 naturam, vim, atque poteſtatem demonſtret, vt ex *Philoſ. 7. metaph. & per Boetium,*

quem

quem refert *Areurſ. in l. omnis definitio, de regul.iur.* & patetè *in l.1.ff.de inſt.& iur.& idem in §.His igitur generaliter cognitis, inſtit. eod tit.* profectò diſpicere non poterimus quid ſimus pertractaturi, niſi prius ab ipſa diſpenſationis definitione in genere exordium ſumpſerimus.

3 Diſpenſatio igitur latiſſimè ſumpta, nil aliud eſt, quàm iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem, ac dignitatem, *Syl.in verb. diſpenſatio q.1.Couar.de ſponſ.c.6.§.9. nu.1.* At in re noſtra, verbum diſpenſare, accipitur pro eximere, ſeù ſoluere à vinculo legis; & ob id diſpenſatio hęc à DD. definitur, quod ſit iuris communis relaxatio, facta cum cauſa iuſta, & rationabili ab eo, qui ius habet diſpenſandi, *Abb. in cap. fraternitatis, de ſchiſmat. Angel. Tabien. & Armil. in verbo diſpenſatio, gloſ. in cap. requiritis, 1. q. 7.* Secundum verò *Hoſt.* diſpenſatio eſt rigoris iuris, per eum ad quem ſpectat, miſericors, canonicè facta relaxatio: quæ quidem definitio videtur etiam deſumpta *ex d. c. requiritis, Bald.* etiam *in addit. ad Specul.* ait, diſpēſationem eſſe rigoris mitigationem, vel pœnalitatis moderationem, per habētem authoritatem, factam, ſuadente publica vtilitate, vel alia rationabili æquitate, quam lex ciuilis indulgentiam appellauit.

4 Et dicitur *iuris communis relaxatio*, quia de iure illicitum fit ex diſpenſatione, licitum; & hic eſt propriè effectus diſpenſationis; nam, vt dixit *Innoc. in c. paſtoralis, de cauſ. poſſ. & prop.* facit impoſſibile, poſſibile; quia diſpenſatus reſtituitur in integrum, & redditur aptus, & legitimus ad ea, ſuper quibus fuit diſpenſatus; ſicut erat ante incurſum impedimentum, *c. ex diligenti, de ſimon. & c. ſi quem pœnituerit, 12. q. 3.* Vnde quotieſcunque caſus eſt poſſibilis, & licitus; non dicitur fieri diſpenſatio, ſed potius iuſtitia, *Oldrad. conſ. 203.*

Sed hic notanda ſunt illa verba *Innoc.* nimirum, *ad eà ſuper quibus &c.* propter id etenim, diſcrimen conſtituitur inter di-
5 ſpenſationem, & legitimationem; quādoquidem illa tanquam arida, & odioſa, vt infra dicitur, tantum valet, quantum ſonat: per eam namque tollitur impedimentum, ſeù defectus quoad quid; veluti, cum exempli gratia, illegitimus diſpenſatur ſuper defectu natalium, vel in certo alio caſu, vltra quem remanet illegitimus. Iſta verò eſt fauorabilis, & ampla, per quam omnis macula tollitur, ac quis natalibus, & ingenuitati, ac ad omnes effectus plenè reſtituitur; quatenus illa fiat ab habente hanc plenam poteſtatem, *Ludouiſ. dec. 353. nu. 14.* & ſimpliciter habet omnia iura, quæ habent qui ab initio legitimi nati ſunt, *Auth. quib. mod. natur. eff. ſui, §. ſanciendum, Gamb. de auth. leg. lib 7. nu. 208.*

6 Dicitur, *cum cauſa*, quia illa ſemper requiritur in diſpenſatione; nam ſi non adſit, certum eſt, peccare Prelatum ita diſpēſando, & data facultas diſpenſandi, intelligitur, ſi adſit legitima, & rationabilis cauſa, ac propterea, etiam Princeps diſpenſando ſine cauſa, maximè vbi adſunt ſcandalum, & damnum tertij, non dicitur prudens, & fidelis diſpenſator: non prudens, quia ſine ratione diſpenſat, neque fidelis, quia minus conuenienter vtitur ſua poteſtate, vnde dicitur *Luc. 12. quis putas eſt fidelis diſpenſator, & prudens, &c.*

Decreto inſuper *Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 2.* cauetur, quod diſpenſationes concedantur ex veris, & rationabilibus cauſis, *& ſeſſ. 24. cap. 6. in fin.* nè Papa diſpenſet in Secundo gradu, niſi inter magnos Principes, & ex publica cauſa, *& ſeſſ. 25. cap. 13. ibi, cum ijs ex cauſa viſum fuerit diſpenſare.*

7 Ad hæc id. *Oldrad. conſ. 315. nu. 2.* ait, quod nunquàm cauſa ſubintelligitur, niſi exprimatur; ac propterea, illa non expreſſa, redditur nulla diſpenſatio; Vnde ſic diſpenſa-
8 tus non erit tutus quoad Deum, *Abb. in c. quam in Eccleſiarum, de conſtit.* immò peccaret toties, quoties vteretur dicta diſpenſatione; ſicut peccaret, ſi contraueniret legi, ſuper qua obtinuit diſpenſationem, quia cum diſpenſatio prædicta ſit nulla, nihil ei prodeſt, nec eum excuſat quoad Deum, *Valer. in tract. de differ. vtr. iur. verbo diſpenſatio differ. 1.*

9 Secus tamen eſſet in foro exteriori, in quo huiuſmodi diſpenſatio excuſat; quia taliter diſpenſatus non poterit accuſari, vel puniri, ſi contraueniat legi, virtute dictæ diſpenſationis, quæ aliàs nulla eſt, vt *per gloſ. in cap. non eſt, verbo, adimplere, de vot. Innoc. in c. fin. de renunc.* vbi loquens de abſolutione à iuramento, facta ſine cauſa legitima, ait illam non valere.

10 Cum verò cauſa in qualibet re ſit in primis conſideranda, *vt per Menoch. de præſumpt. lib. 5. c. 17. nu. 2.* id potiſſimum locum ſibi vendicare dignoſcitur in reſcriptis diſpenſationum; circa quas operatur, vt faciat recedere à regulis iuris, *l. ſi hominem, ff. mand. Dec. in c. cum ſit Romana, nu. 13. de appell.* dummodo illa per tria requiſita reddatur iuſta, & honeſta; ſcilicet, quod ſecundum æquitatem ſit licita, conueniens honeſtati, & expediens ſecūdum vtilitatem, *id. Menoch. conſ. 75. nu. 35. lib. 1.* Et licèt ſecundum varios effectus, poſſit ipſa cauſa diuerſimodè capi, iuxta tamen propoſitam materiam ſufficit illā

dupli-

dupliciter conſiderare, finalem, ſcilicet, & impulſiuam. Finalem eam dicimus, quæ eſt ipſius Principis diſpoſitionis inductiua, *vt per Rom. conſ. 182. nu. 6. verſ. ad quod oſtendendum*, relatum *per Lotter. de re benef. lib. 2. q. 36. nu. 4.* ſcilicet, quæ in toto, & funditus mouet animum diſponentis, qui aliàs non eſſet ita diſpoſiturus; aut illa nõ allegata, petitam gratiam denegaret: vnde magis attenditur cauſa finalis, quæ eſt cauſa cauſarum, quam cauſa impulſiua. Ipſa verò cauſa impulſiua eſt, quæ non eſt propriè cauſa; ſed quoddam motiuum ad magis adiuuandũ animum concedẽtis ad concedendum, *vt ait Bald. in l. 1. col. 2. C. de falſ. cau. Iaſ. in l. cum quid, col. fin. ff. ſi cer. pet. Felin. in c. poſtulaſti, de reſcrip.* & tunc talis etiam dicitur, quando ipſe Princeps gratiam quidem concederet, non tamen ita de facili; cùm illa ſimpliciter occaſionem præſtet, *Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 21. nu. 8. id. Lotter. lib. 1. q. 45. n. 46.* Notandum verò eſt, quod in materia diſpenſationis, nõ ſolùm falſitas cauſæ finalis, verùm etiam impulſiuæ reddit gratiam ipſo iure nullã, *Oldrad. conſ. 256. verſ. primum videtur*, & ſequitur *Dec. in c. cum, ceſſante de appell.* etiã ſi ſine dolo facta eſſet, & ita fuiſſe tentum coram Oradino, in vna Pientin. Parochialis de Monticello, ait *Caputaq. deciſ. 274. num. 9. par. 3.*

11 Eſt igitur cauſa huiuſmodi adeo neceſſaria, vt ſine illa vix, aut rarò diſpenſetur. Propterea videndum erit, quænam ſint iuſtæ cauſæ de ſtylo Romanæ Curiæ receptæ, & ad praxim deductæ, quibus Summus Pontifex frequenter, & in dies vti conſueuit; nam licèt ex quamplurimæ ſint, quæ non ita facilè numerari poſſent, ac propterea diſpenſantis arbitrio committantur, *vt per d. Gamb. lib. 10. num. 176. verſ. decimo quarto*; nihilominus, quę in ipſa notoria praxi receptæ ſunt, enumerantur, vt infra.

12 Prima igitur cauſa eſt perſonæ, cuius merita ſatis iuuant ad impetrandã diſpenſationem, *c. innotuit in fin. de elect.* & circa ſublimes, & litteratas perſonas *c. de multa, de preb.*

Secunda cauſa eſt neceſſitatis, cũ videlicet, Eccleſia indiget miniſtro, & nullus alius reperitur idoneus *c. neceſſaria 1. q. 7.*

Tertia cauſa eſt loci, cuius ratione aliquid conceditur, quod aliàs non concederetur, de quo eſt *tex. in c. ad audientiam. 1. de eccleſ. ædif.* vbi notatur quod ob loci diſtantiam, poteſt conſtrui noua Eccleſia in alterius Parochiæ, etiam in illius præiudicium; quia difficultas aliquid permittit, quod aliàs prohibetur, *c. cum longè, diſt. 65. ſiſi longius, ff. de iudic.*

Quarta cauſa eſt temporis, *vt in c. quidã 25. q. 3.* vbi cum Anglici eſſent ad fidem nouiter conuerſi, cum eiſdem, vt matrimonium in quarto gradu contrahere poſſent, diſpenſatum extitit *d. c. neceſſaria.*

Quinta cauſa eſt Vtilitas Eccleſiæ, *d. c. neceſſaria.* Verùm vtilitas, & neceſſitas in materia diſpenſationis aliquando æquiparantur, *ad not. in c. poſt tranſlationem, de renunt. & in c. 1. de reb. Eccleſ. non alien.*

Sexta cauſa eſt ætatis, cuius ratione facilius diſpenſatur, *c. pœnitentes 50. diſt. & c. ſi duo 35. q. 6.* quia ſi eſt ætas infãtilis quicquid vidit, ignorat; & ideo infans non poteſt pro delicto puniri *iuxta tex. in l. infans, ff. ad l. Iuliam de ſicar* quia huic ætati nondum eſt plenum rationis iudicium, teſte *Ariſt. lib. 1. Polit. cap. vlt.*

Septima cauſa eſt ſcandalum, quod iuſtam cauſam præbet ad diſpenſandum, *c. cum teneamur, de preb. & ol. in c. 2. de reſcrip.*

Octaua cauſa eſt maius bonum, *vt in c. quod ſcripſi, 35. q. 3. & in c. diſpenſationes 1. q. 7.*

Nona cauſa eſt futurum bonum, *vt in c. ipſa pietas, 22. q. 4.* vbi diſpenſatur cum hæreticis, vt facilius conuertantur.

Decima cauſa eſt euentus rei, veluti, cum facilius diſpenſatur in iam factis, quã in faciendis, *c. determinimus, & ibi not. 28. diſt.* ac cum proles inter conſanguineos ſuſcepta eſt, inducitur cauſa diſpenſandi, *vt in c. quia circa de conſang. & affin.*

Vndecima cauſa eſt Diſcretio, quæ poteſt exemplificari in eo, quod habetur *in c. niſi cum pridem, §. perſonæ de renunt.*

Duodecima cauſa eſt Pietas de qua habetur *in c. 1. & 2. de cler. pugn. in duel.*

Tertiadecima cauſa eſt Miſericordia; quia diſpenſatio ex miſericordia introducta eſt, *c. in ſingulis diſt. 86.*

Quartadecima cauſa eſt Religio, quæ iuſtam cauſam diſpenſandi inducit, vt habetur *in c. ſi quis Diaconus 50. diſt.* Nonnullas etiam cauſas referam *in mea praxi benef. lib. 7. cap. 2. tom. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio vnde originem duxit.*
2 *Diſpenſauit Deus cum Adam, & Eua.*
3 *Item cum Noe, & eius filijs.*
4 *Item cum Abraham, liberando eos à Chaldeis, & cum Iacob.*
5 *Necnon cum humano genere.*
6 *Omnis Dei actio noſtra eſt inſtructio.*
7 *Diſpenſatio ad quid fuit inuenta.*

De origine Diſpenſationis.

CAPVT II.

1 QVo verò ad diſpenſationis originẽ, nulli dubium eſt, eam exordium
ſumpſiſſe à Deo Optimo Maximo
bonorum omnium diſpẽſatore, qui ex ſo-
la miſericordia creauit vniuerſa, eaque
homini ſubiecit, *§. in pecudum. inſtit. de re-
rum diuiſ.* & iuxta illud *Pſal. 8. Omnia ſu
biecisti ſub pedibus eius*; dum eius creaturã
tot, tantisq; priuilegijs illuſtrauit; Vnde
etiam apud *Ouid. 1. Metamorph.*

Pronaq; cum ſpectent animalia cætera terram,
Os homini ſublime dedit, cælumq; videre
Iuſſit, & erectos ad ſydera tollere vultus.

Hoc idem aſſeruit *Cicero. de legibus. Natura cæteros animantes ad paſtum abiecit, ſolum hominem erexit, ad Cælique cognitionem, & domicilij priſtini conſpectum excitauit. Et de Amicitia, Homini datur aſcenſus ad Cælum ob mentem*; vnde *Raphael. Regius* ſuper verbis. *Pronaq; cum ſpectent, &c.* colligit, hominem fuiſſe ad imaginem Dei creatum; quia cum animalia curuæ ſint in terram, ſolus homo ore ſublimi, ad Cælumque erecto præditus eſt, vt Deum, ad cuius ſimilitudinem creatus eſt, aſſiduè contempletur, & ait *id. Cicero de officijs, Homini ſoli datum eſt loqui, quod non accidit cæteris animantibus*, ſic etiam *in l. iuſtiſſimè ff. de ædil. edict. & l. ancillarum, ff. de petit. hæred. & in Geneſ. cap. 1.* vbi admirabilia
Dei beneficia ſunt collata, neque vnquã
ab eius ſolita donorũ largitione ceſſauit,
2 diſpenſando cum Adam, & Eua diuini
præcepti tranſgreſſoribus; nam poſt pœni-
3 tentiam, eis peccatum dimiſit. *c. ſerpens, &
c. ſicut primi, diſt. 1. de pœnit.* Ex diſpenſa-
tione etiam ſaluauit Noë, & filios eius, cũ
vnus illorũ, ſcilicet Cham, eſſet reprobus,
c. quia ex ſola 24. q. 1. Sicut etiam ex diſpẽ-
4 ſatione liberauit Abraham à Chaldeis, *vt
35. q. 1. §. fin.* Ex diſpenſatione liberauit Ia-
cob de manu Eſaũ, *22. q. 2. §. fin.* Diſpenſa-
5 uit etiam Deus cum humano genere,
quando pro noſtra redemptione miſit fi-
lium ſuum, *c. in ſcripturis, 8. q. 1.* Sic igitur
mirum non eſt, ſi etiam homines cum ho-
6 minibus diſpenſant, cum omnis Dei actio
noſtra ſit inſtructio, *c. exemplum 12. q. 1.* Et
ſi Dominus eſt largus diſpenſator, non
debet famulus eſſe auarus, cum melius ſit
de miſericordia, quàm de ſeueritate redde-
re rationem, *c. alligant, 26. q. vlt.* de quibus,
& ſimilibus multa cõgerit *Specul. in princip. huius tit. ibi, Originem autem traxit, &c.*

7 Fuitq; diſpenſatio inuenta, vt eſſet pars iuſtitiæ diſtributiuæ; quia cum legiſlator faciat legem communem, omnes comprehendentem, *l. 1. ff. de leg.* & eueniant multæ cauſæ, propter quas naturalis ratio, & illa extrinſeca veritas facti nõ animaduerſa, nec conſiderata à legiſlatore, ſuadet factum illud non debere comprehendi ſub illa generali determinatione; lex voluit eſſe vnum, qui ſecundum terminos iuſtitiæ diſpenſaret aduerſus tenorem legis, & hic eſt Princeps, qui eſt viua ratio, & lex animata; vnde omnis diſpenſatio reducitur ad cauſam iuris, aliàs enim dicitur diſſipatio, *id. Gamb. d. lib. 10. num. 157.*

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio quotuplex per tot.*
2 *Principis diſſimulatio inducit diſpenſationem.*
3 *Diſpenſatio Papæ tacita, eſt minus frequens, & quare.*
4 *Epiſcopus quando cenſeatur tacitè diſpenſare.*
5 *Epiſcopus promouens indignum, punitur.*
6 *Diſſimulatio in inferioribus prælatis, non inducit diſpenſationem.*

De diuiſione Diſpenſationis.

CAPVT III.

1 VIſis definitione, & origine diſpenſationis, videamus etiam quotuplex ſit diſpenſatio. Et ſecundum terminos generales, & in praxi deductos, dicendum eſt, diſpenſationum quatuor eſſe ſpecies, Alia enim dicitur debita, Alia prohibita, Alia conceſſa, Alia permiſſa.

Debita dicitur illa, vbi multorum ſtrages iacet, & de ſcandalo timetur, *c. vt conſtitueretur, 50. diſt. gloſ. fin. in c. noli, 23. q. 1. Abb. in c. cum nobis in 10. notab. de elect. Lãbert. de iurepatr. art. 3. q. 9. p. 1. lib. 1. Mil. in repert. verb. diſpenſatio quædam.* dicitur etiã debita ratione temporis, perſonæ, pietatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ, vel vtilitatis, aut euentus rei, vt ſupra diximus, & probatur *in c. expoſuiſti, de confeſſ. præb.* vel alio modo dici poteſt debita, quæ ex legitima cauſa peti poteſt à Superiore per officium iudicis, ſi non per actionem; & ſi denegatur, poteſt haberi recurſus ad alium ſuperiorem; quia tunc non eſt mera gratia, ſed iu-

ſtitiæ

ſtitiæ executio, *gloſ. in c.exigunt 1.q.7. Archid.in d.c.vt conſtitueretur.*

Vnde infertur, quod hæc diſpenſatio nō poteſt peti aliquo iure, quia ſolùm dicitur debita in Prælato, qui tenetur occurrere, & prouidere occurrentijs Eccleſiæ ſubditorum, *d.c.vt conſtitueretur in fin. & in cap. Domino Sancto, diſt.50.* ibi, *Illos ad priſtinū ſtatum redire Canones præcipiunt, &c.* & exinde eo magis deducitur eſſe debita, quia verba Canonis id præcipiunt, & ſunt appoſita diſpoſitiuè, vt habetur *in Clem. fin. & ibi gloſ. in verbo, iubemus, de cenſ. & in c. quod præcipitur 14. q. 1.* adeo, vt, ſi ipſe Prælatus nolit diſpenſare, non euadat peccatum mortale; cum hoc verbum, *iubemus*, importet neceſſitatem, *vt not. in cap. Rainutius, de teſtam. & in Clem. vn. de reliq. & vener. ſanct.* Et ſic diſpenſatio hæc dicitur in agente tantùm, non autem in patiente, & Prælatus recuſans diſpenſare, vbi adeſt rationabilis cauſa, peccat ptopter inobedientiam, *Card. in d. Clem. §. ideoque tod. tit.*

Prohibita diſpenſatio eſt illa, quæ minimè fieri poteſt, abſque manifeſta iuris diſſipatione, vel quando iuſta cauſa diſpenſandi non adeſt, *tex. in c. tali, & c. ſi illa 2.q.7. c. innotuit, §. multa, de elect.* & hoc habet locum etiam in Papa diſpenſante ſine rationabili cauſa, vt voluit *Innoc. in cap. inquiſitioni, de ſent. excom. Io. Andr. in cap. innotuit, de iudic.* & habetur *in gloſ. in cap. requiritis, in verbo. & pleriſque 1.q.7.*

Conceſſa diſpenſatio per ſe patet, cum ſit illa, quæ vbicunque à iure conceditur, ſitque quædam commenſuratio communis ad ſingula, & eſt de iure conceſſa ob impoſſibilitatem prouidendi de omnibus particularibus; ſicut nauigantes quædam in mare proijciunt, vt alia ſalua fiant, *cap. diſpenſationes 1. q. 7.*

Permiſſa diſpenſatio eſt illa, quę etiā arbitraria appellatur, nempè vbi in iure ſit prohibitio, cuius moderatio relinquitur arbitrio Superioris, vt habetur *in c. ſi quis presbyter 50. diſt.* vel etiam quando aliquid permittitur, vt peius euitetur, *c. 2. de ſponſ.* ſicut eſt quando aliquid prohibitum toleratur ex Principis diſſimulatione, quæ potius tolerantia vocari debet aduerſus legem ſcriptam; quia idem Princeps ſciendo, & patiendo illud non obſeruari, videtur diſpenſare, ne videatur velle animas illaqueare contrauenientium, *Abb. in c. quia circa, de conſang. & affin.*

2 Hæc itaque diſſimulatio, ſeu tolerantia Principis in actu, iure prohibito, regulariter inducit diſpenſationem ad ipſius actus validitatem, *d. cap. quia circa, & ibi gloſ. & DD. & not. ibi Butr. num. 7. Abb. num. 8. & alij*, & planè per *Iaſon. in l. rem non nouam, num. 4. cum ſeqq. de iud.* Vnde omnis actus iuſtificatur propter ſcientiam, & patientiam Superiorum, *tex. in l. quod ſi, §. quia aſſidua, ff. de ædilit. edict. cap. conſtitutus. vbi Abb. nu. 6. de relig. dom. cap. niſi eſſent de præb. Tiraquell. de pœn. temp. cauſa 42. Gutier. pract. quæſt. lib. 3. pract. 29. num. 20. cum ſeq.* Sicut etiam dicimus, quod vſus ſcitus, & diù à Sede Apoſtolica toleratus, debet pro lege ſeruari, *cap. ex literis, cum ibi not. de conſt. c. quam graui, de crim. fal.*

Eſt tamen intelligendum de diſſimulatione rationabili, & in Principe, non autē in inferiore ab illo; quia inferior exercens talem actum cum ſubdito contra legem, eo caſu, quo poteſt diſpenſare, non propterea videtur diſpenſare, vt per *Innoc. in c. veniens de fil. presb.* & nos infrà dicemus. In Principe tamen aliter dicendum eſt, cum in eo non requiratur cauſæ cognitio, ſed ſola voluntas ſufficiat, *id. Innoc. in c. cum ad monaſterium, de ſtat. regul.*

Alio item modo diſtinguitur diſpenſatio, nam Alia dicitur voluntaria, Alia rationabilis non neceſſaria, Alia rationabilis, & neceſſaria.

Voluntaria eſt illa, quam ſolus Princeps concedere poteſt iuſta exiſtente cauſa, vt not. *in c. non eſt, de vot. inſtit. de iur. nat. §. ſed, & quod Principi placuit, c. cuncta per mundum, & c. principalem, 9. q. 7.*

Rationabilis non neceſſaria eſt illa, quę ſit ob meritorum prærogatiuam, quæ etiā ſoli Principi competit, veluti in duplicibus beneficijs conferendis, vt *in c. de multa, de præb. & ſimilibus.*

Rationabilis, & neceſſaria eſt illa, quæ etiam Epiſcopo competit in duplicibus, ad not. *per Hoſt. in ſum. de ætat. & qualit. §. ætas, verſ. dico ergo, & de præb. §. cui conferenda, verſ. ſed nunquid.*

Triplex etiam dicitur diſpenſatio, Alia legis, vt *in d. c. litteras*, ibi: *Permittimus ipſū ordinari in Clericum*: Alia hominis vt illa, de qua nos in pręſenti agimus, Alia mixta, quando ſcilicet lex concedit, vt homo diſpenſet, *ad tex. in d. cap. de multa de præb.*

Inſuper diſpenſatio adhuc triplex, Alia iuſtitiæ, Alia gratiæ, Alia etiam mixta.

Iuſtitiæ eſt illa, quæ dicitur debita, vt ſupra; Gratiæ eſt illa, quæ continet merum priuilegium, meramq; Principis liberalitatem: Mixta eſt illa, quæ innititur partim iuſtitiæ, partim gratiæ, & in hac mixta poteſt etiam comprehendi Principis tolerantia, *Abb. in d. cap. niſi de præb.*

Item diſpenſatio duplex eſt, Alia collatiua, Alia reſtitutiua; Collatiua eſt illa, quę

ſit quoad quid futurum; Reſtitutiua verò, quæ ſit vt ex retro, quando nimirum quis reſtituitur antiquis natalibus; quia per eã efficitur verè legitimus, *Grat.diſcept.foren. cap.496. nu. 2.*

Præterea diſpenſatio, Alia excuſabilis, Alia laudabilis, Alia fidelis; Excuſabilis eſt, quando vrget neceſſitas, quia ipſa legem non habet, & propterea tunc legis rigor infringitur, *Felin.in c.1.num.49. & 50. de conſtit. Menoch. de arbitr. Iud. lib.2. cent.2. caſu 131.num.1.* quia nulla lex, quantumuis generalis cenſetur excludere caſum vrgẽtis neceſſitatis, quæ facit licitum, quod aliàs eſſet illicitum, *Abb.in c.at ſi Clerici, §. de adulter.nu.9. de iud.* vbi plura in propoſito congerit. Laudabilis eſt illa, vbi communis prouocat vtilitas, quæ a Iure æquiparatur neceſſitati, *Innoc. in c.cum omnes, de conſt.* Fidelis eſt illa, quando in ea concurrit aliquid præmiſſorum, iuxtà dictum *Apoſt. ad Corinth.4. Hic iam quæritur inter diſpenſatorès, vt fidelis quis inueniatur;* aliàs enim non diſpenſatio, ſed diſſipatio diceretur, vt ſupra diximus, *Barboſ.de pot.Epiſ. p.1.tit.2.gloſ.15. nu.7.* vnde *Diuus Bernardus lib.3.de conſid ad Eugen.Papam III.* ſic ait, *Quid, inquis, prohibes diſpenſare? Non, ſed diſſipare: Non ſum tàm rudis, vt ignorem poſitos nos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem: Deniq; quæritur inter diſpenſatores vt fidelis quis inueniatur. Vbi neceſſitas vrget, excuſabilis diſpenſatio eſt. Vbi vtilitas prouocat, diſpenſatio laudabilis eſt, vtilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum eſt, non planè fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt.* Hæc ille.

Triplex alio modo dicitur diſpenſatio, ſcilicet Magna, Maior, & Maxima; Magna, vt illius vigore poſſint illegitimi promoueri ad ordines, etiam ſacros, & altaris miniſterium, & obtinere beneficia Eccleſiaſtica, etiam curata, necnon regulares Prælaturas, vt probatur *in c.1.c.veniens, & c.propoſuit, c.ex tranſmiſſa, & c.extirpandas, de fil.presb.* Maior, vt in paterna Eccleſia, & beneficio ſuccedant, aliquo tamen medio, *vt in d.c.tranſmiſſa, Maiol.de irregul.p. 4.tit.de fil.presb.nu.3. verſ.maior.* Maxima, vt nullo medio ad Epiſcopatum ſuccedãt, *vt in cap. ex tua eod. tit. idem Burgaſ. dict. num. 3.*

Ad hæc, diſpenſatio duplex eſt, Alia generalis, Alia particularis. Generalis eſt illa, quando aliquis generaliter diſpenſatur ad beneficia, & ſucceſſiones. Particularis verò quando diſpenſatur ad certa beneficia, vel certos ordines, *Gamb. dict. lib. 7. ante num. 233.*

Rurſus, diſpenſatio quadruplex eſt, ſcili-cet Semiplena, ad minores, *c. ſi quis hæreticus 3.q.1.* Plena, ad Sacerdotium, *c.conuenientibus 1. q.2.* Plenior, ad Epiſcopatum, *c.nos conſuetudinem, 12.diſt.* Plenilliſima, ad Primatum, omnes ordines, & dignitates, *c. ipſa pietas 23. q.4.*

Aliam etiam, & præcipuam capit diſpẽſatio diuiſionem, vt ſcilicet, Alia ſit tacita, Alia expreſſa.

Tacita eſt, quando Princeps conceſſit officium alicui inhabili, vel Papa beneficium; nam tunc videtur tacitè ſuper illius inhabilitate diſpenſare; ita communiter *DD.in l quidam conſulebat, ff.de re iud.*

Quod tamen intelligitur, quando Papa, vel Princeps ſciebat inhabilitatem illius, cum quo diſpenſauit: Secus verò, ſi ignorabat, *gloſ.in l.vniuerſis, C.de prec.Imper. offer.* quia nunquam cenſetur Princeps remittere vitium ignoratum, *cap.ſi eo tempore, de reſcript.in 6.*

3 Hodie tamen huiuſmodi tacita Papæ diſpenſatio eſt minus frequens in vſu, ob regulam Cancellariæ Apoſtolicæ, cuius verba hæc ſunt: *Item quod per quamcumq; Signaturam in quauis gratia, nullatenus diſpenſatio veniat, niſi dicta gratia totaliter effectum huiuſmodi diſpenſationis cõcernat; nec aliàs nihil conferat, aut operetur:* Et ſic licèt regulariter Princeps diſponendo ad fauorem inhabilis, data ſcientia illius inhabilitatis, cenſeatur ſecum tacitè diſpenſare, vt dictum eſt; tamen vrgente ſupradicta regula, eſt contrarium dicendum: nec attenditur propterea contraria DD.concluſio, prout ſignanter tenuit *Calder.conſ.8. de reſcript. Felin. in cap.cum inter, col.1. & 2.de except. & ibi Dec. num.29.* nam licèt aliàs fuiſſet reſolutum in caſu prædicto habere locum diſpenſationem, ſcilicet, non facta de ea mentione, vt per *Rot. in vna Salamantin.coram D.Mobedano anno 1543* cum tamen fuiſſet oppoſita dicta regula Cancellariæ, fuit receſſum.

Voluit tamen *Put. decis. 15. de diſpenſ.* quod quando Papæ eſt expreſſus defectus, ſi ille concedit gratiam, videtur diſpenſare non obſtante, quod oppoſitum ſit de ſupradicta regula; qui tamen *in fine d. decis.* dicit, quod videndum eſt, quomodo reſpõdeatur dictæ regulæ, vt per *Beltr.ad dec. Ludou.109.n.13.* Hoc autem de Papæ diſpenſatione.

4 Quo verò ad diſpenſationem Epiſcopi, ſecus dicendum eſt: ſi enim ipſe aliquem aliquod impedimentum habentem promoueat, ſuper quo poteſt diſpenſare, ſi illud ſibi innoteſcat, cenſetur ipſo facto diſpenſare, licèt de diſpenſatione ipſa nihil dixiſſet, *Hoſt.in ſum.tit.de temp.ord.n.6. Ginian.in praxi iurispatr.lib.6.c.4.nu.37.*

Verior tamen, ac tutior ſententia, cui ſatis adhæret praxis quotidiana, eſt, vt ſcientia tantùm Epiſcopi circa hoc non inducat diſpenſationem, niſi illa expreſsè concedatur; Epiſcopus enim promouendo illegitimum, non cenſetur cum eo diſpenſare; de qua quidem praxi teſtatur *Rebuff. in praxi tit. de diſpenſ. ſuper def. nat. nu. 9. verſ. Cæterum*, vbi ait, *Quod Epiſcopus ante collationem beneficij, vel tonſuræ, diſpēſet cum illegitimo, aliàs non valebit actus; nec conferendo videtur diſpenſare*, *&* allegat *DD. in c. 1. de fil. presb.*

5 Huius autem rei euidentiſſima eſt ratio, quandoquidem Epiſcopus promouens indignum, punitur, *vt in c. nihil eſt, de elect.* indeq; ſatis arguitur promouentem non diſpenſare, *vt per gloſ. in c. vn. verb. diſpenſaret, de ætat. & qualit.* quia vbicunque Canon imponit pœnam Ordinario, illi prohibere cenſetur diſpenſationem, *Abb. in c. ad abolendam, nu. 3. de fil. presb. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 48. nu. 144. qui nu. 146.* ita id intelligendum eſſe ait; vt Epiſcopus non excedat limites ſibi conceſſæ facultatis, quæ reſtricta eſt ad ordines minores, & beneficium non curatum, ſed ſimplex; non enim poteſt diſpenſare ad beneficium, cui annexus eſt ſacer ordo; nam ſi eidem Epiſcopo prohibeatur diſpenſare cum illegitimo ad Sacros ordines, conſequens eſt, quod non poſſit diſpenſare ad beneficia, tales ordines annexos habentia.

Vnde licèt nonnulli tenuerint præmiſſa ſibi locum vendicare etiam in Epiſcopo, vt hic; attamen pars negatiua tenenda eſt tanquam per totum in praxi deducta, & recepta, quæ ſatis docet Epiſcopum non eo ipſo, quod ſciat impedimentum, diſpenſare, *Nauar. in man. c. 25. nu. 74. verſ. Sed dubiū eſt*, vbi ait, quod licet contraria opinio fortaſſe locum habeat in foro conſcientiæ, non tamen in exteriori; quia licet cōmunis opinio DD. ſit, quod diſſimulatio Papæ vim habeat diſpēſationis tacitę, hoc eſt, ſi Papa ſciens defectum, vel irregularitatem alicuius, & nihilominus eum ad ordines promoueat, vel ei beneficium conferat, eo ipſo tacitè diſpenſat; in alijs tamē Prælatis inferioribus, diſſimulatio hæc nō
6 habet vim diſpenſationis, niſi cauſæ cognitione præmiſſa; hoc eſt, ſi ſit Prælatus Papa inferior, non eo ipſo intelligitur diſpenſare circa ius commune, in quo aliàs poſſet, niſi exprimat cauſæ cognitionem, & expreſsè dicat, *Diſpenſo tecum*; per ea, quæ tradunt *gloſ. in c. 2. verbo diſpenſatum, & Ioan. Andr. ibi de ſchiſm. Innoc. in cap. veniens, de fil. presb. ita Sayr. de cenſ. lib. 7. c. 14. nu. 10. verſ. ſecunda opinio.*

Expreſſa verò diſpenſatio dicitur illa, in cuius litteris narratur defectus impetrantis, & in illis Papa vtitur verbo, *Diſpenſamus, d. c. at ſi Clerici §. de adulter. & c. de multa de præb.* idemq; eſſet, ſi in illis vteretur, verbo, *Permittimus*, quod etiam diſpenſationem expreſſam inducit, *d. c. litteras, de fil. presb. c. vn. de ætat. & qualit. in 6.* & docet notorius Cancellariæ Apoſtolicæ ſtylus.

Poſtremò, diſpēſatio altera dicitur præuentiua, altera præſeruatiua, Præuentiua eſt illa, cuius uis quoad defectus iuris poſitiui, ea eſt, quod quis dicatur eſſe in eadem habilitate, veluti cum Papa diſpēſat cum aliquo, vt etiam ſi contingat per illum bigamiam contrahi, poſſit penſionem eccleſiaſticam retinere; quia ipſe Papa præueniendo caſum extinctionis huiuſmodi penſionis per contractum matrimonij, relinquit ipſam penſionem in primæuo ſtatu; vnde dicta diſpenſatio reſiſtit incurſui bigamiæ.

Præſeruatiua verò eſt illa, quæ exemplificatur, cum Papa diſpenſat cum Clerico bigamo, vt poſſit retinere penſionem, quo caſu per dictam diſpenſationem, pręſeruatur Clericatus ad hunc effectum, vt per dictam bigamiam non amittatur: vel quando diſpenſatur cum Clerico ad bellum; quia ille tunc per hanc diſpenſationē præſeruatur ab irregularitate.

Et ex his, hæc diſpenſatio, alia dicitur antecedens, alia verò ſubſequens. Antecedens præſeruat; Subſequens verò tollit, *vt in caſu deciſ. Ferrarien. penſionis coram Vitto 21. Martij 1627. per tot.* quam reperies *infra cap. 7. ſub num. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Papa diſpenſando, quare vtatur verbo, Diſpenſamus.*
2 *Gratia motu proprio non inducit diſpēſationem.*
3 *Secus verò ex certa ſcientia.*
4 *Commenda dicitur diſpenſatio palliata.*
5 *Nec requirit verbum, Diſpenſamus.*
6 *Commenda perpetua inducunt incompatibilitatem;*
7 *Diſpenſationes tacita reſultant ex modernis Commendis.*
8 *Quod explicatur, vt hic.*
9 *Diſpenſationis mentio non ſit in litteris Commenda,*
10 *Commendatarius conſequitur ius, & titulum in beneficium.*

An in Diſpenſatione requiratur verbum, Diſpenſamus.

CAPVT IV.

QVia verò paulò ante diximus, propter
ſupradictam regulam Cancellariæ,
requiri ipſum verbum, *Diſpenſamus*,
ad validitatem diſpenſationis; dicendum
eſt hoc idem procedere etiam de iure cõ-
muni, vt per *gloſ. in c. litteras, de cõceſ. præb.
in verbo, vacare, ante fin. & gloſ. in c. nos cõ-
ſuetudinem, in verbo; prohibemus, 12. diſt.
Innoc. in c. diuerſis fallacijs, de cler. coniug.*
nec refert, quod nonnulli DD. teneant cõ-
trarium, quia ex vi dictæ regulę formatus
eſt ſtylus Curiæ Romanæ, qui pro lege ſer-
uatur, *c. quam graui, de crim. falſ. Mar. Ant.
var. reſol. lib. 1. reſol. 24. nu. 2.* & in dies vide-
mus, quod in diſpenſationibus iam factis,
ſcilicet in forma gratioſa, ſemper Papa
vtitur verbo, *Diſpenſamus*; ex quo deduci
tur, quod patientia, & tolerãtia Principis
nõ ſemper inducit diſpenſationem, *gl. in c.
cum iamdudum, de præb. & DD. in c. ſuper
eo, de cognat. ſpirit.* nam propterea vtitur
1 Papa verbo, *Diſpenſamus*, vt exprimatur
intentio ipſius diſpenſantis; non enim ſuf-
ficit velle, niſi exprimatur ore, cum volun
tas in mente clauſa, nihil valeat in actibus
hominum, *l. quidem cum filium, ff. de hæred.
inſt.* ac propterea ex quibuſcunque verbis
generalibus in reſcripto appoſitis non
inducitur dicta diſpenſatio, *Caputaq. deciſ.
145. nu. 7. p. 1.* adeo vt, nec diſpenſatio ipſa
elici poſſit ex gratia, *Motu proprio* con-
ceſſa: nam licèt illa ſit latè, & fauorabili-
ter interpretãda, *c. ſi pluribus de præb. in 6.
Felyn. in c. cauſam, quæ num. 8. verſ. ſed limi-
ta, de reſcript.* nunquam tamen inducit di-
2 ſpenſationem, *c. ſi motu proprio, eod. tit. &
lib. cum gloſ. 2. verſ. ob hoc, & ibi Io. Andr.
poſt princip.* ibi, *Motus proprius non inducit
diſpenſationem, gloſ. in Clem. Si romanus, in
verbo, validum, de præb. idem Felyn. in c. cũ
eccleſiaſtica ante fin. verſ. reſcriptum, de ex-
cept.* quamuis aliter dicendum ſit de clau-
3 ſula, *Ex certa ſcientia*, quæ omnem diſpen-
ſationem, & habilitatem inducit, *per text.
in l. 2. C. de crim. ſacr. in verbo, elegerit*, licèt
quotidiana nos doceat praxis vix, aut rarò
id euenire poſſe., ſtante ſuper hoc dicta
regula Cancellariæ: quia de diſpenſatione
debet conſtare verbis claris, & non am-
biguis, *Felin. in c. mandato nu. 4. de ſimon.* &
latiſſimè tradit *Ferret. conſ. 32. n. 35.* in ma-
teria diſpenſationis ſuper pluralitate be-
neficiorum.

Ceſſat tamen concluſio hæc, quod re-
quiratur verbum, *Diſpenſamus*, in reſcri-
pto diſpenſationis, ac ipſiuſmet regulæ di-
ſpoſitio in nonnullis caſibus, in quibus
neceſſaria, non tamen expreſſa cadit di-
ſpenſatio. Exempli gratia in Commenda
4 beneficij; quia ipſa dicitur diſpenſatio pal-
liata ad obtinendum aliquod beneficium,
aliàs obtineri prohibitum ob incompati-
bilitatem ratione tituli, vel ſupplendi ali-
quem defectum, *Rota deciſ. 217. nn. 1. par. 1.
diuerſ. Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 8.
nu. 6.* & hæc ſola Commenda habet vim
diſpenſationis, *Rebuff. in tit. de commenda
nu. 33.* nec propterea requiritur alia diſpẽ-
5 ſatio, neque quod exprimatur per verbum
*Diſpenſamus, Prob. ad. Monach. in cap. ſuper
eo, de præb. in 6. nn. 15. & 16.* Sed datur ſub
hac formula, videlicet, *Tibi tale beneficium
Apoſtolica auctoritate concedimus, & com-
mendamus, per te, quamdiù vixeris, obti-
nendum, &c.* quamuis minus ſit habere
commendam, ſeu adminiſtrationem, quã
prouiſionem alicuius beneficij; cum pro-
uiſio ſit maior, & dignior, *idem Gonz. d. §. 8.
ſub num. 66.*

6 Ac propterea declarat *Sarnen. in 5. q.
reg. de trien.* quod hodie Commendæ per-
petuæ inducunt incompatibilitatem; infe-
rendo, quod per eas diſpenſatur ad incõ-
patibilia: vnde iura prohibentia plura be-
7 neficia per eundem retineri poſſe, per has
modernas Commendas tolluntur, ſeù ad-
uerſus eas taciti diſpenſationes reſultant,
Mandoſ. in reg. 32. q. 7. nu. 5. vbi tanquam
optimus practicus, id ita exemplificat, vi-
delicet, Datur beneficium regulare in
Commendam perpetuam Clerico ſæcu-
lari: deinde eidem conceditur aliud bene-
ficium in Commendam abſque diſpenſa-
tione. iſta beneficia commendata inter ſe
incompatibilia erunt. Et ſimiliter practi-
catur, vt ſi habenti beneficium ſæculare
in titulum, detur alterum regulare in Cõ-
mendam, adhuc exinde reſultet tacita di-
ſpenſatio: & abſque eo, quod Summus Põ-
tifex vtatur verbo, *Diſpenſamus*, hoc re-
ſcribendi modo vti conſueuit, videlicet,
*Tibi per te quoad vixeris, etiam vna cum
tali beneficio tenendum, regendum, & gu-
bernandum. ita quod tibi liceat debitis, &
conſuetis dicti Monaſterij ſupportatis oneri-
bus, tertia parte omnium, & ſingulorum
fructuum, reddituum, & prouentuum Mo-
naſterij huiuſmodi in reſtaurationem illius
fabricæ, ſeu ornamentorum emptionem, aut
pauperum alimoniam, prout maior exegerit
& ſuaſerit neceſſitas, ac omnibus alijs dedu-*

ctis

ſtis oneribus, de reſiduis illius fructibus, redditibus, & prouentibus diſponere, & ordinare, ſicut illius Abbates, qui pro tempore fuerunt, de illis diſponere, & ordinare potuerunt, ſeù etiam debuerunt; alienatione tamen quorumcunq; bonorum immobilium tibi penitus interdicta, apoſtolica authoritate commendamus; curam ipſius Monaſterij, ac huiuſmodi regimen, & adminiſtrationem tibi in ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committendo.

9 Nec propterea in dictis litteris ſit mentio diſpenſationis. Et nihilominus huiuſmodi Commendatarij habentur vti titulares ac diſpoſitio, & iura loquentia de titularibus, ſeù de veris *Prælatis*, habent locum in iſtis Commendatarijs, qui poſſunt etiam eſſe delegati apoſtolici; *iuxta c. ſtatutum, de reſcript. in 6.* ſicut titulares, necnõ *iuxta Concil. Trid. ſeß. 25. cap. 10. de reform.* poſſunt deſignari in Iudices Synodales, & in eos delegatio, ſeù commiſſio ſub nomine dignitatis facta, tranſire; & etiam tales Commendatarij non poterunt remoueri, ſicut neq; titulares, *ita Garc. de benef. p. 4. c. 4. num. 48. cum ſeq.*

10 Id tamẽ declaratur procedere in Commenda perpetua, ſcilicet, quæ conceditur fauore perſonæ, eo modo, quo ſupra viſum eſt, per quam Commendatarius conſequitur ius, & titulum in illo beneficio, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 2. q. 17. n. 11.*
Secus verò dicendum eſt in Commenda temporali ad vtilitatem Eccleſiæ, ſcilicet ad nutum reuocabili facta, donec de Rectore, ſeù miniſtro perpetuo, debita præcedente cognitione, prouiſum ſit *id. Mandoſ. d. reg. 32. q. 7. nu 4.*

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio eſt odioſa, vulnerans ius commune.*
2 *Receſſus omnis à iure eſt odioſus.*
3 *Argumentum à maiori ad minùs non valet in materia diſpenſationis.*
4 *Monachus diſpenſatus ad beneficium curatum, non poteſt ſimplex obtinere.*
5 *Diſpenſatus ad quacunque beneficia, & dignitates, non eſt diſpenſatus ad Epiſcopatum.*
6 *Neque ſi fuerit diſpenſatus ad dignitates tantùm*
7 *Diſpenſatus ad beneficia non eſt diſpenſatus ad penſiones.*
8 *Quando verò ſecus.*
9 *Diſpenſatio ſecunda, non facta mentione de prima, eſt ſubreptitia: quando autem ſecus, nu. 13.*
10 *Et quæ ſit ratio.*
11 *Subreptio in diſpenſationibus reddit eas nullas.*
12 *Quod limitatur, vt hic.*
14 *Ius illud in diſpenſationibus tribuitur, quod exprimitur.*
15 *Sayr. reprobatur, dicens diſpenſatum ad ordines cenſeri diſpenſatum ad beneficia.*
16 *Quod tamen limitatur, vt hic.*
17 *Diſpenſatus ſuper ætate ad ſubdiaconatum, poteſt habere vocem in Capitulo.*
18 *Diſpenſatio conceſſa ſuper principali, cẽſetur conceſſa in conſequutiuis.*
19 *Diſpenſatus ad duo beneficia, cenſetur diſpenſatus ſuper reſidentia.*
20 *Diſpenſatio extenditur ad ſpecies incluſas.*
21 *Diſpenſatus ad carnes, cenſetur diſpenſatus ad lacticinia.*
22 *Diſpenſatus ad comedendum oua, poteſt vti butyro, lacte, & caſeo.*
23 *Diſpenſatio percipiendi fructus Canonicatus &c. in abſentia, cenſetur diſpenſatio ad non emittendam profeſſionem fidei.*
24 *Argumentum quando valeat à maiori ad minus in materia diſpenſationis.*
25 *Diſpenſationem non trahi ad conſequutiua, quando intelligatur.*
26 *Diſpenſatus ad præbendam ſacrum ordinem annexum habentem, non eſt diſpenſatus ad vocem in Capitulo.*
27 *Diſpenſandi facultas latè interpretanda.*
28 *A proprietate verborum non eſt recedendum.*
29 *Interpretatio ſumenda eſt, vt actus valeat.*
30 *Diſpenſatio motu proprio conceſſa, latè interpretanda.*
31 *Diſpenſatio cum Epiſcopo, nè infra tempus conſecretur, ad quid extendatur.*
32 *Diſpenſatio quomodo detur ad præterita validanda.*

An diſpenſatio ſit amplianda, vel reſtringenda.

CAPVT V.

1 DIſpenſationem eſſe odioſam, & vulnerare eius commune, ac exinde aridam, & arctam, ait *Felin. in c. poſtulaſti, num. 8. de reſcrip.* necnon ſterilem, & infecundam, vocat *tex. in c. 1. §. fin. de fil. presb. in 6. vbi Franc. num. 4. Capuciq. deciſ. 303. p. 2. Sayr. de cenſ. lib. 6. cap. 11. n.* [illegible] ac propterea ſtrictè interpretandam, & intelligendam, *d. c. 1. de fil. presb. in 6. c. non poteſt, de præb. eod. lib. Sanch. de matr. lib. 8. diſp. 1. num. 3. Marc. Ant. var. reſol. lib. 3. reſol. 2. nu. 18. Campanil. in diuerſ. iur. can. rubr. 11. cap.*
2 *13. num. 90.* cum omnis receſſus à iure, qui fit per ipſam diſpenſationem; ſit odioſus, & reſtringendus, *d. c. 1. de fil. presb.* adeo, vt in materia diſpẽſationis non valeat argumentum de maiori ad minus, *id Capuciq. deciſ. 8. & 274. par. 1. Ludouiſ. deciſ. 353. nu. 15. Garc. de benef. p. 1. cap. 6. num. 58. & 59.* nam licet huiuſmodi argumentum valeat regulariter in iure, *reg. cui licet, de reg. iur. in 6. l. iuris gentium, §. adeo, ff. de pact. Cravett. conſ. 290. num. 7. & conſ. 326. num. 10.* nihilominus contrarium dicendum eſt in materia diſpenſationis, aut in priuilegijs particularibus; ſeù diſpoſitionibus odioſis, *c. fin. de tranſlat. prælat. cap. cui de non ſacerdo-*
3 *tali, de præb. in 6. Io: Andr. in c. in quę de reg.*
4 *iur. eod. lib.* ſubdit, quòd ex diſpoſitione monacho conceſſa, vt poſsit beneficium curatum retinere, iuxta diſpoſitionem *c. quod Dei timorem de ſtat. monach.* non poterit propterea ſimplex beneficium poſſidere, *Barboſ. de pot. Epiſc. alleg. 33. num. 14.* Vnde in ea non procedit argumentum, neq; ab identitate, neq; à maioritate rationis, vt dictum eſt; quapropter ſi mandetur prouideri de maiori præbenda, non poterit prouideri de minori; ſicut etiam diſpẽſatus ad dignitates, ſeù ad curata, non cenſetur diſpenſatus ad beneficia ſimplicia, *Innoc. in c. cum dilectus 3. de præb. Felin. in c. veniens, de accuſat.* Et eò minus, ſi quis
5 fuerit diſpenſatus ad quæcunque beneficia, ac quaſcunque dignitates, veniet Epiſcopatus, ob excellentiam, & præeminentiam dignitatis. Vnde docet ſtylus Curiæ, quòd cum illegitimus aliquis petit diſpenſari ad quaſcunque dignitates, etiam Epiſcopales, Archiepiſcopales, & Patriarchales, vt aliquando peti conſueuit; non ita paſſim ſignetur à Papa ſupplicatio, niſi de meritis, & qualitatibus Oratoris fuerit plenè certioratus; quare huiuſmodi dignitates debent expreſsè narrari; quia ſunt ſpeciali nota dignæ, vt teſtatur *Abb. in cap. dilectus nu. 1. de conceſſ. præb.* vbi in proprijs
6 terminis docet, quòd diſpenſatio ad dignitates, non extenditur ad dignitatẽ Epiſcopalem, *id. Garc. d. p. 1. cap. 6. n. 66.* ſic etiam
7 diſpenſatus ad beneficia, non cenſetur diſpenſatus ad penſiones, vt infra dicetur, niſi de ipſa penſione fuerit facta expreſſa mentio, *per tex. in c. quamuis, & d. c. cui de*
8 *non ſacerdotali,* niſi tamen diſpenſatus ad beneficium, illud poſtea reſignauerit ad fauorem alterius, reſeruata ſibi aliqua pẽſione ſuper illius fructibus; nam penſionẽ huiuſmodi licitè percipere poteſt abſque noua diſpenſatione, *per tex. in cap. niſi de præb.* quia ſi potuit obtinere beneficium integrum, ergo etiam partem illius, ſcilicet prædictam penſionem; quia idem iuris eſt de toto quoad totum, quod de parte quoad partem, *cap. maioribus,* & *ibi gloſ. in verbo, diuiſionem, de præb. & arg. cap. ſi quis Epiſcopus 1. q. 1. l. quæ de tota ff. de rei vend.*

Vnde aliàs dixerunt Domini Abbreuiatores maioris præſidentiæ, quòd ſi regularis diſpenſatus ad vnum ſæculare ſine clauſula permutandi, reſignet illud, & eidẽ ſuper fructibus illius reſeruetur penſio; erit capax illius, abſque noua diſpenſatione, licèt non haberet clauſulam permutandi; cùm dicta penſio ſuccedat loco dicti beneficij, ad quod ſecum fuerat diſpenſatum. Verum eſt tamen, quod ſuper his contrarium quandoq; ſeruari videmus.

Et eſt in hac noſtra praxi notandum, ſicut docet etiam notorius Romanę Curiæ ſtylus, quòd ſtante natura diſpenſationis, hunc, inter cœteros effectus, ea produxit, quòd ſecunda diſpenſatio, dicitur ſubreptitia, ſi adijciatur primæ diſpenſationi, non
9 facta mentione defectus, ſuper quo Orator fuit diſpenſatus: hæc enim expreſſio veri-
10 ſimiliter Papam retraheret à noua conceſſione, *vt eſt tex. in cap. 2. de fil. presb. in 6.*
11 ex quo colligitur etiam, quòd ſubreptio in diſpenſationibus, reddit eas ipſo iure nullas, *gloſ. in c. ad audientiam, 2. de reſcrip.*
12 quod tamen limitatur, quando, videlicet ſecunda diſpenſatio impetratur à Papa; ſecus ſi ab Epiſcopo, *Clem. fin. de off. ordin. & tex. in d. c. 2. de fil. presb. in 6. & per gloſ. in d. c. 2.* & eſt maximè notandum, quod licèt illa in verbo, *defectu,* loquatur de naturali defectu, tamen eſt etiam intelligendum de accidentali; nam etiam ſupradicta praxis docet, quod ſi diſpenſatur cum homicida, vel aliàs irregulari, vt non obſtante delicto, vel irregularitate, poſſit promoueri ad ſacros ordines, & beneficium obtinere; ſi

poſtea

poſtea impetret diſpẽſationem ſuper plu-
ralitate beneficiorum, non facta mentione
primæ gratię, non valebit impetratio; quia
ſecunda diſpenſatio additur primę, per ra-
tionem ſupra allatam, nempè, quia non eſt
veriſimile &c. vt in *d.c.2.* quia ſupradicti
defectus non ſunt in totum per diſpenſa-
tionem ſublati; nam hic non interuenit
(quoad illegitimitatẽ) plena reſtitutio na-
talium, ſeù legitimatio, ſed tantùm diſpẽ-
ſatio, quæ, ſtrictè intelligenda eſt, *c.1 eod.
tit.* alias ſi interueniſſet legitimatio (maxi-
mè in eo caſu, quo tota conſtitutio cano-
nica faciebat illegitimum) tunc, cum vi-
tium eſſet in totum ſublatum, valeret ſe-
13 cunda diſpenſatio, nõ facta mentione pri-
mæ gratiæ, vel de defectu; quod tamen in-
telligendum eſt, quando diſpenſatio addi-
tur diſpenſationi; ſecùs verò, ſi non adde-
retur diſpenſationi: exempli gratia, ſi cum
illegitimo, vel homicida ſit diſpenſatum,
vt non obſtante tali defectu, poſſit benefi-
cium eccleſiaſticum conſequi; & ipſe po-
ſtea, tacito tali defectu, vel diſpenſatione,
impetret beneficium; tunc profectò vale-
bit impetratio, cum non ſit noua diſpen-
ſatio, addens primæ diſpenſationi, ſed quę-
dam exequutio diſpenſationis iam factæ;
& ita tenet, & obſeruat dicta Curia, *teſte
Io. Andr. in d.c.2.* & ego dicam in mea pra-
ctica benef. tom.1. in ſecunda parte ſigna-
turæ, verſ. nec non dictu Oratoris diſpenſa-
tiones &c. & reaſſumam in meis additio-
nibus *ad Hieron. Paul. Cancell. apoſt. Corre-
ctorem, lib.7. cap.7. titulo, quando mandatur
creari Canonicus in vna Eccleſia.*

14 Quo verò ad reliqua, generalis regula
conſtituenda eſt, videlicet, quod in qui-
buſcunq; diſpenſationibus, ſeù mandatis
ad diſpenſandum, illud ius tantùm tribui-
tur, quantum exprimitur, *vt per d. Io. And.
in c. ex eo, de elect. in 6.* & hoc propter natu-
ram diſpenſationis, quæ propter receſſum
à iure, vt dictum eſt, venit reſtringenda.

Contrarium autèm circa hoc ſentien-
tes, nullo modo ſunt audiendi, inter quos,
Henriq. in ſum. lib.15. cap.57. §.5. Sicut pari
modo neq; audiendus eſt *Sayr. de cenſ. lib.
7. cap.14 n.22. verſ. tertium eſt*, dicens quod
15 diſpenſatus ad ordines, videtur diſpenſatus
ad beneficia ſimplicia, quæ conferri ſo-
lent, & conuenire clerico, hoc vel illo or-
dine minori initiato; quia beneficiũ ſim-
plex non videtur aliquid amplius exigere,
quàm exigat ordo clericalis, propter quẽ
illud beneficium ſimplex conferri ſolet;
id enim falſum eſt, *ſicut ait idem Garc. d.
cap.6. nu.70.* & ſcimus nimis diſtare à Sty-
lo Curiæ ſuper his omnibus noto.

Supradictam tamen concluſionem, per
quàm dictum eſt, non valere circa hoc ar-
gumentum, &c.

16 Limita primò, quando illud minus, eſt
aliquo modo annexum maiori, tanquam
illius pars, *c. per venerabilem, vbi Abb. qui
fil. ſint legit.* quia licèt diſpenſatio non ex-
tendatur ad connexa ſeparabilia, quando,
videlicet ille, cum quo diſpẽſatur in prin-
cipali, erat etiam inhabilis ante diſpenſa-
tionem ad connexum, attamen aliud di-
cendum eſt, quando taliter diſpenſatus nõ
erat inhabilis ad acceſſorium, ſed ad ſolũ
principale; quia, eo remoto per diſpenſa-
tionem, conſequens, & acceſſorium libe-
rum erit ab omni macula; & ſic poterit
vtrumq; exerceri, *Felin. in c. poſtulaſti nu.
11. de reſcrip.* quod quidem exemplificari
poterit in Canonico, qui non poteſt habe-
re vocem in Capitulo, niſi fuerit in Sacro
Subdiaconatus ordine conſtitutus, *Conci.
Trid. ſeſſ.22. cap.4.* Quod tamen eſt non
per ſe, & principaliter ratione defectus
ætatis, ſed ratione defectus ordinis, eam
17 ætatem requirentis. Vnde ſi Papa ſuper
defectu ætatis huiuſmodi ad Subdiacona-
tus ordinem ſuſcipiendum diſpenſauerit,
cenſebitur etiam cum eo diſpenſatum, vt
habere poſſit vocem in Capitulo, *Sanch.
de matr. lib.8. diſp.1. nu.33.*

18 Limita ſecundo, quando ſumus in ne-
ceſſarijs conſecutiuis, & acceſſorijs; quia
tunc diſpenſatio conceſſa ſuper principa-
li, cenſetur etiam conceſſa ſuper neceſſa-
rijs conſecutiuis, & acceſſorijs: & genera-
liter, diſpenſatus ad aliquid, videtur diſpẽ-
ſatus ad omnia acceſſoria, *per gloſ.* com-
muniter receptam *in c. quia in tãtum, verſ.
19 plures Eccleſias, de præb.* ſicut etiam diſpẽ-
ſatus ad duo beneficia incompatibilia,
cenſetur etiam diſpenſatus ſuper illorum
reſidentia, licèt non exprimatur, *gloſ. in c.
ſi quis in clero, verſ. ſolemnibus, 7.q.1. Hoſt.
in c. cum in cunctis, de elect.* & in tali diſpẽ-
ſatione ſubintelligitur clauſula, quod di-
ſpenſatus deſeruiat per ſubſtitutum, ſeù
Vicarium, *Mandoſ. ſuper reg.20. q.7. nu.4.*
& comprehendit ſolùm ea, quæ veniunt
in neceſſariam conſequentiam, & inſepa-
rabilem, non autem ſeparabilem, *Felin. in
c. poſtulaſti, nu.10. de reſcript.* aliàs enim ta-
lis diſpenſatio redderetur prorſus inanis,
nullumq; operaretur effectum, *id. Felin. in
d.c. poſtulaſti.*

20 At pari ratione, diſpenſatus ad presby-
teratum, cenſetur etiam diſpenſatus ad
minores ordines; nàm quamuis diſpenſa-
tio ſit ſtricti iuris, extenditur tamen ad
ſpecies incluſas, & neceſſariò conſequen-
tes,

tes

tes, vel antecedentes, *Archid. in c.cum ex eo, de elect. in 6.* vbi ait, quod diſpenſatus ad Eccleſiam parochialem, videtur etiam diſpenſatus, vt non teneatur infra annum promoueri; quia ſi infra id tempus non promoueretur, illa vacaret; & ſic nihil talis diſpenſatio prodeſſet, *c. licèt canon, de elect.* ſicut etiam dicimus de infirmo diſpenſato ad carnes, prout in dies Papa diſpenſat de vtriuſq; medici conſilio, ac ſecreto, & ſine ſcandalo, & præterquam in ſextis ferijs, ac Sabbathorum, & quatuor temporum diebus, necnon vigilijs de præcepto, & tota maiori hebdomada, & durantibus infirmitatibus tantùm, tunc taliter diſpenſatus, cenſetur etiam diſpenſa-
21 tus ad lacticinia etiam ſi ſupradicta licentia ab alio concedatur; ſicut etiam is, cui data eſt facultas comedendi oua, etiam butyro, lacte, & caſeo vti poteſt; cum ex
22 his oua præparari ſoleant; ſic etiam concesſa facultate comedendi carnes, ea etiã concesſa intelliguntur, quæ ex carnibus originem ducunt, *Medin. in inſtruct. l. 1. c. 14. §. 10. Azor. cap. 0. q. 3.*

Illud autem, quod in conſequentiam venit, trahitur, etiam contra naturam ſuã à principali, quod aliàs fruſtra videretur conceſſum, *l. Papinianus §. ſi ex cauſa, ff. de inoff. teſtam.* Et videmus in praxi receptũ, quod cum ad præſcriptum *Concilij Tridentini ſeſſ. 24. cap. 2. de reform.* prouiſi de quibuſcumq; beneficijs, curam animarum habentibus, in manibus Epiſcopi, vel Vicarij, & prouiſi de Canonicatibus, & dignitatibus in Eccleſijs Cathedralibus, etiã in Capitulo, profeſſionem fidei emittere teneantur; nihilominus, ſi daretur prouiſo indultum de percipiendis fructibus in abſentiam per neceſſarium antecedens cẽ-
23 ſetur diſpenſatus à profeſſione fidei faciẽda; *vt fuit reſolutum in vna Carthaginenſ. fructuum, die prima Iulij 1588 coram Plato, teſte Garc. de benef. p. 3. cap. 3. nu. 77.* iura namq; correctoria, & quantumuis exorbitantia, loquentia in caſu expreſſo, trahuntur ad caſum, qui ſolet venire in conſequentiam alterius, *c. miramur, de ſeru. non ordin.*

Et non aliter, quàm vt præmittitur, intelligendi ſunt, *tex. in c. per venerabilem, & ibi Abb. qui fil. ſint leg.* qui videntur innuere, quod, ſi quando in iure caſus expreſſus ad diſpenſationem nõ reperitur, debemus confugere ad ſimiles caſus; quia in materia diſpenſationis valet argumentum à maiori ad minus. Id enim, vt iam ſupra dictum eſt, optimè declaratur *per Io. And. in c. poſtulaſti de reſcript.* videlicet, vt huiuſmodi argumentum procedat in cauſis minoribus annexis, vel incluſis ſub maiori; ſecus autem in ſeparatis.

25 Vnde notãdum eſt ex ſupradictis, quod diſpenſatio nunquam trahitur ad conſequutiua eius, ſuper quo diſpenſatur, quando ipſa diſpenſatio imprimit effectum validum ſuper actu, in quo diſpenſatur abſq; eo quod extendatur ad illius conſecutiuũ; *vt optimè tradit Abb. in c. cum in cunctis, §. cum verò de elect.*

Sicq; ceſſat illa communis DD opinio, nempè quod diſpenſatus ad ordines, cenſetur etiam diſpenſatus vt vnum tantùm beneficium ſimplex poſſit obtinere; quod videtur inter cæteros firmare *Borgaſ. de irregul. p. 5. rubr. de fil. presb. nu. 9.* ea ratione, quia ex intentione concedentis, talis diſpenſatio eſt fauorabilis, & ampla, nè videlicet talis diſpenſatus in opprobrium ordinis clericalis mendicare cogatur, *c. cum ſecundum, de preb.* quia contrarium verius eſt, vt ſupra diximus: ſatis enim liquet, quod vnum ſine altero ſtare poteſt, *id. Abb. in c. pro illorum, 3. notab. de preben.* ſicut etiam *ait gloſ. in Clem. 2. in verbo an-*
26 *nexi, de ætat. & qual.* quod diſpenſatus ad præbendam, ſacrum ordinem annexum habentem, non eſt diſpenſatus, vt poſſit habere vocem in Capitulo; cum pariter poſſit vnum ſine altero ſubſiſtere, & ſic diſpenſatio non remanet fruſtratoria, *vt etiam tenet Imol. in d. Clem. 2.* Canonicus namq; niſi fuerit in ſacro ordine conſtitutus, non habet de iure vocem in Capitulo, *Concil. Trid. d. ſeſſ. 22. cap. 4.*

27 Limita tertiò in facultate, conceſſa alicui de diſpenſando, non expreſſis nominibus diſpenſandorum; ſed in fauorẽm illius, cui datur poteſtas diſpenſandi; quia tunc, tanquam fauorabilis eſt latè interpretanda, *Felin. in c. final. de Simon. Garcia de benef. par. 1. cap. 6. nu. 73.* Et hic, eſt regula conſtituenda, quod ad iudicandum, an diſpoſitio ſit fauorabilis, vel odioſa, inſpicitur principalis intentio diſponentis, an videlicet fuerit odiũ, vel fauor, *Tiraquel. de retract. lignag. §. 30 gloſ. 1. nu. 5. Roman. conſ. 4. nu. 7.*

Secus verò vbi expreſſa ſunt nomina ipſorum diſpenſandorum; quia diſpenſatio ſecundum propriam ſui naturam ſtrictè interpretatur, *Abb. in d. c. fin* nec propterea placet, tanquam in praxi nõ recepta, illa opinio, *Bart. in l. 2. ff. de verb. oblig.* quod conceſſa poteſtate diſpenſandi cum adulterino, vel inceſtuoſo, poterit diſpenſari cum eo, qui patitur vtrumq; defectũ. Hoc enim eſt communiter reprobatum,

teſte

teſte Gamb.de auth.leg.lib.7.num.102.ex c. per venerabilem,qui fil.ſint legit. quia hoc nullo modo poteſt ad vtrumq; cõiunctim extendi,ſed diſiunctim, *Borgaſ.de irreg.p.2. num.11.*vbi ait quod in diſpenſationibus, in ſimplici non venit miſtum, *Butr.in c.at ſi Clerici,§.de adulterijs circa fin. de iud.*

28 Limita quartò, vt diſpenſatio non veniat ſtrictè interpretanda in eo ſignificatu, qui ex verborum improprietate comprehenditur; quia ab ipſa proprietate non eſt recedendum; niſi quando aliter cõſtat de mente diſpenſantis, *c.ad audientiam, de decim.l.non aliter. ff.de leg.3.*

29 Limita quintò,diſpenſationis ſignificatum non adeò reſtringi, vt illa reddatur inefficax, & nullius valoris, quia ſemper ſumenda eſt interpretatio, vt actus magis valeat,quàm pereat; *Felin.in c.1.verſ.priuilegium continens,de reſcript.l.quoties ff.de reb. dub.*

30 Limita ſextò, vt latè interpretetur diſpenſatio, quando eſt Motu proprio conceſſa; quia tunc extenditur etiam ad conſecutiua, ſine quibus diſpenſatio in alio prodeſſet; *Hoſt.in c.cum in cunctis,col.3 de elect. Rot.deciſ.1.de temp.ordin.in antiq.* vbi dicitur,quod ſi Papa motu proprio,ob publicam vtilitatem diſpenſat cum Epiſcopo,vt non teneatur conſecrari intra tempus datum ad conſecrandum,talis diſpen-
31 ſatio extenditur,vt poſſit obtinere priora beneficia: & ſic quando diſpenſatio fundatur ſuper communi vtilitate, eſt fauorabilis: ſicut etiam quando concurrit fauor religionis,aut animarum, *Felin.in d.c. poſtulaſti,de reſcrip.id. Garc.d.cap.6.nu.64.*

32 Limita octauò,quando diſpenſatio cõceditur ad præterita validanda, veluti ſi cum aliquo fuerit diſpenſatum, vt poſſit de fructibus ſuorum beneficiorum teſtari, & ante talem diſpenſationem obtentam, iam fecerat teſtamentum; illud enim,virtute huiuſmodi diſpenſationis validabitur, *Caſtr.in l.filiæ mea,§.ſi ſic, ff.de cond. & demonſt.& in l.militibus,C.de teſtam. milit.* & ex præmiſſis ſatis conſtat non ſemper ſequi diſpenſationem eſſe odioſam, & nõ fauorabilem; quia teſte *Abb.in c.ad aures, nu.8. de reſcript.* iam datur diſpenſatio fauorabilis,quamuis contrarium teneat *Felin.in d.c.poſtulaſti*, ſibi contrarius,dicens diſpenſationem dici ſemper odioſam, propter receſſum à iure communi.

S V M M A R I V M.

1 *Diſpenſatio ſine litteris non ſuffragatur.*
2 *Regula Cancellariæ, quod diſpenſatio non ſuffragetur litteris non expeditis, eſt iuri communi conformis.*
3 *Supplicatio ſola,indubitatam probationem iuris non inducit.*
4 *Gratia ſolo verbo Papæ perficitur.*
5 *Papa ſolo verbo creat Doctores.*
6 *Papa ſtatim,quod pronuntiat Epiſcopũ, ille erit Epiſcopus.*
7 *Scriptura requiritur ad probationem gratiæ.*
8 *Iudex quare prohibeatur iudicare iuxta formam ſupplicationis.*
9 *Regula, quod diſpenſationes non ſuffragentur ſine litteris eſt ſimilis illi de non iudicando iuxta formam ſupplicationis.*
10 *Gratia quando deducitur in exercitium, eſt neceſſaria litterarum expeditio.*
11 *Supplicatio ſola quando extra Curiam ſufficiat.*
12 *Supplicationis ſignaturam,neq; in foro conſcientiæ ſuffragari.*
13 *Regula, quod diſpenſationes non ſuffragentur,niſi &c. quomodo limitetur.*
14 *Non inualidat gratiam, ſed illius effectum tantùm retardat.*

An Diſpenſatio ſine litteris ſuffragetur.

CAPVT VI.

1 EXploratum habemus, diſpenſationẽ, litteris ſuper ea minimè expeditis, nequaquam ſuffragari: quicquid enim ſit de iure communi, extat hodie regula Cãcellariæ 52. quæ ſic ait, *Item cum conceſſiones ſuper gratijs diſpenſationum quarumcunque quibuſuis per ipſum D.N. conceſſarum,vel concedendarum per regulas Cancellariæ apoſtolicæ ſint prouidè limitatæ, licèt aliquando in petitionibus ſuper huiuſmodi conceſſionibus oblatis, multa ſint petita; ne quis taliũ conceſſionũ prætextu,id diſpẽſatiuè tenere,aut facere præſumat,ad quod cõceſſio-*

*ues huiuſmodi ſe non extendant , voluit
idem D. N. quod nulla talis diſpenſatio
cuiquam in iudicio , vel extra ſuffragetur;
antequam ſuper ea litteræ apoſtolicæ ſint
confectæ.* Hæc quidem regula ſatis vide-
tur etiam ipſi iuri communi conformis ;
2 cum gratia ſemper concedatur ſub qua-
dam tacita conditione, ſcilicet, ſi litteræ
ſuper ea expediantur, vt ait *Sarneñ ſuper
reg. de non ind. iuxta form ſupplic. q. 1. nu. 2.*
ſubdens ibi, quod ſola ſupplicatio indubi-
3 tatam probationem iuris non inducit ,
propter interpretationem clauſularum ,
quę in expeditione litterarum per Abbre-
uiatores, & alios Officiales fieri ſolet; aliàs
autem, etiam de iure communi, ſolo ver-
bo Papæ, gratia perficitur, *c. inquiſitionis.*
4 *25. q. 1. Clem. dudum, §. vlt. de ſepul. Archid.
& Io. Andr. in proœm. 6. Felin. in c. in noſtra
in fin. de reſcript.* Vnde ſi ipſe velit aliquem
Doctorem creare, id ſolo verbo efficere
poteſt: ita euenit caſus, cum Dominus Io-
5 annes Aloyſius Riccius patritius Neapo-
litanus, & Canonicus huius Metropolita-
næ Eccleſiæ Neapolitanę fuiſſet per San-
ctiſſimum D. N. Vrbanum Papam VIII.
promotus ad Epiſcopatum Eccleſiæ Vi-
cañ, neq; adhuc lauream Doctoratus ſu-
ſcipere curaſſet, cum idem Summus Pon-
tifex id reſciuiſſet, licèt, ex Conſtitutione
Gregorij XIV. debuiſſet eſſe graduatus ,
attamen Sanctitas Sua, cui benè innotue-
rat eundem Ioannem Aloyſium ſuis ſcri-
ptis, & doctrinis, prout tot illius opera in
lucem edita teſtantur, noſtrum ſæculum
illuſtraſſe, vnde omnium ſcientiarum ar-
ca poteſt iure optimo nuncupari, hæc di-
xit; Papa ſolo verbo Doctores facit; ac
propterea nos te Doctorem facimus. Ita
etiam, ſicut ſcribunt DD. ſtatim quod Pa-
6 pa pronunciat aliquem in Epiſcopum ali-
cuius Ciuitatis, ille dicitur Epiſcopus, *Ma-
7 ſcard. de probat. concl. 843. nu. 20.* Regulari-
ter tamen ad probationem gratiæ requi-
ritur ſcriptura, *id. Maſcard. nu. 10. Vnde ait
Gonz gloſ. 12. nu. 47.* quod in lingua Prin-
cipis ſtat gratia, & in ſcriptura, teſtimo-
nium, ac in exequutione commodum. Sed
præcipuè ſecundum dictam regulam, ſicut
per aliam *de non iudicando iuxta formam
ſupplicationis*, prohibitum eſt iudici ali-
ter iudicare, propter duplicem rationem,
8 quarum Prima eſt, vt euitentur falſitates,
quæ in ſupplicatione facilius committū-
tur, quàm in bullis, per appoſitionem ma-
nuum plurimorum Officialium: è contra
ſi probaretur teſtibus, multa abſurda eue-
nirent; quia difficillimum, & quaſi impoſ-
ſibile eſſet ſcire omnem continentiam
gratiæ, vt tradit *Card. in proœm. Clem. verſ.
nec ſanè, vt per Pariſ. de reſign. benef. lib. 8.
q. 2. nu. 8. cum ſeq.* qui ſecundam rationem
ſubdit *n. 15.* nempè, quod ſi ſola ſupplica-
tio ſufficeret, Officialibus Romanæ Curię
præiudicium inferretur; qui officia, bona
fide à Sede Apoſtolica emerũt, vt aliquid
inde emolumentum capiant ex appoſi-
tione manuum: & Summus Pontifex de-
putauit dictos Officiales ad litteras ſuper
gratijs à ſe conceſſis, expediendas, quibus
dedit regulas Cancellariæ, vt litteræ poſ-
ſint expediri, vel denegari, & cum clauſu-
lis conſuetis.
9 Propterea, licèt reſpectu diſpenſationis,
ſeù alterius gratiæ, illa dicatur facta abſq;
expeditione litterarum, vt dictum eſt, at-
tamen, quia regula hæc, eſt ſimilis prædi-
ctæ *de non ind. iux. form. ſuppl.* ideò dicen-
10 dum eſt, quod quando gratia ipſa deduci-
tur in exercitium, eſt neceſſaria expeditio
litterarum, *Mant. deciſ. 3. n. 1. de reſcrip. &
ait Ioan. Andr. in proœm. 6. decretal. num. 2.*
fuiſſe per DD conſideratum, quod ſuppli-
11 catio ſola, nullius eſt effectus extra Curiã,
niſi in ea addatur, quod ſola ſupplicatio
ſufficiat, & vbiq; in iudicio, & extra fidem
faciat; quia iuxta formam ſupplicationis
prohibentur iudices iudicare.
12 Immò ex his concludendum eſt, hodie
ſolam ſupplicationis ſignaturam, neq. in
foro conſcientiæ ſufficere; quamquam
etiam moderni ſcribentes id affirment;
qui forſan non perſpexerunt modernas
regulas ſuper hoc æditas, volentes, quod
ſola ſupplicationis ſignatura non ſuffra-
getur, neq; in iudicio, neq. extra illud: quę
quidem verba à tempore *Pij V.* addita
fuerunt
13 Aliquas nihilominus regula ſupradi-
cta, *quod diſpenſatio non ſuffragetur, niſi
litteris expeditis*, admittit limitationes, &
præcipuè,

Limitatur primò, illam non procedere
in diſpenſatione conceſſa acceſſoriè ſi-
mul cum prouiſione, ſeù quauis alia con-
ceſſione, ſuper qua erunt expeditæ lit-
teræ; quia tunc ſufficit de diſpenſatione
conſtare per ſupplicationem, Ratio autẽ
ea potiſſimùm eſt, quæ affertur per *Caſſad.
deciſ. 35. ſuper dicta regula, num. 1.* nempè,
quia regula, & ſtatutum parem habent in-
terpretationem; cum ſint conſtitutiones
extra corpus iuris, ergo regulariter ſtrictè
interpretantur, & prout verba ſonant, &
in caſibus tantùm expreſſis; ſed hæc regu-
la non loquitur expreſsè, quando diſpen-
ſatio eſt cum prouiſione, ſeù alia conceſ-
ſione, ergo, &c.

Et

Et ſic, cum dicta regula loquatur in caſu ſimplici, non autem mixto, nempè, quãdo diſpenſatio coniuncta eſt cum alia cõceſſione, vt dictum eſt, benè ſuffragatur dicta diſpenſatio, etiam ſine litteris; quia hic, cum ſimus in odioſis, in ſimplicibus non continetur mixtum, *Gonz. gloſ. 9. n. 20.* & alia ad id conducentia videri poſſunt apud eundem *Caſſad. deciſ. 35. & 36.* ſuper dicta regula *de non ind. inx. for. &c.*

Limitatur ſecundò, quando ſupplicatio fuerit ſignata cum clauſula in illius calce appoſita, nempè *quod ſola præſentis ſupplicationis ſignatura ſufficiat, & vbique in iudicio, & extra fidem faciat, regula in contrarium non obſtante*: quo caſu debet in litteris dari ſpecifica derogatio huius regulæ, quæ, ſicut aliarum regularum duobus modis concedi ſolet, vno videlicet, vt hic in ſupplicatione peti conſueuit, abſq; eo, quòd narrentur verba regulæ, per extenſum, ſicut vt plurimum fit circa regulas, quæ reſpiciunt modum expediendi litteras apoſtolicas in Cancellaria; Altero verò quando petitur derogatio regularũ de dandis, id eſt iudicialium, & tunc extenditur in ſupplicatione tenor regulæ, ſaltem in ſubſtantia; ac poſtmodum in litteris apoſtolicis iuxta ſtylum Cancellariæ, poſt illarum Exordium inſeritur tenor regulæ ad longum, videlicet, *Hinc eſt, quod nos, qui dudum inter alia voluimus, quod &c.* ac poſtmodum in clauſula non obſtantibus, apponuntur hæc verba videlicet, *non obſtantibus voluntate priori, & ordinationibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, &c.* alias enim pro illius derogatione non ſufficiet clauſula generalis, non obſtantibus &c. *Pariſ. de reſign. benef. lib. 1, q. 2. nn. 8.* Alia inſuper infra circa id, ſuo loco adducam.

14 Cœterùm, ſupradicta regula, *quod diſpenſationes non ſuffragentur, litteris non expeditis*, ita intelligenda eſt, nimirum, quod gratia non propterea perditur; ſed eius tantummodò effectus retardatur, donec litteræ expediantur, firma remanente ipſa gratia, illius vſu ſuſpenſo, *vt per Borgaſ. de irregn. par. 6. titul. de cleric. non reſid. num. 14.*

Finis Libri Primi.

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER IRREGVLARITATE EX DEFECTV SACRAMENTI

Bigamiæ videlicet, & reiterationis Baptiſmi.

LIBER SECVNDVS.

SVMMARIVM.

1 *Bigamia irregularitas prima eſt inter cæteras.*
2 *Bigamia quid ſit.*
3 *Et quotuplex.*
4 *Bigamia irregularitas ſine culpa contrahitur, imo ex ea conſequitur gratia.*
5 *Bigami nudati ſunt omni priuilegio, ac etiam habitu clericali.*
6 *Quo tamen priuilegio non priuantur, ſi ſint in ſacris, niſi degradentur.*
7 *Bigamis in ſacris conſtitutis permittitur deferre habitum, & tonſuram ob reuerentiam ſacrorum ordinum.*
8 *Etiam ſimilitudinarijs, aut religioſis profeſſis.*
9 *Bigamus eſt incapax beneficij eccleſiaſtici, etiam ſimplicis, licèt tonſuratus.*
10 *Et merus laicus rep· tatur.*
11 *Et eò ipſo, quod matrimonium contrahis, amittit quacunque beneficia eccleſiaſtica.*
12 *Bigamia irregularitas non tollitur per ingreſſum religionis.*
13 *Religionis ingreſſus tollit omnem maculam.*
14 *Epiſcopus, neque ad minores ordines diſpenſat cum bigamo.*
15 *Epiſcopus nihil poteſt ſuper iure cõmuni pontificio.*
16 *Epiſcopus poteſt cum bigamo ſimilitudinario diſpenſare.*
17 *Bigamia impedimentum ſola diſpenſatione tollitur.*
18 *Papa ſolus diſpenſat ſuper quacunque bigamia ad omnes ordines, et quacunque beneficia.*
19 *Gratiæ omnes apoſtolicæ per Datariam tranſeuntes, conceduntur per ſupplicationem.*
20 *Supplicatio fit à peritis in medietate vnius folij papyri, & quandoque in integro folio.*
21 *Supplicatio cui porrigenda, & à quibus reuidenda, & quomodo explicanda.*
22 *Supplicationis diſpenſationis bigamia formula.*
23 *Litteræ apoſtolicæ non expediuntur ſine ſupplicatione, aliàs tanquam ſuſpectæ reijciuntur.*
24 *Supplicatio conficitur latino ſermone.*
25 *Latinus ſermo intelligitur ab omnibus nationibus.*
26 *Et quando attenditur.*
27 *Latina lingua eſt propria Romanorum.*
28 *Roma eſt communis patria.*
29 *Gratiæ conceduntur, etiam per memorialia, & ſub annulo Piſcatoris.*
30 *Verbis proprijs vtendum in ſupplicationibus Pontificijs.*
31 *Aliàs quandoque illæ lacerantur ab Officialibus.*
32 *Papa Officiales conſiderant, an gratia ſit concedenda, vel deneganda.*
33 *Papa concedit gratias, non Datarius.*
34 *Papa concedit gratias ad intentionem Datarij.*

25 *Datarius antè, & poſt ſignatas ſupplica-*
tiones, in illis, & de illis ponit, & de-
trahit.
36 *Datarius dicitur organum mentis, &*
vocis Papæ.

Praxis diſpenſationis ſuper Bigamia.

CAPVT I.

1 HAnc modo praxim di-
ſpenſationum apoſtoli-
carum aggrediendo, di-
cendum eſt prius, illas
varijs temporibus, va-
rio ſtylo à Sede Apoſto-
lica emanaſſe; Nos verò
recentiorem oſtendere duximus. Verùm
quia inter alia iuris impedimenta, ſuper
quibus requiritur apoſtolica diſpenſatio,
illa ſunt, quæ ex irregularitate proueniũt,
& ſuper quibus in dies diſpẽſari videmus,
& inter cæteras irregularitates, prima eſt
ea, quæ contrahitur ex bigamia, quæ ex
antiquioribus apoſtolorum decretis ori-
ginem duxit, vt probatur 1. *Timot.* 3. vbi
prohibetur quis ad Dei miniſterium ac-
cedere niſi vir vnius tantum vxoris fue-
rit, *& Diu. Hieron. in Epiſt.* 83. ad Occanũ,
vt habetur in c. 1. *& ibi gloſ. in verbo, vnius,*
diſt. 26. quod tamen intelligitur vel vnius
vxoris, vel nullius, prout declarat *Innoc. in*
epiſt. 5. *D. Ambroſ. de offic. lib.* 1. *cap.* 50. Ideò
non abs re ab ipſa diſpenſatione ſuper bi-
gamia exordiri viſum eſt, illius prius defi-
nitionem præmittendo, ac poſtmodum,
quonam pacto ſuper ea detur diſpenſatio,
declarando.

2 Dicamus igitur cum omnibus Summi-
ſtis, quòd bigamia eſt irregularitas ex de-
fectu Sacramenti procedens, *cap. acutius,*
26. *diſt. Hoſt. in ſum. lib.* 1. *titul. de bigam.*
non ordin. num. 1. *Couar. in clem. ſi furioſus,*
3 *in* 1. *par.* §. 2. *num.* 1. *de homicid.* Eaq; triplex
eſt, ſcilicet vera, interpretatiua, & ſimili-
tudinaria, *gloſ. communiter recepta in c.* 2. *de*
bigam. Nauar. in manuali cap. 27. *num.* 195.
verſ. 2. Et vera dicitur quando quis ſecun-
das cõtraxit nuptias, *gloſ. in d. c.* 2. *de bigam.*
Interpretatiua, cum viduam in vxorem
accepit, eamq; carnaliter cognouit, *c. ſi*
quis viduam 34. *diſt. c. à nobis, de bigam.* &
dicitur propterea interpretatiua, quia fin-
gitur duas habuiſſe vxores, *id. Nauar. loc.*
cit. & idem erit, ſi cum virgine poſt adulte-
13
rium ab ea commiſſum, cognita, aut ex
duobus matrimonijs conſummatis, inua-
lidis, aut vno valido, & altero inualido.
Similitudinaria autem, eſt quæ contrahi-
tur ex matrimonio contracto, & conſum-
mato, etiam cum virgine per adſtrictos
ordine ſacro, aut voto ſolemni, *c. fin. hoc tit.*
Garc. de benef. p. 7. *cap.* 4. *nu.* 15.

4 Et licèt ex his videatur, bigamus non
peccare, ex eo, quia prima, & ſecunda ir-
regularitas ſine culpa contrahitur: vnde
5 bigami non ſolùm non habent in ſe pec-
catum, ſed ex illa conſequuntur gratiam,
& meritum prout ſunt in matrimonio, *vt*
not. in c. apetiant. 31. *q.* 1. attamen ipſi in iu-
re canonico varijs pœnis, ob huiuſmodi
6 defectum plectuntur, cum nudati ſint præ-
cipuè omni priuilegio clericali, etiam
quoad perſonam; ita quod non gaudeant
priuilegio *can. ſi quis,* 14. *q.* 1. & ſubijciun-
tur foro ſæculari, *c. vn. de bigam. in* 6. ibi *bi-*
gamos omni priuilegio clericali declaramus
eſſe nudatos, cap. ſubdiaconus, diſt. 34. *&*
Concil. Trident. ſeſſ. 24. *cap.* 17. *Maiol. de ir-*
reg. lib. 1. *cap.* 28. & ſic non ſolùm priuan-
tur tonſura clericali, *d. c. vn.* verùm etiam
habitu, *vt ex d. c.* colligitur, ſi fuerint tan-
tummodo in minoribus ordinibus con-
7 ſtituti quia ſi fuerint in ſacris, non priuã-
tur omni priuilegio, niſi degradentur; ac
8 propterea permittitur eis deferre habitũ,
& tonſuram ob reuerentiam ſacrorum
ordinum; ſicut etiam, nec bigami ſimili-
tudinarij, ob eandem rationem, amittunt
hoc priuilegium aut religioſi profeſſi, qui
iam nullo modo poſſunt contrahere ma-
trimonium, *c. nuper,* 1. *de bigam. & c. ſanè,* 2.
de cler. coniug.

9 Eſt præterea bigamus incapax cuiuſ-
cunq; beneficij eccleſiaſtici, etiam ſim-
plicis, quamuis fuerit tonſuratus, *d. c. vn.*
quia merus laicus reputatur, *Rebuff. de pa-*
cif. poſſ. n. 193. *Nauar. conſ.* 1. *de bigam.* quia,
10 cum iam reddatur inhabilis ad ordines,
ſic etiam ad beneficia, quæ dantur prop-
ter officium, *& docet tex. in c.* 1. *&* 2. *de cler.*
coniug. quod clericus, qui cum vnica tan-
tùm, & virgine contraxit, ad ordines, aut
beneficia nõ admittitur; ſed eo ipſo, quod
11 matrimonium contrahit, ſtatim amittit
quæcunq; beneficia eccleſiaſtica, *c.* 1. *&*
ibi gloſ. in verbo relinquendæ, eod. tit.

12 Et eſt adeò grauis huiuſmodi irregula-
ritas, vt neq; tollatur, per ingreſſum Reli-
gionis, per quem regulariter tollitur om-
13 nis macula, *Sayr. de cenſ. lib.* 7. *cap.* 12. &
neq; Epiſcopus ſuper ea diſpenſare poteſt,
14 neq; ad minores ordines; cum huiuſmodi
priuilegiorum priuatio ſit à Summo Pon-

15 tifice inducta, *d. c. vn. hoc eod. tit.* & nihil
poſſit Epiſcopus ſuper iure communi Pō-
tificio, niſi in caſibus ſibi permiſſis; quam-
16 uis in bigamia ſimilitudinaria poſſit lici-
tè diſpenſare, *per tēx. in c. 1. qui cler. vel vo-
uen.* vbi impartitur ſibi huiuſmodi facul-
tas, ibi, *iniuncta ſibi pœnitentia de vtroque
exceſſu, poſt eam peractam, diſpenſatiuè po-
teris ei Diaconatus officium reddere, & ſi
perfectæ vitæ fuerit, eum in presbiterorum or-
dinare.*
17 Cum igitur huiuſmodi impedimentum
bigamiæ alio modo tolli non poſſit, quam
ſola diſpenſatione, *d. c. acutius*, Summoq;
18 tantum Pontifici competat facultas ſu-
per ea, quomodocunq; proueniat, diſpen-
ſandi ad omnes ordines, etiam Pontifica-
les, & quæcunq; beneficia eccleſiaſtica,
*Innoc. in c. 2. hoc tit. Maiol. lib. 1 cap. 33. nu.
14.* propterea videamus, qualiter cum ip-
ſis bigamis diſpenſetur, & quid ſeruetur
circa hanc praxim, iuxtà prædictum recē-
tiorem ſtylum. Super quo ita res ſe habet,
vt tam ſuper ipſa bigamia, quàm ſuper
19 quibuſcunq; alijs gratijs apoſtolicis, quæ
per Datariam apoſtolicam tranſeunt, im-
petantur, & concedantur per ſupplicatio-
nem: ex qua, cum fuerit à Summo Ponti-
fice ſignata, oriuntur poſtmodum litteræ
diſpenſationis, vt infra dicetur, ipſaq; ſup-
plicatio fit à practicis viris illam, ſolita
20 methodo conficere ſcientibus in medie-
tate vnius folij papyri, vel ſi materia pro-
21 lixa erit, in integro folio aperto; ac poſtea
porrigitur R.P.D. Datario, & reuidetur à
quibuſdam Officialibus ad id deputatis, à
quibus in calce ipſius ſupplicationis ap-
ponitur ſummarium in ea contentorum,
quod ſolet legi, vel referri per ipsū Data-
riū eidē Pōtifici, qui ſignat ſupplicationē,
ipſaq; ſignata, iterum reuidetur ab Officia-
libus præpoſitis ſuper compoſitionibus,
& ibi ſoluitur compoſitio, ſi materia hoc
exigit, qua ſoluta, ipſa ſupplicatio reuerti-
tur ad eundem D. Datarium, vt in ea ap-
ponat Datam, ac poſtea conſignatur Offi-
ciali de Miſſis nuncupato, qui ab ea au-
fert paruam Datam, & ſummarium, & ſup-
plicatio mittitur ad regiſtrum, & poſtquā
ibi eſt regiſtrata, & auſcultata à Magiſtris
ipſius regiſtri, mittitur in Cancellariā; vbi
poſtea expediuntur litteræ apoſtolicę, *teſte
Paris. de benef. reſign. lib. 8. q. 7. n. 19. cum ſeqq.*
Supplicationis igitur formula pro hac
diſpenſatione conficitur eo modo, quo ſe-
quitur, videlicet.

22 *Beatiſſime Pater. Cum deuotus S.V. Orator* Philippus *Mariconda Laicus Neapolitanæ Diœceſis deuotionis feruore accenſus, plurimū cupiat clericali militiæ adſcribi, ac ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus ordines promoueri, verùm, quia aliàs cū vna, illaq; de medio ſublata, cum altera ad præſens defuncta mulieribus virginibus, matrimonium per verba de præſenti contraxit, & conſummauit, bigamiam contrahendo, deſiderium ſuum adimplere non poteſt abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Supplicat igitur humiliter E.S.V. Orator præfatus, quatenus eius votis hac in parte fauorabiliter annuendo, eumque ſpecialis gratiæ fauore proſequendo, cum dicto Oratore, vt bigamia per eū ex præmiſſis contracta, non obſtante, clericali charactere inſigniri, ac ad omnes etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis etiam in altaris miniſterio miniſtrare; necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & ſine cura beneficia eccleſiaſtica, etiam ſi Canonicatus, & præbendæ, dignitates, etiam maiores, & principales adminiſtrationes, vel officia, etiam curata, & electiua in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, vel Collegiatis Eccleſijs, ſeù ſi Parochiales Eccleſiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, ſi ſibi aliàs canonicè conferantur, aut ipſe eligatur, præſentetur, vel aliàs aſſumatur ad illa, & inſtituatur in eiſdem, recipere, & dummodo ſimul plura non ſint, quam quæ à Concilio Tridentino permittuntur, retinere; necnon quaſcunque penſiones annuas ſuper ſimilium, vel diſſimilium beneficiorum Eccleſiaſticorum fructibus, redditibus, & prouentibus, ac etiam diſtributionibus quotidianis apoſtolica auctoritate ſibi reſeruandas, percipere, exigere, & leuare, ac in ſuos vſus, & vtilitatē conuertere liberè, & licitè poſſit, & valeat, diſpenſare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus eadem bigamia, ac conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs quibuſcunque cum clauſulis opportunis.*

Fiat, vt petitur. M.

*Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. de ſpeciali diſpenſatione præ-
ſata, alijſque præmiſſis, ut ſupra in forma gratioſa latiſſimè extendendis;
& quod præmiſſorum omnium, & ſingulorum, etiam denominationum,
aliorumq; neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri
poſſit in literis. Et committatur Ordinario; & dummodo Orator ad id
reperiatur idoneus, vitaq; ac morum probitas, & alia virtutum merita
ſibi alias ſuffragentur, nec aliud ei canonicum obſiſtat.* | Fiat M.

Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Quarto Kal. Iunij
Anno decimoſexto:

Et ſic non aliàs, quàm per ſupplicatio-
nem impetrantur diſpenſationes, & qua-
uis aliæ gratiæ apoſtolicæ, quæ tranſeunt
per Datariam, & ſtylus, ac obſeruantia
23 Romanæ Curiæ teſtantur, quod literæ
apoſtolicæ non ſoleant expediri ſine ſup-
plicatione; aliàs enim tanquam ſuſpectæ
de falſitate reijciendæ eſſent, *Butr. & Abb.
in c. quod ſuper his, de fid. inſtrum. & id. Abb.
in cap. ex parte, 2. de offic. deleg. Roman. conſ.
376. num. 12. verſ. ſecunda ratio,* facit etiam
*tex. in l. labeo, ff. de ſtat. lib. Felin. in cap. 2. nu.
16. in verbo ſtylus Curiæ. de reſcript.*

Conficitur verò non aliàs, quàm latino
24 ſermone omnis ſupplicatio, quę per ſupra-
dictam Datariã tranſit, quòd præcipuè vſu
25 receptum eſt, quia talis ſermo tanquam
dignior intelligitur ab omnibus nationi-
bus, & eſt frequentior alijs, maximè ob di-
uerſitatem nationum Officialium Summi
Pontificis, per quorum manus tranſeunt,
& reuidẽtur omnes ſupplicationes, vt di-
26 ctum eſt ſupra; ſicut ipſe latinus ſermo at-
tenditur, quando Conſtitutio reſpicit om-
nes nationes, vel quãdo concernit genus
hominum diuerſi idiomatis, vt ait *id. Fe-
lin. ſuper rubr. de conſtit. col. 1. in fin.* eoque
27 magis, cùm lingua latina ſit propria Ro-
manorum, quia dicta eſt à Latio, vnde
Vergilius Maro in principio Aeneidos
ait, *Genus vnde latinum, Albanique pa-
tres &c. vt per Mandoſ. reg. 20. quæſt. 19.
nu. 4.* qui ſubdit, quòd iſta fuit lingua pro-
pria, naturalis, & materna Vrbis Romæ, &
quòd aliæ linguæ ſunt accidentales, & ex-
traneæ, ac propterea hęc lingua tanquam
naturalis attendi debet, *per tex. in l. ſi quis
poſthumos.* & ibi *Bart. ff. de lib. & poſth.* cùm
28 Roma ſit communis patria, *l. Roma, ff. ad
municip.* & dixit *Valer. Max. lib. 2. de inſt.
antiq.* quod Romani, vt facilius à ſubditis
intelligerentur, tanti idioma ſuum fecerũt,
quòd eorum magiſtratus, quamquam op-
timè linguam græcam callerent, nũquam
tamen Græcis, niſi latinè reſponſa dabãt,
eoſq; per interpretes loqui cogebant, non
Romæ tantùm, ſed etiã in Græcia, & Aſia,
vt ait *Sarneſ. ſuper regul. de idiom. quæſt. 1.
num. 21.*

Benè tamen verum eſt, quòd innume-
ræ gratiæ conceduntur, non per viam ſup
plicationis in forma ſignandi, vt patet
ex ſuprapoſita formula, ſed per ſupplices
29 libellos, vulgò memorialia nuncupata, &
huiuſmodi gratiæ conceduntur per Præ-
fecturam Breuium ſub Annulo Piſcatoris,
vbi Summus Pontifex omnia huiuſmodi
memorialia remittit, vt Secretarius San-
ctitatis Suæ illa referat; quæ quidem licèt
reſpiciant, & contineant petitiones, & cõ-
moda perſonarum totius Orbis, & ſic di-
uerſarum linguarum; nihilominus confi-
ciuntur vulgari ſermone, inter Romanos
conſueto.

30 In confectione autem ſupradictarum
ſupplicationum nimis inuigilant illarum
cõpoſitores, ne in eis vtantur verbis im-
proprijs, & inuſitatis, à quibus tàm ipſe
Summus Pontifex, quàm ipſius Officiales
ſemper abhorruerunt. Quare cum his tẽ-
poribus quidam eruditiſſimus Prælatus in
propoſitione cuiuſdã ſupplicationis vſus
eſſet quodam vocabulo ſibi tantùm co-
gnito, ipſe Pontifex in plena ſignatura di-
xit, ſe non parum mirari de hac vocabuli
nouitate; non ſine ipſius *Prælati* maxima
erubeſcentia; nec id deuiare cognoſcimus
à iure cõmuni, videmus enim expreſſum
*in cap. nuper à nobis in fin. de donat. int. vir.
& vxor.* quod ibi Clemens III. reprehen-
dit conſulentem, eo quod non fuerit vſus
vocabulis proprijs, *& Abb. in d. cap. nuper
num. 7.* dicit, quod iſte conſulens fuit re-
prehenſus de ineptitudine vocabulorum.

31 Ob eandem cauſam nonnullas ſuppli-
cationes vidi tàm per ipſum D. Datariũ,
quàm illius Officiales lacerari. Huiuſmodi
enim ſupplicationes antequam ſignentur
à Papa, reuidẽtur etiam ab eodem D. Da-
tario, vt diximus, per cuius manus trãſe-
unt omnes gratiæ, qui accuratiſſimè con-
32 ſiderat, an gratia ſit concedenda, vel de-
negan-

neganda; nam quamuis Papa concedat gratias, & non Datarius, *vt per Rot.decif. 458.num.5.lib.3.par.3.diuerſ.* nihilominus
33 Sanctitas ſua ad illas concedendas, vel denegandas, moueri ſolet ſecundum inten-
34 tionem Datarij, cui deſuper rem totam commiſit, quiq; tam ante, quàm poſt ſi-
35 gnatas ipſas ſupplicationes, in illis, & de illis, prout ratio ſuadet, addit, vel demit;
36 quapropter meritò Datarius dicitur organum mentis, & vocis Papæ, *Gonz.gloſ. 63.à nu.58.*

Poſtquam igitur formulam ſupradictã appoſuimus, operæpretium eſſe duximus, illius verba, quæ ipſam tantùm ſupplicationem concernunt enucleare; alia enim, necnon clauſulas, quæ concernunt litteras, deinde ſuper ipſa ſupplicatione expediendas, ſupplebimus in declaratione earundem litterarum. Verba autem, & clauſulæ ipſius ſupplicationis, ita explicanda ſunt, videlicet.

SVMMARIVM.

1 *Papa ſolus vocatur beatiſſimus.*
2 *Ac diuerſis titulis honoratur.*
3 *Papa cur vocatur Pater.*
4 *Vices Dei gerit in terris.*
5 *Et dicitur pater ſpiritualis omnium Chriſtianorum.*
6 *Eccleſia Romana dicitur communis mater.*
7 *Orator quare dicatur deuotus in ſupplicatione.*
8 *Supplicatio debet eſſe deuota.*
9 *Summo Pontifici quomodò loquendum.*
10 *Verbum, orare, maiorem humilitatem denotat, quàm petere.*
11 *Nomen, & cognomen Oratoris exprimenda in ſupplicatione.*
12 *Error in nomine, vitiat reſcriptum.*
13 *Nomina cur inuenta.*
14 *Cancellariæ apoſtolicæ Regens quænam nomina, & cognomina corrigit.*
15 *Officiales tantùm deputati corrigunt ſupplicationes.*
16 *Alijs verò ſub atrociſſimis pœnis id prohibetur.*
17 *Laicalis qualitas de ſtylo exprimanda.*
18 *Diœceſis Oratoris exprimenda in ſupplicatione.*
19 *Diœceſani qui dicuntur.*
20 *Diſpenſatur cum bigamo ex cauſa deuotionis.*
21 *Cauſa deuotionis tantùm quandoque non ſufficit in alijs gratijs.*
22 *Papa ſolus diſpenſat in bigamo, etiam ad clericalem tonſuram, non autem Epiſcopus.*
23 *Et affertur declaratio Sacræ Congregationis.*
24 *Bigamiæ qualitas exprimenda in ſupplicatione.*
25 *Aliàs vitiatur diſpenſatio.*
26 *Trigamo quandoque denegatur diſpenſatio.*
27 *Bigamia non contrahitur ex ſponſalibus, etiam cum copula.*
28 *Sed tantùm ex matrimonio legitimè cõtracto.*
29 *Bigamia quãdo non inducatur ex vxorum pluralitate.*
30 *Supplicatio debet eſſe humilis.*
31 *Reges, & Principes ſe Papæ cum humilitate ſubmittunt.*
32 *Supplicationes diſpenſationum ad ordines, & beneficia ſignantur à Papa.*

Praxis clauſularum primæ partis ſupplicationis. Diſpenſationis ſuper Bigamia.

CAPVT II.

BEatiſſime. Quod ſemper apponitur in principio cuiuſcunq; ſupplicationis, exemplo Diui Hieronymi, qui Damaſum Papam, beatiſſimũ appellauit in ſua epiſtola ad eundem, & in *c.fin.22. diſt.* appellatur *ſenioris Romæ Sanctiſſimus, Card. in Clem. 1. de probat.* ſicut etiam Eccleſiam Romanam, Sanctiſſimã nuncupatam videmus, imò etiam Epiſcopus Sanctiſſimus, & Beatiſſimus vocatur *in proœm. ff. ibi, quam beatiſſimus eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus,* & iuxta tex. *in c. retulerunt,* vbi etiam Papa Epiſcopũ Sanctiſ-
1 ſimum appellat, de conſecr.diſt.4. Verùm eſt tamen, quod hic honor ſolùm Summo Pontifici debetur, vt *per Troil. Maluet.de canoniz. Sanct.q.1.nu.16.* ſicut à toto Orbe terrarum fieri videmus per diuerſas epi-
2 ſtolas diuerſis Summis Pontificibus miſſas, quæ his titulis prænotantur; nam cum Franciſcus Rex Hungi, ac Frothaſius Rex Armenorũ, necnon Bartholomæus Princeps

ceps Omuranorum duos præclaros Prin-
cipes eorum conſanguineos ad Gregoriũ
XIII. ex Iaponiæ Regnis miſiſſent, Fran-
ciſci literarum ſub die 11. Ianuarij 1582.
Inſcriptio erat, *Adorando, & Cæli Regis
in terris locum obtinenti, Magno, & San-
ctiſſimo Papæ* Prochaſij verò ſub die 8. Ia-
nuarij 1582. *Reddatur Epiſtola Magno il-
li, & Sancto Domino, quem adoro, Dei vi-
ceſgerentem, Barthoſemai autem ſub die
27. Ianuarij 1582. Sublatis manibus ado-
rans Sanctiſſimo Domino Papæ Magni
Dei Vieeſgerenti, has litteras offero.* Nec-
non Don Sancius Omuræ etiam Domi-
nus, Sixto V. offerebat, *præſentes Magno,
& Sanctiſſimo Papæ Sixto Quinto, quem hu-
millimè, vt Dei Vicarium veneror.* Et ad
Paulum V. alij legati Regis Voxij vene-
runt, illiuſq; litteras attulerunt ſub Dat. *in
Ciuitate, & Curia Fendai, Anno decimo
octauo; Quequoquarto die Lunæ nona;*
quod eſt anno 1613. Pridie Non. Octobris;
quarum inſcriptio erat, *Magni, & Vniuer-
ſalis, Sanctiſſimique totius Orbis Patris Do-
mini Pauli V. pedes cum profunda ſubmiſ-
ſione, & reuerentia oſculando, Idate Maſa-
mune, in Imperio Iaponico Rex Voxij ſuppli-
citer dicimus.*

3 Pater Sicut enim Deus eſt omnium
pater, vt in Deuteron. cap. 23. ibi
*nunquid non ipſe eſt pater tuus, qui poſſe-
dit te, fecit, & creauit te,* & in *Ioan. 3. Vide-
te qualem charitatem dedit nobis pater,
vt filij Dei nominemur, & ſimus*; ſic etiam
Papa eſt omnium pater, cum vices Dei
4 gerat in terris, *cap. quam graui, de crim. falſ.
c. vlt. de paſt. in 6.* & dicitur pater ſpiritua-
5 lis omnium Chriſtianorum, *Abb. in c. vlt.
de purgat. canon. Dec. in c. at ſi Clerici, n. 47.
de iud.* & ſpõſus vniuerſalis Eccleſiæ, *Card.
6 in c. ſicut, nu. 3. 7. q. 1.* Sicut etiam Eccleſia
Romana dicitur communis mater, *c. pe-
nult. in fin. iuncta gloſ. de conſecrat. diſt. 1.* ac
aliarum Eccleſiarum mater, *c. non decet,
12. diſt.*

7 Cum deuotus Ea videlicet deuotio-
ne, quæ eſt erga Deũ,
& Sũmũ Põtificẽ eius Vicariũ, ac Roma-
nã Eccleſiã, & circa fidẽ catholicã, *per tex.
in c. 2. in princ. iuncta gloſ. in verbo, deuotio-
ne de ſuppl. negl. prul.* nam ſicut Princeps
ſolet deuotos vocare ſuos ſubditos, ita, &
8 ſubditi tanquam tales ſe debent gerere
erga Superiores. Vnde ſupplicatio, quæ
ipſi Principi porrigitur, debet eſſe deuo-
ta, *tex in l. 1. & ibi Bald. in verbo, deuotis, de
pac. Conſt.* & omnes aliquid à Sede Apo-
ſtolica poſtulantes, ſe humiles, & deuotos
exhibere debent, *c. ſp. veniens de iureiur.* Si-
cut etiam ipſe Imperator, qui debet eſſe
deuotus, & fidelis Romanæ Eccleſiæ, *Fe-
lin. in c. conſtitutus. nu. 9. de reſcript.*

9 S. V. Ita enim conuenit loqui cum Sũm-
mo Pontifice, ſicut etiam cum ip-
ſo Deo, vt in *pſal. 29. Pſallite Domino San-
cti eius, & confitemini memoriæ Sancti-
tatis eius,* & hæ duæ litteræ ſcilicet S. V. de
ſtylo ſemper apponuntur abbreuiatè, quę
ſignificant, Sanctitati Veſtræ: nec tamen
per extenſum ſcriptæ redderent reſcriptũ
ſubreptitium, quicquid dicat *Rebuff. in for-
mu ſignat. in hoc verſ.* volens, quod ſi hæc ver-
ba fuerint abbreuiatè ſcripta, ſignatura
præſumatur ſuſpecta. Horum namq; & ſi-
milium verborum exempla habemus, *in
Auth. vt etiam Eccleſ. Rom. verſ. Habeatq;
Sanctitas veſtra hanc legem,* ac etiam ibi
Sanctitas itaq; veſtra: nec aliquo modo in
iure prohibitũ reperitur, Orationes, ver-
ba, & clauſulas extenſè ſcribi, *ita id. Mun-
doſ. form. 2. commiſſ. verbo. S. V.* vbi nimis
propterea inuehit contra dictum *Rebuff.*

10 Orator. Idem eſt, quod deprecator, qui
ſupplex rogat, & ad denotan-
dam efficaciam, cum qua aliquid petitur:
quia maior humilitas oſtenditur per ver-
bum Orare, quàm petere, *ita dixit Luc. de
Pen. ſuper Rubr. C. de leg. lib. 10.*

11 Philippus Mariconda Nomen,
& cogno-
men Oratoris neceſſariò exprimi debent
in ſupplicatione, nec poſſunt illa quacũq;
de cauſa in albo relinqui, ſeu mutari, aliàs
enim ſupplicatio non reciperetur, ſicut
etiam ſeruatur in oblatione libelli, *tex. in
c. 1. de libel. oblat. & in l. 1. ff. de eden.* & de-
bent poni extenſè, tam in ſupplicatione,
quàm in litteris apoſtolicis, *vt per Imol. in
c. cum acceſſiſſem, & ibidem Felin. verſ. ho-
die, de conſt.* neque ea debent mutari: vnde
12 etiam ſi erretur, vt nomen pro nomine
ponatur, reſcriptũ omninò vitiatur, quod
ſatis docet *gloſ. in c. ſignificante, verbo, non.
de Remenſi, & ibi Abb. num. 1. de reſcript.*
13 cum nomina ipſa adiuenta ſint, vt homo
ab homine diſcernatur, *tex. in l. ad cogno-
ſcendos, C. de ingen. manumiſſ. Menoch. conſ.
173. nu. 5.* Nec Cancellaria apoſtolica ad-
mittit correctionem proprij nominis in
litteris expediendis, vt aliàs diximus: parũ
enim refert, *quod Regula fin. ipſius Cancel-
lariæ, quæ eſt nu. 72.* facultatem tribuat Vi-
14 cecancellario, & illius Regẽti circa cor-
rectionem nominum, & cognominum;
quia id tantummodo eis conceditur cum
hac limitatione, videlicet, *non tamen eo-
rum, quibus gratia, & conceſſiones fiunt:*
& de hac neceſſitate exprimendi propriũ

nomen Oratoris,plura congerit *Lotter. de re benef.lib 3.q.34.per tot.*

15 Nec alicui, præter Officiales ad id de-
putatos,licet nomen, aut cognomen ſiné
aliquid aliud propria authoritate in ipſa
ſupplicatione , aut in litteris corrigere ,
poſtquam ſupplicatio fuerit ſignata , ac
16 litteræ in totum expeditæ , quod quidem
ſub atrocißimis pœnis prohibetur. Quod
ſi forte id ignoranter, & bona fide conti-
gerit, per dictam Regulam conceditur ei-
dem Vicecancellario,ac Cancellariæ præ-
dictæ Regenti facultas,quod poſſint com-
mittere abſolutionem illorum , qui igno-
ranter in ſupplicationibus, vel in litteris
apoſtolicis aliquid ſcriberent, corrigerēt,
vel delerent: & ita eſt receptum in praxi.

17 Laicus Hæc qualitas de ſtylo ſemper
exprimēda eſt, vbi Orator eſt
laicus. hic autem præcipuè apponitur ad
denotandum,quod Orator prædictus non
modò ſicut bigamus, verùm etiam ſicut
18 laicus eſt incapax ſpiritualium, *c. ſi quis deinceps.17.q.7.c.Meſſana,c.Sacroſancta, de elect.c.cauſam, quæ de præſcript.*

Neapolitan. Diœceſis. Debet etiam de ſtylo exprimi diœceſis Oratoris, *vt per Rebuff.in ſua praxi in forma ſigna.verſ.Magalonen.* & in praxi notandum eſt, quod neceſſariò exprimendum eſt , an Orator fuerit Ciuitatis,vel diœceſis,nam ſi vnum pro altero quoquomodo apponatur, litteræ non poterunt exequutioni demandari, niſi prius corrigātur; quia Ciuitas,& diœceſis ſunt diuerſa,*c.ego Ludouicus , 63.diſt. c.ſi Ciuitas,de ſent.excom.in 6.*quamuis ſub vna iuriſdictione,ſiue vno Epiſcopo ſint, *c.venerabili, de cenſ.*

Circa quod eſt etiam in praxi notandū,
19 quod non modò oriundi ex diœceſi dicun-
tur diœceſani, verùm etiam domicilium
habentes,*per gloſ.in c.ſtatutum , §.cum verò, & gloſ.* in verbo *dictam,in fin.* vbi dicitur,quod diœceſanus, cum aliud non adijcitur,debet intelligi de diœceſano domicilij,*de reſcript.in 6.* quia illa propriè eſt diœceſis alicuius, in qua, quis habet domicilium habitationis , licèt ſit alibi natus , *Franc.in c.præſenti,§.ſanè num.3.ſuper gloſ. verſ originis,de præb. eod.lib.*

20 Deuotionis feruore Accēſus, nec alia cauſæ expreſſio requiri ſolet ad ſic ſuper bigamiæ impedimento diſpenſandum, niſi deuotio ipſius Oratoris ; cum Principis voluntas abſquè cauſæ expreſſione,ſufficiat,*l.quidā conſulebant , ff.de re iud.c.præterea, vbi Felin.de teſt.cogen. gloſ.in l.vniuerſa,C.de prec. Imper. offer. Aegid. deciſ.694.* vbi ait *agentem actum , cui certum obſtaculum quod ſcit, opponitur, in dubio cenſeri tollere illud, quando poteſt:* non tamen apud
Curiales eſt ignotum , quod ſi aliquando
iuxta qualitatem petitæ gratiæ , leuis ad-
ducatur cauſa; tunc etiam additur etiam cau-
21 ſa deuotionis; cum hæc ſola per ſe non
ſufficiat.

22 Clericali militiæ Adſcribi,nō enim poruit Orator à ſuo Ordinario clericali charactere inſigniri,cum iſta facultas . etiā quoad hoc Summo tantùm Pontifici competat , *d. c.1.de bigam. in 6.* vbi habetur quod bigamus nō poſſit ad primam tonſuram, nec ad minores ordines ab Ordinario promoueri , vt aliàs diximus , *& teſtantur ſum. Piſan. in verbo,bigamia , §.penult.* dum ibi abſolutè dicit non poſſe Ordinarium ſuper hac irregularitate diſpenſare , *Couar. in Clem. ſi furioſus §.2.nu.4.de homicid.*dicens ibi, *nec ipſum Ordinarium poſſe diſpenſare , ſi bigamiam contraxit poſt clericatum ſuſceptum; quinimò nec magna exiſtente cauſa ; Nauar.in manuali cap.27. nu.197.verſ. ſexto dico ,* cum ſit priuatus omni priuilegio clericali, *c.cognoſcamus* ibi, *neq; cieri cum debere, eſſe, qui ſecunda coniugia ſortitus eſt, diſt.34. Archid.in c. lector,diſt.34.& communiter DD.*

Ac ad omnes, Etiam ſacros, & presbyteratus ordines promoueri. Hoc enim modo petitur diſpenſatio,etiam quoad minores.Si enim prima tonſura non poſſit Orator ab Epiſcopo initiari, multo minus ad minores ordines promoueri. Ad illud autem, quod dicit D. Thomas , quòd Epiſcopus poteſt bigamo concedere , vt minores ordines ſuſcipiat, & ſic beneficium ſimplex eidem conferre; dicitur, quod neutrum horum eſt vſu receptum, *teſte Azor.inſtit.moral.p.2. cap. 4.verſ.vndecimo quæritur,* & ita docet notoria Romanæ Curiæ praxis,quę profectò fulcitur fundamento ipſius *c.vn. de bigam. in 6.* contra quod non poteſt Epiſcopus diſpenſare in Bigamia vera , vel interpretatiua,etiam quoad minores,aut vſum ſuſceptorum. Præterea extat declaratio Sacræ Congregationis relata *à Garc. de benef.par.7.cap.6.nu.5.* his verbis, *Epiſcopus authoritate ſua ordinaria cū ſibi ſubdito vero bigamo,qui aliàs cum duabus virginibus ſucceſſiuè legitimum matrimonium contraxit,& modo defunctæ ſunt, diſpenſare non poteſt,vt primā tonſurā, et ſimplicia beneficia,à ſe, vel ab alijs accipiat.* Ita cēſuit Congregatio die 30.Ianuarij 1589,& Sixtus V.approbauit.

24 Mu-

26 **Mulieribus virginibus.** Oportet .n. in ſupplicatione exprimi qualitatem bigamiæ, ſuper qua petitur diſpenſari: non .n. ſufficeret, ſi ſimpliciter diceretur, quod Orator bigamiam contraxit, quia id ſatis deuiat à notorio ſtylo; ac propterea in ſuprapoſita ſupplicatione dicitur, quod *cũ*
25 *duabus virginibus ſucceſſiuè contraxit*, vt eſt vera bigamia; nam licèt fuerit interpretatiua, quæ eſt minor vera, y tiaretur diſpẽſatio, cuius falſitas committi poteſt tam narrando minus, quàm maius, *arg. l. 1. C. de falſ. Bart. & Bald. in l. presbyteri, C. de Epiſ. & Cleric.* Verum eſt tamen, quòd ad impetrandam diſpenſationem ſuper impedimento bigamiæ, nullum videmus in praxi diſcrimen conſtitui ſuper illius prouenientia, ſiuè videlicet fuerit matrimonium contractum cum duabus virginibus, vt hic, ſiuè cum vna vidua, vel cum vna virgine, & altera vidua, dummodo id explicetur in ſupplicatione, quãuis *Garc. de benef. par. 8. cap. 3. n. 79.* dicat, quod ſi quis ter, vel quater contraxit ampliùs, id non ſit neceſſarium exprimere in ſupplicatione bigamiæ, *ex Nauar. conſ. 2. de bigam* & alijs authoribus per eum ibi allegatis; id enim eſt contra notorium ſtylum Curiæ, qui non admittit tales ſupplicationes, niſi in eis fuerit expreſſa qualitas, & prouenientia bigamiæ. Vidimus enim
26 quandoq; fuiſſe trigamo, nempè ei, qui cũ virgine, & ſucceſſiuè cum vidua contraxit, denegatam diſpenſationem, quicquid dicat *id. Nauar. d. conſ. 2. de bigam. num. 4. in fine*, ſcilicet, quod nullus vnquam Pontifex Maximus curauit de trigamia: aliud enim nos docet notoria praxis, licèt etiã ipſi trigamo quandoq; detur dicta diſpenſatio.

Matrimonium. Si enim ſponſalia tãtummodo per ver-
27 ba de futuro cõtraxiſſet, non egeret diſpẽſatione, quia nõn dicitur contrahere bigamiam, etiam ſi ſponſalia ipſa fuerint iurata, *Sot. 4. diſt. 27. quæſt. 3. art. 1. §. bigamus*; necnon iterata, etiam cum copula, quia hanc irregularitatem non inducunt, *Sayr. de cenſ. lib. 6 cap. 2. num. 14.*

28 **Legitimè,** ſcilicet, quod matrimoniũ fuerit legitimo modo contractum, *Io: Andr in reg. factum legitimè, in princip de reg. iur. in 6.* ac iuris ordine ſeruato, & ſecundùm Canones, *gloſ. & Abb. in cap. conſanguinei, de re iud. Seraphin. deciſ. 290. num 2. & deciſ. 433. num. 6. Card. Tuſc. pract. concluſ. tom. 2. litt. D. concluſ. 305. num. 1.* quod enim fit lege permittente, legitimè factum cenſetur, *l. Gracchus, ff. ad l. Iul. de adult.* Vnde ſi huiuſmodi matrimonium ob aliquod impedimentum eſſet nullum, non contraheretur bigamia, *Nauar. conſ. 1. de bigam. Henriq. de ſacram. matrim. lib. 2. cap. 6. §. in fin.*

Succeſſiuè contraxit, quia diuerſis temporibus duas habuit vxores, *cap. aperiant, 31. quæſt. 1.* & ad demonſtrandum, quod adulteria etiã iterata, fornicationes, aut plures concubinatus non inducunt hanc bigamiæ irregularitatem, etiam ſi id cõtingat cum virginibus, ſiuè viduis, vt conſtat *ex cap. quod circa, de bigam. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 35. nu. 3. & 10.* quia ſicut etiam docet quotidiana praxis, in impetranda huiuſmodi diſpenſatione, non admittitur ſupplicatio, niſi in ea fiat mentio de matrimonijs legitimè contractis. ex quo nõn ſufficit ad id impedimentum inducendum quæcunque carnalis commixtio, ſed illa, quæ accidit per contractum Sacramentum matrimonij de iure, vel de facto; fornicaria .n. coniunctio non ſignificat vnionem Chriſti cum Eccleſia, *Sayr. de cenſ. d. lib. 6. cap. 3. num. 16.* ac propterea tunc bigamiam quis contraxit, quando, videlicet, carnem ſuam matrimonialiter in plures diuiſit, *vt in c. debitum, hoc tit. Hoſt. in c. tam litteris, de teſt. & ibi Io: Andr.*

29 **Et conſummauit.** Pluralitas .n. vxorum per verba de præſenti, ſi cum omnibus matrimonium non fuerit carnali copula cõſummatum, non inducit bigamiam; quo caſu poteſt quis ad omnes ordines licitè promoueri, & beneficia eccleſiaſtica obtinere, *Sot. 4. diſt. 27. quæſt. 3. art. 1. §. bigamus Sum. Coron. tract. de irregul. nu. 6. Cucc. lib. 1. inſtit. can. tit. 5.* ac propterea intelligendũ eſt, ſi cum vtraq; conſummauit; alioquin non eſſet bigamus, *c. debitum, de bigam. c. Valentino, 34. diſt.* etiam ſi matrimonium cum eiſdem eſſet ratum, nondum tamen conſummatum, *Maiol. de irregul. cap. 33. num. 10. lib. 1.*

Supplicat igitur humiliter &c.
30 Supplicatio namquè debet eſſe humilis, quia ita ſupplicans facilius obtinet ea, quæ petit, *ad not. in c. cum contingat, §. 1. de præſcript.* & iuxta illud *Eccleſ. 3. Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam*; Vnde omnes etiam
31 Reges, & Principes Terræ ſe Summo Pontifici cum humilitate ſubmittunt, vt patet etiam ex ſupradictis, qui ad ipſos Pontifices per ſuos Legatos, ſupradictas epi-

ſtolas

ſtolas miſerunt; quorum ſubſcriptiones tales erant, videlicet, *Sanctiſſimis pedibus Beatitudinis Veſtræ ſubſtratus, Franciſcus Bungi Rex. Sanctitatis veſtræ ſubſternitur calceis, Don Prothaſius. Aduolutus pedibus Sanctitatis Veſtræ, Arimano Sciurruò Dabù, Don Prothaſius. Ego Don Bartholomæus Sanctis eius pedibus humi ſubſtratus. Eleuatis manibus, & ſumma reuerentia has litteras pedibus Sanctitatis Veſtræ offero, Omura Scim Pacivo Nobù, A. che Don Sancio; prout hæc, & ſimilia refert Capac. in lib. nuncupato Secret. lib. 1. fol. mihi 140. cum ſeq.*

Quatenus &c. Reliqua declarantur in infraſcripta formula litterarum; ac propterea hic tanquam ſuperflua, conſultò omittuntur quoad primam partem Signaturæ.

32 Fiat, vt petitur M. Omnes ſupplicationes diſpenſationum ad ordines, & beneficia ſignantur propria manu Summi Pontificis; prout etiam regulariter omnes ſupplicationes beneficiales, præter quaſdã exigui valoris, puta minoris 24. ducatis auri de Camera, quæ à D. Datario mittuntur ad Signaturam, per Conceſſum; Et quamuis penes Summum Põtificem plures ſint gradus, ſeù modi ſuper ſupplicibus libellis ſignandis, iſte tamen (per Fiat) omnibus alijs antecellit, *Mandoſ. in proœm. reg. ſignaturæ, per Fiat, circa med.* Et aliquando ipſe Papa ipſas ſupplicationes præſertim gratiã continentes, per ſe ipſum ſignat, nõ per alium, ſiuè in plena ſignatura, conuocatis coram eo ſtatuta die, quibuſdam Cardinalibus Doctoribus in Theorica, & praxi primarijs, & omnibus Referendarijs gratiæ, ac D. Datario: licèt aliàs abſq; plena ſignatura ſignet in cubiculo, ſeù alibi, porrigente ſibi ipſo D. Datario ſupplicationes: quarum quidem ſupplicationum, licèt nonnullæ conſueuerint ſignari per Conceſſum à Cardinali Præfecto, ſeù Prælato habente hanc ſignaturam, nihilominus ſignantur ab ipſo Papa per *Fiat.* In ſecunda autem parte ſignaturæ ſignat etiam, vt ſupra viſum eſt, *Fiat M.*

Et cũ abſolutione à cẽſuris &c. Hæc eſt ſecunda pars ſignaturæ, quæ continet clauſulas in litteris deſuper expediẽdis, extendendas, vt infra.

SVMMARIVM

1 *Gratia Principis ſine litteris, dicitur informis. & quare.*
2 *Abbreuiatores Maioris Præſidentiæ ad quid à Papa deputati.*
3 *Litteræ apoſtolicæ quando expediantur per Cameram.*
4 *Summatoris Officium ad quid inſtitutum.*
5 *Officialium Cancellariæ apoſtolicæ munus.*
6 *Falſa latinitas vitiat litteras apoſtolicas.*
7 *Officialium primæ viſionis in Cancellaria apoſtolica, munus.*
8 *Litteræ apoſtolicæ quare charactere gallico conſcribuntur.*
9 *Supplicationes, quauis litera, ſeù charactere conficiuntur.*
10 *Reuiſorum Datariæ munus.*
11 *Supplicationes Papæ porrigendæ non continent exorbitantia.*
12 *Sed ſupplicatur iuxta conſuetum, & leges Datariæ.*
13 *Datarij ad munus, quis aſſumendus.*
14 *Clauſulæ reſcriptorum apoſtolicorum, deſumptæ ex viſceribus vtriuſque iuris.*
15 *Reſcripta apoſtolica reducuntur ad diſpoſitionem iuris.*
16 *Reuiſores Datariæ, quales eſſe debeant.*
17 *Supplicationi regiſtratæ nihil aptari, ſeù caſſari poteſt ab Officialibus.*
18 *Ac propterea à partibus antea inſpiciuntur.*
19 *Et ipſis partibus a Romana Curia abſentibus, quomodo occurrendum.*
20 *Abbreuiatores multa addunt in minutis litterarum, quæ non ſunt in ſupplicatione.*
21 *Cancellaria apoſtolica, eſt organum mentis, & vocis Papæ.*
22 *Supplicatione regiſtrata, non eſt locus replicandi aduerſus illius reſtrictiuas.*
23 *Licèt* Datarius *aliquando in ea per ſe ipſum aliquid corrigat.*
24 *Abbreuiatores interpretãtur, caſſaturam ſupplicationis fuiſſe factam per errorem.*

25 Cau:

25 *Cancellariæ error in litteris, corrigitur ſine partis diſpendio.*

26 *Abbreuiatoris culpa circa litteras apoſtolicas quomodo puniatur.*

27 *Littera apoſtolica contra ſtylum expedita, arguuntur de falſo.*

28 *Supplicationes deferuntur Papæ, ſignandæ, etsam cum caſſaturis,*

29 *Caſſaturæ in ſupplicatione arguunt fidelitatem, & vigilantiam Officialium.*

30 *Atramenti diuerſitas, quãdo reddit ſcripturam ſuſpectam.*

31 *Dataria abhorret à raſuris in ſupplicatione.*

32 *Raſura in ſupplicatione inducit ſuſpicionem fraudis.*

33 *Caſſatura potius tolerantur in ſupplicatione, quàm raſura.*

34 *Papa ſolo verbo creat Epiſcopum, vel Abbatem.*

35 *Imperator ſolo verbo creat Doctorem.*

36 *Regulæ Cancellariæ, quod diſpenſatio nõ ſuffragetur &c. & commiſſiones non valeant &c. quando habeant locum.*

37 *Gratiam quãdo iufficit probari per ſupplicationem ſine litteris.*

38 *Reſeruatio probatur per ſupplicationem ſignatam.*

39 *Gratia dicitur perfecta ex ſola ſupplicatione ſignata & regiſtrata, quæ dicitur titulus.*

40 *Supplicatio manu Papæ ſignata, dicitur ſcriptura pluſquam publica.*

41 *Reſeruatio non inſurgit ex litteris; ſed ex ſupplicatione.*

42 *Subrogationem in iuribus defuncti, ſufficit docere per ſupplicationem.*

Praxis clauſularum ſecundæ partis ſupplicationis eiuſdem.

CAPVT III.

1 QVia verò, vt alias diximus, tàm diſpenſatio, quàm quæuis gratia apoſtolica, ante litterarum expeditionẽ, eſt informis, *teſte Oldrad. conſ. 324. n. 5.* cum gratia Principis ſcripturã exigat, *Abb. in c. ex diligenti, vlt. not. de ſimon.* & per cõfectionem litterarum ad ſuum eſſe perducatur; *Bellam. deciſ. 432.* ac ſine illis difficillimè probaretur per teſtes, cum præter ea, quæ ſunt in ſupplicatione appoſita, multa ſubſtantialia addantur in litteris,
2 quæ ſuper illa expediuntur, ideò pro his quidem litteris conſtruendis, limitandis, ac ad debitam formam reducendis, Summus Pontifex deputauit Abbreuiatores Maioris Præſidentiæ, in Cancellaria apoſtolica, quibus dedit regulas dictę Cancellariæ, vt litteras poſſint expedire, vel denegare, ac gratiam in ſupplicatione contentam ampliare, limitare, ac prò, vel cõtra impetrantes mentem Pontificis interpretari, *Mandoſ. reg. 21. q. 7. nu. 3* Quod etiã ſeruatur, ſi ipſæ litteræ expediãtur per Ca-
3 meram, & per viam ſecretam pro Cardinalibus, alijſq; perſonis qualificatis, & benemeritis; nam licèt illæ nõ tranſeant per manus eorundem Abbreuiatorum, ad hoc tamen Alexander VI conſtituit officium Summatoris earundem litterarum, ne prę miſſorum ratione, ex mala ipſarum expeditione cum Sedis apoſtolicæ ignominia, partes detrimentum ſentiant; cum ipſius
4 Summatoris officium ſit recipiendi, vidẽdi, ſummandi, & referendi litteras apoſtolicas, quæ per Cameram apoſtolicam pro tempore expediuntur, vt ex Conſtitutione eiuſdem Alexandri, quæ eſt in viridi obſeruantia, Et palam eſt omnibus, qui aliqua ex parte Romanæ Curiæ negotia
5 huius generis calleut. Adſunt inſuper alij Officiales in ipſa Cancellaria, qui ibi pro manuum ſuarum appoſitione earũdemq; litterarum reuiſione interueniunt, qui vt ait *id. Mandoſ. num. 4.* oculis lynceis, etiam vſq; ad minimam ſyllabam, omnia proſpiciunt; præcipuèq; obſeruant ne in illis aliqua falſa latinitas interueniat, ad euitãdam ſuſpicionem falſitatis, *iuxta tex. in c. ad audientiam, & ibi gloſ. in verbo, manifeſtum, de reſcript.* nam licèt *d. gloſ.* arguendo per *tex. in l. Imperator Titus. ff. de ſtat. hom.* dicat, quod falſa latinitas non vitiat ſcriptum, ibi tamen agitur de teſtamentis, & ita ſoluendo argumẽtum, dicit, quod aliud eſt in teſtamentis; & aliud in litteris Papæ, nam teſtamentum committitur tabellionibus, cuius ſcripturam, ſiuè latinum nullus corrigit; vnde falſa latinitas non vitiat teſtamentum, dummodo conſtet
6 per ipſum de intentione teſtatoris; ſecus autem in litteris Papæ, quia per multas manus tranſeunt, & magna maturitate digeruntur, *c. apoſtolicæ, 35. q. 3.*
7 Quinimmo ab antiquo tempore fuit in Cancellaria prędicta inſtitutum quoddam officium, de Prima viſione nuncupatum,

cuius Officialium proprium munus erat
videre, & legere omnes litteras apoſtoli-
cas,quæ in eadem Cancellaria expediebã-
tur, an in illis adeſſet præſertim aliqua fal-
ſa latinitas, quam,ſi aderat, corrigi facie-
bãt ab ipſis Scriptoribus litterarum: quã-
uis hodie adſit officium, nec tamen ſub-
eatur onus illi iniunctum: & ad obuiandũ
inſuper falſitatibus,quę non modò in ſup-
plicatione, verùm etiam in ipſis litteris
committi poſſent, retinuit Cancellaria
apoſtolica antiquum ſtylum conſcriben-
di dictas litteras charactere gallico, alias
8 bullatico, ex communi Curiæ vſu loquẽ-
di,nuncupato; quia cum littera hæc non
ſit ordinaria, nec omnes illam delineare,
& ſcribere ſciant; non poteſt aliquo mo-
9 do falſificari,ſicut poſſent ſupplicationes,
quæ etiam quauis littera, ſeu quouis cha-
ractere confici,& ſcribi poſſunt, *id. Man-
doſ.reg.15.q.2.nu.2.*
Eſt tibi præterea ſciendum, quod cum
ad ſupradictos Dominos Abbreuiatores
perueniat ſupplicatio, ad effectum confi-
ciendi minutas literarum, multas in ea
quandoq; reperiunt caſſaturas,ſiuè ab ip-
ſis partibus ante illius porrectionem, ſiuè
etiam poſt ſignatam, ab Officialibus Re-
uiſoribus factas; nec propterea videtur
falſitatis ſuſpicio inde aliqua exoriri:quia
aliquando,vel aliquam tantùm ſyllabam,
10 vel verbum ſuperfluum,aut ineptè appo-
ſitum,aliquando plures ſyllabas, vel ver-
ba impertinentia delent, & ſic denotare
etiam ſolent limaturam rei non ſubſtan-
tialis, aliquando denegationem petitorũ,
aliquando etiam conceſſionis amplioris
gratię:quamuis,vt plurimum practici Cu-
riales in compoſitione, ſeù confectione
11 ſupplicationum non audeant petere ex-
orbitantia,ſed ſupplicant iuxta conſuetũ,
12 & leges Datariæ ſubmittendo ſe volunta-
ti Summi Pontificis, per ea quę tradit *Al-
ciat.de præſumpt. reg.3. præſumpt.36.* quod
quidem procedere docet notoria praxis,
non modò de ſtylo, verum etiam de iure,
& nõ ſolum in gratijs ſimplicibus, in qui-
bus vnus tãtùm pro Oratore nominatur,
verùm etiam in correſpectiuis, vtpotè, in
reſignationibus beneficiorum, & ſimili-
bus,in quibus agitur de amiſſione iuris,&
de præiudicio Oratorum, qui ſupplicaut
ſub expreſſa conditione, non alias,aliter,
nec alio modo, vt ſcilicet reiecta, reſtri-
cta, & caſſata per Officiales conditione
inſolita, nihilominus gratia ſuſtineatur,
Caputaq.deciſ.89.p.3. Quod quidem ſeruãt
ipſi Officiales præſertim,vt reſcripta emá-
nent ſecundum ius, & nemini præiudiciũ
13 inferant: quapropter ad Datarij munus
obeundum,ſemper aſſumitur inſignis Ro-
manæ Curiæ Prælatus, qui in magnis, &
arduis negotijs verſatus, eximia probita-
te,fidelitate, ac maturitate cõſilij, ac præ-
cipuè canonum, & legum peritiſſimus
exiſtat; ex eo quod omnia reſcripta apo-
ſtolica continent ſuas clauſulas reſtricti-
uas, & limitatiuas, quæ eliciuntur ex vi-
14 ſceribus vtriuſq; iuris; quinimmò vide-
mus,quod reſcripta,quantumuis gratioſa,
15 ſemper reducuntur ad diſpoſitionem iu-
ris communis, in quantum fieri poteſt,
*iuxta tex. in l. ſi quando C. de inoff. teſtam.
Bald. in l.bonorum C. qui admit. c. cauſam,
quæ de reſcript.* Vnde ipſe Datarius ſic ad
hoc onus aſſumptus, videtur potius diui-
nitus,quam humanitus vocatus, *ad tex.in
cap.cum deputati,de iud.* ibi, *qui vndecunq;
venerint, gratia diuina vocati, dummodo
laudabiliter exequantur officium ſui ordi-
16 nis.* Similiter illius Reuiſores ſupplica-
tionum aſſumuntur,qui ſaltem longo vſu,
& exercitatione in Romanæ Curiæ præ-
ſertim ipſius Datariæ negotijs maximè
verſati exiſtant;& hi duo ſunt,Primus, ſci-
licet, & Secundus nũcupari,qui omnibus
ſupplicationibus, etiam manu Papæ ſi-
gnatis, ipſas clauſulas reſtrictiuas, ac de-
creta materiæ conuenientia addunt,& ex
eis,ſi opus eſt, detrahunt, quod notiſſimũ
eſt practicis dictæ Curiæ, vt ſupra dictum
eſt.
17 Quæ quidem omnia aptantur,ſeù caſſã-
tur antequam ſupplicatio fuerit regiſtra-
ta:vnde optima ratione ſtylo Datariæ ſta-
tutum eſt,quod cum poſſit in ſupplicatio-
ne talis adeſſe reſtrictiua,ſeù caſſatura,quę
ſecundum deſiderium impetrantis, poſſet
deſtruere totam gratiam, propterea poſt-
quam quæuis ſupplicatio componibilis
peruenit ad officium Componendarum,
18 in eo datur partibus facultas inſpiciendi
ſuas ſupplicationes, & tẽpus deliberandi,
ac cogitãdi,an eo modo reſtrictiuę. & caſ-
ſaturæ ſibi placeãt. necne: & ſi quid addẽ-
dũ, vel minuẽdũ erit ad inſtãtiã partis, ſeù
ſollicitatoris(quod tamẽ gratiæ ſubſtantiã
non mutet ſeù alteret) libẽter additur, vel
detrahitur ab ipſis Reuiſoribus. Si verò
19 partes erunt à Romana Curia abſentes,
ad obuiandum erroribus,ac diſpẽdijs,quæ
ex mala negotiorum expeditione proue-
nire poſſent,optima cautela erit, antequã
ſupplicatio regiſtretur, imò ante ſolutio-
nem illius compoſitionis, ſi talis erit ma-
teria, deſumere illius copiam cum omni-
bus ſuis reſtrictiuis,& caſſaturis,illamq.ad
partes tranſmittere, vt Orator videat, an

velit

velit vti dicta gratia ſic conceſſa, & reſtri-
cta; ne ſi quod poſtea in litteris ſuper ea
expediendis repererit, quod ſibi non pla-
ceat, imputetur ſollicitatori, qui ipſas par-
tes de præmiſſis omnibus ante confectio-
nem ipſarum litterarum non certiorauit.
Hoc inſuper pro maiori cautela ego in
grauibus, arduiſq; negotijs ſeruare con-
ſueui, nimirum cùm quandoq; neque ip-
ſius ſupplicationis copia ad partes tranſ-
miſſa ſufficeret, ex eo, quod ipſi Domini
Abbreuiatores in cõficiendis minutis ip-
20 ſarum litterarum nonnulla quandoq; ad-
dunt, quæ non adſunt in ſupplicatione; cũ
ipſi poſſint in gratia conceſſa aliquid de-
trahere, & addere ſecundùm eorum regu-
21 las Cancellariæ, quæ eſt organum mentis,
& vocis Papæ, vt per *Mandoſ. reg. 34. quæſt.
45. num. 2.* deſumpta copia ſupplicationis
iam ſignatæ cum ſuis caſſaturis, & reſtri-
ctiuis, ſuper ea ab aliquo ex ipſis Dominis
Abbreuiatoribus, ſiuè ab illorum peritiſſi-
mo ſubſtituto curaui confici, & extendi
minutam literarum exinde expedienda-
rum, illamq; ad partes tranſmitti, ad hoc,
vt poſtquam partes ipſæ minutam ipſam,
de verbo ad verbum, & per extenſum vi-
derint, poſſint deliberare, an dictæ litteræ
ſic expediendæ, ſibi ſint profuturæ; cùm
multa in litteris addantur, & reſtringan-
tur, quæ non fuerunt addita, neque reſtri-
cta prius in ſupplicatione, vt dictum eſt, &
interim ſupplicatio, ſi componibilis eſt,
ex dicto officio componendarum non re-
laxatur, niſi ſoluta compoſitione, ſed ibi
retinetur ſub arcta cuſtodia, vſque ad cen-
tum annos.

Similiter ſupradicta facultas inſpicien-
di ſupplicationes datur partibus, etiam in
regiſtro, vt dictum eſt, & antequam regi-
ſtrentur; quia poſtquam regiſtratæ ſunt,
22 non eſt amplius locus replicandi aduerſus
reſtrictiuas, & caſſaturas, neque illas ab
ipſis Officialibus corrigi faciẽdi; licèt ali-
quando viſum fuerit in ipſa ſupplicatio-
23 ne iam regiſtrata, per ipſum Dominum
Datarium aliquid fuiſſe correctum, quod
etiam in quinterno illius regiſtri eodem
tempore corrigit; quod tamẽ tantummo-
do fit ex gratia peculiari, & quando illud,
quod corrigit non excedit ſyllabam, aut
vnicum verbum, & quod res non patia-
tur dilationem, vt quod erratum, vel aliàs
corrigendum eſt, non poſſit expectare tem-
pus ad ſupplendum per gratiam reformato-
riam, de qua in mea practica. beneſ.
abundantiùs dicam.

24 Quod ſi fortè aliquando contingat ali-
quid per errorem Officialium in ſupplica-
tione caſſari, poſſunt tunc Domini Ab-
breuiatores prædicti interpretari, caſſatu-
ram fuiſſe factam per errorem, ſicut docet
ſtylus Cancellariæ.

25 Eoq; magis, ſi aliquid in litteris fuerit
erratum errore prædictæ Cancellariæ, quia
tunc abſque aliquo partis, aut ſollicitato-
ris diſpendio, ſiuè impenſa, error ipſe cor-
rigitur, puta ſi per incuriam, & inaduer-
tentiam Scriptoris litterarum aliquid fue-
rit in eis expreſſum, aut omiſſũ, quod ex-
primi, vel omitti non debebat; talis enim
erronea expreſſio, ſiuè omiſſio non debet
nocere parti; quia error iſte nihil officit
veritati; prout in ſimili dixit *tex. in l. ſi in
nomine, C. de teſtam. Staphil. de litt. grat. tit.
de expect. 4. forma num.* 14. ac propterea li-
cèt pro correctione alicuius erroris ex
cauſa partis, ſeu Sollicitatoris prouenien-
tis aliquid ſaluatur: quando tamen eſt er-
ror ipſius Cancellariæ, nihil eſt ſoluendũ,
cùm ſit error ſcribentis, qui nõ debet ali-
cui nocere, vt dixit text. *in l. errore*, C. *eod.*
Ac propterea voluit Martinus V. in ſua
Conſtitutione, quæ incipit, *In apoſtolicæ*:
26 quòd ſi Abbreuiatoris culpa litteræ, qua-
rum fecerit minutas, & pro quibus ſala-
ria, ſeù emolumenta recipit, fuerint reſcri-
bendæ, illius expenſis reſcribantur, qui
fuerit in culpa, & quoad Scriptores apo-
ſtolicos repetit, quòd ſi littera fuerit in
Cancellaria reſcribenda iudicata, infra
tres dies, cuius culpa iudicata fuerit reſcri-
benda, expenſis ſuis proprijs, ſine quocun-
que alio ſalario quantumcunque modico,
etiam gratis oblato, teneatur reſcribere,
aut reſcribi facere, ſub pœna ſuſpenſionis
ab officio Scriptoriæ litterarum, & ingreſ-
ſu Cancellariæ; Si verò fuerit Abbreuia-
tor, ſimiliter compellatur litteram ſcribi
facere infra prædictum terminum ſub pœ-
na ſuſpenſionis ab eius officio, & eius
ingreſſu Cancellariæ per tres menſes: quo
ſuſpenſionis tempore durante, nihil eidem
diſtribuat Vicecancellarius, aliaſq; pœnas
in dicta Conſtitutione cõtentas ipſe Ab-
breuiator incurrat.

27 Negari tamen non poteſt, quin ſi per
talem errorem, deprehendatur non eſſe
ſeruatùm ſtylum Romanæ Curiæ, in dictis
litteris ſeruari conſuetum, poſſint illæ ar-
gui de falſitate, & impugnari; quia tunc
non eſt eis aliqua fides adhibenda, donec
per correctionem ipſarum litterarum de
veritate conſtat, *per tex. in cap. porrecta de
confirm. vtil.* & hic eſt notorius, & vulga-
ris ſtylus.

Huiuſmodi autem caſſaturæ licitè poſ-
ſunt in ſupplicatione interuenire, ſiuè an-

probatur reſeruatio, vt per *Rot, in antiq. deciſ. 5. de probat.* multò magis probatur per
40 ſupplicationem, manu Papæ ſignatam, & regiſtratam; & ſic per ſcripturã pluſquàm publicam, per ea, quæ tradunt *id, Caſſad. n. 3. 4 & 6. & Mandoſ. n. 2. & 3.* ac propterea *Aegid. conſ. 34. n. 24. verſ. ſed vltimo*, inquit, quòd reſeruatio nõ *inſurgit* ex litterarum
41 confectione, ſed ex ſupplicationis ſignatione; ſubdens ibi, *reſeruationem probari per ſignaturam, de qua conſtat per regiſtrum ſupplicationis, etiam litteris non confectis*, & ipſum refert, & ſequitur *id. Mãdoſ. in ſupradicta qu. eſt. 10. num. 2*, qui ibi concludit, nihil aliud eſſe neceſſarium, niſi ipſam gratiæ conceſſionem, quæ in ſola ſupplicatione, ſeu in ſolo verbo Papæ verificari poteſt, & *num. 3.* ait, etiam *Rotam in vna Compoſtellañ Parochialis coram Reomano* concluſiſſe, ſolam ſupplicationem probare reſeruationem.

Aliud exemplum erit, quando quis petit à Papa ſubrogationem in iuribus defuncti: nam ſi ipſe ſubrogatus habet litteras ſuæ ſubrogationis expeditas, ſufficit
42 quod ille de iure defuncti doceat ſolùm per ſupplicationẽ ſignatam, & regiſtratã; nam ſatis eſt ſubrogatũ, ſuam gratiã ſubrogationis habere per litteras expeditas; ad eam tamen verificandam, & probandum circumſtantias, & narrata in dictis litteris, ſufficit docere per ſolam ſupplicationem de iure tertij, vt per *Caſſad. deciſ. 8. num. 13. de reſtit. ſpol.* Aliaq; etiam quamplura exempla circa hoc adduci poſſent: Et regulariter dicendum eſt, quòd circumſcripta regula Cancellariæ, ſupplicatio ſufficit ad probandum quamlibet gratiam, *Gabr. conſ. 190. num. 12. lib. 1. & conſ. 194. num. 2. lib. 2. Sarneñ ſuper. reg. de infir. quæſt. 18. col. penult. verſ. nec obſtat*, vbi ait, quod ſufficit ſola ſupplicatio ſupradicta, etiam ad canonizationem, niſi opponatur de regula.

SVMMARIVM

1 *Supplicatione expedita, conficitur ſuper ea minuta litterarum.*
2 *Litterarum diſpenſationis formula ſuper bigamia.*
3 *Littera apoſtolica non inſcribuntur ſub nomine proprio Summi Pontificis.*
4 *Papæ nominis mutatio in illius aſſumptione, quare fiat.*
5 *Papa cur in ſuis litteris nõ apponat proprium nomen, prout in ſupplicatione.*
6 *Littera apoſtolica nõ requirunt ſubſcriptionem Papæ. Aliquando ſecus.*
7 *Paulus cur dexteram, Petrus verò ſiniſtram partem occupant in bulla plumbea.*
8 *Papa cur vocatur Epiſcopus.*
9 *Papæ omnium cura demandata eſt.*
10 *Papa intitulatur Epiſcopus etiam ante coronationem, & vtitur eadem bulla.*
11 *Et contrarium impugnantes excommunicantur.*
12 *Papa cur dicitur ſeruus ſeruorum Dei, & quis author huius inſcriptionis.*
13 *Principes ſeculares titulorum multiplicitate ſe decorari affectant?*
14 *Clementis Quarti humillima epiſtola ad conſanguineum.*
15 *Diſpenſationes apoſtolicæ committuntur Ordinarijs.*
16 *Ordinarij nomine, qui intelliguntur, ex Concil. Trid.*
17 *Diſpenſationes committuntur etiam Vicarijs Epiſcoporum.*
18 *Vicarius quandoque vocatur Officialis.*
19 *Vicarij Epiſcopi vltra montes, Officiales dicuntur.*
20 *Vicario Vrbis, quando committantur diſpenſationes.*
21 *Papa, Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas, fratres appellat.*
22 *Vicarius Epiſcopi in ſpiritualibus quomodo intelligendus.*
23 *Vicarius quando dicatur generalis.*
24 *Vicarius Delegatus à Sede Apoſtolica ſufficit, quod ſit in ſpiritualibus.*
25 *Iuriſdictione diuiſa inter duos Vicarios, cui cenſeatur facta delegatio.*
26 *Papæ ſalutatio, qua.*
27 *Et quis primus dixerit, Salutem, & apoſtolicam benedictionem.*
28 *Papæ ſalutatio quid operetur.*
29 *Papa nõ ſalutat ſchiſmaticos, hæreticos &c. & quid dicat loco ſalutationis, num. 30.*
31 *Hebræis exponuntur Scriptura veteris teſtamenti ex Conſtitutione Gregorij XIII.*
32 *Hebræi cur tolerantur ab Eccleſia.*
33 *Papa ſalutando excommunicatum, illum præſumitur abſoluere.*

Praxis litterarum Diſpenſationis ſuper eadem Bigamia.

CAPVT IV.

1 EXpedita in totum ſupplicatione, ſuper ea conficitur minuta litterarum per aliquẽ ex Dominis Abbreuiatoribus Maioris Præſidentiæ, vel ab aliquo illorũ ſubſtituto, quæ traditur deinde alicui ex Scriptoribus apoſtolicis, vt ex ea litteras apoſtolicas de verbo ad verbum conſcribat.

His igitur paucis præmiſſis, conſonum eſt, vt tenorem litterarum, quæ ſuper prædicta ſupplicatione, de more expediri conſueuerunt, ſubijciamus, qui talis eſt, videlicet,

2 *Vrbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Neapolitani in ſpiritualibus generali, Salutem, & apoſtolicam benedictionem. Sedis apoſtolicæ copioſa benignitas, rigorem iuris manſuetudine temperans, nonnulla quandoq; diſpenſatiuè concedit, quæ Sacrorum Canonum ſeueritas interdicit. Exhibita ſiquidem nobis nuper pro parte dilecti filij Philippi Mariconda laici Neapolitanæ Diœceſis petitio continebat, Quod ipſe deuotionis feruore accenſus, plurimùm cupit clericali militiæ adſcribi, ac ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoueri, Verùm quia aliàs cum vna, illaq; de medio ſublata, cum altera, ad præſens defuncta, mulieribus virginibus matrimonium per verba legitimè de præſenti ſucceſſiuè contraxit & conſummauit, bigamiam contrahendo, deſiderium ſuum adimplere non poteſt, abſque ſpeciali noſtra, & dictæ Sedis diſpenſatione. Quare pro parte dicti Philippi nobis fuit humiliter ſupplicatum, quatenus ſibi in præmiſſis de opportuna diſpenſationis gratia prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur prædictum Philippum, aliàs apud nos de vitæ, ac morum honeſtate, alijſq; probitatis, & virtutum meritis multipliciter commendatum, horum intuitu, gratioſo fauore proſequi volentes, & à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq; eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa, latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequẽdum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, Diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus cum ipſo Philippo, vt defectu bigamiæ huiuſmodi non obſtante, clericali charactere inſigniri, illiuſque priuilegijs vti, ac ad quatuor minores, necnon, meritis, & idoneitate ſibi aliàs ſuffragãtibus, & dummodo aliud ei non obſtet canonicum impedimentum, ad ſacros, etiã presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare; necnon quæcunq, & qualiacunque cum cura, & ſine cura beneficia eccleſiaſtica, etiã ſi Canonicatus, & præbendæ, dignitates, etiam maiores, & principales, perſonatus, adminiſtrationes, vel officia, etiam curata, & electiua, in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, vel Collegiatis Eccleſijs, ſeù ſi Parochiales Eccleſiæ, vel earũ perpetuæ Vicariæ fuerint, ſi ſibi aliàs canonicè conferãtur, aut ipſe eligatur, præſentetur, vel aliàs aſſumatur ad illa, & inſtituatur in eiſdem, recipere & (dummodo ſimul plura non ſint, quàm quæ à Concilio Tridentino permittuntur) retinere; necnon quaſcunque penſiones annuas, ſuper ſimilium, vel diſſimilium beneficiorum eccleſiaſticorum fructibus, redditibus, & prouentibus, ac etiam diſtributionibus quotidianis, apoſtolica ſibi authoritate reſeruandas, percipere, exigere, & leuare; ac in ſuos vſus, & vtilitatem conuertere, liberè, & licitè valeat, dicta authoritate diſpenſes. Non obſtantibus bigamia huiuſmodi, alijſq; Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs quibuſcunq;. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo Sexceteſimo Trigeſimo octauo, Quarto Kal. Iunij, Pontificatus noſtri anno decimo ſexto.*

Quarum quidem litterarum apoſtolicarum verba, & clauſulas pro iunioribus explananda duximus, vt infra, videlicet.

3 Vrbanus. Quocirca notādum eſt, quod in litteris apoſtolicis, etiam in forma Breuis, nunquam fit inſcriptio ſub nomine proprio Summi Pontificis, ſicut in ſupplicatione, in qua ipſe ponit primam litteram ſui nominis, videlicet M. cum ipſe vocetur Maphæus, *Felin. in c. 2. ante num. 18. verſ. & dicit. Abb. de reſcript.* adeò vt non intitulando ſe nomine Papę, ipſe literæ non facerent fidem, ſicut ſi ſcriberetur Papæ ſub nomine proprio baptiſmali, poſſet ille ratione dicere, Iſtæ litteræ non diriguntur ad me, *vt per Rebuff. in form. mand. apoſt. in verbo, Lep; verſ. nota tamen.*

4 Et hic poſſet nouus Curialis quærere, cur fiat iſta nominis mutatio in Papa, poſtquàm ille aſſumptus eſt ad Apoſtolatus apicem? Et quamuis multi multa dixerint; placet tamen ratio allata per *Goz. gloſ. 1. nu. 44.* vbi ait, id fieri propter ſummam maieſtatem, & excellentiam ipſius Papæ, qui ſtatim, poſtquàm eſt electus, mutat primum nomen; quia ex ſubdito efficitur omnis creaturæ Superior, & Dominus; vnde iuſtum eſt, vt quando præeſt omnibus, non appelletur amplius nomine antiquo, ſed nouum nomen habeat; ſicut de nouo omnium Dominus, & Dei Vicarius effectus eſt, *vt per Vital. in proœm. Clementin. nu. 21. verbo Ioannes.*

5 Sed hinc oritur aliud, & maius, imò pulchrius dubium, ſcilicet, cur Papa ſupplicationes ſignat proprio nomine baptiſmali, in litteris autem præponatur nomen Pontificatus? Et pluribus omiſſis placet inhærere ſententiæ *Sarnen. in compend. vtr. ſign. nu. 6.* vbi duas rationes aſſignat, quarum prima eſt, ad denotandum vtrumq; nomen, ſeù vtramq; perſonam; nam in ſupplicatione nomen proprium generationis ponit, in bullis verò nomen ſui Pontificatus, ideſt regenerationis, & ſic duplicem perſonam, videlicet priuatā, & publicam repræſentat, Secunda eſt, quod in ſupplicatione: ideo proprium nomen ponit, quia illud verum, naturale, & originale nomen eſt; Nomen verò Pontificis, inductiuum, & accidentale; & quia in ſupplicatione verus ſcribendi actus attenditur, vti talis, vt verus, & non repræſentatiuus homo, ſcribit; ideo vero nomine vtitur. In bullis verò, quia Papa non ſcribit, nec manum ſuam apponit, ſed illæ per Officiales expediuntur, ideo in illis officij ſui nomen, ideſt Papatus, ponitur; Quando enim Papa organo vocis ſuæ loquitur, tanquam priuata perſona loqui videtur; quia per ſe ſcribere, & loqui ſunt actus perſonalitatem denotantes; quando autē per litteras, ſeù bullas loquitur, quia non loquitur Papa per organum propriæ vocis, ſed Officialium, tunc vt priuatus homo loqui nō dicitur, ſed vt Chriſti Vicarius, & ſic ſignando ſupplicationem, & ita ſcribendo, denotat actum priuati hominis, in bullis verò dignitatis nomen apponitur. *Hæc id. Sarnen. loc. cit.*

Aliam item rationem affert *Gamb. de auth. leg. à lat. lib. 8. ſub tit. de pot. leg. in iudicialibus, nu. 208.* nempè, hoc inductum eſſe ne pontificale nomen in vili cædula deſcriptum reperiatur, Videmus enim, quod infinitæ ſupplicationes, manu Pontificis ſignatæ, ex iuſtis ſuperuenientibus cauſis, ſolent, etiam ab ipſo Datario lacerari, & in terram proijci, antequam tamen illæ fuerint regiſtratæ: cum vſq; ad illud tempus poſſit ille denegare gratias nomine Summi Pontificis, & illarum ſupplicationes lacerare, ſicut notiſſimum eſt Curialibus.

6 Et cum in dictis litteris ſufficiat præpoſitio nominis Papę, nulla illius ſubſcriptio neceſſaria eſt, ſed eius loco apponitur plūbum, in quo impreſſum eſt illius nomen ex vna, ex altera verò partibus, adſunt effigies, & nomina Sāctorum Petri, & Pauli. Et regulariter ſufficit, quod cuiuſcunq: nomen præponatur: Vnde ſi in epiſtola dicatur, Caius Sempronio ſalutem plurimam dicit, & poſtea nō ſcribatur propriū nomē mittentis, hæc epiſtola probat, *tex. eſt in l. cum antiquitas, §. cum autem, C. de teſt.*

Nonnullæ nihilominus adſunt litteræ apoſtolicæ, quæ ab ipſo Papa ſubſcribuntur, vt ſunt Cardinalatus, aliorumq; grauiorum negotiorum, cum huiuſmodi ſubſcriptione, videlicet, Ego Vrbanus Catholicæ Eccleſię Epiſcopus, & ſe in illis ſubſcribunt etiam omnes Cardinales in Romana Curia præſentes.

Iam verò quoniam & plumbi, & effi-
gierum Sanctorum Petri, & Pauli in ipſo
impreſſarum, mentionem fecimus, curio-
7 ſius etiam inquiret aliquis, cur in prædi-
cto plumbo pōtificiorum diplomatum,
eędem Sacræ Imagines Apoſtolorum ita
collocatæ ſint, vt Paulus dexteram occu-
pet, Petrus verò ſiniſtram; cum dex-
tera honoris ſit, ac maioritatis ſignum; ſa-
tis autem conſtet Petrum Paulo auctorita-
te præcelluiſſe.

Reſpondetur autem pluribus modis.

Pri-

Primò, ſi id honoris gratia factum eſſe velimus, tribus potiſſimum de cauſis rationabile eſſe, Primò, quoniam plus videtur Eccleſiæ profuiſſe Paulus, quàm Petrus, plures enim ex gentibus ad Chriſti fidem adduxit; plures prouincias ſummo cum labore peragrauit, plura ſcripta, eaq; vtiliſſima nobis reliquit. Secundò, quia Paulus Doctor Gentium præcipuè fuit, Petrus Iudæorum: vt igitur ſignificaret Eccleſia, gentiles Iudæis tandem antepoſitos eſſe ab eo, qui dixit, *Maior ſeruiet minori*; Paulum antepoſuit Petro. Tertiò, quoniam Petrus à Chriſto vocatus fuit, adhuc mortali, & quodammodo in ſiniſtris conſtituto. Paulus autem de Cœlo vocatus eſt à Chriſto immortali, & regnante, àc à dexteris Patris ſedente, vt ait *Petrus Dam. epiſt. ad Deſiderium* de hac re, *Innoc. III. ſerm. de Euangeliſtis, & S. Tho. lect. 1. in epiſt. ad Galat.* Addit etiam *id. Petrus Dam.* quartam rationem, quia Paulus de tribu Beniamin erat, & in ipſo Beniamin demonſtratus, ac typicè expreſſus Beniamin verò, licèt poſtremus erat inter fratres ſuos, tamen, & à patre filius dexteræ eſt appellatus, & à Ioſeph cunctis fratribus antepoſitus, *Gen. c. 35. & 42.*

Porrò quantacunque ſit Pauli dignitas, & auctoritas ac honor illi ab Eccleſia delatus, Petri primatui nihil officit: ea enim dignitas, & auctoritas extraordinaria erat, quanta tandem eſſet: honor verò, quo eũdem colit Eccleſia, non tàm à dignitate deſumitur, quàm ab vtilitate, & gratitudine in ipſum. Certè Stephanus, & Laurentius Diaconi tantùm erant, quorum ille Sancto Iacobo Epiſcopo, & Apoſtolo, iſte Sancto Sixto Summo Pontifici miniſtrauit: & tamen Eccleſia magis honorat Stephanum, quàm Iacobum, magis etiam Laurentium, quàm Sixtum, vt ex eorum Octauis patet, quia clariſſima horum Diaconorum martyria toti Eccleſiæ præluxerunt. Ita etiam magis honorat Eccleſia Sanctum Hieronymum, & Sanctum Thomam Aquinatem ſimplices presbyteros, Sanctos quoque Antonium, Benedictum, Franciſcum, ne presbyteros quidẽ, quàm non paucos Martyres, Epiſcopos, imò, & Summos Pontifices colat: quoniam illi ſcriptis libris, iſti religioſorum ordinum inſtitutione plurimum Eccleſiæ proluxerunt.

Reſpondetur Secundò, *ex Antonio Nebriſſeñ, in Annot. ad 50. ſcript. loca*, non ſemper dexteram, maioris honoris indicium fuiſſe: nam olim cum duo ſimul incedebant, id obſeruabatur, vt ſenior, & honoratior ad læuam eſſet; iunior autẽ latus eius dexterum clauderet, & non nihil præcederet in ſignum obſequij: Inde enim dicti ſunt Laterones, & per contractionem, *Latrones*, qui dextrum latus nobiliorum hominum defenſionis cauſa tegebant, *Euſebius* verò, *lib. 1. de vita Conſtantini* ſcribit ſe vidiſſe in Eccleſia Conſtantinum adoloſcentem obeuntem Prouinciam cũ Seniore Auguſto, ſemperq; ad dexteram eius incedentem, Neque dubium eſſe poteſt, quin Conſtantinus adoloſcens, ac penè priuatus, in loco minus honorato eſſet, quàm ſenior Auguſtus.

Reſpondetur Tertiò, neq; perpetuum eſſe, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram teneat; ſiquidem in ijs, quæ Romæ nunc extant, quemadmodum in quibuſdam, Paulus cernitur ad dexteram, ita in alijs non paucioribus, cernitur ad ſiniſtrã; & ſicut in diplomatibus Pontificijs, Paulus obtinet dexteram, ita in numiſmatibus obtinet ſiniſtram. Et fortaſſe non ſine conſilio id à veteribus obſeruatum eſt, vt ex duobus Apoſtolis, modò vnum, modò alterum anteponerent, nimirum, vt eo modo ſignificarent, hos Apoſtolos, vel pares eſſe inter ſe, vel certè ignorari, vter alteri præſtet. Nam etſi Petrus maior eſt poteſtate; Paulus tamen maior eſt ſapientia, vt eleganter monet *Sanctus Maximus ſerm. vlt. SS. Petr. & Paul.* vbi Petro clauem potentiæ, Paulo clauem ſapientiæ datam eſſe dicit. Hæc omnia ferè deſumpta ſunt *ex Bellarm. lib. 1. de Rom. Pont. c. 27. per totum*, vbi agit de comparatione Petri cum Paulo. Alij etiam ſcribentes hanc rationẽ adduxerũt, nempè, ideò Paulus ità in dextris collocatur, quia virginitatem conſeruabat, qua Petrus vti coniugatus carebat, *vt per Gonz. in reg. 8. Cancell. gloſ. 1. nu 38.*

8 Epiſcopus. Non modò vrbis Romæ, *cap. in canonibus, 17. q. 1.* verùm etiam vniuerſalis Eccleſiæ cum ſit Vicarius Dei, & ſucceſſor Petri, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 8. 7. nu. 5. cum ſeqq.* & cum reſpectu ordinis non detur ordo in Eccleſiaſtica Hierarchia, qui ſit maior ordine Epiſcopali: propterea Papa vocat ſe Epiſcopum. *Lotter. de re benef. lib. 1. q. 26. n. 31.* quia idem nomen Epiſcopi, etiã ipſi Domino Noſtro Ieſu Chriſto cõuenit, prout *1. Petr. cap. 2. in fin.* ibi, *ſed conuerſi eſtis nunc ad Paſtorem, & Epiſcopum animarum veſtrarũ*: ſicut nec propterea dicitur Epiſcopus, quod habeat Eccleſiam certam cuius ratione ita vocetur, licèt vulgus arbitretur, eum eſſe Epiſcopum Sancti Ioannis Laterani, *vt per Rebuff. in tit. de ap-*

prob.

prob. Conn. verbo, Epiſcopus, ſed quia ipſi
Papæ omnis cura omnium Ciuitatum,
9 omnium Magiſtratuum, omnium Epiſco-
porum, omnium hominum, omnium ani-
marum demandata eſt, *Mandoſ. in d. gloſ.
Cam. tit. ſuperſcriptio, eod. verbo, Epiſcopus.*
10 Et ita intitulatur in ſuis litteris, etiam an-
te illius coronationem: uam vtitur tunc
eadem bulla, qua poſt coronationem,
quamuis nonnulli perperam contrarium
dicant: non animaduertentes, deſuper
emanaſſe Extrauag. *Quia nonnulli de ſent.
excom.* quæ eſt *vlt. inter commun.* illis ver-
bis, *aſſerere non verentur, quod Summus Pō-
tifex ante ſua Coronationis inſignia, ſe non
debet intromittere de prouiſionibus, reſerua-
tionibus, diſpoſitionibus, & alijs gratijs facien-
dis: nec ſe in litteris Epiſcopum ſimpliciter,
ſed electum Epiſcopum ſcribere. Nec etiam
vti bulla, in qua nomen exprimatur ipſius.
Nos talium temeritates compeſcere cupien-
tes, ſingulos, qui occaſione huiuſmodi, aliquas
litteras noſtras ſuper negotijs quibuſcunq;
confectas, quæ à nobis ante coronationis no-
ſtræ inſignia emanarunt, auſi fuerint impu-
gnare, excommunicationis ſententia innoda-
mus.*

11 Vnde non benè nonnulli dicunt, quod
de ſtylo, Papa non exprimit ſuum nomen
in bulla, ante dictam Coronationem, ſed
tantùm vtitur media bulla, in qua inſcul-
ptæ ſunt imagines prædictorum Sanctorū
Petri, & Pauli, altera ipſius parte vacua
remanente: nam licèt mortuo Papa, ſta-
tim frangatur plumbum, nihilominus, etiā
illicò poſt noui Pontificis creationem,
formatur nouum plumbum, ab vna parte
habēs dictas imagines, ab altera verò no-
men noui Pontificis, & nihil aliud immu-
tatur, niſi Data ſupplicationis, & littera-
rum, cum ante ipſam coronationem loco
illorum verborum, *Pontificatus noſtri*, di-
catur, *ſuſcepti à nobis Apoſtolatus officij, An-
no primo, teſte Garc. de benef. p. 6. cap. 4. ſub
nu. 3. in fine formula breuis de cap. poſſ. nom.
Cam.*

Seruus Seruorum Dei, vt *in c. Saluator,
1. q. 3* & in pluribus locis decre-
torum, & decretalium Papa *ſeruus ſeruorū
Dei* ſe inſcribit. & hic eſt conſuetus mo-
dus ſe inſcribendi in litteris apoſtolicis
ſub plumbo, quod ita inoleuiſſe, *ait Abb. in
c. 2. de cler. ven. 1. not* quia ipſe vtilitatibus,
12 & commoditatibus ſeruorum Dei, ſe in-
gerit: Cuius quidem inſcriptionis, auctor
fuit Gregorius Primus, qui ita ſe inſcrip-
ſit, exemplo Saluatoris, dicentis, *Diſcite à
me, quia mitis ſum, & humilis corde: & non
venit filius hominis miniſtrari, ſed miniſtra-
re*, quod etiam fecit ad reprimendam Io-
annis Patriarchæ Conſtantinopolitani in-
ſolentiam, qui ſuperbia inflatus, ac Impe-
ratorio fauore ſubnixus, Concilio Con-
ſtantinopoli habito, ſe Oecumenicum,
ideſt, vniuerſalem appellare Epiſcopum
inſtituerat, eum ſibi titulum vendicans,
qui ex antiquis Conciliorum decretis, ſo-
li Romano Pontifici conueniebat: ad af-
fectati etiam Principatus ſuſpicionem,
atq; inuidiam apud homines euitandam,
præcepti illius Dominici memor, *Qui ſe
exaltat humiliabitur, et qui ſe humiliat exal-
tabitur*, vt cunctis manſuetudinis exem-
plum daret, primus ſe ſeruū ſeruorum Dei
appellari inſtituit anno 595. vt quātò ma-
ior eſſet, tantò in omnibus ſe amplius hu-
miliaret: quem morem ſucceſſores ſubin-
de eius acceptum in hunc vſq; diem con-
ſtantiſſimè tenuerunt, & inſigniter vſur-
parunt, vt eiſdem verbis refertur in libro
*Lign. vitæ nuncupato, de Religione Sancti
Benedicti p. 2. c. 12. lib. 5. fol. mihi 607.* Quod
quidem ſatis deuiat ab inſtituto Principū
ſecularium, qui ſæpè titulorum multipli-
13 citate ſe decorari affectant; quod nō mo-
do inter Principes noſtros locum ſibi vē-
dicare videmus, verùm etiam aliarum na-
tionum; Scimus namq; Regem Perſarum
ſic ſe inſcribere, Rex Regum Sapor, par-
ticeps ſyderum, frater Solis, & Lunæ; Re-
gem Moſcouiæ dixiſſe, Magnus Dominus
Imperator, atquè Magnus Dux Baſilij. Si-
militer, Altum Ioannem Aegypti, ſecundū
linguam Regionis, Belul Ian, qui vulgari-
ter Prete Ianni nuncupatur, ſe inſcriben-
do, ita dicit, Dauid ſupremus Regnorum
meorum, à Deo vnicè dilectus, altera Co-
lumna fidei, ortus ex ſtirpe Iuda, filius Da-
uid, filius Salomonis, filius Columnæ Sio-
nis, ſecundum carnem, filius Sanctiſſimo-
rum Petri, & Pauli, ſecūdum gratiam, Im-
perator ſuperioris, & maioris Aethyopię,
& ampliſſimorum Regnorum, Rex Goc,
Caffates; Iutigar, Angotæ, &c. Dominus
patris Nubiæ, quæ in Aegyptum extendi-
tur, de quibus alijſq; titulis videre eſt apud
Capac. lib. ſecr. nuncupato lib. 1. fol. mihi 139.
Nec tamen hunc inſcribendi modum à
iure communi deuiare cognoſcimus: cū
vnicuiq; liceat inſcribere titulos Digni-
tatis ſuæ, iuxtà *tex. in l. hac conſultiſſima, in
princ. C. de teſtam.* Summus autem Ponti-
fex ob ſui ſingularem humilitatem titulo
tantùm ſerui ſeruorum Dei contentus eſt,
cum nihil aliud ambiat, niſi ipſum Domi-
num noſtrum imitari. Quam quidem hu-
militatem non tantùm quoad ſe exercet,
verùm etiam alios hortatur, præſertim cō-

ſan-

ſanguineos,ad illam inſectandam, Vnde
14 in epiſtola, quam Clemens IV. cuidam
ſuo conſanguineo ſcripſit, habentur hæc
verba videlicet, Multis de noſtra promotione gaudētibus, nos ſoli ſumus, qui certius immenſitatem oneris experimur; idcirco,quod alijs gaudium, nobis ſubminiſtrat metum & fletum. Sanè,vt ſcias qualiter his auditis,debeas te gerere, ſcire te volumus,quod humilior ſolito debes eſſe; neq; enim quod nos vehementer humiliat,debet noſtros extollere; maximè cum honor huius ſæculi momentaneus ſit, & ſicut ros tranſeat matutinus. Nec ad nos te, nec fratrem tuum, vel ex alijs noſtris aliquem venire volumus ſine noſtro ſpeciali mandato;quia ſpe ſua fruſtratus, ſi ſecus venire præſumeret,oporteret, vt rediret confuſus, Sed nec in ſororis tuæ nuptijs quæras propter nos,altiorē; nec enim nos haberet propitios,nec in aliquo adiutores; ſi tamen eam filio millies deſponſaueris,in trecentis libris Turonenſibus tibi proponemus ſubuenire. Et ſi altiora quæſieris,nec à nobis denarium ſperes vnum; & hoc ipſum ſecretiſſimum eſſe volumus, & tibi & matri ſolummodo notum eſſe. Illud etiam ſcias, quod nullum, nullamq; de ſanguine noſtro ſub noſtræ ſublimationis obtentu,inflari volumus:Sed tàm mobiliam quàm *Cæciliam*,illos viros habere volumus,quos haberēt, ſi eſſemus in ſimplici clericatu. Sybillam viſita, & dic ei, quod locum nō mutet, ſed remaneat apud Suſam, & omnem maturitatē, & habitus honeſtatem obſeruet, & preces apud nos pro aliquo non præſumat aſſumere; nam, & ei,pro quo fierent,eſſent inutiles, & ipſis,qui rogauerint,damnoſę. Et ſi fortè per aliquos ex hac cauſa munera offerantur, ea reſpuat, ſi vult noſtram gratiam retinere.Huius epiſtolæ exemplum habes etiam penes *Barboſ.de pot.Epiſc.in addit.eiuſdem, ad tit.2.gloſ. nu.*31.

Dilecto filio Vicario. Decreto Sacri Concilij Tridentini, *ſeſſ.*22.*cap.*5.cauetur expreſsè, quod diſpenſationes,quacunq; authoritate concedendæ, ſi extra Romanam Curiā
15 committendæ erunt, committantur Ordinarijs illorum,qui eas impetrauerint: &
16 ſub nomine Ordinarij intelligūtur etiam inferiores Epiſcopis, ſi habeāt iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, vt per *Garc.de benef.p* 9.*cap.*2.*nu.*142. Et licet in clauſulis ſupradictæ ſupplicationis additum fuerit, *Et committatur Ordinario*, conſueuerunt nihilominus huiuſmodi diſpenſatio-
17 nes committi Vicario generali Epiſcopi,
iuxta conſuetum ſtylum Cancellariæ apoſtolicæ: ipſe enim Vicarius generalis, eſt etiam Ordinarius, *c. Romana, & ibi gloſ. de appell.gloſ.in c.*2.*verbo. officialem, de off. Vicar.lib.*6.*Innoc in c.tua nobis,eod.tit. Mādoſ.Regula* 24.*q.*6.*n.*6. *Sanch.de matrim.lib.*3.*diſput.*29.*num.*1.*Garc.p.*5.*cap.*8. *num.*21. nam vnum,& idem tribunal conſtituunt, *d.c.Romana.*

18 Et licèt quandoq; Vicarius vocetur Officialis; iſta tamen diuerſitas oritur pro cōſuetudinibus patriæ,ſeù Regionū; Vndè ſi cōmiſſio fieret vltra mōtes, expediretur ſub nomine Officialis,non autem Vicarij
19 nā ibi Vicarij Epiſcopi, Officiales appellātur;quod idem eſt;nā in effectu nulla inter eos adeſt differentia,niſi in nomine; & ſicut teſtatur *id.Barb.alleg.*54.*n.* 3.Romanæ Curiæ ſtylus obſeruat, vt in expeditionibus,ſeù delegationibus ad Italiam,Vngariam, Dalmatiam, Epyrum, ſiuè Albaniam,Sclauoniam,Cretā, & partes Orientales, Siciliam, Sardiniam, & Corſicam concernentibus,Cancellaria ſemper vtatur verbo,Vicarius; Sed vltra montes Alpinos,vt in Hiſpania,Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in Vltramontanis, vt in Africa, Officiales nominentur, vt ex libro *Prouinciale nuncupato Her. Paul. verſ. in ſalutatione non ponitur,fol.mihi* 12.& docet inueteratus ſtylus Cancellariæ apoſtolicæ.

Et hoc modo ſatiſfit prædicto Concilij decreto:circa quod non incongruum hic ſubnectere viſum eſt pro noſtra praxi per illa ipſius Cōcilij verba,nimirum, *ſi extra Romanā Curiam cōmittenda erunt &c.* quod præmiſſa commiſſio locum ſibi vendicet extra Curiam: Si etenim contingat, Oratores diſpēſatos tempore impetrationis in ipſa Romana Curia degere, præſertim, ſi
20 ibi domicilium cōtraxerint, tunc diſpenſationes ipſæ committuntur Vicario Vrbis,aut illius Viceſgerenti, vel alicui Prælato Signaturæ Papæ Referendario, & quandoq; alicui ex Sacræ Rotæ Romanæ Auditoribus; prout pluries vidi,præſertim, ſi diſpēſatio etiam cum aliqua abſolutione dependeat ab aliqua cauſa vertente coram ipſo Prælato, vel Auditore; vt habui in praxi pro quodam Oratore, qui pro conſequendis cuiuſdam beneficij fructibus, recurſum habuit ad Iudicem ſęcularem; ac poſtmodum,cauſa in Sacro Rotæ Auditorio introducta, petijt à præmiſſis abſolui; necnon cùm ob irregularitatem ex celebratione in excommunicatione contractam,diſpenſari petijſſet,litterę abſolutionis, & diſpenſationis huiuſmodi

fue-

fuerunt commiſſæ ipſius Rotæ Auditori, coram quo lis pendebat, vt Oratorem in vtroq; foro ſimpliciter, vel ad cautelam ad effectũ, vt litem, & cauſam in ipſo Rotæ Auditorio proſequi poſſet, abſolueret, & cum eo diſpenſaret.

21 Venerabilis fratris *noſtri Archiepiſcopi Neapolitani*, Papa Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas, venerabiles fratres appellat, vt docet *tex. in cap. quam graui, de crim. fal.* ibi, *Cùm ſcire debeas Apoſtolicam Sedem conſuetudinem in ſuis litteris hanc tenere, vt Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos fratres, cæteros autem Reges, Principes, vel alios cuiuſcunq; ordinis filios in noſtris litteris appellemus, Rebuff. in prax. tit. declarat. nou. prou. verſ. & filios vocat id. Hieron. Paul. in d. libro nuncupato Prouinciali, tit. de intit. verſ. item nota.* Ac propterea ſi ſupradictos Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas filios appellat, erunt litteræ de falſo ſuſpectę, *d. c. quam graui*, ibi, *in falſis autem litteris tibi præſentatis in ſalutatione, dilectus in Chriſto filius vocabaris, cum in litteris, quas aliquando tibi transmiſimus, te videre potueris à nobis fratrem venerabilem appellatum.*

22 In ſpiritualibus, In quibus conſiſtit adminiſtratio, videlicet, vt poſſit excommunicare, ſuſpendere, interdicere, conferre, inſtituere, confirmare, eligere, præſentare, viſitare, corrigere, & punire, collatio etiam Sacramentorum, tota poteſtas fori pœnitẽtialis, diſpenſatio, ac votorum commutatio, & alia, iuxtà facultatem ſibi ab Epiſcopo attributam, prout *in form. Vicariatus*, quæ habetur, apud *Sbroz. de off. Vicar. id. Barboſ. alleg 54. n. 56.*

23 Generali, Si autem conſtitutus eſſet in ſpiritualibus tantùm, non videtur dici poſſe Vicarius generalis, qui talis tunc eſſe dicitur, quando in ſpiritualibus, & temporalibus eſſet cõſtitutus; cum, ſcilicet, quoad temporalia, habeat adminiſtrationem in iudicio, & extra, habens temporalem iuriſdictionem pleno iure, quoad merum, & mixtum imperium ac omnem iuriſdictionem ac etiã adminiſtrationem in omni ſpecie alienationis, necnon facultatem locandi, ad firmam, dandi, cenſus, redditus & penſiones colligendi, *Rebuff. in forma Vicar. Epiſ. n. 21. & ſeq.* & ſic talis non eſſet, niſi haberet vtramq; iuriſdictionem, *c. fin. de ſuppl. negl. prel. Garc. de benef. p. 5. cap 8. n. 120.*

24 Quoad huiuſmodi tamẽ delegationes, quæ emanant à Sede apoſtolica, puto ſufficere, quod Vicarius ſit in ſpiritualibus tantùm conſtitutus, vt dici poſſit etiam generalis; nam licèt ex eo conſueuerit cõſtitui in ſpiritualibus, & temporalibus, quia Eccleſia ſoleat habere ſpiritualia, & temporalia, *id. Barboſ. d. alleg. 54. nu. 57.* ni-
hilominus fieri poteſt quod habeat ſpiri-
25 tualia tantùm. Quod ſi Epiſcopus iuriſdi-
ctionem in duos Vicarios diuidat, alterũ
conſtituendo in ſpiritualibus, alterum verò in temporalibus; tunc dicendum eſt ſufficere, quod ſit generalis Vicarius in ſpiritualibus, iuxta materiam concernentem rem ſpiritualem, & ibidẽ ipſe auctor ait, quod in breuibus Summi Pontificis, cum aliqua committuntur Epiſcopis, ſeù eorum Vicarijs, Vicarij generales in ſpiritualibus appellantur, dicendo ſic, Venerabili fratri Epiſcopo N. ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, *id. Garc. loc. cit.*

26 Salutem, *& apoſtolicam benedictionem.* Hoc modo ſalutat Pa-
pa, tàm Iudices Exequutores gratiarum,
& aliorum reſcriptorum, quàm ipſos Ora-
tores, quibus reſcribit in forma gratioſa;
27 quo quidem ſalutandi more, primus vſus
fuit Cletus Romanus, Summus Pontifex,
28 quem ſeruauerunt poſtmodum omnes
Pontifices ſucceſſores, ex eo, quod hæc ſa-
lutatio producit actus charitatis, pietatis,
largitatis, fidelitatis, ſedulitatis, tranquilli-
tatis, & iucunditatis, vt ait *id. Rebuff. in for.
mand. apoſt. in verbo ſalutem*, vbi etiam ad-
uertit, quod hæc ſalutatio debet ſcribi li-
teris longis, & tota debet poni in vna li-
nea; ita quod tria vltima puncta retorta
non fiant extra, ſed intra lineam lateralẽ:
quodq; aliqua dictio in litteris Papæ non
debet diuidi, vt in fine vnius lineæ ſit
principium, & in principio alterius ſit
finis.

29 Mos tamen iſte ſalutandi ceſſat: quan-
do Summus Pontifex reſcriberet ſchima-
ticis, hæreticis, vel excommunicatis, aut
alijs, qui ab apoſtolicæ Sedis obedientia
ſe ſubtraxerunt, *Phil. Franc in proœm. lib. 6.
nu. 3.* & multa in dies emanant breuia, &
litteræ apoſtolicæ pro huiuſmodi perſo-
30 nis, quas, neq: filios appellat, ſed tantùm,
cum (verbi gratia) ſcribit Hebræo, dicit,
Beniamin, ſanioris conſilij ſpiritum, teſte
etiam *Specul. in tit. de reſcript. præſent. §. ra-
tione formæ, nu. 3. verſ. item principium, Io-
annes Andreas in proœm. d. lib. 6.* & ibi *Fe-
lin. num. 29. verſ. & adde, Butr. in proœm. de-
cret. col. 4. verſ. quæro, an Papa nu. 32.* Cum
verò litteræ diriguntur omnibus Hebræis
alicius loci, dicit, *Vniuerſis, & ſingulis
vtriuſq; ſexus Hebrais in Alma Vrbe com-*

mo-

morantibus,& commorari ſolitis, viam veritatis agnoſcere,& agnitam cuſtodire. Ad illam enim agnoſcendum non deſunt ſalubria remedia, nam propterea nouiſſimè *Gregorius Papa XIII.* ſua Conſtitutione, præcepit Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, alijſq; Eccleſiarum Prælatis, etiam Cardinalatus honore præditis,vt in ſuisquiſq: Ciuitatibus,Terris, & locis, in quibus competens aliquis numerus Iudæorum,qui Synagogam conſtituant, cōmoratur, curent Sabbato, vel alio cuiuſcunq: hebdomadæ ſtatuto die ad Iudæos ipſos in locum præſtitutum, non tamen Sacrum,nec vbi ſacra confici ſolent,conuocatos, per aliquem Magiſtrū in Theologia, aliumuè idoneum virum ab eis eligendum, cum mercede congrua illi ex ipſorum Hebræorum collatione, aut aliàs, prout commodius eis videbitur, hebraicæ ſi fieri poterit,linguæ peritum, ſermones, vel lectiones haberi, in quibus, illis
31 exponantur Scripturæ veteris teſtamenti,Moyſis,ſcilicet,& Prophetarum,præſertim verò,quæ eo Sabbato leguntur,ſeu lectæ in eorum ſint Synagogis, iuxta Sanctorum Patrum interpretationes, ad verū Catholicæ Eccleſiæ ſēſum,& aliàs ad præſcriptum eiuſdem conſtitutionis editæ ſub *Datum Romæ apud Sāctum Marcum* 1584.
32 *Kal.Septemb.anno decimo tertio.*Quos quidem Hebræos Sancta mater Eccleſia tolerat in memoriam paſſionis Dominicæ, eiſq; plerumq; multa cōcedit, vt chriſtiana benignitate allecti, errorem ſuum recognoſcant, & ad verum, quod eſt Chriſtus,lumen,tandem conuertantur,vt dixit Sixtus IIII. in quadam ſua *Conſtitutione*, 48.*in ordine*;qua, inter cætera,eiſdem Hebræis conceſſit, vt dum illos ab vno loco ad alium iter agere contigerit, in ipſo itinere biretum, ſeu pileum nigrum deferre; ea tamē conditione,vt ſi vltra vnam dietam in vno loco moram traxerint,poſtea ſolitum biretum glauci coloris geſtent, quem colorem glaucum pro ſigno ipſorū Hebræorum, Pius V.declarauit illum eſſe, qui vulgò dicitur, *gialdo.*

Et *Paulus IIII.* in alia ſua conſtitutione ait, quòd Eccleſia Romana Hæbræos tolerat in teſtimonium veræ fidei Chriſtiano um;ac propterea conuenit,vt quādiù in eorum erroribus perſiſtunt, effectu operis recognoſcant ſe ſeruos, Chriſtianos verò,liberos per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum effectos fuiſſe.

33 Si tamen,in propoſito,contingat,Papā ſalutare excommunicatum, clarum eſt, quòd per ſalutationem præſumitur illum abſoluere,vt per *gloſ.in c.ſi quando,in verbo,ſalutationis,de ſent.excomm.*& ad hoc ait *id. Butr. in cap.ad conſultationem,de re iud.* quòd ipſe vidit quaſdam litteras Gregorij XIII. quas quidam illius Orator detulit Regi Franciæ,& quibuſdā Ducibus Schiſmaticis, in quibus aderat ſolita ſalutatio, ſcilicet,*Salutem,& apoſtolicam benedictionem,Gratian.diſcep.for.cap.538.per. tot.*

SVMMARIVM

1 *Proœmium,quibus litteris præponi conſueuit.*
2 *Proœmium deſumitur ex viſceribus ipſarum litterarum.*
3 *Et quid ſit,& eius virtus.*
4 *Papa loquitur in plurali,quandoq; in ſingulari.*
5 *Papa omnes Chriſtianos, dilectos filios appellat.*
6 *Papa habet curam omnium Chriſtianorum.*
7 *Papa mulieres appellat dilectas in Chriſto filias.*
8 *Bigamiæ irregularitas dupliciter contrahitur.*
9 *Bigamia requirit matrimonium carnali copula conſummatum.*
10 *Non inducitur ex matrimonio rato tantùm.*
11 *Papa ſolus diſpenſat ſuper bigamia quoad omnia.*
12 *Diſpenſationes, ad partium petitiones conceduntur.*
13 *Aliquando Motu proprio.*
14 *Diſpenſatio præſumitur impetrata de mandato Oratoris.*
15 *Diſpenſationes impetrantur ſine ſpeciali mandato.*
16 *Supplicatio quando præſumatur porrecta ab Oratore.*
17 *Verba.apud Nos de vita,et morum honeſtate &c. non egent verificatione.*
18 *Clauſula,Specialibus fauoribus, quando in litteris Papæ apponatur.*
19 *Clauſula,A quibuſuis &c. ſenſētijs &c. quid operetur,remiſſiuè.*
20 *Verbum, Mandamus,non importat diſpenſationem.*
21 *Clauſula, Dummodo aliud nō obſtet impedimentum,vndè extracta.*

Ap-

22 *Apponitur in omnibus ſupplicationibus, & in litteris diſpenſationum.*
23 *Et eſt ſecundùm ius.*
24 *Diſpenſatus ad ordines ſimpliciter; intelligitur de minoribus.*
25 *Clauſula, Necnon quacunq; & qualiacunq; beneficia, quid importet.*
26 *Inhabiles ad ordines, ſunt inhabiles ad beneficia.*
27 *Gratia diſpenſationis ad ordines, & beneficia, eſt diuidua.*
28 *Clauſula, Quacunq; & qualiacunq; nō comprehendit omnia beneficia.*
29 *Beneficia curata, ſunt cęteris digniora.*
30 *Ac propterea non veniunt in diſpenſatione, niſi exprimantur.*
31 *Quod procedit etiam in beneficijs curatis habitu tantùm, & non actu.*
32 *Beneficia, ſimplicia dicuntur, licèt reſidentiam requirant.*
33 *Beneficium eccleſiaſticum quid ſit.*
34 *Et vt tale ſit, quid requirat.*
35 *Diſpenſatus ad beneficia, non cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus.*
36 *Canonicatus, & prebenda in quo differunt.*
37 *Diſpenſatus ad Canonicatum, cenſetur diſpenſatus ad prebendam.*
38 *Canonicatus nonnulli, prebendas etiam extra propriam Eccleſiam habentes.*
39 *Canonicatus aliqui, prebendis prorſus carentes.*

Praxis narratiuæ earundem litterarum.

CAPVT V.

1 SEdis apoſtolicæ *copioſa benignitas &c.* In omnibus ferè litteris gratiæ, non autem in illarū ſupplicationibus, conſueuit præponi Exordium, ſiuè Proœmium, quod ſē-
2 per deſumitur ex viſceribus litterarū prædictarum, & nihil aliud eſt, niſi quidā ſermo generalis præambulatorius librorum,
3 ſeù Conſtitutionum, oſtendens in generali, quæ poſtea continentur in ſpeciali, interdum, pleraq; complectens, vt not. *Ioannes Andreas in Exordio Clementin. in verbo, quoniam*; quod præcipuè operatur, vt ſi aliquando contingat de ipſa gratia, ſiuè illius parte hęſitari, ſubmoueri poſſit dubiū ex verbis eiuſdem proœmij; vndè ſemper ex eo inter alia colligitur cauſa finalis eorum, quæ continentur in ipſa gratia, ſeù Cōſtitutione, nam ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio à ratione proœmiali regulatur, vt dixit *Iaſon l. qui quadringenta, col. 2. ff. ad Trebell. Corn. conſ. 311. num. 4. vol. 2.* ſicq; ad ipſum Exordium recurritur, iuxta *tex. in l. vlt. ff. de hered. inſtit. Bart. in l. cum v, §. cum tranſactionem. ff. de tranſact.* Docet inſuper *Gaius in l. 1. ff. de orig. iur.* quod nefas videtur eſſe nulla pręfatione facta, rem exponere; nam præfationes libentius ad lectionem propoſitæ materiæ perducunt, *Gonz. ſuper proœm. reg. 8. Cancell. num. 3.* ac propterea apud Rhetores vocatur prima pars orationis, qua auditoris attentio, beneuolentia, & docilitas captantur: Vndè Princeps in gratiarum conceſſionibus, ſe oratoribus beneuolum reddit, iuxta illud *Cicer. 2. de orat. Iubeat exordiri, nam eum qui audit, beneuolum nobis faciamus.* Inſuper, dum Papa hic in proœmio, dicit. *rigorem iuris manſuetudine temperans*, oſtendit, quod ipſe rigor aliquando temperatur, vt ſæpè fit, & docet *tex. in c. fin.* & ibi *gloſ. in verbo, rigor, de ſent. excom.*

5 Exhibita nobis &c. Ex quo habes, quòd Papa ſemper loquitur in plurali, vt videre eſt per totum ferè corpus iuris canonici, licèt, ſi contingat, ipſum propria manu in ſuis bullis ſe ſubſcribere, loquatur in ſingulari, videlicet, *Ego Maphaus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus*, vt ſupra diximus, vel *Ego Maphaus S. R. E. Epiſcopus conſenſi, & ſubſcripſi.* Cuius rationem diuerſitatis docet *Mandoſ. in gloſ. Cam. verſ. Nos qui, fol. mihi* 90 vbi diſtinguit, quòd, aut loquimur in ſubſcriptione; & Papa loquitur in ſingulari, nempè *Ego Maphaus*, vel ſumus in narratiua, aut diſpoſitiua; & ſubdiſtinguit, quòd ſi loquimur iuxta tempora antiqua; tunc dicamus, quòd tàm ſingulari, quàm plurali numero vtebatur: Si verò loquimur de modernis temporibus, dicemus, Papam ſemper loqui in plurali, quòd ſi aliter eius litteræ expeditæ reperirentur, eſſent de falſo ſuſpectæ. Sicut etiam quando ipſe Papa vni tantùm ſcribit, nūquam ei loquitur in plurali, quod præcipuè docet *tex. in d. c. quam graui, de crim. falſ.* his verbis. *Et cum vni tantùm perſonæ, noſtræ litteræ diriguntur, nunquam ei loquimur in plurali, vt vos, ſiuè veſter, & his ſimilia in ipſis litteris apponamus.* Sic etiam, ſi partim in plurali, partim in ſingulari, vt ſi diceretur, Vobis Titio &c.; nam tunc pari mo-

do ipſæ litteræ erunt de falſo ſuſpectæ, *id, Mandoſ.loc.cit.in fin.*

5 Dilecti filij *Philippi* &c. Papa omnes Chriſtianos, dile-
ctos filios appellat; non autem infideles,
hæreticos, vel excommunicatos, ſicut ſu-
pra dictum eſt; nam, ſicut omnes ſumus
filij Dei per fidem, charitate firmatam; ſic
6 filij omnes ſumus eius Vicarij, ſcilicet Pa-
pæ, cura, & honore: ex eo quod ipſe curam
omnium Chriſtianorum habet; & omnes
vocat filios, ſiuè laici illi ſint, ſiuè clerici,
Hoſtien. in cap. ad deliberandum. verſ. cæteri autem, de iuda. & non modò hodie, verùm
etiã antiquitus tales appellabat, vt patet
7 per diuerſa loca decret. Mulieres verò
dilectas in Chriſto filias appellat; cuius ap-
pellatio ex monialibus exordium duxit,
quas ita ſemper appellabat, vt *in cap. dilecta in Chriſto filia Abbatiſſa de Bubrigen. & in cap. dilecta in Chriſto filia Abbatiſſa Io-treñ. de exceſſ. prel.* quem poſtea ſcribendi
modum, ad omnes mulieres extendit.

8 Matrimonium &c. ſucceſſiuè &c. Hæc irregularitas, quando ni-
mirùm quis plures duxit vxo-
res; duobus modis contrahi poteſt. Vno
modo, ſi ipſæ omnes viuant, quarum vnã
de iure, aliam de facto, duxit, vt ſupra di-
ximus, & ſic ſimul: & contra iſtos, qui po-
lygami vocantur, proceditur per Tribu-
bunal ſancti officij, tanquam ſuſpectos de
fide; cùm malè ſentiant de Sacramento
matrimonij: & vltra polygamiam, efficiũ-
tur infames, vt per *Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 33. n. 14. verſ. poſſet autem.*

Altero vero modo, videlicet, ſi mortua
priore coniuge, duxit ſecundam; quo ca-
ſu, ad effectum ſuſcipiendi ordines, & ob-
tinendi beneficia eccleſiaſtica, opus eſt
diſpenſatione; quamuis alioqui non pro-
hibeatur quis plures ſucceſſiuè ducere
vxores, vt habetur *in c. adaperiant 31. q. 1.* ibi. *non damno bigamos, imò nec trigamos, & ſi dici poteſt, octogamos.*

9 Et conſummauit. Non enim ſufficit ma-
trimonia huiuſmodi contraxiſſe, niſi quis
illa carnali copula conſummaſſet; nam
aliàs irregularitas hæc non contrahere-
tur, *Viuald. in Candel. aur. hoc tit. n. 21.* quic-
quid dicat *Magiſt. ſent. 4. diſt. 27.* dum te-
net, quòd per ſolum conſenſum in duobus
matrimonijs contractis per verba de præ-
ſenti, conſtituitur impedimentum biga-
miæ: quod profectò nunquam fuit, ſaltem
10 in praxi, receptum. Sicut etiam, neq; cõ-
ſtituitur per matrimonium ratum, nondũ
tamen conſummatum, cùm ex ſola ani-
morum coniunctione nulla contrahatur
irregularitas, *id. Maiol. de irreg. lib. 1. c. 33. n. 10.* vbi etiam ſubdit, quòd ſi quis matri-
monium contraxit cum arcta, à qua po-
ſtea ſolutus eſt, & aliam ducit; non effici-
tur irregularis; quia nulla indè apparet
carnis diuiſio.

11 Abſque Sedis Apoſtolicę diſpenſatione. Nullus quippè, præter
Papam, poteſt ſuper
hac irregularitate diſpenſare; quæ ſecun-
dùm omnem ſui ſpeciem iure canonico
inducta eſt: vndè diſpenſat ad omnes or-
dines, beneficia, & dignitates, etiam pon-
tificales; ſic. n. legimus diſpenſatum extí-
tiſſe per Lucium Papam, cum Archiepi-
ſcopo Panormitano, qui erat bigamus, vt
per *Sayr. de cenſ. lib. 6. cap. 6. num. 1.* qui ſub-
dit ibi, *quod, quamuis Papa non poſſit facere de bigamo non bigamum; quia tamen bigamum non promoueri, eſt de ſtatuto, & ordinatione Eccleſiæ; ideò poteſt cum eo diſpenſare, ſicut poteſt homicidam ordinare, quamuis non poſſit facere, quòd non fuerit homicida; quia adhuc talem exiſtentem non promoueri, eſt ſola Eccleſiæ ordinatio, & decretum.*

Quare prò parte *dicti Philippi nobis fuit, humiliter ſupplicatum.* Hoc modo loquendi ſem-
per vtitur Papa in ſuis reſcriptis, ſiuè Ora-
tor ſit in Curia Romana præſens, ſiuè ab
12 ea abſens: quod præcipuè conſiderãdum
eſt in diſpenſationibus, quæ ad partis pe-
titionem regulariter conceduntur; non
autem Motu proprio, per *tex. in cap. innotuit, in fin. de elect. cap. fin. de ſchiſmat.*
quia, vt docet *tex. in l. 4. §. hoc autem, ff. de damn. infect.* non debet aliquid ſolui, ſeù
relaxari, niſi parte petente, inſtante, & ſup-
plicante; quamuis negari non poſſit, quin
multoties videantur etiam Motu proprio
13 concedi huiuſmodi diſpenſationes, prout
teſtatur *Mandoſ. in prax. titulo diſpenſationes, verſ. diſpenſatio ad partis petitionem cõceditur.* Vnde orta eſt illa quæſtio, An di-
ſpenſationem petens, cenſeatur fateri im-
pedimentum, ſuper quo petit diſpenſari.
Et ſuper hoc etiam, ſecundum praxim, di-
cendum eſt, quòd licèt non appareat di-
ſpenſationem, fuiſſe impetratam ab ipſo-
14 met Oratore; præſumendum eſt tamen,
quod ſaltem fuerit de eius mãdato impe-
trata, propter impenſam, quæ in illius ex-
peditione requiritur, *Bart. & Alex. in l. cũ ſeruus, ff. de verb. oblig.* etiam ſi nullo modo
appareat de illius mandato, cuius intereſt;
cum non ſit veriſimile, quod ſoluens, vo-

luerit

fuerit prodigere ſuas pecunias, per *tex. in l. cum indebito, ff. de probat. c. ſuper, hac de renunt.* non enim eſt actus (præcipuè in caſu præſentis diſpenſationis, in qua requiritur magna impenſa) ad quem quis veriſimiliter ſine mandato accederet, ſaltem per litteras priuatas. Vnde, vt omnibus
15 Curialibus notum eſt, quæcunq. diſpenſationes poſſunt pro alijs impetrari abſq; ſpeciali mandato, teſte *Gonz. ad reg. 8. cancell. gloſ. 63. nu. 16.* & de ſtylo Curiæ, eo ipſò, quod quis pro alio impetrat aliquod reſcriptum gratiæ, aut iuſtitiæ; ac in tali impetratione pecunias expendit, ac laborem ponit, reſultat mandatum præſumptum: quia creditur ordinem, & mandatũ illius, cuius intereſt, habere: nam aliàs nõ tereret tempus, pecuniam, & laborem, *Caſſad. deciſ. 3. nu. 4. de procur. Ludouiſ. deciſ. 331. num. 8.* eoq; magis, quando Orator ipſam diſpenſationem producit: quia videtur fateri omnia in ea contenta eſſe vera, *id. Bart. in l. poſt legatum, ff. de his quib. vt indig. Bald. in l ſcriptura, C. de fid. inſtrum. Alex. conſ. 30. num. 1. lib. 7. Mohed. deciſ. 1. de regular. id. Ludouiſ. deciſ. 385.*
16 Verùm hic te monitum volo, quod Rota Romana nõ ita ſimpliciter tenet, quod ſupplicatio præſumatur porrecta ab eo, in cuius fauorem cantat, niſi quãdo vlterius concurrit notabilis impenſa, vt dictũ eſt: vel materia eſt difficilis impetrationis, *Seraph. deciſ. 560.* & abundantius fuit dictũ in vna *Parmen. beneficij, 11. Decẽbris 1604. coram Sacrato*, vbi dicitur, quod aliàs daretur magna occaſio fraudibus: quodq; hoc procedit, etiam ſi ille, qui in Oratorẽ in ſupplicatione nominatus eſt, eſſet in Romana Curia præſens, ac etiam, ſi ſupplicatio eſſet regiſtrata, *id. Ludouiſ. deciſ. 331. nu. 19.*

17 **Apud nos de vitæ,** *ac morum honeſtate, &c.* Licèt Summus Pontifex per hæc videatur moueri ad diſpenſandum; attamen verba iſta non egent verificatione coram delegato: quia non ſcribuntur conditionaliter, vt docet *Innoc. in c fin. in princ. de præſumpt.* ſed apponũtur de conſuetudine, ac propterea non probant ita eſſe, vt per *Rebuff. in forma mand. apoſt. fol. mihi 550.* vbi etiã ait, quod verba, quæ in exordijs gratiarum apponuntur dicuntur cauſa impulſiua, non autem finalis, per *gloſ. in l. 2. ff. de donat.* qua ceſſante, non propterea ceſſabit gratia, vel mandatum, *l. 1. §. ſexum, ff. de poſtul. c. cum ceſſante, de appell.* & quod propterea, ſi probaretur contrarium, nempè Oratorem non eſſe honeſtæ vitæ; non minus eſſet ei gratia concedenda: tùm quia hæc ſolent de conſuetudine apponi, vt dictum eſt: tùm quia, verba narratiua non probant, ſed de ſtylo ſcribuntur, & ad ornamentum potius, quàm ad veritatem, iuxtà communem opinionem; prout etiã de ſtylo receptum eſſe videmus.

18 **Specialibus fauoribus.** Clauſula hæc, licèt quandoq; locum ſibi vendicet in gratijs beneficialibus, potiſſimùm tamen procedit, quando Papa diſpenſat cum vno, vt plura beneficia obtinere poſſit, & ſic regulariter in diſpenſationibus; quia tunc ipſe Pontifex gratiam, & fauorem impartitur illi, cum quo diſpẽſat: de qua quidem clauſula videndus eſt *id. Rebuff. in praxi. tit. bulla diſpenſ. ſupr defect. ætat. nu. 5. fol. mihi 290.*

19 **Eundemq; Philippum, à quibusuis, &c.** De hac clauſula dicam *in mea prax. benef. to. 1. li. 2. c. 27. n. 11. verſ. Et cũ abſolutione à cẽſuris etc.*

20 **Per apoſtolica ſcripta mandamus.** Per hæc verba habetur tantùm mandatũ de diſpenſando, nõ autẽ diſpenſatio iã facta, vt aliàs dixi: & ex hoc etiam habes, quod ad perfectionem gratiæ, requiruntur litteræ ſuper ſupplicatione expediendæ: & nunquam ſufficit ſola ſupplicatio, niſi Summus Pontifex, dicat illam ſufficere Alius item ſtylus retroactis temporibus vſq; ad tempus fel. record. Gregorij XIII. ſeruabatur; nimirùm, vt pro nonnullis materijs tàm iuſtitiæ, quàm gratiæ minoris momenti, neq; litteræ ex integro conficerentur: ſed ſupplicatio in totum expedita introclaudebatur litteris, in forma breuis clauſi, & ad partes tranſmittebatur; & in fine clauſularum eiuſdẽ ſupplicationis, addebantur hæc verba: *Et per breue S. V. hac ſupplicatione introcluſa.* Mox breue expediebatur ſub huiuſmodi tenore, videlicet, *Venerabilis frater. Salutem, &c. Mittimus fraternitati tuæ ſupplicationem, præſentibus introcluſam, manu dilecti filij noſtri Alexandri Cardinalis Sfortiæ in præſentia noſtra ſignatam. Volumus, & tibi committimus, & mandamus, vt ad illius exequutionem procedas, iuxtà eius continentiam, & ſignaturam. Dat. Romæ, &c.* Iſte tamen reſcribendi modus iam ab aula receſſit cum præſertim extra Curiam, vel dentur litteræ apoſtolicæ, vel ſupplicationes cum dicta clauſula, *quod ſola ſupplicationis ſignatura ſufficiat: & vbiq; fidem faciat.*

Et dummodo aliud *ei non obſtet canonicũ im-*
21 *pedimentum.* Clauſulam iſtam reperio de-
ſumptam ex *c.1.de fil.presb.in 6.* vbi Boni-
facius VIII. concedendo Epiſcopis facul-
tatem, vt cum illegitimè natis valeant di-
ſpenſare quoad minores ordines, & vnum
ſimplex beneficium, hæc verba addidit,
ſcilicet. *Si ei aliud canonicum non obſiſtat,*
&c. & in *c.vn.de ætat.& qual. eod lib.* Vnde
22 in quibuſcunq; diſpenſationibus, quæ ſu-
per quouis impedimento petuntur, præ-
ſertim ad ordines, & beneficia, paſſim Do-
mini Officiales Datariæ in calce ſupplica-
tionis ſupradictam clauſulam adijciunt,
23 quæ eſt ſecundum ius, quia vltra ea, ſuper
quibus diſpenſatur, ſeù diſponitur, omnia
alia habilia, & diſpoſita, & quod impedire
non poſſint, ſupponuntur, ad *l.vt grada-*
tim, verbo, & ſi lege. de mun. & hon. vbi di-
citur, quod ſtatutum diſponens, aliquos in
honore præferri, illos habiles, & idoneos,
vt præferri poſſint, ſupponit, *l.qui teſtamẽ-*
to.ff.de teſt.l.1.§.lex falcidia, ff ad leg. falcid.
l.furioſum, ibi, *ſi omnia alia acceſſerint, &c.*
C. qui teſtam.fac. poſſ. ſic igitur in caſu no-
ſtro, diſpenſatio ſuper vno impedimento,
ſeù defectu, ſupponit nullum aliud impedi-
mentum adeſſe, *d.c.vn. de ætat.& qualit.in*
*6.*ibi *alius.. non obſtet canonicum,* & ibi, *gloſ.*
in verbo, canonicum exemplificat, *quia non*
ſunt illegitimi, non corpore vitiati, non biga
mi, non vitioſi &c. & ibi ait *Franc. num. 2.*
quod habens liberam poteſtatem diſpen-
ſandi ſuper certa ætate, & ſuper vno defe-
ctu, non poteſt, concurrente alio defectu,
diſpenſare; quia, cum in diſpenſationibus
fiat ſtricta interpretatio, ſuper vno defectu
illa conceſſa, non extenditur ad aliud.

24 **Ad omnes etiam ſacros, &c.**
Aliàs autem intelligeretur de ſolis ordini-
bus minoribus, quia, cùm ſimus in mate-
ria diſpenſationis, quæ de ſui natura ſtri-
ctè interpretanda eſt, ſufficiet, ſi ſuum effe-
ctum ſortiretur in minoribus ordinibus;
niſi eſſemus in caſu, in quo iam Ordina-
rius ad minores Ordines diſpenſauit, puta
cũ illegitimo, vt ſuo loco dicemus; quia,
ſi tunc erit Orator in minoribus ordini-
bus conſtitutus, ne diſpenſatio euaneſcat,
& vt aliquid operetur; intelligeretur etiã
de ſacris ordinibus, licèt id non exprime-
retur in litteris diſpenſationis, iuxta *text.*
in c.ſi à Papa, de priuil.in 6.

25 **Necnon quæcunq;** *& qualia-cunq; &c.*
Non enim ſufficit diſpenſationem peti ad
ordines tantùm, ſed debet etiam impetra-
ri ad beneficia; quia ſatis conſtat, benefi-
cium dari propter officium clericale, *c.fin.*
26 *de reſcript.in 6.* ac propterea quicũq; fue-
rint ad ordines inhabiles, erunt etiam ad
beneficia, *id.Sayr.d.lib.6.cap.11.nu.22.* Et
ſic nunquam diſpenſationes huiuſmodi
peti, & concedi conſueuerunt quoad or-
dines tantùm. *Liberum* tamen eſt parti
petẽti, vel vnico cõtextu literas ad vtrũq;
27 ſcilicet, ad ordines, & beneficia, expedire,
vel diuiſim, ad ordines tãtùm, ac poſtmo-
dum occurrente aſſequutione beneficij,
illius prouiſionem cum diſpenſatione ad
beneficia in eadem ſupplicatione contẽ-
ta à ſede apoſtolica impetrare; vbi tamen
materia hanc de ſtylo capiat diuiſionem.
Et ex vi præſentis diſpenſationis ad ordi-
nes, non erit diſpenſatus Orator ad bene-
ficia, etiam extra caſum bigamiæ, neq; ad
vnum tantùm, etiam ſimplex, vt ſupra
probauimus: quia vnum ſine alio conſi-
ſtere poteſt. vt videlicet, diſpenſatio ſor-
tiatur effectum in ordinibus, *Abb.in c.lit-*
teras, num.6.de fil presb. Felin.in c. at ſi cle-
rici, §.de adulterijs, nu.17. de iud. Pariſ.conſ.
88.n.21.vol.4.

Et notandum eſt, quod licèt ſupradicta
verba, *quæcunq; & qualiacunq.* compre-
hendant beneficia tàm maiora quàm mi-
nora tàm curata, quàm ſimplicia, necnon
dignitates, & præbendas, *Garc.de benef p.*
1.c.6.n.37 id tamen intelligi debet in fa-
cultate alicui data ad diſpenſandum; quia
tunc ipſa diſpenſatio fauorabilis reputa-
tur, & cùm beneficium ſit genus, omnes
ſpecies propriè comprehendit, *id. Garc.n.*
38.

28 At verò, cùm hic ſimus in diſpenſatio-
ne particulari; appellatione beneficij non
veniunt omnia beneficia, *Felin.in c.poſtu-*
laſti, num 8.de ſimon. ac propterea exprimi
debent, vt infra, omnes qualitates benefi-
ciorum, ad quæ Orator cupit, ac petit di-
ſpenſari.

Cum cura. Hic eſt conſuetus ſty-
lus, qui ſeruatur in di-
ſpenſationibus ad ordines, & beneficia,
vt in exprimendis illorum qualitatibus,
incipiatur à beneficijs curam habẽtibus;
cùm beneficia curata cœteris digniora,
29 & nobiliora ſint, vt ait *Vital. in Clem.1. de*
præb. relatus per *Conz.gloſ.6.nu.9* vbi ait,
quòd cura tantò eſt pretioſior, quantò
periculoſior. Eſt prætereà iſta expreſſio
neceſſaria, quia in diſpenſatione nũquam
venit beneficium curatum; niſi de eo fiat
ſpecialis mentio, *Marol. de irreg. lib.1.c.9.*
num.2.ex c.pro illorum, ibi, *quod niſi fiat ex-*
preſſa mentio de cura, non venit beneficium
cura-

curatum, de præb. Vndè ſecundùm hanc
praxim teſtatur *id. Gonz. d. gloſ.6.nu.14.&*
15. quòd diſpenſatus ad beneficia quæ-
cunq; non intelligitur diſpenſatus ad be-
neficium curatum, niſi expreſsè in ſup-
30 plicatione fiat mentio de curato; itaut nō
ſufficiat illius expreſſio per æquipollens,
veluti ſi diceretur, Eccleſia baptiſmalis,
vel habens Cęmeterium, ſeù ius ſepelien-
di: hæc enim poſſunt, etiam eſſe in Eccle-
ſia non parochiali, vt per *Feder. de Sen.
conſ.175.*

Quod quidem non modò procedit in
materia odioſa, vt hic, in qua ſtrictè pro-
ceditur, *alleg.sup.* verùm etiam in materia
fauorabili, nempè ſi Papa det alicui fa-
cultatem conferendi beneficia in genere,
quia neq; tūc venit beneficium curatū, ſi
de hoc non fiat ſpecialis mentio, *Calder.in
c.in noſtra, q.4.de reſcrip.* vbi dicit, quòd
nulla tàm expreſſio requiritur, quàm de
cura, *id. Rebuff.in praxi, tit de diſpenſat.rat.
ætat.verſ.etiam ſi cura,* vbi, quod ſi quis eſ-
ſet diſpenſatus, vt quæcunq; duo benefi-
cia recipere poſſit, & retinere, non intelli-
gitur de curatis; quia ſub verbis, quātum-
uis generalibus, non comprehenduntur;
etiam ſi cura eſſet expreſſa per æquipol-
lens, vt ſupra dictum eſt, etiam ſi diſpen-
ſatio fuerit Motu proprio cōceſſa; quia li-
cèt ille excludat ſubreptionem, *c.ſi Motu
proprio, de reſcrip.in 6.* non propterea in
illius conceſſione comprehenditur cura-
tum, *id.Gonz.d.gloſ.6.num.10.* eòq; magis,
quando diſpenſatio conceditur ad peti-
tionem partis, vt hic.

31 Imò ſemper tenuit Cancellaria apo-
ſtolica, id procedere, etiam in beneficijs
curatis habitu tantùm, & non actu, quia ſi
Parochiani forſan ob aliquam cauſam
receſſerunt, poteſt tamen contingere, eos
ad eorum Eccleſiam reuerti, *Felin.in c.po-
ſtulaſti num.1.de reſcript. & Card.conſ.48.*
Quamuis aliter dicendum ſit in impetra-
tione horum beneficiorum, vt ſuo loco
dicemus.

Nam, licèt propter ſupradicta verba
quæcunq; appareat, quòd diſpenſatio ſit
exuberans, ac propterea cenſeantur ve-
nire beneficia curata, *Creſcen. deciſ.1.n.1.
de priuil.* inſpiciēdū eſt nihilominus, quod
in huiuſmodi conceſſione pōt adeſſe deſe-
ctus intentionis cōcedentis. ac propterea
nō extenditur, niſi ad ea tantū, quæ expri-
muntur, *Dec.in c.poſtulaſti, num.13. de re-
ſcrip.id.Garc d.cap.6.num.50. Nald.in ſum.
verbo littera, num.3.* ac propterea in his, &
ſimilibus diſpenſationibus impetrandis,
ſunt omnia exprimenda; cùm ita etiam
ſeruetur de ſtylo Curiæ, à quo non eſt re-
cedendum, *c. quam graui, de crim fal.*

32 **Et ſine cura,** ideſt beneficia ſim-
plicia, quę talia sūt,
etiam ſi perſonalem reſidentiam requirāt,
dummodo dentur in titulum, *Abb. in c.re-
colentes, verſ. altaria, de ſtat. monach. & in
c.fin.de cenſ.* & hæc non habent clerum
vel populum, aut adminiſtrationem, *c.2.
de renunt.*

Beneficia. Vt paulatim deſcenda-
mus ad ſingulorum de-
clarationem, quæ in prædicta ſupplicatio-
ne continentur, dicamus, quòd beneficiū
in genere ſumptum, nil aliud eſt, niſi be-
neuola actio, gaudium tribuens capienti-
bus, de quo per *Bald.conſ.112. lib.2. Gonz.
ad reg.8. Cancell.gloſ.6.num.3. id. Garc.d.p.
1.cap.1.n.1.* In præſenti tamen materia in-
telligendum eſt, de beneficio eccleſiaſti-
co, vt *in c.ex parte, de conceſſ. præb.* & ita
33 definitur, nempè quod ſit *beneuola actio
prouemens ex prouentibus eccleſiaſticis, &
Deo dicatis per habentem poteſtatem, & au-
thoritatem, gaudium tribuens capientibus,* vt
per *d.Gonz.nu.4. & d.Garc.nu.5.* qui dicit,
quòd in materia eccleſiaſtica, appellatio
ne beneficij, intelligitur beneficium ec-
cleſiaſticum. Veriorem tamen definitio-
nem beneficij, quæ omnibus ſuis partibus
conſtat, puto illam, quam tradit *Tolet. in
ſua Summa lib.5.cap.76.* nempè, quod *be-
neficium eſt ius percipiendi fructus ex bonis
Deo dicatis, clerico propter diuinum officium
competens,* quam diffinitionem explicat,
id Garc.d.cap.1.nn.3. cum ſeqq. eamq; am-
plectuntur communiter Recentiores, &
abundè dicam *in pract.benef.*

Eccleſiaſtica. Ad differentiam bene-
ficiorum temporaliū
quæ ſunt feuda, Comitatus, Ducatus, & ſi-
milia, de quibus omnibus loquitur *tex.in
c.felicis, §.ſi qua verò, de pœn.in 6. id. Rebuff.
in rubr.de collat. §.præfatiq; Ordinarij,* ver-
bo, *eccleſiaſticorum.*

Ad hoc tamen, vt beneficium dicatur
eccleſiaſticum, ſex neceſſariò requiſita
concurrere debent.

34 Primum, quod ſit erectum, & fundatum
auctoritate Epiſcopi, *Sarneñ in reg.de ann.
q.20. Rebuff.in ſua praxi, in tit.quare ſint in-
ſtituta beneficia, nu.10. Gonz. gloſ.5.num.7.*
vbi ſubdit rationem, nempè, quod nullus
priuatus ſine Epiſcopi auctoritate poteſt
locum ſacrum, vel ſpiritualem conſtitue-
re, per *tex.in c.ad hæc, de relig.dom.*

Secundum, quod habeat aliquid ſpiri-
tualitatis annexum, vnde propter diuinū
officium, datur eccleſiaſticum beneficiū,

id.Gonz. d.gloſ.5.nu.8.

Tertium, quod conferatur clerico, non autem laico, *c.cum adeo, de reſcript. Clem. quia contingit, §.nunc autem, de relig.dom.* & ſic, cum mandatur prouideri clerico, intelligitur de beneficio, vel officio eccleſiaſtico, *c.quam ſæpè, de præb. in 6.Gonz. d. gloſ.5.num.9.* cum laicus ſit incapax ſpiritualium, *Mandoſ.in prax. ſignat.grat.tit.de prouiſ.verſ.indubitati iuris eſt.*

Quartum, quod conferri non poſſit, niſi ab eccleſiaſtica perſona; cum laicus ſit penitus incapax iuris conferendi beneficia eccleſiaſtica, etiam ſi in limine fundationis, fuerit appoſita conditio, vt illud conferri poſſit à laico, quamuis ad id interueniat conſenſus Epiſcopi, *Rota deciſ. 318. p.2. diverſ.* Niſi tamen laicus id habeat ex priuilegio Papæ, *tex.in c.dilectus, de præb. c.vlt.de conceſſ. præb. Bald. in l.reſcripta, C.de prec.Imp.offer.* Imò ex priuilegio ſufficit collatio, abſq; alia Ordinarij inſtitutione, *id.Garc.p.1.c.2.nu.33. cum ſeqq.*

Quintum, quod ſit perpetuum, *c.veniēs, de fil. presb.*

Sextum, quod ſine aliqua conditione conferatur, *Barb. in Clem.cauſam, §.ſi forſan, ſub nu.30.* alioquin committeretur ſimonia, *c.Sanctorum, 1.q.1.Gonz. d.gloſ.5. nu.15.* & latè dicam in d.mea *prax.benef.*

35 Etiam ſi Canonicatus, *& præbenda,* Neq; ſub tali diſpenſatione venirent Canonicatus, & præbendæ, niſi in ſupplicatione id exprimeretur, loquendo tamen de Canonicatibus in Cathedralibus, aut Collegiatis Eccleſijs; nō autē de quibuſdā ſimplicibus benefic js Eccleſiaſticis, nullam perſonalē reſidentiam requirentibus, quæ tamē Canonicatus nūcupātur; qui forſan lōgo curſu tēporis, ex aliqua cauſa amiſeruntiplam reſidentiā, ſicut in frequenti Curiæ praxi habemus; cum in his, & ſimilibus impetrationibus dici conſueuerit, *Cum perpetuum ſimplex beneficium eccleſiaſticum Canonicatus nuncupatum, &c.*

36 Quamuis autem hic addatur, *& præbenda;* videtur tamen id exprimi ad cautelam; licèt enim adſit differentia inter Canonicatus, & præbendam, eo quod Canonicatum nil aliud eſt, niſi ius habendi ſtallū, & locum in Choro, ac vocem in Capitulo, proueniens ex receptione in fratrem, *c.in Geneſi, & ibi gloſ.in verbo, vel quaſi, de elect. Card.in Clem.2. de Iud.* præbenda verò eſt ius percipiendi fructus in Eccleſia, competens præbendato, ex officio diuino, tanquam vni de Collegio, *c. relatum de præb.* nihilominus diſpenſatus ad Canonicatum, cenſetur etiam diſpenſatus ad præ-

37 bendam, quæ venit in conſequentiam Canonicatui, *d.c.relatum, Mandoſ.reg.11. q.10 nu.10.* vbi, adepto Canonicatū, præbenda debetur de iure, *c.ſi poſtquā, de præb. in 6.* quamuis nonnulli teneant, quod niſi exprimeretur hic, præbenda non veniret; cum illa in materia ſtricta, non includatur appellatione beneficij per ea, quæ dicit *tex.in c.tua nobis,* cum ibi not. *de verb. ſign.* cum non modo in Collegiatis, verùm etiam in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, poſſint eſſe Canonicatus ſine præbēda, vt paulò inferius dicetur.

38 Nonnulli etiam ſunt Canonicatus, qui etſi præbendas habeant; non tamen eas habent in ipſa Cathedrali, vel Collegiata; ſed in alia Eccleſia: & in illorum impetratione à Summo Pontifice, ſic exorditur ſupplicatio, *Cum Canonicatus, ac Sanctæ Mariæ ad plateam nuncupatæ, præbenda Eccleſiæ Neapolitañ. &c.*

39 Aliqui reperiuntur etiam Canonicatus, nullam prorſus præbendam habētes, ſicq; in eorum impetrationibus à Sede Apoſtolica, ita Orator incipit ſupplicare, videlicet, *Cum Canonicatus præbenda carens, Eccleſiæ N.* Sicut è conuerſo, in quibuſdā partibus valor Canonicatuum conſiſtit totus in fructibus, nullis prorſus exiſtentibus diſtributionibus quotidianis, & ſiguanter in Eccleſijs Cathedralibus Corduben. & Salamantiñ, teſte *Gonz.ſuper reg.8. Cancell.§.7. proæm. nu.168.*

Cur autem quandoq; in Canonicatibus nullam habentibus præbendam, ſeu fructus, illi nihilominus exprimantur ad XXIV. ducatos auri de Cam. dicam in d. mea *praxi benef.tom.1. lib.2.cap.9.num.72. cum pluribus ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Dignitates non veniunt appellatione beneficij in materia odioſa.*
2 *Neq; veniunt in m. ndato ad beneficia curata, & quæcunq; alia.*
3 *Dictio, quæcunq; alia includit ſimilia.*
4 *Dignitas curata non venit in mandato ad quæcunq; &c.*
5 *Dignitas eſt beneficium qualificatum.*
6 *Dignitatis definitio.*
7 *Dignitatis nomine quæ veniant.*
8 *Dignitatem quis dicatur habere.*
9 *Dignitatum maiorum appellatione non venit Epiſcopatus.*
10 *Diſpenſatio ad Epiſcopatum cum ha-*

habili, quomodo concedatur.

11 *Dignitates maiores, quæ: Et an illæ veniant, ſi non explicentur in diſpenſatione.*

12 *Diſpenſatus ad maiores dignitates, cenſetur diſpenſatus ad minores.*

13 *Dignitates maiores poſt pontificales, quæ.*

14 *Dignitas maior quomodo cognoſcatur.*

15 Dignitates principales, quæ.

16 *Diſpenſatio ad dignitates maiores, an capiat dignitatem monocularem.*

17 *Primogenitus dicitur, etiam ſi non habeat ſecundogenitum.*

18 *Perſonatus quid ſit.*

19 *Adminiſtratio eccleſiaſtica, quæ.*

20 *Officia eccleſiaſtica ſunt verè beneficia.*

21 *Officij eccleſiaſtici definitio.*

22 *Officia ſæcularia quæ.*

23 *Officia curata quæ.*

24 *Beneficia electiua non veniunt in diſpenſatione, niſi exprimantur.*

25 *Beneficium electiuum quod dicatur.*

26 *Electio ad beneficium electiuum, à quo fieri debet.*

27 *Diſpenſatus ad beneficia, non cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus Cathedralis.*

28 *Niſi diſpenſatio fuerit Motu proprio conceſſa.*

29 *Diſpenſatio cur non capiat dignitates, & beneficia in Cathedralibus.*

30 *Cathedralis Eccleſiæ appellatione, venit etiam Metropolitana, imò Patriarchalis*

31 *Diſpenſatio non capit beneficia in Metropolitana Eccleſia, niſi id exprimatur.*

32 *Neque eodem modo in Collegiatis Eccleſijs.*

33 *Eccleſiæ Collegiatæ requiſita, quæ.*

34 *Eccleſia omnis Cathedralis dicitur Collegiata.*

35 *Diſpenſatus ad beneficia in Cathedralibus, an illa obtinebit in Patriarchalibus.*

35 *Diſpenſatio ad beneficia non capit patriarchales Eccleſias.*

37 *Eccleſia curata non differt à parochiali.*

38 *Vicaria perpetua idem iudicium, quod de parochiali.*

39 *Vicaria duplex.*

40 *Vicaria perpetua quomodo cōſtituatur*

Praxis primæ partis diſpoſitiuæ earundem litterarum.

CAPVT VI.

DIgnitates. Nec etiam in præſenti materia, tanquā reſtrin-
1 gibili, & odioſa, veniunt appellatione beneficij, dignitates, *c. ad aures*, & ibi *DD. de
reſcrip. c. fin. de præb. & c. quamuis eod. tit.
lib. 6. Garc. d. p. 1. cap. 6. nu. 52.* Et idem erit,
2 ſi (verbi gratia) concedatur mādatum ad
beneficia curata, & quæcunq; alia, quia
tunc neq; includitur dignitas, licèt illa ſit
beneficium, *Innoc. in c. cum acceſſiſſent, de
conſt. & in cap. quia nonnulli, de iud. Card. in
Clem. 2. verſ. quid ſit dignitas, de præb.* quia
3 hæc dictio, *quæcunq; alia*, includit tantùm
ſimilia, *gloſ. in c. ex litteris, de off. deleg. Butr.
& Imol. in c. ſedes, de reſcrip. Achil. de Graſſ.
deciſ. 113. num. 5.* ac propter eà, dignitas eſt
neceſſariò exprimenda, vt illa veniat in
diſpenſatione, *Clem. 1. de ſequeſtr. poſſ. &
fruct.* vbi Papa, dum de beneficio loquebatur, ſubiunxit, *etiam dignitates, Clem. 1.
de cauſ. poſſeß. & propr. Sarneñ in reg. de
ann. q. 29. num. 2. & in c. fin. §. cum igitur de
præb.* id per hæc verba declaratur, *Cùm
igitur mandatum huiuſmodi, ſe ad talia non
extendat, nec ad Rectoriam, vel dignitatem,
noſtra feratur intentio, cum pro ſimplici beneficio, iuſſio noſtra manat,* vbi *gloſ. in verbo
ad talia*, dicit, *ad dignitates, vel rectoriam.*
4 Ac eadem ratione, ſi mandatum erit ad
beneficia curata, & quæcunq; alia, vt dictum eſt; profectò non includetur dignitas curata, *Clem. ne in agro, §. cæterum, de
ſtat. Monach. Rota deciſ. 343. n. 2. p. 1. diuerſ.*
quæ quidem dignitas non excluditur, ex
eo, quod non ſit beneficium eccleſiaſticū,
5 ſed quia eſt qualificatū, *id. Sarneñ in proœm.
regul. q. 5. num. 4.* vbi ad comprobationem
ait, quod in legato lanæ, non venit lana
tincta, nec in donatione marmoris, venit
qualificatum, videlicet figura ex marmore facta, per *tex. in l. ſi cui lana, ff. de leg. 2. &
in l. quæſitum, § illud, ff. de leg. 3.* Vnde ſatis
diſtat definitio dignitatis à definitione
6 beneficij, vt ex præmiſſis patet. Dignitas
namq; eſt præeminentia cum iuriſdictione, vt *in c quamuis, de verb. ſign.* & cognoſcitur, quando quis habet adminiſtrationem rerum eccleſiaſticarum cum iuriſdi-
ctione,

ctione, *Abb.in cap.de multa de præb.* & ſub
7 nomine dignitatis poſt pontificalem, ve-
niunt Abbas, Præpoſitus, Prior, Decanus,
Archidiaconus, Primicerius, ſiuè Præcen-
tor, aut Cantor, item Succentor, Archi-
presbyter, Theſaurarius, aut Sacriſta, Cu-
ſtos, Scholæ Magſter, ſiuè Scholarius, Ca-
pellanus Magnus; ex quibus aliquæ, iuxtà
locorum varietatem, nomen accipiunt; &
vnum, atq; idem diuerſis vocabulis appel-
latur; quapropter dixit, *Abb.in c.de multa. de præb* quod in multis Eccleſijs, Digni-
tas, Perſonatus vocatur, & in quibuſdam,
quilibet beneficiarius, cui cura eſt ani-
marum commiſſa, dicitur Perſonatum
habere, vbi tandem concludit, illum ha-
8 bere Dignitatem, qui vocatur nomine,
quod in iure ſignificat dignitatem, etiam
ſi iuriſdictione careat, vt ſi vocetur Archi
presbyter, Archidiaconus, Primicerius,
Theſaurarius, ſiuè Sacriſta; quodq; is etiã
dignitatem habet, qui pro more, vel con-
ſuetudine patriæ, vel Eccleſiæ cenſetur
eſſe dignitate præditus; quamuis omni ad-
miniſtratione rerum eccleſiaſticarum, &
iuriſdictione in clericos careat. In propo-
ſito igitur, dicendum eſt etiam, quod ſicut
diſpenſatus ad beneficia, non cenſetur di-
ſpenſatus ad Dignitates; ità, è contra, di-
ſpenſatus ad dignitates, non cenſetur di-
ſpenſatus ad beneficia, propter naturam
diſpenſationis, vt per *Inno.in cap.dilectus, de præb.*

9 **Etiam maiores.** Non tamen ſub huiuſmodi ver-
bis, venit Epiſcopatus, propter excellen-
tiam, & præeminẽtiam dignitatis, quæ eſt
culmen dignitatum, ac ſpeciali nota di-
gna, *Abb.in cap.dilectus, de conceſſ.præb.nu. 5.Garc.d.p.1.cap.6.n.66.* qui *nu.ſeq.* impro-
bat *Enriq. in ſum.lib.13. cap.57.§.5. dicen-
tem*, quod diſpenſatus ad Curatum, non
eget noua diſpenſatione pro Epiſcopatu;
& quod homicida, ſi per diſpenſationem
legitimam fiat habilis ad omnes ordines
ſacros, & illorum vſum, videtur factus ha-
bilis ad beneficium, etiam curatum, &
Pontificale; & quod diſpenſatus ad ordi-
nes, etiam presbyteratus, poteſt conſecra-
ri Epiſcopus, & quòd ita dixerunt Salma-
ticenſes Theologi, & iuriſperiti, & Da-
tarius Papæ conſulti; quæ omnia pro falſis
habet, & quicquid dixerint Salmaticenſes
Theologi, & Iuriſperiti, Datarium Papæ
non credit id dixiſſe, *id.Garc.num.69.* Nec
in huiuſmodi ſupplicationibus peti etiam
conſueuit diſpenſari ad Epiſcopatum, niſi
10 raro, cùm, vt plurimum ad talem dignita-
tem diſpenſetur regulariter vnico cõtex-
tu, tempore prouiſionis Eccleſiæ Epiſco-
palis, ſeù Archiepiſcopalis: hic autem pro
maioribus dignitatibus, vt ex contextu
11 ipſius ſupplicationis patet, intelligitur de
maioribus poſt Epiſcopales, quas neq; ca-
peret ſimpliciter diſpenſatus ad dignita-
tes, niſi dicatur, *maiores poſt Pontificales, Rebuff. in for.mand.apoſt. verſ nec compre-
benditur fol. mihi* 570. Et ſic per ſupradi-
cta verba, *etiam maiores*, & non aliter,
venit Orator ad illas diſpenſatus, attenta
eorũdem verborum natura, quæ ſunt im-
plicatiua, & exprimunt caſum magis du-
bitabilem, *l.etiam, ff.de verb.ſign. l conuen-
ticula, ff.de Epiſ. & Cler. Menoch.de arbitr. iud.lib.1.q.49.n.8. Farinac.deciſ.222.n.3. & deciſ 721.n.6. & 7.tom.1.par.2.*
12 De minoribus autem dignitatibus, nul-
la ſubeſt dubitatio, quin Orator cenſea-
tur ad illas diſpenſatus, abſque aliqua ea-
rum expreſſione; nam licèt ſimus in mate-
ria exorbitanti; nihilominus cùm verbũ,
maior, ſit comparatiuum, ex ſui natura ne-
ceſſario ſupponit poſitiuum, nempè mi-
nores dignitates, per *tex.in l.1.* vbi *DD ff. de verb. oblig.* nec quoad hoc refert, aliàs
dixiſſe, quod in diſpenſatione, non valeat
argumẽtum, etiam à maioritate rationis;
cùm aliud hic ſit dicendũ, teſte *eod. Garc. p.5.cap.1.n* 268.
13 Maiores autem dignitates ſunt omnes
poſt pontificalẽ, ſcilicet Archiepiſcopatũ,
Epiſcopatũ &c. illius Eccleſiæ, in quo ad-
eſt ipſa dignitas; quarũ quidem dignitatũ
maioritas, regulariter quatuor modis cõ-
ſiderari poteſt, Primò ratione temporis,
Secundò ratione prærogatiuæ ordinis,
Tertiò ratione prærogatiuæ ordinantis,
ſeù conſtituentis, Quartò ratione maio-
ris officij.
14 Verius tamen eſt, quòd ad cognoſcen-
dum hanc maioritatem, conſiderari de-
bet præcipuè ordo, & adminiſtratio, *id. Mandoſ.reg.3 q.1.nu.1.* qui ibi allegat *gloſ. in cap.deliberatione. in verbo electionis, de offic.deleg.lib.6.* & ibi *Gemin.num.6.* ſubdit
tamen *id. Mandoſ.n.2.* recurrendum eſſe ad
conſuetudinem Prouinciarum, & Eccle-
ſiarum, *ead.gloſ.in d.c.deliberatione*, quam
quidem conſuetudinem amplexa eſt, *Rota de menſe Martij 1554.in vna Tuden Abba-
tiæ, coram Montisflaſconeñ*, & ſic aliquan-
do prima dignitas eſt Archidiaconatus,
aliquando verò Archipresbyteratus, ſe-
cundùm locorũ conſuetudines, *Dec.conſ. 451.num.2. Alex.conſ.142.lib.6. Boer.deciſ. 282. Ludouiſ.deciſ.411.ſub num.5. verſ.ve-
rùm, & ante omnia*: licèt hac conſuetudi-
ne circumſpecta, de iure communi, Ar-
chi-

chidiaconatus ſit maior dignitas.

15 Et principales, videlicet in Collegiatis Eccleſijs; quia maiores tantũmodo ſunt poſt põtificales in Cathedralibus, & harũ principaliũ cognitio pari modo habetur, ſicut diximus ſupra de maioribus, nempè, iuxta conſuetudinem Prouinciarum, & Eccleſiarum, quæ etiam conſtituit principalem dignitatem in Collegiatis Eccleſijs, *id. Boer. deciſ. 286. n. 8. id. Rebuff. in prax. titul. de reſeruat. n. 6.*

Nec eſt omittendum, quod quandoq; dicitur etiam dignitas principalis in Collegiata, illa, quæ conſiſtit in Cathedrali, quamuis non ſit prima dignitas poſt põtificalem, ſed tamen ex indulgentia Sedis Apoſtolicæ, aut cõſuetudine, vel alio quolibet iure habet principalem præeminentiam in Eccleſia Collegiata, vt per *Gonz. gloſ. 51. num. 55.*

Hic verò fuit aliàs dubitatũ inter Dominos Abbreuiatores Maioris Præſidentiæ, num gratia diſpenſationis ad dignitates maiores in Cathedralibus, & principales in Collegiatis Eccleſijs, vt hic comprehendat etiam dignitatem monocularem, ſcilicet, quando non adeſt, niſi vna tantùm dignitas? Ratio autem dubitandi ea fuit, quia diſpenſatio ſtrictam capit interpretationem, vt ſupra pluries dictum eſt, ac propterea non valet, niſi quantum ſonat, quia maioritas, & principalitas non poteſt demonſtrari in Eccleſia, vbi vna tantùm adeſt dignitas, *Mandoſ. reg. 3. q. 5. nu. 1.* vbi dat exemplum, ſi, ſcilicet homo vnus eſſet in Ciuitate, non poſſet propriè dici, quod talis eſſet principalis, ſeu maior, quia principale præſupponit acceſſorium, & maior præſupponit minorem, *id. Gonz. gloſ 9. §. 4. nu. 12.*

16 In contrariam tamen partem, ſcilicet affirmatiuam fuit per omnes ferè inclinatum, nempè adhuc poſſe Oratorem, ſic diſpenſatum, obtinere hanc dignitatem monocularem; ex eo, quia Rota, & Curiales totum contrarium tenent; nam communis vſus loquendi ipſorum Curialium eſt, appellare dignitatem maiorem in Cathedrali, & principalem in Collegiata etiam vbi nulla alia adſit dignitas, per *d. Gonz. ſub num. 18. verſ. Quinimmò*, vbi loquens de dignitate principali in Collegiata, ait, intelligi principalem, reſpectu aliorum de Collegio, & ſic etiam intelligi debet de maiori in Cathedrali, reſpectu, videlicet aliorum, &c. Vel clarius dicendum quod non ſemper principale, & maius dicit relationem ad minus principale, & ad minus: ſed ſatis eſt, ſi excludat principalius, & maius ſe: Ita primus, & primogenitus

17 dicitur aliquis, etiam ſi non habeat ſecũdum; ſed ex eo tantùm, quod non habet priorem ſe: iuxta quem ſenſum dicitur de Beata Virgine, quod peperit filium ſuum primogenitum, *Matth. 1.* vt exponit Sanctus Hieronymus in eum locum. Pari ratione, dignitas monocularis dici poteſt maior, & principalis; non quod in eadem Cathedrali, vel Collegiata ſint aliæ illa inferiores; ſed quod non adſit alia maior eadem.

18 Perſonatus. Eſt etiam perſonatus, beneficium eccleſiaſticũ, *c. cum acceſſiſſent, de conſtit.* & eſt quædam prærogatiua in Eccleſia ſine iuriſdictione, & adminiſtratione, dum habet ſtallum in Choro honorificũm præ alijs, *Abb. in c. de multa, de præb.* ac maiorem præeminentiam, quàm alij Canonici, etiam ante recepti in Choro, vel Capitulo, ac proceſſionibus non tamen habet tantam prærogatiuam, quantam illi, qui habent dignitatem: qui enim cæteris Canonicis, aut Collegio præeſt dumtaxat, nec iuriſdictionẽ, aut adminiſtrationem aliquam habet, dicitur perſonatum habere, *Archid. in c. 1. de. conſuet. lib. 6.* Vnde in propoſito diſpenſationis, ſi Orator obtinuerit ſibi prouideri de perſonatu, non poterit vigore talis diſpenſationis obtinere dignitatem cum adminiſtratione, vel iuriſdictione, niſi id in ſupplicatione petierit, vt ſupra, *arg. c. quamuis, de præb. in 6.*

18 Adminiſtrationes, ſcilicet Eccleſiaſticæ, quę auctoritate Epiſcopi erectæ ſunt in titulos, iuxta *gloſ. in Clem. fin. verbo, beneficium, de decim. Rebuff. in praxi, tit. ſeculare beneficiũ quę triplex*, quia ab illarum fundatoribus fuit appoſita conditio, vt per Clericos adminiſtrentur; ac propterea tales adminiſtrationes eccleſiaſticæ vacãt per cõtractũ matrimonij, ſicut quodcũq; aliud beneficiũ eccleſiaſticum, ex eo quod reſpectu teſtatoris dicitur adminiſtratio eccleſiaſtica, *Caſ. de Graſſ. deciſ. 114. à num. 2.* & debent eſſe perpetuæ, datæ aliquibus pijs operibus, vel alijs rebus concernentibus cultum diuinum: vt faciendo celebrari Miſſas, &c. quarum impetrationes receptæ ſunt in Dataria apoſtolica, illarumq; initium tale eſt, *Cum perpetuum ſimplex beneficium eccleſiaſticum, adminiſtratio nuncupatum, &c.* quia, vt dictum eſt, ſunt verè beneficia eccleſiaſtica, *Fuſc. de viſit. lib. 2. cap. 11. nu. 6. cum ſeq.*

20 **Vel officia,** Similiter eccleſiaſtica, de quibus loquitur *tex. in c. cum acceſſiſſent, de conſt. c. dudum de elect. & c. quod Dei timorem, de ſtat. monac.* iſta enim verè beneficia ſunt, vt Theſauraria, Sacriſtia, Primiceriatus, Archipresbyteratus, Præpoſitura, & ſimilia, vt per *Gonz. gloſ. 5. §. 11. nu. 2.* & ita definiri poteſt officium
eccleſiaſticum, nempè, quod ſit admini-
21 ſtratio rerum eccleſiaſticarum ſine præeminentia, & honore, vt *in c. 1. de off. Sacris.* & ſic ſub iſto nomine non compre-
henduntur officia ſæcularia, quæ ab vxo-
22 ratis retineri poſſunt, nec alia officia, quæ licèt ſint ſpiritualia, hab: t tamen admixtam temporalitatem, vt ſunt Vicarij Epiſcopi, Eleemoſynariæ, Sacriſtiæ, Cellarariæ, quæ non dantur in titulum; de quibus loquitur etiam *id. Gonz. d. gloſ. 11. num. 11.* vbi dicit, quod omnia iura loquentia de beneficijs eccleſiaſticis, habent locum in iſtis officijs eccleſiaſticis, *d. §. 11. nu. 2.* quæ poſſunt etiam reſignari, ſiuè ſimpliciter, ſiuè ad fauorem, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 2. q. 1. à nu. 92.*

23 **Etiam curata.** Adſunt etenim nonnulla officia, quæ etiã ſunt curata, ſicut Archipresbyteratus, cuius nomen licèt ſit officij, nihilominus curam animarum, vt plurimum exercet, vt *in c. 1.* ibi, *poſitos curam gerere animarum, de off. Archipreſb.*

24 **Et electiua.** Hæc præſertim beneficia neq; veniunt in diſpenſatione prædicta, niſi exprimantur: ex eo, quod ſunt ſpeciali nota digna; Et in impetratione beneficij electiui, debet neceſſariò fieri mentio huius qualitatis: aliàs impetratio erit nulla, & ſubreptitia, *id. Gonz. nu. 6.* & iam videmus etiam in praxi, quod ſi mandetur prouideri de beneficio, ſpectante ad præſentationem, inſtitutionem, collationem, & quamlibet prouiſionem, non poterit prouideri de beneficio ſpectante ad electionem, iuxtà *tex. in c. cum in illis, § illis verò, & ibi gloſ. in verbo, electionis,* vbi expreſsè ait, quod electio non includitur, ſub verbo, prouiſionis, vel diſpoſitionis quia hæc tria nimis inter ſe differunt *de præb. in 6.*

25 Tunc autem dicitur beneficium electiuum quando in eo proceditur per electionem, quæ exigit confirmationem Superioris; ſecùs autem, ſi ipſa confirmatio non eſſet neceſſaria, vt ait *gloſ. in Clem. quia contingit,* verbo, *electionem, de relig. dom.* Hæc tamen electio recipit in ſe re-
26 ſtrictionem, nam debet fieri per Capitulũ Eccleſiæ Cathedralis, ſeù Collegiatæ, aut Conuentualis, non autem per beneficiatos Eccleſiarum parochialiũ: taliter enim electi non egent confirmatione Superioris; quia hoc modo dicuntur beneficia collatiua, & talis electio dicitur prouiſio, vt fuit concluſum *in Rota, in vna Vercellen. Canonicatus 4. May 1598. coram Cordubs,* teſte *Garc. d. p. 1. c. 6. nu. 26.*

27 **In Cathedralibus.** Non enim cẽſeretur Orator diſpenſatus ad beneficia, aut dignitates, ac Canonicatus, & præbendas in Cathedralibus, niſi hoc expreſſiſſet in ſupplicatione, per *tex. in c. quamuis, in fin. de fil. presb. in 6. Felin. in cap. poſtulaſti, de reſcrip. Calder. conſ. 31. de præb. Selu. de benef. p. 3. q. 11. num. 20.* & fuit tentum in vna *Oxomen. 28. Iunij 1552. coram D. Veſtano,* vbi fuit concluſum, diſpenſationem non ſuffragari, niſi in ea ſpecialis mentio habita eſſet de Cathedrali, *c. quamuis, §. quamquam, de presb in 6. id. Garc d. cap. 6. nu. 60.* qui *nu. 63.*
28 limitat, præmiſſa non procedere, quando diſpenſatio fuit Motu proprio conceſſa per *Abb. in cap. cum in cunctis, §. 1 n 6. de elect. & id. Felin. in d. cap. poſtulaſti, num. 13. limit 6.*

29 Ratio enim, cur in diſpenſatione non veniant dignitates, & beneficia in Cathedralibus, eſt ob præeminentiam, & honorem Eccleſię Cathedralis, vt deſumitur ex *d. c. quamuis,* ibi, *ad Cathedralem Eccleſiam, quam, propter ipſius honorem, ſub hac generalitate nolumus hoc caſu includi, ſe mandatum huiuſmodi non extendit.*

Etiam Metropolitanis. Videntur prima facie verba hęc appoſita ad tollendam ambiguitatem, omnemq; hęſitationem; quia diſpẽſatus ad beneficia in Cathedralibus, ex ſupra adductis, poterit illa obtinere, etiam in Metropolitanis; cum appellatio-
30 ne Cathedralis, veniat etiam Metropolitana, immò, & Patriarchalis, vt dictũ eſt, *c. cleros, verſ. omnes autem, diſt. 21.*

His tamen non obſtantibus, contrariũ ſeruat praxis Romanæ Curiæ; nam ſi Ora-
31 tor non expreſſerit ſuam diſpenſationem ad beneficia in Metropolitanis Eccleſijs, profectò non ſe extenderet ad illa, Hæc. n. praxis mihi videtur fundata in *d. c. quamuis, & in d. c. 1. de fil. presb.* vbi *Ioannes Monach. & alij, Rebuff. in rubr. de collat. §. 1. in verbo, Metropolitana,* qui ſatis docet, quòd diſpenſatus ad beneficia in Cathedrali, nõ cenſetur diſpenſatus, vt illa poſſit obtinere in Metropolitana, & cum hoc ſit etiam de ſtylo receptum, eſt omninò ſeruãdum, prout, & ipſa ſeruatur, *cap. quam graui, de crim.*

crim.fal. Dec.conſ.699.num.5.

Vel Collegiatis *Eccleſijs*, quæ,licèt in pleriſq; æquiparentur Eccleſijs Cathedralibus, *cap.quia ſæpe, in princip.de elect.in 6.gloſ.in c.ſtatuimus, ver. Cathedralium,de reſcrip.eod.lib.Clem.2.de ætat. & qualit* in materia tamen reſtringibili, vt hic, nulla ſit comparatio, ac propterea;niſi exprimeretur hic beneficia in
32 Collegiatis,ea nõ venirent; cùm hic ceſſet argumentum, etiam à maioritate rationis.vt aliàs diximus, veluti ſi diſpenſatus, vt poſſit tenere beneficia in Cathedralibus,& Metropolitanis, poſſit illa obtinere in Collegiatis, *DD,in cap.poſtulaſti, de reſcrip.*

Oportet tamen, quòd Eccleſia Collegiata, vt hic, habeat ſuas partes neceſſa-
33 rias, veluti, quia fuit fundata,vt eſſet Eccleſia Collegiata; & dummodò ad minus, tres fuerint in ea inſtituti; quia pauciores non faciunt Collegium, *l.Neratius, ff.de verb.ſign. gloſ.in c.1.de elect. Innoc.in c. poſtulaſti,de iurepatr.* licèt, ſecũdum aliquos, duo ſufficiant, vt *in c.1.de elect.* necnon quando plures Canonici conueniunt in ea,habentes commune ſigillum, commune Archiuium,& arcam vnam, ac tractatum communem, *c.tertio loco, de prob.Felin.in c.attendentes,de præſcrip.* Vndè de iu-
34 re communi, omnis Eccleſia Cathedralis dicitur Collegiata, *c.nouit,& c.quanto,de his,quæ fiunt a præl.*

Sed quia in caſu petitæ diſpenſationis, eo modo, quo ſupra viſum eſt, oportuit qualitates ſupradictarum Eccleſiarum exprimere; non alienum erit à noſtra praxi, videre, quid ſentiendum de Eccleſijs Patriarchalibus.Dubitatum.n.fuit pluries in Cancellaria apoſtolica inter Dominos
35 Abbreuiatores, an diſpenſatus ad huiuſmodi dignitates in Cathedralibus, cẽſeatur diſpenſatus, vt illas poſſit obtinere in Eccleſijs Patriarchalibus. Et prima facie videbatur eiſdem,in partẽ negatiuam inclinandum; ea potiſſimùm ratione,quia in materia nõ fauorabili, vt in beneficialibus, ſtricta debet fieri interpretatio, per *tex.in c.2.de fil.presb.in 6.c.poſtulaſti,*& ibi *Fe in.de reſcrip.*& propter honorẽ Patriarchalis dignitatis, quæ ſuper omnes alias eminet, ſub hac diſpoſitione, quæ potius eſt reſtringenda, quàm amplianda, videtur, quòd nõ veniãt dignitates in Eccleſijs Patriarchalibus, de quibus nõ fuit facta mẽtio in ſupplicatione. Attamẽ,pluribus deinde allatis pro parte affirmatiua, omnes (vno tantum excepto) tenuerunt in hoc caſu,venire etiam dignitates in ipſis Patriarchalibus Eccleſijs; quæ benè veniũt appellatione Cathedraliũ, & Metropolitanarum.per *tex.in cap.cleros.verſ. omnes, 21. diſt.* vbi dum quæritur de differentia inter Patriarcham, Archiepiſcopũ, Metropolitanum, & Epiſcopum, dicitur, quòd omnes iſti ordines vno eodemque vocabulo Epiſcopi nominantur;quia huiuſmodi nomina ſunt ad diſtinctionem poteſtatum,& nomen Eccleſiæ conuenit tàm Patriarchali, quàm alijs Cathedralibus,vt *in c.Conſtantinopolitanæ, 22.diſt.* ac propterea extenſio fieri debet,etiam quod ſimus in materia odioſa, præſertim, cùm non poſſit aſſignari diuerſa ratio, *l. Senatuſconſultum,ff de rit.nupt. Alex. in l.ſi quis iniquum,§.ſi procurator, n.17.ff quod quiſq; iur. Mandoſ.reg.3.q.2.à nu.2 ad 7.* loquens ibi in materia reſeruationis beneficiorũ, qui *d. num.7* ait,quòd ſecundùm communem vſum, tàm in Cancellaria, quàm alibi, exprimendo ſimpliciter Eccleſias, vel Cathedrales, vel Metropolitanas, intelligimus etiam de Patriarchalibus, quodq; extenſio de vno caſu ad alium, ſecundùm communem vſum comprehẽſiuum, fit etiã in materia ſtricta, & odioſa, per *tex. in l.is cui bonis,§.fin.de teſtam.* Ad euitandum tamen aliquam ſophyſticam interpretationem,ſeu cauillationẽ, ſolet expreſſio hæc fieri in ſupplicatione,dicẽdo, *etiam in Patriarchalibus*; Alia tamen dic, habito inter eoſdẽm Dominos Abbreuiatores de eadem re,ſermone; præmiſſis maturius diſcuſſis,contrarium tenuerunt, ſcilicet,in materia diſpenſationis, appellatione Eccleſiarum Cathedralium, non venire Patriarchales, vt dictum eſt ſupra in verbo, *etiam Metropolitanis,* pluribus iuribus per eos allegatis.

Seù ſi Parochiales,&c. Diximus ſupra,non cõ-
36 prehendi in diſpenſatione, beneficia curata, niſi exprimantur; hic verò oſtenditur, neq; Parochiales Eccleſias venire; Nam licèt iſte cum curatis quoddammodo confundantur, vt per *Lotter.de re benef. lib.1.q.20.nu.55.* vbi ait, inter curatam, &
37 parochialem Eccleſiam, ſe nullam cognoſcere differentiam, per rationes, ibi per eum allatas: tamen omiſſis quæ hinc inde adduci poſſent, ad hanc differentiam conſtituendam, quæ videri poterũt apud *Rebuff.in rubr. de collat. §.ſtatuimus, 2.verbo,Parochiales,Gonz.gloſ.6.nu.34 cum plurib.ſeqq.id.Garc.d.p.1.cap.6. nu.3. cum ſeqq.* dicendum eſt hic, quod multoties in huiuſmodi reſcriptis apponuntur verba ſuperflua ad occurrendum malitijs,& ſubti-

litatibus, vnde dixit *Felin. in c.eam te, nu, 15. verſ. ex his infertur, de reſcript.* quod nõ ſemper eſt vera traditio, quod non debeat eſſe aliquid ſuperfluum, *. in c. venerabili, n. 13. not. de off. deleg.* dicit, quod ſæpè quid bis ponitur, ad euitandam malitioſam, & ſophiſticam interpretationem *id. Gonz. d. gloſ. 6. nu. 29 cum ſeqq.* vbi plura in propoſito congerit,

38 Vel earum perpetuæ Vicariæ.

Quod enim dictum eſt de parochialibus, vẽdicat ſibi locum etiam in Vicarijs perpetuis, de quibus, etiam extra materiam huius diſpenſationis, idem eſt iudicandũ, ac de ipſis parochialibus, *Clem. vn. de off. Vicar.* quia eodem iure reguntur, quo ipſæ parochiales: & omnia iura loquentia de beneficijs curatis, habent locum in Vicarijs perpetuis, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 3. q. 1. nu. 155.*

39 Eſt autem duplex Vicaria, Alia temporalis, Alia perpetua, Temporalis eſt illa, quando tantummodo ad voluntatem cõſtituentis fit Vicarius; puta, cum quis habet duas parochiales, æquè principaliter vnitas, tũc enim vnus curatus eſt vtriuſq; & non tenetur conſtituere Vicarium perpetuum in altera, ſed tantum ad tempus, iuxtà *tex. in cap. temporis, 16. quæſt. 1.* quia, quando Eccleſia habet proprium Rectorem, non datur Vicaria perpetua. Vel etiã Vicarius temporalis datur ab Epiſcopo, habita notitia vacationis Eccleſiæ parochialis cum congrua eius arbitrio fructuũ portionis aſſignatione, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur, *Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 18.*

Perpetua autẽ Vicaria, vt hic, eſt quando beneficium vnitur acceſſoriè, quia tũc apponitur Vicarius perpetuus, *d. Clem. vn.* & dicitur perpetuus, ideſt ad vitam ipſius Vicarij.

40 Quomodo autem conſtituatur Vicarius perpetuus, & ex quibus cauſis, dicendum eſt, quod conſtituitur in Eccleſia Parochiali auctoritate Epiſcopi quoties beneficium aliquod parochiale, curam habens animarum, alteri Eccleſiæ, vel Collegio, aut Capitulo Canonicorum, vel Seminario Clericorum, vel Cœnobio Monachorum, vel Academiæ, aut Hoſpitali, ſiuè alteri loco, pietatis cauſa extructo, vel Dignitati, aut præbendæ fuerit vnitũ, & annexum, iuxta *tex. in c. extirpandæ, §. qui verò, de præb.* & plura de hac Vicaria perpetua poteris videre penes *d. Gonz. glo. 5. §. 3. per tot.* qui *nu. 33.* docet duplicem rurſus eſſe Vicariam perpetuam, vnam videlicet, quæ continet curam animarum actu. Alteram, quæ conſiſtit in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, quando videlicet, cura reſidet habitu penes Capitulum, & exercitium penes Vicarium.

SVMMARIVM

1 *Clauſula, ſi tibi canonicè conferantur, vndè extracta.*
2 *Canonica collatio, quæ.*
3 *Verbum conferre reſpicit etiam beneficia iuriſpatronatus.*
4 *Canonica electio quomodo facienda.*
5 *Et quando canonica.*
6 *Præſentatio canonica quæ.*
7 *Canonica inſtitutio quæ.*
8 *Inſtitutio non fit ſub conditione.*
9 *Actus legitimus non recipit diem, neque conditionem.*
10. *Inſtituto, obtinenti aliud beneficium, quomodo occurrendum.*
11 *Laicus ex priuilegio Papæ confert beneficium ſine aliqua inſtitutione.*
12 *Verbum, recipere, cur apponatur in diſpenſatione ad beneficia.*
13 *Clauſula, dummodo, plura non ſint, quid operetur.*
14 *Dictio, dummodo, reſtringit diſpenſationem.*
15 *Beneficia plura, quæ intelligantur.*
16 *Commenda perpetua non differt à prouiſionibus beneficiorum.*
17 *Et dicitur palliata diſpenſatio.*
18 *Diſpenſatus ad obtinendum, non eſt diſpenſatus ad retinendum.*
19 *Diſpenſatus ad beneficia an cenſeatur diſpenſatus ad penſiones.*
20 *Penſio ad vitam recipientis, ſuccedit loco beneficij.*
21 *Penſionis tranſlatio pro Principe Perfecto vigore indulti.*
22 *Deciſio Rotæ ad id refertur.*
23 *Penſionem percipiendi, laicis facultas ſublata eſt.*
24 *Licèt aliquando ad id diſpenſetur.*
25 *Quod tamen concedit Papa ex ſuppoſitione continuationis ſtatus clericalis.*
26 *Penſionibus onerare beneficium nemo poteſt propria authoritate.*
27 *Bigamia irregularitas excipitur in mandato ad diſpenſandum.*

Clau-

28 *Clauſula, Non obſtantibus &c. effe-ctus.*
29 *Data, in reſcriptis apoſtolicis duplex eſt, & de Datarum differentia.*
30 *Data parua quid operatur.*
31 *Datarij proprium munus, quale.*
32 *Illius officium expirat per obitum Summi* Pontificis.
33 *Papa mortuo, quid faciendum de ſupplicationibus ab eo ſignatis.*
34 *Signatura gratiæ, & iuſtitiæ ceſſant mortuo Papa.*
35 *Papa mortuo, rumpitur Annulus Piſcatorius, ac Plumbum.*
36 *Ac ſupplicationes ſignatæ ſigillantur, & conſignantur Collegio Cardinalium.*
37 Data, *quomodo extenditur in litteris apoſtolicis.*
38 *Romana Ciuitas eſt caput nationum.*
39 *Papa vocatur Epiſcopus Vrbis Romæ, non tamen habet Diœceſim.*
40 *Habet tamen totum Orbem pro Diœceſi.*
41 *Roma in medio Mundi poſita eſt.*
42 *Alexander IIII. creatus Papa Neapoli.*
43 *Pontifices Romani manſerunt in Gallijs per annos ſeptuaginta.*
44 *Sedes apoſtolica iuſſu Domini, Romæ fixa eſt.*
45 *In Data litterarum apoſtolicarum apponitur locus ſpecialis, & quare.*
46 *Papa vbi eſt, ibi Roma.*
47 *Annus, quomodo computandus in litteris apoſtolicis.*
48 *Dictiones numerales in litteris apoſtolicis debent extensè ſcribi.*
49 *In litteris in forma Breuis, quomodo ſcribenda.*
50 *Annus Pontificatus in litteris apponendus, & quare.*

Praxis ſecundæ partis diſpoſitiuæ earundem litterarum.

CAPVT VII.

1 SI ſibi aliàs canonicè *conferantur,* Hæc clauſula (ni fallor) videtur extracta ex *c. ſi gratioſè, ibi, prætextu verò talis conceſſionis,* *qua debet (cum ſit ambitioſa) reſtringi, ea ſolum beneficia, quæ canonicè obtinet, licitè retinere, de reſcrip. in 6. & ex c. non poteſt, §. illud autem apoſtolicæ Sedis indultum, vt quis duo beneficia curam animarum habentia, ſi alias canonicè conferantur eidem, poſſit reci-*
2 *pere, &c. de præb. eod. lib. 6.* Et illa dicitur canonica collatio, quę facta eſt ſecundum canones, & à iure canonico probata, *Rebuff. in praxi, tit. canonica inſtitutio quæ dicatur, num. 1.* vbi per *tex. in c. cauſam. in fin. de reſcrip.* ſubdit, quòd illud canonicè fieri dicitur, quod iure fit, & ſecundùm ius canonicum. Quæ quidem clauſula refertur, tàm ad habilitatem cōferentis, quàm recipientis, *id. Rebuff. in tit. de diſpenſ. rat. ætat. num. 1.* Sic etiam intelligitur de quacunque diſpenſatione ad beneficia, etiam ſi dicta clauſula non fuerit appoſita, *Frāc. in c. non poteſt, §. illud, num. 1. de præb. in 6.* ſubdēs ibi, quod ſi Papa diſpenſat, vt quis poſſit retinere duo beneficia, quæ obtinet, intelligitur de his, quæ legitimè obtinet, per *d. c. ſi gratioſè,* & etiam hic ſi dicta clauſula non eſſet appoſita, nihilominus ſubintelligeretur, *Garc. p. 11. c. 5. n. 21.*

Conferantur. Quamuis hoc verbum videatur reſpicere tantùm beneficia libera, quæ pro-
3 uidentur propriè per collationem, exiſtimo tamen, illud ſibi adhuc locum vendicare in beneficijs iuriſpatronatus; nam bigamus, & quilibet alius irregularis, eſt incapax cuiuſcunq; beneficij, ſiuè liberæ collationis, ſiuè iuriſpatronatus; quia canones id prohibentes, nullum conſtituunt diſcrimen inter vtrūq; beneficiū, imò, vt ait *Mandoſ. reg. 32. q. 4. n. 2.* ſub verbo collationis, venit præſentatio, & inſtitutio, per *tex. in c. vn. vt benef. eccleſ. ſin. dimin cōfer. Clem. vn. iuncta gloſ. in verbo, conferantur, de rer. permut.* quod etiam paulò inferius declaratur in verbo, præſentetur.

Aut ipſe eligatur. Scilicet canonicè. Et ſunt adhuc verba hæc neceſſaria in hoc reſcripto, vt expreſsè docet *tex. in c. fin. de præb. in 6.* vbi diſpenſatus à Papa, vt promoueri poſſit ad ordines, & beneficia, nō poterit beneficium obtinere, ad quod quis conſueuit per electionem aſſumi, ſicut ſupra diximus: & ideo hic ſubdit ordo
4 circa canonicam electionem, quę fieri debet ſeruata forma iuris per Capitulū Eccleſiæ Cathedralis, ſeù Collegiatæ, aut Conuentualis, iuxtà *tex. in c. 1. de elect.* &
5 tunc præſertim dicitur canonica electio, quando facta eſt de habili, *c. cum in noſtris, de conceſſ. præb. cap. quia propter, de elect.* &

electores eligunt infra tres menſes à die vacationis, *c.ne pro defectu,eod.tit.* & electus infra menſem conſentit,*cap.quàm ſit, eod.tit.lib.6.*

6 **Præſentetur** ad beneficia ſcilicet iuriſpatronatus. Tūc etiam dicitur canonica facta pręſentatio, quando in ea concurrunt omnia requiſita neceſſaria;quorū Primum eſt,quod patronus ſit in quaſi poſſeſſione præſentandi, *c.conſultationibus, de iurepatr.* Secundum, quod patronus, vel eius procurator, præſentet,*c.ea noſcitur,& c.fin.de conceſſ.preb.* Tertium, quod præsētatio fiat intra tempus à iure præſcriptum, nempè, ſi iuſpatronatus ſit laicale, infra quadrimeſtre, *c.cum propter,de iurepatr.* ſi verò eccleſiaſticum, infra ſemeſtre,*c.vn.& ibi gloſ.eod.tit. lib.6.* Quarto, quod poſt præſentationem, proponatur edictum, *Lambert.de iurepatr. lib.2.p.2 q 6.art.22.* Quintum,quod beneficium vacet,*c.illud,hoc tit.*Sextum, quod præſentatus,ſit præſens,*gloſ.in Clem.dudū, § ſiammus, de ſepult.* & per illius præſentiā inducitur acceptatio, *Viuian.in prax. iuriſpatr.p.2.lib.8. cap.b nu.11.* aliàs enim, ſi præſentatus eſſet abſens, deberet acceptare præſentationem infra idem tempus datum ad præſentādum, *id.Lambert. d lib. 2.p 1.q.11.art.5. id.Viuian.d.p.2.lib.6. cap. 11.à num.8.*

Et inſtituatur *in eiſdem*; quia in dubio, Papa nunquam intendit approbare inſtitutionem beneficij non canonicam, *Franc.in c.non poteſt,§.illud,num.2 de prebend.in 6.* & tūc dicitur canonica,quando eſt facta iuxta formam *c. fin. de elect. in 6.* vbi inter cætera habetur, quod debeant præponi edicta,aliàs non valebit inſtitutio, nec puto valere conſuetudinem in contrarium,per ea,quæ not. *Io: Andr.in addit.ad Specul. in tit.de act.& petit.§.ſuper petitionibus, verſ. per literas verò, circa fin. Oldrad.conſ.146.* Regula verò eſt,quod canonicè pręſentatus, veniat etiam canonicè inſtituendus, medijs requiſitis; & ſic canonica inſtitutio dicitur facta ſecundùm canones,*id.Io: Andr.in d.c.non poteſt in princip.de preb.in 6.c.cum olim, de dol.& cont.* Ex parte verò Epiſcopi inſtituentis, requiritur,quod ille inſtituat pręſentatum ſimpliciter,& abſq; conditione, quod poteſt exemplificari, quando præſentatus,tempore ſuæ præſentationis, obtineret aliud beneficium, aliquo modo incompatibile;tunc enim non
8 poterit Epiſcopus illū inſtituere ſub conditione, nempè, dūmodo poſtea obtineat diſpenſationem à Sede apoſtolica; cum debeat omnino ceſſare quæuis conditio, *c.2.de conceſſ.preb.c.2.de elect.in 6.Put.deciſ.396.p.1.Caputaq.deciſ.298 num.5.p.2. Mohed deciſ 30 num 2.de preb.* quia prouiſio in beneficialibus eſt actus legiti-
9 mus,qui non recipit diem neq; conditionem, *c.ſi tibi abſenti.de preb in 6.reg. actus legitimi, ff. de reg. iur.* & licèt iura prædicta loquantur de collatione, idem tamen dicendum, de inſtitutione, *gloſ.in Clem.1.de rer permut.* In iſto tamen caſu, cum non poſſit Ordinarius diſpenſare ſu-
10 per retentione iſtorum beneficiorum incompatibilium, poſt præſentationem factam, debet præſentatus petere inſtitutionem à Summo Pontifice, & diſpenſationem inſimul,quæ datur in eiſdem litteris apoſtolicis ſuper huiuſmodi inſtitutione, ſicut docet inueterata praxis, & dicā, *in mea praxi benefic. tom.1. præſertim lib.7. cap.7 per tot.*

11 Ceſſat tamen ſupradicta inſtitutio,quādo laicus ex priuilegio Papæ confert beneficium; quia tunc per talem collationē acquiritur beneficium ſine aliqua inſtitutione, ſeu confirmatione Epiſcopi, aut alterius clerici, *Garç.p.1.c 2.n 34.*

Recipere, nā,vt ait *Rebuff.in praxi benef. tit.de diſpenſ.rat. ætat.verſ recipere,*hoc verbum ideo appo-
12 nitur, quia prius quis reddi debet capax ad recipiendum, quàm ad cōſeruandum: recipere enim,eſt primus actus, conſeruatiò verò eſt eiuſdem actus continuatio.

Et dummodò ſimul plura *non ſint, quàm, quæ à Concilio Tridentino permittuntur* Poſſet hic in dubium reuocari, an per hanc clauſulam, quæ apponi conſueuit in diſpenſationibus cum irregu-
13 laribus, ſeu inhabilibus, poſſit ita diſpenſatus,plura beneficia,aliàs non incompatibilia,adipiſci,etiam ſi illorum vnum ſit ſufficiens ad ſui ſuſtentationem, & affirmatiuè reſoluit *id.Garc.p.11.cap.5.n.335.* ea præſertim motus ratione, quia Concilium Tridentinum, *ſeſſ.24.cap.15.* in hoc non ligat;ac propterea ſupradicta clauſula non reſtringit, aut modificat diſpenſationem,ſed exprimit tātùm id, quod ineſt de iure ſupradicti Concilij: & ponitur ad denotandum,quod Papa non intendit diſpenſare ſuper retentione incompatibilium, & ſic non ſonat in conditionem, ſed in monitionem.

His tamen non obſtantibus, quicquid aliàs dictum fuerit,circa hoc extra caſum diſpenſationis factæ cum inhabili, cōtrarium eſt verius,ſatiſq;apertum,quod licèt

verba huius diſpenſationis, ſcilicet *qua-
cunq; & qualiacunq. beneficia*, referantur
ad facultatem recipiẽdi, ita vt poſſit Ora-
tor quæcunq; beneficia, etiam vltra duo,
recipere, ſiue illa fuerint ſimplicia, ſiuè
curata, aut etiam dignitates, non tamen
poterit vigore prædictæ diſpenſationis
plura inſimul retinere; niſi forſan, cum
primum beneficium non erit ſufficientis
redditus, quo caſu, Oratori Epiſcopus cõ-
feret diſpenſatiuè ſecundum, vt in *ſeſſ.24.
cap.17.* prout fuit etiam reſolutum *coram
Pamphilio deciſ.528.* impreſſa per *Farinac.*
14 *nu.3.* Supradicta enim dictio, *dummodo*
reſtringit hanc diſpenſationem ad mentẽ
ipſius Concilij; nam quoad plura inſimul,
præter in dicto Concilio expreſſa, non eſt
diſpenſatus; quod etiam fuit tentum in
vna *Cæſaraugustan. Parochialis de Maella
21. Iunij 1621. coram Illuſtriſſimo D. Coeci-
no Rotæ Decano*, quam habes impreſſam
penes *Viuian. in calce ſuæ praxis iuriſpatr.
deciſ.47.nu.18.* per hæc verba, *Neq; etiam
obſtat, quod Ludouicus fuit diſpenſatus, vt
plura recipere, & dummodo plura non eſſet,
retinere &c. quo caſu datur, quidem acqui-
ſitio, ſed non retentio, c. non poteſt, in fin. de
præb. in 6. Clem. ſi plures, eod. tit. Rot. deciſ.
528. nu.1. par.1. in recent.* Vnde generali-
ter iſta clauſula reſtringit ipſam diſpenſa-
tionem ad vnius tantùm benefici reten-
tionem, vt optimè poſtmodum declara-
uit *id. Garc. in addit. ad nu.335. cap.5. p.11.*
vbi ad id refert declarationem Sacræ Cõ-
gregationis Concilij 1. Iulij 1595. tenoris
ſequentis, videlicet, *Congregatio Concilij
cenſuit, qui diſpenſatus eſt ad beneficia, dum-
modo ſimul plura non ſint, non poſſe obtinere
plura, quàm vnum, quamuis illud ad vitam
obtinentis honorificè ſuſtentandam non ſuffi-
ceret*; Et in propoſito refert *Conſil. Nauar.
26. de præb.* quod iſta clauſula cœpit appo-
ni ſuo tempore in diſpenſationibus, qui-
bus Papa diſpenſat ad ordines ſacros; &
beneficia cum illegitimis diſpenſatis ab
Epiſcopo ad quatuor minores, & vnum
ſimplex (hodie tamen apponitur in qui-
buſcunq; diſpenſationibus ad ordines, &
beneficia) ſubdens ibi *id. Nauar.* quod
cum res eſſet obſcura, & eius declaratio à
mente concedentis gratiam, pendere
videretur, conſultus ſuper hoc D. Data-
rius, reſpondit, mentem Papæ, & ſuam eſ-
ſe, vt virtute huiuſmodi diſpenſationis,
nullus duo beneficia ſimul retinere poſ-
ſit: ſed quod in hoc tantùm proſit, vt qui
abſq; illa non poterit obtinere, niſi vnum
ſimplex, & primum, quod ſibi conferre-
tur, virtute huius poterit obtinere, & reti-
nere illud, quodcunq; maluerit; modò nõ
retineat duo ſimul, & hic eſt verus intel-
lectus ſupradictæ clauſulæ, cui adſtipula-
tur communis praxis Curiæ, vt fatentur,
qui eandem praxim benè callent. Vnde ſi
quis petierit ſibi poſtmodum aliud bene-
ficium conferri, tenetur exprimere diſpẽ-
ſationem prius obtẽtam cum dicta clau-
ſula, *Dummodo ſimul plura non ſint*; & ſic
petere diſpenſationem; & ita ſucceſſiuè,
quoties nouum beneficium aſſequetur.

15 Eſt tamen hic aduertendum, quod per
plura beneficia, ea intelligimus, quæ inter
ſe diuiſa ſunt, & in titulũ: quæ enim ſunt
legitimè vnita, vel connexa, illicitum nõ
eſt retinere, vt habetur *in c. vnic. 20. q.3. &
in c. cum veniſſent, de reſt. ſpol. c. eam te, de
ata. & qualit. c. extirpandæ, §. qui verò, de
præb.* ſicut nec etiam veniunt vnum in
titulum, & aliud commendatum ad ſex
menſes tantùm. & ſic commenda tempo-
ralis, vt *in c. nemo poteſt, de elect.* & in noto
ria praxi ſeruatur.

16 Dixi *commendæ temporalis*, quia aliter
dicẽdum eſt de commenda perpetua, quæ
nihil differt ab alijs prouiſionibus bene-
17 ficiorum, quinimmò ipſa commenda
perpetua dicitur diſpenſatio palliata ad
obtinendum aliquod beneficium aliàs in
titulum obtineri prohibitum, ſicut dici-
tur de vnione temporali, *Caſſad. deciſ.33.
nu.5. ſuper reg.*

18 Retinere Tàm per ſupradicta, quàm
alia iura, conſtat, quod di-
ſpenſatus ad obtinendum, & recipiendũ,
non eſt diſpenſatus ad retinendum, *Mar.
Ant. var. reſol. lib.1. reſol.19. num.14.* aliud
enim eſt poſſe recipere, & aliud poſſe reti-
nere, *Franc. in c. non poteſt, §. illud nu.2. de
præb. in 6.* vbi ait, quod diſpenſatio facta,
vt quis poſſit ſimul duo beneficia curata
recipere, non includit, quod poſſit illa ſi-
mul retinere, niſi hoc fuerit expreſſum: &
ſic in prohibitis, vt hic, verbum, *recipere*,
non includit retentionem, vt per *Rebuff.
in praxi, tit. de diſpenſ. rat. ata. verſ. & inſi-
mul, Rot. deciſ.233. nu.26. p.1. diuerſ.* Ideo
ſubditur verbum, *retinere*.

19 Ac quaſcunq; penſiones *annuas
ſuper
ſimilium, vel diſſimilium beneficiorum
fructibus, &c.* Fuit pluries in dubium re
uocatum, An diſpenſatus ad beneficia,
cenſeatur etiam diſpenſatus ad penſio-
nes, abſq; eo, quod id exprimeretur in di-
ſpenſatione. Et omiſſis, quæ pro parte af-
firmatiuâ adduci poſſent, ſolùm mihi vi-
ſum fuit eam tantùm opinionem ample-
cti, quæ in quotidiana praxi tanquam ve-

rior recepta eſt; nempè, quod ſi penſio reſeruetur loco beneficij, vt commodius Orator ſuſtentari valeat, vel ex cauſa reſignationis, ſeù ceſſionis, ne ni irum diſpẽdium patiatur, erit de hoc facienda mentio; nam perinde eſt, ac ſi eſſet beneficiũ, *Garc. de benef. p. 1. cap. 5. nu. 81.* & ſic hodie quælibet penſio, quæ reſeruatur ad vitam
20 recipientis, ſuccedit loco beneficij; & propterea non iucluditur ſub illa generalitate, *quæcunq; & qualiscunq; &c.* quia materia eſt odioſa, & ceſſat argumentum à paritate rationis, *Nauar. conſ. 11. nu. 2. de tempor. ordin.* vbi ait quod, qui non eſt capax beneficij, neq; eſt penſionis, ſaltem ſecundum ſtylũ Curiæ, qui eſt ſeruãdus, *c. quàm graui, de crim. fal. Garc. d. c. 5. n. 121.*

Hic tamen, licèt de diſpenſatione ſuper bigamia, agatur pro laico, petente ſecum ſuper ea diſpenſari ad ordines, & beneficia, ac ad penſiones annuas, nõ propterea à noſtra praxi deuium agnouimus, ſi præmiſſis quædã noua, & celebris Rotę deciſio annectatur, quæ inde emanauit pro validitate translationis penſionis ad fauorem Principis Peretti, per bon. mem. Cardinalem de Montealto, vigore indulti transferendi à Sixto V. ſibi conceſſæ, non obſtantibus bigamia per ipſum Principẽ contracta, & alijs in eadem deciſione expreſſis; quæ cum in hac materia diſpenſationis ſuper irregularitate bigamiæ, plures caſus, etiam in praxi ſcitu dignos, cõtineat illius tenorem hic ſubnectere viſum eſt; præmiſſis prius ipſius indulti verbis, vt ſequitur, videlicet,

21 *Tecum, vt etiam ſi contigerit, vel non cõtigerit te qualemcunq; militiam cuiuſuis ordinis, & profeſſionis regularem ingredi, habitumq; per illius fratres geſtari ſolitum ſuſcipere, & profeſſionem per eos emitti conſuetam, expreſsè emittere, & etiam matrimonium, cum quacunque muliere, etiam vidua, & ſucceſsiuè cum diuerſis nupta, ac aliter corrupta, ſemel, vel pluries prater, vel contra formam ſtabilimentorum, & priuilegiorum dicta militia ſub quibuſcunq; tenoribus, & formis conceſſorum &c. contrahere, & ad ſecunda. ac etiam plura laicalia, ſeù etiam matrimonialia vota, aut ſecundas, vel plures nuptias tranſire, ac carnali copula conſummare, &c. quaſcunq; penſiones annuas, &c. retinere, recipere, habere &c. liberè, & licitè poſſis, & valeas apoſtolica, authoritate tenore præſentium, de ſpecialis dono gratia diſpenſamus.*

Prędictę verò deciſionis tenor talis eſt, vt ſequitur,

R. P. D. VIRILI Ferrarien. Penſionis 21. Martij 1627.

22 SIXTVS Papa V. Cardinali Montalto ex ſorore germana Pronepoti duas facultates trãsferendi pẽſiones cõceſſit; Vnã ad fauorem vnius, vel plurium perſonarũ Eccleſiaſticarum, quibus translationes ſuffragari voluit, perindè ac ſi per ipſum Põtificem conſiſtorialiter legitimis, & vrgentiſſimis cauſis de Cardinalium conſilio factæ fuiſſent; Alteram ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum etiam Hoſpitalium, Regulariũ expreſsè profeſſorum, aut alias ſimilibus de cauſis incapacium, aut nondum Clericali charactere inſignitorum, ex nunc, prout ex tunc, poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti.

Idem quoque Sixtus diſpenſauit D. Principem Perrettum Pronepotem iam Clericali tonſura inſignitum ad retinendum, & recipiendum quaſcunque penſiones reſeruatas & reſeruandas etiam ſi contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua & ſucceſſiuè cum diuerſis nupta, ac aliter corrupta ſemel, vel pluries, & ad ſecunda. ac etiam plura laicalia, ſeu matrimonialia vota. aut ſecundas nuptias tranſire decernendo per contractum matrimonij etiam pluries, vt præfertur reiterati pẽſiones minimè extinctas eſſe, aut fore, minuſque annullari aut inualidari, cum derogatione Prouincialium. Synodalium, Lateranẽſis, aliorumq; etiam Generalium Conciliorum necnon *Pij Papæ V.* declarantis penſiones per futuri matrimonij contractum extinctas cenſeri.

Virtute ſupradictarum facultatum Cardinalis Montaltus annuam penſionẽ ſcutorum trium millium auri in auro ſibi reſeruatam ſuper fructibus Epiſcopatus Ferrarienſis tranſtulit ad fauorem Principis Perretti eius fratris, & diſputato dubio coram Remboldo ſub die 14. Iunij 1624. Dixerunt Domini, translationem ſuſtineri quo iterum repropoſito ſub die 15. Maij 1626. Domini ſteterunt in deciſis. Vnde, cum D. Cardinalis Lenius voluiſſet tertia vice audiri, vtraque parte informante ſub die 21. Martii 1627. cenſuerunt Domini, non eſſe recedendum à deciſis tàm inſpectis ambabus facultatibus Cardinalis Mõtalti, quam diſpenſatione D. Principis.

Prima enim facultas transferendi eſt ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum, Eccleſiaſticarum, & D. Princeps ad differentiam laicorum, ſecundum ſubiectam, materiam penſionis, eſt perſona Eccleſiaſtica, cum habeat primam tonſuram, quæ efficit, vt dicatur Clericus, & perſona Eccleſiaſtica, *cap. cum contingat. de atat. & qualit.*

qualit.c.cleros,20.diſtin.Conc.Triden.ſeſſ.23 c.2.Lap.alleg.138.num.12. & dixit Rota in Abulen.Penſionis 27.Iunij 1608.coram Card. Lancellotto,& in Veronen. penſionis 23. Februarij 1600.coram eodem, in qua dum ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, vt poſſet transferre penſiones in perſonas Eccleſiaſticas,fuit dictum,Marchionem Bonellum Vxoratum eſſe perſonam Eccleſiaſticam, ex quo habebat primam Tonſuram. Verba enim de perſonis Eccleſiaſticis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam penſionum, de quibus Sixtus V. loquebatur *Aym. conſil.16.nu.3.Seraphin.deciſ.398 nu.7.& deciſ.121.nu.11. & deciſ.559. nu.2.* & ideò ad effectum penſionis acquirendæ, Princeps dicitur perſona Eccleſiaſtica per præallegata.

Secunda verò facultas transferendi eſt ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali charactere inſigniti,ex nunc,prout ex tūc poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti,& conſequenter multò magis virtute iſtius ſecundæ facultatis, ſat eſt,quod Princeps iam haberet Tonſuram,cum hic Sixtus conformet ſe cum eiſdem verbis *Concilij ſeſſ.23,cap.2.* ibi, *Qui iam Clericali tonſura inſigniti eſſent.* Vnde tales habentur pro Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis ad effectum penſionis.

Neque obſtat, quod Princeps per Bigamiam remanſerit denudatus omni priuilegio Clericali, *cap. 1. de bigam. in 6.* & ideò non ſit perſona Eccleſiaſtica,ſed purus laicus,& qualitas Clericalis remanſerit extincta,cum ſecundum Theologos prima Tōſura non ſit ordo, nec imprimat characterem:quia quicquid dicant Theologi, magis communis ſententia Canoniſtarum tenet contrarium, quam Rota pluries ſequuta eſt,quod ſcilicet prima Tonſura ſit ordo,& clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem priuilegia,ſed nō characterem indelebilem,& remaneat Clericus; *text. enim in cap.1.* dicit, quod bigamus eſt nudatus omni priuilegio clericali, non tamen dicit,quod non remaneat Clericus,ita tenent *Butr. in c. Ioannes num.17. Imol.num 18.in fi. de Cler. coningat.cap.cum contingat.& ibi gloſſ.in verb. Abbati,de ætat. & qualit. Hoſt.col.1. Ioan. Andr.col.2.Butr. nu.6.Card.q.2.Aegid.q.7. Anch. in fin. Abb. num.1.Gemin.in cap. Cleros col.3. in fin. vbi Præpoſ.nu.4.diſtinct.21. Abb. in cap.1. nu.6. de vit. & honeſt. Cleric. Felin. in c. ſicut pro certo nu.2. de Simon.Gabr.conſ.182.nu 3.lib. 2.Rot.diuerſ.deciſ.731.nu.5.& 6.p.1.Syluest. in ſumma in verb. ordo, Couarr. in cap. quia nos num.4.de teſtam.Card.in clem.dudum in 8.not.de ſepult.Gregor.deciſ.516. nu.8. & 9. Rot.deciſ.1.nu.6.de bigam.in nou. & fuit dictum in ſupradicta Veronen. penſionis, & in Cæſaraugustana penſionis.18.Iunij 1610 corā Card. Lancellotto.* ſtant enim ſimul quod quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat priuilegijs Clericorum, *Abb.in c.1.n 6 de vit. & honeſt. Cleric.* & propterea Princeps per characterem impreſſum, & indelebilem habitu ſemper remanet Clericus.

Nec dicatur, quod per bigamiam amittantur Clericorum priuilegia, & eorum exercitium, illiſq; Princeps remanſerit denudatus,& character mortificatus, *iuxta d.c.1.de bigam.in 6.* Quia cum Sixtus Quintus ad effectum penſionis(vt ſupra relatum eſt) diſpēſauerit Principem ante incurſum bigamiæ, verſamur in diſpenſatione præuentiua, & præſeruatiua, quæ remouendo de medio obſtaculum Canonis inductiui bigamiam impedit incurſum bigamiæ,& efficit vt remaneat non ſolùm præſeruatus Clericatus habitu indelebilis, ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum reſpectu penſionum, iuxta tenorem diſpenſationis præuentiuæ, ac ſi bigamia nunquam eſſet incurſa, ita vt remaneat Princeps in eodem ſtatu primæuo, prout erat ante bigamiam, *Turrecrem.in c.quiſquis ante nu.1. & ibi Præpoſ num.1.& Gemin.ibidem diſtin. 84. Molin.de iuſt.& iure tom.2. tract.2.diſp. 108.verſ.quoniam eo ipſo, Suarez de legibus lib 6.c.11.nu.4.& 5. Sanch.de matrim.lib.8. diſp.1 num.1. Azor.inſtit.moral.lib.3.c.15.in princ.* & quod ita diſpenſatus remaneat idē ac ſi non indiguiſſet diſpēſatione, *Io.And. in regul.in generali,nu.3.verſ.quadrageſimus ſeptimus,de reg.iur. in 6.* tanta enim eſt vis Apoſtolicæ diſpenſationis præuentiuæ, quoad defectus Iuris poſitiui,quod quis dicatur eſſe in eadem habilitate, & idem ſit eſſe habilem de iure communi, vel ex diſpenſatione Papæ, *Anchar. conſ.404.in primo dub.Dec.cōſ.542.n.4 Rebuff.ſuper cōcord. rubr.de collat.§ .præfatique ordinarij in verb. Idoneis.* Idemque ſit eſſe habilem de Iure, quam ex priuilegio, tàm in odioſis, quàm in fauorabilibus, *Bald. in l. cum ex oratione in princ.ff.de excuſ.tutor. Rol.conſ.79. nu. 7. lib.1.* & propterea *deciſio in Cæſaraugustana penſionis 18. Iunij 1610. coram* Card. *Lancellotto nu.13.* dicit, quod vbi adeſt diſpenſatio Papæ præſeruatur clericatus ad effectum penſionis, nec per bigamiam amittitur clericatus,& tradit *Capr.concl.97.nu. 82.* Sicuti diſpenſatio Clerici ad bellum præſeruat ab irregularitate, *Molin.d.tom.2. de iuſt.& iur. tract.2.diſp.108.Auila de cen*

ſus. par.7. de homic.in bello diſp.6.dubit.2.in concl. & iudices in vim priuile ij antecedentis præſeruantur ab incurſu irregularitatis, *Sayr.de cenſur.lib.6.cap.18.* Si ergo impeditur incurſus bigamiæ, pinguius ius conceſſit Principi Papa, quàm ſi expreſsè diſpenſaſſet ſuper bigamia.

Eoque magis, quia Sixtus derogauit Cõcilijs generalibus, & ſic *d.cap.1.* deſumpto ex Concilio generali Lugdunen. *Dec.conſ. 341.num. 10. verſ. & in tali clauſula Prob. ad Monach.in cap.cum in tua num.24. de cõſuet. Abb.in cap.ex parte num.2.verſ. ſaltem in genere, de cappell. monac. Gozad.conſ.6.n. 53. & fuit dictum in Conchen. exemptionis decimarum 17. Martii 1589 coram Orano.*

Nec obſtat, quod in diſpenſatione Principis adſint verba (ſi contigerit contrahere Matrimonium, &c) quaſi cum verba ſi contigerit conditionalia effectus diſpẽſationis fuerit collatus poſt incurſam bigamiam, quia omiſſo quod verba dicunt & ſi contigerit, vel non contigerit, &c. quæ fuerunt appoſita, vt exprimerentur caſus diſpenſationis, cum Papa de præſenti diſpenſet; ex quo vtitur verbo temporis præſentis, diſpenſamus, Diſpenſatio dicitur pura, & præuentiua, cum tempus diſpenſationis attendi debeat, licet vt præuentionis executione, & effectu quis fruatur expectandi ſint caſus futuri expreſſi in diſpenſatione, *Gig.de penſ.conſ.23.num.10 verſ.* puto tamen *& fuit dictum in Cæſarauguſtana penſionis 18. Iunij 1599. coram Gypſio.*

Et quod effectus diſpenſationis ſit purus ante incurſum bigamiæ, apparet ex ſequẽtibus verbis diſpenſationis, videlicet (Decernẽtes per contractum matrimonij etiam pluries vt præfertur reiterari, penſiones minimè extinctas eſſe, aut fore, minuſque annullari, & inualidari) ergo præueniendo, & præſeruando; nam cum per cõtractum Matrimonij penſiones extinguerentur, *Gig.de penſ.q.54. & conſ.23.num.7. & 10. & dicitur in ſupradicta Cæſarauguſtana penſionis 18.Iunij.1610.coram Cardinal. Lancellotto,* Papa non reuiuiſcendo penſiones, ſed præueniendo caſum extinctionis reliquit eas in primæuo ſtatu, & vna pars diſpenſationis aliam ſupplet & declarat, *l.qui filiabus ff.de leg. 1.* & propterea ſupradicti DD. diſtingunt tantum inter diſpenſationem antecedentem, & ſubſequẽtem, nam antecedens præſeruat, ſubſequẽs tollit, *Suar.de legib.lib.6.cap.11.num.4. Molin.d.diſp.108.§.eſt vero, Azor.inſtit.Moral. lib.5.cap.15.in princ.*

Nec dicatur, quod Papa diſpenſauerit cum Principe tanquam laico, qui de iure eſt capax penſionis temporalis, non autẽ tanquam perſona Eccleſiaſtica, quia aperte apparet Papam voluiſſe diſpenſare eum eo vti habente primam tonſuram, & perſona Eccleſiaſtica, tum quia litteræ diſpenſationis ſunt inſcriptæ, Michaeli Clerico: ex inſcriptione enim declaratur Papæ voluntas ad ea quæ tradit *Ioa. Andr.in reg.non licet numer.2.de reg. Iur.in 6. Lap.alleg.7.per tot.* Gig. *de penſ. quæſtio. 22. numer 8. Rot. in Toletana Indulti 14. Martij 1625.coram Remboldo,* tum quia ſi Princeps non obſtante bigamia remanebat Clericus, & habebat Characterem indelebilem ſecundum opinionem Canoniſtarum à Rota approbatam, vt ſupra dictũ eſt, ſit potius veriſimile, quod Papa voluerit conſiderare hanc qualitatem, quam Princeps habebat, & præſeruare exercitiũ Characteris impreſſi ad effectum retinẽdi, & conſequendi penſiones, cum longe facilius detur retẽtio, & diſpenſatio, vt quis miniſtret in ordine iam ſuſcepto, *Seraph. deciſ.625.num.6. & in puncto bigamiæ, Sanchez de matrim.lib.7, diſput. 86.* tum quia cũ de ſtylo Curiæ pro pẽſionibus requiratur Clericatus, intentio Papæ, & eius gratia recipit interpretationem à ſupradicto ſtylo, *Felin.in cap.ſuper litteris num.8. de reſcript. Caſſad.deciſ 12 num.14. de præben. Put.dec.181.num.6.lib.1.* tum quia pro penſione ad fauorem laici non requirebatur derogatio Conciliorum etiam Generalium, ex derogatione colligitur qualitas gratiæ, & intentio Papæ, *Bald.in l.eam quã num. 36. C.de fideicom.* tum quia iſta diſpenſatio eſt præuentiua, & ſic reſiſtit incurſui bigamiæ, vt ſupra deductum eſt; tũ quia ſequeretur quod ante bigamiã Princeps retineret penſionem vti Clericus, poſtea verò vti Laicus, & iſta mutatio non præſumitur, ſed potius continuatio, & conſeruatio eiuſdem ſtatus; tum quia magis cõuenit decori Eccleſiæ, vt tanquã Clericus retineat & acquirat penſiones, quàm vti Laicus, tum quia parum aut nihil iſta diſpenſatio ſuffragaretur, ſi intelligeretur conceſſa vti laico.

Non obſtat quod princeps non gaudeat Priuilegio fori, & alijs priuilegijs, ſeu effectibus clericatus, quia ſufficit, quod ſit diſpenſatus pro penſionibus, nam in hoc caſu diſpenſationis retinet Princeps clericatum illæſum, *Turrecre.in cap. quiſquis in princ.verſ. niſi cum tali diſpenſetur, & ibi Præp. verſ.tamen ſi corrigantur, & Gemin.diſt.84.*

Nec obſtat quod diſpenſatio ad obtinẽ

das,

das, & conſequendas pēſiones reſeruatas, & reſeruandas non comprehendat caſum tranſlationis penſionis, niſi exprimatur, vt videtur deſumi ex *Verall. deciſ. 322. par. 2. & ex deciſ. 142. num. 1. part. 2. in recent* quia in ſupradicta diſpenſatione ſub verbis retinendi, recipiendi, conſequendi ac exigendi penſiones reſeruatas, & reſeruandas comprehenditur etiam caſus per viam translationis, Greg. *deciſ. 18. num. 3. & fuit dictū in Romana penſionis 17. Iunij 1622. coram Buratto*, & ratio eſt, quia in tranſlatione extinguitur penſio antiqua, & reſeruatur noua, *Cabr. conſ. 186. num. 6. lib. 1.*

Non obſtat quod præuentio, & præſeruatio diſpenſationis operetur quoad culpam, & pœnam, non autem quoad antiquum ſtatum perſonę Eccleſiaſticæ, de quo Bigamus remanet denudatus, cum Papa non occultauerit explicitè, aut implicitè contrarium, vt fit in poſtliminio, in quo fit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingendo numquam quem fuiſſe apud hoſtes, *§. ſi ab hoſtibus, verſ. nam poſtliminium Inſt. quib. mod. Ius patriæ poteſtas ſoluitur l. poſtliminij, ff. de capt. & poſtlimin. reuer.* nam exemplum poſtliminij ſubſequitur factum, & ideo per fictionem requiritur ſublatio, & occultatio illius quod habuit effectum, at in diſpenſatione præuentiua, non requiritur aliqua occultatio, cum illa præſeruet ab incurſu Bigamiæ, vt ſupra deductum eſt, vnde ſi non ſequitur euentus, & factum incurſus Bigamiæ, non requiritur occultatio, vltra quod ſecundum opinionem Canoniſtarum poſt Bigamiam remanet Clericatus impreſſus indelebilis. & ſic Bigamia non eſt contraria Clericatui, nec illi repugnat, *Ioan Andr. in cap. ſuper, num. 12. de bigam. Rot. d. deciſ. vnic. num. 3. de bigam. in nou. Nauarr. de redditibus. Eccleſ. monit. 1. q. 57. num. 9. in fin. & num. 12. & 13. Archidiac. in cap. Lector num. 2. diſt. 34.* ſed ceſſat priuilegiorum exercitium per diſpenſationem, *cap. 1. de bigamis in 6.* quæ diſpoſitio, ſeu obſtaculum, quod exercitium, ſi forſan habet vim contrarij, non ſolum occultatur, ſed de medio tollitur, & conſeruatur exercitium Clericatus ad effectū penſionum ex diſpenſatione præuentiua ſupradicta cum derogatione Conciliorū etiam Generalium, & ſic *d. cap. 1. de bigam. in 6.* de quo propterea nulla eſt habenda conſideratio.

Nec etiam applicatur exemplum Cæcorum, & Mancorum, & Curuorum, & ſpurij, qui ſi diſpenſentur ad ſuccedendū remanet macula, *Aebil. dec. 6. num. 2. qui filij ſint legiti. Seraph. dec. 351. num. 14.* prout cęci, Manchi, & Curui remanent cum eorū defectu, quamuis diſpenſentur.

Primò, quia vbi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obſtantium remouetur omnis macula natiuitatis, *gloſ. in auth. quib. mod. natur. effician. ſui, §. fin. in ver. participium, Caſtr. conſ. 41. num. 2. lib. 2. Anchar. conſ. 225. num. 2. Peregr. de fideicom. ar. 23. num. 32. verſ. ſecunda eſt, & paulò poſt verſ. cum derogatione obſtantium* Rot. *deciſ. 505. num. 6. par. 1. diuerſ.* hic autem Papa diſpenſauit cum derogatione ampliſſima omnium Cōciliorum, etiam generalium, & ſic *d. c. 1. de bigam. in 6.*

Secundò exempla ſupradicta ſunt in caſibus in quibus macula eſt incurſa, hic incurſus bigamiæ non euenit ob diſpenſationem præuentiuam, & ob derogationē *cap. 1. de bigam. in 6.* eſt obuiatum denudationi exercitij Clericatus ad effectum penſionis, *Oltrad. conſil. 327. in princ. Bart. conſ. 17. num. 1. & 2. lib. 2. Feder. de Sen. conſ. 30. verſ. ſed diſpenſatio non eſt, Bellam. conſil. 32. num. 5. & 17. Abb. in cap. fin. num. 4. de ſchiſmat.*

Tertio quicquid ſit quoad defectus naturales, ſi illi per diſpenſationem Papæ remoueantur, vel ne, & requiratur fictio, vt tradunt *DD. in l. Gallus §. quid ſi tantum, ff. de lib. & poſthum. Bart. in l. fin. num. 2. Cod. de his qui ven. ætat. impetr.* vtique in defectibus Iuris poſitiui ſi Papa diſpenſat verè, & non fictè diſponit, & præueniendo efficit, vt etiā ſecūdum rei veritatem numquam ſit incurſa bigamia, vel irregularitas inducta ex diſpoſitione Canonis, ita vt propterea verè, & propriè ſemper quis remaneat idem, prout ab initio erat ante bigamiā, vel caſum irregularitatis, *cap. lector diſt. 34. vbi Archidiac. num. 3. Turrecrem. in cap. quiſquis ante num. 1. verſ. niſi cum tali diſpēſetur, Prapoſ. verſ. tamen ſi corriguntur, Gemin. ſuper 1. gloſ. verſ. nihilominus diſt. 84. Ioan. Andr. in reg. in generali num. 3. de reg. Iur. in 6. Oldr. conſ. 215. num. 5. Dec. in cap. at ſi Clerici §. de adult. num. 168. de Iudic. & conſ. 206. num. 6. Rot. diuerſ. deciſ. 505. num 3. in fin. part. 1.*

Gratia Clementis Papæ VIII. non indiget Princeps, & niſi ad effectum non geſtandi habitum, & Tonſuram, cum (quicquid ſit reſpectu penſionū, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum, & tonſuram, & ideo intrare poſſet Conſtitutio Sixti Quinti contra non incedentes, &c. aduerſus quam adeſt gratia Clementis VIII. & reualidatio) tamen reſpectū iſtius

pen-

penſionis nuper tranſlatæ, de qua agitur
non intrat conſtitutio, cum poſt gratiam
de non incedendo in habitu, & tonſura
fuerit acquiſita; Cõſtitutio enim Sixti ex-
tinguit penſionem ob non delationem ha
bitus, & tonſuræ, non tamen reddit illum
incapacem obtinendi penſiones futuras.

Nec obſtat, quod dicta Conſtitutio Six-
ti innouet Cõſtitutionem Bonifacij VIII.
relatam *in cap. vnico de Cler. coniug. in 6.*
quia Conſtitutio Bonifacij loquitur in
Clerico, qui cũ vnica Virgine cõtraxerit,
nã ſi tonſurã, & veſtem clericalẽ deferat,
retinet duo priuilegia, illud videlicet *cap.*
ſi quis ſuadente 17. *q.* 4. Alterum, quod non
poſſit conueniri coram Iudice ſæculari
pro ſuis delictis, iuxta Pariſienſe Conci-
lium: ſi verò nõ deferat, priuatur iſtis duo-
bus priuilegijs, ex qua Conſtitutione Boni
facij nihil poteſt inferri ad incapacitatem
Clerici gaudentis penſionibus, & non de-
ferentis habitum, & tonſuram reſpectu
acquiſitionis penſionis futuræ.

Atque ex his, & alijs melius explicatis
in duabus deciſionibus Remboldi, ita fuit
reſolutum.

Iſta tamen diſpenſatio vix, & rarò con-
cẽdi conſueuit, etiam perſonis, ſic qualifi-
catis, ſicut omnes ſciũt Curiales. Quinim-
mò idem Sixtus V. abſtulit his facultatem
23 percipiendi, & retinendi huiuſmodi pen-
ſiones, voluitq; vt laici etiam extra coniu-
gium, & in cœlibatu viuentes, ac bigami,
& Clerici coniugati nullas nouas penſio-
nes poſſint capere, & qui coniugati non
ſunt, ſi ad primas, aut alias nuptias tranſi-
rent, antiquas deinceps percipere, Clerici
verò, & alij matrimonium, etiam cum vni
ca, & virgine contracturi, nec antiquas
retinere poſſe, *vt in ſua Conſtitut. ſub Dat.*
kal. Octobris 1568. *Lotter.* de re *benef. lib.* 1. *q.*
40. *num.* 205.

Quia verò Papa nullis adſtringitur le-
gibus, vulg. iur. videmus propterea non-
nunquam, etiam non qualificatis perſonis,
24 nulliſq; meritis intercedentibus, hanc fa-
cultatem, penſionem retinendi in ſtatu
coniugali conceſſiſſe, licèt non ſine maxi-
mis, & extraordinarijs fauoribus, prout
inter cæteros nouiſſimè Sãctiſſimus D. N.
Vrbanus Papa VIII cum Ludouico Fran-
colifio Clerico Neapol. qui cùm nonnulla
beneficia Eccleſiaſtica in hac Ciuitate
conſiſtentia, ad fauorem alterius reſignaſ-
ſet, reſeruata ſibi ſuper illorum fructibus
penſione annua ducatorum triginta mo-
netæ huius Regni, ſecum ſub huiuſmodi
tenore diſpenſauit, videlicet. *Tibi, vt etiam*
ſi contingat, te matrimonium, cum quauis mu
liere, etiam vidua, nullo tibi iure prohibita,
ſemel, vel pluries, ſucceſſiuè tamen, & legiti-
mè contrahere, illudque carnali copula con-
ſummare, ac in habitu, & tonſura clericali-
bus non incedere contingat, nihilominus pen-
ſionem præfatam percipere, exigere, & leua-
re, ac in tuos vſus, & vtilitatem conuertere,
liberè, & licitè valeas, apoſtolica authorita-
te concedimus, & indulgemus. Decernentes
penſionem huiuſmodi per contractum matri-
monij, aut habitus, & tonſuræ clericalium nõ
delationem, minimè ceſſare, neque extinctam
dici, vel cenſeri poſſe. Irritum quicquid ſecùs
ſuper his, &c. attentari. prout in litteris in for
ma Breuis, ſub Annulo Piſcatoris, Sub Dat.
Romæ apud Sanctum Petrum, die 23. *Ianua-*
rij 1637. *Pontificatus ſui Anno quartodeci-*
mo.

Ex quibus nihilominus apparet, quod
licèt Summus Pontifex nimis difficilem ſe
reddat ad huiuſmodi diſpenſationes con-
25 cedendas cum Clerico in matrimonio
futuro, id quandoque concedit, præſertim
ex ſuppoſitione continuationis ſtatus cle
ricalis, ne fortè puſilli, & ignorantes ſcan-
dalizentur, vt ait *Lotter. lib.* 1. *q.* 40. *nu.* 198.
ex Nauar. in Manual. cap. 25. *ante num.* 120.
verſ. nec tamen probo. Nullibi namque am-
bigitur, poſſe Pontificem iuſtè pẽſionem,
etiam coniugato concedere, non ſolùm
ob miniſteria, quæ coniugatus ipſe præſti-
tit Eccleſiæ, ſed etiam ratione paupertatis,
aut alia iuſta cauſa occurrente, cùm non
ſit ipſius Pontificis poteſtas in aſſignan-
dis penſionibus alligata, vt ex ſola cauſa
famulatus Eccleſiæ illas reſeruet, ita docet
Sanch. de matrim. lib. 7. *diſp.* 44. *num.* 9. *circa*
finem.

Apoſtolica auctoritate *Sibi reſeruan-*

das. Nam obtinens beneficium, nõ poteſt
illud auctoritate propria, aut etiam Epi-
26 ſcopi penſionibus onerare, *cap. niſi de præ-*
ben. cap. præterea de cenſ. ſolus enim Papa
conſtituit, aſſignat, & reſeruat penſiones
ſuper beneficijs, in quibus habet pleniſſi-
mam poteſtatem, *id. Garc. d. cap.* 5. *nu.* 274.
Penſio namque aliter reſeruata, non com-
prehenderetur ſub præſenti gratia diſpẽ-
ſationis.

Auctoritate noſtra diſpẽſes.

Quia, vt ſupra dictum eſt, nemo à Papa po
teſt ſuper bigamiæ impedimento diſpen-
ſare, quinimmò, cum contingat Summum
Põtificem aliquibus perſonis qualificatis
indulgere, vt poſſint diſpẽſare cum eorum
ſub-

ſubditis ſuper quibuſcunque irregularita-
27 tibus, ex illis ſemper excipitur ea, quæ
prouenit ex bigamia, ſicut videmus
inter cæteros *in Coſtitutione Pauli III, quæ
incipit licet debitum*, qua conceditur Ge-
nerali, & de eius licentia Prouincialibus,
Præpoſitis Societatis Ieſu, pro tempore
exiſtentibus, & illorum Vicarijs, & Loca-
tenentibus, vt cum eiuſdem Societatis
perſonis, qui ex quauis cauſa irregulares
fuerint, prætterquàm ex cauſa homicidij
voluntarij, bigamiæ, & mutilationis mẽ-
brorum, valeant diſpenſare.

28 **Nõ obſtatibus** Eadem bigamia, ac
conſtitutionibus, &
ordinationibus Apoſtolicis, &c. Hæc
enim clauſula tollit omnia, quæ gratiæ
obſtare poſſunt, vt per *Rot. deciſ. 506. n. 1.
p. 1. in recent.*

Necnon Eccleſiarum, *In qui-
bus, &c.*

Quid contineat, & operetur hæc clauſula
derogatoria ſtatutorum abundè dicam
in mea *praxi benef. tom. 1. cap. 7. per tot.*

29 **Datum.** Triplicem Datam habemus
in reſcriptis Apoſtolicis, quę
nihilominus idem tempus demonſtrat.
Prima eſt, quando ſtatim ac fuerit ſigna
ta ſupplicatio, defertur ad Officialem
parua Data. nuncupatum, qui in calce ip-
ſius ſupplicationis notat paruam Datam;
quæ propterea parua appellatur, quia
paucis verbis inſcribitur, vide licet. *Apud
Sanctum Petrum Quarto Kal. Iunij, Anno
Decimoſexto*, quæ ideò ſtatim apponitur,
30 vt dignoſcatur, quo die gratia conceſſa
eſt; quod ita ſeruatur, ſiuè gratia ſit con-
ceſſa à Papa, ſiuè ab alio, eius nomine.
Scias tamẽ, quod hæc parua Data, in ſup-
plicatione appoſita, nullam fidem facit
in iudicio, nec aliquid operatur, quoad
alios, ſed tantùm apud D. Datarium, qui
illam, ſi ſibi videtur, latiùs modo infraſcri-
pto extendit; ac multoties dat indifferen-
ter has paruas Datas, poſtea autẽ ex cau-
ſa ſibi beneuiſa, illas extendere recuſat; &
hæ ſunt temporales; quia poſt quoddam
tempus, non ſolet eas extendere, & ſic in-
ſeruiunt in ſignum memorię ſuper gratia
conceſſa vel concedẽda, vt ad Datam il-
lius temporis retrotrahatur, teſte. *Mandoſ.
reg. 15. quæſt. 2. num. 5.*

Secunda Data eſt, cum per ipſum D. Da-
tariũ poſt reuiſam ſupplicationem à Re-
uiſoribus ad id deputatis, apponitur in ip-
ſa ſupplicatione paulò ſupra paruam da-
tam, dicendo ſic Dat. Romæ apud Sanctũ
31 Petrum Quarto Kal Iunij, Anno decimo-
ſexto. Ipſius enim D. Datarij proprium
munus eſt, datare omnes ſupplicationes,
tàm gratiæ, quàm iuſtitiæ, extendendo ip-
ſam Datam, vt dictum eſt. Quod quidem
munus datandi erat etiam antiquitus cõ-
ceſſum inſigni perſonæ, quæ Primicerius
vocabatur, cui inter Prothonotarios in
ſignũ maioris prærogatiuæ cõceſſa erat hæc
facultas, & exindè peruenit ad manus
Bibliothecarij Sedis Apoſtolicæ, qui pro
Vicecancellario accipiebatur, vt ait *Sar-
nen. in proœm. regul. q. 1. num. 6.* & ab ipſo
Bibliothecario obſeruatum eſt, perueniſ-
ſe ad vnum ex inſignibus Prælatis Ro-
manæ Curiæ; vnde hoc Datarij munus
excelſius, ſublimiuſq; cunctis omnibus
32 cenſetur, licèt illius officium, per obitum
Summi Pontificis omninò expiret, vt ex
*Conſtitutione Pij IV. 61. ſuper reformatione
Conclauis in electione Romani Pontificis*,
conſtat: qua etiam cauetur vt ipſe Datá-
rius non ſolum Datas, per eum antea no-
tatas, extendi poteſtate careat, ſed quaſ-
33 cunq; ſupplicationes, ſiuè gratiæ, ſiuè iu-
ſtitiæ, quæ tempore obitus prædicti Sum-
mi Pontificis penès eundem Datarium
& eius Officiales Datariæ reperiuntur,
etiã ſi ſupplicationes ipſæ datatæ fuerint,
Collegio Cardinalium ſtatim ſub ſigillo
clauſas, præſentare teneatur, futuro Sum-
mo Pontifici reſeruandas: prohibendo In-
ſuper, ne Cardinales & Prælati ſignaturæ
gratiæ & iuſtitiæ ipſa Sede vacante, ſup-
plicationes, & commiſſiones aliquas, etiã
34 ſi ſupplicantes, paruas Datas, vt moris
eſt antea obtinuerint, ſignare valeant; ſed
eorum officia omninò ceſſare intelligan-
tur; quod ſi cõtra præmiſſa quicquã ad cu-
iuſuis, etiam Cardinalis inſtantiam, atten-
tare præſumpſerit irritum, & inane exi-
ſtat; & nihilominus falſi crimen incurrat;
illius rationem futuro Pontifici redditu-
rus, *vt in d. Conſtit. quæ incipit, In eligendis,
ſub Dat. Romæ apud Sanctũ Petrum 1562.
ſeptimo Id. Octobris anno tertio.*

Ac propterea, cum omnia pręmiſſa ceſ-
ſent per obitum Summi Pontificis, intro-
ductum eſt, vt ſtatim poſt illius deceſſum,
fiat Congregatio S.R.E. Cardinalium tũc
præſentium in Vrbe, in Camera Conſiſto-
35 rij, in qua rũpitur Annulus Piſcatorius, &
Plumbum, ac poſtea mandatur, vt ad præ-
ſcriptum dictæ conſtitutionis, ſigillentur
26 dictæ ſupplicationes, & præſententur, vt
ſupra dictum eſt.
37 Tertia Data, eſt illa, quæ pinguius extẽ-
ditur in litteris, ſuper ſupplicatione expe-
diendis, & hoc modo videlicet, Dat. Ro-
mæ apud Sanctum Petrum Anno Incar-
nationis Dominicæ milleſimo ſexcente-
ſimo

ſimo trigeſimo octauo, Quarto Kal. Iunij Pontificatus noſtri anno Decimoſexto.

De vi tamen, & effectu Datæ, ſiue paruæ, ſiue magnæ, ſatis multi ſcripſerunt, ac propterea aliquid amplius hic non repetam, ne eorum dicta tranſcribere videar, quamuis aliqua de neceſſitate dicam *in meis additionibus ad Hieron. Paul. Cancell. Apoſt. Correctorē, lib. 5. cap. 9. à n. 51. ad 61.*

Romæ. Vbi propria Sedes eſt Summi Pontificis: cum Romana Ciuitas obtineat principatum, & caput
38 nationum, vt in *cap. fundamenta, de elect. in 6.* & ibi fuerit diuinitus Sedes Apoſtolica ordinata, *cap. per venerabilem, qui fil. ſint legit.* ac propterea iuſtū eſt quod Papa ibi reſideat, *Gōz. gloſ. 13. n. 5.* quod diuina prouidētia conſtitutū eſt, nam licet ipſe Papa peculiari nomine vocetur Epiſcopus Vr-
39 bis Romæ, *cap. ſi quis Epiſcopus, 7. quæſt. 1.* eſt tamen propriè Ordinarius cūctorum, *Hoſt. in cap. dilecti filij, num. 5. de for. comp.* quia licet Vrbis Roma non dicatur habere diœceſim, *Burgaſ. de irregul. par. 6. q. 2. num. 4* nihilominus neminem latet, Papā totum Orbem habere pro propria diœ-
40 ceſi, *Feliu. in cap. gratia, num. 2. verſ. & de hoc aliàs, de offi. ordin.* ſicut etiam totus mundus dicitur Parochia Papæ, *id. Gonz. in §. 1. proœm. n. 7. & 8.* & ſic tanquā pater omniū, cū vices Dei gerat, *c. vlt. de pact. in 6.* extendit cōmodius manus ſuas per totum, vt omnibus ſuis dilectis filijs prouideat, illoſq; cuſtodiat, gubernet, & regat, vnde non immeritò dicta Sedes colloca-
41 ta eſt in Vrbe Romana, cum illa in medio mūdi ſita ſit, vt per *Mādoſ. reg. 16. q. 41. num. 7.* per authorem ibi per eum allegatum, cuius verba ſunt hæc, *Cum ergo à natura rerum hæc ita ſint in mundo collocata, vt omnes nationes immoderatis mixtionibus ſint diſparatæ, placuit, vt inter ſpatia totius Orbis terrarum, regionumq; medio mundi Populus Romanus poſſideret fines, &c.*

Quamuis ex pluribus Datis diuerſatū litterarum Apoſtolicarum, legamus mul-
42 tos Summos Pontifices ad diuerſa loca, ex diuerſis cauſis ſe tranſtuliſſe, vt inter cæteros, legitur de Alexandro IV. qui, cū eſſet pronunciatus Summus Pontifex in hac Ciuitate Neapoli, confirmauit in ipſa Ordinem fratrum, & militum Hoſpitalis Leproſorum Sancti Lazari Hieroſolymitani, ſub regula Sancti Auguſtini, *ſub Dat. Neapoli, Tertio Kal. Maij Anno Primo.*

Per multos etiam annos Romani Pontifices ciuibus perſequentibus, ab Vrbe exulare compulſi ſunt, vt patet, tum ex hiſtorijs, tum ex Beato Bernardo, *epiſt. 242.* ad Populum Romanum, & *epiſt. 243.*
43 ad Corradum Imperatorē: ſponte quoq; manſerunt in Gallijs cum tota Curia per annos ſeptuaginta. Nihilominus tamen Sedes nunquam tranſlata fuit, aut Roma-
44 nus Epiſcopatus cum Auenionenſi, aut alio aliquo commutatus. Iuſſu enim Domini Romæ fixa eſt Apoſtolica Petri Sedes, vt teſtatur Sanctus Marcellus Papa & Martyr in epiſtola ad Antiochenos, vbi dicit, Petrum, iubente domino, Romæ Sedem ſuam ex Antiochia tranſtuliſſe; id etiam teſtatur B. Ambroſius in oratione de tradendis Baſilicis, vbi refert, Chriſtum omninò voluiſſe, vt Petrus Romæ moreretur, & idcirco ei fugienti dixiſſe, Venio Romam iterum crucifigi, quod eſt manifeſtum ſignum, Deum voluiſſe per mortē Petri, Romæ firmare eius Sedem, vt optimè argumentatur *Bellarm. lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 4.*

Ex quibus colligitur, quod actualis etiā Papæ reſidētia debeat eſſe Romæ, *Oldrad. conſ. 85. num. 1.* qui *in fin.* ait, quod quando Conſtantinus dedit Vrbem Beato Syluestro, iſta fuit potiſſima ratio, quia non erat dignum, quod vbi ſedebat Vicarius Chriſti aliquis haberet terrenam poteſtatem, vt in *cap. fundamenta, de elect. in 6.* Vnde legimus, quod Gregorius Papa XI. ex Gallia, Romam ſe contulit, motus maximè verbis cuiuſdam Epiſcopi, qui interrogatus à Pontifice, dum ſimul ambularent, cur non rediret ad Eccleſiam ſuam, quando malum erat tamdiù illam ſine paſtore nudam relinqui, reſpondit, Cur tu, Summe Pontifex, cæteris exemplum daturus tuū Epiſcopatum non repetis? qui Romam reuerſus, ibi mortuus eſt, vt legitur in *Sum. Concil. cap. 69. fol. mihi 410.*

Apud Sanctum Petrum. Licet enim ex expreſſione loci generalis, tacitè deprehendatur locus ſpecialis; cum ſit quaſi notorium vbi Papa manet, *Archid. in cap. Abbate ſanè, de re iudic. & in cap. cum Re-*
45 *demptor, 12. q. 3.* tamen apponitur locus ſpecialis, cauſa demonſtrationis, ne forſan contingat gratiam conceſſam, falſitatis redargui; maximè, cum poſſit per eam alicui præiudiciū inferri, vt in *Auth. quib. mod. nat. effic. legit.* ſicut dicitur de inſtrumēto, in quo ob eandem rationem, debet fieri mentio de loco ſpeciali, vbi celebratum eſt *Io. Andr. in cap. inter dilectos, verſ. faciliùs, de fid. inſtrum. Angel. in l. ſcripturas, C. qui potiores:* Et ſic Data erit apud Sanctum Petrum, ſi Papa reſideat in Palatio Vaticano quod ita dictum eſt, ex eo quod Populus Romanus eò potitus ſit vatū reſponſo, ſecundum *Feſt.* vel à vaticinijs,

quæ

quæ ibi dari ſolebant vi, atque inſtinctu
Dei Vaticani, vt ait *Ge l.lib.16 cap.17.* Si
verò Papa commoretur, ſicut æſtiuo tem-
pore commorari cõſueuit, in Monte Qui-
rinali, ſic dicto, quod in eo Quirini tem-
plum erat qui hodie à duobus equis mar-
moreis in hoc colle ſitis, vulgariter *Mon-
te Cauallo* nuncupatur, tunc dicetur, Dat.
Romæ in Monte Quirinali; tempore au-
tem Pauli V. quando commorabatur in
ipſo Monte Quirinali, ob eximiam ipſius
erga Dei genitricis deuotionem illiuſq;
Eccleſiam Sanctæ Mariæ Maioris, in qua
celeberrimam Capellam ſuo nomine cõ-
ſtrui curauit, voluit; quod deinceps dice-
retur. *Dat. Romæ apud Sanctam Mariam
Maiorem, &c.* Et ſicut quando Papa com-
moratur extra Vrbem, ſcilicet in Villa
Tuſculana, dici conſueuit, *Datum Tuſcu-
li*, imò antea dicebatur, *Dat. Fraſcati Tu-
ſculan. diœceſis*, ita cum Sanctiſſimus D.
Noſter Vrbanus Papa VIII. commora-
tur in Arce Gandulphi, dicitur *Dat. in Ar-
ce Gandulphi Albanen. diœceſis*, quamuis
aliàs dici poſſet, quod in quouis loco Pa-
pa moram trahat, adhuc dicere poſſet.
Dat. Romæ cum ſatis dici queat, quod vbi
46 eſt Papa ibi Roma etiam ſi ille eſſet in tu-
gurio ruſticano recluſus, vt dixit *Bald. ſu-
per rubr. ff. de rer. diuiſ. nu. 24.*

Anno Incarnationis Dominicæ, &c.

Hic annus ex ſtylo Curiæ incipit ab 8.
Kal. April. quæ eſt dies vigeſima quinta
Martij, Annunciationi B. Virginis, & In-
47 carnationi Domini Noſtri Sacra. Cum
autem variæ fuerint apud diuerſas mundi
nationes annorum, ac temporum ſuppu-
tationes: Alij enim lunationum rationem
habent, vt Sinenſes, Iaponenſes, Aethio-
pes, vt ex eorũ hiſtorijs patet: Alij Olym-
piadum, hoc eſt ſingulorum quinquennio-
rum à ludis Olympicis; vt *Plutarch. in lib.
de Homero à principio*: Alij à conſtructio-
ne, vel deſtructione Vrbium inſignium, vt
à Roma condita, Troia euerſa, & ſimili-
bus: Eccleſia tamen catholica ab Incar-
natione Dominica, potius quàm à creatio-
ne mundi, aut aliter exorditur, tùm ob in-
ſigne noſtræ Redemptionis beneficium,
quod eſt omnium maximum, vt enim ait
B. Gregorius, *nihil nobis naſci profuit, niſi
redimi profuiſſet*: Tum quia inde incipit
ſexta mundi ætas vſque ad ſæculi finem
duratura.

Quarto Kal. Iunij. Ad euitandas frau-
des vbi præcedunt
dictiones numerales, emanauit Regula
Cancellariæ Apoſtolicæ, qua præcipitur,
vt dictiones numerales in litteris Apoſto-
48 licis ante Kalendas, Nonas, & Idus, per
litteras, & ſyllabas extenſè ſcribantur, &
ſi aliter ſcriptæ fuerint, ad Bullariam mit-
tantur. Quod ſanè puto extractum ex *tex.
in l. 2. §. eandem pœnam, de vet. iur. enucl.* ibi
*numeros per conſequentiam litterarum vo-
lumus, non autem per ſigna manifeſtari.* Ipſæ
vero Kalendæ, Nonæ & Idus non extenſè
ſcribũtur, ſed abbreuiatè, vt ſupra, ſcilicet
Kal. Non. Id. ſm Cancellariæ apoſtolicæ
ſtylum, de quo teſtatur *Mandoſ. ſuper Reg.
de diction. numeral.* vbi optima ratione ſta-
tutum id eſſe probat, nempè, quia ſi ipſæ
dictiones ſcriberentur abbreuiatè, videli-
cet, VI. Kal. poſſet addi num. I. & diceret
VII. & ſic de alijs; vel poſſet abradi illud
I. & diceret V. & Data, quoad tempus an-
terius, vel poſterius accomodari: quod
minime fieri poterit in caſu dictionum
Kal. Non. Id. in his enim non poteſt cadere
aliqua ſuſpicio, mutatio, additio, vel de-
letio ſine euidentiſſima fraudis coniectu-
ra. Imò, cum ipſa fraus poſſit committi
etiam in ſupplicatione, propterea D. Da-
tarius extẽdendo in ea Datam, ponit ſem-
per dictiones numerales per eandem con-
ſequentiam litterarum, veluti dicendo,
Decimoſeptimo kal. & ſic de ſingulis.

Quo verò ad dictiones, Kal, Non. Id. necnon
alias, quæ etiam abbreuiatè, & truncatè
ſcribũtur, nec propterea ſuſpicionis frau-
dis afferre poſſunt, id factum fuiſſe obſer-
uauimus ad euitandam prolixitatem lit-
terarum. Vnde ſcimus Pium II. cauſa ab-
breuiandi, & reformandi ſtylum, voluiſſe,
quod in litteris apoſtolicis, quæ, videlicet,
ſub plumbo expediuntur, non apponeren-
tur diphthongi, teſte *Hier. Paul. in ſuo Pro-
uinc. fol. mihi* 7. Sicut pari ratione factum
eſſe putamus, ipſas litteras ſine punctis, &
virgulis conſcribi; cum alias punctandi
modus ſit adeo neceſſarius tam in cõſcri-
bẽdis epiſtolis, quàm alijs ſcripturis; pro-
vt etiam ſtylus inoleuit, vt etiã nonnullæ
dictiones in ipſis litteris apoſtolicis, imò
in ſupplicationibus nõ extensè, ſed trun-
catè apponantur, præſertim Ciuitates, &
Diœceſes, vt, cum dicitur Neapolitana
Capuana, Auerſana, inſcribatur, Neapoli-
tañ, Capuañ, Auerſañ, vt conſtat ex quã-
plurimis locis Decretalium, in quibus
præſertim Ciuitates ſic abbreuiatè appo-
ſitæ ſunt.

Hoc autem quoad Datam litterarum apo-
ſtolicarum ſub plumbo. In litteris verò in
forma Breuis ſub Annulo Piſcatoris, alius
ſeruatur modus omnibus notus; quando-
quidem, omiſſis ſupradictis dictionibus
nume-

numerabilibus,& iis, quæ ſequuntur, breuior apponitur ipſa data; exempli gratia.

49 *Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris, Die 25. Ianuarij 1638. Pontificatus Noſtri Anno Decimoſexto* : quid ſi aliter hic extenderetur, nempè eo modo, quo extenditur *in* dictis litteris ſub plumbo, illæ erunt de falſo ſuſpectæ, tanquam cõtra Romanæ Curiæ ſtylum, per *tex. in c. quam graui de crim. fal.*

Pontificatus noſtri Anno *Decimoſexto*

Mos antiquiſſimus eſt tum ſacrorum, tum prophanorum librorum ad temporum

50 Chronologias deſignandas, ſummorum Principum annos in Regno deſcribere: & quidem in ſacris litteris non ſolùm in prophetalibus, ſed etiam in hiſtoricis cõpertum eſt: cum etenim Summus Pontifex, & Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, & ſupremi muneris ſanctitate cunctis Principibus, tùm ſacris, tùm ſæcularibus, qui in vtroque teſtamento, ac in vniuerſo mundo notari poſſunt, longè præcellat, meritò eius Pontificatus anni in ſuis diplomatibus deſignantur: notanter autem poſt Dominicæ incarnationis annos deſcribuntur; tùm, vt Pontificia poteſtas ad Chriſtum Principem referatur, qui eſt ſacerdos in æternum, tùm ad ſignificandum, quod poſt Chriſti poteſtatem excellẽtiæ, nõn ſit poteſtas maior in terra, quàm eius Vicarij. Hæc autem Pontificatus notatio pertinet tùm ad Pontificiæ Maieſtatis declarationem, tùm ad litterarum Apoſtolicarum pleniorem fidem, præſertim quoties dubitatio aliqua ſuboritur, cum vtraque Chronologia referatur, Incarnationis Dominicæ nimirùm, & ſummi Pontificatus. Ex qua quidem temporum concordantia, multæ hoſtium fallaciæ multaque mendacia à ſacris Scriptoribus detegi ſolent: quod præſertim præſtitit oculatiſſimus *Bellarm.* tàm ſæpè contra omnes hæreticos, quàm præſertim *lib. 3. de Roman. Põt. cap.* 14. vbi contra Platinam, & alios, fabulam de Ioanne Papa confutat. Et hic notatur quod annus Pontificatus incipit à die conſecrationis, & coronationis; quia de conſuetudine ipſe Papa non ſcribit Pontificatum in Data ante eãdem conſecrationem, & coronationem, ſed ſicut ſupra diximus, loco Pontificatus noſtri, dicit, *Suſcepti à nobis Apoſtolatus officij Anno Primo*; quamuis de iure ex ſola electione legitimè facta ſummus Pontifex abſq; alia confirmatione, plenam adminiſtrationem conſequitur, *Fran. ſuper data Sexti Decretal. nu. 7. verſ. & aduerte.*

S V M M A R I V M.

1 *Litterarũ Apoſtolicarum expediendarum modus, & qui ſint Officiales ad id præpoſiti.*

2 *Litteræ Apoſtolicæ ſubſcribũtur ab Abbreuiatoribus Maioris Præſidentiæ.*

3 *Abbreuiatores Maiores Præſidentiæ ſunt magnæ authoritatis circa expeditionem literarum apoſtolicarum.*

4 *Et antequam ad hoc officium admittantur debent examinari.*

5 *Et ad quid teneant. & circa eorum reſidentiam in Cancellaria.*

6 *Abbreuiatorum Cancellariæ Collegium à quo inſtitutum, & quot eſſe debeant.*

7 *Et ad quem eorum officiorum collatio ſpectet.*

8 *Habent multa priuilegia à Paulo V.*

9 *Taxa Officialium Cancellariæ Apoſtolicæ quomodo ſtatuta.*

10 *Conſtitutio Gregorij XIII. de datis, & promiſſis.*

11 *Expedientes litteras gratis ſub colore exemptionis, puniuntur.*

12 *Et refertur Motus proprius Leonis X. de hac re.*

13 *Littera quando expedienda in forma,* Rationi congruit.

14 *Gratia,* Rationi congruit, *quid inducat.*

15 *Non datur ſuper gratia, ſolo verbo Principis conceſſa, abſque ſupplicatione.*

16 *Regulæ ipſius tenor proponitur.*

17 *Regula de expediendo in forma* Rationi congruit, *quantum ſe extendat.*

18 *Formula litterarum in forma,* Rationi congruit.

19 *Regula reualidatoria litterarũ quid operetur.*

20 *Gratia nimis antiqua, etiam litteris confectis, non ſolet reualidari à Papa.*

21 *Regulæ reualidatoriæ litterarum tenor.*

22 *Regula reualidatoria, litterarum quare requirat tempus vnius anni.*

23 *Formula ſupplicationis pro reualidanda gratia.*

Præ-

Praxis expeditionis earundem litterarum.

CAPVT VIII.

1 PОrrò huiuſmodi litteræ expediuntur
in Cancellaria Apoſtolica, cum ſub-
ſcriptionibus, ac manuum appoſitioni-
bus plurium Officialium; & primò taxan-
tur à Dominis ſcriptoribus Apoſtolicis,
deindè à reliquis Officialibus, qui pro ſuis
taxis acci, lendis regulantur à taxa ſupra-
dictorum ſcriptorum; Hi enim Officiales
ſunt Abbreuiatores minoris præſidentiæ,
Iannizzeri, & Collectores Plumbi, præter
alios Officiales, qui licèt ſuas etiam ma-
nus apponant, nihilominus in receptio-
ne ſuorum emolumento.um, non regu-
lantur à taxa eorundem ſcriptorum.
2 Præſertim verò omnes huiuſmodi lit-
teræ ſubſcribuntur ab aliquo ex Dominis
Abbreuiatoribus Maioris Præſidentiæ, &
& ſine tali ſubſcriptione, voluit *Leo* X.
illas eſſe nullas, ac illis vtentes, teneri pœ-
na falſi, ac ſententias, cenſuras, & pœnas
eccleſiaſticas contra falſarios litterarum
apoſtolicarum incurrere.
2 Ratio autem eſt, quia prædicti Domini
Abbreuiatores (vt de his obiter pauca
dicamus) ſunt magnæ authoritatis circa
3 ea, quæ concernunt expeditiones littera-
rum Cācellariæ; vnde voluit Martinus V.
quòd cum deceat Abbreuiatores littera-
rum prædictarum aſſiſtentes Vicecancel-
lario, aut Locumtenenti, ſeù Præſidēti in
huiuſmodi litterarum in Cancellaria præ-
dicta, expeditione, abbreuiaturæ littera-
rum ipſarum officio, eſſe ſufficiētes, & ex-
pertos, ac etiam circumſpectos, pruden-
tes, & probos, nullus de cætero ad aſſi-
ſtendum prædicto Vicecancellario, ſeù
Locumtenenti, vel Præſidenti in littera-
4 rum apoſtolicarum expeditione, niſi per
maiorem partem ipſorū Abbreuiatorum
continuantium Cancellariam antedictā,
primitus examinatus fuerit, & ad id re-
pertus ſufficiens, & etiam approbatus,
nullatenus admittatur, vt in ſua Conſti-
tutione, quæ incipit, *In Apoſtolica digni-
tatis, ſub Dat. Gebennis Kal. Septembris Ann.
Primo.*
5 Qua etiam ſtatuit, quod prædicti Ab-
breuiatores, hora ſuper hoc, per Vicecan-
cellarium prædictum deputanda ſingulis
diebus, quibus ipſa Cancellaria tenebitur
ad eam venire, & in ipſa quouſque tenta
fuerit, reſidere debeant; nec interim ab
ipſa recedere poſſint, ceſſante excuſatio-
ne legitima, quam eidem Vicecācellario,
aut Locumtenenti, ſeù Præſidenti, ſi præ-
ſentes fuerint, vel in eorum abſentia, præ-
dictis aſſiſtentibus exprimere debeant, vel
iurare, ſe legitimam excuſationem habe-
re, niſi ſuper hoc à Vicecancellario, vel
Locumtenente licentiam habuerint ſpe-
cialem.
6 Horum autem Abbreuiatorum Colle-
gium fuit primò inſtitutum à Pio II. ac
poſtea innouatum à Sixto IV. per ſuam
Conſtitutionem, quæ incipit, *Diuina*, ſub
Dat. Romæ apud S. Petrum 1478. *Tertio Id.
Ianuarij, Pontificatus ſui anno nono*; in qua
voluit, quod in Cancellaria Apoſtolica,
præter alios Officiales, eſſe debeant ſep-
tuaginta duo Abbreuiatores dumtaxat,
inter quos, duodecim Præſidentes de Par-
co Maiori, viginti duo de Parco minori,
reliqui verò examinantes litteras in pri-
ma viſione; & omnes Abbreuiatores nū-
cupentur, & exiſtant ac vnum Collegium
inuicem conſtituant; & quod ad huiuſ-
modi officium non admittantur, niſi pro-
bi viri, & in ætate decenti conſtituti, ac
7 in officio Abbreuiatoriæ inſtructi. Ex
quibus Abbreuiatoribus, ſex de maiori
Præſidentia, ſeptem de minori Parco, ac
octo examinatorum in prima viſione,
dum vacant, prouiſio ſpectat ad Vicecan-
8 larium: reliquorum verò, ad ſummū Pon-
tificem. His multa priuilegia, etiam Pau-
lus V. conceſſit; ex eo quod ipſi in con-
ceſſionibus gratiarum interpretandis, &
delucidandis egregias operas nauare no-
ſcuntur, prout ipſemet Paulus in minori-
bus exiſtens Abbreuiatoris huiuſmodi
munere fungens, plurium annorum expe-
rimento cognouit, vt in ſua Conſtitutio-
ne, quæ incipit, *Romani Pontificis*, ſub *Dat.
Romæ apud S. Petrum* 1605. *Kal. Iulij.*
9 Quò verò ad taxas à ſupradictis Offi-
cialibus, pro litterarum expeditionibus
recipiendas, ac ad obuiandum fraudibus,
tàm in Cancellaria prædicta, quàm extra
eam, alia officia exercentibus, emanauit
Conſtitutio Iulij II. cuius tenorem hic
in ſtudioſorum gratiam inſerere placuit;
qui talis eſt videlicet.

IVlius Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Etſi Romanus Pontifex, in Apoſtolica ſublimitatis ſpecula conſtitutus, ex debito paſtoralis officij, diuina diſpoſitione ſibi commiſſi, aſſidua meditatione cordis vigilare, & ſolicitè intendere debet, vt cuncta, quæ Chriſtianæ Reipublicæ commoditatem, & vtilitatem reſpiciunt, ſalubriter dirigantur; per Apoſtolicæ tamen ſedis officia, per quorum exercitium, in ſpiritualibus, & temporalibus, fidelium negotia geruntur, ſi qua labentis temporis curſu, aut calamitate, ſeu peruerſorum malitia excreſcente, per ipſos Officiales deformata fuerint, ad ſtatum debitum redigenda, ſolertioris diligentiæ ſtudium vertit, vt per ſuæ prouiſionis miniſterium, appetitus noxij limitentur, Chriſtiq. fideles perindè non lædantur, ſed iuſtitia, & æquitate vigente, inordinata, & damnoſa, ad debitæ reformationis reducantur effectum, prout rerum, & temporum qualitate penſata, conſpicit in Domino rationabiliter expedire. Sane, non ſine graui moleſtia, accepimus, quod quamuis per fel. re. nonnullos Romanos Pontifices, ſeù ab eis deputatos, & per nos, in inſtitutione, & erectione, ſeù alias regimine, & gubernatione officiorum prædictorum, quantum illorum officiales pro taxis, ſalarijs, emolumentis, laboribus, ſeù mercedibus eorum, recipere deberent, diuerſa conſtitutiones, ordinationes, & ſtatuta edita fuerint, tamen plurimi officiales præfati, ſiue temporum aduerſa conditione inducti, aut auaritia excæcati, ſeù prædeceſſorum noſtrorum indulgentia & manſuetudine abutentes, eorum conſcientiarum prodigi, excommunicationis ſententiam contra eos latam & promulgatam, qui contrafecerint, in ordinationum, conſtitutionum, & ſtatutorum huiuſmodi contemptum, incurrere non expauentes; conſtitutiones, ordinationes, & ſtatuta præfata non obſeruant, ſed in taxis, ſalarijs, ſeù mercedibus recipiendis, facultatibus ampliandis, & extendendis, modum, & formam in eis expreſſam excedunt; quinimmo (quod etiam nullatenus ferendum eſt) etiam ſi nihil eis à partibus negotia proſequentibus debeatur, noua grauamina, & angarias, quotidie imponentes, pro eorum arbitrio pecunias expetunt & exigunt, in animarum ipſorum periculum, & partium detrimentum, pernicioſum exemplum, & ſcandalum plurimorum, totiuſq; Romanæ curiæ infamiam, & iacturam. Nos igitur attendentes, quod fideles præfati, ex diuerſis mundi partibus, tum ad dictam Sedem venerandam, tum ad animarum ſalutem promerendam & procurandam, & pro incumbentium negotiorum expeditione accedunt, indecens, iniquum, & non tolerandum fore duximus, pietatem in diſpendium retorqueri. Cupientes igitur huiuſmodi damnandis conatibus & indebitis exactionibus, more boni paſtoris; cuius non eſt pati ouem deglutiri, ſed conſeruari; opportunè prouidere, habita ſuper his cum venerabilibus fratribus noſtris (Raphaële Oſtien Camerario, & Marco Preneſtin. Epiſcopis, & Thoma tt. S. Martini in Montibus, & Leonardo tt. S. Suſanna Maiori Pœnitentiario, necnon Antonio tt. S. Vitalis, & Petro tt. S. Euſebij, presbyteris, & Alexãdro, S. Euſtachij, & Loyſio, S. Mariæ in Coſmedim, Diaconis, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, reformatoribus per nos nuperrime deputatis) diſcuſſione & deliberatione matura, pro vtilitate, & conſeruatione dictæ Curiæ, Officialium, ac ad tollendos clamores, querelas, & querimonias, quæ in dies propterea audiuntur, Motu proprio, non ad aliquorum, nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera deliberatione; & ex certa ſcientia, conſtitutiones, ordinationes, & ſtatuta prædeceſſorum præfatorum, & noſtra huiuſmodi, circa taxas, ſalaria, & emolumenta, facultates, & mercedes dictorum Officialium diſponentia, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium innouamus, & quo ad illa (vt in eis continetur) ſtatuimus, & ordinamus, illiſque ſtare, & ea inuiolabiliter obſeruari debere decernimus. Et nihilominus omnibus, & ſingulis Vrbis noſtræ Gubernatori, Senatori, Cameræ Apoſtolicæ Auditori, Clericis, & Præſidentibus, Notarijs dictæ Sedis de numero participantium, ac Secretarijs noſtris, Subdiaconibus, Acolitis, cerimoniarum Clericis, Cubicularijs, literarum Apoſtolicarum, etiam de maiori præſidentia Abbreuiatoribus, ſcriptoribus, & Sollicitatoribus,

earum

*earundemque, ac Pœnitentiaria Apoſtolica, Breuium Apoſtolicorum; & Archiuij Romana
curia Scriptoribus, Plumbi, & ipſarum litterarum ac ſupplicationum per nos, & de man-
dato noſtro ſignatarum, regiſtrorum Magiſtris; Clericis, & Regiſtratoribus, Plumbato-
ribus, taxa plumbi collectoribus, audientia contradictarum, & cauſarum palatij Apoſto-
lici Auditoribus, Iudicibus, & Commiſſarijs curia praſata, Pœnitentiaria, & Audien-
tia huiuſmodi Procuratoribus, Aduocatis Conſiſtorialibus, Curſoribus, ſacri palatij Apo-
ſtolici, Camera, & Auditoris Camera Notarijs, Ripa Praſidentibus, Parafrenarijs no-
ſtris, & venerabilium fratrum noſtrorum Sancta Romana Eccleſia Cardinalium, ſer-
uientibus armorum, Officialibus ad portam ferream, caeteriſq; Officialibus Sedis, & Cu-
ria pradictarum, nunc & pro tempore exiſtentibus, ne pro taxis, mercedibus, emolumen-
tis, laboribus, regalibus, aut cuiuſuis alterius lucri, & receptionis nomine, aliquid in
pecunijs, rebus, bonis, aut promiſſionibus, quomodocumq; & qualitercumq; directè, vel
indirectè, etiam à ſponte dantibus, & offerentibus, vltra quam in eorum officiorum pri-
maua inſtitutione, ſeù erectione reſpectiuè (ſi de ea conſtare, aut apparere poteſt, & in
ea de taxis, ſalarijs, mercedibus, vel emolumentis huiuſmodi, caueatur) alioquin, quam
temporibus pia memoria Nicolai V. Caliſti III. & Pauli II. etiam pradeceſſorum
noſtrorum, Romanorum Pontificum Officiales, qui tunc temporis officia huiuſmodi obti-
nentes, & exercentes, ſimiliter reſpectiuè capiebant, ſeù capere poterant, ſeù conſueue-
rant, petere, recipere, vel exigere, per ſe, vel alium praſumant (ſub excommunicationis
lata ſententia, à qua (excepto mortis articulo) non niſi per Romanum Pontificem, ab-
ſolui poſſint, & pro prima, centum ducatorum auri de Camera pro ſecunda, ſuſpenſionis
exercitij, & perceptionis emolumentorum ad ſex menſes, Fabrica Baſilica Principis Apo-
ſtolorum dicta Vrbis, applicandorum; pro tertia verò vicibus, quibus contrafecerint,
priuationis officiorum pœnis, ipſo facto incurrendis, abſq; aliqua declaratione) manda-
mus. Necnon ipſos Officiales contrafacientes, ad reſtituendum quicquid vltra pramiſſa
receperint, illis à quibus ea perceperint, obligatos fore decernimus, & declaramus. Qua-
rum pœnarum executores, venerabiles fratres noſtros Camerarium, Vicecancellarium,
& Pœnitentiarium Maiorem S.R.E. Cardinales, qui nunc ſunt, & pro tẽpore erunt,
eſſe volumus. Et ipſis non exequentibus, aut non curantibus procedere, iuxtà qualitatem
officialium eis ſubditorum, & ab ipſis dependentium; executionem dictarum pœnarum
per pradictos venerabiles fratres noſtros Reformatores, & quemlibet ex ipſis octo Cardi-
nalibus inſolidum, fieri volumus, & mandamus, omni prorſus exceptione, & cauilla-
tione remotis, ipſoſque ex nunc executores pramiſſorum facimus, conſtituimus, & ordi-
namus, & eorum quemlibet. Ne tamen propter pramiſſa grauamina, & indebitas exa-
ctiones, ac inhoneſtas taxas in perniciem publica vtilitatis tendentia, & tendentes, ali-
quibus officijs in Romana curia per inaduertentiam, vel aliter tempore inſtitutionis, &
fundationis per bo. me. pradeceſſores noſtros, vel non impoſitas approbare, & confirmare
videamur, declaramus, tenore praſentium, noſtra intentionis non fuiſſe, nec eſſe, illa
aliquo modo probare, ſeù confirmare per pramiſſa, ſed habita cum Reformatoribus ma-
tura, & diligenti diſcuſſione, & examine, ad rectitudinis, & aquitatis normam reduce-
re, & reformare, illaſque & illa corrigere, & emendare. Non obſtantibus conſtitutio-
nibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ſtatutis quoque, & conſuetudinibus officiorum hu-
iuſmodi, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, aut quauis alia firmitate robora-
tis priuilegijs, indultis, litteris, & mandatis Apoſtolicis, etiam in quinterno Cancellaria
Apoſtolica, aut libris Camera praſata, vel alibi deſcriptis, publicatis, & innouatis, etiã
motu, & ſcientia ſimilibus, ac de Apoſtolica poteſtatis plenitudine, etiam cum quibuſuis
clauſulis etiam derogatoriarum derogatorijs, fortioribus, efficacioribus, inſolitis, aut ma-
gis vrgentibus, ac damnorum, etiam pro fide catholica paſſorum, iurium ceſſorum, ſeù
ablatorum, vel quauis alia grandi, & inexcogitabili conſideratione, intuitu, vel reſpectu,*

 officijs,

officijs, ſeù officialibus huiuſmodi conceſſis, (quibus etiam ſi de illis, eorumque tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeù quæuis alia expreſſio habenda foret, & in eis caueretur expreſſè quod in illis non niſi ſub certis inibi expreſſis modis, & formis, aut nullatenus derogari poſſit, illorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum præſentibus insererentur, pro expreſſis habentes, motu, & ſcientia prædictis derogamus,) cæteriſq. contrarijs quibuſcumque. Nulli ergo om̃nò hominum liceat hanc paginam noſtræ innouationis, ſtatuti, ordinationis, decreti, mandati, voluntatis, deputationis, conſtitutionis, declarationis, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo duodecimo, tertio kal. Aprilis, Pontificatus noſtri anno nono.

At verò, cum ex ſupradicta Conſtitutione Summis Pontificibus ſucceſſoribus neq; ſatis cautum videretur, ſupradictis fraudibus euitandis; per regulam Cancellariæ Apoſtolicæ, quam quilibet Summus Pontifex cum alijs regulis innouat prouiſum eſt, ne Officiales aliquid exigant vltra debitum, ſub grauiſſimis pœnis.

Et hæc quoad ſupradictos Officiales: quo verò ad alios, qui aliquid pro iuſtitia, vel gratia obtinenda promittunt, vel recipiunt, ſaluberrima emanauit Conſtitutio Gregorij XIII. per quam habetur, excõmunicationẽ incurrere eos, qui pro prædictis obtinendis apud Sedem Apoſtolicã promittunt dãt, vel accipiunt aliquod; imò, & ſcientes non reuelantes intra triduum, quin etiam vtentes, ſic obtentis, & auxilium, conſilium, vel fauorem ad id præſtantes; nec ab aliquo, quàm d[illegible] apa poſſe abſolui, omniaq. obtenta eſſe inualida, & omnes ſua beneficia, & officia perdere ipſo iure, & alijs, prout in dicta Conſtitutione, quæ tanquam ſpeculum, cũ illa maximopere vigeat ante omnium oculos hic per extenſum ſubnectere non incongruum viſum eſt, cuius tenor ſequitur, videlicet.

GRegorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Ab ipſo Pontificatus noſtri principio quam maximè poſſumus enitimur atque contendimus, vt domus, & curia noſtra à ſordibus expurgetur. Cui ſalubri conſilio incumbens felic. recor. Bonifacius Papa VIII. excommunicauit, & anathematizauit omnes Clericos, religioſos, & laicos vtriuſq; ſexus, ſiuè familiares Curiæ, ſiuè vndecunq; alios, qui aliquod pactum facerent; ſeù quid parum, vel magnum promitterent, vel promiſſionem reciperent, aut ex pacto, vel promiſſione occulta, vel manifeſta, ſiuè ſub verbis generalibus, & plenè non expreſſis, ſiuè ſpecialibus, & apertè expreſſis facta, quicquam darent, aut reciperent pro iuſtitia, ſiuè gratia, ſiuè pro ſe, ſiuè pro alio, in cauſis, vel iudicijs, ſeù alias per litteras Apoſtolicas, & quibuſcumq; alijs modis apud Sedem Apoſtolicam obtinenda, & eam ſententiam ad promittentes, & acceptantes, danteſq; & recipientes dixit extendendam: Illos etiam qui ſibi intra triduum non renunciarent eum, quem in culpa eſſe ſcirent, vel alicui per quem ad ſe fideliter referretur, ſimili voluit ſententiæ ſubiacere: Ac decreuit, vt nullus hanc incurrens excommunicationis ſententiam, abſq; ſpeciali mandato ſuo abſolutionis beneficium valeret obtinere niſi in mortis articulo conſtitutus: Sed nec quiſquam admitteretur ad abſolutionis gratiam, niſi prius erogatum eſſet pauperibus quãtum ille dediſſet, vel etiã recepiſſet. Iuſtitiæ verò, ſiuè gratiæ expeditiones ſic obtentæ nullius prorſus eſſent roboris, vel momenti: & ſcienter illis vtentes ſimili ſententia innodauit: ac reſeruans ſibi abſolutionem eorum cum prædictis, ad pœnas ſimiles in omnibus obligauit. Sed hoc ſcelus ita hodiè in mores inductum eſt, vt pleriq; cupiditate improbi quæſtus potentiorum ſuffragationibus adnixi huiuſmodi negotiorum expeditiones hac illac conquirentes turpiſſimè nundinentur. Alij alios, quos gratia præſtare arbitrantur, donis pollicitationibus, ambiant. Quidam etiã ſe talium operam, atq; induſtriam pretio, & muneribus quæſiſſe affingant.

Quæ

Quæ cum peſſima ſint, & Curiæ prædictæ exiſtimationem grauiſſimè offendant: in eos qui talia agunt animaduertendum fore arbitrari, Conſtitutionem prædictam cum ſuis cenſuris, & pœnis omnibus innouamus: eaſdemq; omnes extendimus ad audentes qualecumque horum facinorũ quæ adſcripſimus, danteſq; illis, & alijs ſupradictis auxilium, conſilium, vel fauorem. Quin etiam eos omnes omni beneficio, & officio eccleſiaſtico, & ſæculari, ſiuè temporali, ſiuè perpetuo ipſo iure priuamus, ac priuatos eſſe declaramus, & præterea infamia ſubiectos perpetuo, ac inhabiles ad illa, & alia eſſe volumus. A quibus etiam prout quæq; res erit, tales pœnæ exigantur, quæ cæteris ſint exemplo. Illis tamen qui rem adhuc incognitam, compliceſq; fautores, & ſocios detexerint, impunitas concedatur. Dat. Romæ, apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quartò. Nonis Nouembris, Pontificatus noſtri. Anno Tertio.

M. Datarius.

Cæ. Glorierius.

A. de Alexijs.

Regiſtrata apud Cæſarem Secretarium.

Anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, Indictione ſecunda, Die vero octaua menſis Nouembris, Pontificatus Sãctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri Domini Gregorij diuina prouidentia Papæ XIII. Anno Tertio, retroſcriptæ litteræ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum S. Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ per nos Alexandrum Anſtancollum, & Antonium Clerici Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ Curſores, Petrus Aloyſius Gayta magiſter Curſ.

11 Contra illos autem, qui etiam fraudulenter non verentur litteras apoſtolicas in ipſa Cancellaria gratis, ſub ficto colore exemptionis, expedire, emanauit etiam Motus proprius Leonis X. quem, cum adhuc ſit in viridi obſeruantia tamquam nimis ſalutarem. vt omnibus innoteſcat, etiã inſerere hic placuit, qui talis eſt, v3.

MOtu proprio, &c. Inhærendo veſtigijs prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum, Cum ſicut non abſq; graui diſplicentia accepimus, nonnulli animæ ſuæ prodigi, & auaritia morbo laborantes, vt litteras Apoſtolicas gratis expediant, & Romanæ curiæ Officiales debita eorum portione defraudent, in eiſdem litteris nonnumquam venerabilium fratrum noſtrorum S.R.E. Vicecancellarij, & aliorum Cardinalium, aut dilectorum filiorum Abbreuiatorum de maiori præſidentia, ſeù litterarum prædictarum Scriptorum, necnon aliarum perſonarum quarumcumq. ex quorum qualitatibus, & priuilegijs, ſiuè antiqua conſuetudine, litteras ipſas gratis expedire ſolent, nepotes, & quandoq. germanos, interdum verò familiares continuos commenſales fuiſſe, & eſſe affirmare, & vt tales in dictis litteris ſe inſcribi facere, & feciſſe non vereantur, cum reuera tales non fuerint, in animarum ſuarum periculum, ac officiorum eiuſdem Romanæ Curiæ non modicum præiudicium, & grauamen: Nos igitur fraudibus, & deceptionibus huiuſmodi, prout noſtro incumbit officio, de remedio opportuno prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac de Apoſtolica poteſtatis plenitudine omnes, & ſingulos cuiuſcumq. ſtatus, gradus, vel conditionis fuerint, & quocunq. nomine nuncupentur,

tur, qui ſe Vicecancellarij, aut aliorum Cardinalium, vel Abbreuiatorum, ſeù Scriptorum eorundem, aut aliarum perſonarum quarumcumq. ex quarum qualitatibus, & priuilegijs, ſiuè ex antiqua conſuetudine huiuſmodi, litteras ipſas in toto, vel in parte gratis expedire ſolent, nepotes, fratres, aut familiares continuos commenſales, in eiſdem litteris etiam motu proprio conceſſis nominauerint, ſi reuera tales nepotes, aut fratres, vel familiares continui commenſales non fuerint, Necnon Officiales præmiſſa fieri procurantes, ſeù permittentes, excommunicationis ſententiam, à qua non niſi per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem (articulo mortis excepto ac debita ſatisfactione præuia) abſolui poſſint, auctoritate Apoſtolica per præſentes innodamus, eoſque excommunicationis ſententiam huiuſmodi in dictum euentum ex nunc prout ex tunc, & ècontra incurriſſe declaramus, & pro talibus publicè iudicari mandamus: Ac ipſos Officiales procurantes, ſeù permittentes huiuſmodi, à ſuorum officiorum perceptione emolumentorum per annum continuum, vltrà alias pœnas quas propterea incurrent, omninò ſuſpendimus. Et nihilominus conceſſiones, & gratias in eiſdem litteris contentas quaſcumq. ipſaſque litteras hactenus tàm per Cameram, quam Cancellariam expeditas, & expediendas viribus omninò carere, eiſq. quos concernunt, & eorum ſingulis in aliquo ſuffragari non potuiſſe, neq. in futurum poſſe, ſed omninò ſurreptitias, inualidas, & nullas fuiſſe, eſſe, & fore. Sicq. per quoſcumq. iudices, etiam S. R. E. Cardinales, ac ſacri Palatij Apoſtolici Auditores in quacumq. inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter interpretandi, & iudicandi facultate, interpretari, & iudicari debere, ac irritum, & inane quidquid ſecus ſuper ijs quauis auctoritate etiam per nos, & ſucceſſores noſtros Romanos Pontifices qui pro tempore fuerint, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, motu, & ſcientia ſimilibus decernimus, & declaramus: Ac volumus quod mandatum, decretum, & declaratio noſtra huiuſmodi in Cancellaria Apoſtolica publicentur, & in illius libro deſcribantur, ac perpetuis futuris temporibus obſeruentur. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſcumq; priuilegijs, & indultis eiſdem Vicecancellario, & alijs Cardinalibus, ac quibuſuis perſonis, ſub quibuſuis verborum formis, & clauſulis etiam derogatorijs conceſſis, & in poſterum concedendis, quæ eis, aut eorum alicui, quo ad præmiſſa, nullatenus volumus ſuffragari, cæteriſque contrarijs quibuſcunque.

Placet publicetur, & deſcribatur. I.

Lectum, & publicatum fuit ſupraſcriptum mandatum Romæ, in Cancellaria Apoſtolica, Anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo decimoſeptimo, Die vero vigeſima menſis Februarij, Pontificatus Sanctiſſimi Domini noſtri Leonis Papæ Decimi Anno Quinto.

Præpoſuimus modum expediendi litteras
Apoſtolicas, Datas ab ipſomet Pontifice,
qui ſupplicationem ſignauit; Verum, quia
ſæpè cõtingit, poſt obitum eiuſdem Pontificis
ſupplicatione tantùm ab eo ſigna-
13 ta, litteris autem ſuper ea nondum expe-
ditis, illas expediri ab illius ſucceſſore, in
forma, *Rationi congruit*; operepretium eſſe
duximus, illa tantùm hic adnotare, quæ
circa hanc praxim, & Romanæ Curiæ v-
ſum cognouimus adnotandum.

Et prius ſciendum eſt, quod inter alias Cancellariæ regulas, quas ſummus Pontifex mandat publicari in craſtinum ſuæ aſſumptionis ad apoſtolatus apicem, adeſt regula *de conceſſionibus expediendis in forma Rationi congruit*, quæ hodiè eſt decima inter regulas Sanctiſſimi D. N. Vrbani Papæ VIII. & generaliter hæc regula videtur præſertim extracta ex corpore iuris canonici, nã *in cap. litteris, de reſcrip.* videmus, quod in caſu in eodem tex expreſſo, Papa exequitur conceſſa per prædeceſſorem ſuum, ibi *Cum factum prædeceſſoris noſtri potius, quàm noſtrum fuerimus proſecuti*; & ſic mentionem tantùm facit de conceſſione facta à prædeceſſore, nihil de nouo concedendo, ſed ſolùm atteſtando; vel fidem faciendo, & gratiam à prædeceſſore factam executioni demãdando, *Mandoſ. ſuper hac reg. q. 2. num. 5.*

Et ſic patet quod per hanc conceſſionem
expeditionis in dicta forma, non induci-
14 tur confirmatio, ſeù comprobatio gratiæ
per prædeceſſorem factæ; quia Papa ſucceſſor
in expeditione litterarum huiuſmodi,
ſolùm atteſtatur ſuper gratia iam
facta, & litteræ expediuntur ad hoc, vt illa

poſſit

poſſit executioni demandari, *Bald. in l. humanum C. de leg. ad not. in cap. ſi ſuper gratia, de off. deleg. in 6.* Ratio autem peculiaris eſt, quod licèt Papa moriatur ante cõfectionem litterarum, non tñ expirat ius quæſitum Oratori, ſed debent fieri litteræ à ſucceſſore, *Franc. in proœm. decret. lib. 6 §. fin. num. 2. circa med.* & propterea, ne gratiæ factæ, & non expeditæ, reddantur inutiles, cum ſine litterarum expeditione probari non poſſint, ex regula *de non iudicando iuxta formam ſupplicationis*, & alia, *quod diſpenſationes nulli ſuffragentur, litteris non expeditis*, emanauit hæc regula *de litteris expediendis in forma Rationi congruit*: quod quidem non ſolum locum ſibi vendicat in ſummo Pontifice, verùm etiam in quocunq; Principe ſæculari, qui tenetur litteras expediri facere ſuper gratiis, ab eius prædeceſſore conceſſis, *Gonz. gloſ. 12. nu. 49.* Vnde per talem expeditionem litterarum nullum ius additur, aut conceditur, ſeù confirmatur, imò nec ipſe Papa, nec eorum Officiales præpoſiti litterarum expeditionibus prouiſionem, ſeù aliam gratiam forſan inualidam, ſeù ius inutile confirmare intendunt, *id. Mandor. q. 10. num. 2.* & pauſò ſuperius dictum eſt.

Idem eſſet, ſi Papa conceſſiſſet gratiam ſolo verbo, prout poteſt, *cap. inſtitutionis 25. q. 2. Clem. Dudum, §. vlt. de ſepult. Archid. & Ioannes Andreas in proœm. 6. Gemin. conſ. 106. col. 3. poſt num 6. Felin. in cap. in noſtra de reſcript. Iaſ. conſ. 146. col. 5. poſt num. 3. Caſſad. deciſ. 4. num. 2. de cauſ. poſſ. & propr.* nam vt ait *id. Mandoſ. quaſt. 11. ſub num. 2.* ratio huius regulæ non magis militat in gratia, ſuper qua ſupplicatio ſignata eſt, quàm ſuper gratia, verbo tantùm facta, & in fine addit quod ſi Papa mandaret expediri litteras in forma, *Rationi cõgruit*, ſuper gratia, olim verbo facta, & per teſtes probata, iure procederet, verùm ſi id denegaret, nemini iniuriam faceret, reſiſtente Cancellariæ ſtylo, qui litteras in forma, *Rationi congruit* nunquã concede-
15 re ſolet, niſi ſuper ſupplicatione ſignata; quodque ſi Papa prædeceſſor ſuperuixit poſt gratiam, verbo conceſſam; Orator ſibi imputet, qui dum gratiam obtinuit, non curauit ſuper ea ſignari ſupplicationem; & propterea nullo modo eſt audiendus.

Regula autem hæc habet locum in quibuſcunquè ſupplicationibus, & gratijs per illas conceſſis, cum illius verba indiſtinctè loquantur, quæ, vt ſtatim ante oculos habeas, hic inſerere volui, & ſunt videli-
16 cet. *Item voluit idem D. Noſter Papa, quod conceſſa per fel. racord. Paulum V. & Gregorium X V. prædeceſſores ſuos, & de eorum mandato expediantur in forma Rationi congruit à die aſſumptionis ſua ad apoſtolatus apicem, & idem quoad conceſſa per pia mem. Leonem X I. etiam prædeceſſorem ſuum, ad ſex menſes dum taxat ab ipſo die aſſumptionis incipiendos, obſeruari voluit.* Ex qua quidem etiam patet, quod permitmittit, litteras poſſe expediri ſub hac forma, non ſolu quo ad conceſſa per Paulum, & Gregorium prædictos, verùm etiam per Leonem XI. in regulis autem
17 aliorum Pontificum videmus hanc facultatem extendi ad duos tantum prædeceſſores, hic tamen extendit ad tres Põtifices, dum comprehendit etiam conceſſa per Leonem X I. vt in regula 10. S. D. N. Vrbani Papæ VIII.

Verùm tamen non omittam quod licèt in in regula ſupradicta reſtricta ſit facultas expediendi ad ſex menſes dumtaxat, & propterea videatur quod dictum tempus non poſſit ampliari. Nihilominus vidimus, quod ſemper ſummi Pontifices tolerare ſolent, & concedunt facultatem expediendi huiuſmodi litteras in toto Ponrificatu ipſius Pontificis viuentis, ſaltem ſuper ſupplicationibus ſignatis à Pontifice immediatè prædeceſſor. Vt autem per extenſum percipias quid contineat, & quomodò concipiatur formula, *Rationi congruit*; rationi itidem conſonum exiſtimaui; eam ſuper alia re, hic per extenſum apponere, quæ talis eſſe poteſt, videlicet.

18 VRBANVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Neapolitani in ſpiritualibus generali, Salutem, & apoſtolicam benedictionẽ. Rationi congruis, & conuenit honeſtati, vt ea, quæ de Romani Pontificis gratia proceſſerunt, licèt eius ſuperueniente obitu, litteræ deſuper confectæ non fuerint, ſuum ſortiantur effectum. Dudum ſiquidem fel. recor. Paulo Papæ V. prædeceſſori noſtro pro parte dilecti filij N. N. clerici Neapolitañ expoſito, quod cum ipſe aliàs feruore deuotionis accenſus, plurimum cuperet Altiſſimo famulari, & à ſuo Ordinario litteras dimiſſoriales ad effectum, vt ſe clericali charactere inſigniri, ac ad quatuor minores, nec non ad omnes, etiam ſacros, & presbyratus ordines promoueri faceret, impetrare poſſe diffideret; litteris huiuſmodi à ſe falsò fabricatis, ab alio Catholico Antiſtite, communionem Sedis Apoſtolicæ habente, dicto charactere, alias ritè inſigniri, ac ad minores ordines huiuſmodi ritè quoq. ſe promoueri fecerat, & promotus in illis in eorum proprio officio (non tamen in contemptum clauium) miniſtrauit, cenſuras, & pœnas à ſacris conſtitutionibus comminatas incurrendo: & in eadem expoſitione ſubiuncto, quod dictus N. de præmiſſis plurimum doluerat, & dolebat, ac à ſimilibus in poſterum abſtinere intendebat. Quare pro illius parte eidẽ prædeceſſori humiliter ſupplicato, quatenus eius ſtatui, & conſcientiæ quieti, ac aliàs in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate apoſtolica dignaretur, Idẽ igitur prædeceſſor, qui recurrentibus ad eum, poſt exceſſum, cum humilitate filijs ſe propitium exhibebat, & benignum, attendens, quod Sedis Apoſtolicæ exuberans clementia gremium ſuæ pietatis veniam petententibus claudere non conſueuerat; prædictum N. apud prædictum prædeceſſorem de vita, ac morum honeſtate, aliiſque probitatis, & virtutum meritis multipliciter commendatum, illorum intuitu, fauore proſequi, & à quibuſuis excommunicationis, & c. præterquam præmiſſorum occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtebat, ad effectum infraſcriptorum dumtaxat conſequendum, abſoluens, & abſolutum fore cenſens, ſub Dat. videlicet, ſextodecimo. Kal. Februarij Pontificatus ſui Anno ſextodecimo; huiuſmodi ſupplicationibus inclinatus, voluit, & conceſſis Diſcretioni tuæ dari in mandatis, quatenus eundem N. ſi id à te petijſſet humiliter, impoſita ei aliqua, graui tamen, pœnitentia ſalutari, paritoq; prius iudicato, ſi quod ſit, à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq; Eccleſiaſticis ſententijs, & cenſuris, & pœnis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerat, in vtroq; foro, apoſtolica auctoritate, citra tamen aliquam diſpenſationem, abſolueres, & totaliter liberares, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs quibuſcumque. Ne autem de abſolutione, voluntate, & conceſſione prædictis, pro eo quod ſuper illis ipſius Pauli prædeceſſoris eius ſuperueniente obitu, litteræ confectæ non fuerunt, valeat quomodolibet haeſitari, dictuſq; N. illarum fruſtretur effectu, volentes, & similiter dicta auctoritate decernentes, quod abſolutio, voluntas, & conceſſio prædeceſſoris huiuſmodi perinde à dicta die ſextodecimo Kal. Februarij ſuum ſortiatur effectum, ac ſi ſuper illis, ipſius prædeceſſoris litteræ ſub eiuſdem diei Dat. confectæ fuiſſent, prout ſuperius enarratur, quodq; præſentes litteræ ad probandum plenè abſolutionem, voluntatem, conceſſionem prædeceſſoris huiuſmodi, vbiq; ſufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur, eidem Diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus dictum N. ſi id à te humiliter petierit, à præmiſſis auctoritate noſtra, ſub certis modo, & forma tunc expreſſis, ac iuxta voluntatem, & conceſſionem prædeceſſoris huiuſmodi abſoluas, & totaliter liberes in forma Eccleſiæ conſueta, non obſtantibus omnibus ſupradictis. Dat. Romæ apud ſanctum Petrum Tertiodecimo Kal. Martij Anno Primo.

Que

Qno verò ad litteras expeditas viuente Romano Pontifice, nondū exequutoribus præſentatas ante dicti Pontificis obitum, alia emanauit regula reualidatoria litterarum gratiæ, & iuſtitiæ, cuius vigore
19 nouus Pontifex facit reuiuiſcere dictas litteras, quæ iam extinctę erant per obitum Po. tificis.

Et ideò emanauit, quia, quoad litteras iuſtitiæ, nēpè ad lites, clarū eſt, illas expirare morte Papæ concedentis, per *text. in cap. fin. §. officium, de off. deleg. in 6. & in l. mandatum C. mandati.*

De litteris autē gratiæ, idem dicendum eſt, vbi gratia ipſa non fuerit in forma gratioſa expedita, ſed ei datus, ſit exequutor, iuxta *tex. in cap. 2. de reſcrip. & c. exhibita, de iudic.*

Nec poteſt, etiam in praxi ſuſtineri, quod circa litteras gratiæ tradunt ſcribentes, nēpè, quod adhuc poſſunt Ordinarij illas expedire, etiam Sede apoſtolica vacante, quamuis re integra, & antequam exeat regula reualidatoria litterarum gratiæ, & iuſtitiæ, hac ratione moti, quia gratia diſpenſationis, & quælibet alia cenſetur jam facta, & eſt gratia ſingularis, certa, & determinata cuius exequutio, & in eſſe deductio committitur, & mandatur Ordinarijs, vt ſunt *Maiolus de irregular. lib. 4. cap. 51. nu. 6. Syluest. in verb. gratia num. 3. Suar. de cenſ. diſp. 41. sect. 7. 10. 5.* nam contrarium eſt verius, & in praxi receptum; quod profectò ex tenore earundem litterarum deſumitur: neminem enim latet, quod ſi Papa cōmittat Ordinario, vt cum Oratoribus diſpenſet, quatenus preces veritate nitantur, ac moriatur ipſe Papa, poſtquam litteræ fuerint expeditæ in forma commiſſaria, & directæ ipſi Ordinario, & hoc re integra, nempè, nondum litteris diſpenſationis executis, ſeù exequi ceptis, moriatur; non poterunt ipſæ litteræ exequutioni demandari, & iuxta hanc praxim tenet *Nauar. in man. cap. 27. n. 253. verſ. nono, & in cap. placuit, nu. 162. & 163. de pœnit. diſt. 6.* nam aliud eſt mandatum, ſeù commiſſio ad faciendam gratiam, verificatis narratis, aliud verò eſt gratia iam facta, & alicuius exequutionis miniſteriū non requirens, nam mandatum, & commiſſio ſemper, vt alias diximus, mortuo mandante, vel committente, expirant, *l. mandatum C. mand. l. & quia, ff. de iuriſd. omn. iud.* Gratia verò iam perfecta, nequaquam expirat; veluti cum conceditur diſpenſatio ipſimet Oratori directa, quæ in forma gratioſa dicitur, vel cum ab ipſo Papa, vel Epiſcopo conceditur alicui licentia eligendi Confeſſorem, audiendi confeſſiones, adminiſtrandi Sacramētum pœnitentiæ, prædicandi, vel non reſidendi, aut conceduntur litteræ dimiſſoriales ad ſuſcipiendos ordines ab alieno Epiſcopo, quia hæc nunquam expirant per mortem concedentis; cum quælibet, ex ſuptadictis ſit gratia facta, niſi per ſucceſſorem reuocetur, *Garc. de benef. p. 6. cap. 2. n. 319. & 321.*

Vnde ſatis firma remanet conclusio, quod commiſſio, quæ fit alicui cum clauſula, *ſi preces veritate, niti repereris*, vel alia ſimili, vt cum aliquo diſpenſet, ſeù aliam gratiam faciat authoritate committentis, non eſt gratia facta, ſed facienda; ac proinde expirat morte concedentis; nam clarum eſt, quod ſi narrata in gratia non verificentur, denegabitur exequutio, ſicut multoties vidi hoc modo denegari, & ita concludit *Sayr. lib. 7. cap. 14 nu. 6.* quia huiuſmodi gratia non continet quid p rfectum, ſed datur ad aliquid faciendum, *id. Nauar. conſ. 3. de fil. presb.*

Nec refert, quod diuerſa iura à prędictis ſcribētibus adducātur, ad excludendā huiuſmodi litterarum inualiditatem; nam Papa, qui eſt ſolutus legibus, *l. Princeps, ff. de leg.* & eſt ſupra ius, *cap. cuncta per mūdū, q. 9. 3.* per dictam regulam reualidatoriam intendit ipſas litteras fuiſſe extinctas, quatenus ſuis exequutoribus non fuerint debito tempore præſentatæ, quandoquidem regula hæc emanauit ad ſuccurrendum negligentibus in præſentando, vel exequi faciendo litteras, tempore aliorum Pontificum impetratas. Quod ſi poſt obitum illius Pontificis, qui dictam regulam edidit, adhuc non fuerint dictæ litteræ præſentatæ, ob iteratam hanc negligentiam, difficilius Oratoribus ſubuenitur, aut indulgetur, iuxta *text. in l. nemo deinceps, C. de Epiſc. aud. Mandoſ. ſuper hac reg. queſt. 5. n. 3.* Et ſicut pluries obſeruaui, ad prædicto-
20 rum iurium præſcriptum, quando petitur reualidari gratia nimis antiqua, etiam per peculiare reſcriptum, ſub prædicta forma, conſueuit iſta reualidatio denegari, ſi negligentia ipſa fuerit pluries iterata, veluti, ſi neq; Orator tempore ſucceſſoris Pontificis curauit litteras præſentare. Ex quo patet, non eſſe audiendos DD. contrarium ſentientes, vt ſupra dictum eſt; nā quamuis regula prædicta nōnullis videatur quoddamodò dura; eſt nihilominus attendenda, tum attentis præmiſſis, tum etiam, quia ita ſcripta eſt, *l. prospexit, ff. qui, & à quib. cap. in memoriam, 19. diſtin.* & omnes regulæ Cancellariæ cōduntur ma-

gna

gna maturitate,ob idq; quando fiunt, Papa non vadit venatum, vt ait *Bald.in l.1. ſub num.12.C.ſi contra ius,vel vtil.publ.* ſed ſemper in illis condēdis conueniunt Abbreuiatores Maioris Præſidētiæ, duo Auditores Rotæ antiquiores,totidem Aduocati, & Procuratores magis docti, & practici,vt per *Caſſad.deciſ 3.nu.2.de reſeruat. ſuper reg.Gonz.glo.30.nu.17.& 18:*

Huius aũt regulæ, harũ litterarũ reuali-
21 datoriæ tenor talis eſt,vz. Item prædictus *D.N.omnes,& ſingulas ab ipſis Paulo V.& Gregorio XV. Romanis Pontificibus prædeceſſoribus ſuis infra annum ante diem obitus eorum conceſſas gratiæ,vel iuſtitiæ litteras, temporibus debitis eorum exequutoribus, ſeù Iudicibus non præſentatas, omninò reualidauit, & in ſtatum priſtinum, in quo videlicèt,antea fuerant, vel pro quibus erāt obtentæ, quoad hoc, plenariè reſtituit; ac decreuit per Exequutores, ſeù Iudices prædictos, vel ab eis ſubdelegandos, ad expeditionem negotiorum in eis contentorum, procedi poſſe, & debere, iuxtà illarum formam*; vt habetur in regulis eiuſdem S.D.N. Vrbani Papæ VIII.

Ratio aũt,cur in dicta regula reualidatoria litterarum præſcribatur tēpus vnius anni,& non aliud maius,vel minus,non pertinet ad noſtram materiam,ſed nihilo-
22 minus dici poteſt cum *eod. Mandoſ.* ſuper hac regula,*q 4 per tot.* quod annus dicitur congruum tempus ad omnia peragenda, vel quia iura canonica,ac ciuilia, imò,& diuina in infinitis rebus ſolita ſunt præfigere tempus vnius anni.

At vbi præſtitutũ tēpus in dicta regula, ſcilicet vnius anni,lapſum iam fuerit,nec tam magna impetrantium negligentia appareat, præſertim,ſi aliquod allegetur impedimentum, propter quod adhuc litteræ dictis Executoribus,pro illarum executione non fuerint præſentatæ, deficere nunquã conſueuit Summi Pontificis clementia ad dictas litteras, poſt id tempus, reualidandas; ac propterea notorius docuit ſtylus, vt à viuente 'ontifice impetretur alia gratia,quæ de more Curiæ intitulatur *Indultum,quod Index procedat ad executionem litterarum, non obſtante obitu prædeceſſoris*, Cuius quidem indulti formula ea eſſe poterit,vt ſequitur videlicet.

23 *BEatiſſime Pater. Aliàs fel.recor. Paulo PP.V. S.V. prædeceſſori pro parte tunc exiſtentium Rectorum, ſeù Magiſtrorum, & Confratrum Confraternitatis ſub inuocatione Beatæ Mariæ Virginis de Laureto nuncupatæ in Eccleſia eiuſdem Sanctæ Mariæ loci de Forio Iſclañ dioc. canonicè inſtituta, expoſito, quod ipſi, licet à multo tempore in pacifica poſſeſſione, ſeù quaſi, dictam Eccleſiam, illiuſque bona regendi, gubernandi, & adminiſtrandi, ac in ea Miſſas celebrari faciendi, atque alia diuina officia, more Confratrum,dicendi,necnon eorum Congregationes habendi,exiſterent; nihilominus dubitāt, ne ab aliquibus, eorum quieti inuidentibus, & ſpe lucri illectis, dictam Eccleſiam in titulum beneficij collatiui erigi obtineretur, ſeù extorqueretur,ipſiq. exponentes in eorum poſſeſſione huiuſmodi turbarentur tempore procedente, idem prædeceſſor ſupplicationibus Rectorum, ſeù Magiſtrorum, ac Confratrum prædictorum ea in parte ſibi porrectis,tunc inclinatus, eiſdem Rectoribus, ſeù Magiſtris, ac Confratribus prædictis, vt de cætero perpetuis futuris temporibus, Eccleſia ipſa ab Ordinario loci, ſeù quibuſcunq. alijs, etiā Sedis Apoſtolicæ Legatis de latere, aut ab eadem Sede Apoſtolica, ad cuiuſuis inſtantiam, ſeù etiam Motu proprio, & de certa ſcientia in Eccleſiam collatiuam erigi,vel vti beneficium Eccleſiaſticum in titulum, commendam, aut adminiſtrationem, cuicunque à perſona ſæculari, vel regulari, aut loco pio concedi, vel aliàs de ea prouideri nullatenus poſſet, nec ea ſub quibuſuis erectionibus, inſtitutionibus, impetrationibus, prouiſionibus, expectatiuis, ſpecialibus, vel generalibus reſeruationibus, aut alijs quibuſcunq. diſpoſitionibus,& per dictam Sedem, ſeù Legatos, aut Ordinarium,huiuſmodi cum quibuſuis etiā derogatoriarum derogatorijs, atque alijs quantumuis fortiſſimis, & inſolitis clauſulis,& decretis irritantibus abſq. expreſſo dictorum Confratrum conſenſu,comprehēderetur,vel comprehendi poſſet, & quæcunq. diſpoſitiones de dicta Eccleſia contra præmiſſorum tenorem impoſterum facienda, nulla, irrita, & inanes, nulliuſq. roboris,& momenti forent, nec cuiquam ſuffragarentur, perpetuò concedi, & indulgeri mandauit; prout in litteris Apoſtolicis deſuper expeditis, & Ordinario Iſclañ, ſeù eius Vicario in ſpiritualibus generali directis, plenius continetur. Cum autem, Pater Sancte, Rectores, ſeù Magiſtri, &*

Con-

Confratres prædicti, litteras prædictas Ordinario, ſeù Vicario huiuſmodi hactenus minimè præſentauerint, hincq. ad illarum executionem procedi non poſſit abſq. nouo S. V. & Sedis Apoſtolicæ mandato. Supplicant igitur humiliter E. S. V. deuoti illius Oratores moderni Rectores, ſeù Magiſtri, & Confratres dictæ Confraternitatis, nè dictarum litterarum fruſtrentur effectu, eidem Ordinario, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali committere, & mandare dignemini, quatenus negotium huiuſmodi aſſumens, litteraſq. prædictas valere decernens, ad illarum executionem, ſeruata aliàs earum forma, procedat, perinde, ac ſi idem Paulus prædeceſſor adhuc viueret, Non obſtantibus omnibus illis, quæ idem prædeceſſor in dictis litteris conceſſit non obſtare, cæteriſq. contrarijs quibuſcunq. cum clauſulis opportunis.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectū, &c. & de cōmiſſione, mādato, aliiſq; præmiſſis, vt ſupra latiſſimè extendendis, Et quod præmiſſorum, & ſingulorum etjam denominationum, qualitatū, nuncupationum, inuocationum, aliorumq. neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris, per Officium contradictarum expediendis. Et ſeruata aliàs forma dictarum litterarum.

Ex hac igitur notoria praxi nullus remanet ambigendi locus, an videlicet litteræ, vt ſupra infra, annum minimè præſentatæ, mortuo Pontifice, expirent, vel nè. Et cum aliàs in hac Curia Archiepiſcopali eueniſſet caſus, fuiſſetq. dubitatum, An mortuo Summo Pontifice, diſpenſationes matrimoniales cōmiſſæ Vicario, poſſint ab illo expediri, ac prima facie videretur, quod ſic, ex *c. ſi ſuper gratia, de off. deleg. in 6.* vbi gratia non expirat per mortem Papæ. Contrarium tamen fuit dictum, quia ille *tex.* procedit, quando gratia Sūmi Pontificis eſt iam perfecta, & datus merus Exequutor: ſecus verò ſi adhibenda erit cauſæ cognitio; quoniam ſi antequam adhibeatur, moriatur Pontifex, expirat, per diuerſa iura, quæ hic allegat Gennen. in praxi Curiæ Archiepiſc. Neap. cap. 94.

SVMMARIVM.

1 *Baptizati ſcienter, ſiuè ignoranter, ſūt irregulares.*
2 *Item, & rebaptizantes, eorūq. miniſtri.*
3 *Ignorātia inuincibilis excuſat à culpa.*
4 *Irregularitas ex reiteratione baptiſmi impedit aſcenſum ad ordines ſuperiores.*
5 *Contraria tamen ſententia tanquam verior proponitur.*
6 *Irregularitas ex reiteratione baptiſmi contrahitur ſiuè delictū ſit publicum, ſiuè occultum.*
7 *Et quis ſuper vtraq. diſpenſet.*
8 *Formulæ ſupplicationis, diſpenſationis pro eo qui baptiſmum reiterauit.*
9 *Diſpenſatio datur quandoq; irregulari ex reiteratione baptiſmi, ad quæcunq. beneficia.*
10 *Baptiſmus datus in forma Eccleſiæ, nullo modo reiterandus.*
11 *Sacramenta verè ab hæreticis conferuntur.*

Praxis Diſpenſationis cum reiterantibus Baptiſma.

CAPVT IX.

SEquitur modò praxis diſpenſationis ſuper irregularitate proueniente ex baptiſmi iteratione; per quam quāta huic Sacramento fiat iniuria, ſatis liquet ex *cap. 2. de Apoſt.* vnde canones plurimum ab hac reiteratione, quaſi Anabaptiſtarum hæreſi abhorrent; quapropter, etiam pœ-
1 nam irregularitatis impoſuerunt ijs, qui ſiuè ſcienter, ſiuè ignoranter rebaptizātur, *d. cap. 2. & cap. qualibet, 1. q. 7.* adeoque tàm magna iſta irregularitas exiſtimatur, vt nec clericatus quidem, & tonſura eis conferri poſſint; quinimmò, ſi clerici ſunt, deponuntur, *Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 14. nu. 1. communis DD. apud Tol. lib. 1. cap. 6. Enriq. de bapt. cap. 31. §. 1. & de irregul. cap. 4. §. 3.* Ratio autem, cur ab Eccleſia, impoſita ſit talis pœna, eſt propter re-
2 uerētiam baptiſmi, *Fillinc. tract. 20. cap. 6. num. 164.* Quam quidèm irregularitatem incurrit tam baptizans, quàm baptizatus, *d. cap. 2. de apoſtat. cap. eos, de cōſecrat. dist. 4.*

Suar.tom. 3. diſput. 31. ſect. 6. Ampliatur autem, vt eam incurrat, etiam miniſtrans baptizanti; quia, vt dicitur in *d.cap. 2.* cooperator extitit rei nefandæ. Ampliatur etiam, vt ſe extendat ad ſcienter baptizatum ab hæretico, ex *cap. inuentum eſt, 1.q.1. & ex cap. in qualibet. 1.q.7.* quod factum eſt in odium hæreſis, id. *Filliuc. num. 172.* Id verò intelligitur in hoc Sacramēto baptiſmi, non autem in alijs, etiam imprimētibus characterem, quia fuit hoc de baptiſmate tantummodo decíſum contra Anabaptiſtas, *Silueſt. in verbo, irregularitas nu. 6. §. 4. Zerol. in prax. Epiſcop. eod. verbo, verſ. Vndecimo irregularitas eſt, p. 1.*

Quod quidem in tātum procedit, quod hanc irregularitatem contrahit etiam, qui ignoranter rebaptizat, tàm ignorantia juris, quàm facti: id enim iure etiam ciuili cautum eſt. l. 1. *C. de ſanctum baptiſma iteretur*, ibi, *Antiſtitem, qui ſanctitatem baptiſmatis illicita vſurpatione geminauerit, ſacerdotio indignum eſſe cenſemus; eorum condemnamus errorem, qui Apoſtolorum præcepta calcantes, Chriſtiani nominis Sacramenta ſortitos, alio rurſus baptiſmate nō purificant, ſed inceſtāt, lauacri nomine polluentes*; Quinimmò ipſo iure ciuili, tā rebaptizāte, quàm culpa ſua rebaptizato impoſita eſt pœna capitis, *L. 2. C. eodem*; Ex *Concilio* autem *Tridentino, ſeſſ. 7. canon. 11. de baptiſm.* hæc habemus verba, *Si quis dixerit verè, & ritè collatum baptiſmum, iterandum eſſe illi, qui apud infideles fidem Chriſti negauerit, cum ad pœnitentiam conuertitur, anathema ſit.*

Porrò hæc procedunt in ea ignorantia, quæ non excuſat à culpa: cæterùm ignorantia inuincibilis, tùm iuris, tùm
3 facti, ſicut excuſat à culpa, ita etiam ab hac irregularitate, quæ ex delicto contrahitur, *communis DD. ex Suar. tom. 3. diſp. 31. ſect. 6. Nauar. cap. 27. num. 246. Sylueſt. verbo, Irregularitas, q. 4. Bonac. diſp. 7. de cenſ. q. 3. p. 3. nu. 3.* & alijs; idemq; etiam eſt in infantibus rebaptizatis, aut baptizatis ab hæreticis: non enim manent irregulares, quia infans excluditur à culpa: Et quamuis in *cap. in qualibet, 1. q. 7* dicatur, rebaptizatos in qualibet ætate, manere irregulares, intelligendum tamen eſt de ætate adulta; vt declaratum eſt ex *cap. qui apud, & cap. placuit de conſecrat. diſt. 4. cap. autē, qui bis, ead. diſt.* quod loquitur ēt de ignorantibus inuincibiliter, non eſt Pontificis alicuius, aut Cōcilij, ideò caret authoritate, vt notauit idem *Filluc. d. n. 166.* ex *Scot. & Suar.* & alijs; neq; verò contrarium probatur ex legibus adductis.

Pro noſtra verò praxi præmittendum eſt, quod à pluribus in dubiu reuocatum extitit, an irregularitas inde proueniens, impediat ſuſceptionem ordinū ſuperiorum, an verò vſum ſuſceptorum. Difficultas autem inſurgit ex eo, quod, cum irregularitas ſimpliciter dicta, vtrumque impedimentum includat, & *DD.* communiter dicant, ex hoc peccato incurri irregularitatem, inſinuare videntur impediri, quominus quis in ſuſceptis miniſtret, aut ordines de nouo accipiat: ſuper quo *Suar. tom. 3. in 3. par. diſp. 31. ſect. 6.* quem
4 ſequitur id. *Filliuc. loco cit. nu. 177.* affirmat ſolùm impedire aſcenſum ad ordines ſuperiores; ea motus ratione, quia in *cap. 2. de apoſtat.* ſolum prohibetur Acolytus ad ordines ſuperiores aſcendere: & ſic pœnæ ſunt reſtringendæ: *Nauarr* autem in *manuali, cap. 27. nu. 191.* ait aliquas irregularitates impedire ſolùm ſuſceptionem ordinum, non autem vſum ſuſceptorum; ac propterea in partem affirmatiuam inclinari poſſe videtur: alij tñ, inter quos *idem Mażol. d. cap. 14. nu. 3* affirmant nec ſuſce-
5 ptos ordines exercere, nec alios ſuſcipere poſſe ſine diſpenſatione. Et hæc ſententia tanquàm probabilior, & communior recepta eſt *Hoſt. in d. cap. 2. de apoſtat. Summa Angelica, in verbo, irregularitas, §. 24.* qui affirmant, tales ſecundum Canones, ſi clerici ſint deponendos eſſe, ſi verò laici, excommunicandos; ex quibus verbis volūt non poſſe in ſuſceptis miniſtrare, & præſertim *in d. cap. in qualibet* apertè declaratur, hanc irregularitatem non modò à ſuſceptione, verùm etiam ab vſu ordinum impedire, *Sayr. de cenſ. lib. 7 cap 8. nu. 5. per tot.* Cæterùm hanc irregularitatem incurri ipſo facto, nec expectandum etiam iudicis ſententiam, eſt communis opinio, vſu, & conſuetudine recepta, vt teſtatur, *Filliuc. loc. cit. nu. 178.*

Quo verò ad diſpenſationem deſuper impetrandam, dubitabatur etiam, nūquid hæc irregularitas contraheretur propter rebaptizationem, ſolummodò, quando
6 delictum eſt publicum, an etiam quando eſt occultum? In quo *Scot. 4 diſt. 6. q. 8.* ait, vtroque modo incurri; cum hac tamen
7 diſtinctione, quod, ſi crimen ſit publicum, ſolus Papa diſpenſat, ſi verò occultum, poteſt Epiſcopus diſpenſare. Alij tamen tenent nullam contrahi irregularitatem, quando delictum eſt occultum: quod tamen aduerſatur cōmuniori, & receptiori ſententiæ, ex *Suar. d. ſec. 6.* per quā vtroq; caſu docemur, ipſam contrahi irregularitatem, *Henriq. lib. 14. c. 4. §. 5. & cap. 20. §. 3*

& in

& in occulto poteſt profectò Epiſcopus diſpenſare vigore decreti *Concilij Trid. ſeſſ.24.cap.6. de reformat. idem Sayr.num.6. per tot.* docẽs ibi, occultum tale delictum cenſeri, quamuis rebaptizatio fuerit publica, ſi ratio culpę ſit occulta: Vnde, ſi clericus fuit iuſtè accuſatus de rebaptizatione, vel de excommunicatione, ſed iam euaſit, eo quod ſe defendit per falſos teſtes, occulta nihilominus cenſetur irregularitas; quo caſu Epiſcopus vigore dicti Concilij poterit cum eo diſpenſare, vt dictum eſt.

Noſtra verò praxis verſatur circa diſpenſationem apoſtolicam in ſuis caſibus; ac propterea, cum ad ſummum tantummodò Pontificem ſpectet hic in vtroque foro diſpenſare, iuxta communem *DD.* ſententiam, *Summa Confeſ. lib.3.tit.24.q.7. Summa Piſanella*, verbo, *diſpenſatio*, *§.6. Angelica*, verbo *irregularitas*, 1 §.34. & alij, quos recenſet *id. Sayr. nu. fin.* & horum omnium ſententiæ adſtipuletur notoria Romanæ Curiæ praxis; propterea quomodo ipſa ſe habeat, per ſupplicationis formulā indicabimus, quę ita formāda eſt.

8 *Beatiſsime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris N. N. clerici Neapolitanæ Diœceſis. Quod cum ipſe alias, dum tranſiret per quandam viam, vbi mulier quædam recenter pepererat, eò accerſitus fuiſſet, vt illius infantem penè expirantem, baptizaret; ipſe verò formam, & modum baptizandi, ſe neſcire, reſpondens, rogatus tandem, & enixè, ipſum infantem baptizauit; ter proferendo formam baptiſmatis, nimirùm, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. qualibet vice aquam ſuper caput infantis infundens. Cum autem, Pater ſancte, dictus Orator ad præmiſſa, non ſuo, ſed prædictæ mulieris errore deuenerit; dubiteq; propterea, ſe inde aliquas cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas incurriſse, Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus ſibi opportunè prouidendo, eiq; ſpecialem gratiam faciendo, eundem Oratorem ab exceſſibus præmiſſis in vtroq; foro apoſtolica authoritate abſoluere, & totaliter liberare; ac pœnas, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, ſibi gratioſè remittere, & condonare, ſecumq; ſuper irregularitate per eum ex præmiſſis quomodolibet contracta; quodq; illa, & alijs præmiſſis non obſtantibus, ſuo clericali charactere, quo alias ritè inſignitus fuit, illiuſq; priuilegijs vti, & ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare liberè, & licitè valeat, dicta authoritate diſpenſare; omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, ſiuè notam circa eum, & præmiſsis quomodolibet inſurgentem, ab eo penitus tollere, & abolere; ac illum in priſtinum, & eum, in quo ante præmiſſa quomodolibet erat, ſtatum, reſtituere, reponere, & plenariè redintegrare dignemini, de gratia ſpeciali, Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs quibuſcumq; cum clauſulis opportunis.*

Et cum abſolutione à cenſuris ab effectum, (Et hic fuit additum) *Et dummodò dictus Orator ad id ætate, moribus, & ſcientia idoneus reperiatur, ac aliàs ei merita ſuffragentur. Et citra diſpenſationem ad beneficia.*

9 Poſt tamen aliquot annos, idem Pontifex cum ſupradicto Oratore diſpenſauit, etiam ad quæcunque beneficia eccleſiaſtica in forma cõſueta, attentis illius ſimplicitate, & bona fide, ignorantiæ rinde aliquod impedimentum prouenire; nam licèt reiteratio baptiſmi ſit prohibita iure diuino cuius ignorantia prætendi vix poteſt, ſicut etiam pœnæ per legem poſitiuam impoſitæ in illum, qui contra ius diuinum agit, vt per eundem *Sayr. d. lib. 7. cap. 8. num. 13.* fuit tamen iſte quodammodò excuſatus; quia præmiſſa ignorabat eſſe peccatum, aut iure diuino prohibitam baptiſmi iterationem, aut pœnam irregularitatis impoſitā eſſe ab Eccleſia.

10 Et etiam pro iſta praxi notandum putaui, quod ſupradicta iura prohibentia baptiſmi iterationem, intelligenda ſunt, quoties ille collatus eſt in forma Eccleſię; quia tunc nullo modo eſt iterandus: at verò quando, puta, ab hæreticis datus eſt in alia forma, non dicitur iteratus; cum nunquam fuerit collatus: ita enim ſunt intelligendæ omnes authoritates, quæ ſolent adduci ad probandum, baptizatos ab hæreticis, iterũ baptizandos eſſe: loquuntur enim quoties hæretici in baptiſmo

conferendo, non ſeruauerint propriam formam Eccleſiæ; ſecus verò, ſi ſeruaſſēt;
31 cum ab hæreticis vera Sacramenta conferātur. *Director. Inquiſit. p. 1 comment. 12. verſ. hæc autem lex*. Vnde propoſita meo tempore quadam ſupplicatione coram felic. record. Paulo V. & Cardinalibus Congregationis aduerſus hæreticam prauitatem, pro Oratore, qui narrabat, ſe quendam iuuenem baptizaſſe, quem in partibus hæreticorum ſciebat eſſe baptizatum, ipſeq; pro certo haberet, ex fide dignorum teſtimonio, quod in illius baptiſmo nō fuerat ſeruata forma, & propterea petebat nihilominus diſpenſari ad ordines, & beneficia. vidi in calce ſupplicationis per hæc verba reſponſum. *Stantibus præmiſſis, non eget*; & ita etiam in ſimilibus audiui, fuiſſe reſponſum, & vidi adnotatum in quibuſdam memorialibus Antimi Marcheſani, qui fuit Datarius Pij V.

FINIS LIBRI SECVNDI.

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER IRREGVLARITATE

Proueniente ex defectu corporis, & animæ:

LIBER TERTIVS.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi ſunt irregulares.*
2 *Et tantò diſpenſatio difficilior, quantò eorum origo turpior.*
3 *Illegitimitatis qualitas in diſpenſatione, exprimenda.*
4 *Legitimus per ſubſequẽs matrimonium non eget diſpenſatione ad ordines, & beneficia.*
5 *Non tamen ad Cardinalatum aſſumendus.*
6 *Neq. ad numerum Referendariorum.*
7 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium an ſit habilis ad beneficium iuriſpatronatus, vt hic.*
8 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimo quoad minores, & vnum ſimplex.*
9 *Non tamen ad maiores, & beneficia curata.*
10 *Formula diſpenſationis ad ordines, & beneficia.*
11 *Narratiua ſupplicationis pro illegitimo, quomodo limitetur.*
12 *Diſpoſitiua magis, quàm narratiua attendenda.*
13 *Supplicationis tota vis conſiſtit in illius concluſione.*
14 *Narratiua quando probat.*
15 *Clauſula, Citra diſpẽſationem ad dignitates pro illegitimo, quando non apponatur.*
16 *Diſpenſandi facultas cum illegitimis, quomodo concedatur Legatis, & Nuntijs.*
17 *Illegitimus eſt capax penſionis, ſi fuerit clericus.*
18 *Inhabilitatus ad beneficia non remanet inhabilis ad penſiones.*
19 *Clauſula, Si paternæ incontinentia, &c. non inducit conditionem.*
20 *Concilio Pictauẽ derogandum in diſpenſatione pro illegitimis.*
21 *Conciliari Conſtitutioni in ſpecie derogandum.*
22 *Concilij Pictauẽ derogatio, an ſemper petenda ab illigitimis.*
23 *Conciliaris Conſtitutionis derogatio omiſſa in ſupplicatione, ſuppletur in litteris.*
24 *Concilio Lateranẽ quando, & quomodo derogandum.*
25 *Concilium Tridentinum non eget ſpecifica derogatione, & quare nu. 28.*
26 *Concilio Lateranẽ qui interfuerint.*

27 *Lateranenſ Eccleſia, cur ita dicta.*
29 *Supplicationes continentes derogationes Conſtitutionis Conciliaris regulariter ſignantur à Papa.*
30 *Illegitimus promotus, celebrans, non contrahit nouam irregularitatem, & quare, nu. 21.*

Praxis Diſpenſationis cum illegitimis, ad ordines, & beneficia.

Cap. I.

1 SVPER defectu natalium frequenter datur diſpenſatio, eò quod illegitimi iuſtis de cauſis, ſunt iure canonico irregulares, & inhabiles, tàm ad ordines, quàm beneficia eccleſiaſtica, vt eſt *text. in cap. cum in cunctis, & cap. innotuit, de elect. cap. 1. & fin. de fil. presb. & cap. 1. eod. tit. lib. 6.* præcipua autem ratio eſt, quia iſti plus quam alij, vt plurimum ſolent eſſe imitatores paternæ incontinentiæ, & malè morigerati, eo quod à parentibus non ita ſollicitè, ſicut legitimè nati, inſtruuntur, *cap. ſi gens. 56. diſt.* at propterea, cum claritas hominis non parum obſcuretur ex origine vitioſa, ideo illegitimè nati repelluntur à ſuſceptione ordinum, niſi cum eis diſpē-
2 ſetur, & tantò eſt eorum diſpenſatio difficilior, quantò eorum origo turpior, ita *Sayr. de cenſ. lib. 6. cap. 10. nu. 2.*

3 Propterea notorio ſtylo docemur, quod in impetrandis his diſpenſationibus, neceſſariò exprimenda eſt qualitas illegitimitatis: non enim ſufficit narrare Oratorem pati defectum natalium, niſi illius prouenientia explicetur, veluti, ſi ex ſoluto, & coniugata, aut è contra, iuxta *text. in l. ſi quis ff. de rit. nupt. & gloſ. in cap. per venerabilem, verbo, non naturalis, qui fil. ſint legit.* tex. enim in *d. cap. 1.* collocatur ſub titulo de fil. presbyt. & alijs illegitimè natis, & declarat ibi *gloſ. in d. cap. 1. lib. 6.* in verbo, in verbo, *d. text* indiſtinctè intelligendus eſt, prout iacet de quocunq. defectu, ſiuè ſit ſpurius, ſiuè adulterinus, ſiuè naturalis, licèt, quoad ſucceſſiones, diſtinguantur; nec ita de facili diſpēſetur cum vno, ſicut cum reliquis. Vnde quoad ordines, & beneficia, licèt id ſit de ſtylo explicandum, non tamen reddit difficiliorem diſpenſationem; cum ad illius conceſſionem, ſolummodò conſideretur, quod hi omnes æquè vitio alieno laborent, ac propterea æquè venia digni ſunt, *id. Say. d. lib. 6. cap. 11. n. 8. verſ. Primò, ſiuè ſit genitus, &c.* quicquid ipſemet dixerit *d. cap. 10. nu. 20.*

4 Illegitimo autem; qui fuerit poſtea effectus legitimus per ſubſequens matrimonium, non erit opus diſpenſatione, cum poſſit abſque ea promoueri ad ordines, & obtinere beneficia, virtute *tex. in c. tanta,*
5 verbo, *illegitimi, qui fil. ſint legit.* præter tamen Cardinalatum, qui excipitur vigore Conſtitutionis Sixti V. æditæ anno 1595. *Tertio Nonas Decēbris,* qua cauetur, quod Cardinales creādi, ſint ex legitimis, & honeſtis natalibus exorti, neque vlla prorſus labe, aut illegitimorum natalium ſuſpitione quouis modo laborēt; ſed omni macula, & impuritate careant; alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum penitus inhabiles, & illius incapaces ſint, & eſſe cenſeantur. Sic etiā in aliquibus Prouincijs, & Dominijs nobilitate, & priuilegijs non gaudēt, nec ad ſecularia officia, honores, & dignitates, neq; ad nobilium feudorum, & Statuū ſucceſſiones admittuntur; vnde multò magis indecorum videretur, ſi huiuſmodi illegitimi, etiam per ſubſequens matrimonium legitimati, aſſumerentur in Cardinales, vt habetur in *d. Conſtit.* de S.R.E. Cardinalium creandorum præſtantia. Quare non abs re ait *Sarnen. ſuper reg. de trienn. q. 2. ſub num. 2. verſ. & quod iſta regula;* veteres Summos Pontifices diligenter curaſſe, ne ſacrum Cardinalium Collegium hac labe pollueretur; nam refert *Nicol. de Vbaldis Rotæ Auditor in tract. ſucceſſ. ab intest. col. 49. à Paulo II.* proprio eius ore audiuiſſe, quendam ſpurium, per Eugenium IV. ad Cardinalatum aſſumptum, ante receptionem pilei, quaſi miraculosè rebus humanis exemptū: Subdens ibi, quod cum idem Nicolaus apud eundem Paulum Rotæ nomine ſupplicaret, liceret eis inquirere contra quendam, qui ab eodem Paulo mandatum ad Auditoratum habuerat, nunquid baſtardus eſſet, Paulus libēter annuit, ac ob eam cauſam Philippum Decium ad Auditoratum mandatum habētem, fuiſſe excluſum,
6 vt per *Lotter. de benef. lib. 1. in appar. n. 137* Sic etiam nullus admittitur numero Referendariorum, niſi ſit ex legitimo matrimonio, honeſtiſq; parentibus procreatus, &c. vt voluit id. *Sixtus in Conſtitutione,* quæ incipit, *Quemadmodum. Decimo Kal. Octobris 1586. Anno Secundo.* Quinimò in di-

cta

cta Conſtitutione ſtatuit idem Sixtus, ac prohibuit, ne aliquis, qui vtriuslibet ſexus filium, ſeù filios ex legitimo matrimonio ſuſceptos, vel nepotem, ſeù nepotes ex eis habeat, nullatenus in Cardinalem aſſumi, aut promoueri poſſit, ne propterea varijs propriæ domus negocijs, ac multiplici liberorum cura diſtractus, Eccleſiæ negocia ſibi credita aut negligẽter tractet, aut minus ſolicitè, & fideliter eiuſdem Eccleſię iura tueatur.

Et ex præmiſſis non incongruè ſequitur dubium. An legitimatus per ſubſequẽs matrimonium, poſſit abſq; diſpenſatione ſaltem, ac ſimpliciter præſentari ad beneficium iuriſpatronatus, & in illo inſtitui, ſi in illius fundatione caueatur, vt ad illud præſentari non poſſit, niſi qui fuerit ex legitimo matrimonio procreatus, Et videtur affirmatiuè reſpondendum, per *d. gloſ. eod. vero. legitimi*, quæ ait, quod per ſubſequens matrimonium efficitur quis legitimus quoad omnia, vnde nihil videtur excludi; nam dictio omnis eſt vniuerſalis, *l. teſtatorem, ff de leg. 3. Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo, totum C. de reuoc. donat.*

His tamen non obſtantibus, contraria ſententia verior eſt, nempè, quod talis legitimatus non poſſit ſine ſpeciali diſpen-
7 ſatione apoſtolica ad tale beneficium præſentari, cum derogatione fundationis; Ratio autem ea eſt, quæ affertur à doctiſſimo Iureconſulto *Donato Antonio de Marinis, quotid. reſol. cap. 216. nu. 3. ex Mant. de coniect. lib. 11. tit. 12. num. 21* nempè, quia licèt legitimatus per ſubſequens matrimonium nihil differat ab eo, qui naſcitur conſtante matrimonio, vt in *d. cap. tanta*, id tamen procedit in iis, quæ à lege, non autem quæ teſtatoris iudicio deferuntur; nam tunc ſpectanda eſt, voluntas teſtatoris; dummodò tamen ipſe teſtator diſpoſuerit vt præſentandus debeat eſſe de legitimo matrimonio natus, *idem de Marinis nu. 3.*

Porrò Epiſcopi hanc diſpẽſandi facultatem ita reſtrictam habent, vt cum illegitimis poſſint tantummodò ad minores
8 ordines, & beneficium ſimplex diſpenſare, per *tex. in d. cap. 1. de fil. presb. in 6.* cuius quidem verba hæc ſunt, *Is, qui defectum patitur natalium, ex diſpenſatione Epiſcopi licitè poteſt ſi, ei aliud canonicũ nõ obſiſtat, ad ordines promoueri minores, & obtinere beneficium, cui cura nõ imminet animarum; dummodò ſit tale, ſuper quo per Epiſcopum valeat diſpenſari. Ad ordines verò maiores,*
9 *vel beneficia, curam animarum habentia, ſuper quibus nequit Epiſcopus diſpenſare, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, promoueri non poteſt, Viuian. in praxi iuriſpatron. lib. 6. cap. 4. num. 24.* in quo obiter nota, quod Epiſcopus poteſt cum talibus diſpenſare, quomodocunque proueniat impedimentum, ſiuè Orator ſit genitus ex ſoluto, & ſoluta, ſeù ex coniugato, & ſoluta, ſeù ex presbytero, aut religioſo, & ſoluta per *d. gloſ. in d. cap. 1 in verbo, defectum, id. Sayr. loco cit.* Ac inſuper, quod diſpenſatus ab vno Epiſcopo ad ordines minores, & ad vnum ſimplex beneficium, cenſetur diſpẽſatus, vt illud obtinere poſſit in aliena diœceſi alterius Epiſcopi; quod inter cæteros probat *Maiol de irregul. lib. 1. cap 8 nu. 8. & ſeq.* vbi legitimatus in vna Ciuitate, ſeruato illius more, licèt ille mos legitimandi in alijs Ciuitatibus non ſufficeret ad legitimationem, inſpecto tamen more loci à quo emanat, habetur pro ritè legitimato, vbiq; locorum, vt per *Abb. in cap. cum olim not. 1. de cler. coniug. Henriq. lib. 14. cap 8 §. 10. in fin.* quia hoc eſt de iuriſdictione eccleſiaſtica, & nulli præiudicium infertur, *id Sayr. dict. cap. 11, num. 12* qui ibi *in fin.* ait ex *Palud. 4. diſtin. 41. quæſt. 3. artic. 3. concl. 1.* quod ſi Epiſcopus ſcienter ſuo ſubdito illegitimo conferat ordines, vel beneficium ſimplex, eo ipſo diſpenſare videtur quod tamen non eſt ita tutò credendum, per ea, quæ infra ſuo loco dicetur.

Cum igitur ad Summum Pontificem ſpectet cum illegitimis ad omnes ordines, ac beneficia, & dignitates eccleſiaſticas per totum mundum diſpenſare, *cap. per venerabilem, & ibi DD. qui fil. ſint legit.* ex eo quod legitimare, nihil aliud eſt quã impedimenta iuris canonici tollere idem *Sayr. d. lib. 6 cap. 9.* videndum erit, quid circa hãc praxim ſeruetur, & quomodò ſupplicatio ſuper huiuſmodi diſpenſatione concipiatur; Illius igitur formula talis eſſe poteſt, videlicet.

10 *BEatiſſime Pater, Cum deuotus S. V. Orator Matthaus Balbinus laicus Neapolitañ ex feruore deuotionis plurimum cupiat clericali charactere inſigniri, ac ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis Altiſſimo quoad vi-*

xerit, famulari; quia tamen defectum natalium ex coniugato, & ſoluta genitus, patitur deſiderium ſuum huiuſmodi adimplere non valet abſq; Sedis apoſtolicæ diſpenſatione. Supplicat igitur humiliter E. S V. dictus Orator, quatenus ipſum ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequendo, ſecum, vt defectu natalium huiuſmodi non obſtante, clericali charactere inſigniri, ac ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis etiam in altaris miniſterio miniſtrare; necnon quæcunque, & qualiacunq; cum cura, & ſine cura beneficia eccleſiaſtica, etiam ſi Canonicatus, & præbendæ, dignitates, etiam maiores, & principales, perſonatus, adminiſtrationes, & officia, etiam curata, & electiua, etiam in Cathedralibus, & Metropolitanis, vel Collegiatis Eccleſijs, ſeù ſi Parochiales Eccleſiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, ſi ſibi aliàs canonicè conferantur, aut ipſe eligatur, præſentetur, vel aliàs aſſumatur ad illa, & inſtituatur in eiſdem, recipere, & dummodò, ſimul plura non ſint, quàm, quæ à Concilio Tridentino permittuntur; necnon quaſcunque penſiones annuas ſuper quorumuis beneficiorum fructibus, apoſtolica ſibi authoritate reſeruandas, conſtituendas, & aſſignandas, percipere, & retinere libere, & licitè valeat, diſpenſare dignemini, de gratia ſpeciali, Non obſtantibus defectu prædicto; ac Pictauen. Concilij contra illegitimos, ac quibuſuis alijs Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, necnon Eccleſiarum, in quibus, &c. vt in formula ſupplicationis diſpenſationis pro bigamo poſita lib. 2. cap. 1. nu. 22.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum, &c. vt in ſupradicta formula ſupplicationis ſuper diſpenſatione cum bigamo; ſed additur hic, *Et committatur Ordinario cum clauſula, quatenus conſideratis, &c. Et citra diſpenſationem ad Dignitates, ac Canonicatus, & præbendas in Cathedralibus, & Dignitates principales in Collegiatis Eccleſijs.*

Et eſt in hac praxi notandum. Primò,
quod licèt, ſecundum curſum huius ſtyli,
admittatur integra narratiua appoſita in
ſupplicatione, qua petitur diſpenſatio ad
omnia beneficia in ea expreſſa; reſtringi-
11 tur illa tamen poſtmodum, & limitatur
per ſuas clauſulas limitatiuas, & reſtricti-
uas, apponendas per ipſius Datariæ Offi-
ciales, qui in fine ſecundæ partis Signatu-
ræ excipiunt ſupradicta beneficia qualifi-
cata per ea verba, *Et citra diſpenſationem
ad Dignitates, &c.* & ſic parum refert, quod
in narratiua prædicta nihil fuerit delectum
per ipſos Officiales, & quod illa videatur
12 repugnare ſupradictæ limitationi; nàm,
ex communi vſu, verba diſpoſitiua, ma-
gis quàm narratiua ſunt attendenda, *Ludouiſ. deciſ. 522. nu. 4.* ſicut dicimus etiam,
de contractibus & alijs negocijs, in qui-
bus non attenditur quid tractatum ſit, ſed
quid concluſum, *l. ſi voluntati*, vbi *Bald. &
Salyc. in 1. not. C. de reſcind. vend. Alex. conſ.
28. nu. 3. lib. 1.* quia ex tractatu non infer-
tur ad concluſionem *Dec. conſ. 448. nu. 10.*
Vndè ſæpiſsimè videmus in propoſito plu
ra peti in ſupplicatione, quę poſtea reſtrin
guntur in calce ipſius, & in fine clauſula-
13 rum, ſiuè ſecundæ partis ſupplicationis
nis prædictæ: & omnes ſciunt periti Cu-
riales, quod tota vis ſupplicationis con-
ſiſtit in illius concluſione, ac verbis
diſpoſitiuis, iuxta dictum *Innoc. in c. ſuper
litteris, de reſcript.* vbi, non quod narratur,
ſeù petitur, ſed quod concluditur attendi
debet; etiam quod narratiua fuerit quan-
tumcunq; generalis, *Abb. in cap. ex parte,
de for. compet. 2. notab. Roman. conſ. 423.* vel
quod dicta clauſula reſtrictiua ſit appoſi-
ta, ſiuè in principio, ſiuè in fine, cum ſa-
tis conſtet de mente Papæ, qui voluit to-
tam gratiam reſtringi per clauſulam ſu-
pradictam. Hinc eſt, quod quoties præſen-
tantur ſimiles ſupplicationes, ſiuè iuſti-
tiam, ſiuè gratiam continentes, cum va-
rijs clauſulis contentis in eis, tunc Signa-
tura addit alias clauſulas, ſecundum quas,
vult regi totam gratiam, quaſi dicat Papa
Fiat quicquid velis, Volo tamen conce-
dere ea in hoc modo, videlicet cum his
limitationibus, &c. *Rot. deciſ. 676. nu. 5. lib.
3. p. 3. diuerſ.* & aliàs dixit *Bald. in cap. cum
in veteri, de elect.* ineptum eſſe, narrationē
vitiare diſpoſitionem, cum ex narratiuis
non valeat argumentum, *cap. ſi Papa, de
priuil. in 6.* quod tamen locum ſibi mini-
mè vendicare certum eſt, ſi in Papæ nar-
14 ratiua agatur de facto proprio; quia hoc
caſu narratiua litterarū papalium ſi agi-
tur de ſuo facto, & ſuper his fundatur gra-
tia, vel intentio, ſatis probat: huic enim
narratiuæ eſt credendum, tex. eſt expreſſus
cum *gloſ. in d. c. ſi Papa, verbo, afferat,* & ibi
in

in ſiguratione caſus, in reliquo autem, vt ſupra dictum eſt nequaquam probat; cum regulariter concluſio ampliet, reſtringat, & declaret, qualiter conceſſio gratiæ, & omnia præcedentia ſint intelligenda: Vnde dixit *id. Bald. in l. nec quicquam §. vbi decretum, ff. de off. proconſ.* per concluſionem reſtringi narrata in libello, ad ea, quæ concluſine petuntur: nam licèt in ſupradictis gratijs, ſupplicationes non ſint attendendæ, ſed litteræ, ſecundum quas videtur declarata per Officiales Cancellariæ, Papæ intentio, vt per *Cæſ. de Graff. deciſ. 1. de probat. num. 7.* attamen verum eſt, etiam ipſas ſupplicationes emanare ſecundum ius, vnde per ea, quæ ſupra dicta ſunt, ſatis liquet in diſpenſationibus pro illegitimis ſemper excipi ſupradicta qualificata beneficia; quamuis aliàs Officiales Datariæ non poſſint mutare ſubſtantiam gratiæ Summi Pontificis, *Butr. conſ. 49. num. 4. Caualer. deciſ. 285. per tot.*

Clauſula item iſta ſic reſtrictiua apponitur etiam in huiuſmodi diſpenſationibus cum quantumuis qualificatis, & priuilegiatis perſonis, ſicut ſemper vidimus obſeruari; præſertim cum Conclauiſtis, quibus, etſi ampliſſima priuilegia concedantur, & inter cœtera, cũ eis nouus Pontifex diſpenſat, vt non obſtante natalium defectu, quem forſan aliquis illorum patitur ex quocunq; damnato, & illicito coitu, etiam ſi ex nobiliſſimis parentibus, & viliſſimis fœminis forſan procreatus ſit, vt defectu prædicto non obſtante, ſi aliud canonicum ei non obſtet, ad omnes, etiã ſacros, & presbyteratus ordines promoueri, ac quæcunque, & qualiacunque beneficia eccleſiaſtica valeat obtinere; attamen quoad dignitates ſupradictas, additur clauſula, *Non tamen dignitates maiores poſt pontificales, aut principales in collegiatis.*

Conſueuit nihilominus Summus Põtifex, non tamen ſine maxima difficultate, & ad inſtantiam Magnatum, hunc ri-
15 gorem poſtmodum relaxare, non obſtante dicta clauſula, *Et citra diſpenſationem ad dignitates, &c.* ad ipſa ſic qualificata beneficia diſpenſare; prout quandoq; etiam Legatis à Latere, & Nuncijs, tàm ad Regna Hiſpaniarum quàm alibi tranſmiſſis, vidimus deſuper attributam facultatem, quam, ſolitam concedi teſtatur etiam *Ludouiſ. deciſ. 353. num. 4.* In qua, cum quidam Michael impetraſſet certo modo Canonicatum, nempè ob illegitimitatem cuiuſdam Franciſci, cum ipſe Michael ex diligentijs factis in regiſtris Romanæ Curiæ, negatiuã diſpenſationis dicti Frãciſci probaret, fuit dictũ hãc negatiuam non ſubſiſtere, reſpectu diſpenſationũ apoſtolicarũ, cum diſpenſatio potuerit eſſe obtenta à Legatis, vel Nuntijs, quibus, vt dictum eſt, concedi ſolet præſertim hæc facultas, & ſubſequenti forma videlicet, *Cõcedimus, vt ſuper natalium, etiam ſi ex adulterio, inceſtu, vel nefario, aut quocunq. illicito coitu procreati fuerint, defectibus, diſpenſare, vt quæcunque, quotcunque, & qualiacunque beneficia eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura ſæcularia, & regularia inuicem compatibilia, etiã ſi ſæcularia, Canonicatus, dignitates, & præbendæ, & ſi de nobili genere procreati fuerint, etiam maiores, & principales, perſonatus, vel officia in Cathedralibus, & Metropolitanis, vel Collegiatis Eccleſijs, & in illis, in quibus dictorum patientium defectum natalium, patres beneficia obtinuerint, dum tamen inſimul non miniſtrent in altaris miniſterio, recipere, & dummodò illis immediatè non ſuccedant; retinere, & quod de natalium defectibus huiuſmodi, nullam in quibuſcunque litteris, & gratijs ſibi concedendis mentionem facere teneantur, indulgendi.* Conſimilis facultatis tenorem habes penès *Gamb. de auth. leg. lib. 7. ſub tit. de poteſt. leg. in legitimando ſpurios, &c. n. 5.* Rationẽ autem, cur iſta clauſula ſic reſtrictiua regulariter apponatur, præter illam, quam in iure habetur, oſtendit etiam *Rebuff. in praxi tit. de diſpenſ. ſuper defect. natal. num. 86.* prout etiam dicunt antiqui Curiales, nempè, ne legitimi videantur ſimiles illegitimis, qui ab omni iure ſunt exoſi: ac ob id Bonifacius Martyr ſcribens ad Anglorum Regem, ipſos nec bello ſæculari fortes, nec in fide ſtabiles, neq; hominibus, honorabiles, neque Deo amabiles exclamat, Imò reputantur infames: ac propterea repelluntur ab honoribus; & ad ſacros ordines promoueri prohibentur à iure; & *in cap. peruenit, qui fil. ſint legitimi* habetur, quod adeò lex tàm Moſaica, quàm Canonica eos deteſtatur, quod in Eccleſiam nõ intrabunt. Et verè felix illa Eccleſia, quæ tali peſte caret: aliaq; permulta de his, & ſimilibus, vide *Marcheſan. de commiſſ. p. 1. c. 18. nu. 33.*

Quo verò ad diſpenſationem circa penſionem, in ipſa ſupplicatione expreſſam, teneo, illam non eſſe neceſſariam, quinimò ſuperfluam, quamuis de ſtylo ita huiuſmodi ſupplicatio fabricetur; quia, licèt illegitimè natus non poſſit ſine diſpenſatione obtinere beneficium, vt in *d. c. 1. de*
17 *fil. presb. in 6.* poterit tamen obtinere penſionem ſuper fructibus alicuius beneficij, qua-

quatenus fuerit prima clericali tonſura initiatus, & ad illam diſpenſatus; Vnde Rota in vna *Legioneñ penſionis* 10. *Octobris* 1577. tenuit, quod illegitimus non eſt inhabilis ad obtinendum penſionem; niſi ratione clericatus; ex quo non poteſt eſſe clericus; & ideo cum ſit diſpenſatus ſuper clericatu, non indiget alia diſpenſatione ſuper illegitimate, & ita tenet *Gonz. gloſ.* 5. §. 5. *nu.* 24. vbi alias deciſiones allegat, improbando contrariã aliorum opinionem, & ibi affert rationem, nempè, quia penſio eſt quoddam ius temporale formatum, & per ſe diſtinctum à dicto beneficio *nu.* 25. ſubdens *nu.* 26. quod exinde priuatus & inhabilitatus ad beneficia,
18 non eſt priuatus ad obtinendas penſiones, per *Nauar. conſ.* 12. *nu.* 15. *de reſcrip.*

Secundò notandum, quod per illam clauſulam, *Si paterna incontinentia imitator non ſit, &c.* quæ poſtea additur in litteris, non inducitur conditio, vt aliqui voluerunt, præcipuè *Felin. in cap. ex parte,* 1. *de reſcrip. n.* 6. *verſ. clauſula, ſi preter;* ſi enim
19 importaret conditionem infinitæ diſpenſationes huiuſmodi, nullæ, & irritæ cadent, nam ſi diſpenſaretur ſub dicta conditione, ſub contraria conditione, non cenſeretur diſpenſatus; hæc enim ſunt, verba ſimpliciter extracta ex *Concil. Triden. ſeſſ. vlt. cap.* 15. *de reformat.* prout in exordio *d. cap.* ibi, *Vt paterna incontinentia memoria à locis Deo conſecratis &c. Mandoſ. in prax. ſignat. grat. tit. Diſpenſ. ſuper defectu natal. verſ. ſed aduertendum, cum ſeq.* quicquid ſuper hoc teneant, & dicant, etiam moderni ſcribentes.

20 Tertiò notandum, quod in dicta ſupplicatione, ac in illius obſtantijs debet omninò derogari Concilio Pictaueñ. contra illigitimos edito, quod eſt relatum *in dict. cap.* 1. *de fil. presb.* cuius titulus eſt, videlicet *Ex Concil. Pictaueñ.* verba autem hæc sũt, *Vt filij presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad ſacros ordines non promoueantur; niſi aut monachi fiant, vel in Congregatione canonica regulariter viuentes; Prelationem verò nullatenus habeant, &c.* Cum igitur hæc diſpoſitio deſumatur ex Con
21 ſtitutione Conciliari, neceſſariò debet de eã fieri expreſſa mentio cum illius derogatione, quia non ſufficit illi derogare per conſuetas clauſulas derogatorias, etiã ſi diceretur. Non obſtãtibus Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac ẽt in Prouincialibus, ſeù Synodalibus Concilijs editis, &c. quia ſi nihilominus petitæ gratiæ aduerſatur etiam aliqua Conciliaris Conſtitutio, ſi non appareat de illius ſpecifica derogatione, videtur Papam quoad eam, voluiſſe illam illæſam remanere, *Cauxler. deciſ.* 601. *nu.* 3. & ſic obſeruatur in quibuſcunque gratijs, quæ fiunt à Romano Pontifice aduerſus aliquam Conſtitutionem Conciliarem, ſicut etiam dicimus de Cõcilio Lateraneñ. quod fuit celebratum ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. §. *diſpenſationes,* in reformatione Curiæ: neq; ſufficit ipſi Conciliari Conſtitutioni, ſimpliciter derogari, verbi gratia, ſi dicatur, *Nõ obſtan. e Concilio Laterañ, ſeu Pictaneñ,* ſed oportet, quod etiam addatur illud, quod dictum Concilium diſponit circa illum caſum ſuper quo petitur diſpenſari: veluti cum, diſpenſatio petitur pro illegitimo, vt ſupra, oportet quod dicatur, *Non obſtante Concilio Pictaueñ. contra illegitimos edito.*

Circa derogationem huius Cõcilij Pictaueñ. fuit alias inter dominos Abbreuiatores dubitatum, quid dicendum eſſet, cum patiẽs defectum natalium, fuerit diſpenſatus ad quæcunq; beneficia, inuicem tamen compatibilia, vel cum clauſula *dum modò ſimul plura non fiat, quàm quæ à Concilio Triden. permittuntur,* & in ipſa diſpenſatione, fuit derogatum Concilio Pi-
22 ctaueñ, vt ſupra, nunquid ſi Orator poſtmodum, petijſſet diſpenſari ad duo incompatibilia, debuiſſet denuò derogari ſupradicto Concilio? Nonnulli ex ipſis Dominis tenuerunt, non requiri hanc derogationem: quia cum iam fuerit, diſpenſatus ad quæcunque inuicem compatibilia, nunc diſpenſatur ad duo incõpatibilia, & hoc tantummodò operatur dicta ſecunda diſpenſatio; Vnde poſtquã beneficia huiuſmodi facta ſunt compatibilia, Orator retinet iſta vigore primæ diſpenſationis; ac propterea non indiget ſecunda diſpenſatione; quia iam diſpẽſatus eſt ad quæcunque compatibilia, ac iſta duo beneficia modo facta ſunt compatibilia, vt dictum eſt; & ideò non debet poni derogatio Cõcilij ſupradicti.

Quidam tamen ex ijſdem contrarium tenuerunt; quia ad iſta, ſic incompatibilia, obſtat etiam defectus natalium, ac propterea non eſt omittenda dicta derogatio; & quatenus de iure nõ requireretur, attento quod nunc tantùm incõpatibilia fiunt compatibilia, ad quæ iam videtur diſpenſatus, omnes vnanimiter in hoc tenuerũt poni debere dictã derogationem ad cautelam, & ita videmus ſemper illam apponi, quod in gratiam ſimplicium Curialium,

tan-

tantummodò hic apponere viſum eſt: quia adhuc audio præmiſſa etiam de recenti in dubium reuocata extitiſſe.

Huic praxi alius Cancellariæ apoſtolicæ ſtylus accedit, quod, ſi fortè huiuſmodi Conſtitutiònis derogatio fuerit in ſuppli-
23 catione omiſſa, poterit per Dominos Abbreuiatores in litteris ſuper ea expediendis. ſuppleri; quod intelligitur, non modò de Conſtitutioue Conciliari, verùm ēt de quacunq; alia, dummodò pars illa Concilij, quæ obſtat gratiæ, ſit regiſtrata in corpore iuris, ſicut pluries vidimus practicari, & teſtatur *Germ. de indult. Card §. per quæ ſublatis, nu.74.*

Sic enim ſeruat praxis circa huiuſmodi Conciliorū derogationes. Verùm cum aliæ peti conſueuerunt aduerſus diſpoſita in vltimo Concilio Lateraneñ, ſub Leone Papa X. celebrato cœteris frequentioribus, ſicut nos quotidiana docet praxis, nonnulla circa illam hic pro nouis Curialibus ſubnectere viſum eſt. Ipſe itaque Leo in dicto Concilio, Conſtitutionem edidit ſuper Reformatione Romanæ Curię, quæ ſic exorditur, *Leo Epiſcopus Seruus Seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Sacro approbante Concilio, &c.* & inter cœtera nonnulla ſtatuit, quæ ad officium Datariæ, & Cancellariæ apoſtolicæ pertinere noſcuntur, &

24 Primò, vt ſuper fructibus Patriarchaliū, Metropolitanarum, ac Cathedralium Eccleſiarum, non reſeruentur penſiones, niſi ex reſignationis cauſa, aut etiam alia, quæ in ſecreto Conſiſtòrio iuſta, probabilis, & honeſta viſa fuèrit.

Secundò vt de cœtero Parochiales Eccleſiæ, ac Dignitates maiores, & principales, aliaq; beneficia eccleſiaſtica, quorum fructus, redditus, & prouentus, Ducentorum ducatorum auri de Camerà ſecundum communem extimationem, valorem annuum non cōſtituunt, vel attingunt; &c. S. R. E. Cardinalibus non commendentur, aut alio quouis titulo conferantur, &c.

Tertiò, vt vniones perpetuæ, præterquàm in caſibus à iure expreſſis, vel ſine rationabili cauſa nequaquā fiant, & alia, vt in dicta Conſtitutione *Sub Dat. Romæ, in publica ſeſſione in Lateraneñ Sacroſanctæ Eccleſia ſolemniter celebrata Anno Incarnationis Dominicæ* 1514. *Tertio Nonas Maij Pontificatus* eiuſdem Leonis *Anno Secundo.*

Cum igitur petitur gratia à Summo Pontifice, cui aduerſatur dicta Conſtitutio, continens huiuſmodi ſtatuta, & ordinationes, ne ipſa gratia reddatur inanis, erit petenda, & concedenda ſupradicta derogatio ſub ſequenti forma, nimirum.

Circa primū, *Non obſtañ Concilij Lateraneñ, nouiſſimè celebrati, pēſiones annuas ſuper fructibus menſarū Epiſcopalium, niſi ex ceſſionis, aut alia probabili cauſa reſeruari prohibētis, alijſq. Cōſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis; necnō dicta Eccleſia iuramento, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus cōtrarijs quibuſcunq.* Et hæc derogatio hoc caſu ſufficit, quod detur per Cancellariam, ſeù per Cameram in litteris reſeruationis huiuſmodi penſionis; quia ſuper hoc non expeditur ſupplicatio, ſed tantùm Cædula, & contracædula, ſuper qua expediuntur litteræ tàm Epiſcopatus, quàm reſeruationis pēſionis, teſte *Saruch ſuper reg. de non iudice iuxta form ſuppli. q.9. Caputaq. deciſ.* 298. *p.* 1. De modo autem, & praxi prouiſionis Eccleſiarum Cathedralium abūdè dicam *in mea praxi benefic. tom.2. lib.9. cap.9.*

Hic tamen aduertit *Pariſ. de reſign. benef. lib.6. q.2 num* 39. quod licet verba, & ratio dict Concilij Lateraneñ, hanc prohibitionem continentis, videantur comprehendere beneficia, etiam non Conſiſtorialia; attamen ſtylus, & conſuetudo Romanæ Curiæ contrarium ſeruat, teſte eod. *Caputaq. deciſ.* 177. *p.* 1. vbi dicitur ita fuiſſe tentum, & declaratum per nonnullos peritiſſimos Abbreuiatores de Maiori; Hoc igitùr caſu non videtur petendā derogatio dicti Concilij.

Illud autem, quod ait id. *Pariſ. d. q.2. ſub n.34. verſ. ſi vero*, veluti, quod ſi reſignetur Eccleſia Metropolitana, vel Cathedralis, & imponitur penſio ſuper illius menſæ fructibus, ſi illorum valor excedat ducatos mille, vt cautum eſt Concilij Tridentini decreto *ſeſſ.24. cap.13. de reform. §. Adhæc in poſterum omnes hæ Cathedrales Eccleſiæ, quarum redditus, ſummam mille, & Parochiales, quæ ſummam ducatorum centū, ſecundum verum annuum valorem non excedunt, nullis penſionibus, aut reſeruationibus fructuum grauentur*, ſi fiat contra dictum decretum; oportet derogari in ſpecie dicto Concilio Trident. negatur omnino; quia, quicquid ſit de alijs Conſtitutioni-
25 bus conciliaribus, neceſſariò expreſſam derogationem requirentibus, fallit in decretis Concilij Tridentini, per ea, quæ infra adducemus.

Circa ſecundum, dicendum eſt, *Non obſtañ Concilij Lateraneñ, nouiſſimè celebrati, beneficia eccleſiaſtica* (vel aliud prout caſus requirit) *quorum fructus redditus &c. ducentorum ducatorum auri de Camera, &c.*

S.R.E.

S. R. E. Cardinalibus commendari, ſeù conferri prohibentis. Ac inſuper addi etiam conſueuit, *ac aliorum quorumcunque ſtatutorum, & priuilegiorum, indultorum, ac litterarum apoſtolicarum, etiam contra commendas, aut aliàs in contrarium quomodolibet conceſſorum: quorum omnium tenores ad effectum ſufficientis derogationis eorum, latiſſimè exprimi poſſint, aliiſq. Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, &c.*

Nec omittam circa illud, quòd pro hac praxi pluries in dubium reuocatum audiui, nempè, quod ſtante dicto Concilio, ſimiles commēdas, ac prouiſiones ita prohibente, voluerunt, aliàs Domini de Rota, quod huiuſmodi prouiſio facta Cardinali poſt dictum Concilium, non eſſet valida: ea moti ratione, quia licèt illud non haberet decretum irritans, ſatis tamen eſt, legiſlatorem prohibuiſſe, *l. non dubium, C. de legib.* & quia iſte caſus fertur per *Caſſad. in deciſ. 2. ſub tit. de præb.* ipſum dubitaſſe, ait de veritate dictæ deciſionis; ex quo in dicta Conſtitutione ſolùm dicitur, quod non prouideatur, non quod ſi fiat, nulla ſit prouiſio; cum non ſit ſimpliciter verum, ex ſola inhibitione induci nullitatem; ac propterea per alia iura, & exempla *in d. deciſ.* adducta, deducitur, quod licèt dicta Conſtitutio loquatur, quod dictis Cardinalibus ita prouideri nō debeat, tamen ſi prouideatur, valet prouiſio; & quamuis aliqua in dicta deciſione fuerint in contrarium adducta, tamen concludit non poſſe contrarium ſuſtineri, ſcilicet; quod ſimiles prouiſiones ſint validæ, præſertim, cum ipſe Papa pro ſimili gratia ad fauorem cuiuſdā Cardinalis, in Signatura dixerit, quod non poterat, ſi valor beneficij ad ducentos ducatos non aſcendebat: ergo eius fuit interpretari, cuius fuit condere, *cap. cum veniſſent de iudic.* Attamen, quicquid ſit, ſufficit dicere, quod de validitate dictæ prouiſionis ſemper pōt dubitari; cum iam ſtylus inueteratus obtinuerit, non diſponi aduerſus dictam Conſtitutionem, niſi ei expreſsè derogetur. Quocirca ait *Mandoſ. in praxi Signat. grat. titulo, prouiſiones, verſ. beneficia valoris annui*, quod ipſe pro Cardinali Neapolitano obtinuit prædicto Concilio Lateranen derogari, nec voluit dubitationi locum relinquere, an ex quo Papa ex certa ſcientia commendabat, videretur habilitare aduerſus Concilium, cum Conſtitutio Conciliaris expreſſam derogationem requirat, vt per *Archid. in cap. 1. in verbo, noſcatur, in fin. de Conſtitut. in 6. Ioan. Andr. in cap. 1. de exceſſ. prælat. eod. lib.* & hanc praxim ſequuntur omnes periti Curiales in petenda in his caſibus expreſſa dicti Concilij Lateranen derogatione quos ad id obſeruaui, nunquam ab hac cautela diſceſſiſſe; ac proinde magnificiſſe *Puteum deciſ. 48*; per quā, neq; certa ſciētia Papæ, ēt pro illius nepote, aut quauis alia dilecta perſona; etiam cum quibuſuis clauſulis generalibus, arguit mētem Pontificis velle dicto Concilio derogare: & ſic regulariter dicendū eſt de quibuſcunque alijs Concilijs generalibus; quod eſt ab ipſis Curialibus non oſcitanter notandum; quia ob non petitam huiuſmodi expreſſam derogationem, quamplurimas lites in ipſa Romana Curia inſurrexiſſe compertum eſt.

Circa tertium dicendum eſt, *Non obſtan Concilij Lateranen, nouiſſimè celebrati, vniones perpetuas, niſi in caſibus à iure permiſſis, fieri prohibentis, aliſque Conſtitutionibus, &c.* nec vnquam omittenda eſt iſta derogatio in vnionibus, quæ fiunt per Sedem Apoſtolicam, ac Ordinaris ſunt prohibitæ, exempli gratia, in vnione facta ab Epiſcopo ipſi Capitulo, requiritur authoritas Papæ; cum non poſſit ad hoc ſuam ordinariam authoritatem interponere in facto proprio, vt eſt *gloſ. in Clem. Si vna, in verbo, menſa, de reb. eccleſ. non alien.* potiſſima autem ratio eſt, quia Capitulum, & Epiſcopus, fictione iuris vnam conſtituunt repræſentationem, *cap. quanto, de his, quæ fiunt à Præl. ſin. conſ. Capit.* Et ſic de ſingulis perpetuis vnionibus; quod quidem intelligas, etiam ſi vnio prædicta, fiat vigore Concilij Trident. *ſeſſ. 21. cap. 5. de refor.* Et denique oportet ſupradictam derogationem petere ſupradicti vltimi Concilij, ad differentiam aliorum Conciliorum etiam Lateranen, quæ antea fuerunt ſub diuerſis Summis Pontificibus celebrata,
26 inter quæ, vnum fuit generale ſub Innocentio III. anno 1215. in quo interfuerunt Patriarchæ Hieroſolymitanus, & Conſtātinopolitanus, Metropolitani Septuaginta, Epiſcopi quadringenti duodecim, Abbates, & Priores Conuentuales, octingenti, Græci, & Romani Imperij Legati, Regum verò Hierusalem, Franciæ, Hiſpaniæ, Angliæ, & Cypri Orator s. Si quis verò inquiret, cur dicatur Eccleſia
27 Lateranen ea, in qua fuit dictū Cōcilium celebratum, ea eſt reſponſio, quod ita dicitur, quaſi latens rana; nam rana, quam vomuit Nero intra illam Eccleſiam ſtatim latuit, nec potuit amplius conſpici, vt legitur in actibus *Sanctorū Petri & Pauli*, & refert *Rebuff. ſuper concord. tit. de approbat.*

bat.convent.per Lateraneñ Concil. fact. fol. 30. vbi ait, putare Diabolum cor tyranni Neronis ſuiſſe ingreſſum, & eum poſtea ſic euomuiſſet in ranæ ſpecie, vel, vt idẽ ibi ſubdit, ideo Lateraneñ dicta eſt, quia Lateranenſium nobiliſſimæ gẽtis in ædibus extructa eſt. Et hæc per tranſitum dixiſſe ſufficiat de derogatione ſupradictorum Conciliorum: reliqua, & abundãtius dicam in meis ampliſſimis additionibus ad *Hier. Paul. Cancell. apost. Vicecorrect.* ibi enim hæc materia pro eo, quod ad praxim pertinet, tractatur.

Quoniam verò circa ea tãtùm, quæ ad noſtram praxim pertinet, pauca hæc de Conſtitutionum Conciliarium derogatione, dicere oportuit, non immeritò, pro nouis, ſimplicibuſq; Curialibus videndum eſt, quid ſentiendum circa decreta Concilij Tridentini, An videlicet, illa adhuc ſpecialem ipſam derogationem requirant; cum quotidie videamus Summos Pontifices diſponere contra dicta decreta. Cauſa dubitandi ea eſt, vt docet *Sanch. lib. 3. de matrimon. diſp. 26. nu. 7.* quod non cenſetur derogatum prædicto Concilio Tridentino, niſi de eo expreſſa fiat mentio, nimirùm, non obſtante, aliqua lege, aut Conſtitutione in Con-
o generali edita, per nõnullos autho-
11 ibi per eum relatos, ex quo, cum de-
cta Concilij ita matura deliberatione ſancita ſint, videntur cõtinere vim clauſulæ derogatoriæ ad alia decreta poſteriora contraria, niſi de illis faciant ſpecificam mentionem, & ibi idem *Sanch.* loquitur in ſpecie de dicto Concilio Tridentino, & concludit, quod cum illud ſit generale, & modernum, oportet illius facere mentionem, neq; ſufficiet generalis derogatio cuiuſcunq; Concilij.

His tamen non obſtantibus, contrarium verius eſt, ac in praxi receptũ, prout omnibus Curialibus, etiam mediocriter verſatis, notum eſt: vnquam enim viſum fuit per ipſos Summos Pontifices aduerſus prædicti Concilij Tridentini decreta, dari ſpecificam derogationem: quinimmò in ſupplicatione appoſitam, per ſuos Officiales, tanquam prorſus non neceſſariam, deleri. Id enim inter cætera reſolutum fuit in cauſa *Sancti Angeli, penſionis, 16. Decembris 1594. coram Pamphilo*, vbi fuit conſideratum, quod quamuis quoad alia Cõcilia, ſit neceſſaria expreſſa derogatio, *cap. ex parte de Capell. mo-*
28 *nach.* tamen ſecus eſt, quoad Concilium Tridentinum; cum *in cap. fin. ſeſſ. 25.* expreſſè diſponatur, quod omnia decreta illius intelligantur facta, ſalua Sedis Apoſtolicæ authoritate, & ſic Papa vtendo ſua authoritate ſuperiore, poteſt quaslibet gratias facere, abſq; dicti Concilij derogatione; cum tunc potius vti videatur facultate ſibi reſeruata, quàm contra Concilium, aliquid facere; idq; etiam fuit reſolutum in vna *Bononien̄ Prioratus 9. Iunij 1606. coram D. Manzanedo*, quam quidem deciſionem affert *Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 6. 6. nu. 20. verſ. ac præſertim*, qui tamen ibi ait, id ſolum procedere, quando conſtaret, Papam voluiſſe eidem Concilio derogare, *Caualer. deciſ. 601. nu. 3.* & à practicis Curialibus obſeruatum ſemper extitit.

Idemq; antea declarauit Pius Quintus ſuo Motu proprio anno 1570. cuius tenorem hic ſubnectere optimè viſum fuit, qui talis eſt, videlicet.

MOtu proprio, &c. Cum plerũq. contingat dubitari in cauſis in Rotæ Auditorio noſtro, & alibi pendentibus ſuper prouiſionibus, & commendis, vnionibus, & alijs diſpoſitionibus, ac gratijs apoſtolicis, quæ contraueniunt decretis Concilij Tridentini, an ſit opus ſpeciali derogatione eiuſdem Concilij, Nos quæcunq; dubia deſuper mota, & mouenda ſubmouere volentes, ac quorumcunque decretorum Concilij huiuſmodi tenores præſentibus pro expreſſis habentes, Motu ſimili, &c. ex certa noſtra ſcientia, & de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetua valitura conſtitutione declaramus, neq; ſpeciali, neque generali derogatione eiuſdem Concilij opus fuiſſe, & eſſe in quibuſuis collationibus, prouiſionibus, commendis vnionibus, &c. & alijs diſpoſitionibus de quibuſuis beneficijs eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura ſæcularibus, & quorumuis Ordinum regularibus, etiam Monaſterijs Conuentualibus, & Conſiſtorialibus; ac curam animarum habentibus, quæ quomodolibet vacarunt, & vacabunt, ac etiam gratiam, & & iuſtitiam concernentibus, & alijs gratijs, ac conceſſionibus apoſtolicis per nos, ac felicis recordationis Pium Papam IV. prædeceſſorem noſtrum, necnon quoſcunq. Romanos Pontifices ſucceſſores noſtros, noſtra tamen, & prædeceſſoris, ac ſucceſſorum prædictorum propria manu ſignatis, ac Sedem Apoſtolicam quibuſuis perſonis, Collegijs, & alijs

pijs

pijs locis, & aliàs quomodolibet factis, & faciendis, ac conceſsis, & concedendis; & ita per quoſcunq. Iudices, &c. ac cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores. ac S R.E. Cardinales in quibuſuis cauſis, etiam per appellationem pendentibus, iudicari, & diffiniri debere. ſublata, &c. Non obſtantibus, &c.

Ac ſubinde propoſito etiam dubio in Sacra Congregatione eiuſdem Concilij per hæc verba. *An ad derogationem Sacri Concilij Tridentini ſufficiat, Papam contra illud reſcribere abſque aliqua ſpeciali, vel generali derogatione, vt Pius V. declaraſſe dicitur,* ſic reſpondit, *Si ſupplicatio manu Papæ ſignata fuerit, non requiritur, nec ſpecialis, nec generalis derogatio.* Hoc idem fuit declaratum per Dominos Abbreuiatores Maioris Præſidentiæ in Cancellaria apoſtolica, vt refert *Garz. de benef. p. 4. cap. 5. à nu. 30. ad 36.*

Quæ quidem omnia videntur potius ad exuberantiam, quàm ex neceſſitate emanaſſe; cum ſatis totum id declaretur per *d. Concil. d. ſeſſ. 25. cap. 21.* dum dicit, *Poſtremò Sancta Synodus omnia, & ſingula, ſub quibuſcunq. clauſulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Eccleſiaſtica diſciplina tàm ſub fel. record. Paulo III. ac Iulio III. quàm ſub Beatiſſimo Pio IIII. Pontificibus Maximis in hoc Sacro Conc. ſtatuta ſunt, declarat, ita decreta fuiſſe, vt in his ſalua ſemper authoritas Sedis Apoſtolicæ, ſit, & eſſe intelligatur.*

Vnde ex præmiſſis iſta ſuper hoc inoleuit Datariæ apoſtolicæ obſeruantia, quod D. Datarius, illiuſq. Officiales nunquã ſupplicationes, per quas petitur diſponi aduerſus Conciliares Conſtitutiones, etiam ſupradicti Concilij Tridentini, mittuntur ad Signaturam, quæ fit per Cõceſſum, neq; ad ipſum Signaturæ, ſiuè
29 gratiæ, ſiuè iuſtitiæ, Cardinalem Præfectum, ſed Summo Pontifici tantummodò regulariter illæ offeruntur ſignandæ per Fiat, vt petitur; quamuis negari non poſſit, quod etiam ſtantibus ſupradictis tales ſupplicationes adhuc ſubſiſterent ſignatæ per Cõceſſum; cum id fiat in præſentia Papæ, & de illius voluntate, ſeù mandato: vt enim omnes ſciunt quędam ſupplicationes, gratiam continentes, ſignantur per Papam, & non per alium, quædam coram eo, & in ipſius præſentia eiuſdem nomine, & authoritate, quædam, etiã eius nomine, & authoritate, ſed in eius abſentia, & ſic cum alij à Papa de illius mandato, ſcientia, & voluntate ſignãt, perinde eſt, ac ſi ille ſignaret: omnia enim noſtra facimus, quibus authoritatem noſtram impartimur, ait text. *in l. 1. ſed neq; C. de vet. iur enuel.*

Et hic pro coronide, in gratiam noui Curialis apponere viſum eſt, quod ſi cõtingat peti diſpenſationem pro patiente defectũ natalium, qui iam aliquo modo fuerat promotus abſq; diſpenſatione ad
30 ſacros ordines, eoſq; etiam exercuit, non propterea erit petenda diſpenſatio ſuper irregularitate, quam eum cõtraxiſſe prætenditur ob exercitium dictorũ ordinum; ſicut meo tempore quidam Doctor de hac re altercabatur cum Domino Lamberto Vrſino eximio Abbreuiatore Maioris Præſidentiæ in Cancellaria apoſtolica; fuit enim ſibi reſponſum, quod hoc non eſt iure cautum, quia irregularitas non contrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, *cap. is, qui, de ſent. excom. in 6.* licèt talis celebrando, peccet, vt per *DD. in cap. fin. de cleric. excommun. miniſtr.*

Quapropter in vim ſupradictæ cõcluſionis, docet nos vulgaris praxis, quod in tali impetratione, ſcilicet diſpenſationis ſuper defectu natalium, ſufficit facere mentionem (ſi res ita ſe habet) vt Orator, non obſtante defectu huiuſmodi ſe fecit ad dictos ſacros ordines promoueri; nulla facta mentione de nouiter prætenſa irregularitate; & iſte eſt notorius ſtylus, de quo teſtatur etiam *Rebuff. in d. prax. hoc tit. nu. 13. & 14* neque eo ipſo, quod fuerit ad ordines promotus, manet ſuſpenſus, vt voluit *Scot. 4. diſt. 25. q. 1. ar. 3. concl. 1.* Ratio enim iam expreſ-
31 ſa eſt, nimirùm, quia non eſt in iure cautum, quod iſte in cenſuram aliquam incidit, ſed ſolum peccat mortaliter, vel celebrando, vel ordines ſuſcipiendo; eò enim ipſo, quod eſt irregularis, prohibitus eſt recipere ordines, vel in ſuſceptis miniſtrare; quia eadem irregularitate, qua prohibetur ordines ſuſcipere tanquàm illegitimus, prohibetur etiam in ſuſceptis, abſque diſpenſatione miniſtrare, *Sayr. de cenſ. lib. 6. cap. 10. nu. 38* & ſic licèt irregularitatem cumulari poſſit, non ob id is, qui irregularis eſt ex defectu corporis, ſi celebret, nouam irregularitatem incurrit, ſed tantùm grauiſſimè peccat, *Innoc. in cap. ſi celebret, de cler. excom. min. Maiol. de irreg. l. 1. cap. 2. nu. 8.* & hoc ſcitu dignũ putaui pro nouis Curialibus, ne in his caſibus fruſtrà petant diſpenſationem ſu-

per

per hac noua prætenſa irregularitate, ſicut pluries, etiam à peritiſſimis id perperam obſeruari viſum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Expoſiti inter illegitimos connumerātur, ac propterea inhabiles ad ordines, & beneficia.*

2 *Et quare.*

Formula ſupplicationis diſpenſationis pro expoſito.

4 *Clauſula,* Et citra diſpenſationem ad Dignitates, &c. *datur etiā expoſitis.*

5 *Et qua ſit ratio.*

6 *Illegitimi quouis modo legitimati, inhabiles ad Canonicatus Eccleſiæ Valentinæ.*

7 *Necnon in Patriarchalibus Eccleſijs Vrbis.*

8 *Lateranēſ Eccleſia inter alias Eccleſias Vrbis, & Orbis ſupremum locum tenet.*

9 *Expoſiti in Hoſpitali Annunciationis Neapolis pro legitimis habentur.*

10 *Expoſiti diſpenſantur ab Epiſcopo, ſicut illegitimi.*

11 *Religionum Superiores diſpenſant cum illegitimis.*

12 *Exponentes ſuos filios, tenentur Hoſpitali ad expenſas.*

13 *Et quandoque excommunicantur.*

14 *Diſpenſatio ad beneficia in Eccleſia, in qua pater, &c. rarò datur.*

15 *Derogatio Conſtitutionis Clementis VII. circa diſpenſationes ad beneficia in Eccleſia, in qua pater, quomodò detur.*

Praxis Diſpenſationis, cum expoſitis ad ordines, & beneficia.

CAP. II.

OMNIA, quæ ſeruantur in diſpenſatione pro illegitimis, habent locum, etiam in expoſitis, ſecundùm notorium ſtylum Datariæ; nā licèt nonnulli teneant, expoſitos poſſe promoueri ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus ordines, & beneficia eccleſiaſtica obtinere, abſq; apoſtolica diſpenſatione; cum ſint pro legitimis habēdi, hac duntaxat ratione moti, nimirum, quia multi, etiam legitimi, exponuntur; & licèt veritas circa hoc conſtare non poſſit, nihilominus debet fieri interpretatio in meliorem partem, & in fauorem prolis, authoritate *text. in cap. ex tenore, qui fil. ſint legit.*

Attamen, cum illorum genus tàm obſcurum exiſtat, vt nec origo, nec parentes ſciantur, non abs re dubitari contingit, an inter legitimos connumerentur; quamuis plures, etiā legitimi, ob ſuorum parentum egeſtatem, exponi conſueuerint; quod tamen non ita ſæpè contingit, ſicut de illegitimis, qui ob turpitudinem à parentibus vitandam, exponuntur, ideò non immeritò inter illegitimos
1 connumerandi ſunt; quando eorum parentes ignorantur: quod ſi parentes agnoſcuntur, nihil refert, quod expoſiti fuerint; & ſic ſicut cæteri legitimi poſſunt ad ordines promoueri, & beneficia eccleſiaſtica obtinere; cum in iure nil eis aduerſetur, *cap. 1. de infant. expoſ.* Cum autem nihil cōſtat de legitimis parentibus, æquius eſt, illos pro illegitimis haberi, nō ſolùm quoad honores ſæculares, ſed etiā, quoad eccleſiaſticos ordines; cum veriſimilius ſit, eos extra matrimonium naſci, qui ſic à genitoribus cōtemnuntur; imò ſuſpicandum eſt ab infamibus, generatos eſſe, qui licèt infames non erant, hoc ipſo tales effecti ſunt, eo quod proprium partum, mortis periculo expoſuerunt, *c. vlt.* 87 *diſt. Maiol. de irreg. lib. 1. c. 11. nu. 1. & 2.*

In propoſito igitur fuit ſemper tentum, & ſeruatum, quod præcipuè, meo tempore defendebant in Cācellaria apoſtolica Dñi Vlpianus Vlpius, & Lābertus Vrſinus eximij Abbreuiatores Maioris Præ-
2 ſidentiæ, vt in huiuſmodi expoſitis agi debeat coniecturis, quod filij legitimi exponi non ſolent, ſed potius qui naſcuntur ex furtiuis, & fornicarijs congreſſibus; cum veriſimile admodùm ſit, eos extra matrimonium naſci; Inſuper quia ſicut omnes incogniti ab ordinibus excluduntur, ita multò magis iſti expoſiti, qui cum poſſint eſſe rebaptizati, ex hoc ſolùm, etiā ſi ignorātes id patiantur, non admittuntur ad Clerum; cū ſola dubitatio, an quis ſit rebaptizatus, efficiat irregularem.

Et propterea, ſicut etiam ait *Garz. p. 7. cap. 2. nu. 30.* experientia docet, quod quāuis aliqui legitimi exponantur, attamen hi ſunt pauciſſimi, & ferè omnes, qui ex-

ponuntur, ſunt illegitimi, & ex centum,
pluſquàm nonaginta ſunt illegitimi; &
ſic in dubijs tutior pars eſt eligenda, *cap.*
illud, de cler. excomm. min. prout in dubio
facti de homicidio, quis cenſendus eſt ir-
regularis, *cap. ad audientiam, & cap. ſigni-*
ficaſti, de homicid. Et ſic ſupradictus ſtylus
docet huiuſmodi diſpenſationes peti, &
concedi cum omnibus qualitatibus, cō-
ditionibus, clauſulis, & decretis cum qui-
bus conceduntur pro illegitimis. Suppli-
catio igitur pro expoſito, ſecundum eun-
dem ſtylum, ita concipi poterit, videli-
cèt.

3 *BEatiſſime Pater. Cum deuotus S. V. Orator Ioannes de Oliuares laicus Capuañ ex*
feruore deuotionis, plurimum cupiat clericali militiæ adſcribi, ac ad omnes, etiam
ſacros, & prebyteratus ordines, promoueri, & promotus, in illis Altiſſimo, quoad vixe-
rit, famulari, ſed quia ab infantia ſuâ in quodam hoſpitale prædicta, ſeù alterius Ciuita-
tis, vel Diœceſis, vbi pueri expoſiti recipi, & educari ſolent, expoſitus fuit, licèt credat ſe
ex legitimo thoro procreatum eſſe; quia tamen incertis parentibus ortus eſt, deſiderium
ſuum in hac parte adimplere non poſſe dubitat; abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione.
Supplicat igitur humiliter E.S.V. dictus Orator, quatenus ſibi, ſuoque ſtatui in præmiſſis
opportunè prouidendo, eumque ſpecialis gratiæ fauore proſequendo, ſecum, ſuper quocumq;
natalium defectu, ſi quem forſan incertis parentibus genitus, patitur, illoq; non obſtante
clericali charactere inſigniri, ac ad omnes, &c. vt in priori ſupplicatione pro illegitimo.

4 Et inter cœtera apponitur, etiam clau-
ſula reſtrictiua, nempè, *Et citra diſpenſa-*
tionē ad dignitates, ac Canonicatus, & præ-
bendas in Cathedralibus, necnon Digni-
tates principales in Collegiatis Eccleſijs:
per quam ſeruatur, quod quando cum
illegitimis, & expoſitis diſpenſatur, ſem-
per excipiuntur ſupradicta ſic qualifica-
5 ta beneficia. Ratio enim eſt, quia ad Di-
gnitates, ac Canonicatus, & præbendas
huiuſmodi, ſemel minus digne aſſumpti,
poſtmodum ſucceſſu temporis, paternæ
incontinentiæ imitatores, quietem
publicam, & ſtatum cœterorum Deo fa-
mulantium, perturbare conſueuerunt.
Vnde hac motus ratione Sixtus V. per
ſuas litteras in forma breuis, ſub *Datum*
Romæ apud S. Marcum 22. Auguſti 1585.
Anno Quarto, voluit, quod deinceps,
quoties Canonicatus, & præbendæ, ac di-
6 gnitates Eccleſiæ Valentiñ vacare cōti-
gerit, ipſi Canonicatus, & præbendæ,
ac Dignitates dictæ Eccleſiæ alicui; vel
aliquibus, qui ex legitimo, & vero matri-
monio procreati non ſunt, ſpurijs, aut il-
legitimè genitis, etiam Apoſtolica, Im-
periali, Regia, vel quauis authoritate le-
gitimatis, aut natalibus, & primæuis iu-
ribus naturæ reſtitutis, per Romanos Pō-
tifices, ſeù de latere Legatos, vel pro
tempore exiſtentem Archiepiſcopum
Valentiñ, aut alios, ad quos de iure, vel
alias quomodolibet ſpectat, & ſpectabit,
in futurum, conferri nullo modo debeat.
In ipſa verò Vrbe, voluit *Gregorius XI.*
in ſua Conſtitutione ſub *Dat. Auinioneñ,*
Tertio Id. Nouembris Pōtificatus ſui An-
no Quarto, quod de cœtero nullus cleri-
cus, defectum natalium patiens, in Late-
7 ranenſis, vel B. Petri Principis Apoſtolo-
rum, aut B. Mariæ Maioris Patriarchali-
bus Eccleſijs Vrbis Romæ, vel aliqua ea-
rundem, Canonicatum, & præbendam,
aut dignitatem, perſonatum, vel officium
prætextu cuiuſcunque diſpenſationis, ſibi
ſuper eodem defectu ſub quacunque for-
ma; ſeù conceptione verborum à Sede
Apoſtolica, iam forſan cōceſſæ, cuius au-
thoritate quis nondum fuerit, Canoni-
catum, & præbendam, dignitates, per-
ſonatus, vel officia huiuſmodi aſſequtus,
vel de cetero concedendæ; etiam ſi diſ-
penſatio ipſa contineat, quod in aliqui-
bus Cathedralibus, etiam Metropoli-
tanis, & Patriarchalibus, Eccleſiis poſſit
Canonicatus, & præbendas, dignitates,
vel officia licitè obtinere, ſi ſibi alias ca-
nonicè conferentur; niſi de prænomina-
tis Eccleſijs Patriarchalibus dictæ Vrbis,
ſeù illa ex eis, in qua Canonicatus, &
præbendæ, aut dignitates, vel officia hu-
iuſmodi, ſeù aliquod ex eis impetrata fue-
rint, & toto tenore præſentium in litteris
diſpenſationis huiuſmodi, caueatur ex-
preſsè, valeat obtinere. Et hic ponit idē
Gregorius primo loco Lateranenſem Ec-
cleſiam; quia iam alia ſua Conſtitutione,
quæ incipit, *Super vniuerſas, Decimo kal.*
Februarij Anno Secundo declarauit, & diſ-
finiuit Eccleſiam ipſam Lateranenſem
inter omnes alias Vrbis, & Orbis Eccle-
ſias, ac Baſilicas, etiam ſuper Eccleſiam,
8 ſeù Baſilicam S. Petri Principis Apoſto-
lorum de Vrbe, ſupremum locum tenere.

No-

Negari tamen non poteſt, quin ſæpè
videamus, Summum Pontificem, etiã ad
ſic beneficia qualificata eodem tempore
diſpēſare cum periſſimis graduatis, vel valde
dignis, aut eidē gratis, vel cū maximis
fauoribus, ſiuè expoſiti, ſiuè manifeſtè
illegitimi fuerunt, ſicut pluries vidimus.

Conſueuerunt quandoque Sũmi pontifices
nonnullis pijs locis, vbi iſti filij exponuntur,
per peculiarem bullam conceдere, vt huiuſmodi expoſiti habeantur
pro legitimis, ac puri ſanguinis, tàm ad
ordines, quàm ad beneficia, vel ad ordinem
ſtatum, ſicut Papa Nicolaus, Archiepiſcopo
Neapolitano pro tempore exi-
9 ſtenti, vt pueros, qui pro tempore in Hoſpitali
domus ſanctiſſimæ Annuntiationis
Neapolitañ proiecti, ſeù reperti forent, &
& qui in futurũ reperirentur, & proijcerentur
in illo, non obſtante, ſi forſan dubitaretur,
an de legitimo matrimonio
procreati exiſterent, ad omnes, etiam
ſacros ordines, ſtatutis tamen anni temporibus,
promoueri poſſent, apoſtolica
authoritate indulſit, confirmando idem
priuilegium ab alijs etiam Summis Pontificibus
conceſſum.

Abſque tamen ſpeciali facultate diſpēſandi
ad ordines ſacros, & beneficia Epiſcopis
permittitur diſpenſare cum expo-
10 ſitis, quoad minores tantùm, & vnum
ſimplex, ſicut cum illegitimis, vt ſupra
dictum eſt, *Couarr. in Clem. vn. de homicid.
p. 1. num. 9. Viuian. in praxi iuriſpatr. lib. 6.
cap. 4. nu. 27.*

11 Quandoque etiam hanc facultatem
Papa concedit Superioribus nonnullarũ
Religionum, ſicut præſertim conſtat ex
Conſtitutione *Pauli III.* edita *anno* 1549.
kal. Nouēbr. in qua cōceditur Generali, ac
Prouincialibus, & Præpoſitis Societatis
Ieſu, vt cum eiuſdem Societatis perſonis,
defectum natalium ex adulterio, ſacrilegio,
inceſtu, & quouis alio nefario,
& illicito coitu prouenientem, patientibus,
poſtquã in dicta ſocietate vota emiſerint,
vt ad quoſcunque etiam ſacros, &
presbyteratus ordines promoueri, &
promoti miniſtrare, & ad quaſcunq; administrationes,
& officia dictæ Societatis
eligi recipi, & aſſumi, illaq; gerere, & exercere,
diſpenſare poſſint.

Et hic incidenter nota, quod exponentes
ſuos filios, vt ſupra dictum eſt, ſiuè legitimos,
ſiuè naturales tenentur ad om-
12 nes expenſas, quas hoſpitalis, ſiuè alius
pius locus, fecit in illis alendis; niſi notabilis
paupertas eos excuſet, *cap. cum haberet,
de eo, qui duxit in matrim. &c.* & ibi *Panorm.*
quia patres tenentur alere filios etiã
naturales, ſi poſſunt, eiſq; per totum tempus
vitæ eorum, prouidere ad not. *in dict.
cap. cũ haberet*; & in nonnullis locis ſcio,
13 tales exponentes eſſe excommunicatos
ab illorum Ordinarijs, & abſolutionem
Sedi Apoſtolicæ reſeruatam; nec poſſunt
abſolui, niſi à Commiſſarijs huiuſmodi
hoſpitalium, ſeù aliorum locorum, facta
prius reſtitutione. Quid autē iuris in dubio,
ſi mater aſſerat filiũ eſſe illegitimum
circa ordines, & beneficia, dicam infra
hoc lib. *cap. 5. nu. 5. cum ſeqq.*

14 Ad beneficia autem in Eccleſia, in qua
pater fuit, vel eſt beneficiatus, nunquam,
vel rarò conceditur diſpēſatio, ſiuè filius
ſit illegitimus, ſiuè legitimus, *cap. ad extirpandas,
& cap. 2. de fil. presb.* Id enim inter
cætera cauetur nouo iure Concilij Tridentini
ſeſſ. 25. cap. 15. de reform. ibi, *vt paternæ
incontinentiæ memoria à locis Deo
conſecratis, quos maximè puritas, ſanctitaſq;
que decet, longiſſimè arceatur, non liceat filijs
clericorum, qui non ex legitimo matrimonio
nati ſunt, in Eccleſijs, vbi eorum patres
beneficium aliquod eccleſiaſticum habent,
aut habuerunt quandocunque, etiam
diſſimile beneficium obtinere, nec in dictis
Eccleſijs quoquomodo miniſtrare, nec penſiones
ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes
eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt,
habere, &c.*

Et quia hic non minus obſtat dictum
decretũ Concilij Tridentini, quàm Conſtitutio
Clementis VIII. quæ eſt in viridi
obſeruantia, non incongruum viſum
fuit, illius tenorem hic ſubnectere, qui talis
eſt, videlicèt.

CLemens Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Ad canonum conditorem non eſt dubium pertinere, cum ſtatuta à ſe, vel prædeceſſoribus ſuis, ad animarum Chriſtifidelium ſalutem edita, propter eorum abuſum, qui ſucceſſu temporum malitia hominum ſuccreſcente magis in dies dignoſcitur obeſſe, quam prodeſſe animaduerterit, ne vlterius obeſſe valeat, prouidere. Sane poſtquam fel. recor. Alexander Papa III. prædeceſſor noſter filios præſertim Sacerdotum in Eccleſijs paternis ſuccedere prohibuerat, eaſque nihilominus, media intercedente perſona filios ipſos habere diſpoſuerat, cum paſſim Sacerdotes, vt Eccleſijs ſuis eorum filij potirentur ſatagentes, in Alexandri

prædeceſſoris huiuſmodi diſpoſitione confiſi Eccleſias ſuas, quas ad eorum peruenire filios geſtiebant, in fauorem perſonarum quæ Eccleſias ipſas, etiam illarum poſſeſſione non habita, in ipſorum reſignantium filios, ex fornicatione genitos, illico mox reſignare. Ipſique filij Eccleſias ipſas, diſpenſatione ſuper defectu natalium, quem ex dictis Sacerdotibus reſignantibus geniti, patiebantur, etiam patris nomine expreſſo, obtenta conſequi hactenus conſueuerint, profectò pernitioſum ſemper, & abominabile, ac in grauem diuinæ maieſtatis offenſam tendere, videlicet, quod ipſi presbyteri eorum crimen, quod erat occultum, non ſine turpitudine, ob inordinatum ſpuriorum filiorum amorem detegere non erubeſcerent. Iudicauimus propterea, quod vbi tempus, quod omnia palam facit, & præſentium ratio quid in futurum cauendum ſit, admonet, meritò admonemur, vt ad tollendum huiuſmodi abuſum neceſſarium arbitrati ſumus eiuſdem Alexandri prædeceſſoris canonem corrigere potius quam talia cum tanto hominum ſcandalo tolerare. Habita igitur ſuper his cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione, de eorum conſilio, & vnanimi conſenſu, auctoritate apoſtolica, tenore præſentium ſtatuimus, & ordinamus, quod de cætero filij presbyterorum ex fornicatione nati Eccleſias Cathedrales, etiam Metropolitanas, ac Monaſteria, quibus eorum patres præfuerunt, ſeù illa, & illas, dignitates, etiam maiores, & principales, perſonatus, adminiſtrationes, & officia, etiam curata, & electiua, & alia quæcunque beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, ſæcularia, & quorumuis ordinum regularia, quæ preſbyteri, & clerici, ac religioſi eorum patres in titulum, vel commendam, aut adminiſtrationem ad tempus, ſeù in perpetuum aliquando obtinuerunt, nullo vnquam tempore quoquo modo obtinere poſſint, nec cum eis ſuper hoc diſpenſare intendimus. Et ſi quas diſpenſationes per nos cõcedi contigerit tanquã per præoccupationẽ, & contra mentem noſtram conceſſas, eis nullatenus ſuffragari, taleſq. diſpenſationes noſtris volumus exulare temporibus, & quod nobis licere non patimur, noſtris ſucceſſoribus indicamus. Non obſtantibus præfati Alexandri prædeceſſoris, & alijs Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem quod præſentium tranſumptis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius Prælati, vel perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, ea prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibita, vel oſtenſa. Nulli ergo, &c. ordinationis, ſtatuti, intentionis, indicationis, & voluntatis infringere, &c. Si quis autem, &c. Dat. Romæ apud ſanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo trigeſimo, Tertio nonas Iunij, Pontificatus noſtri Anno Septimo.

Qua etiam Conſtitutione ſic ſtante, ſciendum eſt, quod hodie huiuſmodi diſpenſationes videntur à Curia exulare, vt ſupra dictum eſt; quod ſi aliqua forſan concedatur, non niſi cum ſudore ſanguinis, ac maximis, & extraordinarijs fauoribus; immò eas meò tempore indiſtinctè vidi denegari, etiam ad inſtantiam nonnullorum Magnatum; cuius quidem denegationis ratio eſſe poteſt, ne beneficia iure hæreditario concedi videantur, quod eſt prohibitum, vt patet in *cap. 1. de preb.*

Aliquas nihilominus diſpẽſationes huiuſmodi poſtmodum audiui cõceſſas per Paulum V. & Gregorium XV. cum de-
15 rogatione ſupradictæ Conſtitutionis, & aliorum contrariorum, per hæc verba videlicet, *Non obſtantibus fel. record. Bonifacij Papæ* VIII. *prædeceſſoris noſtri, alijſque Conſtitutionibus Apoſtolicis, necnon litteris piæ mem. Clem. VII. etiam prædeceſſoris noſtri, per quas idem Clemens prædeceſſor de tunc S. R. E. Cardinalium conſilio, & vnanimi conſenſu, ſtatuit, quod ex tunc de cætero filij presbyterorum ex fornicatione nati, Canonicatus, & præbendas, ac alia beneficia Eccleſiaſtica, quæ videlicet genitores clerici, aliquando obtinuiſſent nullo vnquam tempore quoq; modo obtinere poſſent, & ſi quas diſpenſationes eis ſuper hoc per D. Clementem prædeceſſorem concedi contigerit, tanquam per præoccupationem, & contra mentem ſuam conceſſas, eis nullatenus ſuffragari, taleſq; diſpenſationes ſuis temporibus exulare voluit, & quod ſibi licere non patiebatur, alijs interdixit.*

Quod ſi fortè huiuſmodi derogatio nõ fuerit facta in ſpecie, vt præmittitur, diſpenſatio non valebit, prout teſtatur etiã

Rebuff. in ſua prax. hoc tit. nu. 24. & nihilominus per Dominos Datariæ Officiales additur in calce ſupplicationis hæc reſtrictiua nempè, *Et dummodo in beneficio patris non ſuccedat, nec cum eo in altaris miniſterio miniſtret.* I ſuper nouos Curiales hic monendos puto, vt quotieſcunq; aliqua petitur à Summo Pontifice diſpenſatio, cui reſiſtit vehemens prohibitio; etiam ſi illa non eſſet Conſtitutio Concilij generalis, expreſſam requirens neceſſariò derogationem, optima erit cautela petere ipſam derogationem; prout pluries didici à peritiſſimis, & antiquiſſimis Curialibus, ac idem reperio docuiſſe *Felin. in cap. nonnulli num 21. de reſcrip. Alex. conſ. 195. nu. 10. lib. 2. Menoch. de arbitr. caſu 203. nu. 12.*

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio ad honores, & ſucceſſiones datur per Archiuum.*
2 *Et ſub qua forma.*
3 *Datur etiam per reſcriptum Apoſtolicũ ſub plumbo.*
4 *Et ſemper cum clauſula*, Citra præiudicium venientium ab inteſtato.
5 *Et quo iure id caueatur.*
6 *Legitima non debetur non ſuccedenti ab inteſtato.*
7 *Papa per totum Orbem legitimat quoad temporalia, ac ad oratores, & beneficia.*

Praxis legitimationis quoad honores, & ſucceſſiones.

CAP. III.

QVo verò ad honores, &
ſucceſſiones, datur legi-
timatio, etiam per Archi-
1 uium Scriptorum Roma-
næ Curiæ ex diuerſorum
Romanorum Pontificum
priuilegijs, vt conſtat ex
Conſtitutione *Iulij II.* ſuper erectione eorum Collegij, *Septimo Kal. Decemb. 1550.* quæ fuit confirmata per *Leonem X* ac *Paulum III. & Pij V.* per ſuam Conſtitutionem, quæ incipit, *Pridem. in ordine 89.* Cuius quidem legitimandi formula, hæc eſt.

COllegium Archiuij Romanæ Curię Scriptorum. Vniuerſis, & ſingulis, præſentes literas, ſiuè hoc præſens publicum legitimationis inſtrumentum, inſpecturis, lecturis, viſuris, pariter, & audituris, ſalutem in Domino ſempiternam. Sicut Saluatoris noſtri immenſa clementia, non modò peccati maculam, quam primi parentes humano generi reliquerunt ſacri baptiſmatis regeneratione delere; ſed eos, qui proprij peccati infelicitate laborant, pœnitentiam agentes, benignè recipere, & peccata remittere non dedignatur. Ita Romanus Pontifex, cui cœleſtis Aulæ collatæ ſunt claues, ad gremium Eccleſiæ recurrentes, minimè repellere; ſed ad exauditionis gratiã, præſertim, cum non ſua, ſed aliena grauentur culpa, admittere conſueuit. Cum itaque pro parte Lælij N. Neapolitañ., ſeù alterius Ciuitatis, vel diœceſis nobis humiliter ſupplicatum fuerit, quatenus ipſum, qui defectum natalium ex Iacobo Marinetto, & muliere, ſolutis, vel coniugatis, ſeù aliàs genitus, patitur, legitimare, ac ad omnia, & ſingula iura legitima, necnon ſucceſſiones, hęreditates, legata, libertates, honores, dignitates, pręrogatiuas, officia, ſtatus, & actus quoſcunque legitimos reſtituere, reponere, & reintegrare, ac habilẽ, & idoneum, ac ſufficientem ad hęc omnia, & ſingula, defectum, et inhabilitatem, ac maculam geniturę ipſius Lælij tollere; & aliàs in pręmiſſis authoritate Apoſtolica prouidere dignaremur. Nos igitur, conſiderantes, vt ex fide dignorum teſtimonio percepimus, ſupradictum Lęlium bonę conuerſationis, & famę, alijſque probitatis, & virtutũ meritis inſignitum eſſe; vt ſperandum ſit, in virum euadere virtutibus prӕditum; Eius igitur ſupplicationibus inclinati, authoritate S.D.N. Papę, cuius in hac parte vices gerimus, ex indulto Apoſtolico Collegio noſtro gratioſè conceſſo, ac de conſenſu, & matura deliberatione Admodum Illuſtris & Excellentis D. N. Iuris Vtriuſque Doctoris noſtri Collegij huiuſmodi Magiſtri Correctoris, & Egregij viri D.N. dicti Archiuij Scriptoris, & Clerici, per nos in generali noſtra Congregatione deputatorum, eundem

Lelium, de ſpeciali gratia, tenore præſentium (abſque tamen præiudicio venientium ab inteſtato) legitimamus, & habilitamus; ac ad omnia, & ſingula iura legitima, necnon patris, & matris, ac quorumuis aliorum parentum, & aliorum quorumcunque ſucceſſiones, hæreditates, legata libertates, honores, dignitates, prærogatiuas ſæculares, ſeù mundanas, officia, ſtatuſque, & actus quoſcunque legitimos reſtituimus, reponimus, & plenariè reintegramus, ac aliàs habilem idoneum, & ſufficientem ad hæc omnia, & ſingula, authoritate Apoſtolica prædicta, reddimus, & facimus per præſentes; omnemque defectum, & inhabilitatem, ac genituræ maculam ipſius Lelij caſſamus, tollimus, & penitus abolemus. Ita quod deinceps dictus Lelius, tanquam legitimus, ac de legitimo thoro procreatus, poſſit, & valeat in eorundem ſuorum patris, & matris, ac quorumcunque aliorum parentum ſuorum agnatorum, & cognatorum proximorum ſuorũ, & quorumuis aliorũ, rebus, & bonis mobilibus, & immobilibus, necnon iuribus, & actionibus quibuſcunque, ſuccedere, illiuſq. necnon quibuſcunq. officijs, honoribus, dignitatibus, & prærogatiuis publicis, & priuatis, ſæcularibus, ſeù mundanis vbilibet vti; frui, potiri, & gaudere; ac ad ipſa officia, bona, iura, & actiones quaſcunq. & quodlibet eorum recipi, & admitti; Illiuſque, & eorum cuilibet præfici, & præeſſe poſſit, & valeat, Decernentes eundem Lelium fore, & eſſe legitimum, ac ad omnia, & ſingula iura legitima, & quoſcunque alios actus legitimos eſſe vbilibet admittendum, prout nos authoritate, & tenore præmiſſis, admittimus, Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis legibus quoque Imperialibus, & Prouincialibus, ac Synodalibus, & municipalibus ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs, et indultis, quauis authoritate roboratis, cæteriſq; in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunque. In quorum omnium, & ſingulorum fidem, præſentes litteras exindè fieri, & per vnum dicti Archiuij Scriptorem infraſcriptum, ſubſcribi, ſigilliq; noſtri, quo in talibus vtimur, iuſſimus, & fecimus appenſione communiri Datum Romæ in Palatio Apoſtolico, & Camera dicti Archiuij, Anno à Natiuitate Domini, &c. Indictione, &c. Die verò, &c. Pontificatus, &c. Præſentibus N. N. eiuſdem Archiuij Scriptoribus, teſtibus ad præmiſſa vocatis, ſpecialiter, atque rogatis. Sequitur ſubſcriptio cum ſigillo.

3 Datur etiam iſta legitimatio per reſcriptum apoſtolicum, ac litteras ſub plumbo, in quibus etiam apponitur clauſula, *Et citrà præiudicium venientium ab inteſtato*. Id enim cauetur etiam regula Cancel-
4 lariæ, qua Summus Pontifex vult, quod in diſpenſationibus ſuper defectu natalium, vt ſic diſpenſati, poſſint ſuccedere in bonis temporalibus, ponatur clauſula, quod non præiudicetur illis, ad quos ſucceſſio bonorum ab inteſtato pertinere debet, & ita intelligendum eſt in quibuſcunque legitimationibus, factis ab habentibus ad id poteſtatem à Sede Apoſtolica; ac propterea, ſi à ſupradictis aliquis legitimetur abſque prædicta clauſula, ipſa legitimatio non operaretur in præiudicium venientium ab inteſtato, quia iſtæ facultates non dantur, niſi cum eadem clauſula, quæ procul dubio operatur eundem effectum, quando eſt in facultate, quem operaretur, ſi eſſet in legitimatione poſita, vt per *Pariſ. conſ. 14 nu. 43. lib. 2.* quia quibuſcunque verbis vſus ſit, ſiuè Comes Palatinus, ſiuè alius habens facultatem legitimando, non potuit plus operari, quã ſibi eſſet conceſſum, *Soccin. iun. conſ. 120. num. 20. lib. 2.* Et deducendo in praxim hanc clauſulam, conſtat ex ea, ita legiti-
5 mato, legitimam non deberi, vt per *Dec. conſ. 576 nu. 6.* quia illum excludit à ſucceſſione inteſtati, *id. Dec. conſ. 338. num. 4.*
6 nam legitima ei non debetur, qui ab inteſtato non ſuccedit; cum ſit portio portionis debitæ ab inteſtato; ſicut etiam legitimatus cum dicta clauſula, non poteſt dicere teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis, nec legitima debetur ei, cui præterito, quærela, vel aliud ius impugnandi teſtamentum non datur, *tex. eſt in in l. cum quæritur C. de inoff. teſtam.* ad quod videndus eſt, *Ludouiſ. deciſ. 135. per tot.*

Et ita videmus Papam modo præmiſſo per totum Orbem ſupradictam legitima-
7 tionem concedere, cum ipſe poſſit quemcunque etiam quoad temporalia, & ſucceſſiones, ſicut poteſt legitimare ad ordines, & beneficia, vt ſupra dictum eſt,

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Filij hæreticorum ſunt irregulares, ſi-
cut illegitimi.*
2 *Nec reſtituuntur, niſi ex diſpenſatione
apoſtolica.*
3 *Filio hæretici quomodò dentur abſolu-
tio, & reſtitutio.*
4 *Filij hæretici quare infames.*
5 *Parentes magis filiorum pœna, quam
propria terrentur.*
6 *Filio hæretici quomodò denegetur diſ-
penſatio ad ordines, & beneficia.*
7 *Filius hæretici non priuatur beneficijs
antea obtentis.*
8 *Presbyteri, qui hæreticis adhæſerunt,
quomodò abſoluendi, & diſpenſandi.*
9 *Libros hæreticorum legentes quomodò
abſoluendi.*
10 *Et quando ſint immunes ab excommu-
nicatione.*
11 *Hæreticis opinionibus adhærentes, ſi
laici, quomodò abſoluendi.*
12 *Hæreticorum denunciatio quomodò fa-
cienda, remiſſiuè.*

Praxis Diſpenſationis ad bene-ficia cum filijs hæretico-rum.

C A P. IV.

AD noſtram, etiam pra-
xim videre pertinet,
quid ſeruetur circa di-
ſpenſationem cum filijs
hæreticorum, & an iſti
ſint eadem irregularita-
te irregulares, quę oritur
1 ex defectu natalium. Et affirmatiua eſt
reſponſio; quandoquidem omni Eccleſia-
ſtico gradu priuantur, nec reſtitui poſſunt,
2 niſi, præuiâ diſpenſatione Apoſtolica, *text.
eſt in cap. excommunicamus, §. ſi verò cleri-
cus, & §. ſanè de hæret.* hos enim adeò Ec-
cleſia deteſtatur, vt nec ipſorum prolem
vſque ad ſecundam generationem ad vllũ
beneficium vel officium admittat, cum
filij, & nepotes ex paterna linea promo-
ueri nõ poterunt, ſi eorum pater, vel auus
in hæreſi mortuus eſt, *Maiol. de irreg. lib. 5.
cap. 46. num. 5.* id enim ipſe probat ex *cap.
quicunq; de hæret. in 6. & cap. ſtatutum feli-
cis, eodem tit. & lib.* vbi filii hæreticorum
& credentium hæreticis, vel fautorum, vel
receptatorum, promoueri non poſſunt ad
beneficia eccleſiaſtica, vel officia publica
& conſequẽter inhabiles ſunt ad ordines,
*Nauar. in manuali, cap. 27. nu. 205. §. tertio,
dico,* & licèt hic contrarium ſentiat circa
inhabilitatem ad ordines, *Sayr. de cenſ. lib.
6. cap. 10. nu. 40. verſ. cæterum,* nihilominus
Romanæ Curiæ praxis hic nos errare non
ſinet; ibi enim videmus frequẽtem, diſpẽ-
ſationum Apoſtolicarum deſuper, curſum
haberi, cum illæ à Papa debeant omninò
emanare, *cap. de eo, diſt. 50.* ad quem illi cõ-
fugiunt; cum ſint ita inhabiles ad ordines,
& beneficia obtinenda poſt delictum pa-
rentis, ac ipſo iure beneficijs priuati, *Fari-
nac. de hæres. q. 191 num 46.* Propterea Ora-
tori, filio hæretici dari conſueuit abſolu-
tio ab infamia, & reſtitutio ad famam,
3 gradus, honores, dignitates, officia publi-
ca, & priuata; & quod clericali charactere
inſigniri, & ad quatuor minores ordines
dumtaxat, promoueri, necnon quecunq;
beneficia eccleſiaſtica ſine cura, & ſacrũ
ordinem non requirentia, extra parochia-
les, aut Collegiatas Eccleſias conſiſten-
tia, accipere, ac penſiones, & fructuũ per-
ceptiones, & reſeruationes ſuſcipere, exi-
gere, & leuare poſſit, & valeat, & quod pe-
titur in ſupplicatione denuò repetitur, in
fine clauſularum, iuxtà conſuetum.

Porrò optima ratione, etiam filij ſupra-
dictorum hæreticorum fautorum, & cæ-
terorum ſimilium ita à ſupradictis omni-
bus arcẽtur, vt in facto, & praxi docemur;
vnde gratiæ Apoſtolicæ ſic eis conceſſæ,
ita reſtringuntur, vt hic viſum eſt: ipſi
enim infames ſunt, cum paterna infamia
4 eos afficiat: deinde, quoniã in odiũ pater-
ni ſceleris, viſum eſt nõ modo animaduer-
tere in ipſos ſceleratos, ſed etiam in proge-
niem damnatorum, *cap. vergentis de hæret.*
denique, vt parentes à tanto crimine pa-
trando auocentur, in filios eorum le-
ges quandoque ſęuiunt: Sæpè enim con-
tingit, vt parentes magis filiorum pœna,
5 quam propria terreantur, ob vehementiſ-
ſimum amoris affectum, quem erga filios
gerunt, *l. iſti quidem ff. de eo, quod met. cauſ.*
vt in *direct. inquiſit. par. 3. quæſt. 104. com-
ment. 163. litera, C.* vbi quamuis inferius,
verſ in hac quæſtione, dicat, conuenire in-
terpretes, filios quocunque modo illegi-
timos, pœnis in hæreticorum filios latis,
plecti, per authores ibi per eum allegatos,
nihilominus videmus, quod quicquid ſit

quoad alios effectus,aliud ſe habet Curiæ
ſtylus circa ordines,& beneficia eccleſia-
ſtica cum neminem lateat Curialium ,
quod vſus iam receptus eſt,vt cum illegi-
timis ex quocunque damnato coitu, di-
ſpenſetur ad quæcunque beneficia, excе-
ptis tantummodo Dignitatibus, Canoni-
catibus in Cathedralibus , ac Dignitati-
bus principalibus, in Collegiatis,vt ſupra
diximus;cum filijs verò hæreticorum, &
aliorum,vt ſupra,vix diſpenſari conſueuit
ad ordines minores,& beneficia ſimplicia
eo modo, quo dictum eſt,imò quandoque
6 eis denegatur diſpenſatio , vt ipſa benefi-
cia poſſint in Ciuitate, vel Oppido,aut in
illorum Eccleſijs obtinere, ſed tãtummo-
dò extra ea, vt obſeruatum eſt à pluribus
antiquiſſimis Curialibus.

Vnum tamẽ pro hac noſtra praxi omit-
tere noluimus,quod porrecta aliàs Domi-
no Datario ſupplicatione pro parte cu-
iuſdam Roberti N. filij cuiuſdam hæreti-
ci, qui duo beneficia eccleſiaſtica obti-
nuerat, antequam eius pater id crimen
admitteret, in ipſa ſupplicatione,fuit tan-
tummodò petita diſpenſatio ad ordines,&
beneficia conſequenda at cum idem Do-
minus Datarius oretenus accepiſſet,Ora-
torem , tunc temporis obtinuiſſe ſupradi-
cta duo beneficia,dicebat,quod pro eis te-
nebatur ille petere diſpenſationem, etiam
ſuper illorum retentione:quandoquidem
omnes DD. tenent,filios, & nepotes hæ-
reticorum fautorum, & ſimilium,nõ mo-
dò fieri inhabiles ad officia,& beneficia
in poſterum obtinenda,verùm etiam,ipſo
iure priuari omnibus,quæ iam obtinebãt,
eo tempore quo eius parentes hoc crimẽ
patrarunt,ſecundum diuerſa iura tunc al-
legata, & ſignanter voluit *Præpoſ. in cap.
fatis peruerſum,diſt 56.Imol.in l.in Inſulam,
ff.ſolut.matrim. Director.inquiſit. p.3.q.104.
comment.143. lit.E.*

Attamen pro firmiori, & veriori ſentẽ-
tia reſponſum extitit,ſupradictos filios ip-
7 ſis beneficijs, iam antea obtentis,minimè
priuari,cum ad ea tantummodò inhabiles
reddantur; quæ poſt dictum admiſſum cri-
men impetrata fuerunt : quapropter, fuit
dicta ſupplicatio ſignata quoad diſpenſa-
tionẽ ſuper beneficijs ſecundo modo im-
petratis, prout tenet *Repert. inquiſ. verbo,
filij,§.ſupra dictum eſt, verſ. ſed ſalua, &c.*
quod allegat *d. Direct. in d.comment.* 143.
ſub eadem *litera D. verſ. ſententiam ſupe-
riorem.* cum omnibus ſeqq. præſertim au-
thoritate text. *in d.cap.quicunque, §.hæreti-
ci,de eodem lib.6.* in quo ſolum videtur ex-
cludi filios hæreticorum à beneficijs in
futurum obtinendis per verba ipſius text.
ibi *ipſorumque filij vſque ad ſecundam ge-
nerationem ad nullum eccleſiaſticum benefi-
cium , ſeu officium publicum aſſumantur* ;
quandoquidem,verbum illud, *aſſumantur,*
nullo modo dici poteſt,quod inducat pri-
uationem beneficiorum obtentorum
ipſo iure,cum ſit futuri temporis.

Pro iis verò , qui forſan, etiam presby-
teri, hęreticis ſupradictis adhæſerunt, &
modo reuerſi petunt abſolutionem, & di-
ſpenſationem ; ſi in ſupplicatione narre-
tur, quod iã Orator fuerit vigore alicuius
facultatis ad id, in partibus abſolutus, ac
in alicuius manibus , omnes hæreſes, &
hæreticam prauitatem abiurauerit;necnõ
fidem Catholicam iuxta articulos à Sede
Apoſtolica propoſitos, cum ſolemni iura-
mento profeſſus ſit ; & abſolutionem, ac
facultatem diuinis officijs ſe immiſcendi,
ac miſſas celebrandi obtinuerit, tunc cõ-
8 mitti conſueuit Ordinario, qui attento .
quod dictus Orator pœnitentiam egit,ab-
iurauit , & profeſſus eſt,vt ſupra,eum ab-
ſoluat,ac faciat,prout petitur;citra tamen
diſpenſationem ad beneficia curata,& ip-
ſo Oratore ab executione ſuorum ordinũ
ad triennium , ſeù ſi eidem Ordinario vi-
debitur , ad aliud longiùs tempus, ſuſpen-
ſo.

Quod ſi nondum per dictum Oratorem
præmiſſa adimpleta fuerint , committitur
Ordinario,qui illum,poſtquàm hæreticam
prauitatem, & omnes hæreſes in genere
abiurauerit,& deteſtatus,ac fidem catho-
licam , &c. profeſſus fuerit,ac aliàs iuxta
indultum, & facultatem nõnullis Epiſco-
pis,& Pręlatis Franciæ(ſi ibi, vel inde fue-
rit Orator) hæreticos abſoluendi,conceſ-
ſam, & non aliàs,abſoluat, & diſpenſet,vt
ſupra; ipſo Oratore arbitrio eiuſdem Or-
dinarij, ſuſpenſo; Et cum prædictis,etiam
diſpenſatur ad retinendum beneficia,quæ
obtinere expreſſit, vt ſupra viſum eſt.

Quoad eos verò,qui ſcienter animoq;
deliberato,hæreticorum libros, vel cuiuſ-
uis authoris ſcripta,propter hæreſim, vel
falſi dogmatis ſuſpicionem, damnata, *le-
gunt*,vel habent ; quique propterea ipſo
iure in excommunicationis pœnam inci-
dunt; & ob eam cauſam tanquam de hæ-
reſi ſuſpecti poſſunt inquiri, vt in Bulla
Pij IV. vt refert *Leo in theſaur. fer. eccleſ.
par.3.cap.5.num.63.* petitur abſolutio per
9 Officium Sacræ Pœnitentiariæ, Apoſtoli-
cæ,ſi factum occultum eſt : Quod ſi forte
Orator fuerit presbyter, qui propterea in-
ciderit in cenſuras eccleſiaſticas, ſuoſque
ordines exercendo, irregularitatem con-

tra-

traxerit, dantur ſibi litteræ, Diſcreto viro cuicunque Confeſſori directæ, cui committitur, quatenus Oratorem, audita prius illius Sacramentali Cõfeſſione, poſtquàm libros prædictos Inquiſitori cõſignauerit, vel alteri, per quem ipſi Inquiſitori cautè conſignentur, dummodò ex lectione huiuſmodi nullam hæreſim hauſerit, ab excommunicationis, alijſque ſententijs, cẽſuris, & pœnis eccleſiaſticis, &c. abſoluat, &c. iniuncta, &c. pœnitentia ſalutari, & alijs, &c., ipſoque ab executione ſuorum ordinum ſuſpenſo. Demùm, dummodò præmiſſa occulta ſint, &c. ſuper irregularitate, &c. diſpenſet: declarando, ipſum Oratorem licitè retinere poſſe beneficia, ſibi ante præmiſſa canonicè collata. Datur aliquando diſpenſatio Oratori, vt poſſit, etiam obtinere quæcunque beneficia eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura, ſi quę illi in futurum, aliàs tamen canonicè, conferantur.

Licèt enim antiquitùs nulla aderat excommunicatio contra prædictos, vt colligitur *ex cap fraternitatis*, & ibi *gloſ. de hæret.* hodie tamen præter Conſtitutionem, ſeù decretum ſupradicti Pij IV. adeſt etiã excommunicatio contenta in Bulla Cęnę Domini. Eſt tamen pro conſolatione multorum, hic notandum quod licèt nonnulli teneant, hanc excommunicationem incurri, etiam ſi vnam tantùm, vel alterã lineam legunt, dummodò contineat integram, & perfectã hæreſim, inter quos fuit *Card. Tolet.* in quodam ſcripto ſuper Bulla Cœnæ; veriùs tamen eſt, illam ſupradicto modo non incurri ob tam modicam
10 quãtitatem, quia ſicut in alijs rebus, paruitas materiæ excuſat à peccato mortali, ita etiam excuſat ab incurſu maioris excommunicationis, quæ peccatum mortale neceſſariò ſupponit, ita idem *Sayr. lib. 3. cap. 5. nu. 12. verſ. ad hanc autem, circa med. & verſic. ſeq.* qui fundatur in verbis eiuſdẽ Bullæ in Cœna Domini, dum ibi dicitur; *qui legerit librum hæreticũ*; vnde, qui duas, tres, quatuor, aut decem lineas legit, non dicitur legere librum hæreticum: ſubdit *idem* tamen *ibi*, quod ex hac ſententia, quæ mitior eſt, non eſt de facili accipienda occaſio, ita legendi, ſed ante factum, timendum, & abſtinendnm eſt omninò à quacunque minima parte: quod ſi ex humana fragilitate & curioſitate contingeret aliquem legiſſe quantitatem prædictã, nou de facili damnandus erit incurriſſe dictam excommunicationem, neque facilè neganda erit illi abſolutio. Hæc *idem Sayr. loco cit.*

Quoad laicos autem, qui aliquo modo opinionibus hæreticis adhæſerunt in illorum abſolutionibus ſemper additur clau-
11 ſula, *Dummodò non habeant complices: quod ſi habuerint, facta priùs illorum denũciatione, auditaque eorum confeſſione, poſtquã præfatos errores, & omnes quaſcunque alias ab Eccleſia damnatas hæreſes coram eodem Confeſſario abiurauerint, & deteſtati fuerint in forma ſolita, eos abſoluat in foro conſcientia tantùm.* Quomodo autem facienda
12 ſit denunciatio, vide *Farinac. de hæreſi, q. 185. num. 67. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Religionis ingreſſus tollit irregularitatem, ex illegitimitate prouententem.*

2 *Vnde illegitimi ſunt habiles ad ordines, non tamen ad officia, & dignitates Religionis.*

3 *Ad quę diſpenſantur per Sacram Pœnitentiariam.*

4 *Illegitima, effecta monialis, quomodò diſpenſanda.*

5 *Filius an teneatur credere matri, dicenti, eum eſſe illegitimum.*

6 *Alleganti turpitudinem ſuam, non eſt credendum.*

7 *Illegitimus, promotus ad ordines, & beneficia, quando excuſetur à pœna.*

8 *Illegitimus, an cenſeatur natus ex matrimonio inualido ob occultum impedimentum.*

Praxis Diſpenſationis cum illegitimis Regularibus.

Cap. V.

PRO ijs autem, qui, cum ſint illegitimè nati, cupiunt Religionem ingredi, de iure per il-
1 lius ingreſſum, ac profeſſionem in ea emiſſam, omnis irregularitas, ex illegitimitate proueniens, tollitur, non modò quoad ordines minores, verùm etiam quoad ſacros, vt docet *gloſ. in cap. fin. verbo Sedis Apoſtolicæ, de fil. presbyt.* & licèt extet Conſtitutio Sixti V. contra ipſos illegitimos, quæ incipit, *Cum de omnibus, &c.* qua illis prohibetur,

non

nō modò profeſſio, verùm etiam ingreſ-
ſus, fuit tamen dicta Conſtitutio mode-
rata, & ad terminos iuris communis re-
2 ducta; ac propterea licitè poſſunt ij ad
profeſſionem, & ordines ſupradictos ad-
mitti, non autem ad officia, & dignitates
3 Religionis, quo caſu recurritur, vt pluri-
mùm ad officium Sacræ Pœnitentiariæ,
quæ habet facultatem diſpenſandi ſuper
hoc cum Religioſis profeſſis; vt ſi nullū
aliud canonicum obſtet, dicto natalium
defectu non obſtante, quęcunque officia,
& dignitates ſui Ordinis, ſi ad illa aliàs
canonicè, & iuxtà eiuſdem Ordinis re-
gularia inſtituta, eligantur, vel aſſuman-
tur, recipere, gerere, & exercere licitè va-
leant, misericorditer diſpenſetur in foro
conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramenta-
lis confeſſionis tantùm.

4 Idemque practicatur quoad moniales,
nàm, ſi contingat aliquam, talem defe-
ctum pati, qui occultus eſt, ipſaque iam
fuerit electa ad Abbatiſſatum, vel Prio-
ratum, aut aliud officium, ſeù aliam digni-
tatem, ſimiliter committitur Confeſſario,
vt audita Sacramentali confeſſione, dū-
modò defectus natalium huiuſmodi oc-
cultus ſit, aliudque canonicum non ob-
ſtet, vt dicto defectu non obſtante, dictū
Abbatiſſatus, ſeu Prioratus officium reti-
nere, gerere, & exercere liberè, & licitè
valeat, diſpenſet.

Hanc diſpenſationem vidi etiam con-
cedi per Datariam cum litteris Cancel-
lariæ Apoſtolicę in vtroque foro pro mo-
niali quę aſſerebat ſe defectum natalium,
ex ſoluto, & ſoluta, pati, & habitum mo-
nialis ſuſcepiſſe, profeſſionemque emiſiſ-
ſe, tanquàm de legitimo matrimonio
procreatā, & bona fide; poſtmodum verò
acc epiſſe, ſe eſſe illegitimam, propterea
petijt ad præmiſſa habilitari, & reſtitui,
ac ad officia, & dignitates ſuæ Religionis
diſpenſari; quapropter fuerunt prædictæ
litteræ directæ Ordinario loci, ſibique
commiſſum, quatenus cum Oratrice, dū-
modò vitæ munditia, morumque probi-
tas, ac alia merita ipſi ſuffragētur; & fun-
datio Monaſterij nō obſtaret, ſuper præ-
miſſis, non tamen ad Abbatiſſatum; &
dummodò ipſa, prætextu diſpenſationis
huiuſmodi, duo ex officijs, & dignitati-
bus ſimul retinere nequeat, apoſtolica
authoritate diſpenſaret; prout ipſius ani-
mæ ſaluti viderit expedire, cum deroga-
tione Cōcilij Pictaueñ. ac Monaſterij ſta-
tutorum. Multoties has diſpēſationes vi-
demus concedi, etiam per litteras Sacræ
Congregationis Regularium.

Nec incongruè aliam praxim ſequitur
hic videre, nunquid, videlicet filius in
5 poſſeſſione legitimæ filiationis exiſtens,
teneatur credere matri aſſerenti, eum
eſſe illegitimum; ac propterea, quatenus
ita credat, egeat diſpenſatione ad ordi-
nes, & beneficia? Iſte caſus perquàm fre-
quens in Romana Curia occurrit in pe-
tenda deſuper diſpenſatione, cum narra-
tiua præmiſſorum, ac proinde ibi ſemper
reſponſum extitit, quod de iure non te-
neturei fidem adhibere: ſic etenim om-
nes communitèr affirmant ex *l. 1. ff. de
Carbon. edic. Bart. & alij, ac ibi gloſ. in l. ſi
vicinus, C. de nupt. & in l. ſi poſthumus, ff.
de liber. & poſth. Abb. in c. 1. de fil. presb. &
in c. officij. de pœnit. & remiſſ.* eo quod ma-
tres ſæpè, prout ipſis libet, facilè, ac te-
merè, modò aiunt, modò negant; & alle-
6 ganti turpitudinem ſuam, non eſt credē-
dum, *Alex. conſ. 111. nu. 2. Maſcard. de pro-
bat. concluſ. 429. num. 31. vol. 1.* & ſolum
matris dictum nō ſufficit, vt quis debeat
ſe exiſtimare illegitimum; etiam ſi illa id
aſſerat cum iuramento, & in articulo
mortis conſtituta; eſt ferè communis ſen-
tentia ex *Suar. diſp. 49. ſect. 4. nu. 5. Nauar.
cap. 27. num. 201.* niſi ſufficientèr probetur
tempore conceptionis, eam non fuiſſe
cognitam à marito, iuxta *text. in l. filium, ff.
qui ſunt ſui, vel alieni iur.* & procedit, etiā
ſi ille credat, eam eſſe adulteram; quando-
quidem, ex adultera poſſunt oriri filij le-
gitimi, *Filliuc. tract. 9. de cenſ. c. 5. num. 144.*
quocirca melior eſt conditio poſſiden-
tis; ſufficitq; quòd ab omnibus pro legiti-
mo habeatur, ſitque in poſſeſſione legiti-
mitatis cum publica voce, & ſama, quod
ſit legitimus, quæ plurimum in hoc pro-
bant, cum ius, & poſſeſſionem habeant
ad bonum nomen ex publica fama; & in
hac parte adſit matrimonij fauor; cum
natus ſit ex parentibus matrimonio cō-
iunctis, ſimulque habitantibus; hoc enim
caſu, nulla opus eſt diſpenſatione. Si verò
habeat ille conſcientiam læſam, ſeù adſit
dubium, tutiùs eſt, vt promouendus, ob
periculum animę, abſtineat ab ordinibus
ſuſcipiendis, per *text. in cap. accedens, de
purgat. can.* ac obtineat ſecum diſpenſari:
Quod ſi iam fuerit promotus, inſpicienda
eſt propria conſcientia; nàm ſi pendeat
ad credulitatem, debet abſtinere; ſi verò
ſecus, nec abſtinere, nec petere tenetur
diſpenſationem, *Maiol. de irreg. lib. 1. c. 7.
num. 3. & 4.* Si autem fuerit infamatus,
quod non ſit legitimus, non debet ad Sa-
cros Ordines promoueri, niſi priùs ſe pur-
gauerit, per *text. in d. c. accedens, & ibi gloſ.*

in verb. purgatione. vbi quærit, quomodò fieri poterit iſta purgatio, cum negatiua directè probari non poſſit,& docet,id indirectè probari poſſe, ſcilicet quod fuerit filius talis laici, & vxoris eiuſdem, quæ pro legitima eam tenebat: vnde poſt dictam purgationem, talis licitè poterit abſque diſpenſatione promoueri.

Alius item caſus, hic ſatis in praxi frequens,ſubnectẽdus venit, Quid,nimirum ſentiendũ eſt de eo, qui licèt illegitimus, promotus eſt nihilominus ad ſacros ordines,& beneficia eccleſiastica; poſtmodùm verò ad illius notitiam aliquo modo peruenit,ſe tanquam illegitimum,malè ad præmiſſa fuiſſe promotum, an videlicet hoc caſu teneatur petere diſpenſationem, vel nè? Et duplex datur reſpõ-
7 ſio, aut enim ſciens, præmiſſa admiſerit, aut verò ignoranter,& bona fide. Primo caſu,grauiter peccaret licèt nouam irregularitatem non contraheret, vt per *Innoc.in cap.ſi celebret, de cler.excomm. miu.* Secundo verò caſu, cum nimirùm id ex ignorantia euenerit, neque peccauit, neque irregularitatem contraxit; etiam ſi in dictis ſacris ordinibus ſcienter ſe exercuerit, ſicut Nos alibi diximus, vt etiam ait *Rebuff. in prax. tit. de diſpenſat. ſuper defect. natal. numero* 13. neque in diſpenſatione deſuper petenda, opus erit mẽtionẽ habere de ſupradicto exercitio ordinum, cùm ſufficiat exprimere, ſe eſſe illegitimum, & ſacros ordines ſuſcepiſſe; ſicut neque ſuſpenſionem incurret ob exercitium dictorum ordinum; quicquid a ij in cõtrarium dixerint,quod prorſus Romanæ Curiæ ſtylus reijcit, quando in his caſibus petitur diſpẽſatio, & Orator declarat, ſcienter ad dictos ordines ſe promoueri feciſſe: vnde ſibi concedit r, vt dictos ordines exercere,& beneficia eccleſiaſtica obtinere poſſit,vt per *Archid.in cap. Apoſtolica,diſt.* 56. *Azor. inſtit.moral.p.*1. *lib* 6. *cap.*4. *lit. D.*

Nec ab hac noſtra praxi diſſonat,quod ſeruari in Curia videmus in petitione diſpenſationis ad ordines, & beneficia pro eis, qui nati ſunt ex matrimonio inualido,ob occultum impedimentum inter coniuges; Circa quod conſideratum
8 fuit,an parentes, cum nuptias contraxerunt bona fide,id impedimentum ignorabant,an verò ſciebant. Nam,primo caſu,legitimi erũt; quia ius canonicum habet prolem pro legitima,tex.eſt clarus in *cap.cum inter. cap.ex tenore,& cap.referente,qui filij ſint leg.* Secundò verò, contrarium eſt dicendum, & quod dictum eſt in primo caſu, nẽpè legitimã eſſe cenſendã prolem, idem tenendum erit,ſi parẽtu r, alter ſciebat, alter verò ignorabat tale impedimentum,tunc enim omnis proles legitima habenda eſt, fauore matrimonij: vnde pluriès in caſibus petendæ huiuſmodi diſpenſationis, fuit per D. Datarium reſponſum Oratores,ſtantibus præmiſſis, non indigere diſpenſatione; quod etiam omnibus Curialibus notum eſt: licèt aliter fuerit tentum, etiam in praxi in caſu diſpenſationis matrimonialis ſuper impedimento dirimenti, cum, videlicet vnus contrahentium illud ſciret,alter verò ignoraret,vt ſuo loco diximus.

SVMMARIVM.

1 *Corporis deformitas, animi deformitatem declarat.*
2 *Corpore vitiatus,quare prohibetur ordines ſuſcipere, & beneficia obtinere.*
3 *Corpore vitiati, quinàm dicantur.*
4 *Et quis debilitatus.*
5 *Et quis mutilatus.*
6 *Membro neceſſario ad vſum ordinis carens,irregularis eſt.*
7 *Inhabilis ad ordines, eſt inhabilis ad beneficia.*
8 *Diſpenſatio ſuper magna corporis deformitate non datur, & quare, & numero* 23.
9 *Corpore vitiatus à ſolo Papa diſpenſatur.*
10 *Corporis defectus,licèt paruus,facit hominem irregularem.*
11 *Diſpenſationis littera ſuper defectu corporis,quomodò concedebantur.*
12 *Corpore vitiato ex propria culpa, non datur diſpenſatio.*
13 *Origines, ſe Eunuchum fecit,& quare.*
14 *Corporis defectus, caſu eueniens, eſt diſpenſabilis.*
15 *Formula ſupplicationis, diſpenſationis ſuper defectu oculi.*
16 *Oculi defectum patienti, quomodò detur diſpenſatio, ſi præſens erit in Curia.*
17 *Et quomodò, ſi ab ea abſens.*
18 *Verba,per* ſeipſum, *ſunt perſonaliſſima.*

19 Cor-

19 *Corporis defectum patientibus, non datur diſpenſatio, ſed mandatum ad illam.*

20 *Et committitur Ordinario Oratoris, non autem illius Vicario.*

21 *Idemq; ſeruat ſacra Pœnitentiaria cum regularibus.*

22 *Vicarius Epiſcopi, qualis eſſe debeat.*

24 *Diſpenſatur faciliùs ſuper defectu oculi dextri, quàm ſiniſtri.*

25 *Corporis deformitas, magis attenditur, quàm defectus.*

26 *Claudicatio, an ſit diſpenſabilis, remittitur arbitrio Epiſcopi.*

27 *Corporis defectus, ſi non appareat, non eget diſpenſatione.*

28 *Claudicantes non poſſunt cum baculo accedere ad altare.*

29 *Nec ei datur diſpenſatio, & quare.*

30 *Miſſam, velato, ſeù cooperto capite, celebrare non licet.*

31 *Et quis poteſt deſuper diſpenſare.*

32 *Annuli uſus in miſſa prohibetur.*

33 *Promoueri prohibetur, habens faciem turpem.*

34 *Podagra, paraliſi, & ſimilibus morbis laborantibus, rarò datur diſpenſatio.*

35 *Arreptitijs, caducis, & furioſis non datur diſpenſatio.*

Praxis Diſpenſationis cum corpore vitiatis.

CAP. VI.

DIXIT *Abb. in cap. quia diuerſitatem, 1. not. de conceſs. præb.* quod corporis deformitas, animi, & morum deformitatem declarat; Nec tamen ex iſta ſola cauſa prohibetur corpore vitiatus, ordines ſuſcipere, & beneficia eccleſiaſtica obtinere; ſed quia ex *Leuit.* 21.
2 conſtat, hanc irregularitatem prouenire ex veteri teſtamento; vbi omnis, qui habuerit maculam de ſemine Aaron ſacerdotis, accedere prohibetur ad offerendas hoſtias Domino, aut panes Deo ſuo

Vt autem circa noſtram praxim, ſciatur, quinam dicatur corpore vitiatus, indeque dignoſcatur, an, & quando ſuper tali vitio requirenda ſit apoſtolica diſ-
3 penſatio, dicamus, quòd in hac materia, tales illi dicuntur, qui ſunt, aut debilitati,
4 aut mutilati: ille autẽ dicitur debilitatus, qui licèt omnia membra habeat, attamẽ, aut vnum, aut plura ex illis habet inutilia, putà oculum cœcum, aut manum aridam, aut crus contractum, & alia ſimilia.
5 Mutilatus verò, ille dicitur, qui aliquo membro neceſſario ad vſum ordinum careret, veluti, manu, aut oculo.

6 Vnde, quicunque caret aliquo ipſius corporis membro, ad vſum ordinis neceſſario, vel, licèt habeat membrum, habet tamen impeditum ad dictum vſum, vel quemcunque habet defectum deformem corporis, qui propterea ſcandalum generet in populo, erit irregularis, tàm quoad ordines, quàm ad beneficia; tùm propter inhabilitatem ad exequendum officium, tùm ob deformitatem, ac etiam, quia indignum eſt, offerri Deo, quod homo dedignatur, vt habetur in *cap. fin. 49. diſt.* nec
7 eſt habilis ad beneficia; quia, quicunque eſt inhabilis ad ordines, erit etiam inhabilis ad beneficium, quod ordo ille requirit; nam inhabilis ad vnum, cenſetur, etiã inhabilis ad ei neceſſariò annexum, ita *Sayr. de cenſ. lib. 6. cap. 2. nu.* 22. qui *nu. ſeq.* addit, id non procedere, quando irregularitas talis eſt, vt licèt impediat vſum vnius ordinis, non tamen impedit vſum alterius ita ſuſcepti, & talis defectus ſine culpa contractus eſt; nam in hoc caſu poteſt quis habere beneficiũ, ſed tale, quod non requirat alterius ordinis vſum, quàm illius, quem exercere poteſt, vt eſt caſus in *cap. 2. de cler. ægrot.* vbi ei, cui abſciſſi fuerunt duo digiti, & pars manus, ſine culpa; permittur conferri beneficium, non requirens celebrationem; nõ autem illam requirens, *Nauar. in cap. 27. nu. 252.*

Et ne tempus fruſtrà teratur, in illicitè ijs petendis, quæ licitè denegantur, omnes ſupplicationes in Dataria reijciuntur, cum petitur diſpenſari cum Oratore,
8 habente talem defectum, qui faciat magnam deformitatem in quacunque partè corporis, aut membro, quo perſonæ claritas nimis obſcuratur; veluti, ſi ille habeat naſum amputatum, aut inſignem maculam in oculo, ſiuè alium notabilem defectum; nam licèt vitium huiuſmodi, ſiuè mutilatio non obſtet ſubſtantiæ Sacramenti, quo minus verè miniſtretur, ac ſuſcipiatur, eſt tamen contra præceptum

Eccleſiæ, *idem Sayr. d. lib. 6. cap. 7. num. 2.*
Vbi autem dubitatur, an talis ſit de-
formitas, vel debilitatio, quæ irregulari-
tatem inducat, ſtandum erit iudicio Epi-
ſcopi, *Abb. in c. 2. de cler. ægrot. Innoc. in c.*
ſignificauit, de corp. vit. licèt non poſſit ip-
9 ſe ſuper dictis impedimentis diſpenſare,
cum hoc ad ſolum Papam ſpectet, *cap. nō*
confidat, 50. diſt. Butr. in cap. ſignificaſti. de
corp. vitiat. ſi enim Epiſcopis aliquo mo-
do permitteretur hæc diſpenſatio, peri-
culum eſſet, ea cum detrimento debitæ
Sacramenti reuerentiæ, ac populorum
10 ſcandalo abutendi: omnis enim corpo-
ris defectus, quantumuis paruus, vel oc-
cultus, ſi faciat Sacramenti adminiſtra-
tionem minus tutam, vel ſi generet ſcan-
dalum, aut periculum ſcandali imminen-
tis, reddit hominem irregularem, *Maiol.*
de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 1. verſ. quarta,
omnis corporis defectus.

Id verò quantum dedeceat, noſtri tem-
poris probauit euētus, quo quidam Epiſ-
copus, quendam Didacum, quē alij pig-
mæum, alij balænam vocitabant, ob ſui
corporis deformitatem, tum quia ſtatura
puſillus, tùm etiam, quia ex vtraq; parte
mirum in modum giboſus eſt, non ſine
grauiſſimo ſcandalo in ordinantem, &
ordinatum, ad omnes ſacros, etiam preſ-
byteratus ordines promouit, Cæterùm
priſcis illis temporibus non modò Epiſ-
copus abſtinebat à tali promotione, quā
non faciebat, niſi de conſenſu plurium
Epiſcoporū, ſed ēt ipſe Summus Pontifex
tàm graue negotium, non vni tantùm
11 Epiſcopo committebat, ſed, licèt litteræ
diſpenſationis huiuſmodi vni dirigeban-
tur, putà Archiepiſcopo, aderant tamen
in illis inſerta verba, videlicet, *de conſilio*
ſuffraganeorum ſuorum, vt in cap. 2. de corp.
vit. vbi gloſ. in verbo, *cum conſilio*, dicit,
quod iſti ſuffraganei, delegati cenſentur;
ita vt ſine iſtorum conſilio, Epiſcopus,
ſed Archiepiſcopus nihil diſponere de-
beat; aliàs non valeret, *cap. cum in veteri,*
de elect.

Eſt tamen circa hanc praxim ſciendū,
quod in diſpenſatione cum corpore vi-
tiatis, id potiſſimum ſeruat Romana Cu-
ria, vt ſi culpa ſua deformati fuerint, ve-
luti ſi quis ex indignatione, vel cauſa cō-
tinentiæ, & ſic propria voluntate, virilia,
12 ſibi amputauerit, vel quid ſimile fecerit,
denegetur illi diſpenſatio; quia ſui ho-
micida eſt, *tex. in cap. ſi quis abſcidit*, & *ibi*
gl. diſt. 55. nec prodeſt, quod circa hoc, nō-
nulla poſſent exempla in contrarium
12 adduci, præſertim de Origene, qui ſe Eu-
nuchum fecit, vt liberius in occulto poſ-
13 ſet prædicare tēpore perſecutionis Ec-
cleſiæ, mulieribus; qui tamē poſtea apud
Cæſarem factus eſt ſacerdos, Sic etiam
Marcus præſcidit ſibi pollicem, vt ſic
fieret indignus ſacerdotio, & poſtea ta-
men factus eſt ſacerdos, vt legitur in hi-
ſtoria eccleſiaſtica; quia hæc non ſunt
trahenda in conſequentiam, vt ait *gloſ.*
in d. c. ſi quis abſcidit, in verbo, *clericus.*
14 Si autem caſu, præmiſſa, & alia huiuſ-
modi euenerint, puta, ſi quis partem di-
giti, aut alterius membri ſibi abſcidit,
dum, aut operi ruſtico curam impendit,
aut aliquod faciens, ſe non ſponte per-
cuſſit, vt *in cap. qui partem, d. diſt. 55* ſimi-
liter, ſi pro ægritudine, naturalia à Medi-
cis quis ſecta habuerit, vel alias, vt in *cap.*
ſi quis pro ægritudine, d. diſt. 55. datur diſ-
penſatio. adhibitis tamen moderationi-
bus, & decretis in infraſcripta formula
ſupplicationis, appoſitis.

Modus igitur, & praxis ſupplicandi
Summo Pontifici pro diſpenſatione ad
ordines, & beneficia cum corpore vitia-
tis, conſtant ex ſequenti formula ſuppli-
cationis pro patiente defectū oculi Ca-
nonis, cuius diſpenſatio in Romana Cu-
ria frequens eſt, videlicet.

15 *Beatiſſime Pater, Cum deuotus S. V. orator Rhodericus Monteſanus, laicus Neapoli-*
taň deuotionis feruore accenſus, plurimùm cupiat clericali charactere inſigniri, &
ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis, etiam
in altaris miniſterio miniſtrare, Verùm, quia ex cauſa cuiuſdam infirmitatis, viſum
oculi Canonis amiſit, licèt inde non tanta cauſetur deformitas, quæ ſcandalum generet
in populo, aut diuinis preſtet impedimentum, ſui voti compos effici non poteſt, abſque
Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, qua-
tenus eius pio deſiderio hac in parte fauorabiliter annuendo, eumque ſpecialis gratiæ fa-
uore proſequendo, cum eodem Oratore, vt defectu huiuſmodi non obſtante, dicto clericali
charactere inſigniri, ac ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus ordines promoueri, &
promotus, in illis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare, necnon quæcunque, & qualia-
cunque cum cura, & ſine cura beneficia eccleſiaſtica, &c. prout in formula ſupplicatio-
nis

nis diſpenſationis ad ordines; & beneficia pro bigamo, *lib. 2. cap. 1. num. 22.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de diſpenſatione, à ijſque præmiſſis, vt ſupra latiſſimè extendendis. Et quod præmiſſorum omnium, & ſingulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, inuocationum, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris, per breue S. V. ſeù Officium minoris gratiæ (non tamen quoad beneficia huiuſmodi) expediendis. Et additur, *Et committatur Ordinario, qui inſpecto per ſeipſum, & conſiderato diligenter dicto defectu, ſi talis non ſit, nec ex eo tanta proueniat deformitas, quæ ſcandalum gereret in populo, aut diuinis impedimentum præſtet, ſuper quo eiuſdem Ordinarij conſcientia oneretur, cum eodem Oratore, dummodò ad id reperiatur idoneus, vitaque, ac morum probitas, & virtutum merita ſibi aliàs ſuffragentur; nec aliud ei obſtet impedimentum, diſpenſet, vt ſupra.*

Cum autem huiuſmodi diſpenſatio conceditur ſuper prædicto defectu oculi Canonis, tunc, ne ipſe patiens, legendo Canonem, vertat ſe ad populum, cum velit ad Canonem ipſum, oculum dextrum dirigere, id etiam additur in fine dictarum clauſularum, videlicet: *Et quoties miſſam celebrabit, tabellam Canonis in medio altaris tenere debeat.*

Ex hac verò formula, eſt etiã in praxi notandum. Primò quòd cum in exequutione litterarum deſuper expediendarũ, maxima ſit diligentia adhibenda, circa
10 ipſius defectus inſpectionem, ſi Orator erit in Romana Curia præſens, antequã ſignetur ſupplicatio, ſe præſentabit corã D. Datario qui inſpiciet, & conſiderabit defectum, quem Orator ipſe patitur: quandoq; verò inſpiciendũ, & conſiderãdum ille committit D. Regenti Cancellariæ, cum aliquibus ex Abbreuiatoribus Maioris Præſidentiæ; vel ſaltèm vni ex eiuſdem Curiæ Referendarijs. Imò ſæpè contingit, vt ſi Orator eſt ab ipſa Curia abſens, & illius defectus qualitas non permittat, Summum Pontificem de Ordinario confidere circa talem inſpectionem, præcipit, Oratorem ipſum ad Vrbẽ accedere, ſi id ſinè magno ipſius Oratoris diſpendio fieri poſſit; vbi conſiderato defectu, videatur, an ſit ſuper eo concedenda, vel deneganda diſpenſatio; quo caſu, licèt litteræ dirigantur Ordinario pro exequutione aliorum in ea narratorum, non tamen committitur ampliùs eidem talis defectus inſpectio; ſed in ipſis litteris dicitur, *Nos igitur, qui dictum N. per quoſdam probos viros diligenter inſpici fecimus, & ex eorum relatione accepimus, huiuſmodi defectum, talem non eſſe, qui nota, ac ſcandalum generet in populo, ipſius ſupplicationibus inclinati, &c.*

17 Pro Oratore verò abſente regulariter committitur Ordinario, qui inſpecto per ſeipſum, & conſiderato diligenter defectu, vt ex ſupra dicta clauſula ſupplicationis; debet ille vigore litterarum diſpenſationis, ſed potiùs mandati ad illam, iudicare, quenam ſit ea deformitas, aut debilitas, vel infirmitas, ſiuè horribilitas, & quale conſtituat in Oratore impedimentum; ac proptereà illũ ſubijciet conſpectui oculorum, per *tex. in cap. communiter, 37. diſt.* iuxtà illud, *Segnius irritãt animos demiſſa per aures, Quã quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus;* Quarum quidem litterarum exequutionem Ordinarius non poterit alteri ſubdelegare, per tot clauſulas ſupra additas; præcipuè per illa ver-
18 ba, *per ſeipſum*; quæ, cum ſint perſonaliſſima, *t in l. 1. §. adipiſcimur, ff. de acquiren. poſſeſſ. Abb. in cap. fin. num. 1. & Felin. nu. 3. de off. deleg.* imponunt neceſſitatem, vt id alteri non committatur; ſicut quando in cõmiſſione cauſæ dicitur, quod illam per ſe cognoſcere debeat, *cap. 1. vt eccleſ. benefi. ſin. dim. conf. l. prætor, ff. de eden. Iaſ. in l. à iudice, nu. 11. verſ. iuxtà limità, C. de iud.* maximè, quia ſumus in re graui, quæ impedit omninò ſubdelegationem, *Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 54. nu. 7.* Ego alias vidi ſimilem ſupplicationem ſignatam à Clemente Papa VIII. qui, cum in ipſa fuiſſent ob inaduertentiam Reuiſoris, omiſſa dicta verba, *per ſeipſum,* ipſe Pontifex, propria manu, illa addidit; Quando autem Summus Pontifex ad intendit impedire ſubdelegationem, vtitur illis conſuetis verbis, videlicet, *quatenus per te, vel alium ſeù alios, &c.* vt omnibus notum eſt. Vnde per dictas clauſulas omninò eſt electa induſtria perſonæ, vt per *Imol. Abb.* & alios *in cap. final.* per illum *tex. de off. deleg. Alex. in d. l. à Iudice, & Bald. in cap. ſi pro debilitate, de off. deleg.*

Et quomodocunq; iſta diſpenſatio concedatur, ſiuè Oratori præſenti in Romana Curia, vbi defectus fuit recognitus, vt ſupra dictũ eſt, ſiuè à dicta Curia abſen-

ti

29 ti, nunquàm dantur litteræ diſpenſatio-
nis, ſed tantùm mandati de diſpenſando;
nec in re tàm graui, confidit Summus
Pontifex de Vicario Epiſcopi Oratoris,
ſed ſimiles diſpe ſationes diriguntur ipſi
30 Epiſcopo tantùm, per *tex. in d. cap. 2. de*
corp. vitiat. ibi, *De macula verò, Archiepi-*
ſcopo prædicto mandauimus, vt cum conſi-
lio ſuffraganeorum ſuorum, quod exindè vi-
ſum fuerit, exequatur; in quo tibi ex maxi-
ma diſpenſatione curauimus prouidere; Ac
proindè benè norunt Curiales, quod nũ-
quàm huiuſmodi impedimentorum co-
gnitio per ſimilia reſcripta apoſtolica,
tollitur ab Oratoris ſuperiore Ordina-
rio.

Quod quidem adeò inconcuſſè obſer-
uatur, vt cum Sacra Pœnitentiaria apo-
ſtolica, ex facultate ſibi tradita, diſpen-
ſat cum religioſis profeſſis, corpore vi-
tiatis, nunquàm alteri, quàm Ordinario
31 illius loci, vbi Orator profeſſus eſt, reſcri-
bat; dãdo ei facultatem cum illo diſpen-
ſandi ſuper corporis vitio, ſeù defectu,
cũ illis limitationibus, & clauſu is, qui-
bus v itur Cãcellaria apoſtolica, ſed gra-
tis quoad omnia.

Rationem autem, cur in his, & ſimili-
bus caſibus parùm Summus Pontifex
confidat de prædictis Vicarijs, eam po-
tiſſimùm eſſe puto: quod quandoque, ſi-
cut hodiè videmus, pauci ſunt Vicarij
Epiſcoporum, qui eorum munus rectè
explere ſciant, cùm, vt plurimum ad id
officium aſſumantur viri rudes, & impe-
riti, qui nequè prima norunt legum ele-
menta; vndè optima ratione *Azor. inſtit.*
mor. l. p. 2. lib. 3 cap. 37. inuehit contra
Vicarios ignaros, dicens, quod Vicario-
rum ignorantia, deſtruit diœceſes Epiſ-
coporum, & pro eis tenetur Epiſcopus,
cum mala electio ſit in culpa, *vulg. iur.* ac
proptereà ait *Sproz. de off. Vicar. lib. 1. q.*
33. & 34. quod Epiſcopus in aſſumendo
22 Vicario, non oſcitantèr ſe gerere debet,
ſed tenetur eligere perſonam qualifica-
tam, circunſpectam, bonæ, & approbatæ
vitæ, timentem Deum, veridicam, libe-
ralem, temperatam, fortem, magnanimã,
mãſuetam, doctam, & quæ non declinet,
neq; ad dexteram, neq; ad ſiniſtram.

Secundò notandum, quod reſtringi-
tur dicta diſpenſatio per illa verba, *Dũ-*
modò ex impedimento huiuſmodi non pro-
ueniat deformitas, quæ ſcandalum generet,
etc. Quam quidem reſtrictiuam reperio
extractam ex *c. presbyterũ,* ibi, *quia nec ſe-*
curè propter debilitatem, nec ſine ſcandalo
propter deformitatem mẽbri, hoc fieri poſſe
confidimus, de cleric. ægrot. & per eam
23 oſtenditur, Papam non diſpenſare, ſi ad-
ſit magna deformitas, vel defectus, præ-
ſtans diuinis impedimentum; quia, cùm,
verbi gratia, habeat quis oculos macu-
latos, vel nimiam in eis diſtillationem,
ac putreſcentem, quæ affert horrorem
inſpicientibus, non debet Epiſcopus, cui
directæ ſunt litteræ huiuſmodi diſpenſa-
tionis, illas exequi in his caſibus, quia id
remittitur illius arbitrio, *Maiol. de irreg.*
lib. 1. c. 20. nu. 5.

24 Et facilius Sũmus Pontifex diſpenſat
cum patiente defectum oculi dextri, quã
oculi ſiniſtri, qui de ſtylo Curiæ dicitur
oculus Canonis; quia ſiniſter oculus eſt
magis vtilis, & decens ad legendum Ca-
nonem Miſſæ; nam qui illo caret, Cano-
nem, oculo dextro aſpicere non poteſt
ſine indecentia; oportebit enim ſe ver-
tere verſus populum, vt dictum eſt, *Sayr.*
de cenſ. lib. 6. cap 9. nu 8. Nihilominus iſta
diſpenſatio in caſibus præmiſſis adhùc
concedi frequenter conſueuit; cum tali
indecentiæ prouideatur præuia dicta ta-
bella Canonis, in medio altaris poſita.

Et cum in ſupradictis attendatur de-
formitas, & non defectus, ſæpè fuit in Cã-
cellaria non eſſe cum difficultate con-
cedendam diſpenſationem ei, qui licèt
ſit notabiliter corpore vitiatus, non
25 tamen ex tali defectu habet deformita-
tem, aut impedimentum in celebratio-
ne Miſſæ; ſi aliquo modo ſibi occurri
poſſit, verbi gratia, valgio, cui crura ſunt
in diuerſum acta, ſi aliàs idoneus erit, e-
tiam ſi talos antè habeat, digitos verò
retrò; quia veſte talari tegũtur, *id. Maiol.*
d. lib. 1. tit. de claudicantibus num. 3. vbi ait,
quod in his claudicantibus diſpenſandis,
26 plurimum verſatur arbitrium Epiſcopi,
vt dictum eſt. qui inſpicere debet, an iſta
claudicatio ſit valdè ridiculoſa; præſer-
tim, ob mutilationem per culpam; quo
caſu non diſpenſabit, ſed remittet Ora-
torem ad Papam, ad quem diſpenſatio
huius culpæ, & magni defectus pertinet,
per *tex. in cap. 1. de cler. pugn. in duel.*

Ex præmiſſa ratione, cum non tàm vi-
tium corporis in ſe, quàm deformitas, &
impedimentum attendatur; vt quis cẽ-
ſendus ſit irregularis, ſicut paulò antè
diximus, ſi tale vitium nõ obſtet ad mi-
27 niſtrandũ in altaris miniſterio, nec ap-
parebit, non erit opus aliqua diſpenſa-
tione: exemplum affert *Campanil. in di-*
uerſ. iur. can. Rubr. 11. cap. 17. ſub nu. 131.

verſ. quinimò, vbi ait, quod accidit Venetijs, quendam hominem viſum fuiſſe crus læuum à natiuitate, breue habentem, eoq; nutantem, & conualuiſſe ex ictu ſcopitti in dextro recepto, quod optimum fuit temperamentum, & opportunum remedium, vt crure longiore decurtato, & cum breui exequato, claudicare deſierit.

Porrò huiuſmodi claudicantes non
28 poſſunt vti baculo, accedentes ad celebrandum; cum id ſumma ratione ſtatutum fuerit *in cap. nullus Epiſcopus, diſt. 1. de conſecrat.* vbi Zacharias Papa in Synodo Romana voluit, vt nullus Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus ad ſolemnia miſſarum celebranda præſumat cum baculo introire, aut velato capite altari Deo aſſiſtere: quoniã, & Apoſtolus prohibet viros velato capite orare in Eccleſia, & qui temerè præſumpſerit communione priuetur. Sed cum iſtud *cap.* duo contineat, vnum ſcilicet, ne cũ baculo quis accedat ad altare, alterũ verò nec velato capite: quoad primum nulla
29 datur diſpenſatio, quia baculo non poteſt occurri periculis, & neceſſitatibus, quæ ex notabili impedimento presbyteri proueniunt: & aliàs vidi presbyterum quendam ad altare cum baculo accedentem in Die feſto Sancti titularis Eccleſiæ, qui, dùm ad diuina ibi conueniſſet populi multitudo, neſcio quo caſu, in terram concidit, cum maximo eiuſdem populi ſcandalo.

Quoad ſecũdum, quicquid dicat *Nauar. conſ. 7. de celebrat. miſſ. nu. 1.* videlicèt, quod nullo iure cauetur, vel ſpecialiter prohibitum eſt, *& nu. fin.* quod ſi cauſa eſſet dubia & poſſet cõmodè adiri Epiſcopus, deberet ab eo impetrari diſpenſatio, adeſt *d. cap. nullus*, quo id expreſſè
30 prohibetur; quo verò ad diſpenſationẽ, nullo modo competit Epiſcopo; ſuper quo decreta Congregationis Cardinalium ſuper negotijs Epiſcoporũ adſunt, ſub die 2. Ianuarij 1590. & 7. Ianuarij 1595. per quæ conceſſit vſum pileoli
31 Epiſcopo Fauentiñ, & propoſito in eã ſupplici libello pro parte Archiepiſcopi Vrbinateñ ſuper eadem re, eidem ipſa Congregatio reſpondit, eo non poſſe vti, ſinè ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia; prout refertur etiam in Synodo Diœceſana Neapolitañ, celebrata anno 1632. per hæc verba, videlicèt, *Conceſſionem vſus pileoli in miſſæ celebratione Sedi Apoſtolicæ tantùm reſeruatã eſſe, Sacra Rituum Congregatio declarauit; propterea in Miſſarum celebratione à Sacerdotibus, ſub pœnis, noſtro arbitrio reſeruatis, abſquè dicta Sedis diſpenſatione adhiberi interdicimus, & vetamus; dictaquè Congregationis declaratio emanauit ſub die 31. Ianuarij 1626. quia cum Canon ipſe prohibeat Epiſcopo velatum caput, ergo nequè ſecum, neq; cum alijs diſpenſare poteſt. Hæc autem delatio prohibetur, non obſtante quacunq; contraria conſuetudine, vt etiam per dictam Sacram Rituum Congregationem eſt deciſum.*

Datur proptereà deſuper diſpenſatio, vbi legitima cauſa interuenerit, vnde mihi facultas per litteras in forma Breuis attributa extitit, eo quo ſequitur modo, videlicèt.

VRbanus Papa VIII. dilecte fili, &c. vitæ, ac morum honeſtas, &c. Cum itaquè ſicut Nobis nuper exponi feciſti, Tu continua ferè diſtillatione è cerebro ad nares, ſeu chatarro, præſertim hyemali tempore, labores; & miſſam, capite detecto celebrando, non modicum valetudinis tuæ detrimentum patiaris; & propterea tibi per nos, vt infra indulgeri ſummoperè deſideras, Nos te præmiſſorum meritorum tuorum intuitu ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis, &c. Cenſentes, &c. Tibi vt, dum Sacroſanctum miſſæ ſacrificium celebras, caput biretino tectum ſine tamen à præfatione, vſque ad peractam communionem, habere liberè, & licitè poſſis, & valeas, Apoſtolica authoritate tenore præſentium concedimus, & indulgemus; Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Datum Romæ, &c.

Quinimmò ſupradicta Sacra Rituum Congregatio, vt ea, qua decet reuerentia ſacrum conficiatur, non modò præmiſſa circa huiuſmodi pileoli delationem ſtatuit, verùm etiam per eandem, vſus
32 annuli in Miſſa prohibetur Prothonotarijs non participantibus, & quibuſcunq; alijs Doctoribus die 13. Februarij 1627. Item & Canonicis Cathedralium fuit prohibitus die 20. Nouembris 1628.

Quò

Quo verò ad cœtera corporis impedi-
mẽta, ſeu deformitates, videndi ſunt *DD.*
de hoc tractãtes, inter quos *Filliuc. tract. 9.*
de cenſ. cap. 6. præſertim à *num. 165.* inde
enim elicitur, in quibus caſibus opus ſit
diſpenſatione. Dubium ſolùm remanet,
33 an ex ipſius faciei turpitudine, impedia-
tur promouendus; & certè tenent *DD.*
quod, ſi quid eſt deforme in ipſa facie,
quod ad monſtruoſitatem, & ridiculoſam
faciem vergeret, prohibetur quis profe-
ctò promoueri. Ipſius verò faciei color,
ſiuè candidus, ſiuè rubeus, ſiuè niger, vt
in Mauro, vel Aethiope. nequaquam im-
pedit, nec aliquo iure iſti prohibentur
promoueri, *Maiol. lib. 1. cap. 21. num. 2.* vbi
etiam refert, quod illi, qui faciem fuco illi-
niunt, aut crines, vel barbam tingunt, nõ
niſi, poſt pœnitentiam admittendi ſunt, &
quandoque deponendi, afferens ibi exem-
plum, nempè; quod Philippus Alexandri
pater, Antipatrum ex ordine iudicum de-
poſuit, quòd barbam tingeret; dicens, in
pilis infidelem, in negotijs nequaquàm
fidelem exiſtimes; & fieri non poteſt, vt
veram mentem gerat, qui caput habet
adulterinũ; & aduerſus hos pilorum tin-
ctores ſcribit *Clem. Alexan.* relatus per eũ-
dem *Maiol. loc. cit.* vbi videtur innuere,
quod tales ſint irregulares; quod tñ nullo
iure probatur: ſi ita enim eſſet, hodiè
quãpluriml iſtorũ egerent diſpenſatione.

Hæc autem quòad defectus corporis
extrinſecos continuatos, & apparentes;
quò verò ad defectus intrinſecos, & non
continuatos, interpellatim tamen appa-
rentes, vt ſunt, videlicèt, podagra, paraly-
ſis & ſimilia, huiuſmodi morbis laboran-
34 tibus, nunquàm aut rarò datur diſpenſa-
tio ad ordines; quia tales ſunt qui impoſ-
ſibilitatem celebrandi inducunt. vel quia
ſcandalum. aut periculum timetur, & eò
35 minus datur ipſa diſpenſatio arreptitijs,
ſiuè dæmoniacis, caducis, aut furioſis, ha-
bentibus dilucida interualla, etiam ſi ſani
appareant, per *glo. in c. 1. 31. diſt.*

Nec vnquàm vidi deſuper diſpenſari,
ſed ſemper ſupplicationes omninò reijci,
præſertim pro huiuſmodi arreptitijs, cir-
cà quos, ſcio D. Datarium ſemper reſpõ-
diſſe. quod cum ſemel quis talis apparet,
nunquàm poteſt promoueri: quod ſatis
oſtenditur in *cap. maritus, 33. diſt.* quia ſæ-
pè tentatur ab illo dæmone; qui dum ſe
fingit receſſiſſe, tamen ſæpè permanet,
etiam per annos, quod clarè colligitur ex
verbis Euangelij *Marci cap. 19. Surde, &*
mute ſpiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, &
amplius ne introeas in eum; quæ quidem
verba ideò loquutus eſt Dominus, quia
ſemel arrepeitius, ſępè tentatur ab illo dæ-
mone, vt dictum eſt, *Borgaſ. p. 5. tit. de corp.*
vit. nu. 18.

SVMMARIVM.

1 *Neophyti ſunt irregulares, ac propterea inhabiles ad ordines, & beneficia.*
2 *Neophyti, quinàm dicendi ſint, & nu. 3. in fin.*
3 *Filij Iudæi, capaces beneficiorum, non tamen ſacrorum ordinum.*
4 *Papa, quando diſpenſet cum Neophytis.*
5 *Formula ſupplicationis diſpenſationis pro Neophyto.*
6 *Neophyti promoueri poſſunt, etiam ad Dignitates.*

Praxis Diſpenſationis cum Neophytis.

CAP. VII.

POST praxim diſpenſatio-
nis ſuper corporis defectu,
iam præpoſitam, videre
eſt, quid ipſa Romana Cu-
ria, circà diſpenſationem
ſuper irregularitate, ex de-
fectu animæ proueniente,
ſentiat; illo (inquam) defectu, ſuper quo ex
cauſis rationalibus inducitur Summus
Pontifex ad diſpenſandũ; quandoquidem,
multi ſunt huiuſmodi animæ defectus; qui
non immeritò ipſum Pontificem ab illo-
rum diſpenſatione quandoque retrahunt.
Conſtat enim, praxim ipſam; ad hunc fe-
rè defectum reſtringi, quæ frequẽtius do-
cet, quomodò, & quando cum Neophytis
diſpenſetur? eos enim irregulares eſſe de-
1 prehenditur per *totam diſt. 48. necnon cap.*
ſi officia, & c. hoc ad nos, & c. ordinatos, diſt.
59. & per alia iura allegata per *Sayr. de*
cenſ. lib. 6. c. 14. nu. 10. ac propterea, neq; ad
ordines ſunt promouẽdi, *Couarr. in Clem.*
Si furioſus, in 1. p. relect. §. 2. n. 7. neq. eis be-
neficia eccleſiaſtica ſunt cõferenda; cũ eis
indigni reputentur, vt per *D. Paulum in 1.*
epiſt. ad Timoth. c. 3. Hoied. de incomp. benef.
2 *1. cap. vlt. nu. 1.* quod tamen intelligitur,
dùm iſti Neophyti recenter legẽ Chriſti
profeſſi ſunt; cũ iſti propriè tales dicãtur,

vt per *Couar.loc. cit.* poſtquã .n. moribus, & chriſtiana doctrina inſtructi ſunt, poſſunt licitè promoueri, vt eſt *tex.in cap. 1. diſt. 57. Felin.in cap.cum ſit,de iud.* necnon habere poſſunt beneficia ſupradicta, *idem Hoied.loc.cit.*

Quid autem dicendum ſit de filijs Iudęorũ, ſeruat ſtylus Curiæ, vt illi efficiãtur
3 capaces beneficiorum eccleſiaſticorum, ac etiam Dignitatum, ſi Chriſtiani ſunt, per *tex.in cap.cum te,de reſcript.cap. ſi quis in ægritudine.d.diſt.57. Nauarr.in ſum.cap. 25.nu.205.* quàmuis non poſſint ad ſacros ordines promoueri, vt ſtatuit *Paulus IV.* quod etiam confirmauit *Gregorius XIII.* qui id extendit, etiam ad deſcendentes ex Mauris, vt per *Nauarr. conſ.1. de Iudæis.* Quinìm ãtè propriè dicendi ſunt Neophyti in iure canonico; hoc nomen reſtringit idem *Sayr. nu.11* ex pluribus per eum allegatis *DD.* ad eos ſolùm; qui ex lege Iudaica, Mahumetica, vel Ethnica, nouiter fidem Chriſti profeſſi ſunt; & per baptiſmum Chriſto initiati. Cum his
4 Summus Pontifex diſpenſat ad omnes ordines, & beneficia eccleſiaſtica; quando ipſi ſemper vixerunt catholici, teſte *Mãdoſ.in praxi ſignat.grat.tit. Diſpenſatio cum Neophytis, verſ.6.* qui *verſ.ſeq.* ait, quod ſi de nouiter ad fidem conuerſis, non habeatur firma ſpes, ſed morum, & vitæ ipſorum certitudo, non ſtatim ad ordines, & beneficia eccleſiaſtica ſunt admittendi, ſed diſpenſandi, quinimmò, neque ad minores ordines; & quamuis *Couarr.in d. Clem.Si furioſus,d.nu.7.verſ.tertia concluſione,* dicat, ſatis eſſe, vt cum ſupradictis poſſit Epiſcopus diſpenſare, habita ratione temporis, & perſonæ; ac propterea nõ ſit expectanda Summi Pontificis diſpenſatio, & quod, licèt in aliquibus eccleſijs ſoleant eſſe Conſtitutiones à Sede Apoſtolica approbatæ, quibus iſti, qui genus, & originem à Iudæis, vel Saracenis ducunt, quantumuis ab infantia baptizati, excluduntur à beneficijs, poſſunt tamen ad ſacros ordines promoueri, & alibi, tàm iſti, qui ab infancia baptizati ſunt, quàm ij, qui in ætate adulta ad fidem Chriſti cõuertuntur, ſi in ea benè inſtructi ſunt, in eaq; per longum tempus laudabiliter vixerint, Epiſcopi iudicio ad ordines ſacros & eccleſiaſtica beneficia admitti, *id. Sayr. num.12.*

Huic tamen ſententiæ, quòad Epiſcopalem diſpenſationem, neminem latet, aduerſari Curiæ ſtylum, & cõſuetudinem, quæ iam diù admiſit, ad Romanum tantùm Pontificem, diſpenſationem huiuſmodi pertinere; qui non ita paſſim cum his diſpenſare conſueuit, præſertim, cum de recenti ad fidem conuerſis, niſi re maturè diſcuſſa, per quam ij dignoſcantur digni tali diſpenſatione; ac cum opportuna prædictorum ſtatutorum expreſſa derogatione; & proindè conſuetus modus deſuper ſupplicandi, talis eſſe debet, videlicèt.

5 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris N. Quod aliàs, ipſe, qui parentibus Mahumetanis natus, per bon.mem. Octauium Cardinalem de Aquauiua nuncupatum, tunc Eccleſiæ Neapolitañ. Archiepiſcopum ex conceſſione, & diſpenſatione apoſtolica, à quodam Ciue Neapolitañ. cuius ipſe Orator ſeruus erat, proprio ære redemptus, eiuſque iuſſu ſeptemnis, aſſumpto nomine, & cognomine dicti Octauij Cardinalis, baptizatus, & mox ab eo tempore vndecim annorum ſpatio, fide catholica, omnibuſq; ad eam facientibus, imbutus, & in Collegio Seminarij Neapolitañ. in quo adhuc moratur, literis operam nauans, ac Sacroſancta Pœnitentia, & Eucharistia Sacramenta frequentans, educatus exiſtit, ex feruore deuotionis, ac aliàs, clericali militiæ adſcribi, & ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus ordines promoueri; & promotus, in illis Altiſſimo quòad vixerit famulari ſommoperè deſiderat. Supplicat, &c. quatenùs &c. cum eodem Oratore, quod præmiſſis non obſtantibus, clericali charactere inſigniri, illiuſq. priuilegijs vti; necnon ad omnes, etiam ſacros & presbyteratus ordines promoueri, & promotus &c. miniſtrare; necnon quæcunq; & qualiacunque cum cura, & ſine cura beneficia eccleſiaſtica, etiam ſi Canonicatus, & præbendæ, &c.* in forma.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum, &c. Et committatur Ordinario, Et dummodò reperiatur idoneus, vitaq; ac morum probitas, ac alia virtutum merita ſibi aliàs ſuffragentur, nec aliud canonicum ei obſiſtat.

Nec

Nec ſupradicta diſpenſatio reſtringitur ad certa qualificata tantùm beneficia; ſed conceditur, ſicut alijs inhabilibus; prꝫterquàm patientibus defectum nataliũ. Iſti enim Neophyti, cum ſint ſufficiẽtes, & habiles, promoueri poſſunt, etiam ad dignitates, *id. Mand. ſ. dict. tit. verſ. ſi igitur:* imò tanta eſſe poteſt integritas Neophy-
6 ti, vt etiam ad epiſcopalem dignitatem euehatur, vt per *Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 31. num. 4. cum ſequentib.* vbi plura in propoſito congerit.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas ex defectu libertatis, ad quot genera reducatur.*
2 *Diſpenſatio ſuper defectu libertatis, vix, aut rarò datur.*
3 *Serui, quinàm dicantur.*
4 *Conſeruatores Vrbis, ſeruos efficiunt liberos.*
5 *Motus proprij Pauli Quarti tenor, ſuper libertate ſeruorum.*
6 *Et ſubditur praxis dandi huiuſmodi libertatem.*
7 *Necnon formula litterarum patentium eiuſdem libertatis.*

Praxis Diſpenſationis ſuper defectu libertatis.

Cap. VIII.

1 ALIA inſuper ſpecies irregularitatis adeſt, quæ ex defectu libertatis procedit, & ad quatuor genera reducitur à *Sayr d. lib. 6. cap. 14. num. 1.* nimirùm, Eorum, qui ſunt ſeruituti ſubiecti; Obligati ad ratiocinia; Obligati Curiæ ſæculari; Vinculo matrimonij obſtricti; qui propterea inhabiles redduntur ad ordines, vt in *tota diſt. 54.*

An autem cum iſtis, durante eorum vinculo, ſeruitute, ratiocinio, aut matrimonio, diſpenſetur, parùm hic refert immorari; cum huiuſmodi diſpenſationes
2 vix & rarò concedantur.

3 Quia verò, ſerui, vt hic, illi intelliguntur, qui cuiuſuis alterius obſequijs ſubiecti ſunt; præſertim mancipia in bello, ſeu alias quomodolibet capta, vt in *d. diſt. 54.* propterea videamus, quid in praxi ſeruetur, circa illorum libertatẽ acquirendam Romæ in Curia Capitolij; His enim illa competit libertas, ſuper qua Deus Optimus, Maximus ex ſola miſericordia diſpenſauit cum homine, cuius dominio omnia ſubiecit, vt diximus in principio in *tit. de orig. diſpenſ.*

Pro cuius quidem rei notitia, ſciendum eſt, hanc facultatem competere Illuſtriſſ. Dominis Cameræ Vrbis Conſer-
4 uatoribus, vigore cuiuſdam legis, ſeu Cõſtitutionis æditæ ab Antonino Pio, ipſiſq; à diuerſis Summis Pontificibus confirmatæ, cum pœnæ excommunicationis adiectione contra impedientes. Inter hos fuit Paulus III. per ſuum Motum proprium reintegratorium, cuius quidem tenorem, ſaltem pro exteris, hic ſubnectere viſum eſt, videlicèt.

5 *MOTV proprio, &c. Nouimus. quod in hac alma Vrbe noſtra, quæ caput Eccleſiæ exiſtit, ſicut hactenus ante chriſtianam religionem totius orbis ſibi, & meritò, caput obtinebat, ob reuerentiam Chriſtianæ religionis aſperum ſeruitutis iugum penitùs extinctum fuerit: quinimò ex cauſa prædicta, mancipia quæque ad ſacri Senatus Cameræ Vrbis officium, & eiuſdem noſtræ Vrbis Conſeruatores confugientia, & libertatem acclamantia, libertatem conſequi, veteri inſtituto conſueuerunt, ac forſan etiam magiſtratus præfati ex ſpeciali priuilegio Pontificali, ſeù Imperiali, poteſtatem, mancipia huiuſmodi ab aſpero ſeruitutis nexu liberanda, habeant priuilegia, quæ huiuſmodi tam temporis diuturnitate, quàm etiam in Vrbis direptione deperdita eſſe potuerunt; Nos volentes dignitatem Conſeruatoriam prędictam in premiſſis ſpeciali fauore proſequi, & ambiguitates tollere, harum ſerie, motu & ſcientia ſimilibus, de apoſtolicę poteſtatis plenitudine, iuriſdictionem, poteſtatem, & facultatem, per quam mancipia, quęcunque ſub iugo ſeruitutis quoquomodo obligata, ad ſacri Senatus Cameræ Vrbis officium, & pro tempore exiſten-*

tes

tes Vrbis Conſeruatores confugientia, & libertatem acclamantia, per eoſdem Conſeruatores libertate donari, & Romani ciues, liberique homines effici poſſint, & debeant, redintegramus, & quatenus opus ſit, de nouo damus, concedimus, & gratioſè impartimur, ita quod mancipia quæcunque ab eiſdem Conſeruatoribus liberata hactenus fuerunt, & in poſterum liberabuntur, pro liberis hominibus, & Romanis ciuibus in omnibus, & per omnia vbique habeantur, teneantur, & reputentur, & tractentur, & facultatem habeant in iudicijs ſtandi, contrahendi, & alia faciendi, ſicut cæteri ciues Romani liberi homines facere conſueuerunt, & faciunt, & ita ex nunc prout ex tunc, & è contra, libera eſſe volumus, & mandamus, ac liberamus, omni iuris cuiuslibet ſtatuti, conſuetudinem, vel aliorum contrariorum rigore penitùs reiecto, irritum, & inane decernimus quicquid ſcienter, vel ignoranter contra præſentium tenorem factum, & attentatum fuerit, & ab omnibus iudicibus tàm ordinarijs, quàm delegatis, etiam quacunque iuriſdictione fungentibus aliter iudicandi, ſententiandi, & diffiniendi poteſtate, & facultate ſublata, conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ſtylo palatij, priuilegijs, indultis, ſtatutiſque etiam iuramento firmatis, in ſpecie, vel in genere editis cum quibuſuis clauſulis, & derogatoriarum derogatorijs, & per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, etiam per litteras ſub plumbo, & cum derogationibus quibuſcunque emanatis, alijſque contrarijs non obſtantibus quibuſcunque. Quibus, omnia & ſingula illorum tenores, &c. pro expreſſis habentes, & aliàs latiſſimè extenderet, derogamus.

Fiat, vt petitur. A.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum præſentium, & quod literæ etiam in forma Breuis expediri poſſint, & obſtantiæ habeantur pro expreſſis. Et cum derogationibus ſolitis, & poteſtate, & facultate latius extendendis. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, quinto Kalendas Iulij, anno primo.

6 Ad præmiſſorum igitur præſcriptum petens ſibi huiuſmodi libertatem impartiri accedit ad Curiam Capitolij in die Audientiæ; ac ſe coràm prædictis Dominis Conſeruatoribus præſentando, eis ſufficientem fidem ſui baptiſmatis oſtendit; ibique genuflexus, exponit, qualiter, cum eſſet per tantum tempus, mancipium, petit propter amorem Dei, libertatem. Tūc Primus ex Dominis Conſeruatoribus attenta ſupradicta fide baptiſmatis, ab ipſis recognita ponit manum dexteram ſuper ipſius mancipij caput, hæc proferendo verba, nimirùm, Eſto liber. Poſtmodùm verò ſuper huiuſmodi libertate expediūtur litteræ patentes, quæ per totū Orbem terrarum, etiam ab ipſo Mahumete Turcarum Principe in maxima veneratione habentur.

Formula autem harum patentium litterarum, hæc eſt videlicèt.

Nos Octauius Mandoſius, Marcus Caſalius, & Petrus Vincentius Caualerius Cameræ Almæ Vrbis Conſeruatores.

7 *VNiuerſis, & ſingulis, has noſtras litteras viſuris, inſpecturis, lecturis pariter, & audituris, ſalutem. Cùm diſcretus iuuenis Auguſtinus Scalia, ante Baptiſma nuncupatus Aſſan, Turca de Lepanto, olim mancipium Illuſtris. D. Melchioris Borgiæ, ætatis ſuæ annorum triginta quinque circiter, ſtatura parua, coloris caſtanei, lator præſentium, coràm nobis in noſtro Capitolio, & publica Audientia comparuerit, humiliterq; ſupplicauerit, vt per quamplures annos in ſeruitutis iugo permanſerit, cum beneficio Ciuitatis Romæ, quæ ſola libertate lætatur, à vinculis ſeruitutis eripere, & natalibus, quibus omnes homines à principio liberi naſcebantur, reſtituere dignaremur. Et Redemptor noſter, totius Conditor Orbis, ad hoc propitiatus, humanam voluit carnem aſſumere, vt de rupto, quo tenebamur captiuitatis vinculo priſtinæ Nos reſtitueret libertati; ſalubriterq; agitur, ſi omnes homines, quos ab initio Natura liberos procreauit, & ſeruituti iugo ius gentium contra naturam ſubiecit, in qua nati fuerant, libertati reddantur. Propterea, præſentium tenore, in*

vim

vim litterarum apoſtolicarum, noſtrique Officij auctoritate, vice, & nomine Sacri Senatus Populique Romani, ac omnibus melioribus modis, via, iure, & forma, quibus magis melius, validius, & efficacius de iure fieri poteſt, & debet, ac Nos poſſumus, & debemus, prædictum Auguſtinum Scaliam, qui, vt per fides Nobis porrectas, in Baſilica Sancti Ioannis in Laterano Vrbis baptizatus, ac Militiæ Chriſti adſcriptus fuit, liberum declaramus; & ab omni vinculo ſeruitutis eximimus, abſoluimus, & liberamus; ſuique iuris efficimus; ita vt ab hac die, & deinceps in poſterum, quo voluerit, pergat, & æquè, ac ſi fuerit Chriſtianus ingenuus, & ex liberis Parentibus procreatus, agat. Declarantes eidem Auguſtino præſenti, & intelligenti iura, & meram libertatem, rerumque ſuarum generalem, & particularem adminiſtrationem competere; itaut ſine aliquo ſeruitutis, aut aliarum quarumcunque contradictionum obſtaculo, poſſit emere, vendere, donare, & in iudicio ſtare, teſtimonium dicere, teſtamentum facere; omniaq; alia, quæ quilibet ingenuus, liber, & ſui iuris facere poteſt, liberè exequi, Nulli ergo hominum liceat hanc libertatis paginam infringere, vel ei auſu temerario contraire, vel contradicere, ac facere, contrarijs non obſtantibus quibuſcunque. In quorum fidem præſentes per noſtrum ſecretarium fieri noſtroq; ſolito ſigillo, quo in talibus vtimur communiri iuſſimus. Datum ex noſtro Capitolio, hac die 24. Aprilis 1632.

Octauius Mandoſius Conſeruator   Petrus Vincentius Caualerius Conſeruator,
Marcus Caſalius Conſeruator,   Antonius Citarella Prior Almæ Vrbis.

Locus † ſigilli.

Andreas O.igus S. P. Q. R. Secretarius.

Praxis

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER IRREGVLARITATE

Proueniente ex defectu ætatis, & temporis.

LIBER QVARTVS.

SVMMARIVM.

1 *Aetas ad beneficia ſimplicia quæ.*
2 *Super ea ſolus Papa diſpenſat.*
3 *Epiſcopum diſpenſare poſſe cum maiore ſeptennio ad beneficia ſimplicia, eſt falſum.*
4 *Imò neque Legatus.*
5 *Super ætatis defectu non poteſt Epiſcopus diſpenſare, aliàs beneficij collatio nulla.*
6 *Niſi aliud in fundatione caueatur.*
7 *Ad quod declaratio Congregationis refertur.*
8 *Concilium Tridentinum non derogat fundationi.*
9 *Lex in fundatione appoſita, ad vnguem ſeruanda.*
10 *Aetatis annum decimum quartum ad beneficia ſufficit eſſe cœptum.*
11 *Idem ad Canonicatum in Collegiata Eccleſia, ex declaratione Sacræ Congregationis.*
12 *Epiſcopus diſpenſat cum illegitimo ad Canonicatum Collegiatæ Eccleſiæ.*
13 *Aetas ad Dignitatem, Canonicatum, & portionem, quæ.*
14 *Et quæ ad Parochiales Eccleſias.*
15 *Prima tonſura initiatus, quomodò poſſit obtinere beneficium curatum.*
16 *Declarationes Sacræ Congregationis ad id proponuntur.*
17 *Quicquid fit contra legem, nullum eſt.*
18 *Concilium Tridentinum habet decretum irritans.*
19 *Aetatis defectum, non ſuppleri per clauſulas generales.*
20 *Aetati, ſi quid minimum deſit collationem non ſuffragari.*
21 *Arbitrari non licet, quæ ſunt à iure determinata.*
22 *Diſpenſatur facilius cum proximo ætati, quàm cum alio.*
23 *Aetas, quomodò computanda.*
24 *Ordinem maiorem narrans, non recedit à minore.*
25 *Aetatem maiorem habens, non deſinit habere minorem.*
26 *Minus, continetur ſub maiori.*
27 *Capellania, quando dari poſſit puero ante primam tonſuram.*

Pra-

Praxis Diſpenſationis ſuper defectu ætatis ad ordines, & beneficia.

CAP. I.

AD ordines, & beneficia ſuper defectu ætatis, frequenter apoſtolica datur diſpenſat o; quia per Concilium Tridentinum, circa hoc, mult ſu t innouatum, quòad ſimplicia beneficia eccleſiaſtica obtinenda hodiè nullus prima tonſura initiatus; aut etiam in minoribus
1 ordinibus conſtitutus, ante decimũ quartum annum, beneficia huiuſmodi poterit obtinere; vt eiuſdem Cõcilij decreto c tinetur, *ſeſſ.23.cap.6.de reformat.* cõtra quod
2 nullo modo poteſt Epiſcopus diſpenſare; quia id ſoli Papæ eſt reſeruatũ, vt conſtat ex notorio *text. in cap. vel non eſt compos. de tempor. ordin. Theſaur. f. r. eccleſ. p. 3. c. 3. nu. 15. Viuian. in praxi iurſpat. lib. 6. cap. 4. n. 28.* Nec me fefellit aliquos tenuiſſe Epiſcopũ poſſe diſpenſare cũ maiore ſeptẽ annorum ad ſimplex beneficium eccleſiaſticum: ac etiam ad horas canonicas recitandas, vel loco earum, alias preces recitet; hoc enim falſum eſſe teſtatur *Nauar. de hor. can. cap. 1. num. 24.* quandoquidem, neque Legati diſpenſant ſuper defe-
4 ctu ætatis ad beneficia obtinenda, requi-
4 ſitæ; cum neuter ipſorum diſpenſet contra Concilia generalia. *Nauar. de eis.* idq; priuatiuè quoad alios, ſpectet ad Papam; quem pluries videmus, etiam cum ſimplici
5 ci infanti ita diſpenſare; Epiſcopus autem non poteſt cuiquam indulgere, vt ante quartum decimum annum inceptum poſſit beneficiũ ſimplex obtinere; quod ſi ſecus fecerit, peccabit mortaliter, & collatio erit nulla, *Rebuf. de pac. Epiſ. aut gest. 0. nu. 75.* niſi tamen in beneficij fundatione, expreſſè contrarium caueatur, vnde
7 Sacra Congregatio Concilij pluries declarauit, quod ſi in fundatione cauetur, quod minor ætate quatuordecim annorum poſſit tale bene ciium obtinere, de
8 ber hæc diſpoſitio ſeruari; quia per d. ctũ Concilium non eſt erogatu fundationi, vt per *Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. nu. 9. Garc. de benef. p. 7. c. 4. nu. 10.*
9 Præmiſſorum autem ratio eſt, quia lex poſita in fundatione, ad vnguem eſt ſeruanda, *Creſcent. deciſ. 7. de iureſpatr.* ſi tamen fuerit vſu recepta, & non aliàs; *Viuian. d. lib. 6. cap. 6. nu. 17.*

Eſt tamen, ex pluribus eiuſdem Sacræ Congregationis declarationibus, aduertendum, prædictum decimum quartum annum ad ſimplex beneficium obtinendum, non oportere eſſe expletum, ſed tã-
10 tummodò ceptum, *id. Gonz. n. 95* & *Garc. d. nu. 10.* vbi a iam affert declarationem dictæ Congregationis, quæ ſic cenſuit. *Hoc cap. non prohibere, quin ille, qui iam quartum decimũ annũ ſuæ ætatis attigit, licèt nõdum expleuit, poſſit beneficiũ ſimplex obtinere;* quicquid dixerit *Mandoſ. de ætate min. cap. 4. nu. 15.* tenens quod, quis ante decimumquartum annum completum, non poſſit præſentari ad huiuſmodi beneficium; quod puto ita dixiſſe quia nõdùm eo tempore emanauerant tot dictæ Sacræ Congregationis declarationes. Et quod dictum eſt de ſimplici beneficio, intelli-
11 gitur etiam de Canonicatu Collegiatæ Eccleſiæ; pro quo ſufficit etiam prædicta ætas quatuordecim annorum, vt etiam declarauit ſupradicta Congregatio, declarando *d. Concil. ſeſſ. 24. cap. 12.* ex qua quidem ratione, ſicut poteſt Epiſcopus
12 diſpenſare cum illegitimo ad beneficium ſimplex, vt infrà dicetur, ſic etiam ad Canonicatum, & præbendam Collegiatæ Eccleſiæ, *id. Gonz. nu. 98.*
13 Ad dignitatem verò, Canonicatum, aut portionem; ex eodem Concilio *d. cap. 12.* non admittitur, niſi, qui eo ordine ſacro ſit initiatus, quem illa Dignitas præbenda, aut portio requirit, aut in illa ætate, vt infra tempus à iure, & à dicto Concilio ſtatutum, ſcilicet infrà annum, initiari valeat, vt *in ſeſſ. 22. cap. 4. de reform.*
14 Ad Parochiales autem Eccleſias, ſeù beneficia curata, necnõ Dignitates quaſcunq; quibus ſubeſt cura animarum, debet promouendus attingere vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum, vt in *cap. cum in cunctis §. inferiora, de elect. & in d. Conc. Trid. dict. ſeſſ. 24. cap. 12.* & eodem modo, quo ſuprà dictum eſt, poteſt quilibet obtinere beneficia curata, & quælibet alia
15 ſacerdotalia aptitudine, etiam ſi tantùm habeat primam tonſuram; dũmodò ſit in ſupradicta ætate. *id. Garc. nu. 4. qui nu. 47.*
16 affert Sacræ Congregationis declarationem in propoſito quæ ſic ait, *Licèt ex decretis huius Concilij, poſt minores ordines expectandus eſſet annus, antequam quis ad ſacros ordines promoueatur, vt in cap. 11. ſeſſ. 23. poteſt tamen quis Parochialem ac-*

quirere, etiam ſi non habeat aliquem ordinem
ſacrum, & infrà annum promoueri ad ſa-
cerdotium debet. Et alia, quæ ſic ait, *An ob-*
tinentem beneficium curatum, oporteat eſſe
Diaconum, vel ſaltem Subdiaconum; cum in-
trà annum debeat promoueri ad ſacerdo-
tium, Congregatio cenſuit, non oportere.

Stãtibus itaq; præmiſſis, prouiſio facta
non habenti ætatem in beneficio requi-
17 ſitam, eſt nulla, *text. in cap. licèt canon. de*
elect. in 6. quia quicquid fit contra legem,
18 eſt nullum, *l. non dubium, C. de leg.* præſer-
tim quia ſupradictum *Concil. Trid.* habet
decretum irritans, quod annullat actum,
Abb. in cap. dilectus, num. 4. de præb. nec iſte
19 defectus videtur poſſe ſuppleri per con-
ſuetas clauſulas generales ſupplicationis
aut litterarũ, ex quibus non inducitur diſ-
pẽſatio, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 4. q. 9. n. 34.*

Quod quidem procedere ait *id. Garc.*
nu. 84. etiam ſi ad ætatem requiſitam deſit
20 quantumuis paruum, & modicum tem-
pus, vt vnus dies, vel hora; quia in his, quę
21 à iure determinata, & limitata ſunt, non
licèt arbitrari; at proindè, gratia erit ſub-
reptitia: verum tamen eſt, quod, ſicut om-
nes ſciunt Curiales, Summus Pontifex fa-
22 cilius diſpenſat cum propinquo ætati re-
quiſitæ, quàm cum alio, teſte *Caputaq. de-*
ciſ. 274. nu 3. p. 1.

Hæc autem ętas, eſt numeranda non à
die conceptionis, vt nonnulli falsò aſ-
ſeruerunt, ſed à die natiuitatis ex vtero;
23 quia, vt ait *id. Mandoſ. d. ſi. cap. 15 num. 1.*
natiuitatis primus effectus eſt, vt ab ipſo
eius initio, quis verè, & propriè homo
dicatur, per *tex. in l. cum inter veteres, C. de*
fideicom. liberi. quamuis aliter dicendum
ſit quòad irregularitatem incurrendam
per eum, qui data opera occidit fœtum
animatum in ventre matris; nàm hoc ca-
ſu, etiam ante natiuitatem committitur
homicidium, vt infrà in praxi diſpenſa-
tionis ſuper irregularitate ex homicidio.

Eſt tamen, contrà nonnullos, aduerten-
dum quod diſpenſatus ſuper defectu æta-
tis, licèt narret, ſe tot annos tantùm ha-
bere, ſi poſtmodùm in verificatione litte-
rarum conſtiterit, ſe plures habere annos,
quàm expreſſit, non propterea ſubrepti-
tia dici poterit diſpenſatio; quia iſti, qui
nituntur contrarium tenere ob naturam
diſpẽſationis, quę eſt ſtricti iuris, ac prop-
tereà tantùm valet, quantùm ſonat, vt
aliàs diximus, loquuntur ſine aliquo fun-
damento; cum re vera, ſi quis habet ma-
iorem ordinem, vel ætatem, quàm requi-
rit præbẽda, ſeù beneficium, vel ad alium
effectum, non propterea debet excludi;
24 ſed admitti; quia narrans maiorem ordi-
nem, non recedit à minore, & habens
25 maiorem ætatem, nõ deſinit habere mi-
norem, *cap. continebatur, de homicid. cap. de-*
gradatio de pœn. Gemin. in cap. ſi pro clericis,
col. 1. in fin. verſ. quid de illo, nu. 5. de præb. in
6. Id. Gonz. nu. 99. & ſic ſemper minus cõ-
26 tinetur ſub maiori, *cap. 1. de arbitr. lib. 6.*
cap. plus ſemper, de reg. iur. eod lib. non au-
tem è contrario, maius ſub minori, *l. in eo,*
quod plus, ff. de reg. iur. & qui 70. annos na-
tus eſt, vtique poteſt affirmare, ſe eſſe in
ætate qninquaginta annorum conſtitu-
tum, *l. 1. § ſi ſtipulanti ff. de verb. oblig. l. 3.*
verſ. ſed quia plus, ff. de adim. leg. l. qui con-
cubinam, §. 1. ff. de leg. 3. vt per Ludouiſ. de-
ciſ. 230. nu. 3. & præter id, quod dictũ eſt de
contraria diſpoſitione in fundatione ap-
poſita, excipitur etiam à prædictis Capel-
lania, quæ, licèt erecta fuerit in titulum
beneficij ex bonis alicuius, accedente
conſenſu Epiſcopi, poteſt ex ordinatione
fundatoris, dari puero antè primam ton-
27 ſurã titulo ſæculari, donec fiat clericus,
qui ſuo tempore tenebitur ordinari, &
fieri clericus, & cum capax fuerit, & ha-
bilis ad horas canonicas recitandas; cum
id non repugnet huiuſmodi fundationi
authoritate ſuperioris; non, vt ante pri-
mam tonſuram illam teneat quis in titu-
lum beneficij, quod fieri non poteſt, ſed
pro eo tempore non ſit beneficium, do-
nec fiat clericus, & ex tunc tenebit eam,
vt beneficium, & in titulum beneficij,
accedente collatione Ordinarij; niſi for-
ſan à principio, quo eam obtinuit, ipſius
Ordinarij authoritas interuenerit; dum-
modò in ſpecie ipſius Capellaniæ funda-
tor diſponat, quod ea poſſit dari puero
ante primam tonſuram titulo ſæculari, ita
idem. Garc. p. 1. cap. 2. n. 70. & in ſimili infrà
dicemus.

S V M M A R I V M.

1 *Diſpenſatio ſuper defectu ætatis, non*
dari ad partem.
2 *Sed tantùm in prouiſione beneficij.*
3 *Minori, ratione diſpenſationis, datur*
prouiſio beneficij à Papa.
4 *Licèt illius collatio ad eum non ſpectet.*

5 For-

5 *Formula ſupplicationis ſuper defectu ætatis cum prouiſione beneficij.*
6 *Minor, ratione prouiſionis apoſtolicæ, ſoluit iura Cameræ.*
7 *Ac ſi collatio ad Papam ſimpliciter ſpectaret.*
8 *Minor, præſentatus ad beneficium iuriſpatronatus, eget prouiſione apoſtolica cum diſpenſatione.*
9 *Beneficij appellatione, etiam iuriſpatronatus continetur.*
10 *Minor, non inſtituendus ab Ordinario in beneficio iuriſpatronatus.*
11 *Niſi aliud in fundatione caueatur.*
12 *Nec inſtituendus ſub conditione,* Dummodò obtinuerit diſpenſationem à Papa.
13 *Quia collatio, aut inſtitutio fieri nequit ſub conditione.*
14 *Minor, poteſt præſentari ſub conditione obtinendi diſpenſationem.*
15 *Nec tamen præſentantes priuantur poteſtate præſentandi.*
16 *Et quæ ſit ratio.*
17 *Beneficia erecta auctoritate priuata, non dicuntur eccleſiaſtica.*
18 *Etiam auctoritate Epiſcopi, & quando.*
19 *Conditio contra naturam beneficij, non tenet.*
20 *Capellania, ſine auctoritate Superioris fundata, conferuntur minori ſine diſpenſatione.*
21 *Niſi tamen fuerint ſolita conferri in titulum beneficij.*
22 *Beneficium iuriſpatronatus eccleſiaſtici, comprehendi ſub quacunque reſeruatione.*
23 *Iuripatronatus eccleſiaſtico derogatur per ſolam Papæ collationem.*
24 *Etiam abſque illius expreſſa derogatione.*
25 *Formula ſupplicationis diſpenſationis ſuper defectu ætatis ad beneficia ad partem.*
26 *Ætas præcisè in ſupplicatione diſpenſationis ſuper illius defectu explicanda, & quarè.*
27 Dictio, vel circà, *non ſolet admitti in diſpenſatione ſuper defectu ætatis.*
28 *Refertur ad modicum tempus.*
29 *Nec extenditur vltrà ſex menſes.*
30 *Minori impetranti beneficiũ, ordinem ſacrum annexum habens, quod detur decretum.*
31 *Quod verò in prouiſione Canonicatus.*
32 *Primiceriatus Eccleſiæ Neapolitanæ de iurepatronatus familiæ de Ianuario.*
33 *Canonici Eccleſiæ Neapolitanæ habent vſum mitræ.*
34 *Minor, tempore præſentationis ſupplicationis, maior effectus tempore litterarum, adhuc eget diſpenſatione.*
35 *Et quænam ſit huius rei ratio.*
36 *Prorogatio, datur non promoto infrà tempus.*
37 *Cuius formula proponitur.*
38 *Reſtitutio aduerſus lapſum temporis ad ſuſcipiendos ordines, quomodò conceditur.*
39 *Ætas ad penſiones obtinendas, quæ.*
40 *Ordine Canonicatui annexo, in Romana Curia ignorato, quid agendum.*
41 *Prorogatio, datur ad ſuſcipiendum gradum vigore decreti; Nec non reſtitutio, ſi labatur tempus.*
42 *Diſpenſationes ſuper defectu ætatis ad ſacros ordines, ſemper ferè à Curia exularunt.*
43 *Et quæ de cauſa nouiſſimè conceſſa.*
44 *Diſpenſatio ſuper ætate, quarè in ſupplicatione, non autem in litteris exprimatur.*
45 *Non cadit, vbi non diſponitur contra ius commune.*
46 *Diſpenſare non dicitur Papa contra Concilium Tridentinum, & quarè.*
47 *Diſpenſatio non datur de ſtylo Curiæ aduerſus decreta Concilij Tridentini.*
48 *Indultum propriè, quod dicatur.*
49 *Beneficium, datur propter officium, & obligat ad horas Canonicas.*
50 *Secus tamen, ſi nullos habeat redditus.*
51 *Beneficij titulus abſque poſſeſſione, non obligat ad horas Canonicas.*
52 *Et an ratione poſſeſſionis abſque fructibus.*
53 *Et an tenuitatis fructuum.*
54 *Beneficium, quod dicatur tenuè, ad effectum recitandi horas Canonicas.*
55 *Inhabilitas ad recitandas horas Canonicas,*

nicas, quomodò intelligenda.
56 *Impoſſibilium nulla obligatio.*
57 *Pius V. quid ſtatuerit circà commutationes horarum Canonicarum.*
58 *Et quid Clemens VIII.*
59 *Commutatio recitationis horarum Canonicarum, ſub qua formula hodiè detur per Sacram Pœnitentiariam.*
60 *Et quomodò per Datariam,& per breue in vtroque foro.*
61 *Inhabilis ad horas Canonicas, vix diſpenſatur ad beneficium.*
62 *Illiteratus, quis ad effectum obtinendi beneficium.*
63 *Illiteraturæ defectus, omninò indiſpenſabilis.*
64 *Exemplum refertur.*
65 *Horas Canonicas non recitantes, quas pœnas incurrant.*
66 *Conſtitutionis Pij V. circà horas Canonicas, tenor.*
67 *Fructus beneficij, reſtituendi ob omiſſionem horarum Canonicarum.*
68 *Quonàm modò tamen omittenti ſuccurratur.*

Praxis eadem ſequitur.

CAP. II.

DEueniendo nunc ad praxim petendi huiuſmodi diſpenſationem, ſciendum eſt, quod illa
1 nunquàm, aut raró conceditur ad partem, veluti, ſi minor inhabilis ad beneficia, petat ſecū diſpenſari, vt poſſit quęcunque beneficia eccleſiaſtica obtinere, non obſtante defe-
2 ctu ætatis, ſed datur in prouiſione, ſcilicèt, cum vacat beneficium, & Orator eſt in
3 minori ætate conſtitutus, ac eget proptereà diſpenſatione apoſtolica, debet à Papa petere prouiſionem illius beneficij, ſuper quo erit ita diſpenſandus; licèt be-
4 neficij huiuſmodi collatio, tunc non ſpectet ad Papam; hoc enim caſu in narratiua ſupplicationis, ſi beneficiū fuerit ſim-
5 plex, dicitur, *Supplicat igitur humiliter S.V. deuotus illius Orator N. in duodecimo, vel circa ſuæ ætatis anno conſtitutus, qui in litteris, ità verſatus exiſtit, vt diuinum officium cōmodè recitare valeat, quatenus, &c.* & in fine eiuſdem ſupplicationis, poſt illa verba, *eidem oratori conferre*, additur, *ſecumque ſuper defectu ætatis huiuſmodi diſpenſare dignemini, &c.*

Et quia, ſicut Ordinarius non poteſt diſpenſare ſuper defectu ętatis ordinandi, *cap. dilectus, de tempor. ordinat.* ita nec beneficium conferre minori per ea, quæ ſupra dicta ſunt, proptereà, vacante beneficio, cuius collatio ſpęctat ad Ordinarium, cum ille non poſſit illud conferre Oratori minori, oportet, quod ratione diſpenſationis prædictæ petatur, vt dictum eſt, prouiſio apoſtolica, cuius ratio-
6 ne ſoluuntur iura Cameræ apoſtolicæ conſueta; vnde ſi beneficij huiuſmodi fructus excedant valorem 24. ducatorum auri de Cam. ſoluenda erit, etiam annata Annatiſtis; perinde, ac ſi illius collatio
7 ſpectaret ſimpliciter ad Papam; Non enim poterit hoc caſu beneficium conferri per Ordinarium, & diſpenſatio peti ad partem à Papa; ſed vtrumque, ſcilicèt, & prouiſionem, & diſpenſationem vnico contextu, vnica ſupplicatione, & vnica bulla conceditur ab ipſo Papa.

Idemque erit ſi Orator minor, fuerit præſentatus ad beneficium ſimplex de iurepatronatus; quia ad illud non poterit, etiam ſi fuerit compatronus, vel hæres patronorum, præſentari, contrà nonnullos contrarium ſentientes; ea forſan ratione; quia, vt ait *Mar Ant. var. reſol. lib. 1. reſol. 4. n. 9.* aliàs fuit deciſum, per Rotam, minorem quatuordecim annorum poſſe obtinere beneficia ſimplicia de iurepatronatus laicorum; cum de iure communi ſufficiat, quod ſit maior ſeptemnio; quodque Concilium Tridentinum intelligendum eſt de ſimplicibus beneficijs liberæ collationis, non aūt de iurepatronatus; cū in correctorijs ſit faciēda reſtrictio, *Iaſ. in auth. non licet, nu. 6. cum ſeq. C. de liber. præter.* Contrariū .n. verius eſt; nā licèt olim de iure cōmuni, minor quatuordecim annis, eſſet habilis ad obtinenda beneficia ſimplicia; nihilominus hodiè per noua iura eiuſdem Concilij, *ſeſſ. 25. cap. 6. de reform.* eſt inhabilis, vt per *Nau. conſ. 11. nu. 1. de præb. Leo in theſ. for. eccleſ. p. 2. cap. 18. num. 14. id. Mar. An. reſol. 112. caſu 51. verſ. in primo fuit reſolutum,* vbi proſequitur, quod non obſtante *Rota Roman. deciſ. 482. nu. 3. in fin.* dicente *d. Conc.* habere tantummodò locum in beneficiis liberis, tamen teſtatur in praxi de cōtrario; & ita ſe vidiſſe obſeruari; & ſic in

caſu præmiſſo obtineri diſpenſationem
8 apoſtolicam pro patiente defectum æta-
tis 14 annorum ad beneficia ſimplicia
de iurepatronatus, ſicut etiam hoc teſtari
pōt vniuerſa Curia Romana, ſubdens *ibi*,
quod cū *id. Concilium* loquatur generali-
ter de beneficio, illius appellatione, ve-
9 nit, etiam beneficium de iurepatronatus,
Viuian. in d. praxi p. 2. lib. 6. cap. 6. nu. 8. qui
nu 9. ait ſe vidiſſe plures diſpenſatos ſuper
ætate ad beneficia ſimplicia, etiam iuriſ-
patronatus, cum eſſent nouem, vel decem
annorum ex aliqua cauſa rationabili, pu-
tà ſi clericus præſentatus, ſit ex conſan-
guineis patronorum, vel ſit de compa-
tronis vel ex alia cauſa: cum enim non
poſſit ab Ordinario ob minorem ætatem
10 inſtitui ob defectum poteſtatis in diſpē-
ſando, petenda erit inſtitutio, & diſpen-
ſatio à Papa, eo modo, quo ſuprà dictum
11 eſt; niſi forſan in fundatione dicti iuriſ-
patronatus caueatur, quod in illo benefi-
cio, poſſit inſtitui etiam minor quatuor-
decim annis, vt etiam ſuprà diximus, Et
quod dicitur de beneficio iuriſpatrona-
tus, intelligitur etiam de beneficio, in
quo proceditur per viam electionis, aut
alterius cuiuſcunque prouiſionis, ſtante
generica dicti Concilij Tridentini pro-
hibitione, & ob verbum in eo appo-
ſitum, *obtinere*, quod generale eſt, & in-
finita ſignificat iuxtà ſubiectam mate-
riam, vt probat *Mandoſ. in regul. 13. Can-
cell. quæſt. 3. & regul. 5. quæſt. 4. Barboſ. gloſa
60. nu. 78.*

12. Nec poterit Ordinarius, minorem hu-
iuſmodi præſentatum, inſtituere ſub con-
ditione, videlicèt, dummodò taliter præ-
ſentatus, & inſtitutus obtineat diſpenſa-
tionem à Summo Pontifice, & non ali-
13 ter; quia, ſicut nec collatio, ita neque in-
ſtitutio fieri poteſt ſub conditione, *Capu-
taq. deciſ. 298. nu. 5. id. Mar. Ant. d. reſol. 112
caſu 4.*

Benè tamen admiſit Romanæ Curiæ
ſtylus, vt poſſit minor, vel aliàs inhabilis
14 præſentari ſub expreſſa conditione im-
petrandi à Summo Pontifice diſpēſatio-
nem. vel ſuper ætate, vel etiam ſuper alijs
in fundatione requiſitis; nec propterea
15 ita præſentans priuatur ea vice, facultate
præſentandi; eo quod ſcienter præſenta-
uerit indignum; & inhabilem; Ratio eſt,
16 quia, cum præſentatio fuerit facta cum
decreto impetrandi dictam diſpenſatio-
nem, poterunt patroni, durante tempore
ad præſentandum, huiuſmodi diſpenſatio-
ne non obtenta, de nouo, ſaltem cumu-
lando, præſentare; & ſic ſtante dicta con-
ditione, non priuantur ſupradicta facul-
tate; ſicut neque propterea deuolutio fiet
ad alios, niſi elapſo dicto tempore, de quo
ſtylo, & praxi teſtatur *Viuian. dict. cap. 6.
nu 19.*

Vendicant ſibi tamen præmiſſa, locum
in ijs beneficijs eccleſiaſticis, quæ omnia
eorum requiſita habent, vt alias diximus;
ſecus enim, etiam circà hanc praxim, di-
cendum eſt de alijs, veluti Capellanijs,
quæ, vt plurimùm fundari ſolent abſque
Epiſcopi, ſiuè alterius Superioris autho-
ritate; nàm licèt illæ ſint perpetuæ, ſicut
alia beneficia eccleſiaſtica, habeantquè
cœtera requiſita, nō tamen dicuntur be-
17 neficia eccleſiaſtica, cum ſint erecta au-
thoritate priuata, veluti laicali teſtatoris,
qui ratione ſui patrimonij, eas conſtituit
ſine authoritate ordinaria, vel delegata,
iuxtà ea quæ notantur *in cap. dilectus, de
iurepatr.* quamuis ipſe teſtator diſpoſuiſ-
ſet, vt adueniente vacatione præſentetur
Sacerdos, qui ex familia ſua reperiretur
in ſacerdotio; ad quod facit optimum
conſ. Nauarr. 5. de præb. quod quidem in
18 tantum procedit; etiam ſi fundator fuerit
Epiſcopus, qui fundauit, non Epiſcopali
authoritate, ſed priuata, & communi lai-
corum; qua poterat vti bonis patrimo-
nialibus, *id. Nauar cōſ. 7. eod. tit* & ſic, cum
non ſint beneficia eccleſiaſtica, non erit
ſuper defectu ætatis, aut aliquo modo, ex
illorum cauſa, petenda diſpenſatio; ſicut
pluries reſponſum audiui per ipſos Data-
riæ apoſtolicæ Officiales, præſertim in ca-
ſibus huiuſmodi Capellaniarum, quæ ſæ-
pè fundari ſolent in partibus Hiſpania-
rum, de quibus loquitur *Gonz. gloſ. 5 à
nu. 20.* & in proprijs terminis diſpenſatio-
nis ſuper defectu ætatis quatuordecim
annorum ad obtinendas dictas Capella-
nias, loquitur. *Rota deciſ. 482. num. 5. in fin.
p. 1. diuerſ.* his verbis, *Reſeruarunt Domini,
an ex quo non probatur, quod Antonius ſit
conſtitutus in quartodecimo anno, prout re-
quirit Concil. Trid. ſeſſ. 25 cap. 3. ſed tantum
in duodecimo, ei obſtet dictum Concilium. In
qua difficultate Illuſtriſſimi Cardinales Cō-
gregationis Sacri Concilij Trid. cenſuerunt
non obſtare die 2. Iulij 1585.*

Ac pro præmiſſorum corroboratione
ait, *idem Gonz. d. gloſ. 5. num. 42.* quòd licèt
fundans Capellaniam, nequeat in illius
fundatione adijcere grauamen, quod Epi-
ſcopus, aut alius Superior non ſe intro-
mittat in prouiſione, vel diſpoſitione il-
lius; aliàs ex nunc, prout ex tunc caſſat,

reuocat,& annullat dictam fundationem, & tanquam pro non facta,& conſtitutam haberi vult;& omnes illius fructus,& redditus conuerti in aliud opus pium,&c.attamen talis conditio eſt contra naturam
19 beneficij; & nemo poteſt facere, quin iura deſuper cõſtituta in ſua fundatione, locum habeant;aliter enim dicendum eſt de Capellanijs, quæ ſine alicuius ſuperioris authoritate fundatæ ſunt; prout dicitur de legatis pijs, ſeù miſſarum celebra-
20 tionibus, quæ etiam minori quatuordecim annorum conferri poſſunt abſque alia diſpenſatione; niſi fortè illa fuerint
21 conſueta conferri in titulum perpetuum ſimplicis beneficij eccleſiaſtici, quia tunc omninò requiritur diſpenſatio, ſiuè ſuper defectu ætatis, ſiuè ratione pluralitatis,aut alterius incompatibilitatis,prout ſtylus Curiæ ſeruat.

Hic tamen te monitum volo, quod cũ ad Sedem Apoſtolicam habendus eſt recurſus per Oratorem minorem, qui ad beneficium iuriſpatronatus eccleſiaſtici præsẽtatus fuit, & ob defectum ætatis petit ſecum diſpenſari, ſi vacatio ſupradicti beneficij occurrerit in aliquo ex menſibus reſeruatis, cõtingere poſſet,quod Papa,nõ ipſi Oratori minori, ſed alteri,prout ei placuerit,dictum beneficium conferat,ſicut pluriès vidimus,licèt Orator aſſerat ſe ab illius patronis infrà legitima tempora præſentatum; quia, etſi regula reſeruatoria Cancellariæ, ſiuè quælibet alia Conſtitutio, non comprehendat in ſua reſeruatione beneficia iuriſpatronatus laicorum, vt inter cæteros firmauit *Lapus alleg. 48. nu.6* vbi ampliat procedere,etiam ſtãtibus illis generalibus verbis, videlicèt, *ad cuiuſcunque collationem prouiſionem, electionem, præſentationem,vel quamuis aliam diſpoſitionem*, *Mandoſ.reg. 1.q.10.num.2.Gonz.gloſ.8.ſub num.2. verſ.*
22 *& in terminis noſtræ regulæ*, Attamen ſecus dicendum eſt, quòad iuſpatronatus eccleſiaſticum; quia illud comprehenditur ſub quacunq; reſeruatione; Ratio aũt eſt, quia huic iuripatronatus facilè præiudicatur, *cap.cum dilectus,de iurepatr. & cap.dilectus de offic leg.*qui *textus* quotidiè in propoſito recitantur, ab Officialibus
23 Datariæ Apoſtolicæ:vnde per ſolam ſimplicem collationem factam à Papa de hoc beneficio, cenſetur derogatum iuripatronatus eccleſiaſtico, etiam abſque
24 alia expreſſa derogatione;imò neq.opus eſt aliquam de eo fieri in litteris mentionem, *Caſſad.deciſ.4 nu.2 de iurepa r.Garc. de benef p.5.cap.1 nu.552.*

Quia verò dictum eſt ſupra, diſpenſationem ſuper defectu ætatis huiuſmodi ad beneficium obtinendum, non dari à Summo Pontifice,niſi in ipſa prouiſione beneficij; viſum tamen fuit interdum, illam ad partem, & abſque aliqua prouiſione concedi, ſed tantummodò Citramontanis, & quandoque pro alijs perſonis,nec ſine maximis fauoribus; & tunc ſub ſequenti formula videlicèt.

25 *Beatiſſime Pater. Supplicat humiliter S.V. deuotus illius Orator N. quatenus ſibi, qui in vndecimo ſuæ ætatis anno conſtitutus exiſtit, ſpecialem gratiam faciendo, cum ipſo Oratore,vt defectu ætatis huiuſmodi non obſtante,quæcumque,& qualiacunq. beneficia eccleſiaſtica ſimplicia,ac vnũ,& vnam Canonicatũ,& præbendã alicuius Cathedralis, ſeù Collegiatæ Eccleſiæ, ſi ſibi aliàs canonicè conferantur, aut ipſe eligatur, præſentetur,aut aliàs aſſumatur ad illa,& inſtituatur in eiſdẽ, recipere,& retinere,necnon quaſcunque penſiones annuas ſuper quorumcunque beneficiorum eccleſiaſticorum fructibus, etiam diſtributionibus quotidianis ſibi,etiam canonicè reſeruandas, & aſſignandas,percipere,exigere,& leuare,ac in ſuos vſus,& vtilitatem conuertere,libere,& licitè valeat, diſpenſare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus defectu ætatis huiuſmodi;alijſq; Conſtitutionibus,& ordinationibus Apoſtolicis, ac etiam in ſynodalibus, & prouincialibus, & in quibuſcunque* Concilijs *generalibus; vel ſpecialibus editis, vel edendis,necnon eccleſiarum in quibus,&c.etiam iuramento,&c.ſtatutis, &c.*vt in formula ſupplicationis diſpenſationis pro bigamo.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum,&c. Et quod aliæ dicti Oratoris diſpenſationes habeantur pro expreſſis,ſeù in toto,vel in parte exprimi poſſint in litteris. Et de diſpenſatione ad ſupradicta omnia pro eodem Oratore, alijſq; præmiſſis, vt ſuprà in forma gratioſa, latiſſimè extendendis;& quod præmiſſorum omnium,& ſingulorum, &c. fieri poſſit in litteris.

26 Et ex ſupradicta formula, alijſque præmiſſis, conſtat, praxim eſſe, explicandi præciſam Oratoris ætatem, aliàs enim non admittitur ſupplicatio; quia ab octo, vel nouem annis citra, raro conceditur iſta diſpenſatio.

Eſt præterea aduertendũ pro ijs, qui nõ benè callent hãc praxim, quod illa dictio
27 *vel circa* primo loco allata non ſemper admittitur in ſupplicatione; ſed diſtinctè exprimendum eſt in ea, Oratorem tot annos, & tot menſes ſuæ ætatis habere, propter fraudes, quæ circà talem expreſſionem committi ſolent; & quatenus aliquando admitteretur; prout Ego pluriès vidi, ipſa tàm in his diſpenſationibus; quàm in quibuſcunque aliis conceſſionibus, in quibus oportet fieri mentionem de ætate cum iſta dictione non eſt attendenda illa *Doctorum* explicatio, nempè, quod minimum, & modicum dicitur attenta qualitate rei, ſecundum Iudicis arbitrium, iuxtà *textum in l. legitimos, ff de legit. tut. Corne. conſ. 179. incip. ex puncto col. 2. volum. 2. verſ. reterea*, vbi loquens de hac dictione, dicit, quod illa
28 refertur ad modicum tempus. & quod tempus trium annorum poteſt cenſeri modicum reſpectu quinquaginta, ita, *Redoan. de reb. eccleſ. non alie. rubr. qu. d. quomodò dicatur modicum.* Imò nec hodiè attenditur, quod aduertit *Mandoſ. in gl. Aud. Cam. §. volumus, verſ. circà*, vbi ait, non eſſe ſubreptitium reſcriptum, ſi in vndecimo anno conſtitutus aſſerat ſe eſſe in duodecimo, & ſic propter hanc dictionem, *vel circà*, non poteſt impugnari impetratio beneficij, vel alia gratia etiam ſi Orator ſit in vndecimo anno conſtitutus Nàm verius eſt, quod *Mandoſ. loc. cit.* proſequi-
29 tur, nempè per hanc dictionem, non fieri extenſionem vltrà ſex menſes ad plus, *arg. tex. in d. l. non tantùm & ibi lo. in verbo, ſemeſtre, ff de excuſ. tut.* & dicit *Rebuff. in ſua praxi benef. tit. de diſpenſatione ætatis, verſ. ſeù circà n. 4.* quod dictio hæc intelligi poteſt de duobus tribus, quatuor, vel quinque. aut ad ſummum ſex mẽſibus; & verè iuxtà etiam currentem praxim importat ſex tantum menſes, quatenus dictio hæc admitteretur; habita tamen ratione ad expreſſionem quantitatis annorum; Vndè, ita erit de illa circà hoc iudicandum, ſicut quando, verbi gratia narratur, reſignantem ſuum beneficium, illud poſſe diſſe per quinq; annos, *vel circa*, quo caſu ſufficit verificare, quod poſſedit per quatuor annos, cum dimidio, *Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 46. num. 5. Rota in vna Mel. ten. Parochialis 2. Iunij 1552. coràm Caputaq.* in qua fuit dictum, quod, cum teſtes dicant à tot annis, vel circà, Rota per illam dictionem, *vel circà*, tollit ſex menſes, *ead. Rota d. c. 297. lib. 2 p. 2. diuerſ. nu. 1.* vbi de ætate narrata in Coadiutoria pro Coadiuto ſexaginta annorum, vel circà, ſolum tollitur dimidius annus vt per *Garc. p. 11. cap. 3. nu. 19.* qui *nu. 50.* ait, quod ſi alias diceretur, quod illud poſſedit per quinque annos, vel quod illud obtinet à quinque annis, ſine dictione, *vel circa*, deberet illud tempus integrè verificari.

Quod ſi beneficium, quod à minore impetratur, annexum habeat presbytera-
30 tus ordinem, additur decretum, *quod Orator cum primum ad ætatem legitimam, ordinem quemcunque ſacrum ſuſcipiendi, peruenerit, proximis indè temporibus, ordinem quem ætas poſtulauerit, videlicet Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus ſuſcipere omninò teneatur, alioquin, eo deficiente in quibuslibet temporibus prædictis, beneficium ipſum vacare cenſeatur eo ipſo.*

31 In Canonicatibus autem, alijſq; beneficijs perſonalem reſidentiam, vel aliquod munus perſonale requirentibus, additur, *vt interim eiſdem Canonicatui, & præbendæ, ne debitis fraudētur obſequijs, per ſubſtitutum, ſeù Sacerdotem idoneum ab Ordinario loci, ſeù Capitulo dictæ Eccleſiæ approbandum, deſeruire poſſit, & teneatur.*

Quandoque etiam ex officio, Cancellaria in huiuſmodi prouiſionibus addit clauſulam; *Volumus autem, quod Canonicatus, & præbenda huiuſmodi debitis propterea non defraudentur obſequijs, ſed eorum congruè ſupportentur onera conſueta:* & ſic ſeruatum fuit, cũ vacaſſet Primiceriatus huius Eccleſiæ Neapolitañ, de iurepatro-
32 natus laicorum, videlicèt Familiæ de Ianuario, ad quẽ fuit præſentatus D. Aloyſius Vincentius de Ianuario Patritius Neapolitanus, qui cum eſſet in vigeſimo tantùm ſuæ ætatis anno conſtitutus, dictuſq; Primiceriatus, Presbyteratus ordinem annexum haberet, litteras prouiſionis, ſeù inſtitutionis à Summo Pontifice obtinuit, vt defectu ætatis huiuſmodi nõ obſtante dictum Primiceriatum retinere poſſet; cum ſupradicto decreto, *Volumus autem vt cum primum, &c.* cuius vigore Ordinarius ad conſueta munia ſubeunda, ob minorem ætatem huiuſmodi, deputauit primum Canonicum ex ordine

preſbyterorum, eiuſdem Eccleſiæ, addito etiam ſupradicto alio decreto, videlicèt, *Quodque d. ius Aloyſius Vincentius cum primum ad æ'a em, &c.* Hoc inſuper in eiſdem litteris adiecto, vt vltrà vacationem ob non promotionem ſupradictam, ad reſtitutionem fructuum per eum perceptorum obligatus exiſteret, ſub *Datum Romæ ſexto Idus Martij* 1628.

Qui quidē Orator, licèt ſtantibus præmiſſis potuiſſet ſe promoueri facere ad præſcriptum ſupradicti decreti, nihilominus poſtmodùm ab eodem Summo Pontifice obtinuit ſecum diſpenſari, vt ſi, & quando vnus annus tantùm ſibi de ætate legitima, ad id à Sacro Concilio Tridentino requiſita, deficerit, defectu huiuſmodi non obſtāte ad ſacrum presbyteratus ordinem promoueri valeret. Ac inſuper, cum pro parte eiuſdem Oratoris fuiſſet Sanctitati ſuæ expoſitum, Canonicatus, &
33 præbendas in Eccleſia Neapolitañ pro tempore obtinentes, indulto vtendi mitra à Sede Apoſtolica eis conceſſo, dummodò in ætate triginta annorum conſtituti exiſtant, gaudere; Primiceriatum; ob inennē, qui primus in ordine presbyterali exiſtit, iuxtà Rituale Romanum, ac etiam ex antiqua conſuetudine, Archiepiſcopo Neapolitañ ſolemniter celebrāti aſſiſtere cōſueuiſſe, dictumq Oratorē de nobili genere procreatū eſſe, eiq nuper Primiceriatū huiuſmodi Apoſtolica authoritate collatū fuiſſe, poſſeſſione ſubſequuta. Archiepiſcopo celebranti, cum mitra, ob defectum ætatis triginta annorum huiuſmodi aſſiſtere non poſſe, prout cęteri dictæ Eccleſię Canonici aſſiſtunt, eidem Oratori, ex voto Congregationis Cardinalium ritibus Eccleſiaſticis prępoſitorum, vt etiam ſi trigeſimum ſuæ ætatis annum nondùm attigerit, in omnibus dictæ Eccleſiæ functionibus, ac proceſſionibus, mitra vti valeret, &c. indultum fuit ſub *Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris Die 14. Martij 1624.*

34 Eſt verò notandum quod licèt minor, tēpore præſentationis ad beneficiū iuriſpatronatus, ſupplicauerit Summo Pontifici pro inſtitutione cum opportuna diſpenſatione, ſi tamen à ſignatura ſupplicationis, vſque ad tempus confectionis litterarum, tantum tempus effluxerit, quod Orator ad ætatem iam legitimam peruenerit, licèt in ipſis litteris non debeat dari diſpenſatio, cum verè illa non ſit neceſſaria, nihilominus de vtroque tempore in ipſis litteris, ſecundum conſuetum ſtylum mentio habenda erit, exempli gratia, *Nuper vacante perpetua Capella ſia N de iurepatronatus cl ricorum* (vel ſub aliis verbis, quibus Cancellaria Apoſtolica in ſimili iurepatronatus vtitur &c.) *ad t.l.m ſi. vacantem, N. qui tunc decimum tertium ſuæ ætatis annum agebat, &c. præſentatus fuit,* & in diſpoſitiua proſequitur, *Nos volentes eundem N. aſſerentem ſe in ætate legitima de præſenti conſtitutum exiſtere, &c.*

Mirabitur tamen quis fortaſſe hic, Ad quid iſta litterarum apoſtolicarum expeditio, cum iam interim idem Orator legitimè ætatis effectus ſit ad idē beneficium aſſequendum? reſponſio tamen, quæ contemnenda nō eſt, deſumitur, etiam ex notorio ſtylo Cancellariæ Apoſtolicæ, quæ omninò tenet, Oratori prædicto dandas eſſe ſupradictas litteras quandoquidem per appoſitionem manus Summi Ponti-
35 ficis, alteri non remanet facultas prouidendi, ſeù inueſtiendi de dicto beneficio, ex vi huiuſmodi manus appoſitionis innęceſſaria tunc eiuſdem Summi Pontificis collatione, reſpectu petitæ diſpēſationis quæ licèt modo ceſſet ob ſuperueniētiam legitimæ ætatis, nihilominus etiam ex eo, quod agitur de beneficio iurispatronatus eccleſiaſtici, illud propter præmiſſa remanet affectum, pro quo facit, quod tradit *Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 52. nu 23* quamuis alias dicendum eſſet de beneficio iurispatronatus laicalis, quod per dictæ manus appoſitionē minimè remanebit affectum, teſte eod. *Gonz. d. gloſ. nu 64.* licet non me lateat ipſam Cancellariam pluries contrarium tenuiſſe, per rationem deſuper allatam

Non eſt autem omittendum, quod ſi Orator infrà tempus in prædicto decreto, ſeù forſan in fundatione, aut aliàs ex ſtatuto, ſeù quomodolibet præſcriptum. nō poſſet ad illos ordines promoueri, ne collatio ſibi facta, euaneſcat per illius lapsū,
36 petere poteſt, antequam id tempus labatur, prorogationem ad ſe promoueri faciendum, quæ concedi conſueuit ad aliud tempus D. Datario benè viſum, & ſub ſequenti ſupplicationis formula, prorogatio ipſa peti poteſt, videlicèt.

37 B*Eatiſſime Pater. Alias perpetua Capellania ſub inuocatione Sancti Franciſci in Eccleſia Sancti Pantaleonis Neapolitañ Diœceſis certò tunc expreſſo modo vacante de*

illa

illa ſic vacante deuoto S.V. Oratori Ludouico de Trano clerico Neapolitañ apoſtolica authoritate prouiſum fuit, cum decreto, quod dictus Orator, cum primum ad ætatem legitimam, &c. vt in formula ſupplicationis prorogationis ad publicandum, quam poſui in mea *pract. benef. tom. 2. lib. 4. cap. 11. nu. 47.*

38 Quod ſi tempus prædictum iam fuerit elapſum, petenda erit noua gratia, ſcilicèt reſtitutionis aduerſus lapſum temporis ad ſuſcipiendum ordines; prout in formula reſtitutionis ad publicandum, quam ſimiliter appoſui *d. cap. 11. num 49.* & exprimendum in ea eſt, an fructus perceperit; quia, ſi ita eſt, cum illos non fecerit ſuos, debet ſuper illis componere cum D. Datario, vt aliàs dictum eſt. Et inſuper additur conſueta clauſula præſeruatiua iuris tertij, ſcilicèt, *Dummodò tempore Datæ præſentium, ob lapſum temporis huiuſmodi, non ſit alicui in dicta Capellania ſpecialiter ius quæſitum.*

39 Quo verò ad penſiones obtinẽdas, non requiritur eadem ętas, quę ad beneficium, ſcilicèt quatuordecim annorum ex dicto *Concilio Tridentin. ſeſſ. 23. cap. 6.* quia cum circa hoc nihil fuerit in eo expreſſum, remanet id diſpoſitioni iuris communis, prout erat ante Concilium, quod loquitur dumtaxat de beneficijs; & ſic nihil innouat quoad penſionem: & ita declaraſſe Sacram Congregationem ipſius Concilij, & in praxi ſeruari, teſtatur *Gonzag. gl. 5. §. 5. ſub nu 26.*

40 Sæpè accidit in Romana Curia, peti diſpenſationem pro minori ad Canonicatum, & præbendam Eccleſiæ Cathedralis; ignoratur tamen, quem ordinem illi requirant; ac propterea, ne retardetur expeditio litterarum, datur decretum, *Quod Orator cum primum XXII. ſuæ ætatis annum attigerit, ad Subdiaconatus ordinem, & ſi Canonicatus, & præbenda prædicti, alios ordines requirant, ad illos, ætate legitima ſibi ſuffragante, in tunc proximè ſucceſſiuè futuris temporibus à iure ſtatutis, ſe promoueri facere omninò teneatur; alioquin præſens gratia nulla ſit; ipſique Canonicatus, & præbenda vacent eo ipſo.* Vbi tamen in Cathedrali Eccleſia non eſt fortè facta diſtinctio præbendarum, ſacrum ordinem requirentium, neq; ſacri ordines ſingulis eiuſdem Eccleſiæ Canonicatibus, & præbendis ex præſcripto dicti Concilij adhuc deſignati exiſtunt, vt in *ſeſſ. 24. cap. 13.* ibi *in omnibus verò Eccleſijs Cathedralibus omnes Canonicatus, & portiones habeant annexum ordinem Presbyterij, Diaconatus, vel Subdiaconatus, &c.* vel, ſi forſan ex aliquo ſtatuto, ſeù fundatione, aut conſuetudine, vel alijs nullum ordinem ſacrum annexum habeant; cum propterea non requiratur diſpenſatio; debet de hoc fieri mentio in ſupplicatione, & in litteris.

Prætereà ſeruatur, vbi Orator fuiſſet de Dignitate, ſeù alio beneficio, gradum aliquem requirente prouiſus; ac tempore collationis non eſſet graduatus, & proptereà apponeretur decretum, quod infrà annum, vel aliud tempus, gradum Doctoratus, vel Licentiaturæ, aut aliàs ſuſcipere teneretur, alioquin collatio ipſa ſeù alia gratia nulla eſſet eo ipſo; tunc circa hoc idem eſt in praxi, quod in alijs ſupradictis caſibus, in quibus datur etiam
41 prorogatio, & reſtitutio aduerſus decretũ huiuſmodi cum ſupradictis clauſulis, & decretis.

42 Diſpenſatio autem ſuper defectu ætatis ad ſuſcipiendos ſacros ordines adeò ſemper exulauit à Curia, vt vix prò aliquo vltrà montes exiſtente, & cum maximis fauoribus conceſſa fuerit, quamuis ex vrgentiſſima cauſa videatur non conſueuiſſe denegari; quod iã viſum eſt annis pro-
43 ximè elapſis, quibus, graſſante non modò in Ciuitate Neapolitañ, verùm etiam in nonnullis alijs mundi partibus, tùm peſte, tùm peſtilẽte, & immani morbo ſtrangulatorio, *vulgò ma' di gola, ſeù di cana* nuncupato ijdemque morbi ab infantibus, & pueris ad natu maiores tranſeuntes, ferè omnes qui in illos inciderunt, de medio ſuſtulerunt; vndè etiam numerus ſacerdotum, tàm ſæcularium, quàm regularium imminutus valdè remanſit; proptereà Sanctiſſimus D. N. Vrbanus Papa VIII. ne Chriſtifideles ſacrificij Miſſæ fructu aliquando deſtituti ob dictorum presbyterorum penuriam, remanerent, tàm cum clericis ſęcularibus, quàm regularibus ſuper defectu ætatis, etiam vltrà annum diſpenſauit ad ſuſcipiendos ſacros, ẽt presbyteratus ordines; neceſſitas enim facit recedere à regulis iuris, *cap. 2. in fin. de obſeru. ieiun. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. caſu 182. nu. 1. & per tot.*

Sed ne quis miretur, cur plerumque in ſupradictis, alijſque ſimilibus caſibus, petatur ſpecificè in ſupplicationibus diſpen-
44 ſatio, de illa tñ nulla fiat mentio in litteris apoſtolicis, ſupradictas gratias cõcernẽtes,

ſcire

ſcire oportet, quod, etiam ſecundum ſty-
lum, & praxim Datariæ, & Cancellariæ
Apoſtolicę, inter cæteras gratias Apoſto-
licas, quæ inde emanant, adſunt diſpenſa-
tio, & indultum, qui quidem termini ſatis
inter ſe diuerſi ſunt; nam diſpenſatio da-
tur in his, quæ ſunt contra iuris commu-
nis diſpoſitionem, vt patet ex ipſius diſ-
penſationis definitione, ſcilicèt quod ſit
iuris communis relaxatio, & tunc neceſ-
ſariò ad illius validitatem Summus Pon-
tifex vtitur, verbo, Diſpenſamus, niſi eſſe-
mus in illis caſibus, in quibus regula Can-
cellariæ non obſtante, ſed ex quodam in-
ueterato ſtylo, ſufficit Papę ad aliquid di-
ſponendum ad alicuius fauorem contrà
ius, abſque eo, quod vtatur verbo, Diſ-
penſamus

45 At verò, vbi non diſponitur contra ius
commune, non cadit diſpenſatio; Exem-
plum erit inter alia, vt hic; nàm Papa, pro
uidendo minori quatuordecim annis de
ſimplici beneficio, non dicitur diſponere
contra Concilium Tridentinum *loc. citat.*
46 ſed vti iure ſuo; vt enim aliàs diximus, in
ſeſſ. 25. cap. 21. ſtatuitur, omnia in ipſo Cō-
cilio ita decreta eſſe, vt in his ſalua ſemper
auctoritas Sedis Apoſtolicę ſit, & eſſe in-
telligitur. Vndè hæc reſeruatio excludit
præciſam diſpenſationem; atque ideò
47 nunquàm, etiam de ſtylo Curiæ, datur,
aut cadit diſpenſatio contrà diſpoſita
per idem Concilium ſed ſufficit, quod Pa-
pa contrà illud ex certa ſcientia ita diſpo-
nat; ac proptereà in litteris prouiſionis
pro eodē minore dicatur, *Nos volētes dile-
ctum filium N. in vndecimo ſuæ ætatis anno
conſtitutum, &c.* quibus verbis oſtendit, ſe
iam habere ſcientiam inhabilitatis Ora-
toris; vndè potiùs dici poſſet, Papam in-
dulgere, quàm diſpenſare; licèt indultum
propriè detur contrà ſtatuta fundationis,
48 vel regulas, in quibus non dicitur ius ſol-
ui, vt per *Hier. Paul. in ſuo prouinc. tit. no-
tab. iam circà benef. reſcr. &c.* & ego dicam
in mea prax. benef. & latius proſequar in
ampliſſimis meis. *addit. ad eundem Hier.
Paul. lib. 9. cap. 21. à nu. 3. ad* 10. præſertim
verſ. ſed an iſta ratio.

Quia verò, vt ſuprà oſtendimus, opor-
tet, quod in prouiſione apoſtolica ſupra-
dicta, cum inſerta diſpenſatione ſuper de-
fectu ętatis. fiat mentio. quod Orator ad
horas canonicas ratione ſibi collati be-
neficij, recitandas, idoneus exiſtit, propte-
reà hic pro huius materiæ concluſione;
illiuſq; praxi, dicendum eſt, quod cum be-
49 neficium detur propter officium, illud
obligat ſaltem ad dictarum horarū reci-
tationem, vt per *DD. in cap. 1. de celebr. miſ.*
quamquàm illius fructus ſint quantum-
uis exiles. & tenues, *Zerol. in prax. Epiſc.
p. 2.* verbo, *beneficiū, §. 2.* & infrà dicetur; li-
cèt ſeciùs dicendum eſſet, ſi illud nullos
50 prorſus habeat redditus, quia tunc ad di-
ctas horas non tenetur, *Garc. de benef. p. 3.
cap. 1. nu. 41.* qui *num. 44* ait id procedere,
etiam in beneficio, quod initio, & tempo-
re fundationis habuit redditus, ſed tempo-
rum calamitate perierunt: proptereà in
ſimilibus diſpenſationibus ſuper prædicto
defectu ad ſimplicia, ſemper, iuxtà formu-
lam ſuperiùs poſitam, additur clauſula ha-
bilitatis Oratoris ad dictas horas recitan-
das; aliàs enim, ſi ſciret Summus Pontifex
illius inhabilitatem circà hoc, procul du-
bio à prædicta collatione retraheretur, vt
pluriès viſum fuit; niſi forte ex ſpeciali
gratia ſibi indulgeret; prout ſæpè ſolet, vt
loco diuini officij, donec ad illud recitan-
dum, fiat habilis, recitet officium Beatæ
Mariæ Virginis; quod tantùm habentibus
penſiones eccleſiaſticas, ex præcepto Cō-
ſtitutionis Sixti V. conceſſum eſt.

Nec incongruè, etiā iuxtà præſentem
51 caſum diſpenſationis, hic dubitare viſum
eſt, Primò, an ratione ſolius tituli benefi-
cialis, abſquè illius poſſeſſione, oblige-
tur idem Orator ad dictum officium reci-
tandum? Eſt negatiua reſponſio; quando-
quidèm in iure, quis non cenſetur habere
beneficiū, niſi perfectè illud habeat; quod
profectò non accidit abſquè pacifica poſ-
ſeſſione, vel ſaltèm, ſi per eū nō ſtet, quo-
minùs illam adeptus fuerit, arg. *cap. licèt
Epiſcopis, de præb. in 6.* Durum etenim vi-
detur, quod aliquis ſinè mercede laboret;
Pariſ. de reſign. benef. lib. 1. q. 9. nu. 15. quic-
quid dicat *Nauar. de orat. cap. 7. num. 28. &*
29.

52 Secundò dubitatur, an idem teneatur
ad officium prædictum recitādum, ratio-
ne poſſeſſionis abſquè fructibus. Et eſt af-
firmatiuè reſpondendum; quatenùs adſit
certa ſpes illos recipiendi: is enim com-
pletum habet beneficium; nec neceſſaria
eſt ipſorum fructuum anticipata ſolutio,
vt eſt communis opinio; quod profectò
eſt intelligendum, etiam, ſi fructus integrè
alteri ſoluantur, ſola adminiſtratione re-
tenta. Id tamē limitatur, vbi beneficiatus,
neq; habeat adminiſtrationem, ſed tātùm
nudùm titulū, vt accidit in reſignatione
Abbatiarum, quas poſſident Cardinales,
& alij Prælati, qui eas ex licentia Papæ
renuntiant ſuis nepotibus, aut alijs con-

ſan-

ſanguineis, vt in dies accidit; tunc enim onus recitandi officium manet penès fructuum reſeruatarium loco penſionis; quia apud illum manent adminiſtratio, & alia onera, *id. Nauar. cap. 25. nu. 104.*

53 Tertiò dubitatur, an ratione tenuitatis beneficij, excuſetur idem à dictarum horarum recitatione, & quidem communis opinio docet, quantumuis tenue beneficium, obligare ad dictas horas, *Couar. lib. 3 var. reſol. cap. 13, nu. 8 Suar. de Relig. tom. 2. lib 4 cap. 21. num. 4.* Ratio enim eſt, quia quamuis beneficium, tenues habeat fructus, gaudet tamen beneficiatus cæteris priuilegijs beneficiatorũ; quandoquidem *Conc. l. Lateran. ſub Leone X. ſeſſ. 29 cap. 9.* indiſtinctè ad id obligat omnes beneficiatos; & ſic vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, *cap. quia circa, de priuil. l. quamuis, & ibi Iaſ. in 1 not. ff. de in ius voc. Bart. in l. cum mente, ff. de furt.*

Et licèt nonnulli contrarium aſſerant, ac propterea nimis laborent. arbitrando, 54 quodnam dicatur tenue beneficium, ad effectum euadendi onus recitationis huiuſmodi officij, attamen vnuſquiſq; propriæ conſcientiæ conſulat: ego autem pro nunc nihil firmo; aliqua tamen circà hoc dicam in *mea praxi benef. tom. 2. lib. 3. cap. 3 à nu. 21, ad 37.*

Præmiſſa verò, circa recitationem prædictarum horarum canonicarum, ſecundum noſtram praxim, limitanda etiam 55 ſunt, dummodò poſt prouiſionem beneficij, ſeù ſacrorum ordinum ſuſceptionem, non efficiatur quis aliàs inhabilis inhabilitate ſuperueniẽte; in his n. caſibus, cum re vera, beneficiatus, ſeù ad dictos ordines 56 promotus, non poſſit dictas horas recitare, ſatis excuſatur; impoſſibilium enim nulla eſt obligatio, *l. impoſſibilium, ff. de reg. iur. l. cum hæres §. 1. ff. de ſtat. lib. §. impoſſibilis, inſtit. de hæred. inſtit. c. nemo poteſt, de 57 reg. iur in 6.* Vnde Pius V inter facultates, quas conceſſit Summo Pœnitẽtiario, his, qui dicunt, ſe ob infirmitates, non poſſe recitare officium, & ideò petunt declarari, ſe non teneri, mandauit ſic reſponderi, Aut verè non poſſunt, & ſatis ſunt excuſati abſque alia excuſatione, ſeù declaratione, aut poſſunt, & Sanctitas ſua non vult quicquam indulgere, ſed tantùm relinqui conſcientijs Confeſſariorum ſuorum, qui ſi dixerint. eos non teneri, poterunt ipſis acquieſcere,

Vnde *Nau. tr. de hor. canon. cap. 11. num. 39.* loquens de quibuſdam perſonis, ibi expreſſis, non valentibus dictas horas canonicas recitare, dicit, quod tales, licèt de rigore iuris non teneantur aliquid dicere determinatum, de illius tamen conſilio, ipſi, & omnes, qui non poſſunt dicere horas prædictas, deberent dicere tot Pater Noſter, & Aue Maria, aliaſq; preces, quot arbitrio boni viri, ad id ſufficerent, & aliquando arbitratus fuit, ſupradictos ſic recitare non valentes, debere tantum temporis plus, vel minus inſumere in attentè dicendis Pater Noſter, & Aue Maria. & Salue Regina, quantum inſumpturi eſſent in recitandis omnibus horis ſi eas recitare noſſent, addendo ter, Ego peccator, ſemel mane ſupplentes Matutinum, & iterum ſupplẽtes Primam, Tertiam, Sextam, & Nonam. & tertiò, veſpere ſupplerent Veſpertinam, & Completorium; ac propterea addit ibi, quod ſi ſibi à Maximo Pontifice committeretur commutatio horarum canonicarum in aliquod aliud, commutaret in hoc; quod videtur hodiè poſſe ſeruari, quando Confeſſarius nõ valenti, dictas horas recitare abſque alia facultate ſibi attributa, velit in locum dictarum horarum, aliqua iniũgere, eo modo, quo ſupra dictum eſt. prout à pluribus peritiſſimis Theologis, & Cõfeſſarijs vidi, & audiui in praxi ſeruari, Quamuis à pluribus annis citra, circa commutationem huiuſmodi per diſpenſationem apoſtoli-
58 cam aliud ſeruetur; nam Clemens Papa VIII. ſub die. 22. menſis Aprilis 1593. conceſſit Iulio Antonio Sanctoro Cardinali Sanctæ Seuerinæ, Maiori Pœnitentiario, facultatem diſpenſandi ſuper recitatione prædicti Diuini Officij, ſeù horarum Canonicarum propter aliquam impoſſibilitatem, vel difficultatem, cum cõmutatione in alias preces, ſeù orationes, aut illarum iniunctione, & hoc ea occaſione, quia fecit verbum ipſe Maior Pœnitentiarius cum ipſo Clemente, de quadam ſupplicatione cuiuſdam Monialis Monaſterij Sanctæ Mariæ de Donna Romita huius Ciuitatis Neapolitañ Ordinis Sancti Benedicti; quæ cum perueniſſet ferè ad annum ſeptuageſimum, nunquàm potuit addiſcere diuinum officiũ; & ideò, nec etiam profiteri; quapropter ſupplicabat, vt ſecum diſpenſaretur, quatenus in ætate tàm graui (ne ſancto habitu, & merito regularis profeſſionis priuaretur) poſſit in eodem Monaſterio profiteri vota Religionis, nõ obſtante, quod diuinum officium, more aliarum monialium profeſſarum, recitare non valeret; cui per alias preces ſatisfaceret; ipſeque Clemens

con-

conceſſit, vt loco Matutini, diceret Coronam Beatæ Mariæ Virginis, & loco Primæ, ac aliarum horarũ, alia recitaret, arbitrio eiuſdem Maioris Pœnitentiarij; qui propterea cenſuit, vt ad Primam, & alias horas, & Cõpletorium, ſepties Pater noſter, & ſepties Aue Maria. In veſperis autem, ſaltem duodecim Pater noſter, & duodecim Aue Maria recitare teneretur; licèt poſtmodum tractu temporis ad formulam infraſcriptam, commutatio ipſa extenſa fuerit. Vndè licèt, præmiſſis non obſtantibus, raro ipſa Sacra Pœnitentiaria concedat, etiam cum quauis vrgentiſſima cauſa, commutationem recitationis huiuſmodi horarum canonicarum, ſed tantùm huic petitioni ſic reſpondere conſueuit, videlicèt, Si non poteſt, non tenetur; quamuis Summus Pontifex poſſit per ſuam diſpenſationem excuſare quem ab horis canonicis, cum illæ ſint iure humano præceptæ, ipſumq; Papam poſſit circa omne ius humanum diſpenſare, *cap. propoſuit, de conceſſ. præb. it Nau. d. cap. 11. nu 31.*

Scimus tamen, quod ſi fortè aliquandò ad importunas petentium preces, commutationem ipſam concedat, putà preſbytero, qui propter viſus debilitatem, vel pro moniali, quæ aliàs infirmitate, qua laborauit, lumen dextri oculi amiſit, altero maculoſo remanente, & in eis continuam lacrymationem patiente, propter quod inhabilis redditur ad dictas horas recitãdas, & in aliis ſimilibus caſibus, tũc vt plurimùm committitur Ordinario, vt per ſe, vel alium, & quandoq, Confeſſario approbato ab ipſo Ordinario ſub ſequenti formula, videlicèt, *Quatenus ſi eſt ita, cum eodem Oratore, audita prins ipſius ſa-*
59 *cramentali confeſſione, vt loco Matutini, Coronam Beatæ Mariæ Virginis, & aliquot Pſalmos, quos memoriter recitare poteſt, arbitrio ſuo, vel ſaltem Miſerere mei Deus, cum Cantico Zachariæ; loco verò ſingularum aliarum horarum, videlicèt, Primæ, Tertiæ, Sextæ, & Nonæ, ſepties Pater noſter, & toties Aue Maria, ac Pſalm. De profundis; loco veſperarum, duodecies Pater noſter, & toties Aue Maria, ac Pſalmum, Dixit Dominus Domino meo, cum Cantico Beatæ Mariæ Virginis, & loco Completorij, etiam ſepties Pater noſter, & toties Aue Maria, ac Pſalmum, Qui habitat in Adiutorio Altiſſimi, cum Cantico Symeonis, Nunc dimittis ſeruum tuum Domine, & Symbolo Apoſtolorum, ſingulis diebus recitet, miſericorditer diſpenſet in foro conſcientiæ tantùm.*

60 In vtroque autem foro, per Datariam diuerſimodè huiuſmodi commutationes vidi conceſſas; quandoque enim non valenti dictas horas canonicas recitare, fuit indultũ, vt illarũ loco, recitaret Officium Beatæ Mariæ Virginis, ac inſuper aliquã eleemoſynam Chriſti fidelibus, vel alicui pio loco, elargiretur. Quandoque vt pro ſingulis Matutinis, & Laudibus, ac horis, necnon Veſperis, & Cõpletorio, recitaret ſeptem Pſalmos pœnitentiales, aut Roſariũ, ſeu aliquã illius partem, arbitrio Ordinarij; aliquando verò, vt huiuſmodi ſeptem Pſalmos pœnitentiales ter, ac quinquies Orationem Dominicam, & toties Salutationem angelicam cum Symbolo Apoſtolorum, & antiphona currenti cum verſiculo, ac oratione de Beata Maria Virgine quotidiè celebraret.

Conceditur adhuc frequenter hæc horarum Canonicarum recitationis commutatio, etiam per litteras in forma Breuis ſub Annulo Piſcatoris per ipſam Breuium Præfecturam, per quam committitur Ordinario tantùm, quatenus, conſtito ſibi legitimè de præmiſſis, Oratrici recitationem diuini officij huiuſmodi in recitationem aliarum precum ſibi beneuiſarum, anthoritate apoſtolica, arbitrio eiuſdem Ordinarij, & de cõſenſu eiuſdem Oratricis Confeſſarij commutet. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac dicti Monaſterij, & illius Ordinis etiam iuramento, confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia, roboratis, ſtatutis & conſuetudinibus, cæteriſq; contrarijs quibuſcunque; prout nouiſſimè conceſſa fuit diſpenſatio hæc Euphraſiæ de Baſio, moniali expreſſè profeſſæ Monaſterij monialium Sanctiſſimæ Trinitatis Neapolitañ, cum expreſſione cauſæ, quod ea capitis vacillatione laborabat vt diuinum officium, videlicet horas canonicas recitare non poſſet, quæ propterea petijt ſecum deſuper indulgeri, prout in eiſdem litteris, ſub Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, die quinta Martij 1637. Pontificatus S.D. N. Vrbani Papæ VIII. anno Decimoquarto. Similiter facultatem commutandi dictas horas Canonicas impartiri etiam conſueuit Sacra Congregatio Cardinalium ſuper negotijs Epiſcoporum, prout pluries vidi.

Et hæc pauca circa praxim commutationis horarum, quaſi per tranſitum dixiſſe ſufficiat.

In propoſito autem, niſi aſſereretur;
61 Oratorem eſſe aptum ad celebrandum

horas canonicas vix, aut cum maxima difficultate diſpenſaretur, ſicut, neque talis diſpenſatio, ſiuè ad ordines, ſiuè ad beneficia cōcedatur penitùs illiterato, & ignoranti; cum de iure, iſti cenſendi ſint indigni, vt per *gloſ. in c. de his, diſt. 28.* & fuit dictum in Rota in vna *Calagurritañ portionis, die veneris 27. Ianuarij 1576.* talis enim collatio eis facta, non tenet. *Abb. in c. cum noſtris, de conceſſ. praeben.* Quod tamen in-
62 telligitur, vt dictum eſt, de eo, qui nec prima rudimenta grammatices didicit; quia iuxta oneris qualitatem, debet quis eſſe ſcientia praeditus. Vnde *Honorius III.* relatus *in c. quamuis, de aetat. & qualit.* mandat, quendam Epiſcopum à Pontificalis officij exequutione & ab adminiſtratione ſuae Eccleſiae, abſtinere eo quod ipſe corā eodem Honorio confeſſus eſt, ſe nunquā dè grammatica didiciſſe, nec etiam legiſſe Donatum, & ſic per euidentiam facti de ſua illiteratura conſtabat, cui quadrat illud *Ouid. lib. 2. de triſt. quod minimè nouit,*
63 *nemo docere poteſt*, ac propterea illiteraturae defectus eſt omninò indiſpenſabilis.
64 Nec me latet, meo tempore inſtetiſſe quendam Oratorem Regis Hiſpaniarum penès Paulum V. fel. record. pro collatione cuiuſdam ſimplicis beneficij, ac proſitteris ſuper ea in forma gratioſa, non autem in forma Dignū, expediendis: ſed quoniā ipſe Orator falſus eſt, petentem de eo beneficio ſibi prouideri, eſſe prorſus illiteratum; ideò Pontifex noluit cum eo, ſuper huiuſmodi defectu diſpenſare; attēto quod litteratura requiritur de iure diuino, *Cardin. Turrecrem. in cap. ſi in laicis, diſtin. 38.* Vidi aliàs quoddam indultum faciēdi celebrari horas canonicas per alium, etiam ex graui cauſa, addita clauſula, *Ipſo Oratore praeſente, & audiente, ac recitante, & ſaltem corde, ſi ore nequiuerit, proſequente.*

Caeterùm, dictas horas Canonicas non recitantes, neque diſpenſationem ex graui cauſa, vt dictum eſt, impetrantes, ſi in
65 ſacris ordinibus conſtituti fuerint, peccant mortaliter; ſi verò beneficiati, poſt ſex menſes ab obtento beneficio, fructus ſuos non faciunt pro rata omiſſionis officij, & temporis, illoſq; reſtituere tenentur eo modo, quo cauetur *Conſtitutione Pij V.* deſuper edita, quam, cum ſit in viridi obſeruantia, hic inſerendam putaui, cuius tenor talis eſt, videlicèt.

66 *PIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Ex proximo Lateraneñ. Concilio pia, & ſalubris ſanctio emanauit, vt quicunque habens beneficium eccleſiaſticum, cum cura, & ſine cura, ſi poſt ſex menſes, quam illud obtinuerit, diuinum officium, legitimo ceſſante impedimento, non dixerit, beneficiorum ſuorum fructus pro rata omiſſionis officij, & temporis, ſuos non faciat, ſed eos tanquam iniuſtè perceptos, in fabricas ipſorum beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Veruntamen multorum animi, ſuſpenſione tenentur, cuiuſmodi rata praedictà ratio ſit habenda. Nos huic rei euidentius, atque expreſſius prouidere volentes, ſtatuimus, vt qui horas omnes Canonicas, vno, vel pluribus diebus intermiſerit, omnes beneficij, ſeù beneficiorum ſuorum fructus, qui illi, vel illis diebus reſponderent, ſi quotidiè diuiderentur: qui verò matutinum tantùm, dimidiam: qui caeteras omnes horas, aliam dimidiam: qui harum ſingulas, ſextam partem fructuum eiuſdem diei amittat: tametſi aliquis choro addictus non recitans omnibus horis Canonicis cum alijs praeſens adſit, fructuſque, & diſtributiones fortè aliter aſſignatas, ſola praeſentia iuxtà ſtatuta, conſuetudinem, fundationem, vel alias ſibi lucrifeciſſe praetendat is, etiam praeter fructuum, & diſtributionum amiſſionem: Item ille qui primis ſex menſibus officium non dixerit, niſi legitimum impedimentum ipſum excuſauerit, graue peccatum intelligat admiſiſſe. Declarántes praeſtimonia, praeſtimoniales portiones, & qualiacunque alia beneficia, etiam nullum omninò ſeruitium habentia, obtinentes, cum praedictis pariter conueniri. At quicunq; penſionem, fructus, aut alias res eccleſiaſticas, vt clericus percipit, eum modo praedicto ad dicendum officium paruum Beatae Mariae Virginis decernimus obligatum, & penſionum, fructuum, rerumque ipſarum amiſſioni obnoxium. Nulli ergo omninò hominum liceat hāc paginam noſtrorum ſtatuti, declarationis, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praeſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorū eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romae, Apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicae Milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, duodecimo Kl. Octob. Pontificatus noſtri Anno ſexto.*

Ca. Glorierius. *H. Cumyn.*

Verùm

Verùm, ſi contingat. Oratorem, ob omiſſionem recitationis prædictarũ horarum, fructus ſuos non feciſſe; ac propte-
67 rea illorum reſtitutioni obnoxium remanere, & ob illius paupertatem illos reſtituere non valere, conſueuit recurſum
68 haberi ad Officium Sacræ Pęnitentiarię, quæ Confeſſario committit, quatenùs Oratorem abſoluat; iniuncta ei pœnitentia ſalutari; necnon erogatione alicuius partis dictorum fructuum, quæ ipſi Confeſſario, iuxtà modum facultatum Oratoris, viſa fuerit, in pauperum alimoniam, alioſuè pios vſus; ac idem, reſiduum fructuum indebitè perceptorum, gratiosè remittat, & condonet in foro conſcientiæ tantùm; Sicut etiam illos condonat, quando Orator beneficiatus non inceſſit in habitu clericali; eidem Confeſſori mãdando vt ipſum Oratorẽ abſoluat; quodquè faciat eleemoſynam eiuſdem Confeſſarij arbitrio. Et hæc etiam obiter dixiſſe ſufficiat circà fructus lucrari ſolitos ratione recitationis horarum Canonicarum, illorum amiſſionem; ac ſuper eiſdẽ, diſpenſationem.

SVMMARIVM.

1 *Aetas ad matrimonium requiſita, quæ.*
2 *Pubertati proximus, quando quis dicatur.*
3 *Iudicis arbitrio remittuntur, quę à certa lege definita non ſunt.*
4 *Aetatis determinatio ad matrimonium contrahendum, eſt de iure humano.*
5 *Papa, ex cauſa diſpenſat ſuper ætate ad matrimonium.*
6 *Et an etiam Epiſcopus diſpenſet.*
7 *Tempus minimum, ſi deficiat ætati ad matrimonium, recurritur ad Sedem Apoſtolicam.*
8 *Iacobus Terragnolus patritius Beneuentanus, laudatur.*
9 *Formula ſupplicationis, quod impubes poſſit contrahere matrimonium.*
10 *Verbum, malitia, quomodo accipiatur.*
11 *Puer ætatis annorum nouem, prægnantem reddidit nutricem ſuam.*
12 *Item, & decem annorum.*
13 *Puellam decem annorum, peperiſſe in Regno Neapolitano.*
14 *Delegatus, quomodo procedat ex reſcripto, Si malitia ſupplet ætatem.*
15 *Et quid eius decretum contineat.*
16 *Declaratio potius, quàm diſpenſatio ſuper ætate ad matrimonium, datur.*
17 *Vbi verò multum tempus ad id deficit, datur diſpenſatio.*
18 *Et ponitur de hac re, exemplum litterarum Apoſtolicarum.*
19 *Matrimonium, ante ætatẽ contractum, declarandum eſt nullum.*
20 *Nauarri ſententia de hac re.*
21 *Regulares, non admittendi ad profeſſionem ante annum probationis.*
22 *Nouitij Religionum, quando ad profeſſionem admittantur, ante annum probationis.*
23 *Diſpenſationũ exempla ſuper defectu temporis ad profeſſionem emittendam.*

Praxis Diſpenſationis ſuper defectu ætatis, ad matrimonium requiſita.

CAP. III.

QVIA verò, ſicut in matrimonio ſpirituali, quod inter Beneficiatum, ſeù Rectorem, illiuſq; Eccleſiam contrahitur, ad Sacrorum Canonum præſcriptum certa, & determinata ętas requiritur, ita etiam in matrimonio carnali, per iura infraſcripta. non niſi in pubertate annorum, videlicèt, duodecim in
1 fęmina, *vt in cap. continebatur, de deſp. impub.* in viro autem, quatuordecim, vt in *cap. ex litteris, eod. ti.* propterea, poſtquàm de diſpenſatione illiuſq; praxi ſuper defectu ætatis ad beneficia eccleſiaſtica aſſequenda, actum eſt, non incongruum videtur, ſubnectere, quid circa diſpenſationem ad matrimonium contrahendum dũ opportuna deficit ætas, Romanæ Curiæ ſtylus ſeruet.

Eſt tamen neceſſariò præmittendum hucuſque ex *DD.* aut Summiſtarum cõcluſionibus parum, aut nihil liquidò deprehẽdi, qñ taliter contrahentes proximi dicantur pubertati; ad hoc, vt iura ſibi ad ſic contrahendum, indulgeant, vbi mali-

tiam

tiam conſtet ſupplere ipſorum ætatis de-
fectum; cum omnes ſupradicti, adeò ob-
ſcurè loquantur, vt relicto omnibus am-
bigendi loco, nemo, ad quem ſpectat, tu-
tò audeat proximitatem huiuſmodi de-
clarare, vt iuribus deſuper ſuffragātibus,
2 poſſit licitè matrimonium contrahi. Di-
xerunt nonnulli, tunc, quem dici puber-
tati proximum, cum ab ea per ſex men-
ſes diſtat, auctoritate *text. in l. non tantùm,*
ff. de excuſ. tutor. Alij verò, cū nihil certi
aſſerere potuiſſent, id Iudicis arbitrio re-
miſerunt; per illam communem, & tritā
concluſionem, nimirùm, quod Iudicis
3 arbitrio relinquuntur ea, quæ ſub certa
lege definita nō reperiuntur à iure, iuxtà
vulg. *l. 1. ff. de iur. & fac. ign. lib. Decian cap. sede, nu.*
2. de reſcrip. & in cap. ſi pro debilitate, in fin.
k *de off. de leg.* Vndè omnes in tanta huius
rei ambiguitate, ne quid cōtra leges ad-
mittant, quamuis eiuſdem rei declaratio
ad ipſum Iudicem ſpectet, nihilominùs,
vt tutiùs agant, Oratores ad Summum
Pontificem remittunt; vt ab eo oppor-
tuniùs, prout facti qualitas expoſcit,
ſibi conſulatur; cum de ipſius Summi
Pontificis poteſtate, nullibi ſuper hoc re-
maneat dubitandi locus: licèt enim iure
4 naturali, ætas aliquorum annorum requi-
ratur ad matrimonium contrahendum,
determinatio autem eius, quòd requira-
tur in maſculo, ætas quatuordecim an-
norum completorum, in fœmina verò
duodecim, ius eſt humanum: & ita licèt
Papa non poſſit diſpenſare, quod nullo-
rum annorum ætas requiratur ad con-
5 trahendum matrimonium, poteſt tamen
ex cauſa diſpenſāre, quod non requira-
tur ætas quatuordecim annorum in ma-
ſculo & duodecim in fœmina, ita *Nauar.*
conſ. 4. nu. 9. de deſp. impub.
6 An autem in aliquo caſu, poſſit, etiam
Epiſcopus cum huiuſmodi impuberibus
ad matrimonium cōtrahendum, diſpen-
ſare, quæſtionem hanc mouet *Sanch. de*
matrim. lib. 7. diſp. 104. nu. 2. vbi affirma-
tiuè concludit ex verbis ſupradicti *cap. 2.*
de deſp. impub. ibi, *diſtrictius inhibemus, ne*
aliqui antè ætatem à canonibus præſcriptam,
coniungantur: niſi fortè aliqua vrgentiſſima
neceſſitate interueniente, vtpotè pro bono
pacis, talis coniunctio toleretur: Sicque duo
ex ſupradictis verbis *c. cit.* eliciuntur, vnū,
nimirùm, vt hæc cognitio ſpectet ad Epi-
ſcopum, ex nonnullis *DD.* per eundem
Sanch. loc. cit. allegatis, Alterum, quod re-
quiratur vrgentiſſima cauſa Quæ tamen
cùm non ita reddat tutum Epiſcopum,
deſuper diſpenſantem, antiquus iàm ino-
7 leuit vſus, vt habeatur propterea recur-
ſus ad Sedem Apoſtolicam; tametſi mini-
mum tempus, putà duorum menſium
deſit ad ipſam legitimam ætatem; quod
quidem à ſua theorica non longè diſtat,
per rationem *text. in d. cap. tuæ nobis,* vbi
Innocentius III. propoſita muliere ad
contrahendum matrimonium in ætate
duodecim circitèr annorum, ſic ait, *Quia*
verò nobis conſtare non potuit, cuius ætatis
eſſet puella, cum eidem viro extitit deſpon-
ſata; cum dicatur, quod circitèr duodecim an-
nos habebat &c. reſpondemus &c. quod pro-
culdubio inter eos, non coniugium, ſed ſpon-
ſalia contracta fuerunt &c. Et ita in hac
Curia Archiepiſcopali ſeruatum ſemper
8 extitit per Iacobum Terragnolum Vica-
rium Generalem Neapolitañ Patritium
Beneuentanum, qui ſuo tempore, tùm vi-
tæ integritate, tùm doctrinæ magnitudi-
ne, & experientia, nulli inferior fuit: ſem-
per enim res, quomodocunque eſſet, du-
bia ſibi viſa eſt, tùm ratione præmiſſo-
rum, tùm etiam, quia vbi ad id deficit le-
gitima ætas vix interuenire ſoleant om-
nes circunſtantiæ ſupplentes defectum
ætatis: & in tali minori ætate vix etiam
detur perfectus conſenſus vndequaque, &
multoties ita cōtrahentes neſciunt quid
agāt; & ſi perfectè ſcirent, matrimonium
fortaſsè non contraherent: Cum igitur
erit deſuper Summo Pontifici ſupplica-
tio porrigenda, quæ de ſtylo Curiæ inti-
tulatur. *Quod impubes, in quo malitia ſup-*
plet ætatem, poſſit contrahere matrimonium,
eo, quo ſequitur modo, ad eiuſdem Curiæ
præſcriptum, concipi ſolet, videlicèt.

9 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum*
Pomponij Cerutani laici. & Iudicta Malaſponta mulieris Neapolitañ diœceſis.
Quod ipſi, ex certis rationabilibus cauſis, animos eorum mouentibus, cupiunt inuicem
matrimonialiter copulari; & licet Oratrix vndecimum tantum ſuæ ætatis annum cum
dimidio, agat, in ea tamen malitia ſupplet ætatem, vt de iure matrimonium contrahere
poſſit, nihilominus, ne de contractu matrimonij huiuſmodi heſitari contingat, ſupplicant
humiliter E. S. V. Oratores prædicti, quatenus eis in præmiſſis opportunè prouidendo, ſi-
biq; ſpecialem gratiam faciendo, Ordinario loci, ſeù eius Vicario in ſpiritualibus generali,

committere, & mandare, quatenùs ſe de præmiſſis diligenter informes, & ſi per informationem eandem, ſibi verè, & legitimè conſtiterit, in prædicta Oratrice, malitia n ſupplere defectum ætatis, eum eiſdem Oratoribus, quod ætatis defectu huiuſmodi non obſtante, matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudq; in facie Eccleſiæ ſolemnizare; & in eo poſtmodum remanere, liberè, & licitè valeant, prout iuris fuerit, declares, dignemini de gratia ſpeciali, Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cæteriſq. contrarijs quibuſcunque, cum clauſulis opportunis.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de commiſſione, mandato, alijſque præmiſſis, latiſſimè extendendis, Et quod cognominum, aliorumque neceſſariorum maiòr, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris, per Officium Cōtradictarum expediendis. Et committatur Ordinario, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui declaret, vt ſupra, Et prout de iure, Et dummodò, explorata prius Oratricis voluntate, ipſa non vi, metu, vel blanditijs, aut promiſſionibus ad matrimonium cum prædicto Oratore contrahendum, inducatur, nullumque aliud canonicum impedimentum obſiſtat.

10 Porrò, verbum, *malitia*, accipitur hic
pro prudentia, vt docet *text. in c. de illis, 2. de deſp. impub.* ibi, *cū in eis ætatē ſuppleuiſſe malitiam conſtet*, vbi gloſ. in verbo. *malitia*, ait, alibi appellari prudentiam, *vt in cap. tua nobis. §. quia verò.* ibi, *Quia verò nobis conſtare non potuit &c. vtrumne prudentia tunc in illa suppleret ætatem*, & paulò inferius, *& ætatem in ea, prudentia non ſupplebat*, vbi gloſ. in verbo, *prudentia*, exponit, *ideſt carnalis concupiſcentia, eodem tit.* quæ, vt plurimū euenire ſolet antè prædictam ætatem in illis, qui inter delitias nutriuntur, qui vires maiores, maiuſque robur corporeum ſibi quærunt, vt ait *id. Nau. d. conſ. 4. nu. 13.* vbi ex *Diuo Gregorio lib. 4. Dialog.* refert, quēdam puerum æta-
11 tis nouem annorum, nutricem ſuam reddidiſſe prægnantem, & *Diu. Hieron* ſe audiſſe, quendam puerum decem annorum,
12 grauidam etiam feciſſe ſuam nutricem; quodque fuerunt viri magna fide digni, qui aſſeruerunt, quandam puellam
13 decem annorum, antè paucos annos peperiſſe in Regno Neapolitano; ibiq; alia affert ſimilia exempla: vnde, quicquid cæteri per malitiam huiuſmodi ſenſerint, ſatis apertè docet *id. Sanch. lib. 7. diſp. 104. nu. 21.* quod multò probabilius eſt, nomine malitiæ supplētis defectum ætatis ad matrimonium contrahendum, comprehendi potentiam ad copulam, ac prudentiam, & diſcretionem ad intelligendum conſenſus coniugalis vim, quæ cum ſit res grauiſſima, & perpetua, exigit maiorē diſcretionem, ea, quæ in tenera ætate reperitur: quare non ſufficit ad matrimonij impuberis valorem, ſola generandi potentia, ætatem præueniens; niſi in ea quoque prudentia adſit. *Hæc id. Sanch. loc. cit.*

Ac proinde, literis deſuper confectis, ac Delegato præsētatis, ad infraſcripta regu-
14 lariter per eū procedendum erit; Primò, videlicèt, vt ipſe per ſe, vel per alium deueniat ad explorationem volūtatis Oratricis, à qua intelligat, An ipſa velit nubere, & cum quo: Secundò, an ſciat, quid ſit ſuſtinere onera matrimonij, Tertiò, an matrimonium contrahat ex ſua voluntate, aut per vim, vel metum, vel aliquid ei promiſſum fuerit, aut indè ſperet. Quartò, an ipſa noſcat ſe aptam ad huiuſmodi matrimonium contrahendum, oneraq; illius ſuſtinendum, ſeque carnaliter copulandum cum prædicto N. Deindè alij teſtes ad præſcriptum ſupradi-
15 ctorum omnium examinabuntur. Poſtmodùm deuenitur ad decretum, per quod declarabitur, quod tàm ex ipſius mulieris, quàm teſtium depoſitionibus, ac etiā extraiudiciali informatione habita ab alijs perſonis veridicis, & fide dignis, ſibi conſtat, prædictam mulierem, quamuis in vndecimo tantùm anno cum dimidio, conſtitutam, talem exiſtere, vt in ea malitia ſuppleat defectum ætatis. Propterea ex actu explorationis voluntatis ipſius, per eum facto, per quam comperijt, quod ipſa ſpontè, non autem vi, metu, vel blāditijs, aut promiſſionibus ad matrimoniū cum dicto M. contrahendum, inducatur, nullumque aliud eis obſtet canonicum impedimentum, cum ſupradictis M. & N. vt defectu ætatis huiuſmodi non obſtante, matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahendi, authoritate apoſtolicā ſibi commiſſā & qua fungitur in hac parte, licētiam, & facultatem concedendam duxit, Non obſtantibus defectu prædicto, ac Cōſtitutio-

nibus, & ordinationibus apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque, quæ Summus Pontifex in prædictis litteris voluit non obſtare, ad præſcriptum earundem litterarum &c. Et in præmiſſorum fidem &c. Et iſte ordo circa hoc ſeruatur in hac Curia Archiepiſcopali.

Ex ſupradictis, nihilominùs patet, quod vbi huiuſmodi ætatis defectus ad contrahendum matrimonium interuenerit, vt
16 ex hac praxi deſumitur, potius declaratio quædam requiritur, quàm propriè diſpenſatio: cum, ſtante, quod malitia ſupplet ætatem, poſſit matrimonium contrahi per omnia ſupradicta iura; Vnde, ſi aliquando, loco huiuſmodi declaratoriæ, petatur diſpenſatio ad ſupradicta, videtur potius ex communi vſu loquendi, eam ſic nominari; quàm propriè diſpenſationem dici poſſe; cum non ſimus in actibus de directo contra ius commune, vb. propriè cadit ipſa diſpenſatio, vt aliàs diximus.

Hoc tamen, circà hanc praxim, de ſtylo Curiæ ſeruatur, vt ſi fortè Oratores nimis, & per notabile tempus diſtent à legitima ætate ad matrimonium contrahendum, tunc, licèt aſſeratur, malitiam
17 ſupplere ætatem, potius diſpẽſatio, quàm declaratio datur: quo caſu, ſæpè Summus Pontifex, ſiuè illius D. Datarius, mandat pro eiſdem Oratoribus in ſic tenera ętate conſtitutis, eorum parentes, ſeù in illorũ defectum, alios proximiores conſanguineos, preces ad id porrigere, præſertim pro priuatis perſonis; quamuis aliud regulariter, inter Magnates, ſeù alias qualificatas perſonas, ſeruetur: Sic enim inter cæteros, vidimus fel. recordat. Gregorium XV. diſpenſaſſe cum Duce Fiani, & Principiſſa Venuſij, pro quibus emanarunt litteræ tenoris ſequentis, videlicèt.

GREGORIVS PAPA XV.

18 *AD futuram rei memoriam Cum, ſicut accepimus, dilectus filius nobilis adoleſcens Nicolaus Ludouiſius Dux Fiani, noſter ſecundum carnem ex fratre germano, nepos, dilectam in Chriſto filiam nobilem puellam Iſabellam Ieſualdam, Principiſſam Venuſij, & Compſa Comitiſſam, in vxorem ducere intendat, ipſique inuicem matrimonialiter copulari cupiant; & licèt Nicolaus in vndecimo, Iſabella verò prædicti in decimo eorum ætatis annis dumtaxat conſtituti exiſtant, nihilominùs, eam in dicto Nicolao, prudentiam, familiari experientia, eſſe comperimus, Ipſam verò Iſabellam tali etiam prudentia decoratam eſſe, ex fide dignorum relationibus intelleximus, vt cuiuslibet eorum prudentia ſuppleat defectum ætatis. Ne tamen de ipſius matrimonij validitate, ob defectum ætatis huiuſmodi ab aliquibus haſitari contingat, cum eis deſuper opportunè diſpenſare decreuimus. Idcircò ipſos Nicolaum, & Iſabellam, ob eximium erga nos, & Sedem Apoſtolicam, deuotionis affectum, ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis &c. Cenſentes, Motu proprio, & ex certa ſcientia noſtris, ac de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, cum eiſdem Nicolao, & Iſabella, vt defectu ætatis huiuſmodi non obſtante, ex nunc matrimonium inter ſe per verba legitimè de præſenti, publicè, conſuetis etiam proclamationibus, ſeù denunciationibus deſuper iuxtà formam Concil. Triden. faciendis, minimè factis, etiam in domibus priuatis, & coràm quocunque ſacerdote, per eos, ſeù alterum ipſorum eligendo: cui ſacerdoti ſic electo, loco proprij Parochi, matrimonio huiuſmodi aſſiſtendi, licentiam, & facultatem concedimus, contrahere, illudque in facie Eccleſia ſolemnizare, & in eo poſtmodùm remanere liberè, & licitè valeant, apoſtolica authoritate, tenore præſentium diſpenſamus; eiſque matrimonium huiuſmodi ad inuicem cõtrahendi, plenam, liberam, & omnimodam facultatem, & poteſtatem impartimur, Prolemque ſuſcipiendam exinde, legitimam nunciamus. Decernentes, matrimonium huiuſmodi verum, & validum matrimonium, & pro tali, quoad omnes, tàm iuris, quàm facti effectus, cenſeri, & reputari debere; omneſque in eo defectus ſupplentes. Sicque per quoſcunq. Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ſublata eis, & eorũ cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate, iudicari, & diffiniri debere; ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis authoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus ætatis huiuſmodi defectu, alijſque præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cæteriſque con-*

trarijs quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub Annulo Piſcatoris, Die vndecima Aprilis 1622. Pontificatus noſtri Anno II. S. Cardinalis S. Suſannæ.

At verò, quia, niſi deſuper diſpenſatio,
ſeù declaratio ſupradicta interuenerit, ma
19 trimonium ante legitimam ætatem con-
tractum, in dubio declarandũ eſt nullum,
Surd. conſ. 364 per tot. vol. 4. per rationes
deſuper allatas; proindè ſciẽdum eſt, quod
20 in tali caſu docuit *idem Naua. conſ. 3. de deſponſ. impub.* tales, qui ita contraxerunt,
debere dicere Ordinario, quod ipſi ex
cauſa quadam, quam non oportet ei no-
tam facere, habent ſcrupulum, qui iam
ceſſauit, de valore matrimonij ſic con-
tracti coràm Parocho antè tot annos; &
& quod ad deponendum illum, vellent
denuo contrahere; & quod ſupplicant ei,
vt det eis licẽtiam id faciendi coràm ſuo
Parocho, vel alio Sacerdote de ſua licen-
tia, non præmiſſis denunciationibus, per
Concil. Trident. requiſitis: attento quod
iam anteà cum illis contraxerunt; & poſt
illam licentiam habitam, adeant ſuum
Parochum, vel alium Sacerdotem, cui ip-
ſe, vel Ordinarius ad aſſiſtendum matri-
monio contrahendo, licentiam dederit,
& vocatis duobus, vel tribus teſtibus a-
micis ſuis, qui rem teneant ſecretam, con-
trahant &c.

Et cũ hic caſus, in quodã loco Alerieñ
diœceſis meo tẽpore contigiſſet, ac Ora-
tores iuxtà prædictum cõſilium Nauarri,
omnia adamuſſim peregiſſent, cũ adhuc
ipſi circà præmiſſa, aliquo modo hæſita-
rent, conſulta deſuper Sacra Congrega-
tio Concilij, omnia in vim litterarum
Epiſcopo Alerieñ directarum, approbauit
ſub die 17. Iulij 1616.

21 Super defectu, etiam temporis ad ali-
quid peragendum, datur adhuc diſpenſa-
tio veluti, cum nemini regularium liceat,
ante completum annum probationis, ad
profeſſionem regularem admitti, *Concil.
Trident. ſeſſ. 25. cap. 15.* ibi, *nec qui minore
tempore, quàm per annum poſt ſusceptum
habitum in probatione ſteterit, ad profeſſio-
nem admittatur,* Vnde aliter. idelt intra
dictum annum emiſſa, nihil ageret, ex *eod.
Conc. loc. cit.* niſi fortè in caſu ex priuilegio
22 à Pio Papa V. conceſſo Nouitijs Reli-
gionum, in articulo mortis exiſtentibus
antè expletum annum probationis, qui,
vt lucrentur, ac conſequantur indulgen-
tias, poſſunt profiteri, ſi tamen in ætate
legitima ad profitendum, fuerint conſti-
tuti, vt *in ſua Conſtitutione, ſub Dat. Romæ
die 21. Auguſti* 1570. qui tamen tenentur,
poſtquam conualuerint ex ea infirmita-
te, ipſam profeſſionem, integro probatio-
nis anno elapſo, complere. Igitur (præter
caſum prædictum) in hoc etiam conſue-
uit quandoq; Summus Pontifex ex cauſis
ſibi benè viſis, diſpenſare, pro quo affer-
tur exemplum ſimilis gratiæ diſpenſatio-
nis cuidam nobili puellæ Neapolitañ
conceſſæ, quæ eſt vt ſequitur, videlicèt.

23 A Tergo. *Dilecta in Chriſto filia Lauræ de Sãgro puellæ nobili Neapolitañ.* Intus verò *Vrbanus Papa VIII. Dilecta in Chriſto filia, ſalutem, & apoſtolicam benedictionem. Cum, ſicut nobis nuper exponi feciſti, Tu, quæ, vt aſſeris, in vigeſimo ætatis tuæ anno conſtituta, & dilecti filij nobilis viri moderni Ducis de Vietre, ſoror germana exiſtis, aliàs, cum tu ſeptimum tuæ ætatis annum ageres, in Monaſterium Sãcti Sebaſtiani Monialium Ordinis Prędicatorum Neapolitañ, in quo ſemper vitam exemplarem duxiſti, ieiunia omnia, de præcepto dicti Ordinis, obſeruaſti, Choro, tàm diù, quàm noctù interfuiſti, necnon habitum per dicti Monaſterij Moniales geſtari ſolitum, continuò detuliſti, quandoquidem ab eo tempore, quo rationis vſu prædita fuiſti, è dicto Monaſterio non egredi, ſed in eo monachari ſtatuiſti, educationis cauſa ingreſſa fueris; ad præſens verò habitum per dicti Monaſterij moniales geſtari ſolitum ſuſcipere, & profeſſionem, per eaſdem emitti conſuetam, quantocitiùs expreſsè emittere deſideres, regularem, Nos te ſpecialibus, fauoribus & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis &c. cenſentes, ſupplicationibus tuo nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis, inclinati, Tibi, vt de prædictarum dicti Monaſterij Monialium, & earum Superiorum conſenſu, habitum prædictum ſuſcipere, & profeſſionem præfatam, peractis dumtaxat ſex Nouitiatus menſibus, emittere liberè, & licitè poſſis & valeas, apoſtolica authoritate, tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, necnon Ordinis, & Monaſterij huiuſmodi, etiam iuramento, confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, cæteriſq; contrarijs quibuſcunque. Datum Romæ, apud S. Mariã Maiorem ſub Annulo Piſcatoris. Die 16. Maij M.DC.XXXVI. Pontificatus noſtri Anno Tertiodecimo,*

M.A. Maraldus.

Pari modo conceſſum extitit nobili mulieri Ioannę de la Cerda, Antonij de Aragona, & Moncada Ducis Montis alti coniugi, quod cum ipſa habitum alicuius à Sede Apoſtolica approbati Ordinis, monialis geſtari ſolitum ſuſcipere, & profeſſionem per eaſdem emitti conſuetam, expreſsè emittere regulares, præfatus verò Antonius clericali militiæ adſcribi, & ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus ordines promoueri reſpectiuè deſideraſent, fuit pro parte dictæ Duciſſæ S.D.N. Vrbano Papæ VIII. ſupplicatum, qui de S.R.E. Cardinaliũ negotijs, & cõſultationibus Regulariũ præpoſitorũ cõſilio, Archiepiſcopo Neapolitañ, ſiuè eius Vicario generali commiſit, vt eidem Ioannæ, quatenus illa, habitum per moniales alicuius ab eadem Sede Apoſtolica approbati Ordinis, in quo beneuolas inuenerit receptrices, geſtari ſolitum, ſuſcipere, & ſex tantùm menſibus Nouitiatus in ea peractis profeſſionem per eaſdem moniales emitti conſuetam expreſsè emittere, necnon omnibus, & ſingulis priuilegiis, facultatibus, libertatibus, immunitatibus, prærogatiuis indultis, alijſque gratijs, tàm ſpiritualibus, quàm temporalibus, quibus aliæ Ordinis, cuius habitum ſuſcepiſſet, moniales vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere poſsũt, & poterũt quomodolibet in futurũ, pari modo vti, potiri, & gaudere valeret; Dummodò tamen ipſa Ioanna, prior profeſſionem huiuſmodi emitteret, & ſucceſſiuè, eodemmet die Antonius Dux prædictus ad ſacrũ Subdiaconatus ordinem promoueretur, concederet & indulgeret, cum opportuna contrariorum derogatione, prout in litteris in forma Breuis ſub *Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub Annulo Piſcatoris. Die* 24. *Decembris* 1625. pleniùs cõtinetur,

SVMMARIVM.

1 *Concilium Tridentinum, quid ſtatuerit circà ordines.*

2 *Epiſcopus, non poteſt, ſine cauſa, ſuper interſtitijs ad ordines, diſpenſare.*

3 *Papa, duplici modo diſpenſat ad ordines.*

4 *Diſpenſatio de promouendo, extrà tempora conceditur arctatis.*

5 *Quandoque non arctatis, ſed quibus.*

6 *Presbyterorum penuria, iuſtam cauſam prebet diſpenſandi extrà tempora.*

7 *Collegij Anglicani de Vrbe Scholares promouentur extrà tempora.*

8 *Necnon Cubicularij, & familiares Papæ.*

9 *Ac Patres Societatis Ieſu.*

10 *Diſpenſatio de promouendo extrà tempora, duobus modis impetratur.*

11 *Formula ſupplicationis pro diſpenſatione extrà tempora ad ordines.*

12 *Onus celebrandi per ſeipſum, arctatum reddit beneficiatum.*

13 *Arctatus, quis dicatur.*

14 *Capitulum, ſede vacante, concedit arctatis litteras dimiſſorias ad primam tonſuram.*

15 *Titulus beneficij, intelligitur de collatio, cum pacifica poſſeſſione.*

16 *Titulus Coadiutoriæ, quando prebeat cauſam diſpenſandi extrà tempora.*

17 *Coadiutoria, dicitur beneficium eccleſiaſticum.*

18 *Coadiutoris ſalarium, ſufficiens habetur loco tituli beneficialis.*

19 *Diſtributiones quotidianæ pro titulo ad ordines, habentur loco beneficij.*

20 *Item maſſa communis.*

21 *Necnon portio diſtributionum.*

22 *Prorogatio datur arctato, non promoto infrà tempus.*

23 *Prorogationis formula ad ſe promouendum.*

Praxis Diſpenſationis de promouendo extra tempora.

CAP. IV.

1 Concilij Tridentini decreto cauetur, ne quis, niſi poſt annum à ſuſceptione poſtremi gradus minorum ordinũ, ad ſacros ordines promoueatur, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi aliud expoſcat, vt *in ſeſſ. 23. cap. 11.* Et quod promoti ad Sacrum Subdiaconatus ordinem, ſi per annum ſaltem in eo nõ ſint verſati, ad altiorem gradum aſcendere, niſi aliud Epiſcopo videatur, non permittatur, *d. ſeſſ. 23. cap. 13.*

2 Hinc eſt, quod ſi nulla ſubſit cauſa, ex
qua poſſit Epiſcopus diſpenſare ſuper hu-
iuſmodi interſtitijs, recurritur ad Summũ
Pontificem, qui cauſa tantùm deuotio-
nis Oratoris, diſpenſat paſſim, vt poſ-
ſit ille infrà annum, in temporibus tamen
à iure ſtatutis, ad ſacros, etiam presbyte-
ratus ordines, promoueri; quæ quidem
diſpenſatio, ex communi Romanæ Curiæ
3 vocabulo, dicitur. *In temporibus*; & huiuſ-
modi gratiæ conceſſio, frequentiſſima
eſt.

Alter tamen modus, minus frequens eſt, cum ſcilicèt petitur diſpenſatio ad ſuſcipiendos dictos ordines extrà quatuor tempora; quam quidem diſpenſationem, in Curia Romana, Curiales appellant, *Extrà tempora, Barboſ. de poteſ. Epiſc. gloſ. 17. num. 5.*

Quæ, regulariter, concedi conſueuit ijs
tantùm, qui ratione curati, ſiuè alterius
beneficij eccleſiaſtici, cui onus miſſarum
incumbit, poſt illorum pacificam adeptã
poſſeſſionem, per ſeipſos, tanquam arctati
4 celebrare tenentur. Verùm, cum id de-
pendeat à voluntate ipſius Summi Pon-
tificis, ſæpè videtur huiuſmodi diſpenſa-
5 tio, non modò ſupradictis, tanquàm arcta-
tis, verùm etiam obtinentibus beneficia;
quibus, licèt miſſarum celebrandarum
onus incumbat, non tamen tenentur be-
neficiati, id onus per ſeipſos obire, ſed ta-
men illis indulgetur, vt adhuc extrà tem-
pora valeant promoueri, vt onus huiuſ-
modi valeant, etiam ex cauſa deuotionis,
per ſeipſos explere; necnon alijs perſonis,
putà, nobilibus, graduatis, aut trigeſimũ
ætatis ſuæ annum excedentibus, vel ſal-
tem in eo conſtitutis, ſeù benemeritis, ac
aliàs ipſi Pontifici, gratis; aut ſacerdotum
attenta penuria concedi; ſicut hucuſque
videmus in Pontificatu Sanctiſſimi D. N.
Vrbani Papæ VIII. qui attenta populi
diminutione, ob morbum epidemiæ, qui
per totam ferè Italiam graſſatur, adeò di-
minutus eſt, vt maxima clericorum penu-
ria inde exorta fuerit: ipſa enim penuria
6 presbyterorũ, omni tẽpore cauſam præ-
buit ad ita diſpenſandum. Nec tamen pe-
culiaris ad id, Eccleſiæ neceſſitas admitti-
tur, niſi per Oratorem aſſeratur, vt ipſe
penuriæ ſacerdotum in illis partibus vr-
gente facilius ſubuenire valeat; licèt de-
negari non conſueuerit diſpenſatio hæc
pro eorundem ſacerdotum penuria in
Eccleſijs Regularium, quatenus illorum
Superiorum, pro alijs verò, proprij Ordi-
narij, ſuper ea, in Romana Curia, te-
ſtimonium, regulariter exhibeatur.

Sunt etiam nonnulli, qui ex ipſius Sũ-
mi Pontificis priuilegio, hac vtuntur fa-
cultate; præcipuè in Vrbe inter cæteros,
7 Scholares Collegij Anglici, quibus per
fel. record. Gregorium XIII. conceſſum
eſt, vt de conſenſu Rectoris eiuſdem Col-
legij & examine præcedente, etiam extrà
tempora à iure ſtatuta. & etiam abſque
ſuorum Ordinariorum litteris dimiſſoria-
libus, ac ſine aliquo titulo beneficij, vel
patrimonij, & non obſtante quouis nata-
lium defectu, ſuper quo cum talibus per
ſuam Conſtitutionem diſpenſauit, ad om-
nes etiam Sacros, & Presbyteratus ordi-
nes promoueri, & poſtquam promoti fue-
runt, in illis, etiam in altaris miniſterio
miniſtrare poſſint, vt in dicta Conſtitu-
tione, quæ incipit. *Quoniam diuina, ſub
datum Romæ apud S. Petrum 1579. Non.
Kal. Martij Pontificatus ſui Anno ſepti-
mo.*

Conſueuerunt, etiam Sũmi Pontifices,
ſiuè per litteras ſub plumbo, ſiuè per ſup-
plicationem in forma Motus proprij, cũ
8 eorum Cubicularijs ac familiaribus, nec-
non continuis commenſalibus clericis,
vt, ſi ipſi voluerint, tàm in Romana Cu-
ria, quàm extrà eam, à quocunq; malue-
rint Catholico Antiſtite &c. quẽ ipſi du-
xerint eligẽdum, ad omnes, etiam Sacros,
& Presbyteratus ordines, aliquibus tri-
bus Dominicis, vel alijs feſtiuis diebus,
extrà tempora, à iure ſtatuta, proprij Or-
dinarij, aut cuiuſuis alterius licentia de-
ſuper minimè requiſita, ſi aliàs ad id ido-
nei reperti fuerint; Antiſtitis conſcien-
tiam ſuper hoc onerando, promoueri, &
in illis promoti, etiam in altaris miniſte-
rio miniſtrare valeant, diſpenſare.

Patribus inſuper Societatis Ieſu per
fel. record Gregorium XIII. indultum
eſt, vt poſſint tàm ad minores, quàm ad
9 maiores ordines, etiam extra tempora
promoueri, cuius quidem indulti verba
hæc ſunt, *Præcipimus Epiſcopis, vt extrà
tempora à iure ſtatuta, tribusq; Dominicis,
vel alijs feſtiuis diebus continuis, ad Sacros
etiam Presbyteratus ordines, promoueant.
Nos enim illis, Ordines prædictos ſic ſuſci-
piendi, ac prædictis Antiſtitibus, eos ordines
ipſis conferendi facultatem tribuimus. Non
obſtantibus, Conſtitutionibus, & ordinatio-
nibus apoſtolicis, &c. Præſentis autem gratiæ
communicationem, alijs Mendicantibus in-
terdicimus omninò*, prout in ſuis litteris in
forma Breuis ſub *Dat. Tuſculi 12. Septem-
bris* 1582. Necnon ſimilis recordationis

Cle-

Clemens VIII. Patribus Congregatio-
nis S. Ioannis Euangeliſtæ Portugalliæ de
menſe Septembris 590. idem indulſit.
Modus autē, ſiuè praxis ab ipſo Sum-
mo Pontifice impetrandi huiuſmodi diſ-
10 penſationem, duplex eſt Alter, videli-
cèt, per porrectionem ſupplicis libelli in
Præfectura breuium, extrà Datariam, Al-
ter verò per ſupplicationem in forma ſi-
gnandi, ipſi D. Datario, ſiuè eius Depu-
tato porrigendam, cuius formula talis
eſt.

11 *BEatiſſime Pater. Cum deuotus S.V. Orator Laurentius Maniſolus Canonicus Eccle-
ſia N. ratione Canonicatus, & prabenda dicta Eccleſia, qui ſacerdotales exiſtunt, &
quos, nondum ab anno, obtinet, ad omnes ſacros, etiam presbyteratus ordines, infrà an-
num promoueri teneatur, nec tempora à iure ſtatuta, expectare poſſit, Supplicat igitur hu-
militer E.S.V. dictus Orator, quatenus ipſum ſpecialis gratia fauore proſequendo, eidem
Oratori, vt à ſuo Ordinario, vel de eius, cuius teſtimonio, vita, mores, & probitas ſui com-
mendentur, licentia, à quocunque alio, quem maluerit, Catholico Antiſtite, gratiam, &
communionem Sedis Apoſtolica habente, in propria Diœceſi reſidente, vel in aliena, de
Diœceſani loci licentia, pontificalia exercente, per eum eligendo, ordines conferre valen-
te, ad quatuor minores, quatenus illos nondum ſuſceperit, quatuor feriatis, vel non feriatis,
ſeù vnica, & ſubinde ad Sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus ordines, tri-
bus Dominicis, ſeù alijs feſtiuis diebus continuis, vel interpolatis, etiam extrà tempora
à iure ſtatuta, ad titulum dictorum Canonicatus, & Prabenda, quorum fructus, ad ſui
ſuſtentationem ſufficientes exiſtunt, promoueri, & promotus, in illis, etiam in altaris mini-
ſterio miniſtrare liberè, & licitè valeat, apoſtolica authoritate cōcedere, & indulgere, nec-
non Ordinario pradicto, & Antiſtiti, vt prafertur, eligendo, ac Oratori, licentiam deſuper
& facultatem impartiri dignemini de gratia ſpeciali, Non obſtantibus, quod dictus Ora-
tor, tempore promotionis ſuę ad quemcumque ex ordinibus pradictis, ſe in alio, vel alijs
anteà ſuſceptis, minimè exercuerit, nec exerceat, alijsque Conſtitutionibus, & ordinatio-
nibus apoſtolicis, cœteriſque contrarijs quibuſcunque, cum clauſulis opportunis.*

*Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de conceſſione, indulto, licentia facultate,
impertitione, aliiſq. pramiſſis, latiſſimè, vt ſupra, in forma gratioſa, extendendis: Et quod
pramiſſorum omnium, & ſingulorum, etiam cognominum, qualitatum, nuncupationum,
aliorumque neceſſariorum, maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio, fieri poſſit in litteris,
per Breue S.V. ſeù Officium minoris gratia expediendis.* Et additur, *Et dummodò Ora-
tor ad id reperiatur idoneus, Et conſtito prius, quod Canonicatum, & prabendam pradi-
ctos pacificè poſſideat; illique ſacerdotales ſint.*

Idemq; erit, cum Orator quodcunque
beneficium obtinuerit, cuius ratione, de
iure, conſuetudine, priuilegio, ſtatuto Ec-
cleſiæ, vel fundatione, aut aliàs annexum
habeat onus aliquid miſſarum, quas Ora-
12 tor, tanquam arctatus, teneretur per ſe
ipſum tantùm, & non aliàs, celebrare. Ar-
13 ctatus enim dicitur ille, qui aliquid facere
tenetur ſub certa pœna; prout etiam, qui
Sede Epiſcopali vacante erit præſentan-
dus ad aliquod beneficium, & caret pri-
ma tonſura; quo caſu Vicarius Capitula-
14 ris dabit ei dimiſſorias ad illam, *Viuian in
prax. iuriſpatron. lib. 6. cap. 6. num. 55. & 56.*
& quocunq. modo petat promoueri Ora-
tor ad titulum cuiuſcunque beneficij, ſē-
per intelligitur de beneficio, iā ſibi col-
lato, & illius poſſeſſione adepta; quia ad
titulum beneficij, etiam de proximo ſibi
conferendi, quamuis ille habeat patrimo-
nium ſufficiens, non dabitur ei hæc diſ-
penſatio de promouendo extrà tempo-
ra; niſi aliud viſum fuerit Summo Ponti-
fici pro perſonis, vt ſupra qualificatis. Ad
16 titulum etiam Coadiutoriæ cum, futura
ſucceſſione, datur licentia promouendi
ad ordines, etiam extrà tempora, ſi ipſi
Clerico Coadiutori promouendo fuerit
à Coadiuto, apoſtolica authoritate, aſſi-
gnatum ſalarium, ad ſui cōgruam ſuſten-
tationem, vt plerumque fieri ſolet; nam
ſtante ſupradicto Concilio Tridentino,
ſeſſ. 21. cap. 2. diſponente, quod nullus or-
dinetur, niſi ad titulum beneficij, poteſt
quis ordinari ad titulum ſupradictæ Coa-
diutoriæ, *Gonz. glo. 5. §. 9. nu. 8.* & ita ſerua-
tur paſſim; quia etiam illa, dicitur benefi-
cium eccleſiaſticum, *id. Gonz. loc. cit. nu. 1.*
Et dummodò ſupradictum ſalarium ſit
pariter ſufficiens; quia ea ratio de illo ha-

benda

benda erit, quæ de quocunq; alio benefi-
18 cio eccleſiaſtico: & idem erit, ſi benefi- cium, nullos fructus habeat, ſed tantummodò in diſtributionibus quotidianis conſiſtat; quia ad effectum conſtituendi
19 titulùm pro ordinibus ſuſcipiendis, ipſæ diſtributiones habẽtur, ac ſi fuiſſent fructus certi; & ita ſeruatur paſſim cum Canonicis, ad ſacros ordines promouendis, cum Canonicatibus, nullam habentibus præbendam, ſed tantùm diſtributiones quotidianas.

20 Admittitur etiam promotio ad ſacros ordines ad titulum maſſæ cõmunis, cum clauſula, *Dummodò conſtet, quod illa ſufficiat pro Oratoris alimentis, & quod ad vitam eius, ei*, vt docet vulgaris Romanæ Curiæ ſtylus circa diſpenſationes ad ordines.

21 Sic etiam ad titulum alicuius portionis diſtributionum, cum clauſula, *Dummodò ſeruitii illius Eccl ſiæ ſe adſcribat, & portio diſtributionum huiuſmodi lucrari ſolitarum, ad congruam Oratoris ſuſtentationem ſufficiat.*

Eſt nihilominus, circa hanc praxim, notandum, quod ſi fortè contingat, Oratorem, ſic arctatum etiã vigore apoſtolicæ diſpenſationis extrà tempora ad requiſitos ordines, ſiuè ex decreto Summi Pontificis, ſiuè alio quouis modo intrà præſtitutum ſibi tempus, promoueri ex aliqua cauſa non poſſe, ne propterea
22 Orator ipſe aliquod diſpendium ſentiat, ei occurri poteſt per viam prorogationis ad ſe ita promouendum; Vnde cum caſus euenerit, dabitur ſupplicatio huiuſmodi prorogationis, quæ ita concipi poterit, videlicèt.

23 *Beatiſſime Pater. Aliàs perpetua Capellania ſub inuocatione Sancti Franciſci in Eccleſia S. N. Neapolitañ, certo tunc expreſſo modo, vacante, de illa ſic vacante, deuoto S. V. Oratori Annibali Corſetto, Clerico Neapolitañ diœceſis apoſtolica, ſeù quauis authoritate prouiſum fuit, in cuius fundatione expreſsè cauet r, quod eam pro tempore obtinens, ſacerdotalem ordinem, infrà annum aſſumere teneatur, & quæ forſan perſonalem reſidentiam non requirit, prout in litteris deſuper expeditis, plenius continetur. Cum autem, Pater Sancte, dictus Orator, certis ex cauſis præpeditus, ad dictum presbyteratus ordinem, infrà annum huiuſmodi, in quo adhuc exiſtit, ſe promoueri facere non potuerit, neque poſſe ſperet, Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus ſibi in præmiſſis opportunè prouidendo, eumque ſpecialibus fauoribus, & gratiis proſequendo, dictum annum, ad alios ſex menſes, à fine dicti anni computandos, intrà quos idem Orator ad presbyteratus ordinem huiuſmodi ſe promoueri, ac omnia alia, quæ quomodolibet facere tenetur, facere, & adimplere liberè, & licitè valeat; perindè, ac ſi infrà dictum annum adhuc exiſteret, apoſtolica authoritate prorogare, & ampliare; irritum &c. decernere dignemini, de gratia ſpeciali, Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, necnon fundatione prædicta, cæteriſq; contrariis quibuſcunque, cum clauſulis opportunis.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et datur ad tres, vel quatuor menſes, vel ad aliud tempus, prout cauſa ipſa ſuadet, & Summo Pontifici viſum fuerit; & ſi petatur reſtitutio ob lapſum huiuſmodi tẽporis, datur cum additione clauſulæ præſeruatiuæ iuris tertii; cum ob lapſum huiuſmodi temporis, potuerit ab alio beneficium impetrari ob non promotionem: quod etiam paſſim ſeruatur, pro prouiſis de Parochialibus Eccleſiis, pro quibus frequens eſt vſus in Romana Curia impetrandi has prorogationes, cum hi de iure, infrà annum teneantur ad ſacros ordines promoueri, *cap. licet canon. cap. cum ex eo, & cap. commiſſa de elect. in 6.* aliàs elapſo anno, Parochialis Eccleſia huiuſmodi vacat, *Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat.* ibi, *aut in tali ætate, vt infrà tempus à iure, & ab hac Synodo ſtatutum, ini iari valeat.* prout etiam declarauit eiuſdem Concilii Congregatio, *Viuian. in praxi iuriſpatron. lib. 5. cap. 5 num 50.* Inſuper per *reg. ul Cancell. tit.* datur Vicecancellario facultas, quod poſſit ad ordines ſuſcipiendos arctatis prorogare terminos de dictis ſuſcipiendis ordinibus vſque ad proxima tunc à iure ſtatuta tempora, in quibus ſic arctati ſucceſſiuè ad ipſos ordines promoueantur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio de promouendo in temporibus frequentior eſt, quam extrà tempora.*

2 *Formula ſupplicationis ad id proponetur.*

3 *Diſpenſationis littera de promouendo datur in forma gratioſa.*

4 *Etiam ſi aliam gratiam annexam habeant, Et tunc ſub qua formula nu. 5.*

6 *Clericus denominatur illius diœceſis, in qua habet originem, aut domicilium, ſiue beneficium.*

7 *Titulus patrimonij pro titulo beneficij expreſſus non vitiat litteras diſpenſationis de promouendo.*

8 *Non habenti beneficium conceditur à iure, vt ordinetur ad titulum patrimonij.*

9 *Patrimonij nomine quid veniat.*

10 *Titulus beneficij differt à titulo patrimonij quoad diſpenſationem Ordinarij ad ordines.*

11 *Declaratio Sacræ Congregationis ad id refertur.*

12 *Promouendus eſt clericus potius ad titulum beneficij, quàm patrimonij, & quare.*

13 *Et quid ſeruetur in Diœceſi Neapolitana circa titulum patrimonij.*

14 *Promoueri poteſt quis ad titulum donationis, & refertur declaratio Sacræ Congreg.*

15 *Promouendi titulus ratione ſucceſſionis hæreditariæ quomodò admittatur.*

16 *Patrimonium ordinandi conſtituendum ſuper re immobili.*

17 *Bona pro titulo promouendi aſſignanda quid requirant.*

18 *Officia perpetua Romanæ Curiæ admittuntur pro titulo ordinandi.*

18 *Officiales Sacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ promoti ad ordines ad titulum illius Officiorum.*

20 *Ordinarius quoad ordines dicitur originis, domicilij, & beneficij.*

21 *Origo perperam extenditur vltrà paternam, quoad ordines.*

22 *Origo paterna quomodò tolerāda quoad ordines.*

23 *Hodie ſufficit ex declarat. Sacr. Congregat.*

24 *Domicilium quoad ordines, quomodò contrahatur.*

25 *Sedem non mutat, qui non mutat mentem.*

26 *Domicilium non requirit neceſſariò decennalem habitationem.*

27 *Domicilium non acquirit non habens animum permanendi.*

28 *Domicilium in Vrbe cōtractum, quoad ordines, quomodò intelligendum.*

29 *Et Neapoli quid circà id ſeruetur.*

30 *Expoſitus ordinatur ab Ordinario loci, in quo expoſitus eſt.*

31 *Libertus à quo ordinandus.*

32 *Et à quo naſcens per tranſitum.*

33 *Baptiſmus efficit quem originarium.*

34 *Beneficij ratione quis efficitur ſubditus quoad ordines.*

35 *Cuius tamen redditus illud eſſe debeat.*

36 *Et quid in Ciuitate Neapoli ex declar. Sac. Congreg ſeruetur.*

37 *Beneficia plura obtinens in diuerſis Diœceſibus, ab vnoquoq; illarum Epiſcopo ordinatur.*

38 *Penſionis ratione quis non efficitur ſubditus.*

39 *Subditus tribus Epiſcopis poteſt variare ordinum ſuſceptionem.*

40 *Ordinatus à Papa nequit ab inferiore ordinari.*

41 *Ortundus ex vna Diœceſi rectè dicitur eſſe ex Diœceſi beneficij.*

42 *Clericus dicitur eſſe Diœceſis N. ſi ibi habeat originem, vel domicilium, aut beneficium.*

43 *Diſpenſatio cum prouiſo, vt non teneatur promoueri, ad quem Epiſcopum ſpectet.*

44 *Diſpenſat ad ordines reſpectu rei, qui habet rem ſubiectam.*

45 *Diſpenſatio non trahit effectum ſuum extrà territorium diſpenſantis.*

46 *Variatio circà ordines, inducit fraudes.*

47 *Quomodò circà hoc prouiſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana.*

48 *Ordinando, ſi ſit Nullius Diœceſis, dātur littera, vt promoueatur à viciniore.*

49 *Et idem ſeruatur in quacunque alia gratia.*
50 *Etiam ſi Orator fuerit ſubditus Abbati, habenti iuriſdictionem Epiſcopalem.*
51 *Lite pendente inter duos Epiſcopos ſuper collatione ordinum, quid ſeruetur.*
52 *Et quid, ſi de facultate vicinioris Ordinarij ſuper hoc dubitatur.*
53 *Ordinarius, ſi indebitè deneget ſuo ſubdito ordines conferre, quid faciendum.*
54 *Et quid ſi indebitè recuſat exequi litteras apoſtolicas.*
55 *Exemptio à iuriſdictione Ordinarij datur clerico ex pluribus cauſis.*
56 *Inimicitiæ inter Epiſcopum, & ſubditum, præbent cauſam promotionis à viciniore.*
57 *Ordinariorum iuriſdictionis abuſus, eximit clericos ab ipſa iuriſdictione.*
58 *Sede epiſcopali vacante, quomodò per Papam ordinando ſuccurratur.*
59 *Epiſcopus proprius dicitur, in cuius familiaritate ordinandus reperitur.*
60 *Et quis familiaris ad hunc effectum.*
61 *Familiaritas triennalis, quomodò accipienda.*
62 *Nepos Epiſcopi, quomodò ab illo promouendus ratione familiaritatis triennalis.*
63 *Beneficij collatio familiari triennali requiritur, etiam in prima tonſura, & quare.*
64 *Beneficij collatio quare requiratur in familiari triennali.*
65 *Prima tonſura, & Epiſcopalis dignitas ſunt ordines, contra Theologos.*
66 *Familiaritas ſine beneficio non ſufficit ad ſuſcipiendos ordines.*

Praxis Diſpenſationis de promouendo in temporibus, & intra annum.

CAP. V.

1 FREQVENTIOR tamen omni tempore viſa eſt diſpenſatio de promouendo, vt ſupra diximus, in temporibus à iure ſtatutis, intra tamen annum, cuius ſupplicationis formula, ſequens eſt.

2 *BEatiſſime Pater. Cum deuotus S. V. Orator Octauius Aquauiua clericus Neapolitañ, feruore deuotionis accenſus, plurimùm cupiat ad omnes etiam ſacros, & presbyteratus ordines ad titulum ſui patrimonij, quod ad id ſufficiens habet, promoueri, & promotus, in illis Altiſſimo quoad vixerit famulari. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator præfatus, quatenus eius votis hac in parte fauorabiliter annuendo, eumque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequendo, eidem Oratori, vt à ſuo Ordinario, vel cum eius litteris dimiſſorialibus, à quocunq; alio, quem maluerit, Catholico Antiſtite, gratiam, & communionem Sedis apoſtolicæ habente; & in propria Diœceſi reſidente, vel in aliena de Diœceſani loci licentia, pontificalia exercente, per Oratorem eligendo, vnica die feriata, ad quatuor minores, quatenus illos nondum ſuſceperit, & deinde ad omnes ſacros, etiam presbyteratus ordines in temporibus à iure ſtatutis, intra tamen annum, annique curriculo non expectato, minuſque à Concilio Tridentino deſignatis interſtitijs, ſeruatis, ſub dicto titulo, promoueri, & promotus, in illis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare liberè, & licitè valeat, apoſtolica authoritate concedere, & indulgere; Necnon Ordinario prædicto, & Antiſtiti, vt præfertur eligendo, &c.* vt in priori formula, *Extra tempora.*

Et cum abſolutione à cenſuris, &c. & de conceſſione indulto, &c. vt in ſupra poſitis clauſulis eiuſdem formulæ. Et additur.

Et dummodò Orator ad id reperiatur idoneus, & alicuius Eccleſiæ ſeruitio ſe adſcribat. Et conſtito prius, quod patrimonium huiuſmodi ad congruam eius ſuſtentationem ſufficiens verè, & pacificè poſſideat. Cum decreto, quod illud, ſine Ordinarij ſui licentia, alienare, ſeù quoquomodo diſtrahere nequeat, niſi prius in eccleſiaſticis, vel alijs redditibus annuis habuerit, vndè commodè viuere poſſit.

Qui

Qua quidem ſupplicatione ſignata, &
in totum, conſueto more expedita, confi-
ciuntur ſuper ea, litteræ apoſtolicæ, ſiuè
ſub plumbo, ſiuè in forma breuis, prout
Sollicitatori opportunius viſum fuerit, &
3 vtroq; modo, ſemper expediuntur in for-
ma gratioſa etiam ſi hæc diſpenſatio an-
nexa fuerit alteri gratiæ pro eodem Ora-
4 tore, ſi tamen non requirat aliquam inda-
ginem Ordinarij: exempli gratia, fuit ſi-
milis diſpenſatio de promouendo extrà
tēpora conceſſa Claudio Blanditio Nea-
politano, aſſerēti, ſe Regiæ Cameræ Sum-
mariæ Neapolitañ Præſidem exiſtere, ac
petenti ſibi indulgeri ſuper retentione
huius Officij; quapropter in litteris ſuper
hoc expeditis, additum eſt, *Tecumque vt*
5 *etiam, poſtquam presbyter factus fueris, Of-*
ficium Præſidis huiuſmodi, qui in ciuilibus
tantùm iuriſdictionem exercere conſueuit,
quoad vixeris exercere, omniaq; & ſingula
quæ ad huiuſmodi Præſidis officium de iure,
vſu, conſuetudine, aut aliàs quomodolibet
pertinent, quoad ciuilia dumtaxat, facere,
& exequi, etiam liberè, & licitè poſſis, &
valeas, authoritate, & tenore præmiſſis, diſ-
penſamus.

Formulam verò litterarum, quæ ſuper
dicta ſupplicatione expediuntur, vt dictũ
eſt, parum refert hic ſubnectere; cum in
illis, vltrà narrata in ſupplicatione, nihil
aliud addatur, niſi proemium, *Vitæ, ac*
morum honeſtas, &c. & in fine illarũ, clau-
ſula, *Nulli ergo, &c.* ſed tantũmodò ipſius
ſupplicationis clauſulas, ex quibus illa
cōſtare debet, dilucidemus: Dicitur ergo.

Beatiſsime Pater, &c. De hoc aliàs di-
ximus in formula ſupplicationis pro bi-
gamo, verſ. eodem.

6 **Clericus Neapolitañ,** Ita dicitur, ſiuè
fuerit Originarius, ſiuè domiciliarius, ſi-
uè beneficiatus, vt infrà.

Ad titulum ſui patrimonij,

Frequenter ignorari contingit in Roma-
na Curia, an Orator petat hanc diſpenſa-
tionem de promouendo ad titulum be-
neficij, vel patrimonij; propterea, ne re-
tardetur expeditio, admittitur illa ſub ti-
tulo patrimonij; nàm, licèt poſtea ipſe
7 Orator nō habeat re vera, patrimonium,
ſed beneficium; abſque aliquo vitio ſub-
reptionis, poterit ad titulum dicti benefi-
cij promoueri; quia ſi id à Summo Ponti-
fice petijſſet, facilius ſibi conceſſum fuiſ-
ſet, arguendo à maiori ad minus, *l. 1.*
C. de neg. geſt. l. non debet cui, quod plus eſt,
8 *ff. de reg. iur.* imò etiam de iure, non ha-
benti beneficium, permittitur, quod poſ-
ſit promoueri ad titulum patrimonij, vt
eſt *tex. in cap. tuis, de præb.* cuius verba ſunt
hæc. *Tuis quæſtionibus reſpondemus, quod*
clericos in minoribus ordinibus cōſtitutos, de
patrimonialibus bonis, habentes, vndè poſſint
congruè ſuſtentari, etſi nondum beneficium
eccleſiaſticum aſſequuti; dummodò aliud ca-
nonicum non obſiſtat, ad ſuperiores poteris
ordines promouere, & ibi *gloſ. in verbo, pa-*
trimonialibus ait, quod iſti habent patri-
monium pro titulo.

Et ſub hoc nomine, patrimonij, ſecun-
dum hanc materiam, non ſolùm intelli-
9 gitur quicquid ex bonis paternis filio
obuenit, verùm etiam totum id, quod
aliundè, & ex quauis cauſa, eidem
filio delatum eſt; cum quomodocunque
proueniat, ſatisfiat menti Concilij, *Cam-*
pan. in diuerſ. iur. can. rubr. 8. cap. 4. num. 1.
Vgol. de pot. Epiſc. cap. 26. §. 9. nu. 3.

10 Circà tamen vtrumque titulum, bene-
ficij, ſcilicèt, & patrimonij, diſcrimen no-
toriè verſatur quoad facultatem Ordina-
rij, ad promouendum ad ſacros ordines;
quia non omnis ad titulum patrimonij
promouendus eſt, niſi diſpenſatiuè, vt eli-
citur ex verbis *Concil. Trident. ſeſſ. 21. cap.*
2. de form. dùm dicit, *patrimonium verò, vel*
penſionem obtinentes ordinari poſthac non
poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit
aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate
Eccleſiarum ſuarum; circà quod ait *Bar-*
boſ. de pot. Epiſc. alleg. 19 nu. 53. quod non
ſemper conuenit hanc diſpenſationem
elargiri, ſed tantùm ex cauſa; prout eiuſ-
dem Concilij verba demonſtrant, ſcilicèt
ex neceſſitate, vel commoditate; quæ ta-
men commoditas, ſeù vtilitas regulariter
adeſt in perſonis doctis, & probatæ vitæ,
Garc. de benef. p. 2. cap. 5. num. 75. dicens ibi
quod ideò hodiè poteſt quis ordinari ad
titulum patrimonij, vel penſionis, referēs
11 declarationem Sacræ Congregationis,
quæ ſic ait. *Cum ad patrimonij, vel penſio-*
nis eccleſiaſticæ titulum ordinari non poſſint,
niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumen-
dos pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiarum
ſuarum, iuxtà cap. 2. ſeſſ. 21. clerici autem
abſentes, Eccleſijs, neceſſitatem habentibus,
aut ſubuenire, aut vtilitatem aliquam affer-
re non poſſint, quæritur, an huiuſmodi clericis
litteras dimoſſorias Epiſcopus concedere poſ-
ſit, Congregatio cenſuit, poſſe, & ad ipſum
ſpectare.

Dataria tamen apoſtolica ſēper tenuit,

& præciſè tempore Pauli V. quod tales
diſpenſatiuè promoueri poterant ad titu-
lum patrimonij, vel penſionis; imò in
clauſulis reſtrictiuis ſupplicationis, ſem-
per per Officiales addebantur hæc verba,
Et dummodò Eccl ſiæ neceſſitas, vel vtilitas
12 *ita poſtulet*; Quia clericus debet promo-
ueri ad titulum beneficij potius, quàm
patrimonij; ea potiſſimùm ratione; quia
multæ fraudes quotidiè fiunt ordinato-
ribus; cum poſtea clerici cogantur, pro-
moti ad ſacros ordines, mendicare pa-
nem in dedecus, & opprobrium Eccle-
ſiæ, & cleri, vt ait *Redoan. de reb. eccleſ. non*
alien. q. 51. cap. 13. nu. 6.

Vnde ad huiuſmodi fraudes vitandas,
ſeruatur in pluribus locis, præcipuè in
hac Ciuitate, & Diœceſi Neapolitana,
13 quod cùm clericus petit promoueri ad
titulum patrimonij, ante omnia obtine-
bit ab Ordinariò diſpenſationem, vt poſ-
ſit ad dictum titulum promoueri pro ne-
ceſſitate, ſeù vtilitate Eccleſiæ; deinde
debet docere de ſufficientia dicti patri-
monij, quodq; illud cõſiſtat in bonis ſta-
bilibus, cenſibus, vel alijs annuis redditi-
bus, de quibus iam per prius, fuerit in pa-
cifica poſſeſſione. Et cum ipſe clericus
non habet per ſe patrimonium, & con-
tingit, donationem, ſeù aſſignationem ab
alijs ſibi fieri, producitur publicum in-
ſtrumentum, ab vtraque parte, iuramen-
to vallatum, quod donatio, ſeù aſſignatiò
huiuſmodi ſit realis, omni dolo, ac fictio-
ne carens; quodq; neq; in præteritũ con-
fectus fuerit, neque in futurum conficie-
tur actus, ſeù contractus aliquis in præiu-
dicium dictæ donationis, ſeù aſſignatio-
nis cum annullatione &c.

Et ſi talis donatio, ſeù aſſignatio fiet à
patre, vel matre ipſius, ſiuè ab alijs parẽ-
tibus, illa debet ratificari per publicum
inſtrumentum à fratribus, ſororibus, ſeù
quibuſcunq; alijs perſonis, ſuper tali do-
natione, ſeù aſſignatione, intereſſe prætẽ-
dentibus, illique promittere debent, ſe
nullo vnquàm tempore illã ex quacunq;
cauſa, annullare; quòd ſi ſecus fieri con-
tingat, proteſtantur totum id nullum, &
inualidum, nulliuſq; roboris, vel momen-
ti exiſtere; quod etiam idem ordinandus,
medio eius iuramento, confirmabit; Præ-
cipiturq; etiam ſub pœna excommuni-
cationis donatori, ne præſumat talem do-
nationem, ſeù aſſignationem efficere ſu-
per cenſibus, ſeù redditibus alteri fortan
obligatis, vel quorum ipſe non eſſet ve-
rus, & legitimus dominus. Et hæc eſt tuta
praxis, quam etiam innuit. *Quar. in ſum.*
bull. verbo. ordo, verſ. quod intellige, circa
fin. Ex quo patet, quod poteſt quis ad ti-
tulum donationis promoueri ad ſacros
14 ordines, prout Sacra Congregatio Con-
cilij cenſuit, ſequẽtibus declarationibus,
quarum Prima eſt, *Ad titulum donationis*
aliunius, poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſco-
pus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate,
& vtilitate Eccleſiarum, & ſi donatio eſt
realiter vera, & non ficta, quæ deinceps alie-
nari non poſſit abſque Epiſcopi licentia, do-
nec beneficium ſufficiens adeptus fuerit, vel
aliundè habeat, vndè commodè viuere poſſit
Secunda, *Poteſt aliquis ad ſacros ordines*
promoueri ad titulum bonorum, quæ donan-
tur, ſi Epiſcopus iudicauerit eũ aſſumendum
pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiarum, do-
nationeſque huiuſmodi verè, & abſque vlla
fraude in forma valida fiãt de tot bonis, quot
promouendo ſufficiant ad vitam honeſtè ſu-
ſtentandam; quæq; deinceps nullo modo alie-
nari poſſint ſine licentia Epiſcopi, donec be-
neficium ſufficiens adipiſcatur, vel aliundè
habeat, vnde viuere poſſit.

Vnde, etiam ex prædictis declarationi-
bus, voluit ipſa Sacra Congregatio, cau-
tum eſſe promoto, circà tales donatio-
nes, quæ ſimulatè cenſentur, quando inter
donatorem, & donatarium fiũt apparen-
ter, non autem verè, & animo donandi;
vel ſi factæ fuerint cum pacto de illis non
vtendo; tũc enim huiuſmodi donationes
non ſunt reales, ſed verbales tantùm, quæ
nihil operantur, vt per *Garc. de beneſ. p. 2.*
cap. 5. nu. 55.

15 Cum verò titulus erit ratione ſucceſ-
ſionis hæreditariæ, exhibebit particulam
teſtamenti, & medio præambulo, vel alia
publica ſcriptura, oſtendet, ſe eſſe hæredẽ.
& ex ipſa hæreditate, ſaltem ſummam ip-
ſi titulo requiſitam, liberam, immunem,
& exemptam a quocunque onere, & de-
bito poſſidere.

16 Deberque huiuſmodi patrimonium
pro ordinibus ſuſcipiendis, conſtitui tan-
tummodò ſuper re immobili, vt dictum
eſt, aliàs enim non ſatisfieret menti Con-
cilij prædicti, quia ſi in rebus mobilibus
conſiſteret, cum illæ de facili conſumi, &
extingui poſſint, ordinatus remaneret ſi-
ne titulo *Nauarr. conſil. 54. de temp. ordin.*
Azor inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 4. q. 7. Bar-
boſ. alleg. 10. nu. 5.

Quibus adde quod ſi clericus ordinan-
dus, plura, & diuerſa bona poſſideret, ad
quorum titulũ ſpecialiter & nominatim
17 ordinaretur, iſta ſolùm deſeruirent pro
[illegible] titu-

titulo, & non alia, *Garc. par. 2. cap. 5. num. 78.* Et cum ipſe titulus debeat eſſe perpetuus non debet conſtitui ſuper rebus mobilibus, putà mercibus animalibus, aut obligationibus perſonalibus; cum hæc omnia facilè pereant, & lapſu temporis conſumentur; licèt ſecùs dicendum eſſet, ſi huiuſmodi bona mobilia ſtatim conuerti poſſint & cum effectu conuertantur in bonis ſtabilibus; ex quibus percipiatur ſufficiens titulus pro ſuſtentatione; quia hoc modo ſatisfit Concilio ſupradicto. *idem Azor. loc. cit. Graff. conſ. 4 de temp. ordinat.*

Præmiſſa tamen, non ita paſſim, niſi valdè cautè admittẽda eſſe exiſtimarem; quia poſtquam clericus ita promotus fuerit ad ſacros ordines, de facili ipſum Concilium eluderetur; nam ipſa bona mobilia poſſent poſtmodum ſiuè in totum, ſiuè paulatim alienari & ſic committerentur fraudes, quibus om inò eſt obuiandum, *l. ſi legatarius. Cod. de leg. Iaſ. in l. cum fundus, §. ſeruum num. 4. ff. ſi cer. pet.*

Ac propterea, cum adſint in Romana Curia, nonnulla Officia perpetua. ideſt, quæ durant ad vitam Officialis, licèt eorum vnũquodq; ſit ampliſſimi redditus, nihilominus illa obtinentibus ac petentibus ad illorum titulum, ad ſacros ordines promoueri, ſæpè vidi, Summum Pontificem, præmiſſis nõ ita libenter annuiſſe; cum huiuſmodi Officia conſiſtant in rebus mobilibus: ac propterea, ſi id ali-
18 quando concedatur, adijcitur in calce ſupplicationis. ac in litteris talis promotionis clauſula iſta, ſcilicèt, *Et cum decreto, quod dictus Orator Officium huiuſmodi vendere, vel reſignare nequeat, niſi prius in Eccleſiaſticis, vel alijs redditibus annuis habuerit, vndè commodè viuere poſſit; Et ſi antea contigerit, Officium prædictum ab eo vẽdi, ſeù reſignari, aut aliàs quomodolibet trãſferri, illius pretium in alia bona, vel cenſus, aut officia, pro eodem Oratore, donec, vt præfertur, aliundè commodè viuere queat, omninò conuertatur.*

Ego verò, dum Sacræ Pœnitentiariæ apoſtolicæ inſeruirem, ac ratione mei Officij tenerer iuxtà Conſtitutionem Pij V. ſuper ordinatione noui ſtatus eiuſdẽ Pœnitentiariæ, ad ſacros ordines promoueri, petij à fel. record. Paulo V. licentiam ſuſcipiendi prædictos ordines ad titulum ſupradicti Officij, tanquam perpetui & in concurſu obtenti, ſicut ſunt nonnulla einſdem Pęnitentiarię Officia; ipſe autem Paulus negatiuè reſpondit, ſed potius nõnulla mihi beneficia eccleſiaſtica benignè contulit; quamuis anteà nonnullos eiuſdem Pœnitentiariæ Officiales ſciam
19 fuiſſe ad titulum illius Officiorum, ad ſacros ordines promotos: & inter cæteros hi ſunt, nimirùm. Hercules Hecinius de menſe Iunij 1602. & Iacobus Danielius Scriptores de eodem menſe Iunij 1605. nec non Ioannes Friamus Procurator, de menſe Februarij 1606.

Porrò Officiales Summi Pontificis, qui officia ad eorum vitam obtinent, & ad quorum titulum, eo modo, quo ſupra dictum eſt, poſſunt ad ſacros ordines promoueri, quoſque nunc temporis in memoriam reuoco hi ſunt, videlicèt.

Auditor Generalis Cameræ Apoſtolicę, vnus.
Theſaurarius Generalis, vnus.
Clerici Cameræ Apoſtolicæ, duodecim.
Prothonotarij apoſtolici participantes, duodecim.
Secretarij apoſtolici, viginti quatuor.
Scriptores apoſtolici, centum, & vnus.
Scriptores minoris gratiæ. viginti ſeptem.
Scriptores Breuium, Octuaginta vnus.
Scriptores Archiuij, nonaginta vnus.
Regiſtratores ſupplicationum, viginti.
Regiſtrator ſecretus, earundem, vnus.
Regiſtratores Bullarum, ſalariati, octo.
Regiſtratores earundem, non ſalariati, quatuor.
Regens Cancellariæ apoſtolicæ, vnus.
Abbreuiatores maioris Præſidentiæ, duodecim.
Abbreuiatores minoris Præſidentiæ, ſexaginta,
Iannizzeri, centum.
Præfectus ſollicitatorum, vnus.
Milites S. Petri, quadraginta vnus.
Milites S. Pauli, ducenti.
Milites de Lilio, trecenti quinquaginta.
Milites Lauretani, trecenti.
Milites Pij, ſexcenti quinquaginta quinque.
Magiſtri Plumbi, tres.
Præſidens Plumbi, vnus.
Collectores Plumbi, centum, & quatuor.
Magiſtri Regiſtri ſupplicationum, quatuor.
Clerici eiuſdem Regiſtri, ſex.
Corrector Contradictarum, vnus.
Correctores Archiuij, decem.
Cubicularij, ſexaginta.
Scutiferi, centum quadraginta.
Portionarij, ſexcenti triginta duo.
Subdiaconi, quinque.
Acholyti, octo.
Auditor Contradictarum, vnus.
Procuratores Contradictarũ, quatuordecim.
Procuratores Minoris gratiæ, vigintiquatuor.

Depoſitarius Militum SS. Petri, & Pauli, vnus.
Depoſitarius Præſidentiũ, Portionariorum, & Militum de Lilio, vnus.
Depoſitarius Montis fidei, vnus.
Depoſitarius Cubiculariorum, & Scutiferorum, vnus.
Iudex Confidentiarum, vnus.
Notarij Auditoris Cameræ Apoſtolicæ, decem.
Notarij Eminentiſs. Vicarij Vrbis, quinque.
Notarij Capitolini, triginta.
Notarius Ripectæ, vnus.
Curſores, decem, & nouem.
Mazzerij, vigintiquinque.
De Virga Rubea, decem, & ſeptem.
De Porta Ferrea, ſex.
Mandatarij Gubernatoris Vrbis, ſeptem.

Cœteros verò, ſi qui eidem memoriæ occurrerint, ſicut etiam ſupradictos, elegantiori ordine, etiam quoad eorum officiorum collationem, valorem, & redditum, in mea *praxi beneficiali*, ſupplere curabo, vbi circa ea, nõnulla ad praxim pertinẽtia referam; nunc autem dicere ſufficiat ad effectum prædictum, ea haberi ad inſtar beneficiorum eccleſiaſticorum; cum vacent tàm per obitum, quàm per reſignationem, non autem per ingreſſum Religionis, & profeſſionẽ in ea, emiſſam, vt patet ex eorum collationibus; quandoquidem in ſupplicationibus ſemper apponuntur illa verba, *quod conſtantur vacare per obitum*, & licet profeſſio ſit mors ciuilis, attamen non comprehenditur ſub dicta diſpoſitione, cũ in iure non reperiatur cautum, quod in iſtis terminis, mors ciuilis, æquiparetur morti naturali, *Alexand. conſ.* 139 *nu. 4. lib. 2.* vbi ait, quod mors ciuilis, reſultans ex ingreſſu Monaſterij, non facit, monachum haberi pro vero mortuo, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt per *gloſ. in cap. placuit, 2. verbo, mortuus, 16 q. 2.* quandoquidem verba ſunt intelligenda de morte naturali, *arg. l. fin. C de his qui ven. ætat. impetr. & l. fin. ff. de condit. & demonſtrat. l. cum pater, §. hæreditatem, ff. de leg. 2. l. ex ea parte, §. in inſulam, de verb. oblig* & tradit *Ioan. Andr.* regulam, quod nũquam mors ciuilis æquiparatur naturali, niſi vbi hoc reperitur in iure expreſſum, & dixit *id. Alex. conſ.* 282; *verſ. ſi vnde quia mors ciuilis, vol. 2.* mors enim deducta ab homine in conditione non intelligitur de ficta ciuili, ſed tantùm de vera, & naturali, per iura deſuper allegata, præſertim cum, ſicut dictum eſt, ſecundum conſuetum ſtylum, & praxim Romanæ Curiæ ſemper apertis verbis dicitur, *quod prædicta officia vacent per obitum* non autem dicitur, per mortem, & appellatione obitus de ſui natura, non venit mors ciuilis, *l. ſi de eſſerit, ff. qui ſatiſd. cogan.* vnde, parum refert quod beneficia eccleſiaſtica per emiſſionem profeſſionis vacẽt; hoc enim idcirco euenit, quia Regulares, ſine diſpenſatione apoſtolica, ſunt incapaces beneficiorum ſæcularium, *cap. cum de beneficio, de præb. in 6.* & habes ad id optimam *Rot. deciſ. 543. p. 2. to. 2. in recent.*

20 Vt à ſuo Ordinario. Proprius Oratoris

Ordinarius dicitur, vel ratione originis, vel domicilij, aut beneficij per *tex. in cap. cũ nullus, de tẽpor. ordin. in 6.* Et quoad originem, ſępè videmus per Epiſcopos, pręſertim huius Regni, illam nimis extendi;
21 cum vix tolerari debeat circà hoc, paterna origo, ad effectum, vt quis ordinetur, propter fraudes, quas in dies indè oriri videmus, licèt re vera aliud doceat *text. in cap. 1. verbo, alienigenas, de vſur. in 6.* cum etiam eſſe locum originis oſtendat ius ciuile, in quo pater natus eſt, vt habetur in *l. aſſumptio ff. ad municip.* & dicit *text. in l.*
22 *filios. eod. tit.* quod filius, ſequitur originẽ patris, licèt natus ſit in Ciuitate matris, Et hac ratione, videtur tolerari poſſe, ceſſante fraude, quãuis *DD. in d. cap. cum nullus*, aſſerant, hoc non eſſe cõſulendum, ſed poſt factum, excuſandos eſſe tàm ordinantem, quàm ordinatum, *Nauarr. conſ. conſ. 9. de tempor. ordin.* quem, ideò puto id cum alijs tenuiſſe, quia ſæpè compertum eſt, nonnullos fuiſſe, non modò ordinatos ratione originis paternæ, verùm etiam, maternæ, necnon aui & proaui; ex quo diuerſa mala, & inconuenientia orta ſunt; ac propterea dicit *gloſ. in d. cap. 1. de vſur. in addit.* quod oriundus de Ciuitate dicitur, qui ibi ortus eſt, vel eius pater inde originem duxit; & quod non ſic in auo; nam aliàs inquirendus eſſet ager Damaſcenus, vbi Adam formatus eſt.

Et cum aliàs in Sacra Congregatione Concilii, ad inſtantiam bon. mem. Cardinalis de Aquauiua, tunc Archiepiſcopi Neapolitani, fuiſſent nonnulla dubia propoſita, per ipſam Congregationem declaranda; in quinto capite proponebatur. Quod ſunt nonnulli, qui cum Neapoli domicilium habeant, ibiq; nati ſint, tamen, cum parentes illorum, ex alia Ciuitate ſint oriundi, ſuſcipiunt ordines ab Ordinario Ciuitatis originis paternæ,

abſq;

abſq. litteris dimiſſoriis, & ſine atteſtatio-
ne de vita, & moribus Ordinarii Neapo-
litañ, idq, non ſemel contigit in Diœ-
ceſibus Puteolañ, Vicañ, in Abbatia
Mõtis Caſſineñ, & alibi. contra præſcrip-
ta S. Concilii Tridentini. Ipſa Congre-
gatio nil aliud, circa huiuſmodi dubium
reſpondit, niſi per hæc verba, videlicèt,
*Ad quintum, Sacræ Congregationi non vi-
deri in præſenti, in hac re quicquam noui
iuris ſtatuere.* Vnde concludit propterea
*Campan. in diuerſ. iur. can. rubr. 9. cap. 8. ſub
nu. 9.* poſſe tùm Præſulem originis pater-
næ, tùm propriæ, illum ordinare, dicens
etiam *d. num. 9* quod non eſſet reprehen-
dendus, qui defenderet, nõ tantùm excu-
ſari Præſulem poſt collatos ordines, ſed
inſuper tutè induci poſſe Præſulẽ ipſum
originis paternæ ad ordinandum illum.
In hac tamen Curia Archiepiſcopali, nul-
lo modo, quis admittitur ad ordines ra-
tione originis paternæ, ſine litteris dimiſ-
ſorialibus Epiſcopi propriæ originis, vt
teſtatur *Genuen. in praxi Archiepiſc. Nea-
polit. cap. 17. nu. 3.* Cœterum, hodiè circũ-
23 feruntur pro parte affirmatiua declara-
tiones S. Cong. quas, etiam refert *Diana
reſolut, 148. p. 4. tract. miſcell. reſol. moral.*

Ratione domicilii, promouetur quis
ab Ordinario loci, vbi illud contractum
24 eſt: quod quidem tunc contrahi dicitur,
cum in aliquem locum, domiciliũ ſuum
tranſtulit, vt patet in *l. pupillus §. incola, ff.
de verb. ſignif. l. domicilium, ff. ad municip.
l. ciues, C. de incol.* vbi, in eo loco quis dici-
tur domicilium habere, vbi larem, rerũq;
ac fortunarum ſuarum ſummam conſti-
tuit, vndè rurſus non ſit diſceſſurus, *gloſ.
in l. fin. verbo inter abſentes, C. de præſcript.*
per larem autem intelligitur, focus, do-
mus tota, & *gloſ. in d. l. ciues verbo larem,*
intelligit animum habitandi perpetuò, &
vt de facto habitet. Quamuis ad alium
effectum, áliter dicendum ſit, puta in
Capitaneo, aut alio Officiali, qui in ali-
quo loco exerceret officium; quia, licèt
indè ſit diſceſſurus, poterit ibi contra-
here matrimonium coràm Parocho ip-
ſius loci; cum iam ad id ſufficienter di-
catur ibi contraxiſſe domicilium, ex illa
communi *Doctorũ* concluſione, nempè,
quod ille, qui in aliqua Ciuitate eſt ele-
ctus ad honorem, dicitur ciuis, & gaudet
priuilegiis ciuilitatis, *gloſ. in d. l. ciues, ver-
bo, electio.*

Debet tamen, qui petit ordinari ratio-
ne domicilii, expreſsè declarare, ſe habe-
re animum ibi contrahendi dictum do-
25 micilium; aliàs enim non dicitur mutare
ſedem, qui non mutat mentem, *cap. ſcias,
7. q. 1. Anchar. in cap. præſenti nu. 1. de præb.
in 6.* nam, facta tali declaratione, ſtatim
illud acquirit, *Butr. in d. cap. ad apoſtolicã,
de decim.* quamuis Rota, *dec. ſ. 250. num. 8.
p. 2. diuerſ.* teneat hanc tantummodò ani-
mi declarationem, minimè ſufficere; nam
copulatiuè requiritur aliquis actus ſigni-
ficatiuus domicilii, ſcilicet, quod emerit
domum, *d. l. Ciues. ff. de incol.*

Sufficiens etiam coniectura erit, con-
tinua habitatio in aliquo loco per decen-
nium, cum animo ibi perpetuò manen-
di, *l. 2. C. de incol.* aliàs enim nõn eſſent in-
colæ, qui in aliquo loco commorantur,
ſine animo conſtituendi ibi domicilium;
ſola enim habitatio, non facit aliquem
incolam; quia requiritur, etiam animus
ibi commorandi, *Bart. in l. quæſitum, ff. de
leg. 3. Sanch. de matr. lib. 3. diſp. 23. nu. 1.*

26 Sed re vera, decennalis habitatio, ad
hunc effectum, non videtur neceſſaria; ſed
ſtatim atque quis incipit in aliquo loco
habitare, cum animo ibi perpetuò ma-
nendi, domicilium acquirit, *Menoch. de
arbitr. iud. lib. 2. cent. 1. caſu 86. num 2.* Si
enim haberet animum recedendi; licèt
27 per mille annos moratus fuerit in tali
loco, domicilium non contrahit, *Barboſ.
de offic. epiſ. alleg. 4 nu. 25.* dicens ibi, quod
28 hoc practicatur in Vrbe, vt cũ quis fue-
rit per decennium ibi commoratus, po-
terit à Vicario Papæ ordinari. Id tamen,
non ita paſſim practicari videtur, niſi cũ
quibuſdam perſonis valdè cognitis, &
benemeritis, ac Summo Pontifici benè
viſis; & de quibus aliàs probabilis ſit cõ-
iectura, illos nunquam dolosè ab ipſa Vr-
be diſceſſuros: cum ſatis probabile ſit,
clericos exteros ibi exiſtentes, vt pluri-
mum ad beneficia, dignitateſq; eccleſia-
ſticas aſpirantes, de illis poſtea prouiſos,
ad propriam patriam reuerſuros; & ſic,
cum ad hunc finem in ipſa Vrbe com-
morentur, ſemper habent animum ab ea
diſcedendi, prout dicendum eſt de eo, qui
cauſa ſtudiorum, ad aliquam Ciuitatem
ſe confert, non animo in ea permanendi,
ſed, vt finito ſtudio, ad patriam reuerta-
tur vt per *Bart. in l. lex Cornelia, § ſi tamen,
ff. de iniur.* cum dulcis ſit amor patriæ, *l. qui
habebat,* poſt principio, & ibi not. *gloſ. 1.
in fin. ff. de leg. 2.*

29 In hac tamen Curia Archiepiſcopali
Neapolitañ, ita ſeruatur, quod clerici ex-
teri, qui cum dimiſſorialibus litteris ſuo-
rum Ordinariorum in Ciuitate Neapolis

taſi commorantur, quamuis declarent ſe
habere animum contrahendi domicilium
in ea, & per longum tempus habitaue-
rint, non tamen admittuntur ad ciuilita-
tem Neapolitanam, niſi capta informa-
tione, quod in eorum patria non habent
aliqua bona, & tandiù Neapoli habita-
uerint, quod præſumptio ſit, amplius non
habere animum redeundi ad dictam pa-
triam; & poſtea mediante decreto, decla-
rantur ciues Neapolitani; & niſi prædicta
omnia ſeruentur, non habentur pro tali-
bus; nec conferuntur eis ordines ſine di-
miſſorijs ſuorum Ordinariorum, nec per-
mittitur eis celebrare Miſſas in dicta Ci-
uitate, & diœceſi, ſic teſtatur *id. Genuen. d.
cap. 47. nu. 2.* vbi ſubdit, cauſam huiuſmo-
di obſeruantiæ fuiſſe, quia multi clerici
delinquentes, condemnati ab eorum Epi-
ſcopis, accedunt ad hanc Ciuitatem; &
non valentes amplius ab illis obtinere
dimiſſorias pro exercendis ordinibus ſuſ-
ceptis, vel pro ſuſcipiendis, de facili de-
clarant, ſe habere animum habitandi in
ea; & niſi ita fieret; Ciuitas Neapolitana
abundaret peſſimis clericis, ad *not. in
cap. fin. de conſuetud.* quamuis talis eſſe
poſſet qualitas perſonæ, quæ, non obſtan-
te hac obſeruantia, poſſet ſtatim admitti
ad hanc ciuilitatem, *d. nu. 2.*

Sed quid dicendum, de expoſito, cuius
parentes ignorantur? nunquid poterit or-
dines ſuſcipere ab Ordinario loci, vbi ex-
30 poſitus eſt? Et abſque aliqua hæſitatione,
affirmatiuè eſt reſpondendum; quia non
ſolum quis iudicabitur municeps, & ci-
uis loci, in quo natus eſt, ſed etiam in
quo expoſitus, *Bart. in l. 1. nu. 21. ff. ad mu-
nicip. l. hæres abſens, §. 1. ff. de iudic. Barboſ.
alleg. 4. nu. 37.*

De liberto autem, dicendum eſt, quod,
ſi eum ordinari contingat, promouendus
31 erit ab Ordinario illius loci, vnde eius
patronus trahit originem, *Campan. in d.
diuerſ. rubr. 9. cap. 6. nu. 24.*

Si verò quis per tranſitum, naſcitur in
loco, vbi eius parentes non erant man-
32 ſuri, ab Epiſcopo illius loci poterit ordi-
nari; quia ibi ſortitur originem, *Alexand.
in l. huiuſmodi, §. legatum, ff. de leg. 1.* quod
eò magis procedit, ſi ibidem ſtatim bap-
tizatus fuerit; quia per baptiſmum, qui
dicitur natiuitas, & per quem, homo de
nouo naſcitur *cap. debitum, de bapt.* quis
33 efficitur ciuis & acquirit originem, in
qua acquirenda attenditur veritas, *l. aſ-
ſumptio ff. ad municip.*

34 Ratione beneficij, efficitur, etiam quis
ſubditus Epiſcopi illius diœceſis, in qua
habet beneficium eccleſiaſticum, & po-
teſt ab eodem Epiſcopo, ſiue, de eius li-
centia, à quocunque Antiſtite promoue-
ri, *d. cap. cum nullus,* & remanebit ſubditus,
donec ibi beneficiũ teneat, *Boer. deciſ. 260.
nu. 20* quem ad hoc allegat *Mar. Ant. var.
reſol. lib. 1. reſol. fin. caſu 24.* etiam ſi ipſum
beneficium reſidentiam non requirat, *id.
Campan. rub. 8. cap. 8. nu. 12.*

Cuius autem redditus, debeat eſſe hu-
iuſmodi beneficium, ad effectum, de quo
agitur, id non reperitur iure cautum, nec
expreſſum, *text* enim *in d. cap. cum nullus,*
nullo modo loquitur de quantitate reddi-
tuum, vnde, cum lex non diſtinguat, nec
nos diſtinguere debemus, *l. illam, C. de col-
lat.* ac propterea concludi *Piaſec. in ſua
praxi cap. 1. num. 15.* quod ſufficit illos eſſe
quatuor aureorum.

Attamen, non eſt nouum, quod lex ge-
neraliter loquens, recipiat interpretatio-
nem, & ſic reſtrictionem à ratione, *l. cum
pater §. dulciſſimis ff. de leg. 2. Bart. in l. pater,
§. fundum, in fin. ff. de leg. 3.* tempore enim,
quo Bonifacius Papa VIII. edidit hanc
decretalem, non vigebat hominum ma-
litia, ſicut hodie, maximè circa ordina-
tiones clericorum, quod ſi aliàs fuiſſet,
vtique in *d. cap.* expreſſiſſet quantitatem
reddituum beneficij, vt illius ratione fie-
ret quis ſubditus Ordinario, ſicut poſt-
modum tractu temporis, per nonnullos
Summos Pontifices prouiſum fuit in ali-
quibus locis, ne clerici promouerentur
35 ab Ordinario tenuis beneficij, ratione
præſumptæ fraudis. Vndè conſulta Sacra
Congregatio Concilij Tridentini ab Ar-
chiepiſcopo Neapolitano ſuper hoc du-
bio videlicet, Alij ſunt, qui cum Neapo-
36 li, primam tonſuram, vel quatuor mino-
res ordines ſuſceperint, deindè, ad ſubter-
fugiendum examen, & probationem pa-
trimonij ſufficientis, prout Conſtitutio-
nes Synodales Neapolitanæ requirunt,
adeunt aliquem ex vicinis Epiſcopis, pu-
tà Cauen, Acerrarum, Vican, Litteren, &
Amalphitan, à quo prouideri ſibi de ali-
quo, etiam tenuiſſimo beneficio, curant,
cuius ratione, tanquam illi Epiſcopo ſub-
diti ſint, ab eo ad Subdiaconatus, Diaco-
natus, & Presbyteratus ordines, promo-
uentur; ac mox Neapolim reuerſi, ordi-
nes per ſupradictam fraudem ſuſceptos,
exercent, ita reſpõdit, videlicèt, *Ad quar-
tum, Nec item hos, ad effectum ordinationis,
beneficium adipiſcentes, debere ordinari ab
Epiſcopo, conferente beneficium, ordinatoſque*

ta

in ſuſpenſionem incidiſſe, & Epiſcopum à
collatione ordinum per annum ſuſpenſum
eſſe; & ſic in dies ſecundum caſuum con-
tingentiam, emanant ab Vrbe ordinatio-
nes circà hoc.

37 Sed nũquid poterit Orator, ſi plura ha-
beat beneficia in diuerſis Diœceſibus, or-
dinari, ab vnoquoq. illarum Epiſcopo, ſeù
literas dimiſſoriales ad ordines obtinere?
Et certè ſic, *Anchar.u.in d.c.cum nullus, n.*
1. verſ.circa ſecundum, Innocen. in cap. cum
iamdudum, nu. 3. de præb. Barboſ.d.alleg.4.
nu.51.

38 Ratione autem penſionis, quis nequa-
quam efficitur ſubditus Epiſcopo, nam
licèt nonnulli dixerint, idem dicendum
eſſe de penſione, ex eo, quod penſio dica-
tur beneficium eccleſiaſticum, *Barboſ.in*
cap.ad audientiam, de reſcript. num.6 Gigas
de penſ.q. 56 Attamen verius eſt contra-
rium; nam in præſenti materia, agitur de
beneficio, quod datur in titulum, habens
ius ſpirituale, quod profectò non habet
penſio, quia conſiſtit in mera temporali-
tate; nec per eam quis intitulatur & obli-
gatur Eccleſiæ, ſicut per beneficium *Ar-*
chid.in cap.quamuis de præb.col. 2. verſ.p o-
nideri.

Nec tamen eſt ſilẽtio prætereundum,
quod ſi quis ſubditus ſit tribus Epiſcopis,
39 ſcilicet originis, domicilij, & beneficij,
ſemper poterit circa ordinum ſuſceptio-
nem, illos variare; vnde vno, ſeù pluribus
ordinibus, ab vno illorum ſuſceptis, non
prohibetur deindè recurſum habere ad
alium, pro reliquis ordinibus, ſeù eorum
aliquo, ſuſcipiendis: iſta enim variatio,
quoad hoc, non eſt in iure prohibita, nec
expreſſa, cum poſſit quis ea, quæ ſunt fa-
cultatis, pluries variare, *Anchar.conſ.214.*
probat *tex.in d.cap.cum nullus*, qui loqui-
tur de clerico cupiente ad ſuperiores or-
dines aſcẽdere, & illi datur electio, vt va-
leat ordinari, vel dimiſſorias ad ordines
impetrare ab Epiſcopo domicilij, vel ori-
ginis, aut beneficij, quod fundatur ex prin
cipio *d.cap.ibi, cum nullus clericus, &c.* &
ita intelligit ibi *gloſ.* in traditione caſus,
per quem *tex. Abb. & Butr.in cap. cum in*
diſtribuendis, de tempor.ordin. concludunt,
quod vnus, qui ordines ſuſcepit ab vno
Epiſcopo, poteſt ad ſuperiores ordines
promoueri ab alio ex dictis tribus Epiſ-
copis; quia ſufficit, quod illi ſit ſubditus
ratione domicilij, vel originis, aut benefi-
cij, cum tantummodò ſpeciale ſit in or-
dinato à Papa, vt nequeat ab alijs infe-
40 rioribus promoueri, *d. cap. in diſtribuen-*
dis, Gonz.ad reg.8.Cancell §.3. proæm.nu.
117. & gloſ.52.num.24. cum ipſi Papæ da-
tum ſit in prærogatiuam ſupremæ pote-
ſtatis, vt in quibus ipſe manus appoſuit,
alij ſe intromittere non poſſint *cap.vt no-*
ſtrum, de appell. Mandoſ.ſuper regul. Can-
cell.in proæm.lib.1.q.5 nu.9.

Ex his modò infertur, ſicut etiam in
praxi docemur, quod, ſi aliquis oriundus
ex aliqua diœceſi, habens domicilium,
41 vel beneficium in alia diœceſi, impetret
beneficium, dicendo ſe clericum diœce-
ſis beneficij, & non originis talis gratia
valet, nec eſt ſubreptitia, *Garz.p 7 cap.9.*
num.17. quia, ad hoc, vt quis verè dicatur
42 eſſe diœceſis N. ſatis eſt ibi habere ori-
ginem, domicilium, vel beneficium.

Verùm, ſi clericus vnius diœceſis, Pa-
rochialem Eccleſiam obtineat in alia
diœceſi, & fauore ſtudij cupiat habere diſ-
43 penſationem, vt vſque ad aliquod tem-
pus non teneatur promoueri, ſolus Epiſ-
copus in cuius diœceſi ſita eſt Parochia-
lis Eccleſia, poteſt de iure communi ſu-
per hoc diſpenſare non autem Epiſcopus
domicilij, ſeù originis, per *tex.in cap.cum*
ex eo de elect.in 6. Nam, vt notabiliter per
Domin.in d cap.in verbo, ſubiectus quando
44 requiritur diſpenſatio perſonæ reſpectu
rei, tunc ille debet diſpenſare, qui rem ha-
bet ſubiectam, reſpectu cuius, diſpenſatio
requiritur, & ſi ab alio diſpenſaretur, diſ-
45 penſatio non traheret effectum ſuum ex-
tra territorium diſpenſantis.

Et quamuis præmiſſis nihil obſtare vi-
deatur, attamen negari non poteſt, quin
46 ex ſupradicta variatione, poſſint multæ
fraudes committi: nam, vt plurimum,
cum quis ſe agnoſcit minus idoneum
ad ſuſcipiendos ordines, relicto Epiſco-
po originis, confugit ad Epiſcopum
domicilij, ſeù beneficij, à quo facit
47 ſe ad ordines promoueri; Vnde op-
tima ratione prouiſum eſt, per hanc Cu-
riam Archiepiſcopalem, vt nullus origi-
narius clericus Neapolitanus, ad ſacros
ordines, ab aliquo ex Epiſcopis domici-
lij, ſiuè beneficij, promotus, poſſit poſt-
modum in Ciuitate, & diœceſi Neapolita-
na, miſſas, ſeù alia munia exercere; niſi
prius denuo Neapoli examinatus, & ap-
probatus fuerit, tàm quoad doctrinam,
quàm ad cetera requiſita.

Quod ſi Orator fuerit Nullius diœceſis,
litteræ diſpenſationis ad dictos ordines,
48 non dantur, niſi cum clauſula, *Vt ab Or-*
dinario viciniore, vel cum illius litteris di-
miſſorialibus, à quocunq; alio Antiſtite &c.

49 ſicut ſemper ſit, quando in quacunque
gratia impetrata, aſſeritur, Oratorem eſſe
Nullius diœceſis. Quod etiam ſeruatur, ſi
narretur, Oratorem, licèt Nullius diœce-
50 ſis, ſubditum tamen eſſe Abbati, ſeù al-
teri, ſeparatum territorium, & iuriſdictio-
nem, quaſi Epiſcopalem habenti, quia,
licèt poſſit ille ex priuilegio concedere
dimiſſorias, etiã ad ordines ſacros, nihilo-
minus indultum de promouendo ad di-
ctos ordines, non datur, niſi cum ſupradi-
cta clauſula, ſcilicèt, *Vt ab Ordinario vici-
niore &c.*

Ita etiam, ſi ex duobus Epiſcopis, vter-
que prætendat habere ius conferendi or-
dines, vel ad illos, litteras dimiſſoriales
51 dandi clerico alicuius loci & ſuper id lis
vertitur inter illos. Tunc enim petitur
poſſe promoueri, etiam ab Ordinario vi-
ciniore, attento quod inter dictos Epiſ-
copos controuerſia ſuper iuriſdictione
prædicti loci vertitur, vel de eiuſdem vi-
cinioris licentia, à quocunque a io &c.

Quod ſi adhuc de Ordinario viciniori
hæſitetur, quoad facultatẽ promouẽdi, &
dimiſſorias ad ordines concedendi, ſicut
olim ſuborta lite ſuper hoc, inter Epiſco-
pum Grauineñ, vicinioremẽ, & Archipreſ-
byterum ſæcularis, & Collegiatæ Eccleſię
Terræ Altamuræ, Nullius diœceſis, Pro-
uinciæ Bareñ, tunc debet de hoc fieri
mentio, & conceditur ipſi Oratori, vt à
52 quocunque alio Ordinario, vel de eius
licentia &c. abſque tamen Archipresby-
byteri præfati iurium præiudicio.

Admiſit, etiam Romanæ Curiæ ſtylus,
ſeù praxis, vt, cum quis voluerit ad ordi-
nes promoueri, ſuuſq; Ordinarius, quem
ipſe debitè requiſiuit, vt illum ad ordines
prædictos promoueret, vel litteras dimiſ-
ſoriales, daret, id facere recuſauerit, com-
mittatur Ordinario viciniori; quatenus
53 iterũ requiſito Ordinario Oratoris, eiuſq;
Procuratore fiſcali audito, ſi idem Ordi-
narius ipſum Oratorem, ad dictos ordines
promouere, aut ei litteras dimiſſoriales
dare recuſauerit; cauſamque legitimam
ſuæ recuſationis non adduxerit, ipſum
Oratorem, abſque litteris dimiſſorialibus
Ordinarij ſui, conſtito tamen eidem Or-
dinario viciniori, prius per legitimas pro-
bationes, de vita & moribus legitimiſq;
natalibus, & alijs requiſitis qualitatibus
ſuis, promoueat &c. & in hoc caſu, ſolent
litteræ apoſtolicæ ſuper hoc committi
Ordinario viciniori tantùm, abſque con-
ſueta clauſula, *Vel de eius licentia, &c. à
quocunque &c.*

Supradicta etiam clauſula apponi cõ-
ſueuit In nouis commiſſionibus pro mu-
tatione Iudicis ſuper exequutione qua-
rumcunque litterarum apoſtolicarum
quando videlicèt primus Exequutor in
illis datus ex aliqua aſſerta, & non legiti-
ma cauſa, recuſat procedere ad illarum
exequutionem; quia, niſi fortè fuerint lit-
teræ beneficiales, quæ habeãt plures Exe-
quutores, iuxtà formam Conſtitutionis
54 Pij V. de expediendis litteris in forma
Dignum, datur ſupradicta mutatio Iudi-
cis, cum dicta clauſula, *Requiſitis denuò
Ordinario, & eius promotore fiſcale* De his
autem mutationibus iudicum, fuſius ſuo
loco diximus.

Item, quia ſæpè contingit, inter Epiſ-
copum & clericum, eius ſubditum, prop-
ter litem, aut ipſius Epiſcopi ſæuitiam
55 vel aliàs, inimicitiam exortam eſſe, quæ
omnes, ſunt cauſæ ſe eximendi à iuriſdi-
ctione ipſius Epiſcopi, propterea, quoti
diè à Sede Apoſtolica emanant huiuſ-
modi exemptiones, prout teſtatur *Pariſ.
de reſig. benef lib. 3. q. 11. num. 7.* qui ita ait
cenſuiſſe Sacram Congregationem Con-
cilij 7. Iulij 1575. & ipſum vidiſſe plures
exemptiones, propter hoc fuiſſe conceſ-
ſas per Sacram Cõgregationẽ Epiſcopo-
rum, quoad ordinationes; Sæpè etiam vi-
56 demus, quod ex cauſa inimicitiæ, com-
mittitur, etiam Ordinario viciniori. vt
attento, quod inter Oratorem, & Epiſco-
pum N. Ordinarium ſuum, notoriè ver-
tuntur inimicitiæ, abſque litteris dimiſ-
ſorijs dicti Ordinarij, ab Ordinario vici-
niore, conſtito illi prius per legitimas
probationes de prædictis inimicitijs; ac
de vita & moribus, &c. idem Orator pro-
moueatur, &c.

Et regulariter, clericis, non obtinenti-
bus ab eorum Ordinarijs, ſine legitima
cauſa, ad ordines promoueri, per præmiſ-
ſa ſuccuritur, quod præſertim habetur in
*Conſtitutione Pij IV. ſuper reformatione
Officij Sacræ Pœnitentiariæ*, qua Maiori
Pœnitentiario alijſque illius Officialibus,
præcipitur, ne litteras de promouendo ad
ſacros ordines, ac etiam ad primam ton-
ſuram à quocunque catholico Antiſtite
concedãt, niſi allegetur iuſta cauſa, prop-
ter quam, ab Ordinarijs ſuis promoueri,
aut ab eis, eorumque Officialibus litteras
dimiſſorias obtinere non valeant, & tunc
concedi poſſint, vt à quocunque Ordina-
rio vel pro eo, pontificalia exercẽte, &c.
& ſi cauſa allegata, falsã fuiſſe deprehen-
datur, ſic promoti, ab executione ordinũ
per

per ſuos Ordinarios ſuſpendi. Vndè patet, quod ex iuſta cauſa poſſunt huiuſmodi litteræ concedi, ſicut hodiè paſſim conceduntur, non modò per Officium Sacræ Pœnitentiariæ prædictæ, quod *Minoris gratiæ*, nuncupatur, verùm etiam per Breue, ſub Annulo Piſcatoris, vt frequentiſſimè videmus.

57 Id ij ratione fundatur; nam, ex cauſa abuſus iuriſdictionis Ordinariorum, eſt concedenda ſubditis exemptio, *Boer. dec. 204. nu. 5. Caſſad. decis. 6. num. 1. de priuileg. Capuiaq. decis. 62. num. 4. p. 2.* Vndè dixit *Bald. in tractatu de exempt.* inter tractatus diuerſorum *DD. nu. 24.* quod Ordinarij faciunt maiores abuſus, prætextu ſuæ iuriſdictionis, quàm exempti prætextu ſuæ exemptionis; ac proptereà, ſubditis litigantibus cum ſuo Epiſcopo, non modò per dictam Sacram Congregationem, verùm etiam per Signaturam, durante lite, cōceditur vniuerſalis exemptio ab illius iuriſdictione. *id. Caſſad. d. num. 1. & ſeqq.* quapropter ſtante dicta vniuerſali exemptione, datur clericis ſæpè facultas de promouendo ab alieno Epiſcopo, etiam ſine litteris dimiſſorialibus proprij Epiſcopi.

Si, ēt Sede Epiſcopali vacante & infra annū vacationis, petatur licentia de promouēdo, ſiuè extra tempora ſiuè in temporibus, infra annum, cum aliàs per decreta Concilij Tridentini id ſit expreſsè vetitum, ipſa licentia non datur niſi, vt Orator poſſit promoueri ab Ordinario
58 viciniore, vel de illius licentia, ab alio Antiſtite; quod, ſi abſque aliqua diſpenſatione ſuper interſtitijs, cupiat promoueri cum non poſſit, vel nolit Orator ipſe expectare, donec plena ſit Sedes; concedi conſueuit facultas Vicario Capitulari, per litteras priuatas Sacræ Congregationis Epiſcoporum, vt ipſi Oratori concedat litteras dimiſſoriales ad ordines.

Prout, etiam ſimilem facultatem quādoque impartiri viſum eſt, cum iam Orator ſupradictam diſpenſationem de promouendo, viuente illius Ordinario, obtinuerat cum ſolita clauſula, videlicet, *Tibi, vt ab Ordinario tuo, vel de eius teſtimonio &c.* & antequam Orator cœpiſſet vti dicta licentia, dictus Ordinarius obierit, tunc enim, ne ipſe fruſtretur effectu dictarum litterarum, conſueuit eidem Vicario Capitulari ad inſtantiam ipſius Oratoris, per dictam Sacram Congregationem, dari in mandatis, vt eidem Oratori concedat litteras dimiſſoriales vni, & certo Ordinario, qui eum promoueat.

59 Eſt inſuper præmiſſis addendum, quòd etiam proprius Epiſcopus eſt ille, in cuius familiaritate ordinandus reperitur: Sed tamen videamus, quiſnam dicatur verè familiaris, ad effectum ſuſcipiendi ordines, iuxta decretum Concilij Tridentini, dum præcipit, quod Epiſcopus familiarem ſuum ſibi non ſubditum, ordinare non poſſit, niſi per triennium ſecum fuerit commoratus, &, quacunque fraude ceſſante, ſtatim, re ipſa, illi beneficium eccleſiaſticum conferat, vt in *ſeſs. 23. c. 9.*

Et præmittendum eſt, quod ille dicitur familiaris, qui cum aliquo inhabitat, *cap. in litteris, & cap. inſinuante, de offic. delegat.* ac inſuper de iure communi, ij dicuntur familiares, qui ſubſunt alicui ratione poteſtatis, & cum eo cohabitant, *cap. vlt. de verb. ſign. in 6. Bald. in l. 2. C. de teſt.*

60 Sed quātum ad rem noſtram pertinet, ille dicitur familiaris Epiſcopi, qui ei inſeruit, vel miniſtrat, ad *tex. in l. 1. §. familiæ, ff. de public. l. pronunciatio, §. ſeruientium, ff. de verb. ſign.* vt ſunt ſeruitores, vel famuli, *c. fin. eod. tit. lib. 6.*

Non ſufficit tamen ſolùm ſeruitium, ſi ipſe familiaris abſuerit ab ipſius Epiſcopi familia, etiā ſi illius ſumptibus viuat, *Quarant. in ſum. bull. verbo, Ordo, verſ. limita in eo* vbi ait, quod hoc intelligitur procedere in illis familiaribus, qui cum Epiſcopo commorantur, ideſt præſentibus, & ipſius obſequijs, aſſiſtentibus; ſecùs verò, ſi abſentes fuerint in regione remota, etiam ſi ipſius ſumptibus viuant *Vgol. de pr. Epiſ. cap. 26. §. 4. Barboſ. alleg. 5. nu. 6.* quia mens ſupradicti Cōcilij, fuit, vt Epiſcopus, per hanc continuationem familiaritatis, experiatur mores ſui familiaris; quos proculdubio poſſet difficilè experiri, propter huiuſmodi abſentiā, *id. Quar. loco cit.*

Verùm eſt tamen, quod parui intereſt, ſi dictus familiaris non habitet in eodem palatio Epiſcopi, & illi continuò ſeruiat, vt per *Genuenſ. in praxi, cap. 81. num. 3.* dummodò hoc triennale tempus non ſit
61 interpolatum, nam, per illa verba Concilij, *fuerit commoratus*, hoc tempus debet eſſe continuum, *id. Barboſ. d. alleg. 5. nu. 9.* Quod, ſi aliquando contingat, ipſum familiarem, à domo Epiſcopi abeſſe, animo tamen reuertendi in breui, vel infra modicum tempus adhuc dicitur, in domo Epiſcopi continuò commorari. Et per rationem ſupra allatam, ſufficit, quod tēpus triennij huiuſmodi incœperit antequam

quàm ordinator eſſet Epiſcopus, *Garc.p.1.*
cap.5.nu.83.id.Barb.d.alleg.5.num. 8. ſicut
etiã fuit pluries declaratum per Sacram
Congregationem eiuſdem Concilij.

Putant nonnulli, attenta ratione finali
Concilij, nempè, vt ab Epiſcopo cogno-
ſcerentur mores ordinandorum, potuiſſe,
etiam nepotes, ſiuè alios conſanguineos,
cum eo, per dictum triennium commo-
rantes abſque eo, quod ipſi Epiſcopo in-
ſeruiant, ab illo promoueri, abſque litteris
dimiſſorialibus proprij Ordinarij; nec ta-
62 men aduertunt ad hoc non ſolum ſuffi-
cere familiaritatem, ſed etiam requiri ſer-
uitium; quod tamen regulariter adeſſe nõ
ſolet in nepote. vel alio conſanguineo,
niſi ille fuerit deputatus ad aliquod ſer-
uitium. ad *doctr.Bart.in l.1. § familia,nu.5.*
ff. de probat. nam illi appellantur familia-
res, qui actu deſeruiunt; & continuam in
domo commenſalitatem habent, vt dicit
text.in cap.fin. de verb.ſign.in 6. ſicut nec
ipſa commenſalitas ſufficit, niſi etiam
actus ſeruitutis concurrat, cum vtrumq;
cupulatiuè requiratur, vt in *d.cap.fin* Vn-
dè, ſi ipſius Epiſcopi nepos, ſeù alius con-
ſanguineus, illi actualiter inſeruiat, ſicut
cæteri, ita, & non aliter ab eo promoueri
poteſt, per iura ſuperius allegata.

Silentio tamen hîc prætereundum non
eſt, quod non deſunt, qui teneant colla-
tionem beneficij eſſe dicto familiari fa-
ciendam in minoribus ordinibus tãtùm,
non autem in prima tonſura conſtituto,
ea moti ratione, quia videlicèt, *Conc.Trid.*
loco cit. non loquitur de prima tonſura,
ſed de ordinibus minoribus; & propte-
rea, in ipſa prima tonſura, ſola familiari-
tas; ſine aliqua beneficij collatione, ſuffi-
cere non poteſt, per *gloſ.in cap.cos.in ver*
bo figmento,in fin.de tempor.ordin.lib.6. Id
tamen eſt communiter reprobatum; quia
63 dictum Concilium loquitur generaliter
de ordinibus, inter quos connumeratur
prima tonſura *Rota in vna Cremonen̄ pen-*
ſionis decis.731.nu.13.p 1,diuerſ.vbi nu.15.
ait, quod ad hunc effectum, non eſt diffe-
rentia inter primam tonſuram, & alios
minores ordines. Rationem ſubdens *nu.*
14. quia collatio beneficij requiritur, vt
ordinatus ab Epiſcopo non ſuo, ratione
64 beneficij efficiatur de eius foro, & ſit ei
ſubditus; quæ ratio militat in prima ton-
ſura; cum etiam tonſurandus, debeat eſſe
ſubditus tonſuranti, nam, quicquid teneãt
Theologi, qui negant, primam tonſuram,
& Epiſcopalem dignitatem. eſſe ordines,
65 iuxta magis communem, & receptam
Canoniſtarum opinionem, etiam clerica-
le initium, inter ordines eccleſiaſticos
connumeratur, & eſt Character indelebi-
bilis, vt poſt *Hoſtien.* cõcludunt commu-
niter alij *in cap.cum contingat,de ætate, &*
qualitate, Abb.in cap.1.num.6.de vit.& ho-
neſt.cleric. Felin.in cap. ſicut pro certo,nu.2.
de ſimon. Gemin.in cap. cleros, & ibi latè
Prapoſ.nu.4. diſt.21. qui teſtatur de com-
muni, *Gabr.conſ.181.num.3 lib.2.cum a.ijs*
per Garc.de benef.p 7.cap.1.nu.2. & ſeqq.
& d.glo.in d.verbo,figmento in fin. dum lo-
quendo alternatiuè, videtur ſentire, quod
66 ſufficiat familiaritas ſine beneficio, lo-
quitur contra communem opinionem;
ac propterea cum hoc ſit in ſatis notoria
praxi deductum, & receptum, parum re-
fert ſuper hoc immorari. Dicam tantùm,
quod Sacta Congregatio Concilij decla-
uit, ſupradictum decretum, habere locũ,
tàm in minoribus quàm in maioribus
ordinibus in vna *Hyracen̄ 6. Septembris*
1581. & ſic in vtroque caſu, requiritur
beneficij collatio, *Quar.in ſum.bull.verb.*
Ordo,verſ.limita in eo,circa med.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula,* Cum litteris dimiſſoriali-
bus, *cur in litteris apponatur.*
2 *Litteræ dimiſſoriales, aliæ ſpeciales, aliæ*
generales.
3 *Speciales, quæ ſint.*
4 *Litteræ dimiſſoriales, quomodo cõceden-*
dæ ex decreto Congreg. Immunitatis,
& illarum formula proponitur.
5 *Huiuſmodi decretum, non comprehen-*
dit Fratres Capuccinos, alioſuè Re-
gulares.
6 *Habet locum, etiam non obſtante clau-*
ſula, vt à quocunque &c.
7 *Litteræ dimiſſoriales generales, quæ.*
8 *Non dantur ab inferioribus Prælatis.*
9 *Litterarum dimiſſorialium ius conce-*
dendi eſt præſcriptibile.
10 *Vicarius Generalis Epiſcopi, quando*
concedat litteras dimiſſoriales.
11 *Vicarius Capitularis, non concedit lit-*
teras dimiſſoriales, niſi poſt annũ &c.
12 *Etiam ſi Capitulũ habeat territorium*
diſtinctum, & exemptum.
13 *Aliàs incurrit pœnas Concilij, etiam ex*
decreto Sac.Congreg.
14 *Vicarius Vrbis, ſede vacante, concedit*
litte-

litteras dimiſſoriales ad ordines.

15 *Capitulum, Sede vacante, concedis litteras teſtimoniales.*

16 *Litteras dimiſſoriales concedunt Regulares, eorum ſubditis, iuxtà decretum Clem. VIII.*

17 *Cuius tenor hic refertur.*

18 *Litteræ dimiſſoriales ad ordines, durãt, etiam mortuo concedente.*

19 *Etiam ſi concedantur à Capitulo.*

20 *Capitulum, quod rectè gerit, non reuocatur à nouo Epiſcopo.*

21 *Litteræ dimiſſoriales vetuſtæ, non admittendæ.*

22 *Litterarum dimiſſorialium, aut ordinum collationis occaſione, nihil accipiendum.*

23 *Verba*, à quocunque catholico Antiſtite, *vnde deſumpta.*

24 *Pontificalia, non niſi in propria Diœceſi exercenda.*

25 *Epiſcopus, nec primam tonſuram confert in aliena Diœceſi, contra* Rebuff.

26 *Pontificalia exercendi in aliena Diœceſi, licentiæ formula.*

27 *Ordines, ſi conferantur ab Epiſcopo in loco exempto, quid requiratur.*

28 *Ordinum Minorum ſuſceptioni non præſcribit tempus Concilium Tridentinum.*

29 *Conſtitutio Pij II. non ligat promotos ad ordines minores.*

30 *Ordines minores, non conferendi extra tempora, niſi ex neceſſitate.*

31 *Ex indulto Papæ conferuntur omnes vnica die.*

32 *Et quandoque, etiam cum prima tonſura.*

33 *Ordines maiores, quando conferendi.*

34 *Ordinum collatio, & ſuſceptio, ſunt correlatiua.*

35 *Clauſula*, Non obſtante, quod tempore promotionis &c. *quid operetur in indultis de promouendo.*

36 *Et quid de Patribus Societatis Ieſu.*

37 *Clauſula*, Alijſq; Conſtitutionibus, &c. *in indultis de promouendo, quid operetur.*

38 *Cardinalium creationes, quas derogationes requirant.*

39 *Diſpenſatio addita indulto de promouendo, requirit derogationem contrariæ diſpoſitionis.*

Praxis ſequitur clauſularum eiuſdem.

CAP. VI.

VEl cum litteris dimiſſorialibus *Ordinarij ſui.* Hæc clauſula, vt ait *Mandoſ. in praxi ſignat. grat. titul. licentia ad ordi-*
1 *nes, verſ. ſi tamen,* cum apponitur in litteris de promouendo, plures tollit abuſus, quia ſolent infames, & imperiti, loca propriæ nationis declinare, & ad alios Ordinarios confugere, à quibus ſæpè, ea quæ à proprijs Ordinarijs obtinere non poſſent, extorquerent. Et iſtæ litteræ
2 dimiſſoriales ſunt in duplici differentia; Aliæ enim ſunt ſpeciales, Aliæ verò generales.

3 Speciales ſunt, quando conceditur ordinando, vt poſſit ab vno, & certo Epiſcopo promoueri; & tunc, ſi ab alio promoueatur, non iuuabitur ordinibus, per eum ſuſceptis, vt ait *Rebuff. in praxi tit. de dimiſſorijs nu. 2.* De quibus quidem ſpecialibus dimiſſorijs, quoad hoc Regnum Neapolis, emanauit decretum Sacræ Congregationis Cardinalium pro negotijs iuriſdictionis eiuſdẽ Regni, tàm quoad cõceſſionem prædictarum litterarum, quàm quoad alia, in eodem decreto contenta, ad obuiandum fraudibus, & exceſſibus illorum, qui diuerſis artibus quærebant ordines perperàm ſuſcipere; cuius quidem decreti tenor talis eſt.

4 *SAcra Congregatio Cardinalium negotijs Iuriſdictionis Regni Neapolitani præpoſitorum, iuſtis, grauibuſque adducta, cauſis, de Sanctiſſimi D. N. Gregorij XV. ſpeciali ordine, viuæ vocis oraculo, deſuper habito, expreſſe præcipit, & mandat omnibus, & ſingulis eiuſdem Regni Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & alijs inferioribus, legitimam facultatem habentibus, vt antequàm ad primam tonſuram, ſiuè ad minores ordines aliquem promoueant, Parocho, ſeù alteri, cui magis expedire videbitur, committant, vt*

nomi-

nominibus, & deſiderio eorum, qui volunt promoueri, publicè in Eccleſia, propoſitis, de ipſorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita, à fide dignis diligenter inquirat, & litteras teſtimoniales. ipſam inquiſitionem factam, continentes, ad ipſum committentem, quamprimùm tranſmittat, ad hoc, vt tàm ex his, quam ex alijs, ex Sacro Concilio Tridentino præſcriptis in cap. 5. ſeſſ. 23. de reform. adhibendis diligentijs, ſibi conſtet, promouendos, illis eſſe qualitatibus præditos, quæ per Sacros Canones, idemque Concilium requiruntur; quod, & obſeruetur in litteris dimiſſorijs concedendis, in quibus exprimatur, præfatas diligentias præceſſiſſe. Dictæ autem litteræ dimiſſoriæ vni tantùm, & certo Ordinario, ad electionem concedentis, in poſterùm, dirigantur, & pluribus directæ, ſint nullæ. Prædictaque vult inuiolabiliter obſeruari, donec aliud fuerit ordinatum. Si quis verò, contra formam præſentis decreti, fuerit ad primam tonſuram, ſiuè ad minores ordines promotus, ab exequutione collati, & ſuſceptione ſuperioris ordinis perpetuò ſuſpenſus ſit eò ipsò; & vlterius condignis pœnis puniatur. Ordinans verò, vel dimiſſorias concedens, vltra diuinam vltionem, quàm incurret, à collatione ordinum per annum ſuſpenſus ſit eò ipsò. Præterea ijſdem Ordinarijs iniungit, vt decreta per Sacros Canones, Sacrumq. Concilium Tridentinum, & Apoſtolicas Conſtitutiones, quoad delationem clericalis habitus, & tonſuræ, ſeruitiumq. Eccleſiæ præſtandum, ita curent per huiuſmodi clericos obſeruari; & in eos, qui contra fecerint, ſtatutis per ea pœnis, animaduertere, vt ipſi nequeant de damnabili circa hoc, negligentia, redargui. Romæ Decimo Kal. Iulij 1623.

Octauius Card. Bandinus.

Laurentius Campegius Secret.

Ad præſcriptum verò ſupradicti decreti, formula dimiſſorialium litterarum talis eſſe poteſt, videlicèt.

N. *Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus N. Dilecto nobis in Chriſto N. N. ſalutem in Domino, Vt à Perilluſtri, & Reuerendiſſimo Epiſcopo N. in propria Diœceſi reſidente, vel in aliena, de Diœceſani loci licentia, pontificalia exercente, Prima clericali tonſura initiari, & ad quatuor minores ordines in temporibus ad id à iure ſtatutis, promoueri poſſis, & valeas, Antiſtiti præfato licentiam deſuper, & facultatem in Domino concedimus, & impartimur: ſtante quod tuo nomine, & deſiderio publicè in noſtra Cathedrali, ac tua Parochiali Eccleſijs, propoſitis, factaque diligenti inquiſitione iuxtà formam Sacri Concilij Tridentini, ac decretorum Sacræ Congregationis, compertum eſt, te eſſe legitimis natalibus ortum, in ætate legitima conſtitutum, bonaque vita, & moribus eſſe præditum, non inquiſitum, non contumacem, nec vllo cenſurarum vinculo, quod nobis, innoteſcat, innodatum, ſed habere omnes qualitates requiſitas iuxtà Sacrorum Canonum, eiuſdem Sacri Concilij, dictorumq. decretorum eiuſdem Sacræ Congregationis præſcriptum; prout ex actis noſtræ Curiæ Epiſcopalis conſtat. Dummodò prævio examine quoad doctrinam, ad id idoneus repertus fueris, ſuper quo tuam, & prædicti Epiſcopi conſcientiam oneramus. Et in præmiſſorum fidem &c.*

Et cum anno 1626. quæſitum eſſet, an prædicto decreto, comprehenderentur Fratres Ordinis Minorum Sancti Franciſci, Capuccini nuncupati, in dicto Regno Neapolitano, pro tempore de familia commorantes; fuit ſic reſponſum, *Sacra Congregatio Cardinalium negotijs regularium præpoſita, cenſuit decretum, vt ſupra aditum ad Capuccinos, alioſuè regulares non pertinere, Romæ die 27. Iulij 1626.*

Laud. Card. S. Sixti.

P. Fagnanus Secret.

Quid

Quid autem dicendum ſit de promo-
uendis, vigore Breuis Apoſtolici *Extra
tempora, ſiue in temporibus*, etiam quoad
minores ordines, in quo dicitur, *Tibi vt
à quocunque quem malueris Catholico An-*
6 *tiſtite &c.* numquid, ſcilicet, habeat locũ
ſupradictum decretum? Reſpondetur af-
firmatiuè, quia, cum in litteris diſpenſa-
tionis ad dictos ordines, dicatur, *vel cum
litteris dimiſſorialibus Ordinarij tui*, adhuc
illud remenet ſub pœnis in eo contentis.
Nec refert, quod in dictis litteris adſit
clauſula, *Non obſtantibus &c.* quia illa re-
fertur ad ea, quæ concernunt ſuſceptio-
nem ordinum, non ſeruatis interſtitijs,
prout fuit conſideratum in hac Curia
Archiepiſcopali.

7 Aliæ verò ſunt litteræ dimiſſoriales ge-
nerales, nempè, cum Epiſcopus dimittit
ſubditum ſuum ordinandum à quocunq;
Antiſtite, ſicut ſeruatur per totum ferè
Orbem, vt ait *Rebuff. in ſua praxi benef. in
tit. form. liter. dimiſ.* Vel etiam, generales
dici poſſunt, reſpectu ordinum ſuſcipien-
dorum; quia conceduntur ad minores, &
maiores ordines, *id. Rebuff. eod. tit. verſ. vel
etiam ſunt generales.*

8 Ab huiuſmodi tamẽ litterarum dimiſ-
ſorialiũ conceſſione, excipiuntur inferio-
res Prælati; niſi illis à Sede Apoſt. fuerit id
deſuper ſpecialiter indultum, vt habetur
in *d. cum nullus §. inferiores, de temp. ord. in
6.* vel eis id competeret ex conſuetudine,
vt per *glo. in d. §.* inferiores, verbo *indul-
tum*, dummodò hæc conſuetudo fuerit
9 legitimè præſcripta, *d. §. inferiores.* Hoc
enim ius eſt præſcriptibile, ſicut alia iura
Epiſcopalia; dummodò adſint requiſita,
notata per *Innocen. in cap. bonæ de poſtul.
præl. & in cap. 2. de in in. egr. reſtitut. Cam-
pan. in diuerſ. iur. can. rubr. 9. cap. 8. nu. 2.*

10 Vicario autem generali Epiſcopi, non
competit hæc facultas; niſi Epiſcopo in
remotis agente, vt per *d. Rebuff. in praxi
in forma Vicariatus nu. 47. Vgol. de pot. Epiſ.
cap. 4. §. 7 verſ. quinto, dimiſſorias*, vel ſi ta-
lis Vicarius ad hoc habeat ſpeciale man-
datum, *d. cap. cum nullus §. Epiſcopo.*

11 Vicario Capitulari, ſede Epiſcopali va
cante, hodie non competit ſupradicta
facultas, niſi elapſo anno, ex decreto *Con-
cilij Tridentini, ſeſſ. 7. cap. 10.* vbi decreuit,
quod non liceat Capitulis Eccleſiarum,
ſede vacante, infra annum à die vacatio-
nis, ordinandi licentiam, aut litteras di-
miſſorias, ſeù reuerendas (vt aliqui vocãt)
tàm ex iuris cõmunis diſpoſitione, quàm
etiam cuiuſuis priuilegij, aut conſuetu-
dinis vigore alicui, qui beneficij eccle-
ſiaſtici recepti, ſeù recipiendi occaſione,
arctatus non fuerit, concedere, Si ſecùs
fiat; Capitulum contrauenіens eccleſia-
ſtico ſubiaceat interdicto; & ſic ordinati,
ſi in minoribus ordinibus conſtituti fue-
rint, nullo priuilegio clericali, præſertim
in criminalibus, gaudeant, in maioribus
verò, ab executione ordinum, ad bene-
placitum futuri Prælati, ſint ipſo iure ſuſ-
penſi.

Quare, reſtricta eſt hæc facultas, quoad
Capitulum, vt non, niſi elapſo anno, à die
obitus Præſulis, poſſit huiuſmodi litteras
dimiſſorias concedere, cum limitationi-
bus tamen ſupradictis; etiam ſi haberet
12 territorium diſtinctum, & exemptum ex
immemorabili poſſeſſione; ac etiam, ſi
ſint Iudices Ordinarij. *Quar. in ſum. bull.
verbo, Capitulum ſede vacante, verſ. decimo,
quarto.*

Quo quidem Concilij decreto, ſic ſtã-
13 te, quoad concedendas huiuſmodi dimiſ-
ſorias, ſufficit ſola conceſſio ad incurren-
dam pęnam; licet promouendus eis vſus
non fuerit; ſuper quo declarauit Sacra
Congregatio Concilij his verbis, *Vicarius
Capitularis Sede Epiſcopali vacante, litteras
dimiſſoriales ad ordines conceſſit, infrà duos
menſes à die vacationis, Verùm, cum is, cui
conceſſæ litteræ fuerunt, eis vſus non eſſet,
dubitatum fuit, an pęna cap. 10. ſeſſ. 23. in
hoc caſu locum haberet, Congregatio cenſuit,
concedentem incidiſſe in pœnam, licet is, cui
conceſſit, vſus non fuerit; nam actus fuit per-
fectus, quo ad concedentem, per quem non
ſtetit.*

Non tamen erit idem dicendum de
Vicario Summi Pontificis, Sede Apoſto-
14 lica vacante; quia ipſe non prohibetur.
etiam ſtatim, poſt vacãtem Sedem Apo-
ſtolicam, concedere dictas litteras, ex eo,
quod Concilium Tridentinum non re-
ſtringit iuriſdictionem dictæ Sedis vacã-
tis, vt per *Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 5.*

15 Poteſt tamen Capitulum concedere
litteras teſtimoniales, quæ ſatis differunt
à litteris dimiſſorialibus faciendo teſti-
monium, etiam idoneitatis ordinandi; nã
ad hoc, vt quis poſſit ordinari ab alieno
Epiſcopo, non ſufficiunt iſtæ litteræ teſti-
moniales, quas concedendo Capitulum,
ſeù Vicarius Capitularis, non dicitur cõ-
cedere dimiſſoriales litteras; & ſic non
incurrit aliquas cenſuras; quia non facit
aliquod, ſibi per dictum Concilium pro-
hibitum, vt ait *Nauarr. conſ. 27. de temp.
ord. id. Quar. verbo, Ordo, ver. Tertio limita,*

16 Has

16 Has litteras dimiſſoriales, concedunt, etiam Superiores Regulares ſuis ſubditis, qui ordinandi ſunt, ſeruata tamen forma tradita per fel.record.Clementem Papam VIII. illius decreto ſuper hoc edito, cuius tenorem hic inſerere placuit, qui talis eſt, videlicèt.

17 *De mandato Sanctiſſimi D. N. Clementis, Diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præſentium mandatur omnibus, & ſingulis quorumcunque Regularium Superioribus, vt de cætero obſeruent, & obſeruari faciant ea, quæ in decreto Sacræ Congregationis Concilij Tridentini continetur, cuius tenor talis eſt, Congregatio Concilij cenſuit, Superiores Regulares poſſe ſuo ſubdito, item regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis, ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere ad Epiſcopum tamen diæceſanum, nempè illius Monaſterij, in cuius familia, ab ijs, ad quos pertinet, is Regularis poſitus fuerit, & ſi diœceſanus abſuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, ad quemcunque alium Epiſcopum, dum tamen ab eo Epiſcopo, qui ordines contulerit, examinetur, quoad doctrinam. & dum ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus diæceſanus, vel abſuturus, vel nullas habiturus eſſet ordinationes; Verùm, cum à Superioribus Regularibus (Epiſcopo diœceſano abſente, vel ordinationes non habente) litteræ dimiſſoriæ dabuntur, in eis vtique huiuſmodi cauſam abſentiæ diæceſani Epiſcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam eſſe; quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, ſeù adminiſtrationis, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ priuationis, ac aliàs, arbitrio eiuſdem S. D. N. Papæ reſeruatas pœnas incurrent. Datum Romæ die 15. Martij 1596.*

Et quia per dictum decretum, non ita plenè prouiſum erat, ſuper hoc, vndè, quandoque nonnulla inconuenientia circa huiuſmodi ordinationes in dies oriebantur, propterea fuit illud per candē S.Congregationem, in aliqua ipſius parte immutatū; ac propterea aliud poſtea emanauit decretum tenoris ſequentis, vz.

Sacra Congregatio Cardinalium, Concilij Tridentini interpretum cenſuit, Superiores Regulares poſſè ſuo ſubdito itidem Regulari, qui, præditus qualitatibus requiſitis, ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere, ad Epiſcopum tamen Diæceſanum, nempè illius Monaſterij in cuius familia, ab ijs, ad quos pertinet, is regularis poſitus fuerit, Et ſi diæceſanus abſuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, & ſiuè abſens, alium ſui loco Antiſtitem, qui ordinationes habeat, non adhibuerit; ita vt iam continuo integroq; ſpatio ſex menſium in ea Diæceſi, generales ordinationes habitæ non fuerint, ſedes Epiſcopalis vacaret, ad quemcuuque alium Epiſcopum, dum tamen ab eo Epiſcopo, qui ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam: Et dum ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus diæceſanus, vel abſuturus, vel nullas habiturus eſſet ordinationes. Verùm, cum à Superioribus, Epiſcopo Diæceſano abſente, vel ordinationes non habente, litteræ dimiſſoriæ dabuntur, in eis vtiq; cauſam abſentiæ Diæceſani Epiſcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam eſſe. Quod ſi Regulares ordinandi morentur in Monaſterijs Nullius Diæceſis, huiuſmodi dimiſſorias concedendas eſſe ad Epiſcopum viciniorem, in eoque procedere omnia, quæ de Epiſcopo Diæceſano ſupertus præſcripta ſunt.

Hieronymus Cardinalis Pamphilius.

18 Porrò, huiuſmodi dimiſſoriæ ad ordines, durant, etiam mortuo Epiſcopo concedente, *Card. in Clem. fin. q. 5. nu 9. in fin. de elect. Gonz. ad reg 8. Cancell. gloſ. 12. nu.* 36. Sic etiam ſi concedantur à Capitulo,

19 ſede vacante, ſicut aliæ conceſſiones, & diſpenſationes ipſius Capituli; ſed potius ſortiuntur effectum, finita poteſtate Capituli, *cap. vn. de maior. & obed. in 6. id. Gonz. num. 37. cum plurib. ſeq.* vbi in propoſito,

more

more ſuo, plura congeſſerit; nam finita eius poteſtate per ſuperuenientiam noui Epiſcopi, non expirabunt, quia geſta à Capitulo, valida ſunt, & durant ſi rectè geſta
20 ſunt cap. i. ii, qua, de maiorit. & obed. niſi tamen nouus Epiſcopus illa reuocauerit, antequam excequutioni mandata fuerint; cum enim agatur de gratia facta, illa non expirat, Quarin verbo, Capitul. m. verſic. Secundò dubitatur.

Debebit tamen Epiſcopus ordinans, ſemper inſpicere à quanto tempore fuerint dictæ litteræ dimiſſoriales conceſſæ, ſicut faciebat ſāctus Carolus Borromæus Archiepiſcopus Mediolanēſ. qui in edicto de ſacra ordinatione. in § efferant, ait, quod huiuſmodi dimiſſoriæ non debent
21 eſſe vetuſtiores duobus, vel tribus menſibus à die vltimæ ordinationis, computandis, niſi ob abſentiam Superioris, Zerol. in praxi. verbo, dimiſſoriæ, verſ. ad octauum p. 1. vbi aſſignat rationem, nempè, quia ſi ſuperior eſſet præſens, & ordinandus haberet dimiſſorias veteres, poterit interim incidiſſe in aliquam cēſuram, vel aliquod canonicum impedimentum, & ſic eſſe inhabilis ad ordinem ſuſcipiendum. Si verò Superior abeſſet, vel ipſe Ordinarius eſſet in longinquis regionibus, poteſt accidere, & probabiliter credi, interceſſiſſe tantum temporis curriculum, abſque aliquo defectu, vt optimè concludit Nauar. conſ. vn. de cleric. peregr. vbi ait, quod, ſi magnum interuallum interfuit inter dimiſſorias ad p̄resbyteriū, & illius aſſumptionem, ſatis videretur egere noua dimiſſoria quoad hoc, vt iuſtè poſſit, & debeat reputari non impeditus ad celebrandum; quia teſtimonium, tacitè datum de moribus eius, per licentiam accipiendi preſbyterium longè ante, quàm illud acciperet. nō videtur probare mores præſentes. Vndè nec dimiſſoria, qua Epiſcopus proprius ſignificaret, dimiſſum eſſe probatis moribus, videtur ſufficere, ſi multo tempore antea fuiſſet conceſſa.

22 Et ſicut pro concedendis dimiſſorijs huiuſmodi, nihil poteſt Epiſcopus, neque Cancellarius recipere, vt per d. Concil. ſeſſ. 21. cap. 1. ſtatutum eſt, niſi decimam partem vnius aurei, vbi ipſi Cancellario, ſalarium non eſt aſſignatum, ita nec Epiſcopus ordinans, attenta declaratione Sacræ Congregationis eiuſdem Concilij, poteſt ab ordinandis accipere, neq; forbices, neq. tobaleas, aut pectines, ſed tantùm cereum iuxtà Pontificale Romanum, vt refert Genuen. in ſua praxi cap. 81. nu. 8.

A quocunque, &c. Catholico Antiſtite *Gratiam, & communionē &c.*

Hæc quidem verba puto
23 deſumpta ex cap. veniens ibi, à Veſprimen. Epiſcopo poſtulabit ſiquidem catholicus fuerit, & gratiam Sedis Apoſtolicæ habuerit, de præſcrip. vbi notat gloſ. in d. verbo, gratiam, quod Epiſcopus non ſit excommunicatus, ſuſpenſus & interdictus. Et antiquitus cum ſupradicta verba non apponerentur in ſupplicatione nihilominus in ea ſemper addebatur ab Officialibus, clauſula, *Et promoueatur per aliquem Catholicum Antiſtitem, gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentem*; declarat etiam ſupradicta verba gloſ. in cap. quod ſedem §. conſtitutionibus, & gloſ. in verbo, gratia, de offic. ordin. Mandoſ. in prax. ſign. grat. tit. licentia ad ordines, verſ. additur.

De diœceſani loci licentia.

Pontificalia exercere. Quia nemini licet
24 pontificalia exercere, niſi in propria diœceſi, & iuriſdictione, non autem extrà, ſine conſenſu Ordinarij loci, gloſ. magna in Clem. Archiepiſcopo, de priuil. confirmata per Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 5. de reform. Ledeſ. in ſum. p. 1. de ſacram ord. cap. 8. concluſ. 4. dub. 4. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 2. nu. 2. vbi, chyrotecas, cum annulo, baculum, & caudatam veſtem deferre non poterit, niſi eodem Ordinario conſentiente, ſiuè ſit Patriarcha, ſiuè Archiepiſcopus, ſiuè Epiſcopus.

25 Immò, nec primam clericalem tonſuram, poteſt Epiſcopus in aliena diœceſi, ſuo ſubdito conferre, ſine eiuſdem diœceſani licentia: quicquid dixerit Rebuff. in tract. nomin. q. 14 nu. 28. vbi ait n. 29. quod, ſicut Legatus, exiſtens extra terminos ſuæ Legationis, poteſt beneficia conferre, quæ vacauerunt in Prouincia ſibi commiſſa, ſic etiam Epiſcopus, ſuis ſubditis, tonſuram in alieno territorio, concedit: quia cum hæc ſententia, careat fundamēto, nullo modo videtur poſſe practicari; ac propterea omninò reprobanda, Campan. in vniuerſ. iur. can. rubr. 6. c. 1. nu. 2.

Formula autem, ſub qua conceditur ſupradicta licentia, talis eſſe poteſt, v 3.

26 *N. Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini D. Franciſci Tituli SS. Quatuor Coronatorum S. R. E. Presbyteri Cardinalis Boncompagni, & Archiepiſcopi Neapoli-*

tani, in ſpiritualibus, & temporalibus, Vicarius, & Officialis generalis. Dilecto nobis in Chriſto N. Clerico Neapolitano, in prima clericali tonſura conſtituto, à quocunque Illuſtri, & Reuerendiſſimo Domino Catholico Antiſtite, gratiam, & communionem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ habente, Neapoli commorante, Oſtiariatus, & Lectoratus ordines, ſeruatis tamen temporum interſtitijs, recipiendi, & Antiſtiti prædicto, illos tibi conferendi, & hac de cauſa Pontificalia exercendi, de mandato tamen præd. Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi D. Cardinalis Archiepiſcopi, facultatem concedimus, & impartimur: Attento quod de omnibus requiſitis neceſſarijs, in actis huius Archiepiſcopalis Curiæ conſtare feciſti; ac præuio examine, quoad doctrinam coràm Admodum Reuerendis Examinatoribus, peracto, idoneus repertus fuiſti. Volumus autem, quod bulla collationis ſupradictorum ordinum ſcribantur per infraſcriptum noſtrum Actuarium. Dat. in Palatio Archiepiſcopali Neapolitano die &c.

De mandato Eminentiſs. D. mei Card. Archiep. Neap. N. Vic. Generalis.

Et in calce ſuprad. dictæ licentiæ fit fides Epiſcopi ordinantis de collatione ſupradictorum ordinum. Formula ſupradicta poterit, etiam deſeruire, ſi contingat, huiuſmodi licentiam concedi pro cæteris, mutatis mutandis.

Quod ſi contingat, Epiſcopum, ordines conferre in loco exempto, non ſolùm re-
27 quiritur licentia Superioris loci exempti, verùm etiam illius Epiſcopi, intra cuius fines locus exemptus eſt conſtitutus, *Barboſ. de poteſt. Epiſcop. p. 1. all. 4. nu. 12.*

In temporibus à iure ſtatutis,

intra tamen annum, annique curriculo non expectato, Ad differentiam alterius facultatis de promouendo, extra tempora, à iure ſtatuta, vt ſupra diximus. De minori-
28 bus ordinibus, nullum penitùs tempus præfixit ſupradictum Concilium Tridentinum: ac propterea, licèt omnes ſimul vna die cõferri poſſint, vt per *gloſ. in cap. 2 in verbo, mino es, de eo, qui furt. ord. ſuſcep. Card. in Clem. generalem, num. 5 de atat. &*
29 *qualit.* nec ſi ſimul conferantur extra tẽpora, aliqua pœna incurritur; quia *Conſtitio Pij II.* non comprehendit clericos, ad minores ordines promotos, ſed tantùm ad ſacros, vt rectè deprehenditur ex illius proœmio, cuius verba ſunt, *Cum ex ſacrorum ordinum collatione &c. Rebuff. ſuper reg. Cãcell. 23. verſ. item cupiens,* vbi teſtatur ſic de conſuetudine ſeruari; ſicut neq; obſtat *Conſtitutio Sixti V.* quæ incipit, *Sanctum & ſalutare,* quia illa fuit reducta per Clementem VIII. ad viam iuris.

Laudabiliùs tamen eſt, à prædictorum minorum Ordinũ collatione, ſic, vt præ-
30 mittitur, abſtinere; niſi i minere neceſſitas, vel alia vrgens cauſa, Epiſcopo bene viſa, ita *Mactrat. var. reſol. lib. 1. reſol. 11.* *caſu 26.* vbi etiam ait, hoc ſuaderi ex illis verbis *Concilij Trid. ſeſſ. 23. cap. 11.* videlicèt, *atque ita de gradu in gradum aſcendant, vt in eis cum ætate, vita meritum, & doctrina maior* accreſcat; ac propterea, putat, neque laudabiliter facere Epiſcopos, qui, ſi non in eadem die, ſaltè in diuerſis diebus, ſed in vna hebdomada, vel menſe, illos conferunt; cum ceſſet in hoc caſu etiã prædicta ratio Concilij, & dicatur in continenti fieri, ob interuentum breuis temporis.

Sed cum non ſit in iure determinatum, quonam tempore, minores ordines conferri poſſint, eò magis Papa indulget Ora-
31 tori, vt illos vnica die feriatâ, vel non feriata ſuſcipiat: prout aliquando concede-
32 re conſueuit: vt poſſit quis vnica item die, primam clericalem tonſuram, & dictos quatuor minores ordines inſimul habere; quia nec de prima tonſura, reperitur determinatum tempus, ad illam ſuſcipiẽdam, *Armill. in verbo, Ordo, num. 7. Henriq. lib. 10. cap. 15. §. 1.*

Quo verò ad maiores ordines, clarum eſt, illos conferendos eſſe ſeruatis tempo-
33 rum interſtitijs, nempè, vno anno elapſo, poſt ſuſceptionem vltimi minoris, ad Subdiaconatum, & ſic ad Diaconatum, poſt annum, & poſt alium, ad presbyteratum ex *d. Concil. ſeſſ. 23. cap. 11. 13. & 14.* Quæ quidem interſtitia ad hoc ſtatuta ſunt, vt interim ordinandi commodius edoceri poſſint, quantum ſit pondus, & dignitas ordinis, quem ſuſceperunt &c. *ex eod. Conc. Trid.*

Necnon Ordinario, &c.

Iſta clauſula, licèt apponatur de ſtylo in ſupplicatione, nihilominus, ſi omitteretur, illius omiſſio nõ vitiaret reſcriptum; quia,

quia, & Oratori, & Ordinario ſupradictis
ex vi connexionis, videtur data licentia
ordinandi, eò ipsò, quod ipſi Oratori da-
34 tur licentia recipiendi ordines ab eodem
Epiſcopo; nam conferre, ac ſuſcipere, ſunt
correlatiua, quorum eadem eſt regula, ac
ratio, *Franc. in cap. eos, qui, de tempor. ordi.*

Non obſtan. quod tempore promotionis, &c.

Niſi apponeretur clauſula iſta
35 poſſet Oratori, aduerſari decretum *Conc.
Tridentini ſeß. 23. cap.* 11. quo cauetur, vt
in minoribus ordinibus, debeat promo-
tus, ſe exercere, ſicut, etiam in maioribus,
d. ſeß. 23. cap. 13. vbi, promoti ad Subdia-
conatus ordinem, ſi in eo per annum ſal-
tem, non ſint verſati, ad altiorem gradum,
niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere
non permittuntur. Ratio autem eſt, quia
interim ordinandi commodius edoceri
poterunt, quantum ſit ordinũ, quos ſuſci-
piunt, pondus, & dignitas, *Vgol. de poteſtat.
Epiſcop cap. 26. §. 27. num.* 2: ac iuxta illud
*in vacuum gratia Dei non recipiatis, Maiol.
de irreg. lib. 3. nu. 1, cap. 27.* vbi ſubdit, quod
ſi quis in ſacris ordinibus poſitus, nun-
quam deſeruierit, non erit tàm facile ad-
mittendus, vt aſcendat, niſi prius cauſa
cognoſcatur, quare non deſeruierit, an
per negligentiã, aut quia vagus, aut quid
ſimile,

36 Eximuntur tamen ab obſeruatione ſu-
pradictorum decretorũ, Patres Societa-
tis Ieſu, nempe viatores omni tempore
parati, expectantes diem, & horam, qua
vel ad extremas Orbis Regiones, cum
venerit vſus, emittuntur, & quiſq; pro ſuo
captu, & iuxtà datam ſibi à Domino ſa-
pientiam, ſe ſe in via Domini excolenda
exercet, prout in litteris in forma breuis
*Gregorij XIII. incip. Pium, & vtile, ſub Da-
tum Tuſculi die 21. Sept.* 1582 *Anno XI.*
qui propterea, præcipiẽdo omnibus Epiſ-
copis, & Antiſtitibus in perpetuũ inter-
dicit, ne ab huiuſmodi promouendis, qui
licentiam à Præpoſito Generali dictæ So-
cietatis, pro tempore exiſtentis, vel eius
delegatis, habuerint, quidquam requirant,
vel exigant, ſed ipſos etiam abſque vlla
functione in ordinibus ipſis, interſtitio-
rumque ad illos ſuſcipiendos, obſerua-
tione, aut inquiſitione de cantu, officijs, &
cæremonijs Eccleſiaſticis idoneitate, pro-
prij Ordinarij licentia, & alijs requiſitis,
ad minores, ac etiam extrà tempora à iu-
re ſtatuta, tribuſque Dominicis, vel alijs
feſtiuis diebus, etiam continuis, ad ſacros,
etiam Presbyteratus ordines promoueãt,
ac ſi illis omnibus requiſitis præditi eſ-
ſent &c.

Alijſque Conſtitutionibus,

& Ordinationibus Apoſtolicis. Iſta clauſula,
37 licèt paſſim apponatur in reſcriptis apo-
ſtolicis, tanquam neceſſaria ad tollendum
præcedentem diſpoſitionẽ derogatoriam
ſubſequentis voluntatis, per ea quæ dicit
*Bart. in l. omnes populi, nu. 31. verſ è contra
ff. de iuſt. & iur.* non tamen neceſſariò re-
quiritur pro derogatione ſupradicti Con-
cilij Tridentini, præſcribentis interſtitia
ad ordines; cum ſatis ſit, quod Papa con-
tra ipſius Concilij decreta, abſque aliqua
illius derogatione, diſponat; quamuis ali-
ter dicendum ſit de alijs Concilijs gene-
ralibus, in quibus expreſſa requiritur de-
rogatio, vt aliàs diximus; ſed ſupradicta
clauſula tollit cętera, quæ huic diſpoſitio-
ni forſan aduerſarentur.

Nunquam enim vidimus alicui con-
trariæ Conſtitutioni, in ſimilibus, expreſsè
derogari, præcipuè circà ſupradicta inter-
ſtitia; licèt id tantùm ſeruetur in promo-
tionibus ad Cardinalatum, in quibus, plu-
38 ribus contrarijs Conſtitutionibus dero-
gatur in ſpecie per hæc verba, videlicèt,
*Non obſtantibus fel. recor. Sixti Papæ V. de
certo Cardinalium numero, & de illis, non
niſi in ieiuniorum Decembris, temporibus
tantùm creandis, ac Eugenij IV. ſimilis
memoriæ Romanorum Pontificum, & alijs
quibuſcunque Conſtitutionibus, & ordina-
tionibus apoſtolicis, etiam forſan conſenſu
omnium Cardinalium, etiam abſentium, il-
lis prius ad hoc ſpecialiter vocatis, atque ad
certum tempus expectatis, vel maioris par-
tis eorum collegialiter habito in Cardina-
lium creatione interuenire conſuetis.* Et, ſi
Cardinalis creandus, fuerit alterius Car-
dinalis Conſanguineus, vel affinis, addi-
tur, *Necnon ipſos Cardinales creandos
certis alijs qualitatibus præditos, nec Se-
cundo, vel altero conſanguinitatis, vel af-
finitatis gradu, cum alijs Cardinalibus,
coniunctos eſſe debere; alioquin eorum
creationem nullam cenſeri debere, diſpo-
nentibus.*

Derogatio autem ſupradictæ Conſti-
tutionis Eugenij IV. (quod per tranſi-
tum dictum ſit) in ipſa Cardinalium crea-
tione, plurimũ videtur neceſſaria; illiuq;
omiſſio in aliqua parte poſſet aliquam
circà id, hæſitationem afferre; quia, vt re-
fert *Tuſc. in ſuis pract. concluſ. 10. 1. concluſ.*
98. aliquando fuerunt declarati Cardina-

les, etiam poſt obitum Summi Pontificis: nam Paulus III. creauit quatuor Cardinales, videlicèt, Ioannem, Archiepiſcopum Strigoniæ, Petrum Foſcarum, Venetum, & Prothonotarium, Ioannē Baptiſtam Sabellum, Prothonotarium, Fedeдericum de Cluniaco Prothonotarium, vt eſſent Cardinales S. R. E. ſtatimq. poſt obitum Pontificis publicarentur: ſuppleuit omnes defectus ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis: ſed quia in ſpecie non derogauit *Extrauag. Eugenij IV.* fuit dubitatum de promotione, an eſſet valida, & pro validitate conſuluerunt *Alexan. conſ. 111. Perſpectus, lib. 6. & Corn. cōſ. 178. lib. 3.* Paulus III. creauit ſimiliter Bernardinum della Cruce, qui poſt mortem Pontificis, præſentauit ſuum breue, & Collegium Cardinalium non admiſit, ſed & breue prædictum lacerauit, & ab indè citrà abijt in deſuetudinem hic modus creandi Cardinales, qui re vera, poſſet afferre magnam perniciem, & maximum ſcandalum in Eccleſia Dei.

Si verò, ad rem noſtram, in huiuſmodi indulto de promouendo, addatur aliqua diſpenſatio Oratoris, ſuper aliquo impe-
39 dimento, ad dictos ordines ſuſcipiendos, derogabitur profectò in ſpecie Conſtitutioni vel ordinationi contrariæ, ſi ita opus erit.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula,* Dummodò reperiatur idoneus, *quomodò intelligenda in indulto de promouendo.*
2 *Ordinandus prima tonſura, quæ requiſita exhibet in Curia Archiepiſcopali Neapolitana.*
3 *Concil. Trident. quid diſponat circà ordinandum prima tonſura.*
4 *Et quid, circà minores, & maiores ordines.*
5 *Epiſcopus poteſt arbitrari circà ſcientiam promouendorum ad minores ordines.*
6 *Scientia requiſita ad ordines ſacros.*
7 *Ordinibus minoribus ordinatus, non tenetur aſcendere ad maiores.*
8 *Ordinandus, admittitur ſine examine, ſi eius doctrina nota eſt Epiſcopo.*
9 *Clauſula,* Dummodò idoneus, &c. *in indulto de promouendo, non inducit conditionem.*
10 *Ordinandi in Vrbe, quandoq; ſine examine admittuntur.*
11 *Demonſtratione non indigent, quæ iam demonſtrata ſunt.*
12 *Examen pro forma, eſt neceſſarium.*
13 *Et propterea non poteſt prateriri.*
14 *Edictum Pauli V. circà promouendos in Vrbe.*
15 *Ordinandus, eſt alicuius Eccleſiæ ſeruitio adſcribendus.*
16 *Præſertim, ſi ordinetur ad titulum patrimonij, vel penſionis.*
17 *Clerici abſentes, non ſubueniunt neceſſitatibus Eccleſiarum.*
14 *Non tamen compelluntur ad reſidēdum in propria Diœceſi.*
19 *Epiſtolæ duæ Sacr. Congreg. de hac re referuntur.*
20 *Et quandoq; per A.C. ad illorum fauorem decernitur Monitorium.*
21 *Patrimonij quantitas, circà promouendos, quomodò conſideretur.*
22 *Per Epiſcopum arbitranda, pro qualitate locorum.*
23 *Patrimonium ad ordines pacificè poſſidere, quomodò intelligatur.*
14 *Patrimonio, aut beneficio carens, licèt graduatus, non promouendus.*
25 *Patrimonij, ſeù beneficij redditus pro Neapolitanis graduatis, quantitas.*
26 *Patrimonium ad ordines, non alienandum, ſine licentia Ordinarij.*
27 *Patrimonij bona circà ordines, ſubrogantur loco beneficij.*
28 *Habentque priuilegia, bonis Eccleſiaſticis conceſſa.*
29 *Dictio,* nullatenus, *quid importet.*
30 *Ordinarij licentia, quomodò intelligatur, circà alienationem patrimonij.*
31 *Patrimonij alienatio, quomodò practicatur, vbi illa fieri permittitur.*
32 *Et quando permittatur, licet Orator non habeat aliundè &c.*
33 *Et Epiſcopus, hoc caſu remanet tutus in conſcientia.*
34 *Neceſſitas, illicitum, facit licitum.*
35 *Et vt bona omnia ſint communia.*
36 *Patrimonio egent Regulares, nulliter profeſſi, ad ſacros ordines promoti.*
37 *Et quid, circà hoc ſeruet Romana Curia in commiſſione nullitatis profeſſionis.*

38 Pa-

38 *Patribus Societatis Ieſu, quomodò de titulo ad ordines prouidendum, ſi indè exeant.*

39 *Diſpenſat aliquando Summus Pontifex extrà tempora ſine titulo, & ſine litteris dimiſſorialibus.*

Praxis Decretorum eiuſdem.

CAP. VII.

ET dummodò Orator idoneus reperiatur. Id non ſolum intelligitur de
1 ſcientia, verùm etiam de natalibus, ætate, moribus, alijſque, in prædicta formula litterarum dimiſſorialium, contentis, & ad præſcriptum ſupradicti *Concilij Tridentini ſeſſ. 23. cap. 5. de refor.* ibi, *de ipſorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita; ac inſuper genere, inſtitutione, patria, & fide, vt in cap. quando 24 diſt.*

Et quoad primam tonſuram, ſeruatur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana,
2 vt cum quis petit ea initiari, mandet Archiepiſcopus, vt initiandus, exhibeat pro neceſſarijs requiſitis, infraſcriptas atteſtationes, quarum Prima eſt, legitimorum natalium, facienda per illius Parochum, Secunda, eiuſdem Parochi de vita, & moribus, Tertia, Magiſtri ſcholæ in qua educatur, & quod ibi vacet litteris grammaticalibus, ibique ſit aſſiduus, Quarta, eiuſdem Parochi, de Baptiſmate, Quinta, Cõfirmationis, quæ debet eſſe authentica facta à Compatrino, ſin minus ſtabitur iuramento ipſius initiandi, accipiendo per Notarium dictæ Curiæ, ſeù alium ad id deputandum, Sexta, perquiſitionis factæ in Magna Curia Vicariæ, in qua appareat ipſum non eſſe inquiſitum, aut contumacem, Septima. frequentiæ Sacramentalis confeſſionis, & communionis per illius Confeſſarium, Octaua, publicationis in Cathedrali, & Parochiali Eccleſia.

3 Quo verò ad ſcientiam, habetur in ſupradicto Concilio, quod prima tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint, quiq; legere, & ſcribere neſciant. & fidei rudimenta edocti non fuerint, *ſeſſ. 23. c. 4.*

4 Ad minores ordines promouendus, intelligere debet ſaltem linguam latinam, ac bonum à Parocho, & Magiſtro ſcholę, teſtimonium de litteris, & moribus habere, ex *d. Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 5. &* 11. quæ quidem latinitas, non rectè capi poteſt, niſi maternas, ſeù vulgares cõpoſitiones latinè verterit per omnes regulas grammaticales, & audierit aliquot lectiones humanitatis; quia tunc intelligitur lingua latina aliquantulum, vt ait *Zerol. in praxi, verbo, Ordo, verſ. ſecundum dubium p. 1.* ex Concilio quidem deſumitur, quod maiorem ſcientiam linguæ latinæ admittit, propter illam dictionem, *ſaltem*, quæ de ſui natura eſt ſubſidiaria, nec reſtringit, quod expreſſum eſt, ſed maius includere intendit, per *tex. in cap. excommunicatus, §. addamus, de hæret.*

5 Aduertit tamen *Menoch. de arbitr. iud. caſu* 425. *n.* 58. arbitrari poſſe Epiſcopum, magis expedire Eccleſiæ, ſi alicui conferat ordines minores, qui licèt adhuc linguam latinam non intelligat, eſt tamen bonæ indolis, ac pro ætate docilis; quia illiteratus puer dici non debet, qui pro ætate didicit, quiq; oſtendit ſe proficere, *Barboſ. p. 2. alleg. 11. nu. 6.*

6 Ad Subdiaconatus & Diaconatus Ordines, requiritur, quod probè ſit in minoribus verſatus, & in illis benè inſtructus, *d. ſeſſ. 23. cap 13.*

Ad presbyteratum verò, promouẽdus, requiritur. quod poſſit populum docere, ea, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, *d. ſeſſ. 23. cap. 23.* ac quod ſciat canones pœnitentiales, *cap. quæipſis, diſt. 38.*

Debet propterea animaduertere Epiſcopus, an promouendus, ab initio oſtendat ſuam habilitatem, vt poſſit tantum proficere, quod ſit ſpes, tempore procedente, ſe futurum habilem ad omnes ordines ſuſcipiendos: ſunt enim nonnulli, qui prima tonſura ſe faciunt initiari, & aliquando ordines, etiam minores ſuſcipiunt, in quibus poſtea remanent, ſine aſcẽſu ad ſacros; dicentes, id facere ad imitationem aliquorum Sanctorum, qui, ob ſuam humilitatem, noluerunt ſacros ordines ſuſcipere; quod licitè fieri poſſe affirmat *Nauar. in man. cap. 25. num.* 108. cum tamen id expreſsè neget *Zerol. in prax. Epiſcop. verbo. Ordo. verſ. primum dubium, p. 1.* ſi id fieret, cauſa vitandi iudicij ſæcularis, ex *eod. Nauar. de hor. can cap. 7. nu.* 16. dicente, magna laude dignos eſſe Epiſcopos, qui primam tonſuram, & quatuor minores ordines non conferunt, niſi ei qui per ſe, ſi fuerit adultus, aut per parentes, ſi

puer,iurauerit ſe velle ad minores ordines
aſcendere;nam multi ſunt,qui, vt deludãt
vtrumque forum,ſolùm accipiunt mino-
res ordines, vel primam tonſuram, vt la-
xiorem ducant vitam: nec,in hac præſer-
tim Ciuitate,desũt huius farinæ homines,
qui pro ea fraude,diuinã vltionẽ ſeuerio-
rem ſibi, & ordinatoribus ſuis conciliãt.

7 Negari tamen non poteſt, quin ceſſan-
te fraude huiuſmodi, poſſit quis in minoribus ordinibus remanere,ſi vellet ſerui-
re Deo,contentus illo ſtatu minorum or-
dinum,*ad Zerol d. p.1.verſ. primũ dubium*,
& ſupra diximus.

Licèt enim, multi clerici ordinentur
ad hoc,vt eximantur à foro ſæculari,ſint-
que immunes à gabellis, alijſque impoſi-
tionibus;nihilominus, ſi ſecùs Epiſcopus
deprehendat, ac probabilem eſſe conie-
cturam, illos huic militiæ adſcribi vt Deo
promptiùs exhibeant famulatum, profe-
ctò non poterunt Domini temporales, ſi-
uè Barones conqueri, quod omnes ferè
ciues fiant clerici; etiam ſi non habeant
animum aſcendendi ad ordines ſuperio-
res vt dictum eſt ita concludit *Nauarr.d.
cap.25.nu* 104 licèt aliàs dicendum ſit de
clericis beneficiatis, qui ratione ſuorum
beneficiorum, tenentur iuxtà illorum
qualitatem, ad dictos ſuperiores ordines
aſcendere,& ad id compelli poſſunt.

8 At verò, cum idoneitas ordinãdi, quo-
ad doctrinam fuerit nota Epiſcopo, nihil
obſtat,quin idem poſſit,ſi ita ſibi videbi-
tur, abſque aliquo examine, illum ordina-
re;quia vigore ſupradicti decreti, *dummo-
dò Orator idoneus reperiatur*,non inducitur
conditio, vt debeat omninò examinari;
cum totum id caueatur decretis ſupradi-
cti Concilii,etiam ſi decretum ipſum non
fuerit in ſupradictis litteris appoſitum;
quod virtute dicti Concilij tacitè ineſt,
argum.text.in cap.præſentium, de ſolu.& ſic
expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil
operatur, *l.conditiones,quæ ff. de condit. &
demonſtr.*cum enim dicitur hic, *Dummo-
9 dò idoneus reperiatur*, non propterea indu-
citur conditio,ſeù forma, annullans actũ,
ob illius nõ obſeruantiam, ſed liberè po-
terit Epiſcopus omittere examen, ſi Ora-
toris doctrina ſit aliàs eidem Epiſcopo
nota:Vndè videmus in Romana Curia
multos viros, quorum doctrina cognita
10 eſt Vicario Summi Pontificis non ſup-
poni examini, ſicut cæteri ordinandi, ſed
illos,tanquàm idoneos reputatos permit-
ti ad omnes ſacros etiam presbyteratus
ordines, promoueri; quia noua demon-
11 ſtratione non indigent, quæ iam de-
monſtrata ſunt,*l.1. ff.de dot. præleg.* vbi
dicitur, quod quicquid demonſtratæ rei
additur, ſatis demonſtrare, fruſtrà eſt, &
manifeſta nõ indigẽt probatione, *l.empto-
ri,& ibi gloſ.*in verbo,*manifeſtũ, de act.em-
pt.* Imò,etiam de iure habemus, quod no-
tus, promoueri poteſt abſque examine,
quod aliàs in incognito requireretur,*cap.
qui Epiſcopus,iuncta glo.2. 23. diſt. cap. ve-
niam,verſ. Euſtachium verò à me ſæpiſſimè
comprobatum,35.quæſt 9.cap.nullus.2. iun-
cta gloſ.*vbi,quod poteſt notus abſque exa-
12 mine ordinari, *diſt.25*. Niſi tamen,ſupra-
dictum examen requireretur pro forma,
13 vt dictũ eſt, tũc enim illa non poteſt præ-
teriri, *Alb.in cap.fin.de reſt ſpol.*

Quamuis, quoad cæteras perſonas, ad
ordines promouendas, in ipſa Vrbe de-
gentes, debeant omninò inibi examina-
14 ri: quinimmò contra tales hodiè, viget
quoddam publicum Edictum à Paulo V.
emanatum, dum Vicarij in ſpiritualibus
generalis,Clementis VIII. officio funge-
retur; quo cautum eſt, ne quiſquam cleri-
cus in dicta Vrbe pro tempore commo-
rans, etiam prætextu quarumcunque lit-
terarum dimiſſorialium ſui Ordinarij, à
quibuſuis locorũ Ordinarijs, extrà dictam
Vrbem, ſe ad ſacros ordines, niſi præuio
examine, ab Examinatoribus in ipſa Vr-
be deputatis, ſub ſuſpenſionis ab exerci-
tio eorundem Ordinum,ac alijs pœnis,ap-
probatus fuerit, promoueri facere poſſit.
Vndè ſtantibus præmiſſis, ſi cõtingat ali-
quem ſic promoueri, opus eſt rehabilita-
tione, ac abſolutione à prædictis cẽſuris,
& datur clauſula,quod remaneat ab ipſo-
rum ordinum exequutione, ſuſpenſus,do-
nec per Examinatores prædictos, præuio
diligenti examine, fuerit examinatus, ac
idoneus repertus.

Et alicuius Eccleſiæ ſeruitio

ſe adſcribat. Hoc itidem cauetur *Concilio
Tridentino ſeſſ.23. cap.11.13.14. & 16.* dũ
ibi dicitur,quod *nullus debeat ordinari,qui
iudicio Epiſcopi non ſit vtilis,aut neceſſarius
ſuis Eccleſijs,&c.& nullus in poſterum ordi-
15 netur, qui illi Eccleſiæ,aut pio loco,pro cuius
neceſſitate,aut vtilitate aſſumitur,non adſcri-
batur,vbi ſuis fungatur muneribus,ne incer-
tis vagetur ſedibus,&c.*

Eoq; magis,cum Orator petit ſic pro-
moueri ad titulum patrimonii; quia in
ſeſſ.21.cap.2. dicitur, quod patrimonium,
16 vel penſionem obtinentes,ordinari poſt-
hac non poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus
iudi-

iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum, ſicut aliàs diximus.

Si verò clerici, eſſent abſẽtes ab Eccleſijs quibus adſcribũtur; ac propterea illarum neceſſitatibus ſubuenire, aut aliquã
17 vtilitatem afferre, non valeant, poteſt adhuc Epiſcopus eis litteras dimiſſorias cõcedere, vt declarauit *S. Congr. Concil. teſte Garc. de beneſic. p. 2. cap. 5. num. 76.* & taliter promoti, ac ſeruitio Eccleſiæ in propria Diœceſi adſcripti, iuxtà decretum ſupra-
18 dicti Concilij, ſi moram extrà eam trahunt, nõ poſſunt ab illius Epiſcopo compelli, & ad dictam Diœceſim reuocari ad inſeruiẽdum eiſdẽ Eccleſijs, prout pluries per Sacram Congregationẽ Concilij Tridentini fuit declaratum, & ad nonnullorum inſtantiam reſcriptum Epiſcopo Policaſtreñ tenoris ſequentis, videlicet.

19 *Reuerendiſſime Domine vti frater. Si Ioannes Colaſlutus presbyter iſtius Diœceſis, ad titulum patrimonij promotus, ac matrici Eccleſiæ adſcriptus, nullum obtinet beneficium, aut officium Eccleſiaſticum, quod perſonalem reſidentiam requirat, Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, Amplitudini suæ iniungit, vt permittat eum Neapoli commorari, quo de eius licentia ſe dicit contuliſſe, & vbi bona, & conſanguineos habet, vndeuè pater traxit originem; ſed ſi quid eſt, quod iuſtè Amplitudinem tuam ab huiuſmodi licentia conceſſione abducat, id ad Sacram Congregationem diligenter perſcribito, & valeat in Domino. Romæ die 12. Aprilis 1620.*

Ampl. Tuæ Reuerendiſsimæ

Vti Frater

H. Cardinalis Lancellottus.

Eidem Epiſcopo fuit pariter tenoris ſequentis, reſcriptum, videlicet.

Reuerendiſſime Domine vti frater. Cum actum eſſet in Sacra Congregatione Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, An Sacerdotes iſtarum Eccleſiarum ſeruitio, in ordinatione adſcripti, atque ob ipſarum Eccleſiarum itidem vtilitatem, vel neceſſitatem, ad titulum patrimonij promoti ad ſacros ordines, teneretur, cogiuè poſſint iſthuc redire, atque eiſdem Eccleſijs inſeruire, Illuſtriſſimi Patres totius negotij circumſtantijs, ſingularumque perſonarum qualitatibus maturè perpenſis, cenſuerunt, tres quidem ex ijs, nempè Ioannem Colaſlutum, Marcum Antonium Ciccolum, & Hieronymum Adatum ſinendos eſſe Neapoli commorari, ſimiliter Antonium Bolutam, qui ab Amplitudine tua inſtitutus fuit in beneficio cum onere ſex Miſſis in hebdomada per ſe, vel per alium celebrandi, nequaquam compelli poſſe ab Amplitudine tuà inſeruire, niſi eidem beneficio, quo intitulatus eſt, ad fundationis præſcriptum, De reliquis verò quatuor preſbyteris, cenſuerunt Patres, ipſis auditis, maturius eſſe deliberandum; Sed interea eos teneri obſeruare interdictum, ab Ampl. tua promulgatum, atque à Diuinorum exercitio abſtinere. Reliquum eſt, vt Ampl. Tua Sacræ Congregationis ſententia, quam nunc tenet, alacriter adhæreat, Et benè valebit in Domino. Romæ die 10. Iunij 1622.

Ampl. Tuæ Reuerendiſs.

Vti Frater

H. Card. Vbaldinus.

20 Quinimmò, habetur quandoque recurſus ad Auditorẽ Cameræ Apoſtolicæ, cui præmiſſa exponuntur, & ab eo cõceditur monitorium, cum inhibitione, directum omni-

omnibus, & quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis, quatenùs inhibeant omnibus, qui ſupplicantem cogere voluerint ad ſic reſidendum, ne ſub pœna ducatorum quingentorum, & in iuris ſubſidium, quatenùs opus ſit, excommunicationis, alijſque eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, debeant ab omnibus, & ſingulis moleſtationibus, & impedimentis, dicto ſupplicāti illatis, ac inferri comminatis, ſeù comminandis in futurum realiter, & cum effectu abſtinere, nec præſumant ſupplicantem ipſum alibi, præterquā coram eodem Auditore Cameræ, vel eius in ciuilibus Locumtenente, moleſtare, perturbare, aut in iudicium trahere quouis prætextu.

Quod patrimonium ad congruam *eius ſuſtentationem &c.* licèt quantitas patrimonij, quoad ordines, nullibi reperiatur expreſſa, nec in ipſo Concilio Tridentino; tanta tamen debet eſſe, quod ex illius fructibus, ſeù redditibus, valeat ordinatus commodè ſuſtētari, quod eſt de mente ipſius *Concilij ſeſſ. 21. cap. 2. de reform.* circa quod verſatur arbitrium Ordinarij, vt eſt videndum apud *Menoch. de arbitr. iud. caſu* 380.

Nec propterea circà hoc attenditur nobilitas, vel alia qualitas ordinādi, quia, tàm dictum Concilium, quàm ius antiquum, requirit tantùm ſufficientiam ad ſe honeſtè ſuſtentandum; adeò vt non cogatur mendicare; & ob id, decens, & honeſta qualitas clerici attendenda eſt, non quaſi ſui particularis *Barboſ. de poteſt. Epiſc. cap. 26. §. 12. in princ.*

21 Debet tamen ipſe Epiſcopus in arbitrando, conſiderare non modò quantitatem redituum, ex dicto patrimonio pro-
22 ueniendorum, iuxtà *tex. in cap. Epiſcopus, & ibi DD. de preb.* verùm etiam locum originis clerici: quandoquidem, in vno loco, minorem impenſam, quàm in alio fieri cōtingit; & ſic minus patrimonium clerico ſufficit, ſi moretur in Oppido, ſeù villa, quàm ſi in Ciuitate, vt probat *Hartaman. d. eiſ. 3. de probat.* circà quod tradi non poteſt certa regula, vt ait *Zerol. in ſua praxi verbo, Dimiſſoria, verſ. quartum dubium, p. 1.*

Verè, & pacificè poſſideat, ſcilicèt de præſenti; quia non poteſt quis ordinari ad titulum de futuro, veluti, in aliqua certa ſpe acquirendi; ac propterea ſi promouendus expectaret ex bonis paternis, vel maternis, etiam amplam hæreditatem, non poterit ſub hac ſpe, ordines ſuſcipere; nam licèt, valeat argumentum, pater eſt diues, ergo, & filius, *§. ac autem, vbi gloſ. inſtit. de hæred. qual. Alex. ma. in l. ſuis ff. de lib. & poſth.* nihilominus ſeruanda eſt forma tradita ab ipſo Concilio, requirente, quod dictum patrimonium, verè poſſideat, quæ quidem dictio, *verè*, impor-
23 tat veram, ac realem poſſeſſionem; excludendo omnem fictionem, vt per *Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 43. nu. 15. & 16.*

Quare, prorſus reijcienda eſt illa opinio *Gratian. diſcept. for. cap. 57. nu. 30* dicentis,
24 quod Doctor, & perſona graduata, non habens patrimonium, aut beneficium, poterit legitimè ordinari, non obſtante *Cōcil. Triden. ſeſſ. 21. cap. 1. de reform.* ex eo, quod veriſimile eſt, illud poſſe commodè ſubſtentari, ob doctrinam; cum leges non permittant, illarum profeſſores viuere in paupertate, & quod iura illis ſpem præmiorum pollicentur, *§. fin. auth. de hæred. & falc.*

Similiter, *Gonz. gloſ. 4. num. 36.* vbi ait ſe aliquando cōſilium dediſſe, quod quidam Doctor in Sacra Theologia, vel iure canonico, aut aliàs perſona graduata, & litterata, quāuis non haberet patrimonium, aut beneficium, poſſet legitimè ordinari; quia, cum dicta litteratura ſatisfit menti d. Concil. nam veriſimiliter, ei congrua ſuſtentatio non deficiet.

Contrarium enim, tanquam magis rationi congruum, etiam in praxi ſeruatur; nam, perſona graduata, quæ petit promoueri, maius, & pinguius debet habere beneficium, ſeù patrimonium, vt valeat iuxtà ſui qualitatem honeſtè ſuſtentari:
25 ac propterea, licet redditus beneficij, ſeù patrimonij pro clericis Neapolitanis, ad ſacros ordines promouendis debeat eſſe triginta ſex ducatorū monetæ huius Regni, nihilominùs, vix, aut raró huiuſmodi perſonæ admittuntur, niſi habeant ad minus, redditus, quinquaginta ſimilium ducatorum: quamuis regulariter ſufficiat, vt valeant ſe honeſtè ſuſtentare, non habito reſpectu ad qualitatem perſonarum. Nec tamen deſunt, qui, quamuis doctrina, & virtute inſignes, promoti cum tenui, vel ficto titulo, ad extremam inopiam redacti, miſerabiliter mendicare, cum maximo dedecore ſtatus clericalis, non raró coguntur. Et per illā dictionem, *pacificè*, demonſtratur, quod patrimonium ſupradictum nō debet eſſe litigioſum; aliàs enim repelleret ordinandum; quia non dicitur quis pacificè poſſidere, ſi aliquam ſuper

hu-

huiuſmodi poſſeſſione patiatur iuris, vel
facti controuerſiam in iudicio, vel extrà,
Felin. in cap. cum lo. une, nu. 33. de fid. inſtr.
Caſſador. deciſ. 6. de cun. poſſ. & propr.

Cum decreto, quod illud *ſine Ordinarij ſui licentia alienare, ſeù quoquo mo-*
do diſtrahere nequeat, niſi prius, &c. Quæ
quidem clauſula, deſumpta eſt, etiam ex
26 ſupradicto *Concilio Tridentino, d. ſeſſ. 21.*
cap. 2. de reform. ibi, *atque illa deinceps, ſine*
licentia Epiſcopi, alienari, aut extingui, vel
remitti nullatenus poſſint, donec beneficium
Eccleſiaſticum ſufficiēs ſint adepti, vel aliun-
dè habeant, vnde viuere poſſint.

Quia verò, quandoque petit quis hu-
iuſmodi indultum de promouendo ad ti-
tulum patrimonij, ſeù perpetui ſimplicis
benefici, eccleſiaſtici, ſi quod obtinet,
propter illam dictionem, *ſeù*, quæ paſſim,
vt hic, admittitur, & diſiunctim accipitur
vt in *l. 1. § ſublata, ff. ad Trebell. & l. ſi quis*
ita legauerit, ff. de aur. & arg. leg. & licèt
ponatur inter diuerſa, arguit tamen ſimi-
litudinem, *Seraph. deciſ. 393* propterea in
decretis litterarum additur, *Volumus autē,*
quod, cum tibi de aliquo eccleſiaſtico, vel
alio annuo redditu, ad congruam tui ſuſten-
tationem, ſufficienti, prouiſum fuerit, patri-
monium tuum, ſi te ad titulum illius promo-
ueri contigerit, alienare, vel hypothecare nul-
lo modo poſſis. Et ſi Orator petit promoue-
ri ad ſacros ordines ad titulum penſionis
annuæ, ſibi ſuper fructibus alicuius bene-
ficij eccleſiaſtici, authoritate apoſtolica
reſeruatæ additur decretum; *Quod dictus*
Orator dictam penſionem caſſare, extinguere,
aut transferre nullo modo poſſit, donec aliun-
de habuerit, vnde commodè viuere poſſit:
quod & ſeruatur in caſſatione ipſius pē-
ſionis quæ paſſim concedi conſueuit, vt
in ea apponatur clauſula, dummodò ille,
qui hanc caſſationem petit, quatenùs ſit
in ſacris ordinibus conſtitutus, habeat a-
liundè, &c. & cum petit ad eoſdē ordines
promoueri ad titulum penſionis & bene-
ficij, aut penſionis, & patrimonij, vel be-
neficij, patrimonij inſimul, vt in dies oc-
currit, in litteris de promouēdo ad dictos
ordines; cum vnūquodque eorum per ſe
non ſufficit, prohibet Summus Pontifex
caſſationem pēſionis, reſignationem be-
neficij, & alienationē patrimonij, donec
Orator habuerit, &c. vt quotidiana praxi
docemur, & omnibus notum eſt.

27 Bona etenim, ſuper quibus cōſtituitur
patrimonium ſupradictum, ſunt ſubroga-
ta loco benefici, & aſſumunt illius natu-
ram; ob idque non poſſunt aliquo modo
28 diſtrahi, *Pariſ. de reſig. benef. lib. 2. quaſt. 6.*
nu. 1. & habent priuilegia à iure conceſſa
bonis eccleſiaſticis, *Barboſ. de poteſt. Epiſc.*
allegat. 19 nu. 91. immò ex ipſomet Con-
cilio habetur, quòd non ſolùm integrum
patrimonium, verùm nec etiā illius pars,
29 poterit alienari, propter illam dictionem,
nullatenùs, quæ annullat actum ipſo iure,
gloſ. in Clem. 1. verſ. nullatenus, de ſequeſtr.
poſſ. & fruct. & negat omnèm caſum, om-
nemque potentiam, *l. vlt. C. de teſtam. milit.*
habetque vim præciſæ prohibitionis, *Ste-*
phan. Grat. deciſ. Marchi. 51. nu. 8. & cum ſit
vniuerſalis negatiua, excludit etiā à quam-
cunque minimam partem, *glo. in reg. nemo*
poteſt, de reg. iur. in 6. Card. Tuſc. pract. con-
cluſ. tom. 2. lit. D. concluſ. 315. nu. 1.

Porrò, ſi poſt ordinationem ad Subdia-
conatum, ad titulum patrimonij ſibi do-
nati, illud renunciauerit, & retroceſſerit in
fauorem parentum, vel alterius, nec po-
ſtea fecerit ſe promoueri ad reliquos ſa-
cros ordines, non propter id remanebit
ſuſpenſus; quia ſi ipſa donatio fuerit ſibi
validè facta, dicta renunciatio, ſeù retro-
ceſſio, erit nullius momenti, ac pro non
facta, *Quaran. in ſumma Bullarij, verbo, or-*
do, verſ. quotidianus caſus eſt; quod quidem
procedit, etiam ſi ipſum patrimoniū fue-
rit donatum ipſi clerico, cum pacto de eo
reſtituendo, poſtquam ille fuerit promo-
tus ad ſacros ordines; nec eo caſu alter
ordinatus incurrit ſuſpenſionem; quia ille
eſt verè ordinatus cum vero patrimonio,
neque refragatur pactum in dicta dona-
tione adiectū, ex eo, quod illud non obli-
gat, attenta diſpoſitione prædicti Conci-
lij prohibentis remiſſionem, ſeu aliena-
tionem dicti patrimonij, *Barboſ. alleg. 20.*
nu. 30. p. 2.

Cum autem cōtingit Oratorem de alijs
redditibus annuis poſt promotionem ad
ſacros ordines, prouiſum fuiſſe, ac prop-
terea patrimonium, ad cuius titulum pro-
motus eſt, velle alienare, ſeù aliàs diſtra-
here, id nullo modo ſibi permittitur ſine
Ordinarij licentia; quicquid alij dixerint;
quia obſtat dictum Cōcilium, id expreſsè
prohibens, actum annullando; ex quo in-
ducitur forma, quæ nullo modo poteſt
præteriri, *cap. cum dilecta, de reſcript.* etiā
in caſu licitæ alienationis dicti patrimo-
nij, licèt Orator aliundè habuerit, vndè
commodè viuerè poſſit, per illa verba ſu-
pradicti Concilij, ſcilicèt, *quodq; deinceps,*
ſine licentia Epiſcopi, &c. Nec refert, quod
ſupradicta dictio, *donec*, ſit limitatiua, &

re-

reſtrictiua temporis, habeatq; naturam
ſuſpẽſiuam, *l. legatum. ff de an. leg. Menoch.*
conſ. 151. nu. 4. Surd. conſ. 186. nu. 15 quia
his non obſtantibus, aliud eſt circà hoc,
dicendum, vt ſcilicet, etiam poſtquam
30 Orator habuerit aliundè &c. non poſsit
dictum patrimonium, ſine cõſenſu Epiſ-
copi alienare, *Barboſ. alleg. 19. nu. 90.* quia,
vt ait *Campan. in diuerſ. iur. can. rubr. 8. cap.*
vlt. nu. 9. verſ. & obuiam, ponderando ver-
ba ſupradicti Concilij, duo concurrere
debent in ſupradicta alienatione, vnum
videlicèt, quod alia res ſubrogetur pro
decẽti victu clerici promoti; alterum ve-
rò; quod Epiſcopus cognoſcat; & com-
perto ita eſſe, aſſentiat, *id Barboſ. d. nu. 90.*
& ſic in praxi receptum videmus: nam in
huiuſmodi alienatione adhibetur con-
31 ſenſus Ordinarii, præuio ſupplici libello;
qui mãdat, deſuper capi informationem,
& comperto, rem ſubrogatam, eſſe ſimi-
lis, vel maioris redditus, medio eius de-
creto, fit alienatio; aliàs enim mens Con-
cilij facilè eluderetur, & fraudes commit-
terentur, ad *tex. in l. hæres meus. §. fin. ff. de*
condit. & demonſtrat. l. quod in conditioni-
bus, iuncta, gloſ. ff. de donat. cau. mor.

Negari tamen non poteſt, quin pro-
moto concedi poſsit licentia in aliquo
caſu, dictum patrimoniũ alienãdi; quam-
uis ille non habeat, vndè commodè viue-
re poſsit; velùti, ſi eius parẽtes eſſent cap-
32 tiui; nam ob illorum redemptionem po-
terit licitè alienari. abſq; eo, quod habeat
aliundè, & idem dicẽdum eſt, ſi pater, aut
frater clerici, eſſet ob homicidium, vel
aliud delictum, puniendus pœna mortis;
niſi accuſanti daretur certa quantitas pro
remiſsione; aut etiam ipſius ſorori proui-
dendum eſſet; quæ in magno honoris di-
ſcrimine verſaretur, *Garc. p. 2. c. 5 nu. 188.*
33 Qui *nu. 189.* ſubdit, Epiſcopum, conce-
dendo talem licentiam, remanere tutum
in conſcientia, etiam ſi clericus non ha-
beret aliundè &c. quia neceſsitas eum
excuſat; nã quicquid fit ob neceſsitatem,
34 fit licitè, & licitum fieri cenſetur, *gloſ in*
c. quoniã. 48 diſt. & quod nõ eſt licitum in
lege neceſsitas facit licitum, *cap. quod non*
eſt licitum, de reg. iur. nec refert, quod di-
ctum patrimonium ſit conſtitutum pro
honeſta ſuſtentatione clerici; quia neceſ-
ſitas facit, vt omnia bona ſint cõmunia,
cap. ſicut h. diſt. 47. l. 2. §. cum in eadem naui,
35 *in fin. ff. ad l. Rhod. de iact.* & in quibus caſi-
bus ob neceſsitatem, legis rigor infringa-
tur, vide *Felin. in cap 1. nu. 49. & 50. de cõ-*
ſtit. Iaſ. in l. 1. C. de prec. Imper. offer.

Id verò, quod dictum eſt ſupra, de ſuffi-
cientia tituli pro clericis, ad ſacros ordi-
36 nes promouendis, procedit etiam, quoad
clericos regulares, nulliter profeſſos & ad
dictos ſacros ordines in Religione promo-
37 tos ad titulum paupertatis; nam ita ſer-
uat Romanæ Curiæ praxis, vt ſi petant ij
propter aliquam legitimam cauſam, de-
clarari nullam profeſsionem, in litteris
huiuſmodi declaratorijs iſtius nullitatis,
ſemper adijcitur clauſula, *Quod Orator ab*
executione ſuſceptorum ordinum ſuſpenſus
remaneat, donec habuerit vndè commodè vi-
uere poſsit. Quo caſu conſtituendus erit ei
titulus eò modo, quo à principio conſti-
tuitur clericis ſæcularibus ad dictos ſa-
cros ordines promouendis: ac propterea
debet ad id interuenire decretum Ordi-
narij, qui diligenter inſpiciat, an ſupradi-
ctus titulus ſit verus, & ſufficiens, propter
identitatem rationis; vndè idem ius con-
ſtitui debet, *§. pari ratione, inſtit. quib. mod.*
ius patr. poteſt ſolui l. à Titio, in fin. ff. de verb.
oblig.

Quo verò ad Patres Societatis Ieſu,
Sixtus V. audita relatione Sacræ Con-
gregationis ſic declarauit, *Quoad Ieſuitas,*
cum poſt ſacerdotium exire non poſſint, niſi à
38 *Superioribus eijciantur, prouideant illis de*
redditu quadraginta aureorum annuorum
ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio
ſuo exire quando volunt, poſſunt, ne deſit
illis occaſio exeundi, vt fruantur illo redditu,
vocentur prius, & intelligantur, qua alia via
proſpici poſsit; deindè maturè deliberandum.
39 Datur deniquè huiuſmodi diſpenſa-
tio, nedùm in temporibus verùm etiam
extrà tempora ſine titulo beneficij, aut
patrimonij, & ſine litteris dimiſſoria-
libus, quatenus cauſa aliqua ita ſuadeat:
ſic enim vidimus diſpenſatum per Sum.
Pont. cum quodam Tranſyluano, eo mo-
do, quo ſequitur, videlicèt.

FEria 5. die 10. Iunij 1638. In Congregatione generali S. R. & Vniuerſalis Inqui-
ſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coràm S. D. N. Vrbano
diuina prouidentia Papa VIII. ac Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. Cardinalibus in Vniuer-
ſa Republica Chriſtiana aduerſus hæreticam prauitatem generalibus Inquiſitoribus, à S.
Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis, Lecto memoriali D. Stephani Deſy Tranſyluani ex

patre hæretico Caluiniſta nati, matre autem Catholica, S. D. N. Vrbanus Papa prædictus cum eo diſpenſauit, vt promoueri poſſit à quocunque Epiſcopo ad omnes ordines, etiam ſacros, & presbyteratus ad titulum Miſſionis, non ſeruatis interſtitijs, extra tempora, & ſine litteris dimiſſorialibus.

Io. Antonius Thomaſius S. Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Not.

Regiſtrata fol. 11. locus † ſigilli.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutionis Pij II. de male promotis, tenor.*

2 *Conſtitutio huiuſmodi renouata per regulam Cancellariæ.*

3 *Promoueri qui poſſint licitè extrà tempora.*

4 *Formula ſupplicationis pro illicitè promoto extrà tempora.*

5 *Promoti extrà tempora, etiam antiquo iure, ſuſpenſi.*

Praxis Diſpenſationis cum malè promotis extra tempora.

CAP. VIII.

Quomodò etiã malè promotis ad dictos ordines, per Apoſtolicam diſpenſationem ſuccuratur, ex infrà dicendis, vnicuique innoteſcet. Adeò etenim inualuerunt, præſertim in hoc Regno, malæ promotiones ad ordines, vt Oratores, Summi Pontificis aures in dies infeſtare non deſinant circà petitiones diſpenſationis ſuper huiuſmodi impedimẽtis, quãdoquidẽ potiſſimùm obſtat Conſtitutio fel. record. Pij II. qua cauetur, vt promoti ad ordines ſacros extrà tempora, ſiuè antè legitimam ætatẽ; aut ſine litteris dimiſſorialibus proprij Epiſcopi, ſint ipſo iure ſuſpenſi; & in ordinibus ſic ſuſceptis, miniſtrando, irregularitatem incurrant. Et cũ his Papa tantummodò diſpenſare poteſt. Antequàm tamen ad praxim petendæ, & concedendæ diſpenſationis cum taliter promotis, accedamus, eiuſdem Conſtitutionis tenorem hic inſerendum duximus, qui talis eſt, videlicet.

PIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cum ex ſacrorum ordinum collatione, character inuiſibilis, animæ imprimatur, ſacra myſteria diſpenſentur, & ipſarum cura tribuatur animarum; in eorum ſuſceptione, exceſſus graues, tantò magis plectendi ſunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium ſcandala generantur. Cum itaque (ſicut fide dignorum relatione, non niſi moleſtè accepimus) nonnulli clerici, extrà tempora à iure ſtatuta; quidam antè ætatem legitimam; aliqui verò ſine dimiſſorijs litteris, cõtra ſanctiones canonicas, ſe faciunt ad ſacros ordines promoueri: nos eorundem temeritatem, tali caſtigatione reprimentes, vt alijs in poſterum committendi ſimilia, aditus præcludatur; auctoritate Apoſtolica, hac conſtitutione perpetuo valitura ſtatuimus, & ordinamus, quòd omnes & ſinguli, qui abſque diſpenſatione canonica, aut legitima licentia, ſiue extrà tempora à iure ſtatuta, ſiuè antè ætatem legitimam, vel abſque dimiſſorijs litteris, etiam citramontani à citramontanis (præterquam ſi in hoc vltimo caſu, per Cameram Apoſtolicam, iuxtà illius ſtylum) ordinati fuerint, & ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe fecerint, promoueri, à ſuorum ordinum executione, ipſo iure ſuſpenſi ſint; & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante, in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eò ipsò irregularitatem incurrant. Præterea, vltrà alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficijs eccleſiaſticis poſſint iure priuari. Volumus autem quod præ-

ſens

ſens noſtra Conſtitutio, in Romana Curia exiſtentes, poſt quindecim dies; abſentes verò italicos, poſt duos menſes; alios verò vltramontanos poſt ſex menſes, ab ipſius in audientia Contradictarum, & Cancellariæ Apoſtolicæ, publicatione, & affixione, ligare incipiat. Nulli ergo omninò hominum, liceat hanc paginam noſtrorum ſtatuti, ordinationis, & voluntatis, infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli, Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno ab incarnatione Dominica millesimo quadringenteſimo ſexageſimo primo, quintodecimo Kal. *Decembris Pontificatus noſtri anno quarto.*

1 Quam quidem Conſtitutionem (cum in multis locis, ac ferè vbique extra Vrbem ignota eſſet vt ait *Sayr de cenſ. lib. 4. cap. 14. num 14.*) confirmarunt *Sixtus V.* in alia ſua Conſtitutione, quæ incipit *Sanctum, & ſalutare, Nonis Ianuarij* 1588. & *Clemens VIII.* in alia quæ incipit, *Romanum Pontificem decet, Pridiè Kal. Martij* 1595. & quilibet Summus Pontifex in craſtinũ ſuæ aſſumptionis ad ſũmi Apoſtolatus apicem, eam etiam renouat inter alias regulas Cancellariæ, ſub titulo *de malè promot.* per hæc verba videlicèt.

2 I*Tem de clericis extrà tempora à iure ſtatuta, ſiuè ante legitimam ætatem, aut abſque dimiſſorijs litteris ad ſacros ordines ſe promoueri facientibus pro tẽpore, etiam voluit, Conſtitutionem piæ mem. Pij II. ſimiliter prædeceſſoris ſui, deſuper editam, & in dicto Cancellariæ libro deſcriptam, quæ incipit, Cum ex ſacrorum Ordinum, &c. pari modo obſeruari.*

Vndè patet, quam perperàm loquatur, qui dicunt, hanc Conſtitutionem Pij II. non eſſe vſu receptam; quod quidem fuit, etiam à Rota Romana reiectum in praxi enim videmus quotidiè ob huiuſmodi malas promotiones, recurſum haberi ad Datariam Apoſtolicam pro abſolutionibus, & diſpenſationibus ſuper eis; quia dicta Conſtitutio fuit ſolemniter publicata, ſicut aliæ Conſtitutiones Apoſtolicæ, & in Quinterno Cancellariæ Apoſtolicæ regiſtrata, ac in Bullario impreſſa; vndè neceſſariò præſumitur vſu recepta, vt per *Put dec ſ. 181 num. 1. lib. 1.* dictaque regula addita eſt pro approbatione prædictæ Conſtitutionis, quæ antea non ſolum exteris verùm etiam ipſis Curialibus incognita erat, ob idque indiguit tali reualidatione, ſeù confirmatione.

Ab incurſu tamen pœnæ huius Conſtitutionis, quoad primum caput. ſunt immunes fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegijs conceſſis, & concedendis fruuntur, ex conceſſione *Clementis VIII.*
3 hi enim poſſunt extrà tempora à iure ſtatuta, Dominicis, & aliis feſtiuis diebus, ſacros ordines ſuſcipere; ſicut etiam Patres Societatis Ieſu ex indulto *Gregorij XIII.* ipſis conceſſo *Barboſ. alleg. 17. nu. 6. & 7.*

Quoniam verò ex his tribus capitibus malæ ordinationis, in ipſa Conſtitutione contentis, Primus eſt, cum quis ad dictos ordines ſacros facit ſe promouere extrà tempora à iure ſtatuta, idcò cum ita promotus petit ſecum deſuper diſpenſari, ſupplicatio concipienda erit eo modo, quo ſequitur, videlicèt.

4 B*Eatiſſime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris N. presbyteri Neapolitañ diœceſis. Quod ipſe aliàs in quatuor minoribus ordinibus conſtitutus, cupiens quamprimùm ad ſacros ordines promoueri, ad omnes ſacros, etiam presbyteratus ordines, interſtitijs à Concilio Trident. ſtatutis, minimè ſeruatis, à deuota creatura veſtra Episcopo N. promoueri, dolo ſe fecit, & in illis, etiam in altaris miniſterio (non tamen in contemptum clauium) miniſtrauit; ſuſpenſionem incurrendo, & irregularitatem contrahendo. Cum autem, Pater ſancte, dictus Orator, de præmiſſis plurimùm doluerit, & doleat ad præſens, Supplicat igitur humiliter E.S.V. quatenus, eius ſtatui, & conſcientiæ ſecuritati,*

tati, in præmiſſis opportunè conſulendo, eumque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequendo, eundem Oratorem à mala promotione huiuſmodi; necnon à quibuſuis ſententijs, cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, in vtroque foro, apoſtolica authoritate, abſoluere, & totaliter liberare; dictaſq; pœnas ſibi gratioſè remittere, & condonare: ſecumque ſuper irregularitate, per eum ex præmiſſis quomodolibet contracta, quodque illa, & alijs præmiſſis non obſtantibus, ſuo clericali charactere, quo aliàs ritè inſignitus fuit, ac omnibus ſacris, etiam presbyteratus ordinibus, illorumque priuilegijs vti, ac in eiſdem etiã ordinibus, & in altaris miniſterio miniſtrare; necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & ſine cura beneficia eccleſiaſtica, &c. diſpenſare dignemini, &c. Non obſtantibus, &c.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum, &c. Et additur, *Et committatur Ordinario, impoſita Oratori aliqua pœnitentia ſalutari, ipſoque ab exequutione ſuorum ordinum ad triennium, & deindè arbitrio eiuſdem Ordinarij, ſuſpenſo.*

Huic Conſtitutioni concordat illud, quod antiquo iure circà hoc ſtatutum erat; nam ſi quis extrà tempora à iure ſtatuta, aliquem Ordinem ſacrum recepiſſet, ab eius executione ſuſpenſus erat, vt eſt *text. in cap. cum quidem, de tempor. ordinat.* vbi relaxatio huius ſuſpẽſionis, Summo tantùm Pontifici reſeruatur, quamuis poſteà fuerit relaxata per *Gregorium IX. vt in cap. conſultationi, eod. tit.* qui facultatẽ, eam relaxandi, Epiſcopis conceſſit, *Sayr. de cenſ. lib 4. cap. 14. nu. 21.* vbi ait. quod licet olim inter veteres Canoniſtas fuerit controuerſia, an promoti extra tempora eſſent ipſo iure ſuſpenſi, hodie tamen omni dubio caret, præſertim ob declarationem dictæ Conſtitutionis, & ſic ſuſpenſi, ſi celebrent. fiunt irregulares. à ſolo Papa abſoluendi, & diſpenſandi.

SVMMARIVM.

1 *Promotus ſacris Ordinibus ante ætatem, eſt ſuſpenſus.*
2 *Formula ſupplicationis pro malè promoto ante ætatem.*
3 *Promoto à non ſuo Ordinario, datur decretum, vt hic.*
4 *Promoto bona fide ante ætatem, quomodò ſuccurratur.*
5 *Promotus ante ætatem, ſi beneficium obtinet, eget noua prouiſione, & quomodò illa detur, nu. 11.*
6 *Promoto per vim ad ordines ſacros, quomodò prouidendum.*
7 *Promotus ante ætatem, promotione occulta, quomodo diſpenſandus.*
8 *Irregulari, qui beneficium curatum in concurſu per fraudem obtinuit, quod decretum detur.*
9 *Promotus ante ætatem, eſt inhabilis ad beneficia.*
10 *Conſtitutio Pij II. de malè promotis, loquitur de ſacris ordinibus.*

Praxis Diſpenſationis cum malè promotis ante ætatem.

CAP. IX.

SEcundus caſus in dicta Conſtitutione expreſſus, eſt, cum quis antè legitimam ætatem, ad ſupradictos ordines ſe fecerit promoueri: q etiam magnam habet cum ipſius iuris communis diſpoſitione, conformitatem. Voluit enim *Alexander III.* relatus in *cap. indecorum, de tempor. ordin.* vt interdictum eſſet pueris vlla dignitate fungi; ne qui ſibi nihil adhuc prodeſſe poſſunt, alijs dignitate præfulgeant; cum ipſi nunquam ad vllum munus putentur idonei, *cap. ſuper inordinata, de præb.* & hodiè ex nouo iure *Concilij Trid. ſeſſ. 23. cap. 6.* admitti non poſſunt vel ad beneficium ſimplex, ante quatuordecim annos, vt aliàs diximus: quamuis olim ſeptennium ſufficeret tàm ad primam tonſuram, quàm ad beneficia ſimplicia, *Maiol. de irreg. lib. 1. c. 30. nu. 1. & 2.* Ex ipſa autem *Conſtitutione Pij II.* ante ætatem legitimam ordinatus, ſcilicet, aliquo ex ſacris ordinibus, eſt ipſo iure

ſuſpenſus; & in ipſis ordinibus miniſtrã-do, efficitur pariter irregularis; cum quo ſolus Papa diſpenſare poteſt, ſicut etiam in alijs caſibus eiuſdem Conſtitutionis, niſi forſan irregularitas indè proueniens ſit occulta, quia tunc poteſt ſuper ea Epiſcopus diſpenſare ex *Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. de reform. Sayr. de cenſ. lib. 4. cap. 14. nu. 11.* Quod quidem intelligas, etiam ſi ad ipſam ætatem quantumcumq; minimum tempus deficiat; cum per *d. Conc. Trident.* fuerit iam præſtitutum tempus, vt in *ſeſſ. 23. cap. 12.* vbi, *nullus in poſterum ad Subdiaconatus ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatum ante vigeſimum tertium, ad presbyteratum ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum promoueatur.*

Cum igitur opus erit huiuſmodi diſpenſatione in vtroque foro ſuper hac irregularitate, porrigẽda, tenoris ſequentis erit ſupplicatio, videlicet.

2 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris Lucij Alberici presbyteri Neapolitañ Diœceſis. Quod ipſe aliàs in vigeſimo, vel circà ſuæ ætatis anno conſtitutus, ſacerdotalis dignitatis feruore accenſus, ad omnes ſacros, etiam presbyteratus ordines, ab Epiſcopo Minoreñ, ante ætatem legitimam, aliàs tamen ritè, ſe promoueri fecit, & in eiſdem ordinibus (non tamen in contemptum clauium) miniſtrauit; quapropter Archiepiſcopus Neapolitañ crimen huiuſmodi conſpicatus, contra ipſum Oratorem deſuper procedens, illum in quaſdam pœnas condemnauit, ac ab exequutione prædictorum Ordinum, ſuſpenſum declarauit; donec à Sede Apoſtolica, abſolutionis beneficium, & diſpenſationis gratiam, meruiſſet obtinere. Cum autem, Pater ſancte, dictus Orator, in vigeſimo tertio ſuæ ætatis anno conſtitutus, de præmiſſis plurimùm doluerit, & doleat, cupiatque abſolutionis beneficium, & diſpenſationis gratiam per dictam Sedem ſibi miſericorditer impendi; Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus eius ſtatui, & conſcientiæ ſecuritati in præmiſſis opportunè conſulendo; eumque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequendo, eum à mala promotione huiuſmodi, necnõ à quibuſuis ſentẽtijs, cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, in vtroq; foro, apoſtolica authoritate; abſoluere, & totaliter liberare, dictaſque pœnas ſibi gratioſè remittere, & condonare; ſecumque ſuper quacunque irregularitate ex præmiſſis per eum quomodolibet cõtracta; quodq; illa, & alijs præmiſſis non obſtantibus, ſuo clericali charactere, quo aliàs ritè inſignitus fuit, illiuſque priuilegijs, ac omnibus, etiam ſacris, & presbyteratus ordinibus per eum, vt præfertur quoque ſuſceptis, poſtquam ad legitimam ætatem peruenerit, vti, & in illis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare; necnon quæcunque, & qualiacunque ſine cura, & ætate legitima ſibi ſuffragante) cum cura, beneficia eccleſiaſtica, etiam ſi Canonicatus, &c. dignemini, &c.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum, &c. Et additur, *Et committatur Ordinario, impoſita Oratori pœnitentia ſalutari, tandiù duratura, quantum ei decrat ad ætatem legitimam, cum promotus fuit. Ipſoque ab exequutione ſuorum Ordinum ad biennium, & deindè arbitrio eiuſdem Ordinarij ſuſpenſo.*

Quotiès autem Orator fuerit ſic promotus à non ſuo Ordinario, additur etiã,
3 *Ita quod tempore huiuſmodi elapſo, ſuſpenſio prædicta minimè ſibi relaxetur, donec prævio diligenti examine ſuper vita moribus, & doctrina, ac ſufficientia patrimonij, vel beneficij eccleſiaſtici titulo, ab eodem Ordinario approbatus fuerit. Et quoad diſpenſationem, dummodò Oratori nullum aliud canonicum obſtet impedimentum.* Si verò Orator tempore impetrationis huiuſmodi gratiæ, neque peruenerit ad ætatem legitimam, additur, *Ipſoq; Oratore ab exequutione ſuorum Ordinum, donec ad ætatem legitimam peruenerit, ſuſpenſo,* vt dictum eſt in corpore ſupplicationis.

Si autem Orator narrauerit in ſupplicatione, ſe bona fide, eo quod putaret eſſe legitimæ ætatis, promotum fuiſſe ad ſa-
4 cros ordines, ſublata ſupradicta pœnitentia ſalutari, committitur Ordinario cum clauſula *Dummodò conſtet, Oratorem, ignorantem defectum ætatis huiuſmodi, promotum fuiſſe, ipſoque ab exequutione ſuorum ſacrorum Ordinum, donec vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum attigerit, & deindè ad beneplacitum eiuſdem Ordinarij, ſuſpenſo.*

Contingit vt plurimum, Oratorem ſic malè promotum, obtinuiſſe beneficium etiã curatum; quo caſu petenda erit no-

ua

ua prouiſio à Papa, & in calce ſupplica-
tionis addi conſueuit. *Et committatur Or-
dinario; impoſita Oratori aliqua pœnitentia
ſalutari, ipſoque ab exequutione ſuorum
ordinum ad octo menſes, & deinde arbitrio
eiuſdem Ordinarij ſuſpenſo; Et dimiſſa prius
per ipſum Oratorē prædicta Parochiali Ec-
cleſia. Et quoad nouam prouiſionem, com-
mittatur cum Clauſula, Si per diligentem,
&c. & deputato per eundem Ordinarium,
durante ſuſpenſione huiuſmodi, Vicario ido-
neo in dicta Parochiali cum congrua portio-
ne illius fructuū pro ſuſtētatione ipſius Vica-
rij*, Et hæc ita practicantur in vtroq; foro.

Fuit aliàs tempore Clementis VIII.
petita commiſſio declaratoria nullitatis
ſuſceptionis Subdiaconatus in decimo-
6 ſeptimo anno per vim parentum; & cō-
miſſum Ordinario. quatenus, ſi vocatis,
qui forent euocandi, ac inquiſita per eū
ſuper præmiſſis, diligentius veritate, rem
ipſam ita eſſe reperiſſet, prout narrabatur,
Oratorem, ad ſeruandam continentiam,
non teneri, ſed matrimonium cum aliqua
muliere ſibi benè viſa, nullo alio iure ſi-
bi prohibita, contrahere; illudque in facie
Eccleſiæ ſolemnizare & in eo poſtmo-
dum remanere; prolemque ſuſceptam
exindè legitimam fore, alio canonico nō
obſtante impedimento, liberè & licitè
poſſe, apoſtolica authoritate, nunciaret,
& declararet, prout iuxtà caſus huiuſmo-
di exigentiam de iure eſſet faciendum.

7 In foro autem conſcientiæ, quando
videlicet, irregularitas in his caſibus, oc-
culta eſt, licèt ſuper ea poſſit Epiſcopus
diſpenſare virtute Concilij Tridentini;
quia tamen quandoque credit forſan
non tutò ſe poſſe diſpenſare; propterea
pro ipſa diſpenſatione recurritur ad Of-
ficium Sacræ Pœnitentiariæ, quæ com-
mittit Confeſſario per Oratorem, eli-
gendo, quatenus ipſum Oratorem, audita
prius ipſius ſacramentali confeſſione, à
quibuſuis ſententijs, cenſuris, & pœnis ec-
cleſiaſticis, quas propter præmiſſa quo-
modolibet incurrit, & exceſſibus huiuſ-
modi, abſoluat hac vice in forma Eccle-
ſiæ conſueta; iniuncta indè ei pro modo
culpæ graui pœnitentia ſalutari, quæ du-
ret per tantum tempus, quantum ei dee-
rat ad ætatem legitimam, cum promotus
fuit; & alijs quæ de iure fuerint iniungen-
da. Ipſoque ab exequutione ſuorum or-
dinum ſuſpenſo. Demùm dummodò præ-
miſſa occulta ſint, & Orator legitimam
ætatem expleuerit, cum eodem, pœniten-
tia, vel illius parte peracta, & ſuffraganti-
bus ſibi dignis pœnitentiæ fructibus, &
meritis, alioque ei canonico non obſtā-
te, ſuper irregularitate per eum ex præ-
miſſis quomodolibet contracta, quia in-
terim ſic ligatus miſſas, & alia diuina of-
ficia, non tamen in contemptū clauium
celebrauit, vel aliàs diuinis ſe immiſcuit;
quodq; illa, & alijs præmiſſis non obſtan-
tibus, poſtquam in huiuſmodi ſuſpenſio-
ne ſteterit per tempus arbitrio Confeſſo-
ris ſtatuendum, in ſuis ordinibus, etiam
in altaris miniſterio miniſtrare; & ſibi
ante præmiſſa canonicè collata, retinere;
& ſi quæ in futurum, aliàs tamen cano-
nicè conferantur, beneficia eccleſiaſtica
cum cura, & ſine cura, inuicem tamen
compatibilia, recipere, & ſimiliter reti-
nere licitè valeat, miſericorditer diſpen-
ſet in foro conſcientiæ, & in ipſo actu ſa-
cramentalis confeſſionis tantùm, & non
aliter neq; vllo alio modo: ita quòd ab-
ſolutio, & diſpenſatio huiuſmodi Orato-
ri in foro iudiciario nullatenus ſuffra-
gentur.

Si verò Orator ſic irregularis, tempo-
re ſupradictæ diſpenſationis, obtinuerit
beneficium curatum, ſemper Sacra Pœ-
nitentiaria exquirit, an illud obtinuerit
in concurſu: quod ſi ita eſſe, reſpondetur,
fit de hoc mentio, & in litteris prædictæ
diſpenſationis additur, vt Orator prædi-
8 ctus, illis, quibus ipſe in concurſu per
fraudem, ſic prælatus fuit, ſatisfaciat, vel
cum eis concordet; ac cum eo Confeſſa-
rius diſpenſet, vt in ſuis ordinibus mini-
ſtrare valeat, & poſtquam prædictis ſatiſ-
fecerit, vel cum eis concordauerit, eidem
concedat retentionem beneficij prædi-
cti, cum condonatione fructuum perce-
ptorum; quorum quantitas debet omni-
nò eidem Sacræ Pœnitentiariæ explica-
ri. Et hæc in illius Prætorio ſeruātur, quo-
ties petitur retētio beneficij curati, quo-
ad aliorum concurrētium præiudicium,
quod etiam illius praxis ſeruat circa fru-
ctuum malè perceptorum expreſſionem,
etiam in beneficijs ſimplicibus: quando-
quidem, ſi ipſorum beneficiorum fructus
ſic percepti aſcendunt ad aliquam nota-
bilem ſummam, præcipitur, vt ex illis fiat
aliqua eleemoſyna alicui Eccleſiæ, ſeù
alteri loco pio.

9 Diſpenſatio etenim ad beneficia, om-
ninò petenda eſt, cum ad illa inhabilis
exiſtat, promotus ante tempus à iure ſta-
tutum, *Clem. fin. de ætat. & qual.*

Et magis declaratur in ſupradicta Cō-
ſtitutione Pij II. §. *Præterea, vltra alias
pœnas in tales generaliter à iure inflictas,
beneficijs eccleſiaſticis poſſint iure priuari.*
10 Quod tamen intelligendum eſt de ordi-
natis ſacris ordinibus, de quibus ipſa

Conſtitutio loquitur, nam ſi conſerantur ipſa beneficia, clericis in minoribus cõ-ſtitutis, illaque nullum ſacrum ordinem annexum habeant, tenet collatio, vt ex ipſa Conſtitutione elici ur.

Quapropter, ex præmiſſis deducitur notoria praxis Datariæ apoſtolicæ, quæ in caſibus ſupradictis, nimirùm, quando quis ante legitimã ætatem ſibi obtinuit abſque apoſtolica diſpenſatione prouideri de beneficio curato, cum iam peruenerit ad legitimam ætatem, illi datur etiã noua prouiſio, quæ committitur Ordinario, & beneficio per Oratorem prædictum prius in manibus eiuſdem Ordinarij realiter dimiſſo. Et quoad nouam prouiſionem, cum clauſula, *Si per diligentem &c.* Et præcipitur, quod infra ſex menſes proximos ad Subdiaconatus ordinẽ, quatenus illum nondum ſuſceperit, necnon cum primùm ad ætatem legitimam ſuſcipiendi Sacros Diaconatus, & Preſbyteratus Ordines peruenerit, proximis indè temporibus, ad illos promoueri, & interim eidẽ beneficio per presbyterum idoneum deſeruiri facere, omninò teneatur; alioquin, eo in ſingulis præmiſſis deficiente, beneficium prædictum vacare cenſeatur eò ipsò: quodq; idem Orator quamdiù presbyter non fuerit, fructus huiuſmodi beneficij, nullatenus ſuos facere, ſed in vſum Eccleſię quam ſic obtinuit, vel illius Sacriſtiæ, detracta congrua portione pro dicto presbytero deſeruiente, conuerti omninò debeant. & ita paſſim in his, & ſimilibus caſibus ſeruari videmus.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio Vrbani VIII. contra promotos ſine litteris dimiſſorialibus.*
2 *Promoti ſine litteris dimiſſorialibus, rarò diſpenſantur.*
3 *Papa, facta ſuorum prædeceſſorum cuſtodit.*
4 *Papa, non imponit legem ſucceſſori.*
5 *Papa obſeruat propria decreta, & Cõſtitutiones.*
6 *Papæ actus debent eſſe ſtabiles.*
7 *Pontifex, conſtituendo, non imponit ſibi legem.*
8 *Promoti ſine litteris dimiſſorijs, quibus pœnis iure antiquo plectantur.*
9 *Datur eis abſolutio tantùm, ſine diſpenſatione.*
10 *Formula ſupplicationis pro malè promoto ſine litteris dimiſſorialibus.*
11 *Suspenſio à Papa impoſita, ex cauſa ab eodem relaxatur.*
12 *Clerici, ſunt alendi beneficijs eccleſiaſticis.*
13 *Promoti bona fide, ſine litteris dimiſſorijs, non puniuntur.*
14 *Conſtitutio Pij II. de malè promotis, ligat etiam regulares.*
15 *Conſtitutio reſpiciens fauorem animarum, ligat omnes.*
16 *Ordinatus ſine dimiſſorijs à non ſuo Epiſcopo, cui tamen notus eſt, an incurrat pœnas Conſtitutionis Pij II.*
17 *Et quid de promoto in propria Diœceſi ab alieno Epiſcopo, proprio ſciente Epiſcopo.*
18 *Promotus cum litteris dimiſſorialibus Vicarij Generalis, an incurrat pœnas Conſtitutionis Pij II.*
19 *Litteras dimiſſoriales, quando concedat Vicarius generalis ſine ſpeciali mandato.*

Praxis Diſpenſationis cum malè promotis ſine litteris dimiſſorijs.

CAP. X.

TErtius verò, & vltimus ex ſupradictis tribus caſibus eſt, cum quis fuerit ad ipſos Sacros Ordines promotus abſque litteris dimiſſorialibus proprij Ordinarij, vel etiam ab ipſo Oratore, aut (quod idem eſt) ab alio falsò fabricatis: & cum iſta mala promotio adhuc iam creuerit in immenſum, frequentiorem reddit indies petitionem ſuper ea, diſpenſationis. Quapropter Sanctiſſimus Dominus Noſter Vrbanus Papa VIII. ad obuiãdum tot malis indè iugiter prouenientibus, aliam edidit ſuper hoc, & alijs capitibus, Conſtitutionem, quæ cum ſatis inconcuſsè ſeruetur, non incongruum viſum fuit illius tenorem hic inſerere, qui talis eſt, videlicèt.

Vr-

1 VRbanus Papa VIII. *Ad perpetuam rei memoriam. Secretis æternæ prouidentiæ conſilijs, nullo noſtrorum ſuffragio meritorum, Speculatores Domus Iſrael, in ſublimi Apoſtolatus culmine conſtituti, eò potiſſimum Pontificiæ ſedulitatis officia conuertenda eſſe arbitramur, vt qui in ſortem Domini vocantur, Chriſtique Militiæ dant nomen, ſpiritualem Eccleſiæ tranquillitatem non perturbent, ſed pacem confirment, vires augeant, ac tam ſtrenuè ſe gerant, vt ipſam terribilem, quaſi caſtrorum aciem ordinatam, inferæ poteſtates, ac Principes tenebrarum quotidie magis perhorreſcant. Hac autem quantò impenſius fieri optamus, tantò maiori indignatione irreligioſam quorumdam impudentiam deteſtamur, ac ſacrilegam temeritatem execramur, qui Sacros Canones, Summorumque Pontificum decreta non verentes, Clericales Ordines illegitimè ſuſcipiunt, ac dum in Eccleſiaſticorum miniſtrorum cœtum per nefas irrepunt, Dei cultui, animarum ſaluti, omnibuſque ad optimum Chriſtianæ Reipublicæ regimen pertinentibus, plurimum obeſſe noſcuntur. Aliàs ſiquidem fel. rec. Clemens Papa IV. prædeceſſor noſter volens periculis animarum eorum obuiare, qui vinculo excommunicationis adſtricti, aut apoſtatæ, ſeù irregulares, vel aliàs Ordinum ſacrorum ſuſceptione indigni, ſuam patriam, in qua de his haberetur notitia, fugientes, ſe in remotis partibus faciebant ad huiuſmodi Ordines promoueri, ſtatuit, vt nullus Epiſcoporum Italiæ de cætero aliquem Vltramontanum Clericum ordinare præſumeret, niſi ab eodem Clemente prædeceſſore, vel ab Epiſcopo, de cuius Diœc. traxerat originem ordinandus, vel in cuius Diœc. beneficiatus exiſtebat, per eius patentes litteras cauſam rationabilem continentes, quare ipſum nolebat, aut nequibat ordinare, ſpecialem licentiam haberet, eos verò, quos contra præmiſſa contigiſſet ordinari, manere voluit abſque ſpe diſpenſationis ſuper hoc a Sede Apoſtolica obtinenda, ſuſpenſos, ac ordinantes condigna pænitentia puniri. Cùm autem, non ſine graui animi noſtri moleſtia, Nobis innotuerit, quamplures Vltramontanos ſuæ ſalutis immemores, Deique timore poſtpoſito, ad Ordines prædictos cum falſis Dimiſſorialibus litteris, ſeù etiam cum titulo patrimonij ficto, vel fiduciario, ſeù etiam falſo, cum maximo bonorum omnium ſcandalo, ſe promoueri feciſſe. Nos innumeris, quæ ex minùs canonica Clericorum ordinatione huiuſmodi proueniunt, malis, quantum Nobis ex Alto conceditur prouidere volentes, prædictam Clementis prædeceſſoris Conſtitutionem, cũ omnibus, & ſingulis in ea contentis approbãtes, & innouantes. Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deq; Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Italia exiſtentibus, tenore præſentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacunque cauſa Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, alioſque quoſcumq; Vltramontanos, & ex quibuſuis locis extrà Italiam oriundis, non ſolùm ad Sacros, ſed neque etiã ad minores Ordines, vel Clericalem characterem promouere audeant, ſeù præſumant, niſi dimiſſoriales ſuorum Ordinariorum litteras à noſtris, & huius Sanctæ Sedis Nuntijs, ſeù Collectoribus in illis partibus cõmorantibus recognitas, probatas, & ſubſcriptas habeant, eorundemue Nuntiorum, ſeù Collectorum ſubſcriptiones à dilecto filio noſtro in Alma Vrbe Vicario in ſpiritualibus generali ſimiliter examinatæ, recognitæ, & probatæ fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verò perpetuæ ſuſpenſionis pœnam, abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinenda incurrant eò ipſò. Inſuper promotos huiuſmodi, ac etiam eos, qui cum falſis, vel fictis, aut fiduciarijs patrimonij titulis ſcienter ſe ad Ordines huiuſmodi promoueri fecerint, non ſolùm prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis infligendis pœnis. Italos verò, ſi quos in poſterum Clericali charactere inſigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Epiſcopo, cum falſis dimiſſorijs contigerit, etiamſi qualitatibus per Conc. Trid. Decretum* cap. 16. ſeſſ. 23. *requiſitis præditi ſint: Nihilominus ſequuta tamen prius deſuper Iudicis Eccleſiaſtici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, ſed ſæculari iuriſdictioni, vt antea, plenè in omnibus ſubiacere, & ſubiectos eſſe reſpectiuè volumus: ſicque & non aliter per quoſcumque*

Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. In contrarium facien. non obſtantibus quibuſcumque. Per præſentes autem, Conſtitutioni rec. mem. Pij Papæ II. prædeceſſoris noſtri contra malè promotos edita nullatenus derogare intendimus, ſed illam cum omnibus, & ſingulis in ea contentis, in ſuo robore, & efficacia permanere, perindè ac ſi præſentes non emanaſſent, decernimus. Vt autem præſentes litteræ ad omnium notitiam facilius deuenire poſſint, volumus, quod illæ, ſiuè earum exempla in valuis Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen., ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon in acie Campi Floræ, vt moris eſt, affixæ, omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perindè arctent, & afficiant, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent; quodque earundem tranſumptis, etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio, & extrà illud vbique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 11. Decembris M.DC. XXIV. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

V. THEATINVS.

Anno Milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto Indictione ſeptima Pontificatus Sanctiſsimi D.N.D. Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui, die vero decimo ſexto menſis Decembris, retroſcriptæ litteræ Apoſtolicæ affixæ, lectæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranē. Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, aciei Cāpi Floræ, per nos Alexandrum de Rocchis, & Fabium Emilianum Sanctiſs.D.Papæ Curſ.

Brandimartes Latinus pro Mag.DD.Curſ.

Quæ Conſtitutio adeò viget, & obſer-
uatur, vt nunquam, aut raro cum talibus
2 promotis. Summus Pontifex diſpenſet, vt
patet ex illis verbis, *Promoti verò, perpetuæ ſuſpenſionis pœnam abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ, incurrant eò ipſò*; ſicut etiam ab ipſa diſpenſatione abſtinuerunt nonnulli ſui prædeceſſores; vel ſaltem illam vix, & cum maxima difficultate conceſſerunt; ſed præcipuè hodiè rigidè iſta Conſtitutio, vt dictum eſt. ſeruatur; nam, non ſolùm Papa facta
3 ſuorum prædeceſſorum, cum magna reuerentia cuſtodit, teſte *Gonz. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. num. 77* ſed frequentius, etiam arctatur ſua propria voluntate ad obſeruantiam ſuorum decretorum; imò ſi poſſet, etiam ligaret ad hoc ſuos ſucceſſores, quod cum facere nequeat, *id. Gonz. d. gloſ. 9. num. 74.* quandoque his vtitur verbis in ſuis Conſtitutionibus, & decretis, videlicet, *& quod nobis licere non patimur, noſtris ſucceſſoribus indicamus*; cum non poſſit ipſis legem imponere poteſtati, ſeù vo-
4 luntati, *Rot. decis 137 nu. 8. p. 1. diuerſ.* & ſic in propoſito videmus, quod Papa adamuſ-
5 ſim ſolet obſeruare propria decreta, propriaſque Conſtitutiones; vndè, cum quibuſuis quantumuis maximis fauoribus nunquam, vel ſaltem raro aduerſùs ea diſponere conſueuit; aliàs enim multa in-
6 conuenientia ſequerentur; ac propterea actus Pontificis debent eſſe ſtabiles, *Felin. in cap. cum olim. nu. 5. de ſentent. & re iudic.* Vndè in his, & ſimilibus, neque pro ſanguine ſibi coniunctis, ſiuè aliàs dilectis, benemeritis, & præclaris viris, vidi hanc diſpenſationem concedi. Quarè benè confert illud Catonis in diſticis moralibus, ſcilicèt, *Patere legem, quam tu ipſe tuleris*, quod citat *gloſ. in cap. cum omnes. in verbo, legem, de conſtitut. & tex. in l. 1. ff. quod quiſq; iuris*; quamuis Summus Pon-
7 tifex ita conſtituendo, non imponat ſibi legem, quin ſaltem, ad ſui libitum, poſſit ab ea recedere, *l. Princeps, ff. de leg. l. digna vox, C. eod. l. pen. ff. de arb.* vbi, nemo ſibi ipſi imperare, ſeù legem imponere poteſt *l. ſi quis in princ. ff. de leg. 3.*

Iſta tamen diſpenſatio non modò difficilis redditur per illa verba ſupradictæ Cōſtitutionis, ſcilicèt *abſque ſpe diſpenſationis*

nis &c. verùm ẽt id antiquo iure cauetur, vt *in cap. 1. de temp. ordin. n. 6.* vbi cauſæ explicantur, per quas prohibetur, quis, ſine litteris dimiſſorijs ad ordines promoueri, nempè, quia ſæpè contingit, quod nonnulli clerici, vinculo excommunicationis aſtricti, aut apoſtatæ, ſeù irregulares, vel aliàs ordinum ſacrorum ſuſceptione indigni, ſuam patriam, in qua de his habetur notitia, fugientes, ſe in remotis partibus faciunt ad huiuſmodi ordines promoueri. Vndè ſic proſequitur *tex. Nos igitur volentes animarum ipſarum periculis obuiare, ſtatuimus, vt nullus Epiſcoporum Italiæ de cætero aliquem Vltramontanum clericum, ordinare præſumat, niſi à nobis ſpecialem licentiam habeat, vel ab Epiſcopo, de cuius Diœceſi traxit originem ordinandus, vel in cuius Diœceſi beneficiatus exiſtit, per eius patentes litteras, cauſam rationabilem continentes, quare ipſum nolit, aut nequeat ordi-*
8 *nare. Eos verò quos contra præmiſſa contigerit ordinari, manere volumus, abſque ſpe diſpenſationis, ſuper hoc à Sede Apoſtolica obtinendæ, ſuſpenſos &c. vt in princ. d. Conſt.*

Quibus ſic ſtantibus, licèt à Sede Apoſtolica petatur abſolutio à mala promotione huiuſmodi, necnon diſpenſatio ad ſuſcipiendos ſacros ordines, nihilominus petitio hæc reſtringi ſemper cõſueuit, *quoad abſolutionem tantùm*: quod ſi aliquando pro iam promotis, etiam ad ſacros ordines, petitur abſolutio hæc cũ diſpenſatione, ſub ſequenti formula datur, videlicèt.

Beatiſſime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris Landulphi de Aprano Clerici Neapolitani Diœceſis, quod cũ ipſe aliàs feruore deuotionis accenſus, plurimùm cuperet, dũ laicus eſſet, Altiſſimo famulari; & à ſuo Ordinario litteras dimiſſoriales, ad effectum, vt ſe clericali charactere inſigniri, & ad quatuor minores, necnon ad omnes ſacros etiam presbyteratus ordines promoueri faceret, impetrare poſſe diffideret, litteris huiuſmodi à ſe falsò fabricatis, ab alio Catholico Antiſtite, communionem Sedis Apoſtolicæ habente, dicto charactere inſigniri, ac ad dictos quatuor minores, necnon Subdiaconatus Diaconatus, & presbyteratus ordines, aliàs tamen ritè promoueri ſe fecit, & promotus, in illis, etiam in altaris miniſterio (non tamen in contemptum clauium) miniſtrauit, & alias diuinis ſe immiſcuit; irregularitatem contrahendo. Cum autem, Pater Sancte, dictus Orator de præmiſſis plurimùm doluerit, & doleat ad præſens. Supplicat igitur humiliter S. V. quatenus ſibi abſolutionis beneficium miſericorditer impendendo, ac aliàs in præmiſſis opportunè prouidendo, eundem Oratorem, ab exceſſibus huiuſmodi, in vtroque foro abſoluere, & totaliter liberare; necnon eum eodem Oratore, ſuper dicta irregularitate, quodq; ea, & alijs præmiſſis non obſtantibus, dicto clericali charactere, quo antea ritè inſignitus fuit, illiuſq. priuilegijs, ac dictis quatuor minoribus, & ſacris ordinibus prædictis vti, & in illis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare, necnon quæcunque & qualiacunque cum cura, & ſine cura beneficia eccleſiaſtica &c.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et additur, *Et committatur Ordinario, impoſita Oratori aliqua graui pœnitentia ſalutari; ipſoque ab exequutione ſuorum ordinum ad biennium, & deinde arbitrio eiuſdem Ordinarij ſuſpenſo; nec lapſo tempore ſuſpenſionis huiuſmodi, celebrare poſſit, donec prævio diligenti examine ſuper eius vita, moribus, & ſcientia, ac legitimis natalibus, necnon patrimonij, vel beneficij eccleſiaſtici ad congruam eius ſuſtentationem ſufficientia, aliiſque ad id requiſitis ab eodem Ordinario approbatus fuerit, ſuſpenſo.*

Vidi quãdoq; Oratori impoſitam fuiſſe pœnam ſuſpenſionis ad maius tempus, putà ad ſex annos; quia Summus Põtifex ab huiuſmodi mala promotione præſertim ſine litteris dimiſſorialibus, maximè abhorret, ac propterea in ipſis clauſulis reſtrictiuis addi conſueuit pro maiori declaratiòne, quod durante tempore ſuſpẽſionis, Orator beneficia curata, aut aliàs ſacrum ordinem requirẽtia, ſeù annexum habentia, obtinere nequeat.

11 Solet tamen Summus Pontifex quaſcunque ſuſpenſiones, ex aliqua cauſa relaxare, præcipuè cum Orator intra tempus ſuſpenſionis huiuſmodi, perſonaliter acceſſerit ad Vrbem, vel, ſi ſit pauper, & ad longum tempus abſtinuit ab exercitio ſuorum ordinum; nam clerici præ-

12 ſer-

12 ſertim pauperes ſunt alendi beneficijs eccleſiaſticis,quæ dicuntur patrimonium Chriſti;*cap.cum ſecundum,de præb.*

Deniquè ex ſupradictæ Conſtitutionis contextu ſatis elicitur, non includi eos, 13 qui præmiſſa agunt ſimpliciter,& abſque dolo,& temeritate; quia lex puniens præſumentem aliquid facere, non includit taliter facientes ſimpliciter, bona fide,& abſque dolo, ac temeritate,vt per *Cardin. in Clem.1.9.38.de priuil.*cum iſti excuſentur à pœna ſuſpenſionis, ipſo iure inflicta per eandem Conſtitutionem.

Ad hæc, ſilentio non prætereundum exiſtimaui, ſupradictam Conſtitutionem, ſaltem quoad hanc noſtram praxim,nonnullis egere declarationibus,ſicut in facti contingentia, ac in caſibus petendæ diſpenſationis:pluries occurrit, propterea.

Dubitatur Primò, An illa habeat locũ etiam in Regularibus, vt ſi fortè ij, ſic malè promoti fuerint, incurrant pœnas ibi inflictas, & conſequenter indigeant apoſtolica diſpenſatione,& rehabilitatione. Et pro negatiua reſponſione facit, quod appellatione clericorum, non veniunt fratres,ac monachi; cum in interponantur tanquam diuerſi, vt *in cap. quiſquis,17.q.4.cap.ſi quis ſuadente, ead.q. 8.* prout etiam è contra, Conſtitutio loquens de regularibus, non comprehendit clericos ſæculares, *Clem.1.& ibi gloſ.in verbo, religioſus, de reb.eccleſ. non alienan.* Ad hoc plurimum confert,quod,quando Papa voluit fratres, ſeu monachos comprehendi in regulis Cancellariæ, illos expreſſit faciendo de eis expreſſam mentionẽ,vt in pluribus regulis dictæ Cancellariæ:vndè ſi Papa id voluiſſe expreſſiſſet.

His tamen non obſtantibus, contrariũ potius eſt verius;& hoc propter iden-14 titatem rationis, quæ militat tàm in regularibus,quàm in ſæcularibus: quandoquidem non minus errant ipſi regulares, quàm ſæculares contra dictam Conſtitutionem; vndè ſtante dicta identitate rationis,Conſtitutio ipſa omnes ligat, *argu. tex.in l.ſi poſtulauerint,§.ratio.ff.de adulter.* id enim magis liquet ex proemio eiuſdẽ Conſtitutionis;cuius verba applicari optimè poſſunt in ſacrorum ordinum collatione, quæ fit, etiam monachis alijſque regularibus;nec aliquem latet, quod Cõſtitutio, quæ emanauit in fauorem ani-15 marum,indiſtinctè ligat omnes,nemine penitùs excluſo, *Abb in cap.ſignificaſti. de for.com p* ac inſuper, quia dicta Conſtitutio,dũ loquitur de clericis,indiſtinctè ueniunt, etiam monachi, & quicunque regulares,*tex.in cap.duo ſunt genera, 12. q.1.* vbi colligitur,quod terminus iſte,*clericus* eſt nomen vniuocum; præterea dicta Cõſtitutio loquitur per verba ſatis generalia,dũ dicit;*ordinamus, quod omnes, & ſinguli &c. ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoueri &c.* illa enim dictio, *omnes*, generalitatem, & vniuerſalitatem infert,*Clem.1.& ibi glo.in verſ.quouis modo,de reb.eccleſ.non alien. Alex.conſ.30.nu. 14.* & ita in facti contigentia pluriès fuit tentum,& iudicatum.

Dubitatur ſecundò, An prædicta Conſtitutio vendicet ſibi locum in eo, qui tanquam Epiſcopo ordinanti notus, fecit 16 ſe ab illo promoueri, abſque litteris dimiſſorialibus proprij Ordinarij? Et omiſſis, quæ pro parte negatiua afferri poſſet, concludendum eſt prorſus affirmatiuè; fundamentum autem eſt, quia ſupradicta Conſtitutio, pro forma requirit litteras dimiſſoriales, quæ procul dubio inducitur,quando illa non modò diſponit ſuper aliquo actu faciendo, ſed vltrà procedit; nimirùm annullando actum,quando ipſa forma non ſeruatur, *Alex.in l.1.nu.6.ff.de liber.& poſth. Dec.conſ.455. num.7.* ipſam namq; formam in ea Conſtitutione, traditam iam habemus ex illis verbis; *& ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoueri, à fuerum ordinum exequutione ipſo iure ſuſpenſi ſint &c.* Neque hic proderit ratihabitio ſuperueniens proprij Epiſcopi; quia licèt illa, de ſui natura regulariter validet actum præcedentem,ac æquipolleat mandato,tollatque omnem inhabilitatem, quæ à voluntatis defectu cauſari poſſit,vt dicit *text.in l Iulianus, ff.qui ſatiſd.cogan.Bald.in l.fin.C.de pact.*attamen in caſu noſtro,iſta ratificatio,ſeù conſenſus, poſt actum à principio nullum, ſeù potius illegitimum ſuperueniens, non operatur,*l.quod ab initio,ff.de reg.iur.Bart. in l.obſeruari,q.vlt. de off.Procõſ. Alex.conſ. 78.nu 24.vol.5.* & ſatis patet per diuerſa iura, quod ordinatio ſine litteris dimiſſorialibus,nulla eſt ipſo iure,quoad exequutionem ſuſceptorũ ordinũ,vt probat,*text. in cap.illud.in fin.& in cap.ſi quis.71. diſtin. gloſ.in cap.ſignificaſti,de off. Archid.*quæ tenet,huiuſmodi ordinationem non valere, quoad ſuũ Epiſcopũ: quapropter per illius ratihabitionẽ minimè reuiuiſcit, neq; eius cõſẽſus ſuperueniens proderit:nec pœna ipſa, quæ incurritur per hanc cõtrouẽtionem, pænitentia ſuperueniente, tollitur,aut purgatur poſt actũ cõſummatum, *tex.*

tex.in l.non prodeſt,ff.vi bon.rapt. l.1.§.ſi rẽ depoſitam,ff.depoſ. inſuper quando iſte fuit
ordinatus ſine litteris dimiſſorijs,id nequa
quã fecit nomine,& prætextu ſui Epiſco-
pi, ſed nomine,& authoritate ipſius Epiſ-
copi ordinantis;ac propterea,quis ratum
habere non poteſt, quod ſuo nomine ge-
ſtum non fuit,*tex.in l.ſi ſeruus,ff.de precar.*
& quod maius eſt, neque huiuſmodi rati-
habitioni datur locus,ob non ſeruatam
ſupradictam formam, vt per *Bald.in l.exe-
cutorem nu.15.C.de exeq.rei iud.Mandoſ.in
reg.35.q.4.nu.6.cum ſeqq.*

Dubitatur tertiò, an prædicta Conſti-
tutio habeat locum in promoto abſque
litteris dimiſſorialibus in propria ipſius
17 Diœceſi ab alieno Epiſcopo, qui inibi
conſueuit ordines cõferre, propoſitis pu-
blicè edictis, proprio Epiſcopo ſciente,&
non contradicente? Et cum *d. Mandoſ.q.
5.per tot.* reſoluitur ad hæc negatiuè;quia
licèt ſcientia cũ patientia operetur idẽ,
quod deputatio ad aliquod officium, ſeù
ad aliquid peragendum,vt eſt *text.in l.qui
patitur ff.mand.* ac proindè, cum Epiſco-
pus proprius,potuerit alienum Epiſcopũ,
ad ſacros ordines conferendũ,deputare,&
propter eam ſcientiam, & tolerantiam
videatur ipſum deputaſſe; nihilominus,
quia, ſicut ſupra dictum eſt, litteræ ipſæ
dimiſſoriales pro forma omninò requi-
runtur, taliter ordinatus ſubijcitur pœnis
ſupradictæ Conſtitutionis, *id.Mandoſ. d.
q.5.*

Dubitatur quartò, quid, ſi quis ad di-
ctos ſacros ordines promoueatur cum lit-
teris dimiſſorialibus Vicarij generalis, an
18 incurrat pœnas ſupradictæ Cõſtitutionis?
Et pro parte negatiua facit,quia illius te-
nor indiſtinctè ſe habet de litteris dimiſ-
ſorialibus; ac propterea, quomodocunq;
illæ concedantur, cenſetur ſatisfactum
huic Conſtitutioni; cum ſatis certum ſit,
Vicarium generalem Epiſcopi,habentem
generale mandatum,illas concedere poſ-
ſe. Ipſe namque Vicarius generalis, ſeù
vices alicuius gerens, omnia poteſt, quæ
is,cuius vices gerit, *l.1.§.hi, quibus, ff.de
leg.3.* & Vicarius generalis,eſt Ordinarius,
cap.Romana,in princ. & ibi gloſ. de appell.
ac propterea põt ea, quæ ſunt legis Diœ-
ceſanæ,& iuriſdictionis;& ſic dictas litte-
ras dimiſſoriales concedere.

Contraria tamen ſententia verior eſt,
nimirùm,vt dictis pœnis ſubijciatur; cum
ipſe Vicarius, qui dictas litteras cõceſſit,
caret ad id ſpeciali mandato, *text.* eſt ex-
preſſus in *cap.cum nullus,§.Epiſcopo,de te-
mpor.ordin.in 6.& in cap. ſignificaſti, de offic.
Archid.* quia non ſufficit generalis Vicarij
cõſtitutio. Quod tamen declaratur, niſi,
videlicèt, Epiſcopus ſit in remotis,quia
19 iſto caſu,poterit ipſe Vicarius, dictas lit-
teras concedere,*d.§.Epiſcopo,de tempor.or-
din. in 6.* & *ibi Franc. in 4.not.* æquiparat,
quod habeat ſpeciale mandatum ad hoc,
vel quod hebeat ſolum generale, & Epiſ-
copus ſit in remotis, & notauit *Arcuid.
in cap.Reatina.poſt med.63.diſt.* quòd vbi-
cunq; Regis, vel Comitis, aut Archiepiſ-
copi conſenſus requiritur,& ille ſit abſens
extrà Regnum, Comitatum, vel Archie-
piſcopatum, ſufficiat requirere illius Vi-
carium. Idemque dicitur de Vicario, ab
ipſo Papa deputato,prout in dies deputa-
ri conſueuit, cum facultate concedendi
etiã litteras dimiſſoriales ad ordines,iuxta
*tex.in l.1.& ibi Bart. ff.de leg.3.Caſſad.dec.
4.num.1. de Conſtit.* alia multa circà hæc
videri poſſunt penès d. *Mandoſ. ſuper re-
gula de malè promotis,* per omnes illius
quæſtiones. Et hæc ſunt maximè notan-
da;quia frequenter accidunt in praxi.

S V M M A R I V M.

1 *Promotus ad ordines ſine titulo, quan-
do eſt ſuſpenſus.*

2 *Et quid circa id teneat Sacra Pœniten-
tiaria apoſtolica.*

3 *Et quomodò illa ſuper hoc diſpenſet,
quando caſus eſt occultus.*

4 *Et quomodò Dataria apoſtolica in caſu
publico.*

Praxis Diſpenſationis cum ma-le promotis ſine titulo.

CAP. XI.

Quia verò adhuc ipſa mala
promotio ad ſacros or-
dines,ex falſa tituli con-
ſtitutione, inſurgit, ad
quem quis petit promo-
ueri, non abſonum quæ
rere viſum eſt, quid hic ſentiat ipſius
Curiæ praxis:circà quod,ita differendum
eſt,vt priùs tres conſtituantur caſus,quo-
rum primus eſt, quando quis titulo carẽs,
expoſuit Epiſcopo ordinanti, ſe nullum
habere titulum, & nihilominus Epiſco-
pus

pus prædictus ſciens, vel ſcire debens, illum ad dictos ordines abſque titulo promouit; & tunc ita ordinatus, non incurrit ſuſpenſionem, adeò vt celebrando, efficiatur irregularis; nam hoc caſu, ipſe ordinatus habet actionem contra dictum Epiſcopum, vel ſucceſſorem; vt eundem ſumptibus ſuis alere cogatur, vel de beneficio prouidere, *cap. accepimus, de ætat. & qualit. cap. cum ſecundum, de preb.*

Alter caſus eſt, quando quis habet titulum, non tamen ſufficientem ad ſui congruam ſuſtentationem; nam, ſi Epiſcopo ordinanti id narrauit, & nihilominus dictus Epiſcopus, illum ordinauerit, nec etiã ipſe ordinatus incurrit aliquam ſuſpenſionem, quia poterit agere contra Epiſcopum ad ſupplementum, *gloſ. in cap. tuis, de præb.* & ſic taliter ordinatus, in his duobus caſibus, nullã incurrit ſuſpenſionem,

Tertius verò caſus, qñ ordinatus fuit in culpa, exponendo patrimonium, ſiuè in totum, ſiuè in partem, falſum; & ſic fraudulenter decepit Epiſcopum ordinãtem; affirmando, ſe habere patrimonium, vel
1 beneficium ſufficiens; tunc enim incurritur ab ordinato, ſuſpenſio à iure impoſita *in c. neminem, & in c. ſanctorum, diſt. 70.* Concilium namque Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 2.* nullas alias pænas innouat, niſi eas, quæ continentur in *dictis cc.* vbi cauetur, ordinatum ſine titulo, eſſe ſuſpenſum; eoque magis, cum ſolùm ordinatus eſt in culpa, decipiendo ordinantem, mentiendo titulum, *Pariſ. de reſign. benef lib. 2. q. 6. num.* 18 vbi expreſsè ait, quod ſic ordinatus eſt ſuſpenſus, & ſic per Concilium, tali caſu eſt innouata pœna, *d. cap. neminem, & cap. Sanctorum*; ac propterea ſi ea ſuſpenſione durante, ordinatus, in ſuſcepto ordine miniſtrauerit, incurrit irregularitatem, ſuper qua ſolus Papa diſpẽſare poteſt, *Quarant. in ſum. bull. verbo, ordo, verſ. quia hæc concluſio, cum ſeqq.*

Ex his, *Nauarr. conſ. 1. q. 16. de conſtitut.* quærit, an in *Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2.* ipſo iure ſit ſuſpenſus, qui abſque patrimonio ordinatur, vel habens quidẽ beneficium, ſed inſufficiens, & quas pœnas innouet *Conc.* quando *in d. cap.* dicit *Antiquorum canonum pœnas ſuper his innouando.* Et reſpondet ibi, quod hæc quæſtio ſatis difficilis eſt, & fuit aliquando controuerſa in ſacro Pœnitentiariæ Prætorio; nõ tamen diſtinguit, in quo caſu, ipſa Pœnitentiaria teneat; ordinatum, hanc ſuſpenſionem incurrere, ac propterea quicquid tàm ipſe in *d. q.* quàm alij ſuper hoc, dixerint, ſolũ mihi videtur, tutò adhæreri poſſe praxi eiuſdẽ S. Pœnitentiariæ, ego n. per multos annos obſeruaui ipſam ſẽper, in poſteriori caſu, nempè, quando ordinatus decipit
2 Epiſcopum ordinantem cum ficto titulo, vel minus ſufficienti, ſiuè patrimonij, ſiuè beneficij, tenere, Oratorẽ eſſe ſuſpenſum; & celebrando, irregularitatem incurrere ex verbis finalibus *d. cap. 2.* videlicèt, in priori caſu, pęnas eſſe ſtatutas ſcienter ordinantibus ſine, vel cũ inſufficienti titulo; quo caſu tenetur Epiſcopus illi ſic ordinato ſpondere, vel ſupplere neceſſaria ad victũ, vt *in d. c. cum ſecundum, de præb.* & declarauit Sacra Congregatio eiuſdẽ Concili; nec aliquo modo pœnæ *d. cap. cum ſecundum*, comprehẽdũt taliter ordinatos, qui nullo modo ſunt ſuſpenſi, ac propterea ſi celebrent, non ſunt irregulares; quãuis perperàm nonnulli contrarium tenuerint, inter quos *Abb. in cap. veniens, 1. not. de fil. preb. Burgaſ. de irregul. p. 1. q. 5. nu. 24. Maiol. eod. tract. lib. 4. cap. 15. nu. 1.* Cum verò ordinatus, eſt in culpa, vt dictum eſt, eò quòd iam incurrit ſuſpenſionem, celebrando, efficitur irregularis; quia quoad eum, per *d. Concil.* innouata eſt pœna *d. c. neminem, & cap. ſanctorum*, & ita ſeruat communis Romanæ Curiæ praxis, etiam pro abſolutionibus, & diſpenſationibus ſuper hoc in vtroque foro impetrandis.

3 Quod ſi caſus fuerit occultus, per Sacrã Pœnitentiariam abſolutio cum diſpenſatione, committitur Confeſſario, quatenus ſi eſt ita, Oratorem, audita prius ipſius ſacramentali confeſſione, à quibuſuis ſententijs, cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, & exceſſibus huiuſmodi, abſoluat in forma eccleſiæ conſueta; iniuncta indè ei pro modo culpæ, pęnitentia ſalutari, & alijs, quæ de iure fuerint iniungenda. Ipſoque ab executione ſuorum ordinum ſuſpenſo. Demùm, dummodò præmiſſa occulta ſint, cum eodem Oratore, pænitentia, vel illius parte peracta, & ſuffragãtibus ſibi dignis pœnitentiæ fructibus, & meritis, alioq; ei canonico non obſtante, ſuper irregularitate per eum, quia interim ſic ligatus, miſſas, & alia diuina officia, nõ tamen in contemptum clauium, celebrauit, vel aliàs illis ſe immiſcuit, quomodolibet contracta; quodque illa, & alijs præmiſſis non obſtantibus, quæcunque beneficia eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, inuicem tamen compatibilia, ſi quę ſibi aliàs canonicè conferantur, recipere, & retinere, necnon, poſtquam legitimum

titu-

titulum beneficij, vel cnm conditionibus à Sacro Concilio Tridentino requiſitis, ſufficiens patrimonium habuerit, atque in huiuſmodi ſuſpenſione ſteterit per tẽpus arbitrio eiuſdem Confeſſoris ſtatuendũ, in ſuis ordinibus, etiam in altaris miniſterio, miniſtrare, licite valeat, miſericorditer diſpenſet in foro conſcientię, & in ipſo actu ſacramentalis confeſſionis tantùm, & non aliter, neq; vllo alio modo. Ita quod abſolutio, & diſpenſatio huiuſmodi Oratori in foro iudiciario nullatenus ſuffragentur.

4 Idem ſeruat, etiam Dataria apoſtolica, quæ diſpenſat in vtroque foro ſuper huiuſmodi irregularitate, & quotiès ſupplicatur pro diſpenſatione pro Oratore promoto ad ſacros ordines ſub ficto titulo, committit Ordinario, vt impoſita eid. m Oratori aliqua pęnitentia ſalutari; ipſoq; ab exequutione ſuorum ordinum ad annum vel biennium, aut aliud tempus, D. Datario beneuiſum, ſuſpenſo; ita vt nec finito ſu penſio is huiuſmodi tempore, reſtituatur ad executionem dictorum ordinum, antequam ab ipſo Ordinario idoneus repertus, & approbatus fuerit, ac in eccleſiaſticis, vel alijs redditibus ann is hab. erit, vndè commodè viuere poſſit diſpenſet.

SVMMARIVM.

1 *Promotus per ſaltum quis dicatur.*

2 *Et quomodò apoſtolica diſpenſatione egeat.*

3 *Et quando ab Epiſcopo diſpenſandus.*

4 *Non eſt irregularis reſpectu ordinum legitimè ſuſceptorum.*

5 *Occultè ſit promotus, quando diſpenſatur ab Epiſcopo.*

6 *Formula ſupplicationis pro promoto per ſaltum.*

7 *Epiſcopus promouens per ſaltum quomodò puniendus.*

8 *Promotus occultè per ſaltum, quomodò diſpenſandus.*

9 *Promotus per ſaltum, eſt inhabilis ad beneficia.*

10 *Hæc inhabilitas quomodò intelligatur.*

11 *Clericatus probatur per oſtenſionẽ quatuor minorum ordinum.*

12 *Presbyteratus ord ne probato, quando reliqui inferiores cenſentur probati.*

Praxis Diſpenſationis cum malè promotis per ſaltum.

CAP. XII.

1 PAri modo per ſaltum promotus, ideſt ad ordinem ſuperiorem, nõ recepto prius ordine inferiori irregularis eſt *cap. vn. vbi DD. de cler. per ſalt. prom. Cõc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 14. in fin. de reform. Nauarr. cap. 27. num. 242. Maiol de irregul. lib. 4. cap 12. Zerola in prax. p. 2. verbo irregularitas, §. 3.*
2 ac propterea diſpen ſatione apooſtlica indiget, ſi in ſuſcepto ordine miniſtrauit, *Henriq. in ſum. p. 2. lib. 3. de excom. Campanil. in diuerſ. iur. can. rubr. cap. vn. nu. 4.* quia ſuſpenſus eſt ab exequutione ordinis ſuperioris ad quem per ſaltum promotus eſt, quouſq; ordinem inferiorem recipiat, quem prætermiſit, vt docet, *tex. in d. c. vn. Nau. in Man. cap. 25. num. 71. & conſ. d. 40. de tempor. ordin. Maiol. d. cap. 12. Vinald. in Candel. aur. tit. ſuſpen. num. 48. Sayr. de cenſ. lib. 4. c. 14. nu. 26.* vbi ait, quod id intelligi ur de ordinibus, ſinè maioribus, ſiuè minoribus, vt cẽſuit *Congreg. Cardinalium anno* 1588. Circa quod ait *id. Vinald. d. tit. nu.* 48. quod poteſt Epiſcopus diſpenſare,
3 antequam taliter promotus miniſtret, & dummodò omiſſum ordinem ſuſcipiat, antequam vtatur tali diſpẽſatione. Si verò ante diſpenſationem, ordine ſuſcepto vtatur, ſolus Papa diſpenſat, ſiuè ſcienter, ſiuè ignoranter miniſtrauerit; ita vt miniſtrans in ordine ſuſcepto ante diſpenſationem, ſemper indigeat diſpenſatione apoſtolica ad hoc, vt ad maiores ordines aſcendat, *id. Maiol. d. lib. 4. nu. 2.* vbi ait, quod ſuppletio ſola non ſufficit; quoniam requiri etiam debet diſpenſatio, vt
4 aſcendere, & miniſtrare poſſit. Eſt tamen aduertendum, quod taliter promotus, non eſt irregularis reſpectu ordinum inferiorum, quos legitimè ſuſcepit, cum ab illorum vſu non ſit ſuſpenſus, quod benè declarat *Sylu. in verbo, irregularitas, §. 11. & Abb in d. cap. vn. vlt. notab.* dicens, quod ordinatus præpoſterè, non poteſt ſine diſpenſatione miniſtrare in ordine ſic ſuſcepto, *Garz. de beneſ. p. 7. cap. 7. num.* 262. Si verò impedimentum exindè pro-
5 ueniens, occultum erit, nõ requiritur diſpenſatio apoſtolica, ſed tantùm Epiſcopi,

ex vi

ex vi Concilij Tridentini, *ſeß.24. cap.6.* Et ex eodem Concil. *ſeß.23.cap.14.* idem *Epiſcopus* cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint, poterit ex legitima cauſa diſpenſare.

Diſpenſatio ſuper irregularitate contracta ex huiuſmodi mala promotione quando ſpectat ad Sedem Apoſtolicam, conceditur in dies in vtroque foro per Datariam. ac in foro conſcientiæ per Officium Sacræ Pęnitentiariæ, ſi factum erit occultum, p out ſæpè contingit, & ſic primo caſu porrigitur ſupplicatio tenoris ſequentis, videlicet.

6 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris N. Diœceſis N. Quod ipſe aliàs ſacerdotalis dignitatis feruore accenſus, quatuor minoribus ordinibus prætermiſſis ad ſacros, etiam presbyteratus ordines promoueri ſe fecit; quapropter ſuus Ordinarius N. contra ipſum deſuper procedens, illum in quaſdam, etiam pecuniarius pœnas condemnauit, ac à ſacrorum ordinum prædictorum exequutione, donec à Sede Apoſtolica abſolutionis beneficium, & diſpenſationis gratiam meruiſſet obtinere, ſuſpendit. Cum autem, Pater Sancte, dictus Orator de præmiſſis plurimùm doluerit, & doleat, cupiatq; ſibi deſuper opportunè prouideri, ac propterea abſolutionis beneficium huiuſmodi, ac diſpenſationis gratiam ſibi miſericorditer impendi. Supplicat igitur humiliter.* E. S. *V. dictus Orator, quatenus eius ſtatui in præmiſſis opportunè prouidendo, eumque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequendo, dictum Oratorem à mala promotione huiuſmodi, necnon à quibuſuis ſententijs, cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, in vtroque foro abſoluere, dictaſq; pœnas ſibi gratiosè remittere, & condonare; Secumque ſuper irregularitate, per eum ex præmiſſis quomodolibet contracta, quodq; ſic omiſſos quatuor minores ordines ſupradictos, à ſuo Ordinario ſuſcipere, liberè, & licitè valeat, diſpenſare, dictaſque pęnas ſibi gratiosè remittere, & condonare; ac poſtquam ad dictos quatuor minores ordines promotus fuerit, in illis, ac etiam ſacris, & presbyteratus ordinibus miniſtrare, necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & ſine cura beneficia eccleſiaſtica, &c.* vt in alijs.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum, &c. Et additur. *Et committatur Ordinario, Ipſoque Oratore ab executione ſuorum ordinum, quouſque dictos quatuor minores ordines, ſecretò, ac ritè ſuſceperit, & deindè arbitrio eiuſdem Ordinarij ſuſpenſo, & aliàs parito integrè iudicato.*

Qui quidem ſtylus procedit, quando in huiuſmodi mala promotione, Ordinarius non fuit in culpa; Secùs verò, ſi fuerit culpabilis; nam tunc Dataria, ſeù Cancellaria apoſtolica id committit Metropolitano, vel Ordinario viciniori. qui Oratorem abſoluat, & cum eo diſpenſet, aliaq; faciat, vt ſupra, eundemq; ſecretò promoueat; impoſita ei graui pœnitentia ſalutari, quæ cæteros deterreat à ſimilibus committendis. Ipſoque ab exequutione ſuorum ordinum, ſaltem per triennium,
7 aut amplius, ſuo arbitrio, ſuſpenſo. *Et* contra Ordinarium N ſeù alium Antiſtitem, qui Oratorem per ſaltum ordinauerit, iuris, & facti remedijs procedat.

8 Cum tamen caſus fuerit occultus, conceſſit Gregorius XIII. Maiori Pœnitentiario, vt cum ſic promotis poſſit diſpenſare, ac ſubindè Paulus V. conceſſit etiã Scipioni Cardinali Burgheſio itidem Maiori Pœnitentiario, vt cum huiuſmodi promotis per ſaltum, & in occultis in foro conſcientiæ tantùm diſpenſare poſſet; habilitando alienum Epiſcopum, vt vnica die, nedùm quatuor minoribus ordinibus, ſed etiã prima tonſura, cũ ipſis ordinibus eos initiare poſſint: vndè ſi caſus occurrerit, vt quis quatuor minoribus ordinibus prætermiſſis ad ſacros ordines ſe promoueri fecerit, recurrat ad Officiũ Sacræ Pœnitentiariæ, quæ id non committit Ordinario Oratoris, aut alteri peculiari, ſed generaliter Venerabili in Chriſto Patri cuicunque Catholico Antiſtiti. gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habenti, in propria Diœceſi reſidenti, vel in aliena de licentia Diœceſani, ordines conferre valenti, per Oratorem eligendo, quatenus ſi eſt ita, dictum Oratorem, audita prius ipſius ſacramentali confeſſione, à quibuſuis ſententijs, cenſuris, & pęnis eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat hac vice in forma eccleſiæ conſueta. iniuncta indè

ei

ei pro modo culpę pœnitentia ſalutari, & aliis, quæ de iure fuerint iniungenda. Ipſoque ab executione ſuorum ordinum ſuſpenſo. Demum, dummodo præmiſſa occulta ſint, cum eodem Oratore, pœnitentia, vel illius parte peracta, & ſuffragantibus ſibi dignis pœnitẽtię fructibus, & meritis, ſuper irregularitate per eum ex præmiſſis quomodolibet contracta; quodque illa, & aliis præmiſſis non obſtantibus, poſtquàm in huiuſmodi ſuſpenſione ſteterit per tempus arbitrio eiuſdem Epiſcopi ſtatuendum, ab eodem, dictos quatuor minores ordines, ſecretè, etiam ſine litteris dimiſſorijs, ſiuè commendatitijs ſui Ordinarij, ne ſuum delictum prodere cogatur, ac etiam extra tempora à iure ſtatuta, quatuor feſtiuis, etiam continuis, vel interpolatis diebus, ſuſcipere, ac poſtmodum, in dictis ſacris, & presbyteratus ordinibus iam ſuſceptis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare licitè valeat, miſericorditer diſpenſet in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis confeſſionis tantum, & non aliter, neque vllo alio modo; Ita quod abſolutio, & diſpẽſatio huiuſmodi, Oratori in foro iudiciario nullatenus ſuffragentur. Inſuper eidem Antiſtiti, vt dictos quatuor minores ordines dicto Oratori conferre valeat, eadem authoritate indulgendo.

Quod ſi Orator obtinet, ſeù obtinere intendit beneficia Eccleſiaſtica, debet adhuc in dicto Officio Sacræ Pœnitentiariæ in eadem gratia petere diſpenſationem ad illa, cum ſit inhabilis ad dicta
9 beneficia; quia non habet executionem ordinis, & qui eam non habet, eſt beneficij Eccleſiaſtici incapax, *c. fin de cl r. excom. miniſtr.*

Eſt autem benè aduertendum circa huiuſmodi inhabilitatem ad beneficia, non
10 procedere id in prouiſione beneficij, quod non requirit alium ordinem, præter illos inferiores, quos iam legitimè ſuſceperat; quia, vt docet *Suar. 5. tom. de cenſ in 3 p d. ſp 40 ſect 2. num 38* quando irregularitas non eſt totalis, ſed reſpectu alicuius actus, aut temporis, tunc non reddit clericum incapacem cuiuſcunque beneficij, ſed tantùm illius, quod habet annexam obligationem tali irregularitati repugnantem; quia cum hæc prohibitio naſcatur ex prohibitione circa exercitium ordinis, non poteſt amplius extendi, quàm illa, ex qua naſcitur. Vndè ſi Orator iam obtinuerat alia beneficia, ſuis ordinibus, iam ritè ſuſceptis, conuenientia, parum refert, petere in ſupplicatione, diſpenſationem pro retentione dictorum beneficiorum; ſed illorũ tant, quæ obtinuit poſt ordines ſic malè ſuſceptos; prout ſeruatur in praxi.

Contra huiuſmodi promotiones per ſaltum, ſuper quibus petuntur frequenter diſpenſationes Apoſtolicæ, exclamabat bo. me. Benedictus Paulinus, Datarius Clementis VIII. quia ſæpe viſum eſt, taliter promotos pro beneficijs obtẽtis egere nouis prouiſionibus, ac diſpenſationibus, Et propterea dicebat, quod non ita paſſim admitti deberet illa communis *Dd.* concluſio; nempè quod ad
11 probationem clericatus, & minorum ordinum, ſatis ſit probare, & oſtendere maiores, vt per *Put deciſ. 144. lib 2. nu. 5* vbi fuit concluſum in vna *Conchen. Parochialis*, quod clericatus ſufficienter probaretur per oſtenſionem quatuor minorum, quia, tunc probatis maioribus, probantur minores; maximè, vbi illa narratiua ſit à perſona fide digna; circa quod ait *Nauar conſ. 4. de tempor.* quod probato acholytatu, non ꝓbatur prima tonſura, nec alij minores ordines, ſed proba-
12 to ſacerdotio, cenſentur probati etiam omnes minores, quando agitur de ordinatione antiqua, & probatur quod ordinator erat inſigni virtute prędítus; quodque non idem dicendum erit, probari alios minores ordines, probato acholytatu; ac propterea requirenda eſt facti veritas ob periculum, ne obijciatur in foro exteriori, promotio per ſaltum, conſtito de acholytatu, & non appareat de promotione ad alios minores, ac pſalmiſtatum. Hęc *id Nauar d. conſ. 4 nu 2.* & in vna *Burgen. beneficij 13. Nouembris 1595 coram Pamphilio*, fuit reſolutum, ex litteris Subdiaconatus, probari clericatum; cum regulariter non præſumatur quis per ſaltum promotus, vt per *Greg. p 7 cap. 1 nu 168* vbi ait id ſine difficultate procedere, quando Ordinarius eſt diſcretus, & prudens, taliter, quod niſi ſibi de pręcedentibus ordinibus conſtitiſſet, veriſimiliter, ſequentes non contuliſſet, vt fuit reſolutum in vna *Boronien. Canonicatus 24. Maij 1599. coram Pamphilio*, aliàs enim præcederet opinio *Domin conſ 9. col 1.* vbi ait, non ſufficere, ſi quis ſe probet Sacerdotem; quia oportet probare omnes alios ordines; cum potuiſſet per ſaltum promoueri, & vt per *Rebuff. tit. de pacif poſſeſſ nu. 192.*

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER IRREGVLARITATE

Ex quocunque homicidio, proueniente.

LIBER QVINTVS.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas ex homicidio, eſt etiam ex antiquioribus.*
2 *Papa diſpenſat in omni irregularitate ex homicidio.*
3 *Licèt quandoq; non ſine difficultate, & quare.*
4 *Homicidij qualitas exprimenda in diſpenſatione, & quare.*
5 *Tempus patrati homicidij exprimendum in diſpenſatione.*
6 *Homicidij patrandi neceſſitas, non facilitat diſpenſationem.*
7 *Diſpenſatur faciliùs cum promoto, quàm cum promouendo.*
8 *Irregularitas contrahitur ex homicidio cuiuſcunq; perſonæ.*
9 *Occidens foetum animatum irregularis eſt.*
10 *Diſpenſatio petenda ob homicidium caſuale.*
11 *Homicida caſuali debetur diſpenſatio.*
12 *Formula ſupplicationis pro diſpẽſatione ſuper irregularitate ex homicidio.*
13 *Diſpenſationes ſuper irregularitate ex homicidio quomodò concedantur.*
14 *Diſpenſatio pro clerico homicida, quomodò concedatur.*
15 *Et quomodò pro presbytero homicidia.*
16 *Et quomodò pro presbytero curato.*
17 *Et quomodo, pro presbytero, qui monachum interfecit.*
18 *Diſpenſatio pro Diacono homicida, inhabili ad ſuperiores ordines quomodo conceſſa.*
19 *Clauſula,* Habita pace, *in diſpenſatione cum homicida, quid operatur.*
20 *Irregularitas ex veneficio difficillimè diſpenſatur.*
21 *Scandalum non ſemper præſtat cauſam diſpenſandi.*
22 *Presbytero presbytericidæ, quomodo detur diſpenſatio.*
23 *Irrgularitatis ſpecies, exprimenda in diſpenſatione.*
24 *Irregularitas, in dubio an præſumenda.*
25 *Homicidæ inhabiles ad religionem, ex Conſtitutione Sixti V.*
26 *Quomodò cum eis ad id diſpenſetur.*
27 *Et quomodo cum petente recipi in Religione, vti laico, ſeù Conuerſo.*
28 *Monacho, qui monachum interfecit, quomodo detur diſpenſatio.*
29 *Et quomodo Monacho homicidæ, iam profeſſo.*

Praxis

Praxis Diſpenſationis ſuper homicidio ex delicto.

C A P. I.

1 IRregularitas ex homicidio ꝓueniens,
eſt etiam ex antiquioribus, vt conſtat *Exod. cap. 21.*
ibi, *ſi quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab altari meo euellas eum*, Et ex nouo iure *Concilij Tridentini ſeſſ 14. cap. 7 de reform* vbi
homicida voluntarius excluditur à quocunque beneficio, etiam ſimplici, ab ordine, & officio eccleſiaſtico, *Marol. de irreg lib 5 cap. 48 nu. 5.*

Quoad praxim verò impetrandi diſpenſationem ſuper irregularitate ex huiuſmodi homicidio proueniente, ſcien-
2 dum eſt, quod licèt Summus Pontifex in omni irregularitate ex homicidio voluntario, etiam notorio, proueniente, diſpenſare poſſit, vt eſt communis opinio DD. & teſtantur *Inno Hoſt & Panor. in cap ſicut dignum, nu. 52 & id Panor. in cap. continebatur. nu 3 & in cap. ad audientiam nu. 4. de homicid.* ex eo quod hæc, ſicut omnis alia irregularitas, ſit introducta iure poſitiuo, *Anchar. in Clemen. 1 de homic. Syluest. verbo, irregularitas, verſ. fin. Suar. diſp. 40 ſect. 4. nu. 11 Filliuc. tract. 19. cap. 2. nu. 32. Sayr de cenſ. lib. 7 cap. 7 nu. 3.* vbi ait, falſum eſſe fundamentum eorum, qui aſſerunt, hanc irregularitatem eſſe de iure diuino propter illud *Paralip 22. Non ædificabis mihi domum, quia vir ſanguinis es*: quia non omnia, quæ in ſcripturis dicuntur, de iure diuino ſunt, & propterea indiſpenſabilia, ſed ea ſolùm, quæ Deus præcipit, vel qui ſcripturas ſcripſerunt, à Deo mediatè tanquam præceptum diuinę eccleſiæ tradendum ſuſceperunt.

3 Nihilominus idem Summus Pontifex in diſpenſationibus huiuſmodi concedendis, non parum difficilem ſe reddit, nimiſque ab eis abhorret; cum abominabile ſit, quod effundens ſanguinem humanum offerat ſanguinem Chriſti, & hoſtiam immaculatam, vel officium Deo ad altaris miniſterium pręſtet, dicente *Propheta, virum ſanguinum & doloſum abominabitur Deus, vt per* Borgaſ. *de irregul. p. 1 q 4. n. 1.*
4 ac propterea in illarum petitione, ipſius homicidij qualitas eſt exprimenda; nam magna eſt differentia, an ipſum homicidium ſit voluntarium, per induſtriam, ſeù data opera, an verò caſuale, vel non ex propoſito, ſeù vim vi repellendo, & ad defenſam, teſte *Mandoſ. in praxi Signat. tit. abſol & rehabil ab homicidio verſ. circa abſolutionem*, & vt omnes ſciunt verſati Curiales.

5 Sicut etiam magnopere attendi conſueuit tempus perpetrati delicti, an videlicet, homicidium ipſum ſit recens, vel antiquum: nam ſi eſt de recenti patratum magis punitur, ac difficilius datur diſpenſatio, ac remittitur, quàm antiquum; iuxtà *tex. in l. 1 C. de rapt. virgin. id. Mandoſ. d. tit verſ. abſolutio ab homicidio.*

Et tantò minùs conceditur diſpenſatio hæc ab eodem Summo Pontifice, ſi homicidium prædictum, ſub illius Pontificatu patratum fuerit, teſtatur *id Mandoſ. verſ. nec conſueuit.*

6 Nec refert, quod Orator narret in ſupplicatione, quod in perpetrando homicidio neceſſitas, aut cauſa quauis vrgentior interuenerit, vt facilius obtineat diſpenſationem; nam ſi ipſe dabat operam rei illicitę, ipſi imputabitur homicidiũ, iuxta doctr. *Angel. in l. ſi cum ſeruo. ff. de iniur.*

7 Hæc autem diſpenſatio longè facilius conceditur iam promoto, & ſuper retentione beneficiorum, iam obtentorum, quàm cum promouendo, & vt ille poſſit beneficia eccleſiaſtica obtinere, *gloſ. per illum text. in cap. quicunque pœnitentes, 50. diſt. arg. cap. quemadmodum. de iureiur.* Ac
8 præmiſſa omnia procedere certum eſt, etiam ſi fuerit ſequuta mors, aut mutilatio hominis cuiuſcunq; ſiuè Saraceni, ſiuè Pagani, aut banniti, vel excommunicati, *Palud 4 diſt 25 q 3. ar 2. concluſ 2.*

9 Et idem erit ſi occiderit fœtum animatum in vtero matris, qui ſi eſt maſculus ſolet animari intrà quadrageſimum diem ſi verò fœmina, intra diem octuageſimum *Sayr de conſ lib 6. cap 15 nu. 9* vbi proſequitur, quod ſi ſit dubius, an occiderit fœtum, quando fuit animatus, debet ſe habere tanquam irregularem: cum in dubijs tutior pars ſit eligenda, putà fœtum fuiſſe animatum, *id. Palud d. diſt. 25 qu 3. concluſ 3* vt alias diximus,

10 Hæc etiam praxis ſe extendit, vt quamuis homicidium appareat caſuale, adhuc tamen petenda ſit diſpenſatio; nam licèt Orator videatur propterea carere culpa, nihilominus obtinebit litteras, committendas Epiſcopo, vel alteri delegato, ſal-

tem per viam declaratorię, quia ipſe Orator non debet putare ſe, ipſo iure, euaſiſſe irregularitatem; ita vt abſque licentia Summi Pontificis; poſſit ad ordines promoueri, vel ſuſceptos exercere, licet illi
11 debeatur diſpenſatio, tàm ad ordines, quàm ad beneficia quæcunque, ac dignitates, vt ex *Concilio Trid ſeſſ. 14. cap 7. de reform.* nihilominus ad id accedere debet cauſæ cognitio, quæ coram Ordinario, vel viciniore Epiſcopo, vel Metropolitano fieri debet per commiſſionem Papæ; aliàs enim, ſi quis poſt tale homicidium, ordines ſuſciperet, vel in ſuſceptis miniſtraret, non habita ſupradicta declaratoria, eſſet ſeuerè puniendus, ita *Maiol. de irregul lib. 5. cap 48.*

Modus autem, & praxis impetrandi huiuſmodi diſpenſationes, & concipiendi ſupplicationem, ex ſequenti formula patebit, quæ talis eſſe poteſt, ſicut nuper caſus euenit, videlicet.

12 *Beatiſſime Pater, Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris Ludouici Mareſca Clerici Neap. in quatuor minoribus ordinibus conſtituti. Quod cũ aliàs ipſe Orator, & duo eius fratres, ac quidã eorũ conſanguineus ad verba cum quibuſdam aduerſarÿs ſuis, deueniſſent, & prædicti Oratoris pater ibi, dum altercarentur, exiſtens, eos placare & altercationes huiuſmodi componere; conatus eſſet, id impetrare nequiuerit, & interim vnus ex dictis aduerſarÿs prædicti Oratoris conſanguineum in facie cum effuſione ſanguinis ſaxo percuſſiſſet, & alius etiã ex eiſdem aduerſarÿs cultrum, animo alterum ex fratribus ipſius Oratoris, offendendi, euaginaſſet; atque ob id dictus Orator videns, etiam alium ex ipſis aduerſarÿs, ſaxum arripuiſſe, vt periculum, ſibi, & dicto fratri ſuo imminens, euitaret, aduerſarium, qui ſaxum huiuſmodi arripuerat, cultro, quem ſecum deferebat, in pectore vulneraſſet, & dictus aduerſarius ex ipſo vulnere quinque, aut ſex poſt diebus, ſicut Domino placuit, è vita deceſſiſſet, ac prædicti Oratoris conſanguineus ſic, vt præfertur, percuſſus, pugionem cuidam illic aſtanti, qui eum deferebat, eripuiſſet, ſubindeque in aduerſarios irruens, ab eis confoſſus fuiſſet: poſtmodum Ordinarius loci ad inſtantiam Procuratoris Fiſcalis, deſuper procedens, licèt de homicido per Oratorem, vt præfertur, commiſſo, apertè non conſtaret, tamen ex nonnullis inditÿs, eundem Oratorem, per nonnullos menſes antea carceratum, in exilium à Ciuitate, & Diœceſi Neapolitana ad decennium condemnauit, illinc tamen ad triennium, vel circa, quo tempore dictus Orator exilium huiuſmodi ſeruauit, ſequuta inter vtramque partem, pace, reſiduum ipſius exilÿ eidem Oratori condonauit, & remiſit; prout in proceſſu, & ſententia deſuper formato & lata plenius continetur. Cum autem, Pater Sancte, dictus Orator, qui abinde ſemper ſine ſcandalo vixit, de præmiſſis ex intimis doluerit, & doleat, ac à ſimilibus in poſterum committendis firmiter abſtinere intendat; proindeque plurimum cupiat abſolutionis beneficium, & diſpenſationis gratiam per S.V. & Sedem Apoſtolicam benignè ſibi impendi, Supplicat igitur humiliter E.S.V. Orator præfatus, quatenus ſibi in præmiſſis opportunè prouidendo, eumque ſpecialis gratiæ fauore proſequendo, dictum Oratorem ab exceſſibus præmiſſis, ac quibuſuis excommunicationis ſuſpenſionis, & interdicti, alÿſque eccleſiaſticis ſententÿs, cenſuris, & poenis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, in vtroque foro, authoritate apoſtolica abſoluere, & totaliter liberare, illaſque ſibi gratioſè remittere, & condonare; ac ſecum ſuper quacunque irregularitate, per eum ex præmiſſis quomodolibet contracta: quodque illa, & eiſdem pręmiſſis non obſtantibus, ſuo clericali charactere, quo alias ritè inſignitus fuit, illiuſq; priuilegÿs, ac quatuor minoribus ordinibus per eũ aliàs ritè quoq; ſuſceptis, vti, necnõ quęcunque, & qualiacunq; ſimplicia, & nullũ Sacrum Ordinem annexum habentia beneficia Eccleſiaſtica, etiam ſi in Cathedralibus, & Metropolitanis, ac Collegiatis Eccleſÿs fuerint, ſi ſibi aliàs canonicè conferantur, aut ipſe eligatur, præſentetur, vel aliàs aſſumatur, ad illa, & inſtituatur in eiſdem, recipere, & dummodò ſimul plura non ſint, quàm, quæ à Concilio Tridentino permittuntur, quoad vixerit, retinere liberè, & licitè valeat, diſpenſare; omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, ſiuè*

notam

nótam circa eum ex pr ęmiſſis quomodolibet inſurgentem, ab eo penitus tollere, et abo-
lere, ac illum, in priſtinum, & eum, in quo, ante præmiſſa quomodolibet erat, ſtatum,
reſtituere, reponere, & plenariè reintegrare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtan-
tibus præmiſſis, ac quibuſcunque conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis: necnon
Eccleſiarum, in quibus beneficia huiuſmodi fuerint, ſtatutis, etiam iuramento, &c. ro-
boratis, priuilegijs quoque indultis, & litteris apoſtolicis, illis earumq; Præſulibus &c.
quibus omnibus &c. latiſſimè derogare placeat, coeteriſque contrarijs quibuſcunq; cum
clauſulis opportunis.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectũ &c. Et quod proceſſus, & ſententia præfa-
tarum, necnon inde ſequutorum quorumcunq; tenores, etiam veriores, habeantur pro
expreſſis, ſeù in toto, vel parte exprimi poſſint in literis, Et de abſolutione, liberatione,
remiſsione, condonatione, diſpenſatione, abolitione, reſtitutione; repoſitione, reintegra-
tione, alijſque pręmiſsis, vt ſupra in forma gratioſa, in litteris latiſsimè extendendis.
Et quod pręmiſſorum omnium, & ſingulorum, etiam denominationum, qualitatum,
nuncupationum, inuocationum, aliorumque neceſſariorum, maior, & verior ſpecifica-
tio, & expreſsio fieri poſſit in litteris, per Breue S.V. ſeu Officium minoris gratię (non
tamẽ quoad diſpenſationes ad beneficia huiuſmodi) expediendis. Et additur. *Et com-*
mittatur Ordinario, qui veris exiſtentibus prænarratis, Oratorem, impoſita ei aliqua
poenitentia ſalutari, & attenta pace, vt pręfertur habita, abſoluat, ſecumq; dummodò
ad id reperiatur idoneus, vitæque, ac morum probitas, ac alia virtutum merita, ſibi
aliàs ſuffragentur, nec aliud canonicum ei obſiſtat, ad beneficia ſimplicia, nullumque
Sacrum Ordinem annexum habentia, ac quatuor minores tantùm diſpenſet pro ſuo
arbitrio. & parito prius iudicato,

13 Nec ita paſſim huiuſmodi ſupplicatio-
nes ſignantur à Papa, niſi poſtquam por-
rectæ fuerint Domino Datario, ab eodem
prius remittantur ad Congregationem
Cardinalium Concilij Tridentini, vbi ipſę
ſupplicationes proponuntur, diſcutiun-
tur, & plenè examinantur, vt inde diſcer-
natur, an gratia ſit concedenda, vel dene-
ganda: quod ſi videatur concedenda, re-
mittitur ſupplicatio ad Datariã cum his
verbis, in illius calce appoſitis, ſcilicet, *Vi-*
detur ſignanda, ſi Sanctiſſimo placuerit, &
hoc modo poſtmodum ſignabitur, & ex-
pedietur per regiſtrum ſecretum, additis
prius poſt ſecundam illius partem, verbis
ſeu clauſulis reſtrictiuis, quæ incipiunt ab
illis verbis: *Et committatur Ordinario* &c.
vt ſupra.

Et idem erit de homicidio caſuali, ſu-
per quo non poteſt Epiſcopus diſpenſare
niſi ex commiſſione Papæ, vt dictum eſt, &
cauſa cognita, *Tolet lib. 1. cap. 88. in fin.*
quamuis aliquibus Nuncijs, præcipuè Hiſ
paniarum, conſueuit per Summum Pon-
tificem tribui facultas diſpenſandi ſuper
irregularitate contracta ex homicidio
caſuali, etiam publico, vt per *Garc. par. 7.*
cap. 11. nu. 35.

Sic etiam praxis iſta ſeruatur in diſ-
penſatione ſuper homicidio per clericum
14 primę tantùm tonſuræ, patratum: quo
caſu, Committitur Ordinario, vt ſecum
diſpenſet quoad vſum clericalis chara-
cteris, illiuſque priuilegiorum, & ad qua-
tuor minores ordines, ac ad ſimplicia, ſeù
aliàs ſine cura, & Sacrum Ordinem non
requirentia beneficia Eccleſiaſtica tan-
tùm, vel, Citra diſpenſationem, & aſcen-
ſum ad Sacros Ordines, & beneficia cura-
ta, aut aliàs Sacrum Ordinem annexum
habentia, & quandoque citra aſcenſum
ad Sacros Ordines per integrum bien-
nium; vel aliud tempus, prout qualitas fa-
cti ſuadet, quæ quidem decreta reſtrictiua
extracta ſunt ex *cap. ſi quis poſt acceptum*,
ibi, *ſi ad clerum admiſſus fuerit Diaconi*
non accipiat dignitatem 51 diſt.

Pro presbytero autem qui homici-
dium commiſit in rixa, ſemper conſueuit
committi Ordinario, qui conſtito ſibi, ho-
micidium huiuſmodi in ſubitanea, & im-
15 prouiſa rixa per Oratorem fuiſſe com-
miſſum, & aliàs narrata vera eſſe, ipſum
Oratorem abſoluat, iniuncta ei aliqua
pœnitentia ſalutari arbitrio ſuo, & cum
eo diſpenſet. Ipſoque Oratore ab exe-
quutione ſuorum ordinum arbitrio eiuſ-
dem Ordinarij ſuſpenſo.

Quod ſi ipſe presbyter fuerit aliquo
modo culpabilis, dabitur decretum, vt ab

Ordinario abſoluatur, iniuncta ei graui pœnitentia ſalutari, quæ cœteros deterreat à ſimilibus committendis, Ipſoque Oratore ab exequutione ſuorum ordinum ad decennium, & deinde arbitrio eiuſdem Ordinarij ſuſpenſo, & dummodo Orator non celebret in loco commiſſi delicti, & quandoque (quod idem eſt) in Eccleſia loci, vbi commiſſum fuit delictum, nunquam celebret, Quod ſi fuerint duæ Eccleſiæ æquè viciniores loco delicti, intelligitur de vtraque, vt declarauit *Clemens VIII.* & vidi adnotatum in quibuſdam notabilibus manuſcriptis Benedicti Paulini, qui fuerat illius Datarius, quod quidem adinuentum fuiſſe per ſignaturam, ait *Mandoſ d. tit verſ aliquando*, quia ſicut, quis puniri debet in eo, in quo deliquit, *vulg tur.* ita puniri ſeu priuari debet, ne in loco à ſe offenſo celebret, vel aliquid commodi, ſeu honoris habere poſſit, ex iuribus ibi per eum allegatis.

16 Ad hæc, pro presbytero, Parochialem Eccleſiam obtinente, qui pariter homicidium patrauit, additur clauſula, *Ipſoque ab executione ſuorum Sacrorum Ordinum per biennium, & deinde arbitrio Ordinarij ſuſpenſo. Cum decreto, quod durante ſuſpenſione huiuſmodi, eidem Eccleſia de Vicario idoneo ab ipſo Ordinario approbato, cum aſſignatione congrua portionis illius fructuum, prouideatur*, Pro alijs vero datur aliquando clauſula, *Ipſoque Oratore ab executione ſuorum ordinum perpetuò ſuſpenſo. Et citra diſpenſationem ad beneficia curata: ſacrumque ordinem annexum habentia, vel requirentia, cum deputatione Vicarij &c.* vel aliàs, prout D. Datario videbitur.

17 Presbyter, qui Monachum interfecerat, obtinuit ſecum diſpenſari, & litteræ fuerunt ſuo Ordinario directæ, qui verificatis narratis, eique iniuncta aliqua pænitentia ſalutari, ac inter alia, vt ieiunaret in pane, & aqua ſingulis ſextis ferijs, donec viueret, ac pro anima occiſi recitaret officium ſingulis diebus, ac finita ſuſpenſione, celebraret vnam miſſam defunctorum pro anima interfecti qualibet hebdomada, Ipſoque ab executione ſuorum Sacrorum Ordinum per integrum triennium, & deinde arbitrio eiuſdem ordinarij ſuſpenſo, diſpenſaret.

Et tàm in præmiſſis, quàm in quibuſcunque ſimilibus caſibus, addi conſueuit clauſula, *Parito iudicato* & ſi homicidium patratum fuerit in Statu Eccleſiaſtico, additur, *Et citra bona fiſco incorporata*, quæ tuncità dicuntur, quando in numero, & corpore aliarum rerum fiſcalium ſunt redacta, *Felin. in cap. translato, de conſtit. id. Mandoſ. titu. abſolut. & rehabilit. verſ. incorporata.*

Et quia, in caſu prædicto peti conſueuit abſolutio, & diſpenſatio à Summo Pontifice, proptereà, etiam ſi Orator fuerit in aliquo ex ſacris ordinibus conſtitutus, datur abſolutio tantum in vtroq; foro, cum clauſula, *Citrà aliquā diſpenſationem, nec ad ordines neque ad beneficia*, vel alia. *Et citra aſcenſum ad reliquum presbyteratus ordinem, & diſpenſationē ad altaris miniſterium.* Pluries tamen cum ſupradictis viſum eſt per ipſum Pontificem ad vtrumque diſpenſari, etiam cum Oratoribus eiuſdem Status Eccleſiaſtici.

Vidimus alias dari abſolutionem, & diſpenſationem ei, qui, promotus ad Sub-
18 diaconatus ordinem, poſtmodum homicidium commiſit, ac bellis interfuit, nec erat aptus ad reliquos Sacros Ordines ſuſcipiendos: fuitque ſibi conceſſum, vt ingrederetur aliquem Ordinem militarem, cum indulto ſuper recitatione horarum canonicarum: fuitque appoſitum in calce ſupplicationis tale decretum, videlicet: *Et committatur Ordinario, qui Oratorem, impoſita ei poenitentia ſalutari, ipſoque ab executione dicti Subdiaconatus ordinis ſuſpenſo Et citra aſcenſum ad alios Sacros Ordines, ab exceſſibus huiuſmodi abſoluat. ac ſecum ſuper irregularitate, per eum ex præmiſſis quomodolibet contracta, vt habitum per fratres milites alicuius militia approbate geſtari ſolitum ſuſcipere, ac profeſſionem per eos emitti conſuetam, expreſsè emittere: dictumque habitum geſtare, & deferre loco habitus, & tonſura clericalium; itaut in illis incedere minimè teneatur: necnon loco horarum canonicarum. Roſarium B. Mariæ Virginis recitare, ac iuxta militia instituta, in cœlibatu perpetuo permanendo, bellum contra fidei catholicæ hoſtes gerere, & deferre liberè, & licitè valeat diſpenſet.*

19 Necnon, vbi ratio ita poſtulat, additur clauſula, *Habita prius pace ab hæredibus defuncti*, ſi in ſupplicatione non erat expreſſum, quod iam pax, & remiſſio à dictis heredibus ſequutæ fuerint: quo caſu facilius Papa mouetur ad gratiam huiuſmodi concedendam; quia facilius parcitur delinquenti concordata parte aduerſa, iuxta notoriam conſuetudinem vbique vigentem, *id Mandoſ. eod. tit. verſ. & quod facilius parcatur.*

Nec

Nec propterea qualitas hęc eſt neceſſario exprimenda in ſupplicatione, ꝓpter defectum poteſtatis Papæ, qui forſan ſine pace ſupradicta obtenta, non poſſet concedere abſolutionem, & diſpenſationem; ſed tantum erit id exprimendum, ob quandam ipſius Papæ beneficentiam, & pietatem; nam ſi ſimpliciter abſolneret,& diſpenſaret, filijs defuncti, nepotibus, & alijs conſanguineis pecuniam, & panem quotidianum ſubtraheret; quod etiam id exemplificat *id Mando/ verſ. ſed quaro*, in eo, qui interfecit aduocatum, procuratorem, medicum, vel alium, qui ex propria doctrina, vel artificio domui ſuæ victum, & alia acquirebat: quo caſu illis non ſunt alimenta ſubtrahenda, ad *text in l. necare ff de lib. ignoſc.*

Negari tamen non poteſt, quin aliquando detur clauſula, *Et prgſtita cautione idonea per dictum Oratorem de ſatisfaciendo haredibus, & proximioribus defuncti, ſi qui ſint, arbitrio Ordinarij*, vel, *Ita tamen, quod exul à dicto loco tamdiù remaneat, donec pacem à conſanguineis defuncti obtinuerit*; quod præſertim addi conſueuit in diſpenſationibus cum vltramontanis. Quid autem operetur, & in quibus caſibus ſit id neceſſariũ,& quibus cõpetat huiuſmodi pacem, & remiſſionem facere, videatur *Iulius Clarus lib 5. §. fin. qu.* 58.

20 Et quamuis idem dicendum videretur de irregularitate contracta ex homicidio proueniente ex veneficio, attamen ſciendum eſt, quod in his diſpenſationibus concedendis, ſe Summus Pontifex difficiliorem reddit: quia plus, eſt hominem veneno inficere, quam gladio occidere, *text. in l. 1. C. de venef.* Circa quod ait *Hoſtien in Summa de homicid. §. quis dicatur homicida. verſ. item qui homines.* quod venenum emens: præparans, conficiens, habens, dans, vendens, vel quantum in ſe eſt miniſtrans, vel alteri propinans, homicida eſt,& vti talis punitur, vt per *Burgaſ. de irregul. par 6 tit de veneficis nu 1 & 4.* dicentem *nu.* 6 quod venenatio, eſt crimen qualificatum, & longè deterius homicidio, cum ſit crimen occultum, vt dixit etiam *Bald in l. cum fratrem, C de his quib vt indigni.* Et propterea licèt eadem ſit irregularitas, ſicut in homicidis voluntarijs, attamen in his caſibus Papa difficilius diſpenſat, propter atrocitatem, & proditionem, vt ſciunt Curiales.

Quoniam verò vtplurimum huiuſmodi delicta ſunt occulta propterea, ſicut in alijs caſibus, & delictis occultis, pro illorum diſpenſatione recurritur ad Officium Sacræ Pœnitentiariæ, vbi diſpenſatio ſuper hoc non impetratur, niſi maxima cum difficultate, & propter grauiſſimas cauſas: nec ibi præualent fauores, aut perſonarum contemplationes; & idem ſeruatur quoad diſpenſationem ſuper irregularitate ex abortu fœtus animati, pro iam promoto ad Sacros Ordines; quæ etiam facilius, vt dictum eſt ſupra, diſpenſat cum iam promoto, dummodo adſit grauis cauſa; nam ſi presbyter, qui tale delictum abortus patrauit, non poterit abſtinere ab exequtione ordinum ſine ſcandalo, tunc committitur Diſcreto viro Confeſſori &c. qui ſi ita eſt, ipſum Oratorem, audita prius ipſius Sacramentali confeſſione, abſoluat, iniuncta ei graui, & perpetua pœnitentia ſalutari, ipſoque ab exequutione ſuorum ordinum ſuſpenſo. Et quandoque diſpenſatur, vt poſſit ſuos ordines exercere, & in altaris miniſterio miniſtrare, ſi ob ſcandalum, non valet à præmiſſis abſtinere: ac propterea additur clauſula, *Et dummodo ipſe Orator ab exequutione ordinum abſtinere non valeat ſine ſcandalo, cum eo diſpenſet &c.*

21 Hæc tamen cauſa ſcandali vitandi non ſemper conſueuit admitti in his, & ſimilibus caſibus; nam, ſi explicabitur, quod aliàs orirentur ſcandala, Reſpondebitur. *Si timet ſcandala, diſcedat.*

Solet etiam in ſupradictis caſibus diſpenſari ſuper retentione beneficiorum, quæ forſan Orator obtinet, etiam ſi fuerint beneficia curata, licet raró, vt ipſa praxis docet.

22 Pro presbytero autem, qui alium presbyterum interfecit, ex grauiſſimis, etiam cauſis, dari conſueuerunt abſolutio, & diſpenſatio ſuper irregularitate inde contracta: iniuncta ei pro modo culpæ grauiſſima, & perpetua pœnitentia ſalutari; per quam corpus acriter affligatur: ac ſentiat atrocitatem admiſſi ſceleris; vt inde animæ ſuæ plenius conſulatur, & quam diſcretio Confeſſoris, ita moderetur, vt quod occultum eſt, non veniat in apertum. Iniunctis etiam eleemoſynis pro modo facultatum ipſius Oratoris, pro orationibus, & celebratione miſſarum pro anima defuncti: quodq; ijs, quibus presbyter occiſus, dum viueret, ſubuenire forſan ſolebat, ſatisfaciat, & ſubueniat in eo, in quo tenetur. Inſuper additur, quod neque alia ratione proſit quo-

minus

minus feudo hæreditario, ſeù iurepatro-
natus, ſi quod ab Eccleſia, in qua dictus
presbyter occiſus, forſan intitulatus erat,
obtinet, ipſe eiuſq; hæredes illo perpetuò
ſint priuati.

Et nec per Datariam in vtroqne foro,
neque per ſacram Pœnitentiariam in foro
conſcientiæ, dantur huiuſmodi diſpenſa-
tiones, niſi in ſpecie exprimatur, vnde ſit
irregularitas contracta, vt aliàs dixi; quare
hodie non admitteretur illa clauſula in
ſupplicatione; quam dicit *Mandoſ. loco
cit verſ tempore Pauli III* dum ait, quod
ipſe tempore eiuſdem Pontificis pro fa-
miliare cuiuſdam Cardinalis excogitauit
clauſulam hanc, videlicet, *ipſumque ſpe-
cialibus fauoribus, & gratijs proſequendo,
eundem Oratorem ab huiuſmodi homicidij
reatu, ac omnibus, & ſingulis exceſſibus, de-
lictis; & criminibus qualitercunq; & quo-
modocunq; vſque in præſentem diem, etiam
forſan atcio homicidio maioribus, & gra
uioribus cuiuſcunque qualitatis ſint, etiam
iteratis, & reiteratis vicibus, etiam occaſio-
ne vaſitta, vel alia quacunque, etiam inex-
cogitabili cauſa per eum patratis etc* licet.n.
mihi ſufficiat credere eidē *Mandoſ.* vnum
tamen ſcio, quod neque ante, neque poſt
tempus ſupradicti *Pauli III.* reperitur
gratia hæc particulari perſonæ conceſſa;
cum totum oppoſitū fateantur, etiā anti-
qui Curiales, fuiſſe ſeruatum; niſi forſan
dicemus, fuiſſe alicui ſiuè Sedis Apoſto-
licæ Legato, ſiuè Nuntio, hanc facultatem
ita diſpenſandi, conceſſam: cum apud
omnes etiam Romanæ Curiæ Nouitios
ſatis notum ſit, irregularitatis proueni-
entiam eſſe omninò in ſpecie exprimen-
dam, quod ſeruari uidemus, tàm in Da-
taria pro vtroque foro, quam in Sacra
Pœnitentiaria in foro tantùm conſcien-
tiæ, ſicut alias diximus.

Quoniam verò diſpenſationes ſuper
irregularitate ex occulto impedimento
proueniente, peti etiam conſueuerunt per
dictum Officium Sacræ Pœnitentiariæ, ſi-
cut iam diximus, propterea hic pro no-
uis Curialibus opportunè additur, quod
tex. in cap. 1. qui. de ſent. excom. in 6 præci-
puam hanc capit interpretationem; nam
licet *in cap. ad audientiam 1. de homicid.*
habeatur, cenſendum eſſe irregularem
eum, qui de irregularitate dubius eſt, ſic
etiam in *cap ſignificaſti eod tit* & alibi ha-
betur, quod in dubijs, ſit tutior pars eli-
genda: quapropter videtur, quod irre-
gularitas ipſa non modò contrahitur vbi
eſt expreſſa, verum etiam vbi de ea dubi-
tatur. Hanc tamen contrarietatem ita
concordant *DD.* nempè, vbi dicitur, illam
non contrahi, niſi in caſibus à iure ex-
24 preſſis, id intelligi debere in foro iudicia-
li, & exteriori, nimirum, quod Iudex, ſeù
alius non debet in foro iudiciali, aliquem
in dubio irregularem iudicare; prohi-
bendo ei ordinum ſuſceptionem; aut ad-
miniſtrationem; ſupradicta verò iura in *c.
ad audientiam, & in cap ſignificaſti*, dicunt,
procedere in foro conſcienitæ; quia tunc in
dubio, debet talis ſe irregularem reputa-
re; & à ſuſceptione ordinum, vel admini-
ſtratione abſtinere; etenim bonarum
mentium eſt, timere culpam, vbi culpa
minimè reperitur, *cap. fin. diſt. 5 & cap. 2.
de obſeru. ieiun.* vnde hæc inde emanat
concluſio, quod in foro contentioſo, quo-
ad pœnas iuris, in dubio non iudicatur
irregularitas; ſecùs vero in foro conſcien-
tiæ. *Abb. in d. cap ad audientiam*; nam in
foro conſcientiæ præſumitur delictum, vt
per *Dec. in cap. præſentia. notab. 12. in fin.
de probat. Maiol de irregular lib 1. cap. 2.
reg. 7. nu. 3. in fin* & ſuper hoc videndus
eſt *Sayr. de cenſ. lib 6. cap. 2. nu. 15. & 16.*
Sicque ex præmiſſis, praxis inoleuit, vt
etiam vbi Orator dubius eſt de irregula-
ritate ſuper caſu occulto, habeat recur-
ſum ad dictum officium Sacræ Pœniten-
tiariæ; quia nunquam aut raro id conce-
dit Dataria pro vtroque foro; ibi enim ſi
petatur talis diſpenſatio in caſu dubio &
ad cautelam, ſemper fere reijcitur ſup-
plicatio, vt practicis Curialibus notum
eſt.

Pro ijs verò homicidis, ſeù facinoroſis,
q cupiunt ingredi Religionē, cū eis obſtet
Conſtitutio Sixti V. quę incipit, *Cùm de om-
nibus &c. vt in §. omnes autē ibi omnes autē
& quoſcunq; criminoſos, vel ſuſpectos &c.
25 ad Religionē perpetuò inhabiles declaramus*,
26 cum clauſula irritanti, dicta conſtitutio-
ne non obſtante, datur per d. officium Sa-
cræ Pœnitentiariæ diſpenſatio, cum Ora-
tor ad peccatorum ſuorum pœnitentiam
peragendam, petit licentiam ingrediendi,
ipſam Religionem, necnon diſpenſari ad
ordines, & ad illius officia, & dignitates:
vnde diriguntur litteræ Religioſo viro
cuicunque Superiori cuiuſuis Religionis
à Sede Apoſtolica approbatę, quatenus
Oratorem, poſt quam cum fiſco concor-
dauerit, & hæredibus occiſi, ſi nondum
ſatisfecit, ſatisfecerit, à quibuſuis ſenten-
tijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas
propter premiſſa incurrit, homicidij rea-
tu, & exceſſibus huiuſmdi in vtroque fo-

ro

ro (ad effectum ingrediendi Religionem duntaxat) abſoluat, iniuncta ei pænitentia ſalutari &c. ac cum eodem vt d. Conſtitutione *Sixti Papæ V.* contra facinoroſos edita, non obſtante, Religionem à Sede Apoſtolica approbatam (non tamen Ordinis Sancti Spiritus, ſeu Sãcti Antonij, vel aliquam aliam militarem) vbi beneuolos inueneritreceptores, ingredi, & in ea profeſſionem emittere, ac poſt emiſſam profeſſionem, ſuffragantibus ſibi dignis pœnitentię fructibus, & meritis, alioque ei canonico non obſtante, ſuper irregularitate per eum ex permiſſis quomodolibet contracta; quodque illa, & alijs præmiſſis non obſtantibus, clericali charactere, ſi eo nondum inſignibus exiſtit, inſigniri, ac ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines, ſi ad id aliàs idoneus reperiatur, promoueri, & poſtquam promotus fuerit, in illis, etiam in altaris miniſterio (non tamen in loco perpetrati delicti) miniſtrare; & quecunque dictæ Religionis officia, & dignitates, ſi ad illa aliàs canonicè, & iuxtà eiuſdem Ordinis regularia inſtituta, eligatur, vel aſſumatur, gerere, & exercere, vocemque actiuam, & paſſiuam habere licitè valeat, miſericorditer diſpenſet.

Petitur aliquando diſpenſatio hæc pro homicida: qui vti Conuerſus, ſeù laicus ob cauſam prædictam cupit ingredi Religionem, & tunc dantur litteræ ſupradicti tenoris, ſed tamen ſimpliciter diſpen-
27 ſatur, vt valeat ipsã Religionem, vti Conuerſus, ſeù laicus ingredi, & in ea profeſſionem ab eiſdem Conuerſis emitti ſolitam, emittere; ibique quoad vixerit remanere, & perſeuerare poſſit.

Vbi verò contingit, vt Monachus, monachum ad rixam, vel prouocatus, interficiat, per eandem Sacram Pœnitentiariam, etiam in vtroq; foro, præſertim, ſi à Superioribus ſuis deſuper punitus fuerit,
28 pœnaſq; ſibi iniunctas adimpleuerit, diſpenſatur ad ſuos ordines exercendos, & Religionis officia, & dignitates conſequenda, preſertim, ſi de eo à dictis Superioribus, bonum feratur teſtimonium.

Quo verò ad eum, qui ante ingreſſum Religionis, ſed dum eſſet in ſæculo, aliquẽ interfecit, ac poſtea ipſam Religionem ingreſſus, in ea profeſſionem emiſit, modò verò cupit ab ipſo homicidio abſolui,
29 & ſecum diſpenſari, committi conſueuit Cõfeſſori magiſtro in Theologia &c. quatenus ſi e ſt ita, bonumque teſtimonium de Oratore ab illius Superioribus, onera-tis ſuper hoc eorum conſcientijs, afferri repererit, eundem, audita illius Sacramentali confeſſione, abſoluat in foro conſcientiæ tantùm; ſecumque diſpenſet ad omnes ordines; ita tamen, vt ille non celebret in locis, vbi publicum ſit homicidium ab eo commiſſum; necnon diſpenſatur ad officia, vt dignitates dictæ Religionis.

Quod ſi forte Religioſus, dimiſſo habitu regulari, apoſtatauit, & inſuper homicidium patrauit, tribuitur facultas Confeſſario, vt Oratorem, poſtquam habitum ipſum reaſſumpſerit, & ad clauſtrum, ibi ſub obedientia regulari permanſurus, redierit, audita illius confeſſione, illum ab apoſtaſia, & homicidio abſoluat; iniunctæ ei graui pœnitentia ſalutari, quæ duret quamdiu ipſe vixerit, & dummodo præmiſſa occulta ſint, ſecum, vt in ſuis ordinibus, etiam in altaris miniſterio, quandiù in Religione manſerit, iuſſus duntaxat, & non aliàs, miniſtrare valeat, diſpenſet in foro conſcientiæ tantùm.

SVMMARIVM.

1 *Homicidia quot modis committantur.*
2 *Exercitium crudelium actuum inducit irregularitatem.*
3 *Irregularitas ex defectu lenitatis quomodo contrahatur.*
4 *Super ea non diſpenſat Epiſcopus, etiam morte non ſequuta.*
5 *Formula ſupplicationis pro diſpenſatione ſuper irregularitate, ex defectu lenitatis proueniente.*
6 *Hortantes cõdemnatũ ad bene moriendum, an contrahant irregularitatem.*
7 *Et quomodo eis ſuccurratur.*
8 *Item, quid de dantibus conſilium ad accelerandum mortem eiuſdem condemnati.*

Praxis Diſpenſationis ſuper defectu Lenitatis perfecta.

CAP. II.

1 QVia verò plures ſunt homicidij ſpecies, pluribuſque modis illa committuntur, ſicut Summiſtę aiunt, nimirum, ſola voluntate inſtigante, caſu eueniente, neceſſitate cogente, & iuſtitia mediante;

diante de hoc vltimo, illiuſque diſpenſa-
2 tionis praxi hic agendum occurrit; cum
exercitium crudelium actuum, cum ſan-
guinis effuſione, adhuc impedimentum
irregularitatis inducat; impediatque
promouendos; iamq; promotos reijciat,
vt docet *tex. in cap. ſententiam ſanguinis, ne cler. vel mon. & in c. 1. diſt. 51.* propterea
ſequitur modo videre praxim impetran-
3 di diſpenſationes ſuper irregularitate
proueniente ex defectu lænitatis perfe-
ctæ, quæ contrahitur ab illis, qui poſt bap-
tiſmum, in cauſa ſanguinis fuerunt Præ-
tores, ſeu Poteſtates, vel Iudices, Aſſeſſores,
Aduocati, Procuratores, Notarij, Officia-
les, teſtes, aut ſcriptores; vel legentes, ſeu
Lectores ſententiæ ſanguinis, aut aliàs
criminalibus ſe immiſcuerunt; in illiſque
tulerint ſententias; ex quibus ſecuta fue-
runt vltima ſupplicia, vel mutilationes
membrorum; iſti enim efficiuntur inha-
biles, & irregulares, & egent diſpenſatio-
ne ad ordines, & beneficia, *c. clerici, & d. c. ſententiã* vbi *Abb. n. 1 & 11.* & ibi *Innoc. eod. tit. Leo in Theſau. for. eccleſ. par. 2 cap. 8. num. 31.* & quotidie videmus infinitas
diſpenſationes, & rehabilitationes deſu-
per in Romana Curia peti, etiam pro il-
lis, qui aliquo quouis modo ſe præmiſſis
ingeſſerunt; licèt poſtmodum mors ſe-
quuta non fuerit, neque ſanguinis effuſio,
quia nihilominus remanent irregulares;
cum per ipſos non ſteterit, quominus
omnem operam preſtiterint, vt mors, aut
ſanguinis effuſio ſequeretur, vt ait *Man-
doſ. in praxi art. abſol. & rehabil. verſ. an autem aduocatus*; dicens ibi, quod prop-
ter præmiſſa, ſcilicet, quod non fuerit
mors, aut effuſio ſanguinis ſequuta, po-
terit Ordinarius diſpenſare: quod tamen
4 ſatis deuiat à praxi eiuſdem Curiæ; cum
ex conſuetudine pro huiuſmodi diſpen-
ſatione recurratur ad Summum Pontifi-
cem (quamuis nonnulli teneant hoc mo-
do nullam contrahi irregularitatem) &
quocumque modo contracta fuerit iſta
irregularitas, pro petenda ſuper ea diſ-
penſatione, concipi conſueuit ſupplica-
tio modo ſequenti, & alias iuxta facti
qualitatem, mutatis mutandis, videlicet.

5 *Beatiſſime Pater: Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris Franciſci Boerij Laici Diœceſis N. Quod ipſe deuotionis feruore accenſus, pluri-mum cupit Clericali militiæ adſcribi, ac ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus or-dines promoueri, & promotus, in illis Altiſſimo quoad vixerit famulari. Sed quia aliàs in Ciuitate, & Diœceſi N. ac alibi, diuerſis temporibus Iudicis, Aſſeſſoris, & Commiſſarij officio fungendo, ſententias capitales ad vltimum ſupplicium condemna-torias, ac alias corporis afflictiuas contra reos, & facinoroſos homines, protulit; illaſ-que, iuſtitia mediante, exequutioni demandari fecit; nec non aliàs diuerſimodè crimi-nalibus ſeſe immiſcuit, irregularitatem contrahendo, deſiderium ſuum hac in parte adimplere non poteſt abſq; Sedis Apoſtolicę diſpenſatione. Supplicat igitur humiliter B. S. V. dictus Orator, quatenus de opportunæ diſpenſationis gratia, ac alias ſibi in præmiſſis opportunè prouidendo, cum eodem Oratore, quod præmiſſis non obſtantibus, clericali Charactere inſigniri, ac ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines pro-moueri, & promotus, in illis, etiam in alteris miniſterio miniſtrare; necnon quæcunque & qualicunque cum cura, & ſine cura beneficia eccleſiaſtica, etiam ſi Canonicatus, & præbendę, ſeù dignitates, etiam maiores, & principales in Cathedralibus, aut Colle-giatis Eccleſiis, ſeù Parochiales Eccleſiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, ſi ſibi aliàs Canonicè conferantur, aut ipſe eligatur, præſentetur, vel aliàs aſſumatur ad illa, & inſtituatur in eiſdem, recipere: & dummodò ſimul plura non ſint, quàm, quæ à Concilio Tridentino permittuntur, retinere, liberè, & licitè valeat, diſpenſare digne-mini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationi-bus Apoſtolicis, coeteriſque contrarijs quibuſcunque cum clauſulis opportunis.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et additur, *Et committatur Or-dinario, & dummodo Orator reperiatur idoneus, vitaque, ac morum probitas, aliaque merita ſibi ſuffragentur; nec aliud Canonicum obſtet impedimentum. Et quod de coetero à ſimilibus abſtineat.*

Hæc

Hæc autem diſpenſatio ſatis frequentem curſum habet in Romana Curia, cum detur ſuper irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, & ex morte alteri illata, vel mutilatione abſque culpa, & ſine peccato: illa vero irregularitas, quæ prouenit ex homicidio iniuſto difficilius admittit diſpenſationem, iuxta ea, quæ not. *Nauar. in Man. cap 27 nu. 218* & tota Curia teſtatur, ac nos ſupra diximus.

Prò iis autem, qui, ſiuè Clerici, ſiuè Presbyteri fuerint, opera charitatis exercent in eos, qui ad mortē, mediante iuſtitia, condemnantur, vt faciunt nonnullæ ſodalitates id inſtitutum habentes, præſertim in Vrbe, vbi ſimilis erecta eſt in Eccleſia Sancti Ioannis Baptiſtæ Nationis Florentinę, & in nonnullis aliis Ciuitatibus, & locis, quoniam damnatum hortando ad bene moriendum, contingit, vt in fine exhortationis, hortator ipſe eundem moriturum ad nomen Ieſu ter inuocandum exciret, quo veluti Signo dato, carnifex afflictum impellendo, laqueo præfocat; quod ſine irregularitatis nota fieri nequit, oportune prouiſum eſt, vt huiuſmodi ſodales, qui inter alia laudabilia
6 opera, quæ ſodalitas, ſiuè Confraternitas ipſa exercet, ad mortem damnatos hortari, conſolari, & ad benè, & patienter mortem obeundam pro uiribus auxiliari conſueuerunt, ad euitandum omnem conſcientiæ ſcrupulum, qui in eis pro tempore oriri poſſet, ſi forte in hac pia occupatione, & charitatis officio exercendo, aliquid contigerit, propter quod de alicuius irregularitatis incurſu dubitandum eſſet, à Summo Pontifice peterent, quatenus ipſos, & eorum quemlibet ab omni irregularitatis, propter premiſſa, vſque tunc quomodolibet contractæ, incurſu, nec non cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis exinde prouenientibus abſolueret, & diſpenſaret: necnon cum eis, vt in caſibus prędictis tantum, nullam propterea cenſuram Eccleſiaſticam, aut irre-
7 gularitatis notam incurrant, neque incurriſſę dici valeant, apoſtolica authoritate diſpenſaret, Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cœteriſque contrariis quibuſcumque. Et vbi interim accidit, vt ipſi Confratres, ante huiuſmodi diſpenſationem, præmiſſa egerint, additur decretum, quod ipſi pœnitentiam à Confeſſario ab Ordinario approbato, per eos eligendo, illis propter præmiſſa iniungendam adimplere omnino teneantur.

8 Cœterum, vbi clericus ſiuè presbyter aut in aliquo ex Sacris Ordinibus conſtitutus conſilium dedit ad accelerandam mortem vltimo ſupplició afficiendi, pluries peti vidimus, abſolutionem, & diſpenſationem ab Officio Sacræ Pœnitentiariæ, per quam committitur Confeſſario per Oratorem eligendo, vt audita illius Sacramentali confeſſione, eum abſoluat, iniuncta pœnitentia ſalutari, Ipſoque ab exequutione ſuorum Ordinum ſuſpenſo. Et dūmodo occultum ſit ipſum dediſſe dictum conſilium, cum eodem, pœnitentia, vel illius parte peracta; & ſuffragantibus &c. ſuper irregularitate inde contracta diſpenſet, vt valeat in ſuis ordinibus miniſtrare, & quæcunque beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura recipere, & retinere.

S V M M A R I V M.

1 *Phyſici, & Chirurgi non ſunt facile promouendi, & quare.*
2 *Clerico non licet artem medicinæ exercere.*
3 *Medicus, quomodo ex ſua negligentia homicidium committat.*
4 *Medico, qui exercuit artem medicinę, quomodo detur diſpenſatio ad ordines.*
5 *Medendi indultum, quomodo concedatur, & proponitur formula ſupplicationis.*
6 *Iudęi, & infideles non poſſunt curare Chriſtianos infirmos.*
7 *Medendi indultum conceditur, etiam laico, cum diſpenſatione ad ordines, & beneficia.*
8 *Medicus, quando poſſit legitimè ad ordines promoueri.*
9 *Medicum quęuis leuis culpa excludit ab ordinibus.*

Praxis Diſpenſationis cum exercentibus artem Medicinæ.

C A P. III.

EX antedictis, ſatis congruè ſequitur videre quomodo ſe habeat Romanæ Curiæ praxis, circa eos, qui artem medicinæ, ſeù Chyrurgię exercuerunt; poſtmodum verò ſupplicant ſe-

cum

cum diſpenſari ad ordines, & beneficia.
Contrahitur enim per eoſdem, irregula-
ritas; quandoquidem, ſæpè indè mortis
1 periculum inducitur *Borgaſ de irreg par.
6 tit. de Phyſ & Chyrurg* ac ob id, non
ſunt facilè promouendi, ſi medicandi
vſum exercuerint, ex quo forſan per im-
peritiam, aut negligentiam, etiam morti
prędictæ, cauſam dederunt, iuxta *tex. in l.
imperitia. ff ad l. Aquil & l. idem iuris, ff. ad
l Aquil* & vt plurimum ad adustionem,
& cauteria, vel abſciſſionem membrorum
deuenerunt, vt *in cap tua de homicid* & ſi-
cut ipſis Clericis non licet operari, ſeù
2 artem medicinæ exercere, ita nec in ſchò-
lis phyſicam audire, *cap. non magnoperè.
ne cler vel mon.* quod profectò locum ha-
bebit, ſiuè in maioribus, ſiuè in minoribus
ordinibus ij fuerint cõſtituti; quia eiſdem
id non licet, niſi gratis pro miſerabilibus
perſonis, vel ſuis conſanguineis, quatenus
non fuerint ſufficienter beneficiati. *ita Bur
goſ. d par. 6 nu. 5* licet contrarium teneat
Marol lib 2 c. 1 c. n 7 vbi ait, quod clerici,
etiam primæ Tonſuræ, adeo artem medi-
cinæ, & Chyrurgiæ exercere prohibentur,
quod nec pro miſerabilibus perſonis, nec
pro conſanguineis exercere permittun-
tur; quinimmò ſi ita exerceant, de rigore
iuris, ſuſceptum ordinem Sacrum admi-
niſtrare prohibentur, etiam ſi mors, vel
mutilatio vacet omni culpa, *ex d. cap. tua*.
Ratio autem cur prædictis perſonis Ec-
cleſiaſticis, præſertim Sacerdotibus ſit id
iure prohibitum, ea eſt, quia iſti debent
eſſe medici animarum non autem corpo-
rum, *cap cum ſit ars, de ætat. & qual t.*

Idemque dicendum eſt de medico, qui
publico, vel priuato ſtipendio conductus,
officium ſuum non exequitur, ſi quem
eius negligentia, vel ignorantia, mori
contingat; tunc enim fit irregularis; cum
clarum ſit, illum dici à medico occidi;
3 quod quidem homicidium quodammo-
do voluntarium dicitur, *Henriq lib. 14.
cap 12. § 7. & alij, quos citat Sayr de cenſ.
lib 7. c 4 nu 5* Necnon medicus, qui re-
quiſitus, etiam à diuite, qui pecuniam, vel
mercedem ei non aſſignat negligat eum
curare, poſtquàm curare cœpit, aut eum
deſerat, in culpa eſt, ſi ægrotus moriatur;
& ideo promoueri non debet, quia licèt
merces illi non ſolueretur, poterat poſt
conualeſcentiam, vel eius mortem, ſum-
ptus, & ſtipendia petere, & obtinere, *ita
Marol de irreg lib 2 cap. 2 nu 4* & in ſi-
mili caſu vidi deſuper peti diſpenſatio-
nem pro quodam Ioanne Lauez, ex cuius
negligentia, vt in ſupplicatione aſſereba-
4 tur infirmus obierat, pro quo pluries fuit
prædita diſpenſatio denegata. Harum
enim diſpenſationum praxis, vbi nullam
Oratoris culpam interueniſſe aſſeratur,
talis eſt, vt conficienda ſit ſupplicatio, eo
modo, quo confici conſueuit pro iis, qui
ſe criminalibus immiſcuerunt, vt ſupra
mutata narratione facti, cui additur. *Et
committatur Ordinario, & quoad diſpen-
ſationem, dummodo Orator moribus, ſcien-
tia & ætate idoneus reperiatur, nullumque
aliud ei canonicum obſtet impedimentum, &
ab exercitio artis prædictæ de cætero abſti-
neat*. Et quandoque additur, *quod per
huiuſmodi gratiam ſuper homicidio ſi quod
per ipſum in exercitio huiuſmodi artis com-
miſſum fuerit diſpenſatus non intelligatur.*

Et ſicut ſupradictis concedi conſueuit
diſpenſatio ad ordines, & beneficia ob ir-
regularitatem inde forſan contractam,
5 ita quoque datur indultum, vt poſsint ſu-
pradictas artes exercere; quod quidem
concedi conſueuit, vt plurimum paupe-
ribus clericis, vel aliàs, prout Summo
Pontifici viſum fuerit; ac proinde conci-
pitur ſupplicatio, eo modo, quo ſequitur,
videlicet.

*Beatiſsime Pater, cum deuotus S.V Orator Cynthius Miſignanus clericus Neapo-
litanę Diœceſis art. & med Doct. qui nullum beneficium Eccleſiaſticum obtinet, &
clericali charactere duntaxat inſignitus exiſtit, ac per plures annos medicinę artibus,
varijs ſtudijs, ac vigilijs inſudauit, in eiſque multum profecit, ac forſan plures experien
tias circa diuerſarum perſonarum infirmitatum curationes, eaſdem perſonas incolu-
mes & ſanas, diuino auxilio, reddendo, hactenus fecit: & ſi artes huiuſmodi deſereret,
nonnullis perſonis, quibus, ſuis ſcientia, & experientia prodeſſe poteſt maximo eſſet
detrimento: propterea, artem medicinę huiuſmodi circa pauperum, & egentium, alia-
rumque perſonarum curationem, exercere ſummoperè deſiderat. Supplicat igitur hu-
militer E.S.V. dictus Orator, quatenus in præmiſsis opportunè prouidendo, eumque ſpe-
cialibus fauoribus, & gratijs proſequendo, ſibi, vt donec aliquod beneficium Eccleſia-
ſticum aſſequutus ſeù ſacris ordinibus initiatus fuerit, & non vltra, artem medecinę
huiuſ-*

huiuſmodi circa pauperum, & egentium, aliarumq; perſonarum curationem, exercere ſummoperè deſiderat. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus in pręmiſſis opportunè prouidendo, eumque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequendo, ſibi, vt donec aliquod beneficium Eccleſiaſticum *aſſequutus, ſeù ſacris ordinibus initiatus fuerit, & non vltra, artem medicinæ huiuſmodi exercere, & practicare, ac præfatis, necnon quibuſuis alijs perſonis infirmis, ad ipſum recurrentibus, medicinas, remedia, & antidota; prout earundem perſonarum ſanitati, ex artis medicinæ huiuſmodi regulis, ac præceptis, expedire viderit, citra tamen inciſionem, et aduſtionem alicuius membri, præbere, ac curam earundem perſonarum aſſumere; necnon quoſcumque actus, per medicos legitimè exercere ſolitos, exercere liberè, & licitè, ac abſque alicuius irregularitatis incurſu; ita quod interim, clericali charactere, quo aliàs ritè inſignitus fuit, illiuſque priuilegijs vti, & gaudere poſſit, & valeat, Apoſtolica authoritate concedere, & indulgere; eundemque Oratorem à cenſuris, & poenis Eccleſiaſticis per ipſum ob præmiſſa incurſis, etiam abſoluere, ſibique deſuper, quatenus opus ſit, diſpenſare dignemini de gratia ſpeciali, Non obſtantibus pręmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, coeteriſque contrarijs quibuſcunque cum clauſulis opportunis.*

Fiat, vt petitur. M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de conceſſione, indulto, abſolutione, diſpenſatione, alijſque præmiſſis, vt ſupra, in forma gratioſa, latiſſimè extendendis. Et quod præmiſſorum omnium, & ſingulorum &c. Et additur, *Et citra inciſionem, & aduſtionem alicuius membri. Et cum decreto, quod dictus* Orator *poenitentiam ſalutarem, quam Confeſſarius per eum eligendus; ei propter præmiſſa iniunget, adimplere omninò teneatur; alioquin pręſens gratia in foro conſcientię, ſibi nullatenus ſuffragetur.*	Fiat M.

Datur aliquando cum his limitationibus videlicet, *Quandiu Sacros Ordines non ſuſceperit, Et quod eum primùm in Eccleſiaſticis, ſeù alijs redditibus habuerit, vnde commodè viuere poſſit, ex tunc ab exercitio dictæ artis medicinæ omninò abſtinere debeat.* Quo verò ad dictam clauſulam *Citra inciſionem* &c. nunquam hic omittitur, illamque video extractam ex *d. c. ſententiam, non ne cler. vel mon.* ibi; *nec vllam chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exercere; quæ aduſtionem, vel inciſionem inducit*

Vidi aliquando huiuſmodi indultum concedi ex ea cauſa, quia, nimirùm, in illis partibus, vel in eo loco non adeſſent Medici Chriſtiani, ſed tantummodò Medici Iudæi; quia, pręter alia iura, ex Con-
6 ſtitutione Gregorij XIII. nec Iudęi, nec alij infideles poſſunt vocari ad curandos Chriſtianos infirmos, pęna priuationis Sacramentorum, necnon ſepulturæ Eccleſiaſticę ipſis Chriſtianis impoſita: quod quidem non modò intelligendum eſt de Medicis, & Phyſicis, verùm etiã de Chyrurgis, & quibuſcunque alijs, quodcunque remedium ægrotis parantibus; quo caſu ad euitandum tale conſortium, conceditur potius, etiam presbytero, indultum medendi cum decreto; *Dummodò tamen gratis, & vbi periculum mortis non immineat; & citra aduſtionem, & inciſionem: Et quandiu alius Medicus orthodoxus commodè haberi non poterit:* Et quidem ſupradicta verba, *dummodo gratis*, quibus aliquando additur, *& amore Dei*, extracta ſunt *ex d. cap. tuanos, §. volumus*, ibi, *ſi tamen pietatis, & non cupiditatis id egerit.*

7 Idem indultum largius per Præfecturam Breuium pluries concedi vidimus, etiam pro ſimplici laiço, qui ipſam medicinæ artem exercuit, irregularitatem propterea contrahendo; ac modo cupit ex feruore deuotionis, clericali charactere inſigniri, ac ad omnes ſacros ordines promoueri: ac propterea cum Oratore ſuper irregularitate huiuſmodi, itaut illa non obſtante, ſi nullum aliud ſibi ob-

ſtet canonicum impedimentum, & dummodò ad id reperiatur idoneus, ſeruatiſque alijs ſeruandis, clericali charactere huiuſmodi inſigniri, & ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, miniſtrare poſſit, diſpenſando. Nec non eidem Oratori, vt poſtquàm clericali charactere huiuſmodi inſignitus fuerit, ac ordines prædictos ſuſceperit, donec in redditibus Eccleſiaſticis habuerit vndè commodè viuere poſſit; artem medicinę prædictam (citra tamen membrorum inciſionem, vel aduſtionem) exercere, & medicamenta, aliaque deſuper neceſſaria præbere liberè, & licitè valeat, etiam abſque alicuius irregularitatis incurſu; dummodo tamen nihil petat, ſed à ſponte dantibus tantùm, à pauperibus verò nihil recipiat, indulgendo, Non obſtantibus apoſtolicis, ac in vniuerſalibus, prouincialibuſque Concilijs editis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & ordinationibus cœteriſque contrarijs quibuſcunque. Et hoc modo fuit ſupradictum indultum conceſſum Ioanni Iacobo Sclano Neapolitan. Diæceſis, ſub Dat. *apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die 5. Ianuarij 1634 Pontificatus Vrbani VIII. Anno Vndecimo.*

8 At verò, vbi nulla omninò imperitia, vel negligentia eis poſſit imputari, ipſamque artis ſcientiam opportunè adhibuerint, & intrinſecus nulla mordeantur conſcientia, poterunt legitimè promoueri, etiam ſi ſub eorum cura multi mortui fuerint, *cap. ad aures, de ata. & qual.* his verbis, *Quod cum in arte phyſica eruditus ſis, pluribus iuxtà ipſius artis traditionem exhibuiſti cum diligentia, medicinam, licèt pluries in contrarium ſucceſſerit, & quibus putabas adhibere medelam, medicinis perceptis, mortis periculum incurrerunt, verùm quia ad Sacros Ordines deſideras promoueri, ſuper eo nos conſulere voluiſti. Tibi breuiter reſpondemus quod ſi ſuper præmiſſis conſcientia tua te remordeat, ad maiores ordines de noſtro conſilio non aſcendas.*

9 Vnde, ſi quęlibet leuis culpa imperitiæ, vel negligentiæ illis imputari poſſit, ab ordinibus excludi debent, ſi mors, vel mutilatio inde ſequuta fuerit, *id. Maiol. d. nu. 2 circa med.*

Præmiſſis igitur ceſſantibus, & ſic, ſi nihil de contingentibus iuxtà medicinæ præcepta omiſerint, habeantq; ſuper hoc probabiliter conſcientiam ſerenam, licitè poſſunt ad dictos ordines promoueri, abſque aliqua diſpenſatione. Et cum ſuper hoc fuiſſet habitus ſermo coram D. Datario Pauli V. dum quidam clericus Niccin. fuiſſet à ſuo Epiſcopo ad Vrbem miſſus pro obtinenda deſuper diſpenſatione, fuit concluſum, ipſum, illa non egere, pro quo fuit allegatum *d. cap. ad aures,* per quod ei non imputatur euentus mortalitatis, vt *in l. illicitas, §. ſicuti ff. de offic. præſid.*

Nec propterea circa hanc praxim omittendum eſt, quamplurimos, ſimiles diſpenſationes ad cautelam impetrare, ne fortè tempore procedente, eos vexari, aut moleſtari contingat à ſuis Ordinarijs, ac pręterea quia bonæ mentis eſt, ibi culpam timere, vbi culpa non eſt, *vulg. iur.*

SVMMARIVM.

1 *Patrocinari probibentur perſonę Eccleſiaſticæ, & quare.*

2 *Non tamen probibetur clericus pauper.*

3 *Charitas ordinata à ſe ipſo incipit.*

4 *Abbas Lapus, Monachos ſuos alebat ex lucro ſuæ aduocationis.*

5 *Aduocationis munus in Romana Curia, exercetur etiam per clericos in ſacris conſtitutos.*

6 *Procuratorum Romanæ Curiæ laudes.*

7 *Tolerantia Principis inducit diſpenſationem.*

8 *Patrocinandi indultum, ſub qua forma detur.*

9 *Et quomodo pro Oratore, onuſto pauperibus parentibus.*

10 *Tutelæ onus, quomodo presbyteris ſuſcipere permittatur.*

11 *Quandoque diſpenſantur, vt ratione tutelæ exerceant, etiam criminalia.*

12 *Clerici, iuriſdictionem temporalem habentes, poſſunt delegare criminalia.*

13 *Poſſunt, etiam conſulere Principi, vt in delictis irroget pœnam vltimi ſupplicij.*

14 *Principes, condendo leges ad vindictam ſanguinis, non ſunt irregulares.*

15 *Papa poteſt condere legem ad poenam mortis.*

16 *Et poteſtatem alijs delegare; nec delegatus efficitur irregularis.*

17 *Formula litterarum diſpenſationis pro exercenda tutela, etiam in criminalibus pro clerico*

Cla-

18 *Clauſula quænam apponantur in dictis litteris, & quare, nu. 30.*

19 *Clericus negociator, quomodo amittat priuilegium quoad bona.*

20 *Eſt fugiendus tanquam peſtis.*

21 *Clericis non licet conducere agros, vt fructus vendant.*

22 *Cur eis interdicitur mercatura.*

23 *Clerici poſſunt proprios, & Eccleſiæ agros colere.*

24 *Et ita fuit declaratum per Sacr. Congreg.*

25 *Clericus poteſt vendere vinum, frumentum, & oleum ex redditibus ſui beneficij.*

26 *Ac propterea tenere tabernam, etiam in domo Eccleſiæ.*

27 *Non poteſt tenere animalia ad vecturam.*

28 *Clerici ſunt immunes ab illicita negociatione per quinque limitationes, vt hic.*

29 *Et pro præmiſſis refertur declaratio Sac. Congreg.*

31 *Papa in ſuis reſcriptis conformat ſe cum iure communi.*

32 *Clericus habens iuriſdictionem temporalem, debet delegare cauſam ſanguinis.*

33 *Papa diſpenſat cum clerico, vt per ſe ipſum ferat ſententiam ſanguinis.*

Praxis Diſpenſationis patrocinandi in cauſis ciuilibus.

CAP. IV.

1 QVemadmodum Clericis in artæ medicinæ, ſeù Chyrurgiæ peritis, datur indultum medendi, ita iis, qui iuris vtriuſque ſcientia pollent, indulgetur, vt poſſint eorum patrocinium in cauſis, etiam ciuilibus, præſtare: cum aliàs id perſonis Eccleſiaſticis ſit iure prohibitum: vnde dixit *Innoc. in cap. dilecta, in fin. de exceſſ. prælat.* qnod clerici non poſſunt officia Ciuitatis exercere; nam debent attendere circa Rempublicam ſpiritualem, *arg. cap. duo ſunt c. 12. qu. 1.* debentq; verſari circa vitam contemplatiuam; nec habere curam de rebus mundanis; niſi quatenus neceſſaria ſunt ad corporalem vitam, *cap. ſi quis obiecerit 1. q. 1.* neq; exercere officium procuratoris, vel aduocati; qnod quidē intelligitur tàm de conſtitutis in Sacris ordinibus, quàm habentibus beneficia Eccleſiaſtica, *cap. 2. ne cler. vel Mon. cap. te quidem, §. ex his omnibus, 11. quæſt. 1.*

2 At vbi clericus ſit pauper, qui beneficio Eccleſiaſtico, aut patrimonio careat, vndè ſe valeat commodè ſuſtentare, licitum ei erit, etiam iure communi inſpecto, abſque aliqua diſpenſatione, Aduocati munus, etiam in Curia ſæculari, ſecluſa accuſatione in cauſis criminalibus, exercere, *Nauar in tract. de ſpol. cleric. § 7. nu. 5. verſ. eademque ratione.*

Ratio autem ea potiſſimùm videtur, .ſ. quod ſi hoc pro pauperibus facere, poteſt, necnon miſerabilibus perſonis, ad ſuccurrendum eorum neceſſitatibus, *cap 1. de poſtul.* tantò magis ſibi conueniens, ac licitum erit, vt proprijs neceſſitatibus
3 conſulat; cum ordinata charitas incipiat à ſeipſo, *l. præſes, C. de ſeruit. & aqu.* Sicut etiam Monachus poſſet de licentia ſui Prælati pro vtilitate, & ſuſtentatione Mo-
4 naſterij pauperis, aduocati officium exercere: prout faciebat Abbas Lapus, qui Monachus ſuos alebat ex lucro ſuæ aduocationis, vt per *Ignat. de Saluedo* relatum à *Gonz. gloſ. 2. nu. 34.* vbi plura in propoſito congerit.

Neque his Aduocati munus interdicitur pro ſanguine coniunctis, imminente ſupradicta neceſſitate, *Sylu. in verbo, Aduocatus, nu. 2 qu. 2 nu. 4.* necnon pro perſonis Eccleſiaſticis, ac alijs quæ enumertur *in l. 1. §. fin ff de poſtul.*

Et quotieſcunque reperitur, clericos non poſſe eſſe procuratores, vel ſimilia officia exercere, ſemper intelligendum eſt generaliter: ad vnum namque negocium, ſiuè clericorum, ſiuè laicorum, procurare, vel adminiſtrare non prohibentur vt tradit *id. Innoc. in cap. 1. in fin. de obligat. ad ratioc.*

In Romana autem Curia, non ignoramus, ex Summi Pontificis patientia, omnes clericos, etiam in Sacris Ordinibus
5 conſtitutos, & quantumcunque beneficiatos, contra omnes iuris regulas, Aduocationis publica munera indiſcriminatim exercere, ſicut etiā procurationis; ex quo

Romanæ Curiæ procuratores, cum ſint
6 ſcientia, experientia, ac prudentia, optimiſque moribus ornati, verèque, & ſumma ratione aſſerere poſſimus, eos non ſolum non eſſe comparãdos procuratoribus exteris; quinimmo exteris aduocatis in omnibus præponendos, vt ait *Mandoſ. reg. 4. qu 8. nu. 7. circa med* idcirco Summus Pontifex, ne tantorum eximiorum virorum doctrina, & experimentum ociari noſcantur, ipſos ad munia huiuſmodi obeunda tolerat; licet enim ſupradictis, ſpecialis, & expreſſa facultas ad id non tribuatur, nihilominus hæc tolerantia inducit diſpenſationem, *cap. quia circa, vbi glo. fin. in fi. de conſang. & affin.*

Cum autem frequens ſit in ipſa Curia vſus concedendi extra eam perſonis prohibitis, indulta patrocinandi, videamus, quomodo illa inde emanent, cum ſuis limitationibus; ac proinde conſuetam ſupplicationis formulã hic ſubijciamus, quæ talis eſſe poteſt, videlicet.

8 B*Eatiſſime Pater. Cum deuotus S. V. Orator N. Clericus Neapolitan. Vtr. Iur. Doct. redditus annuos pro congrua ſui ſuſtentatione ſufficientes iuxta ſui gradus, & conditionis exigentiam non habeat; proindeq; vt quicquid didicit, re ipſa experiri valeat, in infraſcriptis cauſis patrocinari, & aduocare ſummoperè deſiderat, Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator præfatus, quatenus in præmiſſis opportunè prouidendo, eumq; ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequendo, ſibi, vt quoad vixerit, etiam poſtquam presbyter factus fuerit, quorumcunq; ad ipſum pro iuſtitiæ complemento conſequendo, aut iurium ſuorum defenſione pro tempore recurrentiũ, cauſas quaſcũq; etiam ciuiles, prophanas, Eccleſiaſticas meras, & mixtas, criminales quoq; ad defenſam tamen dumtaxat, ſuſcipere, ac in iudicio, & extra, coram quibuſcunq; iudicibus, etiam laicis, & ſæcularibus, vbicunq; locorum, agere, proſequi, tueri, defendere, ac in illis patrocinari, poſtulare, & aduocare, ac ſalarium, ſiuè mercedem ſui laboris petere, & percipere; & ſi contingat ipſum in iudicem, ſeù alicuius Iudicis Eccleſiaſtici, vel ſæcularis, in aſſeſſorem in ſimilibus cauſis eligi, aſſumi, vel deputari, etiam ea, quæ ad Iudicis, & aſſeſſoris huiuſmodi officium quomodolibet ſpectant, & pertinent, & quæ alij cauſarum Procuratores, Iudices, Aduocati, & Aſſeſſores legitimè facere & exequi conſueuerunt in ſimilibus cauſis, itidem facere, & exequi liberè, & licitè poſſit, & valeat, etiam abſq; excommunicationis, inhabilitatis, irregularitatis, & infamiæ macula, ſiue nota, aut priuationis beneficiorum, & officiorum, vel alicuius alterius pœnæ incurſu, abſq; aliquo conſcientiæ ſcrupulo; perinde, ac ſi patroni, ſeu Procuratoris, Iudicis, vel aſſeſſoris huiuſmodi officium minimè exercuiſſet; ſeq. ſuper præmiſſis à quoquam moleſtari, aut inquietari minimè poſſe, Sicq; per quoſcunq; Iudices ordinarios, vel delegatos, quauis authoritate fungentes, iudicari, & definiri debere, concedere, & indulgere digneminí de gratia ſpeciali. Non obſtantibus &c & ordinationibus Apoſtolicis, illis præſertim, quibus inhibetur ne Clerici ſæcularibus negotijs ſe immiſceant, cæteriſq; contrarijs quibuſcunq; cum clauſulis opportunis.*

Fiat, vt petitur M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. & de conceſſione, indulto, alijſq; præmiſſis, vt ſupra in forma gratioſa latiſſimè extendendis. Et quod præmiſſorum omnium, & ſingulorum, etiam denominationum qualitatum, nuncupationum, inuocationum, aliorumq; neceſſariorum maior & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris, per Breue S. V. ſeu Officiũ Minoris gratię expediendis. (Et quãdoq; additur. *Et in cauſis ciuilibus Eccleſiaſticis tantùm*). *Et donec Orator in Eccleſiaſticis, vel alijs redditibus annuis habuerit, vndè commodè viuere poſſit.*

Fiat M.

Quod

Quòd ſi Orator aliquod tenue benefi-
cium, perſonalem reſidentiam requirens,
obtinet, additur, *Et dummodo à debito ſer-
uitio, ac officio dictæ Eccleſiæ nullatenus
propterea auocetur, ſeù diſtrahatur.*

9 Si autem huiuſmodi indultum petitur
pro onuſto parentibus, vel conſanguineis
pauperibus ope, & auxilio Oratoris in-
digentibus, prout peti ſæpe vidimus, tunc
datur illud, durantibus neceſſitatibus
earundem, vel donec eis aliter ſubueniri
poſſit. Quòd ſi aſſeratur, Oratorem te-
nues redditus, beneficiales habere, addi-
tur, *Et quatenus fructus ad Oratoris con-
gruam ſuſtentationem non ſufficiant*, Ali-
quando additur reſtrictiua, *Et in Curijs
Eccleſiaſticis, & in criminalibus defendendo
tantùm, & pro pauperibus gratis, & amore
Dei, & donec Orator habuerit &c.*

Quibus adde in praxi, quod cum ex iu-
ribus præmiſſis, conſtet, ſupradictas per-
ſonas, ſæcularibus negocijs ſe immiſcere
non poſſe; neqne etiam tutò poſſe ſuſci-
pere onus tutelæ, licèt non modò presby-
10 teri, verùm etiam Epiſcopi poſſint illud
ſuſcipere, etiam ſine alicuius licentia;
quia illa indigentes, connumerantur in-
ter miſerabiles perſonas *c. p. peruenit. 86.
diſt. & tot. diſt 87. & 88.* nec propterea à
ſupradictis ob huiuſmodi oneris ſuſce-
ptionem, incurritur aliqua ſuſpenſio ipſo
iure, vt per *Nauar. conſ. 1. per tot. ne cler.
vel mon.*

Tamen, quia quandoque presbyteri,
ob talis oneris ſuſceptionem, & exerci-
tium, verentur ab Ordinario, ſeù ab alio
moleſtari, propterea ab ijs recurritur ad
Summum Pontificem, cui narratur per
ſupplicationem, exempli gratia, quod
cum N. defunctus, in ſuo vltimo teſtamen-
to inſtituiſſet hæredem M. ſuam filiam,
eique Oratorem in tutorē deputaſſet, qa
officiū tutoris huiuſmodi exercere poſ-
ſe dubitat, abſq; Sedis Apoſtolicę indul-
to, propterea dictus Orator dictę N. ſuę
nepti, ſeù aliàs conſanguineæ, pudicitiæ,
& aliàs meliori, qua poterit, ratione, con-
ſulere cupiens, ſupplicat, vt eidem Ora-
tori, quoad vixerit donec dicta N. æta-
tem legitimam matrimonij contrahen-
di, aut aliquam approbatam Religionem
ingrediendi, attigerit, tutorio, & curato-
rio nominibus, omnia, & ſingula, quæ ad
huiuſmodi officium pertinet &c. facere
exequi, & adimplere valeat, ipſumque de-
ſuper ab Ordinario loci, ſeù quopiam
alio quauis authoritate fungente, directè
vel indirectè, quouis quæſito colore &c.
moleſtari &c. nullatenus vnquam poſſit;
ac quicquid &c. irritum &c. Ac propterea
mādatur Ordinario ipſius Oratoris, qua-
tenus ei, vt præmiſſa omnia facere poſſit,
& valeat, citra tamen facultatem exer-
cendi mercaturam, ac in litibus eidem
N. iam forſan motis, vel mouendis per ſe
ipſum coram Iudicibus laicis comparen-
di, ſed id per procuratorem facere debeat
authoritate apoſtolica concedat, & indul-
geat, omnimodamqne licentiam, & au-
thoritatem ſibi deſuper impartiatur, Non
obſtantibus Conſtitutionibus, & ordina-
tionibus Apoſtolicis cæteriſq; contrarijs
quibuſcunque &c.

Accedit etiam eidem praxi, vt nednm
Summus Pontifex ad præmiſſa diſpenſet
ſiuè potius indulgeat, aut licentiam con-
cedat, verùm etiam frequenter diſpenſare
conſueuit, vt clericus, cum huiuſmodi tu-
telæ exercitio præſertim pro perſonis ſibi
11 cōinnctis, poſſit ſe criminalibus negotijs
immiſcere, vt per formulam infraſcrip-
tam patet; maximè quod de inre, clerici
habentes iuriſdictionem temporalem,
poſſunt abſque incurſu irregularitatis,
Iudices, & Magiſtratus conſtituere, qui
inquirant delicta, vt ea ſecundum leges
puniantur, *cap. fin. ne cler. vel mon. in 6.* ibi,
*Nam licèt clericis cauſas ſanguinis agitare
non liceat, eas tamen, cum iuriſdictionem
12 obtinent temporalem, debent, & poſſunt,
metu irregularitatis ceſſante, alijs delegare,
Syr. de cenſ. lib. 6. cap. 18 nu. 16.* ſicut pari
modo ipſis clericis non eſt interdictum
13 leges, & ſtatuta condere, vel compilare,
aut Principi conſulere, vt certis delictis
irroget pœnam vltimi ſupplicij, vel mu-
tilationis abſque; irregularitatis incurſu,
gloſ. in cap. omnis, diſt. 3. vbi *Archid. Hoſt.
in cap. ex litteris de exceſſ. præl. Abb. in cap.
1. de frut.* quandoqnidem, etiam ipſi Prin-
cipes, leges condentes, per quas vindi-
14 ctam ſanguinis comminantur, nunquam
fiunt irregulares, etiam ſi per iudices ip-
ſorum exequutioni mandentur, id. *Ar-
chid. in c. officia 23. q. 5.* Hinc videmus,
quod etiam Papa, licèt proprijs manibus
15 aliqnem occidens, legem exequendo, vi-
deatur indignè agere; attamen procul
dubio poteſt legem condere ſub pœna
16 mortis, aut mutilationis, tanquam Prin-
ceps ſupremæ poteſtatis, ſic etiam ean-
dem poteſtatem alijs delegare poteſt, eoſ-
que ab incurſu irregularitatis ſeruare im-
munes, prout in dies ſuos miniſtros ad
id delegat, de quo vide *Maiol. de irregul.
lib. 2. cap. 10. ſub nu. 10. verſ. nam licet Pa:*

pa:proindeque frequenter videmus deſuper,vt infra diſpenſari cum ipſis Clericis. Cum igitur caſus ſe offert petendæ diſpenſationis ad præmiſſa, eo modo quo ſequitur modo in forma gratioſa peti, & concedi conſueuit, videlicet.

18 A Tergo. *Dilecto filio Nobili viro Hieronymo de Cardenas Clerico Neap. Intus verò, Vrbanus Papa VIII. Dilecte fili, ſalutem &c. Cum ſicut nobis nuper exponi feciſti, quondam Ioannes de Cardenas frater tuus germanus, relicta dilecta in Chriſto filia Fuluia eius nata in tertio ſuæ ætatis anno conſtituta, deceſſerit; & propterea, vt eiuſdem Fuluiæ indemnitati quantum fieri poteſt, conſulatur, Tu illius tutelã vnà cum dilectis filiabus Fuluia Caracciola, & Martia Carraſa primodictæ Fuluiæ auia, & genitrice reſpectiuè, gerere poſſe ſummoperè deſideras, ſi noſtra ad id tibi ſuffragetur licentia, & facultas. Nos ſpecialem tibi gratiam &c. & à quibuſuis &c. cenſentes, ſupplicationibus nobis tuo nomine humiliter porrectis, inclinati; Tibi, vt dictæ Fuluiæ neptis tuæ huiuſmodi tutelam, & pro tempore curam vnà cum ſecundodicta Fuluia, & Martia prædictis ſuſcipere, & gerere; omniaq; & ſingula, quæ ad tutorem, & pro tempore curatorem huiuſmodi de iure, vſu, conſuetudine, vel aliàs pertinent, facere, & exercere; ac tutelæ, & pro tempore curæ huiuſmodi ratione, & illarum occaſione duntaxat, negotijs, & cauſis criminalibus quibuſcunque, quoties opus fuerit, te immiſcere, ac in eis conſilium, mandata, & iuſſiones, tàm verbo, quàm in ſcriptis dare, & debitæ exequutioni demandare facere, etiam ſi ſanguinis effuſio, membrorumque mutilatio, ſeù, etiam mors inde ſequatur, liberè, & licitè, ac abſque vllo irregularitatis, vel cenſurarum, aut pœnarum Eccleſiaſticarum incurſu, poſſis, & valeas. Dummodò tamen, præmiſſorum occaſione in mercatura, alijſque, clericis, interdictis, negotijs nullatenus te immiſceas; & à ſententia in cauſa ſanguinis per te ipſum ferenda, omninò abſtineas, apoſtolica authoritate tenore præſentium licentiam concedimus, & impartimur. Non obſtantibus apoſtolicis, ac in Vniuerſalibus Concilijs editis generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, coeteriſque contrarijs quibuſcunque. Dat. Romæ, apud S. Mariam Maiorem Die 23. Maij 1627. Pontificatus noſtri Anno Quinto.*

M. A. Maraldus.

Sicque quocunque modo huiuſmodi indultum concedatur, ſiuè per Præfecturam breuium, ſiuè per ipſam Datariam Apoſtolicam, ſemper reſtringitur ad duo, nimirum, ne præmiſſorum occaſione
18 Orator exerceat mercaturam: quodque abſtineat à ferenda ſententia per ſeipſum in cauſa ſanguinis: quæ quidem non aliàs emanare ſolent, quàm ad præſcriptum iuris communis, vnde deſumpta eſt ſupradicta praxis: nam quoad primum, certum eſt, Clericos omni iure prohibitos eſſe negociari, cum habeamus in iure integrum titulum, *ne Clerici vel. mon. ſæcul. ſe immiſc. negot.* & *textum* clarum in *c. fin. de vit. & hon. cler.* vbi, Clericus, qui tertiò monitus, à negociationibus ſęcula-
19 ribus non abſtinet, interim perdit quoad bona, priuilegium Clericale, vt in eius ſummario dicitur, *Clem. 1. §. aduerſus, eod. tit.* & magis patet *in c. 1. 83. diſt.* vbi *Decreuit Sancta Synodus, nullum deinceps Clericum, aut poſſeſſiones conducere, aut negocijs ſæcularibus ſe immiſcere, niſi propter curam pupillorum, & orphanorum, ac viduarum, aut ſi forte Epiſcopus Ciuitatis Eccleſiaſticarum rerum ſolicitudinem habere præcipiat. & in c. 2. ead. diſt.* ibi, *id plurimos Clericorum negociationibus inhoneſtis, & lucris turpibus imminere, nullo pudore cernentes Euangelicam lectionem, qua ipſe Dominus negociatores è templo verberatos flagellis aſſeritur, expuliſſe, ac Apoſtoli verba recolentes, quibus ait, Nemo militans Deo, implicat ſe negocijs ſęcularibus. Pſalmiſtam quoq; Dauid ſurda diſſimulante aure cantantem, Quoniam non cognoui negociationes, introibo in potentias Domini, & in c. quid eſt, ead. diſt. negociatores ergo illi abominabiles exiſtimantur, qui iuſtitiã Dei minime conſiderantes, per immoderata pecuniæ ambitũ polluũtur, merces ſuas plus per-*

20 *periurijs onerando, quàm pretijs*; &c. tan-
quam peſtem fugiendum eſſe clericum
negociatorem, docet *tex. in cap. negociato-
rem, 88. diſt.* Quo fit, vt neque ipſis clericis
liceat conducere agros, eoſque per ſuos
21 colonos excoli facere, vt fructus inde
prouenientes, vendant, vrgente adhuc
prohibitione *tex. in cap. peruenit, 86. diſt.*
ibi, *quidam propter turpis lucri gratiam,
alienarum poſſeſſionum conductiones, &
cauſas ſaculares ſuſcipiunt, & à ſacris qui-
dem officijs ſe per deſidiam ſeparant*; & inter
cæteras cauſas, ea potiſſimùm eſſe credi-
tur, cur clericis interdicta ſit mercatura;
22 quia nimirum illa vix exerceri poteſt ſine
peccato, & mẽdacio, vt *in c. ultima 14 q 4. c.
quacunq; ead. cau. & 9. Abb. in c. ſi de vſur.*
23 Attenta tamen præfatorum iurium
diſpoſitione non veniunt profectò Cle-
rici, qui proprios agros colunt, aut
conducunt eos ab Eccleſia; hoc enim
nullo ſibi iure prohibetur, iuxta illud
Leuit. cap. 25. ibi, *Terra quoque non
vendetur in perpetuum, quia mea eſt, &
vos aduena, & coloni mei eſtis.* Ac proinde
fuit aliàs per *S. Congr Concil.* declaratum,
non deberi propterea clericum ſuper hoc
moleſtari ſub prætextu illicitæ nogocia-
24 tionis. Sicut pari modo ſi vendat ille,
vinum frumentum, aut oleum, ex redditi-
25 bus ſui beneficij, vt per *Guttier. de gabell.
q. 93 nu. 25.* quinimò ad vendendum vi-
num, quod ex poſſeſſione ſua, vel Eccle-
ſię, colligit, etiam tenere poteſt tabernam
26 in domibus Eccleſiæ: dummodò non per
ſe ipſum, ſed per alium vendat, *Franc. in
cap. un. de vit. & honeſt. cler. in 6.* vbi ait,
ita *Domin.* defendiſſe vnum clericum, qui
vendebat vinum per alium, *Genuenſ. in
prax. cap. 67 nu. 7* vbi ex eadem ratione,
cenſet huiuſmodi vinum, poſſe vendere,
etiã vt vulgò dicitur, *ad minutũ*. Similitèr
licèt prohibeantur clerici tenere anima-
lia, ſeu iumenta, & alia ſimilia ad vectu-
ram, cum id ſit ſpecies negociationis, &
27 hoc caſu equorum locatores appellẽtur,
nihilominus ea tenere poſſunt ad vſum
proprium, *Carol. de Graſſ. effect. 6. nu. 10.
& 11.* qui ſupradictam generalem con-
cluſionem pluribus etiam modis limitat,
28 Primò nimirum, vbi dictus clericus, etiã
emeret dicta animalia, vt illa paſcat in
proprijs prædijs, & cum pinguia facta
fuerint, vel cum partus ediderint; illa, &
eorum partus vendat, quod ei non eſt in-
terdictum, *Redoan. de ſpol: q. 2. num. 14.
id. Carol. loc. cit nu. 18. limit. 1.* ſicut, etiam
poteſt locare ipſa animalia, ac oues, &
boues ſi habet ex decimis, vel ſucceſſione, aut aliàs ſibi data; aut ſi habens paſcua multa, emit animalia, vt illa depaſcerent ad ſuſtentationem ſui, & ſuorum parentum, ac pauperum. Secùs verò, ſi emeret, vt traderet ad incrementum, vel aliud ageret in fraudem, ac per viam negociationis, vt poſt alios concludit *id. Redoan. loc. cit.* Secundò, vbi clericus ſemel tantùm emeret, vel venderet; quia per vnicum contractum de mercibus factum, non dicitur mercatura, *gloſ. in l. mercis, ff. de tribut. id. Carol. num. 19. limit. 2.* vnde dixit *id. Fran. in d. cap. un.* quod ex vnico actu, quis non efficitur ioculator, vel mercator; quia nomina verbalia, ſignificantia officium, vel artem, aut alium actum licitum, non verificantur ex vnico exercitio; vnde non dicitur mercator ex vnica mercatura, vel hoſpitator ex vnica hoſpitatione, vt docet *tex. in d. l. 1. ff. de trib.* ſecus autem, ſi verba ipſa ſignificent delictum, ueluti, raptor, vel adulter; quia vnico tantùm actu verificantur, vt habetur *in l. maritus, §. qui quaeſtum, ff. de adult.* licèt aliter dicendum ſit, quando aliqua eſt inflicta pœna contra aliquos, turpia exercentes, nimirum, vitium ſodomiæ, vel aliud; quo caſu non inducitur exercitium per vnicum, actum, ſed plures vices requiruntur, *id. Genuen. in d. prax. cap. 67. nu. 1.* Tertiò, quando clericus non per ſe ipſum, ſed per interpoſitam perſonam, vt dictum eſt, negociatur, nam hoc modo, ſibi non prohibetur, *cap. 1. de vit. & hon. cler. Molin. de contract. diſp. 343. nu. 10. id. Carol. nu. 23. limit. 5.* Quartò in clericis pauperibus, in neceſſitate conſtitutis, habito reſpectu ad eorum conditionem, *d. cap. 1. ne cler. vel mon. id. Redoan. d. qu. 2. nu. 16. id. Carol. nu. 42. limit. 6.* Quintò, in clericis exercentibus agriculturam, cum ea illis permittatur pro quærendo victu; vnde poſſunt affictare terras, & prædia, ac in eis laborare, quatenus aliter honeſtè viuere non poſſent, *d. c. 1. id. Carol. n. 28. limit. 7.* Sextò vbi clericus habet propria animalia, vt dictum eſt, vel vineas, aut oliueta, ex quibus naſcuntur, & colliguntur fructus; tunc enim illos ad ſui libitum poteſt vendere *id. Anchar. & Imol. in cap. fin. de vit. & hon. cler. id. Carol. num. 33. limit. 9* alias verò limitationes, quas *id. Carol.* inter *n. 18. & 36.* ibidem ponit, tanquam minus hic neceſſarias conſultò omiſimus.

Præmiſſis etiam non parum confert quędam declaratio *S. Congreg. Concil.* ad inſtantiam nõnullorum presbyterorum,

&

& clericorum Terræ Altimontis Caſſa-
nen. Diœceſis, tenoris ſequentis, vide-
licet.

29 *Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini.
Presbyteri, & Clerici Terræ Altimontis
Caſſanen. Diœceſis, qui, vt plurimum, ob loci,
montium, perſonarum, ac temporum quali-
tatē, aliqua ex infraſcriptis rationibus, ne-
ceſſaria ad ſuam, & familiæ ſuſtentationē
coguntur quærere, ad obuiandum vexatio-
nibus Commiſſariorum, petunt, vt declare-
tur, an liceat eis hæc facere, abſque reatu illi-
citæ negotiationis.*

Primò, *An liceat eis terras patrimoniales,
ac beneficiales per laicos colere.*

Secundò, *An pro neceſſaria culturę vſu
poſſint emere boues, & alia animalia, et fru-
ctus illorum vendere.*

Tertiò, *An ij, qui in proprijs terris habent
quercus, & castaneas, quarum fructibus
ſues veſcuntur, poſſint ſues emere eoſdē ale-
re, ac pro ſua, & familiæ ſuſtentatione ven-
dere.*

Quarto, *An ijdem clerici cum folijs ſua-
rum arborum poſſint in proprijs ædibus arti
ſericæ operam dare, vel idem opus alteri ad
medietatem committere, vt in illis partibus
fieri conſueuit.*

Sacra Congregatio Concilij interpretum
Ad primum *cenſuit, licere clericis agros be-
neficiorum, ac bonorum patrimonialium
ſuorum opera laicorum colere abſque reatu
illicitæ negotiationis.*

Ad ſecundum, *Poſſe ſimiliter clericos pro
huiuſmodi culturę vſu, boues, & anima-
lia emere neceſſaria; illorumque fętus iuſto
pretio, atque honeſta ratione vendere: nec
propterea eos prohibitæ negotiationis præ-
textu vexari poſſe, aut debere.*

Ad tertium, *Ibidem poſſe pro ſua, & fa-
miliæ ſuſtentatione; dummodò in emendis,
alendiſuè, ſeù diſtrahendis ſuibus, nihil ſor-
didum, aut indecens ordini Clericali exer-
ceant.*

Ad quartum, *licere clerico arborum in
proprijs bonis exiſtentium folia, alicui laico
concedere, eo pacto adiecto, vt lucrum, quod
ex bombycibus prouenerit, inter vtrumque
diuidatur. Et pariter eidem licere earundem
arborum folijs per ſeipſum abſque officij ſui
dumtaxat detrimento, ac pro ſua, & familiæ
ſuſtentatione arti ſericæ operam dare: dum-
modo in artificio huiuſmodi perſonas non
ſuſpectas adhibeant; & quoad hoc Epiſcopi
licentiam, quæ gratis detur, obtineant.*

C. Cardinalis Torres.

Et hæc quoad primam clauſulam ſci-
licet, *Dummodo præmiſſorum occaſione in
mercatura alijſque Clericis, interdictis &c.*
30 quę ſemper apponitur: eoque magis, quia
pluries compertum eſt, huiuſmodi cleri-
cos ſub clypeo tutelæ coniunctæ ſibi per-
ſonæ ex profeſſo mercabantur; vnde vſq;
ad aures Summi Pontificis peruenerunt
prędictorum Clericorum quærelę contra
Commiſſarios, ad id deſtinatos; eorūdem
illicitorum negociatorum conſcientias
exonerantes.

Quo verò ad ſecundam clauſulam re-
ſtrictiuam in ſupraposita formula adie-
cta, nimirùm, *Et à ſententia in cauſa ſan-
guinis per te ipſum ferenda, omninò abſti-
neat*: nil ea adhuc deuiat à iuris commu-
nis diſpoſitionem; quinimmò, ſi illa non
fuiſſet expreſſa, nihilominus cenſeretur
appoſita: quia Summus Pontifex in ſuis
reſcriptis, pręter conceſſionem gra-
31 tię principalis, ſi expedit in reliquis
ſe conformat cum iure communi, quod
ſemper conſiderat, & ſecundum illud cen-
ſetur reſcribere, *gloſ. fin. in fin. in c. con-
ſultationi de tempor. ordin. & gloſ. in ver-
bo, conſultationem, in c. ex tua, de fil. presb.
Felin. & alij in c. 1. num. 17. de conſtitut.* ac
propterea in ſimilibus indultis, & diſpen-
ſationibus cum Clericis, ad exercendum
tutelam pro ſanguine coniunctis, etiam in
criminalibus, aliquando non apponuntur
dictæ clauſulæ, & nihilominus cenſentur
appoſitæ. Iuris igitur communis diſpoſi-
tio in hac præſenti materia, ea eſt, quod
32 clericus habens iuriſdictionem tempora-
lem, poteſt, & debet delegare cauſam ſan-
guinis, vt habetur *in c. Epiſcop. ne cler. vel
mon.* ibi, *nam licèt clericis cauſas ſanguinis
agitare, non liceat, eas tamen, cum iuriſdi-
ctionem obtinent temporalem, debent, & poſ-
ſunt metu irregularitatis ceſſante, alijs dele-
gare.* Hic tamen, Papa tribuit Oratori om-
nimodam facultatem exercendi ea, quæ
pertinent ad officium tutoris, & curato-
ris, cū reprę́ſentet perſonam pupilli, *Bald.
in l. etiam, ff. de fideicom.* etiam ſe crimi-
nalibus immiſcendi, dummodò à ferenda
ſententia in cauſa ſanguinis abſtineat
iuxta *tex. in c. ſententiam, ne cler. vel mon.*
ibi *ſententiam ſanguinis nullus Clericus
dictet, aut proferat, ſed nec ſanguinis vin-
dictam exerceat,* & in hoc reſtringitur, etiā
ſupradictum indultum; licèt ipſe Papa
33 potuiſſet Oratori prouidere, vt ſine pœna
irregularitatis, poſſet per ſe ipſum ſenten-
tiam ſanguinis proferre, id. *Franc. in cap.
Epiſcopus, eod. tit. lib. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Presbyteri, iuri ciuili operam nauare prohibentur, & quare nu. 3.*

2 *Cum eis tamen, ſuper hoc frequenter diſpenſatur.*

4 *Frequentioris vſus gratia expreſſa, non excludunt ſimilia &c.*

5 *Studendi iuri ciuili indultum, an poſſit presbyteris concedi ab Epiſcopo.*

6 *Et reſoluitur negatiuè.*

7 *Conclauiſta presbyteri, poſſunt audire iura ciuilia.*

8 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper Conſtitutione Conciliari.*

9 *Legati non poſſunt diſpenſare contra Concilia generalia.*

10 *Studendi iuri ciuili indultum, duobus modis conceditur.*

11 *Familiares, & Capellani Papæ quomodo diſpenſentur ad ſtudendum iuri ciuili.*

12 *Formula litterarum indulti ſtudendi iuri ciuili.*

13 *Studendi iuri ciuili indultum, denegatur excedenti trigeſimum annum, & quare.*

14 *Conceditur tamen ad perficiendum ſtudium iam inceptum.*

15 *Aetas nulla, ſera eſt ad diſcendum.*

16 *Bartholus, in qua ætate cępit ſtudere, & doctoratus fuit.*

17 *Studendi iuri ciuili indultum, rarò datur vltra triennium.*

18 *Studium legale, quinquennium requirit.*

19 *Studium legale infra tempus perficere non valenti, quomodo detur prorogatio.*

20 *Nobiles, maiore pollent ingenio, quàm ruſtici.*

21 *Ius canonicum, & ciuile connectuntur.*

22 *Leges non dedignantur canones imitari.*

23 *Leges ciuiles, quare ab Eccleſiaſticis addiſcendæ.*

24 *Excommunicatus, qui infra duos menſes non deſtitit à ſtudio iuris ciuilis, à quo abſoluendus.*

Praxis Diſpenſationis cum presbyteris ad ſtudendum iuri ciuili.

CAP. V.

Licèt Clericis, non modò in maioribus, verùmetiam in minoribus cõſtitutis, munus, ſiuè Aduocati, ſiuè Procuratoris à iure ſit interdictum, vt ſupra demonſtrauimus; inter infraſcriptas tamen perſonas Eccle-
1 ſiaſticas, non niſi in Sacro presbyteratus ordine conſtitutis, iuri ciuili operam nauare, vt infra prohibetur. Vndè quid Romanę Curiæ ſtylus, circa opportunum deſuper indultum concedendum, ſeruet,
2 videamus. Frequentiſſimè etenim per Sedem Apoſtolicam indulgetur, ſeù diſpenſatur cum ipſis presbyteris, vt poſſint audire iura ciuilia; ac propterea, circa hanc praxim, videndum erit, Primò, vndè, & quare emanauerit prohibitio circa hoc. Secundò, an alius, præter Summum Pontificem, queat hanc facultatem impartiri. Tertiò, quomodò, & cum quibus conditionibus, & clauſulis diſpenſetur.

Et quoad primum, ſatis omnibus innotuit illa prohibitio, contenta *in c. ſuper ſpecula, de priuil.* vbi ſtatuitur, ne quiſquam Pariſijs docere, vel audire ius ciuile præſumeret; cui alia acceſſit, vt *in c. non magnoperè, ne cler. vel mon.* vbi prohibetur cuilibet poſt votum religionis, ac emiſsã profeſſionem, ad phyſicas, vel leges mundanas audiendas, exire. Si verò exierint, & ad clauſtrum ſuum, infra duorum menſium ſpatium, non redierint, ſicut excommunicati, ab omnibus euitentur, & in nulla cauſa, ſi patrocinium præſtare voluerint, audiantur: reuerſi autem in Choro, Capitulo, menſa, & cęteris, vltimi fratrum exiſtant, & niſi fortè ex miſericordia Sedis Apoſtolicæ, totius ſpem promotionis amittant.

Superuenit poſtmodùm decretalis *Honory III* qui hanc prohibitionem extendit ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpoſitos, Cantores, & alios, perſonatus habentes, necnon presbyteros, vt *in c. ſuper ſpecula ne cler. vel mon.*

3 Quarum quidem prohibitionum, duæ ſunt cauſæ finales, vna videlicèt, quæ habetur *in d. c. non magnoperè*, ibi, *ne occaſione ſcientiæ, ſpirituales viri, mundanis*

rurſus

rurſus actionibus inuoluantur; altera verò in *d. c. ſuper ſpecula*, ibi, *quia theologiæ ſtudium cupimus ampliari, vt dilatato ſuſtentorij loco, funiculos ſuos faciat longiores &c.*

Nec ad id refert, Summnm Pontificem, Pariſiorum Ciuitatem, vt ſupra tantummodò expreſſiſſe; quia nihilominns prohibitiones huiuſmodi per totum Orbem extenduntur: & dum ſtatuit, ne quis Pariſijs audire, vel docere leges ſeculares præſumeret, hoc fecit ratione frequentioris vſus in illa Ciuitate; quia frequentius Sacerdotes legebant leges Pariſijs, quàm
4 alibi; & ſic, expreſſum frequentiæ cauſa, non reſtringit, *gloſ. in c. 1. de confeſ. lib. 6.* & gratia frequentioris vſus expreſſa, non excludunt alia ſimilia, quæ rarius contingere ſolent, *Mandoſ. in reg. Cancell. 33. q. 6. num. 5. gloſ. in proœm. decretal.* in verbo *Bononia*, quæ ait; *etſi tex. dicat Bononia, propter frequentiam ſtudij, tamen illa Conſtitutio, ad omnes Vniuerſitates extenditur*, & per *Rebuff. in tract. nominat. nu. 26. qui num. 27. ait*, quod propterea mirandum non erit, ſi ſtantibus præmiſſis, Summus Pontifex, Romæ, vbi debet vigere ſtudiũ Theologiæ; dicat velle habere ſtudium generale iuris diuini, & humani, canonici, videlicet, & ciuilis, vt habetur *in c. 2. de priuileg. in 6.* quia hoc conceſſit ex priuilegio. & ex cauſis in *d. c.* contentis, ibi, *cum de diuerſis mundi partibus, multi confluant ad Sedem Apoſtolicam, quaſi matrẽ, Nos ad cõmunem, tàm ipſorum, quàm aliorum omnium commodum, & profectum paterna ſolicitudine intendentes, vt ſit eis mora huiuſmodi fructuoſa, prouidemus, quod ibidem de cætero regatur, & vigeat ſtudium iuris diuini & humani &c.*

5 Quoad ſecundum, quæri poteſt, nunquid poſſit Epiſcopus ſuper hoc diſpenſare? Et videtur quod ſic; Regula enim generalis eſt *in c. nam concupiſcentiam, de conſtit.* vbi omnia videntur conceſſa, niſi ſint prohibita, *l. necnon, §. quod ait ff. ex quib. cau. maio.* & ſic cum hoc non reperiatur à iure prohibitum Epiſcopis, erit eis permiſſum, facit *c. milites, 11. q. 1.* Nec ex ſupradictis apparet, conditorem ſupradictorum canonum ſibi reſeruaſſe hanc facultatem; ac propterea illam ipſis Epiſcopis videtur conceſſiſſe. *c. nuper de ſent. excom.* vbi *gloſ.* dicit *Epiſcopos poſſe diſpenſare, quando diſpenſatio eis prohibita non eſt, c. apud de ſponſ.* & hæc eſt communis opinio *DD. in c. dilectus, de temp. ordin. & in c. excommunicamus, §. ſanè, de heret.* vbi dicitur, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare vbicumq; non prohibeatur, niſi immutaret vniuerſum ſtatum Eccleſiæ, *c. à nobis, in fin. eod. tit. Abb. in c. at ſi clerici, §. de adulterijs, de iudic. & in c. quibuſdam, de pœnit.* videmus etenim, quod lex puniens aliquod delictum, & apponens poſtea verbum imperſonale, videlicet, niſi fuerit diſpenſatum, vel poſſit diſpenſari, refertur etiam ad Epiſcopum, *gloſ. in d. c. in quibuſdam, & in c. quiſquis, de elect. Archid. in cap. nulli, diſt. 38. gloſ. in c. vlt. de Apoſt. & in c. virginum, 27. q. 1.*

His tamen non obſtantibus, contraria opinio verior eſt, & in praxi recepta, &
6 ſtylus Curiæ obtinuit, vt nullus, præter Papam, poſſit deſuper diſpenſare, tàm cum Sacerdotibus ſecularibus, quàm regularibus, teſte *Archid. in c. non dicatis, 12. q. 1.* Vnde ſæpè etiam videmus, qnod nonus Pontifex inter facultates, quas
7 Conclauiſtis concedit, cum eis diſpenſare conſueuit, vt ſi qui eorum fuerint preſbyteri, poſſint audire iura ciuilia, & in eis doctoratus gradum ſuſcipere, teſte *Parif. de reſign. benef. lib. 7. q. 7. nu. 11.* & ex his ſatis conſtat facultatem hanc ad ſolum Papam pertinere. *Nauar. conſ. 2. in fin. ne cler. vel mon.*

Porrò, quod dictum eſt de prædictis perſonis beneficiatis prohibitis in *d. c. ſuper ſpecula, ne cler. vel mon.* intelligendum eſt, nõ modò de titularibus verùm etiam de Commendatarijs, de quibus, licèt olim dubitabatur, an comprehenderentur in dicta Conſtitutione; attamen, re delata ad *Gregorium XIII.* fel. record. diſpenſauit ipſe cum quodam Commendatario, qui audierat leges ciuiles ſine Apoſtolica diſpenſatione; ob eam rationem, quia iſti cum ſint Commendatarij perpetui, hodie non differunt à veris titularibus, vt *omnes Doctores* fatentur, & dicit *Zerol. in ſua praxi Epiſcop. in verbo, ſtudium verſ. ad tertium.*

Ne tamen circa præmiſſa, quæ pro parte affirmatiua dicta ſunt, nimirùm, quod poſſit Epiſcopus diſpenſare in caſibus ſibi non prohibitis, ſimplex Curialis decipiatur quoad ea, quæ in praxi contingere poſſunt, ſciat, huiuſmodi concluſionem locum ſibi minimè vẽdicare, quando agitur de diſpenſatione aduerſus aliquam Conſtitutionem Conciliarem; quandoquidem, etiam ſi dicatur per verbum imperſonale, *diſpenſetur*, ſeù alio modo, ſicut aliàs diximus, nihilominus id procedere

dere non ignoratur, quando agitur de diſpenſatione ſuper canone Pontificio; ſecùs autem, ſi ſuper aliqua Conſtitutione Conciliari: eo enim caſu, licèt ex modo loquendi; videatur alijs hæc facultas conceſſa, nihilominus, neq; Epiſcopus, neque alijs inferior poterit diſpenſare; quia,
8 cum decreta eiuſdem Conciliaris Conſtitutionis egeant expreſſa derogatione, *Henriq. lib. 13. cap. 57. n. 1. Gratian. diſcept. foren. cap. 397. Caputaqu. dec. 176. par. 1. Azor inſtit. moral. par. 2. lib. 5. c. 14. Garc. de benef. par. 4 cap 5. num. 30.* propterea Epiſcopus, ſeù alius inferior, ipſam Conſtitutionem Conciliarem tollere, aut in ea diſpenſare minimè poteſt. *id. Henriq. d. 57. §. 1. litera* C. nec tuta prorſus videtur contraria opinio aſſerentium, poſſe Epiſcopum ex cauſa magnæ neceſſitatis diſpenſare, prçſertim in caſu prçdicto, quando ſubeſt legitima, cauſa, ſicut tenuit *Staphil. in tr. breu. n.* 21. nam dicta opinio non
9 eſt vera; cum, nec Epiſcopi, nec Legati poſſint diſpenſare contra Concilia generalia, vt tenet *gloſ. in cap. cum dilectus*, in verbo, *in ætate. de elect. Abb. in cap. dilecto. nu. 5. de preb* cum Summo tantùm Pontifici facultas hæc competat, *Leo, in theſ. for. Eccl. par. 2 cap 8. nu* 44.

10 Quoad tertinm, & circa illius praxim dicendum, quod hæc diſpenſatio conceditur à Summo Pontifice qnandoque per ſupplicationem, ſua manu ſignatam, quæ tranſit per Datariam: ac poſtmodum ſuper ea expediuntur literæ Apoſtolicç, ſiuç per officium Minoris gratiç ſub plumbo, ſiuè per breue ſub Annulo Piſcatoris; aliquando autem per ſimplex reſcriptum Sacræ Congregationis Cardinalium Cõcilij Tridentini, in calce memorialis appoſitum; quandoque per priuatas litteras d. Cong.

Aliquando etiam ipſe Summus Pontifex conſueuit non modo cum ſupradictis Conclauiſtis, verum & cum ſuis familiaribus, & Capellanis motu proprio, ſub
11 hac forma diſpenſare, nimirùm, *Vt, etiam ſi ipſi presbyteri fuerint, ac dignitates, & officia obtinuerint leges, & iura ciuilia, etiam publicè in ſcholis, & Vniuerſitatibus ſtudiorum generalium ad quinquennium duntaxat, dummodò ijdem, trigeſimum ætatis annum non exceſſerint, audire, & ſi habiles, & ſufficientes reperti fuerint, etiam ad doctoratus gradum in huiuſmodi facultate ſe promoueri facere, ipſaq; iura, etiam publicè docere, atq; Iudicis, Aduocati, & Procuratoris officium in cauſis Eccleſiaſticis ciuilibus tantùm exercere, liberè, & licitè poſſint, & valeant, de ſpecialis dono gratia diſpenſamus*, vt inter cœteros conceſſit *Gregorius XV.* in ſuo motu proprio in forma Breuis, ſub Dat *Romæ apud Sanctum Petrum die* 22. Martij 1621. *Pontificatus ſui Anno Primo.* Ex illis tamen verbis, *etiam ad Doctoratus gradum*, te notare non pigeat, quod etiam ſi non eſſent appoſita, cenſetur nihilominus Papam diſpenſaſse cum ipſis, vt poſſint aſſumere dictum gradum *Carol. de Graſſ. de off. cleric. eff. 29. nu. 5.*

Priori modo dantur litteræ ſub formula ſequenti, videlicet.

12 *VRbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio N. N. presbytero Neapolitan. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Vita, ac morum honeſtas, &c. Hinc eſt, quod nos te, qui in vigeſimo ſexto tuæ ætatis anno conſtitutus exiſtis, vt fructuoſior, & vtilior in Eccleſia Dei miniſter euadere poſſis, vtrique iuri operam nauare deſideras, præmiſſorum meritorum tuorum intuitu, gratioſo fauore proſequi volentes, & à quibuſuis excommunicationis &c. Cenſentes, tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati, tibi, vt ad proximum triennium tantùm in quacumque tibi benè viſa Vniuerſitate, in qua ſtudium viget utriuſque iuris, pro maiori Sacrorum Canonum intelligentia, vtrique iuri huiuſmodi operam nauare, ac omnes, & ſingulos gradus, per alios ſcholares Eccleſiaſticos ſeù ſæculares eidem iuri ſtudentes, ſuſcipi, aliaque per eoſdem fieri, & exerceri conſueta, ſeruatis ſeruandis, ſuſcipere, ac facere, & exercere, liberè, & licitè valeas; dummodo nullum beneficium Eccleſiaſticum, perſonalem reſidentiam requirens, obtineas, & de conſenſu tui Ordinarij, authoritate Apoſtolica, licentiam, & facultatem concedimus, & impartimur; teque deſuper à quoquam quouis prætextu, cauſa, vel occaſione moleſtari: inquietari, aut quoque modo impediri nullatenus poſſis: ac quicquid ſecus ſuper his &c. irritum, & inane decernimus. Non obſtantibus &c. Dat. Romæ &c.*

Al-

Alterò verò modo, per reſcriptum, videlicet ſupradictæ Sacræ Congregationis, quod ita datur, videlicet.

Die prima Maij 1636. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum authoritate ſibi attributa, benignè conceſſit Oratori, nullum officium, aut beneficium Eccleſiaſticum, perſonalem reſidentiam requirens, obtinenti, vt ad maiorem Sacrorum Canonum intelligentiam, ſtudijs legum ciuilium per biennium operam nauare poſſit, dummodò trigeſimum ętatis ſuę annum non excedat.

Robertus Card. Vbaldinus.

Locus ✝ Sigilli F. Paulutius Secretarius.

Sanè, ex narratis, & conceſſis in ſupra-
dictis formulis tria tibi notanda ſunt.
Primum, neceſſariam eſſe expreſſionem
ætatis Oratoris; cui, ſi fortè exceſſerit tri-
geſimum annum, denegabitur diſpenſa-
tio; niſi tamen in dicta ætate, ſtudium an-
tea incæptum non perfecerit; quia ad il-
lud perficiendum, vt plurimum non de-
negatur, ſicut videmus ſeruari.
13 Cur autem excedenti huiuſmodi æta-
tem, denegetur hæc diſpenſatio, in prom-
ptu eſt reſponſio, nempè, qui ſtudium, ne-
que poſt vigeſimum quintum annum in-
cipiendum eſt, tunc enim minus aptus
quis reputatur ad ſcientiam, *l. 1. & ibi*
Bart. C. qui ata. ſe excuſ. lib. 10 vbi proba-
tur quod ſtudentes habent immunita-
tem à muneribus perſonalibus, vſq; ad vi-
geſimum quintum annum: quodque hoc
priuilegium non habet locum, niſi in mi-
noribus vigintiquinq; annis; quaſi præſu-
mat Imperator, quod poſtquam hanc ętа-
tem quis exceſſerit, nunquam benè addiſ-
cat; igitur multò minus ſi excedat trige-
ſimum annum; Vnde benè congruit illud
prouerbium vulgari ſermone prolatum
ab *tod. Zerola in Praxi Epiſc. in verbo ſtu-*
dium, p. 1. verſ. ad ſecundum, quod, qui in
trigeſimo anno ignorat, & in quadrageſi-
mo non habet, neq; addiſcendi, neq; ha-
bendi ſpem amplius habet, vbi etiam ait,
quod *Sacra Congregatio* cenſuit, quod ſi
fuerit maior triginta annorum, non da-
14 tur ei licentia, niſi iam ſtudium incæpiſ-
ſet, & ad huc illud non abſoluiſſet.
Sic fuit etiam aliàs deciſum per dictam
Sacram Congregationem Concilij, quod li-
centia, quæ à iure communi conceditur
non reſidendi ſtudiorum cauſa, *vt in cap.*
fin. de magiſtr. cap. relatum, de cler. non
reſid. cap. cum ex eo, de elect. in 6 non eſt
danda habenti ætatem triginta annorum
teſte *Gonz. gloſ. 4. ſub nu. 35. verſ. Hinc fuit*
deciſum in Sacra Congregatione; prout nos
alibi diximus.
Ratio autem, quá mouetur Summus
Pontifex ad diſpenſandum cum Oratore
excedente vigeſimum quintum annum ea
eſſe fertur, nempè, quod licèt prædictus
Imperator, poſt id tempus non præſumat,
quem benè addiſcere, vt dictum eſt, nega-
ri tamen non poteſt, quin diligenti ſtu-
dio, poſſit quis proficere, quod in iuuen-
tute omiſit, Vnde Accurſius gloſſator iu-
ris ciuilis, quando incæpit ſtudere, erat
viginti octo annorum, & tantoperè flo-
ruit, vt ait *Bart. in d. l. 1.* & ob maiorem
ætatem huiuſmodi, non debet quis rece-
dere à ſtudio, quia imo ſenex poteſt in
illo proficere, & *gloſ. in cap. ſi b ibes, in ver-*
bo, ſenex, 14. qu. 3. referr dictum Senecæ
15 dicentis, quod nulla ætas ſera eſt ad di-
ſcendum; quod tamen tanquam rarum,
parum attenditur in caſu petendæ prædi-
ctæ diſpenſationis.
Eſt propterea notandum, quod quò
minor eſt Oratoris ætas, eò facilius con-
ceditur ſupradicta diſpenſatio; nam, quod
ſenex, ſiuè alius ſupra trigeſimum annum
addiſcat, eſt de raró contingentibus, ac
ſic non eſt in conſideratione, *l. nam ad ea,*
ff. de leg. id. Gonz. d. num 35. verſ. Hinc fuit
deciſum in fin. Ac propterea potius lau-
dandus eſt Bartolus, qui, vt ipſemet refert
in *l. quidam, cũ filium. ff. de verb. oblig.* in
16 decimoquarto ſuæ ætatis anno in Ciuita-
te Peruſij ſub Cino Piſtorienſe iura Ciui-
lia audire incæpit; quodque taliter con-
tinuò ſtudendo, profecit, vt in vigéſimo
anno, Bononiæ repetendo, & diſputando,
demum in vigeſimo primo anno docto-
ratus fuit.
17 Secundum, quod diſpenſatio hæc nun-
quam, aut raró conceditur vltra trien-
nium; nam licèt ad ſit modicum tempus
non poſſit quis multa addiſcere, *gloſ. in*
cap.

cap tum ex litteris, de in integr. reſt. ver. in-
13 *ſtructus*, ex eo quod ad perficiendum ſtudium legale, requirirur quinquennium, *§. quibus, in proœm ff.* & nemo repentè fit ſummus, *cap. charitas, de poenit. diſt. 1.* reſtringitur hic tamen id tempus à Papa, præſertim cum ijs, qui ad aliquam reſidentiam fortè tenentur; ne prætextu longioris temporis ſtudendi, presbyteri, & alij ſuperius expreſſi, à ſuis Eccleſijs abſentes, vagentur, & ea, ad quæ tenentur, negligant, *Mandoſ. in praxi Signat. grat. tit. licentia audiendi leges, verſ. Adde etiam*; ac occaſione ſcientiæ, ſpirituales viri, diutius mundanis actionibus inuoluantur, vt in *d. cap non magnoperè*, & nimis à contemplatione diſtrahantur; cum per ius ciuile non dirigatur principaliter homo in Deum, ſicut per ius canonicum, *cap. vt animarum, de conſtit in 6.*

19 Elapſo tamen tempore ita conceſſo, conſueuit aliud de nouo concedi, vel ſaltem primum prorogari, ſi ſtudium ipſum non fuerit completum; quæ quidem noua conceſſio, ſeù prorogatio interpretari debet iuxta terminos prioris gratiæ. Si enim Orator, poſt eam obtinuiſſet aliquod beneficium, perſonalem, reſidentiam requirens, nulla de hoc habita mentione, ſubreptitia cenſebitur hæc ſecunda conceſſio, *Ludouiſ deciſ 522 nu 17* quia cum tali expreſſione Summus Pontifex, vel gratiam non conceſſit, vel ſaltem difficilius.

Circa tamen huiuſmodi tempus, dari non poteſt certa regula; vidimus enim nonnullos Summos Pontifices longius, alios verò breuius conceſſiſſe: & quandoque nobilibus minus, plebeis verò maius indulgeri, quod ſeruatum legimus tempore Pij Quarti, vt in quibuſdam notulis, quas in Romana Curia vidimus circum-
7 ferri. Huius tamen rei diſcrimen ad nuc omnes latet, niſi fortè ridiculam afferamus rationem, nimirum, quia regulariter, nobiles meliore pollent ingenio, ideo breui addiſcere poſſunt, & citius, quàm alij: illi enim ex delicatioribus cibis, quibus veſcuntur, puriores ſpiritus generant, qui intelligentiæ ſeruiunt, quàm ruſtici, qui groſſioribus eſcis aluntur, vt obſeruauit *gloſ. in l ſeruus vrbanus, ff de l 3.* nobilium item educatio (ſi tamen ea, qua decet diligentia curetur), & quæ illam ſequitur indoles, aptior eſt ad officia rationis, quàm cæterorum, ac propterea breuiori, ſi velint ſtudere, poterunt nobiles, eſſe perfecti, & docti in ſcientijs, quàm alij, vt per *Rebuff. in tract. nomin. q. 12 num. 3.*

Tertium, prædictam diſpenſationem concedi Oratori, ad faciliorem Sacrorum Canonum intelligentiam: licèt enim opprobrium ſit clerico oſtendere ſe peritum cauſarum forenſium, *l. conſulta Diualia, in fin. C de teſtam.* Nihilominus id illi permittitur, cum ius canonicum, & ciuile
21 ſint adeo inter ſe connexa, vt vnum ſine altero vix intelligi poſſit; vnde *Bald. in proœm. decretal.* dicit; quod iuris canonici ſanctitas, iuris ciuilis ſublimitate decoratur, & iuris ciuilis maieſtas, canonum auctoritate firmatur; & qui non ſapit in vtroque, non habet tantam dulcedinem, & vnum alio coruſcat, *Barb in rubrica. de teſtam. col. 1.* & ſicut ex medicina, & philoſophia, fit perfectus medicus, ità ſciens ius canonicum, & ciuile, fit perfectus iuris conſultus, & niſi quis ſciat canones cum legibus, non poteſt practicam iudiciorum cognoſcere, *id. Bald. in c cum cauſam, col. 2. de probat. Roman. ſingul. 650.* & habetur in *cap 1. & 2. 39. diſt.* quod quidam Petrus Diaconus, Epiſcopus electus, fuit à B. Gregorio repulſus, propter ignorantiam rerum ciuilium, & ſæcularium, *Menoch. de arbitr. caſu 425. num. 24. cum ſeq.*

22 Hinc eſt, vt etiam leges non dedignentur ſacros canones imitari, *cap. clerici, de iud.* ſicuti neque canones dedignantur iura ciuilia adducere, *cap 1. de cau. poſſ & propr* & ſtatuta ſacrorum canonum, Principum conſultationibus adiuuantur, *cap. 1. de nou. oper. nunc.* quinimmo, ciuilis ſapientia, etiam ſanctiſſima eſt, *l. 1 §. proinde. ff. de var. & extraord cogn & ibi gloſ.* in verbo, *Sanctiſſima*, dicit, quod eius præcepta concordant cum diuinis; quia habent eundem finem; nam ſicut de iure canonico, vt habetur in *proœm. decretal.* fit, vt appetitus noxius, ſub iuris regula limitetur, per quam genus humanum, vt honeſtè viuat alterum non lædat, ius ſuum vnicuiq; tribuat, informatur, ità de iure ciuili habetur in *§. iuris præcepta, inſtit. de iuſt. & iur* ibi, *iuris præcepta ſunt hæc, honeſtè viuere, alterum non lædere, ius ſuum cuiquè tribuere.*

23 Nec ad alium finem leges ciuiles ab Eccleſiaſticis addiſcuntur, niſi quia in negotijs Eccleſiaſticis decidendis, ſunt adiumento, *cap. ſi in adiutorium, 10. diſt.* & ait *gloſ in cap. 1. de nou oper nunc §. quia verò* in verbo *adiuuantur*, quod ità in cauſis Eccleſiaſticis poſſumus leges allegare, vt, etiam ſi canones deficiant, poſſit iudicari;

ſecundùm leges, & nonnullæ materiæ, de quibus tractat ius canonicum, non poſſunt ſine legibus haberi, veluti materia teſtamentorum, poſſeſſionum, & dominiorum, emptionum, &c. in quibus intelligẽdis, ſimplex canoniſta facilè poteſt errare, vt ait *Gambar. de auth. leg lib. 2. n. 182. & Saiye. in l. preeibus. col. 3 C. de impub. & al. ſubſt.* vbi vocans miſeros, canoniſtas, ait, quod merus canoniſta, eſt merus aſiniſta. Et in propoſito concedendæ huiuſmodi diſpenſationis, concludendum eſt, quod ius Pontificium ideò non poteſt perfectè intelligi ſine legibus, quia illud eſt medulla legum, & ius canonicum eſt practica iuris ciuilis, *Barbat. in cap. conqueſtus, col. 3. de for. comp.*

Et dũ dicta ꝓhibitio loqtur de Presbyteris, nõ includit Subdiaconos, aut Diaconos, niſi fortè habeãt pſonatus, vel dignitates, aut alias in dicta Cõſtitutione expſſas pſonas: vnde clerici ſeculares obtinẽtes beneficia, etiam ſi ſint Subdiaconi, & Diaconi, non ligantur hoc canone, *Sayr. de cenſ. lib 3. cap. 32 num. 9* Secùs verò etiam ſimplices clerici in minoribus cõprehenduntur, ſi habent dignitatem, &c, id. *Zerol. loc. cit. verſ. Primum dubium.*

Poſtremò videndum erit, cuinam competat facultas abſoluendi ab excommunicatione ſupradictorum canonum, eos, qui illam incurrerunt. Et breuiter reſp, quod cum illa non ſit Papę reſeruata, po-
24 teſt liberè tùm Epiſcopus, tùm quilibet Sacerdos, facultatem habens abſoluendi à peccatis abſoluere; ex quo ipſe Papa, illam ſibi non reſeruauit; ac propterea alijs relicta cenſetur, vt per *gloſ. in d. cap. ſuper ſpecu a, ne cler. vel mon. cap. nuper, & c. tua de ſent. excomm. cap. dura, de crim. fal. cap. de multa in fin. de preb, Nauar. in manual. cap. 27. nu. 39. Guttier. can. qq lib 1. cap. 5 Suar. tom. 5 diſp 6 ſect. 4 Sayr. de cenſ. lib. 2. c. 19, à num. 2.* & communiter *DD. in d. cap. non magnoperè*, & ità fuit ſemper ſeruatum, & practicatum. præſertim in caſibus præſentis materiæ.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia ſimplicia, de iure communi reſidentiam requirunt.*
2 *Quod limitatur, vt hic.*
3 *Reſidentia, triplex eſt.*
4 *Diſpenſatio ſuper reſidentia, alia iuris, alia hominis.*
5 *Capitulum non poteſt habilitare Canonicos ad non reſidendum.*
6 *Neque eis diſtributiones donare.*
7 *Quando tamen id liceat.*
8 *Diſtributiones quotidianæ, quomodo debeantur non inſeruientibus.*
9 *Et qua ratione dentur.*
10 *Epiſcopus, non poteſt aliquam à reſidentia excuſare, & referuntur declarationes Sacræ Congregationis.*
11 *Punctator, in Eccleſia conſtituendus ad notandum præſentes, & abſentes.*
12 *Punctandi modus in Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe.*
13 *Et quomodo illius Canonici excuſentur à reſidentia.*
14 *Canonici, priuatim in Eccleſia celebrantes, diſtributiones amittunt.*
15 *Declarationes Sacræ Congregationis ad id referuntur.*
16 *Capitula haberi non poſſunt, dum officia celebrantur.*
17 *Capitulo, quando Canonicus non teneatur aſſiſtere.*
18 *Canonicus Poenitentiarius, quomodo habendus præſens in Choro, & alijs &c. & referuntur plures declarationes S. Congr.*
19 *Tenetur audire confeſſiones caſuum, etiam non reſeruatorum.*
20 *Canonico habenti præbendam theologalem, an, & quando debeantur diſtributiones quotidianæ.*
21 *Formula ſupplicationis diſpenſationis de non reſidendo.*
22 *Diſpenſatio de non reſidendo, cauſa ſtudij; quomodo concedatur.*
23 *Diſpenſatus ſuper reſidentia, quare debeat vacare ſtudio Theologiæ, vel Canonum.*
24 *Ignorantia, mater cunctorum errorum.*
25 *Pater Franciſcus Pauonius Cathacen. Societatis Ieſu, laudatur.*
26 *Diſpenſatio ſuper reſidentia, cauſa ſtudij, quare ad triennium detur.*
27 *Et ſuffragatur à die Datæ; & quid, ſi labatur tempus ante ſtudia completa.*
28 *Diſpenſati ſuper reſidentia, debent petere in diſpenſatione, fructus, qui*

aliàs

aliàs non veniunt.

29 *Diſtributiones integræ, rarò dantur cauſa ſtudij.*

30 *Derogatio ſtatutorum, cur apponatur in diſpenſatione de non reſidendo, & fructus percipiendo.*

31 *Diſpenſatus ſuper reſidentia, cauſa ſtudij, debet ſtudere in approbata Vniuerſitate.*

32 *Et tenetur actu ſtudere: alioquin non facit fructus ſuos.*

33 *Diſpenſatio de non reſidendo cauſa ſtudij, non datur, niſi de licentia Ordinarij, & quare.*

34 *Conſtitutio Pij IV. ſuper indultis de non reſidendo.*

35 *Prorogare an poſſit Ordinarius Canonico, licentiam cauſa ſtudij conceſſam à Papa? Et pro negatiua refertur declaratio Sac. Congr.*

36 *Beneficiatis in Vrbe, quomodo detur licentia percipiendi fructus in abſentia.*

37 *Et quomodo Capellanis; & alijs familiaribus Papæ.*

38 *Abſentes pro vtilitate Eccleſię, ac Reipub. & alijs cauſis, quæ hic enumerantur, pro præſentibus, & intereſſentibus habentur.*

39 *Canonico abſenti, ex indulto, gaudet omnes diſtributiones quotidianas ex gratia, & proponitur exemplum.*

40 *Abſentię tempus, indultum Canonico, non comprehendit tres menſes, à Concilio Trid. permiſſos.*

41 *Abeſſe quandoq; non poteſt Clericus, ſeù presbyter, licèt ad reſidentiam non adſtrictus ratione beneficij.*

42 *Exemptiones, Clericis, non niſi ex grauiſſimis cauſis concedendę, & quare.*

43 *Protbonotarij Apoſtolici, vnde exordium duxerint. Quare ſic appellentur num. 44.*

45 *Protbonotariorum participantium, numerus, ad duodecim à Sixto V. ampliatus, & multis priuilegijs auctus: pluresq; declarationes Congr. Rit. pro eis emanarunt, quę hic enumerantur.*

46 *Protbonotarij, ſunt in magna dignitate conſtituti.*

47 *Protbonotarijs, quas exemptiones conceſſerit Leo X. in ſua Conſtitut. quæ hic refertur.*

48 *Et quaſnam eis ſubtraxerit Concil. Trid.*

49 *Priuilegij tenor inſpiciendus.*

50 *Protbonotariatus priuilegij formula proponitur.*

51 *Et ſub qua formula detur à Legatis, & alijs, ad id à Papa facultatem habentibus.*

52 *Protbonotariis titularibus, quęnam competant ratione Protbonotariatus, quę verò non; & ad id plures declarationes Congreg. Rit. referuntur.*

Praxis Diſpenſationis ſuper reſidentia, & de percipiendis fructibus pro Canonicis.

CAP. VI.

EGimus ſuperiori capite de diſpenſatione cum preſbyteris ad ſtudendum iuri ciuili, illiuſq; praxis: eadem nunc ſequitur ſuper reſidentia beneficiorum, etiam cauſa ſtudij, ac fructuum perceptione in abſentia ad tempus. Iure etenim communi inſpecto, non modò cautum eſt contra obligatos ad reſidentiam, vt *tot. tit. de cler. non reſid.* pluribuſque Sacri *Concilij Tridentini* decretis, vt in *ſeſſ. 6. de refor. cap. 1. & 2.* vbi, *Epiſcopi inferiores &c. opportunis iuris remedijs reſidere cogantur; nullique priuilegia, ſeù indulta perpetua de non reſidendo, aut de fructibus, in abſentia percipiendis, ſuffragentur: indulgentijs verò, & diſpenſationibus temporalibus ex veris, & rationabilibus cauſis tantùm conceſſis, & coram Ordinario legitimè probandis in ſuo robore permanſuris*; necnon *ſeſſ. 23 cap. 1. & 2. & ſeſſ. 24 cap. 2. ac Conſtitutione Pij V.* ſuper reſidentia facienda in parochialibus per eas obtinentes, Canonicatus, aut dignitates, ſeù aliud beneficium, verùm etiam
1 contrà obtinentes beneficia ſimplicia, quæ adhuc de iure communi reſidentiam requirunt, vt in *cap. ſi de reſcrip. in 6. Pariſ. de reſign. benef. lib. 1. q. 10. num 3* licèt ho-

die ex generali conſuetudine aliter ſerue-
tur;circa quod, plures declarationes in
propoſito affert, Garc. *de benef p. 3. cap. 2. num. 3 cum pluribus ſeqq.* vbi tamen *num.*
11. limitat hanc concluſionem non pro-
2 cedere, vbi aliud fuerit iure ſpeciali indu-
ctum, cum, videlicet, ipſa ſimplicia benefi-
cia poſſunt ex ſtatuto particulari, vel con-
ſuetudine alicuius Eccleſiæ perſonalem
reſidentiam requirere, vt ipſe dicam in
mea *praxi benef. in 2. p. ſignat. verſ perſonalem reſidentiam &c.*

Vt autem, circa noſtram praxim, capiat
vnuſquiſque, an quando, & qnomodo ſu-
per reſidentia diſpenſetur, præmitten-
3 dum eſt, quod reſidentia ipſa, triplex eſt,
nimirùm, continua, diſcontinua, & cauſa-
tiua: quaudoque enim requiritur conti-
nua reſidentia præciſà, ſub priuatione ti-
tuli; quandoq; non continua, ſed tantùm
in certis temporibus: quandoque verò,
continua, non tamen ſimpliciter, ſed cau-
ſatiuè, & ſolum reſpectu priuationis fru-
ctuum: ità q̃, licèt qs non reſidendo, pri-
uetur fructibus, titulo tamen priuari non
poteſt, vt per Gonz. *ad reg. 8. Cancell gloſ. 15. num. 21. Viuian. in praxi iuriſpatr. lib. 1. cap 1 num. 155.*

In quolibet ex prædictis reſidendi mo-
dis, dupliciter diſpenſatur; quandoq: ſcili-
4 cet à iure, quandoque verò ab homine.
Dicitur enim diſpenſatio iuris, quando
propter neceſſitatem, ſeù vtilitatem Ec-
cleſiæ, quis à reſidentia excuſatur; quo ca-
ſu poteſt conſtituere Vicarium, etiam ſi
reſidere iurauerit, *cap. ex parte, el 2. de cler. non reſid.* cum alijs caſibus notatis per
Rebuff. in prax benef. tit. diſpen. de non reſid. à num. 21. cum plur. ſeqq. Diſpenſatio au-
tem hominis, eſt illa, quæ conceditur à
Summo Pontifice, vel ab Epiſcopo; iuſta
exiſtente cauſa, vt in *cap. relatum hoc, tit. cap propoſuit, de fil. Presb. id Rebuff. n. 53.*

Aliàs enim, nemo poterit deſuper di-
ſpenſare, præſertim, ſi de Canonicis, ſiue
Cathedralis, ſiuè Collegiatæ Eccleſiæ lo-
qnamur: quãdoquidẽ, neminem latet, Ca-
5 pitulo, aliquo modo non licere habilita-
re Canonicos ad non reſidendum, & vt
poſſint percipere diſtributiones quoti-
dianas, illaſquè eis donare, qui ab Eccleſia
abfuerint; etiam ſi id faciant per viam
6 donationis, vel dimiſſionis; quia neque
per hoc, talis habilitatio ſuſtinetur, licèt
Rot. deciſ. 61. num. 3. p 1. in recent. admiſerit,
quod poſtquam diſtributiones ſint quæ-
7 ſitę, poſſunt illi, quibus accreuerunt, eas
remittere, ideſt conſentire, nè abſens por-
tionem ſuam perdat, *Beltram. ad Ludouiſ. deciſ. 154. num. 6. in fin.* quapropter, qui
eas ità recipiunt, ideſt antequam diſtri-
butiones ipſæ quæſitę ſint, tenentur ad re-
ſtitutionem, cum illas ſuas facere non
poſſint, *Quaran. in ſumma bull. verbo reſidentia, verſ. item propoſitionem illam, &c.*
tales enim diſtributiones nunquam de-
8 bentur non interuenientibus, niſi in caſu
infirmitatis, ſeù iuſtæ, & rationabilis cor-
poris neceſſitatis, aut etiam neceſſitatis
Eccleſiæ, vt ſuprà dictum eſt, & ait *id. Ludouiſ. d. deciſ. 154. nu. 2.* & licèt non deſint,
qui teneant, id fieri poſſe, ſaltem per viam
gratiæ; attamen, certum eſt, Capitulum
(ſecluſa tamen conſuetudine) non poſſe
huiuſmodi licentiam impartiri; cum non
poſſit diſpẽſare in lege Superioris, Garc.
d. p 3. cap 2. num. 402 quandoquidem, di-
9 ſtributiones quotidianæ dantur ratione
miniſterij, ac operæ perſonalis, & laboris,
vt per *DD. in cap. vn. de cler non reſid. in 6.*
10 vnde, nec Epiſcopus, præterquàm in caſi-
bus à iure expreſſis, poteſt hanc licen-
tiam concedere; quinimò aliàs à Sacra
Congregatione, hæc emanauit declara-
tio, ſcilicet, *Nec Epiſcopus, poteſt aliquem excuſare à reſidentia in choro, niſi iuxta diſpoſitionem, cap. 1. de cler. non reſid. in 6.* &
quia forſan Epiſcopi aliter interpreta-
bantur *d. Concil. ſeſſ. 6 cap. 2 de reform.*
propterea, nè ex illis verbis, *expedient videbitur,* prætenderent, aliquam fuiſſe eis
facultatem attributam deſuper diſpen-
ſandi in reſidentia, ex quauis cauſa ſibi
beneuiſa, alia emanauit eiuſdem *Sacra Congregationis* declaratio ſuper *d. cap. 1.*
quæ ſic ait. *Per hoc non datur facultas Ordinarijs diſpenſandi in reſidentia ex quauis ratione;* quam quidem declarationem re-
fert id. *Garc. num. 409* nec honeſtum vi-
detur, vt non laborans, emolumentum la-
borantis accipiat; quoniam, qui non la-
borat non manducat, ait *Apoſtolus 2. Theſſalonic. 3* ac propterea, iuxtà quanti-
tatem laborum, debetur remuneratio, *cap. Eccleſiaſticis, 12 q. 2.* & vt iuſta menſura
adhibeatur, iuxta *tex. in §. ſint nui, in auth. de non alien. coll. 2.* adinuentus fuit
modus punctandi Canonicos, etiam à
Choro abſentes; vnde in vnaqnaque Ec-
cleſia, vbi de iure, vel Conſuetudine cele-
11 bratur diuinum officium, conſtituitur
Punctator, qui notet abſentes, vel præſen-
tes, *Zerol. in prax Epiſc.* in verbo *bo à canonica, verſ ad octauum*, vt pro qualibet
hora, debeat fieri portio, *gloſ. in C em. 2 verbo certis horis, de ata & qual* prout

etiam

etiam dicitur de Miſſa;quæ venit appella-
tione diuinorum officiorum, *cap.alma
mater,de ſent.excom.in 6.* Et licèt hic pun-
ctandi ordo deſumi poſſit ex dictis per
*Conc.Trid.ſeſſ.24.c.12.de refor.*ſcio tā om-
nes ſerè totius Orbis Cathedrales,& Col-
legiatas Eccleſias regi circa hoc ad inſtar
Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe;
quæ, cum ſit veluti cunctarum Eccleſia-
rum,ſpeculum,& exemplar, & in ea quie-
ſcat Sanctitatis Eccleſiæ Principatus, id
inuiolabiliter ſeruat; tàm circa modum
prædictum punctandi Canonicos abſen-
tes, quàm eos ex cauſis infra adnotatis,
excuſandi. In condendis etenim ſtatutis,
& conſuetudinibus eiuſdem Baſilicæ pro
illiſquè ſeruandis, ſanciuit *Nicolaus IV.
in ſua Conſtitutione, quæ incipit,Ciuitatem
Sanctam.ſub Dat.Romæ apud Sanctum Pe-
trum,Tertio Non. Febr. 1278.* de conſen-
ſu,ac voto vnanimi, ac concordi Capituli
12 Baſilicæ prædictæ, vt non reputetur præ-
ſens, Canonicus, niſi Chorum intrauerit
in Matutinis ante finitum, Gloria primi
Pſalmi,qui dicitur poſt Venite, & in Miſ-
ſa,ante finitum vltimum Kirie Eleyſon.In
omnibus autem alijs horis,ante finitum
Gloria primi Pſalmi; qui in ipſa hora
cantatur,& præſens fuerit, quando circa
finem Miſſæ, & horæ fuerit denariorum
diſtributio facienda, vbi etiam proſequē-
do voluit, vt caueat ſibi, ne quis abſque
cauſa neceſſaria, vel vtili euidenti, Cho-
rum exeat, aut diuinum officium inter-
13 mittat. Illi autem, qui de mandato Ar-
chipresbyteri, vel eius Vicarij, & Capitu-
li,vel ſolius Capituli, abſentibus ab Ec-
cleſia Archipresbytero,& ipſius Vicario,
abſentes ab Eccleſia fuerint, vel ab horis
propter ſeruitia,ſeù negotia Eccleſię pro-
curanda, quandiù ſic abſentes fuerint,
percipiant diſtributiones horarum, &
portionem ſuam integrè, ſicut cæteri re-
ſidentes;& in ijs,pro reſidentibus habean-
tur; propter perceptionem tamen huiuſ-
modi, maius temperamentum, & mode-
ramen poterit adhiberi circa expenſas
eorum de præſentibus Eccleſiæ, ſeù Ca-
meræ faciendas.Si quis autem de reſiden-
tibus Canonicis ſic infirmati, vel debili-
tati,fuerunt,eo ſcilicet tempore, quo in
ipſa Eccleſia reſident, vel pro reſidenti-
bus ſunt habendi, tantaquè,ſeù talis eſſet
eorum infirmitas,ſeù debilitas,quod abſq;
periculo proprij corporis, vel multum
notabili,& magna indecentia, quæ poſſet
horrorem, vel ſcandalum generare, ſcili-
cet, ex ligaturis, emplaſtris in locis inde-
centibus, vel huiuſmodi horis intereſſe
non poſſint, non excludantur à diſtribu-
tionibus ſupradictis: ſed eas percipiant,
durantibus ipſis infirmitatibus, & debili-
tatibus, ac indecentijs; quas etiam perci-
pient medicinati ſemel in anno, diebus
quatuor, & minuti, ſex vicibus in anno,
duobus diebus in vnaquaque minutione
dummodò prædicti, in ipſa Eccleſia fue-
rint reſidentes,vel in Vrbe, de licentia ta-
men Archipresbyteri, vel eius Vicarij, &
Capituli,& ſolius Capituli, abſentibus ab
Eccleſia Archipresbytero, & eius Vica-
rio,commorentur. Si quis autem ab Ar-
chipresbytero, vel eius Vicario, & Capi-
tulo, ſeù ſolo Archipresbytero, vel ſolo
Capitulo,in illius abſentia,vel ſolis etiam
Camerarijs,haberetur ſuſpectus,quod in-
firmitatem, vel debilitatem, ſeù indecen-
tiam non haberet,quæ ipſum,propter pe-
riculum,vel indecentiam, iuxta quod di-
ctum eſt,à Chori, vel horarum ſeruitio
meritò redderent excuſatum, huiuſmodi
ſuſpicione durante, ſibi diſtributionum
medietas ſubtrahatur,quouſq; rationabi-
liter oſtenderit,ſe nihil agere ſimulatè, &
ſibi non eſſe, iuxta hanc ordinationem
diſtributiones huiuſmodi ſubtrahendas;
vel euidenter appareret,ipſum, eas perci-
pere non debere: in quo caſu, ſicut pri-
uandus eſt omnibus, ſic etiam in alio ſibi
debent diſtributiones integrè miniſtra-
ri ſuſpicionis tamen exceptæ, medieta-
tem tantùm recipiat,vt dictum eſt.

Eſtq;adeò iſta obſeruātia pūctandi,attē-
denda; vt præter caſus in iure expreſſos,
non poſſit Canonicus, ſiuè beneficiatus,
reſidentiæ obnoxius, alia ſe ratione tueri,
vt ſeruitium in aliqua parte omittat, ac
diſtributiones percipiat; Satis enim li-
què,quod,etiam ſi ipſi in eadem Eccleſia
14 celebrent priuatè miſſam tempore diui-
norum officiorum, ſeù horarum, neque
pro præſentibus in Choro habentur: præ-
termiſſis enim nonnullis iuribus,ad id fa-
cientibus, ſufficit, ita ſtatutum fuiſſe
15 perſequentes declarationes, Prima eſt,
*An Canoneci, vel alij Officiales Chori, ha-
bentes in Cathedralibus,vel Collegiatis, Ca-
pellanias in titulum, vel uti mercenarij, eo
tempore,quo in dictis Capellanijs celebrant,
diſtributiones recipere debeant,licet abſint à
Choro:& quid, ſi deuotionis cauſa, vel, ſi à
Superiore Eccleſię iniungatur eis,vt eo tem-
pore celebrent? Sanctiſſimus Dominus No-
ſter, etiam ex ſententia Congregationis, de-
clarauit,non poſſe;niſi quando ſic iuſſi eſſent
à ſuo Superiore; quem tamen admoneri vo-*

luit, vt ab huiuſmodi iuſſu abſtineat. Secũda, *Canonici, qui ſunt in Eccleſia ſed extra Chorum, licèt etiam celebrent cauſa deuotionis in eadem Eccleſia, non cenſentur præſentes; ſecus ſi iuſſu Superioris: Superior tamen eis hoc mandare non debet; quod procedit etiam in illis Canonicis, qui ſunt in eadem Eccleſia Capellani, & miſſas celebrare tenentur*; Tertia, *Quo tempore cantatur vna hora in Choro, qui miſſam celebrat in eadem Eccleſia ex deuotione, vel obligatione, non dicitur interfuiſſe illi horæ; nec illius diſtributiones accipere poteſt: Si verò iuſſus fuerit à Superiore, vt celebret, tunc recipiat; Superior tamen cauere debet à tali iuſſione*.

16 Hinc, neque Capitula haberi poſſe ex infra dicendis, patet, tempore, quo diuina officia, & præſertim Miſſa maior celebrantur; & conſequenter non teneri quem, nec licitè poſſe intereſſe Capitulo *Nau. de orat. c. 12. n. 5.* vbi ait, nõ eſſe vtile, imò potius damnoſum, Capitula tenere ante horas interim, dum aduenit horã recitandi eas, vt ijs incæptis, egrediantur à Capitulo, & ingrediantur Chorum: datur enim per id, occaſio, vt Canonici, priuſquàm mentes effectibus carnalibus, & ſęcularibus in Capitulo conceptis, exuantur, properanter intrent Chorum cum alijs, iam cæpta proſequuturi. Et quia huius abuſus iam in nonnullis Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis irrepſerat cum notabili diuinorum officiorum detrimento, proinde, cum *Clemens VIII.* id intellexiſſet, inoleuiſſe in multis Eccleſijs, per ſuas litteras in forma breuis ſub *Datum Romæ apud Sanctum Petrum, 18. Ianuarij* 1601. declarauit, Capitula, Congregationes, tractatus, & actus Capitulares per Canonicos Metropolitanarum, Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum, peractis diuinis officijs, & pręſertim Miſſa maiori, ne diuinus cultus, propter miniſtrorum ſubtractionem, minuatur, habendos eſſe: quòd ſi dum Miſſæ, & alia diuina officia celebrantur, aut horæ canonicæ recitantur, Capitula habere voluerint, niſi forte vrgens aliqua, & euidens neceſſitas id poſtulauerit, eius horæ, in qua id commiſerunt, quotidianas diſtributiones minimè leuare debere; atque ita, & non aliter &c. cum generàli derogatione ſtatutorum in contrarium facientium.

Quibus annectendum duxi, excuſari Canonicum, qui tenetur aſſiſtere Capitulo, & Congregationibus capitularibus, in quibus eius aſſiſtentia eſt neceſſariã pro adminiſtratione rerum Eccleſiæ, & Capituli, ſi tamen, vt ait *Garc. par. 3. cap.*
17 *2. num. 537.* fuerit legitimo impedimento detentus, aut ex alia iuſta cauſa ad non aſſiſtendum: tanta enim cauſa poteſt concurrere, vt ab illis iuſtiſſimè quis excuſetur, etiã ordinariè; vt ſi in Capitulis eſſet tanta peruerſio, & ita malè procederetur, & ex abrupto, ſine lege, ordine, modo, ac cum tyrannide, violentia, & inſolentia Præſidentium, & potentiorum, non habentium aliam legem, aut rationem, quàm ſuam voluntatem, & guſtum; vt qui vellet ſatisfacere ſuæ conſcientiæ, & illam exonerare, non poſſet id facere ſine magnis moleſtijs, inquietudinibus, & occaſionibus ordinarijs; ac etiam periculo aliquando cadendi, aut ſine magna nota ſingularitatis, proteruiæ, ignorantiæuè, maximè vbi vota feruntur publicè, quod in Capitulis eſt perniciosiſſimum, & peruerſio magna, & regulariter votum illius prodeſſe non ſperatur; quia per fas, & nefas omnia fiunt, prout volunt Præſidentes, & potentiores, quos plerique ob humanos reſpectus, aut ignorantiam, ſequuntur, nec audent contradicere: quibus damna, & mala geſta imputabuntur, ac Prælatis etiam, qui nõ curant id euitare, & cauere, vt tenentur ex officio, dando debitum modum, & ordinem votandi, & procedendi, & etiam congregandi Capitula: congregantur enim paſſim, & nõ legitimè, ac faciendo ſeruari iura, & ſtatuta, refręnandoque inſolentiam potentiorum; illorumque exceſſus caſtigando, intereſſendoque aliquando Capitulis; de quo rationem Deo ſunt reddituri, ſicut etiam de alijs, etiam omiſſionibus, & negligentijs *13. Garc loc. cit.*

18 Canonicus autem Pœnitentiarius, audiendo in eadem Eccleſia, confeſſiones, pręſens cenſetur in Choro, prout declarauit eadem Sacra Congregatio per hæc verba, *Cum Pœnitentiarius audit confeſſiones, vel caſuum reſeruatorum, vel venialium peccatorum, præſens in Choro cenſetur*: per quam quidem declarationem, ſatis conſtat, eum cenſeri præſentem in Choro, dum actu confeſſiones in Eccleſia audit, non enim ſufficit manere in Confeſſionario, etiam ſi ſibi priuatim officium recitet; quia antea confeſſiones audiuit, vel, vt poſtea opportunius illis incumbat; vt fuit etiam reſolutum, per ipſam Sacram Congregationem, eo quo ſequitur modo, *Pœnitentiarius habendus*

eſt

eſt per præſenti Choro, dum audit Confeſſiones in Eccleſia, ſiuè in Confeſſario, ſiuè extra, non autem pro tempore, quo reſidet in Confeſſionario, nec audit confeſſiones, alijs in Choro diuina celebrantibus, nec recitans officium priuatè; quia antequam recitarentur horæ canonicæ in Choro audiuit confeſſiones, nec ſi dixerit miſſam, eſt cenſendus præſens in Choro. Et non modo cenſetur eſſe præſens in Choro, dum dictas confeſſiones audit, verùm etiam in proceſſionibus, & exequijs defunctorum, & lucratur omnes diſtributiones, & emolumenta, vt ex ſequentibus declarationibus patet, videlicet, *Pœnitentiarius cenſetur præſens in Choro, & lucratur, tàm diſtributiones quotidianas, quàm eleemoſynas, quæ diſtribuuntur pro aſſociandis, vel ſepeliendis cadaueribus defunctorum, vel pro ſupplicationibus, & proceſſionibus habitis*, Et alia ſic ſe habet, *Pœnitentiarius, non ſolùm cenſetur præſens in Choro, & non poteſt priuari, quãdo confeſſiones audit, ſed etiam cenſetur præſens proceſſionibus, & exequijs defunctorũ, quæ eo tempore fiunt, quo ipſe audit confeſſiones: ſed non ſufficit, quod ſit in Confeſſionario, niſi realiter ipſe confeſſiones audiat.*

Nec tamen, ad effectum lucrandi ſupradictas diſtributiones, & vt præſens eſſe cenſeatur in Choro, requiritur, quod ſupradictus Pœnitentiarius audiat confeſſiones tantùm caſuum reſeruatorum; quia ad effectum prædictum, non modò debet, verùm etiam tenetur, etiam inte-
19 gras confeſſiones audire, etiam caſuum non reſeruatorum; cum ſit Confeſſor ordinarius; & omnibus confiteri volentibus, tenetur ſui copiam facere horis opportunis; non enim poteſt recuſare audire confeſſiones, volentium ei confiteri; prout Sacra Congregatio, his verbis declarauit, *Congregatio Concilij cenſuit, Pœnitentiarum non poſſe recuſare audire confeſſiones illorum Parochianorum; vbi ſunt Pœnitentiarij volentium eis confiteri ſua peccata*; quapropter, ſi ipſe Pœnitentiarius nolit audire confeſſiones, poteſt puniri, & priuari ab Epiſcopo, vt eadem Sacra Congregatio cenſuit ſequentibus verbis, *Si Pœnitentiarius vigore huius decreti deputatus renuerit confeſſiones audire, puniri poteſt ab Epiſcopo, & priuari*; quas declarationes refert idem *Garc. p 5. cap. 4. nu. 117 cum ſeqq.*

Quò verò ad Canonicum, ſiuè Cathedralis, ſiuè Collegiatæ Eccleſiæ, habentem præbendam Lecturæ Sacræ Scripturæ, ſeù Theologalem, ſi loquimur de iure communi, licèt poſſit percipere fructus ſui Canonicatus pro illis horis, quibus legit, diſtributiones tamen quotidianas minimè lucratur, per *tex. in c. quia nonnulli, de magiſtr. & ibi gloſ. in verbo, prouentus.* quæ ſic ait, *non tamen percipient quotidianas diſtributiones, quæ tantùm reſidentibus dari conſueuerunt*, Vnde ad eiuſdem *gloſ.* præſcriptum, fuit aliàs declaratum per Sacram Congregationem Concilij his verbis, *Theologus quandiù leget, pro reſidente habeatur, & recipiat omnes fructus, præter diſtributiones quotidianas, præſuppoſito, quod adſit maſſa groſſa, ſeu præbenda.* Alia, *Non debentur Lectori diſtributiones quotidianæ pro illis horis, quibus legit, ex diſpoſitione iuris communis, quos dixit Sanctitas Sua non loqui reſpectu illius Lectoris, qui in Eccleſia ſua legit, vt facit iſte, de quo hic; tamen S. D. N. Gregorius*
20 *XIII. audita relatione Congregationis, ex gratia, illas deberi eis voluit, non modò pro illis horis, vt ſi mane legunt pro horis matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die; & ita ſæpius conſultus reſpõdit*; Alia, *Idem cenſendum eſt de docentibus in Eccleſijs, qui quamuis à ſeruitio Chori abſentes, eſſent, poſſunt percipere fructus ſui Canonicatus, exceptis quotidianis diſtributionibus: ſed ex gratia diebus, quibus legunt, habendi ſunt, ſicut præſentes in Choro, & inſeruientes, vt declarauit S. D. N. Gregorius XIII. vt ſupra, ſed non gaudent iſti Lectores Sacræ Scripturæ in Eccleſia, alijs priuilegijs, quibus gaudent docentes in Scholis publicè.* Alia, *An Theologus, vt qui diuinis pro præſente habeatur diebus, quibus legit, cenſendus etiam ſit præſens Matutinis, quæ ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine, dicuntur ſero præcedenti pro die ſequenti. Sacra Congregatio reſpondit*, Non *cenſeri* refert id *Garc. p. 3. cap. 2. nu. 118. qui nu. 120.* ait, quod licèt ſupradictus *Gregorius XIII.* declarauerit, prædicto Lectori deberi prædictas diſtributiones pro tota die, quo legit, intelligendum eſt, quoad horas, quibus non legerit procedere ſolùm in illis, qui gratiam ipſam ſpecialiter petierint, vt ſibi dixit Auditor Cardinalis Matthæi, Præfecti Sacræ Congregationis Concilij.

His igitur ſic præmiſſis, videamus, quid ſeruet praxis circa has diſpenſationes, & cuius ſit facultas diſpenſandi ſuper non reſidentia: Et ait *Rebuff. in d. prax. loc. cit. nu. 75.* eum hanc habere facultatem, qui reſidendi neceſſitatem imponit; cum eius ſit ſoluere, cuius eſt ligare, *l. ſi puella, ff. de ſponſ.* ipſiq; datum ſit, non reſidendi facul-

cultatem, omnibus beneficiatis indulgere; prout etiam Epiſcopis idem à iure permiſium eſt, vt *in cap. licèt canon. de elect. in 6. & ib. Rebuff. d. nu. 75.*

Petitur autem diſpenſatio conſueto more, per ſupplicationem, ipſi Summo Pontifici porrigendam, quæ eo, quo ſequitur modo, concipi poteſt, videlicet.

21 *Beatiſſime Pater. Cum deuotus S.V. Orator Matthęus Marra Canonicus Eccleſia N. in vigeſimo quarto ſuę ætatis anno conſtitutus, vt eiuſdem Eccleſia, ac in vinea Domini fructuoſior miniſter euadere poſſit, plurimùm cupiat ſua ſtudia ad infraſcriptum tempus proſequi, Supplicat igitur humiliter E.S.V. quatenus eundem Oratorem in hoc ſuo laudabili propoſito, confouendo, ſibique ſpecialem gratiam faciendo, eidem Oratori, vt ad triennium, à Data pręſentium computandum, litterarum ſtudijs Sacrę Theologię in aliqua approbata Vniuerſitate, operam dare, omniaque, & ſingula Canonicatus, & pręhendę, quos in dicta Eccleſia pacificè obtinet, fructus, redditus, & prouenens, iura, obuentiones, diſtributiones quotidianas, & alia emolumenta vniuerſa, ordinaria, & extraordinaria, etiam illa, quæ ratione abſentia, vel non reſidentię, fabricę eiuſdem Eccleſia applicari conſueuerunt, in quibuſuis rebus conſiſtentia, & vndecunque prouenientia, etiam ſolis pręſentibus, ſinguliſque Canonicis intereſſentibus dari ſolita; & conſueta, cum illa prorſus integritate, qua illa perciperet, & leuaret, ac percipere, & leuare poſſet, ſi apud dictam Eccleſiam perſonaliter reſideret, percipere, exigere, & leuare, ac in ſuos vſus, & vtilitatem conuertere liberè, & licitè valeat, Apoſtolica authoritate, de conſenſu Decani, & Capituli prędictę Eccleſię, concedere, & indulgere; dictumq; Oratorem, durante triennio prædicto, ad reſidentiam apud eandem Eccleſiam minimè teneri, nec ad id quauis authoritate, inuitum cogi, ſeù compelli, & ob non reſidentiam huiuſmodi dictos Canonicatũ, & prebendam minimè vacare, nec Oratorem, illis, aut illius fructibus in toto, vel parte priuari, neque aliàs moleſtari; ſeù perturbari, aut inquietari poſſe, imò eidem interim de omnibus, et ſingulis fructibus prædictis per Capitulum, & Canonicos dicta Eccleſia, & alios, ad quos ſpectat, toto triennij huiuſmodi tempore, reſponderi. Sicque per quoſcunque Iudices &c. iudicari &c. Irritum &c. decernere dignemini, de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis, ac Pij Papę IV. Pij V. ac Sixti V. Romanorum Pontificum S.V. prędeceſſorum, alijſque conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, necnon dictę Eccleſię &c. ſtatutis &c. roboratis &c priuilegijs quoque indultis, & litteris apoſtolicis, eidem Eccleſię, illiuſque Pręſuli, Capitulo, Canonicis, alijſque Superioribus, & perſonis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis &c. Quibus omnibus &c. latiſſimè hac vice ſpecialiter, et expreſsè derogare placeat, cęteriſq; contrariis quibuſcunq; cum clauſulis opportunis.*

Fiat, vt petitur. M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et additur, *Et ad triennium tãtùm, quo durante, Orator in aliqua approbata Vniuerſitate ſtudij generalis, ſeù gymnaſio publico, ſtudio Theologię, aut decretorum, actu operam nauare teneatur; alioquin fructus ſuos non faciat, et de conſenſu Archiepiſcopi, ac omnium Canonicorum dictę Eccleſię.* — Fiat M.

Hic verò pro nouis, ac ſimplicibus Curialibus, non inutile prorſus viſum eſt, dictæ ſnpplicationis parres examinare; cum illins clauſulæ, quippè omues ferè è corpore inris communis extractæ, ſint neceſſariò in ipſa ſupplicatione inſerendę; quas non ita facilè opportunas arbitrabitur, qui hanc praxim non benè callet; cum tamen ob illarum alicuius omiſſionem, pluries compertum ſit, in huiuſmodi diſpenſationibus, nonnulla in dubium reuocata fuiſſe, per quę, gratiæ minùs vtiles red-

redditæ ſunt; igitur.
Prima illius pars eſt, quod Orator
ſtudia, per eum iam cæpta, proſequi deſi-
22 derat: ob id enim facilius diſpenſatur,
quàm cum eo, qui adhuc ſtudia non in-
cæperit, ſi trigeſimum ſuæ ætatis annum
exceſſerit, vt aliàs diximus: quamuis, etiã
illi, qui nondum incæperit, detur iſta di-
ſpenſatio, quæ aliàs denegari conſueuit;
Et Oratori indulgetur, vt ſtudio Theolo-
giæ, aut decretorum vacare poſſit; cum
intentio Papæ ſit, vt huiuſmodi ſtudium
23 dilatetur, & ne perſonæ Eccleſiaſticæ ſe
ingerant anfractibus iudicialibus, & va-
gentur per ſcholas iuris ciuilis, vbi inter-
dum praui mores addiſcuntur, *Zerol. in
d. verbo, ſtudium, primo dubio* Benè tamen
quandoq; datur eidem Oratori facultas
audiendi, etiam iura ciuilia pro maiori
ſacrorum canonum intelligentia, cũ diſpẽ
ſatione ſuper abſentia, vt aliàs diximus.
Secunda, vt fructuoſior in Eccleſia Dei
miniſter euadat; illiterati enim, Miniſtri,
quidem, non tamen fructuoſi eſſe poſſunt,
ſed potius pernicioſi, vt etiam habetur
24 *in Conc. Tolet. 4 cap 25.* Ignorantia Mater
cunctorum errorum, maximè in ſacerdo-
tibus Dei vitanda eſt, qui docendi offi-
cium in populis ſuſceperunt, & refertur,
in cap. ignorantia dist 38 & ſi in laicis vix
tolerabilis videtur inſcitia, quantò magis
in ijs, qui præſunt, nec excuſatione digna
eſt, nec venia, *cap. ſi in laicis, ead. diſt.* cæte-
rùm legenda eſt tota *hac diſt.* 38. & præ-
cedens, 36. Nouiſſime verò *Trid. ſeſſ. 23.
cap 14. de Ref.* inter ea, quæ requirit in ijs,
qui ad Presbyteratus ordinem aſſumun-
tur, illud eſt, vt ij ſint, qui ad populum (in-
quit) docendum ea, quæ ſcire omnibus
neceſſarium eſt ad ſalutem, & ad mini-
ſtranda Sacramenta, diligenti examine
præcedente, idonei comprobentur. Ex
quo Tridentini, loco occaſionem nactus
25 eſt Pater Franciſcus Pauonius Cathacen-
ſis Societatis Ieſu Theologus, non ſolum
ad Populum, ſed ad Clerum præſertim
Declamator, & inſtructor inſignis, non-
nulla axiomata ſtatuit circa ſcientiam
ad ſacerdotium requiſitam, quæ, quoniam
aurea ſunt, vt reliqua certè omnia, quæ in
ea præcipuè ſeptima diſtinctione congeſ-
ſit *2. par. Introd. in Sac. doct.* ibi, quemcun-
que, in vinea Domini proficere cupien-
tem omninò remittimus.
Tertio, Datur iſta diſpenſatio ad tri-
26 nium tantùm; ex eo quia huiuſmodi
tempus poſſet ſufficere ad perficienda
ipſa ſtudia; cum iam Orator in ſupplica-
tione nominatus, petat ſibi diſpenſatio-
nem concedi ad dictum tempus: Cum au-
tem, ex ſupradictis decretis *Concilij
Tridentini* non appareat, quantum tem-
pus poſſit his indulgeri ad ſtudendum,
profectò totum id remanet diſpoſitioni
iuris communis; nam *tex. in cap. ſuper
eo, & ibi gloſ* dicit, poſſe dari per ſep-
tennium licentiam ſtudendi, & *in cap.
ſuper ſpecula, ne cler. vel mon.* dicit, per
quinquennium; Sacræ Theologiæ verò,
non minore opus eſt tempore, quàm
ſeptennio, *Conſt.* tamen *Pij IV.* cuius
tenorem inferius inſeremus, dicit tan-
tùm ad quinquennium, vel aliud tem-
pus: vnde videmus in praxi idem tem-
pus in his diſpenſationibus diuerſimodè
concedi, videlicet, ſecundum neceſſita-
tem Oratoris, & voluntatem diſpen-
ſantis:
27 Quarta, Hæc gratia ſuffragatur à die
Datæ: adeout, ſi tempus in ea præfixum,
labatur, antequam Orator ſua ſtudia
perfecerit, non faciet amplius fructus
ſuos; ſed tenebitur deinde ad pœnas non
reſidentium; niſi deſuper ſibi noua gra-
tia concedatur ad aliud tempus per viam
prorogationis.
Quinta, oportet in ſupplicatione pe-
28 tere, etiam diſpenſationem pro fructi-
bus percipiendis; alioquin illa non ve-
niet, niſi hoc expreſsè concedatur, vt
per *Rebuff. loc. cit. num. 60.* Quod ſi fortè
ſibi indulgetur, vt poſſit dictos fructus
percipere, non tamen intelligitur de
diſtributionibus quotidianis; vt decla-
ratum fuit per *Sacram Congregationem*,
ſequenti declaratione, videlicet, *Con-
gregatio cenſuit, Canonicum abſentem ſtu-
diorum cauſa, percipere quidem poſſe fru-
ctus præbendæ, non autem diſtributiones
quotidianas; quod ſi in huiuſmodi diſtri-
butionibus, omnes Capituli redditus conſi-
ſtant, percipere etiam poſſe diſtributiones,
dempta tertia parte, quæ inſeruientibus
accreſcit; nullo autem caſu, ipſum Cano-
nicum debere percipere diſtributiones quo-
tidianas, Miſſis aut defunctorum anniuer-
ſarijs applicatas*, Et alia ſic ait, *Abſentia,
cauſa ſtudiorum, etiam obtenta à Sede
Apoſtolica, non excuſat ab amiſſione iſtius
tertiæ partis detractæ*, ſicut nec excuſat
ab amiſſione cœterarum diſtributionum
quotidianarum, quæ, ne præcedenti de-
clarationi aduerſetur, in hunc ſenſum
accipienda eſt, vt per *Quar. verbo, reſi-
dentia in addit. verſ. 1. circa med.*
Hæ namquæ declarationes, aliæque
ſimi-

ſimiles ſuper hac re editæ, emanarunt profectò ad præſcriptum Sacrorum Canonum; cum apertiſſimi iuris ſit, quod litteris operam dantes, vel magiſtri, docentes in aliqua Academia ad maiorem vtilitatem Eccleſiarum, licèt in abſentia poſſint percipere beneficiorum fructus, non tamen habebunt diſtributiones quotidianas, *tex.eſt in cap. licèt, & ibi gloſ. in verbo, diſtributiones, de præb. Gonz. §. 7. proœm. num. 178.* qui *num. ſeq.* teſtatur, id etiam procedere, quamuis de licentia Papæ, ſit abſens ſtudiorum cauſa; vt cenſuit *Sacra Congregatio Concilij* declarans *cap. 3. ſeſſ. 21. de refor.*

Eſt autem notandum, quod licèt à ſupradicta formula ſupplicationis appareat, fuiſſe Oratori conceſſum, vt integros fructus &c. ac diſtributiones quotidianas percipere poſſit, id tamen ad inſtantiam cuiuſdam Magnatis factum
29 extitit, cum raròhoc modo concedatur; ſed ſemper ferè additur clauſula, *Detracta tertia parte diſtributionum quotidianarum dictorum Canonicatus, & præbendæ pro præſentibus, & diuinis officijs intereſſentibus &c.* Et hic acceſſerat iam conſenſus Archiepiſcopi, & omnium Canonicorum illius Eccleſiæ.

Sexta, eſt prætereà petenda in ſupplicatione, derogatio ſtatutorum, & conſuetudinum Eccleſiæ, ſiuè Cathedralis, ſiuè Collegiatæ, in qua Orator obtinet Canonicatum, & præbendam: quandoquidem
30 in illis talia eſſe poſſunt huiuſmodi ſtatuta, quæ procul dubio obſtarent, niſi eis fuiſſet derogatum, de quibus videre eſt penes *Garc. part. 3. cap. 2. à nu. 235. ad num 251.*

Septima, eſt notandum, quod ad hanc diſpenſationem obtinendam, nõ ſufficit, fuiſſe per Oratorem, narratum, ſe velle ſtudere in aliqua approbata Vniuerſitate; quia, nihilominus in clauſulis ſecundę partis ſupplicationis additur, vt *dicto tem-*
31 *pore durante, ſtudeat in aliqua approbata Vniuerſitate ſtudij generalis, ſeù gymnaſio publico Theologiæ, aut decretorum &c.* Ac propterea, cum hæc verba non addantur niſi, vt ſeruetur forma huius facultatis, non poſſunt per Oratorẽ in aliquo æquipollenti adimpleri. Clauſulæ enim, quæ in ſupplicationibus per Dominum Datarium, illiuſuè Officiales apponuntur, non ſunt nugatoriæ, ſed omnes ad pręſcriptum, prę ſertim Sacrorum Canonum, in reſcriptis addũtur; cum illę ſint extractæ ex corpore, & viſceribus vtriuſq; iuris. Vndè clauſulam ſupradictam reperio deſumptam *ex c. tua, de cler. non reſid.* in quo hæc verba habentur, *Quæſiuiſti prætereà, vt cum interdum Canonici, quibus ſtudiorum gratia, eſt indultum, vt in abſentia ſua, fructus percipiant præbendarum ſuarum, accepta licentia, ſe ad villas transferunt, vel caſtella, in quibus nullum eſt, vel minus competens ſtudiorum exercitium, vtrum præbendarum ſuarum fructus ſint talibus conferendi. Ad quod breuiter reſpõdemus, eis, qui huiuſmodi fraudem committunt, cum fraus, & dolus nemini debeat patrocinium impartiri, præfatam indulgentiã competere non debere, vbi gloſ. in verbo, ad villas,* ait, quod in Regijs Ciuitatibus, & non in paruis villis, ſiuè in Caſtris, iura docenda ſunt, vt *in proœm. ff. §. hæc autem,* ibi, *& in alijs quoſdam imperitos homines diuagari, & doctrinam diſcipulis adulterinam tradere &c.* Quapropter debent ſtudere in famoſis Ciuitatibus, putà Neapoli, Romæ, aut Bononiæ, ſeù Salmanticæ, Pariſijs, vel alijs in Ciuitatibus, vbi vigent ſtudia generalia, *Zerol. in praxi Epiſ. verbo. ſtudium, verſ. ad quartum;* idipſum etiam innuit *Pius IV. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, Sanctiſſimus,* ibi, *ut litterarum ſtudio, in loco, ubi illud vigeat generale.* & ſic debent ſtudere in ſtudio generali, ſeù celebri Vniuerſitate, *d. c. tua,* & per *Sacram Congregationem,* ſic fuit declaratum, videlicet, *Primò oneretur conſcientia eorum, quibus huiuſmodi licentię conceduntur, ut debeant verè, & actu ipſo in famoſa Vniuerſitate ſtudio Theologiæ, uel ſacrorum Canonum operam dare; alioquin fructus ſuos non faciant; ac pęna non reſidentium teneantur; perinde, ac ſi nullam licentiam habuiſſent;* Hoc inſuper requiritur, quod dictum ſtudium generale, ſit erectum, & inſtitutum per Papam, Regem, ſeù Principem, vt per *Garc. d. p. 3. cap. 2. nu. 55. & ſeqq.* quodque facultatem habeat Doctoratus inſignia, examine rigoroſo præcedente, conferendi. Si igitur Orator ſtuduerit extra Vniuerſitatem, non ſufficit ad præmiſſa; quia priuilegia, data ſunt tàm legentibus in Vniuerſitate, quàm diſcentibus, non autem domi, vt in *proœm. decretal. & in proœm. Sexti,* ibi, *Bononiæ commorantibus:* niſi tamen ſtuduiſſet domi tempore peſtis; quia tunc perinde eſſet, ac ſi in Vniuerſitate, vt per *DD. in l. recuſare, §. fin. cum l. ſeq ff. ad Trebell.* aliàs enim, ſi ex quocunque leui impedimento, non ſatisfieret huic decreto, gratia non ſuffragaretur; cum

non

non gratis addita ſint ſupradicta verba, *in ſtudio generali*; quia in huiuſmodi reſcriptis, quodcunque verbum, non eſt ſine virtute operandi, vt dixit *Bald. in rubr. de contrah. empt. q.* 9. Sic etiam, ſi ſtuderet in Ciuitate, ſed extra ſtudium generale; cum priuilegium conceſſum ſit legentibus, & ſtudentibus in ſtudijs generalibus, & approbatis, *Bart. & Alber. in §. hac tria in proœm. ff. Clem. Dudum, verbo, in ſtudijs autem generalibus, de ſepult.* In hoc enim prodeſt ſtudere in famoſis Ciuitatibus, tùm propter Doctorum peritiam, quæ maior eſt, quàm in alijs non famoſis, tùm propter Vrbis authoritatem *Rebuff. in concord. rubr. de collat. in verbo, Vniuerſitate ſtudij generalis.*

Et ſubditur in calce ſupradictæ ſupplicationis, *actu operam nauare*, quod in-
32 telligendum eſt cum effectu; mens enim Summi Pontificis ea eſt, vt Orator fiat antea diſcipulus, vt poſtea ſit Doctor, & poſſit alios docere, quod didicit; qui enim litteris operam non nauauit, non poteſt eſſe litterarum præceptor, *cap. fin. 59. diſt. id. Rebuff. ib. cit.* & ſequitur verbum, *teneatur*, quod præceptum, & neceſſitatem oſtendit, *tex. in Clem. Exiui de Paradiſo §. item ordo, de verb. Sign. cap. per hoc, coniuncta gloſ. in verbo teneatur, & ibi ad hoc Gemin. de hæret. lib. 6.* quod enim præcipitur, imperatur, & quod imperatur, neceſſe eſt fieri, *cap. fin. 14. quæſt. 1.* additis etiam illis verbis, *alioquin fructus ſuos non faciat*; per illam enim dictionem, *alioquin*, inducitur conditio contraria, *l. & eleganter, §. ſi dolo, cum gloſ. in verbo, alioquin ff. de dolo l. ſi ſi ita ff. ex hoc edicto, cum gloſ. in d. verbo, alioquin, ff de damn. infect.* & cũ iſta dictio faciat conditionem, quæ hic, quoad fructus percipiendos, inducit formam, niſi ſeruata fuerit, gratia erit nulla, *Bald in l. compartitiones, in 3 oppoſit. C. de ſi. inſtrum.* Ac propterea ex his non ſufficit Oratori, vt huiuſmodi libi tradita facultate fruatur, ſi in ſtudio moretur, & ſcholas ingrediatur, ſi cum effectu non proficeret, operamq; daret, vt addiſceret, ſed ſuperficialiter videretur huiuſmodi ſtudio vacare; cœterùm autem ſi in dicta Vniuerſitate vagaretur, & non ſtuduerit, non debet gaudere ipſa facultate de non reſidendo: cum oporteat per ſupradictum tempus multum ſtudere, diu noctuque inſudare, ac paſſim facere menſam de libris, vt dixit *gloſ. in l. vnicuique verbo, parùm obſeruaſſe, C. de prox. ſacror. ſcrin.* dictitabat ob idque Fabius Corradus genitor meus, celeberrimus ſuo tempore Iureconſultus, quod ſi ad acquirẽdam mediocrem ſcientiam, maximum ſtudium requiritur, quid autem ad ſcientiam perfectam requiretur? ac propterea inuehit *Albir. de Roſat. in l. & quæ data, num. 1 ff. ex quib. cauſ. maior.* contra eos, qui vadunt ad ſtudium, non cauſa ſtudendi, ſed vt habeant fructus beneficiorum ſine labore reſidentiæ, quem refert *Proſp de Auguſt. in add. ad Quar. d. verbo, reſidentia, verſ. limita, vt non ſufficiat.*

Octaua, & vltima. Hæc gratia nunquam,
33 aut rarò conceditur, niſi de licentia Ordinarij; quicquid alij dixerint, inſpecto iure communi, quod non obligat ad huiuſmodi licentiam, ſiuè conſenſum Ordinarij impetrandum, propter *tex. in cap fin. de magiſtr.* aliter enim nos docet hodierna praxis, per quam inconcuſsè ſeruatur forma *Conſtitutionis Pij IIII.* deſuper edita; cum antea innumeræ fraudes committerentur, prætextu ſtudiorum; ac propterea non ſufficit, hanc licentiam petere, ſed oportet eam obtinere; tùm nè proprius Prælatus contemni videatur, tùm etiam, quia ipſe Epiſcopus cognoſcere, & diiudicare debet an abſentia ſit pro cauſa ſtudij; quãto tempore duratura, & ad quam ſcientiam adipiſcendam; qui etiam, tanquam Superior licentiandi, arbitrari debet, an ſit habilis, ſiuè aptus ad diſcendum; nè illi ingenium, & natura repugnent, & reſiſtent; ac attendere debet qualitatem ſtatus ipſius Eccleſiæ, ne, ob talem diſceſſum, graue detrimentum patiatur in cultu diuino ex miniſtrorum defectu, & alia diligenter inſpicere, quæ recenſet *Quar. d. verbo reſidentia, verſ. prædictam concluſionem.* Hanc autem, licentiam, ſi Epiſcopus, ſiuè alius Prælatus, ſine cauſa negaret, poterit recurſus haberi ad Superiorem, qui illum ad eam concedendum compellat, id. *Quar. loc. cit verſ. prædictam concluſionem. in fin.* Cum autem, etiam huiuſmodi fraudibus occurratur per ſupradictam Conſtitutionem, quæ non modò loquitur de curatis, de cuius praxi *ſeq. cap.* dicemus, verùm etiam de alijs beneficijs reſidentiam requirentibus, & eſt in viridi obſeruantia, ſuperuacaneum minimè viſum eſt, illius tenorem hic inſerere, qui talis, eſt, videlicet,

San-

SAnctiſſimus in Chriſto pater, & Dominus noſter Dominus Pius diuina prouiden. Papa IIII. ad cuius aures nuper peruenit, nonnullos curata, vel aliàs ſacros ordines, aut perſonalem reſidentiam requirentia, beneficia obtinentes, ſub prætextu, quod literis operam dare cupiebant poſt confirmationem Concilij Tridentini, per Sanctitatem ſuam factam, & publicatam, ſecum, vt literarum Studio in loco, vbi illud vigeat generale, actu inſiſtendo, ratione beneficiorum per eos obtentorum huiuſmodi vſque ad quinquennium, vel aliud tempus tunc expreſſum, dummodo infra primum illius annum Subdiaconi fierent, ad reliquos ordines promoueri minimè tenerentur, & tam iidem quod interim, quam alij, etiam ad eoſdem ordines, vel eorum aliquem, ſeù aliquos promoti, quod ſimiliter ſtudentes, beneficiis per eos obtentis, per Vicarios idoneos, per locorum ordinarios, etiam congrua fructuum beneficiorum huiuſmodi portione illis aſſignata, vel aliàs deputandos in diuinis deſeruiendo, animarum curam illis imminentem, exercendo, & alia incumbentia onera ſupportando, vſque ad ſimile tempus perſonaliter in eiſdem beneficiis reſidere non tenerentur, & nihilominus interea omnes eorundem beneficiorum fructus percipere poſſent, per ordinariam Sanctitatis ſuæ ſignaturam ſeu Pœnitentariæ ſuæ officium diſpenſari, ſibique pariter indulgeri obtinuerunt, nullum in his vel fraudi, vel circumuentioni locum, præſertim quoad abſentes à Rom. Cur. de quorum qualitatibus, facilis notitia haberi non poteſt, quantum humana ratione prouideri poteſt, relinquere volens, Concilij etiam Tridentini decretis inhærendo huiuſmodi diſpenſationes, & indulta hactenus conceſſa, ac tam ipſius Pœnitentiariæ quàm Apoſtolicas, & alias deſuper confectas, & conficiendas literas, proceſſuſque habitos, & habendos, per eaſdem, dictis abſentibus nullatenus ſuffragari, niſi ſingulorum Ordinariorum locorum, in quibus ſingula beneficia huiuſmodi conſiſtunt, cōſenſus gratis præſtandus ad id accedat, Apoſtolica auctoritate declarauit, decernens irritum &c.

Hiſce de cauſis, huiuſmodi licentiæ ſolent committi Ordinario, vt eas exequatur; quare in calce ſupplicationis, ita addi conſueuit, *Et committatur Ordinario.*

Hic autem non importunè quæritur quod pluries in praxi occurrit, nimirùm, nunquid, attento quod hęc licentia concedi conſueuit ad certum tempus limitata, præſertim ad quinquennium eo traſacto, ac huiuſmodi ſtudio adhuc minimè conſummato, poterit hac de

35 cauſa idem Ordinarius hanc facultatem Oratori ad aliud ſibi beneuiſum tempus prorogare. Et omni prorſus hæſitatione remota, negatiua datur reſponſio, quandoquidem *Sacra Congregatio Concilij* deſuper conſulta, in hunc modum reſpondit, videlicet, *Licentia, vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui Canonicatus non ſuffragatur vltra quinquennium, impetrata à dit, quo capit ſtudere:* quam quidèm declarationē in hoc propoſito refert *Proſp. de Auguſt. in addit. ad Quaran.* verbo, *reſidentia, verſ. & quoniam.* Additur inſuper, vt plurimum in fine eiuſdē ſupplicationis, vt infra, videlicet, *Et dummodo propter huiuſmodi abſentiam, diuinus cultus in dicta Eccleſia, detrimentum non patiatur; & quod durante prædicta abſentia, dictus Orator teneatur &c. operam nauare, & intra annum ad Subdiaconatus ordinem: & ſi Canonicatus, & præbenda præfati, alium, vel alios Sacros ordines requirant, ad Diaconatus, & presbyteratus ordines, quamprimum per ætatem licuerit promoueatur in, tunc proxim è ſucceſſiuè futuris temporibus; alioquin fructus ſuos non faciat, & pœna non reſidentium teneatur,* ac ſemper ferè ſubditur, *Et diſtributionibus quotidianis exceptis; quod ſi omnes fructus, in eiſdem diſtributionibus conſiſtant, tunc detracta earum tertia parte pro præſentibus, & diuinis officijs intereſſentibus, Orator reliquas duas tertias partes tantùm, durante ſtudio huiuſmodi percipere valeat. Et ad triennium tantum.* Et quandoque additur decretum, *quod Oratoris conſcientia oneretur, vt debeat verè, & actu ipſo Theologiæ in Vniuerſitate ſtudij generalis, aut Collegio approbato, operam dare; alioquin fructus &c. & pœna &c.* Quandoque etiam

6 addi conſueuit, quod *niſi Orator promoueatur, vt ſupra, Canonicatus, & præbenda vacent eo ipſo.*

Pro

Pro Oratoribus autem in Vrbe beneficiatis, diuerſimodè, licentiæ huiuſmodi dari conſueuerunt; ſi enim, exempli gratia, concedatur alicui beneficiato Sancti Ioannis Lateranen. additur in
36 ſupplicatione. *Et de conſenſu Capituli dictæ Eccleſiæ; & quod Orator ſingulis diebus dominicis, & alijs de præcepto Eccleſiæ feſtiuis diebus, impedimento ceſſante legitimo, in dicta Eccleſia, diuinis officijs intereſſe teneatur; alioquin gratia huiuſmodi nulla ſit.*

Fuit ſimilis facultas ſic cõceſſa alteri beneficiato eiuſdem Eccleſię Sancti Ioannis Lateranen. vt poſſet ſtudere in Seminario Vrbis ad triennium tantùm. *Et dummodo eo durante, idem Orator verè, & actu ipſo (ſuper quo ipſius conſcientia oneratur) litteris operam nauare teneatur, & ſingulis dominicis, & alijs feſtiuis diebus de præcepto Eccleſiæ ſeruari ſolitis, ac etiam dis recreationis in qualibet hebdomada eiuſdem Seminarij ſcholaribus concedi ſolito, dictæ Eccleſiæ deſeruiat; aliàs fructus ſuos non faciat, & pęna non reſidentium teneatur: Et ſi dictum beneficium Sacros etiam presbyteratus ordines requirat, infra annum à Data præſentium, quatenus in ætate legitima conſtitutus exiſtat, alias à die qua in ea conſtitutus fuerit, ad Subdiaconatus, & ſucceſſiue quamprimum per ætatem licuerit, ad Diaconatus, & presbyteratus ordines ſe promoueri faciat aliàs beneficium ipſum vacet eo ipſo.*

Hæc quidem, quoad facultatem huiuſmodi, quæ particularibus perſonis concedi conſueuit. Concedunt etiam
37 Summi Pontifices eorum Capellanis, alijſque familiaribus hanc exemptionem à reſidentia, vt plurimum tenore ſequenti videlicet, *Nec non, etiam quamdiu nobis inſeruierint tantùm, & beneficijs Eccleſiaſticis, non tamen Parochialibus, vel curam parochianorum habentibus per eos pro tempore obtentis, etiam de iure, ſtatuto, fundatione, vel priuilegio, perſonalem reſidentiam requirentibus, etiam ſi dignitates in Metropolitanis, vel Cathedralibus maiores, & in Collegiatis Eccleſijs huiuſmodi, principales fuerint, perſonaliter reſidere non teneantur, nec ad id per locorum Ordinarios, aut Eccleſiarum earundem Capitula, ſeù quoſuis alios ad reſidendum interim in illis, inuiti compelli poſſint; omneſque, & ſingulos illorum beneficiorum fructus, & redditus, durante ſeruitio prædicto, cum ea integritate (diſtributionibus quotidianis dumtaxat exceptis) cumqua illos perciperent, ſi in eiſdem Eccleſijs, ſiuè locis perſonaliter reſiderent, percipere, exigere, & leuare. Prouiſo tamen per eos, vt onera eiſdem dignitatibus, & beneficijs quouis modo incumbentia, congruè ſupportentur.*

Supradicta enim praxis ſatis apparet iuri communi conformis, vt *in cap. cum dilectus, de cler. non reſid. ibi, mandamus, quatenus, non obſtante Conſtitutione, quæ contra abſentes Canonicos, inter vos dicitur emanaſſe, fructus prabendæ ſuæ aſſignetis eidem, in noſtro ſeruitio commoranti: cum familiares noſtri, qui circa nos ſe obſequiales exhibent vniuerſi, minori non debeant prærogatiua gaudere, quàm veſtrum ſinguli, quorum negotia per ipſos ſæpius promouentur, & in cap. audientiam eod. tit.*

Idem quoque dicendum eſt de abſentibus pro vtilitate Eccleſię, necnon cauſa Reipub. quia etiam tunc præſentes reputantur, *cap. ex parte, de cler. non reſid. & cap. vnde cler. non reſid. in 6.* quod iam non modò in beneficijs Eccleſiaſticis, ſed in ipſis officijs locum habet; vnde abſens pro Romana Eccleſia, ſeù pro Sede Apoſtolica, præſens omnino exiſtimari debet, *Mendoſ reg. 16 quæſt 33. nu 4* quapropter, vt exempla aliqua proferamus, Decanatus Collegij Auditorum Rotæ Romanæ, ſpectat ad Auditorem, tempore vacationis in Curia præſentem; aut ex cauſa publica, abſentem, & extra Romanam Curiam, à Romano Pontifice deſtinatum, qui omnes alios Auditores, etiam antiquiores ſemper in quibuſuis ſeſſionibus, diſputationibus, votis, & alijs actibus publicis, & priuatis præcedet; nec per alios Auditores, etiam antiquiores, tunc abſentes, etiam ſi poſtmodum incontinenti, ad dictam Curiam ſe conferant, & in ea continuò reſideant, ſuper ipſo Decanatu impediri, àut moleſtari valeat, vt voluit *Pius IIII. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, Dudum 1562. Sexto Kal. Auguſti Anno Tertio.* qui etiã voluit, vt Collegij Cardinalium, Decanatus de cętero, non niſi ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præſentem, aut ex cauſa publica abſentem, & extra Curiam, per Romanum Pontificem deſtinatum, deuenire poſſet.

Cum autem iſta diſpenſatio, de cuius praxi agimus præcipuum ferè operetur effectũ circa diſtributiones quotidianas in abſentia percipiendas, ac propterea ſi non poſſent eas, abſentes percipere redderetur ipſa inutilis, & ſine effectu; videndum idcirco eſt, an, & quinam ſint

caſus, in quibus, ſine aliqua diſpenſatione, abſentes lucrantur dictas diſtributiones; quod quidem à noſtra praxi alienum non agnouimus, cum ſæpe ea nos doceat, peti deſuper diſpenſationem Apoſtolicam minus neceſſariam. Ipſos igitur caſus, quos congeſſit *Vtutan. in prax. iuriſpatr. p.3 lib. 5 cap.3.* hic ſummatim, & pro eo, quod eandem praxim reſpicit, referam, quorum.

Primus eſt, cùm quis ex cauſa peſtis non poteſt reſidere, ſi tamen adſit conſuetudo, quod ex iuſta cauſa, abſens percipiat ipſas diſtributiones, *Monet. de diſtrib. quotid. p.2. q.5. num.76.*

Secundus. In infirmitate conſtitutus, etiam ſi quis ex propria culpa infirmetur, *Paſc. de viſit. lib 1. cap. 10. num. 16* quod tamen intelligas, ſi talis infirmus, quando erat ſanus, ſolitus eſſet intereſſe diuinis officiis, & reſidere; aliàs enim ſupradicta infirmitas non præſtat cauſam abſentiæ, & ſic non lucrabitur dictas diſtributiones quotidianas, *Nauar. de orat. & hor. can cap.21 à n.9.* & ſi infirmus ad balnea, vel ad alium locum pro recuperanda ſanitate, pergat, diſtributiones lucratur *Monet. d. quæſt 6. num* 10.

Tertius. In ſene, quando ità ſenio cõfectus eſt, vt nequeat commodè perſonaliter Eccleſiæ deſeruire, *Monet. d. p. 2. quæſt 7. num 5.*

Quartus. In eo, qui eſt datus obſes ab Eccleſia, vel captus cauſa repręſaliarum *Monet. d. p. 2 quæſt 5 num.56.*

Quitus. In abſente ob neceſſitatem, vel cauſam euidentem, vtilem Eccleſiæ, ſtante conſuetudine, *Couar. d. lib 3 cap. 13. num.9.*

Sextus. In Inquiſitore hæreticæ prauitatis, ex priuilegio ſpeciali fauore fidei, conceſſo à *Paulo III & Pio V.* quod procedit etiam in Conſultoribus S. Officij Inquiſitionis.

Septimus. In clerico excommunicato pro cauſa ſuæ Eccleſiæ, & defenſione ſuorum iurium, ſi iniuſtè ſit excommunicatus, ſicut dicendum eſt de clerico iniuſtè ſuſpenſo ab officio, ſeù beneficio, & idem de clerico iniuſtè carcerato.

Octauus. In Auditore Rotæ Romanæ ex indulto *Clem. VII. id. Vtu. num.* 140.

Nonus, In Collectore generali Cameræ Apoſtolicæ, & Subcollectore, Aduocato, Procuratore fiſcali, & Notario in cauſis ſpoliorum durante eorum officio, ex bulla *Sixti V. ſub die 8. Maij* 1590.

Decimus. In Canonico, ſeù Archidiacono, Eccleſiam viſitante, ſeù bona, & redditus ſuæ prębendæ, *Monet. d. p. 2. quæſt. 11. num.64.*

Vndecimus. In beneficiato præſente Concilio generali, *id. Vtutan. nu.145.*

Duodecimus. In Canoniſta, ſeù Theologo, qui nomine ſui Capituli interſit Concilio, *Monet d. q. 11. nu.91.*

Decimus tertius. In examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis, ſi cauſa examinis à Choro abſiſtit.

Decimus quartus. In Canonico miſſo à proprio Epiſcopo ad viſitanda limina Apoſtolorum, vel comitante ipſum Epiſcopum ad eadem limina.

Decimus quintus. In Canonico Pœnitentiario, dum audit confeſſiones, *Concil. Trid. ſeſs.24. cap.8. de reform.*

Decimusſextus. In eo, qui exercet curam animarum Eccleſiæ, in qua eſt Canonicus, *Garc. p.5 cap.2. num.335.*

Decimusſeptimus. In Canonico, facto Vicario Capitulari ſede vacante, *Rot. p.2 deciſ.222 num.6 diuerſ.*

Decimus octauus. In Canonicis exiſtentibus in ſeruitio ſui Epiſcopi, vt in Viſitatione, in componenda ſynodo, & ſimili, ſi adſit conſuetudo.

Decimus nonus, In Canonico theologo, qui in die, quo legit, ſiuè de mane, ſiuè de ſero legat, tota die à Choro eſt exemptus, & diſtributiones quotidianas lucratur, *Garc. d cap.2 num.118. & ſeq.* diximus ſupra.

Vigeſimus. Ex gratia ſpeciali, & conceſſione Summi Pontificis, id. *Garc. d cap. 2 num* 354 quæ tamen raro conceditur quoad omnes diſtributiones quotidianas lucrandas, niſi perſonis valde dilectis, & benemeritis. Cum verò diebus retrò elapſis, Sacræ Congregationi Eminentiſſimorum Cardinalium, negotijs Epiſcoporum, & Regularium, pro parte D. Don Ioſephi Minadoi Gomez Neap. V.I.D. eiuſdẽq; Ciuitatis patritij, & illius Metropolitanæ Eccleſię Canonici meritiſſimi, ætate iuuenis, moribus tamen, doctrina negotijs pertractandis, rerumque experientia lenis, quem gratiarum Dominus, induſtriæ claritate, morum elegantia, alijſque ingentibus virtutum titulis decorauit, fuiſſet expoſitum, ipſum Oratorem, pro adminiſtranda tutela ſui conſanguinei, Domini in temporalibus plurium Terrarum, ipſum ibi perſonaliter intereſſe oportere, ſupplici per eum libel-

libello eidem Sacræ Cougregationi porrecto, petijt ſibi indulgeri, vt præmiſſorum occaſione, ab eadem Eccleſia per ſex menſes ſingulis annis abeſſe, & interim diſtributiones quotadianas percipere valeret; ipſa Sacra Congregatio, eo, quo ſequitur modo, reſpondit, videlicet.

39 *SAcra Congregatio Cardinalium negotijs Epiſcoporum, & regularium præpoſita cenſuit, Oratori permittendum eſſe, prout præſentis decreti virtute permittit, vt prædictam teſtamentariam tutelam exercere poſſit, intercedente conſenſu Eminentiſſimi Ordinarij, cuius conſcientiæ boc onus imponitur. Et ab Eccleſia, in qua Canonicatum obtinet, quatuor menſium ſpatio pro vna tantùm vice abeſſe poſſit, & interim diſtributionibus quotidianis, cæteriſque emolumentis cumuletur, quibus alij Canonici fruuntur. Romæ, Die 6. Maij 1639.*

Frater Antonius Card. S. Honuphrij.

Locus † Sigilli.

C. Fachenettus.

Cum tamen poſtmodum p eundem Oratorem in dubiũ reuocaretur, an in dictis quatuor menſibus, comprehenderentur tres menſes, Canonicis per *Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 12.* conceſſi pro abſentia, conſulta deſuper ipſa Sacra Congregatio, per litteras priuatas ſignificandum duxit Eminentiſſimo Archiepiſcopo Neapolitano,
40 pręfatos tres menſes, nõ eſſe ſic aliter cõprehenſos, ac proinde poſſe ipſum Oratorem ſeptem menſibus à dicta Eccleſia, ex cauſa prænarrata, abeſſe. Sub Dat. 27. Auguſti 1639.

Hęc autem, quoad praxim diſpenſationis ſuper reſidentia Canonicorum: quò vero ad presbyteros, qui nullum beneficium eccleſiaſticum, perſonalem reſidentiam requirens, obtinent, iam aliàs diximus, eos ob non reſidentiam non debere ab eorum Ordinarijs moleſtari: licèt
41 quandoq; iſti ſine licentia Ordinarij abeſſe non poſſint, vt aliàs caſus euenit pro quodam presbytero, qui in ſuſceptione presbyteratus, ac forſan aliorum ſacrorũ ordinum, iuramentum in manibus ſui Ordinarij pręſtiterat, ſub pœna excommunicationis latę ſententię, ſe nnnquã à Ciuitate, & Diœceſi diſceſſurum: poſtmodũ verò ex quibuſdam aſſertis cauſis Domino Datario oretenus notificatis, ſibi fuit p Sedẽ Apoſtolicã indultũ, vt huiuſmodi iuramento non obſtante, ab eiſdẽ Ciuitate, & Diœceſi, etiã abſq; eiuſdem Ordinarij litteris dimiſſorialibus, recedere, & extra eas vbicunq; ad ſuum beneplacitum reſidere, & beneficia eccleſiaſtica, ſi ſibi aliàs canonicè conferrentur, recipere, & illis inſeruire, necnon in minoribus, ac omnibus ſacris, & presbyteratus ordinibus huiuſmodi, etiam in altaris miniſterio, abſq; alicuius periurij, ſeù excommunicationis, vel irregularitatis, aut aliarum cenſurarum, & pœnarum eccleſiaſticarum incurſu; ipſius Ordinarij, & cuiuſuis alterius licentia deſuper minimè requiſita, miniſtrare liberè, & licitè valeret, ac ſtante indulto huiuſmodi, ipſũ Oratorem deſuper ab eodem Ordinario, ſeù quouis alio, quauis authoritate, & poteſtate moleſtari, inquietari, ſeù impediri nullatenus poſſe, neque debere decernendo, cum derogatione pręmiſſorum, & aliorum obſtantium. Et in calce ſupplicationis fuit additum, *Et dummodò Orator ſeruitio alicuius Eccleſiæ Ciuitatis, vel Diœceſis adſtrictus aut propter aliquod delictum in ipſa Diœceſi inquiſitus, vel proceſſatus non ſit ſub anno 11. Pontificatus Pauli V. Nono Kal. Ianuarij.* Iſtę tamen exemptiones nõ ita paſſim conceduntur, vt omnibus no-
42 tum eſt, ſed ex grauiſſimis & vrgentiſſimis cauſis; ex quo experientia compertum eſt, vt dicebat Vulpianus Vlpius bo. me. tunc Secretarius Cõgregationis Epiſcoporum, & Regularium, ob plures querelas Epiſcoporum apud ipſam Congregationem ex cauſa exemptionum prædictarum, quod iſtę, vt plurimum perturbationem in Epiſcoporum iuriſdictione excitant, & exemptis, occaſionem laxioris vitę prębere dignoſcũtur: & licèt multi adſint exempti, qui eripiuntur à iuriſdictione Ordinarij, *gloſ. in c. cũ olim. 1 de pri. Dec. conſ. 113. n. 7.* attamen per *Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 11. de reform.* ad occurrendum tot malis, quę ob huiuſmodi exemptionẽ

oriebantur,dum ibi dicitur,*Quoniam pri-
uilegia, & exemptiones, quæ varijs titulis
plerìſq; conceduntur, hodie perturbationem
in Epiſcoporum iuriſdictione, & exemptio
occaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcun-
tur etc.* Propterea hæc de cauſa *idē Concil.
loc. &c.* quibuſcunq; non obſtantibus tri-
buit Epiſcopis,tanquam Sedis Apoſtolicę
delegatis, ſuper exemptos facultatem;vo-
lens, quod nihil ex priuilegijs,eiſdem cō-
ceſſis, intelligatur eſſe Ordinarijs detra-
ctum, *Pariſ. de reſign benef lib. 3 q* [illegible] *3.
cum pluribus ſequentibus*, vbi *n* 8 plures
congerit caſus, in quibus, exempti ſubij-
ciuntur iuriſdictioni Ordinariorum.

Quoniam vero inter cęteras perſonas
in ipſo Concilio expreſſas, quas illud ſu-
bijcit iuriſdictioni Ordinariorū, cōnume-
rantur Prothonotarij apoſtolici extra nu-
merum participantium,qui inaduertenter
(vt ita dicam) renent,ob priuilegium Pro-
thonotariatus, ſimpliciter ipſis Ordinarijs
ſe obnoxios nequaquam remanere;quod
etiam ab alijs in dubium reuocatum audi-
uimus, operę pretium eſſe profectò duxi-
mus hic ſubnectere,quid Romanę Curię
praxis ſeruet in conceſſionibus huiuſmo-
di priuilegiorum, quę in dies fiunt perſo-
nis graduatis,aut aliàs nobilibus, ſeu qua-
lificatis.

Ne tamen ipſius Curię Tyrones la-
teat, quinam ſint, vndè, & quomodo
Prothonotarij Apoſtolici exordium in Ec
cleſia duxerint, breuiter pariter pręmittā,
C*lem*. I. *anno* 48 ſeptē Notarios deputaſſe,
inter quos,Vrbis Regiones diſtribuit, non
quidem,vt ipſi vitas martyrum,aut omnia
eorum geſta ſcriberent,vt nonnulli dixe-
runt, quos *refert Sarnen.in proœm.regul.tit.
de orig. & off.Protonot*,ſed tantùm,vt ipſo-
rum martyrum agonem accuratè ſcribe-
rent,nimirùm, vt dum ij ad ſupplicium
ducerentur,eorum verba,ac circumſtātias
alias, quibus eorum inuicta fortitudo de-
monſtrabatur,vt refert *Baron.& Spond.in
annal quos refert Lotter de re benef lib.*[illegible]*q.
28.n 33*. poſtmodum verò,ceſſante perſe-
cutione,*Iulius I*.mandauit, eos,quaſcunq;
res ad Eccleſias pertinentes,ſcripto man-
dare. Creuit poſtmodum iſtorum Nota-
44 riorum honor,vt ad differētiam aliorum
Notariorum Vrbis, Prothonotarij appel-
larentur;quaſi primi inter alios Notarios,
protos .n. grecè, latinè,primus dicitur,ſi-
cut prothomartyr, primus martyr.id, *Sar-
nen. loc. cit.* ſupradictus verò numerus il-
lorum retentus fuit vſq; ad Pontificatum
45 Sixti V qui, anno 1586.illū ad duodecim
ampliauit cum multis priuilegijs, & emo-
lumentis, qui hodie propterea dicuntur
participantes,*id Lotter d q.28 n.37* cū ha-
beant proprios, & diſtinctos introitus, &
redditus à Sede Apoſtolica, necnon quę-
dam emolumēta ex expeditione quarun-
dam litterarum Apoſtolicarum, habentq;
proprium locum in Cancèllaria Apoſtoli-
ca,tęſte *Mandoſ in prax.ſignat.tit.Protho-
notarij.& Acolyti*. Sunt etiam familiares,
& domeſtici Papę;habent quotidie panem
pariterq; veſtes in morte, & Coronatione
ipſius Pontificis,ac locum in equitatibus,
ſeù caualcatis:poſſunt legitimare ſpurios,
& creare Notarios,ſeù Tabelliones;ſuntq;
exempti à iuriſdictione Ordinariorū; eo-
rumq; familiares arma geſtare poſſunt, ex
Conſtit.Sixti V. Decimo ſexto Kal. Decemb.
1585 Eiſdemq;conceſſū eſt,priuatiuè quo-
ad omnes alios Prelatos, pileum nigrum,
cum cordulis, & ornamentis violaceis per
*Sacr.Congreg. Rit.in vna Vrbis, Prothono-
tariorū.17.Febr.1607*.Ipſiq; pręcedunt Ca-
nonicos cuiuſcūq; Cathedralis,etiam qua-
tuor Patriarchalium Vrbis, *ead.Congreg.
Rit in vna Vrbis 4. May 1613* Et in Ca-
pella Summi Pontificis, debent præcedere
Sacriſtę,& Abbatibus, vſum mitrę haben-
tibus,ead.*Sacr Congreg. Rit in vna Roma-
na 13. Iulij 1601* refert *Barboſ. in collect.
bullar.verbo, Prothonotarius fol. mihi 588.
in princip*. Reliquos vero Prothonotarios
extra numerum, ideſt non participantes,
honorarios appellamus.

Quo verò ad antiqua eorum priuile-
gia, & pręrogatiuas,ſciendum eſt, quod
46 tam participātes,quàm nō participantes,
ſunt in magna dignitate conſtituti. Hos
47 enim *Leo X in Concil. Lateranenſi, ſeſſ.
10.ſub Dat. Quarto Non. Maij Anno III.*
inter cœtera, exemit à prędicta iuriſdi-
ctione Ordinariorum, tam in ciuilibus,
quàm in criminalibus; vt in ſua Conſtitu-
tione, quę deſuper emanauit, cuius
quidem tenor,quoad præmiſſa, hic inſere-
re placuit, qui talis eſt videlicet, *Notarij
autem dictæ Sedis, quorum officium in ipſa
primitiua Eccleſia initijs à Fel.record Clem.
I ad Sanctorum geſta perquirenda, atque
conſcribenda noſcitur inſtitutum, ad Pro-
thonotariatus officium aſſumpti,habitum,&
Rochettum deferentes, & alij noſtri, & dictæ
Sedis Officiales actu ſua officia exercentes,tam
in ciuilibus, quàm in criminalibus, ab omni
Ordinariorum iuriſdictione ſint exempti,
alij vero Notarij habitum non deferentes
Prothonotariatus, niſi illud infra trimeſtrè
poſt pręſentium publicationem;aſſumpſerint,*

&

& ipſi, ac alij in poſterum aſſumendi; habitum, & Rocbettum huiuſmodi continuè non geſtantes, atque alij noſtri, & dictæ Sedis Officiales officia ſua actu nō exercētes, tā in criminalibus, quàm in ciuilibus ratione cauſæ ſummam viginti quinque ducatorum auri de Camera non excedentis duntaxat, eorundem Diœceſanorum, & Ordinariorum iuriſdictioni ſubiaceant: in ciuilibus vero cauſis ſummam huiuſmodi excedentibus, plena gaudeant exemptione; & à dictorum Diœceſanorum, & Ordinariorum iuriſdictione penitus ſint exempti. Exemptiones autem de cœtero abſque rationabili cauſa, & quorum intereſt, minimè citatis pro tempore conceſſa, nullius roboris, vel momenti eſſe decernimus.

Attamen, quia, vt dictum eſt, ex ſupradictis priuilegijs, & exemptionibus multa in dies incōueniētia oriebantur, propterea *Concil Trid. d ſeſſ. 24. cap. 11.* inter perſonas ibi expreſſas, ipſis Prothonotarijs, dictam

48 exemptionem ſubtraxit, ac proinde circa

49 hos honorarios inſpiciendum eſt tam quoad hoc quàm ad alia, tenor priuilegij ſibi conceſſi, vt infra patebit ex formula litterarum huiuſmodi Prothonotariatus, *ad tex. in c. accepimus, & ſeq. de fid. inſtrum. cap cum plantare. Ante fin. cap. porrò. de priuileg.* ibi, *quod totum ex inſpectione priuilegiorum ſuorum plenius aduertere potes; & ſecundum quod inueneris, ita obſerues ſic enim eos volumus priuilegiorum ſuorum ſeruare tenorem quod eorum metas tranſgredi minime videatur*, & ſic à forma verborum dicti priuilegij non eſt recedendum *cap ad audientiam, de decim.* cum in ſua forma tantum ſeruari debeat, & non vltra extendi, *gloſ. in d. cap porro, verbo tenorem.*

Ipſa itaque formula, ſub qua hodie conceditur priuilegium Prothonotariatus, ea eſt, quæ ſequitur, videlicet.

A tergo. Dilecto filio Ioanni Baptiſtæ Marino Presbytero Neapolitan. Diœceſis noſtro, & Sedis Apoſtolicæ Notario.

Intus verò. VRBANVS PAPA VIII.

50 *DIlecte fili, ſalutem, & apoſtolicam benedictionem. Paſtoris æterni, qui prout vult, diſpenſat ſingulis, etiam pluſquàm merita, & uota eorum poſcunt, munera gratiarum, vices quanquam immeriti gerentes in terris, minores interdum honoribus efferimus, vt fiant eorum humeri in obſeruantia mandatorum Domini fortiores. Nos itaque te, qui (vt aſſeris) de nobili genere procreatus exiſtis, noſtriſque, & huius Sanctæ Sedis Apoſtolicæ obſequijs inſiſtere intendis, grato affectu proſequi, ac perſonam tuam dignioris nominis titulo decorare volentes, Teque à quibuſuis excommunicationis &c. Cenſentes, Te in noſtrum, et eiuſdem Sedis Notarium, authoritate Apoſtolica tenore præſentium recipimus, & admittimus, ac aliorum noſtrorum, & dictæ Sedis Notariorum numero, & conſortio fauorabiliter aggregamus, Tibique, vt etiam ſi habitum, & rocbettum non deferas, nihilominus omnibus, & ſingulis fauoribus, honoribus, indultis, priuilegijs, præeminentijs, exemptionibus, & prærogatiuis, quibus alij noſtri, & dictæ Sedis Notarij, tam de iure, quàm de conſuetudine, aut aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti. frui, potiri, & gaudere poſſunt, & poterunt quomodolibet in futurum, parimodo (abſque tamen aliorum noſtrorum, & dictæ Sedis Notariorum de numero participantium, præiudicio, Et citrà exemptiones à Sacro Concilio Tridentino ſublatas; itaut, nedum quoad criminalia, ſed etiam quoad ciuilia ſubiaceas Ordinarijs. Et citra facultates legitimãdi, ad gradus promouendi, ac Notarios creãdi, aliaque ſimilia priuilegia eiſdem Notarijs de numero participantium, conceſſa, ſeu ab eis prætenſa; quibus nullibi vti valeas; & ſi ſecus à te factum fuerit, irritum, & inane exiſtat) vti, frui, potiri, & gaudere liberè, & licitè poſſis, & valeas; auctoritate, & tenore præmiſſis concedimus, & indulgemus, Non obſtantibus Lateranenſis Concilij de certo eorundem Notariorum numero, cui per hoc aliàs non intendimus derogare, alijſque conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac Collegij dictorum Notariorum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Tu igitur dilecte fili, ſic de bono in*

melius virtutum ſtudijs intendas, vt in noſtro, & eiuſdem Sedis conſpectu ad maiora te ſemper exhibeas meritorum cumulis digniorem, Noſq; proinde ad faciendam tibi vberiorem gratiam, & honorem meritò arctius inuitemur. Volumus autem, quod antequam præſentis noſtræ gratiæ effectu perfrui valeas, in manibus alicui perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, profeſſionem fidei, iuxta articulos pridem à Sede prædicta propoſitos, emittere, & ſolitum fidelitatis iuramentum omnino præſtare tenearis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die 15. Februarij M. DC. XXXVI. Pontificatus noſtri Anno Decimotertio.

M.A. Maraldus.

Et non aliàs, quàm modo præmiſſo conceduntur huiuſmodi priuilegia, in quibus, vt plurimum, ad ſubmouendam quamlibet hęſitationem, adijcitur etiam ſupradicta clauſula, nimirùm, *Ita vt nedum quo ad criminalia &c.* quidem ſub eadem ferè formula dantur etiam à Legatis, Nuncijs, Epiſcopis Aſſiſtentibus in Capella Summi Pontificis, & alijs, quibus id eſt per ipſum Pontificem, indultum: quibus quidem præſcribitur modus creandi ſupradictos Prothonotarios per hæc verba, nimirum.

51 *Ac tibi tres viros, vitæ, ac morum probitate, alijsque virtutũ donis commendatos, qui noſtris, & Sedis Apoſtolicæ obſequijs inſiſtere proponant, in noſtros, & eiuſdem Sedis Notarios, authoritate noſtra apoſtolica recipiendi, & admittendi, ac aliorum noſtrorum, & Sedis Apoſtolicæ Notariorum numero, & conſortio fauorabiliter aggregandi; illique, vt etiam ſi habitum, et rochettum nõ deferãt, nihilominus omnibus, & ſingulis fauoribus, honoribus, priuilegijs, gratijs, indultis, præeminentijs, exemptionibus, & prærogatiuis, quibus alij noſtri, & dictæ Sedis Notarij, tàm de iure, quam de conſuetudine, aut aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, & gaudent, ſimiliter vti, frui, & gaudere poſſint, & valeant, ſine tamen aliorum noſtrorum, & eiuſdem Sedis Notariorum de numero participantium, præiudicio, & citra exemptiones à Sacro Concilio Tridentino ſublatas; ac facultates legitimandi, ad gradus promouendi, ac Notarios, ſeù Tabelliones creandi, aliaque ſimilia priuilegia, eiſdem Notarijs de numero participantium conceſſa, ſeù ab eis pretenſa, quibus Notarij à te vigore præſentium creandi nullibi vti valeant; & ſi ſecus ab eis fieri contigerit, irritum, & inane exiſtat, indulgendi.*

Ex quibus patet, & ipſos Prothonotarios ſic creatos, perinde haberi, ac ſi ab ipſo Papa crearentur, quãuis nonnulli in materia reſeruationis beneficiorũ, diſcrimen conſtituere videantur inter creatos à Papa, & creatos à Legatis, ſeu alijs perſonis ſupradictis; cum omnes dicantur habere Prothonotariatum à Papa: ac propterea, verè, & realiter ſint Prothonotarij Apoſtolici, vt per *Lottir. de re benef. d. lib. 2. q. 29 n. 10.* & ego latius dicã in *mea prax. benef.* circa praxim reſeruationis, ex capite Prothonotariatus; interim tamen nonnulla ad ipſam praxim cõducentia per S. Congregationẽ declarata circa ipſos Prothonotarios honorarios, ſeù titulares, referẽda duximus, &

Primò, Prothonotarius titularis non
52 participans, poteſt apponere pileum ſuper inſignijs, & habere annulum, dum celebrat, dummodo non cum gemma, *S. Congreg. Rit. in vna Climacen. & Neocaſtren. 21 Auguſti 1601.*

Secundò, Prothonotarij titulares, neque ſupra, neque inter Canonicos locum habere debent. *S. Congreg. Rit. in vna Spoletan Terra Caſcia 23. Martij 1619.*

Tertiò, Prothonotarius titularis, debet cedere locum digniorem Officialibus Epiſcopi, & Dignitatibus, ac Canonicis Eccleſiarum Cathedralium *S. Congreg. Rit. in vna Caſtella, & Legionis 30. Aprilis 1604.*

Quartò, Prothonotarius titularis præcedit Canonicis Cathedralibus vti ſingulis, non autem collegialiter. *S. Congreg. Rituum, in vna Concordien. 16. Maij 1601.*

Quintò, Prothonotarius titularis, non debet ratione ſui Prothonotariatus munera, alijs de iure, ſeù conſuetudine ſpectantia, ſibi vendicare, *S. Congreg. Rit. in vna Caputaquen. 16. Maij 1601.*

Sextò, Prothonotarij titulares, ſi in Eccleſia Cathedrali habent Dignitatem, vel Canonicatum, debent vti habitu Canonicali, vel ſuæ dignitati conuenienti; & ſedere, ſtare, & incedere in loco ſibi debito, aliàs non lucrantur diſtributiones quotidianas ſuæ præbendæ *S. Cõgreg. Rit.*

Rit. in vna Aſculan., in Apulia, 6. Martij 1610.

Septimò, Prothonotarij titulares, ſi voluerint in habitu Prothonotarij in Eccleſia, in qua habent dignitatem, vel Canonicatum, incedere, reputantur tanquã extranei; eiſque aſſignatur locus, non inter Canonicos, ſed poſt Abbates, & non lucrantur diſtributiones, *in ead. Aſculan.*

Octauò, Prothonotarius titularis Canonicus, non poteſt, dum in Choro aſſiſtit horis Canonicis, vti Rochetto ſub cotta. *S. Congreg. Rit. in vna Triuen. 15. Martij 1614.*

Nonò, Prothonotarius Archidiaconus, non poteſt in functionibus, & alijs actibus publicis, ſibi tanquam Archidiacono competentibus, vti habitu Prothonotarij, ſed ſuo habitu Canonicali. *S. Congr. Rit. in vna Aſculan. 19. Nouembris 1611.*

Decimò, Prothonotarius Canonicus, poteſt in Eccleſia vti ſubtana violacea, licèt reliqui Canonici deferant nigram; dummodò in reliquis gerat habitum ſimilem, & æqualem reliquis Canonicis, *S. Congreg. Rit. in vna Panormitan. 14. Ianuarij 1612.*

Vndecimò, Prothonotarius, ſi ſit prima Dignitas, poteſt in Choro deferre Rochettum cum mantelletto; ſi verò non ſit prima Dignitas, ſedere debet in ſuo ſtallo, cum ſuo habitu Canonicali *S. Congreg. Rit. in vna Climaten. ex Neoterren. 21. Auguſti, 1601.*

Duodecimò, Prothonotarius vtens habitu Prothonotarij, & Prælati, etiamſi non ſit prima Dignitas, debet præcedere Archidiacono primæ Dignitati, dummodò tũc non lucretur diſtributiones quotidianas, *S. Congr. Rit in vna Nullius. Terra Piſtia, 15. Ianuarij 1611.* Non autem poteſt vti dicto habitu in proceſſionibus, & alijs actibus publicis, in quibus cum Capitulo interuenit. *Ead. S Congr die 19. Nouembris 1611.*

Decimotertiò, Prothonotarij Canonici, non lucrantur diſtributiones quotidianas, niſi proprio habitu canonicali interſint Choro, proceſſionibus &c. *Sacr. Congreg. Rit. in vna Meliten. 7. Auguſti 1621.*

Decimoquarto. Prothonotarius Dignitas, non poteſt præparare Abacum, dum celebrat more Prælatorum. *Sacr. Congreg. Rit. in vna Climaten. & Neoterren. 21. Auguſti, 1601.*

Decimoquintò, Prothonotarij in Eccleſia Cathedrali, in qua habent Dignitatem, vel Canonicatum, ſi voluerint celebrare, debent ſumere paramenta in Sacriſtia, vt Canonici alij, & non ex altari, *S. Congreg. Rit. in vna Aſculan. in Apulia 6. Martij 1610*

Decimoſextò, Prothonotarius, quando eſt Vicarius generalis, poteſt vti Rochetto, & Mantelletto in Choro, proceſſionibus, & alijs functionibus in locis per Diœceſim ſuæ iuriſdictionis; ſi verò ſit de Capitulo, non lucratur diſtributiones quotidianas, niſi vtatur habitu proprio Canonicali. *S. Congreg. Rit. in vna Clomacen. 4. Iulij 1615* ſi verò non ſit Prothonotarius non debet vti Rochetto, & Mantelletto, *Sacr. Congr. Rit. in vna Lauretan. 20. Aprilis 1602.*

Decimoſeptimò, Prothonotarius extra numerum, non poteſt prohiberi deferre habitum prælatitium, nempè Rochettum cum Mantelletto coloris violacei, & in Eccleſijs, & functionibus Eccleſiaſticis cum eodem habitu incedere, & ſedere iuxta diſpoſitionem Cæremonialis *lib. 1. cap. 13. circa fin. Sacr. Rit. Congreg in vna Mazarien. 28. Septembris 1630*

Decimo octauò, Prothonotarius ex priuilegio, in ciuilibus eſt exemptus à iuriſdictione Ordinarij quoad cauſas excedentes ſummam 25. ducatorum ex *bulla 8. Leonis X.* quia Concilium non derogauit priuilegijs Prothonotariorum, niſi in cauſis criminalibus. *Sacr. Congreg. Concil. in vna Papien. 14. Decembris 1630.*

Decimononò Prothonotarius titularis non participans, in habitu prælatitio in Eccleſia, & in proceſſionibus ſtare, ſedere, & incedere debet iuxta diſpoſitionem libri Cæremonialis *lib. 1. cap. 13. Sacr. Congr. Rit. in vna Cathanien. 5. Iulij 1637.*

Vigeſimò, Prothonotarius, in habitu clericali incedens, tam in ciuilibus, quam in criminalibus cauſis fori priuilegio gaudet; quamuis non ſit adſcriptus ſeruitio alicuius Eccleſiæ *Sacr. Congreg. Concil. in vna Tolnan. 27. Martij 1632.*

Vigeſimo primo, Prothonotarij honorarij gaudent priuilegio fori, & clericali, etiamſi Eccleſiæ non inſeruiant, *S. Cong. Concil. de 9. Iulij 1626.* Quę quidem omnia reperies, etiam collecta per celeberrimum Iureconſultum *Auguſt. Barboſ. in ſuis Collect. bullar. verbò Prothonotarius.*

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio de non reſidendo in Parochali Eccleſia, rarò datur.*
2 *Neque Ordinarij eam concedunt, & quare.*
3 *Ad quod tempus concedi conſueuit.*
4 *Et quomodo concedatur, & ad hoc refertur Conſtitutio Pij V. ſuper diſpenſationibus ad parochiales cum Canonicatibus &c. nu. 5. Cum Declarationibus Sacræ Congregationis ſuper reſidentia in parochialibus.*
6 *Parochi debent paſcere populum ſalutaribus verbis.*
7 *Reſidentiam non requirunt parochiales Eccleſiæ habitu tantùm, & non actu.*
8 *Reſidere non tenentur clerici, beneficia ſimplicia obtinentes. Referuntur declarationes Sacræ Congregationis.*
9 *Quod limitatur, vt hic.*

Praxis Diſpenſationis ſuper reſidentia, pro Curatis.

CAP. VII.

1 QVo verò ad Parochiales Eccleſias, vix, aut
raro datur diſpenſatio, ſiuè indultum de
non reſidendo in illis: ſuper quo etiam emanauit aliàs declaratio
ſupradictæ Cõgregationis *die 22. Februarij 1590.* quæ ſic ait, *Parocho, cauſa ſtudiorum, non eſſe dandam licentiam; cum hodie per Concilium non admittantur, niſi qui per concurſum magis idonei fuerint iudicati*: & ſic patet, quod, quicquid fuerit ante dictum Concilium (tunc enim poterat Parochus ſtudiorum cauſa, etiam per ſeptennium de Ordinarij licentia abeſſe, per *tex. in cap. cum ex eo, de elect. in 6.*)
2 hodie tamen Ordinarij minimè dare poſſunt hanc licentiam, nec Parochi ex præfata cauſa abſentiam facere, vt declarauit ipſa *Sacra Congregatio. Gonz. ad reg. 8. gloſ. 6 num. 250* qui *num. 2.* affert ſupradictam rationem, nimirùm, quod, cum hodie per *d. Conc. cap. 18. ſeſſ. 24.* Eccleſiæ parochiales prouideantur per concurſum, præſupponitur, quod ille, qui tanquam magis idoneus, parochialẽ Eccleſiã per eundẽ concurſum, alios ſuperando, aſſequutus fuerit, iam prius ita ſtuduerit, quod ſtudiorum cauſa abeſſe non oporteat; & ideo ceſſat occaſio abſentiæ; ne ſub hoc prætextu, ſeruitium defraudetur. Quare, cum huiuſmodi fraudibus occurrere ſtuduiſſet *Pius IIII. vt in ſupra allegata Conſtitutione*, quia poſt eiuſdem Concilij Tridentini decreta, nonnulli recurſum habuerunt ad Sedem Apoſtolicam pro obtinenda licentia de percipiendo fructus in abſentia cauſa ſtudiorum, eamque obtinuerunt, & exinde graue parochialium Eccleſiarum præiudicium reſultabat, ſanciuit, quod tales licentiç non ſuffragentur, niſi de conſenſu Ordinarij, vt ſupra dictum eſt; & proinde *Sacra Congregatio Concilij* ita cenſuit, *Omnia hæc committantur Epiſcopo, qui ea executioni demandet, etiam in illis parochialibus, quarum collatio ad inferiores ſpectat, etiam ſi inferiores eſſent Abbates Regulares.*

Sicq; priori declaratione nõ obſtante, adhuc videmus aliquando, Rectoribus parochialium Eccleſiarum, à Summo Pontifice tribui hanc facultatem, quan-
3 doque ad biennium, quandoque verò ad annum, ſeù ſex menſes, addito decreto.
4 *Et deputato interim Vicario idoneo, ab Ordinario approbato, & cum aſſignatione congrua portionis fructuum.* Et quia quandoque contingit, Oratorem habere ſuam parochialem Eccleſiam vicinam Vniuerſitati, in qua intendit ſtudere, eo caſu additur etiam. *Et quod ipſe Orator temporè vacantiarum, itemque in feſtis ſolemnibus perſonaliter accedat ad ipſam parochialem Eccleſiam*: quod quidem decretum, fuit aliàs in ſimili caſu additum ex voto *ſupradictæ Sacræ Congregationis*; ex eo quod, cum dicta Vniuerſitas eſſet adeo vicina, in ea reſidendo videbatur reſidere in parochiali. Quæ licentia à ſolo Pontifice petenda eſt, cum eam nequeat Epiſcopus impartiri; ſuper quo *Sacra Congregatio* cenſuit, *Non licere parochis cauſa ſtudiorum à ſuis parochialibus Eccleſiis poſt Concilium abeſſe, & Epiſcopum licentiam ad id concedere non poſſe, eaſque ſi conceſſæ fuerint, non ſuffragari.*

Verùm quia pluries contingit à Sede Apoſtolica ex ligitima cauſa, peti diſpenſationem ſuper retentione parochialis Eccleſiæ cum Canonicatu, ſeù quauis

alia

alia Dignitate, ac taliter diſpenſati, prætextu huiuſmodi diſpenſationis, parochianorum cura ferè relicta, in magnam animarum iacturã, alibi reſidebant, propterea *Pius V.* ſuper huiuſmodi reſidentia ſuam edidit Conſtitutionem, quæ cum ſit in viridi obſeruantia, & ad illius præſcriptum, ſimiles diſpenſationes ab ipſa Romana Curia, necnõ declarationes Sacr. Congreg. Concil. emanare in dies conſueuerunt, non incongruè illius tenorem hic iuſerere placuit, qui talis eſt, vt ſequitur, videlicet.

5 *PIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Cupientes pro noſtri paſtoralis officii munere chriſtifidelium animarum ſaluti, quantum cum Deo poſſumus, ſalubriter conſulere, & parochialibus eccleſiis ab earum parochis, prout tenentur, in diuinis debite, & laudabiliter deſeruiri, inhærendo etiam decretis ſacri Concilij Tridentini, Motu proprio, & ex mera deliberatione, certaque ſcientia noſtra, ac de apoſtolicę poteſtatis plenitudine hac noſtra perpetuo valitura conſtitutione omnes, & ſingulos Rectores parochialium eccleſiarum cuiuſcunque dignitatis, ſtatus gradus, ordinis, conditionis, & pręeminentiæ fuerint, in quibuſcunque regnis, prouinciis, ciuitatibus, diœceſibus, ac aliis chriſtiani orbis partibus conſiſtentes, qui parochialem eccleſiam, ac canonicatum, aut dignitatem etiam poſt Pontificalem maiorem, ſeù principalem in quibuſuis patriarchalibus, aut metropolitanis vel cathedralibus, ſeu collegiatis eccleſiis, ſeu aliud quodcunque beneficium eccleſiaſticum, etiam quarumcunque diſpenſationum à Romanis Pontificibus prędeceſſoribus noſtris, ſeù etiam à nobis hactenus quomodolibet impetratarum, ac literarum apoſtolicarum deſuper expeditarum titulo, quas omnes hac præſenti conſtitutione abolemus, & reuocamus, ſeu quocunque alio prætexu obtinent, cum prima, & præcipua debeat eſſe cura animarum, eos ad reſidendum in eccleſia parochali, & ibi in diuinis deſeruiendum, debitoque eorum officio fungendum omnino teneri, & obligatos eſſe, ac ad id per Epiſcopos, & aliorum locorum ordinarios, etiam tanquam apoſtolicę ſedis delegatos, ſub ſententiis, & cenſuris eccleſiaſticis, ac pecuniariis arbitrio eorum declarandis, ac etiam priuationis dictarum parochialium, & aliorum quorumcunque beneficiorum pęnis, quacunque appellatione remota, cogi, & compelli poſſe, & debere auctoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, pręcipimus, & ordinamus. Eos tamen ſic reſidentes in eccleſiis parochialibus omnes, & ſingulos fructus redditus, & prouentus, etiam canonicatus ſui, vel dignitatis ſeu alterius cuiuſcunque beneficii, exceptis duntaxat quotidianis diſtributionibus, & aliis, quę ex iuſta cauſa abſentes percipere non ſolent, lucrari volumus. Sicque per quoſcunq. Iudices, & Commiſſarios, etiam cauſarum palatii apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, interpretari, iudicari, & diffiniri debere; Necnon irritum, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter attentatum forſan eſt hactenus, vel in poſterum contigerit attentari, decernimus, & declaramus. Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſuis diſpenſationibus, & exemptionibus, literiſque apoſtolicis deſuper confectis; necnon Apoſtolicis in prouincialibuſque, & ſynodalibus Conciliis ęditis generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus, & etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis & conſuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis Apoſtolicis quibuſuis perſonis in genere, vel in ſpecie, & alias quomodolibet conceſſis, & approbatis, in poſterumque concedendis, & approbandis, quibus omnibus, etiam ſi de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis. ſpecifica, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeù quauis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, eorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes: illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat ad effectum pręſen-*

tium

tium ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, quod harum literarum tranſumptis, etiam impreſſis, manu Notarii publici ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides tam in iudicio, quam extra adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ abolitionis, reuocationis, ſtatuti, præcepti, ordinationis, decreti, declarationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, Octauo Id. Iulij, Pontificatus noſtri Anno Tertio.

Porrò non ab re noſtra viſum fuit in propoſito, circa reſidentiam, & modum reſidendi in parochialibus, nonnullas etiã eiuſdem Sacræ Congregationis declarationes, quarum aliquas habeo authenticas, hic recenſere, Sunt autem.

Prima, *Rector, ſeu Parochus, qui habet Parochiam, intra cuius limites adhuc habitant parochiani, tenentur in eâ reſidere, etiamſi tantum eſſent in illa parochia tres, vel quatuor incolæ: & vbi fuerint duæ Eccleſiæ vnitæ, reſidendum eſt in digniori, quod ſi non conſtet, quæ ſit dignior, in frequentiori: quod ſi vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, reſidendum eſt in ea, quæ eſt intra*, vt deciſum etiam refert *Garc. de benef. p. 3. cap. 2. num. 179.*

Secunda, *An ſi parochialis tribus, aut quatuor tantum milliaribus diſtet à Ciuitate, poſſit in hac Rector habitare, dominicis tantùm diebus ad ſuam Eccleſiam accedens, & habeatur pro præſente? Congregatio cenſuit, non poſſe* deciſum, etiam refert *id. Garc. loc. cit. in 17 declarat.*

Tertia, *An propter intemperiem aeris, relicto ibi Vicario approbato, parochus non inde oriundus, poſſit alibi habitare? Congregatio cenſuit, non poſſe, Si tamen Rector infirmus eſſet, & in loco parochiali curari non poſſit defectu medicorum, medicinarumuè, tunc poſſe ab Ordinario dari ei licentiam trium, vel quatuor menſium, vt in locis vicinioribus maneat recuperandæ ſanitatis cauſa: poſito interim ab ipſo Ordinario in parochiali, Vicario cum congrua portione ex redditibus parochialis, id. Garc. d. num. 179.*

Quarta, *Habens parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinuit, eo viuente, reſidere non tenetur, Gonz. gloſ. 6. num. 99. Barboſ. alleg. 53. num. 78.*

Quinta, *Rector qui habet Vicarium perpetuum in ſua parochia, ſiuè Rectorio, poteſt, & debet compelli ad perſonaliter reſidendum, niſi tota cura animarum tranſlata fuiſſet legitimè in ſolum Vicarium perpetuum, id Garc. loc. cit. num. 175.*

Sexta, *An Epiſcopo liceat pro Cathedralis Eccleſiæ ſeruitio, & etiam ſuo, aliquem ex curatis ſuæ Diœceſis ex ipſorum Eccleſijs, conſtituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere, qui quando in huiuſmodi ſint ſeruitio, minime abeſſe cenſeantur? Cõgregatio cenſuit, non licere, id Gonz. d. gloſ. 6. 158 id. Garc. d. cap. 2 num. 42. Quar. in Sum. bull. verbo reſidentia fol. 446.*

Septima, *An, ſi Epiſcopus iudicauerit expedire, vti opera alicuius curati pro Secretario, vel Vicario foraneo, poſſit abeſſe, vel excuſetur à reſidentia, dummodò cura ſua Eccleſiæ diligenter exerceatur? Congregatio cenſuit, nõ poſſe,* ita deciſum refert *Armend. penes* Barb*oſ. d. alleg. 53. num. 86. in fin.*

Octaua, *Parochialem Eccleſiam habens cum Canonicatu, in parochiali reſidere debet quod eſt conforme bullæ Pij V, quæ incipit, Cupientes pro noſtri, publicata Romæ Octauo Id. Iulij anno 1568 ſuper hoc edita, & percipit fructus præbendæ, & ſolùm eius diſtributiones quotidianas perdit. Si autem Canonicatus eſt in eodem loco, vbi eſt Eccleſia parochialis, poteſt vtrique deſeruire, & percipere quotidianas diſtributiones: ſi autem alter ab altero diſtet per leucam, aut dimidium leucæ, etiam ſi Canonicatus eſſet in Cathedrali, tenetur nihilominus in parochiali reſidere. Quod procedit, non obſtante quacunque nobilitate Canonicorum, aut Eccleſiæ Cathedralis, etiam Metropolitanæ, id. Garc. loc. cit. declar. 7.*

Nona, *Reſidens in parochiali, quæ non longè abeſt à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus ferialibus ad Eccleſiam Collegiatam, accedere, & in ea diuinis inſeruire poteſt, modò in omnibus diebus, & horis ſuis debitis, & congruis, parochiali inſer-*

feruiat, & nihil prorſus relinquat, id. Armend. penes eund. Barboſ. loc. cit. num 85.

Decima, *Habens Canonicatum, & parochiam, & reſidens in parochiali ex præſcripto bulla Pij V diſtributiones quotidianas lucratur, ſi Canonicatus conſiſtit ſolum in diſtributionibus quotidianis, non habens præbendam. Hoc procedit ſi vtrique ſeruire nequiuerit, quia ſi ambobus commodè ſeruire poſſet, lucraretur ſolum iuxta ſeruitium, quod præſtaret. Garc. d. p. 3. cap. 2. num. 114.*

Vndecima, *Obtinens Eccleſiam baptiſmalem, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes Oppidi, & exiſtentes ſub cura Archipresbyteri, an teneatur ad reſidentiam; præſuppoſito, quod in Eccleſia Archipresbyter præter baptiſmum, cætera Sacramenta adminiſtret? Congregatio die 21. Iulij 1587. cenſuit teneri ad reſidentiam, ad minus tanquam Coadiutorem Eccleſiæ parochialis, id. Garc. loc. cit. num. 167*

Duodecima, *Obtinens Canonicatum, cui ſit vnita parochialis ad vitam obtinentis, tenetur in parochiali reſidere, ſi vnio facta ſit ad vitam obtinentis tantùm, id. Garc. d. num. 179 declarat. 12.*

Decimatertia. *Epiſcopus poteſt pro viſitatione ſua Diœceſis vti opera parochi, qui tamen ob eam cauſam vltra quadriginta ſingulis annis abeſſe non poteſt, & interea poni debet in ea Vicarius idoneus congrua portione fructuum dictæ parochiæ, arbitrio Epiſcopi aſſignato, id. Garc. d. c. 2 n. 43* qui tamen *n. ſeq.* ait, quod iſta declaratio videtur iam ſublata, & correcta per aliam declarationem per ipſum antea adductam *num. 42.* quæ ſic ait, *Epiſcopus non poteſt vti opera parochi in viſitatione, vel in alio ſeruitio ſuæ Diœceſis, niſi pro tempore permiſſo, duorum menſium, & tunc pro tempore idoneus Vicarius deputatur.*

Decimaquarta, *Cum de iure communi obtinens beneficium, curam animarum iuriſdictionalem habens, teneatur reſidere, & Sacris inſiſtere, Extrau. Execrabilis, de præb. & gloſ. ibi, idem Congregatio cenſuit intelligi de Commendatarijs; per omnia enim æquata ſunt Commendæ titulis, id. Garc. d. cap. 2 num. 166*

Decimaquinta, *Parochus Eccleſiæ, in qua fuit conſtitutus Capellanus, cui ex inſtitutione Capellaniæ impoſita fuit tota cura animarum, ſeù Vicaria perpetua, quoad Capellanus vixerit, non tenetur in ea reſidere, id. Garc. loc. cit. num. 176.*

Decimaſexta Congreg. cenſuit etiam *Vicarios perpetuos teneri ad reſidentiam ſicut tenentur veri curati, etiam ſi in alijs beneficijs inſeruirent in Cathedralibus, id. Garc. d. cap. 2 nu 167.*

Decimaſeptima, *Infirmitas excuſat à reſidentia quando in loco parochiæ non ſunt medici, vel medicinæ, & quando infirmitas alibi curari poteſt; hoc caſu per quatuor menſes diſpenſat Epiſcopus, vt dictum eſt ſupra in tertia declaratione.*

Decimaoctaua, Cong. *cenſuit. ſolam diſtantiam loci, etiam cum neceſſitate ab eo diſcedendi, non excuſare parochum, vt poſſit abeſſe à ſua Eccleſia ſine licentia in ſcriptis obtenta, etſi talis neceſſitas repentè ſe offerat, quæ non patiatur dilationem huiuſmodi licentiam petendi: quo caſu quamprimum de diſceſſu, & neceſſitate Ordinarium faciendum certiorem eſſe, vt de cauſa cognoſcere poſſit, Garc d. cap. 2 ſub nu 57.*

Decimanona, *Ob inimicitias excuſatur, quis à reſidentia; & detur littera Ordinario, vt cognoſcat, ſi ſunt verè & graues inimicitiæ, quæ narrantur, & abſque ipſius culpa, & poſtquam obtinuit illud beneficium exortæ; & det dilationem, vt in alio vicinior, & tutiori loco manere poſſit, durantibus duntaxat tamen inimicitijs; dummodò non vltra annum durent. Interea autem idoneum Vicarium in illa Eccleſia conſtituat, aſſignata ei congrua portione ex redditibus ipſius Eccleſiæ. Quod ſi eſſet Canonicatus, & fructus conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, illas Canonicus lucrabitur, deducta tamen tertia parte pro deſeruientibus, Barboſ. alleg. 53. nu 89*

Vigeſima, *Inimicitia, culpa parochi non contracta, excuſant à reſidentia & cum talibus Epiſcopo conceditur diſpenſare per annum, dummodò in Parochiali, expenſis parochi maneat idoneus Vicarius; at interim curare debet* Epiſcopus: *vt inimicitiæ extinguantur; ſi id perficere non poteſt, reſcribere debet ad Cardinales Congregationis Concilij, cuius culpa factum fuit; quo minus reconciliatio proceſſerit, id. Garc. loc. citat. declarat 5.*

Vigeſimaprima, Congreg *ſic ait, Arguantur Epiſcopi qui cauſa infirmitatis conſtituunt in parochialibus Eccleſijs Vicarios perpetuos, data, etiam facultate Rectori, de non reſidendo;* cui quidem declarationi alia adijcitur, quæ ait, *Parochus debet reſidere in loco, vbi ſita eſt Eccleſia parochialis, etiam ſi ei datus eſſet Coadiutor ratione infirmitatis. id. Garc d. cap 2. num. 178.*

Vigeſimaſecunda, *Congregatio Concilij cenſuit,*

cenſuit, bimeſtre tempus abeſſe non poſſe parochos, ſine licentia Epiſcopi, & valet conſuetudo Epiſcopi; ne) parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine licentia, Barboſ. d. alleg. 23. nu. 97.

Vigeſimatertia, *Vicarius amouibilis in exercitio curæ animarum, arguit curam eſſe penes deputantem, & ideo ipſum teneri ad reſidentiam, id Garc. d. cap. 2. ſub num. 179. declarat. vndecima.*

Vigeſimaquarta. *Habens duas parochiales vnitas perpetuò inuicem æquè principaliter, & non vnam alteri acceſſoriè, ambaſque pares, itaut vna non ſit dignior, & principalior altera, poteſt in qua maluerit reſidere, id Garc. d. num. 179. declarat. 16.* vbi ait, ita Epiſcopo Abulen. fuiſſe reſcriptum *die 15. Martij 1575.*

Vigeſimaquinta, *In Monaſterijs, & Abbatijs, quæ cura &* Conuentu *carent, non eſt neceſſaria reſidentia, id. Garc. d. cap. 2. ſub d. num. 179. declarat. nona.*

Vigeſimaſexta, *An deficiente Magiſtro Grammatica in Ciuitate, poſſit in ea curatus habitare, relicto idoneo Vicario, & approbato cum congrua mercede in Parrochiali, dummodò ſolemnibus diebus interſit, Congregatio cenſuit non poſſe,* Gonz. *ad reg. 8 gloſ. 6. num. 254. Quaran. in Summ. bull verbo, reſidentia, verſ. Præter ſummiſtas, fol. mihi 576.*

Vigeſimaſeptima, *Licet Eccleſia parochialis ſit in loco, vbi minor pars parochianorum habitat, & maior pars habitat longe in Oppidis, nihilominus parochus habitare tenetur propè Eccleſiam in Ciuitate, ſed ſuccurrendum eſt eis, qui longe habitant, ſecundum antiquam loci conſuetudinem,* per diſpoſitionem *cap. 4. ſeſſ. 21. de reform,* Garc *d. p. 3. cap 2. num. 179.*

Vigeſimaoctaua, *Congregatio* Concilij *cenſuit, Rectores parochialium debere reſidere in domo ipſarum parochialium, quod ſi parochiales domos non habent, tunc in alia domo, quæ ſit intra limites parochiæ, aut ſaltem ita vicina parochiali Eccleſiæ, vt inde commodè poſſint per ſe ipſos ei inſeruire, id. Garc. loc cit. declarat. 21.*

Vigeſimanona, *Congregatio Concilij cenſuit, parochum cogendum eſſe habitare in domo Eccleſiæ; vel ſi Eccleſia eam non habeat, in propinquiori intra limites parochiæ; quod ſi non habitauerit, teneri ad reſtitutionem fructuum, de quibus in hoc decreto, id. Garc. loc. cit. declarat. 22.*

Trigeſima, *Epiſcopus ad reſidentiam cogere poteſt Rectorem, licèt eius Eccleſia parochialis pertineat ad inferioris collationem, etiam Abbatis Regularis, id. Garc. loc. cit. declarat. 27.*

Eſt tamen hic aduertendum, quod dicta Sacra Congregatio cenſuit, quod in his, quæ pertinent ad reſidentiam, obſeruanda ſint, quæ habentur *in cap. 1. de reform. ſeſſ. 23.* & in reliquis, ſi non poſſint ſeruari decreta Concilij Tridentini prædicti, id agendum eſt, quod commodius, & melius poteſt: & qui non habet domum propriam in loco, vbi reſidere tenetur, aliquam conducere debet. Vbi verò populus non poteſt victum ſuo Curato ſubminiſtrare, Ordinarius ea obſeruare debet, quæ habentur *in cap. 3. ſeſſ. 24. de reform.* Et in caſu quo iura diſponunt, non debet pro iuris declaratione ad Papam recurrere, *id. Garc. d. nu. 179.*

Præmiſſa equidem omnia adeò ſanctè per ſupradictum Concilium ſancita ſunt circa præfatorum Curatorum reſidentiam, vt vix, & non ſine vrgenti cauſa dari eis conſueuerit diſpenſatio de non reſidendo; vt dictum eſt; cum circa curam animarum, accidere poſſit in puncto, quod non contingit in anno, nec ſemper id munus expleri poteſt per Vicarium, ad hoc deputatum, quod benè per ipſum Curatum fieri poteſt, qui accuratius, iniunctum ſibi onus obire conſueuit; vndè valdè maximam ſibi compararent iniuriam, ſi de illis dicere contingeret, *Paruuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis*: cum præter Sacramentorum adminiſtrationem, ex *eod. Concil. Trid. ſeſſ 5. cap. 2. de reform.* vbi de his Curatis loquitur, eis etiam præcipiatur, vt
6 paſcant populum ſalutaribus verbis, annuntiando vitia, quæ eos declinare, ac virtutes, quas ſectari oportet, & *ſeſſ. 23. cap 1. de reform* mandatur eis, vt oues agnoſcant; ac pro his Sacrificium offerant, verbique diuini prædicatione &c. vbi licèt loquatur de Epiſcopis, tamen in eodē loco intelligit, etiam de curatis; quod iterum etiam idem Concilium præcipit *ſeſſ 24 cap. 7. de reform.* ibi, *exponant Sacra eloquia, & in lege Domini populum erudire ſtudeant.*

De parochialibus aūt Eccleſijs habitu tantùm, & non actu, dicendum eſt, illius
7 Rectorem non teneri ad reſidentiam, etiam abſq; aliqua diſpenſatione, ſi videlicet, populus ſit deſtructus, & omnes parochiani ex aliqua cauſa mortui ſunt, & eſſe deſierunt, licèt Eccleſia parochialis ſemper firma maneat, *Gonz. ad regul. 8, Cancell. gloſ. 6. num. 89 & ſeq. Azor. inſtit.*

moral.

moral p. 2. lib. 6. cap. 8. quaſt. 9. vbi ait, quòd ſi quis ad hanc Eccleſiam promoueatur, non tenetur infra annum ad Sacerdotium aſcendere; ſi verò parochiani, quia forte captiui erant, redierint, parochialis ipſa, quaſi iure poſtliminij, ad ſua iura, & bona reuertitur; vnde illius Rector debet intra annum, computandum ab eo tempore, quo Eccleſia cæpit parochianos habere, ad Sacedotium aſcendere, vt per *Barboſ. de poteſt. Epiſ. alleg. 53. num. 68.* & videnda erunt, quæ dicam in mea *praxi benef.* ibi enim materia opportunius cadit.

8 Quouerò ad clericos, ſeù presbyteros, ſimplicia beneficia, quæ perſonalem reſidentiam non requirunt, obtinentes, & de diſpenſatione cum illis, parum hic eſt immorandum; quia cum nullo modo poſsint ij ad reſidendum compelli, ita nec cum eis ſuper non reſidentia diſpenſari neceſſe eſt; ſicut pluries iam diximus; ſuper quo emanauit declaratio Congregationis eiuſdem Concilij ſuper *cap. 2. ſeſſ. 6. de reform.* tenoris ſequentis, videlicet, *Obtinens beneficium, licèt adſit titulus alicuius Sancti, dummodo ſit ſimplex, non tenetur in eo reſidere, nec eum ad reſidentiam cogere poteſt Epiſcopus; quamuis ille in ſuorum ordinum ſuſceptione, alicuius Eccleſiæ ſeruitio adſcriptus ſit, iuxta decretum ſupradicti* Concil *ſeſſ. 23. cap. 6.* ibi, *nullus in poſterum ordinetur, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cuius neceſſitate, aut vtilitate aſſumitur, non adſeribatur, vbi ſuis fungatur muneribus &c.* quandoquidem, neque huic denegandæ ſunt litteræ commendatitiæ ſui Epiſcopi, quatenus velit extra Diæceſim morari &c. vnde alia emanauit declaratio dictę Congregationis his verbis, *Non ſunt denegandæ litterę commendatitiæ ab Epiſcopo ſacerdotibus, & clericis, qui non habeat beneficia requirentia reſidentiam in titulum.*

9 Hæc autem duplicem capiunt limitationem, Prima eſt ſi Eccleſia, in qua ſic promotus, ob diminutionem in ea miniſtrorum, magnum inde ſentiat circa cultum diuinum detrimentum; tunc enim benè poterit compelli ab Epiſcopo ad illi inſeruiendum, vt probat *Feltn. in cap. quoniam frequenter, num 23. vt lit. non conteſt.*

Secunda verò, ſi beneficium, licèt ſimplex, ex ſtatuto, aut conſuetudine, vel ex fundatione requirat perſonalem reſidentiam, vt ſupra dixi mus.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi tenentur perſonaliter reſidere.*
2 *Epiſcopo non reſidente, plura mala ſequuntur.*
3 *Epiſcopi ſingulis annis, non vltra tres menſes abeſſe poſſunt.*
4 *Epiſcopis datur facultas non reſidendi per litteras priuatas nomine Summi Pontificis.*
5 *Epiſcopi debent neceſſitatibus ſui populi ſuperintendere.*
6 *Epiſcopi titulares, quomodo immunes à reſidentia.*
7 *Epiſcopus, in cuius Dioeceſi ſunt omnes ſchiſmatici, tenetur etiam ibi reſidere.*
8 *Epiſcopi titulares, Coadiutores, non gaudent penſione ſibi aſſignata, niſi quatenus inſeruiunt, ex declaratione Sacrę Congregat. Concil.*
9 *Epiſcopus titularis, Canonicatum obtinens in Cathedrali, quo habitu ibi vtitur.*
10 *Et vbi ſedere debeat.*
11 *Epiſcopus reſidens in ſua Dioeceſi, immunis à reſidentia Dignitatum, & beneficiorum.*

Praxis Diſpenſationis ſuper reſidentia, pro Epiſcopis.

C A P. VIII.

1 QVod dictum eſt de parochis, eò magis dicēdum eſt de Epiſcopis, & alijs paſtoribus, qui tenentur perſonaliter reſidere, nō modò de iure canonico, verùm etiam de iure diuino, ac naturali, ac paſcere gregem ſibi commiſſum; quapropter ad reſidendnm compelluntur ex *Concilio Trid. ſeſſ. 6. cap. 1. de reform.* & omnes reſoluunt, vt per *Garc. de benef. p. 3. cap. 2. num. 16.* Ex non reſidentia, etenim Epiſcoporum, quamplurima mala ſequuntur; quandoquidem,
2 clerici efficiuntur irreligioſi, ſæculares, irreuerentes, perit doctrinæ puritas, pau-

peres nimis patiuntur, & alia munera paſtoralia obiri non poſſunt, ex *eod. Conc.*
3 *loc. cit.* Ibi enim Epiſcopis ſingulis annis non vltra tres menſes abeſſe, & tantum ex cauſa rationabili, & ſine gregis detrimento permittitur; non tamen in Aduẽtu, Quadrageſima; Natiuitate Domini, Reſurrectione, Pentecoſtes, & feſtis Corporis Chriſti: vltra verò tres menſes, non liceat, niſi vrgeat Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, euidens Reipublicæ vtilitas, vel euidens Eccleſiæ vtilitas, & debita obedientia: & licentia concedenda eſt in ſcriptis, & approbanda à Papa, aut Metropolitano, vel viciniori Epiſcopo; niſi cauſa ſit notoria, & repentina, *vt in d. cap. 2.* Has autem cauſas explicat *Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg. 53. à num. 6.*

Circa autem praxim petendi diſpenſationem, vt ipſi Epiſcopi, poſſint ab eorum Eccleſijs abeſſe, parum hic licet immorari; ſed dicendum eſt tantummodo
4 quod, datur iſta facultas per literas priuatas, nomine Summi Pontificis. Nec tamen ita paſſim conceditur vltra tempus à prædicto Concilio præſtitutum, cũ maxima pietas, ac prouidentia ipſius Summi Pontificis, quoad fieri poſſit, non ſinat Epiſcopos ab eorum Eccleſijs abeſſe: debent enim iugiter omnibus ſui po-
5 puli neceſſitatibus ſuperintendere; quia illis pro virili nõ ſubueniendo, obdormire dicitur, nec Eipiſcopi nomen ei conuenit, *vt in cap. fratrem, 86. diſt. & dicit tex. in cap. nulli 25. quaſt. 1.* quia non ita paſſim pro quacunque cauſa, debet ſuas oues relinquere, ne de eo dicatur, Mercenarius autem, & qui non eſt paſtor, cuius non ſunt oues propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oues & fugit, & lupus rapit, & diſpergit oues, vt notauit *Mandoſ in tract. de ingratit. cap 14 tit. de ingratit. Epiſ erga populum*: vndè cum *Diuo Bernardo lib 3. de conſid ad Eugen. cap. 21.* exclamandum eſſet, O miſerandam ſponſam, talibus creditam paranymphis. Hinc dixit gloſa *in l. vlt. C. ad l. Flauiam, de plagiar.* paria ſunt, maritum non habere, & illum inutilem habere, *Roland. co. ſ. 9. num. 34. lib 1.* quia uerò alia in propoſito, ego ipſe adducam in *Compend. regim. Prælatorum inſerto in ſecundo tom. meæ praxis benefic.* & reaſſumam in meis ampliſſimis additionibus ad *Hieron. Paul. celeberrimum Cancell. apoſt. Correctionum lib. 7. tit. Nota alia euidentialia*, dum ad alia properamus, hic non diximus iteranda.

Inter cœteras verò cauſas, ex quibus multoties Summũ Pontificem cum Epiſcopis ad tempus diſpenſare conſueuiſſe comperimus, duas potiſſimum receptas, & ad praxim videmus deductas; quarum altera eſt, ob malitiam plebis, vt in *cap. niſi cum pridem §. propter de renunt.* ibi enim non modo diſpenſatur ex hac cauſa ſuper reſidentia, verùm etiam cogitur ille interdum à ſuæ Eccleſiæ regimine declinare, quando videlicet, plebs adeo duræ ceruicis exiſtit, vt proficere nequeat apud ipſam; ſed propter eius duritiam, quo magis ſatagit, eo magis iuſto iudicio deficere permittatur, Iſta verò cauſa licet perpetuò eximat Prælatum à reſidentia, veluti per renuntiationem ſuæ Eccleſiæ, nihilominus diſpenſatur cum eo ex eadem cauſa, etiam ad tempus; plures enim vidimus exinde à ſuis Eccleſijs abeſſe, etiam ex cauſa inimicitiæ, quam ibi habet, juxta *gloſ. in cap. ad ſupplicationem, in verbo, morari, de renunt.* & quod hæc cauſa etiam excuſet à reſidentia, docet *gloſ in cap fin. verbo excuſationem, de cler. non reſid.* & teſtatur *Pariſ. de reſign. benef. lib. 5 quaſt 3. num. 256.* quod propterea Congregatio Epiſcoporum indulget aliquos menſes, citatis ob hanc cauſam, vt pluries ipſe ſeruari vidit, ſubdens *num. 265.* id ratione probari, nam inimicitiæ potentiorum, ſiue partialitates, & factiones iuſtam cauſam timoris, & abſentiæ præbent, per iura ibi per eum allegata.

Altera verò cauſa, ex qua etiam ad tempus diſpenſatur, eſt, aeris intemperies, nimirùm, quia quædam anni tempora ſunt ſuæ naturæ contraria, veluti cęli, locique grauitas; quaproter iuſtam prębet cauſam non morandi in loco aliquo, intemperies, vt dixit *Surd. conſ. Odd. de reſtit. in integr. p 1. q. 7 num 95* & ſignanter excuſat à reſidentia, *gloſ in Clem. Ne in agro, in fin. in verbo rationabili, de ſtat. monach. id. Pariſ d. lib. 5. quaſt 3. num. 246. & ſeq.*

6 Quinimò, nec Epiſcopi titulares, ſunt ab eorum reſidentia immunes, niſi quatenus iuſta cauſa non reſidendi, ſuadeat. Videmus enim, quod eiſdem, qui præficiuntur in partibus, infidelium, Summus Pontifex, inter cœtera præcipit, quod poſtquam litteras ſuper prouiſione, & præfectione huiuſmodi ipſe Electus habebit expeditas, ad ſuam Eccleſiam N. ſe conferat, & in ea perſonaliter reſideat; quodq; cum ipſe ad dictam Eccleſiam nequeat commodè ſe conferre, & apud eandem

per-

perſonaliter reſidere , ipſe Papa eidem
Electo concedit, vt quouſque ab infideli-
bus dicta Eccleſia detinebitur, ad illam
accedere, & apud eam perſonaliter reſi-
dere minimè teneatur: quodq; poſtquam
munus conſecrationis ſuſceperit, in Ci-
uitate, & Diœceſi N. ſi ad id per moder-
num, ac pro tempore exiſtentem Archie-
piſcopum,requiſitus fuerit,& de eius ſpe-
ciali licentia, Pontificalia officia exerce-
re liberè, & licitè valeat. Non obſtanti-
bus priore ipſius Papę voluntate,ac Con-
ſtitutionibus, & ordinationibus Apoſto-
licis,cœteriſq; contrarijs quibuſcumque.
Necnon ad reſidentiam teneri Epiſco-
7 pum,qui habet Eccleſiam in loco,vbi om-
nes incolæ totius Diœceſis, ſunt Schiſma-
tici, & adeo incorrigibiles, vt nulla adſit
ſpes proficiendi apud illos, vt deciſum
refert *Aldan. in Compend. Canon. reſolut. lib. 1. tit. 4. num. 11. ſub die 2. Septembris Anno 1617.* & eundem refert *Barboſ. in coll. in var. loc. Conc ſuper ſeſſ. 6. de refor. cap. 2.*
Quia vero vtplurimum huiuſmodi
Epiſcopi titulares (quod per tranſitum
dictum ſit,) aſſumuntur in Coadiutores
aliorum Epiſcoporum, cum aſſignatione
alicuius penſionis ex redditibus menſæ
Epiſcopalis, ad vitam ipſius Coadiutoris,
8 iſta penſio eis non debetur, niſi quatenus
inſeruiant; & cum aliàs eueniſſet caſus,
quo quidam Coadiutor, poſt aſſignatam
ſibi penſionē,nolebat inſeruire,pr ętende-
bat nihilominus penſione gaudere,Vnde,
re delata ad Vrbē,cenſuit Sacra Congre-
gatio Concilij, quod Epiſcopus titularis
ſuffraganeus alterius Epiſcopi,cui annua
penſio ducentorum aureorum ſuper fru-
ctibus Epiſcopatus, cuius eſt ſuffraga-
neus,reſeruata fuit, illam accipere debet,
quatenus inſeruiat; aliàs aſſignanda eſt
ſucceſſoribus, *d. Sacr Congr. ſub die 11. Iunij 1592.* prout refert Barboſ. *in ſuis collect. verbo. Epiſcopus ſuffraganeus, cap. 3.*
vbi etiam ſubdit, quod Epiſcopus titula-
ris Canonicatum obtinēs in Eccleſia Ca-
9 thedrali, poteſt, & debet in ea vti habitu
ordinario, quo vtuntur Epiſcopi in Ro-
mana Curia.i.Rochetto ſupra ſubtanā, &
mantelletto violacei coloris;&debet prę-
cedere omnibus alijs Canonicis eiuſdem
10 Eccleſiæ, & ſedere in primo ſtallo ſu-
pra omnes, vt fit, & ſeruatur Romæ,ſimi-
li caſu eueniente, in tribus Eccleſijs Pa-
triarchalibus S.Ioannis Lateranen. S. Pe-
tri, & S. Mariæ Maioris, *d. Sacr. Congreg. in una Compoſtellana 11. Iulij 1617.*
11 Cœterùm,Epiſcopus regulariter, reſi-
dens in ſua Diœceſi, liber eſt à reſidentia
ſuarum Dignitatum,& beneficiorum ſim-
plicium, quæ obtinet in alia Diœceſi,nec
aliud amittit, niſi quotidianas diſtribu-
tiones,& alia,ſi quæ ſint, quæ abſentes,iu-
ſta de cauſa non percipiunt, vt declara-
tum refert per *d. Sacr. Congr. Armendar. teſte eod.* Barboſ. *verbo, Epiſcopo, cap. 1.*
Nec aliud, circa reſidentiam Prælatorum
in ſuis Eccleſijs pro eo quod ad noſtram
praxim pertinet,indagare viſum eſt; licet
nonnulla circa hoc adducam in mea *pra-xi benef. tom 2. lib. 2. cap. 7. à nu. 21. ad 36.*

SVMMARIVM.

1 *Simonia quid ſit.*
2 *Vnde dicatur.*
3 *Conſtitutio Pij V. contra ſimoniacos.*
4 *Simonia quotuplex.*
5 *Simonia realis, quæ.*
6 *Simonia conuentionalis, quæ.*
7 *Realis à conuentionali, in quo potiſſimùm differat.*
8 *Multum diſtat à confidentia, quæ hic definitur.*
9 *Simonia mentalis quæ.*
10 *Simoniacus mentalis tenetur ad cordis ſatisfactionem.*
11 *Et incurrit peccatum mortale.*
12 *Sed quomodo illud vitare poſſit.*
13 *Simoniacis rarò datur diſpenſatio, quæ ſoli Papæ reſeruatur.*
14 *Simoniaci, debent in ſupplicatione exprimere fructus malè perceptos.*
15 *Cuinam debeantur huiuſmodi fructus.*
16 *Pecunia ſimoniacè acquiſita, reſtituenda Eccleſiæ.*
17 *Formula ſupplicationis pro ſimoniaco.*
18 *Simoniacè conferens Ordinarius, beneficium, quas pęnas incurrit.*
19 *Simoniacus, quomodo egeat noua prouiſione.*
20 *Beneficij ſimoniacè acquiſiti, non datur retentio.*
21 *Simoniaco ignoranter, quomodo ſuccurratur.*
22 *Fructus percepti à ſimoniaco, quando exprimendi.*
23 *Papa nimis abhorret à ſimoniacis.*

Praxis Diſpenſationis cum ſimoniacis ſimonia reali.

C A P. IX.

ET ſicut ob non reſidentiam, non modò beneficiati amittunt beneficiorum fructus, verùm etiam ipſis beneficijs ex ſacrorum Canonum decretis, priuantur, id multò magis accidit in eorundem beneficiorum mala, ac deteſtabili aſſequutione, cum, videlicet, aliquod in eam pretium, ſiuè pactio interuenit, dicente Domino, *Quod gratis accepiſtis, gratis date Matth.* 10. & refertur *in cap. quidquid inuiſibilis,* 1 *q.* 1. Vnde pro beneficijs obtinendis, omnis pactio, omniſque conuentio, debet omninò ceſſare, *cap. tua nos, de Simon & cap quam pro, in fin.* 1. *qu.* 2. quandoquidem, per dationem, & promiſſionem pro conſequendis ſpiritualibus, vel illis annexis, ſimonia committitur, *Hoſt. in ſum. hoc tit. Abb. in cap. extirpandæ, §. qui verò, col penult. de præb.* Vnde ſic ea
1 definitur, videlicet, quod ſimonia eſt ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi ſpirituale, vel ſpirituali annexum, *Nauar. in Man. cap* 23 *nu.* 100 *Leſſ lib.* 2 *Iuſt. cap.* 35. *dubit.* 1 *nu.* 3 & ſumitur ex *cap. quæſitum, de rerum permut.* Dicitur primò, ſtudioſa voluntas, quia omnia prædicta, voluntatis deliberationem requirunt: Dicitur ſecundò, emendi, aut vendendi, quod latè interpretandum eſt, vt comprehendat omnem contractum oneroſum, ſeù reciprocum; quo res temporalis, & ſpiritualis viciſſim commutantur, id. *Nau. cap.* 23. *n.* 2
105. & ita colligitur *ex cap vltimo de pactis.* Dicitur tertiò, aliquid ſpirituale, ideſt quoduis ſupernaturale donum ad animæ ſalutem directè inſtitutum; Dicitur, quartò, ſpirituali annexum: vt comprehendantur non ſolùm, quæ ex iure diuino, ſpiritualia ſunt, ſed ex Eccleſiæ inſtitutione, per poteſtatē à Chriſto traditam, talia effecta, vt ſacra vaſa, veſtes, Eccleſiaſtica bebeneficia, patronatus &c. *Nau d nu.* 100. *verſ ſecundò*; quare hæc definitio comprehendit ſimoniam, tùm iuris diuini, tum iuris Eccleſiaſtici, vt ait *Suar tomo* 1. *de Relig. tract. d. lib* 4 *de ſimon. cap.* 7. Dicitur autem ſimonia à Simone Mago; qui primus, tempore legis Euangelicæ, tali peccato ſe obſtrinxit *Act.* 7. Licèt autem in iure, peccatum hoc, hęreſis ſimoniaca, paſſim appelletur, vt *in cap. quoties, de ſim. & cap. Presbyter, cap. quiſque, cap. quicumque, cap. fertur, & cap. Petrus,* 1. *quæſt.* 1. certum tamen eſt, hoc vitium poſſe, abſque intellectus errore conſiſtere, vt notauit *Suar. lib.* 4 *de ſim. cap.* 1. *num.* 6. & ſumitur *ex gloſ. in cap firmiſſime verbo hæreticum, de hæret.* Hinc fit, vt grauiſſimis plectantur pœnis ſimoniaci; quandoquidem omnia crimina, ad comparationem ſimoniacæ prauitatis, quaſi pro nihilo reputantur, vt *in cap. tanta, hoc tit. cap. cùm, §. qui ergo,* 1. *q.* 1. & ait *Rebuff. in ſua praxi tit. de ſimon. in reſig.* ſimoniacos, veluti primos, & præcipuos hæreticos, ab omnibus fidelibus reſpuendos; Et inter cætera,
3 adeſt hodie *Conſtitutio Pij V. ibi, quicunque igitur deteſtabile crimen ſimoniacæ prauitatis commiſiſſe, conuinctus fuerit, in conſequendis ordinibus, eo ipſo ſit ab illorum exequutione per decennium, ſine ſpe diſpenſationis, ſuſpenſus, & per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates Eccleſiaſticas ſimoniacè acquiſiuerit, illis ſit ipſo iure priuatus, & in futurum inhabilis ad eas, & quaſcumque alias obtinendas. Qui beneficium, aut officium Eccleſiaſticum ſimoniacè adeptus fuerit, illo ſimiliter ſit ipſo iure priuatus, & ad fructuum omnium, quos percepit, reſtitutionem teneatur, & perpetuò ſit inhabilis ad ea, & quæcumque alia beneficia Eccleſiaſtica obtinenda.*

Antequam tamen ad praxim petendi diſpenſationem cum ſimoniacis, deſcendamus, operæ prætium eſſe duximus, vnamquamque ſimoniæ ſpeciem hic pro Tyronibus, declarare; ad dignoſcendum, quando Orator licitè petere poſſit diſpenſationem Apoſtolicam, ac rehabilitationem ad præmiſſa retinendum. Eſt ergo triplex ſimonia.

4 Et quidem, Realis, Conuentionalis, &
5 Mentalis, Realis eſt illa, quæ propriè dicitur ab actu. ſ. à rei traditione, quia in dando rem, & recipiendo conſiſtit Quare tunc fit, quando pactio ex vtraq; parte cōpleta eſt, ſaltem inchoatè, vt ſi collatio beneficij facta ſit, & pretij pars ſoluta, *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 6. *Layman. lib.* 4. *tract.* 10.
6 *cap. vlt. §* 6. Conuentionalis eſt, quæ dicitur à conuentione; quia aliquid promittitur: quæ ſic, etiã definiri poteſt: eſt externa conuentio, ſeù pactio de re ſpirituali pro temporali, abſque tamen exequutione, ſaltem vtrinque facta *Abb. in cap. nemo, hoc tit. & Caſſad, deciſ.* 5. *de Conſtit.* Et hæc

Con-

Conuentionalis duplex, eſt;quædam; vi-
delicet neutra ex parte exequuta,quæ ꝓ-
priè dicitur Conuentionalis , cum ſtetur
in terminis nudæ promiſſionis , & con-
uentionis,nulla ſequuta traditione rei, &
temporalis dationis,vt *in cap. vlt. de pact.*
Quæ verò ex vna tantùm parte exequuta
eſt,ſecundum aliquos,tranſit in realem;ſi
complementum fiat ex parte illius , qui
promiſit ſpiritnale ; nam tunc ſufficit ad
conſtituendum ſimoniam realem : ſecùs
autem eſt in implemento promittentis
temporale: non enim efficit, vt ſimonia
deſinat eſſe conuentionalis, & fiat realis ,
ſecundum *Caiet. 2. 2 qu 100 art 6. ad ſex-
tum*, relatum à *Pariſ. de confid. benef. q 1.
nu.* 142 vbi ſubdit , quod ſecundum re-
ceptiorem,quam ſtylus obtinuit , contra-
rium eſt tenendum in iudicando , & con-
ſulendo,vt nunquam,videlicet , efficiatur
realis , niſi ab vtraque parte demandetur
exequutioni , & compleatur ; ſufficit ta-
men ad eandem inducendam , quod ex
vna parte ſit in totum completa, & ex al-
tera in parte tantùm; vt quia ex vna par-
te fuerint dati ordines,aut data beneficia;
ex alia autem parte , non tota pecunia
conuenta, ſed illius pars tantùm , vt di-
ctum eſt, *Nauar. conſ. 40. nu. 2. de ſimon.*

Differentia autem, quæ verſatur inter
ſimoniam realem , & ſimoniam conuen-
7 tionalem , ea potiſſimùm eſt , quia realis
habet annexam excommunicationem, &
priuationem ipſo iure, *id Nauar. conſ 42.
eod tit.* attamen vtraque ſcilicet tam rea-
lis,quàm conuentionalis, inducit inhabi-
litatem ad obtinendum de cætero bene-
ficia ; quamuis minor ſit conuentionalis,
quæ frequentior eſt reali,quia promiſſio-
nes facilius fiunt , quàm dationes ; vndè
vulgò dicitur, quod promittere, & ſerua-
re promiſſa, diuerſa ſunt ; nam plura pro-
mittuntur , quæ poſtea non attenduntur,
ad *tex in l. Titia, ff. de verb. oblig l. ſecun-
dum. ff. de edil. ed. ct.*

Eſt tamen notandum, quod ſimonia
8 realis multùm diſtat à confidentia ;
quia illa committitur actualiter , & per
dationem,& receptionem rei vt ſupra
diximus, hæc verò per promiſſionem , &
ſic interpoſitionem fidei ; cum tota, in fi-
de ſit poſita; quare eſt ſpecies conuentio-
nalis , vt docent morales Theologi , præ-
ſertim *Leſſ & Laym locis citatis* . Vnde
hæc confidentia ita definita reperitur per
Nauar. in Man. cap. 23. nu. 109. Confiden-
tia eſt certa ſpes de re aliqua , quod ita
fuit,eſt vel erit;ſed in propoſito, aptius,&
cõgruentius antea,aliam dedit definitio-
nem *Maſcard. de probat. concl. 2306 num.
2.* nimirum , Confidentia beneficialis eſt
ea , qua quis confidit , quod alter accep-
tans beneficium,ſibi poſtea,vel alteri con-
ferat , *id. Pariſ in d tract. d. quæſt 1. num.
48 qui num. ſeq.* ita illam definiuit, Con-
fidentia eſt ſpes quædam , quod collator
conferat,patronus præſentet , eligens eli-
gat , aut quis accipit , vel renunciat be-
neficium , pacto modo , vel conditio-
ne expreſſa , vel tacita, ſibi, aut alteri.
9 Simonia verò mentalis ea eſt,quæ con-
ſiſtit,non quidem in ſolo interno propo-
ſito ſimoniacè contrahendi (quamuis
hæc , etiam ſimonia dici poſſit) ſed in
propoſito interno , quo quis, dum con-
fert alteri ſpirituale , intendit illum obli-
gare ad reddendum temporale ; vel con-
tra,quando confert temporale , intendit
illum obligare ad reddendum ſpirituale ,
ſine vllo pacto externo : ponit exemplum
Leſſ loc. cit. ſi qs ſeruiat Epiſcopo, hac in-
tentione,vt in mercedem ei conferat be-
neficium ; & tandem illud ei conferatur ,
nulla tamen externis verbis, aut nutibus ,
facta conuentione , erit ſimoniacus men-
talis, Hęc autem ſimonia,propterea non
inducit nullitatem,nec ſimoniacus men-
talis tenetur ad reſignationem,vel reſti-
tutionem, *cap. fin. de ſimon.* & ſic nullam
cenſuram,aut pęnam incurrit : Eccleſia
enim , quæ de occultis non iudicat , pro
peccatis merè internis , pęnas infligere
non ſolet; nam pœna ſequitur iudicium,
vt communiter *DD.* Vnde dixit *gloſ in
cap qui ſtudet. 1. quæſt. 1 verbo , à commu-
nione* , ſimoniacum ſola voluntate, non
eſſe excommunicandum; quia,nec ex na-
tura rei,nec ex iure naturali,aut diuino ,
aliquam nullitatem inducit ; cum nulli
fiat iniuſtitia, vt patet *ex d cap. fin.* quam-
uis iſte mentalis ſimoniacus teneatur
10 ad cordis ſatisfactionem, vt *in cap. vlt. hoc
tit. ibi , in quo caſu delinquentibus ſuffi-
cit per ſolam pœnitentiam , ſuo ſatiſfacere
Creatori.*
11 Vnde propter hoc incurritur ſaltem
peccatum : ſed pro eo vitando,cum caſus
contigerit , ſi nimirum, pro aliqua con-
cordia inter partes ineunda , vel aliàs in
beneficialibus interuenit ſimonia men-
talis,puta , cum duo vellent inter ſe ſua
beneficia permutare,quorum vnum , ſiuè
iuriſpatronatus , ſiue liberę collationis ,
erigitur apoſtolica authoritate ad effe-
ctum,& animo permutandi ; cum hic in-
terueniat mentalis ſimonia , non eſt ne-

ceſſe, vt in ſupplicatione id exprimatur,
ſed practicatur, vt D. Datarius ſupplica-
12 tionem porrigendo Sũmo Põtifici ſuper
permutatione beneficiorum, quæ petitur,
factum illi aperiat verbo tantùm, qui li-
benter ſuper hoc anuuit; & ſic ſolæ ipſius
Pontificis ſcientia ſufficit circa hoc, vt
in ſimili dicemus in noſtra practica bene-
ficiali, & ita ſciunt omnes Curiales pra
cticari: quandoquidem ſupradicta ſcien-
tia Papę facit ceſſare omne vitium, *Caſ-
ſad. deciſ. 2. de ſimon.* ſimoniam mentalem,
& omnem ſcrupulum, & ſuſpicionem,
Redoan. de ſimon. p 2 cap 13 num. 4

His paucis ſic præmiſſis, deſcendendo
ad praxim petendę, & concedendæ, di-
ſpenſationis pro prædictis ſimoniacis,
13 dicendum eſt, quod cum illis rarò diſpẽ-
ſatur, & hæc diſpenſatio ſoli Papæ com-
petit, vt patet in *c. erga 1. q. 1. gloſ. in c. mi-
nor. 50 diſt. cap. ſi quis ordinauerit, iuncta
gloſ. in verbo, per ſedem apoſtolicam, de ſi-
mon.* Et quotieſcunque petitur deſuper
abſolutio, & diſpenſatio à Summo Ponti-
14 fice, debent exprimi fructus percepti ex
beneficio ſimoniacè acquiſito, cum illi
15 debeantur Cameræ apoſtolicæ: ac prop-
terea conſignari D. Datario, vel Data-
riæ Præfecto, licet hodie pro dictis fru-
ctibus fiat tranſactio, & ex illis remittatur
Oratori tertia, vel maior pars, prout ipſi
D. Datario videbitur: quamuis de rigo-
re, omnes ſint, vt ſupra, reſtituendi, iuxtà
illam concluſionem, nempè, quod omnia,
ſcelere acquiſita, applicantur fiſco, *l. Lu-
cius ff. de iur fiſ. l. ſi quis cum falſo, & ibi
gloſ ff de falſ.*

Quòd quidẽ miniſtãdum nõ eſt; quia li-
cèt de iure, pecunia ſimoniacè acquiſita,
16 veniat Eccleſiæ cui facta eſt iniuria, ap-
plicanda, & reſtituenda, vt *in cap hoc, &
cap. audiuimus, de ſimon.* Camera tamen
Apoſtolica, ſeù fiſcus, pecuniam huiuſmo-
di vendicare conſueuit, *Mandoſ. in praxi
Signat. tit. diſpenſ. cum ſimon. verſ. & licèt
de iure.*

Si igitur petatur diſpenſatio pro pu-
blico ſimoniaco, habendus erit recurſus
ad Datariam Apoſtolicam, ibique porri-
genda ſupplicatio pro vtroque foro, quæ
modo ſequenti concipi poterit, vz.

17 B*Eatiſſime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris
Theodori N. presbyteri N. diœceſis. Quod cũ ipſe ſuperioribus bellorum procellis, in
Gallia ab hæreticis captus, & vinculis detentus eſſet, deuoto veſtro Nicolao N. ſi eum
ab huiuſmodi captiuitate ſolueret, ſe parochialem Eccleſiam S. N. loci N. quam
tunc ipſe obtinebat, in fauorem cuiuslibet perſonæ, dicto Nicolao beneuiſæ, reſignatu-
rum promiſſit; qua promiſſione dicti Nicolai ope, qui quandam pecuniæ quantitatem
propterea impendit, liber factus eſt, dictus Orator præmiſſa adimplere volens, prædi-
ctam parochialem Eccleſiam in manibus Romani Pontificis ad fauorem tamen dictæ
perſonæ reſignauit. Cum autem, Pater Sanctę, dictus Orator, de præmiſsis plurimùm
doluerit, & doleat, ac à ſimilibus in poſterum committendis, abſtinere firmiter propo-
nat; cupiatque abſolutionis beneficium, & diſpenſationis gratiam, ſibi ſuper eiſdem
per S. V. miſericorditer impendi Supplicat igitur humiliter E. S V. Orator præfatus,
quatenus ſibi in præmiſſis opportunè prouidendo, eique ſpecialem gratiam faciendo,
eundem Oratorem à quibuſuis ſententijs, cenſuris, & pęnis Eccleſiaſticis, quas propter
pręmiſſa quomodolibet incurrit, Simoniæ labe, & exceſſibus huiuſmodi, in vtroque foro
abſoluere, & totaliter liberare; dictaſq; pęnas ſibi gratiosè remittere, et condonare, om-
nemq; inhabilitatis, & infamiæ maculam contra eũ, ex pręmiſſis quomodolibet inſur-
gentem, ab eo penitus tollere, & abolere: Secumque ſuper irregularitate per eum, ex
præmiſſis quomodolibet contracta, quodque illa, & alijs præmiſſis non obſtantibus, ſuo
clericali charactere, quo aliàs ritè inſignitus fuit, illiuſq; priuilegijs, ac etiam omnibus
Sacris, & presbyteratus ordinibus, per eum aliàs ritè quoque ſuſceptis, vti, & in illis,
etiam in altaris miniſtrerio miniſtrare, necnon quæcunque, & qualiacunque cum cu-
ra, & ſine cura, beneficia Eccleſiaſtica, etiam ſi Canonicatus, & præbendę &c. & in-
ſtituatur, non tamen ad dictam parochialem Eccleſiam, ad quam conſequendam
perpetuò inhabilis remaneat &c.* vt in alijs rehabilitationibus.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. & additur, *Et committatur Ordi-
nario, impoſita Oratori aliqua pęnitentia ſalutari. Ipſoque ab exequutione ſuorum,*

ordi-

ordinum, arbitrio eiuſdem Ordinarij, ſuſpenſo , Et quoad diſpenſationem , dummodò Oratori aliàs merita ſuffragentur, nec aliud canonicum ei obſtet impedimentum .;

At verò, vbi Ordinarius loci ſimoniacè beneficium contulerat, committi conſueuerunt litteræ Ordinario vieiniori, his adiectis verbis in calce ſignatæ ſup-
19 plicationis, videlicet, *Et attento quod Ordinarius N ſuſpenſionis & alias, in ſimoniacos à iure inflictas pęnas* (ſecundum in ipſa ſupplicatione narrata) *incurrit, quę per hoc ei relaxata, aut remiſſa minimè cenſeantur, Committatur Ordinario viciniori, in cuius manibus, antequam ad abſolutionem, aliaque præmiſſa procedat, dictus Orator eandem parochialē Eccleſiam (quatenus illam nondum dimiſerit, vel illa priuatus exiſtat) illiuſque poſſeſſionem realiter, & cum effectu dimittere omnino teneatur . Ita tamen, vt de illa per ſedem Apoſtolicam dumtaxat diſponi poſſit. Irritum &c. ac impoſita &c* & quandoque additur, *Et durante tempore ſuſpenſionis huiuſmodi, dictus Orator beneficia curam, aut aliàs Sacrum ordinem annexum requirentia, obtinere nequeat &c.*

Quod ſi vnum beneficium canonicè, alterum verò ſimoniacè aſſequutus eſt, putà primùm, parochialem Eccleſiam, deinde Canonicatum, & præbendam, licèt illa non ſit priuatus, iſtis verò ſic, pro
29 dicta parochiali erit nihilominus petenda noua prouiſio . Ratio eſt, quia, licèt non ſit illa priuatus, nihilominus, quia propter præmiſſa, incurrit excommunicationem, debet petere illins retentionem per viam dictæ nouæ prouiſionis. Vndè, Ordinario cōmittitur, vt *in eius manibus, antequàm ad abſolutionem, & diſpenſationem ſuper inhabilitate Oratoris procedat, dictus Orator Canonicatum, & pręebendam, ac parochialem Eccleſiam huiuſmodi realiter dimittere teneatur ; ac impoſita &c. Ipſoque &c. arbitrio eiuſdem Ordinarij ſuſpenſo . Et ſi abſolutione huiuſmodi facta, per diligentem examinationem, dictum Oratorem ad id idoneum eſſe repererit, & merita ſibi aliàs ſuffragentur, parochialem Eccleſiam, non autem Canonicatum, & præbendam præfatos, ad quos obtinendum perpetuò inhabilis exiſtat, illi ex miſericordia, conferat .*

20 Et ſic nunquam datur retentio beneficij, ſuper quo fuit commiſſa ſimonia ex præſcripto ſupradictæ *Conſtitutionis Pij V.* ſupra à nobis ſummatim circa id relatæ ; cum ſit illo priuatus ipſo iure, ac inhabilis ad illud, cęteraque in futurum obtinenda, *Franc. Leo in theſauro for. Eccleſ. p. 3. cap. 2. nu. 12*

Idem etiam notoria praxis docet, vbi ſimonia, ignorante prouiſo, commiſſa reperitur, quandoquidem ipſi Ordinario, in cuius manibus erit dimittendum prius beneficium, ſic aſſequutum, committitur
21 eo modo, quo ſuperius dictum eſt, impoſita ipſi Oratori etiā aliqua graui pœnitentia ſalutari; & ſi ipſi Ordinario conſtiterit, quod ſimonia huiuſmodi, ignorante prorſus dicto Oratore, à principio commiſſa fuerit, illud ei ex miſericordia conferat . Sicut pariter in ſimili caſu dari Oratori conſueuit noua prouiſio ſuper beneficio, cum commiſſione Ordinario facta, & additur, *Et committatur Ordinario, in cuius manibus, antequàm ad abſolutionem, & nouam prouiſionem procedat, dictum beneficium dimittere teneatur, impoſita &c.*

Quo verò ad fructuum, inde perceptorum, expreſſionem, ſufficit illos tantum-
22 modò exprimere, quos poſt habitam ſupradictæ ſimoniæ notitiam, percepit. *Nauar. conſ. 35. num. 2 de ſimon.* quia illos tantùm reſtituere tenetur, vel ſuper illis componere; vbi enim deeſt delictum non debet adeſſe pœna *l. Sancimus, C. de pęn. l. aliud ff. de verb ſign.*

Et nihilominus, cum omnibus limitationibus ſupradictis, neminem latet, quàm difficilem ſe reddat Summus Pontifex ad ſic diſpenſandum cum ſimonia-
23 cis, & quantum aborret ab hac peſtifera prauitate ; peſtem enim eam appellat *Hoſt. in cap. tanta nu. 2. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Confidentia beneficialis, eſt ſpecies ſimonię.*

2 *Confidentia olim tolerabatur, & cur probibita .*

3 *Confidentiarij, quas pęnas incurrant ex Conſtitutione Pij V.*

4 *Formula diſpenſationis pro Confidentiario .*

5 *Confidentiarij, ſunt irregulares.*

6 *Priuantur beneficijs obtentis.*

7 *Confidentia, dicitur ſimonia conuentio-*

tionalis.

8 *Delicta frequentata, magis puniũtur.*

9 *Confidentiarij, ipſo iure ſunt priuati beneficijs.*

10 *Non faciunt fructus ſuos, ſed illi ad Cameram ſpectant.*

11 *Sunt inhabiles ad beneficia, etiam quę dimiſerunt.*

12 *Diſpenſatio, rarò conceditur Confidentiarijs.*

13 *Confidentiarij, tenentur exprimere fructus malè perceptos.*

14 *Etiam coram Deo, & quantumuis minimam illarum partem.*

15 *Mediatores confidentia, quando excommunicationem incurrant.*

Praxis Diſpenſationis cum Confidentiarijs.

CAP. X.

SEquitur hic videre, quomodo praxis ipſa ſe habeat, etiam circa Confidentiam beneficialem, quæ ipſius ſi-
1 moniæ ſpecies eſt, iuxta definitiones à nobis ſuperius allatas, & tradit *Caputaq. deciſ. 202 nu. 2. par. 1. & deciſ. 314. nu 3. p 2* cum adhuc ſimplex modus prohibeatur in collatione, reſignatione, electione, & præſentatione beneficij, *c. cum quidem, de pact. gloſ. & DD. in cap cum vniuerſorum, de rer. permut. Pariſ. de confid. qu. 1. nu. 64.*

Licèt enim ante *Conſtitutiones Pij IV. & Pij V.* confidentia non ſolùm non puniretur aliqua pœna, ſed praua conſuetudine, imò potius corruptela à Principibus
2 Eccleſiaſticis in omni genere perſonarum toleraretur, adeo vt quamplurimi eſſent, etiam in ipſa Curia, qui beneficia in confidentiam tenerent, & etiam S. R. E. Cardinales hoc vitio eſſent implicati, & vt plurimum Officiales, & Scriptores Apoſtolici; ita vt hæc praua conſuetudo fuerit adeo recepta, vt incęperit paulatim ius in ſupremis Tribunalibus pro fide pręſtãda reddi, & ſic compelli non reddentes beneficia in cuſtodiam, & confidentiam recepta, vt teſtatur *Nauar. in Manuali cap. 23. num. 111.*

Nihilominus, cum tot mala inde orirentur, illis remedio oportuno, ſupradictis Summis Pontificibus occurrere viſum fuit. Multi enim ipſa beneficia iure retinere nequeuntes, alij, ne cogerẽtur ad ſacros ordines, ad reſidentiam, ad incedendum in habitu clericali vt ad bellum proficiſcerentur, vt inimicos occiderent, alij, vt alieno nomine, lites agerent, aut defenderent, alij propter crimina incapaces, quidam, vt purgato delicto, vel abſolutione conſequuta, illa repeterent, eadem beneficia in alios deponebant, aliaque mala oriebantur, vt in *d. Conſtitutione Pij V. quæ incipit intolerabilis, in §. multi, ſub Dat. Romæ die 6 Auguſti 1569.*

Ac propterea, eadem Conſtitutione, omnes, & ſingulos: qui vſque tunc, Eccleſias, Monaſteria, beneficia, fructus, penſiones, aliaſuè res; intercedente hoc Confidentiæ vitio, receperunt, retinent, niſi ſtatim ad ſe, reuerſi, & reſipiſcentes, celeri dimiſſione ſibi proſpexerint, & quicquid tale admiſerint in futurum, etiã omnibus,
3 & ſingulis alijs Eccleſijs, Monaſterijs, Dignitatibus, Adminiſtrationibus, Officijs, & beneficijs obtentis, necnon fructibus & penſionibus, & alijs rebus Eccleſiaſticis, ac etiam Romanæ Curiæ, & alijs Officijs temporalibus, priuauit, & ad futura inhabiles decreuit; & in iuris ſubſidium, excommunicationis ſententia innodauit, vt *in d. Conſtitut. §. ſed ne quiſquam.*

Qua quidem priuationis, & inhabilitationis pœna ſic ſtante, operæ pretium eſſe duximus, etiam circa hanc ſimoniæ ſpeciem, aliqua in praxi annotare quoad diſpenſationes, & rehabilitationes cum ipſis confidentarijs; cum quibus ipſe Pontifex non minus ſe gerit, quàm cum ipſis proprijs ſimoniacis, vt ex infra dicendis patebit. Pro confidentiarijs igitur, qui in vtroque foro petunt ſecum diſpenſari, & rehabilitari, ipſius Curiæ praxis admiſit, vt pro eis ſupplex libellus porrigatur, qui in forma conſuetæ ſupplicationis, conſcribitur, puta, tenoris ſequentis, videlicet.

4 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris N. Gandauer presbyteri N. Diœceſis. Quod aliàs perpetua Capellania in Parochiali Eccleſia S. N. loci N. Diœceſis prædictæ, qua de iurepatronatus laicorum, ex fundatione,*

tione, vel dotatione exiſtit, certo tunc expreſſo modo, vacante, ad illam ſic vacantem, dictus Orator à tunc exiſtentibus dictæ Capellaniæ patronis, etiam exiſtentibus in pacifica poſſeſſione, ſeù quaſi, iuris præſentandi perſonam idoneam ad eandem, dum pro tempore vacabat, ea tamen conditione per vnum ex dictis patronis adiecta, quod præfatus Orator, quotieſcumque aliquis ex ipſius patroni natis, nepotibus, aut conſanguineis, ad ſacros ordines promoueri deſideraret, Capellaniam præfatam, ad illius fauorem reſignare teneretur, infra legitima tempora præſentatus, ipſeque Orator præſentationis huiuſmodi vigore, in ipſa Capellania, ordinaria authoritate, inſtitutus, illiuſq; poſſeſſionem adeptus fuit, fructus, redditus, & prouentus, Triginta ducatorum auri de Camera valorem non excedentes, percipiendo ex eadem. Deinde ipſe Orator credens ſe ex præmiſſis nullam ſimoniam commiſiſſe, ad ſacros Subdiaconatus, Diaconatus, & presbyteratus ordines ad præfata, necnon alterius perpetuæ ſine cura Capellaniæ in dicta Eccleſia, quam tunc canonicè obtinebat, prout obtinet de præſenti, titulum, ſe promoueri fecit, & ſic promotus, in illis, etiam in altaris miniſterio, non tamen in contemptum clauium, miniſtrauit. Cum autem, Pater Sancte, dictus Orator, de præmiſſis, quorum notitiam deinde conſequutus eſt, plurimum doluerit, & doleat ad præſens: ac à ſimilibus in poſterum committendis omnino abſtinere intendat, Supplicat igitur humiliter E.S.V. idem Orator, qui primodictam Capellaniam coram Notario, & teſtibus dimiſit, ſecundò dictã verò, cuius fructus &c. Quinquaginta ducat: au. de ca. &c. non excedunt, obtinet, quatenus ei in præmiſſis, de abſolutionis beneficio, & diſpenſationis gratia opportunè prouidendo, dictum Oratorem à ſimoniæ labe, & exceſſibus huiuſmodi in vtroque foro, Apoſtolica authoritate abſoluere, & totaliter liberare, ac poenas, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, ſibi gratioſè remittere, & condonare: ſecumque ſuper irregularitate per eum ex præmiſſis, etiam ex eo quod cenſuris huiuſmodi ſic ligatus, miſſas, & alia diuina officia, non tamen in contemptum clauium celebrauit, quomodolibet contracta, quodque illa, & alijs præmiſsis non obſtantibus, clericali charactere, quo aliàs ritè inſignitus fuit, illiuſque priuilegijs, necnon omnibus, etiam ſacris, & presbyratus ordinibus, per eum ritè quoque ſuſceptis, vti, & in illis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare; necnon quæcumque, & qualiacumque, cum cura, & ſine cura beneficia Eccleſiaſtica, etiam ſi Canonicatus, & præbendæ &c. recipere, ac illa, necnon ſecundodictam Capellaniam, ante præmiſſa ſibi canonicè collatam, retinere liberè, & licite valeat, diſpenſare, necnon fructus &c. per dictum Oratorem ex primodicta Capellania perceptos, præfatos, quos in ſui neceſſariam ſuſtentationem expendit, & ob eius paupertatem reſtituere non poteſt, ſibi gratioſè remittere, & condonare; omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, ſiuè notam ex præmiſsis quomodolibet inſurgentem, ab eo penitus tollere, & abolere; ipſumq; in priſtinum, & eum, quo ante præmiſſa quomodolibet erat ſtatum, reſtituere, reponere, & plenarie redintegrare dignemini, de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſsis, ac conſtitionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon Eccleſiarum in quibus &c.

Fiat, vt petitur M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et additur. *Et committatur Ordinario, & ſi, vel poſtquàm Orator primodictam Capellaniam realiter dimiſerit, verificatis prius coram eo ſupra narratis, & impoſita eidem Oratori aliqua poenitentia ſalutari. Ipſoque ab executione ſacrorum ordinum, arbitrio eiuſdem Ordinarij ſuſpenſo.*	Fiat M.

Et quandoque additur in ſimilibus, *Prædicto verò patrono, qui Oratorem ad dictam Capellaniam, ſeù beneficium, ſic præſentauit, pro prima vice à præſentatione ad*

dictam

dictam Capellaniam &c. ſuſpenſo: ita quod
in prima illius futura vacatione, liberè ipſe
Ordinarius conferre poſſit &c. Et idem ſer-
uatur, ſi omnes patroni ita in præſenta-
tione deliquerunt, quia clari iuris eſſe, ne-
minem latet, patronos committentes ſi-
moniam, ſeù confidentiam in præſenta-
tione, prædictas pænas incurrere.
5 Ex ſupradicta praxi patet, quod Confi-
dentiarij ſunt irregulares, etiam ex ipſa
Conſtitutione Pij V. vt *in d. §. ſed ne quiſ-*
quam, ibi, & ad futura inhabiles decerni-
mus, & in iuris ſubſidium excommunica-
tionis ſententia innodamus; Vnde ſatis cō-
6 ſtat, quod priuantur obtentis, & inhabiles
ad futura beneficia redduntur, ſuper quo
benè aduertit *id. Pariſ qu.61.n. 11.* quod
hic ſatis videtur conſtare de irregularita-
te, quæ inter præcipuos effectus, hunc in-
ducit, vt irregulari non poſſint beneficia
conferri, vt per *Abb. in cap. cum noſtris, de*
conceſſ. preb. Nauar. conſ. 17 de ſimon. Et
hic, ex duplici capite ipſa irregularitas
inſurgit, nempè, ex contextu ſupradictæ
Conſtitutionis, necnon, ex eo quod Ora-
tor, dum eſſet ex cauſa præmiſſorum, cen-
ſuris ligatus, ſuos ordines exercuit; vnde
propterea in ſupradicta ſupplicatione
fuerunt illa verba appoſita, videlicet, *ſu-*
per irregularitate per eum ex præmiſſis, etiā
ex eo quod cenſuris huiuſmodi ſit ligatus
&c. celebrauit.
Necnon priuatur beneficijs, vt dictum
7 eſt; quia iſta confidentia, dicitur etiam
ſimonia conuentionalis, *Caputaq. deciſ.*
201. p. 1. & deciſ. 238 ac propterea Con-
fidentiarij deberent magis puniri, quàm
ſimoniaci reales; cum illi deducant con-
uentionem ad actum, iuxta *tex. in l. 1. &*
l. 15 qui C de ſicar. & licèt minus peccent,
quàm ſimoniaci dantes, & recipientes,
frequentia tamen delicti minoris, ſæpè
maiori delicto ꝑponderat, *c. tres autē, verſ.*
quid autē de pæn. diſt. 1. & ꝓbatur *in c. admo-*
8 *nere, 23. q. 2.* vbi dicitur, ꝙ delicta frequen-
tata, magis debent puniri: ibi enim plus
punitur interficiens vxorem, quàm ma-
trem, licèt magis peccet, qui matrem in-
terficit; quod tamen, factum eſt propter
frequentiam; cum homines procliuiores,
& frequentiores reddantur ad occiden-
das vxores ſuas, quàm matres: vnde hu-
iuſmodi frequentiæ, grauioribus pœnis
ſuccurritur, ita *Sarnen. ſuper reg. de trien.*
qu. 12. nu. 4. & 5.
Sed hic, quoad huiuſmodi priuatio-
nem, habemus hodie legem expreſ-
ſam in dictis *Conſtitutionibus Pij IV. &*
Pij V. per quas fertur pœna priuationis.
9 An autem Confidentiarij, ſint ipſo iure
priuati, an verò veniant priuandi per ſen-
tentiam nullam deſuper dubitationem
inſurgere videmus ex præſcripto eiuſ-
dem *Conſtitutionis prædictæ Pij IV.* ibi, *ip-*
ſo iure à die receptionis eorundem, vacauiſſe,
& vacare. id Pariſ qu 58. nu. 10. rationem
ibi aſſignans; ſubdenſque *num. 11. & ſeq.*
per illationem, nullam eſſe differentiam,
quoad hoc, inter ſimoniam realem, &
confidentiam beneficialem prohibitam:
quia ſicut ſimoniacus realis priuatur ip-
ſo iure per *Extrauag. Paul. II.* quæ inci-
pit. *Cum deteſtabile, de ſimon.* ita, qui com-
miſit confidentiam.
Quod quidem procedit in beneficijs in
confidentiam receptis, vt clarè patet ex
prædictis Conſtitionibus, præſertim *Pij*
IV. decernentis, non ſolum vacauiſſe, &
vacare, ſed etiam confidentiarios, ipſo-
rum beneficiorum fructus indebitè per-
10 cipere, ſuoſque facere non poſſe, neque
debuiſſe; ſed illos omnes, & ſingulos ad
Cameram deuolutos fuiſſe, & eſſe, illique
deberi: ac eos, ad quorum manus quomo-
dolibet peruenerant, eorumque hæredes,
ad integram illorum reſtitutionem in
vtroque foro teneri; ac proinde ſtatim
abſque alia ſententia, vel declaratione, te-
nentur huiuſmodi beneficia dimittere.
Ratio autem eſt, quia collatio, vel re-
ſignatio beneficij, in quo talis ſimonia
committitur, irrita eſt. Cæterum
aliorum beneficiorum, & penſionum,
antea legitimè obtentarum; quamuis
inducatur etiam priuatio; eam tamen
exequendam non eſſe in conſcientia ante
iudicis ſententiam, notarunt *Leſſ. lib. 2. c.*
35 dub. 26. qui citat *gloſ.* communiter re-
ceptam *in cap. fraternitas, 12 qu. 2. Suar.*
lib 4. cap. 43. nu. 13. quos, etiam citat, &
ſequitur *Layman. lib 4. tract. 10. c. vlt §. 8.*
Et ſicut dictum eſt, videmus non poſſe,
videlicet, Confidentiarios prædictos im-
petrare beneficia, cum ad illa ſint inhabi-
les, & incapaces, vt ex præmiſſis patet,
11 imò nec poterunt ea beneficia, quæ di-
miſerunt, de nouo impetrare, & illa ex no-
uo titulo retinere; prout Rota tenuit in
vna *Toletan. Theſauraria Sanctæ Leocadiæ,*
coram D Veſtano, niſi ad hoc eſſet diſpen-
ſatus.
12 Quam quidem diſpenſationem, verùm
eſt, raró concedi; vt ex noſtra ſupra poſita
praxi demonſtrauimus, vbi per clauſulas
reſtrictiuas in diſpenſationibus cum ſi-
moniacis, etiam confidentiarijs, ſatis oſtē-
ditur,

ditur, Summum Pontificem nolle diſpenſare ad ea beneficia, ſic malè acquiſita; quamuis aliquando videamus, etiam ſuper ipſo beneficio, dari talem diſpenſationem; quam tamen nimis difficile impetrari, omnes ſciunt Curiales; prout etiam teſtatur *id. Par. ſ. 4 qu. 58. num 55.* vbi ait, quod de ſtylo, Dataria non ſolet concedere diſpenſationes, vt committentes confidentiam, poſſint ea beneficia retinere, ſuper quibus confidentiam commiſerunt; quapropter *Pius IV. in ſua Conſtitutione*, quam edidit, quæ incipit, *In ſublimi*, pro reformatione Officij Pœnitentiariæ, voluit, nè Pœnitentiarius (ſcilicet Maior) in abſolutionibus à ſimonia reali, vel conuentionali, etiam occulta, vnquam concedat, vt ipſi ſimoniaci, beneficia, ſuper quibus ſimoniam commiſerunt, ſeù pecunias, vel alia pro illis accepta, aut fructus inde poſt commiſſam ſimoniam, perceptos, in toto, vel parte retinere poſſint. Quinimò, vt in abſolutionibus huiuſmodi apponatur clauſula, quod vterque ad beneficium, ſuper quo fuit commiſſa ſimonia, perpetuo inhabilis exiſtat: per quę quidem verba, ait *Tolet. in ſum lib 5. cap. 93.* quod Summus Pontifex reſeruauit ſibi diſpenſationem in retinendo beneficio, & fructibus per ſimoniam conuentionalem, & occultam, perceptis; vt per *Nauar in ſu mbuil. verbo, ſimonia, fol. mihi 600. verſ. caueat autem*: quapropter ait *id. Parij d qu. 58. nu 55.* id optima ratione ſtatutum eſſe; quia valde ſcandaloſum videtur, & mali exempli; vt quis poſſit retinere beneficium, quod iniuſtè habuit, ad *not. in c. 1 de reg iur in 6.*

13 Debentque omninò fructus inde percepti, in ſupplicatione exprimi, qui nunquam, nec in toto, nec in parte remitti conſueuerunt, niſi ob maximam Oratoris ægeſtatem iuxtà *gloſ & DD. in cap. cum tu de vſur. in 6.* Nauar. *in Manuali cap. 17. nu 75.* In caſu verò illorum reſtitutionis, quibus veniant reſtituendi, ſatis id cautum eſt dicta *Conſtitutione Pij IIII.* vbi *in §. & eoſdem*, declaratur, illos ad Cameram Apoſtolicam ſpectare; prout etiam ſupra diximus: & hodie in his caſibus practicatur quod dicit ſupradictus *Pariſ. de confid. qu 60 nu. 35 circa med* vbi ait, quod pro petenda deſuper abſolutione, cum diſpenſatione fit ſupplicatio in qua narratur confidentia commiſſa, quæ porrigitur D. Datario, & ab Officialibus ad id præpoſitis mandatur exprimi, ſi non eſt expreſſum, quot fructus ex illo, ſeù illis beneficijs perceperit: quo facto ſignata ipſa ſupplicatio, poſtmodum taxatur, & ſoluitur compoſitio pro prædictifructibus malè perceptis; ac ipſa ſupplicatio relaxatur, prout in mea *practica benef.* latius dicam.

Hæc namque reſtitutionis pecuniariæ expreſſio, optimum fuit, vt in dicta Cōſtitutione apponeretur, vt ſupra; quandoquidem in hoc caſu nonnulli perperam dicebant, ſufficere, vt illi reſtituantur Eccleſiæ, cui facta eſt iniuria; nonnulli verò tenebant, huiuſmodi fructus ſpectare ad ſucceſſores in beneficio, in quo commiſſa eſt ſimonia, alij pauperibus, alij verò ei, q huiuſmodi pecuniam donauit pro conſequendo ipſo beneficio, *id Pariſ. qu. 60. nu. 45.* vnde per dictam Conſtitutionem ſublata eſt omnis difficultas.

Eſt autem hic aduertendum circa huiuſmodi fructuum expreſſionem, quod
14 ipſi Confidentiarij tenentur etiam coram Deo exprimere verè fructus perceptos, alioquin, ſi quatumuis minus expreſſerunt, non ſunt tuti in foro conſcientiæ; & ita fuit in Rota reſolutum, *ut deciſ. 12. de prab.* Vndè multi decipiuntur in ipſa Romana Curia expeditores, qui hanc fructuum ita perceptorum expreſſionem fieri curant per Oratores, taliter qualiter, perinde, ac ſi illa non eſſet de eſſentia, ſed minus neceſſaria; ignorantes forſan, quod in beneficialibus, ſubreptio, etiam in minimo, vitiat gratiam, *cap ſi motu proprio. de prab. in 6.* Eò magis, quia Dataria, vt aliàs diximus, non ſolet omnes fructus malè perceptos, exigere, ſed recepta tantum illorum aliqua quantitate, cœteros remittit.

Porrò, quid circa huiuſmodi ſceleris mediatores, noſtra ſentiat praxis, hic ſequitur adnotare. Pro quo facit illa communis *DD.* concluſio, quod mediator criminis dicitur ipſum delictum committere, *Franc. in cap. 1. nu. 2. de teſtib* ſicut agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur, *cap. 1 de off. deleg* nec ad effectum, vt talis dicatur mediator, ſimoniæ, ſeù confidentiæ, requiritur, quod ipſe propter id, aliquid recipiat; cum ſatis ſit, vt ſimplex mediator fuerit, *Nauar. conſ. 59. de ſimon.*

Benè tamen notandum eſt, quod licèt talis mediator confidentiæ, illam committat, exinde tamen non efficitur ſimpliciter Confidentiarius quoad omnes pœnas, contra veros, & proprios ſimoniacos, & confidentiarios, incurrendas, ſed tantummodò quoad quid; ex quo, vt ait

id.

id.Nauar. d. conſ. 59. & probat *id. Pariſ. qu. 22. num. 10.* ex eodem *Nauar. loc. cit.* mediatorem ſimoniæ ; non incidere in aliam pœnam inflictam contra ſimoniacos, quàm excommunicationis ; & ratio eſt, quia licèt in bullis vtriuſque *Pÿ* nulla mentio extenſionis pœnæ excommunicationis ad mediatores facta fuerit, tamen ſatis exprimitur à *Paulo II. in Extrau. 2. de ſimon.* contra mediatores ſimoniæ in beneficio ; quare hæc excommunicatio
15 nō incurritur priuſquam ſimonia, etiam confidentialis vtrinque, tàm ex parte accipientis, quam dantis completa ſit, vt notauit *Suar. cap. 43. in fine:* cum autem non ſit ſermo de alia pœna, quàm excommunicationis, ſequitur, quod non indigeant aliqua diſpenſatione circa beneficia obtenta, & obtinenda: cum huiuſmodi pœnæ ſint inflictæ aduerſus verè confidentiarios dantes, aut recipientes beneficia in confidentiam, quales non videntur propriè conſulentes, & conſentientes tantùm ; cum pœna habent locum in ſuis caſibus expreſſis, *id. Pariſ. nu. 10. & ſeq* vbi tamen *ſub nu. 14. verſ. hanc autem concluſionem*, limitat id non procedere, quoties mediator confidentiæ, de fructibus beneficij, aliquid perceperit; cum hic caſus ſatis ſit expreſſus in *d. Conſt. Pÿ V §. Denique:* eo enim caſu, non modo dicitur mediator, ſed etiam principaliter facere, & committere delictum confidentiæ, & tenetur ad reſtitutionem, *id. Nauar. conſ. 30. nu. 4 eod tit.* & docet ſuper hoc notoria praxis.

16 A ſupradicta tamen excommunicatione non poſſunt ſupradicti confidentiarij abſolui ſimpliciter à Confeſſarijs, ſed abſolutio eſt petenda à Summo Pontifice per Datariam in vtroque foro, vel ſi factum eſt occultum, à Sacra Pœnitentiaria in foro conſcientiæ dumtaxat: & ſi ante dictam abſolutionem celebrent, efficiuntur irregulares ; debentq; propterea ſuper ea petere etiam diſpenſationem.

Quod ſi recurratur ad ipſam Pœnitentiariam pro abſolutione; ac forſan, etiam diſpenſatione cum mentione fructuum malè perceptorum, remittuntur huiuſmodi confidentiarij ad Datariam, vt ibi ipſi Cameræ ſoluant dictos fructus, aut ſuper illis componant, & hic eſt notorius ſtylus.

SVMMARIVM.

1 *Poenitentiarius Maior, quomodo diſpenſet cum ſimoniacis occultis.*
2 *Simoniaci, admoneant correos ſuos, vt conſulant ſaluti animarum ſuarum.*
3 *Non diſpenſantur ad retinendum beneficium, poſt ſimoniam acquiſitum.*
4 *Niſi, quando ſimonia eſt ignoranter contracta.*
5 *Diſpenſatio difficilis cum ſimoniacis, licèt cum grauiſſimis cauſis nu. 7.*
6 *Exempla tamen referuntur huiuſmodi diſpenſationis, cum ſuis clauſulis reſtrictiuis.*

Praxis Diſpenſationis cum Simoniacis, & Confidentiarÿs occultis.

CAP. XI.

CVm autem ſimonia, ſiuè confidentia, erit penitus occulta, & proptérea orator egeat abſolutione cum diſpenſatione, recurritur ad dictam Sacram Pœnitentiariam, cuius
1 Maiori Pęnitentiario conceſſit idem *Pius V.* vt cum his, qui etiam ſcienter, ſimoniam commiſerunt, poſſit diſpenſare ; dummodò tamen prius dimiſerint beneficium, ſuper quo ſimoniam commiſerint, & fructus per eos inde perceptos reſtituerint Eccleſiæ ipſius beneficij, vel cum D. Datario compoſuerint: Quod ſi allegent ſe neutrum facere poſſe ob paupertatem, tunc hæc clauſula ſola adijciatur, vt fructus reſtituant Eccleſię, cumprimum potuerint ; quod intelligatur cum aliquibus eorum incommodis, & indigentijs. Hoc inſuper adiecto, vt in
2 omni caſu addatur, quod ſimoniaci admoneant correos ſuos, vt, & ipſi conſulant ſaluti animarum ſuarum. Neque hi
3 ſimoniaci diſpenſentur, vt poſſint retinere beneficium, poſt ſimoniam contractã, acquiſitum : quod tantùm conceditur,
4 quando ſimonia eſt ignoranter contracta, putà, per tertium: tunc enim dabitur retentio prædictorum beneficiorum, ſic

acqui-

acquiſitorum ; dummodò Orator poſtquam reſciuerit ſimoniam, ſtatim petierit diſpenſationem. Retentionem autem beneficiorum, ſuper quibus contracta eſt ſimonia, nullo modo dare poſſit, etiam ſi contracta ſit ignoranter ab eo, qui illud obtinet, & abſque eius culpa, etiam ſi allegaret ſe aliunde vjuere non poſſe; & licèt, etiam ſtatim, vbi reſciuerit ſimoniam, ſupplicauerit pro diſpenſatione.

Nihilominus verò, cum iſta ſcelera ſint de his, quæ vt plurimùm occultè committuntur, vt tradit *Grauet. conſ. 122. nu 8 Corn conſ. 3400. circa fin. vol. 1. Menoch. de arbitr. Caſu 116. nu. 8* prout etiam ipſa *Conſtitutio Pij V.* innuit, dum ibi dicitur, *Vitium quidem confidentiæ occultè irrepſiſſ*; ac proinde cum ſecretè, & occultè fiant, difficilis ſint probationis. *Boer. deciſ. 101. num. 3. Afflict. deciſ. 57. num. 3. Socin. iun. conſ. 32. nu. 12. lib. 2.* Ideò frequentior eſt recurſus ad Prætorium eiuſdem Sacræ Pęnitentiariæ; quæ pręmiſſis non obſtantibus, deſuper diſpenſare quandoque conſueuit; licèt in his diſpenſationibus, & rehabilitationibus concedendis, non minus ſe difficilem reddat in caſibus occultis, quàm Dataria, in publicis: ac proinde, ad illam recurrentes, ſæpiſſimè ſua ſpe fruſtrati remanent: ſæpiſſimè enim huiuſmodi ſupplicationes proponuntur in plena Congregatione ipſius Sacræ Pœnitentiariæ, & nimis raræ ſunt, quę ſignantur. Attamen, pro iis caſibus, in quibus, Oratoribus ibi ſuccurritur, aliqua, de more, & ad noſtram praxim pertinentia, hic ſubnectere iudicauimus; vt ex ipſius ſtyli cognitione, facilius homines ab huiuſmodi exceſſibus retrahantur. Ipſa namque praxis per infraſcripta exempla patebit.

6 Primum exemplum, Ponamus caſum, quod quidam laicus, cum haberet ius præſentandi ad beneficium, conuenit cum quodam Sacerdote, vt ſi eum ad illud prę ſentaret, aliquam fructuum partem percipere poſſet; ac propterea petit abſolui, & diſpenſari ad retinendum dictum ius pręſentandi, & fructus prædictos ſibi condonari.

Tunc enim committitur Confeſſario, ex approbatis ab Ordinario, quatenus Oratorem (audita confeſſione) à quibuſuis ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, ſimoniæ labe, & exceſſibus huiuſmodi, abſoluat; iniuncta pœnitentia ſalutare. Quodque dictum presbyterum, & alios (ſi qui ſint) in præmiſſis culpabiles, quantum poteſt, moneat, & inducat ad impetrandam à Sede Apoſtolica diſpenſationem &c. ſibiquè; fructus indebitè perceptos, facta aliqua eleęmoſyna arbitrio eiuſdem Confeſſarij, remittat, & condonet; Et quod occurrente eiuſdem beneficij vacatione, etiam ea vice poſt dicti presbyteri dimiſſionem, liceat Oratori, ſi iuſpatronatus, & præſentandi ad ipſum beneficium, dum pro tempore vacat, ad ipſum, alioqui legitimè pertinet, perſonam idoneam ad illud licitè pręſentare, miſericorditer indulgeat in foro conſcientię tantùm &c. Ita vt huiuſmodi abſolutio, & diſpenſatio Oratori in foro iudiciario nullatenus ſuffragètur. Et abſolutionis, & diſpenſationis litterę lanientur, itaut nullum illarum exemplum extet &c.

Secundum exemplum eſt, pro presbytero, qui mediante aliqua pecunię ſumma, per aliquem laicum procurauit præſentari ad beneficium; illoque aſſecuto, ſuos ordines exercuit, fructus tamen nondum percepit, Petit modo vterque à præmiſſis abſolui, dictuſque præsbyter, etiam ſecum diſpenſari, tàm ſuper irregularitate contracta, quàm ſuper retentione dicti beneficij; cum non poſſit illud dimittere, abſque graui ſcandalo. Vnde committitur Confeſſario, quatenus dictos Oratores abſoluat, vt ſupra dictum eſt. Quodque in præmiſſis culpabiles, ſi qui ſint, moneant &c. Necnon dictus Laicus, pecuniam receptam, in dicti beneficij vtilitatem eroget, & alijs &c. iniungenda. Ipſoque presbytero ab exequutione ſuorum ordinum ſuſpenſo: Et dūmodo præmiſſa occulta ſint, idemque presbyter, dictum beneficium dimittere non poſſit abſque ſcandalo, cum eodem, pœnitentia vel illius parte peracta, & ſuffragantibus ſibi dignis pœnitentiæ fructibus, & meritis, alioque ei canonico non obſtante, ſuper irregularitate, per eum ex præmiſſis, quia interim ſic ligatus, ſuos ordines (non tamen in contemptum clauium) exercuit, quomodolibet contracta &c. poſtquam in huiuſmodi ſuſpenſione ſteterit per tempus arbitrio eiuſdem Confeſſoris ſtatuendum, in ſuis ordinibus, etiam in altaris miniſterio miniſtrare, dictumque beneficium retinere licitè valeat, miſericorditer diſpenſet in foro conſcientiæ tantùm &c.

Tertium exemplum, Pro quodam

clerico, qui procurauit ſibi reſignari quoddam beneficium, ſoluta pecunia reſignanti. Modò petit abſolui, ſecumque diſpenſari, vt valeat ad omnes ordines promoueri, & ob eius paupertatem, dictum beneficium retinere; fructuſque perceptos ſibi condonari. Vndè ſimiliter Confeſſario committitur, quatenus &c. abſoluat Oratorem, vt ſupra; injuncta ei pœnitentia ſalutari, ac erogatione alicuius partis dictorum fructuum in pauperum alimoniam, alioſuè pios vſus; & culpabiles moneat &c. Et dummodo præmiſſa occulta ſint; & Orator ob illius paupertatem, dictum beneficium dimittere non valeat, cum eodem, pœnitentia &c. vt ſupra, & ſuffragantibus &c. alioque ei canonico non obſtante, omnem inhabilitatis maculam, ex præmiſſis contractam, aboleat; ſecumque, vt, præmiſſis non obſtantibus, clericali charactere; quo aliàs ritè inſignitus fuit, vti, & ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoueri; & promotus, miniſtrare; dictumque beneficium retinere licitè valeat, misericorditer diſpenſet, reſiduumque fructuum ex dicto beneficio indebitè perceptos, ſibi gratioſè remittat, & condonet in foro conſcientiæ tantum &c.

Quartum exemplum. Pro præsbytero, qui, etiam pro conſequendo beneficio Eccleſiaſtico, ſoluit reſignanti quandam pecuniæ ſummam, & deinde, cenſuris propterea incurſis, ſic ligatus, ſuos ordines exercuit, irregularitatem incurrendo. Vndè Confeſſario committitur, quatenus Oratorem, poſtquam dictum beneficium liberè dimiſerit, & fructus ex illo hactenus indebitè perceptos, in totum reſtituerit: vel ſi ob eius paupertatē, in præſentiarum non poteſt, ſe reſtituturum promiſerit, cum primùm poterit, etiam cum aliquali ſui incommodo, & indigentiæ, illos in vtilitatem Eccleſiæ dicti beneficij cum effectu conuertendo, à quibuſuis ſententiis &c. abſoluat &c. iniuncta &c. Quodque alios in præmiſſis culpabiles &c. Ipſoque ab execquutione ſuorum ordinum ſuſpenſo &c. vt ſupra. Conceditur aliquando, etiam diſpenſatio, vt poſſit in futurum aſſequi beneficia Eccleſiaſtica; & tunc addi conſueuit, poſt verbum, *miniſtrare, Et quæcumque beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, inuicem tamen compatibilia, ſi quæ illi in futurum aliàs tamen canonicè conferantur, recipere, & retinere licitè valeat, miſericorditer diſpenſet;*

Quintum exemplum. Pro presbytero, cuius pater ſoluit quandam pecuniæ ſummam, vt eidem presbytero de quodam beneficio prouideretur; prout prouiſum fuit, Oratore ignorante ſolutionem huiuſmodi. Modò petit idem Orator, vt poſſit dictum beneficium retinere, fructuſque ex eo hactenus perceptos, condonari. Vndè Confeſſario committitur, quatenus, audita confeſſione, iniuncto eidem Oratori, vt patrem, & alios in præmiſſis culpabiles &c. cum eodem, dummodò præmiſſa occulta ſint &c. vt præmiſſis non obſtantibus, beneficium prædictum retinere, illiuſque fructus percipere valeat, miſericorditer diſpenſet, ſibique fructus ex dicto beneficio hactenus perceptos, gratioſè remittat, & cõdonet, in foro conſcientiæ tantum: ita quod huiuſmodi diſpenſatio in foro iudiciario nullatenus ſuffragetur.

Sextum exemplum. Pro presbytero, qui mediante eius fratre, quandam Eccleſiam parochialem, per reſignationem aſſecutus fuit; ſoluta per dictum fratrem, reſignanti, quadam pecuniæ quantitate; modò verò de ſimonia certior factus, petit ſecum diſpenſari etiam ſuper retentione dictæ Eccleſiæ, cum eam propter eius paupertatem, & periculum ſcandalorum, dimittere non poſſit. Vndè committitur Confeſſario quatenus &c. vt in ſupradicto quinto exemplo &c.

Septimum exemplum. Pro Epiſcopo; qui in collatione beneficiorum, aliquam, ſimoniam commiſit, cenſuras Eccleſiaſticas propterea incurrendo; & deinde ſuos ordines, & pontificalia, quæ ordinem reſpiciunt, exercendo, etiam irregularitatem contraxit. Modò petit abſolui, ſecumque diſpenſari, vt ſuos ordines, & Pontificalia exercere, & alias Eccleſias, etiam Metropolitanas, ſi ad eas aſſumatur, aſſequi poſſit. Vndè Confeſſario committitur, quatenus, audita confeſſione, poſtquam pecunias, ſi quas recepit, in vtilitatem Eccleſiarum offenſarum, conuerterit, dictum Oratorem abſoluat &c. iniuncta &c. quodque culpabiles &c. vt ſupra. Ipſoque ab exequutione ſuorum ordinum, & Pontificalium ſuſpenſo. Demum, dummodo præmiſſa occulta ſint &c. ſuper irregularitate &c. poſtquam in huiuſmodi ſuſpenſione ſteterit &c. in ſuis ordinibus, etiam in altaris miniſterio miniſtrare, Pontificaliaque exercere, & quaſcunque alias Eccleſias, etiam Metropolitanas, & Patriarchales, ad

quas

quas eum in futurum transferri, ſeù quibus de eius perſona prouideri contigerit, recipere, eiſque ſimiliter pręeſſe licitè valeat, miſericorditer diſpenſet in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis confeſſionis tantùm &c.

Eſt tamen hic aduertendum, quod licèt per exempla ſupra poſita cognoſcatur, quomodo cum ſimoniacis occultis diſpenſetur, iſta tamen diſpenſatio non ita paſſim datur, etiam à Sacra Pœnitentiaria, vt dictum eſt, cuius Prætorium tàm maximè abhorret ob huiuſmodi delictis:
7 etiam ſi allegentur grauiſſimæ cauſæ; prout bene norunt Curiales; nàm licèt inter cœteras cauſas, quæ ad id allegari conſueuerunt, ſit Oratoris paupertas, quę videtur in hoc ſibi prodeſſe, ne clericus in opprobrium totius Cleri mendicare cogatur, *cap. diaconi el. 5. verſ. mendicat infelix, 93 diſt. Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2.* Item ſcandalū, cuius ratione, licèt quādoque quis priuetur beneficio, vt per *Gamb. in Extrauag. Iulij II. de ſimon. Pap. electi. à nu. 256.* attamen non ignoramus, ſcandalum inducere iuſtam diſpenſandi cauſam in omni caſu, etiam prohibito, *Anchar. conſ. 339. Felin. in cap. 2. de præſcrip.* Nihilominus, vt quoad fieri poſſit, quæuis, quātumuis minima ſimonię labes extra Eccleſiam, à Romana Curia eliminetur, & arceatur, licèt adſint vrgentiſſimæ cauſæ, non ita paſſim illæ admittuntur; neq; in huiuſmodi diſpenſationibus pro vtroque foro per Datariam Summi Pontificis, neque per illius Pœnitentiariam; vbi à me, tot annis illius Prætorio inſeruiente, ſatis id compertum eſt; ibi enim nec fauores præualent, nec Oratorum continua inſtantia prodeſt: quia, vt ait *Hoſt. in cap. quoniam, num. 4. eod. tit.* ſimonia accedit hęreſi. *Abb. in cap. cum veniſſent, num. 7. de iud.* eſtque crimen capitale, *Redoan. p. 1. cap. 5. num. 2. de Simon.* Crimen deteſtabile, *Prepoſ. in cap. ex multis, num. 1. q. 3.* & grauius cœteris; ac propterea ſimoniaci dicuntur deteſtabiliores omni peccatore, *id. Redoan. p. 4. cap. 12. num. 14.* appellantur fures, latrones, ſuntque ab omnibus reſpuendi, & æternaliter damnati, comparantur homicidis, & difficilè ſaluantur, *Pariſ. de confid. q. 8. num. 20. cum plurib. ſeqq.* de cęteris autem iſtorum malis nominibus videndus eſt *Prepoſ. in cap. quos conſtiterit num. 3. 1. q. 1.* vnde non immeritò id crimen indiſpenſabile eſſe ait *id. Redoan. d. 4. p. cap. 25. num. 2.* Ac propterea emanarunt prædictæ Conſtitutiones *Pij IIII. & Pij V.* ad excludendum, & arcendum dolos, & fraudes & in odium ſimoniæ, & ſimoniacorum, & ad illam exterminandum ab Eccleſia, vt ex prædictorum Conſtitutionum procemijs colligitur, quæ cauſam finalem oſtendut, *l. fin. vbi Bart. ff. de hered. inſtit. & in l. 1. ff. de orig. iur.*

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi modus, & forma cum ſimoniacis.*
2 *Abſoluendi poteſtas, non extenditur ad diſpenſandum.*
3 *Diſpenſatio, eſt maior, & difficilior abſolutione.*
4 *Cenſura tollitur per abſolutionem, irregularitas per diſpenſationem.*
5 *Diſpenſandi facultas, non datur per litteras Iubilęi.*
6 *Aliud eſt abſoluere, aliud diſpenſare.*
7 *Diſpenſatio, nullam habet pręſcriptam formam.*
8 *Et quęnam forma communiter ſeruetur, tàm in vtroque foro, quam in foro conſcientię tantùm.*
9 *Irregularitas, quando tollatur per verbum,* abſoluo.
10 *Diſpenſatio vnica, quando ſufficiat pro pluribus irregularitatibus.*
11 *Diſpenſatio, non datur in genere ſuper quacunque irregularitate.*

Praxis formula abſolutionis, & Diſpenſationis, cum Simoniacis.

CAP. XII.

1 REliquum eſt, tradere, quid ſeruet praxis, circa modum, & formam abſoluendi ſupradictos ſimoniacos, ac cum eis, alijſq; irregularibus diſpenſandi, titulos reualidandi, ac fructus malè perceptos, condonandi. Et ſanè præmittendum neceſſariò duximus, per facultatem attributam abſoluendi ab omnibus cenſuris, & pœ-
2 nis Eccleſiaſticis, non venire poteſtatem abſoluendi ab irregularitatibus, *Nauar. in Man. cap. 27. n. 194. Henriq. lib. 14. cap. 17.*

*§.4.Zerol.in praxi Epiſcop.p.1. verbo, irre
gularitas,verſ. Decimotertiò eſt notandum,*
& alij ,quorum opinio eſt in praxi recep-
ta;quandoquidem,notorius Romanę Cu-
riæ ſtylus non ita ſe habet, vt per huiuſ-
modi facultates abſoluendi conceſſas à
peccatis,cenſuris , pœnis , ac ſententijs,
comprehendatur facultas diſpenſandi ſu-
per irregularitate : quapropter audiendi
non ſunt, qui contrariam opinionem te-
3 nent;quia diſpenſatio eſt maior, & diffi-
cilior abſolutione,*id Henriq d.§.4* & cen-
4 ſura tollitur per abſolutionem , irregula-
ritas verò per diſpenſationem.Non enim
inter cœtera,ignoramus,modernos Sum-
mos Pontifices idem ſentire, & declarare
etiam in eorum Iubilæis,in quibus, poſt
facultatem Confeſſoribus abſoluendi at-
tributam,additur clauſula, per quam de-
5 clarantur, eos non intendere per hoc di-
ſpenſare ſuper aliqua irregularitate, teſte
*eod.Nauar.conſ.7.num.2. de tempor. ordin.
Maiol.de irreg lib.5. cap. 51.num.7. Garc.
de benef.par.7.cap.12.nu. 57.* vbi ad id , &
pro dicto ſtylo Curiæ , plures citat *DD.*
ſubdens ibi,contrariam ſententiam eſſe
falſam; quamuis nonnulli Theologi illam
amplexi ſint, & multi Confeſſarij minùs
docti,eorum authoritate nixi,illa faculta-
te vtantur. Cum enim Papa intendit ſu-
pradictā diſpenſandi facultatem tribuere,
illam apertis verbis explicat, ſicut vide-
mus in aliquibus Iubilæis à Pio V. con-
ceſſis , qui poſt conſuetam clauſulam ab-
ſoluendi à cenſuris,ſubdidit,*Et ſuper qui-
buſuis irregularitatibus, quomolibet con-
tractis,diſpenſandi*. Quæ quidem clauſula
iam receſſit:quinimò ,loco ipſius, alia
contraria ſequentibus , & apertis verbis
hodie apponitur , videlicet, *Non intendi-
mus autem per præſentes ſuper aliqua irre-
gularitate publica,vel occulta, nota,defectu,
incapacitate, ſeù inhabilitate, quoquomodo
contracta , diſpenſare, vel aliquam faculta-
tem tribuere diſpenſandi,ſeù habilitandi,&
in priſtinum ſtatum reſtituendi.etiam in fo-
ro conſcientia.* Dicerem tamen , huiuſmo-
di clauſulam potius,ex abundanti, & pro
maiori declaratione appoſitam , cum
abſque ea, neque ex contextu litterarum,
veniret facultas diſpenſandi . Horum
etenim ratio eſt, quia in generali conceſ-
ſione non veniunt ea , quæ Summus Pon-
tifex ſibi ſpecialiter reſeruare ſolet, &
teſtatur *Vgold.in Candelab. aur. in tract.
de irregul.* ſtylum eſſe Curiæ Romanæ, vt
hæc irregularitas ſemper reſeruetur non
obſtante clauſula quantumuis generali in
litteris appoſita.
6 His igitur paucis ſic præmiſſis, ſatis li-
quet, aliud eſſe abſoluere, aliud verò di-
ſpenſare,vt per *Borg.de irregularitate par.
6. nu. 19 fol.mihi 261. tit. de ſchiſm.* qua-
propter ſequitur in propoſito videre,
nunquid , præter formam abſolutionis à
præmiſſis,aliqua adſit,peculiaris forma
præſcripta diſpenſandi , per quam tolla-
tur irregularitas. Et quidem,ſi de diſpen-
ſatione in vtroque foro conceſſa , loqui-
mur,pro ea ſufficit decretum Iudicis De-
legati,qui vigore mandati de diſpenſan-
7 do, dicat,diſpenſare, nulla tamen præciſa
ad id interueniente forma; cauſæ tantùm
cognitione præmiſſa. In foro autem con-
ſcientiæ,vt hic, nequè aliam præſcriptam
formam in iure , aut aliàs quomodocun-
que reperitur,adeò quod,ea non ſeruata,
diſpenſatio facta non valeat,*id.Henriq. d.
§.4* & ex communi *DD.* conſenſu,nullam
certam, & determinatam formam repiri-
ri,certum eſt ; ſed ſatis, ſi quibuſcunque
verbis vtamur, ſignificantibus irregulari-
tatem , ſeù quodcunque aliud impedi-
mentum tolli . Vnde tàm in ipſa Vrbe
quàm alibi vidi,& audiui Confeſſarium
ad id vigore litterarum abſolutionis , &
diſpenſationis electum ; hanc ſequentem
formam vti, vt poſt auditam Oratoris Sa-
cramentalē cōfeſſionem, illumq; ſecundū
formam litterarum p̄dictarū monitum,&
8 inſtructum,dicat , *Miſereatur &c. Indul-
gentiam &c. Dominus Noſter Ieſus Chri-
ſtus te abſoluat, & ego authoritate Apoſto-
lica in hac parte tibi conceſſa, & mihi com-
miſſa , abſoluo te à quibuſuis ſententijs ,
cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis ; quas ob ſi-
monia labē in aſſecutione talis beneficij Ec-
cleſiaſtici quomodolibet incurriſti,& exceſſi-
bus huiuſmodi In nomine Patris &c.* Si ta-
men in eiſdem litteris adiecta fuerit
clauſula ſuſpenſiua exequutionis ordi-
num Oratoris,ipſa ſuſpenſione iniuncta,
illiuſque tempore finito,arbitrio eiuſdem
Confeſſoris , dictoque Oratore ad eun-
dem reuerſo , illum abſoluet à vinculo
eiuſdem ſuſpenſionis,ſequentia proferen-
do , videlicet, *Et eadem authoritate ab-
ſoluo te à vinculo ſuſpenſionis,Deinde di-
ſpenſo tecum ſuper irregularitate , quam,
etiam , cenſuris ligatus, celebrando, contra-
xiſti , teque habilem reddo , ac exequutioni
ordinum & officiorum tuorum; tibique ti-
tulum dicti beneficij reſtituo , ac fructus ex
eo male perceptos , condono , teq; ad legiti-
mos actus pariter reſtituo, In nomine Pa-
tris &c.* Quæ quidem formula licèt ali-
quan-

quantulum prolixa videatur, prudens tamen Confeſſarius illam ad verba magis neceſſaria pro ſua prudentia reſtringet. Poteritque, etiam eadem formula deſeruire pro quibuſcunq; irregularitatibus quoquomodo contractis; dicendo, *Diſpenſo tecum ſuper irregularitate, vel irregularitatibus, quam, vel quas contraxiſti ob hanc, vel illam cauſam, vel cauſas &c.* vel aliàs iuxta caſuum contingentiam, vbi certa cauſa irregularitatis contractæ appareat: quod ſi fortè in dubium reuocari contingat, an Orator aliquam irregularitatem contraxerit, iuxta formam, quam nonnulli authores tradunt in hoc caſu, dici poterit, *Diſpenſo tecum ſuper irregularitate, ſi forte contraxiſti ob hanc, vel illam cauſam, vt per Sayr. de cenſ. lib. 7. cap. 12. num. 18.*

Stante adhuc ſupradicta formula diſpenſandi, fuit aliàs dubitatum, an tollatur ipſa irregularitas, ſi Confeſſarius dicat, *Abſoluo te ab irregularitate, vel irregularitatibus.* Ratio etenim dubitandi inde inſurgit, quia verbum. *Abſoluo*, intelligitur de peccatis, cenſuris, & pęnis: at verò irregularitas nihil iſtorum eſt: ac proprerea negatiua videtur reſponſio: nonnulli verò partem affirmatiuam tenent aſſerentes, ſolam diſpenſantis intentionem ſufficere ad irregularitatem tollendam, licèt vtatur verbo, *Abſoluo*, ac propterea ſatis eſſe dicere, *Abſoluo te ab irregularitate, vel irregularitatibus.* Verùm quicquid circa hoc ſentiendum, aut dicendum ſit, tale diſcrimen circa hoc verſari comperimus, nempè, ſi irregularitas orta ſit ex aliquo delicto, volunt ali-

9 qui, poſſe, eam tolli per dictum verbum, *Abſoluo*: ſi verò ex aliquo defectu contracta, & ſine aliqua culpa, quia tunc nec pœna, nec cenſura dici poteſt, nec ſententia, nec vinculum, ſed tantùm impedimentum, & inhabilitas, non dicitur propriè illam tolli per verbum, *Abſoluo*, cum propriè per verbum, Diſpenſo, tollatur: attamen ego in omni caſu irregularitatis tollendæ, dicerem Confeſſarium, vel alium diſpenſantem, debere vti verbo *Diſpenſo*; Sic enim ſcimus Pœnitentiarios Almę Vrbis ſeruare. Vide ad hoc *d. Sayr. d. cap. 12. num. 19.*

Hinc etiam in dubium reuocari poſtulat ipſa praxis, nunquid, cum contingat Summum Pontificem, ſiue eius Sacri Pœnitentiariam mandare, vt cum aliquo diſpenſetur ſup omnibus irregularitatibus, ſi per oblionem aliquę exprimi omittan-

10 tur, an nihilominus vnica tantum diſpenſatio ſufficiat; ita vt, de ſic oblitis, non teneatur Orator vlterius petere abſolutionem? Et quidem affirmatiua datur reſponſio; quia per conſequentiam, videtur diſpenſatus ſuper omnibus; & hæc eſt communis ſententia, de qua teſtatur *Nauar. in Manual. cap. 26. num. 13.* quem ſequitur *Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 51.* vbi tamen benè aduertit, quod ſi irregularitas eſſet orta ex peccato mortali, eſſet facienda mentio de ipſo peccato; non tamen de irregularitate: vnde *id. Nauar. loc. cit.* conſuluit, vt cum quis petit diſpenſari ſuper irregularitate, addatur clauſula, *Et de omni alia irregularitate oblita, vel incognita.* Nec tamen omittere putaui, quod iſta clauſula

11 hodie non datur; quia omnia impedimenta, ex quibus oritur irregularitas, ſunt penitus, & diſtinctè exprimenda; nam vbi plura obſtant impedimenta, ſi vnum remoueatur, alia remanent, *cap. ex tuarum, de author. & vſ. pall. cap. paſtoralis de priuileg. Gemin. conſ. 33. nu 8 Put. deciſ. 109. lib. 1.* ac proptere, habilitatio in vno non prǽſupponit habilitatem in alijs, *cap. non poteſt, §. illud. de præb. in 6.* Vnde tot requiruntur diſpenſationes, quot ſunt impedimenta, & obſtacula, *Caſſad. deciſ. 9. num. 4. de præb. Rot. deciſ. 233. num. 22. p. 1 diuerſ. Menoch de arbitr. lib. 2. Centuria 3. caſu 201. num. 13. Nauar. conſ. 17. de reſcrip* Regulariter enim, quando ſunt plura obſtacula non ſufficit clauſula generalis, ſed de omnibus defectibus facienda eſt mentio, *Bald in l. 1. num. 12. C. de furt Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ 13. à nu. 81. ad fin.* quæ quidem omnia impedimenta docet nos notorius ſtylus debere omninò exprimi, tàm in caſibus publicis in vtroque foro, quàm in occultis pro foro conſcientiæ tantùm, & plura huic *praxi congrua congero in 2. tom. mei prax. benef. lib. 8. cap 13. a num 21. ad 31.*

SVMMARIVM

1 *Apoſtata, arcetur, etiam à minoribus ordinibus.*
2 *Diſpenſat ſolus Papa cum apoſtatis.*
3 *Apoſtaſia, triplex, & declaratur.*
4 *Clerici, quinam adnumerentur inter apoſtatas.*
5 *Ordo ſacer, eſt ſpecies Religionis.*

6 *Apoſtata, non promouendus ad ordinem, aut Dignitatem.*
7 *Etiam reconciliatus ſuo Superiori, eget diſpenſatione.*
8 *Et quomodo cum eo diſpenſetur.*
9 *Apoſtatæ datur abſolutio cum diſpenſatione, & licentia transferendi, & quomodo.*
10 *Diſpenſatio, quomodo apoſtatis detur per Sacram Pœnitentiariam.*
11 *Et quomodo in vtroque foro.*
12 *Religioſo, quando detur licentia manendi extra Monaſterium in habitu ſeculari.*
13 *Nec licentia datur quandoque pro neceſſitate parentum.*
14 *Quibus de iure naturæ opem ferre tenetur.*
15 *Hac tamen licentia non ita paſſim Religioſo conceditur.*
16 *Religionis Superior non poteſt diſpenſare contra ius.*
17 *Conſtitutio Pauli IIII. quid ſtatuerit contra apoſtatas.*
18 *Apoſtata à fide, an, & quomodo diſpenſentur.*
19 *Apoſtata à Romana Curia abſenti, quomodo dentur abſolutio, & diſpenſatio.*

Praxis Diſpenſationis cum apoſtatis.

CAP. XIII.

APoſtatam, etiam qui, ſcilicet à fide vniuerſa recedit, pluſquàm hæreticũ eſſe, immò penitus infidelẽ; ac propterea
1 ab ordinibus etiam minoribus, & à communione Eccleſiæ arceri, omnique irregularitatẽ notari, neminem latet *Sylu. in verbo irregularitas, q. 5.* &
2 cum eo, nemo præter Papam, diſpenſare poteſt. *Innoc. in cap. 1. de Apoſt.*
3 Eſt autem triplex apoſtaſiã, iuxta *gloſ. ſolemnem, & receptam in cap. 1. de apoſtat.* Scilicet, à fide, vt dictum eſt, ab obedientia, & ab ordine, vel religione, *Nau. côſ. 1. n. 3. eod. tit.* Quia verò noſtra praxis ꝑ nũc verſatur circa diſpenſationem cũ apoſtatis à religione, dicendum eſt, quod
4 inter hos apoſtatas adnumerantur etiam illi clerici, qui in ſacris ſunt ordinibus conſtituti, ſi habitum, & tonſuram, ac clericalem diſciplinam deponant: omnes enim iſti fiunt propterea irregulares, *gloſ.*
5 *in cap. penult. 10. diſt.* quandoquidem Sacer ordo eſt ſpecies religionis; vnde ſicut religioſi apoſtatant, non ſeruantes monachatum, ita, & clerici prędicti, vt per *Abb. in c. tua de apoſtat. Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 34. num. 4.*

Et qa inter cęteras pœnas, quas à Religione apoſtatantes incurrunt, ea eſt, vt ip
6 ſi interim ad ordinem, vel dignitatem promoueri non poſſint, vt *in cap. fin. de Apoſt. Vgol. de irreg. cap 36. §. 4. Maiolus lib. 5. c. 31. relati à Bonac. de cenſ. diſp. 7. q. 3. p. 7. n. 7.* & ſi recipit Sacrum ordinem, li
7 cèt poſtea reconcilietur ſuo ſuperiori, & ſuſcipiat pœnitentiam, ſine tamen diſpenſatione, non poterit in ſuſcepto ordine miniſtrare, *Burgaſ. de irreg p. 6. tit. de apoſtat. num. 7.*

Ideò pro ſupradictis apoſtatis in dies emanant abſolutiones, & diſpenſationes, duplici modo; nimirum, per Datariam in vtroque foro, ac ꝑ Officium Sacrę Pœnitentiariæ in foro conſcientiæ tantùm.

Primo modo, omiſſa formula ſupplicationis, tanquam minus neceſſaria, com
8 mittitur Ordinario, qui, ipſo Oratore ab exequutione ſuorum ordinũ arbitrio eiuſdem Ordinarij, ſuſpenſo, eundem, poſtquàm redierit, & habitum regularem reaſſumpſerit, abſoluat, & cum eo diſpenſet: impoſitaque ei pœnitentia ſalutari, & ſalua regulari diſciplina.

9 Datur quandoque abſolutio cum diſpenſatione, etiam cũ licentia ſe transferendi, quæ committitur Superiori Ordinis, ad quem Oratorem transferri contigerit, cum decreto, vt poſtquàm translatus fuerit, & vitam regularem in clauſtro ducere ſtatuerit, & promiſerit, eum abſoluat, & cum eo diſpenſet, Et dum
1 modo, translatio fiat intra ſex menſes: & cum Orator eſt ex Ordine Mendicantium, addi conſueuit, vt ſi ille exacta diligentia facta non inuenerit locum in Mendicantibus, ad quorum Ordinem tranſire valeat, eo caſu tranſire poſſit ad alios non Mendicantes; non tamen ad aliquam ex militijs regularibus, nec ad Hoſpi-

Hoſpitale Sancti Spiritus in Saxia de Vr-
be, ſeù Religionem Sancti Antonij Vien-
nen , neque ad aliquam eorundem Ho-
ſpitalis, & Ordinis domum,& ſine ſpe be-
neficiorum.

Itidem, aliquando datur cum clauſu-
la, Dummodo intra annum proximum
tranſeat ad aliquam Domum cuiuſuis
Ordinis Mendicantium paris,vel ſtrictio-
ris regularis obſeruantiæ, vbi beneuo-
los inuenerit receptores; alioquin talis
gratia nulla ſit:& committitur Superiori
Domus; in quam Oratorem recipi con-
tigerit,qui eundem Oratorem,poſtquam
receptus fuerit, & ibi vitam regularem
ducere ſtatuerit, &.promiſerit,abſoluat,
ac cum eo diſpenſet; impoſita ſibi ali-
qua pœnitentia ſalutari, ipſoque ab exe-
quutione Sacrorum ordinum, ac voce
actiua,& paſſiua ad integrum triennium,
& deinde , arbitrio eiuſdem Superioris,
ſuſpenſo.

Secundo autem modo, in vim faculta-
tis conceſſæ per Gregorium XIII. Maio-
ri Pœnitentiario , per Officium Sacræ
10 Pœnitentiariæ diſpenſatur,ſeù diſpenſari
mandatur , cum expediens videbitur,
etiam in priſtinum ſtatum reſtituendo,
ſed in foro conſcientiæ tantùm,cum apo-
ſtatis, ſuper quacunque irregularitate,
inhabilitate defectu,& infamia. Et antea
Pius V. pariter Maiori Pœnitentiario cō-
ceſſit,vt apoſtatis, qui volunt redire ad
ſuam Religionem , & à ſuis Superioribus
non recipiuntur,poſtquam eam , quam
debent, diligentiam adhibuerint, dare
poſſit facultatem tranſeundi ad Carthu-
ſianos, vel Eremitas Camaldulenſes,vel
Capuccinos.

Et licèt aliquando, iuxta facti contin-
gentiam detur ab ipſo Officio Sacræ Pœ-
nitentiariæ,abſolutio, & diſpenſatio de-
ſuper in foro conſciētiæ tātùm,dantur ibi
11 illæ etiam in vtroque foro; ac propterea
committuntur litteræ Superiori Religio-
nis:exempli gratia,pro Religioſo, q̄ poſt
emiſſam profeſſionem, à ſua Religione,
abſq; Superioris licētia,receſſit,habitu re-
regulari etiam dimiſſo; nūc verò petit ad
aliam Religionem ſe transferre; propter
quod committitur ſupradicto Superiori,
quatenus, ipſum Oratorem à quibuſuis
ſententijs cenſuris, & pœnis Eccleſiaſti-
cis, quas propter præmiſſa quomodolibet
incurrit, apoſtaſiæ nota, & exceſſibus
huiuſmodi in vtroque foro,ad effectum
infraſcriptum dumtaxat abſoluat, iniun-
cta pœnitentia ſalutari &c. ac cum eodem
Oratore, vt præmiſſis non obſtantibus,
Religionē à Sede Apoſtolica approbatā,
vbi beneuolos inuenerit receptores, in-
gredi in ea profeſſionem de nouo emit-
tere, ibique quoad vixerit, remanere,
& perſeuerare licitè valeat, miſericor-
diter diſpenſet, Ita quod à Superioribus
primodictæ Religionis, reuocari, ac de-
ſuper moleſtari nequeat,Non obſtantibus
præmiſſis &c. Et addi hic, etiam con-
ſueuit, vt ſi dictus Orator intra quatuor
proximos menſes ſecundodictam Reli-
gionem ingreſſus non fuerit, nihil ipſi
conceſſæ litteræ ſuffragentur.

Quia verò contingit quandoq;, Reli-
gioſum,poſt emiſſam profeſſionem in ſua
Religione, ad aliam de facto abſque Su-
perioris ſui licentia, ſe transferre; ac
propterea petere, vt in ſecundodicta Re-
ligione remanere poſſit,datur hæc illi fa-
cultas,per quam ſuo Superiori commit-
titur, vt Oratorem abſoluat in vtroque
foro, ipſoque ab exequutione ſuorum
ordinum,ſuſpenſo; & cum eodem,vt præ-
miſſis non obſtantibus, in ſecundodicta
Religione remanere, ibique profeſſio-
nem, quatenus opus ſit,de nouo emitte-
re poſſit; ac poſt emiſſam profeſſionem,
ſuffragantibus ſibi meritis,diſpenſet: ita
quod à Superioribus primodictæ Reli-
gionis reuocari , & deſuper moleſtari
nequeat, Non obſtantibus præmiſſis,nec
non Ordinum ſtatutis &c.

Per idem Sacræ Pœnitentiariæ Offi-
cium conceditur Religioſo, qui certis ex
cauſis de ſua Religione, quam profeſſus
eſt, exire cupit, vt poſſit ad aliam ſe
transferre,& in ea profeſſionem de nouo
emittere,ibique quoad vixerit, remane-
re, & perſeuerare valeat, & cum eo di-
ſpenſatur in vtroque foro, cum deroga-
tione ſtatutorum, aliorumque contra-
riorum, vt ſupra; hoc inſuper in ſuis lit-
teris adiecto, vt ille non prius diſcedat
à Religione,quàm certus ſit,ſe in alia Re-
ligione receptum iri,& ſtatim illam,recta
via ingrediatur; permanſurus in ea ſub
regulari obſeruantia: neque aliter illi
huiuſmodi litteræ ſuffragentur.

Et ad inſtantiam Superiorum Religio-
nis ſupplicantium, per ipſum Officium
conceditur,etiam alicui ex ipſis Superio-
ribus, vt poſſit religioſo concedere li-
centiam manendi extra Monaſterium in
12 habitu presbyteri ſæcularis, ob graues
infirmitates; eique committitur, quate-
nus ſi eſt ita,neque eiuſdem Religioſi ſa-
luti in illo ordine cōmodè, aut ſine alio-
rum

rum perturbatione, prouideri poſſit,
cum eodem, quod infirmitatibus prædi-
ctis durantibus, in ſeculo, ſub habitu
presbyteri ſæcularis (ſeruatis tamen ſub-
ſtantialibus ipſius Religionis) ſub Obe-
dientia Ordinarij loci degendo, donec à
ſuis Superioribus reuocetur, remanere:
& quæ ſibi pia fidelium largitione, vel
aliàs honeſtè obuenient, in ſuos vſus con-
uertere licitè poſſit, miſericorditer di-
ſpenſet, eique, ſi aliud non obſtet, licentiã
impartiatur.

Conſueuit etiam Religionis Superiori,
qui ſupplicauit pro Oratore Religioſo,
tribui facultas, vt ipſi Religioſo concedat
licentiam manendi extra Monaſterium,
13 ad effectum ſubueniendi parentibus in
extrema paupertate conſtitutis; & inte-
rim maneat ſub obedientia Ordinarij, vt
dictum eſt ſupra; & ceſſantibus eorun-
dem parentum neceſſitatibus ad Mona-
ſterium reuertatur.

Quam quidem cauſam, ſi vera ſit, tan-
quam rationi conſonam, videmus pro
huiuſmodi Religioſis, ſiue per Datariam,
ſiuè per Officium Sacræ Pœnitentiariæ
14 admitti; iure, etenim naturæ, tenemur
parentibus opem ferre, per *tex. in l. velu-
ti, ff. de iuſt. & iur.* quinimmò, etiam
propter infirmitatem ſuorum, licet cui-
que feſtinanter, etiam Papa inſalutato,
recedere, vt *in cap. communis, & ibi not.
gloſ. 23 diſt.* vt etiam infra dicemus.

Circa tamen huiuſmodi licentiam mo-
15 randi extra, eſt ſciendum, eam non ita
paſſim, ſed maximis laboribus, & ſudori-
bus impetrari, tam per Datariam, quàm
per ſupradictum Officium Sacræ Pœni-
tentiariæ, licèt grauiſſima, & iuſta cauſa
interueniente, vt in *cap. ex reſcripto, de
iureiur.* ſine qua, data, neque valet, tan-
16 toque minus id poterit Superior Reli-
gionis, qui nullo modo poteſt diſpenſare
contra ius, *cap non eſt, de vot. & ibi gloſ.
& DD. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſ. cum
regular ſ. 1.* ac proptetea, optima ratione
frequenter licentię huiuſmodi denegan-
17 tur, præſertim, cum circa id vigeat *Con-
ſtitutio Pauli IV*, contra omnes religio-
ſos vagantes, & apoſtatas, ſeù fictè, vel
malè aut nulliter diſpẽ.atos, cum quibus,
præcipitur eſſe cum maximo rigore
procedendum, nam, ſi debitam ad id,
diſpenſationem non obtinuerint cum le-
gitimis cauſis, & proceſſibus, ſiue cum
habitu monachali, ſiuè ſine illo, ince-
dant, ſunt excommunicati, & pro apo-
ſtatis habentur, *vt in cap. placuit, 2. 16. q.
1. & in cap. 2. ne cler. vel mon. in 6.*

Cum apoſtatis verò à fide (vt pauca
hic circa hanc praxim referam) regula
19 eſt ſecundum ſtylum Curiæ, vt difficì-
lius diſpenſetur cum iam promotis, quàm
cum promouendis; quandoquidem laici
benè poterunt, poſt pœnitentiam condi-
gnum, diſpenſari, vt ordinentur, ſuſcep-
toſque ordines exerceant; iam verò pro-
moti, ſuſceptos ordines exercere non
poſſunt, *cap. presbyteros, 50. diſt.*

Et ſecundum notoriam praxim, quan-
19 do diſpenſatur cum Oratore à Romana
Curia abſente, committitur abſolutio ab
hæreſi, Inquiſitoribus illarum partium,
vt abſoluant, & diſpenſent ſuper irregu-
laritate in hæreſi contracta, cum hæreti-
cis, vel ſuſpectis, redeuntibus ad gre-
mium Eccleſiæ, in vim facultatis ſibi con-
ceſſæ à Clemente VII. teſte *Mandoſ. in
praxi Signat. grat. tit. abſolutio ab hæreſi,
verſ. 1.* qui vltra abſolutionem, ait, quod
hæreticis datur etiam aliquando rehabi-
litatio, vel diſpenſatio à ſolo Summo
Pontifice: ſcimus tamen hanc diſpenſa-
tionem, & rehabilitationem non dari ab
ipſo Papa, niſi re plenè diſcuſſa in Con-
gregatione Sanctæ Inquiſitionis.

SVMMARIVM.

1. *Regularium apoſtatarum, & eiecto-
rum decreta Sac. Congreg.*
2. *Regularium eiectionis formula.*
3. *Eiecti, diſpenſantur ſuper ieiunio, &
carceribus, ex cauſa.*
4. *Et quomodo eis relaxetur, ſuſpenſio.*
5. *Regularibus, quomodo, & quando per-
mittatur habitum dimittere.*
6. *Profeſſio regularis, quibus ex cauſis
irritetur.*
7. *Vis, & metus, quomodo probandi, ad
irritandam profeſſionem.*
8. *Metus cadens in conſtantem virum,
qualis.*
9. *Metus minor in muliere, quàm in ma-
ſculo requiritur ad annullandam
profeſſionem.*
10. *Metus, probatur inſpecta qualitate
perſonę.*
11. *Teſtibus duobus de metu magis credi-
tur, quàm mille de ſpontanea vo-
luntate.*

12 *Concil. Trid. decretum ſeſſ 25. cap. 19. comprehendit etiam Regulares Ordinum militiarum.*

13 *Dictio*, quicunque, *comprehendit omnes Ordines Militares.*

14 *Maſculinum, concipit fœmininum.*

15 *Reſtitutio datur regularibus aduerſus lapſum quinquennij.*

16 *Commiſsiones nullitatum profeſſionis, frequentiùs dantur per Signaturam.*

17 *Concilium Tridentinum non expoſcit ſpecialem derogationem.*

18 *Formula Commiſſionis cum reſtitutione aduerſus lapſum quinquennij.*

19 *Profeſſionis nullitatis commiſſio, fit Ordinario, & Superiori Domus.*

20 *Et intelligitur de Ordinario loci Monaſterij.*

21 *Superior verò intelligitur Monaſterij, non autem Religionis.*

22 *Superior ſolus ſine Ordinario, non poteſt declarare nullitatem profeſſionis.*

23 *Ordinarius, quando ſolus poſſit declarare nullitatem profeſſionis.*

24 *Profeſſionis nullitatis commiſſio, quomodo conceſſa Religioſo S. Io. Hieroſolymitani.*

25 *Et quomodo monacho Coniugato.*

26 *Et quomodo pro moniali.*

27 *Annus, quare Nouitio præſcribatur ad emittendam profeſſionem.*

28 *Et quando Papa diſpenſet ad profeſsionem, anno non completo.*

29 *Profeſſus nulliter, profeſsionem ratificando, an teneatur iterare annum Nouitiatus, ſi fuit validus.*

30 *Profeſsionis annus, debet eſſe continuus, non autem interpolatus.*

31 *Nouitiatus annus, quando dicatur interruptus.*

32 *Nouitius exiens Monaſterium ex cauſis vt hic, habetur pro præſente in Religione.*

33 *Profeſsio facta in vltima die decimi ſexti anni, eſt inualida.*

34 *Modicum non eſt conſiderabile, ſed pro nihilo habetur.*

35 *Modicum tempus, habetur pro non tempore.*

36 *Tempus vnius diei, non habetur in conſideratione.*

37 *Tẽpus à Concilio Trid. ad emittendũ profeſsionem præſcriptũ, eſt de forma.*

38 *Forma, quando inducatur.*

39 *Profeſsio, eſt nulla ante decimum ſextum annum, etiam per duas horas non completum.*

40 *Reſtitutio aduerſus lapſum quinquennij ad reclamandum, datur prout de iure.*

41 *Metus durat, durante illius cauſa.*

42 *Reſtitutio, ex cauſa, competit tam minori, quam maiori.*

43 *Præſumptio iuris, & de iure, non admittit probationem in contrarium.*

44 *Sententiam aduerſus, quæ tranſit in rem iudicatam, ſuccurritur ex cauſa.*

45 *Reſtitutionis beneficium non tollitur per* Concil. Trid ſeſſ. 25. cap. 19.

46 *Profeſsionis nullitatem petens, non audiendus, niſi in habitu regulari.*

47 *Quando tamen excuſetur, ſi illum antea dimiſerit.*

48 *Habitus regularis temeraria dimiſsio punitur per* Concil. Trid ſeſſ. 25. cap. 19.

49 *Habitum dimittendi, licentia, ad tempus, vel illum ſubtus deferendi, quando à Papa concedatur.*

50 *Clauſula*, dummodò profeſſionem tacitè, vel expreſsè non ratificauerit, *quid operetur.*

51 *Profeſsio præſumitur ratificata, tranſacto quinquennio, & per geſtationem annalem habitus indiſtincti.*

52 *Profeſsio tacita inducitur per ſuſceptionem ordinum in Religione.*

Profeſsiones tacitæ, non tolluntur per Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 19.

53 *Clauſula*, Dummodo decennium à die emiſſæ profeſſionis lapſum non ſit, *quando incæpit apponi in reſcriptis reſtitutionum aduerſus lapſum quinquennij.*

54 *Et huiuſmodi decennium, quando currere incipiat.*

55 *Quinquennium ad reclamandum, præfixum, currit Regulari etiam ab*

ab illo dit, quo ignorabat inualiditatem profeſſionis.

56 *Religioſus in ſacris ordinibus conſtitutus, annullando profeſſionem remanet ſuſpenſus, donec habuerit patrimonium, ſiuè beneficium.*

Praxis Diſpenſationis cum eiectis à Religione.

CAP. XIV.

QVo verò ad cœteros Regulares apoſtatas, & eiectos, vigent hodie decreta Sacræ Congregationis Concilij, quibus, modus, ſiuè forma Religionum Superioribus præſcribitur regulares ipſos eiiciendi à Religione, ac eis præſertim indicitur pœna ſuſpenſionis ab exequutione ſuorum ordinum ſuſceptorum, ac pro illius relaxatione, recurritur ad Sedem Apoſtolicam: proinde, vt aliqua circa hoc, ad praxim pertinentia, afferamus, præmittendos duximus ipſorum decretorum tenores, qui tales ſunt, vt ſequitur, videlicet.

DECRETA S. CONGREGATIONIS CONCILII DE Regularibus Apoſtatis, & Eiectis.

SACRA Congregatio Cardinalium Concilij Trid. Interpretum, Regularium eiectorum, & fugitiuorum ſtatui conſulere, illorumq; ſcandala ſummouere, & ſuccreſcentem numerum frangere, operæ pretium exiſtimans, auditis Religionum Superioribus, req. diligentiſſimè perpenſa, communicato etiàm conſilio cum S. D. N. Vrbano viij. atque ex peculiari Sanctitatis Suæ facultate, infraſcripta decreta edidit.

Ac primò, vt infecta ſemina, è quibus praui eiuſmodi fructus potiſſimum, prodeunt, deinceps nè ſerantur in vinea Domini, cenſuit, eſſe innouandas, & Sanctiſſimi authoritate innouat Conſtitutiones, & Decreta generalia ſan. me. Clementis viij. ad Regularium reformationem, ac Nouitiorum receptionem, profeſſionem, atque inſtitutionem ſpectantia, diſtrictèq. præcipit Generalibus, atque alijs omnibus Ordinum Superioribus, vt illa exactè obſeruent, atque, vt obſeruentur, efficiant, ſub pœnis ſtatutis in ijſdem Conſtitutionibus. A quibus tamen excipiendum cenſuit, caput illud, quo decernitur, ne in Conuentibus, ſeu Monaſterijs ad Nouitios recipiendos hactenus deſignatis, & approbatis, ſeu impoſterum deſignandis, & approbandis Nouitij ad habitum vllatenus recipi poſſint, niſi priùs à Congregatione Reformationis Apoſtolicæ, vel à proprijs locorum Ordinarijs expreſsè, & nominatim approbati fuerint. A cuius quidem decreti obſeruatione Sacra Congregatio iuſtis de cauſis cenſuit Regulares eſſe abſoluendos, prout, authoritate Sanctiſſimi Domini Noſtri, abſoluit, atque eximit.

Deindè, vt apoſtatandi opportunitas Regularibus præripiatur, ſtatuit, vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem tranſire, niſi priùs Superiori legitimè conſtiterit, eam Religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, tumq. regularis rectâ uia ſe transferat ad arctiorem, Quod vt re ipſa adimpleatur, idem Superior omni ſtudio, ac diligentia inuigilet.

Rurſus ſtatuit, vt fugitiui, & Apoſtatæ, ſiue habitum regularem deferant, ſiue non, poſſint, ac debeant ab Epiſcopo loci, vbi, moram trahunt, in carceres conijci, ac Superioribus Regularibus conſignari ſecundùm regularia inſtituta puniendi, vtque ipſi quoquè Superiores teneantur eos perquirere, ad religionem reducere atque efficere, vt apprehendantur; ſalua tamen in omnibus facultate Ordinarijs locorum attributa decreto Concil. Cap. 3. ſeſſ 6. *Quod ſi Apoſtatæ huiuſmodi citrà montes infra quatuor, vltrà montes verò infra octo menſes à præſentis Decreti publicatione inchoandos, ſua ſponte ad ſuam quiſque Religionem redierit; tum pœnarum omnium ipſis propter Apoſtaſiam inflictarum, aut infligendarum remiſsionem, atque impunitatem*

tatem aſſequantur;ita tamen,ut debeant a Superiore abſolutionē humiliter petere, & coram eo culpam fateri, atque emendationem polliceri; Superior verò è contra benignè illos teneatur excipere, ab huiuſmodi pœnis abſoluere, & paterna charitate complecti.

Ad hæc, vt in poſterum è Religionibus nullus legitimè profeſſus eijci poſſit, niſi ſit verè incorrigibilis, verè autem incorrigibilis minimè cenſeatur, niſi non ſolùm concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis diſpoſitione requiruntur, ſublatis hac in parte Statutis, & Conſtitutionibus cuiuſque Religionis, & Ordinis, etiam à Sede Apoſtolica approbatis, & confirmatis; verùm etiam vnius anni ſpatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus, proindeq. vnaquæque Religio priuatos habeat carceres in qualibet ſaltem Prouincia. Elapſo autem anno, ſi nihilominus non reſipuerit, ſed animo indurato in ſua peruicacia perſeuerauerit, ne contagione peſtifera plurimos perdat, tamquam pecus morbida, ac membrum putre eijci tandem poſſit, ſed ab ipſomet Generali tantum de conſilio, & aſſenſu ſex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in ſingulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus; ſumq. nonniſi inſtructo ſecundum eorum ſtylum, & Conſtitutiones proceſſu, & plenè probatis cauſis expulſionis ad Sacrorum Canonum preſcriptum. Intereà tamen vſque ad primum generale Capitulum, ſeu Congregationem proxime celebrandam, ſi quempiam ex iuſtis, & neceſſarijs cauſis expellere oportebit, eiectio fieri poſſit à Generali cum conſilio, & aſſenſu ſex Patrum, vt ſupra, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menſes à præſentis Decreti publicatione; ſeruata tamen in reliquis forma ſuperius præſcripta. Sic verò eiecti, quandiù non redierint ad Religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarij loci iuriſdictioni, & obedientiæ ſubſint, proindeque Generalis illicò expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterùm Sacra Congregatio Religionum Superiores feriò admonet, ac per Ieſu Chriſti viſcera obteſtatur, vt, memores paternæ charitatis, & manſuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, vt lucrentur animas fratrum ſuorum ferè in profundum malorum delapſas, antequam grauiſſimum, atque extremum expulſionis remedium experiantur. Idq. eo magis, quod ſubditorum ſanguinem, qui ex malo negligentium, & ſui officij immemorum Prælatorum regimine peribunt, Dominus Noſter Ieſus Chriſtus in ſupremo Dei iudicio de eorundem Prælatorum manibus ſit requiſiturus.

Prætereà ſtatuit, vt ijdem Superiores nemini ex Religioſis expulſis, literas teſtimoniales concedant, illos ad Sedem Apoſtolicam reijcientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.

Item, vt eiecti, extra Religionem degentes, ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinarijs locorom facultate, dictam ſuſpenſionem relaxandi, aut moderandi.

Ac poſtremò cenſuit, eſſe innouandam, & ſua Beatitudinis authoritate innouat Conſtitutionem fel. rec. Gregorij Noni, *relatam* in cap. fin. extra, de regul. *ac prætereà declarat, eam Conſtitutionem in ijs quoquè vendicare ſibi locum, ſeruandamq. eſſe, qui iuſtè, diffinitiueq. ac iuris ordine ſeruato expulſi fuerint; dummodò tamen in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emendationis ex literis ſaltèm teſtimonialibus Ordinarij, cuius conſcientiam in his literis concedendis Sacra Congregatio feriò onerauit.*

Ne qua verò difficultas in ſupraſcriptis decretis, & ordinationibus exequendis ſuboriatur, Sacra Congregatio, Sanctiſſimo Domino Noſtro annuente; atque approbante, vniuerſis Generalibus, Prouincialibus, Commiſſarijs, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Guardianis, Vicarijs, & quibuſcunque alijs Superioribus quorumcunque Ordinum, vel Congregationum, Monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium vbique locorum exiſtentium

iniun-

iniungit,ſerioq.mãdat,vt illa diligenter obſeruent,atq. obſeruari procurent in omnibus Cęnobijs,ac Monaſterijs,Collegijs,ac Domibus quorumcunque Monachorum,ac Regularium vbiquè locorum exiſtentibus,efficiantq. vt tàm Decreta ſupradicta fel.rec. Clementis viij. quàm præſentes Ordinationes in ſingulis eiuſmodi locis bis ſaltem in anno legantur in publica menſa.

Si quis verò ipſorum aduerſus ea,quæ ſuperiùs præſcripta ſunt,vel eorum aliquid, quoquo modo facere,vel moliri præſumpſerit, ipſo facto pęnam incurrat priuationis omnium officiorum, quę tunc obtinebit; vocisq. & actiuę,& paſſiuę,ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in poſterùm obtinenda, pęnaq. huiuſmodi ſit Sanctitati Suę,ac Sedi Apoſtolicæ reſeruata:ijſdem Superioribus etiam Generalibus,& Protectoribus illam moderandi,ſeu relaxandi,poteſtate penitus interdicta, & nihilominùs ſit irritum; & inane quicquid ſecùs,à quoquam actum extiterit. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcunq. perſonarum,atque Ordinum, tàm Mendicantium,quam non Mendicantium,Congregationum, Monaſteriorum, Conuentuum,Domorum, ac locorum Regularium quorumcunque, necnon illorum etiam iuramento,confirmatione Apoſtolica,vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus,exemptionibus quoque,indultis; & priuilegijs,etiam in corpore iuris clauſis,aut ex cauſa,uel titulo oneroſo,vel in limine fundationis conceſſis,etiam Mari Magno,ſeu Bulla aurea,aut alias nuncupatis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, & cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs alijsq. efficacioribus,& inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis, etiam Motu proprio,& ex certa ſcientia,ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine,aut aliàs quomodolibet,etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis,& innouatis etiamsì pro illorum ſufficienti derogatione,de illis,eorumq. totis tenoribus,& formis,ſpecialis,& indiuidua,ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes,mentio,ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus, omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſi; habens, quibus quò ad ea, quæ ſupradictis quomodolibèt aduerſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter, & expreſsè, Sanctitatis ſuæ authoritate, derogat, cęterisq. contrarijs quibuſcunque. Dat. Romę die 21. Septembris 1624.

C. Card. de Torres.

Locus † ſigilli

Proſper Fagnanus S.Congr.Secr.

Ad quorum quidem decretorum præſcriptum, caſu eueniente huiuſmodi eiectionis, ſeruatis ſeruandis, fertur ſuper
2 hac re Superiorum ſententia, per quam
dicitur, & pronunciatur,talem N. fore, & eſſe eijciendum à Religione N. necnon exuendum veſtibus, & habitu dictæ Religionis, eum declarando ſuſpenſum ab executione ſuorum ordinum: reſeruata tamen facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, ac cum eodem eiecto diſpenſandi, Summo Pontifici, ſeu Eminentiſſimis Cardinalibus Sacr. Congreg. Epiſcoporum, & Regularium: ita quòd ipſe eiectus, à die ſuæ eiectionis, & in poſterum,remaneat ſubditùs Ordinarijs locorum.

Verùm, licèt pro ſeruanda forma decreti huiuſmodi eiectionis, requiratur, quod eijciendus, vnius anni ſpatio, in ieiunio, & pęnitentia probetur in carceribus, conſueuit nihilominus Summus
3 Pontifex,ſuper huiuſmodi ieiunio, & carceribus, præuijs,etiam litteris in forma Breuis, diſpenſare, quatenus legitimæ cauſæ ad id afferantur, per quas ipſe Papa inducatur ad ſic diſpenſandum.

Cœterum autem,vbi ad præmiſſa minimè

mè diſpenſatum fuerit: ac proindè eiectionis ſententia,ſeruata, ad vnguem forma prædictorum decretorum, feratur, formabitur ea tenoris ſequentis, videlicet.

Chriſti nomine inuocato, Nos N. Præpoſitus Generalis talis Religionis cum conſilio, & aſſenſu infraſcriptorum ſex Patrum in vltimo noſtro Capitulo generali ad hoc electorum, videlicet A.B.C.D E.F. Viſis, & conſideratis omnibus, & ſingulis, quæ continentur in proceſſu formato coram nobis ſuper incorrigibilitate D. N. noſtræ Religionis profeſſi, qui in ſeculo vocabatur B. talis Diœceſis: conſiderataq. eius peruicacia, & vera incorrigibilitate; & cum etiam vnius anni ſpatio in ieiunio, & pœnitentia, eum probauerimus in carceribus ad præſcriptum Decreti Sacræ Congregationis de Regular. Apoſtat., & eiectis: & cum adhuc animo indurato in ſua peruicacia perſeueret, ne contagione peſtifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putridum, Deum præ oculis habentes, vt de illius vultu, noſtrum iudicium prodeat, & oculi noſtri videant æquitatem, per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, quam in his ſcriptis ferimus.

Chriſti nomine repetito, ſententiamus, declaramus, pronunciamus, atque diffinimus, dictum D. N. eſſe verum incorrigibilem, & vti talem à noſtra Religione eſſe eijciendum, ideoq; illum per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam à noſtra Religione eijcimus, & eiectum eſſe declaramus. Admonentes eundem nullatenus liberum à votis inter nos emiſſis remanere; & extra Religionem degentem, eſſe perpetuò ſuſpenſum ab exequutione ordinum; eſſeque ſubditum Ordinario loci; cui eſt interdicta facultas relaxanai, aut moderandi dictam ſuſpenſionem per Decretum Sacræ Congregationis ſuper hoc habitum die 21. *Septembris* 1624. *Et quandiu in Religione non redierit, in habitu clericali incedat: & habitu noſtræ Religionis nullo modo, & tempore vtatur, ſub pæna falſi, & alijs latis contra eos, qui mentitè habitum alicuius Religionis aſſumunt. Iniungentes eidem, vt quamprimùm Diœceſano ſuo ſe præſentet, eiuſque iuriſdictioni, & obedientiæ ſubiaceat, vt in dicto Decreto Sacræ Congregationis mandatur.*

Lecta, lata, & publicata fuit hæc ſententia ſedentibus pro Tribunali, in tali loco, die 18. *menſis Februarij* 1638. *Præſentibus N. & N. teſtibus ad hoc vocatis.*

D. N. Præpoſitus Generalis.

Et ſubſcribatur à ſingulis ſex Patribus; dicatque vnuſquiſque.
Ego D. B. ad hoc deputatus à Capitulo generali, Conſilium, & aſſenſum præbui.

D. A. Actuarius.

Quam quidem formulam ad verbum tranſumpſi ex *praxi crim. Can. Admod. R.P.D. Marcelli Megalij Squillacenſis Clerici Regularis*, viri quidem, doctrina inſignis, ſummaque laude digni, *cap.* 21. *num.*9. qui ibi pro hac praxi ſubdit, quod lecta, & publicata ſententia, ſtatim detur illius copia ipſi incorrigibili; qui exuatur habitu regulari, & induatus habitu clerici ſæcularis, eijciatur de facto; & expulſionis ſententia notificetur Ordinario. Ciuis quidem ſententiæ vigore, neque Religio poteſt compellere eiectum 4 ad redeundum, neque eiectus pœnitens, Religionem, ad illum recipiendum; cum iam vtriuſque obligatio, ſcilicet Religionis, & eiecti ſit ſoluta, *id. Megal. loc. cit. num.*10. *circa med.*

Poſtmodum verò, per eundem eiectum, cupientem in ſuos ordines etiam in altaris miniſterio miniſtrare, quatenus ad presbyteratus ordinem promotus exiſtat, habetur recurſus ad Sacram Congregationem Regularium, ſiuè eiuſdem Concilij, pro ſuſpenſionis huiuſmodi relaxatione impetranda; cuius Emmentiſſimi

tiſſimi Patres, ipſius Oratoris eiecti, Ordinario, eandem mandant relaxationem, quatenus idem Orator ſufficienti patrimonij titulo ad ordines munitus exiſtat; totum tamen negotium eiuſdem Ordinarij arbitrio remittentes.

Ipſis regularibus licitè vtplurimùm, & abſque aliqua apoſtaſiæ nota, iura per-
5 mittunt è Religione exire, habitumque regularem dimittere: quod profectò ad Concilij Tridentini præſcriptum ſæpenumero contingere conſueuit, cum, nimirum, ibi caueatur, quod quicunque regularis prætendat ſe per uim, & metum, ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque de cauſa, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non audiatur, niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prętēderit, deduxerit coram Superiore ſuo & Ordinario. Quod ſi antea habitum ſpōte dimiſerit, nullatenus ad allegandum quamcumque cauſam admittatur, ſed ad monaſterium redire cogatur, & tanquā apoſtata puniatur &c. vt *in ſeſſ. 25. cap. 19. de regular.*

Pari modo, cum quis profeſſus Reli-
6 gionem, ob non ſeruatam formam Conſtitutionum Summorum Pontificum, nulliter profeſſionem ipſam emiſit; *Conſtitutione etenim fel. record. Sixti V.* ſtatutum eſt circa qualitatem recipiendorum ad Religionem, & ſtatum Regularium, præſertim contra illegitimos, legitimatos, criminoſos reddendiſque rationibus obnoxios, ad Religionem aliquam tranſire volentes, *vt in §. volentes*, vbi diſtrictè prohibetur, ne illegitimi procreati ex inceſtu, aut ex Sacrilegio, quorum, ſcilicet parentes, conſanguinitate, vel affinitate, intra tertium gradum inuicem coniuncti fuerint, vel quorum alteruter parens caſtitatem Deo vouerit, etiam Apoſtolica, Imperiali, vel Regia, aut quamuis alia authoritate legitimati, aut natalibus reſtituti, ad aliquam quorumcunque Ordinum etiam Mendicantium, & non Mendicantium, Fratrum, Monachorum, Eremitarum, vel Canonicorum, aut Clericorum Regularium, Congregationum, aut Hoſpitalium Religionem, neque ad habitum, nec profeſſionem Regulares, recipi, vel admitti quoquomodo poſſint. Quod ſi eorum quiſpiam, habitum, poſt publicationem eiuſdem Conſtitutionis in futurum receperit, vel profeſſionem emiſerit, irritam, nullam, inualidam, nulliuſque roboris, vel momenti fore, ac nullum exinde, aut ex huiuſmodi voto penitus annullato, obligationis vinculo oriri poſſe: quinimmò illos habitu regulari, ad quem reaſſumendum perpetuo inhabiles ſint, quam primum exui, & ab ipſa Religione eijci, exterminarique debere, vt in *d. cita Conſtitutione*, quæ incipit, *Cum de omnibus, ſub* Dat. *Romæ Sexto Kal. Decembris* 1578.

Necnon decretum ſimilis recordationis *Clementis VIII. de* Nouitijs ad habitum regularem, & profeſſionem non admittendis, niſi in Conuentibus deſignatis; quod incipit, *Regularis diſciplina ſub* Dat. *Romæ Die* 12. *Martij* 1596. per aliud eiuſdem Clementis decretum, quòd incipit, *Sanctiſſimus in Chriſto pater*, renouatum ſub Dat. *Romæ apud* S. *Marcum, Die* 22. *menſis Iunij* 1699. in quo pręcipit omnibus Generalibus, Prouincialibus, Commiſſarijs, Miniſtris, cœteriſque Superioribus Conuentuum intra Italiæ, & Inſularum adiacentium fines exiſtentium quibuſcunque, & quorumcunque Ordinum Mendicantium, vt de cœtero neminem, ſub quouis prætextu, aut colore, ad habitum regularem admittant. niſi in Conuentibus, ſua authoritate in vnaquaque Prouincia deſignandis, Volens propterea receptiones, & profeſſiones quaslibet eorum, qui contra huiuſmodi decretū admiſſi fuerint, nullas, & irritas eſſe ad quemcumque effectum,

Ac etiam cum quis per uim, & metum fuerit ingreſſus Religionem, vt *ex eod. Conc. d. cap. 19.* illum inquam metum, qui cadere poterat in conſtantem virum. Et cum iſta ſit vna ex frequentioribus cauſis, ex quibus datur reſcriptum, vt notum eſt omnibus Curialibus, ac vtplurimum ob defectum probationum huiuſmodi cauſæ, illud fruſtratorium redditur, videndum erit prius quando vis, & metus prædicti dicantur cadere in conſtantem virum, adeò vt ſit cauſa ſufficiens ad irritādam profeſſionem; & quomodo probetur.

7 Probari autem talis metus dicitur, non modo ſtantibus proteſtationibus ingredientis Religionem, ſæpè iteratis, quæ in hoc maximè conferunt, iuxta *doctr. Angel. in l. metum, le 3. ff. quod met. cau. Dec. in cap. fin. ſub num. 21. verſ. bene verum*

rum eſt, de appell. Rip. in cap. cum M. Fer-
rarien. ſub num. 93. verſ. proteſtatio enim,
de conſtit. Natt. conſ. 50. num. 18. & con-
currentibus coniecturis, & inditijs, eum
plenè probant, Bald. in cap. quæſcauſa, nu.
4. in fin. de his, quæ vi, met. cau. fi. ſed etiam
conſiderata qualitate perſonæ, tàm incu-
tientis, quàm patientis metum, Calderin.
verſ. 1 eod. tit. maxime ſi metum in-
cutientes, erant potentes, ſæueri, ira-
ti, & minantes, ſolitique minas exe-
qui contra oppugnantes eorum volun-
tatem; & licèt dicant nonnulli, quod
metus reuerentialis non ſufficit proba-
ri in genere, ſed probandus ſit in ſpecie,
ſatis nihilominus probari dicitur, quan-
do cum eo concurrunt alia metus indi-
cia, & adminicula, Bald. in l. ſi cogente, ff.
de rit. nup. Rot. in vna Valentin. profeſſio-
nis, 12. Aprilis 1570. coram Cardinale
Lancellotto: nec ad id requiruntur minę
mortis, aut corporis cruciatus; cum
ſufficiat metus cadens in conſtantem
virum, cap. conſultationi, de ſponſ. & in du-
bio, vt dignoſcatur qualis debeat eſſe
8 metus cadens in conſtantem virum, relin-
quitur arbitrio iudicis: & iſta eſt com-
munis omnium DD. ſententia, & proba-
tur ex l 3. ff ex quib. cau. maio. per hæc ver-
ba, ſed non ſufficit quolibet terrore addu-
ctum timuiſſe, ſed huius rei diſquiſitio,
iudicis eſt: hoc quidem optima ratione:
quandoquidem non omnes caſus, ex
quibus ſimilis metus infertur, poſſunt
numerari, gloſ in cap. cum dilectus, verbo,
metum, de his quæ vi. Archid. in cap. vn. eod.
tit. lib. 6. num. 4. & ibi Franc. num. 9.
vbi ait, quod in omni caſu iudicis ar-
bitrio relinquitur, quis dicatur iuſtus
metus, Bald. in l. interpoſitas, num. 3.
Cod. de tranſact. Sylu. verbo, metus,
quæſt. 1. Couar. 4 decret. 2. p. cap. 3. num. 3.
& 4. Nauar in Sum. cap. 22. num. 51. verſ.
ſecundũ. & dixit Cald. d. conſ. 1. in princip.
hoc tit. metum iuſtum iudicari ex circum-
ſtantijs, non modò cruciatuum corporis
continentibus, verùm etiam, quæ con-
tinent verba comminatoria, maximè
mortis, Alex. conſ. 156. num. 20. lib. 5. at-
tamen ait Felin. in cap. cauſam matrimonij,
ſub num. 4. verſ. quod talis reuerentia, de
off. deleg. quod reuerentia cum terribili-
tate perſonæ ſufficit pro iuſto metu, &
optimè tradit Alber. in rubr. ff. ex quib.
cau. maior. num. 1. quod timor iuſtus ex
affectu metuentis dignoſcitur, ac iuſta
metus ſuſpicio ſufficit pro metu, Bald.
in l fin. num. 7. C. de iur. deliber.

Hoc quidem, quoad metum viro incuſ-
ſum. Sed cum ſæpè contingat, etiam mo-
niales nulliter profeſſas, adhuc per vim,
& metum, petere commiſſiones huiuſmo-
di nullitatis, propterea dicendum eſt,
9 minorem metum requiri in muliere,
quàm in maſculo, iuxta gloſ. communiter
receptam, & practicatam in cap. cum
olim, in verbo, metus, de ſponſ. quandoqui-
dem facilius in fragiliori ſexu metus
toleratur, & præſumitur, Aret. conſ. 24.
num. 7. & in debiliori perſona, minor
metus ſufficit, Imol. in cap. cum dilectus,
num. 8. de his. quæ vi, met. vnde dixit Bu-
tr. in d. cap. conſultationi, in 4. notab. &
Abb. num. 4 de ſponſ. non eſſe verum, quod
in muliere requiratur metus, qui cadere
poteſt in conſtantem virum, cum ille
ſufficiat, qui cadit in conſtantem mulie-
rem, Boer. deciſ. 100. num 2. in fin. vbi ait,
quod licèt metus debeat eſſe talis, qui ca-
dat in conſtantem virum, per gloſ in d.
cap. cum dilectus, tamen magis excuſat
mulierem, quàm virum, quia non tan-
tus requiritur, ſicut in viro, vt not. gloſ.
in cap. cum locum de ſponſ. ſi enim aliter
eſſet dicendum, nimirum, quod tam in
fœmina, quàm in viro requireretur me-
tus cadens in conſtantem virum, parum
10 operaretur regula illa, quod metus pro-
batur inſpecta qualitate perſonæ, prout
dixit Bald. in cap. ſuper eo. de teſtib. vt per
Ludou. ſ. deciſ. 384. per tot. & cum metus
ſit difficilis probationis, vt per Menoch.
de arbitr. iud. caſu 116. num. 17. & dixit
Rota in vna Nicien. matrimonij 6. Martij
1587. coram Card. Seraphino, tam ex par-
te illum patientis, cum in eius animo ſit
reconditus, vndè dicitur metus, tanquam
mentem terrens, Butr. in cap. ad audien-
tiam, num 14 de his, quæ met. quam ex
parte inferentis, cum ſecretò, & clam
inferatur, præſertim quando filiæ à patre
infertur, ſecum habitanti, Corn. conſ.
124 num 4. lib. 3. maximè quando pater
eſt multum terribils, aſper, & ſæuerus;
quæ quidem qualitas in perſona, cui de-
betur reuerentia, eſt multum conſidera-
bilis; prout eam magnifecit Rota in vna
Neapolitana, Profeſſionis, 15. Iunij 1598.
11 corã Cypho propterea leuiores in eo pro-
bationes ſufficiunt, & plus creditur duo-
bus teſtibus de huiuſmodi metu, & vio-
lentia deponentibus, quàm mille de
ſpontanea voluntate, vt voluit Innoc. in
cap. ſuper hoc, de renunt. Bald. in l. obſer-
uare, § proficiſci quæſt. 13. ff. de off. proconſ.
Boer. d. deciſ. 100. nu. 3. ſufficiunt etiam

teſtes domeſtici, & aliàs inhabiles, *id. Ludouiſ. deciſ. 326. num 5.*

Vt autem hoc decretum in praxim deducamus, ex eo ſatis patet, quod elapſo ſupradicto quinquennio, non poteſt, qui per uim, & metum ingreſſus eſt religionem, reclamare, etiam ſi toto quinquennio, eadem cauſa metus durauerit, vt cenſuit *Sacra Congregatio Cardinalium ſupradicti Conc. interpretum die 21. Aug. 1572. & die 10. Decembris eiuſdem anni*; quandoquidem idem Concilium, quaſi præſcriptione quadam, voluit, vt poſt quinquennium, non audiatur; ac proinde vtatur illa dictione, *tantùm*, quæ de ſui natura, excludit aliud tempus, *l. 2. C. de patr. qui fil. diſtrax. Pariſ. de reſign. benef. lib. 13. q. 5. num. 46. & 47.*

Quinimmò, licèt antea de ſtylo introductum videretur, vt etiam infra quinquennium pro huiuſmodi irritanda profeſſione, ad Romanam Curiam, eiuſque Signaturam recurreretur, per quam eiuſdem nullitatis declaratio committi conſueuerat eo item modo, quo ab ipſo Cōcilio ſtatutum eſt, nimirum Ordinario loci, & Superiori Domus, cum clauſula, *Dummodò quinquennium lapſum non ſit*, ac indubitanter adhuc etiā potuiſſe eoſdē Superiores, abſq; ſpeciali reſcripto, intra dictum tempus ſuper huiuſmodi nullitate pronunciare; ex quo contrarium colligi non poteſt, ex contextu prædicti Concilij. Attamen hodie omnis prorſus difficultas ſublata eſt; cum *Sacr. Congreg. Concilij*, tàm ſuper hoc, quàm alijs capitibus, circa huiuſmodi profeſſionem, quid de cœtero obſeruandum ſit, ſtatuerit; dum præcipit, quod etiam infra quinquennium requiratur ſpecialis Summi Pontificis cōmiſsio; cuius quidem decreti tenorē, cū etiā quoad alios caſus ſatis incōcuſsè ſeruetur, hic annectere viſum eſt, eo quo ſequitur modo, videlicet.

D E C R E T V M

Sacræ Congregationis Concilij, De nouitijs receptis, & profeſſis contra formam decretorum.

Sanctiſſimus Dominus Noſter Vrbanus Diuina Prouidentia PAPA Octauus.

AD occurrendum motibus, qui poſſent in Religionibus oriri, occaſione receptionis Nouitiorum, & profeſſionis per eos emiſſæ in Conuentibus non deſignatis contra formam decretorum ſanct. mem. Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum, Regularem, & profeſſionem, non admittendis, niſi in Conuentibus deſignatis, audita, ſuper hoc ſententia Sac. Congregationis Concilij, declarauit, ac decreuit huiuſmodi receptos, & profeſſos contrà formam dictorum decretorum, allegantes propterea nullitatem receptionis, & profeſſionis, non poſſe ſuper huiuſmodi nullitate poſt lapſum quinquennij quoquomodo audiri.

Quod ſi aliqui contrà formam præfatorum decretorū recepti, & profeſſi è Religione infra quinquennium exire, vel Superiores extrà eam reſpectiuè illos eijcere voluerint, eadem Sanctitas ſua decreuit, vt tàm ipſi profeſſi, quàm Superiores reſpectiuè teneantur Iura, quæ ſibi fauere viſa fuerint, prius deducere coram eadem Sacra Congregatione; quæ ex ſpeciali etiam ſuæ Sanctitatis facultate ſuper hoc conceſſa prouidebit Inhibendo propterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus, iuriſdictionem exercentibus, ac quibuſcunque Iudicibus ordinarijs, & delegatis, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditoribus, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, etiam de latere Legatis, Sediſquè Apoſtolicæ Nuncijs, nè in poſterum in hoc quoquomodo ſe ingerant abſquè ſpeciali eiuſdem Sanctitatis commiſſione, ſub pœna ipſo facto incurrenda, quoad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, & Primates, interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, quoad Abbates, Prælatos inferiores, ac alios Iudices prædictos excommunicationis latæ ſententiæ, quo verò ad Nuncios, & ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de-

late-

latere Legatos indignationis ſuę Sanctitatis, & pęnarum arbitrio eiuſdem imponendarum.

Si verò ijdem, vt ſuprà recepti, & profeſſi iuribus ſuis minimè deductis coram Sacra Congregatione Concilij, & ſine illius expreſſa licentia è Religione exire, vel Superiores Religionis eos eijcere auſi fuerint, ipſi recepti, & profeſſi, tamquam Apoſtatę puniantur, & pro talibus habeantur; necnon contrà eoſdem iuxtà formam decreti de Regularibus Apoſtatis, & eiectis eiuſdem Sanctitatis ſuę iuſſu ab eadem Sacra Congregatione ſub die xxi. Septembis MDCXXXIV. editi procedatur, & Superiores, qui eiecerint, pęnam ſuſpenſionis a Diuinis; necnon priuationis, omnium officiorum, quę tunc obtinebunt, ac perpetuę inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, vociſq; actiuę, & paſſiuę ipſo facto abſquè alia declaratione incurrant. Dat. Romæ die 5. Ianuarij MDCXXXVI.

F. Card. Veroſpius.

Franciſcus Paulutius S. C. C. Secre.

Locus † Sigilli.

Quod quidem decretum comprehen-
12 dit regulares, etiam Ordinum Militia-
13 rum propter illam dictionem, *quicumq.*
quæ eſt apta comprehendere omnes Ordines etiam Militares, & facit venire maiora expreſſis, *Felin. in cap. de quarta, num. 15. de præſcrip. Caſ. de Graſſ. decis. 1. num. 5. & 6. Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 8. num. 61.* vbi ait, *num. 62.* ſic fuiſſe declaratum per *Sacr. Congreg.* & præſertim comprehendit milites S. Io. Hieroſolymitani, *Barboſ. in collect. Concil. d. cap.* 19.

Et habet locum etiam in monialibus, propter identitatem rationis, vt ex *eodem Concil. d. ſeſſ. 25. cap. 15.* colligitur, nec-
14 non quia maſculinum concipit fœmininum, *gloſ. in cap. ſi quis ſuadente, 17. q. 4. Abb. in cap. 2. num. 3. in fin. de ſtat. monach.*

Eſt tamen hic in praxi aduertendum, non deeſſe, qui dicant, non reclamantem intra quinquennium, veluti, quia fuit impeditus, vel quia ignorauit iuſta ignorantia ſuam profeſſionem eſſe nullam ob defectum ætatis, non poſſe reclamare, etiam poſt quinquennium; hoc tamen eſt cōtra notorium ſtylum Curiæ, ad quam pro opportuno remedio recurritur poſt
15 dictum quinquennium, & datur reſtitutio aduerſus illius lapſum, ac teſtatur *Barboſ. in collect. ad lo. Concil. d. ſeſſ. 25. cap. 19. num. 10.* quod hodie, vt quis poſſit audiri poſt quinquennium, adit Sacram Congregationem Concil. Trid. ſeù alteram Regularium negotijs præpoſitam, quæ prius cognitis ſaltem ſummariè nullitatibus deducendis, & iuſto impedimento non reclamandi intra quinquennium, reſtitutionem illius concedere ſolet. Et idem ait *num. 11.* quod *in vna Colimbrien. 27. Aprilis 1630.* Sacra Congregat. Concil. eod. Barboſa informante, cōceſſit reſtitutionem in integrum aduerſus lapſum quinquennij puellæ Colimbrien., prętendenti per vim, & metum parentum, ingreſſam monaſterium, & profeſſionem emiſiſſe, de quo reclamauit intra quinquennium apud conſanguineos, & alios examinatos, & mortuis parentibus poſt quinquennium apud Collectorem Portugalliæ, & quod profeſſio fuerit factam in 14 ætatis anno.

Verum eſt tamen, quod ſine petantur
16 ſimplices commiſſiones huiuſmodi nullitatis profeſſionis, ſiue per viam reſtitutionis in integrum, concedantur frequentius per ſignaturam Summi Pontificis, præſertim dictæ reſtitutiones ad hoc, vt cenſeatur eidem Concilio dero-
17 gatum, quod licèt, non requirat expreſſam derogationem, ſicut cœteræ Conſtitutiones Conciliares, per ea quæ aliàs diximus, nihilominus, requiritur, quod ſupplicatio fuerit ſignata manu Summi Pontificis: ac propterea, formulam ſupplicationis pro huiuſmodi commiſſione, & reſtitutione ſecundum currentem ſtylum hic apponere uiſum eſt, eo, quo ſequitur modo, videlicet.

18 *Beatiſſime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris Ioannis Pelliani, aliàs in ſeculo, Romualdi Pimontis, presbyteri Neapolitan. Quod ipſe aliàs genitoris ſui in eum ſęuientis, metu perterritus, per vim, & metum huiuſmodi, qui cadere poterant in conſtantem virum, habitu fratrum Glorioſiſſimæ ſemper Virginis Mariæ de Monte Carmelo, ſuſcepto, profeſſionem per eoſdem fratres emitti conſuetam, in manibus tunc exiſtentis Prioris Domus N. Neapolitan. Diœceſis expreſsè emiſit, regularem. Cum autem Pater Sancte, profeſsio, vt pręfertur emiſſa, nulla ſit, & inualida, nullamque inducat obligationem, & decennium à die emiſſæ profeſsionis huiuſmodi lapſum non ſit, ac propterea dictus Orator cupiat illam, talem, via iuris declarari facere, & ad hunc effectum, aduerſus lapſum quinquennij per decreta Concilij Tridentini Regularibus ad reclamandum præfixi, reſtitui. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus Ordinario loci, ſeù eius Vicario in ſpiritualibus generali, & Superiori dictæ Domus, coniunctim, quatenus, vocatis, qui fuerint euocandi, eundem Oratorem, in dicta Domo cum habitu ſuo regulari, ſub obedientia ſuorum Superiorum exiſtentem, aduerſus lapſum quinquennij huiuſmodi, prout de iure, authoritate S. V. reſtituant, & in prætenſis iuribus ſuis audiant: & conſtito ſibi legitimè de præmiſſis, profeſſionem ipſam, nullam, & inualidam, minimèque obligatoriam exiſtere, dictumque Oratorem, dictæ Religioni adſtrictum non eſſe, ſed habitu regulari huiuſmodi dimiſſo, ad ſæculum redire, ac in paternis, & maternis, vel aliàs quomodocunque ſibi, et qualitercunque obuenientibus bonis, ſuccedere, necnon in ſuſceptis ordinibus remanere, ac in eis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare; necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & ſine cura, ac aliàs quomodolibet qualificata, & per clericos ſęculares obtineri ſolita, beneficia Eccleſiaſtica ſibi canonicè conferenda, recipere; & dummodo ſimul plura non ſint, quàm quę à Concilio Tridentino permittuntur, & aliud ei canonicum non obſiſtat, retinere liberè, & licitè poſſe, declarent, aliaque faciant, prout de iure fuerit declarandum, ac faciendum, cum poteſtate citandi &c. Contradictores &c. inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachij ſęcularis auxilio, alijſque facultatibus &c. committere, & mandare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus pręmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cęteriſque contrarijs quibuſcunque, cum clauſulis opportu nis.*

Fiat, vt petitur M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de commiſſione, mãdato, alijſque pręmiſſis, vt ſupra latiſſimè extendendis, & quod pręmiſſorum omnium, & ſingulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, inuocationum, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio, fieri poſſit in litteris, per breue S.V. ſeù Officium Contradictarum expediendis, & additur, *Et committatur Ordinario, & Superiori dictæ Domus, qui coniunctim procedant. Et prout de iure, & quod Orator non audiatur, niſi in habitu, & tonſura regularibus, & dummodò profeſſionem huiuſmodi tacitè, vel expreſsè non ratificauerit, & decem anni, à die emiſſæ profeſsionis, lapſi non ſint. Et cum decreto, quod ſi reſtitutionem, & declarationem huiuſmodi fieri contingat, dictus Orator ab exequutione ſuorum ordinum ſuſpenſus remaneat, donec ſufficientem patrimonij, vel beneficij Eccleſiaſtici titulum habuerit.*

Fiat M.

Ex ſupradicta verò formula, hæc quæ ſequuntur, adnotanda duximus, vt clarius dignoſcatur quid requiratur ad huius reſcripti exequutionẽ, poſtquã litte-

ræ fuerint ſuper dicta ſupplicatione con-
fectæ, &

19 Primo, Iſta commiſſio nunquam fieri
conſueuit, niſi Ordinario, & Superiori
Domus ad præſcriptum ſupradicti Con-
cilij, ibi, *niſi cauſas, quas prætenderit, de-
duxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario.*
Quapropter, quicunque regularis tenetur
probare coniunctim coram proprio Su-
periore regulari illius Monaſterij, in quo
20 profeſſionem emiſit, & coram Ordina-
rio illius loci, vbi exiſtit Monaſterium,
prout deciſum teſtatur *Armendar. ſub die
1. Decembris* 1593. quem refert *Barboſ. in
collect. Concil. ſeſſ. 25. de regular. & monial.
num. 23. & de poteſt. epiſ. alleg. 104. num.
12. tit. Epiſcopus quando habeat iuriſdict.
in regul. &c.* Superior autem, cui com-
miſſiones ſuper nullitate profeſſionis ex
præſcripto Concilij in hoc directæ ſunt,
21 vna cum Ordinario, intelligitur de Su-
periore Monaſterij, non autem Religio-
nis; prout fuit deciſum *in vna Meten. &
Roman. 7. Aprilis* 1629. *id. Barboſ. in dd.
coll. num. 23.* vbi *num. ſeq.* ſubdit fuiſſe
aliàs reſolutum, cauſas nullitatis profeſ-
ſionis ita proponendas eſſe coram Supe-
riore, & Ordinario copulatiuè, vt ſi Su-
22 perior per ſe ſolum, profeſſionem nul-
lam declaret, Religioſumque è Monaſte-
rio eijciat, illum teneatur ad Monaſteriũ
reuocare; ex quo, cum decretum Supe-
rioris prædicti ſuper nullitate huiuſmodi,
factum fuerit contra formam prædicti
Concilij, erit nullum, vt declarauit *Sacr.
Congr. de menſe Ianuarij* 1618. ſi verò Or-
dinarius ſimul ſit Superior, nimirum ſi
Epiſcopatui, eſt vnitum Monaſterium,
23 ſolus Ordinarius põt de huiuſmodi nul-
litate cognoſcere; ex quo dum Conci-
lium, vtrumque coniungit, præſupponit
vtrumque adeſſe, vt ait *id. Barboſ. d. alleg.
104. num. 11.*

Et quia, ſicut ſupra dictum eſt, idem
decretũ habet locum etiam in Religioſis
Hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani,
huiuſmodi commiſſiones, ac reſtitutio-
nes pro eiſdem, diriguntur Ordinario,
& Magno Magiſtro dicti Hoſpitalis, ſeù
ab eo deputando, prout alias vidi in
Dataria Apoſtolica obſeruatũ pro quo-
dam fratre dicti Hoſpitalis, qui habitum
dimiſerat, ac propterea ſupradictis com-
24 mittebatur, vt vocatis, qui forent vocan-
di, coniunctim procederent, eundemque
Oratorem, poſtquã habitum ſuum regu-
larem reaſſumpſiſſet, & in aliquo tuto
loco ſe conſtituiſſet, vel ille idoneè cauiſ-
ſet; itaut iudicati exequutio contra ip-
ſum fieri potuiſſet, aduerſus lapſum quin-
quennij eum reſtituerent, ac in iuribus
ſuis audirent.

Hoc autem, non modò ſeruatur quan-
do frater dicti Hoſpitalis, profeſſionem
ſuam nullam declarari petens, reperitur
in ipſa Ciuitate Meliten. in qua reſidet ip-
ſe Magnus Magiſter; verùm etiam, vbi
Orator ipſe alibi habitum Religionis ſu-
ſceperit; tunc enim committi conſueuit
Ordinario, & Priori Prouinciæ, inter cu-
ius fratres milites ipſe Orator adſcriptus
eſt, vt coniunctim procedant &c.

Et quia frequenter accidit, in prima
inſtantia, Oratorem in cauſa nullitatis
ſuæ profeſſionis ſuccumbere, ac prop-
terea ad ipſam Sedẽ Apoſtolicã appella-
re; hoc caſu, cauſæ huiuſmodi cognitio
in ſecunda, & tertia inſtantia committi-
tur Ordinario, & Superiori eiuſdẽ Reli-
gionis vicinioribus, cõiũctim, ſicut in pri-
ma inſtantia, niſi aliter Summo Pontifici
uideatur: de qua quidem praxi teſtatur
etiàm *Leo in Theſ. for. Eccleſ. p. 2 cap. 1. nu.
42.* qui ita deciſum refert ſuper *d. cap.* 19.

Fuit meo tempore petita ſimilis reſti-
tutio cum comiſſione nullitatis profeſ-
ſionis pro quodam Religioſo coniugato,
profeſſo ante ætatem, necnon per vim,
& metum; fueruntque litteræ pariter di-
rectæ Ordinario, & Superiori Monaſte-
25 rij, vt Orator, etiam ſi, attento quod
coniugatus exiſtebat, habitum regula-
rem prædictum non reaſſumeret, poſt-
quã tamen à muliere ſeparatus fuiſſet, &
in aliquo loco tuto ſe conſtituiſſet, vt ſu-
pra, audiretur &c.

26 Pro moniali verò profeſſa, ſimiliter
ſuam profeſſionem annullari petente,
adhuc committitur Ordinario, & Supe-
riori Monaſterij, quatenus habitu ſuo re-
gulari in dicto Monaſterio per eam
retento &c.

Aut etiam ſi profeſſio ipſa emiſſa fue-
rit, anno probationis nondum expleto,
ex *Concil. Trid. decreto ſeſſ. 25 cap. 15.* ibi,
*nec qui minori tempore, quàm per annum
poſt ſuſceptum habitum admittatur. Pro-
feſſio autem antea facta, ſit nulla, nullam-
que inducat obligationem ad alicuius regu-
la, vel religionis, vel ordinis obſeruatio-
nem, aut alios quoſcunque effectus.* Quod
tamen intelligendum, niſi Orator fuerit
diſpenſatus à Summo Pontifice ad ipſam
profeſſionem emittendam, antequã com-
pleatur integer annus probationis, licèt,
rarò conſueuerit diſpenſari, niſi ex ratio-

nabili

nabili cauſa,vt mox dicam;quandoqui-
27 dem ideo annus præſcribitur, vt No-
uitius, infra illum, aſperitates regulæ
experiri poſsit, ac etiam cognoſcat ſi
propriæ complexioni, viribus, & volun-
tati congruant, vt ait id. *Barboſ. de pot.
Epiſc.alleg.101. nu. 16.* & ideo Papa nun-
quam diſpenſare ſolet, ſuper defectu ip-
ſius anni ad emittendam profeſſionem,
28 niſi fortè quando iam puella Monaſteriũ
educationis cauſa ingreſſa, per aliquot
annos ibi permanſit; cum iam ſatisfactũ
ſit menti ſupradicti Concilij, quoad ex-
periendas ipſas aſperitates. Vnde hac
29 ratione profeſſus nulliter, volens ſuam
profeſſionem ratificare, non tenetur no-
uitiatus annum iterare, ſi aliàs fuit vali-
dus, vt probat *Sanch.de matr lib 7 diſp.37.
n.45* dicens ibi, quod dictum Concilium,
ſolum decernit ad profeſſionis validita-
tem eſſe præmittendum integrum no-
uitiatus annum; quod verificatur, quoties
profeſſioni præmiſſus, fuit validus; præſer-
30 tim, quod ſit continuus, non autem inter-
polatus, *Nauar.conſ.2.nu 2.conſ.31. nu.2.
conſ.36.nu.1.de regular.* tunc enim dicitur
31 interpolatus, ſiuè interruptus, quando
Nouitius, dimiſſo ſuo habitu regulari
egreditur Monaſterium, animo deſerendi
Religionẽ; adeo, vt ſi poſtea pæniteret, ad
Religionem reuerſus, & receptus, debeat
ex integro à principio inchoare nouitia-
tum: ſi verò Nouitius, de licentia Supe-
rioris cum habitu ex aliqua iuſta cau-
ſa intra annum probationis Monaſteriũ
egrediatur, poſt aliquot verò dies reuer-
ſus fuerit, poſt acceſſum poteſt licitè pro-
fiteri; nec propterea annus probationis,
dicitur diſcontinuus, *id. Nauar. conſ. 10.
32 nu.3.de cler.non reſid.* Sic etiam ſi Noui-
tius cum ſimili licentia, ſuo habitu in-
dutus, exeat Monaſterium cauſa pere-
grinandi ad ſtationes, vel ad alia loca, aut
viſendi parentes, aut cognatos ægrotan-
tes, vel mendicandi, aut alia huiuſmodi;
aut ob malam valetudinem, maneat ex-
tra Monaſterium; tunc enim habetur pro
præſente, ac ſi nunquã fuiſſet egreſſus, &
poteſt adimplere annum probationis,
coniungendo primum tempus cum ſe-
quenti, vt reſolutum per *Sacr. Congreg.
Concil.* refert *Grat.diſcept for.cap.166. Bar-
boſ.in collect.ad loc Concil ſeſſ. 25. cap. 15.
num.19.* vbi proſequitur, dicens, quod
ſi Nouitia; durante probationis anno,
curandæ valetudinis cauſa de Superio-
rum licentia à Monaſterio exierit, & poſt
reuertatur, eodem tempore profeſſio-
nem emittere poteſt, ac ſi nunquã egreſſa
fuiſſet. Idem dicendum eſt ſi, Nouitius,
retento habitu, Superiorum ſeueritate,
iracundia, aut odio, vel nimis perter-
ritus, abditè exeat, cauſa ſe celandi, dum-
modò habeat animum redeundi, & exi-
tus non ſit talibus circumſtantijs factus,
quod probabiliter præſumi poſſit, No-
uitium non habuiſſe animum redeundi,
id.Barboſ.loc.cit.num.39.& 40.

Vel etiam ante legitimam ætatem ad
profitendum præſcriptam; cum ex ſupra-
dicto *Concilio Trid d.cap 15.* præcipitur,
vt in quacunque religione, tàm virorum,
quam mulierum, profeſſio non fiat ante
decimum ſextum annum expletum: ſuper
quo fuit aliàs per *Sacr. Congreg. Concil.*
declaratum *in vna Montis Regalis, 13.
Nouembris 1627.* monialem non poſſe
emittere profeſſionem ante decimum
ſextum annum in mortis articulo, ad
effectum, vt Monaſterium ſuccedat in
bonis, & dote, *Barboſ.in collect.bull.ver-
33 bo,profeſſio regularis*: quapropter inua-
lida exiſtimabitur profeſſio, ipſa facta
etiam in vltima die decimi ſexti anni, at-
tentis verbis ipſius Concilij, quod ſatis
apertè dicit, annum debere eſſe comple-
tum, nec refert, ſi dicamus, quod modi-
34 cum non eſt conſiderabile, ſed pro ni-
hilo habetur, *l.ſcio, ff.de in integr. reſtit.
cap.licet cauſam, in verbo, modica, vel
nulla, de probat.* & præcipuè, quòd
35 modicum tempus, pro non tempore
habetur, vt *in l.Titius, §. Lucius, ff. de
lib.& poſth.facit gloſ.in cap.ſenore, 3. diſt.*
vbi, quod duo dies, nulli exiſtimantur
propter paucitatem, *Mandoſ. ad reg. 17.
39 q. 19.num.3.* dicens, quod tempus vnius
diei, tanquam modicum, non eſt haben-
dum in conſideratione; id tamen in hoc
caſu locum ſibi minimè vẽdicare digno-
ſcitur; quia cum idem Concilium gene-
raliter loquatur, includit etiam mini-
mum, *cap.ſi proponente, de reſcrip.* eoque
37 magis, quia tempus à *d.Concil.* præſcrip-
tum, eſt de forma, quæ ſatis clarè ex
ipſius verbis elicitur, dum dicit, quod
profeſſio antea facta, ſit nulla; ipſa nam-
37 que forma, tunc verè inducitur, quando
Conſtitutio non ſolùm diſponit ſuper
aliquo actu faciendo, ſed vltra procedit,
nimirùm, annullando actum ob eiuſdem
formæ inobſeruantiam, *Bald. in l. 1. verſ.
in contrarium, & ibi Alex. num. 6. & 7.
verſ.niſi ſtatutum vlterius procederet, ff.de
lib.& poſth.* quod autem decretum *d.Con-
cilij* vlterius procedat, patet dum aliàs
irri-

irritatur profeſſio , ac propterea prædi-
ctum tẽpus debet integrè expleri, *gloſ. in cap.fin.verſ.per annum , de regular. Sylu. in verbo, Religio, 3. num. 16. Barboſ. ad collect. in loca Concil.ſeſſ. 25. cap. 15. de regular. & moni il.num.14.ex DD.* per eum
ibi allegatis, aliàs nulla erit profeſſio, ſi
deficiat vnus dies ante decimum ſextum
annum expletum, & etiam non comple-
39 to anni circulo adhuc per duas horas,
vt deciſum fuit *11. Ianuary 1617.* ſubdens
ibi, quod propterea, Religioſus, qui
ſua profeſſione emiſſa tribus horis ante
completum annum probationis à Reli-
gione diſceſſit, & in habitu clericali lau-
dabiliter vixit, ſi poſtea redeat ad Reli-
gionem, debet ratificare profeſſionem,
& ei locus debetur à die ratificationis, vt
fuit deciſum *die 1. Februarij. 1631.*

Secundò, notandum, quod dum Ora-
tor petit reſtitutionem aduerſus lapſum
40 prędicti quinquennij, iſta reſtitutio non
datur, niſi prout de iure: quapropter re-
quiritur cauſa, quæ in hoc caſu ſatis ve-
rificatur, allegando, profeſſionem nul-
lam ex cauſa metus, durante etiam poſt
quinquennium, cum tunc poſſet, etiam
41 dici de nullitate; cum metus duret, du-
rante eius cauſa *Bart. in l. penult. ff. ſi ob turp. cau. Innoc. in cap. 1. quod met. cauſ. Alex. conſ. 156. vol. 4.* vel quia Orator,
intra dictum quinquennium non recla-
mauit, quia fuit impeditus, vel quia
iuſta ignorantia ignorauit, ſuam profeſ-
ſionem eſſe nullam, ob defectum ætatis,
tunc enim poteſt reclamare, etiã poſt quin-
quennium, & vti remedio extraordina-
rio beneficij reſtitutionis in integrum;
quod quidem, etiam in notoria praxi,
ſciunt omnes, nunquam ſolere denegari
ratione iuſtæ ignorantiæ, aut impedimen-
42 ti ad reclamandum, & non ſolum com-
petit minori ratione fragilis ætatis ve-
rùm etiam maiori, ſaltem ex illa vulgata
clauſula in ſimilibus reſtitutionibus, etiã
de more Curiæ apponi cõſueta, ſcilicet, *ſi qua mihi iuſta cauſa etc.* quę habetur in *l. 1. ff. ex quib. cau. maio.* quandoquidem licet,
43 contra præſumptionem iuris, & de iure,
non admittatur probatio in iudicio ordi-
nario, datur tamen reſtitutio in inte-
grum in eo iudicio extraordinario, vt
docet *Alex. in l. ſi inter ſtipulantem, §. 1. num. 3. ff. de verb oblig.* non enim nouum
44 eſt, etiam aduerſus ſententiam, quæ trã-
ſiuit in rem iudicatum, ſuccurri ex cau-
ſa, vt habetur *in l. ſi mater. ff. de excep. rei iud.*

Ceſſat propterea opinio aſſerentium,
poſt dictum quinquennium elapſum,
non poſſe reclamari, nec competere di-
ctam reſtitutionem; licèt enim Conci-
lium Tridentinum per ſupradictum de-
cretum induxerit præſumptionẽ iuris, &
de iure, ſcilicet, ratificationis profeſſio-
nis per dictum quinquennij lapſum, non
propterea excluditur conceſſio reſtitu-
tionis ex cauſa iuſtæ ignorantiæ, aut im-
pedimenti, vel fragilis ætatis, & ſic in-
telligendum eſt, tàm de minoribus, quam
de maioribus, *Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 37. num. 22.* vbi dicit, non obſtare ſupra-
dictum Concilij decretum ad denegan-
dam audientiam poſt lapſum dicti quin-
quennij, quominus reſtitutio hæc conce-
datur, ſubdens ibi, quod per illud ver-
bum, *audiatur*, in dicto decreto appoſi-
45 to, non tollitur beneficium reſtitutio-
nis, & ibi plura in propoſito cumulat,
vbi eſt omnino uidendus; ita etiam cen-
ſuit *Sacra Congregat. Concilij prædicti*,
cuius ſententia fuit à Gregorio XIII. ap-
probata, *Leo in Theſ. for. Eccleſ. p. 2. cap. 1. num. 42.*

46 Tertiò, Quod Orator non audiatur,
niſi in habitu regulari; aliàs enim, ſi an-
tequam cauſa coram ipſis iudicibus de-
ducatur, propria authoritate habitum
dimiſerit, non erit audiendus; quinimo
tanquã apoſtata puniendus eſſet; ex quo
petens profeſſionem annullari, non de-
bet audiri, niſi habitu retento. Verum
47 eſt tamen, quod ſi quis in hoc caſu, ceſ-
ſante ſcandalo, & præiudicio alterius, ha-
bitum dimittit, & fugit de carceribus an-
tè reclamationem, & antequã deducat
cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram
Ordinario, & Superiore, ſciens, aut iu-
ſtè credens ſuam profeſſionem non va-
luiſſe coram Deo, in foro conſcientiæ,
non peccat mortaliter: nec etiam quoad
forum exterius meretur ſubire pœnas in
d. Concilio ei impoſitas, qui aliqua iuſta
cauſa interueniente, habitum dimiſerit,
& illo non retento, reclamauerit; nimi-
rùm, cum ille non poſſit habere licen-
tiam eundi ad reclamandum, neque ire,
niſi dimiſſo habitu, aut non ſibi permit-
tatur cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis
coram Superiore, & Ordinario propone-
re, ita *Barboſ. de pot. Epiſ. alleg. 104. num. 12. ex Nauar. tom. 4. de regular. num. 73. & 77.* qui ibi ait ſe vidiſſe in Romana Cu-
ria multos, qui prius dimiſſo habitu,
ac poſtea reaſſumpto, benignè exauditi
ſunt.

Qua-

Quapropter ſupradictum decretum Concilij, tunc locum ſibi dignoſcitur vendicare, quando, videlicet Orator abſque cauſa, & temere ſuum habitum dimiſerit; ac proinde, ſi habet iuſtam cauſam, illum dimittendi, poteſt audiri, vt ſupra dictum eſt; quandoquidem, ipſum
48 Concilium, in ſupradicto decreto temerariam tantummodo habitus dimiſsionem punire intendit; non autem temere ille in his caſibus videtur dimitti, *Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 37. num. 3.* Quinimò ipſe Pontifex quandoque ex legitima cauſa concedit regulari ſui habitus dimiſsionem ad tempus, vel ſaltem illius delationem ſubtus; prout conceſſam vidi cuidam regulari Confeſſario cuiuſdam
49 Magnatis; ex quo cum in quibuſdam partibus habitus regularis, nonnullis de fide, & catholica Religione malè ſentientibus, odibilis exiſtat, & Orator ſuum habitum, dicti Magnatis obſequijs inſiſtendo, facile deferre non poterat, ſibi conceſſum extitit, vt quandiu, & quouſque dictis obſequijs, & ſeruitijs permaneret, & vbicunque pericula, occaſione Religionis viguerint, habitu dimiſſo, tuta conſcientia, & abſque aliquo ſerupulo, in quibuſuis, etiā publicis locis, dū iter faceret tan tùm, deferre non teneretur: ita tamen, vt in Vrbibus, Curijs, & alijs locis manēs, vel commorans, habitum ſuum ſemper, & vbique reaſſumeret.

Quartò, additur ſupradicta clauſula,
50 *Dummodò huiuſmodi profeſsionem tacitè, vel expreſſè non ratificauerit*; quo caſu ſi conſtaret aliquo modo, illam Oratorem ratificaſſe, non admitteretur ad proponendas ſuas nullitates: & in dubio intentionis de ratificanda profeſſione in-
51 tra quinquennium, eo tranſacto, præſumitur illam ratificaſſe; cum in dubio, in fauorem Religionis præſumendum ſit, *Barboſ. ad collect. in loc. Concil. ſeſſ. 25. cap. 15. num. 14. ex Nauar. conſ. 13. num. 10. de regular.* & huiuſmodi profeſſio præſumitur per geſtationem annalem habitus indiſtincti *id. Nauar. d. conſ. 13. num. 3.* necnon
52 inducitur per ordines in Religione ſuſceptos, vt per *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regular. in vna Beneuentan. 20. Decembris* 1619. declaratum refert *id. Barboſ. in collect. bullar. verbo, profeſſio regularis cap. 2.* vbi etiam ait, quod tacitæ profeſſiones non tolluntur decreto ſupradicti *Concilij d. ſeſſ. 25. cap. 15 de regular.* ſed manent in ſuo priſtino valore, vt declarauit Congreg. eiuſdem Concilj.

Quintò, adijcitur in huiuſmodi reſtitutionum commiſſionibus clauſula, *Dummodo decennium à die emiſſæ profeſſionis lapſum non ſit*; quæ tamen antea non
53 apponebatur, ſed tantum à nonnullis annis citra; ita mandante ſanctiſſimo D. N. Vrbano Papa VIII. & ſine dicta clauſula vix, & rarò conceduntur, vt nos iſta obſeruantia docet; aliter enim, elapſo dicto decennio, Orator, nullo modo in prætenſis iuribus ſuis audiretur. Decem verò anni huiuſmodi, ſicut etiam ipſum quinquennium in profeſſione expreſsè
54 emiſſa, incipiunt currere à die illius emiſſionis; in tacita autem, ab ipſo die, quo Nouitius fecit actus ſolummodò profeſſo conuenientes, *Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 11. cap. 4. q. 10. id. Barboſ. in collect. ad loc. Concil. ſeſſ. 9. cap. 19. nu. 7.* vbi habetur, diem illum computandum eſſe de momento ad momentum, prædictumq; quinquennij ſpatium computandum eſſe à die profeſſionis, etiam in illo, qui tunc
55 temporis laborabat ignorantia inualiditatis profeſſionis, aut alio impemento.

Sextò, quando huiuſmodi commiſſio datur pro Religioſo, qui in Religione, ſiuè ante illius ingreſſum, fuit ad ſacros ordines promotus, vigore huiuſmodi reſcripti remanet à dictorum ordinum exequutione ſuſpenſus, donec habuerit ſufficientem patrimonij, aut beneficij Eccleſiaſtici titulum; qui propterea ei conſtituendus eſt, ſicut cœteris clericis ſæcularibus; nec aliàs huiuſmodi ſuſpenſio ſibi neque per Summum Pontificem relaxatur, ſicut in praxi quotidie videmus.

SVMMARIVM

1 *Virgo, debet incluſa domi conſiſtere.*
2 *Fœmina Religioſæ, ſub clauſura morari debent.*
3 *Monialibus, quomodo prouiſum per* cap. periculoſo, de ſtat. monach. in 6.
4 *Et quomodo per* Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 5.
5 *Et quomodo per Pium V.*
6 *Moniales, quomodo diſpenſentur ad exitum è Monaſterio.*
7 *Præſertim ex cauſa propria infirmitatis.*
8 *Moniali, quomodo detur licentia ſe tranſ-*

transferendi ad arctiorem.
9 *Monialis, poteſt ad Religionem perfectiorem tranſire.*
10 *Monialis incorrigibilis, poteſt ad aliud Monaſterium transferri, & nu. 11.*
12 *Translationis commiſſio pro moniali, quomodo fiat.*
13 *Translatio monachi, quomodo concedatur, & quęnam cauſa ad id requiratur.*
14 *Monialis, quomodo transferatur ex cauſa nouę fundationis Monaſterij.*
15 *Translatio, quomodo conceſſa Duciſſa Montis alti moniali ex cauſa noua fundationis.*
16 *Monaſteriorum monialium ingreſſus, quo iure prohibeatur.*
17 *Puella ingreſſus in Monaſterium educationis cauſa, quid requirat.*
18 *Puella permanente in Monaſterio, educationis cauſa vſque ad 25. annum, quid agendum.*
19 *Puellę permanentes in Monaſterio, educationis cauſa, an poſſint exire, & poſtmodum, vt ibi ſuſcipiant habitum monachalem, redire.*
Licentia educationis puella in Monaſterio, quid contineat, & quomodo detur ſupranumeraria.
21 *Puellę minori ſeptennio, quomodo detur licentia educationis in Monaſterio.*
22 *Puellę ſupranumerarię quomodo admittantur ad habitum monachalem.*
23 *Puellis ſupranumerarijs, quomodo prouiſum per Sacr. Congreg. ad ſuſcipiendum habitum monachalem.*
24 *Et quid circa eas ſeruari debeat.*
25 *Moniales ſupranumerarię, non ſubrogantur in locum aliarum demortuarum.*
26 *Viduę, non debent in Monaſterijs recipi, niſi, vt fiant moniales.*
27 *Mulieres coniugatę, quomodo tolerandę, & recipiendę in Monaſterijs monialium.*
28 *Mulieribus qualificatis, quomodo aliàs conceſſa licentia ingrediendi Monaſteria monialium.*
29 *Licentia ingrediendi Monaſteria monialium pro mulieribus, ſęcularibus, reuocatę.*
30 *Et quibus hodie, & ſub qua formula dentur.*
31 *Illarum clauſulę declarantur.*

Praxis Diſpenſationis, ſiuè licentia, pro mulieribus ad egrediendum, & ingrediendum Monaſteria Monialium.

C A P. X V.

Hactenus de regularibus è Religione eiectis, alijſque legitimè ab ea dimiſſis, & quid circa hoc ſeruat Romanæ Curiæ praxis, egimus; nunc autem ſequitur videre, quomodo ipſa ſe habeat circa moniales, legitimis ſuadentibus cauſis, ex eorum Monaſterijs exeuntes, poſtquã profeſſionem regularem in eis ad Sacrorum canonum præſcriptum emiſerunt; Et quidem, cum in re tam graui verſemur, vt vnuſquiſque perpendat huiuſmodi facultates non ita paſſim concedi, putauimus omnino præponendum, illas non minus cautè impetrari, quàm concedi; ne ſub diuerſis prætextibus, plura, quæ non decent, ſequantur:
1 virginem enim incluſam domi conſiſtere debere, docet *tex. in cap. mulieres, in*
2 *fin. de iudic in 6.* vbi quod fœminæ religioſæ ſub clauſura morari debent, ac in omnibus circa illas cautè procedendum eſt; vt ea vitentur, quæ earum pudicitiæ poſſent inſidiari; vt ait *Mandoſ. in prax ſignat. tit. de licentijs, verſ. alia licentia*: Vndè non immeritò *Bonifacius Papa VIII.*
3 ſanciuit, vniuerſas moniales cuiuſcumque Religionis, ſiuè Ordinis, in quibuſlibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua, in ſuis monaſterijs debere de cætero permanere clauſura; ita quod nulli earum, religionem tacitè, vel expreſſè profeſſæ, ſit, vel eſſe valeat quacunque ratione, vel cauſa (niſi fortè tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs, abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari

morari) monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas, nullique aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ, niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat; ac de illius, ad quem pertinet, ſpeciali licentia ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem, vt ſic à publicis, & mundanis conſpectibus ſeparatæ, omninò ſeruire Deo valeant liberius, & laſciuiendi opportunitate ſublata, eidem, corda ſua, & corpora in omni ſanctimonia diligentius cuſtodire, vt in *c. periculoſo, § 1. de ſtat. regul.* quod eſt nimis famoſum, & quotidie præſertim in Romana Curia, quoad hanc, & omnes aliàs ſui partes in medium pro-
4 fertur & *Concil Trid ſeſſ. 25. cap 5. de regular. & monial.* cauetur, quod nemini Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à Monaſterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu; niſi ex aliqua legitima cauſa, ab Epiſcopo approbanda, indultis quibuſcunque, & priuilegijs non obſtantibus.

5 Denique Pius V. cum nihilominus Moniales aliquando, parentes, fratres, ſorores, aut alios agnatos, vel cognatos, necnon Monaſteria, & alia, filiationes nuncupata, etiam eis ſubiecta viſitandi, aut infirmitatis cauſa, alioue prætextu à Monaſterijs exire, & per ſæcularium perſonarum Domos diſcurrere, & vagari contingebat; quo veluti colore, eximium quoque honeſtatis, & pudicitiæ decus in diſcrimen committebãt, huic malo ſalubriter occurrere volens, inhærendo etiam decreto ſupradicti Concilij Tridentini, de clauſura Monialium diſponenti; ac alijs ſuis litteris ſuper huiuſmodi clauſura editis, adijciendo, voluit, ſanciuit, & ordinauit, quod nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum, aliarumuè Monialium, etiam Carthuſien. Ciſtercien. S. Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorum Ordinum, etiam Militiarum, ac ſtatuum, graduum, conditionum, dignitatum, ac præminẽtiarum exiſtentium, etiam à Regia, vel Illuſtri prolapia ortarum, de cætero, etiam infirmitatis, ſeù aliorũ Monaſteriorum, etiam eis ſubiectorum, aut Domorum parentum, aliorumuè conſanguineorum viſitandorum, aliauè occaſione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij vel infirmitatis lepræ, aut epidimiæ, quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeù alium loci Ordinarium, etiam ſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporũ, & Ordinariorũ iuriſdictione exẽpta eſſe reperiãtur, cognita, & expreſsè in ſcriptis approbata ſit à Monaſterijs præfatis exire: ſed nec in prędictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare liceret. Aliter autem, quàm, vt præfertur, egredientes, ſeù licentiam exeundi quomodocunque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptantes perſonas, ſiuè laicas, aut ſæculares, vel Eccleſiaſticas, conſanguineas, vel non, excommunicationis maioris latę ſententiæ vinculo, ſtatim eo ipſo, abſque alia declaratione, ſubiacere, à quo (præterquam in mortis articulo) abſolui nequeat, vt in ſua *Conſtitutione*, quæ incipit, *Decori, & honeſtati, publicata Romæ die 27. Februarij 1570.*

Hinc eſt, quod diſpenſationes, ſiuè licentiæ exeundi è dictis Monaſterijs, ipſis
6 Monialibus non niſi cauſarum cognitione, in Sacra Congregatione Regularium, aut Concilij plenè examinata, concedi conſueuerunt: licèt enim antea frequenter ex duabus potiſſimùm cauſis cõcederẽtur, nimirũ, quando pater monialis, ſiuè mater grauiter ęgrotabat præſertim ſi nullũ cõſanguineũ habebat, qui ei aſſiſteret: quod quidem rationi ferè conſentaneum videtur; cum filia, iure naturæ, teneatur parentibus opem ferre, ad *tex. in l. veluti, ff. de iuſt. & iur.* & quod propter infirmitatem ſuorum, liceat vnicuique feſtinanter, & aliquo, etiam Papa inſalutato, recedere, probat *tex. in cap communis, & ibi gloſ. in verbo, ſuorum, 23. diſt. Mandoſ. in prax. ſignat. tit. de licentijs, ver. ex duabus.*

Item, quando ipſa Monialis grauiter ægrotabat, nec ſpes erat, eam in Monaſterio euaſuram eſſe infirmitatem, aut propter aeris intemperiem, ſeù defectum, vt plerumque accidit Romæ in Monaſterio S. Syluestri, quò caſu à tali loco recedere licet, probat *id. Mandoſ. loc. cit. verſ. altera erat.*

7 Pro curandis igitur proprijs infirmitatibus, concurrentibuſque conſuetis requiſitis & atteſtationibus, datur quandoque moniali per Summum Pontificem, ſiuè Sacr. Congregationem Regularium licentia, prout aliàs vidi conceſſam moniali valetudinariæ eundi ad balnea, pro ſua infirmitate curanda: quæ fuit commiſſa Ordinario, qui vocato Superiore Monaſterij, de huiuſmodi infirmitate diligenter inquireret; & ſi per informationem huiuſmodi, ac proborum, & peritorum

rum

rum atteſtationem eum iuramento eorum factam, reperirent, talem eſſe infirmitatem, quæ intra ſepta Monaſterij eurari non poſſet, licentiam Oratori tribueret ad balnea, & quoddam hoſpitale ibi contiguum demigrandi, ibique permanendi, donec ipſa eonualuiſſet. Ita vt ſtatim recuperata ſanitate, ad ſuum Monaſterium reuerteretur.

Similis etiam licentia alteri moniali conceſſa extitit, vt ad aliud Monaſterium ſe conferre poſſet, ac durante infirmitate, ibi permanere; quæ pariter Ordinario commiſſa fuit, cum hoc tamen, quod ſi ille, adhibito Superiore primi Monaſterij, & iudicio medicorum, cognouiſſet, Oratricem à ſuis infirmitatibus in ſuo Monaſterio eurari non poſſe, aliud Monaſterium, ſeù alium regularem locum, etiam diuerſi Ordinis in eadem Ciuitate eligeret, ad quod dicta Oratrix licitè trāſire, & in eo ſub clauſura, durantibus infirmitatibus tantùm permanere poſſet: ita vt poſtea illa ad ſuum Monaſterium quamprimum reuerteretur.

Cuidam Moniali Monaſterij, vbi ex proprio inſtituto veſci carnibus; non dabatur, cum proinde grauiter ægrotaſſet, indultum extitit, vt tranſire poſſet ad aliud Monaſterium, in quo aderat vſus carnium; atque in præfato indulto continebatur, quod illud intelligeretur, citra translationem; quodque infirmitate durante de vtriuſque medici conſilio, carnibus, ouis, butyro, aliiſque lacticinijs, & cibis, iuxta ſtatuta Ordinis, & Monaſterij prædictorum in eodem Monaſterio, ac in Cella ſua; aut infirmaria tantùm, non autem in refectorio, veſci, & vti liberè, & licitè valeret.

In ſimilibus indultis quandoque adijcitur, vt Ordinarius ſi adhibito Superiorum primi Monaſterij repererit, opinione medicorum Oratricem, aliter quàm per mutationem loci, & aeris, ſanitatem conſequi non poſſe, licentiam illi tribueret tranſeundi ad aliud Monaſterium, vel alium regularem idoneum locum, in quo Oratrix maneret, durantibus infirmitatibus tantùm.

Simile indultum conceſſum eſt Abbatiſſæ, ſeù Prioriſſæ, & Conuentui, vt infirmam monialem ad aliud Monaſterium tranſmitteret, illamque illuc tranſire in ſocietatem vnius mulieris, ſeù monialis laicæ idoneæ prouectæ ætatis, ibique per vnum menſem, tunc proximè venturum, aut etiam vltra, ſi opus fuerit, ac tandiù, quandiù eius valetudo poſtularet, manere liberè, & licitè valeret.

Datur etiam moniali, ex voto Sacræ
Congregationis Regularium, facultas
ſe transferendi ad arctiorem Religio-
8 nem: quæ committitur Ordinario, qui,
animo Oratricis, & quibus moueatur
cauſis, diligenter exploratis, atque obſer-
uatis; ſi per diligentem inquiſitionem
inuenerit, eam, non temeritate, vel leuita-
te in iacturam, vel iniuriam ſui Monaſte-
rij, & Ordinis; ſed ſpiritu Dei, & ſtimulo
vitæ ſanctioris, agi, ſuper quo ipſius Or-
dinarij conſcientia oneratur, eidem Ora-
trici, etiam ſi petita ab ipſa cum humili-
tate à Superiore licentia, illa contradixe-
rit, liberam tranſeundi ad Ordinem N.
& illius Monaſterium, ſi ibi verè vigeat
obſeruantia regularis, & ſtricta in eo
clauſura ſeruetur, licentiā cōcedat, quate-
nus ibi beneuolas inuenerit receptrices.
9 Neminem quippè latet, moniales poſſe
ad aliam Religionem perfectiorem tran-
ſire; ex quo neque Concilium Trid. ne-
que Conſtitutio Pij V. id prohibet; ſicut
etiam illæ, quæ dum in proprio Monaſte-
10 rio, ex aliqua cauſa corrigi non poſſunt,
ad aliud Monaſterium, correctionis cau-
ſa transferuntur *Barboſ. in collect. ad loc.
Concil. ſeſſ. 25. cap. 5. de monial. & reg. num.
35. & 36.* vbi ait, quod locorum Ordina-
11 rij, vel Superiores Regulares de vno Mo-
naſterio in aliud transferre poſſunt mo-
nialem ſibi ſubiectam, ex cauſa ſeditionis,
vel incorrigibilitatis, aut criminis perpe-
trati, vt fuit aliàs declaratum per *Sacr.
Cōgr. Conc. 27. Maij* 1603. cuius declara-
tionis forma ab Ordinarijs, eſt attēdēda.

Ex his propterea inoleuit praxis, vt
quando petitur ſimilis translatio, etiam
per Datariam Apoſtolicam ex voto Sacræ
12 Congregationis, commiſſio fiat Ordina-
rio, qui de licentia Superioris primi Mo-
naſterij, Oratrici de primo ad ſecundum
Monaſterium, de conſenſu tamen Abba-
tiſſæ, & maioris partis Conuentus eiuſdē,
tranſeundi licentiam tribuat, quæ poſt-
quàm ſic translata fuerit, vitam regula-
rē in ſecundodicto Monaſterio ſub illiùs
regularibus inſtitutis ꝑpetuò ducere ſta-
tuat, ſpondeat, & promittat, & dummodò
in ſecundodicto Monaſterio ſtrictior vi-
geat obſeruantia regularis, & translatio
huiuſmodi intra ſex menſes proximos,
nec ad euitandam aliquam commiſſo-
rum criminum, pœnam, fiat, alioquin præ-
ſens gratia, nulla ſit eo ipſo.

Prout etiam ſeruatur in translatione

13 Monachi, cui conceditur, vt petita, & nõ obtenta per ipſum Oratorem ab eius Superiore, licentia, ac ſeruata aliàs forma *Conſtitutionis Sixti V.* deſuper editæ, vbi opus ſuerit, & dummodo in ſecundo Ordine ſtrictior vigeat obſeruantia &c. vt ſupra, nec ad euitandam aliquam commiſſorum criminum pœnam &c. prout quandoque huiuſmodi licentias videmus dari etiam per ipſam Datariam: & iuxta præmiſſa alias emanauit declaratio *Congr. Epiſ ſub die 13. Septembris 1583.*

Cum Religioſus Ordinis S. Franciſci de Obſeruantia, graui morbo laborans, alijſque de cauſis Fratrum Obſeruantium ſecuram viuendi rationem abſque vitæ diſcrimine ſequi nequiuerit, æquum omnino viſum eſt Eminentiſſimis Patribus, negotijs Regularium Præfectis, & charitati conſonum, vt è ſecura eorundem Fratrum Obſeruantium diſciplina ad mitiorem Fratrum Conuentualium eiuſdem Ordinis ſeipſum transferre valeat, Dummodò tamen eoſdem Fratres Conuentuales beneuolos ipſe inuenerit receptores, & illuc recta via ſe transferat, quò pergere deſtinauit. Interimque antequã diſcedat, primi Ordinis Superioribus ſubijciatur, nec abſque eorum facultate, extra clauſtra diuagari poſſit, In reliqꝫ ſeruetur forma *Conſtitutionum felic. record. Sixti V. necnon Pauli V.* ſuper tranſitu huiuſmodi editarum, vtaturque præſenti gratia infra terminum duorum menſium, aliàs irrita ſtatim cenſeatur, ſub *Dat. Romæ Die 20. Auguſti 1638.*

Sanè huiuſmodi licentias ad laxiorẽ ſe trãsferẽdi Religionẽ, neminẽ à Papa, ſiuè Sacra Congregatione Concilij, ſeù Regularium, concedere poſſe, nos docet, etiã quotidiana praxis; nec ſine cauſa concedi conſueuerunt. Cauſæ autẽ, quæ ad id adduci, & admitti ſolent, & in praxi verſantur, illæ ſunt, nimirum, cum Religioſus ob infirmitatem, aut corporis debilitatem, nequeat Religionis auſteritates ſuſtinere, ad quam primò ſe tranſtulit: vel ſi Religioſus in priori Religione odio habetur à cæteris Religioſis, aut indignè, & malè tractetur. Aut, ſi alijs ſit exoſus. Seù, ſi propter ſuam ſimplicitatem, non intellexit ſufficienter regulam, vel Conſtitutiones tempore profeſſionis. Aut ſi habet parentes in graui neceſſitate conſtitutos, quos non poteſt in priori Religione iuuare.

Aliàs enim Papa uix, & non ſine maxima difficultate, hanc translationem impertiri ſolet ſine aliqua ex præmiſſis, ſeù alijs ſibi bene viſis cauſis, & cum voto ſupradictæ Sacr. Congr. quamuis, ſi velit, etiam abſque aliqua cauſa poſſet diſpenſare, licèt ſic ſine cauſa translatus, non remaneat tutus in foro conſcientiæ: ac propterea ipſe Summus Pontifex non ſolet hanc licentiam ſine iuſta, & legitima cauſa concedere, *Barboſ. in collect. ad loc. Concil. ſeſſ. 25. cap. 19. num. 29. cum ſeqq.*

14 Ex cauſa nouæ fundationis Monaſterij, vel correctionis, aut reformationis, ſeù præfectionis, datur ipſis monialibus licentia ſe transferendi; quamuis dicant nonnulli, in hoc caſu, monialem, quæ idcirco transfertur, non egere licentia Sedis Apoſtolicæ; cum huiuſmodi caſus concernant totam communitatem Religionis, non autem particularem vtilitatem alicuius monialis; cum exeant ad plantandum, vel ædificandum aliquod Monaſterium, prout pluries cenſuit Sacr. Congregatio ſuper negotijs Epiſcoporum, & Regularium, *in vna Nannetem. 16. Ianuarij 1616. & in vna Redonen. 31. Ianuarij 1617. & in vna Meſſanen. 9. Octobris 1619.* teſte celeberrimo *Barboſ. de pot. epiſ. alleg. 102. num. 25.* vbi tamen teſtatur, etiam ipſam Sacram Congregationem, cautiùs poſtea cenſuiſſe, in his recurrẽdum eſſe ad Sedem Apoſtolicam; quæ ex cauſa quibuſdam monialibus conceſſit, vt poſſent tranſire ad aliud Monaſterium alterius obedientiæ; Et ita hodie, & non aliter ſeruatur, ſicut omnibus notum eſt: quapropter, Ordinarijs locorum id minimè permittitur, neque Superioribus regularibus, præſertim ad Monaſteria recenter erecta pro Nouitiarum in eo introducendarum, inſtitutione, niſi obtenta à Sede prædicta, vel à Sacra Congregatione ſpeciali facultate, prout ipſa *Congregat. Epiſ & Regular.* cenſuit in vna *Terdonen. 27. Maij 1603. & in vna Barchinonen. 10. Aprilis, 1615.* Quibus adde, ipſas moniales non poſſe transferri ad Monaſteria nouiter erecta, niſi ipſa conſtiterit prius, fuiſſe conſtructa authoritate Sedis Apoſtolicæ, ac præuia viſitatione, earundem monialium capacia, eiſque accomodata, atque ita abſoluta reperta fuerint, vt cœmẽtarijs, alijsuè fabris, nulla ædificationis cauſa in ipſa poſtea ingrediendi neceſſitas relinquatur, vt *Sacr. Congreg. Concil. cenſuit in vna Vrixbonen. 17. Iulij 1615.* id, *Barboſ. in collect. bullar. verbo, mo-*

nia.

nialium , translatio cap. 8.
Et huiuſmodi translationes non modò
conceduntur , vt fiant de loco ad locum
in eadem Ciuitate , verùm etiam, vt plu-
rimum de vna Ciuitate ad aliam , prout
fuit ſimilis translatio conceſſa D. Ioannæ
15 de la Zerda Duciſſæ Montis Alti; cui San-
ctiſſimus D.N. Vrbanus Papa VIII. cum
pro eo , quem erga Ordinem Beatæ Ma-
riæ de Monte Carmelo , ipſa gerere di-
xit , deuotionis affectum , habitum per
eiuſdem Ordinis moniales diſcalceatas
nuncupatas , geſtari ſolitum ſuſcipere ,
profeſſionemque ab eiſdem emitti con-
ſuetam expreſsè emittere deſiderans re-
gulares, & nullum monialium huiuſmodi
Monaſterium in toto Regno Siciliæ re-
periretur , Monaſterium monialium S.
Ioſephi Neapolitan. eiuſdem Ordinis, in
quo , vt aſſerebat , habitum per illius mo-
niales geſtari ſolitum ſuſcepit ; & profeſ-
ſionem , per eaſdem emitti conſuetam ,
expreſsè emiſit regulares, religionis Zelo
ducta , ingredi coacta fuerit . Deindè ve-
rò eam ipſa , quam Antonius Dux, eius
uir, ad omnipotentis Dei, & glorioſiſſimę
Dei genitricis Mariæ , diuinique cultus ,
& Religionis Catholicæ augmentum ,
in Ciuitate Panormitan. vnum eiuſdem
Ordinis monialium Diſcalceatarum
nuncupatarum , Monaſterium fundare ;
illique pro eius dote , & manutentione ;
ac monialium in illud pro tempore in-
troducendarum , ſuſtentatione onerum-
que illi incumbentium ſupportatione ,
ſummam quindecim millium ſcutorum
ex bonis patrimonialibus ipſius Anto-
nij Ducis aſſignare intendebant . Ipſa
verò Ioanna Duciſſa , ad idem Monaſte-
rium , poſtquā canonicè conſtructum , &
debita , conuenientique clauſura muni-
tum , ſacraque, ac prophana ſuppelle-
ctile inſtructum fuiſſet, ſe transferre , ſi-
bique, vt infra, indulgeri cuperet , ipſe
Summus Pontifex , Archiepiſcopo Nea-
politan , ſiuè eius Vicario in ſpirituali-
bus generali commiſit , quatenus , con-
ſtito ſibi prius legitimè , quod Monaſte-
rium nouiter conſtruendum huiuſmodi ,
perfectum , debitaque clauſura muni-
tum , ſacraque, ac prophana ſuppellectilè
prædictis inſtructum , in eoque duode-
cim moniales introductæ exiſterent , ei-
dem Ioannæ Duciſſæ , vt ex Monaſterio
S. Ioſephi , ad nouiter conſtruendum
Monaſterium huiuſmodi ſe transferre
liberè , & licitè poſſet , & valeret , Dum-
modò translatio huiuſmodi fieret eiuſdē
Ioannæ Duciſſæ conſanguineis , graui-
buſque matronis , eam comitantibus , &
ab vno ad aliud Monaſterium, abſque di-
uerticulo , & oris parte velata , tende-
ret ; nullibique , niſi cauſa hoſpitij, eo-
que caſu , non niſi apud honeſtas perſo-
nas , & ſi fieri poſſet , conſanguineas, per-
noctaret , & dummodò ipſa Duciſſa , &
Dux eius maritus , de licentia , ipſius
Summi Pontificis , ſacerdos ordinatus ,
ſimul iter non haberent ; nec vnquam in
eadem domo pernoctarent ; aut ſimul
refectionem ſumerent , Apoſtolica au-
thoritate concederent; prout in litteris
in forma breuis deſuper expeditis, conti-
netur . Hæc quidem quoad egredientes .
16 Quo verò ad ingredientes Monaſte-
ria ipſarum monialium, cùm inter cœte-
ra iura , decreto Concilij Tridentini cau-
tum ſit , vt nemini cuiuſcunque generis,
aut conditionis ſexus, vel ætatis fuerit ,
ſinè Epiſcopi , vel Superioris licentia
in ſcriptis obtenta, ſub excōmunicationis
pęna , ipſo facto incurrenda, intra ſepta
Monaſterij ingredi liceat , vt in *in ſeſſ. 25.*
cap. 5 & hic agimus tantùm de caſibus, in
quibus ad ingreſſum Monaſteriorum
Monialium requiritur licētia Sedis Apo-
ſtolicæ , ſeù Sacræ Congregationis Re- 2
gularium ; propterea , quę ad hanc pra-
xim ſpectant , hic adnotanda putaui-
mus: & quia frequentiſſimus eſt vſus in-
grediendi in dictis Monaſterijs pro puel-
lis ibi educandis , propterea , ſicut iam
omnibus notum eſt , debet tale Monaſte-
17 rium eſſe capax huiuſmodi puellarum
educandarum , pro quibus in eo debent
adeſſe loca particularia deſtinata , vt *Sa-
cra Congr. Concil.* cenſuit *in vna S. Seue-
rini 16. Ianuarij* 1615. Necnon debet prę-
cedere conſenſus omnium monialium
ſingulariter præſtitus ; ac propterea , non
eſt ſtandum ſimplici relationi Abbatiſſæ ,
vt cenſuit *Sacra Congreg. Epiſc. in vna
Amerin. 4. Ianuarij 1608. Barboſ. in collect.
ad loc. Concil. ſeſſ. 25. cap 5.* Nec recipi poſ-
ſūt minores ſeptennio, ac maiores vigin-
ti quinque annis , & vt ex infraſcripta
formula patebit, in qua præſcribitur , vt
ipſa puella , ſola ingrediatur: propterea
cum ex parte parentum cuiuſdam puellæ
ingreſſuræ in Monaſterium S. Gregorij
Armeni , vulgò S. Ligorij Neapolitan.
fuiſſet inſtatum penes Sacram Congre-
gationem , quatenus ipſa ſecum ducere
poſſet famulam S. *Congreg.* cenſuit , an-
cillam non dari pro educandis , vt in *vna
Neapolitan. 12. Martij 1619. id. Barboſ.*

loc.cit. num. 102. prout etiam reſpondit pro quadam Chryſoſtoma Caracciola, ex eadem cauſa, in Monaſterio Donnæ Reginæ eiuſdem Ciuitatis.

Et hic eſt notandum, quod puella Mo-
naſterium ingreſſa educationis cauſa, ſi
18 ibi permanſerit vſque ad vigeſimum
quintum annum, nec velit effici monia-
lis, neque ipſa, neque eiuſdem Monaſte-
rij Snperiores incidunt in excommunica-
tionem, ſen alias cenſuras, licèt Epiſco-
pns poſſit ei terminum præfigere, intra
quem, puella ipſa velit monialis effici,
aut è Monaſterio egredi, abſoluto tem-
pore, vt fuit aliàs per eandem *Sacr. Congregationem ſuper d.cap.5.* declaratum, teſte *Leo. in theſ. for. Eccleſ. part. 2. cap. 2. num. 54.*

Iſtæ verò puellæ, quæ, educationis
cauſa manent in Monaſterio, poſſunt
19 inde exire, & deinde ad habitum ſuſci-
piendum recipi, ſine aliqua licentia eiuſ-
dem Congreg. ſecùs verò, ſi non ad ef-
fectum habitum ſuſcipiendi, regredi ex
eadem cauſa educationis voluerint: tunc
enim noua licentia, vt infra requiritur, vt
per eandem *Sacr. Congreg.* fuit deciſum,
teſte *eod Leo loc. cit. num.* 53.

19 Formula autem licentiæ ipſis puellis,
educationis cauſa in Monaſterijs, non
aliàs datur, quã cum infraſcriptis condi-
tionibus, quarum,

Prima eſt, quod Monaſterium conſueuerit ipſas puellas ad effectũ educationis admittere, & recipere: quo circa ſciendum eſt, quod cum pro parte Epiſcopi Hieracen. fuiſſet quæſitum, An puellæ in Monaſterijs educationis cauſa permanere poſſint, ab eadem Sacra Congregatione fuit reſponſum, quod iàmdudum ab eadem Congregatione ſtatutum erat, nullo Concilij decreto prohiberi, quominus puellæ in Monaſterijs monialium educentur; ſi tamen eadem Monaſteria ante Conciliũ conſueuerunt huiuſmodi puellas recipere, ſicque à Superioribus Monaſteriorum ſcriptam licentiam impetrarint, atque Abbatiſſæ, & reliquarum monialium conſenſus acceſſerit: tum verò hæ ipſæ puellæ eo veſtitu in Monaſteria intromittantur, quæ virginali pudori, ac modeſtiæ conueniat, nullamque ſecum famulam adducant, nec in eis manere poſſint, niſi vſque ad ætatis ſuæ annum vigeſimum quintum, atque in eis dum erunt, eandem ſeruent clauſuræ legem, quam moniales ipſæ, & ſi ſemel exierint, nullam habeant ad ea reuertendi facultatem; proinde ipſa Congregatio hanc facultatem eidem Epiſcopo conceſſit, vt quotieſcunque in Ciuitate, & Diæceſi Hieracen. id expedire idem iudicauerit, poſſit permittere puellas in monialium Monaſteria, in quibus piè, & honeſtè inſtituantur, introduci; adhibitis, tamen conditionibus ſuprascriptis ſub *Dat. Rom. die oct. Aug.* 1572. prout harũ litterarum exemplum habes penes *Quar. in Sum. Bull. verbo, Monaſteria Monialium, verſ. de puellis fol.* 449.

Et hinc patet, quod tunc temporis huiuſmodi facultates concedebantur per litteras priuatas, & miſſiuas ad Epiſcopos ab eadem Sacra Congregatione, prout ego vidi, & audiui penes Secretarium eiuſdem Congregationis; licèt poſtmodum negotijs huiuſmodi in immenſum auctis, viſum fuerit, eaſdem facultates dari impreſſas cum ſigillo Cardinalis Capitis eiuſdem Congregationis, ac ſubſcriptione illius Secretarij.

Secunda eſt, quod in Monaſterio ſit locus ſeparatus à loco, vbi manent moniales profeſſæ, & Nouitiæ pro dormitorio, & laborerio.

Tertia eſt, quod non admittatur, & recipiatur, niſi de conſenſu Abbatiſſæ, & monialium, & per ſecreta ſuffragia capitulariter, & licentia in ſcriptis earundem Superioris.

Quarta, quod excedat ſeptimum, & ſit infra vigeſimum quintum annum.

Quinta, quod non ſit ſuper numerum præfixum.

Sexta, quod quolibet ſemeſtre, monialibus anticipata portio ſoluatur pro alimentis præuia idonea cautione. Hoc autem quoad ipſas puellas educationis cauſa recipiendas, vt hic; quo verò ad eas quæ petunt ad habitum monachalem admitti, non licèt monialibus recipere pecunias, vel aliquod aliud anticipatè, ad computum eleemoſynæ dotalis, quam quæuis puella ipſum habitum monachalem ſuſceptura perſoluere debet; alioquin tàm recipientes, quam perſoluentes ſubiaceant anathemati decreto *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regul. cap.* 26. prout Epiſcopo Camerinen. *ead. Congre.* reſcripſit anno 1580. *Barboſ. de iur. eccleſ lib. 1. cap. 44. num.* 47.

Septima, quod ingrediatur ſola, ſine ancillis, vt ſupra diximus,

Octaua, quod eo vtatur veſtitu, quod virginali modeſtiæ, & pudori conueniat,

Nona,

Nona, quod ſeruet leges clauſurę,& colloquutorij,ſicut ipſæ moniales.

Decima, quod ſi ſemel è Monaſterio exierit, amplius non recipiatur in eodem,nec in alio Monaſterio, niſi ad effectum,vt fiat monialis.

Vndecima, ipſa licentia conſignetur iis, quibus pro illius exequutione dirigitur, & in actis illorum Cancellariæ regiſtretur: alioquin viribus careat,

Sanè, cum ad præmiſſorum præſcriptum,oporteat puellam recipiendam educationis cauſa,non debere adeſſe ſupra numerum præfixum, contingit ſæpiſſimè, vt ſuper dictum numerum petat illa admitti:proinde ipſa Sac.Congregat. annuente aptantur in calce eiuſdem licentiæ impreſſæ, etiam manu ipſius Sollicitatoris, antequã tamen ea ſubſcribatur per dictum Secretarium conſuetoque ſigillo muniatur, vt id concedatur, dummodò ibi ſit locus capax pro ipſa puella ſupranumeraria, vt ſupra,abſque incommodo monialium, aliarumque puellarum educandarum, & non aliàs.

Cum verò inter cœteras conditiones prædictas, puella ipſa excedere debeat ſeptimum ætatis ſuæ annum, ſi qua in longè minori ætate, putà quatuor, vel quinque annorum conſtituta, ac forſan conſanguineorum cura deſtituta, aut ex alia cauſa petat non obſtante defectu ætatis huiuſmodi,ex eadem educationis cauſa, recipi, & admitti; non ſine maxima difficultate, ſibi id in tã modica ætate indulgetur:ex quo, non decet in ipſis Monaſterijs teneri infantulas, quaſi in cunis, quæ vt plurimum totum ferè Monaſterium ſubuertunt, monialium ipſarum ſpiritum, & deuotionem impediendo, prout ſæpenumero id experiri videmus. Si tamen cauſa adſit, quæ rationabilis, Eminentiſſimis Cardinalibus, ad ſic diſpenſandum, ſeù indulgendum vi-
21 deatur, id non conceditur, niſi negotio plenè examinato, & in ipſa Sacra Congregatione diſcuſſo: quod ſi ita opportunum ab eiſdem iudicatum fuerit, eidem iſta facultas tribuitur, per litteras Sacræ Congregationis,Ordinario directas, qui verificatis cauſis in ea narratis, eiuſdem Sacrę Congregationis nomine hanc impartiatur licentiam.

Præterea, in quibuſdam Italiæ locis, præſertim Prouincię Lombardiæ, in Monaſterijs Monialium ex eorum inſtituto, ſeù aliàs, non recipiuntur puellæ
22 ſupranumerariæ, ad effectum ſuſcipiendi habitum Monachalem, ſinè ſpeciali licentia eiuſdem Sacræ Congregationis Regularium, quas etiam, vt ſupra impreſſas concedit, & non alias, quàm cum infraſcriptis conditionibus,quarum,

Prima eſt, quod tale Monaſterium ſit capax, ac moniales eam per ſecreta ſuffragia, & capitulariter acceptent, ſicut pro educandis.

Secundò, quod præter conſuetam ſuppellectilem mobilium, tribuat Monaſterio duplicatam eleemoſynam dotalem, quæ maior ſcutorum quadringentorum, non autem minor, eſſe poſſit; & antequam puella ipſa ad habitum monachalem admittatur, ipſius eleemoſynæ fiat penes perſonam fide, & facultatibus idoneam, reale depoſitum: pacto adiecto, quod amoueri non poſſit, niſi ad effectum, illud inueſtiendi in emptionem cenſuum, ſeù montium non vacabilium, aut tutorum bonorum ſtabilium, boni redditus, ad ipſius Monaſterij commune commodum, adhibito deſuper conſenſu Ordinarij, licet Monaſterium, ipſum curæ,& gubernio regularium, ſiuè alterius cuiuſcunque, licet exempti, ſubiaceat. Quòd ſi fortè depoſitum huiuſmodi in cenſus annuos inueſtiri contigerit, id in ipſo inſtrumento adijciatur pactum, quod ipſius Ordinarij notitia adhibeatur, in caſu illius extinctionis, ad hoc, vt iterum pecunia ipſa in eiuſdem Monaſterij vtilitatem applicetur; & donec eleemoſyna ipſa non inueſtiatur, vt ſupra, idem depoſitum, per pactum expreſſum adijciendum in eiuſdem depoſiti actu, ſemper in ſuo robore permaneat. Si autem contingat, Depoſitarium, illud irrequiſito Ordinario prædicto ſoluere; remaneat, quibuſcumque non obſtantibus, obligatus. Si verò aliter depoſitum ipſum fiet, nequeat puella ad ſuam regularem profeſſionem, Sacra Congregatione inconſulta,admitti.

Tertiò, quod in ipſa puella, omnia ad id concurrant neceſſaria requiſita: in reliquis autem, Sacrorum Canonum, Concilijque Tridentini, ſummorumque Pontificum Conſtitutionum forma ſeruetur.

Quartò, quod acceptationi ſupra huiuſmodi numerum, ſpecialis aliquis ordo, aut aliud in contrarium non repugnet.

Quintò, quod ſi Monaſterium huiuſmodi mitteret ad quæſturas, moniales, ſeù Conuerſas, ſiuè clauſuram, aliquo modo non ſeruantes, præſentibus vti mi-

nimè valeat, ſed hoc caſu irritæ, & reuocatæ cenſeantur,

Sextò, quod eędem præſentes, ijs, quibus pro illarum exequutione diriguntur, conſignentur, & in actis eorum Cancellariæ regiſtrentur; aliàs nullius roboris, vel momenti exiſtant; ſicut de licentijs pro educandis, in fine dictum eſt.

Sanè, præmiſſa circa eleemoſynam dotalem ad pręſcriptum declarationũ Sacrę Congregationis eiuſdem conceduntur; cum debeant Ordinarij in ſingulis Monaſterijs, etiam curæ Regularium, ſeu Militiarum ſubiectis, certum numerum iuxtà, cuiuſque Monaſterij facultates,
12 præſcribere; ſi quæ verò ſupra numerum ſtatutum recipientur, tenentur duplicem eleemoſynam afferre, ac ſupra numerum, locum tenere: duplicis verò eleemosynæ nomine, intelligitur duplicata ſumma eius, quæ in receptione cuiuſcunque monialis intra numerum, in quolibet Monaſterio conſtitutum erogari pro tempore conſueuit, prout declarauit *Sacra Congr. Epiſcop. & regular. ſub die 6. Septembris 1604.* refert celeberrimus *Barboſ. in collect. bull titulo, moniales ſupranumeraria cap. 6.*

Ipſæ autem eleemoſinę dotales pro monialibus, ſiuè infra, ſiue ſupra numerum præfixum, ſolui debent in ære; neque permittitur aſſignatio bonorum ſtabilium, aut cenſuum, vt fuit reſolutum per *Sacram Congreg. Epiſcop. & Regul in vna Camerinen 28. Martij 1588.* Et debent durante anno probationis deponi iuxta formam in decreto generali præſcriptam, ad hoc, vt profeſſione emiſſa, valeant in bonis ſtabilibus implicari. Et cum, etiam, ſicut ſupra dictum eſt, illarum fieri debeat reale depoſitum penes perſonam fide, & facultatibus idoneam. propterea, non modò pro ipſis locis in quibus præſcribitur modus recipiendi ad habitum monachalem mulieres ſupra numerum, ſicut in ſecunda formula ſuprapoſita, verùm etiam pro quibuſcunque locis, generaliter fuit reſolutum, quod ipſæ dotales eleemoſynæ, apud monialium conſanguineos vel affines, nullatenus relinquantur, ſed antequã puellæ habitum ſuſcipiant, deponantur actualiter, apud mercatorem, vel penes aliam perſonam, fide, & facultatibus idoneam, vt ſtatim, profeſſione emiſſa, in emptionem tot bonorum ſtabilium, aut annorum redditũum inueſtiantur, vt cenſuit *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. in vna Lofitan. 6. Iunij 1615.* In ijs verò locis, vbi nõ ad ſunt mercatores, ſeu banchi, ipſum depoſitum fieri debet in manibus probi viri, & facultoſi, qui ad omne mandatum monialium, & abſque alia exceptione, eam ſe obliget ſoluturum, vt cenſuit *eadem Sacra Congreg. in vna Camerinen. 15. Martij 1594.*

Quo verò ad puellas, ad habitum monachalem in Monaſterijs monialium huius Ciuitatis Neapolitan. recipiendas, in vim litterarum Sacræ Congregationis eorundem, Eminentiſſimo Archiepiſcopo directas ſub *die 16. Nouembris 1629.* circa eleemoſynarum dotaliũ reductionem, cautum eſt, quod de cœtero eleemosyna dotalis pro puellis intra numerum recipendis, ſummã ducatorũ mille, & quingẽtorũ ducatorũ monetæ Neapolitan. excedere nullo modo queat: ita tamen, vt Monaſteria illa, quæ hucuſque minorem ſummam ex eadem cauſa accipere conſueuerunt, poſſint in ipſa conſuetudine permanere, quando nimirum, eorum attenta paupertate, eidem Eminentiſſimo Archiepiſcopo circa huiuſmodi dotiũ augmentũ citra tamẽ prędictæ ſummæ terminũ, aliter nõ videretur.

Pro monialibus tamen ſupernumerarijs, ipſa dotalis eleemosyna ſummam ducatorum duorum millium, & quingentorũ ſimiliũ pariter nõ excedat: ipſęq; dotes in ingreſſu ipſarũ puellarum nequaquã Monaſterio cõſignentur; ſed ante earundem ingreſſum, fiat reale depoſitum in pecunia numerata penes Montem Pietatis, ſiuè publicum alium, ac idoneum bancum; ad hoc, vt ſtatim ſequuta profeſſione, per Monaſterium in tot bona ſtabilia, conſenſu, & licentia ipſius Eminẽtiſſimi Archiepiſcopi expreſſe accedentibus, conuertantur: cui etiam datur facultas, vt monialibus ex cauſa vrgẽtis neceſſitatis, nec nõ Monaſteriorum fabricæ neceſſariæ dotes ipſas puellarum ex numero exiſtentium impendendi licentiam impartiri queat.

Licèt quandoque poſtmodum, attentis temporum calamitatibus, ipſa Sacra Congregatio, ad inſtantiam partium, id petentium, arbitrio ipſius Eminentiſſimi Archiepiſcopi mandare conſueuerit, vt pro ipſa dotali eleemosyna, tot bona ſtabilia boni redditus cum nonnullis conditionibus, ipſius Monaſterij vtilitatem reſpicientibus, valeant aſſignari.

Ad hęc, non poſſunt vltra duas ſorores

in

in vno eodemqne Monaſterio habitum regularem ſuſcipere, profeſſionemque ibi emittere, abſq; Sacræ Congregationis Regularium licentia; per quam cautum eſt etiam, vt ſi tertia ſoror, ad eundem habitum admittatur, tandiu careat voce actiua, & paſſiua, donec altera ex prędictis duabus ſororibus obierit; necnon tenetur ſolnere dotẽ duplicatã quatenus fuerit intra numerum, ſi verò ſupra, triplicatam: quo caſu adimpleri debent conditiones ſupradictæ licentiæ pro monialibus ſupranumerarijs: item, vbi laudabilis adeſſet conſuetudo, vel Apoſtolica Conſtitutione cautum, quod nec duæ ſorores in eodem Monaſterio habitum ſuſcipiant, prout ſeruatur Florentiæ, & alibi, ita ſeruari debeat, prout eadem Sacr. Congr. reſcripſit Archiepiſcopo Bracharen. ſub *die 20. Auguſti 1616. id. Barboſ. d. cap. 44 num. 14. vbi num. ſeq.* ait, quod non debent ad profeſſionem, nec ad Chorum moniales admitti, niſi legerę nouerint, prout eadem *Sacra Congreg* reſcripſit Epiſcopo Agrigentin. *22. Ianuarij* 1604.

Prout etiam ipſa Sacra Congreg. cenſuit, qnod moniales velatæ, aut conuerſæ ſupra numerum, non recipiantur, niſi obtenta licentia Sacr. Congr. & quo-
24 ad velatas ſupranumerarias, ſeruari debeant conditiones in licentijs impreſſis,
25 contentæ. Et moniales ipſæ non ſubrogentur in locum monialium decedentiũ intra numerum; nec impediantur, quin aliæ in locum earundem demortuarum, intra numerum recipi poſſint; ac propterea, ne impediant huiuſmodi loca, remanẽt ſemper ſupranumerarię: licèt in cœteris, ab alijs nihil differant, & in omnibus æquales iuxta cuiuslibet Monaſterij inſtitutum eſſe debeant, vt *Sacr. Congreg. Concil.* declarauit 2. *Iulij* 1602. *id. Barboſ. loc. cit.*

Viduis, itidem quandoque contingit, vt ſuæ pudicitiæ conſeruationi, non alias, qnàm per alicuius Monaſterij monialium ingreſſum, conſultum velint: quaproter pro huiuſmodi viduis, deciſum fuiſſe, teſtatur *id Barboſ. de pot. Epiſc. alleg.* 102. *num.* 7 quod illę, quę viris mortuis, honeſtatis cauſa, ſe contulerunt in Monaſterium, dummodo ſint bonę exiſtimationis, & famę, legibnſque monialium pareant, tolerari debent, & quod de cœtero, nullę huiuſmodi viduę
26 recipi debent, niſi moniales fieri vellent, vbi aduertit, non poſſe Epiſcopum dare licentiam viduæ ingredi volenti, atque in habitu laciali permanere, etiam ſi toto tempore vitę ſuę illic degere, nec amplius inde exire vellet; quia in iſtis, nulla adeſt cauſa neceſſaria.

27 Quo verò ad mulieres, quæ ſunt in diſcordia cum maritis, timentque eorum ſæuitiam, ſi extra culpam ſunt, quandiù iuſtam timendi cauſam habnerint, debent, ſi ſunt in Monaſterijs, tolerari: in poſterùm verò non debent recipi. Si verò mulier venerit in ſuſpicionẽ marito, qno timet ne ab eo aliqua vis inferatur, debet permitti, vt poſſit ingredi Monaſterium Monialium, ſi modo Conſtitutiones Monaſterij non repugnent, & accedat conſenſus Snperiorum, Abbatiſſæ, & Monialium, & cauſa ceſſante ingreſſus, debet inde exire, & ſi ſemel exierit, nunquam poſtea idem Monaſterium ingredi poterit; & tenetur ad clauſuram, ſicut alię Moniales, & ſtare ſine ancillis, *Zerol. in prax. Epiſc. par. 1. verſ. ad decimum ſecundum*, & licet *Nauar. conſ. 1. de diuort.* & ibi apoſtilla dicat Sacram Congregationem dediſſe quandam formulam circa hoc; & ideo occurrente caſu, ad eam eſſe recurrendum, tamen ipſe *Zerol. loco cit* ait ſe vidiſſe formulam, quæ eſt, vt Primò conueniat Conſtitutioni Monaſterij, Secundò, de conſenſu Abbatiſſę, & monialium. Tertiò, ſine ancillis, Quartò, vt ſeruet clauſnram: ac propterea, cenſuit, ſnccedente caſu repentino, poſſe Epiſcopum hoc facere: quia in caſibus repentinis, & periculoſis, non poteſt ita de facili habere recurſum ad Sedem Apoſtolicam, & ita ait ſe vidiſſe practicari in multis Ciuitatibus.

28 Cœterum, quoad alias mulieres qnalificatas; teſtatur *Mandoſ. in prax. Signat. tit. de licentijs, verſ. datur licentia, fol. 74.* quod datur honeſtis, nobilibus, & valde dignis mulieribus, quater in anno, vt cum tribus, vel quatuor honeſtis mulieribus intrare poſſint quæcunque Monaſteria Monialium, quorũcunque Ordinum, etiam Sanctæ Clarę de licentia illarum, quæ Monaſterijs præfuerint, cum clauſula, *Dummodo ibi non pernoctent*, & alias, vidiſſe ipſum cõcedi nobili mulieri, qnod cum duabus mulieribus poſſet quæcunq; Monaſteria Regni Portugalliæ cuiuſcunque Ordinis, etiam S. Claræ, & Militiarum dnodecies in anno ingredi, & morari, & aliquando in quadrageſima pernoctare, de licentia Abbatiſſæ: alicuius, alterius Superioris licentia, minimè requiſita.

Quia

Quia verò Summi Pontifices pluribus, diuerſiſque mulieribus, ſic qualificatis, etiam in perpetuum, ſcilicet ad vitam impetrantium, id conceſſerant; ex quo nonnulla forte inconuenientia oriebantur: propterea *fel. record. Gregorius XIII.* reuo-
29 cauit omnes licentias, & facultates ingrediendi Monaſteria, domos, & loca Monialium, ac etiam virorum quorumuis Ordinum, quibuſuis, etiam Comitiſsis, Marchioniſſis, Duciſſis, & alijs cuiuſcunque ſtatus, & conditionis mulieribus, & omnes licentias ingrediendi Monaſteria, domos, & loca Sanctimonialium, conceſſas quibuſcunque viris eiuſdem ſtatus, & dignitatis à quibuſcunque Pontificibus, & Sedis Apoſtolicæ Legatis, quomodolibet & ad inſtantiam cuiuſcunq; cóceſſis, prout in ſua *Conſtitutione, qua incipit, Vbi gratia, Id. Iunij 1565.* Inſuper *fel. record. Sixtus V.* aliam Conſtitutionem earundem licentiarum reuocatoriam edidit: per quam, eaſdem licentias reuocauit quæcunque Monaſteria ingrediendi, & ibi permanendi mulieribus Sęcularibus cuiuſcunque ſtatus, & conditionis exiſtentibus, etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, & Duciſſis conceſſas, vt in ſua *Conſtitutione, qua incipit, Sanctimonialium Die 5 Ianuarij 1589.*

Poſtremò, *Paulus V. ſimilis record.* in alia *Conſtitutione, qua incip. Monialium, 10. Iulij 1612.* id prohibuit mulieribus ſæcularibus, etiam fundatricibus, aut donatricibus ad breue, vel ad longum tempus, etiam ſi à Sede Apoſtolica hoc eis ſpecialiter eſſet indultum.

Nec tamen hòdie huiuſmodi licentiæ denegantur perſonis iuriſdictionem tamen temporalem habentibus, cum conditionibus, & clauſulis in formula infraſcripta contentis, quæ in forma gratioſa, & ſub annulo Piſcatoris in dies à Romana Curia emanant tenoris ſequentis, videlicèt.

A tergo, *Dilectę in Chriſto filię Sueuę de Aualos de Eſte Principiſſę Terrę Conchę, Neapolitan. ſeu alterius Diœceſis.*

Intus vero **VRBANVS PAPA VIII.**

30 *Dilecta in Chriſto filia, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Spirituali tuæ conſolationi, quantum cum Domino poſſumus, benignè conſulere; teque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volētes, & à quibuſuis, &c. Cenſentes, ſupplicationibus, tuo nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis, inclinati,* Tibi, *quæ, vt aſſeris dilecti filij nobilis viri Nicolai ex Principibus ab Eſte, vxor exiſtis, vt à quatuor honeſtis mulieribus, modeſto, ac decenti habitu indutis, quas, ſemel electas, nec variare, nec mutare poſſis, niſi alicuius earum obitu eueniente, aſſociata, & ſuper veritate narratorum cognitione per Ordinarium loci adhibita, Monaſteria Monialium* Ciuitatis *Neapolitanę, quatuor vicibus in totum, non autem eorum ſingula, quolibet anno, de earundem Monialium capitulariter, & per ſecreta ſuffragia præſtando, & illarum Superiorum conſenſu; non tamen Dominicis, ſeù alijs feſtiuis, aut vigiliarum diebus, neque Quadrageſimę, vel Aduentus temporibus, ingredi; ac cum eiſdem Monialibus conuerſari, & refectionem etiam ſumere corporalem, Dummodo tamen Monialium particularium cellas, pręter eas, quarum cauſa Monaſteria huiuſmodi ingredieris, non viſites, neque tu, minuſque dictæ mulieres inibi pernoctetis, liberè, & licitè valeas, licentiam, & facultatem, &c. concedimus. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, & dictorum* Monaſteriorum, *&c. ſtatutis &c. Dat. Romę apud S. Petrum XIX. Decembris* M. *D. XXXVIII. Pontificatus noſtri Anno Decimoſexto.*

M. A. Maraldus.

Aliis inſuper mulieribus, ſic ingredi poſſe petentibus, non tribuitur iſta licentia, niſi ēt iuriſdictionem habeant tēporalē, ac propterea non datur, ſeu ſaltem da-
31 ri non conſueuit, niſi cum clauſula, *Tibi, quæ, vt aſſeris Terra N. iuriſdictionem habens Duciſſa exiſtis. &c.* qua propter, niſi ita ſit, licentia minimè ſuffragatur, quia, licet expediatur tanquam gratioſa, nihilominus adijcitur alia clauſula, nimirum,

Et

Et ſuper veritate narratorum cognitione per Ordinarium loci adhibita; ac proinde cum iſta licentia fundetur in aſſertione ipſius Oratricis, requirit omninò probationem, cum referatur ad impetrantem, qui tenetur aſſerta verificare, *Caſſad. deciſ. 4. nu. 1. de reſcrip. & deciſ. 7. de iurepatr.* licèt ſecus dicendum eſſet, ſi per verbum impersonale diceretur, *vt aſſeritur*, quod indiget pſona nominis, vel pronominis, puta, à me, à te, ab illo, *Mandoſ. reg. 34. qu. 47. n. 2.* & ſic perinde eſt, ac ſi diceretur, ſi Ordinarius preces veritate niti repererit: quæ quidem clauſula, licèt non eſſet in reſcripto appoſita, nihilominus ſubintelligeretur; cum quælibet gratia habeat in ſe hanc tacitam conditionem, *cap. ex parte, 1. de reſcrip. Marcheſ. de commiſ. par. 1. nu. 225 fol. mihi 71. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 9. tit. annot. cont. null. nu. 229.* Et alias in hac Curia, ſimilis licentia non fuit admiſſa, cum Oratrix non probauerit hanc iuriſdictionem temporalem, quæ vt dictum eſt, venit omnino verificanda; ex quo Summus Pontifex, non aliter huiuſmodi licentias quàm modo præmiſſo, concedit, & ex prædicta cauſa, quæ niſi verificetur, facit corruere gratiam, etiam ſi ipſa cauſa videretur tantummodo impulſiua, vt per *Menoch. de arbitr iud. caſu 201. num. 12.*

Notandum præterea, quod, huiuſmodi licentiæ neque ſuffragantur, niſi accedat expreſsè conſenſus monialium capitulariter, & per ſecreta ſuffragia, prout voluit etiam idem *Sanctiſſimus D. N. Vrbanus Papa VIII. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, Sacroſanctum, Die 27. Octobris 1624.*

Inſuper, quod non concedantur, niſi pro quatuor vicibus ad ſummum, alias verò, prò tribus tantùm, vicibus, vidi conceſſas niſi qualitas perſonę, & Summi Pontificis benignitas aliud ſuadeat: quod ſi fortè ſimpliciter concederetur, abſque eo quod exprimeretur per quot vices, intelligeretur de prima vice tantùm, & non vltra, *arg. l. boues, § hoc ſermone, ff. de verb. ſign. Alex. conſ. 56. verſ. vnde ſi aliquis, vol. 4 Felin. in cap. 2. col. 2. de treg. & pac. Iaſ. in l. diuortio, § quod in anno, col. 3. ff. ſolut. matr. l. duobus, §. ſi ei, qui, ff de iureiur.* licèt iſte caſus rarò poſſet euenire, cum in prędictis licentijs, quando Papa vult, exprimit, dicendo, pro vna vice tantùm, prout aliàs vidi; & hoc modo ceſſant cōiecturę, *ad tex. in l. ille, aut ille, ff. de leg. 3. l. continuus, §. cum ita, iuncta gloſ. in verbo, nullus, ff. de verb. oblig.*

Denique ſupradictę licentię conceduntur ad præſcriptum *Conſtitutionis ſupradicti Pauli V.* qui præſcripſit modum vtendi facultatibus conceſſis à Romanis Pōtificibus ingrediēdi Monaſteria monialium, per quam ordinauit, quod nulla perſona cuiuſcunque gradus, & conditionis exiſtat, vigore licentiarum, plura Monaſteria, pluribus vicibus ingrediatur, ſed quod licentiæ huiuſmodi, reſpectu vniuerſorum, non autem aliquorum, vel ſingulorum Monaſteriorum, ſuffragentur; ita vt, cui bis in anno, vel amplius plura Monaſteria ingredi conceditur, ei bis, vel amplius tantùm vniuerſa, non autem eorum aliqua, vel ſingula ingredi liceat; etiam ſi prædicta Monaſteria in diuerſis Ciuitatibus, terris, Dięceſibus, & locis exiſtant, teſte *Barboſ. in collect. ad loc. Concil. ſeſſ 25. cap. 5. de monial. & regular. num. 9.*

Finis Libri Quinti.

PRA-

PRAXIS DISPENSATIONIS AD BENEFICIA SAECVLARIA

Pro Regularibus, & è contra.

LIBER SEXTVS.

SVMMARIVM.

1 *Secularia beneficia, ſecularibus, regularia, regularibus conferenda.*
2 *Regularis, ſine Apoſtolica diſpenſatione, inhabilis ad beneficium ſeculare, & è contra.*
3 *Regularis, impetrans beneficium, non habita mentione ſecularitatis, & è conuerſo, collatio eſt nulla.*
4 *Etiam ſi ipſa collatio fiat Motu proprio.*
5 *Motus proprius non aufert inhabilitatem perſonę, aut alios ſubſtantiales defectus.*
6 *Neque firmat gratiam contra mentem concedentis.*
7 *Regularia beneficia, quæ.*
8 *Conſtitutio Pauli IV. quid diſponat circa beneficia pro Regularibus.*
9 *Canonici regulares, ſine diſpenſatione Apoſtolica, incapaces beneficiorum ſecularium.*
10 *Canonicus regularis poteſt obtinere parochialem Eccleſiam De licentia tamen ſuorum Superiorum nu. 12. ſed contrarium ſeruatur in praxi ſub num 13.*
11 *Canonici regulares tranſlati, non poſſunt obtinere beneficia curata.*
13 *Voluntas non reducta ad actum legis, vel diſpoſitionis, nihil operatur.*
14 *Canonici regulares, cur poſſint beneficia curata ſecularia obtinere.*
15 *Canoniti regulares, promoti in Epiſcopos, quos habitus deferant.*
16 *Monachus poteſt eligi ad dignitatem Epiſcopatus.*
17 *Epiſcopus, appellatur religioſus.*
18 *Monachus effectus Epiſcopus, abſolutus à vinculo ſuæ Eccleſiæ, non habebit officia, & dignitates ſui Ordinis.*
19 *Monachis, quomodo conferantur beneficia curata, & quando, num. 20.*
20 *Et adducuntur declarationes Sacræ Congregationis.*
21 *Neceſſitas non habet legem.*
22 *Regulares, impetrando beneficia curata ſecularia, quid exprimere debeant.*
23 *Regularibus prouidetur de beneficijs ſecularibus, vacantibus etiam per reſignationem.*
24 *Prębenda theologalis, quomodo regulari theologo conferenda; & affertur declaratio Sac. Cong. Conc.*
25 *Et quomodo Canonico ſeculari, non graduato.*
26 *Canonicis regularibus, neque beneficia ſimplicia ſecularia conferuntur.*
27 *Religioſi Ordinis Militaris incapa-*

ces beneficiorum ſæcularium ſimplicium.

28 *Fratres Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, ſunt verè Religioſi.*

29 *Beneficia ſæcularia ſimplicia, quomodo Religioſis conferantur, & proponitur formula prouiſionis Apoſtolicæ.*

30 *Regularitatis ſtatus in beneficijs, requirit poſſeſſionem quadragenariam, & alia, vt hic.*

31 *Beneficia præſumuntur ſæcularia, niſi regularia probentur.*

32 *S. Petrus Apoſtolus, fuit ſecularis.*

33 *Sęcularitatis ſtatus, in beneficijs præſcribitur per decennium, & quot conditiones requirantur ad ſæcularitatem, vel regularitatem.*

34 *Beneficium, an ſæculare, vel regulare ſit, attenditur vltimus ſtatus.*

35 *Præſcriptio quadragenaria circa ſtatum regularitatis, vel ſęcularitatis, in beneficijs, quando ceſſet.*

36 *Fratres S. Ioannis Hieroſolymitani diſpenſantur ad officia ſęcularia in Romana Curia.*

37 *Regularis, quomodo diſpenſetur ad penſionem ſuper fructibus beneficij ſæcularis.*

38 *Regularis diſpenſatus ad vnum beneficium ſęculare, ſi illud reſignet cum penſione, an egeat noua diſpenſatione.*

39 *Diſpenſationis natura quæ ſit.*

40 *Beneficia regularia, non conferenda niſi regularibus profeſſis.*

41 *Clericus ſæcularis, quomodò diſpenſetur ad Monaſterium obtinendum.*

42 *Et quomodo minor.*

43 *Clauſula*, Ex nunc prout ex tunc, *quando apponatur in prouiſionibus beneficiorum regularium.*

44 *Monialibus, quomodo, & quando prouideatur de Monaſterijs cum diſpenſatione Apoſtolica.*

45 *Mulier poteſt habere beneficium, habens dignitatem, & adminiſtrationem.*

46 *Abbatiſſa, Prioriſſa &c. poſſunt ſuas prælaturas reſignare, etiam ad fauorem, & cum reſeruatione penſionis.*

47 *Monialis vidua, ſeù aliàs corrupta, incapax Officij, & dignitatis ſine diſpenſatione Apoſtolica, etiam ex declaratione S. Congreg. Epiſcop. & Regul.*

48 *Nec electio aliter facta, tenet.*

49 *Epiſcopus, non poteſt contra ius commune diſpenſare.*

50 *Abbatiſſa, non eligitur minor quadraginta annis,*

51 *Monialis, quomodo diſpenſetur ſuper defectu ætatis ad officia, & dignitates.*

52 *Monialis illegitima, non eligitur in Abbatiſſam.*

53 *Abbatiſſa, & Præfectę Monaſterij Monialium in Italia, ad triennium tantùm eliguntur ex* Conſtitutione *Gregorij XIII.*

54 *Hęc autem Conſtitutio habet locum etiam in Monaſterijs Militiarum.*

55 *Abbatiſſa, ſeù Prioriſſa, expleto triennio, denuò non eligenda, Sede Apoſtolica inconſulta; cum non poſſit* Or*dinarius, neque dictum triennium prorogare.*

Praxis Diſpenſationis ad Beneficia ſæcularia pro Regularibus.

CAP. I.

REgulares, non modò ad diuerſa, quæ hactenus dicta ſunt, verùm etiam ad beneficia ſæcularia aſſequenda, ſæpenumero diſpenſantur: idcirco quid circa id ipſa Romana Curia ſeruet, videamus. Et quidem ſatis in iure expreſsè cauetur, vt regularia beneficia in titulum Regularibus profeſſis prouideri conſueta, cùm per obitum, aut reſignationem, vel aliàs illa in titulum obtinentis vacare contigerit, Religioſis tantùm illius Ordinis, vel ijs, qui habitum omninò ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, & non alijs;

ne

ne veſtem lino, lanaque contextam in-
duant, conferantur, vt inter cœtera iura
nouiſſimè cantum eſt per *Conc.Trid. ſeſſ.*
24.cap. 10.de reform. indecorumque ad-
modum ſit rationique minimè cõgruum,
ſi etiam ſæcularibus conferantur, ne ho-
mines diſparis profeſſionis, vel habitus,
Eccleſijs præficere, aut in vna eademque
Eccleſia ſociari: quapropter ſæcularia
1 beneficia, ſæcularibus, regularia verò,
regularibus conferri debent *c. cum de be-*
neficio, de prab. in 6. cum alijs, niſi tamen
prout aliàs fieri audiui, beneficia ipſa
regularia, ad ſæcularitatem Apoſtolica
auctoritate reducta fuerint: quod quidem
nunc raro, & non ſine maximis cauſis fie-
ri contingit, vt omnes ferè poſſunt teſtari
Curiales, licèt Eccleſia ſæcularis poſſit
facilè fieri regularis, vt probat *Lap. alleg.*
44 allegans ibi *d.cap.cum de beneficio*, vbi,
quod beneficium, quod conſueuit regi
in ſtatu regulari, efficitur ſæculare.

2 Hinc ſit, vt regularis, ſine Summi Pon-
tificis diſpenſatione inhabilis reddatur
ad beneficium ſæculare; ſicut è contra,
ſæcularis ad beneficium regulare: vnde
benè norunt, non modò Curiales ipſi, ve-
rùm etiam exteri, quod ſi monachus quiſ-
3 quam ſiuè alius regularis impetret bene-
ficium ſæculare, nulla ſæcularitatis huiuſ-
modi habita mentione, aut è conuerſo,
nulla prorſus, & inualida redditur colla-
tio, *Felin in cap. in noſtra. nu. 41. de reſcrip.*
Caſſad. deciſ 4. nu. 1. de prab. Quod profe-
ctò procedere neminem latet etiam ſi col-
4 latio ipſa fuerit motu proprio facta;
quandoquidem ipſe motus proprius nun-
5 quam aufert inhabilitatem perſonæ, aut
alios ſubſtantiales defectus, *Barboſ. clauſ.*
6 *79 nu. 22.* neque firmat gratiam contra
mentem concedentis, *Menoch. de arbitr.*
iud caſu 201. nu. 80.

Ne autem, te, qui ſimplex es Curialis,
per ignotos terminos procedere contin-
7 gat; ſcias, quod regularia beneficia illa di-
cuntur, quæ ex ſua fundatione ſeù inſti-
tutione, vel conſuetudine, Religioſis ſunt
addicta, *Reb. ff. in Concord rubr. de collat.*
§. Volumus, in verbo *Regularia*: vel illa,
quæ per quadraginta annos conſueta ſunt
regi per eoſdem *d.cap.cum de beneficio*.

Ab hac tamen noſtra praxi deuium
non agnoſcas, vt quoad parochiales Ec-
cleſias ſæculares, hoc ordine procedatur,
nimirum, quod licèt in dubium aliàs re-
uocaretur, an ſcilicet ſtante diſpoſitione
tex. in cap quod Dei timorẽ, de ſtat. Monach.
liberè poſſet Canonico regulari conferri
beneficium curatum ſæculare; ac propte-
rea docuerit inter cęteros *Gonz. ad Reg. 8.*
Cancell. gloſ. 7 nu. 53. in prima impreſſio-
ne, quod hodie nulli Regulares, etiam ſi
ſint Canonici, habere poſſunt beneficia
curata ſine diſpenſatione Apoſtolica; ne-
que in perpetuum; neq; ad tempus; quod-
que ita obſeruari vidit, ac deſuper ema-
nauerat quędam declaratio *S. Congr. Con-*
cilij vbi, etiam, quod licèt olim dabatur
monachis diſpenſatio ad vnum benefi-
cium curatum, contra *cap. monachi, de ſtat.*
Monach. hodie non admittuntur, nec di-
ſpenſantur, prout diſponitur in *Conſtitu-*
tione Pauli IV. quæ incipit, *Poſtquam di-*
uina bonitas, Tertiodecimo Kal. Auguſti
8 *anno 1558.* per quam diſponitur, etiam
priuari regularem quibuſcunque benefi-
cijs Eccleſiaſticis, qui abſque diſpenſatio-
ne illa obtinuerit: & quamuis dicta Con-
ſtitutio fuerit redacta ad terminos iuris
communis per *Pium IV.* quæ incipit, *Sedis*
Apoſtolica ſolertia, Tertio Non. Aprilis
9 *1560.* tamen praxis admiſit, quod Cano-
nici Regulares ſine diſpenſatione Apo-
ſtolica talia beneficia obtinere non poſ-
ſunt, præſertim ſtantibus decretò *Grego-*
rij XIII. & prædicta diſpoſitione *Concil.*
Trid.

Attamen id. *Gonz. loc. cit. in addit.* in
ſecunda impreſſione *verſic. caeterum*, ait,
quod re maturius conſiderata, cõtrarium
eſt tenendum; tùm quia de iure communi
10 Canonicus Regularis poteſt obtinere
Parochialem Eccleſiam *d. cap quod Dei ti-*
morem, tùm, etiam, quia per *dict. Concil.*
Trid. non modò non eſt aliquid deroga-
tum, imò potius approbatum *in ſeſſ. 14.*
cap. 11 dum ſtatuit, quod huiuſmodi Ca-
11 nonici tranſlati de vno ad alium ordinẽ,
non poſſint obtinere beneficia curata; vn-
de; quoad non tranſlatos, videtur *id. Con-*
cil. approbare diſpoſitionem iuris com-
munis.

Vnde ex his videtur ipſos Canonicos
Regulares, ſine diſpenſatione Sedis Apo-
12 ſtolicæ, adhibita tamen licentia ſuorum
Superiorum, poſſe dicta beneficia ſęcula-
ria curata obtinere; præſertim, cum videa-
tur ſublata difficultas per *deciſ. Rot. in vna*
Papien. Iuriſpatronatus die 6. Martij 1598.
coram Seraphino, vbi, propoſito dubio, An
ſcilicet, Canonico Regulari poterat hodie
de ſui Superioris licentia conferri benefi-
cium ſæculare Curatum, fuit dictum, &
reſolutum, quod licèt ſæcularia beneficia
non ſint conferenda Regularibus, poſſunt
nihilominus curata conferri Canonicis
regula-

regularibus, & nouiſſimè ſequitur, & tenet *Vtutan. in praxi iuriſpatronatus, in append ad cap 2. lib 6. in fine d praxis*, vbi teſtatur, S. Carolum Borromæum, præuio concurſu, anno 1534. Quarto Idus Ianuarij, contuliſſe Parochialem Eccleſiam S. Remigij Vicemodroni Mediolanen. Diœceſis D. Theophilo Variſio, Canonico Regulari Congregationis Lateranenſis, habenti talem facultatem à ſuo Generali; & à Clemente VIII. fuit collata Præpoſitura D. Paulo Tapparello Pedemontano, Canonico Regulari Lateranen. ante tamen collationem, viſum fuit, an præmiſſis non obſtaret decretum *Concil. Trident. & Sac. Congreg* reſpondit, non obſtare, niſi eſſet tranſlatus, *id. Vtutan loc. cit.*

Nec præmiſſis aduerſari aliquo modo videtur declaratio *S. Congreg quam refert id. Gonz. d. Gloſ. 7. nu. 35* nec non quoddam decretum *Gregorij XIII.* per hęc verba, *S. D. N. noluit licere Canonicis regularibus Congregationis Lateranen. etiam de licentia ſui Generalis, abſque conſenſu Summi Pontificis, aſſumere curam animarum, etiam ad tempus multoque minus beneficium curatum ad tempus*, vt per *Garc. de benef. par. 7. cap. 10. ſub num. 32. in fine.* Quia quoad dictam declarationem *Concil.* quandiù non conſtat de intentione Papæ, nihil facit, vt in *auth. ſi quis in aliquo, C. de eden.* quo verò ad ſententiam ſupradicti *Gregorij XIII.* neque ſufficit aliquando, ipſum noluiſſe, poterat enim po-
13 ſtea velle, *l. 4. ff. de admin. tut.* quia voluntas non reducta ad actum legis, vel diſpoſitionis, nihil operatur, *l. quidam cum filium, poſt princip. ff. de hered. inſtit. l. cum in plures, §. locator ff. locati, cap. quamadmodum, de iureiur.* Sicque hodie ad præſcriptum ſupradictæ deciſionis, in partem affirmatiuam inclinari poſſe videtur.

At vero ego in tuta praxi ad negatiuã inclinandum eſſe exiſtimo, nimirùm, vt nõ obſtante *d. Puteo deciſ.* Canonicos regulares, non eſſe admittendos ad curam Parochialium Eccleſiarum abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, ita enim reſolutum fuiſſe per *S. Congr. Ep. & Reg. in vna Cremonen. 1. Sept. 1603.* teſtatur *Barboſ. ad coll. DD. nu. 7. fol. mihi 149.* & ſic uidi pluries ſeruatum in praxi, à qua, vera legum interpretatio deſumitur, *Bald. in c. 1. n. 7. de feud. 51. c. t. amitt.* Illud enim eſt, quod ſatis vrget, nẽpè, q̃a ſupradictæ diſpoſitioni *tex. in d. c. quod Dei timorẽ*, fuit derogatum per Concordata Leonis X. vt per *Rebuff. in rubr. de collat. §. Volumus 1. verbo & conformitatem*, quapropter abſolute dicendum eſt, ipſis Canonicis Regularibus non poſſe conferri beneficia ſæcularia curata; prout non modò teſtantur omnes peritiſſimi, & antiquiſſimi Curiales, verùm etiam multi Pontifices ſignificarunt, teſte *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7 cap. 26. num. 71.* quem refert *Barboſ de iur. Eccleſ. lib. 3. cap 4. num 71. verſ. Diximus, circa fin.* vbi concludit, quod hodiè Canonicus regularis abſque diſpenſatione Summi Pontificis non poteſt ad parochialem Eccleſiam promoueri, & per extenſum affert d. declarationem in hęc verba videlicet, *Canonici Regulares non obſtante cap. quod Dei timorem, non admittuntur ad curam parochialium Eccleſiarum, abſque Sedis Apoſtolica diſpenſatione.*

14 Ratio autem, cur ipſis Canonicis Regularibus erat indultum, vt per *d. capit. quod Dei timorem*, beneficia curata ſęcularia obtinere potuiſſent, iam expreſſa eſt in *eod. cap. in § licè*, per hæc verba, videlicet, *licèt autem in Lateranen. Concilio de Monachis caueatur, ne ſinguli per villas, & oppida per quaſcumque Parochiales ponantur Eccleſias &c. quia tamen iſtud de Canonicis regularibus ſpecialiter non cauetur, qui etſi à Sanctorum Monachorum cõſortio nõ putentur ſeiuncti, regula tamen inſeruiunt laxiori, & per antiquos canones, etiam Monachi poſſunt ad Eccleſiarum Parochialium regimen in Presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium (quod priuilegiatum eſt) exercere, ſic annuendum duximus poſtulatis, vt exercens plebani officium, ſi commodè fieri poterit, vnum Canonicum regularem ſecum habeas, ad cautelam, cuius, in his, quæ Dei ſunt, & regularis obſeruantię, tàm conſortio, quàm ſolatio perfruaris.*

15 Et ob hanc eandem rationem, puto *Leonem* X. conceſſiſſe his Canonicis Regularibus in Epiſcopos promotis, vt tam in Capella Pontificia, quam extra eam, habitus, & colores clericis ſæcularibus in Epiſcopos promotis conceſſos, geſtare poſſint; prout in ſuis litteris in forma Breuis expeditis, ſub *Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno 1519 Pontificatus ſui Anno ſeptimo.*

Hæc autem quoad Canonicos Regulares, ad ipſa beneficia curata, Quo verò ad alios Regulares, eos, etiã attentis iuribus ſuperius allegatis, omninò eſſe inhabiles ad eadẽ beneficia obtinenda, non ambigitur; niſi tamen ſint Epiſcopatus; quia ad

16 dignitatem Epiſcopalem, Monachus ne-
dum poteſt eligi, & de ea prouideri *tex.*
17 *in c.1.18.q 1 Clem. 1. de elect.* nam, & ipſa
Epiſcopus appellatur religioſus, *cap. ex*
multa de voto verum etiam habet ius ſuc-
cedendi, & liberatur à tribus ſubſtantiali-
bus Religionis, *cap. vn 18. qu. 1.* quia de
filio iam factus eſt pater, tacitque fructus
ſuòs in vita, & de eis diſponere poteſt non
minus qnàm ſæcularis, *Bald. in cap. Clerici*
2. nu. 7. de Vit. & Hon. Cler. Nauar. conſ.
15. nu. 4. & per tot. de Regular. vbi *nu. 8. in*
fin. ait, praxim totius Chriſtiani Orbis ita
ſeruare, & plura de hac re videri poſſunt
18 penes *Ludouiſ. deciſ. 401.* abſolutus tamē
à vinculo, non poteſt habere officia, & di-
gnitates ſui Ordinis, redeundo ad illum
ex *Conſtitutione Pauli IV.* quæ incipit, *In*
Sacra, apud S. Petrum ſub annulo Piſcato-
ris. 19. Iulÿ 1559.

Cæterum nunquam eis talia beneficia
conferuntur, niſi in caſibus in iufraſcrip-
tis duabus declarationibus S. *Congrega-*
tionis Concilÿ contentis, per quas conclu-
ſio prædicta hanc recipit reſtrictionem
19 nimirum ſi accedat diſpenſatio Papæ ex
aliqna vrgenti neceſſitate, quę tunc, vt no-
ſtra praxis docet, dari conſueuit, quando
20 potiſſimùm Clerici ſæcnlares idonei mi-
nimè reperiuntur; ex quo in defectum
Clericorum ſæcularium, poſſunt benefi-
cia ſæcularia regularibus conferri; & è
contra, beneficia regularia ſæcularibus;
21 tunc enim neceſſitas non habet legem
c. Abbate, in fin. de verb. ſignif. Qnod præ-
ſertim, eſt intelligendum de Eccleſijs cu-
ratis; vnde emanarunt duæ ſequentes de-
clarationes S. Congregationis Concilij,
quarum prima eſt. *Quaritur, an Eccleſia*
Parochialis, ex neceſſitate, nempè, ob penuriā
Sacerdotum, regularis perpetuò poſſit præfi-
ci, Sacra Congregatio reſpondit, permitti poſ-
ſe, ita tamen, vt deducto victu, quod reliquū
fuerit redditũum, in vtilitatem Eccleſia, &
pauperum conuertatur, ob id autem neceſſa-
riam eſſe hodie diſpenſationem, contra opi-
nionem communem antiquorum DD. dicen-
tium, quod ita de ſtylo obſeruari conſueuit:
quod ſi magis placeret S. D. N. Sixto, poſſe
quod petitur, ad tempus concedi, quoad ſcili-
cet Epiſcopus prouideret de Clerico ſæculari:
nihil tamen concedendum niſi inſtante Epi-
ſcopo pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſię ſu-
pradictam priorem ſententiam Congregatio-
nis, probauit Sanctiſſimus. Secunda verò.
Quidam Clericus miles S. Stephani petÿt ad-
mitti in concurſu cuiuſdam Eccleſia Paro-
chialis, Congregatio parua cenſuit, ſignificā-
dum Datario, Concilium non prohibuiſſe,
quin Regulares poſſint habere ſæculares Pa-
rochiales; ius etiam vetus; non obſtare, videat
ipſe ſi inſtitutum militia ſua obſtat. Sanctiſ-
ſimus noluit, quia dixit prohibere Conciliū
Lateranenſem in concordatis cum Leone,
Rebuff. in cō. ord. & ideo ſcribendum Epi-
ſcopo, *ne regularem admittat ad concursū.*
quod non debuit illum, ſcilicet, admittere, re-
fert Garc. p. 7. cap. 10 nu. 32.

Vt autem ſupradictas deelarationes S.
Congregationis circa Parochiales Eccle-
ſias in praxim deducamus ſciendum eſt,
quod ſeruat ſtylus Curiæ, vt in ſupplica-
tionibus diſpenſationum pro dictis bene-
ficijs curatis per regulares obtinendis
22 ſemper exprimatur habilitas Oratoris
nimirùm; *Supplicat igitur humiliter S. V.*
deuotus illius Orator N. expreſsè profeſſus
Ordinis Minorum Domus N. Frater Ordi-
nis Minorum de obſeruantia nuncupati, or-
dinem ipſum, in Domo eorundem fratrum
expreſsè profeſſus, Theologia profeſſor, ac
verbi Dei concionator, quatenus eidem Ora-
tori, pro quo, deuota creatura veſtra Epiſco-
pus, ſiùe Vicarius N. aut Parochiani dicti
Loci ob penuriam presbyterorum ſæculariū
in illis partibus ob eximiam prædicandi ver-
bi Dei Oratoris ſcientiam B. S. V. humiliter
ſupplicant, conferre, & de illa etiam proui-
dere, ſecumq; vt illam recipere, & quoad vi-
xerit retinere liberè, & licitè valeat, diſpen-
ſare dignemini de gratia ſpeciali &c.

Alias ſimiles diſpenſationes pluries vi-
di in ipſa Romana Curia conceſſas pro
Parochialibus Eccleſijs vacantibus, etiam
23 per reſignationem ad fauorem diuerſo-
rum regularium, quarum pronißiones cō-
mittebantur locorum Ordinarijs in for-
ma, Dignum *nouiſſima* cum infraſcriptis
decretis, videlicet, *Et de licentia ſui Supe-*
rioris; ad cuius nutum ipſe Orator Regularis
quandocunque ad clauſtrum reuocari poſſit.
Et cum decreto, quod detracto ex fructibus
Parochialis Eccleſia, quod neceſſarium fue-
rit pro Oratoris congrua ſuſtentatione; quod
ex eis reliquum erit, in pauperes illius loci,
aut reparationem ædificiorum, & in emptio-
nem ornamentorum eiuſdem Eccleſia, arbi-
trio Ordinarÿ conuertatur. Et cum expreſ-
ſione, quod hac gratia fit ob eximiam ſcien-
tiam, & peritiam prædicandi verbi Dei ip-
ſius Oratoris, & difficultatem inueniendi
probos, & peritos Rectores ſæculares his ca-
lamitoſis temporibus, in quo munere prædi-
candi ipſe Orator ſe exercere, & in dicto loco,
habitu regulari retento, continuò perſonali-
ter reſidere, ac eidem Parochiali Eccleſia per

ſup-

ſeipſum deſtruire ; & Parochialia officia gerere, & exercere debeat, aliàs dicta Eccleſia vacet eo ipſo.

Et hęc, prærer Canonicos regulares, procedunt de ſtylo Curiæ, nempè, vt exprimatur, Oratorem regularem, eſſe aptũ cõcionatorem, vel quid ſimile, circa quod non poteſt dari certa regula: qui quidem ſtylus non longè diſtar à iure communi, per quod habetur, ſicut diximus, tunc ſęcularia beneficia curata eſſe regularibus conferenda, quando, videlicet vrget ipſa neceſsitas, *c. inter quatuor, de religioſ. domib. Rebuff. in concord. tit. de collat. §. Volumus. 1. verbo, et conformitatem.*

Similem gratiam vidi conceſſam pro Dignitate principali curata apud Heluetios pro Fratre Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, Magiſtro in Theologia; pro quo committebatur Ordinario, vt ſequitur, *Et poſtquam Orator fidem catholicam iuxta articulos pridem à Sede Apoſtolica propoſitos in eius manibus profeſſus fuerit, ei propter defectum perſonę ſecularis, quæ curam animarum huiuſmodi exercere poſſe, & eximiam dicti Oratoris ſcientiam, ac prædicandi verbi* Dei *peritiam, ita expedire iudicauerit, illumq; per diligentem examinationem ad id idoneum eſſe reppererit, omnes, & ſingulos fructus, ac etiam diſtributiones eiuſdem Archipresbyteratus eidem Oratori pro ſtipendio ratione exercitij curę animarum huiuſmodi, donec de alia perſona ſeculari idonea, cui dictus Archipresbyteratus cõferri poſsit, per Sedem Apoſtolicam proſpectum fit, illius titulo interim ſuppreſſo, ita vt à quoquã impetrari nequeat, concedat, & aſſignet; citra prouiſionem, ſeù commendam dicti Archipresbyteratus, & de licentia Superioris dicti Oratoris, qui in munere prædicandi verbi* Dei *ſe ſedulò exercere & habitũ ſuum regularem, vt antea ſemper gerere, & retinere vbiq; debeat, ac ad nutum dicti Superioris ad clauſtrum quandocunque reuocari poſſit. Et quod detracto ex fructibus, & diſtributionibus quotidianis, quod neceſſarium fuerit pro eius congrua ſuſtentatione, quod reliquum erit Domui, in qua ipſe Orator profeſſus eſt, cedat.*

Iſte item ordo ſeruatur, cum ex decre-
24 to *Conc. Trid. ſeſſ. 5 cap. 1.* non repeririretur Clericus ſęcularis pro Theologali præbẽda in Cathedrali Eccleſia; vnde aliàs à S. Congregatione ipſius Concilij emanauit ſequens declaratio, videlicet, *Congr. Conc. cenſuit, quãdo Clericus ſecularis idoneus pro theologali præbenda non reperitur, collationem illius ſuſpendendam eſſe, donec inueniatur idoneus Theologus ſęcularis, cui fieri poſſit, & interim nullum eſſe deputandum cuſtodem, aut Curatorem fructuum ipſius Canonicatus; ſed eos omnes tradendos Superiori alicuius Ordinis, qui curet, vt aliquis Theologus ex ſuis regularibus publicè in Cathedrali Eccleſia doceat Sacram ſcripturam; prout mandatur decreto Conc. cap. 1. ſeſſ. 5. eiq; in primis neceſſaria ſubminiſtret ex dictis fructibus: quod reliquum fuerit in vſum Monaſterij conuertat.* Ac proinde quando caſus euenit, vt petatur per Sedem Apoſtolicam deſuper prouideri, cõmittitur Ordinario, cum decreto, *Et citrà prouiſionem; ſed de conceſſione, & aſſignatione duntaxat omnium, & quorumcunq; fructuum, & diſtributionum quotidianarũ, Canonicatus, & præbendæ præfatorum, eidẽ Oratori pro ſtipendio præbendæ Theologalis, ad vitam ipſius Oratoris, ſeù donec de alio Magiſtro in Theologia Titulari idoneo, cui Canonicatus, & præbenda præfati conferri poſſint, per loci Ordinarium proſpectum ſit; illorum titulo interim ſuppreſſo: ita, vt à quoquam impetrari nequeant. Et de licentia Superioris dicti Oratoris, qui habitum ſuum regularem, vt antea, ſemper gerat, & retineat vbique; aliàs præſens gratia nulla ſit eò ipſo.* Quamuis non ignoremus, quod aliquando, etiam ob neceſſitatem perſonæ graduatæ, Canonicatus, & præbenda
25 Theologalis conferantur Clerico ſęculari non graduato; præſertim, vbi illorum fructus ſũt tenues; quapropter in diſpoſitiua litterarum Apoſtolicarum huiuſmodi collationis, proſequitur; *Nos volentes præfatum N. presbyterũ aſſerentem, ſe licèt in Theologia graduatus non ſit, ad explẽdũ tamen munus eidẽ præbendæ, tanquã Theologali incumbens, habilem exiſtere, ac in Ciuitate, & Diœceſi prædictis, nullum graduatum, aut qui intra annum, in Theologia graduari poſſit, adeſſe, apud nos &c.* De hac tamen praxi latius dicam in *mea praxi beneſ.*

Beneficia autem ſęcularia ſimplicia
26 pari ratione nequeunt adhuc obtinere Religioſi, licèt Canonici regulares fuerint, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi, *Nauar. conſ. 11. de ſtatu Monac.* & fuit reſolutum *in d. Papien. Iuriſpatronatus*, beneficium ſęculare non poſſe conferri Canonico regulari, ſine Apoſtolica diſpenſatione, niſi ſit parochialis, *vt per Gar. de beneſ p. 7. cap. 10. num. 29.* quidquid dicat. *Vgolin. in append. ad fin. ſuæ praxis iuriſ patr.* dum indiſtinctè tenet, Canonicum regularem ſine ſpeciali diſpenſatione Se-

dis Apoſtolicæ cum ſola licẽtia ſui Superioris Regularis, poſſe obtinere beneficia ſæcularia in titulum, & ibi affert exemplum, dicens, Paulum V. contuliſſe Canonicatum Eccleſiæ Capritan. D. Antonio Caracciolo Canonico Regulari: de cuius tamen collatione non conſtat, & quatenus ita ſit, credo, dictum Canonicatum fuiſſe ſibi diſpenſatiuè collatum, aut non facta mentione, quod dictus Antonius eſſet Canonicus Regularis, & allegat ipſe *Vinian.* *D. Gabriel. Pennott.* ex Congr. Lateranen. in ſua tripartita hiſtoria, *lib. 2. de orig. Ordin. Canonic. regular.* in quo ego vidi fieri mentionem de prædicta Collatione Canonicatus Capritan; nec tamen ibi diſtinguit modum collationis prædictæ: neque ſufficit, quod tales Canonici Regulares quando profeſſionem emittũt, inter cętera dicant, quod nunquam abſq; licentia Capituli generalis, vel eius authoritate fungentis, aliquod cum cura, vel ſine cura beneficium acceptabit intus, vel extra Ordinem eorum; renunciando omnibus iuribus, & priuilegijs, & conſuetudinibus in contrarium eis competentibus, vel quomodolibet competituris &c. quia, etiam de licentia Superioris, ad ſimplicia beneficia requiritur Apoſtolica diſpenſatio; & illa verba, *vel extra Ordinem noſtrum*, non poſſunt intelligi de beneficijs ſimplicibus ſęcularibus, ſed de regularibus alterius Ordinis: attento quod beneficia Regularia ſolita per eiuſdem Monaſterij Monachos gubernari, nullatenus poſſunt conferri alijs Clericis Regularibus diuerſi Ordinis, & Religionis, cũ non conueniat, vt homines diſparis profeſſionis, vel habitus ſimul in eiſdem Monaſterijs aſſocientur, vt dicitur in *Clem. 1. de Elec. Gonz. ad regul. 8 gloſ. 8. num. 96. & ſeq.* vbi plura ad hoc, more ſuo congerit. Et cum annis proximè elapſis occurriſſet vacatio quorundam ſimplicium beneficiorum ſæcularium de iurepatronatus, in hac Ciuitate, ſeù Diæceſi, fuiſſetq; ab illorum patronis præſentatus ad illa idem D. Antonius Canonicus Regularis, conſultus ego ab eodem, reſpondi eum eſſe inhabilẽ ad eadẽ, & ob id debebat petere inſtitutionem a Sede Apoſtolica cum opportuna diſpenſatione; at veró cum ille petijſſet inſtitutionem huiuſmodi in hac Curia Archiepiſcopali, fuit ſibi denegata: & licèt pro parte ſua fuiſſet allegatus *tex. in d. c. quod Dei timorem de ſtat. Mona. b.* fuit reſponſum *d. tex.* habere tantummodo locum in beneficijs curatis ſæcularibus pro ipſis Canonicis Regularibus, non autem in beneficijs ſimplicibus.

27 Quinimmò, nec Religioſi Ordinis militaris, ſunt horum beneficiorum ſæcularium ſimplicium capaces ſine Apoſtolica diſpenſatione, quod procedit, ętiam in Religioſis Ordinum Militiarum S. Ioãnis Hieroſolymitani, & ſimilium; quia eis nõ poſſunt conferri talia beneficia Eccleſiaſtica ſęcularia, *id. Gonz. gloſ. 8. nu. 42.* cum enim emittant ipſi tria vota ſubſtantialia, obedientiæ videlicet, paupertatis, & caſti-
28 tatis, ſunt verè religioſi; licèt his frequentior detur diſpenſatio Apoſtolica ad beneficia ſimplicia: & non aliàs, quàm cum
29 limitationibus, & clauſulis infraſcriptis, ſecundũ currentem ſtylum Datariæ Apoſtolicæ: ac proinde pro milite Religionis Hieroſolymitanæ emanarunt litteræ prouiſionis Apoſtolicæ cum opportuna diſpenſatione, eo, quo ſequitur modo, videlicet.

PAulus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Dilecto filio Fabritio Girundo presbytero Neapolitan. fratri Capellano Hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani, ſalutem &c. Religionis zelus, vita, ac morum honeſtas &c. Cum itaque poſtmodum Eccleſia, ſeù Capella, aut legatum pium, vni Clerico ſæculari, in titulum perpetui ſimplicis beneficij Eccleſiaſtici, conferri, & aſſignari ſolitum in certa portione cuiuſdam terræ prædij la Buſalara nuncupati in territorio loci Villæ Iuliani Auerſan. Diœceſis conſiſtens, quam, ſeù quod bo. me. Octauius Epiſcopus Nicoteren. dum viueret, in titulum ex conceſſione, ſeu diſpenſatione Apoſtolica obtinebat; per obitum dicti Octauij Epiſcopi, qui extra Romanam Curiam de menſe Martij proximè præterito, debitũ naturæ perſoluit, vacauerit, & vacet ad præſens, Nulluſq; &c. Nos tibi &c. qui examinatus, & idoneus repertus, teſtimonio Ordinarij tui Neapolitan. de vita, & moribus prædictis, ac idoneitate, etiam commendaris, & vt aſſeris habitum, & crucem per Fratres Capellanos Hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani geſtari ſolitos, pridem ſuſcepiſti; ac profeſſionem per eos emitti conſuetam, expreſsè emiſiſti, regulares, præmiſſorum meritorum tuorum intuitu &c. Nos enim tecum, vt Eccleſiam, ſeù Capellam, aut legatum huiuſmodi, vigore præ-

ſen-

ſentium recipere, & quoad vixeris, retinere liberè, & licitè valeas, Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac præfati Hoſpitalis, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, cęteriſq; contrarijs quibuſcunque nequaquam obſtantibus, dicta Apoſtolica authoritate, earundem tenore pręſentium de ſpecialis donogratię diſpenſamus. Volumus autem, quod tu, per publicum inſtrumentum, in archiuio Curię Epiſcopalis Auerſan. retinendum, ſeù per inſcriptionem duraturam in pariete dictę Eccleſiæ, ſeù Capellę faciendam, declarare tenearis, eandem Eccleſiam, ſeù Capellam, aut legatum huiuſmodi, non regularem, ſeù regulare, ſed merè ſęcularem, ſeù ſęculare eſſe; nec per regulares, ſed per ſęculares clericos obtineri conſueuiſſe: aliàs præſens gratia nulla ſit eò ipſò. Nulli ergo &c. Dat. Romę &c.

Et ſic habes ex hac formula litterarum,
quod vltra derogationem obſtantium, ſe-
quitur decretum. *Volumus autem &c.* per
quod cautum eſt, ne de cœtero, ipſa Eccle-
ſia, ſeù Capella, per huiuſmodi collationẽ,
prætendi poſſit acquiſiuiſſe ſtatum regu-
laritatis; qui facilè, tractu temporis poſſet
30 mutari; ad quod tamen requiritur poſſeſ-
ſio quadraginta annorum cum bona fide
tex. in c. c. cum de beneficio, ibi *vt præſcrip-
tio legitima ſit completa*, & ibi *gloſ. in ver-
bo, legitima. de præb. in 6.* quando videli-
cet, conſtat de vera qualitate beneficij, ac
illius anteriori ſtatu ſublatis prouiſioni-
bus Apoſtolicis, & earum tẽporibus, quæ
non mutant ſtatum, *Achill. de Graſſ. dec.
vlt. de ſup. patr.* niſi appareat eſſe factas
animo mutandi ſtatũ, *id. Garc. p. 7 c. 10. nu.
35. circa fi.* ſi etenim de contraria qualita-
te, & anteriori ſtatu non conſtaret, atten-
dendus eſſet vltimus ſtatus, maximè, ſi
eſt ſæcularitatis *id Garc. dict. cap. 10.*
31 *nu. 34* ex quo ob aſſiſtentiam iuris, bene-
ficia præſumuntur ſæcularia, niſi regula-
ria probentur, quandoquidẽ, vt ait *Gonz.*
32 *gloſ. 7. nu. 2* cum Sanctus Petrus Apoſto-
lorum Princeps, fuerit ſęcularis, præſu-
muntur ſic fundata beneficia, ſequendo
hunc primum ſtatum, & primum patro-
num. Ex hac igitur ratione, licèt ad præ-
ſcribendum ſtatum regularitatis, requira-
tur præſcriptio quadragenaria, vt dictum
33 eſt, ad præſcribendum tamen ſtatum ſę-
cularitatis ſufficiunt decem anni: cum ob
aſſiſtentiam iuris communis, fiat reductio
ad primęuum ſtatum, *id. Gonz. nu. 8. et 9.*
vt dictum eſt.

Et quia ad effectum dignoſcendi, an, &
quando in ſimilibus impetrationibus ſit
petenda diſpenſatio, vel ne, non erit prorſus à ſimplicibus Curialibus reſpuendum,
ſcire quaſnam conditiones requiri, vt be-
neficium, fiat ex ſęculari regulare, & è cõ-
tra. Et quidem ſex ſunt, quarum, Pri-
ma eſt, vt tempore ad legitimam præſcrip-
tionem adminiſtratum ſit beneficium per
ſęculares, vt fiat ſęculare, vt infra dicetur,
vel per regulares, vt fiat regulare. Secun-
da, vt tale beneficium poſſidentes, ſint in
eo inſtituti. Tertia, vt in ipſo beneficio
ſint inſtituti tanquam Rectores, non autẽ
tanquam Vicarij, vel conductitij clerici
adminiſtrantes. Quarta, vt adminiſtretur
beneficium à regularibus, tanquam regu-
lare, vt tranſeat in regulare; ſecus autem, ſi
gubernetur tanquam ſęculare, ad inſtar
clericorum ſęcularium, veluti, ſi præficia-
tur regularis Eccleſiæ curatæ, vel ſi bene-
ficium regulare, ſæculari, vel ſęculare re-
gulari ex diſpenſatione conferatur; & ſi
poſſideatur per tempus quadraginta an-
norum. Quinta, vt conferens, animo, & in-
tentione beneficium conferat, vt velit im-
primere illum ſtatum beneficio. Sexta,
vt beneficium regulare poſſideatur bona
fide à ſæculari, & ſęculare à regulari: quas
quidem conditiones congerit *Rebuff. in
concord. d §. volumus, verb. regularia*, & ex
pluribus Doctoribus *Barboſ. de iur. Eccleſ.
lib. 3. ca 4. ſub n. 68.*

34 Et cum in dubio, ad hoc, vt beneficium
dicatur ſæculare, vel regulare, attendatur
vltimus ſtatus, an ſcilicet vacauerit illud
per obitum perſonæ ſæcularis, vel regula-
ris, vt per *Put. de ſ 180. & 192. lib. 1.* ob
id Datarius, eiuſque Officiales nimis ho-
die inuigilant ſuper huiuſmodi prouiſio-
nibus, & diſpenſationibus, qui nunquam
ſinunt ſimiles ſupplicationes, & Abbre-
uiatores Maioris Præſidẽtię, litteras Apo-
ſtolicas tranſire ſine prædictis limitatio-
nibus, & decretis; licet antea iſta praxis
minimè introducta erat; ac proinde facil-
limè allegari poterat præſcriptio alter-
utrius ſtatus: quod profectò contingere
non poteſt adhibitis cautelis in ſupradi-
cta formula litterarum appoſitis, nunquã
35 etenim poteſt allegari quadragenaria

præſcriptio,quando adeſt priuilegium,
vel diſpoſitio.Papæ. cum decreto irritan-
te, quod bene aduertunt *Franc. & aly,in
d.cap.cum de beneficio,de præb.in 6,Creſcen.
deciſ.4.nu.6, de priuileg.&d. Gart.d.cap.10.
num.35.*

Cum iſtis fratribus Hoſpitalis S. Ioan-
nis Hieroſolymitani vidi pluries diſpen-
36 ſari, vt poſſint etiam retinere officia ſæ-
cularia,& præciſè in ipſa Cãcellaria Apo-
ſtolica;in qua vidi vnum ex ipſis prouidé-
ri per Summum Põtificem de vno ex Of-
ficijs Sollicitatorum Apoſtolicorum, ſeu
Iannizzerorum, & fuit ſibi data dicta di-
ſpenſatio cum indulto illud recipiendi, &
exercendi, cum derogatione priuilegio-
rum dicti Hoſpitalis.

37 Diſpenſatur quandoque Regularis
ad penſionem, etiam ſuper fructibus be-
neficij ſæcularis; & tunc datur hoc de-
cretum, *Et de reſeruatione penſionis prædi-
cta in adminiſtrationem pro dicto Oratore
ad vſus religioſos tantum, ita vt eius Supe-
riori,quandocunque,& quotieſcunque ab eo
requiſitus fuerit, rationem adminiſtrationis
huiuſmodi reddere omninò teneatur.*

Fuit aliàs diſpenſatum cum milite S.Ia-
cobi,vt penſionem,ad quandam certam
ſummam aſcendentem ſibi reſeruandam,
percipere poſſet;poſtmodum verò in caſu
illius reſeruationis, pro exequutione di-
ctæ diſpenſationis,fuit dictum,quod quo-
ad penſionis huiuſmodi reſeruationem,
ita intelligeretur, dummodò ad hoc cum
ipſo Oratore fuerit ſufficienter diſpenſa-
tum,ac præfata penſio,& aliç ipſi iam for-
ſan reſeruatæ penſiones annuæ, inſimul
ſummam ſub dicta diſpenſatione compre
henſam non excederent.

Regulari Mendicanti vidi aliàs penſio-
nem reſeruari; & fuit in ſupplicatione
expreſſum, quod ipſa penſio ſibi reſerua-
batur in adminiſtrationem, ad hoc, vt
ſuis neceſſitatibus prouideretur vſque ad
Summi Pontificis eam reſeruãtis, & Sedis
Apoſtolicæ beneplacitum dumtaxat, te-
nendam,percipiendam, & exigendam, ac
leuandam, Ita tamen vt eius Superiori
quandocunque &c. vt ſupra.

Necnon Religioſo Ordinis Prædicato-
rum in Theologia, ac Sacri Palatij Apo-
ſtolici Magiſtro, ob inſignia eius merita,
vt tam illius,quàm perſonarum ei,etiam
extra clauſtra miniſtrantium,& deſeruiẽ-
tium neceſſitates in aliquo ſubleuare va-
leret;fuit ſimiliter reſeruata penſio in ad-
miniſtrationem ad beneplacitum, vt ſu-
pra, & fuit in ſupplicatione additum, vt
ipſam penſionem poſſet in ſuos honeſtos,
& aliorum pios vſus conuertere.

Et quomodocunq;penſio ipſa Regulari
reſeruetur, ſemper dicitur,vt illam poſſit
retinère in adminiſtrationem, etiamſi ſi-
bi reſeruetur ex cauſa reſignationis; &
cum modificationibus, & conditionibus
ſupradictis, & quandoque additur, vt illa
vtatur ad vſus tantummodò religioſos,
ſicut ſupra dictum eſt.

38 Si verò ipſe Regularis diſpenſatus ad
vnum beneficium ſæculare, illud reſignet,
& ſuper illius fructibus ſibi penſio aliqua
reſeruetur, illius erit capax abſque noua
diſpenſatione, cum dicta penſio ſuccedat
loco beneficij, ad quod ſecum diſpenſatũ
fuerit:Eſt tamẽ hic non oſcitanter aduer-
tendũ,quod Domini Officiales Cancella-
riæ Apoſtolicæ in his, & ſimilibus caſibus
tenent, Oratorem egere deſuper noua
diſpenſatione, vt poſſit ipſam penſionem
percipere, dicentes;diſpenſationem præ-
dictam fuiſſe conſumptam in primo actu,
nec extendendam ad ſecundum;Hic tamẽ
quandoque præualent partes,& induſtria
optimi Sollicitatoris, quia ipſi Domini
Officiales dicunt requiri nouam diſpen-
ſationem ob illius naturam, quæ cum ſit
39 contra ius, venit ſtrictè interpretanda,
& non extenditur ad caſum non expreſ-
ſum.

40 Cum autèm beneficia regularia con-
ferri non poſſint, niſi expreſsè profeſſis,
iuxtà *tex.in cap.nullus,de elect. in 6.* ibi, *ni-
ſi antea fuerit ordinem regularem expreſſè
profeſſus, Franc.in cap. beneficium. nu. 1.
circa finem, de regular. in 6. Clement. quia
regulares, de ſuppl. negl præl* propterea
41 diſpenſari conſueuit cum clerico ſæcula-
ri ad regimen Monaſterij,cum decreto,
videlicèt, *Vt habitu regulari per Fratres
Monaſterij geſtari ſolito non ſuſcepto, ac
profeſſionem per eos emitti ſolita non emiſſa,
præfatum Monaſterium recipere, & ad bien-
nium ab hodie computandum retinendum,
et deinde habitu ſuſcepto, ac profeſſione hu-
iuſmodi emiſſa,illi præeſſe,illudque in ſpiri-
tualibus, et temporalibus regere,et guberna-
re liberè,et licitè valeat,diſpenſare.* Et addi
conſueuit in calce ſupplicationis, *Cum eo
tamen,quod Orator habitum huiuſmodi ſu-
ſcipere,ac profeſſionem prædictam emittere,
ante finem dicti biennij omnino teneatur, et
ſine ſpe commendæ de dicto Monaſterio fa-
ciendæ.alioquin dicto biennio elapſo, Mona-
ſterium huiuſmodi vacare cenſeatur eo ipſo,
et ad reſtitutionem fructuum interea percep-
torum penitus ſit adſtrictus.*

Da-

Datur etiam prouiſio Monaſterij Ora-
tori, qui non dum ad ætatem legitimam
peruenit, neque habitum ſuſcepit, prout
eam vidi conceſſam pro quodam Cano-
nico Meten. & pro eo fuit porrecta ſuppli-
42 catio; in qua aderant hæc verba. *de perſo-
na dicti Oratoris, ex nunc, prout ex tunc,
poſtquam ad ætatem legitimam peruenerit,
et habitum ſuſceperit, & profeſſionem emi-
ſerit antedictos prouidere, illumque, ei in
Abbatem præficere: curam ipſius Monaſterij
in ſpiritualibus, & temporalibus plenariè
committendo. Ne verò idem Monaſterium,
donec ipſe Orator ætatem legitimam attige-
rit, aliqua in eiſdem ſpiritualibus, & tempo-
ralibus detrimenta patiatur Priorem clau-
ſtralem eiuſdem Monaſterij, nunc, & pro
tempore exiſtentem, illius adminiſtratorem
in iiſdem ſpiritualibus, & temporalibus, do-
nec, & quouſque dictus Orator, ad ipſam le-
gitimam ætatem peruenerit: cum facultate
omnia, & ſingula, quę ad officium admini-
ſtratoris huiuſmodi pertinent, faciendi, &c.
conſtituere, & deputare dignemini &c.*

Et in calce ipſius ſupplicationis daba-
tur decretum tenoris ſequentis videlicèt,
*Et cum decreto, quod d. ctus Orator, ante
habitam per eum poſſeſſionem regiminis, &
adminiſtrationis dicti Monaſterij Canonica-
tum, & præbendam dictæ Eccleſiæ Meten.
quos obtinet, dimittere omninò teneatur:
alioquin tam illi, quàm Monaſterium huiuſ-
modi vacent eo ipſo. Et committatur Ordi-
nario priuatio, ſeu illius declaratio in for-
ma iuris & prout de iure. Et de prouiſione
in euentum &c. Et cum alio decreto, quod
idem Orator intra ſix menſes à die facta pri-
uationis, ſeù declarationis huiuſmodi com-
putandos, habitum ſuſcipere, & deinde anno
probationis elapſo, profeſſionem huiuſmodi
expreſsè emittere omninò teneatur: nec in
regimine, & adminiſtratione dicti Mona-
ſterij illiuſque bonorum, antequam habitum
ſuſceperit, & profeſſionem huiuſmodi emiſe-
rit, legitimamque ætatem attigerit, ſe intro-
mittere poſſit: alioquin præſens gratia, cum
inde ſequutis nulla ſit, dictumque Monaſte-
rium vacare etiam cenſeatur eò ipſo.*

Eſt tamen hic aduertendum, ſupradictũ
modum ita diſpenſandi cum prædicta
43 clauſula, *Ex nunc, prout ex tunc, poſtquã
habitum ſuſceperit. & profeſſionem &c.* lo-
cum ſibi tantummodo vendicare in his
prouiſionibus, & diſpenſationibus Apo-
ſtolicis: quod dupliciter poteſt continge-
re, nimirũ quando Papa diſpẽſatiuè pro-
uidet de beneficiis regularibus vacãtibus
in menſe Ordinarij, qui ea vice illa non
prouidet non profeſſo, ſeù Religionem
nondum ingreſſo: item quando ipſe Papa
prouidet ratione menſium Apoſtolicorũ;
cũ iã ipſe per regulã octauam reſeruaue-
rit ſibi omnia beneficia Eccleſiaſtica cum
cura, & ſine cura ſæcularia, ac quorumuis
Ordinũ regularia, qualitercunq; qualifica-
ta, vbicunq; exiſtentia; non tamẽ in proui-
ſionibus, quæ fiunt ab Ordinariis inferio-
ribus, & hoc in vim declarationis *S. Cõgr.
Concilij*, quæ ſic declarauit, *In prouiſioni-
bus beneficiorum, quas Ordinarij inferiores
faciunt non profeſſis, non eſſe apponendum
hoc decretum, ex nunc, prout ex tunc, &
poſtquam in ſolis prouiſionibus Apoſto-
licis apponi conſuetum*, ſed prouiſiones
faciendas eſſe purè, & ſimpliciter ad for-
mam *Concilij d. cap.* 10. vt qui habitum
omninò ſuſcipere, & profeſſionem emit-
tere teneantur *ad. Garc. d. cap. 10. num 15.*

Idẽmetque ſtylus in ipſa Dataria Apo-
ſtolica, ſeruatur in prouiſionibus Mona-
44 ſteriorum Monialium, quando, videlicet,
Moniales ipſæ in prouiſionibus egent ali-
qua diſpenſatione Apoſtolica, ſecundum
caſuum contingentiam, præſertim aduer-
ſus decreta *Concilij Tridentini ſeſſ. 25. cap.*
7. vbi modus præſcribitur eligenti Abba-
tiſſam Prioriſſam, & quocunque alio no-
mine Præfectam, vel Præpoſitam; quan-
45 doquidem mulier poteſt habere benefi-
cium, habens in ſe dignitatem, & admini-
ſtrationem; & communiter *DD.* conclu-
dunt, poſſe Summum Pontificem conce-
dere fœminæ, dignitatem in titulum, vel
adminiſtrationem; faciendo illam Ab-
batiſſam, ſeù prioriſſam, aut præpoſitam,
vel Præfectam perpetuam; *Pariſ. de reſign.
benef. lib. 3 qu. 12 ferè per tot.* quas quidem
46 Prælaturas poſſit illæ reſignare, etiam
ad fauorem, ac cum reſeruatione penſio-
nis, *ad. Pariſ d. qu. 12. nu. 19* ſicut multo-
ties in Romana Curia vidimus practica-
ri, & vbi frequenter expediuntur pro eiſ-
dem, diſpenſationes, quando nimirùm,
illarum aliqua patitur aliquem defectum
propter quem non poteſt eligi, ſeù iam
electa, electio non ſubſiſtit, præſertim, ſi
47 fuerit vidua ſeù corrupta, quæ nullo mo-
do poteſt obire officium abſque ſpeciali
Sedis Apoſtolicæ, aut Sacrę Congrega-
tionis Epiſcoporum, & regularium licen-
tia, vt ipſa cenſuit *in vna Caſſanen. 29. Ia-
nuarij* 1585. & aliàs *eadem Sacra Congreg.*
cenſuit, quod ſi vidua monaſticum habitũ
aſſumat, ad Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ mu-
nus obeundum, abſq; Sedis Apoſtolicę di-
ſpenſatione, eligi non poteſt; prout in vna

Sar-

48 *Sutrinen. 15. Iulij 1616.* nec electio aliàs
de eis facta, aliquo modo tenet.

Hæc autem diſpenſatio non datur, niſi
ex grauibus, & vrgẽtiſſimis cauſis; ex quo,
ſic electa debet eſſe virgo, prout omnia
iura teſtantur, & pro hac noſtra praxi te-
net etiam *Io. Anar. in c. indemnitatibus. de
elect. in 6.* ac ideo, nullo modo hic eſt au-
diendus *Archid. in eod. cap.* quia loquitur
contra notorium ſtylum, & praxim Ro-
manæ Curiæ; cum dicit, poſſe adhuc Epi-
ſcopum diſpenſare, & nihilominus non
video quomodo hæc ſua opinio validis
49 fundamentis fulciatur; cum Epiſcopus
non poſſit contra ius commune diſpen-
ſare, niſi ei ſit expreſsè conceſſum, *tex. in c.
dilectus. de tem por ordin.* Vel etiam contin-
gere poteſt, cõcedi diſpenſationem ſuper
defectu ætatis cum Abbatiſſæ officium
50 obire nõ poſſit monialis minor quadra-
ginta annorum; nec ſuper huiuſmodi æta-
te poteſt Epiſcopus diſpẽſare; & alias fuit
per *Sacr. Congr. Concil.* declaratum, quod
Abbatiſſæ electio; quæ ætatem quadragin-
ta annorum requiſitam non habebat, ſi in
Monaſterio nõ deſint aliæ Moniales qua-
dragenariæ, atque habiles, licèt non adeò
idoneæ ſicut electa, eſt nulla, in *vna Viter-
bien. 16. Martij 1623.* Quando autem da-
tur diſpenſatio ſuper defectu huiuſmodi
ætatis, præſertim per litteras Apoſtolicas,
ſiuè in forma Breuis, ſiuè ſub plumbo ſẽ-
51 per additur: *Cum decreto, quod Oratrix,
donec ad ætatem ſaltem triginta annorum
peruenerit, in regimine, & adminiſtratione
Monaſterij, quoad ſpiritualia, niſi de conſi-
lio, & cum interuentu pro tempore exiſtentis
antiquioris Monialis eiuſdem Monaſterij,
nullatenus ſe intromittere debeat, alioquin
gratia ei conceſſa cum diſpenſatione ad præ-
miſſa nulla ſit eò ipſò*: aut etiam diſpenſa-
tur cum eiſdem ſuper defectu natalium,
52 vt alias diximus cum non poſſit Abbatiſ-
ſa eligi monialis, quæ eſt illegitima, abſq;
Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, alias .n.
electio de ea facta eſt de iure communi,
irrita, circumſcriptis tamen priuilegijs
Religionum, vt cenſuit *Sacr. Congreg.* Cõ-
cil. die 27. Aprilis 1630. quamuis alibi cõ-
trarium tenuerim ex quadam alia decla-
ratione eiuſdem Concilij in qua diceba-
tur, quod moniales ex illegitimo thoro
procreatæ attenta *Conſtitutione Pij V.* cõ-
tra regulares illegitimos, edita, non com-
prehendũtur, quominus ad officium, aut
dignitatem Abbatiſſæ. vel Prioriſſæ, alia-
uè Monaſterij munia eligi poſſint, vt fuit
declaratum in *vna Conchen. de anno 1582.*
cũ re vera, aliud nos doceat notoria pra-
xis; quinimò ab huiuſmodi diſpenſationi-
bus, excipitur officium quandoque Abba-
tiſſatus, ſicut pluries in ſimilibus diſpen-
ſationibus vidimus.

Hæc autem intelligenda ſunt quoad
Præfectas perpetuas in Monaſterijs Mo-
nialium, extra Italiam exiſtentium, præ-
ſertim in partibus Franciæ: quo verò ad
ea, quæ ſunt in Italia, præmiſſa rarò acci-
dũt: quia cum *fel. record. Gregorius XIII.*
videret varia, & multiplicia dãna, quibus
plerumque afficiebantur Monaſteria Mo-
nialiũ, quæ per Abbatiſſas Præfectas per-
petuas regebantur, è contra verò Abbatiſſas,
aut alias Præfectas triennales, ſcien-
tes lapſo triennio ſuæ adminiſtrationis,
rationem eſſe reddituras; ac ſperantes de
bonis geſtis laudem promereri, pœnam
verò, ſi malè geſſerint; metuentes, maiori
ſtudio, ac diligentia regimen, & admini-
ſtrationem Monaſteriorum ſibi commiſ-
ſorum gerere, propterea voluit, vt Abba-
tiſſa, & aliæ Præfectæ Monaſteriorũ Mo-
53 nialium in Italia ad triennium tantùm
eligantur, vt in ſua Conſtitutione, quę in-
cipit, *Exposcit debitum ſub Dat. Romę apud
S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 1. Ia-
nuarij 1583. Pontificatus ſui anno vndeci-
54 mo*: quę quidem Conſtitutio habet locũ
in omnibus Monaſterijs Monialium, etiã
quarumuis militiarum, & S. Ioannis Hie-
roſolymitani, vt cenſuit *Sacra Congre-
gatio Epiſcoporum, & Regularium ſub die
22. Maij 1604.* neque poſſunt huiuſmodi
55 Abbatiſſæ, aut Prioriſſæ, ſiue Pręfectæ, ex-
pleto ſuorum officiorum triennio prædi-
cto, iterum ad eadem officia denuò eligi
Sede Apoſtolica inconſulta, aut de Sacræ
Congregationis licentia, vt declarauit Sa-
cra Rituum Congregatio, teſte *Barboſ. in
collect. Bullar. verbo, Abbatiſſa, verſ. Abba-
tiſſa, ſiue Prioriſſa*, cum non poſſit Ordi-
narius dictum triennium prorogare, vt
cenſuit *Congr. Epiſc. 20. Februarij 1615. et
aliàs Sacra Cong. Concil.* cenſuit, ius con-
firmandi Abbatiſſas minimè fuiſſe Epi-
ſcopis attributam, declarando Conſtitu-
tionem *fel. record. Gregorij XV. de exemptio-
rum priuilegijs*: quam declarationem im-
preſſam vidiſſe ait *id Barboſ. in collect. DD.
in loca Concil. Trid. ſup. ſeſſ. 25. de regular.
cap. 7. nu. 8.* Ac proinde denuò electa poſt
triennium Abbatiſſa, ſeù Prioriſſa, recur-
ritur ad Sacr. Congr. Epiſcop. & Regular.
quæ Ordinario reſcribit pro illius confir-
matione, ſeruata forma Sacrorũ Canonũ.

SVMMARIVM.

1 *Religionis vera traditio in Societate Ieſu.*

2 *Voti ſolemnitas, ex conſtitutione Eccleſia inuenta.*

3 *Diſpenſat* Papa *in voto ſolemni Religionis,*

4 *Patres Societatis Ieſu licèt ad gradus profeſſorum non peruenerint, ſunt nihilominus religioſi, & nu. 6.*

5 *Et tamen retinent dominium ſuorum bonorum.*

7 *Et ante ſolemnem profeſſionem, poſſunt beneficia Eccleſiaſtica retinere.*

8 *Beneficij appellatione, in materia fauorabili, venit penſio.*

9 *Beneficium, & penſionem vacare, à pari procedunt.*

10 *Quod operatur propoſitum in propoſito, idem operatur oppoſitum in oppoſito.*

11 *Penſio, venit appellatione bonorum.*

12 *Societatis Ieſu, Superior Generalis poteſt dimittere ſuos Clericos cum cauſa, etiam ſine culpa.*

13 *Et quare ipſis Clericis liceat retinere bona, & beneficia.*

14 *Vota ſimplicia emittentes in Societate Ieſu, donec profiteantur, dicuntur eſſe in probatione.*

15 *Nouitij Societatis Ieſu, etiam poſt emiſſa tria vota ſimplicia, retinent ius, & dominium bonorum ſuorum, & quanam ſit ratio, nu. 20.*

16 *Arguere non licet ab alijs Regularibus, ad Regulares Societatis Ieſu.*

17 *Ex diuerſis, non ſit illatio.*

18 *Regulares Societatis Ieſu, in quo differant ab alijs Regularibus.*

19 *Argumentum, ab identitate, vel maioritate rationis non valere, quando procedat.*

21 *Religionem ingreſſus, ſi poſtea exeat, non habebit beneficium, quod hac de cauſa reſignauit.*

22 Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 16. *an habeat locum in renunciatione beneficij.*

23 *Beneficij collatio, debet eſſe perpetua, & ſtabilis.*

24 *Concil. Trid. Declarationes non probant in iudicia; niſi authenticæ, cum ſigillo, & ſubſcriptionibus Officialium.*

25 *Praxis cum obſeruantia, eſt vera legum interpres.*

26 *Religioſus, elapſo biennio nouitiatus in Societate Ieſu, ſi inde poſtea recedat, an reincidat in priſtinã irregularitatem ex defectu natalium.*

Praxis Diſpenſationis, ſiuè retentionis Beneficiorum, & penſionum pro Clericis Societatis Ieſu.

CAP. II.

QVid autem de Clericis Societatis Ieſu dicemus? nunquid poſſint ipſi beneficia ſæcularia, ſaltem iam ante illorum Religionis ingreſſum, ſibi collata, necnon penſiones annuas, ſuper beneficiorum Eccleſiaſticorum ſæcularium fructibus, itidem ante eundem ingreſſum ſibi reſeruatas, retinere, etiam nulla deſuper obtenta diſpenſatione?

Eſt hic neceſſariò præmittendum, quod
1 in Societate Ieſu eſt vera traditio Religionis per vota ſimplicia; vt in Conſtitutione *fel. record. Gregorij XIII.* ſuper inſtituto eiuſdem Societatis *de anno 1584.* quæ eſt in libro litterarum dictæ Societatis, eamque affert *Azor. lib. 13. cap. 7. in fin.* quæ poſtmodum fuit confirmata per *eundem Gregorium* per aliam ſuam Conſtitutionem, in qua habetur, quod emittentes in dicta Societate, elapſo biennio probationis, tria vota, licèt ſimplicia, conſtituuntur nihilominus in ſtatu veræ Religionis, ex quo per ea, ſe Societati dedicant, atque actu tradunt, diuinoque ſeruitio ſe in ea emancipant, in eaque eſt vera traditio; & acceptatio Eccleſiæ, vt in *d. Conſtit. in §. ſtatuimus*, per hæc verba, videlicet, *ſtatuimus, atque decernimus tria vota huiuſmodi, etſi ſimplicia ex huius Sedis Conſtitutione, ac noſtra, etiam declaratione, & confirmatione eſſe vera ſubſtãtialia Religionis vota; ac in d. Societate, tanquam in Religione approbata per Sedem eandem admiſſa fuiſ-*

fuiſſe,& eſſe.ac per nos admitti &c.
In qua quidem Conſtitutione ſtatuitur,
etiam diſcedentem poſt dicta tria vota,
obnoxios remanere pœnis apoſtaſiæ nec-
non excommunicationis. Hinc igitur pa-
tet,voti ſolemnitatē ex ſola Eccleſiæ con-
ſtitutione inuentam eſſe, vt *in c. vn. §. nos*
igitur attendentes , quod voti ſolemnitas ex
ſola conſtitutione Eccleſiæ eſt inuenta, & ibi
Franc.nu.1.de vot.in 6. vbi ait,quòd dicta
ſolemnitas à conſtitutione Eccleſiæ , & ſic
2 à iure poſitiuo eſt,non autem à iure diui-
no;ſicque huiuſmodi ſolemnitas voti for-
maliter conſiſtit,non in traditione , quam
ipſum votum includit,ſed in hoc tantum-
modò , quod Eccleſiæ authoritate ſtatutū
eſt,huiuſmodi votum eſſe ſolemne,ſeù in
hoc,quod fiat, vt Eccleſia decernit , & ſub
forma,& conditionibus ab ipſa Eccleſia
præſcriptis , ſubſtans talis Eccleſię ſtatu-
to,nempe in Religione approbata , & in
manibus Superioris , vel in ſuſceptione
Sacri Ordinis , *vt ait Garc. de benef.p.7.c.*
10. nu. 58. ac propterea ait *Sanch. de ma-*
trim.lib.7.diſp.25.nu. 2. quod non conſti-
tuitur differentia ſpecifica , & eſſentialis
inter votum ſimplex,& ſolemne in tradi-
tione , ſed in illo ſtatuto Eccleſię . Cum
igitur voti ſolemnitas ſit de iure poſitiuo
3 canonico,vt dictum eſt,ſatis liquet , Sum-
mum Pontificem poſſe diſpenſare in voto
ſolemni Religionis , ſicut in voto ſimpli-
ci,& pręſertim circa hoc , de quo agitur,
nimirum in voto ſolemni Paupertatis: &
licèt nonnulli teneant, quod ad diſpensā-
dum in voto ſolemni Caſtitatis,iuſta cau-
ſa poſſit occurrere;in voto verò pauperta-
tis ex defectu cauſæ , quæ his non poteſt
occurrere , non poteſt diſpenſare , vt ait
Emman.Rodr.qq.Regul.tom.3.q.29.art. 6.
relatum per *d.Garc.d.cap.10.nu.61.* ibi ta-
men ipſe , *nu. 67.* ſatis congruam dat re-
ſponſionem,videlicet, quod voto pauper-
tatis non tam repugnat dominium,quam
vſus,& ſignanter loquitur de ipſis Patri-
4 bus Soc.Ieſu,qui ad gradus Profeſſorum ,
& Coadiutorum formatorum nondum
5 peruenerunt,qui ſunt verè Religioſi,& ta-
men bonorum ſuorum ius , & dominium
retinēt,vt *in d. Conſt.* habetur,aliáq; per-
multa, ad id conducentia, videri poterūt
apud eundem *San.b. d.diſp.25.n vlt.in fi.*
His igitur paucis præmiſſis , nullus re-
manet ambigendi locus,an videlicet, Pa-
tres dictæ Soc. poſſint etiam ſupradicta
beneficia Eccleſiaſtica etiam ad præſcrip-
tum earundem *Conſt.Greg. XIII.* in dicta
eorum Religione poſſidere.

Cum nihilominus aliàs eueniſſet caſus,
quo , quoad eorundem beneficiorum
retentionem, ac etiam annuarum penſio-
nū aliter prætenderetur , fuit cauſa intro-
ducta in Sacro Rotæ Auditorio coram
Martino Andrea , & concluſum pro uali-
ditate dictę retentionis,vt *in vna Nullius,*
ſeù Caputaquen . penſionis, quæ,in deciſio-
nibus eiuſdem *Martini ch* 78. & in ipſa
Romana Curia multoties, tanquam in
propoſito celebrem,audiui allegatam : ac
propterea illius tenorē hic, ſummatim ta-
men,& quoad ea,quæ ad noſtram praxim
conducunt, ſubnectere viſum eſt , eo, quo
ſequitur modo,videlicet.
Ibi enim ex facto inciderat, quod aliàs,
authoritate Apoſtolica , fuerat reſeruata
annua penſio ducatorum centum mone-
tæ Neapolitanæ ſuper fructibus Abbatiæ
S.Angeli ad Foſſanellam, Nullius Diæce-
ſis,Prouinciæ Salernitan. ad fauorem Frā-
ciſci Nerei presbyteri; qui cum poſt plu-
rium annorum exactionem , Religionem
Societatis Ieſu ingreſſus fuiſſet ; ac elapſo
biennio probationis , in ea, tria vota ſim-
plicia emiſiſſet , Abbas prætendebat di-
ctam penſionem fuiſſe extinctam ; quod
quidem ipſe Franciſcus negabat: propter
quod cauſa commiſſa in Rota, dubitatum
fuit,an per emiſſionem dictorum trium
votorum ſimplicium, poſt biennium pro-
bationis, eſſet extincta penſio: circa quod
Domini negatiuè reſponderunt . Ratio
autem fuit , quia, quamuis adſcripti huic
Societati , poſt trium votorum ſimpliciū
6 emiſſionem,ſint verè,& propriè Religioſi,
vt diffinitum eſt *Conſtitutione XIII.* quæ
incipit *Quanto fructuoſius,ſub Dat. Romæ*
Kal. Februarij 1582 & in alia incipiente,
Aſcendente Domino , ſub Dat. *Octauo Kal.*
Iunij 1584. Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 25.
nu15.Garc.de benef.par.7.cap.10. num.53.
Nihilominus, ſecundum ſtatuta dictæ Re-
ligionis , authoritate Apoſtolica confir-
7 mata, ante ſolemnem profeſſionem , poſ-
ſunt retinere beneficia , quæ ante ingreſ-
ſum habebant : & in hac materia tan-
8 quam fauorabili, appellatione beneficij,
venit penſio, *d. Garc. par 1.cap.5.nu.114.*
9 vnde , ſi à pari procedunt , vacare benefi-
cium,& extingui penſionem,vbi ſumus in
caſu vacationis beneficij,quando è contra
non vacat beneficium, vt in caſu noſtro
per emiſſionem trium votorum ſimpli-
cium ; nec dici poterit extingui penſio-
10 nem;quia , quod operatur propoſitum in
propoſito,idem operatur oppoſitum in
oppoſito *l. & ſi contra,ff. de vulg.* Accedit,
quod

quod in vtraque *Conſtitutione Greg.* expreſſe conceditur, vt qui emiſerunt dicta tria vota ſimplicia poſſint retinere ius, & dominium bonorum ſuorum, ad effectũ ea diſtribuendi in pios vſus: appellatio
11 autem bonorum latiſſimè patet, vt comprehendat etiam penſionem, ſaltem vbi viget eadem ratio, vt fuit deciſum *in vna Conimbric. penſionis 6. Martij 1598. coram Peregrino.* Inſuper hæc emiſſio trium votorum ſimplicium (quicquid ſit quoad ipſos emittentes, qui quantum in eis eſt, remanẽt perpetuò obligati) nõ fit irreuocabiliter quoad ipſam Societatem, cuius Superior Generalis poteſt eos ſemper di-
12 mittere cum cauſa, etiam abſque illorum culpa, iuxta ſtatuta dictæ Religionis: quapropter, vt maiorẽ Societas habeat libertatem illos, ſi opus eſſet cum minori offenſione dimittendi; ſapienter fuit prouiſum,
13 vt eis liceret retinere bona ſua, & beneficia, nè poſtea dimiſſi, eis priuati remanerent, vt *in Conſtit. d. Societatis p. 4. cap. 4. litera E. in fine, & part. 6. cap. 2. littera H.* Et eſt eadem ratio, qua motus *Bonifacius VIII. in cap. beneficium de Regul. in 6.* decreuit, beneficium ingreſſi Religionẽ, intra annum probationis non vacare; & interim beneficiatum facere fructus ſuos, quia poteſt ad ſæculum redire. Et licèt *tex. in d. c. beneficium*, loquatur de ingreſſo, qui nondum emiſit profeſſionem; attamen eius ratio attendenda eſt; quia ſcilicet, ille poteſt ad ſæculum redire: quæ ratio æquè militat in eo, qui emiſit dicta tria vota ſimplicia; atque ita idem ius cõſtitui debet. *tex. in l. illud, ff. ad l. Aquil.* Addendum prætereà, quod illi, qui emiſerunt
14 dicta ſimplicia vota in dicta Societate, donec in ea expreſsè profeſſi fuerint, ſemper dicuntur eſſe in probatione. Poſtremò facit pro hac parte, obſeruantia ſubſequuta, & inconcuſſus dictæ Societatis vſus, in qua tàm Nouitij, quã illi, qui emi-
15 ſerũt dicta tria ſimplicia vota retinẽt ius, & dominium bonorũ ſuorum, non ſolum temporalium, ſed etiam in ſpecie retinent beneficia, & penſiones. Et licèt per emiſſionem dictorum trium votorum ſimplicium dicti Patres Societatis Ieſu conſtituantur veri Regulares; non tamen hoc impedit, quin ipſi poſſint interim retinere ius, & dominium ſuorum bonorum, donec Superior aliter mandauerit, vt per *dictas Conſtitutiones*, per quas iſti Regulares non ſortiuntur naturam aliorum Regularium, ſed penitus diuerſam: ita quòd
16 non liceat ab alijs regularibus ad iſtos
17 arguere, cum ex diuerſis non fiat illatio. *Rot. deciſ. 772. nu. 2. & ſeq. par. 1. & deciſ. 216. nu. 12. & 13. p. 2. diuerſ.* Et in hoc in
18 ſpecie differunt iſti regulares Societatis ab alijs regularibus, quod iſti, qui emiſerunt tria vota, poſſunt ad tempus arbitrio Superioris, retinere dominium bonorum, ſed ſine vſu, & adminiſtratione: cæteri autem poſſunt retinere adminiſtrationem, & vſum; non tamen dominium. Neque refert, quod dictæ Conſtitutiones Societatis non loquantur de penſionibus, ſed de bonis temporalibus, & de beneficijs; vnde non ſunt extendendæ ad penſiones, ea ratione, quia in diſpenſationibus non valet argumentum ab identitate, vel maioritate rationis: quia hoc pro-
19 cedit in diſpenſationibus particularibus, & odioſis, ſecus verò in generalibus, & fauorabilibus, vt in caſu noſtro, in quo agitur de fauore religionis, & per viam legis proceditur. *Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 1. nu. 8. 33. & 36.* Cœterum omnium præmiſſorum ratio expreſſa in *d. Conſt. Greg.*
20 eſt, vt maiorem Societas habeat libertatem, eos, qui emiſerunt tria vota huiuſmodi, minori cum offenſione dimittendi, vt dictum eſt: quæ ratio militat tam in penſionibus, quàm in beneficijs, & bonis temporalibus. Et ita concluſum penſionem non eſſe extinctam.

Cœterùm quoad alios religioſos, quod obiter dictum ſit, aliter ſe res habet, cum ille, qui ingreſſus religionem profeſſionem in ea emiſit; poſtmodum verò ex aliqua cauſa obtinuit à Summo Pontifice diſpenſationem, ſeu licentiam exeundi clauſtra, ac degendi in habitu clerici ſæcularis; ſicut quandoque conceditur, ac idcirco ſeu diſpenſatur vt poſſit, etiam beneficia Eccleſiaſtica obtinere, aperti iu-
21 ris eſt, ad illud idem beneficium redire non poſſe, quod ante Religionis ingreſſum obtinebat, ac ante profeſſionem eam ob cauſam dimiſit. Et ita in facti cõtingẽtia memini meo tempore in ipſa Romana Curia eueniſſe: & poſt multas altercationes, fuit dictum obſtare *textũ in cap. ex tranſmiſſa §. Verum, in fine* ibi, *vt illum, non tanquam vnum de Eccleſia, ſed tanquã de nouo recipiant in ſocium, & in fratrẽ. Innoc. Hoſtien. & Abb. in c. poſt tranſlatio nem eod. tit. verſ. quid ſi aliquis.* Et antequã ab hac praxi diſcedamus, viſum eſt ſubnectere, quod ob hanc rationem tenent nonnulli diſpoſitionem *Sacr. Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 16.* habere locum etiam in reſignatione beneficij, ne quis renunciet

eo

eo tempore, quo manet in Nouitiatu, ac
poſtea contingat, eum carere beneficio,
& monachatu, ſi forſan non admittitur,
aut ipſe nolit profeſſionem emittere, vt
non poſſit quis intra annum probationis
beneficio renunciare;& hoc propter ver-
ba eiuſdem Concilij,dum dicit: *Nulla*
quoque renunciatio, aut obligatio antea fa-
cta, etiam cum iuramento, vel in fauorem
cuiuſcunque cauſa,pia valeat, niſi cum li-
centia Epiſcopi, vel eius Vicarij fiat infra
duos menſes proximos ante profeſſionem; ac
non aliàs intelligatur effectum ſuum ſorti-
ri.niſi ſequuta profeſſione, aliter vero facta,
etiã ſi cũ huius fauoris expreſſa renũciatio-
ne,etiã iurata,ſit irrita, & nullius effectus,
ac proinde dicunt, quod ſtylus Romanæ
Curiæ ſeruat, vt cum quis ingreſſus Reli-
gionem intra probationis annum, & an-
te dictos duos menſes, velit beneficio re-
nunciare, debeat de hoc fieri expreſſa
mentio in ſupplicatione: vt ſignanter ait
Pariſ.de reſign. benef. lib.3. qu.13. num.1.
Hoc etenim omninò negatur tàm in
theorica,quam in praxi.In theorica,quia
licet *id. Pariſ d. qu.13. nu.4.* id teneat ob
præmiſſas rationes, necnon *Campan. in*
diuerſ.iur.can.rubr.12.cap.3. nu.10.& alij
quos refert *Barboſ.in collect. DD. in loc.*
*Concil.ſuper d.ſſ.25.cap.16 nu.14.*omni-
bus ſupradictis abſque aliqua hæſitatio-
ne reſponderi,poteſt,dictam Concilij diſ-
22 poſitionem locum ſibi nequaquam ven-
dicare in prædicta renunciatione benefi-
cij;cum ea,loquatur tantummodo de re-
nunciatione, & obligatione bonorum;
Garc.de benef.par.1 cap.10. nu.12.& ſeq.
& renunciatio beneficij, illiuſque colla-
tio non debet eſſe in pendenti, vt non ſe-
quuta profeſſione, non intelligatur
23 ſuum effectum ſortiri; quia debet eſſe
perpetua, & ſtabilis,non autem tempora-
lis,& licet *id.Pariſ.d qu.13.nu.5* dicat ſæ-
pius cenſuiſſe Sacram Congregationem
Concilij, ſupradictum decretum habere
locum in reſignatione beneficiorum at-
tamen *id.Garc.d cap 10.nu.14.*dicit,quod
non credit, dictam Sacr. Congr ita cen-
ſuiſſe, nec vidit, neque inuenit talem de-
clarationem: & hoc idem ego intellexi à
peritiſſimis, & antiquiſſimis Curialibus.
Quinimmò, cum aliàs eueniſſet caſus,
quò quidam in partibus inſtabat annul-
lari reſignationẽ ſic factã à Nouitio, cu-
iuſdam beneficij ſimplicis, ac proinde
produxerat quandam declarationem
eiuſdem Concilij,quę continebat,dictum
decretum habere, etiam locum in reſi-
gnationibus beneficiorum; tamen dicta
declaratio non fuit habita pro vera,præ-
ſertim, quia carebat ſubſcriptionibus
Officialium; quandoquidem Declaratio-
nes Concilij Tridentini non probant in
foro contentioſo, niſi afferantur authen-
ticæ cum ſigillo,& ſubſcriptionibus Offi-
cialium Congregationis eiuſdem Con-
cilij,vt in Decreto impreſſo *die 2. Augu-*
ſti 1631. In praxi autem multoties vidi
dari apud Datariam Apoſtolicam quam-
plurimas ſupplicationes ſimilium reſi-
gnationum, nec in eis aliquo modo fie-
bat mentio, quod Nouitius reſignaret
beneficium ante dictos duos menſes;
quamuis id in mandatis ad reſignandum
aſſereretur: quapropter praxim,& obſer-
uantiam huiuſmodi puto ſufficere, ne
circa hoc remaneat dubitandi locus,
25. cum illa ſit vera legum interpres,*l.ſi de*
interpretatione, ff. de legib. l.ſed, & ſi Iu-
lianus:§.proinde,ff.ad Maced.l. quadam in
fin. ff. de reb. dub & arguit mentem Papę
eſſe,vt ita dictum decretum Concil. intel-
ligatur, abſque alia declaratione *cap.por-*
recta,de confirm.vtil.vel inut.Caſſador. de-
ciſ.3.de reſcrip.

Vertitur modò hic in dubium, An vi-
26 delicet Religioſus per ſimplicia biennio
nouitiatus anno tranſacto,vota in Socie-
tate Ieſu emiſſa, ſi ab ea retrocedat, & à
prædictis votis abſoluatur, reincidat in
priſtinam irregularitatem ex defectu na-
talium contractam,quæ iam purgata erat
per illa vota? Mouet hoc dubium cele-
berrimus *Barboſ. de iur. Eccleſ. lib. 1. cap.*
42. n. 198. Et per iura ibi per eũ allegata
concludit,talem retrocedentem, atque à
prædictis votis abſolutum, ſi iam pro-
motus ſit, poſſe vti ordinibus per eum
ſuſceptis, & quatenus non fuerit pro-
motus, promoueri, ponderando verba
tex.in cap.1. de fil. presb. & ſimiles, cum
hæc iura decernãt,huiuſmodi irregulari-
tatem deleri per Religionis ingreſſum;
nec decidunt reincidi deſerta Religione;
neque obſtat, quod ceſſante cauſa finale,
ob quam conceſſa eſt diſpenſatio, ceſſare
debet ipſa diſpenſatio, ſi ea nondum fue-
rat ſuum effectum ſortita:nam reſpondit
ipſe, eam diſpenſationem conceſſam eſſe
ipſi Religioſo in fauorem ſtatus, quem
aſſumpſit, & in præmium actus Deo gra-
tiſſimi, quo ille, ſęculo renunciauit; quæ
non ceſſant; quamuis ille Religioſus po-
ſtea,vel retrocedat à Religione,vel ab ea
dimittatur;quia iam actus,ſuum effectum
ſortitus eſt.Hæc *id.Barboſ.loc.cit.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Commenda beneficialis, diſpenſatio palliata appellatur.*
2 *Titulus beneficialis, quid ſit.*
3 *Et quando dicatur verus titulus.*
4 *Commenda beneficialis, quid ſit.*
5 *Commendatarij, ad quid teneantur.*
6 *Commenda, duplex, Alia temporalis, Alia perpetua.*
7 *Commenda ad tempus, non dat ius.*
8 *Commeda beneficialis, ad quid inuenta.*
9 *Commendare perpetuò non poteſt alius à Papa.*
10 *Beneficium curatum, hodie non commendatur ad ſex menſes.*
11 *Commendari, quæ beneficia poſſint ab Ordinario.*
12 *Beneficia duo, vnum in commendam perpetuam, alterum in tutulum, incompatibilia.*
13 *Commendæ perpetuæ, æquiparantur alijs prouiſionibus beneficiorum.*
14 *Diſpenſationis mentio, quare non fiat in litteris Commendæ.*
15 *Commenda beneficialis, non requirit aliam diſpenſationem.*
16 *Commenda, ſiuè perpetua, ſiuè temporalis, dicitur Papæ collatio diſpenſatoria.*
17 *Commendatarius, non tenetur emittere profeſſionem.*
18 *Commenda, expreſſa mentio in illius litteris habenda.*
19 *Commendæ ſupplicationis formula.*
20 *Motus proprius, quid ſit.*
21 *Conceditur quandoque ad inſtantiam partis.*
22 *Et tamen operatur effectus motus proprij. Et quænam ſit ratio.*
23 *Rebuffus nunquam fuit in Romana Curia.*
24 *Laudis alienę occultatores, ſunt fures, & latrones.*

Praxis Diſpenſationis Beneficialis per viam Commendæ.

CAP. III.

INhabiles ad ipſa beneficia in titulum, habilitantur quandoque
etiam per commendam, quę, cum diſpen-
1 ſatio licèt palliata, appelletur, non incongruè ſequitur hic videre, quomodo ſe habeat praxis circa commendas beneficiales de quibus, licèt fuſius ſermonē habeā in mea *praxi beneficiali*; nihilominus, quia hæc, ad hanc pręſentem praxim ſpectare adhuc exiſtimaui, operæ pretium duxi, aliqua circa ea ſummatim hic adnotare pro introductione ſimplicis Curialis; quem ſcire oportet, frequentem haberi ſermonem, tam in Dataria, quàm in Cancellaria Apoſtolica, de titulis, & commendis beneficialibus; ac propterea, ne per ignotos terminos eum procedere contingat, memoriæ in primis mandare debet, quidnam diſcrimē verſetur inter titulum, & commendam beneficialem. Dicamus igitur, eos ſatis inter ſe
2 differre: quandoquidem, titulus beneficialis, eſt quilibet modus obtinendi beneficia Eccleſiaſtica, à iure approbatus; & ideo procedit, etiam in præſentato, & inſtituto, vt docet *Hoſtien. in Summa, de*
3 *inſti.§.1.* & dicitur verus, & iuſtus titulus, quando nihil vitij habet; aliàs enim, ſi ille haberet colorem, figuram, & apparentiam tantùm tituli, dicitur titulus coloratus; exempli gratia, quando ille proceſſit ab Ordinario, vel ab alio collatore; qui licèt habeat facultatem de beneficio diſponendi, eſt nihilominus ipſe inualidus ob aliquem defectum recipientis, vt per *Mandoſ. reg. 16. qu. 27. num. 6. & 7.*
4 Commenda verò eſt quoddam depoſitum, donec Papa aliter de beneficio commendato diſponat. Hinc eſt, quod
5 Commendatarius, interim tenetur procurare, ne bona beneficij commendati, diſſipentur; cum illud ſibi detur in cuſtodiam, & adminiſtrationem, *Gonzal. ad regul. 8. gloſ. 5. § 8. nu. 38* Ac propterea,
6 commenda duplex eſt. Alia temporalis,

alia perpetua; ſiuè altera in vtilitatem
Eccleſiæ, altera verò in vtilitatem ipſius
Commendatarij, vt per *Garc. de benef. p. 4. cap. 4. nu. 7* quæ quidem commenda in fa-
uorē Eccleſiæ, nil alind eſt, niſi quoddam
depoſitum temporaneum, ad nutum re-
uocabile pro vtilitate, & commodo Ec-
cleſiæ factum, donec de Rectore, ſeù mi-
niſtro perpetuo, debita præcedente co-
gnitione, prouiſum ſit ad *tex. in cap fin. de elect. in 6.* ac propterea huiuſmodi com-
7 menda ad tempus non dat ius; ſed quan-
docunque reuocari poteſt, *Mandoſ. ad reg. 30 qu. 7. nu. 4.* vnde dixit *Rebuff. in ſua prax. tit. de commenda, nu. 5 fol. mihi 205.* quod ſicut quis non poteſt habere
duas vxores, ita nec obtinere titulum
duorum beneficiorum; ob idque Papa
vnum dat in ſponſam, & alterius curam
concedit, ideſt commendam. Et fuit hu-
iuſmodi commenda à Romanis Ponti-
8 ficibus ad hoc introducta, vt qui non eſt
habilis ad obtinendum beneficium in
titulum, ob aliquod impedimentum, ſiuè
ob aliquam incapacitatem, ſit habilis ad
illud obtinendum, ſaltem in commendā,
præſertim cum alio incompatibili, *id. Garc. d. cap. 4. nu. 24.* vbi ait, quod ad hunc
effectum, & non aliàs, Papa dat benefi-
cium in commendam: ſicque ipſe proui-
det regulari de ſæculari, & è côuerſo; De
commenda temporali parum refert hic
ſermonem habere; cum illa ferè nihil ad
noſtram praxim pertineat; ſed tantùm de
commenda perpetua, illiuſque praxi; cu-
ius quidem perpetuæ commendę conceſ-
9 ſionem nemo eſt, qui neſciat, ad Sum-
mum Pontificem ſpectare; cum nullus
inferior poſſit perpetuò commendare;
quinimo, neque hodie poteſt beneficium
10 curatum ad ſex menſes, ſicut olim paſ-
ſim fiebat; putà ſi Rector Eccleſiæ curatæ
incideret in furorem, vel abeſſet ab ipſa
Eccleſia, non relicto Vicario, tunc pote-
rat Ordinarius commendare, quouſque
furor, ſeù abſentia durabat; quod tamen
hodie ceſſat; & omnia iura de hoc lo-
quentia poſt Concilum Trid. abierunt; &
magis patet per ſequentem declaratio-
nem eiuſdem Concilij, his verbis, *Commendæ, quæ ad ſex menſes in Eccleſijs curatis fieri poterāt ab Ordinarijs. cap. nemo poteſt, de elect. in 6. amplius poſt Concilium, locum non habent, cum debeat in eis deputari Vicarius ad formam cap. 18. ſeſſ. 24.* Et li-
cèt quoad alia beneficia, videatur, quod
Ordinarius poſſit etiam vltra ſex men-
ſes, ac etiam ad vitam commendare, iux-
ta *tex. in c. dudum, de elect.* id tantummo-
11 dò locum ſibi vendicat in ijs commen-
dis, quæ fiunt in Eccleſiæ vtilitatem; per
quas non datur licentia diſponendi libe-
rè de fructibus, illoſque conuertendi in
proprios vſus, & ſtante cauſa, quæ tamen
rarò aderit, dandi perpetuò in commen-
dam, vt *ait id. Garc. d. cap. 4. nu. 17. & 18.*

Acturi autem tantummodò de praxi
circa commendas perpetuas, quarum
curſum frequentiſſimum videmus in ip-
ſa Dataria Apoſtolica, eas tunc eſſe no-
tamus, quando videlicet, datur benefi-
cium regulare in commendam perpetuā
Clerico ſæculari; deinde verò eidem con-
ceditur aliud beneficium in commen-
dam abſque Apoſtolica diſpenſatione:
clarum eſt enim, quod iſta beneficia ſic
commendata, erunt inter ſe incompatibi-
lia; vel alio modò, vni commendatur ad
vitam beneficium regulare, poſtea ei-
dem datur in titulum, beneficium etiam
regulare, de illo beneficio commen-
dato non facta mentione, iſta duo be-
12 neficia, videlicet, vnum in commendam
perpetuam, alterum in titulum, erunt ad-
huc incompatibilia, prout exemplificat,
id. Mandoſ. d. qu. 7. nu. 5 circa med.

Hoc enim modo, huiuſmodi commen-
13 dę, quæ paſſim conceduntur, hodie æqui-
parantur alijs prouiſionibus beneficio-
rum; quæ habent verè titulum Canoni-
cum, *tex. in cap. dudum 2. de elect. Rebuff. de pac. ſ. poſſeſ. nu. 53.* nec refert, quod in
litteris huiuſmodi commendarum nulla
14 detur expreſſa diſpenſatio; quia, & ipſa
commenda dicitur palliata diſpenſatio,
habetque vim diſpenſationis; & propte-
rea non requiritur alia diſpenſatio; quam
16 quidem commendam perpetuam, ſeù
temporalem, non in fauorem Eccleſiæ,
collationem Papæ diſpenſatoriam appel-
larunt omnes Curiales.

17 Nec ex eo, quod beneficium, ſeù Prio-
ratus regularis detur in perpetuum, re-
quiritur, quod talis commendatarius te-
neatur emittere profeſſionem; quia licèt
huiuſmodi beneficia alicui conferri non
poſſint, niſi prouiſus, ſit monachalem Or-
dinem expreſsè profeſſus, *Clem. ne in agro, §. cœterum, de ſtat. monach. cap. cum de beneficio, & ibi gloſ in verbo, ſecularī, de præb. in 6* attamen id non procedit, quando
tale beneficium datur in commendam,
Mandoſ. in prax. Signat. tit. prouiſiones, verſ. Prioratus, id. Garc. d. cap. 4. num 67.
quod quidem facilè euenire poſſet, niſi
18 tam in ſupplicatione, quam in litteris,
fiat

fiat mentio huiuſmodi commendæ; prout fieri mandatur per *regul. Cancell.* 43. his verbis. *Item voluit, quod nulli ſæculari, de regulari, nec religioſo de ſæculari, beneficijs, commenda detur, niſi in ſignatura, per clauſulam ad partem ſuper petitione commendæ huiuſmodi, de commenda ipſa, mentio fiat.*

Praxis autem impetrandi, ac concedendi huiuſmodi commendas, ſecundum hodiernum Romanæ Curiæ ſtylum, ea eſt, quæ ſequitur, videlicet.

19 *BEatiſſime Pater. Cum Monaſterium, ſeù Prioratus S. N. Ciuitatis, vel Diæceſis N. Sancti Benedicti, vel alterius Ordinis, quod, ſeù quem bo. me. Vincentius S.R.E. presbyter Cardinalis N. nuncupatus, in commendam ad eius vitam ex conceſſione, & diſpenſatione Apoſtolica, dum viueret obtinebat, commenda huiuſmodi per obitũ dicti Vincentij Cardinalis, qui apud Sedẽ Apoſtolicam nuperrimè debitum naturæ perſoluit, ceſſante, ad huc, ex quo ante commendam ipſam vacabat, vel aliàs certo alio modo vacauerit, & vacet ad præſens. Supplicat igitur humiliter S.V. deuota illius creatura N. tituli S.N presbyter Cardinalis N. nuncupatus, quatenus ſibi, vt ſtatum ſuum iuxtà Cardinalatus ſplendorem decentius tenere, & expenſarum onera, quę illum iugiter ex neceſſitate ſubire oportet, facilius perferre valeat, de alicuius ſubuentionis auxilio prouidẽdo, ac ſpecialem gratiam faciẽdo, Monaſterium, ſeù Prioratum prædictum, cuius, & illi forſan annexorum fructus, &c. CCCC. ducat. au. de caſe. com. ext. val. an. non excedunt, quouis modo, aut ex cuiuſcunque perſona, ſeù per liberam ceſſionem, ſeu reſignationem dicti Vincentij Cardinalis, vel cuiuſuis alterius de illo, illiuſuè regimine, & adminiſtratione in Romana Curia, vel extra eam, etiam coram Notario publico, & teſtibus ſponte factam vnionis, &c. diſſolutionem, vel Conſtitutionem, Execrabilis, aut aſſequutionem, &c. vacet, etiamſi deuolutum, affectũ electiuum, curatum cura, etiam iuriſdictionali, ſpecialiter, vel aliàs ex quauis cauſa in litteris diſpoſitiuè exprimenda, generaliter reſeruatum, etiam in petitorio, vel poſſeſſorio litigioſum, cuiuſs litis ſtatum &c exiſtat, ac de illo conſiſtorialiter diſponi conſueuerit, ſeù debeat, illiuſque diſpoſitio ad Sedem Apoſtolicam, ex quauis cauſa hac vice pertineat, eidem N. Cardinali; per eum, quoad vixerit, vnà cum Eccleſia S. N. quæ titulus ſui Cardinalatus exiſtit, & quibuſuis alijs, etiam Cathedralibus, & Metropolitanis, alijſque Eccleſiis, necnon Monaſterijs, etiam conſiſtorialibus, prioratibus, etiam Conuentualibus, præpoſituris, præceptorijs, dignitatibus, etiam maioribus, & principalibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, & officijs, etiam curatis, & electiuis, cęteriſq; beneficijs Eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura ſęcularibus, & quorumuis Ordinum, & Militiarum, ac hoſpitalium, etiam S. Ioannis Hieroſolymitani regularibus, quomodolibet qualificatis, quæ ex quibuſuis conceſſionibus, & diſpenſationibus Apoſtolicis in titulum, commendam, & adminiſtrationem, aut aliàs quomodolibet obtinet, & in poſterum obtinebit, quæcunque, & qualiacunque fuerint: necnon quibuſuis fructibus Eccleſiaſticis, loco penſionum annuarum, ac penſionibus ipſis ſuper ſimilibus vel alijs fructibus, &c. ſibi reſeruatis, & aſſignatis, ac reſeruandis, & aſſignandis, transferendi quaſcunque penſiones, ac teſtandi, cęteriſque facultatibus, & indultis ei conceſſis, tenendis: ita quod liceat ſibi de fructibus, &c. diſponere; alienatione, &c. interdicta, commendare; curam, regimen, & adminiſtrationem ipſius Monaſterij, ſeù Prioratus, ſibi in ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, dignemini de gratia ſpeciali, Non obſtãtibus pręmiſſis, ac Cõſtitutionibus, et ordinationibus Apoſtolicis; necnon Monaſterij, ſeù Prioratus, & Ordinis, cuius exiſtit, ſtatutis, etiam iuramento, &c. roboratis, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis, illis, eorumque Superioribus, & perſonis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & alijs decretis in genere, vel in ſpecie, etiam Motu proprio &c. & conſiſtorialiter, ac aliàs in contrarium forſan quomodolibet conceſſis, &c. Quibus omnibus,*

etiamſi de illis, &c. latiſſimè hac uice ſpecialiter, & expreſsè derogare placeat, coeteriſque contrarijs quibuſcunque eum clauſulis opportunis.

Fiat motu proprio M.

Et quod verus, & vltimus Monaſterij, ſeù Prioratus *huiuſmodi; vacationis modus, etiamſi ex illo quauis generalis reſeruatio, etiam in corpore iuris clauſa, reſultet, necnon lites, & cauſæ, ſi quæ ſint, ſtatus, & merita, nominaque, & cognomina iudicum, & collitigantium, eorumque, ac dicti N. Cardinalis, aliorumque quorumcunque conceſſiones, prouiſiones, commendæ, poſſeſſiones, aliaque iura, & tituli, etiam nulli, & inſectiui, etiam proprij tituli, ac lites, & poſſeſſiones habeantur pro expreſſis, ſeù in toto, vel parte exprimi poſſint in litteris. Et cum clauſula, generalem reſeruationem importante, ex quauis cauſa in litteris etiam diſpoſitiuè exprimenda. Et de commenda Monaſterij, ſeù Prioratus huiuſmodi pro dicto N. Cardinali, per eum quoad vixerit, vt ſupra, cum ſupradictis, tenenda, cum gratificatione opportuna, quatenus illi locus ſit. Ita quod litteræ deſuper in forma ſimplicis commendæ; gratioſæ ſubrogationis, etiam quoad poſſeſſionem, gratia ſi neutri, ſi nulli, ſi alteri, perinde, & etiam valere, ſimul, vel ad partem expediri poſſint. Et cum derogatione regularum de non ſubrogandis non collitigantibus, quia non in potentiorem, ac de annali poſſeſſore, quoad primam eius partem, ac ſupradictorum omnium, & aliorum quorumcunque quomodolibet contrariorum, necnon cuiuſcunque iuriſpatronatus, quatenus de illo exiſtat quod diſpoſitiuè in litteris, ſi vi debitur, regula contraria non obſtante, exprimi poſſit, videlicet, ſi laicorum tantùm, etiam nobilium, & illuſtrium, eiſque ex fundatione, vel dotatione competat, pro medietate; aliàs, ſeù ſi litigioſum, vel deuolutum ſit, in totum, latiſſimè extendenda. Et cum ſuſpenſione quarumcunque ſpecialium, vel generalium, etiam mentalium reſeruationum, vnionum, ſuppreſſionum, mandatorum, etiam de prouidendo, expectatiuarum, aliarumque gratiarum præuentiuarum, facultatum, indultorum quibuſuis, etiam Cardinalibus, ac eis etiam in nullius fauorem, quomodolibet conceſſorum; cum decreto deſuper opportuno, quod ſe ad præmiſſa non extendant; citra tamen acceſſum, & regreſſum, ac de conſenſu Coadiutorias. Et quod præmiſſorum omnium, & ſingulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, inuocationum, annexorum, fructuum, &c. etiam augendo, vel minuendo, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſsio fieri poſsit in litteris.* Et additur. *Et quatenus Monaſterium, ſeù Prioratus huiuſmodi, non, vt præfertur, regulare, ſeù regularis S. Benedicti, ſeù alterius Ordinis, ſed Eccleſia ſæcularis, ſine cura Abbatia, ſeù Prioratus forſan nuncupata, & dictus N. Cardinalis, illam in titulum, ſeù commendam ex conceſſione, & diſpenſatione Apoſtolica ad eius vitam obtinuerit, quod exprimi poſsit in litteris, & tunc de illius commenda, &c pro eadem Creatura, vt ſupra, & cum clauſulis ſupradictis, & alijs deſuper neceſſarijs, & opportunis latiſsimè extendendis. Et citra approbationem iuriſpatronatus.* Fiat M.

Dantur, vt plurimum huiuſmodi Monaſteria, etiam Motu proprio, in commendam, non modo ipſis Cardinalibus, verùm etiam alijs benemeritis, ac qualificatis perſonis, ac ſummo Pontifici gratis, alio item modo, cum ſic illius ſupplicatio exorditur, videlicet, *Motu proprio, &c. Cum accepimus, Monaſterium S. N. per obi-*

tuam quondam N. *&c. commendamus*; ex
quibu^r quidem verbis arguetur huiuſmo-
di conceſſionem fieri ex mera liberalita-
te, & ex mera, etiam Principis voluntate,
vt docet *tex. in cap. ſi motu proprio*, vbi, *quę
de noſtra mera liberalitate proceſſit de præb.
in 6.* & *tex. in l. 3. poſt. princip. C. de legib* vbi
20 motus proprius appellatur ſpontaneus
motus; alias enim, gratia præſumitur, &
creditur impetrata ad inſtantiam partis,
& procurata, *d cap. ſi motu proprio in fin.
Bart. in l. 3 ff. quod quiſque iur. Iaſ. in l. ex
hoc iure, nu. 56. ff. de iuſt. & iur. Mandoſ.
reg 16 qu 6. nu 2 & 3* vbi dicit, quod gra-
tia facta propter beneme rita, & facta mo-
tu proprio, æquiparantur.

Neminem tamẽ latet Curialium, quod
licèt gratia dicatur fieri motu proprio,
21 tamen fieri, vt plurimum conſueuit ad
inſtantiam, & petitionem partis, *gloſ in
l fin. C de fruct. & lit. expenſ* vbi *tex* ponit,
propriam voluntatem Principis, & ibi
gloſ. ſupplet, *poſtulatione præcedente*, & di-
xit *Card conſ.* 142. quod licèt dicatur gra-
tia facta motu proprio, ſępe tamẽ etiã ad
inſtantia imperrantium facit, vt appo-
nantur hæc, & ſimilia, *Dec. in cap. ex parte
in 2. not. d. reſcrip. id. Mandoſ. d reg 16. qu.
4. nu* 5. vbi ait, quod in dies videmus im-
petrantes ipſos ſubminiſtrare huiuſmodi
gratias cum clauſula *Motus proprij*, ſi-
gnandas. Negari tamen non poteſt, dato
quod ſupponeremus, impetrantem ſup-
plicaſſe, & inſtetiſſe coram Principe pro
gratia obtinenda, quin poſſit dici, & eſſe
22 verus motus proprius, & operetur om-
nes effectus veri, & naturalis motu s pro-
prij; ex quo in mente Principis, duo ſimul
motiua concurrere poſſunt, ſcilicet con-
cedendi motu proprio, & ad petitionem
partis; ſtantque iſta ſimul, quod Princeps
fuerit requiſitus, & tamen dicatur, potius
motus ex ſeipſo, quàm ad inſtantiam al-
terius, vt per *Bald. in cap. niſi ſpecialis, de
off. leg.* quam refert *id. Mandoſ loc. cit. n.* 5.
quamuis magis præſumatur Papa inſtru-
ctus ſuper his, quæ narrat motu proprio,
quàm ſi faceret ſuper ſubſtantia narrata
per alium; cum primo caſu videatur quaſi
narrare in facto, ſuper quo eſt certifica-
tus; in ſecundo uerò ſuper facto ab alio
narrato, non ita per ſe certificatus; licèt
ſiuè ſcribat motu proprio, ſiuè ad inſtan-
tiam petentis, non ſit ſuper hoc magna-
nis facienda; quia ſic poteſt in facto alie-
no, motu proprio narrando, errare, ſicut
ad alterius inſtantiam, *Lap. alleg. 7. nu. 9.*
Hodie tamen, ut etiã omnes Rom. Curiæ
Tyrones ſciunt, Motus proprius ita paſ-
ſim obtinetur ab ipſis impetrantibus, ſeù
ſupplicantibus, ſicut cœteræ ſupplicatio-
nes, aliaque reſcripra; ſic enim docet quo-
tidianus ſtylus, de quo ẽt teſtatur *Sarnen.
ſuper reg. de impetr. benef. viu. qu. 1. nu 4.*
quod tantummodo dictum ſit pro ſim-
plicibus iunioribus ipſius Curiæ. Cœte-
rum, quoad alios effectus Motus proprij
videndus eſt *Rebuff. in Concord. in forma
mand. Apoſt verbo, motu proprio fol. mihi*
606. ubi congerit qnadraginta unum ef-
fectus Motus proprij, & ad illum, ſtudio-
ſum lectorem remitto; ex quo nolui ſua-
dicta de vna in aliam papyrum trãſplan-
tare; ſicut duo ſcribentes, tam circa hæc,
quàm aliã ad Romanæ Curiæ rerum pra-
xim pertinentia fecerunt, tacito eodem
23 Rebuffo, qui licèt nunquam mœnia Vr-
bis uiderit, teſte *Rot. deciſ 233. nu. 17. par.
1. diuerſ.* nihilominns de illius rebus, in-
genioſè, & accuratè ad utranque ſibi
immortalitatem comparandam, inſudan-
do, conſcripſit: quo ſit, ut talia ſic tran-
ſcribentes, ſeù potius ſurripientes, per la-
bia hominum peruolutari ambientes,
mundanam, inanemque gloriam quæren-
tes, mortalem immortalitatem nacti ſint;
quandoquidem, non anthores operis, ſed
24 tanquam alienæ laudis occultatores, fu-
res dicendi ſunt, & latrones, vt ait *tex in
l. hæreditatum, § fin ff. ad leg. Falcid.*

SVMMARIVM.

1 *Commendæ perpetuæ, nihil diſtant à prouiſionibus beneficiorum.*

2 *Cap.* licet canon. de elect. in 6. *habet locum in commendis perpetuis.*

3 *Beneficia duo, non poſſunt teneri in commendam, quatenus incompatibilia.*

4 *Neque vnum in titulum, & alterum in commendam perpetuam.*

5 *Commenda perpetua, habet vim, & effectum tituli.*

6 *Commendę temporalis mentio facienda in noua impetratione beneficij.*

7 *Commenda, ad effectum reſeruationis, non dicitur beneficium.*

8 *Commendatum beneficium, non dicitur vacare per obitum Commendatarij, ſed vacat, vt prius.*

9 *Eccleſię non dicitur prouiſum per*

 com-

Commendam perpetuam.

10 *Manus apponens Papa in beneficio, ligat manus inferiorum.*

11 *Menſis non attenditur in vacatione beneficij commendati.*

12 *Commendatum beneficium, dicitur affectum per appoſitionem manus Papę.*

13 *Commenda durat durante antiqua vacatione.*

14 *Vnio beneficij ad vitam, habet vim diſpenſationis.*

15 *Vnione diſſoluta, beneficium unitum vacat, vt prius.*

16 *Commenda perpetua, & vnio ad vitam, à pari procedunt, quoad reſeruationem inducendam.*

17 *Vnio ad vitam, quare inuenta.*

18 *Habet uim diſpenſationis.*

19 *Vniones perpetuę ferè exulant à Curia.*

20 *Sublata per Concilium Tridentinum, & quare.*

21 *Papa, eſt ſupra Concilium.*

22 *Cardinali, datur, beneficium in commendam, tenendum vna cum alijs, &c.*

23 *Si verò in titulum, datur diſpenſatio.*

24 *Beneficia duo incompatibilia, neque in commendam obtineri.*

25 *Neque vnum in titulum, & alterum in commendam perpetuam.*

26 *Commendatarius temporalis, non diſponit de fructibus beneficij commendati.*

27 *Inſeruiendo tamen Eccleſię commendatę, viuit de illius fructibus.*

28 *Commendatarius perpetuus, percipit omnes fructus.*

29 *Deductis tamen expenſis miniſtrorum, & ſeruata hoſpitalitate.*

30 *Commendatarij habent liberam poteſtatem in ſpiritualibus, & temporalibus.*

31 *Commenda, in dubio præſumitur perpetua.*

32 *Actus, qui certo temporis ſpatio non concluditur, perpetuus reputatur.*

33 *Diſpoſitio generalis prolata de rebus, & perſonis, generaliter eſt intelligenda.*

34 *Argumentum eſt validum de perſonis ad tempus.*

35 *Indulgentia conceſſa tali die, abſque alia reſtrictiua, cenſetur perpetua.*

36 *Commendatarius, poteſt cedere commendę, ſiuè cum penſione, ſiuè, cum reſeruatione omnium fructuum.*

37 *Commendę ceſſionis formula, cum reſeruatione omnium fructuum.*

38 *Commendę ceſſiones admittuntur, ſicut reſignationes.*

39 *Commendatum beneficium, poteſt permutari cum alio dato in titulum.*

40 *Epiſcopo datur beneficium in commendam.*

41 *Et ſub qua formula.*

42 *Commenda requirit expreſſionem Iurispatronatus.*

43 *Commenda de Abbatia, ſeù monaſterio quomodo fiat priuatis perſonis.*

44 *Clauſula* Volumus autem quod propter commendam huiuſmodi, &c. *quando ipſi commenda addatur.*

45 *Conſiſtorialia Beneficia quæ.*

46 *Monaſteria, quę nam prouideantur conſiſtorialiter.*

47 *Monaſteria, quare reſeruata per regulas Cancellarię.*

48 *Ducatus auri de camera, & florenus, idem eſt.*

49 *Clauſula,* etiam ſi de eo Conſiſtorialiter, &c. *apponenda in prouiſione beneficij conſiſtorialis, non conſiſtorialiter facta.*

50 *Conſiſtorialibus beneficijs, Papa prouidet, etiam extra Conſiſtorium.*

51 *Conſiſtorialitatis qualitas, quomodo probetur circa valorem beneficij conſiſtorialis.*

52 *Libros taxę Officialium Cancellariæ, et beneficiorum conſiſtorialium, quis compoſuerit.*

53 *Prouiſio Papę extra Conſiſtorium, non mutat qualitatem beneficij.*

54 *Prouiſio beneficij conſiſtorialis extra Conſiſtorium, dicitur facta cum minoris cauſę cognitione: ſecus ſi conſiſtorialiter.*

55 *Conſtitutiones de publicandis, non capiunt prouiſiones conſiſtorialiter factas, & quare.* Gra-

56 *Gratię per Conſiſtorium expeditę, non egent iuſtificatione.*
57 *Conſiſtorium Papę, quid.*
58 *Cardinalium numerus, ad ſeptuaginta redactus à Sixto V.*
59 *Cardinales, omnia ſcire debent, quæ pertinent ad Eccleſiæ militantis gubernationem.*
60 *Cardinales, ſunt Eccleſię cardines.*
61 *Conſiſtorium Papę, ſemel ſingulis hebdomadis indicitur.*
62 *Conſiſtorio non præmittitur Oratio Spiritus Sancti, & quare.*
63 *Conſiſtorium Papę, duplex. Alterum publicum, Alterum ſecretum.*
64 *Gardinales, quibus vtantur veſtibus; & quibus Papa nu.66.*
65 *Cardinales, quomodo habeant titulum Eminentiſſimi, & Veſtrę Eminentię.*

Praxis Clauſularum eiuſdem Commendæ.

CAP. IV.

CVm verò ſupra dixerimus, commendam perpetuam, eſſe titulum canonicum *c. Rebuff. de pacif. poſſeſſ. nu 53.* ideo, circa hãc praxim, hæc tibi potiſſimùm notanda ſunt, à noſtro inſtituto non prorſus aliena.

Primò, quod licèt in dubium quandoque reuocetur, an videlicet, huiuſmodi
Commendatarijs, liceat, omnia, quæ veris
titularibus: Attamen dicendum eſt, quod
hodie omnis difficultas videtur circa
hoc ſublata; quandoquidem, neminem
latet, huiuſmodi commendas perpetuas
1 nihil diſtare ab alijs prouiſionibus beneficiorum, idcirco omnia iura loquentia
de beneficijs, locum ſibi vendicant in ipſis
perpetuis commendis: ac propterea de-
2 cernur quotidiana praxi, etiam in illis habere locum *c. licèt canon. de elect. in 6.* quod
loquitur contra non promotos infra annum, & *Clem. ut in agro, §. cęterum*, ibi,
infra annum computandum à tempore collationis, & commiſsionis de ſtat. Monach. c. commiſſa, de elect. eod. lib. 6. Staphil. ſuper ſignat. in 4. princip. mod. vacationis fol. 71.
quem refert *Mandoſ. reg. 32. q. 7. nu. 12.* vbi
dicit, quod iura loquentia de titularijs,
habent locũ in Commẽdatarijs; quinimmo ex hac ratione ex *Concil. Trid. ſeſſ. 24.*
3 *de reform. cap. 7.* non poſſunt teneri duo
beneficia incompatibilia per uiam com-
4 mendæ, nec unum in titulum, & aliud in
commendam perpetuam, quamuis nonnulli contrarium teneant, *Garc. de benef. p. 4. cap. 4. nu. 42.* qui *nu. ſeq.* ait, id meritò
ſtatutum eſſe, cum dicta commenda, ex
quo fit ad utilitatem perſonæ, & non Eccleſiæ non ſit propriè commenda, imò
5 cenſetur titulus, ſeù habet uim, & effectum
tituli, ſeù habetur loco tituli, & æquiparatur titulo, *Rebuff. in d. tra. de pacif. poſſeſſor. nu. 36. cum pluribus ſeqq.* vbi plura ait de
commenda, & Commendatario, & latius
in ſua *praxi benef.* ubi agit de commendis,
fol. mihi 205. & re uera, circa earundem
commendarum impetrationem, ſecundũ
currentem Datariæ Apoſtolicæ ſtylum,
parum, aut nihil iſtę diſtant ab alijs prouiſionibus beneficiorum in titulũ. Quod
quidem in tantũ procedere dignoſcitur,
ut ex præmiſſa ratione, intelligatur etiam
de commenda temporali, nimirũ, ad utilitatem Eccleſiæ, teſte *eod. Garc. lo. cit. n. 44.*
& apertè docet *id. Mandoſ. reg. 30. q. 3. nu. 9.* ubi exemplum ponit circa hoc, quod
talis commenda temporalis, ad utilitatem
Eccleſiæ, ſequitur naturam perpetuarum
commendarum: & hoc ſcire optimum eſt
à Tyronibus Romanę Curiæ; qui, ut plurimũ decipiuntur, & omittunt de his mentionem facere in ſupplicatione pro noua
impetratione alterius beneficij: ex quo
poſtmodum ortæ ſunt lites circa non
expreſſionem huiuſmodi temporalis cõ-
6 mendæ; cum de ea fieri debeat omninò
mentio per impetrantem, ut optimè norunt periti, & antiqui Curiales, & teſtatur
id. Garc. d. cap. 4 nu. 44. & 45. & ego ipſe,
meis ſumptibus in Cancellaria Apoſtolica didici iſtam praxim in quadam prouiſione Prępoſituræ cuiuſdam loci Bononien. Diœceſis de anno 1613.

Secundò, notandum ex clauſula ſupradictæ ſupplicationis, ibi, *commenda huiuſmodi ceſſante*, quod quamuis commenda
ſit perpetua, ad vitam videlicet Commen-
7 datarij, ad effectũ tamen reſeruationis, nõ
dicitur beneficium uacare; quia ceſſante cõmenda per obitum Commendatarij, non
8 propterea cenſetur illud per obitum
illius uacare, ſed uacat ſemper, ut prius;
quandoquidem attenditur ille prior modus per obitum eius, qui poſſidebat; ac
propterea ſatis omnibus innoteſcit ſtylũ

Can-

9 Cancellariæ Apoſtolicæ eſſe, quod per cõ-
mendam, etiam perpetuam, non dicatur
prouiſum Eccleſię; vndè ſuperfluum erit
quærere, an prima reſeruatio duret; ex
quo omnino beneficium erit reſeruatum
ex vi commendæ: nam quotieſcunque
10 Summus Pontifex apponit manum in
beneficio, ligatæ ſunt manus inferiorum,
donec plenè prouiderit: Hinc igitur eſt,
quod cum huiuſmòdi beneficium com-
mendatum uacet, ut prius, profectò non
attenditur menſis, in quo illud uacauit,
ſcilicèt, quando obierit Cõmendatarius;
& hęc eſt ſatis trita, & cognita obſeruan-
tia Cancellariæ prædictæ; & pluries audi-
ui à D. Lamberto Vrſino, ſuo tempore
celeberrimo Abbreuiatore Maioris Præ-
ſidentiæ in ipſa Cancellaria, & ait *Mohed.
deciſ 9 nu. 5. de prab* ubi per appoſitionẽ
12 manus Papæ, beneficium commendatũ,
dicitur affectum, vt in eo nihil poſſit inſe-
rior attentare, donec Papa per collatio-
nem plenè prouiderit, & ibi, quod Papa,
apponens manum, demonſtrat, quod ipſe
vult prouidere; ſed per commendam, non
13 dicitur prouidere; quia durante commẽ-
da, durat antiqua vacatio; & ita fuit deci-
ſum in *vna Meſſanen. Prioratus, 1. Iulij
1596. coram Litta, ut per Gonz. gloſ. 5. §. 8.
nu. 49. circa med.*

Nota inſuper, etiam in praxi, quod to-
tum illud, quod dicitur de commenda
temporali, habet locum etiam in vnione
14 ad vitam, quæ etiam vim habet diſpenſa-
tionis id. *Gonz. gloſ. 5 §. 7. nu.* 145. quan-
15 doquidem, ipſa vnione diſſoluta, benefi-
cium vnitum, vacat, vt prius; & ſic durat
16 reſeruatio, ſeù affectio antiqua: & com-
menda perpetua, ac vnio ad vitam à pari
procedunt ad inducendum reſeruationẽ,
ſeù affectionem per appoſitionem manus
Papæ, vt ipſa vnione diſſoluta, Ordinarius
non poſſit prouidere.

17 Porrò, vnio hæc ad vitam, pariter adin-
uenta fuit; vt qui duo beneficia incompa-
tibilia habere non poteſt, mediante dicta
18 vnione, illa valeat retinere, cum habeat
uim diſpenſationis ſuper incompatibili-
tate, *id. Gonz. d num.* 145. Verùm tamen
eſt, quod quicquid antea obſeruatum
19 fuerit, videntur tamen dictæ vniones ferè
ab ipſa Curia exulare; & qui praxim Da-
tariæ Apoſtolicæ benè callet, fatebitur, ſi-
miles vniones raro in ea admitti, præſer-
20 tim poſt *Conc. Trident. ſeſſ. 7. cap. 2.* quo
cauetur, ut quicunque de cętero plura
curata, aut aliàs incompatibilia beneficia
Eccleſiaſtica, ſiuè per uiam unionis ad ui-
tam, ſeù commendæ perpetuæ, aut alio
quocunque nomine, & titulo, contra for-
mam Sacrorum Canonum, & præſertim
Conſtitutionis *Innocentij III.* quæ inci-
pit, *de multa.* recipere, ac ſimul retinere
præſumpſerit, beneficijs ipſis iuxta ipſius
Conſtitutionis diſpoſitionem, ipſo iure,
etiam præſentis Canonis uigore, priuatus
exiſtat.

Quod quidem ita ſancitum eſt, ne ſub
prædictarum unionũ prætextu quis plu-
ra beneficia incompatibilia ſimul ualeat
retinere; licèt quãdoq; ſimiles gratiæ fue-
rint conceſſæ; cum non ſit Papæ poteſtas
alligata; eſt, n. ſupra d. Concil. *id. Gonz.
cit. nu.* 146.

Tertiò, notandum ex clauſula, nimirùm,
*Vnà cum Eccleſia S. N. quæ titulus ſui
Cardinalatus exiſtit, & quibuſuis alijs &c.*
quod, ut ait *Mandoſ. in praxi ſignat. & tit.
prouiſiones, verſ. ſi Cardinali, fol* 5. ſi Car-
dinali prouideatur de beneficio regulari,
22 tunc etiam debet dari in commendam,
tenendum vnà cum alijs ſuis beneficijs,
23 quæ obtinet; ſi verò daretur in titulum,
tunc in fine, diſpenſatio petenda eſſet, vt
illud obtinere poſſet; ac propterea tol-
letùr omne obſtaculum circa retentio-
nem plurium beneficiorum; cum non ſo-
24 lùm non poſſint teneri duo beneficia
incompatibilia per viam commendæ per-
25 petuæ, ſed nec vnum in titulum, & alte-
rum in commendam perpetuam, vt ſupra
iam diximus.

Quartò, notandum ex clauſula, *Ita
quod liceat de fructibus diſponere*, quod li-
cèt in commendis temporalibus vtilita-
26 tem Eccleſiæ reſpicientibus, non ſit huic
Commendatario libera poteſtas diſpo-
nendi de fructibus, illoſque in proprios
vſus conuertendi, cum illos non faciat
ſuos, *gloſ. & DD. in cap. nemo, & in cap. du-
27 dum, de elect.* & uix dum deſeruiet Ec-
cleſiæ commendatæ, poſſit viuere ex illius
fructibus, per *tex. in cap. cum ſecundum, de
præb. cap. cum non deceat. de elect.* Attamen
ſecùs dicendum eſt de commendis per-
petuis; quia, cũ ſint ad vtilitatem Præla-
28 torũ, poſſunt percipere omnes fructus, de-
29 ductis expenſis miniſtrorum, & ſeruata
debita hoſpitalitate, *Abb. in cap. de mona-
chis, de præb.* necnon, cum habeant liberam
30 poteſtatem in ſpiritualibus, & tempora-
libus. *id, Abb. in c. cum nobis, vlt. not. de
elect. Rebuff. de pacif poſſeſſ. nu.* 45. procul
dubio poſſunt de ipſis fructibus diſpone-
re, eoſque, etiam locare, eo modo, quo
poſſunt locari per ipſos titulares, *id. Gonz.
d. §.*

d.§.8.nu.13.& 14. Mandoſ.regul.30 qu.3.
nu.4. vbi ait, quod Commendatarij faciunt fructus ſuos, præſertim propter clauſulas in ſimilibus commendis apponi ſolitas.

Quintò, notandum ex clauſula *Eidem N.Cardinali, quoad vixerit commendare, &c.* ſatis demonſtrari, ipſam commendam eſſe perpetuam. Alias enim, ſi non appareat, an ſit talis, vel temporalis, in
31 dubio interpretatur perpetua, vt fuit reſolutum in vna *Salamantin coram Creſcentio.* 18. *Iunij* 1558. ea ratione, quia
32 actus, qui certo ſpatio temporis non concluditur, perpetuus reputatur, *tex. in l. iuriſperitus, in princip & ibi Bart ff de*
33 *excuſat.tutor.* ſicut enim diſpoſitio generalis, prolata de rebus, & perſonis, generaliter eſt intelligenda, *l. 1.§. & generaliter ff de leg. præſt.* ita procedit reſpectu temporis, vt diſpoſitio generaliter, ideſt in perpetuum intelligatur; cum valeat
34 argumentum de perſonis, & rebus, ad tempus, vt per *Pariſ. de reſign.benef.lib.11. qu 5.nu 41.cum ſeqq.que nu.45* ait, ipſum
35 aliàs conſuluiſſe, indulgentiam conceſſã tali die, abſque aliqua reſtrictiua eſſe perpetuam.

Et ſicut Commendatarius perpetuus, poteſt de dictis fructibus diſponere, ita
36 etiam ſuæ commendæ cedere, ſiue cum penſione, ſiuè cum reſeruatione omnium fructuum; ſicut paſſim practicari vide-
37 mus ſub ſequenti formula, videlicet, *Dicto verò N.ne ex præſenti ceſſione ſua huiuſmodi nimium diſpendium patiatur, de alicuius ſubuentionis auxilio prouidendo, ſibi omnia et ſingula dicta Præceptoriæ fructus, redditus, prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta vniuerſa, in quibuſcunque rebus conſiſtentia, & vndecunque prouenientia, per eum quoad vixerit, percipienda, exigenda, leuanda, recuperanda, locanda, diſlocanda, ac in ſuos vſus, & vtilitatem conuertenda. Ita quod deſuper ab ipſo Oratore, & ſucceſſoribus ſuis prædictis, dictã Præceptoriam pro tempore quomodolibet obtinentibus moleſtari, &c. nequeat, de eiuſdem Oratoris conſenſu authoritate Apoſtolica reſeruare, conſtituere, & aſſignare. Sibique, quod dicto Oratore, ſeu aliquo ex ſucceſſoribus ſuis prædictis, præfatum Oratorem ſuper libera perceptione fructuum, etc. prædictorum moleſtante, vel inquietante, ſeù præſentem illorum reſeruationem, nullam, & inualidam eſſe dicente, vel allegante, liceat eidem N. ad præfatam Præceptoriam liberos habere regreſſum, & acceſſum; illiuſque corporalem poſſeſſionem, &c. apprehendere, abſque alia ſibi deſuper de nouo facienda commenda, &c. ac ſi ceſſionem huiuſmodi minimè feciſſet, &c.*

38 Et huiuſmodi ceſſiones paſſim admittũtur, & eo modo, quo reſignationes, ſiuè liberæ, ſiuè cum reſeruatione penſionis; prout, etiam ſimplicibus Curialibus patet (loquor ſemper de commendis perpetuis ad vtilitatem prouiſi), & docet *Put. deciſ. 94. & deciſ. 343. lib 2 Pariſ. de reſign benef. lib.2.qu.17.nu.9. Gonz. d.§.8.nu.25.* ſicut
39 etiam poteſt permutare commendam ipſam cum alio beneficio in titulum, dato, *id.Gonz.loc. cit.nu. 24.* & hoc ob rationes antedictas, nimirum, quia per commendam perpetuam, Commendatarius conſequitur ius in beneficio commendato; ac titulum, *id. Rebuff. de pacif. poſſeſſ. nu.35.*

40 In commendam, adhuc Epiſcopo dari conſueuit beneficium ſimplex, vacans, etiam per reſignationem, quæ paſſim admittitur præſertim, attenta fructuum menſis Epiſcopalis tenuitate, & ſub ſe-
41 quenti formula videlicet, *Supplicat, &c. deuota creatura veſtra N. Epiſcopus N. quatenus, reſignationem huiuſmodi admittendo, &c. beneficium prædictum, &c. eidem N. Epiſcopo, per eum quoad uixerit, etiam vnà cum Eccleſia N. cui ex conceſſione Apoſtolica præeſſe dignoſcitur, ac ſex, ſeù ſeptem perpetuis ſimplicibus, &c. beneficijs Eccleſiaſticis, quæ in titulum, vel commendam ex conceſſione, & diſpenſatione Apoſtolica obtinet, ac quorum fructus, &c. non excedunt, tenendum. Ita quod liceat &c. interdicta, de conſenſu modernorum primodicti beneficij patronorum, ſiu illorum medietatis commendare dignemini, &c.* In ſecunda vero parte ſupplicationis dicitur; *Ita quod litteræ deſuper in forma ſimplicis commendæ, gratioſa ſubrogationis &c.* Reliqua autem, prout in alijs ſupplicationibus reſignationum.

Cum verò beneficium, quod commendatur fuerit de iurepatronatus, opus eſt,
42 quod de eo fiat mentio, ſicur in omnibus alijs prouiſionibus beneficialibus, & in ſuis caſibus petere huiuſmodi iuriſpatronatus (quatenus laicale exiſtat) derogationem; cũ iura loquentia de titularibus locum habeant in iſtis Commendatarijs perpetuis, vt dictum eſt ſupra, & plena manu ſcribit *Simen. in reg. de trien. q.5.n. 11. cum plurib. ſeqq.*

Non tamen eſt omittendum, quod regulariter, quando Abbatia, ſeu Monaſterium, commendatur præſertim priuatis per-

perſonis, ipſa commenda ſub ſequenti
43 formula,hodie datur, videlicet, *Nos,tam
eidem Monaſterio de Gubernatore vtili, &
idoneo,per quem circumſpectè regi. & ſalu-
briter dirigi valeat quàm tibi aſſerenti te
Abbatiam nuncupatam S. Antonij de N.
Diœceſis N. quæ ſine cura eſt,& perſonalem
reſidentiam non requirit, ac cuius fructus
&c.C.duc.au.de ca.&c.nō excedūt obtinere,
vt cōmodius ſuſtentari valeas, de alicuius
ſubuentionis auxilio prouidere volētes,Teq;à
quibuſuis &c.cenſentes, necnon verum, &
vltimum dicti Monaſterij vacationis modū,
etiamſi ex illo quauis generalis reſeruatio,
etiam in corpore iuris clauſa,reſultet,præ-
ſentibus pro expreſſo habentes, Monaſteriū
prædictum,quod ſine cura eſt, & Conuentu
caret, ac cuius, & illi; forſan annexorum
fructus &c. ad xxxij. florenos auri cum
vno tertio alterius ſimilis florenis in libris
Cameræ taxati reperiuntur.ſecundum verò
communem æſtimationem CCCLXV.ducat.
au.de ca.val.an. non excedunt,vt etiam aſ-
ſeris,quouis modo, aut ex cuiuſcunque per-
ſona.ſeu per liberam &c.vacet,etiam ſi tan-
to tempore &c. iuxta Lateranen. ſtatuta
Concilij, vel aliàs canonicas Sanctiones ad
Sedem Apoſtolicam legitimè deuoluta exi-
ſtat. & illa ex quauis cauſa ad Sedem ean-
dem ſpecialiter,vel generaliter pertineat, &
ad illud conſueuerit quis per electionem aſ-
ſumi, eique cura iuriſdictionalis duntaxat,
immineat; ac ſuper eiſdem regimine, & ad
miniſtratione inter aliquos, lis ſeu illorum
poſſeſſorio,vel quaſi, moleſtia, cuius litis ſta-
tus, &c.exiſtat,etiam præſentibus,&c.in de-
ciſa,dummodo tempore Dat. præſentium ei-
dem Monaſterio de Abbate prouiſum, aut
alteri commendatum canonicè non exiſtat,
cum annexis. huiuſmodi,ac omnibus iuri-
bus, & pertinentijs ſuis, tibi per te quoad
vixeris, etiam vna cum beneficio prædicto
tenendum,regendum,& gubernandum. Ita
quod tibi liceat, debitis, & conſuetis dicti
Monaſterij ſupportatis oneribus, ac tertia,
parte omnium, & ſingulorum fructuū red-
dituum, & prouentuum Monaſterij huiuſ
modi in reſtaurationem illius fabricæ, ſeu
ornamentorum emptionem, aut pauperum
alimoniam,prout maior exegerit,& ſuaſerit
neceſſitas, ac omnibus deductis oneribus, de
reſiduis illius fructibus redd.& prou. diſpo-
nere,& ordinare ſicuti illius Abbates, qui
pro tempore fuerunt,de illis diſponere,& or-
dinare potuerunt.ſeu etiam debuerunt. Alie-
natione tamen quorumcunq; bonorum im-
mobilium tibi penitus interdicta, Apoſtolica
authoritate commendamus, curam ipſius
Monaſterij. ac huiuſmodi regimen, & ad-
miniſtrationem tibi in ſpiritualibus, et tem-
poralibus plenariè committendo. Non ob-
ſtantibus fel. record. Bonifacij Papæ VIII.
prædeceſſoris noſtri,& alijs Apoſtolicis Con-
ſtitutionibus,necnon Monaſterij,& Ordinis
prædictorum iuramento &c. Volumus au-
tem,quod propter commendam noſtram hu-
iuſmodi, dictum Monaſterium in ſpiritua-
libus non lædatur,& in temporalibus detri-
menta non ſuſtineat; ſed eius congruè ſup-
portentur onera conſueta; quodque tu, an-
tequam regimini, & adminiſtrationi dicti
Monaſterij in aliquo te immiſceas,in mani-
bus dilectorum filiorum Vicariorum N. N.
& N. in ſpiritualibus generalium, vel ali-
cuius eorum; quibus hodie per alias noſtras
litteras deſuper ſcribimus, noſtro,& Roma-
næ Eccleſiæ nomine, fidelitatis debitæ. ſolitū
præſtes iuramentum iuxta formam. quam
ſub Bulla noſtra mittimus introcluſam; ac
formam iuramenti huiuſmodi,quod præſta-
bis,nobis de verbo ad verbum, per tuas pate-
tes litteras,tuo ſigillo munitas,per proprium
nuncium quantocitius deſtinare procures.
Et inſuper ex nunc irritum &c. attentari.*

Et iſte modus commendandi ſeruatur
44 cum perſonis minus qualificatis,& à Ro-
mana Curia abſentibus; & adijcitur clau-
ſula, *Volumus autem quod propter commen-
dam huiuſmodi &c.*hoc autem,ne diuinus
cultus minuatur, quæ quidem verba ex-
tracta reperio ex *Extrauag. Ex ſuperna,
Clem.V. quæ eſt 2.inter comm.* & de com-
mendis loquitur,ibi, *quod Eccleſiarum,&
Monaſteriorum eorundem cura negligitur,
bona, & iura diſſipantur, ipſorum &c.* &
quamplurima mala, ex huiuſmodi com-
mendis,vt plurimum euenire ſolent, quæ
commemorat *Rebuff. in ſua praxi tit. de
commenda nu.12.cum plurib.ſeqq.*

Eſt autem pro iunioribus Romanæ Cu-
riæ,apprimè notādum,quod cum, vt plu-
rimum contingat, etiam beneficia conſi-
45 ſtorialia commendari; ea ſcilicet,de qui-
bus Papa diſponit in Conſiſtorio coram
Cardinalibus,vt ſunt,præter Epiſcopatus,
Abbatiæ,& quædam aliæ dignitates, tam
ſęculares, quam regulares, tunc Summus
Pontifex quemadmodum prouidet cōſi-
ſtorialiter de Epiſcopatibus,ita de Abba-
tijs,& Monaſterijs, *Rot. deciſ.584.nu.2. &
3. lib.3.p.3.diuerſ.*

Nec tamen omnia Monaſteria proui-
46 dentur conſiſtorialiter, ſed ea duntaxat,
quæ, cum ſint ampli redditus,magnique
momenti,facilius in eis, fraudes commit-
ti poſſunt,cum à pluribus appetantur, &

de-

deſiderentur,vt ait *Sarnen.reg.14.de infir.*
reſign.ſub nu. 2. ac propterea, in illorum
regimine, eminet maius periculum,*iuxta*
tex. in c. vbi periculum maius intenditur,
ibi procul dubio eſt plenius conſulendum,
de elect. in 6. illorum, videlicet,Monaſte-
riorum, quorum valor aſcendit ad duca-
47 tos ducentos auri de Camera,quę ob hãc
rationẽ ego puto fuiſſe per Sedẽ Apoſto-
licam reſeruata per *2.reg.Cancell* ibi,*nec-*
non omnia Monaſteria virorum,valorẽ an-
nuũ ducentorũ florenorũ auri cõmuni ęſti-
matione excedentia, nunc quomodocunque
vacantia, & in poſterum vacatura: & vo-
luit, quod exceſſus huiuſmodi in litteris
exprimatur, ſicut in *Concilio Lateranenſi*,
ob ſupradictam cauſam fuit ſtatutum, vt
prædicta Monaſteria ſupradicti valoris
prouiderentur,non niſi conſiſtorialiter,vt
in ſeſſ.9.Rot.deciſ.540.n.5.p.3.lib.3. diuerſ.
vbi dicitur, hoc eſſe adeò notum Guriali-
bus,vt alia non indigeat probatione.

Hine propterea inſurgit praxis, non
oſcitanter ab ipſis Curialibus notanda,
vt quoties agitur de prouiſione Monaſte-
rij ſupradicti valoris ducentorum duca-
48 torum auri de Camera, ſeù (quod idem
eſt) ducentorum florenorum,ſi extra Cõ-
ſiſtorium fiatį à Papa prouiſio ſit faciẽda,
49 de hoc, mentio in litteris prouiſionis ſu-
pradictæ, vt in priori formula appoſita;
ibi, *etiam ſi de illo conſiſtorialiter diſponi*
conſueuerit, ſeù debeat &c. cum in hoc nõ
ſit coangustata Papæ poteſtas:cum huiuſ-
modi Monaſteria alijſq; beneficijs Conſi-
ſtorialibus ſic,vt præfertur, reſeruatis,Sũ-
50 mus Pontifex, pro libito voluntatis pro-
uideat,etiam extra Conſiſtorium; adiecta
in litteris prouiſionis, clauſula ſupradi-
cta,nimirùm, *etiamſi conſiſtorialiter &c;*
pront in notoria praxi ſeruari videmus.
& de qua teſtatur *Pariſ.de reſign.beneficio-*
rum, lib.8.q 6.nu.8. dicens, etiam de Cõ-
ſiſtorialibus ſolere, utplurimum prouide-
re,quoties admittit renunciationem illo
rum,& de eis prouidet,ut de alijs benefi-
cijs extra Conſiſtorium; ut multoties ipſe
uidit practicari, & communiter ſeruari à
practicis expeditoribus. Aliàs enim, niſi
prædicta clauſula adijceretur,poſſent ali-
qua circa hoc, in dubium reuocari,vt in
caſu ſupradictæ *deciſ.d d.nu. 5.ad fin.*

Ad hæc, non contemnendum in hac
praxi,quod docet *Lotter. de re benef. lib.1.*
51 *q.16.nu.52.* quod licèt iſta qualitas con-
ſiſtorialitatis,ex cauſa taxæ in libris Ca-
meræ adnotata,non probet reſeruationẽ,
nihilominus ſub illa ter ducta, conſtituat eam quanti-
tatem ducatorum ducentorum, iuxta di-
ctam regulam; nihilominus, ipſa qualitas
probatur,ſiuè ſit ſupra,ſiuè infra dictam
quantitatem;dicens ibi, ſic declaraſſe Cõ-
gregationem ſuper rebus Conſiſtorij;quã
ſequuta eſt *Rot. in vna Palentin. Abbatiæ*
de Beneuiuerè 14. Aprilis,1617. ex quibus
ipſemet *Lotter.* infert, parùm referre, ſi
prouiſio huiuſmodi fieri debeat tanquã
de reſeruato,vel non reſeruato, & multò
minus,ſi poſtquam facta eſt talis deſcrip-
tio, prouideatur exinde conſiſtorialiter,
vel non conſiſtorialiter; cum qualitas ſu-
pradicta ſtatim imprimatur ex ſupradi-
cta deſcriptione in ipſis libris Cameræ;
nec ad eum finem ipſi libri inſtituti ſint,
niſi, vt ſciatur valor beneficiorum Conſi-
ſtorialium: Quapropter duo libri, quos
ego vidi;aſſeruantur in Cancellaria Apo-
ſtolica, quibus ipſa vtitur, quorum vnus
continet taxas mercedis Officialium, lit-
teras Apoſtolicas expedientium;alter ve-
ro,valorem beneficiorum conſiſtorialiũ,
ex quibus annatæ ſolui debent;quorum
quidem libros; credunt omnes antiqui
52 Officiales, & Curiales, fuiſſe compoſitos
à Ioanne XXII, præſertim, cùm primum,
Curia reſideret Auinione.

Nec tamen per prouiſionem Apoſtoli-
53 cam,ſic extra Conſiſtorium factam,vide-
tur Papa, qualitatem beneficij Conſiſto-
rialis mutaſſe; cum licèt beneficium ſit
Conſiſtoriale,poſſit tamẽ ipſe Papa, pro-
ut ſibi placet, extra Conſiſtorium de illo
prouidere, vt ſupra dictum eſt; etſi hoc
54 modo,talis prouiſio dicatur facta cum
minori cauſæ cognitione; ſicut ẽ conuer-
ſo, vbi prouiſio ipſa facta fuerit conſiſto-
rialiter,inducitur præſumptio plenitudi-
nis cauſæ cognitionis:quod quidem,inter
alios effectus principales, hũc parit,nimi
rum,vt ſtante prouiſione conſiſtoriali,ceſ-
sẽt in his beneficijs, quando vacãt per re-
55 ſignationem ad fauorem,Conſtitutiones
de publicandis;quandoquidem iſta bene-
ficia non conſueuerunt prius in Conſiſto-
rijs proponi, & cõcedi,niſi antea,perſona
reſignatarij,per ipsũ Summũ Pontificẽ,&
Card.in ipſo Cõſiſtorio approbata fuerit.

Ne tamen ſimplex, qui hæc ignorat,
decipiatur,eum monitum hic volui,quod
licet *Conſtitutio Pij V. de publicandis re*
ſignationibus dicat, quod omnia, & ſin-
gula in ea contenta locum habeant in
quibuſuis beneficijs Conſiſtorialibus, id
profectò intelligendum eſt,de quibuſdam
beneficijs minoribus,vt ſunt Abbatiæ, &
ſimilia,quæ licèt ſint Conſiſtorialia,ſolent
nihi-

nihilominus prouideri extrà Conſiſtoriũ, vt ſupra dictum eſt,& clarius colligitur ex alia ſimili Conſtitutione *Gregory XIII.* quæ incipit, *Humano vix iudicio, in §. Cęterùm*, ibi, *Et de quibus in Conſiſtorio noſtro diſponi conſueuit, ſeu debet, quæ poſthac ex quacunque cauſa fieri, & per nos, & dictos ſucceſſores, extra tamen dictum Conſiſtorium admittentur.* Et ſic huiuſmodi beneficia ſubiacent prædictis Conſtitutionibus, quod per tranſitum dictum ſit, cũ de his latius dicam in meã *praxi benef.*

Hic etiam docet nos communis praxis, quòd ſi contingit Eccleſiam, penſione, aut fructnũ reſeruatione grauari, nec propterea ad præſcriptum Sacri Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 13.* remaneant mille ducati liberi pro Epiſcopo, nihilominus, ſi verè non remaneant, non idcirco poſſet per titularem dici de ſubreptione, vel obreptione; & ſic prætendi nullitas, aut moderatio penſionis, ſeu fructuum: quia, cum iam Eccleſiæ prouiſio fuerit facta in Conſiſtorio, cum plena cauſæ cognitione, profectò cenſetur, & ipſi Concilio fuiſſe derogatum, etiam abſq; illius expreſſa derogatione, tanquam non neceſſaria, ſicut alias diximus, & fuit tentum *in vna S. Angeli Penſionis, 16. Decembris 1594. coram bo. me. Cardinali Panfilio, teſte eod. Lotter. d. q. 26. nu. 58.* qui *nu. ſeq.* ait, quod vniuerſaliter,

56 gratiæ expeditæ per Conſiſtorium, non egent iuſtificatione, *per Rot. deciſ. 612. nu. 1. p. 2. in recent.* niſi tamen, vt ipſe dicit *nu. 60*, appareat, aliquid fuiſſe ſub conditione conceſſum.

Sed cum verba fecerimus, licet breuiter, de gratijs Conſiſtorialibus, ſcilicet, quæ in ipſo Conſiſtorio proponuntur, curioſè poſſent inquirere, qui hucuſq; mœnia Vrbis minimè viderunt, quidnam ſibi velit iſtud nomen, *Conſiſtorium*. Et quidem petitioni tam leui, non omnino inutile ſatisfacere exiſtimauimus. Conſiſto-

57 rium igitur Summi Pontificis eſt proprius Conſultationis locus, & Congregationum, conſtans ex triplici Hierarchico ordine Cardinalium, nimirum Epiſcoporum ſex, Presbyterorum quinquaginta, Diaconorum quatuordecim; quorum

58 quidem ad hunc ſeptuageſimum numerum Sixtus V. ſua Conſtitutione redegit; vt veteris Synagogę figuram imitaretur de congregandis ſeptuaginta ſenioribus Iſrael, qui vna cum Moyſe onus populi ſuſtentarent; & non ipſe ſolus grauaretur: qua quidem Cõſtitutione, vbi de numero agit, oſtendit non ſolum numerum ſeptuagenarium non eſſe tranſiliendum, ſed nec etiam ſemper æquandum, vbi pauciores poſſunt ad omnia munera ſufficere, teſte *Paleot. de Sacr. Conſiſt. par. 4. qu. 1. littera A.* quique non immeritò cœleſtium Cherubim locum tenere dignoſcuntur,

59 cum omnia ſcire debeant, quæ ad optimam Eccleſiæ militantis gubernationem,

60 cuius ipſi ſunt Cardines, pertinent: Vnde Numinis diuini præſidio roborati, adeò ſe ad tam magna munia obeunda præparant, vt ipſius Sacri Conſiſtorij conſtituta

61 die, quod ſemel ſingulis hebdomadis de mane, indici conſueuit, quilibet Cardinalis, ſi Sacerdos ille ſit, rem Sacram facere, alij uerò Eucharistiæ Sacramento, ſe præmunire, aut ſaltem, miſſa audita, ſe ſanctè colligere, atque Spiritusſancti paraclyti Orationem adhibere curabit. Hinc enim eſt, ut *id. Paleot. ait memb. 5. tit. de alijs pertin. littera C. fol. mihi 373.* mirum nemini

62 eſſe debebit, ſi nullã peculiarem Orationem ad impetrandam Spiritusſancti gratiam, quæmadmodum in alijs Cardinalium, & Prælatorum Congregationibus religioſè ſeruari ſolet, in Conſiſtorio palàm præmitti audiet; nam cum Conſiſtorium mane haberi ſoleat, ipſeque Summus Pontifex, & ijdem Cardinales, aut paulo ante fecerint ſacrum, aut ei interfuerint, ueriſimile eſt, eos tùm gerenda negotia, tum ſeipſos feruenti corde Deo commendaſſe; indeque unanimi collectos ſpiritu, Deo duce, ab oratione ad Conſiſtorium ſe tranſtuliſſe: Accedit, quod propter auguſtiſſimam Sanctiſſimi Christi Domini Vicarij præſentiam, cui Spiritus ſancti gratia aſſiſtere cenſetur, ueteri ritu obſeruatum uidemus, ut non eadem cæremoniarum ratio ſemper in loco, ubi ille adeſt, ac in reliquis ſeruari ſoleat; non ut debitæ deuotionis officio aliquid ſubtrahi intelligatur, ſed ad ſanctioris, & ſecretioris miſterij ſignificationem. *Hæc ille.* Idemq; Cardinalis ad Palatium Apoſtolicum ipſa ſtatuta die deductus depoſito illo, quo per Vrbem utitur, ueſtimento, pariter priuatus omnes affectus, & ueterem ſibi hominem expoliandum eſſe ſciat: Amictum deinde induens inſigniorem, qui Cappa lata, ſeu pontificalis appellatur, cum tota ipſius humeris coram Pontifice incumbat, ac publicam utilitatem præſe ferat; tum memor erit plurimùm ſibi oneris ex futura ea actione accedere, ac publicam vtilitatem, publicam ſcientiam, publicamq; omninò perſonam induere profitebitur, *id. Paleot. d. memb.*

&c. memb. 5. cap. 4. littera D.

Huiuſmodi autē Cōſiſtoriū duplex eſt; alterū publicū, alterū verò priuatum, ſeù ſecretū. Porrò,publicū in duas ſpecies poteſt diuidi, nimirùm, vt alterum dicamus Conſiſtorium publicum, illud, quod fieri ſolet in receptione noui Cardinalis,vel in aduentu noui Oratoris Principum ad Summum Pontificem deſtinati; aut in reditu Legati à latere à ſua legatione,alterū verò dicamus publicum Conſiſtorium, ex eo,quod Papa ſolet (licèt rarò) in Conſiſtorio publico ſignare ſupplicationes commiſſionum; vt cuncti videant, quod ipſe iuſtitiam facit; licèt iſta ratio,non ſatisfaciat;cum Papa,ſiuè in Conſiſtorio, ſiuè extra illud,ſciunt omnes, quod iuſtitiam facit. Alia tamen ratio, quæ conuenientior apparet, eſt, quod dictas ſupplicationes aliquando ſignare conſueuerit, ſcilicet, commiſſiones cauſarum; eo præſertim tempore,quando nimirum, dum ipſum habetur Conſiſtorium, duo Cardinales Diaconi vadunt ad recipiendum,& introducendum nouum Cardinalem, vel Legatum: quod quidem ſumma eſt ratione ſtatutum, ne videlicet videatur Summus Pontifex, cum reliquis Cardinalibus in ipſo Conſiſtorio permanentibus, illo medio tempore,nimirùm,donec ipſi Cardinales ad idem Conſiſtorium reuertantur,expectare:præſertim, ne uideatur Papa,tantum ibi adeſſe propter negotium introductionis, & receptionis ſupradictorum Cardinalium, & nihil aliud agere, ideo reliquum illius temporis,vacuum, in iſtis actibus occupatur, ac in propoſitionibus dictarum commiſſionum; teritur; quas ex arte, & ingenio Aduocati Conſiſtoriales ſçpè confingunt; caſus atroces,& crudeles, proponentes, & verbis duris, & hîc exagerantes,vt tempus illud vacuum impleatur,prout eadem ferè ratione, ſeruatum eſt, vt ſi quando accideret eo ipſo tempore quo indictum fuit Conſiſtoriū, nullas eſſe Eccleſias,quæ proponātur,nec legationes, quæ expediantur, nec bullas grauiores promulgandas, neque arduas actiones,aut alia ſe offerre Conſiſtorialia negotia,quæ communem Cardinalium omnium exigant congreſſum ſolitos fuiſſe Pontifices, (ne Conſiſtorium quaſi inane,& fruſtra coactum videretur) dare tūc negotium Secretario, vt litteras aliquas à Legatis,ſeu Nuntijs acceptas, aut à Regibus,vel Principibus miſſas, palàm recitare:ex quibus occaſionem cum Cardinalibus tractandi accipiebant. Solebant item aliquando negotijs publicis, de reformatione,de Turcarum incurſionibus, de annona,de muniendis præſidijs,de Statu Eccleſiaſtico exonerando, aut de alijs rebus huiuſmodi verba facere;ne dies ſine Conſiſtoriali aliqua tractatione prçteriiſſe videretur, *id. Paleott. memb. 5. cap. 5. littera B.* Nec deſunt,qui dicant,quod propterea Papa mandat, ibi fieri commiſſionū propoſitiones,vt oſtēdat principaliter, propter adminiſtrationem iuſtitiæ,illum Conſiſtoriū indixiſſe, non autem propter nouum Cardinalem,vel Oratorem recipiendum, quaſi illo die, Papa pro Tribunali ſedere videatur,volens ius publicè dicere: qua de cauſa omnia tribunalia Vrbis ceſſant,illo tunc ius dicente,vt ait *Sarnen. in compend. ver. ſignat. nu. 19.* qui *nu. ſeq.* ait quod iſta ratio non quadrat: cum ſemper Papa ius dicat, ſiuè publicè, ſiuè priuatè actum faciat:& quod ceſſent eo die tribunalia Vrbis,non ex eo cauſatur, quod Papa pro Tribunali ſedet; cum ſemper id faciat;ſed quia per ceſſationem dictorum Tribunalium,maior hominum concurſus ad Papç Conſiſtorium accedit; quod non fieret, ſi iudices, & alij Curiales negotijs ſuis intenderent, & occuparentur, vt ſic per illum concurſum, exteræ gentes, quæ illo die publici Conſiſtorij ad Papam accedunt,decus,& maieſtatem Summi Pontificis, quæ per concurſum plurium Prælatorum,& perſonarum, magis reprçſentetur,& admiretur. Hæc *idem Sarnen. loc. cit. num. 20.* Alterum verò publicum dici poteſt ipſa Summi Pontificis publica audientia,quæ in fine cuiuslibet menſis cum illius,ac nonnullorum Cardinalium, necnon omnium Romanorum Magiſtratuū, pro communi omnium Romæ degentiū, ac exterorum vtilitate, & ſalute fieri conſueuit. Conſiſtorium autem ſecretum illud appellamus,in quo non interueniunt, niſi ipſe Summus Pontifex, omneſq; Cardinales; in eoq; tractantur res magnæ, & arduæ totius Chriſtiani Orbis: cuncta nimirùm,quç ad cultum, ad fidem,ad ipſam Religionem, ad pacē Chriſtiani gregis,ac ad conſeruationem temporalis patrimonij S.R.E. pertinent: in eo creantur etiam Cardinales,& Epiſcopi,fitque prouiſio de Eccleſijs Cathedralibus de Abbatijs,& Prioratibus Conſiſtorialibus.

Cum verò de ipſorum Cardinalium indumentis, tàm extra, quam intra dictū Conſiſtorium, aliquid ſupra dixerimus, videtur etiam hic licèt incidenter,referre cum *Barboſ. de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 4. n. 86.*

vbi ait, quod Cardinales facultatem ha-
64 bent vtēdi veſtibus ex duobus coloribus,
nempè rubro,& violaceo,exceptis Domi-
nica tertia Aduentus,& Dominica quar-
ta Quadrageſimę,quibus diebus in ſubta-
nis,mantelletto, & mozzetta vtuntur co-
lore roſæ ſiccæ.Qualitas verò veſtium eo-
rumdem regulariter erit, vel ex panno
grauiori,vel ex lana leuiori, quam,ſaiettã
vocant,vel ex cameloto vndato,vel etiam
in ſubtanis ex ſerico vndato, vel ſine vn-
dis, arbitrio illorum; dummodò ſit ſim-
plex,videlicet ex eo,quod ormeſinum,ſeù
tabì vocant, non autem ex eo, quod raſũ
vocant,aut villutum appellant: quod qui-
dem intelligitur de Cardinalibus non re-
gularibus; nam regulares non ſolent vti
veſtibus ſericeis, & nunquam in habitu
mutant colorem: ſed ſemper retinent co-
lorem habitus ſuæ Religionis. Ac ſubin-
de, ꝓſequitur *id. Barboſ.* ipſis Cardinalib.
65 nouiſſimè conceſſum extitiſſe, vt titulo
Eminentiſſimi, & Veſtræ Eminentiæ, vna
cum antiquo titulo Reuerendiſſimi in
poſterum eſſe debeat proprius, & pecu-
liaris Cardinalitiæ Dignitatis, prout in
infraſcripto decreto continetur, tenoris
ſequentis,videlicet.

Die 10. Iunij 1630. In Conſiſtorio Secreto.

Fuit facta per D. Cardinalem Pium relatio decreti Sacrę Congregationis Cęremoniarum S. R. E. Cardinalium, vt infra.

Beatiſſime Pater.

SAcra Congregatio Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium cenſuit, ſi Sanctitati Veſtræ placuerit, loco Titulorum Illuſtriſſimi, & Dominationis Veſtræ Illuſtriſſimæ, quibus hactenus vſi ſunt Cardinales, Titulos Eminentiſſimi, & Veſtrę Eminentiæ, vna cum antiquo titulo Reuerendiſſimi in poſterum eſſe debere proprios, & peculiares Cardinalitię Dignitatis: itaut præfati tituli Eminentiſſimi, & Eminentię à nemine, præterquam ab Eccleſiaſticis Romani Imperij Electoribus, ac Magiſtro Hoſpitalis Hieroſolymitani vſurpari poſſint; aut alijs attribui: eoſdemque Titulos ab omnibus, & ſingulis Cardinalibus præſentibus, & futuris omnino aſſumi; illiſque inter ſe, tàm voce, quàm ſcripto, perpetuò vti debere. Quod ſi contigerit, aliquem cuiuſcunque dignitatis, gradus, & conditionis (Imperatore, & Regibus exceptis) huiuſmodi titulos alicui Cardinalium non tribuere, Cardinalis ille nullatenus cum eo coram agat, nec eius litteras quoquomodo recipiat.

Item cenſuit ſupplicandum eſſe Sanctitati Veſtrę, vt per ſuum Conſiſtoriale Decretum præcipere dignetur coeteris omnibus, & Singulis Eccleſiaſticis cuiuſcunque conditionis, gradus, & Dignitatis, etiam Epiſcopiali, Archiepiſcopali, Primatiali, ſeù Patriarchali Dignitate præfulgentibus, ne præfatos Eminentiſſimi, & Eminentię Titulos quoquomodo ſibi vſurpent, ſub poenis indignitationis Sanctitatis Veſtrę, & Romanorum Pontificum, inhabilitatiſque ad alias Dignitates, & incapacitatis quarumcunq; gratiarum, ſeù Indultorum Sedis Apoſtolicę, ac amiſſionis fructuum ſuarum Eccleſiarum, & beneficiorum quorumcunque ipſo facto incurrendis.

Item cenſuit hęc omnia in præſenti Conſiſtorio eſſe referenda, vt Sanctitate Veſtra annuente, ab omnibus, & ſingulis Cardinalibus recipiantur, & ſuper eorum perpetua, & inuiolabili obſeruatione iuretur, debitęque exequutioni demandentur; à pręſentibus quidem in Conſiſtorio, ſtatim, ab exiſtentibus verò in Curia poſt tres dies, & ab abſentibus poſt duos menſes in Italia, & poſt quatuor extra Italiam. Inter alia ſuper his etiã omnes, & ſinguli Cardinales, qui in futurum creabuntur, iurare teneantur; pręſentes quidem in receptione Pilei; abſentes verò in receptione Bireti.

Qua relatione habita, S. D. N per hęc verba, Quid vobis videtur? omnium DD. Cardinalium exquiſiuit ſuffragia, & ſingulorum auditis ſententijs, non ſolum vnanimiter conſentientibus, verùm etiam inſtantiſſimè deprecantibus, atque S. Sanctitati

ſup-

ſupplicantibus, vt huiuſmodi Decretum, & omnia in eo contenta approbaret; ſicque probata per ſuum Conſiſtoriale decretum, cum authoritate imprimendi, &c. & litteras, etiam, in forma Breuis expediendi, cum ſolitis clauſulis, &c. confirmaret, Sanctitas ſua, vt ſequitur, decreuit.

Petitionibus veſtris annuentes, propoſita nobis per vos, omnia admttimus, & approbamus, & deſuper litteras, etiam in forma Breuis cum clauſulis opportunis, & neceſſarijs concedimus, & expediri mandamus, cum authoritate imprimendi. In nomine, &c.

Abſoluto Conſiſtorio, poſt diſceſſum Summi Pontificis, in Congregatione Generali omnes, & ſinguli Cardinales, qui Conſiſtorio interfuerunt, tactis Sacroſanctis Euangelijs iurarunt, & ſubſcripſerunt, vt infra.

Nos miſeratione diuina Epiſcopi, *Presbyteri, & Diaconi S.R.E. Cardinales, ſupradictum Decretum Sacrę congregatiois Cęremoniarum S. R. E. Cardinalium à Sanctiſsimo Domino Noſtro approbatum, & à nobis receptum, perpetuò, ac inuiolabiliter obſeruare promittimus, & iuramus.*

Cardinales autem qui eidem Conſiſtorio interfuerunt, & ſubſcripſerunt fuerunt numero Viginti quatuor.

De veſtibus autem ipſius Summi Pontificis, vt etiam idem *Barboſ. de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 1 nu. 121.* toto anni tempore Papa nullo alio colore vtitur, niſi rubro, & albo, videlicet veſte talari alba, quam ſubtanam vocant, ſupra quam induitur Rocheto, & caputio, ſeu mozzetta, & bireto rubro, ac calceamentis rubris, cum cruce aurata deſuper, octo tantum diebus exceptis, videlicet à Sabbatho Sancto poſt miſſam, vſq; ad Sabbathum in Albis, etiam poſt miſſam; quia tunc vtitur, etiam bireto, mozzetta, & calceamentis, & ſtola eiuſdem coloris. Qualitás autem veſtium quibus ipſe Papa vtitur, eſt in duplici differentia, nempe ex ſerico, vel ex lana: ex ſerico diuerſę qualitatis; nam hyeme vtitur caputio, ſeù mozzetta, & bireto liuioribus ex ſerico rubro quod raſum vocant ſine pellibus: infra octauam verò Paſchæ Reſurrectionis octo ſupradictis diebus vtitur mozzetta, & bireto ex ſerico Damaſceno albo, pellibus albis Armellinis circumfultis. Veſtibus, etiam laneæ, quibus Papa vtitur in diebus ieiunij, & in diebus in infraſcripta regula expreſſis, ſunt diuerſæ qualitatis; Hyeme namque vtitur caputio, & bireto ex panno laneo rubro, & grauiori, pellibus Armellinis circumfultis: Aeſtate verò vtitur eodem habitu ex lana leniori; quam ſaiettam vocant ſine pellibus. Veſtis autem talaris, quam ſubtanam vocant, ſupra quam Papa vtitur rocheto, ſemper erit alba, ſed iuxta temporis qualitatem, & conditionem; vel ex ſericò leuiori, ſeù grauiori, vel ex panno grauiori, ſeu lana leuiori, vel alia ſimili materia albi colòris.

Verùm toto tempore Aduentus, inchoando à prima Dominica, & poſt Aduentum à Dominica Septuageſimæ per totam quadrageſimam, ac ſingulis ſextis ferijs, vigilijs, quæ ieiunantur, & quatuor anni temporibus, & in die Commemorationis defunctorum, & quandocunque celebratur, vel fit officium pro defunctis, Papa vtitur veſtibus laneis cum pellibus, vel ſine pellibus iuxta temporum qualitatem; non autem ſericis, Excipiuntur tamen quatuor tempora, quæ incidunt immediatè poſt Pentecoſten, & omnia feſta duplicia, etiam in ſextis ferijs extra tempus Aduentus, Septuageſimæ, & Quadrageſimæ, & feſtum Annunciationis B. Mariæ Virginis, etiamſi venerit in Quadrageſima. Similiter excipiuntur aliquot alij dies, videlicet à vigilia Natiuitatis D. N. Ieſu Chriſti per totam Octauam Epiphanię, à Sabbato Sancto poſt Officium, & miſſam, vſque ad Dominicam Sanctiſſimę Trinitatis incluſiuè. Per totam Octauam feſtiuitatis ſanctiſſimi Corporis Chriſti, Per totam Octauam Aſſumptionis glorioſæ Virginis Mariæ. Per totam Octauam Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & per totam octauam feſtiuitatis omnium Sanctorum. In alijs, autem octauis, videlicet Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis, S Ioannis Baptiſtæ, & S. Laurentij, excipiuntur dies octauæ tantùm. Excipiuntur etiam feſtum Cathedræ Romanæ, ſi venerit intra Septuageſimam, necnon alij dies alicuius feſti ſolemnis ob

aliquam publicam lætitiam, vel victoriàm, aut ſimilem cauſam; in quibus quidem temporibus exceptuatis, Papa veſtibus ſericeis vtitur, teſte *Barboſ. De iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 1. num. 121. & 122.* Nimis à propoſita materia me diuagatum eſſe videor; nec propterea aliud circa eam, hic ſubneçtere viſum eſt, cum latius proſequar in mea *praxi beneſic.* vbi etiam oportunius cadit.

Finis Libri Sexti.

PRA-

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER MATRIMONIIS

Contrahendis in gradibus prohibitis.

LIBER VII.

SVMMARIVM.

1 *Impedimenta matrimonium dirimentia, enumerantur.*
2 *Et quęnam ex illis per Concil. Trid. ſtatuta.*
3 *Publicę honeſtatis impedimentum, correctum.*
4 *Affinitatis impedimentum ex actu fornicario, correctum*
5 *Impedimenta dirimentia, ſuper quibus diſpenſatur, quę.*
6 *Cognationis carnalis definitio. Et an comprehendat etiam illegitimos.*
7 *Linea, quid ſit; & quotuplex nu. 9.*
8 *Et quid ſtipes.*
10 *Gradus, quid ſit.*
11 *Conſanguinitatis arbor, quare inuenta.*
12 *Cognationis ſpiritualis, ſiue* Compater*nitatis definitio.*
13 *Affinitas, quid ſit, & quotuplex.*
14 *Quomodo contrahatur.*
15 *Quanto tempore duret.*
16 *Non oritur ex pollutione extraordinaria.*
17 *Sed ex commixtione apta ad generandum.*
18 *Diabolus, quomodo poſſit generare.*
19 *Copula carnalis, quomodo in dubio pręſumatur.*
20 *In dubijs, certius tenendum.*
21 *Affinitatis genera, quot, & declarantur.*
22 *Primum genus tantùm hodie impedit.*
23 *Affinitas impedit, ſicut Conſanguinitas.*
24 *Fornicaria tamen, reſtricta in Primo, & Secundo gradu per Concil. Trid.*
25 *Necnon per Pium V. cuius Conſtitutio proponitur.*
26 *Affinitas fornicaria in Primo, & Tertio gradibus, non impedit ad contrahendum.*
27 *Impedimentum ad contrahendum, non oritur ex Primo, & Quinto gradibus.*
28 *Neque in Secundo, & Tertio affinitatis fornicariæ, ex declaratione Sacri Concilij.*
29 *Et idem de affinitate ſuperueniente.*
30 *Impedimentum criminis, quod dicatur.*
31 *Votum, quotuplex.*
32 *Publicę honeſtatis impedimentum quid ſit.*

Praxis impedimentorum ad matrimonium contrahendum.

C A P. I.

QVæ in humanis actibus, ſi perperam fiant, mala, atque incommoda reperiuntur, ea omnia in ſolam ferè Diſpenſationum matrimonialium exequutionem, niſi ritè recteque perficiatur, aceruatim (vt ita dicam) confluunt, & cumulantur: nemo quandoquidem eſt, qui neſciat, quænam ex hoc primo malo, incommoda, ceù venenato fonte procedunt. Enimuerò hinc natalium defectus in prole, hinc iniquæ ſucceſſiones, atque promotiones, cœteraque ad optimum finem minimè conducentia. Sanè haud procul à tanti mali calamitate diſtamus: qnippe, cum frequentiſſimus ſit noſtro hoc tempore harum diſpenſationum uſus, neſcio quæ praua conſuetudo, aut corruptela uerius inoleuit: qua iudices Commiſſatij tantæ rei pondus non æqua lance æſtimantes, expoſita, qua par eſt, diligentia, ucritate niti negligant edoceri, Pontificem diſpenſaſſe contenti; cum re vera non diſpenſauerit; ſed ipſis diſpenſandi authoritatem, certis ſub conditionibus demandauerit; quod, niſi, vt iubetur, impletæ fuerint, quicquid ſuperſtruxerint, corrnet. Olim qnippè huiuſmodi diſpenſationes, in ipſa Romana Curia, cauſæ cognitione, narratorumque verificatione præcedente, in forma gratioſa, vt plurimùm concedebantur: & qnidem, vt rarior, ita, & tutior illarum erat vſus: at quoniam difficile, valdeque incommodum id comperiebatur, optima profectò ratione ita Sacri Canones ſanciuere, vt omnes diſpenſationes extra ipſam Curiam, locorum Ordinarijs, in forma communi, ſiuè commiſſaria dirigerentur; qui, non niſi cauſis in precibus verificatis, tùm demum Apoſtolica authoritate diſpenſarent. At ſæpe videmus Summorum Pontificum prouidentiam, ex Delegatornm Iudicum imperitia, aut incuria, ita ſuo fine fruſtrari, vt quod ad boni communis ædificationem ſalubriter conſpicimus inſtitutum, id ad certam perniciem, atque deſtructionem detorqueatur. Porrò ad hoc malum auertendum, nonnullorum deſudauit induſtria: præſertim verò *Sanch. tom. 2. lib. 8. de matrim.* tanto viro digna ſcripta reliquit: at praxim ipſam non ita ex profeſſo, vt rei grauitas poſtulare videbatur, demonſtrarunt. Vtinam, quemadmodum nos tantum negotium alacriter ſuſcipimus, ad illudque tot annorum experientia, quotidiana exercitatio, lucubrationeſq; non impigræ, viam aperire poſſunt; ita Diuina fauente ope perficiamus, ut parum uerſati erudiantur, incurioſi uerò ad rem tanti momenti excitentur ad Dei gloriam, animarum ſalutem, & Eccleſiæ ædificationem pro dignitate tractandam.

Cœterum autem pro Romanæ Curiæ Tyronibus, ſic breuiter adhuc præfari libuit, quod, etſi inibi harum diſpenſationum matrimonialium frequentiſſimus uſus materiaque quotidiana exiſtat, parum tamen, vt experientia compertum eſt, à quamplurimis ea, qua par eſt, ſedulitate dignoſcitur. Id, ex eo potiſſimum ortum habuit, quod illius obſeruationes diuerſis temporibus, diuerſæ fuerunt; vt præſertim ex antiquis formularijs liquet; & videre eſt apud *Oldrad. conſ.* 250. vbi diſpenſationis formulam ſuper matrimonio ignoranter contracto proponit. Vt igitur eius rei inexperti, tàm in ipſa Curia, quàm extra eam degentes, plenam aſſequantur cognitionem, omnes ferè earundem formulas frequentiores; non quidem ex more vetuſto, ac vt plurimum ab indoctis, & in Romanæ Curiæ praxi parùm verſatis, ſabricatas, & compoſitas, ſed iuxtà moderna tépora, vſu receptas, & ab omni prorſus ſuperfluitate purgatas in medium afferemus. Cum autem plura circa eas, per diuerſas Conſtitutiones Apoſtolicas, ac nouiſſimè per Concilium Tridentinum immutata fuerint, ideò decreta ipſa, ac Conſtitutiones; opportunis locis, etiam per extenſum afferre, alibi verò citare non parcemns: propterea etiam earundem ſupplicationum formulas, nonnullas extendere placnit, vt Romanæ Curiæ Tyrones, illas ob oculos habeant; nonnullas autem compendioſè inſeremus, quæ ad libitum, ac ad extenſarum formularum præſcriptum, poterunt ſuppleri Clauſulas inſuper, & uerba, non minus clariora, & lucidiora, quàm gratiora reddere curabimus. Quæ omnia, licèt prouectis prorſus non ſatisfaciant; negari tamen uix poterit, quin ipſis Tyronibus ſint non profutura modò; ſed fu-

tu-

tùra gratiſſima; quippè qui in huiuſmodi ſupplicationibus componendis uideri non debent, illas ex earum formularijs, paucis tantùm mutatis, de papyro in papyrum, ad uerbum trãſcribere: quod profectò nimis alienum eſſe, & à Romana Curia exulare debet omnino; cum ſit ea omnigenarum ſcientiarum Oceanum, ac Sapientum Parens, iuxtà illud *Vergil. 4. Georg Oceanumque patrem rerum*. Curabimus ergo, ut ipſi non tantùm ex aliorum imitatione, more Simiarum, ſed per rationis diſcretionem, ac ſcienter, & prudenter agant; praxim, rationes, & cauſas non ignorando: illud enim uerè ſcire eſt, cum rem per cauſam cognoſcimus, *Bart. in l. admonendi, ff de iuretur. ex Ariſt. 2. Poſt. cap. 1.*

Sed antequam ad ulteriora progrediamur, præmittamus, quod ad matrimoniũ contrahendum, diſpenſatio requiritur, ubi Oratores aliquo impedimento, quominus contrahant, impediuntur; ac propterea numeranda erunt prius ipſa impedimenta, poſtmodũ verò de diſpenſatione ſuper illis, in quibus frequenter, & regulariter Summus Pontifex ſolet diſpenſare, dicendum. Impedimenta igitur,
1 his uerſibus, à Doctoribus comprehenduntur, uidelicet.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus diſparitas; vis, ordo, ligamen, honeſtas,
Si ſis affinis, ſi fortè coire nequibis;
Si Parochi, & duplicis deſit præſentia teſtis,
Raptaue ſit mulier, nec parti reddita tuta.
Hæc ſocianda vetãt; cõnubia facta retractãt.

Quorum duodecim priora, ab omnibus *DD.* referuntur: poſtmodum verò, cum duo poſteriora impedimenta fuerint inducta per Sacrum Concilium
2 Tridentinum, nempè, quando clandeſtinè celebratur matrimonium, abſque parochi, & duorum teſtium præſentia; ac quãdo vir mulierem rapuit, & nondum in loco tuto, & libero ad præſcriptum eiuſdem Concilij, reſtituta eſt; addidit duos poſteriores verſus *Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 6. ſub nu. 3.*

Ex duodecim tamen impedimentis in tribus prioribus verſibus contentis, tria hodie per dictum Concilium correcta remanent: cœteris in ſuo robore permanentibus.

Nam, quoad impedimẽtum ex cognatione ſpirituali proueniens, vltra diſpoſita in titulo *de cognatione ſpirituali in 6.* extat decretum *d. Concilij. ſeſſ. 24. de reform. matr. c. 2. & Conſtitutio Pij V.* idem Concilium declarans, quibus decernitur. & declaratur, cognationis ſpiritualis impedimentum, ſuſcipientes, & ſuſceptum ſuſceptique parentes, ac baptizantes, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem non egredi (quod idem ſtatuit de cognatione, quæ ex confirmatione contrahitur) vt ex ipſius Conſtitutionis tenore inſpiciendum eſt, quam infra ſuo loco inſeremus.

Quò ad impedimentum publicæ honeſtatis, præter ea, quæ diſpoſita ſunt per *cap. ſponſam, de ſponſ. & cap. vn. eod. tit. lib.*
3 *6.* attenditur decretum prædicti *Concilij ſeſſ 24. cap. 3. de reform.* & fuit itidem declaratum per eundem *Pium V. ſua Conſtitutione*, ſuo loco pariter inſerenda.

4 Quo verò ad impedimentum affinitatis ex fornicatione proueniens, quod ante prædictum Concilium extendebatur vſque ad quartum gradum incluſiuè, hodie non excedit ſecundum gradum; quod pariter ſtatutum eſt per *d. Concilium ſeſſ. 24. cap. 4. de reform. matrim.* his verbis. *Præterea Sancta Synodus eiſdem, & alijs grauiſſimis cauſis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam, inducitur, & matrimonium poſtea factũ dirimit, ad eos tantùm, qui,* Primo, *&* *Secundo gradu coniunguntur, reſtringit. In vlterioribus verò gradibus, ſtatuit huiuſmodi affinitatem, matrimonium poſtea contractum non dirimere*; ſuper quibus omnibus, vide etiam *Quarant. in Sum. Bullar. verbo, matrimonij impedimenta.*

Illa verò impedimenta, ſuper quibus Papa regulariter diſpenſat, hæc ſunt, vi-
5 delicet, Cognatio, ſiuè carnalis, ſiuè ſpiritualis, Affinitas, Crimen, Votũ, Publica honeſtas. Quæ quidem, vt perfectè ſciatur, an, quomodo, & quando ſuper illis, ſeù ipſorum aliquo petenda erit diſpenſatio, uiſum fuit, quam breuiſſimè poterimus, declarare, &

6 Primò dicendum eſt, quod Cognatio carnalis, quæ etiam Conſanguinitas dicitur, eſt uinculum perſonarum, ab eodem ſtipite deſcendentium, carnali propagatione contractum; vel eſt uinculum perſonarum, quæ propterea quod ab eadem ſtirpe oriuntur, ſanguinis, & naturę ſocietate iunctæ ſunt: unde, & conſanguinei dicti, quaſi de uno, ſeù communi ſanguine nati, & propagati; & quod quaſi initium commune naſcendi habuerunt, *l. 2. ff. unde cogn.* Et propterea dicitur *ab eodẽ ſtipite*, propter affines, inter quos, licètſit

vin-

uinculum perſonarum, non tamen adeſt Conſanguinitas: ſic etiam carnali dicitur propagatione contractum, ad differentiam uinculi adoptionis, & cuinſcunque ſimilis, putà ſpiritualis; addit *Ioannes Andreas*, in arbore Conſanguinitatis, quod Conſanguinitas dicitur à con, & ſanguine; quia à communi ſanguine deſcendunt, & per lineas, & gradus diſtinguitur.

Hinc ex ipſa Conſanguinitatis definitione patet, etiam illegitimos venire appellatione conſanguineorum; quandoqnidem iure naturæ inſpecto, etiam illegitimi, & ſpurij dicuntur procedere ex eodem ſanguine, vt not. *Bart. in l. pronunciatio, §. familia*, ibi, *cum ex eodem ſanguine profiteſcantur, ff. de verb. ſign. & in l. tutelas, ſub nu. 3 ff. de cap. dimin. Felin. in cap. præſenti, ſub nu. 22. verſ. eſt verum, de prob.* cum pluribus cumulatis in duabus deciſionibus, die ſcilicet 6. *Nouembris*, 1617. *& 16. Februarij, 1618. coram D. Pirouano*, prout, etiam dictum fuit *in vna Pampilonen. Capellania 4. Martij 1622 coram D. Remboldo*, quam refert *Viuian. in* calce ſuæ *prax. iuriſpatr. quę eſt 45.* ac proinde, quoad matrimonij impedimentum, ac diſpenſationem ſuper eo impetrandam, nullum diſcrimen eſſe conſtituendum, etiam in praxi pro certo ſcimus; cum indubitati iuris ſit, quod ad matrimonium impediendum, & dirimẽdum, par eſt Conſanguinitas, & affinitas cum illegitimis, ſicut cum legitimis, *Gonz. ſuper reg. 8. Cancell. gloſ. 5. nu. 126.* vbi allegat *tex. in cap. per tuas, de prob. & cap. diſcretionem, de eo, qui cognouit conſang. uxor.*

7 Linea autem, eſt collectio perſonarum, ab eodem ſtipite deſcendentium, gradus continens, & cognationes diſtinguens.
8 Dicitur verò ſtipes, illa perſona, à qua cęterę perſonæ, de quarum coninnctione quæritur, deſcendunt, & originem du-
9 cunt. Et hæc linea triplex ex, vna videlicet aſcendens, in qua continentur perſonæ, à quibus nos originem duximus, nempè pater, auus, proauus, & cæteræ perſonæ aſcendentes in infinitum. Altera deſcendens, in qua continentur perſonæ, quę à nobis originem duxerunt, vtpotè, filij, nepotes, pronepotes, & cœteri deſcendentes, pariter in infinitum. Tertia verò linea ex tranſuerſo, quæ etiam collateralis dicitur, complectitur illos, qui nobis, ex latere functi ſunt, à quibus nos non duximus originem, neque ipſi à nobis; & tamen ab vna ſtirpe, vnoque ſanguine propagati ſumus, vt fratres, & eorum filij; patruus, amita, ac reliqui tranſuerſales. Quæ quidem linea collateralis diuiditur in lineam æqualem, & inæqualem, Aequalis eſt, quando gradus illorum, de quorum cognatione quæritur, æqualiter, & pariter diſtant à communi ſtipite; nempè, duo fratres, ſunt in linea æquali; nam vterque pariter diſtat à ſtipite, ſcilicet patre, vno gradu; Inęqualis verò, quãdo vna perſona, aliam in gradu præcedit, & perſonę, de quarum Conſanguinitate quæritur, non æqualiter diſtant à communi ſtipite, vt eſt in fratre, & fratris filio; quia frater diſtat à ſtipite, patre, ſcilicet, vno gradu, filius verò fratris eſt ſtipiti in Secundo gradu coniunctus, & propterea ſunt in linea inæquali: quod præcipuè in diſpenſationibus matrimonialibus impetrandis, eſt notandum; nam licèt Primus, & Secundus gradus, vt hic, conſtituant æqualiter impedimentum; in reliquis tamen gradibus remotioribus, putà, Secundo, & Tertio, vel Tertio, & Quarto, etiam ex multiplicatis ſtipitibus, attenditur remotior; & petuntur literæ declaratorię ſuper propinquiori, ex Conſtitutione Pij V. ſuper expreſſione propinquioris gradus in diſpenſationibus matrimonialibus. prout fuſiùs ſuo loco dicemus.

10 Gradus verò, eſt quoddam interuallum, quo cognoſcitur, quę perſona ſit ſtipiti propinquior, vel eſt quædam diſtantia unius perſonę ab alia in linea Conſanguinitatis, uel proximę perſonę ad perſonam coniunctio; ſicut autem linea continet gradus; ita lineę, & gradus efficiunt
11 Arborem. Quę quidem arbor inuenta fuit propter cauſas matrimoniales: & differt ab arbore iuris ciuilis, in qua computatio attenditur, quando agitur de ſucceſſionibus, & tutelis deferendis proximo conſauguineo; de iure uerò canonico in cauſis matrimonialibus, quando quęritur de conſanguineis, in quo gradu eis liceat matrimonium contrahere, *DD. in l. ſi aua C de ſucceſſ. edicto*.

Cognatio Spiritualis, quę alio modo,
12 Compaternitas appellatur, eſt propinquitas perſonarum ex ſtatuto Eccleſię conſurgens, propter collationem Baptiſmi, uel Confirmationis, uel ſuſceptionem recipientis hæc Sacramenta, *Sanch. de matrim. lib 7 diſput. 54. nu. 1.* quę quidem Cognatio, eſt de iure Eccleſiaſtico tantùm, non autem de iure diuino naturali, aut poſitiuo; quia, ut ait *id. Sanche. nu. 2.*

nullus

ſullus in Sacra ſcriptura locus inuenitur, in quo de illa fiat mentio.

Affinitas, in propoſita materia diſpenſationis, plures recipit diuiſiones, ac diſtinctè venit declaranda, & Primò, quid illa ſit. Secundò, quotuplex ſit. Tertiò quomodo contrahatur. Quartò, quot ſint genera affinitatis, Quinto, An ſecundum genus affinitatis, ſit prorſus ſublatum. Sextò, vſque ad quem gradum impediat, & diſpenſationem expoſtulet. Septimò, quid ſentiendum de affinitate ſuperueniente. Et quamuis per omnes Summiſtas materia hęc ſatis abundè tacta fuerit, nihilominus, circa illam, prout concernit praxim diſpenſationis, aliqua breuiter declaranda ſunt; & propterea dicendum eſt, Primò, quod affinitas, ſecundum Ca-
13 nones, eſt propinquitas perſonarum, ex carnali copula proueniens, omni carens parentela, ex *Io. Andr. in declaratione arboris Affinitatis, & Nauar. cap 22 nu. 24.* Vel eſt finium propinquitas, & dicuntur affines, ſinè confines, quia finis vnius, eſt proximus fini alterius, & ipſum attingens: ſicut enim per copulam carnalem fiunt vir, & vxor, vna, eademque caro, ita ſanguis unius attingit ſanguinem alterius. Vel alio modo, dicitur affinitas, quaſi duorum ad vnum finem vnitas; eo quod duę cognationes diuerſę, per nuptias, ſecundum leges, vel per coitum, ſecundum Canones, copulantur.

Secundò, Duplex eſt Affinitas; Altera legitima, Altera illegitima. Legitima illa eſt, quę mediante matrimonio contrahitur, Illegitima verò, quę per coitum illegitimum, & fornicarium ad denotãdum, quod ex nuda deſponſatione non contrahitur affinitas, ſed tantùm publica honeſtas, quę, vt infra dicemus, matrimonium etiam impedit, *§ ſi vxor. inſtit. de nupt.* ex eo quod, non ſolum quod licet, ſed quod honeſtum eſt, conſiderari debet, *l. ſemper ff. de reg. iur.* Et quoad praxim Romanæ Curiæ, illud eſt notandum, quod quando ſimpliciter loquitur de Affinitate, intelligitur tantùm de illa, quę orta eſt ex copula coniugali; niſi aliud exprimatur, non autem ex actu fornicario; eo quod in dubio, delictum non pręſumitur, *l. merito ff. pro ſocio*, quia in odioſis, verba ſunt intelligenda in potiori ſignificato: ac propterea inoleuit Stylus Romanę Curię, vt affinitas ex illicito coitu proueniens, exprimenda ſit, vt mox dicetur.

14 Tertiò, Affinitas non ſolum contrahitur ex legitimo matrimonio, ſed etiam per actum fornicarium, & inceſtuoſum, vt ſupra dictum eſt, *cap. diſcretionem, de eo, qui cogn. conſanguin. vxor ſua*; ad hoc, vt matrimonia impediantur, *gloſ. in d. cap. diſcretionem, verbo, nec affinitas*; & conſtituit ipſa affinitas, impedimentum perpe-
15 tuum, quod durat, etiam mortua perſona, qua mediante contrahitur, probat *tex. in cap. fraternitatis, ibi, Porrò, vno defuncto, in ſuperſtite affinitas non deletur; nec alia copula coniungalis affinitatem prioris copula ſoluere poteſt.*

16 Non autem oritur ex pollutione extraordinaria citra, vel circa naturalia, & non intrat; ita quod non tangat clauſtra pudoris; ſed in circuitu palpitando, *gloſ. in cap. extraordinaria, 35. qu. 3.* nam talis pollutio, non inducit affinitatem; quia requiritur ea copula, quæ ſit ſufficiens ad generandum, vel cum ea efficiatur ſanguinis commixtio, *cap. fraternitatis, 35. qu 1. Sanchez lib 7. diſput. 64. nu. 11. Gutier. de matrim. cap. 87 nu. 15.* etiam ſi ipſa copula ſequuta fuerit cum muliere inuita, & coacta, vel ignorante, dormiente, ebria, inſana; quia quomodocunque pro-
17 ueniat apta, eſt ad generandum, *Barboſ. de poteſt.* Epiſ. *alleg 51. nu. 169.* aliàs enim, niſi fecerit ſanguinis commixtionem, & carnis vnitatem, nulla inde oriretur affinitas. Idemque eſſet, ſi aliquis reſeraret illas ſeras, nondum tamen procederet ad conſummationem operis; quia nec ibi eſt ſanguinis commixtio, nec vnitas ſanguinis; ſicut etiam dicendum eſt, ſi ſemen alicuius viri, ex opera Dœmonis, deferatur in vterum alicuius mulieris; (ex eo, quia Dæmones benè poſſunt in aſſumptis corporibus hoc modo generare; nàm in coitu carnali, ſicut in alijs peccatis, ſummoperè delectantur) tunc enim, ſi aliqua generatio ex illorum coitu ſuccederet, illa non proueniret ex ſemine illius aſſumpti
18 corporis; & licèt ipſe Diabolus generet in coitu ipſo ex ſpermate alicuius viri, in ſomnijs polluti, aut, etiam in vigilia, quotieſcunque Dœmon in forma Succubi ſe transformat, ideſt in forma mulieris, & habet coitum cum viro, & poſtmodum accipiens formam viri, quamcitiſſimè accedit ad mulierem in forma Incubi, ſcilicet viri, & aſſumens coitum cum ea, immittit dictum ſperma in naturam, & matricem mulieris, & inde ſequitur illius prægnantia, ac ſi ipſa mulier cum naturali viro coitum habuiſſet: nihilominus infans inde ortus, non propterea diceretur filius Dœmonis, ſed illius, cuius ſper-

ma

ma erit, *ita Paul. Grilland. de ſortileg.*
lib. 2 q.7.n.9.12.& 13. allegans ibi ad id
Diuum Augnſtinum, & Diuum Thomã.
Vnde in propoſito,vir ille,cuius erat ſper-
ma, & mulier, in cuius vtero à Dœmone
ſperma iutroductum eſt, non dicuntur
propterea vna,& eadem caro; Idemque
eſſet, ſi vterus mulieris caſu ad ſe traheret
ſemen viri, cum ea ludentis, *id Barboſ.*
nu. 171.

Placet tamen quod nonnulli dicunt,
tanquam nimis conſonum timoratorum
conſcientijs,indeqne praxi Romanæ Cu-
riæ, uempè, quod licet ad cauſandam af-
finitatem, requiratur concurſus vtrinſq;
ſeminis, attamen cauſa vitandi peccati
ius Canonicum,& Sancta Mater Eccleſia,
19 iu dubio præſumuut ex copula, quæ ap-
paret non habere ſuas circumſtantias,
concurſum nihilominus vtriuſque ſemi-
nis,& maris,& fœminæ interueniſſe; quia
20 in dubijs ſemper certius eſt tenendum,
cap.2.§. item, de pœnit. diſt 7. vbi dicitur,
tene certum,& dimitte incertum,cap.ad au-
dientiam. de homic.& cap. iuuenis,de ſponſ.
& in facti contingentia, pluries ego vidi
Romæ peti diſpenſationem ſuper impe-
dimento affinitatis; quamuis re uera, illa
(vt ab ipſis Oratoribus accepi) uon eſſet
contracta, ſed tantùm interuenerant ta-
ctus impudici, ac aliqua pollutio extra-
ordinaria, nempè propè vas, quod fuit
ſemper à peritiſſimis viris approbatum.

Quartò, quia experieutia compertum
eſt,nonnullos in generibus affinitatis in-
neſtigandis,vt plurimùm errare; ac prop-
terea,ſępiſſimè cõtingere ſcimus,diſpẽſa-
tiones impetrari ſuper impedimẽto Affi-
nitatis ſecundi generis:narrãtibus ſimpli-
citer Oratoribus, ſeſe impedimento affi-
nitatis inuicem attinere; ac poſtmodum
in verificatione narratorum per Ordina-
rium, non primum, ſed ſecundum genus
affinitatis inter eos adeſſe reperitur. Ad
ſubmouendum propterea omne dubium,
quod in dies euenire poteſt, non ab re vi-
ſũ fuit quàm breuiſſimè potui, hic aliqua
circa id ſubnectere. Ac propterea dicẽdũ
21 eſt, quod tria ſunt genera affinitatis, quæ
declarantur per exempla poſita in *gloſ. in*
cap. non debet, de conſang. & affin. & ego
aliqua inſuper addam pro maiori illo-
rum dilucidatione. Primnm igitur ge-
nus Affinitatis eſt, quod, mediante vna
tantùm perſona,contrahitur; nam perſo-
na addita perſonæ per matrimonialem
coniunctionem primum genus affinita-
tis conſtituit, veluti, frater meus duxit
vxorem Mariam, hæc mihi, & omnibus
conſanguineis fratris mei, eſt in primo
genere affinitatis; ſicut etiam ſupra di-
ctum eſt. Secuudum genus eſt,quod me-
diantibus duabus perſonis contrahitur;
vude perſona addita perſonæ per matri-
monialem coniunctionem in Primo ge-
nere affinitatis, ſecundum genns conſti-
tuit.Exemplum, Maria vxor fratris mei,
eſt mihi iu primo genere affinitatis: ſi
nunc mortuo fratre meo, nubat Franci-
ſco,ipſe Franciſcus erit mihi,& omnibus
conſanguineis fratris mei in ſecundo
genere affinitatis. Tertium genus eſt,
quod mediautibus tribus perſonis con-
trahitur; perſona namquè addita perſo-
næ, per matrimonium in ſecundo gene-
re, tertiũ genus affinitatis cõſtituit. Vn-
de ſi hęc Maria decedat,& Frãciſcus du-
cat Cõſtãtiã, tũc iſta Cõſtãtia erit mihi,
& omnibus cõſanguineis fratris mei, in
tertio genere affinitatis: Sed clarius ex-
plicando hæc genera affinitatis, conſti-
tuenda eſt hæc concluſio, ſeù regula, ni-
mirum,Perſona addita perſonæ per car-
nis copulam,mutat genus, ſed uon gra-
dum attinentiæ: exempli gratia, ego, &
frater meus ſumus conſanguinei in Pri-
mo gradu conſanguinitatis: hic meus
frater ducit vxorem Mariam,quę eſt per-
ſona addita perſonæ, ſcilicet fratris mei
per matrimonialem coniunctionem;hæc
additio mutat genus attineutiæ, ideſt
efficit, vt alio genere mihi coniuncta ſit,
quàm frater meus; nam ipſa Maria eſt
mihi affinis, dictus verò frater eſt mihi
conſanguineus; nec propterea mutat
gradum; nam ſicut frater meus eſt mihi
in Primo gradu Conſanguinitatis, ita
Maria vxor illius eſt mihi in Primo gra-
du affinitatis, quæ eſt aliud genus atti-
uentiæ: Et ſic habes primum genus affi-
nitatis. Similiter exemplificatur in reli-
quis generibus affinitatis;nam adde per-
ſonam per matrimonialem coniunctio-
uem primo generi, nempè, mortuo fra-
tre meo,ſi illius vxor Maria, quæ eſt mi-
hi in primo geuere affinitatis nubat
Franciſco, ipſe Franciſcus erit mihi, &
reliquis conſanguineis fratris mei in
primo gradu ſecundi generis affinitatis.
Et ſic quoad tertium genus, &c.

Sed ne in hac diuerſitate generis affi-
nitatis, aliquo modo decipiaris, conclu-
de, quod primum genus affinitatis, ſo-
lum contrahitur inter viros, & conſan-
guineos vxorum;ac inter vxores, & con-
ſanguineos virorum,vt ſupra dictum eſt;

nam

tium genus affinitatis, quod oritur inter viros, & mulieres cognitas ab affinibus eorum;& è contra, inter mulieres, & viros cognitos ab earum affinibus, eſt quidem genus affinitatis, ſecundum, vel tertium, non autem primum, quod ſolum
22 hodie inducit impedimentum poſt *cap. non debet, de conſang. & affin. Nauar. conſ. 3. eod. tit.*

Quinto, Non ſolùm tertium ſed ſecũdum genus affinitatis eſt hodie prorſus ſublatum; ita quod nullo modo impediant matrimonium; quod tantùm impedit primum genus, vſque ad quartum gradum incluſiuè, ſicut ipſa Conſanguinitas, ex *d. c. non debet, & c. quadam, 35. q. 5.* quamuis antiquitus in omnibus tribus generibus, matrimonium erat prohibitum intra certos gradus; nam in primo genere erat prohibitum vſq; ad ſeptimum gradum, vt patet in *c. nulli, 35. q. 5.* In ſecundo genere vſq; ad quartum gradum;& in tertio genere, vſque ad ſecundum, *Hoſt. in ſum. tit. de affin. n. 5.*

23 Sextò Affinitas impedit matrimonium, quemadmodum ipſa Cõſanguinitas, nempè vſque ad quartum gradum incluſiuè, ex *d. c. non debet*. Verùm, vbi prius præſtabat impedimentum, tàm ſi illa inſurgeret ex copula licita, quàm illicita, nempè ex illicito, & nefario coitu, & illicitis nuptijs vſq; ad Quartum gradum huiuſmodi; hodie hęc affinitas re-
24 ſtricta eſt vſque ad ſecundum tantùm gradum, ex *Concil. Triden. ſeſſ. 24. cap. 4. ibi, Præterea Sancta Synodus eiſdẽ, & alijs grauiſſimis cauſis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam, inducitur, & matrimonium poſtea factum dirimit, ad eos tantùm, qui Primo, & Secundo gradu coniunguntur, reſtringit: In vlterioribus verò gradibus, ſtatuit huiuſmodi affinitatem, matrimonium poſtea contractum non dirimere.*

Sed cum nihilominus hæſitaretur, an hæc affinitas ex actu fornicario huiuſmodi in vlterioribus gradibus impediret matrimonium contrahendum, superuenit poſtmodum Bulla declaratoria Pij V. quæ omnem circa id abſtulit ambiguitatem; quam quidẽ tanquam huic noſtræ Praxi neceſſariam, hic annectere viſum, eſt, vt ſequitur, videlicet.

Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Ad Romanum Pontificem ſpectat canonicas ſanctiones, quæ expreſſiorem ſenſum poſtulare videntur, re diligenter perſpecta ita declarare, & aliàs prouidere, vt omnis dubietas de pijs chriſtifidelium mentibus euellatur. Sanè poſtquam ex eo quod Tridentina Synodus impedimentum affinitatis ex fornicatione proueniens, per quod non ſolum matrimonium contrahi prohibetur, ſed, etiam poſtea factum dirimitur, ad eos tantum reſtrinxit, qui primo, & ſecundo gradu coniunguntur, in vlterioribus verò gradibus ſtatuit, matrimonium poſtea factum non dirimi, à pluribus chriſtifidelibus, vt accepimus, eſt dubitatum, an licet in vlterioribus gradibus huiuſmodi matrimonium contractum non dirimatur, adhuc tamen iuxta antiquos canones contrahi prohibeatur. Et propterea nos omnem ambiguitatem tollere, & animarum tranquillitati, ac matrimonij libertati, quantum cum Deo poſſumus, conſulere volentes, Declaramus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, nullum hodie impedimentum remanere quominus in vlterioribus gradibus huiuſmodi liberè, & licitè matrimonium contrahi poſſit: & ita ab omnibus iudicari debere mandamus, atque ſtatuimus, decernentes irritum, & inane ſi quid ſecus à quoquam quacunque dignitate, auctoritate, & poteſtate prędito contigerit iudicari, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, alijſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem quod pręſentes literæ in Cancellaria noſtra apoſtolica, & in acie Campi Floræ de more publicentur, & inter conſtitutiones perpetuo valituras deſcribantur. Et quia difficile foret eas ad ſingula quęque loca deferri, quod earum tranſumptis, etiam impreſſis manu alicuius Notarij ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius Prælati munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę declarationis, decreti, mandati, ſtatuti, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe-

nouerit

nouerit incurſurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, quarto Calen. Decembris, Pontificatus Noſtri Anno Primo.

Cæ. Glorierius.

Et ſic cum dicta affinitas reſtricta ſit vſque ad ſecundum gradum, licitè poteſt matrimonium contrahi in Tertio gradu abſque diſpenſatione Apoſtolica, *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 51. nu. 165.*

Sed quid, ſi Oratores ſe attinent Primo, & Tertio gradibus huiuſmodi affinitatis. an poterunt ſimiliter contrahere ſine diſpenſatione Apoſtolica? Et videtur negatiuè reſpondendum: & ratio colligitur ex dicta *conſtitutione Pij V.* vbi voluit, quod in diſpenſationibus matrimonialibus impetrandis remotior gradus trahat ad ſe propinquiorem: ac ob id ſufficiat remotiorem ipſum exprimere: dummodò impedimentum, quoquomodo Primum gradum non attingat; cum in eo Sanctitas ſua nunquam diſpenſare intendat; & ſic habemus, etiam in praxi, vt cum petitur diſpenſatio ſuper Primo, & Secundo Conſanguinitatis, ſeù affinitatis gradibus, quia vterque gradus conſtituit impedimentum; propterea, dum ſupplicatur pro huiuſmodi diſpenſatione, non narratur Secundus, tanquam remotior, & Primus tanquam diſtantia, ſuper qua tãquam gradus propinquioris debeat peti declaratoria, quod nõ obſtet; veluti quando dicimus, *quod impedimento Secũdo, &c. Diſtantiam vero Tertij, &c.* vt infra in ſuis formulis patebit, ſed dicitur abſolutè, *quod impedimentis Primi, & Secundo, &c.*

His tamen non obſtantibus, contrarium eſt verius, etiam in praxi receptum; nam, cum ex decreto dicti Concilij Tridentini, affinitas ex actu fornicario proueniens, reſtricta ſit vſque ad Secundum gradum, vt ſupra diximus, propterea concludendum eſt neceſſariò, Primo, &
26 Tertio gradibus affinitatis huiuſmodi ſe attinentes, poſſe licitè inter ſe contrahere ſine diſpenſatione, ex ipſa regula *tex. in cap. fin. de conſang. & affin.* vbi remotiorem gradum attendendum eſſe, ſtatutum fuit, ſicut coniuncti in Primo,
27 & Quinto gradibus Conſanguinitatis, vel affinitatis ex matrimonio conſurgentibus licitè, & abſque aliqua diſpenſatione contrahere poſſunt ex *d. cap. fin.* Nec aliquo modo obſtat dicta Conſtitutio Pij Quinti, qua cauetur faciendam eſſe mentionem propinquioris, ſi is ſit Primus, nec ſufficere expreſſionem gradus remotionis; quia hęc Conſtitutio loquitur in caſibus, in quibus neceſſaria eſt diſpenſatio, & vbi Papa declarauit ſe non habere voluntatem diſpenſandi, niſi exprimatur Primus gradus: ſed ſic eſt, quod attentis præmiſſis, ſuper Tertio affinitatis gradu ex actu fornicario proueniente, non eſt petenda diſpenſatio, ergo non ſumus in caſibus comprehenſis in dicta Conſtitutione; & ſic, ſicut, qui coniuncti eſſent in Primo, & Quinto gradibus, vt dictum eſt, non egent diſpenſatione ſuper dicto Quinto gradu, ita, etiam affinitas modo præmiſſo proueniens, nullum præſtat impedimentum in primo, & Tertio gradibus, & ita docet, etiã notoria praxis.

Ad cuius cõfirmationem plures emanarunt declarationes Sacrę Congregationis Concilij Tridentini, quibus cauetur, quod impedimentum iſtud; quod propter affinitatem ex actu fornicario contractum dirimit, ad eos tantum ſpectat, qui Primo, & Secundo affinitatis ſe attinent, in vlterioribus verò gradibus, Concilium ſtatuit non diremiſſe.

Et aliàs ipſa Congregatio cenſuit, ad dignoſcendum, an ſubſit impedimentum affinitatis prouenientis ex fornicatione, attendendum eſſe gradum remotiorem; ideoq; quemadmodũ inter eos, qui Tertio gradu affinitatis ex actu fornicario procedentis, coniunguntur matrimonio poſt Concilium Tridentinum, quod huiuſmodi impedimentum ad Primum, & Secundum gradum reſtringit, licitè contrahitur; ita, etiam contrahi poteſt inter eos, qui ſimul Secũdo, & Ter-
28 tio gradibus huiuſmodi affinitatis ex fornicatione inductæ coniunguntur; & hoc eſt adeo, etiam in praxi receptum, vt nulla remaneat hæſitatio: ſed hoc modo, iſta affinitate ad Primum, & Secundum gradus reſtricta, illa tãtùm remanet, quę ſecundum ius antiquum extenditur vſq; ad Quartum gradum incluſiuè, *Guttier. de matrim. cap. 99 nu. 14 Henriq. lib. 2. cap. 10. numer. 1. litera H. Sanchez. lib. 7.*

diſput

diſput. 65. nu. 5. & ſublatis iam impedimentis Tertij, & Quarti huius fornicariæ affinitatis, poteſt matrimonium contrahi abſque diſpenſatione; ſicut eadem
29 ratio habenda eſt de affinitate ſuperueniente, vt ſtatuit Gregorius Decimus tertius; qui ex ſententia Sacræ Congregationis, voluit ſublatum cenſeri impedimentum quoque ſuperuenientis affinitatis poſt contractum matrimonium; quia ſi impedimentum dirimens ſublatum eſt, quod maius eſt: ergo, & illud, quod ſolum impedit, ne is, per quem contracta eſt affinitas, ſine peccato poſſit exigere debitum, quod minus eſt; propterea Concilium ſuſtulit Tertium, & Quartum.

S. tamen. Illud dicitur impedimentum
30 criminis, cum quis aliquam per adulterium polluerit, fide data de matrimonio inter ſe contrahendo poſt obitum ſui viri, vt habetur *in c. fin. de eo, qui dux. quam poll. per adult.* Vel, cum quis machinatus eſt in mortem vxoris, vt aliam, quam viuente illa carnaliter cognouerat, in coniugem haberet, vel è contra *cap. laudabilem, de conuerſ. in fid. Theſaur. fori Eccleſ. par. 2. cap 9. nu. 76.* & alibi dicam, cum de diſpenſatione agam, ſuper hoc impedimento.

31 Votum, duplex eſt. ſcilicet ſolemne, quod impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum: & ſimplex, quod tantum impedit contrahendum, *cap. conſuluit, qui cler. vel vouen.*

32 Honeſtas, Cuius impedimentum dicitur, Publicæ honeſtatis iuſtitię, eſt propinquitas ex ſponſalibus proueniens, robur trahens ab Eccleſiæ Conſtitutione, *Sanch. de matr. lib. 7. diſput. 68. nu. 1.* de quo quidem impedimento, habemus *tex. in cap. literas, de deſponſ. impub. cap. iuuenis, cap. veniens. cap. ad audientiam, & cap. ſponſam, de ſponſ, & cap. vn. eod. tit. lib. 6.* Ratio autem, cur ita vocetur hoc impedimentum, aſſignatur *in d. cap. iuuenis*, vbi dicitur, quòd conſonum honeſtati Eccleſiæ eſt, vt propter inchoationē matrimonij, quæ in ſponſalibus reperitur, conſanguineis alterutrius ſponſi, idem matrimonium interdicatur; quod deſumitur, etiam ex *l. ſi qua, §. 1. & l. ſemper ff. de ritu nupt gloſ. in cap. non debet, de conſang. & affin.* vbi dicit, quod ideò frater impeditur ſumere ſponſam fratris propter publicam honeſtatem; quia ſcriptum eſt, *ſponſam fratris, frater habere non poteſt, cap. ad audientiam, de ſponſ. arg. l. qui in adoptionem; ff. de adopt. idem Sanch d. nu. 1.* vbi ſubdit aliam rationem conſimilem, nempè, quia per ſponſalia coniunguntur ſponſi, non tamen perfectè, ſicut per matrimonium, ſed imperfectè, tanquam per quoddam matrimonij initium; quodque conuenientiſſimum fuit; vt ſicut per matrimonium contrahitur affinitas, ſubſequentes nuptias dirimens, ita ex ſponſalibus aliud vinculum coniunctionis oritur, minus tamen perfectum affinitate, prout, etiam nos ſuo loco dicemus.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationes non concedi, ſine cauſę cognitione.*

2 *Concilium Tridentinum, quid ſtatuerit circa diſpenſationes matrimoniales.*

3 *Cap.* quia circa, de conſang. & affin. *quas cauſas requirat in diſpenſationibus matrimonialibus.*

4 *Matrimonialium diſpenſationum cauſæ, declaratę per Sacr. Congr. Concil.*

5 *Author, in Collegium Officialium Diſpenſationum in Apoſtolica Cancellaria cooptatus.*

6 *Matrimonialis diſpenſatio, cum cauſa, ob anguſtiam loci, quomodo detur.*

7 *Et quomodo, ob anguſtiam locorum.*

8 *Et quid, ſi in Curia contingat ignorari ipſa loca.*

9 *Et quid, ſi Oratrix, domicilium in aliena Diœceſi contraxerit.*

10 *Diſpenſatio matrimonialis, quomodo detur cum cauſa, ob anguſtiam, cum clauſula,* Et ſi extra.

11 *Clauſula,* Et ſi extra, *quando petenda in diſpenſatione matrimoniali, ob anguſtiam.*

12 *Et quare.*

13 *Qualitas perſonarum, in quibus gradibus exprimenda in diſpenſationibus matrimonialibus.*

14 *Quando autem dicta expreſſio qualitatis ceſſet.*

15 *Clauſula,* Et ſi extra, *in quibus gradibus ceſſet in diſpenſatione.*

16 *Dictio,* ſaltem, *quid importet.*

17 *Expreſſio qualitatis perſonarum, regulariter non requiritur in diſpenſationibus.*

18 *Niſi quando nobilitas præbet cauſam ad diſpenſandum.*

19 *Diſpenſatio non irritatur, ſi taceatur titulus nobilitatis.*

20 *Clauſula*, Et ſi extra, *cur reddat faciliorem Pontificem ad diſpenſandum.*

21 *Matrimonialis diſpenſatio ob incompetentiam dotis, quomodo detur.*

22 *Dotis mulieris incompetentia, cauſa ſufficiens ad diſpenſandũ, & quare.*

23 *Dote carẽs mulier, an dicatur pauper, ſi habeat parentes diuites.*

24 *Diſpenſatio ob incompetentiam dotis, quando valeat, ſi alius intendat dotare mulierem.*

25 *Et quid, ſi tempore diſpenſationis, illa carebat dote; poſtmodum verò fuerit inſtituta hæres.*

26 *Donatio inter virum, & vxorem, quando non valeat.*

27 *Diſpenſatio ob incompetentiam dotis mulieris, an valeat, ſi illa ignorauerit ſe inſtitutam eſſe hæredem.*

28 *Cauſa diſpenſationis, quo tempore verificanda.*

29 *Immunitas propter numerum duodecim filiorum, quomodo intelligenda.*

30 *Et cur competat, etiam matri.*

31 *Cauſam ſufficere eſſe veram tempore impetrationis diſpenſationis, quomodo intelligendum.*

32 *Diſpenſationes, præſertim matrimoniales, regulariter non dari in forma gratioſa.*

33 *Carnalis copula, pro cauſa allegata in diſpenſatione, debet eſſe vera tempore impetrationis.*

34 *Dotis incompetentia, quomodo verificetur, ſi habeat pater duas filias, vt hic.*

35 *Filię ęquè dotantur, ſi bene in matrimonium collocentur.*

36 *Matrimonialis diſpenſatio cum cauſa incompetentię dotis, & illius augmento, quomodo detur.*

37 *Dotis augmentum, in quibus gradibus requiratur in diſpenſatione matrimoniali.*

38 *Clauſula*, Poſtquam Oratricis dos aucta fuerit, *appoſita in diſpenſatione matrimoniali, quid operetur.*

39 *Dictio*, competenter, *adiecta in diſpenſatione matrimoniali propter dotem, quid operetur.*

40 *Cauſa, ob incompetentiam dotis Oratricis, cum illius augmento, quomodo probanda.*

41 *Dotis augmentum, eſt cauſa diſpenſationis matrimonialis.*

42 *Datur ob cauſam oneroſam.*

43 *Et quomodo conſtituendum Oratrici ab Oratore, in hac Curia Archiepiſcopali.*

44 *Dotis augmentum, conſueuit in quantitate ſpecificari, in diſpenſatione propter dotem cum augmento.*

45 *Et tunc, quid ſeruare debeat Delegatus.*

46 *Matrimonialis diſpenſationis cauſa pro Oratrice indotata, quomodo detur.*

47 *Et quomodo, quando alius auget dotem.*

48 *Dotis augmentum in diſpenſatione matrimoniali; parum refert, quod ſiue ab Oratore, ſiuè ab alio conſtituatur, etiam ad effectum exequendi litteras diſpenſationis.*

49 *Et quænam ſit cauſa.*

50 *Dotis incompetentis cauſa, in diſpenſatione narrata, non verificabitur pro ipſa Oratrice penitus indotata, & è contra.*

51 *Et propterea requiritur noua diſpenſatio, ſaltem in forma* Perinde valere, *iuxta ſtylum Curię.*

52 *Quamuis gratia*, Perinde valere *dari non conſueuerit ſuper ipſa cauſa.*

53 *Gratiæ* Perinde valere, *virtus.*

54 Matrimonialis *diſpenſatio cum cauſa propter lites ſuper ſucceſſione bonorum, quomodo detur.*

55 *Et quare admittatur.*

56 *Litium extinctiones ſpectant ad Congregationis humanæ conſeruationem.*

57 *Iudicis arbitrio remittuntur, quæ*

certa

certa lege definita non ſunt.

58 *Matrimonialis diſpenſatio, quomodo detur cum cauſa, propter Oratricis dotem, litibus inuolutam.*

59 *Et quare huiuſmodi cauſa admittatur.*

60 *Et non admittitur, niſi regulariter in gradibus remotioribus.*

61 *Et quid debeat Delegatus inſpicere, pro exequutione huius diſpenſationis.*

62 *Matrimonialis diſpenſatio, cum cauſa propter lites ſuper rebus magni momenti, quomodo detur.*

63 *Et quanam clauſula ei adijciatur.*

64 *Ablatiuus abſolutus, importat conditionem.*

65 *Matrimonialis diſpenſatio cum cauſa, propter inimicitias, quomodo detur.*

66 *Inimicitię leuis cauſa, quis non præſumitur aliquem lędere.*

67 *Inimicitiæ graues pręſumuntum ex iniuria atroci*

68 *Cauſam pecuniariam arduam, capitali æquiparari.*

69 *Et quando ardua iudicetur.*

70 *Pecuniæ, ſunt loco ſanguinis.*

71 *Inimicitiæ, debent concludenter probari, vt hic; quia non præſumuntur.*

72 *Teſtis ſine ratione deponens, dicitur vt pecus, non vt homo.*

73 *Inimicitiæ graues, quænam dicantur, arbitrio iudicis relinquitur.*

74 *Matrimonialis diſpenſatio, pro confirmatione pacis, quomodo detur.*

75 *Matrimoniales diſpenſationes conceditiad firmandam pacem.*

76 *Pacis, & concordiæ conſeruationis cauſa, multa conceduntur.*

77 *Relaxantur iura pro bono pacis inducendæ.*

78 *Pax de recenti inita, non excludit odium, & nocendi animum.*

79 *Maſcardus, fuit Vicarius Generalis Cardinalis de Arezo Archiepiſcopi Neapolitani.*

80 *Matrimonialis diſpenſatio, cum cauſa pro Oratrice filijs grauata, quomodo detur.*

81 *Mulier, quæ ſepelierat 22. viros, nupſit victori, qui eam, etiam ſepeliuit.*

82 *Matrimonialis diſpenſatio, cum cauſa pro Oratrice 24. annum excedente, quomodo detur.*

83 *Et in quibus gradibus denegetur.*

84 *Aetas ad matrimonium contrahendum, quę.*

85 *Mulier, inconſulto patre, quando nubere poſſit.*

86 *Matrimonialis diſpenſatio pro Oratrice excedente 24. annum, non habet locum in vidua.*

87 *Dictio,* hactenus, *deſignat tempus prę-teritum.*

88 *Legatum factum filiabus, matrimonio collocandis, intelligitur de illis, quæ nondum virum habuerunt.*

89 *Filius natus ex muliere, quæ mortuo viro, alios duos viros habuit, cuiuſnam eſſe cenſeatur, remiſſiuè.*

90 *Viduarum fauore quamplura emanarunt priuilegia.*

91 *Viduæ mulieres, quæ ad ſecunda vota non tranſeunt, dignę innumeris laudibus.*

92 *Fęliciana Criſpa nobilis vidua, Authoris genitrix, commendatur.*

93 *Diſpenſationis matrimonialis cauſa, pro Oratrice excedente 24. annum, quare emanauit.*

94 *Matrimonialis diſpenſatio, cum cauſa, quando locus eſt ad litus maris, quomodo detur.*

95 *Et quomodo, cum cauſa, pro Belgis.*

96 *Et quomodo, cum cauſa, pro Germanis.*

97 *Matrimonium, inter pares religione contrahendum.*

98 *Matrimonium fidelis, cum infideli quo iure prohibitum.*

99 *Quando tamen ita poſſit contrahi.*

100 *Matrimonialis diſpenſatio, cum cauſa, vt bona conſeruentur in familia, quomodo detur.*

101 *Et quare Papa diſpenſet, cum iſta cauſa.*

102 *Familia ſine diuitijs, ſordeſcit.*

103 *Familiarum decus, et honor, per diuitias conſeruantur.*

104 *Pecunia, fideiuſſor futuræ neceſſitatis.*
105 *Et dicitur ſecundus ſanguis hominum.*
106 *Matrimonialis diſpenſatio cum cauſa pro Illuſtris familię conſeruatione, quomodo detur.*
107 *Et quando, & in quibus gradibus.*
108 *Et quare introducta.*
109 *Matrimonialis diſpenſatio, cum cauſa, ob excellentiam meritorum, quomodo detur.*
110 *Merita allegata in diſpenſatione, an ſint verificanda.*
111 *Matrimonialis diſpenſatio, Ex certis rationabilibus cauſis, quę communiter ſine cauſa nuncupatur, quomodo concedatur.*
112 *Et an illa verba,* ex certis rationabilibus cauſis *veniant iuſtificanda.*
113 *Papę poteſtas, libera in diſpenſando.*
114 *Quę in mente conſiſtunt, ſoli Deo ſunt cognita.*
115 *Qualitas Oratorum, expreſſa in diſpenſatione matrimoniali, quando habeatur pro cauſa.*
116 *Vicarius generalis Epiſcopi, non aſſumendus, qui reſcriptorum Romanæ Curię praxim non calleat.*
117 *Alexander Lucianus, Vicarius Generalis Neapolitanus, commendatur.*
118 *Clauſula,* Qui ex honeſtis familiis, *adiecta in diſpenſatione matrimoniali, quomodo probanda.*
119 *Et quomodo nobilitas.*
120 *Nobilium, duo genera.*
121 *Principales populi, in diſpenſatione matrimoniali, qui probentur.*
122 *Et refertur exemplum.*

Praxis Cauſarum Diſpenſationum matrimonialium ſine copula.

C A P. I I.

Qvibus ſic præmiſſis cauſis,
cum in vnoquoque ex ſupradictis
impedimētis cōtingat in dies diſpenſari;
1 nec diſpenſationes concedantur, niſi cum cauſæ
cognitione, Summo Pontifici prius narrandæ, vt patet ex ipſius diſpenſationis
definitione, quæ, vt aliàs diximus, eſt iuris communis relaxatio, cum cauſæ cognitione,
ab eo qui habet poteſtatem diſpenſandi, *Barboſ. de poteſt. Epiſ. allegat. 33. num. 3.* Idcirco operæ pretium eſſe duximus,
omnes cauſas neceſſarias ad huiuſmodi diſpenſationes matrimoniales obtinendas,
& de ſtylo, ac in praxi receptas, hic ſubnectere; cum ex Sacri Concilij Tridentini decreto, *ſeſſ. 24. cap. 5. de re-*
2 *for. matrim.* cautum ſit, quod in contrahendis matrimonijs, vel nulla omninò
detur diſpenſatio, vel rarò, idque ex cauſa, & gratis concedatur. In ſecundo gradu
nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ex publica cauſa; & licèt
3 probetur per *tex. in c. quia circa, de cor ſang. & affin.* cauſas, cum quibus concedendæ
ſunt hæ diſpenſationes, duas eſſe, nempè, prolem ſubſequutam, & euitationem
ſcandalorum, vbi ipſe *tex.* loquitur de matrimonio de facto contracto; nihilominus
aliæ permultæ à Sacra Congre-
4 gatione Concilij Tridentini fuerunt declaratæ, & approbatæ, cum quibus ſuper
huiuſmodi impedimentis diù per Sūmum Pontificem diſpenſari conſueuit, ac in dies
diſpenſatur: Sunt autem, quæ ſequuntur, cum ſuis narratiuis, ex quibus aliquę tantùm
narrantur per *Quarant. in ſum. bull. verbo. Diſpenſationes matrimoniales,* reliquas verò,
longo temporis curſu in Romana Curia obſeruaui; cum per felicis recordationis Paulum Quintum
5 fuiſſem, ſua benignitate, in Collegium Dominorum Officialium, tam matrimonialium,
quàm aliarum diſpenſationum in Cancellaria Apoſtolica cooptatus.

Prima igitur cauſa, Proprer anguſtiam loci.

6 *Quod cum dicta Oratrix in dicto loco, propter illius anguſtiam, virum ſibi non conſanguineum, vel aff. nem paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequeat.*

Se-

Secunda cauſa, Propter anguſtiam locorum.

7 *Quod cum dicta Oratrix in dictis locis, etiam de vno ad alium ſe transferendo, propter illorum anguſtiam, virum ſibi non conſanguineum &c. vt ſupra.*

Qnod ſi contingat aliquando à Sollici-
8 tatoribns in Vrbe, ignorari locum, vnde
Oratores orti ſunt, ne propterea expedi-
tio differatur; abſque eo quod apponatur
locus, ſufficit narrare, Quod cum dicta
Oratrix in locis, ex quibus ipſa, & Ora-
tor prædictus orti exiſtunt, in dicta diœ-
ceſi exiſtentibus, etiam de vno ad alium
ſe tranferendo, propter illorum anguſtiā
virum ſibi non conſanguineum &c. ſicut
9 etiam dicitur quando narratur, Oratri-
cem domicilium contraxiſſe in alio loco,
etiam alterius diœceſis: tunc enim peten-
da etiam eſt diſpenſatio ob anguſtiam
vtriuſque loci, ſcilicet originis, & do-
micilij, cum conſueta clauſula, *factis pro-
clamationibus etiam in parochiali Eccleſia
originis Oratricis &c.*

Ceterùm, quid ſentiendum circa veri-
ficationem huiuſmodi cauſæ, dicam in-
fra in declaratione litterarum diſpenſa-
tionis cum eadem cauſa.

Tertia cauſa, Propter anguſtiam, cum Clauſula, Et ſi extra &c.

10 *Quod cum dicta mulier in dicto loco propter illius anguſtiam, virum paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequeat, Et ſi extra dictum locum nubere cogeretur, dos quam ipſa habet, non eſſet competens, neque ſufficiens, vt cum ea virum, cui iuxta ſtatus ſui conditionem, nubere poſſet, inuenire valeret &c.*

11 Hæc tamen Clauſula, *Et ſi extra &c.*
non requiritur in omnibus gradibus, ſed
tantùm in quibuſdam proximioribus,
veluti in Secundo, & Tertio à communi
ſtipite, etiam ſi fuerint duplicati ex plu-
ribus ſtipitibus; ſic etiam, ſi vltra præ-
dictos Secundnm, & Tertium concurre-
rent alia impedimenta remotiorum gra-
duum, vtpotè in Secundo, & Tertio ex
vno, & Tertio, & Quarto ex altero ſtipi-
tibns, Et ſic regulariter, quotieſcunq; ex
vno eodéq; ſtipite cõiunguntur Oratores
Secundo, & Tertio Conſanguinitatis, vel
affinitatis gradibus, quãuis ex aliis, diuer-
ſiſque ſtipitibus plures concurrerent re-
12 motiores gradus. Cur autem addita ſit
hæc Clauſula, *& ſi extra*, reſpondetur,
quod regulariter, quò propinquior eſt
gradus, eò vrgentior requiritur cauſa ad
diſpenſandum, vt ſatis notum eſt.

13 Docet item nototia praxis; quod in
ſupradictis Secundo, & Tertio gradibns,
etiam, vt ſupra duplicatis, vel concur-
renribus, etiam alijs gradibns remotio-
ribus, ſicut dictum eſt, ſemper eſt ne-
ceſſariò exprimenda qualitas perſonarũ
Oratorum; nempè, ſi ſint nobiles, aut
principales ciues, vel ſaltem ex honeſtis
14 familijs. Datur tamen diſpẽſatio ſine ex-
preſſione qualitatum perſonarũ, cũ cau-
ſa pro indotata Oratrice, vel propter ini-
micitias, aut pro confirmatione pacis.

Aduertas tamen, quod quando peti-
tur hæc diſpenſatio in gradibus ſupradi-
ctis, & cum dicta cauſa, ob anguſtiam lo-
15 ci, ceſſat ſupradicta Clauſula, *Et ſi ex-
tra*, ſi exprimatur ſupradicta qualitas per-
ſonarum, ſaltem quod ſint ex honeſtis
familijs, vt ſupra dictum eſt, & non aliàs;
16 quia hæc dictio, *ſaltem*, ſecnndum ſty-
lum Curiæ, admittitur tanquam ſubſidia-
ria; quia diminutionem ſignificat; vnde
deficiente alia maiore expreſſione huiuſ-
modi qualitatum, recurritur ad illam,
cui iungitur hæc dictio, veluti, ex hone-
ſtis familijs, *Franc. in c. ſtatutum, nu. 14.
de reſcrip. in 6.*

Licèt regulariter ſufficiat ſimpliciter
aſſerere nomen Oratoris, quicunque ille
17 ſit; quia circa hanc expreſſionem, non
eſt habenda acceptio perſonarum, neque
intereſt inter nobilem, & ignobilem,
pauperem, & diuitem, præſertim, quia
non attenditur hic diſpoſitio *l. 1. C. de
natural. liber* nec *l. imperialis C. de nuptijs.*
quæ inter dictas perſonas diſtinguebant;
& conſtitutos in dignitate cum humili-
bus, vel libertinis prohibebant cõtrahere
matrimonium: nec taciturnitas diuitiarũ,
vel nobilitatis vitiat diſpenſationem, teſte
18 *Hoſt. in cap. fin. de fil. presb* niſi quando
nobilitas præſtet causã ad diſpenſandum
in caſibus à iure expreſſis; quia ſicut Deus
non habet, ita nec eius miniſtri debent
in diſpenſando, habere acceptionem. Vn-
19 de ſeruat praxis, quod non irritatur di-

ſpenſatio, ſi nõ fuerit in precibus dictum, quod Orator ſit Comes, vel Baro &c. Et ſic nobilitatis taciturnitas ſtatus Comitatus, vel Ducatus non vitiant diſpenſationem; quicquid dicat *Alex. conſ.* 195. *num 9. lib. 2.*

20 Cur autem hæc clauſula, *Et ſi extra*, faciliorem reddat Pontificem, ad ita diſpenſandum, eſt, quia duriſſimum eſt, cogi fœminam extra proprium Oppidum nubere; vt ſic patris, & matris, ac conſanguineorum conſortio deſtituta, acerbam, ac ſolitariam vitam tranſigat, *Sanch. lib. 8. diſp. 19. nu. 13.*

Quarta cauſa, Propter incompetentiam Dotis Oratricis,

21 ***Quod cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, iuxtà ſtatus ſui conditionem, cum qua virum ſibi non conſanguineum, vel affinem, paris conditionis, cui nubere poſsit, inuenire nequeat, & dictus Orator illam cum dicta minus competenti dote, in vxorem ducere intendat.***

Et hic obſeruandum eſt, quod nonnulli, impropriè hanc cauſam appellant, *propter paupertatem*, nempè, mulieris (quę communiter appellatur, *propter incompetentiam dotis*) cũ qua credunt Oratores euadere ſolitã ſolutionẽ expenſarũ in diſpẽſatione requiſitarum; quas, ſeù illarum partem tunc euadunt, quando diſpenſatio petitur cum copula in forma pauperum, ſub qua forma datur, etiam ipſa diſpenſatio, licèt inter Oratores, non fuerit carnalis copula ſubſequuta, ſed tantummodò illius ſuſpicio, vnde inſurgat Oratricis infamia, quæ propter huiuſmodi ſuſpicionem, innupta remaneret, vt infra dicemus.

22 Incompetentia igitur dotis mulieris, cauſa ſufficiens eſt ad diſpenſandum; quia ad bonum publicum confert, ne fœmina, defectu dotis, innupta remaneat; quod magis procedit in muliere, quæ nullam penitus habet dotem, cum inter cœteras miſerias, quæ inde ſibi proueniunt, ſolet à ſuo viro contemni, vt dixit *Iaſon. Auth. res, quę, col. 5. C. comm. de leg. verſ. quarto, quæritur, Paul. de Caſtr. conſ. 456. lib. 2.* vbi ſubijcit, quod propterea intereſt mulierem eſſe dotatam.

Sanè, pro executione huiuſmodi diſpẽſationis cum dicta cauſa, videndum erit,

23 an Oratrix cenſeatur pauper, & ſic dote carens, cum nihil poſſidet; licèt habeat parentes diuites? Et profectò, negatiua reſponſio vera eſt; quia hoc caſu non admittenda eſt diſpenſatio, cum hac cauſa; ſ. propter dotem minus competentem, vel pro penitus indotata: nam ſtante, quod, illa habet ius ſuccedendi in bonis parentum, ac eos compellendi ad illam dotandum ſtatim, iuxtà ipſius Oratricis qualitatem, ac ipſorum parentum facultates; parùm refert, quod iuxtà præſentem ſtatum nihil habeat; quod procedit; etiã ſi pater ob aliquam cauſam, recuſaret illam dotare; quia ex eo quod habeat ius ſuccedendi, & compellendi, dicitur habere dotem competentem, & iam per ſupradictas rationes deſtinatam. Vndè pro hac parte facit, quod deſtinatum, habetur pro facto, iuxtà ea, quæ dicit *Bald. in l. penult. de milit. teſtam.* nempè, quod potentia propinqua actui, habetur pro actu, *l. qui in vtero ff. de ſtat. homin.* Sicut etiam valet dicere, quod filia dotata dicitur, cui pater reliquit dotem deſtinatam ad futurum matrimonium, *gloſ. in l. cum plures, §. cum inter, in verbo, alio patre, ff. de admin. tut.*

24 E contrario, valebit diſpenſatio, ſi in ea narratum fuerit, Oratricem habere dotem minus competentem; licèt frater, aut quicunque alius, illam dotare intendat: dummodò nullum pactum dotandi præceſſerit, per quod dictæ Oratrici ius irreuocabile quæratur, vel etiam, ſi pactum fuerit dotandi; dummodò illa nubat ſuo conſanguineo; nam, cum ex prædictis, non exiſtente pacto, aut non impleta dicta conditione, nullum ius habeat ad dotem, dicitur verè pauper, non obſtante certitudine, quod à fratre dotanda erit, *Sanch. d. diſput. 19. num. 24.* & ſic ſeruatur in praxi.

25 Sed quid, ſi Oratricem non habentem dotem, tempore, quo obtinuit diſpenſationem, cum eadem cauſa incompetentiæ dotis, ſeù ſi penitus, illa indotata exiſteret, ante quam tamen Ordinarius, vigore literarum diſpenſet, contingeret eſſe inſtitutam hæredem, aut legatariam alicuius quantitatis ſufficientis; an poſſit huiuſmodi hæreditatem, ſeù legatum repudiare, ne fruſtretur effectu diſpenſationis, ſeù mandati de diſpenſando; atten-

attentoquod, ſtante hæreditate, ſeù le-
gato huiuſmodi, ceſſat cauſa, propter
quam ipſa diſpenſatio fuit impetrata? Et
reſpondendo cum *eod. Sanch. d. diſp. 19. nu.
27.* dico, quod ſi ipſa Oratrix cederet, aut
renunciaret hæreditati, ſeù legato in fa-
uorem alterius, certum eſt illam, iam
acquiſiuiſſe hæreditatem, ſeù legatum,
& ſic effectam fuiſſe diuitem; quia talis
ceſſio, eſt vera donatio, & alienatio *l. ſi
auia, C. de iur. deliber.* ex eo, quod qui
vult aliquid, cenſetur velle omne id,
quod ad eius efficaciam neceſſarium eſt,
*arg. l. 2 ff. de iuriſd. omn. iud. l. ſingularia ff.
ſi cert pet.* vbi, quando duò actus concur-
runt in vnum, alter tacitus, & alter ex-
preſſus, idem operatur tacitus, ac ſi ope-
raretur expreſſus, *l. 4 ff. de donat. int. vir.
vxor.* vbi non valet tanquam donatio in-
26 ter virum, & vxorem, ſi vir donanti ſibi
iubcat, vt donet vxori; quia iubendo do-
nare, eſt tacita, & occulta acceptatio.
Vnde Oratrix, cedendo, vt dictum eſt,
ſatis ſe gereret pro hærede, ſiuè ceſſio fiat
tacitè, ſiuè expreſsè, *id. Sanch. lib 6. diſp.
4. nu. 17.* & ſic ex præmiſſis corrueret di-
ſpenſatio, cum dicta cauſa incompeten-
tiæ dotis, obtenta; quia agitur tantum-
modò de mandato ad diſpenſandum,
cum cauſa verificanda tempore exequu-
tionis, vt infra dicetur.

27 Sed pone, quod Oratrix in longinquis
partibus degens, fuerit ab aliquo inſtitu-
ta hæres, vel legataria; quod tamen non
potuit ob longinquitatem ad eius noti-
tiam peruenire, & miſerit ad Vrbem pro
diſpenſatione, cum dicta cauſa incom-
petentis dotis; cuius quidem diſpenſa-
tionis vigore, matrimonium contraxit;
poſtmodum verò, ad eius notitiam per-
uenit, ſe fuiſſe inſtitutam hæredem, ſeù
legatariam; nunquid acceptando hære-
ditatem, ſeù legatum, carebit effectu di-
ctæ diſpenſationis?

Et omni prorſus hæſitatione remota,
eſt reſpondendum negatiuè; quia cauſa,
ſcilicet incompetentiæ dotis, fuit Sum-
mo Pontifici narrata, tempore, quo ipſa
Oratrix ignorabat talem inſtitutionem,
Sanch. d. lib. 8. diſp. 19. n. 28. Subdens etiam
ibi, quod erit piè credendum, talem fuiſ-
ſe mentem Pontificis, ne diſpenſationes,
& matrimonia periculis exponantur.

28 Circa tamen hanc, & alias cauſas in
huiuſmodi diſpenſationibus verificandas,
nulli dubium eſt, prout tenent omnes
DD. ſufficere tempore impetrationis, il-
las fuiſſe veras; licèt poſtea deficiant,
*Bald. in l. 1. nu. 11. C. de cond. indeb. Ludouiſ.
deciſ. 406. nu. 12.* Sicut etiam habemus,
quod ſi detur dos mulieri ſub prætextu
paupertatis, ſufficit, quod à principio
fuerit pauper, vt dotem conſequatur:
quod ſi poſtea fiat ditiſſima, habebit ni-
hilominus ipſam dotem, faciunt etiam,
quæ in ſimili ſcribit *Dec conſ. 24. & Ioan-
nes Andr. in cap. decet, de reg. iur in 6.* vbi
quod ſi conceſſa fuerit alicui immuni-
29 tas propter numerum duodecim filio-
rum, non debet illa ceſſare, ſi contingat,
aliquos ex dictis filijs mori; ſufficit enim
quod vna hora fuerint ſemel viui, *Ann.
Singul. 241. Tap. de Conſtitut. Princip. in l.
fin. nu. 34 fol. 220.* nam cum peruenitur
ad hunc numerum duodecim filiorum,
non eſt opus, illos ſemper viuere, quia
ſufficit, numerum hunc eſſe completum;
licèt temporis interuallo efficiatur im-
perfectus; in quo quidem numero com-
putantur mares, & fœminæ, etiam ſi illæ
fuerint nuptæ, vel religionem ingreſſæ,
ſiuè legitimæ, & naturales, ſiuè naturales
tantùm *Theſaur. deciſ. 267 nu. 5.* quæ qui-
dem immunitas, non ſolùm prodeſt pa-
tri, verùm etiam matri *Franc. deciſ. 259.
nu. 1.* Et ita annis elapſis per Regiam Ca-
meram Summariæ, fuit conceſſum pri-
uilegium huius immunitatis D. Victoriæ
Stantionæ nobiliſſimæ matronæ Neapo-
litanæ; quæ ex ſexdecim ſuis filijs, octo
fœminas in diuerſis ex principalibus Mo-
naſterijs Monialium huius Ciuitatis col-
locauit, in eiſquè profeſſionem illæ emi-
ſerunt, omneſque piè ſanctèque viuunt,
famulatum exemplariter Altiſſimo exhi-
bentes. Ratio autem præmiſſorum eſt,
30 quia etiam mater in procreatione filio-
rum concurrit tanquam inſtrumentum
neceſſarium, *Surd. d. conſ. 218. num. 10.*
Quod quidem priuilegium ampliatur, vt
competat, etiam filijs, mortuo patre,
Menoch. conſ. 486. Requiritur tamen, quod
tẽpore impetrationis huiuſmodi priuile-
gij dicti filij in communi viuant omnes in-
ſimul, *Capy. deciſ. 54. num. 7.* quia ſi eo-
rum bona diuidantur, ceſſat hoc priuile-
gium: quod tamen intelligas de diuiſio-
ne voluntaria, non autem neceſſaria,
Rip. ſingul. obſer. 315. & quod diximus,
vt in prædicto numero duodecim fi-
liorum comprehendantur etiam natura-
les, intelligas pariter, ſi per reſcrip-
tum Principis, vel aliàs fuerint legitima-
ti, puta per ingreſſum Religionis, *Na-
uar. conſ. 6. nu. 6. de fil. presb.* quod obiter
dictum ſit.

Quod

31 Quod autem in propoſito ſufficiat,
cauſam ipſam, veram eſſe, tempore im-
petrationis,ita intelligas, ſi videlicet, di-
ſpenſatio ipſa, conceſſa fuerit in forma
gratioſa; itaùt narratorum non egeat
iuſtificatione:tunc.n. non mandatum de
diſpenſando, ſed propriè diſpenſatio eſt:
32 quæ tamen forma gratioſa hodie regu-
lariter non datur,preſertim in diſpēſatio-
nibus matrimonialibus; ſed ad preſcrip-
tum Concilij Tridentini, omnes diſpen-
ſationes expediuntur in forma commiſ-
ſaria; ac propterea committuntur Ordi-
nario; vt cognita precum veritate, diſpē-
ſet, vt aliàs diximus: hoc igitur modo,
narrata erunt verificanda tempore exe-
quutionis,licèt tempore Datæ non eſſent
vera, *Garc.de beneſ.p.6.cap.2.nu.283.*

In diſpenſationibus autem, in quibus
pro cauſa narratur, inter Oratores ſequu-
tam fuiſſe carnalem copulam, vel illius
ſuſpicionem; ac propterea, niſi matri-
monium contraheretur, Oratrix rema-
neret diffamata, ſcandalaquè inde exori-
33 tura eſſent, abſque dubio requiritur om-
nia hæc fuiſſe vera tempore impetratio-
nis:ſi etenim poſt eam impetratam, con-
ſultò copulam habuiſſent, vt ſic fraudu-
lenter poſſent ea ſcandala verificari tem-
pore exequutionis, diſpenſatio hæc non
ſuffragabitur Oratoribus, propter do-
lum, qui non debet eis patrocinari, *id.
Garc.d.cap.2.num.287.cum ſeqq.*

Et redeundo vndè pauliſper digreſſus
ſum, in verificatione prædictæ cauſæ in-
competentiæ dotis,quærit Genuen. in
praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapoli-
34 tanæ, *cap.10. num.* 6. quid ſi pater habens
plures filias, poſſet commodè dotare
vnam, ſed habita ratione dotis aliarum
filiarum, non poſſet vnam dotare; an di-
ſpenſatio reddatur ſubreptitia, ſi expri-
mat dotis incompetentiam? & reſpondet
quod non; nam illud dicitur fieri non
poſſe, quod commodè fieri non poteſt.
l.nepos Proculo, ff.de verb. ſignif. Verùm
ſi quantitas dotis,quæ conſtituitur ſecun-
dæ filiæ,ſit iuxta conſuetudinem loci,quę
plurimùm ad id attenditur, *Corn. conſ.
316.num.6.verſ. & hoc ſemper, Caſ. de
Graſſ.deciſ.2.nu.15.de conſtit.Ludouiſ.deciſ.
63.num. 20.* tunc, quamuis ſecundæ filiæ
aſſignetur minor dos,quā primæ, non po-
teſt allegari cauſa incompetentiæ dotis;
ſicque minime curandum erit, quid alteri
ſorori Oratricis conſtitutum fuerit, ſed
quantum illi aſſignandum fuiſſet, *Bald.
35 conſ.386.in fin.lib.4.* quia æquè dotantur
filiæ, ſi benè collocentur in matrimonio,
licèt plus vni, quam alteri tradatur, *Al-
ciat.in tract.præſump.reg.1. præſump.7. nu.
3.Ludouiſ.d.deciſ.53.nu.22.& 23.*

Quinta cauſa, Propter dotem cum augmento.

36 *Quod cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, iuxtà ſtatus ſui con-
ditionem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere poſſit,inuenire nequeat, &
dictus Orator,illam cum dicta minus competenti dote in vxorem ducere; illiuſque do-
tem,vſque ad quantitatem, ſecundum dicta Oratricis qualitatem, competenter au-
gere intendat &c.*

Hic ſcias, quod augmentum dotis non
requiritur in omnibus gradibus, cum
diſpenſatio petitur ob illius incompeten-
37 tiam; ſed tantùm in quibuſdam proxi-
mioribus, putà in Secundo, & Tertio,
ſeù Tertio tantùm, ſiuè Conſanguinita-
tis, ſiuè affinitatis, etiam ſi gradus hu-
iuſmodi duplicentur, ſeù multiplicentur
ex pluribus ſtipitibus; videlicet, in Du-
plici, Triplici ſeù Quadruplici Tertio, ac
in Secundo, & Tertio, etiam, vt præfer-
tur duplicatis, vel multiplicatis, veluti
in Duplicibus Secundo, & Tertio &c. &
quoad Tertium gradum intelligitur, ſi
ille fuerit abſolutus, ex vno videlicet,ſti-
pite tantùm;ſi .n. ſint Oratores in Tertio,
& Quarto à cōmuni ſtipite, ſiuè ex pluri-
bus ſtipitibus,putà in Duplicibus, Tripli-
cibus,vel Quadruplicibus Tertio,& Quar
to &c. non requiritur hoc augmentum
dotis. Requiritur tamen illud in diſpen-
ſatione in Secundo, & Quarto gradibus
à communi ſtipite ſimiliter prouenienti-
bus. Necnon in Primo publicæ honeſta-
tis iuſtitiæ; ſicut docet iſta praxis.

Nec poterit Exequutor diſpēſare in ſu-
pradictis gradibus,vigore Apoſtolicæ di-
ſpēſationis,cū ſupradicta cauſa, ac etiam
ſi petita fuerit diſpenſatio pro penitus in-
dotata, niſi prius dos ipſa augeatur;
vel (ſi ita petitum fuerit in diſpēſatione)
Oratrix ex integro dotetur, vt infra di-
cetur; ex eo quod in fine clauſularum
ſupplicationis diſpenſationis,per Officia-

lem præpoſitum his ſupplicationibus ma-
38 trimonialibus, additur clauſula. *Et poſtquam dicta Oratricis dos competenter aucta*
fuerit, vt præfertur; prout etiam dicitur
in litteris ipſius diſpenſationis. Ex quo
tamen nota, quod ſtante dicta clauſula, &
39 præcisè per verbum illud, *competenter*,
non deducitur, quod Orator debeat ſup-
plere integram quantitatem, ſed tantum
augmentum competens; licèt conſidera-
tione dignum, attenta qualitate Oratri-
cis: vnde ſatis eſſet, ſi ex aliqua parte,
ipſa dos augeatur; dummodò illa pars
ſit alicuius momenti, & digna qualitate
Oratricis, *Saneb.lib.8.diſput.35.ſub num.*
6. & quotidie practicatur.

Quoniã verò, inter verificationes cauſa-
rum diſpenſationum matrimonialium
periculoſior, & difficilior eſt hæc, nem-
pè, cum diſpenſatio petitur propter incõ-
petentiam dotis, cum augmento; ſicut
longa experientia comprobatum eſt;
propterea, ad euitandas fraudes, quæ de-
ſuper euenire poſſunt, cum Oratorum,
necnon ipſius Exequutoris animarum
40 iactura, tenetur ipſe Exequutor diligen-
ter examinare huius cauſæ veritatem;
diſcutiendo, an Orator promittens hu-
iuſmodi augmentum, poſſit re vera illud
ſoluere, vel aſſignare Oratrici: & prop-
terea curabit, vt illud, ſcriptura publica
promittat, muliere acceptante, vt verifi-
cetur, dotem eſſe auctam. Aduertat in-
ſuper, an maritus habeat filios ex alia
41 vxore, iam defuncta ſuſceptos: cum
enim augmentum hoc ſit cauſa diſpenſa-
tionis, extrahitur de toto bonorum acer-
uo, etiam in præiudicium dictorum filio-
rum, vt rectè docet *Sanch. d. diſput. 35.*
num. 7. Nam cum Orator auxerit dotem
Oratricis, ad hoc, vt Pontifex diſpenſet
ſuper impedimento, quo ipſi impediun-
42 tur, id augmentum datur ob cauſam
oneroſam, & ſic non eſt donatio gratio-
ſa, ſed contractus, cum ipſo Pontifice
initus, vt concedat diſpenſationem, *id.*
Sanch.lib.6.diſp.8.num.3.

Vnde, benè ſeruatur in hac Curia Ar-
chiepiſcopali, vt non admittatur vir ad
conſtituendum Oratrici dotem, ſiuè il-
lius augmentum ſimpliciter ſuper omni-
43 bus bonis ſuis, ſed in ſpecie debet oſten-
dere, ſi habeat bona particularia, ſuper
quibus conſtituatur, vt cum ipſa dote
principali efficiatur vnica dos; cum re-
gulare ſit, quod augmentum debeat ſequi
naturam rei auctæ, *l. inter Socerum. §. cum*
inter, ff. de pact. dotal. l. etiam, vbi Bart.
Bald. & alij C. de iure dot. l. quod in rerum,
§. ſi quis ff. de leg. 1. quod principaliter fit,
vt ſit conſultum vxori, in caſu mortis vi-
ri, ne de nouo indigeat tali diſpenſatio-
ne, prout teſtatur *id. Genuen. d. c. 20. num.*
14. in fin. Quod quidem intelligi, & ſer-
uari debet tam in ipſius augmenti quàm
integræ, totiuſque dotis conſtitutione.

Conſueuit aliquando, non ita ſimplici-
ter dici in diſpenſatione, quod Orator
44 intendit angere dotem, ſed ipſius aug-
menti quantitas ſpecificari, nempè, quod
dictus Orator, Oratricis dotem in ſum-
ma tot ducatorum monetæ illarum par-
tium, cum quibus, vſque ad quantitatem,
ſecundum dictæ Oratricis qualitatem,
cõpetenter aucta erit, augere intendit: &
45 tũc curabit Delegatus, vt ipſa ſumma ſol-
uatur in pecunia numerata; niſi aliud ſibi
viſum fuerit pro ſecuritate dicti augmen-
ti, & ita practicatur.

Sexta Cauſa, Pro indotata.

46 *Quod cum dicta Oratrix indotata exiſtat, & dictus Orator, illam ſic indotatam in vxorem ducere; ac vſque ad quantitatem, ſecundum dicta Oratricis qualitatem, competenter ex integro dotare intendat &c.* Et additur clauſula, *Et ſi, & poſtquam dicta Oratrix ex integro dotata fuerit, vt præfertur.*

Septima cauſa, Quando alius auget dotem.

47 *Quod cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, iuxtà ſtatus ſui conditionem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequeat; & quidam Oratorum Conſanguineus, ad id aliàs non obligatus, Oratricis dotem, ita tamen, vt Oratori nubat, & non aliàs, vſque ad quantitatem, ſecundum eiuſdem Oratricis qualitatem competenter augere, dictuſque Orator, illam cum dicta minus competenti dote, & illius augmento, in vxorem ducere intendat &c.*

Pro verificatione tamen cauſæ prædi-
ctæ, notandum eſt, quod ad ſubſtantiam
diſpenſationis huiuſmodi, vt ex præmiſ-
48 ſis conſtat, parum refert, an Orator, vel
alius augeat dotem, ad effectum exequen-
di diſpenſationem, & contrahendi ma-
trimonium; quia ſi poſt impetratam à
Papa huiuſmodi diſpenſationem cum
cauſa, quòd Orator intendit augere do-
tem, poſtmodum compertum fuerit, ip-
ſum Oratorem non poſſe, ſeù nolle auge-
re ipſam dotem, & adſit alius, qui vellet
illam augere, non poterit differre Exe-
quutor diſpenſationem; quia perinde
auget alius, ac ſi ipſe Orator augeret;
49 nam pro cauſa diſpenſationis, conſide-
ratur paupertas Oratricis, non habentis
dotem competentem, &, vt ei cum iſta
liberalitate ſuccurratur; & ita pluries in
facti contingentia conſultus, reſpondi cũ
eod. Sanch. d. diſp. 35. num. 7. vbi præcisè
ſubdit, quod ſi Orator narrauerit in ſup-
plicatione, ſe velle augere dotem, cum
re vera, illam non poſſit ob eius pauperta-
tem augere; ſed alius eſſet, qui augeret,
ſi ipſa Oratrix Oratori nuberet, ſe exiſti-
mare, verificari ſubſtantiam cauſæ; ac ſic
valere diſpenſationem; nam, cum menda-
cium ſit circa rem, nil conferentem ad
diſpenſationem, eam non vitiat. Illud au-
tem, quod dicitur hic de augmento, in-
telligitur etiam, & practicatur in ipſius
dotis integra conſtitutione: prout etiam
ſupra dictum eſt.

Vnum tamen, quod in praxi obſerua-
tur, non omittam, nempè, quod ſi peti-
ta fuerit diſpenſatio ad contrahendum
cum cauſa incompetentis dotis Oratri-
cis, poſtea verò in illius verificatione, cõ-
pertum fuerit, ipſam Oratricem, eſſe
omninò indotatam; vel è contra, ſi fuerit
ipſa diſpenſatio impetrata cum cauſa pro
Oratrice indotata, & poſtmodum con-
ſtet eam habere dotem, licèt in compe-
tentem, quamuis Orator vellet augere
dotem, & ſic vtroque modo conſidere-
tur paupertas ipſius Oratricis, propter
quod eſt concedenda diſpenſatio, vt di-
ctum eſt ſupra; nihilominus illa redditur
nulla, adeo vt, nec poſſit corrigi; ſed eſt
51 omnino impetranda noua gratia, ſal-
tem in forma, *Perinde valere*, & hic eſt
notorius Curiæ ſtylus.

Notet verò hic obiter nouus Curialis, quod
52 licèt gratia, *Perinde valere*, non detur
ſuper cauſa, qua mouetur Papa ad con-
cedendam gratiam, vt omnibus notum
eſt, hic tamen conceditur; quia in caſu
ſupradicto, nempè paupertatis Oratri-
cis, vtraque cauſa tendit ad vnum finem,
nempè, vt Oratrix ipſa habeat Dotem
competentem; & ſic cum cauſa Pontificè
expreſſa, ſit tantùm (vt ita dicam) infir-
ma, benè poteſt ſanari per gratiam, *Per-*
53 *inde valere*, cuius virtus eſt, reualidare
gratiam ab ipſo Papa conceſſam ex ali-
qua parte inualidam, prout mea *practica*
beneficial. dicam.

Octaua cauſa, Propter lites ſuper ſucceſſione bonorum.

54 *Quod cum dicta Oratrix grauem litem ſuper ſucceſſione bonorum magni momenti*
ſuſtineat; & ne ob defectum viri, qui litem huiuſmodi proſequatur, & defendat, ip-
ſam liti huiuſmodi ſuccumbere contingat; dictuſque Orator illam in vxorem ducere,
litemque huiuſmodi in ſe ſuſcipere, defendere, ac proprijs expenſis proſequi in-
tendat &c.

Admittitur hæc cauſa per Summum
55 Pontificem, ex eo, quod ad vtilitatem
publicam ſpectat, vt lites finiantur, *Alex.*
conſ. 190. lib. 3. Bart. in l. hac igitur C. de
56 *nou. C facien.* litiumque extinctiones ſpe-
ctant ad conſeruationem humanæ Con-
gregationis, *Clem. Dudum; de ſepult.*
ſicut è contrariò, litium introductio, cri-
minum occaſionem, & Reipublicæ de-
trimentũ præbet, vt habetur in *l. ſi quis*
ingenuum, § in ciuilibus, ff. de capt. Pa-
rumque refert, quod extinctio litium
pertineat ad commodum Reipublicæ, &
tamen hic agatur de commodo priuato;
quia, cum ex quacunque lite poſſint oriri
odia, cæteraque mala, propterea Papa
quærit omnibus malis obuiare; cum ipſe
ſit pater ſpiritualis omnium Chriſtiano-
rum. *Abb. in cap. ult. col. penult. de purgat.*
canon. Dec. in cap. at ſi clerici, num 37. de
iudic.

Nec alias cauſa hæc per eundem Pon-
tificē admittitur, ſi exprimatur huiuſmo-
di litem ſuſtinere Oratricem ſuper ſucceſ-
ſione ſimpliciter quorundam bonorum;
quo caſu ſupplicatio omnino reiicitur,
etiam pro diſpenſatione ſuper gradibus
quantuncunque remotis; cum non alias

cauſa-

cauſa hæc fuerit introducta , niſi eo mo-
do , quo ſupra narratur ; quia pro modi-
cis bonis non datur , ex quo modica, &
minima non ſunt in conſideratione , ad
tex. in l. Seio illud , ff. de in integr. reſtit. cap.
licet , de probat l. 1. §. proinde , ff. de edil.
edic. Cœterùm, cuius quantitatis, ſiuè qua-
litatis bona huiuſmodi eſſe debeant, to-
tum pendet ex arbitrio Exequutoris ,
57 cui relinquuntur ea , quæ certa lege de-
finita non ſunt, certaquè ſub regula
comprehendi non poſſunt *l. 1. ff. de iur.*
delib. Dec. in cap. ſides, num. 7. de reſcrip.
& cõmuniter D.D. *Pariſ. de reſign benef. lib.*
5. q. 6. num. 132. cum ſeqq.

Nona cauſa, Propter dotem litibus inuolutam.

58 *Quod cum dicta Oratrix dotem habeat litibus inuolutam , & dictus Orator , qui ad eam proſequendam , habilis exiſtit , illam in vxorem ducere , liteſquè huiuſmodi in ſe ſuſcipere &c. vt ſupra .*

Cauſa hæc ſicut, & præcedens, quaſi in
59 vnū, & idē, tendere videntur; quia mulie-
ri conſulendum eſt, vt bona ſua , aliqua
opportuna ratione valeat recuperare :
cum omninò deſtituta ſit homine ; qui ad
litem illām ſtudioſè proſequendam , ſe
ingeret ; ac illius negotium, tanquam
proprium gerat ; eo quod periculum
adeſt ſuccumbendi in cauſa ; & hoc mo-
do , vt dicit *Sanch lib 8. diſput. 29. num. 20.*
videtur poſſe diſpenſari .
Iſtæ tamen cauſæ non admittuntur ab-
ſolutè in omnibus gradibus , ſed tantùm
60 in remotioribus, puta in Quarto, ſeù Ter-
tiò, & Quarto, ſiuè ex vno, ſiuè ex pluribus
ſtipitibus multiplicatis; quāuis aliquādo,
etiam in his remotioribus gradibus , vidi
cum his cauſis diſpenſationem denegari ;
ſatis verò erit ad inclinandam mentem
Pontificis , ſi ei, vel ſuis Officialibus ad
id deputatis , ſuadeatur , quod niſi diſpē-
ſetur, mulier ita deſtituta , bonorum
iacturam pateretur, Et nihilominus, Exe-
quutor pro verificatione huiuſmodi cau-
ſæ , debet diligenter inſpicere , & ex offi-
61 cio indagare , an dictus Orator valde ne-
ceſſarius eſſet, ratione peritiæ circa illam
litem , aut alia de cauſa , ita vt difficile
illi ſubueniretur , non inito inter eos ma-
trimonio , *id. Sanch. d. num. 20.*

Decima cauſa, Propter lites ſuper rebus magni momenti :

62 *Quod cum inter dictos Oratores , ſiuè eorum parentes , conſanguineos , vel affines , graues lites , & controuerſia ſuper rebus magni momenti orta iam ſint , & ad præſens vigeant ; aliundè tamen , quàm ex cauſa matrimonij inter dictos Oratores contrahendi , prouenientes , & ante illius tractatum exorta ; certumquè ſit, quod ſi Oratores ipſi inuicem matrimonialiter copularentur , lites , & controuerſia huiuſmodi omninò componerentur : Pro illis igitur componendis , ac pro bono pacis, cupiunt &c.*

Cauſa hæc affinis eſt etiam prædictis
duabus præcedentibus . Et in calce ſup-
plicationis , ſicut etiam in ipſis litteris
ſuper ea expediendis, ſemper adijci con-
63 ſueuit iſta clauſula , nimirum . *Et facta*
prius litium huiuſmodi hinindè ceſſio-
ne , ſeù earum compoſitione : ex hoc qui-
dem ſatis liquet, non poſſe Exequutorem,
ad earundem litterarum exequutionem
procedere , niſi prius, etiam ipſa condi-
64 tione adimpleta, quæ inducitur ex abla-
tino abſoluto, dum dicitur, *facta prius*
&c. l. à teſtatore , ff. de condit. & demon-
ſtrat. Caputaq. deciſ. 111. num 3. p. 1. aliàs
enim huic diſpenſationi fieret fraus , ſi-
cut pluries accidit, ac propterea illi eſt
omnino obuiandum , *l. in fundo , verſ. ne-*
que malitijs, ff. de rei vend.

Vndecima cauſa, Propter inimicitias.

65 *Quod cum inter dictorum Oratorum parentes , & conſanguineos , vel affines , graues inimicitiæ orta iam ſint , & de præſenti vigeant ; aliundè tamen , quàm ex cauſa matrimonij inter eos contrahendi , prouenientes, & ante illius tractatum exorta ; certumque*

tumque ſit, quod, ſi Oratores ipſi inuicem matrimonialiter copularentur, inimicitiæ huiuſmodi omnino componerentur; pro illis igitur componendi, ac pro bono pacis, cupiunt Oratores prædicti inuicem matrimonialiter copulari &c.

Nec tamen cauſa hæc admittitur, ne-
que ſuffragabitur ad ſic diſpenſandum,
niſi cum effectu, huiuſmodi inimicitiæ
pro ipſa cauſa allegatæ, fuerint graues;
66 quandoquidem ex leui inimicitia, quis
non præſumitur aliquem lædere, *arg.*
eorum, quæ tradita ſunt ab *Innoc. in cap.*
cum oporteat, de accuſat & ibi cæteri
67 ſcribentes: benè tamen ex grauibus, præ-
ſertim, ſi illæ fuerint ortæ ex iniuria atro-
ci, iuxta ſententiam *Bart. in l. 3. §. fin. ff. de*
adim. leg. vel ex controuerſia omnium
bonorum, *Bald. in l. parentes C. de teſt.*
68 qui etiam dixit, cauſam pecuniariam
arduam, capitali æquiparari; quæ ſanè
69 tunc ardua iudicatur, cum de vniuerſa
ſubſtantia controuertitur; cuius quidem
ſententiæ ratio potiſſimùm eſſe poteſt;
70 quia pecuniæ præſertim hodie, ſunt loco
ſanguinis, *l. aduocati, C. de aduoc. diuerſ.*
iud. Iaſ. in l. nec quicquam, §. vbi decretum,
num. 2. in fin. ff. de off. Proconſ. Menoch. de
arbitr. iud. caſu 110. num. 6. Debentque
tales inimicitiæ, in vim litterarum huius
diſpenſationis, coram Delegato plenè, &
71 concludenter omninò probari per teſtes
ſuper dictis inimicitijs deponentes; qui
probent earum qualitatem in ſpecie; nec
ſufficit in genere, nulla adiecta qualita-
te, nec cauſa inimicitiarum, vt docet
Imol. in cap. Raynutius, de teſtam. Bald. in l.
ſi quis teſtibus, num. 8. in fin. C. de teſtib. ip-
ſique teſtes debent ſui dicti probabilem
rationem reddere; alioquin nihil proba-
bunt, *id. Bald. in l. ſolam, poſt num. 1. verſ.*
item ſi teſtis producitur, eod. tit. quia, te-
72 ſtis ſine ratione deponens, dicitur vt pe-
cus, & non vt homo, *Maſcard. de probat.*
concluſ. 900. num. 7. cum ſeqq. vol. 2. ac ideo
probari debent; quia illæ non præſumun-
tur, cum ſit facti, *§. ſi quis verò, Auth. de teſt.*
l. in ratione, §. cum quidem, ff. ad leg. falcid.
Vnde ſcimus alias cõtigiſſe caſũ, quo ipſa
cauſa allegata in ſimili diſpenſatione, cũ
non fuerit probata, noluit Vicarius Lau-
den. ad litterarum dictæ diſpenſationis
procedere; quinimmò, re delata ad Vr-
bem, fuit ipſius Vicarij reprobatio ap-
probata: & proinde fuerunt litteræ di-
ſpenſationis cum noua allegata cauſa
expeditæ. Cæterùm, quænam cenſendæ
73 ſint huiuſmodi inimicitiæ graues, iudi-
cis arbitrio remittitur, *Menoch. de ar-*
bitr. iud. centur. 2. caſu 110. lib. 2. qui ex
circumſtantijs, & qualitate perſonæ, &
inimicitiæ, æſtimabitur an illæ verè tales
fuerint, quales afferuntur; ad tradita per
Iul. Clar. in pract. crim. lib. 5. §. fin. verſ. ſed
quid ſi ſequuta fuerit reconciliatio.

Duodecima cauſa, Pro Confirmatione pacis.

74 *Quod cum inter dictam Oratricem, ac Oratorem ipſum, necnon eorum parentes, conſanguineos, vel affines, graues inimicitiæ viguerint, aliundè tamen &c. exortæ; & licèt pax inter eos de recenti inita fuerit, nihilominus pro illius confirmatione Cupiunt &c.*

Hæ duæ cauſæ ſimiliter tendunt ad
vnum, nempè ad ſedandas inimicitias,
& pacem confirmandam; & paſſim ad-
mittuntur in ſupradictis remotioribus
gradibus, eo modo, quo ſupra dictum eſt;
quia pro bono publico conducit pax ci-
uium, *id Sambiaſ. 19. num. 8. ex Diuo*
75 *Thoma*, dicente, has diſpenſationes ma-
trimoniales cõcedi potiſſimùm ad pacem
firmandam, *Mandoſ. in praxi ſignat. grat.*
hoc tit. verſ. ſulta cauſa: quare hic eſt vnus
76 ex caſibus in quibus multa cõceduntur
ſcilicet pro conſeruanda ipſa pace, & cõ-
cordia, quæ alias fieri non poſſent *cap. ni*
ſi eſſent, de preb. cap. his, quæ, ibi pro bono
pacis, de maior. & obed. cap. 1. de mut. petit.
ibi, concordia terminetis, Pariſ. de reſign.
benef. lib. 5. quæſt. 3. num. 165. Et ſuper om-
nia, quia tempore pacis, benè coli-
tur auctor pacis, *Clement. ſuper Cathe-*
dram, de ſepult. facit cap. 2. de deſp. impub.
vbi dicit, quod etiam toleratur contra-
ctus matrimonij inter impuberes, quan-
do ex eo ſequitur bonum pacis; & ſic
77 pro bono pacis inducendæ, iuris præ-
cepta relaxantur, vt hic, *cap. ſanè, de*
tempor. ordin. cap. latores, de cler. excom.
min. cap. nihil, de præſcript. cap. ex iniuncto,
de nou. oper. nunc. cap. quod dilectio, de con-
ſang. & affin. cum alijs adductis à Roman.
conſ.

conſ.332.num.16.gloſ.in d.cap.2.de diſpenſ. impub.in verbo, pacis, vbi verſus.

Pax, *vt ſeruatur, moderamen iuris habetur.*

Nec diſcrimen aliquod, circa huius cauſæ praxim inſpicimus conſtitutum, an videlicet inimicitię ipſæ vigeât de pręſenti, an verò pax de recenti inter perſonas præfatas inita fuerit. Rationem profectò eſſe putamus, quia poſteriori caſu, non videtur prorſus ſublatus effectus pręcedentium inimicitiarum, prout ſentire videtur *id.Innoc.in d.cap.cum oporteat, nu.6.de accuſat.* quem omnes ſequuntur, vt *ait Felin. ib. poſt num.* 10 ſed potius
78 adhuc præſumitur eas odium, & nocendi animum retinere: vnde poſt pacem de recenti initam, remanent etiam ſuſpectæ, adeo vt repellantur etiam à teſtimonio ferendo, *Iul.Clar.in ſpec.aur.p.* 6.*tit. & quandoque appellatur num.64.tex. gloſ. & DD. in cap. accuſatores, 2. 3. quæſt. 5. gloſ.in cap.per tuas, verbo, inimicitias, & ibi Felin. de ſimon. Tiraquell. tract. ceſſ. cau.p.2.limit.6.num.7.* & alijs, quos congerit *Maſcard. de prob. concluſ. 857. num. 54.vol.2.* in materia, etiam teſtis inimici, præſertim inimicitia dolo, & fraude procurata, vbi idē *Maſcard.* refert in propoſito, caſū, quē ipſe de facto habuit, dum
79 eſſet Vicarius Generalis bo. me. Pauli S. R. E. Cardinalis de Arezo, tunc Archiepiſcopi Neapolitani.

Decimatertia cauſa, Pro Oratrice filiis grauata.

80 *Quod cum dicta Oratrix vidua, & quinque filijs, ex alio viro procreatis, grauata exiſtat, & dictus Orator illam in vxorem ducere, dictoſque eius filios alere, & gubernare intendat. Cupiunt &c.*

Et licèt non ita paſſim hæc ſola cauſa admittatur. nihilominus ſolet Summus Pontifex moueri ad diſpenſandum; ex eo quod Orator magnum pondus ſibi ſuis humeris aſſumit; nam ſatis vulgare eſt, quod vltra id onus, ſi mulier virum præmiſit; denuò nubendo, alterū præmitteret; ſicut è contra, dicitur de viro, qui vt refert *Boer.deciſ.186.num.4.* poſtquam vigeſimam ſepelierat vxorē, accepit mu-
81 lierem, quæ viginti duos habuerat maritos; & extremo ſibi (vt quiſque putabar) matrimonio copulato, ſumma omnium expectatione virorum, pariter, ac fœminarum, poſt tot rudes diſceptationes, quis, quem prius ſepulturæ efferret; vicit maritus, & totius Vrbis populo confluente, coronatus, & palmam tenens, adoratus eſt à ſingulis ſibi acclamantibus, quod mulieris multinubæ, feretrum præcederet, ex *Diuo Hieron. in 3.par.epiſtol.tract.6. Epiſt.26. in litera P.* ſic dicentem, *Rem dicturus ſum incredibilem; ſed multorum teſtimonijs approbabo: ante annos plurimos, cum in chartis Eccleſiaſticis iuuarem Damaſum Romanæ Vrbis Epiſcopum, & Orientis, atque Occidentis ſynodicis conſultationibus reſponderem* &c. Hæc *id.Boer.loc cit.* Quando verò conceditur hæc diſpenſatio, ſiuè cum hac vnica cauſa, ſiuè cum alia inſimul, ſemper cõſueuit apponi clauſula, ſeù decretum, *Et poſtquam dictus Orator idoneè cauerit, ſe dictis filijs alimenta praſtaturum.*

Decimaquarta cauſa, Pro Oratrice excedente 24. annum.

82 *Quod dicta Oratrix vigeſimum quartum annum, & vltra ſuæ ætatis agens, hactenus virum paris conditionis, cui nubere poſſit, non inuenit, Cupiunt &c.*

Hæc cauſa paſſim admittitur pro obtinenda diſpenſatione in quibuſcunque gradibus, nec tamen ſola ſufficit ſuper
83 aliquo ex proximioribus, putà Secundo, ſeù Primo, & Secundo; & eò magis admittitur, cum maius tempus effluxerit ab ætate Oratricis ad contrahendum
84 matrimonium, in quo ætas duodecim annorum requiritur, *cap.continebatur, de diſponſ.impub.* Vnde hinc dicendum eſt, quod, licèt filia inconſulto patre, ex communi iuris gentium conſtitutione, in matrimonium collocari non poſſit, (quod quidem ius gentium confirmatur. 30 *quæſt.5.c. aliter*, vbi refertur dictum Diui Ambroſij, aſſerentis, non eſſe virginalis pudoris, maritum eligere, ſed iudicium parentum expectandum) Ni-
85 hilominus poterit ſe matrimonio collocare, ſi eius pater diſtulerit vſque ad vigeſimum quintum annum; ac propterea ſenſerunt leges, intra illud tempus eſſe nuptui tradendam, *vt in §.cauſas, verſ. ſi verò, in Auth. vt cum de appell. cogn.*

ibi, ſi verò vſque ad viginti quinque annorum ætatem peruenerit filia, & parentes diſtulerint eam matrimonio copulare, & forſitan contigerit eam ex hoc, in ſuum corpus peccare, aut ſine conſenſu parentum, marito ſe libero tamen coniungere &c. quia non ſua culpa, ſed parentum id commiſiſſe agnoſcitur. Vnde Summus Pontifex optima ratione facillimè, vt ſupra, dixi admittit cauſam huiuſmodi ad diſpenſandum, propter periculum peccandi, quod cauſam præbet diſpenſandi, quæ etiam ad ſcandala vitanda reduci poteſt.

Hæc tamen cauſa, pro Oratrice viginti quatuor annorum, & vltra, non
86 habet locum, neque admittitur in muliere vidua, quæ velit ad ſecundas nuptias conuolare; ponderando etiam illam dictionem, *hactenus* quæ, licèt de ſui
87 natura deſignet tempus præteritum, vt *in l. 1 & ibi gloſ. in verbo, catenus ff. de nou. oper. nunc. Card. Tuſc. practicarum concluſionum, tom. 2. litera D. concluſ.* 283. hic tamen, quia ponitur negatiuè, & excluſiuè ex illis verbis, *non inuenit*, excludit tempus prædictum, vſque ad illum diem, *d. l. 1. in princip. vbi DD. §. hactenus, inſtit. de grad. cognat; Decian. conſ.* 44. & ſic dicta verba non verificantur in ea, quæ habuit alium virum; ſicut etiam docet notoria praxis Curiæ Romanæ.

Mulieribus etenim nondum nuptis, & ipſa iura, vt plurimum fauent; Vndè legatum factum filiabus, matrimonio collocandis, de ijs profectò intelligitur, quę
88 nondum virum habuerunt, non autem de tranſire volentibus ad dictas ſecundas nuptias, vt *in rubr. C. de ſecund. nupt. per tot.* quinimo contra iſtas, plures emanarunt leges, & Conſtitutiones, vt *in l. fœmina. l. generaliter; l. ſi quis prioris, §. in illo l. hac edictali, in princip. Auth. ex teſtamento, C. de ſecund. nupt. l. mater, C. ad Tertull. Auth. quod mater, C. de reuoc. donat.* cum ſimilibus, præſertim, cum vt plurimum poſt mortem viri, tribus, aut quatuor elapſis menſibus, ad ſecundas conuolare nuptias cum bonis, ſibi per virum relictis, quando liberi non adſunt, nō abhorrent, vt ait *Boer. decis. 186. num.* vbi circa medium refert *Luc. de Pen.* dicentem, quod illius tempore, orta quęſtione, perlataque ad Sedem Apoſtolicam extitit de
89 muliere, quæ mortuo viro intra dies quindecim, alios duos viros ſuperduxit, quæ peperit filium intra nonem, vel vndecim menſes ab obitu primi viri, ac propterea dubitabatur, talis partis cuiuſnam eſſe
indicaretur, & per ipſum *Luc. de Pen.* & alios DD. *in l. gallus, ff. de lib. & poſth.* quęſtio hęc deciditur, Sicut è conuerſo, fauore viduarū in ſuę viduitatis ſtatu permanē-
90 tium quamplura emanarunt priuilegia; quæ omnia hic recenſere, ſuperfluum exiſtimauimus. Et quidèm non immeri-
91 tò innumeris dignandæ ſunt laudibus; quandoquidem mulier illa, quæ caſto amore primum virū proſequitur eiuſquè pectori, atque pręcordijs illius memoria medullitus infixa eſt, poſt illius obitum de ſecundis nuptijs non cogitat: illi adhuc prior ille maritus viuit, eiuſquè, ac ſi ille viueret, memoria recreatur, vt ait *Tiraquell. in l. boues, §. hoc ſermone, n.* 152. Hæc cum ſcriberem, mentem ſubit dile-
92 ctiſſima Genitrix mea Fœliciana Criſpa, matrona, ſua ætate omnium oculis conſpicua; quæ, cum nobiliſſima Criſporum proſapia inclytæ Ciuitatis Roſsanenſis, ac plurimis animi, corporis, fortunęquè dotibus, inter nobiles fœminas gloriaretur; ob quę, eius connubia à pluribus, iſſquè inſignibus viris expeterentur; maluit tamen, præcipui amoris lege, quē erga virum ſuum Fabium Corradum genitorem meum, Iureconſultum ſuo tempore celeberrimum, æquè, ac dum viueret, gerebat, poſtquàm è viuis exceſſit, verè viduam, vt ait Apoſtolus, deſolatamquè vitam tranſigere; quàm ad ſecunda vota, eaquè ſanè digna, tranſire; vt quiſnam ille fuerit amor, quem ergà dilectiſſimum virum gereret, diuturna ipſa viduitas, morte fęliciter conſummata, comprobaret: quæ quidem eius viduitatis laus, cum ad ſexageſimum fructum euangelicum, illam, vt ſentire æquum eſt, traduxiſſet, vel inuitum me compulit in ea celebranda, ac in reliquarum exemplum, pręponenda, modeſtię metas forſan excedere. Verùm amicus lector, ea, qua decet, in parentes, pietatę flagrans, id mihi, tantæ charitati deditiſſimo, facilè condonabit.

Cum autē nondum nuptæ mulieris fauore, cauſa præmiſſa ab ipſo Summo Pontifice; eiuſque Sacr. Congr. Concil. appareat emanaſſe, ea illorum profectò
93 mens fuit, vt mulieri eidem opportuna hac ratione conſuleretur: quapropter cauſa eadem tanquam pia, & fauorabilis, præter aſſertum 24. annorum exceſſum, non ita rigidè, quoad reliqua narrata, ſcrutanda eſſe videtur: æquè enim vſque ad Pontificatum fel. record. Pauli V. cauſa hæc, ac illa, quam ob loci an-

anguſtiam

guſtiam crebrò admiſſam videmus, procedebant; vt cum vtraque tunc militaret, non modò in ampliſſimis, populatiſquè locis, verùm etiam in quibuſcunquè præcipuis Ciuitatibus, ſublata tamen per eundem Paulum anguſtiæ Ciuitatum cauſa, hanc pro Oratrice 24. annum excedente, tanquam pietati, honeſtatiquè conſonam, motus præſertim rationibus dicto ſuperiori *num.* 85. allatis, in ſua antiqua obſeruantia voluit remanere.

Aſtruit hic inſuper huius praxis obſeruantia, vt in petitione diſpenſationis ſuper Secundo, & Tertio gradibus, à communi ſtipite prouenientibus, non ſufficiat vna ſola cauſa allegata, niſi aliquid aliud illi adijciatur: nimirùm, ſi allegetur dotis competentis defectus, tenetur profectò Orator Oratricis dotem prædictam competenter augere; & quatenus penitus exiſtat indotata, illam ex integro dotare. Si loci anguſtia, additur omninò clauſula. *Et ſi extra.* At verò, ſecùs, vbi ſequentes tàm piæ, ac vrgentes allegentur cauſæ; ſcilicet, propter inimicitias, aut pro confirmatione pacis, tùm demum exceſſus 24. annorum ætatis Oratricis: quandoquidem, cum quælibet ex his cauſis, ſola ſufficiat, nil vltra requiritur; quinimmò minor compoſitio exigitur, quàm in alijs primodictis cauſis, vt notum eſt omnibus Curialibus.

Patet inſuper ex eo tantùm, quod Oratrix per tot annorum curſum, vitam ſine viro trāſegerit, vt dici poſſit, virū hucuſq; non inuenire; tametſi nullam in eo quærendo, conſtet diligentiam præceſſiſſe: nec credendum eſt, quod ſi inueniſſet virum ſibi parem, ei nubere noluiſſet, quatenus voluiſſet virū habere; ac propterea, quod patet expreſsè, non eſt probare neceſſe; neque manifeſta, indigent probatione, ad *tex. in l. emptorem, & ibi gloſ. verbo, quia manifeſtum, de act. empt. l. ſi vero, §. qui pro rei, cum gloſ. verbo, euidentiſſimè, ff. qui ſatiſd. cog. l. ea quidem, cum gloſ. in fin. C. de accuſat.*

Illud autem, quod ait *Sanch. lib. 8. diſp. 19. nu. 14.* per modum dubitandi; ſcilicet, qualiter verificanda ſit cauſa non inueniendi virum ſibi parem, nùm ſcilicet, exactiſſimè, & vt ait ipſe, *à punto crudo*, indagandum ſit, ad eam verificandam, ſit, ne aliquis vir paris in omnibus conditionis, cui fœmina nubere poſſit, ibi reſpondendo reſoluit, id non eſſe ſtrictè accipiendum, ſed morali modo; ſubdens, ſatis eſſe ad verificandam eam cauſam, communiter non reperiri in eo loco viros pares, qui non ſint conſanguinei; vel affines ex pluribus *DD.* per eum ibi allegatis, & nihilominus ibi *id. Sanch.* loquitur de cauſa anguſtię loci, de qua duobus præcedentibus numeris loquutus eſt, non autem de cauſa exceſſus 24. annorum Oratricis; quæ vltra huiuſmodi exceſsū, aliud non tenetur probare, prout tenent, etiam antiqui, & practici Curiales; ea præſertim ratione moti, quia videlicet pro ſimilibus diſpenſationibus diuerſimodè concipitur narratiua exceſſus 24. annorum: in illis etenim narratur, Quod cum Oratrix ob anguſtiam loci, virum ſibi non conſanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſit inuenire nequeat, &c. prout, etiam dicitur de cauſa incompetentiæ dotis, & ſimilibus; huius verò cauſę narratiuæ non adduntur illa verba, videlicet, *inuenire nequeat*; ſed ſatis eſt, vt ſtantibus præmiſſis dicatur, quod excedens illa 24. annum, hactenus virum paris conditionis non inuenit; abſque eo, quod dicatur, *inuenire poſſit*: quæ quidem verba præſupponunt in perquirendo virum, neceſſariò diligentias præceſſiſſe, quod tamen non apponitur in hac cauſa: ſemperquè in ipſa Curia tentum extitit, vltra huiuſmodi exceſſum, aliud non debere per Oratricem probari, prout aliàs ſub die 21. Iunij 1612. fuit per D. Datarium Epiſcopo Hoſtunen. reſcriptum: ac nouiſſimè de eadem re conſultus Illuſtriſſimus D. Datarius S. D. N. Vrbani Papæ VIII. reſpondit; prout fuit ab Vrbe reſcriptum ſub die 24. Decembris 1639. quod ſatis ſufficere videtur, cùm ipſe Datarius dicatur organum mentis, & vocis Papæ, *Gonz. ad reg. 8. gloſ. 63. nu. 60.* niſi tamen ex Oratricis confeſſione, ſeù aliundè conſtet, illam hucuſq; nubere noluiſſe.

Et, vt patet ſupra, ſufficit, Oratricem attingere vigeſimumquintum annum, dicendo, quod vigeſimumquartum annum ſuæ ætatis excedat, cum fauore matrimonij, annus, ſic inceptus habeatur pro completo, vt per *Bart. & alios in l. 3. ff. de minor. Bald. in l. qua ætate, in fin. ff. de teſtam.* & licèt Oratrix ſit triginta, ſeù quadraginta annorum; ſufficit nihilominùs, ſi adhuc alium virum non habuerit, exprimere, eam excedere vigeſimūquartum annum, ad euitandum illius pudorem, cui procul dubio diſpliceret, tot annos propalare.

Decimaquinta cauſa, Quando locus eſt, ad litus maris.

94 *Quod cum dictus locus ad litus maris ſitus exiſtat; ac propterea continuis inuaſionibus pyratarum, ac infidelium obnoxius; & ſic externi homines cum difficultate, ſeu non ita libenter ad contrahendum, cum eiuſdem loci habitatoribus, ad illum accedere velint. Cupiunt, &c.*

Decimaſexta cauſa, Pro Belgis.

95 *Quod cum dicti Oratores Ortodoxæ fidei cultores exiſtant, ac Deo dante, ſub obedientia Sanctę Romanę Eccleſiæ viuere, & mori intendant; & in illis partibus, in quibus multi adſunt hęretici, non poſſint animos ſingulorum explorare, & qui catholicam Religionem verè profitentur, internoſcere; ac propterea, ne contingat eos, cum hęreticis matrimonium contrahere, Cupiunt, &c.*

Decimaſeptima cauſa, Pro Germania.

96 *Quod cum Oratores prędicti nouerint, ſe fidei Orthodoxę cultores, ac Deo dante ſub obedientia Sanctę Romanę Eccleſię viuere, & mori intendant: & in illis partibus non ſatis tutum ſit, cum quibuſuis perſonis matrimonium contrahere: ipſiq; Oratores pares Religione exiſtant, Cupiunt, &c.*

Hæc cauſa, cum proximè dicta, pariter in vnum tendunt; nam mouetur Papa ad
97 diſpenſandum, vt matrimonium inter pares Religione, contrahatur, cum ma-
98 trimonium fidelis, cum infideli, prohibitum ſit de iure diuino naturali; ac proinde non liceret, niſi aliquo ſpeciali euen-
99 tu ita vrgens cauſa occurreret, vt necta ratio huiuſmodi matrimonium tunc ineundum dictaret. *Sanch. lib. 7. diſput. 71. nu. 5.* ſubdens ibi, quia huiuſmodi matrimonij finis, non ſola prolis generatio eſt, ſed, etiam legitima eius educatio; cumquè proles apud vtrumque parentem educari debeat, ſi parentes Religione diſpares ſunt; nequibit ipſa proles bene educari; vterius enim parens ad ſuam Religionem pertrahere conabitur.

Decimaoctaua cauſa, Vt bona conſeruentur in familia.

100 *Quod cum dicta Oratrix vnica N. primogeniti, & indubitati ſucceſſoris Domini in temporalibus Status N. Panormitan. diœceſis, nata exiſtat; & tàm ipſa, quàm Orator, qui ſupradicti M. frater germanus exiſtit, Statum huiuſmodi poſt eiuſdem M. obitum, ad ſe de iure ſpectare prætendant & propterea, ſi Oratrix alij, quàm Oratori, nuberet, graues lites inter eoſdem Oratores, cum maximo vtriuſque partis diſpendio, orirentur: ad obuiandum litibus huiuſmodi, ac pro bono pacis, & ne Status huiuſmodi, ac eorum bona ad alienam familiam tranſeant, Cupiunt Oratores prædicti, qui de verè nobili genere procreati exiſtunt, inuicem matrimonialiter copulari, &c.*

Solet, hæc cauſa admitti, licèt non ſine maximis fauoribus, in gradibus propinquioribus, puta in Secundo, vel Primo, & Secundo gradibus. Ratio autem, qua ſic mouetur Papa ad diſpenſandum, ea eſt,
101 quia expedit, cōſeruari Statum, & bona huiuſmodi in eadem cognatione; ne, cauſa dotis diſtrahantur in alienam familiā; maximè, cum illa ſunt ampliſſima; nam, vt ait *tex. in l. §. denunciare, verſ. publicè, de oratr. in ſpir.* bono publico conuenit familias locupletes, & integras conſeruari; quia ex tali conſeruatione, abundat Reſpublica viris nobilibus, & locupletibus, qui commodius ipſi inſeruire valeant; ac propterea, ob hanc cauſam iuſtæ redduntur maioratuum inſtitutiones; nam abſq; aliqua hæſitatione, tantò faciliùs bona conſeruantur in ipſa familia, quantò maiores ſunt facultates, *Tiraquell. de nobilit.*

cap. 35.*cum ſeq.Rota deciſ.*141.*nu.*2.*par.*1.
diuerſ. ſatis quippè expedit conſeruatio
102 huiuſmodi bonorum;nam familia ſine
103 diuitijs ſordeſcit, & familiarũ decus, &
honor per diuitias conſeruantur, *Card. Pariſ. conſ.*61. *nu.*19. *vol.*3. nec facile familia diues poteſt ſentire infortuniũ,
104 cum pecunia dicatur fideiuſſor futuræ
neceſſitatis, *gloſ. in l.*2. *C.de conſtit. pecun.*
105 & ſecundus ſanguis hominum, *Iaſ.in l.vt vim,num.*22.*ff.de iuſt.& iur.*

Decimanona cauſa, Pro Illuſtris familię conſeruatione.

106 *Quod cum ipſi Oratores de Illuſtri familia, videlicet, N. exiſtant, valdequè, expediat, pro illius conſeruatione, vt Oratrix Oratori, & non alteri nubat, Cupiunt, &c.*

Vel alio modo poterit concipi hæc narratiua iuxta facti contingentiam; & tam
iſta cauſa, quàm proximè dicta, cum
ſequenti admitti conſueuit in diſpenſa-
107 tionibus, quę petuntur in gradibus
propinquioribus, putà in Secundo, aut Primo, & Secundo, ſiue ſimplicibus, ſiuè ex pluribus ſtipitibus duplicatis: & nihilominus non ita paſſim, ſed quatenus cauſæ ipſæ, rationabiles Summo Pontifici, illiuſque D.Datario videantur, & non niſi maximis præcedentibus fauoribus, ſeù aliàs, prout facti qualitas ſuadebit, quod omnibus Curialibus ſatis notum eſt.

108 Ratio autem, cur cauſa hæc, introducta fuerit, & admitti conſueuerit, ea potiſſimùm fuit; quia Illuſtri familiæ expedit, vt conſeruetur in eodem ſanguine, & ad pietatem, ac ad bonum publicum pertinet. Vnde, refert *Sanch.lib* 8. *diſput.* 19. *nu.*31.quod *Gregorius XIII.* de anno 1575.diſpenſauit, cum D.Luiſa Comitiſſa Sanctę Gadeę, vt nuberet patruo, cui prius ſoror eius nupſerat; & inſuper illa voto continentiæ adſtricta erat, ex *Henriq. lib.* 12.*de matr.cap* 3.*nu.*9. Quod profectò videtur nimis rationi cõſonum; cum homines, præſertim nobiles, admodum anxij ſint, & ſolliciti, ne principalis eorum domus extra ſuam familiam alienetur; facit illud *Hierem.cap.*5.*Hæreditas noſtra verſa eſt ad alienos, domus noſtra ad extraneos,* & habetur *in l. patet,ff.de lig.*3. *Teraquell. de nobilit cap.* 37. *nu* 13. & fauet conſeruationi familiarum, quod in illis verſetur intereſſe publicum, *l.*1. *ſed ſi ſeruus, ff. de ventr. inſpic. Alex. conſ.*89. *nu.*3. *lib.*6. Et inſuper, euitatur occaſio ſuſcitandi multas lites, à quibus, receſſus fauorabilis eſt, *cap.finem litibus, de dol. & contum.* maximè inter perſonas coniunctas, *Ludouiſ. deciſ.*286.*nu.*11.

Vigeſima cauſa, Ob excellentiam meritorum.

109 *Quod ipſe Orator olim Præfectus Arci Portus Herculis exiſtens; ſpatio triginta fere annorum, Philippo Hiſpaniarum Regi Catholico, in pluribus bellis, contra fidei catholicę hoſtes dimicando, inſeruiuit, in quibus plura vulnera recepit: ac Turcarum, & hęreticorum in partibus illis, ſeruus effectus, vt ſe ab huiuſmodi Turcarum, & hęreticorum reſpectiuè, captiuitate, liberaret, magnam pecuniarum ſummam, quatuor mille ducatos excedentem, expoſuit, Cupiunt, &c.*

Idemq; eſſet, ſi alij miniſterio ad communè bonum, opus ſuum contulerit; nam hæc, & ſimilia expedit à Summo Pontifice remunerari; vt homines animoſiores reddãtur ad ea exercenda, vt probat *tex. in cap.tali contuſtio, ibi, niſi forte eos, aut maxima Eccleſia vtilitas, vel neceſſitas poſtulet, vel eiuſdem meritorum prærogatiua commendet* 1. *qu.*7. & in ſpecie, pro hac eadem cauſa, dicit *Sanch.d. diſp.*19.*nu.*22. quod conceditur diſpenſatio ob meritorum prærogatiuam, ſi Orator ſtrenuè ſe geſſit in militia contra infideles, vel alij miniſterio, vt ſupra.

Sed nunquid Executor litterarum poterit ad diſpenſationem procedere; abſq;
110 eo quod ſupradicta merita verificentur.

Et videtur affirmatiuè reſpondendum; nam merita, non debet probare impetrans; attento quod, quando donatio fit ab eo, qui poteſt liberè donare, abſque præcedentibus meritis, tunc verba mentionem facientia de meritis, inducunt probationes, ad *tex.in l. Aquilius.ff.de donat.* & propterea videmus, quod in quibuſcunque gratijs, præcipuè diſpenſationum, in quarum exordio dicitur, *Vita, ac*

morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, &c. non veniunt verificáda coram dicto Exequutore; quia non ſcribitur in ſupradictis gratijs conditionaliter, *Imol. in cap. fin. de præſumpt. in princip.* hæc enim verba ſolent apponi de ſtylo Cancellariæ Apoſtolicæ. Vnde verba, quæ in exordijs dictarum gratiarum apponuntur, dicuntur cauſa impulſiua, non autem finalis, *gloſ. in l. 2. in fin. ff. de donat.* quia ceſſante, non tamen ceſſabit gratia, vel mandatum, *cap. cum ceſſante, de appell. Rebuff. in forma mandati Apoſtolici, in verbo, morum, honeſtas*; ſubdens ibi, quod, etiam ſi pars probaret contrarium, non minus eſſet ei prouidendũ; quia hæc verba ſolent de cõſuetudine apponi; tùm quia, verba narratiua non probant, tũ ẽt quia ex ſtylo ſcribuntur, & ad ornatum potius, quàm ad veritatem; & aliàs prout, etiam infra dicemus.

His tamen non obſtantibus contrarium eſt verius; nàm, quamuis merita, eo modo quo ſupradictum eſt, non debeant probari, tamen, cum præſens gratia ſit abſolutè fundata in meritis Oratoris, debent illa neceſſariò probari; quod ſatis patet ex pluribus clauſulis; quæ apponi conſueuerunt in his diſpenſationibus; nempè *Diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, &c.* & ſubinde, *ſi preces veritate niti repereris; ſuper quo tuã conſcientiam oneramus*; quarum vigore, merita hic allegata ſonant in conditionem, & per conſequens, debent probari, *Clem. 1. de Offic. delegati. Felin. in cap. fin. de præſumpt.* & nos alibi dicemus.

Vigeſimaprima cauſa, Ex certis rationabilibus cauſis.

111 *Quod ipſi, qui ex honeſtis familijs exiſtunt, ex certis rationabilibus cauſis, animos eorum mouentibus, Cupiunt, &c.*

Huiuſmodi diſpenſationes, de ſtylo Curiæ vocantur, *ſine cauſa*, ſępiuſq; dantur ſuper gradibus, non ita propinquis, ſed aliquantulum remotis, teſte *Sanch. l. 8. diſp. 19. num. 35.* Quod quidem, etiam ad iuſtam cauſam reducitur: nam, cum in his exigatur copioſior compoſitio; ea ad ſumptus publicos conuertitur, quod valde bono communi confert, *id. Sanch. loc. cit.* Eodemque modo explicanda erit alia ipſorum Oratorum qualitas, veluti, ſi ſint ſimpliciter nobiles, vt de nobili, vel de verè nobili genere procreati, ſiuè illuſtres, vel principales, ſeù principaliores ciues.

112 Nec propterea iuſtificandæ ſunt cauſæ ſic expreſſę tanquam rationabiles; ſed ſufficit tantummodò teſtes examinare, pro verificatione aliorum narratorum in literis diſpenſationis; neque debet Iudex inquirere circa cauſas prædictas; quia ſunt verba generalia, appoſita, non; vt verificentur, ſed potius ad quodam honeſtatis ſpecimine, gratiam inducendam, *id. Sanch. lib. 8. diſp. 35. nu. 24.* cum ſint verba generalia, & nudo ſermone effuſa, & ad colòrem, *l. quod venditor, ff. de dolo malo.* Nam

113 licèt poteſtas Papæ in diſpenſando, libera ſit, & abſoluta, præcipuè in his, quæ procedunt à iure poſitiuo, adeo vt tunc non requiratur aliqua cauſa, ſed ſtet pro ratione voluntas, *Felin. in cap. quę in Eccleſiarum, nu. 25. de conſtit.* Verum eſt tamen, vt fuit, etiam ab antiquiſſimis Curialibus obſeruatum, quod ſupradicta poteſtate vtuntur Summi Pontifices pro eorum modeſtia, & pietate, non aliter, quàm ex aliqua cauſa, & perpenſis omnibus circumſtantijs, de quibus per *tex. in cap. magnæ deuotionis, §. & quidem tria, & ibi gloſ. in verbo, licet, de vot. Hoſt. in ſum. de fil. presb. nu. 9* Quod quidem eſt in praxi maximè notandum, quia aliquando Exequutores gratiarum Apoſtolicarum non minus indiſcretè, quàm imprudenter, coarctant Oratores, ad verificandas cauſas, quæ in ipſorum Oratorum animo conſiſtunt; quiquè ad illas verificandas minimè tenentur. In multis enim reſcriptis, & gratijs Apoſtolicis, ob rationem ſupra allatam, apponuntur iſta verba, *ex certis rationabilibus cauſis, animum ſuum mouentibus.*

Memini in propoſito, cuiuſdam Vicarij Nicoteren in ſpiritualibus generalis ad id à Sede Apoſtolica delegati; qui recuſando exequutionem literarum, ſupradicta verba continentium, petebat ab Oratoribus declarari, & verificari huiuſmodi cauſas. Vnde, re delata ad Vrbem, reſpondit Cardinalis Arrigonius, tunc Prodatarius Pauli V. quod Oratores non tenebantur ſupradictas, ſic expreſſas cauſas verificares; quia, ea, quæ in mente, & animo conſiſtunt

ſiſtunt

ſiſtunt, ſoli Deo ſunt cognita, qui eſt ſecretorum omnium cognitor, & Index; cuius oculis ſunt omnia nuda, & aperta, vt dicit *tex. in cap. Deus Omnipotens, 2. qu. 1.* & ſic animus hominis dicitur inuiſibilis, ac ille directè probari nō poteſt, *Corn. conſ. 8. nu. 16. vol. 1.* Nec obſtat quod in dictis literis ſit appoſita clauſula, *Te diligenter informes*; quia illa refertur ad impedimentum, quod allegatur, in quo eſt diſpenſandum; non autem ad præmiſſa omnia *id. Sanch. loc. cit.* nam licèt in diſpenſationibus, debeat exprimi cauſa ad diſpenſandum, nihilominus, cum cauſæ fuerint eo modo, quo ſupra dictum eſt, narratæ, nempè *ex certis rationabilibus cauſis*, Papa conceſſit gratiam prout petita fuit; & ſatis expreſſum dicitur, quod ſub iſta generalitate uerborum continetur, *Bart. & DD. in l. 1. ff. de vulg. & pupill. id. Bart & Iaſ. in l. prætor. ff. de nou. oper. nunc. Crauet. conſ. 162. num. 2. Soccin. Sen. conſ. 122. verſ. ſed hic inſurgit lib. 3.* ubi ex hoc dicit in caſu *Auth. ex teſtamento, C. de collat.* ſatis eſſe, id ex verbis generalibus, & mente donantis colligi, licèt non ſit aliàs ſpecialis, aut ſingularis expreſſio, & facit *tex. in l. ex parte, §. inteſtato*, & quod ibi dicit *gloſ. ff. famil. herciſ.*

Et regulariter habemus, quod quotieſcunque in reſcriptis Apoſtolicis adſunt verba, *ex certis rationabilibus cauſis*, licèt videantur eſſe pars gratiæ, & proptereà verificandæ, nihilominus deſeruiunt tantum ad explicandum cauſas in animo, & opinione Oratorum exiſtentes, quaſi dicerent, appenſantes, conſiderantes, & cogitantes certas cauſas, *l. cauſa 1. §. cauſa autem, ff. de minor, l. 1. C. vbi pupil. educ. deb. & in proœm. Clem. vbi gloſ. Rebuff. de verb. ſign. fol. 912* & nos alibi diximus.

Idem dicendum, ſi Oratores fuerint nobiles, vel de nobili genere procreati, aut principales Oppidi, vel Illuſtres, qui petunt ſecum diſpenſari ſine cauſa, cum dicta narratiua, *ex certis rationabilibus cauſis*, adiecta ſupradicta illorum qualitate.

115 Aduertendum tamen eſt cum *Sanch. d. diſp. 35. nu. 25.* quod ſupradicta qualitas Oratorum, aut exprimitur, merè narrando in principio, *quod ipſi, qui ex honeſtis familijs, aut nobiles, &c.* & tunc non venit verificanda; quia qualitas ipſa non venit tamquam cauſa, ex eo quod ſubiungitur *ex certis rationabilibus cauſis*, & ſic illa diſpenſatio abſque cauſa conceditur.

Aut exprimitur in corpore narratiuæ ſupplicationis diſpēſationis in Secūdo, & Tertio gradibus cū cauſa, ꝑpter anguſtiā (nā ſi Oratores velint effugere clauſulam, *Et ſi extra &c.* neceſſaria erit exꝑſſio qualitatis Oratorum) per hęc verba, *Cupiunt Oratores prędicti, qui ex honeſtis familijs, ſeù nobiles &c.* quæ ſic poſtmodum in litteris extendi conſueuit, uidelicet, *Quare ydem N. & N. aſſerentes ſe ex honeſtis familijs, ſiue de nobili genere procreatos, ſiuè nobiles exiſtere, nobis humiliter ſupplicari fecerunt &c.* prout *id. Sanch. loc. cit.* docet; dum loquitur iuxta veram intelligentiam iſtius clauſulæ vtroquè modo appoſitæ; & tunc, quia qualitas ipſa apponitur per modum conditionis, venit verificanda; ex eo quod ſatis cōſtat, ꝙ ſecundo modo explicatur inter alias cauſas, cum quibus petitur diſpenſatio: & ſic intelligitur, & practicatur quoties Dataria in aliquibus ſupplicationibus matrimonialibus, in quibus iam cauſa fuerit expreſſa, petit præterea exprimi Oratorum qualitatem.

Alia inſuper qualitas, de more Curiæ, cauſæ principali allegatæ adijci ſolet, nimirùm, cum petitur ſimilis diſpenſatio pro Oratoribus de genere maurorum; tunc etiam, ita qualitas ipſa in ſupplicatione exprimitur, videlicet, *Cupiunt Oratores præfati, qui de genere Maurorum, nouiter ad fidem Catholicam conuerſorum exiſtunt &c.* Et cum iſta praxis non ſit plenè ab omnibus cognita, optimi Exequutoris partes erit mandare qualitatem iſtam, tanquam cauſam appoſitā, vnà cum alijs cauſis, in literis expreſſis, verificari.

Vnde malè ſeruatur in praxi, ſicut quotidiè videmus, quod pro verificatione narratorum, parum curatur de verificanda ipſa qualitate, ſecundo modo in literis expreſſa; poſſet enim dubitari de validitate talis diſpenſationis, prout etiā audiui à peritiſſimis Romanę Curiæ practicis, ac primarijs Aduocatis.

Satis enim hic patet, Exequutorem non modò agere contra formam reſcripti, verùm etiam contra mentem Papæ, ſic diſpenſantis, qui omninò petit huius qualitatis expreſſionem, illiuſquè verificationem in caſibus ſuis. Pro cuius praxis corroboratione vidi aliàs inter quædam notabilia Bernardini Paulini, qui fuerat Datarius Clementis VIII. ſic adnotatum, *Vbi in diſpenſationibus matrimonialibus, vltra cauſam principalem expreſſam: additur qualitàs Oratorum, voluit Sanctiſſimus D. N. illam aquè cum ipſa cauſa principali coram Delegato verificari* Quamuis non

me

me lateat, etiam ante eiuſdem Clemen-
tis Pontificatum, fuiſſe ita obſeruatum.
Huius autem rei rationem non vnicam
tantùm afferre poſſem, ſed tamen potius
dicere liber, Quod Principi placuit, le-
gis habet vigorem, *§. ſed & quod Prin
cipi placuit, inſtit. de iur. nat. gent. & ciui.*
& exinde hic inſurrexit iſte ſtylus, q incō-
cuſsè ſeruatur, & pro lege habendus, *cap.
quam graui, de crim. falſ. cap. porrecta, de
confir. vt. vel inut.* Vnde, meo tempore
per D. Baptiſtam de Segnis, Maioris Præ-
ſidentiæ in Cancellaria Apoſtolica Ab-
breuiatorē, fuit reiecta in Parco, quædam
bulla ſimilis diſpenſationis, ob dictæ qua-
litatis non expreſſionem.

Quo fit, vt cum ad ipſum Exequuto-
rem ſpectet integram ſibi præſentati re-
ſcripti formam ſeruare, perperam ad
116 Vicarij Epiſcopi munus quempiam
aſſumi contingat, qui ſi tam iſtorum, quā
cœterorum Romanæ Curiæ reſcripto-
rum, eorundemque decretorum, & clau-
ſularum, vim, effectum, & efficaciam,
illorumque praxim, prout decet, mini-
mè callet, mediocrem ſaltem eorundem
cognitionem habeat. Quæ quidem omnia,
inter cœtera, hac noſtra tempeſtate,
in hac Curia Archiepiſcopali non vulga-
riter præ ſe ſert Perilluſtris, & Reueren-
117 diſſimus D. Alexander Lucianus Ro-
manus V. I. D. Eminentiſſimi D. Fran-
ciſci Cardinalis Boncompagni Archiepi-
ſcopi Neapolitani Vicarius Generalis,
qui præter generis nobilitatē ingenij per-
ſpicacitate, eximia doctrina, iuſtitiæ zelo,
integritate, ſingularique probitate, ni-
mium pollet; & à teneris annis, longo
vſu, & exercitatione ipſius Romanæ Cu-
riæ ex grauioribus etiam ſibi credita
negotia, ita ſtrenuè fideliterquè geſſit,
vt tanti huius Vicariatus pondus, ip-
ſum, omnium oculis ſatis conſpicuum
reddat.

Et quoad priorem expreſſionem hu-
iuſmodi qualitatis, ſciendum eſt, quod
nunquam conceditur diſpenſatio ſine
cauſa (vbi ita concedi conſueuit) abſ-
que dicta expreſſione qualitatis; nec ta-
men illam coram Exequutore verificari
oportet; iſto enim caſu qualitas iſta
profectò non venit tanquam cauſa ad
diſpenſandum, vt etiam teſtatur *id. Sanch.*
loco infra citando, ſed tantùm per mo-
dum præfationis. Exemplum, in prouiſio-
nibus beneficiorum; in quarum litteris in
forma gratioſa, ſic Papa exorditur, vi-
delicèt, *Vita ac morum honeſtas &c. nos
inducunt ad gratiam liberalis*; & tamen,
neque ipſa morum honeſtas, neque alia
in ipſo exordio appoſita, tenetur pro-
uiſus verificare; ex quo non aſſeritur
tur ab ipſo prouiſo, ſed tantùm à Papa,
qui huiuſmodi honeſtatem in omnibus
præſupponit: nec ad id refertur clauſula
illa, *Ts de præmiſſis diligenter informes,*
ſed tantum ad allegata impedimenta, te-
ſte *eod. Sanch. d. diſp. 35. nu. 24.*

Quo verò ad qualitatē, ſecūdo modo ex-
preſſam, illa omninò probanda venit,
quoad eos præſertim, qui ex honeſtis
118 familijs ſe aſſerunt exiſtere: debent enim
hoc plenè probare, iuxta *tex. in l. omnes,
de his, qui ven. ætat. impetr.* ibi, *ſed etiam
teſtibus idoneis aduocatis, morum ſuorum
inſtituta, probitatemque animi, & teſti-
monium vitæ honeſtioris edoceant*; ſicut etiā
de alijs qualitatibus dicendum eſt, *& Iſi-
dor. lib. 2. ethymol.* ait, quod honeſtus di-
citur ille, qui nihil habet turpitudinis: &
ſic ſufficit probari Oratores, honeſtè vi-
uere; eorumquè familiam, nullo turpi-
tudinis vitio laborare, & ſic in praxi ſer-
uari poſſe videtur.

Quo verò ad illos Oratores, qui ſe
119 ſimpliciter nobiles aſſerunt, pro illo-
rum nobilitate probanda, ſufficit, illos
nobiliter viuere; ac propterea ab his ab-
ſtinere, quæ populares facere conſueue-
runt; eaque exercere, quæ ad ſtatum no-
bilium ſpectant, *Rebuff. ſuper concord. in
rub. de collat. fol. mihi 38.* vbi ſubdit, quod
propterea Aegyptij, Græci, Scythæ, Per-
ſæ, & Lydi omnes, qui artificio incum-
bunt, pro ignobilibus habebantur. Vn-
de non requiritur in hoc caſu, quod no-
bilitas, ſit ex antiqua progenie, ſed tan-
tùm ſufficit, quod nobiliter viuant; quā-
uis de iure, laudabilior ſit antiqua nobi-
litas, ad *tex. in l. tam dementis. C. de Epi-
ſcop. aud.*

Conceditur etiam aliquando diſpen-
ſatio pro Oratoribus de nobili genere
procreatis; & tunc non ſufficit, eos pro-
bare ſe tantùm nobiles eſſe; quia nobi-
liter viuunt; ſed debent teſtes deponere
ſuper nobilitate patris, & matris; quæ
quidem probatio, niſi fieri poſſit per te-
ſtes, ſaltem fiat per inſtrumentum ſeu
priuilegium; quia parem vim habent
probationes inſtrumentorum, & teſtium,
tex. in l. in exercendis, C. de fid. inſtrum.
quod ſi per teſtes, meliùs, & congruen-
tiùs poteſt fieri, per conciues, quàm per
alios fiat, *l. cum Lauconis, §. aſinam, ff. de
fid. inſtr.* cum vicinus melius præſumatur
ſcire

ſcire facta vicini, *cap. quoſdam, de præſump. cap. per tuas, de probat.* Et quoad hoc ait *Sanch. d. lib. 8. diſp. 19. nu. 6.* quod plus eſt dicere, Oratores eſſe de nobili generè procreatos, quàm eſſe nobiles.

120 Verũ quia nobilium, duo ſunt genera, vnum nobilium genere, alterum nobilium honoribus, vel diuitiis, vt optimè diſtinguit *tex. in l. nobiliores, C. de commer. & mercat.* propterea vnum pro alio accipi nõ poteſt, quãdo ipſa diſpẽſatio fundatur etiam ſuper expreſſione nobilitatis; ſicut etiam docet praxis, ſimiliter dicendum, quod quando ipſa diſpenſatio petitur pro Illuſtribus perſonis, vt frequenter accidit, de illis tantùm intelligitur, quorum genus ſplendet iuriſdictione, & imperio, vt ſunt Duces, Comites &c. vt per *Barbat. conſ. 57. nu. 6.*

Aliquando conceduntur huiuſmodi diſpenſationes, cum aſſertione, quod Oratores, ſunt principales, vel ex principali-
121 bus populi; & tunc ſufficit probare eos eſſe viros potentes, & valdè diuites, ſicut in praxi ſeruatur, prout *id. Sanch.* teſtatur
122 *d. nu. 1.* vbi ſubdit, ita vidiſſe litteras, in forma *Perindeualere* conceſſas à Sixto V. anno 1587. in quibus dicebatur, quoſdam eſſe nobiles, cum tamen tales non eſſent; & ad impetrandas dictas litteras *Perindeualere*, narratum fuit Pontifici eos eſſe ex principalioribus populi, & iuſſit admitti, ſi ex principalioribus populi eſſent, quamuis non nobiles.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonialis diſpenſatio, cum copula ſcienter de contrahendo, quomodo detur.*
2 *Scandali vitandi gratia, receditur à iure communi.*
3 *Scandalorum cauſa ad diſpenſandum, habet locum tàm in matrimonio contrahendo, quàm contracto.*
4 *Matrimonialis diſpenſatio, cum cauſa de ſcienter contracto, quomodo detur.*
5 *Et quomodo, cum cauſa, de ignoranter contracto, quando Oratores, detecto impedimento, abſtinuerunt à copula.*
6 *Et quomodo, quando perſtiterunt in ipſa copula.*
7 *Et quomodo propter infamiam, non tamen ſequuta copula carnali.*
8 *Hæc tamen cauſa affinis eſt illi, cum copula ſcienter.*
9 *Oſculum tantùm non præbet iuſtam cauſam diſpenſandi cum conſanguineis ad contrahendum.*
10 *Dictum Piſiſtrati Athenienſis tyranni, circa oſculum mulieris.*
11 *Os, violento oſculo delibatum, turpitudinem non agnoſcit.*
12 *Diſpenſatio matrimonialis, cum cauſa, pro Oratrice patre orbata, rarò datur.*
13 *Et tamen, qua ratione quandoq; detur.*
14 *Cauſa diſpenſationum matrimonialium fuerunt diſcuſſa in Congreg. Concil.*
15 *Cauſa, vt ſit iuſta, quibus requiſitis conſtare debet.*
16 *Papa, eſt omnia, & ſuper omnia.*
17 *Cauſa quomodo admittantur in diſpenſationibus matrimonialibus.*
18 *Nobilitas ſola non ſufficit pro cauſa ad diſpenſandum ſuper impedimento matrimonij.*
19 *Sufficit tamen in conferendis beneficijs.*
20 *Cauſa, quando aliquæ non ſufficiunt, multæ aggregatæ proſunt.*
21 *Singula quæ non proſunt, ſimul collecta iuuant.*
22 *Diſpenſationes in Secundo gradu, quam expreſſionem requirant.*
23 *Et quid in Primo, & Secundo affinitatis ex actu fornicario.*
24 *Et quid in Primo, & Tertio gradibus.*
25 *Diſpenſationi matrimoniali ſuper impedimento ex actu fornicario, quænam clauſula adijciatur, ſi mulier primò cognita, viuit.*
26 *Et quid, per Sacram Pœnitentiariam ſuper impedimento occulto.*
27 *Et quid, quando vir, et vxor ſciunt impedimentum.*

Praxis Cauſarum Diſpenſationum matrimonialium cum copula.

CAP. III.

HActenus de cauſis diſpenſationum matrimonialium cum cauſa, ſine copula carnali egimus: nunc verò, quia humanæ fragilitatis impulſu, Oratores ipſos, vires ſuperare nunimè poſſe

poſſe ſæpè conſpicitur;proindequè,vbi ipſa copula interuenerit,tùm,ne ſalubri animarum remedio,ipſi remaneant deſtituti, tùm, vt Oratricis infamiæ, paterna ſuccuratur charitate;quæ ob id ſe innuptam, etiam remanſuram uerìſimiliter timet: ubi tamen nulla fraus,ut nimirum, ea carnalis cognitio pro faciliori diſpenſatione, conſultò inter eos minimè noſcatur interceſſiſſe:ad euitanda ſcandala, quæ inde oriri poſſent, cum illa,iuſtam præbeant diſpenſandi cauſam, ut infra dicemus; Summus Pontifex Oratoribus ipſis nunquàm renuit remedijs conſulere opportunis: quapropter ſuperiorem ordinem proſequuturi, ſimilium cauſarum formulas ſubijciemus,ut ſequitur,uidelicet.

Vigeſima ſecunda cauſa,Cum copula ſcienter,de contrahendo.

1 *Quod ipſis aliàs ſcientibus,ſe Tertio Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos, Orator prędictus, non quidem peccandi data opera, vt crimine admiſſo, hac cauſa foret S.V.& Sedem Apoſtolicam, ad miſericordiam,& gratiam erga ipſos faciliores reddendi,ſed ſolum veſana libidine victus, Oratricem cognouit.Cum autem,Pater Sancte,niſi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret,grauiaquè exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri.Cupiunt,&c.*

2 Quare, gratia vitandi ſcandala receditur à diſpoſitione iuris communis; *cap.2. de nou.oper.nunc.* & multa prohibita conceduntur,*Parſ.conſ.68. n.232. vol.4.*Quę quidem ſcandala euenire poſſunt ex pluribus cauſis, nempè quoties timentur inimicitiæ, & iurgia; vel quoties timetur fornicationis periculum,ratione iuuentutis contrahentiũ, *Pelm.conſ.26.n.19.verſ. unde conſiderandum eſt*; Quod profectò vendicat ſibi locum, tàm in matrimonio
3 contrahendo, vt hic,quàm in iam contracto, *Sanch. lib.8. diſp.19.nu. 10.* & prout ſuo loco dicemus,in illo.n.militat hæc eadem ratio, quæ in ſcienter de contrahendo; nam in vtroque caſu conceditur diſpenſatio ad euitanda ſcandala, videlicet de contrahendo, niſi matrimonium contrahatur; de contracto verò, ſi diuortium fieret.

Vigeſimatertia cauſa,De ſcienter contracto.

4 *Quod ipſi aliàs ſcientes ſe Tertio Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos, non quidem peccandi data opera, &c. matrimonium inter ſe, per verba de præſenti, clandeſtinè, & de facto contraxerunt,ac carnali copula conſummarunt. Cum autem, &c. & ſi diuortium inter eos fieret,grauia exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri,&c.*

Vigeſimaquarta cauſa, De ignoranter contracto, quando Oratores detecto impedimento, abſtinuerunt à copula.

5 *Quod ipſi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quominus poſſent inuicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter ſe, per verba de præſenti, publicè, factis proclamationibus in eorum Parochiali Eccleſia, iuxtà formam Concilij Tridentini,nulloquè detecto,nequè denunciato impedimento, contraxerunt, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizarunt,& carnali copula conſummarunt.Poſtmodum verò,ad eorum peruenit notitiam,eos Tertio, & Quarto à communi ſtipite prouenientibus,Conſanguinitatis gradibus inuicem eſſe coniunctos; propter quod à carnali copula huiuſmodi abſtinuerunt. Cum autem,Pater Sancte,Oratores prædicti in huiuſmodi matrimonio remanere non poſſint,abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione;& ſi diuortium inter eos fieret,grauia exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri.Supplicant,&c.*

Vigeſimaquinta cauſa, De ignoranter contracto, quando Oratores, detecto impedimento, perſeuerarunt in copula.

6 *Quod ipſi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos exiſtere, &c.* vt ſupra *matrimonium inter ſe, &c. & carnali copula conſummarunt, Poſtmodum verò, &c. eſſe coniunctos, & nihilominus in eadem carnali copula perſtiterunt. Cum autem, &c. & ſi diuertium fieret, &c.*

Vigeſimaſexta cauſa, Propter infamiam, ſine copula.

7 *Quod ipſi aliàs ſcientes ſe Quarto conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos, non quidem peccandi data opera &c. reddendi, inſimul conuerſati, ſequè* (ſi oſcula interuenerint) *deoſculati ſunt; carnali tamen copula inter eos minimè ſubſequuta: Et nihilominus orta eſt ſuſpicio, licèt falſa, quod ipſi Oratores ſe carnaliter cognouerint. Cum autem, Pater Sancte, præmiſſa publica exiſtant, & niſi matrimonium inter eos contrahatur, dicta Oratrix grauiter diffamata, & innupta &c.*

Hæc cauſa, quoad inducendam diſpen-
8 ſationem, eſt affinis, & ſimilis ſupradictæ
cauſæ, cum copula ſcienter; & nouiter eſt
addita per Datariam, clauſula ſupradicta,
Non quidem peccandi data opera &c. quia
fraus, & malitia, quæ poſſunt interuenire,
vbi copula ſequuta eſt, ad effectum reddē-
di faciliorem Pontificem ad diſpenſandū,
de facili etiam poſſent interuenire, vbi
Oratores, ad eundem finem fuiſſent inſi-
mul conuerſati.
Nec omittam, quod circa oſculum ſu-
pradictum, nonnulli huius praxis ignari,
tenent ex eo ſolummodò oriri hanc infa-
miam, quæ pro cauſa ſufficiat ad diſpen-
ſandum: id autem valde eſt ab ipſa praxi
alienum; nam, aut mulier à ſuo conſangui-
neo deoſculatur cauſa amoris, & coniun-
9 ctionis ſanguinis, & tunc nullum inde ori-
tur malum, cui obuiandum erit per diſpē-
ſationem ad contrahendum; imo hoc ca-
ſu potius adhærendum eſt dicto Piſiſtrati
Athenienſis tyranni, qui cum adoleſcens
quidam, amore captus, eius filiam oſcula-
tus eſſet, vxori hortanti, vt ab eo capitale
ſupplicium ſumeretur, reſpondit; *Si eos, qui*
10 *nos amant, interficiamus, quid his faciemus,
quibus odio ſumus?* ex *Menoch. de arbitr.
caſu 287. relato per Baiard. ad Iul. Clar. qu.
83. nu. 30.* Vndè, cum nulla inde poſſit
oriri infamia, ceſſat cauſa diſpenſationis
ad contrahendum. Aut vir ipſe deoſcula-
tur mulierem inuitam, & per vim, ob ſin-
gularem tamen amoris affectum, quem
tantummodò, vt plurimùm erga il-
lius bona, & opulentam dotem, gerit,
vt facilius eam, eiuſquè parentes inducat
ad ſecum contrahēdum; & tunc, cum ipſa
id ægreferat, nec aliquo modo conſentiat,
illæſa profectò remanet illius fama, & ſic,
neque ex eo inſurgit cauſa ad diſpenſan-
dum, Vnde, ſi licèt poetas allegare, vt *in
cap. forus, §. surgium, de verb. ſign.* vbi alle-
gatur Vergilius, ibi, *Limes erat poſitus, li-
tem, vt diſcerneret agnos, & Bart. conſ. 1.
crim. nu. 5.* allegat eundem Vergilium, ibi
*Neſcio quis teneros oculos mihi faſcinat
agnos*; nec, etiam nos pudeat tragicomi-
cum illud ad rem noſtram allegare, dicen-
11 tem, quod Os violento oſculo delibatum,
turpitudinem non agnoſcit.
Quare, niſi ſupradicta ſuſpicio quam-
12 uis falſa, carnalis cognitionis, interuene-
rit, per ſolum oſculum, non datur diſpen-
ſatio, & inſuper omnino talis, per quam
mulier inde grauiter diffamata, ac innup-
ta remaneret. Vndè neque perperam ad-
ditur hodie illa dictio, *grauiter*; ex quo
antea, etiam ſicut hodie, ſtante aliquali
infamia, nihilominus, ſi mulier dotem
habeat opulentam, non ita facilè illius
connubium à viro recuſatur: quod ſi ad
hoc data opera ſe carnaliter cognouerint,
efficiuntur indigni diſpenſatione, & pu-
nientur, prout ſuo loco dicetur.
Alia inſuper adeſt cauſa, nempè, pro
Oratrice patre orbata; quam inter cæ-
teras cauſas numerare non placuit; cum
13 nunquam, aut raro ſola admittatur; ſed
tantùm alijs aggregata in caſu proximio-
ris gradus, & tunc ea ratione admitti-
tur, quia cum fuerit orbata parentibus,
vel ſaltem patre, orphana dicitur; eo-
què magis ſi ipſa, plures habeat filios ex
alio matrimonio, *Sanch. lib. 8. diſp. 19. nu.
34.* Subdens ibi, quod valde confert filijs,
vt vitricus, vel nouerca ſint eorum con-
ſanguinei, vt ſic, non inſtar vitrici, vel
noue-

ſi Oratores fuerint in Primo affinitatis, concipietur narratiua hoc modo videlicet, *Quod ipſis aliàs ſcientibus ſe Primo affinitatis gradu inuicem attinere, & ex eo proueniente, quod aliàs dictus Orator præfatæ Oratricis matrem adhuc ſuperſtitem* (ſi fortè illa viuat) *carnaliter cognouit, ipſe Orator non quidem peccandi data opera &c.*

Pari modo erit hæc prouenientia ex-
24 primenda, ſi Oratores fuerint coniuncti in Primo, & Tertio, puta, ſi Orator fuerit patruus magnus Oratricis; & ſic in Primo, & Secundo, vt dictum eſt, veluti, quod Orator ſit patruus, vel auunculus magnus ipſius Oratricis, & ſi fuerint in duplicibus Primo, & Secundo, pariter explicanda erit huiuſmodi prouenientia, prout eſt, nempè, *Quod ipſi alias ſcientes Duplicibus Primo, & Secundo conſanguinitatis gradibus, à communibus ſtipitibus, & ex eo prouenientibus, quia Orator eſt patruus, & auunculus dictæ Oratricis, inuicem eſſe coniunctos &c.* ſi enim è conuerſo ipſa Oratrix eſſet amita, vel matertera magna Oratoris, tunc, aut non conceditur diſpenſatio, aut rarò conceditur, ob quandam reuerentiam erga maiores.

Sed hic eſt benè aduertendum, quod ſuper affinitate ex actu fornicario, non ſine maxima difficultate datur diſpenſatio, ſi mulier primò cognita viuat; Quod etiam intelligas, ſi quis cognouerit filiam, & deinde voluerit contrahere cum illius matre; quod ſi forte detur, additur
25 clauſula, *Et poſtquam dictus Orator omnem occaſionem recidiuæ conuerſationis cum prædicta Oratricis genitrice* (vel è contra) *abſtulerit*, Iniunctoquè prius eiſdem Oratoribus ſub grauiſſimis pęnis, ne in loco, ſeù oppido, in quo ipſius Oratricis genitricem, vel filiam pro tempore morari contigerit, habitent; quodquè ſi præcepto huiuſmodi non paruerint, deſuper conficiendæ litteræ, illis quoad forum conſcientiæ nullatenus ſuffragentur.

Quo caſu in hac Curia Archiepiſcopali vigore ſupradicti decreti, iniungi Oratoribus conſueuit, ne ſub carceris per annum, aliiſque grauiſſimis pœnis, arbitrio eiuſdem Curiæ, ſic habitent, vt ſupra dictum eſt.

Hæc autem quoad diſpenſationes pro vtroque foro. In foro autem conſcientiæ, cum impedimentum fuerit occultum, additur tantummodo clauſula ſupradicta, nempè, *ſublata occaſione recidiuæ conuerſationis.*

Eſt præterea notandum, quod ſi petatur per Officium Sacrę Pœnitentiariæ; diſpenſatio ſuper impedimento, videlicet Primi affinitatis ex actu fornicario, ex eo prouenientis, quia forte Orator contraxit matrimonium cum muliere, cuius ſororem, aut matrem prius carnaliter cognouerat, committitur Confeſſario, per
26 Oratorem eligendo, quatenus eum abſoluat, iniuncta inde ei pro tam enormis libidinis exceſſu, graui pœnitentia ſalutari, ac confeſſione Sacramentali peccatorum ſuorum, ſingulis ſcilicet menſibus, vt minimum, ſemel, vel quoties eidem Confeſſori videbitur, & dummodo impedimentum occultum ſit, & ſeparatio inter Oratorem, & dictam mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo, & ex cohabitatione de incontinentia probabiliter timendum eſſet, eidem Confeſſori viſum fuerit; dictaque muliere, de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita cautè, vt Oratoris delictum nuſquam detegatur, matrimonium cum eadem, & vterque inter ſe de nouo ſecretè &c. licitè contrahere valeant, diſpenſet.

27 Cum verò contingit, virum, & mulierem ſciuiſſe impedimentum, additur etiã, vt debeant ambo de nullitate prioris conſenſus certiorari, imponiturque eis grauis, & diuturna pœnitentia ſalutaris: quia cum inſimul ſciant impedimentum, poſſunt etiam inſimul pęnitere, quod forte non ita commodè poſſet vnus tantùm, abſque periculo detegendi crimen alteri coniugi, ignoranti huiuſmodi impedimentum. Et idem erit, ſi Oratores ſciuiſſent impedimentum poſt contractum matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationes matrimoniales, quonam modo petantur, & concedantur.*
2 *Motus proprij Pij V. tenor, ſuper veritate exprimenda in diſpenſationibus matrimonialibus.*
3 *Supplicationes matrimoniales, cui reuidendæ porrigantur*
4 *Ferdinandus Beger laudatur, eiuſque filius ſucceſſor.*
5 *Officium Minoris gratiæ, cur ſic appellatum.*
6 *Cõſtitutionis Pij V. ſuper ordinatione noui ſtatus Sacræ Pęnitẽtiaræ, tenor.*

7 Formula ſupplicationis diſpenſationis matrimonialis cum cauſa.
8 Eiuſdemque diſpenſationis litterarum formula.
9 Diſpenſationum matrimonialium litteræ, multifariam expediuntur.
10 Diſpenſationes, Ordinario impetrantium committendas.
11 Non autem Vicario Capitulari, & quare.
12 Vicarij Epiſcoporum vltra montes, vocantur Officiales.
13 Nihil tamen differunt à Vicarijs.
14 Sede Epiſcopali vacante, diſpenſationes diriguntur Ordinario viciniori.
15 Et ſub qua forma.
16 Epiſcopo grauiter ægrotante, commiſſio fit viciniori Epiſcopo, & quare.
17 Et eidem viciniori committuntur litteræ diſpenſationis, ſi Oratores ſint Nullius Diœceſis.
18 Ordinarius vicinior, quis dicatur.
19 Et attenditur quaſi poſſeſſio huius vicinitatis ad exequendas litteras Apoſtolicas.
20 Vicinitatis menſura, quando attendatur.
21 Dieta legalis, quomodo computetur.
22 Commiſſione facta Vicario, viuente Epiſcopo, mortuo tamen ante litterarum præſentationem, quid agendum.
23 Mutationis iudicis formula ſuper diſpenſatione matrimoniali.
24 Mutatio iudicis datur ob impoſſibilitatem primi exequutoris.
25 Et generaliter ſuper quibuſcunque reſcriptis.
26 Iudex nouus datus in diſpenſatione matrimoniali, quomodo procedat ad exequutionem litterarum ipſius diſpenſationis.
27 Iudex prior, qui ad exequutionem litterarum procedere recuſauit, quomodo per nouum iudicem requirendus.
28 Recuſatio, & appellatio à pari procedunt.
29 Requiſitio debet fieri cum ſcriptura, non autem in voce.
30 Iudex, in locum alterius iudicis ſuſpecti, quomodo datus tempore impetrationis principalis reſcripti.
31 Iudicis, & partis officio fungi, inconueniens eſt.
32 Suſpecto allegato Epiſcopo, an poſt illius obitum, ſit etiam ſuſpectus eius ſucceſſor.
33 Epiſcopus, in cauſa ſua Eccleſia quando poſſit eſſe iudex.
34 Iudex, quomodo detur per ſignaturam iuſtitiæ in locum alterius iudicis ſuſpecti.
35 Iudex in commiſſione petitus ad lites in Curia, rarò conceditur, et quid quando partes ſuper eo diſcordant.
36 Delegatio facta Vicario Epiſcopi, an, & quando tranſeat in ſucceſſorem.
37 Litteræ diſpenſationis, non diriguntur Epiſcopo, & Vicario ſimul.
38 Commiſſio facta Vicario, non poteſt per Epiſcopum expediri.
39 Iuriſdictio nondum competens, non poteſt committi.
40 Delegatio facta Vicario, non cenſetur facta Epiſcopo.
41 Quod exemplificatur, vt hic.
42 Iuriſdictio delegata, eſt odioſa, & reſtringenda.
43 Ac propterea non prorogatur ad perſonas non expreſſas.
44 Vicario creato in Epiſcopum eiuſdem Diœceſis, ceſſat commiſſio reſpectu eius perſonæ.
45 Vicario Epiſcopi confirmati, nondum conſecrati, dirigantur litteræ diſpenſationis.
46 Vicarijs duobus in Diœceſi exiſtentibus, cui cenſeatur facta commiſſio, & num. 49.
47 Vicarius retinet iuriſdictionem, etiam Epiſcopo cenſuris innodato.
48 Cauſa delegata exequutio, non ſuſpenditur, Epiſcopo excommunicato exiſtente.
50 Subreptio, & obreptio, etiam non doloſa vitiant gratiam.
51 Qualitas, de iure exprimenda, ſi non exprimatur, vitiat gratiam.

Su-

51 *Subreptio in beneficialibus vitiat, etiã ex ſimplicitate.*

53 *Falſitas præſumitur expreſſa cum dolo, & quare.*

54 *Subreptio, & obreptio in quo differant.*

55 *Vicarius, pronuntiando litteras eſſe ſubreptitias, functus eſt officio ſuo.*

56 *Delegatus, ſemel iudicando, licèt nulliter, functus eſt officio ſuo.*

57 *Vicarijs habẽtum iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non committuntur litterarum exequutiones.*

58 *Sed tantùm ipſis Prælatis inferioribus.*

59 *Epiſcopatus, eſt culmen Dignitatum ſæcularium.*

60 *Commiſſio diſpenſationis Prælato inferiori, quomodo petenda.*

61 *Prælati inferiores, quibus committuntur diſpenſationes, qui ſint.*

62 *Abbatis Montis Caſsinen. Vicario, committuntur diſpenſationes, & alia reſcripta.*

63 *Prælatis non habentibus particulare territorium, non committuntur diſpenſationes, & quare.*

64 *Nec carentibus iuriſdictione.*

65 *Hoſpitalis Incurabilium Neapolis Corrector vtitur inſignijs Epiſcopalibus, & vbi.*

66 *Vicarij Apoſtolici exequuntur litteras Apoſtolicas.*

67 *Vicariatus Apoſtolici formula proponitur.*

68 *Diſpenſationes pro foro conſcientiæ tantùm, diriguntur cuicunque Confeſſario.*

69 *Et qualis debeat eſſe talis Confeſſarius.*

70 *Miniſtri Generales Religionum exequuntur litteras Sacræ Pœnitentiariæ, licèt non ſint Doctores.*

71 *Et ſub qua formula id eis indulgetur.*

72 *Litteris Sacræ Pœnitentiariæ vni Confeſſario præſentatis, an poſsit poſtmodum alius adiri pro earundem exequutione.*

73 *Reſoluitur affirmatiuè, & reſpondetur ad contraria.*

Praxis impetrationis, & commiſſionis earundem Diſpenſationum.

C A P. IV.

IAm verò ex his, quæ, quoad cauſas, cum quibus impetrantur huiuſmodi diſpenſationes, dicta ſunt, ad illarum praxim deuenientes, videbimus, quonam modo illæ petantur, & con-
1 cedantur, Verùm illud omnes præmonitos velim, quod licèt Romana Curia ſemper floruerit, ſicut floret in præſentiarum viris non tantùm bonitati, ſed etiam ſanctitati ſtudẽtibus; nunquam tamen defuerunt, qui Dei timore poſtpoſito, cum vacent eiuſdem Curiæ negotijs, non ſolum importunè à Principe non concedenda petunt, verùm, etiam in ipſis negotijs ſibi propoſitis, cum ob defectum cauſæ, non poſſint diſpenſationes obtinere; cauſas ipſas, ſiuè veras, ſiuè falſas, partibus ſuggerere non expaueſcunt; ne fortè amittant emolumentum, quod ex eis eſſent conſequuturi; quod præcipuè compertum eſt in diſpẽſationibus matrimonialibus: vt.n. dixit *Pius Secundus in Opuſculo de moribus Germanorum. fol. 1045 in Romana Curia, quam regunt homines, non omnia eſſe nitida, & plurima fieri digna correctione*; Vnde, nõ abs re viſum fuit hic, tanquam ſpeculum ipſis Curialibus, ſiuè Officialibus, ſiuè Sollicitatoribus præponere Motum proprium *Pij Quinti*, ſuper expreſſione veritatis in diſpenſationibus ſupradictis, editum: quanti enim ponderis ſit, vnam cauſam pro alia, ac falſam pro vera exprimere, ſatis vir timoratæ conſcientiæ deprehendet; cum ex hoc animarum iacturæ hominum, non per tramites rationis, & veritatis ambulantium, in immenſum oriantur. Cuius quidem Motus proprij tenor talis eſt,

PIVS PAPA V.

2 *MOtu proprio &c. Cũ ſicut accepimus nonnulli, ſuæ conſcientiæ prodigi, ac propriæ ſalutis immemores, vt facilius à nobis, & Sede Apoſtolica diſpenſationes matrimoniales, & alias gratias, & conceſſiones obtineant, gradus conſanguinitatis, vel affinitatis, aut cognationis ſpiritualis, ac ſcientiam illorum aliter, quàm eis à principio ab ipſis partibus ſignificatum, vel narratum fuerit, exponunt, & ſi matrimonia huiuſmodi adhuc contracta non fuerint, pro contractis narrant, ac aliàs diuerſimodè veram facti ſpeciem, tam in ipſis diſpenſationibus matrimonialibus, quam pro alijs quibuſcunque gratijs, & conceſſionibus obtinendis immutent, ac propterea, cum non ſolum in impetrationibus huiuſmodi falſitas narretur, verùm etiam in partibus plerumquè pro verificatione gratiarum huiuſmodi, veritas immutetur, & falſitas committatur: Nos igitur huiuſmodi abuſibus, & erroribus obuiare cupientes, Motu proprio, &c. omnes, & ſingulos procuratores, tam officij ſacræ pœnitentiariæ, ſeù contradictarum, quàm alios quoſcunque ſollicitatores, & ſcriptores, quos copiſtas vocant, qui veritatem facti à narratione, quam ab ipſis partibus habuerunt, quod ſubſtantialia, & qualitates neceſſariò exprimendas, diuerſam faciunt, ſeù quoquomodo inuertunt, aut immutant, deprauantur, & per ſubreptionem, & obreptionem gratias à nobis extorquent, pœnam falſi incurrere, & ea puniri omnino debere decernimus, & declaramus. Mandantes propterea almæ vrbis Gubernatori, Cameræ Apoſtolicę Auditori, & Vicario, quatenus in præmiſſis reos, & culpabiles repertos, pœna falſi, vt præmittitur puniant, cum poteſtate citandi, etiam per edictum, conſtito ſummarie de non tuto acceſſu, aliaque dicendi, & faciendi in præmiſſis neceſſaria, ſeu quomdolibet opportuna. Non obſtantibus præmiſſis, conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs nequaquam obſtantibus, irritum quoque, & inane, &c. dicique, &c. iudicari, & diffiniri debere, ſublata, &c. decernentibus. Et quod pręſentis motus proprij, & abſque data, & regiſtratura, ſola ſignatura ſufficiat, & vbique fidem faciat in iudicio, & extra, regula contraria non obſtante, eiuſque tranſumptis, manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonę in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutę munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quę pręſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſę, quodque Camerę, & Cancellarię Apoſtolicę, ac audientię cauſarum Palatij Apoſtolici valuis, & in acie Campi Florę dimiſſis inibi copijs affixis, omnes ita afficiant, & arctent, ac ſi illis perſonaliter intimatę fuiſſent.*

Placet Motu proprio M.

Pro impetrandis igitur literis diſpen-
ſationis matrimonialis, ita ſe habet pra-
xis, vt conficiẽda ſit ſuper ea ſupplicatio,
Pontifici, ſiuè eius Officialibus porrigen-
da, ſicut aliàs diximus de cœteris diſpen-
ſationibus, alijsquè gratijs, quibus licèt
plures numero præſint, in matrimoniali-
3 bus tamen vnicus eſt Officialis, qui ſup-
plicationes huiuſmodi videt, & reuidet:
quibus præerat pridem bo. mem. Ferdi-
4 nandus Beger nobilis Romanus, qui ob
eximiam doctrinam, necnon fidei, & iuſti-
tiæ zelum, integritatem, conſilij maturita-
tem, ſingularemquè probitatem, cœteraſ-
què virtutes, quibus clarere dignoſceba-
tur, ab exordio Pontificatus fælicis re-
cordationis Clementis Papæ Octaui, ipſis
ſupplicationibus, non tantum matrimo-
nialium, verùm etiam Contradictarum,
ingenti hominum laude, iugiter præfuit:
ob cuius quidem tanti viri merita, eius
filium Ioannem Vincentium Beger, vix
ætatis ſuæ anno decimoſeptimo expleto,
S.D.N. Vrbanus Papa VIII. in demortui
patris locum ſubrogauit, qui licèt ætate
iuuenis, ſui tamen genitoris imaginem
præ ſe ferens, non minori admiratione,
quàm laude, demandatum id ſibi munus
noſcitur exercere.

Quia verò maior pars diſpenſationum
matrimonialium, prius trãſibat per Offi-
cium Pœnitentiariæ, & ſub nomine Maio-
ris Pœnitentiarij, ſciendum eſt, quod poſt-
modum Officiũ huiuſmodi per fel. recor.
Pium Papam Quintum, ſua Conſtitutio-
ne, translatum fuit in Cancellariam Apo-
5 ſtolicam, illarumque Officiales, non am-
plius Pœnitentiariæ, ſed Minoris Gratiæ
appel-

appellari voluit. Cumquè Conſtitutio hæc multas partes contineat, concernentes nō modò ſtatum eorundem Officialium, verùm etiam modum, & normam litteras prædictarum diſpenſationum expediendi, non ab re viſum fuit illius tenorem pariter pro ipſorum Curialium commoditate hic inſerere, & talis eſt videlicet.

6 *PIus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. In earum rerũ commutatione, quam magis ſuadentibus cauſis facere compellimur, hoc quoque à nobis ſedulo curandum eſt, ille miniſtrorum numerus, qui nouo ordine compoſito vno in loco vſui eſſe deſiit, in alium magis conuenientem commodis rationibus elocetur. Cum igitur in generali reformatione officij noſtri Pœnitentiariæ, & quam nuper edidimus, inter alia multa, duo officia Correctorum, itemque functiones, & exercitia omnium & ſingulorum Scriptorum, qui vigintiſeptem, & Procuratorum literarum dictæ Pœnitentiariæ, qui viginti quatuor ſunt, in Prædicto Pœnitentiariæ officio de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine extinxerimus, & aboleuerimus, ac eorundem Scriptorum, & Procuratorum, qui tunc literarum Pœnitentiariæ erant, rationem aliorſum habituri, eos omnes ab ipſo Pœnitentiariæ officio ſubduxerimus; quemadmodum literis noſtris deſuper confectis plenius continetur: Nos dictis officijs Scriptorum, & procuratorum, eorumque collegijs nouum ſtatum inducere, & quantum in nobis eſt, ſingulorum ea obtinentium indemnitati conſulere volentes, De ſimili poteſtatis plenitudine omnia, & ſingula officia, & loca Scriptorum, & Procuratorum prædictorum, ipſorumque perſonas, & collegia (nouo nomine, & titulo vtriuſque indito, ac libera conceſſione, & omnimoda alia diſpoſitione dictorum officiorum huiuſmodi Procuratorum maiori Pœnitentiario eodem quo antea iure perpetuo remanente) ad Cancellariã Apoſtolicã trãsferimus, & cum ea perpetuo coniungimus, ita vt quondã Scriptores literarũ Pœnitentiariæ dehinc Scriptores literarũ apoſtolicarũ minoris gratię alij verò Procuratores literarũ earundẽ appellẽtur, & inſcribantur. Quibus concedimus, & aſſignamus mensã, ſeu bancũ vtriſq; cõmune, in eadẽ Cãcellaria poſt milites Sanctorũ Petri, et Pauli, aut alio ibi loco à dilecto filio noſtro S.R.E. Vicecancellario conſtituendo, ad quod literæ omnes hoc dehinc officio literarũ minoris gratię expediẽdę, in primis deferantur. Statuentes, vt materię, quę in dicto Pœnitentiarię officio proximis, ante dictã reformationẽ temporibus, communiter habebantur, & ex ordinatione noſtra in ſummam redactę ſunt, deinceps per noſtram, ac Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, deputatorumue ſignaturam fiant Harum omnium libellos ſupplices, & item literarum ſuper eis conficiendarum ſchedulas ſiue minutas, ſoli Procuratores ad dictę Cancellarię ſtylum conſcribant. Conſcriptas minutas Abbreuiatores literarum apoſtolicarum de maiori pręſidentia in primis examinent, & corrigant. Correctas ſoli Scriptores huiuſmodi literarum minoris gratię deſcribant, vt inde literæ ipſę ad Cancellariam prędictam, & Deſenſores, alioſque Præſidentes in banco prædicto deferantur, ibique ſecundum regulam ad ritum dicti officij Pœnitentiarię moderandam, taxentur. Mox ab Abbreuiatoribus prędictis, inſtar aliarum in eadem Cancellaria recognitę, & ad ſupplicationem collatę, ad Bullariam mittantur, ſubiectoque plumbo protinus à Sigillatore prędicti officij Pœnitentiarię capiantur, qui taxa ad pręſcriptum noſtrum recepta, eas per deſcriptores ad id aſſumendos iuxta noſtras ſuper hoc ordinationes regiſtrari, & regiſtratas ad exemplum, vt in alijs moris eſt, conferre: denique ſingulis literis prędictis omnem impenſam per verbum Expoſuit, vti literis officij Pœnitentiarię prędictę moris erat, ſubſcribere, idque etiam regeſtro prędicto adnotare procuret. Percipiendorum autem à quoque fructuum, & emolumentorum ſuorum ea ratio eſſe debeat, vt finito menſe in primis ſalaria eorum omnium qui ad menſam prædictam defenſores, & alio officij munere ex Scriptoribus, & Procuratoribus literarum minoris gratię huiuſmodi conſtituantur, & ſoluantur. Demum Procuratores, & Scriptores ſuam quiſque portionem viritim per ſua collegia, vt antea diſtribuendam, capiant. Regens vero dictę Cancellarię, & Abbreuiatores prędicti pro labo-*

ribus illud idem de ſingulis expeditionibus, quod olim prædicti duo Correctores, & ſtipendium, & emolumentum liberè, & licitè percipiant. Cætera item ſalaria, & emolumenta in plumbo, & vtroque regeſtro, videlicet ſupplicationum, & literarum prædictarum, & alibi neceſſaria, iuxta ordinationes noſtras prædictas capiantur. De taxa vero à dicto Sigillatore capienda, ſtipendia Regentis, Datarij, Correctoris, Theologi, Doctoris, Procuratorum, Scriptorum, Sigillatoris, cæterorumque miniſtrorum officij Pœnitentiariæ, item impenſæ omnes etiam pro charta, atramento, cera, capſula, cordulis, & aliàs quomodocunque ad expeditionem literarum dictæ Pœnitentiariæ neceſſaria, quã gratis vbique fieri; & concedi iam præcepimus, ante omnia deſumantur, & ſingulis perſoluãtur, quod vero his omnibus omnino deductis, & perſolutis, reliquum erit, maioris Pœnitentiarij prædicti eſſe debeat. Adhæc quoque prædictus Sigillator curam habeat prædictas ſupplicationes è manu Datarij recipiendi, et per alios ad id ordinandos deſcribendi, in regiſtrum ab altero diſtinctum referendi, & vtrumque fideliter cuſtodiendi. Cæterum nullæ omnino ſupplicationes ſuper huiuſmodi materijs ſignandæ inter Abbreuiatores prædictos diſtribuantur, neque cuipiam relinquantur, neque ſuper ijs ſumpta, aliaue exempla ex regeſtris deſcribantur, etiam poſtquam literæ Apoſtolicæ ſuper illis expeditæ, & partibus eas proſequentibus, redditæ fuerint, ſed ſupplicationes ipſæ apud regeſtrum prædictum ſub cura dicti Sigillatoris, qui pariter ipſi regeſtro præfectus ſit, fideliter cuſtodiantur. Præcipimus igitur, atque interdicimus Abbreuiatoribus, Scriptoribus, Procuratoribus, cæteriſque prædictis, tam coniunctim, quàm diuiſim, ne quid, vel minimum, etiam ſponte oblatum à partibus, ſiue pro expeditionis maturatione, ſiue alio extraordinario labore capiant; aut à famulis alijſue perſonis capere permittant, ſed ſuis quiſque taxis, & ſtipendijs, vti conſtituta ſunt, contenti eſſe debeant. Quicunque ſecus fecerint, præter illas cenſuras, & poenas, quæ in talia perpetrantes impoſitæ ſunt, ſuorum officiorum priuationem incurrant, & ad futura inhabiles, ac etiam infames cenſeantur, vti nos illos priuatos, & infames declaramus eo ipſo. Et nihilominus mandamus prædictis Vicecancellario, & Abbreuiatoribus, necnon Reſcribendario, & Scriptoribus Apoſtolicis, cæteriſque, ad quos pertinet, tam coniunctim, quam diuiſim, vt Scriptores, & Procuratores prædictos, eorumque ſingulos ho cum vniuerſo corpore prædicto coniunctos, fraterna charitate proſequantur, & ad huiuſmodi officium, & ipſorum liberum exercitium, necnon honores, onera, & emolumenta omnia recipiãt, & admittant, ac faciant prædicta omnia, & ſingula inuiolabiliter obſeruari, Non permittentes quemquam cõtrà præſentium tenorem quomodolibet impediri. Rurſus eiſdem Scriptoribus, & Procuratoribus ſic cooptatis, & adſcriptis, vt prædicto Vicecancellario, tanquam capiti aliorum dictæ Cameræ Collegiorum inſtar, obediant, & obſequantur. Non obſtantibus de certo Scriptorum literarum Apoſtolicarum numero, & alijs eorum, ac dictæ Cancellariæ ſtatutis, ſtylo, inſtitutione, conſuetudinibus, ſtabilimentis, & reformationibus quantocunque tempore obſeruatis, ac etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ tranſlationis, coniunctionis, conceſſionis, aſſignationis ſtatuti, præcepti, interdicti, declarationis mandati, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, Quarto decimo Kal. Iunij, Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

Cæ. Glorierius. H. Cumyn.

At verò, quia licèt huiuſmodi diſpenſationes, iuxta graduum qualitatem, diuerſimodè, ac per diuerſos Officiales expediuntur; quãdoquidem, ſi in Primo, aut Primo, & Secundo, ſeu in Primo, & Tertio ſeu in Primo, & Quarto gradibus ſiue ex vno tantum ſtipite, ſiue ex pluribus, etiam multiplicatis ſtipitibus, litteræ dantur in forma

forma breuis ſub Annulo Piſcatoris: ſi in Tertio, aut Secundo, & Tertio gradibus, vt ſupra, per Cancellariam; in remotioribus autem gradibus, per officium Minoris gratiæ; nihilominus, quocunque modo concedantur, non, expediuntur litteræ, niſi ſuper ſupplicatione, quæ de more Curiæ, in forma ſignandi nuncupatur, eo modo, quo ſequitur, videlicet.

7 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter Sanctitati Veſtrę pro parte deuotorum illius Oratorũ Stephani N. laici, et Catherinæ de Baſetta mulieris Neapolit. dioeceſis ex loco de Reſina ortorum. Quod cum dicta Oratrix in dicto loco, propter illius anguſtiam, virum ſibi non conſanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequeat. Cupiunt Oratores præfati inuicem matrimonialiter copulari; Sed quia Tertio, & Quarto à cõmuni ſtipite prouenientibus, Conſanguinitatis gradibus inuicem ſunt coniuncti, deſiderium eorum hac in parte adimplere non poſſunt abſque Sedis apoſtolicę diſpẽſatione. Supplicant igitur humiliter eidem Sanctitati Veſtræ Oratores prę fati, quatenus cum eiſdem Oratoribus, quod impedimento Quarti Conſanguinitatis gradus huiuſmodi, non obſtante, matrimonium inter ſe, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudque in facie Eccleſię ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valeant, diſpenſare. Diſtantiam verò Tertij gradus prędicti eis non obſtare declarare. Prolem ſuſcipiendam exinde legitimam nunciando, dignemini, de gratia ſpeciali. Non obſtantibus prę miſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, coeteriſque contrarijs quibuſcumque, cum clauſulis opportunis.*

Conceſſum, vt petitur in præſentia D.N. Papæ M.A. Maraldus

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de diſpenſatione, declaratione, nunciatione, alijſque prę miſſis, vt ſupra latiſſimè extẽdendis; & quod cognominum, affinitatis, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in literis, per Officium Minoris gratiæ expediendis. Et committatur Ordinario, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui depoſita, &c. diſpenſet, vt ſupra.

Conceſſum M.A. Maraldus

Datum Romæ, &c.

Qua quidem ſupplicatione expedita, ſuper ea, vt moris eſt, conficiuntur literæ Apoſtolicæ, iuxta qualitatem diſpenſationis; ac proinde ſuper præmiſſa ſupplicatione erunt litteræ expediendę per officium Minoris gratiæ, eo, quo ſequitur modo, videlicet.

8 *VRbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio Vicario Venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Neapolit. in ſpiritualibus generali. Salutem, & Apoſtolicã benedictionem. Oblatę nobis nuper pro parte dilecti filij Stephani N laici, & dilectæ in Chriſto filiæ Catharinæ N. mulieris Neapolit. dioeceſis, ex loco de Reſina ortorum, petitionis ſeries continebat. Quod cũ dicta Catherina in dicto loco, propter illius anguſtiã, virũ ſibi non conſanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequeat, Cupiunt Stephanus, & Catharina præfati inuicem matrimonialiter copulari; Sed quia Tertio, & Quarto à communi ſtipite prouenientibus, Conſanguinitatis gradibus, inuicem ſunt coniuncti, deſiderium eorum hac in parte adimplere non poſſunt, abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Quare ijdem Stephanus, & Catharina, aſſerentes ſe ex dicto loco ortos exiſtere, nobis humiliter ſupplicari fecerunt, quatenus eis in prę miſſis de opportunę diſpenſationis gratia prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur, Nos igitur eoſdem Stephanum, & Catharinam, & eorum quemlibet à quibuſ-*

uis

uis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq; Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & poenis à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum preſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes; ac certam de premiſſis notitiam non habentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, Diſcretioni tuę, de qua in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus depoſita per te omni ſpe cuiuſcunque muneris, aut premij, etiam ſponte oblati, à quo te omnino abſtinere debere monemus, te de premiſſis diligenter informes, & ſuper informationem eandem, preces veritate niti repereris, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus; tunc cum eiſdem Stephano, & Catharina (dummodo illa propter hoc rapta non fuerit) quod impedimento Quarti Conſanguinitatis gradus huiuſmodi, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs nequaquam obſtantibus, matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudquè in facie Eccleſię, ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valeant, auctoritate noſtra, diſpenſes. Diſtantiam verò Tertij gradus prefati eis non obſtare declares. Prolem ſuſcipiendam exinde, legitimam nunciando. Volumus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra huiuſmodi, aliquid muneris, aut premij occaſione dictę diſpenſationis exigere, aut oblatum recipere temerè preſumpſeris; excommunicationis latę ſententię poenam incurras. Dat. Romę, &c.

Explicando nunc Clauſulas, & verba præfatarum literarum, cum omnibus ijs, quæ, etiam ad illarum exequutionem, pertinent, dicamus,

Vrbanus, &c Hoc modo præponitur nomen Pontificis, quando litteræ diſpenſationum matrimonialium, ſiuè, vt dictum, eſt per Officium Minoris Gratiæ, ſiuè in literis,
9 quod idem eſt, ac per Cancellariam, expediuntur. Quando verò huiuſmodi diſpenſationes dantur ſuper gradibus propinquioribus, putà, Secundo, vel Primo, & Secundo, ſeu Primo tantùm, aut Primo, & Quarto, ſiue ſimplicibus, ſiuè ex pluribus ſtipitibus mixtis: tunc literę expediuntur in forma Breuis, vt ſuperius diximus; in quo breuius ponitur, & intitulatur nomen Pontificis, videlicet *Vrbanus Papa VIII.* nam omnia in ipſo Breui debent breuiter, & ſuccintè exprimi, cum iuxta illius diffinitionem, nihil aliud ſit, niſi Cõmentariolus, ſummam rerum continens, *l.1.C. de apot. publ. Mandoſ. regul.27. qu. 11.nu.1.* & alibi diximus.

Vicario *Venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Neapolitan. &c.* Ita enim ſtatutum eſt *Concilio Tridentino ſeſſ.22. cap.5. de reform.* volente, diſpenſationes, eſſe nullius momenti, niſi illæ Or-
10 dinario impetrantis, committantur, ad denotandum, quod alteri non debeant committi, & etiam ante dictum Conciliũ idem ſtatutum fuit in *Conſtitutione Pij Quarti* ſuper reformatione Officij Sacræ Pœnitentiariæ, ibi, *Nec diſpenſationes matrimoniales in forma grattoſa, ſed ſemper committantur Ordinarijs, prout aliàs fieri conſueuit.*

Ad hanc praxim conducit uidere, an huiuſmodi diſpenſationes, ſiuè alia reſcripta Sedis Apoſtolicæ poſſint dirigi etiam Vicario, Sede Epiſcopali vacante, deputato, pro illorum exequutione? Et videtur affirmatiuè reſpondendum; quandoquidem ſatis tritum eſt, Capitulum ſuccedere Epiſcopo in ſpiritualibus, & temporalibus *c. fin. & ibi gloſ. de ſuppl. neglig. præ.* & magis patet in *Extrauag. Execrabilis, §. ceterum, de præb.* vbi poſtquam dixiſſet, quod recipientes ſecundum beneficium curatum, debet dimittere primum in manibus Ordinariorum, ſubdit, *Ceterum Ordinarios intelligimus, &c. etiam Eccleſijs Cathedralibus vacantibus, Capitula earundem, Fariſ. de reſign. benef. lib.7.qu.23.nu.23.*

11 His tamen non obſtantibus, contrariũ eſt, verius, ac in ſatis notoria praxi receptum, quæ non admittit, vt ipſi Vicario Capitulari, prædicta reſcripta dirigantur. Ratio enim eſt, quia ipſe non dicitur propriè Vicarius Epiſcopi, ſed iuriſdictionis Epiſcopalis, & ordinariæ, quam habet à Capitulo; & propterea, ſi ſint Vicario generali directę, prout dirigi conſueuerunt, non poterit Vicarius Capitularis illas exequutioni demandare; quia ipſe non ſuccedit in iuriſdictione delegata, quæ non eſt in Capitulo, nec in ipſo Vicario

Capi-

Capitulari, ſed tantùm in Vicario per Epiſcopum deputari ſolito, *Palm. in cap. cam te,nu 17. verbo in mandato, de reſcrip. Sacc in cap. qualiter, & quando. num. 185.* nec aliquis recordatur,ſuiſſe vnquam aliter obſeruatum,imò meo tempore,cum Orator Regis Hiſpaniarum apud fel. record. Paulum V.ardenter inſtetiſſet,ſimilem diſpenſationem matrimonialem, ex quibuſdam cauſis, dirigi cuidam Vicario Capitulari,non autem viciniori,ſicut fieri ſolet, quando vacat Sedes Epiſcopalis;ac proinde adducebatur, quoddam exemplum,quo Officiali Maioricen.illius Sede Epiſcopali vacāte deputato,fuerunt aliàs quædā litteræ Apoſtolicæ pro illarū exequutione,directæ; in quibus dicebatur, quod ipſæ litteræ ſibi dirigebantur, etiam ſi de illis perſonis forſan non eſſet, quibus litteræ apoſtolicæ exequendæ, dirigi ſolerent;ipſe tamen Paulus ſemper negatiuè reſpondit, & ſic litteræ illius diſpenſationis, fuerunt commiſſæ Vicario Epiſcopi vicinioris.

Et fuit aliàs declaratum, Vicarium Capitularem non poſſe expedire diſpenſationes matrimoniales directas Epiſcopi, & eius Vicario Generali *Sacr. Congreg. Concil. ſub die 24. Maij* 1621. quicquid dicat *Sanch.de matr. lib.9. diſp.27. nu.32. & 33.*

Sicut neque poteſt ipſe Vicarius Capitularis exequi commiſſiones Apoſtolicas in forma, *Dignum*, & alias directas Epiſcopo, vel cuius Vicario generali intuitu officij, vel ſub nomine Dignitatis, *Sac. Congreg.Concil.2.Auguſti 1631.*

Bene tamen poteſt ipſe Vicarius Capitularis exequutioni demandare litteras Epiſcopo per Sacr. Congreg. directas, & ab illo non exequutas, ita cenſuit *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. 10 Aprilis* 1615.necnon omne illud, quod Epiſcopo mortuo, per bullam, ſeu breue in cauſis, iuriſdictionem importantibus,conceſſum *ex eadem Sacr. Congr. in vna Tranen. 26. Ianuarij 1604. & in vna Neapolitana 10. Februarij eiuſdem anni*

Sed hic videndum eſt etiam, ſi huiuſmodi diſpenſationes eſſent commiſſæ Vicario,plena Sede Epiſcopali, nunquid, ſi ipſemet Vicarius Sede prędicta interim vacante,fuerit electus Vicarius Capitularis, poſſit ipſe dictas diſpenſationes exequi? Certè,non, quia licèt aliqui teneant poſſe,vt *Salas,d.20.de legib ſect.17.nu.124. Sanch.lib.8.diſp.27.nu. 32.* dicentes, quod forma committendi nō eſt Vicario Epiſcopi, ſed Vicario generali diœceſis; & quia Sede Epiſcopali vacante, Vicarius generalis diœceſis, eſt Vicarius Capituli propterea,poterit ipſe Vicarius Capituli, exequi,non obſtante,quod dicta commiſſio fuerit directa Vicario Epiſcopi. Tamē dicta iſtorum auctorum, ſatis deuiant à notoria praxi Datariæ, quæ, vt aliàs diximus, exprimit in ſupplicatione,commiſſionem factam Epiſcopo, ſeù illius Vicario generali tantùm; de quo teſtatur etiam *Garc.de benef.par.6.c.2.n.44.* dicens, quod attento ſtylo Curiæ,& Cancellariæ, Sede Epiſcopali vacante, non diriguntur hæ diſpenſationes Vicario Capituli, quia de illo Papa non confidit, ſed Epiſcopo viciniori, ſinè eius Vicario in ſpiritualibus generali;nec, vt *idē Garc.*ait,*n. 49.* iuuabit obſeruantia,ſeù conſuetudo contraria aliquorum Epiſcopatuum Hiſpaniæ, ad effectum, vt in illis, poſſit Officialis Capituli,ſede vacante,exequi, & expedire dictas litteras,& diſpenſationes, nec aliàs factæ ſunt validæ: non enim poteſt dicta obſeruantia,ſeù conſuetudo releuare,nec aliquod ius dare,ſtante dicto ſtylo Curię, & Cancellariæ,quæ eſt organum Papæ;ex quo clarè apparet, non eſſe ſuæ intentionis,committere Officiali Capituli, & dictam obſeruantiam eſſe contra mentem committentis; In commiſſionibus namq; & delegationibus, attendenda eſt mens delegantis,cum de ea conſtat *id.Garc. loc. cit.*

Ita,etiam obſeruatur in diſpenſationi-
bus vltra montes,vt alias diximus,vbi Vi-
carij Epiſcopi,appellantur Officiales, qui
12 non inſcribuntur Officiales Epiſcopi Il-
lerden.vel Archiepiſcopi Toletan.ſed ſim-
pliciter Officiales Illarden. Toletan. & ſic
de ſingulis,teſte *eod. Garc.par.5. cap.2. nu.*
46. nam quamuis ſimpliciter dicatur Of-
ficialis Toletan. intelligitur tātùm de Vi-
cario generali, quod nihil differt ab Officia-
li, vt habetur in *Clem.2.cum gloſ. in verbo,*
*officialis de reſcrip.*ex eo quod hæc nomina
ſunt ſynonima, ſeù idem ſignificantia,
Io. Andreas in addit. ad ſpecul. rubr. de Offic.
*Vicar.*quia in effectu,nulla inter eos adeſt
13 differentia niſi in nomine, *Couar. var.*
reſol.lib.3.cap.20. nu.46. Mandoſ. in tract.
de commiſſ.in commiſſ. per breue 28. verbo,
Vicario,& in regul. Cancell.14 qu.6. num.
16.Gonz.ad regul.8. Cancell. gloſ.5.§.3.nu.
8.Barboſ de offic.& poteſt. Epiſ.alleg.4.num.
*58.*vbi teſtatur,ita ſeruare Romanæ Curię
ſtylum in expeditionibus, &c.& ſic nullo
modo poterit intelligi de Officiali Capi-
tuli,

tuli,

tuli,quod ſatis videtur in clauſulis ſupra-
dictæ ſupplicationis, dum ibi dicitur. *Et
committatur Ordinario,ſiuè eius Vicario in
ſpiritualibus generali, vel committatur Or-
dinario, ſiue eius Officiali*, idemque docet
eſſe,etiam de ſtylo antiquo, *Hieron.Paul.
in ſuo libro nuncupato,Prouinciale, ſub tit.
notabilia ſuper diſpenſationibus matrimo-
nialibus, verſ. diſpenſationes matrimonia-
les ſemper committi debent Ordinario ſol.
mihi 411.*

Vnde non eſt recedendum à contentis
in ipſa ſupplicatione, quæ tanquam ma-
trix, ſemper in quibuſcunque gratijs, eſt
attendenda, *Mohed.deciſ. 17. de præb. Ca-
putaq.deciſ.78.nu.6.* & comprobatur in-
ſuper notorio, & antiquiſſimo ſtylo Da-
tariæ, & Cancellariç, quç ſemper ſolent
dirigere diſpenſationes matrimoniales
Ordinarijs, ſiuè eorum Vicarijs in ſpiri-
tualibus generalibus, vel eius Officiali-
bus, *Pauin.in tract.de viſit.q.10.1.par.nu.
61.Theſaur.fori Eccleſ.par.1. cap. num. 8.
verſ. fallit quinto*; & huiuſmodi ſtylus
attenditur ad declarandam mentem Pon-
tificis, intendentis ſe conformare cum
diſpoſitione dicti Concilij Tridentini, ad
*tex.in l.ex facto, in princip. ff. de vulg. &
pupill.*cum latè adductis per *Menoch.de
præſumpt.lib.2.præſump 9.*

Ex eodem namquè ſtylo receptum eſt,
quod ſi tunc ſedes Epiſcopalis vacat, pe-
14 titur litteras diſpenſationis committi
Ordinario viciniori, vt ſupra dictum eſt,
ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus genera-
li. Vnde Papa in commiſſionibus diſpē-
ſationū huiuſmodi, cū Sedes Epiſcopalis
Diœceſis Oratorum vacat, vtitur his
15 verbis, *Diſcretioni tuæ,cum, vt dicti N.
& N. aſſeruerunt,Sedes Epiſcopalis N. ad præ-
ſens vacet, & venerabilis frater noſter Epi-
ſcopus N. vicinior Ordinarius, qui nunc
viuat, exiſtit, per Apoſtolica ſcripta man-
damus, quatenus &c.* & ita fuit etiam in
Rota firmatum in *vna Abulen.beneficij 13.
Ianuarij 1597.coram* D. Litta.

Ita etiā conſueuerunt huiuſmodi litte-
rç committi à principio, Ordinario vi-
16 ciniori, ſi contingat in Vrbe dubitari,an
Epiſcopus, qui tunc grauiter ægrotat,
viuat, an non; ne propterea diù retar-
detur ipſarum litterarum expeditio, li-
cèt id raro concedatur.

Pariter id ſeruatur in huiuſmodi com-
17 miſſionibus, quando Oratores ſunt Nul-
lius Diœceſis;quia tunc literæ committū-
tur Vicario Ordinarij vicinioris. Quis
18 autem, in propoſito dicatur Ordinarius
vicinior, dicendum eſt,quod quando va-
cat ſedes Epiſcopalis, non eſt receden-
dum à diſpoſitione *c.ſtatutum, de reſcrip.*
vbi iſta vicinitas computatur à finibus
Diœceſis, cuius Epiſcopus mortuus eſt;
vnde cum tempore ſedis vacantis Eccleſię
Neapolitanæ annis elapſis, pretenderet
Epiſcopus Acerrarum, quod diſpenſa-
tiones pro Oratoribus Ciuitatis, & Diç-
ceſis Neapolitanæ deberent ipſi, & non
alteri committi, cum eſſet ipſe vicinior
Ordinarius, mordicus tamen ſe defen-
debat Epiſcopus Puteolan.aſſerens,ipſum
eſſe omni alio Epiſcopo,Diœceſi Neapo-
litanæ viciniorem,ex eo, quod inter Diç-
ceſim Neapolitan.& Diæceſim Puteolan.
parua adeſt diſtantia,ſcilicet parum plus
medij milliaris, nempè, per,quod protē-
ditur Crypta, quæ Puteolorum nuncu-
patur, cum illa è Ciuitate Neapolitana
ingreſſum, & in Diæceſi Puteolana egreſ-
ſum habeat; attamen quia Epiſcopus
Acerrarum, eſt etiam in quaſi poſſeſſio-
ne exequendi dictas literas, etiam ipſi di-
riguntur pro illarum exequutione: ex eo
19 quod, quaſi poſſeſſio multum operatur
circa exequutionem huiuſmodi reſcrip-
torum, vt patet ex declaratione Sacræ
Congregationis in cauſa Prioratus de
Veles, quam infra afferemus.

Eſt tamen hoc caſu, in dubio notan-
dum, quod ſi de vicinitate huiuſmodi
20 diſceptetur, attenditur de rigore iuris,
iſta menſura ſecundum viam, per quam
conſuetum eſt iri, per *tex. in l.ſi. cum
gloſ.in fi. ff.de falſ. Bart.in l.3.ff. de verb.
ſign.* quando, videlicet agitur de diſtan-
tia ratione itineris; ſicut etiam dicimus,
quando agitur de cauſis delegatis, nàm
de ſtylo in commiſſionibus cauſarum
extra Curiam, ſemper petitur derogatio
Conſtitutionis Bonifacij VIII. de vna, vt
in *cap.ſtatutum, §.cum verò* illis verbis;
*nullus tamen eorum vltra vnam dietam à
fine ſuæ diœceſis valeat conueniri. de reſcrip.
in 6.* ac præterea derogatur Concilio ge-
nerali,de duabus dietis,*vt in cap.nonnulli,*
illis verbis, *ſtatuimus, ne quis vltra duas
dietas extra ſuam diœceſim per literas Apo-
ſtolicas trahi poſſit; niſi de conſenſu partium
fuerint impetratæ, vel expreſſam de hac
conſtitutione fecerint mentionem, extra
cod.tit.* Nam præmiſſis Summus Pontifex
derogando,prohibet, ne vltra tres dietas
&c. & in hoc caſu intelligitur de dieta
21 legali, videlicet viginti milliarium, ideſt
viginti milliū paſſuū pro qualibet ex præ-
dictis tribus dietis,vt declarat *gloſ. in d. c.
nonnulli,*

nonnulli, in verbo, vltradetur, ac propterea dicit *Gamb. de amb. leg. lib. 8. nu. 66. tit. de poteſt. leg. in iudic.* quod in computatione iſtorum viginti millium paſſuum, pro qualibet dieta, attenditur ſupradicta menſura; cum agatur de diſtantia, ratione itineris, quodque ſecus eſt, ſi ex alia cauſa; quoniam, tunc menſura capitur per directum, ſeù è diametro, etiam ſi non ſit via; ſubdens *num. 68.* quod ſi diſponatur, quod Monaſteria, vel Eccleſiæ diſtent inuicem certo ſpatio, capietur menſura per directum, non autem ſecundum viam, vt per *Bart. in l. 1. in fin. ff. quis caut. Felin. in cap. alim col. 2. de except.* vbi multa ponit exempla, & tractat materiam viarum.

22 Quid autem ſi tempore Datæ literarũ huiuſmodi diſpenſationum, viuebat Epiſcopus, ante tamẽ illarũ præſentationem obierit; nunquid poterit illius Vicarius, illas exequutioni demandare? Et omni dubitatione remota, negatiuè reſpondetur: hoc enim caſu debent Oratores expectare donec Eccleſiæ vacanti fuerit de paſtore prouiſum; vel ſuper dictis litteris petere nouam commiſſionem, quæ de ſtylo Curiæ, *Mutatio Iudicis* nuncupatur, qua committitur Ordinario viciniori, vt dictas litteras exequatur, ſeruata aliàs earum forma perinde, ac ſi ipſi à principio huiuſmodi litteræ directæ fuiſſent; & idem erit ſi Vicarius Epiſcopi defuncti cœpiſſet litteras exequi, nec potuit eas expedire ante obitum ſui Epiſcopi: formula igitur ſupplicationis pro ipſa iudicis mutatione hæc erit, videlicet.

33 *BEatiſſime Pater, Alias S.V. pro parte deuotorũ illius Oratorũ N. laici, & N. mulieris N. diœceſis ex loco N. ortorũ expoſito, dictã mulierẽ in dicto loco, ob illius anguſtiam, virum ſibi non conſanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſet, inuenire nequire, cupereque Oratores pręfatos inuicem matrimonialiter copulari, ſed quia Tertio, & Quarto à communi ſtipite prouenientibus, Conſanguinitatis gradibus inuicem erant, prout ſunt coniuncti, deſiderium eorum in ea parte adimplere non poſſe, abſque Sedis Apoſtolicę diſpenſatione. Quare pro eorundem Oratorum parte eidem S.V. humiliter ſupplicato, quatenus eis in pręmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaretur, S.V. precibus dictorum Oratorum tunc inclinata, Vicario Epiſcopi N. in ſpiritualibus generali, per ſuas litteras dedit in mandatis, quatenus ſi preces veritate niti reperiret, cũ eiſdẽ Oratoribus, quod impedimẽto Quarti Conſanguinitatis gradus huiuſmodi non obſtante, matrimonium inter ſe publicè ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudque in facie Eccleſię ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valerent, Apoſtolica auctoritate diſpenſaret; Diſtantiam verò Tertij gradus pręfati eis non obſtare declararet; Prolemque ſuſcipiendam exinde, legitimam nuntiaret; prout in dictis litteris plenius continetur. Cum autem, Pater Sancte, Epiſcopus N. litteris pręfatis, minimè exequutioni demandatis, rebus fuerit humanis exemptus, & propterea Sedes Epiſcopalis N. adhuc paſtore careat, Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus, ne propter præmiſſa, dictarum litterarum exequutio retardetur, ſpecialem ſibi gratiam faciendo, Ordinario viciniori, ſeù eius Vicario in ſpiritualibus generali, committere, & mandare, vt ipſe, poſtquam dictę litterę ſibi pro dictorum Oratorum parte, præſentata fuerint, ad illarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma procedat in omnibus, & per omnia; perinde, ac ſi illę ſibi, & non pręfato Vicario Epiſcopi N. à principio directę fuiſſent, dignemini, de gratia ſpeciali. Non obſtantibus omnibus illis, quę eadem S.V. in dictis litteris voluit non obſtare cęteriſque contrarijs quibuſcunque cum clauſulis opportunis,*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c Et de commiſſione, mandato, alijſquè pręmiſſis latiſſimè extendendis. Et quod pręmiſſorum omnium, & ſingulorum, aliorumquè neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio, fieri poſſit in litteris, per officium contradictarum, expediendis, Et committatur Ordinario viciniori viuenti, vel eius Vicario in ſpiritualibus generali.

De

De quo ſtylo, qui inconcuſsè ſeruatur, quicquid alij dixerint, videndus eſt omnino *Garc. p. 6. cap. 2. à num. 40. ad 51.* vbi duas in propoſito affert Rotę deciſiones.

Similiter, iſta noua commiſſio, ſiuè iudicis mutatio, dari conſueuit ſuper reſcriptis, quæ pro parte fuerunt exequuta, pro parte verò remanent exequenda, ex
24 cauſa impoſſibilitatis primi Exequutoris, ſiuè quocunque alio modo; veluti ſi quis à Sede Apoſtolica obtinuit ſecum diſpenſari ad ordines, & litteræ huiuſmodi diſpenſationis directę fuerunt proprio Ordinario Oratoris, qui vigore prædictarum litterarum, cum dicto Oratore ad aliquos tantùm ordines diſpenſauit; ſed cum dictus Orator in aliena Diœceſi ſuum domicilium tranſtulerit, conceditur mutatio iudicis, qua Epiſcopo dicti domicilij committitur, vt ſi, & poſtquam prædictę litterę diſpenſationis ſibi præſentatę fuerint, ad illarum exequutionem procedat; perinde, ac ſi ſibi à principio directę fuiſſent.

25 Generaliter autem ſuper quibuſcunque reſcriptis dari poſſunt ex cauſa, nouę commiſſiones ſub forma prædicta, ſecundum facti contingentiam; ſicut frequentiſſimè illas dari videmus, prȩſertim cum vacat Sedes Epiſcopalis, vt dictum eſt; aut ſi fuerit in reſcripti commiſſione erratũ, puta ſi vni, loco alterius, fuerit facta cõmiſſio; aut ſi ſuper iuriſdictione loci inter duos Ordinarios lis pendeat indeciſa; quo caſu datur mutatio iudicis in perſonam vnius ex alijs viciniotibus, quod contingere poteſt, ſiuè in principio expeditionis principalis reſcripti, ſiuè poſt illius expeditionem, Aut, ſi vacante Sede Epiſcopali, Oratores obtinuerunt litteras committi viciniori Ordinario viuenti; quibus tamen litteris eidem nondum prȩſentatis, fuit priori Eccleſiæ de paſtore prouiſum, & ſic cum adſit proprius Ordinarius ipſorum Oratorum, eidem ſit noua commiſſio, quatenus ad priorum litterarum exequutionem procedat, perinde, ac ſi eidem, non autem prȩdicto Ordinario viciniori, à principio prȩſentatæ fuiſſent.

Item dari conſueuit iſta mutatio iudicis, quando proprius Oratorum Ordinarius, tempore iam impetrati reſcripti longè diſtat, nequè relicto Vicario; tunc enim committitur Ordinario viciniori, ſub ſequenti formula, videlicet, *Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, præfatus Epiſcopus à ſuis Ciuitate, & Diœceſi notoriè abſens, longè exiſtat, nec ad ſit Vicarius in ſpiritualibus generalis ab ipſo Epiſcopo deputatus. Quare &c.*

Item, quando Ordinarius eſt ſuſpectus; ob idquè Orator non ſperet litterarum exequutionem; quod præſertim in prouiſionibus beneficialibus ſępè cõtingere ſolet: & aliàs in quadam ſupplicatione pro impetratione beneficij, certo modo vacantis, in illius calce ſic additum fuit. *Et attento quod dictus Orator eſt nepos Vicarij Epiſcopi N. & propterea veretur, ne dictus M. ipſum Ordinarium alleget ſuſpectum in graue præiudicium, & retardationem præſentis gratiæ, committatur Ordinario viciniori in forma* Dignum *antiqua.*

Item, quando Ordinarius, eſt ſuſpenſus, in eiuſque Eccleſia eſt deputatus Vicarius Apoſtolicus, tunc pari modo ſic additur, *Et attento quod Epiſcopus N. ab exercitio pontificalium eſt Apoſtolica authoritate ſuſpenſus, committatur Ordinario viciniori, ſeu Adminiſtratori Apoſtolica authoritate deputato &c.*

Similiter, quando proprius Oratorum Ordinarius, ſine rationabili cauſa, recuſat procedere ad exequutionem litterarũ tunc etiam dantur litteræ mutationis iudicis Epiſcopo viciniori directas; cũ hoc inter cœtera, vt poſtquàm dictę litterę ſibi prȩſentatę fuerint, iterum legitimè requiſito priore Ordinario, eiuſquè promotore fiſcale audito, ſi idem Ordinarius ad prȩfatarum litterarum exequutionem indebitè, & ſine rationabili cauſa procedere recuſauerit, cauſamque legitimam ſuæ recuſationis non adduxerit, ad earundem litterarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma procedat &c.

Sanè poſterior hęc iudicis mutatio ſuper litteris gratię præſertim harum diſpenſationum matrimonialium, alijs frequentior eſt; quandoquidem earundem Exequutores, vbi preces in eis porrectas, veritate niti minimè repererint, ad illarum exequutionem, optimo quidem iure procedere non audent, immò recuſant: quo fit, vt cum partes, huiuſmodi recuſationi, licet à veræ rationis tramite diſſentaneę, acquieſcere nequeant, nouum ſibi petant deſuper iudicem Exequutorem deputari: quem nec aliàs, quã modo prȩmiſſo concedi, omnes ſciunt
26 periti Curiales: quapropter huic nouo iudici liberum minimè eſt ad priorum litterarum exequutionem procedere niſi

per

per eum priore indice requiſito; vt ratio-
nabili fortaſsè cauſa per eum allegata,
qua procedere diſtulit, ſeù recuſauit,
etiam nouus hic iudex ab earundem lit-
terarum exequutione abſtineat. Licèt ſe-
cùs, ſi cauſa, per illum allegata, rationa-
bilis, rationiquè conſona non videatur:
quapropter, etiam pro ſeruanda forma
27 ſecundi reſcripti, non aliàs requirendus
venit prior ipſe iudex, niſi per litteras ſe-
cundi iudicis requiſitorias cum inſerto
tenore litterarum ſibi præſentatarum: non
enim ad id ſufficit, partes ipſas coram
priore iudice denuò pro exequutione
ſimpliciter inſtetiſſe, priuataſquè ſcrip-
turas, ac fides, cauſas huiuſmodi recu-
ſationis concernentes, ad nouum iudi-
cem deferre; quia perinde eſt, ac ſi à de-
negata exequutione, partes ipſæ ad Sum-
mum Pontificem appellaſſent; quando
28 quidem à pari procednnt recuſatio, &
appellatio, *cap. ſuper eo, 2. de appell. Lan-
celot. de attent. poſt recuſ. iud. num. 8. & ſ.
ſeq.* ac propterea, omnia hæc ſunt for-
miter in ſcriptis redigenda: nō enim ſuffi-
29 cit, ſi fiant in voce, & ſine legitima ſcrip-
tura; pront vbiqne ſcimus practicari, &
docuiſſe *Salyc. Angel. & alios in l. cum ſpe
ciali, C. de iud.* relatos per *Marchiſ. in
ſua pract. commiſſ p. 2 cap 5 num. 9.*
Recuſari etiam vt plurimùm ipſos iu-
dices Ordinarios per ipſos impetran-
tes, in principio impetrationis primi
reſcripti, etiam ex cauſa ſuſpicionis, con-
tingit, petendo ſibi alium, & viciniorem
iudicem deputari; quod qnidem in ipſis
30 litteris erit exprimendum, nimirum
quod ipſi proprium Ordinarium, cui
litteræ dirigendę eſſent, ſuſpectum habēt,
vt ſupra dictum eſt, ab eoque ipſarum
litterarum exequutionem non poſſunt,
neque ſperant reportare, ac proinde ip-
ſum ſuſpectum iurare parati exiſtunt,
& quatenus opus ſit, iurant: quod qui-
dem ſæpenumerò contigiſſe ſcimus; præ-
ſertim cum idem Ordinarius, ſiuè illius
Vicarius habeat aliquod in negotio, in-
31 tereſſe; proindeq; conueniens minimè
uidetur, quod fungatur munere iudicis,
& parris, ad ea, quæ tradit *Bart. in l. qui
iuriſdictioni, ff. de iuriſd. omn. iud.* allega-
32 ro tamen Epiſcopo ſuſpecto, ſi idem
Epiſcopns interim moriatur, non erit ſu-
ſpecta perſona ſucceſſoris; niſi tamen
fuerit recuſata dignitas, & dignitatis no-
men; tunc enim in ipſo ſucceſſore, cau-
ſa ſuſpicionis perſeuerat, vt bene do-
cet *Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa, p. 1.
num. 220.* relatus per eundem *Marchiſ.
d. cap. 5. num. 14.* qui *num. 16.* ſubdit, quod
33 Epiſcopus in cauſa ſuæ Eccleſiæ, niſi al-
legetur ſuſpectus, poterit iudicare, vt per
*Felin. in cap. cum venissent nu. 1. vbi Abb.
de iudic.* Hæc tamen iudicis recuſatio,
vt hic, reſpicit potins praxim Signaturæ
gratiæ, quàm iuſtitiæ: quoad iſtam enim,
34 ſcilicet, ad lites, alio modo datur nouus
iudex in locum iudicis ſuſpecti: tunc
enim, cum vt plurimùm litteræ appella-
tionis committi conſueuerint tribus iudi-
cibus, & cuilibet inſolidum, poterir aduer
ſarius, omnes ipſos ſnſpectos, imò ſuſpe-
ctiſſimos allegare, dequè illorum perhor-
reſcentia, quatenus opus ſit, iurare ſe
exhibere paratum: quo caſu vnns tantùm
nonus iudex, vt plurimum ab ipſa Si-
gnatura iuſtitiæ dari conſueuit, vt, prę-
uia auocatione; dummodò coram eis,
ſeù eorum aliquo, cauſa, ſeù cauſæ non
ſint inſtructæ, neque pro parte appellantis
in eorū, ſinè alicuius illorū iuriſdictionē
conſenſum fuerit, cognoſcat. At verò, quia
ex cauſa ſuſpicionis huiuſmodi, ſæpe
pariter contiugere ſolet, quamplurimos
ſucceſſiuè indices in vna, eademque cau-
ſa ſuſpectos allegari; ac frequentiorem
idcirco reddi recurſnm ad ipſam Signà-
turam iuſtitiæ; propterea ad euitandam
infinitatem, quæ de iure reprobarur, *l.
qui bona, § fin ff. de damn. infect. Abb. in
cap. 1. num. 4. de priuileg. Alex. conſ. 19. num.
9 vol. 4.* conſueuit ipſa Signatura nouo
iudici, ſiuè nouis iudicibus ita reſcribe-
re, vt ſi .ſ. partes ipſæ in ipſum nouum iu-
dicem conſenſerint, cognoſcat, cauſam-
què prędictam fine debito terminet, ſin
minus, alium iudicem, de conſenſu par-
tium eligendum, aliàs ex officio ſuo ad
cauſam ipſam cognoſcendam, & decidē-
dam, authoritate Apoſtolica deputet:
cui quidem ſic deputato, & ipſi deputan-
ti datur ad id opportuna facultas. In
iudicibns autē Romanæ Curiæ aliter ſe
35 habet iſta praxis: ibi enim iudex in com-
miſione petitus, raròconceditur; cum
affectatus videatur, inxta *tex. in cap. ad
hæc, de reſcrip.* licèt extra Curiam detur
ille iudex, quem pars petit; niſi aduerſa-
rius contradicat; ac etiam quia ſi ad par-
tis petitionem deputaretur, eſſet alteri
parti ſnſpectus; ex qnò vehemens oritur
exinde ſuſpicio, ne petenti ſit propitius,
& fanorabilis, vt per *eund. Marchiſ. p. 1.
cap. 13. num. 43.* niſi tamen, vt ipſe ibi ſub-
dir, aliter Principi, vel Signaturæ, reſcri-
bendo, viſum fuerit, aut ſi earundem par-

tium accedat aſſenſus . Regulariter tamen in iſto caſu, nimirum , quando in commiſſione cauſarum in ipſa Romana Curia contingat dari iudicem de conſenſu partium , eligendum , de eo partes ipſæ, præcedente citatione ad concordandum de iudice, coram *D.* Cancellariæ Regente , concordant; quatenus verò ad ipſam concordiam , prout ſæpè contingit , deueniri non poteſt , ab eiſdem , etiam partibus petitur , vt vnaquæque earum det liſtam iudicum confidentium, & diffidentium: quod ſi ambæ partes, vnũ ex datis , nominant in iudicem , ille deputabitur , ſi verò plures inſimul , vnus ex illis datur arbitrio eiuſdem D. Regentis , teſte eodem *Marthiſ.p.1.cap.5.num.* 37. Quia verò hęc ad noſtrum inſtitutum minimè pertinent, propterea per tranſitum dicta eſſe volumus.

36 Cum verò ſupra dixerimus, Sede Epiſcopali vacãte, dari litteras Vicario Epiſcopi vicinioris viuentis , directas, nunquid idem ſit , mortuo ſiuè ab officio remoto ipſo Vicario , poſtquam cæpit ipſas litteras exequi adeo vt , adhuc opus ſit alia deſuper noua commiſſione pro exequutione earundem litterarum , an verò ipſa commiſſio tranſeat in ſucceſſorem in ipſo Vicariatus officio, qui poſſit ipſas litteras expedire ?

Et pro negatiua facit communis opinio omnium *DD.* aſſerẽtium, iuriſdictionem delegatã Vicario Epiſcopi, eo mortuo, vel ab officio remoto, omninò expirare, & ad ſucceſſorem nequaquam tranſire; quodque dignitas Vicariatus, ſiuè per illius obitum , ſiuè remotionem , extinguitur, ſiuè mortuo ciuiliter , ſiuè naturaliter , vt per *Bart. in l. quod Principi, in fin. ff. de leg. 2. Gemin. in cap. ſtatutum, verſ. & per hoc , de reſcrip. in 6. Dec. in cap. quoniam Abbas , num. 62. de off. deleg. Pariſ. de reſign. benef. lib. 7. quaeſt. 24. num 78.* vbi teſtatur, ita fuiſſe reſolutum in vna *Neapolitana , teſte Caputaq. deciſ. 389. part. 1.*

His tamẽ non obſtantibus, contraria ſententia verior, eſt, per *tex. in d. cap. quoniam* Abbas, & ibi *Dec. num. 34. & Abb. num. 44. Garc. de benef. p 6. cap. 2. num. 29.* diſtinguendo tamen ibi , niſi ipſa delegatio fuerit facta ſub nomine dignitatis , adiecta tamen aliqua qualitate , vt videlicet ex ea uideatur habitus reſpectus ad perſonam , non autem ad dignitatem ; prout deciſum fuiſſe ait in vna *Capuan. de anno 1552. coram Roſſanen.* in qua fuit reſolutum , quod commiſſio facta Epiſcopo ſub nomine dignitatis, cum qualitate tamen , ex qua videtur reſpectus habitus ad perſonam , & non ad dignitatem , vt quia committitur Epiſcopo Tridentin. Neapoli commoranti , durat in perſona illius , etiam ſi transferatur ad aliam Eccleſiam , & non tranſit ad ſucceſſorem in Eccleſia Tridentin. per diuerſa iura ibi per eum allegata.

Quare , ſi delegatio, in propoſito, fuerit ſimpliciter facta Vicario generali Epiſcopi N. ſine aliqua adiecta qualitate, profectò, cum Papa habuiſſet rationem Tribunalis , ad eiuſdem Vicarij ſucceſſorem , ipſam delegationem tranſire, nemo eſt , qui ambigat , *id. Abb. in d. cap. quoniam Abbas , num. 11.* & fuit reſolutum in vna *Senen. Canonicatus , & prebendæ coram Reomano , 25. Octobris 1546. teſte Put. deciſ. 487. lib. 2. id. Pariſ. lib. 1. q. 11. nu.* 16. vbi ita diſtinguit, quod aut delegatio eſt facta ſub nomine dignitatis , aut expreſſo nomine proprio . Primo caſu tranſit ad ſucceſſorem : ſecundo verò caſu , extinguitur morte, *idem Dec. in d. cap. quoniam Abbas. Genuen. in praxi Cur. Archiep. Neapolit. cap. 69. num. 1.* vbi licèt dicat, huiuſmodi delegationem non tranſire in Vicarium ſucceſſorem ; ex quo Vicarius propriè non dicitur habere ſucceſſorem , & Vicariatus non eſt dignitas permanens , id tamen limitat non procedere, quando ſtylus alicuius Curiæ eſſet in contrarium , vt per *Achill. de Graſſ. deciſ. 3. de off. Vicar.* & quod ſatis mihi placet , eſt, dum dicit , non procedere ſupradictam communem opinionem , quando delegans habuit reſpectum ad tribunal Epiſcopi; quodque in hac eadem Curia Archiepiſcopali, obſeruantia eſt contra communem opinionem, quod Vicarius ſucceſſor, cognoſcit de cauſa delegata Vicario prædeceſſori; & in dubio , quando in delegatione , non exprimitur nomen proprium , cenſetur delegantem contemplari tribunal: Sed cum iam per totum ferè Orbem id ſeruetur, & practicetur , iam non videtur id poſſe aliàs in dubium reuocari , maximè quando ex coniecturis patet, delegantem habuiſſe rationem tribunalis, nulla in ipſo reſcripto alia qualitate adiecta, per quam videatur, Papam habuiſſe reſpectum ad perſonã delegati, vt etiam concludit *Sbroze. de off. Vicar. lib. 2 q. 57.* & ſatis, per ipſam praxim patet, cũ nunquam viſum fuerit, huiuſmodi diſpenſationes, ſiuè quæcunq; alia reſcripta,

ſcripta,

ſcripta, dirigi Vicario, illius nominata
perſona, ſed tantũ ſimpliciter ſub nomine
Vicarij in ſpiritualibus generalis; prout
ipſa Cãcellaria ſeruat; ne ſub nomine Vi-
carij, alius, præterquã generalis, intelliga-
tur, putà foraneus, ſiuè alij Epiſcopi
Officiales, qui nõ poſſunt eſſe Sedis Apo-
ſtolicæ delegati, neque Summi Pontificis
reſcripta exequi, *tex. in cap. quoniam,
de reſcrip. in 6.*

Redeundo nunc ad ipſum Vicarium,
viuente Epiſcopo, Dubitarij poteſt, num,
ſtantibus verbis commiſſionis, in clau-
ſulis ſupplicationis adiectis, videlicet,
*& committatur Ordinario, ſiuè eius Vica-
rio &c.* poterunt litteræ vtrique dirigi? Et
videtur poſſe, quia illa dictio, *ſiuè*, poni-
tur ampliatiuè; vt *in cap. cum nullus, de
tempor. ordin. in 6. Card. Tuſc. in ſuis pract.
concluſ. tomo 2. littera D. concluſ. 292.
num. 16.*

Sed contrarium eſt verius, & in praxi
receptum; quia Cancellaria nunquam
37 conſueuit committere, nec committit
has litteras Epiſcopo, & eius Vicario in-
ſimul; ac propterea, cum iam hic ſit ſty-
lus inueteratus, ipſe eſt attendendus cir-
ca literarum expeditionem, *cap. porrecta,
ibi, cum igitur à Cancellaria noſtra hu-
iuſmodi litteras emanaſſe non credamus, de
confirm. vtil. vel inut. Abb. & Felin. in cap.
ex parte il 2 de offi. deleg. Mandoſ. regul.
27. q. 12. num. 8.* Quinimmò huiuſmodi
diſpenſationes nunquam committuntur
alternatiuè, ſcilicet Epiſcopo, ſeù eius
Vicario, ſed vni tantum eorum, ſicut do-
cet notorius ſtylus.

Vnde hinc deducitur, quod commiſſio
huiuſmodi litterarum, facta Vicario tan-
38 tùm, non poterit expediri per Epiſco-
pum, etiam ipſo Vicario ab officio re-
moto; nec è contra Vicarius poterit ex-
pedire cauſam commiſſam ipſi Epiſcopo,
cuius eſt Vicarius generalis; niſi Epiſco-
pus ei dictam cauſam ſubdelegaſſet; & è
contra (quod tamen ſemper intelligitur,
poſtquàm cauſa fuerit delegata; non au-
tem prius; ex eo quod, cauſæ à Papa de-
legandæ, & futuræ commiſſiones, non
39 poſſunt committi, quia iuriſdictio non
dum competens, nec habitu, nec actu,
committi non poteſt, *Garc. 4. cap. 2. num.
27. & 23. Nauar. conſ. 5 de offic. deleg.*) fa-
tis enim tritum eſt in iure, quod delega-
tiò, ſeù commiſſio facta Vicario, non
40 cenſeatur facta Epiſcopo, qui de iuriſdi-
ctione delegata Vicario, non poteſt ſe
intromittere, *Paris. de off. & poteſt. Vic.
Marc. Ant. Genuen. in ſua praxi Archiep.
cap. 83. num. 12. Zerol. in prax. Epiſcop. p. 1.
verbo, Vicarius, dub. 5.* Hinc, cum aliàs
41 fuiſſent cuidam Vicario Epiſcopi dire-
ctæ litteræ cuiuſdam diſpenſationis in
forma pauperum, in quibus præcipiebă-
tur, Oratorem, debere operam ſuam cõ-
ferre fabricæ, vel in aliud ſeruitium ali-
cuius Eccleſiæ vel loci pij, tribus ſaltem
menſibus, cum eſſet Vicarius abſens,
Epiſcopus pietate ductus, ne in longum
protraheretur exequutio dictarũ littera-
rum ob abſentiam eiuſdem Vicarij, iniũit
ipſi Oratori, vt operam ſuam huiuſmodi
conferret fabricæ cuiuſdam Eccleſiæ, quã
per totum integrum tempus contulit; ea-
que ſic collata, adijt Vicarium, iam ad
diœceſim reuerſum, inſtando pro exe-
quutione dictarum literarum; & ſic pro
decreto diſpenſationis: quod quidem
ipſe Vicarius facere recuſauit, ex eo
quod pœnitentia collationis operæ dictæ
fabricæ, fuit ſibi à dicto Epiſcopo nul-
liter impoſita; ac propterea debebat
Orator dennò agere eandem pœniten-
tiam. Re denique ad Vrbem delata, fuit
reſcriptum, nullam eſſe habendam ratio-
nem pœnitentiæ huiuſmodi à dicto Epi-
ſcopo impoſitæ, & ſic denuo Orator per
tres alios mẽſes operã ſuã cõtulit; ex quo
dictus Epiſcopus carebat iſta authorita-
42 te, cũ iuriſdictio delegata, ſit extraordi-
naria, odioſa, & reſtringenda, *gloſ. inc. 1.
verbo proceſſus, de reſcrip. in 6. Ancar. conſ.
43 215. n. 8* & propterea ad alias perſonas
non expreſſas, prorogari non poteſt,
*cap. B & G. in fin. & ibi Abb. in princip.
num. 13. de off. deleg. Bart. in l. 1. num. 6. &
ibi Bald. num. item 6 ff. de iudic.* Et ſpe-
ciale eſt in Epiſcopo, qui vt ſupra dictum
eſt, non poteſt ſe intromittere in cauſa
delegata à Papa ſuo Vicario, *Card. Imol.
& Boniſ. in Clem. 2. de reſcrip.* relati per *d.
Genuen. in d. praxi cap. 69. tit. de cauſ. deleg.*

Sed cum hæc ſint ſatis in praxi frequẽ-
tia, addendum etiam eſt, ſupradicta
omnia, locum ſibi vendicare, etiam ſi
contingat, ipſum Vicarium creari in
Epiſcopum eiuſdem diœceſis, vel quo-
cunque alio modo, deſinat eſſe Vica-
44 rius; quia adhuc ceſſat commiſſio, re-
ſpectu ſuæ perſonæ, & ſic tranſit in ſuum
ſucceſſorem in Vicariatu, *Sanch. lib. 8.
diſput. 27. num. 31.*

Quid autem dicemus de Vicario Epi-
ſcopi confirmati, nondum tamen conſe-
crati, an ipſi poterunt huiuſmodi litteræ
diſpenſationis dirigi, Et ſicut nos docet

Ff 2 obſer-

45 obſeruantia, & praxis, procul dubio ei
poſſunt dirigi, quia clarum eſt, Epiſco-
pum, ante illius conſecrationem, habere
plenam iuriſdictionem Epiſcopalem, &
Vicarius dicitur verè Vicarius Epiſcopi
habentis plenam iuriſdictionem Epiſco-
palem, *id. Sanch. num. 35.*

Verùm, quia Epiſcopus plures habere
poteſt Vicarios generales in ſua Ciuita-
te, & diœceſi, *c. quoniam, de offic. ordin.*
et ad hoc, de offic. Archid. cap. 1. de celeb. miſſ.
Anchar. in Clem. 2. de reſcrip. & poteſt taliter
eos conſtituere, quod alter non depen-
deat ab altero, & quod ſint æquales, &
inſolidum, vel quod ſit vnus principali-
ter; etiam ſi conſtituatur alter in vno,
alter in alio loco; quia non attenditur
generalitas loci, ſed commiſſionis cau-
ſarum, & ſic facerent vnum conſiſtorium
cum Epiſcopo, *Zerol. in prax. Epiſcop. p. 1.*
verbo, Vicarius quid dicendum, ſi de-
46 legatio fiat ſimpliciter Vicario, cuinam
ex ipſis cenſetur facta commiſſio? Et di-
cendum eſt, quod cenſetur facta princi-
paliori, *id. Sanch. nu. 36. qui allegat Clem.*
2. de reſcrip vbi dicitur, principalem Epi-
ſcopi officialem eſſe capacem huius de-
legationis, quod itidem ſeruatur, quan-
do ſunt plures Archidiaconi, & commiſ-
ſio fit eorum vni tantùm; nam ſemper
intelligitur de principaliori, vt per *Bald.*
in cap. quoniam Abbas. num. 4. de offic.
deleg.

Hic inſuper te adnotare oportet,
quod ſæpe vidimus in praxi obſeruatum,
nimirum, quod ſi continget Epiſcopum
ex aliqua cauſa, cenſuris Eccleſiaſticis
innodari; ac propterea etiam illius Vi-
carij iuriſdictionem ſuſpendi, ipſe Vica-
47 rius retinet nihilominus habitualem iu-
riſdictionem, tanquam verus Vicarius;
ſicut ipſe Epiſcopus; ac propterea pote-
rit cauſam ſibi, Apoſtolica authoritate
delegatam, exequi; quia cauſæ huiuſ-
48 modi exequutio, non ſuſpenditur per
excommunicationem Epiſcopi; cum ſit
verus Vicarius; & iuriſdictio ſibi delega-
ta, non dimanet à dicto Epiſcopo excom-
municato, vt per *Sbroz. de off. Vicar. lib.*
3. q. 17. num. 10.

Si verò, ex paulò ante dictis, duo Vi-
carij erunt æquè principales, & nullus
deſignetur in reſcripto, tunc, ille debet
49 exequi reſcriptum, quem pars elegerit,
gloſ. in d. cap. quoniam Abbas, verbo ſub
ſtatutum, de off. deleg quatenus reſcrip-
tum ſit gratioſum, *Sanch. d. lib. 8. diſp. 27.*
num. 37. & ſi partes diſcordent in illius
electione, tunc ille erit iudex, cui fuerunt
primò litteræ præſentatæ; quod maximè
procedit in commiſſionibus, & diſpen-
ſationibus, quæ non ſunt contentioſæ,
nec inter partes agitantur, *gloſ. in d. cap.*
quoniam Abbas, id. Sanch. d. diſput. 27. nu.
37. in fin.

Quid autem nunc dicendum eſt, ſi Vi-
carius Exequutor (prout ſepè contigiſſe
ſcimus) inuenerit litteras diſpenſationis
eſſe ſubreptitias, vel obreptitias, iuxta fa-
cultatem ſibi traditam à Concilio Tri-
dentino, *ſeſſ. 22. cap. 5. ibi ea vero, quæ gra-*
tiosè conceduntur, ſuum, non ſortiantur effe-
ctum, niſi prius, ab eiſdem tanquam delega-
tis Apoſtolicis ſummariè tantum, & ex-
traiudicialiter cognoſcantur, expreſſas pre-
ces, ſubreptionis, vel obreptionis vitio non
ſubiacere; cum illas, tales eſſe pronuncia-
uerit, nunquid poterit poſtmodum
cum Oratoribus diſpenſare, vigore earun-
dem litterarum? an verò poterit ſuam ſen-
tentiam retractare?

Antequam huic quæſtioni ſatisfaciam,
quia frequens in Romana Curia, & alibi
eſt ſermo de reſcriptis ſubreptitiè, & ob-
reptitiè impetratis; ſæpiſſimeque contin-
git, conceſſiones Summi Pontificis, ſiuè
cuiuſcunquè alterius Principis, nihil, &
nunquam operari in caſibus vitioſis, do-
loſis, obreptitijs, ſeù ſubreptitijs, vt docet
tex. in l. non ſolum, §. ſi hæres, ff. de lib. leg.
Vnde in caſibus, in quibus requiritur
mentio alicuius reſcripti, ſi illud eſt nul-
lum, veluti ſubreptitium, vel obreptitium,
non erit de eo facienda mentio, *Fel. in*
cap. 1. nu. 13. de reſcrip. quod locum ſibi
potiſſimùm vendicare videmus in benefi-
cialibus; in quibus ſubreptio, & obreptio,
50 etiam non doloſa, vitiat gratiam; & red-
dit litteras inualidas, *cap. ſuper litteris. ubi*
Abb. & alij de reſcrip. quia in beneficiali-
bus, mens Papæ, eſt præciſa, *Imol. in cap.*
51 *ſuper litteris, eod. tit.* nam qualitas, quæ de
iure exprimenda eſt, ſi non exprimatur,
vitiat gratiam; etiam ſi aliàs Papa litteras
conceſſiſſet, *cap. ſi motu proprio, de præb.*
in 6. Card. conſ. 33 vbi ait ſubreptionem
51 vitiare in beneficialibus, etiam ſi inſurgat
ex ſimplicitate; quinimmò, dixit *Innoc. in*
cap. accedens de crim. fal. quod in gratioſis,
53 falſitas ſemper præſumitur expreſſa cum
dolo; quia impetrans, ante impetrationem
habebat ſe informare de veritate, *Men-*
doſ. reg. 30. qu. 25. nu. 7. non omnino prop-
terea pigeat eos, qui horum termino-
rum perfecta cognitione carent, ſcire
54 quodnã verſetur diſcrimen inter ſubrep-
tio-

tionem, quandoquidem, ſecundum ali-
quorum *DD.* opinionem, hæc duo tan-
quam ſynonima habentur, & nihil inter
ſe differunt; quod ſignanter tenuerunt
Dec. in cap. ſuper litteris, 1 not. 4. de reſcrip.
& Meno. b. de arbitr. iud. lib. 2. Cent. 1. caſu
201. nu. 10.

Sed re vera, huic opinioni, præter *DD.*
contrarium ſentientes, aduerſatur, etiam
ſententia, omnium antiquorum, ac peri-
torum Curialium; qui vnum ab altero, ita
diſtingunt, nempè tunc ſubreptitium cen-
ſeri reſcriptum, quando, ſcilicet Papa iam
intellexit, quod ab eo petitur; verum in
ipſa petitione fuit tacita veritas; quę om-
nino narranda erat; vel fuit in ea falſum
aliquod narratum. Reſcriptū verò obrep-
titiam, illud propriè eſt, quando, videlicet
per verborum inuolutionem, aut cautam
loquelam, veluti ironicam, aut callidam,
effugitur plena concedentis intelligentia,
vt per *Innoc. in cap. cum dilectus, num. 3.*
de reſcrip. quod profectò ſatis deprehen-
ditur ex diuerſis reſcriptis, ſeù litteris
Apoſtolicis, in quibus dici cōſueuit, quod
litteræ non poſſint de ſubreptionis, vel
obreptionis vitio notari, & alibi, non mi-
nus ſubreptitiè, quàm oberptitie, &c. &
ſic tanquam duo apponuntur, aliàs enim
diceremus, quod litteræ Apoſtolicæ ali-
quid ſuperfluum continerent, quod eſt
omnino negandum, *Caſſad. deciſ. 5. in fin.*
de prab quia in illis quodlibet verbum de-
bet operari, *arg. l. ſi quando, ff. de leg. 1 cap.*
ſi Papa de priuileg. in 6. ex quo habetur
ſupradicta verba ſubreptionis, vel obre-
ptionis, &c. eſſe omnino ſeparata, *Card.*
Zabarel. conſ 30. quod ſatis agnoſcitur per
eandem dictionem, *vel*, quæ de ſui natura
cadit inter diuerſa, vt per *Gonz. ad reg. 8.*
Cancell. gloſ. 48. numer. 17. & gloſ. 52.
num. 3.

Ad quęſtionem igitur redeundo, eam,
inter alios, mouet *Paul. Squill. de priuileg.*
cler. c. 9 priuil. 2. dub. 11. n. 205. cum ſeqq.
Cui reſpondet, quod tali caſu, non pote-
rit Exequutor dictas litteras exequi, ſed
recurrendum erit ad Summum Pontifi-
cem delegantem, quia, cum ipſe Vicarius,
tanquam Iudex delegatus, functus ſit offi-
cio ſuo, extincta eſt eius iuriſdictio; eo
55 quod pronūciando, ipſas litteras eſſe ſub-
reptitias, iam protulit ſuam diffinitiuam
ſententiam; ex quo decidit totam cauſam
ſibi commiſſam *id. num. 206* & ſic in illa
non poterit ſe amplius intromittere, *l.*
Iudex poſteaquam, ff. de re iud. Rip in l. quod
iuſſit, cod. tit. l. poſt ſententiam, C. de fruct.
& lit. expenſ. Alex. in l. iubemus, ff. de iuriſd.
omn. iud. Felin. in cap. qualiter, & quando
il 2. de accuſat. Ludouiſ. deciſ. 486. num. 8.
ſicut, etiam dicendum eſt; quod iudex de-
56 legatus, ſi ſemel iudicauit, licèt nulliter, &
inualidè, functus eſt officio ſuo: nec ſibi
conuenit ſuam ſententiam reuocare, *l.*
Paulus, la prima, ff. de re iud. l. duo fratres,
ff. de poen. quod quidem Ordinario tan-
tùm permittitur, qui iure proprio iudi-
cat, *id. Paul. Squill. n 207.* qui *n. 208.* ſub-
dit, quod ſi idem Iudex pronunciauerit,
legitimam eſſe diſpenſationem, & poſtea
inueniet ſe deceptum, vel erraſſe, ſiuè ini-
to matrimonio, ſiuè non, virtute dictæ
diſpenſationis, non poterit, vti delegatus,
cauſam huiuſmodi reaſſumere, ex eo qui
iam, vt dictum eſt, fuerit functus officio
delegati; ſed quod tanquam Ordinarius
poterit cognoſcere de ipſo matrimonio
contracto, vel contrahendo, an illud vali-
dum ſit, vel ne, ex *Sanch. lib. 8. diſp. 27. nu.*
39. licèt ſecùs dicendum ſit, vbi diſpenſa-
tio, vel quoduis aliud reſcriptum, emana-
uerit à Sacra Pænitentiaria pro foro tan-
tùm conſcientiæ, prout infra dicemus.

Sed antequam vlterius progrediar, non
incongruum, viſum fuit, ſubnectere, an
Dataria, & Cancellaria Apoſtolicæ, con-
ſueuerint committere alijs perſonis, exe-
quutionem huiuſmodi literarum, putà
habentibus iuriſdictionem, quaſi Epiſco-
palem; vel eorum Vicarijs?

Et exiſtimat *Sanch lib. 8. diſp. 27. nu. 34.*
quem ſequitur *Garc. de benef p. 9. cap. 2.*
nu. 147. in fin. poſſe, non modò huiuſmodi
iuriſdictionem habentibus, verùm, etiam
eorum Vicarijs committi, cum ipſi ſint
capaces huiuſmodi delegationum, tan-
quam Vicarij habentium iuriſdictionem
Epiſcopalem; quia hoc modo iſti Vicarij,
ſunt Ordinarij, ſicut Vicarij Epiſcopi;
cum eandem iuriſdictionem habeant à
Canone, quam Vicarij Epiſcopi, *Cuet. lib.*
2. ins. it moral. tit 8. n. 156. & quod praxis
ita ſe habet.

Hoc tamen omninò negatur; praxis
enim talis eſt, vt huiuſmodi diſpenſatio-
nes, ſicut quæcunque alia reſcripta, non
57 committantur dictis Vicarijs, habentium
talem iuriſdictionem; quia cum iſti Vica-
rij inferiorum, non ſint in dignitate Ec-
cleſiaſtica cōſtituti, ſunt huiuſmodi com-
miſſionum incapaces: id enim docet etiā
Gloſ. in Clem. & ſi principalis, in verbo,
Epiſcopalis. de reſcrip. vbi loquitur tantum-
modò de Officiali Epiſcopi; ſicut, etiam
ſentit Sacra Congregatio Cardinalium,

vt ex declarationibus infra poſitis, in
quibus dicitur, tantummodò commit-
tenda eſſe Prælatis; & de hac praxi teſta-
tur, etiam *Hieronymus Paulus in ſuo Pro-
uinciale, tit. de iud. verſ. item quando*,
dicens, quod nunquam ſcribitur, niſi Of-
ficiali maiorum Prælatorum, ac prop-
terea, illis dirigi conſueuerunt, qui
habent hanc iuriſdictionem; nam conſtat
ex notorio, & vulgato ſtylo, quod omnes
litteræ, ſiuè gratiæ, ſiue iuſtitiæ, com-
mittuntur paſſim dictis Prælatis, haben-
58 tibus tantùm ſupradictam iuriſdictio-
nem, pro perſonis, & locis ſuæ iuriſdi-
ctioni ſubiectis; dummodò ſint exempti,
& habeant Eccleſias pleno ſibi iure ſubie-
ctas, & per hoc, ius Epiſcopale, & iu-
riſdictionem quaſi Epiſcopalem, *Innoc.
in cap. 2. verſ. de abbatibus, de tranſact.* &
probatur in *cap. Abbates, de priuil. in 6.
gloſ. in Clem. 2. verſ. proprij, de reb. Eccleſ.
non alien. tex. in cap. ſingulis, de ſtatu mo-
nach. cap. ſignificaſti, de for. compet.* & dicit
*tex. in cap. ne pro defectu, §. ſtatuimus, iun-
cta gloſ. in verbo, regularis*; quod prop-
ter præmiſſa, Abbatia, & Epiſcopatus
æquiparantur, *cap. decernimus, de iud.*
vbi Abbates nominantur inter Epiſco-
pos, ſeù Archiepiſcopus, *cap. 2. de preb. in*
59 *6.* nam, ſicut Epiſcopatus eſt culmen di-
gnitatum ſæcularium, ita Abbatia eſt ca-
puto mnium regularium beneficiorum;
& ſic hanc æquiparationem intelligit de
Abbatibus, habentibus iuriſdictionem
Epiſcopalem; quia iſti dicuntur magni
Abbates, ſeù Abbates generales, de qui-
bus loquitur *tex. in cap. Adrianus, 63. diſt.*
ac propterea, dum Summo Pontifici nar-
ratur, Oratores eſſe alicuius loci iuriſdi-
ctionis alicuius ex dictis Abbatibus, ſeù
cuiuſuis, ſimilem iuriſdictionem habenti-
bus, non admittitur ſupplicatio, niſi in
ea dicatur, *Exponitur S. V. pro parte N.
& N. ex loco N. iuriſdictionis Abbatis, ſeù
Prepoſiti N.* & in corpore ſupplicationis,
60 *Supplicant igitur humiliter Sanctitati Ve-
ſtra Oratores prafati, quatenus Abbati Mo-
naſterij N. Ordinis Sancti N. Nullius dic-
ceſis, Prouincia N. particulare, & ſepara-
tum territorium habenti, ac iuriſdictio-
nem, quaſi Epiſcopalem in dicto loco exer-
centi; etiam ſi de illis perſonis non ſit, qui-
bus ſimiles cauſa per Sedem Apoſtolicam
committi conſueuerunt, committere, &
mandare; vt cum eiſdem Oratoribus &c.
diſpenſet*; poſtmodum verò hæc eadem
verba apponuntur in litteris diſpenſatio-
nis. Et hic ſtylus inconcuſsè ſeruatur,

præſertim, ex pluribus declarationibus
Sacræ Congregationis Concilij Triden-
tini; quæ in ſimili declarauit de anno
1593. *in vna Prioratus de Veles, Ordinis
Sancti Iacobi*, his verbis, *Congregatio Con-
cilij cenſuit, diſpenſationes matrimoniales, et
alias quaſcunque, qua ſubditis inferiorum
Epiſcopis à Sede Apoſtolica conceduntur, ſi
eas extra Romanam Curiam committi con-
tigerit, & illi inferiores Nullius Diœceſis
exiſtant, & iuriſdictionem, quaſi Epiſcopa-
lem habeant, eiſdem inferioribus, non autem
viciníoribus Epiſcopis eſſe committendas.
Hier. Card. Matthaus*: Quamuis poſtea
eadem Sacra Congregatio dederit ſequē-
tem declarationem ad inſtantiam Cardi-
nalis Toleti, nempè, *Congregatio Concilij
cenſuit prius coram Domino Datario eſſe
docendum, Priorem habere qualitates requi-
ſitas, vt ipſi diſpenſationes matrimoniales
committi poſſint, vel eſſe in quaſi poſſeſſione,
vt predicta diſpenſaoiones eidem commit-
tantur. Hier. Card. Matthaus.*

Sicut etiam, *in vna Prioratus de Ma-
gazela*, ipſa Congregatio ſic cenſuit, *ſi
Prioratus, vt proponitur, Nullius ſit Dia-
ceſis, & quaſi iuriſdictionem Epiſcopalem
habeat, literas diſpenſationum matrimonia-
lium, & alias eiuſdem generis Priori com-
mittendas, 5. Maij 1593.* adeſt etiam *deciſio
Rota, in vna Nullius, della Serena 19. No-
uembris 1593. coram Cardinale Seraphino,
qua per extenſum hic ponitur, videlicet.*

Fuit inſtatum apud S.D.N. pro parte
R.D. Alphonſi Flori, Prioris de Magazela
Prouinciæ della Serena, vt occurrente ca-
ſu, ſibi dirigerentur litteræ diſpenſationū
matrimonialium, & aliæ ſimiles, tanquam
Ordinario dictæ Prouinciæ: & cauſa diſ-
cuſſa in Sacra Congregatione Concilij,
fuit reſolutum, ſi Prioratus eſt Nullius
Diœceſis, & Prior habet, quaſi Epiſcopalē
iuriſdictionem, litteras huiuſmodi eſſe cō-
mittendas dicto Priori; ideo Sacra Con-
gregatio, de ordine S.D.N. mandauit, vt
in Rota videretur, ſi huiuſmodi qualita-
tes verificantur. Ideo cauſa propoſita, &
viſis probationibus, Domini dixerūt, pro-
bari, Priorem de Magazela habere pro-
priam Eccleſiam, & vti ornamentis Epi-
ſcopalibus, baculo, & mitra, necnon ius
benedicendi, & concedendi Indulgentias,
& hoc probari ex bulla fel. record. Clem.
Octaui. Quod verò habeat territorium
diſtinctum, & ſeparatum à territorio alio-
rum Ordinariorum viciniorum, median-
tibus certis limitibus; & quod cōferat be-
neficia, viſitet Eccleſias, & corrigat delin-
quen-

quentes,optimè probant teſtes exhibiti, quibus tamen, quia fuerunt examinati ſine alicuius partis cōtradictione, vel Epiſcoporum vicinorum citatione,& ad hūc effectum, cum agatur de leui præiudicio, an velint Domini Officiales Sanctiſſimi fidem adhibere, Rota eorum arbitrio cēſuit relinquendum.

Adeſt inſuper alia declaratio eiuſdem Congregationis,quæ uoluit,ut,Præpoſito Piſcien. cui mandata eſt iuriſdictio,viſitatio, correctio, & ſuperioritas, etiā quoad inſtitutionem,præſentationē, & nominationem, prout illam habebat Epiſcopus Lucan. ſint committendæ litteræ in forma, *Dignum*,& diſpenſationes matrimoniales: quas quidem deciſiones teneo authenticas penes me, & poſtmodum eaſdem reperi relatas per *Garz. de benef. p.9. cap.2.nu.42.cum ſeqq.*

Abbates verò,Priores,& Præpoſiti;quibus hodie frequentiſſimè huiuſmodi diſpenſationes, & alia reſcripta Apoſtolica, à Dataria,& Cancellaria diriguntur, prout longo temporis curſu, & exercitatione obſeruauimus;omiſſis alijs,de quibus in dubium reuocatur, an ſint eis huiuſmodi commiſſiones dirigendę, ſunt ij, qui ſequuntur;eiſque tales commiſſiones fiunt, eo etiam, quo ſequitur modo, licèt latius in ipſa ſupplicatione, & in litteris extendantur,His igitur fiunt commiſſiones, videlicet.

61 Abbati Monaſterij SS. Vincentij, & Anaſtaſij, ad Aquas Saluias nuncupatas Ciſtercien.Ordinis,propè,& extra mœnia Vrbis.

Abbati Monaſterij S. Syluestri Terræ, Nonantulæ, Ordinis S. Benedicti,Nullius Diæceſis,Prouinciæ Rauennaten.

Abbati Monaſterij S.Saluatoris Maioris nuncupati, Ordinis S.Benedicti in diſtrictu Vrbis.

Abbati Monaſterij Montis Caſſinen. Ordinis S.Benedicti, Nullius Diæceſis, Prouinciæ Capuan.

Abbati Monaſterij Montis Virginis,Ordinis S.Benedicti, Nullius Diæceſis, Prouinciæ Beneuentan.

Abbati Monaſterij Sanctiſſimæ Trinitatis Cauen. Ordinis S.Benedicti, Nullius Diæceſis,Prouinciæ Capuan.

Abbati Monaſterij S.Chriſtophori,Terræ Caſtri Durantis,Ordinis S. Benedicti, Nullius Diæceſis,Prouinciæ Vrbinaten.

Abbati Monaſterij S.Mariæ Oppidi Pinaroli, Ordinis S. Benedicti, Nullius Diæceſis Prouinciæ Taurinen.

Abbati ſæcularis, & Collegiatæ Eccleſiæ S.Petri Oppidi de Letma,Nullius Diœceſis,Prouinciæ Burgen.

Abbati Monaſterij S. Mariæ Farfen. Ordinis S. Benedicti, Nullius Diæceſis in diſtrictu Vrbis.

Præpoſito Eccleſiæ Beatæ Mariæ Terræ Attini, Nullius Diæceſis, Prouinciæ Theatin.

Præpoſito Eccleſiæ S. Mariæ Terræ Piſciæ, Nullius Diæceſis,Prouinciæ Florentin.

Priori Monaſterij S. Laurentij propè Padulani,Carthuſien. Ordinis, Abbati S. Mariæ de Cadoſſa, Nullius Diæceſis,Prouinciæ Salernitan.

Priori Prioratus S. Iacobi de Spatha, Nullius Diæceſis, Prouinciæ Compoſtellan.

Priori Prioratus de Magazela, Militiæ de Alcantara,Nullius Diæceſis,Prouinciæ Compoſtellan.

Priori Prioratus de Vcles,Nullius Diæceſis,Prouinciæ Toletan.

Prædictorum verò Prælatorum Vicarijs, nunquam tales fiunt commiſſiones, ſicut ſupra dictum eſt, præterquam Vica-
62 rio generali prædicti Abbatis Montis Caſſinen. ex indulto fel. record. Sixti V. prout iam in praxi videmus: & licèt ego indultum huiuſmodi nondum viderim; attamen optima ratione, inter cætera puto motum ipſum Sixtum, ad illud concedendum;ex eo quod, antequàm S. Benedictus acceſſiſſet ad Eccleſiam Caſſinen. illa habebat ſuum Epiſcopum; ac præſertim habuit Seuerum, qui interfuit Concilio Lateranenſi, anno 487. in quo quidem Concilio ipſe Seuerus ſubſcripſit tanquam Epiſcopus Caſſinen. & ſic poſtquam illuc acceſſit S. Benedictus, ſcilicet de anno 529. nemo alius præter Monachos Caſſinenſes,Epiſcopus ibi fuit deputatus; & ſucceſſiuè Abbates Caſſinenſes, poſt S. Benedictum, licèt non eſſent Epiſcopi, intra tamen Epiſcopalia, & omnimodam iuriſdictionem ſemper exercuerunt, Diæceſimque habebant,vt per *Rot. in vna Soran.beneficij 8. Martij 1627. coram Merlino*,vt refert celeberrimus *Barboſ. de iur. Eccleſ. lib.1.cap 41.nu.36. cum duob.ſeqq.* & teſte *P. D. Marco Antonio Scipione in Elogia Abbatum Sacri Monaſterij Caſſinen.* magna eſt eiuſdem Monaſterij authoritas, magnaque inter Italiæ Cœnobia, præſtantia; cum præter S. Germani Ciuitatem, triginta duo Oppida hodie poſſidet, eiuſque Abbas omnimodam

dam habet Epiſcopalem iuriſdictionem; quam liberè in ſua Diæceſi exercet, nec habet finitimum Epiſcopum, cui ea demandentur, quæ ex Sacri Concil. Trid. decretis, viciniori Epiſcopo ſint committenda: proindequè ſupradictus Sixtus V. ſtatuit, ea omnia, quæ ad iuris æquitatem, ſeu Indulgentiam, ac arbitrium Iudicis referuntur, ad prædictum Abbatem Caſinatem in ſua Diœceſi ſpectare, ita in hodiernum diem cauſæ, quæ ad matrimonia et ſacerdotia ſpectant, ab eodem Abbate cognoſcuntur, quas alioqui ad ſolos Epiſcopos pertinere indubitatum eſt: cum ipſe Abbas propriam Synodum celebret, propriumquè habeat Seminariũ, Examinatores Synodales in ſua Diœceſi eligat, idoneos, excipiendis confeſſionibus approbat, ſacris initiandos examini ſubijcit: tonſuram, & minores Ordines, ſuis ſubditis, tùm ſęcularibus adminiſtrat: litteras dimiſſorias, ad maiores in aliena Diœceſi ſuſcipiendos: Eccleſiaſticorum concurſus ad ſacerdotia indicit: Confirmationis Sacramentum, & alia plura, quæ inferioribus Prælatis per Concilium Tridẽtinum non licet, adminiſtrat, & exercet; *id. in d. elogia*, vbi tabellam, ſiuè plantam ſubijcit, quæ eiuſdem Monaſterij, quod nunc extat, & Oppidorumquè, quæ poſſidet, deſcriptionem, & formam repręſentat.

Reliquis verò inferioribus Prælatis, quantumuis exemptis, & habentibus Epiſcopalem iuriſdirionem, niſi fuerint Nullius diæceſis, ac particulare territorium habeant, nunquam committuntur huiuſmodi diſpenſationes, ſeù quæuis gratiæ exequendę. Rationem huius rei adducit *Garr. p. 9. cap. 2. num. 146.* dicens, quod diſpenſationes eorum ſubditis concedendæ, videntur committendæ Epiſcopis, intra quorum diæceſim ſunt; ſubdens nihilominus *num. 147.* quod ſufficit, ſi habeant territorium diſtinctum, licèt non ſit Nullius diæceſis. Sed cum id videatur repugnare praxi, & ſtylo Curiæ ſuper his commiſſionibus, nihil pronunc firmo. Eſt etiam dicendum, quod, quamuis ad effectum exequendi dictas litteras, ſufficiat huiuſmodi iuriſdictionem habere, licèt non habeant ipſi inſignia Epiſcopalia, non propterea ſequitur,
64 quod talia inſignia habentes, ſi careant iuriſdictione, nec habeant ſeparatum territorium, poſſint dictas litteras exequi: plures enim ſunt, qui ex Apoſtolico, indulto, poſſunt vti dictis inſignijs, & alias prærogatiuas habere, nec tamen iſtæ litteræ eis dirigi cõſueuerunt. Exemplum erit, de Correctore Hoſpitalis Incurabilium huius Ciuitatis, cui *fel. record.* Gregorius XV. vt dictum Hoſpitale, ac alia ab eo dependentia, eorumquè Eccleſiæ ſpeciali aliqua prærogatiua cohoneſtẽtur, ac ad maiorem decorem, & ornatum ipſius Correctoris, qui de nobili genere procreatus eſſe conſueuit, eidem Correctori pro tempore exiſtenti, perpetuis futuris temporibus, vt durante ipſius Correctoris officio dumtaxat, tàm in Eccleſia Hoſpitalis Incurabilium Neapolitan. quàm in quibuſuis alijs dicti Hoſpitalis ſubiectis Eccleſijs, & Capellis, & in proceſſionibus, alijſquè actibus, & cœremonijs publicis, dummodò tamen in ſacro presbyteratus ordine, & dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus exiſtat, & non aliter, mitra, & baculo paſtoralibus, necnon chyrotecis, annulo, ſandalijſquè, Mantello, ſeù Mozzetta, Pi-
65 leo, Rocchetto, habitu, coloribus, cœteriſque inſignijs pontificalibus vti, illaquè induere, deferre, & geſtare, ac etiam miſſas, & alia diuina officia pontificaliter, more Epiſcoporum, celebrare, Necnon poſt ipſorum diuinorum officiorum ſolemnia, populo, ibi intereſſente, benedictionem ſolemnem, dummodò aliquis Antiſtes, ſeù Sedis Apoſtolicæ Legatus ibidem pręſens non ſit, vel ſi adſit, eius ad hoc expreſſus accedat aſſenſus, impartiri, liberè, & licitè valeat, Apoſtolica auctoritate perpetuò conceſſit, ſub *Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem 1621 ſextodecimo Kal. Iulij Anno Primo.*

Hanc eandem facultatem exequendi huiuſmodi diſpenſationes, & alias litteras Apoſtolicas, habent Vicarij Apoſtolici,
66 qui mittuntur cũ Breui, de conſilio Cardinalium, ſuper negotijs Epiſcoporum inquiſitorum; donec illorum cauſa decidatur, vel ſuſpenſio tollatur; nam ipſi Vicarij, ex vi dicti Breuis, maximas habere ſolent facultates; nec tamen ipſis committuntur litteræ Apoſtolicæ; ſed licèt expediantur directæ Epiſcopo, ſiuè eius Vicario, in ſpiritualibus generali, exequuntur nihilominus dictæ litteræ ab ipſis Vicarijs Apoſtolicis, iuxtà uerba appoſita in eorũ facultatibus; quamuis aliquando Cancellaria Apoſtolica, ac Præfectura Breuium, etiam ipſiſmet huiuſmodi reſcripta dirigant.

Verùm, quia litteræ pro huiuſmodi Vicarijs, plures continere ſolent facultates, non modò circa exequutionem litterarũ,

uerùm

verum, etiam alia, in praxi ſcitu digna, non incongruum viſum fuit, ſub qua forma illę concedi conſueuerunt, hic ſubnectere, quę talis eſt videlicet.

A tergo. *Dilecto filio Ioſepho N. Clerico Firman. ſeù alterius Diœceſis*, Intus verò.

VRBANVS PAPA VIII.

67 *DIlecte fili ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Pro noſtri Paſtoralis officij munere, ijs potiſſimùm inuigilare debemus, quę curam Dominici gregis, vt in viam mandatorum Domini ad ſalutem dirigantur, omninò reſpiciunt. Volentes igitur, certis de cauſis, animum noſtrum mouentibus, Eccleſia N. de Vicario Apoſtolico prouidere: ac de tuis fide, prudentia, integritate, ac doctrina plurimùm in Domino confiſi: ſperanteſquè, quod ea, quę tibi duxerimus committenda, cumulatè ſis expleturus, Te in Eccleſia, & Ciuitate, ac Diœceſi N. huiuſmodi Vicarium, & Officialem generalem, in noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ Vicarium in ſpiritualibus, & temporalibus, Apoſtolica authoritate, tenore præſentium, ad noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, conſtituimus, eligimus, facimus, & deputamus, cum eiſdem facultate, auctoritate, & poteſtate, quoad exercendum ea, quę Iuriſdictionis, etiam voluntarię exiſtunt, excepta, tamen facultate, beneficia Eccleſiaſtica conferendi, ac litteras commendatitias, & dimiſſorias ad Sacros ordines concedendi, quam Epiſcopus pro tempore exiſtens, habere, & exercere ſolet in vniuerſa Diœceſi in foro conſcientię, & contentioſo; ac aliàs quomodocunquè, & qualitercunquè, necnon Eccleſias, & loca pia omnia, etiam Monialium Monaſteria, etiam exempta, quoad clauſuram ad Sacri Concilij Tridentini pręſcriptum, viſitandi, & reformandi, ac ad viſitationem huiuſmodi celerrimè, & debita cum diligentia procedẽdi, Synodum celebrandi, Iudices, Conſultores, Vicarios foraneos, Notarios, Actuarios, Magiſtros actorum, Promotores fiſcales, exequutores, omneſquè alios, & ſingulos Officiales, tàm maiores, quàm minores Curia Epiſcopalis, quibuſcunque nominibus cenſeantur, in Ciuitate, & Diœceſi prędictis, quotieſcunque opportunum fore iudicaueris; & aliàs iuxtà ſolitum, remouendi, ac alios in eorum loca eligendi, deputandi, & ſubrogandi: mulctaſquè, & pœnas pecuniarias, apud aliquem probum, & idoneum virum, per te, de clero eligendum, deponendi, pijs vſibus, arbitrio tuo, applicandas; qualcunque litteras Epiſcopo prædicto, ſiue eius Vicario directas, & dirigendas ęquè, ac ſi tibi ſpecialiter dirigerentur, aperiendi, & exequendi; literas monitoriales in forma, ſignificauit, pro rebus deperditis, ſeù furto ſublatis, iuxta pręſcriptum dicti Concilij Tridentini, & bullę fel. record. Pij Papę V. prędeceſſoris noſtri, concedendi; in beneficijs de iurepatronatus, eiuſquè erectione, conſtitutione, necnon in locationibus emphyteuticis, alienationibus, & permutationibus beneficiorum Eccleſiaſticorum, iuxtà formam Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, auctoritatem, & conſenſum præſtandi, cauſas criminales, ciuiles, etiam per appellationem deuolutas, & quę ad Curiam Epiſcopalem quouiſmodo pertinent de iure, vel conſuetudine in Ciuitate, & Diœceſi prędictis cognoſcendi, audiendi, committendi, fineque debito terminandi, contra delinquentes per inquiſitionem, etiam ex officio, prout iuris fuerit, procedendi, eoſquè corrigendi, mulctandi, puniendi, deponendi, & excommunicandi, ſuſpendendi, & interdicendi, pœnarumquè, & ſententiarum earumdem moderationem, & mitigationem tibi reſeruandi; necnon cenſuras, & pœnas ipſas, in caſibus à iure permiſſis, aggrauandi, & reaggrauandi, & ab illis, alijſque caſibus Epiſcopo prædicto, reſeruatis, prout tibi videbitur, conuenire, in vtroque foro abſoluendi, & abſolui faciendi, & exercendi, quæ præfato Epiſcopo, rationes iuriſdictionis, de iure, & conſuetudine competunt in pręmiſſis, & circa ea; etiamſi talia forent, quæ magis ſpecificam, & expreſſam exigerent commiſſionem Et cum facultate ſubſtituendi in caſu neceſſitatis, cum ſimili, vel limitata poteſtate*

ſtate. Volumus autẽ, quod pro tua, & familia tua ſuſtentatione, ex redditibus Eccleſiæ prædictæ, prouiſio annua ducentorum ſcutorum monetę Romanæ perſoluantur, & eius rata de quadrimeſtre, in quadrimeſtre, anticipata ſolutione, vltra expenſas pro acceſſu, & receſſu, aliaque emolumenta ordinaria, & extraordinaria licita, ſolita, & conſueta; itaut ſi ij, ad quos ſpectat, in ſolutionibus, vel earum aliqua defecerint, ſuo tempore lapſis decem diebus, ex fructibus menſæ Epiſcopali, pro deficiente portione, quę ſibi debebitur, propria auctoritate capere, & exigere liberè, & licitè poſſis, & valeas; ſimulque viaticum pro expenſis acceſſus, & receſſus cum habitatione congrua in palatio Epiſcopali, pro tempore officij, habere debeas. Contradictores quoslibet, & rebelles, ac pręmiſſis non parentes, cuiuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtentes, pęnis pecuniarijs, pijs vſibus, arbitrio tuo applicandis, ac etiam per cenſuras, & pęnas Eccleſiaſticas, aliaque opportuna iuris remedia, appellatione poſtpoſita compeſcendo: inuocato, etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſęcularis, Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac dictę Eccleſię, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium pręmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenoribus, pręſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis habentes: illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cęteriſquè contrarijs quibuſcunque. Datum Romę apud Sanctam Mariam Maiorem, ſub Annulo Piſcatoris, die 15. Septembris 1632. Pontificatus noſtri Anno Decimo

M A. Maraldus.

Hæc autẽ quoad cõmiſſiones diſpenſationum, aliarũmquè gratiarum, quæ pro vtroque foro expediuntur. Pro foro autem conſcientię tãtum, cum ſint occultę, committuntur, & diriguntur Confeſſario
68 Magiſtro in Theologia, vel decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario, per Oratorem eligẽdo. Quocirca notandum putaui; quod licet ſtante huiuſmodi commiſſione, dixerint nonnulli,
69 ſufficere talem Confeſſorem, eſſe licentiatum, vel, ſi regularis fuerit, approbatum à ſua Religione, vel à Rectore Collegij; prout tenet *Zerol. in ſua praxi Epiſ. p. 1. verbo, Pœnitentiarius, verſ. ſecundò reſpondetur*, qui *verſ. ſeq.* ait ſic vidiſſe practicari; ſubdens, quod alioquin, in Religionibus, vel Congregationibus, vbi non ſunt, neque Magiſtri, neque Doctores, non poſſent eligi ex illis, Confeſſarij pro tali effectu; quod non eſt dicendum, ſed mens Sacrę Pœnitentiariæ eſt, vt eligatur vir doctus, & non ſolum Doctor: ſed quia regulariter Doctores ſolent eſſe docti, ideo ſtylus ponit ſe in tuto, vt ipſe *Zerol. loc. cit.*

Qui perperàm interpretatur dictũ ſtylũ, & mentẽ Sacræ Pœnitẽtiarię; pro quo optimè docet *Sanch. de matr. lib. 8. diſp. 34. n. 7* quod non ſufficit, ſi talis Confeſſarius ſit vir doctus, qui publicè in Academia, Theologiam, aut ius Canonicum docet; quia oportet, vt ad eum Doctoris, vel Magiſtri gradum prouectus ſit; nec voluit Pœnitentiarius committere has diſpenſationes, niſi ſolis inſignitis hoc gradu, quia tales decet eſſe delegatos Papæ; & ita vult Sacra Pœnitentiaria, vt eius delegati ſint in hac dignitate, & ad hos gradus promoti; & propterea, quæ ratione dignitatis Doctoribus conceduntur, non porriguntur ad alios, veluti, licentiatos in his facultatibus, *id. Sanch. num. 8.*

Imò verò, neque poſſunt hæ diſpenſationes expediri per regulares, qui iuxtà ſuorum Ordinum inſtituta, Magiſtri licèt tales non ſint, appellantur, niſi illi verè ad Magiſterij gradum in aliqua Academia promoti ſint, *id. Sanch. nu. 9.* qui *num. ſeq.* docet, fruſtrari has diſpenſationes ſuo effectu, ſi ab aliquo expedientur, qui non ſit tali gradu inſignitus; quamuis communi errore, Doctor exiſtimetur; licetè contrà, ſi ſit Doctor, ſed indoctiſſimus, per rationes ibi per eum allatas.

Nec propterea harũ diſpenſationũ gratiæ euaneſcerent, ſi cõtingat illas præſentari nõ habentibus huiuſmodi qualitates, & ab illis litteras aperiri, quia nihilominus

alijs

alijs ipſius qualitates habentibus, pro illarum exequutione, pręſentari poſſunt; vt ſępè accidit in praxi.

Et in tantum præmiſſa ſeruantur, quòd pro quacunq; cauſa, Sacra Pœnitentiaria rarò cõſueuit has litteras alijs nõ graduatis, vt ſupra, dirigere; niſi pro licentijs eligendi Confeſſorem, qui Oratorem à quibuſcunque caſibus, tàm Sedi Apoſtolicæ, quàm Ordinario loci reſeruatis, non tamen in bulla Cœnę Domini contentis, abſoluat, prout in forma ſolita; ne Sacra Pœnitentiaria videatur arctare penitentem ad eligendum neceſſariò talẽ Confeſſariũ graduatum; quinimmò, cum aliquando accidat in loco Oratorum non adeſſe Confeſſariũ Magiſtrũ in Theologia, vel decretorũ Doctorẽ, ex peculiari gratia ſolet (rarò tñ) ipſa Sacra Pœnitẽtiaria, litteras pro quocunque caſu, dirigere Confeſſario ſimpliciter ex appprobatis; abſque eo, quod ſit Magiſter in Theologia, vel decretorum Doctor, hoc modo, videlicet, *Diſcreto viro Confeſſori, ex approbatis ab Ordinario, perlatorem præſentium ad introſcripta ſpecialiter eligendo.*

Conſueuit tamen Summus Pontifex
70 nonnullis Miniſtris Generalibus Religionum, per litteras in forma breuis ſub Annulo Piſcatoris, hanc impartiri facultatem; vt ipſi, per ſe, vel alios ab eis deputandos, licèt non graduatos, poſſit dictas litteras aperire, & illas iuxta earum formam, exequi.

Sub qua tamen forma detur ſupradictis Miniſtris Generalibus ſiuè alijs Superioribus iſta facultas, patet ex litteris infraſcriptis, videlicet.

A tergo. *Dilecto filio Claudio Aquauiua Prępoſito Generali Societatis Ieſu.* Intus verò.

GREGORIVS PAPA XIII.

71 *Dilecte fili. Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Exponi nobis nuper feciſti, quod alias quondam Alexander Frumentus, tunc officij Sacræ Pęnitentiarię Regens, dilectis filijs presbyteris Societatis Ieſu, cui præeſſe dignoſceris, etiam ſi nullo Magiſterij in Sacra Theologia, & Doctoratus in iure canonico gradibus, inſigniti eſſent, aliàs tamen idoneis, & approbatis ipſius Societatis Confeſſarijs, vt quaſcunque obſignatas, etiam Magiſtri in Theologia, vel iure canonico Doctoribus directas in foro conſcientię, eiuſdem Sacrę Pęnitentiariæ litteras, aperire, & abſolutionis beneficium, iuxtà illarum diſpoſitionem, impendere poſſent, & valerent, verbotenus conceſſit; eaque facultate ipſi presbyteri hactenus vſi ſunt. Cum itaque ipſius Societatis Religioſi ad huiuſmodi gradus, niſi pro neceſſitate Scholarum ſuarum, promoueri non ſoleant, pęnitentes etiam ad ipſos presbyteros cum ſuis litteris abſolutionum in dies recurrant, & importunè obſecrent, opportunè etiam eos iuuari conuenit. Nos idcirco tuis in hac parte, ſupplicationibus inclinati, presbyteris Societatis huiuſmodi, per te, vel tibi ſubordinatos, illius Superiores, de tua licentia deſignandis, & ab Ordinarijs locorum approbatis, vel approbandis, etiam ſi Magiſterij, vel Doctoratus, aut alijs gradibus inſigniti non ſint, litteras huiuſmodi aperiendi, confeſſionibuſque fidelium, ad ipſos recurrentium, auditis, & impoſita ſalutari, in illis expreſſa, vel de iure inſligenda pęnitentia, abſoluendi, ac in foro conſcientiæ, quaſcunque ſibi verbo, vel ſcriptis commiſſas abſolutiones; diſpenſationes, & pęnitentiarum iniunctiones excipiendi, & exequendi, licentiam, & facultatem; tenore pręſentium concedimus, & impartimur. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, quod pręſentium tranſumptis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo tuo, ſeù perſonę in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munitis, eadem vbique fides adhibeatur, quæ ipſis pręſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitę, vel oſtenſę. Dat. Romę apud Sanctum Petrum, ſub Annulo Piſcatoris die tertia Aprilis 1583. Pontificatus noſtri Anno Decimo.*

Cęſ. Glorierius.

Porro

Porrò,circa id videndum reſtat, nunquid poſtquàm dictæ litteræ fuerint vni
72 Confeſſario præſentatę, poſſit alius pro earundem exequutione adiri? Hanc quæſtionem mouet *Nauar. conſ. 8. de off. iud. deleg.* dicens, An poſtquam pœnitens, cui Officium Sacræ Pœnitentiariæ dedit litteras ſigillatas, directas Diſcreto viro Cõfeſſori, per latorem præſentium, ad introſcripta ſpecialiter eligendo, eligit vnum Confeſſarium, poſſit, ſaltem de voluntate dicti Confeſſarij, eo dimiſſo, alium eligere? & reſoluit negatiuè, per rationes ibi per eum allegatas, nempè quod iuriſdictio delegata non poteſt prorogari de perſona in perſonam, *cap. 1. de offi: deleg.* & cum ſit ipſa iuriſdictio delegantis, ita ad dictum delegantem cuius illa eſt, pertinet eam extendere, & non ad partes; nec ad iudicem, quorum illa non eſt, *arg. l. id, quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro in alium transferri non poteſt, ff. de reg. iur.* quem multi *DD.* ſequuntur, præſertim *Zerola in ſua praxi, verbo, Pœnitentiarius,* in principio, vbi etiam negatiuè reſpondet, licèt, Confeſſarius primò electus, conſentiat; quia per primam litterarum præſentationem, vterque functus eſt officio ſuo; alter ſcilicet præſentando, alter verò eas aperiendo: & fundatur in ſtylo Pœnitentiariæ, quæ apponit illam clauſulam, quod data abſolutione, litteræ lacerentur; idem dixit *Genu... in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitan. cap. 25.*

Ego tamen miror de ipſo Nauarro, qui cum ſuo tempore fuiſſet vnus ex Conſultoribus Sacræ Pœnitẽtiarię Apoſtolicę, cuius Prætorio tot annis etiam ego minimus, ac prorſus indignus inſeruiui, ita aſſerit; cum ſemper ipſius Pœnitentiarię mens, & ſtylus fuerit, vt huiuſmodi litteræ, quomodocunque fieri poterit, ſuum ſortiantur effectum, ut bene docet *Sanch. lib. 8. diſp. 27. nu. 4.* vbi ait, id procedere non tantùm, vbi pœnitẽs ſemel literas pręſentauit cuidam Confeſſario, ſed etiam poſtquam ab eo pronunciatum fuit, diſpenſationem eſſe ſubreptitiam, poſſe im-
73 petrantem adire alium Confeſſarium, qui fortè in ea ſit opinione, vt reſcriptum valeat, & poſſe eundemmet Confeſſarium, re melius perſpecta, diſpenſationem illam, mutata ſententia, exequi; quamuis, ſi ſemel diſpenſauit, non poſſit canere palinodiã. Ratio autem, quam *id Sanch. loc. cit.* affert, ea eſt, quod, cum ea commiſſio facta ſit in foro conſcientiæ, ſequitur eius fori naturam; quæ eſt, vt nòn adſtringatur pœnitens acquieſcere ſententiæ vnius Confeſſarij; ſed poſſit alium adire; atquè idemmet Cõfeſſarius ſententiam mutare.

Ad contraria autem, cum *eod. Sanch. loc. cit.* reſpondetur; nam non prorogatur iuriſdictio de perſona ad perſonam, ex ſola partis voluntate, aut Confeſſarij, ſed ex voluntate ipſius Maioris Pœnitentiarij; qui litteras, nomine Summi Pontificis, concedit; cuius voluntas ea cenſetur eſſe, vt liceat diuerſos Confeſſores adire; qui omnes cenſentur electi ab eodemmet Pœnitentiario, vt litteras expediat; ac ſic ea poteſtas ſemel eligendi, intelligitur de actu conſummato; & ita ſemper tenuit, & tenet eadem Sacra Pœnitentiaria, quæ in his caſibus conſulta, ita reſpondit, prout in praxi, omni prorſus hæſitatione remota, ſeruatur.

SVMMARIVM.

1 *Litteris diſpenſationum matrimonialium non præponitur exordium.*
2 *Nomina, & cognomina Oratorum, in litteris exprimenda.*
3 *Error in proprio nomine, an vitiet diſpenſationem.*
4 *Nomina, quare adinuenta.*
5 *Error in ſyllaba, aut litera, impedit exequutionem diſpenſationis.*
6 *Et quomodo corrigendus.*
7 *Correctio ſuper nomine proprio, non datur.*
8 *Error veriſimilis in diſpenſatione, circa proprium nomen, quomodo degnoſcendus.*
9 *Error Cancellariæ, non debet obeſſe partibus.*
10 *Stylus Curiæ, ex variatione rerum fragilis, & incertus, quomodo intelligendus.*
11 *Cancellariæ Apoſtolicæ ſtylus, inconcuſſe ſeruatur.*
12 *Eſt enim fundatus in iure communi.*
13 *Fraudibus omninò occurrendum.*
14 *Nominis proprij erroris, correctio non datur in diſpenſatione.*
15 *Neque Vicecancellarius, aut Cancellariæ Regens, habet ad id facultatem.*
16 *Error, ſi detegatur poſt regiſtratam ſupplicationem, quomodo corrigendus.*

Refor-

17 *Reformationis formula ſuper proprio nomine Oratoris.*

18 Cognomine Oratoris in Vrbe ignorato, *quãdo illud in ſupplicatione ſupplēdũ.*

19 *Nomina genitorum, deſeruiant pro cognominibus Oratorum.*

20 Cognomina Oratorum, *quomodo confingi poſſint in ſupplicatione.*

21 *Cognominis defectus, non ſuppletur in diſpenſatione matrimoniali in forma pauperum, & quare.*

22 *Nomina Oratorum, quomodo in ſupplicatione conſcribenda.*

23 *Nomina diminutiua non ſolent admitti in Dataria.*

24 *Diœceſis Oratorum, in reſcriptis Apoſtolicis exprimenda.*

25 *Diœceſum duarum, Oratoribus exiſtentibus, omnes exprimendæ.*

26 *Et tunc, diſpenſationis littera dirigun- tur Ordinario Oratricis.*

27 *Diœceſibus duabus vnitis, cuinam earum Vicario, littera diſpenſationis dirigenda.*

28 Error, *ſi contingat in Diœceſi Oratorum, quid agendum.*

29 *Error, licèt culpa carens, non facit extendere reſcriptum ad caſum non expreſſum.*

30 *Loci ſpecialis expreſſio, in diſpenſatione matrimoniali propter anguſtiam, requiritur, & quomodo intelligatur.*

31 *Commiſſio diſpenſationis ſimpliciter, facta Ordinario Oratorum, intelligitur de Ordinario originis, & quare.*

32 *Domicilium per Oratores alibi contractum, non impedit, quin Ordinarius Originis exequatur litteras diſpenſationis ſibi directas.*

33 *Parochus Originis, non coniungit ſponſos, qui alibi domicilium contraxerũt.*

34 *Loci anguſtiæ cauſa, frequentior in diſpenſationibus matrimonialibus, & quomodo accipienda.*

35 *Diſpenſatio, quomodo latè interpretãda.*

36 *Fœminam, nubere extra proprium Oppidum, duriſſimum eſt, & quare.*

37 *Dotis incompetentia Oratricis, cauſa, in quo loco verificanda.*

38 *Et refertur ad id declaratio Sacræ Cõgr.*

39 *Diſpenſationes matrimoniales cũ cauſa anguſtiæ loci, vel dotis incompetentis, ſæpè ſolent eſſe ſubreptitiæ.*

40 *Ac proinde, quid agendum à Delegato.*

41 *Cauſa anguſtiæ Ciuitatis in diſpenſatione matrimoniali, ſublata à Paulo V.*

42 *Neq; in ſuburbijs eiuſdem admittitur.*

43 *Admittitur in loco Pauſilypi huius Neapolitan. diœceſis.*

44 *Et quomodo in paruis Ciuitatibus.*

45 *Et quomodo, ſi Oratorum alter ex Ciuitate, alter ex alio loco oriundi.*

46 *Matrimonia, expedit inter pares contrahi, & quare.*

47 *Fabula Aeſopi ad id refertur.*

48 *Damnum, quod quis ſua culpa ſentit, alteri non imputandum.*

49 *Matrimonia inter inæquales contracta, infelices exitus ſequuntur.*

50 *Vxorem ducens pauperem, ponit in domo ſua paupertatem, & qui diuitem, ponit tempeſtatem.*

51 *Nobilitas mulieris, et diuitiarum copia, cum forma viri compenſatur.*

52 *Forma mulieris, etiam pauperis, compenſari cũ diuitijs, aut nobilitate viri.*

53 *Cauſa exiſtente, Papa diſſoluit matrimonium ratum, non conſummatum.*

54 *Cauſa vna allegata in diſpenſatione matrimoniali, non poteſt alia poſtmodum ſuffragari.*

55 *Diſpoſitio ad vnam cauſam limitata, non extenditur ad aliam.*

56 *Cauſam in litteris diſpenſationis non expreſſam, quare non poſſit Delegatus admittere.*

57 *Reſcriptum, eſt ſtricti iuris, & non extenditur ad non expreſſa.*

58 *Virum ſibi quærere per ſe, non tenetur mulier.*

59 *Gradus Conſanguinitatis, &c. in diſpēſatione matrimoniali exprimendus.*

60 *Conſanguinitas, & affinitas, vſque ad quem gradum impediant matrimonium contrahendum.*

61 *Conſanguinitatis impedimẽtum ad cõtrahendũ, reſtrictũ ad Quartũ gradũ.*

62 *Impedimentum nullum ad contrahendum in Quarto, & Quinto gradibus.*

63 *Quid tamen requiratur circa hoc.*

64 *Formula decreti Ordinarij, declarantis nullum prouenire impedimentum ex Quarto, & Quinto gradibus.*

65 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus ſuper impedimento dubio ad contrahendum matrimonium.*

66 *Impedimentum malitioſè datum ad contrahendum, quomodo ſit auferendum.*

67 *Declaratoria formula, Quod Oratores poſſint contrahere matrimonium, non obſtante falſa imputatione.*

68 *Impedimentum, quomodo validum ad contrahendum intra Quintum gradum.*

69 *Epiſcopus, non poteſt prohibere, ne matrimonium contrahatur in Quarto, et Quinto gradibus, & quare.*

70 *Impedimenta ad contrahendum, ex pluribus ſtipitibus prouenientia, exprimenda.*

71 *Conſanguinitatis gradus, pro affinitate expreſſus in diſpenſatione, indiget correctione.*

72 *Conſanguinitas, & affinitas, non differunt ſpecie, ſed tantùm quoad diuerſitatem graduum.*

73 *Diſpenſatio ſuper vno defectu, non eſt diſpenſatio ſuper alio.*

74 *Impedimentum, ſi in Vrbe ignoretur, an ſit Conſanguinitatis, vel affinitatis, quomodo explicandum in litteris diſpenſationis.*

75 *Conſanguinei, ita dicuntur, quia inter ſe ſanguine iuncti ſunt.*

76 *Affinitas, eſt attinentia perſonarum, ex copula proueniens.*

77 *Homines, magis oculis, quàm auribus credunt.*

78 *Arboris Conſanguinitatis in Tertio, & Quarto gradibus, deſcriptio.*

79 *Arbor Conſanguinitatis, ſecundum vſum ruſticorum, vocatur Cippus.*

80 *Primum gradum, quomodo conſtituat ius canonicum, etiam collateralibus.*

81 *Graduum computatio, quomodo fiat à Canoniſtis.*

82 *Arboris Conſanguinitatis in Quarto gradu, deſcriptio.*

83 *Gradum vnum tantùm duæ perſonæ conſtituunt.*

84 *Graduum duplicitatis, ſeù multiplicitatis, mentio facienda in diſpenſatione.*

85 *Conſanguinitas, ex multiplici parte conſurgens, non eſt vnica tantùm.*

86 *Conſanguinitatis Duplicis Quarti gradus impedimentum prouenit ſiue ex vno, ſiue ex duobus ſtipitibus.*

87 *Arboris Duplicis Quarti Conſanguinitatis ex duobus ſtipitibus, deſcriptio.*

88 *Eiuſdemquè declaratio.*

89 *Arboris Conſanguinitatis in Quadruplici Quarto gradu, deſcriptio.*

90 *Eiuſdemquè declaratio.*

91 *Affinitas, regulatur ſecundum gradus Conſanguinitatis.*

92 *Affinitatis arboris, deſcriptio.*

93 *Eiuſdemquè declaratio.*

94 *Affinitas, impedit, ſicut Conſanguinitas.*

95 *Diſpenſatio tantùm valet, quantum ſonat.*

96 *Diſpenſationes matrimoniales, ſecundum qualitatem graduum, diuerſimodè dantur, & expediuntur.*

97 *Diſpenſationibus matrimonialibus, diuerſa officia conſtituta.*

98 *Littera Apoſtolica, præter ſtylum, & obſeruantiam Romanæ Curiæ expedita, ſunt de falſo ſuſpectę.*

99 *Gradus, malè expreſſus in litteris diſpenſationis, quomodo corrigendus.*

100 *Et quid ſi error detegatur poſt regiſtratam ſupplicationem, ante tamen litterarum expeditionem.*

101 *Diſpenſationis impetratio, non requirit ſpeciale mandatum.*

102 *Supplicare poteſt quilibet pro impetrandis diſpenſationibus.*

103 *Pœnitentia, quomodo liceat, quando vterque ſupplicat pro diſpenſatione matrimoniali.*

104 *Et ad quid pœnitens teneatur.*

105 *Commodum, qui non reportat, non debet ſentire damnum.*

106 *Diſpenſatio matrimonialis, cuius expenſis impetranda.*

107 *Clauſulas,* Certam de præmiſſis notitiam non habentes, *quare appoſita in litteris diſpenſationis.*

108 *Aſſertioni Oratorum, Papa non tenetur ſtare.*

Pra-

Praxis narratiua litterarum Diſpenſationis matrimonialis, cum cauſa, & ſine copula.

C A P. V.

PRæmiſſis igitur, ſic pró
harum litterarum exe-
quutoribus, etiam quoad
forum conſcientię decla-
ratis, earundem ordinem
proſequuturi; vlterius
procedendo, ita dicamus,
videlicet.

Oblatæ. Sic exordiuntur litteræ di-
ſpenſationum matrimo-
nialium; in quibus dè ſtylo Cancellariæ
1 Apoſtolicę nullum aliud exordium præ-
ponitur, ſicut in alijs litteris, gratiam con-
cernentibus, vt aduertit *Hieron. Paul. in
ſuo Prouinciale Eccleſiarum, verſ. nota,
quod quando aliquid committitur de iure
non datur exordium, fol. mihi* 389.

Pro parte, &c. Stephani, &c.
In quibuſcunq; literis ſemper exprimen-
2 da ſunt nomina, & cognomina Orato-
rum, ad euitandum dubia, & æquiuoca-
tiones, per *tex. in l. ad cognoſcendum, C. de
ingen. & manumiſ. l. hac conſultiſſima, C.
qui teſtam. fac. poſſ.* necnon ad euitandam
reſcripti inualiditatem; quia dum petitur
gratia pro vno, non poterit alteri prodeſ-
ſe; cum non extendatur ad illum, cuius
nomen, aut cognomen non eſt expreſſum
in ſupplicatione porrecta.

Nec verificatur ſaltem in praxi, opinio
Sanch. lib. 8. diſput. 21. nu. 37. dicentis, abſq;
3 dubio hunc errorem non vitiare diſpen-
ſationem, ſed prodeſſe Oratori, pro quo
eſt impetrata; quamuis in eius nomine
erratum ſit, ex quo error proprij nominis
non vitiat reſcriptum, quando conſtat de
corpore. Id enim ſatis à notorio Curiæ
ſtylo deuiare ſciunt omnes Curiales; nec
refert, quoad hoc, vt de iure id procedat,
nempè tali caſu, non vitiari reſcriptum, vt
probatur in *l. ſi quis in fundi, ff. de leg. 1.
ibi, ſi quis in fundi vocabulo errauerit, &
Cornelianum pro Sempromano nominaue-
rit, debebitur Semproniano & in inſtit. tit.
de leg. §. ſi quis in nomine.* per hæc verba,
*ſi quidem in nomine, cognomine, prænomi-
ne, agnomine legatarij teſtator errauerit, ſi
de perſona conſtat, nihilominus valet lega-
tum. Nomina enim ſignificandorum homi-*
4 *num gratia reperta ſunt, qui ſi alio quolibet
modo intelligantur, nihil intereſt, id, Sanch.
loc. cit.* Nam quicquid ſit de iure, aliter eſt
de ſtylo, & in hac praxi receptum; quia
non ſolùm, ſi erratum fuerit in nomine,
5 aut cognomine, verùm etiam in ſyllaba;
aut litera, diſpenſatio non meretur exe-
quutionem, niſi prius ab Officialibus de-
6 putatis corrigatur; quinimmò, non modò
corrigendæ erunt litteræ, verùm, etiam il-
larum regiſtrum: quæ quidem correctio
tranſit per multas manus Officialium,
præcipuè D. Regentis Cancellariæ, quic-
quid etiam dicat *tex. in l. qui habebat, ff. de
manu. teſta.* quem dicit ſingularem *Angel.
in l. ſi in nomine, num. 1. C. de teſtam. Alex.
in l. 4. num. 5. de leg. 1.* quibus iuribus ca-
uetur, quod error in ſyllaba conſiſtens,
nihil debeat obeſſe. Immò addo, quod
quicquid aliàs fuerit obſeruatum, ho-
7 die non datur correctio ſuper nomine
proprio Oratoris, vel Oratricis; ſed opus
eſt nouam gratiam impetrare, & nouas li-
teras expedire, vel ſaltem, prævia noua
ſignatura ſupplicationis, cum vera no-
minis expreſſione, ipſas iam expeditas
litteras eorundem officialium authorita-
te corrigere, quod videtur eſſe introdu-
ctum ad euitandas multas fraudes, quæ
ob mutationem nominis ſub colore er-
roris, poſſunt interuenire; cum omnia
iura fraudibus occurrant, illaſque pro-
hibeant, *l. ſi cui, ff. de ſeruit.* ibi *per medias
vias, l. in fundo. ff. de rei vendic.* niſi forſan
deprehendetur aliquo modo veriſimilis
8 error, putà, ſi diceretur *Antonius* pro
Antonino, Bernardus pro *Bernardino*, &
ſimilia; ſi verò expeditæ fuerint literæ cũ
expreſſione nominis Oratoris, verbi gra-
tia *Franciſci Antonij*, in corpore autem li-
terarum, dicatur *Franciſcus*, vel quouis
alio modo, ſicut ſæpè cõtingere videmus;
tunc litteræ alicui vitio ſubiacere mini-
mè videntur; pro quo adeſt optimum
Bart. conſ. 179. tex. in l. 1. C. de leg. ſicut
etiã dicimus de Notario, qui prima vice,
aliquem appellauit nomine proprio, &
poſtea alio; nam per hoc non vitiatur in-
ſtrumentum, *id. Bart. d. conſ. 179.* quia
9 cum præmiſſa ſæpenumero eueniant per
errorem Cancellariæ, non debent parti-
bus obeſſe, vt alias diximus de quibuſcun-
que alijs erroribus ipſius Cancellariæ, quæ
gratis dictos errores corrigit, quando
litteræ exigunt omnino huiuſmodi cor-
rectionem,

Illud autem, quod dicit Dian. *in ſuis*
reſolut.moral.tract.10.de leg.reſol.36. nem-
pè eſſe validam diſpenſationem, quando
erratur in nomine perſonæ, vt videlicet,
quando nomen Petri, exprimatur pro
nomine Pauli, omninò negatur; quando-
quidem quãtũ à vera praxi Romanæ Cu-
riæ lõgè diſtet, nullus Curialiũ eſt, q igno-
rat; cum iam ità obtinuerit illius anti-
quiſſimus ſtylus, qui eſt pro lege ſeruan-
dus, *c.quam graui.de crim.fal.* & licèt com-
muniter dici conſueuerit, quod huiuſmo-
10 di ſtylus ex variatione rerum prædictæ
Curiæ, fiat fragilis, & incertus, ac pro-
inde modò albus, modò niger, vt dixit
Lap.alleg.51.Felin in cap.Rodulphus, poſt
num.22.de reſcript.Caſſad.deciſ. 7 eod. tit.
num.4. attamen intelligitur de illo ſtylo,
quem verè, ſecundum mutationem Pon-
tificum, eorundemque Officialium mu-
tari, ac variari contingit, non autem de
11 ſtylo Cancellariæ, qui inconcuſsè, circa
litterarum expeditionem, ſeruari debet,
id.Felin.in cap.ex parte 1.de reſcrip. ex quo
illa mentem Papæ declarat, *Mandoſ.tom.*
1.quaſt.2.num.3. in proem. regul. eundem
namque ſtylum, qui benè conſiderat,
12 ſundatum reperit in iure communi: ſi
quis verò dixerit, iure communi non vi-
tiari reſcriptum per errorem in nomine
petentis, vt per iura ſupra allegata; re-
ſpondetur, quod licèt id appareat ipſo
iure communi cautum, eodem etiam iure
cauetur, vt cum per proprij nominis Ora-
toris mutationem, quamplurimæ poſſent
fieri fraudes circa impetrationes reſcrip-
13 torum, propterea illis omnino occurren-
dũ ſit, *cap.ſedes, & cap.ex tenore, de reſcrip.*
quod quidem tantum etiam ab ipſa praxi
abeſt, vt, ſicut iam ſupra diximus, nun-
14 quam ſuper errore proprij nominis, de-
tur correctio, niſi in ijs caſibus, quibus,
remota omni fraudis ſuſpicione, error
huiuſmodi correctionem, mereatur: in
quorum quidem corroborationem, cum
quilibet Summus Pontifex in craſtinum
ſuæ aſſumptionis, condat regulas Cancel-
lariæ Apoſtolicę; inter facultates, quas in
illarum calce concedit Vicecancellario,
& Cancellariæ Regẽti, licèt eis facultatem
tribuat corrigendi nomina, & cognomi-
15 na perſonarum, non tamen poſsũt corri-
gere propria nomina Oratorum, vt pa-
tet, per hæc formalia verba, videlicet,
Item, quod poſſit corrigere nomina, & co-
gnomina perſonarum, non tamen eorum,
quibus gratia, & conceſſiones fiunt, ac be-
neficiorum, dum tamen de corpore conſtat.

Hinc igitur eſt, vt cum ipſe D. Regens
nõ poſſit niſi tantum cognomina Orato-
16 rũ corrigere, ſi contingat errorem reperi-
ri poſt regiſtratã ſupplicationẽ, circa pro-
prij nominis expreſſionẽ, ante tamen litte-
rarũ expeditionem, omnino opus eſt illud
ſuppleri per ſignaturam nouæ ſupplica-
tionis in forma reformationis, ſub prę-
inſerta priori ſupplicatione, quæ ita da-
tur, videlicet. *Pater Sancte. Dignetur S.*
V. litteras ſuper præinſerta conficiendas cum
expreſſione, quod Orator non Cynthius ſed
Ioannes Capycius, & non aliter nominatur,
& cognominatur in reliquis verò, iuxta
eiuſdem præinſertæ vim, formam, con-
nentiam, & tenorem expediri mandare de
gratia ſpeciali. Non obſtantibus omnibus,
quæ eadẽ B.S.V. in dicta præinſerta conceſſit
non obſtare cęteriſque contrarijs quibuſcun-
que. Quinimmò in ſecunda parte ſuppli-
cationis, in qua dici ſolet, quod narra-
torum omnium maior, & verior ſpeci-
ficatio, & expreſſio fieri poſſit in litte-
tis, ideſt ſuppleri in ipſa bulla, quatenus
opus fuerit, ſicut ſupra dictum eſt, nun-
quam id dicitur de nomine proprio Ora-
toris, ſed tantum de cognomine, & hic eſt
notorius ſtylus.
18 Quod ſi aliquando contingat ignorari
in Vrbe cognomẽ Oratoris, ſeù Oratricis,
ne propterea retardetur expeditio, ſi ibi
fuerit tranſmiſſa arbor Conſanguinitatis,
tunc cautus Sollicitator, ex ipſa arbore
poterit deſumere ſaltem nomen vtriuſque
genitoris Oratorum; quod deſeruiat pro
illorum cognomine; exempli gratia, ex di-
cta arbore deſumitur, patrem Oratoris,
vocari Franciſcum, patrem verò Oratri-
cis, Antonium, ſufficiet dicere, *Exponi-*
tur pro parte Stephani nati Franciſci, &
Catherinæ natæ Antonij. & idem erit ſi in
ipſa arbore aderunt nomina matrum Ora-
torum; quia hæc, etiam nomina ſufficient,
vt potè, ſi dicatur, *pro parte Stephani nati*
Iſabellæ, & Catherinæ natæ Beatricis; & ſic
19 pro cognominibus ſufficiunt nomina ge-
nitorum. Immò admittit etiam Romanæ
Curiæ praxis, vt omittatur, vt plurimum
illud verbum, *nati*, & ſic dicatur, *pro parte*
Stephani Franciſci. & ſubauditur verbum,
nati, abſque eo quod dicatur, *pro parte*
Stephani nati Franciſci; ſic etiam Cathari-
næ Antonij, ideſt *natæ Antonij.* Et quia, ſi
diceretur *pro parte Stephani Franciſci*, poſ-
ſet dubitari, an Stephanus, & Franciſcus,
eſſet vnicum tantum nomen, ſicut dici-
mus, *Franciſcus Antonius, Petrus Paulus.*
Ioannes Franciſcus, &c. propterea, ad id

digno-

dignoſcendum, eadem praxis docet, vt ſi
Stephanus fuerit filius Franciſci, tunc
vterque ſcribatur, cum prima littera ma-
juſcula, vt ſupra videtur. Si verò erit no-
men compoſitum, prima littera primi no-
minis, erit tantùm maiuſcula, prima autē
ſecundi nominis, parua; nulla diſtantia
adiecta; ſed tanquam vnicum nomen ſcri-
bitur, nempè, *Stephanfranciſci*; & idem
dicendum eſt de Oratrice; nam ſi Ioanna,
erit filia Mariæ, tunc dicitur, *ex parte Ioan-
na Maria*, quod idem erit, ac ſi diceretur
Ioanna nata Maria, prout *Io. Andr. in
add. ad Specul. in rubr. de fil. presb.* vbi ponit,
ſe fuiſſe filium cuiuſdam Andreæ; & ſic, vt
omnes legunt, vocatur Ioannes Andreæ
idest filius Andreę, nō autem, quod vtrun-
que nomen eſſet ſuum, velnti, *Ioannes An-
dreas*, ſicut communiter eum appellamus:
quod ſi contingat etiam hoc nomen Orá-
tricis eſſe compoſitum, tunc dicitur *Ioan-
namaria*, tanquam vnicum nomen, eo
modo, quo ſupra dictum eſt de nomine
Oratoris. Si verò, neq; ex ipſa arbore, ne-
que aliunde poterit haberi notitia ho-
rum cognominum, ne tempus propterea
amittatur, poterit porrigi ſupplicatio,
20 contingēdo ad libitum ipſa cognomina;
quia habita poſtmodum prædicta notitia
de prædictis cognominibus, poterunt illa
in litteris diſpenſationis ſuppleri: quod
quidem conceditur vigore Clauſularum
ipſius ſupplicationis, vbi petitur, quod
maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio
fieri poſſit in litteris; & præcipuè ex illis
verbis dictarum Clauſularum, videlicet,
& quod cognominum, &c.

Aduertas tamen, quod hic defectus co-
21 gnominis non poterit ſuppleri in litteris
diſpenſationis in forma pauperum, quia
in ſupplicatione delentur illa verba, *&
quod cognominum, &c.* & hoc ad euitandas
fraudes, quæ poſſunt contingere, ne Ora-
tor, ſiuè Oratrix ſupponat aliud cogno-
men, & poſtquam euaſerit ſolutionem
compoſitionis, expediat litteras ſupradi-
ctas, cum proprio cognomine; nam hoc
modo obuiatur fraudibus, iuxta *tex. in l. in
fundo. ff. de rei. vend.*

Quo verò ad ipſorum Oratorum no-
mina, quomodo conſcribenda ſint, dici-
mus, quod tàm in ſupplicatione, quàm in
22 litteris debent ſcribi clarè, & extēsè; ac eo
modo, quo in ipſo libro baptiſmatis de-
ſcripta ſunt: quodq; ſi plura fuerint ſibi ap-
poſita nomina, ſecundum communem
vſum diſtincta, illud ſufficit exprimi, quo
magis communiter vocari conſueuit.

Inſuper ſciendum eſt; quod ſtylus Data-
riæ, & Cancellariæ non admittit in ſuppli-
catione in forma ſignandi, nomen dimi-
23 nutiuum, putà ſi dicatur, *Antonellus,
Franciſcbellus, Belluccia, Ciomma. &c.* ſed
debet dici, *Antonius, Franciſcus, Iſabella
Hieronyma, &c.* ac præcipuè debent ad-
uertere mittentes ad Romanam Curiam,
& inibi expeditores, vt nunquam nomina
ipſa, ſiuè cognomina ſcribantur abbreuia-
tè, ſeù truncatè, ſed per conſequentiam
litterarum, & characteres claros, & ita ſe
habet circa id dictæ Curiæ ſtylus, de quo,
etiam teſtatur *Imol. in cap. cum accessiſſent,
& ibidem Felin post princip. verſ. hodie ta-
men, de conſtit.*

Neapolitan. Diæceſis.

In omnibus re-
24 ſcriptis Apoſtolicis, eſt Oratorum diæce-
ſis exprimenda; quod ſi ipſi Oratores
25 erunt duarum diæceſum, erit vtraque ex-
plicanda, quicquid voluerit *Sanch. lib 8.
diſp. 35. n. 5.* vbi dicit, quod ſi alter ſit Cor-
duben. alter verò Granaten. non, eſt opus
in precibus diſpēſationis explicare vtriuſ-
què diæceſim, ſed ſat eſt alterutrius, di-
cendo, *M. & N. diæceſis Cardubens.* aut diç-
ceſis Granaten, ſubdens, quod ex ipſa pra-
xi conſtat, & quod nunquam vtriuſque
diæceſis explicatur.

Hoc enim eſt contra notorium ſtylum,
qui neceſſariò requirit vtriuſque diçceſis
expreſſionem; quinimmò huiuſmodi ſty-
lus non admitteret hic ſupplicationē, niſi
etiam in capite illius dicatur, verbi gra-
tia, *Neapolitan. & Auerſan.* poſtmodum
26 verò litterę diſpenſationis diriguntur
Ordinario Oratricis, vt illas exequatur:
id namque apponitur in Clauſulis ſup-
plicationis, nempè. *Et committatur Or-
dinario Oratricis, qui depoſita &c. diſ-
penſet.*

Nec ad rem facit, quoad hoc, ratio,
quam ipſe *Sanch.* affert *loc. cit.* nempè,
quod ſola expreſſio vnius diçceſis, ſuffi-
ciat, propterea quod poterit alterius cō-
trahentium Ordinarius diſpenſare cum
vtroque ſuper denunciationibus, matri-
monio præmittendis, necnon alterutrius
contrahentium parochus copulare matri-
monio vtrumque, ratione connexionis;
nam, licet ea vera ſint, non tamen ſuffi-
ciunt ad effugiendum inconcuſſum ſty-
lum Datariæ, & Cancellariæ, huiuſmodi
expreſſionem requirentis, qui pro lege
ſeruatur, *Lap. alleg. 6. Calder. conſ. 8. num.
4. de reſcrip. Parif. conſ. 44. num. 17. & ſeq.
vol. 1. Burſat. conſ. 393. num. 15. vol. 4.*

Aliàs enim, ſi ſic eſſet, prout ait *id. Sanch.loc.cit.* inuerterentur profectò ſtylus, vſus, & ordo committendi harum diſpenſationum litteras; cum mens ipſius Papæ, eiuſquè Cancellariæ ſit, ſemper earundem exequutionem committere Ordinario Oratricis; & niſi vtriuſque diœceſis fieret expreſſio, vbi Oratores ex duabus diœceſibus orti eſſent, poſſet contingere, litteras ipſas dirigi non Oratricis, ſed Oratoris Ordinario, contra menſem ipſius Papæ: ac propterea illarum Exequutor, ſi huiuſmodi ſtylum ignoret, perperam litteras ipſas exequeretur.

27 Contingit aliquando, Oratores eſſe alicuius diæceſis, cum alia inuicem, & æquè principaliter vnitæ: exempli gratia, Lunen. & Sarzanen. aut Maceraten. & Tolentin. & tunc, licèt vtraq; vni Epiſcopo tantùm ſubſit, qui vnius illarum denominationem retineat, exprimendum nihilominus erit, ex qua ex his diœceſibus, verè ipſi orti ſunt; habet enim quandoque Epiſcopus in vnaquaque illarum, ſuum Vicarium generalem, cui committuntur litteræ exequendæ; ſicut etiam ipſe Epiſcopus pro negotiorum qualitate, vtriuſque diæceſis, & Eccleſiæ denominatione vtitur; vt conſtat ex forma literarum ſimilium vnionum, in quibus dici ſolet. *Ipſam Eccleſiam Tolentin. eti Maceraten. vnimus, itaut pro tempore exiſtens Epiſcopus Macerantin. ſit ambarum Eccleſiarum vnitarum huiuſmodi Epiſcopus; & licèt vocetur Epiſcopus Maceraten. tamen in litteris pertinentibus ad Ciuitatem, & diæceſim Tolentin. ordinariè ſe ſubſcribere debeat, Epiſcopus Maceraten. & Tolentin. teneaturque retinere vnum Vicarium in dicta Ciuitate Tolentin. qui non recognoſcat ſuperiorem; nec ab eo habeatur recurſus ad Vicarium dictæ Ciuitatis Maceraten. ſed tantùm ad ipſum Epiſcopum*; Nã licèt Epiſcopatus duo vniantur, tamen quælibet Eccleſia Cathedralis retinebit ſua iura, ſuaſque prçeminentias; quamuis ſic vnitæ, regantur per vnum tantùm Epiſcopum, per *tex. in cap. præcipimus*, 16. *quæſt.* 1. Vndè videmus, quod licèt Epiſcopatus Viterbien. & Tuſcanen. fuerint æquè principaliter vniti, quãdo tamẽ Epiſcopus reſcribit ſuper concernentibus iuriſdictionem, ſeù adminiſtrationem Epiſcopatus Viterbien. ſe nominat Epiſcopum Viterbien. & Tuſcanen. pro concernentibus autẽ Tuſcanen. Epiſcopatum, ſe inſcribit Epiſcopũ Tuſcanẽ. & Viterbien. *Mandoſ. regul.* 12. *q.* 1. *num.* 4. quia rei denominatio ſemper fieri debet à cauſa proxima, *iuxta tex. in l. quiſquis. §. hæc verba, ff. de vulg. & pupill.* Sicut Epiſcopus in Ciuitate Caſtellan. vel eius diæceſi exiſtens, Ciuitatis Caſtellan. & Hortan. eſt appellandus; ita è conuerſo, dum in Ciuitate, vel diçceſi Hortan. commoratur, Hortan. ac Ciuitatis Caſtellan. Epiſcopus nũcupari, ac inſcribi debet: & ſi extra diæceſim reſideat, in negotijs ad Ciuitatem, & diæceſim Hortan. pertinentibus, Hortan. & Ciuitatis Caſtellan. in ſpectantibus verò ad Ciuitatem Caſtellan. & illius diçceſim, Ciuitatis Caſtellan. & Hortan. Epiſcopus eſt denominandus, vt cenſuit *Sacra Congr. Concil. in vna Caſtellan. & Hortan. 8. Iunij 1624.* teſte *Barboſ. in coll. bull. verbo, Epiſcopus duarum Eccleſ. cap. 4.*

Sicut autem ſupra vidimus, quid agendum, cum contingat error ſuper nominè, ſeù cognomine Oratorum; videamus etiam, quid iuris, circa errorem in diæceſi eorundem in litteris diſpenſationis expreſſorum. Hanc eandem quæſtionem mouet *Sanch. d. lib. 8. diſput. 21. num. 39.* dum quærit, quid dicendum ſit, quando erratur in diæceſi, cuius erat is, pro quo impetratur diſpenſatio, nempè, ſi dictũ eſſet, Oratores eſſe diæceſis Salamantin. cũ ſint Corduben. ac proinde commiſſio facta ſit Officiali Salamantin. Et concludit, non poſſe Officialem Salamantin. hanc diſpenſationem exequi; quia hic deficit intentio Papæ committentis, quæ eſt, eam committere legitimo Ordinario impetrantis ad præſcriptum *Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 5. de reform.* Hanc inſuper ibi
29 ſubdit rationem, quia error, quantumuis culpa carens, non efficit, vt reſcriptum extendatur ad caſum, qui ſub verbis eius non comprehenditur; quamuis, ſi is petitus eſſet, litteræ ſimiliter concederentur, & allegat *Innoc. in cap. ſuper litteris. num. 3. verſ. & nota, de reſcrip.* ſicut hac eadem ratione non poterunt litteræ huiuſmodi exequi, quantumuis minimus error, circa tamen ſubſtantialia, occurrerit; prout vera praxis docet, ac probitas timorati Iudicis Exequutoris expoſtulat.

Proindequè nihil releuat, quod dicit *Dian. d. tract. de leg. reſol. 36.* dum ait, validam eſſe diſpenſationem, quando erratur in Diæceſi, vt ſi Petrus, cum quo diſpenſatur, dicatur eſſe Diçceſis Panormitan. cum ſit Meſſanen. ob hanc rationem, quia nimirum conſtat, intentionem Papæ eſſe, vt ſolus petentis Ordinarius, cumulo diſpẽſet;

ſet;& ſi Ordinarius poteſt diſpenſare quā-
do erratur in nomine petentis, ſic etiam
poterit, quando erratur in nomine ipſius
Epiſcopi; & ibi plures *DD.* allegat pro hac
ſua opinione, quam dicit bis, ipſo conſu-
lente, fuiſſe poſitam in praxi; quia nihilo-
minus loquitur contra dictum ſtylum, qui
nunquam contrarium admiſit: ac proinde
talis expreſſio, etiam non doloſa vitiat
gratiam diſpenſationis, donec illa corri-
gatur, per iura ſupra allegata.

30 Ex loco de Reſina. Specialis lo-
ci expreſſio,
ſeù Oppidi, aut Terræ originis Oratorum
ſemper eſt neceſſaria, quando diſpenſatio
cōceditur cum cauſa propter anguſtiam:
quod tamen intelligas, dummodò verè il-
li ſint naturales loci expreſſi; quia licèt
admitteretur hæc cauſa, ſi exprimeretur,
Oratores eſſe ibi incolas ex domicilio le-
gitimè contracto; cum tamen apponatur
illud verbum, *ortorum*. id intelligitur ex
vera origine; quamuis Oratores habuerint
ibi prædictum domicilium vltra decem
annos; quia adhuc non poſſunt dici verè
orti; cum talis habitatio faciat tantùm in-
colam, ſeù domiciliarium, *Garc. de benef. p.
7. cap. 9. nu. 38 ex l. 1. cum ſeq. C. de municip.
& origin.* & verba ſunt naturaliter, & pro-
priè, non autem ciuiliter, & fictè *intelligen-
da, l. 3. §. hæc verba, cum gloſa, in verbo, hæ-
reditatem. ff. de negot geſt. Pariſ. conſ. 159. n.
17. & 18. vol. 4. Mandoſ. regul 3. Canell q.
20. n. 9. id. Garc. d. c. 9 n. 32* vbi infert, quod
ad diſpenſationes matrimoniales, in qui-
bus impetrantes narrant ſe ortos, ex tali
loco, non ſufficit verificare, habitaſſe ibi, &
habuiſſe dictum domicilium; ſubdens *nu.*
34. quod nec refert, ſi dicatur, quod ſi Papa
ſciuiſſet, nihilominus conceſſiſſet: quia, vt
inquit *Bald. in c. ſignificante de reſcrip.* caſus
omiſſus, non habetur pro expreſſo; ſicut
ſupra de diœceſi diximus; & conceſſio fa-
cta in vno caſu, non porrigitur ad alium,
Dec. in c. ſuper litteris, de reſcrip. n. 18. in fin.

Hinc eſt, quod licèt Oratores, tempore
petitę diſpenſationis, alibi, quàm in loco
propriæ originis inhabitent, vbi iam do-
micilium contraxerint, ſi commiſſio fiat
ſimpliciter Ordinario, abſque eo, quod
exprimatur, originis, vel domicilij, cenſe-
31 tur in dubio facta Ordinario propriæ
originis, non autem domicilij: quod qui-
dem ſæpè contigiſſe ſcimus in iis diſpen-
ſationibus, quæ non requirunt neceſſariò
expreſſionem loci, eo modo, quo petūntur
ob loci anguſtiam, ſed tantum vbi aliæ
adducuntur cauſæ, puta dotis incompe-
tentia, exceſſus legitimę ętatis mulieris ad
contrahendum, vel cum cauſa infamiæ,
aut, etiam ſine aliqua cauſa: ſufficit enim
tunc ita aſſerere *Exponitur pro parte N. &
N. Neapolitan. Diœceſ. Quod &c.* niſi for-
ſan ratione prædicti domicilij, exprimen-
dum eſſet, eos in tali loco, vel in ipſa Ciui-
tate domicilium contraxiſſe; prout requi-
ritur: ac proinde non aliàs, quàm ſequenti
modo, concipietur narratiua, videlicet,
*Exponitur pro parte N. & N. ex loco N.
Diœceſis Auerſan. ortorum, & in Ciuitate
Neapolitan. à biennio, & vltra commoran-
tium, &c.* quandoquidem, licèt ſi Papæ
narraretur, Oratores ipſos in tali loco do-
micilium contraxiſſe, cupereque propte-
rea litteras committi ipſi Ordinario do-
micilij, ſine difficultate id obtinuiſſent,
vt dictum eſt, attamen, niſi id exprimatur,
nunquam ſubintelligeretur: ac propterea
vetus inoleuit ipſius Curiæ ſtylus, vt cum
Oratores cupiant litteras committi Ordi-
nario domicilij, expreſſis verbis id in ſup-
plicatione petatur; in cuius calce per Offi-
ciales poſtmodum ad id præpoſitos, addi-
tur; *Et attento quod Oratores, (ſiuè Ora-
trix) in loco* N. *diœceſis* Neapolitanę *à bien-
nio, & vltra commorantur, in quo domici-
lium contraxerunt* (ſiuè Oratrix domici-
lium contraxit) *committatur Ordinario
Neapolitan. ſiue eius Vicario, &c.* nec aliàs
dabitur iſta commiſſio, niſi ſaltem per hu-
inſmodi tempus ibi inhabitauerint; quam-
uis in inſtanti, ſtatim ac quis incipit ha-
bitare, animo perpetuò ibi manendi con-
trahatur domicilium, vt probatur ex *l. do-
micilium ff. ad municip.* Cum igitur huiuſ-
modi ſtylus non, aliàs eſſe concedendas
tales diſpenſationes doceat, quàm cum
expreſſa mentione ſupradicti domicilij;
prout tota Curia de hac obſeruantia te-
ſtatur; ſi aliter litterę prædictæ fuiſſent ex-
peditę, exequutionem, eas non mereri cer-
tum eſt: ex quo nunquam ipſas litteras
intendit Summus Pōtifex Ordinario do-
micilij dirigere, niſi à partibus id expreſsè
petatur, vt dictum eſt, & ab ipſo Papa con-
cedatúr: & ita ſeruat Dataria Apoſtolica,
cuius Datarius eſt organum mentis, &
vocis Papæ, *Gonz. ad regul. 8. gloſ. 63. n. 60.*
adeòque viget iſta tam antiqua obſeruan-
tia, vt meritò, omni prorſus hæſitatione
remota, inducat ſuper hoc declarationem
intentionis Papæ, *Rot. deciſ. 503. num 2. &
deciſ. 571. nu. 3. p. 1. diuerſ.*

Neque hic duximus reſpuendum, quod
licèt Oratores alibi domicilium, vt dixi-
mus, contraxerint, ſi tamen petant litteras

præ-

prædictæ diſpenſationis Ordinario propriæ originis committi, tenebitur profe-
32 ctò ille, ipſas litteras exequi, non obſtante quocunque domicilio vbiuis per eos, etiã per viginti annorum continuam inhabitationem, contracto. Quãdoquidem commiſſionem hanc, non ex iuris, aut alicuius obſeruantiæ neceſſitate, fieri omnes fatentur Curiales Ordinario domicilij Oratorum, ſiue Oratricis tantùm, ſed ad ipſorũ inſtantiam, ac pro maiori eorum id petẽtium, commoditate. Nec tamen ſtylus hic, & obſeruantia carent ſolidis fundamentis; præſertim, quia domicilium originis, nunquam deperditur, cum ſit immutabile: id namq; diſcrimen verſatur inter domicilium originis, & habitationis; illud enim eſt immutabile, vt docet notorius *tex. in l. aſſumptio. ff. ad municip. ibi, neque recuſando quis patriam ex qua oriundus eſt, mutare poteſt*; hoc autem, ſicut propria uoluntate, & proprio facto conſtituitur, ita propria voluntate, & facto mutatur, ut per *Sanch. lib. 3. diſp. 23. nu. 4.* qui *n. 6. verſ. Secundo, quia domicilium*, ait, quod domicilium originis, una cum domicilio habitationis retinetur.

His ergo ſic ſtantibus, perperàm quidã Archiepiſcopus denegabat quarundam diſpenſationis matrimonialis litterarum exequutionem, ſibi, vel eius Vicario directarũ, in cuius diœceſi Oratores orti erant, ſiuè Oratrix tantummodò orta erat, prout in eiſdem litteris dicebatur: id enim recuſabat ſub prætextu, quod Oratores in aliena diœceſi domicilium per longum tempus contraxerant: ac propterea dicebat, huiuſmodi litteras non ſibi, aut eius Vicario, ſed Ordinario, ſeù Vicario prædicti domicilij eſſe dirigendas: certioratus nihilominus idem Archiepiſcopus de ſtylo Romanæ Curiæ, quæ nunquam committit has litteras Ordinario domicilij, niſi inſtantibus ipſis Oratoribus, cum etiam non obſtante tali domicilio liberùm ſit partibus obtinere litteras alterutri dirigendas, nihilominus pro ſua tuenda opinione, litteras ipſas adhuc exequi recuſanit. Re tandem ad Vrbem delàta, cum ibi fuiſſet pluries inſtatũ penes Dominũ Datarium pro commiſſione earundẽ litterarum Ordinario domicilij, ſtante recuſatione prædicti Archiepiſcopi, fuit per eum hæc cõmiſſio denegata; eo quod diceret, litteras fuiſſe iam bene cõmiſſas dicto Archiepiſcopo, tanquam Ordinario originis Oratorum; ſed tantùm alias litteras in formã mutationis iudicis, expediri mandauit Epiſcopo viciniori directas, qui requiſito prius dicto Archiepiſcopo pro exequutione priorum litterarum, ſi adhuc illas exequi recuſaret, & aliam cauſam rationabilem ſuæ recuſationis non allegaret, ipſe vicinior Ordinarius dictas priores litteras diſpenſationis exequeretur; prout præcedẽte dicta noua requiſitione, exequutus eſt: qui commiſit examen pro verificatione narratorum in dictis litteris diſpenſationis, in Ciuitate Neapolitan. in qua Oratores domicilium contraxerant: omnibuſquè verificatis deuenit ad decretum diſpenſationis: ac pro ſeruanda forma Concilij Tridentini; fuit matrimoniũ contractum in dicta Ciuitate Neapolitan. coram proprio Parocho; quia, contra nõnullos, contrarium ſentientes (quod obiter dictum ſit) Parochus ſolius originis,
33 non cenſetur proprius ad aliquos in matrimonium coniungendos, qui alibi tempore huiuſmodi contractus domicilium contraxerunt; cum illa propria Parochia dicatur, in qua quis habet domicilium propriæ habitationis, iuxta decretum *Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. Sanch. lib. 3. diſp. 23. nu. 7.*

Ad hanc autem concluſionem facit notorius *tex. in c. cum nullus, de temp. ordin. in 6.* vbi eadem ratio viget, cum alia contraria deprehendi non poſſit, ac proinde erit eiuſdem iuris diſpoſitio, *l. ſi poſtulauerit, §. ratio. ff. de adult. l. illud, verſ. ſed magis, ff. ad l. Aquil. Oldrad. conſ. 185. in fin. gloſ. in l. ſed, & ſi lege, §. puto poſſe, verſ. habeant ante fin.* vbi inuehit contra notantes, ſeù conſiderantes diuerſitatem caſuum, ratione contempta, *ff. de petit. hered.* Et ad quãcunque hæſitationem ſubmouendam, facit permaximè doctr. *Bart. in l. aſſumptio, ff. ad municip.* vbi ſatis apertè docet, quod origo, quoad omnes ſuos effectus, per quãcunque domicilij translationem, nũquam amiſſa cenſetur; idem dixit *Alex. in l. cum quadam. num. 4. & 5. de iuriſd. omn. iud.* etiã per abſentiam mille annorum: quinimmo nec illi renunciari poteſt, vt per *Boer. deciſ. 13. num. 1.* cum naturalia mutari non poſſint, vt dictum eſt, *§. ſed naturalia, inſtit. de iur. nat. gent. & ciu. Iaſ. in l. ſi arrogator verſ. & illud confirmatur. ff. de adopt. id. Boer. nu. 12.*

Propter illius anguſtiam.

34 Hæc eſt vna ex frequentioribus cauſis, ex quibus conceduntur diſpenſationes matrimoniales, præſertim in gradibus Conſãguinitatis, ſeù Affinitatis remotioribus.

Sed

Sed hic in praxi videamus,an ipſæ litteræ
diſpenſationis debeant exequutioni de-
mandari, ſi præſata Oratrix in alio loco
inſigni,vicino ſuæ patriæ,virum ſibi æqua-
lem inuenerit? Et certè videtur, quod ſic;
cum prædicta diſpenſatio ſit libera, & abſ-
que conditione conceſſa;nam licèt ipſa ſit
ſtricti iuris,& ſtrictè interpretanda, *c.quod
dilectio,de conſang.& affin. c.c.in fin. de fil.*
35 *presb. in 6.* Nihilominus eſt ſtatè interpre-
tanda, quatenus verba ſonant, & ipſorum
verborum natura requirit; & ita ſeruatur
in hac Curia Archiepiſcopali Neapoli-
tan.teſte *Marco Antonio Genuen. in ſua
praxi. cap.20.num.4.&* 5. vbi, ex hoc ita
concludit, quia in diſpenſatione non ap-
ponitur aliqua conditio, ac propterea il-
lius verba, non ſunt aliter interpretanda,
quàm ſonant; quia ſi Papa aliàs voluiſſet,
profectò id expreſſiſſet; ac propterea di-
xiſſet, *dummodo in alio loco circumuicino
ſuæ patriæ,& inſigni,virum paris conditio-
nis inuenire nequeat*. vel per alia verba
æquipollentia;ſed hic contentatur, vt ſuf-
ficiat, Oratricem non inuenire virum pa-
ris conditionis in loco, vnde ipſa orta eſt;
prout narratur in ſupplicatione:& ſic non
eſt recedendum à vi verborum, *id.Genuen.
loc.cit.* necnon *Sanch. lib.8.diſp.19. nu.13.*
dicit,abſolutè eſſe ſufficientem cauſam,
non inueniri matrimonium æquale intra
proprium fœminæ oppidum;quia,vt aliàs
36 diximus, duriſſimum eſt, cogi fœminam
extra proprium oppidum nubere; ne ſic
parentum conſortio deſtituta remaneat;
ſicut etiam dicendum eſt de Oratrice, ha-
37 bente dotem minus competentem;nam
hæc cauſa eſt ſufficiens, & ſatis verificabi-
tur,licèt in locis circumuicinis reperiatur
matrimonium æquale, & cum illa dote
Oratricis, non autem in proprio; circa
quod ſubdit *id. Sanch loco citato*, quod
Congregatio declarauit ad inſtantiam
Archiepiſcopi Mediolanen. *die 28. No-
uembris* 1570 his verbis.*Clauſula illa, quæ
in diſpenſationibus occaſione dotis incompe-
tentiæ apponi ſolet videlicet, quia virum ſibi
non conſanguineum, vel affinem paris con-
ditionis inuenire nequit, verificatur, & ſu-
ſtificatur per diligentiam dumtaxat præſti-
tam in ipſo loco mulieris, & non in locis cir-
cumuicinis.*

Benè tamen aduertit idem *Genuen. d.
cap.20. nu.14.* quod magnam diligentiàm
adhibere debet delegatus, cui commiſſa
eſt diſpenſatio propter anguſtiam loci,aut
29 incompetentiam dotis; quia vt plurimum
dictæ diſpenſationes ſępè ſolent eſſe ſub-
40 reptitiæ;& propterea ſolet aliquando Cu-
ria ſe informare ex officio, & non exami
nare teſtes à parte productos; maximè,
quando perſonæ, quæ contrahere inten-
dunt, ſunt infimæ qualitatis, & locus non
eſt valde anguſtus,nempè, Caſale Afrago-
læ, aut Oppidum Turris Octauæ huius
diæceſi Neapolitan.

Hæc eadem cauſa ſcilicet, ob anguſtiã,
vſque ad annum nonum Pontificatus fel.
record.Pauli Quinti paſſim admittebatur,
nõ modò in locis anguſtis uerũ ẽt amplis,
& populatis; quinimò etiã in magnis Ci-
uitatibus,nempè Neapolit.necnon in ipſa
Vrbe; ex eo quod Oratrices talis qualita-
tis eſſe poterant, quod reſpectu illarum,
non inueniebant in illis, viros paris con-
ditionis,cui nubere potuiſſent. Verùm, re
maturè perpenſa, cum inueriſimile vide-
retur,non ſolùm in tam inſignibus, verùm
etiam in paruis Ciuitatibus poſſe hãc cau-
ſam ita paſſim,& facilè verificari,ipſe Pau-
41 lus, meo tempore,eam ſubſtulit, quoad
anguſtiam Ciuitatis,vt aliàs diximus:ſuiſ-
que Officialibus ad id præpoſitis, præce-
pit,nè deinceps illam admitterent, prout
ea regulariter denegatur,vt hic.

Neque hac ratione, appellatione loci,
per cuius anguſtiam datur iſta diſpenſa-
42 tio, veniunt ſuburbia Ciuitatis, licèt ali-
quantum ab ea diſtent, prout reſcriptum
fuit Epiſcopo Lauden.à Bernardino Pau-
lino Datario Clementis VIII. quamuis, ſi
per milliare,ſiue paulo minus diſtent,lici-
tè videtur poſſe huiuſmodi cauſam admit-
43 ti, prout admiſſam diù videmus in loco
Pauſilyppi huius Diœceſis Neapolitan.

Attamen,quia aliquando contingit in
44 quibuſdam paruis Ciuitatibus, vt purà
Vican. Maſſalubren. Capritan. Iſclan. re
uera,Oratrices ob illarũ anguſtiã,nõ inue-
nire in illis pares ſibi viros; ſicque cauſam
huiuſmodi anguſtiæ veriſimiliter in hu-
iuſmodi Ciuitatibus verificari poſſe exi-
ſtimatur,illam admitti videmus; ſi tamen
de hac auguſtia exhibeatur fides Ordina-
rij atteſtantis, Ciuitatem non excedere
numerum trecentorum focularioru; &
nõn aliter hodie conceduntur ſimiles di-
ſpenſationes; licèt quandoque ſine ipſa
atteſtatione:addita ſemper in illarum ſup-
plicationibus, qualitate perſonarum; vt
ſaltem ſint ex honeſtis familijs, quæ tan-
quam cauſa uenit etiam verificanda, vt
alias diximus; ac præter expreſſionem ab
ipſis Oratoribus numeri foculariorum
Ciuitatis, additur etiam hæc clauſula per
Officiales nempè, *Et dummodò præfata*
Ciui-

Ciuitas trecentorum focculariorum numerum non excedat.

45 Idemque ſeruatur, ſi Oratrix ſit ex lo-
co, Orator verò ex Ciuitate orti; nam, ex
quo narratiua gratiæ diſpenſationis ſe-
cundum vſitatum ſtylum concipi debet,
quod Oratrix in loco, & Ciuitate præfatis,
etiam de illo ad illam ſe transferendo, ob
illorum anguſtiam virum &c. profectò,
cauſa hęc non admittitur; reſpectu Ciui-
tatis, niſi illa adeo parua fuerit, vt ſupra, &
cum ſupradictis limitationibus, & expreſ-
ſionibus.

Huiuſmodi tamē reſtrictio nō capit ea
loca, ſeù oppida, quæ ex communi vſu lo-
quēdi, Ciuitates nuncupantur, & ſecundū
conſuetum ſtylum Datarię dici cōſueuit,
Oratorem, ſiue Oratricem ortum, ſiue or-
tam ex tali loco, ſeù oppido, Ciuitate nun-
cupato, quia hoc tātùm intelligitur de ve-
ra Ciuitate, quæ talis tūc verè eſt, quando,
videlicet habet proprium Epiſcopum *Rebuff. ſuper concord. rubr. de coll. §. ſtatuimus, 2. verbo, Ciuitatibus, Bart. in Extrau. qui ſint rebelles, verbo, Lombardia.*

Non conſanguineum &c. paris conditionis.

Hæc verba de-
pendent à pro-
ximè dicta clauſula, & in unum, & idem
tendunt, & augent cauſam ipſam, mouent-
què Pontificem ad diſpenſandum; ex eo
46 quod expedit, matrimoniū contrahi inter
pares, *Soc. conſ. 53. col. 2.* vbi citat carmen
Poetę Sulmonenſis in Epiſtola Deianiræ
ad Herculem, ibi,

Si qua voles aptè nubere, nube pari,

Sic refert *Bal. in l. ſi maior. C. de legit. her. Hoſtien. in Sum. tit. de teſt. ver. bis autē deſiī ī tib. Ioan. Lup. in rep. c. per veſtras, de donat. int. vir. & uxor.* quod, etiam citauit *id. Bald. in Auth. reſ. qua col. penult. verſ vltimo nota, C. comm. de leg. Ioan. Fabr. in rubr. inſtit. de nupt.* vbi monet hoc præcipuè ob-
ſeruandum eſſe ab his, qui matrimonium
contrahunt, ſcilicet, vt parem ducant, non
ſolùm conditione, ſed etiam ætate; cuius
diſparitas, licèt non ſit cauſa ad diſpen-
ſandum, nihilominus à contrahere volen-
tibus, id eſt maximè attendendum, ob in-
ſignem, & nunquam ſatis laudatam do-
ctrinam *Barth. Cepol. in ſuis Comment. in tit. ff. de ed lit. edict. l. pręcipiunt fol. mihi* 137. dum ſuadet volenti ducere vxorem,
vt potius ducat iuuenem, quam vetulam,
quo poſſit illam ad ſuos mores reforma-
re: ſi enim alijs fuerit moribus imbuta,
nunquam, vel rarò de ea bonum fructum
capiet, præſertim, ſi alium habuit virum,
cum quo eſt inueterata; Si autem vir eſſet
ſenex, faciat totum contrarium; quia non
debet accipere vxorem iuuenem, vel puel-
lā, ſed coetaneam; aliòquin incidet in cà-
lamitatem, de qua *idem Cepol. d. fol. 137. à tergo nu. 7.* Prætereà dixit *Tiraquell. de leg. connub gloſ. 1. par. 6. nu. 19.* quod ſi ma-
ritus, & vxor ſint correſpondentis ætatis,
quę placebūt naturaliter vni, placebūt pa-
riter, & alteri; ſi è cōtra, ſecùs erit; nā iuue-
nis cupiet ire cubitū, ſenex verò ad ignem
ſedere; quoniam in lecto dormire non
poſſet. Vnde etiam iura, facilè inter pares,
matrimonium præſumunt, non autem in-
ter diſſimiles, & inæquales, *tex. eſt in l. imperialis, §. imò, C. de nupt. & ex cap. qualiter 30. qu. 5.* deſumitur, quod inter impares
perſonas non præſumitur matrimonium,
niſi interueniant inſtrumenta dotalia;
quod quidem non ſolùm videtur ſibi lo-
cum uendicare in matrimonio, uerùm,
etiam in omni ſocietate, & amicitia; nam
ditiòres, & nobiliores non debemus ſequi;
ſed potius æquales; quia neque ſatis fir-
ma, neque tuta eſt pauperi. cum opulentis
amicitia. Vnde in propoſito, etiam Cleo-
bolus philoſophus docebat, uxorem ex
paribus ducere; quia ſi ruſticus, nobilem
ducat, ſemper illa eum, ruſticum uocita-
bit, & contemnet; nobilis enim ſemper
odio habet ruſticos, & è contra, *Bald. in l. per adoptionem, ff. de adopt* Ad quod mul-
47 tum confert fabula illa Aeſopi; in qua,
Leo, Aſinus, & Vulpes ſocietatem inter ſe
inierunt; ut quod uenatu cepiſſent, id in
commune partirentur, ubi quampiam
prædam nacti ſunt, Leo iubet, ut Aſinus
partiatur, ille, ut erat ſtolidus, in tres par-
tes æquales diſtribuit; quamobrem Leo
indignatus; quod cæteris æquaretur, Aſi-
num dilaniat; Reſtabat Vulpes; eam de
integro partiri iubet, illa totam fermè
prædam Leoni attribuit, ſibi uix paucula
quædam ſeruans. Leo, comprobata diſtri-
butione, rogat, quiſnam, illam partiendi
artem docuiſſet, cui Vulpes, Calamitas
(inquit) Aſini; Et ex hoc dicta eſt Leonina
Societas in *l. ſi non fuerint, §. Ariſto. ff. pro ſoc. id. Tiraquell. in 5. leg. connub. gloſ. 1. par 5.*

Præcipua igitur ſententia hinc elicitur,
quiſquis ille ſit, parem ſibi ducat; Vnde
Salon, unus ex illis ſapientibus, ait, *Par pari iugato; coniux, quod impar eſt, diſſidet;*
proinde conſulerem nubere uolentibus,
ut omnem ad hoc adhibeant diligentiam;
48 nam damnum, quod poſtea ſua culpa

contin-

contingit, ſibi, & non alteri imputatur,
ad tex.in l. inter coheredes, §. quod ex facto, ff. famil. hercis. l. ſi fratres, §. fin. ff. pro ſoc. l. quod quis ex ſua culpa, ff. de reg. iur. quia
taliter contrahendo, videtur approbare
ipſius coniugis mores, non tantùm præteritos, ſed futuros, *Betard. ad Iul. Clar. in §. adulterium, nu. 1 19.* Et ſatis experientia
compertum eſt, quod dum matrimonia
49 inter inæquales contrahuntur, infelices
exitus ſequuntur; maximè cum vir pauper fœminā ducit diuitē, iuxtà dictū *Iuuenalis Satyra 6.* ibi, *intolerabilius nihil eſt, quàm fœmina diues, & in eadem Satyra,* ibi
Veniunt à dote ſagitta, libertas emitur, & dixit *Neuiz. in Syl. nupt. lib. 2. nu. 55.* quod,
50 qui ducit vxorem pauperem ponit in domo ſua paupertatem, & qui diuitem, ponit
tempeſtatem. Conſuluit tamen *Alex. conſ. 208. col. vltim. 6.* nobilem, diuitemque mulierem, licèt deformem, quæ pauperem
formoſum tamen virum ſibi matrimonio
deſponderit, non videri nupſiſſe indigno;
51 cū debeat mulieris nobilitas, & diuitiarū
copia, cum forma viri, compenſari, iuxtà
not. *per Bal. in c. ſuper eo, 2. de teſt.* necnon,
52 *Imol. & Panorm. in d. c.* formam mulieris,
etiam pauperis, compenſari cum diuitijs,
aut nobilitate viri, aliaq; ad rem, per multa congerit idem *Tiraquel d. gloſ. 1. p. 5. n. 16. cum pluribus ſeqq.*

Hæc vero cauſa inæqualitatis, & imparitatis, adeò potiſſima eſt, vt non ſolùm Sūmus Pontifex eam admittat ad matrimonium inter conſanguineos contrahendū,
verùm etiam, ad matrimonium ratum, non
tamen conſummatum, diſſoluendum, etiā
non adhibito mutuo conſenſu coniugum;
53 quia exiſtente cauſa, poteſt Sum. Pontif.
diſpenſare, altero eorum inuito: vndè
Sanch. lib. 2. diſp. 15. nu. 7. ait, ſi cauſa iuſta
ſubſit, repugnantia alterius nequit pontificiam poteſtatem impedire, ne alteri habenti iuſtam diſſoluendi cauſam, petentique diſpenſationem, conſulat; cum ipſe
habeat plenam poteſtatem: nam experienria docuit, nonnunquam ipſos Summos
Pontifices diſpenſaſſe ſuper huiuſmodi
matrimonio, quando contrahentes ſunt
notabiliter conditione impares, ob infœlices exitus, qui potuiſſent euenire ex tali
matrimonio; ſicut etiam, quando adeſt timor futuri ſcandali, ex quo poſſunt rixæ,
& inimicitiæ exoriri, imò, vt plurimum, &
neces, vt ait *Sanch. d. lib. 2. diſp. 16. nu. 1. 3 & 4.* nam licet difficilis reddatur ſuper hoc
diſpenſatio, attamen meo tempore bis vidi ita diſpenſari per Paulum Quintum, &
ſuo loco congruentiùs dicemus.

Ad rem igitur redeundo, aduertas, contra nonnullos, cōtrarium ſentientes, quod
videlicet, narrata per Oratores, vna cauſa,
54 non poterunt alia, licèt vera, non tamen
expreſſa, iuuari; veluti ſi cauſa, ob anguſtiā
exprimatur, vt ſupra, poſtmodum verò, ea
omiſſa, velint aliam probare coram Exequutore, prout infra dicetur: & aliàs quidā
Delegatus fieri id poſſe prætendebat, ac
mordicus defendebat, qui præſentatis ſibi
litteris diſpenſationis, cum cauſa, ob anguſtiam loci; cum in illarum proceſſu non
benè fuiſſet, cauſa hæc probata, volebat nihilominus litteras ipſas exequi; ex eo, q;
licèt ceſſaſſet ſupradicta cauſa, attamen
alia aderat, ſatis probabilis, nempè incōpetentia dotis Oratricis, quæ quidem cauſa, ſi fuiſſet expreſſa Pontifici, vtiquè illam
admiſiſſet; maximè; cum in his gradibus
remotioribus, paſſim eam admittat: vndè
habendum erit pro diſpoſito, quod veriſimiliter Pontifex diſpoſuiſſet, ſi ſibi pro
huiuſmodi diſpenſatione cum hac alia
cauſa, fuiſſet ſupplicatum, *arg. l. tale pactū, §. fin. de pact.* ac inſuper quia in his remotioribus gradibus, ipſe Pontifex, etiam ſine aliqua cauſa frequenter diſpenſat.

Hoc enim prorſus negatur; nam ſecundum hanc praxim, vulgatis iuribus ſatis
fultam, dicendum eſt, quod nūquam à Delegato erit alia cauſa in litteris non expreſſa, admittenda: quia, cum diſpoſitio
55 fuerit ad vnam cauſam limitatam, nō erit
extendenda, *vulg. l. in agris, ff. de acqu. rer. dom. l. milites, ff. de re milit. Pariſ. conſ. 94. n. 18. vol. 1.* ſed denuò ſunt preces Pontifici
porrigendæ, vt nouas litteras, cum expreſſione veræ cauſę, concedat; vel ſaltem, cum
noua ſupplicatione ſignata, priores litteræ; aptata vera cauſa, prioriquè deleta, per
Cancellariam corrigantur, aut aliæ de nouo, etiam in forma, *Perinde valere,* ſi factum ita poſtulet, expediantur.

Inſuper alia, & potiſſima ratio eſt, cur
56 nō poſſit Delegatus hanc nouam cauſam
in litteris non expreſſam admittere; nempè, quia iſtæ litteræ tantùm valent, quantū
ſonant, ſtantibus clauſulis infra poſitis, videlicet, *De præmiſſis te diligenter informes &c.* &, *ſi preces veritate niti repereris &c.*
onerando conſcientiam ipſius Delegati:
qui non poteſt excedere fines reſcripti, cū
57 illud ſtricti iuris, & non extendatur ad nō
expreſſa, *c. fin. de reſcrip. Mar. Anton. var. reſol. lib. 1. reſol. 39. nu. 11.*

Inuenire nequeat.
58 Non tamen tenetur ipſa Ora-

Oratrix per ſe,ſibi virum quærere; cum id
non patiantur illius pudor, & honeſtas: &
ſic licèt in quibuſcunque caſibus,& diſpē-
ſationibus apposita ſint ſupradicta verba,
ſufficit tamen, quod in verificatione nar-
ratorum,teſtes deponant, quod non inue-
niatur,vel non adſit vir,qui velit Oratricē
in vxorem ducere;& hic eſt cōmunis vſus.

Sed quia Tertio, & Quarto.

Oportet enim,vt Oratores exprimāt,quo-
to gradu Conſanguinitatis, ſeu Affinita-
tis,vel publicæ honeſtatis ex matrimonio
59 rato (in quo ſunt gradus cōiuncti)exiſtūt,
contrahere volentes;vt cōſtat ex commu-
ni ſtylo Curiæ, de quo teſtatur *Sanch. lib.
8. diſput. 24. num. 2.* ſubdens ibi, quia, quo
gradus coniunctior eſt, eò difficilius da-
tur diſpenſatio; ac maior compoſitio, ur-
gentioreſque cauſæ requiruntur.

Sed,ne circa expreſſionem graduum,
praxim nudam relinquamus, videndum
erit, quomodo, & uſque ad quem gradum
60 Conſanguinitas, & Affinitas impediant
matrimonium contrahendum: propterea
dicendum erit,quod olim Eccleſia coniu-
gium interdixerat uſquè ad ſeptimum
gradum, ut habetur *in c. ad ſedem, 35. qu. 5.*
poſtmodum uerò,ſub Innocentio Tertio,
in Concilio Lateranen. reſtricti ſunt gra-
61 dus Conſanguinitatis,uſque ad Quartum
gradum incluſiuè, ut habetur *in c. non de-
bet, de conſang. & affin.* cuius uerba ſunt
hæc, *Prohibitio quoque copulæ coniugalis,
Quartum Conſanguinitatis, & affinitatis
gradum de cætero non excedat; quoniam in
ulterioribus gradibus iam non poteſt abſque
graui diſpendio, huiuſmodi prohibitio gene-
raliter obſeruari &c.* & idem dicitur in
Clem. vos eod. tit. & nos alibi diximus.

Cum igitur ex præmiſſis,prohibitio cō-
iugalis non excedat Quartum gradum,
profectò cū attēdatur remotior gradus,in
62 Quarto, & Quinto gradibus, nullū adeſt
impedimentum, *vt in c. fin. de conſang. &
affin.* ibi, *vir, qui à ſtipite, Quarto gradu, &
mulier, quæ ex alio latere diſtat Quinto, ſe-
cundum regulam approbatam, quæ dicitur,
quoto gradu remotior diſtat à ſtipite, & à
quolibet per aliam lineam diſcendentium ex
eodem, contrahentes, ſiuè impedimenti Con-
ſanguinitatis, ſiue affinitatis ita coniuncti,
licitè poſſūt matrimonialiter copulari*;prop-
terea non requiritur deſuper diſpenſatio
ad contrahendum;quamuis ad tollendum
63 murmurationes ignorantium iura, con-
ſueuerit in hoc caſu, & in quibuſdam
locis, ſicut etiam in hac Curia Archiepi-
ſcopali Neapolitan. ad inſtantiam prædi-
ctorum contrahentium,declarari, nullum
inter eos adeſſe impedimentum; prout te-
ſtatur *Genuen. in praxi eiuſdem Curiæ, cap.
20. n. 10.* & ſuper hoc fieri conſueuit decla-
ratorium decretum, tenoris ſequentis; ui-
delicet.

64 *DIe &c. Viſa informatione, qua conſtat, ſupradictos contrahentes in Quarto, &
Quinto, à communi ſtipite prouenientibus Conſanguinitatis gradibus, inuicem eſ-
ſe coniunctos, per Reuerendiſſimum D. Vicarium Generalem Neapolitan. fuit prouiſū,
decretum, ac declaratum, diſtantiam prædicti Quarti gradus, ſtante dicto Quinto gra-
du, non obſtare; & propterea per præſentes cum eiſdem N. & N. in prædictis gradibus
ordinaria authoritate diſpenſauit, & declarauit, licere eiſdem N. & N. matrimoniūm
inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudq; in facie Eccleſiæ
ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere: prolemque exinde ſuſcipiendam, prædicta
authoritate ordinaria, legitimam nunciando, & ita &c.*

65 Ita etiam poteſt Epiſcopus,vbi impedi-
mentum eſt dubium, pari ratione diſpen-
ſare,quod tamen ita diſtinguit *Sanch. lib.
8. diſp. 6. nu. 18.* quod ſi omninò res eſt du-
bia,an interueniat impedimentum,necne,
nulla opus eſt diſpenſatione; quia in hoc
dubio,præſumptio eſt pro libertate matri-
monij:& tunc poſſet Epiſcopus,gratia tol-
lendi ſcandala,declarare,non eſſe opus di-
ſpenſatione, vel ad cautelam diſpenſare.
Credit ille tamen,hanc non eſſe veram di-
ſpenſationem; nam ſi poſtea inito matri-
monio, conſtaret de impedimento diri-
menti, opus eſſet noua Summi Pontificis
diſpenſatione;cum nullibi reperiatur,poſ-
ſe Epiſcopum in caſu dubio impedimenti
dirimentis, diſpenſare;cum hæc ſit quędā
prudentialis declaratio, quam etiam vir
doctus facere poſſet.

Vnde pluries in hac Curia Archiepiſco-
pali practicatum fuit,vt quando ab aliquo
66 datur aliquod impedimentum ad con-
trahendum, ſiuè per malitiam, ſiuè quo-
cumque alio modo, nec tamen poſtmodū
inquiſita diligentius veritate, comperia-
tur adeſſe tale impedimentū, conſueuerit

per

per decretum ipſius Curiæ declarari; ex quo non conſtat de tali impedimento, licere, matrimonium contrahere.

Stante tamen notorio ſtylo Curiæ, iſta declaratio, ac reiectio falſæ imputationis non videtur liberè, ſed tantum in caſibus non ita arduis, Ordinario permiſſa, cum aliàs pro ea ſit omninò recurrendum ad Summum Pontificem; ſicut tenent antiqui, & practici Curiales; vnde in ſimilibus caſibus, in dies, eo quo ſequitur modo ſupplicari conſueuit, videlicet.

67 *Beatiſſime Pater Exponitur humiliter S.V. pro parte deuotorum illius Oratorum N. & N. Neapolitan. diœceſis. Quod ipſi ex certis rationabilibus cauſis, animos eorum mouentibus, cupiunt inuicem matrimonialiter copulari; & licèt nullum eis, canonicum obſtet impedimentum, quominus id facere poſſint; quia tamen à nonnullis, id forſan ægrè ferẽtibus, falsò aſſertum fuit, dictam Oratricem eſſe vxoris dicti Oratoris, iam defunctæ, ſororem ex illicito coitu procreatam, quominus contrahant, impediuntur. Supplicant &c. Oratores præfati, quatenus eis in præmiſſis opportunè prouidendo, ſibiq; ſpecialem gratiam faciendo, Ordinario loci, vel eius Vicario in ſpiritualibus generali, committere, & mandare, vt ſe de pręmiſſis diligenter informet; & niſi, inquiſita per eum ſuper præmiſſis, diligentius veritate, coram eo legitimè, probatum fuerit, Oratricem prædictam eſſe vxoris præfati Oratoris, iam defunctæ ſororem, ex illicito coitu procreatam, vt pręfertur, eandem imputationem Apoſtolica authoritate reijciat, eaq; non obſtante, Oratores pręd ictos, dummodo nullum eis canonicum obſtet impedimentũ, matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudq; in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valere, dicta authoritate declaret, dignemini de gratia ſpeciali, Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs quibuſcunq; cum clauſulis opportunis.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. & de commiſſione, mandato, alijſq; præmiſſis, vtſupra latiſſimè extendendis: et quod præmiſſorum omnium, & ſingulorum, aliorumquè neceſſariorum maior, et verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris per Officium Contradictarum expediendis, & committatur Ordinario, ſiue eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui declaret, vtſupra.

Addit nihilominus ad ſuperius dicta,
68 *id. Genuen. 1. cap. 20. nu. 17.* cenſeri validũ
impedimentum ad contrahendum matrimonium intra Quintum gradum ex conſuetudine, quando oriretur ſcandalũ in aliquo loco; & ſi contraheretur, matrimonium eſſet nullum, ex iuribus ibi per eum allegatis; quod præcipuè occurrere poteſt, ubi etiam Epiſcopus forſan prohi-
69 buerit, ne matrimonium contrahatur in Quarto, & Quinto gradu, ſed meo iudicio fruſtra additur nouum impedimentum præter tot canones; quia cum copula cõiugalis Quartum gradum non excedat, profectò errant, qui ſuis conſtitutionibus, decretis, aut aliis modis prohibent, ne in Quarto, & Quinto gradu, ſine Ordinarij licentia, aut declaratione, matrimonia contrahantur: huiuſmodi enim impedimenta ſunt contra expreſſum caſum legis, *d. c. non debet de conſang. & affin. & c. cum locum, de ſponſal. Leo in theſaur. for. eccleſ. p. 2. cap. 8. ſub nu. 39.*

A communi ſtipite *prouenientibus.* Niſi verba hęc adderentur, redderetur profe-
70 ctò ſubreptitia diſpenſatio, ſi fortè id impedimentum ex duobus ſtipitibus proueniret, nempè in Tertio ex vno, & Quarto ex altero: hoc enim modo, duo eſſent impedimenta, ſuper quibus neceſſariò requireretur diſpenſatio; ex quo ceſſat ratio propinquioris gradus, ſuper quo petitur declaratio, quod ille nõ obſtet; vt infra dicemus. Eſt igitur hoc neceſſariò exprimendum, ſicut expreſſio multiplicitatis eorundem graduum, tam ſi prouenient ex vno, quàm ex pluribus ſtipitibus, nempè ſi Tertius, & Quartus gradus pręd icti prouenirent ex duobus ſtipitibus; veluti, Tertius ex vno, & Quartus ex altero, quia vrgentior cauſa requireretur: & ſicut præſens diſpenſatio cum ſupradicta expreſſione graduum, videlicèt Tertij, & Quarti ab ipſo communi ſtipite, tranſit per manus Officialium Minoris Gratiæ, ita ſi eſſent Tertius ex vno, & Quartus ex altero ſtipitibus, expediretur per Cancellariam, ſoluta maiori compoſitione, & augeretur taxa litterarum; quod eſt obſeruandum

omnino circa gradus ſimplices, & mixtos, vt infra clarius patebit.

Conſanguinitatis gradibus.

Si autem impedimentum Conſanguinitatis pro impedimento affinitatis, vel è
71 contra fortaſſe per errorem expreſſum fuerit in ipſa diſpenſatione, erunt omni-
72 no litteræ corrigendæ: licèt enim Conſanguinitas, & affinitas inter ſe non differant ſpecie, ſed tantum quoad diuerſitatem graduum *Caiet. diſt. 18. q. 3. art. 4. conclus. 7. Nald. in ſua Sum. verbo, fornicatio, ſub nu. 3.* id tamen verum eſt, quoad conceſſionem gratię, & quoad iura, & emolumẽta Officialibus, ad id præpoſitis, debita, quę ob alterutrius expreſſionem, non alterantur, neque minuuntur; ad alios tamen effectus aliter dicendum eſt; nam exempli gratia, dato, quod Conſanguinitas, ſit affinitate maior, eum tamen ſimus in materia diſpenſationis, clarum eſt, non valere in ea argumentum, non modo à paritate, verùm neque à maioritate rationis, *Pelen. in c. poſtulaſti de reſcrip. Ludouiſ. diſiſ. 358. nu. 15.* Vnde perperàm litteræ harum diſpenſationum exequuntur, dum in illis vnum pro alio fuerit expreſſum; cum totum id fit etiam contra mentem Papæ, ac notorium ipſius Curiæ ſtylum, qui deber omninò ſeruari, *c. quam grauì, de crim. fal.* Ac propterea eodem ſtylo introductum eſt, ad ſuccurrendum erroribus, qui circa hanc expreſſionem occurrere
73 poſſunt, cum ignorari contingat, an impedimentum, ſuper quo petitur diſpenſari, ſit Conſanguinitatis, an verò affinitatis, ne litterarum earundem expeditio retardetur, vt poſſit in illis vtraque, alternatiuè tamen, exprimi, ſic dicendo, nimirùm, *Sed quia Tertio, & Quarto à communi ſtipite prouenientibus Conſanguinitatis, vel affinitatis gradibus inuicem ſunt coniuncti, ſeu ſe attinent.* Nec per hanc alternatam expreſſionem, conſueta iura Cameræ in aliquo alterantur, vt dictum eſt, niſi in quibuſdam paucis. Quapropter non aduertit *Dian. in tract. 10. de leg. reſol. 36.* ita ſe hunc ſtylum, & praxim habere, dum dicit, quod ſi in bulla fuerit erratum incuria Scriptoris, vt ſi verbi gratia, Papa commiſit Officiali, quod ſi preces veritate niti repererit, cum Oratoribus Apoſtolica authoritate diſpenſet, ſed erratũ fuit, nã pro Tertio affinitatis gradu, fuit appoſitus Tertius gradus Cõſanguinitatis: valet diſpenſatio: hoc. n. nullo modo, neq; in theorica, neq; in praxi, per rationes ſupra allatas, ſuſtineri poſſe videtur, ob eiuſdem diſpenſationis naturam, vt dictum eſt: vnde benè contrarium, veramque praxim adſtruit *Sanch. dict. lib. 8. diſp. 24. num. 10.* dum dicit, quod ſi error contingat, narrando maius impedimentum, cum tamẽ ſit minus diuerſæ ſpeciei, vt ſi dicatur, cõtrahentes eſſe conſanguineos in Secundo gradu, cum tamen non ſint niſi affines in Secundo, vel Tertio, diſpenſatio erit ſubreptitia; quia, cum ſint diuerſa impedimenta, nec vnum claudatur in altero; diſpenſatio in vno, nequit explicari, vt cenſeatur in altero conceſſa;
74 ex quo diſpenſatio ſuper vno defectu, nõ eſt diſpenſatio ſuper alio, & allegat *Bald. in 1. innotuit, nu. 17. de elect. & Afflict. in deciſ. Neapolitan. 320. nu. 12.* Quininimo ad huius praxis corroborationem, addit *id. Sanch. loc. cit.* id ſibi etiam locum vendicare in generali facultate, alicui conceſſa ad diſpenſandum, etiam ſuper impedimentis Conſanguinitatis; quia, licèt ſimilis facultas reſpectu illius, cui conceceditur, ſit latè interpretanda, & contra propriam naturam ipſius diſpenſationis, ſicut alias diximus; nihilominus, id intelligitur, quando caſus, ad quem fit extenſio, poteſt ſub ipſo caſu expreſſo comprehendi; quod tàmen hic non cadit, cum ſimus in caſu diuerſæ ſpeciei. Ac propterea videmus quod in facultatibus, quæ dantur Legato, ſeu Nuntio, ſiuè alijs perſonis ad diſpenſandum ſuper impedimẽtis dirimentibus, ſemper dicitur, vt ipſi poſſint diſpenſare ſuper gradibus Conſanguinitatis, ſiuè affinitatis; propter rationem prædictam, videlicet, quia ſub vna ſpecie, altera non continetur, *id. Sanch. loc. cit.*

75 Sunt coniuncti, Nam propriè cõſanguinei dicuntur, quia inter ſe ſanguine coniuncti ſunt, *l. 1. §. penult. ff. de ſuis, & legit. hered.* Si verò impediuntur Oratores impedimento affinitatis, tunc non dicitur, *ſunt coniuncti*, ſed *ſe attinent*, ex eo, quod affinitas
76 eſt attinẽtia perſonarum ex copula proueniens, *c. quod ſuper his, de conſangu. & affin.*

Sed cum ad hos gradus dignoſcendos, magis veritas oculata fide, quàm per aures, animis hominum infigatur, ideò neceſſarium duximus, poſt narrationẽ graduum, eos etiam hic inſcribi, quatenus poſſint, & auribus, & oculorum inſpectione, adoleſcẽtes perfectiſſimã eorũ cognitionẽ adipiſci, vt dicitur ẽt in, *§. agnatio-*

nis, inſtit. de gradibus cognationum, vbi *gloſ. in verbo, per aures*, allegat *Horatium, in arte poetica*, dicentem,

Segnius irritant animos demiſſa per aures.
Quam, quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.

77 Et rationem reddit *Seneca*; nam homines magis oculis, quàm auribus credunt, Propterea, cum ſępè cõtingat, matrimonia in gradibus prohibitis per errorem contrahi, ne id facilè, maximè inter idiotas perſonas, eueniat; quantum fieri poteſt, erroribus huiuſmodi occurrere curabimus: ac cum ex graduum Conſanguinitatis aut aſſinitatis imperitia, erretur, non ab re Conſanguinitatis figuras, ſeù arbores hic inſerere placuit; vt præcipuè diſtantium perſonarum habitudo cognoſcatur, & quomodo duæ perſonæ inter ſe ſtent, ut totum id in ſupplicatione diſpẽſationis exprimi poſſit. Ad diſcernendũ autem quot modis poſſint inſurgere impediméta, pſertim quãdo illa per gradus diſtinguuntur circa matrimonia contrahenda; ac quomodo ijdem contingere gradus, ſiuè ex vno tantùm, ſiuè ex pluribus ſtipitibus, ad effectum petendi ſuper illorum impedimentis, ipſam diſpenſationem, ex infraſcriptarum arborum cognitione, omnes alias arbores, ſecundum caſus contingentes, quilibet ex ſe formare facillimè poterit; ac impedimenta inde prouenientia, diſcernere; etiam ſi contingat huiuſmodi arbores ex pluribus ſtipitibus duplicari, ſeù multiplicari, vt dictũ eſt. Et primò ponamus arborem Tertij, & Quarti Conſanguinitatis, quibus, Oratores in his litteris nominati, coniũcti ſunt, quę talis eſt, videlicet.

78 Arbor Tertij, & Quarti Conſanguinitatis graduum.

Ex hac qdẽ arbore vides, quod cõmunis parens fuit Ioannes, qui ſecundum leges
79 dicitur ſtipes, & iuxta communem uſum ruſticorũ, uocatur Cippus, *Angel. in l. fin. de verb. ſign.* Eius filij fuerunt Octauius, & Lucas, qui, dempto Ioanne, ſtipite, ſunt in
80 Primo gradu; nam ius canonicum, etiam collateralibus Primum gradum cõſtituit, vt ſcilicet frater ſit fratri in Primo gradu
81 Conſanguinitatis; quia Canoniſtæ non conſiderant ſtipitem, nec computando gradus, procedunt aſcendendo, & deſcen-

Sed,cum ſupra præmiſerimus,in his diſpenſationibus neceſſario faciendam eſſe
84 mentionem duplicitatis, ſeu multiplicitatis graduum Conſanguinitatis, vel aſfinitatis,ſicut aliorum impedimentorum;
85 ex eo quod,dum Conſanguinitas ex duplici,ſeu multiplici parte conſurgit,tunc non eſt vnica, aut vnius ſanguinis communicatio,ſed eſt duplex, aut multiplex, *Sanch.lib.8. diſp. 24. nu. 5.* propterea hic connectam duplicatum, & ſubinde quadruplicatum gradum.

86 Arborē igitur Duplicis Quarti gradus Conſanguinitatis hic ſubijciamus, quæ contingere poteſt,tam ſi Oratores deſcēdant ab vno tantùm, quàm ſi à duobus ſtipitibus, licèt hæc poſterior, alijs ſit frequentior:eſt igitur,vt ſequitur, videlicet.

87 Arbor Duplicis Quarti gradus Conſanguinitatis.

88 Ex hac quidem arbore, præ oculis habes,quod Annibal,& Portia ſponſi, vltimo loco hic poſiti,ſunt in Duplici Quarto Conſanguinitatis gradu ex duobus ſtipitibus prouenientis. Sub vno namq; ſtipite,ſcilicet Polydoro,ſunt Ioannes Baptiſta pater Annibalis ſponſi, & Octauius pater Portię ſponſæ: ſub altero verò ſtipite,ſcilicet Troiano, ſunt etiam iidem Octauius pater Portiæ ſponſæ, & Ioannes Baptiſta pater Annibalis ſponſi:& ſic ſub vtroq; ſtipite, ipſi ſponſi habent ſuos genitores. Initium vero huius duplicitatis ex eo prouenit, quia Ioannes Aloyſius,natus Polydori ſtipitis,duxit in vxorem Iuliam natam Troiani ſtipitis.

Arborem verò quadruplicatam, ſcillcet in Quadruplici Quarto eiuſdem Cōſanguinitatis gradu, cuius impedimentum ſępè contingere ſolet, ſicut,& Quintuplicis Quarti eiuſdem Cōſanguinitatis gradus, hic etiam ſubijciemus, eo quo ſequitur modo, videlicet.

89 Arbor Quadruplicis Quarti gradus Conſanguinitatis inter ſponſos Ioannem, & Mariam.

	Ioannes ſtipes			Frāciſcus ſtipes	
Ioannes I.	Marghari-ta I.	Ludoui-cus. I.	Maria I.	Antonius I.	Ioanna I.
Catharina II.	Franciſca II.	Magda-lena. II.	Frāciſcus II.	Ferdinan-dus II.	Antonius II.
Ludonica III.	Nicolaus III.	Frāciſcus III.	Nicolaus III.	Frāciſcus III.	Hierony-ma III.
Ioānes ſponſus IIII.	Maria ſponſa IIII.	Ioannes ſponſus IIII.	Maria ſponſa IIII.	Ioannes ſponſus IIII.	Maria ſponſa IIII.

90 Ioannes, & Maria vltimo loco poſiti, ſunt in Quadruplici Quarto Cōſanguinitatis gradu; quia Franciſcus,& Ludouica genitores Ioannis,cū ſint in Tertio gradu Conſanguinitatis coniunncti, contraxerunt prȩuia diſpenſatione ſuper eodem Tertio gradu Conſanguinitatis; & hoc quoad Duplicem Quartum gradum ex ſtipite, Ioanne. Quouerò ad alium ſtipitem,Franciſcum, ſunt ipſi Ioannes,& Maria ſimiliter in Duplici Quarto Conſanguinitatis gradu;quia Nicolaus,& Hieronyma, genitores Mariæ,contraxerunt pariter præuia diſpenſatione, etiam in Tertio gradu Conſanguinitatis.

Quomodo autem ſupradicti ſponſi per ordinem deſcendant, iam præ oculis habes,quod in principio harum arborum, demptis ſtipitibus,Ioannes eſt vir Mariȩ; Antonius uerò vir Margarithȩ; Ludouicus autem uir Ioannæ.

Quo

Quo verò ad affinitatem, parùm refert illius,etiam arborem hic declarare; quia, ſicut iam ſupra diximus,cum illa ex Conſanguinitate per carnalē copulam oriatur;& ideo eam imitetur, iuxta illius gra-
91 dus omnino regulatur, & computatur; ac ſimiliter duplicatur, & multiplicatur, iuxta ſupradictas arbores Cōſāguinitatis.

Ne tamen prorſus illius arboris exemplo careas, ſimplicem figuram in Quarto tantùm gradu etiam Conſanguinitatis hic ſubnectere viſum eſt,pro quibuſcunq; gradibus ipſius affinitatis,vt ſtatim paulo inferius declarabitur,& talis eſt,videlicet.

92

93 Vnde ſatis patet, Matthęum, & Ludouicum, eſſe inter ſe coniunctos Quarto Conſanguinitatis gradu. Sed ponamus modo, Ludouicum habuiſſe coniugem Mariam, & poſtea obiiſſe, ipſa Maria ſuperſtes vult nubere Matthęo conſanguineo Ludouici in Quarto Conſanguinitatis gradu; qui quidem Matthæus, & Maria ſe attinent Quarto affinitatis gradu,iuxta regulam à nobis aliàs declaratam:vel è contrà,ponamus caſum,quod ſupradictus Matthæus habuiſſet coniugem Eleonoram, defunctoque Matthæo, voluerit Ludouicus ducere in vxorem Eleonoram; cum etiam ſint affines in Quarto gradu, non poterunt contrahere ſine Apoſtolica diſpenſatione. Ita etiam ſi loco Matthæi, & Ludouici, erunt duæ mulieres in eodem Quarto Conſanguinitatis, quarum vna erat vxor Ioannis; illaq; defuncta, ipſe Ioannes voluerit ducere conſanguineam mulieris in eodem gradu, neq; poterit; cum ſint impediti Quarto etiam gradu affinitatis; quæ im-
94 pedit, ſicut impedimentum Conſanguinitatis, eo modo, quo ſupra diximus, nempè vſque ad Quartum gradum incluſiuè, ſi illa ex legitimo coitu prouenit; cum ſimus in affinitate primi generis, de qua,ac ſecundi, & tertij generis, alias diximus.

Hæc autem arborum deſcriptio ſufficiat ad dignoſcenda impedimenta dirimentia,ſiuè Conſanguinitatis,ſiuè affinitatis;ne vnum pro alio in precibus porrigendis,exprimi contingat,ſicut multoties contigiſſe compertum;litteraſque diſpēſationis ſubreptitias proinde declaratas extitiſſe ſcimus; quicquid dicat *Sanch. d. lib. 8. diſp. 24. nu. 17.* vbi ait, quod ſi error ſit

ſit in gradu, explicando maiorem, vt Se-
cundum, cum tamen minor ſit, vt Tertius,
valet diſpenſatio; ibique hanc affert ra-
tionem, nimirum, quia licèt diſpenſatio
ipſa non ſit ſpecificè conceſſa pro Tertio
gradu, eſt tamen conceſſa ſimpliciter ſu-
per impedimento Conſanguinitatis, cum
errore circa qualitatem accidentalem
incluſam à fortiori in gradu, ſuper quo
diſpenſatur. Hoc tamen nullo modo pra-
cticari, aut aliàs ſuſtineri poſſe videtur,
ſicut antiqua, & inueterata praxis, & ob-
ſeruantia docent: nec ad id conferunt iu-
ra ibi per eum allegata, præſertim, quod
in hoc caſu ceſſet argumentum à maiori-
tate rationis in diſpenſatione: ego enim
non video, quomodo hæc ſua opinio ne-
què in iure, nequè in praxi valeat ſuſtine-
ri; quandoquidem ex diametro loquitur
contra propriam naturam diſpēſationis,
95 quæ tantum valet, quantum ſonat; cum
ſit ſtricti iuris, ac propterea ſtrictè inter-
pretanda; adeo vt, iure negetur huiuſmo-
di argumentum in ea non valere, vt plu-
ries diximus.

Accedit hic, conſuetus modus, & ſtylus
Summi Pontificis in his diſpenſationibus
96 concedendis, nempe quia diuerſimodè
eas concedit, vt videlicet, ſi in remotiori-
bus, putà, in Quarto, ſeù Tertio, & Quarto
gradibus, eas mandat expediri per offi-
cium Minoris gratiæ. Si in non tam re-
motioribus, putà, in Tertio, per Cancella-
riam. Si in Secundo, ſeù Primo, & Secũdo,
per Præfecturam breuium, & ſub Annulo
Piſcatoris, ſicut alias diximus; ac prop-
terea, iuxtà qualitatem graduum præfa-
97 torum, diuerſa officia, cum diuerſis Of-
ficialibus ſunt conſtituta. Vnde enim mēs
Pontificis ea ſit, ut litteræ diſpenſationis,
non aliàs, quàm per ſuos Officiales diſtin-
ctos, diſtinctaque Collegia conſtituentes,
expediantur, profectò cum ſic inuetera-
tus ſtylus obtinuerit, ſi litteræ ipſæ præter
98 dictum ſtylũ, ac morē, & obſeruantiā Ro-
manæ Curiæ expediãtur, tanquā ſuſpectæ
de falſo erũt reijciendæ, *Butr. & Abb. in c. quod ſuper his, de fid. inſtrum. id. Abb. in cap. 1x parte 2. de off. deleg. Roman. conſ. 379. nu. 12. verſ. ſecunda ratio.* Quod quidem à
contraria ſententia tantum abeſt; vt ſi
quoquomodo contingat vnum gradum
pro alio in his diſpenſationibus explica-
ri, non poterit, neque verus gradus ſup-
pleri per viam correctionis in Cancella-
99 ria Apoſtolica; ſed opus eſt noua impe-
tratione per gratiam, *Perinde valere*, eo
modo, quo dictum eſt de proprio nomi-
ne Oratoris; niſi tamen error fuerit de-
tectus poſtquam fuit regiſtrata ſupplica-
tio, & ante expeditionē litterarũ; quo ca-
ſu verior expreſſio fieri poteſt per nonam
100 ſupplicationem reformationis, ſicut
omnibus notum eſt Curialibus,

Quare, &c. ſupplicari fecerunt, &c.

Nec quia per alios ſupplica-
tum aſſeritur, requiritur
101 ſpeciale, aut generale mandatum ad
impetrandas has diſpenſationes: ſed qui-
102 libet ſupplicare poteſt pro impetran-
dis diſpenſationibus, priuilegijs, alijſquè
gratijs, *tex. eſt in l. vniuerſi C. de prae. Imper. offer.* vbi habetur quod parum refert,
à quo impetratum fuerit priuilegium;
ſed ſolum ſufficit, quod à Principe fue-
rit conceſſum, *Sanch. lib. 8. diſput. 26. num. 4.*

Hic verò, cum vterquè pro impetrãda
diſpenſatione ſupplicari fecerit, viden-
dum eſt, nunquid, ſi Oratores de matri-
monio contrahendo tractarunt, cum
103 conditione, ſi Papa diſpenſauerit, ſub-
inde, poſſit poſt ipſius impetrationem
alter pœnitere? Et omni hæſitatione
omiſſa, affirmatiua eſt reſponſio: & cum
pluries eueniſſet caſus in hac Curia Ar-
chiepiſcopali, fuit hoc modo iudicatum
per doctrinam *Guttier. lib. 2. canon. quaeſt. cap. 22. nu. 19.* & ſecundum eundem, *n. 19.*
104 fuit pœnitens condemnatus, alteri Ora-
tori, conuentioni ſtare nolenti refundere
expenſas in impetratione huiuſmodi
diſpenſationis factas, *per gloſ. in Clem. fin. de renunt.* Quod tamen habet locum,
quando inter Oratores fuit conuentum,
de impetranda diſpenſatione communi-
bus expenſis; quia, vt ait *id. Sanch. lib. 5. diſp. 5. nu. 32.* iſte reſiliens, tenetur ad id,
ratione contractus; cuius natura eſt, vt
poſſit reſilire, ſeruando alterum indem-
nem; cum iuſtum nō ſit, vt alter, qui com-
modum non reportat, ſentiat damnum;
105 ſed, vt ipſe reſiliens, qui commodum
reportat, damnum ſentiat, per *tex. in l. ſi pecuniam, in principio, ff. de cond. cau. dat. & nu. 39.* ait, quod ſi diſpenſatio petatur
ad inſtantiam vnius tantùm, ipſi incum-
bet integras expenſas ſoluere.
106 Cœterùm, cuius expenſis regulariter
debeat ipſa diſpenſatio impetrari, an vi-
delicet ambo Oratores ad illas commu-
niter teneantur, an verò eorum alter tan-
tùm, videndus eſt *Sanch. d. lib. 8. diſp. 36. per tot.* vbi, & ſignanter *num. 1.* ait, quod
quando diſpenſatio impetratur de com-

mu-

muni contrahentium conſenſu, licèt nihil de ipſis expenſis conuentum fuiſſe appareat, erit vtriuſque expenſis æqualiter impetranda; ex eo quod tale negotiũ eſt eis commune: quod quidem procedere ait non modo ex conſenſu expreſſo, verùm, etiam tacito; quia cum quis promittit conſanguineæ contrahere cum ea matrimonium, eo ipſo, quod illa acceptat, conuenitur tacitè de diſpenſatione impetranda; ac propterea communes eſſe debent expenſę: vbi tamen id limitat, niſi aliter ratione alicuius legati, aut ſucceſſionis ad maioratum, grauatus ſit ad tale matrimonium contrahendum; veluti ſi legatarius, uel maioratus ſucceſſor, ea cõditione inſtitutus ſit, vt conſanguineam aliquam ducat; quo caſu ille ad integras expenſas tenetur: alios inſuper caſus, & diſtinctiones circa ſolutionem huiuſmodi expenſarum congerit id. *Sanch. loc. cit. & lib. 5. diſp. 5. nu. 31 & 32.* ad illum propterea lectorem remittimus.

107 Ac certam de pręmiſſis, *notitiam non habentes*; quam ſi Papa habuiſſet, diſpenſaſſet vtique, ſi voluiſſet, in forma gratioſa, abſque eo, quod præſentes litteræ dirigerentur ſuo Exequutori in forma commiſſaria; quod tamen nunquam, aut rarò facere conſueuit; cum huiuſmodi diſpenſationes ſemper committantur Ordinarijs, vt alias diximus.

Nec rectè dicit quidam modernus, hanc clauſulam eſſe ſuperfluam in his, & ſimilibus reſcriptis, ob eius rationes ſatis friuolas, nulloque ſolido fundamento ſuffultas; ſi enim ita eſſet, deſtruerentur omnia reſcripta, quæ ſecum ſemper habent prædictam, & alias ſimiles clauſulas; concernẽtes verificationem narratorum,
103 nam Papa non tenetur ſtare aſſertioni Oratorum, nec de ea confidit, neque, an res ita ſe habeat, vel ne, tenetur diuinare, *ad tex. in l. ſi fideiuſſor, §. ſi eum debitor. ff. mand.*

SVMMARIVM.

1 *Verba*, Diſcretioni tuę, *important arbitrium regulatum.*
2 *Cauſa, in diſpenſatione narrata, omninò verificanda.*
3 *Clauſula*, De qua in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, *ad quid in diſpenſationibus matrimonialibus.*
4 *Regula Cancellariæ requirit litteras, etiam ſuper gratia, viuæ vocis oraculo conceſſa, & quare.*
5 *Delegatus, ante reſcripti præſentationem, habet tantùm iuriſdictionem in habitu.*
6 *Eamquè acquirit tempore Datæ, ante exercitium.*
7 *Dictionis*, & cœtera, *virtus.*
8 *Clauſula*, Depoſita omni ſpe cuiuſcunque muneris, *quid importet in diſpenſationibus matrimonialibus, & num. 12. Referuntur declarationes Sacr. Congr. de hac re, nu. 14.*
9 *Et qualiter apponatur, quando litteræ diſpenſationis diriguntur Epiſcopo.*
10 *Diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperum, adijcitur pæna nullitatis, ſi delegatus aliquid recipiat.*
11 *Diſpenſationes matrimoniales, cæteris grauiores.*
13 *Munera excæcant oculos ſapientum.*
15 *Delegatus diſpenſationum matrimonialium, an eſculenta, & poculenta recipere poſſit.*
16 *Verba geminata, aliquid vltra, quàm ſimplicia, operantur.*
17 *Dictio*, cuiuſcunque, *eſt vniuerſalis, & omnia comprehendit.*
18 *Dictio*, aliquid, *verificatur in qualibet parte.*
19 *Clauſula* Te de pręmiſſis diligenter informes, *quid importet.*
20 *Conſanguinitatis gradum, an ſufficiat verificari per Oratores tantùm.*
21 *Et quomodo, teſtes in illius probatione deponere debeant.*
22 *Inſtructiones Sacræ Congreg. Vniuerſalis Inquiſitionis pro examinandis teſtibus ſuper matrimonijs contrahendis proponuntur.*
23 *Eiuſdemquè Congregationis reſolutiones ſuper eiſdem.*
24 *Clauſula*, ſi preces ueritate niti, &c. *quomodo accipienda.*
25 *Cauſam, ſufficit verificari tempore exequutionis diſpenſationis.*
26 *Diſpenſatio, & mandatum de diſpenſando, differunt.*
27 *Aliud eſt vendere, aliud promiſſio de vendendo.*

Clau-

28 Clauſula, Si preces ueritate niti, &c. reddit mandatum conditionale.

29 Iſt ſimilis clauſula, Si eſt ita, &c.

30 Et per eam, eſt verificanda narratiua gratia.

31 Impedimentum occultum, ſuper quo petita eſt diſpenſatio, an impediat litterarum exequutionem alterius diſpenſationis ſuper publico impedimento impetratæ.

32 Et reſoluitur negatiuè. Niſi aliquis denunciauerit impedimentum, nu. 34.

33 Impedimenta matrimonij inueſtigare Ordinarius, & parochus ex officio tenentur.

35 Et eo detecto per parochum, tenetur illud deferre ad Ordinarium, ſiuè ad Delegatum.

36 Impedimentum matrimonii occultum an teneantur Oratores iudici interroganti manifeſtare.

37 Iudex, poteſt admonere Oratores, vt taceant impedimentum occultum, ſuper quo obtinuerunt diſpenſationem.

38 Clericus interrogatus à Cuſtodibus, an aliquid portet, vt gabellam ſoluat, poteſt id negare, cum iuramento.

39 Muliere, de proximo matrimonium contractura, habente impedimentum occultum, quid agendum.

40 Clauſula, Tuam conſcientiam oneramus, impedit ſubdelegationem.

41 Quod tamen intelligitur quoad nudum miniſterium diſpenſationis; ſecus verò quoad examinandos teſtes.

42 Delegatus, pro diſpenſatione matrimoniali, poteſt recipere iuramenta teſtium, illiuſque examen poſtmodum alijs demandare.

43 Et quid circa hoc ſeruetur in hac Curia Archiepiſcopali.

44 Cauſæ matrimoniales, nimis periculoſæ, & quare.

45 Examen teſtium diſpenſationum matrimonialium, committendum viro integerrimo.

46 Teſtes conſanguinei, magis idonei ad deponendum ſuper impedimento matrimonij.

37 Examen pro diſpenſatione matrimoniali poteſt committi, etiam extra Diœceſim.

48 Rapientes ob aliam cauſam, mulieres, quàm ad effectum contrahendi matrimonium, an ſint excommunicati.

49 Rapiens corruptam, ſiuè meretricem, ad effectum contrahendi matrimonium, eſt excommunicatus.

50 Raptus, eſt nouum impedimentum inductum per Concilium Tridentinum.

51 Matrimonium inter raptorem, & raptam, nullum, dum rapta maneat in poteſtate raptoris.

52 Etiam ſi rapta ipſa conſentiat.

53 Clauſula, Si mulier rapta non fuerit, apponitur in diſpenſatione matrimoniali, etiam per regulam Cancellariæ.

54 Et quatenus non apponeretur, nihilominus haberetur pro appoſita.

55 Raptus mentione non habita, ſubreptitia redditur diſpenſatio.

56 Raptam Oratricem ſi repererit Delegatus, non poteſt exequi litteras diſpenſationis.

57 Sed opus eſt nouiter ſupplicari Summo Pontifici.

58 Et ſub qua formula.

59 Raptus impedimentum, non excludit diſpenſationem Pontificiam.

60 Copula carnalis inter raptorem, & raptam, non requiritur ad incurrendas pœnas Concilij Trid.

61 Raptores mulierum, ſunt ipſo facto excommunicati.

62 Formula ſupplicationis diſpenſationis cum mentione raptus, ſine copula.

63 Raptus mulierum abſolutio, nemini reſeruata.

64 Raptus impedimentum ad contrahendum quantum duret.

65 Raptores mulierum, qua ratione Papa ſolus abſoluat in diſpenſatione matrimoniali.

66 Rapta mulieri, quanta dos à raptore conſtituenda, & nu 72.

67 Eaquè non conſtituta, an poſſit Delegatus exequi litteras diſpenſationis.

Dicto,

68 *Dictio*, & poſtquam, *ſignificat actum perfectum*.
69 *Verbum*, teneatur, *neceſſitatem inducit*.
70 *Raptæ mulieri diuiti, an conſtituenda dos per raptorem*.
71 *Fraus, nemini debet patrocinari*.
73 *Iudicis arbitrio remittitur, quod certa lege non definitur*.
74 *Raptæ mulieris voluntas, quomodo explorando, ſi raptori nubat*.
75 *Impedimenta omnia explicanda in diſpenſatione*.
76 *Impedimentis pluribus exiſtentibus, difficilius diſpenſatur*.
77 *Contraria ſententia reprobatur*.
78 *Impedimento occulto ad contrahendum, cum publico concurrente, quomodo diſpenſatio impetranda*.
79 *Et ſubijcitur exemplum*.
80 *Impedimentis duobus narratis in litteris diſpenſationis matrimonialis, ſi Delegatus, vnum tantum repererit, an ipſas litteras exequi poſſit*.
81 *Vtile, per inutile, quando vitietur*.
82 *Mandatum, tanquam ſtrictiſſimi iuris, ſtrictiſſimè interpretandum*.

Praxis Diſpoſitiua earundem litterarum, &c.

CAP. VI.

1 DIſcretioni tuæ, Quæ quidem verba, cum importent arbitrium prudentiale, & rationem regulatam, *Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 8. nu. 26. cum ſeq.* Iudex delegatus omnino debet verificari
2 facere cauſam, & alia narrata in dictis litteris, *id. Guttier. cap. 19. nu. 6. Henriq. lib. 11. de matrim. c. 5. nu. 5.* Vnde ſi ipſe cognouerit, ex matrimonio huiuſmodi contrahendo, poſſe aliquid mali exoriri, poterit denegare hanc diſpenſationem, præcipuè ad euitanda ſcandala, vt etiam ſuo loco dicemus.

De qua, in his ſpecialem *in Domino fiduciam obtinemus*, Nam, cum quæ-
3 cunque diſpenſationes non ſint exequendæ, niſi verificatis ſupradictis, præcipuè id vendicat ſibi locum in diſpenſationibus matrimonialibus, vbi magis agitur de conſcientia, quam in alijs, *Hieron. Paul. in ſuo libro Prouinciale nuncupato fol. mihi 411. verſ. nota, quod clauſula*; quia, cum agatur de re tam graui, nempè de diſpenſando ſuper matrimonio contrahendo, & uis mutui amoris inter ſponſos, facilè poſſet decipere delegatum; producendo teſtes minus idoneos, & non rectè deponentes, debet propterea ipſe delegatus perpendere qualitatem ipſorum teſtium; nam, vt plurimum deponunt per vnum, eundemque præmeditatum ſermonem; cum præciſa verba per ipſos ſponſos teſtibus ſuggeruntur, qui à veritatis tramite ſæpè ſolent deuiare. Vnde cum cauſa expreſſa, non remanet verificata, diſpenſationes huiuſmodi perperam exequuntur; & tam delegatus diſpenſans, quam diſpenſati, necnon ipſi teſtes viam ad inferos ſibi parant; quia clauſula prædicta non ad ornatum literarum, apponitur, vt dicebat quidam Iuriſconſultus; ſed vt per eam intelligat delegatus, ſe debere procedere ſuper hoc, cum pede plumbeo; quia totum negotium committitur conſcientiæ ſuæ; & idem eſt dicere, *de qua in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus*, ac ſi diceretur, *Confidentes de tua fide, vel Confidentes, quod ea, quæ tibi iniungimus, fideliter exequeris*: quæ omnia non ſolum impediunt ſubdelegationem, cum per ea videatur electa induſtria perſonæ, *argum. l. 1. verſ. ſin verò. C. de cad. toll. cap. fin. §. 1. de offic. deleg. Creſcent. deciſ. 1. nu. 1. eod. tit.* ſed, etiam hoc modo ipſius delegati conſcientia oneratur: alioquin excederet terminos *Concilij Tridentini, ſeß. 24. cap. 7. de reform.* dum dicit, quod committātur diſpenſationes loci Ordinario, qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus; nec aliter diſpenſare poſſit, & *idem Concil. ſeſſ. 25. cap. 18. de reform.* ibi, *quod ſi vrgens, iuſtaque ratio, & maior quandoque vtilitas poſtulauerit, cum aliquibus diſpenſandum eſſe, id cauſa cognita, ac ſumma maturitate à quibuſcunque ad quos diſpenſatio pertinebit, erit præſtandum; aliterque diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur*.

Per Apoſtolica ſcripta. Sicut enim aliàs diximus, regula Cancellariæ cauetur

tur,quod diſpenſatio non ſuffragetur,niſi
4 litteris confectis:quod procedit, etiam ſi
ipſa diſpenſatio fuerit per Papam viuæ
vocis oraculo conceſſa; nam adhuc litte-
ræ requiruntur, ſaltem ad euitanda incõ-
uenientia,quæ ex ſola verbali diſpenſatio-
ne ſequerentur; vt ſi non bene intellecta
fuerint verba &c. *Ledeſ. de matrim. q. 56. art. 4. littera D. verſ. prima concluſio.*

Mandamus. Cuius quidem mandati vigore, tribuitur
ſupradicto Vicario delegato iuriſdictio;
poſtquàm tamen illud fuerit ſibi præſen-
5 tatum;quia ante illius præſentationem iu-
riſdictionem tantummodò habet in habi-
tu,non autem in actu, *c. paſtoralis, in fin. de
reſcrip. c. ſuper eo, cl. 2. de appell. c. audita, &
ibi Abb. in 6. not. de reſtit. ſpol. Bellam. deciſ.
810. Bald. in l. ea, quæ, poſt princip. C. de temp.
& in integ. reſtit.* vbi inquit,hac de cau-
ſa *Specul.* feciſſe ſpecialem titulum, *de re-
ſcripti præſentatione, id. Bald. in l. 1. C. vt lit.
pend. Bart. in l. multum, nu. 2. ff. de condit. &
demonſtrat.* Neceſſariò namque requiritur
receptio,& præſentatio litterarum, vt di-
ctus delegatus poſſit procedere,nam licèt
6 ille iuriſdictionem acquirat tẽpore Datę
dictarum litterarum,illam tamen exerce-
re non poteſt ante illarum præſentatio-
nem, & receptionem, *d. c. ſuper eo, Garc. de
benef. p. 6. cap. 2. nu. 8.*

Depoſita per te *omni ſpe cuiuſcunque muneris
&c.* Huiuſmodi clauſula, ſiuè decretum
habes cęteratum in fine ſupradictæ ſup-
plicationis,ibi *depoſita &c.* quod poſtea
extenditur eo modo, quo dictum eſt in
ſupradictis litteris; nàm licèt in ipſa ſup-
plicatione non fuerit extenſum, tamen
comprehenduntur virtualiter omnia,quæ
ſunt de natura ſubiectæ materiæ, & de ſty-
lo, ſeù conſuetudine, *Imol. in c. ſignificante,
nu. 3. de reſcrip. Alex. in l. Gallus, §. idem cre-
dendum, nu. 9. ff. de lib. & poſt.* & cum hæc
dictio, *& cætera*, ſemper in diſpenſatio-
nibus matrimonialibus conſueuerit ita
7 extendi; propterea includit totum illud,
quod illius vigore ſolitum eſt apponi in
dictis litteris; *Pariſ. conſ. 76. n. 7. lib. 1.* quod
non ſolùm procedit in materia reſcripto-
rum, & commiſſionum, vt hic,verùm etiã
contractuum, & vltimarum voluntatum
Rot. deciſ. 9. & 18. nu. 7. de reſcrip. in nou. ſi-
uè ſcribatur abbreuiatè,ſiuè ita per exten-
ſum, *& cætera*, cum inter vtrunque mo-
dum nulla adſit differentia, *Gonzal. ad re-
gul. 8 Cancel. gloſ. 67.* vbi à *nu. 1. vſque ad
nu. 10.* multa cumulat de hac dictione.

Pro cuius quidem decreti declaratio-
ne,eiuſdemquè obſeruantia, non oſcitan-
ter ab ipſis Delegatis aduertendum eſt, il-
lud antiquitus in ipſis litteris diſpenſatio-
nis minimè fuiſſe appoſitum;ſed tantùm
àb Epiſcopis contra eorum Vicarios, ali-
quid circa hæc,extorquentes, excommu-
nicationis latæ ſententiæ pœnam indictã:
ipſis autem Vicarijs non obtemperanti-
bus,cępit iam pœna prædicta per Summũ
Pontificem hic adijci,vt vbi prius excom-
municato hæc erat Epiſcopalis, hodie eſ-
ſet Papalis, prout vidi adnotatum in Vr-
be in quibuſdam notulis, & innuere vide-
tur *Zerol. in prax. epiſcop. p. 2. verbo, Delega-
tus, §. An Delegatus.*
8 Porrò, per hoc decretum prohibetur,
ſub pœna excommunicationis latæ ſen-
tentiæ,ne delegatus, cui prædicta diſpen-
ſatio committitur exequenda, aliquod
munus recipiat ab Oratoribus,ſeù eorum
altero; nam quamuis Summus Pontifex,
in fine eiuſdem clauſulæ dicat, *à quo te
omninò abſtinere debere monemus*; & prop-
terea videatur hoc verbum, *monemus*, im-
portare potius conſilium, quàm præcep-
tum,vt per *Cened. ad decret. collect. 104. nu.
2.* nihilominus, in fine earundem littera-
rum, alia ſubditur clauſula,nempè, *Volu-
mus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra
huiuſmodi, aliquid muneris, aut præmij, &c.
excommunicationis latæ ſententiæ pœnam
incurras, &c.* & ſic Papa ſuam intentionẽ
declarat, fulminando dictam excommu-
nicationem in contrafacientem, & hæc
clauſula ſemper apponitur,quando diſpẽ-
ſatio matrimonialis committitur Vicario
Epiſcopi: ſi verò ipſi Epiſcopo, ſicut ali-
quando contingit, ad inſtantiam ipſorum
Oratorum dirigi, tunc eidem Epiſcopo
9 iniungitur, vt ſi munus, aut præmium
qualecumque exegerit, aut oblatum rece-
perit,eo ipſo à iuriſdictionis, & pontifica-
lium exercitio, fructuumquè menſæ ſuæ
perceptione tandiu ſuſpenſus exiſtat, do-
nec à Sede Apoſtolica relaxationem ſu-
ſpenſionis huiuſmodi, per ſatisfactionem
condignam,meruerit obtinere.&c.Imò in
10 diſpenſationibus matrimonialibus, quæ
conceduntur in forma pauperum, appo-
nitur, etiam pæna nullitatis abſolutionis,
& diſpenſationis, per hæc verba, *& nihi-
lominus abſolutio, & diſpenſatio huiuſmo-
di à te facienda prædicta nullius ſint robo-
ris, vel momenti, teſte Garc. de benef. par. 1.
cap. 1. nu. 108.* & nos ſuo loco dicemus.

Nec mirum videtur, ſi in his tantùm
diſpenſationibus matrimonialibus, hæc

clauſula apponatur; nam iſtæ reputantur
11 cœteris diſpenſationibus grauiores; & in
eiſdem magis imminet periculum, ne corrumpatur Iudex exequutor; qui quandoque, etiam paruo munere corrumpitur; Vnde optima ratione dicitur non ſolum *depoſita omni ſpe*, ſed ſubditur, *cuiuſcumque*
12 *muneris*, quæ quidem verba, omnia includunt, *l. Iulianus, ff. de leg. 3. l. à procuratore, ff. mandati, l. quæſitum §. item ſi fundum, ff. de fund. inſtructo*, & ideo apponuntur geminata, vt per ea cognoſcatur voluntas Pontificis clara, & enixa; ne aliquid quantumuis minimum ratione huius diſpenſationis, exigatur, *arg. l. baliſta, cum ibi not. ff ad Trebell. Bart. in l. cum ſcimus, C. de agric. & cenſit. lib. 10. Crauet. conſ. 201. num. 42. & conſ. 226. n. 6. Cephal. conſ. 635. nu. 12. lib. 1.* quia munera excęcant oculos
13 ſapientum, & mutant mentem iuſtorum, vt ſcribitur *Deuteron. cap. 15.* Hinc dicimus.

Munera crede mihi placant, hominesque, Deoſque;
Placatur donis Iuppiter ipſe Deus,

Ac propterea volens Propheta iuſtum virum deſcribere, ait, *qui excutit manus ſuas ab omni munere*; non enim dixit *à munere*, ſed *ab omni munere, cap. ſunt nonnulli, 1. qu. 1.*

Quare, porrecto, aliàs ſupplici libello, Sacræ Congregationi Concilij Trident. ex parte DD. Canonicorum Eccleſiæ Gerunden. cum pluribus capitibus, contra illorum Epiſcopum, de anno 1588. die 12. Auguſti, ad vnũ ex ipſis capitibus per ipſam Sacram Congregationem, ſcilicet
14 ad ſextum fuit reſponſum, quod pro diſpenſationibus matrimonialibus, non licebat Epiſcopo, ſiuè eius Vicario quidquam accipere, nec ratione taxæ, etiam ex immemoriali conſuetudine, nec ratione ſigilli, vel alicuius alterius rei; quapropter decretum illud, quod ſolet poni in literis diſpenſationum matrimonialium, vt nihil muneris, aut præmij, ſponte accipi poſſit pro illarum exequutione, ita intelligendum eſt, vt neque Ordinarius ipſe, nec Vicarius eius quicquam pro mercede laboris, quem ea in re ſuſciperent, capere poſſent; Notarios verò pro examine teſtium, quartam aurei, ſeù ducati partem, licitè accipere debeat, vt refert *Garc. d. cap. 1. ſub nu. 77. circa fin.* & reaſſumit poſtmodum *nu. 102.* tanquam vir in Romanæ Curiæ ſtylo verſatiſſimus, quod Ordinarij, ſeu Vicarij, quibus committuntur diſpenſationes matrimoniales, & aliæ, non poſſunt quicquam accipere pro labore, receptione, & examinatione teſtium, vel alio quouis titulo, vt in ſequentibus declarationibus Sacræ Congregationis, videlicet, *Gratis adeo diſpenſationes matrimoniales concedendæ ſunt, quod, etiam Ordinarij, quibus iſtæ diſpenſationes committuntur, ſuum officium gratis præſtent, ita vt, nec ipſe Vicarius aliquid ſuſcipiat pro mercede, Notarius vero pro examinandis teſtibus, & ſumendo cæteras informationes, quartam partem aurei, ſeù ducati accipere poſſit, Prò litteris verò abſolutionum, & diſpenſationum in foro conſcientiæ tantum, nihil à quoquã accipi poſſit, vt Romæ fit, & declarauit Gregorius XIII.* Et ſic Vicarius nihil accipere poteſt, etiam pro laboribus in ſtudendo proceſſui, vel pro decreto ſuper his diſpẽſationibus, aut pro acceſſu ad examinandos teſtes commorantes in alijs locis, cum id tendat ad capiendam informationem; licèt Notarius poſſit aliquid accipere, prout Sacra Cõgregatio declarauit, *Grat. diſcept. for. cap. 57. nu. 20.* Vnde ſatis conſtat per tot declarationes Sacri Concilij, ceſſare, quoad hoc diſpoſitionem *tex. in c. mulieres, de iud.* ubi iudici permittitur, vt ex cauſis, ibi expreſſis, poſſit expẽſis partis producentis, accedere ad domos mulierum pro illis examinandis. Quinimmo cum iſtum acceſſum per iudicem quandoque affectari contingat, hac motus ratione *Bonifacius Papa VIII. in d. c. mulieres*, decretum nimis ſalutare adiecit, veluti *Prouiſo, quod caſus huiuſmodi. videlicet, vt iudex uadat perſonaliter, non fingatur, nec fraus interueniat in hac parte, alioquin auctor huiuſmodi, uel fraudator, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat, & gloſ. in d. verbo non fingatur*, innuit, quod Iudex, vt poſſet viſitare dominam, faciebat eam nominare in teſtem.

Vndè in propoſito *id. Garc. nu. 106.* miratur de Officialibus, ſeù Vicarijs Epiſcopatuum illarum partium, ſicut ego non minus miror de nonnullis Vicarijs huius Regni, qui contra dictum decretum pro diſpenſationibus matrimonialibus, quæ in vim litterarum Apoſtolicarum conceduntur, certum ſtipendium, ſeù ſportulas exigunt in magnum eorundẽ animarum exitium: nec video, quomodo excuſari poſſint ab excommunicatione, contra eos lata, & in dictis litteris contenta; licèt verba eiuſdem decreti non benè ſonent in auribus eorum, eam illis interpretationem attribuunt, quam auaritia ipſa ſuadet.

Nec immemor ſum, quod tempore

Pontificatus fel.record.Pauli V.cuius erat
Prodatarius bon. mem. Cardinalis Arri-
gonius,ad quætelam nonnullorum, con-
tra quendam Epiſcopum, fuit ipſi Paulo
ſupplex libellus porrectus, quo de huiuſ-
modi extorſionibus conquerebantur: vn-
de ipſe Epiſcopus de mãdato ipſius Pon-
tificis,per litteras eiuſdem Prodatarij mo-
nitus,ne de cętero ille, aut illius Vicarius,
aliquid extorquere auderet,coutra decre-
tum appoſitum in litteris diſpenſationis,
cum nihilominus idem Epiſcopus (à præ-
miſſis non deſiſteret, fuit ſecundò aliud
memoriale eidem Pontifici porrectum, in
cuius calce fuerunt reſcripta hæc forma-
lia verba. *Si ſeriua di nouo à queſto Veſco-
uo, che ſe aſtenga, altramente ne lo faremo
pentire*. Et cum aliàs ſimilis recurſus fuiſ-
ſet habitus ad Sacram Cougregationem
Epiſcoporum,procurator Epiſcopi eum
defendebat ſub prætextu conſuetudiuis
immemorabilis,ſed iu præfata Congrega-
tione fuit dictum, quod potius erant cor-
ruptela,& abuſus:& quatenus adeſſet con-
ſuetudo, profectò uon ſubſiſteret per de-
cretum Pontificis in dictis litteris appo-
ſitum,uempè,*Volumus autem,quod ſi ſpre-
ta monitione noſtra, &c.* quia cum huic
conſuetudini contradicat prædictum de-
cretum, uullus remanet locus dubitandi;
nam ſatis apertè conſtat, quod contradi-
ctio Priucipis iuterrumpit conſuetudinẽ,
per ea,quæ uotantur in *cap. fin. de conſue-
tud.*

15 Sed nunquid iſti Delegato ad diſpen-
ſationem exequendam ſit ſaltẽ permiſsũ
recipere eſculẽta,& poculẽta,quę paucis
diebus couſumi poſſunt, iuxtà terminos
c.ſtatutum, §. inſuper,de reſcrip. Et vidę-
tur affirmatiuè reſpondendum: per iſtud
enim decretum uon derogatur permiſ-
ſioni iuris communis; ex eo quod non
præſumitur, iudicem tot modicis mu-
neribus corrumpi, vt ait *Sanch. d.lib. 8.
diſp.35.num. 52.* prout corrumpi poterit
pro muneribus alicuius momenti, & ſic
non videtur intelligendum de paucis,aut
minimis, quæ profectò non ſuut in cou-
ſideratione, cum inter nil, & parum,aut
minimum,ſeù modicum,non ſit differeu-
tia in effectu,*l.Seio illud.ff.de in integr. re-
ſtit.cap.licet.verſ.quanquam, de probat. l.
cum in te,in fin.ff.de re iud.l.1.§.proinde.ff.
de edil.edic.*

His tamen non obſtantibus, coutra-
rium verius eſt,cum *eod.Sanch.loc.cit.* vbi
concludit,id miuimè licere; ex eo quod
hic non militat ratio, quæ eſt in *d. cap.
ſtatutum*,cum illud loquatur de Delega-
to quoad lites; quæ quidem commiſſio,
cum diù duret, ſitque magni laboris;
propterea magno ſtipendio digna eſt;
cuius reſpectu, eſculenta, & poculenta,
nullius conſiderationis reputantur;quod
quidem dici non poteſt in hoc caſu, quo
expeditio diſpenſationis breuiſſima eſt,
& facillima: quapropter, quodcunque
munus, reputatur magni momenti: id
enim,vt melius intelligatur, duobus mo-
dis explicat Papa in prædictis litteris;
vno modo,cum primò dicit, *Depoſita
per te omni ſpe cuiuſcunque muneris &c.*
altero modo,cum ſecundò dicit, quod *ſi
ſpreta monitione noſtra, aliquid muneris
&c.* & ſic per geminatam prohibitionem,
ad maiorem uim, efficaciam,& dilibera-
tiouem,ac ſuam intentionem oſtenden-
dum, *Mandoſ.regul.33.q.11.num.3.* vbi,
16 quod verba geminata, ſemper aliquid
vltra operantur, quàm verba ſimplicia,
*Bald.in l.fructus, verſ. item illa verba ge-
minata.C.de act.empt.* quia ex illis colli-
gitur voluntas clara, & firma Summi Põ-
tificis, *Bart.in l. cum ſcimus.C.de agric.&
cenſit.Crauet.conſ.201.n.4.* ac etiam,cum
17 hic adijciat dictionem,*cuiuſcunque*, quæ
cum ſit vniuerſalis, omnia compreheu-
dit,*l.quacunque ratione,ff.de procur. l. hoc
articulo,& ibi Bart.num.6.ff.de hered.in-
ſtit.* ac poſtmodum ſubdat *aliquid mu-
neris* &c. hæc dictio, *aliquid* de ſui na-
18 tura verificatur in qualibet parte, *An-
char.conſ.360.* Cum igitur ipſius Summi
Poutificis id prohibeutis, iutentio ſatis
aperte deſumatur; nou eſt,cur Delegatus
ad id,velit aliter dicta verba iuterpretari,
quam ſonant, cum ſint ſatis clara; ita vt
non ſit locus iuterpretationi, ſeù decla-
rationi,*l.ille aut illa & l.non aliter, ff.de
leg.3.* nec gloſa indigemus, cum habemus
textum,*Bald.conſ.343.num 4.* Ac propte-
rea ex his concludendum eſt, nihil pror-
ſus per Epiſcopum,ſiue Vicarium,accipi
poſſe, Quod ſi fortaſſe auaritia non ſi-
nat tales Exequutores hæc, prout ſo-
nant, ſed aliter, quam par, eſt huiuſ-
modi decretum interpretari, nil aliud
hic addi poſſe videtur,niſi, quod ipſi vi-
derint.

Te de pręmiſſis *diligenter informes.* Per
hanc quidem clauſulã,prohibet omninò
19 Summus Pontifex Exequutori, ne ſu per
narratis velit ſtare aſſertioni ipſorũ Ora-
torum contrahentium: ac proinde illa
refertur tàm ad allegatam cauſam diſpẽ-
ſa-

ſationis,quàm ad ipſum impedimentum,
& ſic ad omnia præcedentia, *Ludouiſ. de-*
ciſ.478.num. 3. quapropter per eam pa-
rum refert videre hic cum *DD.* an ad pro-
20 bandum Conſanguinitatis gradum, ſuf-
ficiat ſola confeſſio Oratorum impetran-
tium diſpēſationem;& proinde videatur
affirmatiuè reſpondendum, cum illa ſit
facta in iudicio, per *tex.in l.1.C.de confeſ.*
& l.generaliter 9. *C.de non numer.pecun.*
contrarium tamen verius eſt prout ſer-
uari docet *Genuen. in ſua prax. Archiep.*
cap.20.ſub num.12. in hac Curia Neapo-
litana, vbi etiam ait quod ad hoc faciunt
ſupradicta verba, *Te de præmiſſis diligen-*
ter informes; quæ non apponerentur, ſi
aſſertioni impetrantium ſtandum eſſet:
ac propterea ſiue Conſanguinitatis,ſiuè
21 affinitatis impedimentum debet proba-
ri per teſtes deponentes per gradus di-
ſtinctos,& aliàs ſeruata forma *cap. licet,2.*
§.teſtes autem,de teſtib. vbi cauetur, præ-
ſertim, quod ipſi teſtes,perſonas, expreſ-
ſis nominibus, vel demonſtratione, aut
circumloquutione ſufficienti deſignent;
& ab vtroque latere,ſingulos gradus,cla-
ra computatione diſtinguant: & in eo-
rum iuramento concludant, ſe accepiſſe
à ſuis maioribus,quod deponunt, & cre-
dere ita eſſe: ſed nec tales ſufficiunt, niſi
iurati deponant, ſe vidiſſe perſonas, vel
ſaltem in vno prædictorum graduum,
conſtitutas,pro conſanguineis ſe habere. Sunt omnia ferè verba *tex.d.cap.licet*, *& in cap. tua nos. de conſang. & affin.* vbi, quod teſtes,qui Conſanguinitatis,gradus computant, à ſtipite debent incipere, ideſt à parentibus,vel germanis,& ſic per ordinem diſtinguere gradus, nominibus proprijs, vel æquipollentibus indicijs; deſignando perſonas, præſertim, cum ſæpè perhibeant teſtimonium de auditu &c. & ita, tàm circa verificationem graduũ,ſiuè Cõſanguinitatis,ſiuè affinitatis in diſpenſationibus matrimonialibus expreſſorum,quàm impedimentorum allegatorum ad contrahendum matrimonium,omni qua par eſt, ſedulitate ſeruatur in hac Curia Archiepiſcopali, prout ſeruari credimus, & debet, in omnibus alijs Curijs Eccleſiaſticis.

Quo verò ad alia requiſita, circa matrimonium contrahendum neceſſaria; etiam præter narrata in litteris diſpenſationis, vbi illa opus eſt, vigent hodie inſtructiones Officij Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, quæ inconcuſsè, ſummaquè vigilantia ſeruantur, quas licet ad manus omnium Ordinariorum pro earundem obſeruantia credimus perueniſſe, nihilominus ſuperfluum minimè viſum eſt, illarum tenorem hic inſerere eo quo ſequitur modo,videlicèt.

Inſtructio pro examine illorum teſtium: qui inducuntur pro contrahendis matrimonijs, tàm in Curia Eminentiſſimi Cardinalis Vicarij Vrbis, quàm in alijs Curijs ceterorum Ordinariorum.

In primis,teſtis moneatur de grauitate iuramenti, in hoc præſertim negotio, pertimeſcendi,in quo diuina ſimul,et humana maeſtas læditur ob rei,de qua tractatur,importantiam,& grauitatem.

Interrogetur de nomine,cognomine, patria,ætate,exercitio & habitatione.

Interrogetur,an ſit Ciuis,vel exterus,& quantenus ſit exterus,à quanto tempore eſt in loco, in quo teſtis ipſe deponit.

Interrogetur, An ad examen acceſſerit ſpontè, vel requiſitus: ſi dixerit acceſſiſſe ſpontè, à nemine requiſitus, Interrogetur, an ſciat adeſſe aliquod impedimentum inter contrahere volentes: et ſi reſponderit negatiuè,teſtis dimittatur,quia præſumitur mendax; ſi verò dixerit, acceſſiſſe requiſitus.

Interrogetur An ſibi pro hoc teſtimonio ferendo, fuerit aliquid datum, promiſſum, remiſſum,vel oblatum à contrahere volentibus,vel ab alio ipſorum nomine.

Interrogetur,An cognoſcat ipſos contrahere volentes, & à quanto tempore, in quo loco, & qua occaſione; cuius qualitatis,vel conditionis exiſtant.

Si reſpondetur negatiuè, teſtis dimittatur; ſi verò affirmatiuè,

Interrogetur, An contrahere volentes,ſint Ciues, vel exteri: Si reſponderit, eſſe exteros.

Interrogetur à quanto tempore acceſſerint ad hanc Vrbem, vnde venerint,an venerint ſimul,vel ſeparatim.

Si reſponderit,veniſſe de recenti, vel inſimul, ſuperſedeatur in licentia contrahendi, donec per litteras eorũ Ordinarij,ac loci,à quo contrahentes receſſere, doceatur, inter ipſos contrahentes non adeſſe impedimentum: & mulierem non eſſe raptam.

Si verò reſponderit,veniſſe à multo tempore citrà,vel contrahentes eſſe Ciues.

Interrogetur, ſub qua parochia hactenus contrahentes habitarunt, vel habitent de præſenti.

Interrogetur, An ipſe teſtis ſciat aliquem ex prædictis contrahere volentibus, quandoque habuiſſe vxorem, vel virum.

Si reſpõderit affirmatiuè,non procedatur ad licentiam,niſi producantur authentica, & legales atteſtationes,vel teſtes fide digni, & veriſimiliter informati de obitu coniugis defuncti.

Si verò teſtis reſponderit,non habuiſſe vxorem,vel maritum.

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, et an ſit poſſibile, quod aliquis ex illis habuerit vxorem, vel maritum, & quod ipſe teſtis neſciat.

Si reſponderit affirmatiuè, ſuperſedeatur; niſi ex alijs teſtibus probabiliter concludatur non habuiſſe vxorem, vel virum.

Si reſponderit negatiuè,interrogatur de cauſa ſcientiæ,ex qua deinde Iudex colligere potuerit,an teſti ſit danda fides,vel nè.

Si reſponderit, contrahentes habuiſſe vxorem,vel maritum,ſed eſſe mortuos.

Interrogetur de loco, & tempore, quo ſunt mortui, & quomodo ipſe teſtis ſciat eos eſſe mortuos.

Item interrogetur,an poſt mortem dicti coniugis defuncti, aliquis ex prædictis contrahere volentibus tranſierit ad ſecunda vota.

Si reſponderit negatiuè, Interrogetur, an eſſe poſſit, quod aliquis ex illis tranſierit ad ſecunda vota,abſque eo quod ipſe teſtis ſciat.

Si reſpondit affirmatiue, ſuperſedeatur in licentia, donec producantur teſtes per quos negatiua coarctetur concludenter; Si verò negatiuè.

Interrogetur de cauſa ſcientiæ;qua perpenſa,iudex poterit iudicare, an ſit concedenda licentia,vel ne.

Si contrahentes ſunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorũ,eos eſſe liberos,& in alijs ſeruata forma Conc. Trid.in cap.multi,ſeſſ. 24.

Fides,aliaque documenta,quæ producuntur de partibus,non admittantur, niſi ſint munita ſigillo,& legalitate Epiſcopi Ordinarij,& recognita ſaltem per teſtes, qui habeant notam manum,vel ſigillum.

Pro teſtibus in hac materia,recipiantur potius conſanguinei,quàm extranei; quia præſumuntur melius informati;& Ciues potius, quàm exteri.

Poſt verò emanatas ab eadem Sacra Congregatione prædictas inſtructiones, cum nihilominus nonnulla,circa earundem obſeruantiam, & exequutionem in dubium reuocarentur ob caſuum contingentiam, quę fortè vix in praxim deduci poterant, fuit ad eandem Sacram Congregationem habitus recurſus, eiuſdemque Eminẽtiſſimis Patribus ſupplicatum, quatenus ſequentia declarare dignarentur:propterea capita infraſcripta ibi propoſita, ita declararunt, & reſoluerunt, videlicet.

23 Reſolutiones S.C. Inquiſitorum in cauſis matrimonialibus:

Primò, An præfatarum litterarum forma ſit ſeruanda in caſu neceſſitatis ex ſic contrahere uolentibus, exiſtẽtibus in articulo mortis. Reſp. Non eſſe ſeruandam in articulo mortis; intra quem ſcilicet probabiliter non adſit tempus ſufficiens faciendi diligentias: cum hoc etiam, quod ſi infirmus forte conualuerit,debeant fieri diligentiæ iuxtà inſtru-

ſtructionem, antequam ſimul conueniant.

Secundò, An atteſtatio Ordinarij requiratur pro exteris, qui diſceſſerunt ab eorũ infantia, vel tempore non nubili, & peruenerunt ad locum, vbi matrimonium contrahere cupiunt, ibique continuo permanſerunt, Reſp. eam, vt iacet, non requiri.

Tertiò, An requiratur pariter dicta atteſtatio pro exteris; qui per decẽ annos, & vltra, domicilium acquiſierunt in loco, vbi ſunt matrimonium contracturi, ſi eorum ſtatus liber probetur per teſtes fide dignos, tàm originis, quàm domicilij. Reſp. Requiri.

Quartò, An requiratur dicta atteſtatio pro illis exteris, qui vnicã, vel plures vxores duxerunt, & è contra, ſi mortua fuerint in loco, vbi iterum matrimonium contrahere deſiderant: ac amplius poſt mortem à dicto loco non diſceſſerunt. Reſp. Requiri.

24 Si preces veritate *niti reperiris,*
Circa quod,
non eſt omittendum, quod licèt per informationem deſuper capiendam, conſtabit delegato, preces veritate niti, ſi tamẽ à parte rei non eſt ita, diſpenſatio erit nulla, tanquam ſubreptitia, propter falſitatem narratorum, *Ledeſ. in Sum. de matrim. cap. 27.* vbi ait, ita communiter DD. tenere. Et ſufficit, vt aliàs diximus, cau-
25 ſam ipſam verificari tempore exequutionis litterarum, licèt tempore impetrationis illarum, non eſſet vera, & ita practicatur, nam quamuis *Abb. in c. quia circa, de conſang. & affin.* dicat, cauſam debere verificari tempore Datæ, loquitur tamen de diſpenſatione iam facta, prout antiquitus fiebat; cum huiuſmodi diſpenſationes cõcederentur in forma gratioſa; & ſic erat gratia facta; non autem his temporibus, quibus non dantur amplius ſub dicta forma, ſed datur tantummodo mandatum de diſpenſando.

Omnes enim authores contrarium ſentientes, videntur confundere terminos;
26 nullum conſtituendo diſcrimen inter diſpenſationem; & mandatum de diſpenſãdo, ſicut dicendum eſt, de mãdato de prouidendo, & de prouiſione gratioſa iam facta, *Mohed. deciſ. 10. in addit.* ſicut aliud
27 eſt vendere, aliud pactum, ſeù promiſſio de vendendo, vt inquit *Iaſ. poſt alios in l. bona fides ff. de eo, quod certo loco, & per Caſſad. deciſ. 1. nu. 6. ſub tit. vt lit. pend.* Cum igitur diſpenſatio hæc ſit commiſſaria, niſi in ea fiat inquiſitio circa expreſſa in litteris, non erit valida; quia per clauſu-
28 lam ſupradictam, mandatum redditur conditionale; prout fuit deciſum in *vna Oxomen. portionis, coram Veſtano, die 20. Iunij 1552. teſte Caputaq. deciſ. 273. nu. 1. &*
29 *2. p. 1.* Quæ quidem clauſula ſimilis eſt clauſulæ, *ſi ext ita*, vel, *ſi ita eſſe repererit,* aut, *Veris exiſtentibus enarratis*; & quæuis gratia habet in ſe hanc tacitam conditionem; quamuis in literis non exprimatur, *tex. in l. fin. in princip. C. de diuerſ. reſcrip. cap. 2. de reſcrip.* & per eam, ſemper eſt
30 verificanda narratiua gratiæ, *id. Caputaq. deciſ. 240. p. 2. Ceſar. de Graſſ. deciſ. 1. nu. 3. de reſcrip.*

Quid autem agendum erit, ſi vltra im-
31 pedimentum in ipſa gratia narratum, & per teſtes iam probatum, Oratores alio impedimento occulto in litteris non expreſſo, ſuper quo aliam diſpenſationem obtinuerunt per officium Sacræ Pœnitentiariæ in foro conſcientiæ tantùm, detineantur, nunquid, non obſtante dicta clauſula, *ſi preces* &c. ſi Parochus, vel Ordinarius ſciet hoc impedimentum occultum, & Oratores prædicti obtinuerint iam ſuper eo diſpenſationem in foro conſciẽtiæ, poſſit permittere eos matrimonium contrahere?

Et quamuis videatur negatiuè reſpondendum, ex eo, quod Eccleſia ex officio tenetur inueſtigare impedimenta, per *tex. in cap. fin. de cland. diſpenſat*, Nihilominus aliter erit dicendum; ſicut eſt etiam in praxi receptum; nam, cum matrimonium ipſũ verè cõtrahatur, uigore huius diſpẽſationis obtentę, nõ poſſet Ordinarius, il-
32 los propterea impedire; cum coram Deo ueri cõiuges efficiãtur; Vnde ſi nullus denunciat id impedimentum occultum, coram Parocho, uel Ordinario, quamuis illis, ſeù eorum alteri conſtet de hoc impedimento, ſi etiam eis conſtet de diſpenſatione in foro conſcientiæ obtenta, poſſunt diſſimulare, ut taliter impediti, matrimonium contrahant; nam licèt ex officio te-
33 neantur inueſtigare impedimẽta, id euenit, ne impediti, contrahendo, delinquant; & ſic ad id non tenentur, quando eis conſtat, illos abſque culpa contrahere ob diſpenſationem iam obtentam in foro conſcientiæ, ita *Sanch. lib. 3. diſput. 15. num. 14. cum ſeq.* ubi plura cumula de hac re.
34 Id tamen intelligas, niſi aliquis denunciauerit impedimentum huiuſmodi coram Parocho, ſeù Ordinario; quia tunc

cum negotium effectum ſit publicum, ad
ulteriora matrimonij contrahendi proce-
di minimè poteſt; donec diſpenſatio in
utroque foro exhibeatur: quinimmo, pa-
rochus ipſe, cui tale impedimentum in-
35 notuit, omnino tenetur illud deferre ad
Ordinarium, ſeù ad delegatum diſpenſa-
tionis obtentæ in utroque foro; & cum
reddantur nullæ litteræ diſpenſationis pro
foro conſcientiæ, obtentæ ſuper occulto
impedimento, alias litteras in utroque fo-
ro in forma, *Perindeualere*, obtinebunt;
uel, ſi nullum aliud extet impedimentum,
niſi illud, quod antea erat occultum, im-
petrabunt litteras in forma ordinaria; non
enim ſufficit in hoc caſu, quod Parochus
ſciat iam Oratores obtinuiſſe diſpenſa-
tionem pro foro conſcientiæ; nam ex quo
aliquis ei denunciauit hoc impedimen-
tum occultum, intelligitur iuridicè de-
nunciaſſe; quia tanquam eius miniſter in
foro externo, poteſt interdicere matrimo-
nium, & rem deferre, ut dictum eſt, ad Or-
dinarium, vt iuſtitiam miniſtret; & circa
huiuſmodi impedimenti cognitionem
procedat, ita *id. Sanch. loc. cit. nu.* 15.

36 Quid autem modo dicendū eſt, ſi Ora-
tores ipſi à Iudice interrogentur, an vltra
impedimentum in literis diſpenſationis
iam in vtroque foro obtentis, expreſſum,
aliud ſit quoque impedimentum, occul-
tum tamen; ſuper quo, etiam obtinuerunt
diſpenſari in foro conſcientiæ tantùm, te-
neantur eidem Iudici, huiuſmodi impe-
dimentum occultum manifeſtare? Et cer-
tè non tenentur; cum id impedimentum
adeo occultum ſit, vt nullo modo proba-
ri poſſit, *ia. Sanch. lib. 3. diſp. 14. nu. 4.* quod
quidem vendicat ſibi locum, ſiuè Orato-
res velint contrahere matrimonium cum
diſpenſatione ſuper occulto impedimen-
to tantum, nullo alio publico exiſtente,
ſiuè, etiam occulto, cum alio publico con-
currente; ſuper quo eſt impetrata diſpen-
ſatio in vtroque foro; nam, etiam in hoc
caſu eſt eadem ratio, ad *tex. in cap. inter
cæteras, de reſcrip. & in cap. fin. de translat.
præl. & in cap. cum dilecta de confirm. vtil.
vel inutil. l. illud ff. ad l. aquil. §. pari ratio-
ne, inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſolui. l. à
Titio, in fin. ff. de verb. oblig.*

Et non minus vtiliter, præmiſſis adden-
dum putaui, quod etiam, ſi Notarius ex
Iudicis commiſſione, vel ipſemet Iudex,
per confeſſionem ipſorum Oratorum,
ſciat eos eſſe detentos impedimento oc-
culto, & ſuper eo diſpenſationem impe-
traſſe in foro conſcientiæ, poterit Nota-
rius, vel Iudex id non ſcribere, ſed admo-
37 nere dictos Oratores, vt taceant, vel id
impedimentum negent, vtendo æquiuo-
catione, nempè negādo impedimentum,
vt modo impediat, cum diſpenſatum ſit
ſuper eo, *Sanch. lib. 3. diſput. 15. nu. 16* ſicut
in ſimili ait *Sylu. in verbo, mendacium. q. vlt.*
38 quod ſi clericus rogatus à cuſtodibus,
num aliqua portet, vt gabellam ſoluere
compellatur, poſſet ille iuramento nega-
re, intelligendo, ſe nihil portare, ex quo
gabellam debeat.

Et ex his patet, quod nihilominus di-
cta clauſula, *ſi preces, &c.* ſatis remanet ve-
rificata, & ſeruata forma huius reſcripti,
etiam ſtantibus ſupradictis.

Nec contēnenda inſuper praxis accedit,
quæ frequentiſſimè occurrit, cum, videli-
cet, mulier matrimonium de proximo
39 contractura, habeat impedimentum di-
rimens, quod non poteſt ſine notabili in-
famia, propalare; veluti, quia adeſt impe-
dimentum affinitatis, ex quo forſan car-
naliter ſe cognoſci paſſa fuerit ab aliquo
ſui ſponſi conſanguineo in Primo, vel Se-
cundo gradu, vel quid ſimile, vel aliàs ſi
ſuſpicio vehemens oriretur alicuius cri-
minis detecti in confeſſione, ſi ipſa mulier
velit abſtinere à nuptijs, aut differre dum
Pontificis diſpēſatio obtinetur: hoc enim
caſu fingere poteſt, ſe aliquo voto, puta
caſtitatis, alligatam, & quod propterea
iuſſa fuit à Confeſſario, vt ab ipſis nuptijs
abſtineat, donec diſpenſationem ſuper
huiuſmodi voto impetrauerit à Summo
Pontifice, & interim diſpenſationem ſu-
per vero impedimento, occultè impetra-
re: ſicut optimè docet *id. Sanch. lib. 2. diſp.
40. nu 7.* vbi ſubdit, quod ex cauſis ibi per
eum expreſſis, poterit Epiſcopus ſuper ta-
li impedimento diſpenſare; etiam quod
illud ſtatutum ſit decreto Pontificio, vel
Concilij generalis, in cuius lege, Epiſco-
pus, tanquam inferior non poſſet aliàs
diſpenſare, vt per *Abb. in cap. cum dilecti
num. 10. de electione*, & nos alibi dicemus.

Tuam conſcientiam oneramus.

Ex hac clauſula, non poterit diſ-
penſatio ſubdelegari; cum ſit ele-
40 cta induſtria perſonæ, *Menoch. de arbitr.
iud. lib. 1. qu. 68. nu. 2. & lib. 2. de præſumpt.
qu. 21. nu. 12. & conſ. 17. nu. 6. & ſeq. vol. 1.*
41 quod tamen intelligendum, quoad nu-
dum miniſterium diſpenſationis: nam be-
nè poterit delegatus, dicta clauſula non
obſtante, receptionem teſtium, & infor-
mationem, vt dictum eſt, alteri committe-

re,

re,ex illa communi *DD.*concluſione,quod
qnando nudum miniſterium,vnà cum iu-
riſdictione committitur, non poterit tunc
nudum miniſterium ſubdelegari, ſed tan-
tum iuriſdictio, vt per *Innoc. in cap.fin. de
offic.deleg.*vt,etiam infra dicetur.

Et ſic pro præmiſſorum verificatione
42 poterit prius Vicarius delegatus, recipe-
re tantum iuramenta teſtium, ac poſtmo-
dum alijs illorum examen demandare, vt
ait *Genuens. in praxi Cur. Archiep. cap.69.
nu.7.in fin.*qui quidem teſtes poſſunt exa-
minari,etiam per Notarium laicum,*Grat.
de ſep.for.cap.6.nu.32.*Imò talis Notarius,
quamuis non fuerit ſibi præcisè data li-
centia recipiendi iuramenta ipſorum te-
ſtium,ſed ſolùm illos examinandi, nihilo-
minus,commiſſo hoc examine,habet etiã
per antecedens neceſſarium, commiſſam
facultatem recipiendi iuramentum; ſine
quo examen eſt nullum, per *tex. in l.1. ff.
de iuriſd.omn.iud. Mohed. deciſ.6.de teſt.nu.*
43 *1.* & ita ſeruatur in hac Curia Archiepi-
ſcopali,in qua Notarij laici,etiam ex con-
ſuetudine recipiunt examen teſtium, &
etiam illorum iuramenta; quamuis quan-
doq; à Vicario delegato recipiantur prius
iuramenta prędicta,& poſtea mandet ipſis
Notarijs, illos examinare. Et quia huiuſ-
44 modi cauſæ matrimoniales ſunt nimis
periculoſæ; ex quo pluries compertum
eſt,teſtes in eorum depoſitionibus depo-
ſuiſſe nigrum pro albo; vnde ex his diſpē-
ſationibus, plurimas, longa experientia
comperimus (licèt ſine Exequutoris cul-
pa,quinimmo omni per eum adhibita di-
ligentia) minus rectè, minuſque fideliter
ſuum verum ſortiri effectum, propter ta-
le periculum, huiuſmodi examen com-
45 mitti debet alicui viro integerrimæ fidei,
& bonitatis, *Felin.in cap. cum cauſam,nu.
28.*vbi,etiam teſtatur ita de conſuetudine
ſeruari.

Eſt etiam hic in praxi notandum,quod
46 inter huiuſmodi teſtes, conſanguinei,ſeù
affines Oratorum,ſunt magis idonei,tan-
quàm magis informati, ad deponendum
ſuper impedimento in litteris expreſſo,
iuxta *tex.in cap.ſuper eo el.2.de teſt.*vt ſupra
diximus; prout, etiam de deponentibus
ſuper ætate, & alijs requiſitis ordinando-
rum, *Zerola, in ſua praxi, verbo,matrimo-
nium, verſ. decimoquarto, quia ſuperius*;
Quod ſi ipſi teſtes, qui debent deponere
ſuper verificatione narratorum, non re-
periantur in Ciuitate, ſeù diæceſi Orato-
rum, poterit dictus Vicarius delegatus
committere huiuſmodi examen, etiam
47 extra dictam Ciuitatem, vel diæceſim;
quia, cum in huiuſmodi litteris diſpenſa-
tionis duo committantur Vicario exe-
quenda,nempè iuriſdictio veritatis precũ
examinandæ,ac nudum miniſterium exe-
quendæ diſpenſationis, vt diximus,ſupra-
dicta iuriſdictio,quoad teſtes deſuper exa-
minandos,poteſt ſubdelegari,excepto nu-
do miniſterio huiuſmodi, *Sanch. l. 8. diſp.
7.nu.34.circa med.* vbi oſtendit, quod illa
teſtium receptio, etiam extra diæceſim
Officialis diſpēſantis fieri poteſt; & ratio-
nem ibidem reddit, nempè, quod, licèt
multi varia ſcripſerint, circa illam clauſu-
lam,*Conſcientiam tuam oneramus*, quando
tamen dicta verba non diriguntur perſo-
næ nominatæ,videntur poſita in vim mo-
nitionis potius, quàm in forma delega-
tionis, & conſequenter, examen, per ea
verba à Pōtifice commiſſum, poterit ſub-
delegari,cum in hoc,non videatur electa
induſtria perſonæ,& ita reperio fuiſſe in
hac Curia Archiepiſcopali ſeruatum;nam
cum pro quibuſdam contrahentibus vi-
gore diſpenſationis, non adeſſent Neapo-
li,teſtes pro verificatione narratorum,fuit
commiſſum examen Epiſcopo Marſicen.
in cuius diæceſi aderant teſtes, qui ad id
fuerunt examinati, & poſtmodum fuit
per vicarium Neapolitan.executa diſpen-
ſatio,receptis deſuper litteris teſtimonia-
libus ſuper dictorum teſtium examine.

Dummodò propter hoc &c.

Pluriès dubitatum fuit, an quarumlibet
48 mulierum raptores, qui non idcirco ra-
piunt, vt eas in vxores ducant, ſed ob
aliam cauſam,ſint ipſo iure excommunica-
ti per *Concil.Trid.ſeſſ. 24.cap.6.* & non-
nulli, præſertim *Nauar.cap.27.num.150.*
affirmatiuam partem tenuerunt; Nihilo-
minus, contrarium deciſum fuit per *Sa-
cram Congregationem eiuſdem Concilij, die
23.Ianuarij 1586.* nempè, Raptores, ob
aliam cauſam,quàm vt in vxores ducant,
non comprehendi à Concilio, propter
eandem,vel maiorem rationem;nec Con-
ſtitutio etiam pœnalis, extenditur in
tali caſu.

Vndè, cum prius in litteris huiuſmo-
di diſpenſationum ſimpliciter diceretur,
dummodo mulier rapta non fuerit,poſtmo-
dùm,ad ſubmouendas hæſitationes, quæ
circa id oriri poterant,conſueuerunt in
dictis litteris apponi ſupradicta verba,
ſcilicet,*propter hoc*, nempè ad effectum
matrimonium contrahendi: & per hoc,
clarè conſtat, quod in dicto Concilio
com-

comprehenduutur ſolùm raptores fœmi-
narum, ad hunc tantum effectum; per eã
etiam, quæ congerit, *Sanch lib. 7. diſp. 13.
num. 4.* qui fundatur in ipſis verbis eiuſ-
dem Concilij, quod ſtatim incipit loqui
de matrimonio inter raptorem, & raptã
contrahendo; ac proinde, de illo ſolo
raptu intelligi debet; qui cauſa matri-
monij contrahendi, committitur; quod
quidem confirmari, ait *id. Sanch loc. cit.*
quia, quando cauſa matrimonij, raptus eſt
admiſſus, delictum fuit contra matrimo-
nij libertatem; & ab initio in eo interfuit
coactio; ac proindè, vt plenior ſit libertas,
petit hoc decretum, prius raptam in pri-
ſtinam libertatem, & in locum à raptore
ſeparatum reſtitui, ac raptorem, tãquam
iniquum libertatis matrimonij violato-
rem, punit pœnis in dicto decreto con-
tentis.

Ex quibus deducitur, non puniri ex
hoc decreto, raptum, qui eſt ſpecies luxu-
riæ, non autem ad finem cõtrahendi ma-
trimonium, vt eſt, quando cauſa explen-
dæ libidinis ſit; niſi tamen fieret ſimul
cauſa libidinis, & matrimonij contrahen-
di, quia tunc ea ſola ratione, quod cauſã
matrim·nij fieret, comprehẽderetur ſub
hoc decreto, vt aliàs vidimus practicari;
& ſic de eo facienda erit mentio in ſup-
plicatione, perinde, ac ſi raptus commiſ-
ſus fuiſſet ad effectum contrahendi ma-
trimonium tantùm, quæ quidem omniã
ſeruat Dataria Apoſtolica, etiam in eo,
49 qui fœminam corruptam, ſiuè meretri-
cem, aut aliam inhoneſtam perſonam ra-
puit, prout fatentur omnes practici Cu-
riales.

Rapta non fuerit. Super quo debent, etiam
teſtes examinari, ex eo quod, ſi Oratrix
prædicta fuiſſet propter hoc ab Orato-
50 re rapta, adeſſet nouum impedimentum,
inductum per *Concilium Triden. d. ſeſſ. 24.
cap. 6.* vbi *decernit Sancta Synodus, inter
raptorem, & raptam, quandiu ipſa in pote-
ſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſi-
ſtere matrimonium, Quod ſi rapta à rapto-
re ſeparata. & in loco tuto, & libero conſti-
tuta, illum, in virum habere conſenſerit,
eam raptor in vxorem habeat; & nihilomi-
nus raptor ipſe, ac omnes, illi conſilium, au-
xilium, & fauorem præbentes, ſint ipſo iure
excommunicati, ac perpetuò infames; omni-
umque dignitatum incapaces, & ſi clerici
fuerint, de proprio gradu decidant, Tenea-
tur præterea raptor mulierem raptam, ſiue
eam in vxorem duxerit, ſiue non duxerit, de-
center arbitrio iudicis dotare.*

Sicut, etiam dicendum eſt, quod ma-
51 trimonium contractum inter raptorem,
& raptam, dum ſub ipſius raptoris po-
teſtate exiſtit, nec ſeparata eſt, vt ſupra, eſt
prorſus irritum; quare raptus per eo tem-
pore eſt impedimentũ dirimens, attentis
verbis *dicti Concilij*; vnde deſumitur, id p-
52 cedere, quãuis rapta ad hoc ſub raptoris
poteſtate cõſtituta, re vera liberè conſen-
tiat; nam *d. Concil.* non ſolum libertatem,
expoſcit ad valorem matrimonij, ſed vt
planè, rapta, libera ſit à poteſtate rapto-
ris, & hoc propter matrimonij liberta-
tem, iuxta mentem ipſius Concilij, per
quod fuit correctus *tex. in cap. fin. de rap-
tor.* vbi raptori permittebatur ſimpliciter
raptam in vxorẽ ducere, nulla tamẽ pœna
adiecta, ſed ſolum ibi dicitur, quatenus
prior diſſenſus tranſeat in conſenſum, &
quod ante diſplicuit, tandem incipiat
complacere: imò potius *id. Concil.* inhæ-
ret antiquis canonibus, prohibentibus
raptorem contrahere matrimonium cum
rapta, vt per *gloſ. in d. cap. fin.*
53 Præterea, *regula Cancellariæ 49.* cane-
tur, quod in literis diſpenſationum ſuper
aliquo gradu Conſanguinitatis, vel affi-
nitatis, aut aliàs prohibito, ponatur clau-
ſula, *ſi mulier rapta non fuerit*, quod ſi for-
54 te in litteris diſpenſationis ſit omiſſã,
intelligitur nihilominus in eis appoſitã
de ſtylo Curiæ; nam, vt docet *Abb. in cap.
quod translationem, nu. 3. de off. deleg.* clau-
ſulæ apponi ſolitæ ſupplentur; quamuis
non exprimantur, *Sanch. lib. 8. diſp. 25.
nu. 19.* qui antea, eodem numero, dixerat,
55 ſubreptitiam eſſe huiuſmodi diſpenſa-
tionem, niſi de raptu in ea mentio fiat.

Notat hic *id. Genuen. in prax. Cur. Ar-
chiep. cap. 20. n. 11.* etiam in caſu exequen-
dę huiuſmodi diſpenſationis circa infor-
mationem raptus, quod puella dicitur
rapta, etiam volens, dummodò inuitis
parentibus, vel tutoribus, cum raptus ſine
violentia eſſe non poſſit; quod quidem
extendit ad eum, qui per munera datã,
aut promiſſa, perſuadet mulieri, vt do-
mum exeat, & ad ipſum veniat: hoc enim
modo dicitur, etiam violentiam inferre:
idemque arbitratur, ſi vir dolosè puel-
lam ad ſe nolentem accedere, per vicinã
vocari fecit in domo ipſius vicinæ, in qua
ipſe vir manens abſconditus eam ſtupra-
uerit, quæ aliàs ad dictam domum nõ
acceſſiſſet, ſi ſciuiſſet ſtupratorem ibi
manere, vt raptus committatur.
56 Vnde ſi Delegatus compererit, Oratri-
cem

cem fuiſſe ſic raptam ab Oratore, non potuerunt litteræ diſpenſationis huiuſmodi, exequutioni demandari; ſed opus eſt de
57 nouo preces porrigere Summo Pōtifici, ſub formula ſequenti, videlicet.

58 B*eatiſſime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuotorum illius Oratorum Athanaſij* Pellicani, *& Hortentiæ Seraphinæ mulieris Neapolitan. Diœceſis. Quod ipſis aliàs ſcientibus ſe Tertio Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos, Orator præfatus, non quidem peccandi data opera, vt crimine admiſſo, hęc cauſa foret S.V. & Sedem Apoſtolicam ad miſericordiam, & gratiam erga ipſos, faciliores reddendi, præfatam* Oratricem *de domo parentum rapuit; eamque carnaliter cognouit. Cum autem, Pater Sancte, dicta Oratrix à prædicto Oratore ſeparata, ac in loco tuto, & libero conſtituta, eundem Oratorem in virum habere conſentiat; & niſi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret; grauiaque exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri. Cupiunt Oratores præfati inuicem matrimonialiter copulari; ſed ſtante impedimento huiuſmodi, deſiderium eorum, hac in parte adimplere non poſſunt, abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Supplicant igitur humiliter E.S.V. Oratores præfati, quatenus eos à generali excommunicationis ſententia, quam propter præmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi in vtroque foro abſoluere, &c.* Reliqua, vt in ſimplici formula cùm copula ſcienter.

Fiat, vt petitur M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum, &c. Et de abſolutione, diſpenſatione, decreto, alijſque præmiſſis latiſſimè extendendis: & quod cognominum, affinitatis, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris. Et committatur Ordinario, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui depoſita, &c. ac impoſita Ora*toribus propter inceſtum huiuſmodi, aliaq; præmiſſa, arbitrio ſuo, graui poenitentia ſalutari, eos abſoluat, & diſpenſet, vt ſupra. Et quatenus contra ipſos Oratores cauſa ſuper præmiſſis in iudicium quoquomodo deducta fuerit, parito iudicato.* Et additur, *Et dummodò Oratrix prædicta, ab Oratore ſeparata, ac in loco tuto, & libero conſtituta, ipſum Oratorem in virum habere conſentiat. Et cum decreto, quod Oratorum alter, alteri ſuperuiuens, perpetuò abſque ſpe coniugij remaneat. Et poſtquam dictus* Orator *eandem* Oratricem *decenter, arbitrio Iudicis dotauerit.* Fiat M.

Ex quibus habemus, quod licèt in quibuſcunq; diſpenſationibus matrimonialibus apponatur clauſula, *dummodo rapta non fuerit*, per quam Papa non intendit, cum ipſis Oratoribus diſpenſare ſuper huiuſmodi impedimento, vt per *Rebuff. in praxi tit. de diſpenſ. in gradibus prohibitis, gloſ.6.* nihilominus, quando in ſupplicatione narratur raptus, conceditur diſpen-
59 ſatio, cum omnibus in ea petitis, abſque clauſula ſupradicta, ſolita apponi in huiuſmodi litteris, quicquid dicat *id. Rebuff. loc. cit.* nam aliter ſe habet quotidiana praxis; circa quam, non omittam, quod nihil
60 refert, an inter raptorem, & raptam fuerit ſequuta copula carnalis, vel ne, ad incurrendas pœnas dicti Concilij; cum non puniatur raptus, cauſa libidinis; ſed cauſa contrahendi matrimonium, ad quod copula nihil confert; quicquid alij dixerint; & ſic licèt inter Oratores non fuerit ſequuta copula carnalis, pro qua conſueuit peti etiam abſolutio ab inceſtu, attamen, quia per *d. Concilium Tridentinum*, raptores, ſunt ipſo facto excommunicati, eſt
61 petenda abſolutio à dicta excommunicatione: ac propterea, praxis impetrandi diſpenſationem ſuper impedimento principali, ac etiam ipſius raptus, copula non ſequuta, ſequenti modo admittit ſupplicatio-

catio-

cationem, videlicet. *Quod ipſis aliàs ſcien-*
62 *tibus ſe Tertio, &c. eſſe coniunctos, non qui-*
dem peccantes data opera, &c. Orator præfa-
tus eandem Oratricem de domo parentum
rapuit; illam tamen carnaliter non cogno-
uit. Cum autem, &c. Cupiunt, &c. copulari;
ſed ſtante impedimento huiuſmodi, alijſque
præmiſſis, deſiderium eorum, &c. ſupplicant
igitur, &c. quod impedimento Tertij Con-
ſanguinitatis gradus huiuſmodi, alijſque
præmiſſis non obſtantibus, matrimonium in-
ter ſe &c. Et in fine clauſularum addun-
tur per Datariam ſupradicta decreta, quæ
ſunt ad eiuſdem *Concilij Triden.* præſcrip-
tum, ſicut in formula primo loco poſita;
ex qua poteris in praxi notare; quod licet
raptus, ſecundum mentem ipſius Concilij
non requirat copulam carnalem, quic-
quid dicat *Genuen. in prax. Cur. Archiep.*
cap. 20. nu. 11. nempe raptum non conſi-
derari ſine ſtupro: quia id nō facit ad ca-
ſum huiuſmodi diſpenſationis, & decreti
ſupradicti Concilij, quod adijcit pœnas
his raptoribus, tanquā libertatem matri-
monij impedientibus. Cœterum autem
raptum non dici ſine ſtupro, non eſt ſic
in caſu noſtro intelligendum; ſed tantum
in terminis *l. un. C. de rapt. virg.* & ibi om-
nes ferè *DD.* qui dicunt, rapientem virgi-
nem, ſi eam non ſtuprauerit, neque carna-
liter cognouerit, non eſſe puniendum pœ-
na illius conſtitutionis, ſed alia mitiori,
quaſi illa conſtitutio exigat raptum cum
ſtupro, vt per *Dec. conſ. 134.* attamen in
petenda diſpenſatione, cum mentione
raptus, eſt ſaltem diſpenſatio ipſa peten-
da, cum abſolutione propter infamiam; vt
patet ex ſupradicta formula: & ſic omnis
alia cauſa eſt, ſuperflua; cum ſine dubio,
mulier rapta, difficilè nubere poſſit alte-
ri, quàm ipſi raptori; quia ob raptum hu-
iuſmodi, niſi raptori prædicto nuberet,
remaneret diffamata: & quocunque mo-
do, tàm, cum copula, quam ſine ea, eſt pe-
tenda abſolutio ab excommunicatione,
per *dictum Concilium* lata contra rapto-
63 res. Licet enim abſolutio hæc nemini cen-
ſeatur reſeruata, iuxta *gloſ. in cap. ſuper ſpe-*
cula in verbo, ſpatium, ne cler. vel. mon. id
tamen haberet locum, vel quando inter
ipſos raptores, non eſſet contrahendum
matrimonium, vel ſi poſtquam rapta à
raptore ſeparata, & in loco tuto, & libero
conſtituta fuerit, illum conſentiat habere
in virum; quia, cum præter ipſum raptum,
nullum aliud impedimentum dirimens
exiſtat, ſuper quo petenda eſſet diſpenſa-
tio; propterea Ordinarius poteſt eos ab-
ſoluere, eiſq; concedere licentiam con-
trahendi matrimonium; cum conditioni-
bus tamen, & modificationibus in *Concil.*
Trid. d. cap. 6. contentis; cum id impedi-
64 mentum dirimens, duret tantummodo,
vt dictum eſt quandiu rapta in poteſtate
raptoris manſerit; vnde ceſſantibus poſt-
modum diſpoſitis per *d. Concilium*, pote-
runt ad præſcriptum illius decreti matri-
monium licitè contrahere. At verò, cum
pro alio impedimento dirimente, erit pe-
tenda diſpenſatio, cum mentione huiuſ-
modi raptus, nemo poteſt, niſi ſolus Pa-
65 pa abſoluere raptores ab excommunica-
tione, propterea incurſa; nam per illius
manuum appoſitionem, ſcilicet ex cauſa
petitæ diſpenſationis, auocat ad ſe totum
negotium, & inferiorum manus ligat, *per*
tex. in cap. vt noſtrum, de appellat. & ita vi-
demus in praxi ſeruari, ſicut aliàs in ſimi-
li, diximus.

Sed ſtantibus verbis dicti Concilij, ac
decreto appoſito in calce ſupradictæ ſup-
plicationis, nimirum quod raptor tenea-
66 tur raptam dotare, quæritur, quęnam, &
quanta dos ſit Oratrici raptę ab Oratore
raptore conſtituenda? Et reſpondetur,
quod totum id relinquitur arbitrio iudi-
cis, ad hoc delegati pro exequutione di-
ctarum litterarum, inſpecta qualitate ip-
ſorum raptoris, & raptæ: quia, cum ſit pœ-
na iniuriæ illatæ, & illa ſit maior, aut mi-
nor, attenta qualitate vtriuſquè perſonæ,
id. Concil. id remiſit arbitrio iudicis,
Sanch. lib. 7 diſput. 13. nu. 1. & quoad dictæ
dotis conſtitutionem, requiritur ſententia
ipſius delegati, ex *d. Conc. Trid. loco cit.*

67 Sed nunquid Delegatus poterit exequi
has litteras diſpenſationis, non conſtituta
dote per Oratorem Oratrici raptæ, vel
ſaltem præſtita cautione de ea conſtitu-
enda poſt contractum matrimonium?

Et nullo modo poſſe ipſum ad diſpen-
ſationis exequutionem procedere, patet
ex infra dicendis; nam, ſaltem ex verbis, in
dictis litteris expreſſis, ſatis conſtat, ipſum
delegatum, non prius cum dictis Oratori-
bus diſpenſare poſſe, quàm dos fuerit per
ipſum Oratorem ipſi Oratrici raptæ, con-
ſtituta, ex illa dictione, *& poſtquam*, in ſu-
pradicto decreto, appoſita, quæ ſignificat
68 actum perfectum, nempè poſtquam dos
fuerit conſtituta, per *tex. in l. nam, & po-*
ſtea. ff. de iureiur. & in l. ſi quis poſtea. ff. de
iudic. Inſuper *Concil. Trid.* docet id omni-
no ſeruari, & adimpleri, dum loquitur per
69 verbum, *teneatur*, quod neceſſitatem oſtē-
dit, *Clem. exiui de Paradiſo, §. item ordo, ibi,*

quod

quod vbicunque ponitur in regula hoc voca-
bulum, teneatur, obtinet vim præcepti, & ob-
ſeruari debet, de verb. ſign. cap. per hoc, iun-
cta gloſ. in verbo, teneatur, de harret. in 6.

70 Quid autem, ſi Oratrix rapta, fuerit di-
ues, vel alio modo, non egeat, vt raptor
eam velit dotare? Huic quæſtioni videtur
poſſe reſponderi, quod decretum ſupra-
dicti Concilij emanauit ad fauorem mu-
lieris raptæ; ne ſi fortè indotata exiſtat,
remaneat innupta, attento quod, cum ab
alio rapta fuerit, nemo velit illam in vxo-
rem ducere, niſi dos ſibi fuerit decenter
arbitrio iudicis conſtituta: ac propterea,
cum iam dicta Oratrix rapta, raptori nu-
bat, videtur ceſſare neceſſitas illam dotan-
di; eoque magis, cum totum id videatur
fuiſſe (vt dictum eſt) à Concilio introdu-
ctum ad fauorem raptæ; quæ poterit huic
fauori renunciare; declarando, ſe nolle,
quod raptor conſtituat ei dotem ad *tex. in*
l. ſi quis in conſcribendo, C. de pact. l. 2. ff. de
leg. commiſſ. l. quamuis in principio, & ibi not.
Bart. nu. 1. & 2. Paul. Caſtr. nu 2. & 3. ff. de
pignorat. act. Dec. conſ. 12. nu. 2. Rip. in l. ſi
ſe non obtulit, §. ſi in conuentione, nu. 3 ff.
de re iud. Archid. in cap. quam periculoſum;
nu. 4. 7. qu. 1.

His tamen non obſtantibus, contrariũ
eſt verius; quia, quamuis mulier ipſa,
quantumcumque diues, videatur non
egere dote, & quod poſſit prædicto pri-
uilegio, ſiue iuri, ſibi deſuper compe-
tenti, renunciare, nihilominus, renuncia-
tio hæc non pendet ab illius voluntate;
ſed ab ipſo Concilij decreto; quod dum
loquitur per verbum, *teneatur*, debet om-
nino ſeruari; cum per dictum verbum,
in hac parte aſſignet certam formam;
quæ eſt præcisè ſeruanda, *l. non aliter ff.*
de leg. 3. ac cap. dilecta, & ibi Felin. de reſcrip.
vnde, ſi ipſa ſic tradita forma, deficiat, ni-
hil dicitur actum; & totus actus corruit,
Mohed. deciſ. 17. nu. 1. de cau. poſſ. *Caputaq.*
deciſ. 250. p. 1. ac propterea poſſet de hu-
iuſmodi contracto matrimonio dubitari,
cum dicta forma non fuerit ad vnguem
ſeruata, *Dec. conſ. 532. num. 4. & 5.* Idem-
que eſſet, ſi poſtquam Orator dotauerit
Oratricem pro ſeruanda forma eiuſdem
Concilij, ac litterarum dictæ diſpenſatio-
nis, poſt contractum matrimonium hu-
iuſmodi, dos raptori à rapta reſtituatur;
quia, præter præiudicium, quod inde ori-
tur filijs naſcituris, totum id fieret etiam
in fraudem ſupradicti decreti Concilij,
71 dantis huiuſmodi formam; & fraus ne-
mini debet patrocinari, *cap. ſuper litteris,*
de reſcript. cap. in noſtra, de ſepult. cap. aua-
ritiæ, de elect. in 6.

Quamobrem, pro præmiſſorum corro-
boratione, vidi ſemper in praxi obſerua-
tum, in caſu petendæ diſpenſationis ſu-
per aliquo impedimento, cum mentione
raptus, vt ſi fuerit in ſupplicatione nar-
ratum, quod Oratrix rapta, erat diues, &
propterea non indigebat Oratoris dote,
totum id à ſupplicatione deleretur, & in
illius fine, adderetur ſolita clauſula, quod
Orator teneatur illam, arbitrio Ordina-
rij, competenter dotare. Putarem tamen,
quod cum id remittatur arbitrio prædi-
cti Ordinarij, poſſet ille arbitrari dotem
72 conſtituendam, attenta qualitate Oratri-
cis raptæ, quæ diues eſt, nec indiget ea
dote, qua indigeret, ſi eſſet pauper: ac
propterea pro ſeruanda ſaltem forma
eiuſdem Concilij, ac huiuſmodi littera-
rum, ipſe Ordinarius aliquid quantum-
nis minimum nomine dotis dictę Ora-
trici raptæ ab ipſo Oratore aſſignari fa-
cere poſſet; cum totum id remittatur il-
lius arbitrio, vt patet ex *d. Concilio Trid.*
& ex illa communi DD. ſententia, nimi-
73 rum, quod iudicis arbitrio remittitur,
quod ſub certa lege definitum non repe-
ritur à iure *l. 1. ff. de iur. delibor. Dec. in c. ſi*
pro debilitate de offic. deleg. & hoc caſu an
dicta Oratrix ſit diues, vel pauper, eiuſdẽ
iudicis arbitrio relinquitur, ad effectum
decernendi ſibi quantitatem dotis, arg.
eorũ, quæ dixit *Bart. in l. ſi conſtante nu.*
14. Alex. num. 17. & communiter DD. ff.
ſolut. matr.

Ad explorandam autem voluntatem
Oratricis raptæ (quod ante omnia face-
74 re tenetur iudex) debet illa poni in loco
libero, vbi nec ratione dominij, in quo
ipſam morari contingat, nec alia ratione
metum, aut violentiam timere poſſit, *cap.*
cum locum, & ibi Imol. num. 3. de ſponſ.
Theſaur. for. Eccleſ. p. 2. cap. 9. num. 81.
in fin.

Quod impedimento Quarti.

Conſanguinitatis gradui huiuſmodi &c.

Cum, ex vno eodemque ſtipite proueniat
impedimẽtum Tertij, & Quarti graduum,
Quartus tantùm obſtat, tanquam remo-
tior, ex *cap. non debet. de conſang. & affin.*
licèt peti debeant litteræ declaratoriæ
ſuper dicto Tertio gradu ad præſcriptum
Conſtitutionis *fel. record. Pij Quinti*, vt
infra.

Quando etenim duo conſanguinei di-
ſtant in gradu inæquali, intelliguntur
tan-

tantùm diſtare inter ſe, quantum remo-
tior diſtat à communi ſtipite: quare de
ipſo remotiore regulariter habenda eſt
ratio in diſpenſationibus huiuſmodi im-
petrandis: ſic etiam ſi erunt plura impe-
dimenta, ex duobus, ſeù pluribus ſtipiti-
bus prouenientia, in quibus Oratores,
etiam inæqualiter diſtent ab eorum ſtipi-
tibus, puta ſi fuerint in Tertio, & Quarto
ex vno, ac Tertio, & Quarto ex altero;
nam, ſicut docet quotidiana praxis, quã-
75 do adſunt plura impedimenta, vt valeat
diſpenſatio, omnia ſunt exprimenda: quia
tametſi id nullo iure caueatur, clarum
eſt nihilominus, quod eò ipsò, quod iura
precipiunt, omnia impedimenta narran-
da eſſe in diſpenſatione, & nihil tacen-
dum ex ijs, quæ aliàs non expreſſa redde-
rent illam nullam, ſine dubio videtur id
tacitè præcipi; quia ſatis eſt dicere, quod
76 pluribus impedimentis exiſtentibus, dif-
ficilior redditur Princeps ad conceden-
dam diſpenſationem, *cap. paſtoralis, de priuileg.*

Quod tamen locum ſibi vendicare in-
telligas, in caſibus impetrandi diſpenſa-
tiones, ſeù potius mandata de diſpenſan-
do Ordinario directa; vt cum Oratori-
bus, eorum nominibus expreſſis, vt hic,
diſpenſet ſuper tali gradu; quia hoc mo-
do, diſpenſatio conceſſa ſuper ſimplici
gradu, non extenditur ad duplicatum;
& multo minus ex pluribus, diuerſiſque
ſtipitibus multiplicatum: quia cum hæc
facultas diſpenſandi detur reſpectu par-
ticularis perſonæ, erit diſpenſatio ſtrictè
interpretanda, *Abb. in cap. fin. de Simon.*

Nec valet dicere, vt quidam Iuriſcon-
77 ſultus nitebatur defendere, quod hoc nõ
procedit in diſpenſationibus matrimo-
nialibus; ex eo quod illæ fauore matri-
monij, ſunt latè interpretandæ; dummo-
dò ex huiuſmodi interpretatione non
oriantur ſcandala, per *tex. in cap. quod di-
lectio, & ibi gloſ. de conſang. & affin.* quia
iam ab hac ambiguitate liberauit nos
Clemens Sextus, per ſuam *Extrauag. quæ
incipit, Ex iniuncto*, de qua meminit *Io.
Andr. in d. cap. quod dilectio & in cap. quia
circa. §. fin. eod. tit.* vbi apertè dicit, quod
hæc facultas eſt odioſa, & propterea re-
ſtringenda; & ita etiam ſeruatur de ſtylo
Curiæ, licèt ſecus eſſet circa facultatem
conceſſam diſpenſandi, indeterminatam,
veluti, quando Legatis, vel Nuntijs Apo-
ſtolicis conceditur facultas, vt poſſint di-
ſpenſare in tali gradu cum Oratoribus,
ſibi ſuper hoc ſupplicantibus; quia tunc
conceſſa, verbi gratia, facultate alicui ex
ſupradictis, diſpenſandi ſuper impedimẽ-
to Quarti Conſanguinitatis, vel affinita-
ti gradibus, hæc facultas erit extendenda
ad quoſcunque gradus eiuſdem generis,
veluti in duplici, aut triplici, vel quadru-
plici gradu; quia cum iſta ſit generalis
facultas à Principe conceſſa, erit latè in-
terpretanda, nempè, vt extendatur ad
dictos gradus, etiam multiplicatos eiuſ-
dem generis, *Oldrad. conſ. 152. Alex. in l. ſi
ita ſcriptum, §. 1. ff. de lib. & poſt.* quia in
hoc caſu poteſt fieri extenſio ad conſe-
quutiua, etiam ſeparabilia, *Domin. in cap.
nos conſuetudinem, 12. diſt.* quem refert
*Gambar. de auth. leg. à latere, lib. 10. num.
181.* faciunt ad hoc quæ dicit *Felin. in cap.
fin. num. 8. de Simon. Put. deciſ. 39. num. 2.
lib. 3. & deciſ. 70. num. 3. lib. 2.* & nos alibi
diximus.

Modernis verò temporibus, in prædi-
ctis facultatibus Legatorum, aut Nuntio-
rum, ad euitandum omne dubium, quod
ex eiſdem facultatibus oriri poſſet, ex-
preſsè conceditur, vt poſſint diſpenſare
cum quibuſuis perſonis, Tertio, aut Quar-
to ſimpliciter, aut mixtim, Tertio, &
Quarto, etiam multiplici Conſanguini-
tatis, vel affinitatis gradibus inuicem
coniunctis, ſeù ſe attinentibus, & quo-
cunque impedimento publicæ honeſtatis
iuſtitiæ impeditis &c.

Quia verò, agitur hic, de diſpenſatione
ſuper publico impedimento, nempè ſu-
per Quarto gradu Conſaguinitatis, vi-
78 deamus, quid agendum, ſi cum eo con-
currat aliud impedimentum, ſed occul-
tum? Et non recedendo à quotidiana
praxi Romanæ Curiæ, dicimus, quod ſu-
per dicto impedimento occulto, poterit
alia diſpenſatio impetrari ab Officio Sa-
cræ Pœnitentiariæ in foro conſcientiæ
tantùm, *Nauar. conſ. 1. quæſt. 19. num. 51.
de conſtit.* vbi dicit, quod paſſim in Ro-
mana Curia contingit impetrari diſpen-
ſationem ſuper vno impedimento matri-
monij, non facta mentione de alio; ac po-
ſtea impetratur diſpenſatio ſuper alio,
quorum vtraque iudicatur valida; quod-
que, cum inceſtus ex magna parte, ſint
occulti, cognatio autem, magna ex par-
te, publica, ſi in impetratione impedi-
menti cognationis exprimendus eſſet in-
ceſtus, cogeretur impetrans infamare
ſe, & frequenter alium prodere, contra
ius naturale, quo vetamur nos, & alios
prodere, *cap. quis aliquando, §. non tibi di-
co, vt te prodas, de pœnit. diſt. 1.*

Exem-

79 Exemplum erit, ſi quis velit ducere conſanguineam in Quarto gradu,& inter eos adſit etiam impedimentum occultum Primi, aut Secundi gradus affinitatis, ex actu fornicario proueniens; nam, vt ait *Sanch.lib.8.diſp.23.num.7.* piè, & iure optimo ea creditur intentio Pontificis, ne ſimilis caſus remedio diſpenſationis deſtitutus ſit; vel cogantur hi crimen occultum in foro externo prodere, cum propriæ famæ iactura,ex periculo, vt crimen illud ſic explicatum, deferatur ad iudicium ſæculare, & damnentur pœnis inceſtui à iure ſtatutis; tunc enim in Sacra Pœnitentiaria vtrumque impedimentum exprimendum erit; quia cum in ea non publicentur nomina Oratorum, vt omnes ſciunt,manet occultum adhuc crimen, & vtrumque impedimentũ remanet notum Pontifici;quandoquidem, ita dicta Pœnitentiaria perpendit, an diſpenſare expediat, necne, concurrente eo duplici impedimento; & proinde nihil contra Pontificis mentem impetratur. Et ita conſulta Sacra Pœnitentiaria reſpondit, hoc ſufficere,& eſſe neceſſe: circa quod, benè *id. Sanch. lo. cit.* docet, quod non refert, ſiuè prius proponatur vtrumque impedimentum Sacræ Pœnitentiariæ, & poſtea publicum Papæ, vel è contra, quia idem eſt effectus, & in vtroque caſu intentioni Pontificis ſatisfit. Exemplum huius praxis erit in Oratore, qui,poſtquam aliquam mulierem carnaliter cognouerat,matrimoniũ, cum illius conſanguinea in Secundo gradu affinitatis ex actu fornicario, & ſibi in Quarto gradibus coniuncta, publicè contraxerat, obtenta prius à Sede Apoſtolica diſpenſatione in vtroque foro, ſuper dicto Quarto gradu, nulla in dicta diſpenſatione facta mentione dicti Secundi gradus, & eidem Sacræ Pœnitentiariæ narrata ſunt omnia impedimenta, nempè publicum, ſuper quo fuit diſpenſatum in vtroque foro, necnon occultum, ſuper quo petitur nunc diſpenſari in foro conſcientiæ; quapropter cõmittitur Confeſſori, ab ipſo Oratore eligendo, quatenus, ſi eſt ita, & ſeparatio fieri non poſſit abſque ſcandalo, & ex cohabitatione timeatur de incontinentia, & iuxta formam litterarum Apoſtolicarum, verificatiſque in eis narratis, ſuper impedimento Quarti Conſanguinitatis gradus, cum ipſo,& dicta muliere diſpenſatum fuerit; atque occultum ſit, dictas litteras diſpenſationis, propter præmiſſa inualidas eſſe &c. diſpenſet. Et ſic in hoc caſu præſupponitur matrimonium, iam contractum vigore dictæ diſpenſationis, in vtroque foro obtentæ, vel quando matrimonium nondum eſt contractum, quod exprimitur etiam in Sacra Pœnitentiaria, quæ poſtea in litteris ſecretæ diſpenſationis ſuper occulto impedimento committit Confeſſario, vt abſoluat,& diſpenſet,poſtquam ſuper publico impedimento diſpenſatum fuerit. Creditur tamen, poſſe nihilominus tunc Confeſſarium, cui Sacra Pœnitentiaria hoc committit, diſpenſare ſuper impedimento occulto, licèt nondum impetrata ſit diſpenſatio ſuper publico; vt poſtea, ea impetrata, poſſint Oratores licitè contrahere; quia mens eius commiſſionis, non eſt, vt antea non expediat Confeſſarius diſpenſationem,ſed, vt non ſortiatur plenum effectum concedendæ facultatis ad matrimonium,donec Pontifex ſuper alio impedimento diſpenſet. Idem, ſi cum impedimento publico Conſanguinitatis concurrat impedimentum voti, & ſimilium.

Non importunè nũc,circa hãc praxim, ſequitur videre, quid ſi litteræ diſpen-
80 ſationis, fuerint ſuper duobus impedimentis dirimenſibus, impetratæ, veluti ſuper Tertio Conſanguinitatis,& Tertio affinitatis gradibus,poſtmodũ verò in illarũ verificatione, Delegato conſtet vnũ tantùm adeſſe impedimentum, ſcilicet Tertij Conſanguinitatis, nunquid poterit dictus Delegatus ipſas litteras exequutioni demandare?

Et omiſſis omnibus, quę pro negatiua parte adduci poſſent,affirmatiuam, tanquam in praxi receptam,tenendam eſſe docemur, etiam ſi in illarum impetratione, ipſorum impetrantium culpa interuenerit: cum enim duo narrentur impedimenta, & ſic eiuſdẽ reſcripti partes ſeparatę exiſtant, non propterea totum ipſum reſcriptum annullatur; ſed legitimè exequutioni mandari poteſt, quoad verum impedimentum,in eo expreſſum: non enim ſumus in materia
81 indiuidua,in qua vtile per inutile vitiatur, vt docet *Bart.in l.præd. §. aliud, ff. de ſeruitut. & in l.1.§.ſed & ſi mihi bona, ff.de verb.oblig.* neque in actu, qui ratione ſuæ eſſentiæ, licèt ſeparabilis, propter formam tamen datam,dicitur adhuc indiuiduus; cum tunc valeat dicere, quod vtile per inutile vitiatur,vt dixit *Iaſ.in d.§.ſed & ſi mihi verſ.ſecundò,in quãtũ,et*

ibi id. Bart. At ſomus hic in actibus protſus diuiduis, quorum vnus ab altero non depẽdet; ac propterea aliàs etiã probauimus, ſuper duobus impedimentis inter ſe diſtinctis, poſſe duas impetrari diſpenſationes, etiam in vna non facta mentione de altera in caſibus ſuis; etiam quod ſimus in materia ſtricta, & odioſa, vt hic: ex quo cum hęc duo impedimenta nihil inter ſe habeant connexionis, aut dependentiæ, ſed omnino ſeparata ſint, ſi illorum vnum erit falſum, litteræ ſortientur effectum pro vero impedimento: exemplum ſimile ponit *Lambert. de iurepatr. art. 1 r 2. q. 4. p. 1. lib. 2. num. 2.* vbi ait, quod ſi fuerint duo procuratores ad pręſentandum, ſeù eligendum, conſtituti, vnus verus alter falſus, an tunc vtile per inutile vitietur? & concludit, in indiuiduis, pro affirmatiua, in diuiduis autem,
82 pro negatiua; licet mandatum tanquam ſtrictiſſimi iuris, ſtrictiſſimè ſit interpretandum in omni materia, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 9. q. 17. num. 133.* & in facti contingentia, pluries ſcimus ita practicatum fuiſſe, præſertim in hac Curia Archiepiſcopali: quicquid nonnulli dixerint, contrarium ſentientes: quamuis aliter dicendum ſit, vbi ſuper duobus, aut plutibus impedimentis, vnica impetratur diſpenſatio ex falſa cauſa, quoad aliqua ex dictis impedimentis; alia vera exiſtente, quoad reliqua; tunc enim ſubreptio doloſa in vna parte, vitiabit totam gratiam, ita *id. Saeb. diſp. 31. nu. 53.*

S V M M A R I V M.

1 *Clauſula*, Non obſtantibus Conſtitutionibus &c. *appoſita in diſpenſationibus matrimonialibus, an ſuppleat impedimentum non expreſſum.*
2 *Non inducit diſpenſationem.*
3 *Et nunquam operatur vltra narrata.*
4 *Reddit gratiam validam, & confirmat expreſſa.*
5 *Conſtitutio* cap. non debet, de conſang. & affin. *non eſt de Conciliaribus:*
6 *Quando autem ſit verè Conciliaris.*
7 *Conſtitutionem generalem Papa non tollit, niſi cum expreſſa illius derogatione:*
8 *Matrimonium nulliter contractum ob impedimentum dirimens, poteſt denuò clandeſtinè contrabi.*
9 *Et quomodo Oratoribus ſuccurratur hic per Officium Sacræ Pœnitentiariæ.*
10 *Et quomodo, ſi alter tantum ſciuerit impedimentum.*
11 *Matrimonia clandeſtina, cur vitanda.*
12 *Impedimentum, quomodo Sacra Pœnitentiaria intelligat occultum.*
13 *Occultum non dicitur, ſed manifeſtum, quod probari poteſt.*
14 *Matrimonium, non ſeruata forma Concilij Trid. contractum, quando validum.*
15 *Clauſula*, ſeruata forma Cõcil. Trid. *in diſpenſatione matrimoniali non continet diſpenſationem omnino conſummatam*
16 *Denunciationes matrimonij, an poſſint fieri in diebus ferialibus de licentia Epiſcopi.*
17 *Et an poſſint per Delegatum omitti, ſtante clauſula,* factis prius publicationibus, *appoſita in litteris diſpenſationis. Et reſoluitur affirmatiuè.*
18 *Expreſſio eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur.*
19 *Forma, quando inducatur.*
20 *Concil. Trid. forma in matrimonio contrahendo, quę.*
21 *Denunciationes, non ſunt de eſſentia matrimonij.*
22 *Iterandę, ſi intra duos menſes non contrahatur matrimonium.*
23 *Quibus ex cauſis poſſunt remitti.*
24 *Et quid Ordinarius, ante illarum remiſſionem, curare debeat.*
25 *Ob illarum remiſſionem, contrahitur aliquando matrimonium cum impedimento dirimenti.*
26 *Matrimonium quando contrahi poſſit ſine denuntiationibus, Epiſcopo nolente ſuper eis diſpenſare.*
27 *Denunciationes matrimoniales, vt relaxentur, ſufficit extraiudicialis cognitio cauſæ.*
28 *Et ſub qua formula ſuper illis diſpenſatur.*
29 *Matrimonium, quomodo dicatur contrahi*

trahi

trahi in facie Eccleſiæ.

30 *Eccleſia, pluribus modis accipitur.*

31 *Matrimonia, ne domi celebrentur, non poteſt Ordinarius prohibere, ex declar. Sacr. Congr.*

32 *Et quanam ſit ratio.*

33 *Parochus proprius ad coniungendũ ſpõſos in matrimoniũ, quiſnam dicatur.*

34 *Parochus ruralis, an proprius dicatur ad cõiugẽdũ ſponſos in matrimoniũ.*

35 *Parochi officio, quinam fungantur in Indijs ad celebrandum matrimoniũ.*

36 *Parochi, & teſtium præſentia, qualis in matrimonio.*

37 *Spõſa ne, an ſpõſus priùs interrogãdus à parocho cõiugẽte eos in matrimoniũ.*

38 *Experientia; eſt rerum magiſtra.*

39 *Matrimonia, liberè contrahenda.*

40 *Metus, vbi eſt, vel vis, abeſt liber conſenſus.*

41 *Voluntas coacta, voluntas eſt.*

42 *Matrimonium contrahentes, debent gaudere plena libertate.*

43 *Metus, quomodo conſideretur in matrimonio contrahendo.*

44 *Matrimonium poteſt contrahere carceratus pro debito.*

45 *Matrimonium, ſi ſuſpicetur per vim cõtrahi, quomodo puellæ ſuccurratur in hac Curia Archiepiſcopali.*

46 *Conſenſus parentum, in matrimonio non requirendus.*

47 *Papa ſolus diſpenſat ſuper impedimentis, matrimonium dirimentibus.*

48 *Legati à latere, & Nuntij diſpenſant Apoſtolica authoritate.*

49 *Necnon Maior Pœnitentiarius ſuper impedimentis occultis.*

50 *Verba,* Apoſtolica auctoritate, *conferunt poteſtatem delegatam.*

51 *Etiam ſi Papa reſcribat Ordinario, vt aliquid faciat, quod ſpectat ad ordinariam iuriſdictionem.*

52 *Omnia noſtra facimus, quibus authoritatem noſtram impartimur.*

53 *Reſcriptum excitatorium iuriſdictionis, quid contineat.*

54 *Verba,* authoritate Apoſtolica, *quandoque apponuntur in reſcripto excitatorio iuriſdictionis.*

55 *Matrimonium, ne Oratores contrahant, ante decretum diſpenſationis, quomodo cauendum.*

56 *Litteræ declaratoriæ proximioris gradus in diſpenſationibus matrimonialibus, quomodo dentur.*

57 *Cõſtitutio Pij IV. quid ſtatuerat circa gradus expreſſionẽ in diſpẽſationibus.*

58 *Hodie attenditur Conſtitutio Pij V. cuius tenor proponitur.*

59 *Gradus proximioris diſtantiæ, expreſſio, quomodo neceſſaria in diſpenſationibus matrimonialibus.*

60 *Graduum proximiorum, omnes diſtantiæ explicandæ in diſpenſationibus matrimonialibus.*

61 *Et quare, & num 64.*

62 *Exempla plura ad id proponuntur.*

63 *Gradus propinquioris diſtantia expreſſio, quando ceſſet in diſpenſatione ſuper Tertio, & Quarto gradibus.*

65 *Conſtitutio Pij IIII. ſuper expreſſione gradus propinquioris in diſpenſationibus, non ſeruatur.*

66 *Remotior tantum gradus de iure communi exprimendus in diſpenſationibus matrimonialibus.*

67 *Gradus proximioris diſtantia non expreſſa, præiudicatur Officialibus Romanæ Curiæ.*

68 *Ius quæſitum Officialibus, Papa nunquam tollit.*

69 *Diſtantiæ proximioris gradus expreſſio, non habet locum in impedimento publicæ honeſtatis, ex matrimonio rato, non conſummato.*

70 *Obſeruantia Cancellariæ, declarat mentem Pontificis, eiuſque Conſtitutionẽ.*

71 *Diſtantia proximioris gradus expreſſio, non requiritur ſuper impedimentis Primi, & Secundi gradus.*

72 *Affinitas fornicaria in Secũdo, & Tertio gradibus, nõ requirit diſpẽſationẽ.*

73 *Clauſula,* Prolem nunciando, *in diſpenſatione, ſuper matrimonio contrahendo, non eſt neceſſaria, vt hic.*

74 *Delegatus poteſt cognoſcere de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis.*

75 *Et quando id poſſit Ordinarius.*

76 *Raſura, quamuis minima, in ſupplicatione;*

tione;inducit ſuſpitiionem fraudis.

77 *Litterę Apoſtolicę,antequã ad plumbũ. mittantur. quomodo poſſint abradi, & corrigi.*

78 *Cancellatio verborum in ſupplicatione, declarant mentem Papę denegantis cancellata.*

79 *Falſum, quod non fuerit commiſſum, facienda eſt interpretatio.*

80 *Raſura, frequenter accidunt in litteris diſpenſationum matrimonialium, & quare:*

81 *Non admittuntur in partibus Vltramontanis, licèt in partibus Hiſpaniarum ſic.*

82 *Non debent impedire exequutionem litterarum.*

83 *Error potius, quàm malitia, ſiue falſitas, præſumendus.*

84 *Niſi ex circumſtantijs, vel indicijs aliud appareat.*

85 *Falſitatis ſuſpicio vbi adeſt, recurritur ad regiſtrum litterarum.*

86 *Littera Apoſtolica, quot modis ſuſpectę de falſo, remiſſiuè.*

87 *Decreti diſpenſationis Delegati, formula pro diſpenſatione matrimoniali.*

88 *Stylus, & praxis Curiæ, conſiſtunt in facto.*

89 *Litterę Apoſtolicę, ob earundem amiſſionem, quot modis probentur.*

90 *Et quomodo huiuſmodi amiſſioni ſuccurratur.*

91 *Sumptum Auditoris Camerę in forma,* Vidimus, *ſub qua formula detur.*

92 *De illius validitate non eſt dubitandum.*

93 *Probat tanquam originales litteræ.*

94 *Refertur exemplum Delegati recuſantis huiuſmodi ſumpti exequutionem.*

95 *Sumptum authenticum litterarum, Auditoris Camerę, dicitur probatio probata.*

96 *Littera Ordinarij ſuper gratia, deperdita probantur per teſtes.*

97 *Litteris Ordinarij deperditis, datur ſuper eis indultum à Papa.*

98 *Et ſub qua formula.*

Praxis Derogationis obſtantium, cum ſequentibus, &c.

C A P. VII.

AC cõſtitutionib⁹,
& ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque &c. nequaquam obſtantibus.
Vigore huius clauſulę,
nõ ſuppletur alius gra-
1 dus, ſeù alind impedimentum, in ſuppli-
catione, & in litteris non expreſſum: quia
2 illa nullam inducit diſpenſationem *tex.*
in cap non poteſt, de præb. in 6. nam neceſ-
ſariò requiritur, quod de impedimento,
ac diſpenſatione ſuper eo, fiat mentio in
narrarina, & diſpoſitiua ipſarum litera-
rum; aliàs nùnquam poteſt deduci ex
dicta clauſula, per *tex. in Clem.* 1. *de pręb.*
Felin. in cap. nonnulli, col. 8. *de reſcrip. Rebuff. in prax. benef. tit. de diſpenſ. ratione*
3 *ætatis. num.* 7. *&* 8. & ſic nequaquam ope-
ratur vltra narrata, *Corn. conſ.* 125. *n.* 14.
lib. 6. nec tollit alios defectus non ex-
preſſos *id. Felin. in d. cap. nonnulli.*
4 Hoc tamen operatur dicta clauſula,
quod reddit gratiam validam, & confir-
mat expreſſa, *Dec. conſ.* 541. *nu.* 21. *vol.* 4.
Ruin. conſ 208. *nu.* 18. *Alex. conſ.* 95 *nu.* 7.
vol. 2. *Menoch. de arbitr. iud. caſu* 203. *nu.*
13. *lib.* 2. Et iuxta hanc praxim expreſsè
docet *Sanch. lib.* 8. *diſput.* 24 *nu.* 6 quod ta-
cito altero coniunctionis gradu, non pro-
derit hæc clauſula, *non obſtantibus,* in lit-
teris diſpeuſationis matrimonialis appo-
ſita, vt ſuppleat gradum non expreſſum,
vt dictum eſt.
Ad illud autem, quod dicit idem *Sanch.*
diſput. 24. *nu.* 17. quod hæc generalis ob-
ſtantium derogatio ſufficiat, quamuis
Summus Pontifex diſponat contra con-
ſtitutiouem Conciliarem coutentam (vt
ipſe dicit) *in cap. non debet, de conſang. &*
affin. dicendum eſt, quod licèt verum ſit,
ipſum Pontificem per dictam clauſulam
diſpenſare, & diſponere aduerſus dictam
Conſtitutionem, qua prohibetur matri-
monium contrahi infra Quartum gra-
5 dum, tamen hæc Conſtitutio non eſt pro-
priè de Couciliaribus, quæ neceſſario ex-
poſcunt ſpecialem derogationem; & ſic
minus admittitur, quod ipſe ſubdit *d. nu.*
17. quod, quando Papa diſpenſat in Spe-
ciali,

ciali ; & certo caſu contra Concilij generalis prohibitionem,non eſt opus hac expreſſa derogatione:& mouetur hac ratione, nempè, quod cum clauſula generalis prædicta nequeat vera reddi, niſi in eo ſolo caſu contra Concilij prohibitionem, debet hac generica derogatio repntari pro ſpecifica, & expræſſa, cum aliàs diſpenſatio eſſet nulla.

Ego autem (ſalua pace tanti viri) aliter ſentio,etiam iuxta notoriam praxim Datariæ,& Cancellariæ Apoſtolicę;iſta enim prohibitio contrahendi matrimonium infra Quartum gradum,contenta in *d.cap. non debet*, non eſt propriè Conciliaris, vt dictum eſt, & ipſe *Sanch.loc.cit.* putat ; ac propterea, vſus Curiæ non adhibet ſuper ea ſpecialem derogationem:patet enim ex titulo ipſius *cap.* illam eſſe conditam, non ab ipſo Concilio abſolutè, ſed à Papa, qui dicto Concilio interuenit; nam in ſummario *d. cap.non debet*, dicitur, *idem*, (ideſt Innocentius Tertius,qui prius præponitur *in cap. de infidelibus eod. tit.*) *in Concilio generali*, Vndè,cum ex hoc cenſeatur Conſtitutio ipſius Papæ, non eſt ei ſpecialiter derogandum; niſi fortè ita illa emanet, vt aduerſus eam requiratur ſpecialis derogatio.

Quando verò eſt Conſtitutio Conciliaris, aliter inſcribitur ipſius titulus,non enim dicitur, *in Concilio generali*, ſed, *ex Concilio generali*,& hic neceſſariò petenda eſt expreſſa illius derogatio; quod eſt valde notandum pro Tyronibus Romanæ Curiæ;ne gratiæ aliter petitæ, inanes reddantur;cum ex notorio ſtylo cōſtet, quod
7 nunquam Papa intendit tollere Conſtitutionem Conciliarem, vel aliquid contra eam facere,niſi expreſsè apponat mētionem, & derogationem ad illam Conſtitutionem, iuxta *tex.in cap. ex parte*,ibi, *Cum autem id obuiet Lateranenſi Concilio, de quo nulla mentio eſt in litteris antedictis, fraternitati tuę breuiter reſpondemus, quod huiuſmodi litteras ab Apoſtolica ſede non credimus emanaſſe;quod ſi per occupationem forſitan emanauerint, nolumus per hoc derogari Concilio ſupradicto*, *de Capel. monach. Archid.in cap.1. de conſtit.in 6. Bald. in l.humanum,C. de leg. Abb in cap.1. in ult.not.de pact.*vbi declarat,quod illa dicitur Conſtitutio Conciliaris, quando dicitur, *ex Concilio*, ſecùs ſi dicatur *in Concilio*; quia eſſet Conſtitutio Papæ, vt etiam alibi diximus.

Matrimonium inter ſe, publicè,&c. Ex eo quod diſpenſatio,conceſſa eſt ſuper publico impedimento ; Vnde aliter ſeruandum erit in matrimonijs contrahendis,aut nulliter contractis, cùm aliquo occulto impedimento ; ac propterea denuò contrahendis ; propter quæ ait *Nauar. conſ.14. de ſponſ.* magnam ortā fuiſſe dubitationem, an propter decretum *Concil. Triden.* in hoc ſecundo conſenſu præſtando, neceſſe ſit,ſaltem adeſſe Parochum, cum duobus, vel tribus teſtibus; & propter illa verba, *Et huiuſmodi contractus irritos, ac nullos decernit*; viſum fuit eſſe neceſſariam præſentiam parochi, & teſtium; ſed quia hoc in multis caſibus non poſſet fieri ſine periculo maximi ſcandali, & in Concilio non videtur fuiſſe cogitatum de huiuſmodi caſibus occultis, dictum fuit Cardinali Propœnitentiario, vt nomine totius Signaturæ exponeret, Sanctiſſimo videri æquiſſimum, vt per aliquam Conſtitutionem daclaretur, quando præceſſerunt denuntiationes, vel aliàs ſeruata eſt forma Concilij,in hoc ſecundo conſenſu ſufficere, vt ſecretò præſtetur ; ſed ita, vt coniux, qui ignorabat, in genere intelligat impedimentum dirimens matrimonium, ſubeſſe, & neceſſariū eſſe, vt de nono mutuo conſentiant, vt matrimonium valeat: ita Cardinalis Alciatus Propœnitentiarius retulit in Signatura,placuiſſe Sanctiſſimo, vt in huiuſmodi impedimentis occultis,quando matrimonium eſt renouandum, poſſit hoc fieri inter ipſos coniuges ſecretè,& quod non ſit neceſſaria pręſentia parochi, vel teſtium, & ita exprimenda eſt clauſula, *& ſecretè inter ſe contrahere*,& *conſ.3.de eo,qui dux.nu.3.* dicit,
8 quod ob dictum impedimentum occultum, poteſt matrimonium de nouo contrahi clandeſtinè, abſque denunciationibus,ob prædictam declarationem,quæ facta fuit à Pio Quinto; nam aliàs ſequerentur multa ſcandala, & inconuenientia: vnde non eſt credibile, voluiſſe dictum Conciliū hic dictos coniuges obligare, vt iterum publicè contrahant. Et hac declaratione ſemper vidi vti ipſam Sacram Pœnitentiariam, cuius Prætorio ego minimus, & indignus per multos annos inſeruiui ; illiuſquè vigore, poſtquam in illius litteris narratum fuerit, Oratores, ſcientes impedimentum,nihilominus matrimonium contraxiſſe, mandatur Confeſſario,per ipſos Oratores eligendo,quatenus adimpletis cœteris in dictis litteris
9 expreſſis, cum eiſdem, de nullitate tamen

prioris conſenſus certioratis, quod præ-
miſſis non obſtantibus, matrimonium in-
ter ſe de nouo,ſecretè ad euitanda ſcanda-
la,contrahere,& in eo poſtmodum rema-
nere licitè valeant,miſericorditer diſpen-
ſet in foro conſcientiæ tantùm.

10 Quod ſi alter tantùm Oratorum ſciens
impedimentum contraxerit,tunc manda-
tur ipſi Confeſſario, vt altero ignorante,
de nullitate prioris conſenſus certiorato,
ſed ita cautè, vt delinquens nuſquam de-
tegatur, matrimonium cum eodem,
vel eadem, & vterque inter ſe de nouo,
ſecretè,ad euitanda ſcandala,&c.

Et ſic parum refert circa hoc, quod de
forma ſubſtantiali,ab ipſo Concilio præ-
ſcripta,ad validitatem matrimonij requi-
ratur præſentia parochi, & teſtium, vt in-
fra dicetur:nam vt *id.Sanch.* ait *ib. 2.di-
ſput.27.ſub.nu.3.verſ.hoc.ergo*, ratio fi-
nalis *d.Concil.* vt matrimonium celebre-
11 tur coram parocho, & teſtibus, ea fuit,
vt vitentur grauia peccata,ex nuptijs clā-
deſtinis inſurgentia &c. Vndè hic non
militat eadem ratio; cum non ſe exten-
dat ad hunc caſum, per ea quæ ipſe ſub-
dit *loc.cit.*

Aduertit tamen *num.* 10. præmiſſa
ſibi locum vendicare, dummodo paro-
chus, & teſtes impedimentum illud igno-
rarent; nam ſi ſcirent, quantumcunque
aliàs eſſet occultum, neceſſariò repeten-
dus eſſet conſenſus coram parocho, &
teſtibus,per ea,quæ aliàs diximus.

Præterea te monitum volo, quod cum
contingat peti diſpenſationem à ſupra-
dicta Sacra Pœnitentiaria ſuper occulto
12 impedimento, non ſufficit illud eſſe oc-
cultum,tantummodo tempore impetra-
tionis diſpenſationis ſuper eo; ſed opus
eſt,quod nullus adſit timor, quod aliquo
modo poſſit fieri publicum in futurum;
aliàs enim Maior Pœnitentiarius remit-
teret ſupplicationem ad Datariam, vt
Oratores petant ſecum diſpenſari in
13 vtroquè foro; quia non occultum, ſed
manifeſtum dicitur,quod poteſt probari,
per *gloſ.in cap.veſtra,in verbo,notorium,de
cohab. cler.& mul. Ludouiſ. deciſ. 395. ſub
nu.14.* impedimentum autem occultum
tunc dicitur, quando nō publicè conſtat,
nec facilè conſtare poteſt, ac periculum
non eſt, vt in foro externo detegatur, vt
per *Henriq. lib. 11. de matrim. cap. 3. nu.
1. & 2. relatum à Sanch. lib. 2. diſput. 40.
nu.11.*

Seruata forma *Concilij Tridenti-
ni contrahere*. At
verò ſi matrimonium contrahatur non
ſeruata forma eiuſdem Concilij, validum
14 erit,vbi eiuſdem Cōcil.decretum *ſeſſ.24.
cap.1. de reform.* non eſt publicatum,prout
eiuſdem *Sacr. Congr.* declarauit in vna
*Carpentoraten. 17. Iunij 1617. & in vna
Boſſanen. 14. Aprilis 1611.*

15 Per dictā clauſulā non continetur diſpē-
ſatio cōſummata;ac proinde nō valet ma-
trimoniū,niſi prius vigore ſupradictarum
litterarum cum ipſis Oratoribus diſpēſe-
tur;quia, cum illæ contineant tantum
mandatum de diſpenſando, Vicario præ-
dicto directum, cum antedicta clauſula,
ſi preces veritate nitantur, vt ſupra dixi-
mus, non inducitur vis meræ, & conſum-
matæ diſpenſationis; ac propterea iudex
præter narratorum verificationem, cura-
bit, vt matrimonium ipſum contrahatur
ad præſcriptum dicti, *Concilij ſeſſ.24. cap.
1. de reform. matrim. verſ. idcirco*,vbi præ-
cipitur, vt antequam matrimonium con-
trahatur, ter à proprio contrahentium
parocho,tribus continuis diebus feſtiuis,
in Eccleſia, inter miſſarum ſolemnia pu-
blicè denuncietur, inter quos matrimo-
nium ſit contrahendum; quibus denun-
ciationibus factis, ſi nullum legitimum
opponatur impedimentum, ad celebra-
tionem matrimonij,in facie Eccleſiæ pro-
cedatur;vbi parochus,viro, & muliere in-
terrogatis, & eorum mutuo conſenſu in-
tellecto, dicat, *Ego vos in matrimonium
coniungo in nomine Patris,&c.*

Cum verò iſtæ denunciationes,ex præ-
ſcripto eiuſdem Concilij fieri debeant
tribus feſtiuis diebus, nunquid poterit
16 Epiſcopus,ſaltem ex aliqua cauſa,diſpen-
ſare, vt fiant, ſeù illarum aliqua fiat in
diebus ferialibus. Et certè negatiua eſt
reſponſio, quia Epiſcopus nullo modo
poteſt diſpenſare ſuper Conſtitutione
Conciliari, *Zerol. in prax. epiſcop.p.1.ver-
bo,matrimoniū*,vbi ait ita declaraſſe *Sacr.
Congreg. DD.in cap.ne ſi clerici,de iud.* Con-
trarium tamen tenet *Barboſ.de pot.Epiſ.al-
leg.42.nu.14.* nec ſine fundamento; cum
enim *Concilium loco cit.* prudentiæ, &
iudicio Ordinarij relinquat, an denun-
tiationes ſint remittendæ, nec ne, videtur
à fortiori, illud, etiam concedere, vt ex
eius arbitrio pendeat,an matrimonium
diebus ferialibus ſit denunciandum; quæ
omnia ita demum fieri poſſe intelligenda
ſunt,ſi nimis rationabilis cauſa ſubſit, ex
qua ita expedire iudicetur, vt ait *id. Con-
cilium*, vel vbi id ſit conſuetudine intro-
ductum,ut per *Hurtad.de matr.diſp.5. dif-
ficult.*

ſcult. 18. *nu.* 61. Ipſæ tamen publicationes licitè fieri poſſunt temporibus prohibitis nuptias celebrare, vt cenſuit *Sacr. Congr. Epiſ. & Regul.* 18. *Decembris* 1589.

Porrò, cum ad effectum huiuſmodi matrimonij inter Oratores contrahendi, nõnulla ſint adimplenda, quæ tendunt ad exequutionem litterarum præſentis diſpenſationis; ea hic opportunè ſubdemus. Ante omnia igitur, ex decreto dicti Concilij, debet ipſe Iudex mandare fieri dictas publicationes, ad hoc, vt ſi quis ſciat inter ipſos Oratores, vltra impedimentum in dictis litteris expreſſum, aliud adeſſe, illud valeat denunciare; prout ſępe accidit: & propterea nulla ratio eſt, cur in hoc ipſæ denunciationes præmittendæ non ſint, ſicut in alijs matrimonijs, abſque diſpenſatione contractis, præmittuntur.

17 Sed nunquid, ſtante dicta clauſula in litteris diſpenſationis appoſita, qua Papa mandat matrimonium contrahi ſeruata forma Concilij Tridentini, cuius decreto cauetur, vt pręmittantur denunciationes, vt ſupra dictum eſt, poſſit nihilominus Delegatus exequi dictas litteras, abſque eo, quod præmittantur ipſæ denunciationes? Et videtur quod non, nam aliter non eſſet ſeruata forma reſcripti, quam iudex omnino ſeruare debet, *cap. cum dilecta, de reſcrip. Butr. in cap. ex parte el.* 2. *de for. compo. Dec. conſ.* 33. *col.* 2. *ante med.*

His tamẽ non obſtantibus, contrarium eſt verius, ſicut, etiam in praxi ſeruatur; nã poterit nihilominus prædictus Delegatus exequi hanc diſpenſationem Apoſtolicam, prætermiſſis denunciationibus ex aliqua cauſa, vt infra dicetur: nam loquendo etiam de forma tradita à dicto Concilio, adeo illa ſtatuta eſt, quod præmittantur ipſæ denunciationes, vt etiam prudentiæ Ordinarij ſit relicta, vt dictum eſt; quod procedit, non ſolum, ſi in litteris dicatur, quod matrimonium contrahatur ſeruata forma Concilij Tridentini, nulla facta mentione harum denunciationum, verùm, etiam ſi in dictis litteris fiat ſpecialis mentio de huiuſmodi denunciationibus, vtpotè quando Oratores commorantur in aliena dięceſi, & propterea, iuxta praxim Romanæ Curiæ, dicatur in litteris diſpenſationis, vt Ordinarius loci, vbi ipſi Oratores contraxerunt domicilium, diſpenſet, factis proclamationibus in parochialibus Eccleſijs originis ipſorum Oratorum; nam, etiam explicando, vt fiant denunciationes, ſi illis omiſſis, contraherent coram parocho, & duobus teſtibus; valeret diſpẽſatio, *Sanch. lib.* 8. *diſput.* 35. *nu.* 19. propter rationem ibidem ab eo allatam, nempè, quia licèt dicatur, *& factis proclamationibus, &c.* ac propterea videantur hæc verba conditionem importare, cum ſint poſita in ablatiuo abſoluto, per *tex. in l. à teſtatore, ff. de condit. & demonſtrat.* attamen verius dicendum eſt, id non importare formam, aut conditionem; quia, quoties in reſcripto exprimitur forma iuris communis, eo modo, quo iure ineſt; non eſt intentio Papæ diſpenſantis inducere nouam formã, & conditionem; ſed eſt admonitio quædam, vt ſeruetur forma iuris communis: vndè, ea prætermiſſa, non irritatur actus, qui alias validus eſſet, niſi in commiſſione ea forma exprimeretur, expreſſio enim
18 eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur, *l.* 3. *ff. de leg.* 1. *l. cum quid, ff. ſi cert. pet & l. res ff. de iur. dot.* quia per idem *Concil. Trid.* inducta eſt tantùm forma, vt matrimoniũ contrahatur coram parocho, & teſtibus, & aliter irritum ſit; nam, vt omnes faten-
19 tur, tunc inducitur vera forma, omnino obſeruanda, quando Conſtitutio non ſolum diſponit ſuper aliquo actu faciendo, ſed vltra procedit, *Dec. conſ.* 455. *n.* 7. nempè quando diſponit, & adijcit nullitatem actus aduerſus non obſeruantiam ſuæ diſpoſitionis, *Alex. in l. hac conſultiſſima, poſt nu.* 4. *C. qui teſtam. fac. poſſ.* & hæc eſt vera forma ſubſtantialis; cuius defectus vitiat actum; non ſolum, quando agitur contra ipſam formam, ſed etiam, quando circa, vel præter formam; tunc enim ea non ſeruata, etiam in minima ipſius parte, reſultat nullitas ipſius actus, *Felin. in cap. cum dilecta, de reſcrip.* ac proinde ceſſant omnia hæc in caſu noſtro; quæ tunc profectò procederent, quando Papa diceret, quod Delegatus non diſpenſet, niſi factis prius publicationibus; quod quidem nunquam obſeruari viſum eſt; cum ſe tantum remittat ad diſpoſita per *Conc. Trid.* Talis autem eſt forma, quæ ab ipſo *Concilio* nouiſſimè ſtatuta eſt circa validitatem matrimonij, vt patet ex ipſius ver-
20 bis ibi, *Qui aliter, quàm præſente parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius parochi, ſeù Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad ſic contrahendum inhabiles reddit, & huiuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit; prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat.* Ex quibus verbis ſatis patet, quod
21 denunciationes non ſunt de eſſentia ma-

tri-

trimonij, nec illud vitiatur per illarum ommiſſionem; quod ſi idem Concilium voluiſſet, vtique ſub eadem forma eſſentiali comprehendiſſet etiã ipſas denũciationes pro validitate matrimonij, ad *tex. in cap. ad audientiam, de decim. cap. illa, ne ſed vac. l. illam C. de collat. l. vn. C. de cad. toll.* vnde non expreſſit, ergo noluit &c.

Cœterùm, vt paucis tota quæſtio abſoluatur, cum forma Concilij circa denunciationes, illa ſit, vt prudentiæ, & arbitrio Ordinarij remittatur, ea vtique, vt in litteris præcipitur, ſeruabitur, ſi Epiſcopus, ea poteſtate vtendo, quæ ſibi ab ipſo Concilio tribuitur, ſuper eiſdem denunciationibus diſpenſauerit.

Vbi autem ipſę denunciationes erunt præmittendæ, ſi intra quatuor menſes poſt eas peractas, non fuerit contractum matrimonium, non poterit illud contrahi, niſi nouæ denunciationes, arbitrio Epiſcopi præmittantur, *Barboſ. de pot. Epiſ. p. 2. alleg. 32. num. 55.* Tutius tamen eſt inhærere Rituali Romano, ad cuius præſcriptum, ſicut obſeruat hæc Curia
22 Archiepiſcopalis, ſi intra duos menſes, poſt illas peractas, nõ fuerit matrimoniũ cõtractũ, debẽt de nouo fieri, vt ſupra dictum eſt: ꝙ ſi aliquando illas, ex aliqua cauſa omitti contigerit, conceditur licẽtia contrahendi; ſed contrahentibus præcipitur, vt in formula infra poſita, ne copulentur, antequam prædictæ denunciationes fiant. Cũ autẽ in multis locis adſit abuſus, quod matrimonium conſummetur, antequam factę ſint denunciationes in Eccleſia, ſeù, quod peius eſt, antequam contractum ſit per verba de præſenti, iuxtà formam *d. Concil.* ideo incumbere poterunt locorum Ordinarij ad tollendum hunc abuſum, & eos qui contrafecerint, punire pœna ſtupri; ſicut cenſuiſſe *Sacram Congregationem* refert *Zerol. in ſua praxi Epiſcopali, verbo, matrimonium, verſ. decimo Quinto, in multis, p. 1.*

Quoniam verò eodem *Concilio, loco citato*, cauetur, quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitioſè impediri poſſe, ſi tot pręceſſerint denunciationes, tunc, vel vna tãtùm denunciatio fiat, vel ſaltem Parocho, & duobus, vel tribus præſentibus, matrimonium celebretur; ipſæquè denunciationes poſſint, ex cauſa remitti, *Fuſc. de viſit. lib. 2. cap. 3. num. 21. Campanil. in ſuo diuerſor. iur. can. rubr. 11. cap. 13. num. 143.* illarumque remiſſio per idem Concilium remittatur arbitrio Ordinarij, illud debet eſſe regulatum; quia ſine cauſa non eſt recedendum à iuris diſpoſitione, *Menoch. de arbitr. iud. q. 13. Genuen. in ſua praxi, cap. 86.* ac propterea parochus, celebrando matrimonium, non præmiſſis denunciationibus, ſine legitima cauſa, peccat mortaliter *Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 31 num. 225.* quod etiam intelligas, ſi ipſe moraliter ſciret, nullum adeſſe impedimentum; nam ex earum omiſſione, multa ſcandala oriri poſſent, cum agatur de materia grauiſſima, prout quotidiana experientia docet.

Notandum eſt tamen, quod, quamuis idem Concilium *d. ſeſſ. 24 cap. 1.* vnam tantùm cauſam aſſignet diſpenſandi ſuper dictis denunciationibus, videlicet, malitioſi impedimenti, attamen plures aliæ cauſę adſunt, ex quibus, principaliores, & frequentiores in praxi, ſunt ſequentes videlicet.

23 Prima eſt contrahentium pudor, ob aliquam inter eos diſparitatem, veluti, ſi valde nobilis, ducat ignobilem, vel valdè diues, pauperem, vel ſenex, iuuenculam, & è cõtra, *Palud. in 4. diſtin. 28. q. 2. art. 3. concluſ. 3. Nauar. in manuali, cap. 22. num. 70.* Iſta enim diſparitas, ſatis iuſta cauſa reputatur, *Cuec. lib. 5 inſtit. maior. tit. 11. num. 63. Sanch. de matr. lib. 3 diſput. 9. num. 3.* vbi plures allegat, & *num. 4.* ait, quod idem dicendum eſt, quando ambo contrahentes ſunt ſenes, & ægreferunt matrimonij publicationem; quia militat eadem ratio, & fieret irreuerentia Sacramento matrimonij, dum contrahentes, tam ſenes irridentur.

Secunda cauſa eſt, ſi contingat, virginem eſſe ſub tutela iniqui curatoris, qui eam viro ignobili, & diſparis conditionis tradere intendit, *Barboſ. de poteſt. Epiſ. p. 2. allig. 32. num. 41.* nam, etiam ante *Concil. Triden.* hæc clandeſtinè, & abſque peccato contrahere poterat, vt per *Caiet. 3. tom. opuſc. 4. de vſu matrim.*

Tertia cauſa eſt, quando Magnates contracturi ſunt matrimonium: hi enim non niſi cum magna deliberatione ſolent cõtrahere, *id. Sanch. lib. 3. diſp. 9. num. 6.* dummodo tamen ſic contrahentes, Ordinarijs, alijſquè grauibus perſonis, ſint noti; ac propterea ipſe Ordinarius certò ſciat, inter eos nullum exiſtere impedimentum; nam hæ denunciationes fuerunt introductæ principaliter ad detegenda impedimenta, ſi quæ fuerint; Vnde cum Ordinarius ſit certus, nullum adeſſe impedimentum, profectò ceſſat cauſa, propter

quam

quam fieri debent ipſæ drnunciationes, ad ea quæ dicit *Bald.inl. ſi ob turpem, ff.de condit.ob turp.cauſ.Traquel.in tract. Ceſſan.cauſ.num.*118.*cap.cum ceſſante, de appell.l.mancipia, vbi gloſ. & ae id. Bald. &* Salyc.C.*de ſeru.fugit.*

Quarta cauſa eſt,cum aliqui in concubinatu permanentes exiſtimantur tanquam vir; & vxor? quia hæc verecundia ſufficit pro cauſa, *Sylu. verbo, matrimonium 6.q.7.dict.2.*

Quinta cauſa eſt, quando rx cauſa præmittendarum ipſarum denunciationum, non poſſent nuptiæ benedici; ex eo qnod inſtat tempus, quo illæ prohibentur, *Bonac q.2.puncto 6.num.*7. quod tamen intelligitur procedere, niſi appareat, contrahentes voluiſſe malitioſe differre matrimonium vſque ad tempus prohibitum., ne fiant denunciationes, & hæc eſt obſeruantia huius Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, vbi quando omittuntur ex aliqua cauſa denunciationes,examinantur duo teſtes;qui deponant cognouiſſe contrahentes;, & nullum inter eos adeſſe impedimentum.

Sexta cauſa eſt, qnando prius contractum eſt matrimonium publicè, & reperitur nullum, ob impedimentum occultum,*id.Sanch.nu.9.*

Septima canſa eſt,cum repentinus; caſus offert rationem coutrahendi matrimonium; nempè, ſi qni in concubinatu deprehenſi, à Iudice eſſent pleƈeudi,vt poſſint dicere ſe eſſe coniugatos, *id. Sanch.nu.16*

Octana cauſa, ob perlculum animæ, veluti,ſi duo ſint concubinarij, & velint matrimouium contrahere,vt in bono ſtatu conſtituantut, periculnmque ſit,ne ſi fiant denunciationes, interim commiſceantur,*id.Sanch.num.17.* eadem cauſa ſufficit etiam ad diſpenſandum ſuper aliquo impedimento occulto,quo ipſi Oratores forſan iinpedirentur ad contrahendum;tunc enim per Sacram Pœnitentiariam dabitur eis diſpenſatio, quæ cõmittitur Confeſſario,vt ſi ita eſt, periculumque ſit,ne ipſi Oratores perſeuerent in concubinatu,& inde,ſcandalorum,cum illis in foro conſcientiæ tantum, diſpenſet.

Nona cauſa eſt, cum meretrix in lupanari expoſita, vellet,cum aliquo contrahere matrimonium, vt ſic deſiſtat à malo ſtatu, in quo reperitur; ac inſuper ob periculum,ne ipſa,aut ſponſus mutet voluntatem,*id.Sanch.d.nu.17.*

Decima cauſa eſt,ad euitanda ſcandala ob aliquam factionem, quæ vitari poſſit ſtatim ſequuto matrimonio, *id. Sanch. nu.18.*

Vndecima cauſa eſt, dum quis in mortis articulo conſtitutus, vult ducere in vxorem,concubinam, ſiuè ad effectum, vt proles ex ea ſuſcepta legitima remaneat, ſinè tantum, vt ſecurior efficiatur ſuus tranſitus, *id. Sanch. nu. 19.* quo caſu ſufficier ſolùm authoritas Parochi ex tacita conceſſione Epiſcopi, ſi Ordinarij copia haberi non poſſit; quia ante conſummationem matrimonij poterit ipſe Parochus facere denunciationes.

Duodecima cauſa eſt, quando vir fœminam deflorauit,& damnum amiſſæ virginitatis reparare intendit, & ſi matrimonium differretur ex cauſa dennnciationũ, periculum eſſet in mora.Hæ quidem ſunt cauſæ frequentiores in hac Curia Archiepiſcopali,in qua in dies ſuper illis diſpenſatur.

Aliæ iuſuper cauſæ poſſent inſurgere, ex quibus Ordinarius poſſet diſpenſare, quæ non omnes poſſunt ita excogitari, vt ſigillatim recenſeantur; ſed benè erunt ponderandæ,an eæ ſufficientes ſint;nam verba Concilij, quod videlicet *Sancta Synodus Ordinarÿ prudentia, & iudicio relinquit*, continent arbitrium prudentiale, & regulatum, *Mandoſ.conſ.69.num.62. & 63.vol.1.Sanch.lib.3.diſp.8 nu.1.* qui *nu.2.* infert ex hoc, mortaliter peccare Epiſcopum abſque legitima cauſa ſuper hoc diſpenſantem; optimum tamen erit, ſi ante-
24 quam diſpenſet, aliquam ſaltem mandet adhiberi diligentiam,an inter contrahentes poſſit adeſſe aliquod impedimentum, quominus contrahere valeant, vt dictum eſt;nam ex omiſſione prędictarum denunciationum, etiam de licentia Ordinarij poſt contractum matrimonium, impedi-
25 mentum dirimens detegi ſæpiſſimè contingit; ac poſtmodum,non modò diſpenſationes impetrãtur de ignoranter,verum etiam de ſcienter contracto, & conſummato, prætermiſſis ex diſpẽſatione Ordinarij, denunciationibus; narrando Summo Pontifici, quod ipſis Oratoribus aliàs ſcientibus ſe aliquo impedimento eſſe detentos;matrimonium inter ſe, per verba de pręſenti,publicè,prætermiſſis de licentia Ordinarij, proclamationibus, iuxtà formam Concilij Tridentini fieri ſolitis, nulloq; detecto, neque denunciato impedimento,ſeruataque in reliquis dicti Concilij fõrma,contraxerunt;illudque in facie

Eccle-

Eccleſiæ ſolemnizarunt, & carnali copula conſummarunt, petendo abſolutionem à generali excommunicationis ſententia, contenta in *Clem. 101, de conſang. & affin.* quam propter præmiſſa incurrerunt: & conceditur eis diſpenſatio, cum nonnullis modificationibus, prout ſuo loco fuſius dicemus.

26 Negari tamen non poteſt, quin aliqua cauſa exiſtente, ſi fortè non ſit copia Epiſcopi, vel ille petitam deſuper diſpenſationem, abſque legitima cauſa negaret, poſſit nihilominus contrahi matrimoniũ abſque denunciationibus, *id. Sanch. d. lib. 3. diſput. 10. nu* 25. maximè, ſi aliàs ſcandalum ſequeretur, *id. nu.* 6. & ſic contractum matrimonium validum fuiſſe cenſuit *Sacr. Congr. Concil. in vna. Mediolanen. 23. Februarij* 1630.

Quo vero ad verificandam cauſam pro diſpenſatione ſuper remiſſione denunciationum huiuſmodi, licèt nonnulli dixerint, deberi duos teſtes examinari pro verificatione huiuſmodi ad hoc, vt iudex ppẽdat, an id expediat, attamẽ ſufficit ex-
27 traiudicialis ad id cognitio, ſicut videm⁹ in hac Curia ſeruari, vbi, ꝙ aliquis probatæ vitæ D. Vicario generali, etiam ad aures, & ſecretò id proponat, & iuſta cauſa exiſtente, tenetur ad petitionem partis diſpenſare, *id. Sanch. d. diſput.* 10. *n.* 6. nam, cum Concil. Trid. totum id remittat arbitrio Ordinarii, vt ſupra dictum eſt, profectò non requiritur probatio iudicialis, *cap. ſtatutum, §. aſſeſſorem, de reſcrip. in 6.*

Porrò non ſolùm Ordinarius poterit hanc diſpenſationem in ſua diœceſi concedere, verùm etiam extra illam; cum ſit actus voluntariæ iuriſdictionis, *Sanch. lib. 3. diſput. 8. nu. 6. verſ. Secundo infertur,* vbi ſubdit, id in tantum procedere, vt quamuis exigeretur cauſæ cognitio iudicialis, (nempè ſi fuerit orta lis circa matrimonium, vel circa diſpenſationem; ſcilicèt ſuper impedimento, quo Oratores detinentur ad contrahendum; quæ cauſæ cognitio debet fieri extra diœceſim, tanquam actus iuriſdictionis contentioſæ) nihilominus poſſet diſpenſatio ſuper dictis denunciationibus fieri extra illam; per ea quæ *not. Bald. in l. vn. in princip. nu. 1. ff. de off. Conſ.*

Formula autem diſpenſandi ſuper prędictis denunciationibus, talis, vel ſimilis eſſe poterit, per quam proprio parocho committitur, vt infra videlicet.

28 *N. N. Vicarius generalis, &c. Iuſtis de cauſis, animũ noſtrũ mouẽtibus, his noſtris litteris facultatẽ tibi cõcedimus, vt tribus, vel ſaltẽ duobus teſtibus præſentibus, N. & N. in matrimoniũ, cũ nullum aliud, prȩter illud in litteris Apoſtolicȩ diſpenſationis expreſſum, (ſi pro eis fuerit impetrata diſpenſatio ad contrahendum) ex informationibus oretenus ſumptis, inter eos legitimum detectum fuerit impedimentum, coniungere valeas; ita tamen, vt celebrato matrimonio, intra dies quindecim, denunciationes, tribus proximis continuis feſtiuis diebus, ex præcepto Concilij Tridentini fiant: & interim ſponſi ſe à carnali copula abſtineant. In reliquis verò, forma ab eodem Concilio Tridentino præſcripta, ſeruetur. In quorum fidem, &c.*

N. N. Vicarius Generalis.

Illudque in facie Eccleſiæ *ſolemnizare, &c.* Si ex denunciationibus, nullum aliud appareat impedimentum, ac reliquis adimpletis, parochus Oratores in matrimonium co[illegible] et, ad præſcriptum eiuſdem *Concilij* [illegible] *ſeſſ. 24. cap. 1.* ibi, *Si nullum legitimum* (ſcilicèt vltra expreſſum) *opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij in facie Eccleſiæ procedatur.*

Vt autem matrimonium dicatur contrahi in facie Eccleſiæ, non eſt opus, vt celebretur in ipſa materiali Eccleſia, ſed ſufficit, vt coram aliqua fidelium multitudine ſolemnizetur, quæ tanquam catholicorum Congregatio, intelligitur etiam Eccleſia, *cap. Eccleſia, diſtin. 1. de conſecr. Abb. in cap. fin. nu. 8. de cland. deſp.* Vnde ſatis dicitur matrimonium contractum in facie Eccleſiæ, ſi coram parocho, & duobus teſtibus, præmiſſis denunciationibus, contrahatur; & ſic non eſt neceſſe, vt in ipſa materiali Eccleſia cõtrahatur, *Sanch. lib. 3. diſp. 15 nu. 20.* nam pluribus modis
30 dicitur Eccleſia, Primo modo, pro loco parietibus circundato, vbi conſueuerunt veniam peccatorum, Deum timentes exorare, *§. quia verò, in Auth. vt lic. matr. & au.* Secundo modo, Eccleſia dicitur collectio omnium fidelium, vt ſupra dictum eſt, & ita, etiam accipitur in *l. ſubemus. C. de Epiſ. & Cler.* Tertio modo, Eccleſia dicitur illa, vt ait Pſalmiſta, *Eccleſiam malignantiũ*

non

non introibo, Quarto modo, Eccleſia dicitur, Prælatura ipſius Eccleſiæ, *cap. quoniã, cl. 2. ne pral. vic. ſu.* & de alijs ſignificationibus huius nominis, vide *Turrecrem. in ſum. de Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 2. Verum eſt tamen, quod quando Eccleſiæ additur, *Romana*, ea ad illam tantùm materialem reſtringitur, quæ eſt Romæ, *Olorad. conſ. 72. num. 3.*

31 Quapropter non poterit Ordinarius, Delegatus, contrahentes cogere ad ſolemnizandum matrimonium in ipſa materiali Eccleſia, & prohibere, ne matrimonium domi celebretur; quia ſufficit, vt coram aliqua multitudine fidelium fiat, quæ, tanquam catholicorum Congregatio, cenſetur Eccleſia, vt dictum eſt, *Reginal. in prax. for. poenit. lib. 31. nu. 242.*

Nam licèt, ob reuerentiam tanti Sacramenti, non deberet matrimonium ſuſcipi, niſi in ipſa materiali Eccleſia, quę eſt propria Sacramentorum domus *Anton. Dia. tit. de Sacramentis, reſol. 279.* vbi ita ſtatutum eſſe dicit in *Concilio prouinciali Coloniensi 2. cap. 33. & in Synodo Panormitana 1615. p. 2. num 22* nihilominus, verior eſt contraria ſententia, vt per *Barboſ. de poteſt. Epiſ. alleg. 32 nu. 68.* prout, etiam *Sacra Congregatio Card.* declarauit his verbis, *Ordinarius non poteſt prohibere, quin matrimonia domi celebrentur, ſeruata forma Concilij; Sed cum maximè deceat, vt in Eccleſia celebrentur, id hortari debet, non præcipere.* Et alia declaratio ita ſe habet, *Dummodo proprius parochus præſens ſit, in priuatis etiam domibus, matrimonia poſſunt celebrari, licèt maximè deceat, vt in ipſa materiali Eccleſia celebrentur. Franc. Leo in theſaur. for. Eccleſ. p. 2. cap. 9. nu. 48.*

Ratio autem ex præmiſſis eſſe poteſt, quia, etiam ſi matrimonium ſolemnizetur extra Eccleſiam ipſam materialem, ſatisfit menti dicti Concilij Tridentini, non propter aliud id requirentis, niſi, vt matrimonium contractum probari poſſit, & ne interueniet fraus, per ea, quæ dixit *Bald. in cap. delectus filius, col. 1. de reſcrip. Bart. in l. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de leg. 2. Dec. conſ. 284.* Neapoli tamen conſuetum eſt non ſolemnizari domi matrimonia, abſque licentia Curiæ Archiepiſcopalis.

Quiſnam autem Parochus, Oratores in matrimonium coniunget, dicendum eſt, quod parochus Oratricis; quia hic eſt proprius parochus, ſi matrimonium in domo vxoris contrahatur, nempè cum vir accedit ad domum vxoris, pro contrahendo, vel conſummando matrimonio, *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 32. p. 2. nu 64.* vbi dicit, quod ſi matrimonium eſt contrahendum inter virum, qui ſit de una parochia, & mulierem de alia, ſufficit quod interſit parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in parochia habitationis vxoris, ſicut ſufficit parochus viri, quando contrahitur in parochia habitationis viri.

34 Et quibus liquidò conſtat, parochum ruralem, non eſſe proprium parochum, quando rus, vel recreationis cauſa habitatur, aut ad paucos tantum dies incolitur; cum non ſoleat quis eſſe ruri maiori parte anni, ſed tantùm per tres, aut quatuor menſes, *Sanch. lib. 3. diſput. 22 nu. 12.*

Duos tamen parochos poterit quis habere, quoad hanc materiam, quando dimidia anni parte in vna parochia, altera verò dimidia in alia habitat; quia tunc æqualiter ſic inhabitans, duas proprias parochias habere poteſt, & coram parocho vtriuſque, matrimonium contrahere; quia in hoc caſu vtraque dicitur propria parochia, *id. Sanch. diſput. 24.*

Si tamen adeſſet inæqualitas habitationis, maioris temporis pars facit proprium parochum illius loci, in quo habitatio fit, *Menoch. conſ. 398. nu. 16. & 17.*

Quod ſi quis habitet in confinibus duarum Eccleſiarum parochialium, tunc cenſetur parochianus illius, in qua domus habet aditum, nam ex aditu iudicatur de domo cui cedat, per *Iax. in l. ei, cuius ædes. ff. de leg.*

In nonnullis verò partibus, præſertim nouarum Indiarum Maris Oceani, in quibus, Religioſi, ob presbyterorum defectum, officia parochi fungebantur, ad petitionem Philippi Secundi, Hiſpaniarum Regis, conceſſit Pius Quintus omnibus, &
35 ſingulis Religioſis, quorumcunque, etiam Mendicantium Ordinum, in dictis Indiarum partibus, & in eorundem Ordinum Monaſterijs, vel de illorum Superiorum licentia, extrà illa commorantibus, vt in locis ipſarum partium, eis de ſimili licentia aſſignatis, & aſſignandis, officio parochi, huiuſmodi matrimonia celebrando, fungerentur: dummodo in reliquis ſolemnitatibus, Concilij Tridentini formam obſeruarent; prout in ſuis litteris in forma breuis expeditis ſub *die 24. Martij* 1567.

Porrò, ordinem exequutionis dictarum litterarum non inuertendo, dicimus, quod ad contrahendum huiuſmodi matrimonium,

nium, requiritur inter cœtera, præſentia ſupradicti parochi, non ſolum corporea,
36 ſed moralis, cum intelligentia, & aduertentia; vnde hodie ceſſant matrimonia præſumpta in vim *textus in cap. 31. qui. de ſponſal.* quæ tranſibant in matrimonium per copulam carnalem, *Triu. ſ. deciſ. 90. p. 1.* nam hæc præſentia, ſtante decreto ſupradicti Concilij, requiritur pro forma; adeo vt matrimonium contractum in præſentia mille teſtium, & perſonarum egregiarum, ſi deficit præſentia proprij parochi, vel alterius Sacerdotis de illius, aut Ordinarij licentia, clandeſtinum iudicatur, & nullum; nam, vt notat, etiam *Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 48. nu. 29.* quando præſentia alicuius pro forma requiritur, actus geſtus ſine talis perſonæ interuentu, dicitur occultus, & clandeſtinus, quamuis alias publicè fiat, per *tex. in l. ſciant omnes, vbi Bart. nu. 6. C. de his, qui ex publ. rationibus mutuã pecuniã acceperũt, & Iaſ. in §. itẽ ſi in fraudẽ, n. 4. inſtit. de act.* Nec dicta forma poteſt adimpleri ꝑ æquipollens, vt fuit pluries declaratum per Sacram Congregationem eiuſdem Concilij, *Rot. deciſ. 643. nu. 1. & deciſ. 651. p. 1. diuerſ.*

Nec tamen ad huiuſmodi matrimonij validitatem refert, an ſcilicet parochus & teſtes inuiti, & per vim cõpulſi, interueniant, & minimè conſentiant; nam matrimonium ſic contractum, validum exiſtit, vt pluries fuit per eandem Sacram Congregationem declaratum, vt refert *id. Gonzal. d. gloſ. 48. num. 7.* dummodo intelligant, quid agatur, *Nauar. conſ. 11. de cland. deſponſ.* ex eo, quod quando requiritur præſentia, non eſt neceſſarius conſenſus, ſed ſufficit interuentus, etiam coactus, ex *d. l. coram Titio.* Ratio autem eſt, quia præſentia importat ſcientiam, & intelligentiam, *Maſcard. de probat. concl. 9 num. 8.*

Sed nunquid ſufficit, ſi parochus, & teſtes ibi caſualiter, & repentinè reperiantur, & ſic ad illum actum adhibiti non fuerint. Et videtur, quod non; nam, qui caſualiter adeſt, adeſſe non videtur, *l. generali, §. vxori, ff. de vſufr. Dec. conſ. 232. num. 3.* ſicut etiam dicimus de teſte repentino, cuius dictum, nullum eſt, ex quo non præſumitur ſufficienter informatus, *l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi certi. pet.*

His tamen non obſtantibus, contraria opinio verior eſt, nempè, quod matrimonium valeret, etiam ſi parochus, & teſtes ſpecialiter ad hoc vocati non fuerint, *Sayr. deciſ. 24.* vbi, quod contrahere volentes matrimonium, & ſuſpicantes, quod parochus, cuius præſentia ad matrimonium, poſt Concilium Tridentinum, eſt neceſſaria, nollet eſſe præſens, illi contrahendo; ſi vocent eum, quaſi ad aliud propoſitum in quandam domum, & mox eo præſente, & ignorante, quid agere volebant prædicti contracturi, mutuò ſe in coniuges recipiant per verba de præſenti coram illo parocho, & alijs duobus, vel tribus teſtibus, quod ſolum requirit Concilium Tridentinum ad ſubſtantialem valorem matrimonij, validum matrimonium contrahunt; nec neceſſe eſt, vt parochus, vel teſtes regulariter rogati ſint, & ſciant ad quid rogantur; ſed ſufficit, quod præſentes ſint ad id, quod agitur, per ſenſum corporeum viſus, & auditus, ex *Nauar. conſ. 20. de cland. deſponſ.*

Cum enim ipſi parochus, & teſtes aduertant, verè dicuntur præſentes; ex eo, quod præſentia requiſita ad valorẽ matrimonij, contenta eſt ſola intellectus aduertentia; qua ritè teſtimonium contracti matrimonij perhiberi poſſit: Concilium autem ſupradictum nil aliud poſtulat, niſi celebrationẽ matrimonij corã parocho, & teſtibus: imò etiam poterit matrimonium celebrari coram parocho, & teſtibus, caſu tranſeuntibus; nam tunc dicuntur etiam verè præſentes, *id. Sanch. lib. 3. diſp. 39. num. 11.* dummodo aduertant, vt ſupra dictum eſt; per quam quidem præſentiam procul dubio ſatisfit menti Concilij prædicti, cuius finis eſt, vt poſſit conſtare de matrimonio contracto; ſicut deſumitur ex illius verbis, ibi, *dum priore vxore, cum qua clàm contraxerunt, relicta, cum alia palam contrahunt*: & ſic debent percipere conſenſum contrahentium ex eodem Concilio, ibi, *parochus, viro, & muliere interrogatis, & eorũ mutuo cõſenſu intellecto*; ex quibus videtur prius ſpõſus interrogandus, deinde ſponſa; quod etiã de iure communi procedit, *gloſ. in l. 2. de adopt. Io. Andr. in cap. cum inter, de ſponſ. facit tex. in cap. licet, de ſponſ. duo.* nihilominus, cum id non ſit ab ipſo Concilio pro forma traditum, parum referre videtur, an prius vir, vel mulier interrogetur. Optimũ tamẽ ſemper exiſtimarem, vt
37 prius conſenſus mulieris ſcrutetur, ne ipſe vir, cum prius conſentiat, muliere poſtea renuente, remaneat cum dedecore, vt per *Io. Andr. Card. & Abb. in d. cap. cum inter, in 2. notab. & Corſet. in cap. ſedes, in princip. de reſcrip.* vbi dicit, id eunire

nire poſſe propter ſexus fragilitatem, & vacillationem, ſeù variationem cerebri; in quo omnes illius ferè infirmitates reſident; vt ipſa experientia docet, quæ eſt
38 rerum magiſtra, *cap. quam ſit, de elect. in 6. §. penult. inſtit. de ſatiſd.* & naturaliter multo fragilior eſt, quam vir *Specul. in tit. de action. verſ. item opponit gloſ. in cap. indemnitatibus, §. ſané in verbo, diuertant, de elect.* & refert *Lambert. de iurepatr. fol. mihi 142 num. 28. ex eod. Corſet.* quod Paduæ ſemel hoc accidit; nam interrogatus prius vir, reſpondit, ſe eam uelle in ſuam; poſtmodum verò, mulier interrogata, negauit ſe illum velle in ſuum, & ſic remanſit deriſus, & ex eo tempore, ſemper Paduæ ſeruatur, vt prius ſponſa interrogetur, pront etiam in multis alijs locis, facit etiam illud, *Varium, & mutabile ſemper fœmina.* Vnde dicit *Abb. in cap. forus, de verb. ſign.* quod mulier dicitur non à ſexu, ſed à mollitiè mentis, & vir, non à ſexu, ſed à conſtantia, & virtute animi, *cap. propoſuiſti, 37 q. 7.* Cæterum ordo Ritualis Rom. eſt, vt prior uir interrogetur, deinde fæmina: & ita paſſim ſeruatur.

Si quis verò ad vberiorem doctrinam, alia videre cupit circa aſſiſtentiam parochi, & teſtiũ in matrimonio contrahẽdo, adeat *Sanch. lib. 3. tot. tit. de conſenſu cland.*

Valeant,

Liberè, & licitè &c. Ex eo
39 quod matrimonia, liberè, non autem
40 coactè, contrahi debent; quia vbi eſt metus, vel vis, abeſt liber conſenſus, qui in illis requiritur, *cap. cum locum, de ſponſ.* nec refert, quod cõmuniter dicimus, nẽpè, quod volũtas coacta, voluntas eſt, *cap. marito, 15. q.* nam in matrimonio requiritur de ſubſtantia liber cõſenſus, vt dica-
41 tur legitimè cõtractũ, *tex. in cap. notiſſi a-ſle 13. q. 1.* ac propterea, contrahentes de-
42 bent gaudere plena libertate, & ſecuritate, illorumque animus eſt indagandus; ne fortè eorum aliquis dicat ſibi placere, quod odio habet, & deinde ſequatur exitus, qui ex inuitis nuptijs oriri ſolet, *d. cap. cũ locum*, cũ non poſſit quis cõtra naturę inclinationem cogi ad contrahendum matrimonium; quia vbi non eſt mutuus amor coniugum, interdum ſequuntur adulteria, ac triſtiſſimæ calamitates; & multi miſeri homines in illis calamitatibus ruunt in indignationem aduerſus Deum, in deſperationem, & æternum exitium, vt optime tradit *Oyn. lib. 1. tit. de nupt. num. 15. & 16.*

Vnde alias *Sacra Congr. ſub die 15. Septembris 1629. in vna Roman.* declarauit matrimonium contractum à filia propter metum mortis ab eius matre incuſſum, eſſe inualidum, etiam ſi poſt obitum matris per ſeptennium cum viro permanſerit, ac filios ſuſceperit; ex quo vbi adeſt metus, deficit conſenſus *l. nihil conſenſui. ff. de reg. iur. cap. ſuper hoc, & ibi not. Abb. de renunc.* & vbi in matrimonio deficit conſenſus, non ſolum eſt illud ipſo iure nullum, ſed etiam dici poteſt, non fuiſſe contractum; quia vbi deficiunt ſubſtantialia, nihil dicitur actum, *Ludouiſ. deciſ. 395. per. tot.* vbi quamplurima ad id conducentia recenſentur. Verùm, quia
43 metus debet inferri ſuper eo, ſuper quo, quis detinetur, vt metus ſubſiſtat, propterea, ſi metus erit diuerſus, benè valet
44 actus; puta ſi quis ſit carceratus pro debito, nam poteſt cõtrahere matrimoniũ, *l. metum, §. quod licet. ff. quod met. cau.* Hinc ſi aliquando contingat, patrem in teſtamento deputare tutores filiæ, hæredi vniuerſali, ea conditione, vt abſque illorum conſenſu nubere non poſſet ſub pœna caducitatis; quia ipſi tutores differunt forſan ob aliquod eorum intereſſe ſub diuerſis prætextibus cõſentire, vidi propterea multoties recurri ad Summum Põtificem pro parte huiuſmodi mulierum, quibus conceſſæ fuerunt licentiæ liberè nubendi, in forma gratioſa, abſque prędictorum tutorum conſenſu.
46 Et practicatur in hac Curia Archiepiſcopali, vt cum agitur de matrimonio contrahendo, & adeſt ſuſpicio, ne puellæ inferatur violentia, & conſenſus eius non ſit liber, ponitur ea in aliquo loco tuto, nempè, Conſeruatorio mulierum, aut alio honeſto loco, ad finem explorandi eius voluntatem, & aliter, non conceditur licentia contrahendi, teſte *Genuen. in ſua prax. cap. 14. num. 1.* quia matrimonium debet procedere ex libero conſenſu, *l. nuptias, ff. de regul. iur. l. cum fuerit, ff. de condit. & demonſtrat.* ac propterea non ſufficiunt ſimplex conſenſus, & voluntas, ſed debent eſſe eum plena libertate, & ſecuritate: quod ſi huiuſmodi qualitates deficiant, nullum erit matrimonium, *Seraph. deciſ. 687.*

Imò, licèt de iure canonico habeamus, quod ad ſubſtantiam matrimonij, requiratur conſenſus patris, vt *in cap. non omnis, 32. q. 2.* vbi dicitur, quod paternus conſenſus deſideretur in nuptijs, nec ſine eo illæ legitimæ habeantur; attamen hoc

ita intelligitur à Canoniſtis; vt de hone-
46 ſtate, non autẽ de neceſſitate requiratur? & quod ſolum contrahentium conſenſus ſufficiat, *cap. fin. iuncta gloſ. 1. d. 32. q. 2.* his verbis, *requirendum quidem eſſe conſenſum patris, ſed non ita neceſſarium, quin teneat matrimonium, ſine eius conſenſu contractum.*

Nam ad **Auctoritate noſtra**, Summum Pontificem tantummodo ſpectat, diſ-
47 penſare ſuper impedimentis impedientibus, & dirimentibus; cum ea clarum ſit, prouenire ex canonibus pontificijs, ſeù generalibus Conſtitutionibus; in quibus Epiſcopus, aut alius, etiam iuriſdictionem habens, quaſi Epiſcopalem, nullo modo poteſt diſpenſare; niſi ab ipſo Papa ſibi facultas impertiatur; nec in propoſito ita ſimpliciter admittitur illud, quod ſcribentes etiam moderni dixerunt, nempè in quibuſdam caſibus, poſſe Epiſcopum diſpenſare, quando forte matrimonium fuerit bona fide contractum, cum impedimento occulto, & propter ſcandala diſſolui non poteſt; nullum aliud hic addentes requiſitum, & nihilominus clarũ eſt, id eis nullo modo licere, niſi inſimul concurrant omnia ſex requiſita; prout infra dicetur. Vnde iſta eorũ opinio, omnino reſpuenda videtur; cum in caſibus ſupradictis propterea tribuatur facultas hæc diſpenſandi Legatis, & Nuntijs, qui deſtinantur, præcipuè in partibus longinquis, & vltramontanis, vt facilis pateat Oratoribus acceſſus, & in locis citramontanis, facilis eſt recurſus ad ipſum Pontificem, eiuſque Sacram Pœnitẽtiariam, ſicut ſemper obſeruatum fuiſſe ſcimus. Imò ſi aliàs facultas hæc cenſeretur ita paſſim conceſſa Epiſcopis, profectò, his præcipuè temporibus, maiora ipſi ſibi vſurpare auderent; cum vt plurimum, facultatem, quam non habent, ſibi de facto vendicare non erubeſcant. Ac propterea, ad omnem hæſitationem ſubmouendam, emanauit aliàs, declaratio Sacræ Congregationis Concilij ſuper *cap. 5. ſeſſ. 24. de reform.* quæ ſic ait, *Epiſcopus, authoritate ordinaria, non habet facultatem in gradibus affinitatis, ſeù conſanguinitatis à iure prohibitis, contrahentes matrimonia diſpenſandi*; quam quidem declarationem alibi etiam in propoſito retulimus; prout etiam de Legato, aut Nuntio intelligendum eſt, niſi habeat ſpecialem facultatem, & tenent omnes Officiales Datariæ, & Cancellariæ Apoſtolicæ, cæterique Curiales, quod licèt ſupradicta declaratio loquatur de Conſanguinitate, & affinitate, nihilominus idem ſentiendum eſt de quonis alio impedimento, quia iſta expreſſio Conſanguinitatis, & affinitatis facta eſt cauſa frequentioris impedimenti; ac propterea non reſtringitur ad ſic expreſſa, ad *tex. in cap. 1. de confeſſ. in 6. & in cap. diaconi, 28. diſt. Mandoſ. regul. 33. q. 6. num. 4.* ſicut etiam alibi diximus.

Præmiſſa autem procedere, non ignoramus, non ſolùm quando mala fide, & ex culpa, verum etiam, quando bona fide, & in facie, Eccleſiæ ignorantes impedimentum, Oratores matrimonium contraxerunt, nam poſtmodum, eo detecto, tenentur adire Sedem Apoſtolicam, pro impetranda deſuper diſpenſatione, vt omnibus notum eſt.

Sic etiam parum refert, quod tradit *Ledeſ. de matri. q. 66. art. 5. litera* C. nempè, ſe audiuiſſe quendam Prælatum illius Regni, qui interfuit Concilio Triden. dicẽte, hoc intendiſſe *id. Concil. ſeſſ. 24. cap. 6.* vbi Epiſcopis conceditur facultas diſpẽſandi in caſibus occultis. Hoc namque ridiculum, ac omnino falſum eſt; cum non ſimus in materia, in qua poſſit extendi caſus ad caſum; neque hæc inter ſe habent aliquam connexionem, & communionem, ad tradita per *Butr. in cap. cum dilectus, de capel. monach. Zabarel. conſ. 243.* præſertim, quia ſumus in materia diſpenſationum, quæ, cum ſint ſtricti iuris, ſunt ſtrictiſſimè interpretandæ, *cap. quod dilectio, de conſang. & aff.* ac propterea, in illis non eſt licita extenſio, nec ad caſum habentem maioritatem rationis, *Abb. in cap. ad aures, num. 7. de reſcrip.*

Et quod clarius eſt, cum *Concil. loc. citato*, loquatur de diſpenſationibus ſuper impedimento proueniente ex irregularitate occultè contracta: non poteſt inferri ad diſpenſationes, ſuper occultis impedimentis matrimonij; quod ſatis longe eſt ab ipſa irregularitate, ad *tex. in l. Papinianus, ff. de minor.* quia ex diuerſis non fit illatio, *l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſſ. ff. l. ſi duo, in fin. ff. vti poſſid.* ac proinde idem poſtmodum affirmat *id. Ledeſ. d. art. 5. verſ. tertia concluſio* ex quibus profecto conſtat nullum, præter Papam, poſſe deſuper diſpenſare.

Quamuis pluries viſum fuerit, Summos Pontifices generalem facultatem ſuper his impedimẽtis diſpẽſãdi cõceſſiſſe

aliqui-

aliquibus, præcipuis Miniſtris Generali-
bus, ex cauſa longiſſimæ abſentiæ à Ro-
mana Curia; ac præcipuè, Paulus III. qui
conceſſit Præpoſito Generali Societatis
Ieſu, vt cum aliquos ex fratribus, ſeu So-
cijs Societatis huiuſmodi in Sarraceno-
rum, & Paganorum, aliorumque infide-
lium Terras, & Prouincias aliàs remotiſ-
ſimas, à quibus non poteſt adiri Sedes
Apoſtolica, miſerit, poſſit eis Apoſtolica
authoritate, facultatem concedere, vt cum
ijs, qui ab infidelitate conuertentur tan-
tùm, & in locis remotiſſimis, qui prius in
gradibus non licitis, tamen lege diuina
non prohibitis, matrimonium contraxe-
rant, vt in eiſdem remanere poſſint, di-
ſpenſare liberè, & licitè valeant; prout in
ſua Conſtitutione, quæ incipit; *Licèt debi-
tum, Anno 1549. Kal. Nouembris.* Et ni-
hilominus prædicti diſpenſant Apoſtoli-
ca authoritate; quinimmò etiam Legati
de latere, ac Nuntij Sedis Apoſtolicæ,
tam diſpenſando in vim earum faculta-
tum, quàm etiam conferendo beneficia
48 Eccleſiaſtica, ſemper authoritate Apo-
ſtolica diſpenſant, & beneficia huiuſmodi
conferunt, ac quæcunque indulta, & gra-
49 tias concedunt; prout, & Maior Pœniten-
tiarius, in caſibus ſuis, ſuper impedimen-
tis matrimonij occultis, in foro conſcien-
tiæ tantùm, non aliàs diſpenſat, niſi per
hæc verba, videlicet. *Nos igitur, qui Pœ-
nitentiaria D. Papa curam gerimus &c.
authoritate Apoſtolica, ſpecialiter nobis
conceſſa. Diſcretioni tua committimus &c.*
50 Per quæ apertè confertur poteſtas dele-
gata, ita vt ab ipſo Papa delegante dica-
tur fieri diſpenſatio; quod quidem pro-
cedit etiam ſi Papa eiſdem verbis vtatur,
dum alicui, putà Ordinario reſcribit, vt
51 aliquod faciat, quod ipſe Ordinarius iu-
re ordinario facere tenetur; iuxta vulga-
52 tam regulam, quod omnia noſtra faci-
mus, quibus authoritatem noſtram im-
partimur, *cap. ſi Apoſtolica, de preb. in 6. l.
1. C. de off. iur. maiſt.* quod quidem ſæpè
accidiſſe vidimus, etiam in materia re-
ſcriptorum iuſtitiæ, quando videlicet Or-
dinarius, vel negligat, vel ex aliqua cauſa
recuſat aliquid facere, quod ſpectat ad
ſuam ordinariam iuriſdictionem; quo ca-
ſu, ille cuius intereſt, impetrat ab ipſo
53 Papa reſcriptum excitatorium iuriſdi-
ctionis ipſius Ordinarij, cui per illud
committitur, vt exequatur, vel faciat
quod de iure exequi, aut facere tenetur;
licèt quandoque ſimilia reſcripta excita-
54 tiua viderim, in quibus Papa, ipſis Ordi-
narijs committit, vt faciat, vel exequatur etiam authoritate Apoſtolica, ad hoc, vt ipſi Ordinario, tanquā maiori ſuffulti authoritate, maiori cū efficacia huiuſmodi reſcripta exequantur, ob facultatem ſibi etiam Apoſtolica authoritate delegatam, vel ſi aliqua verba æquipollentia in reſcripto adijciantur, per quæ eandem poteſtatem eis traditam fuiſſe appareat, putà ſi reſcripto eiuſdem iuriſdictionis excitatorio, aliquid æquipollens illius formæ addatur, vt per hoc videatur, poſſe Ordinarius, tanquam delegatus Papæ procedere.

Diſpenſes. Nunquid autem, ſi Delegatus, præter narrata in literis, atque virificata, repererit Oratricem anteà aliam diſpenſationem impetraſſe ad contrahendum cum alio iam defuncto conſanguineo, debeat requirere in hac poſteriori diſpenſatione, mentionem de prima? Et videtur affirmatiuè reſpondendum, per ea, quæ nos aliàs alibi diximus, nimirum, quod quando diſpenſatio additur diſpenſationi, vt poſterior valeat, debet fieri mentio de prima; quod quidem fundatur ratione *tex. in cap. 2. de fil. presb. in 6.* vbi ſatis apertè habetur, vt ſubreptitia cenſeatur diſpenſatio ad ordines, & beneficia, ſi prius pro executione huiuſmodi diſpenſationis, quis fuerit ad vnū beneficiū diſpenſatus, poſtmodū verò in ſecunda diſpenſatione ad aliud beneficium nō fecerit de priori diſpenſatione mentionem; Ratio enim eſt, quod ſi Papa ſciat aliàs Oratorem ad aliud beneficium fuiſſe diſpenſatum, veriſimiliter hanc poſteriorem diſpenſationem non conceſſiſſet, vel ſaltem difficilius cōceſſiſſet; & benè valet argumentum à matrimonio carnali ad ſpirituale, *cap. inter corporalia, de transl. Epiſ. & cap. ſeq. poſt princip.* vbi optime Summus Pontifex arguit à coniunctione matrimoniali ad coniunctionem Epiſcopi cum Eccleſia, *cap. quoniam frequenter §. porrò; de elect.* & hoc eſt propriè ſecundum ipſius diſpenſationis naturam, quæ requirit, vt in poſteriori, omnino fiat mentio de prima, vni, eidemque perſonæ conceſſa, *Put. deciſ. 246. num. 2. & 4. lib. 1. Rebuff. in concord. in forma mand. Apoſt. verbo. diſpenſationem, Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 3. caſu 201. num. 30*

His tamen non obſtantibus, contraria ſententia verior eſt, & in praxi recepta; hic enim, totum id videtur ferè fundatum ſuper *d. cap. 2. de fil. presb. in 6.* nihi-

lominus ibi non abſolutè, & generaliter cauetur, prioris diſpenſationis in poſteriori, mentionem eſſe faciendam, ſed tantummodo prioris defectus natalium, vt paret ex verbis eiuſdem *textus*; ibi, *diſpenſationem aliam tacito de prædicto defectu, poſtmodum obtinent*. Nec valet dicere, id euenire ob naturam ipſius diſpenſationis, quæ eſt odioſa, & ſtricti iuris, *cap. quod dilectio, de conſangu. & affin. cap. ordinarij, de off. ordin. Abb. in cap. de multa, de præb.* quia in hoc caſu, etiam attenta illius natura, non dicitur ſubreptitia, ſi in poſteriori non fiat mentio de prima, eidem perſonæ conceſſa; præſertim quia, cum vna ab altera non dependeat, neutra indiget alterius mentione; ad quod conferunt ea, quæ tradit *Sanch. lib. 8. diſp. 22. per tot.* qui *nu.* 13. innuit id ſibi locum vendicare, etiam ſi prima diſpenſatione impetrata ad contrahendum, cum conſanguineo, mulier nolit poſtea illa vti, ſed aliam impetret diſpenſationem ad contrahendum cum alio conſanguineo; ac propterea credit in vtroque caſu non eſſe neceſſariam mentionem prioris diſpenſationis, cum huiuſmodi diſpenſationes ſint ſuper diuerſis matrimonijs, & vna nō habeat cum altera connexionem, & ita non ſemel ab Vrbe reſcriptum fuiſſe ſcimus.

Cæterum autē, cum ex prædictis, præſertim per illud verbum, *diſpenſes*, ſatis conſtet, id mandatum continere; ex quo in diuerſis mundi partibus, vigore tantùm huiuſmodi mandati, abſque aliqua narratorum verificatione, & decreti interpoſitione, Oratores matrimonium contraxerunt; propterea mandatum de diſpenſando à Sede Apoſtolica obtinentes, ſciant nullo modo, cum eis cenſeri diſpenſatum, niſi verificatis narratis, ac per iudicem delegatum interpoſito decreto. Vnde nonnulli Epiſcopi in Synodo diæceſana, ad hos errores vitandos, mandare ſolent, vt, cum parochi, de prohibitis matrimonijs, ad populum verba faciunt,
55 id diligenter doceant, & cautè demonſtrent; ac præcipuè, vt in ſupplicationibus curent, verum exprimi; quodque ſi tale iudicium non expectauerint, nullatenus poterit eis diſpenſatio ſuffragari:

Diſtantiam verò Tertij *gradus prafati, sis non obſtare declares*. Hæc verba
56 continent litteras declaratorias expreſſas in Conſtitutione *Fel. record. Pij Quinti* per illa verba, *obtentis poſtea litteris declaratorijs ſuper proximiori gradu*; & ſic perinde eſt, ac ſi idem Pius ſtatuiſſet vnica expeditione, remotiorem, & proximiorem gradus eſſe exprimendos; niſi forſan in expeditione fuerit omiſſa expreſſio proximioris gradus; quia tunc debet expediri noua gratia in forma, *Perinde valere*, qua reualidantur priores litteræ diſpenſationis; perinde, ac ſi in illis fuiſſet facta mentio dicti propinquioris gradus; & huic caſui potius aptari poſſe videntur illa verba, *obtentis poſtea litteris declaratorijs*; etſi vtriuſque gradus expræſſio regulariter fiat hodie in eiſdem litteris diſpenſationis, vt dictum eſt.

Licèt enim *Pius Quartus* ſua Conſtitutione, ſeù Regula ſtatuerit, vt in diſpenſationibus matrimonialibus impetrandis
57 exprimerentur propinquiores, & remotiores gradus; tanquam omnes æque principaliter ſtatuentes impedimenta ad contrahendum, & propterea præceperit, quod in quibuſcunque diſpenſationibus, quas pro matrimonio ſcienter, vel ignoranter contracto, vel contrahendo, in quibuſuis prohibitis Conſanguinitatis, aut affinitatis, ſeù mixtis gradibus, ab eadem Sanctitate ſua, vel quouis Romano Pontifice ſucceſſore ſuo pro tēpore exiſtēte; ſeù dicta ſede impetrari, vel aliàs, etiam Motu proprio concedi contigerit; commiſſionibuſq; deſuper; etiam Ordinarijs locorum faciendis, ac litteris quibuſuis inde conficiendis, non ſolum de remotiori, ſed etiam de proximiori, aut proximioribus gradibus, quicunque illi fuerint, eorumque diſtantia ſpecialis, & expreſſa mentio fieri debeat, alioquin diſpenſationes, declarationes, ac inde conficiendæ litteræ huiuſmodi, proceſſuſque habendi per eaſdem, nullius eſſent roboris, vel momenti, & pro non confectis haberentur.

Superueniente tamen Pio Quinto, dictam conſtitutionem ad iuris communis diſpoſitionem, ac ſtylum Romanæ Curiæ reduxit, ſequenti ſua Conſtitutione, quæ cum ſit in viridi obſeruantia, & quotidie practicetur; non ab re viſum fuit illius tenorem hic inſerere, qui talis eſt.

58 *Sanctiſſimus in Chriſto pater; & Dominus noſter Dominus Pius diuina prouidentia Papa V. Attendens per quandam conſtitutionem dudum per fel. rec. Pium Papam IV. Sanctitatis ſuæ prædeceſſorem editam, qua cauetur quod in diſpenſationibus matri-*

matrimonialibus, pro diuerſis conſanguinitatis, ſeu affinitatis ex eodem ſtipite prouenientibus gradibus coniunctis non remotioris ſolum, prout olim fieri ſolebat, ſed, etiam propinquioris graduum expreſſa mentio fieri debeat, alioquin diſpenſationes, ac deſuper confectæ literæ, nullius ſint roboris vel momenti, prout in dicta conſtitutione plenius continetur, à diſpoſitione iuris communis, & laudabili, ac antiquo Rom. Cu ſtylo, nimium recedi, ac fauorem matrimonij debitum reſtringi: Volenſque propterea iuri, & ſtylo prædictis, necnon piæ me. Gregorij XI & Clementis VI. Rom. Pont. etiam Sanctitatis ſuæ prędeceſſorum veſtigijs inhęrendo, ſacramento, & libertati matrimonij, quã tum, cum Deo poteſt fauere, ſtatuit, & ordinauit, quod de cętero in quibuſcunque diſpenſationibus, quas pro matrimonijs contractis, aut contrahendis inter viros, & mulieres, inuicem diuerſis probibitis conſanguinitatis, ſeu affinitatis, aut mixtis ex communi, ſeu ab eodem ſtipite ſurgentibus, quicunque illi ſint, dummodo primum quoquomodo non attingant, cum in eo Sanctitas ſua nunquam diſpenſare intendat, gradibus coniunctos, ab eadem Sanctitate ſua, & pro tempore exiſtente Rom. Pont. aut ſede Apoſtolica impetrari, vel alias concedi contigerit, ac literis commiſſionibuſque deſuper, etiam locorum Ordinarijs faciendis, gradus remotior attendatur, trahatque ſecum propinquiorem, ac ob id ſufficiat remotiorem tantum gradum exprimere, obtentis tamen poſtea ſuper propinquiore literis declaratorijs iuxta Gregorij, & Clementis prędeceſſoris huiuſmodi conſtitutiones, quas quo ad hoc innouauit, & inuiolabiliter obſeruari mandauit, diſpenſationeſque, ſeu diſpenſandi commiſſiones, ac deſuper confectas literas, & proceſſus habitos per eaſdem diſpenſatis, ſeu his cum quibus diſpenſari mandatur propter proximioris gradus huiuſmodi non expreſſionem, de ſurreptionis, vel obreptionis vitio ſeu intentionis defectu notari non poſſe, ſed in omnibus & per omnia ſuffragari, perinde ac ſi in literis ſeu commiſſionibus huiuſmodi de proximiore, ſeu vtroque gradu ſpecialis, & expreſſa mentio facta fuiſſet: Sicque per quoſcunque Iudices, & Commiſſarios, etiam S. R. E. Cardinales ſublata eis quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, iudicari, & diffiniri debere, ad quicquid ſecus ſuper his à quocunque quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum, & inane decreuit, conſtitutione Pij prædeceſſoris huiuſmodi, ceteriſque contrarijs non obſtantibus quibuſcunque.

Videamus modo, an huius diſtantiæ
59 proximioris gradus expreſſio, ſit, adeo neceſſaria, vt ea omiſſa, vitietur diſpenſatio; adeo vt, matrimonium inde contractum, ſit nullum.

Et videtur, quod non; nam licèt eá verba, *Obtentis tamen poſtea litteris declaratorijs ſuper propinquiori*, cum ſint poſita in ablatiuo abſoluto, propterea videantur conditionem importare, *l. ſi debitor, §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſolu. Bart. in l. 1. in 3. qu. ff. de cond. & demon.* ac propterea debeat ipſa adimpleri in forma ſpecifica, *l. qui hered. & l. Mœuius, eod. tit.* nihilominus hic non importat conditionem, cũ hic ablatiuus ſupponat actum iã perfectum; & geſta, virtute priorũ litterarum diſpenſationis, ſuper remotiori, fuiſſe valida; ob idque, cum *eod. Sanch. loco cit. nu. 28.* & per rationes, ibi per eum adductas, dicimus, quod ad hoc tantùm ipſæ litteræ declaratoriæ ſuper propinquiori gradu requiruntur, vt caueatur ſcandalũ; ne fortè aliqui videntes Oratores fuiſſe diſpenſatos in gradu remotiori, exiſtiment, matrimonium eſſe nullum, ſi non ſit declaratum, non obſtare diſtantiam propinquioris gradus: & propterea, matrimonium contractum virtute diſpenſationis ſuper remotiori gradu nulla facta mentione propinquioris, ad huc valere abſq; litteris declaratorijs; quamuis Ordinarius in foro externo, exequendo litteras diſpenſationis, non debeat diſpenſare; niſi exhibitis litteris declaratorijs ſuper dicto propinquiori: quod ſi poſt contractum matrimonium, ſciat, Oratores (aliquo tamen denunciante) non expreſſiſſe gradum propinquiorem, deberet illos ſeparare, donec dictas litteras declaratorias exibuerint; at verò ſi ob omiſſionem expreſſionis huiuſmodi nullum ſcandalũm immineat; nec res deducta eſſet ad forum exterius, valebit matri-

moninm, ſine huiuſmodi litteris declaratorijs, quæ deſeruiunt tantum pro foro externo,& pro ſcandalo vitãdo,*id. Sanch. loco citato*,tantoquè magis poſſunt huiuſmodi litteræ exequi, ſi in eis fuerit expreſſum, quod Oratores erant, verbi gratia,in Tertio,& Quarto,à communi ſtipite prouenientibus, Conſanguinitatis,vel affinitatis gradibus, cum re vera fuerint Quarto tantum gradu coniuncti; nam cum diſpenſatio fuerit petita,& conceſſa ſuper Quarto gradu prædicto, parum refert,quod fuerit conceſſa declaratio non obſtantiæ Tertij gràdus, tanquam proximioris;cum ille,re vera non extet, & ita vidi pluries in diuerſis tribunalibus eccleſiaſticis ab huiuſmodi diſpenſationum Exequutoribus, obſeruatũ, per rationes aliàs adductas in caſu,quo expreſſis duobus impedimentis, vnum tantummodo verificatur &c.

Hæc autem ſatis deſumuntur ex *dicta Conſtitutione Pij V.* qui in caſu executæ diſpenſationis, in qua bona fide fuit omiſſa expreſſio propinquioris gradus, non inualidat dictam diſpenſationem; quia ſi Delegatus ignorauerit, adeſſe etiam dictũ propinquiorem gradum, ſufficit iam diſpenſaſſe ſuper remotiore tantùm, expreſſo in litteris diſpenſationis;nec proptèrea vnquam viſum fuit contrarium practicari, aut peti hanc declaratoriam poſt matrimonium contractum;quę tunc tantummodo omnino petenda eſt in forma,*Perinde valere*, quãdo ipſi Delegato ante executionem litterarum diſpenſationis conſtiterit adeſſe, etiam gradum propinqniorem:quo caſu,ſi nihilominus diſpenſauerit, etiam ſecluſo ſcandalo, peccabit mortaliter, quia contrauenit Cõſtitutioni Pontificię,&c. ac propterea per hanc rationem,abſtinere omnino debet ab exequutione dictarum litterarum, donec fuerint impetratæ litteræ declaratoriæ proximioris gradus.

Sanè hanc remotioris, necnon proximioris gradus diſtantiæ expreſſionem, adeò in huiuſmodi diſpenſationibus dolo,& fraude ceſſantibus,neceſſariã agnouimus, vt etiam, vbi plura adſint impedimenta ad contrahendum,ex multiplici Conſanguinitate, ſiuè affinitate, prouenientia, vbi Oratores ab eorum ſtipitibus inæqualiter deſcendunt, omnes diſtantiæ huiuſmodi proximiorum gra-
60 duum,reſpectu remotiorum, veniant ſeorſim explicandæ;vt ſic prædictæ Conſtitutionis Pij V. ſuper eorundem remotiorum graduum expreſſione, cæterorumquè ſacrorum Canonum præſcripta for-
61 ma ſeruetur; ne fortaſsè ipſorum diſpẽſationũ litteræ, nullitatis,ſiuè potius ſubreptionis, aut obreptionis vitio queant ob confuſam,inordinatamquè,ſiuè erroneam præmiſſorum omnium expreſſionem, notari: quod quidem non ſemel eueniſſe ſcimus:quare haud ab hac noſtra praxi deuium exiſtimauimus, ſi aliqua eiuſdem expreſſionis exempla,pro iunioribus, Romanęquè Curiæ Tyronibus, in medium afferemus, quatenus ſupplices ad id libellos,ipſi rectè componant. Præmiſſa igitur ratione,qua, diſtantia Tertij gradus, reſpectu Quarti impedientis, ſupra expreſſa eſt, ſic cæteræ veniunt reſpectiuè exprimendæ.Si etenim Oratores fuerint,nimirum in Tertio ex vno,ac Tertio, & Quarto ex altero communibus ſtipitibus, prouenientibus Conſanguini-
62 tatis gradibus inuicem coniuncti, ita veniunt remotior, & proximior gradus explicandi,videlicèt.

Quod impedimentis Tertij ex vno, & Quarti ex altero,ſtipitibus,prouenientibus Conſanguinitatis huiuſmodi non obſtantibus,matrimonium inter ſe &c. Diſtantiam verò alterius Tertij reſpectu Quarti gradus præfati eis non obſtare declarare.

Si in Tertio,& Quarto à communi ſtipite prouenientibus affinitatis,ac Quarto Conſanguinitatis gradibus inuicem ſe attinent,& ſunt coniuncti.

Quod impedimentis Quarti affinitatis, & Quarti Conſanguinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam verò Tertij reſpectu Quarti affinitatis gradus præfati,eis non obſtare &c.

Si in Tertio,& Quarto,à communi ſtipite prouenientibus affinitatis,ac Duplici Quarto Conſanguinitatis gradibus inuicem ſe attinent, & ſunt coniuncti.

Quod impedimentis Quarti affinitatis, ac Duplicis Quarti Conſanguinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam verò Tertij gradus præfati eis non obſtare &c.

Si in Secundo,& Tertio ex vno,ac Tertio,& Quarto ex altero,communibus ſtipitibus prouenientibus,affinitatis gradibus inuicem ſe attinent.

Quod impedimentis Tertij ex vno, & Quarti ex altero ſtipitibus, prouenientibus affinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam vero Secundi, reſpectu vnius Tertij,ac alterius Tertij, reſpectu Quarti graduum præfatorum eis non obſtare &c.

Si

Si in Tertio, & Quarto Conſanguinitatis, ac Tertio, & Quarto affinitatis gradibus, à communibus ſtipitibus prouenientibus inuicem ſunt coniuncti, & ſe attinent.

Quod impedimentis Quarti Conſanguinitatis, & Quarti affinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam verò vnius Tertij reſpectu Quarti Conſanguinitatis, necnon alterius Tertij, reſpectu Quarti affinitatis graduum huiuſmodi eis non obſtare &c.

Si in Duplicibus Tertio, & Quarto à duobus communibus, & Quarto ex reliquo ſtipitibus, prouenientibus Conſanguinitatis gradibus inuicem ſunt coniuncti.

Quod impedimentis Triplicis Quarti Conſanguinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam verò Duplicis Tertij gradus præfati eis non obſtare &c.

Si in Duplici Tertio à duobus, ac Tertio, & Quarto ex reliquo communi ſtipitibus, pronenientibus Conſanguinitatis gradibus inuieem ſunt coniuncti.

Quod impedimentis Duplicis Tertij à duobus, ac Quarti ex reliquo, ſtipitibus prouenientibus Conſanguinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam verò alterius Tertij reſpectu Quarti gradus præfati eis non obſtare &c.

Si in Secundo, in linea æquali ex vno, ac Tertio ex altero affinitatis, necnon, Tertio & Quarto à communi, ſtipitibus, prouenientibus Conſanguinitatis gradibus inuieem ſe attinent, & ſunt coniuncti.

Quod impedimentis Secundi in linea æquali, ex vno, & Tertij ex altero ſtipitibus prouenientibus, affinitatis, ac Quarti Conſanguinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam vero Tertij reſpectu Quarti gradus præfati eis non obſtare &c.

Si in Secundo, & Tertio ex vno, ac Tertio, & Quarto ex altero Conſanguinitatis, necnon Tertio, & Quarto ex reliquo communibus ſtipitibus, prouenientibus affinitatis gradibus inuicem ſunt coniuncti, & ſe attinent.

Quod impedimentis Tertij ex vno, & Quarti ex altero ſtipitibus, prouenientibus Conſanguinitatis, ac Quarti affinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam, verò Secundi reſpectu Tertij, ac vnius Tertij, reſpectu Quarti Conſanguinitatis, necnon alterius Tertij reſpectu Quarti affinitatis graduum huiuſmodi eis non obſtare &c.

Si in Tertio, & Quarto ex vno communi, & Duplici Quarto ex alijs ſtipitibus, prouenientibus affinitatis, ac Quarto Conſanguinitatis gradibus inuicem ſe attinent, & ſunt coniuncti.

Quod impedimentis Triplicis Quarti affinitatis, ac Quarti Conſanguinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam verò Tertij gradus præfati eis non obſtare &c.

Si in Tertio, & Quarto ex vno communi, & Quarto ex altero Conſanguinitatis, necnon Duplicibus Tertio, & Qnarto à communibus ſtipitibus prouenientibus, affinitatis gradibus inuicem ſunt coniuncti, & ſe attinent.

Quod impedimentis Duplicis Quarti Cõſanguinitatis, ac Duplicis Quarti affinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam verò Tertij Conſanguinitatis, ac Duplicis Tertij affinitatis graduum huiuſmodi eis non obſtare &c.

Si in Tertio, & Quarto Conſanguinitatis, ac Secundo, & Quarto ex vno, & Tertio, & Quarto ex altero, communibus ſtipitibus, prouenientibus affinitatis gradibus inuicem ſunt coniuncti, & ſe attinent.

Quod impedimentis Quarti Conſanguinitatis, ac Duplicis Quarti affinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c. Diſtantiam verò Tertij Conſanguinitatis, ac Secundi reſpectu vnius Quarti, necnon Tertij, reſpectu alterius Quarti affinitatis graduum huiuſmodi eis non obſtare &c.

At verò, vbi nulla cadit diſtantia pro-
ximioris gradus, videlicet, cum Oratores
æqualiter ab eorum ſtipitibus diſtant,
tunc, ex quo vnuſquiſque gradus, ſiuè du-
plicatus, ſiuè multiplicatus, conſtituit im-
63 pedimentum, ceſſat profectò talis diſtan-
tię expreſſio. Ponamus igitur caſũ, quod
Oratores ſint in Tertio Conſangninitatis, ac Quarto affinitatis; cum hic nulla adſit proximioris gradus diſtantia; dicẽdum quidem erit, *Quod impedimentis Tertij Conſanguinitatis, ac Quarti affinitatis graduum huiuſmodi non obſtantibus &c.* & ſic de ſingulis.

Ad hæc huius expreſſionis ratio ẽt eſt,
vt ſic exprimendo gradus remotiores ac,
64 proximiores, à communi ſtipite prouenientes intelligat Summus Pontifex, an
ſuper vno, ſeù duobus, aut pluribus im-
pedimentis, ſit concedenda diſpenſatio;
65 ex quo hodie non ſeruatur Conſtitutio
fel. record. Pij IIII. quæ omninò require-
bat

bat vtriuſque gradus expreſſionem ſub
pęna nullitatis diſpenſationis, vt infra
dicetur,ſed attenditur infraſcripta Con-
ſtitutio Pij V. per quam ſit reditus ad ius
66 commune,quo cauetur,vt remotior tan-
tũ gradus exprimatur textus eſt in *cap.ſi.*
de conſang.& affin. vbi remotior tantum
gradus impedimentum præſtat,& ſic tra-
hit ille ad ſe propinquiorem; ac propte-
rea eiuſdem remotioris tantum habenda
eſt ratio in diſpenſatione matrimoniali,
vt inter cæteros docet *Sanch. lib. 8 diſp.*
24. num. 24. licèt ſecundodictus Pius,
requirat litteras declaratorias ipſius pro-
ximioris gradus; ac proinde diſtinguitur
in ſupplicatione impedimentum remo-
tioris gradus à diſtantia proximioris,
quando videlicet,Tertius,& Quartus gra-
dus proueniunt ab vno, eodemque ſtipi-
te;tunc enim ſuper Quarto datur diſpen-
ſatio, ſuper Tertio autem,dantur litteræ
declaratoriæ, quod nimirum ipſa diſtan-
tia proximioris gradus non obſtet,vt di-
ctum eſt,& infra dicetur.

Quibus,etiam adde,quod per omiſſio-
nem expreſſionis alicuius ex his propin-
quioribus gradibus, fraudarentur Offi-
67 ciales eiuſdem Curiæ, qui emerũt eorum
officia pro expeditionibus harum diſpẽ-
ſationum;& ob expreſſionẽ etiam proxi-
mioris gradus,ſoluitur maior cõpoſitio,
& augetur taxa litterarum in Cancella-
ria Apoſtolica: vnde cum ſuper his ſit
68 Officialibus prædictis ius quęſitum,illud
nũquam Papa tollere intendit, *cap. ſuper*
eo,de off. deleg. Ac propterea Exequutori-
bus harum litterarum, vbi fuerit diſtan-
tia proximioris gradus,& illius expreſſio
omiſſa, ab illarum exequutione conuenit
abſtinere; niſi ſuper hoc ſibi fuerint præ-
ſentatæ litteræ declaratorię,per gratiam,
Perinde valere, quatenus prædicta propin-
quioris gradus expreſſio,fuerit doloſè,&
fraudulenter omiſſa: aliàs dolo,& fraude
ceſſantibus, ac habita notitia dicti pro-
pinquioris gradus poſt matrimonium
contractum,niſi inde oriatur ſcandalum,
poterit Exequutor acquieſcere, per ea,
quę dicta ſunt;alias enim Oratores rema-
nebunt obnoxij ſolutioni, & reſtitutioni
emolumentorũ dictis Officialibus prop-
terea debitorum; cùm ius ſuum nemini
ſit auferendum,*l.id, quod noſtrum. ff. de*
reg.iur.

Id tamen limita, non procedere in pe-
tenda diſpenſatione, ſuper impedimento
69 publicæ honeſtatis iuſtitiæ, proueniente
ex matrimonio rato, non conſummato;
hæc enim, licèt impediat vſque ad Quar-
tum gradum incluſiuè,ſicut ipſa Conſan-
guinitas, & affinitas, nihilominus, ſi
Oratores inæqualiter diſtent à ſtipite,non
erit propterea neceſſe exprimere propin-
quiorem gradum, quia, ad hoc non obli-
gat *Constitutio prædicta Pij Quinti*, quæ
procedit ſolum in gradibus Conſangui-
nitatis,vel affinitatis,& ſic valebit diſpen-
ſatio ſuper remotiori gradu huius pu-
blicę honeſtatis, omiſſa expreſſione pro-
pinquioris: cum enim aliud non dixerit,
profectò nec nos dicere debemus, *vulg.l.*
ſi ſeruum,§. non dixit Prætor,ff. de acquir.
hæred. Dec.conſ.298.nu.4. quod ſi voluiſſet
vtique dixiſſet, *cap.ad audientiam, de de-*
cim. cap. inter corporalia, de transl. præl.
& ita pluries in facti contingentia vidi-
mus in Cancellaria Apoſtolica obſerua-
70 tum;cuius quidem obſeruantia bene de-
clarat ipſius Pontificis mentem, *cap.por-*
rectũ,de confirm.vtili. vel inut.

Huius expreſſionis ratio adhuc ceſſat,
71 cum petitur diſpenſatio ſuper Primo, &
Secundo gradibus, vel in duplicibus Pri-
mo, & Secundo, vt patet ex eadem Con-
ſtitutione,pro cuius obſeruantia,quando
petuntur ſimiles diſpenſationes, non di-
citur in eis, *quod impedimento Secundi,*
Diſtantiam verò Primi &c. ſed cum vter-
que gradus conſtituat impedimentum,
dicitur tunc, *quod impedimentis Primi,*
& Secundi Conſanguinitatis, ſeù affinita-
tis graduum huiuſmodi non obſtantibus
&c vt ex verbis eiuſdem Conſtitutionis,
ibi, *dummodo Primum quoquomodo non*
attingat;cum in eo Sanctitas Sua nunquam
diſpenſare intendat. Ad illud autem, quod
id Sanch. d.diſp. 27. num. 3. ait nempè,
quod quando petitur diſpenſatio in ſolo
foro conſcientiæ, ſuper affinitate occul-
ta, proueniente ex actu fornicario, va-
leat, quamuis gradus propinquioris
mentio facta non fuerit; dummodo non
ſit Primus, nec erunt neceſſariæ litteræ
declaratoriæ,additur etiam, quod hodie
omni hæſitatione poſtpoſita, per noua
iura *Concil.Trident.ſeſſ.24.cap.4. ac Con-*
ſtitutionem Pij V. non habet locum de-
claratoria proximioris gradus affinitatis
ex copula illicita, quia vterquè gradus
omnino impedit, & idem intelligitur
de diſpenſatione etiam in vtroque foro
cum eadem copula. Quod ſi Oratores
ſe attinent Secundo,& Tertio affinitatis,
ex eodem actu fornicario, tantò minus
cadit expreſſio propinquioris gradus,
ſcilicet Secundi; quia,licèt ſecus dicen-
dum

dum eſſet ſi impedimentum Secundi gra-
dus,ex vno ſtipite proueniret , & Tertij ,
ex altero ; quia tunc ſublato Tertio ex
vno , remanet Secundum ex altero ; nam
Concilium Tridentium , ac Conſtitutio
Pij V. habent locum,qnando Primus , &
Secundus gradus proueniunt ex vno eo-
demque ſtipite , ſicut etiam docet ſuper
hoc communis praxis, & ſupra diximus,
vbi exempla remotioris, & proximioris
graduum adduximus .

Hæc autem omnia, quoad gradus re-
motiores,ita intelligas, dummodò alter ,
qui eſt in gradu remotiori,ſit intra Quar-
tum gradum ; nam extra illum , nulla
erit neceſſaria diſpenſatio;quia,cum duo
conſanguinei inæqualiter diſtant à ſtipi-
te , ſi vnus eorum diſtet vltra Quartum
gradum,nẽpè ſit in Quinto gradu,pote-
runt nihilominus matrimonium contra-
here ; cum Quintus gradus hic attenda-
tur tanquam remotior,& nullum conſti-
tuat impedimentum , vt alias diximus ;
nam quamuis vnus tantum ſit in Quinto
gradu,profectò omnes cenſentur eſſe in
eodem gradu,ex regula *d. cap. non debet ,
de conſang.& affin.*

Prolem ſuſcipiendam *exinde legitimã nunciando*. Hæc clauſula videtur hic ap-
poſita potius ad exuberantiam , omnem-
73 que ſcrupulum ſubmouendum,quàm ex
neceſſitate; nam etiam ſi non eſſet appo-
ſita , proles eſſet nihilominus legitima
quoad omnia in vtroque foro , tanquam
habita ex matrimonio cum legitima diſ-
penſatione in vtroque foro contracto ;
Sanch.lib.8.diſp.35.num.23. Quod totum
intelligas , dummodo litteræ diſpenſa-
tionis fuerint per ſupradictum Vicarium
delegatum legitimè exequutæ ; quia ſi
non præceſſerit informatio ſuper narra-
tis in dictis litteris,& decretum diſpenſa-
tionis , ipſa proles non erit legitima ;
quia ipſi Oratores non habebant bonam
fidem , & ſciebant , vel ſcire debebant in-
ter ipſos adeſſe impedimentum .

Quid autem dicendum ſit , circa legi-
timationem prolis in diſpenſatione ſu-
per aliquo impedimento cum copula ſe-
quuta , vel matrimonio in gradu prohi-
bito, abſque diſpenſatione contracto, in-
fra , ſuo loco videbimus .

Volumus autem , quod ſi *monitione noſtra huiuſmodi* ſpreta *&c.* vide,quæ ſupra diximus,
verſ. Depoſita per te omni ſpe &c.

Datum Romæ &c. De Data aliàs ſuf-
ficienter diximus in fine declarationis
litterarum diſpenſationis ſuper bigamia.

Iam verò, his litteris Exequutori præ-
ſentatis , ac omnibus in eis contentis ve-
rificatis,ad illarum totalem exequutio-
nem,ac decretum diſpenſationis,vt infra
deueniet,niſi forte antea litteras;ſicut ce-
tera reſcripta alicuius ſubreptionis , aut
obreptionis vitio ſubiacere compererit:
74 ex quo ſatis liquet poſſe Iudicem co-
gnoſcere de ſubreptione diſpenſationis
matrimonialis,*Bald.cõſ.97.vol.2.* Aduer-
tit tamen *Genuenſ. in ſua praxi , cap. 20.
num.15.* quod cum Delegatus , nomine
Summi Pontificis diſpenſauerit cum cau-
ſæ cognitione , non poteſt Ordinarius ſe
75 intromittere , niſi ſubreptio fuerit eui-
dens ex confeſſione partis , vel ex tenore
bullæ ; quare intelligenda eſt praxis , vt
cognoſcat Epiſcopus de ſubreptione di-
ſpenſationis matrimonialis , quando ei
præſentatur diſpenſatio,& ipſe debet ad-
hibere cauſæ cognitionem:ſecus quando
alius commiſſarius diſpenſauerit nomi-
ne Pontificis,cum cauſę cognitione,licet
aliàs iſta ſubreptionis cognitio ipſi Epi-
ſcopo prohibita nõ ſit,quãdo ipſe cogno-
ſcit de nullitate matrimonij , ſi partes
producunt diſpenſationem Papæ; quia
tunc incidenter cognoſcere poteſt de
ſubreptione dictæ diſpenſationis , licet
non fuerit illi directa,ita notat *Bald.conſ.
97.d. vol.2.* faciunt etiam,quæ notat *Abb.
in cap. cum. conueniſſent, de iudic.*

Nec tamen ad litteras ipſas eodem
modo de falſitate aliqua redarguendas,
Delegatus ipſe ſe debet exhibere pro-
clivem , vt nimirum ex leui ſuſpicione
litteras eaſdem debitæ exequutioni de-
mandare recuſet ; quod quidem ad id il-
lum mouere poſſet , ſi litteras in aliqua
parte vitiatas arbitretur , veluti , ſi in eis
raſura aliqua appareat , quæ ipsũ ad hu-
iuſmodi falſitatem ſuſpicandam inducat:
quamuis in infraſcripto decreto diſpen-
ſationis dicatur,litteras non eſſe vitiatas,
vel cancellatas , aut abraſas ; id enim in-
telligitur de ijs , quæ ſuſpicionem falſita-
tis nõ inducũt, licet quoad hoc aliter di-
cendum eſſe, nos doceat Datariæ Apo-
ſtolicæ vſus,vt nimirum non admittat ea
ſupplicationes cum quantumuis mini-
ma raſura , etiam vnius literę ; cum apud
Rotam pro indubitato habeatur, ſuppli-
76 cationem , in qua apparet abraſio litte-
rarum,non carere ſuſpicione fraudis , ac
doli .

dolo, *ead. Rot deciſ. 541, nu. 14, p. 3. diuerſ.* ſiuè raſura contingat ante, ſiuè poſt ſignatam ſupplicationem; imò potius tolerantur plures caſſaturæ, etiam per ipſas partes, ſiuè per illum, qui confecit ſupplicationem, factæ, quàm, quæuis minima raſura; nam omnibus notum eſt, poſſe multa caſſari, addi, & minui in ſupplicatione, antequam à Papa ſignetur; poſtquàm verò ſignata fuerit, ſolis Officialibus id permittitur, non autem parti, vel eorum Sollicitatori, quibus, neque in ea punctum addere, vel delere ſub atrociſſimis, & grauiſſimis pœnis interdictum eſt.

Secus attamen Cancellariæ Apoſtolicę vſum ſeruare nouimus; quandoquidem, ſi Delegatus ipſe, illius praxim omnino non ignoret, ſciet vtique in qui-
77 buſcunque litteris Apoſtolicis, antequam illæ ad plumbum ab ipſa Cancellaria tráſmittantur, multa poſſe abradi, & immutari, quæ tamen conceſſę gratiæ ſubſtantialem mutationem non inducant: quod quidem duplici modo contingere poſſe videmus; vno ſcilicet, vigore clauſularum in ſupplicatione ſignata exiſtentiũ in quibus dicitur, quod maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris, ſcilicet in bulla; quæ quidem verba, facultatem partibus tribuunt ſemper faciendi in illis maiorem, & veriorem expreſſionem; dum litteræ ipſæ in dicta Cancellaria expediuntur. Altero autem modo, cum ipſa Cancellaria, eiuſque Domini Abbreuiatores, qui harum litterarum expeditionibus præſunt, aliqua in ipſis litteris, ſecundum regulas, & inſtructiones, quas ab ipſo Papa habent, immutant, addunt, & delent; cum proinde dicta Cancellaria dicatur organum mentis, & vocis Papæ, teſte *Caſſad. deciſ. 3. nu. 3. de reſeruat. & deciſ. 2. num. 7. de vnion.* quandoquidem, ſicut per verborum cancellationem, quæ fit ab Officialibus Datariæ in ſupplicationibus, declaratur
78 mens Papæ nolentis ea, quæ cancellantur, concedere, ita etiam ſeruatur in ipſis litteris, ad *not. per Bart. in l. ſi quis priori, num. 3 ff. ad Treb. & l. tribunus. ff. de milit. teſtam.* quinimmò, licèt pro conſcribendis ipſis litteris Apoſtolicis, conſtituta ſint particularia Collegia, tàm Scriptorum Apoſtolicorum, quàm Minoris gratiæ nũcupatorũ, ac proinde nullus, pręter eos, dictas litteras conſcribere poſſit, nihilominus, ſi in ipſa Cancellaria, tempore expeditionis non poſſit habeti copia proprij Scriptoris, qui conſcripſit litteras, quibus oportet aliquid aptari, ſeu immutari, aut deleri, vt dictum eſt; quilibet alius ex ipſis Scriptoribus poteſt defectum illum ſupplere; quinimo, etiam alius, qui non ſit propriè eorundem Collegiorum Scriptor, dummodo gallicum characterem ſciat formare, ſupplebit: quod quidem admittitur in ipſa Cancellaria ſine aliqua contradictione: proindeque non mirabitur fortaſſe harum litterarum Executor, ſi in eis inſpiciat aliqua etiam aliena manu ac diuerſo, forſan atramento immutata, ſiuè aptata; licèt enim ſcriptura regulariter, de falſo reddatur ſuſpecta ex diuerſitate attramẽti in locis alteratis, prout dixit *An. bar. cõſ. 431. num. 3. Curt. iun. conſ. 51. in fin. Abb. conſ. 10. col. 2. lib. 1. Alex. conſ. 41. col. 1 vol. 1. & latos per Caputaquen. deciſ. 3. p. 2. n. 14.* attamen id iam diù in ipſa Cancellaria permittitur ob ingentem numerum negotiorum. Quod quidem etiam in litteris beneficialibus ſæpenumero accidit, in quibus non vna tantùm periodus, aut clauſula, ſed quandoque tertia ferè illarum pars, iuſta ſuadente cauſa abraditur, & immutatur: quod ſi fortè quod deletum eſt, per integram verborum quantitatem ęquè ſuppleri minimè poſſe, eueniat, tunc, ne lineam, ſiue illius partem, vacuam remanere contingat, totum id, quod deeſt, ſupplebit Scriptor, ſiue alius per quędam connexa ſigna, quæ, catenam vocant, ſimilitudinẽ quandam habentem cum ipſis gallicis characteribus, nihil tamen continentem; quicquid dicat *tex. in cap. fin. de crim. fal.* vbi falſitatem tantùm excludit propter raſuram paucarum litterarum, quæ nequaquã ſapientis animũ in dubitationem vertere debuerunt: nam etiam pro pluribus, & magnis raſuris, neque debet falſitas, aut delictum præſumi, niſi probetur, ad *vulg. l. merito, ff pro ſocio* quapropter in his, & ſimilibus caſibus, potius facienda eſt interpretatio, quod
79 falſum non fuerit commiſſum, quàm è contra; & quoties alia præſumptio ſumi poteſt, illa recipienda eſt potius, quàm falſitas præſumatur, *id. Caputaq. d. deciſ. 3. per tot. Zerol in prax. Epiſ. verbo falſarij, verſ. Quartò falſitas,* vbi ait, quod falſitas, multis circumſtantijs debet probari, & ſemper potius negatiua, quam affirmatiua præſumi debet.

Diximus quidem, pręmiſſa ſeruari antequam litteræ ad plumbum tranſmittãtur, ex quo, ſicut ſupplicationi regiſtra-

te; non eſt amplius locus in ea addendi,
vel minuendi, vt aliàs diximus, ita litteris
plūbatis nec quidē linea, aut punctus, ſub
falſitatis, alijſq; atrociſſimis pœnis addi,
aut ex eis detrahi poteſt. Hoc etenim
caſu licitè de falſo argui poſſunt, niſi
correctæ appareant, authoritate D. Can-
cellariæ Apoſtolicæ Regentis, qui in illa-
rum capite ſuperiori ita dicat, *Corrige in
regiſtro prout iacet, N Regens*; in inferiori
vero parte, ac in illarum plica verſus
dexteram partem, ita pariter dicatur, ſci-
licet, *Correcta per me N. regiſtri Magi-
ſtrum*; prout docet notorius ſtylus. Por-
80 rò abraſio hęc frequentior accidit in
his diſpenſationibus matrimonialibus,
cuius numerus, infinitus ferè in ipſa Can-
cellaria noſcitur. Hinc eſt, quod licet in
Francia, alijſque Vltramontanis partibus
tales litteræ cum aliqua minima raſura,
non ita facile admittantur, ob timo-
rem falſitatis, in partibus tamen Hiſpa-
niarum, quo magis litteræ ipſæ apparent
habere raſuras, eo exiſtimantur benè
correctæ. Quibus quidem vſu, & praxi,
ſic ſtantibus, ſuperfluum profectò exiſti-
82 mabit Delegatus ipſe, earundem littera-
rum curſum impedire, etiam ſi alteratio,
quæ maiorem falſitatis ſuſpicionem in-
ducere poſſet, facta appareat in Data ip-
ſarum litterarum: quod quidem Superio-
ris authoritate contingere poſſe, nemo
eſt, qui ambigat, aut etiam à communiter
accidentibus in initio milleſimi noui,
cuius loco, interdum per errorem ſcribi-
tur milleſimus vetus vt conſiderauit *Rot.
deciſ. 135. inte num 1 p. 2 diuerſ.* vbi ait,
quod cauſa huius erroris, eſt frequentia
ſcribendi milleſimum veterem, ex qua
inducitur quædam aſſuefactio manus in
ſcribendo, cauſans quandoque errorem,
ſcribendo milleſimum veterem pro no-
83 uo. Et regulariter potius pręſumitur
error, quàm malitia, ſiuè falſitas *Felin.
in cap. ex litteris, num. 3. de fid. inſtrum. l.
penult. in fin.* ibi, *credo te magis errare, quam
in malitiam incidiſſe*, *C. de his, qui ſibi ad
ſcrib. in teſtam Dec. conſ.* 175. *num.* 7. ac
propterea data poſſibilitate erroris, non
ſequitur de neceſſitate falſitas, *ead Rot.
d. deciſ.* 135. ad cuius corroborationem
adducit theoricam *Cyn.* communiter re-
ceptam in *l. ſi venerit, in 3. q. num. 3 C. de
nupt.* vbi, quod ſi vxor, quæ à marito, ſine
iudicio Eccleſiæ expulſa, iuit ad lupanar,
proceſſu temporis, ibi peperit, partus iu-
dicabitur legitimus; & ibi reddit ratio-
nem, quia poſſibile eſt, natum eſſe ex
matrimonio; ex quo maritus quoque
poterat ire ad lupanar, & vxorem carna-
liter cognoſcere, ſubdens ibi, partum
quamdiù poſſibile eſt, naſci ex matrimo-
nio, legitimum eſſe, & ex eo natum præ-
ſumi, niſi contrarium probetur: ac pro-
inde in cuiuſcunque alteratione ſcripturę
magis pręſumitur error, tanquam con-
tingibilis, licèt ſit de rarò contingentibus,
84 quàm malitia, & falſitas, niſi ex aliquibus
circumſtantijs, vel indicijs aliud appa-
reat; per ea, quæ tradit *Bart. in l. quoties,
§. 1. num. 3. ff. de hered. inſtit.* quo caſu
poterit huius rei veritas facillimo nego-
tio perſcrutari; cum, ſiue in Curia, ſiuè
85 extra eam, poſſit haberi recurſus ad
regiſtra earundem litterarum, ſiuè ſub
plumbo, ſiue ſub Annulo Piſcatoris ex-
peditarū, quibus, cum ſint publica, & om-
nibus pateant, fides adhiberi debet,
prout docet notorius vſus in caſibus ſi-
milibus.

Cœterum, ad dignoſcendum quot
modis litteræ ipſę Apoſtolicę reddi poſ-
86 ſint de falſo ſuſpectæ, videndus eſt *tex. in
cap. dura, cap. licet, cap. quam graui, cap. acci-
dens, & cap. fin. de crim. falſi*, ſignanter au-
tem *in d. cap. licet*, vbi *Innocentius III.* re-
ſcribens Archiepiſcopo, & Canonicis
Mediolanen. plures indicat modos fal-
ſandi litteras Apoſtolicas, quos ibi *gloſ.*
ad ſex reducit his verſibus, ſcilicet.

*Forma, ſtyl s, filum, membrana, litura
ſigillum.*

Hæc ſex falſata, dant ſcripta valere puſillum.

Nec tamen ad hos tantum falſandi mo-
dos huiuſmodi caſus reſtringuntur, quin
alij etiam poſſint contingere, vt per *gloſ.
in d. cap. licet, verbo, falſitatis.*

Præmiſſis deniquè in dictis litteris
contentis, verificatis, deuenitur ad de-
cretum diſpenſationis, quod ſequenti
formula concipi poterit, videlicet.

*Alexander Lucianus V. I. D. Protbonotarius Apoſtolicus, Eminentiſſimi, & Re-
uerendiſſimi Domini Franciſci S. R. E. Cardinalis Boncompagni, Archiepiſcopi Nea-
politani, in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarius, & Officialis Generalis, & ad
infraſcripta per Sanctiſſimum D. N. D. Vrbanum Papam Octauum, Iudex, &
Exequutor deputatus:*

Vni-

Vniuerſis, & ſingulis, pręſentes litteras inſpecturis, notum facimus, & atteſtamur, qualiter nuper corã nobis pro parte Stephani N. & Catherinæ N. Neapolit. Diœceſis exhibitę, productæ, & pręſentatę fuerunt litteræ prędicti Sanctiſſimi D.N. Papæ plumbeo pendente ſigillo ad cordulam fili canapis, more Romanæ Curiæ expeditæ, ſanę, integrę, non vitiatæ, non cancellatę, non abraſę, nec in aliqua ipſarum parte ſuſpectę; ſed omni prorſus vitio, & ſuſpicione carentes; quas nos cum omni, qua decuit, reuerentia, recepimus, tenoris ſequentis, videlicet, Vrbanus &c. inſeritur totus tenor dictarum litterarum, & proſequitur, *Poſt quarum quidem prędinſertarum litterarum Apoſtolicarum pręſentationem, & receptionem, fuimus pro parte dictorum Stephani, & Catherinæ, debita cum inſtantia requiſiti, quatenus ad executionem earundem litterarum procedere deberemus: Nos autẽ, attenta illarum forma, mandauimus de expoſitis in eiſdem, capi diligentem, & ſummariam informationem; per quam reperimus, prædictos Stephanum, & Catherinam Tertio, & Quarto à communi ſtipite prouenientibus, Conſanguinitatis gradibus inuicem eſſe coniunctos; dictamque Catherinam, propter hoc raptam non fuiſſe; omniaque in eiſdem litteris Apoſtolicis contenta, fuiſſe, & eſſe vera, ac veritate fulciri. Propterea cum prędictis Stephano, & Catharina, vt matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere; illudque in facie Eccleſię ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere licitè poſſint, Apoſtolica auctoritate nobis commiſſa, & qua fungimur in hac parte, diſpenſandum duximus, prout præſentium tenore diſpenſamus; impedimento Quarti Conſanguinitatis gradus huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs nequaquam obſtantibus. Diſtantiam verò Tertij gradus prędicti eis non obſtare, declarantes. Prolemque exinde ſuſcipiendam legitimã nunciando. In quorũ fidẽ, pręſentes, manu noſtra ſignatas, & per infraſcriptũ Notariũ Curiæ Archiepiſcopalis ſubſcriptas fieri iuſſimus Dat. Neapoli die etc.*

Alexander Lucianus Vicarius Generalis, Iudex Delegatus.

Inſuper repetimus hic, optimum eſſe, Executorem, huiuſmodi, & ſimilium litterarum, habere aliquam cognitionem rerum Romanæ Curiæ; nam licèt aliàs peritiſſimus, nunquam ipſas litteras rectè exequi poterit, vt ſupra diximus, quia multa in illis obſeruanda ſunt, tanquam ex ſtylo dictę Curię procedentia, qui pro lege ſeruatur, *d. cap. quam graui*. Vnde dicit *Mandoſ regul. 27. q. 6. num. 5. in fin.* in caſu probationis litterarum Apoſtolicarum, quod ſi adducerentur mille Doctores primarij de partibus, & mille Notarij tàm Romani, quàm forenſes, qui Cancellariæ Romanæ ſint ignari, vix percipient litterarum aliquarum tenorem, & clauſulas, poſtquam illas iteratis vicibus legerint; Satis enim
88 apertum eſt, quod tam ſtylus, quàm praxis conſiſtit in facto; & propterea, non poſſunt ab omnibus, etiam peritiſſimis hominibus ſciri, *Card. in Clem. 1. q. 18. de ſuppl. negl.* vndè dicitur, quod facta, prudentiſſimos homines fallunt, *l. error, ff. de iur. & fact. ignor.* ſicut, etiam, quoad quęſtionem facti, non poteſt iuriſconſultus reſpondere, cum facilè poſſit decipi, *l. cum qui tenore, §. fin. de iud.*

Sed, cum, vt aliàs diximus, propter frequentiam huiuſmodi diſpenſationum matrimonialium; ſæpe contingat, non
89 nullas earum litteras, ſed bullas, varijs modis amitti; vbi enim (vt vulgo dicitur) multitudo, ibi confuſio, videamus pro coronide huius praxis, quid agendum in hoc caſu, & quomodo ſuccurratur indemnitati Oratorum, ne executio gratiæ retardetur, ob defectum probationis illius.

Et dicendum eſt, quod ſecundum ſtylum dictę Curiæ, omnibus notum, quælibet gratia à Papa conceſſa, pluribus modis poteſt probari, quorum,

Primus eſt, cum ſignatam ſupplicationem, antequam regiſtretur, amitti contingit, & tunc facta fide de ea per probos viros, qui illam ſignatam viderint, D. Datario, vel alijs, aliam conſimilem ſupplicationem ſignandam porrigere oportet, in qua, ſi ita qualitas materiæ ſuaderet, poſſet apponi eadem Data, quæ erat in prima ſupplicatione, ſi de ea ſimilis fides facta fuerit, vel idem D. Datarius memoria id retineret, & ſuper hac noua

ſup-

ſuper hac noua ſupplicatione ſignanda, poterunt litteræ expediri.

Secundus modus eſt, quando ſupplicatio, eſt amiſſa poſt regiſtrum, & tunc, vt poſſint litterę expediri, ſumitur illius ſumptum authenticum ex regiſtro ſupplicationum, quod datur cum ſubſcriptionibus Officialium ad id deputatorum, & cum conſueto ſigillo: nec alio modo proderit huiuſmodi ſumptum, ſiuè in Curia, ſiuè extra eam (dico extra eam, ſi forte in ipſa ſupplicatione fuerit clauſula, quod ſola illius ſignatura ſufficiat, & in iudicio, & extra fidem faciat) ſicut teſtatur *Rom. conſ. 316. num. 5 verſ. ceterum*, nec ſufficit adhibere reſcripti tranſumptum; quia, ſi non probat ipſa originalis ſupplicatio ſignata, quæ requirit expeditionem litterarum, multò minus probabit ſumptũ illius extra dictã Curiã.

Tertius modus eſt, quando bulla deperdita eſt, anteqnam regiſtretur; quo caſu, ſuper eadem ſupplicatione poterit alia bulla expediri, & ſub eadem Data; & tunc, quia Officialibus pro expeditione deputatis, ſemel fuit integrè ſatisfactũ, parũ pro hac noua expeditione erogabitur: prout etiam fit, quando litteræ, poſt plurium Officialium manuum appoſitionem, à DD. Abbreuiatoribus Maioris Pręſidentiæ, ob aliquam ſubſtantialem cauſam, lacerantur, & reſcribi mandantur; nam, etiam tunc, pro noua manuum appoſitione, ſoluitur tantùm iulius vnus cuilibet Capellano Officialium ad id deputatorum.

Quartus modus eſt, quando bulla deperdita eſt, poſtquam fuerit regiſtrata; & tunc ſumendum erit ſumptum à regiſtro bullarum, quod plenè probat vbique ſicut ipſa bulla originalis, *Butr. conſ. 2. num. 3. verſ. his non obſtantibus*, quod tamen intelligas, ſufficere in ipſa Romana Curia; nam extra eam, non probat; & hoc idem dicendum eſt de ipſa ſupplicatione; dato, quod ipſa probet in caſu, quo probare ſolet; ac propterea, non ſunt in hoc caſu audiendi dicentes, quod probata amiſſione litterarum, gratia Summi Pontificis, probari poſſit per teſtes: hi ſunt *Abb. in cap. ex diligenti, in vlt. not. num. 3. de Symon. Felin. in rubr. de conſtit. col. vlt. poſt num. 6. verſ. tertius caſus Maſcard. de probat. concl. 943. num. 24. cum ſeqq.* quod tamen probari poteſt, vt infra, in ſexto modo, dicetur.

Quippè omnibus Curialibus notum eſt, contrarium in Rota ſeruari; nam, etiam probata amiſſione litterarum, non admittitur probatio per teſtes, teſte *Bellenc. de charit. ſubſid. qu. 110. num. 9.* & non ſolum in ipſa Rota, ſed in quocunque Tribunali eiuſdem Curię, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 8. q. 2. num. 2.* quia in Palatio Apoſtolico adſunt duo regiſtra, vnum videlicet ſupplicationum omnium expeditarum, alterum verò litterarum; vnde poterit quiſque inuenire ſuam gratiam, & extrahere ſumptum ſupplicationum, vel litterarum; quod quidem facilè inueniri poteſt, etiam ſi pręcisè non meminerit anni, propter peritiam, & methodum Officialium, ibi exiſtentium, & hic eſt ſtylus vulgatiſſimus.

Quintus modus eſt, quando non ſolum litterę ſunt deperditæ, ſed etiam deperditum illarum regiſtrum, ſeù liber ille, in quo litteræ erant regiſtratæ; & tunc, ſi reperiatur ſupplicatio, ſuper qua ipſæ litterę fuerunt expeditæ, expediri poterit alia bulla, eo modo, quo ſupra dictum eſt; ſi verò ſupplicatio non adſit, ſumitur tranſumptum ex regiſtro ſupplicationũ, ſuper quo dictę litteræ expedientur.

Sextus modus eſt, quando omnia perierunt, nempè bulla expedita, liber, ſeù folium, vel quinternum regiſtri bullarum illius temporis, ac ſupplicatio originalis, & liber ipſe ſupplicationum illius anni, ſeù menſis; quod tamen raro eueniet, ita, vt nullum præmiſſorum reperiatur; & tunc, etiam abſque derogatione regulæ *de non iudicando iuxtà formam ſupplicationis &c.* ad illarum probationem, poſſunt admitti teſtes, & ſecundum illos iudicari, ſi tamen deponant, bullam, bullarumque regiſtrum, ſupplicationem, ſupplicationumque regiſtrum, deperdita eſſe, purà tempore excidij Vrbis, vel propter incendium, aut alios ſiniſtros euĕtus; quo caſu, teſtes huiuſmodi debent deponere concludenter de tota ſubſtantia gratiæ, cum ſuis qualitatibus; nec ad hoc debet quilibet teſtis admitti; ſed oportet, vt ſint homines valdè experti, & practici circa ea, quæ concernunt litteras Apoſtolicas, ac clauſulas in eis contentas; ac propterea debent eſſe nimis in Cancellaria Apoſtolica verſati, vt eorum dictis adhibeatur plena fides, prout adhiberetur ipſis litteris ita deperditis, per *tex. in l. ſicut iniquum, & ibi gloſ. Bart. & alij C. de fid. inſtrum. l. teſtium in fin. C. de teſt. Bald. in l. 1. ff. ſi cert. pet. Alex. conſ. 196. num. 9. & ſeq. vol. 2. Mandoſ. regul. 27. q. 6. per tot.*

Septimus denique modus, qui præſer-
tim ad rem noſtram facit, & in praxi ſa-
tis frequens eſt, vt litteris diſpenſatio-
nis in totum expeditis; ac poſtea deper-
90 ditis, extrahatur illarum ſumptum ex re-
giſtro bullarum, quod datur clauſum, &
ſigillatũ, & ſic extractũ pręſẽtabitur Do-
mino Auditori Cameræ Apoſtolicę, ſeù
alicui ex eius Notarijs, qui ſumptũ ipsũ
aperiet, ac iuxtà illius tenorem expediet
quaſdam litteras, quæ de ſtylo Curiæ ap-
pellantur, *in forma, Vidimus*; in quibus
apponitur per extenſum totus tenor lit-
terarum deperditarum; & ſi quas clauſu-
las cœteratas in eo Notarius repererit,
illas, iuxtà ſtylum Cancellariæ Apoſtolicę
extendet; ita vt nihil prorſus deſit ſolitę formæ litterarum gratiæ obtentæ; & hæ litteræ ſufficiunt, perinde, ac ſi ipſæ litteræ originales Exequutori præſentarentur. Et idem dicendum eſt de quibuſcumque litteris Apoſtolicis, ſiuè deperditis, ſiuè non; nam ad illatum probationem, ſufficit omnino tranſumptum, ſiuè etiam proceſſus fulminatus, in quo ipſe litteræ ſunt inſertę, dummodo poſtea conſtet de originalibus, parte opponente, *Garc. de benef. par. 6. cap. 2. num. 12.* Vtque modus, & forma prædictarum litterarum eiuſdem Domini Auditoris Cameræ, vnicuique innoteſcant, illarum tenorem de more ſubijcimus, qui talis eſt, videlicet.

I*N nomine Sanctiſsimæ, & indiuiduę Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen. Nouerint vniuerſi, & ſinguli, hoc pręſens publicum tranſumptum inſpecturi, quod Nos Marcus Antonius Franciottus Protbonotarius Apoſtolicus, vtriuſquè Signaturæ S.D.N. Papæ Referendarius, necnon Curiæ Cauſarum Cameræ Apoſtolicę Generalis Auditor inſpeximus litteras Apoſtolicas, ſub plumbo, vt moris eſt, expeditas, ac omni ſuſpicione carentes; quarum quidem litterarum tenor, talis eſt, vt infra, videlicet, V*rbanus &c. (Apponuntur autem omnia per extenſum, vt ſupra dictum eſt) loco † plumbi pendentis, *Quibus quidem litteris diligenter inſpectis, ad requiſitionem Perilluſtris Domini Petri Falconetti, per infraſcriptum Curię Noſtræ Notarium, ipſas exemplari mandauimus, & tranſumi, ac in publicam formam redigi. Decernentes; & volentes, vt huic noſtro pręſenti tranſumpto publico, ſiuè exemplo, plena fides deinceps adhibeatur vbilibet, omnibus in locis, vbi fuerit opportunum; Ipſumque tranſumptum fidem faciat, illiquè ſtetur, ac ſi originales ipſæ litteræ apparerent. Quibus omnibus, & ſingulis authoritatem noſtram ordinariam interponimus, & decretum. Datum Romę ex ædibus noſtris &c. Anno &c. Indictione &c. Die verò &c. Pontificatus &c.*

Dominicus Burattus Notarius

Cęſar Melcius Locumtenens.

Loco † Sigilli A. C.

92 De huius verò tranſumpti validitate,
nullo modo eſt dubitandum; quia eſt
authenticum; inſertæ litteræ ſunt colla-
tionatæ; & ſic de verbo ad verbum eſt
legitimè facta exemplificatio, quod ap-
probatum eſt per vniuerſum Orbem, &
approbat *Iaſ. in Auth. ſi quis in aliquo*, C.
de eden. num. 1. verſ. quadam; & illud pro-
93 bat ac ſi originale dictarum litterarum
fuiſſet præſentatum, *per gloſ. in l. chyro-
graphus, in verb. tutores.* vbi *Bart. ff. de
admin. tutor.* idemque *Bart. in l. 1. §. ſed ſi
duobus, in fine, ff. de bonor. poſſ.* & eſt com-
munis opinio, teſte *Maſcard. de probat. conclus. 711. num. 17.* & ita ſeruatur.

Vndè, cum quidam Vicarius delegatus recuſaret ſimiles litteras, ita tranſumptas exequi, fuit ſibi reſcriptum ab ipſo D. Auditore Cameræ per litteras priuatas, vt ſi ex eodem tranſumpto appareret de voluntate ipſius, præuio inſtrumento in forma prædicta auderet, dictas litteras impugnare; quod quidem præcepit verbis ſatis minacibus, Quare ipſe Delegatus, omni mora poſtpoſita, dictas litteras in eodem inſtrumento inſertas, fuit exequutus. Sicque, nullo modo debet huiuſmodi litterarum exequutio dene-

denegari, ſeu retardari; cum ſatis etiam
95 in iure conſtet, quod tale inſtrumentum, dicitur probatio probata, & probat illud, quod cantat, vt per *Bald. in l. instrum. n. 2. C. de ſolut. Caputaq. deciſ. 421. n. 1. p. 3.* ac facit clarã, promptam, manifeſtam, realem, liquidam, patentem, notoriam, & indubitatam, ac diffinitam rem, *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 64. num. 4. & 5.*

Præmiſſa tamen omnia procedunt in gratijs per Summum Pontificem tantum factis; cum aliud dicendum ſit quoad gratias Ordinarij; ſi enim eorum litteræ non apparerent, veluti, quia ſunt deper-
96 ditæ, probari profecto poterunt per teſtes; quod quidẽ, potiſſimùm locum ſibi vẽdicare dignoſcimus in beneficialibus: vnde expoſito aliàs Sacræ Congregationi Concilij, quid iuris, de illis, qui præſentati, & inſtituti fuerunt, ſed non habent bullas, eadem Sacra Congregatio reſpondit, quod ſufficit, ſi aliundè legitimè conſtet de tali inſtitutione, niſi inſtituti, obligati fuiſſent expedire bullas Apoſtolicas; tunc enim obſtat bulla *Iulij III.* aduerſus eos, qui beneficiorum poſſeſſionem adipiſcuntur, non acceptis litteris Apoſtolicis; ita *Zerol. in prax. verbo, bulla, verſ. ad Secundum.*

Licèt quandoque per Sedem Apoſto-
97 licam concedatur Oratori indultum ſuper litteris Ordinarij deperditis; exempli gratia, ſuſceptionis ordinis, nimirum, cum quis, licèt ab Ordinario ſuo clericali charactere inſignitus fuerit litteraſque teſtimoniales deſuper obtinuerit, nihilominus illæ ſunt deperditæ, illarumque regiſtrum nullibi reperitur, & Epiſcopus promotor vita functus eſt; ita vt nulla ipſi Oratori ſit ampliùs ſpes relicta de inſignitione ſua huiuſmodi aliàs, quàm per ſuam aſſertionem, ac proprium iuramentum fidem faciendi. Et cum propterea dubitet, quoad promotionis ſuæ vſum, ac beneficia Eccleſiaſtica conſequenda, præiudicium ſibi in poſterum generari, ſeque deſuper tempore procedente, moleſtari poſſe, ſupplicat propterea, quatenus eidem Oratori, vt poſtquam coram moderno ſuo Ordinario, quod ipſe dicto charactere inſignitus fuerit, medio iuramento depoſuerit, ex tunc deinceps, ſuſceptionem clericalis characteris huiuſmodi, nõ aliàs, quàm per eandem depoſitionem probare, aut de illo fidem facere teneatur, nec ad id compelli poſſit, Papa concedat. Non obſtantibus &c.

Finis Libri Septimi.

PRAXIS DISPENSATIONVM MATRIMONIALIVM,

Cum copula ſcienter, & ignoranter; necnon de ſcienter, & ignoranter contracto.

LIBER VIII.

SVMMARIVM.

1 *Copula carnalis inter conſanguineos, cauſam præbet ad diſpenſandum.*
2 *Eſt neceſſariò exprimenda in diſpenſatione, vbi illa interceſſerit.*
3 *Aliàs diſpenſatio redditur ſubreptitia.*
4 *Contraria opinio reprobatur.*
5 *Supplicatio ſine litteris, non continet claram certitudinem gratię conceſſę.*
6 *Regula,* de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, *quare emanauerit.*
7 *Formula litterarum Diſpenſationis matrimonialis cum copula ſcienter.*
8 *Impedimenta matrimonij non omnes ſcire tenentur.*
9 *Ignorantia vnius Oratorum, non effugit mentionem copulæ in diſpenſatione.*
10 *Inceſtus, cum quibus perſonis committatur.*
11 *Copula carnalis, ſub ſpe facilioris diſpenſationis habita, eſt exprimenda.*
12 *Carnaliter ſe cognoſcentes ſub ſpe facilioris &c. indigni diſpenſatione.*
13 *Facilitas venię, tribuit incentiuum delinquendi.*
14 *Formula ſupplicationis cum mentione facilioris diſpenſationis.*
15 *Peccantes ſub ſpe facilioris diſpenſationis, grauius puniuntur.*
16 *Pęna, eſt commenſuranda delicto.*
17 *Impetrantibus diſpenſationem cum copula ſub ſpe facilioris diſpenſationis, duplicatur pęnitentia.*
18 *Copula carnalis ſub ſpe facilius, mentio habenda in diſpenſatione, etiam altero tantum Oratore culpabile.*
19 *Delictum alterius non debet eſſe cauſa punitionis innocentis.*
25 *Pęna ceſſat, vbi non eſt delictum.*
21 *Qui cauſam damni dat, dandum dediſſe videtur.*
22 *Melius eſt, ad cautelam aliquid ex abundatia facere, quam omittere.*
23 *Delictum in dubio præſumendum, vbi animæ periculum verſatur.*
24 *Via ſaluti animę conſulens, eſt eligenda.*
25 *Bonarum mentium eſt, ibi culpam agnoſcere, vbi culpa non eſt.*
26 *Formula ſupplicationis matrimonialis cum copula ſub ſpe, ab vno tantum Oratore concepta.*
27 *Clauſula,* Alter alteri ſuperuiuens, &c. *non excludit ex iuſta cauſa, diſpenſationem.*
28 *Et ſub qua formula talis diſpenſatio detur.*

Clau-

29 *Clauſula*, Non quidem peccandi data opera, *adijcitur etiam in diſpenſatione, ob infamiam, ſine copula.*

30 *Et ſub qua formula ipſa diſpenſatio detur.*

31 *Vbi eſt eadem ratio, debet eſſe eiuſdem iurisdiſpoſitio.*

32 *Copula carnalis, etiam ignoranter ſequuta, exprimenda in diſpenſatione.*

33 *Et ſub qua formula, illa detur.*

34 *Victus veſana libidine, eſt minus culpabilis.*

35 *Clauſula*, Veſana libidine victus, *cur apponatur in diſpenſationibus matrimonialibus cum copula.*

36 *Copula carnalis in diſpenſatione matrimoniali, quare exprimenda.*

37 *Pro huiuſmodi expreſſione referuntur declarationes Sacrę Congregationis.*

38 *Diſpenſatio non eſt perfecta, antequam Delegatus diſpenſet.*

36 *Diſpenſatio, reualidatur per gratiam,* Perinde valere, *ſuper copula.*

40 *Et ſub qua formula detur.*

41 *Copula carnalis habita poſt Datam ſupplicationis matrimonialis, inualidat diſpenſationem.*

42 *Referuntur ad id declarationes Sacrę Congregationis.*

43 *Copula carnalis poſt diſpenſationem ab Ordinario factam, non inualidat diſpenſationem, matrimonio nondum inito.*

44 *Et quęnam ſit ratio.*

45 *Quod ampliatur, vt hic.*

46 *Copula carnalis quot vicibus interceſſerit, an explicandum in diſpenſatione matrimoniali.*

47 *Princeps, difficilius parcit pluries peccanti, quam ſemel.*

48 *Peccata, tanto grauiora, quanto diuturniora.*

49 *Delictum iteratum, grauius punitur.*

50 *Copula carnalis inter conſanguineos, pluries habita, non auget impedimentum.*

51 *Iterata cum impedimento occulto, non inualidat diſpenſationem antea obtentam.*

52 *Quando tamen, ſic iterata, requirat nouam diſpenſationem.*

53 *Congregatio Concilij Tridentini non ſe ingerit negotijs Sacrę Pęnitentiariæ.*

54 *Sacra Pęnitentiaria Apoſtolica habet ſuam peculiarem Congregationem.*

55 *Diſpenſatio ſuper impedimento affinitatis ſuperuenientis, an concedenda per Epiſcopum.*

56 *Affinitatis ſuperuenientis, formula ſupplicationis pro diſpenſatione.*

57 *Impedimento affinitatis ſuperuenientis, occulto exiſtente, recurritur ad Sacram Pęnitentiariam pro diſpenſatione.*

58 *Et ſub qua formula, illa detur.*

59 *Carnaliter cognoſcens matrem, & filiam, quomodo recurrat ad Sacram Pęnitentiariam ſi velit aliam in vxorem ducere.*

60 *Diſpenſatio ſuper impedimento affinitatis ſuperuenientis, ratione conſuetudinis, ſpectat ad Epiſcopum.*

Praxis Diſpenſationum matrimonialium, cum copula ſcienter.

CAP. I.

POſtquam egimus de diſpenſationibus matrimonialibus cum cauſis conſuetis, necnon ſine cauſa impetrãdis, cum inter contrahere volentes, vltra impedimentum dirimens
1 interueniat aliquando copula carnalis,
quæ, vt ipſa praxis docet, etiam pro
cauſa ad diſpenſationem obtinendam,
allegatur, operæ pretium eſſe duximus,
de huiuſmodi diſpenſationibus, ſic impe-
trandis agere; ac propterea præmitten-
2 dum eſt, copulam inter Oratores ſequu-
tam, neceſſariò eſſe exprimendam,

Licèt enim aliqui opinati fuerint, diſpenſationem adhuc valere, abſque eo, quod copula ſequuta exprimatur; cum id iura minimè præcipiant; ſicut nec de alio crimine facienda eſt mentio, vt per

Nauar.conſ.8. & 9.de conſang. & affin.
quem referunr , & ſequuntur alij *DD.*
Contraria tamen opinio verior eſt,nem-
3 pè , huiuſmodi diſpenſationem ſubrep-
titiam , & inualidam exiſtere , ſi in illius
impetrarione , non fiat mentio ſupradi-
ctæ copulæ ; vt inter cœteros tradit *Ge-
nuenſ.in praxi Archiepiſcopali Neapolitan.*
& alij, quorum opinionem , tanquam
pluribus fultam fundamentis , videmus ,
etiam in praxi receptam . Satis enim cla-
rum eſt , inceſtuoſos cum proprijs con-
ſanguineis , prohiberi matrimonium
contrahere , *tex.eſt in cap.ſi quis viduam ,
32.q.1. cap.qui propinquam , cap. de inceſ-
ſtis 35.quæſt.3,*
Quibus ſic ſtantibus , cauendum om-
4 nino eſt à contrarium ſentientibus præ-
ſertim verò à *Zerol.in prax.Epiſcop.verbo,
diſpenſatio , verſ.ad Sextum , p. 1.* quia
non modò ipſe ibi confundit terminos ,
nullum conſtituendo diſcrimen inter ma-
trimonium , & ſponſalia , dum per ſim-
plicem copulam,intelligit matrimonium
conſummatum , abſque eo, quod illud ſit
contractum ; verùm etiam ibi conclu-
dit , quod nondum confectis litteris di-
ſpenſationis , valet diſpenſatio , ſola ſup-
plicatione expedita ; ex quo à tempore
Datæ ſupplicationis incipit currere gra-
tia *cap. ſi a tempore, & ibi gloſ. in verbo ,
cum tempore. de reſcrip. in 6.* & ſubdit ibi,
quod valet diſpenſatio in foro exteriori ,
etiam quando adeſt præiudicium tertij ,
nempe Officialium Curiæ , ſi quis vellet
ſola ſupplicatione vti , & non expedire
litteras , per iura ibi per eum allegata ;
ac proinde ſubdit , quod ſi Vicarius ca-
piens informationem de contentis in lit-
teris diſpenſationis, reperiret matrimo-
nium fuiſſe conſummatum (debebat di-
cere copulam ſimpliciter fuiſſe ſequutã)
poſt tempus Datæ ualebit diſpenſatio ;
ac propterea ſufficit ſe informare de re-
quiſitis in litteris , & quod hac ratione
Delegatus, ultra ſibi delegatam authori-
tatem , non poteſt ſe extendere , *cap.cum
dilecta , de reſcrip.* ſed Papa committit,
vt ſe informet de contentis in litteris, in
quibus nulla fit mentio de dicta conſum-
matione , cum non præceſſerit , ſed ſub-
ſequuta eſt ſupplicationem , ergo pote-
rit diſpenſare iuxta ſeriem litterarum ,
ex *d.cap.cum dilecta.de reſcrip.*
Ipſe tamen *Zerol. loc. cit.* circa vtrum-
que errat , Primò , dum dicit, valere
diſpenſationem ex vi ſolius ſupplicatio-
nis ſignatæ; circa quod dicendum eſt , id
nullo modo admitti poſſe , præſertim
ſtante regula Cancellariæ , *quod diſpen-
ſatio non valeat , niſi litteris expeditis ,*
aliàs enim fruſtratoria eſſet dicta regula:
neque ſcire poteſt Exequutor tenorem
litterarum, ſuper ipſa ſupplicatione ex-
pediendarum : propterea enim conſtitu-
ti ſunt Officiales in Cancellaria Apoſto-
lica , vt clauſulas ſupplicationis aliter in
litteris extendant , vel reſtringant : ac
5 proinde ſupplicatio non videtur claram
certitudinem gratiæ conceſſæ continere ;
vnde benè totum id inſpici poteſt ex
formula litterarum dictæ diſpenſationis ,
quæ multas continet clauſulas,quas pro-
fectò non habet ipſa ſupplicatio ; & niſi
ſic eſſet , Summus Pontifex fruſtra in di-
cta Cancellaria tot conſtituiſſet Officia-
les , qui earundem litterarum expeditio-
nibus præſunt; quibus dedit formam per
ſuas regulas,expediendi ipſas litteras,per
quas omne dubium tollitur , & gratia
digeſta habet totaliter perfectionem
ſuam ; cum ſola ſupplicatio adhuc in vte-
ro retineat gratiam, donc; ,er expeditio-
nem litterarum, in mundum producatur,
vt dixit *Bald.in l. contractus, C. de fid. in-
ſtrum.*,quem refert *Sarnen.in reg.de non
iud.iuxta form.&c.* vbi plura in propoſi-
to adducit : ac propterea dicta regula
habet decretum irritans , tùm etiam,quia
6 indicta eſt fauore Officialium ipſius Can-
cellariæ , qui alias ſentient detrimentum,
Rot.deciſ.277.num.1, p.1. diuerſ. & ſubdit
id.Sarnen. quod Papa propter duas cau-
ſas condidit iſtam regulam , quæ ſimilis
eſt regulæ *de nō ſtudio.&c.*Prima,videlicet,
vt falſitates vitentur , quæ in ſupplicatio-
nibus facilius committuntur , quam in
bullis , propter appoſitionum manuum
plurimorum Officialium , vt docet *tex.
in l.fin C.de codicill.* Secunda , quia ſi ſola
ſupplicatio, abſque litterarum expedi-
tione ſufficeret, inferretur præiudicium
Officialibus Romanæ Curiæ,qui ob eam
cauſam , bona fide eorum officia ab Apo-
ſtolica Sede emerunt, vt ex eorum ma-
nuum appoſitione, aliquod emolumen-
tum recipiant , *id.Sarnen. loc.cit. Pariſ.de
reſign.benef.lib.8.q.2.nu.15.* proindeque
ſecundum iſtas rationes,aliæ regulæ Can-
cellariæ, litterarum expeditionem con-
cernentes , regulantur ; ſicque opinio
ſupradicti *Zerol.* contrariam ſententiam
tenentis , tanquam ſuis deſtituta funda-
mentis, omnino reprobatur ; niſi tamen
eſſemus in caſibus, in quibus non agitur
de gratia canonizanda; quia tunc regula
non

non habet locum, vt alibi diximus.

Secundò, *id. Zerol.* adhuc contra ſtylum, & praxim Romanæ Curiæ loquitur; cũ per infraſcriptas declarationes Sacræ Congregationis Concilij Tridentini, conſtet, mentionem inceſtuoſę copulæ eſſe omnino hic faciendam, quoties illa regulariter eueniat ante decretum diſpenſationis à Delegato faciendum; vt ex eiſdem declarationibus patet.

Vt autem clarius videamus, quonam modo reducantur huiuſmodi diſpenſationes ad praxim, & quomodo litteræ expediantur, & quæ in ea neceſſariò exprimenda erunt, harum litterarum formulam hic ſubnectere, illarumque clauſulas explicare placuit: earum igitur tenor talis erit, uidelicet.

7 *VRbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Neapolitan. in ſpiritualibus generali, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Oblata nobis nuper pro parte dilecti filij Laurentij N. N. laici, & dilectę in Chriſto filiæ Ioannæ N. mulieris Neapolitan. petitio continebat; Quod ipſis aliàs ſcientibus ſe Tertio affinitatis gradu inuicem attinere, Laurentius prę;fatus, non quidem peccandi data opera, vt crimine admiſſo, hęc cauſa foret Nos, & Sedem Apoſtolicam, ad miſericordiam, & gratiam erga ipſos faciliores reddendi, ſed ſolùm veſana libidine victus, prædictam Ioannam cognouit. Cum autem, ſicut eadem petitio ſubiungebat, niſi matrimonium inter dictos Laurentium, & Ioannam contraheretur, dicta Ioanna diffamata, & innupta remaneret; grauiaque exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, Cupiunt Laurentius, & Ioanna prędicti inuicem matrimonialiter copulari; ſed ſtantibus impedimentis huiuſmodi, deſiderium eorum in hac parte adimplere non poſſunt abſque ſedis prædicta diſpenſatione. Quare ijdem Laurentius, & Ioanna, nobis humiliter ſupplicari fecerunt, quatenus eis in præmiſſis, de abſolutionis beneficio, & opportuna diſpenſationis gratia prouidere, de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui ſalutem quærimus ſingulorum, & ſcandalis quibuslibet, ne eueniant, quantum cum Deo poſſumus, libenter obuiamus, eoſdem Laurentium, & Ioannam, & eorum quemlibet à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pęnis, à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat, conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes; ac certam de præmiſſis notitiam non habentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, Diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecialem in Domino, fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, depoſita per te omni ſpe cuiuſcunque muneris, aut prę;mij, etiam ſponte oblati, à quo te omninò abſtinere debere monemus, te de præmiſſis diligenter informes, & ſi per informationem eandem, preces veritate niti reperteris; ſuper quo tuam conſcientiam oneramus; tunc eoſdem Laurentium, & Ioannam, ab inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi, impoſita prius eis propter inceſtum huiuſmodi, arbitrio tuo, pęnitentia ſalutari. Et recepto ab eis iuramento, quod ſub ſpe facilius habendæ diſpenſationis huiuſmodi, inceſtum hunc non commiſerint, hac vice dumtaxat, in forma Eccleſiæ conſueta, in vtroque foro, authoritate noſtra abſoluas; Et quatenus contra ipſos, cauſa ſuper præmiſſis in iudicium, quoquomodo deducta fuerit, parito iudicato; ac cum eiſdem Laurentio, & Ioanna, dummodò ipſa propter hoc rapta non fuerit, quod impedimento Tertij affinitatis gradus huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs nequaquàm obſtantibus, matrimonium inter ſe publicè ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere, liberè, & licitè valeant, dicta authoritate diſpenſes, Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam, exinde legitimam decernendo. Volumus autem, quod, ſi ſprę;ta monitione noſtra huiuſmodi, aliquid muneris, aut prę;mij, occaſione prę;miſſorum exigere, aut*

ob-

oblatum recipere, temerè præſumpſeris excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras, Datum Romæ &c.

Ex qua quidem formula ſic poſita, vltra alias clauſulas, quas ſupra declarauimus in alia formula litterarum diſpenſationis, cum cauſa propter anguſtiam, veniunt cæteræ declarandæ ſecundum præſentem materiam; quæ, etiam cadunt in quibuſcunque alijs litteris diſpenſationis, quibuſdam quandoq; exceptis, quandoque verò additis, vt infra, pro qualitate materiæ ſuſius demonſtrabimus; imò nec incongruum videatur; ac ſuperfluum, ſi iuxtà materiæ qualitatem, vna eademque res ſæpius repetatur, iuxta illud, *decies repetita placebunt. §. ſupradictis itaque*, C. *de emend. Cod. Iuſt. & patet in l. Titia ff. de ann. leg. & in l. Stitbus. §. Titia ff. de alim. leg.* Ad harum igitur declarationes clauſularum deueniendo, dicamus.

Vrbanus, &c. Oblatæ, &c.

Vt aliàs ſupra diximus.

Quod ipſis aliàs ſcientibus, &c.

Supponitur, quod vterque Orator conſcius ſit impedimenti ad contrahendum; ac propterea nõ refert, quod ignorantia, quę fortè in vno eſt vincibilis, in alio ſit inuincibilis; ex eo quod non
8 omnes tenentur ſcire impedimenta matrimonij, quæ, etiam à multis ſacerdotibus ignorantur vt ait *Sanch lib. 2. diſp. 938. n 3.* nam ignorantia ex parte alterius Oratorum, non proderit, ad effugiendum expreſſionem vtriuſque ſcientis; quia eſt in praxi receptum, vt ſi vnus tantùm ſciat impedimentum, nihilominus ob præſumptam ſciẽtiam, etiam alterius, ſupplicatio pro vtroque ſciente, porrigenda ſit; nec pro vno tantùm ſciente, vnquam uiſa eſt admitti, licèt alter coiens ignoraret impedimentum, ac propterea non ſit totalis, & vndequaque inceſtus; nam, ex quo inuerisimile eſt, vt vnus tantum Oratorum ſciat impedimentum, propterea, pro maiori cautela, explicatur vtrumque ſciuiſſe; & ita docet notorius ſtylus Curiæ, qui pro lege ſeruatur, *Creſcen. deciſ. 1. nu. 4. de reb. Eccleſ. non alien. Caputaq. deciſ. 331 nu. 2. par. 3. Mandoſ. de commiſſ. 2. commiſſio, in verbo Sanctitati Veſtræ.*

Se Tertio affinitatis.

Quod dicitur de Conſanguinitate, & affinitate, dicendum eſt, etiam de impedimento cognationis ſpiritualis, ac etiã publicæ honeſtatis iuſtitiæ, per *tex. in cap. 1. de eo, qui cogn. conſang. ux. ſu. cap. duo puer. de diſponſ. impub. Gutter. canon. quæſt. lib. 1. cap. 23. nu. 15. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 502.* vbi
10 dicit, quod inceſtus committitur non ſolum, cum conſanguineis, & affinibus, verùm etiam, cum cognatis cognatione ſpirituali, & publica honeſtate; & ita videmus ſeruare Romanæ Curiæ ſtylum, qui docet hanc expreſſionem inceſtus, non ſolum eſſe neceſſariam in foro fori, ſed etiam in foro conſcientiæ tantùm, prout ſeruari omnes ſciunt in Sacra Pœnitentiaria. Nec refert, Sacram Congregationem Concilij loquutam fuiſſe de Conſanguinitate, & affinitate tantum, nam pluries etiam declarauit huiuſmodi copulæ mẽtionem eſſe faciendam in quocunque alio impedimento, vt infra dicetur.

Non quidem peccandi

d. ta opera &c. Si enim fortaſſe Oratores habuiſ-
11 ſent inter ſe copulam ſub ſpe facilius cõſequendæ diſpenſationis; id quidẽ eſſet neceſſariò exprimendum; nam vis huius clauſulæ eſt, reddere Papam faciliorem ad concedendam diſpenſationem; qui fuiſſet difficilior, ſi ea intentione, vt facilius diſpenſationem impetrarent, ſe Oratores carnaliter cognouiſſent, *Garc. de benef. par. 7. cap 2. nu. 4c. verſ. neque iſta negatiua*; ſic enim, aut non datur diſpenſatio, aut difficilius conceditur; cum Dataria
12 apoſtolica eos iudicet indignos diſpen-
13 ſatione; ne facilitas veniæ incentiuum tribuat delinquendi, per *tex in cap. eſt iniuſta, 23. qu 4. cap. vt clericorum, de vit. & honeſt. Cler. & cap. ſane, de poenit. diſt 1. & cap. fin. §. cum in eo, de immunit. Eccleſ.* ibi, *Cum in eo, in quo delinquit, puniri quis debeat, & fruſtra legis auxilium inuocet, qui committit in legem, mandamus, quatenus publicè nuntietis tales non debere gaudere immunitatis priuilegio; quia faciunt ſe indignos.* Non enim iuſtũ eſt, ut ex delicto, pro quo potius pœnam merentur, cõmodum reportent, contra *tex. in cap. ſi vir. de cogn. ſpirit. & in cap. dictum, 30. qu. 1.* qui enim nouit Principem concedere aliquã gratiam in neceſſarium obuiandi alicui delicto remedium, ac id committit, vt facilius eam impetret, tenetur hunc finem exprimere; aliàs enim ſubreptitia erit diſpenſa-

penſatio iuxta dictum *B. Auguſtini Epiſt. 70. ad Aurelium*, vbi, *Non eſt danda via ſeruis Dei, vt faciliùs putent eligi ad aliquod melius, ſi facti fuerint deteriores*, & tranſumptiuè *in cap. legit, 16. qu. 1. & propte-*
rea emanauit ſupradictus ſtylus, qui ſatis
conformatur cum iure communi, quod
docet obuiari debere malitijs hominum,
*l. magis. §. ſi pupillus. ff. de reb. eor. Pariſ. de
reſign. benef. lib. 7. qu. 7. nu. 3.*

Si tamen vnquam contingat, Oratores
Summo Pontifici preces porrigere, cum
expreſſione huius ſpei conceptæ, ſupplicatio,
alio modo in hac parte cócipietur,
14 nimirum. *Quod ipſi alias ſcientes ſe Tertio
Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos,
ſub ſpe faciliùs habendæ à Sede
Apoſtolica diſpenſationis, carnis fragilitate
deuicti, ſe carnaliter cognouerunt. Cum autem
Pater Sancte, niſi matrimonium inter
dictos Oratores contrahatur, dicta mulier
diffamata, & innupta remaneret, grauiaque
exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri.
Cupiunt, &c.* Et in fine clauſularum
additur, *Et cum decreto, quod, Oratorum
alter alteri ſuperuiuens, perpetuo abſq; ſpe
coniugij remaneat.* & imponitur ipſis grauis
pœnitentia ſalutaris: nam peccantes
15 ſub ſpe facilius conſequendæ diſpenſationis,
grauiter puniuntur, *Bald. conſ. 122.
vol. 1* ſicut ille qui peccat ſpe conſequendæ
abſolutionis virtute indulgentiarum,
Bouadill. lib. 2. cap. 14. num. 27 dicens, *Nec
tamen, quia peccata, largitione tolluntur,
dare licentiã peccandi putes; abolentur enim,
ſi Deo largiris, quia peccaueras, nam ſi fiducia
largiendi pecces, non abolentur, l. 1. §. hæc
autem actio* ibi, *qui hac ſpe audacior factus
eſt*, & ibi. *ſpe imminentis libertatis, ff. ſi quis
teſt. liber. eſſe iuſ. fuerit*; & hæc pœnitentia
de ſtylo, duplex imponitur Oratoribus
ab Executore, ſeu Delegato: nã pro graui
delicto, duplicatur pœna, vt habetur in
*Clemen. ad compeſcendas, de ſequeſtr. poſſeſſ.
& fruct.* imò ea triplex ponitur in *c. 2. de
pœnit. & remiſſ.* & ſic in infinitis iuribus, *l.
quiſquis, C. ad leg. Iul. Maieſt.* ex eo, quod
16 pœna eſt commenſuranda delicto, *arg. l.
reſcriptum, ff. de his, quib. vt indig. cap. felicis
de pœn. in 6.* vbi quantitas culpæ debet
proportionari delicto: & vt plurimum in
Officio cõponẽdarum in Dataria Apoſtolica
duplex ſoluitur compoſitio in publicos
vſus conuertenda. Quod ſi diſpenſatio
hæc petitur in forma pauperum,
tunc per ipſum Exequutorẽ, ſeu Delega-
17 tum pariter duplicabitur pœnitentia publica
eiſdem Oratoribus iniungenda, præ-
ter pænitentiam, iam à Papa duplicatam,
impoſitã circa collationem operæ
Oratoris; nam cum in multis locis conſueuerit
ipſis iniungi, vt unica uice, die
Dominico, ſeu feſtiuo, manere debeant
ãte fores Eccleſiæ matricis, ſeu parochialis
oppidi, ſeu patriæ ipſorum Oratorum,
hic erit eis iniungendum, vt per duas, aut
tres vices id faciant; & ita ſeruatur in hac
Curia Archiepiſcopali Neapolitana.

Nec te lateat, circa hanc praxim, quod
nonnulli, toto cœlo errantes, tenent,
quod ſi ſpes iſta vnius tantùm ex Oratoribus
interuenerit, non erit opus hac expreſſione
in ſupplicatione ac magis hanc
praxim lædit inter cœteros, *Sportell. in
reſponſ. caſ. moral. p. 3. caſu 5.* dum dicit,
quod etiam ſi vterque contrahentium
ſub ſpe facilius conſequendæ diſpenſationis,
in hoc deliquit, non debeat id in
precibus Papæ porrigendis, exprimi: aliter
enim ſe habet circa hoc, inueteratus
Curiæ ſtylus, quo introductum eſt, vt
cum alter tantùm ſpem ipſam facilitandi
18 diſpenſationem conceperit, ita ſit explicandum,
vt ipſe tantùm ſentiat pœnam
proprij delicti; nam grauius puniri
debet, qui per malitiam deliquit, quam,
qui per ignorantiam, *arg. tex. in l. 2. & l.
quod Nerua, ff. depoſ.* & maxime ſub ſpe
veniæ, *cap. illud, de cler. excom. miniſtr.
cap. quando quis, de conſec. diſt. 4.* Vnde
alter, qui hanc ſpem non concepit, immunis
erit à pœna, contra delinquentem
impoſitam: par enim non eſt, vt deli-
19 ctum alterius, ſit cauſa punitionis innocentis,
ad *tex. in l. ſancimus, C. de pœn.* ceſ-
20 ſat enim pœna, vbi non eſt delictum, &
culpa, *l. aliud eſt fraus ff. de verb. ſign. Crauet. conſ. 311. num. 2.* & propterea Orator
culpabilis, debet omnino ſentire pœnam,
quę tamen non debet egredi ipſum,
*l. reſcriptum. ff. de his, quib. vt indign.
Cephal. conſ. 139 num. 4. Natta conſ. 479.
num. 4.* & ita in propoſito tenet etiam
Sanch. d. diſ. 25. num. 31 vbi dicit non eſſe
neceſſarium faciendi mentionem de eo
qui non fuit in culpa.

Volo tamen te etiam monitum eſſe,
quod licèt vnus tantùm Oratorum, fuerit
culpabilis, alter verò innocens ab hac
ſpe facilitandi diſpenſationem, nihilominus
non ſine aliqua difficultate hæc expreſſio
admittitur in Dataria, quæ non
ita facile credit, vnum tantùm culpabilem
fuiſſe ad hanc ſpem concipiendam,
vel ſaltem, cum ab vtroque ſciatur impedimentum
dirimens, ſuper quo petitur
diſpen-

diſpenſatio, videtur, quod vterquè con-
ſenſerit copulæ inceſtuoſæ, & illicitæ;
& ſic omnes videntur eſſe in pœna; eo
quod, innocens ab hac ſpe, fuit in cauſa,
21 & iuxta vulgatã regulam, quod qui cau-
sã damni dat, damnum dediſſe videtur. *l.
qui occidit. §. accuſare, ff. ad l. aquil.* & hac
ratione cępit Bernardinus Paulinus, tunc
Datarius Clem. Octaui, denegare diſpen-
ſationem cum hac expreſſione, vt ego
vidi ex nonnullis ſuis notabilibus manu
ſcriptis: in quibus etiam dicebatur, quod
id ſecurius eſt ad conſulendum ſaluti
22 vtriuſquè Oratoris; cum melius ſit ad
cautelam aliquid ex abundantia facere,
quàm omittere, *Fulgoſ. in l. vlt. num. 16.*
23 *C. de edict. Diui Adr. toll.* quia vbi animæ
periculum verſari poteſt, delictum in
24 dubio eſt pręſumendum; & via ſaluti
animæ conſulens, eſt eligenda, *cap. fin.
14. diſt. cap. conſilium, poſt med. de obſeru.
ieiun. cap. inuentis, de ſponſalibus. Innoc. in
cap. ad audientiam, de homicid. gloſ. in cap.
vn. de ſerui. in ord. fac. & gloſ. fin. in cap.
conſuluit, de regul. Abb. in cap. fin. in 2. not. de
his, qui fil. occid.* ſicut etiam dicimus, quod
25 bonarum mentium eſt, ibi agnoſcere cul-
pas ſuas, vbi culpa non eſt, *cap. fin. in fin.
diſt. 5.* & ſemper attendi debet fauor ani-
mæ, *Lap. alleg. 93. ad fin.*

Proinde, partes erunt optimi Sollicitatoris, ſuadere facti veritatem ipſi D. Datario, aut eius Officialibus, vt admittant ſupplicationem, cum mentione alterius tantùm culpæ, & ita obtinebit: tunc enim ſupplicatio hoc modo concipietur, videlicet.

26 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter Sanctitati Veſtræ pro parte deuotorum illius Oratorum N. & N. Quod ipſis alias ſcientibus ſe Secundo, & Tertio à communi ſtipite prouenientibus, Conſanguinitatis gradibus inuicem eſſe coniunctos. Orator præfatus ſub ſpe facilius obtinendę à S. V. diſpenſationis, carnis fragilitate deuictus, Oratricem, nullam ſpem, eandem S. V. & Sedem Apoſtolicam ad miſericordiam, & gratiam erga eam faciliores reddendi, habentem, carnaliter cognouit. Cum autẽ, Pater Sãcte, niſi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur &c. Supplicant igitur humiliter eidem S. V. Oratores præfati, quatenus Oratorem à generali, Oratricem verò ab excommunicationis ſententia, quam propter pręmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi in vtroque foro abſoluere &c.* In clauſulis autem huius ſupplicationis, dicitur, *Impoſita Oratori graui, propter inceſtum, aliaque pręmiſſa, Oratrici verò pręfatis, propter inceſtum huiuſmodi, arbitrio Ordinarij pęnitentia ſalutari. Receptoque ab ipſa Oratrice iuramento, quod ſub ſpe facilius habendę diſpenſationis huiuſmodi, inceſtum hunc non commiſerit, eos abſoluat, & diſpenſet vt ſupra. Et quatenus &c. partito iudicato. Et cum decreto, quod ſi Orator, Oratrici ſuperuixerit, perpetuò abſque ſpe coniugij remaneat.*

Eſt verò hic notandum, quod ſupradicta abſolutio à generali excommunicatione, quæ peti, & concedi conſueuit in diſpenſationibus matrimonialibus, cum ſupradicta expreſſione facilioris diſpenſationis, videtur appoſita potius ex ſtylo, quàm alia ratione; nam ſatis notum eſt, tunc peti debere abſolutionem à generali excommunicatione, quando agitur de diſpenſatione ſuper matrimonio ſcienter contracto, quod patet ex *Clem. Eos de conſangu. & affin.* vel ob aliam excommunicationem in iure, circa hoc expreſſam; cum quoad præmiſſa, id nullo iure (ni fallor) caueatur, niſi forte dicamus, huiuſmodi caſum comprehenſum eſſe in Conſtitutione *Clem. VII.* ex qua non ita liquidò conſtat emanaſſe excommunicationem cõtra inceſtuoſos ſub ſpe conſequendæ diſpenſationis: neque de his gradibus remotis loquitur Conſtitutio *Gregorij XIII.* per quam tantummodo excommunicatur qui cum ſpe, vel ſine ſpe obtinendę diſpenſationis, carnaliter commiſcentur, in Primo, aut Secundo gradu, & non vltra.

Eſt inſuper ſciendum, quod, etiam ſi
ſupradicta clauſula, *Superuiuens*, fuerit
appoſita reſpectu vtriuſque Oratoris, in
culpa exiſtẽtis, videlicet, *quod alter alteri
ſuperuiuẽs, perpetuò ſine ſpe coniugij remaneat*, nihilominus vbicunq; poſita ſit,
non claudit omnino viam ſuperſtiti, de-
27 nuò contrahendi matrimonium, ſi cauſa
legitima interuenerit; & propterea videmus, quod, vt plurimùm ipſis conceditur diſpenſatio, ad ſic denuò contrahendum cum ſequẽti narratiua, videlicet.

Bea-

28 *Beatiſſime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris N. laici N. diœceſis, Quod alias ipſe, eius vxore prędefuncta, à Sede Apoſtolica litteras diſpēſationis, ſeù mandati de diſpenſando ſuper impedimēto Tertij Conſanguinitatis gradus, quo inuicem erant coniuncti, cū clauſula, quod alter eorū alteri ſuperuiuens, perpetuò abſque ſpe coniugij remaneret, obtinuerunt; prout in litteris prędictis continetur. Et quia deinde vxor Oratoris prędicta, ſicut Domino placuit, ab humanis deceſſit, relicto ipſo Oratore, qui cōtinēter viuere poſſe diffidit, Cupit propterea ipſe Orator ad ſecunda vota trāſire, Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator prędictus, quatenus ſibi ſpecialem gratiam faciendo, cum eodem, vt clauſula in prędictis litteris appoſita, non obſtante, matrimonium cum alia muliere, nulla aliàs ſibi iure prohibita, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere, liberè, & licitè, valeat, diſpenſare dignemini. Non obſtantibus &c.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. de diſpenſatione, alijſque præmiſſis, vt ſupra latiſſime extendendis; & quod cognominum, affinitatis, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio, fieri poſſit in litteris, per Officium Minoris gratię expediendis.

Quare, euitandæ incontinentiæ, vel alia Papæ beneuiſa cauſa, tribuitur facultas, denuò matrimonium contrahendi, non obſtante clauſula ſupradicta.

29 Eſt præterea ſciendum circa antedictam clauſulam, *Non quidem peccandi data opera*, quod iſta hodie de mandato Sanctiſſimi D. N. Vrbani Papæ Octaui, apponitur, etiam in diſpenſationibus, quæ conceduntur propter infamiam, nempè, quando ob mutuam conuerſationem inter Oratores, fuit tantùm orta grauis ſuſpicio carnalis cognitionis; ac propterea ita, & ſub hac narratiua ſupplicationis hæc formula concipitur, vide-
30 licet, *Quod ipſi aliàs ſcientes ſe tali gradu inuicē eſſe coniūctos, non quidē peccandi data opera, vt crimine admiſſo, hac cauſa foret S. V. & Sedem Apoſtolicā ad miſericordiā, & gratiam erga ipſos facilìores reddendi, inſimul conuerſati ſunt, carnali tamen copula inter eos minime ſubſequuta &c. Cum autem, Pater Sancte, præmiſſa publica exiſtant, & niſi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta Oratrix grauiter diffamata, & innupta remaneret, grauiaque exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri. Cupiunt Oratores prædicti qui ex honeſtis familijs exiſtunt, inuicem matrimonialiter copulari, ſed ſtantibus impedimentis huiuſmodi, deſiderium eorum &c. Supplicant &c. quatenus eos ab exceſſibus huiuſmodi in vtroque foro abſoluere &c.* & additur etiam, *Recepto ab eis iuramento, quod ſub ſpe faciliùs habendæ diſpenſationis huiuſmodi, præmiſſa non commiſerint &c.*

Miror autē, cur eadē clauſula, nō fuerit & hic prius excogitata per alios Summos Pontifices, ſeù eorum Officiales; cum ea fraus, quæ poteſt interuenire in cognitione carnali ſub ſpe facilioris diſpenſationis, interuenire etiam poſſit in conuerſatione huiuſmodi, vt ex ea oriatur ſuſpicio dictæ carnalis cognitionis, quæ à multo tempore, eſt cauſa ſufficiens ad di-
31 ſpenſandum; & ſic, cum hic vigeat eadem ratio, eadem eſſe debet iuris diſpoſitio, *l. illud, verſ. ſed magis viſum eſt. ff. ad l. Aquil. l. à Titio* & ibi latè *Iaſon, col. 5. ff. de verb. oblig.* nam fraus, quæ poteſt committi in primo caſu, poteſt etiam in ſecundo; ac propterea, vt paret, hæc eadē clauſula introducta fuit ad obuiandum fraudibus, à quibus Papa plurimum aborret, per *tex. in l. ſi cui, ibi per medias vias. ff. de ſeruit.*

Et licèt ex prædictis appareat, copulæ mentionem, tunc faciendam eſſe, quando videlicèt Oratores ſciētes inter eos adeſſe impedimentum, ſe carnaliter cognouerunt; quod quidem ſuaderi forraſſe videtur ratione *tex. in cap. ſi quis cum duabus., cap. ſi quis cum matre, & cap. quidam, 34. q. 2. cap. ex litteris, de eo qui cogn. cōſang. cum ſimilibus*; non tamen ignotus eſt ſtylus Curiæ, qui admiſit, hanc eandem mentionem fieri debere in diſpenſatione,
32 etiam quando ignorantes impedimentum, carnaliter copulati ſunt; ac propterea audiendi non erunt, qui aduerſus hanc praxim, contrarium audēt aſſerere; dicentes, quod ſi copula ſit habita inter cognatos, ſeù affines, ignorantes probabiliter, ſeù bona fide, ſe eſſe cognatos, vel affines,

affines,non erit opus in dicta diſpenſatione narrare copulam; quia tunc non contrahitur impedimentum inceſtus; inter quos eſt *Petr. Ledeſ. de matrim. q. 55. art. 6. difficult. 5. Cordub. lib. 1. q. 22.* quia id ſatis conſtat ex dicta praxi, quæ ita ſe habet, vt de ſtylo prædicto, dicatur, *diſpenſatio cum copula ignoranter*, & in hoc caſu, ſequẽti modo erit Summo Pontifici ſupplicandum, videlicet.

33 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Laurentij N. & Eliſabetthę N. mulieris Neapolit. diœceſis. Quod ipſi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quominus poſſent inuicem matrimonialiter copulari, carnis fragilitate deuicti, ſe carnaliter cognouerunt. Poſtmodum verò ad eorum peruenit notitiam, ſe Quarto Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos. Cum autem, Pater Sancte, niſi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret, grauiaquè exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, Cupiunt Oratores præfati inuicem matrimonialiter copulari. Sed ſtante impedimento huiuſmodi, deſiderium eorum hac in parte, adimplere non poſſunt, abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores pręfati, quatenus eos ab excommunicationis ſententia, quam propter præmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi, in vtroque foro abſoluere; ac cum eiſdem Oratoribus, quod impedimento Quarti Conſanguinitatis gradus huiuſmodi non obſtante, matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valeãt, diſpenſare. Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini de gratia ſpeciali Non obſtantibus pręmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs quibuſcumque, cum clauſulis opportunis.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de abſolutione, diſpenſatione, decreto, alijſq; præmiſſis latiſſimè extendendis; & quod cognominũ, affinitatis, aliorumquè neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris, per Officium Minoris gratiæ expediendis. Et committatur Ordinario, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui depoſita &c. at impoſita Oratoribus propter inceſtum huiuſmodi, arbitrio ſuo pænitentia ſalutari, eos abſoluat, & diſpenſet, vt ſupra. Et quatenus contra ipſos Oratores, cauſa ſuper præmiſſis in iudicium quoquomodo deducta fuerit, parito iudicato.

Vnde, ex iſta praxi habes, neceſſariò explicandam eſſe carnalem copulam ſupradictam, ignoranter habitam; quia, licèt inceſtus hic, tantummodo culpã ſpecialem inducat, quãdo fuit ſcienter habitus, vt habetur *in cap. 1. de eo, qui cogn. conſang.* ac ob id cum ignorantia excuſat à culpa inceſtus, excuſabit quoque ab illius pœna, *Sanch. lib. 7. diſp. 15. nu. 9.* nam in hoc caſu poteſt dici inceſtus materialis, nec fuit formaliter commiſſum peccatũ inceſtus, vt rectè docet *Caietan. Molin. & Silu. in verbo ignorantia q. 6. Couar. in cap. alma mater, 1. p. §. 10. nu. 13. 15. & 16.* attamen, Oratores ſe carnaliter cognoſcendo, etiam ignorantes impedimentum, dederunt operam rei illicitè; cum enim haberent intentionem matrimonij contrahendi, debebant expectare, donec fierent publicationes in eorum parochiali Eccleſia, ad præſcriptum Concilij Tridentini, *ſeſſ. 24. cap. 1. de reform.* & detecto impedimẽto, expectare etiã Apoſtolicam diſpenſationem, vbi ea requiritur: propterea iſte inoleuit Curiæ ſtylus, vt in ſupplicatione prędicta petatur abſolutio ab inceſtu; perinde, ac ſi illum ſcienter commiſiſſent: & Oratoribus, in forma pauperum impetrantibus, conſueta pœnitentia imponitur, & cum ſolitis clauſulis, eodem modo; licèt minor pœnitentia illis imponatur; & ſic, quomodocunque impetretur diſpenſatio, cum narratiua copulæ carnalis ignoranter habitæ, vſus Datariæ, & Cancellariæ ita regulatur, ac ſi peteretur, & concederetur cum copula ſcienter habita cum ſupradicta modica tãtùm differentia & ita ſe habet ſtylus ſu-

prędictæ, qui ob minorem Oratorum culpam, id inter cœtera admiſit, vt ideo Summus Pontifex procliuiorem ad huiuſmodi diſpenſationem concedendam ſe redderet, & licèt pro ipſis Oratoribus fuerit ſignata, & expedita ſupplicatio, cum mentione copulæ ſcienter; nihilominus, ſi ante litterarum expeditionem ſciatur, Oratores prædictos, non ſcienter, vt petitum eſt, ſed ignoranter ſe carnaliter cognouiſſe, dabuntur nihilominus in Cancellaria Apoſtolica, litteræ cum copula ignoranter, vigore eiuſdem ſupplicationis, iam, vt dictum eſt, ſignatę abſque eo, quod ſignetur noua ſupplicatio, cum copula ignoranter; cum hoc ſecundo modo ſit minor gratia.

Sed ſolùm veſana libidine
victus. Vnde, Orator in huiuſmodi exceſ-
34 ſu, redditur minus culpabilis: vt enim ait
Diuus Ambr. Epiſt. 56. libido velut feſtu-
ca eſt, quæ cito accenditur, & *Diuus Bernardus de Abel, et Cain*, quod ſæuus criminum ſtimulus, libido eſt, quę nunquam manere quietum patitur affectum, quia nocte feruet, die anhelat; vndè veſana dicitur, nempè vecors, crudelis, & furioſa; quapropter *Diuus Tho. 1. 2. q. 37. art. 5. & 6.* ait, quod, qui maiori concupiſcentia ſtimulatus peccat, minus ei imputatur, cum inter omnes concupiſcentias, paſſio hæc libidinis, vehementiſſima, & efficaciſſima ſit, & licèt augeat voluntarium, minuit tamen liberum, in quo conſiſtit ratio peccati; propter quod idem *Diuus Ambroſius* dixit, quod ſi quis lubricum carnis patitur, venia dignus eſt: quod profectò videmus, facilem reddere Summum Pontificem ad diſpenſandum, dum dicitur, *ſolùm veſana libidine victus*, ad quod probandum, non ſunt afferendi teſtes, & probationes, ſed ſtandum eſt conſcientiæ aſſerentis.

Oratricem cognouit. Ratio
autē,
qua Summns Pontiſex præcipit exprimi
hanc carnalem cognitionē, ea potiſſimum
36 eſt, vt timore huius manifeſtationis, ar-
ceantur conſanguinei; & affines ab ince-
ſtuoſa copula, *Sanch. lib. 8. diſput. 25. nu. 8.*
& fatentur omnes Cnriales.

Præterea, quia ita declarauit Sacra
Congregatio Concilij Tridentini, vt patet
ex infraſcriptis declarationibus, quarum
37 Prima eſt, *Qui ſe cognouerunt carnaliter,*
ſine tractatu, & cogitatione matrimonij,
37 *volentes poſtea matrimonium contrahere,*
& petentes ſecum diſpenſari in aliquo impedimento, tacentes, ſe carnaliter cognouiſſe, et obtinent ex aliqua cauſa, iam probata, diſpenſationem, poſſunt dici obreptitiè, & ſubreptitiè, & ſic nullam obtinuiſſe diſpenſationem, ex eo ſolo, quia non narrauerunt cognitionem carnalem.

Secunda eſt, *Congregatio Cardinalium Concilij cenſuit, diſpenſationem ſubreptitiam, ſi inter conſanguineos, vel affines, aut ſpirituali cognatione coniunctos, carnalis copula præceſſiſſet, cuius mentionem in ſupplicatione, non feciſſent; propterea quod tales conſanguinei, affines, & cognati ſpirituales, per hanc carnalem copulam, redditi ſunt inhabiles ad contrahendum matrimonium; ex eo quod dicuntur commiſiſſe inceſtum, qui impedit inceſtuoſos contrahere matrimonium: ideo pro validitate diſpenſationis ſuper gradu prohibito, neceſſariam eſſe de iure expreſſionem copulæ carnalis, prout ſtylus Curiæ obſeruat*, & idem aduertit *addit. ad Nauarr. conſ. 9. de conſang. & affin.* dicens, *Aduerte, quia refertur, Congregationem cenſuiſſe conſanguineos, vel affines, qui tacita copula obtinuerunt diſpenſationem ſuper impedimento Conſanguinitatis, vel affinitatis, eſſe ſubreptitios, & matrimonium poſtea contractum, eſſe nullum*, ac propterea prædictis declarationibus ſtandum eſſe ait *Ledeſ. de matrim. q. 56. art. 5.*

Quæ quidem omnia, vendicare ſibi locũ, certum eſt, quamuis copula prædicta habita fuerit poſt litteras diſpenſationis ſeù mandati, de diſpenſando, obtentas, nondum à Delegato exequutioni demādatas; quia adhuc nulla erit talis diſpēſatio, ob tacitam carnalem cognitionem huiuſmodi.

38 Nam anteaquam ipſe Delegatus diſpē-
ſet, diſpenſatio non eſt perfecta; quia
non poterit eam exequi, niſi prius veri-
ficentur in eis expoſita; quare ita erit, ac
ſi à principio carnalis cognitio huiuſmo-
di contigiſſet, propter rationem deſu-
per allatam; nempè, quod inceſtus, ſit de
39 iure impedimentũ; ac propterea ad re-
ualidandũ huinſmodi mandatũ de diſpē-
ſando, requiruntur neceſſariò alię litterę
in forma, *Perinde valere*, vbi, narrandũ erit
videlicet, Oratores aliàs impetraſſe litte-
ras diſpenſationis, & aſſeritur in ſub-
40 ſtantia tenor priorum litterarum; ac
ſubinde, ita proſequitur, videlicet, *Qui-*
bus quidem litteris Vicario præſentatis,
idem Vicarius contenta in eis verifica-
ri mandauit; & cum in verificatione præ-

fata ei conſtitiſſet, ante litteras huiuſmodi obtentas, Oratoribus prædictis impedimentum huiuſmodi ſcientibus, Oratorem prædictum, non quidem peccandi data opera, vt crimine admiſſo, hac cauſa foret Sanctitatem Veſtram, & Sedem Apoſtolicam ad miſericordiam, & gratiam erga ipſos faciliores reddendi, ſed ſolum veſana libidine victum, Oratricem cognouiſſe, ad illarum vlteriorem exequutionem procedere recuſauit. Cum autem Pater Sancte, niſi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur dicta Oratrix diffamata, & innupta remaneret grauiaq; exinde ſcãdala poſſent veriſimiliter exoriri. Supplicant igitur humiliter B.S.V. Oratores prædicti, quatenus, vt dictarum litterarum fruſtrentur effectu, amplioris gratiæ fauore proſequendo, eidem Vicario, vt negotium huiuſmodi reaſſumens, litteraſque præfatas valere decernens, eoſdem Oratores ab excommunicationis ſententia, quam propter præmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi in vtroque foro abſoluat; Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde, legitimè decernat, ac ad dictarum litterarum exequutionem, ſeruata alias earum forma procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi in eis de carnali copula huiuſmodi, mentio facta, eoſdemque Oratores deſuper abſolui mandatum fuiſſet, committere, & mandare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis, ac omnibus illis quæ B.S.V. in eiſdem litteris non obſtare voluit, cæteriſque contrarijs quibuſcunque, cum clauſulis opportunis.

Et additur etiam clauſula, *Et recepto ab eis iuramento; quod ſub ſpe facilius habendæ diſpenſationis huiuſmodi inceſtum hunc non commiſerint*, de qua quidem clauſula, infra erit habendus ſermo.

Ita neque valere dicimus diſpenſatio-
41 nem, ſi copula carnalis fuit habita poſt Datam ſupplicationis, *Nauarr. conſ. 10. & 11. de conſang. & affin.* & pluries fuit declaratum per eandem Sacram Congregationem, vt per infraſcriptas declarationes, quarum

42 Prima, *Qui Romam miſerunt pro diſpenſatione, & habito nuncio, quod litteræ fuerunt expeditæ, contraxerunt, vel ſe cognouerunt, & ita verum eſt fuiſſe expeditas, & habere Datam ante contractum, vel commixtionem, nullas diſpenſationes eſſe, Congregatio Cardinalium cenſuit. Et idem viſum eſt etiam, quod litteræ non eſſent in totum expeditæ, ſed ſupplicatio ſignata, & datata, ac in totum expedita.*

Secunda, *Congregatio Cardinalium Concilij cenſuit, diſpenſationem reddi nullam ex copula præcedente diſpenſationem, ſi de ea non fuerit facta mentio in ſupplicatione, Copulam verò ſuperuenientem poſt diſpenſationem ab Ordinario factam, non impedire matrimonij validitatem*; quas quidem declarationes refert *Garc. de benef. p. 8. cap. 3. à nu. 30. ad 92.* vbi plura in propoſito congerit.

Ait etiam *Quaran. in Summa Bullar. verbo, matrimoniales diſpenſationes*, quod praxis Romanæ Curiæ, pariterque Sacra Congregatio Concilij voluit, quod diſpenſationes factæ, non expreſſa copula inter conſanguineos, vel affines, poſt commiſſionem Romani Pontificis factam Ordinario, de diſpenſando, ante tamen, quàm ab ipſo diſpenſetur, ſubreptitiæ ſint, & nullæ.

Quando verò copula interuenerit poſt
43 diſpenſationem ab Ordinario factam, nempè poſt decretum diſpenſationis, quod liceat Oratoribus contrahere, non obſtante tali impedimento, quamuis virtute talis diſpenſationis, matrimonium nondum contractum fuerit, diſpenſatio prædicta abſque dubio valet; Cuius quidẽ rei ratio in promptu eſt, nẽpè, quia, vt ait *Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 5. nu. 6.* nulla alia ratione acceſſus ad conſanguineam, vſque ad Quartum gradum, eſt inceſtus,
44 niſi quia Eccleſia taliter coniunctos impedit matrimonium contrahere, ac ſic contractum dirimit; ergo, ſublata matrimonij prohibitione inter huiuſmodi conſanguineos, ſiue per Põtificis diſpenſationem, ſiue derogationem legis dirimentis, in illo gradu, iam amplius coitus, etiam infra dictum Quartum gradum, non eſt inceſtus; qui nihil aliud eſt, niſi commixtio venerea, inter conſanguineos, vel affines, abſque diſpenſatione matrimoniali; quam quidem diffinitionem tradit *Caietan. in ſumma, verbo, inceſtus, in princip.* vndè ſublatis impedimentis matrimonialibus per diſpenſationem, copula carnalis in omnibus caſibus, in quibus ceſſat matrimonij prohibitio, erit quidẽ ſimplex fornicatio, cuius ſuperuenientia, poſt diſpenſationẽ iam factam, licèt matrimonio nondum contracto, nõ expoſcit nouam diſpenſationem, *id. Sãch. n. 6. 15, & 16* quia cum iam Oratores ſint per decretum Ordinarij, in exequutionem litterarum Apoſtolicarum, diſpenſati, & habilitati ad contrahendum matrimonium, copula poſtmodum ſuperue-

niens

niens ante contractum matrimonium, non erit inceſtuoſa, & conſequenter non inducit impedimentum inceſtus, & eſto eſſet inceſtus, nõ dirimeret matrimoniũ; cum ſolum ſit impedimentum impediẽs, *id Garc. d. cap. 3. nu. 74.* quod eſt in praxi valde notandum, quia etiam peritiſſimi viri circa id decipiuntur. Idemque erit, ſi diſpenſatio fuerit conceſſa in forma gratioſa, quæ non deſideret alicuius Exequutoris miniſterium: Sed hodie diſpenſationes, præcipuè matrimoniales, nunquam, aut rarò expediuntur in forma prædicta, nam illarum exequutio committitur Ordinario, ſeù illius Vicario, qui cognita precum veritate, diſpenſet, vt aliàs diximus.

Proindeque, ipſa *Sacra Congreg. Concil. ſub die 12. Ianuarij 1606.* declarauit, diſpenſationis litteras ſuper gradu prohibito obtinentes, ſi eis non præſentatis contraxerunt, vel ſe carnaliter cognouerunt, noua egent diſpenſatione. Si verò ſic Conſanguinitatis, vel affinitatis gradu coniuncti, carnale commercium habuerunt; eoque expreſſo, litteras à Sede Apoſtolica, quibus Ordinario committebatur, obtinuerint, eaſque illi præſentarunt, & veritate cauſæ probata, diſpenſationem aſſequuti ſunt: & deinde, non contracto adhuc matrimonio, ſe iterum carnaliter cognouerunt, noua non requiritur diſpẽſatio, teſte *Barboſ. in collect. bull. verbo diſpenſar. fol. mihi 277.*

45 Quod quidem in tantum procedit, vt etiam ſi Oratores, poſt decretum diſpenſationis ab Exequutore factum, vigore dictarum litterarum, nihilominus, ignorantes huiuſmodi decretum, matrimoniũ contraxerint, ſeque carnaliter cognouerint, valeat matrimonium, etiam ſi nondum ſciuerint ſentẽtiam Exequutoris de eo contrahendo; quia ipſi habent iam intentionem contrahendi, quatenus eſſet conſequuta gratia diſpenſationis; poſt cuius conceſſionem ab ipſo Exequutore factam, ſtatim ipſi Oratores efficiuntur materia legitima ad contrahendum, *id. Garc. p. 7. cap. 2. ſub nu. 40. verſ. non obſtat*, qui ſuperiori *verſ. Quartò oppugnabatur*, id exemplificat in eligentibus; qui, ſi ſint excommunicati, & tamen poſt abſolutionem, quam ignorabant, eligunt, valet electio, per *Archid. in cap. quantò, in fin. 2 q. 4.* & tenui *Rot. coram Seraph. in vna Caleſaten. Canonicatus, 6. Martij 1589.* ſicut etiã ante notitiam, prodeſt reſtitutio Principis, ac libertatis conceſſio, per *tex. in l. eius, qui in Prouincia. §. fi. ff. ſi cert. pet.* & in proprijs terminis, vide *Ludouiſ. dec. 461. n. 9.* & penes *Farin. dec. 166. n. 10. p. 1. tom. 1.*

46 An autem exprimendum ſit, quot vici-
bus, ipſa copula carnalis fuerit inter Ora-
tores ſequuta, videtur affirmatiuè reſpon-
47 dẽdum; per hãc rationẽ; quia lex, & Prin-
ceps difficilius parcit bis, aut pluries pec-
48 canti, quam ſemel; nam peccata tantò
grauiora cenſentur, quanto diuturniora,
vt clarè conſtat ex *tex. in cap. fin. in prin-
cip. de conſuetud. & cap. non debet, in fin.* ibi
*cum diuturnitas temporum non minuat
peccatum, ſed augeat, de conſan. & aff.* ac
propterea iteranti negligentiam, ſeù pec-
catum, difficilius ſubuenitur, difficiliuſ-
que indulgetur, *l. nemo deinceps, circa fin.
C. de Epiſcop. aud. & ibi not. Bart. & facit
cap. hoc veſtra cum gloſ. 10. 11. diſt. felt. in
cap. poſtulaſti, verſ. per iſtum tex. de reſcrip.
Pariſ. conſ. 1. nu. 70. vol. 1.*

49 Et quod delictum iteratum grauius puniatur, *tex. eſt in l. capitalium, verſ. quod ſi correctio, ff. de pœn. & in l. deſertorem, circa med. ff. de re milit.* & peccatum iterans, ingratus habetur acceptæ remiſſionis, *cap. qui recedit, de pœnit. diſt. 4.*

His tamen non obſtantibus, ac omiſſis
reſponſionibus ad ſupradicta contraria,
oppoſitum ſeruatur in praxi, præcipuè
circa huiuſmodi diſpenſationes matri-
moniales, cum expreſſione copulæ ſe-
quutæ; ſufficit enim copulam huiuſmodi
narrare in genere; & ſic dicere, quod Ora-
tor Oratricem cognouit, vt etiam teſtatur
Sanch. lib. 8. diſput. 24. nu. 7. quia non fa-
cit ad rem, quod ſemel, aut pluries illa
50 fuerit ſequuta, nec maius impedimentum
ſurgit ex copula pluries habita, quàm ex
ſemel habita, & ita ſe habet ſtylus.

Nec circa hanc praxim, omittendum putaui, quod ſi litteræ diſpenſationis, fuerunt in foro conſcientiæ tantùm obtentæ per Officium Sacræ Pœnitentiariæ ſuper impedimento Primi, aut Secundi gradus ex actu fornicario, occultè proueniente; quia, ſcilicet, Orator cognouit mulierem; & deinde illius filiam, vel è contra; aut ſi vnam illarum cognouit, & deinde cum altera de matrimonio contrahendo publicè tractauit; vel ſuper quocunque alio occulto impedimento, & poſt dictarum litterarum impetrationem, antequàm tamen Confeſſarius diſpenſet, denuò Orator ipſe habeat carnalem acceſſum, ſiuè ad matrem, ſiuè ad filiam ſupradictam, vel aliàs quoquomodo cum quauis, ex ſupradictis mulieribus reiterauit copulam,

non ob id, opus erit noua diſpenſatione;
ſed liberè poterit ipſe Confeſſarius præ-
dictas litteras exequi; attento quod, tunc
tantùm requiritur noua diſpenſatio ſuper
52 noua copula, quando, videlicet, litteræ
fuerunt obtentæ pro vtroque foro in for-
ma pauperum, vt infra, ſuo loco dicetur;
non autem, ſi per ipſam Pœnitentiariam
in foro conſcientiæ tantum: aut ſi pro
illis fuerunt ſoluta conſueta iura Officia-
lium, cum debita compoſitione in Data-
ria Apoſtolica: ita enim, ut omnes ſci-
unt, ſeruatur in praxi.

Neque vnquam contrarium fuit obſer-
uatum, aut declaratum per Sacram Con-
53 gregationem Concilii, cum ea nunquam
ſe ingerat materijs Sacræ Pœnitentiariæ,
54 quæ quidē habet ſuam peculiarem Con-
gregationem, in qua deciduntur caſus,
inibi pro tempore contigentes. Decla-
rationes autem, quæ emanant ab ipſa
Congregatione Concilij, regulariter lo-
quuntur tantùm de diſpenſationibus ma-
trimonialibus in vtroque foro; quæ ad
præſcriptum ipſius Concilij, Ordinarijs
tantum diriguntur, non autem de illis,
quæ per ipſam Pœnitentiariam in foro
conſcientiæ Confeſſarijs tantummodo
committuntur.

In propoſito autem, tunc tantùm obſtat ſupradicta noua carnalis cognitio ex actu fornicario, quando, ſcilicet, accidit poſt matrimonium contractum; quia ex illa inſurgit impedimentum affinitatis ſuperuenientis, quo coniux prohibetur petere debitum.

Sed hic obiter videamus, quiſnam
poſſit ſuper huiuſmodi impedimento di-
55 ſpenſare, an videlicet Epiſcopus, vel ſolus
Papa; Et quicquid in contrarium aliqui
teneant, abſolutè dicendum eſt, quod ne-
que Epiſcopus, neque alius habens iu-
riſdictionem quaſi Epiſcopalem; quia
ſatis liquet, hoc impedimentum oriri ex
affinitate, in qua ſolus Papa diſpenſat, vt
aliàs diximus; & hoc nos docet notorius
Curiæ ſtylus, per quem aliàs ita etiam
tenuerunt omnes Domini Abbreuiatores
Maioris Præſidentiæ Cancellariæ Apo-
ſtolicæ; vnde ſæpiſſimè pro huiuſmodi
diſpenſationibus impetrandis porrigun-
tur Summo Pontifici innumeræ suppli-
cationes, eo quo ſequitur modo, vi-
delicet.

56 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris Franciſci N. laici Neapolit. Quod aliàs, poſtquam dictus Orator matrimonium cum deuota veſtra Anna N. muliere etiā Neap. per verba de præſenti, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contraxerat, illudque in facie Eccleſię ſolemnizauerat, & carnali copula conſummauerat, veſana libidine victus, deuotam veſtram Ioannam, etiam N. dictę Annæ ſororem germanam, adhuc carnaliter cognouit, & ex ea prolem ſuſcepit, quapropter coram iudice ſaeculari accuſatus, in quaſdam pęnas, quas iam perſoluit, condemnatus fuit. Cum autem Pater Sancte, dictus Orator, pręmiſſa commiſiſſe plurimū doluerit, & doleat, & à ſimilibus committendis abſtinere, Deo dante, firmiter propoſuerit, & proponat, Cupiatque propterea in matrimonio cum prædicta Anna, vt præfertur contracto, remanere. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator pręfatus, quatenus eius ſtatui in pręmiſſis opportunè prouidendo, ſibique ſpecialem gratiam faciendo, ipſum Oratorem ab excommunicationis ſententia, quam propter pręmiſſa incurrit, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi in vtroque foro abſoluere; ac cum eodem Oratore, quod affinitate, ex pręmiſſis proueniente huiuſmodi non obſtante, in matrimonio prædicto cum pręfata Anna, vt præfertur contracto, remanere, debitumque conjugale reddere, & petere licitè valeat, diſpenſare; Prolem ex dicta Anna ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſquè contrarijs quibuſcumque, cum clauſulis opportunis.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectū &c. & de abſolutione, diſpenſatione, decreto, alijſquè pręmiſſis latiſsimè extendendis: & quod cognominum, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio; & expreſsio fieri poſsit in litteris, per Officium minoris gratiæ expediendis.

Hoc autẽ, quãdo impedimentũ publi-
57 cum eſt; cum verò occultum, ſufficit il-
lius diſpenſationem peti per Officium
Sacrę Pœnitentiariæ, ad quam etiam ſæ-
piſſimè recurritur pro ſupradicta diſpen-
ſatione; ibique dantur litteræ; quæ com-
58 mittuntur Confeſſario, qui, ſi ita eſt, Ora-
torem, poſtquam omnem recidiuæ cõuer-
ſationis prædictæ, occaſionem abſtulerit,
ab inceſtu, & exceſſibus huiuſmodi abſol-
uat, iniuncta inde ei pro tam enormis
libidinis exceſſu, graui pœnitentia saluta-
ri, ac confeſſione ſacramentali &c. ip-
ſumq; Oratorem in dicto matrimonio re-
manere, & debitum coniugale reddere
poſſe, & debere declaret: & nihilominus
ſi impedimentum huiuſmodi occultum
ſit, & de Oratoris incontinentia proba-
biliter timendum eſt, cum eodem, vt idem
debitum, etiam exigere licitè valeat, di-
ſpenſet in foro conſcientiæ tantum, Et ſi
vxori ſuperuixerit, maneat ſine ſpe
coniugij.

Ad Officium Sacræ Penitentiariæ hu-
iuſmodi, ſæpè viſum fuit ab eo haberi
59 recurſum, qui matrẽ, & filiam cognouit,
& intendit cum alia contrahere, nullo ſibi
iure prohibita; quare commiſſum eſt
Confeſſario, vt Oratorem ipſum ab ince-
ſtu, & exceſſibus huiuſmodi, abſolueret,
& cum ipſo Oratore, quamuis caſus hu-
iuſmodi non ſit Sedi Apoſtolicæ reſerua-
tus, vt dicto inceſtu non obſtante, cum
aliqua alia muliere, nullo alias ſibi iure
prohibita, matrimonium contrahere poſ-
ſet, diſpenſaret in foro conſcientiæ
tantùm.

Cum igitur ex ſupradictis pateat in
impedimento affinitatis ſuperuenientis
ſolùm Summum Pontificem diſpenſare
poſſe, inde ſequitur, nullam habere Epi-
ſcopum ſuper hoc facultatem; niſi for-
60 ſan ratione iam præſcriptæ conſuetudi-
nis, quamuis *DD.* communiter contra-
rium teneant, vt per *Garc. de benef. p. 11. cap. 15. num. 355.*

SVMMARIVM.

1 *Cauſa, ne mulier diffamata remaneat, ſufficit ad diſpenſandum.*
2 *Diffamatio ſola mulieris non ſufficit pro diſpenſatione in Primo, & Secundo gradu.*
3 *Dictio*, grauiter, *quid denotet.*
4 *Scãdala, faciũt recedere à rigore iuris.*
5 *Scandali cauſa, multa tolerantur.*
6 *Scandalum, præbet iuſtam cauſam diſpenſandi, ac diſpenſationem prohibendi.*
7 *Scandali futuri timor, ſufficit ad diſpenſandum.*
8 *Matrimonium poteſt Epiſcopus impedire, ob timorem futuri ſcandali.*
9 *Suſpiciones copulæ carnalis, plures requiruntur in diſpenſatione matrimoniali.*
10 *Clauſula*, ſi preces veritati niti *&c. quid importet in diſpenſatione matrimoniali cum copula.*
11 *Diſpẽſationis matrimonialis executio ob nouam copulã, an retardanda.*
12 *Abſolutio ab inceſtu, nemini reſeruata.*
13 *Diſpenſatio, quare prouiſo Apoſtolico non detur ab Epiſcopo,*
14 *Inceſtus non expreſſus, reddit ſubreptitiam diſpenſationem.*
15 *Abſolutio ab excommunicatione, quando detur à Papa in diſpenſatione matrimoniali.*
16 *Conſtitutio Gregorij XIIII. ſuper diſpenſationibus matrimonialibus in Primo, & Secundo gradibus, quid contineat.*
17 *Clauſula*, Recepto iuramẽto, *quare in diſpenſationibus cum copula repetatur.*
18 *Clauſularum geminatio, oſtendit maiorem deliberationem.*
19 *Iuramentum, quod Oratores non ſe cognouerunt ſub ſpe facilioris diſpenſationis, in cuius manibus præſtandum.*
20 *Clauſula*, Dummodo copula non interuenerit, *nõ adijcitur in diſpenſationibus matrimonialibus.*
21 *Quid autem, ſi Oratores interrogentur, an copula interuenerit.*
22 *Et quid, ſi negetur cum iuramento, copulam interueniſſe ſub ſpe facilioris diſpenſationis.*
23 *Clauſula*, Parito iudicato, *hic quid importet.*
24 *Tribuit iuriſdictionem conditionalem.*

25 *Nec ſufficit cautionem præſtari de parendo iudicato.*

26 *Clauſula*, in vtroque foro diſpenſes, *quid importet in diſpenſatione matrimoniali.*

27 *Diſpenſationis matrimonialis litteræ, continent mandatum de diſpenſando, & prolem legitimando.*

28 *Vnde, matrimonio ceſſante, non ceſſat mandatum legitimandi.*

29 *Reſignatione, nulla ob non publicationem exiſtente, non inualidatur penſio.*

30 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione, continet duplicem gratiam.*

31 *Gratia, poteſt eſſe pro vna parte, valida, & pro altera inualida.*

32 *Defectus intentionis in vna parte gratiæ, non vitiat in alia parte.*

33 *Legitimatio prolis, quomodo ceſſet, ſi Oratores non vtantur diſpenſatione ad matrimonium contrahendum.*

34 *Proles ſuſcepta, tempore, quo Delegatus malitioſe differt exequi diſpenſationem, an ſit legitima, vt hic.*

35 *Prolis legitimãdę decretum in diſpenſationibus matrimonialibus, quomodo intelligendum.*

36 *Verbum*, prolem decernendo, *in diſpenſatione matrimoniali, quomodo accipiendum.*

37 *Proles poteſt legitimari, etiam extra actum diſpenſationis.*

38 *Etiam per ſucceſsorem Delegati.*

39 *Quod procedit etiam in diſpenſatione occulta, cum legitimatione prolis.*

40 *Filij ex inceſtu habiti, an per ſubſequens matrimonium, ſint legitimi quoad omnia.*

41 *Proles legitimata in foro conſcientiæ tantum, illegitima remanet in foro fori.*

Praxis ſequitur narratiua earundem Diſpenſationum.

CAP. II.

1 Diffamata, & innupta *remaneret*, Hæc eſt prima cauſa, propter quam petitur hic cum Oratoribus diſpenſari, videlicet, ne Oratrix ex copula ſubſequuta, diffamata, & innupta remaneat: & ſic ad ſuccurrendum famæ Oratricis; & occurrendum malis, quæ inde euenient, diſpenſatur; nam, niſi ipſi Oratori nuberet, profectò, nemo alius eam, ſic diffamatam, in vxorem duceret; ac peiora quidem mala ſequerẽtur, ceſſaretq; bonum, quod inde oriretur; cum matrimonium cõferat ad publicam vtilitatem, *Iaſ. in l. velut i, ff. de iuſt. & iur.* tribuatque humano generi immortalitatem. *Auth. de nupt. in princip. facit l liberorum, in fin. ff. de verb. ſign.*

Notandum eſt tamen, quod licèt hic, & in alijs remotis gradibus ſufficiat, quod ad impetrandam diſpenſationem, ſimpliciter dicatur, quod Oratrix remaneret diffamata; id tamen non ita admittitur apud Datariam in propinquioribus gradibus,
2 puta in Primo, aut Secundo, vel in vtroq; niſi dicatur, quod ipſa mulier, etiam grauiter diffamata remaneret; ac inſuper, quod ipſis Oratoribus vitę periculũ immineret, quę quidẽ verba tempore fel. rec. Pauli Quinti initium duxerunt, & ita hodie obſeruatur. Crederem tamẽ, quod ſufficeret adijcere illam dictionem; *grauiter*, abſq; eo, quod dicatur, ꝙ Oratoribus vitæ periculum imminere; quia ipſa dictio, abſque alio adiuncto, poteſt denotare peri-
3 culum, iuxta illud. *Cicer. primo, de offic. ibi, ſic grauiter ægrotare, id eſt periculoſè*; cuius quidem ſententiæ ſunt etiam periti Curiales.

Grauiaquè exinde ſcandala.

Sicut prima cauſa diſpenſandi deſumitur ex iuſtitia Oratricis, nimirum ad eius famæ dignitatem illæſam conſeruandam, ita hæc ſecunda deſumitur ex charitate, quæ proximis debetur, & ideo ſcandala fa-

4 faciunt à rigore iuris recedere, *c. ad aures, & ibi gloſ.* cum multis concordantibus, *in verbo ſcandala, de tempor. ordin. cap. cum ex iniunćto, de nou. oper. nunc. l. ſi de pupillo, §. ſi quis riuos. ff. eod. DD. in cap. niſi, cum pridem, de renunc. Fel. in cap. nihil. cum ſcandalo, de preſcrip.* & propter ſcandala, mul-
5 ta tolerantur, quæ alias repellerentur, & corrigerentur *Couar. lib. 3. var. reſol. c. 10. Fareſ. de reſig. benef. lib. 3. q. 18. n. 15. Macerat. var. reſol. lib. 3. reſol. 9. n. 23.* & ſicut ſcā-
6 dalū dat iuſtā cauſam diſpēſandi, ſic, & diſpenſationē prohibendi, vt infra dicetur; & pro bono pacis inducēdæ, & ſcādali extinguēdi, iuris pręcepta relaxātur, *c. ſi forte, vbi gloſ. diſt. 3.* dicit q Princeps debet ſcādalis obuiare; quia dant iuſtam causā diſpenſandi in omni caſu, etiam prohibito, *Anchar. conſ. 339. Barb. conſ. 1. vol. antepen. lib. 3.*

Poſſent veriſimiliter exoriri.

Non enim opus eſt ad hanc diſpenſationem impetrandam, vt ſcandala vigeant tempore impetrationis, vel exequutionis litterarum, neque verò, quod certò, atque euidenter ſint omnino futura; ſed ſufficit ad hanc cauſam probandam, quod timeantur futura ſcandala, vt potè inimicitiæ, & iurgia; vel quoties timetur fornicationis periculū ratione iuuentutis contrahentium, *Pelin. conſ. 26. nu. 19.* relatum per *Sanch. lib. 8. diſp. 19. n. 9.* qui *nu. 10.* docet, quod ad eius veritatē ſufficit, vel probabilis timor inimicitiarum, inter vtriuſque cōſanguineos, aut incontinētię Oratorū, vel concubinatus inter ſe, vel quod mulier, ratione infamiæ, non poterit competenter nubere, atq; incontinentiæ periculum patietur, & ſic cauſam præbet ti-
7 mor tantum futuri ſcandali, & ita intendit etiam ipſe Summus Pontifex per illa verba in dićtis litteris expreſſa, ibi, *Nos igitur, qui ſalutem quærimus ſingulorum, ac ſcandalis quibuslibet ne eueniant, quantum cum* Domino *poſſumus, libenter obuiamus &c.* vndè loquitur de futuris ſcandalis, quæ poſſent exoriri, niſi matrimonium contrahatur; ſicut, etiam verſa vice vide-
8 mus, quod Epiſcopus, vt aliàs diximus, poteſt impedire matrimonium, quando adeſt timor futuri ſcandali, *Abb. in cap. cum in tua, de ſponſ.*

Idemque dicendum eſt, vbi cauſa erit ſola infamia, abſque copula ſequuta; licèt illius ſola ſuſpicio adſit; ſed, vt ſupra dićtum eſt, vna ſuſpicio nō ſufficit, quia plures ſuſpiciones requiruntur, & probandæ erunt, iuxta *gloſ. in l. 2. §. ætas, ff. de excuſat. tut.* itaut Oratrix verè diffamata remaneat ob huiuſmodi ſuſpiciones, niſi matrimonium ſequeretur; ex eo, quod à nonnullis viſum fuit, inter ipſos Oratores interueniſſe oſcula, amplexus, & confabulationes; ex quibus deprehenditur, etiam interueniſſe copulam, iuxta *gloſ. in l. quod ait lex. ff. ad l. Iul. de adult.* vbi *gloſ.* ipſa ait, ex his tactibus, induci argumentum ſceleris, *Ruin. conſ. 162. n. 4. vol. 1. Burſat. conſ. 218. nu. 3. vol. 2. Maſcard. de probat. concluſ. 57. n. 5. Couar. 4. decr. 2. par. 7. §. 6. nu. 3.* vbi voluit, mulierem reddi valdè ſuſpectam ex oſculo.

Si preces veritate niti *reperiris,*

nēpè per teſtium receptionem, qui non ſolum deponant ſuper impedimento dirimenti, verùm, etiam, quod fuerit Oratrix ab Oratore carnaliter cognita, adeo vt ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; ipſaque mulier diffamata, & innupta remaneret nec fuerit ab Oratore, vel ab alio eius nomine rapta ab eius domo, ſed maneat in ſua libertate in ipſa domo.

Hoc inſuper etiam in praxi notandum eſt, quod ſi Delegato, aliquo modo innotuerit, Oratores denuò habuiſſe inter
11 ſe carnale commercium, nō debet propterea retardari exequutio diſpenſationis; (ſicut debet, quando hæc noua copula fuerit ſequuta, ſi diſpenſatio fuit obtenta in forma pauperum, per rationes, & declarationes ſuperius allatas) nam, vt benè deducit *Sanch. d. lib. 8. diſp. 24. nu. 8.* rećtè poterit ipſe Delegatus exequi dićtam diſpenſationem, quæ iam retinet illius valorem; quia nondum eſt conſummata diſpenſatio, ſed Ordinarius, virtute mandatis Apoſtolici de diſpenſando, debet diſpenſare; quia per huiuſmodi copulam, ſic nouiter ſequutam, non augetur impedimentum, & nos etiam infra dicemus.

Ab inceſtus reatu &c.

Abſolutio ab huiuſmodi inceſtu, nemini videtur reſeruata; ac proptetea quilibet inferior poteſt ab illo abſoluere Oratores, *vulg. iur.* attamen, quia ea petitur ad effećtum contrahendi matrimonium, pręuia diſpenſatione Apoſtolica, cum non poſſit cum ipſis diſpenſari, niſi prius fuerint abſoluti ab inceſtu, propterea ſtylus ita ſe habet, vt in ſupplicatione petatur abſolutio, & in litteris diſpenſationis cōmittatur; & ſic per ſignaturam ſupplicationis, Papa voluit totum negotium ad

ſe

ſe auocare, & inferiorum manus ligare, *argum. tex. in cap. vt noſtrum, de appell.* ſicut etiam alibi diximus.

In ſimili enim videmus, quod ſi habens
collationem alicuius beneficij à Summo
Pontifice, indigeat aliqua diſpenſatione,
13 non poteſt Epiſcopus cum eo, quoad ta-
le beneficium diſpenſare; licèt aliàs poſ-
ſet, *Abb. in cap. poſtulaſti, nu. 10. de cler.
ord. ꝫin. Simonet. de reſeruat. q. 64. nu 6. vt
per Gonz. gloſ. 52. nu. 22. verſ. Imò ſtylus.*

Præterea, per iam ſupra allatas decla-
rationes Sacræ Congregationis habes,
quod expreſſio huiuſmodi inceſtus eſt
adeo neceſſaria; vt niſi ille exprimatur,
14 diſpenſatio ſit ſubreptitia, & ſtylus ino-
leuit Romanæ Curiæ, vt in ſupplicatione
pro diſpenſatione cum inceſtuoſis, vbi
agitur de matrimonio contrahendo, ſe-
cuta copula ſcienter, vel ignoranter, ſuper
gradibus remotis, alijſque impedimentis,
petatur abſolutio ab excommunicationis
ſententia, quam Oratores propter præ-
miſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſ-
ſibus huiuſmodi &c. & nihilominus poſt-
modum in litteris diſpenſationis ſuper
ipſa ſupplicatione, expediendis, nun-
quam datur abſolutio à dicta excommu-
nicationis ſententia, ſed tantum ab ince-
ſtu, & exceſſibus ſupradictis, cum dictæ
excommunicationis abſolutio poſſet etiã
dari in ipſis litteris. Huius rei ratio eſt,
quia contingere poteſt, quod Oratores ob
huiuſmodi inceſtum, reperiantur excom-
municati per aliquam conſtitutionem
Syncdalem, ab Ordinario promulgatam,
ſiuè per illius caſus in Synodo Diœce-
ſana reſeruatos; quia iam poteſt di-
ctus Ordinarius illos in pœnam peccati,
excommunicare; cum de iure, inceſtuoſi
ſint excommunicandi: ſicque videtur
quod hic, ſola ſupplicationis ſignatura
ſufficiat pro abſolutione ab huiuſmodi
excommunicatione, incurſa propter ta-
lem inceſtum.

15 Neceſſariò tamen danda eſt hęc abſo-
lutio, etiam ab excommunicationis ſen-
tentia, quæ datur etiam in litteris, vbi
Oratores petunt ſecum diſpenſari ſuper
impedimentis Primi, & Secundi gradus,
cũ copula ſequuta, aut illius ſuſpicione;
quo caſu, litteræ expediuntur per breue
ſub annulo Piſcatoris; nam per *Conſtitu-
tionem fel. record. Gregorij XIIII. qua in
cipit, Sicut antiquus, Anno Domini 1590.
Kal. Martij, Anno Primo ſui Pontificatus,*
16 adiectę ſunt excommunicationis, alięque
pœnæ contra inceſtuoſos huiuſmodi, & ſtatuitur, quod deinceps ſuper Primi, aut Secundi tantum Conſanguinitatis, aut affinitatis graduum, etiam mixtorum impedimentis, cum quibuſuis perſonis, neque in contrahendis, vbi carnalis copula, cum ſpe, vel ſine ſpe obtinendæ diſpenſationis, etiam prole ſuſcepta, vel diffamatio copulæ interuenerit, neque in ſic, pro tempore contractis, etiam ſcandalorum & inimicitiarum, vel alio quouis prætextu, neque etiam ceſſantibus circumſtantijs ſupradictis, niſi cum perſonis, nimirum cum magnis Principibus, & ex cauſis, ſcilicet publicis à *Concilio Trident. ſeſſ. 24. de reform. matr. c. 5.* admiſſis, in contrahendis matrimonijs huiuſmodi nullo modo, aut ipſe, aut ſucceſſores diſpenſare intendant: idque intelligendum ſit, niſi contrarium expreſsè in dictis diſpenſationibus exprimatur. In virtute quoque Sanctæ obedientiæ, & indignationis ſuæ pęna, diſtrictè præcipiendo interdixit, ne aliquis cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, dignitatis, etiam Regiæ, vel Imperialis, Summo Pontifici, vel Miniſtris eius pro huiuſmodi diſpenſationibus obtinendis, quomodolibet intercedat, ſciturus, alioquin ſe in his omnino repulſam paſſurum. Et demum, locorum Ordinarijs, in virtute etiam ſanctę obedientię præcipitur, vt contra huiuſmodi inceſtuoſos, tam viros, quàm mulieres, cuiuſcunque ſtatus, gradus, dignitatis, ordinis, & conditionis exiſtant, iuxtà Sacrorum Canonum decreta procedant, ipſoſque excommunicatos declarent; ac tanquam tales à Chriſti corpore, & Eccleſiæ Dei vnitate ſeparatos, ingreſſum Eccleſiarum prohibeant, & grauiter puniant, atque matrimonia per eos contracta, dirimant, & irrita declarent, ipſoſque ab inuicem ſeparent. Et ſic etiam in praxi videmus, quod in litteris diſpenſationum huiuſmodi, quæ, vt dictum eſt, per Breue expediuntur, committitur Ordinario, ſeu Vicario, vt ipſos Oratores, non ſolum ab inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi, verum etiam ab excommunicationis, alijſque cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, & temporalibus, tam à iure, quam ab homine, contra ſimilia perpetrantes, promulgatis, quas ipſi Oratores propterea incurrerunt, abſoluat: quod quidem non ſeruatur in diſpenſationibus ſuper gradibus remotioribus.

Et recepto ab eis iuramento &c. Non enim ſufficit, Oratores narraſſe Sum-

Summo Pontifici in principio ſupplica-
tionis, quod non ſe cognouerint ſub ſpe
facilius habendę diſpenſationis, ſed il-
17 le vult, hæc verba apponi in diſpoſi-
tiua litterarum, quæ magis attendi-
tur, quàm narratiua, *Ludouiſ. deciſion.
522. num. 4.* vt per ea, ſic geminata, de-
prehendatur, voluiſſe Papam omnino
debere fieri mentionem de inceſtu, cum
ſpe facilioris diſpenſationis; quia iſta ge-
18 minatio clauſularum, ſeù verborum, vl-
tra ſolitum, operatur, & oſtendit maiorem
deliberationem *Bald. in l. fructus C. de
action. empti. Iaſ. in l. nominatim. nu. 8. ff. de
lib. & poſth.*

Quod quidem iuramentum, debet
19 pręſtari in manibus ipſius Delegati; nam
licèt, quoad receptionem teſtium, poſſit
ille alium ſubdelegare, vt aliàs diximus;
hoc tamen ſibi permittitur poſt accepta
iuramenta teſtium, vt ait *Genuen. in pra-
xi Curia Archiep. Neapolitan. cap. 69. ſub
nu. 9.* cœtera verò omnia tenetur per ſe
ipſum explere, per tot clauſulas in di-
ctis litteris appoſitas. ex quibus impedi-
tur ſubdelegatio; cum ſit electa induſtria
perſonę, per ea quæ tradit *Menoch. de ar-
bitr. iud. lib. 1. q. 48. nu. 11. Sanch. d. lib. 8. diſp.
27. nu. 48. Theſaur. for. Eccleſ. p. 1. cap. 5.
nu. 49. & p. 2. cap. 2. nu. 16.*

Verùm, quia, attenta ueriori opinione,
per prædictas clauſulas denotantes ſim-
pliciter electionem induſtrię perſonę, non
impeditur ſubdelegatio quoad reliqua;
cum quamplurimæ ſint diœceſes talis am-
plitudinis, ut Oratores ſatis diſtent à Ci-
uitate, ubi eſt Epiſcopus, & illius Vica-
rius, ita ut non ſit ita facilis ad illos, acceſ-
ſus, propterea conſuetudine introductum
eſt, ut uideo, tam in hac, quàm in alijs Cu-
rijs Eccleſiaſticis, obſeruari, ut hoc iura-
mentum committatur Parocho Oratorũ,
ſiuè Vicario foraneo illius loci; cui man-
datur ab ipſo Delegato, ut ab ipſis Orato-
ribus recipiatur huiuſmodi iuramentum,
eoſq; abſoluat ab inceſtu, præuio decreto
eiuſdem Delegati, tenoris ſequentis, uide-
licet.

PErill. & admodũ Reuerendum D. Vicarium Generalem N. Delegatum apoſtolicum, fuit prouiſum, & decretum, quod ſupplicantes abſoluantur, prout præſenti decreto abſolui mãdatur in foro conſciẽtia ab inceſtu, & exceſſibus in litteris Apoſtolicis expreſſis, à Reuer. Parocho Sãcta Maria Gratiarum loci N. impoſita eis pro modo culpæ pœnitentia ſalutari; recepto prius ab eis iuramento, quod ſub ſpe facilius habendę diſpenſationis huiuſmodi, inceſtum non commiſerint, &c.

Hic profectò cadit illa quæſtio, quam
mouet *Sanch. d. lib. 8. diſput. 25. nu. 15.* nem-
pè, quid dicendum ſit, quando Sum. Pon-
tif. diſpenſat cum conſanguineis, uel affi-
nibus ſub hac conditionẽ, *dummodo co-
pula non interuenerit*? Cui quæſtioni nos
breuiter, iuxta praxim, reſpondendum eſ-
ſe duximus, quod hodie (quidquid antea
20 obſeruatum fuerit) nunquam in diſpen-
ſationibus iſtis apponitur clauſula, ut ſu-
per hoc interrogentur, quæ tantum ap-
ponitur, quando diſpenſatio impetrata
eſt cum mentione copulæ; quia tunc acci-
pitur iuramentum, quod ſub ſpe facilius
habendæ diſpenſationis, non ſe cognoue-
rint, ut ſupra dictum eſt.

Verùm, ſi nihilominus, contingat ipſos
Oratores ab Executore interrogari, an
21 copula prædicta interuenerit; ſi ita ſit,
eaque fuerit occulta, nec ſuper ea obtenta
diſpenſatio in foro conſcientiæ ab Offi-
cio Sacræ Pœnitentiariæ, tenentur Ora-
tores illam fateri ad iudicis interrogatio-
nem, ait enim *id. Sanchez d. nu. 15.* quod ſi
nolint fateri, non vtantur diſpenſatione;
ea enim interrogatio non eò tendit, vt illi
puniantur, ſed vt impediatur vſus ſubrep-
titiæ diſpenſationis, & matrimonium ir-
ritum: ſed poſtea contrarium ſentiendo,
ait, hoc modo Oratores, negando ipſam
copulam, omni culpa vacare quamuis id
negetur, etiam cum iuramento; quia hoc
iuramentum eſt verum; cuius ſenſus eſt,
non feci inceſtum, vt ſubſtat in hoc foro
externo, in quo iudex rogat.

Nunquam tamen defuerunt, qui ſub
ſpe facilius impetrandæ diſpenſationis, ſe
carnaliter cognouerunt, & litteris diſpẽ-
ſationis huiuſmodi impetratis, medio iu-
22 ramento, ſpem hanc, ab eis conceptam
negarunt: quod, ſi fuerit ita occultum, vt
per Officium Sacræ Pœnitentiariæ illis
ſuccurri poſſit, ad illud habetur recurſus,
narrando, quod ipſi aliàs cupientes inui-
cem matrimonialiter copulari, diſpenſa-
tionem à Sede Apoſtolica ſuper impedi-
mento Quarti Conſanguinitatis, quo in-
uicem ſunt coniuncti, cum copula, obti-
nuerunt; nulla tamen facta mẽtione, quod
ſub ſpe facilius habendæ dictæ diſpenſa-
tionis,

tionis, ſe carnaliter cognouerant; imò id coram Ordinario loci, cui litteræ prædictæ fuerunt directæ, medio iuramento negarunt: & quia occultum eſt Oratores, ſpè huiuſmodi racuiſſe, publicum verò impetraſſe prædictam diſpenſationem: & niſi illa ad effectum perducatur, ſcandala orirentur proindeq; Confeſſario committitur abſolutio à premiſſis, & dummodo occultum ſit, dictam diſpenſationem nullam eſſe ob ſpei prædictæ taciturnitatem; vt poſtquam cum ipſis Oratoribus, ſuper dicto impedimento, & alijs pręmiſſis, ſeruata forma dictarum litterarum diſpenſatum fuerit, cum ipſis Oratoribus diſpenſet.

Pari modo ſuccurritur Oratoribus, qui cupientes etiam matrimonialiter copulari, vt facilius diſpenſationem ſuper aliquo impedimento impetrarent, ſe carnaliter cognouerunt, & cum hac ſpe obtentis litteris diſpenſationis, intra tempus ſeparationis ſibi à Delegato impoſitæ, ſe denuo carnaliter cognouerunt; & licet contenta in eiſdem litteris adimpleuerint, nondum tamen ad actum præſtationis iuramenti, quod ſub dicta ſpe ſe nō cognouerint, deuenerunt; & quia ob tacitam ſpem prædictam, & nouam copulam ſubſequutā, de validitate dictæ diſpenſationis dubitant, cum publicum ſit, ipſos dictas litteras diſpenſationis impetraſſe, ac in eis contenta adimpleuiſſe, impedimenta verò ex præmiſſis prouenientia, occulta ſint; & niſi matrimonium contrahatur, ſcandala orirentur, committitur ſimiliter Confeſſario, vt eos abſoluat; iniuncta inde eis grani pœnitentia ſalutari; quodque arbitrio eiuſdem Confeſſoris, faciant eleemoſynam, illius nutu in pauperum alimenta diſtribuendam, Et dummodo impedimentum ex inceſtuoſa cognitione, ac ſpe prædicta proueniens, occultum ſit, & niſi matrimonium contrahatur, ſcandala orirētur, cum ipſis Oratoribus, poſt quam aliàs ritè, & iuxta formam litterarum prędictarum, verificatiſque in eis narratis ſuper impedimento dicti Tertij gradus Cōſanguinitatis diſpenſatum fuerit quod præmiſſis non obſtantibus, cum eiſdem diſpenſet.

23 Et quatenus &c. parito iudicato. Quod quidem intelligendum eſt, ſi Ordinarius, ipſos Oratores ob huiuſmodi inceſtum fortè declaraſſet excommunicatos, vt dictum eſt, aut illos quoquomodo ad alias pœnas condemnaſſet; quandoquidem debent illius ſententiæ latæ, ſeu ferendæ prius omnino parere. Idem quoque dicendum eſt, ſi fuerint ad forum iudicis ſæcularis delati, vt plectantur pœnis inceſtus; vtroque enim caſu tenentur parere, vt innuit illa dictio, *quoquomodo*, quæ, cum ſit vniuerſalis, comprehendit omnes modos, *Menoch. conſ. 344. nu. 19. Maſcard. de probat. concluſ. 1131. nu. 16.*

Nec prius poſſunt Oratores ipſi ad matrimonium, vigore diſpenſationis admitti, quàm iudicato paruerint: clauſula 24 enim hæc, *parito iudicato* tribuit iuriſdictionem conditionalem; ac propterea illam ſuſpendit, donec fuerit paritum, & proceſſus dictæ diſpenſationis antea factus, erit nullus, & ſine iuriſdictione, *Rot. Rom. apud Farinac. deciſ. 68. nu. 1. tom. 1. p. 1.* & ita neque Vicarius Executor, nec Ordinarius poteſt procedere, nec Oratores poſſunt audiri, niſi prius verificato, quod paruerint iudicato, *Put. deciſ. 16. vt lit. pend. & deciſ. 429. lib. 1.* ac debent parere integraliter, *Lodou iſ. deciſ. 566. nu. 2. & ibi addit. nu. 3.* quia cum dicta verba poſita ſint in ablatiuo abſoluto, conditionem important, *l. à teſtatore, ff. de condit. & demonſtr. Iaſ. in l. 2. nu. 12. C. de iur. emphyt. Caputaq. deciſ. 111. nu. 3. p. 1.*

25 Propterea non ſufficit, quod Oratores velint pręſtare cautionem de parendo iudicato, vt poſſit interim Delegatus exequi litteras diſpenſationis; cum id poſitum ſit ſub conditione quare debet adimpleri in forma ſpecifica, non autem per æquipollens, iuxta *tex. in l. qui hæredi, §. Moriens, ff. de condit. & demonſtr. Surd. conſ. 186. nu. 19.*

26 In vtroq; foro *authoritate noſtra diſpenſ.* Hic enim publicum eſt, Oratores inter ſe carnale commercium habuiſſe; quia forte Oratrix ab Oratore antea grauida reddita eſt: ac propterea egent abſolutione, & diſpenſatione pro vtroque foro. Si enim copula eſſet occulta, parum refert de ea in diſpenſatione pro foro externo, mentionem fieri, ſi alia allegatur cauſa ad cōtrahendum; cum ſatis ſit, petere abſolutionem in Sacra Pœnitentiaria, explicato quoque ibi impedimento dirimenti, ſuper quo, aut diſpenſauit, aut diſpenſaturus eſt Pontifex, & ita docet quotidiana praxis, & teſtatur *Sanch. d. lib. 8. diſp. 25. nu. 11.* qui ibi ſubdit, quod ſuper inceſtu non impetratur vera diſpenſatio, cum

ille non ſit impedimentum,ſed ſuppletur
vitium diſpenſationis Pontificiæ, in qua
narrandus eſt hic inceſtus,vt valida eſſet.

Verum eſt tamen, quod ſtylus Sacræ
Pœnitentiariæ requirit, quod in his caſi-
bus,non modò petatur abſolutio ab ipſo
inceſtu, verùm etiam diſpenſatio ſuper
impedimento, licèt iam ſuper eo obten-
ta fuerit, vel obtinebitur diſpenſatio in
vtroque foro.

Prolem ſuſceptam, *ſi qua ſit, & ſuſci-
piendam &c.* Quo in his litteris conceduntur,
27 nempè mandatum de diſpenſando,
ac poteſtas legitimandi prolem ſuſcep-
tam,& ſuſcipiendam: & ſic vnum ab al-
tero diſtinctum; Vndè ſi fortè manda-
tum, quoad diſpenſationem ſuper im-
pedimento dirimenti, non potuiſſet ha-
bere effectum,propter ſuperuenientem
mortem alterius Oratorum,valebit nihi-
28 lominus poteſtas legitimandi prolem
huiuſmodi,etiam in præiudicium venien-
tium ab inteſtato, *Ancbar.conſ.409.* quem
refert *Gonzal.ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5.
§.9.nu. 27. Rot. deciſ. 207. nu.2.& 3.p.1.
diuerſ. Seraph.deciſ. 1121.* ſicut diximus à
29 pari,quod nulla exiſtente reſignatione,
ob non factam publicationem à reſigna-
tario cum reſeruatione penſionis, reſi-
gnans non ammittit penſionem ſibi re-
ſeruatam,vel aliud ius, *Pariſ. de reſign. be-
nef.lib.11 q.7.nu.57.* quare, ſi huiuſmodi
beneficium impetretur ab alio,iſte impe-
trans tenebitur ad penſionem iam impo-
ſitam ad fauorem reſignantis, *Grat.di-
ſcept.foren.cap.128.nu.50.* ita pariter in
gratia Coadiutoriæ cum futura ſucceſ-
30 ſione, quę continet in ſe duplicem gra-
tiam æquè principalem, quarum vna eſt
gratia Coadiutoriæ,quæ expirat per obi-
tum Coadiuti; altera verò continet fu-
turam ſucceſſionem, cum primùm vaca-
uerit beneficium, iuxtà tenorem littera-
rum prædictæ Coadiutoriæ *ex d.Gonzal.d.§.
9.nu.53.*& ego ipſe dicam in *mea pract.
benef.*

Ita in propoſito dicimus,quod poſſunt
litteræ huiuſmodi exequutioni deman-
dari,quoad illam partem,quę continet le-
gitimationem prolis; quamuis non poſ-
ſint quoad aliam, quæ continet impedi-
menti diſpenſationem, *Rota deciſ.207. p.
1.diuerſ.* cuius verba ſunt,videlicet.

Domini tenuerunt diſpenſationem ad
effectum legitimationis filiorum valuiſ-
ſe,quia gratia Pœnitentiarię continebat
duo æque principaliter, mandatum, vi-
delicet de diſpenſando,vt Ioannes Bapti-
ſta, & Angela manerent in matrimonio
contracto, non obſtante Quarto Conſan-
guinitatis gradu;quo erant coniuncti, &
de legitimando filios,iam natos; qui filij
iam nati,ſtante prædicto Conſanguinita-
tis impedimento, non efficiebantur legi-
timi, ob legitimum matrimonium ſub-
ſequutum,vt per *Abb.in cap.tanta,nu 14.
qui filij ſint legit.* ſed proueniebat hæc le-
gitimitas ex approbatione Papæ,qui,ra-
tificando matrimonium,ita de facto con-
tractum,legitimauit prolem in figura ma-
trimonij ſuſceptam, vt per *Ancbar. conſ.
409.Put.deciſ.482.alias 484.lib.2.* Vnde
licet gratia,quoad contractum matrimo-
nij, non poſſit habere effectum, debet
tamen demandari exequutioni,quoad le-
gitimitatem; in qua nullum adeſt impe-
dimentum, *Butr. in cap. conſtitutus, nu.
22. de reſcrip. Felin. in cap.ſedes col. 1. nu.
2.eod.tit.* Et hęc duo dixerunt Domini
contineri in gratia,non tanquam cõnexa,
vel dependentia ad inuicem,ſed tanquam
æquè principalia;quia narrata ſunt apta,
& ſufficientia ad vtrunque, etiam princi-
paliter obtinendum.

Nulli enim dubium eſt, neque incon-
31 ueniens oritur,quod eadẽ gratia pro vna
parte ſit valida,& pro altera inualida;vn-
de, licèt ceſſet,quoad partem inualidam,
ſuſtinetur tamen quoad validam, *d. cap. ſi
eo tempore de reſcrip.in 6.* ſicut etiam dici-
mus, quod defectus intentionis in vna
parte gratiæ, non vitiat gratiam in alia
parte diſtincta,& ſeparata, in qua ceſſat
defectus, *ex d.Gonz.d.§.9.nu.59.*

Hinc inferri etiam poteſt ad caſum
permutationis duorum beneficiorum,
quæ non deſinit valere, quamuis alter
compermutantium, ob ſuperuenientem
mortem,non aſſequatur beneficium;quia,
cum vna collatio facta ea cauſa permu-
tationis,ſit ab alia ſeparabilis,licèt altera
non habeat effectum,non propterea de-
ſinit valere permutatio,quoad aliam,ſicut
aliàs diximus de eo, qui obtinuit diſpen-
ſationem matrimonialem ſuper duobus
impedimentis; nam ſi tempore exequu-
tionis litterarum diſpenſationis, non
duo impedimenta,ſed vnum tantum ade-
rit, valebit diſpenſatio,quoad illud im-
pedimentum, quod verè,& realiter exi-
ſtit; quia vtile,per inutile non debet vi-
tiari, vt per *Achillem de Graſſ.deciſ.3.nu.
4.& 5.ſuper. reg. de valore exprim.* ſicut
paſſim practicatur,& ſupra diximus.

33 Ceſſabit tamen ratio pręmiſſorum, ſi
obten-

obtenta diſpenſatione cum ſupradicta mentione legitimationis prolis, parentes, pœnitentia ducti in caſu matrimonij cõtrahendi, non inirent ipſum matrimoniũ; nam tali caſu credit *Sanch. d. diſp. 7. nu. 5.* non valere huiuſmodi legitimationem. quæ conceditur tantùm in fauorem dicti matrimonij contrahendi; cum aliàs dictam legitimationem Papa non conceſſiſſet; quia, cum nulla ratio reddi poſſit, ex qua hæc legitimatio deprehendatur, profectò ea facienda per Exequutorem diſpenſationis, dependet à matrimonio contrahendo; quare, niſi illud contrahatur, ceſſat cauſa; & ſic ceſſare debet effectus, *vulgatis iuribus &c.*

Eſt autem diſpar ratio de hoc, & caſu ſuperiori: in illo enim, quod gratia diſpenſationis debitę exequutioni non demandetur, impedimentũ eſt neceſſarium, puta ob mortem; hic autem eſt voluntarium; quare, licèt gratia diſpenſationis ſuper impedimento canonico, ſit diſtincta à gratia legitimationis prolis, quo fit, vt reddita impoſſibili illius exequutione, poſſit hæc exequutioni mandari, nihilominus tamen, quia prolis legitimatio pertinet ad bonum matrimonij, quod coniuges voluntariè reſpuunt in ſecundo caſu; ideò ſine illo, locum habere non debet.

Hinc, diſpenſatio præſumitur inter virum, & vxorem, qui in gradu prohibito contraxerunt, ſi per decem annos continuos, & vltra in matrimonio uixerũt, & mortui ſunt; quia diuturnitas, qua in figura matrimonij fuerunt uir, & vxor facit, quod proles illegitima, habeatur pro legitima, concurrente publica ignorantia, *Caputaquen. deciſ. 269. p. 1. & deciſ. 25. nu. 1. p. 2.*

Nequè ab hac noſtra praxi diſſonat, quod notat *Genuen. in prax. Cur. Archiep. Neap. cap.* . *nu.* . in caſu diſpenſationis matrimonialis, nimirum, quod ſi ex diſpoſitione teſtatoris, nõ poſſunt aliqui ſuccedere, niſi fuerint nati ex legitimo matrimonio; & quidam conſanguinei de facto contraxerunt matrimonium; poſtmodum verò impetrarunt diſpenſationem à Papa, directam Epiſcopo, qui
34 cum eis diſpenſaret, ſi ipſe Epiſcopus malitiosè adhibuerit moram in diſpenſando; & interim filius natus eſt, qui natus eſſet legitimus, ſi Epiſcopus diſpenſaret, an talis filius ſuccedat? & concludit affirmatiuè, cum diſpenſatio debita fuerit, per diuerſa iura, ibi per eum allegata.

Legitimam decernendo,

35 Non enim ſufficit diſpenſare vigore harum litterarum, vt matrimonium contrahatur, niſi in licentia, ſeù decreto Ordinarij exprimatur, quod etiam legitimauerit prolem antea ſuſceptam; quia illa non remanebit legitima vigore matrimonij; ſicut ea, quæ poſt illud contractum, ſuſcipienda erit; nã proles poſt contractũ matrimonium ſuſcipienda, eſt ex natura rei, legitima, tanquam ex vero matrimonio orta; proles verò iam antea ſuſcepta, non legitimatur per ſubſequens matrimonium; cum illa ſit ſpuria, per *tex. in cap. tanta, qui fil. ſint legit.* & ſic ſolum legitimatur ex decreto Ordinarij, ſeù alterius Exequutoris litterarum huiuſmodi diſpenſationis, cui committitur, vt ſi preces veritate niti repererit, cum Oratoribus ſuper impedimento diſpenſet, ac decernat prolem ſuſceptam legitimam, *Sanch. lib. 8. diſp. 7. num. 16. circa medium*, vbi ſubdit, quod ſupradictum verbum, *de-*
36 *cernendo*, accipitur propriè pro decreto interponendo reſpectu prolis ſuſceptę, & impropriè pro declarãdo reſpectu prolis ſuſcipiendæ.

Sed quid agendum, ſi Exequutor, diſpenſando ſuper impedimento ſupradicto, omiſerit prolem ſuſceptam legiti-
37 mam decernere, an poterit eam quandocunque decernere, etiam extra actum diſpenſationis?

Et hoc videtur deduci ex ijs, quæ ſupra diximus, nẽpè, quod vnũ ab altero nõ dependet; ac propterea dictus Exequutor, poſt litterarum exequutionẽ, quoad diſpenſationem, poterit quandocunque ſibi placuerit, durante eius officio, ipſam prolem legitimam decernere; quia exequendo quoad diſpenſationem tantùm, non fuit plenè functus officio ſuo, partem ſibi commiſſam relinquens, *id. Sanch. d. diſp. 7. num. 17. vbi* etiam ſubdit, quod ſi iam Exequutor depoſuerit officium, vel obie-
38 rit, vel fuerit abſens à diœceſi, eius ſucceſſor in officio, poterit exequi has litteras quoad legitimationem prolis.

Sicut etiam id locum ſibi vendicat in alijs diſpẽſationibus ſuper impedimento
39 occulto in foro conſcientiæ tantùm impetratis; quæ iuxta ſtylum Sacræ Pœnitentiarię, diriguntur diſcreto viro Confeſſori Magiſtro in Theologia, vel decretorum Doctori; nam ſi ipſe diſpenſauerit tantùm ſuper impedimento occulto, & omiſerit declarare prolem legitimã iuxta

facul-

facultatem ſibi traditam, poſſet Orator eligere alium ſimilem Confeſſarium, qui declaret huiuſmodi prolem legitimam; & hoc modo creditur intellexiſſe *Sanch. d.num.17.* licet id non explicet.

Neſcio tamen, quomodo id poſſet in praxi ſeruari, ſtante clauſula appoſita in fine litterarum eiuſdem Sacræ Pœnitentiariæ, nempè quod Confeſſarius teneatur lacerare dictas litteras, poſtquam illarum vigore diſpenſauerit; & hoc ſub pœna excommunicationis latæ ſententię, vt ſuo loco dicetur: quomodo enim alteri Confeſſario preſentari poterunt ſi illæ non extant? reſcriptum namquè tribuit iuriſdictionem Exequutori, *Caſſador ſuper regul. deciſ.33.num.3. & de reſtit. ſpol. deciſ.8.num.10.*

Supereſt, breuiter videamus, num filij habiti ex inceſtu narrato in ſupradictis litteris diſpenſationis, poſt illarum exequutionem, efficiantur legitimi per matrimonium ſubſequens; & ex eo verè legitimi cenſeantur, quoad omnia, etiam ad
40 ſucceſſiones, fideicommiſſa, & maioratus; ſicut naturales, an verò legitimatio iſta ſit cenſenda, ac ſi eſſet facta à Summo Pontifice ſeparatim, abſque matrimonio; ita vt ſolùm profit ad ſpiritualia, & Eccleſiaſtica, vt in dies impetrantur ad ordines, & beneficia; & ſic tanquam facta per reſcriptum Papæ?

Hanc quæſtionem mouet *Garc. de benef. p.7.cap.2.num.39.* qui *num. 40.* reſoluit, quod huiuſmodi illegitimi per ſubſequẽs matrimonium efficiantur legitimi, quoad omnia, etiam ad ſucceſſiones, fideicommiſſa, & maioratus; cum iſta legitimatio non fiat per Papam, abſque matrimonio, ſed ratione matrimonij, & reſpectu illius, dependenterquè ab illo; extendendo, & ampliando diſpoſitionem, & fauorem *cap. tanta, qui fil. ſint legit.* vt intret etiam in iſto caſu; ex eo quod, ſi Oratores ſic diſpenſati, poſtea non contraherent matrimonium inter ſe, proles antea ſuſcepta, non remaneret legitima; nec virtute huiuſmodi diſpenſationis poſſent, vt diximus, legitimari.

Et hic obiter nota, quod cum proles legitimabitur per Confeſſarium, vigore litterarum Sacræ Pœnitentiariæ in foro conſcientiæ tantùm; ſi impedimentum ad contrahendum, quod prius erat oc-
41 cultum, detegetur, ipſa proles reputabitur illegitima, *Sanch. lib.8. diſp.34. nu. 47. & ſeq.* donec deſuper fuerint impetratæ literæ diſpenſationis in vtroque foro, cum conſueta clauſula, legitimationis prolis ſuſceptæ &c.

SVMMARIVM

1 *Diſpoſitio* Cõcil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 5. de reform. matrim. *an habeat locum in quibuſcunque impedimentis dirimentibus.*

2 *Reſoluitur affirmatiuè, & qua ſit ratio.*

3 Clem. Eos, de conſang. & affin. *tenor proponitur.*

4 *Matrimonium in gradibus prohibitis ſcienter contrahentes, ex Conſtitutione* Clem. VII. *puniuntur, & illius tenor proponitur.*

5 *Et quomodo puniantur ex Conſtitutione* Pauli IIII. *cuius tenor etiam proponitur.*

6 *Cauſa iuſtiſſima requiritur ad diſpenſandum cum ijs, qui ſcienter contraxerunt.*

7 *Formula ſupplicationis diſpenſationis de ſcienter contracto.*

8 *Matrimonium fuiſſe ſcienter contractum; in ſupplicatione explicandum.*

9 *Error iuris, non prodeſt.*

10 *Ignorantia iuris, neque ruſticos excuſat.*

11 *Matrimonium ſcienter contrahens in gradu prohibito inuitus, non punitur.*

12 *Et quinam alij ſint ab illius pœnis, immunes.*

13 *Clauſula*, Non quidem peccandi data opera &c. *cur apponatur in diſpenſationibus de ſcienter contracto.*

14 *Diſpoſitio* Clem. Eos, de conſang. & affin. *ligat tantùm contrahentes matrimonium.*

15 *Et an puniat conſulentes matrimonium, ſic ſcienter contrahi.*

16 *Mediator criminis, dicitur ipſum delictum committere.*

17 *Pœna, non extendenda de vno caſu ad alium.*

18 *Matrimonium clandeſtinum, quod dicatur.*

19 *Forma ſubſtantialis, non poteſt alterari.*

20 *Matrimonium clandeſtinum ſex modis contrahitur.*

21 *Matrimonij clandeſtinitas, ad tres ſpecies reſtringitur.*

22 *Matrimonium, de facto contrahentes, incurrunt pœnas* Clem. Eos, de conſang. & affin.

23 *Et quæ ſit ratio.*

24 *Matrimonium ignoranter contrahentes, omiſſis publicationibus, puniuntur.*

25 *Formula ſupplicationis de matrimonio ignoranter clandeſtinè contracto proponitur.*

26 *Paria ſunt, aliquid non facere, vel minus legitimè facere.*

27 *Diſpoſitio* Clem. Eos de conſang. & affin. *non punit carnalem copulam, ſed contractum matrimonij.*

28 *At verò* Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 5. *punit vtrumque.*

29 *Separari debent, qui ſcientes impedimentum, matrimonium contraxerunt.*

30 *Pœnę* Auth. inceſtas nuptias, C. de nupt. *approbantur de iure canonico.*

31 *Matrimonium ſcienter contrahentes, egent abſolutione à generali excommunicatione.*

32 *Excommunicatio generalis, quæ.*

33 *Matrimonium contrahentes ſub conditione, ſi* Papa diſpenſauerit, *an incurrant pœnas* Clem. Eos, de conſang. & affin.

34 *Et reſoluitur negatiuè.*

35 *Matrimonium de nouo contrahendum, ſi ob impedimentum dirimens, non tenet.*

36 *Subſtantialia, vbi deficiunt, nihil dicitur actum.*

37 *Ratificatio, nunquam retrotrahitur.*

38 *Procurator ad reſignandum, ſi non ſeruet formam mandati; requiritur nouus conſenſus.*

39 *Matrimonium ſub conditione, ſi* Papa diſpenſauerit, *adueniente diſpenſatione, requirit nouum conſenſum.*

40 *Publicationes, in matrimonio contrahendo vigore diſpenſationis, quare requirantur.*

41 *Defectus conſenſus in matrimonio contracto, excludit nouas ſolemnitates, ſi eſt occultus.*

42 *Matrimonium, cum impedimento occulto, contractum, an egeat eiſdem ſolemnitatibus.*

43 *Et reſoluitur negatiuè.*

44 *Matrimonium publicè contractum, cum impedimento dirimenti occulto, denuò ſecretè contrahendum.*

45 *Matrimonio contracto ſub ſpe facilioris diſpenſationis, erit de hoc mentio facienda in diſpenſatione.*

46 *Diſpenſatio in radice matrimonij ſcienter contracti in gradu prohibito, operatur etiam in præiudicium venientium ab inteſtato, & quare.*

47 *Papa, poteſt reuocare leges à ſe, & à ſuis prædeceſſoribus factas.*

48 *Diſpoſitio loquens de filijs natis ex legitimo matrimonio, comprehendit etiam legitimatos diſpenſatione Apoſtolica.*

49 *Diſpenſatio in radice matrimonij, quid ſit.*

50 *Proles habita ex inceſtu, nullo præcedente matrimonio irrito, non legitimatur quoad temporalia, & ſecularia:*

51 *Diſpenſante Papa ſuper radice matrimonij, non requiritur nouus conſenſus.*

52 *Clauſula,* Prolem ſuſceptam &c. *non eſt neceſſaria, propter filios natos in figura matrimonij, ſed propter antea natos.*

53 *Papa, quomodo, auferendo impedimentum, diſponat ſuper radice matrimonij.*

54 *Diſpenſatio in radice matrimonij, comprehendit tantùm prolem ſuſceptam in figura matrimonij, non autem natam, & conceptam ante matrimonium.*

55 *Diſpenſatio in radice matrimonij, legitimat prolem ſuſceptam, etiam vno coniugum in mala fide exiſtente.*

Non

56 *Non conceditur ſimpliciter, & ſine cauſa.*

57 *Papa, non debet uti plenitudine poteſtatis ſine cauſa, & quare.*

58 *Diſpenſatio in radice matrimonii, non eſt directè in lege ciuili, eiuſque effectibus, & quare.*

59 *Diſpenſatio ſuper impedimento lege diuina matrimonium dirimenti, quomodo intelligenda.*

60 *Diſpenſatio, ſuper radice matrimonii, nulliter contracti ex defectu conſenſus, non habet locum.*

61 *Clauſula*, Superuiuens, *cur adiiciatur in aliquis diſpenſationibus matrimonialibus.*

Praxis Diſpenſationum matrimonialium de ſcienter contracto.

C A P. III.

EGimus hactenus de diſpenſationibus ſuper matrimonijs, in gradibus prohibitis, contrahendis, vbi carnalis tantum copula interceſſit; conſequens erit videre, an, & quomodo diſpenſetur ſuper impedimentis in matrimonio ſcienter contracto: Sæpè enim (quod dolendam maximè eſt) ante diſpenſationem obtentam, matrimonia contrahi videmus; ac etiam carnali copula conſummari; necnon, vt facilius poſtmodum diſpenſatio ipſa obtineatur, vt per *Boer. deciſ. 264. num. 26.* quod quidem ante Cōcilium Tridētinum cauſam præbebat facilius obtinendi diſpenſationem ipſam: poſtmodum verò ex ipſo *Concilio. ſeſſ. 24. cap. 5. de reform. matr.* ob eandem cauſam retrahuntur Summi Pontifices ab illius conceſſione: vnde non niſi cum maxima difficultate diſpenſant; cum tales Oratores, tali iudicent diſpenſatione indignos, ſtante decreto eiuſdem Concilij, ſicut antea diximus.

Antequam verò vlterius progrediamur, occurrit videndum, an dictum decretum *Concilij Tridentini d. ſeſſ. 24. c. 5.*
1 habeat locum in quibuſcunque impedimentis dirimentibus, vel tantum in impedimentis Conſanguinitatis, & affinitatis, de quibus tantummodo ipſum Concilium loquitur.

Et videtur illud non extendi ad alia impedimēta, dirimentia, cum expreſsè illud loquatur aduerſus contrahētes intra gradus prohibitos: quod quidem intelligi videtur de impedimentis, quæ per gradus diſtinguuntur, veluti Conſanguinitatis, & affinitatis, non autē de reliquis, quę gradus non habent; quare vbi illa non exprimuntur à lege, pœna non debet imponi, facit *tex. in cap. cum vos, de off. ordin. l. at ſi quis, §. idem labeo*, ibi, *cum pęna ſtatuta non ſit. ff. de relig. & ſumpt. funer. & facit tex. in Auth. de non elig. ſecun. nub. in verbo, non eſt lex tale quid dicens, & tex. in cap. 1.* ibi, *nuſquam cautum reperitur, ne ſed. vac. gloſ. in cap. cupientes, §. quod ſi per viginti, in verbo, priuatos, de elect. in 6. & tex. in cap. 15. qui*, ibi, *cum non ſit expreſſum, de ſent. excom. in 6. gloſ. in cap. 2. verbo, debitum, de cognat. ſpirit. & in cap. cum ſpeciali, de appell. Abb. in cap. fin. de reſcript.* vbi dicit, pœnam à lege ipſo iure impoſitam, non debere extendi per identitatem rationis; & pro hoc dicit facere *c. pęna, de pœnit. diſt. 1.* quod etiam notat *Io. Andreas in regula odia, de reg. iur. in 6.* quando enim Papa aliud non explicat, talis Conſtitutio non ſe extendit, *arg. cap. non eſt nobis, de ſponſ.* quandoquidem lex limitata, limitatum effectum habet *l. cum ſeruo, ff. de contrah. empt. cap. 1. de ſepult. Caſſad. deciſ. 36. num. 5. ſuper regul. Cancell.*

His tamen non obſtantibus, contrarium eſt verius, de ſtylo, & in praxi Romanæ Curiæ receptum, vt etiam illius Tyrones ſciunt; nam licèt *Concilium Tridentinum* loquatur tantùm de gradibus prohibitis, ibi, *ſi quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, et ſpe diſpenſationis careat, non enim dignus eſt, qui Eccleſiæ benignitatem facile experiatur, cuius ſalubria præcepta temerè contempſit*; ac propterea, cum Conſtitutio ſit pęnalis, non recipiat extenſionem, *a. leg. iur.* tamen intelligendū eſt etiam de quocunq; impedimento; quia in eo, eadem prorſus ratio textus militat, ſicut nos docet diuturna praxis in huiuſmodi diſpenſationibus impetrandis: præſertim ne Oratores, ſicut clandeſtinè contrahentes, affectatores ignorantiæ videantur; cum debitam diligentiam non adhibuerint,

ad inquirendū omnia impedimēta,& vbi ratio expreſſa in textu omnino militat, lex quantumcunquè pænalis, extenditur ad illum caſum, ita *Sanch. lib. 3.diſp. 42. num.4.* & nos infra dicemus.

Sicut nec etiam refert, quod hæc Cōſtitutio ſit correctoria, & pœnalis ſimul, ac ob id minus extendenda; quia nihilominus extenditur ob identitatem rationis in ea expreſſæ;eoque magis, cum illa emanauerit fauore animarum, ac propterea erit dilatanda, *Bart. in l.ſi extenſio, num.45.verſ.ex prædictis, ff. ſolut.matr. Abb.in cap. quæſiuit, de diuort. in fine*, faciunt etiam tradita per *Felin.in cap.tranſlato, num. 11. de conſtit.* cum enim dicimus, quod Conſtitutio pœnalis eſt reſtringenda. id verum eſt de lege pœnali, quæ verſatur circa delicti punitionem, quia tunc illius tenor propriiſſimè intelligendus eſt per iura ſupradicta.

Et licèt, meo tempore, quidam Aduocatus Hiſpanus contenderet coram *DD.* Abbreuiatoribus Maioris Pręſidentiæ in Cancellaria Apoſtolica, id ſibi tantummodo locum vendicare inter conſanguineos, affines, vel cognatos; denique ſilere coactus fuit, pluribus doctrinis alterius Doctoris prædictæ nationis, nempè, eiuſdem *Sanch.ſub d.num.4.verſ.probatur*, alijſque rationibus, per dictos *DD.* Abbreuiatores tunc adductis, præcipuè, quia virtus legis non conſiſtit in proprietate verborum, & cortice, ſed in ſenſu, & mente, *l.ſcire oportet, §.aliud, ff.de excuſat.tutor l.contra legem, de leg l.cum pater. §.dulciſſimis, ff de leg.2. l.nominis, & ret §. verbum, ff.de verb ſignif.cap.intelligenti, & cap.propterea, eod.tit.* & non tantum cauſa verborum, & ſignificatio, ſed etiam mens agentium eſt inſpicienda, *l.ſi in conditione, in fin.cum ibi not.ff. comm. præd.* & ſi inſpecta mente, Papa interrogaretur, veriſimiliter idem reſponderet; vnde haberi debet pro expreſſo quoad cętera impedimenta dirimentia, *l.tale pactum, §.fin. cum ibi not.ff.de pact.* quæ lex procedit, ſiue per modum ſtatuti, ſeù reſcripti, aut conuentionis, ſeù alterius diſpoſitionis, aliquid cautum exiſtat, ſecundum *Bald. & Caſtr ibi, Curt.Iun.conſ.51.col.2.*

Nec refert, quod non debeamus dicere, quod ſtatutum, aut lex, ſeù Conſtitutio non dicit, *tex.in auth.de non elig.ſec.nub.in §.optimè, coll.1.l.at ſi quis §.Diuus, ff.de relig.& ſumpt.fun.* id enim verum eſt, niſi ratione materiæ, de qua loquitur, detur materia interpretandi *tex.* eſt expreſſus *in Clem.Exiui de paradiſo, de verb.ſign.* ſicut nec ad rem facit, Concilium, de gradibus locutum fuiſſe, quia id tantum gratiâ exempli expreſſit inter gradus prohibitos, necnon frequentioris vſus; nam habemus in iure, quod expreſſum frequentiæ cauſa, non reſtringit, *l.1.iuncta gloſ.in verbo illiricanas, C.de quib.mun.vel præſta.nem.lic.ſe excuſ.* ex eo quod, vt omnibus notum eſt, maior pars diſpenſationum, quæ petuntur ad matrimonia contrahenda, conſiſtunt in impedimentis, quæ per gradus diſtinguntur: nec tamen totaliter omiſit idem Concilium id declarare; cum ſtatim poſt ſupradicta verba, ſubdidit, *Si verò ſolemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur &c.* prout in ſimili aliàs diximus.

His igitur præmiſſis, circa præſentem materiam de matrimonio in gradu prohibito contracto, dicendum eſt, quod prohibitio ſuper hoc, ex decreto dicti Concilij Tridentini, innititur rationi *tex. in d.Clem.*Eos, *de conſanguin.& affin.* quod quidem Concilium vult taliter contrahentes carere ſpe diſpenſationis, *Clement.* verò imponit pœnam excommunicationis: ſed, vt illius tenorem vnuſquiſque ante oculos per extenſum habeat, precipuè, vt ſciat quonam modo in ſupplicationibus ſimilium diſpenſationum petenda ſit abſolutio, illum hic inſerere non diſplicuit, qui talis eſt, videlicet.

3 *Eos, qui diuino timore poſtpoſito, in ſuarum periculum animarum, ſcienter in gradibus Conſanguinitatis, & affinitatis, conſtitutione canonica interdictis, aut cum Monialibus contrahere matrimonialiter, non verentur, Necnon religioſos, & Moniales, ac Clericos in ſacris ordinibus conſtitutos, matrimonia refrenare metu pęnę, ab huiuſmodi eorum temeritatis audacia cupientes; Ipſos excommunicationis ſententiæ ipſo facto decernimus ſubiacere. Præcipientes Eccleſiarum prælatis, vt illos; quos eis conſtiterit, taliter contraxiſſe, excommunicatos publicè tamdiù nuncient, ſeù à ſuis ſubditis faciant nunciari, donec ſuum humiliter recognoſcentes errorem, ſeparentur ab inuicem, & abſolutionis obtinere beneficium mereantur. Per prædicta quoque, iuribus, quæ ſic contrahentibus alias pęnas imponunt, in nullo volumus derogari.*

Quæ

Quæ quidem Conſtitutio eſt *Clementis V.* qui eã edidit in Concilio Viennen. vt patet in titulo ipſius Clementinæ.

Superuenit poſtmodum Clemens Septimus, qui cum cognouiſſet, quod, non obſtante ſupradicta prohibitione dictæ *Clem.* Eos, nonnulli, contra illius prohibitionem, matrimonia ſub ſpe conſequendæ diſpenſationis contrahebant, carnalique copula conſummabant, ad tot malis obuiandum, aliam edidit Conſtitutionem, qua demitur ſpes huiuſmodi diſpenſationis conſequendæ, vt ex illius tenore patet, quem etiam hic pro maiori Curialium commoditate, per extenſum libuit apponere, & talis eſt.

Clemens Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum ordinarijs, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Quia plerunque in futurorum euentibus imbecillitas humani iudicii adeo fallitur, vt quod vtile non ſolum coniectura ſed etiam attenta, & prouida conſideratio pollicebatur, id prorſus inutile, ac animarum ſaluti maxime damnoſum reperiatur, propterea nonnunquam expedit, vt gratię, quę olim cõſulto, & rationabili de cauſa concedi videbantur, multo conſultius in poſterum denegentur, id quod neceſſitas præſentis prouiſionis euidenter oſtendet. Sane poſtquam fe. re. Clemens Papa V. prædeceſſor noſter in Concilio Vienneñ, eos, qui diuino timore poſtpoſito, in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis contra canonicas ſanctiones, matrimonia ſcienter in ſuarum periculum animarum contrahere præſumpſiſſent, excommunicationis ſententię ipſo facto decreuerat ſubiacere: præcipiendo Eccleſiarum Prælatis, vt tandiu excommunicatos publice nunciarent, ſeu nunciari facerent, donec ſepararentur ab inuicem, & beneficium abſolutionis obtinerent: Sedes Apoſtolica, & Romani Pontifices prędeceſſores noſtri conſiderantes grauia oriri poſſe ſcandala, ſi matrimonia huiuſmodi ſcienter contracta, & carnali copula conſummata per diuortium dirimerentur, ad viandum huiuſmodi ſcandalis, & ne mulieres perpetuò diffamatæ remanerent, inducebantur ad diſpenſandum cum illis, qui in gradibus huiuſmodi prohibitis matrimonia ipſa ſcienter contraxiſſent. propter quod multi volentes in gradibus prohibitis matrimonia contrahere, ac ſperantes veniam, & abſolutionem, ac diſpenſationem à ſede prædicta facilius obtinere poſſe, illa paſſim contrahere, & carnali copula ſub tali ſpe cõſummare pręſumpſerunt. Quę abuſio, & corruptela cum iamdiu propter inueteratam hominum malitiam, & nimiã dictæ ſedis in abſoluendo, ac diſpenſando facilitatem, adeo creuerit, vt cupientes in gradibus prohibitis huiuſmodi contrahere, nullo pacto id facere vereantur, & vnde ſcandalis remedia petebantur, inde ſcandalorum materia, & occaſio nata videatur. Nos, quorum intereſt agrum Domini ita colere; vt virtutes in eo creſcant, abuſiones vero quęcunq; tollantur, ac malis moribus via, & aditus omnis prę cludatur, huiuſmodi fraudibus, & dolis per quos multi diſpenſationes in prǽiudicium animarum ſuarum à nobis extorquere, ac clementia, & miſericordia Apoſtolica ſub ſpe veniæ, quæ, vt experientia rerum magiſtra docet, peccandi viam pandit, abuti non ceſſant, obuiare volentes, habita ſuper his, cum fratribus noſtris matura deliberatione, de ipſorum fratrum conſilio, omnibus denunciandum, ſeu intimandum duximus, quod in poſterum, cum illis, qui in gradibus prohibitis matrimonia ſcienter contraxerint, etiam ſi illa conſummauerint, non intendimus diſpenſare; ſed illa ſcandalis, quę oriri poſſe formidaretur, minime attentis, omnino ſeparari mandabimus, abſolutionem duntaxat petentibus miſericorditer conceſſuri, cum gratia dignus non ſit, qui Canonum conditorem contemnit, illique cum animæ ſuę detrimento iniuriam facit. Et vt intentio noſtra facilius ad effectum perducatur, ac omnibus innoteſcat, vobis, & veſtrum cuilibet in virtute ſanctę obedientiæ mandamus, quatenus præſentes litteras, ſeu earum tranſumpta, quibus manu publici notarij ſubſcriptis, & alicuius prælati, ſeu in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti ſigillo munitis, eandem prorſus fidem, ac ipſis originalibus litteris præſtari volumus, in ſingulis Eccleſijs Ciuitatum, & diœceſum veſtrarum etiam vulgari ſermone, publicari, & ipſarum

Eccleſiarum valuis affigi faciatis, ne aliquis vllo vnquam tempore, huius noſtrę incommutabilis intentionis, & voluntatis ignorantiam prętendere, ſeu allegare poſſit. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę intentionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicę M.D.XXIV. Sexto decimo Kalendas Septembris, Pontificatus noſtri Anno Primo.

Vnde, nullus ſupereſt admirationis locus, cur Summus Pontifex, ſe ita difficilem præbeat ad ſic cum prædictis diſpenſandum. Quod ſi in remotioribus gradibus, vel denegatur, aut cum maxima difficultate conceditur huiuſmodi diſpenſatio, longe maior difficultas inſurgit circa gradus propinquiores; ex eo quod *Paulus Quartus*, alia ſua Conſtitutione, voluit, vt nullus in Secundo gradu poſſit petere has diſpenſationes; illius vero tenor ſequitur, vt infra.

P*Aulus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ab ea ipſa die, qua diuina bonitas nos (licet tanto oneri impares) regendæ vniuerſalis eius Eccleſiæ præficere dignata eſt, nunquam ceſſauimus cogitare, quo pacto ſinguli abuſus, noſtra diligentia tollerentur, diuerſas ſuper inde conſtitutiones, iuxta caſuum exigentiam quotidie promulgando, & publicando. Hinc eſt quod cum (ſicut nobis nuper innotuit) à nonnullis annis citra introductum ſit, vt qui matrimonium in ſecundo conſanguinitatis, vel affinitatis gradu contrahere anhelant, ſcientes ſe diſpenſationem à Sede Apoſtolica ſuper huiuſmodi matrimonio contrahendo obtinere non poſſe, ſub fiducia illam ſuper eodē matrimonio poſtquam contractum fuerit, reportandi, matrimonium ipſum de facto cōtrahant, & carnali copula cōſumment, excommunicationis ſentētiam in Concilio Viennen. contra matrimonia in gradibus prohibitis ſcienter contrahentes promulgatam, damnabiliter incurrendo. Et deinde ſub prætextu, quod ſi diuortium fieret inter eos, grauia exinde inter eos, & eorum conſanguineos, & affines ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, & mulier perpetuo diffamata remaneret, abſolutionem neceſſariam, & diſpenſationem opportunam, quas ſibi debitas concedi expoſtulent, ſicque abſolutionem, & diſpēſationem (quas alias non obtinerent) eo prætextu, vt plurimum reportent in ſcandalum plurimorum. Nos conſiderantes præmiſſa cauſam tribuere delinquendi; & inceſtum committendi, ac ex delicto, loco poenę, commodum, & appetitus ſatisfactionē reportari, malitijs hominum occurrere volentes, per has noſtras omnibus innoteſcere volumus, quod nos lapſo tempore, infra quod notitia præſentium in partibus, ex quibus ſimiles diſpenſationes peti continget, veriſimiliter haberi potuerit, abſolutiones, & diſpenſationes huiuſmodi ex prætextu prædicto, etiam ſi proles ex matrimonio ſic contracto, ſubſecuta fuerit, nullatenus, ſed ſolum ex cauſa vrgentiſſima pro bono publico, & à iure conſiderata, per nos tantum, & non alium approbanda, concedemus, & quod diſpenſationes ex alia cauſa noſtris temporibus perpetuo exulabunt: quod nobis licere non patimur, noſtris ſucceſſoribus indicantes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si qui autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romę apud ſanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingenteſimo quinquageſimo quinto, Idus Decembris, Pontificatus noſtri Anno Primo.*

Quibus ſic ſtantibus, non eſt egrè ferendum, ſi vt plurimum huiuſmodi diſpenſationes, uel denegentur, uel difficillimè concedantur; quod, ſi aliquando conceduntur, non niſi cum nonnullis modificationibus, & limitationibus expediuntur, ut *infra* dicemus: ſi etenim liberè concederentur, daretur profectò cauſa delinquendi,

quendi, & quotidie Magnates, aures Pontificis infeſtarent, petendo ſimiles diſpenſationes, quę eſt germana ratio, cur tot remedia emanarint ad repellendam, ſcilicet omnium importunitatem, ſicut ſolent Principes, iuxta *tex. in l. omnes, & l. penult. C. de fund. patr. lib. 11. Fulgoſ. conſ. 20. sol 3. ante nu. 5.*

Non tamen propterea lìgantur manus Pontificis ad concedendas huiuſmodi diſpenſationes, non obſtantibus ſupradictis Conſtitutionibus, & Concilio Tridẽtino; & quidem, quo ad ipſum Concilium, dicendum eſt, quod cum ſit Papę authoritate congregatum, & ab ipſo confirmatum, eſt paris authoritatis cum ipſo Papa: vnde par in parem non habet imperium, *c. innotuit. de elect. l. nam, & magiſtratus. ff. de arbitr. Capel. Tholoſ. deciſ. 159 nu. 2.* imò Papa eſt ſupra Concilium, cum ſit caput Eccleſiæ vniuerſæ, vt pluribus docet *Bellarm. lib. 2. de Concil. cap. 15. & 17. 10. 2.*

Quamuis iuxta doctrinam *Sanch. lib. 3. diſp. 45. ſub nu. 3.* dicendum ſit, quod in caſu, quo dictum *Concil. Triden.* ſtatuit, taliter contrahentes carere ſpe diſpenſationis, ſi Summus Pontifex abſque iuſtiſſima cauſa emergenti diſpenſaret, lethaliter delinqueret; ſecus ex tali cauſa; ſubdens ibi, quod licèt talis diſpenſatio frequens, ſit Eccleſiæ pernicioſa, quando tamen eſt rara, & ex cauſa iuſta conceditur, non eſt talis.

Quoniam verò in ſupplicationibus harum diſpenſationum, inter cœtera, neceſſariò adijcitur clauſula, quod matrimonium ita ſcienter contractum eſt; (nam eo ipſo, quod Concilium prædictum decernit hos contrahentes carere ſpe diſpenſationis, voluit, hoc matrimonij impedimentum conſtituere ad hanc diſpenſationem impetrandam.) idcirco, vt videas, quonam modo ſupplicatio deſuper conficiatur, illius formula, quam hodiernus ſtylus admittit, erit ſubijcienda, illiuſque clauſulæ enucleandæ, ea igitur talis eſt, vt ſequitur, uidelicet.

7 B*Eatiſſime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum N. & N. Diœceſis N. Quod ipſi alias ſcientes ſe Tertio conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos, non quidem peccandi data opera, vt crimine admiſſo, hac cauſa foret S. V. & Sedem Apoſtolicam, ad miſericordiam, & gratiam erga ipſos faciliores reddendi, matrimonium inter ſe per verba de præſenti, clandeſtinè, & de facto contraxerunt, ac carnali copula conſummarunt. Cum autem Pater Sanctę, Oratores præfati in huiuſmodi matrimonio remanere non poſſint abſq; Sedis prædictę diſpenſatione; & ſi diuortium inter eos fieret, grauia exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prędicti, quatenus eos à generali excommunicationis ſententia, quam propter præmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu. & exceſſibus huiuſmodi in vtroque foro abſoluere; ac cum eiſdem Oratoribus, quod impedimento Tertij Conſanguinitatis gradus huiuſmodi non obſtante, matrimonium inter ſe de nouo, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudq; in facie Eccleſię ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere, liberè, & licitè valeant, diſpenſare; Prolem ſuſceptam (ſi qua ſit), & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini, de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, et ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſq; contrarijs quibuſcunque, cum clauſulis opportunis.*

Fiat, vt petitur M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. & impoſita Oratoribus propter inceſtum huiuſmodi aliaque pręmiſſa arbitrio ſuo graui pęnitentia ſalutari. Et recepto ab eis iuramento, quod ſub ſpe facilius &c. Et quatenus &c. parito iudicato. Et cum decreto, quod Oratorum alter, alteri ſuperuiuens, perpetuò abſque ſpe coniugij remaneat. | Fiat M.

Quod ſi forte Parochus in aliquo deliquit circa matrimonium, taliter contractum, erit de hoc mentio facienda in ſupplicatione; hoc enim caſu, poſt conſuetas clauſulas ſupradictæ ſupplicationis, additur per Officiales, *Et puntto Parocho*

verbo arbitrio Ordinarij, qui poterit illum punire, non ſolum pœna arbitraria, ſed etiam triennali ſuſpenſione, quia *Concil. Tridentinum ſeſſ.24.cap.1.* dum ibi decernit parochum huiuſmodi, eſſe grauiter puniendum arbitrio Ordinarij, non derogat iuri antiquo, vt *in cap. final. de cland. deſp.*

Quoniam verò abſque alia formula litterarum, ſufficit clauſulas in dicta ſupplicatione contentas elucidare, ideo illas ſigillatim per ordinem, vt infra declarabimus, vnde dicamus.

Beatiſſime Pater, &c. Quod ipſi aliàs ſcientes, &c.

Hanc ſcientiam neceſſe eſt exprimere; ex eo quod, hic prohibentur Oratores petere diſpenſationem, vt ſupra viſum eſt; ac propterea, tàm vigore *dicti Concilij*, quam dictæ *Clem. Eos.* non ligantur ignorantes, nempè, ignorantia facti probabili, non autem affectata, vt benè declarat *gloſ. in d. Clem. in verbo, ſcienter, Sylu. verbo, excommunicatio, 9. nu. 76. §. 2. Caiet.* omnino vidêdus eod. verbo c. 47. veluti, ſi Oratores probabiliter ignorabant eſſe conſanguineos, vel affines, vt infra dicetur.

Quod ſi Oratores ipſi fuiſſent iuris ignari, neſcientes gradum prędictum eſſe prohibitum, certè non excuſantur; quia 9 error iuris non prodeſt, *Iaſon. in l. ſi ante nu. 7. ff. ſolut. matr. Imol. in l. iuſto, nu. 5. ff. de vſucap. Angel. conſ. 70. nu. 23. Corn. conſ. 148. vol. 3.* & communiter *DD.* quia ignorantia tantùm facti, non autem iuris excuſat, *cap. ignorantia, de regul. iur. in 6. Abb. in cap. vlt. de conſtit. gloſ. in cap. vlt. de poſtul. prœl. Dec. in l. ſi is, nu. 32. ff. de iur. omn. iud.* quia ignorare ius, eſt culpa lata, *l. nec ſupina, ff. de iur. & fact. ignor. l. regula, §. ſed facti ignorãtia, ff. eod.* & ęquiparatur dolo, *l. magna negligentia, ff. de verb. ſign.* ſtatuta enim, & conſtitutiones Pontificis præſumuntur perueniſſe ad notitiam eorum, ad quos ſpectabat, *Bald. in l. leges ſacratiſſima, n. 2. C. de legib. Bart. in l. omnes populi, nu. 67. ff. de iuſt. & iur.* nec pręſumitur ignorãtia de his, quę quis tenetur inueſtigare, *gloſ. & DD. in c. innotuit, de elect. & in c. ad falſariorũ, de crim. falſi.*

Nec refragatur, quod Oratores, ſeù taliter contrahentes, ſint perſonæ idiotæ, & ruſtici, qui, vt plurimum cadere ſolent in 10 hunc laqueum; quia neque hi excuſantur ob iuris ignorantiam, *Bart. in l. 1. nu. 6. C. vnde vi, Alex. in l. venia, nu. 3. eod. tit. Menoch. de recup. poſſ. remed. 9. nu. 21. & 22. Iaſ. in l. ſi quis, nu. 3. ff. de iuriſd. omn. iud.* & ut ſupra dictum eſt.

A pœna tamen harum Conſtitutionum excipitur ille, qui ſcienter in gradu prohibito contraheret cum aliqua, inui-
11 tus, & coactus, timore cadente in conſtantē virum, *Sylu. d. nu. 78. verſ. Quinto*, prout, neque dictas pœnas incurret ille,
12 qui credit contrahere cum conſanguinea, vel affine, & tamen illa, talis non erat; quia non punitur affectus, *d. Sylu. d. loco, nu. 77. verſ. Tertio*, & idem in eo, qui tantummodo ſponſalia contraxit, quia ſumus in pœnalibus, in quibus ſtrictè facienda eſt interpretatio, ad *regul. odia, cum ibi not. de reg. iur. in 6. c. ſtatutum, §. quod ſi pœnale de, elect. eod. lib. l. factum cuique §. in pœnalibus ff. de reg. iur.* imò non ſolùm in hoc caſu, verùm, etiam ex identitate rationis, nulla fit in pœnalibus extenſio, *l. & ſi quis §. idem labeo, verſ. ſed ſollicitus. ff. de relig. & ſumpt. fun. §. cum igitur. in Auth. de non elig. ſec. nub.*

Quid autē dicēdũ eſt de minoribus, ita ſcienter contrahentibus? & reſpondetur, quod quamuis, etiam circa caſum petendæ huiuſmodi diſpenſationis, fuiſſet in dubiũ reuocatum, num penę dictæ *Clem. Eos*, locum ſibi vendicarent contra minores, qui lubrico quodam ipſius ætatis, matrimonium ſic ſcienter contraxerunt; deindè verò maiores effecti, à contractu matrimonij huiuſmodi receſſerunt, per rationem *tex. in l. qui contra, C. de inceſt. nupt.* fuit tamen pluries affirmatiuè reſponſum: licet enim huic reſponſioni videatur repugnare quod dicit *gloſ. in d. Clem. Eos*, verbo, ſcienter, quæ ait non puniri eos, qui bona fide ab initio cōtraxerunt, poſtmodum verò, detecto impedimento, in ipſo contractu perſeuerarunt: lex nihilominus imponens pęnã contrahenti ſcienter, requirit, vt ipſa locum habeat, quando ſcientia adeſt tempore contractus; nec ſufficit, quod ſuperueniat ex poſt facto; *Franc. in cap. decreuit, de hæret. in 6.* vnde ſi initium fuit bonæ fidei, nulla eſt pœna, reſpectu perſeuerantiæ, vt per *Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. Centur 6. nu. 8 1.*

Cum igitur hæc *Clem.* ſit pœnalis, & non loquatur, niſi de matrimonio contracto, non debet extra caſum in ea expreſſum extendi, *l. 3. in fin. ff. de prauar. §. cum igitur, verſ. ſin autem, Roman. conſ. 129. vol. 1. Curt. iun. conſ. 119. nu. 9.*

Non quidem peccandi da-

ta

ta opera, &c. Hæc clauſulæ meritò
apponitur, etiam in
matrimonijs ſcienter contractis; quia
13 etiam hic militat eadem ratio fraudis, vt
alias diximus: & propterea, ſi matrimo-
nium contrahatur, vt facilius Oratores
obtineant diſpenſationem, neceſſe erit id
Summo Pontifici explicare; ne diſpenſa-
tio reddatur ſubreptitia; ex eo, quod *Con-
cil. Triden. loco cit.* ſtatuit, vt ſcienter con-
trahens id matrimonium, careat ſpe diſ-
penſationis; ad compeſcendam multo-
rum audaciam, qui ea ſpe ducti, contra-
hebant, & conſummabant matrimonia
non obſtante impedimento dirimenti,
iuxta ea, quæ ſuperius dicta ſunt.

Matrimonium inter ſe, &c.

Nam pœnis huius *Clem.* ligantur ij tan-
14 tum, qui matrimonium contraxerunt,
ad excludendũ eos, qui, vt ſupra diximus,
contraxerunt tantum ſponſalia; nam li-
cèt prohibitio nuptiarum includat etiam
ſponſalia, *l. oratio, ff. de ſponſ. cap. cum ha-
beret, de eo, qui dux. in matr.* vbi æquipa-
rantur matrimonium, & ſponſalia: nihi-
lominus, cum hic agatur de incurrenda
pœna huius *Clem.* contrarium eſt dicen-
dum; quia valdè inter ſe diſtant, & omne
ſimile non eſt idem, ut aiunt Philoſophi:
quare non ſequitur, quod contrahentes
ſponſalia, incurrant pœnas contrahen-
tium huiuſmodi matrimonium, *gloſ. in d.
Clem. verbo, contraherit*; quod enim lex non
dicit, nec nos dicere, ſeù ſupplere debe-
mus, *argum. l. ſi vero, §. de viro*, vbi non ex-
preſſum à lege, pro omiſſo habetur, *ff. ſo-
lut. matr. l. vn. §. ad deficientis, C. de cadut.
toll. Bald. in l. gallus, §. & quid ſi tantum,
verſ. id, quod omittitur, ff. de lib. & poſth.*
Vnde ſi Papa id voluiſſet, etiam expreſſiſ-
ſet, *arg. tex. in l. vn. §. ſin autem, C. de caduc.
toll.*

15 Sed quid de conſulentibus, An ipſi ſal-
tem huius Clementinæ pœnas incurrent?
Neque verò eſt inane hoc dubium: vidi
enim alias quaſdam litteras ſimilis diſpẽ-
ſationis, tempore Pij Quinti expeditas; in
quibus narrabatur, quod Oratores fue-
runt à quodam eorum communi amico
inducti, ad ſic contrahendum; ac propte-
rea ipſe Pius mandauerat Exequutori, vt
dictos Oratores abſolueret, ac moneret, vt
dictum amicum inducerent ad abſolutio-
nem deſuper petendam; quare videtur af-
firmatiuè reſpondendum. Ratio autẽ eſſe
26 poteſt, quia mediator criminis, dicitur ip-
ſum delictum committere, *cap. mediatoris*
& ibi *Gemin. Franc. & alij de teſt. in 6.* vb,
inferunt ad ſtatutum contra committen-
tes delictum, vt etiam includatur media-
tor, *ad not. in cap. 1. de off. deleg. cap. nuper. &
cap. quanta de ſent. excom.* & ſatis tritum
eſt, quod agentes, & conſentientes pari
pœna puniuntur, *cap. notum, 2 q. 1.*

Hinc notoria praxis eſt Sacræ Pœnitẽ-
tiariæ Apoſtolicæ, vt cum in ea petitur
abſolutio à quibuſdam criminibus, præ-
ſertim Simoniæ, ſemper imponitur Con-
feſſario, vt Oratorem moneat, vt in hoc
delicto culpabiles (ſi qui ſint) inducat ad
abſolutionem à Sede Apoſtolica impetrã-
dam, vt aliàs diximus.

Cœterùm in præſenti caſu, aliter dicẽ-
dum eſt; & licèt viſum fuerit aliàs moueri
Oratores prædictos ad inducendum con-
ſulentes, ad hanc abſolutionem impetran-
dam, hodie tamen nullo modo id admitti-
tur; quia pœna habet locum in caſibus tã-
tum expreſſis, *l. penult. ff. de poen. cap. poena
de poenit. diſtinct. 1.* & non debet extendi de
17 vno caſu ad alium, *gloſ. in Clem. 1. de ſe-
pult.* & impoſita contra facientem, non
comprehendit cõſentientem, & auxilium
dantem, *Caiet. in ſum. verbo, Excommuni-
catio*; & ſic impoſita contra contrahentes,
non comprehendit conſulentes; *d. Clem. 1.
de conſang. & affin.*

Poſſet autem dictum Pontificis inter-
pretari, vt conſulentes prædicti inducan-
tur ad petendum abſolutionem, non qui-
dem à pœna, ſed à culpa praui conſilij, &
ab eo, qui illam impertiendi poteſtatem
habet.

Clandeſtinè. Hic autẽ, vt antequã
petatur diſpenſatio,
cum mentione huius clandeſtinitatis, ſci-
ant iuniores quomodo dicatur matrimo-
18 nium clandeſtinum, conſiderandum eſt,
quod verbum hoc, *clandeſtinè*, idem eſt, ac
clam, ſecretè, ſeù *abſitè*, Ideſt omiſſis de-
nunciationibus, à Concilio Tridentino re-
quiſitis; & generaliter id dicitur fieri clã-
deſtinè, quod fit omiſſis ijs, quæ in actu à
lege requiruntur, *Couar. 4. decret. 2. p. 1. 6.*
quod præcipuè locum ſibi vendicat in
præſenti caſu; attento Concilij prædicti
19 decreto, quod inducit formam ſubſtan-
tialem, quæ nullo modo poteſt alterari;
imò, neque per ſuum æquipollens adim-
pleri, ſed tantùm ſpecificè, vt dixit, *Bald. in
l. comparationes 3. oppoſ. C. de fid. inſtrum.
Dec. conſ. 90. nu. 6 & conſ. 2. 62. n. 4.* & iex
modos matrimonij clandeſtini enumerat

Sanch.

Sanch. lib. 3. diſput.1. num.1.

20 Quorum, primus eſt, quando illud ſine teſtibus contrahitur, Secundus, quando conſummatur ante nuptiales benedictiones, Tertius, quando contra fidem priorum ſponſalium, alia ducitur vxor. Quartus, quando ante legitimam ætatem matrimonium celebratur, Quintus, quando contrahitur tempore, quo nuptiarum ſolemnitas interdicitur ab Eccleſia. Sextus, quãdo omiſſis denunciationibus, celebratur matrimonium, *Zerol. in prax. Epiſcop. verb. matrim. verſ. tertio, cum hac materia, p. 1.* qui *verſ octauo*, quid agendum, quęrit, quãdo aliqui cõtraxerunt clandeſtinè, & conſummarunt; & ex declaratione Sacræ Congregationis, ait, quod ſi nullum aliud obſtiterit impedimentum, abſque aliqua alia diſpenſatione poſſunt, & debent de nouo contrahere in facie Eccleſiæ, ſeruatis requiſitis Sacri Concil. & tam ipſi contrahẽtes, quàm qui præſentes fuerunt primo matrimonio clãdeſtino, grauiter ſunt puniendi arbitrio Epiſcopi, qui poteſt ex officio inquirere cõtra vtentes matrimonio clandeſtinè, ob publicam ſalutem animarum, *Nauar. conſ. 7. de off. ordin.*

21 Hęc tamen clandeſtinitas ad tres tantum illius ſpecies reſtringitur, quod magis confert ad caſum noſtrum, ac ad petendam huiuſmodi diſpenſationem; quarum Prima eſt, quando in matrimonio teſtes deficiunt; ac proinde clàm omnino celebratur, Secunda, quando omittuntur tres denunciationes in Eccleſia, Tertia quando deficit præſentia Parochi: cuius interuentus qualis eſſe debeat, iam ſupra aliàs diximus: quo verò ad illius qualitatẽ hæc in praxi addere placuit, nimirũ, illud quod alias *Sacra Congregatio eiuſd. Concilij* declarauit circa validitatem, & inualiditatem matrimonij, quę voluit, quod matrimonium validè celebrari poſſit coram parocho non promoto infra annum, *die 12. Martij* 1593. Et contracto coram parocho excommunicato adhuc valere: ex quo iſte parochus præſtat ſolum præſentiam, ad effectum tollendi clandeſtinitatem, *die 3. Martij 1594* Similiter valere matrimonium contractum coram parocho alieno, de licentia Epiſcopi; quamuis ipſe Epiſcopus intentionem haberet, tale matrimonium, non alij, quàm proprio parocho committendi, vt *in vna Salen. penes Barboſ. in collect. bull. verbo, matrimonium, fol. 144.* Necnon, celebratum coram Parocho, qui habet ſuam collationem nullam ob nullitatem concurſus propter defectũ examinatorum ſynodalium valere, vt *in vna Ceneten. 31. Iulij. 1627.* Reſpondit, etiã ipſa *Sacra Congregatio* ad tertium caput Epiſcopo Abulen. anno 1593. matrimonium contractum coram Parocho non ſacerdote, vtique valere, refert, *Garc. de beneſ. p. 9. cap. 2. nu. 295. verſ. ad tertium.* Item eidem Epiſcopo dubitanti, an valeat matrimonium contractum coram Parocho illius loci, vbi contrahens moretur tanquam Prætor, Iudex, ſeu medicus temporalis, ipſa *Sacra Congeg.* ad quintum reſpondit, valere, *id. Garc. par. 5. cap. 7. nu. 11.* Præterea matrimonium contractum in Parochia habitationis vxoris, coram Parocho viri, & è conuerſo, validum eſſe cẽſuit eadem *Sacra Congregatio*, recedens à priori contraria deciſione, teſte *Barboſ. de off. & poteſt. Parochi cap. 21. nu. 25. & in collect. bull. verbo, matrimonium, fol. 443.*

Ad hæc, quãdo matrimonium contrahitur inter duos alienigenas, & à paruo tempore in Parochia habitantes, qui tamen ſunt cogniti, quod non ſunt de comprehenſis inter vagabundos, proprius eorum Parochus intelligitur, in cuius Parochia contrahentes habitant tempore, quo matrimonium cõtrahunt, declarauit *ead. Sacr. Congreg. 21. Martij 1602. id. Barboſ. d. verbo, matrimonium fol. 445.* & in *vna Senen. ſub die 17. Maij*, 1600. validum iudicauit matrimonium cuiuſdam iuuenis cum meretrice contractum, qui dubitauerat illud propterea in Ciuitate contrahere, adhibendo Concilij Tridentini ſolemnitates, eo quod iuuenis parentes, eis impedimento de facili futuri erant, ac propterea Romam venerunt, & coram teſtibus, & Parocho in Parochia, in qua aliquantulum permorati erant, matrimoniũ contraxerunt per verba de præſenti, *id. Barboſ. d. verbo matrimonium eod. fol. 443.* Validum inſuper iudicatum fuit matrimonium contractum poſt quartum habitationis menſem à muliere coram Parocho oppidi, ad quod à Ciuitate, in qua habitabat, ad ſcandala ſubmouenda, iuſſu Principis ſęcularis, tranſlata fuerat, ſub pręcepto illic non diſcedendi, donec aliud ſtatutum non eſſet, *ſub die 26. Iunij* 1621.

Matrimonium autem contractum coram ſacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex contrahentibus, & ignorat, ſe illam habere, prout ignorat vnus ex contrahentibus, eſt inualidum, *ead. Sacr. Congreg. die 5. Decembris 1626. & Die 15. Aprilis* 1628. ſicut, etiam inualidum eſt, contractum coram ſacerdote,

dote, cui aſſerebat vnus ex contrahentibus, ſe habuiſſe licentiam à parocho, vt ipſe contraheret matrimonium cum F. coram ipſo, ſi te vera non eſſet vera huiuſmodi licentia, *ead. Sacr. Congr. 7. Septembris 1620. id Barboſ. fol. eod.*

Si igitur in propoſito, matrimonium contrahitur ſine teſtibus, licèt cum præſentia Parochi, clandeſtinum, irritum, & nullum erit; ſimiliter: ſi cum teſtibus, & ſine præſentia parochi, licèt cum præſentia alterius Sacerdotis, non tamen de licentia parochi, vel Ordinarij. Si verò deficient denunciationes, licèt matrimonium, non fiat irritum, ac nullum; attamen ad effectum faciendi mentionem in ſupplicatione pro diſpenſatione de huiuſmodi clandeſtinitate, ſufficit, quod fuerint omiſſæ denunciationes, abſque licentia Ordinarij; qui, vt aliàs diximus, poteſt remittere, vnam, vel duas, aut omnes denunciationes ex cauſa, *Zerol. in ſua praxi. verbo, matrimonium, verſ. Tertio, cum hac materia* vbi ſubdit, quod licèt matrimonium ob defectum denunciationum valeat, tamen ſi poſtea oriatur impedimentum aliquod impediens, & dirimens, filij interim nati, erunt illegitimi, etiam ſi matrimonij impedimentum Oratores ignorauerint, antequam contraxerint.

Et de facto *contraxerunt*: Hinc oſtenditur, dictos Oratores nul-
22 lo modo poſſe euadere pęnas dictę *Clem. Eos*, quia, cum agatur de pœna legali, quæ imponitur ob aliquod factum, quod nullatenus poteſt de iure fieri, nec verificari, propterea dicendum eſt, quod ſit locus dictæ pœnæ; quamuis ſit de ſolo facto geſtum: nam Papa, qui imponit pęnam pro tali facto, quod non poteſt de iure ſortiri effectum, conſiderauit dumtaxat nudum factum; nam aliàs, dicta *Clem.* eſſet illuſoria, per *tex. in l. quid ergo, §. cum autem ff. de his, qui not. infam.* vbi habetur, quod quando lex punit factum, quod de iure verificari non poteſt, non curatur de iuris effectu, ad *tex. in l. 1. ff. de ſepulchr. viol. & l. iubemus, C. de Sacroſ. Eccleſ.*

Et ſic videmus, quod *d. Clem.* imponit pœnam excommunicationis contra ſcienter contrahentes matrimonium in gradu Conſanguinitatis, vel affinitatis, prohibito, vel cum moniali profeſſa, & contra religioſum, vel Clericum in Sacris ordinibus contrahentes; & abſque dubio talis contractus, non poteſt verificari de iure,
23 ſed de ſolo facto, & ſic eſt locus dictę pęnę, ita *Card. in eadem Clem. nu. 1. in fin. Bart. in l. vbi pactum nu. 14. C. de tranſact.* vnde, cum matrimonium ita contractum non poſſit verificari de iure, ſed de ſolo facto, certum eſt, quod ad dictas pęnas incurrendas, ſolum factum conſideratur.

Eaſdem pariter pęnas incurrent, ſi ma-
24 trimonium fuerit ignoranter contractũ, ſed omiſſis publicationibus, ex eod. *Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 5.* ibi, *quod ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolemnitates requiſitas in contrahendo matrimonio neglexerit eiſdem, ſubijcietur pœnis &c.* Quo caſu erit de hoc habenda mentio in ſupplicatione, deſuper porrigenda cum ſequenti narratiua, videlicet.

25 *Quod ipſi aliàs ignorãtes, aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quominus poſſent inuicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter ſe per verba de præſenti clãdeſtinè, & de facto contraxerunt, ac carnali copula conſummarunt; poſtmodum verò ad eorum peruenit notitiam, ſe Tertio Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos; & nihilominus in eadem carnali copula perſtiterunt &c.* & proſequitur, vt in ſuperiori formula, petendo etiam abſolutionem à generali excommunicatione contenta in *d. Clem. Eos*; quia Oratores erunt profectò in eadem culpa ob omiſſas prædictas publicationes; cum
26 paria ſint aliquid non facere, vel minus legitimè facere, *l. quoties. ff. qui ſatiſd. cog. l. 2. C. de ſucceſſ. edit. Roland. à Val. conſ. 9. nu. 7. lib. 1. & conſ. 14. nu. 25. lib. 2. Ceph. conſ. 109. nu. 3 lib. 1.*

Accidit inſuper ſępenumerò, Oratores ſcire inter eos aliquod adeſſe impedimentum ad contrahendum; quodnam tñ illud fuerit, ignorare; proindeque iuxta praxim, & ſtylum, oportet, quod illud ita exprimatur, videlicet, *Quod ipſi alias ſcientes aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quominus poſſent inuicem, matrimonialiter copulari, quoto tamen ignorantes, matrimonium inter ſe, per verba de præſenti clandeſtinè, & de facto contraxerunt &c.* Sicut etiam narratur, quando ſe cùm huiuſmodi ſcientia, & ignorãtia reſpectiuè, ſe ſimpliciter carnaliter cognouerunt; licèt hoc poſteriori caſu, non incurrant pœnas à ſupradictis Sacris canonibus inflictas aduerſus contrahentes tantum.

Et carnali copula *conſummarũt*: de qua quidem copula ex duplici cauſa, facienda eſt mẽtio in ſupplicatione, quarum vna eſt,

quod

quod in quibuſcunque diſpenſationibus
matrimonialibus,vbi ea interuenerit, ex-
plicanda eſt,ne diſpenſatio ſubreptitia
exiſtat,vt aliàs diximus:altera eſt, quia
licèt in dicta *Clem. Eos* , nulla habeatur
27 mentio de copula, dum loquitur de ſolo
contractu matrimonij , attamen id caue-
28 tur decreto ſupradicti *Concilij Triden.
ſeſſ.24.cap.5.*ibi , *Idquè in eo multo magis
locum habeat , qui non tantùm matrimo-
nium contrahere,ſed etiam cõſummare au-
ſus fuerit* ; quod intelligitur de carnali
copula ſubſequuta,& ita ſemper , dum
ſermo habetur de matrimonio conſum-
mato,intelligitur,ſequuta copula carna-
li ; quod ſatis docet *tex.in cap.ex publico,
§.ſanè,de conuerſ.coniug.*ibi,*de his quorum
matrimonium carnalis copula eſt conſum-
matum,ſinè qua conſummari non poteſt.*

Si tamen huiuſmodi Oratores ſe car-
naliter cognouerunt , abſque contractu
matrimonij,profectò pœnam huius Con-
ſtitutionis non incurrunt: cum hæc, con-
tractum matrimonij tantùm prohibeat,
gloſ.in.d.Clem.Eos in d.verbo contrahere.

Et ſi diuortium *inter eos fieret , grauia exinde ſcã-
dala poſſent veriſimiliter exoriri* . Hęc cau-
ſa potiſſima eſt , vt concedatur hæc di-
ſpenſatio,vt dictum eſt,& facit recedere
à regulis iuris , *l.ſi hominem,ff.mand.Dec.
in cap.cum ſit Romana , nu.13.de appell.
Menoch de arbitr.iud.lib.2. Centur. 5. ca-
ſu 52.nu.5.* Conſtat enim ex dicta *Clem.*
29 *Eos*,debere Oratores ſeparari , ibi, *donec
ſuum humiliter recognoſcentes errorem ,
ſeparentur*, ac etiam ex *dicto Concilio* ibi ,
*Si quis intra gradus prohibitos ſcienter ma-
trimonium contrahere præſumpſerit , ſepa-
retur* . Et ſic petunt ſecum diſpenſari ad
euitanda ſcandala, quæ euenirent , ſi di-
uortium huiuſmodi fieret:hæc enim iuſta
cauſa eſt ad diſpenſandum , *Guttier. Ca-
non.quæſt.lib.2.cap.15.nu.107.* Et in hoc
caſu loquitur,*tex.in cap.quia, circa de con-
ſang.& affin.* nempè,de matrimonio de
facto contracto,ac de diſpenſatione in eo
concedenda .

Et quatenus &c. parito iudi-
cato. Si fortè Oratores de hoc fuerunt
inquiſiti, quia tenentur parere
ſententiæ deſuper ferendę,& poſſunt pu-
niri iuxta formam *auth. incaſtas nuptias,
C.de nupt.*eo magis, quia hodie pœnæ *d.
auth.* approbantur de iure canonico , vt
patet *in d.Clem. 1. de conſang. & affin.* &
ibi , *per prædicta quoque iuribus , quæ ſic
contrahentibus alias pœnas imponunt in
nullo volumus derogari* , *Boer. deciſ. 264.
nu.15.circa medium* , vbi alios *DD.* alle-
gat.Reliqua,vide quæ circa ſimilem clau-
ſulam diximus ſupra ,

31 ## Eos à generali excõmunica-
tionis sẽtẽtia &c. Quę nimirũ cõti-
netur in *d. Clem.
Eos* ibi,*ipſos excõmunicationis ſentẽtia,ipſo
facto decernimus ſubiacere*; quæ propterea
32 dicitur generalis,qa generaliter lata eſt à
iure , ſicut etiam generalis excommuni-
catio dicitur ea,quæ lata eſt ab homine
per ſententiam iudicis,generaliter latam,
vel per modum ſtatuti ; quia æquipollẽt
canoni,*Couar.in cap.alma mater.p.1.§.12.
nu.4.verſ.Secundo, de ſenten.excom.in 6.*

Quia verò , experientia compertum
eſt , nonnullos huiuſmodi matrimonia
contraxiſſe , ſub conditione , ſi Summus
Pontifex ſuper impedimento diſpenſet ,
33 videndum eſt , an iſti incurrant propte-
rea eandem excommunicationem ?

In hac quæſtione,varię ſunt *DD.* opi-
niones , *Innoc.enim in cap.ſuper eo.de con-
dit.appoſ.* id fieri poſſe negat , quam opi-
nionem,dicit eſſe communem , *Aret. in l.
apud Iulianum,§.conſtat.ff.de leg.1.*

Sed quicquid,tàm ſupra dicti , quàm
cœteri *DD.* dicant, contraria ſententia
eſt verior,& in praxi recepta,nempè poſ-
ſe huiuſmodi matrimonia,ſub dicta con-
ditione contrahi,prout validiſſimis iuri-
bus tenuerunt *Butr. in d.cap. ſuper eo ,
Boer.deciſ.463.nu.27.* vbi ait,quod omnes
ferè contractus , in quibus Superioris
confirmatio eſt neceſſaria,ſolent fieri ſub
beneplacito Papæ,aut Principis,vel eius
Curię ſupremæ,*Iul Clar.lib.5.§.inceſtus ,
verſ.& quid ſi aliquis , in fin* vbi dicit ,
quod re vera quotidie videmus in hac
forma contrahi matrimonia ; ac propte-
rea ab hac opinione nullo modo eſſet in
practica recedendum ; cum certum ſit
34 taliter contrahentes non incurrere ex-
communicationem latam in *d.Clem. Eos.*

Quod verò aiunt contrariæ ſententiæ
DD. quod pendens à voluntate Princi-
pis reputatur impoſſibile , *vulg.iur.* re-
ſpondet *id.Sanch.d.diſp.5.nu.12.* locum
ſibi tantùm vendicare , quando Princeps
concedere non ſolet ; secùs verò,quando
ſolet , per *tex.in d.l.apud.Iulianum* ; ſub-
dens ibi,quod neque quando difficillimè
concedit , reputatur impoſſibile ; quia
hoc potius ad difficultatem , quàm ad
impoſſibilitatem pertinet .

Matrimonium inter ſe de-
nouo. Clara namque ſatis eſt concluſio,
quod quotieſcunque matrimo-
35 nium ob aliqnod impedimentum diri-
mens, non tenet, opus eſt, quod omnia ex
integro ponantur, quæ ſunt neceſſaria, &
de eſſentia matrimonij, *Guttier. canon.*
quaſt. cap. 18. nu. 4. Nauar. conſ. 4. de ſponſ.
& ſic réquiritur denuo vtrinſque conſen-
ſus, qui eſt de ſubſtantia matrimonij, *cap.*
tua nos, in fin. vbi gloſ. penult. Butr. nu. 10.
& Abb. nu. vlt. de ſponſ. cum ſit cauſa effi-
ciens ipſius matrimonij, *cap. ſufficiat, 27.*
quaſt. 2. cap. cum apud, & cap. tua, de ſponſ.
cap. tuas de ſponſ. duor. & vbi in matrimo-
nio deficit conſenſus, illud non ſolum eſt
ipſo iure nullum, *Abb. in c. 2. nu. 1. de eo,*
qui dux. in matr. Sed etiam dici poteſt nó
36 fuiſſe contractum; quia, vbi deficiunt ſub-
ſtantialia, nihil dicitur actum, *id. Butr. in*
c. 1. nu. 7. de ſacr. vnct. ac propterea omnia
veniunt iteranda; cum in hoc caſu non ſit
locus ſuppletioni, vt per *Io. Andr. & alij*
loc. cit.

Quod quidem præcipuè vendicat ſibi
locum, ſi matrimoninm fuerit contractũ
abſq; præſentia Parochi, quem omnino
debere interuenire ſtatuit. *Concil. Tridem.*
ſeſſ. 24. cap. 1. nam illius præſentia, cum
requiratur de forma, ſi illa non adimple-
tur, nullum remanet matrimonium; ex
quo ea, quæ ſunt de forma neceſſaria, de-
bent interuenire tempore, quo actus pro-
ducitur in eſſe, vt per *Bald. in l. obſeruari,*
§. fin. nu. 3. ff. de off. proconſ. Nec ea omiſſa,
poteſt agi de ratificatione ex ſubſequuto
conſenſu; quia in ratificatione actus nulli,
conſideratur tempus ratificationis; quæ
37 nunquam retrotrahitur, itant actus ex
tunc valeat, ſed tantummodo operatur
validitatem ex nunc, *Bart. in* [illegible] *obſeruare*
Alex. conſ. 16. nu. 19. lib. 6. cu[illegible] alle-
gatis per *Dec. in l. quod ab. initio* [illegible] *ff.*
de reg. iur. & conſ. 442. nu. 22. & [illegible]
niter *DD.*

Vnde videmus etiam in praxi, qu[illegible],
38 cum procurator conſtitutus ad reſignan-
dum, non ſeruauerit formam in mandato
traditam; reſignatio non conualidatur ra-
tificatione reſignantis, ſed denuò eſt præ-
ſtandns nouus conſenſus formalis; *Put. de-*
ciſ. 111. lib. 3.

Et aliàs *Sacra Congreg. Concil.* declara-
uit, matrimoninm nullum ex publica cau-
ſa, noua indigere præſentia Parochi ad il-
lud conualidandum, & non valet dicere
fuiſſe ratificatum per copulam ſubſe-
quutam, & dicitur notorium, ac reputa-
tur publica cauſa; ſi conſtet ex libro bap-
tizatornm, aliqnem ex contrahentibus
tempore matrimonij non eſſe legitimæ
ætatis, vt in *vna Balneoregien. 8. Iunij*
1629.

In his igitur terminis, licèt nonnulli
teneant, quod ſi matrimonium contra-
ctum ſit inter prohibitos, etiam cum con-
ditione, videlicet, ſi Papa diſpenſabit, ad-
ueniente tamen diſpenſatione, non ſit ne-
ceſſarius nouus conſenſus, vt præſertim
concludit *Butr. in cap. ſuper eo de cond. app.*
& Boer. deciſ. 264. num. 27. Nihilominus
contrarium eſt verius, quod imo requiri-
39 tur nouns conſenſus, quia matrimonium
ſic contractum habet vim tantum ſponſa-
lium, ſicut alias diximus, ac propterea Pa-
pa diſpenſando, dat tantum facultatem
contrahendi, non autem approbandi,
quod illicitè factum eſt, vt per *Card. in*
c. ſuper eo de cond. appoſ. & fuit dictum in
vna *Valentin. matrimonij, 10. Decembris*
1595. nam ſi matrimonium fuerit inter
inhabiles contractum, licèt inhabilitas,
ſeù impedimentum poſtea ceſſet, non ta-
men ratificatur matrimonium ex priori
conſenſu, ſed ex nouo, propter quod nouũ
contrahitur matrimonium *id. Boer. d. nu.*
27. Niſi tamen diſpenſatio fuerit conceſſa
itaut Oratores poſſint in eorum contra-
cto matrimonio remanere, iuxtà ea, quæ
infra dicentur.

Seruata forma Concilij Tri-
dentini; ac propterea erunt faciendæ
publicationes, modo præſcri-
pto ab ipſo Concilio, vt alias diximus, vt
40 ſi fortè per eas reperiatur aliud impedi-
mentum, vltra expreſſum, valeant Orato-
res petere aliam diſpenſationem, & reli-
qua perficere.

Nec præter dictam formam contrahi
poteſt, quod tantùm licet, quando videli-
cet matrimonium fuiſſet nullum, puta
propter defectum conſenſus per vim, &
metum prouenientem; qui ſi fuerit occul-
41 tus, excludit nouas ſolemnitates, ſicut de-
clarauit *Sacra Congregatio eiuſdem Conci-*
lij his verbis, *ſi impedimentum ex vi, &*
metu præſuppoſitis, occultum ſit, non eſt opus
iterum contrahere, repetitis ſolemnitatibus,
alias ritè iuxta formam huius decreti adhi-
bitis in primo contractu.

Eſt præterea in hac noſtra praxi viden-
dum, nunquid, ſtantibus ſupradictis ver-
bis, videlicet, *ſeruata forma Concilij Tri-*
dentini, ſi detur caſus, quod fuerit matri-

monium contractum, licet inualidum,
propter aliquod occultum impedimentū,
debeat illud denuo contrahi, cum eiſdem
42 prioribus ſolemnitatibus ab ipſo Conci-
lio requiſitis? Et videtur poſſe affirmati-
uè reſponderi, per plura, quæ adducit
Sanch.lib.2.diſp 37. Attamen ſufficit inhę-
rere praxi quotidianæ, quæ contrarium
admiſit, & exordium ſumpſit tempore
Pontificatus fel.recor. Pij V. vt ait *Nauar.
conſ.14. de ſponſal. in fin.* aliàs à nobis ad
id relatus, dicens, Cardinalem Propœni-
tentiarium retuliſſe, in Signatura placuiſ-
ſe Sanctiſſimo, vt in huiuſmodi impedi-
mentis occultis, quando matrimonium
eſt renouandum, poſſit hoc fieri inter
43 ipſos coniuges, ſecretè, & quod non ſit
neceſſaria præſentia parochi, vel teſtium.

Id enim validiſſimis fundamentis pro-
bat *id.Sanch.d.diſp.37.* vbi ſub *nu. 3. verſ.
hoc ergo ſuppoſito fundamento*, ait quod
ratio finalis *Concil.Trid.ſeſſ.24.cap.1.de
reform.matr.* nō ſe extendit ad hunc casū;
tum prius matrimonium inualidum in
foro Eccleſiæ validum, & publicum fue-
rit; & ſubinde, ſi aliud matrimonium
contrahere vellent, impedirentur ab Ec-
cleſia credenti matrimonium illud publi-
cum, eſſe validum; ex eò quod ignoratur
occultum impedimentum adeſſe: Præ-
terea, ſi matrimonium huiuſmodi eſſet
denuo contrahendum, ſequerentur mul-
ta ſcandala, & inconuenientia: vnde
credendum non eſt, voluiſſe *d. Concil.*
coniuges obligare, vt iterum publicè
contrahant: quod iam tranſiuit in ſtylū
Sacræ Pœnitentiariæ, quæ, vt pluries
oſtendimus in diuerſis formulis reſcri-
bendi, in caſibus diſpenſationum ſuper
occulto impedimento, ſi aſſeritur matri-
monium iam publicè in facie Eccleſiæ
contractum extitiſſe, ſemper præcipit vt
44 Oratores matrimonium inter ſe de nouo
ſecretè, ad euitanda ſcandala, contrahere
valeant.

Vnde hoc ſtylo ſic ſtante, audiendus
non eſt *Petr.Ledeſ.de matrim.q.45. art.5.
dubio penult.* dum dicit, id procedere
propter declarationem Pij V. nam ea
ſecluſa, & ſtando in contextu Concilij
Tridentini, quamuis probabile eſſet, ma-
trimonium nullum ob occultum impedi-
mentum, poſſe clam celebrari: probabi-
lius tamen eſſet oppoſitum; quapropter
cenſet ſupradictum Pium V. non decla-
raſſe *Concil.* ſed in illo diſpenſaſſe; & eun-
dem *Petr. Ledeſ.* improbat etiam *Sanch.
d.diſp.37.nu.7.* ex quo ait, eundem Pium,
non diſpenſaſſe ſuper dicto Concilio, ſed
illud declaraſſe. Nec ego video, quomo-
do contrarium alij ſenſerint; cum tunc
debeat ſeruari forma prædicti Concilij,
quando matrimonium omnino celebra-
tur, veluti præmiſſis denunciationibus,
ac parocho, & teſtibus interuenienti-
bus; in caſu tamen reualidandi illud præ-
uia diſpenſatione in foro conſcientiæ ſu-
per occulto impedimento, ſufficit, quod
ſuppleatur defectus interni conſenſus,
vel alius defectus occultus; cum matri-
monio prius contracto iam præmiſſa in-
teruenerint, vt per *Henr. lib. 11. de matr.
cap.12.nu.2.* quem refert *id. Sanch. d. lib.
2.diſp.32.nu. 13.* qui tamen præmiſſa lo-
cum ſibi vendicare ait *d. diſp. 37. nu.10.*
dummodo parochus, & teſtes ignorent
tale impedimentum; aliàs enim, quan-
tumcunque occultum, neceſſario eſſet
matrimonium denuo coram ipſis paro-
cho, & teſtibus contrahendum, quia
cum ipſis conſtet, in foro Eccleſiæ, matri-
monium eſſe nullum, non ſunt teſtes va-
loris, ſed nullitatis matrimonij ex *eod.
Henr. d. lib.11.cap.3.nu.7.*

Et recepto ab eis iuraměto, *quod ſub ſpe facilius &c.* Sic etiam in ma-
trimonio, vt ſupra contracto exprimen-
dum erit, cum petitur diſpenſatio, an ſ.
ſpes concepta fuerit per contractum hu-
iuſmodi, facilius conſequendæ diſpen-
ſationis, vt aliàs ſuper eiſdem verbis dixi-
mus, & in indiuiduo tenet *Nauar. in cap.
ſi quando.excep.5.nu 6. de reſcrip.* quod ſi
ea ſpe fuerit contractum, & conſumma-
45 tum matrimonium, erit de hoc facienda
mentio *Tolet. lib. 7. ſum. cap. 18.nu.vlt.
Guttier.canon.q.lib.2.cap.15.nu.penult.*

Prolem ſuſceptam, *& ſuſcipien-
dam exinde le[illegible] decernendo.* Patet ex hoc, quod
P[illegible] legitimando prolem ex matri-
[illegible]andeſtinè, & de facto contracto
[illegible]at etiam in radice matrimonij, vt
[illegible]ta[illegible]od filij ex huiuſmodi matri-
[illegible]ti, legitimi reputentur, etiam
46 in præiudicium venientium ab inteſtato;
cum poſſit idem Papa remouere impe-
dimentum, quo Oratores ad matrimo-
nium contrahendum, inter ſe, detinentur;
ac tale impedimentum ſit iure canonicò
ſtatutum; quod magis patet, quando idē
Pontifex in litteris huiuſmodi diſpenſa-
tionis concedit ipſis Oratoribus, vt poſ-
ſint in eorum ſic contracto matrimonio
remanere; ac proinde illum approban-
do,

do, prout ex tunc, nimirum perinde, ac ſi matrimonium ab initio validum contraxiſſent, *Couar. de ſponſ. 2. p. cap. 8. nu. 13. Nauar. conſ. 2. nu. 18. & ſeqq. qui fil. ſint leg. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 7. nu. 4.* & inter cœtera patet ex *gloſ. in Clem. vnica ſ ummam. Eccleſ.* ibi enim habetur, quod Summus Pontifex reuocat nonnullas Conſtitutiones ſuorum prædeceſſorum, & quicquid ex eis ſecutũ eſt, & ibi *d. gloſ. in verbo, infectis,* ſic ait, *Vide quanta eſt papalis poteſtas, circa ea, quæ ſimpliciter ſunt de iure poſitiuo, quia reuocat illa, vt ex tunc, Abb. in cap. non debet, de conſang. & affin. id. Sanch. d. nu. 4. tex. in cap. quod nobis, qui fil. ſint legit. & gloſ. in cap. 1. de conſtit.* vbi, quod Papa habet tantam ple-
nitudinem poteſtatis, quod poteſt re-
47 uocare omnes leges, à ſe, vel prædeceſſoribus ſuis latas, cum omnibus effectibus ab eis productis; ita vt cenſeantur reuocatæ à tempore, quo factæ fuerunt *id. Nauar. conſ. 2. nu. 9. qui fil. ſint legit.* Vndè ex hac diſpenſatione in radice matrimonij facta authoritate Apoſtolica, neceſſariò ſequitur legitimatio ipſius prolis, quoad vtrumque forum, & ſucceſſionem in quibuſcunque bonis, & locis, etiam in terris Imperij; cum enim potuerit Papa facere filios illegitimos, prohibendo matrimonium in certis gradibus, multò magis poteſt facere legitimos, remouendo impedimentum canonis id prohibentis, *Gabriel. conſ. 21. nu. 17. lib. 1.* vbi ait hanc eſſe receptiſſimam opinionem, *Put. deciſ. 483. nu. 4. lib. 3.* eoque magis, ſtante dicto decreto legitimationis ipſius prolis, vt ſupra ibi, *prolem ſuſceptam &c.* quia cum de iure canonico proueniat iſta illegitimitas filiorum ex coniunctione prohibita, inde ſequitur, vt ea ſublata per diſpenſationem iu radice matrimonij, remaneant quidem filij ſic ſuſcepti, in eo ſtatu, in quo eſſent, ſi nulla adeſſet canonica prohibitio, vt in *auth. quib. mod. nat. effic. ſui, l. qui liberos, §. 1. ff. de rit. nup.* quia maxima, & ſuprema eſt Papæ poteſtas circa matrimonia, vt eſt *tex. in cap. propoſuiſti, de conceſſ. præb.* qui adeo effi-
48 cere poteſt, vt in diſpoſitione loquente de filijs natis ex legitimo matrimonio, veniant etiam filij legitimati à Papa, præuia eius diſpenſatione in radice matrimonij, *Socc. in l. Gallus. §. ſi eius, ſub nu. 5. verſ. ad argumentum. ff. de lib. & poſth.* quę quidem diſpenſatio, eſt adeo efficax, vt per eam conſequutiuè oriatur præiudicium tertij, cui propter impedimentum contrahentium matrimonium, delata erat ſucceſſio; propterea ſublato dicto impedimento per huiuſmodi diſpenſationem, præiudicium tertij non attenditur, *Sanchez. dict. diſput. 7. numer. 6.*

Nec tamẽ, quod hic voluerit Papa diſpenſare in ipſa radice matrimonij, poterit in dubium reuocari; cum iam ex contextu ſupradictarum litterarum ipſius diſpenſationis, expreſsè videatur ſciuiſſe Summũ Pontificẽ, Oratores clandeſtinè, & de facto matrimonium cõtraxiſſe, qui poſtea petunt, vt patet in ſupradicta formula ſupplicationis, vt poſſint matrimonium inter ſe de nouo contrahere, ſicut hodie dicitur in huiuſmodi diſpenſationibus; vel etiam concedit ipſe Papa, vt Oratores poſſint in eorum ſic contracto matrimonio remanere, ſicut antea cõcedi conſueuit; per quæ quidem verba, videlicet, vt poſſint de nouo contrahere, ſiue in eo iam contracto remanere, iam ſatis liquet, diſpenſationem huiuſmodi concedi in radice, ideſt origine, ſeù initio matrimoni; reuocando impe-
49 dimentum, quod ipſum irritauit, ac ſi nunquã irritaſſet; efficietque, vt diſpenſatio retrotrahatur ad matrimonium initum; ac proinde cenſeatur, ac ſi illud fuiſſet ab initio validum, nullo impedimento irritante exiſtente: quo caſu proles eſt verè legitima quoad omnia, *Sanch. d. nu. 4.* qui multas ibi id rationibus, & iuribus comprobat; atque perindè eſt, ac ſi approbatum, & confirmatum fuerit ab ipſo Papa, remouendo impedimentum, quod impediebat illos contrahere, & in contracto permanere, & aliàs *Rota in vna Pampilonen. illegitimitatis, 10. Iunij 1609. coram Iuſto,* per *DD.* in ea allegatos, hic contenta eſt de ſolo conſenſu, & affectu maritali, cum copula, vt proles inde ſuſcepta cum diſpenſatione, in radice, verè dicatur legitimata, & præſertim clarius id deſumitur ex voluntate Papæ diſpenſantis in ipſa radice, quando concedit in diſpenſatione, licentiam, vt ipſi Oratores poſſint in iam contracto matrimonio remanere; eo enim ipſo, quod datur licentia permanendi in matrimonio contracto, dicitur in radice diſpenſatum, *Sylu. in ſum. in verbo, legitimus, n. 9.* ac proinde, quando proles habita fuit
50 nullo præcedente matrimonio irrito, ſed ex concubitu omninò fornicario, non poteſt Summus Pontifex eam, quoad temporalia, & ſæcularia, legitimare extra

loca ſuæ temporalis iuriſdictionis;cum
nulla hic adſit matrimonij radix, in qua
Papa diſpenſet *Abb.in cap.litteras nu.27.
in fin.de reſtit.ſpol.Sylu.verbo,legitimus q.
7.diſt.5.Peregr. de fideicommiſ.art. 24.nu.
76.* quos refert *Sanch.d.lib.8.diſp.7.nu.7.*

Eſt hic tamen aduertendum,quod non
deſunt, qui dicant,quod quando Papa
cum Oratoribus diſpenſat, dando eis li-
centiam, vt poſſint remanere in matri-
monio contracto, nõ inducitur diſpenſa-
tio ſuper radice, vt ait *Sanch.lib.8.diſp.7.
nu.25.* qui dicit,ad hoc, vt ſic diſpenſa-
tum cenſeatur,oportet,vt interueniat ip-
ſorum Oratorum nouus conſenſus: hanc
enim ſuam opinionem pluries reproba-
uit Rota: nec id ſuis fundamentis caret;
quia Papa diſpenſando, quod coniuges
poſſint in contracto matrimonio ita nul-
liter contracto remanere, dicitur illud
omnino approbare,& confirmare;& non
51 eſt neceſſarius in hoc caſu nouus con-
ſenſus,ſed ſufficit naturalis ab initio præ-
ſtitus, quod deducitur ex *cap.cum.locum,
cap.cum apud, & cap. tua de ſponſ.* quod
tanto magis confirmatur,quia,etiam poſt
mortem alterius ex coniugibus,& quan-
do non poteſt ſubſequi nouus conſenſus,
poteſt approbari matrimonium in radi-
ce, quatenus diſpenſatio fuerit petita
eorum vita durante,*Nauar.conſ.2.qui fil.
ſint leg.* vbi quærit,an Papa poſſit facere,
vt poſt mortem alterius coniugis puta-
tiuæ ob impedimentum Conſanguinita-
tis, ſiuè affinitatis, filij inceſtuoſi, fiant
legitimi, approbando matrimonium in-
ter ipſos,perinde, ac fieret ſi ambò viue-
rent, & approbaretur ab ipſo Papa, &
affirmatiue concludit *nu.6.* vbi ait quod,
quicquid poteſt iuſtè fieri per canonem,
poteſt fieri per Papam;cum ipſe ſit pater,
& auctor canonum,*Rota,deciſ.207. nu. 1.
& 2.p.1.diuerſ.* & quod non requiratur
nouus conſenſus, tenet *gloſ. recepta in
cap.non debet,verbo, de cætero,de conſang.
& affin.*

Quod quidem magis ex ſupradicta
clauſula,videlicet,*Prolem ſuſceptam,ſi qua
ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam de-
cernendo*, patet; quapropter, ſicut proles
ſuſcipienda, erit ſinè dubio legitimata
in radice matrimonij, ita etiam proles
antea ſuſcepta;cum non debeant diuerſo
iure cenſeri, *l. eum qui ædes, de vſucap.*
tantò magis, cum verba ipſius clauſulæ
determinentur ab eiſdem verbis, *legiti-
mam decernendo*; ac propterea æqualis
debet eſſe determinatio, *Alex. in l.in teſta-
mento,la prima,C.de teſt.Cephal.conſ.307.
nu.55.cum ſeqq.* & ſubdit præſertim *nu.
61.* dictam clauſulam non fuiſſe neceſſa-
52 riam,propter filios natos poſt diſpenſa-
tionem in figura matrimonij,ſed propter
filios tantum antea natos; ob illam di-
ctionem *exinde*, vt ibi,*prolem ſuſceptam,
& ſuſcipiendam*; quia reſpectu prolis ſu-
ſceptæ non poteſt referri,niſi ad tempus,
vel factum præcedens, vt dicitur de di-
ctione,*ex tunc*, cum quo quidem termi-
53 no omnes admittunt diſpenſationem eſſe
in radice matrimonij: præſertim, cum
hic non fiat legitimatio, ſed decretum
legitimitatis,per illud verbum, *decernen-
do*, ex quo Papa,dum tollit impedimen-
tum iuris canonici; diſponit ſuper ipſa
radice matrimonij,tanquam à principio;
& proles redintegratur ad ipſum princi-
pium, ac ſi nullum affuiſſet canonicum,
impedimentum; ac diſpenſatio in radice
matrimonij,eſt ad differentiam ſimplicis
legitimationis,quando, nimirum legiti-
matio impetratur circa ſolam illegitimi-
tatem ſeorſim, & ſeparatim à matrimo-
nio, prout *in vna Pampilonen. illegiti-
mitatis 10.Iunij 1609.per tot.penes Fari-
nac.tom.1.p. 1. deciſ.* 191. Benè tamen
aduertendum eſt, quod licèt huiuſmodi
diſpenſatio concedatur in ipſa radice
matrimonij, quæ illud conualidando ab
initio,legitimat prolem, *Abb.in cap. per
venerabilem, nu.22.q.1 fil.ſint legit.* atta-
men eſt id intelligendum de prole ſuſcep-
ta in figura matrimonij,vt elicitur ex ver-
bis eiuſdem ſupplicationis, in qua dici-
tur, quod Oratores matrimonium con-
traxerũt,& carnali copula conſũmarunt,
prolemque ſuſceperunt,*Ludouiſ.deciſ.19.
per tot.& ibi Addit.* ait, quod diſpenſatio
54 in radice matrimonij cõprehendit tan-
tùm prolem ſuſceptam in figura matri-
monij, non autem natam, & conceptam
ante matrimonium: quæ quidem pro-
les cenſetur legitima, non ſolum quoad
55 parentem habentem bonam fidem, ſed
etiam quoad alium,malam fidem haben-
tem, vt per *Sanch.lib.3.diſp.42. Addit. ad
eundem Lodouiſ.deciſ.461. num. 11.* Nec
quicquam prodeſt,quod proles ſuſcepta
ex inceſtu, non legitimetur per ſubſe-
quens matrimonium,etiam verum,data
ſcientia tempore, quo fuit ſuſcepta: id
enim non procedit,ſtante diſpenſatione
Papæ, cum decreto legitimationis pro-
lis, tàm ſuſceptæ, quàm ſuſcipiendæ,vt
dictum eſt: hoc enim modo Papa diſpen-
ſando in radice matrimonij, illud appro-

bando

bando eum eius effectu, & tollendo im-
pedimentum vſque ab initio cum reinte-
gratione prolis, perinde eſt, ac ſi nunquã
extitiſſet impedimentum, & coniuges
fuiſſent ſemper in potentia libera con-
trahendi legitimum matrimonium, *id.*
Ludouiſ. d. deciſ. 461. nu. 6. cum ſeqq.

Cæterùm, etiam pro eo, quod noſtra
praxis poſtulat, neminem latet, huiuſmo-
56 di diſpẽſationem nequaquã ſimpliciter,
& ſine cauſa concedi; nam licèt, vt ait
id. Nauar. d. conſ. 2. nu. 15. Papa, de pleni-
tudine poteſtatis poſſit ſupradictam le-
gem de non contrahẽdo in gradu prohi-
bito reuocare, eo modo, quo dictũ eſt, id
tamẽ facere minimè poteſt abſq. peccato,
57 ſine aliqua magna, & iuſta cauſa; cum
idem Pontifex non debeat vti plenitudi-
ne poteſtatis ſine cauſa; licet poſſit ita
vti, vt valeat actus; ex quo, vt *id. Nauar.*
ibidem ait, ſi vellet, pro libito, ſinè cauſa
iuſta, poſſet tollere omnes canones indu-
centes iure humano, impedimentum ma-
trimonij: & hac de cauſa accederet ad
ipſum Pontificem innumerabilis multi-
tudo, non ſolum Gallorum, Hiſpanorum,
& Germanorum, ſed etiam Italorum, vt
legitimet filios illegitimos ob impedi-
mẽta, per huiuſmodi reuocationes cano-
num. Ac proinde norunt omnes Curia-
les huiuſmodi diſpenſationem, non niſi
cum cauſa concedi, prout in ſuprapoſita
formula ſupplicationis; in qua pro ſatis
ſufficienti, & legitima cauſa, allegatur
periculum ſcandalorum; dum dicitur,
& ſi diuortium fieret, grauia exinde
ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; ſtan-
tibus nota, & infamia mulieris; cum ſcan-
dala iuſtam præbeant cauſam ad diſpen-
ſandum in omni caſu prohibito, *Ambar.*
conſ. 339. Pariſ. de reſign. benef. lib. 5. q. 3.
nu. 167. & idem aſſirmat *id. Sanch. d. diſp.*
7. nu. 5. dum ibi dubitat, grauem culpam
à Pontifice admittendam, ſi abſque cauſa
legitima diſpenſationem hanc concede-
ret; quamuis valida eſſet, tanquam in
ſolo iure humano facta ſit; ex quo cedit in
graue damnum ſuccedentium in eam hæ-
reditatem, ſi proles non legitimaretur. Et
in hoc ſenſu accipiendum videtur quod
dicit *Additionator ad Nauar. conſ. a. in fin.*
qui fol. ſunt legit. nempè, Gregorium
XIII. anno 1584. menſe Nouembris ne-
gaſſe diſpenſationem huiuſmodi à ſe pe-
titam, & addidiſſe, ſe non poſſe diſpenſa-
re: quod quidem intelligerem, ſe ſcilicet,
noluiſſe ſine cauſa diſpenſare, propter al-
latam rationem, nempè, ob præiudicium

tertij, licet re vera id poſſit, vt dictum
eſt; præſertim, quia, vt ait *id. Sanch. d. nu.*
4. hoc non eſt directè diſpenſare in lege
58 ciuili, & effectibus eius, ſed indirectè, &
per quandam conſequentiam; ex quo lege
ciuili incurruntur ea damna à prole, ſup-
poſita legis Eccleſiaſticæ irritantis ma-
trimonium firmitate; ex qua ſubſequu-
tum eſt, vt matrimonium ſit irritum, &
ſubinde proles ex eo concepta, illegiti-
ma, ac ſubdita omnibus illegitimitatis
damnis, iure ciuili ſtatutis: vnde cum
Summus Pontifex, ſua diſpenſatione in
radice matrimonij, tollat directè firmita-
tem illius legis Eccleſiaſticæ, eamque
prorſus aboleat, perinde eſt, ac ſi lex illa
nunquam emanaſſet; ac efficiet indire-
ctè, & per quandam conſequentiam, vt
ea omnia damna ceſſent, vtpotè, quæ ex
legis Eccleſiaſticæ firmitate pendebant.
Hoc enim caſu, non dicitur, poſſe Ponti-
ficem efficere, vt huiuſmodi matrimo-
nium fuerit à principio, firmum, vel nunc
incipiat valere, abſque nouo contrahen-
tium conſenſu, vel vt ex eo non ſint ſe-
quuti effectus iure ciuili ſtatuti, cum hæc
non ſubſint Pontificis poteſtati; ſed tan-
tum dicitur, ita Summum Pontificem
diſpenſare poſſe, prout ex tunc in ipſa
matrimonij irriti radice; ac delere, & re-
uocare omnia damna, quocunque iure
humano inde incurſa, ac in eum ſtatum
prolem reſtituere, quem haberet, ſi ex ma-
trimonio valido orta fuiſſet: ſicque de-
ſtructo legis Eccleſiaſticæ valore, cui tan-
quã fundamento, illegitimitas, ac cætera
damna innitebãtur, illa omnia corruent.
Hinc propterea deſtruitur obiectum,
quod fortaſſe diceretur, hoc tantum
probare de damnis iure Põtificio ſequu-
tis, ſecus verò de ſequutis iure ciuili:
ex quo, cum nequeat Pontifex in hoc
iure diſpenſare, nequibit quoque in effe-
ctibus ex eo conſurgentibus. Reſponſio
verò eſt, non poſſe directè in his diſpenſa-
re, poſſe vero directè, & per quandam
conſequentiam; diſtruendo legem ſuam
Eccleſiaſticam, ex qua tanquam ex fun-
damento, illa omnia pendebant; quan-
doquidem multa fieri poſſunt indirectè,
& per quandam conſequentiam, deſtruẽ-
do ſuam legem Eccleſiaſticam, ex qua
tanquam fundamento, illa omnia pen-
debant; & concludit, quod multa fieri
poſſunt indirectè, & per quandam conſe-
quentiam, quæ directè, & principaliter
fieri nequeunt; exemplo iuriſpatrona-
tus, quod, licet per ſe directè vendi non

poſſit abſque labe ſimoniæ, cum tamen in conſequentiam vendatur, vendito fundo, cui eſt annexum; ſic etiam, licèt Papa nequeat directè diſpenſare in iure ciuili, ac eius effectibus, poterit vtique indirectè, & per quandam conſequentiam.

Hæc quidem omnia procedere certò ſcimus in impedimentis, de iure canonico ſtatutis: quo caſu, diſpenſatio ipſius Papę ſuper matrimonio contracto, lege canonica prohibito, trahitur retro, vſque ad principium contractus; ſecus verò, ſi
59 fuerit diuina lege prohibitum; tunc enim diſpenſatio non trahitur retrò, ſed valet ex nunc, non autem ex tunc, *Borgaſ. de irregularit. p. 2. tit. de interpret. & extenſ. diſp. num. 19. Put. de tiſ. 483. num. 2. & ſeq. lib. 2.* putà in gradibus Cōſāguinitatis, vel quouis alio impedimento de iure diuino naturali, matrimonium dirimēte, *Couar. de ſponſ. p. 6. cap. 6. §. 10. nu. 10.* imò in his quæ tendunt ad Deum, & ex quibus ipſi Deo acquiritur obligatio, non ſolet Summus Pontifex diſpenſare, ſine maxima & rationabili cauſa, *Barboſ. de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 2. nu. 134.* quia diſpenſando, vinculum legis diuinæ tollere non poteſt, *cap. ſunt quidam. 25. q. 1. cap. litteras, de reſtit. ſpol. cap. cum ad monaſterium, de ſtat. monach.* ex quo Summus Pontifex tenetur vſque ad animam, & ſanguinem, legem diuinam defendere, *d. cap. ſunt quidam*, cum diuinum ſit immutabile, *§. ſed naturalia, inſtit. de iur. nat. gen. & ciu. cap. fin. §. his itaque diſt. 5.* ſolus enim conditor legis ſuum diuinum præceptum tollere, & ſuper eo diſpenſare poteſt; quod minime licet Papa eius Vicario, & inferiori, qui non poteſt mutare, nec deſtruere legē Superioris, *cap. cum inferior, de maior. & obed. Clem. ne Romani §. 1. de elect.* Summi etenim Pontificis iudicium debet eſſe conforme iudicio, & ſtatuto diuino, *cap. vt noſtrum, vt Eccleſ. benef. ſin. dim. confer. Pariſ. de confid. q. 3 nu. 16. cum ſeqq.*

Nec refert, quod nō deſint, qui ſimpliciter teneant, poſſe Summū Pontificem in legibus diuinis, ex cauſa diſpenſare, vt dictum eſt, quos refert *Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 6. num 5.* quia nihilominus eorum ſententia nullo nititur fundamento; cum naturalis ratio dictet, ſubditum non poſſe tollere legem Superioris in caſu particulari, *id. Barboſ. d. cap. 2 nu. 120.* licet poſſit declarare, ſeù interpretari in aliquo caſu particulari deficere obligationem legis diuinæ: quod quidem, quibus modis, & quando id contingere poſſit, vide eundem *Barboſ. loc. cit. num. 121. cum ſeqq.*

Præterea, neque præmiſſa diſpenſatio,
60 ſic in radice matrimonij, habet locum, quando illud nullum extitit ex defectu conſenſus, ſiuè in vtroque, vel alterò contrahentium; cum matrimonium ipſum ſit iure naturali irritum, & Papa non poſſit huiuſmodi conſenſum ſupplere, diſpenſando in illius radice, *id. Burgaſ. d. nu. 29.*

Lectoré tamen hic monitum volumus, omnia quoad hoc dicta, fuiſſe ad verbum ferè trāſcripta ex ſupradicto *Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 7. d nu. 4.* ex quo, cum iſte tractatus, fuerit impreſſus Venetijs 1625. apud Iunctas ſub ſigno Lilij, in illius impreſſione integer idem numerus quartus demptus extitit, mutilata dicta *q. 7.* quàpropter ſupradictus tractatus fuit per Sacram Congregationem generalis Inquiſitionis, prohibitus, vbi deſit idem numerus quartus, cuius principium eſt, *At frequentiſſima, & verior ſententia habet*, finis autem, *Et his diebus in hoc Pratorio Grauatenſi ſententia hac definita eſt.*

Quod alter alteri ſuperuiuens: *perpetuò abſque ſpe contugij remaneat.*

Quæ quidem clauſula additur in pœnam huiuſmodi delicti, vt patet ex notorio *tex. in cap. ſi quis cum nouerca, & in cap. ſi quis cum duabus, 32. q. 7.* Potiſſimùm verò deſumpta eſt ex *Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 5.* ibi enim ſtatutum eſt, vt ſcienter in gradu prohibiro contrahentes careant ſpe diſpenſationis, de qua quidem clauſula egimus etiam ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationis matrimonialis ſupplicatio, de ignoranter contracto, quid debeat continere.*

2 *Illius formula litterarum proponitur, quando Oratores, detecto impedimento abſtinuerunt à copula.*

3 *Matrimonium contractum, an proſit ſcienti impedimentum, altero ignorante.*

4 *Ignorantia, quotuplex.*

5 *Scientia, de qua intelligitur in* Clem. Eos, de conſang. & affin.

Im-

Impedimento detecto post matrimonium, præmiſſis ſolemnitatibus, non incurruntur pęnę Clem. Eos. de conſang. & affin.

Maximè, ſi eo detecto, Oratores abſtinuerunt à copula.

Idem eſt, prætermiſſis publicationibus, de licentia Ordinarij.

9 *Formula ſupplicationis de matrimonio ignoranter contracto, omiſſis publicationibus de licentia Ordinarij.*

10 *Formula de ſcienter contracto, prætermiſſis publicationibus de licentia Ordinarij.*

11 *Ignorantibus, dolus non imputatur.*

12 *Pęnam Conſtitutionum, non ligare ignorantes.*

13 *Statutum addens pęnam in facto damnato de iure communi, non ligat ignorantes.*

14 *Impedimenta matrimonij, non omnes ſcire tenentur.*

15 *Matrimonium contractum ſinè parocho, & teſtibus, an valeat, vbi Concilium non eſt receptum.*

16 *Et ſub qua formula petatur diſpenſatio circa hoc, ſuper impedimento dirimente.*

17 *Lex Principis non acceptata, non ligat ſubditos.*

18 *Et quomodo id intelligatur.*

19 *Lex habet tacitam conditionem, quatenus, videlicet, recipiatur.*

20 *Leges multæ, non conueniunt moribus patriæ.*

21 *Prouinciæ cuilibet permittitur abundare in ſuo ſenſu.*

22 *Viuere quis tenetur ſecundum conſuetudinem illorum, inter quos verſatur.*

23 *Vſus contrarius populorum ſine conſenſu Principis, nihil operatur.*

24 *Conſtitutio, poteſt ſeruari quoad aliqua, & non quoad alia.*

25 *Scientia Papę præſumitur ex ſcientia ſuorum Officialium.*

26 *Cancellaria quicquid geſſit, videtur geſtum à Papa.*

27 *Matrimonia clandeſtina, quando Epiſcopus non poſſit irritare, ex declaratione Sacrę Congregationis, quę hic proponitur.*

28 *Publicationes matrimonij, de licentia Ordinarij omiſſæ, quando non ſuffragentur ad euadendas pęnas contra matrimonium ſcienter contrahentes, inflictas.*

29 *Inceſtus impedimentum, non contrahitur per copulam inter ignorantes impedimentum.*

30 *Eſt tamen explicandus in diſpenſatione.*

31 *Formula ſupplicationis pro diſpenſatione, quando impedimentum detectum fuit in monitionibus.*

32 *Impedimenti matrimonij notitia, debet eſſe ſufficiens, vt clarum ſit impedimentum.*

33 *Fama, quomodo duobus teſtibus præualeat.*

34 *Diſpenſatio, cum licentia remanendi in matrimonio ob impedimentum occultum, quomodo detur per Sacram Pęnitentiariam.*

35 *Epiſcopus, vt poſſit diſpenſare ſuper impedimentis dirimentibus, quę requirantur.*

36 *Neceſſitas. Ob magnam neceſſitatem, diſpenſat Epiſcopus in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis.*

37 *Hęc tamen diſpenſatio intelligitur facta cum tacito conſenſu eiuſdem Sedis.*

38 *Epiſcopo, quare non reperitur in iure conceſſa facultas in caſu neceſſitatis diſpenſandi.*

39 *Cauſa iuſta, nulla poteſt eſſe ad diſpenſandum in iure diuino, & quare.*

40 *Expreſſa, frequentioris vſus gratia, non excludunt alia rarò contingentia.*

41 *Epiſcopus, quod diſpenſare poſſit ſuper impedimento dirimenti, ex cauſa neceſſitatis, referuntur exempla.*

42 *Diſpenſandi facultas, non venit in generali mandato.*

43 *Perſeuerantia in delicto, quomodo inducat indicium præcedentis ſcientię.*

44 *Abſtinentia à copula, detecto impedimento, excludit dolum, & quare.*

For-

45 *Formula ſupplicationis pro diſpenſatione matrimoniali, quando Oratores abſtinuerunt à copula.*
46 *Et ſub qua formula, Sacra Pęnitentiaria ſuper impedimento occulto, diſpenſet.*
47 *Tempus decennij, facit pręſumere matrimonium legitimè contractum.*
48 *Ignorantiam allegans, debet illam probare.*
49 *Ignorantia, quod pręſumatur, regula quando ceſſet.*
50 *Et quomodo probetur circa impedimentum Conſanguinitatis, vel affinitatis.*
51 *Ignorantia, quęnam excuſet.*
52 *Ignorantia craſſa, & ſupina ęquiparatur ſcientię.*
53 *Conſtitutio pęnalis ligat etiam ignorantes, ignorantia non probabili.*
54 *Ignorantia craſſa, & ſupina, dicitur lata culpa.*
55 *Ignorantia iuris communis, eſt lata culpa.*
56 *Dictio*, dummodò, *importat conditionem.*
57 *Ignorantia allegata in diſpenſatione matrimoniali, probatur per iuramentum Oratorum.*
58 *Ignorantia, & ſcientia probantur per iuramentum.*
59 *Quod tamen intelligitur, vt hic.*
60 *Scientię coniectura, excludit probabilem ignorantiam.*
61 *Scientię pręſumptio, quando adeſt, alleganti ignorantiam, non datur reſtitutio.*
62 *Matrimonium contractum inter inhabiles, non ratificatur ſola diſpenſatione Papę.*
63 *Diſpoſitio* Clem. Eos, de conſang. & affin. *afficit ignorantes, quoad pęnas extrinſecas.*
64 *Clauſula*, Prolem ſuſceptam, *quomodo intelligenda in diſpenſatione de ignoranter contracto.*
65 *Diſpenſatio, quomodo pręſumatur inter virum, & vxorem, in gradu prohibito contrahentes.*
66 *Diuturnitas in figura matrimonij, facit pręſumere prolem legitimam.*
67 *Legitimationis prolis, declaratoria ex matrimonio ignoranter contracto, formula.*
68 *Legitimatio hęc, quonam alio modo petatur.*

Praxis Diſpenſationis matrimonialis de ignoranter contracto.

C A P. IV.

FRequẽtiſſimè adhuc contingit, matrimonium in gradu prohibito, ſeù cum alio impedimento dirimente, ignoranter contrahi: quarè poſtquàm egimus de ſcienter contracto, deque illius diſpenſatione, non incongruè ſequitur videre, quid in praxi ſeruetur, circa diſpenſationem ſuper ignoranter cõtracto, & cum quibus clauſulis, & decretis diſpenſari conſueuerit.

Præmittendum verò eſt, quod iuxtà
notorium ſtylum Romanæ Curiæ, quando ſuper hoc porrigitur Summo Ponti-
1 fici ſupplicatio, neceſſariò exprimen-
dum eſt, an Oratores, qui ſic ignoranter contraxerunt matrimonium, carnaliquè copula conſummarunt, detecto impedimento; abſtinuerint ab ipſa carnali copula, an verò in ea perſtiterint; vt iuxta facti qualitatem, ipſis opportunè conſulatur: ſi enim ignoranter contraxerunt, ſtatim, detecto impedimento, debent ſeparari, & abſtinere à copula; aliàs incurrerent ſaltem pœnas inceſtus, *l. qui contra legem, in fin. C. de inceſt. nupt. & in Auth. de inceſt. nupt. in princip.*

Quia verò frequentius euenire ſolet, vt etiam impedimento ipſo detecto, Oratores nihilominus in eadem copula perſeuerent; proinde litteras ipſius diſpenſationis, cum huiuſmodi perſeuerantiæ mentione, hic ſubijcimus, tenoris ſequentis, videlicet.

Vr-

2 *VRbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilecto filio Vicario Venerab. fratris noſtri Archiepiſcopi Neapolitan. in ſpiritualibus generali, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Ex parte dilecti filij Ioannis nati Saluatoris, & dilectę in Chriſto filiæ, Franciſcæ natę Laurentij, mulieris* Neapolitan. *nobis oblata petitio continebat, Quod ipſi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quominus poſſent inuicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter ſe, per verba de pręſenti, publicè, factis proclamationibus in eorum parochiali Eccleſia, iuxtà formam Concilij Tridentini, nulloque detecto, neque denunciato impedimento contraxerunt; illudque in facie* Eccleſiæ *ſolemnizarunt, ac carnali copula conſummarunt, Poſtmodum verò, ad eorum peruenit notitiam, eos Quarto Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos; & nihilominus in eadem carnali copula perſtiterunt. Cum autem, ſicut eadem petitio ſubiungebat, Ioannes, & Franciſca præfati, in huiuſmodi matrimonio remanere non poſſint, abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione; & ſi diuortium inter eos fieret, grauia exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri. Quare iidem Ioannes, & Franciſca nobis humiliter ſupplicari fecerunt, vt eis in præmiſſis, de abſolutionis beneficio, & opportunæ diſpenſationis gratia prouidere, de benignitate Apoſtolica dignaremur.* Nos *igitur, qui ſalutem quærimus ſingulorum, & ſcandalis quibuslibet, ne eueniant, quantum cum Domino poſſumus, libenter obuiamus, eoſdem Ioannem, & Franciſcam, ac eorum quemlibet à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pęnis à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis; ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum pręſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes; ac certam de præmiſsis notitiam non habentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, Diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, depoſita per te omni ſpe cuiuſcunque muneris, aut pręmij, etiam ſponte oblati à quo te omninò abſtinere debere monemus, de pręmiſſis te diligenter informes, & ſi per informationem eandem, preces veritate niti repereris; ſuper quo tuam conſcientiam oneramus, Tunc Ioannem, & Franciſcam pręfatos ab inceſtus reatu, & exceſsibus huiuſmodi; impoſita prius eis propter inceſtum huiuſmodi, arbitrio tuo, pęnitentia ſalutari, hac vice dumtaxat in forma Eccleſię conſueta, in vtroque foro authoritate noſtra abſoluas; & quatenus contra dictos Ioannem, & Franciſcam, cauſa ſuper pręmiſſis, in iudicium quoquomodò deducta fuerit, parito iudicato; ac cum ipſis Ioanne, & Franciſca; dummodo ipſa, propter hoc rapta non fuerit, & ignorantia huiuſmodi probabilis extiterit, quod impedimento Quarti Conſanguinitatis gradus huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs nequaquàm obſtantibus, matrimonium inter ſe de nouo publicè, ſeruata forma dicti Concilij contrahere; illudque in facie Eccleſię ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere libere, & licitè valeant, authoritate noſtra diſpenſes; Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo. Volumus autem, quod ſi ſprędta monitione noſtra huiuſmodi, aliquid muneris, aut pręmii occaſione pręmiſſorum exigere, aut oblatum recipere temerè pręſumpſeris, excommunicationis latę ſententię poenam incurras; qua tandiu innodatus exiſtas, donec per ſatiſfactionem condignam, abſolutionis beneficium à Sede Apoſtolica merueris obtinere. Datum Romae &c.*

Clauſulę autem, & decreta in ſupradictis litteris appoſita, eam, vt ſequitur recipiunt declarationem, videlicet.

Vrbanus &c.

Quod

Quod ipſi aliàs ignorãtes &c.

Quid autem ſi alter tantùm Oratorum
impedimentum huiuſmodi ignoraſſet,
alter verò illud ſciuiſſet; nunquid ta-
3 liter ſcienti prodeſſet hæc diſpenſatio?
Et reſponſio eſt negatiua; quia nul-
lo modo debet illa alteri prodeſſe, prop-
ter ſui indiuiſibilitatem, *Nauar. con-
ſil. 16. de conſanguin. & affinit.* vbi quæ-
ritur, an diſpenſatio de contrahendo
matrimonio, non obſtante Quarto gra-
du Cõſanguinitatis, cum ſupplicatione,
quod ignorantes impedimentum con-
traxerunt matrimonium, valeat, ſi vir
ſciebat, vel ſcire tenebatur impedimen-
tum; quod tamen fœmina ignorabat, Et
reſpondet, deciſionem huius quæſtionis
pendere ab illa, an ignorantia impedi-
menti fœminæ, efficiatur, vt ipſa & vir di-
cantur ignoraſſe impedimentum, & putat
quod non; & quod vir indigeat reualida-
tione diſpenſationis: & quia iam ſcit mu-
lier, indigebit, & ipſa. Pręterea, quod diſ-
penſatio prædicta non prodeſt viro, nec
per quandam conſequentiam vxori, pro-
pter indiuiſibilitatem, & vnionem huius
matrimonij *id. Nauar. d. conſ. 16.* & nos ſu-
pra diximus, vbi huius rei praxim decla-
rauimus.

Vt tamen planè ſcias, quænam igno-
rantia excuſet à pœnis, contrahentes hu-
iuſmodi matrimonia, præmittendum eſt,
4 quod ignorantia, alia craſſa, & ſupina
eſt, alia affectata, alia probabilis, *Sayr. de
cenſ. lib. 1. cap. 18. nu. 2.*

Ignorantia craſſa, & ſupina eſt illa, qua quis ignorat, id, quod communiter omnes ſui ordinis ſciunt, & quod ipſe ſcire debet, & poteſt, *id. Sayr. nu. 4.*

Affectata eſt, vbi quis ignorat, quia ſcire non vult, quod ſcire debet, & poteſt *id. Sayr. nu. 5.*

Probabilis, ſeù alio modo inuincibilis, illa dicitur, quæ manet, poſtquam homo debitam diligentiam adhibuerit, & qua homines ſui ſtatus communiter poſt debitam diligentiam, laborant; qualis eſt ignorantia, qua homines doctos, & timoratos conſulens, non rectè inſtruitur, vel, vt hic, quia publicationes fieri fecerunt Oratores in eorum Parochiali Eccleſia, & nullum repertum eſt impedimentum ad contrahendum, *Nauar. in manuali cap. 23. nu. 45 & 46.*

Agitur verò hic de ignorantia probabili, vt dictum eſt, quia dum *d. Clem. Eos, de conſang. & affin.* hic imponit pœnam
contrahentibus matrimonia, ſcienter in
5 gradu prohibito, intelligitur de illa ſcien
tia, quã ſentit ibi *gloſ. in verbo, ſcienter*, vbi
ait, ignorantiam probabilem, ideſt inuin-
cibilem, quia ignorabant Oratores ſe eſ-
ſe conſanguineos, vel affines; aliàs enim
ratione plecterentur pœnis *in dict. Clem.*
contentis.

Factis proclamationibus *in eorũ*

parochialibus Eccleſiis, ad præſcriptum *Concilij Tridentini d. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform.* ibi, *ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtiuis in Eccleſia inter miſſarum ſolemnia, publicè denuncietur, inter quos matrimonium ſit contrahendum; quibus denunciationibus, factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij in facie Eccleſiæ procedatur.*

Præmiſſis igitur dictis proclamationi-
bus, ac omnibus, ex præſcripto eiuſdem
Concilij ſeruatis, ſi aliquod poſtea dete-
gatur impedimentum, nullam Oratores
6 incurrent pœnam, ſiuè *dicti Concilij,
ſiue in d. Clem. Eos de conſang. & affin. con-
tentam.*

Quamuis, ſi poſtea, detecto impedimẽ-
to ſupradicto, perſtiterint in copula, in-
currẽt pœnas inceſtus, vt ſupra diximus;
7 ſi verò ſtatim abſtinuerint, ab omni pror-
ſus pæna immunes redduntur, ſtante,
ignorantia ſupradicta, quod præcipuè
ſtatuit ipſum *Concil. ſeſſ. 24. cap. 5.* ibi, *ſi ve-
rò ſolemnitatibus adhibitis, impedimentum
aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cuius ille
probabilem ignorantiam habuerit, tunc fa-
cilius cum eo, & gratis diſpenſari poterit, &
nos infra dicemus.*

8 Idemque dicendum eſt, quando hu-
iuſmodi denunciationes omittuntur de
licentia Ordinarij; quod quidem neceſſa-
riò exprimendum erit in ſupplicatione
diſpenſationis impetrandæ, cuius narra-
tiua, ſequentibus verbis concipi conſue-
9 uit, videlicet, *Quod ipſi aliàs ignorantes
aliquod impedimentum inter eos exiſtere
quominus poſſent inuicem matrimonialiter
copulari, matrimonium inter ſe, per verba
de præſenti publicè (proclamationibus iuxta
formam Concilij Tridentini fieri ſolitis, de
licentia Ordinarij prætermiſſis) ſeruata ta-
men in reliquis Concilij prædicti forma,
nulloque detecto, neque denunciato impedi-
mento contraxerunt, &c.*

Pariterque ſeruat ſtylus, hanc mentionem eſſe faciendam in ſupplicatione de ſcienter contracto, in qua dicitur, *Quod ipſi*

10 ipſi aliàs ſcientes ſe Quarto Conſanguini-
tatis gradu inuicem eſſe coniunctos, non
quidem peccandi data opera, &c. faciliores
reddendi, matrimonium inter ſe per verba
de præſenti, publicè, prætermiſſis de licentia
Ordinarij, &c. vt ſupra.

Factis igitur ſupradictis proclamatio-
nibus, nulloque inter Oratores, reperto
impedimento ad contrahendum matri-
monium, facilius cum eis diſpenſatur, vt
ſupra, ex d. Concilio Tridentino, dictum
eſt; quia, cum ipſi Oratores contraxerint
ſeruata forma eiuſdem Concilij, pœnam
non merentur, ad tex. in l. Gracens, cum
ibi not. C. ad leg. Iul. de adult. quia igno-
11 rantibus, dolus imputari non poteſt, l.
genero, ff. de infam. Crauet. conſ. 8. num. 10.
qui tunc imputaretur, quando ipſi Ora-
tores non curaſſent inquirere illud, quod
tenebantur; tunc enim ignorantia, nullo
modo eos excuſat, quando non adhibue-
runt diligentiam in inquirendo ex præ-
cepto eiuſdem Concilij, cap. penult. ante fin.
& c. fin. 37. diſt. c. innotuit, in verbo, igno-
rantiam, de elect. & facit tex. in l. regula, §.
ſed facti, ibi, verum eius, qui eam rem di-
ligenter requirendo, notam habere poſſunt,
ff. de iur. & facti ignor. l. ſi auiam, in fin. C.
de ingen. manum.

Et ſic non debent aliquo modo, vt di-
ctum eſt, Oratores ipſi ſubiacere pœnis
appoſitis in Clem. Eos, de conſang. & affin.
ac Concilij ſupradicti, facit doctrina Io.
Andr. in c. 2. de conſtit. lib. 6. dum voluit,
12 pœnam Conſtitutionum, nō ligare igno-
rantem; cum non habeat animum delin-
quendi; & ait Anton. de Butr. in d. cap. 2.
quod ſtatutum addens pœnam in facto
13 damnato de iure communi, non ligat
ignorantem; quia non omnes tenentur
14 ſcire impedimenta matrimonij, quæ, etiā
multi ſacerdotes ignorant, vt ait Sanch.
lib. 2. diſp. 38. nu. 3. & diximus nos ſupra.
Cum igitur Oratores, iam ea adimpleue-
rint, ad quę ex dicto Concilio tenebantur,
nempè fieri faciendo debitas publicatio-
nes, ſupradicta ignorantia illos excuſat,
per iura ſuperius allegata. Et quia in ali-
quibus Chriſtianorum Prouincijs, decre-
tum Concilij Tridentini non fuit promul-
gatum, ſeù receptum, vt in quibuſdam
Galliæ partibus, & in Polonia; quibus in
15 locis, ſi matrimonium contrahatur abſq;
parocho, & teſtibus, certum eſt, valere, in-
quit Sanch lib. 3. diſp. 18. nu. 1. propterea,
in hoc caſu conſueuit id exprimi in ſup-
16 plicatione, per hæc verba, videlicet, Quod
ipſi aliàs ignorantes aliquod impedimen-
tum inter eos exiſtere, quominus poſſint in-
uicem matrimonialiter copulari, matrimo-
nium inter ſe per verbę de præſenti, publicè,
adhibitis omnibus ſolemnitatibus, de more
patriæ, adhiberi ſolitis, nulloque detecto, ne-
que denunciato impedimento, contraxerunt;
illudq; in facie Eccleſiæ ſolemnizarunt, &c.
vt in infraſcripta formula de ignoranter
contracto, quando Oratores abſtinuerunt
à copula.

Quod quidem paſſim cùm iſta narra-
tiua admittitur pro ſupradictis locis; ſicut
ſæpe vidimus practicari; nam lex, vel di-
17 ſpoſitio Principis, non acceptata, neque
moribus vtentium comprobata, non ligat
18 ſubditos, quando non fuit obſeruata, ſciē-
te, & tolerante Principe, vt per gloſ. in cap.
1. in verbo, frangere, de treug. & pace; Na-
uar. conſ. 1. de conſtit. nu. 23. cum plurib. ſe-
quentib. cum ſemper lex habeat tacitam
19 conditionem, quatenus, videlicet, illa mo-
ribus vtentium recipiatur, tex. in cap. in
20 iſtis, §. legis, 4. diſtin. & cum multæ leges
moribus patriæ non conueniant, idcircò
21 permittitur cuilibet Prouincię in ſuo
ſenſu abundare Ancharan. conſ. 218. Gonz.
gloſ. 26. nu. 2. cum ſeqq. Quod quidem pra-
cticatur, non ſolum pro origiuarijs ſupra-
dictorum locorum, verùm, etiam pro pe-
regrinis, qui per modum tranſitus, aut
hoſpitij, diuertunt ad huiuſmodi loca, vt
cōſtat ex cap. illa. diſt. 12. vbi gloſ. in verbo,
22 ſocietatem, ait, quod quilibet tenetur vi-
uere ſecundum conſuetudinem illorum,
inter quos verſatur: vnde illud exordium
duxit videlicet.

Si fueris Romæ, Romano viuito more.

Et ſi ſis alibi, viuito ſicut ibi, id. Sanch. d.
diſp. 18. nu. 4. qui num. 5. ait ex pluribus
DD. ſententiam huiuſmodi hoc modera-
men admittere, nempè, vt ſolus tranſitus,
non ſit ſufficiens ad obligandum ad ſta-
tuta, & conſuetudines illius loci, niſi, qui
traſit, illic ſiſtat.

Idemque dicendum eſſet, vbi dictum
Concilium in aliqua tantum eſſet ſui par-
te receptum, in alia vero non; quod qui-
dem obſtare non videtur; licet enim Rota
pro indubitato teneat, quod non vſus, ſiuè
23 contrarius vſus populorum ſine conſenſu
Papæ non poſſit operari contra validita-
tem Cōſtitutionum Apoſtolicarū, ex latè
deductis in vna Romana Concordiæ S.
Petri die 13. Nouembris 1609. & 12. Fe-
bruarij 1610. coram Caualeno, vt per eand.
Rot. apud Farin. decif. 356. num 7. tom. 1. p.
nihilominus nouum eſt, quod videlicet,
24 Conſtitutio ſeruatur quoad aliqua eſt
quoad

qnoad alia abeat in deſuetudinem, *Rain.*
conſ.55.in fin. lib 5. Corn. conſ.20. num.2.
verſ. nec etiam obſtat, lib.3. neque peritos
latet Curiales, quod ſiuè non vſus, ſiuè
contrarius vſus nonnullarum Apoſtoli-
carum Conſtitutionum ſeruatur, etiam
in ipſa Romana Curia, & in Cancellaria
Apoſtolica, quæ eſt organum Papæ, *Caſ. de*
Graſſ. deciſ.1. nu. 8. de probat. qui dictum
non vſum, ſeù contrarium vſum ſcit, & to-
lerat: nec dici poteſt, id ab ipſo Papa
ignorari; quandoquidem non ſolum exin-
de infertur ad ſcientiam ipſius Papæ, quæ
regulariter præſumitur, & infertur ex
ſcientia eius Officialium, verum etiam
ad conſenſum, qui colligitur ex eo, quod
26 quicquid geſſit Cancellaria, videtur ge-
ſtum ab ipſo Papa, *Rot. penes Farin. deciſ.*
deciſ.356. nu.8. p.1. to.1. Vnde tanto magis
dici poſſe videtur de ipſo Concilio Tri-
dentino, vbi illud non fuit promulgatum,
ſiuè in aliqua parte non receptum, vt di-
ctum eſt.

Ad hæc *Sacra Congreg. eiuſdem Concil.*
aliàs cenſuit, matrimonium celebratum
extra locum propriæ habitationis, & in
loco, vbi nó erat publicatum Concilium,
abſque illius ſolemnitatibus, eſſe validum,
ſi receſſus à loco habitationis, fuit factus
ad euitanda impedimenta, putà inimici-
tias, & obſtacula parentum, ſub *die 7. Fe-*
bruarij, 1602. Secus autem ſi contrahatur
inter ſe transferẽtes ad locũ, in quo Con-
cilium non eſt promulgatum, ſub animo,
ſine parocho, & teſtibus contrahendi, vt
in *vna Colonien. 5. Septembris 1626. & in*
vna Antuerpien. 16. Decembris 1628.

Hinc propterea non poteſt Epiſcopus
per ſua decreta ſynodalia, inualidare ma-
trimonia, quæ clandeſtinè, ſine parocho,
& teſtibus, contracta eſſent, ſi ibi non eſſet
publicatum Concilium Trid. ita vt matri-
monia poſt huiuſmodi decretorum pu-
blicationem aliter contracta, ſi nullum
aliud obſtet legitimum impedimentum,
valida, ac firma ſint; ideoque coniuges,
qui aliàs inter ſe validè matrimonia con-
traxerunt, illiſque poſtea per Epiſcopum
tanquam contra formam ſui decreti, nul-
lis declaratis, ſeparati fuerint, ac inſimul
habitare deſierunt, omnino cogendi ſunt,
vt in dictis matrimonij contractis perma-
neant, atque vna ſimul tanquam veri con-
iuges cohabitent: ij verò, qui primis ma-
trimonijs aliàs validè, & publicè contra-
ctis, & conſummatis, ac Epiſcopo vigore
dictorum decretorum nullis declaratis,
ſecundò contraxerunt ſimiliter ad priora
redire ac in illis permanere cogendi ſunt:
& huiuſmodi matrimonia poſt publica-
tionem, & coſummationem priorum
contracta, nullo modo, etiam prætextu
cuiuſuis gratiæ, & imminentis ſcandali,
tolerari poſſunt, aut debent, *ead. Sacr. Con-*
greg. in cauſa Ruſſia 18. Nouembris, & 2.
Decembris 1628. teſtè Barboſ. in coll. bull.
verbo matrimonium fol.446.

Quod autẽ ſupra diximus, ipſos .ſ. Ora-
tores euadere pœnas ſupradictas, etiam ſi
ipſæ publicationes fuerint de licentia
Ordinarij, omiſſæ, ita intelligas, ſi videli-
28 cet nõ curauerint illas fraudelẽter omit-
ti, ne detegeretur impedimentum, quod
inter eos forſan exiſtebat; quia tunc prop-
ter fraudem, & dolum, ſupradictas pœ-
nas incurrũt: & propterea carebunt com-
modo diſpenſationis, per *tex. in cap. ſuper*
litteris, de reſcrip. & in cap. in noſtra, de ſe-
pult.

Et carnali copula conſummarunt.

Non videtur hic, neceſſaria
mentio huius carnalis copu-
læ, quia, cum illa ſit ſequuta inter Orato-
res, probabiliter ignorantes ſe eſſe con-
ſanguineos, vel affines, non contrahitur
impedimentum inceſtus, *tex. in cap. ſi 29.*
quis cum duabus, cap. ſi quis cum matre, &
cap. quidam, 34. q. 2. cap. ex litteris, de eo qui
cogn. conſ. vx. ſu. ex eo quod, non dicitur
in hoc caſu inceſtus formalis; nec fuit cõ-
miſſum peccatum inceſtus, *Ledeſ. de matr.*
qu.55. art.6. 5. difficultate.

His verò non obſtantibus, contrarium
eſt verius, etiã de ſtylo, & in praxi recep-
tum; nam, quandocunq; interueniat in-
ter Oratores carnalis copula, erit de ea
30 omninò mentio in diſpenſatione facien-
da, etiam, ſi fuerit ea ſequuta ipſis Orato-
ribus ignorantibus impedimentum, at-
tento ſupradicto ſtylo Curiæ; qui pro le-
ge ſeruatur, *cap. quam graui de crim. fal.* &
ſicut nos alibi diximus, & quotidiana
praxis docet.

Poſtmodum verò ad eorum

peruenit notitiam &c. quę profectò, ſiuè
iudicialiter, ſiuè extraiudicialiter con-
tingere poteſt: & exprimi conſueuit,
etiam ſi illa contigerit, dum Oratores
ignorantes à principio inter eos adeſſe
impedimentum, curarunt fieri publica-
tiones pro matrimonio contrahendo,
ac in illis fuit detectum impedimentum;
quo caſu, etiam quod diſpenſatio peta-
tur cum aliqua ex conſuetis cauſis, putà
ob

ob anguſtiam, vel propter dotem &c. tunc enim, huius notitiæ expreſſio, ita fieri cõſneuit in corpore ſupplicationis, videlicet, *Supplicant igitur humiliter E.* 31 *S. V. Oratores præfati, qui aliàs ignorantes inter eos aliquod impedimentum exiſtere, quominus poſſẽt inuicẽ matrimonialiter copulari, denunciationes in eorũ Parochali Eccleſia, iuxtà formam Concilij Tridentini fieri curarunt; in quarum proclamationibus detectũ fuit, eos Quarto Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos, propter quod in contractu matrimonij huiuſmodi vlterius non proceſſerunt, quatenus cum eiſdem Oratoribus, quod impedimẽto Quar-* 32 *ti &c.* Et vtroque caſu, notitia huiuſmodi debet eſſe ſufficiens, vt clarum ſit impedimentum, ſuper quo requiratur Apoſtolica diſpenſatio; ac proinde non ſufficit, ſi vnus teſtis dicat, ſe audiuiſſe impedimentum, quod tamen probare non poſſit, *Abb in cap. tua, nu. 3. de cogn. ſpirit.* prout neque valet teſtimonium de auditu, ſiue credulitate, *Zerol. in prax. Epiſcop. verbo, matrimonium, p. 1. §. Decimo, dubium eſt*, vbi ait, quod ſi dum parochus facit denunciationes in Eccleſia, inſurget fama, quod inter contrahentes adeſt tale impedimentum talis gradus, tunc opus eſt diſpenſatione; ex quo 33 fama magis præualet, quàm duo teſtes, quorum alter, qui de ſcientia teſtimonium perhibet, non iurat; alter verò etſi iuret, tamen aſſerit, ſe ita audiuiſſe. Si verò inſurget fama de impedimento, ſed nullus aſſignatur gradus, tunc, neque propter hoc cauſatur impedimentum; ex quo fama interdum oritur ex incerto authore, & eſſet, ac ſi multi deponerẽt de auditu, & nullum aſſignarent gradum.

Id verò, quoad publicum impedimentum; quod aliàs probandum erit ad præſcriptum Sacrorum Canonum, ſicut ante diximus. Cum verò contingit, illud eſſe occultum, etiam in terminis Sacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ, ſicut docet *Sanch. de matr. lib. 8. diſp. 34. à nu. 55.* tunc recurſus habetur ad Officium dictæ Pœniten- 34 tiariæ Apoſtolicę, à qua petenda eſt diſpenſatio cum licentia remanendi in matrimonio contracto: quod quidem non ſolum contingere poteſt eo modo, quo ſuperius diximus, nimirum, quando Oratores matrimonium bona fide, nulloque in proclamationibus impedimẽto dirimẽti detecto cõtraxerũt, verùm etiã, quãdo nouum aliud impedimentũ impedit exequutionem litterarum diſpenſationis iam obtentæ; quod per exempla ſequentia, in praxi ſæpè occurrentia, patet.

Primò, videlicet, pro Oratoribus, qui impetrarunt iam pro vtroque foro diſpenſationem, cum quadam falſa aſſerta cauſa; poſtmodum verò, negotio occulto exiſtente, impetrant à Sacra Pœnitentiaria committi Diſcreto viro Confeſſori, qui, eorundem audita confeſſione ſacramentali, ipſos à quibuſuis ſententijs, cenſuris, & penis Eccleſiaſticis abſoluat, iniuncta pœnitentia ſalutari, dummodò occultum ſit, diſpenſationem impetratam, propter falſam expreſſionem huiuſmodi, inualidam eſſe, & aliàs ritè, ac iuxta formam, litterarũ prædictę diſpenſationis, verificatiſque in eis narratis, ſuper impedimento talis gradus, cum ipſis Oratoribus diſpenſatum fuerit, aliudque canonicum non obſtet, cum eiſdem, quod pręmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe de nouo ad euitanda ſcandala, contrahere valeant, diſpenſet.

Secundò, pro Oratoribus, qui nondum receptis litteris diſpenſationis ſuper aliquo impedimento, quo detinentur, ſe carnaliter cognouerunt; poſtmodum verò, ipſis receptis, illarumque Exequutori præſentatis, coram eo, copulam carnalem, inter eos ſequutam, eorum medio iuramento negarunt; poſtmodum verò matrimonium contraxerunt: quapropter petitur abſolutio ab inceſtu, periurio, & exceſſibus huiuſmodi, vt ſupra.

Tertiò, pro Oratoribus, qui ſcientes ſe aliquo eſſe gradu coniunctos, ſe carnaliter cognouerunt; in diſpenſatione tamen deſuper obtenta, nulla facta carnalis cognitionis huiuſmodi mentione; & ita matrimonium contraxerunt &c. & ſimilia, ſecundum caſuum contingentiam, quos, longa ſerie hic enumerare, ſuperfluum viſum eſt.

Hoc autem, in caſibus, quibus facilis patet acceſſus ad Summum Pontificem, ſiuè eius Sacram Pœnitentiariam, ad quam recurſum frequenter ſemperque haberi videmus.

Sequitur hinc non incongruè, videre, quid re vera, ſentiendum, ac receptũ ſit in praxi; cum videlicèt, neque ad Summum Pontificem, neque ad Legatum, aut Nuncium, vel aliũ, ad id facultatem habẽtem, facilis ſit acceſſus; ac proinde, quid de illa quæſtione, an videlicet, poſſit Ordinarius, iuſta exigenta cauſa, diſpenſare hic

ſuper impedimento, matrimonium dirimente?

Facit etenim pro negatiua, quia ſuper hoc ſolum poteſt Summus Pontifex diſpenſare, cum huiuſmodi impedimentum ſit iure pontificio inductum, *Felin. in cap. at ſi clerici, num. 4. de iud. Archidiac. in cap licet canon. de elec. in 6. Abb. in cap. cum dilecti, nu. 10. de elec. Couar. in 4. decret. 2. par. cap. 6. in princ. num. 15. & §. 10. num. 11. Guttier. lib. 1. qq. canon. cap. 5. nu. 10.* & hanc ſententiam tenet *Sot. lib. 1. de Iuſt. q. 7. art. 3. & q. 4. d. 37. q. 1. art. 2. Burgas. ex Irregular. p. 6. tit. de cognat. ſpirit. nu. 1.* vbi dicit, diſpenſationem hanc ſoli Papæ eſſe reſeruatam, per *tex. in cap. fin. de tranſact. & Gloſ. in cap. quia circa, de conſang. & affin. verbo. Apoſtolica, & idem Borgaſ.* etiam legatis à latere id negat, niſi hoc illis eſſet ſpecialiter conceſſum, *d. p. 6. in tit. de ſponſal. & matr. num. 1. Nauar. in manual. cap. 22. nu. 88. verſ. tertio duendum, Henriq. in Sum. lib. 12. cap. 3. §. 1. Sanch. de matrim. lib. 2. diſp. 40. num. 1. Garc. de benef. p. 11. cap. 5. nu. 344. Barboſ. de pot. Epiſ. p. 2. alleg. 35 à princip.*

At vero, cũ noſtra praxis verſetur circa caſus vrgentis neceſſitatis, communis eſt DD. ſententia teſte *iod. Garc. 9. cap. 5. nu. 347.* poſſe Epiſcopum ſic diſpenſare; quibuſdam tamen concurrentibus circumſtantijs, quarum Prima eſt, vt matrimonium ſit iam contractum, Secunda, vt ſit contractum ignoranter quoad impedimentum, Tertia, vt ſit conſummatum, Quarta, vt impedimentum ſit occultum, Quinta, quod contrahentes ſint adeo pauperes, quod non poſſint ire, vel mittere ad Summum Pontificem, Legatum, ſeù Nuncium, hanc habentes facultatem, Sexta, quod ſi fieret ſeparatio, ſcandala veriſimiliter exoriri poſſent, vt per *Zerol. in prax. Epiſcop. verbo, Diſpenſatio. §. ad quintum, p. 1.* Ratio autem, qua ipſi DD. ad id mouentur, ea potiſſimũ eſſe poteſt, quia nimirum ſupradictis concurrentibus, non leuis cauſa ad id inſurgit, ſed vrgentiſſima neceſſitas, ne videlicet contrahentes, qui in prædicto caſu, Summum Pontificem conſulere nequeunt, opportuno remedio remaneant deſtituti, cum abſque ſcandalo ſeparari non poſſint; eoque magis, quia hæc ſententia innititur manifeſtæ æquitati, vt ait *Sanch. de matrim. lib. 2. diſput. 40. ſub nu. 4. verſ. ſed dicendum circa med.* vbi ſubdit, quod talis æquitas ſuadet, mentem legiſlatoris non eſſe, vt in eo euentu, Epiſcopus nequeat diſpenſare; ſed quando matrimonium eſt mala fide contractum, mens Pontificis non eſt iniquitati fauere, & peruerſæ contrahentium audaciæ, & vt illa ſit facilioris diſpenſationis occaſio; ne quotidie hac ſpe celebrentur matrimonia, contemptis impedimentis dirimentibus: vbi etiam ſubdit *nu. 5.* idem dicendum eſſe, quamuis, contrahentes, non ſint pauperes, ſed expenſas habeant neceſſarias ad impetrandam Apoſtolicã diſpenſationem; quia etiam in diuitibus, poteſt vrgens neceſſitas concurrere, veluti, quia longiſſimè diſtant ab Vrbe, & eſſet magnum periculum incontinentiæ, tandiù expectare; quod quidem ſentit *id d. Sanch. nu. 6.* etiam ſi erunt duo impedimenta dirimentia occulta, ſi concurrant circumſtantię requiſitę; nec valet quidem dicere, quod hæc facultas in caſu huiuſmodi neceſſitatis, non extenditur ad duo impedimenta, attenta ipſius diſpenſationis natura, quę, cum ſit odioſa, eſt reſtringenda, *Gambar. de author. leg. lib. 7. num. 202.* hoc enim caſu poteſtas Epiſcopi non eſt ad auferendum quoddam ſingularum impedimentum, ſed ad diſpenſandum cum impedito: qua quidem ratione putarem id ſibi iure optimo locum vendicare, etiam ſi vltra duo, concurrerent alia impedimenta.

Nec quidem totum id à recto iuris tramite noſcitur diſſentire: licèt enim Epiſcopus non poſſit contra canones, & Cõcilia diſpenſare, niſi in caſibus in iure expreſſis, loquendo de ordinaria poteſtate; attamen nouum non eſt eum in multis
36 ex caſibus, Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, poſſe diſpenſare, vbi adeſt magna neceſſitas, aut periculum ſcandali, ſi diſpenſatio differatur, vt in caſibus ſupra poſitis, *tex.* eſt notabilis, & ſatis clarus *in cap. vt conſtitueretur, 50. diſt. cap. ipſa pietas, 23. q. 4. cap. quadam lex, 35. q. 3.* vtoptimè tradit *Barboſ. de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 11. nu. 190.* niſi tamen talis diſpenſatio fieret contra ius diuinum, aut præcipuas, graueſquè Eccleſiæ ſanctiones, vt in *cap. ſunt quidam, & ibi gloſ. 25. q. 1.* & bene ſubdit ibi *id. Barboſ.* quod quando Epiſcopus
37 in ſimili caſu diſpenſat, talis diſpenſatio intelligitur cum tacito Sedis Apoſtolicæ conſenſu facta, vt in *cap. fin. de eo qui furt. ordin. ſuſcep.* & ſalua eiuſdem Sedis authoritate, vt in *cap. 1. 1. q. 5.* facit etiam, quod licèt Epiſcopus non poſſit regulariter diſpenſare ſuper criminibus adulterio maioribus, *id. Gambar. lib. 10. nu 466.* id tamen

tamen fallit, quando ſubeſt cauſa neceſſitatis, *Abb. at ſi clerici, §. de adulterijs, de sud.*

Quod enim expreſſe id iure cautum non reperiri videatur, non id ex eo prouenit, quia Summus Pontifex in caſibus prædictis noluerit Epiſcopis hanc attri-
38 buere facultatem; ſed quia neceſſitas ſuperueniens non fuit ab ipſo Pontifice conſiderata; nec de futuris contingentibus diuinare potuit, vt illis prouideret, etiam quod ſit Summus Pontifex, qui Dei vices gerit in terris, *cap. vn. §. cum enim, vt Eccleſ. benef. ſin. dimin. confer.* licèt enim multa ſint negotia, quę ita idem Pontifici reſeruata ſint, eique adhæreant, ita vt cum generali mandato non tranſeant, niſi ſpecialiter exprimantur, vt ait id. *Barboſ. d. lib. 1. cap. 2 nu. 157.* attamen non ignota eſt inter cœtera iura, *gloſ.* ſatis recepta *in l. tale pactum, §. fin ff. de pact.* vbi id, quod diſponens veriſimiliter diſponeret, ſi de eo cogitaſſet, debet pro diſpoſito haberi, cum impoſſibile ſit, omnes futuros caſus poſſe præuideri; loquendo tantum hic de diſpenſatione circa ius poſitiuum, non autem circa legem diui-
39 nam à Deo conditam, in qua nulla poteſt dari cauſa iuſta ad diſpenſandum; cum ipſe Deus, omnes vidit caſus, & cauſas, qui ſub illa lege diuina cadere debebant, & diuina voluntas, à qua huiuſmodi lex proficiſcitur, ſit omnino immutabilis, ideo ſequitur, quod ſi aliquo caſu voluit legis præceptum manere, iuſtiſſimum eſt, vt maneat, & iuſtum eſſe non poteſt, vt auferatur ab inferiore; ac per conſequens propriè diſpenſatio, quæ vinculum legis tollit, circa præcepta diuinæ legis, à Summo Pontifice fieri non poteſt, ita id eruditiſſimus, & nunquam ſatis laudatus *Barboſ. d. cap. 2. nu. 159. circa med.* vbi plures ad id *DD.* cumulat.

His inſuper accedat, quod licet alij caſus expreſsi in iure reperiãtur, in quibus, Epiſcopis permittitur diſpenſatio in caſibus Papæ reſeruatis, nulla diſpenſationis, de qua hic agitur, facta mentione, non tamen abſonum videtur, caſus prędictos fuiſſe expreſſos frequentiæ cauſa
49 quæ non propterea reſtringit, vt per *gloſ. in l. facto, ff. de cond. & demonſtr.* expreſſa enim gratia frequentioris vſus non excludunt alia quę rarius contingere ſolent, etiam, quod ſimus in materia diſpenſationis, & in diſpoſitione exorbitanti, *Mandoſ. reg. 33. q. 6. nu. 4. & 5.*

Ex præmiſsis igitur circa ea, quę ad ius poſitiuum pertinent, cenſetur profecto Papam, hanc diſpenſandi facultatem Epiſcopis in tam vrgentibus neceſſitatibus tacitè permiſiſſe, ad *tex. in l. ſi hominem, ff. mand. Felin. in cap. quod ſuper his in 1. fall. de maior. & obed. & in cap. 1. verſ. fallit ſeptimo, de conſtit. Iaſ. in l. 1. C. de prec. Imper. offi. gloſ. in cap. latorem, 33. q. 2.* vbi ait, Epiſcopum poſſe ex vrgenti cauſa, relaxare pœnitentiam iniuntam à Papa.

Quinimo ait idem *Sanch. d. diſp.* poſſe Epiſcopum, non modo diſpenſare in ipſo impedimento dirimente, quando matrimonium eſt contractum, vt nos ſupra diximus verum etiam, ante contractum: hoc quidem ſumma ratione; quia cum in vtroque caſu, militet eadem ratio, debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, *l. ſi poſtulauerit, §. ratio, ff. de adult. l. illud. verſ. ſed magis, ff. ad leg. aquil.* & vtroque modo, fuit pluries id poſitum in praxi: & deniq; pro eadem noſtra ſententia, duas optimas rationes, vt ſemper eruditè ſolet, attulit *Pater Megal. tom. 1. var. reſol. 57. num 2. cum ſeqq.* quarum Prima eſt, quia ex magna, & vrgenti cauſa, poteſt Epiſcopus diſpenſare in caſibus Papę reſeruatis, per rationes etiam nobis ſupra allatas, prout in caſu noſtro ſupponitur. Secunda, quia, qui habet veriſimilitudinem pro ſe, habet etiam pro ſe deciſionem legis, vt dixit *Tiraquell. in l. ſi vnquam, num. 37. C. de reuoc. donat.* Sed hic veriſimile, eſt, Summum Pontificem in hoc caſu nolle manere homines ad id, remedio deſtitutos, vt ſupra dictum eſt, quãdoquidem, huiuſmodi reſeruationem diſpenſationis facit Summus Pontifex ob charitatem, ac bonam Reipub. gubernationem, ergo præſumendum eſt, Papam velle, vt Epiſcopus diſpenſet, *Nauar. in Manuali, cap. 22. nu. 85.*

Omnes, autem *DD.* contrariam ſententiam mordicus defendentes, oſtendunt eos nondum id habuiſſe in facti cõtingentia; ac proinde, neſcio quomodo ſe geſſiſſent, ſi caſus ipſe eis eueniſſet. Contracto etenim bona fide, matrimonio, liberiſquè inde ſuſceptis, quid facient coniuges, ea ſpe deſtituti recurrendi ad Summum Pontificem, temporè, quo res non patitur dilationem? ſeparabuntur ne, cum tanto ſcandalo, etiam virorum prudentum, cum nota, & vilipendio mulieris, & incommoda filiorum educatione? An verò in matrimonio irrito, ſcienter perſeuerabunt? Certè horum

vtrumquè abſurdiſſimum eſt, ac eo remedio dignum, vt Epiſcopis ea facultas diſpenſandi non denegata cenſeatur, vt optimè notauit, *Megal.loc.cit.*

41 Nec inter alia, me latet, certioratum aliàs de hac re ab Epiſcopo Aſten. extitiſſe Cardinalem Cuſentin. Prodatariũ tunc Sixti V. poſtquàm idem Epiſcopus, vrgente ſibi oblata cauſa, in caſu propoſito diſpenſauerat; propterea idem Cardinalis, facto prius verbo cum Summo Pontifice, eidem Epiſcopo reſcripſit, ſibi licuiſſe ſic in huiuſmodi caſu diſpenſare, eumque prudenter egiſſe, ſtante aſſerta neceſſitate, vt ego audiui à bo. mem. Lamberto Vrſino, eximio Abbreuiatore Maioris Præſidentiæ; ita etiam docet *Zerol.in prax. Epiſcop. verbo, Diſpenſatio §.ad quintum,* qui teſtatur de communi *ex Nauar.cap.22.nu.85.Sot.4.ſentent. diſt. 37.q.vn.art.2.Syluſ.eod.verbo, §.9. Armill. ſimil.verbo, nu. 19.* & ait ibi *id. Zerol.* quod, dum ille haberet hunc caſum, ita ſibi fuit ab Vrbe reſponſum; ac pluries per plures Epiſcopos ita practicatum extitiſſe non ignoramus.

Cæterùm autem, an hæc diſpenſatio in caſibus præmiſſis, ſit etiam permiſſa Vicario generali Epiſcopi, negatiua prorſus datur reſponſio, ad *not. per Felin. in cap.at ſi clerici.§.de adulterijs, de iudic. Rebuff.in prax.benef.in forma Vicariatus, nu.44.Sanch. lib.2.diſp.40. num. 12.* cum 42 huiuſmodi facultas nunquam veniat in generali mandato, vt *in cap.quod tranſlationem, de off.leg.*

In eadem carnali copula *perſtiterunt,* Ac propterea poſſunt puniri pœna inceſtus; debentque petere illius abſolutionem, vt patet in ſupradictis litteris; quia non ſufficit, Oratores ſupradictam ignorantiam allegaſſe; cum poſtmodum ſciuerint impedimentum, & non abſtinuerint à carnali copula, *Surd.conſ. 374.nu 27.* & ſic non excuſantur à delicto: imò quandoque iſta perſeuerantia 43 inducit indicium præcedentium ſcientiæ & animi, *Cephal.conſ.76.nu.10.*

Secùs autem, ſi detecto impedimento, ab ipſa copula abſtinuerunt; quod facit præſumere, Oratores dolo carere, *arg. tex.in l.ſi quis, C.de adul.* præſertim in matrimonio palàm, & publicè contracto, *Iaſ.conſ. 168.nu.5. verſ. item contrahens matrimonium prohibitum.lib.4.Ruin. cõſ. 51.nu. 6.lib. 5.* quia ita contrahendo, præſumitur, id non feciſſe data opera, ſed potius erraſſe, *Bald.in l.nemo clericus, nu.12.C.de Sum.Trin.& fid.cath. Abb. in cap.de homine, nu.6.verſ.Et producitur, de celebr.miſſ.* & ſic nulla fuit eorum voluntas, *l.ſi per errorem, ff.de iuriſd.omn.iud.l.nihil conſenſui,§.nihil, ff.de reg. iur.* quæ quidem regula, nullam recipit limitationem, *Bald.in l.cum teſtamentum, nu.2.ff. de iur.& fact.ignor.* ac própterea, omni hæſitatione remota, dolo, & fraude carent, dum fecerint, quod licuit facere, lege permittente, *Pariſ.conſ.72.in fin.lib. 3.Ludouiſ.deciſ.401.nu.14.* cum ex ſubſequentibus, nempè, ex quo abſtinuerunt ab ipſa copula, oritur maximum indicium præcedentis animi, nimirum, quod ſine dolo, & bona fide matrimonium contraxerunt, *l.ſed.& Iulianus.§. præmde, ff.ad Maced.l.ſi ſeruus plurium, §.fin. ff.de leg.1.Bart.in l.cætera, §.fin.eod.tit.* quia validum eſt argumentum à præcedentibus, vel ſubſequentibus, *gloſ.in l. apud Celſum.ff.de dol.except. Crauet. conſ. 143.nu.9.Menoch.de arbitr.iud. caſu 479.* Quo caſu, Oratores non egent abſolutione, ſed tantum petitur ſecum diſpenſari, vt matrimonium inter ſe, etiam de nouo, publicè, ſeruata forma Concilij Triden. contrahere valeant, cum decreto prolis ſuſceptæ, & ſuſcipiendæ; perinde, ac ſi diſpenſatio concederetur cum aliqua ex vulgaribus cauſis, putà ob anguſtiam, aut incompetentiam dotis, vel aliam ſimilem; ac propterea neque illius compoſitio, nec aliæ expenſæ in aliquo alterantur; ſed ita fient, ac ſi concederetur cum aliqua ex dictis cauſis: ipſæ enim expenſæ alterantur, quando petitur abſolutio ab inceſtu, ratione perſeuerantiæ, quæ hic non cadit; cum ſatis ipſi Oratores excuſentur ob ignorantiam, ſi ſuperueniente ſcientia, deſiſtant; cum aliàs, iniquum eſſet, ignorantem, pœna affici, vt docet *tex.in l.quicunque, C.de ſeru.fug.l.iniquiſſimum, & l.vlt. C. de iur. & fact.ignoran.* Ac propterea, ſi poſt detectum huiuſmodi impedimentum, abſtinuerunt à copula, vt dictum eſt, debet exprimi in ſupplicatione, nempè, vbi dicitur, *Poſtmodum verò ad eorum peruenit notitiam, ſe Quarto Cõſanguinitatis gradu inuicem, eſſe coniunctos,* additur, *propter quod à carnali copula huiuſmodi abſtinuerunt,* vt in formula infraſcripta; & ſic per hanc abſtinentiam, non incurrent ipſi Oratores pœnas à legibus, & Canonibus impoſitas his, qui inceſtas nuptias contrahunt, quod expreſsè tenet *gloſ.in d.Clem.*

d.Clem.Eos.in verbo,ſcienter, quam omnes *DD.* approbant, teſte *Couar. ſup. 4. decretal.fol.99.poſt num.22.* Vt antem facilior notitia habeatur petendæ diſpenſationis de ignoranter contracto, quando impedimento detecto, Oratores ab ipſa carnali copula abſtinnerunt, illius formulam hic etiam ſubnectere viſum fuit, quæ ſic concipi poterit, videlicet.

45 B*Eatiſſime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte N. & N. Quod ipſi aliàs ignorantes aliquod impedimentum &c. matrimonium inter ſe, per verba de preſenti, publicè factis proclamationibus &c. contraxerunt, Poſtmodum verò &c. eſſe coniunctos, propter quod à carnali copula huiuſmodi abſtinuerunt. Cum autem, Pater Sancte, Oratores prædicti in huiuſmodi matrimonio remanere &c. & ſi diuortium &c. grauia exinde ſcandala &c. exoriri. Supplicant &c. quatenus cum eiſdem Oratoribus, quod impedimento &c. non obſtante, matrimonium inter ſe de nouo publicè ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere &c. liberè, & licitè valeant, diſpenſare. Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo, dignemini &c.* Reliqua ſupplentur, vt in priori formula, quando Oratores, detecto impedimento, perſeuerarunt in copula.

Et cum abſolutione à cenſuris, ad effectum &c. & de diſpenſatione, decreto, alijſque premiſſis, vt ſupra latiſsimè extendendis &c. Et committatur Ordinario &c. qui depoſita &c. diſpenſet, vt ſupra (Et additur etiam) *Et dummodo ignorantia huiuſmodi probabilis fuerit.*

Hoc autem, quoad diſpenſationem,
pro vtroque foro ſuper publico impedimento.
In foro autem conſcientiæ, cum
contingit, Oratores, impedimentum
hoc ignoraſſe, nequaquam opus eſt matrimonium,
quod iam aliàs contraxerunt,
de nouo publicè contrahere; ſed attento
quod impedimentum eſt occultum,
committitur per Officium Sacræ Pœni-
46 tentiariæ Confeſſario, qui Oratores abſoluat,
ac cum eiſdem diſpenſet, vt matrimonium
inter ſe de nouo ſecretè ad
euitanda ſcandala contrahere poſſint, vt
aliàs diximus, Quæ tamen diſpenſatio
non conceditur per dictam Sacrã Pœnitentiariam,
niſi Oratores, per aliquot annos,
in ipſo ſic contracto matrimonio
permanſerint, puta per decem annos, vel
vltra, quamuis aliquando diſpenſauerit
cum Oratoribus, qui etiam per ſex annos
tantùm perſtiterunt in dicto matrimonio,
ſic ignoranter contracto; quia hoc
47 tempus decennij facit præſumere matrimonium
legitimè contractum, vt infra
dicetur, *nu. 28.*

Et dummodò ignorantia *huiuſmodi probabilis fuerit,* Ac propterea
48 Oratores allegantes hanc ignorantiam,
debent eam probare, vti fundamentum
ſuæ intentionis; quandoquidem, regula,
quod ignorantia præſumitur, *cap. præſumitur, de reg. iur. in 6.* non habet locum,
quando ignorantia eſt fundamentum
49 intentionis agentis; quia tunc eſt plenè
probanda, *Felin. in cap. vigilanti num. 1. verſ. qui allegaret, de præſcrip.*

Quocirca videndum eſt in propoſito,
quænam ſit probabilis hæc ignorantia:
Et quidem, iure communi inſpecto, ſic
illa dici poteſt, quatenus taliter contra-
50 hentes probent, ſe audiuiſſe à probis
viris & honeſtis, nullum inter eoſdem
adeſſe impedimentum, ſiuè Conſanguinitatis,
ſiue affinitatis, iuxta ea, quæ tradit
gloſ. in l. Titio fundus, ff. de cond. & demonſtr. vbi dicitur, excuſandum eſſe
eum, qui bono viro credidit; Et idem
eſt, quando in eo loco, vel Ciuitate, &
vicinia, conſtans erat fama, & opinio,
quod nullum inter prædictos aderat vinculum,
quominus inter ſe contrahere
poſſent; quandoquidem hæc fama excuſat
à dolo, & conſequenter à delicto,
quod probatur in *l. ſimiles §. mulier, ff. de adult. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 6. in addit. nu. 89.* Cœterum verò, ne ipſi
Oratores in vtroque foro puniantur, ſat
erit fuiſſe premiſſas publicationes, ſeruata
forma Concilij Tridentini, vt ſupra
dictum eſt.

Notandum ſubinde putauimus pro
noſtra praxi, quod iura dicentia, igno-
51 rantiam excuſare, debent intelligi de
ignorãtia iuſta, non autem de craſſa, & ſupina,
ratio enim trita eſt, quia talis igno-

52 rantia non excuſat, immò çquiparatur
ſcientiæ, quæ hic omninò facit incurrere
pœnas *Clem. Eos, de conſang. et affin.* & *di-*
cti Concilij Tridentini, ſeſſ. 25. cap. 5. etiam
quod ſimus in pœnis, vt eſt *tex. in cap. vt*
animarum, de conſtit. facit cap. penult. de
cler. excom. & idem dicitur de affectata
ignorantia *in cap. fin. de clandeſtin. deſponſ.*
cap. 2. de tempor. ordin. in 6. vbi *gloſ. in ver-*
bo, affectata, & ibi *Anchar. nu. 2.* & docet
ipſa *gloſ. eiuſdem Clem. Eos, in d. verbo,*
ſcienter, quod quamuis Conſtitutio pœ-
53 nalis liget ſcientes tantùm, tamen inclu-
dit, etiam ignorantes, ignorantia non
probabili, vt eſt illa, quæ includit in
ſe latam culpam; quia craſſa, vel ſupina
54 ignorantia, dicitur lata culpa; & ſic leuis,
vel leuiſſima culpa non facit, quin igno-
rantia dicatur probabilis, & excuſet à
pœna, quod patet, etiã in *l. liberorum, §.*
notanter, ff. de infam. vbi dicitur, quod
55 ignorantia iuris communis, eſt lata cul-
pa; nam debet quis conſulere peritiores.
Et debet huiuſmodi ignorantia, coram
Vicario delegato omninò verificari; quia
hæc dictio, *dummodò*, importat conditio-
56 nem, *cap. vt prateritæ, de elect.* & probatur
per iuramentum ipſorum Oratorum:
57 quod intellige, non ſolùm quando eſt ve-
riſimilis, ſed etiam ſi contra ipſam præſu-
matur; ea enim, quæ ſunt in animo, aliter
probari non poſſunt, *gloſ. in cap. ſignifica-*
ſti, el primo, de homicid. & ignorantia in
animo conſiſtit. *Nauar. conſ. 1. nu. 7. de*
conſtit. & tam ignorantia, quam ſcientia
58 probatur iuramento. *Maſcard. de probat.*
concluſ. 45. nu. 48. & concluſ. 94. nu. 5 *Fel.*
in cap. ſi vero, de iureiur. num. 8. verſ. de-
clara.
Non enim pro huius ignorantiæ veri-
ficatione, ſtandum erit ſimplici Orato-
rum, eam allegantium, aſſertioni, neq; illi
alio probationis onere ſunt grauãdi, ſed
eorum iuramento potius in hoc ſtandum
erit, ſi aliunde, ſcientia probari non po-
teſt, vt ſeruatur in praxi, per ea quæ do-
cuit *Imol. in d. Clem. Eos, nu. 7. & ibi An-*
char. nu. 3.
59 Quod tamen intelligas, quando non
adeſſet aliqua iuris præſumptio contra
ipſos Oratores; quod diligenter debet
aduertere ipſe Delegatus, iuxta ea, quæ
docet *Bart. in l. inter omnes, §. rectè, nu. 3.*
in fin. ff. de furt. Felin. in d. cap. ſignificaſti,
nu. 3. ſi enim adeſſent coniecturæ ſcien-
60 tiæ, ignorantia non eſſet probabilis, nec
veriſimilis, *id. Bart. in l. ſicut, §. 1. nu. 3. ver.*
hoc probo, ff. de accuſat ſicut, etiam dici-
mus, quod, quotieſcunque adeſt præſum-
61 pta ſcientia, alleganti ignorantiam, non
datur reſtitutio, vt per *Gozad. conſ. 8. num.*
vlt. verſ. quotieſcunque, facit *gloſ. in Clem.*
1. in verbo, publicè, de ſepult. Bald. in cap.
quoniam contra, §. 1. vt lit. non conteſt. gloſ.
communiter, approbata in *l. ſi tutor, C. de*
peric. tut. & *gloſ. in l. vlt. ff. de decr. ab ordin.*
facien.

62 Matrimonium inter ſe de nouo, &c. Quia regulariter matri-
moniũ contractum inter
inhabiles, non ratificatur per ſolam diſ-
penſationem Papæ; ſed oportet, vt nouo
conſenſu poſt diſpenſationem nouiter
contrahatur, *Nauar. conſ. 2. qui ſi. ſint le-*
git. Et ita iuxtà hoc videmus in praxi ſer-
uari; nam ſemper in huiuſmodi matrimo-
nijs, ſic etiam ignoranter contractis, ſiuè
poſt notitiam impedimenti, Oratores
perſeuerauerint in copula, ſiue ab ea ab-
ſtinuerint, datur diſpenſatio, itaut de no-
uo ipſum matrimonium contrahant pu-
blicè ſeruata forma Concilij Tridentini;
quamuis in ſupplicatione fuerit expreſ-
ſum, Oratores, iam ſeruata forma huiuſ-
modi contraxiſſe; quod quidem à non-
nullis annis citra id introductum eſſe ſci-
mus, cum antea præſertim in litteris diſ-
penſationum ſuper matrimonio igno-
ranter, & bona fide contracto, vt hic, con-
cederetur Oratoribus, vt poſſent in eorũ
ſic contracto matrimonio remanere, vt
ſupra diximus.
Nam licèt Oratores non ſubijciantur
pœnis dictæ *Clem. Eos*, quæ non afficit
ignorantes, quoad pœnas extrinſecas, ſci-
licet excommunicationis, bene tamen af-
63 ficit quoad pœnas intrinſecas, nempè
nullitatis matrimonij, vt docet *Imo. in*
Clem. 1. nu. 54. de elect. Nauar. in ſua ſum-
ma cap. 23. nu. 44.

64 Prolem ſuſceptam, &c. Videtur,
hæc clauſula apponi potius ex communi
ſtylo, quàm ex neceſſitate; cum ſatis con-
ſtet, quod filij, qui nati fuerunt antequam
vterque cõiugum ſciret impedimentum,
ſunt legitimi, abſque aliqua Summi Pon-
tificis diſpenſatione; quod tamen proce-
dit, dummodo matrimonium ipſi con-
traxerint ſeruata forma Concilij Triden-
tini, factis proclamationibus fieri ſolitis
in eorum parochiali Eccleſia: & nullus
denunciauerit impedimentum. quod ſa-
tis in iure liquet ex *cap. 2.* ibi *filij. eorum*
non debent exinde ſuſtinere iacturam: cum

parentes

parentes eorum publicè, & ſine contradictione Eccleſia inter ſe contraxiſſe noſcantur, ideoque ſancimus, vt filij eorum, quos ante diuortium habuerunt, & qui concepti fuerant ante latam ſententiam, non minus habeantur legitimi, &c. qui fil. ſint leg. & ex cap. ex tenore, eod. tit. ibi, *intelligentes, quod pater prædicti B. matrem ipſius in facie Eccleſiæ, ignaram, quod ipſe aliam ſibi matrimonialiter copulaſſet, duxerit in vxorem, & dum ipſa coniux ipſius legitima putaretur, dictum R. ſuſceperit ex eadem, in fauorem prolis potius declinamus, memoratum R. legitimum reputantes, & ibi gloſ. in verbo. legitimum*, vbi dicit, quod ſufficit bona fides, etiam alterius parẽtis, vt filij dicantur legitimi, & *gloſ. in cap. cum inhibitio, verbo, ſi ambo parentes, de cland. deſp.* quod non eſt dicẽdum, vt quoad ſcientem, ſint illegitimi, & quoad ignorantem, ſint legitimi, quodq; monſtrum eſſet, ſi aliquis eſſet partim legitimus, & partim illegitimus, ſicut quod aliquis eſſet partim ſeruus, & partim liber, per *tex. in l. ſi duobus. ff. de ſtat. lib.* quare ex his videtur, clauſulam prædictam poſſe tantùmodo prodeſſe reſpectu filiorum ſuſceptorum poſt detectum ab Oratoribus impedimentum.

Per prædicta iura, ait, etiam *Nauar. conſ. 2. nu. 1. qui fil. ſint legit.* quod, cum in caſu propoſito, matrimonium fuiſſet cõtractum ſeruata forma Concilij Tridentini, & quod pręmiſſis denunciationibus, nemo denunciauit impedimentum, ſi vterque parentum, vel alter eorum verè ignorabat impedimentum, certum eſt, filios eorum, ante ſcientiam impedimenti natos, eſſe legitimos.

Quod ſi contingat, Oratores in gradu
prohibito contraxiſſe, nec conſtet diſpẽ-
ſationem fuiſſe impetratam, profectò di-
65 ſpenſatio ipſa præſumitur inter virum
& vxorem; qui ita contraxerunt, ſi per de-
cem annos continuos, & vltra, in matri-
monium vixerunt, & mortui ſunt; quia,
vt ait *Caputaq. deciſ. 269. nu. 2. p. 1.* diutur-
66 nitas, qua in figura matrimonij fuerunt
vir, et vxor, facit, quod proles illegitima,
pro legitima habeatur, concurrente probabili ignorantia, vt hic, *Abb. in cap. referente, vit. not qui fil. ſint legit.* & ita tentũ fuit *die 29. Maij 1551. corã Domino Chiſanen. in vna Meduſan. diſpenſationis*, & nos aliàs diximus.

Quia verò, ſicut quotidiana experientia docet, ſæpè occurrit, quod Oratores, bona fide, matrimonium in facie Eccleſię contraxerunt, ignorantes impedimentum; ac poſtmodum, cum per illorum, ſeù alterius obitum, aut ex alia cauſa non fuerit, detecto impedimento, impetrata diſpenſatio, vt poſſint ij in matrimonio contracto remanere cum declaratione legitimationis prolis ſuſceptæ; propterea ad ſubmouẽdam murmurationem ignorantium iura, & proinde putantium, filios inde genitos, eſſe illegitimos, conſueuit à Summo Pontifice peti, & concedi declaratio legitimationis huiuſmodi prolis, prout in formula ſequenti, videlicet.

67 B*eatiſſime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris* N. *laici* Neapolitan. *Diœceſis, Quod aliàs dictus Orator, & tunc in humanis agens quondam M. eius vxor, ignorantes aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quominus potuiſſent inuicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter ſe per verba de præſenti publicè, ſeruata forma Concilii* Tridentini, *in facie Eccleſia, nullo detecto, neque denunciato impedimento, contraxerunt, illudque carnali copula conſummarunt, ac per plures annos in eo permanſerunt, prolemque ſuſceperunt. Poſtmodum verò, prædicta M. defuncta, ad ipſius Oratoris notitiam peruenit, ſe dictã M. Quarto Cõſanguinitatis gradu fuiſſe coniunctum; propter quod dictus Orator dubitat, prolem ſic, vt præfertur ſuſceptam, illegitimam dici, aut haberi poſſe tempore procedente. Supplicat propterea E.S.V. dictus Orator, quatenus ſibi in præmiſſis opportunè prouidendo, eumq; ſpecialis gratia fauore proſequendo, prolem ex huiuſmodi matrimonio ſic, vt pręfertur bona fide contracto, ſuſceptam, legitimam fuiſſe, & eſſe declarare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus pręmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrariis quibuſcunque cum clauſulis opportunis.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c.

Et idem eſſet, ſi Oratores, litteras diſ-
68 penſationis obtinuerunt ſuper aliquo impedimento, & antequam fuerint exequntioni demandatæ, Oratrix ab Oratore carnaliter cognoſci paſſa fuiſſet, & grauida remanſiſſet, dictuſq; Orator, antequam dictarum litterarum vigore, matrimoniũ contractum fuiſſet, mortuus eſſet; qui nec in articulo mortis potuiſſent matrimonium contrahere; quia etiam tunc, ne filius, qui exinde ſuſceptus eſt, illegitimus dici, ſeù haberi poſſit, petitur declaratio legitimationis eiuſdem filij, ita ſuſcepti per ea, quæ ſupra diximus.

Et in quocunq; ex ſupradictis, ſeu alijs ſimilibus caſibus, litteræ committuntur Ordinario Oratorum, ſeù eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui vocatis vocandis, conſtitoque ſibi legitimè de narratis, declaret, vt ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Litterarum diſpenſationis matrimonialis formula, in forma pauperum.*

2 *Paupertas, probanda ad obtinendas litteras diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum.*

3 *Eaquè requiritur in vtroque Oratore.*

4 *Verbũ,* & miſerabiles, *quare addatur in diſpenſationibus in forma pauperum.*

5 *Dictio,* & , *de ſui natura, ſemper addit.*

6 *Dictio,* & miſerabiles, *in diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperum, debet operari.*

7 *Litteræ Apoſtolicę, nihil fruſtrà continent.*

8 *Neque ſyllaba, debet in illis eſſe ſuperflua.*

9 *Abbreuiatores Cancellariæ Apoſtolicę, ſuperfluum detrahunt ex litteris Apoſtolicis.*

10 *Verbum minimum, non debet eſſe ſine operatione in diſpoſitione Summi Pōtificis.*

11 *Dictio,* & miſerabiles, *inducit diuerſitatem, & eſt probanda.*

12 *Pauper, quis dicatur.*

13 *Et quis miſerabilis.*

14 *Diſpenſationes matrimoniales in forma pauperum, pauperibus, & miſerabilibus conceduntur.*

15 *Papa, non prȩiudicat ſuis Officialibus in eorum emolumentis.*

16 *Dictio,* tantùm, *limitat & reſtringit.*

17 *Paupertatis fides, quomodo conficienda pro diſpenſationibus in forma pauperum.*

18 *Formula eiuſdem fidei proponitur.*

19 *Quomodo ea, in Romana Curia, recognoſcenda.*

20 *Paupertas, & miſerabilitas Oratorum, denuò verificandę, ante exequutionem litterarum diſpenſationis.*

21 *Pauper, vel diues, quis dicatur, arbitrio iudicis remittitur,*

22 *Paupertatis litteræ teſtimoniales, quãdo dentur.*

23 *Fęlix Tamburellus Epiſcopus Soran. commendatur.*

24 *Paupertatis fides pro diſpenſatione in forma pauperum, quomodo danda ab Ordinario domicilij.*

25 *Mutatio loci, mutatio fortunæ.*

26 *Accedere ad Vrbem, quando teneatur Orator pro diſpenſatione in forma pauperum.*

27 *Paupertatis fides, ſi non ſit ſufficiens in Vrbe, quid ſeruetur.*

28 *Pauper, quis videtur, ſi malè veſtitus appareat. Fallit tamen quandoque, vt hic.*

29 *Paupertas affectata, non ſuffragatur.*

30 *Fraus, nemini prodeſſe debet.*

31 *Paupertatis gratia, reſcriptum obtentum, quomodo ſuffragetur.*

32 *Clauſula in fine poſita, refertur ad omnia præcedentia.*

33 *Compoſitiones pro diſpenſationibus, cur à Papa recipiantur.*

33 *Diſpenſationes, gratis concedendas, quomodo intelligendum.*

35 *Separandi ſunt* Oratores *diſpenſati in forma pauperum, & quare.*

36 *Separationis huiuſmodi, decreti tenor.*

37 *Copula carnali, denuò ſequuta inter Oratores ſeparatos in vim diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum, quid agendum.*

38 *Quid autem de noua copula inter diſpen-*

ſpenſatione in forma ordinaria.
39 *Gratię, Perinde valere, virtus.*
40 *Et quando detur.*
41 *Non operatur, gratia principali vitiata.*
42 *Expreſſio vnius defectus, non ſupplet alios non expreſſos.*
43 *Gratiam, Perinde valere, non ſupplere vltra illud, quod eſt in ſupplicatione, quomodo intelligatur.*
44 *Et quando danda ſuper alio Perinde valere.*
45 *Clauſula* In omnibus, & per omnia, *quid operetur.*
46 *Perinde valere, formula, ſuper noua copula in forma pauperum, proponitur.*
47 *Cum copula ſuper litteris expeditis ob infamiam in forma pauperum.*
48 *Cum copula ſcienter, ſuper litteris, ignoranter.*
49 *Pro auferenda forma pauperum.*
50 *Super matrimonio, tacita copula, contracto.*
51 *Super copula ſequuta, ante litteras preſentatas.*
52 *Super gradus expreſſione.*
53 *Super gradus expreſſione, cum alteratione cauſæ diſpenſationis.*
54 *Super impedimento, detecto poſt contractum matrimonium.*
54 *Super impedimento publicę honeſtatis iuſtitię.*
66 *Reformatorÿ reſcripti, virtus.*
57 *Reformatorium reſcriptum, quomodo habeat conformitatem cum reſcripto, Perinde valere.*
58 *Reformationis formula, ſuper copula.*
60 *Pro Oratoribus, qui detecto impedimento, perſtiterunt in copula.*
61 *Super nomine Oratoris.*
62 *Super loco Originis Oratorum,*
63 *Super Diœceſi Oratorum.*
64 *Super commiſſione litterarum.*
65 *Super alia commiſſione.*
66 *Super cauſa.*
67 *Super gradus expreſſione.*
68 *Super gradus, & Diœceſis expreſſione.*
69 *Error in Diœceſ, frequens in Cancellaria Apoſtolica, & quare.*
70 *Epiſcopatus eiuſdem denominationis, ex ſtylo Cancellarię, diſtinguntur per Prouincias.*
71 *Diœceſum, & Epiſcopatuum latina denominatio, quomodo à vulgari diſſimilis.*
Diſpenſatio ſuper noua copula, cum impedimento occulto, quomodo detur per Sacram Pænitentiariam.

Praxis Diſpenſationis matrimonialis cum copula, in forma pauperum.

CAP. V.

SAepe contingit cum Oratoribus pauperibus, non valentibus ſoluere compoſitionem, ac iura Officialium, ſuper impedimentis, diſpenſari; ne ob copulam, iam inter eos, quouis modo ſubſequtam, aut illius ſuſpicionem ortam, contingat illas cum animarum ſuarum iactura, in ipſa copula perſeuerare.

Et omiſſa formula ſupplicationis pro huiuſmodi diſpenſatione impetranda, tanquam minus neceſſaria, tantummodo tenorem litterarum, ſufficiat hic inſerere, qui talis, vt ſequitur, eſſe conſueuit, videlicet.

1 *VRbanus Epiſcopus, &c.* Dilecto *filio Vicario Venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Neapolitan. in ſpiritualibus generali, Salutem, & apoſtolicam benedictionem Oblatæ nobis nuper pro parte dilecti filii Ioannis N. laici, & dilecta in Chriſto filia Luciæ N. mulieris Neapilitan. diœceſis petitio continebat, Quod ipſis aliàs ſcientibus, ſe Quartò Conſanguinitatis, vel affinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos, vel ſe attinere, Ioannes prefatus, non quidem peccandi data opera, &c. dictam Luciam carnaliter*

naliter

naliter cognouit. Cum autem, &c. Cupiunt Ioannes, & Lucia prædicti, qui pauperes, & miſerabiles exiſtunt, inuicem matrimonialiter copulari &c. Nos igitur, &c. Diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, &c. Tunc Ioannem, & Luciam prędictos, qui pauperes, & miſerabiles exiſtunt, & ex labore, & induſtria ſua tantùm viuunt, in primis ab inuicem ſepares; deinde, ſi veniam à te petierint humiliter, eam illis poenitentiam publicam imponas, quæ alios deterreat à ſimilibus committendis; vtque dictus Ioannes operam ſuã, fabrica, vel in aliud ſeruitium alicuius Eccleſiæ, vel loci pij, Tribus ſaltem menſibus, conferat; aliaque iniungat, quæ de iure fuerint iniungenda. Qua poenitẽtia publica peracta, ac recepto ab eis iuramẽto, quod ſub ſpe facilius habendę diſpenſationis huiuſmodi, inceſtum hunc non commiſerint, ipſos ab inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi; impoſita prius eis propter inceſtum huiuſmodi, arbitrio tuo, poenitentia ſalutari, hac vice dumtaxat in forma Eccleſiæ conſueta, in vtroque foro, authoritate noſtra, abſoluas; & quatenus, &c. parito iudicato. Demum, ſi tibi expediens videbitur, quod diſpenſatio huiuſmodi ſit eis concedenda, nec ſcandalum ſit ex eo oriturum; ſuper quo tuam conſcientiam oneramus, tunc, cum eiſdem Ioanne, & Lucia; poſtquam ipſi in ſeparatione præfata, arbitrio tuo perſeuerauerint, & dummodo ipſa Lucia propter hoc rapta non fuerit, quod impedimento Quarti, &c. Prolem, ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernendo. Volumus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra huiuſmodi, aliquid muneris, aut pręmij, occaſione præmiſſorum exigere, aut oblatum recipere, temerè præſumpſeris, excommunicationis latæ ſententiæ poena, tandiu innodatus exiſtas, donec per ſatisfactionem condignam ab ipſa excommunicationis ſententia abſolutionem à Sede prędicta merueris obtinere; & nihilominus abſolutio, & diſpenſatio per te faciendę prędictæ nullius ſint roboris, vel momenti. Dat Romę, &c.

Et abſque declaratione aliarum clauſularum, quas iam ſupra, ſuis locis declarauimus, ſufficit eas tantum elucidare, quæ continent formulam, ſub qua, pro pauperibus, litterę diſpẽſationis huiuſmodi expediuntur; ac proinde ſequitur, videlicet.

Vrbanus *Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, &c.*

Qui pauperes. Sed videndum erit, nunquid dicti Oratores narrantes in ſupplicatione ſe eſſe pauperes, teneantur de eorum paupertate docere, ad effectum obtinendi litteras diſpenſationis ſub forma prædicta? Et videtur, quod nõ, ſed ſufficere, vt id tãtummodo narretur; quia communiter, qualitas iſta, habet præſumptionem, quæ naturaliter ineſt; cum quilibet nudus, & pauper naſcatur, iuxtà illud *Iob. Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc, cap. ſicut hi, 45. diſt.* & ſic qualitas ſemel poſita, quæ non tollitur ex curſu temporis, præſumitur exiſtere, niſi præſumatur ſublata, vt tenet *Crot. in l. ſi conſtante, verſ. quid tenendum, ff. ſolut. matr.*

His tamen non obſtantibus, contrarium eſt verius; quia, cum ad obtinendam diſpenſationem in forma pauperum, abſque ſolutione compoſitionis, aliarumque expenſarum, illarum remiſſio fundetur in Oratorum paupertate, proculdubio illa
2 probanda eſt, vt per *DD. in l. ſi vero, §. qui pro rei ff. qui ſatiſd. cog. Afflict. deciſ. 377. Alciat. de præſump. reg. 2. præſumpt. 27. Couar. var. reſol reſol. 1. reſol. 2. cap. 26.*

Et ad huiuſmodi diſpenſationes impetrandas, neceſſariò requiritur pauper-
3 tas, & miſerabilitas vtriuſq; ſcilicet, tam Oratoris, quàm Oratricis; ac propterea non ſufficit, ſi vnus tantum ipſorum ſit pauper, alter verò diues; vel ſaltem talis, qui valeat compoſitionem, aliaque iura ſoluere; & ita fuit ſemper obſeruatum.

Et Miſerabiles. Sciendũ eſt, quod ſẽper extitit conſueta forma dicendi, *N. & N. quę pauperes exiſtunt*, non addito verbo, *miſerabiles*.
4 Verum quia Oratores, vt plurimum licèt potuerint ſoluere compoſitiones, aliaque iura Officialium, ſe nihilominus mendicato teſtimonio paupertatis, pauperes fingebant, iura prædicta extorquendo; alij etiam ex locupleti induſtria uiuentes, ſe ſimiliter pauperes aſſerebant; propterea hoc tempore huius Pontificatus Sanctiſſimi D. N. Vrbani Papæ VIII. ad occurrendum

rendùm his fraudibus additum eſt verbum, *miſerabiles*; & ſic tàm in ſupplicatione, quàm in litteris apponuntur tanquã duo. Quod ſi ab ipſis Oratoribus nõ fuerit de eorum miſerabilitate facta mentio, nihilominus, quia Papa, eiuſque Officiales non intendunt, niſi pauperibus, atque miſerabilibus perſonis concedere huiuſmodi diſpenſationes in forma pauperum, propterea ab ipſis Officialibus, additur hoc verbum, *miſerabiles*, & ſic vtrumque debet coram Exequutore verificari: nec ad exequendas dictas litteras, ſufficit verificari paupertatem, niſi probent, etiam miſerabilitatem; quia dum dicitur in litteris, *& miſerabiles*, illa dictio, &, eſt coniunctiua, & copulatiua, *l. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verb. oblig. l. ſi haredi plures, ff. de hared. inſtit. l. Titia textores, §. nihil. ff. de leg. 1. Caſar de Graſſ. decif. 1. nu. 5. de reb. Eccle-*
5 *non alien.* & de ſui natura ſemper addit, *Put. decif. 230. nu. 2. lib. 2.* & ſic ex his duobus copulatis, debet non ſolum probari vnum, ſed omnino alterum, ad *tex. in l. fin. §. fructus, iuncta gloſ. in verbo. nihilo magis. ff. qua in fraud. credit.* Et fuit hæc dictio, *miſerabiles*, addita ad detegendam fictam paupertatem, necnon fraudes quę in præiudicium iurium Officialium prædictorum, committebantur, vt dictum eſt; quibus omnino obuiandum viſum fuit Summo Pontifici, ad *tex. in l. magis, §. ſi pupillus, ff. de reb. eor. l. quoties, in fin. C. de fideicom.*

Vnde, perperàm exequuntur Delegati huiuſmodi diſpenſationes, ſi eis non conſtiterit, Oratores eſſe non modò pauperes, ſed etiam miſerabiles; quia hu-
6 iuſmodi dictio debet aliquid operari; cum ſit appoſita, non ad ornatum ſimilium litterarum, ſed cum effectu, *argum. l. ſi quando, ff. de leg. 1.* aliàs enim dici poſſet, quod plures clauſulæ, ſeù dictiones in litteris Apoſtolicis eſſent fruſtratorię: quod nullo modo eſt dicendum, *cap. ſi à Pap., de priuileg. in 6. Grat. conſ. 9. nu. 142.*
7 *vol. 1.* quia in dictis litteris nihil fruſtra apponitur, *Caſſad. decif. 5 in fin. de prab.*
8 quinimmò, neque ſyllaba in eis vacare debet, vel ſuperfluè poni, *cap. ſi. enim 28. q. 1 gloſ. in cap. ſolitę, de maior. & obed.* ac ob id Domini Abbreuiatores Maioris
9 Præſidentiæ ſemper detrahunt ex litteris, quod ſuperfluum eſt; ex quo in diſpoſi-
10 tione Pontificis, nec minimum verbum ſine virtute, eſſe debet, *Curt. iun. conſ. 85. nu. 4. Dec. conſ. 47. nu. 2. Mandoſ. reg. 9. q. 2. nu. 3.* Hec enim dictio, *miſerabiles*, eſt de nouo introducta, & ſic extraordinaria; cum antea ſufficeret dicere, quod Oratores eſſent pauperes; & cum fuerit adinuenta ad obuiandum fraudibus, ſatis
11 apparet, quod per eam inducitur diuerſitas, & ſic verificanda, *Bart. in l. re coniuncti, ff. de leg. 3.* quia auget, & ampliat diſpoſitionem, *Ludouiſ. dec. 21. nu. 3.*

Sed hic videndum eſt, quisnam dicatur pauper, quis verò miſerabilis, ad effectum impetrandi ſimiles diſpenſationes in forma pauperum.

12 Et reſpondetur, quod ille dicitur pauper, qui non habet in bonis quinquaginta aureos, *gloſ. in Auth. de hared. & falc. et gloſ. inſtit. de excuſat. tut. §. ſed propter paupertatem.*

13 Miſerabilis verò, ille dicitur, ad cuius commiſerationem nos natura inclinat, *Alber. in ſuo dictionario, verbo, miſerabilis*; circa quæ, debet Exequutor ſe extraiudicialiter informare, priuſquam ad dictarum litterarum exequutionem procedat; nam illius arbitrio, & conſcientiæ committitur probatio huiuſmodi paupertatis, *Menoch. de arbitr. iud. caſu 65. nu. 7.* ac etiam miſerabilitatis. *Iaſ. in d. l. Titia textores. col. 4. de leg. 1. Alex. conſ. 121. lib. 2. in fin.*

Et ex labore, & induſtria *ſua*, Nec aliter conceduntur huiuſmodi diſpenſationes in forma pauperum, niſi
14 Oratores ſint adeo pauperes, & miſerabiles, quod ex labore, & induſtria manuũ ſuarum viuant, alias enim facilè fraudarentur prædicti Officiales eorum debitis emolumentis, quibus nunquam
15 Papa intendit præiudicare *Pariſ. de reſign. benef. lib. 10. q. 1. nu. 15.* ac propterea totum id exprimendum eſt in teſtimonio ipſius paupertatis, vt infra dicetur.

Tantùm viuunt. Hec autem dictio, *tantum*, apponitur in his diſpenſationibus, ad denotandum, quod Oratores, pręter laborem, & induſtriam manuum ſuarum, nullo alio modo viuere poſſunt, & ſic per eam excluditur omnis alius modus viuendi, ad *tex. in l. qui in aliena, §. liberos. ff de neg. geſt. Roman. conſ. 456. nu. 1. Dec. conſ. 328. nu. 1. Surd. decif. 291. nu. 19. & de alim. tit. 1. q. 2. nu. 2. Ludouiſ. decif. 465. nu. 5.* nam huius dictionis natura
16 eſt, limitare, reſtringere, & excludere, *l. & non tantùm, ff de petit hared. l. aduerſus, C. ſi aduerſus rem iud. Vinc. de Franch. decif. 123. n. 4.* Vn-

Vnde in hac Curia Archiepiſcopali, pro habendo teſtimonio paupertatis, ad hunc effectum, ad Vrbem tranſmittendo, 17 exhibetur fides proprij parochi Oratorum, atteſtantis de eorum paupertate, ac miſerabilitate; in qua dicatur, quod Oratores ipſi ſunt adeo pauperes, & miſerabiles, quod ex ſuis labore, & induſtria tantùm viuunt; ac inſuper examinantur duo teſtes in eadem Curia, qui idem deponant: & ſic deinde iuxta prędicti Parochi teſtimonium, teſtiumque prædictorum depoſitionem, conficitur fides paupertatis, ad Vrbem tranſmittenda, tenoris ſequentis, videlicet.

18 N. *N. V. I. D. Protbonotarius Apoſtolicus Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi D. N. Cardinalis N. Archiepiſcopi Neapolitani in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarius generalis, & Officialis.*

Fidem facimus, & atteſtamur, Ioannem N. & Luciam N. huius Neapolitanæ diæceſis adeo pauperes, & miſerabiles exiſtere, quod ex labore, & induſtria ſua tantùm viuunt: prout ex fide parochi, aliorumque fide dignorum teſtimonio nobis conſtare fecerunt; In cuius rei teſtimonium, pręſentes fieri fecimus, manu noſtra ſubſcriptas, noſtroque ſigillo munitas. Neapoli, die &c. Anno &c.

N. N. Vicarius Generalis.

Hæc tamen atteſtatio, ſiuè fides non prius admittitur in Officio Componen- 19 darum, quàm recognita fuerit à duobus teſtibus, ab vno videlicet in forma, ſcilicet, qui dicat ſe vidiſſe Epiſcopum, ſeù Vicarium ſubſcribere, vt docet *Alex. conſ. 76. nu. 4. lib. 1. Felin. in cap. 2. de fid. inſtrum. Achill. de Graff. deciſ. 193. alias 2. eod. tit. Rot. deciſ. 115. n. 3. lib. 3. p. 3. diuerſ.* Attamē de ſtylo Curiæ ſufficit regulariter hodie, quod ſaltē teſtis deponat habere notā manum ſcribentis, licèt illum non vidiſſet ſcribere, vt per *Veſtr. in praxi, lib. 6. cap. 1. nu. 8. Rot. deciſ. 124. nu. 2. p. 2. diuerſ.* pręſertim, ſi ſcriptura venerit de partibus, & in Curia non reperiatur, qui deponat, illum vidiſſe ſcribere, ſeù ſubſcribere ſcripturā, de qua agitur, Alter verò teſtis debet recognoſcere per ſimilitudinem, ſeù comparationem aliarum ſcripturarum; quia, etiam iſta comparatio facit fidem, *Rom. conſ. 46. nu. 61.* Et ita ſeruatur in ipſa Romana Curia, prout in alijs quibuſcunque locis, in quibus facienda eſt recognitio ſcripturarum.

Hodiè verò non ſufficit, quod Oratorum paupertas fuerit in dicta Curia admiſſa: quia, cum litteræ diſpenſationis nihilominus expediantur cum clauſula, *dummodo pauperes, & miſerabiles exiſtant,* 20 iſta duo, debent dennò probari coram Delegato, ante literarum exequutionem.

Et hic nota, quod non admittitur teſtimonium paupertatis ad hunc effectum, niſi dicatur, quod Oratores ex labore, & induſtria ſua tantùm viuunt, vt dictum eſt, nam, ſicut ſatis ille diues eſt, qui pane non eget, ita ille appellatur pauper, qui neceſſe habet ſibi quærere victum ſuo labore, *gloſ. in l. paupertas, ff. de excuſat. tutor. Port. in §. non tamen, nu. 6. inſtit. quibus ex cauſ. maio. &c.* licèt enim regulariter relinqua- 21 tur arbitrio iudicis, quiſnam dicatur pauper, vel diues, *Bart. in l. ſi conſtante, nu. 14. Alex. nu. 17. Iaſ. nu. 144.* & communiter *DD ff. ſolut. matrim. Soccin. ſen. conſ. 127. nu. 27. lib 4. Ruin. conſ. 55. nu. 45. lib. 1. vt per Couar. lib. 1. var. reſol. cap. 6. nu. 8,* ſicut etiam, quæ ſit miſerabilis perſona, *Caualcan. conſ. 57. n. 12. id. Couar. d. cap. 6. nu. 3. Menoch. de Arbitr. caſu 66.* attamen circa hæc, non ſufficit, iudicem arbitrari conſiderata qualitate perſonarum Oratorum; quia de ſtylo Curiæ, non dantur diſpenſationes matrimoniales in forma pauperum, abſque illa dictione, *tantum*, quæ, vt ſupra dictum fuit, taxatiua eſt, & ad euitandas fraudes, hodie additur verbum, *miſerabiles*.

Quia verò in caſu conficiendi ſupradictum teſtimonium paupertatis, contingit aliquando, teſtes non benè deponere ſuper dicta Oratorum paupertate, ſed ex eorum depoſitionibus, conſtat, eos eſſe tantùm pauperes, attenta eorum qualitate, & habere aliqua bona non magni momenti, tunc cautus Ordinarius, ad exonerandam ſuam conſcientiā, cum non poſſit ſimpliciter teſtificari de ipſorum Oratorum paupertate, prout requiritur ad effectum ſupradictum, concedit ipſis Orato- 22 ribus literas, tantummodo teſtimoniales, integras teſtium depoſitiones continentes; ex quibus ipſe D. Datarius, eiuſq. Officiales

ficiales vident, an ipſi Oratores poſſint
ſaltem aliquam partē compoſitionis ſol-
uere, habita conſideratione ad quantita-
tem, ac qualitatem bonorum, in dictis lit-
teris teſtimonialibus expreſſorum: quod
ſi appareat ita poſſe, ea ſoluta, expediun-
tur litteræ diſpenſationis in ipſa forma
pauperum; nec tamen il illis datur tunc
clauſula, *dummodo pauperes, et miſerabiles,*
quæ, profectò non poterit verificari co-
ram Delegato, cum ipſi Oratores habeant
aliquid in bonis.

Quarè ad euitādas frandes, quę in dies
circa id, cōmittebantùr, volentibus Ora-
toribus ſuam paupertatem in hac Curia
Archiepiſcopali, probare, pro habendo
huiuſmodi paupertatis teſtimonio, cum
nihilominus ex teſtium depoſitionibus
appareret, eos nō eſſe adeo pauperes, qui
conſueta iura Officialibus Romanæ Cu-
riæ ſoluere valerent, quippe teſtibus aſſe-
rentibus, Oratores ipſos, bona poſſidere,
præclaro ſanè, integerrimoquè iudicio
23 ſtatuit Illuſtriſſimus, & Reuerēdiſſimus
D. Fælix Tamburellus, Epiſcopus Soran.
dum Eminentiſſimi, & Reuerēdiſſimi D.
Franciſci Cardinalis Boncompagni, Ar-
chiepiſcopi Neapolitan. Vicarij genera-
lis munere fungeretur, dandas eſſe hu-
iuſmodi Oratoribus, non quidem abſo-
lutam fidem paupertatis, ſed litteras te-
ſtimoniles, ad Vrbem tranſmittendas, cū
ipſis extēſis teſtiū pręfatorū depoſitioni-
bus, vt ſupra iā dictū eſt, quatenus ex earū
inſpectione, poſſint Dataria Apoſtolica,
eiuſq; Officiales, de ipſa paupertatis veri-
tate decernere: quem quidē ſtylum, vt ab
Authore ex Sedis Apoſtolicę, eiuſq; Offi-
cialium, ac tot piorum locorum indem-
nitatis zelo introductum, ipſa Dataria
libenter recepit, & approbauit. Di-
gnam ſanè rem, quæ à tanto viro profi-
ciſceretur, qui tot egregijs muneribus in
inſignibus Ciuitatibus perfunctus, in
omnibus ita præclarè ſe geſſit, vt ad Epi-
ſcopalem dignitatem ſit non immeritò
euectus.

Si verò cōtingat, Oratores, ſeù alterum
ipſorum, non in propria, ſed in alterius
diæceſi commorari, in qua domicilium
24 contraxerunt, tunc Ordinarius ipſius
domicilij atteſtabitur de ipſorum Orato-
rum paupertate, & miſerabilitate, his
verbis, *Fidem facimus, & atteſtamur, præ-
dictos M. & N. ſeu prædictum M. N. diæ-
ceſis Meſſanen. & in hac Ciuitate, ſeù diæ-
ceſi Neapolitan. à tot annis commorantes,
in qua domicilium contraxerunt, eſſe adeo
pauperes, & miſerabiles, quod ex labore, &
induſtria ſua tantùm viuunt &c.*

Hoc enim caſu, Dataria non admittet
fidem paupertatis, factam per Ordinariū
Meſſanen. quia his ſic ſtantibus, ſecun-
dū 'n ſtylum, debet fieri mentio de hoc in
ſupplicatione, vbi dicetur, *Et attento
quod Oratores prædicti in Ciuitate Neapo-
litan. à biennio, & vltra commorantur, &
in ea domicilium contraxerunt, committa-
tur Ordinario Neapolitan. ſiuè eius Vica-
rio in ſpiritualibus generali*; & ſic ſupra-
dicta fides debet eſſe conformis ſuppli-
cationi, & è contra.

Ratio autem, cur Oratores egeant at-
teſtatione prædicta Ordinarij Neapoli-
tan. illa eſſe poteſt, quia quidem per
domicilium ita contractum, efficiuntur
diæceſis Neapolitan. cuius Ordinarius
debet neceſſariò atteſtari de eorum pau-
pertate, ſecundum ſtylum Datariæ, vel
etiam dici poteſt, quod Oratores, qui pro
pauperibus habentur in Ciuitate Meſſa-
nen. poterunt eſſe diuites in Ciuitate
Neapolitan. quia vulgò dici ſolet, muta-
25 tio loci, mutatio fortunæ, *arg. eorum,
quæ dicit Bart. in l. iuris gentium, §. ſi ante
aditam, ff. de pact.*

Sanè, paupertate huiuſmodi nō obſtā-
26 te, tenetur Orator, cum illius teſtimonio
accedere ad Vrbem pro impetranda diſ-
penſatione, ſi ab ea diſtet infra centum
milliaria (ſi verò vltra, nequaquam) niſi ta-
lis eſſet paupertas, quæ non ſineret ipſum
Oratorem ad Vrbem ipſam accedere; de
quo debet fieri mentio in ipſa fide pau-
pertatis; in qua, poſt illa verba, ex *labo-
re, & induſtria ſua tantum viuunt*, addi-
tur, *dictuſque Orator ob huiuſmodi pau-
pertatem non valet ad Vrbem accedere*.

Hic tamē acceſſus ad Vrbē, non eſt ita
neceſſarius, quando Oratores ſunt con-
iuncti in gradibus remotioribus, putà, in
Quarto, vel Tertio, & Quarto à cōmuni,
etiam ex pluribus ſtipitibus multiplica-
tis; ſed tantùm, cum fuerint impediti
Tertio, vel Secundo, & Tertio gradibus
Conſanguinitatis, vel affinitatis, ſiuè ſim-
plicibus, ſiuè ex pluribus ſtipitibus, vt
ſupra duplicatis; niſi ipſa paupertas im-
pediat, vt ſupra dictum eſt.

In Primo autem, vel in Primo, & Se-
cundo, aut in Secundo tantum, vel in
Primo, & Tertio gradibus, etiam, vt ſupra
duplicatis, pro litteris obtinendis in ipſa
forma pauperum, tenetur Orator, non
obſtantibus quacunque paupertate, &
diſtantia ab ipſa Romana Curia, ad eam

accedere ; quia in his gradibus,ita pro-
pinquioribus , ſicut etiam pro cognatio-
ne ſpirituali, neque paupertatis, neque
alterius cuiuſuis impedimenti,excuſatio
admittitur ; tam vbi carnalis copula ſe-
quuta , quàm vbi illius ſuſpicio tantùm
orta fuerit ; quia in pœnam tanti admiſſi
criminis , præcipit Summus Pontifex , vt
omninò accedat ad Vrbem , etiam men-
dicando;quamuis fuerit cæcus, claudus,
vel aliàs corpore vitiatus;dummodò poſ-
ſit prædictum iter arripere ; ſæpe.n. vide-
mus huiuſmodi Oratores, etiam ex lon-
ginquis , & vltramontanis partibus , ad
dictam Vrbem venire pro dictis diſpen-
ſationibus impetrandis,ibique operam
ſuam in fabricam Sancti Petri , ſiue alte-
rius loci pij ipſius Vrbis, conferre .

Eſt autẽ hic aduertendum,quod in his
gradibus , in quibus Orator tenetur om-
ninò accedere ad Vrbem , debet ſecũ de-
ferre prædictum teſtimonium , quod
non tantùm contineat illius pauperta-
tem,verùm etiam (ſi res ita ſe habet)
quod niſi matrimonium contraheretur ,
grauia ſcandala exoritura eſſent , & tàm
Oratori,quàm Oratrici,vitę periculum
immineret ; Nam hodie huiuſmodi fi-
des aliter non admitteretur ; quod qui-
dem ſeruatur circa diſpenſationes ſub
dicta forma impetrandas in Secundo ,
aut Primo , & Secundo gradibus,ſiue
ſimplicibus,ſiuè duplicatis .

Et vltra eam,in ipſa Vrbe examinandi
ſunt duo teſtes coram Pręfecto Datarię,
qui deponant , ſe cognoſcere ipſum Ora-
torem ; & hoc ad obuiandum fraudibus ,
ne vnus pro alio ſupponatur;per ea , quæ
dicit *Rum.conſ.1*30 *nu.2.lib.2.* cum alijs,
vt per *Maſcard.de probat concluſ.8*25.

Sæpè vlterius contingit, Oratorem ad
Vrbem accedentem pro huiuſmodi diſ-
penſatione obtinenda , non habere ſe-
cum ſufficiens ipſius paupertatis teſti-
27 monium ; & tunc prædictus Datariæ
Præfectus contentatur recipere teſtes ſu-
per paupertate dicti Oratoris; eoque ma-
gis,cum ex aſpectu perſonæ perpenda-
tur , an talis ſit , qualis ipſe ſe facit ; præ-
cipuè , ſi illum rudibus,vilibuſquè veſti-
bus amictum aſpexerit ; quia regula com-
munis eſt, vt eo ipſo quis probetur pau-
28 per , cum appareat malè veſtitus , *Alber.
in l.ſi.verò §. nu.6.qui ſatiſd. cogan. Gre-
gor.Lopez in l.20.gloſ.2 in fin.tit.* 21. *p.3.*
quos refert *Gonzal. ad regul. 8. Cancell.
gloſ.2.ſub nu.44.*

De iſtis tamen, non ſemper fiden-
dum eſſe,ſatis experientia compertum
eſt : quandoque enim ſub veſtimentis
rudibus , & miſeris , paupertatem ipſam
affectant. Nec immemor ſum cuiuſdam
Notarij Siculi, qui, cum meo tempore,ad
dictam Vrbem acceſſiſſet pro diſpenſa-
tione ſuper impedimento Secundi Con-
ſãguinitatis gradus,in forma pauperum,
cum copula ſequuta,impetranda, ſuæquè
paupertatis teſtimonium ſufficiens non
haberet , vt requirebatur ; ac propterea
timeret ſe repulſam paſſurum , ob non
benè probatam ſuam paupertatem;ex eo
etiam , quia ipſe ſatis erat benè veſtitus ,
curauit ſibi commodari veſtimentum
valde rude , & laceratum,quo indutus ,
acceſſit ad dictum Præfectum , ad quem
ſpectat receptio compoſitionis,illique
teſtimonium prædictum præſentauit;qui,
tanquam minus ſufficiens, nolebat illud
admittere ; quinimmò,cum oculos in ip-
ſum Siculum intendiſſet , dixit , quod ex
illius aſpectu non apparebat pauper ; de-
bebatquè propterea ſoluere omnino cõ-
poſitionem : Vnde dictus Siculus , vultu
demiſſo , humillimis verbis reſpondit ,
ſe in tali ſtatu eſſe , quod ad ancẽtum
ſe conferendi ante ipſum Præfectum,fe-
cerat ſibi veſtimentum illud accommo-
dari ; quod & iureiurando affirmauit :
quapropter idem Præfectus , omni hęſi-
tatione circa paupertatem ipſius Siculi ,
depoſita , ei fidem præſtitit ; qui ita frau-
dulenter euaſit ſolutionem compoſitio-
nis prædictæ . & obtinuit litteras diſpen-
ſationis in forma pauperum expediri .

29 Cum verò hęc affectata paupertas,nullo
modo poſſit ſuffragari , *Couar. pract.
quaſt.c.p.6.nu.3.verſ.ſed & ſi quis* , prop-
terea dicendum eſt , quod talis Orator ,
cui pro eleemoſyna fuerunt remiſſa hæc
iura,vt præmittitur,debita,tenetur ea re-
ſtituere illis , quos ita decepit , *Nald.in
ſumma,verbo eleemoſyna* ; quia fraus ne-
mini debet prodeſſe, *Abb. in cap. innotuit,
de elect.* cum ſit prohibitum etiam iure
naturali , *Bald.in Auth.ingreſſi C. de Sa-
croſ.Eccleſ.cum alijs iuribus* , vt per *Capu-
taq.dec.215.nu.1.& 2.p.3.*

Quæritur autem hic , quid dicendum ,
ſi Orator verè pauper erat tempore im-
petrationis diſpenſationis , ante tamen
illius exequutionem , fuerit factus diues ,
etiam vnà cum Oratrice ? Reſpondet *id.
Nald.in ſum.in verbo , pauper , ſub nu. 8.
verſ.& tandem* , paupertatis gratia obtẽ-
tum reſcriptum , ſeu priuilegium Apo-
ſtolicum , putà , quia tunc Orator erat
pauper,

pauper, non viciatur, quamuis poſtea tempore informationis, deficeret illa cauſa impulſiua, & Orator factus ſit diues; ſufficit enim, cauſam illam, tempore reſcripti, veram extitiſſe, per *Couar. lib. 1. variar. reſolut. cap. 20. nu. 5. Henriq. de irregular. cap. 17. in fine*: & ſic, cum pro obtinenda huiuſmodi diſpenſatione in forma pauperum, allegetur paupertas Oratorum, non poteſt hæc cauſa dici falſa, cum iam à principio fuerit vera, licèt poſtea ceſſet, *Bald. in l. 1. num. 11. C. de condict. indeb. Ludouiſ. deciſ. 406. num. 12.*

At verò hodie, id non poteſt ſibi locum vendicare in huiuſmodi diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperum; quia, licèt obtineant Oratores diſpenſationem ſub hac forma, cum fide paupertatis facta per Ordinarium, nihilominus, quando poſtmodum Delegato præſentantur litteræ huiuſmodi diſpenſationis, erit de nouo probanda illorum paupertas; quia cum in dictis litteris apponatur clauſula, *Et dummodò pauperes, & miſerabiles exiſtant*, hæc conditio, nihil ponit in eſſe, antequam fuerit denuò verificata paupertas; nam ex ſupradicta clauſula ſatis apparet, quod Datariæ Officialibus non omnino ſatisfit cum prædicto teſtimonio Ordinarij; cum præter illud, præcipiatur denuò capi informationem, tempore præſentationis reſcripti ſuper huiuſmodi paupertate, & ſic ſupradicta reſponſio *Nald. loc. cit.* ac
31 forſan aliorum, tunc poſſet quidē locum habere, quando videlicèt, reſcriptum ſic in forma pauperum, impetratum, non egeat miniſterio Exequutoris; cum gratia iam fuerit perfecta, abſque eo, quod debeant verificari narrata coram ipſo Exequutore. Hic autem, gratia datur in forma cōmiſſaria, & cum clauſula, *ſi preces veritate niti repereris; ſuper quo tuam conſcientiam oneramus*; quæ refertur non modò ad cauſam expreſſam, pro ipſo principali reſcripto diſpenſationis impetrato, verùm etiam ad ipſam allegatam paupertatem, ac miſerabilitatem: ſatis enim eſt tritum, etiam in noſtra pra-
32 xi, quod quęcunque clauſula in fine poſita, refertur ad omnia præcedentia, vt eſt *tex. in cap. inquiſitionis, de appell. Felin. in cap. cauſam, quæ, num. 4. de reſcrip. Caputaq. deciſ. 95. nu. 4. p. 1.*

Benè tamen placet, quod in quibuſdam Curijs Eccleſiaſticis vidi obſeruari, nempè, quod antequam Oratores incipiant pænitentiam, ſibi in vim prædictarum litterarum iniunctam, curant examinari teſtes ſuper dicta earum paupertate; ne fortè contingat, illam non bene probari, & ſic poſt peractam ipſam pęnitentiam, teneantur alias litteras diſpenſationis, ſublata quidem forma pauperum, impetrare, ac ſoluere integram pro ea, compoſitionem; quo caſu non venit ipſis Oratoribus pœnitentia publica, ſed tantum ſalutaris, iniungenda; vt pluriès caſus iſte euenit.

Nec de iſta receptione, ſeù ſolutione cōpoſitionis mirandum eſt, ſicut miratur *Staphileus, de litteris gratiæ*, quem refert *Rebuff. in ſua praxi beneficiaria, in regula de diſpenſat. in grad. prohib. nu.* 15. vbi dicit quod miratur iſpe *Staphil.* quomodo Papa recipiat pro iſta diſpenſatione, cōpoſitionē, nam aut eſt iuſta cauſa diſpenſandi, & tunc diſpenſare debet; ſi verò non adeſt cauſa, diſpenſationem abijcere debet.

Huic enim admirationi ſatisfacit idem *Rebuff. ibidem num.* 15 dicens, quod deſinet mirari idem *Staphil.* ſi confideret,
33 quam multi, diſpenſationes huiuſmodi impetrarent, ſi gratis concederentur, qui ſaltem impenſarum timore deterriti, non audent, & alioqui ſemper infeſtarent aures Pontificis, petendo ſecum diſpenſari, dareturque materia delinquendi, contra *l. conuenire, ff. de pact. dotal.*

Neque obſtant decretum *Concilij Tridentini. ſeſſ. 22. cap. 5. & DD.* opiniones, volentium, vbi cauſa iuſta diſpenſandi ſubeſt, deberi diſpenſari gratis; nam id locum tantum habet in compoſitionibus, non autem in alijs iuribus, & ſuper hoc Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, ita declarauit,
34 videlicet, *Decretum Concilij Tridentini, quod ait, diſpenſationes, gratis concedantur, habet locum in compoſitionibus, non in mercede, quæ propter bullarum expeditionem, ſoluitur ex Congregationis ſententia.*

Quamuis, vt ait *Garc. de benef. p. 8. cap. 2. nu. 101.* etiam reſpectu compoſitionum, non ſeruatur, propter neceſſitates, & onera Papæ, & Sedis Apoſtolicæ (cuius authoritas ſalua eſt in decretis eiuſdem *Concilij ſeſſ. 25. cap. vlt.*) præſertim verò pro propaganda, tuendaq; fide catholica, pro qua, quanta, qualiaquè ſint eiuſdem Sedis onera, vix exprimi, poſſunt, etiam ab iis, qui ea ex profeſſo experiuntur; prout latius dicam in mea *praxi benef.*

In primis ab inuicem ſepares. Et ſic præſentatis ſupradictis litteris prædicto Vicario Exequutori, mandabit ipſe, ante omnia, Parocho Oratorum, quatenus eos ſeparet; ne ipſi in
35 peccato perſeuerent, & vt pœnitentiam agant, iuxtà *tex. in cap. lex continentiæ, 27. q. 1.* ibi, *qui etiam ſeparati pro tantis exceſſibus, condignam pœnitentiam agant, cap. hæc ſalubriter, 35. q. 8.* ibi, *qui autem, & quæ in quarto, vel quinto gradu coniuncti, inuenti fuerint, ſeparentur, quoniam ſcriptum eſt, omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non accedat, vt reuelet turpitudinem eius &c.*

Non enim, ex eo quod Papa mandat diſpenſari cum Oratoribus, id concedit liberè, & abſolutè; quod ſatis patet *ex cap. ſuper eo, de cognat. ſpirit.* ibi, & *coniunctos, pontificia authoritate non differat ſeparare*; qui quidē *tex.* licèt loquatur de matrimonio contracto, hæc tamen clauſula, qua mandatur Oratores ſeparari, ſemper apponitur in litteris diſpenſationis, tàm de contracto, quàm de contrahendo; vbi carnalis copula, aut illius ſuſpicio inter Oratores orta fuerit, ſi illę expediātur in forma pauperū; licèt id præcipuè. de iure, vendicet ſibi locū, quando Oratores iā cōtraxerunt matrimonium; quia, cum ſint contra canones coniuncti, debent omninò ſeparari, *cap. vides, diſt. 10. cap. contradicimus, 35. q. 3.* & etiam de iure ciuili eſt *tex. in l. non dubium, C. de leg. b.*

36 Tenor verò decreti ſeparationis prædictæ iuxtà ſtylum huius Curiæ Archiepiſcopalis talis eſt, vt ſequitur, videlicet.

36 *DIe &c. Neapoli, Viſis, & conſideratis requiſitis, ac clauſulis contentis in litteris diſpenſationis matrimonialis impetratæ à S. D. N. Vrbano Papa Octauo per Ioannem N. & Luciā N. huius Neapolitanæ diœceſis, per Admodū Illuſtrem, & Reuerendiſſimum D. Vicariū Generalem Neapolitanum, fuit prouiſum, & decretum, quod ſupradicti Ioannes, & Lucia ſeparentur ab inuicem arbitrio ſupradicti D. Vicarij, prout præſenti decreto eos ſeparari mandatur, nempè, vt dictus Ioannes in vna, dicta verò Lucia in altera domibus, ſeparatim viuant; de qua quidem ſeparatione, exhibere teneantur fidem Parochi in actis, & ita &c.*

N. N. Vicarius generalis Delegatus Apoſtolicus.

37 Quid autem agendum erit, ſi durante ſupradicta ſeparatione, vel aliàs ante obtētum decretum huius diſpenſationis ſub hac forma pauperum, dicti Oratores ſe denuò carnaliter cognouerint, nunquid egeant noua diſpenſatione ſuper hac noua copula habita?

Quia verò nullo iure ſtatutum reperitur, an huic quæſtioni, affirmatiua, aut negatiua reſponſio danda ſit; propterea recurrendum eſt ad ſtylum, non ignotum ipſius Romanæ Curiæ, qui hoc caſu, negatiuam partem tenere videtur; à peritiſsimis, enim & antiquiſsimis eiuſdem Curię practicis fuit ſemper tentum, Oratores in hoc caſu non egere noua diſpenſatione, reſpectu huius ſecundæ copulæ carnalis; ea ratione, quia ſufficit, Papam ſemel ſciuiſſe, inter eos interueniſſe copulam prędictam; abſque eo, quod in quolibet alio caſu, tenerentur nouam copulam ipſi Papę manifeſtare; quia licèt verum ſit, eſſe faciendam mentionem ipſius copulę in diſpenſatione, vbi ea interuenerit, vt ſupra diximus, attamen, certum eſt, id nullibi cautum reperiri; ac propterea, quod lex non dicit; nec nos dicere debemus, *vulg. l. ſi ſeruum, §. non dixit prætor ff. de acquir. hæred. Dec. conſ. 398. nu. 4. Caſſad. deciſ. 4. nu. 3. de conſtit.* nam ſi ipſa Sacra Congregatio Concil. Triden. id voluiſſet, ſicut ſimpliciter voluit, mentionem copulæ fieri debere in petitione huiuſmodi diſpenſationis, id profecto, etiam declaraſſet, *argum. tex. in l. vn. §. ſin autem, C. de cad. toll.* faciunt ea, quæ dixit *Alex. conſ. 38. num. 8. vol. 6. Anchar. conſ. 120 Bald. in l. gallus §. & quid ſi tantum ff. de lib. & poſth.* vbi dicit, id, quod omittitur in ſtatuto, haberi pro omiſſo.

Cœterùm, affirmatiua ſententia verior, & in praxi recepta eſt, nempè debere omninò peti nouam diſpenſationem, ob copulam nouiter ſequutam; ſicut in dies practicari videmus. Et aliàs meo tempore, quæſtione deſuper orta inter Dominos Abbreuiatores Maioris Pręſidentiæ, die 27. Martij 1607. in Cancellaria Apoſtolica, licèt maior illorum pars teneret,

neret,

neret, non eſſe hanc nouam copulam Summo Pontifici manifeſtandam; ſed licitè poſſe Vicarium delegatum procedere ad exequutionem litterarum diſpenſationis iam obtentæ, cum mentione prioris copulæ ſequutæ; attamen minor pars, inter quos aderant *DD.* Vlpianus Vulpius, & Lambertus Vrſinus, viri vndequaque, harum præcipuè rerum, peritiſsimi, totum contrarium tennerunt. Re autẽ tunc ad fel. record. Paulũ Quintum delata, ipſe Paulus, ea maturè perpenſa, dixit, etiam hanc nouam copulam eſſe Pontifici manifeſtandam per nonam diſpenſationem, mediantibus litteris in forma *Perinde valere*.

Ne autẽ res ita ſimpliciter acciperetur, ſubdidit ipſe Paulus, id eſſe tantùm intelligendum, quando prior diſpenſatio, cum mentione prioris copulę, fuiſſet impetrata in forma pauperum; quia ſub hac forma, committitur Delegato, vt Oratores ab inuicem ſeparet, vt ſupra dictum eſt; & propterea, ſi durante ſeparatione, in illius contemptum, Oratores ſe carnaliter dennò cognouerint, ipſi obtentæ diſpenſationis, fruſtrentur effectu: quod quidem intelligendum eſt, etiam ſi id eueniat poſt peractum tempus ſeparationis, ante tamen decretum Delegati; quia ſi ipſi Oratores ſe carnaliter denuò cognouerint, adhuc egent noua diſpenſatione.

Imò etiam antea idem ſeruabatur, vt teſtatur *Marcus Antonius Genuenſis, in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitan. cap. 25. num. 5.* dicens, fuiſſe ab Vrbe reſcriptum anno 1601. quod ſi impetrantes, poſt ipſam ſeparationem à Vicario delegato, factam, de nouo ſe carnaliter cognouiſſent, eſt opus noua diſpenſatione, ſeù, *Perinde valere*.

Nec totum id videtur ratione carere; diſpenſati enim Oratores in forma pauperum, cum impoſitione huiuſmodi ſeparationis, non habent certam ſpem conſequendi effectum diſpenſationis faciendæ per ipſum Delegatũ: poteſt enim contingere cauſa, per quam illa eis denegetur; cum totum id pendeat ab illius arbitrio, per illam clauſulam, *Demùm ſi tibi expediens videbitur, quod diſpenſatio huiuſmodi ſit eis concedenda &c.* vt infra dicemus.

Secus autem dicendum, ac tenendum eſt, vbi copula ipſa carnalis iterabitur
38 inter Oratores, qui in forma ordinaria, non autem in forma pauperum, ipſam diſpenſationem, cum prioris copulę mentione impetrauerint: tunc enim, etſi poſt huiuſmodi impetratam diſpenſationem, & ante litterarum exequutionem, ſe denuo carnaliter cognouerint; ex quo in ipſa forma ordinaria, nequaquàm adijcitur, vt Oratores ſeparẽtur, nõ indigent noua diſpenſatione, reſpectu poſterioris, ac reiteratæ copulæ: & iſta eſt notoria praxis, & obſeruantia; quæ nunquam contrarium admiſit, ſicut fatentur omnes antiqui Curiales.

Prout, eadem ratione ait *Sanch. lib. 8. diſp. 24. num. 8.* quod ſi obtenta Apoſtolica diſpenſatione ſuper affinitate ex actu fornicario proueniente, antequã Ordinarius dictam diſpenſationem exequatur, Orator iteraret copulam cum eadem conſanguinea fœminæ à ſe ducendæ, valere adhuc diſpenſationem, ſicut iam aliàs diximus: ex quo, nondum eſt conſummata diſpenſatio in affinitate; ac propterea ipſe Ordinarius, virtute mandati, debet diſpenſare; ex quo iſta noua copula non auget affinitatem, aut aliud nouum impedimentum inducit; cum ſit eademmet affinitas, in qua diſpenſatio committitur Ordinario; ſubdens ibi, quod ſecùs eſſet, ſi ipſa noua copula accideret, poſtquam iam diſpenſauit Ordinarius, aut Confeſſàrius in foro conſciẽtiæ: tunc enim, ex quo prior affinitas ſublata eſt per diſpenſationem, contracta eſt noua affinitas per ſupradictam nouam copulam; eaque appellabitur affinitas ſuperueniens, ſuper qua requiritur noua diſpenſatio, eo modo, quo aliàs diximus.

In ſimili declarauit *Sacra Congreg. Cõcil. ſub die 12. Ianuarij 1606.* diſpenſationis litteras, ſuper gradu prohibito obtinentes, ſi eis non præſentatis, contraxerunt, vel ſe carnaliter cognouerunt, egere noua diſpenſatione. Si vero, ſic Conſanguinitatis, vel affinitatis gradu coniuncti, carnale commercium ſimul habuerunt, eoque expreſſo, litteras à Sede Apoſtolica, quibus Ordinario diſpenſatio committebatur, obtinuerunt, eaſquè illi præſentarunt, & veritate cauſæ probata, diſpenſationem aſſequuti ſunt; & deinde, non contracto adhuc matrimonio, ſe iterum carnaliter, cognouerunt, noua non requiritur diſpenſatio, refert *Barboſ. in collect. bull. verbo, diſpenſare, verſ. diſpenſationis litteras. fol. mihi 277.*

Cum igitur ex præmiſſis, & ſecundum hanc praxim, ſatis conſtet, ſuperuenien-

tis adhinc nouæ carnalis cognitionis in
caſu prænimio, expreſſionem Pontifici
faciendam omnino eſſe per ſecundam
gratiam, prioris reualidatoriam, nimi-
rum in forma, *Perinde valere*; cuius qui-
dem reſcripti vſus in his diſpenſationi-
bus matrimonialibus tanquam alijs fre-
quētioribus, frequentior eſt; ideò non in-
congruum videtur pro iunioribus tan-
tummodo, ac Romanæ Curiæ Tyronibus,
hic ſummatim indicare, huiuſmodi re-
ſcriptum, neceſſarium admodum exiſti-
mari, ad priorem gratiam, iam obten-
tam, reualidandam; ne illa Oratoribus
in aliqua ſui parte minus efficax, inanis
prorſus reddatur; cuius quidem virtus to-
ta infunditur in hac gratia reualidato-
ria, ſeù *Perinde valere*: vnde non imme-
ritò poſſet hæc, gratia principalis iudica-
ri, cum illius locum in virtute, & in effe-
ctu ſubintret, teſte *Sarnen. ſuper reg. de
non iudic. iux. form. ſuppl. q. 7. num. 4.* vbi
ait, quod iſtæ ſimiles gratiæ reualidato-
riæ, ſeù *Perinde valere*, videntur produ-
39 ctæ ad ſimilitudinem quarumdam con-
tignationum, ſiuè peſſulorum, quę ędi-
ficijs infirmis, iam ruinam minantibus,
apponuntur, ſuſtentationis gratia: vnde
idem iudicatur de tali additamento, quod
de ipſa re, cui adijcitur: ex qua quidem
ſimilitudine, ſiuè ratione, dici profectò po-
teſt, quod gratia *Perinde valere* ſuſcitat
ſpiritum primi reſcripti extincti, *Man-
doſ. ſuper reg. 10. q. 1. num. 2.* & ait *Caſſad.
deciſ. 33. ſuper reg. num. 6.* quod viuificat,
quod nullum erat, & inſufflat ſpiritum, &
animam; & patet ex formulis infra, de
more ſubijciendis, vbi dicitur, quod idem
Iudex, ad exequutionem poſterioris hu-
ius gratiæ procedat, perinde, ac ſi à prin-
cipio, quod tunc exprimi omiſſum eſt,
fuiſſet expreſſum; ex qua quidem dictio-
ne, *Perinde*, deſumit nomen gratia, *Per-
40 inde valere*; quæ tunc datur, quando
Summus Pontifex, gratiam ſuam, ex ali-
qua parte inualidam, reualidat, adiecta
ea dictione, *Perinde*, quæ eſt ſignificatiua
improprietatis, & fictionis, *tex. in l. ſ. d &
ſi lege, §. perinde, ff. de petit. hered. Tiraquel.
in l. ſi vnquam, verbo. ſuſceperit liberos, nu.
7. C. de reuoc. donat.* præſertim verò *in l.
ſed, & ſi reſtituetur*, ibi, *perinde autem ha-
bendum eſſe ac ſi ipſe adijſſet hereditatem. ff.
de iud.* quādo autē iſta dictio, *Perindè*, ve-
ritatem, quando autem fictionē denotet,
videndus eſt *Alex. in l. ſi quis, in princip. ff.
de acqu. r. poſſeſſ.* Papa enim poteſt fingere,
ac ſtatuere, vt actus perinde valeat, ac ſi
iure factus eſſet, vt docet *Bart. & alij in
l. ſi is, qui pro emptore, ff. de vſucap.* ac
proinde facit, vt ipſa prior gratia perin-
de valeat, ac ſi valida fuiſſet tempore
impetrationis, *Rebuff. in prax. tit. de re-
ſcripto etiam, Perinde valere*. Nec ta-
men à iunioribus, & Tyronibus prædi-
ctis, huiuſmodi reſcriptum, *Perinde va-
lere*, tunc prodeſſe, ad priorem gratiam
reualidandam exiſtimetur, quando ni-
mirum aliàs illa, alicuius ſubreptionis,
vel obreptionis, ſiuè cauſę defectus vitio
ſubiacere fortaſſe noſcatur; quandoqui-
41 dem, hoc caſu, nihil operabitur; quia
vitiata gratia principali, omnes alię clau-
ſulę in poſterioribus litteris adiectis, cor-
ruunt, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 8. q. 11. nu.
46.* Quod ſi fortè contingat huiuſmodi
gratiam, *Perinde valere*, ſuper principali
gratia, in qua fuit aliquid malè, & ſubrep-
titiè expreſſum, vel tacitum, impetrari;
propter quod petitur eadem gratia ad
ſanandos huiuſmodi defectus, oportet,
quod vbi dicitur, *prout in dictis litteris*,
ante verbum, *continetur*, ſic addatur, vi-
delicet, *in quibus &c.* narrando id, quod
fuit malè & ſubreptitiè expreſſum. Et om-
nes defectus, qui quomodocunque in
prioribus litteris interuenerint, expri-
mendi neceſſario erunt in gratia, *Perinde
valere*; alioquin vnius expreſſio non ſup-
42 plet alios non expreſſos: pluribus enim
impedimentis exiſtentibus, vno ſublato,
aliud remanet; ac proinde teſtatur *id.
Rebuff. loc. cit.* quod in practica Romanæ
Curiæ habetur, quod in gratia *Perinde
43 valere*, nō debet ſuppleri vltra illud, quod
eſt in ſupplicatione: & ibi exemplificat
in illegitimo minore, qui impetrauit be-
neficium curatum, non expreſſo defectu
natalium, nec ætatis; qui ſi poſtmodum
impetret tale reſcriptum, exprimendo
tantùm defectum natalium, omiſſa ex-
preſſione defectus ætatis, illud non va-
lebit, nec impetratio; cum omnes defe-
ctus non ſint expreſſi, & ita intelligen-
dum eſt quod dicit *Mandoſ. in prax. ſi-
gnat. tit. Perinde valere, verſ. in litteris
Perinde valere*.

Hinc eſt, quod non ſemel accidiſſe
ſcimus, adhuc in hac poſteriori gratia
Perinde valere, neque integrè ſuppletum
extitiſſe, quod in gratia principali fuerat
omiſſum; ac proinde poſterior hæc gra-
tia adhuc infirmam exiſtere: quaprop-
ter, licet hæc reualidatoria gratia exi-
44 ſtat, per aliam tamē gratiam reualidāda
erit, quæ de ſtylo Curiæ, *Perinde valere*

ſuper

ſuper alio Perinde valere, appellatur: alioquin inualida etiam hæc ſecunda gratia erit, niſi ea omnia ſint in illa expreſſa, quæ in prima exprimenda erant. Nec imperfecta hęc expreſſio poterit ſuppleri
45 per illa verba in infraſcriptis formulis appoſitas, nimirum, *in omnibus, & per omnia*, ſicut quidam antiquus Curialis dicebat: ipſa enim verba non poſſunt vltra expreſſa operari: quæ tantum operantur, vt acta, & geſta valeant, ac ſi de eis expreſſa mentio facta fuerit, *ad tex in l. 2. §. furioſus, ff. de iur. Codicill.* per rationem deſuper allatam, nempè, quia poteſt fingere expreſſum Papa, quod non eſt in prioribus litteris expreſſum, *id. Rebuff. d. tit. num. 59.* & hoc modo docemur, verba ipſa, quoad expreſſa, inducere omnimodam æqualitatem; necnon operantur, vt inter ſubiecta, nulla ſit differentia; ſed ſint eiuſdem naturæ, & fortiorem reddant diſpoſitionem, *Viuian. in prax. iuriſpatr. p. 2. lib. 13. cap. 8. num. 344.*

Quia verò circa materiam huius reſcripti, vlterius progredi inſtitutum noſtrum non patitur, ex quo illius praxim reaſſumam in mea *pract. benef.* propterea ſufficit pro nunc, illud tantummodo tetigiſſe, quod ad harũ diſpenſationũ matrimonialium praxim, nunc opportunum agnouimus. Ac proinde huius reſcripti formulas, iuxtà frequentiorum caſuum contingentiam, pro imperitis Romanæ Curiæ iunioribus, eo, quo ſequitur modo, ſubijcimus, videlicet.

Perinde valere in forma pauperum, ſuper noua copula.

46 *Beatiſſime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Balthaſſaris Ginetti laici, & Euſtochij Laudatæ, mulieris Neapolit. Diœceſis, expoſito, Oratoribus prædictis, aliàs ſcientibus ſe Tertio Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos, Oratorem præfatum, non quidem peccandi data opera, vt crimine admiſſo, hac cauſa foret S. V. & Sedem Apoſtolicam, ad miſericordiam, & gratiam erga ipſos faciliores reddendi; ſed ſolùm veſana libidine victum, præfatam Euſtochium carnaliter cognouiſſe: & niſi matrimonium inter dictos Oratores contraheretur, dictam Oratricem diffamatam, & innuptam remanſuram, grauiaquè exinde ſcandala poſſe veriſimiliter exoriri, Cupereque Oratores præfatos inuicem matrimonialiter copulari; ſed ſtantibus impedimentis huiuſmodi, deſiderium eorum in ea parte adimplere non poſſe, abſque Sedis præfatę diſpenſatione. Quare E. S. V. pro eorundem Oratorum parte humiliter ſupplicato, quatenus eis in pręmiſſis opportunè prouidere, de benignitate Apoſtolica dignaretur, S. V. precibus dictorum Oratorum tunc inclinata, Vicario Archiepiſcopi Neapolitan. in ſpiritualibus generali, per ſuas litteras dedit in mandatis, quatenus, ſi preces veritate niti reperiret, eoſdem Oratores, qui pauperes exiſtunt, & ex labore, & induſtria ſua tantum viuunt, in primis ab inuicem ſepararet; deinde, ſi veniam ab eo petijſſent humiliter, eam illis pęnitentiam publicam imponeret, quę alios deterreret à ſimilibus committendis; vtquè dictus Orator operam ſuam fabricæ, vel in aliud ſeruitium alicuius Eccleſię, vel loci pij Quatuor ſaltem menſibus conferret; aliaque iniungeret, quæ de iure fuiſſent iniungenda. Qua pęnitẽtia publica peracta, ipſos ab excõmunicationis ſententia, quã propter præmiſſa incurrerant, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi; impoſita prius eis propter inceſtum huiuſmodi, arbitrio ſuo, pęnitentia ſalutari: & recepto ab eis iuramento, quod ſub ſpe facilius habendę diſpenſationis huiuſmodi, inceſtum hunc non commiſiſſent: & quatenus contra Oratores ipſos, cauſa ſuper præmiſſis, in iudicium quoquomodo deducta fuiſſet, parito iudicato, in vtroque foro Apoſtolica authoritate, ea vice duntaxat abſolueret in forma Eccleſię conſueta. Demùm, ſi illi expediens videretur, quod diſpenſatio huiuſmodi eſſet eis concedenda, nec ſcandalum fuiſſet ex ea oriturum, cum eiſdem Oratoribus, poſtquàm in ſeparatione pręfata, illius arbitrio perſeuerauerint: & dummodo ipſa Oratrix propter hoc rapta non fuiſſet, quod impedimento Tertij Conſanguinitatis gradus huiuſmodi, alijſque Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs nequaquàm obſtantibus, matrimonium inter ſe publicè, ſer-*

uata

nata forma Concilij Tridentini contrahere, illudquè in facie Eccleſię ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valerent, eadem authoritate diſpenſaret. Prolem ſuſceptam, ſi qua eſſet, & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernendo; prout in dictis litteris continetur. Quas quidem litteras ipſi Oratores pręfato Vicario pręſentarunt; qui contenta in eis verificari mandauit: & cum in verificatione huiuſmodi, ſibi conſtitiſſet, dictos Oratores, durante ſeparationis tempore, eis ab eodem Vicario iniunctę, in eadem carnali copula perſtitiſſe, ſeù denuò ſe carnaliter cognouiſſe, ad vlteriorem illarum exequutionem procedere recuſauit. Supplicant igitur humiliter E S.V. dicti Oratores, quatenus eos, ne dictarum litterarum fruſtrentur effectu, amplioris gratię fauore proſequendo, eidem Vicario committere, & mandare dignemini, quatenus negotium huiuſmodi reaſſumens, litteraſquè pręfatas valere decernens, eoſdem Oratores ab excommunicationis ſententia, quam ipſi de nouo propter premiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi; impoſita prius eis propter inceſtum hunc, arbitrio ſuo, aliqua alia pęnitentia ſalutari, in vtroq; foro, hac vice duntaxat, abſoluat in forma Eccleſię conſueta; ac ad dictarum litterarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia; perinde, ac ſi ijdem Oratores, poſt ſeparationem, ſibi ab eodem Vicario iniunctam, in eadem copula minimè perſtitiſſent, ſeù denuo ſe carnaliter cognouiſſent. Non obſtantibus omnibus illis; quę eadem S.V. in dictis litteris voluit non obſtare, cęteriſquè contrarijs quibuſcunque, cum clauſulis opportunis.

Fiat, vt petitur. M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum etc. Et de commiſſione, mandato, alijſque pramiſſis latiſſimè extendendis: Et quod pręmiſſorum omnium, & ſingulorum, aliorumquè neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris. Et committatur Ordinario, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui impoſita prius Oratoribus, arbitrio ſuo, aliqua alia pęnitentia ſalutari, eos abſoluat, vt ſupra. Et parito iudicato ſi quod ſit. Et dummodo Oratores pauperes, & miſerabiles exiſtant; ac ex ſuis labore, & induſtria tantum viuant.	Fiat M.

Idemque ſeruatur ordo, cum Oratores litteras diſpenſationis, allegata cauſa infamiæ Oratricis ob eorundem Oratorum mutuam inter ſe conuerſationem, copula tamen non ſequuta, impetrauerint, quæ tamen interceſſit poſt Oratoribus à Delegato iniunctam ſeparationē, cum ipſæ litteræ fuerint in eadem forma pauperum impetratæ, tunc enim ita erant preces porrigendæ, videlicet.

Perinde valere cum copula ſuper litteris expeditis ob infamiam in forma pauperum.

47 *BEatiſſime Pater. Aliàs S.V. pro parte deuotorum illius Oratorum N. & N. Diœceſis N. expoſito; ipſos Oratores aliàs ſcientes ſe Tertio Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos non quidem peccandi data opera &c. inſimul conuerſatos eſſe, carnali tamen copula inter eos minimè ſubſequuta; & nihilominus ortam fuiſſe ſuſpicionem, licèt falſam, quod prafati Oratores ſe carnaliter cognouiſſent; & niſi matrimonium inter dictos Oratores contraheretur, dictam Oratricem diffamatam, & innuptam remanſuram, grauiaque exinde ſcandala &c. exoriri. Quare &c. quatenus &c. reperiret, eoſdem Oratores qui pauperes, & miſerabiles exiſtunt, in primis ab inuicem ſepararet; deinde &c. vtque dictus Orator operam ſuam &c. Quatuor ſaltem menſibus &c. Qua pęnitentia publica peracta, ipſos ab exceſſibus*

huiuſmo-

huiuſmodi impoſita eis propter pręmiſſa &c. pęnitentia ſalutari. Demum &c. prout &c. continetur. Quas quidem litteras, Oratores præfati eidem Vicario pręſentarunt, qui contenta in eis verificari mandauit; verificatiſque in eis narratis, cum Oratori pęnitentiam, in prædictis litteris expreſſam, impoſuiſſet, ſibique conſtitiſſet, Oratores interim, carnis fragilitate deuictos, ſe carnaliter cognouiſſe, ad vlteriorem dictarum litterarum exequutionem procedere recuſauit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores pręfati, quatenus eos, ne propterea dictarum litterarum fruſtrentur effectu, amplioris gratiæ fauore proſequendo, eidem Vicario, vt negotium huiuſmodi reaſſumens, litteraſque præfatas valere decernens, eoſdem Oratores ab excommunicationis ſententia, quam propter pręmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi, in vtroque foro abſoluat; Prolem ſuſceptam (ſi qua ſit) & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernat; ac ad dictarum litterarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi carnalis copula præfata ſequuta minimè fuiſſet, committere, & mandare dignemini de gratia ſpeciali. Non *obſtantibus omnibus illis, quæ &c.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de commiſſione, mandato, aliíſque pręmiſſis latiſſimè extendendis: & quod præmiſſorum omnium, & ſingulorum, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio & expreſſio fieri poſſit in litteris. Et committatur Ordinario*, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui impoſita Oratoribus, propter inceſtum huiuſmodi, arbitrio ſuo pęnitentia ſalutari, eòs abſoluat; decernat, ac procedat, vt ſupra. Et parito iudicato ſi quod ſit.*

Huiuſmodi litteræ ſub iſta forma, *Perinde valere,* dari pariter conſueuerunt, cũ videlicet Oratores obtinuerunt per Sedem Apoſtolicam ſecum, etiam in forma pauperum mandari diſpenſari ſuper quocunquè impedimento dirimente, cum expreſſione, quod ipſi ignorantes huiuſmodi impedimentum, ſe carnaliter cognouerunt; cum nihilominus illud non aliter ignorarent: Vndè narrata in ſupplicatione, ſubſtãtia priorum litterarum, iuxtà formulam ſupra poſitam, mutatis tamen mutandis, eo quo ſequitur modo, concipi illa poterit, videlicet.

Perinde valere cum copula ſcienter ſuper litteris, ignoranter.

47 B*Eatiſſime Pater. Aliàs fel. record. Gregorio Papę XV. Predeceſſori S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum N. laici, & M. mulieris Neapolitan. Diœceſis expoſito, ipſos aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quominus poſſent inuicem matrimonialiter copulari, carnis fragilitate deuictos, ſe carnaliter cognouiſſe. Poſtmodum verò ad eorum perueniſſe notitiam ſe Quarto Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos; & niſi matrimonium inter dictos Oratores contraheretur, dictam Oratricem diffamatam, & innuptam remanſuram; grauiaque exinde ſcandala poſſe veriſimiliter exoriri; Cupereque propterea Oratores præfatos inuicem matrimonialiter copulari; ſed ſtantibus impedimentis huiuſmodi, deſiderium eorum in ea parte adimplere non poſſe, abſque Sedis Apoſtolicę diſpenſatione. Quare &c. eidem Prædeceſſori &c. ſupplicato &c. idem Prædeceſſor &c. quatenus Oratores, qui pauperes &c. Qua pęnitentia publica peracta &c. ipſos &c. impoſita eis &c. prout in dictis litteris continetur. Quæ quidem litteræ dicto Vicario præſentatæ fuerunt; qui contenta in eis verificari mandauit; verificatiſque in eis contentis, impoſitaque pęnitentia publica prędicta, illaque peracta; quia dicto Vicario conſtitit, ipſis Oratoribus, ante obtẽtas huiuſmodi litteras, ſciẽtibus ſe præfato Tertio Cõſanguinitatis gradu inuicẽ eſſe coniunctos, Oratorẽ prędictũ, non quidem peccandi data opera, vt crimine admiſſo hęc cauſa foret eandem S. V. & Sedẽ Apoſtolicã, ad miſericordiam, & gratiam erga ipſos faciliores reddẽdi, ſed ſolum veſana libidine victus, Oratricem cognouiſſe*

gnouiſſe

gnouiſſe, ad vlteriorem dictarum litterarum exequutionem procedere recuſauit. Supplicant igitur humilior E. S. V. Oratores prędicti, quatenus, ne dictarum litterarum fruſtrentur effectu, amplioris gratię fauore proſequendo, eidem Vicario committere, & mandare, vt negotium huiuſmodi reaſſumens, litteraſquè præfatas valere, decernens, eos ab excommunicationis ſententia, quam propter pręmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi in vtroque foro abſoluat; ac ad dictarum litterarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia; perinde ac ſi in illis, de carnali cognitione præfata, ante illas obtentas, vt pręfertur, mentio facta, ac Oratores præfatos deſuper abſolui mandatum fuiſſet, pręfatuſque Prędeceſſor adhuc viueret, dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus omnibus illis, quę &c.

Et cum abſolutione à cenſuris &c. Et committatur Ordinario, ſiuè eius Vicario &c. qui impoſita Oratoribus, propter inceſtum huiuſmodi, aliqua alia, arbitrio, ſuo pęnitentia ſalutari, eos abſoluat, decernat, & procedat, vt ſupra. Et parito iudicato ſi quod ſit. Et dummodo Oratores pauperes &c.

Similter, vbi Oratores diſpenſationem ad contrahendum matrimonium in ſimili forma pauperum, obtinuerunt ſuper aliquo impedimento; verùm litteræ huiuſmodi diſpenſationis effectū ſuum ſortiri nequeunt; ex quo, cum ad impetrandam diſpenſationem huiuſmodi omnino, requiritur, quod tam Orator, quàm Oratrix debeat eſſe pauper, & miſerabilis: propterea ad reualidandas litteras diſpenſationis, hac qualitate ceſſante petenda erit noua gratia in forma, *Perinde valere*, eo modo quo ſequitur, videlicet.

Perinde valere pro ablatione formæ pauperum.

49 BEatiſſime Pater. *Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum N. laici, & M. mulieris Neapolitan. Diœceſis expoſito, Oratoribus pręfatis aliàs ſcientibus impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitię inter eos exiſtere, & ex eo proueniens, quia aliàs dicta Oratrix ſponſalia per verba de futuro cum fratre germano dictę Oratricis contraxerat; & deinde præfatus Oratoris frater, eadem Oratrice ab eo omnino intacta, & in nullo penitus attentata remanente, ſicut Domino placuit, ab humanis deceſſerat, Oratorem pręfatum, non quidem peccandi data opera &c. cognouiſſe, & niſi matrimonium &c. dictam Oratricem diffamatam &c grauiaque &c. Cupereque &c. ſed ſtante impedimento &c Quare &c. Vicario Epiſcopi &c, quatenus ſi preces &c. reperiret, Oratores prefatos, qui, vt tunc aſſerebant, pauperes, & miſerabiles exiſtebant, & ex labore, & induſtria ſua tantùm viuebant, in primis &c. ſepararet, Deinde &c. vtque dictus Orator operam ſuam &c Quatuor ſaltem menſibus conferret, aliaque &c. Qua pęnitentia &c. & recepto &c. & quatenus &c. parito iudicato. Demum &c. Prolem &c. prout in dictis litteris continetur. Quibus quidem litteris eidem Vicario præſentatis, idem Vicarius contenta in eis verificari mandauit; & cum in verificatione præfata, eis conſtituiſſet, dictam Oratricem pauperem non exiſtere, ſed dotem ad valorem Quingentorum ſcutorum aſcendentem, habere, ad illarum vlteriorem exequutionem procedere recuſauit. Supplicãt igitur humiliter* E. S. V. *Oratores prefati, quatenus eos amplioris gratiæ fauore proſequendo, eidem Vicario committere, et mandare, vt negotium huiuſmodi reaſſumens, litteraſque pręfatas valere decernens, ad earundem litterarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi in illis nulla, quod Oratrix pauper exiſtat, mentio facta, & Oratoribus pęnitentia publica prędicta, Oratori verò, quod operam ſuã fabrica, vel in aliud ſeruitiũ alicuius Eccleſię, vel loci pij conferret, iniũctũ minimè fuiſſet dignemini de gratia ſpeciali, Nõ obſtantibus omnibus illis, quę &c.*

Et

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c.

Item pro Oratoribus, qui aliàs, litteras diſpenſationis impetrarunt ob anguſtiã, loci, vel aliam cauſam, tacita carnali copula, inter eos prius ſequuta; tunc enim talis adijcitur narratiua, videlicet.

Perinde valere ſuper matrimonio, tacita copula contracto.

50 B*Eatiſſime Pater. Aliàs S. V. proparte deuotorũ illius Oratorum N. & N. Neapolitan. Diœceſis, ex loco N. ortorum expoſito, dictam Oratricem in dicto loco, propter illius anguſtiam, virum paris conditionis, cui &c. nequire, Cupereque propterea &c. Sed quia Tertio Conſanguinitatis &c. Quare &c. quatenus &c. diſpenſaret. Prolem &c. prout in dictis litteris continetur. Quas quidem litteras, Oratores pręfati, licèt ante illas obtentas, ipſis aliàs huiuſmodi impedimentum ſcientibus, Orator præfatus, non quidem peccandi data opera &c. Oratricem cognouiſſet, tacita huiuſmodi copula, eidem Vicario præſentarunt; qui contenta in eis verificari mandauit: verificatiſquè in eis contentis, cum eiſdem Oratoribus, ſuper impedimentis huiuſmodi diſpẽſauit: cuius quidem diſpenſationis vigore, Oratores præfati matrimonium inter ſe, per verba de pręſenti, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, nulloquè alio detectò, neque denunciato impedimento, contraxerunt, illudquè in facie Eccleſię ſolẽnizarunt, & carnali copula consũmarunt. Cũ autem, Pater Sancte, ſi diuortiũ inter Oratores fieret, grauia exinde ſcãdala poſſent veriſimiliter exoriri. Supplicãt igitur humiliter E. S. V. Oratores pędicti quatenus, ne dictarũ litterarũ fruſtrentur effectu, eos amplioris gratiæ fauore proſequendo, eidem Vicario, vt negotium huiuſmodi reaſſumens, litteraſq. præfatas valere decernens, ipſos ab excommunicationis ſententia, quam propter præmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi, in vtroque foro abſoluat. Prolemque ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernat, ac ad dictarum litterarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma procedat, in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi in illis, de carnali cognitione huiuſmodi mentio facta, Oratoreſque deſuper abſolui mandatum fuiſſet, committere, & mandare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus omnibus illis, quæ &c.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de commiſſione, mandato, alijſquè præmiſſis, latiſſimè extendendis. Et quod præmiſſorum omnium, & ſingulorum, aliorumque neceſſariorum, maior, & verior, ſpecificatio, & expreſſio, fieri poſſit in litteris. Et committatur Ordinario, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui depoſita &c. ac impoſita Oratoribus, propter inceſtum huiuſmodi, arbitrio ſuo, pęnitentia ſalutari; & recepto ab eis iuramento, quod ſub ſpe facilius &c. eos abſoluat, & diſpenſet, vt ſupra. Et quatenus contra ipſos &c. parito iudicato.

Poſtquàm verò Oratores receperunt litteras eorum diſpenſationis, illiſque Delegato, cui pro earundem exequutione directæ erant, nondum præſentatis, ſe carnaliter cognouerunt; ijdemque inſuper, ob admiſſum inceſtum, ab eorum Ordinario fuerunt ad aliquam pænam condemnati, ſicut multoties euenire ſcimus, tunc ſequenti formula, erit idem explicandum, videlicet.

Perinde valere ſuper copula ſequuta, ante litteras præſentatas.

51 B*Eatiſſime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Matthæi Parafreni laici, & Euphroſynę Venoſa, mulieris Neapolit. Diœceſis, expoſito, dictam Oratricem, dotem habere minus competentem &c. cui nubere poſſet, inuenire valeret,*

& prę-

& præfatum Oratorem, illam &c. in vxorem; ducere illiuſque dotem &c. augere intendere: Cupereque &c. Sed quia Tertio, & Quarto &c. quatenus etc. Prolem &c. prout in dictis litteris continetur. Quas quidem litteras. Oratores ipſi præfato Vicario præſentarunt; qui contenta in eis verificari mandauit: & cum in verificatione ipſa eis conſtaret, Oratores præfatos, poſt obtentas huiuſmodi litteras, carnis fragilitate deuictos, ſe carnaliter cognouiſſe, ad earum vlteriorem exequutionem procedere noluit; & ipſorum Oratorum Ordinarius contra ipſos, propter inceſtum huiuſmodi procedendo, eos in certas pœnas condemnauit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus eos, ne dictarum litterarum fruſtrentur effectu, amplioris gratiæ fauore proſequendo, eidem Vicario, vt negotium huiuſmodi reaſſumens, litterasque præfatas valere decernens, eoſdem Oratores ab excommunicationis ſententia, quam propter præmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi in vtroque foro abſoluat, ac ad exequutionem dictarum litterarum, ſeruata &c. procedat &c. perinde, ac ſi carnalis copula huiuſmodi ſequuta non fuiſſet. Prolem &c legitimam decernendo, committere, & mandare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus omnibus illis, quæ &c.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c.

Necnon pro Oratoribus, qui iam impetrauerant litteras diſpenſationis ſuper aliquo, ſiue aliquibus impedimentis ad matrimonium contrahendum putà ſuper Tertio, & Quarto à communi ſtipite prouenientibus, Conſanguinitatis, gradibus, cum aliud exiſtat impedimentum præter narrata: tunc enim ita erit in ſupplicatione id exprimendum, videlicet.

Perinde valere ſuper gradu.

BEatiſſime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Bartholomæi Todini laici, & Iuliæ Manardæ mulieris Neapolitan. Diœceſis, ex loco N. ortorum, expoſito, dictam Oratricem, dotem habere minus competentem, cum qua virum, ſibi non conſanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſet inuenire valeret, & dictum Oratorem, illam cum dicta minus competenti dote in vxorem ducere intendere; cupereque Oratores præfatos inuicem &c. copulari: Sed quia Tertio, & Quarto à communi ſtipite prouenientibus, Conſanguinitatis gradibus inuicem erant, coniuncti, deſiderium &c Quare &c. prout in dictis litteris continetur. Quibus quidem litteris eidem Vicario præſentatis, detectum fuit Oratores præfatos, alio Quarto Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos; propter quod idem Vicarius ad dictarum litterarum exequutionem procedere recuſauit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus, ne dictarum litterarum fruſtrentur effectu, eos amplioris gratiæ fauore proſequendo, eidem Vicario, vt negotium huiuſmodi reaſſumens, litteraſque præfatas valere decernens, ad illarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma, procedat, ac ſi cum dictis Oratoribus, ſuper impedimentis Duplicis Quarti Conſanguinitatis, graduum huiuſmodi diſpenſari, Diſtantiam verò Tertij gradus præfati eis non obſtare declarari, in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi in dictis litteris Oratores præfatos, Tertio, & Quarto ex vno communi, & Quarto ex altero ſtipitibus, prouenientibus Conſanguinitatis gradibus inuicem eſſe coniunctos; Diſtantiam verò Tertij gradus huiuſmodi, eis non obſtare, expreſſum fuiſſet, committere, & mandare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis, ac omnibus illis: quæ &c.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de commiſſione, mandato, aliiſque præmiſſis, latiſſimè extendendis: & quod cognominum, Affinitatis, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio, fieri poſſit in litteris. Et committatur Ordinario, ſiue eius Vicario in ſpiritu alibusgenerali, qui decernat, diſpenſet, & declaret, vt ſupra. Quod-

Quandoquè autem diuerſimodè peti, & dari contingit has litteras in eadem forma, *Perinde valere* non modò, videlicet, ſuper gradu, ſeù gradibus, reſpectu impedimenti, vt in formula proximè appoſita viſum eſt; verum etiam reſpectu qualitatis gradus, ſiuè gradum; vbi praxis, & ſtylus ita ſuadeat: quandoquidem ipſius gradus, ſiue ipſorum graduum qualitate attenta, nimirum proximioris, ſiuè proximiorum, alteratur cauſa, iam in prioribus litteris diſpenſationis expreſſa; ex eo quod, ſicut aliàs diximus, quanto gradus proximior exiſtit, tanto vrgentior cauſa requiritur: quod quidem, iuxta ea, quæ circa id non rarò contigiſſe vidimus, eo quo ſequitur modo, exemplificatur in Oratoribus qui aliàs obtinuerunt litteras diſpenſationis ſuper Quarto gradu cum cauſa, ob dotis incompetentiam Oratricis; cum tamen ſint Tertio gradu coniuncti, cuius ratione requiritur dotis augmentum; quod nequaquam in Quarto, alijſque remotioribus gradibus requiritur; ac proinde, concipienda erit ſupplicatio, eo, quo ſequitur modo, videlicet.

Perinde valere ſuper gradu, cum alteratione cauſæ.

53 *Beatiſſime Pater. Aliàs S.V. pro parte deuotorum illius Oratorum Caſſanei Lamberti laici, & Symphoroſę Carmignanę, mulieris Neapolitan Dięceſis, expoſito, dictam Oratricem, dotem habere minus competentem &c. cum qua virum paris conditionis &c. inuenire valeret; dictumque Oratorem, illam cum dicta minus competenti dote in vxorem ducere, intendere, Cupereque &c. Sed quia Quarto Conſanguinitatis gradu inuicem erant coniuncti, deſiderium eorum &c. Quare &c. Quod impedimento Quarti &c. Prolem &c. prout in dictis litteris continetur. Quę quidem litterę, quia ijdem Oratores, non Quarto, ſed Tertio Conſanguinitatis gradu inuicem ſunt coniuncti, eiſdem Oratoribus ſuffragari non poſſunt. Cum autem, Pater Sancte, prefatę Oratricis conſanguineus, ad id aliàs non obligatus, illius dotem in Centum ducatos monetę illarum partium, cum quibus, vſque ad quantitatem, ſecundum dictę mulieris qualitatem, competenter aucta erit; ita tamen, vt Oratori nubat, & non alteri, augere; & dictus Orator, illam, cum dicta minus competenti dote, & illius augmento, in vxorem ducere intendat. Supplicant igitur humiliter E.S.V. Oratores præfati, quatenus eis, ne dictarum litterarum fruſtrentur effectu, ſpecialem gratiam faciendo, eidem Vicario, vt etiam ſi litteris prefatis, ei iam præſentatis, ad illarum exequutionem, propter hoc, procedere diſtulerit, ſeù recuſauerit, nihilominus, negotium huiuſmodi reaſſumens, litteraſquè ipſas valere decernens, cum eiſdem Oratoribus, poſtquàm dicta Oratricis dos competenter aucta fuerit, vt præfertur, ſuper impedimento Tertij Conſanguinitatis gradus huiuſmodi diſpenſet, ac ad earundem litterarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi in eis, Oratores, non Quarto, ſed Tertio Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos, expreſſum; ac cum eis deſuper diſpenſari mandatum fuiſſet, committere, & mandare dignemini de gratia ſpeciali. Nonobſtantibus præmiſſis, ac omnibus illis, quę &c.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de commiſſione, mandato alijſque præmiſſis, vt ſupra latiſſimè extendendis. Et quod cognominum, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris. Et committatur Ordinario; ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui diſpenſet, & procedat, vt ſupra.

Litteris in ſimili forma, *Perinde valere*, egent Oratores, vbi poſt præſentatas Delegato, litteras diſpenſationis, earum, vigore matrimonium contraxerunt, carnaliquè copula conſummarunt: poſtmodum verò, detectum fuit, aliud, inter eos adeſſe impedimentum; ſuper quo noua requiritur diſpenſatio: quo caſu explicandum, erit, nunquid Oratores ipſi, tali detecto impedimento, abſtinuerint ab

ipſa copula, an verò in ea perſtiterint; prout ſeruatur, quando petitur diſpenſatio, de ignoranter contracto, ſeruata forma Concilij Tridentini, vt ſupra ſuo loco diximus. Erit igitur tunc concipienda ſupplicatio, eo, quo ſequitur modo, videlicet.

Perinde valere ſuper aliò impedimento, detecto poſt contractum matrimonium.

54 *Beatiſſime Pater. Alias S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Bizantij Lorenzani, laici, & Dorothea Parmeſinę mulieris Neapolitan. Diaceſis, expoſito, ipſos Oratores, qui ex honeſtis familijs exiſtunt, ex certis rationabilibus cauſis, animos eorum mouentibus, cupere inuicem matrimonialiter copulari: Sed quia Quarto Conſanguinitatis gradu inuicẽ erant cõuincti &c. Quare &c. prout in dictis litteris cõtinetur. Quibus quidẽ litteris Ordinario præfato pręſentatis, idem Ordinarius contenta in eis verificari mandauit: verificatiſque in eis contentis; cum dictis Oratoribus, ſuper impedimento prædicto diſpenſauit; illiſque matrimonium contrahendi, licentiam conceſſit; cuius quidem licentię vigore, Oratores ipſi matrimonium inter ſe, per verba de præſenti, publicè, factis proclamationibus in eorum parochiali Eccleſia, ſeruata forma Concilij prædicti, nulloque alio detecto impedimento, contraxerunt, illudque in faciè Eccleſiæ ſolemnizarunt, & carnali copula conſummarunt; in eoque per plures annos permanſerunt; prolemque ſuſceperunt: poſtmodum verò ad eorum peruenit notitiam, eos Duplici Quarto Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos; propter quod à carnali copula huiuſmodi abſtinuerunt. Cum autem, Pater Sancte, Oratores præfati, in huiuſmodi matrimonio remanère non poſſint abſque Sedis Apoſtolica diſpenſatione: & ſi diuortium inter eos fieret, grauia exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores pręfati, quatenus eos, ne dictarum litterarum fruſtrentur effectu, amplioris gratiæ fauore proſequendo, eidem Vicario, vt negotium huiuſmodi reaſſumens, litteraſque pręfatas valere decernens, cum eiſdem Oratoribus, ſuper impedimento Duplicis Quarti Conſanguinitatis gradus huiuſmodi diſpenſet, Prolemque ſuſceptam, & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernat, ac ad earundem litterarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia; perinde ac ſi Oratores, non Quarto, ſed Duplici Quarto Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos, expreſſum, ac tum eis deſuper diſpenſari mandatum fuiſſet, committere, & mandarę dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis, ac omnibus illis, quę &c.*

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et committatur Ordinario &c. qui decernat, & diſpenſet, vt ſupra.

Pari modo gratia *Perinde valere*, petenda venit, vbi Oratores, pręter impedimentum gradus, ſiuè graduum, ſiuè Conſanguinitatis, ſiuè affinitatis, aliud concurrat; veluti, cum fuerit in prioribus litteris exprimi omiſſum, quod inter eoſdem Oratores adeſt pręterea impedimẽtum publicæ honeſtatis iuſtitię: quod quidem, vt in ſequenti formula erit explicandum, videlicet.

Perinde valere ſuper impedimento publicæ honeſtatis.

55 *Beatiſſime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Hippolyti Magneſini laici, & Glycerij Gondiſaluę, mulieris Neapolitan. diaceſis, ex loco de Marano ortorum, expoſito, dictam Oratricem, in dicto loco, propter illius anguſtiam virum paris conditionis, cui nubere poſſet, inuenire nequire, cupereque propterea Oratores pręfatos inuicem matrimonialiter copulari. Sed quia Tertio ex vno, & Tertio; & Quarto ex altero communi, ſtipitibus prouenientibus Conſanguinitatis gradibus inuicem, erant, prout ſunt coniuncti, deſiderium eorum in ea parte adimplere non poſſe; abſque*

abſque Sedis Apoſtolicę diſpenſatione. Quare &c. prout in dictis litteris continetur. Quæ quidem litterę, quia aliàs præfata Oratrix, matrimonium per verba de præſenti cum dicti Oratoris fratre germano, contraxit: & deinde præfati Oratoris frater, eadem Oratrice, ab eo omnino intacta, & in nullo penitus attentata remanente, ſicut Domino placuit, ab humanis deceſſit, eidem Vicario minimè prçſentatæ fuerunt. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prçfati, qui ex principalibus dicti loci exiſtunt; quatenus ipſos, ne dictarum litterarum fruſtrentur effectu, amplioris gratiæ fauore proſequendo, ſibique ſpecialem gratiam faciendo, eidem Vicario committere, & mandare, vt negotium huiuſmodi reaſſumens, litteraſque ipſas valere decernens, cum eiſdem Oratoribus, ſuper impedimento Primi publicę honeſtatis iuſtitię, ex prçmiſſis prouenientis, ac Tertij ex vno, & Quarti ex altero ſtipitibus, prouenientibus Conſanguinitatis graduum huiuſmodi diſpenſet. Diſtantiam verò alterius Tertij reſpectu Quarti gradus prçfati, eis non obſtare declaret: ac ad præfatarum litterarum exequutionem, ſeruata alias earum forma procedat in omnibus, & per omnia; pèrinde, ac ſi in dictis litteris, Oratores Primò publicæ honeſtatis iuſtitia ex præmiſſis prouenientis, ac Tertio ex vno, & Tertio, & Quarto ex altero communi ſtipitibus prouenientibus Conſanguinitatis gradibus inuicem eſſe coniunctos, expreſſum, ac cum eis deſuper diſpenſari, & declarari mandatum fuiſſet, dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus omnibus illis, quę &c.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de commiſſione, mandato alijſque prçmiſſis, latiſſimè extendendis. Et quod cognominum affinitatis, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris. Et committatur Ordinario, ſiue &c. qui diſpenſet, decernat, ac procedat, vt ſupra.

Hæc autem, quoad praxim huius reſcripti in forma, *Perinde valere*. Aliud inſuper, eſt reſcripti genus, nimis adhuc in ipſa Curia frequẽtis, quod, reformato-
56 rum nuncupatur; cuius eſt virtus, ſupplere ea, quæ in ſupplicatione omiſſa fuerunt; & in hoc differt à *Perinde valere*, nimirum, quia hoc datur ſuper litteris iam in totum expeditis, eas reualidando, ac ſi à principio omnia fuiſſent in eis expreſſa; Reformatorium verò, datur ſuper ſupplicatione iam ſignata, Datata, ac regiſtrata, & in totum expedita, etiam cum ſigno illius regiſtraturæ à tergo: cuius quidem integer tenor, eidem reformatorio reſcripto, ſiuè reformationi prçinſeritur, vt in infraſcripta formula patet: hoc enim, vt Papa intelligat quemadmodum factum ſe habeat: quapropter dicunt Curiales, reformatoriam gra-
57 tiam, cum reſcripto, *Perinde valere*, magnam inter ſe habere conformitatem; cum hęc reformatoria gratia, ad hoc tendit, vt omiſſum ſuppleat, vel male expreſſum corrigat, ſcilicet in ipſa ſupplicatione expedita, *Perinde* autem *valere*, reualidat litteras Apoſtolicas, iam, vt dictum eſt, in totum expeditas: & ſicut in *Perinde valere*, narratur totus tenor gratiæ prius conceſſæ, ita etiam, in reformatione, totus ſupplicationis prçdictæ tenor præinſeritur; in cuius calce, ſola reformatio ſubditur; ac ſicut in omnibus reſcriptis, quæ tranſeunt per Datariam, & Cãcellariam Apoſtolicam, dantur litteræ reualidatoriæ, ſeu *Perinde valere* ita ſuper quibuſcunque ſupplicationibus in forma ſignandi, dantur reformationes, quando ita caſus poſtulat; quia nunquam *Perinde valere* datur ſuper ſupplicatione ſignata, ſed tantum ſuper litteris in totum expeditis; ſicut è conuerſo, reformatio non datur ſuper ipſis litteris, ſed ſuper ſupplicatione prædicta.

Nec tamen caſus quamplurimos euenire ignorant practici Curiales, vt pro correctione litterarũ, iam expeditarũ, cũ nequeant quãdoq; illæ per Dominũ Cancellariæ Apoſtolicæ Regentem, in vim ſuarum facultatum, corrigi, porrigatur Summo Pontifici integra ſupplicatio ſignanda; in qua illud ſuppletur, quod in ipſis litteris deeſt, quæ poſtmodum ab ipſo D. Regenti eiuſdem ſupplicationis vigore, corrigantur, prout in praxi habetur (quamuis *Mandoſ. in prax. ſignat. tit. reformationis, verſ. reformatoria gratia* dicat, quod hæc gratia non eſt neceſſe, vt exprimat qualitates, & alia, in prima gratia expreſſa) & ita intelligendi

 ſunt

ſunt *Felin.in cap.in noſtra corre.16. num. 1.de reſcrip.Roman.conſ.383.num.1.& 4. Mandoſ.ſuper reg.22.q.9.nu 9.*

Nec vigore huius reformationis, poſ-
58 ſunt litterę deſuper iam expeditę, aliquo modo corrigi; prout alias doloſè impetrabãtur huiuſmodi reformationes: quarum vigore corrigebantur litteræ, etiam in totum expeditæ; ac proinde, hodie nullo modo id tolerari videmus: quinimmò in his reformationibus, per Dominos Officiales ſcimus frequẽter addi clauſulam reſtrictiuam, videlicet quod, ſi litteræ in totum expeditæ fuerint, vigore præſentis gratiæ ideſt reformationis non corrigantur.

Huius igitur reformatorij reſcripti, cuius vſus adhuc frequentiſſimus eſt in Curia, circa propoſitam materiam, formulas nonnullas, pro ijs tantum Tyronibus, qui huiuſmodi praxis, prima elementa, vt ita dicamus, nondum norunt, ſubijcere viſum eſt; quæ quidem, vt infra proponuntur, videlicet.

Ponamus igitur caſum, quod pro Oratoribus, fuerit expedita in totum ſupplicatio, eo modo, quo ſupradictum eſt, allegata cauſa incompetentiæ dotis Oratricis; & tamen fuit poſtmodum, certioratus Sollicitator, quod poſtquã Oratores miſerunt ad Vrbem pro diſpenſatione, cum dicta cauſa; ſequuta eſt inter eos carnalis copula, ex quo, vbi copula inter Oratores interuenit, ea allegata, prout alleganda erit, quando ea publica eſt, quæuis alia cauſa ceſſat petenda erit reformatio, ſequenti formula; quam vnà cum alijs ſequentibus, ſolis eiuſdem Curiæ Tyronibus ſubijcimus; quæ ita erit, videlicet.

59 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Propertij de Alitto laici, & Sophiæ Ceſſanę mulieris Neapolitan. Diœceſis. Quod cum dicta mulier dotem habeat minus competentem, iuxta ſtatus ſui conditionem, cum qua virum ſibi non conſanguineũ, vel affinẽ paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequeat: & dictus Orator, illam cum dicta minus competenti dote in vxorem ducere; illiuſque dotem, vſque ad quantitatem, ſecundum dictę mulieris qualitatem, competenter augere intendat. Cupiunt Oratores præfati inuicem matrimonialiter copulari. Sed quia Tertio affinitatis gradu inuicem ſe attinent, deſiderium eorum hac in parte adimplere non poſſunt, abſque Sedis Apoſtolicę diſpenſatione. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores pręfati, quatenus cum eiſdem Oratoribus, quod impedimento Tertij affinitatis gradus huiuſmodi non obſtante, matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudquè in facie Eccleſię ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valeant, diſpenſare. Prolem ſuſcipiendam exinde legitimam nunciando, dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque, cum clauſulis opportunis.*

Fiat, vt petitur. M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et de diſpenſatione, nunciatione, alijſque præmiſſis, vt ſupra latiſſimè extendendis; & quod cognominum, Conſanguinitatis, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio, fieri poſſit in litteris. Et committatur Ordinario, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui depoſita &c. diſpenſet, vt ſupra. Et poſtquàm dicta Oratricis dos competenter aucta fuerit, vt pręfertur. Fiat M.

Dat. Romæ apud S. Petrum Kal. Iulij Anno Decimoſeptimo.

Reformatio.

Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę ſuper præinſerta conficienda, cum expreſſione, quod poſtquàm Oratores, pro huiuſmodi diſpenſatione

tione obtinenda ad Sedem Apoſtolicam miſerunt, ipſis Oratoribus ſcientibus ſe Tertio affinitatis gradu inuicem attinere, Orator prefatus, non quidem peccandi data opera, vt crimine admiſſo, hęc cauſa foret S. V. & Sedem Apoſtolicam, ad miſericordiam, & gratiam erga ipſos faciliores reddendi, ſed ſolum veſana libidine victus, antequam dictas litteras obtinerent, Oratricem cognouit, & committere Ordinario, ſiue eius Vicario in ſpiritualibus generali, qui depoſita &c. ac impoſita Oratoribus propter inceſtum huiuſmodi, arbitrio ſuo, pęnitentia ſalutari, & recepto ab eis iuramento, quod ſub ſpe facilius habendę diſpenſationis huiuſmodi, inceſtum hunc non commiſerint, eos ab excommunicationis ſententia, quam propter pręmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi, in vtroque foro, abſoluat; ac prolis ſuſceptæ, ſi qua ſit, & ſuſcipiendæ exinde, legitimatione expediantur, de gratia ſpeciali. Non obſtantibus pręmiſſis, ac omnibus illis, quæ S. V. in eadem pręinſerta voluit non obſtare, cęteriſque contrarijs quibuſcunque.

Fiat M.

Dat. Romę apud S. Petrum, Non. Iulij Anno Decimoſeptimo.

Hic autem eſt modus, & forma reformandi huiuſmodi ſupplicationes; pro quibus, aliæ formulæ, ſecundum currentẽ ſtylum, in medium afferemus. Exemplũ ſubijciamus pro Oratoribus, qui ignorantes impedimentum, contraxerunt matrimonium, ſeruata forma Concilij Tridentini, & aſſeruerunt, eos detecto impedimento abſtinuiſſe à copula; cum tamen perſtiterint in ea: ſuper quo concipienda erit ipſa reformatio in hunc modum, videlicet.

Reformatio, pro Oratoribus, qui perſtiterunt in copula.

60 *Pater Sancte. Dignetur S V. committere, & mandare, quod litteræ ſuper pręinſerta conficiendę, cum expreſſione, quod Oratores, poſtquam ad eorum peruenit notitiam, eos Quarto Conſanguinitatis gradu eſſe coniunctos, à carnali copula minimè abſtinuerũt cum opportuna abſolutione expediantur de gratia ſpeciali. In reliquis autem, iuxta eiuſdem pręinſertę vim, ſeriem, continentiam, & tenorem. Non obſtantibus pręmiſſis, ac omnibus illis, quę in eadem pręinſerta conceſſa fuerunt non obſtare, cæteriſque contrarijs quibuſcunque.*

Reformatio ſuper nomine Oratoris.

61 *Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę ſuper præinſerta conficiendæ, cum expreſſione, quod Orator in ea nominatus, non Dominicus, ſed Ioannes Dominicus, & non aliter appellatur. In reliquis autem iuxta eiuſdem pręinſertæ vim, ſeriem, continentiam, & tenorem, expediantur de gratia ſpeciali. Non obſtantibus omnibus illis, quę &c.*

Reformatio ſuper loco Originis Oratorum.

62 *Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę ſuper pręinſerta conficiendę, cum expreſſione, quod Oratores, ex principalibus Oppidi N. non autem Oppidi M. exiſtunt, In reliquis autem &c. Non obſtantibus &c. omnibus illis, quę &c.*

Reformatio ſuper Diœceſi Oratorum.

63 *Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę ſuper pręin-*

ſerta conficiendæ, cum expreſſione, quod Oratores, non Neapolitan. ſed Auerſan. Diœceſis, ex loco Iuliani orti exiſtunt, expediantur; ac committere Ordinario Auerſan. ſeu eius Vicario in ſpiritualibus generali qui depoſita &c. diſpenſet &c. In reliquis autem &c. Non obſtantibus omnibus illis, quę &c.

Reformatio ſuper commiſſione litterarum diſpenſationis.

64 *Pater Sancte. Quia Oratores ad pręſens in Vrbe commorantur, dignetur S.V. committere, & mandare, quod litterę ſuper pręinſerta conficiendę, cum commiſſione E. S. V. in Vrbe, & eius diſtrictu in ſpiritualibus Vicario generali qui factis prius proclamationibus canonicis, etiam in parochiali Eccleſia originis Oratorum, ſi per informationem deſuper faciendam, preces veritate niti repererit, cum eiſdem Oratoribus, vt ſupra, diſpenſet, expediantur de gratia ſpeciali. In reliquis autem &c. Non obſtantibus &c. omnibus illis, quę &c.*

Reformatio ſimilis.

65 *Pater Sancte. Quia Sedes Epiſcopalis Acerrarum ad pręſens vacat, dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę ſuper pręinſerta conficiendę, Ordinario viciniori, vel eius Vicario in ſpiritualibus generali, committantur: alias autem in omnibus, & per omnia, iuxtà eiuſdem pręinſertę vim, formam &c. expediantur. Non obſtantibus omnibus illis, qua &c.*

Reformatio ſuper cauſa.

66 *Pater Sancte Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę ſuper pręinſerta conficiendę ſub expreſſione, quod Oratrix in dicto loco N. ob illius anguſtiam, virum ſibi non conſanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequit: & ſi extra dictum locum nubere cogeretur, dos quam ipſa habet, non eſſet competens, neque ſufficiens, vt cum ea, virum, cui iuxta ſtatus ſui conditionem nubere poſſet, inuenire valeret; nulla facta mentione, quod Oratrix dotem habeat minus competentem, expediantur de gratia ſpeciali. In reliquis autem &c. Non obſtantibus omnibus illis, quę &c.*

Reformatio ſuper gradu.

67 *Pater Sanctę. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę ſuper pręinſerta, conficiendę, ſub expreſſione, quod Oratores, non Quarto, ſed Duplici Quarto Conſanguinitatis gradu inuicem ſunt coniuncti; & quod Oratrix in dicto loco, ob illius anguſtiam, virum paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequit, & opportuna diſpenſatione ſuper dicto Duplici Quarto Conſanguinitatis, ac aliàs iuxta eiuſdem pręinſertę &c. tenorem, expediantur. Non obſtantibus omnibus illis, quę &c.*

Reformatio ſuper gradu, & Diœceſi.

68 *Pater Sanctę. Dignetur S. V committere, & mandarę quod litterę ſuper pręinſerta conficiendę, cum expreſſione quod Oppidum N. in eadem pręinſerta, expreſſum, ex quo Oratores orti ſunt, non Auerſan. ſed Capuan. Diœceſis exiſtit, & Oratores ipſi, non Tertio, ſed Duplici, Tertio Conſanguinitatis gradu inuicem ſunt coniuncti Ordinario Capuan. ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, cum opportuna diſpenſatione*

ne pro eiſdem Oratoribus, ſuper impedimẽto Duplicis Tertij Conſanguinitatis gradus huiuſmodi expediantur, & reſpectiuè committantur de gratia ſpeciali. In reliquis autem &c. Non obſtantibus præmiſſis, omnibus illis, quę &c.

69 Diæceſum præſertim expreſſionem, errorem ſæpenumero, in reſcriptis Apoſtolicis inducere, quotidiana praxis, & experientia docuere; tùm ob earundem numeroſitatem, tum verò, quia quamplurimi ſunt Epiſcopatus, quarum Diæceſũ, quæ non modicam inter ſe habent ſimilitudinem, vnam pro altera exprimi, non raro contigiſſe ſcimus; licèt plurimùm inter ſe differant, veluti, ſi dicamus.

Aleſſaneñ. in Apulia, & Aleſſien. in Sclauonia.

Accieñ. ſuffrag. Ianueñ. & Vacieñ. in Vngaria.

Brixien. in Prouincia Mediolanen. & Brixinen. in Alemania.

Burgen. in Hiſpania, Brugen. in Flandria, & Bergen. in Noruegia.

Bellicaſtren. in Regno Neapolis, & Bollaſtren. in Sclauonia.

Boianen. in eodem Regno, & Baionen. in Vaſconia.

Biſuntin. in Alemania, & Bituntin. in eodem Regno Neapolis.

Calaritan. in Sardinia, & Calaguritan. in Hiſpania.

Cathanien. in Sicilia, & Cathanen. in Scotia.

Cameracen. in Belgio, & Camenecen. in Polonia.

Cremonen. in Prouincia Mediolanen. & Cremen. ſuffrag. Bononien.

Cabilonen. & Cabilionem, ambæ in Francia.

Caſtren. in Prouincia Idrntin. & Ceſtren. in Anglia.

Culmen. & Chelmen. ambæ in Polonia.

Eluen. in Luſitania, Elnen. in Hiſpania, & Elinen. in Hybernia.

Exonien. & Oxonien. ambæ in Anglia.

Foroliuien. in Prouincia Rauuennaten. & Foroiulien. in Francia.

Florentin. in Tuſcia, & Ferentin. in Campania, ſeù Tuſcia.

Iacen. & Iaen. ambæ in Hiſpania.

Lauden. in Prouincia Mediolanen. Landunen. in Francia, & Landanen. in Anglia.

Lictoren. in Regno Neapolis, & Lictoraten. in Vaſconia.

Marianen. in Prouincia Ianuen. & Maurianeñ in Francia.

Meden. in Hibernia, Meten. in Alemania, & Hemeten. in Noruegia.

Merſicen. in Terra laboris, & Marſican. in Prouincia Aprutin.

Nucerin. & Lucerin. ambæ in Regno Neapolis.

Polocen. & Plocen. ambæ in Polonia.

Policaſtren. in Regno Neapolis, & Polaſtren. in Sclauonia.

Roſſanen. in Calabria citeriori, Boſſanen. in Sardinia; Roſonen. in Sclauonia, & Roſſen. in Scotia.

Rheginen. in Calabria vlteriori, & Rhegien. in Pronincia Bononien.

Scalen. in Regno Neapolis, & Scaren. in Alemania.

Segobien. & Segrobricen. ambæ in Hiſpania.

Sagonen. in Prouincia Piſan. Saonen. in Prouincia Mediolanen.

Senen. & Suanen. ambæ in Tuſcia.

Taurinen. in Prouincia Sabaudiæ, & Iaurinen. in Vngaria.

Tarentin. in Apulia, Parentin. in Dalmatia, & Palentin. in Hiſpania.

Triuentin. in Regno Neapolis, & Tridentin. in Dalmatia.

Tuſculan. ex ſex titulis antiquiorum S. R. E. Cardinalium, & Taſcalan. in Mexico.

Tullen. in Alemania, & Tutellen. in Ducatu Aquitaniæ.

Viſen. in Luſitania, Vicen. in Hiſpania, & Vican. in Regno Neapolis.

Vratiſlauien, & Vlatiſlauien. ambæ in Polonia.

70 Epiſcopatus autem, earumquè Diœceſes, eiuſdem prorſus denominationis, vſus Cancellariæ apoſtolicæ eſt, per Prouincias, ſeù aliàs diſtinguere, ita, nimirum.

Aquen. Prouincię Mediolanen. Aquen. Prouinciæ Auxitan. & Aquen. in Vaſconia.

Aſculan. Prouinciæ Beneuentan. & Aſculan. in Marchia Anchonitana.

Bobien. Prouinciæ Ianuen. & Bobien. Prouinciæ Rheginen.

Caſtren. Prouinciæ Hidruntin. & Caſtren. in Aquitania.

Nucerin. in Regno Neapolitano, & Nucerin. in Ducatu Spoletano.

Placentin. Prouincię Bononien. & Placentin. Prouinciæ Compoſtellan.

Pacen. Prouinciæ Compoſtellan. & Pacen. in India Occidentali.

Va-

Valentin. in Hiſpania, & Valentin. in Vienna, & ſic de ſingulis, &c.

71 Alij præterea ſunt Epiſcopatus, ſuas habentes Diæceſes, quarum latina denominatio, prorſus eſt à vulgari diſſimilis; ob quarum diſſimilitudinem, error etiā, vt plurimum circa earum expreſſionem inducitur; quapropter optimi Sollicitatoris partes erunt, illas opportunè diſcernere, veluti, cum dicimus.

Iſpalen. in Hiſpania, quæ dicitur *Siuiglia*.

Iuſtinopolitan. *Capo d'Iſtria*.

Montis Regalis, *Mondoui*.

Pacen. *Vadaioza* in Hiſpania.

Sipontin. *Manfredonia* in Apulia.

Vratiſlauien. *Breſlau*. in Bohemia, cum ſimilibus.

Redeundo, autem nunc, vnde digreſſi ſumus, videlicet vbi agitur de nouæ carnalis copulæ expreſſione, notandum eſt, totum illud, quod antea diximus, intelligendum eſſe, quando, impedimentum, ſuper quo diſpenſatum eſt, publicum exiſtit; quo caſu, noua diſpenſatio pro vtroque foro, requiritur: at verò, vbi illud occultum extiterit, ſciendum quidem eſt, quod Sacra Pœnitentiaria apoſtolica, ſuper noua copula, inter eoſdem Oratores orta, quæ occulta eſt, quamuis omnes ad eam recurrant in hoc caſu, pro noua diſpenſatione in foro conſcientiæ tantum, tenet, eam non eſſe ita neceſſariam, ſicut quando publicum eſt, copulam huiuſmodi, prima vice interueniſſe, ſed tantùm videtur illam concedere ad cautelā; & nihilominus, cum caſus contingit, quod ipſi Oratores, qui hanc diſpenſationem in forma pauperum, impetrarunt, cum copula, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, ſi durante ſeparatione, & antequam complenerint pœnitentiam, aut alias ante Delegati licentiam de contrahendo, denuo, ſe carnaliter cognouerint, in conceſſione iſtius nouæ diſpenſationis, ipſa Sacra Pœnitentiaria vtitur conſueta formula, ac ſi verè neceſſaria eſſet noua diſpenſatio, & committitur Diſcreto Viro Confeſſori, quatenus, ſi eſt ita, eoſdem Oratores ab inceſtu, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat, & dummodo impedimentum, ſi quod ex carnali copula huiuſmodi prouenit, occultum ſit, & niſi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, periculum immineat ſcandalorum, aliudque Canonicum non obſtet, cum eiſdem Oratoribus, poſtquàm, cum ipſis aliàs ritè, ac iuxtà formam litterarum diſpenſationis, iam obtentæ, verificatiſque in eis, narratis, ſuper impedimento gradus, quo ſunt coniuncti, diſpenſatum fuerit, quod præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini & litterarum prædictarum, contrahere, & in eo poſtmodum remanere licitè valeant, miſericorditer diſpenſet; prolem legitimam nunciando in foro conſcientiæ tantùm.

Quamuis ex illis verbis, aliud dici poſſe videatur, nempè, *dūmodo impedimētum ſi quod ex præmiſſis prouenit*, ex quibus conſtat, ipſam Sacram Pœnitentiariam, præmiſſa omnia concedere ad cautelam, cum per illam dictionem *ſi*, res dubia demonſtretur, *Menoch. de præſumption. lib. 6. qu. 28. nu. 4.* & ſic eatenus conceditur Oratoribus ſupradicta diſpenſatio, quatenus illa opus ſit, & propterea importat, etiam conditionem, *Bart. in l. ſi ita quis promiſit, nu. 1. ff. de verb. obligat. & in l. mutuo, §. ſub conditione. nu. 1. ff. de tutor* verùm tamen eſt, quod, ſiue in vtroque foro, ſiue in foro conſcientiæ tantùm in caſibus ſupradictis ſemper recurritur ad Datariam, & Pœnitentiariam: quia in dubijs tutior pars eſt, eligenda, *gloſ. in c. veniens, de ſponſ. Dec. in cap. in præſentia, nu. 13. de probat. Socin. iun. conſ. 29. num. 31. vol. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio, non concedenda, niſi petenti.*

2 *Poenitentia publica, pro crimine publico imponenda.*

3 *Poenitentia, æqualis, conſanguineis, & affinibus, vigore diſpenſationis in forma pauperum, imponitur; nec tamen præſcribitur certa poenitentia.*

4 *Poenitentia, quænam imponatur pro presbytericidio.*

5 *Verba generalia, generaliter intelligenda.*

6 *Poenitentia imponenda ſecundum circumſtantias perſonarum, & temporum.*

7 *Poenitentia, quare publica inceſtuoſis imponenda, ratione diſpenſationis matrimonialis.*

8 *Et quomodo in propoſito, dicatur publica.*

9 *Et quid, circa hoc ſeruetur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana.*

Decre-

10 *Decreti tenor de publica poenitentia à Delegato imponenda, vigore diſpenſationis matrimonialis, cum copula in forma pauperum.*

11 *Poenitentia, vigore diſpenſationis matrimonialis, imponenda eſt à Vicario delegato, non ab Epiſcopo.*

12 *Commiſſio facta Vicario, non poteſt ad Epiſcopum pertinere.*

13 *Reſcripta delegatoria, non extenduntur ad perſonam non expreſſam.*

14 *Immunitas, parit incentiuum delinquendi.*

15 *Opera Oratoris, loco pio conferenda, ratione diſpenſationis matrimonialis.*

16 *Et tenetur per ſe, non per alium, eam conferre.*

17 *Poenitentia, non poteſt pecunia redimi.*

18 *Dictio,* tuam, *perſonalitatem denotat.*

19 *Diſpenſati in forma* pauperum, *non peracta poenitentia, contrahendo, egent noua diſpenſatione.*

20 *Et an ipſa, poſſit per Delegatum commutari in opus, non expreſſum in litteris diſpenſationis.*

21 *Delegatus, tenetur omninò ſeruare formam ſuæ commiſſionis.*

22 *Forma, debet præcisè adimpleri, non autem per æquipollens.*

23 *Delegatus, non poteſt arbitrari poenitentiam, ratione qualitatis perſonæ.*

24 *Poenitentię imponendæ modus, in Vrbe præſentibus, pro diſpenſatione impetranda in forma pauperum.*

25 *Poenitentia, quomodo à Delegato commutanda, pro diſpenſatione in forma pauperum.*

26 *Dictio,* vel, *ſtat alternatiuè.*

27 *Delegatus, quid poſſit circa poenitentiam, à Papa impoſitam, ratione diſpenſationis matrimonialis.*

28 *Poenitentia, nobilibus pro diſpenſatione in forma pauperum, quomodo iniungatur, in Vrbe præſentibus:*

29 *Hoſpitalis appellatione, quæ veniant.*

30 *Poenitentia collationis operæ, vigore diſpenſationis, an poſſit extra propriã Diœceſim peragi.*

31 *Eccleſia vna, per totum mundum conſtituta.*

32 *Diſpenſandi facultas, conceſſa Miniſtris aliquorum piorum locorum, reuocata.*

33 *Tempus collationis operę, exprimitur in litteris diſpenſationis matrimonialis.*

34 *Nec tamen Delegatus, adſtringitur ad dictum tempus.*

35 *Dictio,* ſaltem, *eſt ſubſidiaria.*

36 *Necnon, ampliatiua.*

37 *Poenitentia collationis operę fabricæ Eccleſiæ, adiecta in diſpenſatione matrimoniali in forma pauperum, an per integros dies intelligatur.*

38 *Romanæ Curię obſeruantia, circa hoc.*

39 *Formula ſupplicationis diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum, pro Oratore in Curia præſente.*

40 *Alimenta, neceſſaria in ſubſidium vitę.*

41 *Romana Curia, aliarum Curiarum magiſtra, & mater.*

42 *Et tanquam talis, ab omnibus ſequenda.*

43 *Inferiores, à Superioribus debent regulari.*

44 *Vbi eſt eadem ratio, eadem eſſe debet iuris diſpoſitio.*

45 *Poenitentia Oratoris præſentis in Vrbe, pro diſpenſatione matrimoniali, quarè moderetur.*

46 *Litteræ diſpenſationum matrimonialium in forma pauperum, expediuntur, Gratis.*

47 *Collegium Dominorum Scriptorum Apoſtolicorum, eſt ex ſublimibus nec Cancellaria Apoſtolica.*

48 *Cardinalium multi, adſcripti Collegio Scriptorum apoſtolicorum, imò; & ipſe Papa.*

49 *Collegium Scriptorum Apoſtolicorum ſignat Gratis, litteras diſpenſationũ in forma pauperum.*

50 *Necnon, litteras quarumcunque indulgentiarum.*

51 *Scriptores Minoris gratię, ex integro taxant litteras diſpenſationũ matrimonialiũ in forma pauperũ pro Oratoribus, à Curia abſentibus, pro*

præ-

præſentibus verò, Gratis.

52 *Poenitentiam peragere in Vrbe non valentibus, ex cauſa diſpenſationis; quomodo indulgeatur.*

53 *Poenitentia peracta, non autem prius, diſpenſatur à Delegato diſpenſationis matrimonialis.*

54 *Ablatiuus abſolutus, importat conditionem.*

55 *Delegatus, recedendo à forma ſibi tradita, nulliter procedit.*

56 *Poenitentia non adimpleta, non contrahitur matrimonium, vigore diſpenſationis matrimonialis.*

57 *Licet aliquando ſecùs, & per ſpeciale reſcriptum.*

58 *Scandalis, & periculis, Papa ſtudet obuiare.*

59 *Datarius, in commutandis poenitentijs à Papa in litteris, iniũctis, habet pleniſſimam poteſtatem.*

60 *Diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum, exequutio, quando poſſit à Delegato denegari.*

61 *Clauſula*, Si tibi videbitur, *importat arbitrium boni viri.*

62 *Dictio,* demum, *eſt taxatiua.*

73 *Scandala, cauſam præbent diſpenſandi; & è contra, denegandi diſpenſationem.*

64 *Matrimonium, impeditur ab* Epiſco*po, ob timorem ſcandali.*

65 *Dictio,* nec, *eſt implicatiua caſus contrarij.*

66 *Annexorum, idem eſt iudicium.*

67 *Dictio,* tunc, *extremitatem temporis ſignificat.*

68 *Clauſula,* Dũmodo, etiam miſerabiles, *quare nouiter introducta in diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperum.*

69 *Qualificat totam gratiam.*

70 *Conditio, & modus, in quo differant.*

71 *Miſerabilitatis probatio, &c. in diſpenſatione in forma pauperum, non contemnenda à Delegato.*

72 *Pauper, dicitur, etiam miſerabilis.*

73 *Paupertas ſola, facit hominem miſerabilem.*

74 *Clauſula,* Dummodo, miſerabiles, *&c. in diſpenſatione in forma pauperum, de quibus accipienda.*

75 *Miſerabilis perſona dicitur, etiam Regina vidua.*

76 *Miſerabiles, quare ita regulariter dicantur.*

77 *Pauperes dicuntur etiam, quibus deſunt conuenientia, iuxta conditionem.*

78 *Miſerabiles perſonæ eſſe poſſunt, ſiuè pauperes, ſiue diuites.*

79 *Diſpenſationes matrimoniales in forma pauperum, pro Gallicis, quomodo expediantur.*

80 *Diſpenſationis matrimonialis in forma pauperũ, decreti, Delegati tenor.*

Praxis imponendi à Delegato, pœnitentiam, in eiſdem litteris diſpenſationis, iniunctam.

C A P. VI.

SI ueniam à te petierint humiliter, &c. Cum enim Oratores peccauerint, committendo inceſtum, debent pœnitere, & humiliter veniam petere, facit *tex. in cap. peccati venia. de regul. iur. in 6.* & docet *Innoc. in cap. Romana, & ibi gloſ. de ſent. excom. in 6.* vbi, abſolutio non debet concedi, niſi petenti: patet etiã
1 de iure diuino, abſolutionem, eos tantùm obtinuiſſe, qui peccatum ſuum confeſſi fuerunt, & veniam, humili corde, petierunt; nam abſurdum videretur, & inconueniens, quod peccatori non petenti, abſolutio detur motu proprio, cum peccati venia non detur, niſi petenti, & correcto, vt in *d. cap. peccati venia.* Sicquè diſpenſari petens, ſeù veniam obtinere volens, pœnitens eſſe debet, *cap. nemo, de Simon. Gemin. conſ. 106. nu. 9. Mandoſ. in praxi titulo diſpenſationes. verſ. diſpenſatio, ad partis petitionem conceditur.*

Pœnitentiam publicam imponas; quia, cum publicum ſit, Oratores habuiſſe inter eos copulam

in-

inceſtuoſam, æquum eſt, vt eis publica
pœnitentia imponatur; nam pro publico
2 crimine, venit publica pœnitentia imponenda,
per *tex. in cap. quaſituus, de pœnit. & remiſſ.* & publicè peccantes, palam ſunt
corripiendi; quia alios ſcandalo offendunt.
Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 8. & præcipitur,
publicam imponi pœnitentiam;
non autem ſolemnem, quæ eſt, quando fit
certa forma ignominioſa, *cap. vlt. 26. q. 9.*
publica verò, vt hic, eſt illa, quæ in oculis
hominum patet, nulla tamen ſolemnitate
interueniente; & imponitur ipſis Oratoribus,
vigore prædictarum litterarum, cũ
aliàs ſupradictus Vicarius delegatus non
poſſet eam imponere, *Sbroz. de off. Vicar.
lib. 2. qu. 7 nu. 2. cum ſeqq & qu. 18 nu. 3.
Marc. Ant. Genuenſ. in praxi Curia Archiepiſcopalis
Neapol. cap. 43.*

Nec in impoſitione huius pœnitentiæ,
erit habenda ratio, an Oratores ſint affines,
an verò conſanguinei, aut aliter inter
ſe impediti; quia, ſicut idem eſt impedimentum
circa impetrationes huiuſmodi
diſpenſationum, ita æqualis pœnitentia
3 imponitur: ex eo quod, non minus abſtinendum
eſt à coniungio, ſeu fornicatione
affinium, quàm ſauguine coniunctorum,
*cap. qualiter. cap. & hoc quoq; & cap.
ſanè. cum tribus ſeqq. 35 qu. 7.* vbi dicitur,
quod, ſicut vir iungitur cõſanguineis proprijs,
ita, etiam iungitur conſanguineis
vxoris ſuæ.

Hæc quidem pœnitentia, ſcilicet publica,
cum à Papa non præſcribatur in
ſupradictis litteris, imponenda eſt Oratoribus,
arbitrio Delegati; quia ſimpilciter
in eiſdem litteris dicitur, *Pœnitentiam
publicam imponas*; nam ſi voluiſſet, expreſſiſſet,
ſicut ſolet in quibuſdam caſibus: vt
potè, cum per ſuam Pœnitentiariam mãdat,
aliquem abſolui à presbytericidio;
tunc enim committitur Ordinario, ſeù
Confeſſario, vt ſi ita eſt, Oratorem audita
prius ipſius ſacramentali confeſſione,
poſtquàm Eccleſiæ, ſi qua presbyter occi-
4 ſus, intitulatus erat, vel pro illa, Ordinario
loci, ac, etiam hæredibus dicti presbyteri,
ſi nondum ſatisfecit, ſatisfecerit, vel
per eum non ſteterit, quominus arbitrio
Confeſſoris, ſatisfaciat competenter, ab
excommunicationis ſententia, quam propter
præmiſſa incurrit, abſoluat; iniuncta
ei pœnitentia ſalutari, quam diſcretio
Confeſſoris ita moderetur, vt ei profit ad
ſalutem; hoc autem in foro conſcientiæ
tantùm, ita vt in foro iudiciario nullatenus
ſuffragetur; ſed nec aliqua ratione abſolutio
huiuſmodi illi proſit, quominus
ſi Orator, aliquod feudum, ſeù iuſpatronatus
ab Eccleſia, in qua dictus presbyter
intitulatus forſan erit, obtinet, ipſe,
eiuſque hæredes, perpetuò illis ſint priuati:
Et ne minus vindictæ, quàm exceſſus
memoria prorogetur, ipſe eiuſque liberi,
propter hoc inhabiles cenſeantur ad beneficia
Eccleſiaſtica obtinenda; niſi cum
illis, ſuper hoc fuerit miſericorditer diſpenſatum.
Cœterum, ſi delictum ſit publicum,
vel detegatur, eidem Oratori mandet,
ſub debito præſtiti iuramenti, vt cum
primum tutò poterit, per quinque Eccleſias
illius loci, vbi tantum facinus perpetrauit
(ſi tot ibi fuerint) nudus, diſcalceatus,
fœmoralibus dumtaxat retentis, virgam
in manibus, & corrigiam circa collum
deferendo, incedat, ſuum publicè fatendo
reatum: & ante fores dictarum Eccleſiarum,
à presbyteris earundem, pſalmum
pænitentialem canentibus, ſe faciat
verberari, dum ibi ad diuina conuenerit
populi multitudo; quæ ſi facere, & ſententię,
ſiuè ordinationi Ordinarij, ſuper præmiſſis
latę, ſeù forſan ferendę, parere contempſerit,
in eãdem excommunicationis
ſententiam relabatur eo ipſo.

Licèt ſi presbyter, presbyterum interfecerit,
non diſtinguatur, quænam pœnitentia
erit imponẽda Oratori; ſed generaliter
committatur Confeſſario, vt Oratorem
ipſum, modo præmiſſo abſoluat,
iniuncta inde ei grauiſſima, & perpetua
pœnitentia ſalutari, per quam corpus
grauiter affligatur, ac ſentiat atrocitatem
admiſſi ſceleris; vt inde, animæ ſuæ ſaluti
plenius conſulatur, & quam diſcretio
eiuſdem Confeſſoris ita moderetur, vt
quod occultum eſt non veniat in apertum,
iniunctis eleemoſynis pro modo facultatum
Oratoris pro orationibus, &
celebratione miſſarum pro anima defuncti;
quodque ijs, quibus ille dum viueret,
ſubuenire forſan ſolebat, ſatisfaciat, &
ſubueniat in eo, in quo tenetur, cautè tamen
ne ſe prodat, & alijs &c. Et ſic in
alijs caſibus.

Vndè, cum pœnitentia non ſit in litteris
præſcripta, venit iniungenda arbitrio
Confeſſarij; ſic igitur dicimus in caſu ſupradictarum
diſpenſationum, in quibus,
5 Papa loquitur per verba generalia, & indefinita,
quæ generaliter, & indiſtinctè
accipienda ſunt, *cap. ſolita, de maior. &
obed. l. 1. §. & generaliter, ff. de leg. preſt. in.
l. in fraudem §. fin. ff. de teſtam. milit. Lodouiſ.
dec. 327. num. 3.*

Quarè

Quarè ipſe Vicarius delegatus arbitra-
bitur pœnitentiæ qualitatem,Oratoribus
imponendæ; quæ quidem arbitraria po-
teſtas reſtringitur nihilominus , & modi-
6 ficatur ſecundum circumſtantias perſo-
narum, rerum,& temporum,vt probatur
in *cap.tempora,26.q.7.& in cap.1.de pænit.
5.diſt.* vbi habetur, quod pœnitentia de-
bet imponi , conſideratis,criminis quali-
tate, perſona, dignitate , conditione ,
ſexu, officio, paupertate, infirmitate,
debilitate,conſuetudine,& alijs,in *d.cap.*
contentis.

Debet tamen hæc pœnitentia eſſe pu-
7 blica, adeò vt omnibus ferè loci,ſeù Op-
pidi, aut Ciuitatis, vbi ipſos Oratores
huiuſmodi pœnitentiam peragere con-
tingat, innoteſcat;veluti, dum frequens
populus,ad miſſarum ſolemnia conuenit,
diebus feſtiuis,& ſolẽnibus, in miſſa,& dũ
celebrantur alia diuina officia;ſed magis
8 publica videtur in miſſarum ſolemnijs,
in feſtiuis diebus,& ſolemnioribus; quia
tunc verè pœnitentia dicitur publica,
gloſ.in Clem.1.verbo publicè, de ſepultur.
cum omnes, tam viri,quàm mulieres,te-
neantur ad orandum, & aſſiſtendum Sa-
cerdoti celebranti in diebus feſtiuis, *Pa-
lud.in 4.diſt.25.q 5.col.2.*

Ac propterea, conſuetudine introdu-
ctum eſt, vt pro huiuſmodi inceſtu, &
exceſſibus,in pluribus mundi partibus,
9 præcipuè in hac Ciuitate,eiuſque diœceſi,
tale ſcelus patrantibus, vigore ſupradi-
ctarum litterarum,ita iniungitur, vt dum
miſſa ſolemnis decantatur in parochiali
Eccleſia Oratorum, in ſuis manibus te-
neat vnuſquiſque ipſorum, candelam
accenſam, ſeruata forma decreti Vicarij
delegari,tenoris ſequentis,videlicet.

10 *Die &c. Neapoli. Per D. Vicarium fuit prouiſum,& decretum, quod ſupradicti
M. & N. in die feſtiuo de præcepto, manere debeant ante fores parochialis Eccleſiæ
Sancti N. loci, aut Oppidi N. genibus flexis,cum candelis in eorum manibus accenſis,
à principio vſque ad finem miſſę magnæ; de quibus omnibus teneantur exhibere
fidem parochi eiuſdem Eccleſiæ &c.*

N. N. Vicarius Generalis, Delegatus Apoſtolicus.

Imponas. Quæ quidem pœniten-
tia, cum committatur
Vicario, vt eam Oratoribus imponat,
11 non poterit imponi per Epiſcopum;
quia, cum ſatis aperta ſit differentia in-
ter Epiſcopum, & eius Vicarium,ſeù Of-
ficialem,vt patet in *cap. venerabilibus, de
ſent.excom.in 6.* & cum commiſſio hæc
12 Vicario tantùm facta fuerit, nullatenus
poteſt ad Epiſcopum pertinere; nec re-
fert, quod Epiſcopus, & eius Vicarius,
conſtituant vnum, & idem tribunal; id
enim procedit in cauſis, quæ,iure ordi-
nario,competunt Vicario, *Sanch. lib. 8.
13 diſp.27.num.*30. nam quoad reſcripta
delegatoria, clarum eſt,illa non excede-
re perſonam non expreſſam, *cap. ſignifi
canti,de reſcrip.Ludouiſ.dec.34.num.2.* Vn-
dè ſi ipſa pœnitentia imponeretur ab
Epiſcopo non delegato,eſſet perperam
impoſita,vt aliàs diximus.

Quæ alios deterreat &c.

Iuxtà illud, *Oderunt peccare mali, formi-
dine pœnæ*: ſi enim Oratores euaderent
rigorem huius pœnæ, nimis profectò
perniciosum eſſet Reipublicæ;ex eo quod
14 immunitas parit,& tribuit incentiuum,
& cupiditatem delinquendi, *gloſ. in Cle-
men.vt clericorum,de offic.ordin.* & dicit
tex.in cap.ex contuſia,11.q 3. quod facili-
tas veniæ, tribuere ſolet incentiuum ad
malum;ac proinde iſta Principis facili-
tas ad veniam, vel ad diſpenſationem in
caſibus prohibitis,reprobatur; quia an-
ſam prębet delicti, *Feder de Sen. conſ. 275.
num.2.in fin* creſcit enim multitudo pec-
cantium,cum redimendi peccati ſpes ve-
niæ datur,& facilius itur ad culpas, vbi
eſt venialis ignoſcentium gratia, *Couar.
var.reſol.lib.2.cap.9.num. 2. Card. Tuſc.
pract concluſ.tom. 3. concluſ. 9. litera F.*
Hinc intelligitur, quàm perperam agant
ij parochi, qui, vt Oratoribus rem gra-
tam faciant, Miſſam ſolemnem ſummo
mane decantant,vt in pluribus locis fieri
vidi,& audiui; Vndè,cum ibi pauci tan-
tùm tunc conueniant, neſcio quomodo
poſſit ſeruàri forma litterarum huius di-
ſpenſationis, necnon decreti D. Vicarij
delegati ſuper hoc,per ſupradicta verba,
quæ alios deterreat &c.

Operam ſuam &c. Inter cę-
tera ipſi
Oratori, ſemper conſueuit iniungi,
vt operam ſuam fabricæ, vel ſeruitio ali-
cuius Eccleſiæ,vel loci pij, conferat; ſi ta-
men litteræ expediantur in forma pau-

perum

perum,vt hic ; quia,cum non valeant ſol-
uere conſuetam compoſitionem,etiã lo-
cis pijs in Vrbe , & alibi applicandam ,
ſaltem in beneficium eorundem loco-
15 rum , ſeù Eccleſiarum , debet Orator
operam ipſam conferre , etiam ſi ea fue-
rint extra Vrbem,& in locis Oratorum ,
quia,ſicut infra dicitur , vnica eſt Eccle-
ſia; Cum igitur Orator ipſe nõ habet in
ære,nimirum, vt ſoluat conſuetam com-
poſitionem,æquum eſt, vt luat in corpo-
re , *gloſ.in cap.1.15.q.6.Bald.in l.fin. §. & ſi præfatam,C.de iur.delib. Alber.in l.fin.C. de in ius voc.* & idem dicendum eſt de
Oratrice,quæ etiam debet tenere cande-
lam , vt ſupra,accenſam in ſuis manibus:
quia adhuc mulier comprehenditur ſub
dicta regula,per *tex.in l.ſi quis id , ff. de iuriſd.omn.iud.* quæ licèt videatur habere
locum in vilibus tantùm perſonis , *Bart. in l.1.§.fin.ff. de pœn. Salyc.in l. ſi ſeuerior. C.de infam.Alex.in d.l.ſi quis id,col.1.* ni-
hilominus hæc pœna in caſu diſpenſa-
tionis matrimonialis in forma pauperũ ,
imponitur tàm ciuilibus , quam vilibus
perſonis , vt docet quotidiana praxis.

Conferat. ſcilicet per ſe ipſum ,
16 non autem per alium ;
nam licèt regula ſit , quod qui per alium
facit , per ſe ipſum facere videatur , *reg. qui per alium, de reg.iur.in 6.l.2.ff.rem pu- pill.ſaluam fore* ; attamen,cum hic agatur
de pœnitentia iniuncta , ſeruanda , non
poteſt illa per alium adimpleri : ſicut
enim quis per alium vouere non poteſt ,
ita nec pœnitentiam accipere,*gloſ.in cap. ſciendum,37.q.1.* etiam ſi ipſe Orator vel-
17 let ſoluere pecuniam alicui , volenti di-
ctam pęnitentiam pro eo , peragere ; nec
vnquam contrarium , circa præſentem
caſum , viſum fuit ; nempè , vt ſub alia
forma , litteræ huiuſmodi diſpenſationũ
fuerint cõceſſę, aut dicta pęnitẽtia adim-
pleta ; quod quidẽ optima ratione ſerua-
tur; quia iuxta dictum Iſidori,nullã reus
pertimeſcit pęnam , quam ſcit pecunia
poſſe redimere,per *tex.in cap. pauper , 11. q.3.* debent enim , qui tale ſcelus patra-
runt,caſtigari penitentijs ſalutaribus , &
afflictiuis , quæ non debent in aliud gra-
uamen commutari;cum non ſint res,quæ
delinquunt , ſed ipſæ perſonæ , vt dicit
Hoſtien. in Sum.tit.de off.ordin.§.quid per- tinet , num.4. ac propterea non alterius
operam,ſed ſuam dumtaxat conferre te-
netur, etiã reſpectu illius dictionis, *ſuam,*
18 quæ importat perſonalitatem,nec poteſt
in alium extendi,*Seraph.deciſ.1337. Bar- boſ.de diction.dicit.344.* quia opera vnius
non eſt opera alterius,*l. ſi non ſortem , §. libertus.ff.de cond. indeb.* ſicut etiam dici-
mus quod actus , in quo eſt electa indu-
ſtria perſonæ,non poteſt per alium expli-
cari , *cap.fin.de off.deleg.cap.15.eiuſ eod.tit. lib.6.* ad inſtar liberi hominis,qui locan-
do operam ſuam , ſicut poteſt ad certum
tempus locare,debet perſonaliter , non
per ſubſtitutum deſeruire,*l.Titio centum , §.2.ff.de cond.& demonſtrat.Boer. in tract. de auth.mag.conſ.num.34.*

Nec tamen ſemel accidiſſe ſcimus,non-
nullos Oratores,ſic diſpenſatos,pœniten-
tiam prædictam , per interpoſitas perſo-
nas , ſoluta aliquando illis , certa pecu-
niarum quantitate,adimpleuiſſe , in ma-
ximum ipſorum animarum perniciem ;
qui ab ipſarum Eccleſiarum,ſeù locorum
piorum Rectoribus , teſtimonium colla-
tionis huius operæ extorſerunt . Vndè
optimum quidem eſſet, ad occurrendum
huiuſmodi fraudibus , adijcere in ipſis
litteris aliquam pęnam,ac forſan nullita-
tis diſpenſationis . Et in quibuſdam no-
tabilibus manu ſcriptis , quæ meo tem-
pore in Vrbe circumferebantur , vidi ad-
notatum, quod bon.mem. Matthęus Car-
dinalis Contarellus , Prodatarius fel. re-
cord. Gregorij XIII. certioratus de hac
re ab Epiſcopo Mazarien. ad cuius no-
titiam publicè deuenit,nonnullos in ſua
diæceſi,ſic diſpenſatos,pęnitẽtiam ſupra-
dictã per alios adimpleuiſſe,eidẽ Epiſco-
po reſcripſit, quatenus ipſos diſpenſatos
19 moneret,& induceret ad nouã diſpenſa-
tionẽ à Sede Apoſtolica impetrãdam. Et
cũ fuiſſet in ſimilibus caſibus inito matri-
monio,recursũ ad Officiũ Sacrę Pœnitẽ-
tiariæ pro opportuno remedio,fuit reſpõ
sũ, quod Oratores obtineant denuo, di-
ſpenſationẽ ; nam prima diſpenſatio,fuit
nulla , ob non peractam pęnitentiam .

Nec pęnitentiam iſtam poterit Vica-
20 rius delegatus in aliud opus,præter quã
in litteris expreſſum, putà ſalutarem ,
commutare ; imò multo minus Epiſco-
pus , nam licèt poſſit ex cauſa pęniten-
tiam à Papa iniunctam commutare , per
gloſ.in cap.tempora, 26.q.6.& DD. in cap. at ſi Clerici.§.de adulterij de iudic. ſicut po-
teſt parochus , impoſitam ab Epiſcopo ,
& ſecundus Confeſſarius , impoſitam à
primò , *Syl.in verbo , Confeſſio.1.§.27.* &
alij,hoc nihilominus procedit in foro in-
teriori ; non autem exteriori , *Dec. in cap. at ſi clerici,num.31.* & præſertim in Dele-
gato , qui tenetur omninò ſeruare for-

mam ſuæ commiſſionis;alias enim totus
proceſſus corruit,*cap.cum dilecta*, *& ibi*
not.de reſcrip.Caputaq.deciſ.143.num.5.p.
3.Genuenſ.in praxi Curiæ Archiepiſcopalis
N apol.cap 20.num.1. quæ quidem forma
debet præcisè, & punctualiter ſeruari;
cum non poſſit, neque per æquipollens
adimpleri, *Ludouiſ.deciſ.* 218.*num.3.per*
doctr.Bart.in l.non ſunt.ff.de Bat.bom.cum
concord. adductis per *Alexand. in l. 1.*
ſub num.8.verſ.& ex prædictis, ff.de lib.
& poſth.

Neque hoc,cum nimirum pœnitentiæ
qualitas explicatur,& præſcribitur, pote-
rit conſiderari qualitas perſonæ Orato-
ris, puta,ſi fuerit nobilis,aut delicata,vel
debilis complexionis; quia ſupradictus
23 Delegatus nihil poterit ſuper hoc arbi-
trari; cum id tantummodò ſeruetur in
24 Vrbe, vbi Orator perſonaliter acceſſit
pro diſpenſatione huiuſmodi impetran-
da; tunc enim, habito reſpectu ad labo-
res, & incommoda in itinere habita, in-
iungitur, & commutatur ſupradicta pę-
nitentia, prout R. P. D. Datario videbi-
tur; & tunc non aliter,niſi poſtquam ibi
Orator, ſibi iniunctæ pœnitentiæ colla-
tionis huiuſmodi operæ, partem adim-
pleuerit.

Cęterùm autem, contrarium non ſe-
mel vidimus in praxi ſeruari, vbi Orator
ad ſic ſibi iniunctam ſuæ operæ collatio-
nem, prorſus inhabilis extiterit, putà ſi
mancus, decurtatus, ſiuè quomodocun-
que corpore impeditus, ſiuè vitiatus;
tunc enim, etiam eadem ſtante inhabili-
tate, non poterit Delegatus eã in aliam,
præterquàm in litteris expreſſam, pęni-
tentiam,commutare;cum ad Summum
Pontificem, ſiuè ad eius D. Datarium ſit
id tantummodò reſeruatum; qui neque
diſpenſationem huiuſmodi fortaſsè con-
cedet, ſi ante eiuſdem diſpenſationis cõ-
ceſsionem, ipſa ſibi inhabilitas innotue-
rit; putà in ijs gradibus remotioribus,
in quibus Oratori remittitur acceſſus ad
Vrbem; non autem, vbi diſpenſatio pe-
titur ſuper propinquioribus gradibus;
quorum cauſa ab huiuſmodi acceſſu non
erit immunis, putà in Secundo,aut Pri-
mo, & Secundo gradibus, & ſimilibus:
tunc enim,etiam quocumque ex præmiſ-
ſis, impedimento, quantumuis legitimè
allegato, ab huiuſmodi acceſſu Orator
ipſe minimè excuſabitur, cum ad id om-
ninò, & irremiſſibiliter teneatur: hoc
enim in facti contingentia,pluries pro ta-
libus Oratoribus reſponſum audiuimus;
quod nimirùm, cum ſint pauperes,& mi-
ſerabiles, & ad talem pęnitentiam pera-
gendam inhabiles, ita pariter erunt ad
onera matrimonij ſuſtinenda. Nec aliàs
in vrgentioribus caſibus, & in his pro-
pinquioribus gradibus,Oratoribus pau-
peribus,in ipſa Vrbe exiſtentibus, colla-
tionis operæ perſonalis pęnitentia tota
in ſalutarem commutatur,niſi poſtquam
eiuſdem operę partem aliquam contu-
lerint: quod quidem non ſolum in ipſa
Vrbe ſeruatur,quoad Oratores in ea prę-
ſentes, verum etiam,ſi ij in partibus, ſic
ſibi iniunctę pœnitẽtiæ parte peracta,ob
aliquod legitimũ impedimentum,illius
reſiduum adimplere nequibunt; quo ca-
ſu ipſe D. Datarius, Delegato, per ſuas
litteras priuatas reſcribit,quatenus,con-
ſtito ſibi legitimè de allegato impedi-
mento, Oratori reſiduum collationis
huiuſmodi operæ, in aliam commutet,
pœnitentiam ſalutarem.

Fabricę,vel in aliud ſeruitium

alicuius Eccleſiæ,vel loci pij, Vndè bene
poterit Delegatus pœnitentiam ipſam,
etiam ſeruando formam reſcripti com-
25 mutare,nempè,vt conferatur opera ſer-
uitio alterius loci pij; cum litteræ ſupra-
dictæ non ſe adſtringant ad fabricam tan-
tum, ſed extendant ad aliud ſeruitium;
prout idem *Genuen.* teſtatur in ſupradi-
cta *praxi*, *cap.*20 *num.1.& 2 in nou. im-*
*preſſ.*Subdens ibi,ꝙ re delata ad Vrbẽ an-
no 1601. fuit reſcriptum Curiæ Archie-
piſcopali, poſſe fieri hanc commutatio
nem: cum enim dicatur fabricæ, vel in
26 aliud ſeruitium,illa dictio,*vel*, ſtat alter-
natiuè,vt docet *Bart. in l. ſi quis ita lega-*
uerit.ff.de aur.& arg.leg. Abb.Imol.& alij
in cap.inter cæteras,de reſcript. & ex alter-
natiuis, ſufficit,vnum adimpleri,*Bald.in*
l.ea lege C.de cond.ob cauſ.

Sicut etiam poterit Delegatus, ex ali-
27 qua ſibi beneuiſa cauſa,Oratori indulge-
re, vt huiuſmodi pœnitentia, ſiuè operæ
collatio, iam in vna Eccleſia, ſeù in vno
loco cœpta, poſſit in alia Eccleſia, ſeù in
alio loco perfici; quia ſufficit quomodo-
cunque illam integrè adimpleri; ſicut
pari modo,ipſi Oratori permittere, ope-
ram ipſam non continuatè, ſed interpo-
latè perficere; dummodo integer ſit nu-
merus dierum; cum ſi aliàs Papa vo-
luiſſet, id alio modo expreſſiſſet, nimi-
rùm, dicendo,*per tres menſes*, quo caſu
illa dictio,*per*,denotaret temporis conti-
nuationem,vt per *Bart.in l.Celſus,nu.25.*
ff.de

ff.de vſucap.& ſic ſine aliqua intermiſſione, *Gonz.ad reg 8. gloſ.9.in annot.nu.89.* & ſcio,aliàs id fuiſſe conſideratum,& pro affirmatiua tentùm;nimirum,quod interpolatè, modo præmiſſo, poſſit ſeruitium prædictum impleri.

Et, vt paulo ante diximus,circa opus fabricæ,vel alterius ſeruitij, non conſideratur qualitas Oratoris, nempè, ſi fortè fuerit nobilis,ſiuè aliàs qualificatus;nam, etiam ipſe debet,iuxta patratum ſcelus, ſentire atrocitatem,*tex. in cap. non afferamus,diſt.34.auth. omnes peregrini, C. commun.de ſucceſſ. Menoch.de arbitr. iud. caſu 266.num.1.Marſil.conſ.6.in fin.*

Quarè, meo tẽpore, vidi in Vrbe quendam virum patritium inſignis cuiuſdam Ciuitatis, qui illuc ſe contulerat pro diſpenſatione impetranda ſuper impedimento Primi,& Secundi gradus Conſanguinitatis, in forma pauperum, cum copula carnali ſubſequuta; ſub ſpe facilioris diſpẽſationis;quẽ fel.rec.Paulus V. voluit omninò in fabrica Diui Petri,publicè laborare, ſicut cęteri plebeij;cumque ipſe Paulus, pro parte ſupradicti patritij fuiſſet pluries rogatus,vt ſupradictum ſeruitium fabricæ,in aliud minus ignominioſum commutaret,ſemper negariuè reſpõdit; ex quo id præceperat ad terrorem, vt illius exemplo cœteri à ſimilibus abſtinerent, iuxtà *tex. in l.1. C.ad leg. Iul. repet.* nam ignoſcendo malis, neceſſariò perduntur boni, facit *tex.in cap. eſt iniuſta,23.q.4.* & qui ſunt nequam, propter ſpem venię,fiunt nequiores, *cap.vt fama de ſent.excom.*

Negari tamen non poteſt, quin ſoleat aliquando Summus Pontifex miſcere lænitatem cum ſeueritate; ne quis multa aſperitate exulceretur; neque nimia benignitate ſoluatur,iuxtà *tex.in cap. diſciplina,& cap.omnis,qui,diſt. 45. l.reſpicien-dum,ff.de pan.*ex quo,extrema ſunt vitioſa; ac propterea,pęnitentia, ſic in ipſa Vrbe,& in his caſibus impoſita,ita fuit ex Sũmi Pontificis benignitate,moderata,vt ſ. perſonæ nobiles,in aliquo ipſius fabri-
28 cę loco remoto, conferrent operam ſuã; & ſic ex duobus contrarijs, fit medium optimum; nam qui nimis emungit, ſanguinem elicit,*cap.denique, diſt.4.cap. hinc etiam,§.albuginem,diſt.9.* maximè, cum hæc lęnitas ſit verè neceſſaria in Principe, vt tradit *Reinat. de maieſt.Princip.in verbo,ad clementiam pronum.lib.2.*

Et ſic regulariter videmus,quod tàm in Vrbe,vbi Orator eſt præſens, pro impetranda huiuſmodi diſpenſatione,quàm extra eam,vbi litterę diſpenſationis committuntur,in forma pauperum exequendæ, annuit Summus Pontifex,vt peragatur pęnitentia, nempè collationis huius operę, prout ipſius Oratoris qualitas, ac Pontificis pietas ſuadebit: hac conſideratione motus,quia nobiles mitius puniuntur,quam ignobiles,*§.ſit igitur,auth. iuſiuran.quod praſt ab his.*Ac propterea, regulariter in caſibus ſupradictis, admittuntur in Curia ad ſeruitium alicuius hoſpitalis infirmorum, eis miniſtrando mane,hora prandij,ſerò autem, hora cęnę:ſicut etiam ad huiuſmodi ſeruitium admitti conſueuerunt perſonæ debilis complexionis; quæ non valent eidem fabricæ,ſuam operam conferre.

Alicuius Eccleſię,vel loci pij.

Pari modo, collatio huiuſmodi operæ, neque reſtringitur ad Eccleſiæ tantùm ſeruitiũ;quia illa extenditur, etiã ad aliũ locum pium,vt ſupra dictum eſt, veluti
29 hoſpitale,cuius appellatione, veniunt, etiam Eleemosynariæ,Leproſariæ,Xenodochia,& Operaria,quæ omnia, licèt diuerſis nominibus nuncupentur, iuxtà vſum diuerſarum regionum,nihilominus omnia dicuntur hoſpitalia, vt patet in *Clem.per litteras,de presb.ibi,de Xenodochijs* prout dicendum eſt, etiam de quibuſcunque locis pijs,habentibus eorum neceſſaria requiſita,puta formam Eccleſiæ,vel altare pro celebratione miſſarum; quodque fundata fuerint authoritate, Epiſcopi,*Gattier.Canon.quaſt.lib. 1. cap. 32 num.29.Maſcard. de probat. concluſ. 869.Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep.cap.17.* Supradicta enim verba, *vel loci pij*, non ſunt fruſtrà in dictis litteris appoſita,cum etiam dictis locis, Summus Pontifex ſuccurrere intendat opera, & labore Oratoris.

Sed nunquid,hoc intelligatur tantùm de Eccleſia,aut loco pio,in diœceſi Oratorum, vel alterius ipſorum, exiſtente, adeo vt,nullo modo poſſit Orator, extra dictam diœceſim,ſuam operam conferre? De hac re fuit pluries dubitatum, ex eo quod quidam,qui ſimilem diſpenſationẽ impetrauerat,exulabat extra diœceſim;ac propterea inſtare fecit coram Delegato ſuæ diſpenſationis, quatenus ille ſineret Oratorem in ea diœceſi, in qua reperiebatur,cõferre dictam operam;Vndè aliàs re,ad Vrbem,non ſemel delata,reſponſum
30 extitit,poſſe Delegatum,concedere Ora-

tori,facultatem conferendi dictam ſuam
operam ſeruitio alicuius Eccleſię,vel loci
pij illius diœceſis,in qua tunc ipſe Orator
reperiebatur; cum id non videretur pro-
hibitum in dictis litteris diſpenſationis,
arg.l.in preuaricationis,§ fin ff.de preuar.
l.diſſentientem, C.de diuort.l.illam, C.de
collat. & in facti contingentia, pluries au-
diui,& vidi in diuerſis Curijs Eccleſiaſti-
cis ita obſeruari ; & ab ipſa Vrbe in his
caſibus reſcriptum; cum totum id pen-
deat ex arbitrio ipſius Delegati; ex quo à
31 Chriſto vnà tantùm eſt Eccleſia per totũ
mundum conſtituta,licèt in multa mem-
bra diuiſa,ſicut Epiſcopatus vnus,Epiſco-
porum multorum,concordi numeroſita-
te diffuſus,*cap.Nouatianus,7.q.1.*

Sanè,conſuetudo iſta conferendi ope-
ram Oratoris fabricæ Eccleſiæ , vel alte-
rius loci pij , ſicut ab antiquis Curialibus
audiui , exordium duxit , tempore,quo
nonnulli Summi Pontifices conceſſerant
facultatem Miniſtris quorundam loco-
rum piorum,diſpenſandi ſuper irregula-
ritatibus,ac impedimentis matrimoniali-
32 bus;attamen Pius Quartus , reuocando
huiuſmodi facultatem , inhibuit præfato-
rum piorum locorum Præceptoribus,Ab-
batibus , Conuentibus,Confratribus , &
Miniſtris cuiuſcunque dignitatis , ſtatus ,
gradus,Ordinis,& conditionis exiſtenti-
bus , ac etiam Archiepiſcopali Epiſcopa-
li , vel alia maiori dignitate fungentibus,
ne de cœtero vterentur huiuſmodi facul-
tatibus,prout *in ſua Conſtitutione , quæ*
incipit , De commiſſo.ſub Dat. Romæ apud
S. Marcum Decimotertio Kalen. Octobris
1562.

Tribus ſaltem menſibus. In
hac quidẽ forma , quoties huiuſmodi di-
ſpenſatio cõmittitur Delegato exequẽda,
33 cum Orator fuerit in partibus , exprimi-
tur , per quod tempus debeat ille ſuam
operam,vt ſupra,conferre ; quod regula-
tur iuxtà qualitatem impedimenti , ſuper
quo diſpenſatur , veluti, cum Oratores
fuerint in Tertio Cõſanguinitatis, ſeu af-
finitatis gradu coniuncti , tempus huius
operę,erit quatuor menſium : cum verò
impedimentum,erit Tertij,& Quarti gra-
duum,etiam mixtorum , ex pluribus ſti-
pitibus prouenientium , erit trium men-
ſium ; ſi in Secundo , & Tertio à commu-
ni ſtipite, quinque menſium , & aliàs ,
iuxtà qualitatem graduum , ſiuè Conſan-
guinitatis,ſiuè affinitatis,vel aliorum im-
pedimentorũ ; prout docet vulgatiſſimus
ſtylus Datariæ Apoſtolicæ.

Porrò,huic tempori additur illa dictio ,
ſaltem ; quarè notandum eſt, quod Vica-
rius delegatus non adſtringitur ad tem-
pus in dictis litteris tantummodò expreſ-
ſum , nempè ſupradictorum trium men-
34 ſium ; ſed ſuo arbitrio , poterit Oratori ,
maius tempus, ſi ſibi videbitur,iniungere;
35 cũ ſupradicta dictio,de ſui natura,ſit ſub-
ſidiaria,*Corn.cõſ.190.in princ.vol.1.Surd.*
conſ.447.nu.27.cap.ſtatutum,§.cum verò,
de reſcrip.in 6. & ſic non excludit maiora
expreſſis,neque maiorem numerum , *cap.*
excommunicatus,§.addamus,de haret.gloſ.
in cap.ſicut Apoſtolicis,9.q.3. non tamen
aliquod arbitrium tribuitur ipſi Delega-
to, moderandi ſupradictum tempus ex-
preſſum : ſi enim aliàs Papa voluiſſet,pro-
fectò in dictis litteris expreſſiſſet , quod
probatur *ex gloſ.in cap.ex tuarum,in ver-*
bo,viſum, de ſortileg. vbi præcipitur Epi-
ſcopo,vt ſuſpendat presbyterum,his ver-
bis, *pænitentiam imponas , quod per an-*
num,& amplius,ſi tibi viſum fuerit,eum ab
altaris miniſterio,præcipias abſtinere ; & ſic
maius tempus pœnitentiæ, nempè vltra
annum relinquitur arbitrio Epiſcopi ; tẽ-
pus verò præfixum , & in litteris expreſ-
ſum,nullo modo poterit per ipſum Dele-
gatum moderari ; ſed debet omnino ſer-
uari , *cap.de cauſis , de off deleg.* quando-
quidem , ſi id remaneret arbitrio eiuſ-
dem , fruſtrà tempus prædictum , expreſ-
ſum fuiſſet ; maximè,cum ipſa dictio , ſit
adiecta dictioni numerali,vt hic ; nam ,
licèt dicatur,*tribus menſibus*,non reſtrin-
git , quin poſſint eſſe quatuor , vel quin-
que menſes ; quod in facti contingentia ,
vidi,& audiui à pluribus Delegatis,ſerua-
ri , conſideratis circumſtantijs,& qualita-
te inceſtus ; quia , quoad hoc,per ſupra-
dicta,non excluditur arbitrium ipſius De-
legati , per ea,quæ dicit *Cardin. Tuſc. in*
ſuis pract.concluſ.tom.2.littera D. concluſ.
367.num.1. eſt enim prædicta dictio , *ſal-*
36 *tem* , ampliatiua, non autem limitatiua ,
Seraph.deciſ.787.num.8.

Sicut,nec ipſe Delegatus poterit mode-
rari tẽpus , ſcilicet diei,quo Orator tene-
tur laborare:putà reducendo laborem ad
aliquas tantùm horas diei , permittendo
illum laborare quatuor , vel quinque ho-
ris cuiuslibet diei ; quia,vbi pœna impo-
nitur per aliquod tempus , vt hic , intelli-
gitur de tempore continuo ; & in dubio ,
omne tempus , debet intelligi , quod ſit
continuum,*Franc.in cap.cos,qui , num. 5.*
de temp.ord.in 6.

At

At, re vera, circa huiuſmodi operæ cō-
37 ferendæ tempus, an videlicet integra die,
an verò per aliquot eiuſdem diei horas,
teneatur Orator, eandem operam confer-
re; vt inde, iniunctæ ſibi pœnitentiæ ſa-
38 tisfactum cenſeatur; ab eiuſdem Vrbis
obſeruantia minimè videtur recedendū.
Ita enim ea ſe habet, vt cū iuxta qualita-
tem impedimenti ad contrahendum, te-
neatur idem Orator illuc accedere, vt
aliàs diximus; ita ſit in ſupplicatione
Pontifici explicandum; nimirum, *Cupiunt*
39 *Ioannes, qui pro huiuſmodi diſpenſatione
obtinenda, ad Romanam Curiam perſonali-
ter acceſſit, & in qua præſens exiſtit, ac In-
dicta Oratores præfati, qui pauperes, & mi-
ſerabiles exiſtunt, &c.* tunc enim Oratori
ipſi, inibi ad fabricæ, vel alterius loci pij
ſeruitium deputato, ſi tota die laborauc-
rit, à Præfecto operis, competens victus
ſubminiſtrabitur; ſin minus, tantum eidē
ex ipſa die, tēporis indulgebitur, vt aliquo
modo opportunum, neceſſariumque vi-
ctum ſibi aliundè quærere valeat: quando-
quidem, cum eidem Pontifici ſint pauper-
tas, ac miſerabilitas Oratoris explica-
tæ; propter quas, ex laboribus induſtria-
que manuum ſuarum tantummodo iue-
re cogitur, profectò, ſi per integram diem,
operam ſuam conferret, non haberet
vndè ſe valeret, ſaltem competenter ſu-
40 ſtentare; cum alimenta ſint neceſſaria in
ſubſidiū vitæ, *l. filiarum, vbi not. Bald.* C. *de
patr. poteſt.* ac proinde, per quatuor, vel ad
ſummum, per ſex horas eidem ſeruitio
ipſam operam qualibet die, impendendo,
illius reſiduum in quærendo ſibi neceſſa-
riò victum, inſumere poteſt: nec aliàs
Summi Pontificis exuberans clemeutia,
& pietas, patitur ſeruari; cum ſit ille om-
nium, pręſertim pauperum, verus pater,
*cap. nihil, de præſcript. Ro: Hugo, in tract.
de off. quatuor prał. p. 1. §. commiſſa, num. 1.*
ipſaque Eccleſia dicatur mater pauperū,
c. ſuper prudentia. ant. fin. 14. q. 2. ſufficiat-
que in reliquis, Oratorem, ipſius Pontifi-
cis mandatis obtemperaſſe; illius ſe con-
ſpectui præſentando, pœnitentiamque hu-
iuſmodi ab eo humiliter petendo. Nec
proinde, practicos latet Curiales, quod
aliàs fel. record. Clemens Papa VIII. de-
ſuper conſultus, nimirum, quid, circa hu-
iuſmodi Oratores, ſentiendum, qui ratio-
ne patrati inceſtus, ad Vrbem perſonaliter
accedunt pro abſolutione, & diſpenſatio-
ne in forma pauperum obtinenda, circa
tempus eiuſdem operæ collationis; ipſe
Clemens, tale ſeruitium ab, huiuſmodi
Oratoribus, non ita rigidè, ſed benignè
exigendum eſſe, reſpondit: cum Oratoris
obedientia ſuppleat in reliquis: quo fit, vt
licèt Oratore deputato ad opus, feſtiuis
de præcepto Eccleſiæ diebus, prohibitum,
ipſi dies, quibus ipſe ab huiuſmodi opere
vacat, minimè computentur; cum ſer-
uitium, ſit ab eo præſtandum ad rationem
triginta ferialium dierum, pro ſingulis
menſibus, attamen non modò præſcrip-
tum tempus tot menſium ad ſic laboran-
dum, ſibi abbreuietur; verùm etiam ipſius
diei horatū numerus eidem minuatur, vt
ſupra dictum eſt; niſi fortaſſe, ipſius ince-
ſtus grauitas, aliud ſuaderet, prout, dum
ego eſſem vnus ex Officialibus huiuſmo-
di diſpenſationum in Cancellaria Apo-
ſtolica, adnotatum audiui ab antiquiori-
bus ex meis collegis, in quibuſdam MM.
SS. Bernardini Paulini, qui fuerat ipſius
Clementis Datarius. Si igitur iſta viget
obſeruantia cum Oratoribus, qui proinde
ad ipſam Vrbem acceſſerunt, quæ nititur
ſupradictis rationibus, non eſt profectò,
cur eadem non debeat, tanquam in pari
caſu, à Iudicibus ad id extra Curiam per
Pontificem delegatis, obſeruari; exemplo
41 ipſius Romanę Curiæ, quæ aliarum Cu-
riarum, præſertim Eccleſiaſticarum, eſt ve-
ra magiſtra, & mater, *tex. in l. 1. §. ſed, & ſi
quæ leges, C. de veter. iur. enucl. ap. fin. de for.
comp. in fin. ibi, quia tamen omnium Eccle-
ſiarum mater eſt eadem, & magiſtra*, & tan-
42 quam talis, eſt ab omnibus vtique ſequē-
da, *Gig. de penſ. q. 8. num. 2. & 3.* cum in-
43 feriores, à Superioribus debeant regula-
ri, *cap. eſt ordo, & cap. hæc imago 33. q. 5.* &
eadem neceſſitatis cauſa, quà in ipſa
Curia Orator ſibi quxreudi premitur,
vigeat etiam in partibus, vbi à Delegato,
in vim litterarum huiuſmodi diſpenſatio-
nis, ei hæc imponitur pœnitentia: vbi
44 enim eſt eadem ratio, eadē eſſe debet iu-
ris diſpoſitio, *l. ſi poſtulauerit, §. ratio, ff. de
adult. l. illud, verſ. ſed magis ff. ad leg. Aquil.*
45 Si tamen hęc collatio operę fiat in Vr-
be, vbi Orator acceſſit pro diſpenſatione
obtinenda, conſideratis illius laboribus,
& ærumnis, in itinere perpeſsis, in acce-
dendo, vt diximus ſupra, mitius cum eo
agitur; quia ſi, verbi gratia, impedimen-
tum, ſuper quo eſt diſpenſandum, erit
Tertij gradus, vt ſupra, quamuis mande-
tur præuia quadam ſchedula, Præfecto
fabricæ, vt Orarorem faciat elaborare per
tres menſes, nihilominus, poſtquàm ille
elaborauerit per menſē, aut viginti quin-
que dies, vel minus, prout D. Datario

 pla-

placuerit; reſiduum temporis trium menſium præfatorum, ſibi indulgetur; iniuncto tamen eidem, vt per tres, vel quatuor, aut tot vices, quot eidem D. Datario viſum fuerit, viſitet ſeptem, vel nouem Eccleſias, viſitari ſolitas intus, & extra Vrbem exiſtentes; de quo exhibebit fidem ab earundem Eccleſiarum Sacriſtis, ſeù alijs, ad id deputatis, apud D. Præfectum Datariæ; qui paucis quibuſdam ab Oratore ſolutis, tranſmittit ſupplicationem diſpenſationis ad regiſtrum; quæ
46 inde tranſmittitur ad Cancellariam, vbi litteræ expediuntur gratis, quatenus tranſeant per ipſam Cancellariam: ſi verò per Officium Minoris gratiæ, recipitur iuramentum Oratoris, quod ipſe ſit Orator nominatus in litteris diſpenſationis; vt poſſint in forma pauperum tranſire, ſicut infra dicetur. Aliàs enim, licèt pro Oratoribus abſentibus, nihil recipiatur à DD. Scriptoribus Apoſtolicis, quibus ſufficit litteras ipſas in forma pauperum videre conſcriptas, vt illas ita ſubſcribant, videlicet, *Gratis pro Deo*, Pro Oratoribus tamen pauperibus abſentibus, ita taxantur per dictum officium Minoris gratiæ, ac ſi illi pauperes non eſſent; quibus tantùm paupertas prodeſt, ad euadendam integram ſolutionem Compoſitionis.

Nè autem quis miretur, cur litteræ diſpenſationum matrimonialium, quæ priuatinè, quoad cœteros Officiales, tranſeunt per Cancellariam, in forma pauperum, ſuper proximis gradibus, videlicet in Tertio, aut Secundo, & Tertio, ſiuè ex vno, ſinè ex pluribus ſtipitibus duplicatis, ſeù multiplicatis, requirant minorem impenſam, quam illæ, quæ tranſeunt per officium Minoris gratiæ, nempè in Quarto, vel Tertio, & Quarto, etiam ex pluribus ſtipitibus, vt ſupra, duplicatis; cum nihilominus maior requiratur impenſa in gradibus proximioribus, quàm in remotioribus; ſciendum eſt, quod per Cãcellariam primodictę litterę pro Oratoribus pauperibus, ſiuè præſentibus, ſiuè abſentibus, vt dictum eſt, non taxantur; ſed ita ſignantur, *Gratis pro Deo*, & ſic pręmiſſis tantummodò, pro quibuſdã laboribus, ſolutis, nulla ſoluitur taxa; Collegium namque Scriptorum Apoſtolico-
47 rum (quod eſt vnum ex præcipuis, & ſublimibus in dicta Cancellaria, cum in
48 ipſo ſint adſcripti, etiam nonnulli S. R. E. Cardinales, imò etiam ipſe Pontifex habet vnum ex officijs dictorum Scriptorum) ſignat dictas litteras, gratis, ſicut, &
49 cœteri Officiales, illorum exemplo; nec aliquid recipiunt.

Quod quidem non modò ſeruatur in his diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperum, verùm etiam in alijs gratijs pro Oratoribus pauperibus, & miſerabilibus in Curia, tempore expeditionis, præſentibus, iuraq; propterea debita, ſoluere non valentibus.

Potiſſimùm verò tã in eadẽ Cãcellaria, quàm alibi in ipſa Curia, circa expeditio
50 nẽ litterarũ indulgẽtiarũ: ex quo fel. rec. Pius IV. (vt per trãſitũ hoc dicã) inconueniens nimis eſſe exiſtimans, pro conceſſionibus indulgentiarum, quæ in ſolis meritis paſſionis Domini Noſtri Ieſu Chriſti, eiuſque glorioſorum Martyrum, & Sanctorum, conſiſtunt, aliquid temporale exigi, Motu proprio, Vicecãcellario, eiuſque in Cancellaria locumtenenti; necnon Summiſtæ, Scriptoribus, illorumque Reſcribendario, Computatori, Receptori, & Defenſoribus: necnon Secretarijs litterarum Apoſtolicarum; illarumque, tam maioris, quàm minoris Præſidentiæ Abbreuiatoribus, ac Sollicitatoribus; plumbique, & regiſtri Magiſtris, Collectoribus, earundemque litterarum Apoſtolicarum Regiſtratoribus, Bullatoribus, & illorum famulis; necnon, in regiſtro ſupplicationum, manu, & in præſentia ſua, ſignatarũ Magiſtris, & Scriptoribus, alijſque Romanę Curiæ Officialibus, & perſonis, etiam eorum officia, ex cauſa quantumuis onerosa, obtinentibus, cuiuſcunque qualitatis, & conditionis exiſtant; ac quocunque nomine appellantur, ſub maioris excommunicationis latæ ſententiæ, nec non amiſsionis ad ſemeſtre, omnium emolumentorum eorum officiorum, quę ipſo iure, quoties cõtrafecerint, fabricæ Baſilicę Principis Apoſtolorum de Vrbe, applicata eſſe cenſeantur: & creſcente inobedientia, etiam priuarionis eorundem officiorum, ipſo facto incurrendis pœnis præcepit, & mandauit, quatenus in regiſtro ſupplicationum Magiſtri, & Scriptores huiuſmodi, vltra ſalarium inibi pro ſignaturis ordinarijs, exigi ſolitum, alij verò Officiales litteras Apoſtolicas, tam ſub plumbo, quam in forma breuis, ſuper gratijs indulgentiarum, & peccatorum remiſsionibus, etiam plenariarum, tam pro viuis, quàm defunctis, tam ad tempus, quàm perpetuò ad futuram, ſeù perpetuam rei memoriam, vel in alia forma, ac cum quauis narratiua pro quibuſuis particularibus perſonis, ſeu

Eccle-

Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis, Monaſterijs, Prioratibus, Capellis, perpetuis Capellanijs, Oratorijs Hoſpitalibus, Capitulis, Collegijs, Conuentibus, Confraternitatibus, Societatibus, Vniuerſitatibus, & quibuſcunque alijs pijs locis ab ipſo Pio, & ſucceſſoribus ſuis Romanis Pontificibus, etiam facultatem eligendi Confeſſorem, cum votorum commutatione in ſe continentibus pro tempore, citra tamen clauſulam porrectionis manuum adiutricum, conceſſis, & concedendis, conficiendas GRATIS PRO DEO vbiq; per eorum officia, abſque aliqua taxæ, regalium, ſeù iocalium, aut cuiuſuis alterius generis ſolutione, vel exactione, quantumuis ordinaria, vel extraordinaria, omnibus recuſatione, & contradictione ceſſantibus, illicò nullo alio expectato mandato, expediant: & proſequentibus illarum expeditionem, etiam ſi partes, quorum intuitu fuerunt conceſſę, in Romana Curia non ſint præſentes, ſed longè ab illa abſint, expeditas tradant, & conſignent. Quorum omnium exequutionem ipſe Pius demandauit Datario, & prędictę Cancellarię Regenti, pro tempore exiſtentibus, cum pęnarum adiectione. Reliqua autem circa expeditionem litterarum, gratis in ipſa Romana Curia, aliaque ad hanc paxim pertinentia, latè reaſſumo in mea *pract. benef. tom. 2. lib. 7. cap. 11. à num 6. ad. 21.*

51 Scriptores verò Minoris gratię (ad noſtrum inſtitutum redeundo) prædictas litteras, ex integro taxant, nihil prorſus remittendo Oratori, niſi ille fuerit in Romana Curia pręſens: quia tunc, recepto iuramento ſuper identitate perſonę, vt dictum eſt, etiam ipſi ſignant, gratis; & ſimiliter cęteri Officiales, ad id deputati, nihil recipiunt pro dictis litteris, pro quibus, etiam ſoluuntur tantùm quędam parua emolumenta.

Contingit etiā aliquando; Oratorem, qui in Vrbe, pro diſpenſatione huiuſmodi impetranda, perſonaliter acceſsit, non poſſe imbi ob aliquam legitimam cauſam, à D. Datario approbandam, veluti infirmitatis ſuperuenientis, aut alterius impedimenti, pęnitentiam ſibi impoſitam, ſcilicet conferendi operam ſuam, vt ſupra, integrè explere; & tunc conten-
52 tatur ipſe D. Datarius, vt idē Orator reſiduū prædictę operę, conferat in partibus; ac propterea committitur Delegato, nè ſecum diſpenſet, niſi conſtito ſibi prius, quod ille dictum reſiduum expleuerit, vt aliàs diximus.

Qua pęnitẽtia publica peracta

53 Quarè non prius procedendum erit per Delegatum ad abſolutionem, ab inceſtu, ac decretum diſpenſationis, quàm præmiſſa omnia, ſcilicet, pœnitentiam publicam, etiam cum dicto ſeruitio, integrè Oratores reſpectiuè peregerint; quia, ſicut ordinis ſuſceptio non debet concedi Clerico in publica pœnitentia exiſtente, per ea, quæ notantur, *in c. maritum, diſt. 35.* ita ad matrimonium tranſire non permittitur ipſa pœnitentia durante, vt habetur in *Concilio Arelaten. 2. cap. 21.* quia non diſpenſatur, niſi peracta pœnitentia de crimine, *Butr. in c. at ſi clerici. §. de adulterijs. de iud. c. in 2. notab.* Et hic ſatis patet, non poſſe Delegatum diſpenſare, niſi dicta pœnitentia integrè peracta; etiam ſi Orator, quoad operam ſuam conferendam, voluerit præſtare quamcunque idoneam cautionem, de ea conferenda, poſt contractum matrimonium; quia, cum dicta verba, ſcilicet, *qua pęnitentia publica peracta,*
54 ſint poſita in caſu ablatiui abſoluti, important conditionem, *l. ſi debitor, §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſolu. Bart. in l. 1. in 3. q. ff. de cond. & demonſtrat. Guido Papa, q. 15. nu. 2. Ludouiſ. deciſ. 492. num. 7* & ſub cōditione, tribuitur Delegato, iuriſdictio, *l. à teſtatore. ff. de cōd. et demonſtr.* quarè nō impleta dicta conditione, nulla quidem cōpetit iuriſdictio: ac proinde, antea per eundem Delegatum geſta, nullius erint momenti, *Put. deciſ. 429. lib. 1. Caputaq. deciſ. 125. & 150. par. 1.* ac propterea debet fides de huiuſmodi pœnitentia ex integro peracta, in actis produci, vt idē Delegatus, certus ſit de ſua iuriſdictione: prætereà, idem verbum, *peracta*, cū ſit principium pręteriti temporis, denotat actum perfectum, & conſummatū, *tex. in leg. 1. §. fin. ff. quod quiſque iuris, & not. in l. arboribus, §. idem tractat. ff. de vſufr. Rum. conſ. 226. nu. 6. lib. 1.* & ſic prius adimpleri debet præmiſſa pęnitentia; ac poſtmodum ipſi Delegato, erit exhibenda fides eorū parochi, tàm de pœnitentia publica, peracta, vt dictum eſt, quàm de ſeruitio fabricæ, aut alibi præſtito; quia non ſufficit, dictā pœnitentiā publicā tātū dictos Oratores egiſſe, cū vtrūq; debeant prius adimplere; ut conſtat ex tenore dictarum litterarū, in quibus, poſtquàm Papa dixit *pęnitentiam publicam imponas,* ſtatim ſubdidit, *vtque dictus Orator operam ſuam conferat, &c.* prædicta enim dictio, *vt,* iuncta cū dicto ablatiuo abſoluto, importat etiā con-

conditionem ; *Surd.conſ.* 437. *num.* 30.
*Barb.in rubr.ff.ſolut.matr.p.*1.*nu.*30.

Et propterea, ſi Delegatus recederet à
55 forma ſibi tradita in prædictis litteris di-
ſpenſationis, nulliter procederet, *c. Pi-
ſanis, de reſt. ſpo'.cap.venerabilis,de off. de-
leg. Abb.in cap cauſam nu.* 10.*de re id.* quia,
donec ſibi conſtiterit, Oratores, omnia
ſupradicta adimpleuiſſe, nulla ei competit
iuriſdictio, *gloſ in Clem.* 1. *in verbo. repe-
rerint, de off.deleg.Card.in Clem.*1.*num.*18.
de conteſſ.preb. Ancbar.conſ. 36. *n.*4.*verſ.
item ex alio capite*. Et in propoſito refert
*Marc. Ant.Genuen. in prax. Cur. Arcbiep.
Neap. c.*20. *nu.*3. fuiſſe ab Vrbe reſcriptũ,
56 quod inceſtuoſi, qui impetrauerunt diſpenſa-
tionem, non poterant contrahere matri-
monium, peracta ſolum pęnitentia publi-
ca, præſtita cautione per virum, de confe-
rendo, operam ſuam fabricæ Eccleſiæ; ſed
omnia expleri debent, & poſtea conce-
di licentia contrahendi.

57 Practicari tamen conſueuit, his præſer-
tim temporibus, vt ſi fortè contingat, niſi
quamprimum matrimonium contraha-
tur, aliquod graue ſcandalum exoriri, ac
propterea expectari non poſſit, donec
Orator integrum ſeruitium fabricæ Ec-
cleſiæ, vel alterius loci pii, contulerit, pro
opportuno remedio recurratur ad D.Da-
tarium, qui per ſuas litteras priuatas,
committit Vicario delegato, vt ſi ſibi con-
ſtiterit, Oratorem, partem ſupradicti
ſeruitij egiſſe, Oratoribus concedat licen-
tiam, matrimonium contrahendi; præ-
ſtita tamen prius idonea cautione, de ex-
plendo integraliter dicto ſeruitio, poſt
contractum dictum matrimonium; prout
diebus elapſis in ſimili caſu, D. Aegidius
Vrſinus Viuarius, Datarius S.D.N. Vrba-
ni VIII. per ſimiles litteras reſcripſit Vi-
cario Neapolitan. in cauſa diſpenſationis
matrimonialis inter Franciſcum N. &
Martiam N, Neapolitan. ex quo ipſe Ora-
tor, ex quinque menſibus ſeruitij ſibi in-
iuncti in litteris dictæ diſpenſationis in
Secundo, & Tertio gradibus, vnum tan-
tùm menſem compleuerat, dictęque Ora-
trici, quæ de proximo paritura erat, vitæ
periculum imminebat; niſi tempore par-
tus, reperiretur contractum dictum ma-
trimonium; prout vt in dictis priuatis
litteris ſub die 10. Maij 1636. ex quo Pa-
pa in his præſertim diſpenſationibus ſum-
58 mopere ſtudet periculis, & ſcandalis ob-
uiare, ſicut aliàs diximus.

Tempore item Pontificatus fęlicis re-
cordationis Gregorij XV. cum ſimilis
caſus eueniſſet, D. Vlpianus Vulpius qui
tunc illius erat Datarius, exhibita ſibi fide
Ordinarij Oratoris, qua atteſtabatur de
ipſius inhabilitate ad complendam hu-
iuſmodi pœnitentiã, ſcripſit eidem Ordi-
nario per litteras etiã priuatas, quatenus
eidem Oratori reſiduum collationis hu-
ius operæ, in aliam pęnitentiam ſalutarem
59 commutaret: Ipſe enim Prodatarius, ſiuè
Datarius, in huiuſmodi pęnitentijs iniun-
gendis, alterandis, minuendis, & commu-
tandis, pleniſſimam habet poteſtatem ab
ipſo Papa, cuius ille eſt, oraculum, ac or-
ganum mentis, & vocis, *Gonz. ad regul.* 8.
*Cancell.gloſ.*63.*num.*6.

Et recepto ab eis iuramento.

Hæc clauſula, ſemper apponitur in ſup-
plicatione, & in litteris diſpenſationum,
vbi fuit narratum, quod Oratores, ſcien-
tes impedimentum, ſe carnaliter cum
impedimento dirimenti, cognouerunt, vel
matrimonium ſcienter, contraxerunt,
ſicut pluries diximus.

Si tibi expediens videbitur. &c.

Nam licèt per huiuſmodi diſpen-
ſationem, pluribus malis occura-
60 tur, vt dictum eſt, poterit tamen illa de-
negari, ſi ita ex aliqua cauſa videbitur Vi-
cario delegato; pro quo facit illud *Apoſt.
omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt,
cap.aliud quidem*, 11.*q.*1. *vbi gloſ.* dicit,
quod tunc non expedit, id quod licitum
eſt, quando vſus ipſius poſſit alijs infer-
re impedimentum, *cap.ſic.enim.*28.*q.*1. Et
ſic clarè conſtat, quod Papa non mandat
ſimpliciter, & abſolutè cum dictis Orato-
ribus diſpenſari, niſi, ſi, & in quantum
videbitur Delegato, cui eſt negotium
commiſſum; hæc namque clauſula, *ſi tibi
61 videbitur*, importat arbitrium boni viri,
non autem liberam voluntatem, *Menoch.
de arbitr.iud.lib.*1.*q.*8.*num.*1.2. *&* 3 *Ca-
ſſar de Graff.deciſ.*134.*num.*16. & propte-
rea, debet ipſe Delegatus perpendere, an
dictam diſpenſationem debeat Oratori-
bus concedere, vel denegare; quia in hoc
debet ſe regulare, prout de iure, *tex. in
l.*1.*ff.de leg.*2.*l. fideicommiſſa,* §. *quamquam
ff.de leg.*3.*Bart.in l.ſi ſic in princip. num.*2.
*ff.de leg.*1.*cap.*2.*& ibi gloſ.verb.viſum fue-
rit, de corp.vit.*

Vnde, poſtquam ipſi Oratores omnia
adimpleuerint, ſeruata forma dictarum
litterarum, & non antea, dictus Delega-
tus, videbit, an diſpenſatio hæc, erit con-
cedenda, vel deneganda; nam ita docet
illa

illa dictio, *demùm*, quæ additur ſupradictę
clauſulæ, ſcilicet, *Demum. ſi tibi expediens*
62 *videbitur &c.* nam de ſui natura, eſt taxa-
tiua, & reſtrictiua, *l. ſi duobus, in princip. vbi*
not. Aretin. notab. 2. ff. de vulg. & pupill.
ſubſtit. Card. Tuſc. pract. concl. tom. 2. litte-
ra D. concl. 264.

Nec ſcandalum *ſit ex ea oriturum,* Nam etiam, iuxtà
proximè dicta, ſicut ad euitanda ſcanda-
la, quæ orirentur, niſi matrimonium
contrahatur, conceditur diſpenſatio; cum
63 ſcandala, iuſtam præbeant cauſam di-
ſpenſandi in omni caſu prohibito, *An-*
char. conſ. 339. Barb. conſ. 1. col. antepenult.
lib. 3. ita è contra, ſi orietur ſcandalum
ex conceſsione diſpenſationis, nullo modo
debet illa cõcedi, *tex. not. in cap. 1. de apoſt.*
cap. nihil cum ſcandalo, de præſcrip. vbi
latè Felin.

Imò, Epiſcopus, ex officio, debet im-
64 pedire matrimonium contrahendum,
quando eſt timor futuri ſcandali, etiam
ſi nullum adſit impedimentum ad con-
trahendum, *cap. ſuper eo, de cogn. ſpirit.*
Marc. Ant. Genuen. in praxi Curiæ Archie-
piſcopalis Neapolitan. cap. 2. num. 13. vbi
dicit hoc procedere, quãuis pro exequu-
tione diſpenſationis omnia fuerint pro-
bata ex *doctr. Abb. in cap. cum in tua, num.*
4. de ſponſ. dicentis, quod propter ſcanda-
lum imminens inter aliquas familias, de-
bet Epiſcopus præcipere, ne inter ſe con-
trahant matrimonium, *arg. eiuſdem, cap.*
nihil cum ſcandalo vbi notat *gloſ.* quod
propter ſcandalum, deſiſtendum eſt à iure
ſuo *cap. ad aures, de temp. ordin, cap. cauen-*
dum, 10. q. 3. & cap. nolite q. 3.

Quod quidem, in tantum procedit, vt
etiam ſi prædicta clauſula non eſſet in lit-
teris appoſita, nihilominus ſubintelligere-
tur, *arg. d. cap. ad aures*, ſed hic voluit
Papa id exprimi, vt magis dignoſcatur ſua
enixa voluntas circa hoc; nam ſupradicta
verba, annectuntur illis verbis, *ſi tibi expe-*
diens videbitur; quia, dum dicitur, *nec*
ſcandalum &c. illa dictio, *nec*, licèt de ſui
65 natura, ſit implicatiua caſus contrarij ad
expreſſum, iuxta *tex. in l. milites, §. mulier,*
ff. de milit. teſtam. & in l. nec auus, & ibi,
gloſ. C. de emancip. liber. nihilominus hic
copulat, & continuat præcedens dictum
ad tex. in l. nec quicquam, ff. de off. procons. &
ad illud refertur *l. fin. & ibi Bart. ff. de reb.*
dub. l. talis ſcriptura, §. vlt. ff. de leg. 1. l. 3. §.
filius, ff. de lib. & poſth. Felin. in cap. cauſam,
quę, col. 3. de reſcrip. ac propterea, dicen-
dum eſt, quod annexorum, idem eſt iudi-
cium, *l. an inutilis, ff. de acceptil. Parif. de*
confid. q. 23. num. 43. Marc. Ant. variar. re-
ſolut. lib. 3. reſolut. 9. nu. 2.

Tunc, cum eiſdem &c. Hæc
etiam clauſula, pendet ab illis verbis, *ſi tibi*
expediens, &c. & habet locum, poſt lapſum
dictorum trium menſium, ſeù alterius
temporis, quod in diſpenſationibus ma-
trimonialibus, iuxtà qualitatem impedi-
menti, præfigi ſolet: natura etenim huius
dictionis, *tunc*, eſt denotare extremitatem
temporis expreſſi; ſeù deſignati, vt etiam
infra dicetur; adeò, vt non poſſit deueniri
per Delegatum, ad decretum diſpenſatio-
nis, niſi poſt præmiſſa omnia adimpleta,
vt alias diximus, *Specul. in tit. de inſtrum.*
edit. §. videndum reſtat. ante nu. 4. verſ.
quid ſi verbis, gloſ. in cap. ſi eo tempore, de
reſcrip. in 6. in verbo, tunc, Dec. conſ. 63. nu.
2. & 3. conſ. 89 nu. 3. conſ. 90. nu. 2. & conſ.
523. nu. 5. Anchar. conſ. 356. col. 3. verſ. Ter-
tio, hoc probat. Card. Tuſc. in ſuis pract. con-
cluſ. tom. 2. concl. 364. nu. 1. & in hac eadem
materia, dicit *id. Marc. Ant. Genuen. in d.*
praxi, cap. 20. ſub. nu. 3. quod in hoc caſu
fuit per Curiam Archiepiſcopalem conſi-
derata huiuſmodi dictio, *tunc*, apponi ſo-
lità in diſpenſatione, quę denotat extre-
mitatem temporis, per *tex. in l. 4. §. fin. ff. de*
condit. & demonſtrat. & etiam illa dictio,
demum.

Dummodò pauperes, *& mi-*
ſerabiles
exiſtant. Hæc verò dictio, *& miſerabiles*, no-
68 uiter introducta eſt, ad obuiandũ fraudi-
bus, cuius adiectioni cauſã dedit quidã pi-
ſtor; qui, licèt fuiſſet diues, nihilominus ex-
torquendo à ſuo Ordinario, fidem pau-
pertatis, fecit per teſtes probari, ipſum, &
Oratricem, eſſe pauperes, & ex labore, &
induſtria manuum ſuarum viuere; & ſic
intendebant euadere expenſas conſuetas
pro expeditione eorum diſpẽſationis: Vn-
dè fuit addita, hæc dictio ſub hac condi-
tione *dummodo pauperes, & miſerabiles,*
quæ ex coniecturata mente Pontificis, nõ
ſolùm importat modum, verùm, etiam
conditionem; vnde per eam qualificatur
69 tota gratia huiuſmodi diſpenſationis: ac
propterea, Executor nihil agit, donec ea
fuerit plenè iuſtificata; Nec refert, quod
inter conditionem, & modum, id verſetur
diſcrimen, nempè, quod conditio ſuſpen-
70 dit, modus verò, nequaquam; nàm modus
adhuc ipſam obligationem coarctat; itaut,
niſi impleatur, nihil actum eſſe dicatur,
arg. l. cum in teſtamento, ff. de fideicom. li-
bert.

bert. & elegantiſſimè tradit *Lotter. de re-*
beneſ lib. 1.qu.28. nu 41 & 42.

Vnde ſcimus, quod adeſt vſus Curiarũ
Eccleſiaſticarum, vt poſt præſentationem
litterarum diſpenſationis,alij teſtes denuo
examinentur ſuper paupertate, & miſera-
bilitate Oratorum:quod ſi non conſtiterit
ipſos Oratores tales eſſe,quales ſe aſſerue-
runt, denegabitur eis exequutio diſpen-
ſationis;& debent alias litteras in forma
ordinaria expediri facere, ac ſoluere con-
ſueta iura Officialibus, ad id præpoſitis.

Hæc quidem Oratorum miſerabilitatis
probatio; non ita paſſim erit ab ipſo De-
71 legato, ſicut ſupra iam dictum eſt, con-
temnenda: licèt enim eo ipſo, quod quis
72 ſit pauper,dicatur, etiam miſerabilis, ad
tex. in cap. 1. de poſtul. ſolaque paupertas
73 faciat hominem miſerabilem,*Io. Andr. &*
Abb. in cap. ſignificantibus, de off. deleg. Cre-
ſcen. deciſ. 16. de priuileg. attamen hoc ver-
bum,& *miſerabiles*, hic aliquid vltra ope-
ratur:nec eſt aliquo modo intelligendum
74 de illis miſerabilibus perſonis, quibus,eſt
in iure conceſſum, præſertim priuilegium
l. vn. C. quando Imper. inter pupill. & vid.
vt ſunt viduæ, orphani, ſenes decrepiti;
diuturno morbo fatigati,debiles,mutilati,
leproſi,debilitati,cæci, mercatores, qui in
itinere gabellis grauantur,aduenæ, publi-
cè pœnitentes, expoſiti, infames, carceri-
bus coniecti,&c.vt per *Butr. in d. cap. ſigni-*
ficantibus, Marchiſ. in prax. commiſſ. par. 2.
cap. 4. nu. 17.quandoquidem cum exempli
gratia, ſit etiam viduitati, hoc priuilegiũ
75 conceſſum,adhuc Regina vidua, dicitur
miſerabilis perſona, vt *not. Capibl. in*
pragm. 8. par. 1. nu. 3 co. de Baron. & ait *Ti-*
raquell. in l. ſi vnquam, verſ. facultatem. C. de
reuoc. donat. Reginam Angliæ, poſſe gau-
dere priuilegio miſerabilium perſonarũ,
non igitur ſunt ijdem, miſerabiles, quia
76 ſunt pauperes;ſed quia,ob eorundem ſta-
tum huiuſmodi, natura, de omnibus iſtis
mouetur ad miſerandum, *Azo. in Sum. C.*
quando. Imp. int. pupil. & uid. veluti quia
vidua remanſit ſine viro, orphanus ſine
patre,&c.proindeq; igitur apponitur, ſu-
pradictum verbum, *& miſerabiles*, vt
aliquid vltra addatur ipſi paupertati in
genere paupertatis: ſi enim ſimpliciter
diceretur, quod Oratores ſunt paupe-
res, intelligi id quidem poſſet, non
modò de paupere, qui non habet neceſ-
ſaria ad ſuſtentationem vitæ;prout hic in-
77 telligitur,verùm etiam de eo, cui deficiũt
conuenientia,quoad ſui ſtatum, & condi-
tionem,ad *not. per Bart. in l. ſi conſtante q.*
1. ff. ſolut. matri n, ac proinde cum Orato-
res poſſent conſueta iura ſoluere,illorum
nihilominus ſolutionem, in præiudicium,
etiã tot piorũ locorum,effugerent;ex quo
aliàs,perſonæ miſerabiles, eſſe poſſunt, tã
78 ſi ſint pauperes, quam ſi diuites, *Abb. in*
c. ex parte, de for. comp.

In diſpenſationibus verò matrimonia-
79 libus, quæ pro Gallicis,in forma paupe-
rum expediuntur,illa clauſula,*deinde*, ita
extendi conſueuit,videlicet. *Deinde, ſi ve-*
niam à te petierint, impoſita eis pro modo
culpa, pœnitentia ſalutari; receptoque ab eis
iuramento, quod talia deinceps non committ-
tent, neque committentibus præſtabunt au-
xilium, conſilium, vel fauorem, ipſos ab in-
ceſtus reatu, & excommunicationis, alijſque
Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis,
Eccleſiaſticis, & temporalibus, tàm à iure,
quàm ab homine, contra ſimilia perpetran-
tes, promulgatis, incurrerunt, in vtroq; foro
abſoluere &c.

Et ſic, omnibus ſupradictis ad vnguem
adimpletis,teſtibus in primis,& ante om-
nia, ſuper verificatione narratorum in
dictis litteris, tempore illarum præſenta-
tionis examinatis,deuenitur ad decretum
diſpenſationis; cuius tenor talis eſſe po-
terit, vt ſequitur videlicet.

63 N *N. Vicarius generalis N. & ad infraſcripta* Delegatus *Apoſtolicus. Vniuerſis, & ſingulis, præſentes inſpecturis notum facimus, atque teſtamur, qualiter nuper coram nobis pro parte N. & N. loci N. huius Neapolitanæ diœceſis, exhibitæ, & præſentatæ fuerunt infraſcriptæ litteræ Apoſtolicæ in carta pergamena ſcriptæ, plumbeo pendente ſigillo ad cordulam, fili canapis, more Romanæ Curiæ, non vitiatæ, non cancellatæ, non abraſæ, neque in aliqua ipſarum parte, ſuſpectæ, ſed omni prorſus vitio, & ſuſpicione carentes, quas, cum omni, qua decuit, reuerentia, recepimus, huiuſmodi tenoris videlicet Vrbanus &c.* (hic inſeritur totus tenor dictarum litterarũ de verbo ad verbum) ſi tamẽ dictæ litteræ originales, remaneant in actis, nõ erit opus illas inſerere, & proſequitur, *Poſt quarum quidem litterarum præſentationem, & receptionem, nobis, & per nos ſic vt præfertur factas, & receptas, fuimus pro parte præ-*

ſatorum N. *&* N. *cum inſtantia requiſiti, quatenus ad exequutionem earundem litterarum,ac in eis contentorum procedere deberemus. Noſque,attenta, ſeruataque illarum forma,mandauimus de in eis expoſitis,capiendam eſſe diligentem,& ſummariam informationem,per quàm reperimus,prędictos N. & N. ſe Tertio, & Quarto Conſanguinitatis gradibus inuicem eſſe coniunctos, dictamque N. propter hoc minime raptam fuiſſe,omniaque in dictis litteris expoſita,et narrata,fuiſſe,& eſſe vera,ac veritate fulciri. Idcirco,in primis eoſdem N. & N. ab inuicem ſeparauimus, eiſdemque pœnitentiam publicam iniunximus: dictuſque N.operam ſuam fabricæ Eccleſię Sancti N. loci N. tribus menſibus contulit; ab eiſque iuramentum recepimus, quod ſub ſpe facilius habēdę huiuſmodi diſpenſationis à Summo Pontifice,inceſtum ſupra expreſſum non commiſerunt,ipſos in vtroque foro abſoluimus, & aliam pœnitentiam ſalutarem ipſis impoſuimus: ac cum prędictis* N. & N. *vt matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere,illudque in facie Eccleſię ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè,& licitè poſſint, & valeant Apoſtolica authoritate nobis conceſſa, & qua in hac parte fungimur, Impedimento Quarti Conſanguinitatis gradus huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs nequaquam obſtantibus; quę idem Sanctiſſ.D.N.Vrbanus Papa VIII.in prędictis ſuis litteris voluit non obſtare,diſpenſandum duximus; prout pręſentium tenore,diſpenſamus. Diſtantiam vero Tertij gradus prędicti eis non obſtare declarantes. Prolem ſuſceptam,ſi qua ſit,& ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo, ad pręſcriptum dictarū litterarum, Et in pręmiſſorum fidem,pręſentes manu noſtra ſubſcriptas,per infraſcriptum actorum Magiſtrum pro Curia fieri, & ſubſcribi iuſſimus. Datum in Palatio Archiepiſcopali Neapolitano, Anno à Natiuitate Domini, Milleſimo ſexcenteſimo Trigeſimo Tertio Indictione &c. die vero &c. menſe &c. Pontificatus autem eiuſdem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri Vrbani Papę Octaui, Anno eius Vndecimo feliciter, Amen.*

N. N. Vicarius Generalis Neap. Executor Apoſtolicus.

N. N. Actuarius

Hæc autem formula decreti poteſt deſeruire omnibus diſpenſationibus matrimonialibus, mutatis mutandis, ſecundum earum qualitatem, ac facti narrationem.

SVMMARIVM.

1 *Publicę boneſtatis impedimentum,vnde inductum.*
2 *Primum gradum non excedit.*
3 *Eius definitio proponitur.*
4 *Eſt ius prohibens matrimonium contrahi, & contractum dirimens.*
5 *Et quare, hoc impedimentum, ſic appelletur.*
6 *Et duplici modo contrahitur.*
7 *Conſtitutio Pij V. ſuper declaratione impedimenti publicæ boneſtatis proponitur.*
8 *Publicæ boneſtatis impedimentum, ad duo reſtringitur.*
9 *Sponſalia inualida, ſublata per Concilium Tridentinum.*
10 *Et quænam inualida dicantur.*
11 *Sponſalium,ſpecies duę.*
12 *Et quomodo illa contrahantur.*
13 *Quando verò diſſoluantur.*
14 *De communi conſenſu diſſoluta, non tolluntur.*
15 *Affinitatis impedimentum, non prouenit ex matrimonio rato,non conſummato, etiam ex declaratione Sacrę Congregationis.*
16 *Licèt initiatiue,illud ſic dicatur.*
17 *Publicę boneſtatis impedimentum ex matrimonio rato, non reſtringitur à Concil.Trid.*

Quando-

18 *Quandoque affinitas, licèt impropriè, à Dataria appellatur, & quare.*
19 *Licèt contrarium ſit verius.*
20 *Affinitas, quando dicatur contrahi.*
21 *Diſpenſationes ſuper matrimonio rato tantùm, quomodo concedantur.*
22 *Formula diſpenſationis ſuper impedimento Primi publicè honeſtatis.*
23 *Publica honeſtatis impedimentum, prouenientia, exprimenda in diſpenſatione, & quare.*
24 *Quando tamen hęc expreſſio ceſſet.*
25 *Sponſalia, de communi conſenſu diſſoluta, explicanda in ſupplicatione diſpenſationis.*
26 *Matrimonium ratum, non conſummatum, an diſpenſatione Summi Pontificis diſſoluatur.*
27 *Et quęnam cauſa, ad huiuſmodi diſſolutionem requirantur.*
28 *Matrimonium legitimum, & ratum quod.*
29 *Legitimum, & non ratum.*
30 Ratum, *& non legitimum.*
31 *Ratum, & conſummatum.*
32 *Ratum, & non conſummatum; quod etiam declaratur per Sacr. Cong. vt hic.*
33 *Diſpenſatio, cur detur à Papa, ſuper matrimonio rato tantùm.*
34 *Conſenſus, amicitiam, diſſenſus inimicitiam parit.*
35 *Diſpenſationis formula, ſuper matrimonio rato, non conſummato.*
36 *Et quomodo Sacra Poenitentiaria Apoſtolica ſuper eo diſpenſet.*

Praxis Diſpenſationis, matrimonialis ſuper impedimento publicæ honeſtatis iuſtitiæ.

CAP. VII.

FRequens itidem eſt, in ipſa Romana Curia, vſus diſpēſationum ſuper impedimēto publicæ honeſtatis iuſtitiæ, ſiuè cum copula inter Oratores ſequuta, ſiuè ſine ea; quod quidem impedimentum, neque ex Conſanguinitate, neque ex affinitate procedit, ſed ex quadam, quæ in matrimonijs conſideratur, honeſtate, inductum eſt, ex
1 validis ſponſalibus, olim vſque ad Quartum gradum impediens; hodie verò, ex
2 Sacro Concilio Tridentino, Primum gradum non excedens; idque ex ſponſalibus de futuro tantùm, & ita obſeruatur in huiuſmodi impedimento, vt conſanguinei ſponſi, vel ſponſæ, in Primo tantùm gradu exiſtentes, ſponſum, vel ſponſam in matrimonium ducere, ſine Apoſtolica diſpenſatione prohibeantur: quæ quidem publica honeſtas, iuxtà illius
3 diffinitionem, nihil aliud eſt, niſi propinquitas, ex ſponſalibus proueniens, robur trahens ab Eccleſiæ inſtitutione; ex eo quod, non eſt honeſtum, vt quis eam ducat, quam ſuus conſanguineus diſpenſauit, *tex. eſt in cap. ad audientiam, & in cap. ſponſam, de ſponſ.* ex hoc enim quandoque oriebantur graues inimicitię inter conſanguineos; cum vni deſponſatam, alius conſanguineorum quærebat ducere in vxorem; ac propterea, Eccleſia appellauit hoc impedimentum, publicam honeſtatem; quia non potuit dari congruentius nomen; cum non poſſet attribui alicui ex cognationibus, ſcilicet legali, ſpirituali, vel carnali, *Abb. in cap. iuuenis, num. 4. de ſponſ.* & ſic prohibitio hęc, non conſurgit ex Conſanguinitate, aut affinitate, contracta ex nuptijs con-
4 ſummatis; ſed ex quadam publica æquitate; & eſt ius prohibens matrimonium contrahi, & contractum dirimens, vt aliàs diximus.
5 Et ideo dicitur, publicæ honeſtatis iuſtitiæ, quia in matrimonijs contrahendis, non ſolùm, quod licet, ſed quod honeſtum eſt, conſideratur, iuxta *tex. in l. ſemper, ff. de ritu nupt.* & oritur ex ſponſalibus, quæ, de iure, non ſortiuntur effectum, vt latius infra dicemus, & dicit *tex. in d. cap. ad audientiam*; & ſicut per matrimonium, affinitas contrahitur, quæ nuptias ſubſequentes dirimit; ita ex ſpōſalibus oritur aliud vinculum coniunctionis, licèt minus perfectum, affinitate, quod etiam matrimonium dirimit, vt ſupra dictum eſt, & oſtendit *Sanch. de matrim. lib 7. diſp. 78 num. 1. in fine.*

Vt autem ſcias, quando diſpenſatio ſuper hoc impedimento reddatur facilis, vel difficilis præmittendum, eſt, quod
6 duplici modo illud contrahitur, Primo, ſcilicet, ex ſponſalibus, per verba de futuro,

furo, Secundo, ex matrimonio rato tantùm. Primo caſu, non excedit Primum gradum, quando ſponſalia ſunt valida; & paſſim conceditur hoc modo diſpenſatio, Secundo caſu, extenditur vſque ad Quartum gradum; perinde, ac ſi eſſet Cõſanguinitas, ſeù affinitas ex legitimo coitu proueniens; & hic, cum difficultate, & non niſi ex grauiſſimis, & arduis cauſis, conceditur diſpenſatio, ſicut in Primo, vel Secundo gradu Conſanguinitatis, vel affinitatis practicatur: quia fortius vinculum eſt, & maiorem coniunctionem importat; cum ſit iam matrimonium contractum; quamuis, vt ait *Nauar. conſ. 11. num. 4. de ſponſ.* aliqui vocent illud, ſponſalia, cum non ſint propriè talia; imò ſunt verè matrimonium ratum, licèt non conſummatum. Et quia à nonullis nihilominus in dubium reuocabatur, an prędictum *Concilium ſeſſ. 24. cap. 4. de reform.* intelligeretur de ſponſalibus de futuro, an verò de matrimonio; per verba de præſenti, contracto; nondum carnali copula conſummato, placuit fel. record. Pio V. ad huiuſmodi dubium tollendum, id, ſuo motu proprio, declarare, cuius tenor talis eſt videlicet.

PIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ad Romanum ſpectat Pontificem, ſua ſolicitudine diligenter prouidere, vt ſacrorum Conciliorum decreta ita ſuæ declarationis adminiculo dilucidentur, quod nulla deſuper dubitandi occaſio cuiquam relinquatur. Sanè ad aures noſtras peruenit, multos eſſe, qui dubitent, an decretum ęcumenici Concilij Tridentini, ſeſſione vigeſimaquarta, de reformatione matrimonii, capitulo tertio, quo cauetur impedimentum publicæ honeſtatis, vbi ſponſalia valida non fuerint, prorſus tolli, vbi vero valida fuerint, non excedere primum gradum, cum in vlterioribus gradibus non poſſit huiuſmodi prohibitio ſeruari, de ſponſalibus per verba (vt aiunt) de futuro tantum conceptis intelligatur, vel etiam matrimonia, per verba de præſenti contracta, non tamen conſummata, quæ interdum ſponſalia appellantur, comprehendat, ita vt etiam eo caſu impedimentum inde proueniens, ſublatum fuerit. Nos itaque, vt omnis difficultas, dubitatioque tollatur, attendentes, quod ſponſaliorum appellatione, qua dictum Concilium vtitur, non niſi impropriè matrimonium verbis de pręſenti conceptis contractum continetur: quodque agitur de correctione iuris veteris, quo caſu ſecundum proprietatem verborum duntaxat procedendum eſt, præſertim cum longe maiorem rationem prohibitionis in matrimonio per verba de præſenti contracto, quam in ſponſalibus de futuro vigere à nemine dubitetur: Idcirco Motu proprio, auctoritate Apoſtolica tenore pręſentium declaramus, & diffinimus, decretum Concilij huiuſmodi omnino intelligendum eſſe, & procedere in ſponſalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio ſic (vt pręfertur) contracto, ſed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis caſibus, & gradibus, quibus de iure veteri, ante prędictũ decretũ Concilij introductũ erat: & ita ab omnibus iudicari debere, mandamus, atque ſtatuimus. Non obſtantibus cõſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, aliiſque contrariis quibuſcunq; Volumus autem quod pręſentes literę in Cancellaria noſtra, & acie Campi Floræ, de more publicentur, & inter conſtitutiones perpetuò valituras deſcribantur. Et quia difficile foret, præſentes ad ſingula quæque loca deferri, volumus, & etiam declaramus, quod earum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarii ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius Pręlati munitis, eadem prorſus fides vbicunque adhibeatur, ſi forent exhibitę, vel oſtenſę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę declarationis, diffinitionis, mandati, ſtatuti, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit, indignationem omnipotẽtis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicę, milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, Cal. Iulij, Pontificatus noſtri Anno Tertio.

Et quod primo modo, non excedat Primum gradum, quando, ſcilicet impedimentum oritur ex ſponſalibus, conſtat ex decreto eiuſdem *Concilij Tridentini*

Nu- loco

loco citato, dum dicit, *Iuſtitia publicæ honeſtatis impedimentum, vbi ſponſalia quacunque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorſus tollit, vbi autem valida fuerint, Primum gradum non excedant; quoniam in vlterioribus gradibus iam non poteſt huiuſmodi prohibitio, abſque diſpendio obſeruari.*

Quare, prædictum impedimentum,
8 reſtrictum eſt quoad duo tantum per ipſum Concilium, nempè quoad ſponſalia valida, & quoad gradum, ad quem extenduntur, nempè, ad Primum, quod intelligendum eſt, tàm in linea tranſuerſa, quàm in linea recta; vnde dicit *Sanch. lib. 7. diſp. 68. num. 10. circa medium*, quod iniens ſponſalia, non poteſt validè matrimonium contrahere cum patre, matre, fratribus, ſororibus; vel filijs ſponſi alterius, vel ſponſæ.

Quoniam verò, ſecundum Concilium
9 prædictum, tolluntur ſponſalia inualida; ac propterea, ſæpè in ipſa Romana Curia, occaſione petendæ diſpenſationis ſuper huiuſmodi impedimento, ambigi ſolet de validitate, aut inualiditate ſponſalium prædictorum, non ab re viſum fuit, hic ſubnectere, quot modis ipſa ſponſalia dicantur inualida; vt nullo modo neceſſaria ſit diſpenſatio. Sunt ergo inualida.

10 Primo, quando quis, illa contrahit ante ætatem in illis requiſitam.

Secundo, quando quis emiſit votum ſolemne continentiæ.

Tertio, quando ſub conditione contrahuntur; ante illam ſubſequutam; dummodò conditio non ſit impoſſibilis, aut turpis.

Quarto, quando contrahuntur cum perſona incerta.

Quinto, quando deficeret conſenſus alterius.

Sextò, ſi matrimonium, eſſet contractũ ſub conditione, vt ait *Zerol.* mox citãdus.

Septimo, non ſolum in ſponſalibus nullis, ſed in matrimonio nullo, nullum eſt impedimentum.

Octauo, quando contrahuntur à parentibus, nomine filiorum, ſiuè legitimæ ætatis ſint, ſiuè non, niſi expreſsè, vel tacitè conſentiant, vel niſi ſint præſentes, & non contradicant; vel abſentes, & poſtquam eis innotuerit, conſenſerint.

Nono, ex ſponſalibus, & matrimonio clandeſtinè contractis; nullum oritur impedimentum, quoad forum conſcientiæ, ita *id. Zerol. in ſua praxi, p. 2. verbo, ſponſalia*.

11 Porrò, duæ ſunt ſpecies ſponſalium, quarum altera eſt nuda, & ſimplex, & eſt illa, quando ſcilicet ſponſus, ſimpliciter promiſit ſponſæ, quod eam ducet in vxorem, & è conuerſo, *cap. ad audientiam, & cap. fin. de ſponſ.* Altera verò eſt, quæ fit arrhis interuenientibus, vel pignoribus loco arrharum, datis; de quibus eſt *tex. in l. fin. C. de ſponſ.*

12 Quomodo autem, illa debeant contrahi, dicendum eſt, quod *Sacra Congregatio Cõcilij Tridentini* pluries declarauit, ſpõſalibus per verba de futuro, contrahendis, nullam formam præſcripſiſſe Concilium; ideoque, eo modo contrahi poſſe, quo poterant ante ipſum Concilium.

13 Cenſuit etiam eadem *Sacra Congregatio*, ſponſalia, per verba de futuro contracta, poſſe quandocunque, ante contractum matrimonium per verba de præſenti, mutuo contrahentium conſenſu, diſſolui; atque vbi ſic diſſoluta fuerint, nullum hodie inducere impedimentum; quia eademmet Sacra Congregatio cenſuit dicta Sponſalia eſſe inualida.

Aliam præterea declarationem affert *Rebell. p. 2. lib. 3. q. 14. num. 3.* dicentem, Si ſponſalia diſſoluuntur de conſenſu, Congregatio cenſuit eſſe inualida. Quapropter nonnulli tenent, cum fuerint ita diſſoluta, contrahentes non egere diſpenſatione.

At verò, poſt dictam declarationem, alia ex eadem *Sacra Congregatione* ema-
14 nauit, qua fuit declaratum, non tolli impedimentum huiuſmodi, ſponſalibus diſſolutis, mutuo conſenſu eorum, qui contraxerunt, vt refert *Leo, in theſ. fori Eccleſ. p. 2. cap. 9. num. 92.* Quæ quidem noua declaratio eſt in vſu, & praxi recepta, vt omnes Curiales ſciunt, & tenet *Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 68. num. 21.* vbi improbat *Eman. Sà*, verbo, *matrimonium*, tenentem contrahi hoc impedimentum de ſponſalibus de futuro; niſi ſoluta fuerint communi vtriuſque ſponſi conſenſu; & quicquid alij in contrarium dicant, præcipuè *Baſil. Pont. de matrim. lib. 7. cap. 36. Guttier. eiuſdem nominis, cap. 103.* relatos per *Antonin. Dian. in tract. de Sacram. reſol. 222.*

Quo verò ad impedimentum publicæ honeſtatis, proueniens ex matrimonio rato, non tamen conſummato, *Sacra Congreg. Concilij*, re maturè diſcuſſa, ita cenſuit, *Ex matrimonio contracto per verba de præſenti, non tamen conſummato non*
15 *proueniſſe impedimentum affinitatis, ſed*

ſan-

*tantùm publica honeſtatis iuſtitię ; & prop-
terea non comprehendi decreto d. Concilij :
vbi impedimentum , ex huiuſmodi ſpon-
ſalibus de futuro proueniens , non excedit
Primum gradum* ; Fundamentum etenim
nonnullorum *DD.* aſſerentium , hoc im-
pedimentum,ex matrimonio rato , non
conſummato,proueniens , deberi vocari
affinitatem,nullo iure videtur poſſe ſuſti-
neri ; nam licèt maior honeſtas ſit,vt non
ducatur conſanguinea ſponſæ de præſen-
ti, cum qua vinculum matrimoniale con-
tractum eſt,quàm cum conſanguinea ſpõ-
ſæ de futuro,vt ait *Ledeſ.de matr.q.55.art.
1.littera* D. *verſ.in cuius rei expoſitionem,
circa med.* attamen ijdem communiter
concludunt , quod hoc impedimentum
16 dicitur affinitas initiatiuè , non tamen
perfectè,& conſummatè;cum ea perfecta
affinitas dicatur,cuius definitionem , ſuo
loco dedimus : & de hoc nullibi videtur
ambigendum;quicquid teneat etiam vſus
Romanę Curiæ , vt infra dicetur; licet
huiuſmodi impedimentum duret quan-
tùm ipſa affinitas , vt ſtatim ſubijciam;
pro quo conſideranda ſunt verba *Conſti-
tutionis* prefati *Pij V.* vbi in matrimonio,
per verba de præſenti contracto , voluit ,
ſeù declarauit,durare adhuc impedimen-
tum in omnibus illis caſibus, & gradibus,
quibus de iure veteri, ante dictum decre-
tũ Concilij,introductum erat; quo quidẽ
iure,hoc impedimentum , ex ſponſalibus
de futuro,proueniens, durabat vſque ad
Quartum gradum incluſiuè , ad inſtar
Conſanguinitatis,& affinitatis,ex legiti-
mo coitu prouenientis.

Vnde,vt ait *Sanch.lib.7.diſ.70.num.16.*
quod errarunt nonnulli *DD.* qui tenue-
runt , impedimentum publicæ honeſta-
tis, conſurgens ex matrimonio rato,eſſe
17 reſtrictum per *d.Concil. Triden.* ad Pri-
mum gradum , ad inſtar conſurgentis ex
ſponſalibus de futuro , ex *Toleto , lib.7.
Summæ,cap.*10.*& Lop. in 2.p.inſtructorij,
cap.50.fol.1147.*

Cauendum igitur omnino eſt à quadã
contraria declaratione , quam etiam in
ipſa Romana Curia vidi circumferri ; &
aliàs,me prꝑſente,oſtenſam bo. me. Ioan-
ni Franciſco Fagnano,tunc prædictę Cõ-
gregationis Concilij Secretario, negauit
ab ipſa Sacra Congregatione emanaſſe:&
cum ſimilis declaratio fuiſſet anno 1620.
præſentata in hac Curia Archiepiſcopali
per virum,& mulierẽ, qui volebãt inter ſe
contrahere matrimonium , inter quos
aderat proueniens impedimẽtum Tertij
gradus ex matrimonio rato,non conſum-
mato , fuit per D. Vicarium generalem
reiecta , etiam, quia dicta declaratio non
erat in forma authentica : quod eſt maxi-
me (licet obiter) hic notandum ; quia
quamuis verè eadem ratio habenda ſit
de his , quæ ſcribuntur in Sacra Congre-
gatione Concilij , ac ſi à Papa ſcripta eſ-
ſent,vt ipſamet reſpondit, *Gars. de benef.
in præfat. & Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1.
verbo authoritas* : eiuſque declarationes
ad inſtar legis communis ſoleant allega-
ri , illiſque ſemper Rota plurimum detu-
lerit;nec eas nullo modo ſoleat in dubiũ
reuocare , vt teſtatur ipſa *Rota in vna
Auerſan. beneficiorum 3.Iunij 1606.coram
bo.mem. Serrato , & in vna Panormitan.
Archipresbyteratus 5. Iunij 1620. coram
bo.mem. Buratto* inter eius impreſſas *de-
ciſ.479.num.3. & in vna Nicien.parochia-
lis 20.Maij 1624. coram bo. mem. Vbaldo
ſeniore,& in vna Tiburtin. parochialis 27.
Iunij 1629. coram Pirouano , & coram
Caualerio deciſ. 127. num. 8.* verum ta-
men eſt , quod,ſicut aliàs diximus, de
ſpeciali Sanctiſſimi D. N. Vrbani VIII.
iuſſu, hæc eadem *Sacra Congregatio ſub
die 2. Auguſti 1633.* mandauit , & præce-
pit,huiuſmodi declarationibus, tàm im-
preſſis,& imprimẽdis,quàm manu ſcrip-
tis , nullam fidem eſſe in iudicio , vel ex-
tra , à quoquàm adhibendam ; ſed tan-
tum illis,quæ in authentica forma, ſolito
ſigillo , & ſubſcriptione Eminentiſſimi
Cardinalis Præfecti,ac Secretarij eiuſdem
Congregationis, pro tempore exiſtentiũ
munitæ fuerint ; ſicut etiam cenſuit Sa-
cra Congregatio ſuper Ritibus Eccleſia-
ſticis , quoad illius declarationes, per ea,
quæ ſequuntur,videlicet.

*Cum ad notitiam Congregationis Sacro-
rum Rituum peruenerit,quamplures decla-
rationes,decreta , ſeu deciſiones ſub nomine
eiuſdem Sacræ Congregationis,abſque illius
authoritate impreſſas in libris,ſeù alijs ope-
ribus , circumferri,& allegari , multaſque
ex declarationibus,decretis,ſeu deciſionibus
iuxta contingentiam caſuum , illorumque
qualitates,& circunſtantias , à ſe diuerſis
temporibus factas ſecundum ea , quæ propo-
nebantur , fuiſſe alteratas , immutatas di-
minutas , ac forſan aliàs , mentito Sacræ
Congregationis nomine,confectas,nulloque
propterea authentico ſigillo munitas ; illaſ-
que per tribunalia,tam in Vrbe , quam per
Orbem circumferri,& allegari ; conſiderans
eadem Sacra Rituum Congregatio , quan-
tum detrimenti recipi poſſit , ſi aliqua fides*

illis adhibeatur. Ex ſpeciali S.D.N. Vrbani diuina prouidentia Papa VIII. iuſſu, mandat, & præcipit huiuſmodi declarationibus, decretis, ſeù deciſionibus, tàm impreſſis, quã imprimendis, ac etiam manuſcriptis, nullam fidem in iudicio, vel extrà eſſe adhibendam, ſed tantum illis, quæ in authentica forma, ſolito ſigillo, & ſubſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiuſdem Congregationis, pro tempore exiſtentium munita fuerint. In quorum fidem, hac propria manu ſubſcripſimus, & ſigilli proprij S. Rituum Congregationis impreſſione communiri, ac typis mãdari iuſſimus. Dat. Romæ, die 11. Auguſti 1632.

C. Epiſcopus Portuen. Cardinalis Pius. Locus † Sigilli. Iulius Roſpigliolus Secretarius.

Ad rem verò redeundo, quamuis ex matrimonio rato, non conſummato, nulla contrahatur affinitas, temanet tamen impedimentum in omnibus gradibus ſupradictis: quinimmo docet nos quotidiana praxis, quod cum maior ſit habenda ratio, ſuper hoc vinculo, non ea facilitare, qua in impedimento prouenienre ex ſponſalibus de futuro, diſpenſatur, ſed ex grauiſſimis cauſis, vt infra dicetur.

Et licèt non deſint, qui hoc impedimẽtum, ex matrimonio rato, proueniens, vo-
18 cẽt, affinitatem, ſicut, etiam ipſa Dataria Apoſtolica appellat, licèt impropriè, in caſu petendæ diſpenſationis ſuper eo; hac forſan ratione; quia per vinculum coniugale, cum poteſtate ad copulam, vir, & vxor vniuntur in ratione vnius principij ad generationem, & inde, inter eos oritur affinitas; ac inſuper, quia, cum non ſit aliqua propinquitas inter affinitatem, & publicam honeſtatem, dicendum eſt, ex matrimonio rato, oriri affinitatem, ita *id. Sanch. lib. 7. diſp. 64. nu. 24.*

19 Contrarium tamen verius eſt, quod tenet idem *Sanch. d. diſp. 64. nu. 1.* vbi docet, quod, quamuis ex matrimonio rato, non conſummato, poſſit dici impropriè, & largè oriri affinitatem, ſeù affinitatis initium, concludit nihilominus, hoc impedimentum, eſſe propriè publicæ honeſtatis, nõ autem affinitatis; quia tunc ſolùm
20 dicitur affinitas, quando vir, & fœmina, vna, & eadem caro efficiuntur; vnde ſanguis vnius, dicitur ſanguinem alterius tangere, *d. nu. 1.* quod quidem dici non poteſt de matrimonio rato tantùm, nondum conſummato; quod ego vidi etiam declaratum, per *Sacram Congregationem Concilij Tridentini*, quæ ita cenſuit, *Ex matrimonio, per verba de præſenti, copula non ſequuta, non oriri affinitatem die 27. Aprilis, 1568.*

Vſus propterea eſt, Datariæ Apoſtolicę, vt in caſibus præmiſſis, ne quoquomodo inſurgentis inde affinitatis, locus dubitandi remaneat, aut ea ſub inuolucro verborum, malitiosè, ſeù aliàs ipſa comprehendatur in precibus porrigendis ſuper impedimento publicæ honeſtatis, ſiuè ex ſponſalibus tantum, ſiuè ex matrimonio rato, non tamen conſummato, proueniente, fiat in precibus, mentio, quod defuncta mulier, cum qua huiuſmodi ſponſalia fuerunt contracta, ab Oratore in nullo penitus attentata remanente, deceſſit, & è contra, vt in infra poſita formula dicetur; aliàs enim poſſet dubitari de affinitate inter Oratores contracta; & hic eſt notorius ſtylus.

Licet autem ipſa Dataria dicat, id eſſe impedimentum affinitatis, non tamen ita illud appellat, quia tale ſit, ſed potius ad retrahendos Oratores, omneſque alios à petitione ſimilium diſpenſationum, cum perinde ſit, ac ſi eſſet impedimentũ Primi, vel Secũdi, vel alterius gradus affinitatis, quoad diſpẽſationes ſuper eo impetrãdas.

21 Quæ quidem diſpenſationes, tunc concedũtur, quãdo videlicet allegãtur cauſæ, quæ allegari conſueuerunt, in diſpenſationibus ſuper quocunque impedimento Conſanguinitatis, ſeù affinitatis, nempè in proximioribus gradibus, puta in Secundo, aut Primo, & Secundo Conſanguinitatis, ſiue affinitatis quãdo interuenerit copula, aut oriretur infamia ex ſuſpicione ipſius copulæ, vel ex alijs iuſtiſſimis, & grauiſſimis cauſis, Papæ beneuiſis; quod patet exemplo allato per *Couar. 4 decret. par. 2. c. 6 §. 10. nu. 7.* vbi dicit, quod fuit diſpenſatũ, cum Catherina Auſtriaca, & Henrico Octauo, poſt mortem Atturi, eiuſdem Henrici Regis Angliæ fratris, cum quo illa prius matrimonium contraxerat, nam, cum ille, ob morbum, illud minimè conſummaſſet, in dicto impedimento, diſpenſatum, & matrimonium poſtea, cum eius fratre germano contractum, & cõſummatum fuit. Ex hoc igitur dictæ diſpenſationes nõ ita paſſim concedũtur in ſupradictis gradibus proximioribus, niſi, cũ cauſa ob infamiam Oratricis, propter copulam ſubſequutam; ex qua, niſi matrimonium cõtraheretur, orirentur grauia ſcandala, & ambobus Oratoribus vitæ periculum immineret, Et ex de-

déclaratione *Sacra Congreg. Concilij* fuit
aliàs conceſſa diſpenſatio, pro matrimo-
nio mulieris, cum fratre mariti defuncti,
ſtante matrimonio rato, & non conſum-
mato, & quod mulier, poſt mortem viri
cognita fuit, & prægnans reddita ab hu-
iuſmodi fratre, cum periculo necis, & in-
famiæ, vt *in vna Cauen. 17. Nouembris
1629.* Hic verò ſupplicationis formulam
ſubnectere placuit, frequentioris diſpen-
ſationis, quæ ſuper impedimento Primi
publicæ honeſtatis iuſtitiæ, ex ſponſali-
bus tantùm proueniente, conceditur; quę,
modo ſequenti, concipitur, videlicet.

21 *BEatiſſime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuotorum illius, Oratorum
N. & N. diœceſis N. ex loco N. Quod, cum dicta Oratrix in dicto loco, propter il-
lius anguſtiam, virum ſibi non cõſanguineum, vel affinem, paris conditionis, cui nubere
poſſit, inuenire nequeat, Cupiunt Oratores præfati inuicem matrimonialiter copulari;
Sed quia aliàs dictus Orator ſponſalia per verba de futuro, cum Oratricis ſorore, ad
præſens defuncta, contraxit, quę quidem Oratricis ſoror, ab eodem Oratore intacta, &
in nullo penitus attentata remanente, ſicut Domino placuit, ab humanis deceſſit, deſi-
derium eorum hac in parte adimplere non poſſunt, abſque Sedis Apoſtolicę diſpenſatio-
ne. Supplicant, &c. quatenus, &c quod impedimento Primi gradus publicę honeſtatis
iuſtitię, ex pręmiſſis proueniente, huiuſmodi non obſtante, matrimonium inter ſe, &c.*

Ex qua quidem ſupplicationis formu-
23 la, nota, neceſſariam eſſe huius prouenië-
tiæ expreſſionem; alias enim ipſa ſuppli-
catio non reciperetur; quia de facili de-
ciperetur Summus Pontifex: poſſet enim
impedimentum hoc, prouenire ex matri-
monio rato, nõ conſummato; ex quo for-
tius oritur vinculum; & non ita paſſim
diſpenſatur, vt ſupra diximus.

Cuius quidem prouenientiæ expreſſio,
24 ceſſat profectò, quando exprimitur im-
pedimentum affinitatis, ex licita copula
prouenientis; ſuper quo petitur diſpenſa-
tio; nam eo caſu non eſt neceſſe exprime-
re publicam honeſtatem; quia declaran-
do Orator, ſe velle contrahere cum ea,
quæ fuit vxor ſui conſanguinei intra
Quartum gradum, ſufficienter videtur
declarare ſaltem implicitè, impedimentũ
publicæ honeſtatis; quia, ſi illa fuit vxor,
fuit etiam ſponſa, *Led. ſ. de matr. q. 56. art.
4. l tera D. verſ. ſextò, quæritur*; vbi ratio-
nem etiam ſubdit, cur nõ idem ſit ex co-
pula fornicaria, & illicita; nempè ex hoc,
quod ſi declaretur impedimentum huiuſ-
modi affinitatis, non conſequẽter decla-
ratur, nec implicitè, impedimentum pub-
licæ honeſtatis; ac propterea debet in hoc
caſu fieri expreſſa mentio; cui ſententiæ
adſtipulatur *Sanch. lib. 8. diſp. 24. num. 36.
ad 40.*

Quare, his ſic ſtantibus, capere hucuſ-
que non potuimus, cur maior ferè pars
ſcribentium, reſideat in hac opinione, ni-
mirum, quod concurrente affinitate; cum
publica honeſtate, debet vtraq; Summo
Pontifici explicari; cum nunquam viſum
fuerit, vtriuſque expreſſionem fieri ſepa-
ratim, vbi ea tantum adeſt affinitas, quæ
neceſſario in ſe, etiam publicam continet
honeſtatem: nec in aliquo repugnauit vn-
quàm ſtylus Curiæ, eiuſque ſuper hoc no-
toria praxis; facit, etiam notabilis *Boer. de-
ciſ. 253. nu. 18.* vbi ait, quod, cum publica
honeſtas, neceſſariò comprehendatur ſub
affinitate, ſatis eſt de ipſa affinitate men-
tionem facere: exemplum ſubdens; quod
ſi ego impetro diſpenſationem; vt mihi
liceat ducere vxorem conſanguinei mei
defuncti, non obſtante affinitate in Tertio
gradu; ex quo mentionem feci, illam fuiſ-
ſe vxorem conſanguinei mei, conſequen-
ter feci mentionem publicæ honeſtatis,
& ſic per conſequentiam, uirtute diſpen-
ſationis, videtur ſublata.

Nec tamen negatur, caſum poſſe eue-
nire, quo affinitas, & publica honeſtas in-
ſimul concurrant; quandoquidem, ſi im-
petraui diſpenſationem, vt poſſem duce-
re vxorem Eleonoram, mihi in Tertio
gradu, affinem; antea verò, cum eiuſdem
Eleonoræ conſanguinea in Primo gradu,
ſponſalia per verba de futuro contraxe-
ram; ipſaq; cõſanguinea in nullo penitus
attentata remanente, deceſſit; hic profectò
duplex erit impedimentum, affinitatis
ſcilicet, & publicę honeſtatis; prout, etiam
ſi ipſa publica honeſtas inſurgat ex ma-
trimonio rato nondum conſummato: hoc
enim caſu venit neceſſariò, hæc publica
honeſtas, etiam exprimenda; alias enim
diſpenſatio ſuper affinitate tantummo-

dò impetrata, non valebit; ex quo, de ipſa publica honeſtate non fuit facta mentio, nec ex narratiua litterarum diſpenſationis, poteſt illa deprehendi, *id. Boer. d. n. 2. circa med*.

Sanè, huius impedimenti publicæ honeſtatis iuſtitiæ, prouenientiæ, pariter, imo magis neceſſaria eſt expreſſio, quando ex matrimonio rato, non conſummato, inſurgit; quare in ipſa primùm, ſupplicatione, deinde in litteris explicabitur, quod Orator aliàs matrimonium per verba de præſenti, cum Oratricis ſorore, ad præſens defuncta, publicè, in facie Eccleſiæ, ſeruata forma Concilij Tridentini, contraxit, illud tamen carnali copula minimè conſummauit: quæ quidem Oratricis ſoror, ab eodem Oratore intacta, & in nullo penitus attentata remanente, ab humanis deceſſit, vel è cōtra. Aut, etiā ſi impedimentum huiuſmodi, erit circa remotiores gradus, putà Secundum, vel Tertium, aut Quartum; quo caſu, explicabitur item, quod Orator, aliàs matrimonium huiuſmodi, vt dictum eſt, cum quadam muliere, eidem Oratrici, Secundo, vel Tertio, aut Quarto Conſanguinitatis gradu coniuncta ſimiliter, vt præmittitur, contraxit, vel è contra: quapropter petitur, quod impedimento, Secundi, vel Tertij, aut Quarti gradus publicæ honeſtatis iuſtitiæ, ex præmiſſis proueniente, huiuſmodi, non obſtante, matrimonium inter ſe contrahere valeant. Nec tamen huius praxis obſeruantia admittit circa hoc proximioris gradus diſtantiæ expreſſionem, vbi impedimentum iſtud, ex inæquali linea conſurgit, putà in Secūdo, & Tertio, aut Tertio, & Quarto, ſicut iam aliàs diximus; quandoquidem non ſumus in caſibus *Conſtitutionis Pij V*. præcipientis, fieri mentionem, etiam propinquioris gradus; nimirum per litteras declaratorias: ipſa namque *Conſtitutio* ad aliud minimè ſe extendit, niſi, quod loquitur de diuerſis prohibitis Conſanguinitatis, ſeu affinitatis, aut mixtis, ex cōmuni, ſeù ab eodem ſtipite inſurgentibus gradibus, quicunq; illi ſint; nihil aliud addendo, aut mentionem aliquam faciendo de gradibus publicæ honeſtatis, ex matrimonio rato non conſūmato, prouenientis; vndè, cum ſupradicta *Conſtitutio*, nil circa id diſponat, neque per viam declarationis proximioris gradus diſtantiæ, remanet quidem iſte caſus ſub diſpoſitione iuris communis, ad *tex. in l. commodiſſimè. ff. de lib. & poſth. Felin. in cap. nonnulli, ſub nu. 34. de reſcrip.* & ita ſeruatur, etiam in praxi.

Quoniam verò, ex ſponſalibus, de communi conſenſu diſſolutis, adhuc remanere diximus, impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ; propterea ſciendum eſt, quod cum petitur diſpenſatio, eſt fa-
15 cienda mentio de hac diſſolutione; vnde, de ſtylo, illius narratiua, ita concipi ſolet, videlicet, vt poſt illud verbum, *contraxit*, ſubdatur, Et *deinde, dicta ſponſalia, de communi Oratoris, & ſororis prædictæ conſenſu, eadem ſorore ab Oratore intacta, & in nullo penitus attentata remanente, diſſoluta fuerunt, deſiderium eorum &c.*

26 Quæri, hac occaſione, ſolèt in praxi, vtrum matrimonium ratum, non conſummatum, poſſit Summi Pontificis diſpenſatione, diſſolui; Et tenent aliqui, non poſſe, inter quos, *Petr. Ledeſ. de Sacram. matrim. q. 67. fol. 744. verſ. Secunda concluſio*, dicens, quod, vſque ad tempora Martini, nunquàm audita eſt talis diſpenſatio; cum tamen in temporibus præteritis, fuerint multa matrimonia maximè odioſa. Imò poſt tempora Martini Quinti, multi Pontifices non ſunt auſi diſpenſare in matrimonio rato; & ita Innocentius Octauus reſpondit cuidam Principi, non poſſe diſpenſare in matrimonio rato, vt refert, *Panorm. in cap. ex publico, de conuerſ. coniug.* & Adrianus Sextus, vir doctiſſimus, noluit concedere talem diſpenſationem; dicens ſe non poſſe; & ſimiliter Pius Quintus.

Per hæc tamen, quæ nullis validis rationibus fulciuntur, non conſtat, Summū Pontificem, ſuper hoc diſpenſare non poſſe, vt priori vinculo ſoluto, poſſint cōiuges aliud contrahere matrimonium.

Hoc etenim docet *tex. in dict. cap. ex publico, §. ſanè*, ibi, *ſanè, quod Dominus in Euangelio dicit, non licere viro, niſi ob cauſam fornicationis uxorem ſuam dimittere, intelligendum eſt, ſecundum interpretationem Sacri eloquij, de his, quorum matrimonium carnali copula eſt conſummatum; ſine qua conſummari non poteſt*, vbi gloſa, *in verbo, conſummatum*, dicit, quod matrimonium non conſummatū, ſortitur naturam, ex conſtitutione Eccleſiæ; ideo, circa illud, latiſſimè patet Papæ poteſtas; ſecùs verò in matrimonio conſummato, quod ab ipſo Domino naturam ſuam ſortitur; & ideo, ſola interpretatio circa illud, pertinet ad Papam, nō autē diſpenſatio, vel cōtraria cōſtitutio; & ita iuxta præfatam *gloſ.* tenet *Nau. conſ. 3. n. 2. de ſponſal.*

caúſæ

Cauſę autem, quæ de ſtylo admittuntur ad diſpenſandum ſuper huiuſmodi
matrimonio, reducuntur ad quatuor,
27 quarum, Prima eſt, notabilis diſparitas
in qualitate, videlicet; quando contrahentes, ſunt notabiliter conditione impares, & affectione cœca, ac leuitate quadam ducti, contrahunt matrimonium; Secunda, eſt grauis timor magni ſcandali futuri; quia id cedit in magnum damnum communem; nam rixæ graues, & neces inde oriri ſolent; cum id ſcandalum poſſet euenire ob fornicationis timorem, quando coniuges valdè ſibi diſplicent, vel ob inimicitias, quæ inter eorum cognatos, vel eorum conſanguineos timentur. Tertia, eſt lepra, alteri ſuperueniens, quæ impedit vſum matrimonij. Quarta, quando alter coniugatorum, aſſerit, ſe non habuiſſe animum contrahendi, prout eaſdem cauſas enumerat, etiam *Sanch. lib. 2. diſp. 16. per totam*, omiſsis quinta, & ſexta per eundem ibidem relatis, tanquam parùm vſu receptis.

Cum autem habeatur hic, ſermo de matrimonio rato, non conſummato; ne tu, qui es in Romana Curia nouus, nec iuris peritia polles, per ignotos terminos procedas circa huiuſmodi diſpenſationũ impetrationes; ſcire te oportet, quod matrimonium, aliud eſt legitimum, & ratum, aliud ratum, & non legitimum, alind legitimnm, & non ratum: aliud ratum, & conſummatum, & aliud ratum, & non conſummatum.

28 Legitimum, ac ratum matrimonium eſt, quod legitimo conſenſu ad præſcriptum *Sacri Concilij Tridentini* contrahitur, vt in *ſeſſ 24 cap. 1. de reform.*

29 Matrimonium legitimum, & non ratum, eſt illud, quod inter infideles legali inſtitutione, vel Prouincię moribus, contrahitur, inter quos, non eſt ratum; quia non eſt firmum, ſed violabile; nam dato libello repudij, licet eis ab inuicem recedere, & alijs copulari, lege fori, non autem *poli. Leo, in theſ. for. Eccleſ. p. 2. cap. 9. num. 34.*

30 Matrimonium ratum, & non legitimum, eſt illorum fidelium, qui, contemptis omnibus ſolemnitatibus, ſolo affectu, aliquam ſibi in coniugem copulant, vt in *cap. fin. 28. q. 1.* quod quidem eſt reprobatum; cum potius dicatur concubinatus, quàm matrimonium *id Leo, d. nu. 34.*

31 Matrimonium ratum, & conſummatum, eſt illud, quod carnali copula perfectum, eſt, & inter fideles, à Deo tantummodò diſſolui poteſt; vt per ſe patet.

32 Matrimonium tantum ratum, non autem conſummatum, eſt illud, quod tantummodò per verba de præſenti contractum eſt, non tamen carnali copula perfectum.

Quòd ſi aliquando, in dubium reuocari contingat, an in aliquo caſu, tale dici poſsit, recurrendum eſt ad *Sacr. Congreg. Concil.* prout ea aliàs declarauit, matrimoninm reputari ratum, & non conſummatum, ad effectum, vt vnus ex contrahentibus, alio contradicente, poſsit ingredi Religionem, ſi poſt illud contractum coram parocho, & teſtibus, copula non interceſſerit; quamuis prius non ſemel, etiam cum promiſsione de contrahendo, ſuiſſent ſornicati, *ſub die 18. Nouembris 1618.* Ipſa quoque *Sacra Congreg. ſub die 26. Aprilis 1621.* declaranit, quòd licèt matrimonium ratum non cõſummatum per ingreſſum Religionis diſſoluatur, fallit tamen quoad Ieſuitas; qui ſi ingrediũtur Congregationem poſt dictum matrimonium, quia poſt longum tempus emittunt profeſsionem, non diſſoluitur, ne vnus diù expectare cogatur, teſte *Barboſ. in collect. bull. verbo, matrimonium fol. 445.*

Sicut autem, per iura ſupra allegata, & infra alleganda, conſtat, Summum Pontificem, poſſe deſuper diſpenſare, optimum erit videre, an præmiſsis adſtipuletur, etiam Romanæ Curiæ praxis. Et quidem affirmatiuè, ex infra dicendis, erit reſpondendum; quæ quidem praxis, ſolidè fundatur ſuper ſua theorica; quandoquidem, ex hoc ideo Papa diſpenſat
ſuper matrimonio rato, non conſumma-
33 to; quia aliud ſignificat matrimonium
ante conſummationem, aliud autem poſt; nam per copulam carnalem, illud dicitur confirmari; ac propterea, ipſa copula ſignificat rem indiuiſibilem, ſcilicet vnitatem, conſiſtentem inter Deum, & Eccleſiam per aſſumptionem carnis humanæ in vtero Virginis, vt *cap. debitum, de bigam. Borgaſ. de irreg. p. 6. ſub tit. de ſponſ. & matrim. num. 4.* qui ſubdit *num. ſeq.* quod licèt matrimonium, etiam nondum carnali copula conſummatum, ſit verum matrimonium, quoad ſui aſſentiã, non tamen ſignificat rem indiuiſibilem, ſed diuiſibilem; quia denotat vnitatem, quæ conſiſtit in ſpiritu inter Deum, & fidelem animam: quæ quidem vnitas, ſæpè diſſoluitur intercedente peccato, Et

hæc eſt rati, quare non eſt firmum ante copulam carnalem; nam matrimonium, quatenus res eſt, non eſt Sacramentum, ac propterea poteſt diſſolui, ſicut cæteri contractus; ſed quatenus eſt Sacramentũ regulariter à natura, & ſignificatione ipſius rei ſignificatę, non poteſt diſſolui, vnde, primo caſu dicendum eſt, quod illud poteſt diſſolui, *Rot. deciſ.* 101. *num.* 7. *p.* 2. *diuerſ.*, vt communis eſt Legiſtarum, & Canoniſtarum ſententia, quos longa ſerie recenſet *Sanch. lib.* 2. *diſp.* 14. *num.* 2. *ante fin. verſ. Hanc ſententiam*, & tenuit *Rota in vna Burgen. diſſolutionis matrimonij*, 17. *Iunij* 1594. relata inter impreſſ. poſt 2. *vol. conſil. Farinac. quæ eſt* 86. *num.* 1. *in fin. verſ. & Domini*, ibi enim, cum graues diſcordiæ ortę eſſent inter coniuges, ante matrimonij conſummationem, Oratores ſupplicationem porrexerunt Gregorio XIII. quatenus dignaretur, de communi ipſorum conſenſu, huiuſmodi matrimonium, Apoſtolica authoritate diſſoluere; qui pro narratorum verificatione, commiſit cauſam Ordinario Burgen. ac cum acta, & proceſſus fuiſſent ad Vrbem tranſmiſſa, dubitatum fuit in Sacro Rotæ Auditorio, an ſtantibus cauſis allegatis, locus eſſet matrimonij diſſolutioni. Super qua, ipſa Rota reſpondit per hæc verba, quæ ſunt, præpoſiti ibi caſus, deciſiua, videlicet, *Et Domini, quoad poteſtatẽ diſſoluendi matrimonij rati, non conſummati, dixerunt, non eſſe dubitandum; quia hæc eſt communis opinio Canoniſtarum, præſertim de conſenſu coniugum, & ex iuſta aliqua cauſa, cap. ex publico, vbi gloſ. verbo, conſummatum, de conuerſ. coniug. Anchar. Soccin. Dec. & alij ibidem relati nu.* 1. Et ſecundum prædictam deciſionem, pro huiuſmodi diſſolutione, pro cauſa allegatum fuit, quod cum graues diſcordiæ eſſent ortæ inter coniuges, ante matrimonij conſummationem, propterea ipſi inſteterunt pro dicta diſſolutione: ſic etiam, ſi maximo odio, ſe inuicem proſequantur; & ex eo conatu reciproco, graues, etiam intermittentes, pullulent diſſentiones; ex quibus, neces, & grauia ſcandala inter ipſos, & eorum conſanguineos, poſſint probabiliter timeri: et hæc eſt vna ex potiſſimis cauſis, quæ iuſtam reddunt diſpenſationem, vt teſtatur etiam ipſa *Rota d. dec.* 86. *nu.* 1. *&* 7. per hæc verba. *Si autem probaretur, copulam, non eſſe ſubſequutam, cauſa diſſoluendi matrimonium, quæ proponitur, viſa fuit iuſtiſſima: quia etiam probatur cauſa vitandi ſcandali, per Purpur. conſ.* 437. *nu.* 9. *Dec. d. conſ.* 112. *& ita fuit deciſũ, & præter DD. relatos ita conſuluit Felin. conſ.* 26. *n.* 19. *Port. conſ.* 154. *nu.* 22. *&* 24. *Menoch. præſump.* 10. *nu.* 42. *lib.* 2. *& conſ.* 385. *nu.* 7. *vol.* 4. quos refert, & ſequitur *id. Sanch. lib.* 2. *diſp.* 16. *nu.* 3. vbi addit cum *Port. & Menoch.* hoc futurum ſcãdalum, eſſe ob incontinentię periculum, ortum; ex eo, quod coniuges valde ſibi diſplicent, vel propter inimicitias, quæ inter eos, eorumque conſanguineos timentur. Vndè optimè infert cum alijs *id. Sanch. d. diſp.* 16. *nu.* 4. iuſtam eſſe cauſam huius diſpenſationis, quando vir, omni conatu, quærit vxorem repellere, abſque ſanioris mentis probabili ſpe; quia ex diſſidentium voluntate, facilè ad diſcordiam perpetuam, & vxoris necem, deueniri poteſt. Sicut enim duorum in vnum conſenſus amicitiam, ita
34 diſſenſus, diſcordias, & inimicitias perpetuas parit.

Porrò, id ex vſu, varijſque conceſsionibus Summorum Pontificum confirmatur. In primis, *Diuus Antoninus*, 3. *par. tit.* 1. *cap.* 21 §. 3. affirmat, ſe vidiſſe huius diſpenſationis bullas, expeditas à Martino V. & Eugenio IV. *Nauarrus* deinde *in Sum. latin.* refert, ter, vel quater ad petitionem ſuam, Paulum III. & Pium IV. diſpenſaſſe. *Caietan. tom.* 1. *Opuſcul.* 28. *de matrim. qu. nu.* refert, ſuo tempore, huiuſmodi diſpenſationes emanaſſe à Summis Pontificibus, *Henriq. lib.* 11. *de matrim. c.* 8. *nu.* 11. *in gloſ. lit. F.* aſſerit Gregor. XIII. vnica die, cum vndecim Oratoribus diſpenſaſſe; idemque Gregorius, ad ſupplicationem cuiuſdam Ioannis Gil, cauſam ſimilis diſſolutionis commiſit Ordinario Burgẽ. ac paris cõmiſſionis meminit *Menoch. conſil.* 385. Nec credendum eſt, tot Summos Pontifices, in re grauiſſima, lapſos, quod nefas eſſe, & temerarium putat *Valentia*, 4 *part. diſp.* 10. *qu.* 1. *punct.* 7. cum potius dicendum ſit, illorum vſum, maximam huic ſententiæ, præſtare in praxi, authoritatem; & ad inſtar legis canonicæ, ſemper obſeruandum videri; cum priuatorum vſus, & conſuetudo pro lege habeantur, *cap. fin. de conſuet.*

Cauendum eſt, propterea à quodam libro M.S. quorundam notabilium, qui in ipſa Vrbe, per manus Curialium circumfertur; in quo adnotatum eſt, Paulum V. ſimilem matrimonij diſſolutionem denegaſſe, etiam ad inſtantiã Oratoris cuiuſdam magni Principis ſub die 27. Iunij 1617. ac propterea, poſtmodum à non-

nullis

nullis eiuſdem Romanæ Curiæ primarijs Doctoribus id in dubiū reuocatū fuiſſe. Id enim eſt omninò falſum; quia, licèt ſupplicatio, deſuper porrecta, fuiſſet reiecta; id euenit, non quidem ex poteſtatis Pontificiæ, ſed tātummodò cauſæ ſufficientis defectu; quam quidem ſupplicationem, ſic reiectam, vidi in manibus bo. mem. Cardinalis Millini; in cuius calce aderant, hęc verba, videlicet, *Nihil, quia cauſa non eſt ſufficiens*.

Prætereà, totum oppoſitum, etiam in huiuſmodi facti contingentia, non ſemel aſſeueraſſe ſcimus, numquam ſatis commendabilis memoriæ, Ferdinandum Beger, Romanum, huiuſmodi ſupplicationibus matrimonialibus, longiſſimo temporis curſu, & exercitatione, Reuiſorem præpoſitum; virum quidem ſinceræ, integerrimæque fidei; quem dixiſſe commemoramus id, etiam comprobari, ex quibuſdam MM. SS. Anthimi Marcheſani, qui fuit Datarius Pij. V. proindeque, nec per quempiam, patiebatur de re iſta hæſitari.

Et nouiſſimè per Sanctiſſimum D. N. Vrbanum VIII. diſpenſatum, ſeù diſpenſari mandatum extitit ſuper diſſolutione matrimonij contracti per verba de rato, non tamen conſummato inter DD. Michaelem Blanchum, & Ioannam, filiam Principis, & Principiſſæ de Concha huius Ciuitatis Neapolitan. præuijs litteris in forma Breuis, ſub Annulo Piſcatoris, expeditis, tenoris ſequentis, videlicet.

Atergo. *Venerabili fratri Archiepiſcopo Neapolitan.* Intus verò.

35 *VRbanus Papa VIII. Venerabilis frater, Salutem, et Apoſtolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filij Princeps, & Principiſſa de Concha Neapolitan. Quod pro conſeruatione illorū Statuū, & familia, cupiunt Ioannam, illorum filiam vnigenitam, cum aliquo viro ex dicta familia, matrimonialiter copulari; Verùm, quia dicta* Ioanna, *tunc in decimotertio ætatis ſuę anno conſtituta, matrimonium, cum dilecto filio Michaele Blancho, per procuratorem, per verba de rato, contraxit, & quod ratione huiuſmodi matrimonij graues lites, & inimicitiæ ortæ iam ſint; & maiores fuiſſent, niſi authoritate, & prouidentia dilecti filij nobilis viri Comitis de Monterey, Proregis* Neapolitan. *prouiſum fuiſſet Nos, &c. fraternitati tuæ, committimus & mandamus; quod matrimonium huiuſmodi, ſic factum, & non conſummatum, ſtante, etiam conſenſu partium, nullum, & inualidum, ad effectum, vt dictus Michael, cū alia muliere, Ioanna verò prædicta, cū alio viro de dicta familia, præcedente tamen diſpenſatione apoſtolica ſuper Conſanguinitatis, ſeù affinitatis gradu, quatenus opus ſit, liberè, & licitè valeant, Apoſtolica authoritate declares, Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſcunque conſtitutionibus, & ordinationibus, Apoſtolicis. Datum Romę, &c.*

Hincquè ipſorum Oratorum nobilitas, iuxtà antiquam, receptamque Eccleſiæ praxim, faciliorem multò reddit huiuſmodi diſpenſationem; quandoquidem, ſicut Magnatum, aliorumque nobiliorum potentia, mutuaquè inter ipſos amicitia, ſummoperè conducit ad totius Reipublicæ pacem firmandam; ita etiam huiuſmodi diſpenſationes, quæ ab ipſis pro bono pacis petuntur, citrà omnem perſonarum acceptionem, fauorabiles ſemper viſæ ſunt, ita docet *S. Thomas 2.2. qu. 36. art. 2. ad 2. Couar. 4. decretal. 2. p. cap. 6. §. 9. nu. 7. in fin. Anton. Cucch. lib. 5. inſtit. tit. 13. nu. 5. Petr. de Ledeſ.* quem ſequitur *Sanch. de matr. lib. 8. diſp. 19. num. 5. Aegid. de ſacram. diſp. 33. dub. 5. nu. 44. Henriq. in ſum. tom. 2. lib 12. cap. 3. nu. 6. litera* X. *Zerol. in prax. Epiſcop. verbo, diſpenſatio §. 2. par. 1. Baſil de Leon, de matrim. lib. 8. cap. 14. nu. 11.* & alij.

Præterea, ad ſuccurrendum ætatis imbecillitati, eodem modo, facilius vidimus ſimiles diſpenſationes concedi. Inde etenim videmus, quod quamuis in delictis minori non ſuccurratur, cum eo tamen eſt mitius agendum, ætatis commiſeratione, vt in *l. auxilium, §. in delictis, eo tit.* & habemus *tex. in c. 1. & 2. de delict. puer.* & dixit *Paulus in l. fere, ff. de reg. iur.* quod in omnibus ferè pœnalibus iudicijs, & ætati, & imprudentiæ ſuccurritur.

Vnde, alius ex hoc inſurrexit Romanæ Curiæ vſus, quod Summus Pontifex, ſicut

aliàs

aliàs diximus,nimis ſe patcè gerit in diſpenſationibus , ſeù declarationibus concedendis ſuper ætatis defectu , ad matrimonium inter impuberes , contrahendum;vbi tamen nimis à legitima ætate ad id,ij diſtare noſcuntur ; licèt in porrectis precibus aſſeratur,in illis, malitiam , ſiuè prudentiam ſupplere huiuſmodi defectū: nec tamen à recta ratione,totum deuiare videtur ; quandoquidem coniugia hæc , infelices parare exitus cōſueuerunt ; cum ſine animi perfecta deliberatione,poſtpoſito parentum conſilio, quinimmò clàm , & abditè , contrahantur. Quarè, licet ad matrimonium contrahendum,eorundem parentum conſenſus,de neceſſitate,minimè requiratur,non tamen eſt,de honeſtate,reſpuendus;nec etiam nouum eſt,poſſe patrem,medijs iuſtis , filium, præſertim ob diſparitatem conditionis, aut aliam cauſam à matrimonio auertere ; de quo videndus eſt *Sanch.lib.3.diſp.9.ferè per tot.* quod quidem, potiſſimum ſibi vendicare locum , cum impuberibus,licèt puberrati proximis,non eſt negandum . Idcirco hodie denegantur à Summo Pontifice huiuſmodi diſpenſationes, ſiuè declaratoriç litteræ ; niſi Oratorum parentibus preces ad id porrigentibus : nec quidem ratione id carere, quiſpiam arbitrabitur; dicente *Vlpiano* , quod fragile eſt,& infirmum huiuſmodi ætatis conſilium , multiſque captionibus ſuppoſitum , multorumque inſidijs expoſitum , vt *in l.1.ff de minor.*

Vnde ex his, non eſt amplius ambigendum,an poſſit Summus Pontifex , ſuper hoc diſpenſare ; qui non modò in vtroque foro,verum, etiam , vbi impedimentum , occultum fuerit, in foro conſcientiæ tantum , facultate deſuper Maiori Pœnitentiario attributa , quatenus ex ſufficientibus cauſis, mandet Cōfeſſario,vt cum Oratoribus diſpenſet, iuxta caſuum contingentiam ; prout meo tempore contigit in Sacra Pœnitentiaria , me illius Prætorio inſeruiente , & caſus iſte fuit,videlicet.

Poſtquam Oratrix , matrimonium cū quodam iuuene contraxerat, nulla habita,cum eo carnali copula,cum Oratore præmiſſorum ignaro , contraxit matrimonium,ex quo ſuſcepit filiam, & cum ignoraretur,vbi primus iuuenis reperiretur,& Oratores ipſi ſeparari nequirent; ipſeque Orator non poſſe ſe aliò transferre ob paupertatem , & adultæ filiæ periculum,nec vlterius , abſque euidenti incontinentiæ periculo , valerent ſimul habitare,committebatur Cōfeſſario, vt im-
36 poſita eis graui , & longa pœnitentia ſalutari, ipſos abſolueret , & ſi dictum primum matrimonium occultū eſſet,Oratores verò inuicem ſeruatis ſeruandis contraxerint , ita vt publicè haberentur pro veris coniugibus , & ſine graui ſcandalo ſeparari nequirent ; nec nulla ratio obuiandi ſcandalis,aptior , & opportunior inueniretur, ſuper quo ipſius Confeſſarij conſcientia onerabatur , aliudque Canonicum non obſtaret , matrimonium primum contractum auctoritate Apoſtolica diſſolueret,ac cum ipſis Oratoribus,quod pręmiſſis non obſtantibus,matrimonium inter ſe de nouo, ſecretè contrahere valerent diſpenſaret.

Si vero contigerit, alterum Oratorū fuiſſe facti huiuſmodi inſcium, mandatur Confeſſario,vt Oratrix,matrimonium cū eo,cum quo,ſecundo ſic contraxit,illo tamen de nullitate prioris conſenſu certiorato, ſed ita cautè,vt Oratoris delictū, nuſquam detegatur, de nouo ſecretè , vt ſupra,&c.

SVMMARIVM.

1 *Cognationis ſpiritualis , ſiuè Compaternitatis impedimentum , quomodo ſtatutum per Concil.Trid.*
2 *Illius definitio proponitur .*
3 *Conſtitutio Pij V.declaratoria impedimenti cognationis ſpiritualis.*
4 *Cauſa,quænam requiratur ad diſpenſandum ſuper cognatione ſpirituali.*
5 *Formula ſupplicationis diſpenſationis ſuper cognationis ſpiritualis impedimento .*
6 *Cognationis ſpiritualis impedimentum per Cathechiſmum,eſt ſublatum.*
7 *Declaratoria , quandoque datur ſuper Compaternitate.*
8 *Etiam in foro conſcientia,per Sacram Pęnitentiariam .*
9 *Quę etiam diſpenſat ſuper eodem impedimento,ſi erit occultum .*
10 *Etiam ſuper matrimonio contracto .*
11 *Copulę carnalis mentio , an facienda in diſpenſatione ſuper cognatione ſpirituali .*
12 *Et reſoluitur affirmatiuè .*
13 *Formula ſupplicationis diſpenſationis ſuper*

ſuper impedimento cognationis ſpiritualis cum copula.

14 *Cognationis ſpiritualis prouenientia, explicanda in ſupplicatione diſpenſationis ſuper ea.*

15 *Et quę ſit ratio.*

16 *Non tamen requirit expreſſionem numeri filiorum leuatorum, aut ſuſceptorum.*

17 *Prolis appellatione, qui veniant.*

Praxis Diſpenſationis matrimonialis ſuper impedimento cognationis ſpiritualis, ſiuè Compaternitatis.

CAP. VIII.

SImili modo, ſuper huiuſmodi impedimento, ſiuè cum copula, vbi ea interuenit, ſiuè cum aliqua ex conſuetis cauſis, vt infra, diſpenſari conſueuit. Anteqnã tamen illius praxim aggrediar, præmittendum duxi, quod, quemadmodum ex naturali, & carnali generatione, oritur Conſanguinitas; ita ex ſpirituali regeneratione, quæ illam imitatur per collationem Sacramenti baptiſmi, vel Confirmationis, vel per ſuſceptionem ex illo, ſpiritualis cognatio conſurgit; & licèt antiquitus latior eſſet prohibitio contrahendi matrimonium propter hoc impedimentum, nihilominus poſtmodum, ne propter multitudinem prohibitionum, matrimonia in caſibus prohibitis, ignoranter contraherentur, voluit *Concilium Tridentinum, ſeſſ. 24. cap. 2.* vt vnus tantùm, ſiuè vir, ſiue mulier, iuxtà Canonum inſtituta, vel ad ſummum vnus, & vna, baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant; inter quos, ac baptizatum ipſum, & illius patrem, & matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem tantùm, ſpiritualis cognatio contrahatur. 1

Vt autem diſpenſationis neceſſitas in propoſita materia, dignoſcatur; Cognationis huiuſmodi ſpiritualis definitio

2 prius erit tradenda. Ea igitur, eſt quędam propinquitas perſonarum, ex ſtatuto Eccleſiæ conſurgens, propter collationem baptiſmi, vel confirmationis, vel ſuſceptionem recipientis hæc Sacramenta, *Sã. b. lib. 7. diſput. 54. nu. 1.* quod quidem impedimentum impedit, & dirimit, vt habetur *in cap. 1. de cognat. ſpirit. in 6. & in cap. veniens extra, eod. tit.*

Et quamuis, de iure antiqno, hæc cognatio triplex eſſet, nempè paternitas, Compaternitas, & fraternitas, vt ait *id. Sanch. d. lib. 7 diſp. 55 num. 9.* nihilominus hodie reſtricta eſt per dictum Concilium *d. cap. 2.* eo modo, vt ſupra dictum eſt.

Cum verò poſt *dictum Concilium*, dubitaretur, an extra quaſdam perſonas, ibi expreſſas, ipſa Compaternitas contraheretur, *Pius Quintus*, ad tollendas omnes ambiguitates, quæ ſuper hoc exoriri potuiſſent, ſuam, de hac re, edidit conſtitutionem, tenoris ſequentis, videlicet.

PIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Cum illius vicem, licet minime ſuffragantibus meritis, geramus in terris, de cuius vultu prodit iudicium, & vident oculi æquitatem, officij noſtri debitam proſequimur actionem, ſic obſcuros ſacrorum canonum ſenſus ita aperirè ſtudemus, vt pijs Chriſtifidelium mentibus nulla dubitandi occaſio relinquatur. Sane, licèt ex eo quod in Concilio Tridentino decretum fuerit, cognationem ſpiritualem inter eos tantum contrahi, qui ſuſcipiunt baptizatum de baptiſmo, ac baptizatum ipſum, & illius patrem & matrem, necnon baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem & matrem, in reliquis perſonis, quæ per antiquos canones occaſione cognationis huiuſmodi contrahere prohibeantur, omne impedimentum ſublatum eſſe videatur: adhuc tamen ab aliquibus dubitari accepimus, an ſaltem impedimentum cognationis ſpiritualis huiuſmodi inter maritum vel vxorem ſuſcipientis, & baptizatum, necnon inter maritum vel vxorem ſuſcipientis, & patrem ac matrem baptizati vigeat, propterea quod prohibitum de vno coniuge de altero etiam prohibitum eſſe videatur: Nos piarum mentium quieti, & matrimoniorum fauori (quantum ex alto nobis permittitur) conſulere volentes, à præciſis verbis Concilij minime diſcendendũ in pręmiſſis eſſe cenſui-

ſuimus. Et propterea nullum amplius impedimentum, ratione cognationis huiuſmodi ſubeſſe decernimus, & declaramus, quominus inter dictos maritum, vel uxorem ſuſcipientis, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, & quaſcunque alias perſonas tam ex parte ſuſcipientis, quàm baptizantis, & baptizati, in dicto Concilio nominatim non expreſſas, matrimonium liberè, & licitè contrahi poſſit; & ita ab omnibus iudicari debere mandamus, atque ſtatuimus. Decernentes irritum, & inane, ſi quid ſecus à quoquam, quacunque dignitate, auctoritate, & poteſtate prædito, contigerit iudicari. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, aliiſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, quod præſentes literæ in Cancellaria noſtra Apoſtolica, & acie Campi Floræ, de more publicentur, & inter conſtitutiones perpetuò valituras, deſcribantur. Et quia difficile foret præſentes ad ſingula quoque loca deferri, quod earum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius Prælati munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis, decreti, mandati, ſtatuti, & voluntatis, infringere, vel ei, auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe noverit incurſurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, quarto Calendas Decembris, Pontificatus noſtri Anno Primo.

His igitur præmiſſis, ad praxim petendæ deſuper diſpenſationis, deueniendo,
dicimus, quod pro cauſa, ad id ſufficit aliqua ex illis, quæ requiruntur ad quamcumque aliam diſpenſationem matrimo-
4 nialem, in gradibus tamen remotioribus;
ac poſt expreſſam de more, cauſam in ſupplicatione, proſequendum eſt, hoc
5 modo, videlicet, *Cupiunt Oratores præfati, inuicem matrimonialiter copulari, ſed quia aliàs dictus Orator, prolem dictæ Oratricis, ex alio viro ſuſceptam, de Sacro fonte leuauit,* (vel ſi ita ſe habet) *in Sacramento confirmationis tenuit, deſiderium ſuum, &c.*

Ex hac quidem formula apparet; duobus ſupradictis modis, contrahi tantum hanc Compaternitatem, quæ diſpenſationem expoſcit; Vndè nunquam ea requiritur, quando quis tenet aliquem in Cathechiſim, qui ſolet præmitti in baptiſmo; cum nomine infantis reſpondetur ſacerdoti interroganti, An credat in Deum, an renunciet Diabolo, &c. Quod profectò poteſt contingere, quando ob neceſſitatem, & periculum, ne moriatur infans, antequam ducatur ad Eccleſiam, baptizatur domi ab obſtetrice: hoc enim impedi-
6 mentum eſt prorſus ſublatum per dictum Concilium, vt ex ipſius textu patet, Et ad maiorem, huius rei, comprobationem, emanauit aliàs *Sacræ Congregationis eiuſdem Concilij* declaratio, his verbis, *Qui in Eccleſia fuit præſens ei, qui domi fuit verè baptizatus, ſi deinde in Eccleſia fuerunt ſeruatæ ſolemnitates, nullam cognationem ſpiritualem contraxit.*

Et quamuis in hoc, & alijs ſimilibus caſibus, fuerit in Curia, petita diſpenſatio, reſponſum ſemper fuit, Oratores, illa non indigere; ſed conſueuit, ad eorundẽ Oratorum inſtantiam, concedi tantùm declaratoria; cuius litteræ committuntur
7 Ordinario eorundem Oratorũ, per quas, ſi legitimis probationibus compererit, dictum N. filium, prius fuiſſe baptizatum, declaret, nullum inter ipſum N. & dictum filium, adeſſe impedimentum cognationis ſpiritualis, teſte *Anton. Dian. tit. de Sacram. reſol. 260.*

8 Quod ſi præmiſſa fuerint occulta, per Officium Sacræ Pœnitentiariæ committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, nullã ex præmiſſis, ſpiritualem cognationẽ, cum prædicta muliere contraxiſſe, ipſumque in matrimonio prædicto, ſic per eum contracto, liberè remanere poſſe, nunciet, & declaret in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis confeſſionis tantum, & non aliter, neque vllo alio modo.

Et in quibuſcunque alijs caſibus dubiæ Compaternitatis, conſueuit res, etiam deferri ad Sacram Congregationẽ Concilij; in qua aliàs fuit propoſitum ſequens dubium, videlicet, Petrus, & Anna coniuges, elegerunt in ſuſceptores in baptiſmo filij, Andream, & Lauram: ſed adueniente tempore baptiſmi, audiens Andreas à Petro, fuiſſe electam Lauram in comma-

trem, rogauit Petrum, vt illa poſthabita, eligeret Roſam. Replicauit Petrus, ſe id facere non poſſe citra iniuriam: cui reſponſioni Andrea non acquieſcente, idem Petrus omnia retulit parocho; & facta expreſſa declaratione animi ſui, quod nullo pacto intendebat Roſam in commatrem habere, parochus conſilium dedit, ut ambæ admitterentur; ſed pollicebatur expreſſe, ſe nullatenus admiſſurum Roſam ad tangendum infantem; cui conſilio Petrus acquieſcens, deſignauit, etiam Roſam in commatrem: iſta autem præter intentionem Petri, & promiſſionem eidē Petro factam à Parocho, infantem in actu baptiſmi, ſimul cum Laura tetigit. Quæritur, an fuerit contracta compaternitas, etiam inter dictam Roſam, & Petrum, an potius inter Petrum, & Lauram *Sac. Congreg. Concil. die 10. Martij 1631. in cauſa Aquen.* cenſuit contraxiſſe, etiam cum Roſa, quia fuit deſignata.

Pariter hanc cognationem ſpiritualem, quæ matrimonium contrahendum impedit, ac dirimit contractum, contrahit compater deſignatus, qui in baptiſmo infantis alterutrum præſtitit, ideſt, ſiuè, ipſum infantem ſacerdoti porrexit, vt in ſacrum fontem immergeret, ſiue poſt immerſionem, eum protinus è manu Sacerdotis ſuſcepit; tametſi in actu baptiſmi, illum non tetigerit; quia eadem ratio militat in porrigente, & ſuſcipiente; dummodo puer tangatur, ſiuè ante ſiuè poſt, ſiuè in immerſione; videtur enim vnicus actus per continuationem accedente præſertim conſuetudine, *Sacra Congr. Concil. ſub die 27. Septembris 1601. vt per Barboſ. in collect. bull. verbo, Cognatio ſpiritualis fol. 199.*

Ipſam verò cognationem ſpiritualem non contrahit mulier, ex eo quod defert puerum baptizandum vſque ad ianuam Eccleſiæ, vbi illum tradit futuro compatri, à quo puer introfertur, ac de baptiſmo ſuſcipitur, abſque eo, quod dicta mulier vllum actum in actu baptiſmatis præſtet, vt declarauit eadem *Sacra Congregatio, teſte eod. Barboſ. eod verbo d. fol. 199.*

Pro eo autem, quod ſpectat ad ſuſceptionem, ſi plures duobus, deſignati ſuſcipiant baptizatum de baptiſmo, cum omnibus quidem contrahitur, hæc cognatio ſpiritualis, licèt plures patrini eiuſdem baptizandi, tàm per antiqua iura, quàm per decreta *Concilij Tridentini* eſſe non debeant; cum non ſit maior ratio vnius, quàm reliquorum; nec per ipſa iura antiqua, aut noua, annullatur actus plurium perſonarum, ſi fiat quamuis parochus, plures ad id admittendo, erit puniendus, *Nauar. conſ. 4. de cogn. ſpirit.* & plures quam vnum, & vnam in baptiſmo deſignare, eſſet peccatum mortale, tanquam contra prohibitionem Sacrorum Canonum *Bonac. de matr. qu. 3. puncto 5. §. 2. nu. 32.* prout idem dicendum eſt quoad hoc impedimentum inducendum, ſi duo viri, vel duæ fœmine ſimul ſuſcipiant; licet id fieri poſſe per Canones prædictos prohibeatur, circa quam neque Epiſcopus poteſt diſpenſare, *Zerol. in prax. Epiſcop. verbo, baptiſmus, par. 1. §. 4.* vbi ex *declaratione Sacra Congreg.* ait, quod rationi eſt conſentaneum, ex quo, baptiſmus, cum ſit regeneratio ſpiritualis, conformari debet, cum generatione naturali, ſeu corporali, in quantum poteſt; ſed naturaliter, non poteſt homo generari, niſi ex vno mare, & vna fœmina, ergo, &c. Et idem dicendum eſt, quoad omnia præmiſſa, de Sacramento confirmationis, *id. Zerol. de d. verbo, baptiſmus, §. 5. qui* § 8. dubitando, ait, an contrahatur iſta Compaternitas inter omnes tenentes, ſeù ſuſcipientes, ſi non ſcribantur, & omnes tangant, vel teneant, aut ſuſcipiant, & reſpondet affirmatiuè; ſed parochi negligentia, eſt puniēda; ac proinde monet, vt ſic cauti ſint curati, ad prius ſcribenda nomina compatrum, & commatrum, quàm ad baptizandum infantem accedant.

Sanè, per ſupradictum Officium Sacræ Pœnitentiariæ, non modò datur declaratio ſuper huiuſmodi Compaternitate, verùm, etiam, ſi adſit illius impedimentū, illudque fuerit occultum, etiam copula ſequuta, dantur litteræ diſpenſationis; quibus Confeſſario committitur, vt (ſi iam Oratores, cum impedimento huiuſmodi, ſe carnaliter cognouerint) ipſos, ab inceſtu huiuſmodi abſoluat, iniuncta eis pœnitentia ſalutari; Et dummodò impedimentum ex præmiſſis proueniens occultum ſit, & infamiæ Oratricis per matrimonium obuiatum iri, iudicauerit; aliudque Canonicum non obſtet, cum eiſdem Oratoribus, quod præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere, & in eo remanere licitè poſſint, diſpenſet. Prolem legitimam nunciando, & cum clauſula, *Nullus &c.*

10 Prout etiam eadem Sacra Pœnitentiaria diſpenſat ſuper matrimonio, iam contracto cum impedimentum eiuſdem Cō-

paternitatis, veluti pro Oratoribus, quorum alter alterius, infantem de Sacro fonte leuauit; & deinde ipſi matrimonium inter ſe publicè contraxerunt, & conſumarunt, atque in eo per plures annos permanſerunt, Tunc pariter Confeſſario committitur, quatenus Oratores abſoluat etiam ab inceſtu; & dummodo impedimentum occultum ſit, & ſeparatio inter ipſos fieri non poſſit abſque ſcandalo, & ex cohabitatione de illorum incontinentia probabiliter timendum eſſe, ſibi viſum fuerit; aliudque canonicum non obſtet, cum eiſdem, quod præmiſsis non obſtantibus, matrimonium inter ſe de nouo, ſecretè, illis, de nullitate prioris conſenſus, certioratis, contrahere, licitè valeant, diſpenſet. Prolem legitimam decernendo, in foro conſcientię &c.

Ex hac quidem praxi, omnis prorſus, remota hæſitatio videtur, nempè, an impediti hac Compaternitate, ad contrahē-
21 dum, in impetratione diſpenſationis ſuper ea teneantur facere mentionem de copula carnali inter eos ſequuta.

Ea etenim ratione autumant *DD.* negatiuè reſpondendum, quia hæc expreſsio facienda eſt de inceſtu, inter Oratores habito; vt aliàs diximus; inceſtus autem nihil aliud eſt, niſi conſanguineorum, affiniumque coniunctio, vt in *§. cum ergo, 36. q. 1. & 35. cauſa, quaſi per totam*; ex qua quidem definitione, ſatis patet, cognatos tantùm ſpirituales, non eſſe conſanguineos, neque affines, nec in iure canonico, aut Cęſareo reperitur expreſſum, hunc eſſe inceſtum, ergo &c.

His tamen non obſtantibus, contrarium eſt verius, & notoria praxi receptū; quicquid dicat etiam *Sanch. lib. 8. diſput. 25. num. 9.* vbi ait, ſolum inceſtum cum Conſanguineis, & affinibus eſſe exprimendum; quia is ſolus, veram inceſtus rationem habet, & de eo ſolo ita obtinet ſtylus Curię, & allegat *Nauar. conſ. vlt. nu. 5. & 9. de cognat. ſpirit.* nam vterque iſtorum, licèt alioqui peritiſsimus (ſalua pace illorū) videtur deuiare ab hac praxi quæ, vt omnes norunt Curiales, ita docet, vt non modò dicatur inceſtus inter
21 conſanguineos, & affines, verùm etiam inter cognatos ſpiritualiter; & quando pro Oratoribus petitur diſpenſatio, pro cauſa, ſi alia non adſit, allegatur copula, inter eos habita, & porrigitur ſupplicatio tenoris ſequentis, videlicet.

31 *Beatiſſime Pater &c. Quod ipſis aliàs ſcientibus impedimentum cognationis ſpiritualis inter eos exiſtere, & ex eo prouenieus, quod aliàs dictus Orator, prolem Oratricis, ex alio viro ſuſceptam, de Sacro fonte leuauit, Orator prædictus, non quidem peccandi data opera &c. Oratricem cognouit. Cum autem, Pater Sancte, niſi matrimonium &c. ſupplicant &c. quatenus eos ab excommunicationis ſententia, quam propter premiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi in vtroque foro abſoluere &c.*

Et proſequitur, ſicut in alijs ſupplicationibus cum copula, pro conſanguineis, vel affinibus; Imò cum hæc diſpenſatio petitur in forma pauperum, ratione prædictæ copulæ carnalis, tenetur Orator omnino accedere perſonaliter ad Vrbem, quod ſi noluerit, ſoluet loco acceſſus huiuſmodi, quandam eleemoſynam pecuniariam, locis pijs in ipſa Vrbe applicandam, vt alias diximus.

Porrò, ſecundum ſupradictum ſtylum Curiæ, ait etiam *Guttier. canon. quæſt. lib. 1. cap. 23. num. 15.* quod inceſtus committitur cum conſanguineis, affinibus, & cognatis cognatione ſpirituali, ac publica honeſtate, & patet per declarationes Sacræ Congregationis, ſuo loco à nobis allatas, & quando omnia præmiſſa ceſſarent, ſufficit tantummodo ſtylus Curię omnibus notus, qui pro lege ſeruatur, *cap. quam graui. de crim. fal.*

At redeundo, vndè paulìſper digreſsi ſumus, dicendum eſt, quod expreſsio prouenientię iſtius impedimenti Compaternitatis, adeò eſt neceſſaria, vt ſine ea, non reciperetur ſupplicatio huius diſpenſationis, Ratio autem eſt, quia aliquo modo poſſet hoc impedimentum contrahi, vt ſuper eo negaretur, aut difficilis redderetur diſpenſatio; vt potè, ſi
15 adeſſet filiatio ſpiritualis, ex eo proueniens, quod alter, alterum de Sacro fonte leuauerit; vel in Sacramento Confirmationis tenuerit; cum multo indecentius ſit cum filio, aut filia ſpirituali contrahere, quàm cum compatre vel commatre; quia, vt ait *Sanch. lib. 8. diſp. 24. nu. 15.* cum regeneratio hæc ſpiritualis, ex

ex qua filiatio iſta conſurgit, aſsimiletur generationi carnali, ex qua filiatio naturalis oritur; ſicut indecentiſsimum eſt inter patres, & filios carnales, matrimonium, ita inter patres, & filios ſpirituales.

Id verò, circa huiuſmodi filiationem ſpiritualem, etiam conſtat ex notoria praxi, quæ pręcipit, omninò hanc prouenientiam exprimi, quæ confirmata eſt tempore fel. recor. Pauli Papæ Quinti, qui ſemper recuſauit diſpenſare ſuper impedimento filiationis ſpiritualis: quod ſi aliquando, ex vrgentiſsimis cauſis, diſpenſabat, volebat, quod deleto in titulo ſupplicationis, vbi dicebatur, *filiatio ſpiritualis*, diceretur, *Compaternitas*; & in corpore eiuſdẽ ſupplicationis, poſt explicatã prouenientiã filiationis, pariter diceretur, *Quod impedimento Cognationis ſpiritualis &c.* non autem, *filiationis*, quod tamen exprimitur in narratiua prædictæ ſupplicationis, nã in illius diſpoſitiua neceſſe eſt exprimere prouenientiam huius impedimenti, quicquid dicat *id. Sanch. diſp. 24. num. 15.* volens, vtrum filiatio hęc, aut Compaternitas, conſurgat ex baptiſmo, vel confirmatione, ſiuè orta ſit, quia volens contrahere baptizauit, vel leuauit, vel tenuit, non eſſe opus quicquam horum exprimere, ſed ſatis eſſe dicere, eſſe filiationem inter illos, vel Compaternitatem; quia parum hęc mutant, vel augent. Hoc enim eſt contra notorium ſtylum Datariæ Apoſtolicæ, quæ nullo modo admittit, aut recipit ſupplicationes huiuſmodi, abſque huius prouenietiæ expreſſione, vt ſupra dictum eſt.

Nec hinc proinde hodiernus diſſidet ipſe ſtylus, qui id quod ſeruat in concedendis diſpenſationibus in Secundo, ſeù Primo & Secundo gradibus, hoc idem in filiatione ſpirituali, cum eiſdem clauſulis modificatiuis, & conditionibus: quandoquidem, etiam in iſtis, ſequenti formula explicandum erit, videlicet, *Quod ipſis aliàs ſcientibus impedimentum Cognationis ſpiritualis inter eos exiſtere, & ex eo prouenientem quod alias dictus Orator eandem Oratricem in Sacramento Confirmationis tenuit, Orator præfatus non quidem peccandi data opera &c. Cum autem &c. niſi matrimonium contraheretur, dicta Oratrix grauiter diffamata, & innupta remaneret, grauiaque exinde ſcandala orirentur, ipſiſq; vitæ periculũ immineret, Cupiút &c.* Ac propterea, quãdo petitur deſuper diſpẽſari, in forma pauperum, tenetur omninò Orator accedere ad Vrbem; quocunque, etiam legitimo impedimento, non obſtante; vbi ei imponitur pœnitẽtia conferendi operam ſuam fabricæ, vel in aliud ſeruitium Eccleſiæ, vel loci pij per idem tempus, quod imponitur pro Secundo, aut Primo, & Secundo in ſimili forma, vt dictum eſt; & litteræ expediuntur per breue ſub Annulo Piſcatoris: licèt eodẽ modo, peracta aliqua parte collationis dictæ operæ ſibi iniũctæ, reliquum ex benignitate Summi Pontificis, ſibi condonatur, vel ſuppletur per viſitationem nouem, ſeù ſeptem Eccleſiarũ Vrbis per tot vices, quot D. Datario viſum fuerit; quodque in partibus per aliquod tẽporis ſpatium, ipſam operam, vt ſupra conferat, putà per alium, aut duos menſes, & tot ſextis ferijs ieiunet in pane, & aqua, eiſdemque diebus, Roſarium Beatiſſimę Virginis deuotè recitet; alioquin litteræ ſibi conceſſæ diſpenſationis, illi, quoad forum conſcientiæ nullatenus ſuffragentur, vel quid ſimile; prout eidem D. Datario, Oratoris animæ ſaluti magis videbitur expedire; ſicut de dictis Secundo, aut Primo, & Secundo gradibus dictum eſt.

16 Cæterùm neceſſè minimè eſt in huiuſmodi ſupplicationibus, exprimere quantitatem filiorum, quos Orator, ſiue Oratrix de Sacro fonte leuauit, vel in Sacramento Confirmationis tenuit. Hæc enim expreſſio, neque auget, neque minuit impedimentum, aut qualitatem gratię diſpenſationis; licèt aliqui contrarium putent; ita enim docet quotidiana praxis; cum vnica ſit tantùm Compaternitas; nam licet olim, & vſque ad tempus Pontificatus fel. recordation. Sixti Quinti, ſemper exprimeretur quantitas prædictorũ filiorum, ſi plures aderant, nihilominus, Clemens VIII. dum eſſet Datarius eiuſdem Sixti, declarauit, vnicam eſſe tãtùm Compaternitatem; quamuis plures filij ſuſcepti eſſent: & ita hodie ſeruatur in his diſpenſationibus impetrandis, teſtę *Garc. de benef. p. 8. cap. 3. num. 78.* licèt non reijceretur ſupplicatio, ſi in ea, ipſa filiorum quantitas exprimeretur, ſic dicendo, videlicèt, *Sed quia aliàs dictus Orator duos, aut tres, vel plures ipſius Oratricis filios, ex alio viro ſuſceptos* (vel è cõtra) *in Sacramento confirmationis tenuit, vel de Sacro fonte leuauit*, ſicut pluries uidimus.

Non enim ex eo, quod plures filios Orator, ſiuè Oratrix de Sacro fonte leuauit,

uit, aut in Sacramento confirmationis tenuit, putandum eſt, duplicem Compaternitatem, duplexque inſurgere impedimentum ad contrahendum, ſicut nonnulli proindè perperàm autumãt, etiam Curialium; cum adhuc vnica ſit tantùm Compaternitas conſtituta: licèt ſecùs dicendum ſit, quando, nimirum Orator Oratricis, Oratrix verò Oratoris prolem, vt ſupra tenuit, aut leuauit: tunc etenim verè duplex Compaternitas, duplexque oritur impedimentum; itaut, vno per Apoſtolicam diſpenſationem ſublato, aliud noſcitur remanere, *c. paſtoralis, de priuil. cap. ex tuarum, de auth. & vſ. pall.* ac propterea, de vtroque impedimento erit mentio facienda, *l. ſi domus tua, ff. de ſeru. vrban. præd. l. ſi prius ff. de aqua pluuia arcen. et alijs vulg. iur. Felin. in cap. nonnulli, num. 21. de reſcrip.*

Neque verò id, circa taciturnitatem expreſſionis quantitatis filiorum, caret ratione; quia praxis eſt, in ipſa ſupplicatione exprimi tantum, Oratorem, mulieris prolem, ex alio viro ſuſceptam, vel, è contra, leuaſſe, vel reſpectiuè, tenuiſſe, & ob id, dicendum eſt, quod appellatione prolis, non ſolùm plures filij, verùm omnes, qui appellatione familiæ comprehenduntur, veniunt, vt probatur *in l. officiales, in auth. ſtatuimus, C. de epiſ. & Cler.* & tam maſculi, quam fœminę, *l. 1. ff. ſolut. matr. l. fin. C. de bon. proſcrip. & l. 1. C. ne rei elem. vel temp.* ſicut etiam appellatione progeniei, comprehenduntur omnes deſcendentes ex linea maſculina tantum, *l. fin. & ibi Bald. C. de emancip. lib.* Et propterea dicitur, *prolem ex alio viro ſuſceptam &c.* quia proles propriè dicitur, quæ ex nuptijs nata eſt, ſecundum, *Bald. in Rubr. C. de priuileg. dotat. in princip.*

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum criminis, ad duo reducitur, vt hic.*

2 *Copulę natura, requirit concurſum copulatorum.*

3 *Impedimentum criminis, quare ſtatutum.*

4 *Et quomodo requirat adulterium, & fidem datam.*

5 *Si eſt occultum, diſpenſatur per Sacram Pœnitentiariam.*

6 *Etiam ſuper matrimonio contracto cum ipſo impedimento.*

7 *Etiam ſequuto effectu machinationis.*

8 *Nunquam verò datur in vtroque foro, diſpenſatio per Datariam, & quare.*

9 *Papa, omnia iura habet in ſcrinio pectoris.*

10 *Impedimentum criminis pro vtroque machinante, quam diſpenſationem requirat.*

11 *Et quid in machinatione cum veneno.*

12 *Veneno hominem occidere, plus eſt, quam gladio extinguere.*

13 *Machinatio in mortem, intelligitur cum effectu.*

14 *Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus.*

15 *Impedimentum criminis, contrahitur à quocunque ex coniugibus.*

16 *Et ſufficit ad id etiam conſilium, ſiuè mandatum.*

17 *Non autem ratihabitio.*

18 *Matrimonium contrahenti, viuente coniuge, quanam detur diſpenſatio.*

19 *Et ſub qua formula.*

Praxis Diſpenſationis matrimonialis ſuper impedimento criminis.

CAP. IX.

2 IMpedimentum criminis (quod inter cœtera, etiam carnalem copulam expoſcit (tanquam impediens, & dirimens matrimonium, ad duos modos, ſecundum noſtram praxim, reducitur, Vnum videlicet, vbi adulterium, cum machinatione in mortem alterius coniugis interuenerit, Alterum, vbi adulterium ſequutum eſt, cum fide data de contrahendo poſt obitum alterius, ſimiliter coniugis, abſque

que tamen machinatione mortis alterutrius coniugis, veluti,quando quis, fide data,de matrimonio contrahendo, adulterium committit;vel de facto,cum adultera,matrimonium contrahit;illius priore coniuge ſuperſtite,vel è contra; quia in vtroque caſu impeditur matrimonium contrahendum,& dirimitur contractum, ita habetur *in cap.relatum*,31.*q*. 1. dum dicit, *Relatum eſt auribus Sanctorum Sacerdotum,quendam, alterius vxorem ſtupro violaſſe,& inſuper macha,viuente viro ſuo, iuramentum dediſſe,vt poſt legitimi mariti mortem ſi ſuperuixiſſet, duceret vxorem, quod & factum eſt. Tale ergo connubium prohibemus,& anathematizamus*; ex quibus,ſatis apertè videtur,quod,ad hoc impedimentum incurrendum, duo copulatiuè requiruntur,nempè adulterium, vt etiam habetur *in cap.fin.§.caterum,de eo, qui dux.in matrim.* ac promiſſio de futuro matrimonio contrahendo; quod notat *gloſ.in cap ſignificaſti & gloſ.in cap.ſi quis vxore viuente,in verbo cognouit.eod.tit.* ex quo, natura copulæ requirit concurſum copulatorum,& vtramque partem veram eſſe,*l.ſi haredi ff.de cond.inſtit.gloſ & DD. in cap.2.de reſcrip.Oldr ad.conſ.162. col. 1. Bald.conſ.318.in fin.vol.4. Caſtren. conſ. 44.col.2.vol.1.* vnde ſola fides data, vel tãtùm de facto contrahere, non impedit matrimonium vxore defuncta;niſi ad carnalem copulam ſit proceſſum;ſicut etiam ſolum adulterium,nõ obſtat,*cap. ſignificaſti,de eo,qui dux.* vnde quod dicitur *in cap.1.& in cap.illud verò*, 31.*q* 1. nimirum,nulli licere,ducere eam, quam polluit per adulterium,ex præmiſſis iuribus intelligitur, ſi adulterium coniunctum fuerit, vel cum promiſſione de contrahendo,vel cum machinatione in mortem coniugis.

Debetque eſſe fides prædicta,de matrimonio contrahendo, poſt mortem alterius coniugis, vt patet ex *dict. capit.*
3 *relatum*, quod quidem impedimentum, optima ratione ſtatutum fuiſſe,deprehenditur; quia,viuente propria coniuge,non debet quis dare fidem alteri mulieri, deducendo eam,poſt mortem vxoris; nam grauiter peccat;cum hoc modo, præter votum captandę mortis; ſicut enim non valet promiſſio beneficij vacaturi, *cap.2. de conceſſ.preb.* ita nec promiſſio futuri matrimonij carnalis, *Abb.in d.cap.ſi quis, num.2.de eo,qui dux.*

4 Inſuper,hæc duo,nempè adulterium, & fides data,debent interuenire, conſtante priori matrimonio; aliàs enim non contrahitur hoc impedimentum,*d. cap. fin.* vnde,vt ait *Sanch.lib.7.diſp.79 num.5.* ſi copula,aut fides,ſiuè matrimonium de præſenti,de facto initum,præcedant illud matrimonium,aut eo diſſoluto per coniugis mortem,eueniant,non contrahitur hoc impedimentum; vt ſi fides data eſt viuente coniuge, ac copula poſt eius obitum eſt habita,aut è contra, copula, eo ſuperſtite,fides autem,eo mortuo.

Requiritur etiam, quod ſupradicta promiſſio, ſit aliquo exteriori ſigno expreſſa; nam, ſi fiat aliquo actu interno, cum adulterio,non præſtat impedimentum, *id.Sanch.num 9.* Quodque ſit reciproca;quia non ſufficit,ſi alter ſolus promittat,*Henriq.lib.12.de matrim.cap.4.nu. 3.* necnon ſeriò, & ex animo: non autem ficta;aliàs enim non eſſet promiſſio.*Dian. tract.4.de Sacram.matrim.reſol.198.* quare, his non interuenientibus, abſque aliqua diſpenſatione, poterit legitimè matrimonium contrahi.

Quia verò,primo modo nunquam datur diſpenſatio in vtroque; foro, quando videlicet,nõ modò vterq;verùm etiã quãdo alter tãtũ Oratorum,in mortẽ machinatus eſt,quod etiam ſeruatur in Legatorum à latere,ac Nunciorum facultatibus, quibus,poſtquam Summus Pontifex,concedit, quod cum quibuſuis perſonis Tertio,& Quarto miſtim, etiam multiplicis Conſanguinitatis, vel affinitatis gradibus inuicem coniunctis, & quocunque impedimento publicè honeſtatis iuſtitiæ, ſubdit, quod valeant etiam diſpenſare cum his,qui per adulterium ſe polluerint; dummodò in mortem defuncti coniugis quicquam machinati non fuerint; propterea aggrediar tantùm praxim quoad poſteriorem modum: ſuper quo in dies diſpenſari videmus; pro qua diſpenſatione impetranda, ita ſupplicari conſueuit, prępoſito hoc titulo, *Neutro machinante* videlicet.

*B*Eatiſſime Pater,Exponitur humiliter S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum M. & N. diœceſis N. Quod aliàs conſtante matrimonio inter ipſam Oratricem, & eius virum prædefunctum, Oratores ipſi carnis fragilitate deuicti, data ſibi inui-*

et fide de matrimonio inter ſe, poſt obitũ Oratricis viri pręfati, contrahendo, ſe carnaliter cognouerunt. Poſtmodum *verò Oratricis vir prędictus (neutro tamen eorum in eius mortem machinante) ſicut Domino placuit, ab humanis deceſſit. Cum autem, Pater* Sancte, *niſi matrimonium prędictum inter dictos Oratores contraheretur, dicta Oratrix diffamata, et innupta remaneret; grauiaq; exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri. Cupiunt Oratores prędicti inuicem matrimonialiter copulari; ſed ſtante impedimento, &c. Supplicant igitur humiliter E.S.V. &c. quatenus, cum eiſdem Oratoribus, quod impedimento, ex premiſſis proueniente huiuſmodi, non obſtante, matrimonium inter ſe publicè, &c. diſpenſare. Prolemque conceptam, & ſuſceptam poſt obitum viri prędicti, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini, de gratia ſpeciali. Non obſtantibus premiſſis, &c.*

Hæc quidem diſpenſatio in vtroque foro conceditur, quando impedimentum huiuſmodi eſt publicum, Si verò fuerit occultum, & Oratores publicè tractarunt de matrimonio inter ſe contrahendo, ad euitanda ſcandala, quæ orirentur, niſi illud contrahatur; recurritur ad officium Sacræ Pœnitentiariæ, quæ committit Diſcreto viro Confeſſori per Oratores eligendo, quatenus eos, à quibuſuis ſententijs, cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa incurrerunt, adulterio, & exceſſibus huiuſmodi, abſoluat; iniuncta inde eis pro modo culpæ, pœnitentia ſalutari, & alijs, quæ de iure fuerint iniungēda. Demùm, dummodo impedimētum prædictum occultum ſit, & niſi matrimonium contrahatur, pericula immineant ſcandalorum; aliudque canonicum non obſtet, cum eiſdem Oratoribus, quod præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contrahere, & in eo poſtmodum remanere, licitè poſſint, miſericorditer diſpenſet, Prolem ſuſcipiendam (non tamen ex adulterio conceptam) exinde legitimam nunciando, in foro cōſcientię, & in ipſo actu ſacramentalis confeſſionis tantùm, & non aliter, &c.

Si verò Oratores, cum prædicto impedimento, antequam, cum eiſdem fuerit diſpenſatum, iam matrimonium contraxerūt, committitur ſimiliter Confeſſario, qui dictos Oratores, dummodo impedimentum prædictum occultum ſit, & ſeparatio inter eos fieri non poſſit abſque ſcandalo; & ex cohabitatione, de incontinentia probabiliter timendum eſſe, ei viſum fuerit, abſoluat; ac cum eiſdem, vt matrimonium inter ſe de nouo, ſecretè, illis de nullitate prioris conſenſus certioratis &c. diſpenſet.

Pro hac noſtra praxi, ſciendum eſt, quod dum eſſet maior Pœnitentiarius Iulius Antonius Cardinalis Sanctæ Seuerinæ, facto verbo, cum, Summo Pontifice, quid faciendum in Pœnitentiaria, quando ſupplicatur pro diſpenſatione in foro conſcientiæ, de contrahendo, cum his, qui conſtante matrimonio legitimo, ſe cum adulterio carnaliter cognouerunt, & dederunt fidem ad inuicem, & poſtmodum in necem viri, vel mulieris conſpirauerunt, & effectum conſequnti ſunt; ipſe Pontifex reſpondit, quod, re benè examinata in Signatura Pœnitentiariæ, ſi viſum
7 fuerit, cauſas adeſſe legitimas, concedatur diſpenſatio in foro conſcientiæ; quam quidem facultatem poſtmodum Paulus V. conceſſit Cardinali Burgheſio, etiam Maiori Pœnitentiario, negotio non communicato in prędicta Signatura.

In vtroq; autē foro, ſi forte contingat, q alter Oratorū, ſiuè vterq; in mortē ſuorū coniugū, ſiue alterutrius ipſorū machinatus fuerit, omni ſpe obtinēdę diſpenſationis omninò deſtitutus remanet; cum
5 nunquam viſum fuerit ita diſpenſatum per Datariam, quæ ad vnguem ſeruat diſpoſitionem textus in *d. cap. ſi quis viuente merito, 31. qu. 1* vbi habetur, quod ſi fortè vir, aut mulier, virum, qui mortuus fuerat, occidiſſe notetur, aut propinquitas, vel alia quælibet actio criminalis impediat, quod ſi probatum fuerit, ſine vlla ſpe coniugij remaneant perpetuò, cum pœnitentia. Nec immemor ſum, tempore Pontificatus fel. record. Clementis Octaui, quoſdam potentiſſimos Oratores ſupplicaſſe eidem Clementi pro huiuſmodi diſpenſatione pro vtroque foro, ſuper hoc impedimento, altero tantùm machinante; & cū fuiſſet ſibi prorſus, hęc diſpenſatio denegata, fuit per Oratorem, præſentē in Romana Curia allegatum exemplum veteris teſtamenti, nempè quod Dauid machinatus fuit in mortē Vriæ, & Bethſabee vxorem eius, cum qua prius adulteratus fuerat,

tat, in vxorem accepit: at idem Clemens,
qui prudentia, integritate, legum, & litte-
rarum ſcientia, nulli ſecundus extitit, præ-
cipuè, cum Papa, omnia iura in ſcrinio
pectoris habeat. *cap. 1. de conſtit. in 6.* cum
in promptu habuiſſet *gloſ. in cap. ſi qua*
mulier, 31 qu. 1. vnde de ſumptum fuit ſu-
pradictum exemplum, ſtatim reſpondit,
cum eadem *gloſ.* nempè, quod multa per-
mittebantur in ueteri teſtamento, cauſa
infirmitatis, quæ hodie non permittun-
tur, ſicut libellus repudij olim permitte-
batur, qui hodie prohibetur, & vt ait
Sanch. lib. 7 diſp. 78. tunc non erat hoc im-
pedimentum ab Eccleſia ſtatutum; ſicque
nullo modo voluit ſupradictam diſpenſa-
tionem concedere; nam ex illius conceſ-
ſione, facillimè præberetur occaſio cap-
tandæ mortis *cap. ne captandæ*, ibi. *ne cap-*
tandæ alienæ mortis occaſio ex benignitate
gratiarum Sedis Apoſtolicæ tribuatur, de
prab. in 6. & *id. Sanch. d. diſp. 78. num 1.* nil
atrocius in coniugio reperitur, quam in-
ſidias parari, vel dari aniam parandi vitæ
alterius coniugis; cum vterque coniux,
arctiſſimo; ac ſummo amicitiæ vinculo
deuinciri debeat.

Quare, ſi cauſa vrgentiſſima adeſt, re-
currendum erit pro opportuno remedio
ad officium eiuſdem Sacræ Pœnitentia-
riæ, vt dictum eſt, quæ exempli gratia, pro
muliere tantùm machinante, mandabit
Confeſſario eligendo, vt eam à ſupradictis
omnibus, ac adulterio, homicidio, & ex-
ceſſibus huiuſmodi, abſoluat: iniuncta
inde ei pro modo culpæ, graui, & longa
quæ ſaltem per annum duret, pœnitentia
ſalutari, & orationibus; ac pro modo fa-
cultatum, eleemoſynis, etiam ad celebran-
dum aliquem numerum miſſarum pro
anima occiſi; necnon frequentia ſacra-
mentalis confeſſionis peccatorum ſuorũ,
ſingulis ſcilicet menſibus, vt minimũ, ſe-
mel, vel ſæpius, prout animæ ſuæ ſaluti ex-
pedire Confeſſor iudicauerit; quodque
hæredibus occiſi, & alijs, quibus ille, dum
viueret, ſubuenire forſan ſolebat, ſatisfa-
ciat, & ſubueniat in eo, in quo tenetur;
cautè tamen, ne ſe prodat, & alijs, quæ de
iure fuerint iniungenda. Demum, dum-
modo impedimentum ex præmiſſis pro-
ueniens, occultum ſit, & planè ignoretur,
quod mors dicti mariti, inde ſequuta ſit,
& ſeparatio inter Oratricẽ, & dictũ virũ
fieri non poſſit abſq; ſcãdalo; ex cohabita-
tione verò de incontinentia probabiliter
timendũ eſſe, eidẽ Confeſſori videatur, cũ
eadem Oratrice, vt, dicto viro de nullitate
prioris conſenſus certiorato; ſed ita cautè
vt delictum ſuum prodere non cogatur,
matrimonium, cum eadem, & vterque in-
ter ſe, de nouo, ſecretè, ad euitanda ſcan-
dala, contrahere; prolem legitimam de-
cernendo, &c.

10 Si autem vterque machinatus fuerit, ve-
luti in mortem viri, vtrique præſcribitur
pœnitentia ſalutaris, veluti, vt ſingulis ſex-
tis ferijs per annum ieiunent, & pro ani-
ma occiſi, per annum, in tribus diebus cu-
iuslibet hebdomadæ orent; certaſque ora-
tiones eis à Confeſſario, pro eorum captu
præſcribendas, genibus flexis recitent, &
ſi facultatem habent, quinquaginta miſ-
ſas, vel alium numerum, iuxta huiuſmodi
facultatem, pro anima occiſi celebrari fa-
ciant; iniuncta, etiam frequentia Sacra-
mentalis confeſſionis, &c. quodque hære-
dibus occiſi, &c. vt ſupra.

Quandoque, etiam imponitur grauior
pœnitentia, iuxta qualitatem delicti, imò
& denegatur diſpenſatio per ipſam Sacrã
Pœnitentiariam, vel cum maxima diffi-
cultate conceditur, præſertim ſi Orato-
res veneno machinati ſunt in mortem
coniugis; nam tunc diſcutiuntur cauſæ in
plena Signatura ipſius Sacrę Pœnitentia-
riæ; an illæ, quamuis grauiſſimæ, debeant
admitti, vel ne; quod credo id procedere
ex quo, vt dixit *gloſ. in ſtit. de publ iud. §. ea-*
dem lege, in verbo venefici plus eſt, hominẽ
veneno occidere, quam gladio extingue-
12 re, per *tex. in l. 1. C. de malef* Ratio enim
eſt, quia occidens veneno, proditoriè id
agit, vt ille ſe defendere non poſſit; quod
ſecus eſt in eo, qui gladio occiditur, cum
ſe tueri poſſit; vnde dixit *Bald. in l. nemo*
clericus, C. de ſum. Trinit. & fid. Cathol.
quod venenans aliquem, dicitur ipſum
proditoriè occidere, *Grammat. conſ. 36.*
num 2.

13 Et in quocunq; caſu machinationis, ad
effectum petendi diſpenſationem prædi-
ctam, intelligendum eſt machinationem
interueniſſe, cum effectu; quod ſi in ſup-
plici libello id fuerit omiſſum, ſuppletur
per Officiales ipſius Sacrę Pœnitentiariæ;
quia licèt conatus, ſiuè attentario ad de-
linquendum, debeat puniri, etiam ſi non
fuerit ſecutus effectus, *vulg. tur. &c.*, atta-
men de generali conſuetudine, non puni-
tur affectus, neque conatus, ſiue attenta-
tum, niſi ſequatur affectus, *Alex. conſ. 15.*
nu. 2. lib. 1. & conſ. 140. nu. 2. lib. 2. & ita
in cauſa veneni indicatum fuiſſe, teſtatur
id. Grammat. dec. 2. nu. 8. & inter conſ. cri-
min. diuerſ. conſ. 92. nu. 10. lib. 1.

Si

Si enim machinatio,non fuerit ſuum ſortita effectum ,volentes contrahere matrimoninm nulla indigent ſuper hoc diſpenſatione,quod patet in *dict. cap. ſi quis viuente, ibi, niſi fortè vir, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidiſſe notetur*, quæ verba ſunt intelligenda, cum effectu *, cap. intelligentia, de verb. ſign. l. 3. §. hæc verba ff. de neg. geſt. Marius Antonin. variar. reſol. lib. 1. reſol. 4. num. 9.* & tenet *gloſ. in cap. ſuper hoc, in verbo, machinata,* vbi dicit hoc intelligi debere cum effectu , aliàs enim non impeditur matrimonium ; quod quidem optima ratione ſtatutum fuiſſe creditur,quia,cum hoc ſit impedimentum iuris poſitiui , non debet ita taxari,vt reſtringatur facultas contrahendi matrimonium contra diſpoſitionem iuris diuini,*arg. cap. licet ex quadam, de teſt. Abb. in cap. ſuper hoc, de eo, qui dux.*

Nihilque refert , ad hoc impedimentum inducendum , an vir in vxoris , vel vxor in viri mortem machinetur , *id. Sanch. lib. 7. diſ. 78. num. 8. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 25. num. 17. verſ. idem quoque erit*, & alij , qni indiſtinctè tenent , huiuſmodi impedimentum incurri , quoties
15 alter coniux , in alterius coniugis mortem machinatur; prout etiam in praxi apud Romanam Curiam ſeruatur in petitione , & conceſſione diſpenſationis ſuper huiuſmodi impedimento.

16 Sicut etiam ſufficit , ad illud contrahendum,ſiuè conſilium , ſiuè mandatum ad cooperandum morti coniugis ; quia attenditur machinatio , qualiſcunque illa ſit , *Vgol. de Sacrament. matrimon. cap. 19. num. 19 Eman. Sà in aphoriſ. confeſ. in verbo, matrimonij, de impedim. mat. nu. 7.*

17 Ratihabitio autem occiſionis alterius coniugis cum adulterio,non conſtituit hoc impedimentum;nam; licèt illa æquiparetur mandato,*cap. ratihabitionem, de regul. iur. in 6. l. ratihabitio. ff. eod. Ludouiſ. deciſ. 295. n. 4.* quandoquidē cōſideranda ſunt iura ,loquentia de hoc impedimēto, quæ volunt,vt nullo modo poſſint, quoad hoc,conuenire , ratihabitio cum machinatione,quæ dicitur occulta inſidiatio;& in caſu noſtro illa propriè dicitur , quando maritus vitæ vxoris inſidiatur , & è contra ; quia tunc tantùm dicitur machinari in mortem,*d. cap. ſuper*. Vnde , præmiſsis ceſſantibus , liberè remanet facultas contrahendi , abſque aliqua diſpenſatione,

Quandoq; autē contingit virū,viuente priori coniuge,aliud matrimonium,cum alia contrahere , de quo habemus integrum titulum *de eo , qui duxit in matrim.* & hic requiritur omnino diſpēſatio, ſaltē de ſtylo Curiæ,cum vno defuncto coniuge,velint Oratores in ſecundo matrimonio contracto remanere , etiam ſi alter contrahentium id impedimentum ignoraret : & hęc ſeruantur in notoria praxi , de qua teſtatur etiam *id. Mar. Antonin. d. lib. 1. reſol. 118. caſu 52. qui in fin.* ait ita ex Vrbe veniſſe reſponſum vndè defuncta poſtmodum ipſa priori coniuge, vel è contra,fit recurſus ad Summū Pōtificem, qui non aliter , ſuper hoc diſpenſat , niſi negotio plenè diſcuſſo in Sacra Congregatione Sanctę Inquiſirionis;& tunc dantur litteræ tenoris ſequentis , vel aliàs, iuxta facti qualitatem.

A tergo. *Dilecto filio Didaco de Roblado,laico Cæſarauguſtan. diœceſis.* Intus verò.

19 *VRbanus Papa VIII. Dilecte fili Salutem , & Apoſtolicam benedictionem. Exponi nobis nuper feciſti , Quod tu aliàs cogitans ,tunc in humanis agentem , Angelam N. mulierem Vigleuanen. diœceſis,vxorem tuam,defunctam eſſe,matrimonium cum dilecta in Chriſto filia Ioſepha muliere Zamoren. in Ciuitate Salamantin. publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini contraxiſti,illudque in faciè Eccleſię ſolemnizaſti , & carnali copula conſummaſti. Et deinde certioratus , dictam Angelam tunc ſuperſtitem eſſe, in eadem carnali copula perſeueraſti. Poſtmodum verò , certo nuncio de dicta Angelę obitu accepto , ſponte te Tribunali Sancti Officij Inquiſitionis hæreticę prauitatis, in Ciuitate Neapolitana coram Ordinario, præſentaſti; & facta abiuratione de vehementi hæreſis ſuſpicione, abſolutus fuiſti. Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, Tu, de opportuna diſpenſationis gratia , per nos tibi prouidere , & aliàs tuo ſtatui conſuli ſummoperè deſideres. Nobis propterea humiliter ſupplicari feciſti, vt tibi deſuper opportunè, vt infra prouidere, de benignitate Apoſtolica dignaremur . Nos igitur, te ſpecialibus fauoribus , & gratijs proſequi volentes , & à*

qui-

quibuſuis &c. Cenſentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, De Venerabilium Fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium in Vniuerſa Republica Chriſtiana, aduerſus hæreticam prauitatem generalium Inquiſitorum, à Sede Apoſtolica ſpecialiter, deputatorum, Conſilio, Tecum, ac Ioſepha prędicta, quod premiſſis huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs quibuſcunque nequaquàm obſtantibus, matrimonium, ſtante morte dictę Angelę (dummodo in eius necem, nec tu, nec dicta Ioſepha machinati ſitis) inter vos de nouo, publicè, ſeruata forma dicti Concilij, contrahere, illudque in facie Eccleſię ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valeatis, Apoſtolica authoritate, tenore præſentium, diſpenſamus. Prolem ex dicta Ioſepha, poſt obitum prædictæ Angelę conceptam, & ſuſceptam, ac ſuſcipiendam exinde, legitimam nunciando. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, ſub Annulo Piſcatoris, Die XXIII. Septembris, 1636. Pontificatus noſtri Anno Decimoquarto.

M. A. Maraldus.

At vbi Oratores, ſimilem petant diſpenſationem, nec aſſerāt ſe alicui Tribunali Sanctæ Inquiſitionis ſponte præſentaſſe, dantur ſibi litteræ, Ordinario directæ; qui, præuio examine ſuper intentione, & credulitate, ac abiuratione de vehementi; impoſita ſibi pœnitentia ſalutari, & parito iudicato; & dummodo non ſint præuenti indicijs in aliquo Tribunali Inquiſitionis hæreticæ prauitatis, diſpenſet.

Pro eo autem, qui viuente vxore, matrimonium cum alia, quæ prioris matrimonij conſcia erat, de facto contraxit, & conſummauit, mortuaque prima vxore (neutro tamen in eius mortem machinante) tam vir, quàm mulier petunt abſolui, & ſecum diſpenſari, vt in ſecundo dicto matrimonio remanere poſſint, cum caſus fuerit occultus, conſueuit per officium Sacræ Pœnitentiariæ committi Diſcreto viro Confeſſori, quatenus Oratores ipſos à quibuſuis ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerunt, adulterio, & exceſſibus huiuſmodi, abſoluat; iniuncta eis pœnitentia ſalutari, & alijs, quæ de iure fuerint iniungenda: Et dummodo præmiſſa occulta ſint, aliudque canonicum non obſtet, cum iſdem Oratoribus, de nullitate prioris conſenſus certioratis, quod præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe, de nouo, ſecretè, ad euitanda ſcandala, contrahere valeant, diſpenſet: & hoc modo, plures vidimus conceſſas, etiam in vtroque foro, diſpenſationes, quando caſus eſt publicus.

SVMMARIVM.

1 *Voti definitio, proponitur.*
2 *Voluntas ſola, ſufficit ad obligationem voti, in foro conſcientiæ.*
3 *Voti appellatione, intelligitur de ſimplici.*
4 *Votum, varijs modis tollitur.*
5 *Diſpenſatio circa votum, quid ſit.*
6 *Voti commutatio, ſeu diſpenſatio, cauſam requirit.*
7 *Voti impedimentum, poteſt contingere publicum, & occultum.*
8 *Formula commutationis voti, pro vtroque foro.*
9 *Alia, pro foro conſcientiæ tantum.*
10 *Et plures caſus commutationum proponuntur.*
11 *Voti declaratoria, ob infirmitates, & illius formula.*
12 *Voti in pœnam commutatio, quomodo concedatur.*
13 *Voti dilatio, quando concedenda. Plures proponuntur caſus.*
14 *Nunquam denegatur, cauſa legitima exiſtente.*
15 *Prorogatio, datur ad accedendum, ad Vrbem, ob clerici percuſſionem.*
16 *Abſolutionis formula, pro defuncto.*
17 *Impedimenta temporalia, quæ excuſent ab acceſſu ad Vrbem ob Clerici percuſſorem, vel ob aliud delictum.*
18 *Et quanto tempore durent.*
19 *Illis ceſſantibus, eſt accedendum, ſub*

pœna

pæna reincidentiæ.

20 *Sic etiam ſi quis eſt in mora.*

21 *Tempus à iure non expreſſum, remittitur Iudicis arbitrio.*

22 *Abſolutio regulariter non Ordinario, ſed Confeſſario committitur pro caſu occulto.*

23 *Et quid, quando Orator, neque ad Vrbem, neque ad Ordinarium valet tutò accedere.*

24 *Et quando ob delictum publicum, committatur Confeſſario.*

25 *Diſpenſare poteſt Papa cũ promotis ad ſacros ordines, vt matrimonium contrahant.*

26 *Necnon, cum religioſis ſuper voto caſtitatis.*

27 *Et plura de hac re, afferuntur exempla.*

28 *Hodie tamen non ita paſſim hæ diſpenſationes conceduntur.*

29 *Et an ſic diſpenſati, teneantur ad horas canonicas recitandas.*

30 *Clauſulæ litterarum commutationis votorum, declarantur.*

31 *Poenitentiaria Apoſtolica, omnes litteras, gratis concedit.*

32 *Eiuſdem Poenitentiariæ Ordinatio nouiſſimè proponitur.*

33 *Dantes, & recipientes pro litteris gratiæ, & iuſtitiæ, quomodo puniantur.*

34 *Et quomodo Officiales Romanæ Curiæ, aliquid extra taxas, exigentes.*

Praxis Diſpenſationis matrimonialis ſuper impedimento voti.

CAP X.

SI quid vouiſti Deo, ne moreris reddere: diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio: ſed quodcunq; voueris, redde. Multoque melius eſt, non vouere, quàm poſt votum promiſſa non reddere, ait *Eccleſiaſt. cap. 5.* At verò, vbi iuſta ſubeſt cauſa, non dedignatur Summus Pontifex votum huiuſmodi, diſpenſando, commutare. Antequam tamen deſcendamus ad huiuſmodi praxim, præmittendum eſt, quod votum, eſt alicuius
1 boni cum deliberatione facta promiſſio, vel Deo facta pollicitatio, *tex in cap. de viduis, 27. qu. 1.* ac propterea eſt omnino ſeruandum, vt habetur, etiam in pſalmo, *Vouete & reddite, &c.* aliàs enim, melius eſt non vouere, quam votum non ſoluere, *cap. ſcimus, 12 qu. 1.* vbi dicitur, quod qui Domino eſt pollicitus, fideliter cuſtodiat, ne damnationem, ſed præmium ſibi acquirat. Grauius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem perceperunt, & votum non perfecerunt, &c. aut in malis vitam finierunt, quam illi, qui vitam ſine voto finierunt, aut ſine fide mortui ſunt, & tamen bona egerunt opera.

2 Ad obligationem autem voti in foro conſcientiæ, ſufficit ſola voluntas, & propoſitum, ſine prolatione verborum, *gloſ. in cap. ſufficit, 37. qu. 2.* facit *tex. & gloſ. in cap. litterarum, de voto, & gloſ. in cap. neque viduis, 22. qu. 1.*

3 Et appellatione voti, in dubio intelligitur, de ſimplici, vt in *cap. rurſus,* ibi, *cum ſimplex votum apud Deum non minus obligat, quam ſolemne, & in cap. meminimus qui cler. vel vouen.*

4 Quonam modo illius vinculum tolli poſſit, dicimus, quod varijs modis tollitur; nempè, irritatione, commutatione, redemptione, diſpenſatione, & ceſſatione: attamen, quoad ea, quæ ad noſtrum inſtitutum pertinent, hic videndum eſt, quid
5 ſit diſpenſatio circa votum? Et reſpondetur, quod nil aliud eſt, niſi ſubditum à voto in caſu, vbi vouendi ratio ceſſat, eximere, ac ei contra votum viuendi, licentiam tribuere, & ſecundum *Sot. l. 1. qu. vlt. art. 3.* requiritur ſpiritualis authoritas.

6 In illius verò commutatione, ſeù diſpenſatione, requiritur cauſa; nam aliàs, taliter diſpenſatus, non erit tutus quoad Deum, *gloſ. in cap. non eſt, de vot. & vot. redempt. & gloſ. in cap. quanto, de offic. ordin.* ait, quod licèt quis abſoluatur à iuramento per Papam, tamen, niſi ſubſit iuſta, & vera cauſa, non erit tutus quoad Deum, facit etiam *gloſ. in cap. monachi vagantes, 17. qu. 1.*

Quænam autem ſint cauſæ, quæ requiruntur ad voti commutationem, & diſpenſationem, ſatis patebit in diſcurſu huius praxis; quia, ſecundum hodiernum ſtylũ, illius formulas, infra ſubnectam.

7 Impedimentum hoc, dupliciter contingere poteſt, vno modo, ſi fuerit publicum,

cum,& tunc egent Oratores diſpenſatione cum commutatione pro vtroque foro, quæ per Datariam Apoſtolicam, eſt concedenda.

8 Altero verò modo, cum fuerit occultũ & tunc conceditur id per officium Sacræ Pœnitentiariæ, in foro conſcientiæ tantùm, vt infra dicemus; & cum frequenter, vtroque modo concedatur varijque ſint caſus requirentes diſpẽſationem, & commutationem, operæ pretium eſſe duxi eos hic ordinata ſeriè, ſubijcere.

Sed quia in principio huius praxis diſpenſationum matrimonialium, inter cætera impedimenta, tàm impediẽtia, quam dirimentia, ſuper quibus concedi conſueuit diſpenſatio, adeſt impedimentum voti, quod tamen ad effectum dirimendi, intelligitur de ſolemni, vt alias diximus: propterea, cum ſuper eo non detur diſpenſatio, niſi eo modo, quo per tranſennã tetigimus; etiam quoad ipſam praxim, tractabimus hic de commutatione, & diſpenſatione ſimplicium votorum, quæ tantum matrimonium contrahendum impediunt: vnde in pluribus caſibus, & ex diuerſis cauſis huiuſmodi commutationes conceduntur.

Primus modus eſt, ſi Orator, qui vouit caſtitatem, non valeat ſtimulis carnis reſiſtere; votumque huiuſmodi eum emiſiſſe, ſit publicum: ac propterea litteræ debeant in vtroque foro expediri, illæ non aliter, quàm ſequenti modo concipiuntur, videlicet.

8 *VRbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Neapolitan. in ſpiritualibus generali, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Circumſpecta Sedis Apoſtolicę benignitas, fidelium quorumlibet ſtatui conſulere, & interdum uota ab eis emiſſa, in alia pietatis opera commutare conſueuit; prout in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Exhibita ſiquidem nobis pro parte dilecti filij N. N. laici Neapolitan. Ciuitatis, vel diœceſis, petitio continebat. Quod alias dictus N. Deo vouit, ſe caſtitatem ſeruaturum. Cum autem, ſicut eadem petitio ſubiungebat, dictus, N. ita ſtimulis carnis agitetur, vt continentiam ſeruare poſſe non ſperet; ac propterea matrimonium contrahere deſideret. Quarè pro parte eiuſdem N fuit nobis humiliter ſupplicatum, vt ſibi in præmiſſis opportunè prouidere, de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, certam de præmiſſis notitiam non habentes, ipſumque à quibuſuis, &c. & abſolutum fore cenſentes; huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, Diſcretioni tuę, per Apoſtolica ſcripta, mandamus, quatenus conſtito tibi legitimè de premiſſis, votum pręedictum dicto N. ad hoc, vt matrimonium ſemel dumtaxat legitimè contrahere poſſit, in frequentiam Sacramentalis confeſſionis peccatorum ſuorum, ſingulis ſcilicet menſibus, ſemel, vel quoties tibi videbitur, ac in alia pœnitentiæ opera, per te iniungenda, inter, quæ ſint, etiam aliqua, quæ quotidie facere teneatur, ad eum finem, vt ea adimplens, meminiſſe ſemper poſſit obligationis, qua huiuſmodi voto adſtringebatur; prout ſecundum Deum, ipſius animæ ſaluti expedire iudicaueris; ſecumque deſuper dictum votum, diſpenſando, dicta authoritate, commutes. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cęteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, quod ſi dictus N. mulieri, cum qua contrahet, ſuperuixerit, maneat poſtea coelebs, & eodem voto, vt priui obligatus. Dat. Romæ, &c.*

9 Petitur etiam in foro conſcientię tantùm ab eadem Sacra Pœnitentiaria commutatio hæc, quę Confeſſario committitur, vt ſi ita, ac Oratorem, audita illius confeſſione, ſtimulis carnis adeo agitatum, vt maximè dubitet continere poſſe, & propterea de illius continentia probabiliter timendum eſſe, per diligentem examinationem, ac poſt monita, & conſilia opportuna illi præſtita, idem Confeſſor repererit, eundem Oratorem, quatenus ſibi videatur, à mutatione propoſiti abſoluat, iniuncta pœnitentia ſalutari; ſibique votum prædictum, ad hoc, vt matrimonium legitimè contrahere poſſit, diſpenſando commutet, in frequentiã Sacramẽtalis confeſſionis peccatorũ ſuorũ ſingulis, ſcilicet menſibus, vt minimum, ſemel, vel quoties Confeſſori prædicto videbitur, & in alia pœnitentiæ opera, per

eum

eum iningenda, tandiu duratura, quandiù commutationi præfatæ locus erit, inter quæ ſint etiã aliqua pietatis, quæ quotidiè facere teneatur &c. vt ſupra. Et cum eodem Oratore, vt matrimonium ſic contrahere, & in eo poſtmodum debitum coniugale exigere, & reddere licitè poſſit, miſericorditer diſpenſet in foro conſciẽtiæ &c. Ita quod ſi vxori, cui coniungetur, ſuperuixerit, caſtitatem ſeruet, vt potè eodem voto obligatus, vt prius; Quod ſi vnquam extra matrimonium fornicatus fuerit, aut matrimonium abſque noua diſpenſatione contraxerit, intelligat, ſe contra votum facere; & debitum coniugale exigere non poſſe, & ita illum moneat.

10 Secundus caſus, Cum quis vouit religionem, & ob eoſdem ſtimulos carnis, nõ ſperat continenter viuere poſſe, ad effectum itidem contrahendi matrimonium, committitur Confeſſario, eo modo, quo ſupra dictum eſt, qui inter cœtera opera Oratori iniungenda, iniungat etiam aliqua Religionis, quã ingreſſurus eſſet, quę quotidie facere teneatur &c. ad eum finem &c. vt ſupra.

Tertius caſus, Cum mulier, quæ vouerat caſtitatem, ſit, verbi gratia, patre orbata, habeatque matrem pauperrimam; ac propterea committitur Confeſſario, vt ſi ita eſt, ipſaque Oratrix habeat matrem, & vtraque pauper ſit, ex proprio labore victum querens, eandem Oratricem à mutatione propoſiti, quatenus ſibi videatur, abſoluat &c. addito etiam, vt ſi viro ſuperuixerit, eodem voto teneatur, vt prius.

Quartus Caſus, Cum mulier, quæ vouit Religionem, non habeat dotem ſufficientem, cum qua in Monaſterio recipiatur; tunc enim mandatur Confeſſario, quatenus, audita illius Sacramentali cõfeſſione, ſi, diligenti habita perquiſitione, inuenerit ita eſſe, dictamque Oratricem adeò pauperem, vt eleemoſynam, quam pro ingrediendo Religionem, non habeat, neque ſpem eſſe de proximo, quod illam honeſtè acquirere poſſit, & ſine ea non recipi; et (ſi narretur etiam, quod ſit ſtimulus carnis agitata additur) ſi in ſęculo maneat, periculum eſſe incontinentiæ, eandem Oratricem, à mutatione propoſiti, abſoluat, vt ſupra &c.

Quintus caſus, Cum mulier votum emiſerit de non nubendo, ſitque forſitan iuuenis, formoſa, parentibus orbata; tunc enim committitur Confeſſario, quatenus eam à mutatione propoſiti, quatenus ſibi videatur, abſoluat, iniuncta ei pœnitentia ſalutari; ſibique votum prædictum de non nubendo (licèt ex narratis non appareat Sedi Apoſtolicæ reſeruatum) in alia pœnitentiæ opera perpetua, per ipſum Confeſſorem iniungenda, prout ſecundum Deum &c. vt ſupra.

Sextus caſus, Cum vir vxoratus, conſtante matrimonio, caſtitatem vouerit, & ad effectum petendi debitum coniugale, petit ſibi votum huiuſmodi commutari; nam mandatur Confeſſario, vt audita Oratoris confeſſione, ſi de incontinentia ipſius, probabiliter timendum eſſe, reperierit, illum à mutatione propoſiti abſoluat, iniuncta ei pœnitentia ſalutari; ſibique votum prædictum, ad hoc tantum, vt à ſua vxore debitum coniugale exigere poſſit, diſpenſando commutet, in alia pœnitentiæ opera, tandiù duratura, quandiù commutationi præfatę locus erit; prout ſecundum Deum &c. Et ſi Orator vxori ſuperuixerit, caſtitatem ſeruet, vt prius.

Septimus caſus, Cum quis in iuuenili ætate conſtitutus, vouerit caſtitatem ſeruare, & per aliquod tempus, puta decem annorum, votum ſeruauit, poſtmodum vero ob ſtimulos carnis, diffidat viuere continenter; quia pariter committitur Confeſſario, vt audita illius confeſſione, ſi de illius incontinentia probabiliter timendum, per diligentem ipſius Oratoris examinationem; ac poſt commemoratam ei, tot annorum cum Dei gratia victoriam, aduerſus inimici tentationes, quãdo aetate, & ſpiritus viribus imbecillior erat, ac poſt monita, & conſilia opportuna illi pręſtita, inuenerit, eundem à mutatione propoſiti, abſoluat, vt ſupra.

Octauus caſus, Cum Orator aliàs obtinuerit diſpenſationem, & commutationem Voti Religionis cum clauſula. *Dummodo vitam cęlibem ducat*; ſed quia continenter viuere non poteſt, cupit matrimonium contrahere; ac propterea committitur Confeſſario, vt ſi de ipſius Oratoris incontinentia probabiliter timendum erit, eidem, cœlibatum prædictum, in alia pœnitentia opera commutet; ac cum eodem (ſaluis tamen alioqui cœteris omnibus, quæ illi in commutatione pręfata iniuncta fuerunt) vt matrimonium, ſeruata forma Concilij Tridentini, legitimè contrahere, & in eo poſtmodum remanere valeat, miſericorditer diſpenſet &c.

Nonus

Nonus caſus, Cum quis vouerit ingredi particulare monaſterium; ſed cum in eò non potuit recipi, putans ſe liberatum eſſe à voto, matrimonium contraxit; vnde mandatur Cōfeſſario, vt ſi ita eſt, ac Religioſi ſuperiores, ad quos ſpectabat recipere, Oratorem recuſauerint, vel admittere noluerint, eundem, audita confeſſione, uoto prædicto ſatisfeciſſe, declaret in foro conſcientiæ tantum.

Decimus caſus, Datur etiam declaratoria noti, puta Religionis, cum commutatione voti caſtitatis pro Oratore, vnico filio patris ſui, ſtimulis carnis agitato, qui Religionem ingredi uouit, & caſtitatem ſeruare iurauit; ſed facta diligentia, ob infirmitates, quas patitur, non fuit receptus, Quo caſu committitur Confeſſario, vt audita Oratoris confeſſione, voto Religionis, ſeù iuramento prædicto, ſatisfeciſſe, & ad illius obſeruantiam vlterius non teneri, nunciet, & declaret. Quo verò ad uotum caſtitatis, ſi ipſum Oratorem, talem uerè eſſe, ac iuuenem, & ſtimulis carnis adeo agitatum, vt maximè dubitet continere poſſe, & propterea de illius incontinentia probabiliter timendum eſſe &c. vt in priori formula uoti Caſtitatis.

Vndecimus caſus, Si Orator infirmitatibus oppreſſus, ſtimuliſque carnis agitatus, petat commutationem voti caſtitatis, ad effectum contrahendi matrimonium; nam mandatur Confeſſario, vt ſi ipſe Orator adeo infirmitatibus, & doloribus, ſtimuliſque carnis vexetur, vt propterea auſteritates Religionis ferrè non poſſit, & ſi in ſęculo remaneret, periculum ſit de illius incontinentia &c. diſpenſet, vt ſupra.

Si verò Orator, poſt votum caſtitatis emiſſum, matrimonium contraxit, tunc petenda erit etiam ab eodem Officio Sacræ Pęnitentiariæ, abſolutio ab illius trāſgreſſione, quæ committi etiam conſueuit Confeſſario, quatenus Oratorem ipſum ab huiuſmodi tranſgreſſione abſoluat; iniuncta ei pœnitentia ſalutari; Ipſumque, ſi aliud non obſtet canonicum, in dicto matrimonio remanere, & debitum coniugale reddere poſſe, & debere declaret: Et nihilominus, ſi de eius incontinentia probabiliter timendum eſſe, ſibi viſum fuerit, cum eodem, vt idē debitum, etiam exigere licitè valeat, miſericorditer diſpenſet &c. Ita quod, ſi vxori ſuperuixerit, eodem voto teneatur, vt prius, & ita illum moneat.

Idemque erit, ſi Oratori, cui in commutatione voti Religionis, fuerit iniunctus cælibatus, & matrimonium nihilominus poſtea contraxit; nam eo modo, quo ſupra dictum eſt, conceditur ſibi abſolutio ab huiuſmodi tranſgreſſione, iniuncto etiam, vt ſi vxori ſuperuixerit, vitam cęlibem ducere teneatur.

Quia verò aliæ ſunt commutationes votorum, etiam Religionis, quæ adhuc frequenter ab ipſa Sacra Pœnitentiaria emanant, non incōgruum viſum fuit hic, aliquos ex frequentioribus caſibus ſubnectere, quorū (eundē ordinē proſequendo,)

Duodecimus caſus, Cum laicus vouit ingredi Religionem, & propter infirmitates, quas patitur, non ſperat poſſe ſuſtinere illius onera; Vndè committitur Cōfeſſario, quatenus, ſi ita eſt, ac Oratorem, audita prius illius Sacramentali confeſſione, propter infirmitates huiuſmodi, à quibus non ſit ſpes, illum de proximo liberatum iri, onera Religionis ſufferre nō poſſe, repererit, eundem Oratorē à mutatione ꝓpoſiti, abſoluat hac vice, in forma Eccleſiæ conſueta; iniuncta ei pœnitentia ſalutari, ſibiq; votum prædictū, dummodò vitam cœlibem ducat, in frequentiam Sacramentalis confeſſionis peccatorū ſuorum, ſingulis ſcilicet menſibus, vt minimum, ſemel, vel quoties ſibi videbitur, & in alia pœnitentiæ opera, per eundem Confeſſorem iniungenda, inter quæ, ſint etiam aliqua Religionis, quæ quotidie facere teneatur, ad eum finem &c. vt dictum eſt ſupra, in commutatione voti caſtitatis, vſque ad illa verba, *& non aliter, neque vllo alio modo*.

Tertiuſdecimus caſus, Si presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus Religionem vouit, fueritque debilis complexionis; ac propterea nō poteſt ſuſtinere onera d. Religionis; quo caſu mandatur Confeſſario, vt ſi ita eſt, ac Oratorem (audita eius cōfeſſione) adeò debilis eſſe complexionis, vt idcirco Religionis onera ſufferre non poſſit, neque ſpem eſſe, quod de proximo ita conualeſcat, vt Religioni aptus eſſe queat, inuenerit; eundem Oratorem à mutatione propoſiti, quatenus ſibi videatur, abſoluat; iniuncta pœnitentia ſalutari; ſibique votum prædictum, in frequentiam Sacramentalis confeſſionis peccatorum ſuorum, ſingulis ſcilicet hebdomadis, ſemel, vel quotis eidem Confeſſori videbitur, & in alia pœnitentiæ opera, ab eo, Oratori iniungenda, partem videlicet earum pænitētiarum, quas regulares Or-

dinis, quem vouit vel (ſi vouit Religionem in genere) ingreſſus fuiſſet, ex præſcripto ipſius Ordinis in abſtinentijs, vel ieiunijs, aut interioribus indumentis, ſubire ſolent; inter quæ ſint etiam aliqua, quę quotidie facere teneatur, ad eum finem &c.

Poteſt etiam peti, & concedi eodem modo commutatio hæc, pro Oratore quinquagenario, ſeù ſexagenario, ac valetudinario, vt dictum eſt ſupra pro Oratore laico: & quoad ætatem, notandum eſt, quod conſultus fel. record. Gregorius XIII. per D. Regentem Sacræ Pœnitentiariæ, ſuper commutatione voti Religionis, ob ætatem quinquaginta annorum, conceſſit, vt illa ætas, etiam ſola, abſque eo, quod aliàs apponatur clauſula, quod non poſſit ſufferre onera ipſius Religionis, propter debilem complexionem, ſufficiat ad commutationem voti, & ita ſeruatur.

Decimusquartus caſus, Cum quis iam ſuſceperit habitum Religionis, ac poſtmodum, ob ſuperuenientem infirmitatem, & debilem complexionem, illum dimiſit; nam, etiam tunc committitur Confeſſario, vt ſi Orator, neque expreſsâ, neque tacitam profeſſionem, emiſerit, necnon eundem, adeo debilis complexionis eſſe, vt propterea Religionis onera ſufferre non poſſit; neque de proximo ita conualeſcat, vt Religioni aptus eſſe queat, repererit, eundem Oratorem à mutatione propoſiti obſoluat &c.

Decimus quintus caſus, cum quis vouerit ingredi Monaſticam Religionem, petatque ſibi commutari votum, vt aliam Religionem ingrediatur; tūc enim conceditur abſolutio à mutatione propoſiti, ſi ſic Confeſſori videbitur, ſibique votum prædictum, ad hoc tantùm, vt dictam Religionem, puta fratrum Prędicatorum, vel aliam, loco alicuius Monaſticæ, quam vouit, ingredi valeat, commutet.

Cum verò contingit hæſitari de emiſſi voti huiuſmodi validitate, declaratoriæ litteræ ſuper hoc peti conſueuerunt, pariter Confeſſario dirigendæ, veluti, cum Orator poſt emiſſum votum prædictum, ſiuè ante ingreſſum Religionis, ſiuè ante emiſſam profeſſionem, ob ſuperuenientes

11 infirmitates, de conſilio medicorum, redditur inhabilis ad onera ipſius Religionis; nam eo caſu, mandatur eidem Confeſſario, vt, audita confeſſione, ipſum Oratorem, voto præfato ſatisfeciſſe nunciet, & declaret in foro conſcientię tantùm: necnon eundem attentius hortetur, vt inclinationem, quam aliàs ad Religionem habuit, non contemnat, ſed Deum deuotè precetur, vt ipſius mentem ad vitæ ſtatum dirigat, in quo melius illi ſeruire valeat, & nihilominus, eam, vitę ſuæ, rationem, per exercitationem operum Religionis, inſtituat, qua ab eius propoſito non temerè, nec longè receſſiſſe dignoſcat, habito deſuper Doctorum conſilio.

12 Datur adhuc commutatio voti in pœnam, veluti, cum quis v. g. à carnali conuerſatione alicuius mulieris, cupięns abſtinere, ſi amplius ad illam carnalem habeat acceſſum, vouerit ingredi Religionem; & nihilominus, poſtmodum ad eandem mulierem, eundem habuerit acceſſum. Committitur enim Confeſſario, quatenus, Oratorem, à tranſgreſſione huiuſmodi abſoluat; iniuncta ei pęnitentia ſalutari; ſibique obligationem intrandi Religionem, dummodo vitam cœlibem ducat, in frequentiam Sacramentalis confeſſionis &c. diſpenſando commutet, quoad præterita, & in foro conſcientiæ tantum &c. Ita quod nihil ſibi conceſſum intelligat, quominus contra votum acturus, & eandem pœnam incurſurus ſit, quoties idem admiſerit in futurum, ſi ita ſe; cum vouit, obligare intendit: firmo tamen remanente ipſo voto, ſub eadem pœna.

Quod ſi fortè ſe obligauerit ad pęnam pecuniariam, in caſu tranſgreſſionis, puta, vltra certam ſummam, de cœtero non ludere, ſub pęna ſoluendi pro qualibet vice, tot ducatos alicui loco pio, ac poſtmodum, etiam tranſgreſſus ſit votum, ludendo; datur modo prædicto, abſolutio ab hac tranſgreſſione, firmo remanente voto ſub eadem pœna, & idem Confeſſarius quoad pręteritas pœnas, iam incurſas, ſic moderetur, & reducat, vt pro omnibus (quotquot illæ ſint) vicibus, quibus contra votum, ludendo venit, loco prędicto, ſummam tot ducatorum tantùm ſoluere teneatur; quam, cum ſemel, effectu ipſo, ſoluerit, pœnis hactenus, occaſione præfata, incurſis, integrè ſatisfactum fore decernat in foro conſcientiæ tantùm. Per hoc tamen nequaquam ſibi permiſſum intelligat, vſque ad dictam ſummā, vel aliam, ludere; ſed de offenſa, quæ Deo inde ſit, ipſum moneat, & ab eo talem propoſitum exigat circa hoc, quod ad ſanctum Pœnitentiæ Sacramentum accedenti, conuenit.

Quia

Quia verò, vt plùrimum contingit,
vota ipſa,ex legitima cauſa,non ita com-
modè adimpleri poſſe;ac propterea, ne
vouentes,ſcrupulis agitentur, ipſis con-
13 ſueuit concedi prorogatio ad illa im-
plenda;quæ tamē,abſq;cauſa,nullo modo
conceditur; ex quo tenentur cum pri-
mum poterunt, adimplere, iuxta illud
Deutoron. 23.ibi, *cum votum voueris Deo
tuo,nō tardabis reddere,quia requiret illud
Dominus Deus tuus, & ſi moratus fueris,
reputabitur tibi peccatum*: ac inſuper;quia
melius eſt viam Domini non agnoſcere,
quàm agnitam deſerere,*cap.vt quidem,de
apoſt.* Vota enim reddenda ſunt cum ce-
leritate,ac cum perfecta ſolutione,& cum
recta diſcretione, *Borgaſ. de irregul.
p.6. tit. de voto &c. num. 157. ad num.
163.* qui,*num. 166.* ſubdit, quod vouens
Religionem, non expreſſo tempore,de-
bet intrare quàm citius commodè pote-
rit; aliàs peccat ex mora; Vndè, notoria
praxi receptum eſt, vt cum vouens non
valeat votum,intra debitum tempus, ad-
implere, debet per eum, ad illud adim-
plendum,peti dilatio,quæ ſibi, ex ſequen-
tibus, aliiſque ſimilibus cauſis,concedi-
tur,vt ipſa praxis docet, &

Primò,Cum vouens, habet parentes,
filios,& filias,aut ſorores,vel neptes pau-
peres,tunc enim ſibi conceditur dilatio,
quæ committitur Confeſſario,vt ſi re di-
ligenter diſcuſſa, Oratoris parentes, aut
alios ex ſupradictis, in ſtatu neceſſitatis
eſſe, eiſque aliter,quàm opera,& auxilio
ipſius Oratoris, honeſtè ſubueniri non
poſſe,repererit; conſideratis diligenter,
quæ circa ſtatum, & continentiam Ora-
toris, ipſe Confeſſarius viderit conſide-
randa, & circa illa,per opportuna moni-
ta, & conſilia,ac aliàs diligenter prouiſo,
ne ſub alienæ neceſſitatis prætextu,in pe-
riculo propriæ ſalutis maneat; eundem
Oratorem (ſi votum emiſerit Religionis)
ſic in ſæculo, durantibus neceſſitatibus
ſupradictorum tantum,remanere poſſe,
declaret; dummodò eiſdem cum effectu
proſit, & interim vitam cœlibem ducat;
ac aliqua Religionis,ab ipſo Confeſſore
iniungenda quotidie faciat, ad eum fi-
nem, vt ea adimplens, meminiſſe ſemper
poſſit obligationis, qua huiuſmodi voto
adſtringitur; prout ſecundum Deum
&c. Ipſumque poſtmodum,ad eiuſdem
voti obſeruantiam, neceſſitatibus ſupra-
dictis ceſſantibus,teneri, admoneat.

Secundo, Cum fortè, vouens habeat
filiam nubilem,ad effectum illam nuben-
di, conceditur,vt ille poſſit in ſæculo re-
manere,donec ipſam filiam nuptui trad-
diderit; dummodo interim vitam cœli-
bem ducat.

Tertio, Cum quis vouerit caſtitatem,
conceditur ex ſimili cauſa,ſibi dilatio,eo
modo,quo ſupra dictum eſt: & additur,
quod circa votum caſtitatis, ab eo emiſ-
ſum, nihil ſibi commutatum,aut conceſ-
ſum intelligat &c.

Quartò. Cum quis vouerit viſitare
Sepulchrum Dominicum,& propter bel-
la, & tumultus non ſperat huiuſmodi
votum commodè adimplere poſſe, &
tempus intra quod tenebatur adimplere,
effluxerit; tunc enim,præter abſolutio-
nem ab illius tranſgreſſione, conceditur
dilatio, quouſque tempora quieta fue-
rint; & cum conditionibus ſupra enar-
ratis.

Quod ſi votum huiuſmodi,ob aliquam
cauſam legitimam, puta ingraueſcentem
ætatem, adimplere Orator nequiuerit,
datur ſibi commutatio, quæ ſimiliter
committitur Confeſſario, vt ſi propter
ætatem huiuſmodi, ipſum, laborem iti-
neris ferre non poſſe, repererit,à negli-
gentia,ſi per illum factum eſt, vt tandiù
diſtulerit voto ſatisfacere,abſoluat;iniun-
cta pœnitentia ſalutari; ſibiq; votum prę-
dictum,in alia pęnitentiæ,& pietatis ope-
ra commutet.

Quinto,Cum quis,antequàm Religio-
nem ingrediatur,cupiat perficere curſum
ſtudiorum; nam ſibi pariter indulgetur,
vt quouſq; in aliquo Collegio, vel hone-
ſto loco,Theologiæ curſum finiuerit, di-
latio ſibi concedatur;dummodo vitam
cœlibem ducat; quodque Confeſſarius
teneatur eum admonere,vt ille ſciat,ſe ad
eiuſdem uoti obſeruantiam teneri, præ-
dicto ſtudio Theologiæ finito.

14 Et ſic habes,quod nunquam denegatur
dilatio ad præmiſſa, ſi cauſa legitima in-
teruenerit: ſic etiam in quibuſcunque
caſibus, in quibus aliquod infra præſtitu-
tum tempus commodè fieri non poteſt,
nam illud dicitur fieri non poſſe, quod
commodè fieri non poteſt,*vulg.iur.*

Quarè,benè norunt Curiales, quod in
quacunque præfinitione temporis, ſiuè à
iure,ſiuè ab homine, eo elapſo, proroga-
ri illud conſueuit, quatenus ſicut di-
ctum eſt, ipſa cauſa adſit; & pręcipuè
in materia voti, in quo ſemper con-
ſideratur, an Orator habeat cauſam
redimendi, ſeù commutandi, tempora-
lem,vel perpetuam;nā in primo caſu, da-

tur dilatio; in ſecundo autem, redemptio; quod patet *in cap. ſuper his, §. vnde credimus, eod. tit.* & ob id, ſi fuerit Orator impeditus impedimento temporali, expectandus erit, quouſque impedimentum ceſſauerit: quod quidem vendicat ſibi locum, etiam ſi per fortuitos caſus id acciderit; quia adhuc, cum poterit, adimplere tenetur, *gloſ. in d. cap. quod ſuper his, in verbo, dilatio*; ſicut etiam videmus, quod cum quis pro violenta manuum iniectione in clericum, eſt vinculo excommunicationis adſtrictus; ac propterea ad Summum Pontificem, ſe tenetur præſentare; ſi habet capitales inimicitias, vel alias iuſtas excuſationes, quibus ab itinere rationabiliter excuſetur, ita quod ſine periculo, Apoſtolico ſe nequeat conſpectui præſentare, licet Diœceſano Epiſcopo, recepto iuramento, ſecundum morem Eccleſiæ, ſibi abſolutionis gratiam impartiri; eſt tamẽ illi ſub iuramenti debito, iniungendum, vt quam citius opportunitatem habuerit, Romanum Pontificem adeat, mandatum Apoſtolicum, ſuſcepturus, vt ait *tex. in cap. de cætero, de ſent. excom.* & ita paſſim practicatur.

Et hic, circa hanc praxim, obiter nota, quod quotieſcunque quis ob violentam manuum iniectionem in clericũm, vel ob aliud delictum, tenetur accedere ad Vrbem, non ita paſſim eximitur ab hoc acceſſu, niſi habuerit perpetuum, vel temporale impedimentum, vt ſupra dictum eſt: pro quo etiam dilatio ad accedendum concedi ſolet, & iuxta ſtylum, tam Sacræ Pœnitentiariæ, quam Datariæ Apoſtolicæ, illi regulariter excuſantur, qui impedimentis infraſcriptis laborant, videlicet.

Primò, quando quis eſt in periculo mortis, *cap. ſi quis ſuadente, ibi, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico conſpectus præſentatur, vt eius mandatum recipiat, 17. q. 4.* quod quidem periculum, non ſolùm eſt intelligendum de infirmitate, verùm etiam, cũ fuerit in quocunq; periculo, morti vicino, veluti, ſi timeat hoſtes, prædonem, vel crudelitatem potentis, vel ſi ſit nauigaturus, aut aliàs per loca periculosè incedere debeat, vel ſeniò cõfectus ſit, *Hoſtien. in ſum. lib. 5. de ſent. excom. §. ſuper illo, verſ. Secunda regula, num. 4.* Et ſi morte præuentus, non erit abſolutus, ſi tamen in eo apparuerint ſigna contritionis; nec per eum ſteterit, quominus abſolueretur, poterit abſolui poſt mortem ab eo tantùm, qui illum poterat abſoluere uiuum; & propterea, ſi abſolutio fuerit Sedi Apoſtolicæ reſeruata, & neceſſario debeat recurri ad Summum Pontificem, aut illius Sacram Pœnitentiariam, porrigenda erit ſupplicatio, quæ (ſi factum tale ſit) contineat omnia, quæ oſtendant mortuum petijſſe abſolutionem; vnde formabitur ipſa ſupplicatio, ac porrigenda erit prò parte alicuius conſanguinei ipſius defuncti, vel alterius cuiuſuis, tenoris ſequentis, videlicet.

16 B*Eatiſſime* Pater. *Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris* M. *diœceſis N. Quod cum quondam A. eius filius, ex cauſa honoris (vel alia cauſa) quendam* B. *Clericum, ſeù presbyterum interfeciſſet, ac propterea excommunicationem incurriſſet; vt euaderet manus Curiæ, ſe dedit in fugam; cumque prædictus* B. *à nonnullis ſuis inimicis eſſet repertus, ab illis occiſus fuit: ſed cum ſibi prius mortem imminerè, cognoſceret, ſingulari ſtudio, vt ei Confeſſor ſuppeditaretur, petiit; nonnulliſq; ſpectantibus, ſuos omnes exceſſus, ac præſertim presbytericidium, ſeù clericicidium huiuſmodi, deteſtari, veniamque à Deo deſuper precari cœpit: Confeſſoris tamen copia, nondum habita, ex hac luce migrauit; ac propterea, illius corpus extra locum Sacrum, ſepultũ fuit. Cũ autem, Pater Sancte, dictus B. cum multis pœnitentiæ ſignis, extremũ vitæ diẽ obierit; idcirco dictus Orator, prædicti filij ſui, animæ immenſis Eccleſiæ theſauris, ſubueniri poſſe, deſiderans, Supplicat humiliter eidẽ E.S.V. dictus Orator quatenus Ordinario loci, ſiue eius Vicario, in ſpiritualibus generali, facultatem, prædictam animam à prædicto excommunicationis vinculo, abſoluendi; vtque præmiſſis non obſtantibus, prædicti B. animam per viam, & modum ſuffragij, ab excommunicationis, alijſque ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, abſoluere, & totaliter liberare, dictaſque pœnas ei remittere, & condonare valeat, concedere, & indulgere dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis &c.*

Quam

Quam quidem formulam, formaui, ex aliquibus verbis contentis in *cap. à nobis*, 2. *de ſenten. excom.* vbi de hac materia agitur, & fuit in Dataria Apoſtolica approbata, & admiſſa: & abſolutio ſic obtenta ſufficit, & prodeſt, vt in loco ſacro ſepeliatur, ac ſpecialiter pro eo oretur, ac miſſæ, & ſuffragia celebrentur, *Sayr. de cenſ. lib. 3. cap. 28. num. 17.*

Et in calce, prædictæ ſupplicationis, ſolet quandoque addi per Officiales, vt hæredes defuncti ſatisfaciant in eo, in quo tenentur hæredibus occiſi; iuxta diſpoſita in *d. cap. à nobis, §. fin. ibi, hæredes quoque ipſius ad ſatisfaciendum pro ipſo, & ſi monitione præmiſſa, noluerint, per diſtrictionem Eccleſiaſticam compellantur*: nam clarum eſt, quod hæredes tenentur ex delicto defuncti; licet ad eos nihil peruenerit, *gloſ. in d. cap. à nobis, in verbo, hæredes*, vbi ſubdit, quod cum iſte pœnituerit, & contritus fuerit, quantum in ſe fuit, ſatisfecit, & per eum non ſtetit; unde hæredes tenentur ſatisfacere.

Per ipſam verò Sacram Pœnitentiariam committi hæc abſolutio conſueuit alicui Cõfeſſario, quatenus, ſi de ipſius defuncti, dum viueret, pœnitentia, per euidentia ſigna, conſtiterit, eidem defuncto abſolutionis beneficium, ad ſupradictum effectum, impendat. Ita tamen, vt eiuſdem defuncti, ſiuè pater, ſiuè alij conſanguinei, parti offenſæ, & alijs, quibus forſan occaſione narratorum, deſunctus tenebatur, ſatisfacere omnino teneantur, in foro conſcientiæ tantum.

Modus autem impertiendi huiuſmodi abſolutionem, talis eſt, videlicet, Si corpus nondum ſepultum fuerit uerberetur, & abſoluatur, vt infra: deinde abſolutus, in loco ſacro ſepeliatur. Si ſepultum fuerit in loco prophano, exhumabitur, & eodem modo verberabitur: & poſt abſolutionem, in loco ſacro ſepeliatur. Si autem commodè exhumari non poteſt, locus ſepulturæ uerberetur, & poſtea abſoluatur. Si uerò ſit in loco ſacro ſepultus, non exhumabitur, ſed verberabitur ſepulchrum: & dum corpus, ſiuè ſepulchrum Sacerdos verberat, dicat Antiphonam, *Exultabant Domino oſſa humiliata, Pſalm. Miſerere mei Deus &c.* & deinde abſoluatur dicendo, *Auctoritate mihi conceſſa, Ego te abſoluo à vinculo excommunicationis, quam incurriſti, vel incurriſſe, declaratus es, propter tale factũ, & reſtituo te communioni fidelium, In nomine patris &c.* Deinde dicatur *pſalm. De profundis &c. Requiem æternam &c. Kyrie eleyſon, &c. Pater noſter &c. A porta inferi, &c. Oremus. Da quæſumus Domine animæ famuli tui, quam excommunicationis ſententia conſtrinxerat, refrigerÿ ſedem, quietis beatudinem, & ſuperni luminis claritatem. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.* vt in Rituali Romano, *tit. de Sacram panit.*

Secundo, mulieres, quæ excuſantur, abſque aliqua diſtinctione, nempè, an ſint fortes, debiles, viduæ, maritatæ, diuites, pauperes; nam, ſiuè leuiter, ſiue mediocriter, ſeù enormiter percuſſerint, poſſunt ab Ordinario abſolui; quia cum tales vagari non debeant; & iura quæ id ſtatuerunt in *cap. mulieres, cap. quamuis, & cap. ea noſcitur, de ſent. excom.* nullam appoſuerint diſtinctionem, ſimpliciter eas à tali acceſſu eximunt.

Tertiò, Cum quis habeat inimicitias capitales, & ob id non valeat ad Vrbem tutò accedere, ſine ipſius vitæ periculo, *tex. in d. cap. de cætero, ibi, ſi habens capitales inimicitias, vel alias iuſtas excuſationes, quibus ab itinere rationabiliter excuſetur, ita quod ſine periculo, apoſtolico, ſe nequeat conſpectui, præſentare*: Quod quidem intelligendum eſt, etiam ſi propria culpa contraxerit huiuſmodi inimicitias, per *tex. in l. nec timore. ff. quod met. cauſ.* Id tamen pendet ex arbitrio Ordinarij, an ſcilicet iſte poſſit adire Papam, vel ne, *l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig. id. Sayr. d. cap. 28. num. 19.*

Quartò, Impuberes, *c. 1. ibi, non ſunt ad Apoſtolicam Sedem mittendi, quia eos ætas excuſat, de ſent. excom.* & hoc intelligas, ſiuè antè, ſiuè poſt pubertatem; nam iſti non tenentur Sedem Apoſtolicam adire; quia beneficium, ſemel indultum minori, ex quo cæpit habere locum, non extinguitur per ſuperuenientiam maioris ætatis, *id. Sayr. num. 20.*

Qninto. Nobiles, nempè ij, qui non poſſunt terras ſuas, ſine maximo periculo relinquere; ac viri delicati, qui labores in itinere ſuſtinere nequeunt; ſed circa hoc, ad Ordinariũ videre pertinet, an iſti ſint adeo delicati, vt nòn poſſint ad Vrbem perſonaliter accedere.

Sextò, Pauperes, ac etiam artifices; quia eius arte, iter agendo, vti nequeunt, & non poſſunt viuere, & tanta debet paupertate laborare, quod ad Curiam Romanam ire non poſſint: quod quidem eſt allegandum in ſupplici libello, & poſtea probandum, & verificandum coram Or-

dinario;cui abſolutio committitur, *gloſ. in.cap.ea noſcitur,in verbo,pauperes,de ſent.excom.* & infra dicetur.Ratio enim eſt, quia,ſi verè ita ſit pauper, non tenetur mendicare, eundo ad Vrbem pro impetranda abſolutione; niſi forſan iſte eſſet mendicus; quia tunc, etiam mendicando, debet illuc accedere, *id. Sayr. num.23.* vbi intelligit,ſi robuſtus ſit, ad eundum; & niſi mendicando,ſibi,& vxori prouidere debet,& iter agendo,id pręſtare nequeat. Secùs ſi poterit ire, & nihilominus mendicando, ſibi, & ſuis prouidere poſſit, ſicut in loco manſionis; quodque totum id, etiam arbitrio iudicis committitur.

Septimò, Infirmi, Valetudinarij, ſeù quacumq; corporis impotentia impediti,ſiuè infirmitas ſit incurabilis, ſiuè periculoſa, vel longus morbus,vel etiam temporalis, propter quem,ex itinere rimeatur acceleratio mortis,*tex. in c. quod de his.eod.tit.ibi,aut infirmitate, vel ſenectute tanta grauatur, quod ad Eccleſiam Romanam laborem ſubire non valeat, veniendi*, Et idem dicendum eſſe, tradunt *DD.* ſi non immineat periculum mortis, puta in febre, tertiana, quartana, vel podagra.

Verùm, quia impedimentum Infirmitatis aliquando computatur inter impedimenta temporalia, propterea conſueuit Sacra Pęnitentiaria addere in litteris abſolutionis,quod ſi conualuerint,ad Vrbem perſonaliter accedant; ac propterea datur abſolutio,cum reincidentia in forma ſolita, ſecundum *d.gloſ.in d.cap.ea noſcitur,in verbo,valetudinarij.*

Octauò,Senes, quamuis ſint fortes, & robuſti ad ambulandum, & licèt ille dicatur ſenex, qui maior eſt ſeptuaginta annis,vt habetur in *l.1.C.qui ætate*. nihilominus,quoad caſum noſtrum, tales dicuntur,qui ratione ætatis, iudicio Ordinarij, non ſine illius vitę diſcrimine, poſſunt ad Vrbem accedere;quod etiam animaduertere debet, vt quãuis quis fortis, & robuſtus videatur,tamen periculoſè accederet ad ipſam Vrbem, *id. Sayr. num.25.*

Nonò,Qui alienę poteſtati ſubſunt,ita vt non ſint ſui iuris,puta ſerui, ac filijfamiliàs;& quoad ſeruos,ita intelligendum eſt, vt non poſſint illi euadere hanc pœnam,ſi illorum Domini allegent, quod nolunt carere ſeruis ſuis,propter iter faciendum ad Vrbem;quia,vt dicit *tex.in cap.re.atum,de ſent.excom.* eluderetur ita Sedes Apoſtolica,vbi Papa mandat Ordinario, vt eos venire compellat ad ipſam Sedem;cum plus ſit Deo, quàm homini deferendum; niſi hoc fuerint in fraudem, vt ſubtrahant ſe obſequio Dominorum &c.

Decimo,Membris debilitati, ſeù deſtituti, vt ſunt cœci,claudi, & alij, alijs membris impediti,*d.c.ea noſcitur.*

Vndecimò, Habentes curam animarum; cum timeant eas, ob eorum abſentiam,damnum notabile accepturas; niſi tamen,idoneum Vicariũ conſtituere poſſint, *Nauar. in ſuo manuali,c.27.num.90.*

Duodecimo. Qui vxorem, & filios ob acceſſum ad Vrbem, in magna neceſſitate relinqueret, *id. Nauar. vbi ſupra*;Quæ quidem impedimenta,adeò ſufficientia ſunt, & admittuntur, vt illi,qui impedimentis huiuſmodi laborant, non tenentur, neque alios, eorum loco, ad Vrbem mittere;quia ius,illos ad hoc non obligat, ſed ſolum præcipit, vt vadant, quatenus poſſint,*id.Sayr.num.38.*

Nec ſupradictis, qui huiuſmodi laborant impedimentis, erit iniungendum, vt quandò poterunt,ad Vrbem accedant; quia,cũ excuſentur ob perpetuum impedimentum,quod habent, nunquam poſſunt ipſam Vrbem adire,nam talis iniunctio, vt ait *id.Sayr.num.34.* eſſet vana, & ridiculoſa.

Sanè,quodlibet ex prędictis impedimentis,erit plenè probandum coram Ordinario,cui litteræ abſolutionis diriguntur; præſertim ab ipſa Sacra Pœnitentiaria, vbi in dies recurritur; prout etiam recurrendum eſt in caſibus;in quibus dubitatur,an Orator poſſit abſolui ab Epiſcopo;ſicut ipſa praxis docet; ac propterea in ipſis litteris apponitur non ſolum clauſula,*ſi eſt ita*,verùm etiam, ſi *tibi videbitur*.vel *quatenus tibi videatur*, nam, ſi de allegato impedimento non conſtaret, nulla erit abſolutio, quatenus ipſe Orator, vigore dictarum litterarum abſolueretur; cum decretum ex falſa cauſa, ſit nullum,*l.ſed & ſi præſes*,C. *de præd. minor Alex.conſ.69.nu.3.lib.8.*

17 Impedimenta autem temporalia, quæ ad præmiſſa allegari, & admitti conſueuerunt; quibus ceſſantibus, tenentur Oratores accedere ad Vrbem, hæc ſunt in praxi recepta, quæ ſequuntur, videlicet.

Primũ,quamui ſupra dixerimus, perpetuò, excuſari ab acceſſu ad Vrbẽ, eos, qui habent inimicitias capitales,tamen

hoc

hoc impedimentum aliquando habetur pro tempotali ab ipſa Sacra Pœnitentiaria; quæ propterea mandat, Oratores ad Vrbem accedere, cum primum tutò poterunt, vt etiam in infraſcriptis caſibus.

Secundum, Cũ Orator reperiatur carceribus mancipatus; nam carceres iuſtum præſtant impedimentum, *Bart. in l. 2. in fin. ff. de in ius vocan. et in l. 2. ff. de iuſto reo. Alex. poſt Imol. in l. quæſitum, nu. 6. ff. de re iud. & conſ. 84. num. 6. lib. 3.* & in propoſito intelligas de carceribus ad tempus, non autem perpetuis; quia tunc ſatis excuſatur ab hoc acceſſu.

Tertium, Idem erit, ſi reperiatur cum aliqua fideiuſſione, de non diſcedendo ab aliquo loco, ſub aliqua pœna; nec huiuſmodi impedimentum affectetur, puta non ſatisfaciendo, cum poſſit per alium fideiuſſorem; quia, cum id non poſſit, excuſatur, præcedenti diligentia circa illius remotionem, *Dec. conſ. 677. nu. 4.*

Quartum, Cum ob æſtiuos calores, non poteſt accedere ad Vrbem, quia, vltra incommoda, quę ſentiret, non ſine diſcrimine vitæ, id peragere poſſet, etiam ob aeris mutationem, aut illius intemperiem, quia ab huiuſmodi acceſſu excuſatur, ſicut ille qui citatus, non poteſt ob eandem cauſam comparere, *gloſ. in cap. communis, 23. diſt. Bart. in l. recuſare, §. ſi quis alio, ff. ad Trebell.* Eodem modo, peſtis præbet deſuper iuſtiſſimã cauſam, *Roman. conſ. 63. num. 2. Roland. à Valle, conſ. 81. nu. 33. lib. 1.* & tunc Oratori præſcribitur tempus ad accedendum ad ipſam Vrbem, nempè, vt vadat per totum menſem Octobris, quatenus ob æſtiuos calores, ſi verò ob peſtem, quando tutò poterit.

Quintum, Qui ob aliquã cauſam, exules, ſeù relegati ſunt, & neque ad Vrbem, neque ad Ordinarium, ſine aliquo periculo accedere poſſunt, *Crauet. conſ. 49. nu. 1. DD. in l. interpoſitas, C. de tranſac.*

Aliaque inſuper adeſſe poterunt impedimenta temporalia, quæ facilè poſſent per Papam, ſiuè illius Pœnitentiariam admitti. Et quamuis primodicta impedimenta admittantur regulariter tanquã perpetua, negari tamen non poteſt, quin aliquando, aliqua ipſorum militent tanquam temporalia; prout eidem Sacrę Pęnitentiariæ viſum fuerit; & cum talia ſint, ſemper datur abſolutio, cum reincidentia, vt ſupra dictum eſt; & in fine dictarum litterarum apponitur hoc decretum, *Vt ſi Orator ſatiſfacere, cui tenetur, et ſententię Ordinarij ſuper præmiſſis latæ, ſeù ferendæ, parere, & ad Vrbem, cum primùm poterit, venire contempſerit, in eandem excommunicationis ſententiam relabatur eo ipsò*, Supradicta tamen verba, *cum primùm poterit, ad Vrbem veniat*, ceſſant, vbi impedimenta erunt perpetua, vt ex præmiſſis patet.

Quando verò, propter præmiſſa, Orator tenetur omnino accedere ad Vrbem, abſque eo, quod illi concedatur dilatio ad accedendum, ait *Sayr. d. cap. 28. num. 39.* quod ſufficit, vt impedimentum hoc, tanto tempore duntaxat duret, quantum eſt neceſſarium à diſceſſu loci, in quo eſt abſoluendus, ad appulſum loci, in quo manet Papa, vel Legatus, *ex Nauar. d. nu. 90.* nam etiam Legatus à latere abſoluit ab excommunicatione, quæ incurritur, ob violentam manuum iniectionem, & in alijs caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, *tex. ett in cap. ad eminentiam, de ſent. excom. gloſ. in cap. authoritate, §. inhibemus, de privileg.* quã quidem facultatem habet, etiã ſi iniuria ſit atrox, & læſio enormis, *DD. in d. cap. ad eminentiam, Gamb. de off. & pot. leg. lib. 8. tit. de poteſt. leg. in abſoluendo ab excommunicatione, nu. 1. & 2.* præterquam in caſibus, inibi expreſſis.

19 Iſti enim, qui non ſunt impediti, vel aliquo impedimento temporali ceſſante, tenentur ad Vrbem accedere, non poſſunt abſque cauſa differre acceſſum huiuſmodi; nam tenentur quamprimum poterunt accedere, aliàs incidunt in eandem excommunicationẽ; quod ſatis docet *tex. in cap. 101, quæ. de ſent. excom. in 6.* his verbis, *ſi ceſſante poſtea periculo, vel impedimento huiuſmodi, ſe illi à quo, his ceſſantibus, abſolui debebant, quam citò commodè poterint, contempſerint præſentare, mandatum ipſius ſuper illis, pro quibus excommunicati fuerint humiliter recepturi, & ſatiſfacturi, prout iuſtitia ſuadebit, decernimus, ne ſic cenſuræ illudant Eccleſiaſticæ, in eandem ſententiam reincidere ipſo iure.*

20 Sicque, cum iſti fuerint in mora culpabili ad arripiendum hoc iter, incurrunt excommunicationem, *Io. Andr. in Clem. ſi quis ſuadente, in gloſ. verbo. quam cito*, vbi dicit, quod excuſationes, abſoluendi, non facile admittuntur; quia non eſt ei credendum circa hoc; ſed totum id manet in arbitrio Iudicis; quia aliàs, eſſet abſolutus ex friuolis excuſationibus frigoris, & caloris, & his ſimilibus; & ſic Conſtitutionem eluderet; ſubdens ibi, quod non obſtat, quod de occulta

re, & de animæ periculo quæritur, & ſic ſibi credendum;nam id verum eſt in foro pœnitentiali, & quoad vinculum occultè contrahendum. Vndè,ex quo ipſe Iudex ſcientiam habet de mora, ſcire debet, eū eſſe excommunicatum; ſed tamen non denunciabit,niſi prius,eo vocato,per coniecturas viderit, illum eſſe moroſum, cognitione ſuper hoc, ſummariè præmiſſa. Verum eſt, quod ipſe Iudex conſtituendo Oratori,tempus ad accedendum, debet conſiderare omnes qualitates,& circumſtantias circa hoc;quia,cum tempus hoc non reperiatur in iure præcisè expreſſum,
21 remittitur ipſius Iudicis arbitrio, iuxtà vulgatam *l. 1. ff. de iur. delib.* Dec.*in cap. Sedes, num. 7. de reſcrip.* quo caſu ſufficit ipſi Iudici,vt talis Orator non ſit in negligentia,& fraude,*id. Sayr. d. num. 39. in fin.*

Nec in propoſito,eſt omittendum circa hanc eandem praxim,quod quamuis litteræ huiuſmodi abſolutionis per Sacram Pœnitentiariam regulariter committantur Ordinario Oratoris, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali,nihilominus, ſi
22 delictum fuerit occultum,conſueuit illas committi Diſcreto viro Confeſſori &c. qui eum abſoluat, addita clauſula, *Quod ſi detegi contigerit, ipſum Oratorem, præmiſſa commiſiſſe; ac ipſe,ſententia,ſiuè ordinationi Ordinarij,ſuper præmiſſis lata, ſeù ferenda, parere contempſerit, in dictam excommunicationis ſententiam relabatur eo ipſo.*

Quod ſi aliquando contingat,delictum
23 eſſe publicum, Oratorem verò ob aliquam ex ſupradictis cauſis,non poſſe,neque ad Vrbem,neque, ad ſuum Ordinarium accedere, ne diù excommunicatus remaneat,dirigi conſueuerunt, nihilominus litteræ huiuſmodi, etiam proprio Ordinario,ſeù eius Vicario,in cuius diœceſi ipſe Orator deliquit; vel ſi ſibi ſic viſum fuerit,per ſe,ſeù per vnum Confeſſorem, ad Sacramentales Confeſſiones audiendas, approbatum, ab eo ad hoc ſpecialiter deputandum, audita tamen per ipſum,Oratoris Sacramentali Confeſſione, poſtquàm dicto Clerico, ſi nondum ſatisfecit in eo,in quo tenetur,vel per eum non ſteterit, quominus arbitrio ipſius Ordinarij, ſatisfaciat competenter,ipſum Oratorem abſoluat;cum hoc, vt ad Vrbem cum poterit,accedat, cum ſolita reincidentia &c. Si verò delictum erit pu-
24 blicum, & nihilominus Orator ob aliquod legitimum impedimentum, aut legitimam cauſam,non poſſit ſimiliter, vt ſupra, accedere; tunc conſueuit ex gratia, committi ſimiliter Confeſſario, per ipſum Oratorem,vbique locorum, eligēdo, quatenus ipſum,poſtquàm Clerico, ſeù (ſi presbyterū occidit) Eccleſiæ,ſi qua dictus presbyter intitulatus erat,vel pro illa loci Ordinario,ac etiā hæredibus dicti præsbyteri, ſi nondū ſatisfecit,ſatisfacerit,vel per eū nō ſteterit, quominus arbitrio eiuſdē Cōfeſſoris, ſatisfaciat competenter,eum abſoluat iuxtà formam litterarum abſolutionis à presbytericidio ſupra poſitam: quæ quidem abſolutio datur etiam cum reincidentia, adeo vt niſi ſatisfecerit,vt ſupra, & accelerit ad Vrbem,quamprimum tutò poterit,in eādem excommunicationis ſententiam relabatur eo ipſo: & in fine additur,vt Orator in loco,vbi eius delictum eſt notum, non habeat ſe publicè pro abſoluto. Hęc autem obiter circa id,dixiſſe ſufficiat.

Sed redeundo vnde digreſſi ſumus; ſicut iam ſupra egimus de commutatione votorum,eiuſque praxi, non incongruum penitus erit,videre,nunquid,ſicut Summus Pontifex diſpenſat ſuper votis prædictis, diſpenſare poſſit ſuper voto continentiæ,ſacris ordinibus annexo, & cum effectu detur diſpenſatio? Et quamuis non deſint, qui teneant cœlibatum ſacro ordini, iure diuino, adiunctum fuiſſe; ac propterea, nulla poteſtate humana,etiam papali,poſſe diſpenſari;attamen contraria opinio verior eſt; cum ex ſolo præcepto Eccleſiæ, ſit dictis ſacris ordinibus annexa continentia,per plures authores,quos ad id congerit, *Barboſ. de poteſt. Epiſ. alleg. 15. num. 5.* qui *nu. 20.* ait,
25 Papam diſpenſare poſſe, vt promoti ad ordines ſacros, matrimonium contra-
26 hant, ſicut etiam diſpenſare poteſt cum religioſo profeſſo,vel moniali,ſuper voto caſtitatis,& continentiæ,vt matrimonium contrahant. Nec in contrarium circa hoc adduci poteſt *tex. in cap. cum ad Monaſterium, de ſtat. regular.* per ea verba, videlicet, *quia abdicatio proprietatis,ſicut,& cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam, nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere*; quandoquidem ſupradicta verba, accipiēda ſunt in ſenſu compoſito, ideſt, vt cum Monacho,manente Monacho, non poſſit Papa diſpenſare in votis Caſtitatis, & paupertatis; quia ſunt de eſſentia religionis:non tamen negat,quin poſſit cum eo diſpenſare in ſenſu diuiſo, nimirum,

fa-

faciendo de Monacho non Monachum, & extrahendo eum à religione, *Garc. de benef. p. 7. cap. 11. num. 93.* ex pluribus authoribus, per eum ibi allegatis.

27 Nec, pro huiuſmodi diſpenſatione deſunt exempla. Legimus enim, per Cœleſtinum III. diſpenſatum fuiſſe cum Ramiro Rege Aragonum, vt relictis Religione, & Epiſcopatu, Regnum ſuſciperet, & vxorem duceret; ac cum Conſtantia filia Rogerij Regis, vt religione deſerta, nuberet Henrico Sexto, Federici Imperatoris filio; necnon Alexandrum VI. diſpenſaſſe cum Cæſare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret, filiam Ducis Valentiniani, vt referunt plures authores relatos per *d. Barboſ. d. alleg nu. 24.* Legitur etiam, Alexandrum III. diſpenſaſſe cum quodam Monacho Ordinis Sancti Benedicti Nigrorum, in Monaſterio Sancti Nicolai de Littore, Venetijs, de domo Iuſtiniana, qui in ea ſolus erat, ac cum ipſo, Papa diſpenſauit, vt duceret vxorem, prolemque ſuſciperet; qua poſtmodum ſuſcepta, reuerteretur, ad Monaſterium, qui genuit ſeptem filios vtriuſque ſexus; ac demum factus ſenex, rediit ad Monaſterium; illiuſque vxor monialis effecta eſt, vt legitur in vita Beati Laurentij Iuſtiniani, olim Patriarchæ Veneti, & refert *Burgaſ. de irregul. p. 6. tit. de ſponſ. & matrim. num. 63. verſ. Septima, qui poteſt maiue.* Necnon Gregorium XIII. diſpenſaſſe cum fratre bonæ mem. Cardinalis Ioyoſæ Galli, Sacerdote profeſſo, & Prouinciali Ordinis Capuccinorum, refert *Barthol. à Sancto Fauſto, in Theſauro Religioſorum, lib. 3. q. 36. à num. 8.* relatus ab eodem *Barboſ. in addit. ad alleg. 15. d. num. 24.*

Ex quibus, ſic in praxim deductis, iam ſatis conſtat Papam poſſe ſuper quolibet voto continentiæ, etiam ſolemnizato, diſpenſare; imò etiam ſine cauſa, vt tenet *Hoſtien. in ſum. de voto, §. qualiter* circa finem, ac etiam in *tit. qui Cler. vel vouen. §. ſi quis vouenſ. verſ. ſi quis*, & non modo videtur, ipſum Summum Pontificem id facere poſſe de plenitudine poteſtatis, verùm etiam ex mera ſua ordinaria poteſtate, etiam ſine magna cauſa diſpenſare, quod Sacerdos, & Monachus poſſint contrahere matrimonium. Ratio autem eſt, quia contra ipſos, nulla prohibitio de iure diuino reperitur, ſed tantùm id ex Conſtitutione canonica tantummodo vetitum eſt; quo fit, vt ſi Conſtitutio Eccleſię non obſtaret, vel ea non emanaſſet, teneret profectò matrimonium per Sacerdotem, vel Monachum, contractum; quod etiam *not. id. Hoſt. & Abb. in cap. rurſus, qui cler. vel nou. & in cap. meminimus, eod. tit.* vt per *d. Borgaſ. nu. 10. & 11.* vbi ſubdit, quod ſicut Eccleſia, ſua voluntate, ſtatuit, quod tales non poſſint contrahere, & ſi contrahunt, non valeat matrimonium; ita per contrariam voluntatem, poſſet ſtatuere, quod de cœtero matrimonia per tales contracta, valeant. Vndè ex pręmiſſis, poteſt Papa ſtatuere, quod omnes presbyteri, monachi, & moniales poſſent contrahere, vt not *id. Hoſt. & Io. Andr. in cap. cum ad Monaſterium, de ſtat. regul.*

28 Iſtæ tamen diſpenſationes, hodie non ita paſſim conceduntur; nam licèt eius ſit reuocare, cuius eſt condere, *l. vlt. C. de legib.* nihilominus, cum Eccleſia, ex magna cauſa id prohibuerit, ita ex magna cauſa debet, poſſe reuocare, *id. Borgoſ. d. num. 11. & per tex. in l. nil eſt tam naturale, ff. de reg. iur.*

29 Sed, nunquid tales, cum, quibus diſpenſatur ad matrimoniũ cõtrahendũ, teneãtur nihilominus ad horas canonicas recitãdas, *Sanch. lib. 8. diſp. d. n. 11.* ait teneri, donec matrimonium contrahant; & dum habitum non mutant, ad vtendum hac diſpenſatione; ſecus autem vbi ſæcularẽ habitum aſſumant, & vtantur hac diſpenſatione ad tranſeundum ad nuptias; alia circa hoc, videre poteris apud eundem *Sanch. loc. cit.*

Hic verò, non omnino ſuperfluum exiſtimauimus, circa ea, quæ ad praxim exequendi litteras huiuſmodi commutationis pertinent, illarum clauſulas, ſaltem ſummatim hic explanare. Et

30 Primo, eſt notandum, ſecundum ordinem earundem litterarum; quod Confeſſarius, cui, litterę per ipſam Sacram Pœnitentiariam, diriguntur, cum clauſula, *Audita prius Oratoris Sacramentali confeſſione*, non poteſt excedere formam huiuſmodi commiſſionis; ſed confeſſio iſta debet omninò præmitti; quod elicitur ex ijs, quæ dicit etiam *Sanch. lib. 8. diſp. 34. num. 29.* vbi ait, quod ſi Pontifex, committens has diſpenſationes, vult præmittendam eſſe neceſſariò prædictam Sacramentalem confeſſionem, id claris verbis explicabit; alias enim concedi aliquid pro ſolo foro conſcientiæ, non eſt reſtringere, vt intra confeſſionem exerceatur, & allegat ibi *Emman. Sà, in Summa, verbo, excommunicatio nu. 1.* dicentem, facultatem

tatem

tatem habentem abſoluendi, vel diſpenſandi in foro interiori, poſſe id extra confeſſionem exequi, prout etiam nititur rationi *Concilij Tridentini ſeſſ. 24. cap. 6. de reform.* vbi Epiſcopis conceditur, vt poſſint abſoluere in foro conſcientiæ à quibuſcunque caſibus occultis; & tamen praxis habet, vt extra confeſſionem abſoluant.

Id enim locum habere poterat, tempore qno ipſe *Sanch.* hæc ſcribebat; tũc enim non adijciebatur in his, & ſimilibus litteris, ſupradicta clauſula, *Audita Sacramentali confeſſione*: prout patet ex duabus ſimilibus formulis, quas ſubijcit ipſe *d. diſp. 34. num. 1. & 2.* quæ tamen cæpit adijci tempore ſel. record. Pauli V. me eiuſdem Sacræ Pœnitentiariæ Prętorio inſeruiente: quatè hodie non poteſt id in dubium reuocari; attento hodierno ipſius Sacræ Pęnitentiariæ ſtylo, omnibus noto.

Licèt aliud quandoque ea ſeruet, quando videlicet, huiuſmodi litteræ ad inſtantiam ipſius Oratoris, committuntur, non ipſi Confeſſario, ſed proprio Ordinario; tunc enim, ſine dicta clauſula, ipſæ litteræ expediuntur. Quare in propoſito, Confeſſarius, nullam haberet iuriſdictionem, non præmiſſa Sacramentali confeſſione, cum dicta clauſula, *Audita &c.* ponatur in ablatiuo abſoluto, qui in commiſſione tribuit iuriſdictionem ſub conditione, *l. à teſtatore. ff. de condit. & demonſtrat.* ac proinde, benè qnidem dicit *id. Sanch. d. num. 29.* quod ſtantibns ſnpradictis duabns formulis, & antiquo ſtylo Sacræ Pęnitentiariæ, licet dicta verba importarent abſolutionem Sacramentalem, non tamen probantur per modum conditionis; vt ex illarum tenore conſtat.

Secundo, quod cum pro huiuſmodi voti commutationis cauſa, allegetur incontinentia Oratoris, ob ſtimulos carnis, qnos ille ſentit, notandum eſt, non ſufficere quaſcunqne carnis tentationes, neque quodcnnque periculum lapſus in eas, vt cauſa hæc verificetur; prout, neqne ſufficit timor vnius, vel alterius lapſus; ſed exigitur maximum periculum frequentis lapſus, *id. Sanch. d. diſp. 34. nu. 19.* vbi ait, qnod illa verba, *continenter viuere poſſe non ſperat*, important habitum viuendi incontinenter; ac proinde periculum vnius, vel àlterius lapſus, non præbet iuſtam diſpenſandi cauſam in huiuſmodi votis; licet aliàs dici poſſet, quod ad ſic diſpenſandum, regulariter, pro cauſa ſufficiat, quando vouens verſatur in periculo tranſgrediendi votum; ſi periculum illud oriatur ex ipſius vouentis ſtatn, ex quo difficillimum ſit in tali ſtatu ſeruare huinſmodi votum, *id. Sanch. diſp. 20. num. 17.*

Tertio, quod Confeſſarius tenetur indagare verificationem cauſæ, ſecundum formam, in literis huiuſmodi commutationis, ſibi traditam, ibi, *ſi ita eſſe, ac per diligentem examinationem, ac poſt monita, & conſilia opportuna &c.* Verum eſt quidẽ, qnod per ipſam clauſulã. *Si eſt ita*, inducũtur cõditio, & cauſa finalis, *Marchiſ. de commiſſ. p. 1. nu. 11. fol. mihi 304.* attamẽ cętera verba, quæ ſequuntur, uidelicet, *Ac per diligẽtẽ examinationẽ poſt monita, etc.* vt ait *id. Sanch. d. diſp 34. n. 27.* non importãt formam; adeò, vt, ea non ſeruata, corruat actus, nimirum, vt Orator fruſtretur valore, & effectu ſibi conceſſæ diſpenſationis; iuxtà, ea, quæ tradit *Philoſ. in 7. Metaph. & tex. in l. ſtipulatio, §; opus, ff. de nou. oper. nunc. l. mulieri, §. 1. ff. de verb. ſignif.* ſed appoſita ſunt, circa acceſſoria, & accidentalia: nec ipſius commutationis, ſiuè diſpenſationis gratiam reſpiciunt: quarè habemus, qnod forma mutata in accidentalibus, ſeù acceſſorijs, non mutatur, ſeù perit ſubſtantia gratiæ; ſicur etiam dicimus, quod modus adiectus ſeruituti, eam non mutat, ſeù deſtruit, *l. ſi fundus, §. ſi res, ff. de pignor.* vndè optime docet *id. Sanch. loc. cit.* per iura ibi per eum allegata, quod ſupradicta verba ſonanr, non in conditionem, aut formam, ſed in inſtructionem Confeſſarij, qualiter ſe debeat habere, vt de veritate certior fiat; & ita, me pręſente reſpondit, de hac re conſultus, bo. me. Benedictus Iuſtinianus è Societate Ieſu, Sacræ Pœnitentiarię Apoſtolicæ Cõſultor Theologus, & Rector Pęnitentiariæ S. Petri de Vrbe: cum monita, & conſilia opportuna, vt in dictis litteris exprimitur, tanquam præparatoria, & præludia, apponantur: quapropter, omnino dicendum eſt, illa non inducere formam, ant conditionem.

Quarto, eidem Confeſſario committitur, quatenus Oratorem à mutatione propoſiti abſoluat. Hic quærit *id. Sanch. dict. diſp. 34. num. 28.* qnænam ſit iſta abſolutio à mutatione propoſiti, & qualis pœnitentia veniat propterea iniũgenda; ex quo, cum propoſiti mutatio, ex iuſta cauſa facta, procurando diſpenſationem, omni culpa vacet, nulla abſolutio, ſeù pęnitentia eſt neceſſaria Reſp. tamen *nu. 29.*

ita

ita committi, ſi fortè ea culpa fuit, tranſgrediente, vouente promiſſionem. Et ſi quæras, ad quid commiſſio hæc, Reſp. quia fortè, voti tranſgreſſio poterat eſſe reſeruata in ea diœceſi.

Quinto, quod idem Confeſſarius votum huiuſmodi commutet in frequentiã Sacramentalis confeſſionis peccatorum ſuorum, ſingulis ſcilicet menſibus, ſemel, vel quoties eidem Confeſſario videbitur: quomodo autem id intelligatur, uide eundem *Sanch. d. diſp. 34. nu. 32. cum pluribus ſeqq.*

Sexto, Adijcitur clauſula, quod ſi Orator vxori, cui, virtute huius commutationis, coniungetur, ſuperuixerit, eodem uoto teneatur, vt prius: & ſi matrimonium, abſque noua diſpenſatione contraxerit, ſciat, ſe contra votum egiſſe. Per hæc quidem verba, clarius declaratur, Oratorem ipſum, ex vi huius diſpenſationis, non poſſe, niſi ſemel vxorem ducere; quæ quidem clauſula, licèt non fuiſſet hic appoſita, nihilominus ſubintelligeretur; quia ſecundum iura ſatis vulgata, diſpenſatio hæc, ob illius naturã, intelligitur de prima vice tantum, & non aliàs, *arg. tex. in c. ſi olim, de off. deleg. c. ſuſcepti. de reſcrip. in 6. c. quamuis el. 1. & c. cui de non Sacerdotali, de præb. eod. lib. 6.* & ſic conceſſa ſuper vno matrimonio; & non trahitur ad aliud *cap. fin. 33. q. 2. & cap. ſi autem, & ibi gloſ. 36. q. 2.* eo modo, quo dicimus de diſpenſato ad beneficium Eccleſiaſticum obtinendum, *Tiraquell. in l. boues, §. hoc ſermone, num. 36. de verb. ſign.* vbi plura in propoſito, more ſuo, congerit.

Porrò, iſta obſeruantia, adeò viget, vt etiam in petitione commutationis votorum caſtitatis, & religionis inſimul, ſemper adijciatur, quod commutatio, quoad votum caſtitatis, ſit tantum ad effectum, vt Orator matrimonium legitimè contrahere &c. Et ſi vxori, cui coniungetur, ſuperuixerit, caſtitatem ſeruet, vt pote eodem voto, vt prius obligatus &c. eo modo, quo dictum eſt in formula commutationis voti caſtitatis. Itaque nullus remanet ambigendi locus, an ſcilicet priori matrimonio, vigore huius diſpenſationis, ſoluto, aliud poſſit Orator contrahere; ſicut fortè dubitaretur, quando ſupradicta verba non eſſent in ipſa diſpenſatione, adiecta, ſed ſimpliciter fuiſſet diſpenſatum, vt Orator poſſit matrimonium contrahere, tali voto non obſtante; prout apparet ex quibuſdam antiquis formulis, & tenet *id. Sanch. d. lib. 8. diſp. 31. per tot.*

Et quidem, iſta praxis, iuxtà præmiſſa, nos errare non ſinit. Ita enim ſe habet; vt cum diſpenſatus in voto caſtitatis, qui ob ſtimulos carnis, viuere diffidit continenter; ac proinde in litteris ſuæ commutationis adijciatur dicta clauſula, ſcilicet, quod ſi ſuperuixerit vxori, cui coniungetur, non poſſit aliud inire matrimonium; ſi nihilominus, ipſa priori coniuge, iam defuncta, adhuc durat eadem cauſa incontinentiæ, fit ab eo denuò recurſus ad eandem Sacram Pœnitentiariam, quatenus ſecum diſpenſet ad matrimonium ſecundò contrahendum: & in his poſterioribus litteris, hæc additur clauſula, ſcilicet, *Saluis tamen alioquì cæteris omnibus, quæ illi in priori commutatione iniuncta fuerunt*; nimirum, vt ſecundo matrimonio ſoluto, nòn poſſit tertiùm contrahere. Vndè, ſtante hac praxi, quæ denotat obſeruantiam prioris commutationis huiuſmodi voti, non poteſt aliquo modo in dubium reuocari, an prior ipſa commutatio intelligatur quoad vnum matrimonium tantummodo contrahendum, vel ne.

Benè tamen adnotare non diſplicuit, quod tam Dataria, quàm Pœnitentiaria Apoſtolica in his, & ſimilibus votorum commutationibus, ſemper diſpenſat, vt matrimonium Orator, ſiuè Oratrix legitimè contrahere poſsit; quare per illam dictionem, *legitimè*, intelligitur de matrimonio, validè contracto, non autem ex aliqua cauſa, nullo: diſpoſitio enim loquens de actu, intelligitur de primo, qui valuit, *per tex. in l. qui per ſalutem, ff. de iureiur. & tex. in l. hæc conditio, in princip. ff. de cond. & demonſtr.* vbi hæc apponitur conditio, ſcilicet, *cum nupſerit*, quæ proinde non adimpletur, nuptijs inutilibus contractis, *Tiraquell. in d. l. boues, limit. 1. per tot.* & idem tenet, & docet *id. Sanch. d. lib. 8. diſp. 31. nu. 3.* vbi ait, quod, quamuis, expreſſis verbis reſtringatur ad vnum tantùm matrimonium diſpenſatio hæc, intelligendum eſt, dummodò illud ſit validum; aliàs enim non extinguitur iſta diſpenſatio in matrimonio nulliter contracto; ex quo illa debet intelligi cum effectu: quinimmò, quod maius eſt, neque diſpenſatio huiuſmodi euaneſcet primo matrimonio valido, diſſoluto, ante illius conſummationem, puta ob mortem, aut profeſſionem alterius coniugis, aut etiam Pontificis diſpenſatione; cum

tali

tali caſu, matrimonium non dicitur per-
fectè contractum, niſi conſummetur
carnali copula: hoc etenim iam patet
ex litteris huiuſmodi commutationis; in
quibus, illa non conceditur ſimpliciter,
& tantummodò ad effectum contrahendi
matrimonium; ſed vlterius in illis pro-
ceditur, pręſertim ſecundum ſtylum
Sacræ Pęnitentiariæ; in quibus dicitur,
quod Confeſſarius, ipſum votum diſpen-
ſando, commutet, non modò, vt matrimo-
nium ipſum contrahere, licitè, ve-
rùm etiam, vt in eo poſtmodum, debitum
coniugale exigere, & reddere poſſit;
idemque docet, etiam ipſe *Sanch. loc.
cit. n.* 5. vbi ait, quod ſi matrimoniũ nõ eſt
carnali copula conſummatũ, diſpenſatio
nõ eſt ſuum ſortita effectum; ex quo, ſola
matrimonij cõſummatio repugnat voto.

Quare, ex ante dictis, ſi matrimo-
nium fuerit nulliter contractum,
quia nimirum, contra formam Concilij
Tridentini, aliorumque ſacrorum Cano-
num, poterit denuo contrahi, adhibitis
ſolemnitatibus de iure requiſitis; quia
licèt omiſſio formæ reddat actum nul-
lum, tamen iteratò fieri poteſt cum ob-
ſeruatione debitę formæ, *id. Tiraquell. d.
limit.* 1. *nu.* 1. vbi ait, intelligendam eſſe
d. l. boues, §. hoc ſermone, quando primus
actus eſt validus: quam quidem limita-
tionem ita ille declarat *num.* 29. niſi, ſi
quis primum actum inutilem, prohibitũ,
ſcienter fecerit; tunc etenim non poterit
poſtmodum ad ſui commodum, alium
actum vtilem facere: & ſimiles caſus,
etiam in materia noſtra non ſemel eue-
niſſe audiuimus; pro cuius rei confirma-
tione, expreſſius eſt *tex. in l. hac conditio,
ff. de cond. i. & demonſtr.* vbi, ſi quis illi-
citas, ſcienter contraxerit nuptias, non
iuuatur per alias nuptias, idem docet
Sanch. d. diſp. 31. *nu.* 4. vbi ait, quod, ne ex
fraude ſua commodum reportet, diſpen-
ſatio extinguitur in primo actu, licèt in-
ualido; quia fraus nemini patrocinari
debet, *cap. ſuper litteris, de reſcript. cap. in
noſtra, de ſepult. cap. auaritia, de elect. in* 6.
Mandoſ. reg. 19 *q.* 8. *nu.* 3.

Recenſuimus hactenus nonnullos ca-
ſus, quorum expeditiones in Romana
Curia, cum ſunt penitus occulti, ad Sa-
cram Pœnitentiariam Apoſtolicam, pro
foro conſcientiæ, ſpectant: de cuius Sacro
Prætorio, potius diuinitus, quàm huma-
nitus inſtituto; ſicut Vrbs ipſa, totuſquè
teſtatur Orbis; necnon de eius Officiali-
bus fide, ſingularique probitate, locus
quidem eſſet, multa proferre, niſi laudum
eius fulgore deterrerer; ſuperuacuiſquè
induſtrijs laboret, qui Solem facibus illu-
ſtrare conatur, *arg. l.* 1. *ff. de dot. præleg.* ea
namque in omnes charitate, pietateque
flagrat, vt ipſius pietatis, charitatiſque
ſinus valeat iure optimo nuncupari, hoc
præſertim tempore, quo Maior eſt Pœni-
tentiarius Eminentiſſimus, & Reueren-
diſſimus D. Frater Antonius, tituli S. Ho-
nuphrij Cardinalis Barberinus; eiuſdem-
què Sacræ Pęnitentiariæ Regens Illuſtriſ-
ſimus, & Reuerendiſſimus D. Ioannes
Baptiſta Coccinus, Sacræ Rotæ Romanæ
Decanus; vir quidem à Deo, ad id præci-
puè munus obeundum, miſſus; quippè,
tùm doctrinæ claritate, morumquè inte-
gritate, tùm fidei, iuſtitiæquè zelo, cęte-
riſque animi dotibus plurimùm pollet.
Ibi potiſſimùm litteræ, nulla prorſus ab
Oratoribus, ſoluta mercede, celeri expedi-
31 tione, gratis quoad omnia, traduntur; ge-
minata illius Sigillatoris inſcriptione val-
latę intus .ſ. & extra, his verbis, GRA-
TIS VBIQVE; prout hæc, aliaquè per-
multa in illius Officio ſeruantur, etiam
ad præſcriptum *Conſtitutionis fel. record.
Pij V.* ſuper ordinatione noui Status
eiuſdem Sacrę Pęnitentiariæ; quæ cum
non ſit omnibus nota, hic in gratiam
ſaltem Curialium, inſeritur, quę eſt teno-
ris ſequentis, videlicet.

32 *PIus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. In omnibus
rebus humanis nihil tam perfectè inſtitui, nihil vllis legibus, ſanctionibuſque
tam diligenter muniri poteſt, quin id lubrica, & præceps, malorumque omnium effe-
ctrix cupiditas, nouis quotidie artibus peruertere, atque corrumpere moliatur. Quo-
circa omnes ad huius præcelſæ dignitatis faſtigium euecti, perpetua quadam neceſſitate
coguntur, nuſquam oculos à commiſſo ſibi grege auertere, ſed continenter vigiles cir-
cumferre, vt quandocumque vſus poſcit, nouis modo legibus ferendis, modo veteribus
corrigendis, vel ad vſum reuocandis, ea, quę paulatim deprauata ſunt, in melius re-
formentur. Quod quidem nos iam inde ab ipſo pontificatus noſtri principio, & libenter
fecimus, & quantum in nobis eſt, illud idem ſtatutum vrgere & proſequi, annuente
Deo,*

Deo, conamur, neque quicquam nobis eſt, vel praclarius, vel optabilius, quam vt collapſos à vetere diſciplina mores ad priſtinam ſuam integritatem denuo erectos, & in agro Domini à prauarum conſuetudinum ſentibus omnia diligenter perpurgata videamus. Sed ne, dum ea, quę ad communem totius corporis ſalutem pertinent, tantopere procurantur, quiſquam nos accuſet, quod eam partem, quę nobis proxima eſt, negligamus, neque illius vlceribus neceſſarium ſalutis remedium applicemus, diuino auxilio freti curia noſtra vniuerſę reformationem iamdudum oculis noſtris obuerſantem aggredi decreuimus, pro qua etſi ante hac nonnulli prędeceſſores noſtri multa ſanctè & ſalutariter ordinarunt, hominum tamen fragilitate, non ita multo poſt, aut neglecta, aut corrupta ſunt, alijs atque alijs aliena ſuo ſibi officio vſurpantibus, & dicta curia expeditiones inuicem confundentibus, quarum ſingulis ſagax illa vetuſtas proprium, & diſtinctum, pro cuiuſque diuerſitate, & materię genere officium, tanto ſtudio aſſignauit. Vnde nos operepretium fore arbitrati, illud in primis conari, vt quod cuique ordini, quod cuique officio congruit, ad illud idem reuocetur; demum ſapienter prouidere, & prouidenter ſtatuere per quos viros, quibuſque modis curię prædictę negotia per rerum, temporum, & locorum qualitate deinceps dirigantur: at quia ceteris omnibus illa anteponere neceſſe eſt, ex quibus pendere dignoſcitur periculum animarum. Nos huiuſce reformationis exordium à Panitentiarię noſtrę officio capere inſtituimus, eiuſque rei cauſa omnem auctoritatem ordinariam, & delegatam, omniaque priuilegia, facultates, & indulta ideo duximus reuocanda, vt habita de miniſtrorum qualitate, numero, functionibus, & officijs ratione explicata, nouam futuris formam de integro praſcribere valeamus, qua ipſum Panitentiaria officium certis quibuſdam facultatibus, qua alijs officijs magis conueniunt, exoneratum atque expeditum, de hinc ea qua animarum ſalutem pracipue concernunt, attentiore ſtudio proſequantur.

Primum igitur omnium de huiuſmodi officio, miniſtris, & functionibus rationem, prodere volentes, De Apoſtolicę poteſtatis plenitudine, omnia, & ſingula loca, ſeu officia Referendariorum, Correctorum, & Reuiſoris, necnon functiones, & exercitia Scriptorum, qui vigintiſeptem, & Procuratorum, qui vigintiquatuor ſunt, quorumque Procuratorum octo officia ad diſpoſitionem pro tempore exiſtentis maioris Pęnitentiarij pertinere noſcuntur, in eodem Pęnitentiarię officio perpetuo ſupprimimus, & abolemus, eorumque Scriptorum, & Procuratorum rationem aliorſum habituri, illos omnes iam nunc ab ipſo Pęnitentiaria officio amonemus: Ac dictum officium dehinc maiore Pęnitentiario, Regente, Datario, vno Correctore, vno Magiſtro in Theologia, vno Doctore in Decretis, duobus Procuratoribus, duobus Scriptoribus, & vno Sigillatore (quos pro futuris rebus, & negotijs illius ſatis eſſe duximus) perpetuo conſtare volumus: horumque omnium officiorum in ipſo Pęnitentiaria officio conſtitutorum venditionem, aut quamuis aliam ad voluntatem tacitam, vel expreſſam ea dimittentium diſpoſitionem, expreſſe prohibemus, ſed illa omnia probis, & peritis, gratis omnino, & ſine aliqua dimittentium, aut aliorum quorumcunque acceptione concedantur, quod ſi ſecus factum fuerit, quacunque conceſſiones de illis pro tempore factę, nullius ſint roboris, vel momenti.

Praterea ſtatuimus, & ordinamus, vt deinceps in perpetuum, maior Pęnitentiarius officium ſuum per ſe ipſum exerceat, qui ſit presbyter, Magiſter in Theologia, ſeu decretorum doctor, & cauſa legitima à Romano Pontifice admiſſa, abſens, ſeu impeditus fuerit, vnum alium ex S. R. E. Cardinalibus pradictis qualitatibus inſignitum, ſibi Propęnitentiarium ſurroget; qui interim hoc manus etiam per ſe ipſum proſequatur, literaſque, non Panitentiarij delegantis, ſed ſuo proprio nomine iubeat expediri.

Similiter Regens, Datarius, Magiſter in Thelogia, & decretorum Doctor viri exi-

mia doctrina prętantes, caſuumque conſcientiæ periti. Item Corrector in decretis, ſtylo, cęteriſque Pęnitentiaria rebus diligenter verſatus, & inſtructus. Ac etiam Sigillator probatę vitę, & vti id munus poſtulat, omnium officÿ expeditionum peritus. Qui omnes maioris Pęnitentiarÿ cura, & ſollicitudine delecti, & à Romano Pontifice confirmati, ad ſuum quiſque officium admittantur. Procuratores quoque, & Scriptores prędicti vita, moribuſque integris ornati, ad ſuum quiſque officium exercendum idonei.

Adhac omnes prędicti officÿ miniſtri, etiam Procuratores, & Scriptores ſint preſbyteri, vel certe in aliquo ex ſacris ordinibus conſtituti, huiuſmodi arcanorum continentiſſimi, quorum, etiam iuramento de fidelitate præſtanda adſcribatur, quod nec occultos caſus huiuſmodi, nec perſonas vnquam cuiquam extra officium reuelabunt, qui ſecus fecerint, non leuius, quam presbyteri peccatorum confeſſiones prodere audentes, puniantur.

Procuratoria autem, & Scriptoria officia ita demum à maiore Pęnitentiario illis concedantur, qui prius à Regente, & Correctore, ſuper vita, moribus, ætate, ſcientia, & alÿs qualitatibus requiſitis diligenter, ac propoſitis edictis, & mora ſex dierum præcedente, per cõcurſum examinati, & idonei comprobati fuerint, alioqui omnes conceſſiones etiam ſi à Romano Pontifice ex aliqua cauſa pro tempore factę fuerint, pro irritis habeantur.

Omnes vero ſupradicti officia ſua per ſe ipſos tum diligenter, tum etiam fideliter exerceant, ſolique præſentes, & actu exercentes, niſi legitime impediti, fructus & emolumenta percipiant, quorum ſingulis certum, ſtatutumque aliunde ſtipendium cuique conueniens, aſſignare intendimus, quo ſolo contenti eſſe debeant; nihilque aliud, etiam ſponte oblatum, à partibus, aut alias ſiue pro expeditionis celeritate, ſiue pro alio extraordinario labore, tam procurando, quam ſcribendo, aut recognoſcendo, & examinando, capere poſſint: quicumque ſecus fecerint, officio ſuo huiuſmodi priuati, excommunicationis quoque ſententia innodati eo ipſo cenſeantur, cuius abſolutionis beneficium ab alio, quam Romano Pontifice (excepto mortis articulo) nequeant obtinere.

Vt autem negotia vniuerſa, qua decet puritate, & diligentia dirigantur, prædictus Regens, petitiones, caſuſq; omnes ad prędictum officium deductos in primis examinet diligenter; quęque perſpicua, & ſecundum communem in eodem officio curſum abſque difficultate expediti conſueuerunt, ea iem expediri iubeat, nihilq; omnino, vel ordinarium, aut clarum, niſi prius ab ipſo r cognitum & probatum, Procuratores expedire incipiant: Dubia vero vel obſcura, vel difficultate obſtructa, Regens ipſe ad maiorem Pęnitentiarium referat, vt diligentius examinentur; demum in eius ſignatura propoſita, cum maturo omnium iudicio decidantur.

Cęterum materia omnes, ſiue conficiendę, ſiue ſcribenda, inter Procuratores, & Scriptores, cura Sigillatoris ęqualiter diuidantur.

Sed, vt literæ prædictę, ſtylo ſuo conſcriptæ, ſanę, & incorruptę emittantur, Corrector prędictus, ante quam illa ſcribantur ſchedulas, ſiue minutas earum à prędictis Procuratoribus conficiendas, cum ſupplicatione expedita, diligenter recognoſcat, examinet, & corrigat; vt inde literę ipſę mundę, & integrę, raſuriſque prorſus carentes expediantur; Itemque ſuper omnibus materÿs, tam ordinarÿs, quam extraordinarÿs ſupplicationes, vbi illis opus erit, in totum expediri debeant, prius quam ad expeditionem literarum ſuper illis quoquo pacto procedatur.

Denique, Sigillator prę dictus, literas omnes eatenus recognoſcat, vt manus requiſitę illis appoſitę ſint; & eorum data cum libello ſupplicationis concordet, deinde ipſius ſigillo Pęnitentiariæ obſignet, obſignatas, & in totum gratis vbique expeditas, tunc demum eas procurantibus reſignet.

Illud

Illud autem ſanctè, & inuiolate apud officium prædictum volumus obſeruari, vt nihil Prorſus pro literarum confectione, & expeditione, nec alias, etiam pro charta, atramento, cera, capſula, cordulis, alijſque rebus ad ipſam expeditionem pertinentibus exoluatur, rationem aliunde habituri, vnde hæc omnia, ſimulque miniſtrorum omnium ſtipendia debeant comparari.

Sed ne quid rerum dictæ Pęnitentiariæ lapſu temporis pereat, neglectumue iaceat, Sigillator ipſe omnia exemplaria, literas, ſcripturas, & inſtrumenta quorumcumque priuilegiorum, facultatum, conceſſionum, probibitionum, reformationum, & cęterorum omnium, dictum officium Pænitentiariæ in vniuerſum, & priuatim concernentium, fideliter, ac cum periculo ſuo aſſeruet, deque his omnibus authenticum inuentarium, ac regeſtum conficiat, cui quidquid poſtea additum, ſtatutum, conceſſum, vel, vetitum erit, illud totum qualecunque quamprimum adſcribatur, & ſic deinceps hęc omnia in futurorum Sigillatorum fidem cum eiſdem conditionibus, & periculis deponantur.

Ad retinendam vero in dicto officio puritatem, & confirmandam ſingulorum fidem, diſtrictè præcipimus, vt iuramenta, quę in admiſſione officialium requiruntur, ad pręſentem noſtram reformationem accommodata, quotannis in manibus dicti maioris Pęnitentiarij debeant iterari.

Monemus inſuper omnes & ſingulos ſupradictos, vt caueant diligenter, ne in officiorum ſuorum exercitio fraus, vel dolus quoquo pacto admittatur, vel captio inducatur, neuè ipſi partibus quidquam doloſe, & fraudulenter ſuggerant, quo facilius optata impetrare poſſint, ſed ſolum petitiones iuſtas, rationabiles, & honeſtas recipiant, & proponant. Quod ſi dolum, vel fraudem feciſſe, aut quidquam, vel minimum pro labore, aut alio quoquo modo accepiſſe conuicti fuerint, præter illas cenſuras, & pęnas, quę contra talia admittentes quomodocunque propoſitę ſunt, in pęnam priuationis officiorum ſuorum incurrant, & ad futura inhabiles, infameſque reputentur, prout nos illos priuatos, inhabiles, & infames declaramus eo ipſo.

Decernentes ex nunc irritum, & inane, quidquid ſecus ſuper prædictis, aut eorum aliquo à quoquam quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus noſtra, de non tollendo iure quæſito, & alijs Apoſtolicis conſtitutionibus, ac de certo officiorum prædictorum numero, etiam pluries à Romanis Pontificibus reducto, necnon officij Pænitentiarię huiuſmodi iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, vetere ſtylo, & conſuetudinibus quantocunque tempore obſeruatis, cęteriſque contrarijs quibuſcunque.

Depulſa igitur omnis auaritię foeditatè, pro ſe quiſque piam, caſtamque mentem ad impoſitum ſibi munus pro Dei ęterni gloria, & Chriſti fidelium ſalute alacriter intendat, & pro virili parte conetur, vt cũcta proſpera, & hoc tanto officio digna ſuccedant, ſedeſque Apoſtolica pro bene geſtis condignę laudis pręconio in ſingulis Chriſtiani orbis partibus plenius celebretur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę ſuppreſſionis, abolitionis, amotionis, probibitionis ſtatuti, ordinationis, intentionis, præcepti, monitionis, decreti, declarationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romę Apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicę milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, quintodecimo Cal. Iunii, Pontificatus noſtri Anno Quarto.

Hæc autem, quoad ea, quæ ad ipſam Sacram Pænitentiariam ſpectant. Quoverò ad ea, quæ expeditiones, pro vtroque foro, ac vtriuſque Signaturę reſpiciũt

eſt non oſcitanter aduertendum, quod per Conſtitutionem *Gregorij XIII.* fuerũt innouatæ cenſurę, & pęnę, quas eiuſdem record. *Bonifacius VIII.* edidit contra pacifcentes, ſeù dantes, & accipientes, aut promittentes, & acceptantes pro expeditionibus gratiæ, & iuſtitię, & cum hodie illa ſit in viridi obſeruantia, & à noſtra praxi minimè alienam agnouimus; proinde illius tenorem hic inſerere placuit, qui eſt huiuſmodi videlicet.

33 *GRegorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ab ipſo Pontificatus noſtri principio quàm maxime poſſumus enitimur, atque contendimus, vt domus & Curia noſtra à ſordibus expurgetur. Cui ſalubri conſilio incũbens fel. recor.* Bonifacius *Papa VIII. excommunicauit, & anathematizauit omnes Clericos, religioſos, & laicos vtriuſq; ſexus, ſiue familiares Curię, ſiue vndecunque alios, qui aliquod pactum facerent; ſeu quid parum, vel magnum promitterent; vel promiſſionem reciperent, aut ex pacto, vel promiſſione occulta, vel manifeſta, ſiue ſub verbis generalibus, & plenè non expreſſis, ſiue ſpecialibus & apertè expreſſis, facta, quicquam darent, aut reciperent pro iuſtitia, ſiue gratia, ſiue pro ſe, ſiue pro alio, in cauſis, vel iudicijs, ſeu aliàs per literas Apoſtolicas, & quibuſcunque alijs modis apud ſedem Apoſtolicam obtinenda: & eam ſententiam ad promittentes, & acceptantes, danteſque, & recipientes duxit extendendam: Illos etiam, qui ſibi intra triduum non renunciarent eum, quem in culpa eſſe ſcirent, vel alicui, per quem ad ſe fideliter referretur, ſimili voluit ſententiæ ſubiacere: Ac decreuit, vt nullus hanc incurrens excommunicationis ſententiam, abſque ſpeciali mandato ſuo, abſolutionis beneficium valeret obtinere, niſi in mortis articulo conſtitutus: Sed nec quiſquam admitteretur ad abſolutionis gratiam, niſi prius erogatum eſſet pauperibus, quantum ille dediſſet, vel etiam recepiſſet. Iuſtitiæ vero, ſiue gratię expeditiones ſic obtentæ, nullius prorſus eſſent roboris vel momenti: et ſcienter illis vtentibus, ſimili ſententia innodauit: ac reſeruans ſibi abſolutionem eorum cum prędictis, ad pęnas ſimiles in omnibus obligauit. Sed hoc ſcelus ita hodie in mores inductum eſt, vt plerique cupiditate improbi quęſtus potentiorum ſuffragationibus adnixi, huiuſmodi negotiorum expeditiones hac illac conquirentes, turpiſſime nundinentur. Alij alios, quos gratia pręſtare arbitrantur, donis pollicitationibuſq; ambiant. Quidam etiam ſe talium operam atque induſtriam pretio & muneribus quæſiſſe affingant. Quę cum peſſima ſint, & Curiæ prędictę exiſtimationem grauiſſime offendant: in eos qui talia agunt animaduertendum fore arbitrati, Conſtitutionem prędictam cum ſuis cenſuris, & pęnis omnibus innouamus: eaſdemque omnes extendimus ad audentes qualecunque horum facinorum quæ adſcripſimus, danteſque illis & alijs ſupradictis auxilium, conſilium, vel fauorem. Quinetiam eos omnes omni beneficio, & officio Eccleſiaſtico & ſæculari, ſiue temporali ſiue perpetuo, ipſo iure priuamus, ac priuatos eſſe declaramus, & præterea infamiæ ſubiectos perpetuo, ac inhabiles ad illa & alia eſſe volumus. A quibus etiam, prout quęque reſerit, tales poenę exigantur, quæ cæteris ſint exemplo. Illis tamen, qui rem adhuc incognitam, compliceſque, fautores, & ſocios retexerint, impunitas concedatur. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto. Nonis Nouembrii, Pontificatus noſtri Anno Tertio.*

34 Circa verò taxas eiuſdem Romanæ Curiæ Officialium, fuerunt per *Iulium II.* innouatæ plures Conſtitutiones, qui etiam mandauit, ne ijdem Officiales, prodictis, taxis, etiam à ſponte dantibus, vltra quàm in primæua ſuorum Officiorum inſtitutione caueatur, exigant; proindequè mandauit ipſius Curiæ Officialibus, & inter cæteros, litterarũ Apoſtolicarum, etiam de Maiori Præſidentia, Abbreuiatoribus, Scriptoribus, & Sollicitatoribus; earundemquè, ac Pęnitentiariæ Apoſtolicæ, Breuium Apoſtolicorum, & Archiuij Romanæ Curiæ, Scriptoribus, plum-

Plumbi, & ipſarum litterarum, ac ſupplicationum, de illius mandato ſignatarum, Regiſtrorum Magiſtris, Clericis, & Regiſtratoribus, Plumbatoribus, taxę plumbi Collectoribus, Audientię Contradictarum, & cauſarum Palatij Apóſtolici Auditoribus, ne pro taxis, mercedibus, emolumentis, laboribus, regalibus, aut cuiuſuis alterius lucri, & receptionis nomine, aliquid in pecunijs, rebus, bonis, aut promiſſionibus, qnomodocunque, & qualitercunque, directè, vel indirectè, etiam à ſponte dantibus, & offerentibus, petere, exigere, vel recipere per ſe, vel alium præſumant; ſub pęna excommnnicationis latè ſententiæ, & pro prima, Centum ducatorum auri de Camera, pro ſecunda, ſuſpenſionis exercitij, & pereeptionis emolumentorum ad ſex menſes, Fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtolorum Vrbis Applicandorum: pro tertia verò vicibus, quibus contrafecerint, priuationis, Officiorum pęnis, ipſo facto incurrendis, abſque alia declaratione mandauit; ac contrafacientes ad reſtituendum quicquid vltra præmiſſa receperint, obligatos fore declarauit; vt in dicta Conſtitutione, quę incipit, *Etſi Romanus Pontifex*; *ſub Dat. Romæ, Anno 1512. Tertio Kal. Aprilis, Anno Nono.*

Finis Libri Octaui.

PRAXIS DISPENSATIONIS

SVPER ALIENATIONE BONORVM Eccleſiaſticorum, In forma, Si in euidentem, &c.

LIBER NONVS.

SVMMARIVM.

1 *Extrauag.* Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien. *facit ius commune.*

2 *Eſt recepta in Ciuitate, & Diaceſi Neapolitana.*

3 *Fructus beneficij, ſunt bona Eccleſiaſtica.*

4 *Bona Eccleſię, non alienantur ſine ſolemnitate.*

5 *Nec circa hoc, valet conſuetudo in contrarium.*

6 *Quo iure ſint probibita alienari.*

7 *Diſpenſatio ſuper alienatione bonorum Eccleſiaſticorum, non datur ſine cauſa.*

8 *Extrauag.* Ambitioſæ, *tenor.*

9 *Hæc Extrauag. fuit confirmata per Iulium III.*

10 *Priuilegia Regularibus conceſſa, alienandi bona Eccleſiaſtica, ſublata per decretum Sacrę Congregationis Concilij.*

11 *Cuius tenor proponitur.*

12 *Regularibus, non licet pecunias ad cambium, vel mutuo recipere.*

13 *Regulares* Clerici *Theatini, non comprehenduntur in decreto, de non alien. bon. Eccleſ.*

14 *Extrauag.* Ambitioſę, *verba*, vltra triennium, *in quibus rebus locum habeat, & nu. 15. & 16.*

17 *Alienatio rerum Eccleſię, cauſam, & ſolemnitatem requirit.*

18 *Et quenam cauſę, ſint in praxi receptę.*

19 *Innocentius VIII. pro neceſſitatibus Eccleſię, pignorauit Mitram Pontificalem.*

20 *Neceſſitatis appellatione, venit omnis cauſa alienandi bona Eccleſiaſtica.*

21 *Extrau.* Ambitioſæ, *probibet omnem modum alienandi.*

22 *Papę authoritas in alienatione rerum Eccleſię, omnem ſolemnitatem excludit.*

23 *Si tamen ea fuerit legitimè interpoſita.*

24 *Extrau.* Ambitioſæ, *forma non ſeruata, quenam panę incurrantur.*

25 *Exemplum mirabile refertur contra inuadentes bona Eccleſię.*

Pra-

Praxis prohibitionum alienandi bona Eccleſiaſtica.

C A P. I.

BEneplacitũ Apoſtolicũ ſuper alienatione rerũ Eccleſiaſticarum vltra triennium, diſpenſationẽ appellauit *Franc. in cap. 1. verſ. Decimo tertio limita, hoc tit. lib. 6.* Quare, non rectè Lector arbitrabitur, nos propoſitæ materiæ finem excedere, ſi ipſius praxim proſequamur. Frequentiſſimus quippè eſt in Romana Curia vſus, huiuſmodi diſpenſationis, ſiuè licentiæ, ipſa bona, vt ſupra alienandi, necnon alienationes, iam ſub Sedis Apoſtolicæ beneplacito, factas, confirmandi, & approbandi, potiſſimùm reſiſtente *Extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccl. non alien.* cùm ea ſit per totum Orbem recepta, ac in viridi obſeruantia, vt refert *Bertacch. de Epiſ. lib. 4. p. 4 q. 36. num. 10* ex quo inſerta eſt in corpore iuris, *Cauale. deciſ. 43. nu. 4. Creſcen. deciſ. 3. de iureiur. Caſar de Graſſ. hoc tit. dec. 4. nu. 26.* ac proinde
1 facit ius commune, *id. Caſar, deciſ. 135.* & in iudiciali foro citatur; quotidieque Romana Curia, pro eius obſeruantia, pronunciat; & ita eius praxis ſe habet in expediendis paſſim litteris ſub hac forma, *Si in euidentem*; ex eaque emanant etiam abſolutiones à cenſuris, diſpenſationes, & habilitationes, etiam in vtroque foro, quoad contrauenientes; ac propterea vult Summus Pontifex illam vbique obſeruari, vt ait *Quaranta in Summa bullar. verb. alienatio rerum Eccleſiæ, ſub n. 28.* ac per eam ſemper vidimus haberi recurſum per totum Orbem ad eandem Curiam, tàm pro impetranda facultate alienandi, cum cauſis conſuetis, quàm pro alijs rebus ab ipſa *Extrau.* de-
2 pendentibus: præcipuè verò in hac Ciuitate, & diœceſi Neapolitana recepta eſt, tàm quo ad pœnas intrinſecas, nempè, nullitatis contractus, quàm quo ad pœnas extrinſecas, videlicet cenſurarum, & aliàs, teſte *Genuenſe, in ſua praxi cap. 50. num. 1.* & non modò locum habet in locationibus rerum, & bonorum; verùm etiam, fructuum, & redditnum; nam
3 fructus, & redditus beneficij, ſeù Eccleſiæ, ſunt res, & bona Eccleſiaſtica, cum ab Eccleſia proueniant; ſintque eius miniſtris aſſignata, propter diuinum miniſterium, *Garc. de beneſ. p. 2. cap. 1. num. 32.* & ita quotidie in praxi obſeruari videmus.

Antequã tamen hanc praxim aggredia-
4 mur, præmittendum eſt, bona Eccleſiæ non poſſe quouis modo alienari, ſine ſolemnitate iuris, vt in *Auth. hoc ius porrectum, C. de Sacroſ. Eccleſ. cap. nulli, de reb. Eccleſ. non alien. Clem. 1. eod. tit. Surd. conſ. 181. num. 14. & conſ. 249.* vbi ampliat
5 hanc diſpoſitionem, vt nec valeat conſuetudo aliqua in contrarium, quæ videlicet, remittat ſolemnitatem requiſitam in huiuſmodi alienationibus; quia per illam induceretur grauamen rebus Eccleſiæ, vt per *Abb. & alios in cap. 1. per illum tex. de conſuet.* Generaliter enim has alienationes conſtat fieri non poſſe.

6 Primò, de iure diuino, vt in *lib. Leuit. cap. 25. ibi, Terra quoque non vendetur in perpetuum: quia mea eſt, & vos aduenæ, & coloni mei eſtis, vt per Redoan. de reb. Eccl. ſ. non alien. q. 3. num. 13.*

Secundò, de iure Canonico, per *tex. in cap. poſſeſſiones, 16. q. 1. ibi, poſſeſſiones, quas vnuſquiſque Eccleſiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis, atque diſtractionibus, vel ſub quocunque argumento, non patimur, niſi fortè, aut Clericis, bonorum meritorum, aut monaſterijs, religionis intuitu, aut certè peregrinis, ſi neceſſitas largiri ſuaſerit; Sic tamen, vt hæc ipſa non perpetuò, ſed temporaliter perfruantur, & per tex. in cap. non liceat, in cap. monemus, & in cap. ſine exceptione, 12. q. 2. & in cap. nulli, in cap. ſi quis, & in cap. fin. & in Clem. 1.* ac denique per *d. Extrau. Ambitioſæ eod. tit.*

Tertiò, de iure Ciuili, per *tex. in l. iubemus, C. de Sacroſ. Eccl. ſ. & per tex. in §. nec igitur, verſ. alienationis, in Auth. de non alien. aut permut. rer. Eccleſ.* nam ipſemet Imperator, cauſam prohibitionis oſtendit in *Auth. de Eccleſiaſt. rer. immobil. alien. in princip.* vbi ait, *Scripſimus legem prohibentem res Eccleſiarum omnium alienari; quia videbamus prædia, & poſſeſſiones paulatim alienari ſine dignis ſolutis pretijs, & ſine cauſa ineuitabili*; Vnde, ſi non eſſet interdicta hæc alienatio, periculum eſſet, quod Eccleſia ad nihilum redigeretur, *d. cap. monemus.*

Propterea dixit *Rebuff. in compendio alien. rer. Eccl. in expoſitione cap. ſine excep. 12 q. 2. in verbo, ne quis*, quod ſicut Eccleſia eſt mater Religionis, ita eius patri-

monium

monium conſeruari debet illæſum *d. l. tub. mus, id. Rot. hoc tit. q. 35.* vbi ait, quod propter malos Prælatos, prohibita eſt alienatio; qui forſan omnia bona Eccleſiæ alienarent,

Sicut autem in quacumque diſpenſatione requiritur cauſa, *Fel. in cap. quæ in Eccleſiarum. num. 60. de conſtitut.* ita etiã aduerſus iura prædicta prohibentia hu-
7 iuſmodi alienatione, non diſpenſatur, niſi cauſa legitima interueniente, *Molin. de contract. diſp. 468. Sarm. de redd. p. 1. cap. 2. Caual. deciſ. 35. num. 31. & deciſ. 451. num. 33. p. 1. Ann. conſ. 38. vol. 1. Seraph. deciſ. 508.*

Quoniam vero præcipua prohibitio de iure canonico, ea eſt, quæ continetur in eadem *Extrauag. Ambitioſæ*, & tam ex ipſa, quàm alijs iuribus ſupradictis alienatio, ſine licentia alienandi, eſt de Papæ reſeruatis, *cap. non liceat Papæ, & ibi Archid. d. 12. q. 2. Leo in Theſauro fori Eccl. p. 3. cap. 1. num. 4.* propterea eiuſdem *Extrauag.* tenorem, de verbo ad verbum, hic inſerere placuit, qui talis eſt, videlicet.

8 *PAulus Epiſcopus ſeruus Seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam; Ambitioſæ cupiditati illorum pręcipuè, qui diuinis, & humanis affectati, damnatione poſtpoſita, immobilia, & pretioſa mobilia Deo dicata, ex quibus Eccleſię, Monaſteria, & pia loca reguntur, illuſtranturq. & eorum miniſtri ſibi alimoniam vendicant, prophanis vſibus applicare, aut cum maximo illorum, ac diuini cultus detrimento, exquiſitis medijs vſurpare pręſumunt, occurrere cupientes.*

Omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, omneq. pactum, per quod ipſorum dominium transfertur, conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in caſibus à iure permiſſis, ac de rebus, et bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & tunc in Eccleſiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus, & bonis, quę ſeruando ſeruari non poſſunt, pro inſtantis temporis exigentia, hac perpetuo valitura Conſtitutione præſenti fieri prohibemus.

Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliàs ſuper hoc editis, quę tenore pręſentium innouamus, in ſuo nihilominus robore permanſuris. Si quis autem contra huius noſtrę prohibitionis ſeriem, de bonis, & rebus eiſdem quidquam alienare præſumpſerit, alienatio, hypotheca, conceſſio, locatio, conductio, & infeudatio huiuſmodi, nullius omninò ſint roboris, vel momenti, & tam qui alienant, quam is, qui alienatas res, & bona prędicta receperit, ſententiam excommunicationis incurrant.

Alienanti verò bona Eccleſiarum, monaſteriorum, locorumq; piorum quorumlibet, inconſulto Romano Pontifice, aut contra pręſentis Conſtitutionis tenorem, ſi Pontificali, vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ingreſſus Eccleſiæ ſit penitus interdictus, & ſi per ſex menſes immediatè ſequentes ſub interdicto, huiuſmodi animo (quod abſit) perſeuerauerit indurato, lapſis menſib. eiſdem à regimine, & adminiſtratione ſuę Eccleſiæ, vel Monaſterij, cui pręſidet, in ſpiritualibus, & temporalibus ſit eo ipſo ſuſpenſus Inferiores verò pręlati, Commendatarij, & aliarum Eccleſiarum Rectores, beneficia, vel admiſtrationem quomodolibet obtinẽtes, Prioratibus, Prępoſituris, Prępoſitatibus, Dignitatibus, Perſonatib. Adminiſtrationibus, Officijs, Canonicatibus, Prębendis, alijſq. Eccleſiaſticis, cum cura, & ſine cura, ſęcularibus, & Regularibus beneficijs, quorum res, & bona alienarunt duntaxat, ipſo facto priuati exiſtant, illaq. abſque declaratione aliqua vacare cenſeantur, poſſintq. per locorum Ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, perſonis idoneis (illis exceptis, quę propterea priuatę fuerint) liberè, de iure conferri, niſi aliàs diſpoſitioni Apoſtolicę Sedis ſint ſpecialiter, aut generaliter reſeruata: & nihilominus alienata res, & bona huiuſmodi, ad Eccleſias, Monaſteria, & loca pia, ad quæ ante alienationem huiuſmodi pertinebant, liberè reuertantur. Nulli ergo, &c. Datum Romę apud Sanctum Marcum, Anno Dominicę Incarnationis, 1468. Kal. Martij, Pontificatus noſtri anno quarto.

Quæ

Quæ quidem *Extrau.* fuit confirmata per *Iulium Tertium*, per aliam ſuam *Extrau.* quæ incipit, *Sicut accepimus*, *de anno 155*ı. & totum deniquè confirmatum per Sacrum *Concilium Triden. ſeſſ. 22. cap. 11. de reform.*

Verùm à ſupradictis omnibus, fuerunt exempti plures Regulares; quibus per diuerſa priuilegia fuerat indultum, vt poſſent aliqua eorum Monaſteriorum bona, vſque ad certam ſummam, alienare: poſtmodum, verò, hæc priuilegia fuerunt ſublata per nouum decretum *Sacræ Congregationis Concilij*, iuſſu Sanctiſſimi D. Vrbani Papę Octaui editum, cuius tenorem, non incongruum viſum fuit hic, etiam ſubnectere, qui talis eſt, vt ſequitur videlicet.

Decretum Sacrę Congregationis Concilij S. D. *N.* Vrbani Papæ Octaui iuſſu, editum, de rebus Regularium non alienandis.

11 *SAcra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, rerum experimento edocta, quantum Religiones accipiant detrimenti ex bonorum immobilium diſtractionibus, quas crebro faciunt Regulares, Apoſtolicis priuilegijs innixi; ac proinde operę pretium putans, illorum facilitatem, aliqua ratione compeſcere; Speciali S.D.N. iuſſu generalibus, & prouincialibus Capitulis, vel Congregationibus, Abbatibus, Generalibus, & quibuſcunque alijs ſuperioribus Regularibus cuiuſuis ordinis, Congregationis, Societatis, vel Inſtituti, intra fines Europę exiſtentibus, omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretioſiorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipſorum dominium transfertur, cenſus perpetuos, ſeu vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionem, vltra triennium conceſſionem in feudum, vel emphyteuſim (præterquam in caſibus à Iure præmiſſis) fieri, perpetuo prohibet, atque interdicit, abſque ipſius Congregationis expreſſa licentia in ſcriptis, & gratis concedenda, ſub poena priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, vociſq; actiuę & paſſiuæ, ac perpetuę inhabilitatis ad illa in poſterum obtinenda; quam ipſo facto, abſq; alia declaratione, incurrant; Sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate; poenis, nihilominus apoſtolicarum conſtitutionum, & pręſertim fel. record. Pauli Secundi, quę incipit, Ambitioſę, in ſuo robore permanſuris. Alienationes verò, pacta, cenſus, hypothecas, locationes, cõductiones, & conceſſiones quaſcunque contra huiuſmodi prohibitionem faciendas Sanctitatis ſuæ authoritate, ipſo iure nullas, atque irritas decernit. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, in fauorem quarumcunque perſonarum, atque ordinum, tam mendicantium, quàm non mendicantium, Militiarum, etiam S. Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, ac cuiuſuis alterius inſtituti, etiam neceſſario, & in indiuiduo exprimendi, Monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum,* Domorum, *ac locorum Regularium quorumcunque; Necnon illorum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis Statutis, vel conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſquè efficacioribus, & inſolitis clauſulis; necnon irritantibus decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicę poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeù extenſionis, conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiam ſi pro illorùm ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, ac formis, ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales, idem importantes, mentio, ſeù quęuis alia expreſſio habenda, & aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi præſentibus pro expreſſis habentes; quibus quoad eà, quę preſenti decreto, ac prohibitioni aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpetialiter, & expreſſè Sanctitatis ſuę authoritate derogat, cęteriſ-*

que contrarijs quibuſcunque . Datum Romæ die 7. Septembris 1624.

Coſmus Card. de Torres.

loco † Sigilli.

Proſper Fagnanus. S. Congr. Secret.

Poſtmodum verò acceſſit ſupradicti decreti declaratio, vt ſequitur, videlicet,

12 *CVm poſt editum decretum de rebus Regularium non alienandis, compertum fit, Regulares, qui eodem decreto prohibentur cenſus imponere ſuper bonis, ad eorum monaſteria peruenientibus, loco cenſuum huiuſmodi, pecunias ad cambium, vel mutuo accipere cum ſolutione lucri ceſſantis, vel damni emergentis; cumque ex huiuſmodi contractu eludatur mens Sacræ Congregationis, cui in primis, in votis fuit conſulere Religionum indemnitati, quæ ex impoſitione cenſuum huiuſmodi plurimum læduntur, Sanctiſſimo Domino Noſtro approbante decreuit, ac declarauit, huiuſmodi contractus eſſe contra mentem decreti, vt ſupra editi: Ideoque non licere Regularibus pecunias, vt præponitur accipere; ac ſi acceperint, in ipſius decretis pœnas ipſo facto incidere, Datum Romæ 21. Maij 1626.*

Coſmus Card. de Torres.

loco † Sigilli.

Proſper Fagnanus.

Deinde cupientes Clerici Regulares declarari, eos exemptos eſſe à prædictis decretis, porrexerunt eidem Sacræ Congregationi ſupplicem libellum, tenoris ſequentis videlicet.

Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini.

GEneralis Clericorum Regularium exponit humiliter Illuſtriſs. DD. VV. qualiter eius Religio, nullo vnquam tempore poſſedit bona aliqua immobilia, animo ea retinendi, cum id expreſsè prohibeant Conſtitutiones eiuſdem Religionis, à tali enim poſſeſſione voluntariè ſe abſtinent, vt eo liberius, & promptius paupertatem Chriſti Domini imitetur. Et licèt ſtabile quoddam Panormi, eidem Religioni relictum, nondum alienatum ſit, hoc fuit inopia emptorum, & multitudo litium; nunc verò temporis Præpoſito Domus eiuſdem Ciuitatis iniunctum eſt à Capitulo Generali, vt quàm citiſſimè, quocunque modo illud vendat, & quocunque pretio. Quapropter humiliter eadem Religio poſtulat ab hac S. Congregatione declarari, non comprehendi ſub prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis; promittendo, pro vt opus eſt, ex nunc, & in futurum, iuxtà formam Conſtitutionum eiuſdem Religionis firmiter obſeruaturam ſupradictum inſtitutum; nec vllo vnquam tempore recepturam, ſeù accepturam bona aliqua immobilia, titulo, vel eleemoſynæ, vel emptionis, vel quocunque alio, niſi ad effectum ea vendendi, vel pro vſu fabricæ Eccleſiæ ſeu monaſterij; & in tantum intendit tale decretum gratioſum ſibi ſuffragari in quantum huiuſmodi inſtitutum eſt ſeruatura &c.

Reſponſio.

23 *Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Triden. Interpretum cenſuit, Religionem Clericorum Regularium Theatinorum, quandiu inſtitutum ſuperius propoſitum retineat, quoad bona immobilia, non comprehendi in prohibitione nuper edita, de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

Cum verò noſtra praxis verſetur, præcipuè circa pertinentia ad primodictam *Extrau. Ambitioſa*, operæ pretium eſſe duximus, ad illius præſcriptum, hic addere, quod ſtantibus verbis eiuſdem *Extrau.* nempè, *vltra triennium &c.* illa
24 vendicat ſibi tantummodò locum in rebus, quæ quotannis coluntur, & ex eis quolibet anno fructus percipiuntur; aliàs enim, ſi res Eccleſiæ, talis eſſent conditionis, vt ex eis quolibet triennio, vnicus tantùm fructus colligeretur, nulla opus eſſet diſpenſatione, ſiue licentia, ſi verbi gratia, locarentur ad nouem annos; ex eo quòd, primum triennium, vnico anno comprehenderetur; & ſic ſecundum, & tertium: & ſi alternatim fructificant, poterunt ad ſex annos locari *id. Quaran. d. verbo, alienatio, verſ. quartò, amplia, nu. 18.* vt ſunt quædam olíueta, myrteta, Syluæ cæduæ, & nemora cædua, quæ etiam locari poterunt per quindecim annos abſque aſſenſu Apoſtolico, ſi quolibet tantum quinquennio conductor capit fructus, *Zerol. in prax. Epiſ. eod. verb. verſ. decimo quinto, quia dictum eſt.*

Sanè, quoad tempus ìpſius triennij, quo ipſa locatio licitè, abſque beneplacito Apoſtolico fieri poteſt, idem dicendum eſt, quando, poſt locationem ipſam vltra triennium factam, fructus præter naturam prædij nulli fuerunt: vnde ait *Tiraquell. in l boues, § hoc ſermone ff. num. 64. ante prim. limit.* quod cum à Summo Pontifice conceſſum fuit Epiſcopo, propter ipſius debita perſoluenda, vt fructus primi anni beneficiorum ſuæ Diœceſis intra quinquennium vacaturorū percipiat, ſi fructus primi anni, aut nulli fuerunt, aut chaſmate perierunt, conſumpta eſt omnino gratia; nec poterit Epiſcopus, alterius anni, ſcilicet vltra quinquennium, fructus percipere, per *tex. in l. cum certus, ff. de tri. vin. & ol. leg.* vbi ſi certus numerus amphorarum vini, ex eo, quod natum eſſet ex tali fundo relinquatur, & minus natum eſſet, non amplius debetur, quàm, quod natum eſt eo anno; nec cœteris annis ſuppletur.

E contra verò ſuſtinetur ipſa locatio ad triennium tantum facta, ſine Apoſtolica authoritate ad præſcriptum eiuſdem *Extrau. Ambitioſæ*, ſi prædium fructus bis in anno attulerit: nec id ſuperuacaneum eſſet putandum; cum regiones quędam adſint adeo fœcundæ, & vberes, vt fructus bis ſingulis annis ferant; quod quidem alicubi euenire poſsè putamus, ſicut in partibus Indiarum, vt aſſerit *Martianus Capella, lib. 6.* & ait *Solinus, cap. 65.* quod Indiæ bis æſtatem habent, & bis legit frugem, & *Strato*, Indiarum fœcunditatem eò maximè declarat, quod eę bis fructum ferant, alteram enim ſementem habent autumnalem, alteram æſtiuam, & de nonnullis Italiæ locis ita teſtatur *Virgilius, lib. 2. Georgic.*

His ver aſſiduum, atque alienis menſibus æſtas.
Bis grauidæ pecudes, bis pomis vtilis arbos.

Et *Diodorus Siculus, lib. 1. cap. 2.* ſcribit, oues in Aegypto bis in anno parere, ac bis lanam præbere; aliaquè permulta affert *id. Tiraquell. in d. l. boues, d. nu. 7.*

Nec eſt omittendum, quod *d. Extrau.*
15 vendicat etiam ſibi locum in rebus, ſolo cohærentibus, nempè in arboribus, quæ ſolo cedunt, *Monald. conſ. 215. vol. 2. Nauar. conſ. 6. de reb. Eccl. non alien.* & in practica ſępè videmus ſuper his impetrari aſſenſum Apoſtolicum.

16 In ſylua autem cædua, tenent aliqui, non habere locum hanc *Extrau.* ſicut, nec in nemore, arundineto, alijſque cæduis arboribus, quæ per inciſionem ſunt in fructu, & renaſcuntur; quia non deterioratur fundus, *Bar. in l. qui fundum, §. cum fundum, ff. de contrah. empt.* vbi idem dicendum eſſe, docet de arboribus vetuſtis, & corruptis, vel non fructiferis; ſi in earum locum aliæ ſubſtituerentur; aut ſi ex inciſione huiuſmodi, fundus fructuoſior fieret, quàm antea, incidendo arbores opacas, vel, ſi nimia denſitas noceat ipſis arboribus; ſicut etiam nocet nimia raritas *id. d. cōſ. 6.* vbi dicit *Nauar.* quod ſicut licet herbas, rubos, lapides, & alia arboribus nocentia, tollere, ita etiā tollere licet illas arbores, quæ impediunt augmentum fructuum, & vtilitatem aliarum arborum ſufficientium prædio; quia in hoc nulla interuenit alienatio; vide etiam *Quart. d. verbo alienatio. verſ. decimoſeptimo, amplia.*

Gene-

Generaliter etiam præmittamus, ad
has alienationes, duo æquè principaliter
17 requiri, nempè cauſam, & ſolemnita-
tem, *cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. Co-
uar. reſol. lib. 2 cap. 17 nu. 1. Menoch. conſ.
872. lib. 9. Maſcard. de prob. concl. 75. num.
6. vol. 1.* adeo vt, vnum ſine altero non
ſufficiat, *Roland. conſ. 15. lib. 1. Gram.
deciſ. 79.* cum à iure prohibeantur vni-
formiter reſpectu cauſæ, & reſpectu for-
mæ. *cap. ſine exceptione, 12. q. 2.* cum ſola
cauſa legitima alienandi, ſeù ſolæ ſolem-
nitates, neqne ex forma *d. Extrauag.* ne-
que de Iure antiquo ſufficiant, *gloſ. in cap.
1. & ibi Abb. de in integr. reſtitu. Rot. deciſ.
178. p. 2. diuerſ.* in qua ob id fuit dictũ, alie-
nationem terrarum, de qnibus agebatur,
fuiſſe nullam, non obſtantibus litteris,
ſi in euidentem, & confirmatione ſubſe-
qnuta; etenim in huiuſmodi alienatio-
nibus copulatiuè requiruntur cauſa, &
ſolemnitas, nec vnum ſine alio ſufficit,
vt per *DD. in d. cap. ſine exceptione, 12. q. 2.*
vbi latiſſimè *Laurent. de Rodulph. in octa-
ua q. Couar. var reſol. lib. 2. cap. 17. num. 2.*
Et licèt Papæ authoritas ſuppleat ſolem-
nitates, iuxta *conſ. Abb. 41. lib. 1.* non ta-
men ſupplet defectum cauſæ; imò defe-
ctus cauſæ reddit nullam interpoſitionem
decreti ſuper alienatione &c.

Cauſæ autem alienationis, quas in dies,
18 in praxi ſeruari videmus, regulariter
quatuor ſunt, quarum Prima eſt, neceſſi-
tas; non quidem perſonæ Rectoris, ſed
ipſius Eccleſiæ, puta, ſi ipſa pateretur rui-
nam, quam non poſſit ipſe Rector aliun-
dè, niſi ex rerum venditione reparare;
aut pateretur defectus ornamentorum,
& paramentorum, aut vaſorum ſacro-
rum; nam hac de cauſa conceditur aſſen-
ſus Apoſtolicus, qui aliàs non concede-
retur, ſi cáuſa reſpiceret vtilitatem ipſius
Rectoris; veluti, ſi eſſet ære alieno gra-
uatus; quia, cum tunc poſſit de fructibus
ſatisfacere creditoribus, non admittit
Dataria ſimiles ſupplicationes, & in theo-
rica docet *id. Redoan. tit de cauſa vtilita-
tis, num. 101. cum ſeqq.* quod benè aduer-
tunt ipſius Datariæ Officiales in huiuſ-
modi ſupplicationum receptione, qui
illas non recipiunt, niſi in eis explicetur,
quod per huiuſmodi alienationé, efficia-
tur melior conditio, tam ipſius Rectoris,
quàm Eccleſiæ, cuius bona petuntur alie-
nari, vt infra, ſuo loco dicetur.

Alia inſuper poterit eſſe neceſſitas,
nempè, ſi Eccleſia ſit ære alieno graua-
ta; nec aliundè ſit ſoluendo, iuxta *tex. in
cap. ſicut, 22. q. 2. d. Auth. hoc ius porre-
ctum, C. de Sacroſ. Eccleſ.* nam, etiam ipſe
Summus Pontifex, pro cauſa neceſſitatis,
poteſt, non ſolum alienare bona Eccleſia-
rum inferiorum, *Archid. in cap. non liceat,
12. q. 2.* verùm etiam ipſius Eccleſiæ San-
cti Petri in Vaticano: vnde legimus, In-
19 nocentium Papam Octauum, dum Vrbs
Roma, in qua, cum Romana Curia ipſe
tunc reſidebat, per nonnullas armigeras
gentes hoſtiliter opprimeretur, pro illius
ab oppreſſionibus huiuſmodi liberatio-
ne, grandia ſubire compulſum fuiſſe
onera expenſarum; ad quæ, cum Romanę
Eccleſiæ non ſufficerent facultates, Mi-
tram Pontificalem, Regnum nuncu-
patum, & alia quamplurima eiuſdem
Eccleſiæ Iocalia pretioſa, aurea, & argen-
tea, diuerſis mercatoribus, dictam Cu-
riam ſequentibus, pro diuerſis pecunia-
rum ſummis, ad quantitatem fortè cen-
tum millium ducatorũ auri de Camera,
aſcendentibus, pignorauit; quæ, cum
commodè ex dictis Eccleſię prouentibus,
iàm exhauſtis, redimi non poſſent, auxit
propterea numerum Secretariorum Apo-
ſtolicorum, qui tàm antiqui, quàm de
nouo admiſſi ſummam ſexaginta duo-
rum millium, & quadringentorum flo-
renorum auri de Camera pro redimendis
mitra, & alijs iocalibus ſupradictis, de
eorum proprijs pecunijs exoluerunt, vt
in ſua *Conſtitutione, quæ eſt 7. in ordine,
& incip. Non debet, ſub datum Romæ, 1487.
Prid. Kal. Ianuarij, anno 4.* Neminem verò
latet, poſſe Summum Pontificem, ob
neceſſitates, aut vtilitates Sedis Apoſto-
licæ, non modò alienare bona im-
mediatè ſubiecta Eccleſiæ Romanæ, ve-
rùm etiam res particularium Eccleſia-
rum; ita declarat *Caſtr. conſ. 414. lib. 1.
Bald. in cap. 1. nu. 5. qui feud. dar. poſſ.* quos
refert *Redoan. de reb Eccl. non alien. q. 44.
num. 18. qui ex doctr. Bald. in l. penult. C. de
bon. quæ lib.* ait Papam, poſſe vendere
poſſeſſiones Eccleſiæ Romanæ, neceſſita-
te cogente, *d. q. 44. num. 22.* Et quando-
que, appellatione huius neceſſitatis, venit
20 omnis cauſa iuſta alienandi, *Bellam. in
cap. ſed notandum, Archid. in cap. non ha-
benti, 12. q. 2.* & tũc illi ſtatur, qualemcum-
que exitum habeat; dummodò ſit vtili-
ter cępta, ad *tex. in l. Sed an vltro, §. 1. ff. de
neg. geſt.* & omnes ferè *DD.* tenent, omnem
iuſtam cauſam alienandi, reduci ad cau-
ſam neceſſitatis.

Secunda cauſa, eſt vtilitatis, vt *in d.
cap. ſine exceptione, & cap. tua, de his quæ*

fiunt

fiunt à pral. abſque conſ. cap. & per tex. in d.cap.1.de reb.Eccl.non alien. in 6. vbi, alienatio rerum Eccleſiæ eſt conceſſa, ſi adſit vtilitas eiuſdem,& in *Clem. 1. eod. tit.ibi,niſi neceſſitas,aut vtilitas monaſterij &c.* & ſic cauſa vtilitatis, eſt potiſſima ad alienandum res Eccleſiæ *id. Redoan.q. 20.ſub num.16.hoc tit.*

Hęc tamen cauſa vtilitatis non ſufficit, quod ſit vtiliter cæpta, ſed requiritur, quòd Eccleſia efficiatur locupletior, *Arebid.in dict.cap. ſine exceptione, in gloſ. ſed nonne,Rot.deciſ.56.nu.4.p.2.diuerſ.*

Tertia cauſa, eſt pietatis, nempè pro redimendis captiuis, per *tex. in l. ſancimus, C.de Sacroſ. Eccleſ.* aut pro alimonia pauperum, *cap.aurum,12.q.2.*

Quarta eſt,commoditatis, vel minoris vtilitatis, veluti, quia res alienanda, eſt Eccleſiæ magis damnoſa, quàm vtilis, *cap.non liceat Papę,d. cap.ſine exceptione, & cap.terrulas,12.q.2.* Et qnamuis aliæ adſint cauſæ,nihilominus, vt pluries obſernaui in diuerſis ſupplicationibus, ad id Papæ porrectis,cũ diuerſis cauſis, omnes reducũtur ad quatuor ſupradictas, & ita etiam *docet, id.Redoan.q.19.nu. 1. cum ſeqq.* & iſtæ, reducuntur ad duas, ſcilicet neceſſitatis, & vtilitatis;nec tamen ob aliam eauſam,pręter expreſſas, prohibetur Summus Pontifex ſnper huiuſmodi alienatione diſpenſare, ſicut quandoqne vidimus in ipſa Romana Cnria ſeruari; quandoquidem neminem latet, Papam nonum poſſe inuenire caſum licitæ alienationis, teſte *eod. Redoan.d.q.44.n.15.*

Solemnitas, ad id de iure antiquo requiſita, quadruplex eſt;Prima,videlicet, authoritas Prælati, Secunda, tractatus, Tertia,conſenſus Capituli, Quarta, ſubſcriptio ſingulorum, ſaltem per Notarium, *id.Redoan.q.24.per tot.*

Sed cum nos hic agamus de alienationibns, præuio aſſenſu Apoſtolico, parum refert, de ſnpradictis ſolemnitatibus ſermonem habere; cum hodie per ſupra-
21 dictam *Extrau. Ambitioſæ*,prohibeatur omnis modus alienandi,etiam in eaſu licito, & ſeruatis ſolemnitatibus, inconſulto Romano Pontifiee, & iuxta eã, tres caſus excipiantur, vt ex lectura eiuſdem patet; ac proterea, vbi ipſius Pon-
22 tificis authoritas interuenerit, nulla alia requiritur ſolemnitas, *Dec.conſ.142. num 4.Rimin.conſ.232. vol.3. Pariſ. conſ. 24.num.2.vol.4.Surd.conſ.181.num.14.& conſ.301.num.25.Guid.Pap.deciſ.156. Abb. conſ.41.num.3. lib.1. Bald.in l.2. per illum tex.C.quando decret. opus non eſt, Ruin. conſ.35.num.22.*

23 Quod tamen intelligas, qnando Papæ authoritas legitimè, & validè interponitnr; at ſecus,ſi fuerit ſubreptitia, & conſequenter nulla; tunc enim nihil operatur, *Dec.conſ 142.num.5.verſ.non obſtat, Rota,deciſ.65.num.2. p. 2. diuerſ.* Cum enim ipſe Summus Pontifex,ſit omnium bonorum Eccleſiaſticorum ſummus adminiſtrator, *Innoc.in cap. nouerit,de ſent. excom. Abb.in cap.conſtitutus,de relig.dom. num.13.* de illius poteſtate, & an alia ſolemnitas requiratur, nullo modo eſt diſputandum.

Concurrentibus igitur eauſis ſupradictis, & non aliàs, conceditur hæc facultas alienandi; qnòd ſi aliter,& non ſeruata forma eiuſdem *Extrauag.* fiet alienatio, tàm alienantes, quàm deſnper quo-
24 modolibet contrahentes, multas pœnas ſpirituales,& temporales incurrent; quia bona Eccleſiæ tradita,conceſſa,donata, aut oblata,ſunt Deo data,& oblata, *cap. res, 12.q.1.* cuius Eccleſiæ caput eſt Chriſtus, qui omnium bonorum illius habet dominium, quæ,quo ad ſubſtantiam ſunt pauperum,qnoad adminiſtrationem,ſnnt Clericorum,quouerò ad dominium, ſunt Chriſti; *id.Redoan.q.3.nu.34.*& habemus *tex.in cap.1.12.q.2.* vbi, qui Chriſti pecunias, & Eccleſiæ aufert,frandat, & rapit, vt homicida in conſpectu iudieis depntabitur; Vndè legimus, Dominum ſuper malè tractantes res Eccleſiæ, effudiſſe iram ſuam: ex quo, vt ait *Baronius,* relatus per *Leonem, in ſuo Theſauro fori Eccleſiaſtici,tit.de emphyt.Eccl.nu.* 11. Berengarius abſtulit,quæ erant Sancti Iulij, dono piorum Principum collata bona in Diœceſi Nouarien., & Imperium perdidit &c.

25 Libet factũ mirabile hic etiã receẽſere, vt homines,eò cautius à prędictis bonis inuadendis abſtineant, quò acrius ſe à Deo Maximo nouerint eſſe puniendos; nẽpè,quòd ab Epiſcopis Prouinciarum Rhemen. ac Rothomagen. Ludouico Regi ſignificatum exitit,videlicet; qnod Carolus Princeps, Pipini Regis pater, qui primus inter omnes Francorum Reges, ac Principes,res Eccleſiarum ab eis ſeparauit, atque diuiſit, pro hoc ſolo maximè eſt æternaliter perditus; Nam Sanctus Eucherius Aurelianen. Epiſcopus, qni in Monaſterio S. Trudonis requieſcit,in oratione poſitus,ad alterum ſæculum raptus, & inter cętera; quæ Do-

mino ſibi oſtendente) conſpexit, vidit illum in inferno inferiori torqueri; cui interroganti, ab Angelo eius ductore reſponſum eſt; quia Sanctorum iudicatione, qui in futuro iudicio cum Domino iudicabunt, quorumque res abſtulit, & diuiſit ante illud iudicium anima, & corpore ſempiternis pęnis eſt deputatus, & recepit ſimul cum peccatis ſuis, pęnas propter peccata omnium, qui res ſuas, & facultates in honore, & amore Domini ad Sanctorum loca in luminaribus diuini cultus, & alimonijs ſeruorum Chriſti, ac pauperum pro animarum ſuarum redemptione tradiderant; qui in ſe reuerſus, S. Bonifacium, & Fuldrianum Abbatem Monaſterij S. Dionyſij, & ſummum Capellanum Regis Pipini ad ſe vocauit; eiſque talia dicens, in ſignum dedit, vt ad Sepulchrum illius irent, & ſi corpus eius ibidem non reperiſſent, ea, quæ dicebat, vera eſſe crederent. Ipſi autem pergentes ad prædictum Monaſterium, vbi corpus ipſius Caroli humatum fuerat, Sepulchrumque ipſius aperientes, viſus eſt ſubitò exiiſſe Draco, & totum illud ſepulchrũ interius inuentum eſt denigratum, ac ſi fuiſſet exuſtum; quod quidem, & alia fel. record. Gregorius XIII. iuſſit regiſtrari poſt *cap. quia iuxtà, 16. q. 1.*

SVMMARIVM

1 *Reſcripta, in forma,* ſi in euidentem, *duplici modo impetrantur.*
2 *Formula ſupplicationis locationis in euidentem &c.*
3 *Vtilitas euidens, debet exprimi in ſupplicatione.*
4 *Si verò ſecùs, quid agendum. Et quid ſtatuerit Sixtus V. & Clemens VIII. circa huiuſmodi alienationes, ſub num. 6. verſ. ad rem verò.*
5 *Referendarij, quare conſtituti.*
6 *Et quinam eligendi.*
7 *Materia dubia, maturam requirunt deliberationem.*
8 *Negotia grauiora expedit Papa cum Cardinalibus in Conſiſtorio.*
9 *Vrba reſcripti Papæ,* De Venerabilium fratrum noſtrorum conſilio, *non arguunt neceſſitatem.*
10 *Papa non adſtringitur exemplis, ad iudicandum.*
11 *Licèt ſecùs, ex decentia.*
12 *Sicut etiam tota Signatura.*
13 *Papa cur, moueatur exemplo prædeceſſorum ad concedendum, vel denegandum, & ſub num. 20.*
14 *Papa, eſt ſupra ius, contra ius, & extra ius.*
15 *Non ligatur exemplo ſuorum prædeceſſorum.*
16 *Ratio certa reddi non poteſt omnium, quæ à maioribus noſtris tradita ſunt.*
17 *Papæ ſufficit dicere, ſic volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas.*
18 *Ratio legis, quando reddi non poteſt, ſufficit dicere, ita ſcriptum eſt.*
19 *Regula certa, in reſcriptis Apoſtolicis dari non poteſt.*
20 *Signatura Papæ, multipliciter, & ſepiſſimè variatur.*
21 *Papa debet eſſe immobilis, habereque pedes plumbeos.*
22 *Variatio, in Papa reprobatur.*
23 *Papa debet habere vnum calamum, vnamque linguam.*
24 *Papæ conuenit dicere,* Quod *ſcripſi, ſcripſi.*
25 *Papa circumuento, & per importunitatem aliquid concedente, quid ſeruetur.*
26 *Sapientis eſt, mutare conſilium in melius.*
27 *Necnon reuocare quod malè quis loquutus eſt.*

Praxis Supplicationis Si in euidentem &c.

CAP. II.

1 DEueniendo nunc ad praxim impetrandi, & exequendi reſcripta Apoſtolica in forma ſupradicta, *Si in euidentem,* dicendum eſt, illa duplici modo impetrari; Vno videlicet, per ſupplicationem in Dataria Apoſtolica porrigendam pro Oratoribus ſæcularibus, ſuper qua poſtmodum expediuntur more ſolito, litteræ ſub plũbo,

bo, vel ſub annulo Piſcatoris, Altero modo pro Regularibus, pro quibus non expediuntur litteræ, ſed tantùm per Sacram Congregationem Concilij conceditur ſimplex reſcriptum, vel ſimplex licentia, quæ extenditur in calce ſupplicis libelli, ſeu memorialis inibi porrecti, vt infra dicetur.

Quia verò frequentior eſt illa, quę conceditur, præuijs ſupradictis litteris; propterea, de ea prius agendum erit. Cum igitur petitur, verbi gratia, licentia locandi ad aliquod tempus, vltra triennium, conficienda erit ſupplicatio à peritis in ipſa Curia modo ſequenti, videlicet.

2 *BEatiſſime Pater. Vt deuotus S. V. Orator Ioannes Gandulphus, Rector ſine cura Eccleſię, Sanctæ Marię ad Ioſaphat, in pertinentijs Ciuitatis Neapolitan. ſuam, & dictę Eccleſiæ, quam obtinet, conditionem efficiat meliorem, quoddam terræ petium, modiorum trium, menſurę illarum partium; iuxtà bona quondam Lucij Sarriani, Franciſci Dalani, viam publicam, & alios, ſi qui ſint, confines, ſitum; ac ad dictam Eccleſiam legitimè ſpectans; valoris in proprietate, ducatorum Centum, monetę Neapolitan. annui verò redditus, Decem ducatorum ſimilium, ſeptem ducatos auri de Camera, vel circa, conſtituentium, deuoto etiam S. V. Vincentio Breſciano, laico Neapolitan. pro annuo canone, ſeù annua reſponſione ducatorum ſexdecim ſimilis monetę, Decem ducatos auri prędicti pariter conſtituentium, ad tertiam ipſius generationem, in euidentem eiuſdem Eccleſiæ vtilitatem, ſub S. V. & Sedis Apoſtolicę beneplacito, concedere, & locare deſiderat. Cum autem (Pater Sancte) locatio, & conceſſio huiuſmodi, ſi fiat, in euidentem eiuſdem Eccleſię, ceſſura ſit vtilitatem; ac propterea Oratores pręfati cupiant ſibi, illam faciendi per E. S. V. & Sedem prędictam, licentiam concedi. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prędicti, quatenus ſibi in pręmiſſis opportunè prouidendo, eoſque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequendo; aliquibus probis viris, in illis partibus commorantibus, & in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, vt de præmiſſis ſe diligenter informent; & ſi per informationem eandem, locationem, & conceſſionem huiuſmodi, ſi fiant, in euidentem eiuſdem Eccleſiæ cedere vtilitatem, repererint, illas, vt prę fertur faciendi, eiſdem Oratoribus, licentiam, & facultatem, authoritate Apoſtolica concedant; & impartiantur; omneſque, & ſingulos, tàm iuris, quàm facti defectus, ſi qui deſuper quomodolibet interuenierint, ſuppleant, committere, & mandare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis, ac fęl. record. Pauli Papę Secundi S. V. Prędeceſſoris, de rebus Eccleſię non alienandis, alijſque conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs quibuſcumque, cum clauſulis opportunis.*

Fiat, vt petitur M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. & quòd terrę petij huiuſmodi ſituationes, confines, vocabula, & denominationes, etiam veriores, habeantur pro expreſſis, ſeù in toto, vel parte exprimi poſſint. Et de comiſſione, mandato, alijſque præmiſsis, vt ſupra, in literis latiſſime extendendis, & quod præmiſſorum omnium, & ſingulorum, aliorumque neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit in litteris: Et committatur Ordinario, & dignitatem in eius Eccleſia obtinenti, qui coniunctim procedant. Et ſi in euidentem &c. Et cum decreto, quòd finita, vel deficiente tertia generatione huiuſmodi, dictum terrę petium, cum omnibus, & ſingulis iuribus, & pertinentijs ſuis, nec non quibuſuis melioramentis deſuper, quomodolibet factis, ad dictam Eccleſiam, pleno iure, liberè reuer-	Fiat. M.

tantur, illique liberè cedant; abſq; eo, quod renouatio locationis huiuſmodi, à quoquàm, quouis prætextu, vel cauſa peti, aut prætendi poſſit.

Ex qua quidem formula, deſumi poterunt tantummodò modus, & ordo, quibus ſimiles ſupplicationes conficiuntur; ex quo, vt plurimum contingit, multa de neceſſitate narrari debere in ipſa ſupplicatione; vt exinde diſcernatur, an
3 verè adſit Eccleſiæ euidens vtilitas; ſuper quo nimis vrgebit prudentia conficientis ſupplicationem; quę more ſolito, porrigitur D. Datario, qui materiam conſiderat, an talis ſit, ex qua clarè conſtet, petita cedere in euidentem vtilitatem; adeò, vt non poſſit aliquo modo de ea hæſitari; quod ſi res talis erit, vt ipſi videatur, gratiam ſuper ea eſſe concedendam, tunc curabit ſupplicationem ipſam per Summum Pontificem in Camera ſignari. Si verò viderit vtilitatē nō adeſſe, vel, quatenus adſit, non tamen eſſe euidentē; ſupplicationem ipſam reijcit, & in illius calce apponit hæc verba, *Vtilitas non eſt euidens*; vt ſollicitator videat, cur reiecta ſit ſupplicatio, ac curet certiorari partes; vt ſi ipſæ velint, augeant Canonem, vel ab alienationis contractu deſiſtant.

Cum verò talis ſit materia, ex qua non ita facilè diſcerni poſſit, an verè adſit euidens vtilitas, vel ne; tunc, cum inhoneſtum videatur, vt ſimiles, & aliæ materię, quæ requirunt diſcuſſionem ſuper illarum conceſſione, tradantur ſimpliciter Pontifici ſignandę; cum ille non poſſit, ob innumera Sedis Apoſtolicæ negotia, & propter multitudinem aliarum ſupplicationum, examinare huiuſmodi ſupplicationes, requirentes maximè altiorem indaginem; nam licet Papa habeat omnia iura in ſcrinio ſui pectoris, *cap. 1. de conſtit. l. omnium, C. de teſtam.* non tamen præſumitur aliquando, illa ita prompta habere propter multitudinem reſcriptorum, quæ concedit. *Caſſad. dec. 2. de reſeruat.* tunc (inquam) ipſe D. Datarius,
4 has ſupplicationes remittit ad Signaturam ipſius Papæ, quas ipſęmet partes deferunt ad aliquem ex DD. Referendarijs, vt eas proponant; cum ipſi propterea (vt de eis aliquid per tranſitum di-
5 camus) conſtituti ſint, vt rem Principi commodè fideliterque exponant, ac ineloquentium, præſertim pauperum, deſideria, precumque veritatem aperiant; & quæ concedi, vel denegari debeant, Principi inſinuent; quia, vt ait *Gomeſ. in comend. utr. ſign. num. 26.* Princeps, cum præſidentibus Cardinalibus, & Prælatis Signaturę, non poterat, tùm impedientibus innumeris Sedis Apoſtolicæ negotijs, tùm etiam propter ſupplicationum multitudinem, legendis, & examinandis ſupplicationibus, ſupereſſe, deputati fuerunt iſti, qui hunc laborem ſubirent, examinarentque prius, & diſcuterent, num, quæ in ſupplicationibus petuntur, ab ipſomet Principe, ſine alicuius iniuria concedi poſſint; in quorum ſignum, viſas ſupplicationes, ſuprascriptione nominis ſui, propria manu ſignarent; vt ſic Princeps, cautior reddatur: vndè, ad hoc emanarunt tituli *de preïb. Imper. offeren. Gambar. de auth. leg. lib. 1. tit. qualiter legatus ſe gerere debeat, cum prouinciam eſt ingreſſus, num. 35.* Imò antiquitus obſeruabatur, vt nihil à Romano Pontifice ſubſcriberetur, niſi Referendarij voce prolatum, nunc verò, in pleriſque inoleuit ſtylus, vt paſſim admittantur, cùm non omnia proponant, ſed ea tantùm, quæ difficultatis aliquid habent. In nonnullis autem, ſatis eſt, libellum, nominis ſui titulo, prænotare; quod relationis vicem obtinet, ſicut paſſim practicari videmus.

Et cum ob cauſas prædictas, ipſi *DD.*
6 Referendarij ſtatuti fuerint, eliguntur in iure, ac ſtylo Romanæ Curię periti, integræ famæ, atque exiſtimationis; nam ſi aliàs iura non callent, profectò Pontifici petenti, reſpondere non poterunt, ac ſi vitę labatur integritas, quam poterit fidem Princeps adhibere? & ſi inepti ad dicendum, quomodo Princeps poterit aures præbere? *id. Gamb. num. 4. cum ſeq.* Ac inter cœtera, magnam ipſi adhibent diligentiam, vt honeſtæ ſupplicationes, quantum fieri poteſt, exaudiantur, & petentium importunitates arceantur; & ad hunc effectum fel. record. Sixtus V. infraſcriptos Cardinales Signaturę gratiæ adſcribi voluit, ad hoc, vt omnes Signaturam Papæ, quauis de cauſa, adeuntes, benignè audiant, porrectaſque oblatarum petitionum informationes excipiant; ac Summo Pontifici, dum ſupplices libelli referuntur, aſſiſtant; opportunumque conſilium afferant; omnique depoſito humano affectu, ſincerè, ſuam quiſque ſententiam, etiam non rogatus, ſed, ex conſcientia proponat,

ac

ac in dicta Signatura fuerunt adſcripti aliqui Cardinales, qui infraſcriptis muneribus, & officijs præfecti eſſent, videlicet, Maior Pœnitentiarius Pręfectus Signaturæ Gratiæ, Præfectus, Signaturæ Breuium, Præfectus Signaturæ Iuſtitiæ; & qui Datarij munere fungeretur, ſi Cardinalis fuerit: qui ſimul atque eas Pręfecturas, & Officia adepti fuerint, ſtatim in ipſam Signaturam adnumerati cenſeantur, vt voluit idem *Sixtus in ſua Conſtitutione, ſub Dat. Romę apud S. Petrum, vndecimo Kal. Martij 1588.*

Ad rem verò redeundo, ſupplicationes in forma, *ſi in euidentem*, inter cęteras in Signatura Summi Pontificis proponuntur, quando de ipſa Eccleſiæ vtilitate euidenti, dubitari contingit; potiſſimùm autem, tempore ſupradicti Sixti, V. quippè diceret, multum debere Pontifices inuigilare, & circumſpectos eſſe in huiuſmodi alienationibus concedendis in forma, *ſi in euidētem*, quod nō ſemel eū repetijſſe dicebant antiqui Curiales, dum in ſua Signatura proponebantur huiuſmodi ſupplicationes; nam ſicut Epiſcopi Vicarius, menſæ Epiſcopalis bonorum alienationi conſenſum præſtando, non benè facit, ita pariter, Papa, Chriſti Vicarius, totius Orbis Epiſcopus, alienationi, & contractibus præmiſſis, iam bonis Deo, & Eccleſiæ quæſitis, quorum ipſe purus eſt miniſter, cum grano ſalis, & maxima vrgente Eccleſiæ neceſſitate aſſenſum pręſtare debet; cum Summus Pontifex, bonorum Eccleſiæ adminiſtrator ſit, non tamen habeat dominium, *Felin. in cap. conſtitutus, num. 19. de reſcrip.* & licèt ſit Dominus omnium Eccleſiarum, & beneficiorum; cum Romana Eccleſia ſit Domina earūdem Eccleſiarum, & caput, *cap. in primis, 12. q. 2. cap. ſi Papa, de priuileg. in 6.* non tamen dicitur Dominus rerum particularium Eccleſiarū, & beneficiorum, *cap. non liceat, 12. q. 2. &* ideò, abſque cauſa, de poteſtate ordinaria non poteſt ius alicuius Eccleſiæ detrahere, & alteri concedere, *Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. q. 44. num. 17. tit. quanta ſit author. Sum. Pont.* Idemque ſeruaſſe non ignoramus, ſimilis record. Clementem VIII. qui huiuſmodi alienationes rariſſimè; & quaſi nunquam in perpetuum, ſed ad tertiam tantummodo generationem, ſeù nominationem concedebat ad ſummum: in hiſque, dum in Signatura proponebantur, plurimùm inuigilabat; dubitationeſque, quæ propter Eccleſiaſticæ dotis diminutionem exoriebantur, ſubtiliſſimè diſcutiebantur: quem quidem viſum, & cœteri Summi Pontifices ſunt ſequuti; de quo videre eſt penes *Marcheſ. tit. de Signat. grat. diuerſ. num. 21. cum ſeqq.*

Aliquæ inſuper ſunt materiæ, quæ, licèt non expediantur per ipſam Signaturā, ſed tātùm priuatim in Camera Papę, nihilominus, quia ſunt graues, non ita de facili ſignantur; ſed cum adhuc con-
7 tineant dubia, & requirant maturam deliberationem, tamdiù iubet Papa, eas retineri penes ſuos Officiales, quandiù poſt illarum diſcuſſionem, videantur benè examinatæ; vt gratias deſuper poſſit Oratoribus impartiri, iuxtà illud *Philoſophi, 3. Ethicorum. In magnis, & dubijs, diuturna deliberatio, & multorum conſilia requiruntur, in his autem, quæ ſunt certa, & determinata, conſilium non requiritur.*

Vndè, ſæpè videmus, D. Datarium, ſiuè à ſemetipſo, ſiuè de mandato Papæ, ipſas ſupplicationes, penes ſe retinere, vt ex ſe negotium maturius, & perfectius expleat, poſſitq; poſtea liberè ſignari ſupplicatio, iuxta *tex. in cap. cum in veteri, de elect.* vbi probatur, quòd poſt requiſitum conſilium, eſt expectandum reſponſum per tempus neceſſarium, vt conſultor poſſit cuncta rimari, & conſiderare, quia tempore egemus, vt aliquid maturius agamus, *Gonz. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 46. num. 40. cum ſeq. & in proœm.* huius operis diximus.

8 Grauiora tamen negotia, Summus Pontifex, in Conſiſtorio, cum Cardinalibus expedit; maximè, vbi ea, de ſui natura, fuerint conſiſtorialia; cum ipſe ſolus expedire non ſoleat, *Bald. in l. fin.* per illum *tex. C. de diuerſ. reſcrip.* vbi refert, Vrbanum Papam, Oratoribus Florentinis ſupplicantibus, vt quoddam negotium ſuæ patriæ priuatim expediret, reſpondiſſe, illud eſſe negotium Conſiſtoriale; & quòd Summi Pontifices non conſueuerunt talia negotia conſiſtorialia in Camera expedire, ſed in publico Conſiſtorio; quod etiam Carolum Imperatorem, alijs idem ſupplicantibus, reſpondiſſe refert, *Gomeſ. in regula de infirm. q. 14. num. 6.*

Nec tamen, quia Papa in ſupradictis caſibus, vtitur conſilio Cardinalium, *cap. ad Apoſtolica, de re iud. Clem. vn. §. cęterum, de tertiur.* ac propterea in reſcriptis, quę inde emanant, dicatur, *de Venerabilium*

rabilium fratrum noſtrorum conſilio, hęc
9 omnia inducunt neceſſitatem ; ſed il-
la apponuntur ex ſimplici, & qnadam
decentia ; quamuis Romani Pontifices,
pro eorum ſumma modeſtja , non con-
ſueuerunt aliter, quàm conſiſtorialiter,
negotia huiuſmodi expedire ; vt tutius
clauſulas,ex certa ſcientia,& de poteſta-
tis plenitudine, aut aliàs ſimiles interſe-
rant, vt ait *Lotter.de re benef. lib. 1.q.11.
num.57.*

Aliæ ſunt materię,qnæ,propter earum
raritatem, non ita paſſim admittuntur,
aut gratiæ ſuper eis conceduntur ; quas
non propterea mandat ipſe Summus Pō-
tifex,in Signatura proponi ; ſed tantum-
modo quærit,an ſimilis gratia, fuerit per
aliquem ſuum prædeceſſorem,alicui con-
10 ceſſa ; & tunc, licèt non adſtringatur ad
iudicandum exemplis,iuxtà *tex. in l. om-
nium, C.de ſent.& inter.omn.iud.* nec re-
ſpicere quid actum ſit, ſed tantùm quod
agere debeat, *Menoch.conſ. 72.num.49.*
eoquè magis, cum Summus Pontifex,
ſit omnia, & ſuper omnia, *Pariſ. conſ. 5.
num.71.* nihilominus,in his gratijs, quæ
forte non ſibi videntur de facili conce-
11 dendæ,ſemper,ex decentia, quærit ſe cō-
formare vſui, ac ſequi veſtigia ſuorum
prædeceſſorum circa ea,quæ ſunt ſolita
concedi; cum in dubijs,ſemper ſit facien-
da interpretatio à ſolitis,*Innoc.in cap.cum
olim.num.2.de verb.ſign. Abb.in cap. certi-
ficari, num.2.de ſepult.tex.in cap.iuſtitia,
25 q.1.ibi,iuſtitia,& rationis ordo ſuadet,
vt qui à ſucceſſoribus. ſua mandata ſeruari
deſiderant, prædeceſſoris ſui procul dubio
voluntatem, & ſtatuta cuſtodiant* ; & ſic
ſemper figit oculos ad ea, quæ ſunt mo-
ris, & conſuetudinis,iuxtà *tex.in l. apud,
§. quia aſſidua. ff.de edi l.edi*, ac nunquam
ferè diſponit vltra conſuetum,*Fel. in cap.
cum M.Ferrarienſis,num.6.de conſt.* ſicut
etiam interpretatio fieri debet ſecundum
curſum temporis aliorum Pontificum.
Mandoſ.reg.8.q 4.num. 6.& 7. Vndè, ſi
petatur à Papa,gratia, quæ apparet inſo-
lita concedi,& allegetur exemplum alte-
rius ſimilis gratiæ,iam cōceſſe,ſiuè ab ip-
ſo,ſiuè ab aliquo ex ſuis prædeceſſoribus,
mandat ad hoc ipſe, vel ipſius Datarius,
perquiri regiſtrum ſupplicationū,ſeù bul-
larum : quia Papa, neque ab ipſomet cō-
ceſſorum poteſt quidem reminiſci; cum
omnium habere memoriam,ſit potius di-
uinitatis,quàm humanitatis, *gloſ. in cap.
cum adeo.verbo,moderemur,de reſcrip.* quod
ſi alia ſimilis gratia reperiatur conceſſa,
faciliorem ſe reddit ad conſimilem
concedendam.

12 Imò,non ſolùm ipſe Pontifex, priua-
tim, verùm etiam tota ipſa Signatura
mouetur quandoque ſimili exemplo ad
concedendum, vel denegandum. *Rot.
decis.215.num.2.& decis. 244. nu. 3.p. 3.
diuerſ.*

Negari tamen non poteſt, quin tàm
Papa,quàm Signatura,aliquando conce-
dat gratias,non ſemel,ſed ſępius denega-
tas,*Rot.d.decis.244.nu.6.* abſque eo,quòd
fiat mentio,quod aliàs fuerit denegata
d.decis.215.nu.4.

13 Poſſet tamen quis adhuc mirari, cur
Papa, vt ſupra dictum eſt,ad aliquid
concedendum,vel denegandum, mouea-
tur exemplo dictorum ſuorum prædeceſ-
ſorum ; cum ipſe habeat plenitudinem
poteſtatis,*cap.decreto,2. q.6. cap. ad hono-
rem,de auth.& vſu pall.* ac ſibi omnia per-
14 miſſa ſint. *Abb.in cap. magna, de vot.* ſit-
què ſupra ius, contra ius, & extra ius.
*Bald.in cap. cum ſuper de cau.poſſ. & pro-
pr.* ac propterea ſolutus legibus; nec po-
45 tuerint illius prędeceſſores eorū exem-
plo, illū aliquo modo ligare, *l.digna vox,
C.de leg* Poterit nihilominus reſponderi,
16 quòd licèt hoc dependeat ab illius arbi-
trio; & non omnium, quę à maioribus
noſtris tradita ſunt,certa ratio reddi poſ-
ſit, *iuxtà tex.in l. non omnium. ff. de leg.*
nec in arbitrarijs ratio quærenda ſit, ſed
17 ſufficiat dicere, *Sic volo,ſic iubeo, ſit pro
ratione voluntas, §.furtiuè,& ibi gloſ. ver-
bo, furtiuarum, inſtit de vſucap.gloſ.in l.
receptia,C.de conſtit.pecun.l.omnium, & l.
quod Principi,de leg.& l.quia poterat, cum
ibi not.ff.ad Trebell.* ſicut etiam, quando
18 ratio legis reddi non poteſt, ſufficit di-
cere, *ita ſcriptum eſt, Felin.in cap.ſi quan-
do, nu 11.de reſcrip.* ac propterea,circa
reſcripta Apoſtolica,dicendum eſt, quod
19 in illis non poteſt dari firma,& çerta re-
gula, ſeù certa doctrina,propter diuerſi-
tatem caſuum occcurrentium,& varieta-
70 tem temporum,per quæ Signatura mul-
tipliciter, & ſæpiſſimè variatur, iuxtà
*tex.in cap.non debet, ibi, ſi ſecundum tem-
porum varietatem,de conſang.& affin.* Ni-
hilominus dici poteſt,quòd Papa, ad id
mouetur, & adſtringitur quodammodo,
lege honeſtatis, vt ſupra dictum eſt,*cap.
peruenit,in fin.11.q.1.10. Andr. in cap. ſi-
gnificaſti,nu.3. de for.comp.Pariſ.de reſign.
benef.lib.3.q.1.nu.17.* & ob id, ſic exactè
perpendit,an talis gratia, ſit ſemper con-
cedenda, vel deneganda; ne poſtea con-

tingat,

gat, vel ſemel denegatam, concedi, vel
21 conceſſam reuocari; cum debeat Papa
eſſe immobilis, & habere pedes plum-
beos, *id. Pariſ. lib. 11. q. 9. num. 12.* quia, ſi
illuſio, & variatio in perſonis Eccleſia-
ſticis ſunt vitandæ, *Clem. vn. de renunt.* eò
22 magis reprobantur in Papa, *Fel. in cap.
cum olim, nu. 5. de ſent. & re iud.* ne quòd
23 hodie concedit, cras tollat; quia debet
vnum calamum, vnamque linguam habe-
re, *Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 9. nu. 32.*
23 ſubdens ibi, quod Papæ conuenit illud,
ſemel loquutus eſt Deus, & quod ſcripſi,
24 *ſcripſi. & quæ procedunt de labijs meis, non
faciam irrita.*

Cum autem contingit aliquando, Pa-
25 pam, per ſupplicantium importunita-
tem, vel circumuentionem, aliqua pror-
ſus non concedenda, conceſſiſſe, *iuxta
tex. in cap. 2. ibi, per promiſſiones, huiuſmo-
di, quæ per importunitatem nimiam, per
quam non concedenda, multoties conceduntur,
& per ambitionem improbam, vt plu-
rimum extorquentur, de conceſſ. præb. in*
6. tunc, ſi ſupplicatio, non reperiatur iam
regiſtrata, mandat Papa, illam, per ſuos
Officiales detineri, vel lacerari; ex eo
quòd, melius recordatus, agnoſcit huiuſ-
26 modi gratiam, non eſſe concedendam;
cum ſapientis ſit, mutare conſilium in
melius, vt *not. in l. nonnunquam, ff. de coll.
bonor. Auth. vt fratrum filij. in princip. gloſ.
in cap. qualiter, de accuſat. Specul. in tit. de*
27 *except. §. viſo* & Sapientis ſit reuocare,
quòd quis malè locutus ſit, ſecundum *B.
Auguſt.* relatum in *cap. magna, 22. q. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Formula litterarum conceſſionis In euidentem, proponitur.*
2 *Litteræ in forma,* ſi in euidentem, *cui comittendæ.*
3 *Canonici Cathedralis, Eccleſiæ, veniunt ſub nomine Dignitatis.*
4 *Sunt in magno honore, & præeminentia conſtituti.*
5 *Canonicus, dicitur pars corporis Eccleſiæ, & Epiſcopi.*
6 *Canonicus Cathedralis Eccleſiæ, non habet propriè dignitatem.*
7 *Deciſio* Achill. de. Graſſ. 17. *hodie non habet locum in commiſſionibus;* ſi in euidentem.
8 *Reſcripta,* ſi in euidentem, *non diriguntur, niſi propriè dignitatem obtinentibus.*
9 *Cancellaria, Apoſtolica, dicitur organum Papæ.*
10 *Officiales, benè inſtructi ſunt de mente Papæ.*
11 *Reſcripta,* ſi in euidentem, *cuicunque Dignitati, in Cathedrali, præter Canonicos, committuntur.*
12 *Legem ſcriptam cum habemus, non opus eſt coniecturis.*
13 *Stylus committendi reſcripta,* ſi in euidentem, *vnde duxerit exordium.*
14 *Reſcripta,* ſi in euidentem, *quibus committuntur pro Ciuitate, & Diæceſi Neapolitan.*
15 *Eccleſia Neapolitana, nullam habet Dignitatem, poſt pontificalem.*
16 *Archidiaconus, ubi differt à Primo Diacono.*
17 *Reſcripta,* ſi in euidentem, *quando committantur antiquiori Canonico Cathedralis Eccleſiæ.*
18 *Et quiſnam, antiquior Canonicus intelligatur.*
19 *Dignitas Cathedralis Eccleſiæ, ſi ignoretur tempore expeditionis litterarum,* ſi in euidentem, *quid agendum.*
20 *Reſcripta,* ſi in euidentem, *committuntur Ordinario, & Nuntio Sedis Apoſtolicæ ibi commoranti.*
21 *Nunquam committuntur Dignitatem obtinenti in Collegiata Eccleſia.*
22 *Eccleſia, capitur pro Epiſcopo, & Canonicis Cathedralis.*
23 *Sede Epiſcopali vacante, quibus dirigenda reſcripta,* ſi in euidentem.
24 *Et quibus, ſi agatur de proprij Ordinarij intereſſe.*
25 *Reſcripta,* ſi in euidentem, *Papa dirigere intendit Ordinario, in cuius Diæceſi ſunt bona alienanda.*
26 *Epiſcopus, non poteſt gerere vicem iudicis, & partis.*
27 *Reſcripta,* ſi in euidentem, *cui in Vrbe committantur.*
28 *Et quid, quando ad inſtantiam Regis, aut magni Principis concedantur.*

Expe-

29 *Expediuntur aliquando abſque commiſſione, cum clauſula*, Ad futuram rei memoriam.

30 *Et pro Regularibus, quomodo dentur.*

31 *Quare, Dignitatem obtinentibus, committantur.*

32 *Vicarius generalis, dicitur, etiam Ordinarius.*

33 *Dignitatis nomen, quarè Vicario generali pręponatur in reſcriptis*, ſi in euidentem.

34 *Vicarius, propriè non habet dignitatem.*

35 *Conſtitut*o Pauli II *quæ incipit*, Cum in omnibus, *inſeritur in litteris*, ſi in euidentem.

36 *Non tamen inſeritur in ipſis litteris, in forma Breuis, & quare.*

37 *Breuia Apoſtolica, non ſunt bullę.*

38 *Litteræ Apoſtolicę, intelliguntur tantùm quę ſub plumbo expediuntur.*

39 *Beneficiorum prouiſiones, non dantur per Breuia, ſed ſub plumbo.*

40 *Breuia Apoſtolica, cur ſic nuncupentur.*

41 *Litteris ſub plumbo, maior fides, quàm Breuibus præſtatur, & quare.*

42 *Conſtitutio* Pauli II. Cum in omnibus, *quando non inſeratur in litteris ſub plumbo.*

43 *Locatio rerum Eccleſię ad modicum tempus, non dicitur alienatio.*

Praxis primæ partis narratiuæ Litterarum in forma, Si in euidentem, &c.

C A P. III.

REdeundo nunc ad rem noſtram, dicamus, quòd poſtquam fuerit regiſtrata, & in totum expedita ſupplicatio ſupradicta, conficitur more ſolito, minuta litterarum, quæ expediuntur ad præſcriptum eiuſdem ſupplicationis, modo ſequenti, videlicet.

1 *VRbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilectis filijs Primicerio Eccleſiæ Neapolitan. ac Vicario Venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Neapolitan. in ſpiritualibus generali, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Ex iniuncto nobis deſuper Apoſtolicæ ſeruitutis officio, votis illis, per quæ Eccleſiarum quarumlibet, vtilitates, & commoda procurantur, libenter annuimus; eaquè fauoribus proſequimur opportunis. Dudum ſiquidem à fel. record. Paulo Papa Secundo, prędeceſſore noſtro emanarunt litterę tenoris ſequentis, videlicet, Paulus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.*

Cum in omnibus iudicijs ſit rectitudo iuſtitię, & conſcientiæ puritas obſeruanda, id multo magis in conceſſionibus alienationum rerum Eccleſiaſticarum conuenit obſeruari, in quibus de Chriſti patrimonio, & diſpenſatione pauperum, non de proprio cuiuſque peculio agitur, vel tractatur. Quapropter oportet, vt in examinandis huiuſmodi alienationum cauſis, quę à Sede Apoſtolica in forma, Si in euidentem vtilitatem cedant, oneratis Eccleſiaſticorum iudicum conſcientijs, delegantur, nihil fauor vſurpet, nihil timor extorqueat, nulla expectatio pręmij, iuſtitiam, conſcientiamque ſubuertat. Monemus igitur, & ſub interminatione diuini iudicij omnibus Commiſſarijs, & delegatis huiuſmodi, diſtrictè pręcipimus; vt cautè, & diligenter attendant cauſas in literis Apoſtolicis per ſupplicationes expreſſas, illaſque ſollicite examinent, atque diſcutiant, teſtes, & probationes ſuper narratorum veritate, recipiant, & ſolum Deum prę oculis habentes, omni timore, aut fauore depoſito, Eccleſiarum indemnitatibus conſulant, nec in læſionem, aut detrimentum earum, decretum quomodolibet interponant. Si quis autem Commiſſarius, vel delegatus, conſcientiæ ſuæ prodigus, in grauamen, aut detrimentum Eccleſiæ per gratiam, aut timorem, vel ſordes, alienationi conſenſerit, aut decretum, vel auctoritatem interpoſuerit, inferior

qui-

quidem Epiſcopo ſententiam excommunicationis incurrat, Epiſcopus vero, aut ſuperior ab executione officij per annum nouerit ſe ſuſpenſum, ad extimationem detrimenti Eccleſiæ illati nihilominus condemnandus: ſciturus, quod ſi ſuſpenſione durantę, damnabiliter ingeſſerit ſe in diuinis, irregularitatis laqueo ſe inuoluet, à quo non niſi per Summum Pontificem poterit liberari, Is vero qui dolo, vel fraude, aut ſcienter in detrimentum Eccleſiarum, alienationem fieri procurauerit, aut per ſordes, vel impreſſionem, alienationis decretum extorſerit, ſimilem ſententiam excommunicationis incurret, à qua non niſi per Romanũ Pontificem poſſit abſolui, ad reſtitutionem nihilominus rerum alienatarum, cum fructibus quandocunque de pręmiſſis conſtiterit, condemnandus. Volumus autem, quod Legati, & Commiſſarij prędicti de pęnis conſtitutionis noſtræ ſpecifice moneantur, & in quibuſcunque literis, & commiſſionibus huiuſmodi, hoc ſtatutum noſtrum inſeratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę monitionis, pręcepti, & voluntatis infringere &c. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ, apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicę, Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimoquinto, v. Idus Maij, Pontificatus noſtri anno primo.

Et deinde exhibita nobis nuper pro parte dilectorũ filiorum Ioannis Gandulphi Rectoris ſine cura Eccleſiæ Sanctæ Mariæ ad Ioſaphat, in pertinentijs Ciuitatis Neapolitan. ac Vincentij Breſciani Laici illorum partium, petitio continebat, Quod aliàs, ſeù nuper dictus Ioannes, ut ſuam, & dictę ſine cura Eccleſię huiuſmodi, quam obtinet, conditionem meliorem efficere cupiens, quoddam terrę petium, modiorum trium, menſurę illarum partium; iuxtà bona quondam Lucij Sarriani, ac dilecti filij Franciſci Dalani, viam publicam, & alios, ſi qui ſint, confines, ſitum, & ad eandem ſine cura Eccleſiam legitimè ſpectans, valoris in proprietate, ducatorum Centum, monetę Neapolitan. annui verò redditus ducatorum Decem paris monetę, ſummam ſeptem ducatorum auri de Camera conſtituentium, eidem Vincentio, in emphyteuſim, ad tertiam ipſius generationem, pro annuo canone, ſeù reſponſione ducatorum ſexdecim eiuſdem monetę, Decem ducatos pariter auri de Camera conſtituentium, locare, & concedere decreuit, ſi noſtra, & Sedis Apoſtolicę ſibi ſuffragentur licentia, & facultas. Quarè pro parte Ioannis, & Vincentij præfatorum, aſſerentium, locationem, & conceſſionem huiuſmodi, ſi fiant, in euidentem dictæ ſine cura Eccleſiæ, ceſſuras fore vtilitatem, nobis fuit humiliter ſupplicatum, quatenus eis licentiam, & facultatem huiuſmodi concedere, aliàſque in pręmiſſis opportunè prouidere, de benignitate Apoſtolica, dignaremur. Nos igitur, certam de præmiſſis notitiam non habentes, ac Ioannem, & Vincentium prædictos, & eorum quemlibet à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti; alijſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pęnis &c. abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes; necnon terræ petij huiuſmodi ſituationes, confines, vocabula, denominationes, qualitates, & quantitates. præſentibus, pro expreſſis habentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, Diſcretioni veſtræ, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, vocatis, qui fuerint euocandi; ſeruataque forma pręinſertarum litterarum, ac dicto terræ petio, illiuſque circumſtantijs vniuerſis coram vobis ſpecificatis, de præmiſſis, vos coniunctim procedentes, diligenter informetis; & ſi per informationem eandem, locationem, & conceſſionem huiuſmodi, ſi fiant, in euidentem præfatę ſine cura Eccleſiæ, ceſſuras fore vtilitatem, vobis legitimè conſtiterit, Ioanni, & Vincentio præfatis, illas modo, & forma præmiſſis faciendi, licentiam, & facultatem, authoritate noſtra concedatis, & impartiamini; omneſque, & ſingulos, tàm iuris, quàm facti defectus, ſi qui deſuper quomodolibet, interuenerint, ſuppleatis. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs quibuſcumque. Volumus autem, quòd finita, vel deficien-

te

t: tertia generatione huiuſmodi,prædictum terra petium,cũ omnibus,et ſingulis iuribus,et pertinẽtijs ſuis,nec nõ quibuſuis melioramẽtis,deſuper pro tẽpore quomodolibet factis, ad dictam ſine cura Eccleſiam, pleno iure reuertatur; illiſque liberè cedat; abſque eo, quòd renouatio locationis huiuſmodi à quoquàm, quouis prętextu, & ex quauis cauſa, peti, aut prætendi poſſit. Dat. Romę &c.

Poſt quarum quidem litterarum præ-
miſſarum tenorem illarum verba,ac clau-
ſulæ in eis inſerta veniunt explicanda;
propterea ita dicamus.

Vrbanus &c. Primicerio *Eccleſiæ
Neapolitan.* Per ea namque verba in calce
ſupradictę ſupplicationis appoſita,nem-
pe, & committatur Ordinario,& digni-
tatem in eius Eccleſia obtinenti,poterunt
Oratores,ſiue eorum ſollicitator, quem-
libet ex Dignitatem in ea obtinẽtibus, ad
eorum libitum eligere; nam huiuſmodi
litteræ ſemper expediuntur in forma
2 commiſſaria;& non aliter,quàm Ordina-
rio,ſiue eius Vicario,& dignitatem obti-
nenti,committuntur.

Sed nunquid ſub nomine Dignitatis
comprehendantur etiã Canonici eiuſdem
Cathedralis Eccleſiæ, adeò,vt etiam illis
dirigi poſſint huiuſmodi litterę in forma,
3 *ſi in euidentem &c.* Et videtur affirmatiuè
reſpondendum; quia ſatis clarum eſt,
quòd quoad delegationem Sedi Apoſto-
licæ ipſi æquiparantur Dignitatibus, *Ca-
putaq. deciſ. 257. part. 1.* & neminem latet,
quòd in quamplurimis commiſſionibus
iuſtitiæ,dum in ſupplicatione petitur exe-
quutionem committit probis viris, in di-
gnitate Eccleſiaſtica conſtitutis, abſque
aliqua difficultate committũtur poſtmo-
dum litteræ, etiam Canonicis Cathedra-
lis Eccleſiæ; & ita debemus interpretari
mentem reſcribentis,*gloſ. in l. vel vniuer-
ſorum, ff. de pignor. act. leg. ſcire oportet. §.
aliud, verſ. ſed, & ſi maximè, ff. de excuſ.
4 tutor.* cum ipſi Canonici, ſint in magno
honore,& præeminentia conſtituti,*tex. in
cap. quamquam, de præb. in 6* cum Canoni-
5 cus dicatur pars corporis Eccleſiæ, &
Epiſcopi,*cap. requiſitiis, de tenam. cap. no-
uit, de his, quæ fiunt à pręl.* & magis ex-
preſſum eſt in *cap. ſtatutum, de reſcrip in 6.*
vbi Canonici Cathedralis Eccleſię, quo
ad commiſſiones,æquiparantur conſtitu-
tis in dignitate; licèt ille tex. reſtringatur
ad Canonicos tantùm Cathedralis Eccle-
ſiæ, *Rip. reſp. 29. de lega num. 4. & 7. &
reſp. 20.* concludit, quòd ſint digniores
Rege,vt per *Mandoſ. reg. 18. q. 2. nu. 7.*

His tamen non obſtantibus, contrariũ
eſt verius,etiam in praxi receptum; nam,
6 Canonicus, etiam Cathedralis,non dici-
tur propriè habere Dignitatem, ſed tan-
tùm largo modo; vt eſt communis opi-
nio,& latè per *Sarnen. in d. cap. ſtatutum,
Fel. in cap. paſtoralis, de off. deleg. Caputaq.
d. deciſ. 257. nu. 1.* Sed hic parùm inſudare
neceſſe eſt,alia in contrarium adducen-
do; cum ſatis notum ſit, huiuſmodi lit-
teras, *Si in euidentem*, nunquam commit-
ti ſimpliciter obtinentibus Dignitatem,
ipſius Dignitatis nominẽ non expreſ-
ſos adeò, vt videatur etiam Canonicus
7 comprehendi, vt in *deciſ. 17. Achill. de
Graſſ.* in qua habetur, quòd cum quidam
Carolus,à Sacra Pœnitentiaria obtinuiſ-
ſet litteras, quòd poſſet emittere profeſ-
ſionem in manibus Antiſtitis,vel alterius
cuiuſcumque,in Dignitate Eccleſiaſtica
conſtituti; emiſit profeſſionem in mani-
bus Canonici; & cum de hoc dubitare-
tur,propoſita cauſa,Domini inclinabant,
quòd non valeret profeſſio, ex eo,quòd
erat contra *tex. in cap fin. de off deleg iun-
cta gloſ. in 6.* & propterea inclinarunt,
quòd conſulerentur Domini de Pœniten-
tiaria, qui reſponderunt,ſe etiam Cano-
nico illud commiſiſſe, & cauſa iterum
propoſita, cum ſtylo, & mente Pœni-
tentiariæ domini inclinarunt pro vali-
ditate.

Hic autem ceſſat omnis difficultas, cũ
verſemur circa caſum ſatis expreſſum;
quia, licèt Papa committat in ſupplica-
tione exequutionem, ſimpliciter dicen-
do, *& Dignitatem obtinenti*, ſtylus ta-
men,& vſus inueteratus Cãcellariæ Apo-
8 ſtolicę eſt, vt hæc reſcripta non dirigat,
niſi propriè Dignitatem obtinenti; ſpeci-
ficando nomen ipſius Dignitatis,& ita eſt
9 mens Papæ,cuius Cancellaria dicitur or-
ganum,*Par. ſ. de reſig. benef. lib 3. q 6. nu. 3.
& lib. 9 q 26. num. 4.* & ſic, etiam cæteri
Officiales, per quorum manus tranſeunt
10 huiuſmodi reſcripta,benè inſtructi ſũt de
mente ipſius Papę concedentis;qui prop-
terea non ſinunt ea tranſire abſque ex-
preſſione ſpecialis nominis Dignitatis;
puta,Archidiaconi,ſeu alię maioris,vſque
ad vltimam Dignitatem, ex quo vnicui-
11 que illam obtinenti in ipſa Cathedrali,
prater

præter Canonicos,committi poteſt;vndè,
12 cum ſimus in claris,habeamuſque legem
ſcriptam, non opus erit coniecturis, nec
aliud remanet dubium,ad *tex.in l.ancilla, C.de furt.l.continuus.§.cum ita,ff.de verb. oblig. Ludouiſ.deciſ.127. nu.12.*

Eſt enim hic antiquus ſtylus, qui præ-
13 ſertim ſumpſit vires ex Conſtitutione
Pij Quarti, ſuper reformatione Officij Correctoris Cancellariæ, & Contradictarum, per quòd antea tranſibant iſta reſcripta,vt in prædicta *Cōſtitutione*,quæ incipit, *Vniuerſi gregis,ſub Dat.Romæ 1562. Sexto Kal.Iunij Anno tertio*; ac etiam per aliam *Conſtitutionem*, ſuper reformatione, Officij *Sacræ* Pœnitentiariæ,per quòd omnes ferè materiæ expediebantur, exceptis beneficialibus,ac diſpenſationibus matrimonialibus in proximioribus gradibus: in qua idem *Pius* voluit,vt Maior Pœnitentiarius, non concedat commiſſiones alienationum,vel permutationum, aut affrancationum, aut illarum confirmationum de bonis Eccleſiaſticis in forma, quæ dicitur,*Si in euidentem*, pro rebus, quarum redditus annuus ſummam viginti ducatorum auri de Camera excedat, & commiſſiones huiuſmodi,ſemper Ordinario loci, & alteri perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, coniunctim committantur,*ſub datũ Romę 1562. Quarto, Non. Maij Anno ſecundo*; & exinde ſemper ſimilia reſcripta cõmitti cõſueuerunt Ordinario,& vni, vnam ex dictis dignitatibus in eius Eccleſia obtinenti, expreſſo nomine Dignitatis,ſicut hodie ſeruatur; licèt, quoad annuum valorem ſupradictum,aliud, nunc ſeruetur,vt infra,ſuo loco dicemus.

Sanè, pro exequutione ſimilium reſcriptorum,quoad Ciuitatem,& diæceſim
14 Neapolitan. ſemper ea dirigi conſueuerũt,tàm Primicerio, quàm Cimiliarchæ,
quòd videtur ex antiqua tãtum cõſuetu-
15 dine receptum; cum neuter horum habeat propriè Dignitatem,ſecundum propoſitam materiam; quòd præcipuè redundat in maximum honorem Capituli tàm inſignis Cathedralis Eccleſiæ; vbi nulla maior ipſius Capituli dignitas eſt, quàm non habere in Eccleſia dignitatem, præter Pontificalem. In his enim non concurrunt ea,quæ requiruntur ad conſtituendam veram dignitatem; ex quo,de iure communi, nulla alia Officia Eccleſiaſtica,ſicut ſunt iſta,ſonant in Dignitatem, niſi Archidiaconatus, & Archipresbyteratus, *Put. deciſ. 89. nu.1.lib.3. Card.Tuſc.in ſuis pract. concl. tom.1. littera A.concl. 685.num.3.* cum iſti tantum præſumantur ſemper habere iuriſdictionẽ;& tũc verè Dignitas dicatur, vbi adeſt iuriſdictio; licèt in dubio, tribus ſignis cognoſcatur Dignitas, vt ait *Boer. deciſ. 286.* quorum Primum,eſt,ſi is, qui habet Officium, præeſt adminiſtrationi cum iuriſdictione,*cap.volumus.39. diſt. c. Epiſcopis gubernationem,88.diſt.* Secundum, quando Officium habet nomen,quod de iure communi ſonat in Dignitatem, quia nimirum, vocatur Archidiaconus, & ſic de alijs; licet de more,& conſuetudine Eccleſiarum,nullam habeat adminiſtrationem, nec iuriſdictionem. Tertium, quando de conſuetudine, vel conſtitutione Eccleſiæ, habetur pro Dignitate, *cap.conſuetudo,12. diſt. cap. cum olim,de conſuet.id.Boer.d.deciſ.286.num.2. & 4.* Cœterùm autem, neque Præpoſitura,neque Primiceriatus, neq; Plebania aut ſimilis, eſt Dignitas, cum non habeat nomen ſonans in Dignitatem à iure communi introductum,ſed potius in nomen Officij,etiam ſi Præpoſitus,Primicerius Plebanus, & ſimiles, ante omues ſedeant in Choro; quia non propter hoc cenſentur habere Diguitatem, vt per *Bald.in cap.dudum, de conſtit.* licèt vnuſquiſque ipſorum,talis eſſe poſſet,quando probaretur,ipſum communi reputatione habitum fuiſſe pro Dignitate; vt per *Barboſ.de iur. Eccleſ.lib.1.cap.21.num.34.*tunc enim tali conſuetudine introduci poteſt, vt poſſint eſſe Dignitates,Præpoſitus Primicerius,Theſaurarius,Decanus, Cãtor, Scholaſteria, & ſimiles; quibus omnibus, ex hoc freqnenter conſueuerunt dirigi huiuſmodi reſcripta, *ſi in euidentem*; vel ſi probaretur Dignitas ex eius expreſſione facta in collationibus Apoſtolicis,ſiue ordinarijs, aut ex declaratione facta per Capitulum, & ex pluribus actibus Capitularibus, *id.Barboſ.d.cap.21.num.*19 aut ita conſtaret ex libris ipſius Eccleſiæ præſertim, ſi eſſent adminiculati ex annalibus,ſiuè Chronicis,quibus plurimum defertur, *Mar.Anton.var.reſol.lib. 1.reſol. 46.num.5.Lotter.de re beneſ.lib.2. q.33. nu. 32.& 33.* ergo præmiſſis ceſſantibus, ex præeminentia ſedendi, vt dictum eſt non inducitur Dignitas, *id. Barboſ.d.cap.21. num.33.* ac propterea his,ſimilia reſcripta non diriguntur, niſi foſan ex conſuetudine Romanæ Curiæ,diù per Summum Pontificem approbata, vt omnibus Curialibus notum eſt.

Primo

Primo quoquè huius Eccleſiæ Diaco-
no hæc reſcripta, etiam ex antiqua con-
ſuetudine diriguntur licet ea cōcipiātur
ſub nomine Archidiaconi; de quo neque
eſt mirandum; quia ſuppoſito, quod iſte
16 haberet iuriſdictionem, nulla eſt differen-
tia inter primum Diaconum, & eum, quē
in iure appellamus Archidiaconū, *Gram.*
deciſ.64.num. 17. vbi præcisè loquitur de
maiori Diacono Eccleſiæ Neapolitan.

Verum tamen eſt, (vt ad præmiſſa re-
uertamur) quod in illis Eccleſijs, vbi nulla
17 prorſus adeſt Dignitas, ex notorio ſtylo
Datariæ, apponitur in calce ſupplicatio-
nis, *Et committatur Ordinario, & vni ex
antiquioribus* Canonicis *Eccleſia N. atten-
to quod in eadem, præter Pontificalem, nul-
la adeſt Dignitas, qui coniunctim procedāt
&c.* Et ſic, ex iſto decreto clarè conſtat,
mentem Summi Pontificis, illiuſq; Offi-
cialium eſſe, vt quoad pręſentem mate-
riam, Canonici non veniant appellatio-
ne Dignitatis; cum illis tantum huiuſ-
modi reſcripta, *ſi in euidentem*, commit-
tantur, in defectum obtinentium propriè
Dignitatem in ipſa Eccleſia, vt dictum eſt.

Hic verò nota, quod quotieſcunq; lit-
teræ Apoſtolicæ diriguntur antiquiori
Canonico, vel alicui de Collegio, antiqui-
18 tas hæc intelligitur, non de ætate, ſed de
tempore receptionis, ex *notab. gloſ. in c. ſi.
verbo, antiquiores*, quæ ſic ait, *non æta-
te, ſed tempore, quo in Eccl. ſia militaue-
runt. de conſuetud. lib. 6.* datur enim
iſte honor antiquiori Canonico, prop-
ter eius maiora onera, & ſeruitia, quę in
Eccleſia ſubijt, *c. miramur 61. diſt. l. 2.
in fin. Cod. de officio magiſtri officiorum*.
Dicit tamen *eadem gloſ.* quod ſi aliter ha-
beretur in dicta Eccleſia conſuetudo, nē-
pe de antiquioribus ætate, vel maioribus
ordine, illa erit attendenda.

Quod ſi in Cathedrali adſint Digni-
tates, ſed tamen tempore impetrationis
reſcripti, eorum nomina ignorentur, ne
propterea retardetur expeditio littera-
rum, permittunt Officiales, huiuſmodi
litteras dirigi Ordinario, & vni, Dignita-
tem in illius Eccleſia obtinenti, abſque
eo, quòd nomen Dignitatis, quod igno-
ratur, exprimatur: & aliàs in quibuſdam
antiquis notabilibus vidi commiſſionem
factam eidem Ordinario, & Primam Di-
gnitatem in illius Eccleſia obtinenti; ſi-
ne dicta expreſſione; licet hodie hoc non,
ita paſſim admittatur.

29 Aliquando committuntur Ordinario,
& Nuntio Sedis Apoſtolicæ, ibi commo-
ranti, qui coniunctim procedant. Quan-
doque etiam Legato, ſub his verbis, *Et
committatur Legato* Bononien. *ſiuè eius Vi-
celegato*; abſque eo, quod committatur al-
teri, Dignitatem obtinenti, qui coniunc-
tim &c.

Dignitatem autem obtinenti, etiam
21 principalem in Collegiata, nunquam hęc
reſcripta committuntur; quia per Eccle-
ſiam intelligitur tantùm de Cathedrali, vt
in *c. cum Cleric. iuncta gloſ. in verbo, Eccle-
22 ſia, de verb. ſign.* vbi Eccleſia capitur tan-
tūmodò pro Epiſcopo, & Canonicis Ca-
thedralis, *Clem. in pleriſque, de elect.* vbi, nō
aliàs, quàm pro Cathedralibus ſumuntur,
ac Metropolitanis, *Pariſ. de confid. benef. q.
29. nu. 33.* & ſic, ſecundum ſtylum Roma-
næ Curiæ, cum loquitur de Eccleſia, abſq;
alio adiuncto, videlicet Collegiata, Paro-
chiali, vel ſimplici, intelligitur de Eccleſia
principali, ideſt Cathedrali, *Mandoſ. reg.
26. q. 3. nu. 10. Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ.
6. num. 12.*

23 Sede Epiſcopali vacante, dirigūtur hęc
reſcripta, Ordinario viciniori, ac pariter
Dignitatem in illius Eccleſia obtinenti.
24 Idemque ſeruatur, ſi de proprij Ordina-
rij intereſſe agatur; quo caſu, etiam com-
mitti conſueuerunt Metropolitano, ex
præſcripto ſupradictæ *Conſtitutionis Pij
Quarti*, his verbis; *Et ſi de ipſius Ordina-
rij intereſſe, vel præiudicio agatur, tunc
loco ipſius committantur Metropolitano
viciniori*, & ita ſeruatur in praxi, teſtibus
*Borgn. Cauale. deciſ. 56. num. 53. & ſeq. &
Proſp. de Auguſt. in add. ad Quar. verbo,
alienatio, ſub num. 14. in fin. verſ. com-
miſſiones*.

Quare, primo caſu, ita additur per
Officiales in calce ſupplicationis, videli-
cet, *Et attento quod Sedes Epiſcopalis* N.
*ad præſens vacat, committatur Ordinario
viciniori, & dignitatem in eius Eccleſia
obtinenti, qui coniunctim procedant &c.*
Secundo vero caſu. *Et attento quod de
ſupradicti Epiſcopi N. intereſſe agitur, com-
mittatur Metropolitano, ſeu Ordinario vi-
ciniori, & dignitatem &c.*

Cœtęrùm autem, huiuſmodi reſcripta
in dicta forma, *Si in euidentem*, per illam
clauſulam. *Et committatur Ordinario &c.*
25 nūquā Papa, alteri illa dirigere intendit,
niſi Ordinario illius loci, vbi bona alie-
nanda ſita ſunt, exceptis caſibus ſupradi-
ctis; quamuis ferè ſemper in his caſibus
committi conſueuerit Ordinario viniori,
omiſſo Metropolitano.

Ratio namquè eſt illa, quam affert
Dec.

Dec.in cap.cum veniſſent,col.5.de iud. nempè, propter ſuſpicionem, *Saly. in l.1.C. ne quis ſi ſua cau. col.* 3. etiam ſi in illis partibus adeſſet conſuetudo in contrarium, *Abb.in cap. poſtulatis num. 14. de for.comp.* alioquin tàm proceſſus,quàm ſententia, aliaquè inde ſequuta, nullius eſſent roboris; cum non videatur aliquo
26 modo conueniens,vt ipſe Epiſcopus,ſiuè aliquis ex ipſius Eccleſia,gerat vicem iudicis, & partis in cauſa propria, *Bart. in l. qui iuriſdictioni ff. de iuriſd. omn. iud. Garc.de benef.p.5.cap.2.ſub.num.46.*

Cum verò agitur de alienatione rerum
27 Eccleſiaſticarum in ipſa Vrbe, ſiuè eius diſtrictu exiſtentium,committitur Vicario Vrbis tantùm exequutio litterarum; & aliquando additur ſiue eius Vicegerenti; *Rot.deciſ.65.num 5.p.2.diuerſ.*

Nec omittam, quod licèt hæc reſcripta expediantur in forma commiſſaria, vt ſupradictum eſt, nihilominus ſi contingit,illa concedi ad inſtantiam Regis, ſeu alterius Magni Principis, tunc nulla fit Ordinario, aut Dignitatem ob-
28 tinenti, commiſſio; ſed quia ſtatur aſſertioni talium perſonarum,expediuntur in forma gratioſa; cum veriſimile nimium ſit, cauſas per eas allegatas pro alienatione facienda,abſquè aliqua hæſitatione, veras eſſe; ac propterea non egere aliqua diſcuſſione; cum ſufficiat tantummodo aſſertio huiuſmodi ſupplicantium; ſicut vidi pluries in praxi obſeruari; fueruntque litteræ,hoc modo expeditæ, videlicet, *Vrbanus &c. Chariſſimo in Christo filio noſtro Philippo Hiſpaniarum Regi Catholico, ſalutem &c.* ac poſt narrationem, dicitur, *Idcirco nobis humiliter ſupplicari feciſti, quatenus tibi, tanquam perpetuò Adminiſtratori Militiç &c. de illius, ac præfata Perceptoriç euidenti vtilitate abundanter informato,eandem venditionem faciendi,licentiam,& facultatem concedere dignaremur. Nos igitur &c. Maieſtati tuæ, villam,& locum,cum vaſſallis, Caſtro,iuriſdictione,annexis,bonis,iuribus,& obuentionibus prædictis eidem N. modo,& forma præmiſſis,vendendi plenam, & liberam licentiam,& facultatem; attento quòd (vt aſſeris) hæc omnia in euidentem Militiæ,& Perceptoriæ prædictarum vtilitatem tendant, Apoſtolica authoritate,tenore præſentium concedimus,& indulgemus.*

29 Nec quidem ſemel vidimus, etiam ad inſtantiam Rectoris, ſeù beneficiati, petentis confirmari locationem per eum alicui factam de bonis ad ſuam Eccleſiam ſpectantibus,parui valoris,puta in proprietate, Quinquaginta, annui verò redditus Trium ducatorum, ad vigintinouem annos, ſub annua reſpõſione quatuor ducatorum cum dimidio, ſub beneplacito Sedis Apoſtolicç concedi. Quare Papa,ſtãdo ipſius Rectoris aſſertioni, non dat in litteris,Exequutores,neque aliqua fit in eis mentio litterarum *Pauli II.* quæ incipit. *Cum in omnibus*, ſed tantummodo locationem prædictam, dummodo iuſto pretio facta fuerit, nec illius ſolutiones anticipentur,approbat, & confirmat per hec verba, ſcilicet, *tenore præſentium approbamus, & confirmamus &c. ac omnes defectus &c. ſupplemus,* cum derogatione *Extrauag.* eiuſdem *Pauli*, quæ incipit *Ambitioſæ*, & aliorum Romanorũ Pontificũ,præſertim *Alexãdri VI.* qua cauetur,tempus ſimilium locationum, à die facultatis deſuper conceſſæ, non autem à die locationis huiuſmodi, incipere debere,& alijs Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis &c. Quç quidem litteræ dari conſueuerunt etiam per Præfecturam breuium, ſub Annulo Piſcatoris; & cum clauſula, *Ad futuram rei memoriam,* & cum decreto, quod finita ipſa locatione &c. cum omnibus iuribus &c. ad Eccleſiam reuertatur, prout infra fuſiùs,ſuo loco dicemus

30 Pro Regularibus autem, raro expediuntur litterç; ſed tantùm porrecto ſupplici libello in Sacra Congregatione Cõcilij Tridentini, ac propoſita materia, de qua agitur, extenditur tantummodo decretum in calce ipſius libelli,quo,Ordinario tantummodo, & quandoque, etiam Dignitatem in illius Eccleſia obtinenti,ſi ita qualitas, & grauitas materiæ ſuadeant, committitur,vt procedant ſeruata forma litterarum Pauli Secundi; de qua etiam ſuo loco dicemus.

Ratio autem, cur potiùs huiuſmodi reſcripta committantur Dignitatem propriè obtinẽtibus, ea præcipuè eſſe poteſt,
31 quia, in re tam graui, ſicut eſt alienatio rerum Eccleſiæ,requiritur exacta peritia, quæ ſemper præſumitur in obtinentibus Dignitatem, *Parıſ. de reſig. benef. lib. 1. q. 11.n.14.* Præterea,ait *Felin.in cap. dilectus filius 2.de reſcrip.* quod ideo talibus,cauſæ demãdantur, quia ob eorum dignitatem curant,vt huiuſmodi negotia ſine fraude gerantur.

Ac Vicario &c. Parum enim refert, quòd in ſupplicatione, commiſſio ſit facta, non

Vicario, ſed Ordinario; hoc enim pro-
cedit ex notorio ſtylo Cancellariæ, qui
32 innititur iuri communi; cum Vica-
rius generalis, dicatur, etiam Ordinarius,
gloſ. in cap. 2. verſ. Offitialem, de off. Vicar. in
6. Innoc. in cap. tua nobis, eod. tit. Felin. ſu-
per rubr. de off. deleg. col. 3. verſ. Vicarius;
quamuis aliud eſſet, quando reſcripta di-
rigerētur Ordinario tantùm, excluſo Vi-
cario; quia iſte, tunc cauſam Epiſcopo
delegatam, cognoſcere non poteſt, niſi ex
ſpeciali ipſius ſubdelegatione, *Barboſ. de*
Off. & pot. Epiſ. alleg. 24. nu. 111.

Stylus inſuper inoleuit, vt nomen, Di-
gnitatem obtinentis, præponatur ipſi Vi-
cario in huiuſmodi reſcriptis: rationem
antè didici ab antiquis, & peritis in ipſo
33 ſtylo, nempè, quia Dignitas in Cathe-
drali eſt perpetua, Vicariatus verò non;
cum ſit ad nutum Epiſcopi, amouibilis;
& nō ſit Dignitas permanens, vt *per Abb.*
& Felin. in cap. quoniam Abb. de Off. deleg.
quinimmò Vicarius Epiſcopi habens iu-
riſdictionem, non habet, propterea Di-
gnitatem, *Barboſ. de iur. Eccleſ. lib. 1. cap.*
34 *21. num. 23.* Inſuper dixit *Hieron. Paul.*
in ſua pract. Cancell. quod ſtylus eſt Ro-
manæ Curię, vt reſcripta Romanorum
Pontificum directa ad aliquam Dignita-
tem, & Vicarium ſimul, & coniunctim,
prius ipſam Dignitatem, quàm Vicarium
nominent, quod eſt tantùm conſuetudine
introductum, vt ait etiam *Azor. inſtit. mo-*
ral. lib. 3. cap. 43. littera E. tom. 2.

Aliàs à fel. record. Paulo Papa

II. *Prædeceſſores noſtro emanarunt litte-*
ra &c. Hæc Cōſtitutio, quæ etiā vulgò
35 *Paulina* nuncupatur, inſeritur in omni-
bus litteris huiuſmodi cōmiſſionum alie-
nationum, vt patet ex ipſius tenore, ibi,
Volumus, vt in quibuſcumque litteris com-
miſſionum huiuſmodi hoc ſtatutum noſtrum
inſeratur; Vndè, non inſeritur tenor ipſius
Extrau. *Ambitioſę*, vt aliqui, ſine praxi
loquentes, dicunt, præſertim *Io. Franc. Leo*
in theſ. for. Eccleſ. p. 4. cap. 1. n. 51. verſ. quòd
autem.

Nunquam tamen primodicta Paulina,
36 ſeù ſtatutum inſeritur in litteris, in forma
Breuis, ſub Annulo Piſcatoris, quæ ex-
pediuntur, quando annuus valor rei alie-
nandæ, eſt exiguus, vt infra dicemus; nec
verum eſt, quod dicit *Redoan. q. 20. num.*
126. nempè, quod Paulus Secundus præ-
cepit ipſam Paulinam, inſeri in commiſ-
ſione Breuis, vel Bullę in materia alièna-
tionum; quia dicta Paulina loquitur tan-
tum de litteris, id eſt bullis, non autem de
37 Breuibus; & vt enim omnes ſciūt, Breuia,
non ſunt Bullæ; quia diuerſo nomine
nuncupantur, *arg. tex. in l. ſi idem; C. de*
codicill. & licèt videamus, quod extra Ita-
liam, quamcunquè bullam, etiam non
plumbatam, quę veniat de Romana Cu-
ria, ac etiā citationes ſub Sigillo, vocant
litteras Apoſtolicas, ut per *Creſcent. deciſ.*
2. nu. 3. de off. & pot. iud. deleg. nihilominus,
Conſtitutiones loquentes de litteris Apo-
38 ſtolicis, intelliguntur tantùm de bullis
ſub plumbo expeditis, *Clem. vn. de prob.*
cum ibi not. per Boniſ. de Vital. nu. 3. verſ.
litteris, vbi ipſe declarat, dictam *Clem.*
intelligi de litteris, in forma ſolita, expe-
ditis; cum loquatur de prouiſione bene-
39 ficiorum, quæ non conceduntur per Bre-
uia, ſed tantùm per litteras ſub plumbo.
Ratio autém, cur eadem Paulina non
inſeratur in huiuſmodi Breuibus, ſatis
patet ex ipſius Breuis definitione, quod
40 ideo ſic appelletur, quia nihil aliud eſt,
niſi commentariolus, ſummam rerum
continens, ad *tex. in l. excellentiſſ. C. de erog.*
mil. anno. Rebuff. in prax. tit. de breui Apoſt.
num. 1. vbi nu. 18. dicit, quod ideò appe-
latur Breuis, quia breuibus verbis fit, vel
quòd in breuibus materijs concedi ſolet;
& ſummatim negotium cōtinet ac propte-
terea, non ſolùm in huiuſmodi Breuibus
alienationum, non inſeritur ſupradicta
Paulina, imò nec in eis præponuntur prę-
fationes, niſi raro, & quatenus materiæ
grauitas, aliud ſuadeat.

Vndè, etiam in hoc, alia patet diffe-
rentia, quia, vt ait *Gomeſ. in tract. breu.* lit-
41 teris Apoſtolicis ſub plumbo, maior da-
tur fides, quàm breuibus; ex eo, quod lit-
terę ſunt patentes, breuia verò expediun-
tur ferè ſemper clauſa, *Gonz. ad reg. 8.*
Cancell. gloſ. 59. nu. 6.

Neque inſeritur eadem Paulina in lit-
42 teris Apoſtolicis, etiam ſub plumbo, quā-
do locatio bonorum Eccleſiaſticorum fit
ad modicum tempus, puta nouem anno-
rum; quia, tunc non dicitur verè aliena-
tio, prout ipſa Paulina requirit; cum ea
talis dicatur, quando ſaltem ſit ad decem
annos, & vltra, *Redoan. eod. tit. q. 66. nu. 41*
& 42. optima *doctr. Bart. in l. codicillis, §.*
inſtituto, ff. de leg. 2. Ioan. Andr. & Innoc. in
cap. 1 de reb. Eccl. non alien. Mohed. dec. 12.
nu. 1. tit. de loc. & cond. Quę omnia pro
nouis Curialibus dicta ſint.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Littera* ſi in euidentem, *non dantur ad vnius ſupplicationem tantùm, licèt ſecùs in confirmatione alienationis, & ſub num.2.*

2 *Bona Eccleſię vacantis, alienari non poſſunt.*

3 *Laicalis qualitas in litteris*, ſi in euidentem, *exprimenda, aliàs erunt inutiles, & num.5.*

4 *Laicus non poteſt ſpiritualia poſſidere.*

6 *Papa ſolus, facit laicum capacem rerum ſpiritualium.*

7 *Alienatio maior, quæ fit in laicum, quàm ea quę fit in Eccleſiam.*

8 *Alienatio facta per Prælatum in conſanguineos, cenſetur in fraudem Eccleſię.*

9 *Prælati reputantur cęci circa nepotes, & conſanguineos.*

10 *Alienatio in forma*, ſi in euidentem *quando plures litteras requirat.*

11 *Verba*, Suam, & dictæ Eccleſiæ &c. *quid importent in litteris*, ſi in euidentem.

12 *Alienatione, facta in vtilitatem Prælati, ſucceſſor non tenetur ſtare contractui.*

13 *Secùs verò, ſi in vtilitatem Eccleſiæ.*

14 *Eccleſiæ nomine, quid intelligendum, circa reſcripta*, ſi in euidentem.

15 *Seruitus, Eccleſiæ, ſiuè Oratorio, ſine cauſa imponi non poteſt.*

16 *Rector debet obtinere Eccleſiam, cuius bona petit alienari.*

17 *Licèt illorum poſſeſſio non fuerit per eum adepta.*

18 *Bona alienanda, ſi fuerint litigioſa, erit explicandum in reſcripto* ſi in euidentem.

19 *Intruſus in Eccleſia, non poteſt illius bona, etiam cum vtilitate, alienare.*

20 *Alienatio in euidentem, debet eſſe rei certę, aliàs non admittitur ſupplicatio, & quarè.*

21 *Et ſtylus contrarius receſſit à Curia, licèt aliquando ita ſeruetur, vt hic.*

22 *Expreſſio menſuræ terræ alienandæ in euidentē, quare requiratur, & n.25.*

23 *Interpretatur ſecundum regionem contrahentium.*

24 *Et quis ſit circa hoc, Romanę Curiæ vſus.*

26 *Et quomodo circa huiuſmodi menſuram, ſe gerant Iudices Commiſſarij.*

17 *Agrimenſores, quomodo adhibendi in alienatione terrę Eccleſiæ.*

28 *Confinia terræ Eccleſię, quare deſignanda.*

29 *Omnia ſunt exprimenda in ſupplicatione alienationis, in euidentem.*

30 *Caſus refertur, ob non factam huiuſmodi expreſſionem.*

31 *Et qua cautela circa hoc, vtendum.*

32 *Eccleſia, debet habere vtile, & directum dominium rei alienandę in euidentem.*

33 *Aliàs enim alienatur ſine ſolemnitatibus.*

34 *Sicut etiam res nondum bonis Eccleſię incorporatis, & quę ſit ratio.*

35 *Fratres Mendicantes, quomodo poſſint alienare bona Eccleſię, ſine cauſa, & ſolemnitatibus.*

36 *Rei alienandæ valor in proprietate, exprimendus in reſcripto*, ſi in euidentem.

37 *Et eodem modo verificandus coram Iudicibus delegatis.*

37 *Et conſideratur tempore contractus.*

39 *Pretium conſtituitur non ex prętErita, ſed ex pręſenti emptione.*

40 *Emptoribus duobus concurrentibus in emptione res Eccleſię, quis pręferendus. Et quid ſi alienatio fiet tempore calamitoſo.*

41 *Valorem probandi rei alienatę, praxis.*

42 *Commiſſarij alienationum in euidentem, debent aſſiſtere æſtimatoribus.*

43 *Alienatio rei parui valoris, quomodo facienda ſine aſſenſu Apoſtoli.o.*

44 Cap. terrulas, 12 q.2. cum illius gloſ. *intellectus.*

45 *Solidus, quid ſit.*

46 *Alienationis praxis iuxta* c. terrulas 12.q.2.

47 *Redditus annuus in reſcripto alienatio-*

in enis uidentem, exprimendus.

48 *Etiam in moneta illarum partium: reducitur tamen ad ducatos auri de Camera.*

49 *Et quęnam ſit huius reductionis ratio.*

50 *Monetę omne genus, reducitur à Dataria ad ducatos auri de Camera.*

51 *Vtilitas in alienatione rei Eccleſię, debet eſſe conſiderabilis.*

52 *Et quanta eſſe debeat.*

53 *Litterarum in forma*, ſi in euidentem, *expeditio triplex.*

54 *Canon, ſoluitur propriè pro emphyteuſi.*

55 *Contractus cenſuarius, differt ab emphyteutico.*

56 *Contractus de rebus Eccleſia, inualidus, ſi poteſt haberi maior vtilitas.*

57 *Commiſſarij alienationum de rebus Eccleſia, exequi poſſunt reſcriptum, ſi conductor augeat canonem.*

58 *Quod tamen, iuxtà Curię praxim, non videtur poſſe ſuſtineri, & quare.*

59 *Locationibus perpetuis in euidentem, rarò Papa prębet aſſenſum.*

60 *Emphyteuſis perpetua, regulariter prohibita in rebus Eccleſię.*

61 *Locatio ad 29. annos, non confirmatur, ſi in inſtrumentum locationis dicatur in perpetuum.*

62 *Ad tertiam generationem facta, quando incipiat prima generatio.*

63 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica, tribus perſonis regulariter conceditur.*

64 *Locatio de rebus Eccleſia, quando fiat ad tertiam nominationem.*

65 *Et quænam verba adÿciantur in ſupplicatione.*

66 *Clauſula*, ſi Sedis Apoſtolicæ ſuffragetur facultas, *quid importet in reſcripto*, ſi in euidentem,

67 *Clauſula*, Reſeruato beneplacito Apoſtolico, *facit illud requiri, etiam ſi non ſit neceſſarium.*

68 *Et importat conditionem.*

59 *Et quid, ſi dicatur*, quatenus opus ſit.

Praxis ſecundæ partis narratiuæ earundem litterarum Si in euidentem, &c.

CAP. IV.

1 ET deinde *exhibita nobis nuper pro parte dilectorũ filiorũ &c.* Nõ enim ad ſupplicationem vnius tantùm cõceditur hæc facultas, ſed vterq; Orator debet ſupplicare; quòd ſi Eccleſia, ſeù benefi-
2 cium fuerit vacans, illius bona alienari non poſſunt, donec ſibi de Rectore, ſeù beneficiato prouideatur, vt per *Imol. et Io. Andr.* relatos per *d. Redo. q. 31. nu. 24.*

Hic enim mos eſt Cancellariæ Apoſtolicę, quod ſi in huiuſmodi materiis non ſupplicet Prælatus, ſeù Rector, ſed ille tantummodo, cui quid conceditur titulo venditionis, ſeù locationis, aut emphytęuſis, non expedientur litterę per Cancellariam prædictam; ex quo ſupplicans nullum habet intereſſe, vt bona Eccleſiaſtica alienentur, etiam ſi in ſupplicatione, aut litteris dicetur, de conſenſu Prælati, ſeù Rectoris, ſeù alterius perſonæ Eccleſiaſticæ: quare neceſſe eſt, quod ſupplicet, Pręlatus, ſeù Rector, aut alia perſona Eccleſiaſtica, cuius ſunt bona alienanda. Secùs verò dicendum eſt, quando ſumus in confirmatione alienationis, & conceſſionis factæ per Prælatum, ſeù Rectorem, aut aliàs beneficiatum; tunc enim tenet Cancellaria, ſufficere, quòd laicus ſupplicet pro ipſa confirmatione, etiam ad inſtantiam, & ſupplicationem ipſius laici, cui conceſſa ſunt bona, ſed apponetur clauſula, *Vocato Prælato &c.* quod tamen cũ difficultate, & rarò vidi practicari immò ſemper vtrũquè ſupplicare (vt omnes ſciunt Curiales) pro quibuſcunq; confirmationibus, pro quibus aliàs à principio requirebatur, vt vterq; ſupplicaret; in quibus (quod per tranſitum dictum ſit) non omnia formaliter, & ad vnguem ſunt regulariter narranda; nàm licèt cautius eſſet, illa narrare, attamen ſufficit, quod exprimantur ſubſtantialia; ex quibus idem reſultet ſenſus. Optimi tamen Sollicitatoris, partes erunt, vt quoad fieri poterit, exprimantur omnia pacta, qualitates, & conditiones in inſtrumento inter partes, inito, adiecta; quando, præ-

ſertim

ſertim inſtant partes pro eadem confir-
matione ex certa ſcientia, cum ſcilicet
totus tenor inſeritur in ſupplicatione; per
quem Summus Pontifex, ſit de qualitate
facti benè informatus; licèt aliter euenit;
quandò confirmatio concedatur in for-
ma communi; quia tunc ipſa confirma-
tio non validat actum in ſe nullum, cum
ſtet cõditionaliter quãdo tenor nõ ſit in-
ſertus; ac proinde, ſi dubia redditur di-
cta confirmatio, debet illa ſecundum
iuris diſpoſitionem interpretari, & ſic
confirmatio, in hoc caſu, committitur
Ordinario vt precibus verificatis, confir-
met; per ea quæ dicit *Abb. in cap. quàm
diuerſitatem, num. 9. de conceſ. preb.* quod
non ſeruatur in primo caſu; quando, ſci-
licet Papa, totum tenorem concordię in
ſupplicatione ſibi porrectę, vidit expreſ-
ſum; aut ſaltem per illius Officiales, &
Expeditores fuit diſcuſſa, vt per *Alex.
conſ. 59. nu. 9.* & dixit *Rot. in vna Calaiaten.
Iuriſdictionis, 27. Aprilis, 1589. coram
Rubeo.*

Laici *Illarum partium*, Qualitas
enim hæc, eſt etiam de ſtylo
3 exprimenda, nempè quòd conductor,
ſiue emptor, ſit laicus; eo quòd ille non
4 poteſt ſpiritualia poſſidere, *cap. 2. de iud.
cap. Meſſana, & cap. Sacro Sancta, de elect.*
cum, neque patronis liceat bona tempo-
ralia beneficij eorum iuriſpatronatus, mi-
niſtrare, ſeù in illis ſe ingerere, *Lambert.
de iure patr. p. 1. q. 2. prin. art. 5. Abb. in cap.
præterea, nu. 3. eod. tit. Fel. in cap. venerabi-
lis, nu. 9 de excep. cap. cum laicis, de reb. Ec-
cl. non alien.* & ob id, niſi exprimatur ſu-
pradicta qualitas; quia bona Eccleſiæ non
debent prophanis vſibus applicari, vt ha-
betur in *ead. extrau. Ambitioſæ*, tale re-
5 ſcriptum, inutile redderetur, *tex. eſt in cap.
2. hoc tit. lib. 6.* ibi, *Hoc conſultiſſimo pro-
hibemus edicto, vniuerſis, & ſingulis prę la-
tis, Eccleſias ſibi commiſſas, bona immobi-
lia, ſeù iura ipſarum laicis ſubmittere,
ſubijcere, ſeù ſupponere abſque* Capituli *ſui
conſenſu, & Apoſtolicę Sedis licentia ſpecia-
6 li &c.* nam ſatis clarum eſt, quod ſolus
Papa poteſt facere laicum habilem, & ca-
pacem rerum ſpiritualium, & ſpirituali-
tatis, R*edoan. q. 63. nu. 20. & ait gloſ. in
d. cap. 2 in verbo, ſpeciali, in fin.* quod prop-
terea hoc edictum emanauit, quia in tali-
bus ſubmiſſionibus, maius periculum
vertitur; & ideo cautius, quàm in alijs
alienationibus eſt agendum; vnde maior
7 eſt alienatio, quæ fit in laicum, & vſus lai-
cales, quam illa, quæ fit in Eccleſiam,
Grat. diſcep. for. tom. 3. cap. 517. num. 9.

Et eò magis, ſi fuerit ille conſangui-
neus ipſius Rectoris; quia erit de hoc, fa-
cienda mentio in ipſa ſupplicatione;
aliàs enim hoc reſcriptum redderetur
nullum; cum potius alienatio præſuma-
tur fieri intuitu conſanguinitatis, quàm
8 Eccleſiæ vtilitatis, & ſic in illius fraudem,
ad *tex. in cap. quiſquis, 12. q. 2. cap. in cano-
nibus, 16. q. 1.* & regulariter conſtat, ideò
prohibitam eſſe alienationem rerum Ec-
cleſiaſticarum in conſanguineos alienan-
tis, quia ob carnis vinculum, contra
perſonam Rectoris præſumitur: quarè,
licèt Prælatus, vrgente ſuæ Eccleſię ne-
ceſſitate, ad eius vtilitatem poteſt ſicut;
in extraneos, ita, & in conſanguineos, il-
lius bona alienare, vt per *Archid. in cap.
Epiſcopus, in fin. 10. q. 2. Card. in Clem. 1. in
verbo. Abbatis, nu. 2. de exceſſ. prel.* nihilo-
mus, antiquus vſus eſt Datariæ Apoſto-
licæ, necnon Signaturæ, huiuſmodi alie-
nationes ſemper ferè reijcere; ibique
etiam ad hoc audiui nonnulla iura alle-
gari, præſertim *Abb. conſ. 41. nu. 1. verſ.
6 Secundus, vol. 1.* qui ait, quod Prælati cir-
ca nepotes, alioſquè; ſuos conſanguineos,
reputantur cæci, quod quidem ipſe *Abb.*
dicit authoritate *tex. in cap. peruenit, 1. q.
3.* ibi, *& quod grauius eſt, conſanguineis,*
vbi *gloſ. in verbo, grauius,* ait, quod minus
peccatum, propter adiunctum, grauius
punitur; & concedendo conſanguineis,
enormiter lędunt Eccleſias; ac propterea
repetit, quod peius eſt dare conſangui-
neis; quia inde grauiorem ſentit Eccleſia
læſionem, vt *in cap. latorem, 33. q. 2.* quare
tantus impetus omnia in ipſos conſan-
guineos fundendi, venit reſtringendus,
tex. in l. in alio caſu. ff. ad l. Iul. de adult. vn-
de in ſimilibus alienationibus, nimis, tàm
Dataria, quàm Signatura ſe accuratè
gerit: ac proinde cum D. Datario porri-
gitur ſupplicatio, ex qua apparet, hanc
alienationem fieri in dictos conſangui-
neos, illam reiicit, tanquam ſuper ſuſpe-
cta alienatione; quod ſi Oratores fuerint
in Curia præſentes, vel eorum ſollicitator
informauerit ipſum D. Datarium de
locatione huiuſmodi; nondũ ille acquie-
ſcit; ſed iubet ꝑduci aliquãdo ipſũ alie-
nationis inſtrumentũ, quatenus illud iam
confectum fuerit, vt videat, an ex illius
pactis, & tenore, dignoſcatur aliqua
fraus, ſiue illius ſuſpicio; quæ ſi inde non
inſurgat, recipit, & curat ſignari ipſam
ſupplicationem, mandatque litteras deſu-
per expediri; nam cum conſtiterit alie-

nationem fieri in vtilitatem Eccleſię, & ſine alicuius prǽiudicio, tunc poterit Pręlatus, ſiuè Rector, tàm conſanguineis, quàm extraneis, bona Eccleſiæ alienare, *Imol. in cap. vt ſuper, nu. 13. & 14. & ibi Abb. num. 18. & 19. de reb. Eccl. non alien. Rot. deciſ. 18. nu. 5. p. 2. diuerſ.* vbi affirmat, ceſſare fraudis præſumptionem, quando reperitur, locationem factam fuiſſe cum debitis ſolemnitatibus, & in conſanguineos idoneos, & bonæ conditionis, & famæ, & in caſu, in quo ceſſat omnis præſumptio fraudis, & læſionis Eccleſiæ; quod præcipuè deducitur, cum conſanguineus recipit ęqualibus pactis, & ęquali conditione, ſicut alius extraneus; ſic enim ceſſaret ratio ꝓhibitionis, *Bald. in Auth. quibuſcumque, C. de Sacroſ. Eccleſ.* & tenuit Rot. *in vna Placentin. domorum, coram Seraph. de anno 1581.* & pluries in ipſa Rota fuiſſe deciſum, teſtatur *id. Seraph. deciſ. 125. Addit. ad* Ludouiſ. *deciſ. 326. numer. 9.*

Vt ſuam, & dictæ Eccleſiæ &c.

Idemq; eſſet, ſi ipſe Rector petat licentiā alienandi bona tàm Eccleſiæ principalis, quam aliarum Eccleſiarum, primodictæ Eccleſiæ perpetuò vnitarum, vel ſi fuerit Rector duarum Eccleſiarum, aut plurium perpetuòrum ſimplicium beneficiorum Eccleſiaſticorum, quorum bona petit alienari; quia ad huc vnica tantum ſupplicatio pro omnibus, & vna tantùm bulla ſufficit; dummodo dictæ Eccleſiæ, ſeù beneficia in vna tantùm diæ-
10 ceſi conſiſtant: ſi enim in pluribus, erunt, pro vnaquaque, ſupplicatio, & bulla expediendæ; cum oporteat litteras dirigi Ordinario, & dignitatem obtinenti illius diœceſis, in qua bona alienanda conſiſtūt; ſicut iam ſupra diximus.

Hic verò, iuxtà ſeriem prędictarum litterarum, erit præcipuè notandum, quod
11 propterea dicitur, *ſuam, & dicta Eccleſia &c.* vt ſucceſſor in ipſa Eccleſia teneatur etiam ſtare pręſentis alienationis contractui; cum ille reſpiciat vtilitatem Eccleſiæ; aliàs enim locatio in vtilitatem Rectoris, ſeù Pręlati, non obligaret ſucceſſorem, ad *not. in cap. fin. ne præl. vices ſuas &c. Alex. conſ. 160. vol. 6. Dec. conſ. 34. vol. 8.* quod ſecùs eſt, in vtilitatē etiā Eccleſiæ, vt hic, ſeruata debita iuris ſolemnitate; prout loquitur etiam *tex. in cap. 1. de ſolut.* quia concurrunt omnes qualitates ad id requiſitæ; ex eo quòd Orator contrahit, etiam nomine Eccleſiæ, ac vtiliter, ſeruataque pręfata iuris ſolemnitate, *Quar. in ſum. bull. verbo, alienatio, ſub nu. 9. verſ. limita in prælato,* vbi quatuor caſus congerit, in quibus ſucceſſor tenetur ſtare colono.

Aliàs enim, ſi hæc alienatio fieret à beneficiato, nomine proprio, & in ſuam vti-
12 litatem, ſucceſſor non teneretur ſtare huic contractui, quia talis cenſetur perſonalis obligatio, quæ, morte finitur, *cap. 1. de prec.* Clericus enim in beneficio, comparatur vſufructuario; cuius ius morte finitur, *cap. illud, 16. q. 6. Archid. in cap. alienationes, verſ. adde, 12. q. 2.*

13 Vndè, ſecùs erit, ſi locatio facta fuerit pro vtilitate Eccleſiæ, & illius nomine; quia tunc contractus non eſt perſonalis, ſed realis, *Socc. conſ. 34. vol. 4. Redoan. d. q. 62. ſub nu. 38. Rot. deciſ. 65. ſub nu. 2. p. 2. diuerſ.* vbi habetur, quod in quadam locatione facta de Caſali Turricellę, ſi Papa animaduertiſſet, Capellanos Eccleſiæ, non ipſius Eccleſiæ, ſed proprium eorum intereſſe, præ oculis habuiſſe, veriſimiliter licentiam non conceſſiſſet, vel ad illam concedendam, difficilior redditus fuiſſet.

Sicquè ſtylus inoleuit, vt, cum ſupplicatur Summo Pontifici pro his alienationibus, ſemper petatur licentia, ſiuè confirmatio, non ſolùm nomine proprio Oratoris, verùm etiam Eccleſię; imò reperio, quod antiquitus, Rector ſupplicabat tantummodo pro ipſa Eccleſia, dicendo, *Quod ipſi, vt dicta Eccleſię ſua conditionem efficiat meliorē, cupit &c.* & optima quidem ratione; cū is non ſit verus Eccleſiaſticorum bonorum Dominus, ſed in illis habeat tantùm gubernium, & adminiſtrationem, *cap. expedit 12. q. 1. Dec. in cap. conſtitutus, nu. 25. & 26. de reſcrip.*

14 Nomine autem Eccleſiæ, indiſtinctè intelligendum eſt de omnibus pijs locis; ac propterea, qualitates requiſitæ à iure in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, requiruntur, etiam pro bonis hoſpitalium, vel alterius loci pij; dummodo illa, erecta fuerint ordinaria authoritate; quia, quoad alienationem prædictam, æquiparantur Eccleſiæ, *Auth. hoc ius porrectum, C. de Sacroſan. Eccleſ. cap. 2. de for. comp. Maſcard. de prob. concl. 869. nu. 9.*

Secùs verò, ſi fuerint prophana; quia tunc non gaudent priuilegijs Eccleſiarum, *gloſ. in Clem. quia contingit, de relig. dom.* Tunc enim, eorum miniſtri, ſiuè Oeconomi poterunt de eorum rebus diſponere, ſicut cœtera Collegia ſæcularia,

abſque

abſque alia ſolemnitate, *d. Auth. hoc ius porrectum*.

Nec eſt ſilentio prætereundum, quod
totum illud, quod dicitur de bonis Eccle-
ſiarum, ac piorum locorum, vendicat ſi-
militer ſibi locum in ipſa Eccleſia, aut
Oratorio in ea exiſtente; cum non poſſint
15 alienari, neq; aliqua eis ſeruitus imponi
ſine cauſa, & ſolemnitate; nec ab alio,
quam à Summo Pontifice, etiam ſeruitus
ipſa imponi poteſt, quod præcipuè practi-
catur pro huiuſmodi conceſſionibus, quę
frequenter fiunt in hac Ciuitate Neapo-
litan. mediantibus litteris Apoſtolicis,
pro conceſſione illius vſus per Rectores,
Confraternitatibus ſæcularibus; quod
profectò elici videtur ex *Auth. multo ma-
gis, C. de Sacroſ. Eccleſ. et cap. ad hac, de relig.
dom.* & refert *Quar. in ſum. Bull. verbo,
alienatio, nu. 29.*

Quam obtinet.

Non enim ſuf-
ficit, ipſum
Rectorem, ad ipſam Eccleſiam, ius habe-
re, etiam in re; quod acquiritur per col-
lationem, & acceptationem; nam quam-
uis *Rebuff. ſuper concord. in forma man-
dati Apoſtolici, in verbo, obtinet*, dicat etiã
*tenere, ſeù retinere, per tex. in l. clàm poſ-
ſidere, verſ. ii autem, & ibi gloſ. in verbo, ob-
tinendo, ff de acq. poſſ. Rot. deciſ. 233. nu. 29.
p. 1. diuerſ. Garc. de benef. p. 5. cap. 1. nu. 355.*
Nihilominus, ad rem noſtram requiritur,
16 quod dictam Eccleſiam verè, & cum effe-
ctu poſſideat, ad *l. nomen, §. fin. & l. habe-
re, ff. de verb. ſign. Rot. deciſ. 2089. nu. 1. p. 3.
diuerſ.* nempè poſſidendo bona Eccleſiæ,
*cap. 1. de reſt. ſpol. in 6. Imol. in Clem. 1. col.
2. vt lit. pen.* Vndè, non poterit Orator
prædictus, contrahere ſuper præmiſſis,
niſi etiam poſſideat bona eiuſdem Eccle-
ſię, ſcilicet, ne bona ipſa ſint litigioſa; licèt
17 non requiratur, vt fuerit adepta corpo-
ralis poſſeſſio ipſorum bonorũ; quia cla-
rum eſt, illam cenſeri adeptam, eo ipſo,
quod fuerit apprehenſa poſſeſſio Eccle-
ſiæ, ſeù beneficij; ex quo non tenetur il-
lius Rector apprehendere corporalem
poſſeſſionem bonorum Eccleſiæ; nam ſta-
tim cenſetur illa translata in ipſum Re-
ctorem; & licèt Eccleſia careat Rectore,
non tamẽ deſiit ipſa poſſidere, & eo mor-
tuo, vacat poſſeſſio Rectoriæ, vel benefi-
cij, non autem poſſeſſio bonorum Ec-
cleſiæ, *Ludouiſ. deciſ. 54. nu. 2. & deciſ. 364.
num. 1.* quia poſſeſſio bonorum venit ac-
ceſſoriè, *Mant. deciſ. 105. ſub. num. 4.* & ſe-
quitur naturam ſui principalis, *cap. acceſ-
ſorium, de reg. iur. in 6.*

Seruat præterea ſtylus, quod ſi bona
18 Eccleſiæ, quæ alienantur, fuerint fortè li-
tigioſa, debeat fieri in ſupplicatione, men-
tio litis; aliàs enim litterę deſuper obtẽtę,
nullæ prorſus erunt, *Fel. in cap. ſuper lit-
teris, col. 9. verſ. amplia tertio, de reſcrip.* 1.
quo caſu, cum fiat mentio huius litis, ad-
ditur decretum in ſuplicatione, & in litte-
ris eo modo, quo ſequitur, videlicet, *Et
dummodo finita generatione huiuſmodi,
dictum terræ petium, cum omnibus in eis
factis melioramentis, abſque aliqua refe-
ctione expenſarum litis, ad dictã Eccleſiam
reuertatur, & quoad diſpoſitionem ſuper
vitio litigioſo, ſine pręiudicio iurium, parti
collitiganti competentium*.

Si verò prędictus Rector, fuerit intru-
19 ſus in Eccleſia, veluti, ſi illam obtinuerit
ab eo, ad quem de iure non ſpectabat col-
latio, profectò non poterit bona ipſius
Eccleſiæ alienare *gloſ. in cap. alienationes,
12. q. 11. Abb. in cap. nihil, col. 6. de elect. &
in cap. 2. de in integr. reſtit.*

Quod quidem in tantùm procedit, vt,
etiam ſi à Commiſſarijs, ad id deputatis,
compertum fuerit, alienationem cedere
in euidentem vtilitatem Eccleſiæ, in qua
ipſe aſſertus Rector fuerit intruſus, ad
huc non valebit reſcriptum, *Mohed. deciſ.
3. de loc. & cond. cum intruſio annullet ti-
tulum, & poſſeſſionem, Rip. in l. naturaliter,
§. nihil commune nu. 7. Pariſ. de reſign. be-
nef. lib. 13. q. 5. num. 127.* & ſic cum careat
titulo, caret per conſequens adminiſtra-
tione, *id. Mohed. loc. cit.*

Quoddam terræ petium,

Suis confinibus, vt infra deſignatum;
Oportet enim quòd res, quæ petitur alie-
20 nari, ſit certa, & licentia ſuper ea, in for-
ma ſpecifica, non autem generalis; aliàs
enim non recipietur ſupplicatio, & reii-
citur, donec fuerit ſpecificata, *tex. eſt in
cap. 2. de reb. Eccl. non alien. in 6.* vbi *Fran.
nu. 6.* ait, quod debet eſſe ſpecialis, & ex-
preſſa, per *tex. in l. negotium, C. de neg. geſt.*
Vndè oportet, quod Summus Pontifex
ſciat, quare, ex qua cauſa, & de quibus re-
bus, ſit hæc licentia concedenda; cui qui-
dem praxi adſtipulatur diſpoſitio *Clem.
1. de offic. ordin. Redoan. de reb. Eccleſ. non
alien. q. 20. nu. 112.* vbi dicit, quod licentia
alienandi res, Eccleſiæ, quę conceditur
per Papam Epiſcopo, aut Clerico per
Epiſcopum, debet eſſe in forma pręciſa,
& ſpecifica, non autem generalis, & gene-
raliter formata; quia non valet, nec
ſufficit in forma generali; ex eo quod, ſi-
milis

milis licentia, videtur eſſe Eccleſijs onero-
ſa, *d.qu.20. num.114.* vbi improbat quan-
dam licentiam, quam ipſe vidit dari per
Epiſcopum in genere, vt poſſet Rector, ſeù
Prælatus alienare ad tres, vel quatuor an-
nos, quotieſcunq; caſus occurreret vtili-
tatis, vel neceſſitatis, bona ſuæ Eccleſiæ;
nam licèt Papæ authoritas ſuppleat om-
nes defectus; nec propterea requirántur
aliæ ſolemnitates ***Abb. conſ.41. nu.3. lib.
1. Dec. conſ.341. nu.12. Roland. conſ.69. nu.
21. lib.1.*** nihilominus, quotieſcunque agi-
tur de alienatione rerum Eccleſiæ, clarum
eſt, quod debet prius diſcuti, an magis
hanc, vel illam rem Eccleſiæ alienare ex-
pediat; ſicut oportet, etiam, quod Summus
Pontifex habeat notitiam peculiarem
huiuſmodi rei alienandæ; nam ſi fortè ſibi
videatur, quod ex illius alienatione, poſſit
aliquod damnum, ſeù præiudicium oriri,
licèt tunc temporis videatur alienatio ce-
dere in euidentem vtilitatem Eccleſiæ,
nihilominus, licentiam huiuſmodi, vel de-
negat, vel difficilius concedit.

21 Vndè, ferè in totum receſſit à Romana
Curia, antiquus ſtylus, qui admittebat
modum ſupplicandi incertè, & indeter-
minatè, vt colligo ex non nullis antiquis
formularijs, in quibus dicebatur ***Cupit
Orator nonnullas petias terrarum in diuer-
ſis locis, ſeu pertinentijs dictæ diœceſis, iuxtà
ſuos confines ſitas***; cum tantummodo fa-
cultas hæc concedi ſoleat Legatis, ac Nũ-
tijs Sedis Apoſtolicæ, vt ipſi valeant inter-
ponere decreta alienationibus rerum Ec-
cleſiaſticarum pro quibuſuis perſonis Ec-
cleſiaſticis; bona immobilia Eccleſiarum,
& beneficiorum permutandi, vendendi, &
ad longum tempus locandi, & aliàs iuxtà
formam eorum facultatum, quæ reſpectu
ipſorum Legatorum, ac Nuntiorum ſunt
largè conceſſa, & largè interpretanda, vt
aliàs diximus.

Dixi, ***ferè in totum***, hunc, à Curia receſ-
ſiſſe ſtylum, ſic indeterminatè has licen-
tias concedendi; ex eo, quod vidimus quã-
doque eas, rarò tamen, & ad modicum
tempus, puta ad decennium, concedi,
locandi nonnullas terras alicuius Eccle-
ſiæ: quare illius Rectori ſupplicanti con-
ceditur, vt ipſas terras, cuicunque perſo-
næ, meliorem conditionem offerenti, ad
decennium, tunc proximum, ſub pactis, &
conditionibus eidem Eccleſiæ vtilibus, &
proficuis, locare valeret; adiecta clauſula,
***Et dummodo locatio huiuſmodi iuſto pretio
fiat, & non anticipatis ſolutionibus***, cum
conſueto decreto, quod videlicet, ***finito
decennio, ad dictam Eccleſiam reuertantur***;
eo modo, quo infra dicemus.

Modiorum trium. Neceſſaria itidem eſt
hæc expreſſio; præſertim, quia tempore,
22 quo dictum terrę petium eſſet ad Eccle-
ſiam reuerſurum, contingere poſſet, non
reperiri inſtrumẽtum locationis; ac prop-
terea, erit ſtandum ſententiæ Commiſ-
ſariorum, quæ benè probat quantitatem,
& qualitatem rei alienatæ; Et licèt in arbi-
trium contrahentium ſit, vti ea menſura,
qua velint, quæ ſi non fuerit declarata in
litteris, interpretaretur ſecundum regio-
23 nem contrahentium, ***Afflict. deciſ. 363. nu.
5.*** nihilominus, vſus eſt Romanæ Curię, vt
fiat ea menſuræ expreſſio, quæ ſeruari cõ-
24 ſueuit in loco contractus rei alienandæ,
per ea, quæ ***not. in cap. ex parte, vbi gloſ. in
verbo, paruiſſimam, de cenſ. & ait Ferrar. in
forma libelli, in cauſa venditionis, in verbo,
perticarum centum, in fine.***

Menſurę ***Illarum partium***, Et ſic
vniuſcuiuſq; regionis mẽ-
ſura exprimenda eſt, etiã iuxtà notorium
Curiæ ſtylum; nã cũ agatur de alienatio-
ne rei Eccleſiæ, ipſa res debet æſtimari ad
menſuram, non autem ad corpus; cum
25 hoc modo, facilè poſſit Eccleſia decipi;
vnde non debet conſtitui vnicum pretiũ
totius petij, ſeù prædij, ſed debet diſtribui
in ſingula modia, ***Bart. in l. Iulianus, §. ſi
Titius, ſub nu.1. ff. de act. empt. Salyc. in l.2.
ſub nu.3. verſ. aut eſt facta venditio, C. de
contrah. empt.*** relatos per ***Ludou. deciſ.
104. nu.3.***

26 Debentquè propterea ipſi iudices Com-
miſſarij, vt benè docet ***Quar. verbo, aliena-
tio, ſub num.14. verſ. Quarto, poſt decretum***,
eligere expertos agrimenſores, & appre-
tiatores, non ſuſpectos, & vnà, cum eis, &
partibus, intereſſe prætendentibus, acce-
dere ſuper faciem loci rei alienandæ, &
illam menſurari facere, cum appoſitione
terminorum, & relatione confinium:

27 Qui quidem agrimenſores, ad minus
ſint duo, quiq; inſimul debent de tali men-
ſura, & pretio reddere Commiſſarios cer-
tiores: quod ſi vnus tantùm ex duobus
menſuratoribus electis huiuſmodi, retule-
rit circa menſuram, relatio erit nulla, per
***tex. in l. ſi in tres, ff. de arbitr. id. Ludouiſ. de-
ciſ.545. nu.8.*** qui ***nu.9.*** ait, quod dicta rela-
tio erit, etiam nulla, ſi fuerit facta, parte
non citata, nec partes interuenerunt in
examinatione negotij, ***Creſcen. deciſ.2. nu.
2. de arbitr.*** quia pars, de cuius intereſſe
agitur, debet interuenire, ***Surd. conſ.452.
num.***

num.34. ex quo totum id fit ad occurrendum indemnitati Eccleſiæ; quod procedit, etiam ſi fuerint adhibitę omnes ſolēnitates; quia Eccleſia nihilominus reſtituitur aduerſus huiuſmodi contractus locationis, ſi per eum paſſa fuerit lęſionem, *Redoan.qu.77.cap.4.per tot.id.Quar.ſub n.12.verſ.& licet.*

Iuxtà bona, &c

Per hanc dictionem, *iuxtà*, deſignantur confinia dictæ terræ, *Oldrad.*
28 *conſ.49. Ludouiſ.deciſ.155.nu.1.* quæ quidem deſignatio, eſt ſemper neceſſaria; eò magis, quando res, quæ petitur ad tempus alienari, eſt ad Eccleſiam reuerſura, vt dictum eſt: vndè, ad probandum identitatem rei ſic alienatę, ſit expreſſio confinium, ad *tex.in l. forma.ff. de cenſ.l.ſi quis in fundi vocabulo.ff.de leg.1. Bart.in l.demonſtratio, ff.de cond.& demon.Crauet conſ.293. nu.7. Ruin.conſ.50.num.12. lib.1.* & generaliter receptum eſt, verificari locum in quo res ipſa eſt, per duos confines *d.l.forma, & ibi gloſ.in §.vicinos. Rot.deciſ.281.p.1. diuerſ.* & fuit dictum *in vna Bononien. fideicommiſſi de Rubeis, 15. Decembris 1592.* quod quidem procedit, etiam ſi tribus, vel pluribus confinibus expreſſis, duo tantum illorum conueniant, & tertium ſit falſum, *id.Bart.in d.l.demonſtratio.*

Attamen, ego ſemper conſulerem exprimi in ipſa ſupplicatione, ac etiam in litteris, quot confinia adſunt; quia aliqua illorum ex antiquitate temporis, ac mutatione perſonarum, facilè poſſunt in damnum Eccleſiæ variari, *Mant.deciſ.227. nu.9.* vndè, quoad hoc, ceſſat illa cōcluſio, quod fruſtrà additur tertia demōſtratio, quando res ſufficienter per duos confines deſignatur, *l.1. in fin. ff. de dot. praleg. Alex.in l.ſi in nomine,num 2. verſ. potes ſic reſpondere,C. de teſtam. & conſ.73. num.7. lib.3.*

30 Nec in propoſito omittam, quod de anno 1618. euenit caſus, quod Rector Eccleſiæ Sancti Ioannis Baptiſtæ Nouarien. diçceſis, poſtquàm conceſſerat quoddam prædium dictæ Eccleſiæ, cuidam laico, in emphyteuſim, ad tertiam generationem; ea finita, dum ſucceſſor petebat dictum prædium ad ipſam Eccleſiam reuerti, recuſabat emphyteuta illud integre reſtituere, ſub quodam tunc aſſerto prætextu, ſed illius partem retinere contendebat; ex quo non conſtabat de identitate integri prædij, quia cōfinia, vel non erant expreſſa, vel malè expreſſa, qualem tamen exitum habuerit lis ſuper hoc mota, ignoro.

31 Cautela igitur optima erit, vt quotieſcunque alienatur res immobilis Eccleſiæ, deſignetur per omnia latera, ac confinia, vt ex ſupradictis patet, & dicit *Bald. in rubr.C.de contrah. emp.qu.12. in fin. Alex. conſ.73. nu.5.lib.3. gloſ.in cap.2. verſ.item duos proximos vicinos, de libel. oblat. Ruin. conſ.115.nu.5.vol.5.* dicens, quod demonſtratio per duos confines, pręualet demōſtrationi nominis proprij, & viæ ſimul, & per *Mandoſ.in prax.commiſſion.form.3.ſuper cauſa propbana. verſ.confinium.fol. mihi 34.* Aliàs enim poſſet facilè Eccleſia, rem ad tempus alienatam, amittere; nec non contingere caſus amiſſionis inſtrumenti, vt dictum eſt, & nihil aliud remanere, niſi decretum Commiſſariorum interpoſitum alienationi, vigore reſcripti in euidentem; qui tamen approbando, & confirmando alienationē, ſeu illam faciēdi, licentiā concedendo, cenſentur vidiſſe inſtrumentum deſuper confectum, illudquè concordare in omnibus, præcipuè confinibus rei alienatæ; ac propterea hoc caſu, ſufficit ſententia præfatorum Commiſſariorum, *Caſar.de Graſſ. deciſ.1.nu.7. de loc.& cond.* cuius vigore poterunt contrahentes ſe tueri; per ea, quæ dicit *Ruin. conſ.50. num.14.lib.1. & Mant. deciſ.251. num.6.*

Ad dictam Eccleſiam legitimè ſpectans.

Oportet enim, quod Eccleſia ſuper re, quæ petitur aliena-
32 ri, habeat vtile, & directum dominium, *gloſ.in Clem.1. verſic. ad menſam, de exceſ. prał.DD.in cap.vt ſuper, de reb. Eccleſ. non alien.* id enim propriè ſignificat verbum, *ſpectare, Felin.in rubr.de reſcrip.col.penult. ad med.verſ.ſed ſi diceretur, Rebuff.in l.verbum illud pertinere, ff. de verb. ſign. Innoc.& Io. Andr. in cap. dilecta, de offic. ordin.*

Vndè, ſi rem minus iuſtè Rector poſſi-
33 deat, poterit illam alienare, prætermiſſis iſtis ſolemnitatibus, *Bald.in Auth.ſi quas, C.de Sacroſ. Eccleſ.Innoc.in cap.cum,qui,de prab.*

At verò, iſtam theoricam, neſcio ad ſuā praxim reducere; ex eo quod, Eccleſia, quæ eſt cultrix iuſtitiæ, & auctrix, *cap.vn. de feud.alien.* non debet poſſe rem alienam alienare, quam iniuſtè detinet; quarè, præmiſſa intelligenda ſunt, vt bona, ſic illegitimè retenta, non poſſit alienare in aliam perſonam; ſed quod benè poſſit illa reſtituere ſine ſolemnitate, cui veniunt reſtituenda, vt etiam ſenſit *Redoan.de reb. Eccl.*

non

non alien.qu.59.cap.5.nu.1. Hoc enim ca-
ſu,Prælatus non dicitur alienare rem Ec-
cleſiæ,ſi notoriè conſtet,quod non eſt Ec-
cleſiæ;ſed potius dicitur procurare nego-
tia Eccleſiæ, cuius infamia purgatur in
reſtitutione rei alienæ,*id. Redoan.d. cap.5.*
nu.6. & ibi plura in propoſito adducit.Si-
34 cut,etiã dicendũ eſt de rebus,nondũ bo-
nis Eccleſiæ prædictę incorporatis, *Io.*
Andr.in cap.1.de ſepult. quia,antequam il-
la incorporentur, non poteſt dici aliena-
tio, ſed tantum dimiſſio; in qua non re-
quiritur aſſenſus apoſtolicus, *Iaſ.in l.iuſ-*
iurandum,la 2.§. pupillus, nu.4.ff.de iure-
iur.Felin.in cap. venieus, num.5.de reſcrip.
Nat.conſ. 441. nu.1. quo caſu poteſt Re-
ctor,ſeù Prælatus,ſuæ Eccleſiæ præiudica-
re,*Put.deciſ.519. par.2.* Quare, ſi alienen-
tur res Eccleſiæ ex neceſſitate,putà, ſi ea
fuerit incapax, & proprium retinere non
35 poſſit, vt ſunt Eccleſiæ fructum mendi-
cantium, quorum Superioribus licet alie-
nare huiuſmodi bona,abſquè cauſa, & ſo-
lemnitatibus; imò poſſunt res ipſas reci-
pere,& vendere *Redoan. quaſt.28. numer.*
12. prætiumquè ex eis prouenìens, pote-
runt,abſque incurſu alicuius pœnæ, con-
uertere in eorum neceſſitates, *Dec.inc.in*
præſentia,num.69.de prob.Emman.Sà in
aphoris. Confeſſ.nu.7.

Valoris in proprietate *ducatorũ Centum moneta Neapolitan.* Circa quod ſcias in
ſupplicatione ſemper debere de neceſſi-
tate exprimi valorem rei alienandæ, in
36 illius proprietate; aliàs enim ſupplicatio
reijcietur,donec ille,in ea addatur; nam
ex eo, Papa, illiuſquè Officiales perpen-
dunt,an annuus redditus reſpondeat ipſi
proprietati: quod ſi viderint, non ita reſ-
pondere, vt adſit vtilitas euidens Eccle-
ſiæ, denuò reijciunt ipſam ſupplicationẽ,
& per ipſos Officiales apponuntur hæc
verba in calce ipſius,videlicet,*Vtilitas non*
eſt euidens;ex quo,vel debet augeri canon,
ſeù reſponſio,ſi fuerit locatio, vel pretiũ,
ſi venditio; iuxtà ea, quę tradit *Redoan.*
*quaſt.2.numer.*107.vbi dicit, quod pretiũ
rei,ſecnndum redditum conſideratur, per
tex.in Auth. de non alien.§. quod autem in
fin.& in l.ſi fundum,ff.de leg.1.l.ſi quas, ibi
qualitas rei, & redditùum qualitas æſtime-
*tur,C.de reſcind.vẽd.vbi id.Redoan.*ſubdit,
quod Romæ dicimus,valere mille, quod
communiter locatur,& conducitur quin-
quaginta ducatis.
37 Et eo modo,quo valor Papę exprimitur,
debet coram iudicibus Commiſſarijs ve-
rificari: ac propterea agrimenſores, & ap-
pretiatores ad id deputati, conſiderata
per eos qualitate rei,ſic alienandę,debent
ipſis Commiſſarijs referre,cum iuramen-
to quanti valeat in proprietate,vt valeant
conſiderare, an exinde reſultet euidens
Eccleſiæ vtilitas,*Quar.verbo,alienatio,ſub*
*nu.14.verſ.Quarto,poſt decretum,*per quos
tamen ſufficit conſiderari tempus initi
38 contractus locationis, ſeù alterius alie-
nationis,per *tex. in l.ſi voluntate, C.de re-*
ſcind.vend. & ſic non attenditur tempus
pręteritum, quo eadem res alienanda
fuiſſet, per *tex. in l. ad reſcindendum,*
39 *eod. tit.* quia pretium, non ex præterita
emptione, ſed ex pręſenti æſtimatione
conſtituitur, *l. 3. §. Divi, ff. de iur. fiſc.*
prout etiam idem eſſet, ſi poſt præſentem
contractum,eadem res efficeretur maio-
ris valoris, & æſtimationis, vt optimè
tradit *Calder.conſ.5. in tit. de rer. permut.*
dum loquitur in materia permutationis;
dicens,non obſtare,quod res,quæ fuit Ec-
cleſiæ, ſit poſt contractum nieliorata;
quia non tempus ſuperueniens, ſed tem-
pus contractus attenditur, vt ſupra di-
ctum eſt: et ſecundum illud,de eius valo-
re iudicatur,per diuerſa iura ibi per eum
allegata,& per *d.Redoan.d.q. 20.à n. 137.*
ad nu.144.

Quid autem hic,ſi in emptione alicu-
40 ius rei Eccleſiaſticæ,concurrant duo in-
uicem æmuli, qnorum alter obtulit iu-
ſtum pretium, alter verò deinde obtulit
ſatis plus iuſto pretio, quis iſtorum ſit
pręferrendus? Cum hic caſus contigiſſet,
nonnullos iudices inclinaſſe ad fauorem
eius, qui plus iuſto pretio obtulit, tan-
quam magis vtile Eccleſiæ,alios verò, ex
eo quod Eccleſia,eſt iuſtitiæ cultrix,con-
trarium tenuiſſe,ait *Quar. verbo, aliena-*
tio,verſ.ad pleniorem,ſub nu.12.

Et ſupradictis adde, quòd pretium re-
pertum tempore belli pro poſſeſſione,
ſeù territorio,quòd propter dictum bel-
lum remanſerat incultum, non eſt verum
pretium; quia ſperatur, quod huiuſmo-
di caſus fortuitus poſſit ceſſare,& bona
huiuſmodi ad priſtinum valorem reduci;
quapropter non debet attendi, *Caſtrenſ.*
conſ.109.vol.5.verſ.nec obſtant,nu.2.

Ac propterea,ſequitur, quòd quando
valor rei alienandæ probatur per teſtes,
referentes ſe ad malam temporis condi-
tionem,non dicitur,benè probatus; quia
ex hoc non reſultat iuſtum pretium rei,
vt tenuit *Rot.in vna Roman.Caſalis Tur-*
riſella,10.Martij,1578.in Corn. in repet.
l.2.

l.2.nu.233.C.de reſcind.vend. cum tempus
huiuſmodi, tanquam non ſucceſſiuum,&
perpetuam cauſam habens, ſed momen-
taneum, & breui tempore duraturum,
non attendatur, *Caualc. deciſ. 46. num.
26.part.1.*

Praxim autem probandi hunc valo-
rem per ſupradictos Commiſſarios affert
id.Redoan.d.q. 20. à num. 137. ad fin. d.q.
quam video deſumptam ex *Bart.in l. pre-*
41 *tia rerum,ff.ad l.falcid.* vbi dicit, quod
Iudex delegatus,vel ipſe inſpiciat,vel mit
tat duos bonos æſtimatores,q inueſtigẽt,
& referant; eligat autem tales,in quibus
eſt magis iudicium, quàm teſtimonium,
ad faciendam æſtimationem, & ad pro-
ferendum illud iudicium;cum quanti res
valeat,non poſſit videri per oculum, ſed
intelligitur per intellectum; ac propterea
id.Bart.loc.cit. dat ad id modum proban-
di; dicens ibi, quod hęc lex debet ſcribi
litteris aureis,propter ſui qualitatem.

Et quamuis ſupra dictum ſit, quod iſti
Iudices,ſeù Commiſſarij deberent mitte-
re dictos æſtimatores,cautius tamen age-
42 rent, ſi ipſi aſſiſterent prædictis æſtima-
toribus; cum circa exequutionem harum
litterarum, valdè oneretur ipſorum con-
ſcientia, cum agatur de alienatione re-
rum Eccleſiæ, quæ ſunt ipſius *Dei*, *cap.
res*, 12.q.1.

43 Ad ſciendum autem,quomodo,& quã-
do fieri poſſit alienatio rei parui valoris
in illius proprietate,abſquè aſſenſu Apo-
ſtolico, ſed tamen cum licentia Ordina-
rij, exactiſsimè perpendenda eſt diſpoſi-
tio *cap.terrulas*, 12.q.2. cum cauſis ibi
expreſsis. Verba autem *ipſius cap.* hæc
ſunt. *Terrulas, aut vineolas exiguas, &
Eccleſię minus vtiles,aut longè poſitas, par-
uas,Epiſcopus ſine conſilio fratrum, ſi ne-
ceſſitas fuerit,diſtrahendi habeat poteſtatem.*
Ex quibus quidem verbis patet,quòd tres
requiruntur cauſæ,vt huius alienatio fie-
ri poſſit, prætermiſſis iuris ſolemnitati-
bus, quarum Prima eſt, quod res ſit exi-
gua.Secunda,quòd non ſit vtilis Eccleſiæ.
Tertia,quod adſit neceſſitas, *Guid. Pap.
deciſ.156.Mar.Ant.variar.reſol. lib. 1. re-
ſol.25.num.13.*

44 Quoniã uero *DD.*variè ſcripſerunt ſu-
per interpretatione *d.c. terrulas*; ac ꝓpte-
rea in multis partibus,illius diſpoſitio,in
fraudem dictæ *Extrau. Ambitioſæ* ab Or-
dinarijs,pro libito extẽditur:hac ratione
ſuffulti, quia iudicis arbitrio relinquun-
tur ea, quæ ſub certa lege à iure diffinita
non reperiuntur, iuxtà *l. 1. de iur.delib,
Dec.in cap.ſedes,nu.7.de reſcrip.* & *in cap.
ſi pro debilitate,in fin.de off.deleg.* Ideò, li-
cèt concluſio hæc, vera ſit, nihilominus
attendenda ſunt verba *gloſ.in d.cap.terru-
las, in verbo,exiguas*,quę licèt dubitatiuè
loquatur,dicendo,*fortè exiguas,vocat non
valentes vltra viginti ſolidos*,& ſic non de-
terminatè,*l.ſi duo, & ibi gloſ.ff.de recep.
arbitr.* & nihil certum ponat, *l. in com-
modato,§. ſicut autem,ff.commod. l. in ſub-
ſtitutione,& ibi gloſ.in verbo, fortè,ff.de
vulg.* animaduertendum eſt tamen,quod
dicta gloſa recepta eſt per totum Orbem;
prout tenent Domini Abbreuiatores Ma-
ioris Præſidentiæ Cancellariæ Apoſtoli-
cę; qui, me audiente,pluries ſermonem
de hac re habuerunt; ſemperquè tenue-
runt, nullo modo debere recedi à verbis
d.gloſ. ac propterea attendi debet pro-
prietas prædictorum viginti ſolidorum.
45 Eſt autem vnus ſolidus,in iure, ac iuxtà
communem vſum loquendi in ipſa Curia
Romana,ſcutum vnum auri in auro ſtam-
patum, qui ſucceſſit loco ipſius ſolidi;
quiquè alio modo, nummus aureus eſt
dictus; teſte *Panorm. in cap. conquerente,
vbi Felin.de off.ordin.*& licèt prędictum
ſcutum auri aliquando creſcat,& aliquã-
do decreſcat,iuxtà copiam,vel penuriam
eorundem in ipſa Vrbe,nihilominus con-
ſtituit regulariter Iulios tredecim cum
dimidio,monetæ Romanę:vndè, viginti
ſolidi ſupradicti, conſtituunt ſummam
ſcutorum viginti ſeptem eiuſdem monetę
Romanę,huius autẽ Regni Neapolitani,
triginta ducatorum currentium ad ra-
tionem decem carolenorum pro quolibet
ducato huiuſmodi.

Cum igitur ita teneat Romana Curia, quæ mater,& magiſtra eſt aliarum Curiarum,& vti talis, ab omnibus ſequenda, *Gonz.ad reg.Cancell.gloſ.13.§. 1. num. 12.* neſcio,quo pacto, audeant Ordinarij, diſpoſitionem *d.cap. terrulas*, illiuſquè *gloſ.* prędictam,aliter ad eorum libitum interpretari; cum nihil valeat circa id,eorum arbitrium; attento quod verſamur in his, quæ,ex prædictis,ſub certa lege diffinita reperiuntur, per *tex.in l. 1. ff.de iur.deliber.Dec.in cap.Sedes,num.7.de reſcrip,*

Et iuxtà ſupradictas praxim, & theoricam, teſtatur *Genuen. in prax. Cur. Archiep.Neapolit.cap.50.num.1.* quod ita in Vrbe, & in Regno practicatur, quod vix alienantur modica,ſine aſſenſu Papæ, quidquid dicat *Redoan.q.36.*

Nec tamen ad rem facit illud, quòd ſubdit *id.Genuen.num.3.* nempè,quod iudicis

dicis

dicis arbitrio id remittitur; qui attendere debet conſuctudinem terræ, ac facultatem rei donatæ, & venditæ iuxtà *cap. caterum, de donat.* Et paulò inferius, quod fuit dictum in Curia Archiepiſcopali, aliud eſſe alienare terrulas, aliud autem alienare modicam partem magni prædij Eccleſiæ; nam iſtud ſecundum fieri non poteſt; quia hoc modo, paulatim poſſent alienari omnia prædia Eccleſiæ, & ſic fieret fraus legi, per *tex. in l. non dubium, C. de leg.*

Vndè, ex præmiſſis neque video tutò defendi poſſe opinionem *Leo in ſuo Theſ. for. Eccl. p. 4. cap. 1. num. 73.* vbi putat, rem modicam, dici ad hunc effectum, quæ non excedit valorem viginti quinque ducatorum auri de camera: hi enim ſecundum rationem ſupradictam conſtituunt ſummam triginta ſex ſcutorum monetæ Romanæ, efficientium ſummam quadraginta, vel circa, ducatorum ſupradictæ monetæ Regni Neapolitani, eoquè minus audiendus eſt *Zerol. in ſua praxi Epiſcop. verbo, alienatio, verſ. ad ſextum. p. 1.* vbi, ex *Staphil. de litteris grat. fol. 352. num. 1. & 2.* concludit *d. cap. terrulas* extendi ad valorem cẽtum ducatorum, aut ad annuum cenſum ducatorum quinque: quod quidem, quantum à veritate abeſt, quiſque mediocriter in Romana Curia verſatus, ſcire poteſt, ex rationibus ſupra adductis; quamuis ipſe *Zerol.* vt ibi ſubdit, ita audierit practicari in Archiepiſcopali Curia Salernitan. tempore Marci Antonij Columnæ, tunc Archiepiſcopi illius Eccleſiæ,

46 Benè tamen ab *eod. Zerol. d. verbo. alienatio, p. 2. verſ. reſpondetur*, deſumenda eſt praxis faciendi huiuſmodi alienationes de rebus paruis, ad præſcriptum *d. cap. terrulas*, quem nonnulli ſcribentes, eo non citato, ſequuntur; nempè, quod, Primò datur memoriale, ſeù libellus, aut petitio Epiſcopo, qua petitur præſtari ab ipſo aſſenſum. Secundò, Epiſcopus decernit capi informationem; qua capta, & viſo, quod tendit in euidentem vtilitatem Eccleſiæ, interponit decretum, & præſtat aſſenſum; Nam etiam in conceſſione rerum modici valoris, requiritur decretum, ſiuè licentia Ordinarij. *Mar. Anton. var. reſol. lib. 1. reſol. 25. nu. 13.* etiã concurrentibus ſupradictis tribus requiſitis, vt in *d. cap. terrulas*.

In qua quidem alienatione in caſibus Ordinarij, re vera, non requiritur cauſæ cognitio, nec partis citatio, aut iudicis pro tribunali ſedentis, decretum, vel ſententiæ prolatio, & ordo iudicialis, & ſic illa cauſæ cognitio, quę eſt plena, & ſolemnis; ſed ea, quæ ſemiplena eſt, non ſolemnis, & impropriè dicitur cauſæ cognitio, ſed potius diſcuſſio, tractatus, & conſultatio, *Redoan. q. 23. nu. 50.*

Qui

47 **Annui verò redditus,** neceſſariò eſt exprimendus, poſt valorem in proprietate, vt ſupra expreſſum, & non ſolum dictus annuus redditus eſt verificãdus corã Commiſſarijs delegatis, ſed etiã exprimendus eſt Summo Pontifici; nec ſufficit aſſertio Notarij, ſeù beneficiati; aut Prælati, *id. Mar. Ant. d. lib. 1. reſol. 21. num. 4.*

Circa quod notandum etiam eſt, quòd annuus redditus, licèt in quibuſdam rebus conſiſtat, attamen ſemper exprimen-
48 dus eſt in moneta illarum partium; eaque etiam reducenda in ducatos auri de Camera: ac propterea, non ſufficit in ſupplicatione exprimere, quod ſupradictus redditus conſiſtat in tot rubiis frumenti, aut ſextarijs olei, ſeù dolijs vini, ſed omnia ſunt omninò, vt ſupra, reducenda; nec aliter admittitur ſupplicatio pro quibuſcumque facultatibus alienandi, niſi cum ſupradicta expreſſione; ſicut etiam dicimus de annuo valore beneficiorum exprimendo, qui omnino eſt ad dictos ducatos auri de Camera reducendus.

Verum nihilominus eſt, quod licèt expreſſio ſupradicti valoris in proprietate, illiuſquè redditus neceſſaria ſit, ſi tamen daretur caſus non expreſſionis, tunc, ad effectum probandi non euidentem vtilitatem, ſufficit probare, quod ex locatione facta tempore alienationis, plus percipiebatur, *Genuen. in praxi, cap. 89. num. 6. in fin. ex* Iaſ. *conſ. 54. num. 4. lib. 1. &* Dec. *conſ. 142. &* ita deciſum refert in *vna Antonitan. bonorum 2. Martij 1584.* licèt iſte caſus vix, aut raró hodie dari poſſit, cum ſecundum leges, & regulas Datariæ Apoſtolicæ, non admittuntur in ea ſimiles ſupplicationes, ſine huiuſmodi expreſſione; quod ſatis omnibus Curialibus notum eſt.

Ducatorum decem *ſimilis monetæ.* Et ſic prius exprimendus eſt redditus in moneta illarum partium, vbi conſiſtunt bona alienanda, & poſtea reducitur in eadem ſupplicatione, & in litteris, ad ducatos auri de Camera, ſcilicet ſeptem, qui

con-

conficiuntur ex dictis ducatis decem
ſupradictæ monetæ, licèt aliter reducan-
tur, circa ſolutionem compoſitionis in
Officio Componendarum, in quo, pro
ſingulis quindecim carolenis monetæ
Neapolitan. capitur ducatus vnus de
Camera.

Pro annuo canone, ſeù reſponſio Sexdecim ducatorũ

præfata moneta Neapolitan. Decem ducatos ſimiles auri de Camera conſtituentium;
nam, vt Summus Pontifex certior red-
datur de euidenti vtilitate, cum non poſ-
49 ſit valoris notitiam habere, monetæ il-
larum partium; tàm valor in proprietate,
quàm annuus redditus, qui prius perci-
piebatur, & qui percipietur in futurum,
reducitur ad ducatos auri de Camera.
Eſt enim conſuetus ſtylus Datariæ, omne
50 genus monetæ quarumcumque Regio-
num, reducere ad ſupradictos ducatos
auri de Camera, propter rationem ſupra-
dictam: porrò, ex prædicto annuo reddi-
tu, expreſſo, conſtat adeſſe euidentem
vtilitatem, ſi tamen ita compererint ipſi
Commiſſarij delegati.

Ex quo, iuxtà doctrinam *Bart. in auth. qui rem, num. 6. verſ. dixi vobis*; quando
Eccleſia locat, etiam in forma conſueta
pro minori pretio, quàm ab alio, facta
diligenti inquiſitione, inueniſſet, dicitur
læſa; & ideo in hoc daretur reſtitutio,
iuxtà *tex. in cap. 1. de reſtit. in integr.* nam,
locare pro minori pretio, quàm ab alijs
poſſit haberi, reputatur in iure conſide-
rabilis læſio; maximè, quia vtilitas Eccle-
ſiæ, ex expreſſa iuris diſpoſitione eſt ſpe-
ctanda, vt ſatis patet ex ipſa *Extrauag. Ambitioſæ.*

Quarè, per expreſſionem huius cano-
51 nis, ſeù reſponſionis, videtur, quòd vti-
litas debet eſſe conſiderabilis. Nec re-
fert, quod iurium, ea fuerit intentio, ne
Eccleſia damnificetur, & quod illius in-
demnitati fuerit prouiſum, ac propterea
ſatis ſit, qualiſqualis vtilitas, ſufficiat-
què, quod Eccleſia non ſit deteriorata, ſi
non ſit locupletata, vt ait *Ridoan. q. 20. num. 86.*

52 Quænam autem, hic debeat regu-
lariter eſſe vtilitas circa hoc; neque
antiqua iura, vel moderna id ſpecificant,
ſcilicet, quãta, vel quota; neque propterea
videtur, quòd id relinquatur iudicis arbi-
trio; ſed tãtũ, quod debet eſſe euidẽs vtili-
tas, quæ non ſufficit qualis qualis, nec ma-
nifeſta, quæ de facili probari poſſit, ſed in
valore proprietatis rei, in redditu; vel
prouentu, in æquè vicina, æquè commoda,
æquè cauta &c. *id. Red. d. num. 80.* Et hanc
nos ſcimus eſſe practicam Datariæ Apo-
ſtolicæ, vt nunquam admittatur ibi ſup-
plicatio, *Si in euidentem*, niſi illius Offi-
ciales perpendant annuum redditum,
quem Eccleſia habebit, excedere regula-
riter tertiam partem; licèt quandoque
minorem, prout D. Datario viſum fue-
rit, aut aliàs, ſecundum caſuum diuer-
ſitatem &c.

Eſt præterea ſciendum, quod ex quan-
titate prædictorum redditunm, quos ex
cauſa alienationis huiuſmodi Eccleſia
habebit, regulatur expeditio litterarum
ſub hac forma, *ſi in euidentem*: ea namquè
triplex eſt; Nam, ſi ipſe redditus aſcendit
ad Quinque ducatos auri de Camera, il-
larum expeditio fit per Breue, ſub annulo
Piſcatoris: Vſquè ad nouem incluſiuè,
per Officium Minoris gratiæ, quod aliàs
Pœnitentiaria nuncupabatur: Et vſque
ad quamcumque ſummam reddituum
huiuſmodi, in litteris, per Cancella-
riam; licèt quandoque pro hac maiori
ſumma expediantur ex ſpeciali gratia,
per breue.

Sanè, dicitur hic, *pro annuo canone*, qui
propriè pro emphyteuſi ſoluitur, vt in
cap. ad aures, de reb. Eccl. non alien. non
autem dicendum eſt, pro annuo, ſeù per-
petuo cenſu, qui de natura emphyteuſis
nullo modo participat; cum ſatis diffe-
55 rat contractus cenſuarius ab emphyteu-
tico: in hoc enim transfertur tantùm
vtile dominium, & poſſeſſio naturalis,
ciuili penes directum dominum rema-
nente: In illo verò transfertur dominiũ,
& vtraquè poſſeſſio, *ibb. in cap. conſtitutus, num. 20. de relig. dom.* & quamuis in
huiuſmodi reſcriptis Apoſtolicis adeſſet
clauſula, *ſub annuo canone ſeù, cenſu*,
quod poterit euenire ob inaduertentiam
ſupplicantium, ſeù conficientium huiuſ-
modi ſupplicationes; ac propterea videa-
tur, quod Papa intellexerit de cõceſſione
cenſuali; quia tamen ibi præcedunt alia
verba, nempè, *in emphyteuſim &c.* illa ver-
ba, *ſeù cenſu* ſolent etiam forſan ex cõmu-
ni vſu apponi; quamuis impropriè, de
canone emphyteutico, vt optime tradit
Seraph. deciſ. 1195. per totam.

Nec eſt etiam in praxi omittendum,
ipſos Commiſſarios, ad id delegatos, non
poſſe hanc licentiam Rectori concedere,
56 ſi compererint ipſum, maiorem expreſſi

Canonis quantitatem habere potuiſſe, quàm in his litteris eſt expreſſum; Cum Clarum ſit, quod contractus de rebus Eccleſiæ, non eſt validus, ſaltem in effectu, ſi potuiſſet habere ab alijs maiorem vtilitatem; nam debet Rector, ſeù Prælatus contrahere cum illo, à quo maiorem vtilitatem habere poteſt, *Abb. in cap. ad aures de reb. Eccl. non alienan.*

Idemquè erit, ſi petatur confirmatio
huius locationis; cum iam ſuper ea fuerit confectum inſtrumẽtũ; nam ſi ipſi Cõ-
57 miſſarij in exequutione litterarum ſupradictæ confirmationis, repererint, conductorem, ex noua concordia cum ipſo Rectore inita, velle augere canonem ſupradictum, profectò non excedent fines huius reſcripti; ideoquè poterunt ipſum canonem augere ad maiorem vtilitatem Eccleſiæ; quod facere proculdubio poſſunt, pinguius adimplentes id, quod per ſe ſuſtineri poterat, ſine dicto augmento; dummodò in reliquis non mutetur ſubſtantia contractus, primo loco initi; ad inſtar procuratoris, qui exequitur vtilius, & melius, quam dominus mandaſſet, quia, propter hoc non poteſt dici, quod egreſſus fuerit fines mandati; cum procurator vtilius exequutus fuerit, & melius, quàm dominus mandaſſet; vndè, quòd vtiliter geſſit, attendi debet, non autem quod omiſit; quia illud non debet eſſe in conſideratione, *Anchar. conſ. 28. num. 3.*

Id tamen non video, quomodo poſſit
in praxim deduci; quia ſi ponamus ca-
58 ſum, quod annuus redditus fuerit in ſupplicatione, & in litteris expreſſus ad nouem ducatos auri de Camera, ac propterea litterę fuerunt expeditæ per Officiales Officij Minoris gratię, ſi poſtea Commiſſarij in exequutione earundem litterarum repererint conductorem, ex noua conuentione inita cum Rectore, velle augere ipſum Canonem, ſeù annuam reſpõſionem ad ſummam puta duodecim ducatorum ſimilium, dictæ litteræ expeditæ cum dicta expreſſione nouem ducatorum ex defectu intentionis concedentis reputantur nullæ ob præiudicium, quod inde infertur alijs Officialibus, per quorum Officium debent litterę expediri ſub dicta expreſſione ducatorum duodeeim; cum idem Pontifex nunquam intendat pręiudicare ipſis Officialibus, qui ob hanc cauſam bona fide eorum Officia à Sede Apoſtolica emerunt; vt inde eorum emolumenta capiant, ex eorum manuum appoſitione, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 8. q. 2. n. 15.* & ita pluries audiui à Dominis Abbreuiatoribus Maioris Præſidentiæ, licèt nonnulli ex illis, in contrariam ſententiam inclinauerint.

Ad tertiam. Inter cœteras alienationes, quas in dies fieri videmus rerum Eccleſiaſticarum; & ſuper quas petendus eſt aſſenſus Apoſtolicus, illę frequentiores ſunt, quæ
59 fiunt ad tertiam generationem, cum rarò, aut cum maxima difficultate Summus Pontifex præſtet ſuum aſſenſum perpetuis conceſſionibus, ſeù locationibus. Quare, vt plurimum, quando fiunt perpetuę apponitur conditio de renouando de 29. in 29. annos, quandoquè verò ſimpliciter ad 29. annos.

*H*ic autem, ſimplices Romanæ Curiæ Tyrones non lateat; cur iſta renouatio locationis debeat fieri de 29. in 29. annis, & quare frequenter beneplacitum Apoſtolicum concedatur ad vigintinouem ſimpliciter, non autem ad 30. annos; quandoquidem huius rei ratio eſt (quam tantummodo ad praxim, & leges Datariæ Apoſtolicę reſtringamus) quod licèt conſtet de locatione ſimplici, vel ad longum tempus 10. vel 20. annorum, tamen, ſi fuit continuata conformis ſolutio per tempus 30. annorum, quoad priuatos, & 40. quoad Eccleſiam, etſi non inducatur præſcriptio, nihilominus inducitur perpetuatio liuelli, vel emphyteuſis, vel locationis, ita vt emphyteuta non poſſit expelli, vt per *Ang. Aret. conſ. 17. per tot.* cum perpetuum dicatur tempus 30. annorum, *Bald. in l. ſi domus, §. ſi fundus, ff. de leg. 2. Abb. in cap. null. in vlt. not. de reb. Eccleſ. non alien. Tuſc. in ſuis pract. concl. tom. 3. concl. 228. litera E.* quare cum Summus Pontifex, eiuſque D. Datarius, alijquè Officiales, nimis inuigilent, vt, quoad fieri poteſt, huiuſmodi bona Eccleſiaſtica, in perpetuum, non locentur
60 cum prohibitę ſint tales alienationes, propterea, ſiuè perpetuò, ſiuè aliud tempus petantur, illas reſtringunt ad 29. annos; cum ab huiuſmodi perpetuitate nimis abhorreant, ſine grauiſsima, & vtiliſsima cauſa; & de locatione ad longum tempus, idem iudicetur, quod de alienatione, vel venditione; quandoquidem, prohibita alienatione, vel venditione, talis locatio prohibita videtur, vt per *Dec. poſt alios ibi per eum adductos conſ. 204. vol. 1.* Hinc igitur eſt, ſicut etiam ipſa Dataria tenet, quod locatio ad 30. annos dicatur

catur perpetua, non autem locatio ad 29. annos, iuxtà *doctr. Bald. in addit. ad Specul. verſ. locatio ad 29. annos*, quem refert *idem Redoanus, qu. 57. num.* 51. Cœterùm verò, an, quomodo, & quando circa præmiſſa, & alia, intret præſcriprio, habemus integrum titulum *C. de praſcript. 30. vel 40. ann.* & ad ſaturitatem circa hoc, poteſt videri *id. Tuſc. d. tom. 3. verbo, emphyteuſis*, per omnes concluſiones, *d. littera E.* preſertim *concl.* 228.

Ac proinde in praxi obſeruatur, vt ſi fortè fuerit impetratum reſcriptum con-
61 firmatorium conceſſionis, ſeù locationis ad viginti nouem annos; ac poſtmodum Commiſſarij delegati, comperetint inſtrumentum, fuiſſe celebratum in perpetuum; non poterunt illud confirmare; quamuis longè maior adſit vtilitas Ecclesiæ; cum tale reſcriptum, in hoc caſu, ſit ſtrictè interpretandum; ac propterea non extendendum ad tempus non expreſſum, *cap. 1. de off. deleg. in 6. Rot. deciſ. 8. p. 1. diuerſ.* cum illud debeat aptari petitionis, *Bald. in l. cum. verſ. item, C. de fideicom. Dec. conſ. 242. num. 4.* nec refert, quod, quocunque modo agant, vtiliter agant; ac propterea videatur ſuſtineri poſſe tale reſcriptum; nam ſemper in dubio, talis præſumitur Papæ voluntas, qualis de iure eſſe debet, *Dec. conſ. 123. num. 6. vol.* 1. & cum reſcriptum huiuſmodi, fuerit impetratum ad tertiam generationem, ac inſtrumentum in perpetuum, ipſi Commiſſarij non poterunt, neque ad tertiam generationem illud confirmare; nam, etiam pro ipſa tertia generatione, redditur nulla ipſa confirmatio, vt *per Abb. conſ. 41. n. 3. lib.* 1. quia attēditur ſupplicatio, nō autē cōtractus, ꝓ vt fuit in Rota deciſū in *vna Senen. praay 28. Aprilis 1589. corā Seraph.*

Imò, vt plurimùm videmus, quod licèt locatio petatur perpetua, nihilominus D. Datarius, iuſtis cauſis ſibi beneuiſis, ſi narretur in ſupplicatione, fuiſſe confectum inſtrumentum perpetuæ conceſſionis, in ipſa ſupplicatione addit: *Et ad tertiam generationem tantùm, recisa dicta conceſſione perpetua &c.*

Ipſius. Nec à propoſita materia nimis abeſſe videtur, quę-
62 rere, quando, & à quo incipiat prima generatio; cuius cognitio, etiam ad ipſos Commiſſarios ſpectare dignoſcitur. Vnde, huius reſcripti ordinem non inuertendo, dicendum, eſt, quod ſi locatio hæc, fiat ad tertiam generationem, tàm in inſtrumento locationis huiuſmodi, quàm in decreto dictorum Commiſſariorum exprimi debet, an ea fiat ad tertiam ſimpliciter, an verò ad tertiam ipſius emphyteutæ, generationem. Nam in primo caſu, computatur in prima generatione perſona ipſius acquirentis, qui facit primam, filius, ſecundam, & nepos ex filio, tertiam, *Bald. in Auth. ſi quas ruinas, nu. 4. C. de Sacroſ. Eccleſ.* adeo, vt mortuo ipſo nepote, ſit extincta locatio, *Iul. Clar. in §. Emphyteuſis, q.* 34. quo caſu pronepos prorſus excluditur: & hęc eſt communis ſententia, quam probat *Menoch. conſ. 883. num. 13. lib. 9.* Secundo verò caſu, nempè, cum locatio facta fuerit ad tertiam ipſius generationem, generatio ipſa incipit à filijs ipſius acquirentis, *Bello. conſ. 80. nu. 7. Bero. conſ. 109. num. 15. lib. 1. Gabr. de emphyt. concl. 4. num. 4. Hiero. Gabr. conſ. 90. n. 1. lib. 1. & conſ. 68. nu. 1. vol. 2. id. Menoch. d. num.* 13. cum nemo generet ſe ipſum; ſed talis acquirens, ſit tantùm principium generationis, ſicut diſtinguit *id. Iul. Clar. d. q. 34* vbi ait, quod conſideranda ſunt verba ipſius inueſtituræ, veluti, ſi illa ſint ſimpliciter concepta, aut ſi appareat, diſtinctam eſſe perſonam acquirentis ab alijs deſcendentibus, nempè, quia Titio conceditur aliquid in emphyteuſim, vſque ad ipſus tertiam generationem; eo enim caſu, filius facit primam, nepos ſecundam, pronepos tertiam; & iſta fuit etiam opinio *Bart. in quodam ſuo Conſilio citato per eundem Bald. in d. auth. ſi quas ruinas, nu. 3. Dec. conſil. 624.* vbi, quod acquirens non comprehenditur.

Quarè, eſt hic aduertendum, quod duæ adſunt deciſiones *Caputaq.* quarū vna eſt *18. p. 2. die 5. Iunij 1553.* vbi nonnulli allegantur *DD.* tenentes, comprehendi acquirentem, etiam ſi dicatur, *ad tertiam ipſius generationem*; altera verò *112. d. p. 2. n. 1.* in qua allegatur *Caſtr. conſ. 338. col. 1. vol. 2.* qui, etiā tenet hanc opinionem; quas licèt ad id pluries audierim allegari, nihilominus, fuerunt aliæ deciſiones contrariæ adductæ; quia ſatis apud omnes exploratum eſt, quod vbi emphyteuſis, vel feudum conceditur alicui ſimpliciter, vſquè ad tertiam generationem, vnaquæque perſona dicitur conſtituere vnam generationem; ita vt veniant tantummodò; & recipiens; & filius; & nepos. Secùs autem; ſi hic adderetur *ad eius*, vel *ad ipſius generationem*; quo caſu, veniunt recipiens, filius, nepos, & pronepos; quarè cuiuſcunq; opinio aliter ſentientis, ex ſupradictis, ſiuè aliàs quomodolibet clarū eſt, ꝙ nūquā

fuit recepta; cum ſatis liqueat, res Eccleſię hodie poſſe transferri vltra nepotes, tam de iure, quàm de conſuetudine, præſertim quando ſumus in caſu, quo interuenit approbatio Summi Pontificis, quæ omne dubium ſubmouet, *Mar. Ant. var. reſol. lib. 1. reſol. fin. caſu* 46. & ſupradictam diſtinctionem ſequuta fuit pluries *Rota in vna Farſen. Villę Caprarolę, 20. Maij 1592. coram Penia, & in vna Bononien. bonorum, 18. Martij, 1611. coram Illuſtriſsimo D. Coccino Decano, & in vna Aſsiſien. emphyteuſis, 27. Iunij, 1629. coram D. Merlino*, quæ quidem Rota præcipuè mouetur, ex *Bart.* qui ita in facti contingentia conſuluit, vt dicit, *id. Bald. in d. auth. ſi quas rui nas, n. 3. verſ. iuxtà hoc*, quem omnes indifferenter ſequuntur: & nõ minus eruditiſſimè, quàm copioſiſſimè ſcripſit dulciſſimæ memorię genitor meus Fabius Corradus, celeberrimus, ſuo tempore Iureconſultus, in cauſa vertente inter Rectorem Abbatialis Eccleſiæ S. Symphoroſæ Cuſentin. diœceſis, ac Paulinum Fierauante; quæ ex ſpeciali reſcripto, fuit in gradu appellationis commiſſa Cæſari Glorierio, tunc Nuntio Sedis Apoſtolicę, in hac Ciuitate reſidenti, de Anno 1593. Quarè nec contemnenda quidem eſt ratio, quam etiam circa hoc, affert eruditiſſimus *Auguſtinus Barboſa, de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 30. num. 24.* nimirùm, quod ipſa ratio differentiæ aſsignari poteſt; quia, quando ſimpliciter dicitur, *ad tertiam generationem*, dominus directus conſiderat generationes in abſtracto, & abſolutè, non autem reſpectiuè, & tanquam generationes alicuius certe perſonæ; & ideo, tot terminos, & gradus conſtituit in conceſſiore, quot ſunt perſonæ; & ſic in tertia perſona terminatur conceſsio, veluti in tertia generatione: quoties verò apponit dictionem *eius*, vel *ipſius*, tunc in concreto, & reſpectiuè conſiderat generationes, tanquam prouenientes à primo receptore, & benè intrat diſtinctio inter generantem, ſeù cauſam generationis, & ipſam generationem, ex *Papon. conſ. 86. num. 14. cum ſeqq. Mar. Anton. var. reſol. lib. 1. reſol. 112. caſus 46. Alexan. conſ. 125. nu. 5. lib. 5. Ruin. conſ. 166. num. 6. lib. 1. Mant. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 25. nu. 16.* idem tenuit *Specul. in tit. de locat. §. nũc aliqua, num. 15. Bald. in l. 2. verſ. quæro, C. de iur. emphyt. Caſtr. conſ. 338. vol. 2. Socc. conſ. 25. Conſ. 223. vol. 4. Alex. conſ. 110. vol. 3. Dec. conſ. 62. in princip. Ludouiſ. deciſ. 522. num. 1. & 2.* vbi ait, quod cum conceſſio facta fuerit Antonio ad tertiam ipſius generationem, generatio incipiebat à filijs ipſius Antonij, & terminabatur in eius pronepotibus &c. ſubdens, quod hanc concluſionem non impugnabant informantes pro Archiconfraternitate Confalonis; ſed potius eam euitare conabantur pluribus modis, Primò, ex vſu, ſeù abuſu Notarii, quem dicebant non agnouiſſe differentiam, quam conſtituunt *DD.* quando quis recipit emphyteuſim ad tertiam generationem ſimpliciter, & quando ad tertiam ipſius generationem, cum promiſcuè, & indifferenter addat, & non addat illam dictionem, *ipſius &c.*

Cæterùm verò, cum factum, in dubiũ reuocari contingit, vt ſi ex verbis inſtrumenti huiuſmodi conceſſionis, non ita clarè conſtet, an talis conceſſio comprehendat, etiam pronepotes, cum regulari-
63 ter emphyteuſis Eccleſiaſtica concedatur tribus perſonis, & reſpectu Eccleſiæ ſit odioſa; ſi aliter ex prædicto inſtrumento non appareat, debet conceſſio excluſiuè interpretari, tanquam ſi ſimpliciter diceretur, *ad tertiam generationem*; adeò, vt ipſius acquirentis comprehendatur, abſquè illa dictione, *ipſius*: hoc autem, vt quantocitius fieri poſſit, inueſtitorum numerus finiatur, vt voluit *Tiraquell. de vtroq. retr. §. 1. gloſ. 11. num. 45. verſ. etiam ex ſimplici præſumptione, Felin. in c. per tuas. nu. 9. de probat.* tametſi in contrarium ſit communis opinio, quod videlicet poſſit concedi ad tertiam, & vlteriorem generationem etiam inſpecto iure cõmuni, vt per *Alex. conſ. 110. num. 19. verſ. & non obſtat, lib. 3.* quod magis ex huiuſmodi Papæ decreto in his litteris appoſito, declaratur.

Quæ tamen generatio, regulariter non comprehendit deſcendentes ex filia; quia non ſunt de generatione, licèt ipſa filia ſit de generatione, *Caſtr. conſ. 244. nu. 3. verſ. ſuper tertio. Tuſc. pract. concluſ. tom. 3. cõcl. 157. litera B. per tot.* prout, nequè illegitimum, qui non ſuccedit in bonis Eccleſiæ, in emphyteuſim conceſſis, etiam ſi eſſet legitimatus, *Bald. in l. generaliter §. cum autem, num. 1. de inſtit. & ſubſtit.* vt eſt cõmunis opinio; Ratio enim eſt, quia tales filios, ex illegitimo matrimonio conceptos, maximè Eccleſia abhorret; quare non videtur de illis cogitaſſe, *Iul. Clar. in d. §. emphyteuſis, q. 30. Pariſ. conſ. 71. nu. 43. lib. 3. Rot. Ruin. conſ. 36. n. 18. lib. 1. Gabr. conſ. 83. & ſeq.* quod quidem hodie ſine difficultate aliqua procedit, vrgente præſertim Conſtitutione Pij V. reuocatoria omnium

nium facultatum legitimandi baſtardos ad ſucceſſionem in bonis Eccleſiæ, vt per *Mar. Ant. var. reſol. lib. 1. reſol. 98. num. 1.* & ita pluries in facti contingentia eueniſſe, non ignoramus in caſu huiuſmodi conceſſionis in emphyteuſim, etiam præcedente beneplacito Apoſtolico, & ſępius fuit in Rota reſolutum, tàm coram *Rubeo, de anno 1579.* quàm etiam *in vna Romana, de Peruſchis, ſub die 29. Februarij 1580. coram Ortolen. & in vna Peruſin. de Vbaldis, 29. Octobris coram fel. record. Gregorio XIII. & in cauſa alimentorum, coram Penia, die 28. Maij 1594.* vt ex *deciſ.* quam affert *id. Mar. Antonin. d. reſol. 98. in fin.* quod quidem procedit non ſolum quoad naturalem tantùm, verùm etiam ad legitimatum, *Alex. conſ. 94. nu. 5. & conſ. 126. nu. 7. lib. 1.*

Hanc autem concluſionem benè limitauit *Rota in vna Ariminen. bonorum 14. Aprilis 1574.* vt regulariter naturalis tantùm, vel legitimatus non poſſit ſuccedere in emphyteuſi eccleſiaſtica, non autem in acquiſitione; ex quo rectè poteſt baſtardus, volente Eccleſia, acquirere bona eccleſiaſtica in emphyteuſim; cum totum hoc pendeat à veriſimili mente Pręlati Eccleſiæ, *Rota deciſ. 473. nu. 2. par. 1. diuerſ.* vbi, quod non alia ratione videntur iſti incapaces, niſi propter ſtatum ipſiuſmet Eccleſiæ, quæ, cum ſit nobilis, & ſpeculum pudicitiæ, non intelligit in dubio de iſtis abuſiuis; ſed quando baſtardus, eſt vir probus, vitæque commendabilis, tales recipiunt ab Eccleſia, & contrahendo cum baſtardo videtur habere notitiam de illius qualitatè: quare meritò dicta regula non habet locum in baſtardo acquirente ab Eccleſia, & ita præſupponit *Bald. in cap. qua in Eccleſiarum, num. 43. de conſtit. cum alijs in d. deciſ. adductis.* At verò, quãdo exphyteuſis eſt acquiſita à priuato, tunc filij etiam naturales admittuntur; ex eo, quod in cõtractibus regulariter, filiorum appellatione, veniunt etiam naturales, *id. Clar. d. qu. 30. in fin.*

Generationem, *Locare, & concedere &c.* Hoc.n. modo, ſupradicta conceſſio, in emphyteuſim dicitur facta; quamuis in ſupplicatione non fuerit ita expreſſum, prout quandoque exprimitur; ex quo emphyteuſis dicitur ab emponemate, vocabulo gręco, quod idem eſt, quod melioratio. *Alex. conſ. 117. num. 12. in fin. lib. 4.* & emphyteuſis vulgariter dicitur liuellus, vel locatio perpetua, vel ad longum tempus, vt hic, *id. Alex. d. nu. 12. id. Tuſc. concl. 147. n. 1. d. litera B.* Nec ſecundum hanc praxim, vim aliquam fieri videmus in tali conceſſione in euidentem; ex quo licèt in ſupplicatione non fiat ſpecifica mentio de emphyteuſi, vel locatione, vel contractu liuellario, debent attendi conditiones, & pacta de quibus, in inſtrumento, cui ſcilicet contractui magis conueniant; & ſecundum illa debet iudicari, in quam ſpeciem contractus cadat; illa enim denominatio nihil facit; ſed potius attenditur effectus rei, vt ait *Iul. Clar. in §. emphyteuſis, q. 1. verſ. vlt.*

64 Quod quidem petitur, quando conductor, ſeù emphyteuta habet filios; quod ſi non habeat, nec fortè vlla adſit ſpes, illos procreandi, tunc ſolet peti locatio, non ad tertiam generationem, ſed ad tertiam nominationem; & explicatur in ſupplica-
65 tione, vt attento, quod Orator prole caret, & dictum terræ petium ad debitam culturam reducere intendit, ad tertiam nominationem tantùm, ad vitam, ſcilicet ipſius Oratoris, & perſonæ per eum nominandæ, ac demùm alterius perſonæ, quàm ipſa perſona, ſic nominata, duxerit nominandam, nec vltra; itaut, etiam ſi vtraque, vel alterutra perſonarum nominandarum, filios procreauerit, ad eos minimè tranſeat huiuſmodi terræ petium; ſed mortuis iſtis perſonis, ſic, vt præfertur, nominatis, vel aliàs, finita emphyteuſi, hoc terræ petium, cum omnibus melioramentis in eo factis, dictæ Eccleſię liberè cedat.

Quomodo autem, & qualiter emphyteuſis conceſſa ad nominationem, tranſeat ad nominatos, dicendum eſt, etiam in hac praxi, quod quando conceditur pro ſe, & filijs, & nepotibus, ſi habuerit, & ſi nõ habuerit pro duobus ſucceſſoribus, vt hic, quos eligere, & facere voluerit in ſuo teſtamento; ad hoc, vt tranſeat ad nominatos, debet forma ſeruari, vt nominentur in teſtamento, aliàs non valeret nominatio facta ſine teſtamento, *Ang. conſ. 351. in princip. Tuſc. pract. concluſ. tom. 3. concl. 180. litera B.* vbi limitat, quod benè valeret nominatio facta in Codicillis, quando Codicilli ſunt confirmati à teſtamento, vt quia perſonæ nominatę ſunt hæredes vniuerſales in teſtamento inſtituti, *id. Ang. d. conſ. 352. in fin.* vbi benè ait, quod licèt nominatio debeat eſſe formalis, veluti, ſi plures ſint nominandi, debeant nominari ordine ſucceſſiuo; attamen, ſi ſimul nominentur plures, ſuſtinetur nominatio ordine ſucceſſiuo, facta ex ordine litteræ, *id. Tuſc. loc. cit.*

66 Si noſtra, & Sedis Apoſtolicæ *ſibi ſuffragentur licentia, & facultas*, Aliàs enim incurrerēt ipſi Oratores pœnas in dicto Extrauag. *Ambitioſæ*, contentas. Et hic cautus ſit cōtrahens, quando in inſtrumento alienationis reſeruatur beneplacitum apoſtolicum; quia ſi illud reſeruatur, præſertim cum clauſula; *non aliter, nec alio modo*, erit neceſſariò impetrandum; etiam ſi aliàs de iure non
67 requireretur: quod facile exemplificari poteſt, cum poſt confectum inſtrumentum ſub dicto beneplacito, partes animaduertant, non eſſe illud neceſſarium; eo quod hæc licentia competat forſan Epiſcopo, iuxtà terminos *d. cap. terrulas, 22. qu. 2.* nam clauſula hæc, *Reſeruato Sedis Apoſtolicæ beneplacito*, importat conditionem, quę eſt omnino adimplenda. *Caſſad. decis 2. nu. 7. de Simon.* reſeruatio namque aſſenſus apoſtolici, facit actum conditionalem, *Curt. iun. conſ. 77. nu. 3.* vndè, dicto beneplacito non obtento, nihil dicitur actum, *argum. l. pecuniam, ff. ſi cert. petat. Iaſ. in l. ſi quis ſub conditione. ff. ſi quis omiſſa cauſ. teſtam.* potiſſima quidem ratio (ni fallor) ea eſt, quia habemus in iure, quod pacta quæcunq; in inueſtitura ad ecta, ſunt attendenda, nedum ſi erunt ſuperflua, verum, etiam ſi repugnent naturę feudorum, *Capan. de iur. releu. par. 4. qu. 28. nu. 8.* & dixit *Rota in vna Neapolitan. Laudemij 10. Decembris 1639.* quod licèt Prælatus ſucceſſor in Eccleſia non teneatur ſoluere releuiū pro feudo, tamē hoc fallit, ſi in inueſtitura cantum ſit, vt releuium ſoluatur, quando Prælatus moritur: & in proprijs terminis beneplaciti apoſtolici in alienatione rerum Eccleſiæ, tenet *Ludouiſ. decis. 190. nu. 1. & ibi Addit. nu. 3.* vbi dicit, ita fuiſſe dictum in vna *Piſan. bonorum, 28. Octobris, 1585. coram Brauo, & in Aretin. Capellaniæ. 16. Ianuarij, 1616. coram Buratto*, & in vna *Ferrarien. decimarum, 23. Iunij, 1617.* nàm virtus conditionis, ea eſt, vt ſuſpendat actum conditionalem in euentum, vel defectum conditionis, *l. cedere diem, ff. de verb. ſignif. Corn. conſ. 227. in 5. vol. 4. Aret. conſ. 11. nu. 2.* dicens, contractum conditionalem, non eſſe propriè contractum; ipſa enim conditio nihil ponit in eſſe, antequam impleatur, *d. l. ſi quis ſub conditione*: quod quidèm ſatis oſtēdit illius definitio, quæ talis eſt, videlicet, Conditio eſt euentus fortuitus, in quo diſpoſitum ſuſpenditur, *Nauar. conſ. conſ. 2. nu. 1. de condit. appoſ.* Ac proinde improbatur *Gabr. conſ. 92. nu. 4. & ſeq. lib. 2.* dum ait, non eſſe neceſſarium expedire beneplacitum, quando illud de iure non requiritur, non obſtante dicta Clauſulæ, *non aliàs*, quàm proinde dicit appoſitam ad maiorem cautelam.

99 Præmiſſa tamē procedūt, niſi cū reſeruatione dicti beneplaciti, addatur clauſula, *Quatenus opus ſit*, & poſtea verificetur quod non erat neceſſarium, *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 12. nu. 98.* Qui *num. 99.* quærit, quid ſi fuerit facta concordia ſub beneplacito Sedis Apoſtolicę, & illius cōfirmatio fuit ab vno Papa denegata, an poſſit altera pars inſtare, quod expectetur ad voluntatem alterius Papæ ſucceſſoris, cum Sedes Apoſtolica non deficiat, & non fuerit facta concordia ſub beneplacito nominis proprij, ſed Dignitatis; & reſpondet cum Rota; *decis. 290. n. 2. par. 3. diuerſ.* vbi concluditur, quod non, ſtiam, ex quo fuit ſemel denegata, conditio defecit.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertioni partium, non eſt ſtandum, circa vtilitatem Eccleſię, in reſcripto,* ſi in euidentem.
2 *Nequè inſtrumento.*
3 *Clauſula,* Vocatis, *vnde extracta.*
4 *Citatio partis requiritur, vbi præiudicium alicui infertur.*
5 *Commiſſarij alienationum in euidentem, &c. ſunt miſti Exequutores.*
6 *Merus Exequutor, quis dicatur.*
7 *Gratia,* ſi in euidentem, *importat formam omninò ſeruandam.*
8 *Papæ authoritas, ſupplet omnem ſolemnitatem.*
9 *Iudices Commiſſarij in alienationibus in euidentem, &c. quid ſeruent in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, & nu. 10.*
11 *Conſtitutionis* Pauli II. Cum in omnibus &c. *forma, quando non ſeruanda, & nu. 12.*
13 *Litterarum in forma* Si in euidentem *exequutio, quomodo à Commiſſarijs facienda.*
14 *Patronorum conſenſus, in alienatione rerum Eccleſiæ, non requiritur.*
15 *Vocandus tamen eſt habens regreſ-*

greſſum ad beneficium,
16 *Forma, quid ſit.*
17 *Et quando inducatur.*
18 *Illius omiſſio inducit nullitatem actus.*
19 *Forma, nihil addendum, aut ex ea detrahendum.*
20 *Formæ obſeruantia, non ceſſat, licèt ceſſat cauſa, per quam fuit inducta.*
21 *Forma non adimpletur per æquipollens. Quando verò ſecùs, num.* 23. *Et quomodo intelligatur, nu.* 24.
22 *Etiam, ſi in minimo non ſeruatur, annullatur actus.*
25 *Quando à Papa remittatur.*
26 *Inducta ab homine, quæ.*
27 *Ablatiuus abſolutus, conditionem importat.*
28 *Forma tradita in cõfirmationibus alienationum in euidentẽ, &c. quid operetur:*
29 *Illius obſeruantia, nunquam ſine cauſa remittitur.*
30 *Felinus Sandæus examinatur, dùm aſſumitur in Rotæ Auditorem.*
31 *Ordo datus in reſcripto, dicitur forma.*
32 *Clauſula*, Illiuſquè circumſtantijs ſpecificatis, &c. *in reſcripto alienationis in euidentem, etc. quomodo operetur.*
33 *Induſtria perſonæ, quomodo, & quando cenſeatur electa.*
34 *Clauſula*, Vos coniunctim procedentes, *procedit in Iudicibus delegatis.*
35 *Et quid, ſi vnus ex illis moriatur, non incepta cauſæ cognitione.*
36 *Reſcripta*, Si in euidentem, *antiquitùs dirigebantur tribus Canonicis Cathedralis Eccleſiæ.*
37 *Verba*, Diligenter informetis, *in reſcripto*, Si in euidentem, *quid operentur.*
38 *Parum tamen habentur in conſideratione à Iudicibus delegatis.*
39 *Vtilitatis euidentis, ſola cauſa ſufficit, ad reſcriptum*, Si in euidentem, &c.
40 *Quando autem illa dicatur euidens, & nu.* 47.
41 *Beneplacitum Apoſtolicum, non præſtat Papa, niſi certioratus de vtilitate Eccleſiæ.*
42 *Vtilitas euidens in alienatione rei Eccleſiæ, debet narrari Papæ, & verificari per Delegatos.*
43 *Dictio*, Si, *conditionem importat.*
44 *Vtilitas euidens, eſt cauſa finalis alienationis bonorum Eccleſiaſticorum.*
45 *Qualificatum, vbi requiritur, non ſufficit interuenire ſimpliciter abſque qualitatis.*
46 *Vtilitas euidens, requiritur etiam in noua conceſſione rei Eccleſiæ.*
48 *Vtilitas euidens, licèt appareat per Decretum Delegatorum, admittitur tamen probatio in contrarium.*
49 *Vtilitas, & ſolemnitas, ſpatio* 30. *annorum præſumuntur in alienatione rei Eccleſiæ.*
50 *Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ, quo tempore conſideranda.*
51 *Clauſula*, Vobis legitimè conſtiterit, *quid operetur.*
52 *Papa, in ijs, quæ ſunt iuris, non poteſt decipi: ſecùs in ijs, quæ ſunt facti.*
51 *Aſſertio Rectoris, & Notarij, non ſufficit ad probandam vtilitatem Eccleſiæ.*
54 *Imò neq; ipſius Papæ, niſi aliundè probetur.*
55 *Alienandi neceſſitatem ſubeſſe, non creditur, niſi probetur.*
56 *Verbum*, repeteritis, *importat cauſæ cognitionem, parte citata.*
57 Verbum, conſtiterit, *intelligitur de notitia iudiciali:*
58 Commiſſarij, *quando poſſint ſe extraiudicialiter informari de vtilitate Eccleſiæ.*
59 *Conſtitutio Pauli II.* Cum in omnibus, *non eget derogatione, ſi non inſeratur in litteris*, Si in euidentem.
60 *Non comprehendit Epiſcopos, in terminis* cap. terrulas, 12. quæſt. 2.
61 *Papa mortuo ante præſentationem reſcripti*, Si in euidentem, *quid agendum.*
62 *Alienandi bona Eccleſiæ, datur licentia ante confectum inſtrumentum poſtmodum*

modum verò confirmatio.
63 *Et in dubio, ſi ignoretur, an fuerit confectum inſtrumentnm, vel ne, quid ſeruetur in Curia.*
64 *Aſſenſus Papę, debet pręcedere contractum alienationis rei Eccleſię.*
65 *Forma in aliquo actu, debet ſemper pręcedere.*
66 *Pacta, contra iuris diſpoſitionem, nunquam à Papa confirmantur.*

Praxis Diſpoſitiuæ earundem Litterarum Si in euidentem, &c.

CAP. V.

QVare pro parte, &c. aſſerentium, *Locationem, & confeſſionem huiuſmodi, ſi ſiāt in euidentem, &c.* Nec
propterea ſtandum erit
1 aliquo modo aſſertioni partinm confi-
tentium ſuper huiuſmodi vtilitate, vt per
Barbat. conſ.40.col.5.vol.1. hoc enim mo-
do pateret via fraudibus, contra *tex. in*
cap. quarto, de diuor. cum eis vti deponen-
tibus in cauſa propria, & ad ſuum com-
modum, non ſit credendnm, *l. omnibus, C.*
de teſt. Bart. in l. deferre, ff. de iur. fiſc. Alex.
conſ.32.nu.4.vol.6. Caſtr.301.vol.1. Oſaſc.
deciſ.72.nu.6. Surd. conſ.61.num.26. Imò,
neq; creditur inſtrumento aſſerenti, quod
2 ſit factum cauſa vtilitatis, niſi probetur,
cap. non liceat, 12.q.2. prout neque conceſ-
ſio Rectotis, ſeù Pręlati nocere poteſt Ec-
cleſiæ, *gloſ. in l. certum, §. ſed an ipſos, ff. de*
confeſſ. Rebuff. in compend. alienat. in verbo,
proſpiciat, Card. in Clement. 1. de reb. Eccl.
non alien. ver. trigeſimo, quero.

Vocatis, *qui fuerint euocandi.* Hanc clauſulam reperio
3 extractam ex *cap. exhibita, de iudic.* ibi,
et vocatis, qui forent euocandi, ſuper pro-
poſitis, & alijs, negotium concernentibus, in-
quirant veritatem &c. Quæ quidem appli-
cari poteſt, etiam alijs commiſſionibus,
ſuper gratijs Apoſtolicis, & elicitur etiam
ex *not. per Card. conſ.92.num.3.verſ. ad hoc*
reſpondeo, quod indulgentia Apoſtolica;
Alex. conſ.70.col.3.verſ. tum etiam, num. 9.
Dec. conſ.133. poſt princip. & conſ. 274.
Boer. deciſ.345. num. 4. verſ. tamen; Hoc
enim ſatis rationabile videtur, & Iuri
4 conforme; nam citatio partis ſemper re-
quiritur, vbicunque poteſt alteri præiu-
dicium inferri, vel de alterius intereſſe
agi, *tex. eſt expreſſus in l. de vnoquoque,*
ff. de re iud. l. nam ita Diuus, ff. de adopt. l. 1.
§. denuntiare, ff. de ventr. inſpic. l. in diem
adiectio, ff. de aqu. pluu. arcen. l. ſi quando, &
ibi Bald. C. de teſtam. & per hanc clauſu-
lam, *Vocatis*, requiritur citatio partis;
5 ſicque Commiſſarij ſupradicti ſunt mixti
Exequutores; ex eo, quod habent con-
gnitionem cauſę annexam, vt in *cap. no-*
uit, de appell. cap. de cętero, de iud. cap. pa-
ſtoralis, de off. deleg. ad differentiam meri
Exequntoris, cui nō eſt demādata aliqua
cognitio, ſed tantùm cauſæ exequutio,
cap. de cętero. de re iud. Vndè, ſupradicti
Iudices non aliter procedere poſſunt,
quàm parte citata, *Fel. in d. cap. de caetero,*
num. 10. verſ. quid de clauſula. eod. tit. Dec.
conſ.173.num.2. dum requiritur cauſæ
cognitio, *Abb. in cap. fin. de præſumpt. nu.*
13. & ibi Fel. num. 23. verſ. fallit, Caput aq.
deciſ.282.num 4.p.2.

Et ideò, ſupradicti Exequntores de-
bent procedere ad verificationem narra-
torum; quamuis ea per aliquem non ne-
gentur, *Pariſ. conſ. 49.num. 31.lib.4.* &
donec verificentur, ſemper poteſt dici de
ſubreptione, ſaltem, quoad effectum vten-
di ipſa gratia, eò magis, cum illa, tàm ex
illius tenore, quàm ex litteris eiuſdem
Pauli Secundi, in ea præinſertis, contineat
certam formam, qnæ pro exequutione
7 narratorum ſupradictorum debet omni-
nò ſeruari, *Fel. in cap. cum dilecta, num.6.*
cum ſeq. reſcrip. & ſi aliàs exequerentur,
malè agerent, *Maribiſ. de commiſſ. p.2.*
fol.99.nu.5. nam, ſi ſtantibus præmiſſis, de
citatione non conſtet, alienatio erit pror-
ſus nulla, *Abb. in cap. exhibita, de iud. Dec.*
conſ.173.num.2.vol.1. quia in tantum va-
lebit reſcriptum, in quantum illius forma
ſeruabitur, *d. cap. cum dilecta.*

Vndè, debent vocari partes, intereſſe
habentes, ſeù alij contradictores, fierique
proceſſus, cum receptione teſtium; alię-
que legitimæ probationes, ad præſcrip-
tum ſupradictæ Conſtitutionis Pauli Se-
cundi, quę incipit, *Cum in omnibus*, ibi
teſtes, & probationes ſuper narratorum ve-
ritate recipiant; aliàs enim illius formæ
non eſſet ſatisfactū, *Rot. deciſ.716.n.1.p.1.*
diuerſ. & proceſſus fortè annullaretur, *Pa-*
riſ. de reſign. benef. lib.1.q. 4. num. 45. de

quo quidem proceſſu debet doceri, nè
forte, inquiſitio ſuper expoſitis fiat par-
te non vocata, & per falſos teſtes non iu-
ratos, & malè deponentes, *Bellam. deciſ.*
617. num. 2.

Hęc autem intelligas circa eos, qui ha-
bent intereſſe, vt ſupra dictum eſt, non
autem, quæ pro ſolemnitate requirun-
8 tur, *Seraph. deciſ. 338. num. 3.* cum certum
ſit, Papæ authoritatem, ſupplere omnes
ſolemnitates, *Abb. conſ. 41. num. 3.* & ipſe
non curet de his ſolemnitatibus, ſed tan-
tùm de vtilitate Eccleſiæ, *Soci. conſ. 15. nu.*
15. verſ. inſuper. lib. 6.

Et practicatur in hac Curia Archie-
9 piſcopali Neapolitana, quod in primis,
obtento huiuſmodi reſcripto, Iudices de-
legati, vt cautius agant, neque decipian-
tur, ſi antea non fuerint factæ ſubhaſta-
tiones, præſertim, ſi adeſt ſuſpicio collu-
ſionis inter beneficiatum, & conceſſiona-
rium; vel adeſt dubium, an conceſſio ce-
dat in euidentem vtilitatem Eccleſiæ, ex-
traiudicialiter copiam reſcripti conſi-
gnent Epiſcopo loci Ordinario, etiam ſi
eius Vicarius fuerit vnus ex Commiſſa-
rijs, ad quem ſpectat tueri iura ſuarum
Eccleſiarum, vt ſi quid ei pro facti inſtru-
ctione videbitur, ipſis Commiſſarijs ſigni-
ficet, *id. Quar. d. verbo, alienatio, ſub num.*
14. verſ. obtento reſcrip.

10 Quod tamen locum ſibi non vendica-
ret, ſi contingeret, (quod raro tamen
accidit) Papam committere ſimpliciter
Delegato, vt ſe etiam ſimpliciter infor-
met de vtilitate Eccleſiæ, prætermiſſa
ſupradicta clauſula, *Vocatis*, & ſi repere-
rit, in euidentem Eccleſiæ vtilitatem
cedere, alienationem cōfirmet, aut licen-
tiam alienandi concedat: quia tunc ſatis
eſt, vt adhibeat cognitionem extraiudi-
cialem, abſque citatione; nàm pro eo, &
eius ſententia præſumitur, abſque pro-
ceſſu, maximè ſi aſſereretur adhibuiſſe
cauſę cognitionem, ſeù ſe informaſſe
Put. deciſ. 432. lib. 2. Rot. deciſ. 479. part. 1.
diuerſ.

In caſu enim ſupradicto, circa infor-
mationem, ſtatur eius aſſertioni, & pro
eius decreto præſumitur abſque proceſſu,
Garc. de benef. part. 12. cap. 2. num. 136.
& 138.

Huius autem rei rationem, eā eſſe puta-
rem, quia, quando huiuſmodi reſcriptum
vni tantùm ſimpliciter dirigitur, non ad-
ſtringitur iſte delegatus ad procedendum
11 ſeruata forma prędictę Conſtitutionis
Pauli Secundi, in qua, Commiſſarijs præ-
ſcribitur modus procedendi; ſed ſufficit,
ipſum tantummodò extraiudicialiter in-
formari.

Quod ſępè fieri, & obſeruari videmus,
12 præcipuè, cum agitur de alienatione re-
rum Eccleſiarum Regularium, ſuper quo
emanauit decretum *S. D. N. Vrbani Papæ*
Octaui, quo, prohibendo dictam aliena-
tionem, ſtatuit, vt licentia ſuper ea con-
cedatur per Sacram Congregationem
Concilij Tridentini, vt ſupra diximus, &
infra dicetur; & ſic in dicto decreto, ſeù
licentia ſupradicta, non inſeritur dicta
Conſtitutio, *Cum in omnibus &c.* quam-
uis pluries viderim huiuſmodi licentias
concedi, & Ordinario dirigi, vt ipſe pro-
cedat ſeruata forma dictę Conſtitutionis;
abſque eo, quòd illa inſeratur in dicta
licentia, quod fieri conſueuit quando ma-
teria eſt grauis, & ex ſui natura digno-
ſcitur requirere partis citationem, ac
omnia, quæ in ſe continere ſolet dicta
clauſula, *Vocatis &c.*

Nec tamen in hac praxi, ſilentio præ-
tereundum putauimus, quod licèt in hu-
iuſmodi litteris, *ſi in euidentem*, Papa
mandet inſeri ſupradictam Pauli, II. Con-
ſtitutionem, ſi tamen ea fuerit omiſſa,
(quod tamen nunquam, aut rarò conti-
giſſe ſcimus, præterquam in caſibus à no-
bis iam expreſſis) non propterea annul-
lantur ſupradictæ litteræ; ſicut annis elap-
ſis prætendebat Vicarius cuiuſdam Epi-
ſcopi in exequtione earundem littera-
rum; à quo ego conſultus reſpondi, quod,
etſi in re tàm magni momenti, qualis eſt
alienatio rerum Eccleſiaſticarum, volue-
rit ipſe Paulus II. ipſam ſuam Conſtitu-
tionem inſeri in omnibus reſcriptis, in
forma, *ſi in euidentem*, iſta tamen Con-
ſtitutio non tribuit facultatem commit-
tēdi cauſas ſuper huiuſmodi alienationi-
bus, ſed ſolùm imponit pœnas Iudicibus
Commiſſarijs, interponentibus decretum
in læſionem Eccleſiæ; vt patet in dicta
Conſtitutione, in §. ſi quis autem Commiſ-
ſarius &c. vbi ſatis apparet, non propte-
rea ſubſtantialem formam induci, adeò,
vt, dicta Conſtitutione, vt præmittitur,
non inſerta, annulletur actus: quare talis
alienatio, etiam ipſa Conſtitutione non
inſerta, erit valida; quandoquidem, ſi
ipſe Paulus aliter voluiſſet, profectò ex-
preſſiſſet, ſicut facere conſueuerunt Sum-
mi Pontifices, quando contrarium volue-
runt, & in proprijs terminis adeſt *deciſ.*
34. num. 2. coram Card. Millino in vna Bo-
nonien. bonorum de Marano 20. Nouem-

bris

bris 1595.penes Farinac.p.1.tom.1. in qua expreſsè dicitur, quod quando Conſtitutio, habenti aliàs, poteſtatem faciendi actum, mandat ſimpliciter, ſine clauſula annullatiua, illum actum fieri ſub certa forma, tunc, quamuis contrafaciens, ſit puniendus, tamen actus valet, ex *gloſ. in Clem. 1. verbo, inhibentes, de iurepatr.* & alijs, vt in *d. deciſ.* quæ ita concludit, quod nimirum, inſertio dictæ Conſtitutionis fieri debet ſolum, ad effectum, vt Iudices certiorentur de pœnis in bulla expreſſis.

Pro exequutione autem litterarum ſupradictarum, debet Commiſſarij expedire monitiones per edictum, cum inſerto 13 tenore totius reſcripti in genere; monendo omnes, & quoſcumque volentes dicere de ſubreptione, & obreptione, per affixionem ad valuas Cathedralis, parochialis, beneficialis Eccleſiæ, & in loco rei ſitæ alienandæ, *Quar. in d. verbo, alienatio, ſub num. 15. verſ. ſecundò, expedire poterunt* ac præcipuè debet citari Eccleſiæ Rector, ſeù beneficiatus, nec non cōceſſionarius, ad dicendum aduerſus reſcriptum, per edictum, cum inſerto ipſius reſcripti tenore; aliàs totus proceſſus corruit, *Seraph. deciſ. 1307. num. 2.* non tamen vocandi erunt patroni, ſi ipſa Eccleſia, ſeù beneficium fuerit de iurepatronatus, etiam 13 clericorum; quorum conſenſus nullo modo ad id requiritur; cum ex huiuſmodi alienatione, nullum eis inferatur præiudicium, *Roch. de Curte in ſuo tract. de iurepatr. in verbo, honorificum, q. 3. num. 4.* relatum per *Redoan. q. 31. num. 1. Abb. in cap. vn. vt Eccleſ. ben.* necnon vocandi erunt domini bonorum confinium, pro eorum intereſſe, *id. Quar. in d. verbo, alienatio, verſ. quartò, poſt decretum in fine.*

Quòd ſi fortè ad ipſum beneficium, cuius bona alienantur, aliquis ex aliqua cauſa, regreſſum habeat, ex quo de illius præiudicio, & intereſſe poſſet agi, ipſe 15 erit profectò vocandus, vt per *Alex. conſ. 145.* vbi dicitur, quòd ſi facta ſit locatio ad nouennium, in euidentem vtilitatem, cum confirmatione Sedis Apoſtolicę, non facta mentione habentis regreſſum, locatio non valet, vt per *d. Redoan. q. 57. ſub n. 81.* vbi refert deciſionem *Putei n. de reb. Eccleſ. non alien.* quæ fuit facta in vna *Bononien. nullitatis locationis*; vbi fuerunt Domini moti, quia locatio fuit facta in vtilitatem Prælati, quæ non obligat ſucceſſorem, per diuerſa iura ibi allegata.

Nec citandi erunt, qui de iure non poſſunt impedire alienationem, *Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 17. num. 15. & de recuper. poſſ. remed. 1. num. 122. Surd. conſ. 1. nu. 94. conſ. 39. num. 20. Fel. in cap. Eccleſia Sancta Maria, num. 108. de conſtit. & in cap. cum olim, num. 11. de ſent. & re iud.*

Seruataquè forma *præinſertarum litterarum &c.* Nec te lateat, qui es in Romana Curia nouus, ac illius negotijs operam nauaturus, quod frequens eſt penes Datariam, & Cancellariam Apoſtolicam, ac in illius reſcriptis, ſermo, de huiuſmodi forma; ac propterea ſcias, quod forma 16 interdum capitur pro quadam narratione, quæ non eſt de ſubſtantia, vt tradit *Bald. in cap. cum in veteri, de elect.* ex quo ineptum eſſet, narrationem vitiare diſpoſitionem; cum ex narratiuis non valeat argumentum, *cap. ſi Papa, de priuil. in 6.* & hoc modo dicitur forma inſtrumenti, forma ſupplicationis, litterarum &c. quæ etiam, ex communi vſu, formula vocatur; cuius narratiua poteſt ad libitum poni, & mutari, dummodò in reliquis non deuiet à conſueto ſtylo conficiendi inſtrumentum, vel ſupplicationem &c.

At verò forma, quæ neceſſariò, circa propoſitum noſtrum, ſeruari debet, duplex eſt, altera ſcilicet ſubſtantialis, altera verò accidentalis: ſubſtantialis, illa eſt, quę dat eſſe rei: Accidentalis verò, quæ dat eſſe materiæ, circa quam, res ipſa verſatur; & hæc intelligitur deſeruire rei, cui ſubijcitur tanquam materia; vt optimè tradit *Lotter. de re benef. lib. 1. q. 4. num. 47. & 48. ex Ang. Aret. in rubr. ſub num. 1. verſ. item nota, quod una forma, inſtit. de iuſt. & iur.*

Rurſus, forma, alia inducta eſt à lege, alia ab homine. Primo modo, accipitur pro ſolemnitate, quæ à iure requiritur in aliquo actu faciendo, nempè in ordine, vel modo, à lege tradito; nàm, ex quo actus debet fieri cum ſolemnitate, iſta ſolemnitas dicitur de forma ipſius actus; exempli gratia, in teſtamento condendo, requiruntur ſeptem teſtes; adeò vt, ſi vnus tantùm deficiat, ſit irritum; quia non eſt ſeruata forma prædicta, *tex. in l. ſi vnus, & ibi DD. C. de teſtam.* Vel etiam in ſtipulatione, pro forma requiritur, vt præcedat interrogatio, ſeù in contractu emptionis, & venditionis, de ſubſtantia ipſius contractus, eſt res, & pretium, & aliàs eſſet nullus, *l. fin. C. de contrah. empt.* prout eſt etiam de forma iudicij, quod pręcedat libellus, ſequatur litis conteſtatio,

tio, ac poſtea fiant probationes, & de-
mùm feratur ſententia; nam, ſi iſte ordo,
ſeù forma, quæ alio modo vocatur figura
iudicij, non ſeruaretur, vel peruerteretur,
ſententia non valeret, per *tex. in l. prola-
tam, C. de ſent.* ſicut etiam de forma eſt, vt
Iudex ſedeat pro tribunali, *cap. fin. de iud.
in 6.* vt per *Maran. in ſuo ſpeculo aureo,
p. 2. per tot.* niſi tamen Papa, hunc ordi-
nem iudicialem, ſiuè hanc formam rela-
xauerit, prout ſæpè conſueuit per illam
clauſulam, apponi ſolitam in ſuis reſcrip-
tis, nempè, ſine ſtrepitu, & figura iu-
dicij; quia tunc cenſetur ſublatus om-
nis ordo formalis iuris poſitiui, quoad
ſolemnitatem tantùm *id. Maran.* ſupra
ſub. num. 26. quod potiſſimùm fieri
conſueuit per ipſum Papam in cauſis be-
neficialibus, committendo Iudici, vt pro-
cedat ſummariè, nempè ſimpliciter, & de
plano, ac ſine ſtrepitu, & figura iudicij;
quia ita procedendum eſt in cauſa benefi-
ciali, prout cauetur in *Clem. Diſpendio-
ſam, de iud. & in Clem. ſæpè, de verb. ſign.* in
qua declarantur hæc verba, *ſine ſtrepitu,
& figura iudicij.*

Vt autem cognoſcas, quomodo, & quã-
do forma hæc inducatur, animaduertere
17 debes, quod tunc ea inducitur, quando,
videlicet conditor legis, aut canonis, vel
Conſtitutionis, poſtquam præſcripſit for-
mam ipſam in conficiendo actu, vlterius
proceſſit, nempè, quod ſi forma tradita
non ſeruetur, corruat actus, *Bald. in l. 1. ff.
de lib. & poſt. Roman. conſ. 66.* & quando-
que imponitur alia pœna, vltra actus nul-
litatem. *Io. Andr. in cap. ex tua. de cler. non
reſid.* videmus enim, quod per *Concil. Tri-
dent. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform.* poſtquam fuit
præſcripta forma ad contrahendum ma-
trimonium, nempè coram parocho, &
duobus teſtibus, cauetur, vt ſi totum id nõ
adhibeatur, non ſolum matrimonium ſit
nullum, ſed puniatur parochus.

18 Vndè, ad minus, illius omiſſio ſẽper in-
ducit nullitatem actus, *Bald. in l. compara-
tiones, C. de fid. inſtrum.* & regulare eſt
quod non ſeruata forma permiſſiua, ne-
ceſſariò ſuccedit forma deſtructiua; ac cõ-
ſequenter, actus, nullus efficitur. *id. Bald. in
l. prætor ait. §. ſiuè autem. nu. 4. de nou. oper.
nunc. Lotter. de re benef. lib. 1. quæſt. 37. ſub
num. 9.*

Eſtquè adeò delicatæ naturæ, vt non
tantùm illius omiſſio annullet actum, fa-
ciendo contra eam, verùm etiam ipſe
actus annulletur, quando fit citrà, vel præ-
ter formam; veluti ſi aliquid ipſi formę
19 addatur, vel ex ea detrahatur, *Felin. in
cap. cum dilecta, verſ. ſeptimo nota de re-
ſcrip.*

Eſt etiam tantæ potentię, & ſtabilitatis,
vt licèt ceſſet cauſa, ob quam fuit inducta,
non propterea ceſſet illius obſeruatio,
Rot. deciſ. 215. num. 8. par. 1. diuerſ. imò ne-
que poteſt adimpleri per æquipollens:
exempli gratia, decreto *d. Concil. Trid. ſeſſ.
15. cap. 9.* cauetur, quod cum in caſu pro-
bationis iuriſpatronatus, quinquagenaria
debeat pro forma probari per authenti-
cas ſcripturas, non poteſt illa probari per
teſtes; quia, forma ipſa, ad hoc à d. Concil.
21 tradita, non poteſt adimpleri per æqui-
pollens, *Leo, in theſauro for. Eccleſ. p. 2. cap.
6. nu. 2.* vbi dicit, ita cenſuiſſe Sacram Con-
gregationem.

Porrò, non modo annullatur actus ex
integra illius omiſſione, verùm etiam, ſi
22 in minimo non ſeruetur *Butr. in cap. fin.
7. not. de reſt. ſpol. Felin. in cap. cum dilecta,
de reſcrip. Dec. in prudentiam, in 4. not. de
off. deleg.* & hæc omnia procedunt, ſiuè for-
ma inducta ſit à iure, ſiuè ab homine, *Mã-
d. ſ. reg. 27. quæſt. 24. par. 2.* Ratio enim eſt,
quia actus Principis debẽt eſſe ſtabiles, ac
perpetuò permanſuri, *Felin. in cap. cum
olim col. 3. de re iud.*

23 Poteſt nihilominus dari caſus, quo ip-
ſa forma poſſit per ſuum æquipollens
adimpleri; vt præcipuè tenuit *Alex. in l. 1.
ff. de lib. & poſth.* vbi dicit, quod quoties
publica vtilitas, & neceſſitas ineſt alicui
actui explicando, & forma à iure requiſita
non poteſt in eo ſeruari, tunc, nè talis pu-
blica vtilitas impediatur, ſufficit, quod ta-
lis forma requiſita ſeruetur per æquipol-
lens *Botr. deciſ. 2. nu. 23.*

Ita etiam, quando ipſa forma non po-
teſt adimpleri. ob aliquod impedimentũ;
quia ſatis per diuerſa iura patet, quod
quoties forma non poteſt adimpleri ſpe-
cificè, debet adimpleri in caſu æquipol-
lenti, & ſufficit: *Iaſ. in l. 1. nu. 13. ff. de lib. &
poſth. Clem. cauſam, de elect. & Clem. vn. de
conceſſ. præb.*

Et quãuis dictũ fuerit ſupra, requiri in
teſtamento pro illius forma; ſeptẽ teſtes;
ſi tamẽ illud fiat tẽpore peſtis, ſufficit nu-
merus quinq; teſtiũ, ꝓ vt in teſtamẽto ru-
ſticano, *iuxta tex. in l. fin. C. de teſtam.* nam,
propter hanc neceſſitatem, remittitur ſu-
pradicta forma; & ſic valet teſtamentum
tempore peſtis, cum numero quinque te-
ſtium *id. Iaſ. in d. l. fin. Decius conſ. 282.*

24 Quod tamen in vtroque caſu intelli-
gas, dummodo ius, aut Conſtitutio non
pro-

prohibeat expreſsè, formam per æquipollens adimpleri, tunc enim, nulla ratione poſſet quis ab illius obſeruatione excuſari Huius quidem rei exemplum deſumi poteſt ex *Conſtitutione fel. record. Gregory XIII. de publicandis reſignationibus*, vbi, ad omninò huiuſmodi æquipollens euitandum, pluræ dantur remedia, pro ipſius forma ſeruanda, circa huiuſmodi publicationes; & deniquè pro potiori cautela, expreſsè in ea cauetur, ne forma hæc poſſit adimpleri per æquipollens, vt *in §. cæterum* eiuſdem Conſtitutionis, &c.

Remittitur etiam ipſius formę obſer-
25 uatio ab ipſo Papa, quando dubitatur, an ea poſſit ſpecificè adimpleri. Vndè omnibus Curialibus, quamuis parum verſatis, notum eſt, quod in litteris beneficialibus, præcipuè Parochialium Eccleſiarum, in quibus, pro forma, debet Orator ab Examinatoribus in Synodo diæceſana deputatis, examinari; (quia poteſt facilè contingere, quod ipſi Examinatores in aliqua diæceſi, tempore exequutionis litterrum non reperiantur deputati) nę Orator fruſtretur effectu dictarum litterarum, aut illarum exequutio retardetur, poſt ſolitam clauſulam, nempè *Si per diligentem, examinationem, per te adhibitis Examinatoribus, ad hoc à Concilio Trid. deſignatis*, adduntur alia verba, videlicet, *ſi illi ſint, vti eſſe debent, in diæceſana Synodo deputatis, ſin autem, abſque illis faciendam, &c.*

26 Secundo autem modo, forma inducta ab homine, ea eſt, cum Papa, à quo aliquod reſcriptum emanauit, mandat illius formam ſeruari ſub eadem pœna nullitatis actus, vt in *d. cap. cum dilecta*, ibi, *propter quòd proceſſum ipſorum contra noſtri formam reſcripti, ac iuris ordinem attentatum, irritum decernimus, & inanem*, et in *cap. venerabili, de off. delig.* vbi etiam Papa caſſauit proceſſum habitum, non ſeruata forma reſcripti, & in *cap. piſanis, de reſt. ſpol.* ibi, *mandati formam Subdiaconus adimplere nequiuerit*, & in fine, *proceſſum huiuſmodi, de fratrum noſtrorum conſilio, irritum iudicamus*, vbi *gloſ. in verbo, irritum*, notat, quod iudex, quando non ſeruat formam mandati, irritum eſt, quod facit, *Ludouiſ. deciſ. 518. num. 2.* prçcipuè, cum ipſa forma poſita ſit ſub conditione, vt patet ex ſupradictis verbis, *ſeruata forma præinſertarum litterarum*, quæ quidem verba ſic poſita in ablatiuo, condi-
27 tionem important, *l. ſi debitor, §. ff. quib. mod. pign. vel hypot. Bart. in l. 1. in 3. q. ff. de condit. & demonſtr.* ac propterea, ſupradictis Commiſſarijs, ad id delegatis, ante illius purificationem, nulla competit iuriſdictio, *id. Ludouiſ. deciſ. 1. num. 3. ex gloſ. notab. in Clem. 1. verbo, repererint, de off. deleg.*

28 Quæ quidem forma, cum debeat ſeruari in confirmationibus alienationum, id operatur, vt ipſa confirmatio non reualidet contractum, à principio initum ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ; ille enim vires ſumit poſtquàm fuerit ſupradicta forma ſeruata, & non antea: quod tamen intelligas procedere, non in vim ſupradictæ Paulinę in dictis litteris inſertę, ſed tantùm ipſarum litterarum in forma *ſi in euidentem*, per ea, quæ ſupra diximus *ſub num. 12. verſ. Nec tamen*.

Ratio enim eſt, quia, cũ in reſcripto cõfirmatorio adſit clauſula, (*Veris exiſtentibus prænarratis*) vel verbum (*repereritis*) dictum beneplacitum, præſtitum eſt conditionaliter, nempè, ſi expoſita ſunt vera; & ſic, quod poſitum eſt ſub conditione, non inducit diſpoſitionem, *tex. in l. ſi quis ſub conditione, ff. ſi quis omiſ. cau. teſtam.* nam quando aliquid eſt de forma, ſemper illa debet præcedere, & non ſubſequi, *Bald. in rubr. extr. de off. ordin.* cumq; aſſenſus ſit collatus in tempus futurum, non trahitur ad præſens, *iſſhi. deciſ. 355. num. 8.*

Sanè pro vtriuſquè formæ obſeruatione dicimus, quod nunquam viſa fuit illa remitti, etiam in ipſa Romana Curia, ſine
29 vrgenti, & graui cauſa; cum Papa, illiuſq; Officiales inuigilent, ne vnquàm ſuper negotijs ipſius Curiæ, valeat illa, vbi requiritur, prçteriri: & cum ipſa ſit magiſtra aliarum Curiarum *Gonz. gloſ. 13. §. num. 12.* ſemper inſiſtit pro illius obſeruatione. Nec minimũ exẽplum reliquit de ea Felinus Sandęus; nam, vt ait *Mandoſ. ſuper reg. 24. qu. 3. num. 12.* licèt Auditores Sacri Palatij, quos Rotæ auditores vocamus, creentur, & conſtituantur ex excellentioribus Doctoribus totius Orbis, neceſſe tamen eſt, quod examinentur, antequam ad Rotam recipiantur; quia examen iſtud pro forma requiritur: & licèt durum hoc viſum fuerit ipſi Felino, qui cum aſſumen-
30 dus eſſet in Rotę Auditorem, nolebat pati examen: erat enim, fama ſuper æthera notus, & qui iura canonica tanto tempore legerat; tandem exemplo plurimorum præſtantiſſimorum iuriſconſultorum, qui antequam ad Rotæ Auditoratum admitterentur, nono, imò geminato examini al-

teri

teri publico, alteri priuato, colla ſubiecerunt, etiam ipſe obedienter ſe ſubmiſit.

31 In propoſito igitur, cum Papa dat certum ordinem in reſcripto, ille ordo dicitur forma, qua omiſſa, proceſſus ſuper eo redditur nullus, *Caputaq. dec. 143. num. 5. p. 2.* licèt hic, per ſupradicta verba, *ſeruata forma præinſertarum litterarum*, præſcribitur tantum forma ipſis Commiſſarijs; pro cuius obſeruatione debent recipere omnino teſtes, & probationes, pro veritate narratorum, *Rot. deciſ. 100. num. 7. par. 3. diuerſ.* aliàs enim erunt puniendi, nec tamen annullatur proceſſus factus in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, ſicut iam ſupra diximus. Debentquè, tàm ex officio, quàm ad inſtantiam partis, prædicti teſtes coram ipſis Commiſſarijs examinari, cum oportunis interrogatorijs, *id. Quar. verbo, alienatio, ſub n. 14. ver. Quinto, hoc adipleto.*

32 Illiuſquè circumſtantijs *vniuerſi coram vobis prius ſpecificatis*. Hęc clauſula non videtur hic neceſſaria, ob æſtimationem, quæ facienda eſt á ſupradictis peritis, quæ procul dubio fieri non poteſt, niſi facta ſpecificatione bonorum, cum eorum qualitatibus, *Seraph. deciſ. 338. n. 5.* Nihilominus, quia in præſenti reſcripto ita Papa mandat, ſi ipſa ſpecificatio non fiet, alienatio erit nulla, *Rota in vna Cortonen. reiectionis locationis, 26. Ianuarij 1590. coram Orano, & in vna Cremonen. coram Blanchetto; 9. Maij 1594.*

Vos coniunctim *procedentes*. Optima eſt hæc praxis, quæ deſumpta eſt ex *cap. prudentiam, §. illa quippè de off. deleg.* vbi ait, quod fuit antiqua Apoſtolicæ Sedis prouiſio, vt huiuſmodi cauſarum cognitiones, potius duobus, quàm uni, vel tribus, quàm duobus, delegaret; cum, ſicut Canones atteſtantur, integrum ſit iudicium, quod plurimorum ſententijs confirmatur: & quod à pluribus quæritur ſapientibus, facilius inuenitur, *cap. de quibus, 10. diſt.* cum enim agatur de alienatione rerum Eccleſiæ, quę ſunt Deo dicatæ, *Ridoan. q. 3. n. 33.* vult Summus Pontifex, quod ad huiuſmodi alienationem; non niſi coniunctim ab ipſis Iudicibus delegatis procedatur; nam ſi alias voluiſſet, profectò expreſſiſſet; vt ſolet dicere, veluti, *quod ſi non omnes interfuiſſi nequiuerint, alter nihilominus in cauſa procedat.* Ratio autem eſt, quia, vt vulgò dici ſolet plures melius diſcernunt, quàm pauci *d. cap. prudentiam, l. vlt. verſ. & per plures homines perfectiſſimè veritas reuelatur, C. de fideicom. cap. de quibus, 20. diſt.*

Hæc quidem verba, *Vos coniunctim procedentes*, tanquam addita in re tam graui, denotant electionem induſtrię perſonæ; quarè horum Delegatorum, neuter ſubdelegare poteſt, *Leo. in theſ. for. Eccleſ. p. 1. cap. 15. num. 49.* At verò hic iuniores Romanę Curiæ (quibus noſter ſemper dirigitur ſermo, in concernentibus praxim ipſius Curię) ſcire minimè pigeat, etiam quoad noſtrum inſtitutum, noſtramque praxim, ſepè in ipſa Curia, etiam circa reſcripta, quæ extra eam, ſuis Exequutoribus diriguntur, quomodo, & quando in eiſdem cenſeatur electa induſtria perſonæ; quod quidem in eorum gratiam breuiter hic reſtringamus. Ni-

33 mirum, quod quando reſcriptum alicui, puta Dignitati, illius nomine proprio non expreſſo, dirigitur eo defuncto, reſcriptum huiuſmodi tranſit ad ſucceſſorem; ex quo Dignitas nunquam moritur, vt ait *tex. in cap. ſi gratioſè, de reſcrip. in 6.* quarè ille, qui in eadem Dignitate ſubrogatur, poteſt exequi, & de cauſa cognoſcere, *cap. quoniam, de off. deleg.* quia, cum Dignitati, quæ nunquam perit, fit cauſa demandata, dum non eſt certum nomen expreſſum, nihil refert mutatio perſonæ. Quarè, ſecùs dicendum eſt, quando particulariter eſſet deſignata perſona, ſeù nomen expreſſum; quia, illius induſtria electa eſt: quæ per mortem expirat; tunc enim de beneuolentia, & particulari confidentia Papæ apparet; vnde notat *Sarnen. ſuper reg. de ann. poſſ. ſub. num. 7.* quod plurimum confert in negotijs agendis, proprij nominis expreſſio, & iuxta illud *Exod. cap. 23. Inuenisti gratiam coram me, & te ipſum noui ex nomini*; quarè magna eſt beneuolentia magni Principis, quando ſubditum agnoſcit, & nominat proprio nomine, *id. Sarnen. loc. cit.* Colligitur propterea ex his, quod licèt in omnibus ferè reſcriptis Apoſtolicis adijciatur clauſula, *Tuam conſcientiam oneramus*, non propterea per eam tantummodò, eſt electa induſtria perſonæ; quandoquidè appoſita eſt in vim exequutionis & monitionis, vt voluit *Abb. in cap. fin. §. is autem, in fin. de off. deleg.* vbi ait, ſe ita conſuluiſſe; ac propterea non mutat naturam negotij, ſuper quo litteræ conceduntur; attento quod, tacitè ineſt omnibus commiſſionibus, quod Iudices, & Exequutores, cuncta agant ſecundum bonam conſcientiam, *cap. 1. de re iud. in 6.*

vndè, expreſſio eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur, & ſonat potius in monitionem,& excitationẽ,quàm in conditionem, *Innoc.in cap. fin.de preſumpt. Gratian.in deciſ.March.*157.*n.*9. Iamq; totum id in quotidiana praxi habemus, veluti in prouiſionibus beneficialibus, quæ in forma *Dignum noviſſima*,expediuntur;in quibus,licèt Summus Pontifex, Exequutoribus mandet,quatenus, ſi per diligentem examinationem,Oratorem,idoneum eſſe repererint,ſuper quo eorundem Exequutorum cõſcientia oneratur,non propterea cenſetur adeò electa induſtria perſonę,quin Exequutores ipſi, vel eorum alter poſſint, ſiuè poſſit examen ipſum alteri demandare,& ſubdelegare, teſte *Garc.de benef.p.*6.*cap.* 2.*num.* 140. vbi ait, tales Exequutores poſſe committere alteri vices ſuas,etiam quoad examen, & ita ait eſſe receptum;non obſtante dicta clauſula,*Tuam conſcientiam oneramus*; quia per eam non cenſetur electa induſtria perſonę, nec prohibita ſubdelegatio,qui,*num.* 100.ita diſtinguit, quod tunc non poteſt fieri ſubdelegatio, quando deciſio negotij eſt commiſſum conſcientię alicujus, dicendo, *Conſcientia tua committimus, ſeù decedas ſecundum conſcientiam tuam*: ſecùs verò, quando adeſt clauſula, *ſuper quo tuam conſcientiam oneramus*, quia tunc adiecta eſt in vim exequutionis, vel monitionis,vt ſupra dictum eſt.

At verò tunc realiter, & propriè eſt electa induſtria perſonæ, quando, nimirùm hec adeſſent verba in reſcripto appoſita, videlicet,ſi Papa diceret,*fidei,& diligentiæ tuæ tanti momenti committimus negotium*, &c. tunc enim, ponderando illa verba,*fidei*, *& diligentiæ* &c. illa important quandam particularem conſidẽtiam; ex qua cenſetur electa induſtria perſonæ,vt fuit dictum,in vna *Tullen. ſeù Nullitatis matrimonij*, 29. *Martij* 1610. *penes Farinac. tom.* 1. *p.* 1. *deciſ.* 234. vel aliàs, quando apparet,quod committatur aliquid faciendum, quod ſit ingenij, naturæ,doctrinæ,inſtitutionis, pręſertim, quod ſit cauſa grauis,& ardua; qua grauitate ſic ſtante,cenſetur electa induſtria perſonę *ex Innoc.in d. cap.quoniam Apoſtolica,num.* 3.*de off.deleg.*

Verum eſt tamen, quod licèt eſſemus in negotio graui, & arduo, quando tamen illud committitur cum cauſę cognitione,& ſic cum iuriſdictione, cõmittitur modum miniſterium, habebit locum ſubdelegatio, quoad cauſę cognitionem, & iuriſdictionem, retento nudo miniſterio, *id. Grat.deciſ.* 157. *num.* 12.& nos aliàs diximus.

Ad propoſitum nunc redeundo, ita etiam operantur dicta verba, *coniunctim procedentes*,quod vnus, ſine altero, procedere nullo modo poteſt, per *tex. in cap. ſi duo,de off. deleg. in* 6. *Felin. in cap.coram,num.*11.*cod.tit. l. duo ex tribus, ff.de re iud.* nam aliter non ſeruaretur forma reſcripti;vndè vnus tantùm,perperàm ad illius expeditionem procederet, *c. cum dilecta,de reſcrip.cap. venerabilis, de off.deleg.*

Quod quidem, in tantum procedit, vt
neque vnus poſſit proferre ſententiam
interlocutoriam ſine alio,*Maran.in ſpeculo
aureo par.*4.*tit an ſit iud.ordin.vel deleg.
ſub nu.*31. Id tamen procedit tantummo-
34 dò in iudicibus delegatis,vt hic, non au-
tem in ordinarijs;quia,vbi plures ſunt iu-
dices ordinarij, poterit vnus ſine alio, ab
initio cauſam cognoſcere, & ſententiare,
Bart.in l.ſi vni,ff. de re iud. cum quilibet
ipſorum habeat officium inſolidum *l.Imperator,ff.de munic.*

Non autem idem erit in pręſenti re-
ſcripto;in quo de neceſſitate, coniunctim
procedi debet:nam,etiam ſi antequam in-
ſimul incipiant cognoſcere de cauſa alie-
nationis,vel dum ſit coram eis proceſſus,
35 alter moriatur,non poterit, alter ſuper-
ſtes cognoſcere cauſam huiuſmodi;cum
ſatis clara ſit illa concluſio,quod in pluri-
bus delegatis, vno mortuo,expirat officiũ
omnium; adeò quod,vlterius ex illa dele-
gatione cognoſcere nõ poteſt,*cap.penult.
de off.deleg.*vbi *gloſ. in verbo,delegatorum*,
dicit, quod per mortem vnius, finitur iu-
riſdictio alterius,& idem eſſet,ſi alter effi-
ceretur infamis,vt *in cap. ſciſcitatus,de re-
ſcrip.*vel ſi remoueatur vt ſuſpectus;quia
neuter illorum,iudex erit in ſolidum, vt
iudicare poſſit; quia loco vnius tantum
ſunt,& omnes quidem iudicare iuſſi ſunt,
eo modo,quo dicimus de arbitris, vt vno
mortuo, eorum officium expiret, cum in
eis compromiſſum ſit,vt omnes iudicent;
niſi tamen in compromiſſo expreſſum
fuerit,vt ſi alter intereſſe non poſſit, alter
arbitrium poſſit proferre,*l.non diſtinguemus,§.cum in plures,ff.de arbitr.*

Licèt ſecùs in pluribus ordinarijs, vt *not. Abb.in d.cap.penult.*quia, quilibet habet officium inſolidum,*d. l. Imperator*, at in delegatis, ſi vnus ſine alio procedit, proceſſus eſt nullus *d.l.duo ex tribus, cap. cauſam* 1.*& cap.ſum cauſam. de offi. deleg.*

Qua-

Quarè,cum hic,iuriſdictio non competat ſupradictis Cõmiſſarijs delegatis inſolidu,ſed coniunctim, ſentẽtia alienationis non poteſt per vnum ferri;ſed requiritur, vt in quolibet actu,omnes conueniant,ac etiam tempore ferendę ſententię, omnes inſimul ſint coadunati,& ſimul iudicent; vel vnus,alijs præſentibus, & mandantibus, & quod is, qui recitat,vtatur verbis pluralis numeri: vt puta,*Nos tales iudices pronunciamus in hunc modum &c. vt in cap. cum ab vno,de ſent.excom.* aliter verò, non valeret ſententia; ſicut etiam, ſi omnes ſint præſentes, & vnus dediſſet ſuum votum, & deinde receſſiſſet *id. Maran.d.d.num.3 ad* 35. Et fuit pluries practicatum,quòd incaſu mortis, Dignitatem obtinentis,cui cum ipſo Vicario, reſcriptum dirigebatur, fuit petita, & conceſſa Mutatio Iudicis, qua commiſſum fuit alteri, Dignitatem pariter in eadem Eccleſia obtinenti: & aliàs,cum in ſimili caſu,non fuiſſet alia Dignitas in prædicta Eccleſia, fuit data Mutatio iudicis in perſonam antiquioris Canonici, qui cum dicto Vicario coniunctim procederet, ſiuè res eſſet integra,ſiuè non.

Et cum antiquitus huiuſmodi litteræ, *Si in euidentem* expedirentur pro quacunque ſumma annui redditus per Maiorem Pęnitentiarium, ſub ſigillo Officij
36 Pęnitentiariæ, committebantur tribus Canonicis Cathedralis Eccleſiæ,quorum duo ad minus,coniunctim procederent: licèt poſtmodum, tempore procedente, fuerit mutata commiſſio hæc in Vicarium, & Dignitatem obtinentem vt ſupra diximus.

Vos diligẽter informetis.&c.

37 Ratio eſt, quia tractatus, ideſt cauſæ cognitio, in alienationibus Eccleſiaſticis, debet eſſe diligens,vt *in cap.1.de reb. Eccl. non alien.in 6.*ibi *Quia etiam tractatus ſolemnis, & diligens,qui in talibus conceſſionibus perpetuis, & alienationibus rerum Eccleſiaſticarum exigitur, non fuit habitus in eadem, ordinationem, & conceſſionem ipſam &c. decernimus non valere:* Quarè, ipſi Commiſſarij, ſubtili inueſtigatione vti debent; cum hoc propriè importet verbum,*diligens,cap.quam graui, de crim. fal. Redoan.q.23.num.59.*vbi, *num.60.*ait, quod Clericis,& Prælatis, regulariter eſt de præcepto, vti diligentia circa res Eccleſiæ; quia eorum negligentia commiſſa circa res Eccleſiæ,punitur.

Inſuper,ipſa verba,*diligenter informatis;* idem ſonant,quod,de omnibus tractare, de omnibus cognoſcere, de omnibus inueſtigare circa Eccleſię intereſſe, & vtilitatem; quia non dicitur diligens inquiſitio,tractatus,aut cognitio cauſę ſacta, ſi de omnibus non ſit tractatum,cognitum, & diſcuſſum,ac deliberatum circa ipſius Eccleſiæ vtilitatem,ac circa omnia,& ſingula neceſſaria,*id. Redoan.nu.57.*

Hęc tamen omnia, experientia com-
38 pertum, eſt parùm ab ipſis Commiſſarijs delegatis haberi in conſideratione: vndè aliud non curant, niſi feſtinanter,& perfunctoriè procedere ad interpoſitionem decreti,nil aliud quærentes (ſalua pace bonorum) niſi propinam; per quam ſibi venenoſum ſibi vt plurimùm, poculum propinant;cum malè ſe gerant in tractandis rebus Eccleſiæ, quæ ei datæ ſunt pro remedio peccatorum,ac pro ſalute, & requie animarũ.*cap.indigne, 12. q.2.* Quare pro narratorũ verificatione,non erit ſtandum ſupradictis Iudicibus delegatis, vt etiam infra dicetur:& ait *Genuen. cap. 40. ſub num.21.* quod non eſt adhibenda fides Exequutori,cui Papa commiſit,quod diligenter ſe informaret de cauſa vnionis faciendæ; Ac propterea,cauſa debet eſſe benè,& maturè cognita,ac diſcuſſa, non autem feſtinanter,vel ſtrangulatim,& acceleranter ſuum aſſenſum, decretum, & ſententiam interponere, vt docet *id.Redoan.q 2 . num.66.* Cuius tamen clauſulæ vigore,non oportet,quod ſuper tractatu huius alienationis, fiat ſeparatum inſtrumẽtũ; pro vt aliàs requireretur *Natt. conſ.441.num.8.Roland.conſ.15.num. 11. Grammat.decis.79.num. 16. Menoch. de præſumpt.lib.3.præſump.153.num.17.*nam hodie, totum id ſuppletur per informationes recipiendas per dictos Iudices delegatos, per illam diſcuſſionem cauſæ, quæ habetur loco tractatus,*Mar.Ant.var. reſol.lib.1.reſol.21.num.8.*

Locationem huiuſmodi, in euidentem *eiuſdem Eccleſiæ cedere*

ſuram eſſe vtilita-
39 *tem.*Hæc ſola cauſa euidentis vtilitatis, ſufficit, vt exponatur Summo Pontifici; nec Oratores arctari poſſunt ad aliam cauſam probandam coram ſupradictis Commiſſarijs,per *gloſ.in Clem. 1. verbo, neceſſitas,de reb.Eccleſ.non alien.& per tex. in cap.1.eod. tit. lib. 6.* vbi,dum loquitur de neceſſitate,& vtilitate, dicit, quod alterum ſufficit adimpleri.

Euidens igitur vtilitas, eſt cauſa finalis

huius reſcripti;quia in alienatione rerum
Eccleſię,& gratia, *Si in euidentem*,vel con-
firmatione Apoſtolica, Papa nihil aliud
intendit, niſi euidentem Eccleſiæ vtilita-
tem:ac propterea, confirmatio non dici-
tur ſubreptitia, ſi narretur, terras, nunc
eſſe ad culturam redactas, quæ multo an-
tea cultæ fuerunt; cum ſufficiat adeſſe
cauſam finalem, ideſt, euidentem vtilita-
tem,ita *id.Genuen.cap.89.nu.5.* vbi refert,
ita fuiſſe deciſum in Rota, coram *Cardi-
nale Seraphino,in vna Auximan. bonorum
11.Februarij* 1581.*& coram* Bubalo, *in
vna Roman.Domus.2. Nouembris* 1588. &
dicit *tex.in l.2.ff. de conſtit. Princip.* quod
euidens vtilitas multum operatur, vt re-
cedatur à iure communi, *Mandoſ.in prax.
ſign.grat.tit.ſi in euidentem,verſ.hæc verba:*
ea verò tunc dicitur euidens,quando non
40 eſt dubia, ſed clara,& indubitata, *id. Ge-
nuenſ.d.cap.89.nu.*1.vbi refert deciſionem
Rotæ Romanæ in *vna Roman.Inualidita-
tis cenſus,coram Pamphilio, die 14. Maij*,
1591.in qua dixerunt Domini,ex impoſi-
tione vnius cenſus,vt alter omninò ſimilis
extinguatur, non dici Eccleſiam effectam
melioris conditionis; & cum vtilitas de-
beat eſſe manifeſta, & notabilis, ſi fuerit
modica,pro nihilo reputabitur; ac inſu-
per,propterea dicitur euidens,quia non
ſufficit putatiua. Quapropter, ſi adeſſet
dubium,an alienatio ſit vtilis, necnè,ea
non teneret,vt *in c.ſine exceptione. 12.qu.2.*
ibi,*non dubium*;quia debet eſſe clarum de
vtilitate, *Bald. conſ.156.nu.1.vol.1. per tex.
in l.cum hi,§.cauſa, & §.cum prætor, de
tranſact.* Et non ſolum in corpore ſuppli-
cationis,per ipſas partes narratur,aliena-
tionem cedere in euidentem vtilitatem
Eccleſię,verùm etiam per Officiales addi-
tur in calce ipſius ſupplicationis, *Et ſi in
euidentem,&c.* nec de hoc eſt mirandum;
41 cum Papa non concedat ſimiles gratias,
niſi certus reddatur de ipſa vtilitate Ec-
cleſiæ:ſemper enim ſumma vigilantia id
cauet,nè .ſ. ipſius Eccleſiæ dos minuatur;
& propterea,vt ſupra diximus,ſolent iſtæ
ſupplicationes proponi in Signatura,
ut etiam teſtatur *Redoan. in tit. de cauſa
vtilitatis,qu.20.nu.4.* ac ſic,duplici modo
Papa redditur certus de ipſa vtilitate;
quandoquidem,nunquam confidit in his
caſibus, & in re tàm graui,de aſſertione
partium circa huiuſmodi vtilitatem; quæ
non modò debet exprimi in ipſa ſup-
plicatione, verùm, etiam committi
poſtea ipſis Commiſſarijs, vt præſtent
eorum aſſenſum, authoritate Apoſto-
lica, ſi repererint, alienationem cede-
re in euidentem vtilitatem; quod de-
ſumitur ex ſupradictis verbis, in fine
ſupplicationis, appoſitis per dictos Of-
43 ficiales ibi, *ſi in euidentem &c.*& per il-
lam dictionem, *Si*, quæ, de ſui natura,
importat conditionem, *l. his legatis, §. ſi
ita ſcriptum,l.demonſtratio, §. an ſi condi-
tionaliter,ff.de condit.& demonſtrat, Man-
doſ.d.tit.ſi in euidentem, verſ. dictio,ſi,in
hoc reſcripto conditionem facit.*

Vndè neceſſariò ſequitur, vt vtilitas
debeat eſſe nota,& euidens, *Corn. conſ.
244.num.3.lib.2. Bald. conſ. 156. vol.1.
Franc. Leo,in ſuo theſauro fori* Eccleſ. *p. 1.
cap.15.num.*80. vbi dicit, quod requiri-
44 tur, vt ſit euidens vtilitas,tanquam cau-
ſa finalis alienationis bonorum Eccleſia-
ſticorum, per *tex.in cap.1. de reb. Eccleſ.
non alien.in 6.* ex quo apparet, non ſuffi-
cere adeſſe vtilitatem,ſed opus eſt, quod
ſit euidens,& ſic cum qualitate; nam ſine
illa,non ſufficeret; quia,dum requiritur,
45 aliquid qualificatum, non ſufficit illud
interuenire ſimpliciter,& abſque illa qua-
litate, quæ eſt coram ipſis Commiſſarijs
omnino verificanda, *DD.in l.quicunque,
C.de ſeru.fug.l aut facta,§.1.ff.de pœn. l. ſi
in rixa,ff.de ſicar.Pariſ.de reſign.benef.lib.
13.q.1.num.130.gloſ.in cap. ſi forte,in ver-
bo, euidentem,de elect.in 6.*

Et idem eſſet aduertendum, ſi res alie-
nanda,fuerit prius alienata, & poſtmo-
dum reuerſa Eccleſiæ,& alijs illius bonis
incorporata; quia in hac noua conceſſio
ne, non ſufficit, ea tantùm euidens vtili-
tas, quæ interuenit in prima conceſſio-
ne, ſeù alienatione; ſed debet, etiam eſſe
46 iterum euidens in hac poſteriori conceſ-
ſione, ſeù locatione; prout pluries fuit
in Rota deciſum, teſte *Caſare de Graſſ.
deciſ.4.de reb.Eccl.non alien.* vbi *num.* 12.
dicit,quod quotieſcunq; ceſſat cauſa pri-
mæ conceſſionis,tunc non poteſt dari res
Eccleſiæ pro eodē canone,licèt ſit ſolita,
ita locari,per *Abb.in cap.vt ſup.r.ſub nu.
11.verſ.ego crederem,de reb.non alien.* qua-
re non ſufficit, quod Eccleſia non fuerit
damnificata, ſed requiritur lucrum de
tempore alienationis, vt per *Imol. in cap.
ad aures,eod.tit. &* tenuit *Rota in vna Bo-
nonien. deuolutionis, 16.Nouembris,1621.
coram Illuſtriſſimo D.* Coccino Decano,
teſte Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 30.
num.17.*

Quomodo autem intelligatur euidens
vtilitas,ait etiam *Redoan.q. 20. num.*129,
47 quod illa dicitur euidens vtilitas, quæ

ita eſt profutura Eccleſię, vt in dubium venire non poſſit; de qua quidem vtilitate debet apparere aliter, quàm per publicam ſcripturam, hoc continentem: quodquè euidens dicitur, quod ſemper ita palam eſt, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, per *gloſ. in cap. 2. de verb. ſign. in 6.* nam hoc verbum, *euidens vtilitas*, importat id, quod certum, & notorium eſt profuturum; vel alio modo dicendum eſt, quod vtilitas euidens, illa eſt, quę ſimpliciter, & abſolutè eſt talis, non quæ reſpectiuè, & ſecundum quid; quia verba ſunt accipienda abſolutè, non autem ſecundum quid, per doctrinam *Bart. in l. hoc legatum, ff. de leg. 3.*

Nec eſt in praxi reſpuendum, quod docet *id. Redoan. d. q. 20. ſub n. 154.* nempè, quod, ſi fortè per Iudices, quos Papa delegauit in aliqua alienatione Eccleſiaſtica facienda, præcedente cauſæ cognitione, in informatione, & decreto, ſit declaratum, conceſſionem cedere, vel ceſſiſſe in euidentem vtilitatem Eccleſiæ, nihilominus, ſi poterit per alias veriores probationes probari, & haberi contrarium, ſcilicet, quod non ſit in vtilitatem, ſed læſionem, vel damnum, eo probato, corruet, & corruere habet conceſſio;
48 quia licèt pro ipſis Iudicibus delegatis, & pro eorum decreto præſumatur, *Abb. conſ. 41. Dec. conſ. 341. num. 12. Capyc. deciſ. 16. num. 4.* tamen id intelligitur, donec probetur contrarium, *Seraph. deciſ. 1125.* quia bene admittitur talis probatio, vt p *Gemin. in cap. fine exceptione, 22. q. 2. Panor. conſ. 41. lib. 1. Iaſon. conſ. 15. lib. 1. Innoc. in cap. dudum, de reb. Eccl. non alien. Dec. conſ. 142.* præſertim, quando contrarium deprehenditur ex actorũ inſpectione, *Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 10. limit. 4.*

Idemquè eſſet, ſi aliquo modo deprehenderetur, non fuiſſe ſeruatam debitam formam; quia nullo modo tunc præſumitur pro decreto Commiſſariorum, *Iaſon. conſ. 122. vol. 3.*

Cæterùm verò, aliud dicendum eſt, quando interuenit obſeruantia 30. anno-
49 rum, quæ facit non modò præſumere ſolemnitatem, verùm etiam vtilitatem, *Seraph. d. deciſ. 1125. nu. 3.* relatas per *Beltram. in add. ad Ludouij. deciſ. 343. num. 4.* & tenuit *Rot. in vna Neapolitan. fundati 1. Ianuarij 1579.* & in pluribus alijs relatis in vna *Burgen. penſionis 15. Decembris 1596. coram Penia*, *Quar. in Summa bull. verbo, alienatio, ſub num. 46. verſ. huius articuli*, vbi per extenſum affert ſupradictam deciſionem *Neapolitan. fundati*; in qua fuit dubitatum, an ex lapſu 38. vel 39. annorum, cum continua quaſi poſſeſſione, & ſolutione canonis, præſumeretur beneplacitum Apoſtolicum; & pro parte affirmatiua fuit pronunciatum; eò magis, quando interuenit tolerantia, & ſcientia alterius Rectoris ſucceſſoris, *Cauale. deciſ. 46. ſub num. 29. p. 1.* & locatio fuit facta non ſolum nomine Rectoris prædeceſſoris, ſed etiam nomine, & in vtilitatem Eccleſiæ; quòd ſecùs tantum tenendum eſſet, quando prædeceſſor locauit nomine proprio rem Eccleſiæ; quo caſu prædeceſſore ipſo vita functo, ſucceſſor, etiam pro primo anno non tenetur ſtare tali locationi; quia ex tali contractu non obligatur, ſicut nec dominus tenetur ex locatione vſufructuarij defuncti, *l. ſi quis domum, §. 1. ff. de loc. & cond. Mant. deciſ. 186. num. 1. & 2.* Quarè ex temporis diuturnitate, omnia præſumuntur legitimè interueniſſe; vt ex pluribus probat Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Dominus meus Ioannes Aloyſius Riccius patritius Neapolitanus, Epiſcopus Vican. vaſtiſſimus vtriuſque iuris pelagus in ſua praxi *rer. for. Eccleſ. hoc tit. deciſ. 4. nu. 12.* quod quidem, locum ſibi noſcitur vendicare, etiam ſi in inſtrumento conceſſionis non reperiatur enunciatum, nec reſeruatum beneplacitum Apoſtolicum, *id. Seraph. deciſ. 1042. Ros. deciſ. 159. num. 4. p. 2. diuerſ. Beltram. ad eund. Ludouiſ. deciſ. 343. n. 5.* etiam ſi Rector Eccleſiæ allegaret, litteras ſuper dicto beneplacito licèt obtẽtas, nõ tamen fuiſſe exequutas, prout probat etiã *Gonz. ad reg. 8. gloſ. 12. n. 76.* vbi apertis verbis docet, quod beneplacitum Papæ, ſi aliter non probetur, præſumitur obtentum, & exequutum, ſtante obſeruantia cuiuſuis contractus per ſpatium 30. annorum, per *gloſ. in cap. peruenit de empt. & vend. Gabriel conſ. 32. n. 30. lib. 2.*

vtilitatem. Et

Ceſſuras fore, ſic videndum erit, quonam tempore requiritur, vt interueniat ipſa vtilitas; Et omnibus ſuperfluis reiectis, dicendum eſt, quod illa
50 inſpicienda eſt tempore interpoſitionis decreti per Commiſſarios ſupradictos; non autem tempore præcedenti, putà tempore contractus, quando ſumus in confirmatione; cum iam ipſe contractus fuerit nullus, abſque aſſenſu Apoſtolico; ac propterea, in hoc caſu non habet locum fictio, ſeù retrotractio, per *tex. in l. ſi is, qui pro emptore, ff. de vſucap.*

Quod tamen intelligas, dummodò reſcriptum emanauérit in forma communi, abſque eo, quod in ſupplicatione, ac in ipſis litteris fuerint Summo Pontifici explicata pacta in inſtrumento contenta. Secùs autem, ſi ex certa ſcientia, nempè cum expreſſione omnium in inſtrumento prædicto contentorum; quia tunc attenditur tempus contractus, ad *tex. in l. adoptio, ff. de adopt.* vidè *Genuen. in praxi d. cap. 89. ſub num. 3. verſ. ſed aduerte.*

Vobis legitimè conſtiterit,

1 Per quam quidem clauſulam denotatur, etiam cauſæ cognitio, & partium citatio, *Clem. multorum, de pæn. Felin. in cap. ſi conſtiterit, de accuſ. id. Genuen. cap. 40. nu. 21.* vbi dicit, idem ſeruari in alienatione rei pupilli, per *Bart. in l. non puto, §. non paſſim, ff. de reb. eor.* Et ſic in praxi habes, quod, quamuis omnia ſint Papę expreſſa, qui non admittit dictas alienationes, niſi plenè ſibi narrentur ea, quæ circa hoc neceſſaria ſunt, vt dictum eſt, ac percipiat verè adeſſe vtilitatem, aliàs reiiciet preces ſupplicantium; nihilominus licet ipſe
52 Papa in ijs, quę ſunt iuris, non poſſit decipi, *Felin. in cap. ſuper litteris, num. 19. de reſcript. Caputaq. decis. 163. num. 2.* poteſt tamen decipi in ijs, quę ſunt facti; ob idquè, niſi poſtmodum in partibus omnia verificentur coràm ipſis Commiſſarijs, reſcriptum erit nullum, *Leo in theſaur. fori Eccleſ. p. 1. cap. 15. num. 77.* & alio
53 modo, quàm per aſſertionem Notarij, ſeù ſupradicti Rectoris, erit probanda vtilitas, *Soc. conſ. 29 num. 10. Roland. conſ. 15. num. 17. Surd. conſ. 294.* vbi ob id ſubdit,
44 nec eſſe credendum Papæ de huiuſmodi vtilitate, *Mar. Ant. var. reſol. lib. 1. reſol. 12. num. 4. & 5. Rot. deciſ. 716. p. 1. diuerſ.* vbi *num. 4.* ita diſtinguit, quod, aut Papa ſimpliciter committit alicui, vt ſe informet, & tunc, circa informationem, ſtatur eius aſſertioni; & in his terminis loquitur *Abb. conſ. 41. lib. 1. verſ. nam Bonifacius*: aut committit, vt ſe informet per receptionem teſtium, & probationum; & ſic iuxtà formam Paulinę, & tunc, narrata aliundè probari debent, quàm ex aſſertione Commiſſarij; ſicut dicimus de tractatu, qui non ex aſſertione Pręlati, ſed aliter probari debet: nam euidenter debet conſtare de vtilitate Eccleſiæ, per teſtes, & alias legitimas probationes; quia non eſt aliquo modo credendum aſſertioni Commiſſariorum; aliàs alienatio erit nulla; prout, neque ſufficit aſſertio ipſarum partium facta in ſupplicatione, vt aliàs diximus; & multo minus inſtrumenti, quando ſumus in confirmatione alienationis, per *tex. in cap. 1. de reb. Eccl. non alien.* vbi fit mentio de inſtrumento alienationis, in quo enunciabatur vtilitas Eccleſiæ; & quia huiuſmodi inſtrumentum non approbabatur, fuit nulla declarata alienatio: ex quo notatur, quod licèt in inſtrumento narretur, vtilitatem,
55 vel neceſſitatem alienandi, ſubeſſe, niſi aliter probetur, non adhiberetur fides, ita *Genuenſ. ex pluribus DD. d. cap. 40. ſub num. 21.* Quo quidem verbo, *Conſtiterit*, ſemper Cancellaria vti conſueuit in huiuſmodi reſcriptis alienationum, teſte *Redoan. tit. de cauſa vtil. q. 20. num. 69.* Et ſic parum refert, quod in ſupplicatione dici conſueuerit, *quatenus ipſi Commiſſarij alienationem cedere in euidentem vtilitatem repererint*; quia Cancellaria Apoſtolica, quæ eſt Organum Papę, *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 12. num. 12.* con-
56 tenta non eſt ſimplici verbo, *repereritis*, quod licèt importet cauſæ cognitionem parte citata, *id. Redoan. q. 23. num. 72.* nihilominus Summus Pontifex, vtendo verbo, *conſtiterit*, arctat Commiſſarios ad procedendum ad præſcriptum prædictæ Conſtitutionis, *Cum in omnibus &c.* attento quòd verbum, *repereritis*, eſt minoris ponderis, quàm verbum, *conſtiterit*, quod
57 omninò intelligitur de notitia iudiciali; in caſu probādę euidentis vtilitatis, attentis etiam circumſtantijs huius reſcripti quia talis probatio debet eſſe plena, & concludenter probata, ad *tex. in l. Lucius, ff. de cond. & demonſtr., Fel. poſt Bald. & alios in cap. ſi conſtiterit, num. 5. de accuſat.* non autem perfunctoriè, & per ſolam ipſorum Commiſſariorum relationem, ſed expreſsè, clarè, ac liquidò, de præmiſſorum verificatione apparere debet, *id. Quar. d. verb. alienatio, ſub num. 12. verſ. declara*; nam, ſi aliàs Papa voluiſſet, derogaſſet profectò ſupradictę Conſtitutioni, requirenti teſtes, & probationes pro veritate narratorum, *Rot. deciſ. 160. nu. 7. p. 1. diuerſ.* vndè, non ſufficit extraiudicia-
58 lis informatio, niſi fortè eiſdem Commiſſarijs daretur facultas, ſe extraiudicialiter informandi, ſicut viſum fuit quandoque ſeruari.

Quòcircà, regulare eſt, quod quando in litteris, *Si in euidentem*, non reperitur inſerta dicta Conſtitutio, quę incipit, *Cum in omnibus*, vt fieri ſolet in reſcriptis locationum ad modicum tempus, vt aliàs dixi-

diximus, Iudices Commiſſarij non tenen-
tur comparare teſtes, nec alia facere, quæ
requiruntur in cognitione iudiciali, *Abb.*
conſ.41.num.1.verſ.ex quibus verbis.p.1.
& ita tenuit *Rota in vna Leodien. pratenſi*
cenſus, coram Orano 20. Ianuarij 1596. &
alia dec. eiuſdem Rota.160.ſub nu.7. & 8.
par.2.diuerſ. vbi, licèt dicatur, non ſuffice-
re extraiudicialem informationem re-
rum Eccleſiæ, ſecundum d. Cõſtitutionem
Pauli Secundi, niſi in reſcripto, *Si in eui-*
dentem, illi derogetur, & ſpecialiter con-
cedatur facultas extraiudicialiter ſe in-
formandi, nihilominus hodie, abſque de-
59 rogatione huius Paulinę, ſufficit, quod il-
la non inſeratur in reſcripto, *Si in Euiden-*
tem, vt ſic videatur remiſſus ordo iudicia-
rius, ſicut fieri vidimus in locationibus,
alijſque alienationibus ad modicum tem-
pus, vel rei parui momenti, quæ expedi-
untur per breue; in quo nunquam inſeri-
tur dicta Paulina.

Quam quidem extraiudicialem infor-
mationem poteſt tantũ Epiſcopus, vt di-
ctũ eſt, adhibere in caſibus ad ſe ſpectan-
tibus, iuxtà terminos *cap. terrulas, 12.q.2.*
cum d. Paulina Conſtitutio præſcribat
60 tantum formam ipſis Commiſſarijs, à Se-
de Apoſtolica ad id delegatis; ac propte-
rea non includit Epiſcopos; qui in hoc
non tenentur audire teſtes, nec iudiciali-
ter procedere; quia à iure ad id non ad-
ſtringuntur, *Redoan.q.25.n.48.* vbi probat
nu.49. quod in alienatione rei Eccleſiæ, in
ſupradictis caſibus, neceſſariò non requi-
ritur, quod teſtes recipiantur per Ordi-
narium; vel quod ipſe interponat decre-
tum, ſed ſatis eſt, quod interueniat cauſæ
cognitio, cum ſolemnitatum requiſita-
rum interpoſitione; quamuis hodie aliter
ſeruetur in praxi, nimirum, vt ipſius Or-
dinarij decretum interponatur, ſicut aliàs
diximus.

Et hic, pro iſta praxi addere viſum eſt,
quod, cum hæc gratia requirat neceſſariò
ſuos Exequutores, coram quibus debet
verificari cauſa in ea expreſſa, ſi ante prę-
61 ſentationem præſentis reſcripti, moriatur
Papa, qui illud conceſſit, re tamen inte-
gra, Exequutores debent abſtinere ab il-
lius exequutione: cum enim gratia non ſit
iam perfecta, expirauit; & in proprijs ter-
minis decreti, ſuper gratia, *Si in euiden-*
tem, adeſt *deciſ. Ludou. Apeguere 128.* rela-
ta à *Genuenſ. in ſua praxi cap.94.* vbi alios
Doctores in propoſito allegat, Vndè in-
ſurrexit praxis, vt in his caſibus petatur à
Pontifice ſucceſſore, indultum, quod dicti
Commiſſarij poſſint procedere ad exe-
quutionem ipſarum litterarum, non ob-
ſtante obitu prædeceſſoris, ſicut ſeruatur
pro quibuſque mandatis, conceſſis à
Summis Pontificibus defunctis, ſicut aliàs
diximus: quod quidem indultum, ſtatim,
& facillimè conceditur per nouum Pon-
tificem, etiam ſuper mandatis mediati
Pontificis prædeceſſoris; quibuſdam pau-
cis ſolutis, Officialibus Cancellariæ.

Licentiam, & facultatem, &c. concedatis.

Et ita petitur, &
conceditur, ſi non-
62 dum fuerit confectum inſtrumentum;
quod ſi aliàs iam partes contraxerunt ſub
beneplacito Sedis Apoſtolicæ, erit peten-
da confirmatio cõtractus huiuſmodi alie-
nationis,

Si tamen, antequam porrigatur ſuppli-
catio, ignoretur à Sollicitatore, an con-
tractus fuerit initus, vel non, & ob id, an
debeat ille petere licentiam alienandi, vt
hic, an verò confirmationem alienationis
iam factæ, ſub dicto beneplacito, tutius
63 erit petere in ſupplicatione, licentiam
locandi, ſeù quoquomodo alienandi; &
pro cautela, ne amittatur tempus in cer-
tiorandis partibus, poſt illa verba, in ipſa
ſupplicatione poſita, ſcilicet, *licentiam cõ-*
cedant, & impartiantur, bonum erit ſic ad-
dere, *ſeù, quatenus tam ad locationem ean-*
dem, ſub eiuſdem Sedis Apoſtolica benepla-
cito, deuentum fuerit; illam approbent, &
confirment; omneſque, & ſingulos tam iuris,
quàm facti defectus (ſi qui deſuper quomo-
dolibet interuenerint in eiſdem) ſuppleant.
Quæ quidem verba poſſunt apponi etiam
in litteris deſuper expediendis, propter
rationem ſupradictam; ne fortè, ſi aliter in
partibus huiuſmodi reſcriptum interpre-
taretur, illud remaneat inutile, & fruſtra-
torium; & ita de ſtylo Curiæ receptum eſt
pro cautela Oratorum.

Nam, licèt litteræ, quæ expediuntur in
forma, *Si in euidentem*, vt plurimum lo-
quantur de aſſenſu præſtando per Com-
miſſarios alienationi faciendę; & ſic aſſen-
ſus Papæ debeat præcedere contractum.
46 *Quaran. d. verbo alienatio, nu.8. per Abb. in*
cap. vt ſuper, nu.17. de reb. Eccleſ. non alien.
quia quando aliquid eſt de forma in actu,
65 ſemper illa debet præcedere, *Abb. in cap.*
nulla, nu.7. eod. tit. Fel. in cap. ſicut tuis, nu.
8. de Simon. id. Quar. d. nu.8. Nihilominus,
hoc intelligendum eſt, ne virtute huiuſ-
modi contractus inter dictas partes initi,
traderetur poſſeſſio rei alienatæ; aliàs
enim

enim parum refert, an præcedat aſſenſus Apoſtolicus, nec ne; cum notum ſit, quod Summus Pontifex, quando ſibi narratur, fuiſſe confectum inſtrumentum alienationis, mandat illud à Commiſſarijs approbari, quatenus cedat in euidentem vtilitatem Eccleſiæ; abſque eo, quod de nouo contractus ineatur; ſicut iam ſupra diximus; quicquid dicat *id. Quar. d. nu.* 8. nempè, quod in Curia Archiepiſcopali Neapolitana practicatur, vt in hoc caſu fiat de nouo contractus alienationis; cum inſerto tenore decreti Commiſſariorum; Satis enim eſt vtrique parti, non tradere poſſeſſionem; etiam ſi dixerint; *Saluo aſſenſu Apoſtolico*, ad euadendas pœnas huius Extrauag. *id. Quar. nu.* 9. qui *num.* 10., pro cautela conſuluit, vt beneficiatus, qui terram ſui beneficij volebat concedere in emphyteuſim, illam locaret per triẽnium, & eo elapſo, in emphyteuſim concederet, cum pactis emphyteuticis in forma, ſaluo aſſenſu Apoſtolico, infra dictum trienniũ impetrando; ita quod, eo elapſo, non ſit translata poſſeſſio, neç vtile dominium, niſi impetrato, & exequuto aſſenſu Apoſtolico, & non aliter, nec alio modo; aliàs, eo non obtento, habeatur pro non facta dicta conceſſio; niſi pro dicto triennio tantùm.

Et hodie, quando petitur confirmatio Apoſtolica ſuper inſtrumento iam inito, alienationis, ſi partes non narrent in ſupplicatione, quod non fuit tradita poſſeſſio, addũtur per Dominos Officiales Datariæ, hæc verba, *Poſſeſſione minimè tradità*, licèt antea non apponerentur.

Hic verò, pro iunioribus notandum, quod quando petitur confirmatio alienationis, vigore inſtrumenti, ſuper ea celebrati, apponi conſueuit clauſula in ſupplicatione, per ipſas partes, poſt narrationem facti, videlicet, *Ac cum nonnullis pactis, & conditionibus in ipſo inſtrumento contentis, etc.* ſciant propterea, quod pacta qualiacunque in inſtrumento contenta, contra iuris diſpoſitionem, ſeruare nemo tenetur; nam ſi in inſtrumento prædicto fuèrit appoſitum, quod emphyteuta, ob non ſolutionem Canonis, expelli non poſsit, vel quid ſimile, id nunquam cenſetur confirmari per Summum Pontificem: imò, ad euitandas fraudes contrahentiũ, cum in ſupplicatione apponitur ſupradicta clauſula, *cum nonnullis pactis, &c.* ſemper Officiales addũtur in ipſa ſupplicatione, hæc verba, *Licitis tamen, & honeſtis, ac ſacris Canonibus minimè repugnantibus*; niſi tamen omnia pacta fuerint ad vnguem expreſſa in ſuppplicatione; tunc enim Papa, ſi velit, omnia approbabit; quia cum diſpoſitiuè fuerint expreſſa, intelliguntur conceſſa ex certa ſcientia, quæ omne tollit obſtaculum, *gloſ. in cap. ſtatutum, §. Sancimus, in verbo, litterarum, de reſcrip. in 6. Dec. conſ.* 191. *nu.* 3. aliàs enim

66 Papa confirmando, non intendit comprehendere ea, quæ ſunt contra iuris communis diſpoſitionem, *Alex. con.* 59. *num.* 9. *lib.* 1. *Roman. conſ.* 327. *nu.* 7. ſicut ſupra diximus.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula ſuppletionis defectuum, apponitur in confirmationibus alienationum in euidentem.*

2 *Si fuerit omiſſa in ſupplicatione, ſuppletur per Cancellariam.*

3 *Papa, ſupplet omnes defectus, etiam ſubſtantiales.*

4 *Defectuum ſuppletio generalis, non refertur ad defectus ſubſtantiales, niſi fiat mentio de eis.*

5 *Suppletio defectuum, ſemper inferenda in reſcriptis alienationum in euidentem.*

6 *Solet tamen quandoque caſſari per Officiales Datariæ.*

7 *Clauſula ſuppletionis defectuũ, ſupplet defectus iuris poſitiui, & nu. 9.*

8 *Non autem defectum cauſæ.*

10 *Neque defectum perſonarum ſupplicantium.*

11 *Non inducit abſolutionem.*

12 *Clauſula,* Abſoluentes, *non extenditur ad defectus ſubſtantiales.*

13 *Conſtitutionem, ſufficit fuiſſe* Romæ *publicatam, vt vbiquè cenſeatur publicata.*

14 *Regulæ Cancellariæ, Romæ publicatæ, vbique afficiunt.*

15 *Sunt extractæ ex rationibus iuris naturalis, ciuilis, & canonici.*

16 *Habent vim legis, & ligant omnes.*

17 *Alienantes bona Eccleſiæ, inconſulto Romano Pontifice, in quibus caſibus excuſentur à pœnis.*

18 *Alienationis inſtrumentum, fieri poteſt*

etiam

etiam ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum.

19 *Extrau.* Ambitioſæ pęnę non incurruntur *per ſolum contractum.*

20 *Contractus ſuper alienatione, cenſetur perfectus per traditionem poſſeſſionis.*

21 *Beneplacito Apoſtolico non expedito infra tempus in inſtrumento pręfixum, quid agendum.*

22 *Dubitationis tollendę gratia, aliquid non neceſſarium additur in reſcriptis Apoſtolicis.*

23 *Exequutores, reſcripta Apoſtolica, quandoque ex leuibus cauſis exequi recuſant.*

24 *Taciti, & expreſſi, idem eſt iudicium.*

25 *Tacitum, ſi exprimatur, nihil vltra operatur.*

26 *Expreſſum dicitur, quod tacitè ineſt, & ex mente colligitur.*

27 *Expreſſa ad cautelam, non nocent.*

28 *Verba ſuperflua, cur quandoque Papa apponat in ſuis Conſtitutionibus.*

29 *Superfluum aliquid non debere adeſſe, non ſemper eſt vera traditio.*

30 *Abſolutio, petenda in ſupplicatione pro alienatione, ob traditam poſſeſſionem, ante beneplacitum apoſtolicum.*

31 *Necnon rehabilitatio, pro Rectore Eccleſiæ alienante.*

32 *Et quandoquè in vtroquè foro, tàm abſolutio, quàm rehabilitatio pro eodem.*

33 *Quę dantur, etiam per Sacram Poenitentiariam pro foro conſcientiæ.*

34 Noua *prouiſio petenda pro Rectore, qui malè alienauit bona ſuę Eccleſię.*

35 *Abſolutio pro Rectore malè alienante bona ſuæ Eccleſię, ſpectat ad Papam tantùm.*

36 *Pro laicis verò recipientibus, etiam ad Ordinarium.*

37 *Reſcripto confirmatorio in euidentem, Commiſſarijs pręſentato, quid iuris, ſi alter contrahentium pęnituerit.*

38 *Ius nunquam dicitur parti quęſitum, niſi regiſtrata ſupplicatione.*

39 *Conditio, ante regiſtratam ſupplicationem, nihil ponit in eſſe.*

40 *Contrahenti cum Eccleſia ſuper alienatione, non licet poenitere. Secus dicendum de Eccleſia, vt hic.*

Praxis ſuppletionis defectuum in eiſdem litteris Si in euidentem, &c.

CAP. VI.

1 OMneſquè, & ſingulos, tàm iuris &c. Obſeruant Curiales, hanc clauſulam debere apponi in
confirmationibus tantùm alienationum;
in quibus opus eſt, etiam petere ſupple-
tionem ipſorum defectuum, quæ quidem
2 clauſula, licèt omiſſa fuerit in ſupplicatio-
ne, poterit ſuppleri per Cancellariam in
litteris deſuper expediendis, *Mandoſ. in*
prax. Signat. grat. tit. ſi in euidentem, verſ.
ſupplicatione ſuper gratia, ſi in euidentem;
ex eo, quod, vt ait *Redoan. q. 45. ſub num.*
13. in hac materia alienationis, & diſpo-
ſitionis rerum Eccleſiæ, poteſt Papa ſup-
plere in contractibus, diſtractibus, & con-
3 ceſſionibus factis, aut faciendis, omnes
defectus, etiam ſubſtantiales; cum non
ſit dubium, quod Princeps poſſit mutare
ſubſtantiam, ſubdens, quod, licèt regu-
lariter ſuppletio defectuum generalis,
4 non referatur ad defectus ſubſtantiales;
ſecùs eſt, quando de eis facta eſt mentio
in ſpecie, ex doctr. *Alb. in cap. 1. num. 5.*
verſ. an autem ſuppletio generalis, de
trans. ſed ſtantibus prædictis, optimum,
5 erit, illam, etiam inſerere in ſimplici licē-
tia alienandi; cuius quidem clauſulæ, ea
virtus eſt, & vt nullitas amplius allegari
non poſſit, *id. Mandoſ. verſ. ſuppletio*
defectuum.

Verumtamen eſt, vt omnes Curiales
ſciunt, quod ſi petatur ſuppletio defectuū
6 in genere, ſolet ea caſſari per Officiales
Datariæ, vel etiam, ſi petatur in ſupplica-
tione, ſuppletio defectuum ſubſtantia-
lium; quia adhuc hęc verba caſſantur,
cum per hanc clauſulā, non intendat, aut
7 mandet Papa ſuppleri alios defectus, prę-
ter-

terquàm iuris poſitiui,nempè,ſolemnita-
tes à iure requiſitas; veluti circa tracta-
tus, qui in alienandis bonis Eccleſiæ re-
quiritur; vt qui,licèt habiti fuerunt, mi-
nus tamen legitimè; ſi enim concederet
Papa ſuppletionem defectuum ſubſtātia-
lium, poſſet prętendi, quod ſuppleuiſſet
etiam defectum cauſæ, quem nunquam
intendit ſupplere, *Gemin.conſ.48.num. 9.
Dec.conſ.142.num. 5. Menoch. conſ. 122.
vol.2.* nam aliàs, cum cauſa requiſita in
hac alienatione,ſit ipſa vtilitas Eccleſiæ,
ei potius damnum inferretur; cum nun-
quam intendat Papa derogare diſpoſitio-
ni *d. Extrau.* requirentis cauſam,& ſolem-
nitatem inſimul.
9 Sed tantùm ſupplet,vt dictum eſt,defe-
ctus iuris poſitiui,contra quod diſpenſat,
ac diſponit ad ſui libitum, *cap. propoſuit,
de conceſſ.preb.* non autem iuris natura-
lis, vt eſt citatio, quæ dicitur eſſe de iure
naturali,& diuino, *Abb.in cap. 1. de cauſ.
poſſ.& propr.Card.in Clem.cauſam, in 3.
not.de elect.* nec defectum mandati ad alie-
nandum,vtporè, ſi non fuerit ſpeciale,
prout requiritur, *Mar. Antonin.uar. reſol.
lib.1.reſol.21.nu.19.* Et in hoc caſu, de-
bent aduertere Commiſſarij,quia ſi com-
pererint alienationem factam, prçuio
mandato generali,veluti ad quæcunque
bona,non poſſunt præſtare ad id eorum
aſſenſum; cum oporteat mandatum eſſe
ſpeciale ad alienandum tale terræ petiū,
ſeù prędium; vel niſi mandatum, erit ad
locandum ad triennium tantùm; quia
non poterit fieri pro maiori tempore
locatio; imò,etiam ſi ipſum mandatum
ſimpliciter fuerit datum ad locandum res
Eccleſiæ, erit intelligendum ad trienniū,
& non vltra, *Redoan.q.58.num.43.& 44.*
Et tanto minus Summus Pontifex in-
tendit,per ſupradictam clauſulam ſupple-
10 re defectus,etiam concernentes perſonas
ſupplicantium,vt ait *Staphil.de lit.grat.in
tit.de clauſ. Motu proprio,fol.mihi 160.*
Nec vigore eiuſdem clauſulę,inducitur
11 abſolutio à cenſuris,& pœnis; quas for-
ſan contrahentes incurrerunt, ob tradi-
tam rei alienatæ poſſeſſionem, ante ob-
tentum, & exequutum beneplacitum
Apoſtolicum, ſicut aliàs diximus; quam-
uis iſte defectus videatur eſſe iuris po-
ſitiui; per ea,quæ *not.in cap. veritatis, de
dol.& contum.* nec aliqua rehabilitatio;
cum includat tantùm defectus ſolemni-
tatis,non autem inhabilitatis, *id. Redoan.
q.45.num.10.* Clauſula enim, *abſoluentes*,
quę in omnibus reſcriptis inſeritur, non
12 extenditur ad defectum ſubſtantialem,
vt eſt abſolutio à cenſuris, & pœnis
incurſis.
Vt autem,hic aliqua,ſaltem per tranſi-
tum,dicamus (etiam praxis noſtræ ordi-
nem non inuertendo) circa pœnas ex-
trinſecas ipſarum,ſcilicet cenſurarum,
quę incurruntur per contrauenientes
huic *Extrau. Ambitioſa*, necnon abſolu-
tiones, & diſpenſationes deſuper impe-
trandas; ex quo illa,ſicut iam aliàs dixi-
mus, ligat omnes,& vbique terrarum;
nam, cum ſit inſerta inter alias, & nota,
habetur pro decretali, *cap.paſtoralis,&
ibi Felin.poſt alios,de fid. inſtrum.* contra-
rium verò ſentientes,ſub prætextu, quod
in quibuſdam locis non ſit vſu recepta,
aut non publicata,toto errant cœlo; quia
eorum opinio poſſet procedere, quando,
nimirum Extrauagans,ſeù ſtatutum,eſſet
extra certum corpus, quod tunc etiam
facilè obliuioni traditur, quare debilis
debileque reputatur, *l.2.§.hæc omnia, l. de
vet.iur.enud.l.cum prolatis,& ibi Bart.ff.
de re iud.d.cap.paſtoralis, Gemin.conſ. 78.
num.1.Roman.conſ. 260. num.3. Felin. in
cap.1.de re iud.* at verò in caſu huius *Ex-
trauag. Ambitioſa*,dicendum eſt, ſat eſſe
quod illa fuerit publicata Romæ *Nauar.
conſ.1.de conſtit. num.29.Put.deciſ.281. p.
1.Gabr.conſ.83.& conſ.178.num.54.lib.2.*
quarè ceſſat ratio illius peculiaris non
publicationis,etiam in aliquo loco, vel
aliqua Ciuitate,ad *not. in cap. 2. de conſt.
Alex.conſ.52.lib 7. Vaſt.conſ.498. ſub nu.
20.* quia ſufficit, illam fuiſſe publicatam
Romæ,vbi reſidet Papa, qui eſt ſupremus
Dominus; necnon regulariter,ſtatutum,
quāuis non publicatū, ſi ſit in volumine
ſtatutorū inſertum, ligat, *Corn. conſ.156.
col.2.vol.3.Benint.deciſ.13. num. 9.* & ta-
men hæc *Extrauag.* præſumitur vbique
publicata ex antiquitate temporis, quæ
facit, vt omnia ſolemnia ad illius validi-
tatem interueniſſe pręſumantur, *Alex.
conſ.39.num.5.vol.3.* ſi enim ſupradicta
contraria opinio eſſet vera, ſequeretur,
quod etiam de Regulis Cancellariæ,idem
13 dicendum eſſet; quæ nihilominus, cum
14 fuerint Romæ tantùm publicatæ, vbique
afficiunt,ſcilicet,tàm in Vrbe,quàm extra
eam; & iſta eſt communis opinio, *Rebuff.
in tract.nominat.q.17.verſ.Nec refragatur.*
15 vbi, quod Regulæ Cancellariæ, ſunt ex-
tractæ ex rationibus iuris naturalis, ciui-
lis, vel canonici, à populo receptæ, ha-
16 bent uim legis, & ligant omnes, ſicut ra-
tio legis,etiam ſi non eſſet regula, cum
non

non ſunt iuri contrariç, nec decretis San-
ctorum Patrum, vt per *Io. Andr. in reg.
nemo poteſt, de reg. iur. in 6.*

Quarè, his ſic ſtantibus, nullo modo
pœnæ huiuſmodi *Extrauag. Ambitioſæ*
poſſunt per contrafacientes euitari, niſi
forſan in caſibus relatis per *Quar. in Sum.
bull. verbo, alienatio, num. 50.* quorum Pri-
17 mus eſt, quando quis, bona fide alienauit,
quç in foro conſcientiæ excuſat. Secun-
dus, ignorantia facti probabilis, excuſat
ab ignorantia iuris in perſonis, non ita
peritis. Tertius, quando fuiſſet erratum
in ſubtilitatibus iuris; quia, tunc non
peccat mortaliter; vel quando pro alie-
natione, eſſent aliquæ *DD.* opiniones,
vel eſſet ius non clarum, vel dubitabile,
vbi allegat *Nauar. in Comment. de reb. Eccl.
non alien.* dicentem, quod non peccat
mortaliter, qui tranſgreditur legem hu-
manam, malè intellectam, ſed credens,
bona fide, ita eſſe intelligendam. Quar-
tus, excuſat à dictis pœnis, reuocatio
alienationis, & pœnitentia, ante realem,
& pacificam traditionem. Quintus, ap-
parentia iuſtæ cauſæ; licèt alienatio eſſet
ipſo iure nulla; quia, qui bona fide facit
aliquid contra legem humanam, putans
ſe iuſtam cauſam habere id faciendi, non
peccat mortaliter. Sextus, & Vltimus, Be-
neficiatus, qui alienat iuſta de cauſa, rem
Eccleſiæ, inconſulto Romano Pontifice,
bona fide; faciens conditionem Eccleſiæ
meliorem, non peccat, quoad Deum, mor-
taliter; nec incidit in pœnas huius Pau-
linæ, tùm quia non frangit legem per
præſumptionem, tum quia alienat in caſu
à iure permiſſo, tùm etiam, quia, licèt non
ſeruet formam iuris humani, ſeruat ta-
men formam, iure naturali, & diuino, ne-
ceſſariam; quæ, vt ipſe *Quar.* ait, eſt ma-
gna conſolatio multorum; qui per ſim-
plicitatem, vel ignorantiam alienant res
Eccleſiæ, inconſulto Papa.

Præmiſſis præterea accedit, nil hic ob-
18 ſtare, quominus contrahentes curent,
etiam ante obtentum beneplacitum Apo-
ſtolicum, confici inſtrumẽtum ſuper alie-
natione, ſub Sedis Apoſtolicæ benepla-
cito; cum, ad euitandas pœnas, per ean-
dem *Extrau. Ambitioſæ* inflictas, ſufficiat,
quod rei alienandæ, non fuerit tradita
poſſeſſio: vulgare etenim ſatis eſt, quod
ſuper huiuſmodi alienationibus, frequen-
tiſſimè conficiuntur inſtrumentà ſub di-
cto beneplacito, & ante illud obtentum:
quarè iſta praxis docet, quod in his, non
modò Summus Pontifex dat Exequuto-
ribus, vt poſſint concedere facultatẽ alie-
nandi, ante prædictç alienationis inſtrù-
mentum, veluti cum in ſuis litteris dicit,
*eam illis faciendi licentiam, & facultatem
authoritate noſtra concedatis*; verùm
etiam, vbi exprimitur, iam inter Orato-
res, fuiſſe huiuſmodi inſtrumentum ſuper
ipſa alienatione, ſub eodem beneplacito,
confectum; tunc enim, cum id, eidem
Summo Pontifici in ſupplicatione narre-
tur, ſic ipſe in litteris, poſt facti narratio-
nem, ſubijcit, *ſub noſtro, & Sedis Apoſto-
licæ beneplacito conceſſit, ſeu vendidit &c.
prout in inſtrumento deſuper confecto, di-
citur contineri.* Quarè, hoc modo, ipſis
Exequutoribus dat ipſe Papa facultatem
confirmandi, & Apoſtolica authoritate
approbandi ipſam venditionem, ſeù loca-
tionem: & ſic Oratores, pœnis in *dict.
Extrauag. Ambitioſæ* contentis, obnoxij
19 minimè remanent; cum illç, per ſolum
contractum, ſine translatione dominij, aut
poſſeſſionis traditione, nunquàm incur-
rantur; prout dicendum eſt de quibuſ-
cunque contractibus, in quibus, apponi
poſſunt (vt ita dicam) maria, & mon-
tes, quæ ſub dicto beneplacito cadere
poſſunt, quia, ſi poſtmodum, illud deſit,
non ſolum facta corruunt, *Afflict. deciſ.
85. num. 5.* ſed etiam omnia reuocantur;
& perinde eſt, ac ſi nunquàm de tali alie-
natione, inter Oratores actum eſſet, *Mar-
cheſ. de ſign. grat. p. 1. cap. 2. num. 5.*

Aduertendum eſt tamen, quod *id. Mar-
cheſ. loc. cit. num. 13.* dum dicit, quod ſi an-
tequam præſtetur aſſenſus Apoſtolicus,
inter partes, contractus perficiatur, iam
cenſuræ in *d. Extrauag.* comminatæ, ſunt
incurſæ; id quidem puto pro ſimplicibus,
& idiotis, melius declarandum, videlicet,
20 quod ita ipſe contractus ſit perfectus,
vt ſit tradita poſſeſſio, ſeù aliàs translatio
dominij facta; quia per ſimplicem con-
tractum, abſque aliquo præmiſſorum,
pœnæ ipſæ non incurruntur, vt dictũ eſt.

Nec prorſus, ab iſta praxi, deuium
agnoſcas, vt ſi tempus fortaſsè in inſtru-
mento inter partes præſtitutum, ad im-
petrandum beneplacitum Apoſtolicum,
ſicut vt plurimùm fieri conſueuit, iam,
ante ipſam impetrationem, lapſum fuerit,
optimum quidem erit; vt de huiuſmodi
21 lapſu in ſupplicatione fiat mentio, nimi-
rum, vt vbi dicitur, *ſub S. V. & Sedis Apo-
ſtolica beneplacito, infra certum, tunc expreſſum,
ac iam elapſum tẽpus, impetrando*, ſic appo-
natur poſtmodũ ſub clauſula derogato-
ria contrariorum, ſ. *Non obſtantibus lapſu*

tem-

*temporis huiuſmodi; attento partium con-
ſenſu, ac conſtitutionibus &c.* quod qui-
dem ſeruatur de ſtylo Curiæ, ad tollen-
22 dam omnem hæſitationem, quæ ob non
huiuſmodi expreſſionem, poſſit oriri.
Quarè, prudenter quidem agunt Sollici-
tatores Romanæ Curiæ, ſi in eorum ſup-
plicationibus, Papæ porrigendis, attenta
qualitate materiæ, aliqua in ipſa ſuppli-
catione quandoque addant, gratia tollen-
dæ omnis dubitationis, & maioris clari-
tatis; quamuis, ſi ita non adderent, idem
eſſe arbitrarentur; quod quidem prodeſ-
ſe poterit, ſi Exequutores litterarum
ignorent forſam (ſicut frequenter con-
tingere ſolet) praxim reſcriptorum Ro-
manæ Curiæ; qui quandoque litteras
23 ipſas, ob leuiſſimas cauſas, & ſub præ-
textu ſubreptionis, vel obreptionis, verē-
24 tur illa exequi, atque recuſant; Quarè
licèt taciti, & expreſſi, idem ſit iudicium,
l. ſi cui, ff. de ſeruit. l. cum quod, ff. ſi cert. pet.
25 imò etiam ſi tacitum exprimatur, nihil
vltra operetur, *l. 3. ff. de leg. 1. l. non rectè,
ante fin. C. de fideiuſſ. Abb. in cap. ſignificaſti,
num. 6. de elect.* & expreſſum, etiam dica-
26 tur illud, quod tacitè ineſt, & ex mente
colligitur, *l. prætor ait, ff. de nou. oper. nun.*
27 nihilominus, ad cautelam expreſſa, non
nocent; ſed ſunt toleranda, licèt ſuper-
flua, *l. qui mutuam ff. mand. l. quæ intrin-
ſecus, ff. de verb. oblig. l. quæ dubitationis
tollendæ cauſa,* vbi *Dec. num. 1. & ſeqq. ff. de
reg. iur. Abb. in cap. ſolitæ, num. 7. de maior.
& obed. & in cap. certificari, num. 10. de ſe-
pult.* vbi ait, quod ſic non obſtat, quod
verba debeant aliquid operari, vt in *cap. ſi
Papa. de priuil. in 6.* nam, in eo operan-
tur, quod tolluntur dubitationes. Vndè
hac de cauſa, non modò periti Curiales
nonnulla petunt in ſupplicationibus ad
cautelam, dummodo à recta preces por-
rigendi ratione, non deuient, verùm
etiam ipſe Summus Pontifex, multoties
28 in ſuis Conſtitutionibus non curat ap-
ponere verba ſuperflua, ad occurrendum
malitijs, ſubtilitatibus, & cauillationi-
bus nonnullorum, qui, niſi exprimeren-
tur, cauillarentur in contrariam ſenten-
tiam, vt per *Hoſt. in cap. nimis iniqua. nu.
2. in fin. & num. 10. Io. Andr. num. 7. Butr.
num. 17. de exceſſ. prælat.* quos refert *Gonz.
ad reg. 8. gloſ. 6. num. 29.* vbi dicitur, quod
dictantes, & Notarij, ſic debent ſcribere
verba priuilegiorum, & inſtrumentorum,
aliarumquè diſpoſitionum, etiam ſi ſpeci-
ficentur, non aliàs ſpecificanda, vt tolla-
tur malignorum interpretatio; quod
quidem locum ſibi vendicare in reſcrip-
tis Apoſtolicis ſatis longo experimento,
compertum eſt, etiam, quod aliquod in
illis non debeat eſſe ſine aliqua operatio-
ne, ac proinde, nihil fruſtrà apponi, *Pariſ.
de reſign. benef. lib. 8. q. 7. num. 138.* quia ni-
hilominus, ad occurrendum huiuſmodi
malitijs, ac ſophyſticis interpretationi-
bus, procedit hic, quod tradit *Felin. in
cap. cum te, num. 15. de reſcrip.* videlicet,
29 quod non ſemper eſt vera traditio, quod
non debeat eſſe aliquod ſuperfluum; quod
quidem, neque tale dici poteſt, quando,
illud explicitè, & diſtinctè declaratur, *id.
Gonz. loc. cit. num. 33.* quę etiam obiter,
ac pro Romanæ Curiæ Tyronibus tan-
tummodo dicta ſint.

Ad petendum vero abſolutionem à cē-
ſuris, propter indebitam rei Eccleſiæ alie-
nationē, necnō rehabilitationē pro Rectore
docet notoria praxis, quod propter præ-
dictarum pœnarum incurſum, ob tradi-
30 tam poſſeſſionem, petitur etiam in eadē
ſupplicatione, abſolutio à ſupradictis
cenſuris, & pœnis; ac pro ipſo Rectore
31 Eccleſiæ, etiam rehabilitatio ad benefi-
cia; quo caſu in ipſa ſupplicatione addi-
tur per Dominos Officiales, hæc clauſula
videlicet, *Et attento quod poſſeſſio dictæ ter-
ræ pitij iam tradita fuit, committatur Or-
dinario, vt prædictum Rectorem, ac etiam
N. ſi id ab eo humiliter petierint, abſoluat,
iniuncta eis, pœnitentia ſalutari, quo verò
ad confirmationem, committatur eidem Or-
dinario, & Dignitatem in eius Eccleſia ob-
tinenti, Et ſi in euidentem, &c.* Vel dicitur,
*Et committatur Ordinario; Et prauia abſo-
lutione à cenſuris per Oratores, ob non ob-
tentum Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, ſeù
dictæ locationis, aut venditionis confirma-
tionem à Sede prædicta, antequam eadem lo-
catio, ſeù venditio exequutioni demandare-
tur, incurſis impoſita eis pœnitentia ſalu-
tari.*

Quandoque, etiam pro Rectore petun-
32 tur abſolutio, & rehabilitatio in vtroque
foro; quia Summus Pontifex vult Extra-
uag. ipſam obſeruari quoad omnes ſui
partes, & inter cœteras pœnas in ea con-
tentas, diſponit, vt quomodocunque ob-
tinentes beneficia, quorum, res, & bona
alienarunt dumtaxat, ipſo facto illis pri-
uati exiſtant; illaquè abſquè declaratione
aliqua, vacare cenſeantur; poſſintque per
locorum Ordinarios, vel alios, ad quos
eorum collatio pertinet, &c. liberè de iu-
re conferri; ac propterea, pro ipſis Recto-
ribus petenda eſt abſolutio à cenſuris, &

pœnis

pœnis incurſis, necnon rehabilitatio, quæ
33 vt plurimum, conceduntur per Officium Sacræ Pœnitentiariæ pro foro conſcientiæ tantùm, præuijs litteris, Diſcreto viro Confeſſori, &c. directis, vt Oratorem abſoluat; ac cum eo diſpenſet, impoſita ei pœnitentia ſalutari: & quia poſſeſſio fuit tradita, & nondum impetratus aſſenſus Apoſtolicus, iniungitur eidem Oratori, vt intra duos menſes, vel aliud competens tempus, reſcindat contractum, vel obtineat beneplacitum Apoſtolicum ſuper locatione, ſeu venditione huiuſmodi; quo tempore elapſo, & prædictis non adimpletis, reincidat in eandem excõmunicationis ſententiã eo ipſo; ac illi pariter cõceditur rehabilitatio, vt poſſit retinere beneficium, cuius bona ſic alienauit; quamuis, vt plurimùm, abſolutiones, & rehabilitationes huiuſmodi expediãtur in vtroquè foro per Datariam; per ea quæ dicit *Quar. d. verbo. alienatio, ſub nu.49. in fin.* nẽpe ad obuiãdum moleſtationibus, quæ in futurum oriri poſſent, prout etiã dicũt omnes peritiſſimi, ac practici viri Romanę Curiæ: ac propterea, quando ſimilia reſcripta conceduntur pro Rectore, qui ſic bona Eccleſiæ alienauit, petitur etiam
34 noua prouiſio illius beneficij, cuius bona alienauerat; & in calce ſupplicationis additur per Officiales id, quod ſequitur, nẽpè, *Et committatur Ordinario, qui poſſeſſorem dicti terræ petij, iurit, & factis remedijs opportunis cogat, & compellat ad illud dimittendum; & poſtquàm dimiſſum fuerit, ſupradictæ Eccleſię perpetuò applicetur; quique poſtquàm ipſe Orator dictam Eccleſiam in eiuſdem Ordinarij manibus realiter, & cum effectu dimiſerit, & non antea; & iniuncta ei poenitentia ſalutari, eum abſoluat; & cum eo diſpenſet, aliaquè faciat, vt ſupra;* Et *quoad nouam prouiſionem, committatur in forma Dignum nouiſſima.* Si verò petitur abſolutio pro laico, etiã in vtroquè foro, additur in ipſa ſupplicatione, *Et committatur Ordinario, qui Oratorem, iniuncta ei poenitentia ſalutari, & reſciſſa ac annullata dicta locatione, itaquod nihilominus meliorementa omnia, ſi quæ per ipſum conductorem in dicto petio terræ hactenus facta ſint, eidem Eccleſiæ liberè cedant* abſoluat. Quod ſi petenda erit abſolutio cũ rehabilitatione pro Capitulo Eccleſię, quod abſquè licẽtia ſic alienauit; cõmittitur pariter Ordinario, qui Oratores, ſi, vel poſtquã rẽ alienatam huiuſmodi cum iuribus, & pertinentijs ſuis ad ius, & proprietatem dictæ Eccleſiæ, reſciſſa illius locatione, ſeù venditione, reduxerit, impoſita aliqua pœnitentia ſalutari, Oratoribus ab exercitio ſuorum ordinum arbitrio eiuſdem Ordinarij ſuſpenſis, eos abſoluat, & cum eis diſpenſet, vt ſupra.

Et iuxtà hanc praxim, refert *Genuen. cap.50. n.1.* quod anno 1599. cum dubitaretur, an quidam Rector, ex cauſa ſupradicta, eſſet excommunicatus, & incurriſſet pœnas eiuſdem *Extrau. Ambitioſæ*; ex eo, quod, ante obtentum aſſenſum Apoſtolicum, tradiderat poſſeſſionem; quamuis adeſſet in inſtrumento, clauſula, *non aliter, nec alio modo*, re delata ad Clementem VIII. declarauit, dictum Rectorem incurriſſe dictas pœnas; & reſcripſit Vicario Neapolitano, quatenus dictum Rectorem abſolueret à dictis cenſuris in vtroq; foro; dummodò prius dictus Rector reuocaret alienationem, & redintegraret Eccleſiam in ſuo ſtatu; aut faceret pro ſuo poſſe, quod redintegraretur, mouendo litem in iudicio, vel alia ad hunc finem faciendo; quod ſi prædicta facere non poſſet ante abſolutionem, ad minus promitteret, & ſe obligaret, quàm citius prædicta facere, & quod dictus Vicarius, cum eodem Rectore diſpenſaret, etiam ſuper fructibus malè perceptis, & reualidaret titulum beneficii, vt in ſua *prax. cap.44.*

Quarè, hæc abſolutio, quoad Recto-
35 rem, ſemper pertinet ad Papam; qui illam ad ſe aduocat ratione diſpenſationis ſuper Oratoris inhabilitate, & retentione beneficij, cuius bona; ſũt alienata cũ nunquã ille, in hoc caſu, impartiatur diſpẽſatione ſine abſolutione, vt omnes ſciũt Curiales; cum ad Summum Pontificẽ duntaxat ſpectet cum eo diſpenſare, qui malè alienauit bona Eccleſiaſtica, inconſulto Romano Pontifice, ſuper retentione beneficiorum, *Gamb. de auth. leg. à lat. lib. 2. num. 415.*

36 Quo verò ad laicos, qui bona prædicta, ſic recipiunt, ſunt etiam excommunicati per *d. Extrau.* Verùm cùm ipſi non egeant, niſi abſolutione à ſupradicta excõmunicatione, & illa nemini ſit reſeruata, vt ex ipſa Conſtitutione ſatis conſtat, quæ illam non reſeruauit, ac proindè alijs facultatem abſoluendi conceſſiſſe cenſetur, *cap. nuper, ibi, quia tamen conditor Canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs eam relaxandi, de ſent. exc. cap. dura, de crim. fal. cap. de multa, in fin. de præb.* ob idq; quilibet ſimplex Confeſſarius ab Ordinario approbatus, poteſt hanc ab-

ſolutionem laicis recipiẽtibus impartiri; niſi forſan Epiſcopus illã ſibi reſeruaſſet; prout multi Epiſcopi conſueuerunt inter caſus Epiſcopales ſibi reſeruare. Nec tamen eſt ipſis, dicta abſolutio aliter concedenda, quàm eo modo, quo illam Summus Pontifex, ſeù Sacra Pœnitentiaria, concedere ſolet, videlicet, vt ipſe laicus curet quamprimum reſcindi inſtrumentum dictæ alienationis, ac Eccleſiam redintegrari, vt ſupra. Cæterùm autem, non eſt audiendus *Borgaſ. de irreg. p. 6. tit. de reb. Eccleſ. non alien. num. 1.* dum dicit, hanc abſolutionem eſſe Papæ ſimpliciter reſeruatam; cum aliter nos doceat etiam quotidiana praxis.

Nec incongruum hic ſubnectere viſum eſt, quid ſeruandum, etiam in praxi, ſi præſentato Commiſſarijs delegatis, reſcripto confirmationis locationis, aut alterius contractus, iam inter Oratores, ſub dicto beneplacito Apoſtolico initi,
37 alter contrahentium pœnituerit, velitquè recedere ab huiuſmodi contractu.

In facti contingentia, plures vidimus oriri circa id, dubitationes; & omnibus hinc indè omiſſis, ea tantùm referamus, quæ ad noſtram praxim pertinent; circa quam, cum hac diſtinctione procedendum eſſe obſeruatur, nempè, Aut nondum eſt impetratum beneplacitum, & tunc eſt locus pęnitentiæ, *Put. deciſ. 343. lib. 1. Mariſcot. var. reſol. lib. 1. c. 14.* Quod tamen intelligas, etiam ſi fuerit ſupplicatio ſignata, nondum tamen regiſtrata; cum antequàm regiſtretur, nullum ius dicatur partibus, vel earum alteri acquiſitum; nullumquè præiudicium, imò nequè aptitudo ad præiudicium valeat generari; ex eo, quod, Papa, donec fuerit ipſa ſupplicatio regiſtrata, poteſt, prout ſæpè ſolet, ex aliqua ſuperueniente cauſa, mandare, ſupplicationem ipſam per illius Officiales lacerari; nam gratiam ipſam per ſolam ſignaturam ſupplicationis conceſſam, abſquè alicuius iniuria denegare poteſt, teſte *Gomeſ. in regul. de iur. quaſ. non toll. q. 20. nu. 3.* vbi apertè docet, quod antequàm ſupplicatio perueniat ad manus partis, poteſt caſſari, & reformari per Datarium, & alios Officiales, & tanto fortius per Papam; prout non ſemel in ipſa Dataria vidimus; quandoquidem, in quibuſcunquè gratijs, quæ per ſupplicationes, & per ipſam Datariam conceduntur, nunquam dicitur par-
38 ti ius quęſitum, donec regiſtrata fuerit ſupplicatio, ac parti tradita; vt ſupra dictũ eſt. Et ex hoc obiter ſcias, q nunquam Officiales Datariæ relaxant ſupplicationes, nondum regiſtratas in manus partis, ſed, ſi forte interſit eiuſdem partis, aliquid eidem ſupplicationi tantùm ſignatę aptari, vel ex ea deleri, mutari, aut aliud, quod tamẽ gratiã ipsã non alteret, ſupplicatio ipſa traditur alicui perſonę cognitæ, & fide dignę, vt cum ipſa parte, vel illius ſollicitatore deferat ſupplicationem ipſam alteri Officiali, ad id prępoſito, ad effectum ſupradictum; nam ſi ipſi parti traderetur, poſſent de facili multæ fraudes, circa ſupplicationem cõmitti, quibus Dataria, illiuſquè Officiales, quanta fieri poſſit, vigilantia, occurrunt, iuxtà *tex. in l. fundo, verſ. neque malitijs, ff. de rei vend. cap. Sedes, & cap. ex tenore, de reſcrip.*

Quibus ſic ſtantibus, conditio appoſita in inſtrumento alienationis, nempè, *ſub Sedis Apoſtolicæ beneplacito*, cum per ſolam ſignaturam ſupplicationis nondum regiſtratę, purificata non fuerit,
39 nihil ponit in eſſe; cum idem ſit, ac ſi dictum fuiſſet, *dummodò Sedis Apoſtolicæ ad id accedat aſſenſus, vel ſi Papa placuerit, cap. ſi pro te, & ibi gloſ. & DD. de reſcrip. l. ſi quis ſua conditione, ff. ſi quis omiſſ. cau. teſt. Bart. in l. 1. ff. de cond. & demon.*

40 Id tamen procedit reſpectu Eccleſiæ, non autem perſonæ, cum ea contrahentis; cui non licet aliquo modo pænitere; quia, cum iſta ſolemnitas fuerit introducta fauore Eccleſiæ, ſi ipſa velit ſtare contractui, non poterit altera pars venire contra: contractus enim claudicat fauore Eccleſiæ, *Innoc. in cap. 1. de his quæ fiunt à prel. & alij DD. citat. per d. Genuen. cap. 88. num. 2.*

Reſpectu enim Eccleſiæ *d. Extrau.* eſt fauorabilis, *Abb. in cap. nihil, num. 1. verſ. Secundò principaliter, de elect. Caputaq. dec. 215. num. 6. lib. 3.* nec refert, quod etiam ſit partim odioſa, nam ſufficit, quod ſit alio reſpectu fauorabilis; quia, quoad vtilitatem ipſius Eccleſię potius conſiderandus eſt fauor, quàm odium, *gloſ. in cap. ſciant cuncti, in verbo, alios de elect. in 6. & per Gonz. ad reg. 8. Cancell. §. 6. proem. num. 73.*

Aut beneplacitum, eſt iam impetratum, quia, nimirum, ſupplicatio, non modò ſignata eſt, ſed etiam regiſtrata; & tunc, nequè Eccleſiæ, illiuſquè Rectori, licet pęnitere; quamuis illud adhuc non fuerit per Commiſſarios delegatos, debitæ exequutioni demandatum, nequè lata ſen-

tentia

tentia ; nequè litteris ſuper eo confectis vt per *Affl. deciſ. 253. in fin.* & fuit dictum in vna *Roman. Caſalis Trigonij*, & *antea in vna Leodien bonorum corā Robuſterio 8. Octobris 1586. & in alia Tiraſonen. decimarum. vt in deciſ. 502. num. 9. p. 1. diuerſ. coram Blansbetto*, 1584. & optimè declaratur in alia *Nullius emphyteuſis 16. Nouembris* 1607. vbi etiam dicitur, id procedere, etiam, ſi verſaremur in mandato de confirmando, cum ſolita clauſula, *ſi in euidentem*; pro vt ſimilia reſcripta ſępè expediuntur; quia beneplacitum, non propter id redditur conditionale, quoad eius ſubſtantiam; nam licèt ſit impedita illius exequutio, nempè, quia differtur ad tempus, poſtquàm conſtiterit de euidenti vtilitate, attamen effectus huiuſmodi beneplaciti eo ipſo, quod fuerit regiſtrata ſupplicatio, operatur; quia etſi antequam ſupplicatio regiſtretur, per cuius regiſtraturam ius quæritur parti, vt dictum eſt, & non antea, licitè poſſunt pænitere, cum tali alienationi ius reſiſtat, *cap. ſi quis presbyterorum. vbi DD. de reb. eccl. non alien.* attamen ipſa ſupplicatione regiſtrata, dicitur obtentum dictum beneplacitum Apoſtolicum; & ſic eiuſdē iuris reſiſtentia ceſſat, & conſequenter conditio appoſita in contractu, amplius non durat. Aliam inſuper rationem affert *Grat. in ſuis diſcep. forem. cap. 514. tom. 3.* nempè quia, quod alienatio hæc cedat, vel non cedat in euidentem vtilitatem, eſt omnino certum in rerum natura, licèt incognitum; ac propterea eius liquidatio non ſuſpendit effectum ſupradicti beneplaciti, *id. Mariſtol. d. lib. 1. cap. 14. num. 2. qui, num. 5.* dicit, hanc concluſionem habere locum, etiam contra ſucceſſorem, qui alienationi non conſenſit; qui, licèt poſt conceſſionem legitimè, & vtiliter factam, compererit contrarium eueniſſe, nempè in damnum Eccleſiæ; non propterea poteſt petere reuocationem alienationis; cum ſatis ſufficiat contractum fuiſſe legitimè factum, ac omnia in reſcripto Apoſtolico narrata, per Commiſſarios delegatos, approbata; nec appareat fraudem interueniſſe. Vndè, dixit *Rodoan. q. 20. num. 33.* quod non eſt imputandum Epiſcopis, vel Clericis, ex quo bona fide, & recta intentione celebrauerunt contractum, & meliora Eccleſię proſpexerunt, licèt aliter contigerit.

SVMMARIVM

1 *Clauſula*, Non obſtantibus *&c. in reſcripto*, ſi in euidentem *&c. derogat* Extrau. Ambitioſæ.
2 *Et quando in ſpecię huic* Extrauag. *alijſquè Conſtitutionibus in ſpecie derogetur.*
3 *Prohibitione hominis, cum prohibitione iuris concurrente ſuper venditione rerum Eccleſię, quid ſeruetur.*
4 *Voluntas teſtatoris pro lege ſeruanda.*
5 *Commutationes voluntatum, parcè Sedes Apoſtolica concedit.*
6 *Impedimenta ſingula, in litteris Apoſtolicis exprimenda.*
7 *Prohibitio teſtatoris, quomodo exprimenda in ſupplicatione pro alienatione in euidentem.*
8 *Et quęnam addantur ab Officialibus Datarię in ipſa ſupplicatione, & nu. 9. 10. & 11.*
12 *Ius alteri quęſitum, Papa tollit per circumuentionem, non per voluntatem.*
13 *Permutari quando poſſint bona Eccleſię, ſine beneplacito Apoſtolico.*
14 *Rei cuicunquè poteſt quis adijcere pacta, & conditiones.*
15 *Diſpoſitio hominis, facit ceſſare diſpoſitionem legis.*
16 *Fideicommiſſorum derogationes, non niſi ex vrgentiſſimis cauſſis, Papa concedit, & in plena Signatura diſcuſſis.*
17 *Voluntates defunctorum, ſeruandę.*
18 *Fideicommiſſi particularis, derogationem quando Papa deneget.*
19 *Fideicommiſſaria res quando, de facili Papa derogationem admittant.*
20 *Fideicommiſſi, tres formulę à iure proponuntur.*
21 *Fideicommiſſo, ex quibus cauſis Papa deroget, remiſſiuè.*
22 *Papa poteſtas, altera ordinata, altera inordinata.*
23 *Reſcriptum Papa, ad mentem iuris refertur.*
24 *Papa, eſt omnium iuſtus pater.*
25 *Princeps, non facilè vtitur plenitudine*

poteſtatis aduerſus iura ſcripta, in præiudicium tertij.

26 *Fideicommiſſariæ res, quando poſsint ſine Principis decreto, commutari.*

27 *Commutare nequit Princeps de poteſtate ordinaria, teſtamentarias ordinationes.*

28 *Fideicomiſſariæ res pro diſſolutione æris hæreditarij, poſſunt alienari, & quomodo.*

29 *Alienatione probibita, nõ cenſetur probibita alienatio ex cauſa neceſſaria.*

30 *Antonius Ricciullus, Epiſcopus Caſertanus commendatur.*

31 *Alienationis prohibitioni non dicitur quis contrauenire, ſi res, pro ſoluendis debitis hæreditarijs, alienat.*

32 *Necnon pro dotandis pauperibus puellis, teſtatoris conſaguineis.*

33 *Fideicommiſsi derogatio Summi Pontificis, quarè petatur in alienatione neceſſaria.*

34 *Licentia, ſiuè confirmatio Summi Pontificis, quid ipſi facto tribuant.*

35 *Fideicomiſsi derogationis, formula ſupplicationis proponitur.*

36 *Clauſula reſtrictiuæ in ſupplicationibus pro derogatione fideicommiſsi.*

37 *Voluntatis defunctorum commutationes, ad Summum Pontificem ſpectant.*

38 *Quando autem poſſit Epiſcopus commutare, & ex quibus cauſis, remiſsiuè.*

39 *Vltimæ voluntatis commutationis cauſa, quando eſt dubia, recurritur ad Summum Pontificem.*

40 *Vltimæ voluntatis commutatio, ab alio quàm à Papa, periculoſa.*

41 *Iuramentum, non debet in damnum Eccleſiæ ſeruari, nec eſſe vinculum iniquitatis.*

42 *Statutorum iuratorum derogatio petenda in alienatione rei Eccleſiæ, ſiuè Capituli Eccleſiæ Cathedralis, ſeù Collegiatæ &c.*

43 *Papa, poteſt remouere obſtantia ſtatutorum Eccleſiæ.*

44 *Statutorum iuratorum, ſpecifica mentio facienda in illorum derogatione.*

Praxis Derogationis Obſtantium in eiſdem litteris, Si in euidentem, &c.

C A P. VII.

NON obſtantibus
Conſtitutionibus, & or-
dinationibus Apoſtolicis,
1 *cæteriſque &c.* Hęc clau-
ſula derogat præcipnè
ſupradictæ *Extrau. Am-*
bitioſæ; pro qua, licèt in ſupplicatione
fuerit petita expreſſa derogatio, hoc pro-
cedit potius ex quodam ſtylo ſic intro-
ducto, quàm ex neceſſitate; quia Can-
cellaria, illas expreſſas derogationes ad-
mittit quando videlicet, Summus Ponti-
fex diſponit aduerſus Conſtitutionem
Conciliarem, cui neceſſe eſt in ſpecie de-
rogare, ex pluribus iuribus, per nos, ad id
aliàs allegatis Vndè, parum refert, quod
id. Redoan. q. 35. num. 5. aduertat, quod in
hoc caſu, debet apponi clauſula, *Non ob-*
ſtante Conſtitutione Pauli Secundi, propter
rationes ſupradictas.

Benè tamen ipſa Cancellaria conſue-
uit in locationibus omnium, & ſingulo-
rum bonorum, etiam immobilium bene-
ficij, licèt ad modicum tempus, putà no-
uem annorum, non modò derogare in
2 ſpecie ſupradictæ *Extrauag.* verùm etiam
alijs Conſtitutionibus, videlicet, Pij Se-
cundi, Pauli Quarti, & Pij Quinti, alio-
rumque Romanorum Pontificum, ſimiles
locationes vltra triennium fieri prohi-
bentium, ac etiam Alexandri Sexti, tem-
pus locationis à die Datæ conceſſionis
gratiæ, non autem alio poſteriori, ſeù
anteriori tempore, computari debere,
diſponentibus, alijſquè Conſtitutionibus,
& ordinationibus Apoſtolicis.

Quoniam verò, aliquando circa huiuſ-
modi alienationes, contingit, præter pro-
hibitionem iuris, concurrere prohibitio-
nem hominis, nempè teſtatoris, qui in ſuo
teſtamento dicit, quod res Eccleſiæ per
eum relicta, non poſſit vendi, alienari, ſeù
quouis titulo transferri in alium, aliàs
venditio, & alienatio nullius ſit roboris,
vel momenti; ex eò quod, idem teſtator
voluit, quòd ipſa res ſit perpetuò dictæ
Eccleſiæ; propterea, ſtante dicta prohi-
bitione hominis, alienatio eſt prohibita,
etiam in caſu permiſſo, *Mar. Ant. variar.*
reſol.

riſol.lib.1.riſol.15.num.10. quod quidem
in tantum procedere ait *Redoan. q. 3. nu.
30.* quod ſi res ſint Eccleſiæ relictæ, ea
conditione, vt non poſſint alienari, etiam
in maxima neceſſitate, alienari non po-
terunt de iure ciuili, per *gloſ. in verbo,
alienare, §. Sanctiſſimas, Auth. de alien, &
emphyt.* quod etiam procedit de iure ca-
nonico, per *tex. in cap. verum, & ibi DD. de
cond. appoſ.* nam, concurrente prohibitio-
ne hominis, fortificatur prohibitio legis;
Imola in cap. Raynutius, de teſtam. quibus
accedit, quod prohibitio addita prohibi-
tioni, magis ſtringit, ſicut promiſſio ad-
dita promiſſioni, magis ampliat, *d. §. San-
ctiſſimas*. Hinc eſt, quod cum pręmiſſa
vendicent ſibi locum, præſertim in rebus
Eccleſiæ, vt per *Mant. de coniect. vlt. vo-
lunt. lib. 9. tit. 10. num. 12.* præbent Sum-
mo Pontifici cauſam, ſuum beneplaci-
tum frequenter denegandi, vel ſaltem,
difficilem ſe reddendi ad huiuſmodi con-
ceſſionem, vt ex pluribus docet Domi-
nus meus *Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ.
45. per tot.*

Ac propterea, cum ſint duo impedi-
menta, vno remoto, aliud remanet, *cap.
ex tuarum, de auth. & vſu pall.* ſicut dua-
bus ſeruitutibus appoſitis, vna ſublata,
remanet altera, *l. ſi prius, ff. de aqua pluuia
arcenda. Ludouiſ. dec. 87. nu. 6.*

Propterea docet quotidiana praxis, vt
3 in ſupplicatione, fiat mentio de hac pro-
hibitione teſtatoris, & petatur ſpecifica
illius derogatio: quod quidem debent
animaduertere Oratores, ſiuè eorum
ſollicitatores, qui ab ipſis Oratoribus ex-
quirant, num, vltra prohibitionem iuris,
alia adſit hominis; eoquè magis, ſi in hu-
iuſmodi prohibitione hominis, erit im-
poſita aliqua pœna caducitatis, ſiuè de-
uolutionis; nam, ſi iſtæ qualitates non
fuerint expreſſæ, reſcriptum ſuper aſſenſu
Apoſtolico impetratum, ſubiacet quidem
vitio ſubreptionis; & hoc modo, multa
ſimilia reſcripta vidi impugnari; quæ
poſtmodum fuerunt reualidata per gra-
tiam, *Perindeualere*; Et quandoquè, vbi
facta fuit ſupradicta mentio, vidi per Pa-
pam, denegatum aſſenſum; cum talis
prohibitio, prębeat iuſtam cauſam, illum
denegādi, vt ſupra dictū eſt, & dixit *Ann.
in Conſtitutione, quæ incipit, Diuę memorię,*
prout cum effectu ferè ſemper denegatur,
vel cum maxima difficultate conceditur;
& cum D. Datarius reijcit huiuſmodi
ſupplicationes, ita apponit in calce, *ſer-
uetur voluntas teſtatoris*; nam illa eſt pro
4 lege ſeruanda, vt *in §. diſponat. Auth. de
nupt. coll. 4. cap. vltima voluntas, 13. q. 2.*
quod eſt adeò verum, vt locum habeat,
etiam ſi ipſa voluntas commutetur in
melius. Videmus enim, quod Papa,
licèt pleniſſimam habeat ſuper hoc po-
5 teſtatē, nihilominus has commutationes,
non niſi parcè, & cū maxima difficultate
concedit, aut illis derogat. Vndè ait *Man-
doſ. in praxi ſignat. grat. in tit. commuta-
tio vltimæ voluntatis,* quod non ſolum
periculoſa eſt commutatio vltimę volun-
tatis, prædictę ab alio, quàm à Summo
Pontifice, verùm etiam, quod parcè, &
prudenter Sedes Apoſtolica concedere
ſolet huiuſmodi commutationes; prout
ego ſemper meo tempore vidi ſeruari;
quę non aliter conceduntur, niſi propo-
nantur in plena Signatura, in qua ſæpiſſi-
mè repulſam patiuntur.

Nec propterea, ad remouenda hæc
duo impedimenta, ſufficit ſupradicta
clauſula generalis, *Non obſtantibus,* niſi de
6 ſingulis impedimentis, & de vtraquè pro-
hibitione fiat expreſſa mentio, *Bald. in
l. 1. num. 22. C. de furt. Felin. in cap. nonnul-
li, num. 21. de reſcrip.*

Ac propterea, cum de neceſſitate ſit
hæc prohibitio teſtatoris exprimenda,
ita erit dicendum in ſupplicatione, vide-
7 licet, *Cum autem Pater Sancte, terra pe-
tium huiuſmodi, per quondam* N. *dictæ Ec-
cleſiæ relictum, vel donatum exiſtat, & in
huiuſmodi donatione ipſe prohibuerit illius
alienationem, volens, quod illud perpetuò
dictæ Eccleſię ſit, & eſſe debeat, ac in euen-
tum alienationis, alienatio ipſa nullius ſit
roboris, vel momenti, ac pro nulla, & non
facta habeatur &c.*

Quibus ſic in ſupplicatione ipſa nar-
8 ratis, ſemper adduntur per dominos Of-
ficiales, & quandoquè per ipſum D. Da-
tarium, hæc verba, videlicet, *Nulla tamen
impoſita per teſtatorem caducitatis, ſeu de-
uolutionis pœna*; quæ quidem verba ma-
gnam habent conformitatem cum iure
communi; nam, ſi per alienationem
ipſam, eſſet alteri ius quæſitum, nunquam
Papa illud tollere intendit; quod proce-
dit, etiam ſi ille, de cuius iure agitur,
eſſet infidelis, vel iudeus, *Abb. in cap. quæ
in Eccleſiarum, de conſt.*

Quòd ſi fortè contingeret, ipſum Pa-
9 pam, ius tollere alicui, præſumitur potius
per importunitatem, & circumuentio-
nem, quàm per voluntatem feciſſe, *Fe-
lin. in cap. cum olim, de re. iud.* nam regu-
lare eſt in Principe, quod concedendo,

nemini præiudicium inferre intendat,
nulliquè ius auferre; & citrà cuiuſcun-
que iniuriam, ſeù preiudicium concede-
re; quod precipuè vidimus,etiam in præ-
ſenti materia ab ipſo Papa ſeruari, iuxtà
*tex.in cap.ſuper eo, ibi, non eſt tamen no-
ſtra intentionis, de off.deleg.*

Vndè, ad premiſſorum preſeriptum
committitur Iudicibus delegatis,vt con-
cedant Oratoribus licentiam alienandi;
voluntatem teſtatoris,quoad hoc,oppor-
tunè commutando.

Conſueuit aliquando dari decretum,
quod ſententia alienationis, ſiuè confir-
mationis non feratur per ſupradictos
Commiſſarios (ſi de venditione agatur)
niſi poſtquàm pretium,ex huiuſmodi ven-
ditione habitum, in emptionem tot bo-
norum ſtabilium vtiliorum pro dicta Ec-
cleſia, quæ, in locum rei venditę in om-
nibus, & per omnia,ſubrogata ſint,& eſſe
cenſeantur; ac eidem alienationis pro-
hibitioni ſubiaceant, realiter, & cum
effectu integrè fuerit conuerſum; alias
irritum &c.

Quando autem, in ipſo teſtamento,
fuerunt bona prohibita alienari ſub pæ-
nis caducitatis, & deuolutionis, tunc
11 aliud additur decretum,nempè, *Et aſſi-
gnatis alijs bonis ſtabilibus vtilioribus,
eidem caducitati, & deuolutioni ſubiectis,*
vel aliud ſimile decretum, nempè, *Et
committatur Ordinario, qui vocatis prædi-
ctis omnibus,quorum intereſt,ac de eorum
expreſſo conſenſu, licentiam huiuſmodi
concedat.*

Quod etiam ſeruatur,ſi adeſſet prohi-
bitio, ne res poſſit alienari in certam
perſonam; quia tunc Rector Eccleſiæ,
debet etiam curare, ne ad illam, quouis
modo res prohibita perueniat, *Bald.in l.
quoties,la prima,C. de fideicom.* ac propte-
12 rea debet de hoc fieri mentio in ſuppli-
catione,& in litteris, ſuper ea expedien-
dis, cum commutatione voluntatis teſta-
toris,eo modo, quo ſupra dictum eſt; eo-
què magis, quia prohibitio reſpiciens
perſonam, fortior eſt reſpiciente rem;
cum accipiens,quoad hoc, ſit effectus in-
capax, per ea quæ *not.in l.ſi ita quis, §.ia
lege ff.de verb.oblig.* & multo magis, ſi re-
ſpiciat rem,& perſonam, *Redoan.quaſt.
03.num.19.*

Hic autem,nunquid permutari poſſint
14 bona relicta Eccleſiæ, ſine beneplacito
apoſtolico, ſi ſic teſtator diſpoſuerit? Et
omnibus alijs omiſſis, pro affirmatiua eſt
reſpondendũ:Ratio autẽ huius rei potiſſi-
ma eſt, quia in traditione cuiuſcunque
rei,poteſt quis adijcere quæcunque pa-
cta,& quaſcunquè conditiones, & leges,
etiam cum tradit rem Eccleſiæ, *tex.* eſt
expreſſus in *cap.verum, de condit. appoſ.
cum concord.* quilibet enim, rei ſuæ eſt
optimus moderator, & arbiter, *l.in re
15 mandata, C.mand.* Quarè diſpoſitio ho-
minis facit ceſſare diſpoſitionem legis, *l.
fin.C.de pact.& not.DD.in l. fin. C. de iur.
emphyt.* & Canoniſtæ in *cap.potuit, de loc.*
& hoc eſt regulare, quod prouiſio homi-
nis, facit ceſſare diſpoſitionem legis, *d.l.
fin.C.de pact.l.maritus,C.de procur.* & in
proprijs terminis *Marius Antonin. var.
reſol.lib.1.reſol.fin.caſ.44.* vbi ait, ſic in
puncto tenuiſſe *Socein ſen.conſ.48.num.4.
& conſ.53.num.16.vol.1.* & pluries in
facti contingentia, id eueniſſe, non igno-
ramus, cum, in caſu petendi huiuſmodi
beneplaciti Apoſtolici ſuper ſimilibus
alienationibus,bis præſertim obſeruaue-
rim, ſupplicationes deſuper non fuiſse
receptas, tanquam ſuper re non neceſſa-
ria,porrectas;ex quo,ſtante dicta cõditio-
ne, idem eſt, ac ſi ipſe fundator permu-
taſſet, vt per *Menoch.de arbitr.iud.centur.
2.caſ.171.Surd.conſ.30.num.4.* relatos per
*d. Mar. Anton.d.caſ.44.verſ.ſecundò, nam
ſtante dicta conditione &c.*

Huius verò rei occaſione oblata, ali-
qua, quaſi per tranſitum, ad praxim de-
rogationis fideicommiſſi, pertinentia,
ſiuè, etiam ſimplicis commutationis vl-
timę voluntatis, notare non abſonum vi-
ſum eſt: res quandoquidem non eſt parui
momenti. Frequentiſſimè etenim Sum-
mo Pontifici, pro huiuſmodi reſcriptis
impetrandis, porriguntur preces;qui ni-
16 hilominus ea, non aliàs,quàm ex vrgen-
tiſſimis,& iuſtiſſimis cauſis, præuiaquè
matura deliberatione,cauſiſquè ipſis, in
plena Signatura diſcuſſis, concedit, ad
*not.in l.fin.C.ſi contra ius, & per Canoni-
ſtas in cap.qua in Eccleſiarum, de conſtit.*
publicè enim expedire dignoſcitur, di-
17 cunt iura, vt ſupremæ defunctorum vo-
luntates,ſuum ſortiantur effectum,ad *tex.
in l.vel negare,ff.quemad.teſtam.aper.* nihil-
què magis hominibus deberi, quàm, vt
ſupremæ voluntati liber ſit ſtylus, *l.1.C.
de ſacroſ. Eccleſ.* quod quidem, non modo
locum ſibi vendicare, omnes ſciunt Cu-
riales in fideicommiſſis vniuerſalibus,
verùm,etiam in particularibus; quando
preſertim Summus ipſe Pontifex, ex ſibi
deſuper porrectis precibus, perpendat
rem fideicommiſſo ſuppoſitam, teſtato-
rem

rem ad vſum particularem ita deſtinaſſe,
vt ea perpetuò in illius familia conſerue-
tur: tantoquè magis difficilius huiuſmo-
18 di reſcriptum concedit, aut prorſus de-
negat, ſi ex propoſitæ rei coniectura, ap-
pareat, quod teſtator, particularem in
ea, affectum habuerit, veluti, quia petitur
alienari domus in Ciuitate, notabilis, vel
in qua teſtator fuiſſet educatus, aut turris
antiqua de familia, ad quam teſtator ve-
riſimiliter habuiſſet affectionem; quia
tunc etiam de iure, illius alienatio vi-
detur interdicta, ad *tex. in l. ſi in emptorem. ff. de minor. Peregr. de fideicom. art.* 40. *num.*
33. ſicut è contrario, facilem ſe præbet
ipſe Pontifex ad huiuſmodi deroga
16 tionem, quando res perituræ, aut
deteriores futuræ eſſent, pro qua quidem
praxi, adeſt *gloſ. notab. in l. Marcellus*, §.
res, quæ ff. ad Trebell. necnon ſi res eſſent
ſteriles, & infructuoſæ, vel nimis oneroſæ,
& ſumptuoſæ, aut in neceſſarias impenſas
hæreditatis, rerũq; hæreditariarũ implicã-
dę, vel quia fortuitis ſubiectę eſsẽt caſibus,
ad *tex. in l. verum, §. ſi locupletis. ff. de minor. l. ait Prætor, ff. de tut. aulib.* In his enim ca-
ſibus non ſolum licet petere huiuſmodi
derogationem, verùm etiam imputaretur
hæredi, ſi hęc non alienaſſet, maximè tem-
pore peritura *id. Peregr. d. art.* 40. *nu.* 37.
circa fin.

Ne autem ſimplex, nouuſquè Curialis,
per ignotos terminos ad hanc praxim
tranſeat, id potiſſimùm ſibi ignorare non
licet, vt in precibus ad id porrigendis,
clarè diſtinguat fideicommiſsi qualita-
20 tem; quãdoquidẽ, tres ipſius fideicõmiſsi
formulas à iure ſtatutas reperiũtur; qua-
rũ Prima eſt, cũ teſtator prohibuit bona
ſua alienari; ex quo ea vult in ſua familia
conſeruari, vel quia vult apud ſuos po-
ſteros, & deſcendentes remanere; & in
iſta ſpecie DD. tenuerunt pro fideicom-
miſſo ſimplici; quia illa verba prolata
per modum cauſę, inducunt fideicommiſ-
ſum, vt per *Bart. in l. qui volebat, ff. de hæred. inſtit. & in l. ſocer. §. Lucius, ff. ſolut. matr.* item, quia eadem verba, etiam ſine
aliqua pro hibitione, ſunt de per ſe acta ad
fideicommiſſum conſtituendum, *l. 2. C. comm. de leg.* Secunda formula, cum pro-
hibitio, non fuit nuda, quia dictum fuit,
ne alienari poſſint de meo nomine, de
mea familia, de meis deſcendentibus,
quia voluit bona ſua in eis, vel in ſua fa-
milia conſeruari; quo caſu, fideicommiſ-
ſum abſolutum reſultare, tàm in caſu mor-
tis, quàm in caſu alienationis, voluerunt
DD. præſertim *Curt. iun. conſ.* 43. *col.* 4.
verſ. ſecundò principaliter, num. 17. & 18.
Menoch. conſ. 327. *num.* 95. Tertia verò
formula, quæ, ſecundæ ſimilis eſt, cum
teſtator prohibuiſſet bona ſua extra fa-
miliam alienari, vt in familia relinquan-
tur, prout de his formulis loquitur *Pe-
regr. de fideicommiſſ. art.* 4 16. & 17.

21 Cauſas verò, quas Summus Pontifex,
ad ſic derogandum, admittit, reperio
etiam ſecundum noſtram praxim enume-
ratas per *Sarmien. ſelect. ſent. lib.* 1. *cap.* 8.
num. 13. & *ſeqq.* quas hic recenſere, vi-
ſum non eſt, ſed ad illum lectorem re-
mitto.

Abſquè cauſa verò, ad ſic derogandum,
nullus apud Summùm Pontificem præ-
ualet fauor, nulla inſtantia, ſicut tot an-
norum curſu didicimus in Curia, præſer-
tim, vbi aliquod alicui præiudicium no-
ſcitur inferri; quarè licet in Papa duplex
22 conſideretur poteſtas, altera ſcilicet or-
dinata, vt ſecundum leges uiuat, altera
inordinata, & abſoluta, ſecundum quam,
ipſe eſt ſupra leges, illiſquè minimè ſubij-
ciatur, *l. Princeps, ff. de leg.* inſpecta pote-
ſtate ordinaria, qua in his vtitur, ſecun-
dum eam iura tuetur; vnde illius reſcrip-
23 tum ad mentem iuris refertur, *l. reſcripta C. de precib. Imper. offer.* quia nunquam ille
reſcribendo pro vno, intendit alteri prę-
iudicium inferre, cum ſit Papa, omnium
24 iuſtus pater; & ſicut ait *tex. in l. meminerint, C. unde vi*, hoc præſertim fit, ne vn-
de iura naſcuntur, iniuriarum naſcatur
occaſio; & de iure canonico expreſſum eſt
in cap. ex parte, de off. deleg. & in cap. veniens, de præſcrip. quare, de facili Prin-
25 ceps, non vtitùr plenitudine poteſtatis
aduerſus iura ſcripta, in præiudicium
tertij, ſed cum cauſa.

Benè quidem, in rebus fideicommiſſa-
rijs, licita eſt commutatio de re ad rem;
29 vbi non acceſſiſſet expreſſa prohibitio de
non alienando, concurrente fideicom-
miſſi vtilitate, ſicut ſupra diximus, veluti,
quia res fideicommiſſaria ſubiecta eſſe
ruinæ, aut alteri periculo, vel quia pro
rerum qualitate, perſonarum, & tempo-
rum conditione, conſtaret fideicommiſſo
vtilis; ex quo, etiam abſquè Principis
decreto permutatio in fideicommiſſis
vniuerſalibus, quæ vtilis ſit, non videtur
hęredi grauato interdicta, pretium com-
mutando in alias res vtiliores, & magis
commodas, & proficuas; ex quo vtilis per-
mutatio licita eſt *Angel. conſ.* 109. *col.* 1.
Paul. Caſtr. conſ. 269. *Ruin. conſ.* 118. *nu.* 15.
rela-

relatos pet *Peregrin.d.art.40.num.* 32.
Cœterùm verò,accedente prohibitio-
ne expreſſa teſtatoris, qui voluit rem
in ſuam familiam perpetuò remanere,
remota cauſa publica,ad intereſſe priua-
torum,non facilè Princeps præſtat aſſen-
27 ſum; ex quo de poteſtate ordinaria,ordi-
nationes teſtamentarias commutare ne-
quit, *id.Peregr.art.52.num.159.*
Secùs autem, vbi res fideicommiſſo
28 ſuppoſita,alienatur pro diſſolutione æris
alieni hæreditarij: & hic non aliàs, niſi
duobus concurrentibus,quorum Primũ;
quod non adſint alia bona libera,Secun-
dum,quod conſtet pretium fuiſſe conuer-
ſum in ſolutionem dicti æris alieni, *Bel-
tram.in addit.ad Ludouiſ.deciſ.299.num.6.*
29 quarè prohibita alienatione, cenſetur
tantum prohibita alienatio ex cauſa vo-
luntaria,non autem, quæ fit ex cauſa ne-
ceſſaria, ſiuè prohibitio ſit hominis, ſiuè
iuris, vt per *Beniteud. deciſ. 48. num. 16.
qui nu.*17.ait, quod lex prohibens trans-
lationem poſſeſsionis litigioſæ,non com-
prehendit eam translationem,quæ fit pro
implemento contractus venditionis: quã
quidem concluſionem, non vulgariter,
ſed ex pluribus elegantiſſimè exornat Il-
luſtriſſimus, & Reuerendiſsimus Domi-
nus Antonius Ricciullus,in ſuo celeberri-
mo tract.*de iur.perſ.extr.Eccleſ.grem.exiſt.
lib.5.cap.36.num.1.& 2.* qui quidem,(ne
de tanto viro penitus ſileam) præter ge-
30 neris nobilitatem, quippè qui è patritia
Ricciullorum gente inclytæ Ciuitatis
Rhegien, originem traxit,cuiquè Robla-
nenſis inſignis patria lucem dedit natali-
lem; in Vrbe Roma, etiam ipſo ſuę iu-
uentutis flore degens, inter primarios
Aulæ Romanæ Aduocatos aſcitus,in pu-
blica Academia, Paulo Quinto ſedente,
vnde iura ciuilia,& orta,& aucta ſunt, vt
in *l.omnis,C.de ſer.* ibidem publicè eadem
quoquè interpretari datum eſt: plurium
quoque Epiſcopatuum titulis inſignitus,
ac Vicesgerentis in eadem Vrbe, officiò
ſumma omnium laude perfunctus,Sãctiſ-
ſimæquè Vniuerſalis Inquiſitionis totius
Chriſtianæ Reipub. in hoc Regno Nea-
politano generalis Miniſter per S. D. N.
Vrbanum VIII. deputatus, Caſertanæ
Eccleſiæ fælix præeſt Præſul.
Satis enim liquet,non dici, quem con-
31 trauenire prohibitioni alienationis,factę
à teſtatore, quando hæres alienat pro ſol-
uendo ęre alieno ab ipſo teſtatore con-
tracto, *tex.in l.filius familias,§. Diui,in
32 fin.ff. de leg.1.* ſicut etiam pro dotandis
pauperibus puellis teſtatoris conſangui-
neis: & ſuper his frequentiorem curſum
haberi vidimus in ipſa Curia, huiuſmodi
derogationes:
Verùm, ne eiuſdem Curiæ Tyronibus
admirationi locus remaneat, cur videli-
cet,vbi legitima ſubeſt cauſa, requiratur
ſpecialis gratia Summi Pontificis,
33 in derogando ſimilibus fideicommiſſis,
operę pretium me facturum exiſtimaui,
ſi huic, etiam tam leuis rei admirationi
ſatisfaciam. A pluribus etenim antiquio-
ribus Curialibus didici, quod licèt de
iure,abſquè gratia Principis id fieri poſ-
ſit, cum hæreditas propriè non intelli-
gatur,niſi detracto ære alieno; ac prohi-
bita aliàs alienatione,non cenſeatur pro-
hibità,ea, quę fit ob neceſſitatem,per iura
ſuperius allegata; nihilominus, vt plu-
rimùm petuntur ſimiles fideicommiſſo-
rum derogationes,ex eo,quod,ſtante hu-
iuſmodi fideicommiſſo, non ita facilè re-
perirentur emptores bonorum fideicom-
miſſo ſubiectorum: quarè ob eorum cau-
telam, & ſecuritatem,firmiora,ac tutiora
redduntur ea, quæ Sedis Apoſtolicæ mu-
nimine roborantur; vndè hæc deroga-
tio in caſu dubio huiuſmodi alienationis,
plurimùm operatur; quia contractui ro-
bur adijcit, quod multum prodeſt, *arg.
tex.in l.1.verſ.omnia noſtra facimus, C.de
vet.iur.enucl.cap. ſi Apoſtolica, de preb.*
Quarè,non eſt mirandum, ſi quandoquè
in ipſa Curia videmus, ſiuè licentiam,ſiuè
aliquid aliud à Summo Pontifice peti, ab
eodemquè concedi, quod de iure forſan
neceſſarium non videtur; hoc enim ple-
rumquè fieri conſueuit, ad euitandum
omne dubium,quod ex tali facto,tempore
procedente,poſſet oriri, & ſic ad caute-
34 lam; quandoquidem,licentiæ, ſiuè con-
firmationes Summi Pontificis, ipſi facto
maiorem pręſtant authoritatem, *cap.fin.
& ibi gloſ.ver.authoritate,e 1.diſt.*& ſi quid
eſt forſan inualidum ſupplet eius defe-
ctum *cap.1.de tranſact.* & in confirmatio-
nibus ita operãtur,quod ſine eius licentia
non poſſit retractari,quod ipſe confirma-
uit, *cap.2.de confir. vtil.vel inutil.*
Ex ſupradictis verò cauſis iam expreſ-
ſis, ex quibus recurſus fieri conſueuit
ad Summum Pontificem pro re præſer-
tim, particulari fideicommiſſo ſubiecta,
ipſis Tyronibus hanc, quæ ſequitur, ſup-
plicationis formulam tantùm ſubijcere
viſum eſt;ex qua quamplurimæ poſſunt,
ſecundum facti qualitatem, formari; ea
igitur eſt,videlicet.

Bea-

35 B*eatiſſime Pater. Aliàs quondam Matthæus de Surdis, dum uixit, laicus Bonon. in ſuo vltimo, quod condidit, & ſub cuius diſpoſitione ab humanis deceſſit, teſtamento, inter alia per eum tunc diſpoſita, quandam Bibliothecam à quondam Federico eius fratre ſibi relictam, pretio quingẽtorum ſcutorum, vel circa, ęſtimatam, perpetuo fideicommiſſo in eius familia ſubiecit, illiuſquè alienationem hæredibus ſuis fideicommiſſarijs perpetuò prohibuit; prout in dicto teſtamento plenius continetur. Cum autem, Pater Sancte, Bibliotheca huiuſmodi, quę ex legũ libris, & voluminibus, pro maiori parte compoſita eſt, deuotis veſtris Aloyſio, & Ludouico fratribus de ſurdis præfati Matthæi natis, & hęredibus, qui litterarum ſtudijs minimè incumbunt, nec de pręſenti filios, qui eiſdem ſtudijs incumbant, habent, prorſus inutilis, & infructuoſa ſit; libri quoquè, vbi otioſi remanent, temporis progreſſu à tineis corrodantur, & contabeſcant: & propterea præfatus Ludouicus E. S. V. Orator cupiat licentiam vendendi Bibliothecam huiuſmodi, illiuſquè pretium in emptionem alicuius annui cenſus perpetui, ſiuè tot bonorum ſtabilium, quę huiuſmodi fideicommiſſo, & alienationis prohibitioni perpetuò ſubiaceant, conuertendi, ſibi per S. V. concedi, & impartiri; necnon eidem fideicommiſſo, ad hunc effectum, opportunè derogari. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator pręfatus, quatenus ſibi in pręmiſſis opportunè prouidendo, eiſquè ſpecialem gratiam faciendo,* Bibliothecam *pręfatam à pręfato fideicommiſſo, & alienationis prohibitione, alijſquè vinculis, & oneribus in dicto teſtamento, etiam ſub quibuſcunquè pręgnantiſſimis, & efficaciſſimis verbis, contentis, perpetuò eximere, & liberare; ſibiquè, vt vniuerſam, & integram Bibliothecam huiuſmodi ſimul, vel ſeparatim, ac in vna, ſeù pluribus vicibus, pro pretio reperibili, abſquè alicuius caducitatis, deuolutionis, aut alterius pęnæ incurſu, vendere, & alienare; pretiumquè inde redigendum in emptionem alicuius cenſus annui, & perpetui, ſiuè tot bonorum ſtabilium, quę ſimilibus fideicommiſſo, & alienationis prohibitioni, loco Bibliothecæ præfatę, ſubiaceant, & ſubiacere debeant, conuertere, & erogare liberè, & licetè valeat, concedere, & indulgere: necnon pro potiori cautela, fideicommiſſum, & alienationis prohibitionem huiuſmodi in cenſus, ſeu bona ſtabilia huiuſmodi ex dicto pretio emenda, perpetuò transferre, tranſmittere, atque transfundere, dictoſquè Oratorem, & emptorem, ſeù emptores, ac ab eis ius, & cauſam habentes propterea, nullo vnquã tempore, deſuper à quoquam, quouis pretextu, occaſione, vel cauſa, directè, vel indirectè moleſtari, inquietari, ſeù perturbari poſſe. Sicque per quoſcunque iudices &c. etiam cauſarum Sacri Palatij Apoſtolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Sedis Apoſtolicæ Nuncios, ſublata &c. iudicari, & diffiniri debere; Irritumquè &c. decernere dignemini, de gratia ſpeciali. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon dicti teſtatoris voluntate, quam, & quoad hoc, quatenus opus ſit, opportunè, & ſufficienter commutare S. V. placeat, cęteriſquè contrarijs quibuſcunquè, cum clauſulis opportunis.*

Fiat, vt petitur M.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum &c. Et quod dicti teſtamenti tenores, etiam veriores, ac Data habeantur pro expreſsis, ſeù in toto, vel parte exprimi poſsint in litteris. Et de exemptione, liberatione, conceſsione, indulto, translatione tranſmiſsione, transfuſione, decreto, derogatione, alijſquè pręmiſsis latiſsimè extendendis. Et quod præmiſſorum omnium, & ſingulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, inuocationum, annexorum, aliorumquè neceſſariorum maior, & verior ſpecificatio, & expreſsio fieri poſsit in litteris per breue S. V. ſeù officium minoris gratiæ, aut Contradictarum expediendis. Et additur.

Fiat M.

Et

Et committatur Ordinario;& quod integrum pretium,ex huiuſmodi Bibliothecę venditione proueniens , in emptionem tot bonorum ſtabilium , vel locorum montium non vacabilium de Vrbe , quę , loco Bibliotheca huiuſmodi vendenda,in omnibus , & per omnia ſuccedant , ac prohibitioni alienandi ſubiaceant , vnico contextu,realiter , omnino conuertatur ;nec emptor,ſeù emptores dicta Bibliotheca à fideicõmiſſo huiuſmodi liberi ſint ,niſi poſtquã dictum pretiũ conuerſum fuerit,vt pręfertur.

Quando autem petitur ſimilis licentia
vendendi bona fideicommiſſo ſubiecta
36 pro dote filiarum ex ſanguinè teſtatoris
hoc adijcitur decretum . *Et dummodo
Orator alia bona ſtabilia fideicommiſſo non
ſubiecta non habeat,quæ ad effectum huiuſ-
modi vendi poſſint.*
Pro augmento dotis , etiam concedi-
tur ſimilis derogatio,non aliter,quàm cũ
reſtrictiua infraſcripta, videlicet , *Et com-
mittatur Ordinario, qui ſi ei conſtiterit,do-
tem relictam à patre puellæ maritandæ , non
eſſe congruam,nec ſuppleri poſſe ex legitima,
& Trebellianica , licentiam huiuſmodi con-
cedat alienandi ex bonis fideicommiſſo ſub-
iectis,vſquè ad dotis huiuſmodi congruam
quantitatem.*
37 Simplices , etiam commutationes vo-
luntatis defunctorũ ad Summũ tantũmo-
do Pontificẽ etiam ſpectare,nemo eſt,qui
ambigat: hoc probatur ex *Clem. quia
contingit,de relig.domib. Genuen. in prax.
Cur.Archiep.Neapol.cap.*19. vbi ampliat ,
nec huiuſmodi commutationes fieri poſſe
à Legato de latere , etiam ſi commutatio
fiat in meliorem; necnon , ſi accedat con-
ſenſus hæredis,de cuius vtilitate non agi-
tur , cui poſſit renunciare ; ſed de ſeruan-
da voluntate defuncti , vbi tamen *id.Ge-
nuen.* multipliciter id declarat, nimirum
quando Epiſcopus poſſit huiuſmodi vo-
luntates commutare .
Verùm cum ex vi *Concilij Trid.ſeſſ. 22.
cap.6.* habeatur, quod in commutationi-
bus vltimarum voluntatum,quæ,non niſi
ex iuſta, & neceſſaria cauſa fieri debent
Epiſcopi , tanquam Sedis Apoſtolicæ de-
legati ſummariè , & extraiudicialiter co-
gnoſcant, nihil in precibus tacita verita-
te , vel ſuſpecta falſitate,fuiſſe narratum
priuſquam commutationes prędictæ exe-
quutioni demandentur , eſt notandum
vtrumque ad id requiri,quod videlicet ſit
iuſta, & neceſſaria cauſa: quænam ſint
iuſtę cauſæ , vt Epiſcopus poſſit dictas
38 vltimas voluntates commutare , videri
poſſunt inter cæteros, penes *Barboſ.de
pot Epiſc.alleg.*83.*per tot,& ad loc. Concil.
ſeſſ.22.caput 6. tit. vltima voluntates ,cir-
cunſpectè commutandæ .*
Cum autem dubitari contingit, an
39 cauſa ſit ſufficiens, vel ne , tunc etiam
recurritur ad Summum Pontificem , qui
præſertim poteſt indifferenter relictum
ad vnum vſum pium,in alterum conuer-
tere , *Mandoſ.in prax. ſignat. tit. commu-
tatio vltima voluntatis.verſ. plures conclu-
dunt* , vbi quod ſolus Papa id poteſt , qui
eſt ſupra ius . Et nihilominus quàm parcè
ſe gerat in huiuſmodi commutationibus,
omnibus innotuit; quas nunquam ferè
per priuatam ſignaturam concedit,niſi in
ipſa plena ſignatura proponantur , &
cauſæ expreſſæ ibi diſcutiãtur, an ſcilicet
ſint ſufficientes ; pro quibus quidem
commutationibus, etiam in dicta Signa-
tura propoſitis,infinitas ſcio ſupplicatio-
nes fuiſſe reiectas.Si igitur Summus Pon-
tifex ita rigidè , & parcè ſe gerat in his
commutationibus , non abs re ait *id.*
40 *Mandoſ. loc. cit.* quod periculoſa ſit hęc
impetratio ab alio , quàm à Summo Pon-
tifice : quarè non immeritò Epiſcopi non
leuis conſcientiæ , à ſimilibus commuta-
tionibus abſtinent , quando cauſa com-
mutationis habet in ſe aliquid dubij ,
Oratores ad ipſum Summum Pontificem
remittentes .
Nec tamen hinc prius diſcedam quàm
nouos monuerim Curiales , quod ſi con-
tingit peti beneplacitum Apoſtolicum
ſuper alienatione rei,Eccleſiæ,ſiuè Cathe-
dralis , ſiuè Collegiatæ , aut Monaſterij ,
Hoſpitalis,Congregationis , vel alterius
ſimilis loci,non valentis per peculiare
ſtatutum , etiam iuratum , & Apoſtoli-
ca authoritate confirmatum etiam in
euidentem vtilitatem , rem Eccleſiæ ,
alienare ; ſi nihilominus ex legitima cau-
ſa , & cum euidenti vtilitate petitur ,
rem ipſam , ſub beneplacito Apoſtolico
alienari , tunc tali ſtatuto non obſtante ,
41 necnon , cum ipſum iuramentum non
debeat in damnum Eccleſiæ ſeruari , nec
eſſe vinculum iniquitatis,*cap. quanto. de
iureiur. cap.1.eod.tit.lib.6.* etiã ſi in huiuſ-
modi litterarum *ſi in euidentem* impetra-
tione ,de tali ſtatuto non fiat pręciſa men-
tio,

tio, ſufficit, quod in fine primę partis ſi-
42 gnaturæ ſuplicationis petatur in genere, ſub conſueta forma, ſupradicti ſtatuti derogatio; nimirum poſt illa verba, *cęteriſquè conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis*, ita addatur, videlicet, *necnon dictæ Eccleſiæ, ſeù* Collegij, *aut Hoſpitalis &c. etiam iuramento confirmatione Apoſtolica roboratis ſtatutis &c.* hoc enim modo aufertur omnis dubitatio; ex quo
43 Summus Pontifex poteſt remouere, ſeù tollere obſtantia ſtatutorum, quoad certum actum, vt hic, *cap. 1. de conſtit. lib. 6. Clem. dudum, §. de ſepult. Franc. in cap. cum aliquibus, num. 1. de reſcrip. lib. 6.* vbi *nu. 2. ait*, quod quando ſtatuta ſunt iurata,
44 debet fieri ſpecialis mentio de iuramento, & ego dicam in mea *pract. benef.* vbi opportunius hæc derogatio cadit.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio, quomodo vtilis Eccleſiæ, ſi finita linea, melioramenta deuoluantur.*
2 *Decretum, quod finita tertia generatione &c. quo tempore cępit apponi in reſcriptis*, ſi in euidentem.
3 *Et quarè apponatur. Et num. 4.*
5 Quandoquè *apponitur pinguioribus, & expreſſioribus verbis.*
6 *Clauſula, quod finita generatione, res cum melioramentis ad Eccleſiam reuertatur quarè appoſita in reſcriptis*, ſi in euidentem.
7 *Melioramentorum exceptio, etiam aduerſus rem iudicatam admittitur.*
8 Dictio, quomodolibet, *omnem modum includit.*
9 *Melioramenta, ſine diminutione reddenda Eccleſiæ, vigore reſcripti*, ſi in euidentem.
10 *Contractus à conuentione partium legem accipit.*
11 *Verba*, pleno iure, *quid importent.*
12 *Rei ad* Eccleſiam *reuerſuræ, circumſtantias deſcribi debere.*
13 *Res ad Eccleſiam reuerſa, an denuò concedi poſſit ſine ſolemnitate, & num. 14.*
15 *Alienare non dicitur, qui veterem alienationem confirmat, & num. 16.*
17 *Quod declaratur, vt hic.*
18 *Hęc tamen noua conceſſio non habet locum in Ciuitatibus, & locis S.R.E.*
19 *Cauſa ceſſante prima alienationis rei Eccleſiæ, an illa poſſit denuò ſine ſolemnitate concedi.*
20 *Bona ad Eccleſiam reuerſa, & inter alia illius bona deſcripta, non alienanda, ſine ſolemnitate.*
21 *Dictio*, liberè, *quid importet.*
22 *Finita tertia generatione, competit hęredibus conductoris, ius renouandi.*
23 *Verba*, abſquè eo, quod renouatio locationis, &c. *quid operentur in reſcripto* ſi in euidentem.
24 *Verbum*, à quoquàm, *quid operetur in decreto reſcripti*, ſi in euidentem.
25 *Locationes rerum Eccleſiæ, ſeù fructuum, anticipatis ſolutionibus, Papa rarò concedit, & quarè, num. 26.*
27 *Bona Eccleſiæ litigioſa, ſub quo Pontificis decreto alienantur.*
28 *Rerum Eccleſiæ perpetuis conceſſionibus, quodnam decretum à Papa adijciatur.*

Praxis Decretorum Papæ in eiſdem Litteris Si in euidentem, &c.

CAP. VIII.

FInita tertia generatione *huiuſmodi, ſupradictum terræ petium &c.* Pactum deuolutionis melioramentorum, antiquitus adijciebatur in his conceſſionibus de conſenſu partium, abſquè eo, quod à Papa daretur hoc decretum; nam in hoc caſu, ad dignoſcendum, an alienatio ſit Eccleſię vtilis, ha-
1 benda eſt ratio, quod melioramenta deuoluantur finita linea; quia, cum ſupradictum pactum reſpiciat commodum alienantis, dicitur pars pretij, per *tex. in l. fundi, ff. de contrah. empt.* & pro potiori

cautela

cautela ipſius Eccleſiæ, incæpit hoc de-
2 cretum apponi tempore fel. record. Pij Quinti, in omnibus locationibus ad tertiam generationem, vel ad aliud limitatum tempus, vt in quibuſdā notabilibus, ſiuè memorialibus Anthimi Marcheſani, qui erat illius Datarius, in quibus aderant etiam nonnulla alia notabilia, ad huiuſmodi rem nimis proficua, quę tamen hodie non ſunt in vſu. Hoc quidem factum eſt pro euidenti Eccleſiæ vtilitate, & ad
3 euitandas lites, quæ deſuper exoriri poſſent; quia, qui conducit rem aliquam, finita locatione, videtur reconduxiſſe, & illo titulo poſſediſſe, *Boer. deciſ. 58. num. 9. per tex. in l. item quæritur, §. qui impleto tempore, cum l. ſeq. ff. loc.* & infra dicetur.

4 Huiuſmodi decretū, aliquando datur clarioribus, & pinguioribus verbis, nēpè, *Dummodò locatio huiuſmodi, iuſto pretio, & citra anticipatam ſolutionem facta fuerit, & quod finita tertia generatione, omnia, & ſingula bona, ſub locatione huiuſmodi comprehenſa, cum iuribus, & pertinentijs ſuis vniuerſis, nec non quibuſuis melioramentis, deſuper pro tempore quomodolibet factis, ad dictam Eccleſiam pleno iure, & omnino reuertantur, illique liberè cedant; abſque eo, quod conductor, eiuſquè filij, hæredes, & ſucceſſores, conſanguinei, vel affines, aut alij quicunquè, ius renouationis dictæ locationis, quouis prætextu, ex quacunque cauſa petere, vel prætendere poſſint*, prout docet etiā *Quaranta in Summa bullarij in d. verbo, alienatio, ſub num. 19. verſ. & quando &c.* Quod quidem decretum, dicunt antiqui Curiales, fuiſſe aliàs ita per Clementem VIII. ſua propria manu extenſum in calce ſupplicationis; quod tamen non vidi inter notabilia Bernardini Paulini, illius Datarij.

5 Aliàs enim, ſi ſupradictum, vel aliud ſimile decretū non apponeretur in his litteris Apoſtolicis, lites, & diſſentiones inſurgerent inter Rectorem, & Emphyteutam, ſiuè conductorem; ex eo, quod impenſæ, & melioramenta, quæ fiunt in rebus Eccleſiæ per emptorem, conductorem emphyteutam, colonum, feudatarium, vaſſallum, aut alium, qui aliquo modo, rem ab Eccleſia obtinuit, quæ faciunt rem maioris valoris, & pretij, quàm fuit tempore conceſſionis, non debent eſſe ſine aliqua conſideratione; cum vt plurimùm, facta ſint cum magna impenſa, induſtria, & labore; ac propterea finita, vel deficiente tertia generatione, aut alio ſtatuto tempore cōpleto, emphyteuta, ſeù conductor amittere illa non debet, *Bald. in l. Senatus, §. Marcellus. ff. de leg. 1. Dec. conſ. 128. nu. 1. & 2. Iul. Clar. in §. Emphyteuſis, q. 45.* vbi dicit, hoc ſibi locū vendicare, tàm in Emphyteuta Eccleſiæ, quàm priuati, allegās eundē *Bald. in d. §. Marcellus*, & ſubdit, in *verſ. adde*, quod huiuſmodi melioramenta, non ſolùm debentur ipſi Emphyteutæ, ſi viuit, ſed etiam eius filijs, & deſcendentibus, tàm maſculis, quàm fœminis, quinimmò, etiam hæredibus extraneis.

Et ſic, cum Papa nolit, quod res ita alienata diutius maneat in poſſe alterius, vult illam, ad ipſam Eccleſiam reuerti, vigore ſupradicti decreti, cui omnino ſtandū erit, ſi velint partes hoc reſcripto Apoſtolico vti, cuius virtus eſt, vt nullus, finita dicta linea, poſſit prætendere renouationem inueſtituræ.

Idemquè pariter decretum adijcitur in conceſſionibus, quæ ad vitam tantùm fiunt; in quo dicitur etiam, *Volumus autem, quod prædicto N. vita functo, prædicta bona ſibi, vt præfertur conceſſa, vnà cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, necnon quibuſuis melioramentis deſuper quomodolibet factis &c.*

6 Cum omnibus meliorationibus.

Per hanc enim clauſulam in huiuſmodi decreto appoſitam, magis præmiſſa declarantur; quandoquidem, de iure, emphyteuſi finita, ſine culpa emphyteutæ, ſcilicet, finita generatione expreſſa, huiuſmodi melioramenta debentur ipſius emphyteutæ hæredibus, & ſucceſſoribus. *Dec. conſ. 318 num. 1. & ſeq.* quod quidem vendicat ſibi locum, etiam in iſta emphyteuſi ab Eccleſia, pro ſe, ſuiſquè hæredibus conceſſa; quia etiam ſi decedat emphyteuta ſine deſcendētibus, adeò quod emphyteuſis ſit ad Eccleſiam deuoluta, debent refici melioramenta extantia tempore deuolutionis, reſpiciētia perpetuam meliorationem rei emphyteuticæ.

Et licèt huiuſmodi pactum non fuerit in inſtrumento huiuſmodi conceſſionis, adiectum, nunquam tamen tale decretum omittitur ab Officialibus Datariæ in ipſa ſupplicatione; licèt iure communi inſpecto, potuiſſet illud, in ipſo inſtrumento apponi; quia, quando eſſet conuentum, quod finita generatione, res libera cum omnibus melioramentis reuertatur ad dominum directum; ex quo, tunc melioramenta cenſentur pars rei, & non poſsūt di-

diſtrahi,vel amoueri, quia nec poſſunt repeti, *Menoch. de recupir. poſſ. remed.* 15. *nu.*504.*Gabr.conſ.*168.*qu.*16.*nu.*88. nam, vt ait *Bart.in l.iubemus,* §.*fin.*C. *de ſacroſ. Ecclſ.* valet pactum. quod melioramenta deuoluantur ad dominum directum in omni caſu deuolutionis: quia ipſa melioramenta dicuntur connexa bonis; & de eis iudicatur, prout de ipſis bonis, *id.Bart. in l.in ſimili,ff.de alim.& cibar. lega. Tuſc. in ſuis concluſ.tom.*3.*concl.*225.*nu.*20. *cum ſeqq.*

Imò, ex vi præſentis decreti ſtatim, quod melioramenta fiunt ipſi petio terræ, ſeù prædio, & Eccleſijs, ſunt ad vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ incorporata, ex mente ipſius Papę concedentis hanc licentiam, cum præinſerto decreto; ac propterea non eſt, ab hoc recedendum; quia, cũ Papa conſentiat dictæ locationi, illamque faciendi licẽtiam tribuat, ſeù iam factam, confirmet, ſub illo decreto, & conditione, quod melioramenta quęcumque cedant Eccleſiæ, & primo inueſtitus, ſub eodem decreto illam acceptauerit, locatione curſu temporis finita, non poſſunt ſucceſſores in locatione minimè comprehenſi factum primi inueſtiti impugnare, vt per *Bald in tit.qui ſucceſſ.feud.nu.*1.*ſuper feud. Leon.in theſ.for.Eccl.par.*4.*cap.*1.*num.*25. *&* 26.

Quomodolibet factis; Vigore huius decreti intelligitur deuolutionem ſolum de ordinarijs meliorationibus, quas emphyteuta facere tenetur, putà cum ſolitis impenſis, quæ reſpiciunt conſuetam rei conceſſæ alienationem: verùm, etiam de illis, in quibus magnæ impenſæ extraordinariæ factæ fuerint; totum enim hoc denotat illa dictio, *quomodolibet*, quæ omnem modum includit, *cap.indemnitatibus,*
8 §. *ſi qua verò, cap. vn.* §. *præſenti de Cler. agrot.in* 6.*Pariſ.de reſign benef.lib.*9.*q.*25. *nu.*50.Nec propterea poſſet conqueri emphyteuta: cum iam conſenſerit contractui ſub iſto decreto, appoſito in ſupradictis litteris, ſine quo Summus Pontifex, huiuſmodi litteras non conceſſiſſet, ac propterea ceſſat hic illa ratio videlicet, quod pactum non debeat intelligi, vt alteri ex contrahentibus ſit nimium oneroſum; quodque eo caſu, magis toleretur, vt non valeat, per *tex.in l.* 3. §. *ſi quis inſulam, & ibi Fulgoſ. de eo, quod cert. loc. & not.Iaſ. ibidem, & in l.*2.*num.* 1.*eod.tit. & in l. quoties, numer.* 3.*in fin.de verb. oblig.*

Ac propterea non poteſt emphyteuta, ſeù conductor, ſiue eius hæredes aliqnid
9 ſibi retinere pro meliorationibus factis; ſed ſine aliqua diminutione, bona reddẽda ſunt Eccleſiæ cnm ipſa re, *cap.*1. *ubi Io. Andr.& Gemin. de regular. in* 6. Imò, totum id deduci poteſt in pactum, quod valere, & adimpleri debet, dicit *Bart.in l. iubemus nulli,*§.*ſane,de Sac. Eccleſ.* vbi dicit, ſe habuiſſe quæſtionem de facto, cum quædam Eccleſia conceſſiſſet aream in emphyteuſim, cum hoc, quod ibi fieri deberet ædificium; & quod finita generatione conceſſionis, area ſimul cum ędificio tranſiret ad Eccleſiam; hoc pactum valuit, *Redoan.qu.*72 *cap.*3.*nu.*5. quia contractus à conuentione partium legem accipiunt
10 *l.* 1.§. *ſi conuenerit. ff.depoſ.* & ſimiliter, quando per decretum prohibetur melioramentorum deductio; quia contra decretum Papæ, melioramenta deduci non poſſunt, *cap.*2.*& ibi gloſ.in verbo, Principi, de maior. & obed. Leo in theſ. for.* Eccleſ *par.* 4.*cap.*1.*nu.*29.

11 Pleno iure, nempè in proprietate, poſſeſſione, & vſufructu; nam ita dicit intelligi hęc verba, *Card. Tuſc.pract. concluſ. tom.*2. *littera* D. *concluſ.*331.

Reuertatur. Etiam iure communi inſpecto, emphyteuſis conceſſa ab Eccleſia, vel alio ad certam generationem, finita generatione ipſa reuertitur ad dominum, ipſo iurè, abſque alia ſententia, vel declaratione, *Cabr.conſ.* 68.*circa med. verſ.ſimiliter etiam*, vbi arguendo, ait, quod conceſſio facta vſque ad certum tempus, vel certam generationem cenſetur finita, & negata poſt illud tempus, & illam generationem, *id.Tuſc tom.*3. *concluſ.* 215.*littera E.* & clarius declaratur per hoc decretum Summi Pontificis: quare, cum res alienata, poſt finitum tempus conceſſionis, ſit ad Eccleſiam reuerſura, optimum erit, vt tempore conceſſionis ipſi Commiſſarij re-
12 digi faciant in ſcriptis omnes qualitates, ac quantitatem, necnon circumſtantias ipſius rei, ad hoc, vt quando ad ipſam Eccleſiam reuertetur, ſciri poſſit, an ſit meliorata, deteriorata, vel occupata à confinibus; quæ omnia fieri debent etiam per ipſos agrimenſores, & appretiatores cum eorum iuramento, vt docet *Quaran.in d verbo alienatio ſub num.* 14.*verſ.Quarto,poſt decretum.*
13 Hic etiam in praxi videamus an huiuſmodi terræ petium, ad dictam Eccleſiã re-

F f f uer-

uerſum, finita tertia generatione, vel poſt aliud tempus poſſit denuò abſque alia ſolemnitate alienari, ſeù alias concedi. Hic eſt vnus ex caſibus in principio huius ſermonis expreſſis, nempè cum bona fuerint ſolita ab antiquo in emphyteuſim dari. Et pro reſolutione dicẽdum eſt prius, quod, ſicut antea diximus, dicta bona, ſic reuerſa, poſſunt abſque ſolemnitate, ſcilicet aſſenſu Apoſtolico, in euidentem vtilitatem Eccleſiæ alienari; quando præceſſerunt duæ locationes, cum curſu temporis quadraginta annorum; aut vna tantum locatio ſolemniter facta; & hæc eſt communis DD. opinio in praxi recepta, de qua teſtatur *Iaſ. conſ. 115. in princip. verſ. dicitur autem; Ruin. conſ. 35. ſub. nu. 30. lib. 1.* nempè, quando conſtat, quod res ſemel fuit licitè, & ſolemniter infeudata, puta authoritate Papæ, quodque interuenerint alia requiſita in huiuſmodi alienationibus, *Redoan. qu. 65. nu. 10.*

14 Quod tamen intelligas, ita fieri poſſe, quando bona huiuſmodi non ſunt ex alia cauſa ad dictam Eccleſiam reuerſa, eiuſq; patrimonio incorporata; vel niſi alteratio fieret in nonis pactis illi adiectis; quia tunc diceretur nouus contractus; & tanquam talis non poteſt euadere nouas ſolemnitates, ita *Quaran. verbo, alienatio ſub nu. 4. verſ. concluſionem hanc;* & colligitur *ex cap. 2. de feud.* quod ita communiter à *DD.* interpretatur, *Soccin. conſ 169. nu. 9. lib. 2.*

15 Ratio autem huius rei ea eſt, quia hoc modo non dicitur alienare, qui alienationem veterem inuenit, eamque confirmat, etiam ſi in alteram perſonam transferat, per *tex. in l. 1. § permittitur, ff. de aq. quot.* nam cum bona fuerint ſolita concedi in emphyteuſim, ſunt excluſa à generali prohibitione huius *Extrau. Ambitioſæ;* ac
16 propterea, illorum noua conceſſio, non dicitur alienatio, ſed potius executio antiquæ alienationis; vt per *DD. in d. cap. 2. de feud.* nam, quando res fuit alienata cum debitis ſolemnitatibus, videtur ex tunc ſtatutum, & ordinatum, quaſi in vim primæ alienationis, quod de cœtero poſſit res illa alienari, *Rot. deciſ. 360. num. 12. par. 1. diuerſ.* Vnde nihil noui facit Prælatus
17 titulum concedens, vt per *Feder. de Sen. conſ. 173.* Et dummodo iſta noua conceſſio fiat non tantum eiſdem modo, & forma, quibus ſupra, verum etiam, quod non valeat, ſi prius fuit facta perſonis priuatis, & modò, ſecunda vice fiat communitati, vel potentioribus, vel militibus, aut Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticis perſonis; ita conſuluit *Alex. conſil. 9. quatt. vol. 3.*

18 Hoc tamen hodie non habet locum in Ciuitatibus, & locis S.R.E. deuolutis, & deuoluendis; quia non poſſunt amplius alienari, concedi, aut infeudari de nouo per *Conſtitutionem Pij V.* & per aliam Sanctiſſimi *D.N. Vrbani Papæ VIII.*

19 Hoc inſuper circa hoc aduerte *id. Quaran. d. nu. 4.* nempè, quod quotieſcunque ceſſaret cauſa primæ conceſſionis, & rebus non ſic ſtantibus, non poſſet dari pro eodem canone, ſeù pretio, quando plus fuerit oblatum, vel facta diligenti inquiſitione plus reperiri potuiſſet, propter veriſimilem ſpem maioris perceptionis; quia, licèt cauſa finalis concedendæ emphyteuſis, ſit melioratio, tamen hoc ipſum beneficium meliorationis nunquam ſentiret Eccleſia; quia ſemper Prælatus rem melioratam daret, vel relocaret amico, vel conſanguineo, pro eodem antiquo pretio, *Cæſar de Graſſ. dec. 135. n. 14. hoc tit.*

Sed quia diximus ſupra, hoc ſibi locum vendicare, quando bona ſic reuerſa, non fuerint Eccleſiæ incorporata; propterea notandum erit, omnia præmiſſa ceſſare, cum Rector, ſeù Prælatus bona prædicta expreſſe deſcribi facit inter bona Menſæ, ſeù Eccleſiæ, vel ſaltem, quod ſupradictus
20 Rector per multum tẽpus collegerit fructus ipſius rei, prout ſolet facere de alijs bonis incorporatis, *Iul. clar. in §. feudum qu. 15. verſ. nunc pro intelligentia*, Tunc enim ſua prima natura amiſſa, nouam aſſumpſerunt. *id. Quar. ſub d. nu. 4. Creſcen. dec. 1. hoc titulo nu. 4.*

21 Illiquè liberè cedat. Quæ quidẽ dictio, *liberè,* hic importat præciſam, ac totalem libertatem, *Aymon. conſ. 122. nu. 5. Ruin. conſ. 18. nu. 6.* etiam contradicentibus quibuſcunque; Vndè in euentum, quod emphyteuta, ſeù conductor negauerit reſtituere rem conductam, finita locatione, poteſt eum Rector propria auctoritate expellere, per ea quæ dicit *Iaſ. in l. 2. verſ. quarto, & vltimo;* necnõ prædictũ terræ petiũ, aut quãcumq; rem, ſtantibus verbis prædictis, incorporare eidem Eccleſiæ, *Menoch. de arbitr. lib. 1. qu. 7 nu. 36.* abſque aliquo decreto Iudicis, ſed ex mera voluntate, & nemine vocato, ſeù requiſito, *gloſ. in c. cum plures, verbo, liberè de off. deleg. in 6.*

Abſq; eo, quod renouatio *locationis huiuſmodi,* &c. Quia, vt ſupra diximus, aper-

apertiſſimi iuris eſt, quod finita generatione, pro qua locatio conceſſa fuit, tenetur dominus directus ſiuè Eccleſia, illam hæredibus, & deſcendentibus accipientis renouare, *Bart. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quot. Mant. de tacit. & ambig. tom. 2. lib. 22. tit. 53. nu. 1.* nam, poſt finitam ip-
23 ſam generationem, in emphyteuſi præcipuum eſt, prædictis competere dictum ius
23 renouandi, alioquin, ſi ea finita, dominus deneget huiuſmodi renouationē, datur appellatio ab huiuſmodi denegatione; qa hæredes, ſeù deſcēdētes emphyteutę grauātur, & iniuria afficiuntur; ac propterea Iudex appellationis debet cōpellere ipsū dominum ad renouandum eis inueſtituram, iuxtà notabilem doctr. *Bart. in l. ſi mihi, & Titio. ff. de verb. oblig.* niſi tamen ipſa exphyteuſi finita, voluerit dominus pro ſe retinere: tunc enim non cogitur ad renouandum ipſam emphyteuſim, per ea, quæ affert *Genuen. in ſua praxi, cap.* 8. propterea hoc decretum apponitur per Papam in quibuſcunquè alijs locationibus, ſiuè ad longum, ſiuè ad breue tempus factis, vt dictum eſt, niſi tamen in aliquibus locis tale adſit ſtatutum, quod res Eccleſiæ, finita locatione ab antiquis colonis, debeāt relocari proximioribus cōductoris, ſeù emphyteutæ; prout ſtatutum huiuſmodi eſſe fertur in Ciuitate Beneuentana, à Sixto V. confirmatum.

A quoquàm *quouis prætextu, &c. vel ex quauis cauſa peti, aut prætendi poſſit*. Hoc verbum, hic maximè operatur, cum ſit admodum vniuerſale, *Clem. 1. & ibi gloſ. verbo, quouis modo eod. tit* & reddit nullum, quodcunquè aliud pactum; quod fortè inter Rectorē, & emphyteutam fuerit initum. Quod quidem decretum, ſicut omnes Curiales ſciunt, apponitur, etiam in locationibus pro minori tempore, vt dictum eſt, putà ad decē, vel nouē annos; & tūc etiā aliud decretum additur, nempè, *Et dummodo locatio huiuſmodi iuſto pretio fiat, & illius ſolutio non anticipetur*. Id verò ſeruatur ad præſcriptum Concilij *Trid. ſeſſ. 25. cap. 11.* Vnde, raró, aut cum maxima
25 difficultate, Papa ſolet ſuum aſſenſum præſtare in alienationibus bonorum, ſiuè fructuum, quæ petuntur fieri anticipatis ſolutionibus; licèt quandoquè videamus has conceſſiones ad tres annos tantum quoad dictam anticipationem; quo caſu, additur decretum in ſupplicatione, quod ſi Orator interim moriatur, tertia pars fructuum remaneat pro ſucceſſoribus.

Vndè non eſt contemnenda cautela, quam tradit *id. Redoan. quæſt. 57. num 62.* vbi dat conſilium, quomodo poſſunt negotiatores ſibi prouidere, quando rem Eccleſiæ, anticipata ſolutione conducunt.

26 Hinc eſt, quod Dataria Apoſtolica, ſemper ferè reijcit ſupplicationes, cum mentione anticipatæ ſolutionis; & hoc, ob maximum præiudicium, quod propterea infertur ſucceſſoribus: & hac ratione ſupradictum Concilium, ita ſanctiſſimè ſtatuit *loco cit.* cui quidem decreto, tunc temporis, cauſam dedit quidam Ambroſius Catharinus, Epiſcopus Minoren. qui in ipſo Concilio interuenit, & dum in eo tractaretur de reſidentiæ decreto faciendo, vt in *ſeſſ. 6. cap. 1. de reform.* ipſe, exclamauit, ſe non poſſe reſidere in Eccleſia ſua Minoren. quia ab ea ſuus prędeceſſor, locando redditus, omnes fructus anticipatis ſolutionibus abſtulerat, vt refert *id. Redoan. d. qu. 57. nu. 63. in fin.*

27 In facultatibus autem alienandi bona Eccleſiæ litigioſa, additur, quod finita huiuſmodi generatione, dictum terræ petium, cum omnibus in eis factis melioramentis, abſque aliqua refectione expenſarum litis, aut melioramentorum. dictæ Eccleſię liberè cedat, & quoad diſpoſitionem ſuper vitio litigioſi, ſinè præiudicio iurium, parti colligiganti, competentium.

28 In conceſſionibus verò perpetuis, additur quandoq; hoc decretum in Dataria, quod videlicet, emphyteuta, ſeù cōductor, ratione huius conceſſionis, ſingulis quindecim annis ſolitum laudemium Rectori pro tempore exiſtenti, ſoluere omnino teneatur; ac etiam ſingulis viginti nouem annis renouatio conceſſionis huiuſmodi fiat: hoc forſan ad excludendam quantum fieri poteſt, perpetuam conceſſionem rerū Eccleſiæ; quæ quidē conceſſio, cū renouetur ſingulis viginti nouem annis, dici nō poterit ꝑpetua, vt aliàs diximus; his præterea in dicto decreto additis videlicet *Et in primis & ante omnia, præſentis, & poſtquā facta fuerint inſtrumenta ſingularū renouationum, vt ſupra faciendarum in actis Curiæ Archiepiſcopalis regiſtrari; & antequam confirmationis, ſeù licentiæ alienationis huiuſmodi feratur ſententia, monumentum lapideum, ſeriem facti denotans, in aliqua dicta terra petij iiſdem Commiſſarijs beneuiſa parte, apponi omninò debeat; alioquin præſens gratia, ac inde ſecuta quæcumquè nulla ſint eo ipſo;*

Inſcriptio autem in dicto lapide, iuxta caſum perpetuæ conceſſionis, talis eſſe poterit, videlicet, *Territorium modiorum tot, ad Eccleſiam S. N. legitimè ſpectans, anno &c. Apoſtolica authoritate ſeruatis ſeruandis, ac vocatis vocandis per Iudices delegatos N. in emphyteuſim perpetuam ſingulis viginti nouem annis renouandam, ſub annuo canone ducatorum tot, moneta Neapolitana, ſingulis annis in die &c. ſoluendorum, conceſſum, laudemioque itidem quindennali pro eodem Rectore, adiecto; prout omnia apparent ex proceſſu in Archiuio Curiæ Archiepiſcopalis Neapolit. anno &c. die &c.*

Idem pariter ſeruari vidimus in praxi
in eadem Curia, quando petitur conceſſio
rei, tranſeuntis ad manus mortuas, cum
expreſſione, videlicet ſolutionis laudemij;
quod licet de iure ita procedat, nihilominus ad exuberantiam adijcitur, etiã in lit-
29 teris: manus autem mortua dicitur Ec-
cleſia, Ciuitas, Collegium, ſiuè aliud quod-
cunque corpus Eccleſiaſticum, vel ſæcu-
lare, quod nunquam, aut rarò ſolet de-
ficere, & ideo inter alias interpretationes,
30 dicitur manus mortua, quod ſicut mo-
rientis hominis manus, id, quod compre-
hendit, firmiſſimè tenet, neque facile re-
mittit, ſic etiam quicquid Vniuerſitas, ſiuè
corpus huiuſmodi ſemel acquirit, & in
poteſtatem ſuam, quaſi in manum accipit,
tenaciter retinet, & non niſi cum magna
difficultate in commune hominum com-
mercium poſtea remittit vt dixit *Rota penes Farinac. p. 1. tom. 1. deciſ. 603. nu. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Supplicatio pro licentia vendendi in euidentem, quid continere debeat.*

2 *Rei vendendæ valor, & redditus explicandi in reſcripto venditionis in euidentem.*

3 *Et quod decretum ei per Datarium adijciatur.*

4 *Verba,* vnico cõtextu *quid importẽt.*

5 *Pretij conuerſio, quando in vtilitatem Eccleſiæ dicatur facta.*

6 *Dictio,* dummodo, *inducit conditionẽ.*

7 *Emptor rerum* Eccleſiæ, *quando non teneatur probare pecuniam verſam in vtilitatem.*

8 *Vendendi licentia in euidentem, quando, & ſub qua forma detur, nondum repertis bonis emendis.*

9 *Conuerſio in vtilitatem Eccleſiæ fit duobus modis.*

10 *Vendendi licentia pro reparandis ędificijs Eccleſię, ſub quo decreto detur.*

11 *Raro tamen datur.*

12 *Et aliquando pręſcribitur tempus reparationis.*

13 Vendendi *licentia, pro ſolutione debitorum Eccleſiæ, paſſim conceditur.*

14 *Venditio rerum Eccleſię, quo ordine facienda.*

15 *Cenſum imponendi licentiã, ſuper bonis Eccleſiæ, qua ratione Papa concedit.*

16 V*endendi licentia, pro neceſſitate Eccleſię, ſub quo decreto detur.*

17 *Et quęnam debeat eſſe talis neceſſitas.*

18 *Cenſus impoſitio ſuper bonis Eccleſiæ. prohibetur.*

19 *Et ſub quo decreto ad illum imponendũ, detur beneplacitum Apoſtolicum.*

20 *Cenſus imponendi licentia, datur, etiam pro meliorandis rebus* Eccleſiæ.

21 *Necnon pro reparatione domus, molendini &c. & ſub quo decreto.*

22 *Et pro ſumptibus litis Eccleſię. Et de facili datur, quia eſt vtilis num. 23.*

24 *Necnon pro prioribus cenſibus extinguendis.*

25 *Et pro emenda domo Epiſcopali.*

26 *Et Monaſterio, pro illius debitis ſoluendis.*

27 *Et ſub qua formula detur ſupplicatio pro imponendo cenſu.*

28 *Cenſu impoſito, & infra certum tempus non extincto, datur prorogatio.*

29 *Prorogatio cõceſſi tẽporis, quãdo petẽda.*

30 *Prorogationis tẽporis effectus, quis ſit.*

31 *Prorogatio requirit cauſam.*

32 *Et conceditur cum eiſdem qualitatibus, vt in primo actu.*

Praxis venditionis in euidentem, &c.

CAP. IX.

PRædicta autem ſufficere poſſunt: quoad praxim conceſſionum in emphyteuſim, ſeù aliarum quarumcumque, tàm ad tempus, quàm in perpetuum. In venditione autem rerum ipſius Eccleſiæ, præ-

cipue

cipuè terrarum, & poſſeſſionum inculta-
rum, & ſterilium, aut domorum, ruinam
minantium, ſeù aliàs inutilium, nunquam
1 ferè admittitur ſupplicatio, niſi in ea di-
catur, quod pretium ex tali venditione
proueniendum, conuertetur in emptio-
nem aliorum bonorum ſtabilium magis
ipſi Eccleſiæ vtilium; ac etiam in euiden-
tem illius vtilitatem, iuxtà *tex. in Auth.
item prædium*, C. *de Sacroſ. Eccleſ.* & prop-
terea, vt appareat euidenter ipſa vtilitas,
2 oportet etiam exprimere valorem in
proprietate rei vendendæ, ac illius an-
nuum redditum eo modo, quo ſupra di-
ximus: ac inſuper exprimendum erit,
quantum percipietur annuatim ex bonis
ita emendis; quæ debent omnino prius
reperiri, antequam petatur beneplacitum
Apoſtolicum, ac etiam ſpecificari. Quibus
ſic in dicta ſupplicatione expreſſis, addi-
3 tur per Dominos Officiales, hoc decre-
tum. *Et dummodò venditio, & pretij con-
uerſio, vnico contextu fiant*: quod quidem
ad hoc additum putamus, vt multis ob-
uietur fraudibus; ac propterea pretium
eſt reinueſtiendum in bonis ſtabilibus, nō
autem in cenſibus, aut aliis introitibus,
etiam ſi fuerunt loca montium non vaca-
bilium de Vrbe, quæ tamen inter ſtabilia
nequeunt connumerari, ac proinde tuta
non ſunt, & facillimè Rectores ea malitio-
ſe diſtraherent in damnum Eccleſiæ; li-
cèt quoad dicta loca montium non vaca-
bilium contentetur aliquando Summus
Pōtifex, donec bona ſtabilia emēda repe-
riātur, ut infra dicetur. Quare huiuſmodi
decretum ita operatur, vt nulla mora, in-
ter vtrumque, admittatur; cum illud in-
telligatur, nullo alio actu interpoſi-
to, vt ſentit *tex. in l. cum antiquitas*, C.
4 *de teſtam.* quia factum diuerſis tempo-
ribus, non valet, quod vnico contextu
fieri debet, *leg. has conſultiſſima, eodem
tit. l. continuus, ff. de verb. obligat. Spe-
cul. in titulo de his, quæ fiunt à prał.
numero 3. Pariſ. conſil. 159. numero 16.
volum. 4.* Hoc enim præcipit Papa, ne
pecunia ſupradicti pretij, remaneat otio-
ſa, cum periculo illius diminutionis; vel
eam in alios vſus minus vtiles applican-
di; quia dictum pretium debet ſuccedere
in locum rei alienandæ, *Abb. in cap. 1. de
his, quæ fiunt à prał.* Tunc enim dicitur
conuerſio facta in vtilitatem Eccleſiæ,
5 quando pretium rei venditæ conuertitur
in rem Eccleſiæ duraturam, nempè in
emptionem alicuius rei, ſeù in ædificium,
vel aliam rem, per *tex. in l. 1. ff. de impenſ.
in reb. dot. Genuen. in praxi cap. 89. num. 7.
circa med.* ac propterea debent ipſi Com-
miſſarij ad id delegati omnem adhibere
diligentiam circa huius pretij conuer-
ſionem; nec antea poſſunt procedere
ad executionem litterarum; quod ſatis
oſtendit illa dictio, *dummodò*, quę, cum
6 hic iungatur rei imperfectæ, in futurum
faciendæ, inducit conditionem, *cap. vt
præterita, de elect. Mar. Ant. var. reſol.
lib. 2. reſol. 31. num. 3.* ac propterea, non
ſufficit, illud fuiſſe verſum in aliam emp-
tionem, vt ſupra dictum eſt; quamuis
id appareat per publicas ſcripturas con-
fectas ſuper confeſſione ipſius Rectoris;
niſi conſtet per inſtrumentum deſuper
confectum, & per Commiſſarios ſupra-
dictos confirmatum; aliàs enim de faci-
li, & improuidè poſſet Prælatus, ſeù Re-
ctor prodigus, confiteri pecuniam ver-
ſam eſſe, quę non eſſet verſa, iuxtà *tex.
in leg. iubemus, §. ſcientes C. de Sacroſ.
Eccleſ.* Vnde dixit *Guido Papa quæſt. 151.*
quod, ſi in inſtrumento alienationis di-
catur, quod illa ſit facta cauſa vtilitatis
Eccleſiæ, tamen id non præſumitur, niſi
aliter probetur.
7 Ceſſant tamen præmiſſa extrà caſum
ſupradictum, quoad emptorem rei Eccle-
ſiæ; qui non tenetur probare pecuniam
verſam in vtilitatem; cum id nullo iure
caueatur, ſed tantùm tenetur in mutuo,
depoſito, vel quando res Eccleſiæ, vendi-
tur pro ſoluendis illius debitis; quia
ſtante beneplacito Papæ in dicta aliena-
tione, ſi in ea ad ſit clauſula, quod emp-
tor faciat depoſitum, vt in caſibus infra-
ſcriptis, pro facienda emptione aliarum
rerum, ſatis eſt, ipſum emptorem face-
re depoſitum; nec compellitur ad pro-
bandum emptionem aliarum rerum, *Ge-
nuen. cap. 89. num. 7.*
Solet quandoquè Summus Pontifex
concedere licentiam vendendi, ſeù ven-
ditionis cōfirmationem, abſque eo, quod
bona emenda, & vt ſupra ſubroganda in
vtilitatem Eccleſiæ, fuerint prius reperta
tempore porrectionis ſupplicationis; in
qua ſimpliciter petitur, quod pretium
conuerti poſſit in emptionem tot bo-
8 norum ſtabilium; & tunc illam conce-
dit cum decreto, *Quod non prius proce-
datur ad venditionem, quàm inuenta ſint
alia bona ſtabilia; in quorum emptio-
nem idem pretium conuertatur vnico con-
textu*; quod in ſubſtantia, idem eſt cum
priori decreto; Sed tantùm id ope-
ratur, vt non retardetur expeditio lit-

terarum, aut aliàs ex gratia particulari.

Quoniam verò duobus modis aliquid
9 dicitur conuerti in vtilitatem Eccleſiæ, Primò, quando tantummodò conuertitur in rem Eccleſiæ, etiam in poſterum duraturam; veluti in emptionem alicuius rei, Secundò, quãdo non conuertitur in vtilitatem perpetuã, ſed tantummodo temporalẽ, putà pro colendis agris, & reparãdis domibus non neceſſarijs, aliàs tamen vtilibus, & maioris vtilitatis, quàm res vendenda; quia res Eccleſiæ pro vtilioribus benè poſſunt alienari, *cap. vt ſuper, hoc tit. Redoan. q. 10. num. 61. cum ſeq.* Propterea, cum petitur licentia vendendi bona Eccleſiæ, putà pro illius ædificijs reparandis, & in quibuſcumque caſibus, in quibus pecunia non reinueſtitur in emptionem aliorum bonorum; datur aliud
10 decretum, videlicet: *Et quod facta venditione, pecunia ex ea prouenientes, deponantur penes ædem Sacram, aut perſonam fide, & facultatibus idoneam; donec in reparationem, & refectionem, ædificiorum huiuſmodi quantocitius conuertatur*; quod quidem decretum videtur deſumptum ex *l. acceptum, C. de vſur.*

Eſt autem ſciendum in praxi, quod ſemper in his caſibus, ſcilicet, quando, agitur de conuertendo pretio in reædificationem, aut reparationem alicuius
11 rei, cum maxima difficultate, & raro, conceditur hæc facultas; & non aliter, quàm prius proponatur in Signatura (niſi paruitas materiæ aliud ſuadeat) quia ſemper Summus Pontifex, quoad fieri poteſt, abſtinere ſolet ab huiuſmodi conceſſionibus, propter periculum diminutionis dotis Eccleſiæ, iuxtà *tex. in cap. nulli liceat, cap. qui abſtulerit, & cap. videntes, 12. q. 2.*

Et ob ſupradictam rationem, aliquan-
12 do præſcribitur in ſupplicatione, tempus ad huiuſmodi reparationem faciẽdam, ſi ita D. Datario viſum fuerit, videlicet, *Dummodo reparatio ſaltem infra annum à data præſentium computandum omnino fieri debeat, aliàs irritum &c.*

13 Pro ſolutione debitorum Eccleſiæ, cõceditur paſſim licentia vendendi bona minus vtilia: ſed oportet, vt in ſupplicatione (quatenus ita ſit) narretur, quod aliunde ſatisfieri non poſſit, niſi per ipſam venditionem; quia bona Eccleſiæ alienari non poſſunt, quando pro debitis adſunt fructus, ex quibus poſſit illis ſatisfieri; aliàs enim non probaretur vtilitas Eccleſiæ; nam, vt ait *id Gemmin. in ſua praxi Archiep. cap. 8. num. 4.* non poſſunt bona Eccleſiæ alienari, quando adſunt fructus pro ſatisfactione; quia, licèt Prælatus, ſeu Rector poſſit fructus Eccleſiæ pro ſe retinere, hoc procedit, quando non ſubeſt neceſſitas alienandi; & ſic debet ex ipſis fructibus prouidere, non autem bona ipſa alienare, ex *gloſ. in cap. 1. verbo, defenſore, de reb. Eccl. non alien. in 6.* & ibi etiam refert in propoſito plures Rotæ Romanæ deciſiones.

Ac propterea in huiuſmodi venditionibus videmus etiam in praxi receptum, quod in caſu, quo fiunt de neceſſitate res
14 Eccleſiæ alienandæ, hic ordo ſeruari ſolet, nempè, quod ſi Eccleſia habet mobilia ſuperflua, illa primò ſunt alienanda; ſed primo loco ſunt alienanda non ſacra, poſtea verò ſacra: quæ ſi alienentur alteri Eccleſiæ, poſſunt alienari in eadem forma, & figura: ſi verò laicis, ſunt vendenda conflata, & confracta, *cap. hoc ius, 10. q. 2.* Si verò Eccleſia non habet mobilia ſuperflua, tunc recurrendum eſt ad immobilia; quia ſine mobilibus neceſſarijs Eccleſiæ non poteſt commodè deſeruiri; ſed benè ſine immobilibus; & ita potius hæc ſunt alienanda, quàm alia. Immobilia verò illa ſunt alienanda, quæ minus vtilitatis offerunt Eccleſiæ, vt illius ſemper maior vtilitas ſeruetur: Nam in alienationibus faciendis de rebus Eccleſiæ, ſemper alienans debet proſpicere meliora; ac propterea vendendo, non debet incipere à rebus ipſi Eccleſiæ vtilioribus, ſed à rebus ſucceſſiuè minus vtilibus: quia non dicitur meliora proſpicere, qui vendit res Eccleſiæ vtiliores? & hunc ordinem ſemper uidimus in Romana Curia ſeruari in caſibus petendi facultatem ſic alienandi.

Pari ratione id ſeruatur, quando à Papa petitur licentia imponendi aliquem cenſum ſuper bonis Eccleſiæ, pro ſolutione fortè debitorum contractorum, ſeu aliàs, vt ſupra dictum eſt, & infra dicitur. Non enim conceditur hæc licentia, ſi Rector aliundè poſſit ſatisfacere creditoribus; Vndè, in calce ſupplicationis addi-
15 tur per Dominos Officiales, *Conſtito de euidenti neceſſitate, & vtilitate, & quod dictus Orator aliis commodiori, & minus diſpendioſa ratione, æs alienum reſtituere nequeat. Et cum decreto, quod pecunia ad cenſum, vt præfertur, accipiendæ, in ſolutionem dicti æris alieni, vnico contextu conuertantur, id. Redoan. quaſt. 19. à num. 91. ad 94.*

In

In alienationibus verò prædictis nunquã admittitur ſupplicatio pro vẽditione rerũ Eccleſiæ magis vtilium, pro ære alieno diſſoluendo, aut aliqua neceſſitate ipſius Eccleſiæ, niſi dicatur, quod aliundè illi ſubueniri non poteſt: & nihilominus
16 in ſimilibus ſupplicationibus ſemper additur ſequens, vel ſimile decretum, nempè: *Et committatur Ordinario, & dignitatem &c. obtinenti &c. Et ſi eis legitimè conſtiterit, æs alienum, vt prædicitur contractum, aliàs, quàm per alienationem prædictorum bonorum diſſolui non poſſe, ipſamquè alienationem pro euidenti neceſſitate eiuſdem Eccleſiæ, ac minore illius damno fieri; tunc, & non aliàs, eiſdem Oratoribus, aliqua bona ſtabilia, minus vtilia, ad valorem tot ducatorum in proprietate duntaxat, & non vltra (dummodò debita per eos contracta, ad hanc ſummam aſcendant, & bona vendenda huiuſmodi iuriſdictionem temporalem annexam non habeant, nec in Decimis conſiſtant) plus offerentibus, & meliorem conditionem efficientibus vendendi licentiam concedant. Ita tamen, vt pretium inde habendum, in diſſolutionem æris alieni, vt præfertur, contracti, omninò conuertatur; ac venditio & conuerſio huiuſmodi vnico, & eodem contextu fiant, aliàs irritum &c.*

Sicquè conceditur hæc licentia vendendi ex cauſa neceſſitatis, quando ipſa neceſſitas aliundè reparari non poſſit, niſi alienando rem Eccleſiæ, *Clem. 1. verbo, neceſſitas. & ibi gloſ. de reb. Eccl. non alien.*
17 quæ quidem neceſſitas, debet eſſe Eccleſię, non autem perſonæ, veluti, ſi ipſa Eccleſia pateretur ruinam, quam non poſſet aliundè, niſi ex venditione rerum, reparare, aut defectum ornamentorum, & vaſorum Sacrorum, vt *in cap. auram, 12. q. 2.* Secùs autem; ſi adeſſet neceſſitas perſonæ, putà, quia Rector, ſeù beneficiatus eſſet ære alieno grauatus; tunc enim, licèt poſſit ſatisfacere creditoribus de fructibus, vt *in cap. peruenit, de fideiuſ.* non tamen poterit alienare bona Eccleſiæ *Abb. in cap. reprehenſibilis, de appell.*

Frequentius, in propoſito, conceditur, vt ex pecunia, ex huiuſmodi vẽditione redacta, antequã ad exequutionem litterarum deueniatur, fiat actuale depoſitum penes Montem pietatis, aut mercatorem, ſiuè aliam perſonam, fide, & facultatibus idoneam, non amouenda, donec eadem fuerit conuerſa in tot bonorum ſtabilium emptionem; ex quibus, tot ducati quolibet anno percipiantur. Hoc eſt etenim regulare decretum, quod, ſicut ſupra diximus, per Dominos Officiales Datariæ Apoſtolicæ, nunquàm in ſimilibus ſupplicationibus omittitur, quando in eis narratur, non fuiſſe reperta bona emenda ex pretio rei vendendæ; quod tamen rarò, & cum difficultate concedi ſolet; ex quo Summus Pontifex ſemper ferè mandat prius reperiri bona prædicta, ad hoc, vt venditio, & pretij conuerſio fiat vnico contextu. Hic verò, cum ex peculiari gratia ipſe Pontifex concedit, vt donec bona emenda fuerint reperta, fiat actuale depoſitum ex pecunia rei vendendæ; hoc etiam decreto prouidetur indemnitati Eccleſię eo modo, quo in priori caſu, nempè quando bona, vt præfertur emenda, ſunt inuenta, & debent proinde fieri venditio, & pretij conuerſio vnico contextu; & hoc ne pecunia penes Prælatum remaneat ita otioſa; cum ſit fragilis, & de rebus, quę ſeruando, ſeruari non poſſunt, vt *not. gloſ. & DD. in l. 1. §. fecit quæſitum, ff. ad Trebell. & eſt tex. in §. conſtituitur, inſtit. de vſufr. Dec. conſ. 209. num. 15.*

Quandoq; etiam in caſibus ſimilibus, ita addunt Domini Officiales prædicti, videlicet, *Et quod pecunia ex pretio venditionis huiuſmodi redigenda, in emptionem tot locorum montium non vacabilium de Vrbe interim conuertantur, donec reperta fuerint alia bona ſtabilia, ſaltem æquiualentia, in quorum emptionem integrum pretium huiuſmodi realiter, & cum effectu omnino conuerti debeat*; prout dicitur quando petitur vendi, domus, ſeù molendinũ, aut quid ſimile, quod Eccleſiæ eſt potius damnoſum, quàm vtile, ratione expenſarum, vel ex alia cauſa.

Diuerſimodè etiã impetratur prædicta impoſitio cẽſus ſup rebus Eccleſiæ ad *tex. in c. nulli, de reb. Eccl. alien. ibi, neq; ſpecialis hypothecæ titulo obligare*; per quem, cenſus
18 impoſitus ſuper rebus alienari prohibitis, eſt nullus, *Dec. conſ. 101. num. 10. Rot. in vna Romana cenſus de Cuppis 17. Martij 1577. coram Seraphino, & in vna Spoletan. terrarum 11 Nouembris 1599. coram Mellino*, & prohibitus alienare, prohibetur imponere cenſum ſuper re immobili, quia talis impoſitio dicitur alienatio, vt in pluribus deciſionibus relatis in *vna Romana cenſus penes Farin. deciſ. 178. num. 2. p. 1. tom. 1. in vna Romana inualiditatis cenſus 24. Maij 1591. coram Pamphilio*: quatè prò huiuſmodi cenſuum conſtitutione ob aliquam cauſam, putà pro neceſſitate Eccleſiæ, aut aliàs, frequenter porrigun-

riguntur in Dataria Apoſtolica ſupplices
libelli pro licentia imponendi cenſus ſu-
per bonis ſtabilibus Eccleſiæ;nec alias dã-
19 tur, niſi cum decreto,quod Orator ſin-
gulis annis, ratam dictorum cenſuum,
cum effectu extinguere, & exſoluere te-
neatur; ita quod huiuſmodi cenſus in-
tra tot annos, à Data conceſſionis licẽtiæ
computandos, omnino redempti,reſque,
& bona omnia prædicta ab illis prorſus li-
berata ſint, & eſſe cenſeantur, ipſoque
Oratore in extinctione, & exſolutione
alicuius ratæ huiuſmodi deficiente, ſu-
pradicta licentia,cum inde ſequutis, nulla
ſit eo ipſo.

Datur etiam ſimilis licentia,non modò
pro neceſſitate Eccleſiæ ſimpliciter, ve-
20 rùm etiam pro melioramentis rei Eccle-
ſiæ, quatenus ipſa cedant in eiuſdem Ec-
cleſiæ vtilitatem,cum conſueta clauſula,
ſcilicet, *Dummodò pecunia pro dictis cen-
ſibus conſtituendis, in ſolutionem eorundem
melioramentorum vnico contextu conuer-
tantur.*

Hoc itidem uidimus ſeruari,vt ſi fortè,
ſuper fructibus Eccleſiæ, Apoſtolica au-
thoritate imponatur cenſus pro repara-
21 tione domus, molendini,aut alterius rei
eiuſdem Eccleſiæ, conditione expreſſa,
quod illius Rector teneatur ſingulis annis
ratam huiuſmodi cenſus extinguere,vt ſu-
pra,additur hoc decretum,videlicet, *quod
ſi Orator ipſe eiuſque ſucceſſores ipſam ra-
tam annuatim in extinctionem ſupradicti
cenſus non perſoluerint, dicta Eccleſia per-
petuò ſint priuati, illaque vacare cenſea-
tur eo ipſo.*

22 Pro ſumptibus litis, & pro Capitulo,
ſiuè Cathedralis,ſiuè Collegiatæ Eccleſiæ
datur aliquando licentia accipiendi pe-
cuniam ad cenſum,cum hoc tamen, quod
pretium cenſuum deponatur penes ali-
quam ædem ſacram,vel perſonam fide, &
facultatibus idoneam, ad effectum illud
conuertendi in ſumptibus litis; & pręſtita
prius per Oratores,cautione idonea, ar-
bitrio Ordinarij,de depoſitando quolibet
anno,tot ſcuta ex fructibus menſæ Capi-
tularis in Monte Pietatis, ſeu &c. pro ex-
tinctione dicti cenſus: ita quod ſingulo
biennio, pro ſumma ſcutorum tot,extin-
gui debeat, alioquin ſuſpenſi ſint à diui-
nis eo ipſo: & ſi talis licentia petatur ab
adminiſtratoribus alicuius loci pij, aut
Seminarij, vel ſimilis,additur clauſula,
quod ipſi Adminiſtratores,ſiuè Deputati,
ſi intra præſtitutum ſibi tempus, nouum
cenſum non extinxerint, ab adminiſtra-
tione, ſeù deputatione huiuſmodi ſuſ-
penſi ſint. Hanc quidem licentiam,
propter cauſam ſupradictam, non ſolet
Dataria Apoſtolica denegare, maximè
Capitulo; quia talis impoſitio pro litibus
23 ſuſtinendis,videtur vtilis Eccleſiæ vt per
*gloſ. & DD. in cap. præteritam, de elect.
Gozad. conſ.94.num.34.Bald conſ. 22. nu.
6.vol.2.Redoan.de reb. Eccl. non alien. &
ex pluribus, idem Illuſtriſſimus, & Reueren-
diſſimus D. meus Aloyſius Riccius in d.
praxi fori Eccleſ.deciſ.49 num.3.*

Præterea, pro accipiendo pecuniam
24 ad cẽſum pro alio cenſu extinguendo,da-
tur ſimilis facultas,cum clauſula ſi in euī-
dentem &c. & quod acceptatio pecunia-
rum ad nouum cenſum,ac extinctio ante-
riorum cenſuum,ſimul, & vnico contextu
fiant. Et facta per Oratores obligatione
de extinguendo nouos cenſus infra tot
annos, puta decennium &c. à Data gra-
tiæ,videlicet,quolibet anno, ratã partem
totius ſortis principalis, ſub pęna nulli-
tatis ipſius gratię,& cum decreto irritãti.

Et aliquãdo additur,quod infra tot tem-
pus tota integra ſumma principalis po-
ſteriorum cenſuum extinguatur, vel alio
modo,prout Domino Datario videbitur,
Hæc autem licentia adhuc frequens eſt
in Curia, nec denegatur, quando adeſt
cauſa; quandoquidem ſimilis alienatio
dicitur vtilis Eccleſię, quando huiuſmodi
cenſus impoſitio fit pro alio extinguendo
cenſu, pro quo ipſa Eccleſia maiori inte-
reſſe grauatur, *Menald.conſ.22.vol.1. &
in vna Gadicen.cenſuum 23. Ianuarij 1595.
coram Seraphino*, in qua fuit reſolutum,
cenſum conſtitutum à Capitulo Gadicen.
pro extinguendis prioribus cenſibus, ad
maiorem rationem creatis, & ſumptis à
perſonis particularibus,quorum redditus
per plures annos Capitulum recognoſcẽ-
do bonam fidem,quod pro ipſius Capitu-
li neceſſitatibus dicti particulares ſe obli-
gauerint, ſoluit,fuiſſe vtilem,& validum,
non obſtante,quod non conſtet de verifi-
catione cauſæ,nempè,quod fuerunt crea-
ti pro neceſſitatibus Capituli; quia cum
hoc fáſſi fuerint, & negotium fuerit con-
fectum cum authoritate Ordinarij Gadi-
cen. habentis ad hoc authoritatem à Se-
de Apoſtolica; vtiquè præſumitur pro ip-
ſius decreto,vt in *d.deciſ.quam affert Garz.
de beneſ.p.12.cap.2.num.137. id. Dominus
meus Ricc.d.deciſ.49.num.2.*

Tempore Clementis VIII. fel. record.
fuit conceſſa licentia cuidam Epiſcopo
accipiendi M. ſcuta ad cenſum pro emen-

da

da domo Epiſcopali pro ipſius Epiſcopi habitatione, cum decreto, quod cenſus imponẽdi, infra quinquennium proximũ extingui, & bona menſæ Epiſcopalis ab illorum ſolutione liberari omnino deberent; & interim Epiſcopus Orator, ac ſucceſſores in Eccleſia Præſules, ſeù Adminiſtratores pro tempore exiſtentes, ratam partem cenſuum huiuſmodi annuatim exſoluere, & extinguere, ſeù illam penes aliquam ædem ſacram, aut, &c. deponere, ad effectum extinctionis huiuſmodi, tenerentur, alioquin ab adminiſtratione, & regimine dictæ Eccleſiæ ſuſpenſi eſſent eo ipſo, Et hic propria manu ipſius Clementis, in calce ſupplicationis fuerunt addita hęc verba. *Et dummodo ex redditibus dictę Eccleſia hac pecuniarum quantitas haberi non poſſit.*

Quando ſimilis facultas conceditur Superiori Monaſterij, putà pro ſolutione debitorum eiuſdem Monaſterij, tempore neceſſitatis contractorum, committitur
26 Ordinario, quatenus conſtito de euidenti neceſſitate, & quod Oratores, alia commodiori, & minus diſpendioſa ratione, æs alienum reſtituere nequeant: addito decreto, quod pecuniæ, ad cenſum accipiendæ, in ſolutionem dicti æris alieni vnico contextu conuertantur; quodque cenſus huiuſmodi infra decennium, vel aliud tempus D. Datario beneuiſum, extingui omnino debeant; ipſique Oratorẹs ſeſe ad id efficaciter obligare, ac interim, ad effectum huiuſmodi extinctionis, quolibet anno tot ſcuta in locis montium non vacabilium de Vrbe inueſtire teneãtur, donec ad dictam ſummam ſcutorum tot peruentum ſit, & tunc extinctio huiuſmodi cenſuum fiat: ipſiuſquè Monaſterij bona, ab illorum ſolutione liberentur; alioquin ipſi Oratores à diuinis ſint ſuſpenſi eò ipſo. Et quod dictus Ordinarius, cuius conſcientia oneratur, curare debeat, quod ipſa ſumma ducatorum tot ſingulis annis cum effectu fiat: ſubijciendo ipſum Superiorem, & fratres, quoad hoc tantùm, iuriſdictioni dicti Ordinarij: & iſto ſemper modo vtitur Papa in impoſitione huiuſmodi cenſus, quem mandat ſemper extingui, non in vnica tantum vice, ſed illius ratam quolibet anno, prout iſta praxis docet, de qua teſtatur *Rot. in vna Romana cenſus 1. Iulij 1611. coram Caualerio, penes Farinac. deciſ. 350. num. 4. tom 1. p. 1.*

Vt autem integra litterarum formula pro huiuſmodi creatione cenſus prę oculis quiſquè habeat, illius tenorem hic inſerere viſum fuit eo quo ſequitur modo, videlicet.

A tergo. *Venerabili fratri Archiepiſcopo Neapolitan. ſiuè eius Vicario &c.* Intus verò.

27 *VRbanus PP. VIII. Venerabilis frater, ſeù &c. ſalutem &c. Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filij Hebdomadarij Eccleſię Neapolitan. Quod ipſi prouidè conſiderantes, quandam domum in Ciuitate Neapolitan. iuxtà ſuos notiſſimos fines ſitam, & de eorum bonis exiſtentem, ſatis vetuſtam, vel ruinam minantem; ac ob illius vetuſtatem, & ruinas huiuſmodi, non vltra nonaginta ſex ducatis monetę Neapolitanæ annuatim locari ſolere; illam vero minori impenſa quadringentorum ducatorum ſimilium reſtaurari non poſſe, poſtquàm verò reſtaurata fuerit, centum quinquaginta ducatis paribus locandam forè. His igitur, ac alijs rationibus, & cauſis adducti, domum prefatam reſtaurare, & cum pro illius reſtauratione, pecunias non habeant, prefatos quadringentos ducatos ad cenſum annuum, vt infra, accipere decreuerunt &c. Ideoquè nobis &c. vt eis &c. dignaremur. Nos igitur, domus huiuſmodi ſituationes &c. pro expreſſis habentes &c. ipſoque exponentes &c. Cenſentes, fraternitati tuę &c. ſeù diſcretioni &c. mandamus, quatenus eiſdem exponentibus, vt vnum, ſeù plures cenſus annuos ad ſummam dictorum quadringentorum, monetę tantùm, pro ſorte principali, aſcendentes, & infra quinquennium proximum redimendos, ſuper quibuſcunque eorum menſa, ſeù maſſę communis, bonis, vel eorum parte, & aliàs maiori, quæ poterunt, conditione, ſeruata forma Conſtitutionis fel. record. Pij V. prędeceſſoris noſtri ſuper creatione ſimilium cenſuum edita. Et dummodo, aliundè, cum minori diſpendio reſtaurationi dictę domus prouideri non poſſit, creare, conſtituere, et imponere, illumquè, ſeù illos, ſic creatum, ſeù creatos, conſtitutos, & impoſitos, vni, ſeù pluribus perſonis, il-*

lum

lum ſeù illos emere volentibus, ad minorem rationem, quæ fieri poterit (ſalua dicta redimendi infra quinquennium facultate) vendere, cedere, alienare, & transferre, ac aliàs iuxtà Conſtitutionem præfatam necnon bona, ſeù illarum partem huiuſmodi etiam in ampliori forma Cameræ Apoſtolicæ quacunquè alia iuris valida forma, pro cenſu, ſeù cenſibus huiuſmodi obligare, & hypothecare, & quæcunque inſtrumenta deſuper neceſſaria, & opportuna celebrare; dictaſque pecunias, in reparationem, & reſtaurationem dictæ domus, conuertere liberè, & licitè valeant, authoritate noſtra concedas; eiſque deſuper ita indulgeas. Nècnon emptorem ſeù emptores cenſus, vel cenſuum huiuſmodi ad probandum, ſeù verificandum, cauſas quarè huiuſmodi cenſus impoſiti fuerint, nunquam teneri, nec fructus annuatim, vel aliàs conſtituendis temporibus præſtandos, in ſortem computari, Sicquè per quoſcunque Iudices &c. Irritum &c. attentari. Non obſtantibus (quatenus opus ſit) Pauli II. & Pauli III. Rom. Pont. prędeceſſorum noſtrorum, de reb. Eccl. non alien. ac alijs Conſtitutionibus &c. dictæque Eccleſiæ iuramento &c. Volumus autem, & Apoſtolica authoritate decernimus, quod pecuniæ ex venditione huiuſmodi cenſuum peruenturę penes aliquam ędem ſacram, aut perſonam fide, et facultatibus idoneam, deponantur, ad effectum illas in reſtaurationem huiuſmodi quamprimum fideliter conuertendi. Quodque cenſus huiuſmodi, infra quinquennium proximum extingui, & bona menſę, ſeù maſſæ huiuſmodi ſub pęna ſuſpenſionis, per eorum quemlibet ipſo facto incurrenda, ab illorum ſolutione liberare omnino debeant. Dat Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris, Die 11. Auguſti 1627. Pontificatus noſtri Anno Quinto.

M. A. Maraldus.

Cum verò ex iſta praxi ſatis liqueat,
huiuſmodi cenſus ſuper rebus Eccleſiæ,
non niſi ad certum præfinitum tempus
imponi poſſe, &, vt plurimum contingat,
vt infra dictum tempus, ex aliqua ratio-
nabili cauſa, ille extingui nō poſſit, prop-
tereà, ſicut in cœteris caſibus, conſueuerūt
28 peti eiuſdem temporis prorogationes,
quæ nunquam denegantur, ipſa rationa-
bili, & legitima exiſtente cauſa. illæque
29 petantur durantę primo termino; cum
alias incurrentur cenſurę in dicta licētia
contentæ, quo caſu non valeret proro-
gatio, *Dec. in cap. de cauſis num. 10. de off. deleg.* illa tamen, etiam in vltimo prio-
ris temporis momēto fieri poteſt, illiuſque
30 effectus eſt, vt tempus prorogatum idem
cum primo cenſeatur, ac omnes qualita-
tes primi termini aſſumat, vt habetur *in l.
2. §. ſed ſi iudex ff. de iu. i.* Quarè, vt iſtam
prorogationem in propoſito caſu ad ſuā
praxim deducamus, cū Oratores in præ-
dictis litteris nominati, infra ſibi præſti-
tutū quinquēnij tēpus, cenſū integraliter
extinguere non potuiſſent, paulò ante il-
lius lapſum, nouas eidem Pontifici preces
porrexerunt, ac narrata cauſa impoſitio-
nis in prædictis litteris expreſſa, ſubiunxe-
runt, cenſus præfatos ob temporum ca-
31 lamitates, quæ iuſtam inducunt cauſam
ad derogandum, extinguere non poſſe,
dictique quinquennij fines inſtare; propterea illud petendo ad aliud Summo Pontifici beneuiſum tempus extendi, ac prorogari. Quarè idem Pontifex, eidem Ordinario, ſiuè &c. mandauit, vt dictum quinquennium ad aliud quadriennium, à finè dicti quinquennij computandum, arbitrio ſuo extenderet, & prorogaret, cum adiectione earundem cenſurarum in priori gratia expreſſarum: & regulariter huiuſmodi prorogationes ſemper conceduntur cum eiſdem qualitatibus, & conditionibus, vt in primo actu, *ad tex. in l. ſed & ſi manenti, ff. de precar. cum plur. per Gabriel. de delict. concl. 2. num. 4.* & latè dicam in mea *pract. benef.*

Cœterùm autem, licèt ex præmiſſa formula appareat Oratoribus fuiſſe ſupradictam licentiam conceſſam, vt poſſent eorum bona, ſeù illarum partem, pro huiuſmodi cenſus impoſitione, obligare, non tamen re vera, prædicta licentia requiritur quando Eccleſia, omnia ſua bona genericè non autem in ſpecie obligat, *arg. tex. à contrario ſenſu, cap. nulli, de reb. Eccleſ. non alien. & ibi, not. Abb. num. 3. in verbo ſpecialis hypotheca*, quod Prælatus non poteſt ſpecialiter obligare rem vnam Eccleſiæ, in genere verò poteſt, etiam ſinè licentia Epiſcopi, *Reboan. q. 52. cap. 35. num. 1. qui num. 2. att.* quod in hoc Prælatus

contrahendo, poteſt generaliter pro obſeruantia contractus obligare bona Eccleſiæ, etiam ſine licentia Epiſcopi.

SVMMARIVM.

1 *Alienationis appellatione, venit permutatio.*

2 *Alienare prohibitus, non poteſt permutare.*

3 *Venditione permiſſa, etiam permutatio permittitur.*

4 *Permutatio inter Rectores duarum Eccleſiarum, an requirat beneplacitum Apoſtolicum, & videtur negatiua reſponſio, n. 5. 6. & 7.*

8 *Contraria tamen verior eſt, & quenam ſit ratio.*

9 *Permutationes rerum Eccleſiæ cum laicis, quando per Ordinarium admittantur.*

10 *Et quid ſeruetur, quando admittuntur à Papa.*

11 *Eccleſiæ compermutanti, non ſufficit dari æquiualens rei compermutatę.*

12 *Alienare an poſſit Epiſcopus, aliquid de bonis ſuæ menſæ in Canonicos, abſque ſolemnitate.*

Praxis permutationis in euidentem, &c.

CAP. X.

PErmutandi etiam licẽtiã, ſeũ permutationis iam factæ, ſub Sedis Apoſtolicæ beneplacito confirmatio, in ipſa Romana Curia, frequens eſt: cum alienationis (appellatione,
1 permutationem venire, nulli dubium ſit; ſatis enim id patet in *cap. nulli, de reb. Eccl. non alien.* vndè quæſiuit *Bald. in. Auth. res, quæ C. comm. de leg. verſ. quæro*, An ille, q̃ nõ poteſt alienare, poſſit permutare; & negatiuam partem, ibi tenet, nempè,
2 quod prohibitus alienare, non poteſt permutare, *Iaſ. in leg. 1. ff. de rer. perm. num. 5. cum plurib. ſeq.* vbi ait, quod appellatione
3 venditionis, venit etiam permutatio, & venditione permiſſa, intelligitur etiam permutatio, *tex. in l. ſtatu liberi, ff. de ſtatu. lib.* ſi enim in *d. Extrauag. Ambitioſæ* prohibitur omnis contractus, per quem dominium transfertur, clarum eſt, quod per huiuſmodi permutationem, interueniente traditione, transfertur dominium, *tex. in l. 1. ff de rer. permut.*

4 Hęc autem prohibitio permutandi an militet, quando permutatio fit inter duos Rectores duarum Eccleſiarum, de bonis earundem, *tex. in cap. hoc ius porrectum. 10. q. 1. & in cap. 1. de reb. Eccl. non alien.* & videtur negatiua reſponſio; ex eo, quod
5 iura proſpiciunt tantùm, nè, per contractus, bona ad vſum pauperum deſtinatã, alienari contingat: vndè, permutationes bonorum vnius Eccleſiæ, cum bonis alterius, non ſunt prohibitę; quia nihil refert, an ſint bona vnius, vel alterius Eccleſiæ; cum, quicquid habeat quæuis Eccleſia, pauperum ſit, *cap. quod autem, 24. quæſtio 7.*

Alia inſuper ratio aſſignari poteſt,
6 nempè quod ſpirituale cum ſpirituali, licitè poteſt permutari; *gloſ. in capit. ad quæſitionem, in verbo quæat, de rer. permut.* dummodò id fiat decreto Epiſcopi, vel eius Vicarij, ad id ab eo facultatem habentis, *d. cap. hoc ius porrectum. §. ſed permutare, 10. q. 2.*

Nam, ſicut poteſt Epiſcopus admittere, etiam permutationes ipſorum beneficiorum, quæ non ſint Sedi Apoſtolicæ reſeruata. *Mandoſ. reg. 1. q. 13. num. 4. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 14. num. 94* ſeruata forma *Conſtitutionis Pij V. 5. ad hæc, ſub Datum Romæ apud S. Petrum 1568. Kal.*
7 *Aprilis anno tertio.* ita eo magis poteſt admittere permutationes bonorum ipſorum beneficiorum, *d. cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien.*

His tamen non obſtantibus, contra-
8 rium nos docet Romanæ Curiæ praxis, nempè, huiuſmodi permutationes bonorum, etiam inter duos beneficiatos, ſeu Eccleſiarum Rectores, nullo modo fieri poſſe ſinè beneplacito Apoſtolico, & niſi ſeruatis ſolemnitatibus contentis in *cap. ſine exceptione, 12 q. 2.* & ibi *Rebuff. per illũ tex. & per tex. in c. 1. in §. ſed & permutari. 10. q. 7. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. q. 12. num. 28. tit. de immob. rer. Eccleſ. alienat.* & ita inter quędam notabilia Matthęi Contarelli reperitur; qui cum eſſet Datarius Gregorij XIII. ita adnotauit, ipſum Gregorium dixiſſe, ſcilicet. *Hoc mane S. D. N. mihi reſpondit, non eſſe ſuperfluam licentiam permutandi bona Eccleſia inter*

duos

duos Rectores Eccleſiarum Balneoregien. digreſſ.et Quar.in Summa bull.verbo,alienatio, num. 15. ait, ita vidiſſe practicari, & expediri breuia Apoſtolica, etiam inter Eccleſias compermutantes, ſi in euidentem vtilitatem vtriuſq; partis permutationes huiuſmodi ceſſerint; quamuis aute *Extrauag. Ambitioſa*, ſufficeret conſenſus Epiſcopi in Eccleſijs ſibi ſubiectis, *cap.* 1. *& cap.vt ſuper,* §. *fin.de reb. Eccleſ. non alienan.*

9 At verò permutationes cum laicis, ab ipſo Ordinario fieri non poſſunt, niſi illæ tantùm, quæ iuxtà terminos *cap.terrulas,* 12. *q.*2. illi permittuntur: Ad quod ſimiliter, duo debent concurrere, nempè cauſa, & ſolemnitas, vt *in d.cap.fine exceptione*: propterea ſoli Pontifici ſunt regulariter reſeruatæ; illaſq; faciendi licentiam, ipſe tantummodo, & cum duplici limitatione concedit, nempè, ſi permutentur ad inuicem duo petia terræ, additur, quod petium terræ, quod laicus habet, ab omni, & quocunque onere, fideicommiſſo, deuolutione, caducitate, & hypotheca liberum exiſtat, nec ſit deterioris conditionis, quàm res Eccleſiæ: Ac inſuper, dũmodo non magis diſtet à prædicta Eccleſia, quam illius res, quæ datur ipſi laico ab eodem Rectore.

Nam circa huiuſmodi permutationes non ſufficit, quod valor probetur in proprietate, ac annuo redditu, & prouentu; ſed oportet, quod res ſit æquè vicina, æquè commoda, æquè cauta &c. *id. Redoan. q.*20. *nu.* 169. & ita docet cõmunis praxis, & hoc, cũ ipſa euidẽti vtilitate circa valorem rei, quę cauſa permutationis

11 datur Eccleſiæ, cui neque ſufficit dare rem æquiualentem, ad hoc, vt dicatur facta cũ vtilitate; quia Eccleſiæ non eſt dandum æquiualens pro re Eccleſiæ, ſed res, quæ ſit maioris pretij; cum enim datur res æquiualentis pretij, tunc dicitur conſtare de damno, & præiudicio facto Eccleſiæ, *Dec.conſ.*142.*num.* 3. *verſ. hoc etiam patet*, relatum per *Redoan.q.*20.*tit.de cauſ. vtil.num.*172. *&* 173.

Nunquid autem poſſit ſaltem Epiſcopus, abſque beneplacito Apoſtolico, ali-

12 quid de bonis ſuæ Menſę Epiſcopalis, donare, & alienare Canonicis, ſiuè alijs perſonis ſuæ Eccleſię? Et pro parte affirmatiua tenendum eſt; etiam non obſtante iuramento per ipſum Epiſcopum præſtito, de non aliendis rebus Menſæ ſuæ Epiſcopalis, inconſulto Romano Pontifice, *gloſ.in Clem.*2.*verbo, Eccleſiam, de reb.Eccleſ. non alien.* vbi expreſsè dicit, quod Epiſcopus, ſuo Capitulo, de eo, quod ſpectat ad menſam ſuam, poteſt alienare; maximè quando Capitulum eget tali re, & ſubdit, id poſſe fieri, non obſtante tali iuramento; cum hæc non ſit propriè, & verè alienatio rei, quæ in dominio ſuę Eccleſiæ remanet, *l. vnicum ex familia, ff. de leg.* 2. quia ſicut Epiſcopus de propria menſa donare poteſt loco religioſo; *cap. conſultationibus, et cap.paſtoralis de donat.* ita multo fortius ſuo Capitulo, cui magis eſt alligatus, donare poteſt, *cap.requiſiſti*, §. *fin.de teſtam.* ex eo, quod id non videtur tendere in alienationem, *arg. leg. voluntatis, C. de fideicom. & l. pater.* §. *quindecim, ff. de leg.* 3. *Oldrad. conſ.*182.*num.* 1. *verſ. & ſicut poteſt, num.* 1. *Rot. deciſ.* 756. *n.*3. *&* 4. *p.*1. *diuerſ.* per hęc verba, *Ad primum, reſponſum fuit, quod imò applicatio facta Canonicis fuit valida; quia Epiſcopus, de bonis ſuæ menſæ Epiſcopalis poteſt donare, & alienare Capitulo ſine ſolemnitatibus, non obſtante iuramento de non alienando ſine Superioris licentia, iuxta cap. ut ſuper, de reb. Eccleſ. non alien.* quamuis dicat *gloſ. in d.Clem.*2. per iura, ibi allegata, quod in hoc caſu tutius eſſet, vt hoc fieret authoritate Superioris, *arg l.non videtur,* §. *qui iuſſu, ff. de regul.iur. capit. quiſquis, de reg. iur. in* 6.

His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam, tanquàm veriorem, & iuxta Romanæ Curiæ obſeruantiam, receptam, omnino amplector: nec enim ibi caſum ſemel eueniſſe ſcimus, quo Dataria Apoſtolica ſupplicationes deſuper porrectas, tanquam neceſſarias recepit; & ſignanter memini, ita Epiſcopo Foroſempronien. reſpondiſſe bon. mem. Cardinalem Arrigonium, tunc fel. record. Pauli V. Prodatarium, qui dicebat, hanc eſſe verè alienationem; quodque Epiſcopus non poterat in facto proprio authoritatem ſuam interponere, ad *tex.in leg. pupillus, de auth.tut. cap.fin. de inſtit.* præſertim verò ipſa Dataria innititur *d.gloſ.in d. Clem.*2. quæ voluit, quod in hoc caſu tutius eſt adhibere prædictam authoritatem Superioris: ac inſuper hæc obſeruantia nõ parum declarat, ita eſſe mentem Summi Pontificis, *Caſſad. dec.* 3. *de reſcrip. in fin.* cuius organum mentis, & vocis eſt illius Datarius, *Gonz. ad reg.* 8. *gloſ.* 63. *n.*7

Aliæ permultæ alienationes paſſim in ipſa Curia, cum debitis requiſitis admittuntur, quas hic recenſere ſuperfluum duximus; cum ex ſupradicta formula generali

nerali, ſatis illarum omnium praxis deprehendatur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio eſt nulla, ſine interpoſitione decreti.*

2 *Quod interponitur, cauſę cognitione precedente.*

3 *Decreti Commiſſariorum ſuper alienatione in euidentem, formula.*

4 *Alienandi facultas, quonam modo Regularibus concedatur.*

5 *Et ſub qua forma pro eis circa hoc reſcribatur.*

6 *Regulares cuius Ordinis ſint, ſi ignoretur in Curia, quid ſeruetur in reſcriptis.*

7 *Diœceſis Oratorum, ſi in Vrbe ignoretur, quid ſeruetur in reſcriptis.*

8 *Ciuitas, comprehenditur in Diœceſi, & quare.*

9 *Diœceſanorum appellatione, qui veniant.*

10 *Diœceſis, dicitur territorium Epiſcopi.*

11 *Diœceſis appellatione, quando non veniat Ciuitas. Et è contra, num. 12.*

13 *Alienatio rerum Eccleſiæ, ſi poſt decretum Delegatorum, probetur non cedere in euidentem vtilitatem, irritatur.*

Praxis Decreti, pro executione litterarum in foma, ſi in euidentem &c.
CAP. XI.

Pro exequutione deniq; ſupradictarum litterarum huiuſmodi conceſſionis, cũ illius decreto, concludendũ eſt, ꝙ expeditis monitionibus, ac citatis citandis, captaq; deſuper informatione, teſtibuſq; examinatis, & compilato proceſſu, ac monitis partibus ad dicendum ſuper expeditione cauſæ, ipſiſquè auditis, deuenitur ad
1 decretum; ſine quo, alienatio eſſet nulla; quia illud eſt de ſubſtantia alienationis, ſicut dicimus de alienatione rei minoris;
2 quod quidem decretum debet interponi; cauſæ cognitione præcedente, nempè, quod ſubſit cauſa, & quod liqueat Iudici, vt in *l. magis puto, § ne paſſim, ff. de reb. eorum*: formula verò talis decreti, hæc eſſe poteſt, aliquibus additis, vel detractis, iuxtà facti qualitatem, videlicet.

3 *IN Dei nomine Amen. Fęlix Tamburellus Vtr. Iur. Doct. Prothonot. Apoſtolicus, Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini D. Franciſci Tituli SS Quatuor Coronatorum, S. R.E. Presbyteri Cardinalis Boncompagni, Archiepiſcopi Neapolitan. in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarius generalis, & ad infraſcriptam cauſam, per Sanctiſſimum D. N. D. Vrbanum Papam Octauum, Iudex ſpecialiter delegatus.*

Vincentius de Ianuario Primicerius Eccleſię Neapolitan. & ad pręſentem cauſam per S. D. N Vrbanum Papam Octauum ſpecialiter delegatus.

*Vniuerſis, & ſingulis praſentes litteras inſpecturis, notum facimus, & atteſtamur, qualiter nobis, pro parte et ad inſtantiam Ioannis Landulphi, Rectoris ſine cura Eccleſia, ſub inuocatione Sanctę Maria ad Ioſaphat huius Diœceſis, exhibitę, productę, & praſentatę fuerũt infraſcripta litterę Apoſtolica, ſub plũbo expeditę, ſanę, integrę, nõ vitiatę, non cancellata, neq; in aliqua ipſarũ parte ſuſpecta; ſed omni prorſus vitio, & ſuſpicione carentes, quas, cum omni, qua decuit, reuerentia, recepimus, tenoris ſequentis, videlicet (*Inſeritur hic totus tenor litterarum*); Poſt quarum quidem litterarum pręſentationem, fuimus pro parte ſupradicti Ioannis, Rectoris, debita cum inſtantia requiſiti, quatenus ad earundem litterarum exequutionem procedere deberemus. Nos igitur, attenta illarum forma, prouiſionem, cum inſerto tenore ipſarum, expediri, ac dicto Ioanni intimari mandauimus; qua quidem prouiſione exequuta, & in actis reproducta; viſoquè poſtmodum dicto petio terrę, coram nobis menſurato, & appretia-*

to, vt patet ex relationibus ſupradictorum agrimenſorum, & appretiatorum, tenoris ſequentis (Inſeritur etiam hic idem tenor *) Captaquè diligenti informatione, ac monitis, auditiſquè partibus ad dicendum ſuper expeditione cauſę; & ad audiendum preſens decretum, ac aliàs, & ad preſcriptum ſupradictarum preinſertarum litterarum fel. recor. Pauli Papæ Secundi; conſideratiſquè conſiderandis, dicimus, decernimus, & pronunciamus, conceſſionem, & locationem predicti terræ petij modiorum trium, ſupradictis loco, & finibus deſignati, ad dictam Eccleſiam, ſub inuocatione Sanctę Marię ad Ioſaphat legitimè ſpectàtis, ſub annuo canone, ſeù reſponſione ducatorum ſexdecim monetę huius Regni Neapolis, cedere in euidentem eiuſdem Eccleſiæ vtilitatem; Viſiſquè ſcripturis, omnibuſque actis, ac conſideratis conſiderandis, ſupradictis omnibus conſenſum, & aſſenſum, necnon licentiam, & facultatem, ſupradictam conceſſionem, & locationem faciendi, concedimus, & impartimur; ita vt licèt deſuper fuerit confectum inſtrumentum, illud tamen de nouo conficiatur, ac celebretur cum inſerto tenore ſupradictarum litterarum, ac præſentis decreti; Non obſtantibus omnibus illis, quæ idem S. D. N. Vrbanus Papa VIII. in ſupradictis ſuis litteris voluit non obſtare; Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſquè contrarijs quibuſcunque. Verum, finita, vel deficiente tertia generatione huiuſmodi, ſupradictum terrę petium, cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, necnon quibuſuis meliorationibus deſuper, pro tempore quomodolibet factis, ad dictam Eccleſiam, pleno iure, ac omninò reuertantur, illiquè liberè cedant, abſque eo, quod renouatio locationis huiuſmodi, à quoquā, quouis pretextu, vel ex quacunque cauſa peti, aut pretendi poſſit, iuxtà formam earundem litterarum, & non aliter, nec alio modo; Et in premiſſorum fidem &c. Datum in Palatio Archiepiſcopali Neapolitano, ſub anno &c. Inditione &c. die &c. Pontificatus &c.*

Ita pronunciaui Ego Felix Tamburellus Vicarius Generalis Neapolitan. & Delegatus Apoſtolicus.

Ita pronunciaui Ego Vincentius de Ianuario Primicerius Eccleſiæ Neapolitanę, & Delegatus Apoſtolicus.

4 Pro Regularibus verò, ad præſcriptum decreti à Sacra Congregatione Concilij Tridentini, emanati, quo ipſis interdicitur facultas hæc alienandi in vim ſuorum priuilegiorum, abſque ipſius Congregationis expreſſa licentia in ſcriptis, & gratis concedenda, ſub pœnis in eodem decreto contentis; cuius tenorem ſuo loco appoſuimus, porrigitur ſupplex libellus eidem Sacræ Congregationi, ſicut aliàs diximus: quo in ipſa propoſito, ſi petita hæc facultas concedenda eſt, ea in ipſius libelli calce extenditur eo modo, quo ſequitur, videlicet.

5 *Die &c. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, auctoritate ſibi attributa, commiſit Vicario Neapolitano, atque eius Eccleſię Primicerio, vt vocatis, qui fuerint vocādi, ac ſeruata forma litterarum fęlicis recordationis Pauli Secundi, poſtquàm compererint conceſſionem prędictam ad tertiam generationem, vt ſupra, ſi fiat, in euidentem Monaſterij ſupradicti vtilitatem, ceſſuram eſſe, gratis, petitam facultatem Oratoribus concedant.*

R. Card. Vlbadinus. Locus † Sigilli F. Paulutius Secret.

6 Porrò, Regulares, omninò debent in eorum precibus exprimere, cuiuſnam ipſi ſint Ordinis, tam in his, quam in quibuſcunque alijs precibus Papę, per eos offerendis. Verùm, quia ſæpè contingit in ipſa Curia, eorum Ordinem ignorari: ne propterea diutius eorum expeditio retardetur, ita ſtylus admiſit, vt dicatur *S. Benedicti, ſeu alterius Ordinis*, quatenus pro viris regularibus; pro monialibus autem, aut alijs mulieribus, ſub quacumque regula degentibus, dicatur

S.Cla-

S. Clara, ſeù alterius Ordinis. Quarè au-
tem horum Ordinum in dubio fiat men-
tio, dicam in mea *pract.benef. tom.2.lib.
7.nu.7.&* 8.

Prout etiam ſeruatur in eadem Curia,
ſecundum reſcriptorum qualitatem,
quando prorſus ignorari ibi contingit
Diæceſim Oratoris, ſiuè alterius in ſup-
plicatione nominati, vel an ſit Ciuitatis,
7 vel Diœceſis; tunc enim, ob præmiſſam
rationem, ſat erit dicere, *ſupplicat Orator
N. Neapolitan. Ciuitatis, vel Diæceſis*; quia
de ſtylo Curiæ, non vitiatur reſcriptum,
ſi in eo dicatur, quod Orator ſit de Diæ-
ceſi, ſi tamen ſit de Ciuitate; ex quo, bene
8 Ciuitas ipſa, in Diæceſi comprehendi-
tur; cum Diæceſis nil aliud ſit, niſi gu-
bernatio, adminiſtratio, ſiuè iuriſdictio,
Mandoſ. ad reg.16.qu.42.nu.2. qui nu.6.
ait, quod appellatione Diæceſanorum
9 propriè illi veniunt, qui ſunt de territo-
rio Epiſcopi; *D*iæceſis enim dicitur ter-
10 ritorium Epiſcopi, ſiuè diſtinctio, vel di-
uiſio finium Epiſcopatuum; in quo etiã
Ciuitas ipſa continetur, *c. p. Epiſcopum,
7.qu.1. & ibi Archid. in princip.* quare
hic nihil refert, an Orator ſit de Diæceſi
vel de Ciuitate: ac propterea ſæpenu-
mero, & in quamplurimis reſcriptis, vbi
prorſus ignoratur, cuiuſnam Ciuitatis,
vel Diæceſis ſit ipſe Orator, aut alius in
eis nominatus, vt dictum, eſt ſine difficul-
tate admittitur expreſſio, quod talis
Orator, ſiuè alius ſit, verbi gratia, Nea-
politan. ſeu alterius Ciuitatis, vel Diæce-
ſis. Nam, etſi vera ſit illa *D*. diſtinctio,
quod nimirum, in materia odioſa, ſi ver-
bum, *Diæceſis*, proferatur à lege, vel Con-
ſtitutione generali, appellatione Diæce-
ſis veniat ipſa Ciuitas, per *tex. in cap.1. de
rer.permut. in 6. & ibi gloſ. in verbo diæce-
ſi*. Si verò profertur in reſcriptis, ſeu diſ-
poſitionibus particularibus, minimè ip-
11 ſa Ciuitas comprehenditur in Diæceſi;
id verum eſt in diſpoſitionibus particu-
laribus odioſis, præiudicium tertij reſpi-
cientibus, veluti in reſcriptis ad benefi-
cia, vel ſimilibus: tunc enim, exempli gra-
tia, mandatum de prouidendo in Ciuita-
te, non extenditur ad Diæceſim; nec è
contra; quia materia, tanquam ambitio-
ſa, eſt reſtringibilis; prout etiam dicendũ
eſt de reſcriptis ad lites, *cap. ſuper eo, de
off. deleg.* Cœterùm verò, etiam in materia
diſpenſationis, quæ de ſui natura, eſt
odioſa, & reſtringibilis, non ſequitur, vt
quoad huiuſmodi expreſſionem, veniat
reſtringenda; quia concernit tantum fa-
uorem diſpẽſatorum; nec alicui, aliquod
infertur præiudicium; nec eſt materia
ambitioſa; & hanc eandem differentiam
ponit *Felin. in cap. Rodulphus, nu. 8. de re-
ſcript.* & docet *Bellam. deciſ. 141.* quod è
contra, qui eſt de Diæceſi, ſatis intelligi-
tur eſſe de Ciuitate, licèt ſecùs dicendum
ſit in materia ſtricta, & odioſa, vt dictum
12 eſt; quo caſu, appellatione Ciuitatis, id
tantum venit, quod ſolùm murorum am-
bitu continetur, & non veniunt, neque
ſuburbia, neque Diæceſis, *ut Felin. d. nu.
1.* quod pro ipſius Curiæ iunioribus, di-
ctum ſit.

Hic deniq; nõ eſt omittendum, quod ſi
fortè poſtquàm per ſupradictos Com-
miſſarios, vigore ſupradicti decreti, fue-
rit, præcedentibus omnibus ſupradictis,
declaratum, cõceſſionem, ſeu locationẽ,
cedere, vel ceſſiſſe in euidentem vtilita-
tem Eccleſiæ; poterit tamen per alias ve-
riores probationes probari, & haberi
13 contrarium, nempè, quod præmiſſa non
cedant in vtilitatem ipſius Eccleſiæ; ſed
potius in læſionem, vel damnum, eo pro-
bato, corruet, prout corruere debet ſu-
pradicta locatio; ſeù conceſſio, per *tex. in
l. ſi preces, C. de p. ad. menor.* vbi adeſt caſus
alienationis factæ prædij minoris, cum
decreto, & cauſæ cognitione, vt ibi dici-
tur, quod ſi per probationes appareat de
falſa cauſa, non tenet decretum, nec alie-
natio; quod etiã probatur *in l. magis puto,
§. ſi æs alienum ff. de reb. cred.* & quod ibi
dicitur in minore, procedit etiam in Ec-
cleſia, quæ vtitur iure minoris, *cap. 1. &
cap. auditis, de in integr. reſt.* tenet in ter-
minis *Innoc. per illa iura in cap. duaum,
verſ. tractatus, de reb. Eccl. non alien.* vbi
firmat, quod etiam ſi interueniat cauſæ
cognitio, & decretum, tamen non valet
alienatio, nec ex tali alienatione tranſ-
fertur dominium; niſi in veritate ſubſit
iuſta cauſa alienandi; vndè, ea non ſubſi-
ſtente, datur Eccleſiæ rei vendicatio con-
tra poſſidentem, & idem per *Gemin. in
cap. ſine exceptione, col. fin. 12. qu. 2.* & in
particulari conſuluit *Abb. conſ. 41. vol. 1.*
vbi erat facta alienatio cum confirma-
tione Bonifacij Papæ & tamen *Abb.* ibi
firmat, quod licèt præſumatur in vtilita-
tem Eccleſiæ, tamen poteſt probari con-
trarium; quo probato, alienatio irrita-
tur, *Dec. conſ. 133.* vbi per Commiſſarios
Apoſtolicos capta informatione, & in-
terpoſito decreto, tamen, quia non erãt
concludenter probata omnia, & ſingula,
Summo Pontifici in ſupplicatione nar-

rata, nihil valuit, quod actum fuit: & docet *Iaſ. conſ. 55. vol. 1.* vbi non obſtante hoc decreto, & informatione, conſuluit data læſione, omnia in irritum reuocari: eſt namque concluſio in iure, quod vbicunque narratum in gratia, detegitur falſum, corruit ipſa gratia, etiam ſi ſit facta motu proprio, & ex certa ſcientia; quia talis motus proprius, & certa ſcientia, etiam cum clauſula, *Non obſtantibus*, & ſimiles clauſulę operantur, donec probetur contrarium; quarè, detecto, quod in huiuſmodi alienatione, poſtquàm illa, vigore præſentis reſcripti, facta fuerit, non interuenerit cauſa legitima, quæ eſt ipſius Eccleſię euidens vtilitas, conceſſio Papæ, vel confirmatio euaneſcit: quinimmo, nec refert, quod talis, vel ſimlis gratia habeat forſan decretum irritans; quia illud nullum operatur effectum, vbi gratia principalis, ſuper qua huiuſmodi decretum adijcitur; corruit; quādoquidem tale decretum regulatur ſecundum principalem gratiam, & tanquam illi acceſſorium; quod quidem cum ſecundum ſuum principale regulari debeat, *l. cum principalis, ff. de reg. iur. cap. acceſſorium eod. tit. lib. 6.* profectò ſublato principali, cenſetur ſublatum, & acceſſorium, *arg. tex. in l. quo iure, verſ. item tolle iura, 8. diſt. cap. ſi monachus ad clericatum, 16. qu. 1. cap. preterea, de off. deleg.* Ac proinde, in caſu alienationis ſine cauſa legitima, conſcientia tam alienantis, quàm recipientis, non eſt tuta quoad Deum, *Archidiac. in cap. non liceat. 12. qu. 2. Abb. in cap. cum veniſſent, de iudic. Redoan. qu. 22. nu. 93.*

Cœterùm verò, non probata Eccleſiæ læſione, alienatio præſumitur facta cum cauſa; quia Commiſſarius, vel Delegagatus, cui commiſſum eſt, quod capta diligenti informatione, & facta perquiſitione, de cauſa, ac de alijs narratis in litteris, *ſi in euidentem*, cōcedat facultatem authoritate Apoſtolica, cauſas expreſſas veras repererit, ex conſequenti præſumitur de antecedenti, *cap. prudentiam, & cap. preterea, de off. deleg.* pręſumitur vndè, quod quiſquè officium ſuum diligenter exerceat, *cap. ad audientiam, de praeſcrip.* Quarè, quicunque prætendit cauſas, in huiuſmodi reſcripto expreſſas, non fuiſſe veras, hoc quidem probare debet, cum pręſumatur pro authoritate Delegati, ad id legitimè interpoſita, *id. Redoan. d. qu. 22. nu. 88. cum plur. ſeqq.*

Finis Libri Noni.

PRAXIS DISPENSATIONIS

SIVE LICENTIAE TESTANDI DE redditibus Eccleſiaſticis, pro perſonis à iure prohibitis.

LIBER DECIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Teſtari de fructibus beneficiorum, quomodo prohibitum.*
2 *Bona Eccleſiæ dicuntur, quę illius intuitu ſunt acquiſita.*
3 *Teſtari an poſſint Clerici de fructibus beneficiorum, intuitu conſuetudinis.*
4 *Teſtari, etiam ad pios vſus, quo iure Epiſcopi probibeantur.*
5 *Bona, poſt obitùm Epiſcopi, reperta, quando pręſumantur Eccleſiæ, vel hęredum.*
6 *Rotæ deciſio ad id per extenſum refertur.*
7 *Iuſpatronatus fundatum per clericum beneficiatum, præſumitur ex redditibus beneficiorum.*
8 *Quando tamen hæc præſumptio ceſſet.*
9 *Teſtandi facultas ſimpliciter conceſſa, intelligitur ad pios vſus.*
10 *Ad vſus prophanos non requirit cauſam.*
11 *Quamuis regulariter ſine cauſa non concedatur.*
12 *Bona poſt obitum Pręlati reperta, non ad Eccleſiam, ſed ad Cameram ſpectare.*
13 *Conſtitutio Pij V. ſuper ſpolijs proponitur.*

Praxis prohibitionis teſtandi de redditibus Eccleſiaſticis.

CAP. I.

SIcut bona Eccleſiaſtica, ſine Summi Pontificis facultate, iuſtaquè concurrente cauſa, nequeunt alienari, ita nequè de ipſorum redditibus teſtari, aut aliàs legitimè diſponi poſſe, certũ eſt: quare facultatẽ de illis teſtandi, aut aliter diſponendi, diſpenſationem etiam appellarunt DD. præſertim *Nauar. de redd. Eccleſ. per tot.* Propterea, quid Romanę Curiæ ſtylus, ſiuè praxis, circa eandem facultatem concedendam, ſeruet, videre ſequitur opportunè.

Pro qua quidem praxi præponamus, ſatis iure cautum eſſe, vt de fructibus beneficiorum, ac præbendarum, omnibus
1 beneficiatis prohibitum ſit teſtari, & non modò de bonis ex redditibus Eccleſiaſticis acquiſitis, verùm etiam de bonis emptis pecunia, quæ ex eiſdem redditibus fuerit collecta; quandoquidem bona Ec-
2 cleſiæ dicuntur omnia, quæ intuitu Eccleſiæ, aut de Eccleſiæ facultatibus, acquiruntur, & dixit *Abb. in cap. cum in officijs, num. 4. de teſtam.* quod clericus, de dictis bonis non poteſt teſtari, aut aliter diſponere, niſi in quatuor caſibus. Primo, ſi cle-

ricus tantundem de ſuo, Eccleſiæ contulerit,quantum vult relinquere,vel diſponere, *cap.ſi quis qualibet,* 12.*qu.*2.*cap.ſi quis Epiſcopus, ead.cau.qu.*5.Secundo, de rebus mobilibus, & modicis, ſi adſit conſuetudo. Tertio, poteſt donare intuitu eleemoſynæ, quam clericus poteſt facere in infirmitate conſtitutus. Quarto,quando clericus vult remunerare honeſta ſeruitia, tàm à conſãguineis,quàm ab extraneis accepta, *c.relatum* 2.*§. licet, de teſtam.* & indiſtinctè tenet *id. Abb.in cap.cum eſſet. nu.*21. *eod.tit.* quod clericus quęcumquè acquirit de bonis Eccleſię, debet conferre Eccleſię, aliàs punitur, per *tex. in cap.*1.12.*qu.*3.

Verũ aliquando dubitari contingit,nunquid prædictis Clericis beneficiatis, ratio-
3 ne conſuetudinis, liceat de ipſis redditibus Eccleſiaſticis teſtari,vbi viget talis cõſuetudo; circa quod tres opiniones adducit *Sanch.in ſuis opuſc. moralibus,lib.*2. *cap.*2.*dub.*15.*nu.*7. quarum prima eſt,talem conſuetudinem valere, & excuſare à peccato, beneficiatos, vigore illius teſtantes, etiam ad vſus prophanos,ac ſuis cognatis, & hæredibus reliquentes, prout dicit in Hiſpania ſeruari, vbi talis conſuetudo eſt ab immemorabili tempore,pro ijs tãtùm, qui non ſunt Epiſcopi,cum ſit conſuetudo obſeruata, & recepta, ac tacito Papæ, ac Pręlatorũ conſenſu approbata.Secũda eſt, prædictam conſuetudinem non eſſe validã abſolutè, ſed ad teſtandum de dictis redditibus ad vſus tantummodo pios, & in modica quantitate,ſecùs verò ad vſus prophanos, vel in magna quantitate; quod eſſet Eccleſiæ valde oneroſum, ex *Sylu. verbo,Clericus,*4.*qu.*2.*&* 3. & alijs ibi relatis. Tertia autem,inhæret ſecundæ,nulla adiecta modificatione,ſeù reſtrictione.

Quarè etiam pro eo, quod tenuit Romanæ Curiæ vſus, & praxis, nunquam ab ea recedendnm eſſe, iure optimo tenendũ eſt,ſcilicet, Clericos ex redditibus Eccleſiaſticis, nunquam teſtari poſſe ad vſus prophanos, & ad augendos cognatos, & alios hæredes,ſicut teſtari poſſunt de bonis patrimonialibus;quod quidem nulla, poſſe conſuetudine excuſari videtur;nam, vt ait id. *Sanch.loc. cit. num.*10. dum viuunt, tenentur dare ſuperflua pauperibus; in morte autem omnia sũt ſuperflua:vt enim ait Apoſtolns,nihil intulimus in hunc mũdum,haud dubium,quod nec auferre quid poſſumus;ergo dum moriuntur, non poſſunt ea prophanis vſibus erogare; Prælatus namque,ſeù Clericus,eſt in vita dominus, & in morte ſeruus,nuda vita contentus,vt ait *Bald.in c.cum M.nu.*20.*de conſtit.* ac proinde,mala conſuetudo, quæ eſt circa hoc,non excuſat; & potiſſimam,pręſertim ibi affert rationem, quæ profectò omne dubiũ ſubmouere videtur, nimirũ,quia licèt prohibitio teſtandi, ſit de iure humano, prohibitio tamen diſponendi in vſus non pios,eſt de iure diuino,& naturali;idcirco conſuetudo non poteſt derogare, nec contrarium,circa id credibile eſt, Papam tenere, & intendere, licèt aliud dicendum ſit de diſtributionibus quotidianis; quandoquidem in illis percipiendis, magis laboratur, & plenius acquiruntur, quàm fructus; & ita de illis poteſt clericus,vti verus dominus,liberè teſtari;quod non poteſt de fructibus. Ratio enim eſt, quia illæ potius acquiruntur ratione operarum impenſarum, quàm ratione præbendæ, vt per *Gonz. ad regul.* 8. §.7. *num.* 164.*& ſeq.* Hinc propterea,iam ſatis nororius Curiæ Romanæ inoleuit ſtylus, vt cũ hæres inſtitutus à Clerico, ſeù præsbytero, petit ab ipſo Papa litteras monitorialis in forma, *Significauit*,pro bonis ad ſe ſpectantibus,ratione ſucceſſionis hæreditariæ talis Clerici,ſeù presbyteri, non aliàs ipſæ litteræ dantur,niſi pro bonis,& rebus,de quibus ipſe Clericus, ſeù presbyter teſtari, aut aliàs legitimè diſponere poterat:& hæc,eſt notoria praxis. Quod quidem intelligendum eſt, vt excludantur, etiam bona, ex illicita negotiatione acquiſita, quæ declarauit Pius IIII. venire ſub nomine ſpoliorum, vt in ſua Conſtitutione,quæ incipit *Dicens eſſe conſentes, ſub Dat. Romæ,anno* 1560. *Non. Nouembris, Anno Primo.*

At verò,quia verſatur noſtra praxis circa licentiam teſtandi,quæ Epiſcopis præſertim eſt interdicta;propterea pariter dicendum eſt,eo modo, quo Clerici teſtari poſſunt de bonis patrimonialibus, ita, & ipſos Epiſcopos poſſe:& quãuis teneãt aliqui, non poſſe Epiſcopum de bonis propria induſtria, poſt adeptam dignitatem,partis teſtari ad omnes, etiam prophanos vſus,attamen probabilius, eſt de dictis bonis Epiſcopum teſtari liberè poſſe, ad quoſuis vſus, ſine Summi Pontificis facultate;quia, vt ait *id.Sanch.dub.* 51.*nu.*4.talia bona, ꝓpria induſtria,& labore acquirũt, & ſic ſunt illorum abſoluti Domini,abſquè vllo pacto tacito,vel expreſſo,ea conuertendi in pios vſus. Cæterùm de redditibus Epiſcopatus, certiſſimum eſt apud omnes,nõ poſſe Epiſcopos teſtari,ẽt ad pios vſus, abſquè facultate Papæ. Ratio

tio, ex *eodem Sanch. num.* 5. quia id iure ipſis prohibetur in Concilio Agathenſi, vbi ſtatutum eſt, quod Epiſcopi, de rebus proprijs, vel acquiſitis, vel quicquid de proprio habent, hæredibus ſuis, ſi voluerint, derelinquant: quidquid verò de prouiſione ſuę Eccleſiæ fuerit, ſiuè de agris, ſiuè de fructibus, ſiuè de oblationibus, omnia in iure Eccleſiæ reſeruentur, vt in *c. Epiſcopi, d. 12 q. 1. & in c. ſint manifeſta, ead. q. 1.* vbi *gloſ.* ait, q res ppriæ Epiſcopi, & res Eccleſiæ debēt eſſe ſeparatæ, vt, Epiſcopus in obitu ſuo, ſine interdictione, vel cōtradictione, quibus voluerit, ppria relinquere poſſit; quodquè iuſtum eſt, vt nec Eccleſia, nec propinqui Epiſcopi detrimentum ſentiant; aliàs enim, ſemper res, ita acquiſitæ, pręſumuntur eſſe de bonis Eccleſiæ. niſi contrarium probetur: quapropter, ſi Epiſcopus, vel alius Prælatus permiſtim vtitur rebus ſuis, ſuæquè Eccleſiæ, cum non ſit facta diſtinctio, coguntur hæredes Epiſcopi probare, illas res nō eſſe Eccleſię; ſicut vxor cogitur probare, res aliquas non eſſe mariti; quia promiſcuè vtitur rebus mariti, vt ſuis, *d. gloſ. in verbo, probantur.* Ratio, quarè ius, Epiſcopis, & Clericis, ex his redditibus teſtari interdixit, eſt, vt ſciētes in morte non poſſe per teſtamētū diſponere imitarētur ad illa pauperibus diſtribuendū in vita, & ſic effugerent auaritiam, *id. Sanch. d. num.* 5. Ita tamen in propoſito diſtinguit *Barboſ. de pot. Ep ſ. gloſ. 114. num.* 11. videlicet, Aut conſtat, Pręlatum habuiſſe bona, tempore ſuę promotionis, aut conſtat, quod non habebat, aut ſumus in dubio. Et primo quidem caſu, cenſentur quæſita, non intuitu Eccleſię, ſed perſonæ, cum præſumatur pro poſſeſſore, & contrarium intendenti, incumbit onus probandi; cum iam conſtet, illa bona, multò ante, eundem Epiſcopatum, fuiſſe penes eundem Prælatum. In ſecundo caſu videlicet, quando conſtat, tempore promotionis, Prælatum nihil habuiſſe, pro Eccleſia præſumendum eſt; quod, nimirum illius intuitu, fuerint quęſita. Tertio denique caſu, quando res eſt incerta, & dubia; quarè neque conſtat, bona inuenta penes Prælatum, fuiſsè quæſita antè, vel poſt Epiſcopatum, tunc etiam pro Eccleſia præſumendum eſt, quod illius intuitu fuerint comparata; quæ quidem diſtinctio rectè deſumpta eſt ex *tex. in cap. 1. de teſtam.* in quo huius negotij ſolida baſis reſidet; ibi enim Gregorius Nonus, per hæc verba diſtinguit, videlicet, *Hortamur ergo, vt ſolicitè hoc diſcutias, & quicquid ipſum habuiſſe patuerit, à qualibet perſona detineri nullatenus patiaris; niſi hoc ſolum, quod eum ante Epiſcopatus ordinem, proprium habuiſſe conſtiterit: quicquid verò Eccleſiæ, ante ipſius conſecrationem fuiſſe cognoueris, vel in Epiſcopatus ordine prædictum Epiſcopum acquiſiuiſſe, in eiuſdem Eccleſiæ domino conſeruetur.* Quæ quidem bona, etiam ab inteſtato deferuntur ad cōſanguineos, qui legitimè ſuccedunt, vt tenuit *Rota deciſ. 41. num. 2. de probat. in antiq. Leo in theſ. for. Eccl. p. 3. cap. 3. nu.* 12. vbi præſertim, ait, hanc concluſionem procedere in Epiſcopo patrimonium habente, nimirum, quod illius bona hæreditaria præſumantur potius quęſita ex redditibus patrimonialibus Epiſcopi, quàm Eccleſiæ, vt tenuit *Rota in vna Conſtantien. bonorum 18. Martij* 1560. *quę eſt* 582. *p. 3. lib. 3. diuerſ.* & cum ſit ſatis notabilis, & ſæpiſſimè viderim, eam in propoſito tàm in Vrbe, quàm alibi allegari, viſum eſt, illius tenorem hic ſubnectere per extenſum, qui talis eſt, videlicet.

Conſtantien. bonorum 18. *Martij* 1560.

6 Mortuo Epiſcopo Conſtantien. Eccleſia, omnem illius ſupellectilem, & alia omnia bona occupauerat, eaquè modernus Epiſcopus, nunc tanquam bona Eccleſiæ detinebat; Hæredes autem Epiſcopi defuncti ea ex bonis patrimonialibus confecta eſſe dicebant, & aſſerebant. Hincque orta lite, Rota aliàs iudicauerat in fauorem Eccleſię; quia hæres nihil probauerat: dederat tamen hæredibus remiſſoriam; qua exequuta, & tunc in actis producta, propoſui dubium, quod ſummatim complectebatur dicta teſtium, An ex his probaretur, vaſa argentea, & aliam ſuppellectilem, de qua in inuentario confecto Auguſtæ poſt obitū Epiſcopi nullo ſigno, quàm Eccleſiæ, pertinere ad hæredes, ſiuè ad Eccleſiam. Eccleſia duplici iure ſe præcipuè tuebatur, Primo, quod erat ea in poſſeſſione bonorum: vnde ad aduerſarium ſpectabat onus probandi contrarium concludenter, Secundo, quia aduerſarius tenebatur probare identitatem corporum, quæ prætendit fuiſſe in bonis Epiſcopi, quod ex teſtibus non probatur. Rota tamen, re diligenter conſiderata, ex præſuppoſitis in puncto, contrarium reſpondit. Nam, cum conſtet de paupertate Eccleſiæ, & de bonis, & de diuitijs proprij Epiſcopi prædefuncti, ſemper bona, quæ reperta fuerunt, non habentia ſignum Eccleſiæ, præſumi

potius

potius quęſita ex bonis Epiſcopi, quàm Eccleſiæ, *Abb. in cap. 3. de pecul. cler. cap. cum teſtes, num. 4. de teſt. Corn. conſ. 314. col. 1. & ſeq. num. 3. Boer. deciſ. 20. num. 4. Couar. in cap. 1. de teſt. num. 7. & ſeq.* qui loquuntur, etiam vbi Eccleſia reperitur in poſſeſſione: nam hæ præſuppoſitiones præualent, *Socein. conſ. 91. in 3. Corn. conſ. 79. num. 3. in 4. Roman. conſ. 159. in fin. Barb. in cap. 1. de pecul. cler.* Non obſtat, quod bona hæc potuerint eſſe apud Eccleſiam ante promotionem eius Epiſcopi, quoniam præſumptiones, de quibus ſupra, hoc excluſerunt: deinde, cum inter hæc bona reperiantur multa notata ſigno Eccleſiæ, ſequitur, ea, quæ exiſtunt ſine huiuſmodi ſigno, nó cenſeri eſſe Eccleſiæ; ppterea, cum præſupponatur ex redditibus ſuis proprijs, & legationibus, & muneribus ſibi oblatis, plurima acquiſiuiſſe, & tempore obitus ſui non reperiantur alia bona ſua, niſi quæ in inuentario erant, neceſſarium eſt, vt dicamus, hæc confecta eſſe ex illius bonis, nec aliàs omnes alios fructus euanuiſſe. Non obſtat, quod obijciebatur de identitate, nam hæ præſumptiones ita ſufficiunt, vt niſi contrarium doceatur, cenſeantur eſſe eadem bona, præſertim, quia tempore obitus ſui in Auguſta, extra Eccleſiam ſuam Conſtantien. reperta ſunt apud eum talia bona, *Ancbar. conſ. 198. num. 1. & 3.* Præſumptiones autem multæ ſunt, de quibus in puncto; quibus accedit, & confectio inuentarij, *Bald. in Auth. licentiam, num. 3. C. de Epiſ. & cler.* Nec iſta, Rota de iure probabat: quia tamen ſemper cupit veritatem, quoad eius fieri poſſit, inuenire, intelligitquè morem eſſe ibi, vt ſinguli Epiſcopi relinquant inuentaria bonorum Eccleſiæ, propterea placuit, vt iubeam moderno Epiſcopo, vt tranſmittat iſta inuentaria, quo cognoſcere poſſimus, an bona, de quibus agitur, integrè pertineant ad Eccleſiam, aut minus.

Ita tamen ſcimus, hodie vbilibet ferè ſeruari, ſicut etiam admonet *Barboſ. de poteſt. Epiſ. gloſ. 114. num.* 15. vt omnis dubietas circa hoc, tollatur, vt debeat Epiſcopus, tempore, quo Epiſcopatum conſequitur. inuentarium illarum rerum facere, quas ipſe ex patrimonio, vel aliò titulo ſibi comparauit, iuxtà *tex in cap. de Syracuſana 28. diſt.* ibi, *præſentis temporis habita rerum deſcriptione &c.* & ibi ait *id. Barboſ.* quòd ſi Prælatus non confecerit huiuſmodi inuentarium, præſumitur contra eundem, nihil habuiſſe, & quod omnia intuitu Eccleſię acquiſiuerit, vt in ſimili de hærede non conficiente inuentarium, in *Auth. de hæred. & Falcid. §. ſancimus, coll. 1. verſ. patet.*

Poſtremò, optimè declarauit Pius V. quænam ex prædictis bonis, ſub ſpolio cõprehendantur, vt in ſua Conſtitutione, quam infra ſubijcimus; & præter exempta in eadem Conſtitutione, adhuc addere viſum eſt, quod à dicto ſpolio eximuntur omnia bona patrimonialia, vel ex cauſa donationis, ſucceſſionis, ſeù legatorum, aut ex fructibus eorundem bonorum patrimonialiùm, & donationum, vel ſucceſſionum acquiſita, de quibus ipſi Epiſcopi, ſeù aliàs beneficiati, liberè teſtamento, donatione, vel quocunque alio modo, & titulo diſponere poſſunt, *id. Leo, d. cap. 3. num. 12.*

Hinc etiam dicimus de iurepatronatus, per clericum beneficiatum fundatum, quod, quando non conſtat, ex quibus bonis fuerit fundatum, an videlicet ex bonis patrimonialibus, & laicalibus an verò Ec-
7 cleſiaſticis; quia in dubio ſemper præſumitur fundatum, & dotatum ex bonis, intuitu Eccleſiæ acquiſitis, ac redditibus beneficiorum, quo caſu, certum eſt ex ſuppoſitione, quod ipſa fundatio, ſeù dotatio facta ſit de bonis Eccleſiaſticis, non autem patrimonialibus. *Felin. in cap. ex litteris, num. 3. de conſtit. Rebuff. in prax. ſignat. 3. p. verſ. necnon iuriſpatronatus, Maſcard. de probat. concluſ. 960. num. 9. Parſ. de reſign. benef. lib. 2. q. 4. num. 39. Achil. de Graſſ. deciſ. 214. de iurepatr. Creſcent. deciſ. 9. eod. tit. & alij, quos refert Garc. de benef. p. 5. cap. 1. num. 593.* proindè quoad hoc, vſus Curiæ, Datariæquè Apoſtolicæ, ſtylus, ſine praxis inoleuit, (quod obiter dicimus) vt quoties clericus, beneficiatus fundare, ac dotare voluerit beneficium cum reſeruatione illius iuriſpatronatus, ſemper periti Sollicitatores, in ſupplicatione pro huiuſmodi erectione, petant, tale iuſpatronatus, ita Oratori concedi, quod ſit, & eſſe debeat de iurepatronatus laicorum; ac propterea ita exiſtat, & eſſe debeat; non, ex priuilegio Apoſtolico, ſed ex vero, & reali iurepatronatus laicorum, ratione perpetuæ dotationis ex bonis verè, & merè laicalibus, & patrimonialibus &c. cum amplioribus clauſulis, & cautelis, apponi conſuetis in ſupplicatione, Summo Pontifici porrigenda pro erectione, & conceſſione iuriſpatronatus in beneficio, per clericum beneficiatum erigendo, vt eſt notum omnibus Curialibus, & ego latus

rius reaſſumo in mea *pract.beneſic.* Circa,
quod omne dubium tollitur, attenta in-
fraſcripta *Conſtitutione Pÿ V.* qua caue-
tur inter cœtera,vt nullum fiat à Camera
ſpolium eorum,qui beneficia Eccleſiaſti-
ca obtinebant, valoris triginta ducato-
rum auri de Camera, aut penſiones an-
nuas ſimilis ſummæ; quia licèt res, quas
clericus poſt clericatum acquiſiuit, præ-
ſumantur acquiſitæ ex redditibus Eccle-
8 ſiæ,attamen id procedit in bonis à Præla-
tis defunctis, relictis,qui amplos redditus
habebant,non autem,ab illis clericis, qui
iuxtà eandem Conſtitutionem non ha-
bent maiores redditus ijs, quæ in ea ſunt
expreſſi; quarè, ſi quid acquiſiuerunt,
præſumitur legitimè acquiſiuiſſe, *id.Leo, d.cap.3.num.22.*

Ampliorem ponit diſtinctionem *Iul.
Clar.in §.teſtamentum,q.27.* vbi ait, quod
hæc eſt pulchra quæſtio,& ſæpiſſimè con-
tingit in practica; & pręmittit, quod in
hoc propoſito poſſunt conſiderari quin-
que genera bonorum, ſcilicet bona pro-
pria,ſeù patrimonialia ipſius clerici, ſeù
Prælati, Item bona Eccleſiæ,ſiuè beneficij.
Item bona quęſita ex fructibus Eccleſiæ.
Item fructus collecti in bonis Eccleſiæ.
Item quotidianæ diſtributiones,quas cle-
ricus percipit in ipſa Eccleſia; quam
quidem diſtinctionem cum ijs, quæ ſe-
quuntur, vide apud eundem *Doctorem
loc. cit.*

Infertur etiam hinc ad illam quæſtio-
nem, quæ quotidie in facto occurrit,
nunquid,videlicet,committat ſimoniam,
renuncians beneficio; ex eo, quia vult
ſibi ſolui expenſas ab eo factas in quibuſ-
dam maſſaritijs Eccleſiæ? Quarè *Felin.
conſ.11.num.6.* diſtinguit, quod aut im-
pendit de bonis proprijs,& poteſt abſque
labe ſimoniæ, aut de bonis Eccleſiæ, &
non poteſt,aut de bonis vtriuſque, & cō-
penſabitur pro rata: ſi verò res erit du-
bia, præſumitur,expenſas feciſſe de bonis
Eccleſiæ, & per conſeqnens non poteſt
illas repetere,ita *Abb in cap. fin. de pecul.
cler.* ex quo,omnia bona Prelatorum, &
clericorum,poſt adeptam dignitatem,
& beneficia, præſumuntur eſſe de bonis
Eccleſiæ,& de bonis Eccleſiæ acquiſita,
cuì pręficiebantur, niſi contrarium pro-
betur: quarè Eccleſia, fundatam habebit
intentionem ſuper omnibus bonis à Præ-
lato defuncto poſſeſſis: & poſſeſſio bono-
rum Prælatorum continuatur in Eccle-
ſia; ita notabiliter *Pariſ. de reſign. benef.*
per diuerſa iura per eū allegata *lib. 14.q.7
à num. 49. vbi num. 52.* limitat id non
procedere,quoties conſtat, vel conſtabit,
bona eſſe patrimonialia, & ex redditibus
patrimonij acquiſita, *Roman. conſ. 159.
num.4.verſ.primo caſu, Menoch. de arbitr.
iud.caſu 95.num.4.Burſat.conſ.376.num.
4.vol.4.*

Ad hanc verò praxim deſcendendo,
dicimus,huiuſmodi facultatem petendam
omnino eſſe in ſpecie, etiam quoad vſus
prophanos,per ea,quæ ſuperius dicta ſunt;
ex eo quod, ſi fortè Summus Pontifex,
eam tribuat, vt poſſit ad quoſcun-
que vſus teſtari, prout ex formulis anti-
quis apparet, cum nihilominus in ipſa
facultate aliud non adderetur, conceſſa
9 profectò ea tūc intelligebatur quoad vſus
tantummodò pios, non autem propha-
nos, niſi de ipſis prophanis vſibus men-
tio habeatur; quod præſertim decidit *Bar-
bat.de pręſtant.Cardin.p 1.q.4.col.4.* relatus
per *Nauar.de redd.Eccleſ.q.3.num.2.* quia
licèt omne priuilegium debet ita intelli-
gi, vt aliquid operetur, contra ius com-
mune, dato,quod aliquid operetur, in
reliquis,debet reſtringi: quarè cum præ-
dicta facultas,ſit priuilegium, & operari
poſſit effectum teſtandi ad pios vſus, con-
tra ius commune, non debet alium effe-
ctum maiorem operari, ſcilicet teſtandi
ad prophanos, *id. Nauar. loc.cit. num.3.*
& pluries ita deciſum vidimus,& audiui-
mus in facti contingentia,ſicut hodie ſer-
uatur in praxi, & patet ex formulis infra
poſitis. Hoc quidem benè cōceditur, vt
poſſint ipſi pro aliqua competenti ſumma
teſtari,in uim alterius,ſibi attributæ facul
tatis; attento quod extāt litterę in forma
breuis, moderatoriæ bullæ Pauli III. per
quam Archiepiſcopis,Epiſcopis, & alijs
Prelatis reſtringitur facultas diſponendi
in fauorem Eccleſiarum,& piorum loco-
rum; adeò vt ij non habentes à Sede
Apoſtolica licentiam teſtandi, poſſint de-
cimam partem tantùm rerum, & bonorū
mobilium;& immobilium, & ſe mouen-
tium, ac pecuniarum Eccleſijs,Monaſte-
rijs, Hoſpitalibus,& pijs locis,capiendi,
& acquirendi facultatem habentibus tan-
tùm,non per viam inſtitutionis hæredum,
ſed donationis, vel legati in vita, ſeù in
morte relinquere,prout in *d.Conſtitutione
ſub Dat. Romæ ſub Annulo Piſcatoris 8.
Martij 1548. Pontificatus ſui Anno Quar-
todecimo.*

Et licèt,vbi ipſius Summi Pontificis ad
id authoritas intercedit, ad quoſcunque
10 vſus,ſiuè pios,ſiuè prophanos, aliqua ad

lic

ſic validè teſtandum,non requiratur cauſa, nec ob id hæredes inſtituti, ſiuè legatarij, aut donatarij ad aliquam reſtitutionem tenentur;per ea,quę dicit *id. Sāch. in dd.conſil.moral.lib.2.cap.2.dub.51.num.7.* nimirum, quod ſecluſa prohibitione teſtandi, ſi ipſi teſtentur ad vſus prophanos, lıcèt peccarent, nihilominus verè dominium transferrent; nec accipientes tenerentur reſtituere, ſicut ſi in vita, prodigè donarent; cum ſint veri domini, ſed prohibitio teſtandi, eſt de iure humano, vt ex ſupradictis iuribus allegatis patet; & licet ad vſus prophanos, ipſa prohibitio ſit de iure diuino, id tamen eſt quoad licitè fieri poteſt,non tamen quoad dominij translationem; ſed diſpenſatio Papæ in iure humano, etiam abſquè cauſa valet.

Nihilominus,regulariter Summus Pō-
11 tifex, facultatem ipſam, non ità paſſim concedit,niſi pro graui vtilitate Eccleſiæ, veluti,quia eſt vir nobilis, aut aliàs de Eccleſia benemeritus, vel à quo vtilitas ſperatur Eccleſiæ, ex quo, etiam, quatenus iſtud ſit præceptum diuinum, eſt tamen per Papam diſpenſabile; quamuis talis teſtandi facultas non concedatur de talibus redditibus in notabili quantitate, ita vt ſit Eccleſię valde oneroſa,vel pauperum neceſſitatibus ſubueniri nequeat, vel in notabile diuini cultus detrimentum, & diminutionem, *ex Sanch. lo. cit. num. 9.* & fatentur omnes practici Curiales.

Illud autem,quod etiam huic praxi potiſſimùm præmittendùm, inter cætera diximus,eſt,quod diuerſi Romani Pōtifices, bonorum Epiſcoporum, & beneficiatorum decedentium diuerſorum ſpoliorum; vti ad Cameram Apoſtolicam ſpectantium,Collectores,& Exactores in varijs Prouincijs, & locis deputarunt; qui de illis, tanquam de rebus ad Cameram præfatam ſpectantibus, donando, & tranſigēdo, ac aliàs diuerſimodè diſponere poterant,vt in *Conſtitutione Pauli III. edita anno 1552.* & per *Nauar. in Comment. de ſpol. cler. §. 5. poſt princip.* in qua quidem Conſtitutione,idem *Paulus* teſtatur,ab antiquiſſimo tempore citra,dicta ſpolia,Cameræ Apoſtolicæ nomine exacta, & inter iura ipſius Cameræ connumerata fuiſſe; ac proinde ad amputandas difficultates, quæ in medium afferebantur,declarauit,res,& bona,ſpolia nuncupata,in quibuſcunque Regnis, & Dominijs, tàm citrà,quàm vltra montes, & maria, conſiſtentia, quæ pro tempore, poſt obitum Prælatorum, & perſonarum quantumcunque,& quomodolibet qualificatarum, etiā Cardinalatus honore fulgentium,qui, vel nullo condito teſtamento, vel abſquè ſufficienti facultate, aut vltra quantitatem,de qua facultatem habuerunt, condito, deceſſerunt, & decedent ad Cameram Apoſtolicam, & non ad alios,etiam in quibuſuis alijs Eccleſijs, Monaſterijs,cęteriſquè beneficijs Eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura ſęcularibus, & quorumuis Ordinum regularibus, ſpectare; illaquè tanquam ad ipſam Cameram ſpectantia,perpetuò colligi, ac recuperari poſſe,& debere.

Cæterùm autem, quænam bona veniant ſub ſpolio huiuſmodi, declarauit fel.record.Pius Papa V. ſua peculiari Cōſtitutione; quæ cum ſit nimis ſalutaris, & in viridi obſeruantia hic inſeritur,& eſt tenoris ſequentis,videlicet.

PIVS Epiſcopus *ſeruus Seruorum* Dei. *Ad perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis prouidentia circumſpecta,ad ea ſolicitudinis ſuæ partes potiſſimum conuertit,per quæ ſingulis Eccleſiis debita obſequia,& opportuna ſubuentionis auxilia,minime ſubtrahantur. Cum itaq; ſicut accepimus,nonnulli Patriarchæ,Archiepiſcopi Epiſcopi,& Abbates,ſeu Commendatarij,ac alij beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, proprij honoris,& ſalutis immemores,etiam prætextu facultatum teſtandi,eis,per ſedem Apoſtolicam conceſſarum, in eorum vltimis voluntatibus,res ſacras,ac vaſa, ornamenta, & paramenta Eccleſiaſtica,aliaque cultui diuino dicata,quandoque ex fructibus Eccleſiaſticis,per eos acquiſita,non Eccleſiis,& monaſterijs, ac beneficiis,quibus præfuerunt, ſeu à quibus prouentus Eccleſiaſticos,& ſtipendia acceperunt, prout rationi, & honeſtati conſentaneum foret ſed aliis locis,etiam aliquando non pijs,ac interdum eorum conſanguineis,& affinibus relinquere,ac Cameræ Apoſtolicæ Collectores,prætextu,quod illa ſub appellatione ſpoliorum veniant,tanquam eiuſdem Cameræ ſpolia exigere, & percipere non erubeſcant,in maximum religionis dedecus,ac Eccleſiarum, monaſteriorum,*

rum, & beneficiorum eorundem detrimentum, ac relinquentium animarum periculum, ſcandalumque plurimorum: Nos abuſibus, ſcandaliſquc huiuſmodi prouidere, ac ſingularum Eccleſiarum, & monaſteriorũ, ac beneficiorum indemnitati, animarumquè quorumlibet ſaluti conſulere volentes, Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetua valitura conſtitutione, ſtatuimus, ordinamus, decernimus, & declaramus, quod de cætero omnia, & ſingula ornamenta, & paramenta, ac vaſa, necnon Miſſalia, & Gradualia, ac cantus firmi, & muſicæ, alijquè quomodolibet nuncupati libri, & alię res ſacræ, etiam auri, & argenti, ac quæcunque alia bona per quoſcunque Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, ſeù Commendatarios, & alios quoſcunque, quęcunque, & qualiacunque beneficia Eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura, ſęcularia, & quorumuis ordinum regularia, in titulum, vel commendam, aut alias quomodolibet obtinentes, quocunque nomine, vel titulo cenſeantur, etiam ſi de illis, & eorum qualitatibus, ſpecialis, & expreſſa mentio habenda foret, ad vſum, & cultum diuinum, etiam in eorum priuatis ædibus, & capellis, vel oratorijs deſtinata, tempore eorum obitus, ex teſtamento, vel ab inteſtato relicta, ſub quibuſuis facultatibus teſtandi, & alias diſponendi de bonis per eos ex altari, vel alias quomodolibet acquiſitis, per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores, & ſucceſſores noſtros, ac nos, ſub quibuſuis tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis, etiam Motu proprio, & alias quomodolibet conceſſis, & concedendis, minimè comprehendantur: Nec ſub appellatione ſpoliorum veniant; ſed ad ſingulas Eccleſias, monaſteria, etiam conuentu carentia, et beneficia huiuſmodi in quibus reſederint, aut quibus præfuerint, ſeù quæ aliàs obtinuerint, omnino ſpectent, & pertineant, ac ſpectare & pertinere, illaquè poſt eorum obitum eiſdem Eccleſijs, monaſterijs, & beneficijs, etiam ſi in Romana Curia, & procul ab illis deceſſerint, vel ad illa nunquam acceſſerint, etiam ſi antea Eccleſiarum, & monaſteriorum regimini ceſſerint, vel beneficia huiuſmodi renuntiauerint, eo ipſo applicata, & incorporata ſint, & eſſe cenſeantur. Ita quod liceat illis defunctis in eiſdem Eccleſiis, monaſterijs, & beneficijs ſucceſſoribus, ac Eccleſiarum, & monaſteriorum huiuſmodi capitulis, & conuentibus reſpectiue, illa propria auctoritate liberè apprehendere, ac eorum Eccleſiis, & ſacriſtijs applicare, & incorporare, ac quæcunque donationes ac relicta, & legata, teſtamenta, & codicilli, & aliæ vltimæ voluntates, ſeù ſpolia deſuper contra præſentis conſtitutionis noſtræ tenorem, quomodolibet pro tempore facta, quoad præmiſſa, nulla, & inualida, nulliuſque roboris, & momenti exiſtant, & perſonis, etiam Eccleſiaſticis, ſeù locis, etiam pijs, aut Eccleſiaſticis, alijs, quibuſcunque, in quarum, ſeu quorum fauorem pro tempore facta fuerint, minime ſuffragentur; nec per ea eiſdem perſonis, ſeù locis, vel alijs Eccleſiis huiuſmodi aliquod ius in rebus prędictis, vel ad illas acquiri poſſit. Quinimo res ſacras, ac alia bona prædicta quocunque nomine, vel titulo pro tempore detinentes, ad illa Eccleſiis, & Monaſteriis, ac beneficijs per defunctos quomodolibet acquiſitis, vt præfertur, iuxta præſentium tenorem realiter, & cum effectu reſtituendum, & conſignandum, quibuſuis diſpoſitionibus de illis in contrarium quomodolibet factis minimè attentis, omnino teneantur, & ad id per cenſuras, & pœnas, etiam furti, & ſacrilegij, ac alia iuris, & facti remedia opportuna, cogi & compelli poſſint, & debeãt. Inſuper ne deinceps contingat, inſolentia ſpoliorum Cameræ Apoſtolicę Collectorum, vel Subcollectorum, aliquas Eccleſias, nec hominum quemquam damno, & iniuria affici, nec cuiquam de cætero vertatur in dubium, quæ res habendę ſint nomine ſpolij, ſimili modo ſtatuimus, decernimus, & declaramus, quod quęcunque ſcamna, cathedræ, arcę & etiam ligneę, vel lapideæ, etiam marmoreæ, menſę, & tabulę, ac quęcunque dolia, ſeu vaſa vinaria vacua, & alia ſimilia ſuppellectilia domeſtica per quoſuis presbyteros, ſeu clericos, ab humanis pro tempore decedentes, tempore eorum obitus in Eccleſiis, ſeu eorum domibus Eccleſiarum earundem, vel alibi vbiuis locorum relicta, etiam ſi ex fructibus, & prouentibus beneficiorum, quę dum viuerent, obtinebant, acquiſita fuerint, ſub

ſpolio-

ſpoliorum appellatione, minime veniant, nec pro ſpoliјs vllo modo reputari poſſint. Prętere a,quod nullum ſpolium Camerę prętatę fieri, nec quicquam à quibuſuis ſpoliorum Camerę huiuſmodi Collectoribus,vel ſubcollectoribus exigi poſſit per obitum illius, qui dum viueret,vnum vel plura beneficia Eccleſiaſtica obtinuerit,cuius vel quorum inſimul fructus,redditus,& prouentus,triginta ducatorum auri de Camera ſecundum communem ęſtimationem,valorem annuum non exceſſerint, aut qui penſiones annuas, ſuper quibuſuis fructibus Eccleſiaſticis,vſque ad dictum valorem annuatim perceperit, dummodo tamen is ſe ab omni illicita negotiatione,& à ſacris canonibus prohibita abſtinuerit. Ita quod,ſi quis dictorum Collectorum aliquid ex bonis quorumuis defunctorum,qui ſimilia beneficia obtinuerint,ſeu ſimiles penſiones perceperint, prætextu ſpoliorum eiuſdem Cameræ percipere,aut aliàs contra præſentes noſtras literas,attentare præſumpſerit,ad totalem bonorum per eum perceptorum reſtitutionem teneatur,ac ad viam iuris,etiam per ſimiles cenſuras,& pęnas cogi,& compelli poſſit,& debeat. Diſtrictius inhibentes quibuſuis Camerę præfatæ ſpoliorum Collectoribus,nunc,& pro tempore exiſtentibus,ſub indignationis noſtrę,& priuationis eorum officiorum pęna,ne in ornamentis, & paramentis,ac vaſis,& libris pręfato cultui diuino dicatis,ac aliàs in rebus ſacris, necnon ſuppellectilibus pręfatis quomodolibet ſe intromittant,nec in eorum inuentariјs,tanquam ſpolia redigant.ſeu deſcribant;ſed ornamenta,& paramenta, necnon vaſa,& libros,aliaque diuino cultui dicata,huiuſmodi Eccleſiis,& monaſteriјs capellis, & aliјs beneficiis huiuſmodi,eorumquè Rectoribus,& aliјs pręfatis libere admittant,& conſignent,ac conſignari faciant cum effectu,ac ſuppellectilia prędicta in locis,vbi conſtiterint,relinquant. Ac decernentes,ſic in præmiſſis omnibus,& ſingulis,per quoſcunque Iudices, & Commiſſarios,quauis auctoritate fungentes,ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi,& interpretandi facultate, & auctoritate,iudicari & diffiniri debere,ac irritum & inane, quicquid ſecus ſuper iјs,à quoquam quauis auctoritate ſcienter,vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca,dilectis filiјs Curiæ cauſarum Camerę Apoſtolicæ generali Auditori,& ſingulis locorum Ordinariјs; ac maiorem dignitatem,poſt Pontificalem in vniuerſis Eccleſiis Cathedralibus, & Metropolitan. pro tempore obtinentibus,per Apoſtolica ſcripta,Motu ſimili,mandamus, quatenus ipſi, vel duo,aut vnus eorum præſentes literas,& in eis contenta quęcunque,vbi,& quando opus fuerit, quotiens pro parte quorumcunque,in præmiſſis intereſſe habentium,vt præfertur, fuerint requiſiti,ſolemniter publicantes,eiſquè in pręmiſſis,efficacis defenſionis pręſidio aſſiſtentes,faciant,auctoritate noſtra,pręſentes literas, & in eis contenta quęcunque,firmiter obſeruari,ac ſingulos,quos literæ ipſa concernunt, illis pacificè gaudere:non permittentes.eos deſuper quomodolibet indebitè moleſtari. Contradictores,auctoritate noſtra appellatione poſtpoſita,compeſcendo, Non obſtantibus Apoſtolicis, ac in prouincialibus, & ſynodalibus Conciliјs editis generalibus,vel ſpecialibus conſtitutionibus,& ordinationibus, necnon Eccleſiarum,& monaſteriorum huiuſmodi, iuramento, confirmatione Apoſtolica,vel quauis firmitate alia,roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus,facultatibus teſtandi,aliјſquè priuilegiјs,indultis,& literis Apoſtolicis,quibuſuis conceſſis,approbatis, & innouatis,etiam ſi de illis,eorumque totis tenoribus, ſpecialis, & expreſſa mentio facienda eſſet,illorum tenores pro ſufficienter expreſſis habentes,illis in reliquis in ſuo robore permanentibus,cęteriſque contrariјs quibuſcunque. Volumus autem quod ſi aliquis ex Patriarchis Epiſcopis,Abbatibus,ſeu Commendatariјs,& aliјs beneficiatis pręfatis pluribus Eccleſiis.ſeu monaſteriјs,pro tempore ſimul,vel ſucceſſiuè præfuerit,ſeu plura beneficia obtinuerit,ornamenta,& paramenta,ac res,& bona prędicta,ad illa omnia, habita ratione fructuum,& temporis,quo eadem beneficia poſſedit,omnino pertineant, & proportionabiliter inter ea diuidantur. Quodquè pręſentes literę in Cancellaria noſtra Apoſtolica,& acie Campi Florę,de more publicentur,& inter conſtitutiones perpetuo valituras deſcribantur. Et quia difficile foret pręſentes,ad ſingula quęque loca de-

ferri,

ferri, volumus, & etiam declaramus, earum tranſumptis etiam impreſſis, manu Notarÿ publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius Prælati, vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, ſigillatis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ eiſdem præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ ordinationis, ſtatuti, decreti, declarationis, inhibitionis, mandati, & voluntatis, infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, tertio Cal. Septembris, Pontificatus noſtri Anno Secundo.

Cæ. Glorierius.

Nonnullæ verò partes eiuſdem Conſtitutionis declarantur per *Nauar. in Com. ment. de ſpol. cler. §. 8.* ad quem lectorem, quatenus opus fuerit, remittimus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtandi facultatem de redditibus Eccleſiaſticis, ſolus Papa concedit.*

2 *Teſtandi facultas, quomodo Cardinalibus interdicta.*

3 *Facultatis Teſtandi formula facultatis pro Cardinale proponitur.*

Praxis Licentiæ teſtandi de redditibus Eccleſiaſ. pro Cardinale.

CAP. II.

1 Voniam verò huiuſmodi teſtandi facultatem ſolus Papa tribuere poteſt, vt per *Nauar. in comment. de ſpol. Cler. §. 9. nu. 3.* cum ipſi ſoli, tanquam vniuerſalis Eccleſiæ bonorum adminiſtratori, ſit immediatè à Deo commiſſa eorundem bonorum adminiſtratio, quorum dominium eſt Domini Noſtri Ieſu Chriſti; ea generali ratione, quia Domini eſt terra, & plenitudo eius, vt ait *Leo. in theſ. for Eccleſ. par 3. cap. 3. nu. 31.* proindè, vt per praxim, & Romanæ Curiæ obſeruantiam, magis ipſius Papæ volūtas, & intentio declaretur, *arg. l. ſeruus plurium, §. fin. ff. de leg. 3. Rota deciſ. 571. n. 3. p. 1. diuerſ. Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 9. §. 2. n. 63* formulā ſupplicationis eidem Summo Pont. porrigen-
2 dæ, de more ſubiiciam: Cū autē huiuſmodi teſtandi facultas S. R. E. Cardinalibus ſit nihilominus interdicta, qui ſinè Summi Pontificis licentia, teſtari nequeunt, teſte *Hoſt. in Sum. tit. de pæni. & remiſſ. §. ſeu Cardinalis num. 16.* vbi nil aliud pro hoc adducit, niſi, id procedere ſecundum conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ; ideò formulam teſtandi pro Cardinale, primò, mox ſuo loco, alterā pro Archiepiſcopo, ſeu Epiſcopo ſubiiciam, cum omnibus decretis, clauſulis, reſtrictiuis, modificatiuis, & ampliatiuis, iuxtà recentem Curiæ ſtylum; licèt huiuſmodi facultas, pro quibuſcunquè perſonis, pro qualitate meritorum, variationem aliquam admittat. Prima igitur formula pro eodem Cardinale, tali concipitur modo, videlicet.

Dilecto filio noſtro, Stephano, tituli Sancti Laurentij in Pane, & perna, Presbytero Cardinali Duratio nuncupato.

VRBANVS PP. VIII.

3 D*Ilecte* Fili, *Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. De benignitate Sedis Apoſtolicæ prouenire dignum eſt, vt* Eccleſiarum *Prælatis, præſertim S. R. E. Cardinalibus, qui pro ipſius Eccleſia ſtatu ſalubriter dirigendo, aſſiduè laborare non ceſſant, diſponendi de bonis ſuis, libera ſit, tàm in vltima voluntate, quàm àliàs attributa poteſtas, & ordinata per eos, perpetua roboris firmitate ſubſiſtant, Hinc eſt, quod. Nos*

volentes Te, qui extremum tuæ peregrinationis diem teſtamentaria, vel alia diſpoſitione, præuenire deſideras, fauore proſequi gratiæ ſpecialis. Motu proprio non ad tuam, vel alterius pro te, Nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex mera liberalitate, & certa ſcientia noſtris, dictæquè Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Tibi, in recompenſationem laborum, quos pro Sede Apoſtolica ſuſtinuiſti, & continuè ſuſtines, & ſeruitiorum, quæ eidem Sedi, & nobis ſummo ſtudio, & vigilantia, hactenus impendiſti, & quotidie impendis; ad quorum tamen laborum, et ſeruitiorum, aut meritorum probationem, ſeù verificationem aliquam, in iudicio, vel extra faciendam, nequè Te, nequè tuos hæredes, aut ſucceſſores, ac ius, & cauſam à Te quomodolibet habentes, & pro tempore habituros, aut quoſcumque alios teneri volumus, & declaramus, vltra alias facultates, tibi per quoſuis Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac etiam nos quomodolibet conceſſas, & aliàs Tibi de Iure, conſuetudine priuilegio generali, vel particulari, quomodolibet competentes; quarum omnium, & ſingularum tenores, ac ſi de verbo ad verbum infererentur, præſentibus pro expreſſis haberi volumus, & quibus per præſentes, nec præſentibus per illas, in aliquo non præiudicari: imò ſi aliquid in aliqua ipſarum deficeret, per aliam ſuppleri poſſe, & debere decernimus, vt (annulo Cardinalitio, ſiuè iuribus tantùm illius ratione, Cameræ Apoſtolicæ debitis, dumtaxat exceptis) de omnibus & ſingulis, ac quibuſuis bonis, necnon Crucibus, Candelabris, Imaginibus, Calicibus, patenis, uaſis, vaſculis, etiam Sacris, pluuialibus, & alijs paramentis, & ornamentis Eccleſiaſticis, alijſquè rebus diuini cultui dicatis, ſeù deſtinatis, & etiam tuæ Capellæ, & quæ in Capella noſtra detuliſti, & pro tempore detuleris, & quibus ibidem vſus fuiſti, ac etiam te vti contigerit, etiam, quæ aliàs ad Sacriſtiam noſtræ Capellæ quomodolibet pertinerent, vbicumquè exiſtentibus, ac quocumquè modo, via, iure, cauſa, forma ad te, nunc, & in futurum quomodolibet ſpectantibus, & pertinentibus cuiuſque qualitatis, valoris, ſpeciei, & conditionis fuerint, etiam de quadam parte, quæ à Caudatarijs prætendi ſolet, dummodò tamen, quoad bona, & Iura huiuſmodi Capellæ, de illis in fauorem alicuius Eccleſiæ, ſeù Capellæ, aut loci pij, arbitrio tuo diſponas; nec non de omnibus, & ſingulis iocalibus, gemmis, etiam pretioſis quomodolibet S.R.E. Cardinale, & Præſule, ac maximo Principe dignis, ac de ſuppellectilibus, alijſquè mobilibus, etiam in pecunia cuiuſcunquè generis exiſtentibus, ac ſe mouentibus, ac immobilibus quomodolibet nuncupatis bonis, necnon Caſtris Terris, quacunque dignitate ſuffultis, villis, domibus, Palatijs, Vineis, Caſalibus, Poſſeſſionibus, alijſquè dominijs tẽporalibus, et Iuriſdictionalibus, ac feudalibus, meroquè, & mixto Imperio, ſine tamen præiudicio Iurium Cameræ Apoſtolicæ noſtræ, quoad Iuriſdictionalia prædicta, tàm in Vrbe, quàm extra eam, in quacumque mundi parte, etiam penes ipſa beneficia Eccleſiaſtica, Eccleſias, & Monaſteria infraſcripta exiſtentibus, necnon Iuribus, actionibus, & nominibus debitorum, quocumque modo, iure, via, forma, & occaſione, ad te, nunc, & pro tempore ſpectantibus, in quibuſcumquè rebus conſiſtant, etiam ſi illa omnia, vel eorum maior pars, ex fructibus, & emolumentis, tàm Sancti Laurentij, cuius titulus tui Cardinalatus exiſtit, & cuiuſuis alterius, tibi pro ſimili titulo tui Cardinalatus pro tempore aſſignandis, quàm quarumcumque Cathedralium, etiam Metropolitanarum, & Patriarchalium Eccleſiarum, quibus te præfici, aut præeſſe, ſeù adminiſtratorem deputari, & ad quas quandocumque aſſumi, vel transferri in futurum contigerit, & quorumcumquè Monaſteriorum, etiam Conſiſtorialium, Prioratuum, Prepoſiturarum, Preceptoriarū, dignitatum, etiam Conuentualium maiorum, principaliumque perſonatuum, adminiſtrationum, officiorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum cum Cura, & ſine Cura ſæcularium, & quorūuis Ordinum, & Militiarum, ac Hoſpitalium, ac etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, regularium, quocumquè nomine nuncupatorum, & quomodocumque qualificatorum, etiam perſonalem reſidentiam requirentium, & inſimul incompatibilium, quæ ex quibuſuis conceſſionibus, & diſpenſationibus Apoſtolicis, etiam præſumptis, ſeù aliàs,

etiam

etiam forſan de facto, abſque diſpenſatione, vel ex Regum, & aliorum Principum nominationibus, ſeù præſentationibus in titulum, vel Commendam, ſeù adminiſtrationem, quæ aliàs quomodolibet obtinuiſti, & ad præſens, obtines, ac in poſterum obtinebis; necnon de quibuſcunque alijs fructibus, redditibus, & prouentibus, etiam Eccleſiaſticis, ac fructibus, loco penſionum, & ipſis penſionibus annuis, ſuper ſimilibus, vel diſſimilibus, etiam menſarum Patriarchalium, Archiepiſcopalium, Epiſcopalium, Abbatialium, Capitulariumque, & Monaſteriorum fructibus, redditibus, prouentibus, Iuribus, obuentionibus, & emolumentis, ac etiam diſtributionibus quotidianis Tibi, tàm reſeruatis, & aſſignatis, quàm reſeruandis, & aſſignandis, emolumentiſque, quorumcunque Romanæ Curiæ officiorum, & locorum Montium, tàm vacabilium, quàm non vacabilium, eorũque non vacabilium ſorte principali, ſeu proprietate; necnon tàm ex paterna, quàm ex alijs hæreditatibus, ac muneribus, & largitionibus, ac quarumuis donationibus, ſeù aliàs, quauis occaſione, vel contemplatione prouenerint, ſeù in poſterum prouenient, ac qualitercumque, quomodocumque, & vndecumque, etiam in functionibus quorumcumque munerum, & legationum, & alia quomodolibet per te acquiſita ſint, & in poſterum acquirentur; necnon de fructibus, & prouentibus Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum, ſeù eorumdem occaſione, Iuribus, & actionibus, ac etiam de ipſis penſionibus tibi debitis, & debendis, ſeruata tamen in omnibus, & per omnia, noſtra iam edita, & aliarum, ſi quas, tàm per nos, quàm ſucceſſores noſtros Rom. Pontif. edi contigerit, conſtitutionum ſuper fructibus inexactis, forma cuiuſcumque quantitatis, & valoris annui, etiam inexcogitati, & qualitatis, ſeù conditionis fuerint illa omnia, illorumque veros, etiam annuos valores, & denominationes, ac ſi ſpecificè, & ſigillatim exprimerentur, etiam ſi talia fuerint, quæ in generali appellatione bonorum, & ſuppellectilium non venirent, ſed ſpecialibus indigerent vocabulis, ſpecialemque notam requirerent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis, & ſpecificatis habentes, vſque ad quamcunque notabilem, notabiliſſimam, ſeù inexcogitabilem ſummam, per viam teſtamenti nũcupatiui, ſeù in ſcriptis, aut, Epiſtolarum, ſeù codicillorum, aut ſolo verbo, vel alio quouis modo, etiam minus ſolemni, & ſine aliqua inſinuatione, teſtandi per donationem tàm inter viuos, quàm cauſa mortis, etiam per viam ſimplicis diſtributionis, ſeù contractus, ommiſſis quibuſuis ſolemnitatibus, etiam ſubſtantialibus, & formis, aliàs requiſitis, tàm ex iure, quàm per Conſtitutiones, ſtatuta, conſuetudines Vrbis, Ciuitatis, vel loci pij, vbi te ita diſponere, aut mori contigerit in dicta Curia, vel extrà eam, etiam extrà tuam reſidentiam, in eadem voluntate permanendo, etiam Notario publico, & duobus Teſtibus, aut per Tui ipſius Cedulam priuatam, vel aliàs, ſeù quacumque alia vltima voluntate, & aliàs prout, & quemadmodum tibi videbitur, tàm in Curia, quàm extra eam, etiam in mortis articulo, etiam nulla facta mentione præſentis, vel aliarum, tibi pro tempore conceſſarum ſimilium, vel diſſimilium facultatum; aut quod in vim illarum, ſeù quod de bonis ex redditibus Eccleſiaſticis, vt prædicitur acquiſitis, teſtari, & diſponere intendas, & velis in quoſuis pios, et non pios vſus, & quarumcumque perſonarum vtriuſque ſexus, ſiuè fuerint conſanguinei, vel affines, aut nepotes, ſeù etiam alij quouiſmodo coniuncti vel ſeruitores, & familiares tui, aut extranei, etiam illegitimi, ex quouis illicito, vel damnato coitu, aliàs quàm ex proprio corpore tuo procreati, ac etiam ipſorum illegitimorum parentes, Coniuges, filij, deſcendentes, aſcendentes, vel Cognati, ſeù attinentes; necnon Collegiorum, Vniuerſitatum, Eccleſiarum, & locorum, tàm piorum, quàm non piorum, etiam nondum erectorum, nec ædificatorum fauorem, & aliàs quomodocumque, & qualitercumque pro libito, & voluntate tua abſolutis, etiàm præſentibus litteris, in actu condendi teſtamenti, vel quamuis aliam vltimam voluntatem, ac quamcumque diſpoſitionem, ſi tibi videbitur, non exhibitis, ſemel, vel pluries, in toto, vel in parte, etiam ſucceſſiuè, toties, quoties tibi videbitur, & placuerit; ſeruata tamen forma Conſtitutionis noſtræ, de ſuperuiuentia, edita, diſponendi, eaque legandi, re-

linquendi, & erogandi, ſeù in totum iam forſan facto teſtamento, donatione, legatis diſpoſitione quacumque, perſeuerandi, diſpoſitioniſquè, vt dicitur, ſemel, vel pluries in toto, vel in parte factas, & faciendas, etiam ſępe, & ſępius moderandi, limitandi, commutandi, alterandi, & in totum, vel in partem reuocandi, ac aliàs in perſonas diſtribuendi; itaut per priores, & quaſcumquè diſpoſitiones, vt ſupra factas, & pro tempore quomodolibet faciendas, nunquam huiuſmodi facultates conſumpta dici poſſint, ſed ſemper, & quandocumque diſpoſitiones prędictas mutare, & alterare, ac in totum, vel in partem reuocare, ac aliàs, vt ſupra diſponere, etiam quoad priores diſpoſitiones in pios, ſequentes verò, in non pios vſus factę fuerint, poſſis, & valeas; & aliàs, prout tibi videbitur, & placuerit, ac duxeris faciendum, & diſponendum, Motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine prędictis, liberam, plenam, & omnimodam licentiam, & facultatem perpetuò duraturam, tenore pręſentium concedimus, & impartimur; ac ex nunc teſtamentum, Codicillos, diſpoſitiones, donationes, legata, relicta, & erogata, ac vltimam voluntatem tuam huiuſmodi, ac etiam quicquid ſuper his per te, etiam nulla, vel minus ſufficienti facultate ſuffultum, hactenus, ſeù in futurum, in totum, vel in partem teſtatum, codicillatum, donatum, relictum, erogatum, legatum, & aliàs, tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate huiuſmodi, ſeù aliàs quouiſmodo diſpoſitum eſſe contigerit, ac omnia, & ſingula inde ſecuta, & quę inde ſequentur, approbamus, & confirmamus, eaquè valida, & efficacia fore, ac perpetua roboris firmitate ſubſiſtere volumus: ſupplentes omnes, & ſingulos iuris, & facti, ac ſolemnitatum, etiam ſubſtantialium defectus; ſi qui forſan venirent in eiſdem; Ac etiam ſi contigerit te ab inteſtato, & ſine vlla bonorum tuorum ſupradictorum, & aliorum quorumcumque, vel minus legitima, & inualida diſpoſitione in quacumque mundi parte, etiam in Curia prędicta, ac etiam extra loca debitę à te reſidentię, etiam nulla exiſtente cauſa, decedere, omnia, & ſingula bona, res, Iura, actiones, fructus, penſiones, ac alia quęcumquè, & qualiacumquè ſupra expręſſa, ad Sedem, & Cameram Apoſtolicam, vel Eccleſias, Monaſteria, & beneficia prędicta, vel ad quoſcumque alios nullatenus pertineant, ſed ad hęredes tuis ſanguinis, vel alios coniunctos, tibi ab inteſtato ſuccedentes, integrè, ſeruata tamen Conſtitutionum prędictarum forma, deuenire; & quoad bona Capellę, & res Sacras, Eccleſijs, & locis pijs per tuos hæredes declarandos deberi, & conſignari volumus, & mandamus. Decernentes, prędicta omnia, & ſingula, etiam, vt predicitur qualificata, necnon ſpolia cuiuſcumque valoris, & quantitatis exiſtentia, etiam ex prędictis, & aliàs vndecumquè prouenientia, etiam ſi prędicta omnia ad ſummam quantumuis maximam, ac etiam inexcogitabilem aſcendant, ac etiam quacunque alia per te, pro tempore relicta, res, & bona, nullo vnquam tempore, tamquam ſpolia, ſeù aliàs ad nos, & ad Sedem eandem, & Cameram Apoſtolicam, aut Eccleſias, & beneficia prędicta, ſeù in illis ſucceſſores, deuolui, ſeù ſpectare quomodolibet prętendi, nec hæredes, donatarios, & alios, ad quorum fauorem, bona ipſa quouis modo diſpoſita, ſeù ad quos illa deuenire contigerit, necnon executores, & alios, quibus negotium executionis tuę voluntatis huiuſmodi commiſeris, ad ſoluendum tertiam partem eorundem bonorum, per te pro tempore relictorum, quę forſan per Conſtitutiones Apoſtolicas, aut aliàs de Iure, vel conſuetudine, poſt tuum obitum, ad dictam Cameram, aut ad Nos, & ſucceſſores noſtros Rom. Pontifices, ſeù in pios, & alios vſus, & forſan contra Infideles, aut fabricam Baſilicę Principis Apoſtolorum de Vrbe vel Eccleſiarum, Monaſteriorum, & beneficiorum huiuſmodi, ſeù Cruciatam Sanctam, vel alios vſus conuerti deberet, ſeù dum vixeris conuertere debeas; illudquè nulla ſubſiſtente cauſa, ſed pro tuò libitu voluntatis prętermiſeris, quā ex nunc tibi, & hęredibus, donatarijs, & alijs quocumque titulo, etiam ab inteſtato ſucceſſoribus tuis huiuſmodi, in recompenſationem laborum, & ſeruitiorum prędictorum: ad quorum tamen laborum, ſeruitiorum, & meritorum probationem, & verificationem in iudicio, vel extrà, facienda neque te, neque ſucceſſores tuos prędictos,

teneri

teneri volumus, & declaramus, titulo irreuocabilis donationis inter viuos, liberaliter donamus, & elargimur, minimè teneri; nequè ſuper bonis, per te, vt prędicitur, ſeù aliàs pro tempore quomodolibet diſpoſitis, ſeù etiam ab inteſtato relictis, per Camerarium noſtrum, pro tempore exſiſtentem Theſaurarium generalem, Commiſſarium, Collectores, & Subcollectores, vel alios quoſcumque agentes pro Camera, vel tuos, in Eccleſijs, Monaſterijs, & beneficiis huiuſmodi ſucceſſores, prædictæ fabricæ præpoſitos, vel alios quoſcumquè, quouiſmodo, directè, vel indirectè, & ex cauſa illicitæ negotiationis, etiam quod fructus Eccleſiarum, Monaſteriorum, & beneficiorum prædictorum, propter non reſidentiam, vel quod nunquam illa viſitaueris, aut illicitam negociaſionem prędictam, & incompatibilitatem beneficiorum quorumcumquè, nunc, & pro tempore obtentorum, & in poſterum obtinendorum, etiam ex eo, quod plures Eccleſias, etiam Cathedrales, vel Metropolitanas, aut Patriarchales, Monaſteria; & alia quacumquè beneficia Eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura ſęcularia, & quorumuis Ordinum regularia, qualitercumquè, vt prędicitur, qualificata, etiam perſonalem reſidentiam requirentia, & ſine diſpenſatione Apoſtolica, ſimul eodemquè tempore, etiam per longiſſimi temporis ſpatium, obtinueris, vel ob aliam quamcunquè cauſam, fructus tuos non feceris, ſed illos malè, & indebitè perceperis; & propterea ad illorum reſtitutionem, Camerę noſtrę, vel Eccleſijs, Monaſterijs, & beneficiis prędictis, fabricę Sancti Petri, vel cuicumquè alteri perſonæ, vel loco tenearis; dummodo ſuper his, cauſa, te viuente, non fueris introducta, & terminata, moleſtari, & inquietari poſſe, nec debere; nec etiam, ex eo, quod in prędicta Curia, aut quacumquè mundi parte, extra Eccleſias, Cathedrales, & Metropolitanas, ad quas forſan te aſſumi contigerit, aliaque beneficia, curam animarum habentia, & perſonalem reſidentiam requirentia, ſęcularia, & quorumuis Ordinum, etiam Hoſpitalium Sancti Ioannis Hieroſolymitani, regularia, & qualitercumquè qualificata, nunc, & pro tempore obtenta, & obtinenda, etiam pro tua ſola voluntate, & nulla ſubſiſtente cauſa, non reſidendi, & tàm condito teſtamento, vel aliàs, tàm inter viuos, & ſine vltima voluntate, facta diſpoſitione, quàm etiam ab inteſtato, & nulla, vel minus valida & legitima diſpoſitione, vt prædicitur facta, te decedere contigerit, Conſtitutione fel. record. Pii Papæ IIII. ſimiliter prędeceſſoris noſtri, contra quoſcumque Epiſcopos, Archiepiſcopos, & alios Eccleſiarum Prælatos, necnon Eccleſiarum parochialium Rectores, aliáſquè perſonali reſidentiæ adſtrictos, extrà illam quomodocumquè decedentes, VII. Kal Decembris, Pontificatus ſui anno primo, ſeù veriori tempore emanata, & alijs quibuſcumquè Conſtitutionibus, & Sacrorum Canonum, ác etiam Conciliorum, generalium, & vniuerſalium decretis, minimè obſtantibus, aut alio quocumquè prętextu moleſtari, vel perturbari poſſe, vel debere: ac etiam decernimus, quod per quamcunque cauſam, præſentes facultates, ac alię tibi conceſſæ, nullo vnquàm tempore, annullari, inualidari, aut irritari poſſint, nequè, te illis priuatum, aut indignum redditum, aut aliàs illorum commodum, & vtilitatem, in totum, vel in partem amiſiſſe, dici valeat per quemcunque abuſum, illicitam negotiationem, deceſſum extra reſidentiam, aut aliam quamcunquè cauſam, ſeù exceſſum, etiam maiorem expreſſis, etiam inexcogitatum, vel inexcogitabilem; ſed ordinata pèr te, vt prædictur, tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate, ſemper valida, & firma exiſtant, etiam ſitu, nullis ex prædictis, vel aliis, etiam inexcogitatis, & inexcogitabilibus defectibus laborès; etiam quod diſpoſuiſti, & diſpones ad fauorem quorumcunquè illegitimorum, non tamen ex proprio corpore procreatorum, vt prædicitur indignorum, vel incapacium ex quacumq; cauſa, etiam in prędentibus, vel alijs facultatibus tibi, vt prædictur conceſſis, non comprehenſa, non ad Cameram noſtram, ſeù fiſcum Apoſtolicum, ſeù ad Eccleſias, Monaſteria, vel loca prędicta, ſed ad dictos tuos hęredes, & ſucceſſores, qui ex teſtamento, ſeù ſibi ab inteſtato eſſent ſucceſſuri, pertineãt, aut pertinere prętendi poſſint. Prędentes vero litteras, nullo vnquam tempore, de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, aut

intentionis noſtræ, vel alio quocunquè defectu, & prętextu, ac ex quacunq; quantumuis legitima cauſa, notari, impugnari, inualidari, retractari, in ius, vel controuerſiam reuocari, ad terminos iuris reduci, aut aduerſus illas, quodcunquè iuris gratię, vel facti remedium impetrari, nequè ſub prædicta Pij IV. Prædeceſſoris noſtri ſuper reſidentia, & alijs Apoſtolicis Conſtitutionibus, & Sacrorum Canonum, ac Conciliorum, Synodalium, vel Prouincialium, ac etiam generalium, & vniuerſalium decretis, ac etiam ſub quibuſuis ſimilium facultatum reuocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, modificationibus, declarationibus Apoſtolicis, Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, & pręſertim illa, de iure quęſito non tollendo, per nos, & ſedem eamdem, etiam, motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam Conſiſtorialiter ex quibuſuis cauſis, etiam inexcogitabilibus, etiam in fauorem fidei factis, & in futurum faciendis, comprehenſis, ſed ab eis ſemper exceptas, & quoties comprehendi viderentur, toties in priſtinum ſtatum reſtitutas, repoſitas, & plenarie reintegratas, ac de nouo, etiam ſub quauis poſteriori Data, per te, & alios prædictos, à te cauſam quomodolibet habentes, vt ſupra, ſeù habituros, eligenda, conceſſas; ſemperquè validas, & efficaces fore, ſuoſquè plenarios, & integros effectus ſortiri; nec pręſentes per alias ſimiles, vel diſſimiles gratias tibi conceſſas, & concedendas, reuocari, inualidari, ſuſpendi, limitari, atquè confundi, ſed te illis cumulatiuè, in omnibus, & per omnia vti: & ſi quid in vna ex facultatibus huiuſmodi defecerit, per aliam ſuppleri debere; nec te ad aliquam particularem licentiam, ſeù Indultum, aut confirmationem præſentium à Nobis, vel ſucceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus petendum, aut impetrandum, vel etiam in alia quacumquè ſimili gratia, vel eius confirmatione, tibi quomodocumq; concedenda, de pręſenti mentionem aliquam faciendi, nullatenus teneri, nec ad illam vnquam neceſſitate cogi, nec te, tuoſquè hęredes, legatarios, donatarios, aut alios, ius, & cauſam à te habentes, vel habituros, ſeù quoſuis alios ad præſentes, in eadem Camera, etiam iuxtà Conſtitutionem Pij Papæ IV. de gratijs, qualecumquè intereſſe Cameræ Apoſtolicæ concernentibus, intra certum in ea expreſſum tempus, pręſentandis, & in ea ſuiſquè libris admitti, & regiſtrari faciendis; aut labores, & ſeruitia, ac prędictam, ſeù cauſas, & quauis alia, etiam quantumuis neceſſaria, in iudicio, vel extra probandum, ſeù verificandum, tuoſquè hæredes, & ſucceſſores ad ſolutionem regalium, ſeù propinarum, vllo vnquam tempore teneri, aut ad pręmiſſa, ſeù pręmiſſorum aliqua, vlla neceſſitate, cauſa, vel ratione cogi, vel compelli; nec etiam per viam ſequeſtri, aut aliàs propterea moleſtari poſſe. Et nihilominus præſentes, ad effectum tuendi poſſeſſionem, & dominium hęredum, et ſucceſſorum prędictorum, ſufficere, eaſquè, & inde ſequuta, & ſequenda quacumquè ſemper, & perpetuò valida, firma, & efficacia fore, & eſſe, ac perſiſtere. Sicquè in pręmiſſis omnibus, & ſingulis, per quoſcumquè Iudices Ordinarios, & delegatos, etiam Cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac Sanctę Romanę Eccleſię Cardinales, necnon eiuſdem Camerę Camerarium, Theſaurarium, Præſidentes, Clericos, Collectores, Subcollectores in quacunq; cauſa, & inſtantia. Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, vel auctoritate iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecùs ſuper his, à quoquã, quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter, contigerit, attentari. Quocirca Venerabilibus fratribus noſtris Oſtien. & Portuen Epiſcopis, ac dilecto filio Curię cauſarum Cameræ Apoſtolicæ Auditori Generali, Motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, mandamus, quatenus ipſi, vel duo, aut vnus eorum, per ſe, vel alium, ſeù alios, pręſentes litteras, & in eis contenta quęcunq; vbi, & quando opus fuerit, & quoties pro parte tua, & quorumcumq, donatariorum, legatariorum, hęredũ, et ſucceſſorum quomodolibet tuorum, & aliorum prędictorum, deſuper fuerint requiſiti, ſolemniter publicantes, tibiq; & alijs prędictis, in pręmiſſis efficaces defenſionis pręſidio aſſiſtẽtes, faciãt auctoritate noſtra omnia, & ſingula præmiſſa per locorum Ordinarios, & Camerę Apoſtolicę Commiſſarios, & deputatos, & alios quoſcumquè obſeruari: non permittentes te, vel dictos donatarios,

tarios, legatarios, hæredes, & ſucceſſores tuos, aut eorum aliquem deſuper à quoquàm indebitè moleſtari, perturbari, aut aliàs quomodolibet impediri, Cõtradictores quoslibet, & ribelles, per ſententias, cenſuras, & pęnas Eccleſiaſticas, aliaquè opportuna Iuris, & facti remedia appellatione poſtpoſita compoſcendo, legitimiſquè ſuper his habendis ſeruatis proceſſibus, ſententias, cenſuras, & ipſas, etiam iteratis vicibus aggrauando, Interdictum Eccleſiaſticum apponendo, & auxilium brachij ſæcularis inuocando, quatenus opus fuerit, Non obſtan. præmiſſis Pij IV. ſuper illicita negotiatione, & eiuſdem ſuper reſidentia Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, & aliorum Prælatorum, necnon Rectorum, Parochialium Eccleſiarum cęterorumquè perſonali reſidentia adſtrictorum extra illam quomodocumq; decedentium, ſub Datum VII. Kal. Decembris, Pontificatus ſui anno ſecundo, vel alio veriori tempore, ac etiam Boniſacij Papę Octaui, per quam, conceſſiones de fructibus in abſentia percipiendis, ſine præfinitione temporis fieri prohibentur: necnon aliarum Conſtitutionum, & ſacrorum Canonum, & Conciliorum, etiam generalium, et vniuerſalium ſtatutorũ, quibus decernitur, Prælatos, et beneficiatos quoſcumq; propter non reſidentiam, ſeù incompatibilitatem, aut illicitam negociationem, aut alia quacumquè de cauſa, bona acquiſita, fructuſquè Eccleſiarum, Monaſteriorum, et beneficiorum, ſuos non facere, ſed eos, Eccleſijs, ſeù beneficijs pro eorum reparatione, vel ſucceſſoribus in eis, deberi, vel in alios quoſcumque pios vſus eroganda, vel Camerę Apoſtolicæ, et alio quocumque modo, vel cuicumque alteri perſonæ applicanda eſſe, et quod in litteris prouiſionum, ſeù Commendarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, et aliorum beneficiorum quorumcumque tibi factarum, et faciendarum expreſſè caueatur, quod tu quartã, vel tertiam, aut aliam eorum fructuum partem in ſabricam Eccleſiæ, paramentorum emptionem, vel fulcimentum, in pauperum alimoniam, aut alios quoſcumque pios vſus conuertere tenearis: ac etiam Pij Quinti, ſub Datum 3. Kal. Septembris MDLXVII. Pontificatus ſui anno Secundo; in qua diſponitur, ornamenta, et paramenta Eccleſiarum, ſub quibuſcumque facultatibus teſtandi, minimè comprehendi, nec ſub appellatione ſpolij venire, ſed ad Eccleſias, Monaſteria, et beneficia, quibus præfuerint, pertinere, et alia eiuſdẽ Pij Quinti conſtitutione contra illegitimos, quæ incipit. Quæ ordini Eccleſiaſtico, ſub Datum ſexto Kal Februarij, Pontificatus ſui anno 6. ſeù alio veriori tempore, et alijs Conſtitutionibus, contra eoſdem, et illorum deſcendentes, aſcendentes, vxores, et alias perſonas prædictas illegitimas, quomodolibet attinentes, tàm per eundem Pium; quàm alios quoſcumque Romanos Pontifices ſimiliter Prędeceſſores noſtros, ac Nos ęditis, necnon Pauli Tertij, Pij Quarti, et Pij Quinti, ac quorumcumque aliorum Romanorum Pontificum, pariter prędeceſſorum noſtrorum, ſiuè etiam noſtris, et pręſertim ſuper Prælatorum, et aliorum beneficiatorum decedentium, ſpolijs, hactenus editis, et in futurum edendis conſtitutionibus, et Ordinationibus, et declarationibus, ac etiam quibuſuis Eccleſiarum. Monaſteriorum, ſeù aliorum locorum, tàm ſęcularium, quàm regularium, in quibus beneficia huiuſmodi forſan fuerint, ſeù à quibus illa dependere contigerit, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, et aliarum quarumcunque militiarum, etiam Iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia, roboratis, ſtatutis, et conſuetudinibus, ac priuilegijs quomodocumq; etiam per Nos, et Sedem Apoſtolicam hactenus conceſſis, et in futurum concedendis, etiam ſi de illis ſeruandis, et non impetrandis litteris Apoſtolicis contra illa prędictis Eccleſiis, Monaſterijs Ordinibus, et Militijs, ſeù illorum Pręſulibus, Adminiſtratoribus, et Magiſtris, et alijs quibuſcumque perſonis, per te, vel Procuratorem tuum hactenus præſtiteris, vel in poſterum te pręſtare contigerit iuramentum, ac litteris recol. mem. Alexandri Papę VI. prædeceſſoris noſtri, per quã etiã forſan motu proprio, et ex certa ſcientia, ac de Apoſtolica poteſtatis plenitune, inter alia ſtatuit, et ordinauit, quod tertia, vel alia tunc expreſſa, pars omnium, et ſingulorum bonorum mobilium, & Immobilium ex Eccleſijs, & alijs dignitatibus, & beneficijs Eccleſiaſticis, ſeù aliàs acquiſitorum, ſeù etiam intuitu, & contemplatione perſonę, pro temporum prouenientium, de quibus per ipſius S. R. E. Cardinales pro tempo-

re

re exiſtentes, quibuſcumquè Teſtamentis, donationibus, Codicillis, & alijs vltimis voluntatibus, quouiſmodo, etiam ad pias cauſas quaſcumquè, & alios licitos vſus, prętextu ſimilium licentiarum, facultatum, et gratiarum, eis pro tempore conceſſarum, teſtari, ſeù diſponere contigerit, dictæ Cameræ, pro Cruciata Sancta, & alijs dictę Romanæ Eccleſiæ neceſſitatibus ſupportandis, reſeruare, illaquè ad dictam Cameram, pleno iure pertinere, ipſamquè Cameram ea vendere poſſe, & debere, iritumquè exinde decreuit, & inane, ſi ſecùs ſuper his, à quoquàm, quauis authoritate ſcienter, vel ignorãter cõtigerit attentari, & quibuſuis ſimilium facultatum reſtrictionibus, limitationibus, modificationibus, reuocationibus quomodolibet factis, & faciendis, Cancellariæ quoquè Apoſtolicę regulis, etiam illa, de Iure quæſito non tollendo, ac Synodalibus, generalibus, & Vniuerſalibus Concilijs quomodocumquè editis Conſtitutionibus, decretis, & ſtatutis, priuilegijs quoquè Indultis, & litteris Apoſtolicis, tàm dictæ fabricę, quàm quibuſuis alijs, ſub quibuſcumquè tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum, derogatorijs alijſquè efficacioribus, & inſolitis clauſulis irritantibuſquè, & alijs decretis, in genere, vel in ſpecie, per quoſcumque Romanos Pontifices, prędeceſſores noſtros, ac Nos, & Sedem huiuſmodi, etiam iteratis vicibus, conceſſis, confirmatis, & innouatis, omnibuſquè alijs, & ſingulis, quę in alijs facultatibus teſtandi, tibi per nos, forſan conceſſis, voluimus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Decernentes, pręſentes litteras, omniaquè, & ſingula in eis contenta, valida, & efficacia fore, & eſſe, ac ſuum plenarium, & integrum effectum ſortiri, etiam ſi in eadem Camera Apoſtolica, iuxtà Conſtitutionem pię mem. Pij Papę Quarti pariter prędeceſſoris noſtri, ſub Datum 8. Id. Auguſti, Pontificatus ſui anno 6. vel alio veriori tempore, regiſtratę, & inſinuatæ non fuerint: cui Conſtitutioni cęteriſquè omnibus, & ſingulis ſupradictis, & alijs quibuſcumquè in contrarium quomodolibet faciendis, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica expreſſa, & indiuidua mentio, ſeù quauis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita, obſeruata, inſerti forent, pręſentibus pro ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes: illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, Aut ſi aliquibus communiter, aut diuiſim ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per littèras Apoſtolicas, non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum, de Indulto huiuſmodi mentionem, Datum Romæ, apud Sanctam Mariam Maiorem, ſub Annulo Piſcatoris, die III. Octobris MDCXXX. Pontificatus noſtri Anno VIII.

M. A. Maraldus.

SVMMARIVM

1 *Teſtandi licentia, an debeat pracedere teſtamentum.*
2 *Licentia, quid ſit.*
3 *Solemnitas in aliquo actu requiſita, debet prędecedere.*
4 *Licentia, & conſenſus in quo differant.*
5 *Licentia teſtandi, Cardinali conceſſa de redditibus Eccleſiaſticis, an validet teſtamentum antea factum.*
6 *Prima conceſſio in odioſis, reſpicit tantùm priorem actum, Et quomodo id intelligatur, num. 11.*
7 *Teſtandi facultas, tanquam odioſa, eſt reſtringenda.*
8 *Ac propterea, intelligenda ſecundum ius commune.*
9 *Priuilegium, debet intelligi ſecundum naturã materiæ, ſuper qua conceditur*
10 *Teſtandi facultas, quomodo intelligẽda.*
11 *Diſpenſatio, non adeò ſtrictè intelligenda, vt in nihilo operetur.*
13 *Interpretatio facienda, vt potius actus valeat, quàm pereat.*
14 *Teſtandi licentia, intelligitur conceſſa ſecundum naturam teſtamenti.*
15 *Ac propterea, de vltima voluntate.*
16 *Diſpoſitio quęlibet, recipit interpretationem à ſubiecta materia.*

Titan-

17 *Teſtamenti prioris reuocatio,per aliud poſterius, datur de iure communi.*

18 *Teſtandi licentia,intelligenda de teſtamento valido,morte confirmato.*

19 *Teſtamentum,quid ſit.*

20 *Teſtandi facultas extenditur etiam ad codicillandum.*

21 *Teſtamenti appellatione,venit etiam codicillus.*

22 *Teſtandi,& codicillandi caſus,à iure æquiparantur.*

23 *Pragmatici Romanæ Curiæ,caſu quandoquè conficiunt ſupplicationes.*

24 *Reſcripta Apoſtolica impetrantes, ob pragmaticorum inſcitiam,operam,& impenſam perdunt.*

25 *Teſtandi facultas, Cardinalibus conceditur pro quantumuis maxima ſumma.*

26 *Annulus Cardinalitius,ſemper excipitur in licentia teſtandi pro Cardinale; & cui hodie debeantur iura illius ratione.*

27 *Teſtandi facultas, an duret, mortuo Pontifice concedente.*

28 *Licentia à Rege conceſſa ad conſtituendum Maioratum,mortuo Rege, non expirat.*

29 *Priuilegium Principis,eſt perpetuum.*

Praxis Clauſularum Licentiæ teſtandi de redditibus Eccleſiaſticis.

C A P. III.

HIc verò, de tribus tantummodò,circa hanc praxim, ac clauſulas ſupradictarũ litterarum,quærere viſum eſt;reliqua verò de neceſſitate reaſſumã in mea *practica beneficiali*.Primo,nõ ſemel in dubiũ audiuimus reuocari, vtrum licentia , ſiuè facultas teſtandi de redditibus Eccleſiaſticis, de quibus aliàs teſtari non licet,
1 neceſſariò præcedere debeat teſtamentũ; an verò illud,iam antea conditum, per ſuperuenientem huiuſmodi facultatem reualidetur?

Et quidẽ tale teſtamentũ valere, docet *Barboſ.de pot.Epiſ.alleg.11.num.7.* vbi ait per ſuperuenientem licẽtiam huiuſmodi, validum effici teſtamentum, prius conditum;ea præſertim motus ratione; quia ſufficiens eſt ad eius valorem.vt habilitas teſtandi adſit tempore mortis, à quo robur ſumit,vbi plures allegat *DD.* præſertim *Paul.de Caſtr.* hanc ſententiam ſuſtinentes in monacho, de licentia Papæ teſtante, & ibi ait,quod quando Papa concedit licentiam teſtandi Cardinali, vel Epiſcopo, de fructibus beneficiorum, huiuſmodi licentia ſe extendit ad teſtamentum iam conditum: nec quidem id, à recto rationis tramite noſcitur deuiare; quandoquidem,& alibi conſtat, quod habilitas ſuperueniẽs,reſpectu alicuius actus, ſeu effectus producendi, ita operatur, cum ſuperuenerit,ac ſi à principio adfuiſſet, *tex.in l.ſi quis in ſenatorio. in fin.ff. de rit.nupt.* & ibi etiam *not.gloſ.& Bald.in l. ſi quis tutor,§.quamuis, verſ. qui ergo. ff. eod.* & ibi etiam *d. gloſ. in verbo obliuiſcuntur*. Hinc nominatus ad beneficia curata,licèt ætate minor,& ſic tunc inhabilis,ſufficit,quod reperiatur maior tempore acceptationis,vt aliàs diximus,& ait *Rebuff.in tract.de nominat. q. 9. poſt num. 52.per tex.in l.fin.C.de teſtam. Mandoſ.in tract.ſignat.grat.hoc tit.verſ. occurrit*, vbi tenet,huiuſmodi licentiam reſpicere, ſeù validare teſtamentum iam factum, prout in proprijs terminis tenet *Alex. poſt. Paul.de Caſtr.in l.in militibus,in princ.C.de milit.teſtam.& dixit Bald.in l.fin. col. vlt. C. de ſent. quæ ſin. cert. quant.* quod ſi teſtator legat centum Bertæ maritandæ, & ipſa iam teſtamenti tempore maritata erat,eidem debentur illa centum, *per tex. in l.ſi tam facta ff. de cond.& demon. Pariſ. de reſignat. benef.lib.1 1.q.7.num.9.* vbi arguit à gratia, *Perinde valere*, quæ habet oculos retrò,& reualidat omnia ab initio, cum omnibus inde ſequutis;dicens, quod ſi Papa conceſſit Abbati priuilegium teſtandi,illa gratia facit, vt teſtamentum iam factum,ſuſtineatur; ita vt illud valeat abſque noua declaratione;& idem,ſi Princeps conceſſit alicui licentiam faciendi molendinum,illa porrigitur ad molendinum iam factum: quarè,ſecundum terminos iuris.ſufficit in teſtamento adeſſe facultatem tempore mortis, *l.ſi quis filio exheredato,§.irritum, ff. de iniuſt.rupt. teſtam. Alex. in leg. & militibus, C. de teſtam. mil.*

His tamen non obſtantibus, ſententia negatiua verior eſt, & in praxi recepta;

omiſus

omiſsis enim omnibus allijs, quæ adduci
poſſunt,facit. quod cuiuſcunqne rei ini-
tium ſpectari debet, *l.qui id, quod, ff.de*
donat.l. quod ab initio,& ibi Dec.ff.de reg.
iur.cap.firmatur,eod.tit. lib. 6. cap. dudum
2.de elect.Card.conſ.104.col.2.in princip. vbi
ait, quod poteſtas ſuperueniens non va-
lidat actum ab inhabili, *Felin.in cap. 2. de*
conſtit.num.22.Alex.conſ.17.num. 4.& 5.
vol.4. ſumus enim in caſu,quo requiritur,
quod pręcedat licentia,& authoritas,non
autem in caſu,quo ſufficit,conſenſus, qui
ſatis eſt, vt poſt actum ſuperueniat, *cap.*
cura,cap.ſuggeſtum de iurepatr.leg.cum vir
prædium,ff.de vſufr.Bart.& Iaſ.in l.ſi quis
mihi,§.iuſſum ff.de acquir.hæred.Put. deciſ.
268.num.2.lib.3. qnia licentia,nihil aliud
2 eſt, quàm collatio libertatis ei conceſſa,
qui eam non habet ex ſe ipſo,*cap. licèt, de*
regul. Bald. conſ.290. lib.3. ac propterea
huiuſmodi licentiam prohibitionem oſtē-
dit; *tex.in l.fin.C.de iur.emph.* & quoties
aliqua forma, vel ſolemnitas, in aliquo
actu requiritur, oportet,quod illa præce-
dat, non autem ſubſequatur,*d. leg.ſi quis*
mihi,Bart.in l.ſi autem plura,verſ.quando-
que requiritur licentia,de aqu.plu.arcen. ac
proinde id inter licentiam, & conſenſum
noſcitur verſari diſcrimen; qnia nimi-
4 rùm,de natura conſenſus,eſt, quod regu-
lariter poſſit ſubſeqni, licentia autem
ſemper debet præcedere, nec eam ſequi
ſufficit,*auth.licentia C.de Epiſ. & cler. cap.*
licèt, de regular. & in proprijs terminis
adeſt notabilis *deciſ.Caputaquen. 258.nu.*
*1.p.3.*in qua expreſsè habetnr,qnod licen-
5 tia conceſſa Cardinali,ad effectum diſpo-
nendi de rebus acquiſitis ex fructibus Ec-
cleſiaſticis,non validat teſtamentum an-
tea factum,*Gonz.ad regul. 8. Cancell.gloſ.*
47.num.49. vbi ait,quod ſupradicta deci-
ſio eſt potiſſimè attendenda,per quā,ſicut
dictum eſt,ita fuit reſolutum,ac pluries in
facti contingentia vidimus,& audiuimus
practicari;& in ſimili ſubdit ibidem *id.*
Gonz.num. 47. quod facultas ad maiora-
tum inſtituendum, debet præcedere ipſius
maioratus inſtitutionem, nec ipſum ma-
ioratum validari ex licentia ſubſequuta,
niſi expreſsè maioratus iam factus con-
firmetur.

Secundo, vtrum ſupradicta licentia
reſtringatur ad primum tantummodò te-
ſtamentum,iam conditum, an verò illius
vigore, poſſint plura condi teſtamenta.
Ratio autem dubitandi, dnplex inſurgit.
Prima,quia huiuſmodi licentia, ſicut ipſa
diſpenſatio,adeò ſtrictè interpretanda eſt,
vt ſi aliquid operetur,non ſit amplius ex-
tendenda, *cap.1.§.ille verò, de fil.presb. in*
6. Secunda,qnę primæ eſt ferè affinis;quia
6 in odioſis, & oneroſis, prima conceſſio
reſpicit tantummodo priorem actum, per
tex.in cap.non poteſt, §. 1. de præb.in 6. ac
propterea ita hic dicendum eſt, enm hu-
7 iuſmodi facultas ſit odioſa, & tanqnam
contra iuris communis diſpoſitionem,
reſtringenda,*cap.quod dilectio, de conſang.*
& affin.cap.1.in fin.de fil.preſb.in 6.gloſ.in
cap.ordinarij,de off.ordin. eod. lib. Abb. in c.
8 *de multa,de præb.* ac propterea intelligen-
da eſt ſecundum ius commune, vt illnd
minus lædat,quàm fieri poſſit, *id.Abb.in*
d.cap.de multa,num.4.

Nihilominus,contrarium verius eſt,tā-
quam in praxi receptum, quæ ita docet,
nempè,Oratorem poſſe pluries in vim di-
ctæ facultatis teſtari; cum ſatis clarum
9 ſit, priuilegium debere intelligi ſecun-
dum naturam materiæ, ſuper quam con-
ceditur, licèt tanquam diſpenſatorium
ſtrictè interpretandum, vt ſupra dictum
eſt, *Mandoſ.ſuper reg.23.q. 4. num. 5.* Ea
autem eſt natura teſtamenti, vt quandiù
teſtator viuit,reuocari poſſit, & iterum
10 condi,vel confirmari; ita ergo hæc facul-
tas teſtandi intelligenda eſt, vt Orator
quotiès ſibi placuerit, poſſit reuocare
teſtamentum factum, & iterum teſtari.
Quod autem dictum eſt,nimirum, quod
in odioſis, ſimplex conceſſio reſpicit pri-
11 mum tantùm actum; ita intelligi debet,
quando videlicet primus actus,aliquem
habuit effectum,ſuper quo iam ipſa facul-
tas,tanquam contra ius ſuum,eſt effectum
ſortita;quod quidem de teſtamento dici
non poteſt, niſi poſt mortem teſtatoris,
ita *Nauar.in opuſc.de reddit. q.3. num. 13.*
& 24.relatus per d.Sanch.in d. conſ. moral.
d.cap.2.dub.52. num. 2. nec dici poteſt, ip-
ſam diſpenſationem, ſiuè priuilegium
ſuum fuiſſe ſortitum effectum in primo
teſtamento,qnod non niſi ex vltima teſta-
toris voluntate eſt intelligēdum;ac prop-
12 terea non eſt adeo dicta diſpenſatio re-
ſtringenda,vt in nihilo prorſus operetur;
ac proinde reddatur in totum inefficax,
& eluſoria; cum in quacunqne mundi diſ-
13 poſitione, ea ſit ſumenda interpretatio,
vt actus magis valeat,quàm pereat, vt ait
tex.in l.quoties,ff.de reb. dub.cap. Abbate ſa-
nè, de verb.ſignif.Gamb.de auth.leg.lib. 10.
num. 274. concedendo etenim Summus
Pontifex,vt quis poſſit condere teſtamen-
14 tum, cenſetur quidem licentiam conce-
dere ſecundum naturam teſtamenti, quæ
eſt,

eſt, vt poſſit quandocunquè per teſtatorem reuocari, *l.2 ff. quemad. teſtam. aper.* quarè haud dubiè huiuſmodi facultas in-
15 telligi debet de vltima voluntate teſtatoris, quæ omnino ſupponit nullam priorem
16 voluntatem; cum quælibet diſpoſitio recipiat interpretationem à ſubiecta materia, etiam verba impropriando, *l.fin.§. in computatione, C.de iur.delib. Bart. in l. vxorem, §. teſtamento, ff.de leg.3. Bald. in l. Gallus, §. quidam rectè, in 3. not. ff. de liber. & poſth. & in l. heredes mei, §. cũ ita, ff. ad Trebell. Anchar. conſ. 264.* quibus quidem iu-
17 ribus ſic ſtantibus, cum de iure communi detur reuocatio prioris teſtamenti, per aliud poſterius, non videtur poſſe dari ratio, cur huiuſmodi facultas non debeat recipere hanc paſſiuam interpretationem, reſpectu reuocabilitatis, ſeù mutationis voluntatis; cum verba huiuſmodi
18 facultatis, debeant omnino intelligi de teſtamento valido, & morte confirmato: quod quidem bene etiam ſuaderi poteſt, attenta mente Summi Pontificis, hanc licentiam concedentis, vbi nulla ratio ſuadet, cur ipſe intellexerit de primo, magis, quàm de ſecundo teſtamento; cum nihil ſua intereſſe videatur à principio, an primum potius valeat, quàm ſecundum; ac propterea, cum ſit eadem voluntas quoad vtrumque, non debet iſta facultas reſtringi ad primum. Ita etiam ex parte impetrantis, qui aliter ſibi imponeret legem, à qua non poſſet recedere; attẽta præſertim ipſius teſtamenti definitione, quod, videli-
19 cet, ſit voluntatis noſtræ iuſta ſententia, de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri velit; quare ſi aliter iſta facultas veniret interpretanda, euaneſceret quidem, quoad hoc, eiuſdem teſtamenti definitio: cum nullum ipſius teſtamenti verbum eidem conueniret: cum enim dicitur, *voluntatis noſtræ* non conuenit, quia eſt reuocata, dicitur, *iuſta ſententia*, nec etiam, cum ſit contra naturam teſtamenti; cum ſimiliter dicitur, *quod quis poſt mortem ſuam fieri velit.* neque conuenit; quia, cum primum teſtamentum eſt reuocatum, eſt potius de eo, quod poſt mortem ſuam fieri nolit: ac demum, quia abſurdum videretur, quod quis vellet ſic relinquere ei, cui nihil relinquere vellet, nouis ſuperuenientibus cauſis, poſt primum teſtamentum conditum. Nec propterea valet dicere, quod in materia odioſa, in actu hominis, quælibet diſpoſitio intelligenda eſt de primo actu; quandoquidem id non procedit, vbi ſubiecta materia aliud ſuadet nimirum, cum actus ex ſui natura ſit multiplicabilis, & vbi ſecundus actus, eſt reuocatorius primi, ſui natura reuocabilis; cum teſtamentum poſſit vſq; ad mortem mutari, minui, corrui, & reuocari *c. vltima voluntas, 13. q. 2. c. cum Martha, de celebr. miſſ.* quod adeò verum eſt, vt nulla ratione poſſit inueniri via, vt teſtamenta fiant irreuocabilia; quinimò, nec pactum non reuocãdi, aliquid efficit, *Sanch. conſ. moral. lib. 4. cap. 1. dub. 17.* & in tantum procedit, etiam ſi quis iurauit, ſe non reuocaturum teſtamentum; quia nihilominus valet poſterius teſtamentum; nam, cum illud ſit de ſui natura reuocabile vſque ad mortem, iuramentum non aufert huiuſmodi teſtamenti naturam; nullumquè medium dari poteſt, vt teſtamentum non ſit vſquè ad mortem reuocabile, *Syl. & Armilla, verbo, teſtamentum, ille, 1. q. 12. d. r. ille nu. 4.* verum tamen eſt, quod qui tale teſtamentum reuocat, efficitur periurus; quia cum poſſit licitè iuramentum ſeruare, illud violat, *id. Sanch. d. cap. 1. dub. 17. in fin.* pro quibus omnibus adeſt notabilis *Rot. deciſ. 47. p. 1. diuerſ.* in qua conceſſa fuit Epiſcopo Pientin. per Summum Pontificem, facultas teſtandi; ac propterea in dubium reuocabatur, an videlicet, dictus Epiſcopus, vigore huiuſmodi facultatis, potuerit primum teſtamentũ reuocare, & condere ſecundum; & fuit cõcluſum affirmatiuè, vt ex præmiſſis patet.

Hæc quidem interpretatio, tunc neceſſaria fortaſsè videtur, quando, videlicet in ipſa teſtandi facultate non fuerit id per Summum Pontificem declaratum; ſicut vidimus in antiquis huiuſmodi conceſſionibus; in quibus ſimpliciter dicebatur, quod Oratori tribuebatur iſta facultas; & etiam in quibuſdam modernis conceſſionibus ita vidimus; quarè præmiſſa deſeruire poſſent, ſi talis fortè caſus euenerit, quod ex tenore litterarum prædictæ concfacultatis id, non apertè conſtaret. Quarè, regulariter iſtis temporibus nulla quidem cadit dubitatio; cum per clara verba conſtet, non ſemel tantùm poſſe Oratorem, teſtamentum ita condere, ſed quoties, opus fuerit; cum in formula prædictarum litterarum, detur facultas diſponendi ſemel, vel pluries, in toto, vel in parte, etiam ſucceſſiuè, ſeù in totum, iam forſan in facto teſtamẽto, donatione, legatis, diſpoſitione quacunque perſeuerandi; diſpoſitioneſquè ſemel, vel pluries in toto, ac in parte factas, & faciendas, etiam ſępè, & ſępius moderandi, limitandi, commutandi, alterandi, ac in totum, vel in partem reuo-

reuocandi,ac aliàs,in perſonas diſtribuē-
di;ita vt per priores,& quaſcunquè diſpo-
ſitiones, vt ſupra factas, & pro tempore
quomodolibet faciendas, nūquam huiuſ-
modi facultates conſūptę dici poſſent,ſed
ſemper,& quandocunq;valeat Orator diſ-
poſitiones prædictas mutare, & alterare,
ac in totum, vel in partem reuocare, pro-
ut ei videbitur: quod quidem in ſupra-
dictis antiquis formulis non adijcieba-
tur;ſed tantum ita dicebatur,videlicet,*pro
libito tua facultatis,liberè, & licitè valeas
plenam,liberam,& omnimodam licentiam,
& facultatem concedimus.*prout in *d. deciſ.
ſub num.*10.*verſ.rurſus*. Quandoq; etiam
aliud ferè ſimile in huiuſmodi ſupplica-
tionibus adijcitur decretum,per quod de-
claratur, quod conceſſa huiuſmodi gra-
tia,ac litteræ ſuper ea conficiendæ, etiam
per ſimiles,vel diſsimiles conceſſiones, &
facultates teſtandi Epiſcopo Oratori ha-
ctenus factas,ac in poſterum faciendas, ac
conceſſas,& cōcedendas, non confundan-
tur,nec alterentur,aut confundi,& altera-
ri cenſeantur; ſed illis, & alijs ſibi pro tē-
pore factis,& conceſſis,cumulatiuè in ſui,
ac hęredum &c. legatariorum &c. bene-
ficium,& commodum,in omnibus, & per
omnia,vti liberè, & licitè valeat: & ſi qui-
dem in vna ex conceſſionibus, & faculta-
tibus huiuſmodi defecerit,id per alia ſup-
pleri debeat. Et licèt in his facultatibus
pro Cardinalibus, totū id, pinguioribus
verbis, & clauſulis explicetur, idem pro-
fectò intelligendum eſt de quibuſcunquè
ſimilibus facultatibus.

Sanè,ob eandē rationem, tantò magis
20 extenditur iſta facultas ad codicillandū;
quicquid dicat *Soccin.iun.conſ.*13. *nu.*12.
*vol.*1.qui ita tenuit,propter odium huiuſ-
modi facultatis, quæ cum ſit odioſa, ve-
nit reſtringenda; & nihilominus, oppoſi-
tum eſt verius; cum clara ſit illa conclu-
ſio,quod cui permittitur poſſe teſtari,po-
teſt,etiam codicillari, *tex.eſt expreſſus in l.*
1.*ff. de leg.* 1. codicillus etenim nil aliud
eſt, niſi minor vltima voluntas, & minus
ſolemnis;quarè, ita ſe habet ad teſtamen-
tum,ſicut ſcapha ſe habet ad nauem: licèt
enim ſcapha non ſit nauis magna, tamen
eſt nauis,vt in *l.fin.ff.de fund. inſtruc.* ita
etiam Codicillus, qui licèt non ſit teſta-
mentum,tamen eius naturam habet;vndè,
21 meritò teſtamenti appellatione, venit
etiam codicillus, *DD. in l.* 1.*ff. de teſtam.
Dec.conſ.*512.*col.*1.*ad fin.* & dicit *tex.in l.*
22 *ſciendum,ff.de leg.*1. quod iſti caſus teſtā-
di,& codicillandi,à iure ſunt æquiparati:
nihilominus autē, bonū eſt, in ſupplica-
tione adijcere hāc, etiā codicillādi facul-
tatē,ad omne dubiū ſubmouendum,vt ait
Mādoſ.in prax. ſignat.hoc tit.verſ.alia etiā,
ubi ait,q; pragmatici Romani hæc cōmu-
23 niter ignorant, ac caſu quodam, formu-
las ſuas conficiunt, uel alibi repertas, ad
literam tranſcribunt; quo fit, ut plerumq;
24 reſcripta impetrantes,ob pragmaticorū
inſcitiam,deſidiam,& ignauiam,operam,
& impenſam perdant, *Sanch.de matr. lib.*
8.*diſp.* 1.*nu.* 38. ubi,ex pluribus probat,
Epiſcopum,aut Monachum, cui data eſt
poteſtas teſtandi,poſſe etiam codicillum
facere,aut cauſa mortis donare; cum hæc
ſint partes ultimæ uoluntatis,quę conceſ-
ſo teſtamento,conceduntur,& ibi contra-
rium ſentientes reprobat,& probat *id. ex
l.Marcellus,ff.de donat.cau.mort.*

Pro qua autem ſumma,detur Cardina-
libus huiuſmodi facultas, dicendum eſt,
quòd diuerſis temporibus,fuit diuerſimo-
dè obſeruatum; quādoquè enim uidimus,
eam dari pro maxima, determinata tamē
25 ſumma;hodie uerò regulariter, pro quā-
tumuis maxima ſumma; ad differentiam
aliorùm Prælatorum;prout infra,in earū
formula pro eiſdē patebit;ac proinde, ip-
ſis Cardinalibus in recompenſationem
laborum, quos pro Sede Apoſtolica ſuſti-
nent,ac ſeruitiorum, conceditur facultas
teſtandi pro quacunquè notabili, notabi-
liſsima,& inexcogitabili ſumma,ut ex ſu-
pradicta formula patet. Nec tamen,per
huiuſmodi ſic amplam teſtandi facultatē,
intēdit Sūmus Pōtifex tertio aliàs præiu-
dicium inferre,ſed illa, qualiſcunquè ſit,
intelligenda eſt ſine pręiudicio tertij, &
ſecundum ius commune, *c. ex parte,* 2. *in
fin.& c.ſuper eo, ante fin.de off.deleg. c.ex
multiplici,ibi,quia non fuit intentionis no-
ſtræ,de reſcrip.in* 6. & habemus integram
regulam Cancellariæ Apoſtolicæ,per quā
Papa declarat, quod per quaſcunq; gra-
tias,etiā Motu proprio cōceſſas, nulli ſibi
ius q̄ſitum tollatur, *id. Mādoſ.in d.prax.ſi-
gnat.hoc tit. verſ.indultū huiuſmodi,fol.*90.

Nunquam tamen in huiuſmodi facul-
26 tatibus teſtandi pro Cardinalibus,Annu-
lus Cardinalitius,ſiuè iura, illius ratione,
ueniunt;quę ſemper in ſpecie,& expreſſis
uerbis,omnino excipiuntur;Quiſnam ve-
rò ſit, & quomodo detur nouo Cardinali,
annulus Cardinalitius, & quænam,ante
illius dationem præcedant, hæc paucula
pro ijs,qui has cęremonias non uiderūt,
eaſquè prorſus ignorant, hic nō ita pror-
ſus otioſe referre placuit,uidelicet,quod

post

poſt nonnullas alias,cæremonias,in pnblico Conſiſtorio, ſtantibus antiquis Cardinalibus in circulo,ante Pontificem, prior ex nouis Cardinalibus nominatus,genuflectit ante Pôtificem,cui Pontifex imponit galerum rnbrum ſnper caput eius, dicens, *Ad laudem Omnipotentis Dei,& Sanctæ Sedis Apoſtolicæ ornamentum,accipe galerum rubrum,inſigne ſingulare Dignitatis Cardinalatus; per quod deſignatur, quod vſquè ad mortem, & ſanguinis effuſionem incluſiuè,pro exaltatione ſanctæ fidei,pace, & quiete populi Chriſtiani, augmento,& ſtatu Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ,te intrepidum exhibere debeas. In nomine Patris &c.* & ſic vnicuiquè ſigillatim, galerum imponit, ſecundum ordinationem, ſinè pronunciationem.Poſtmodùm, in primo Conſiſtorio, Summus Pontifex, eiſdem Cardinalibus claudit os; eis inhibendo, ne quid loqui præſumant in Conſiſtorijs, aut cõſilijs, qnouſquè de conſilio fratrum, duxerit eis os aperire. In ſecundo autem, ſeù tertio Conſiſtorio,ipſe Pontifex aperit eis os in hunc modum, præmiſſis quibuſdam,dicens, *Aperimus vobis os tàm in collationibus,quàm,in conſilijs atque in electione Summi Pontificis,& in omnibus actibus, tàm in Conſiſtorio,quàm extrà,qui ad Cardinales ſpectant, & quos ſoliti ſunt exercere. In nomine Patris &c.* Deinde, ipſi noui Cardinales, ad Summum Pontificem, vnus poſt alium, accedentes, primus genuflectit ante Pôtificem, qui accepiens annulum pretioſum, ad hoc præparatum,immittit in digito annulari dexteræ manus Cardinalis; dans ei annulum, & titulum,dicens, *Ad honorem Dei omnipotentis,Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli,& S. N. committimus tibi Eccleſiam S. N. cum Clero,& populo, & capellis ſuis, ſecundum formam, quæ committi conſueuit Cardinalibus,qui eandem Eccleſiam in titulum habuerunt.* Et circa eandem annuli dationem,ſciendum eſt,quod noui Cardinales, etiam ſi antea erant Prælati, non debent portare annulos, antequàm illos habeant à Summo Pontifice. Cum autem acceperint annulum, & titulum, oſculantur pedem,& manum Pontificis,qui ipſos Cardinales eleuat ad oſculum oris,pront hæc, & alia videri etiam poſſunt circa id in *lib. 1. Sacrar. cærem. Cap. 6. 7. & 8.*

Quarè, in propoſito, etiam ſi gratia concedatur, ſiue Motu proprio, ſinè ad ſupplicationem,cum tranſit per Datariam Apoſtolicam,ſemper in illius calce ita addatur per Dominum Datarium, videlicèt *Et citra annulum Cardinalitium, ſeù iura illius ratione,Cameræ Apoſtolicæ debità.* Quę quidem iura conſiſtunt in Quingentis ducatis auri de Camera,qui, poſt obitum ſingulorum Cardinalium, pro pretio Annuli, eis, in eorum ad Cardinalatum aſſumptione, adhiberi ſoliti, Cameræ Apoſtolicæ perſoluuntur; prout in *Conſtitut. 7. Iulij III.* qua prohibuit, ne de his teſtare poſſint: quæ quidem emolumenta fel. recor. Gregorius XV. Baſilicę S. Ioannis Lateranen. ad certum tẽpus conceſſerat;poſtmodum verò hanc conceſſionem reuocauit, & extinxit; ac Sacræ Congregationi S. R. E. Cardinalium,de fide Catholica propaganda, cum omnibus,& ſingnlis iuribus,& actionibus in perpetuum donauit,& applicauit; ita vt liceat,eiſdem S.R.E. Cardinalibus eiuſdem Congregationis, vel ab illis deputatis, illa exigere, ac pęnes Montem Pietatis deponere,ſeù in tot locis Montium non vacabilium, aut aliàs quouis modo, arbitrio Congregationis,ad effectum illa conuertendi in vſus,& neceſſitates dictæ Congregationis. Voluitquè etiam,quod ſi aliqui ex ipſis S.R.E.Cardinalibus,in eorum vita, huiuſmodi emolumenta eidem Congregationi, pro illius ſubuentione tradiderint,hæredes Cardinalis,vita functi, ad eorundem emolumentórum ſolutionem minimè teneantur; & quod dicta Camera propterea,ex quouis quæſito colore, nihil à prędictis hæredibus prætendere poſſint, etiam ratione ſtipendij, ſeù ſalarij, vt in *ſua Conſtitutione, quæ incipit Romanum decet Pontificem, ſub* Dat. *Romæ apud S. Mariam Maiorem 1622. Decimo Kal. Iulij Anno Secundo.*

Præterea,prædictus *Iulius III. in d. ſua Conſtitutione* voluit, quod ornamenta, & paramenta Capellæ ipſorum Cardinaliũ, Capellæ Apoſtolicæ,in qua miſſæ papales celebrantur, & ex qua pauperibus Prælatis,ad Romanam Curiam confluentibus, & paramenta Eccleſiaſtica, cum quibus, proceſſionibus,& alijs ſolemnitatibus,per Romanos Pontifices fieri ſolitis, incedere poſſint,non habentibus, ſubuenitur, deuoluantur: prout etiam cruces, candelabra, imagines,patenas,calices, & alia cuiuſuis generis,tàm aurea, quàm argentea, vaſa iocalia & quæuis ornamenta, & alia vtenſilia Capellæ ſingulorum Cardinalium decedentium,quæ ad eandem Capellam Apoſtolicam pertinent, & per ipſorum Cardinalium hæredes prætendi nõ poſſint, etiam vigore cuiuſuis facultatis

teſtandi. Nihilominus Summus Pontifex, ipſis Cardinalibus concedere ſolet huiuſmodi facultatem, vt de omnibus paramẽtis, & ornamentis, cœteriſque rebus prædictis diſponere poſſint, in fauorem tamẽ alicuius Eccleſiæ, ſeù Capellæ, aut loci pij, arbitrio ſuo, vt in ſupradicta formula patet,

An autem huiuſmodi facultas duret, durante vita Summi Pontificis conceden-
27 tis, an verò per illius obitum extinguatur, fuit etiam pluries dubitatum, præſertim, cũ aduenisset annis elapſis, caſus obitus bo. me. Herculis Vaccarij Archiepiſcopi Roſſanen. tunc enim Illuſtriſſimus Nuntius, cum prætenderet, huiuſmodi facultatẽ extinctã eſſe per obitũ fel. record. Gregorij XV. concedentis, ex eo, quod litteris huiuſmodi facultatis non fuerint infra annum præſentatæ, iuxtà regulam reualidatoriam Cancellariæ Apoſtolicæ; & tunc me patrocinante, obtinuerunt hæredes declarari validam huiuſmodi facultatem; quia, vt in ſimilibus terminis tenet *Ant. Gomez in Comment. in l.43.* li-
28 centiæ ad inſtituendum maioratum à Rege conceſſa, poſt illius obitum, non expirant, etiam ſi ij, qui acceperunt, illis non fuerint vſi viuente Rege, qui ea conceſſit, vbi in illius expoſitione dicitur, quod regulariter, conceſſio gratię, vel priuilegium
29 Principis, eſt perpetuum, licèt decedat re integra, antequam ſit exequutioni demãdatum, per *tex. in cap. ſi ſuper gratia, de off. deleg. in 6. & ibi gloſ.* & communiter *DD. in cap. ſi gratioſe, de reſcrip. eod. lib.* vbi diſponitur, quod ſolum, quando, exprimitur ad vitam, vel voluntatem, expirat per mortem; ſecùs verò, ſi ſimpliciter, vel in dubio, quia ſemper perpetuò durat, etiam ſi cauſa, propter quam fuit conceſſum, expirauit, & ſit extincta, facit *tex. in cap. fin. §. porrò, de precar.* vbi dicitur, quòd licèt precarium, ſit reuocabile per expreſſam voluntatem concedentis, nihilominus non finitur morte, ibi, *porrò, precaria, quæ quandoquè de Eccleſiarum poſſeſſionibus fieri ſolent, non ſunt pro voluntate concedentium reuocanda, tex. in l. 1. ff. de conſtit. Princip.* & in proprijs terminis eiuſdem facultatis teſtandi à Papa conceſſæ, quod non expiret morte concedentis re integra, tenet *Molin. de iuſt. & iur. 1. tom. tract. 2. diſp. 141. Sanch. de matr. lib. 8. diſp. 29. nu. 82.* vbi, abſquè dubio tenet, hanc licentiam non expirare; cum ſit gratia facta, ac proindè, cum teſtamentum vim non habeat, niſi poſt mortem teſtantis, illi, cui licentia teſtandi conceſſa eſt, imputari nequit, concedente ſuperſtite, eum teſtatum non eſſe; ex quo longiorem vitam adeptus eſt, quã is, qui facultatem teſtandi conceſſit, & in proprijs terminis tenuit *Rota, in d. Pretin.* in qua etiam dubitatum fuit, an talis licentia expirauerit per obitum Pij IIII. concedentis, & fuit concluſum eam, durare, etiam poſt obitum eiuſdem Pij, cum regulariter gratia Papæ non expiret eo mortuo, etiam re integra, vt ibi, per diuerſa iura allegata *num. 2. Garc. de benef. p. 6. cap. 2. num. 328. Barboſ. de pot. Epiſ. alleg. 114. num. 25.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis Regularibus difficilius, & magis limitatè conceditur licentia teſtandi, & quarè.*
2 *Epiſcopus Regularis, non abſoluitur à voto paupertatis.*
3 *Eſt tantùm adminiſtrator reddituum Eccleſiaſticorum.*
4 *Et propter Epiſcopatum, non liberatur à ſubſtantialibus regulæ.*
5 *Facit tamen fructus ſuos in vita.*
6 *Acquirendo ſimpliciter, cuinam cenſeatus acquirere.*
7 *Ad teſtandum, duo concurrunt in eo, impedimenta.*
8 *Habilitationes tot requiruntur, quod ſunt obſtacula.*
9 *Licentiæ teſtandi formula pro Archiepiſcopo.*
10 *Clauſula,* Tequè abſoluentes, *apponitur in licentia teſtandi, etiam pro Epiſcopo, & quare.*
11 *Excommunicatus poteſt teſtari.*
12 *Non autem hæreticus.*
13 *Clauſula,* abſoluentes, *non apponitur in litteris Apoſtolicis pro Cardinalibus.*
14 *Teſtandi licentia conceditur* Epiſcopis, *pro determinata ſumma.*
15 *Et quanam ſit ratio.*
16 *Epiſcopi Aſſiſtentes in Capella, Romano Pontifici, pro qua ſumma teſtari poſſint,*
17 *Quęnam priuilegia, & exemptiones eiſdem concedantur, à Summo Pontifice.*

Epiſco-

18 *Epiſcopi, Scriptores Apoſtolici, pro qua ſumma teſtari poſſint.*

19 *Teſtandi licentia, cum Clauſula, quod Commiſſarij Apoſtolici in ſumma expreſſa, non inijciant manus, quomodo practicetur.*

20 *Clauſula*, Quorum tenores &c. *quid operetur.*

21 *Quarè fuerit adinuenta.*

22 *Memoriam omnium habere, eſt potius diuinitatis, quàm humanitatis.*

23 *Papam, habere omnia iura in ſcrinio pectoris, quomodo intelligatur.*

24 *Fictio idem operatur, quod præciſa veritas in his, quæ pendent ab authoritate fingentis.*

25 *Clauſula*, Quorum tenores &c. *de ſtylo Curiæ capit oues, & boues.*

26 *Teſtandi licentiam obtinentibus, ſine tamen teſtamento decedentibus, quibuſnam quandoquè concedatur, vt ſuccedant.*

27 *Princeps, quonam modo poſſit tollere leges poſitiuas.*

28 *Clauſula*, Sublata, *cum decreto irritanti &c. ſemper intelligitur ſine præiudicio tertij, & quid operetur num. 30.*

29 *Aperitio oris, quando, & quomodo per Papam concedatur.*

Praxis Licentiæ teſtandi pro Archiepiſcopis, & Epiſcopis, &c.

CAP. IV.

POſtquàm vidimus quid ſeruetur in praxi, circa facultates teſtandi de redditibus Eccleſiaſticis, Eminentiſſimis Cardinalibus concedendas, reliquum eſt videre, quid pariter ſeruetur in eiſdem facultatibus cum Archiepiſcopis, Epiſcopis, cæteriſquè prohibitis perſonis. Et quidem, cum hæc materia ſit nimis frequens, & in principio, huius libri præpoſuerimus, quæ circa id, duximus, etiam pro eiſdem, neceſſaria, tantùm hic præmittemus, huiuſmodi facultates diuerſimodè, ac pro qualitate meritorum impetrantium, concedi: hoc
inſuper addito, quod, ſi Epiſcopus, ita ſe-
cū petens diſpēſari, fuerit Regularis, erit
omnino in principio ſupplicis libelli, Ro-
mano Pontifici porrigendi, explican-
dum: cuius quidem ratio ea ſanè eſt,
quia difficilius, ac magis limitatè Reli-
gioſis, etiam Epiſcopis, hæc facultas con-
ceditur, vt optimè, omniquè tempore Cu-
riales obſeruarunt, teſtè *Bellam. deciſ. 247. ſub tit. de donat. Barboſ. de poteſt. Epiſ. alleg. 114. num.* 18. vbi ait, quod in Epiſcopo
Monacho, alia viget ratio efficax, nempè,
quia ab eo, vota in Religione emiſſa, non
relaxantur, nec limitantur; niſi quatenus
illorum obſeruantia obſtet exequutioni
muneris Epiſcopalis, tanquam maiori bo-
no: quarè, cum teneatur voto pauperta-
2 tis, factus Epiſcopus, ab eo non abſolui-
tur, nec efficitur dominus redditum
3 Eccleſiaſticorum; ſed ſolùm adminiſtra-
tor: quæ quidem adminiſtratio, cum fi-
niatur morte, ex qua incipit teſtamentum
valere, non poteſt diſponere poſt mortem,
quod fit per teſtamentum, vt ex infra di-
cendis conſtabit: propter Epiſcopatum
4 etenim non liberatur ab alijs ſubſtantia-
libus regulæ: vndè, quicquid acquirit,
Epiſcopatui acquirit, *tex. in cap. vn. 18. q. 1. Fran. in cap. 1. num. 75. de teſtam. in 6.* vbi
num. 27. idem dicendum eſſe ait de Reli-
gioſo facto Cardinale, ac etiam de Papa;
quia nulla dignitas liberat quem à ſub-
ſtantialibus regulæ; cum per profeſſio-
nem conſtituitur homo in ſtatu, habente
obligationem perpetuam annexam, *id. Franc. loc. cit. num. 76.* facit *gloſ. in cap. 1. & ibi Couar. de teſtam.* quamuis negari
5 non poſſit, quin talis Epiſcopus Regularis
faciat fructus ſuos in vita, & de eis diſpo-
nere poſſit, non minus; quàm ſæcularis,
Bald. in cap. clerici, 2. num. 7. de vit. & hon. cler. Ludouiſ. deciſ. 401. num. 7. Cæterùm,
talis Epiſcopus, ſimpliciter acquirendo,
6 cenſetur Eccleſiæ ſuæ acquirere; ſecùs au-
tem, vbi conſtet, illum noluiſſe Eccleſiæ,
ſed alteri acquirere; ac proinde, vti laica,
& priuata perſona; acquiſitionem bono-
rum ſtipulatus fuerit, per quod oſtenda-
tur, quod in acquiſitione, nullam habue-
rit contemplationem Eccleſiæ, *id. Ludouiſ. deciſ. 476. num. 2. cum ſeqq.* In propoſito
7 igitur in Epiſcopo Religioſo, duo concur-
runt impedimenta, adeo vt, ſi in precibus
pro facultate teſtandi, non fuerit expreſ-
ſum, illum eſſe Epiſcopum Regularem, ea
non valebit. Quarè, cum poſſit Summus
Pontifex, ei impartiri facultatem teſtandi,
propterea vt, ait *id. Barboſ. gloſ. 114. nu.*

24. talis Epiſcopus Religioſus, etiam ſi petat, vt poſſit teſtari ad opera pia, tenetur hoc duplex impedimentum explicare, videlicet, alterum eſſe Religioſum, alterum eſſe Epiſcopum; ac propterea tot requi-
8 runtur habilitationes, quot ſunt obſtacula, *vulg. iur.* quod tamen intelligendum, ſi vellet teſtari de bonis acquiſitis intuitu Eccleſiæ, non autem de patrimonialibus, ac propria induſtria partis, cum hic non repugnet Epiſcopalis ſtatus, ſed tantùm religioſus, *id. Barboſ. num. 24.* Quãdo igitur Epiſcopus Religioſus, pro ſupradicta teſtandi facultate ſupplicat; facta prius in ſupplicatione, de hoc ꝑ mentione poſtmodum Papa in ſuis litteris ita dicere, conſueuit, videlicet, *Quare Nos volentes te, qui, vt aſſeris, vel vt accepimus, onteq̃ Eccleſia N. præficereris, Ordinem fratrum S. N. expreſsè profeſſus fueras &c.*

Vt autem, hæc ad ſuam praxim deducamus, huiuſmodi licentiæ litterarum formulam, de more ſubijcimus, vt ſequitur, videlicet.

A tergo. *Venerabili fratri Herculi, Archiepiſcopo Roſſanen.* Intus verò

GREGORIVS PAPA XV.

VEnerab. frater Salutẽ, et Apoſt. bened. Quia præſentis vitæ cõditio, curſũ habet inſtabilẽ, & ea, quæ viſibilẽ habent eſſentiã tendunt inuiſibiliter ad non eſſe, tu hoc ſalubri cogitatione præcogitans diem tuæ peregrinationis extremum, diſpoſitione teſtamentaria præuenire, ac de bonis, & rebus Eccleſiaſticis, *quæ poſſides, & in futurum poſſidebis, liberè diſponere poſſe deſideras.* Nos itaquè volentes te *fauore proſequi, gratia ſpecialis, & à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſquè Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtis ad effectum præſentium dumtaxat conſequendũ harũ ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati, tibi, vt de omnibus, & quibuſcumquè domibus, vineis, caſalibus, prædijs, poſſeſſionibus, proprietatibus, cenſibus, pecunijs, pecuniarum ſummis, iocalibus, gemmis, cæteriſquè rebus, & bonis mobilibus, quæ tamen non ſint altaris, vel altarium Eccleſiarum tibi pro tempore commiſſarum, aut alicui ſpeciali earundem* Eccleſiarum *ſeruitio, aut miniſterio, ſeù aliàs diuino cultui dedicata, aut ad eius vſum confecta, & immobilibus, ac ſe mouentibus, iuribuſquè, & actionibus, creditis, ac debitorum nominibus vniuerſis, & quocumque nomine nuncupatis, ac quomodolibet qualificatis, ad te, etiam ratione Eccleſiæ Roſſanen. cui præeſſe dignoſceris, necnon quorumcunquè Monaſteriorum, etiam Conſiſtorialium, ac Prioratuum, & quorumcunquè aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum cum cura, & ſine cura, ſæcularium, & quocumque nomine nuncupatorum, & aliàs quomodolibet qualificatorum, ac quamcunquè perſonalem reſidentiam requirentium, quæ tu, etiam ex quibuſuis conceſſionibus, & diſpenſationibus Apoſtolicis, in titulum, commendam, adminiſtrationem, vel aliàs, quomodolibet obtinuiſti, & in poſterum quomodocumquè, & qualitercumque obtinebis, eorumquè, & quorumcumquè aliorum fructuum, reddituum, & prouentuum, iurium, obuentionum, emolumentorum, ac diſtributionum, quotidianarum, etiam loco penſionum annuarum, necnon penſionum quarumcumquè ſuper ſimilibus, vel diſſimilibus, ac alijs quibuſcumquè fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, ac diſtributionibus quotidianis, & emolumentis quibuſcumquè, tibi aſſignatorum, reſeruatorum, ac reſeruandorum, et aſſignandarum, quos, & quas exegiſti, & percepiſti, ac in futurum quocumq; modo, ad te nunc, & pro tempore ſpectantium, & pertinentiũ, ac tibi per quoſcumq; & vndecumquè debitis, & debendis; ac per te non perceptis, nec exactis, necnon penſionibus annuis, etiam ſi illarum ſolutionis, & perceptionis terminus nondum aduenerit, quas pro rata, quæ tibi, tempore obitus tui debita erit, tuis hæredibus, & legatarijs, ſeù donatarijs, & alijs infraſcriptis, non autem tuis, in Monaſterijs, Prioratibus,*

&

& alijs beneficijs huiuſmodi ſucceſſoribus deberi volumus, & decernimus, necnõ per te, tuis labore, & induſtria, ac aliàs quomodolibet, & vndecumque, nunc, & pro tempore licitè tamen acquiſitis, & acquirendis, ac ex portionibus, ſeu locis Montium, etiam venalibus, & vacabilibus, ac Officiorũ Romanæ Curię emolumẽtis, quę hactenus obtinuiſti, & exercuiſti, obtines, & exerces, vel in poſterum obtinebis, & exercebis, illorumquè intuitu, & contemplatione, ac etiam ex noſtra, ſeu aliorum Rom. Pont. Regumquè, & aliorum Principum, ac quorumuis aliorum largitionibus, donationibus, & alia quauis occaſione, vel cauſa ad te peruentis, & peruenturis, etiam ſi in auro, argento, alijſquè pretioſis rebus conſiſtant, quorum omnium, & ſingulorum, ac Eccleſiarum, Monaſteriorum, & Prioratuum, necnon beneficiorum ac fructuum, penſionum, bonorum, rerum, actionum ac portionum, ſeù locorum Montium, ac Officiorum huiuſmodi qualitates, quantitates, ſituationes, denominationes, vocabula, ac etiam annuos valores pręſentibus, ac ſi ſpecificè, & ſigillatim exprimerentur, pro plenè, & ſufficienter expreſſis, & declaratis haberi volumus, vſquè ad ſummam Duorum millium ducatorum auri de Camera in totum, tàm pro honeſtis, & decentibus expenſis funeris tui, quàm etiam remuneratione illorum, qui tibi viuenti inſeruierint, etiam vltra ſeruitii meritum, ac in tuorum fratrum, nepotum, ac aliorum conſanguineorum, & affinium, ac quarumuis aliarum vtriuſque ſexus perſonarum, etiam extranearum, necnon Vniuerſitatum, Collegiorum, Eccleſiarum, Monaſteriorum, Conuentuum, Hoſpitalium, ac aliorum piorum, & non piorum locorum, non tamen illegitimorum, aut aliàs incapacium fauorẽ, & quoſuis alios pios, & nõ pios vſus, etiam nullis exigentibus meritis, vel cauſis, ac alias pro tuis volũtate, & arbitrio liberis, & abſolutis, toties quoties tibi videbitur, & placuerit, tàm in dicta Curia, quã extra eã, ac loca debita à te reſidentię, teſtari, ac teſtamento, codicillis, fideicommiſſis, legatis, donationibus, tàm inter viuos, quà in cauſa mortis, etiam ſolo verbo, vel ſcriptis, ac aliàs quouis modo, etiam minus ſolemni, etiam coram duobus, vel tribus teſtibus dumtaxat, aut etiam Epiſtola ſeù ſchedula, ſola manu tua, ſcripta, vel ſubſcripta, aut aliàs quacumquè alia vltima voluntate, & diſpoſitione, etiam per viam ſimplicis diſtributionis, omiſſis quibuſuis ſolemnitatibus, etiam ſubſtantialibus, & formis aliàs requiſitis, etiam per Nos, ſeu Rom. Pont. dictęquè Sedis Legatos, ſeù etiam conſtitutiones, & ſtatuta, aut conſuetudines Vrbis, Ciuitatis, Prouincię, Regni, vel loci, vbi te habitare, vel mori contigerit, ac aliàs in omnibus, & per omnia, prout tibi videbitur, & placuerit, etiam in mortis articulo, ac nulla facta mentione præſentis, vel aliarum tibi pro tempore conceſſarum facultatum, aut quod in vim illarum diſponere uelis, & intendas, ſemel, atque iterum, ac toties, quoties tibi placuerit, diſponere, ſtatuere, & ordinare, necnon teſtamenta, codicillos, donationes legata, ſtatuta, ordinationes, & diſpoſitiones huiuſmodi, ſemel, vel pluries, ac toties quoties tibi videbitur, mutare, alterare, moderari, in totum, vel in partem reuocare, & abrogare, & alia de nouo condere liberè, & abſquè contradictione, vel impedimento (ſine tamen præiudicio iurium dictę Camerę, quoad bona iuriſdictionalia, & non aliàs) poſſis, & valeas, prius tamen de omnibus bonis prędictis, ęre alieno, & ijs, quę pro reparandis domibus, ſeù ędificijs, conſiſtentibus in locis Eccleſiarum, & beneficiorum, prędictorum culpa, vel negligentia tua, ſeu Procuratorum tuorum deſtructis, ſeù deterioratis, necnon recuperandis alijs iuribus Eccleſiarum, & beneficiorum huiuſmodi deperditis ex culpa, vel negligentia ſupradictis, fuerint opportuna, deductis, plenam, & liberam licentiã, & facultatẽ, Apoſtolica authoritate, tenore pręſentiũ concedimus, & elargimur. Decernentes omnia, & ſingula bona immobilia, mobilia, iura, actiones, fructus, aliaquè, vt prædicitur qualificata, & vndecumquè prouenientia, per te pro ſumma tamen Duorum milliorum ducat. dumtaxat ex teſtamento, vel alia diſpoſitione pro tempore relicta, etiam ſi te in dicta Curia, vel extra eam, ac loca debita à te reſidentia, vt prædicitur, mori contigerit, nullo vmquam tempore tamquam ſpolia ad Cameram Apo-

ſtolicam, vel ſedem eandem, aut Nos, ſeù Rom. Pont. pro tempore exiſtentes, vel tuos in Eccleſijs, ac alijs beneficijs huiuſmodi ſucceſſores; vel alios quoſcunquè deuolui, ſeu ſpectare, nec vlli prorſus ſpolio ſubiacere, minuſquè licere dilectis filijs Theſaurario, Commiſſario, vel ſpoliorum Collectoribus, ac alijs Cameræ, et Sedis prędictarũ Officialibus in bonis prędictis manus inijcere, aut aliquam eorum deſcriptionem, ſeu inuentarium, aut depoſitum, ſeu ſequeſtrum, vel quid ſimile facere, vel attentare, nequè id dici, cenſeri, vel prætendi poſſe; nec Collegia, Vniuerſitates Eccleſias, & loca, aut ſucceſſores, hęredes, donatarios, aut alios, quibus illa relinquentur, vel ad quos deuenient, ſeù eos, quibus negotium exequtionis tuæ vltimæ voluntatis huiuſmodi commiſeris, ad tertiam, vel aliam bonorum, rerum, & aliorum per te pro tempore relictorũ, huiuſmodi partem, quam Nos, ex nunc, Collegijs, Vniuerſitatibus, & alijs locis, ac ſucceſſoribus, hęredibus, legatarijs, et aliis quocũq; titulo ſucceſſoribus tuis liberaliter donamus, fabricę Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, Camerę, ſeu Sacriſtię huiuſmodi applicandũ teneri, nec te minuſuè cauſam à te pro tempore habentes, ſuper huiuſmodi rebus, & iuribus per te, vt prędicitur, vel aliàs quomodolibet relictis per Nos, ſeu S. R. E. Camerarium, Vicecamerarium, Theſaurarium, Pręſidentes, Clericos, ac Commiſſarios dictæ Camerę, vel quoſcunquè alios pro illa agentes, vel ipſius Cameræ ſpoliorum Collectores, Subcollectores, Exactores, Commiſſarios, Prouiſores, Miniſtros, & Officiales quoſcunquè, vel tuos, in Eccleſijs, et alijs beneficijs huiuſmodi, ſucceſſores, ac dictę fabricæ prępoſitos, pręfectos, ſeu deputatos, aut alios quoſcunquè quouis prętextu, vel quæſito colore, cauſa, & occaſione, quomodolibet moleſtare, perturbare, aut impedire, ſeù Camerarium, Theſaurarium, Præſidentes, Clericos, Cõmiſſarios, et alios prędictos quicquam à te, ſeù tuis hæredibus, legatarijs, & alijs, in quorum fauorem diſpoſitum à te fuerit, ratione prǫmiſſorũ, ſeu ſequeſtrationis, diſſequeſtrationis, excamerationis, propinę, ſeu trigeſimæ aut aliorum quorumcumquè regalium, vel Iurium eis loco ſalarij, vel mercedis, aut aliàs quomodolibet debitorũ, aut competentiũ, petere, accipere, vel prętendere vllatenus vmquã poſſe; ſed prǫſentes litteras ſufficere ad effectũ tuendi poſſeſſionem, vel dominium dictorum bonorum prędictis hęredibus, tàm ab inteſtato, quàm ex teſtamento, legatarijs, & quibuſuis alijs perſonis, in quorum fauorem diſpoſitum fuerit, ac eaſdem prǫſentes litteras, ſub quibuſuis ſimilium, vel diſſimilium facultatũ reuocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, modificationibus, declarationibus, ac dictæ Cameræ, vel alijs contrarijs diſpoſitionibus, etiam per modum legis, aut ſtatuti perpetuorum, ac ex quibuſuis alijs cauſis, etiam in fauorem fidei, ſeu diuini cultus augmentum, vel dictæ Cameræ neceſſitates, ſeù alias, etiam per Nos, & quoſcunque alios Rom Pont. pro tempore factis, minimè comprehendi, ſed ab eis ſemper exceptas, ac in priſtinum, & validiſſimum ſtatum, reſtitutas, repoſitas, & plenariè reintegratas, ac de nouo, etiã ſub quacumquè poſteriori Data, per te ſeu cauſam à te habẽtes, eligenda, conceſſas, validaſquè, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſquè plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac tibi, & alijs prędictis, in omnibus, & per omnia ſuffragari, nequè per ſimiles, vel diſſimiles facultates, tibi forſan conceſſas, & cõcedẽdas cõfundi, ſeu in aliquo prǫiudicari, ſed te accumulatiuè illis, vt volueris, vti; & ſi quid in vna ex facultatibus huiuſmodi defecerit, id per aliam ſuppleri debere. Sicq; per quoſcumquè Iudices Commiſſarios, quauis authoritate fungentes, ac S. R. E. Cardinales, dictęquè Sedis Legatos, & Nuncios, Theſaurarium, Pręſidentes, Clericos, Collectores, & Subcollectores huiuſmodi, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis authoritate, ſcienter, vel ignorãter contigerit attẽtari Quocirca, Venerab fratribus Archiep. Conſentin. ac Epiſcopo Biſinianen. nec non dilecto filio cauſarum Curię Cameræ Apoſtolicę Generali Auditori, per prǫſentes committimus, & mandamus, quatenus ipſi, vel duo, aut vnus eorum, per ſe, vel alium, ſeu alios, tibi in prǫmiſſis, efficacis defenſionis prǫſidio aſſiſtentes, faciant authoritates noſtra, te facultate, & licẽtia huiuſmodi liberè vti, nec permi-

permittant,te,aut exequtores per te deputatos ſuper præmiſſis per Collectores,vel Subcollectores,ſeu quoſcumquè alios quomodolibet indebitè moleſtari: contradictores quoſlibet, & rebelles, per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas,aliaquè iuris, & facti remedia,appellatione poſtpoſita compeſcēdo,inuocato,etiam ad hoc,ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis; non obſtantibus præmiſſis,ac fel.rec. Bonifacij Octaui de vna, *ac Concilii generalis de duabus dietis, dummodò vltra tres dietas, aliquis,authoritate præſentium,ad Iuditium non trahatur, ac Alexandri* Sexti *tertiam partem omnium bonorum,de quibus per quaſcumquè perſonas Eccleſiaſticas,vigore facultatum,eis pro tempore conceſſarum, vel aliàs diſponi contigerit,dicta Cameræ pro illius neceſſitatibus,vel alias applicari debere diſponentibus, necnon Pij IIII.Rom Pont.prędeceſſorum noſtrorum,ſuper Archiepiſcoporum,Epiſcoporum,& aliorum,ad perſonalē reſidentiam adſtrictorum, extra eam quomodocumque decedentium, alijſquè conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis,etiam facultatem, indultum, & conceſſionem teſtandi de quibuſuis bonis in genere,vel in ſpeciè, & de certa ſumma tunc expreſſa,quibuſuis perſonis,etiam cum derogatoriarum derogatorijs,alijſquè efficacioribus, & inſolitis clauſulis, ac irritātibus,& alijs decretis pro tēpore factis reuocantibus,necnon Eccleſiæ Roſſanen ac dictorum Monaſteriorū,& Ordinum,quorum fuerint,ac Eccleſiarum,in quibus beneficia prædicta forſan fuerint,etiam iuramēto,confirmatione Apoſtolica,vel quauis firmitate alia roboratis,ſtatutis,& conſuetudinibus,priuilegijs quoquè indultis, & litteris Apoſtolicis,Theſaurario,Commiſſario,Collectoribus,Subcollectoribus,et quibus alijs perſonis,ſub quibuſcumquè tenoribus, & formis,ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis,in genere,vel in ſpecie,ac aliàs in contrarium quomodolibet conceſſis. Quibus omnibus,etiam ſi de illis,eorumquè totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica expreſſa,& indiuidua,non autem per clauſulas generales,idem importantes,mentio,ſeù quęuis alia expreſſio habenda fuerit:illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat,ſpecialiter,et expreſsè derogamus,cęteriſquè contrarijs quibuſcumq aut ſi aliquibus cōmuniter, vel diuiſim ab Apoſtolica,ſit Sede indultum,quod interdici,ſuſpendi,vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam, & expręſſam, ac de verbo ad verbum,de indulto huiuſmodi mentionem. Volumus autem, vt in eorundem bonorum Eccleſiaſticorum diſpoſitione,iuxtà quantitatem reſidui,erga Eccleſias, à quibus eadem percepiſti, te liberalem exhibeas; prout conſcientia tibi dictauerit, & animę tuæ ſaluti videris expedire Dat. Romæ apud S. Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die* 18. *Martij* 1613. Pontificatus *noſtri anno tertio.*

S. Cardinalis S. Suſannæ.

Quæ autem ex formula præmiſſa breuiter adnotāda duximus,hæc ſunt,videlicet.

10 Primo.quòd Epiſcopo datur clauſula, *Teque abſoluentes ad effectum &c.* quia prohibetur excommunicatus teſtari, vt tenet *gloſ.in cap.decernimus, de ſent.excom. in 6.* licèt contrarium ſit verius, quia excommunicatus retinet dominium, & adminiſtrationē rerū ſuarum, ac poteſt contrahere, vt *not.in cap.veritatis, de dol. & cont.* præterea teſtari poteſt omnis ille, qui non reperitur expreſsè prohibitus, vt patet *inſtit. quib. non eſt permiſſ. fac. te-*

11 *ſtam.circa fin.* ſed excommunicatus non reperitur prohibitus à iure, ergo poteſt teſtari, *Innoc.in cap.cum voluntate, de ſent. excom.* iſta enim prohibitio ſpecialis eſt tantùm propter hæreſim; quia hæreticus

12 teſtari non poteſt, vt *in cap. excommunicatus,§. credentes de hæret.* Quarè, hæc abſolutio, in præmiſſa formula huiuſmodi facultatis, videtur potius ad cautelam, quàm ex neceſſitate,appoſita,veluti ſi fuerit excommunicatus pro tali crimine, propter quod interdiceretur, condere teſtamentum,veluti propter vſuras, vt *in c. quamquam.de vſur.in 6.Franc.in cap. licèt, nu.32. de teſtam.in 6.* qui multa pro vtraque opinione congerit *loc. cit. Iul. Clar. in §.teſtamentum.q.24.* vbi ait,quod quidquid antea fuerit, hodie contraria opinio eſt verior, ſcilicèt, quod excommunicatus poſſit teſtari,vt per *Abb.in rubr. de teſtam.num.* 5. cum pluribus alijs authoritatibus

tatibus ibi per eundem *Clar.* adductis,qui
in *fin.d.q.* concludit, quod eſt communis
ſententia ferè omnium,maximè in occul-
tè excommunicato, & hæc opinio intre-
pidè tenenda eſt,vbi duo concurrant,Pri-
mum, quòd non ſit excommunicatus ex
cauſa, quæ aliàs redderet illum inteſtabi-
lem, Secundum, quod excommunicatio
ſit occulta; ſi vero hæc duo non concur-
rerent, res non eſſet ſine difficultate. Si
quis autem cupit nonnullas in propoſito
videre diſtinctiones, adeat Illuſtriſſimum,
& Reuerendiſſimum D. *Antonium Ric-*
ciullum,in ſuo celeberrimo tractatu de iur.
perſ.extr.grem.Eccleſ.exiſt.lib.5.cap.58.per
*tot.*qui inſignis doctrinæ præſtātiam, cum
nobilitate coniungens, ſe hac noſtra tem-
peſtate,oculis omnium conſpicuum red-
dit. Hæc eſt autem inueterata praxis Cu-
riæ adijciendi ſupradictam Clauſulam
Abſoluentes vigore ſecundæ partis ſigna-
turę, incipientis. *Et cum abſolutione à*
cenſuris ad effectum &c. quæ tamen non
13 apponitur in litteris pro Cardinalibus,
ſiuè gratiam, ſiuè iuſtitiam concernenti-
bus; prout in priori formula licētiæ teſtā-
di pro Cardinale patet: illis etenim datur
iſta facultas Motu proprio, Epiſcopo au-
tem ad ſupplicationem, quia abſolutio
Motu proprio non datur, ſed tantùm ad
ſupplicationem, *Mandoſ.in prax.ſignat.*
grat.tit.abſolutiones, verſ.abſolutiones non
conſueuerunt.

Secundo, Archiepiſcopis, Epiſcopis
aliiſquè perſonis non datur huiuſmodi
14 diſpenſatio,niſi pro certa,& determinata
ſumma: hoc quidem, ne ſub prætextu in-
15 certæ quantitatis, ſeu valoris,Papa, ſeù
Camera decipiatur, ac defraudetur; pu-
tans, ſpolia eſſe parui momenti, cum ta-
men,ea ſint magni valoris; & hoc modo,
vnus, ſibi plurimorum ſtipendia vendica-
rent contra *tex.in cap. quia nonnulli, de*
cler.non reſid. quarè Papa, valorem ſpo-
liorum ignorans, non poſſet iuxtà quali-
tatem perſonarum diſtribuere, vt ait, *id.*
Mandoſ.in d.prax.eod.tit. verſ. addit ali-
quando ſignatura. Quinimmò, etiam Pa-
triarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi in
Capella,Romano Pontifici Aſſiſtentes, li-
cèt ex *Conſtitutionè Iulij III. incip. Ro-*
16 *manus Pontifex*, poſſint teſtari pro ſum-
ma duorum millium ducatorum, teſte *Ze-*
rol.in prax.Epiſcop.verbo, Aſſiſtentes in Ca-
pella Papæ, p. 2. uidemus tamen,quod tri-
buitur eis talis facultas regulariter pro
ſumma mille ducatorum,licèt in reliquis,
eiſdem conſueuerit Summus Pōtifex,etiā
per ſuas peculiares litteras, nonnulla pri-
uilegia,exemptiones,& prærogatiuas im-
partiri.

17 Primo, nimirū, quia eos creat nobiles,
eiſquè,vt omnibus priuilegijs, quibus alij
nobiles,etiam de nobili Comitum genere,
etiam,qui Illuſtres reputantur, etiam ex
vtroquè parente procreati, in omnibus,
& per omnia, acſi de illuſtri generę ex
vtroque parente procreati forent; ita
quod inter eos, & ipſos Illuſtres, quoad
nobilitatem, & alia, ad illam neceſſaria,
nulla ſit differentia, nec fictio, locum
habeat.

Secundo,quod,dum in Curia præſentes
erunt, à ſolutione vectigalis vini pro ſex
vegetibus, de quibus ſuo arbitrio diſpo-
nere valeant, ad inſtar Cameralium, ſint
exempti.

Tertio eis concedit vnam portionem
panis honoris nuncupati in Palatio Apo-
ſtolico dietim habendam.

Quarto,vt poſſint creare tres viros pro-
bos, & ad id qualitatibus requiſitis, præ-
ditos, in Sedis Apoſtolicæ Notarios,
qui vulgò Prothonotarij nuncupantur.

Quinto,vt poſſint creare alios octo viros
habiles,& idoneos,ac qualitatibus ad hoc
requiſitis,pditos,Auratę Militiæ Equites,
eiſquè, vt torquē aureum,& enſem,ac de-
aurata calcaria geſtare,cum omnibus pri-
uilegijs &c. quibus alij Equites vtuntur.
Citrà tamen exemptionē à Trident. Con-
cilio ſublatas,facultatem impartitur.

Sexto,vt in priuato domus ſuæ Orato-
rio, etiam in Alma Vrbe exiſtente, per
Vicarium ipſius Pontificis prius viſitan-
do, & approbando, vnam miſſam pro vno-
quoquè die,per ſe ipſum, ſeù per quem-
cumquè ſacerdotem ſęcularem,ſiuè regu-
larem: ac ſi ab Vrbe abſuerint, Paſchatis
Reſurrectionis, Penthecoſtes,& Natiuita-
tis Domini,alijſq;ſolemnioribus exceptis,
in forma conſueta,&c. celebrare valeat.

Septimo, vt poſſit transferre quaſcun-
que penſiones annuas, pro ſumma Quin-
gentorum ducatorum auri de Camera in
forma conſueta &c.

Octauo, vt poſſit teſtari pro ſumma
ducatorum mille auri de Camera, ſicut
ſupra dictum eſt,in forma conſueta; quam-
uis pro maiori ſumma eiſdem vidimus
quandoquè hanc tribui facultatem.

Iis verò Epiſcopis, Archiepiſcopis, &
Patriachis, qui ſūt Scriptores Apoſtolici,
per *fel.record.Paulum III.* conceſsū, eſt vt
vltra patrimonia, & alia bona,de quibus
de iure communi, ac iuxtà priuilegia, &

indulta

indulta, Populo Romano, & Curialibus conceſſa, teſtari poterant, de alijs quibuſcunque bonis mobilibus, & immobilibus, necnon fructibus &c. & emolumentis Eccleſiarum etiam Cathedralium, & Metropolitanarum, ac Patriarchalium, & Monaſteriorum, ac aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum, ac penſionibus annuis ſuper fructibus Eccleſiaſticis, vſque ad ſummam ſex millium ducatorum auri de Camera duntaxat, teſtari valerent; quam quidem facultatem *Iulius etiam III.* vſque ad quamcunque ſummam extendit. *Pius vero IV.* cum ſibi innotuiſſet, quamplures Prælatorum, Eccleſias, etiam pingues, & magni redditus obtinentes, ex præfati *Iulij III* extenſione, Cameram Apoſtolicam defraudantes, officia Scriptoriæ huiuſmodi quotidie acquirere, ſtudere, vt poſſent teſtari vſquè ad quantumuis notabilem ſummam; extenſionem, huiuſmodi reuocauit, dictamquè facultatem teſtandi ad
18 primodictam ſummam ſex millium ducatorum reduxit, cum clauſula, *ſublata*, prout in ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Decet Romanum Pontificem Anno 1560. Id. Martij Anno Secundo*.

Tertio, vbi Cardinalibus conceditur iſta facultas, vt illius vigore poſſint teſtari in fauorem, etiam illegitimorum, ex quouis illicito, vel damnato coitu, in alijs tamen facultatibus pro Epiſcopis, ſemper, additur clauſula, *Non tamē illegitimorum, aut aliàs incapacium &c.* licèt nonnullis antea permiſſum fuiſſet teſtari ad fauorem propriorum filiorum illegitimorum, ſeù ſpuriorum, ac de iure incapacium, ſeù aliàs prohibitorum, attamen *Pius V.* huiuſmodi facultates teſtandi, aut quouis alio modo diſponendi de acquiſitis de bonis Eccleſiaſticis, ac de alijs rebus, etiam proprio labore partis, ad commodum illegitimorum, etiam legitimatorum, & habilitationes illegitimis ad ſuccedendum in bonis feudalibus, & emphyteuticis Eccleſiaſticis conceſſas, reuocauit, *vt in ſua Conſtitutione, incip. Quæ ordini, ſexto Kal. Febr. 1570.* Quam quidem reuocationem poſtmodum ampliauit, & voluit etiam procedere quoad bona patrimonialia Eccleſiaſticorum, in quibus illegitimi, aut aliàs de iure incapaces, nec hæredes inſtitui, nec ſuccedere poſſe decreuit, vt in ſuis litteris in forma breuis expeditis ſub *Dat. Romæ die ſeptima Martij 1572.* Quinimmò vidimus quandoque, etiam in huiuſmodi facultatibus, Cardinalibus conceſſis clauſulā, uidelicet, *Citra facultatē teſtandi, vel aliàs diſponendi in illegitimos, & incapaces*; tamē proſequi etiam conſueuiſſe, quod ſi quicquam, per eundē Cardinalem, in fauorem, & commodum illegitimorum, aut aliàs incapacium teſtari, vel aliàs diſponi contigerit, nihilominus teſtamenta, donationes, legata, & aliæ diſpoſitiones huiuſmodi, quoad legitimos, & capaces, omnino valeant, ac perpetua roboris firmitate ſubſiſtant; nec ipſi, aut ipſe Cardinalis, ſed duntaxat illegitimi, & incapaces præfati, facultatibus, & alijs præmiſſis, eorumque vſu, & commodo priuati ſint, & eſſe cenſeantur, reſquè iura, actiones, & bona, ipſos legitimos, & incapaces quomodolibet concernentia, & ſub huiuſmodi teſtamentis, legatis, donationibus, & alijs diſpoſitionibus comprehenſa, nullatenus ad Cameram Apoſtolicam, aut ipſius Cardinalis, cui hęc facultas conceditur, in Eccleſijs, Monaſterijs, & beneficijs ſucceſſores pertineant, aut deuoluantur, ſed eiuſdem Cardinalis hæreditati cedant, & eum ea conſolidentur. Quod quidem optima ratione introductum videtur; quia, cum ſimus in materia diſpenſationis, quæ de ſui natura, strictè eſt interpretanda. *cap. 1. de fil. presb. in 6. Pariſ. de reſign. benef. lib. 6. q. 4. num. 31.* attentis alijs in facultate appoſitis, ſcilicet, quod non poſſit Cardinalis teſtari in fauorem illegitimorum, aut incapacium, illa bona, de quibus in illorum fauorem ita nulliter diſpoſitum fuerit, ſinè dubio pertinerent ad Cameram, ſeù ad Monaſteria, aut beneficia ipſius Cardinalis, prout de iure; ex quo, iam præmiſſa diſpenſatio in reliquis ſufficit, quòd ſuum ſortiretur effectum; vndè, quando illa aliquid operatur non erit amplius extendenda, *d. cap. 1. §. ille verò, de fil. presb. in 6.* cum exorbitet à iure communi, vt aliàs diximus: nec refert, quod iſta facultas teſtandi, videatur quodammodo reduci ad naturam priuilegij, quod quandoq; largam capit interpretationem; quia hanc teſtandi facultatem, ſiue licentiam, etiam diſpenſationem *DD.* appellant, & his nominibus promiſcuè vtuntur.

Quarto, pro iſta praxi notandum, quod licèt in his facultatibus, Papa decernat, quod pro ſumma, quam poteſt Prælatus ſic teſtari, nullo vnquam tempore ad Cameram Apoſtolicam ſpectet, minuſquè liceat Theſaurario, Commiſſario, vel ſpoliorum Collectoribus, ac alijs Cameræ, & Sedis Apoſtolicæ Officialibus, in bonis expreſſis, manus inijcere; nihilominus Papa etiam

etiam concedente poteſtatem teſtandi de huiuſmodi bonis, Commiſſarius Apoſtolicus, ſeù ab eo ſubſtitutus, conſueuit aſſequi poſſeſſionem ipſorum bonorum, non expectata declaratione, an defunctus teſtamentum condiderit, & an illud condere potuerit, vel ſuper quibus bonis diſponere potuerit, & diſpoſuerit, & conſanguineos, ſiuè defuncti hæredes, ſi quid prætendnnt, contra Cameram agere, ſeù experiri neceſſe eſt; quem quidem morem antiquum eſſe ait *Zabarel. in cap. niſi, ver. intueri in 3. not. de renunt.* quem refert *Mandoſ. in prax. Signat. fol. mihi 88. verſ. defuncto prælato, ſeù presbytero*, & ſic, hoc
19 non obſtante, ita ſeruatur, vt ſtatim, poſt obitum Prælati, Commiſſarius faciat ſpolium de bonis prædictis; ex quibus poſtmodum, heredibus, ſeù alijs, tot bona, quatenus pecunia numerata non adſit, aſſignātur, quæ per peritorum æſtimationem, conſtituant ſummam, pro qua fuit diſpoſitum, ad præſcriptum huiuſmodi facultatis; aliàs enim facilè poſſet Camera ſupradicta decipi, cum innumeræ fraudes circa hoc poſſent committi, ac propterea illis, dum omnia bona defuncti tranſeunt per manus Collectorū, certum eſt, obuiari, iuxta *tex. in l. cui, ff. de ſeruit. l. in fundo, vbi gloſ. ff. de rei vend. cap. fin. in princ. & ibi gloſ. de poſtul.*

Quinimmò, nec practicos latet Curiales, quod ad occurrendum huiuſmodi fraudibus, ſolent quandoquè Officiales Datariæ Apoſtolicæ addere in calce ſupplicationis pro huiuſmodi licentia teſtandi, etiam de mente Papę, quod prætextu talis gratiæ, Collectores, Subcollectores, alijquè Deputati Camerę Apoſtolicæ impediri nequeant, quominus inuentarium de rebus, & bonis Prælati defuncti facere, ac poſſeſſionem capere eorum, quæ ſub ſpolijs Prælatorum, pro tempore decedentium comprehenduntur, apprehendere, ac deducta, & ſoluta ſumma ducatorum duorum Millium (vel alia quantitate in ſupplicatione expreſſa) id, quod ſupererit, pro dicta Camera retinere: nec hæredes, prætextu cuiuſuis grauaminis, aut aliàs quouis modo ad iudices incompetentes recurrere poſſint, aut debeant; nequè Camera præfata ad ſolutionem æris alieni aliàs, quàm pro neceſſitate, & vtilitate ipſius Pręlati defuncti, ac Eccleſiarum ſibi commiſſarum, contracti, teneatur. Alia, quoad theoricam huius materiæ, poteris videre penès eundem *Barboſ. de pot. Epiſc. d. alleg 114. per tot.*

Quintò, quod pro nouis Curialibus duximus, etiam adnotandum, illud potiſſimū eſt, quod longa experientia, circa præſentem materiam, conrigiſſe ſcimus; nempè, quod in his teſtandi facultatibus, ſicut etiam in quamplurimis gratijs Apoſtolicis, quo illę pinguiores, & ampliores conceduntur, pro qualitate perſonarum, fortioreſquè proinde obſtant fortaſsè Conſtitutiones Apoſtolicę, eò magis expoſcunt illę ſpecificam earundem Conſtitutionum derogationem; quibus ſanè nulla alia opportuniori ratione dignoſci-
20 tur derogari, niſi per adiectionem Clauſulæ, *Quorū tenores, &c.* quæ ita operatur, ac ſi earundem obſtantium Conſtitutionum tenores, de verbo ad verbum, ac in indiuiduo exprimerentur, vt voluit *Bald. in l. omnes, C. de præſcrip. trig. ann. Franc. in cap. præſentium, num. 1. de teſt. in 6.* prout, vt plurimum in ipſis Conſtitutionibus contrarijs poſteriori diſpoſitioni cauetur: quarè clauſula hæc, in Papæ reſcriptis, eius plenitudinem poteſtatis oſtendit, *Alex. conſ. 187. num. 19. in fin. vol. 1. Dec. conſ. 53. num. 5* & per illam voluiſſe omnia in contrarium facientia tollere ſatis patet, ex illis verbis, videlicet, *Non obſtan-*
21 *tibus &c. Quorum tenores pro expreſſis &c.* Ac proinde (quod pro Curiæ Tyronibus tantùm dictum volumus) licèt ſæpè viderimus in poſterioris gratię conceſſione, duas, vel tres integras contrarias Cōſtitutiones de verbo ad verbum, præinſeri, optima tamen ratione clauſulam ipſam adinuentam fuiſſe conſtar, nimirum, vt adinueniretur via, qua, Papa poſſit omnibus derogare contrarijs Conſtitutionibus, de quibus notitiam non habet; ex quo aliàs, nimis arctaretur, ſi ob illarum ignorantiam, eas reuocare non poſſet; & quatenus illarum haberet notitiam, ſi oporteret, eum inſerere omnes tenores Conſtitutionnm, aliorumquè in contrarium facientium, & in corpore iuris exiſtentium, & tàm per ſe, quàm per ſuos prędeceſſores emanatorum, quando illis derogare vellet, daretur impoſſibilitas, cum
22 habere omnium memoriam, potius ſit diuinitatis, quàm humanitatis, *l. g. ſ. 6. ſi quis autem, C. de vet. iur. enucl.* nam licèt Papa dicatur habere omnia iura in pecto-
23 re ſuo, vt in *l. omnium C. de teſt.* id tamen intelligitur per interpretationem; quia nimirum, omnia interpretari poteſt, *gloſ. in cap. præterea, verbo, fallit, 23. diſt.* Nec refert, ſi dicatur, quod inſerere tenores omnium Conſtitutionum, non eſſet magnum

gnum

rum inconneniens, cum in regiſtro Papæ, faeilè appareat, quænam Conſtitutiones, obſtent; licèt enim id verum ſit, nihilominus regiſtra Curiæ Romanæ, ſunt innumerabilia, & quærere ſingulas contrarias Conſtitutiones in tanto pelago regiſtrorum, eſſet ferè velle piſces maris enumerare; ac proinde (vt ita dicam) inſerendo tot conſtitutiones in ipſa poſteriori gratia, eſſet quaſi conficere bullarium: quàmuis ergo id eſſet poſſibile, non ideo erit de hoc, Papa grauandus, vt ait *Gonz. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 36. num. 24. cum ſeqq.* qui, nequè per ſuos prædeceſſores potuit ad id arctari, & ita tenet, & ſeruat ſtylus Curiæ; quia, quando Papa vult per contrarias Conſtitutiones non arctari, clarius qnidem id explicare non poteſt, quã omnia, quę obſtãt, habere pro expreſſis; cum perinde ſit, ac ſi exprimantur; quo
24 caſu operatur hæc fictio idem, quod præciſa veritas in his, quæ pendent ab authoritate fingentis, vt dixit *Imol. in cap. dilectus, de cler. non reſid. Gambar. de auct. leg. lib. 8 tit. de poteſt. leg. in legibus, & ſtat. cond. num. 40. & 41.* ac cum his ampliſsimis, & pinguiſsimis clauſulis, conatur Papa declarare, quod præcedentia, cuiuſcunquè tenoris, non obſtent, & exhalat animum, tollendo omnia, quæ expreſsè, & magis ſpecificè tolleret, ſi memor eſſet, vt per *Caſſad. ſuper regul. Cancell. deciſ. 38. num. 3. circa fin.* proindequè, hæc clauſula, de qua frequens habetur ſermo tàm in Dataria, quàm in Cancellaria Apoſtolica, nunquã in ſimilibus ſupplicationibus omittitur per copiſtas, & ordinantes minutas, teſte *eod. Gonz. d. gloſ. 36. num. 21.* adeoquè ſalutaris exiſtit, quod in dicta Cancellaria, frequenter, & vulgariter dici ſolet, quod
25 clauſula, *quorum tenores*, de ſtylo Curiæ capit oues, & boues, teſte *Marcheſ. de commiſſ. p. 1. cap. 5. num. 165.*

Sexto, qnòd, ſicut S.R.E. Cardinalibus, ita quandoquè alijs perſonis benemeritis, conceditur, vt etiam ſi contigerit, eos ab inteſtato, & ſine vlla bonorum ſuorum, vel legitima, & inualida diſpoſitione decedere, omnia, & ſingula bona, de quibus eis, vt teſtari valeãt, conceſſum eſt, ad Sedem, & Cameram Apoſtolicam, vel Eccleſias, Monaſteria, & beneficia, vel ad qnoſcunquè alios, nullatenus pertineant, ſed ad
26 hæredes ſui ſanguinis, vel alios coniunctos, ſibi ab inteſtato ſuccedentes, integrè deueniant; prout ſæpè vidimus hanc facultatem concedi perſonis valde dilectis, ac Summo Pontifici gratis, præſertim ſuis Capellanis, quibus ita concedere conſueuit, addito eriam, quod deficienribus hæredibus ſanguinis, vt ſupra, inter eorum familiares, arbitrio perſonæ, ſeù perſonarum, quas ad id ipſi, ſcripto nominauerint, diſtribuantur, niſi de illa diſpoſitione, vel intentione eorundem, ſcriptura etiam minus ſolemni ſecùs appareret, quam tunc velut efficacem, ipſæ perſonæ, vel alij Iudices, ſeu Exequutores omnino exequi, & adimplere, illiſquè ſe conformare in omnibns, & per omnia debeant.

Vndè, eſt notandum, ſicut in praxi contigiſſe ſcimus, quod aliàs, etiã huiuſmodi facultate obtenta, nihilominus ab inteſtato decedentibus, bona omnia, de quibus eis, eſt teſtari conceſſum, ipſis Eccleſijs, quibus ipſi præfuerunt, incorporantur, abſque eo, quod prætextu huiuſmodi obtentæ facultatis quis aliquid prætendere poſſit, vt in *Auth. de Eccleſ. tit. §. interdiximus, verſ. ſi quis autem Epiſcopus, gloſ. fin. in cap. requiſiſti, de teſtam. Leo in theſ. for. Eccleſ. p. 3. cap. 3. num. 13.*

Septimo deniquè, quod hic, ſicut, in quamplurimis alijs gratijs, quæ emanant à Sede Apoſtolica, conſueuit inter cœtera derogari regulæ *de iure quæſito non tollendo*: quia ſatis clarum, eſt in iure, quod
27 Princeps poteſt pro libito voluntatis, tollere nõ modò ſimpliciter leges poſitiuas, *c. 1. de conſtit. in 6.* cũ illis non ſubijciatur, ſed illę ſubſint ipſi, *cap. propoſuit, de conceſſ. preb.* ſed etiam ſi per talem legem reuocatoriam, tolleretur ius alteri qnæſitum, ratione alicuius ſpecialis tituli, vt per *Bart. in leg. quoties, ff. de pollicit.* ex quo, ipſe Pontifex poteſt tollere ius quæſitum ex lege ſua, *Sarnen. in reg. de iur. quaſ. non toll. q. 15. num. 4.* vbi, quod ſi per viam reſcripti, ſcienter deroget huic regulæ, non poterit ille, cui ius tollitur, vti illius exceptione; cnm in beneficialibus, præſertim, vt hic, habeat poteſtatem, non ſolùm derogandi regulæ, ſed etiam ſine cauſa, prę iudicandi alicui, & auferendi ius quæſitum, per *DD.* ibi allegatos. Quare, ob huiuſmodi rationem, in ſimilibus reſcriptis poteſt etiam vti clauſula, *Sublata, &c.* cum decreto, irritanti &c

Cœterùm verò, in quibuſcunquè alijs reſcriptis, quibus adijciuntur clauſulæ, quę impediunt aliter indicandi facultatem, prout, eſt dicta clauſula *Sublata, &c.* Decretum irritans, ac quod de talis gratiæ ſubreptione, vel obreptione dici nõ poſſit; quæ ſemper intelliguntur ſine prædicto tertij: non propterea Papa, per quaſcumquè

ſcunquè clauſulas quantumuis fauorabiles,& quæcunquè decreta, alicui pręindiciũ inferre intendit, vt ſupra diximus. Vndè, non lateat Romanæ Curiæ iuniores, quod aduerſus præmiſſa, opportunum remedinm adhiberi conſueuit,quod, de ſtylo ipſius Curiæ,*apertio oris*, nuncupatur; ex eo quod, per huiuſmodi decreta, & clauſulas,& Oratoribus, & Iudicibus os clauditur, demiturquè facultas aliter iudicandi; ac interpretandi,vt ex ipſa clauſula ſublata conſtat, quę ſic in litteris extendi conſueuit,videlicet,*Sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate,vel authoritate, iudicari,& diffiniri debere,ac irritum, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquàm,quauis authoritate ſcienter,vel ignoranter contigerit attentari*; quarè ſupradictis quidem Iudicibus interdicta eſt audientia. Quæ tamen oris aperitionem, plnries obſeruauimus non dari ſuper exceptionibus friuolis,malequè fundatis, ad inſtar clauſulæ prohibentis appellationem, quæ intelligitnr de appellatione friuola, vt per *Bart. in l.omnes populi,num.65.ff.de iuſt. & iur.* ſed tunc tãtùm,& non aliter,dari,quando,
29 nimirum enormis læſio interuenit; quo caſu,Papa per prędictas clauſulas,ſeù pręd dicta decreta,non intendit præiudicare enormiter læſis. Si etenim concederetur pro ordinarijs iuris remedijs, fruſtrà in conceſſionibus Apoſtolicis, hniuſmodi clauſulæ, & decreta adijcerentur, ad *not. in cap.ſi Papa, de priuil.in 6. Rot.penes Farinac.deciſ.461.num.8.tom.1.p.1.* Quarè ſæpè videmus in ipſa Curia,ſiuè cauſa introducta ſit in Sacro Rotę Auditorio, ſiuè alibi, peti in Signatura, commiſſiones pro huiuſmodi oris aperitione, quam quandoquè concedere denegauit, niſi audito voto Dominorum de Rota, in qua proponitur,dubium,An videlicet,danda ſit prædicta oris aperitio: interim verò, ſicut ſupra dictum eſt,clauſulę ſupradictę, quæ omnibus facultatem adimunt iudicandi præter litterarum tenorem,os claudunt: quarè,nec dictis, nec factis aliquid contra fieri poteſt,donec,& quouſquè per Papam os aperiatur,vt fuit dictum *in vna Iſpalen. Canonicatus 13. Martij 1553. teſte Capuciq.deciſ.134.nu.4.p.3.* Et licèt de ſupradictis clauſulis, & decretis coram Iudice oppoſitum minimè fuerit, tamen quandocunq; opponi poteſt; quia per eas
30 inducitur impedimentum reale, iuriſdictionem impediens, & ad iudicandum iudicis perſona,per Papam effecta eſt inhabilis, abſquè eo, quod aliquid opponatur, vel excipiatur; proindequè proceſſus, & omnia inde ſequuta, nulla ſunt. Quod quidem,non modo ſeruari ſcimus in ipſis conceſſionibus, verùm etiam in confirmationibus geſtorum per inferiores,teſte *Marcheſ.de commiſ.p.1.cap.8.nu.5.qui,num.33.* ait, laudabilem inoleuiſſe vſum, vt quamprimnm de præfatis decreto, & clauſulis innoteſcat, non antea,in cauſa prudentes iudices procedant, quàm per Papam,vel eius Signaturam gratiæ os aperiatur, & *num.35.* ait, quod quotidie commiſſiones in ipſa Signatura porrigũtur,in quibus,agentibus, os clauſum, virtute prædictorum decretorum, & clauſularum,& vt contra illa obijcere, ac ſua iura deducere poſſint,aperiri ſupplicatur. Hæc autem pauca,circa hoc,obiter dixiſſe ſufficiat, aliaquè, hanc materiam tangentia,videri poſſunt pęnes eundem *Marcheſ. loc. cit.*

SVMMARIVM.

1 *Neceſſitas.& vtilitas huius praxis.*
2 *Conſtitutio* Pij IIII. de regiſtrandis in Camera,*tenor proponitur.*
3 *Regiſtra reſcriptorum Apoſtolicorum plura,in Palatio Apoſtolico, & à Regiſtro Cameræ differentia.*
4 *Camerę Apoſtolicæ munus,quale ſit.*
5 *Regiſtratio in Camera,eſt inſinuatio.*
6 *Inſinuatio,quarè introducta.*
7 *Vbi maius periculum,ibi cautius agendum,*
8 *Gratię Apoſtolicę, quomodo modificentur in Camera.*
9 *Decreti Cameralis formula,ſuper concernentibus intereſſe Cameræ Apoſtolicæ.*
10 *Regiſtrare in Camera, qui non teneantur.*
11 *Derogationes,*Conſtitutionis Pij IIII. de regiſtrandis, *quomodo concedantur.*
12 *Et an huiuſmodi derogationes debeant in ipſa Camera regiſtrari. Proponitur Motus propriu:* Sanctiſſimi D.N.*de hac re.*
73 *Gratię Apoſtolicę, regiſtrandę in Camera,niſi regiſtrentur,ſunt nullę*

Con-

14 *Conſtitutio* Pij IIII. de regiſtrandis in Camera, *inducit formam*.
15 *Notario Cameræ præſentantur litteræ, vt ibi regiſtrentur.*
16 *Notarij Cameræ differunt, à Notarijs Auditoris Cameræ.*
17 *Regiſtrum litterarum Apoſtolicarum in Camera, ſub qua formula fiat.*
18 *Regalia, quanam debeantur Collectori iurium Cameræ Apoſtolicæ, ratione licentiæ teſtandi.*

Praxis regiſtrandi in Cameram, Litteras Apoſtolicas.

CAP. V.

1 PRaxis hæc, quemadmodum vtilis, ac ſcitu digna, ita à paucis cognita, ſeù potius animaduerſa: quamplures etenim, etiam Prælatos in Romana Curia conſummatiſſimos, eiuſdemquè rerum periciſſimos, ferè iugiter fallere conſpicitur: hi enim, poſtquàm Summi Pontificis gratias, Cameræ Apoſtolicæ intereſſe, quomodolibet concernentes, impetrauerint, eas tamen, quà par eſt, ſedulitate, ad præſcriptum Cõſtitutionis *fel. record. Pij IIII.* negligunt conſeruare. Ipſa namquè Conſtitutione cautum eſt, quod omnes, qui impetrabunt aliquà priuilegia, gratias, facultates, licentias, & indulta, aut conceſſiones, quæ, aliqua ex parte, intereſſe prædictæ Cameræ Apoſtolicæ concernere cenſebuntur, debeant illa, intra tres menſes, à die illorum impetrationis, in eadem Camera præſentare, ibique; ſub pœna inualiditatis eorumdem, regiſtrari facere; longo, nihilominus, experimento, compertum eſt, gratias, aliaquè præmiſſa, ſic obtenta, ob ſupradictæ Conſtitutionis inobſeruantiam, prorſus euanuiſſe, Oratoreſquè, & impetrantes, illorum effectu fruſtratos remanſiſſe; vt pateat, quàm verè ſic *Poeta ille Sulmonenſis* cecinerit.

Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri. Ne igitur, prudentioribus exprobari contingat, quod, etiam annoſa vulpes capitur laqueo, dormitantẽ Homerũ ſedula hac praxi, libuit potius excitare. Vndè, ſupradictæ Conſtitutionis tenorem, hic duximus prius annectendum, qui talis eſt, videlicet.

PIVS Papa IIII. *Motu proprio &c. Ingens humeris noſtris iugiter incumbens expenſarum onus, ita nos premit, & excitat, vt noſtrorum, & Cameræ noſtræ Apoſtolicæ rerum, & iurium, ſublatis quibuſuis obſtaculis, ſolertem habentes, eiuſdem Cameræ indemnitati, quantum in nobis eſt, conſulere ſtudeamus. Cum itaquè, ſicut nuper nobis innotuit, complures diuerſi ſtatus, & conditionis perſonæ, varia priuilegia, facultates, gratias, licentias, & indulta, ſiue conceſſiones, tam à nobis, quàm pro tempore exiſtentibus noſtris, et Apoſtolicæ Sedis Legatis, eorum Vicelegatis, ac Gubernatoribus, ac forſan alijs noſtris, & dictæ Cameræ miniſtris, & perſonis nimijs forſan, ac tedioſis quibuſdam earundem perſonarum precibus, & inſtantijs, in dies obtineant, ſeù potius extorqueant, quæ, cum à nobis, ſeù Legatis, aut Vicelegatis, vel Gubernatoribus, ac alijs nimirum precibus, & inſtantiis in dies obtineant, ſeù potius extorqueant, quæ, cum à nobis, ſeù Legatis, aut Vicelegatis, vel Gubernatoribus ac miniſtris, & perſonis huiuſmodi bona, quadam fide, neque minus forſan quàm par eſſet, diligenter, et accuratè perſpecta, concedantur, illa nonnunquam, immo ſæpius in noſtrum, ac Cameræ præfatæ, præiudicium, grauamen, & detrimentum, non leue conceſſa eſſe, & emanaſſe, conſpicimus. Qua propter, vt præmiſſis (ne alijs prodeſſe eum velimus, nobis ipſis præiudicium inferamus) aliquantiſper prouidere volentes, præſenti noſtra perpetuò valitura conſtitutione, & ordinatione, quam, vim, & naturam legis perpetuæ ab omnibus obſeruandæ, penitus habere, & obtinere decernimus, Apoſtolica auctoritate, & ex certa noſtra ſcientia, harum ſerie ſtatuimus, & ordinamus, quod omnes, & ſinguli cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentes, nec non, etiam Ducali, Marchionali, Comitali, aut alia quauis ſæculari, ac Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, ſeù etiam alia quacunque Eccleſiaſtica dignitate, præeminentia, & auctoritate, etiam Cardinalatus honore fulgentes, qui*

aliquá priuilegia, gratias, facultates, licentias, & indulta, aut conceſſiones, quę aliqua ex parte, quauis ratione, ſeu cauſa, directè, vel indirectè principaliter, ſecundario, vel acceſſoriè, aut aliás quouis modo, noſtrum, aut dictæ Cameræ qualecunque minimum intereſſe, vel præiudicium, grauamen, ſeu detrimentum concernere cenſebuntur, illa infra tres menſes à die eorum impetrationis computandos, in eadem Camera pręſentare, ac ibidem regiſtrare facere debeant, & teneantur, alioquin lapſis tribus menſibus eiſdem, ac priuilegijs, facultatibus, licentijs, gratijs, ac indultis, vel conceſſionibus huiuſmodi non pręſentatis, minuſquè regiſtratis, illa in iudicio, & extra nullatenus fidem facere poſſint, & tanquam non conceſſa, nullaque, & ipſo iure inualida; ac nullius roboris, vel momenti fuiſſe, eſſe, & fore, neminiquè ſuffragari, vel prodeſſe poſſe, ſeu debere, reſpectiuè habeantur, & cenſeantur, prout nos illa ex nunc nulla, & inualida, irritaquè, & inania, ac nullius roboris, vel momenti fuiſſe, eſſe, & fore, neminique (vt pręfertur) ſuffragari poſſe declaramus. Mandantes propterea in virtute ſanctę obedientię dilecto filio noſtro Vitellotio S. Mariæ in via lata Diacono Cardinali Vitellio nuncupato, moderno, & pro tempore exiſtenti S. R. E. Camerario, quatenus pręfatam noſtri motus proprij cedulam, ac in ea contenta quæcunque, ab omnibus, quos illa concernunt, & concernent in futurum, penitus, & omnino, ac inuiolabiliter, & inconcuſſe obſeruari faciat, & procuret. Decernentes ita, vt pręfertur, per dilectos filios eiuſdem Camerę Theſaurarium, Pręſidentes, & Clericos, alioſque miniſtros, & perſonas, ac eiuſdem S. R. E. Cardinales, & alios quoſcunque iudices ſublata, &c. iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque &c. attentari, priuilegijs, facultatibus, licentiis, gratiis, indultis, & conceſſionibus, necnon conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque. Volumus autem, quod præſentis Motus proprii cedulę, per quæcunque priuilegia, gratias, & indulta, etiam abſquè data, & regiſtratura, vt pręfertur concedenda, niſi cum illius ſpecifica inſertione, derogari nullatenus poſſit, quodquè eius ſola ſignatura ſufficiat, & vbique fidem faciat in iudicio, & extra, quacunque regula, ſeu conſtitutione Apoſtolica contraria non obſtante, ſeu ſi conſultius fore viſum fuerit, litterę etiam ad perpetuam rei memoriam latiſſime expediri poſſint.

Ne autem quiſquam ex ipſius Romanæ Curię Tyronibus, tam leuis rei terminos ignoret, eum ſcire opportunum eſt, plura
3 adeſſe in ipſa Curia reſcriptorũ Apoſtolicorum, tum gratię, tùm iuſtitiæ regiſtra, omnia in Palatio Apoſtolico collocata, videlicèt ſupplicationum, tàm manu Papę, quàm Cardinalis Signaturæ, ſiuè gratiæ, ſiuè iuſtitiæ Præfecti, alteriuſq; Prælati Signaturã ordinariam, per *Conceſſum* nũcupatã habẽtis, ſignatarũ necnon bullarũ ſub plumbo, ac litterarũ in forma Breuis; Quarè, licèt, litteræ pro huiuſmodi facultate teſtandi, per quamcunquè viam tranſeant, ſiuè per Cancellariam, ſiue per Officium Minoris gratiæ, aut Contradictarum, ſeù per Præfecturam *Breuium*, in ſuo peculiari regiſtro, in præfato Palatio exiſtente, notentur, nihilominus, in quocunquè ex dictis regiſtris, huiuſmodi litterę regiſtrentur, non propterea per illud cenſetur eidem Conſtitutioni ſatisfactum, præcipienti in Camera Apoſtolica regiſtrari: quarè, perperam procurator cuiuſdam Epiſcopi, annis retrò elapſis, coram Illuſtriſſimo Nuntio Neapolitano contendebat, dum facultas, ipſi Epiſcopo teſtandi conceſſa, non reperiretur in dicta Cam. Apoſt. regiſtrata, defuncti Epiſ. hæredes teſtamẽti diſpoſitione iuuari poſſe; ac meritò proinde idem Nuntius mordicus tenebat, eam ipſis hæredibus non debuiſſe ſuffragari: dicebat quidem, bonus procurator, non ſine adſtantium riſu, parui intereſſe, an prædictæ facultatis litterę fuerint in Camera regiſtratæ; cum ſatis eſſet, eas fuiſſe in Palatio Apoſtolico regiſtratas; quia Palatium, eſt maius Camera: ignorabat quippè quid eſſet, regiſtrari litteras in Camera. Quarè Tyronibus tãtũmodo ſupradictis, ad quos hic dirigitur ſermo, dicere auſim, quod cum in iſtis gratijs, eiuſdẽ Camerę intereſſe riſpicientibus, innumeræ fraudes poſſint interuenire, vt ex eadẽ Cõſtitutione elicitur; propterea idẽ *Pius III*. ita ſtatuit, vt poſtquã huiuſmodi facultates ſiuè quęcũq; ſimiles gratiæ fuerint regiſtratę in regiſtro Palatij, debeant pręſentari

ſentari, & denuo regiſtrati in dicta Came-
4 ra, prælertim introitus, & alia, ad Papam pertinentia, colligit, cuſtodit, & diſtribuit: ipſa namque Camera, ſnos habet Officiales, ad id deputatos; eiuſque audientia ter in hebdomada conuenire conſueuit in Palatio Apoſtolico, & loco ſuo conſtituto, quem propterea vocant Cameram Apoſtolicam; in qua, publica negotia tractantur, audiunturque; inter quæ, etiam agitur de mala litterarũ expeditione, quæ per ipſam Cameram tranſeunt, de quibus fuſius agam in *mea praxi benefi.iali*.

Hanc quidem regiſtrationem in ipſa
5 Camera, neminem latet, locum inſinuationis obtinere, cuius ſolemnitatem propter
6 duas cauſas introductam eſſe, non ignoramus, ſecundum *Bart. in l. Modeſtinus, ff. de donat.* alteram videlicet, ne homines decipiantur, vt in *l. data C. eod.* ob huiuſmodi enim inſinuationem, dolus abeſſe præſumitur, *l. 1. C. de prad. nun.* alteram, quia in magnis quantitatibus, maior obſeruantia exigitur, *l. fin. C. ſi cert. pet.* quia
7 vbi maius eſt periculum, ibi cautius eſt agendum, *cap. ubi periculum, de elect. in 6.* vndè ſic iura prouidere ſtatuerunt, ne quis effundere poſſet patrimonium ſuum, inconſulto iudice, per viã indiſcretę donationis. Quarè licèt huiuſmodi inſinuatio cadat ſuper donationibus, vt eſt *tex. in d. l. data, & in l. donatio, C. de donat.* habet nihilominus locum in gratijs Apoſtolicis, intereſſe Cameræ concernentibus, in qua
8 ſæpè modificantur huiuſmodi gratiæ: exempli gratia, in huiuſmodi facultatibus, conceſſis Epiſcopis Aſſiſtentibus, quibus inter cœtera, concedi conſueuit, vt poſſint teſtari pro mille ducatis, & quod ſint exempti pro ſex vegetibus vini, vt ſupra diximus; propterea iſta generalis facultas in Camera Apoſtolica præſentatur, & regiſtratur, eique adijcitur decretum, per quod, cõceſſa huiuſmodi facultas modificatur per ipſius Cameræ peculiare decretum, quod, tenoris ſequentis eſſe conſueuit, videlicet.

9 *Die 5 Septembris 1622. ſupradictę litteræ Apoſtolicæ in forma Breuis expeditę, exhibitæ fuerunt in Camera Apoſtolica, & ex illius Decreto, commiſſæ Perilluſtri, & Reuerendiſsimo D. Hieronymo Vidono, eiuſdem Camerę Clerico; & die 19. eiuſdem menſis, citato prius R. P. D. Antonio Cicalotto prędictę Camerę Generali Commiſſario, ex decreto eiuſdem Reuerendiſsimi D. Vidoni deſuper facto, admiſſę pro ducatis Mille, vt in eis, quoad facultatem teſtandi, quo verò ad prætenſam exemptionem pro ſex vegetibus vini, cum clauſula. Quatenus aliàs habeant ſimilem exemptionem, & exiſtant in illius quaſi poſſeſsione: & quoad facultatem diſponendi de bonis iuriſdictionalibus, ſine præiudicio iurium Cameræ, & pręcedente tamen licentia Sedis Apoſtolicę, iuxta formam Bullæ Sixti V. & aliorum Summorum Pontificum, & non aliter &c. ac aliàs iuxtà formam proteſtationis dicti D. Commiſſarij deſuper factę, ad quam &c. & regiſtratę in libris ipſius Cameræ, penès me illius Notarium exiſtentibus, nempè libro Diuerſarum fol. 95. & ſeqq & in fidem &c.*

Ioannes Baptiſta Cennus

Quarè, ſicut quæcunque generales Cõſtitutiones, intereſſe Camerę Apoſtolicæ concernentes, ita etiam particulares, ſicut ſunt huiuſmodi gratię, ad fauorem particularis perſonæ; niſi tamen Orator eximatur ab hoc onere regiſtrandi, prout con-
10 ceditur Eminentiſſimis Cardinalibus, cęteriſque Prælatis, ac perſonis benemeritis, vt patet in formula teſtandi pro Cardinali, quam ſuperius adiecimus, ibi, *Decernentes, præſentes litteras, omniaque, & ſingula in eis contenta, valida, & efficacia fore, & eſſe, ac ſuum plenarum, & integrum effectum ſortiri, etiamſi in Camera Apoſtolica, iuxta Conſtitutionem piæ memoriæ Pij PP. IIII. prædeceſſoris noſtri ſub Dat. Octauo Id. Auguſti Pontificatus ſui Anno Sexto, vel alio vtriori tempore, regiſtrata, & inſinuata non fuerint: cui Conſtitutioni &c. hac vice duntaxat ſpecialiter. & expreſſè derogamus*,

Quam quidem derogationem, ſuo Motu proprio concedit ipſe Summus Pontifex ſupradictis perſonis. Alio etiam mo-
11 do peti, & concedi conſueuit pręfata derogatio, videlicèt ad ſupplicationem, & per Datariam Apoſtolicam, licèt rarò pro alijs perſonis; tunc enim in calce ſuppli-

cationis manu ipſius Papæ ſignatæ, additur hoc decretum, videlicet, *Et cum decreto, & indulto opportunis, quod Orator, ſiue eius hæredes, vel alij pro eis præſentes, vel deſuper conficiendas litteras in Camera Apoſtolica etiam iuxta quandam Conſtitutionem piæ memoriæ Pij Papæ IIII. prædeceſſoris veſtri ſub Dat. Octauo Id. Auguſti Pontificatus ſui Anno ſexto editam, quod impetrantes aliqua indulta Cameræ Apoſtolicæ intereſſe quomodolibet, concernentia, illa in eadem Camera præſentare, ac regiſtrari facere teneantur, & aliàs quomodolibet diſponente, cuius tenorem &c. pro expreſſo habendo intra tres menſes in eadem Conſtitutione præfixos, ſeu aliàs quomodocunquè præſentare, intimare, vel notificare, aut præſentari, ſeu regiſtrari facere minimè teneantur. Et nihilominus præſentes; & deſuper litteræ conficiendæ valeant, & teneant, ac fidem faciant, & ſuffragentur. Irritum &c. et cum derogatione eiuſdem Conſtitutionis ad effectum &c.* Quod quidem decretũ idem ferè eſt cum alio prædicto decreto.

Cum vero in dubium aliàs reuocaretur, num gratiæ, & facultates conceſſæ cum derogatione prædictæ *Conſtitutionis Pij IIII.* adhuc in Camera Apoſtolica regiſtrari deberent; proinde, ad omne dubium ſubmouendum, emanauit Conſtitutio Sanctiſſimi Domini Noſtri Vrbani Papæ VIIII. qua declatur, ſupradictas derogationes non deberi aliàs in eadem Camera regiſtrari, cuius quidem Conſtitutionis, tenor talis eſt, videlicet.

VRBANVS PP. VIII.

12 *AD futuram rei memoriam. Cum ſicut accepimus, plures Romani Pontifices prædeceſſores noſtri conceſſerint, prout etiam nos conceſſimus diuerſa priuilegia, indulta, licentias, & gratias, etiam intereſſe Cameræ Apoſtolicæ concernentia, tàm per litteras Apoſtolicas ſub plumbo, & in forma Breuis expedita, quàm per Chirographa eorum, & noſtra reſpectiuè manu ſubſcripta, in quibus quidem litteris, & Chirographis Motui proprio, ſeù Conſtitutioni fel. record. Pii Papæ IIII. prædeceſſoris noſtri, quo cauetur, vt omnes, & ſingulæ gratiæ intereſſe dictæ Cameræ concernentes, in eadem Camera, intra certum inibi expreſſum tempus, regiſtrari debeant; aliàs gratiæ ipſæ, nullæ, ſint, derogatum reperitur; à nonnullis verò nimium ſcrupuloſis in dubium reuocetur, an tales derogationes adhuc in Camera prædicta regiſtrari debuerint, & debeant. Nos, ne vllo vnquam tempore, de ipſorum priuilegiorum, indultorum, licentiarum, & gratiarum validitate, ex eo, quod priuilegia, indulta, licentiæ, gratiæ, ſeù facultates, aut derogationes huiuſmodi in eadem Camera regiſtratæ non fuerint, hæſitari; eoſquè, ad quorum fauorem emanarunt, eo prætextu ſuper priuilegiis, indultis, licentiis, gratiis, & facultatibus eiſdem pro tempore, vt præfertur, conceſſis moleſtari contingat, prouidere cupientes, ac Motus proprii, ſeù Conſtitutionis præfati Pii prædeceſſoris tenores, præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis habentes, Motu proprio &c. omnia, & ſingula priuilegia, indulta, licentias, gratias, & facultates, tàm per prædeceſſores noſtros, quàm per nos ipſos, per litteras Apoſtolicas ſub plumbo, aut in forma Breuis expeditas, ſeù per Chirographa eorundem prædeceſſorum, vel noſtra manu reſpectiuè ſubſcripta, etiam quodcunquè intereſſe dictæ Cameræ concernentia, cuiuſcunquè qualitatis, generis, quantitatis, & valoris, etiam maximi, & inexcogitabilis exiſtat, conceſſa hactenus, & in poſterum per nos, & Romanos Pontifices ſucceſſores noſtros concedenda, in quibus, Motui proprio, ſeù Conſtitutioni Pij prædeceſſoris huiuſmodi, ad effectum, vt illi, ad quorum fauorem emanarunt, & emanabunt pro tempore, ad ipſa priuilegia, indulta, licentias, & gratias in eadem Camera regiſtrandum, non teneantur, derogatum fuerit, ſeù derogari contigerit in futurum, etiam ſi illæ, & illa, ſiuè derogatio, & voluntas huiuſmodi in prædicta Camera regiſtrata non ſint, & non regiſtrentur, etiam ab earum Data valore; & de eorum validitate dubitari non poſſe; nequè propterea illos, ad quorum fauorem emanarunt, aliquo modo moleſtari debere, tenore præſentùm decernimus, & declaramus. Ac dilectis filijs noſtro, & S.R.E. Camerario, ac Theſaurario generali, Præ-*

ſidenti,

ſidenti,& Clericis,necnon Commiſſario eiuſdem Cnmeræ,nunc,& pro tempore exiſtentibus,et alijs quibuſcunquè deſuper intereſſe quomodolibet prętendentibus,aut qui illud quomodolibet prætendere poſſent,perpetuum ſilentium deſuper imponimus. Mandantes Camerario,Theſaurario,Prędidenti,& Clericis,necnon Commiſſario,nunc, & pro tempore exiſtentibus,& alijs intereſſe prętendentibus prędictis, nè, ſub noſtrę, & pro temporè exiſtentis Romani Pontificis indignationis,alijſquè noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis arbitrio, imponendis pęnis, & etiam interdicti ingreſſus Eccleſię,ac alijs Eccleſiaſticis ſententiis,cenſuris,& pœnis,ipſo facto,per contrauenientes,& eorum quemlibet,toties quoties contrauenerint reſpectiuè, incurrendis; à quibus à nemine,præterquàm à Romano Pontifice pro tempore exiſtente,pręterquàm in mortis articulo conſtituti,abſolui,ſeù illę eis relaxari nequeant,prædictorum aliquem ſuper pręmiſſis,aliquo modo moleſtare audeant,vel pręſumant. Volentes,& eadem authoritate decernentes præſentes noſtras litteras,declarationem,& voluntatem, etiam quod in dicta Camera non regiſtrentur,nequè prę ſententur ijs omnibus, de quorum intereſſe actum fuerit vel agetur pro tempore,ſuffragari debuiſſe,& debere, perinde,ac ſi in eadem Camera,debito tempore prę ſentatę,& in ea regiſtratę fuiſſent Quo circa, Venerabilibus fratribus noſtris Oſtien. & Portuen. Epiſcopis,ac dilecto filio Cauſarum Curię Camerę Apoſtolice generali Auditori &c. mandamus,quatenus &c. prę ſentes litteras, & in eis contenta quęcunque,vbi,& quando opus fuerit,ac quoties pro parte, in pręmiſſis intereſſe habentium,deſuper requiſiti fuerint,ſolemniter publicantes,eiuſquè in pręmiſſis efficacis defenſionis prę ſidio aſſiſtentes,faciant,authoritate noſtra,illos pręmiſſorum commodo,& effectu pacificè frui, & gaudere; non permittentes &c. Contradictores &c. Non obſtantibus &c. Volumus &c. Dat. Romę,apud S. Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris,Die 19 Auguſti 1630. Pontificatus noſtri Anno Octauo.

At verò,in propſito, vbi litteræ huiuſmodi, vel ſimilis facultatis non fuerint
ſuo tempore regiſtratæ in præfata Came-
13 ra, nullius quidem erunt roboris, aut
momenti; quandoquidem ipſa Conſtitu-
14 tio, vt ex ea conſtat, inducit formam,
annullando actum;dum ipſe Pius voluit,
quod lapſis tribus menſibus in ipſa Conſtitutione præſcriptis,ac gratiis, & facultatibus huiuſmodi minimè regiſtratis,illę nullam fidem faciant, ſintquè tanquam non conceſſę, & nemini ſuffragari valeant,vel prodeſſe, cum decreto irritanti.
Praxis igitur huius regiſtrationis ea eſt,vt
15 ipſę litterę præſententur alicui ex nouem
Notarijs eiuſdem Camerę (hi quidem differunt à decem Notarijs Auditoris Camerę) qui poſtquā eas regiſtro ad verbum notauerit,exinde tranſumptum conficit in forma probanti cum earundem litterarum inſertione,huiuſmodi, ſeu aliam gratiam, uel facultatem continentium. Formula autem ipſius tranſumpti talis eſt, videlicet.

17 ANtonius miſeratione diuina S. Agathæ S. R. E. Diaconus Cardinalis Barberinus nuncupatus,eiuſdē S. R. E. Camerarius. Vniuerſis,& ſingulis,hoc præſens trāſumptū viſuris, lecturis,pariter,& audituris,notū facimus,& atteſtamur,ac prę ſentibus fidem indubiam adhiberi mandamus. Camerariatus Officio,meritis licèt imparibus, Apoſtolica authoritate prę ſidentes,illud nobis potiſſimùm incūbit, immò potius Officij noſtri debitum eſſe cognoſcimus,vt ea,quæ ex Romani Pontificis gratia proceſſerunt, & in Camera Apoſtolica conſeruantur,eum ab aliquibus petuntur in forma probanti; concedamus, & teſtimonium veritatis perhibeamus. Quapropter, vniuerſitati veſtræ notificamus,qualiter libro ſecundo Signaturarū S. D. N. D. Vrbani diuina prouidētia Papę VIII. penes infraſcriptum noſtrum,& Cameræ Apoſtolicę Notarium, & in eodem libro folio &c. reperiuntur regiſtratę litteræ Apoſtolicę eiuſdem S. D. N. ſub Annulo Piſcatoris (vel ſub plumbo) expeditæ, & in eadem Camera ſolemniter admiſſę, quas nos ad inſtantiam Perilluſtris, & admodum Excellentis Domini N. de mandato eiuſdem Sanctiſſimi D. N. Papę viuę vocis oraculo nobis deſuper facto, & authoritate noſtri Camerariatus Officij,per eundem Notarium tranſumi,exemplari,ac fideliter ex-

trahi,& auſcultari mandauimus: quarum quidem litterarum tenor, ſequitur, vt eſt, videlicet Vrbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei(, & inſeritur totus tenor, litterarum conceſſę facultatis, & proſequitur*) Quibus quidem litteris ſic tranſumptis, exemplatis, ac per ſupradictum,& infraſcriptum Notarium debitè auſcultatis,& collationatis, de mandato,& authoritate præfatis, volumus, decernimus,& mandamus, quod tàm in iudicio, quàm extrà, vbilibet ſtetur,& credatur, illiſquè adhibeatur talis,& tanta fides, quę, & quanta dictis originalibus litteris adhiberetur, ſi litterę ipſæ Apoſtolicæ deſuper ſub Annulo Piſcatoris (ſiuè ſub plumbo) expeditæ, exhiberentur,& oſtenderentur. In quorum omnium,& ſingulorum fidem, has pręſentes fieri,& per infraſcriptum noſtrum & Cameræ Apoſtolicæ Notarium ſubſcribi, ſigillique noſtri, quo in talibus vtimur, iuſſimus,& fecimus appenſione muniri. Dat. Romę, in Camera Apoſtolica, Anno Domini* 1641. *Indictione &c. Die &c. Pontificatus Santiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Noſtri D. Vrbani, diuina prouidentia Papæ VIII. Anno Decimooctauo.*

Antonius Cardinalis Barberinus S.R.E. Camerarius. N. Auditor.

N. Notarius.

Locus † Sigilli pendentis.

Regiſtrata libro 7. *Diuerſorum* Sanctiſſimi D.N.Vrbani Papæ VIII. fol. 10.

Pro quarum quidem litterarum, ſiuè earũdem, tranſumpti executione, aduenięte tempore obitus Prælati, ſeù alterius, qui ſupradictam, vel ſimilem facultatem obtinuit, præfatæ litteræ, ſiuè illarum tranſumptum huiuſmodi, ſecundum ſtylũ Nuntiaturæ huius Ciuitatis, exhibentur Illuſtriſſimo Domino Nuntio; qui eas, ſiuè illud recognoſcit, oculiſq; (vt ita dicã) lynceis obſeruat, an alicui ſubreptionis, vel obreptionis vitio ſubiaceant, ſintq; vt præmittitur, in Camera Apoſtolica regiſtratæ, vel in eis, ſupradictæ Conſtitutioni *Pij IIII.* de regiſtrandis, ſufficienter derogatum: mandatquè ſubinde idem Nuntius, Subcollectori ſpoliorum prædictæ Cameræ, vt hæredibus defuncti, ſummam, in facultate teſtandi expreſſam, relaxet; quatenus Prælatus, vel alius, de ea, in vita non diſpoſuerit: ſolutis tamen prius eidem D. Nuntio quibuſdam rega-
18 lijs, ad rationem decem pro quolibet centenario, in vim præſertim quarundam litterarum in forma Breuis *fel. record. Pauli Papæ V. ſub Dat. Romæ apud S. Marcum, ſub Annulo Piſcatoris, die* 23. *Aprilis MDCX.* cuius verba hæc ſunt, videlicet, *Quando verò à Nobis, ſeù Romanis Pontificibus ſucceſſoribus noſtris, pro tempore exiſtentibus, facta fuerit gratia, ſeù donatio, eo caſu, decimam,& portionem à partibus recipere poſſint; niſi in gratia, ſeù donatione, per Nos, ſeu ſucceſſores noſtros prædictos, mandatum fuerit expreſsè, vt illam, à Camera præfata habere debeant.* Quarè Summus Pontifex, quando hæc regalia partibus remittere intẽdit, prout DD. Cardinalibus, alijſq; perſonis gratis,& benemeritis remittere conſueuit, id apertè in ſuis litteris declarat: & quamuis in ſuprapoſitis formulis ſint adiecta illa verba, videlicet, *tuoſquè hæredes,& ſucceſſores, ad ſolutionem regaliarum, ſeù propinarum, vllo vnquam tempore teneri, aut ad præmiſſa, ſeù præmiſſorum aliqua, vlla neceſſitate, cauſa, vel ratione cogi, vel compelli; nec etiam per viam ſequeſtri, aut aliàs propterea moleſtare poſſe,* vel quid ſimile adijciatur, nihilominus per ea non conſtat circa id, de expreſſa, ac enixa voluntate concedentis; ſtantibus alijs uerbis ſupradicti Breuis, quibus præciſè cauetur, quod ſupradicta decima, ſeu portio, non à partibus, ſed ab ipſa Camera Apoſtolica haberi debeat: quarè, cum hoc non fuerit in litteris huiuſmodi facultatis expreſſum, ſub alijs verbis comprehendi non poteſt, ad *tex. in leg. ſi quis bona, §. iuſſum, ff. de acquir. hered. leg.* 1. *circa fin. ff. de lib.& poſth.* faciunt, ea, quæ tradit *Bart. in l. fin. §. omnem, ff. de admin. tut.* & ita in facti contingentia, pluries eueniſſe, ac apud Illuſtriſſ. Dominum Nuntium Sedis Apoſtolicæ, in hac Ciuitate reſidentem, practicatum extitiſſe, ſcio. Et ex his, ad laudem Omnipotentis Dei, eiuſq; Genitricis immaculatæ,& puriſſimæ Virginis Mariæ, ac SS. Ianuarij, & Franciſci de Paula, peculiarium meorum Tutelarium, omniumquè Sanctorum, quorum vigilia hodie eorum ſolemniſſimam pręuenimus feſtiuitatem, ſit abſolutus huius meę praxis tractatus; quem, & omnia in eo contenta, correctioni Sanctę Matris Eccleſię, eiuſquè Sedis Apoſtolicæ, ſubmitto, præmiſſa proteſtatione, de qua *in cap. hæc eſt fides, Papa Beatiſſime,* 24. *q.* 1.

F I N I S.

REGVLAE, ORDINATIONES,

& Conſtitutiones Cancellariæ Apoſtolicæ.

S. D. N. D. VRBANI

DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ VIII.

SAnctiſsimus in Chriſto Pater, & D. N. D. VRBANVS *diuina prouidentia Papa VIII. ſuorum Prædeceſſorum veſtigijs inhærendo, normam, & ordinem rebus gerendis, dare volens, in craſtinum ſuę aſſumptionis ad Summi Apoſtolatus apicem, videlicet die ſeptima menſis Auguſti, Anno ab incarnatione Domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo tertio, reſeruationes, Conſtitutiones, & regulas infraſcriptas fecit, quas etiam ex tunc, licèt nondum publicatas, & ſuo tempore duraturas, obſeruari voluit, ac quas Nos Ludouicus tit. S. Laurentij in Damaſo Presbyter Cardinalis Ludouiſius, S R.E. Vicecancellarius die 21. menſis Octobris dicti Anni in Cancellaria Apoſtolica publicari fecimus.*

Reſeruationes generales. & ſpeciales.

1. *In primis fecit eaſdem reſeruationes, quæ in Conſtitutione fel. record. Benedicti Papę XII. quæ incipit,* Ad regimen, *continentur, & illas innouauit, ac locum habere voluit, etiamſi officiales in eadem Conſtitutione expreſſi, Apoſtolicæ Sedis officiales, ante obitum eorum eſſe deſierint, quo ad beneficia, quæ tempore, quo officiales erant, obtinebant. Declarans nihilominus, beneficia, quę dictę Sedis Officiales, qui ratione officiorum ſuorum huiuſmodi, eiuſdem Sedis Notarij erant, etiam dimiſſis ipſis officijs, & quandocunque aſſequuti fuerint, ſub huiuſmodi reſeruationibus comprehendi. Ac reſeruauit beneficia, quę per Conſtitutionem pię mem. Ioannis Papę XXII. quę incipit.* Execrabilis, *vacant, vel vacare contigerit. Quam Conſtitutionem, & reſeruationem S.S.tàm ad beneficia obtenta, quàm alia quæcunque, de quibus Ordinarij, & alij Collatores, contra Concilij Tridentini decreta diſpoſuerunt, & diſponent in futurum, extendit, & ampliauit. Et ea, etiam beneficia omnia diſpoſitioni ſuę reſeruauit, de quibus per dictos Ordinarios, aut alios Collatores, contra eiuſdem Concilij decretorum formam, diſpoſitum fuerit.*

Reſeruatio Cathedralium Eccleſiarum, & Monaſteriorum, ac de tempore vacationis Epiſcopatuum, vacaturorum beneficiorum.

2. *Item reſeruauit generaliter omnes Eccleſias Patriarchales, Primatiales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, nec non omnia Monaſteria virorum, valorem annuum ducentorum florenorum auri, communi æſtimatione, excedentia, nunc quomodocunquè vacantia, & in poſterum vacatura. Et voluit, quòd exceſſus huiuſmodi in litteris exprimatur. Ac etiam reſeruauit dignitates, et beneficia omnia, ad collationem, præſentationem, electionem, & quancumquè aliam diſpoſitionem Patriarcharum, Primatuum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, necnon Abbatum, ac aliorum quorumcumq; collatorum, et collatricum, ſecularium, et regularium, quomodolibet (non tamen ad collationem cum alio, vel alijs, aut etiam ad alterius pręſentationem, vel electionem, pertinentia), quę poſt illorum obitum aut Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum, vel aliorum dignitatum ſuarum dimiſſionem, ſeù amiſſionem, vel priuationem, ſeù translationem, vel aliàs quomodocumque vacauerint, vſquè ad promotionem ſucceſſorum, ad eaſdem Eccleſias, aut Monaſteria, vel dignitates,*

Apoſtolica auctoritate faciendam, et adeptam ab eiſdem ſucceſſoribus pacificam illorum poſſeſſionem, quomodocumque vacauerint, et vacabunt in futurum.

Extenſio reſeruationis Beneficiorum per aſſecutionem pacificam vacaturorũ.

3. *Item, qui de beneficijs Eccleſiaſticis, præſertim curam animarum habentibus, ſeù aliàs perſonalem reſidentiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apoſtolica auctoritate prouiſi, ſeu prouidendi, ante illorum aſſequutionem, alia, cum eiſdem incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, per eos tũc obtenta, in fraudem reſeruationis ſuæ reſignarent, ſeù dimitterent, Voluit, decreuit, & declarauit, quod ſi in poſterum, quibuſuis perſonis, de aliquibus beneficijs Eccleſiaſticis, tunc vacantibus, ſeu vacaturis, per Sanctitatem ſuam, aut eius auctoritate prouideri; ipſosq; prouiſos, ſeu prouidendos, intra vacationis, & prouiſionis, ſeù aſſecutionis eorum beneficiorum tempora, quęcumque alia cum illis incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica ſecularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam hoſpitalium, regularia per eos tunc obtenta, nulla ſpeciali, et expreſſa de eiſdem, in prouiſionibus prædictis facta mentione, ſimpliciter, vel cauſa permutationis, ac aliàs quomodolibet, ſiuè in Sãctitatis Suę, vel alterius Romani Pont. pro tempore exiſtentis, aut Legatorum, vel Nunciorum dictæ Sedis, ſiue Ordinariorum, vel aliorum Collatorum quorumcumque manibus reſignare, ſeu dimittere, aut iuribus ſibi in illis, vel ad illa competentibus, cedere contigerit, omnes, et ſingulæ cõceſſiones, collationes, prouiſiones, et quauis alia diſpoſitiones de beneficijs, ſeù iuribus ſic reſignandis, dimittendis, et cedendis, pro tempore facienda, cum inde ſecutis quibuſcumquè, caſſa, et irritę, nulliuſquè roboris, vel momenti exiſtant, nec cuiquam ſuffragentur; ſed beneficia, et iura, vt præfertur reſignata, dimiſſa, et ceſſa, eo ipſo vacent, et vacare, ac ſub reſeruatione prædicta, quàm S.S. etiam quo ad hoc, extendit, et ampliauit, comprehenſa cenſeantur. Ita quod de illis per alium, quàm eandem S S. vel pro tempore exiſtentem Romanum Pontificem, nullatenus diſponi poſſit, in omnibus, et per omnia, perinde, ac ſi per pacificam aſſecutionem beneficiorum aliorum huiuſmodi verè, et realiter vacauiſſent. Decernens irritum, &c. attentari.*

Reſeruatio Dignitatum, necnon ſuorum, & S. R. E. Cardinalium familiarium, beneficiorum.

4. *Item reſeruauit generaliter diſpoſitioni ſuæ, omnes dignitates maiores poſt Pontificales, in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, et Patriarchalibus, necnon valorem decem florenorum auri, communi ęſtimatione excedentes, principales in Collegiatis Eccleſiis, Reſeruauit etiam Prioratus, Præpoſituras, Præpoſitatus, ac alias dignitates conuentuales, et Perceptorias generales Ordinum quorumcumque (ſed non militiarum) Ac quacunque beneficia, quæ ſui, etiam, dum Cardinalatus fungebatur honore, exiſtentes, ac S.R.E. viuentium nunc, et qui erunt ſuo tempore Cardinalium, familiares, continui commenſales obtinent, et in poſterum obtinebunt, eorum familiaritate durante, ac in quibus, ſeù ad quæ, ius eis competit, aut competierit, etiam ſi ab ipſa familiaritate, per obitum Cardinalium eorumdẽ, vel aliàs receſſerint. Declarãs dignitates, quæ in Cathedralibus, etiam Metropolitanis poſt Pontificales maiores non exiſtunt, et quæ ex Apoſtolicę Sedis indulgentia, vel ordinaria auctoritate, aut conſuetudine præſcripta, vel aliàs quouis modo in Collegiatis Eccleſiis, principalem prǣeminentiam habere noſcuntur, ſub reſeruatione prędicta aomprehendi debere.*

Reſeruatio beneficiornm Collectorum, & Subcollectorum.

5. *Item reſeruauit generaliter omnia, & ſingula beneficia Eccleſiaſtica quorumcumq;*

Col-

Collectorum, & vnicorum in quacunque Ciuitate, vel diœceſi, qui ſuo tempore officia exercuerint, Subcollectorum fructuum, & prouentuum Cameræ Apoſtolicæ debitorum, illa videlicet beneficia dumtaxat, quæ durante eorum officio obtinebant, & in quibus, ſeu ad quæ ius ei competebat.

Reſeruatio beneficiorum Curialium, dum Curia transfertur.

6. *Item reſeruauit omnia, & ſingula beneficia Eccleſiaſtica quorumcunque Curialium, quos dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam ſequendo, decedere contigerit in quouis loco, quantumcunque etiam à dicta Curia remoto.*

Reſeruatio beneficiorum Cubiculariorum, & Curſorum.

7. *Item reſeruauit generaliter idem D.N. Papa diſpoſitioni ſuæ omnia beneficia Cubiculariorum, etiam, Honoris nuncupatorum, ac Curſorum ſuorum. Declarans in prædeceſſorum ſuorum Romanorum Pontificum Conſtitutionibus, & Regulis reſeruatorijs beneficiorum Cubiculariorum, etiam Cubicularios Honoris nuncupatos, etiam à die earum editionis, & publicationis intelligi, & comprehendi, ac comprehenſos fuiſſe, & eſſe. Irritumque &c. attentari decernens.*

Reſeruatio beneficiorum Eccleſiarum S. Io. Lateranen. & S. Petri, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe, & beneficiorum titulorum Card. à Curia abſentium.

8. *Item reſeruauit diſpoſitioni ſuæ generaliter quoſcunque Canonicatus, & præbendas, ac dignitates, perſonatus, & officia in S. Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe Eccleſiis, nec non ad collationem, prouiſionem, & præſentationem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem S.R.E. Cardinalium à Rom. Cur. abſentium, ratione ſuorum Epiſcopatuum, Cardinalatus, ac ipſorum Cardinalium titulorum, & Diaconiarum ſpectantia, quamdiu abſentia ſua durauerit, canonicatus, & præbendas, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, & officia, cæteraque beneficia Eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura vacantia, et in antea vacatura, tàm in eadem Vrbe, quàm in Eccleſiis, Ciuitatibus, et Dioeceſibus dictorum Epiſcopatuum conſiſtentia. Ac decreuit irritum, etc.*

Reſeruatio menſium Apoſtolicorum, & de Alternatiua pro Epiſcopis reſidentibus.

9. *Item cupiens idem D.N. Papa, pauperibus clericis, et alijs benemeritis perſonis prouidere, omnia beneficia Eccleſiaſtica cum cura, et ſine cura ſæcularia, et quorumuis Ordinum regularia, qualitercunque qualificata, et vbicunque exiſtentia, in ſingulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Auguſti, Octobris, et Nouembris menſibus, vſque ad ſuæ voluntatis beneplacitum, extra Romanam Curiam, aliàs quàm per reſignationem, quocunque modo vacatura, ad collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, et quamuis aliam diſpoſitionem quorumcunq; collatorum, et collatricum, ſæcularium, et quorumuis Ordinum regularium (non tamen S.R.E. Cardinalium, aut aliorum ſub Concordatis inter Sedem Apoſtolicam, et quoſcumque alios initis, et per eos, qui illa acceptare, et obſeruare debuerant, acceptatis, et obſeruatis, quæ lædere non intendit, comprehenſorum) quomodolibet pertinentia, diſpoſitioni ſuæ generaliter reſeruauit. Volens in ſupplicationibus, ſeu conceſſionibus gratiarum, quæ de dictis beneficijs tunc vacantibus, etiam Motu proprio fient, de menſe in quo vacauerint diſpoſitiuè mentionem fieri, alioquin gratias nullas eſſe. Ac conſuetudines, etiam immemorabiles, optandi maiores, & pinguiores præbendas, necnon priuilegia, etiam in limine erectionis conceſſa, & indulta Apoſtolica circa ea, ac etiam diſponendi de*

huiuſmodi beneficijs , aut quod illa ſub huiuſmodi reſeruationibus numquam comprehendantur, etiam cum quibuſuis derogatoriarum derogatorijs & fortioribus, efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis, quorum tenores, pro expreſſis haberi, & latiſſimè extendi voluit, quibuſuis perſonis, & collegijs cuiuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentibus quomodolibet conceſſa, aduerſus reſeruationem huiuſmodi minimè ſuffragari. Inſuper Sanctitas Sua, ad gratificandum Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis intenta, ipſis, quandiu apud Eccleſias, aut dioeceſes ſuas verè ac perſonaliter reſederint dumtaxat, de omnibus, & quibuſcumque beneficijs Eccleſiaſticis, cum cura, & ſine cura, ſacularibus, & regularibus (ad liberam ipſorum, dumtaxat, non autem aliorum cum eis, diſpoſitionem, ſeù præſentationem, vel electionem, nec etiam cum conſilio, vel conſenſu, ſeu interuentu Capitulorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus) quę in antea in menſibus Februarij, Aprilis, Iunij, Auguſti, Octobris, et Decẽbris, extrà Curiam ipſam vacare contigerit, (dummodo aliàs diſpoſitioni Apoſtolicę reſeruata, vel affecta non fuerint) liberè diſponendi facultatem conceſſit. Ac etiam voluit, vt ſi ipſi, in collatione, aut alia diſpoſitione beneficiorum, in alijs ſex menſibus, videlicet Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris vacaturorum, (quę etiam diſpoſitioni ſuę, vt præfertur, reſeruauit,) ſeu etiam aliorum diſpoſitioni ſuę, & dictę Sedis aliàs quomodolibet reſeruatorum, vel affectorum, ſeſe intromiſerint, aut quominus prouiſiones, & gratię Sanctitatis Suę de illis debitum effectum conſequantur, impedimentum quoquomodo prę ſtiterint, vſu, & beneficio prędictæ facultatis eo ipſo priuati exiſtant, ac collationes, & alię diſpoſitiones de beneficij, illius prætextu deinceps faciendę, nullius ſint roboris, vel momenti. Illi verò, qui gratiam alternatiuę prędictę acceptare voluerint, acceptationem huiuſmodi per patentes litteras manu propria ſubſcriptas, ſuoque ſigillo munitas, et in ſua quiſque ciuitate, vel diœceſi datas, declarare, & litteras ipſas huc ad Datarium Sanctitatis Suæ tranſmittere teneantur, quibus ab eo receptis, & recognitis, tunc demum, & non antea, vti incipiant gratia ſupradicta. Decernens ſic in prœmiſſis omnibus per quoſcumque &c. iudicari debere, ac irritum, &c.

De litteris in forma, Rationi congruit, expediendis.

10. *Item voluit idem D.N. Papa, quod conceſſa per fel. rec. Paulum V. & Gregorium XV. prædeceſſores ſuos, & de eorum mãdato, expediantur in forma, Rationi congruit, à die Aſſumptionis ſuæ ad Summi Apoſtolatus Apicem. Et idem quoad conceſſa per pię mem. Leonem XI. etiam Prędeceſſorem ſuum; ad ſex menſes dumtaxat, ab ipſo die Aſſumptionis incipiendos, obſeruari voluit.*

Declaratio reſeruationis Eccleſiarum, & beneficiorum per Prædeceſſores reſeruatorum.

11. *Item declarauit, omnium, & ſingularum* Eccleſiarum Cathedralium, *& Monaſteriorum prouiſiones, quas prędictis Prædeceſſores ſui, ordinationi, & diſpoſitioni eorum, necnon omnia, & ſingula beneficia Eccleſiaſtica, quę dicti Prædeceſſores, etiam prædictæ diſpoſitioni, cum interpoſitione decreti reſeruauerant, (quæ quidem Eccleſię, Monaſterio, necnon ſic reſeruata beneficia, tempore obitus eorundem Prędeceſſorum vacabant, aut Eccleſię ipſa, vel Monaſteria huiuſmodi, commendata, vel eis, adminiſtratores deputati non fuiſſent, etiam tunc vacaſſent) remanſiſſe, & remanere per huiuſmodi reſeruationem, & decretum, affecta, nullumq. de illis, præter Romanum Pontificem, ea vice, ſe intromittere, vel diſponere potuiſſe, ſiue poſſe quoquo modo. Decernens irritum, & inane, ſi ſecus ſuper illis attentatum forſan erat tunc, vel in poſterum contingeret attentari.*

Reuali-

Reualidatio litterarum Prędeceſſoris, gratię, & iuſtitiæ, infra annum conceſſarum.

12. *Item prędictus D. N. omnes, & ſingulas, ab ipſis Paulo V. & Gregorio XV. Rom. Pont. Prędeceſſoribus ſuis, infra annum ante diem obitus eorum conceſſas, gratia vel Iuſtitia litteras, temporibus debitis eorum executoribus, ſeu Iudicibus non pręſentatas, omnino reualidauit, & in ſtatum priſtinum in quo videlicet antea fuerant, vel pro quibus erant obtenta, quo ad hoc plenariè reſtituit, ac decreuit, per exequutores, ſeu Iudices prędictos, vel ab eis ſubdelegandos, ad expeditionem negotiorum in eis cõtentorum procedi poſſe, & debere, iuxtà illarum formam.*

Reuocatio vnionum.

13. *Item rationabilibus ſuadentibus cauſis, ipſe* D.N. *omnes vniones, annexiones, incorporationes, ſuppreſſiones, extinctiones, applicationes, & diſmembrationes, etiam perpetuas, de quibuſuis Cathedralibus, nec non alijs Eccleſiis, Monaſterijs, dignitatibus, perſonatibus, officijs, & beneficijs Eccleſiaſticis, eorumuè domibus, prędijs, & locis per ceſſum, vel deceſſum, aut quamuis aliam dimiſſionem, vel amiſſionem, qualiacunque fuerint, inuicem, vel alijs Eccleſiis, Monaſterijs, & menſis, etiam capitularibus, dignitatibus, perſonatibus, officijs, beneficijs, ac pijs, & alijs locis, Vniuerſitatibus, etiam Studiorum generalium, & Collegijs, etiam in fauorem S.R.E. Cardinalium, ſeu Eccleſiis, Monaſterijs, & beneficijs per eos obtentis, quomodolibet, Apoſtolica, vel alia quauis (non tamen Concilij Tridentini) auctoritate, necnon pro fundatione, ſeu dotatione, augmento, vel conſeruatione collegiorum, & aliorum piorum, & Religioſorum locorum ad Fidei Catholicæ defenſionem, & propagationem, bonarumquè artium cultum, inſtitutorum factas, quæ ſuum non ſunt ſortitę effectum, Ac quęcunque conceſſiones, & mandata ſuper vnionibus, annexionibus, incorporationibus, & alijs pramiſſis taliter faciendis, reuocauit caſſauit, & irritauit, nulliuſque decreuit exiſtere firmitatis. Nec alicui quaſcunquè clauſulas, vel adiectiones, aut decreta, quæ Sanctitas Sua pro expreſſis haberi voluit, in quibuſuis Apoſtolicis, etiam quę Motu proprio, aut ex certa ſcientia, & conſiſtorialiter proceſſerunt, & emanarunt litteris, etiam ſi in eis decretum eſſet, illas ex tunc effectum ſortitas eſſe, aut ius quęſitum fore, quomodolibet contentę aduerſus reuocationem, & irritationem huiuſmodi, voluit aliquatenus ſuffragari.*

Reuocatio facultatum quibuſuis conceſſarum.

14. *Item reuocauit quaſcunque facultates conceſſas quibuſuis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs Prelatis, & perſonis, necnon Apoſtolicæ Sedis Nuncijs, ac fructuum, et prouentuum Camerę Apoſtolicę debitorum Collectoribus, de diſpenſando cum quibuſuis perſonis ſuper matrimonio contracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac natalium, et ętatis defectibus, et de incompatibilibus beneficiis Eccleſiaſticis inſimul retinendis, necnon de Notariis publicis creandis, ac de diſponendo quomodolibet de quibuſuis beneficiis Eccleſiaſticis, et aliàs pramiſſis, officia ipſorum Nunciorum, et Collectorum directè non concernentes, etiam ſi in litteris deſuper confectis ſint clauſulę reſtitutorię, et derogatoriarum derogatorię, et alia efficaciores, quas pro expreſſis haberi voluit, quoad omnia in quibus facultates ipſę non ſunt ſortitę effectum, etiamſi Nunciis eiſdem, dictę Sedis Legatis de latere competens ſit conceſſa poteſtas. Dececernens, irritum, etc.*

Reuocatio facultatum conferendi beneficia reſeruata.

15. *Item reuocauit quaſcumque facultates, et litteras deſuper confectas, per quas qui-*

quicunque ſui Prędeceſſores Romani Pontifices, quibuſuis perſonis ordinariam collationem, ſeu aliam diſpoſitionem beneficiorum Eccleſiaſticorum, de iure, vel conſuetudine habentibus, et quauis etiam Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, vel alia dignitate, vel alio, non tamen Cardinalatus honore fulgentibus, quauis conſideratione, vel intuitu, etiam Motu proprio, et ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicę poteſtatis plenitudine, cum quibuſuis clauſulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ac irritantibus; et aliis decretis, quorum tenores haberi voluit pro expreſſis, conceſſerant, vt quandiù viuerent, vel ſuis Eccleſiis, ſeu Monaſteriis prępeſſent, aut ad aliud tempus, de beneficiis Eccleſiaſticis generaliter reſeruatis, ſeu affectis, ad eorum collationem, prouiſionem, pręſentationem, electionem, & quamuis aliam diſpoſitionem communiter, vel diuiſim, ſpectantibus, diſponere liberè, & licitè valerent, aut etiam ad id, per eoſdem Prędeceſſores, Vicarii perpetui, vel ad tempus conſtituti forent, decernens irritum, & inane, &c.

De dictionibus numerabilibus.

16. *Item, vt in Apoſtolicis literis, committendi crimen falſi, per amplius tollatur occaſio, voluit, & ordinauit, quod dictiones numerales, quę in dictis litteris, ante Nonas, Idus, & Kalen. immediatè poni conſueuerunt, per litteras, & ſyllabas extensè deſcribantur, & illæ ex prędictis litteris, in quibus huiuſmodi dictiones aliter ſcriptæ fuerint, ad* Bullariam *nullatenus mittantur.*

De concurrentibus in Data.

17. *Item voluit, quod de concurrentibus in Data eiuſdem diei, ſuper vacantibus, ſeù certo modo vacaturis beneficiis, illi, quibus gratię Motu proprio conceduntur, cęteris ſimili modo gratias non habentibus, aliàs graduati, non graduatis, aut inter graduatos, magis graduati, ac inter ęqualiter graduatos, priùs graduati, nec non colorato titulo poſſeſſores, non poſſeſſoribus, ac inter perſonas alias in Curia praſentes, abſentibus ab ea, ac inter pręſentes, non beneficiati, beneficiatis, & ſimiliter inter abſentes, cęteris paribus, oriundus, non oriundo, & dioeceſanus, non dioeceſano. In reliquis verò, ſinguli, qui priùs Apoſtolicas deſuper litteras eorum, exequutoribus pręſentauerint, aliis, in ipſorum, de quibus agi contigerit, beneficiorum aſſecutione præferantur.*

De non tollendo ius quæſitum.

18. *Item, ne per varias, quę pro commiſſionibus, ſeù mandatis, & declarationibus habendis in cauſis, plerumque fiunt ſuggeſtiones, iuſtitia poſtponatur, idem D.N. decreuit, & declarauit, ſuę intentionis fore, quòd deinceps, per quamcunque ſignaturam, ſeu conceſſionem, aut gratiam, vel litteras Apoſtolicas, pro commiſſionibus, ſeù mandatis, aut declarationibus huiuſmodi, etiam ſi Motu proprio, ex certa ſcientia, ac etiam ante motam litem, à Sanctitate ſua emanauerint, vel de eius mandato faciendas, nulli, ius ſibi quęſitum, quomodolibet tollatur.*

Regula, de viginti.

19. *Item voluit, quòd ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignauerit aliquod beneficium, ſiue ſimpliciter, ſiue ex cauſa permutationis, vel aliàs dimiſerit, aut illius commendę ceſſerit, ſeù ipſius beneficii vnionis diſſolutioni conſenſerit, etiam vigore ſupplicationis, dum eſſet ſanus, ſignata, & poſtea infra viginti dies, à die, per ipſum reſignantem pręſtandi conſenſus, computandos, de ipſa infirmitate deceſſerit, & ipſum beneficium, quauis au-*

ctoritate conferatur, per reſignationem ſic factam, collatio huiuſmodi ſit nulla, ipſumquè beneficium nihilominus per obitum cenſeatur vacare.

De Idiomate.

20. *Item voluit, quod ſi contingat, ipſum, alicui perſonæ, de parochiali Eccleſia, vel quouis alio beneficio, exercitium curę animarum parochianorum quomodolibet habente, prouidere, niſi ipſa perſona intelligat, et intelligibiliter loqui ſciat idioma loci, vbi Eccleſia, vel beneficium huiuſmodi conſiſtit, prouiſio, ſeù mandatum, & gratia deſuper, quo ad parochialem Eccleſiam, vel beneficium huiuſmodi, nullius ſint roboris, vel momenti.*

De non impetrando beneficium per obitum viuentium.

21. *Item, ſi quis ſupplicauerit ſibi de beneficio quecunquè, tanquam per obitum alicuius, licèt tunc viuentis, vacante, prouideri, & poſtea per obitum eius vacet, prouiſio, & quæuis diſpoſitio, dicto ſupplicanti, per obitum huiuſmodi; denuo facienda, nullius ſint roboris, vel momenti.*

De vnionibus, & vnionum confirmatione.

22. *Item voluit, quòd petentes beneficia Eccleſiaſtica, alÿs vniri, teneantur exprimere verum annuum valorem, ſecundum communem extimationem, tam beneficÿ vniendi, quàm illius, cui vniri petitur, alioquin vnio non valeat, & ſemper in vnionibus, commiſſio fiat ad partes, vocatis quorum intereſt: & idem voluit obſeruari in quibuſuis ſuppreſſionibus, perpetuis conceſſionibus, diſmembrationibus, & applicationibus, etiam de quibuſcunquè fructibus, & bonis Eccleſiaſticis, ac etiam in confirmationibus vnionum, ſingularumquè diſpoſitionum huiuſmodi.*

De Mendicantibus transferendis.

23. *Item, de Mendicantibus transferendis, qui ad alios Ordines tranſierint pro tempore, voluit Conſtitionem fel. rec. Martini P.P. V. Prædeceſſoris ſui deſuper factam, & in libro Cancellarię Apoſtolicæ deſcriptam, quę incipit,* Viam ambitioſę cupiditatis, *&c. firmiter obſeruari.*

De malè promotis.

24. *Item, de Clericis extra tempora à iure ſtatuta, ſiuè ante ętatem legitimam, aut abſque dimiſſorÿs litteris, ad Sacros Ordines ſe promoueri facientibus pro tempore, etiam voluit, Conſtitutionem pię mem. Pii II. ſimiliter Prædeceſſoris ſui, deſuper editam, & in dicto Cancellarię Apoſtolicę libro deſcriptam, quæ incipit,* Cum ex ſacrorum Ordinum, *&c. pari modo obſeruari.*

De Moneta.

25. *Item, declarauit idem D. N. quòd libra Turonenſium paruorum, & florenus auri de Camera, pro ęquali valore, in concernentibus litteras, & Cameram Apoſtolicam computari, & æxtimari debeant.*

De beneficiis vacaturis per promotionem ad Eccleſias, & Monaſteria.

26. *Item, prædictus D. N. Papa voluit, decreuit, & ordinauit, quod quęcunquè con-*

 ceſſiones

ceſſiones,gratiæ,& mandata,etiam Motuproprio,& cum derogatione huius conſtitutionis, quæ ab eo,pro quibuſuis perſonis emanauerint,de prouidendo eis de quibuſuis beneficijs vacaturis per promotionem quorumcunque ad Eccleſiarum,& Monaſteriorum regimina, ſi huiuſmodi conceſſiones,& mandata,diem promotionis promouendorum ipſorum præceſſerint, necnon quæcunque collationes, prouiſiones, & diſpoſitiones pro tempore facienda de præmiſſis,ac quibuſuis alijs beneficijs Eccleſiaſticis,ſecularibus,& regularibus, quæ per promouendos,vel aſſumendos ad quaſcunque Prælaturas,inter illarum vacationis, & huiuſmodi promotionis, vel aſſumptionis tempora, ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis vbicumque reſignari,vel aliàs dimitti contigerit,cum inde ſecutis pro tempore, ſint caſſæ, & irritę, nulliuſquè roboris,vel momenti.

De non iudicando iuxtà formam ſupplicationum,ſed litterarum expeditarum.

27. *Item,cũ ante confectionẽ litterarũ, gratia Apoſtolica ſit informis,voluit, ſtatuit, & ordinauit idẽ D.N.quòd Iudices in Romana Curia, & extra eã pro tempore exiſtentes, etiamſi ſint S.R.E. Cardinales, Cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, vel quicumque alij, non iuxta ſupplicationum ſignatarum ſuper quibuſuis impetrationibus (niſi in dicta Curia dumtaxat ſint commiſſiones,iuſtitiam concernentes,per Placet,vel per S. R. E. Vicecancellarium, iuxta facultatem ſuper hoc ſibi conceſſam ſignata) ſed iuxta litterarum ſuper eiſdem impetrationibus,& conceſſionibus confectarum tenores, & formas, iudicare debeant Decernens irritum, &c. Et ſi litterę ipſę per præoccupationem, vel aliàs minus benè expedita reperiantur,ad illorum,quorum intereſt,inſtantiam, ad Apoſtolicam Cancellariam remitti poterunt.per eius Officiales, quibus huiuſmodi tenores, & formas reſtringere conuenit,ad formas debitas reducendę.*

De Regulis Cancellariæ producendis.

28. *Item,attendens D.N Papa, quòd ſuper habendis de Cancellaria Apoſtolica regulis, & conſtitutionibus, inibi deſcriptis, faciliter per eos, qui in Romana Curia indiguerint,ad ipſam Cancellariam recurſus dirigi poteſt,nec conſultum foret, quod ſuper earumdem regularum, & conſtitutionum; (quę iuxta varietatem concurrentium cauſarum,& negociorum aliquoties immutari conuenit) probando tenore, vel effectum, teſtium plerunquè,tenacem deſuper memoriam non habentium depoſitionibus ſtari deberet, voluit, ſtatuit,& ordinauit,quòd deinceps quilibet ex Auditoribus Cauſarum Palatij Apoſtolici, & alijs, (etiamſi S. R. E. ſint Cardinales) in ipſa Curia pro tempore deputatis, auctoritate Apoſtolica, Iudicibus,etiam in cauſis actu pendentibus,ſuper huiuſmodi tenore, vel effectu probando dumtaxat,ſtet,fidemquè adhibeat cedulę,ſeu ſcripturę deſuper à duobus maioris Pręſidentiæ,quòd danda ſit,à tergo ſignatę,& etiam à duobus alijs litterarum Apoſtolicarum Abbreuiatoribus,in ipſa Cancellaria auſcultata,& Vicecancellarij, ſeu dictam Cancellariam Regentis manu ſubſcriptę, vt moris eſt. Quicquid autem ſecùs fieri contigerit,nullius ſit roboris,vel momenti.*

De ſubrogandis Collitigantibus.

29. *Item, D.N cupiens litium ſuccidere anfractus,& ne noui,collitigantibus,aduerſarij dentur,prouidere,voluit, ſtatuit, & ordinauit quòd quoties deinceps aliquem, ſuper quouis beneficio Eccleſiaſtico collitigantem,in iure,vel ad ius, ſi quod forſan eius aduerſario in dicto beneficio competierit, ſubrogari conceſſerit (dummodo prędictus collitigans,in dicto beneficio intruſus non fuerit,nec ſuper eo contra dictum aduerſarium, poſtquàm illud per triennium pacificè poſſederit, lis tunc mota fuerit) aliorum quorumlibet de pręmiſſo*

iure,

iure ſiuè tunc vacet, vel cum vacauerit, impetrationes, vel conceſſiones, etiam Motu proprio, infra menſem ante conceſſionem huiuſmodi factę, nullius ſint roboris, vel momenti. Et nihilominus cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia, illorum preſertim, quibus, aut propter ſenium, aut propter infirmitatem, immineret vitæ periculum, impetrant, vt illis decedentibus, tanquam collitigantes in eorum iuribus facilius ſubrogentur, voluit, vt deinceps nullus in iure, vel ad ius in beneficio defuncti, quod illo viuente in caſibus præmiſſis, vel ſimilibus impetrauerit, aliquo modo ſubrogetur, ac ſubrogatio, vel gratia, Si neutri, Si nulli, ſeu Nouę prouiſionis, aut Perinde valere, taliter impetranti nullatenus ſuffragetur. Quod etiam ſtrictiſſimè obſeruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem, & amotionem ex quibuſuis criminibus, & exceſſibus forſan perpetratis, etiamſi vſque ad diffinitiuam ſententiam, quę tamen in rem non tranſiuerit iudicatam, proceſſum foret.

De veriſimili notitia.

30. Item, voluit, & ordinauit, quòd omnes gratię, quas de quibuſuis beneficijs Eccleſiaſticis, cum cura, vel ſine cura, ſęcularibus, vel regularibus, per obitum quarumcunque perſonarum vacantibus, in antea fecerit, nullius, roboris, vel momenti ſint, niſi poſt obitum, & ante Datam gratiarum huiuſmodi, tantum tempus effluxerit, quod interim vacationes ipſę de locis, in quibus perſonæ prędictę deceſſerint, ad notitiam eiuſdem D. N. veriſimiliter potuerint perueniſſe.

Non valeant Commiſſiones Cauſarum, niſi litteris expeditis.

31. Item, quòd omnes, & ſingulę commiſſiones cauſarum, quas in antea fieri contigerit, obtentę, vel occaſione conceſſionum dumtaxat Apoſtolicarum de beneficijs Eccleſiaſticis gratiarum, ſuper quibus litterę Apoſtolicę confectę non fuerint, ac proceſſus deſuper habendi, nullius ſint roboris, vel momenti.

De impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium.

32. Item voluit, quòd impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, teneatur exprimere nomen, & titulum ipſius Cardinalis, & ſi ille in Curia fuerit, eius ad id accedat aſſenſus, aliàs deſuper gratia ſit nulla. Et idem ſeruari voluit, ſi Cardinales quomodolibet ab ipſa Curia abſentes, & vbilibet, etiam in locis, infra duas dietas vicinis degentes, familiamque, & lares in eadem Curia retinentes, ab ipſa Curia receſſerint, ad eamdem illicò reuerſuri, & infra decem, vel ad ſummum, quindecim dies verè, & perſonaliter, reuerſi fuerint, ita quod Cardinalibus, aliàs quàm, vt pręfertur, ex quacunque cauſa, quantumlibet neceſſaria, ac qualibet alia hic neceſſariò exprimenda, abſentibus, facultas pręſtandi conſenſum huiuſmodi non competat, ſed beneficia huiuſmodi ad liberam Sanctitatis Suæ, & Sedis Apoſtolicæ prouiſionem, & diſpoſitionem pertineant. Declarans, Regulas, & Conſtitutiones ſuorum Prędeceſſorum, etiam à die earum editionis, & publicationis ſuper aſſenſu huiuſmodi præſtando, ſic intellectas, & intelligendas fuiſſe, irritumquè &c. attentari decernens. Quodquè ſi prædicti familiares, eorundem Cardinalium familiares eſſe deſierint, ſeu ad aliorum Cardinalium familiaritatem ſimilem tranſierint, quoad beneficia, quæ familiaritate priori durante obtinuerint, & in quibus, vel ad quæ, priori ipſa familiaritate durante, ius eis competierit, Cardinales, quorum prius familiares fuerint, ſuum habeant adhibere conſenſum. Declarans, pręſentem conſtitutionem locum non habere in illis beneficijs, quæ familiares ipſi, tempore obitus eorum, in dicta Curia, vel extra eam obtinerent, aut antea obtinuiſſent, & ratione officiorum, per eos obten-

torum dictę diſpoſitioni generaliter reſeruata, vel affecta fuiſſe apparent. Necnon illos, quoad effectum dictę Conſtitutionis, familiares eorumdem Cardinalium cenſeri, qui ipſorum Cardinalium familiares continui commenſales, ad minus per quatuor menſes, etiam ante Cardinalatum, fuiſſe probarentur. Decernens irritum, &c.

Super eadem familiaritate.

33. *Item, idem D.N. ad euitandas lites, & contentiones, quæ ex pręcedenti ſua Conſtitutione exoriri poſſent, veſtigijs Prædeceſſorum ſuorum inhærendo, voluit, ſtatuit, & ordinauit, quòd ſi beneficia, quę per obitum familiarium continuorum commenſalium eorundem Cardinalium in futurum vacabunt, ceſſantibus Apoſtolicis reſeruationibus, ad alterius Cardinalis collationem, vel aliam diſpoſitionem pertinere deberent, in dicta pręcedenti Conſtitutione non comprehendantur, quo ad hoc, vt in prouiſionibus talium beneficiorum, ſuper expeditione litterarum illius Cardinalis, cuius familiaris, defunctus ille extitit, conſenſus requiri debeat, ſed beneficia huiuſmodi ad collationem, ſeu quamuis diſpoſitionem Cardinalis Ordinarij collatoris, vt pręfertur, liberè ſpectare cenſeantur. Et ſi apud Sedem Apoſtolicam beneficia huiuſmodi per obitum dictorum familiarum vacauerint, tunc in prouiſione talium beneficiorum, ſuper expeditione litterarum, illius Cardinalis exigatur conſenſus, ſi in* Rom. *Curia præſens fuerit, ad quem eorundem collatio, & diſpoſitio, vt pręfertur, pertinere deberet.*

Signatura per Fiat, præferatur alteri per Conceſſum.

34. *Item, voluit D.N. quòd concurrentibus eadem die ſuper quocunque beneficio per Fiat, & Conceſſum, ſignaturis, ex eis per fiat, etiam vt petitur, habens, alteri per Conceſſum, etiam Motu proprio, habenti præferatur, etiamſi in illa per Conceſſum, pręgnantiores, & quantumlibet priuilegiatiuę eſſent clauſulæ.*

De Annali poſſeſſore.

35. *Item S.D.N. vt improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit, ſtatuit, & ordinauit, quòd quicumque, beneficium Eccleſiaſticum, tunc per annum immediatè pręcedentem, pacificè poſſeſſum, & quòd certo modo vacare prętenditur, deinceps impetrauerit, nomen, gradum, & nobilitatem poſſeſſoris eiuſdem, & quot annis ipſe, illud poſſederit, ac ſpecificam, & determinatam, ex qua clarè poterit conſtare quòd nullum ipſi poſſeſſori, in dicto beneficio ius competat, cauſam in huiuſmodi impetratione exprimere, & infra ſex menſes, ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocari facere, cauſamquè ex tunc deſuper infra annum, vſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè, proſequi debeat, & teneatur. Alioquin impetratio prędicta, & quęcunquè inde ſequuta, nullius exiſtant firmitatis; & idem impetrans, de damnis, et intereſſe, poſſeſſorem præfatum propterea contingentibus, ei ſatisfacere, & ſi poſſeſſorem, ipſum iniuſtè, friuolè, & indebitè moleſtaſſe repertus extiterit, quinquaginta florenos auri perſoluere Camerę Apoſtolicæ ſit adſtrictus. Nec alius, quàm pręmiſſę vcationis modus, etiam per litteras, Si neutri, aut ſubrogationis, aut aliàs ſibi, quo ad hoc, vt beneficium huiuſmodi ea vice cõſequi, aut obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur; illudquè nullatenus in antea litigioſum propterea cenſeatur. Quod etiam extendi voluit ad impetrantes beneficia Eccleſiaſtica cuiuſcunquè qualitatis, per priuationem, & amotionem, vel aliàs propter commiſſa, exceſſus, & crimina, vacantia, vel vacatura, & ſimiliter ad impetrantes beneficia, tanquam vacantia per deuolutionem.*

De

36. *Item, ſtatuit, & ordinauit idem D.N. quòd ſi quis, quacunque beneficia Eccleſiaſtica, qualiacunque ſint, abſquè ſimoniaco ingreſſu, ex quouis titulo, Apoſtolica, vel Ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiuſmodi confirmatione, ſeù præſentatione, & inſtitutione illorum, ad quos beneficiorum huiuſmodi collatio, prouiſio, electio, & præſentatio, ſeù quæuis alia diſpoſitio pertinet, per triennium pacifice poſſederit (dummodo in beneficijs huiuſmodi, ſi diſpoſitioni Apoſtolicæ, ex reſeruatione generali, in corpore iuris clauſa, reſeruata fuerint, ſe non intruſerit) ſuper eiſdem beneficijs, taliter poſſeſſis, moleſtari nequeat: necnon impetrationes quaslibet de beneficijs ipſis, ſic poſſeſſis, factas, irritas, & inanes cenſeri debere decreuit; antiquas lites, ſuper illis motas, penitus extinguendo.*

De non appellando, ante ſententiam diffinitiuam.

37. *Item, idem D. N. vt finis litibus, celerius imponatur, & litigantium parcatur ſumptibus, & expenſis, ſuorum Prædeceſſorum conſtitutionibus, & ſtatutis inhærendo, ſtatuit, & ordinauit, quòd in cauſis pendentibus, & quas in poſterum contigerit agitari, nulli, ante diffinitiuam ſententiam, liceat appellare, nec appellatio, ſi fuerit omiſſa, debeat ad[illegible]tti, niſi ab interlocutoria, quæ vim habeat diffinitiuæ, vel à grauamine, minime concernente negotium principale, quod non poſſit, per appellationem à diffinitiua ſententia reparari. Nullæque cauſæ appellationum committantur, niſi in commiſſione exprimatur, quod interloquutoria vim diffinitiuæ habeat. vel grauamen ſit tale, quòd in appellatione à diffinitiua, non valeat reparari. Alioquin appellationes, & commiſſiones in poſterum, & quicquid, inde ſequutum fuerit, nullius ſint roboris vel momenti, commiſſionibus appellationum, iam iudicibus præſentatis, & exhibitis, in ſuo robore permanſuris, in quibus latis ſuper eiſdem ſententijs, ſecundò, vel vlterius, ab eis non liceat appellare. Appellantes verò, & appellationes, etiam ab interloquutorijs, & grauaminibus huiuſmodi, ſuo, vel alterius nomine proſequentes, ſi ſuccubuerint, vltra expenſas, & damna, ad quæ reſarcienda, de iure condemnatus compellitur, viginti florenorum auri pœna mulctentur.*

Non ſtetur commiſſioni, poſt concluſionem.

38. *Item, ſtatuit, & ordinauit quòd in commiſſionibus de iuſtitia. ſeù mandatis, etiam, conſiſtorialibus, per eum, ſeù de eius mandato, vel auctoritate, in cauſis, in quibus concluſum exiſtat, in poſterum concedendis, etiam si in eis de concluſione huiuſmodi, implicitè, vel explicitè, mentio facta fuerit, nihil cenſeatur eſſe conceſſum, niſi per conceſſionem commiſſionis huiuſmodi, derogetur expreſſè.*

De litteris Religioſorum expediendis.

39. *Item, voluit, & ordinauit, quòd ſi aliqui Religioſi petunt aliquod beneficium, ad nutum amouibile, cum clauſula, quòd exinde pro ſolo nutu Abbatis, vel Superioris, amoueri non poſſint, litteræ, quo ad ipſam clauſulam, nullatenus expediantur, niſi idem D.N. ponat in ſignatura, quòd non poſſit amoueri, vel ad partem, clauſulam ipſam concedat.*

De clauſula ponenda in litteris permutationum beneficiorum.

40. *Item, si cõmittatur alicui, beneficij reſignationis receptio, ponatur clauſula, Attētè*

quoque prouideas, &c. & ſi ex cauſa permutationis reſignationes fiant ponatur clauſula, Quòd neuter permutantium ius acquirat, niſi quilibet ipſorum ius habuerit in beneficio per ipſum reſignato.

De ſupplendis defectibus.

41. *Voluit, quod ſi petatur, ſuppleri defectus in genere, nullatenus litteræ deſuper concedantur, niſi in petitione deſuper huiuſmodi defectus exprimantur, vel, per Fiat, vt petitur, ſupplicatio ſignata fuerit.*

De derogatione Iuriſpatronatus.

42. *Item voluit, quòd ſuper quouis beneficio Eccleſiaſtico de iurepatronatus laicorum, non expediantur litterę, niſi ponatur expreſsè, quòd tale beneficium tanto tempore vacauit, quòd eius collatio ad Sedem Apoſtolicam, legitime eſt deuoluta, vel quia tempus patronis laicis ad præſentãdum à iure præfixum, lapſum exiſtat, aut ad id patronorum ipſorum accedat aſſenſus. Et ſi per ipſum, iuripatronatus huiuſmodi derogari contigerit, iuriſpatronatus huiuſmodi mentio diſpoſitiuè, ac ſpecificè, & determinatè, non autem conditionaliter fiat, ſi illud ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, vel alium Principem pertineat, & de hoc in litteris prouiſionis, vel mandato de prouidendo, de dicto beneficio ſimilis mentio facta non fuerit, non cenſeatur quomodolibet derogatum.*

De commendis.

43. *Item voluit, quòd nulli ſęculari de regulari, nec religioſo de ſęculari, beneficijs Commenda detur, niſi in ſignatura, per clauſulam ad partem, ſuper petitione Commendæ huiuſmodi, de Commenda ipſa, mentio fiat.*

De Reformationibus.

44. *Item voluit, ſtatuit, & ordinauit, quod ſuper quibuſcunquè reformationibus ſignatis, ſuper impetrationibus quorumcunquè beneficiorum vacantium, vel certo modo vacaturorum, in quibus petitur, quod litterę, ſuper prima Data expedir. poſſint, ſi ex huiuſmodi expeditione, ſub tali Data, cuiquam videatur, poſſe fieri praiudicium, litterę huiuſmodi ſub ipſa prima Data, nullatenus expediantur, niſi reformationes huiuſmodi, per Fiat, ſub prima Data ſignatę fuerint.*

De conſenſu in reſignationibus, & penſionibus.

45. *Item, voluit, & ordinauit, quòd ſuper reſignatione cuiuſcunquè beneficij Ecclesiaſtici, ſeù ceſſione iuris in eo, quam in manibus ſuis, vel in Cancellaria Apoſtolica, fieri contigerit, Apoſtolicę litterę nullatenus expediantur, niſi reſignans, vel cedens, ſi præſens in Rom. Curia fuerit, perſonaliter, alioquin, per procuratorem ſuum ad hoc ab eo ſpecialiter conſtitutum, expeditioni huiuſmodi in eadem Cancellaria expreſsè conſenſerit, & iurauerit, vt moris eſt. Et ſi ipſum reſignantem, ſeù cedentem, pluries ſuper vno, & eodem beneficio, in fauorem diuerſarum perſonarum, ſucceſſiuè conſentire contigerit, voluit Sanctitas Sua, quod primus conſenſus tenere debeat, & alij poſteriores conſenſus, ac litterę illorum prætextu, etiam ſub priori Data expedita pro tempore, nullius ſint roboris, vel momenti. Nec litterę reſeruationis, vel aſſignationis, etiam Motu proprio, cuiuſuis penſionis annuę, ſuper alicuius beneficij fructibus, expediri poſſint, niſi de conſenſu illius, qui penſionem perſoluere tunc habebit.*

De

46. *Item, non dentur litterę, ſuper beneficijs vacaturis, per ingreſſum* Religionis, *niſi ille praceſſerit Datam, deſuper petitionis.*

Non valeat impetratio facta, per modum in Cancellaria exprimendum.

47. *Item voluit, quòd ſi petatur aliquod beneficium vacans, per modum in Cancellaria Apoſtolica exprimendum, talis impetratio non valeat, nec litterę deſuper expediantur.*

De executione facienda.

48. *Item, voluit, ſtatuit, & ordinauit, quòd quotieſcunque, per ſignaturam ſuam, vel de eius mandato factam, ſuper exequendis aliquibus, cum adiectione, proprij nominis, vel dignitatis cuiuſuis, iudex datur, litterę deſuper expediantur, cum expreſſione, quòd idem iudex executionem faciat, per ſe ipſum.*

De diſpenſationibus in gradibus conſanguinitatis.

49. *Voluit, quòd in litteris diſpenſationum, ſuper aliquo gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, aut aliàs probibito, ponatur clauſula, Si mulier rapta non fuerit. Et ſi ſetenter, ponatur clauſula addita in quaterno.*

Super defectu natalium.

50. *Voluit, quòd in diſpenſationibus, ſuper defectu natalium, quòd poſſint ſuccedere in bonis temporalibus, ponatur clauſula, Quòd non pręiudicetur illis, ad quos ſucceſſio bonorum ab inteſtato, pertinere debeat.*

Super Diſpenſationibus.

51. *Item, quòd per quamcunque ſignaturam, in quauis gratia, nullatenus diſpenſatio veniat, niſi dicta gratia, totaliter effectum huiuſmodi diſpenſationis conceruat, vel aliàs nihil conferat, aut operetur.*

Nulli ſuffragetur diſpenſatio niſi litteris confectis.

52. *Item, cum conceſſiones, ſuper gratijs diſpenſationum quarumcunquè, quibuſuis per ipſum D. N. conceſſarum, vel concedendarum per Regulas Cancellarię Apoſtolicę ſint prouiae limitatę, licèt aliquando in petitionibus, ſuper huiuſmodi cōceſſionibus oblatis, multa ſint petita, ne quis talium conceſſionum prętextu, id diſpenſatiuè tenere, aut facere pręſumat, ad quod conceſſiones huiuſmodi ſe non extendant, voluit idem D. N. quod nulla talis diſpenſatio cuiquam, in iudicio, vel extra, ſuffragetur, antequàm ſuper ea, litterę Apoſtolicę ſint confectę.*

De clauſulis ponendis in litteris *I*ndulgentiarum.

53. *Item voluit, quòd in litteris indulgentiarum ponatur, quòd, ſi Eccleſię, vel Capellę, vel aliàs, aliqua Indulgentia fuerit, per ipſum conceſſa, de qua inibi ſpecialis mentio facta non ſit; huiuſmodi littera ſint nulla.*

54. *Item, voluit idem D. N. quòd litterę ſuper Indulgentijs non expediantur Ad inſtar, niſi ſpecificentur.*

De exprimendo valore beneficiorum in impetrationibus.

55. *Item voluit, quòd in gratijs, quas quibuſuis perſonis, de beneficijs vacantibus, ſeu certo modo vacaturis, fieri contigerit, illorum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, quę dictæ perſonę tunc obtinuerint, ſeu de quibus eis fuerit prouiſum, vel conceſſum, aut mandatum prouideri, verus annuus valor per Marchas Argenti, aut Sterlingorum vel libras Turonen. paruorum, ſeù Florenos, aut Ducatos vel vncias auri, ſeù aliā monetam, ſecundum communem extimationem exprimatur, niſi perſonę prædictæ, beneficia, quę tunc obtinuerint, aut in quibus, vel ad quę ius eis competit, iuxta ipſarum oblationes, aut aliàs dimittere teneantur, Alioquin gratiæ prædictę ſint nullę. Et idem ſeruetur in gratijs, quas à Sanctitate Sua, Motu proprio emanare contigerit, quo ad beneficia, tamen, de quibus, per Sanctitatem Suam pro tempore prouidetur, ſeù prouideri mandatur, aut aliàs diſponitur, ac litteris, per quas pro tempore ad Eccleſiarum Patriarchalium, & Cathedralium, ac Monaſteriorū regimina promotis, conceditur, vt Monaſteria, & alia beneficia Eccleſiaſtica, ſęcularia, & regularia, per eos obtenta & in quibus, & ad quæ ius eis cōpetit, retinere poſſint.*

De clauſulis in beneficijs vacantibus ponendis.

56. *Voluit, & ordinauit, quòd quando prouidet, ſeù mandat prouideri alicui de beneficio Eccleſiaſtico vacante, tunc dari poterunt clauſula, ſi petantur, etiam ſi illud quouis modo, &c. ſeù per Conſtitutionem, Execrabilis, vacet, ac ſpecialiter reſeruatum, inter aliquos litigioſum ſit, & eius collatio deuoluta fuerit: & ſi pro collitigante, vel ſubrogationem, aut ſi neutri, vel ſi nulli, &c petente, ſi tunc lis ſpecificè exprimatur. Nec detur aliqua generalis reſeruatio diſpoſitiuè, niſi deſuper in conceſſione ſpecialis, & expreſſa, ac pure, & non ſub conditione, mentio fiat, & tunc reliquæ reſeruationes ibi contenta veniant. Si verò tempore expeditionis, inde litterarum, generalis reſeruatio huiuſmodi probari non poſſit, aut in nouis prouiſionibus, ſeù pro collitigantibus, ſi neutri, vel ſi nulli, &c ſit expreſſum, quòd ab aliquibus aſſeritur, illum cuius beneficium conceditur, Collectorem, vel vnicum Subcollectorem, Abbreuiatorem, vel familiarem, Notarium, aut dictę Sedis officialem, fuiſſe, clauſula ponatur, etiam, ſi dictum beneficium, ex eo, quòd talis Collector, vel vnicus Subcollector, Abbreuiator, vel familiaris, Notarius, aut dictę Sedis Officialis, fuit, diſpoſitioni Apoſtolicę generaliter reſeruatum exiſtat, dummodo non ſit in eo alicui ſpecialiter, ius quæſitum In reliquis verò, nulla clauſula detur, vnde reſeruatio generalis elici poſſit, niſi deſuper ſignatura, per duplex Fiat ſignata ſit, aut reſeruatio, vel aliàs ſpecialiter habeatur.*

De expreſſione qualitatum beneficiorum in impetrationibus.

57. *Item voluit, quòd ſuper beneficijs Eccleſiaſticis, de qualitatibus illorum, videlicet an dignitates, perſonatus, vel officia ſint, eiſquè immineat cura animarum, & ad illa conſueuerint, qui per electionem aſſumi, mentio fiat; aliàs gratię deſuper factę ſint nullę. Et ſi qualitates huiuſmodi, affirmatiuè, vel conditionaliter non exprimantur, negatiue expreſsè deſuper fiat, in beneficijs, quę tales qualitates, vel ex eis aliquas cōſueuerint habere.*

De beneficijs vacantibus, per contractum Matrimonii

58. *Item, ſi reſeruetur beneficium, per contractum matrimonij, non dentur alij modi*

modi vacationum de futuro , nec cenſeatur beneficium reſeruatum ſpecialiter, vel affectum, niſi ſequatur matrimonium. Sed in beneficijs, per promotionem, aut ingreſſum Religionis, vel aſſecutionem, vacaturis, ponatur clauſula, etiam ſi non petatur. Cùm beneficia huiuſmodi, pręmiſſo, vel aliàs quouis modo, &c. praterquàm per obitum obtinentis, vacare contigerit, etiam ſi vacent.

De clauſulis ponendis in litteris Religioſorum.

59. Item voluit, quòd ſi petatur aliquem, in Religionem recipi, & ſibi de quouis beneficio Eccleſiaſtico prouideri, per ſimplicem ſignaturam Fiat. Receptio huiuſmodi dumtaxat detur, adiecto, ſi petens idoneus ſit, aut aliud Canonicum non obſiſtat, & exprimatur, ſi certus numerus Regularium ſit ibidem, cui etiam non derogetur, niſi expreſsè concedatur, & ſi numerus iſte non exiſtat, ponatur, Dummodo receptionis locus huiuſmodi, nimium propterea non grauetur. Poſsintque executores prouiſionis huiuſmodi, ad receptionem emiſſionis profeſſionis, non expectato probationis anno, prouidere.

De tranſlatione Religioſorum.

60. Item, ſi regularis petat ſibi de beneficio ab aliquo Monaſterio, vel alio regulari loco dependente, prouideri, & appareat ex petitione huiuſmodi, quod alterius Monaſterij, vel loci, religioſus ſit, licèt ibi tranſlatio non petatur, nihilominus illa veniat.

De clauſula, ſi eſt ita.

61. Item, quòd in litteris ſuper beneficijs, per Conſtitutionem, Execrabilis, vacantibus, ponatur clauſula, ſi eſt ita; ſimiliter de quibuſcunquè narratis, informationem facti requirentibus.

Petenti prouideri de vacaturo, dentur littera de vacanti.

62. Item, petenti ſibi prouideri de vacaturo, dentur litteræ de vacanti, prout expedierit impetranti.

Reuocatio Decimarum, & aliarum impoſitionum.

63. Item, reuocauit quaſcunquè decimarum (non tamen nuper pro defenſione Fidei Catholicæ in Germania, contra Hæreticos, & Imperij rebelles, impoſitarum, ſub Dat. idib. Ianuarij anno quintodecimo Pontificatus eiuſdem Pauli Prędeceſſoris) necnon ſubſidiorum vigeſimę, & aliorum onerum impoſitiones, quę à prędicto Paulo V. Prędeceſſore ſuo, ex quauis cauſa, etiam in ſubſidium expeditionis contra Turchas, & orthodoxæ Fidei hoſtes, emanarunt, & quaſcunque facultates ſuper decimarum vigeſimę, & onerum huiuſmodi exactione, quibuſuis fructuum, & prouentuum Cameræ Apoſtolicę debitorum Collectorum, & Apoſtolicæ Sedis Nuncijs ab eiſdem Prædeceſſoribus conceſſas. Suſpendit quoque ad Suæ Sanctitatis, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, quaſcunquè plenarias Indulgentias, ab eiſdem Prędeceſſoribus, ex quauis cauſa, etiam expeditionis huiuſmodi, conceſſas, ſi quę per Nuncios, vel Quęſtores deferebantur. Necnon deputandi, & eligendi Confeſſores, qui plenariè abſoluant, & alia faciant ad earundem Indulgentiarum ſuſpenſarum effectum, reliquaſquè facultates, ipſas Indulgentias quomodolibet concernentes, prętérquam quoad ea, in quibus Indulgentię, & facultates, in aliqua ſui parte ſint ſortitę effectum. Ita vt illis, qui implentes iniuncta eis in litteris Indulgentiarum huiuſmodi, iam

conſe-

conſequuti ſunt facultatem eligendi Confeſſores, qui abſoluant eos plenariè in mortis articulo, per huiuſmodi ſuſpenſionem non praiudicetur, quin facultate ipſa vti poſſint in futurum. Decreuit quoque irritum, & inane quicquid facultatum reuocatarum earumdem prætextu, in poſterum contigerit attentari.

Reuocatio facultatum percipiendi pretium officiorum.

64. *Item, reuocauit, caſſauit, & annullauit, ac irritas declarauit quaſcunquè facultates percipiendi pretium Officiorum Romanæ Curię pro tempore vacantium, in toto, vel in parte, ac quaſuis conceſſiones, & collationes, aliaſque diſpoſitiones per fel. recordat. Gregorium XV. Prędeceſſorem ſuum de dictis officijs, etiam ex die collationum, conceſſionum, & diſpoſitionum earumdem in antea vacaturis, in fauorem quarumcunquè perſonarum, Eccleſiarum, Monaſteriorum, piorum locorum, Collegiorum, ſeù eorum menſarum, etiam perpetuò, etiam in vim contractus, & ex titulo oneroſo, & ſub alia quauis verborum forma, quam, & pręmiſſorum tenores, pro expreſſis haberi voluit, conceſſas, & factas, quo ad officia, quę poſt obitum ipſius Prędeceſſoris vacarunt, & in poſterum quomodolibet vacabunt.*

Item reuocauit quoque, caſſauit, & annullauit, ac irritas declarauit quaſcunquè infeudationes, inueſtituras, gratias, conceſſiones quoquomodo, etiam in emphyteuſim, ad tempus, ſeu in perpetuum, etiam Motu proprio, & de plenitudine poteſtatis, ac cum quibuſuis derogatoriarum derogatorijs. (extra tamen Conſiſtorium, & ſine S. R.E. Cardinalium conſilio, & conſenſu) à die conſtitutionis fel. record. Pij Papę V prędeceſſoris ſui ſuper prohibitione alienandi, & infeudandi Ciuitates, & loca S.R.E ſub Dat Romę apud Sanctum Petrum. Anno Incarnationis Dominicę, milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, quarto Kalend. Aprilis, Pontificatus ſui Anno Secundo, vſque in pręſentem diem. per quoſcunque Romanos Pontifices ſuos Prædeceſſores, aut mandato, vel auctoritate eorum, quomodocunque, a qualitercunque, & quouis colore factas, & conceſſas, de Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Caſtris, Arcibus, & locis S R.E. & Sanctę Sedis Apoſtolicę, & tàm mediatè, quàm immediatè ſubiectis, tunc videlicet de tempore dictarum infeudationum, inueſtiturarum, gratiarum, & conceſſionum, nondum deuolutis. Necnon quaſcunque prorogationes, & extenſiones quarumcunque infeudationum, inueſtiturarum, gratiarum, & conceſſionum de dictis Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Caſtris, Arcibus, & Locis, tunc, videlicet de tempore dictarum prorogationum, & extenſionum nondum finitarum quibuſuis perſonis cuiuſcunque gradus, ſtatus, & conditionis, ac pręeminentia, etiam, ſi Imperiali, Regali, Ducali, aut alia quauis pręfulgeant dignitate, etiam in vim contractus, & ex quocunque titulo, etiam oneroſo, & per quaſcunque, tàm ſub plumbo, quàm in forma Breuis ſub Annulo Piſcatoris, aut etiam aliàs quomodocunque, & qualitercunque, expeditas litteras, ac ſub quauis verborum forma, quam, & præmiſſorum omnium tenores Sanctitas Sua pro expreſſo haberi voluit, latiſſimè extendendos.

Quod fructus in Tertia parte augeri poſſint vigore clauſulæ.

65. *Item, cum nonnulli, in impetrationibus beneficiorum Eccleſiaſticorum pro tempore vacantium, & certo modo vacaturorũ, aſſerendo illorum fructus, &c. certum per eos expreſſum annum valorem non excedere, nonnunquam obtineant à Sanctitate Sua, vt huiuſmodi valorem annuũ augere poſſint, vt veriùs poſſit in confectione litterarum ſuper huiuſmodi impetrationibus, ſumma, aut valor annuus exprimi, aliter deſuper non ſpecificato, ne de veritate huiuſmodi conceſſionis in poſterum hæſitari contingat, Declarauit, pretextu conceſſionis huiuſmodi, valorem ipſum vſque ad Tertiam partem valoris expreſſi, & in prima, quę deſuper fiet litterarum expeditione, dumtaxat augeri poſſe, &*

eas

eas, quas, litteris iam expeditis cum expreſſione valoris ſpecificati, aut non integro augmento prędicto, denuo deſuper expediri contigerit, litteras, cum aliquo augmento valoris huiuſmodi, nullius eſſe roboris, vel momenti, etiam ſi Motu proprio, beneficiales gratiæ, & diſpoſitiones quæcunque à Sanctitate Sua emanarint.

De inſordeſcentibus.

66. *Item, ne perſonis, pro quibus, litterę Suæ Sanctitatis emanabunt, ob generalem abſolutionem à cenſuris Eccleſiaſticis, quibus ligati forent, ad eorum effectum indifferenter concedi, & in litteris Apoſtolicis apponi ſolita, pręſtetur occaſio, cenſuras ipſas vilipendendi, & inſordeſcendi in illis, ſtatuit, & ordinauit, huiuſmodi abſolutionem, & clauſulam in litteris, quas in futurum cum illa concedi continget, non ſuffragari non parentibus rei iudicatæ, incendiarijs, violatoribus Eccleſiarum, falſificatoribus, & falſificari procurantibus litteras, & ſupplicationes Apoſtolicas, & illis vtentibus, receptatoribus, & fautoribus eorum, ac res vetitas ad infideles deferentibus, violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis, via facti, auſu temerario, Apoſtolicis mandatis non obtemperantibus, & Nuncios, vel executores Apoſtolicę Sedis, & eius Officialium, eius commiſſa exequentes, impedientibus, qui propter pręmiſſa, vel aliquod eorum, excommunicati à iure, vel ab homine, per quatuor menſes, ſcienter excommunicationis ſententiam huiuſmodi ſuſtinuerint, & generaliter quibuſcumque alijs, qui cenſuris aliquibus, etiam aliàs, quàm, vt pręfertur, quomodolibet ligati, in illis per annum continuum inſorduerint.*

Officiales nihil exigant vltra debitum.

67. *Item, idem D.N. exactionibus, quas Sanctitas Sua non ſine diſplicentia, plerumquè fieri intellexit per Officiales Romanę Curię; qui conſtitutis ſibi emolumentis, pro exercitio Officiorum, quę obtinent, non contenti, vltra, à proſequentibus negociorum quorumdam expeditionem in eadem, exigere non verentur, obuiare volens, diſtrictè pręcipiendo inhibuit omnibus, & ſingulis, quęuis officia in eadem Curia obtinentibus, ne de cætero quicquam, prętextu Officiorum, quæ obtinent, quouis colore, etiam celerioris expeditionis, vltra emolumenta huiuſmodi, exigere, ſeu ad hunc effectum, expeditionem eorum, quę eis incumbunt, malitioſè differre, ſub excommunicationis, & pręter illam, ſuſpenſionis à perceptione emolumentorum huiuſmodi pro prima, ad ſemeſtre, & pro ſecunda, ad annum, & pro tertia vicibus, quibus ſic excederent, priuationis Officiorum per eos obtentorum, in quibus ſic exceſſerint, pęnis. Ac voluit, quòd Sanctę Romana Eccleſię Vicecancellarius, & Camerarius, excedentes ipſos, reſpectiuè, prout eis ſubſunt, per ſubtractionem emolumentorum eorundem, ac aliàs, vt præfertur, compellant, ab huiuſmodi illicitis exactionibus abſtinere, & contra eos, per prędictas pęnas, & aliàs, prout melius expedire viderint, procedant.*

Reſeruatio beneficiorum vacantium, Sede Apoſtolica vacante.

68. *Item S.D.N. prouidè conſiderans, conſueuiſſe quandoquè Rom. Pontifices Pręděceſſores ſuos, beneficia, quæ, vacante Sede Apoſtolica, vacare contigerat, diſpoſitioni ſuæ reſeruare, intendens de beneficijs huiuſmodi, tàm Conclauiſtis, quàm pauperibus Clericis, & alijs benemeritis perſonis prouidere, omnia, & ſingula beneficia, per regulas Cancellariæ Apoſtolicæ, aut quaslibet alias Apoſtolicas Conſtitutiones temporales Romani Pontificis, pro tempore exiſtentis, diſpoſitioni quomodolibet, & ex quauis cauſa, reſeruari ſolita, quæ à die obitus fel. rec. Gregorij XV. Prędeceſſoris ſui, vſquè ad diem ſupradictã ſeptimam Auguſti vacauerunt, & de quibus per quoſcunquè Ordinarios Collatores, tunc diſpoſitum non fuerat Sua diſpoſitioni reſeruauit, decernens irritum, &c.*

Reuocatio indultorum ſuperuenientiæ.

69. *Item, quia ad importunam nonnullorum ſuggeſtionem, quandoquè contigit Pręděceſſores ſuos Rom. Pontifices pro tempore exiſtentes, ſub contractorum debitorum, vel diuerſis alijs prętextibus, conceſſiſſe, & indulſiſſe beneficiatis, vt fructus ſuorum beneficiorum*

rum

rum, aut partem eorũ, anticipatis ſolutionibus, ad tempus elocare, vel erga Creditores, aut quaſcunque alias perſonas obligare, vel hypothecare, in ſolutum dare, aut aliàs quomodolibet de eis diſponere liceret ad tempus, minimè reſtrictum ad vitam ſupplicantium, cum graui ſucceſſorum præiudicio, & Eccleſiarum detrimento, Ideo, indemnitati Eccleſiarum, & ſucceſſorum in beneficijs huiuſmodi ſalubriter conſulere volens, reuocauit, caſſauit, & annullauit omnia, & ſingula indulta, & facultates in ea parte, quæ nec dum verè, & realiter ſuum ſunt ſortita effectum, per quoſcunque Rom. Pontifices Prædeceſſores ſuos, hactenus ad fauorem quarumcunque perſonarum conceſſas, quibus eis, vel eorum ſingulis vllo modo, & ex quauis cauſa, vel prętextu permittitur fructus certos, vel incertos, iura, obuentiones, & emolumenta quæcunquè quorumlibet beneficiorum, per eos obtentorum, anticipatis ſolutionibus, vltra vnicum annum, elocare, arrendare, ad firmam, vel reſponſionem concedere, vel eos ad fauorem quarumcunquè perſonarum quomodolibet obligare, vel hypothecare, in ſolutum dare, aut de eis quomodolibet, & ex quauis cauſa diſponere pro tempore ad vitam beneficiatorum, & tempus, quo beneficia huiuſmodi obtinuerint, minimè reſtricto, & coarctato, illorum tenores, &c decernens irritum, &c.

Quod Cardinales non comprehendantur ſub regulis faciendis.

70. *Item, cum S. R. E. Cardinales ipſi Sanctiſsimo D. N. aſsiſtant, ac propterea debeant ſpecialibus prærogatiuis, & priuilegijs gaudere, idem D. N. ſtatuit, ordinauit, decreuit, & declarauit, quòd in quibuſcunquè Conſtitutionibus, & Regulis, per Sanctitatem Suam in poſterum, poſt hanc primam editionem & ſuarum Conſtitutionum, & regularum publicationem faciendis, non includantur ipſi Cardinales, niſi illæ, eorundem Cardinalium fauorem concernant, vel ipſæ Conſtitutiones edendæ, de eorumdem Cardinalium, vel maioris partis eorum conſilio, editæ fuerint.*

De poteſtate Reuerendiſſimi Domini Vicecancellarij, & Cancellariam Regentis.

71. *Primò, quòd poſſit committere abſolutionem illorum qui ignoranter in ſupplicationibus, vel in litteris Apoſtolicis aliquid ſcriberent, corrigerent, vel delerent.*

Item, quòd poſſit corrigere nomina, & cognomina perſonarum, non tamen eorum, quibus gratiæ, & conceſſiones fiunt, ac beneficiorum, dum tamen de corpore conſtet.

Item quòd poſſit omnes cauſas beneficiales, etiam non deuolutas, committere in Curia, cum poteſtate citandi ad partes.

Item quòd proceſſus, Apoſtolica auctoritate, decretos, aggrauare poſſit, cum inuocatione brachij ſæcularis, & ſententias, executioni demandari facere contra intruſos, & intrudendos per litteras Apoſtolicas deſuper conficiendas, & non aliàs.

Item, quòd poſsit ſignare ſupplicationes, manibus duorum Referendariorum ſignatas, de beneficijs Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & regularibus, diſpoſitioni Apoſtolicæ generaliter non reſeruatis; quorum cuiuslibet valor centum florenorum auri de Camera, vel totidem librarum Turonen. paruorum, ſeù totidem in alia moneta, ſecundum communem æſtimationem, valorem annuum non excedes.

Item, quòd poſsit ſignare ſupplicationes, etiam duorum Referendariorum manibus ſignatas, de nouis prouiſionibus, ſi neutri, & ſubrogationibus pro collitigantibus, in quibus non detur clauſula, generalem reſeruationem importans.

Item, quòd poſsit, ad Ordines ſuſcipiendos arctatis, prorogare terminos de dictis ſuſcipiendis ordinibus, vſquè ad proxima, tunc à iure ſtatuta tempora, in quibus ſic arctati, ſucceſſiuè ad ipſos Ordines promoueantur,

Placet, publicentur, & deſcribantur, M.

Lectæ, & publicatæ fuerunt ſupraſcriptæ Regulæ, Ordinationes, & Conſtitutiones in Cancellaria Apoſtolica, ab vno ex R. P. D. maioris Præſidentiæ Abbreuiatoribus, Anno Incarnationis Dominicæ, Milleſimo ſexceteſimo vigeſimo tertio, die verò vigeſima prima menſis Octobris, Pontificatus prælibati Sanctiſſimi D. N. Anno Primo.

Petrus Gentilis Protuſtos.

EPISCOPATVVM OMNIVM

TOTIVS ORBIS EXACTA DESCRIPTIO,

Singulari induſtria celeberrimi V. I. D. Auguſtini Barboſæ, in modernum ſtatum redacta; quæ hic pro Curialium commoditate adijcitur.

Epiſcopatus, qui à ſex antiquioribus S. R. E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Oſtienſis.	*Oſtia.*

ad Decanum Sacri Collegij Eminentiſſ. DD. Card. pertinens, cui de nouo vnitus eſt Velliteren. vulgò *Velletri.*

Portuenſis.	*Porto.*
Tuſculañ.	*Fraſcati.*
Sabinenſis.	*Sabina.*
Præneſtiñ.	*Peleſtrina.*
Albanenſis.	*Albano.*

Epiſcopatus, qui ſunt ſub Romano Pontifice, & non ſunt in alterius Prouincia conſtituti.

IN LATIO, TVSCIA, ET CAMPANIA.

Tiburtinus.	*Tiuoli.*	
Anagninus	*Anagni.*	
Segninus.	*Segni.*	
Ferentinus.	*Ferentino.*	
Alatrinus.	*Alatro.*	
Nepeſinus.	Nepi.	inuicem.
Sutrinus.	*Sutri.*	vniti.
Viterbien.	*Viterbo.*	æquè princ.
Tuſcaneñ.	*Toſcanella*	vniti.
Verulanus.	*Veruli.*	
Hortanus.	*Orti.*	vniti.
Ciuitatis Caſtellanæ.	*Ciuita Caſtellana.*	
Volaterranus.	*Volterra.*	
Lucanus.	*Lucca.*	
Lunen. Sarzanen.	*Luna, & Sarzana.*	
Politianen.	*Montepulciano.*	
Soranus.	*Sora.*	
Fundanus.	*Fondi.*	

Caietanus.	*Gaeta.*
Terracinenſis.	*Terracina.*

Sunt, & alij in Regno Neapolitano, qui ſub Theatino Archiepiſ. & alibi cum exemptionis titulo collocantur.

IN VMBRIA, ET MARCHIA ANCONITANA.

Balneoregien.	*Bagnarea.*	
Vrbeuetanus.	*Oruieto.*	
Peruſinus.	*Perugia.*	
Ciuitatis Caſtelli.	*Città di Caſtello.*	
Spoletanus.	*Spoleto.*	
Aſsiſienſis,	*Aſciſi.*	
Fulginatenſis.	*Foligno.*	
Nucerinus.	*Nocera.*	
Reatinus.	*Rieti.*	
Tudertinus,	*Todi.*	
Amerinus.	*Amelia.*	
Narnien.	*Narni.*	
Interamnenſis.	*Terni.*	
Lauretanus.	*Loreto.*	vniti.
Recanaten.	Recanati.	
Anconitan.	*Acona.*	
Eſinus.	*Ieſi.*	
Camerinen.	*Camerino.*	
Auximan.	*Oſmo.*	
Fanenſis.	*Fano.*	
Aſculanus.	*Aſcoli.*	

Archiepiſcopatus cum ſuis Suffraganeis.

IN TVSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA,

Archiepiſcopatus Piſanus *Piſa.*

Epiſcopatus ſuffraganei.

Adiacenſis in Corſica Inſ.	*Aiazzo.*
Alerienſis. ibid.	*Aleria.*
Sagonenſis ibid.	*Sagona.*

Archiepiſcopatus Florentin.
Fiorenza.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Feſulanus.	*Fieſole.*
Piſtorienſis.	*Piſtoia.*
Cortonenſis.	*Cortona.*
Aretinus.	*Arezzo*
Collenſis.	*Colle.*
Burgi S. Sepulchri.	*Borgo.* (*S. Sepolcro.*

Archiepiſcopat. Senen.
Siena.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Pio II. ſua Conſtit. 3. Incip. *Triumphans*, eſt in Bullar. nouo tom. 1. pag. 315.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Suanenſis.	*Suana.*
Cluſinus.	*Chiuſi.*
Groſſetanus.	*Groſſeto.*
Maſſanus.	*Maſſa.*
Ilcineñ.	*Montalcino.*
Pientinus.	*Pienza.*

Archiepiſcopatus Genuen.
Genoua.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Bobienſis.	*Bobio*
Albinganenſis.	*Albenga.*
Naulenſis.	*Noli.*
Nebienſis in Corſica.	*Nebbia.*
Marianenſis, ibid.	*Mariano.*
Aceienſis, ibid.	*Acci.*

Archiepiſcopatus Taurinen.
Torino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Montiſregalis.	*Mondouì.*
Caſalen.	*Caſale.*
Salutiarum.	*Saluzzo.*

Archiepiſcopat Mediolanenſis.
Milano.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Bergomenſis.	*Bergamo.*
Albenſis.	*Alba.*
Vercellenſis.	*Vercelli.*
Cremonenſis.	*Cremona.*
Saonenſis.	*Sauona.*
Vintimilienſis.	*Vintimiglia.*
Aquenſis.	*Aichqui.*
Brixienſis.	*Breſcia.*
Nouarienſis.	*Nouara*
Aſtenſis.	*Aſte.*
Laudenſis.	*Lodi.*
Alexandrinus.	*Aleſſandria.*
Tortonenſis.	*Tortona.*
Ipporegienſis.	*Iurea.*
Papienſis. eſt exemptus.	*Pauia.*

IN PROVINCIA MARCHIAE ANCONITANAE.

Archiepiſcopatus Firman.
Fermo.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Sixto V. in ſua Conſtitut. 95. Incip. *Vniuerſi, Non. Kal. Iunij* 1595. eſt in Bullar. nouo, tom. 2. pag. 663.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Maceratẽñ.	*Macerata.*
Tolentiñ.	*Tolentino.*

Hæc Eccleſia de Collegiata in Epiſcopalem erecta fuit, & Maceratenſi vnita à Sixto V. ſua Conſtitut. Incip. *Super vniuerſas Id Decembris* 1581. eſt in Bullar. nouo, tom. 2. pag. 564.

Ripan.	*Ripatranſona.*
Montis Alti.	*Montalto.*
S. Seuerini.	*S. Seuerino.*

IN ROMANDIOLA, ET LOMBARDIA.

Archiepiſcopatus Vrbinatenſis.
Vrbino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Piſaurien.	*Peſaro.*
Eugubinus.	*Agubbio.*
Foroſempronienſis	*Foſſombrone.*
Senogallieñ.	*Senegaglia.*
Callieñ.	*Cagli.*
Ferettan.	*Montefeltro.*

Archiepiſcopatus Rauẽnatẽſis.
Rauenna.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Adrienſis.	*Adria.*
Comaclenſis.	*Comacchio.*
Foroliuienſis.	*Forli.*
Foropompilienſis.	*Forlimpopolo.*

Cæſenatenſis.	*Ceſena.*
Sarſinatenſis.	*Sarſina*
Fauentinus.	*Faenza*
Britonorien.	*Bertinoro.*
Ferrarienſis.	*Ferrara.*
Ariminenſis	*Rimini*

Hos duos vltimos Epiſcopatus ab immediata ſubiectione Sedis Apoſtolicæ Clemens VIII. in ſua Bulla confirmationis erectionis Eccleſiæ Bononien. & reſtitutionis nonnullarum Eccleſiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennaten. ſub die 18. Kal. Ianuarij 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolenſis.	*Imolà.*
Ceruienſis.	*Ceruia*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiuſmodi duos Epiſcopatus, quos Gregorius XIII Bononienſis, Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum reſtituit.

Archiepiſcopat. Bononienſis.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcopalem euexit Gregor. XIII. anno 1586. eamque Rauennati detraxit cum aliquibus ſuffraganeis huic attributis.

Bologna.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Placentin.	*Piacenza.*
Parmenſis.	*Parma.*
Rhegienſis.	*Reggio*
Mutiuenſis.	*Modena*
Cremenſis.	*Crema.*
Burgi S. Donini	*Borgo S. Donino,*

quod inter Parmam, & Placentiam ſitum, ad Ducem Parmenſem pertinens Epiſcopali honore auxit Clemẽs VIII. & huic Eccleſiæ in dicta Bulla ſuffraganeum conſtituit.

IN DALMATIA ſuper Mare.

Patriarchatus Aquileienſis.

Aquileia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Mantuanus	*Mantoua.*
Comenſis	*Como*
Tridentinus	*Trento.*
Veronenſis	*Verona.*
Patauinus	*Padoua.*
Vicentinus	*Vicenza.*
Taruiſinus	*Treuiſi.*
Concordienſis	*Concordia.*
Cenetenſis	*Ceneda.*
Feltrenſis	*Feltro.*
Bellunenſis	*Ciuidal de Belluno.*
Polenſis	*Pola.*
Parentinus	*Parenzo.*
Tergeſtinus	*Trieſte.*
Iuſtinopolitanus	*Capo d'Iſtria.*

IN ISTRIA ſuper Mare.

Patriarchatus Gradenſis

Grado.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctam ſcribunt Eginhartus, & Rhegino. Demum propter cœli inclementia Gradu relicto Summi Pont. Eugenij IIII. beneficio Venetorum Vrbs clariſsima Patriarcharum hunc adepta eſt anno 1456.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Clodienſis	*Chiozza.*
Ciuitatis nouæ, ſiue Aemonienſis.	*Città noua.*
Torcellanus.	*Torcello.*
Caprulienſis	*Caurli.*

IN REGNO NEAPOLITANO, & Terra Laboris.

Archiepiſcopatus Neapolitan.

Napoli.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Puteolanus. qui eſt ad Reg. præſent.	*Pozzuolo.*
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum. qui eſt ad Regiam præſentationem.	*la Cerra*
Iſclanus.	*Iſchia.*
Auerſanus. eſt exemptus à iuriſdictione Archiepiſc.	*Auerſa.*

Archiepiſcopatus Capuanus.

Capoa.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Theanenſis.	*Theano.*
Caluenſis.	*Calui.*
Caſertanus.	*Caſerta.*
Caiacen.	*Caiazzo.*
Carinolen.	*Carinola.*
Iſernienſis.	*Iſernia.*
Sueſſanus.	*Seſſa.*
Aquinatenſis.	*Aquino.*
Caſsinen.	*Montecaſino.*

Epiſcopus Caſſineñ.eſt Abbas Ordinis S.Benedicti illius loci, priuilegio Ioan. XXII. exemptus.

Archiepiſcopatus Salernitanus.

eſt ad Regiam præſentationem.

Salerno.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Campanienſis.	*Campagna.*
Caputaquenſis.	*Capaccio.*
Policaſtrenſis.	*Policaſtro.*
Nuſcan.	*Nuſco.*
Acernenſis.	*Acerno.*
Sarnenſis.	*Sarno.*
Marſicenſis.	*Marſico.*
Cauenſis.	*la Caua.*
eſt exemptus.	
Nucerinus.	*Nocera de pagani*

Archiepiſcopat. Amalphitan.

Amalfi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Litterenſis.	*Lettere.*
Scalenſis.	*Scala.*
Capritanus.	*Capri.*
Minorenſis.	*Minori.*
Rauellenſis.	*Rauello.*

eſt exemptus, & vnitus cum Scalenſi per Clementem VIII.

Archiepiſcopatus Surrentinus.

Surrento.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vicañ.	*Vico Equenſe*
Maſſalubrenſis.	*Maſſa.*
Caſtri maris.	*Caſtell'à mare.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Archiepiſcopat. Beneuentanus.

Beneuento.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Aſculanus.	*Aſcoli.*
Theleſinus.	*Teleſe.*
S. Agathæ Gothorum.	*S. Agatha.*
Montis Viridis	*Monte verde.*
Aliphanus.	*Alife.*
Montis Marani.	*Monte Marano.*
Auellinus.	*Auellino* } vniti.
Frequentinus.	*Frigento* } vniti.
Triuicanus.	*Triuico.*
Arianenſis.	*Ariano.*

eſt ad regiam præſentationem.

Boianen.	*Boiano.*
Bouinen.	*Bouino.*
Leſinen.	*Leſina.*
Vulturarieñ.	*Voltorara.*
Larinen.	*Larino.*
Thermularum.	*Termuli.*
S. Seueri.	*S. Seuero.*
Guardien.	*la Guardia Alferia*
Lucerinus.	*Lucera*
Troianus.	*Troia.*
eſt exemptus.	

Archiepiſcopatus Lancianẽſis.

Lanciano.

A Pio IIII. ex Epiſcopatu ad Archiepiſcopatum erectus fuit, eſt ad regiam præſentationem, & nullum habet ſuffraganeum.

Archiepiſcopatus Theatinus.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcop. erigitur à Clem. VII. an. 1526.

Ciuita de Chieti.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Orthonen.	*Ortona.* } vniti.
Camplenſis.	*Campli.* } vniti.

Hi vere ſunt ſuffraganei, ſequentes verò prætendunt ſe exemptos.

Ciuitatis Pennæ	*Ciuita di Penna.*
cui vnitus eſt Adrienſis	*Atri*
Aquilanus.	*Aquila.*
eſt ad Regiam præſentationem.	
Valuenſis	*Valua* } vniti
Sulmonen.	*Sulmona* } vniti
Aprutinus.	*Teramo.*
Ciuitatis Ducalis.	*Ciuita Ducale.*
Marſicenſis.	*Marſi.*

IN APVLIA.

Archiepiſcopatus Compſanus.

Conza.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Muranus.	*Muro.*
Satrianenſis.	*Satriano* } vniti.
Campanienſis.	*Campagna* } vniti.
Laquedonenſis.	*Lacedognia.*
S. Angeli Lõbardorum	*S. Angelo di Lõbardi.*
Biſaccienſis.	*Biſacia.*

Ar-

Archiepiſcopat. Acherontinus, cui Matheranenſis eſt vnitus, ſunt ad Regiam præſentat.

Accrenza, & Matera.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Venuſinus.	*Venoſa.*
Anglonen.	*Anglona.*
Nunc tranſlatus ad Turſim, vnde dictus Turſienſis.	
Potentinus.	*Potenza.*
eſt ad Regiam præſentationem.	
Grauinenſis.	*Grauina.*
Tricaricenſis.	*Tricarico.*

Archiepiſcopatus Tarentinus, eſt ad Regiam præſentat.

Taranto.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Motulenſis.	*Motula.*
eſt ad Regiam præſentationem.	
Caſtellanatenſis.	*Caſtellaneta.*
Oritanus.	*Oria.*
eſt ad Regiam præſentationem, nunc vnitus Brundufino Archiep.	

Archiepiſcopat. Brunduſinus, qui eſt ad Regiã præſentationẽ.

Brindiſi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Hoſtunenſis.	*Oſtuni.*
Neritonenſis.	*Nardò.*
eſt exemptus.	
Monopolitanus.	*Monopoli.*
eſt exemptus, & ad Reg. præſentat.	

Archiepiſcopat. Hidruntinus.

eſt ad Regiam præſentationem.

Otranto.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Caſtrenſis.	*Caſtro.*
Gallipolitanus,	*Gallipoli.*
eſt ad Regiam præſentat.	
Vgentinus.	*Vgento.*
eſt ad Regiam præſentat.	
Lycienſis.	*Lecce.*
Aleſſanenſis.	*Aleſſano.*

Archiepiſcopatus Barenſis.

Bari.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Bituntinus	*Bitonto.*
Melphiten.	*Molfetta.*
exemptus, vt aſſeritur.	
Iuuenacenſis.	*Giouenazzo.*
eſt ad Regiam præſentat.	
Rubenſis.	*Ruuo.*
Polignanenſis.	*Polignano.*
Minerbinenſis.	*Mondoruino.*
Conuerſanus.	*Conuerſano.*
Bitetten.	*Bitetto.*
Andrien.	*Andri.*
Vigilienſis.	*Biſceglia.*

Archiepiſcopatus Tranenſis.

Trani.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Montis Piloſi.	*Montepiloſo.*
Aleſſanen.	*Aleſſano.*
Rapollenſis.	*Rapollo.*
cui eſt vnitus Melphenſis ſub Archiepiſcopo Sypontino.	

Archiepiſcopatus Sypontinus.

Manfredonia.

Epiſcopatus ſuffraganeus.

Veſtanus.	*Vieſte.*
Melphienſis.	*Melfi.*
eſt exemptus, cui vnitus eſt Rappollenſis ſub Archiepiſc. Tranenſi.	

Archiepiſcopatus Nazarenus.

Nazareth.

Eſt titularis, habet Eccleſiam in Caſtro Baroli Tranenſis Diœceſis ſub inuocatione S. Mariæ Nazareth, cum Capitulo, Canonicis, dignitatibus, & Clero, intus dictam Eccleſiam habet iuriſdictionem, & vtitur inſignijs Archiepiſc.

IN CALABRIA,

Archiepiſcopatus Rheginenſis.

eſt ad Regiam præſentat.

Reggio.

Epiſcopatus ſuff.aganei.

Cathacenſis *Catanzaro.*
Cotronenſis *Cotroni.*
eſt ad regiam præſentationem.
Tropienſis *Tropia.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Oppidenſis *Oppido.*
Bouenſis *Boua.*
Hieracenſis *Geraci.*
Squillacenſis *Squillace.*
Neocaſtrenſis *Nicaſtro.*
Nicoterenſis *Nicotera.*
eſt exemptus ab Archiepiſcop. iuriſdictione.

Archiepiſcopatus Cuſentinus.

Coſenza.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Marturanenſis *Martorano.*
Caſſanenſis *Caſſano.*
eſt exemptus, & ad Reg. præſent.
Militenſis *Melito.*
eſt exemptus.
S.Marci *S. Marco.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopat. Roſſanenſis.

Roſſano.

Nullum habet ſuffraganeum.

Biſignanen. *Biſignano.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopatus S. Seuerinæ.

San Seuerino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vmbriaticenſis *Vmbriatico.*
Strangulenſis *Strongoli.*
Inſulanus *l'Iſola.*
Cariatenſis *Cariati.*
Bellicaſtrenſis *Belcaſtro.*

IN SICILIA.

Archiepiſcopat. Panormitanus.

Palermo.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Agrigentinus *Gergente.*
Mazarienſis *Mazara.*
Meleuitanus *Malta.*

Archiepiſcopat. Montisrealis.

Monreale.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Siracuſanus *Siracuſa.*
Cathanienſis *Catania.*

Archiepiſcopatus Meſſanenſis.

Meſſina.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cephaludenſis *Cefalù.*
Pactenſis *Patti.*
Liparenſis in Regn.Neap. *Lipari.*
eſt ad Regiam præſentat.

IN SARDINIA.

Archiepiſcopatus Turritanus.

Torre.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Algarenſis *Alguer.*
Boſanenſis *Boſsà.*
Ampurienſis *Ampurias.*

Archiepiſcopatus Arborenſis.

Arborem.

Epiſcopatus ſuffraganeus.

Vſſelenſis *Ales.*

Archiepiſcopatus Calaritanus.

Calari.

Nullum hodie habet ſuffraganeum.

IN SCLAVONIA,

Archiepiſcopatus Antibarenſis.

Antiuari.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Stephanenſis *Stefani.* } *vniti.*
Bodonenſis, *Benda.* }
Albanenſis *Albano.*
Alexienſis *Aleſſio.*
Scutarenſis, vel Scordenſis *Scutari.*
Sapatenſis, ſeu Sardanenſis, qui omnes ſunt in Albania.
Prozrinenſis *Priſcina.*
Sardicenſis *Soffia.*
qui duo ſunt in Seruia.
Buduanenſis *Buda.*

Dul-

Dulcinenſis.	*Dulcigno.*
Driuaſtenſis	*Driuaſte.*
Suacinenſis	*Suacino.*
Bollaſtrenſis	*Bollaſtro.*
Sierbienſis.	

qui ſex vltimi hodie Paſtore carent.

Archiepiſcopatus Raguſin.
Raguſi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Stagnenſis	*Stagno.*
Mercanenſis,	*Marcana.*
Trebinenſis	*Trebigne.*
Roſonenſis	*Riſano.*
Corzolenſis	*Corzola.*
Cattarenſis	*Cattaro.*

..olim ſub Archiepiſcop. Baren. in Apulia.

Garzalenſis.	*Gazzala.*

hodie caret Paſtore.

Archiepiſcopatus Spalatrenſis.
Spalatro.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Pharenſis	*Leſina.*
Traguriensis	*Trau.*
Sibenicenſis	*Sibenico.*

ſunt in ditione Venetorum.

Segnienſis	*Segna.*

in ditione Imperatoris.

Scardonenſis	*Scradona.*
Boſnenſis	*Boſna.*
Samadienſis	*Semedereuo.*
Modriſſienſis,	*Modruſſa.*
Corbauienſis	*Corbaua.*
Damnenſis	*Dumnoet.*
Macorenſis	*Macarſa.*

ſex vltimi ſunt ſub ditione Turcarum, & Modriſſien. ac Damnen. ad præſens carent Paſtore.

Archiepiſcopatus Iadrenſis.
Zara.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Arbenſis	*Arbe.*
Veglianenſis	*Veglia.*
Auxarenſis	*Oſſaro.*
Nonenſis	*None.*

Omnes ſub ditione Venetorum.

Archiepiſcopat. Dinchienſis.
Durazzo.

Epiſcopatus ſuffraganei ſunt Bendenſis, Clorenſis, Liſtenſis, & Canonienſis, qui omnes carent Paſtore, præter Metropolitanum. Extabant, & alij Epiſcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam ſunt hodie ſuppreſſi.

IN POLONIA.

Archiepiſcopat. Gneſnenſis, eſt Legatus Apoſtolicus natus, & Poloniæ Primas.
Gniezno.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vratislauienſis in Sileſia	*VVroclavv*
Vladiſlauienſis in Cuiania	*VVloclavv.*
Lubuſſenſis in Marchionatu Brandeburg.	*Lubuſa.*
Vilnenſis in Lithuania	*Vilna.*
Mednicenſis in Samogitia	*Zmudz.*
Plocenſis in Maſouia	*PlocKo.*
Cracouienſis in Polonia minori.	*KraKovv.*
Poſnanienſis in Polonia maiori	*Poznan.*
Camenecen. in Podolia.	*KamienRz.*
Vendenſis in Liuonia.	*Venda.*

Archiepiſcopat. Leopolienſis. in Ruſſia.
Lvvovv.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Camenenſis, in Pomerania.

Culmenſis, in Pruſſia	*Chelmno.*
Varmienſi ibid.	*Vvarmia.*
Vvlodomicienſis	*Vvalodzimirz.*
Luceocienſis	*LucKo.*
Polocenſis	*PolocK.*
Præmiſtienſis, in Ruſsia	*Pozemisl.*
Kiouienſis, ibid.	*Kiiovv*
Chelmenſis, ibid.	*Chelm.*
Piſcenſis	*PinsKo.*

Ex his, Leopolienſis, Præmiſſienſis, & Chelmenſis Epiſcopi, erant Græci ſchiſmatici, quos ipſi Ruſsi vocabant *Vladicas*, qui an. 1596. in communionem Eccleſiæ Romanæ à Clem. VIII. ſunt recepti, vt patet ex profeſsione Fidei ab ipſis emiſſa.

Poſteaquam Lituani ſeſe cum Polonis penitus

penitus coniunxere, atque in vnum Reipub. corpus coaluere, an. 1578. in Comitijs Lubrinenſibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi ſunt Antiſtites nominati, atque iſto ordine ad ferenda ſuffragia collocati, Primum illi duo Archiepiſcopi Gneſnenſis, & Leopolienſis, & poſtea ſequuntur Epiſcopi tredecim, de quibus iam ſupra dictum eſt.

Cracouienſis		Præmiſsienſis
Vladiſlauienſis		Mednicenſis
Vilnienſis	alternis	Culmenſis
Poſnanienſis		Chelmenſis
Plocenſis	alternis	Kiouienſis
Varmienſis		Camenecenſis
Luceorienſis.		

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiſcopatus in Scotia, ſed Epiſcopatus omnes D. Papæ in ſpiritualibus ſuberant. Poſtea à Sixto IIII. ibi ſequentes duo Archiepiſcopatus inſtituti fuerunt.

Archiepiſcopat. Andreapolitanus, Primas.

Saint Androuues.

Epiſcopatus ſuffraganei.

DuncKeldenſis	*DunKe'd.*
Aberdonenſis	*Aberden.*
Morauienſis	*Moray.*
Dumblanenſis	*Dumblane.*
Brechinenſis	*Brechin.*
Roſſenſis	*Roſſe.*
Cathanenſis	*Cathnes.*
Orcadenſis	*OrKnay.*

Archiepiſcopat. Glaſcoenſis.

Glaſco.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Candidæ caſæ, ſiue Gallouidiæ. *Quith horn.* vel *Gallovvay.*

Liſmorienſis, ſiue Argadiæ.	*Argyle.*
Inſularum, ſiue, Sodorenſis	*Oſibe Fles.*

IN VNGARIA.

Archiepiſcopat. Stringonien. ad Danubium fluuium. Vngaricè *Eſtergam* Germanicè *Gran.*

Archiepiſcopus Strigonien. eſt Legatus Apoſtolicus natus, & Regni Vngariæ Primas, ſummuſq; Cancellarius, & Secretarius, qui Regem ſolet inungere, & coronare.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Agrieñ	Vngaricè	*Egher.*
	Germanicè	*Erla.*
Nitrieñ	Vng.	*Nitra.*
	Germ.	*Neutra.*
Vacieñ	Vng.	*Vacz.*
	Germ.	*Vvatzen.*
Iaurineñ	Vng.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*

ad Danubium fluuium.

Quinqueeccleſieñ	Vng.	*Pets.*
	Germ.	*TunfKirchen.*

ad Drauum fluuium.

Veſprimieñ	Vng.	*Veſprin.*
	Germ.	*Vveiſbrun.*

eſt Cancelarius Reginæ, quam & coronare ſolet.

Archiepiſcopatus Colocen. Vngaricè *Colotſa.*

Epiſcopatus Suffraganei.

Zagrabienſis. Vng. *Zabrag.* Germ. *Agram*, ad Sanum fluuium in Regno Sclauoniæ verſus Croatiam.

Varadienſis	Vng.	*Varad.*
	Germ. *Groſſ*	*VVardein.*
Chianadienſis.	Vng.	*Chianad.*
Sirmienſis.	Vng.	*Szerem.*
Boſnenſis	Vng.	*Boszna.*

In Regno Boſniæ.

Tranſiluaniæ, ſiue Albæ Iuliæ, in Tranſiluania, Vng. *Feieruar. Erdelyben.* Germ. *Vveiſſemburg in Sibenburgen.*

Cibinienſis, ſiue Hermanſtadenſis in Tranſiluania, Vng, *Szbern.* Germ. *Hermanſtadt.* Verũ neſcitur, an hic ſit diſtinctus à Superiori, nam communiter vocatur Epiſcopus Tranſiluaniæ vnus, & alter.

Tinninienſis Vng. *Tinnini.* in Regno Boſniæ.

IN ANGLIA.

Archiepiſcopat. Cantuarienſis, totius Angliæ Primas eſt.

Canterbury.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Londinenſis *London.*

Vin-

Vintonienſis	*Vvinchester.*	
Elienſis	*Ely*	
Linconienſis	*Lincolne.*	
Lichfeldien.	*Lichfield.*	vniti
Conuentrienſis	*Conuentry*	
Salisburgenſis	*Salisbury.*	
Bathonienſis	*Bathe.*	vniti
Vvellenſis	*Vvelles.*	
Exonienſis	*Exceter.*	
Nordouicen̄	*Norvvich.*	
Vigornienſis.	*Vvorceter.*	
Herefordien̄.	*Herefortd.*	
Chiceſtrenſis	*Chicheſter.*	
Roffenſis	*Rocheſter.*	
Oxonienſis	*Oxford.*	
Gloceſtrenſis	*Gloceſter.*	
Petriburgenſis	*Peterborough.*	
Briſtolienſis	*Briſtol.*	
S. Dauidis	*S.Dauids.*	
Landafenſis	*Landaff.*	
Bangorienſis	*Bangor.*	
Aſſaphenſis	*S.Aſſaph.*	

Archiepiſcopat. Eboracen.
Yorch.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Durnelmenſis	*Durham.*
Carleolenſis	*Carlile.*
Ceſtrenſis	*Cheſter.*

IN ALEMANIA.

Archiepiſcopat. Moguntinus.
Maintz.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Fiſtetenſis	*Aichſtet.*
Herbipolenſis	*Vuirtzburg.*
Conſtantienſis	*Conſtnutz.*
Curienſis	*Cur.*
Argentinenſis	*Stransburg.*
Spirenſis	*Speyer.*
Vvormatienſis	*Vurmbs.*
Verdenſis	*Vverden.*
Hildeshemenſis in Vueſtphalia *Hildesheim.*	
Paldebonenſis ibid.	*Paderborn.*
Halberſtadienſis	*Halberſtat.*
Auguſtanus	*Augspurg.*
Bambergenſis eſt exemptus.	*Bamberg.*
Miſnenſis eſt exemptus.	*Meſſen.*

Archiepiſcopatus Pragenſis in Boemia Vrbs Regia.
Prag.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Olomenſis in Morauia	*Olmûntz.*
Vratislauienſis in Sileſia	*Breslau.*

Archiepiſcopatus Colonienſis.
Colln.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Leodienſis.	*Luttigh.*
Monaſterienſis	*Munſter.*
Mindenſis	*Minden.*
Oſnaburgenſis	*Oſnaburg.*

Archiepiſcopatus Bremenſis.
Bremen.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Balduicenſis, nunc ſupreſſus, Barde	*Vviſſ.*
Sleſuicenſis	*Sleſvvich.*
Raſeburgenſis	*Ratzemburg.*
Lubicenſis	*LubecK.*
Rigenſis, ſiue Liuonienſis	*Righe.*

cui olim Metropoli Epiſcopatus ſequentes iu Liuonia fuerunt ſuffraganei Renalienſis, Curienſis, ſiue Gerlandenſis, Oiſelenſis, Deptenſis, ſiue Topatenſis, Curomenſis, & alij in Pruſſia, qui nunc ſubſunt Gneſnenſi Archiepiſcopo.

Archiepiſcop. Magdeburgēſis.
Magdeburg.

Epiſcopatus Suffraganei.

Hauelburgenſis	*Hauelburg.*
Brandeburgenſis.	*Brandeburg.*
Merſeburgenſis	*Mesburg.*
Cicenſis, ſiue Naumburgensis in Miſnia	*Cicz Naumburg.*

Archiepiſcopat. Salſeburgēſis.
Salsburg.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Ratisponensis, exemptus	*Regenspurg.*
Paſſeuiensis	*Paſſau.*
Frizingensis	*Freiſingen.*
Brixinensis	*Brixen.*
Gurcensis	*GurcKh.*

La-

Lauantinus.	*Lauant.*
Seccouienſis	*SecKauvv.*
Chiemenſis	*Chiemſe.*

Nouæ ciuitatis in Auſtria *Neiſtadt.*
Viennenſis ibid. *Vvien.*
qui duo vltimi à Paulo I I. circa an. 1468. inſtituti fuerunt, petente Federico I I I. Imper.

Archiepiſcopatus Treuerenſis.
Trier.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Metenſis	*Mets.*
Tullenſis	*Toul.*
Verdunenſis	*Verdun.*

Archiepiſcopatus Tarantaſienſis, in Burgundia.
Tarentetſe.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Seduenſis	*Sedun.*
Auguſtanus.	*Oſta.*

Archiepiſcopatus Biſuntin.
Beſanzon.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Baſilienſis	*Baſel.*
Lauſanenſis	*Loſanne.*
Bellicenſis	*Bellay en Breſſe.*

ad ditionem Regis Galliæ pertinet.

Archiepiſcopatus Vpſalenſis, in Suetia.
Vpſbolm.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Scarenſis, ſeu Scaranenſis	*Schar.*
Lincopenſis	
Stiruinienſis	*Strengnis.*
Aloenſis	
Agarienſis	
Abduenſis.	

Archiepiſcopatus Nidroſienſis, in Noruegia.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Bergenſis	*Bergen.*
Stauagienſis	*Straffanger.*
Hamarienſis	*Hamar.*
Ansloenſis	*Anslo.*
Holamenſis	*Holam.*
Horcadenſis	
Sodrenſis	
Gronelandenſis, inſul.	*Groenlandt.*
Scalhoſtanus in Island.	*Scalbolt.*
Hemeteuſis	
Eaenſis	

IN BELGIO.

Poſtquam è Belgiò in Hiſpanias diſceſſerat Carolus Cæſar, de nouiſquè Epiſcopatibus per Belgium erigendis, cogitari cœperat, vt hac ratione Fides Catholica, & animarum ſalus extra periculum conſtitueretur, Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta diſtributione Prouinciarum in Diœceſes, locíſquè pro Epiſcopatibus, & Eccleſijs Cathedralibus, cum dote deſignatis, mittitur Romam an. 1558. Franciſcus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IIII. qui inter omnes Eccleſias in Belgio erectas, tres eſſe voluit Metropolitanas, ſeu Archiepiſcopales, Cameracenſem, Vltraiectenſē, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Mechliniēſem plane nouam; quam etiam primatialem eſſe voluit, refert Arnoldus Hauenſius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiſcopatuum.

Archiepiſcopatus Cameracēſis.
Cambray.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Atrebatenſis, in Arteſia.	*Arras in Artojs*	antiq.
Tornacenſis apud Neruios	*Tounay.*	antiq.
ad fluum Scandim.		
Namurcenſis ad Moſam flun.	*Namur.*	nouim.
Audomarenſis in Arteſia	*S.Omer.*	nouim.

Archiepiſcopatus Vltraiectēſis ad oſtia Rheni.
Vtrecht.

Harlemenſis, apud Hollandos.	*Harlem.*
Dauentrienſis, apud Tranſylu.	*Deuenter.*
Leouardienſis apud Friſios	*Leeu Vvardē*
Groeningenſis apud eoſdem	*Groningen.*
Middelburgenſis apud Zellād.	*Middelburg.*

Hæ

Hę ſinitates vna cum Vltraiecto hodie ab Hæreticis poſsidentur.

Archiepiſcopat. Melchliniẽſis. *Mecchelen.*

Epiſcopatus ſuff aganei.

Antuerpienſis in Brabantia. ad Scaldim fluuium.	*Anuers.*
Gandauenſis in Flandria ad Scaldim fluuium,	*Gant.*
Brugenſis in Flandria.	*Bruges.*
Iprenſis ibid.	*Iper.*
Boſcoduceuſis in Brabantia.	*Bolduc.*
Ruræmundenſis, in Geldria. ad Moſam fluu.	*Rurmonde.*

IN HIBERNIA.

Archiepiſcopat. Ardmachanus. *Ardmacha.*

Epiſcopatus ſuffraganei.

Medenſis.	*Midbe.*
Kylmorenſis.	*Cillmbor.*
Cluanenſis.	*Cluaines.*
Ardachanenſis.	*Ardach.*
Clochorenſis.	*Clochar.*
Rapotenſis.	*Rathbogh.*
Derenſis.	*Doire.*
Dunenſis	*Dun.* } *vniti.*
Conorenſis.	*Conaire.* }
Dromorenſis.	*Drom mor.*

Archiepiſcopatus Dublinienſis.

Ita dictus à Ciuitate, quæ olim vulgo Duibhliinn, ſeù ath Cliath Dinbhlinem dicebatar, nunc vero baile atha Cliath. Eſt Metropolis Regni quoad temporale: huius Archiepiſcopus ex priuilegio ſe Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Epiſcopatus Suffraganei.

Kylldarenſis.	*Cill Dara.*
Fearnenſis.	*Fearna.*
Lachlenſis.	*Loch da lachan.*
Oſorienſis.	*Ofrudhe.*

Archiepiſcopatus Caſilenſis. *Caſil.*

Epiſcopatus ſuffraganei.

Liſmorenſis dictus etiam Vvaterfordienſis *Limor*, & *Port lairge* Cluainenſis dictus Coreagenſis.

	Cluaine, Coreach.
Roſſenſis.	*Roſs.*
Ardfeartenſis.	*Ardfearta* } *vniti.*
Acadeoenſis.	*Achadeo.* }
Limiricenſis.	*Luimneach.*
Laonenſis,	*Cill da luagh.*
Imilicenſis.	*Imile.*
Finibricenſis.	*Finibre.*
Finuarienſis.	*Cill Fionurach.*

Fuit olim in hac Prouincia Epiſcopatus celebris Iniſcharenſis: ſed iam diuiſus partim Laonenſi, partim Ardfeartenſi adhæret.

Archiepiſcopatus Tuamenſis. *Tuaim.*

Epiſcopatus ſuffraganei.

Duacenſis.	*Cill mhic Duach.*
Cluanfeartenſis.	*Cluain Feart.*
Mayonenſis.	*Maindhgheo.*
Elinenſis.	*Oil Finn.*
Achacleoenſis.	*Achaidgheo.*
Aladenſis.	*Cill Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiſcopat Lugdunenſis. *Lyon.*

Epiſcopatus ſuffraganei.

Educenſis, ſiue, Auguſtodunenſis, *Autun.*

Matiſconenſis.	*Maſcon.*
Cabillonenſis.	*Chalon ſur Saone.*
Lingonenſis.	*Langres.*

Archiepiſcopat. Senonenſis. *Sens.*

Epiſcopatus ſuffraganei.

Pariſienſis.	*Paris.*
Carnotenſis.	*Chartres.*
Aurelianenſis.	*Orleans.*
Niuernenſis.	*Nouers.*
Antiſiodorenſi.	*Auſerre.*
Trecenſis.	*Troyes en Champagne.*
Meldenſis.	*Meaulx*

Archiepiſcopat. Burdegalenſis. *Bourdeaux.*

Epiſcopatus ſuffraganei.

Pictauienſis.	*Poictiers.*
Sanctonenſis.	*Sainctes.*

Engo-

Engoliſmenſis.	*Angouleſme.*
Petracoricenſis.	*Perigueux.*
Condomenſis.	*Condom.*
Malleacenſis.	*Mallezes.*
Agennenſis.	*Agenne.*
Lucionenſis.	*Lucon.*
Sarlatenſis.	*Sarlat.*

Archiepiſcopat. Arelatenſis.
In Prouincia Prouenciæ.

Arles.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Maſſilienſis.	*Marſeille.*
Aranſicenſis.	*Orange.*
Tricaſtinenſis.	*Tricaſtin.*
Tolonenſis.	*Tolon.*

Archiepiſcopat. Aquenſis.
Aix.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Aptenſis.	*Apt.*
Regenſis.	*Riez.*
Foroiulienſis.	*Freiuls.*
Vapincenſis.	*Gap.*
Siſtaricenſis.	*Siſteron.*

Archiepiſcopatus Viennenſis.
Vienne.

Epiſcopatus Suffraganei.

Valentinus.	*Valenre.*
Viuarienſis.	*Viuaray.*

Nam Albenſi, Heluiorum Vrbe à Croco Alamannorum Rege euerſa Sedis inde Viuarinm eſt ttanſlata.

Dienſen.	*Die. vniti.*
Gratianopolitanus.	*Grenoble.*
Maurianenſis.	*Mauremie.*
Gebennenſis, ſiue Geneuenſis.	*Geneue.*

Geneua à Nouatoribus an. 1535. occupata, Sedes hodie Epiſcopi eſt Aneſſiacum, Sabaudiæ oppidum.

Archiepiſcopat. Ebredunenſis.
Embrun.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Dignenſis.	*Digné.*
Nicienſis.	*Nice.*
Graſſenſis.	*Graſſe.*

Olim Antinopolitanus dicebatur; ſed poſtea Graſſum Prouenciæ Vrbem tertio inde milliari tranſlatus eſt, vnde Graſsienſis.

Glandeuenſis.	*Glandeſue.*
Senetenſis.	*Senez.*
Vencienſis.	*Sainct Paul de Vence.*

Archiepiſcopatus Auenionẽſis.
Auignon.

Ciuitatem hanc Auenionenſem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia ceſsit Clementi VI. Summo Pont. ad compenſationem tributi Romanæ Sedi per annos multos non ſoluti.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Carpentoractenſis.	*Carpentras.*
Vaſionenſis.	*Vaiſon.*
Cabellicenſis, ſiue Cabellionenſis.	*Cauaillon du Contae.*

Archiepiſcopatus Rhemenſis.
In Campania.

Reims.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Sneſsionenſis.	*Soiſſons.*
Cathalonenſis.	*Challons ſur Marne.*
Siluanetenſis.	*Senlis.*
Tornacenſis.	*Tournay.*
Ambianenſis.	*Amiens.*
Morinenſis.	*Teroane.*
Nouionenſis.	*Noion.*
Belluacenſis.	*Beauuais.*
Laudunenſis.	*Laon.*
Attrebatenſis.	*Artois.*

Archiepiſcopat. Rothomagẽſis, in Normandia.
Rouen.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Baiocenſis.	*Baieux.*
Abrincenſis.	*Auranches.*
Ebriacenſis.	*Eureux.*
Sagienſis.	*Sais.*
Lexouienſis.	*Liſieux.*
Conſtantienſis.	*Contances.*

Archiepiſcopatus Turonenſis. in Britannia.
Tours.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cenomanenſis.	*Mans.*
Redonenſis.	*Rennes.*

Ang

Andegauenſis	*Angers.*
Nannetenſis	*Nantes.*
Cariſopitenſis	*Cornouaille.*
Venetenſis	*Vennes.*
Maclouienſis	*S.Malo.*
Briocenſis	*S.Brieu.*
Trecorenſis	*Triguier.*
Leonenſis	*S.Paul de Leon.*
Dolenſis	*Dol.*

Archiepiſcopatus Bituricenſis, in Ducatu Aquitaniæ.

Bourges.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Claromontenſis	*Clairmont en Auergne.*
Ruthenenſis	*Rodez.*
Cafurcenſis	*Cahors.*
Lemouicenſis	*Limoges.*
Mimatenſis	*Mẽde de Guinauldã*
Albienſis	*Alby.*
Caſtrenſis	*Caſtre.*
Vabren.	*Vaures.*
Tutellenſis	*Tulles.*
S.Flori	*Sainct Flor.*
Anicienſis eſt exemptus.	*le Puy en Auergne*

Archiepiſcopatus Auxitanus, in Vaſconia.

Aux.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Aquenſis	*Aqs.*
Lectoratenſis	*Letoure.*
Conuenenſis	*S.Bertrãd.de Cominges*
Conſeranus	*S.Leger de Conſerans.*
Brigoricenſis, vel Taruienſis	*Tarbe*
Olorenſis	*Oleron en Bearn.*
Laſcarenſis	*Leſcar en Bearn.*
Vaſatenſis	*Baſas.*
Baſonenſis	*Baionne.*
Adurenſis	*Aire en Armignat.*

Archiepiſcopatus Narbonenſis, in Gothia.

Narbonne.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Carcaſſonenſis	*Carcaſſone.*
Britercenſis	*Beſiers.*
Agathenſis	*Agde.*
Ledouenſis	*Lodeue.*
Nemauſenſis	*Niſmes.*
Vticenſis	*Vſez.*
S.Pontij Tomeriarum	*S.Pont.*
Alectenſis	*Alex.*
Montis Peſſulani	*Mompelier.*

Ex Inſula Magalona an. 1536. ad Montem Peſſulum tranſlata eſt Paulo III. probante.

Archiepiſcopatus Tholoſanus.

Tholoſe.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Mirapicenſis.	*Mirepoix.*
Montalbanenſis	*Montalbano.*
Vaurenſis	*Vaure.*
Riuenſis	*Rieux.*
Lomberienſis	*Lombes.*
S.Papuli	*Sainct Papul.*
Appamiarum	*Appanes.*

IN HISPANIA.

Archiepiſcopatus Toletanus.

Toledo.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cordubenſis	*Cordoua.*
Abulenſis	*Auila.*
Conchenſis	*Cuenca.*
Seguntinenſis	*Sѕguenca.*
Iaenſis.	*Iaen.*
Segobienſis	*Segobia.*
Chartaginenſis	*Murcia.*
Oxomenſis	*Oſma.*
Valliſoletanus	*Valladolid.*

Archiepiſcopat. Tarraconenſis in Catalonia.

Tarracona.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Barchinonen.	*Barcelona.*
Gerundenſis	*Girona.*
Elnenſis	*Elna.*
Vicenſis	*Vich.*
Celſonenſis	*Solſona.*
Vrgellenſis	*Vrgel.*
Illerdenſis	*Lerida.*
Dertuſenſis	*Tortoſa.*

Archiepiſcop. Cæſarauguſtanus in Aragonia.

Çaragoça.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Oſcenſis.	*Hueſca.*
Balbaſtrenſis.	*Barbaſtro.*
Iacen.	*Iacca.*
Tiraſonenſis.	*Tarazona.*
Albarrazinen.	*Albarrazin.*
Terulen.	*Teruel.*

Archiepiſcopatus Hiſpalenſis, in Bætica.

Seuilla.

Epiſcopatus Suffraganei.

Malacitanenſis.	*Malaga.*
Gadicenſis.	*Cadiz.*
Canarienſis.	*Canaria.*

Archiepiſcop. Compoſtellanus in Gallecia.

Sanctiago de Gallicia.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Tudenſis.	*Tui.*
Salmanticenſis.	*Salamanca.*
Caurienſis.	*Coria.*
Placentinus.	*Placencia.*
Aſtoricenſis.	*Aſtorga.*
Zamorenſis.	*Zamora.*
Aurienſis.	*Orenſe.*
Pacenſis.	*Badaioz.*
Mondonienſis.	*Mondonedo.*
Lucenſis.	*Lugo.*
Ciuitatenſis	*Ciudad Rodrigo.*
Ouetenſis.	*Ouiedo.*
Legionenſis.	*Leon.*

Sunt ij duo vltimi exempti.

Archiepiſcopatus Valentinus.

Valença.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Oriolanenſis.	*Oruela.*
Segobricenſis	*Segorbe.*
Maioricenſis.	*Mallorca.*

Archiepiſcopatus Granatenſis.

Granada.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Almerienſis.	*Almeria.*
Guadicenſis.	*Guadix.*

Archiepiſcopatus Burgenſis.

Burgos.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Pampilonenſis.	*Pamplona*
Calaguritanus.	*Calaborra.*
Palentinus.	*Palencia.*

IN LVSITANIA.

Archiepiſcopat. Bracharenſis totius Hiſpaniæ Primas.

Braga.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Portugalenſis.	*Porto.*
Conimbricenſis.	*Coimbra.*
Viſenſis.	*Viſeu.*
Mirandenſis.	*Miranda.*

creatus à Paulo III. Summo Pont. an. Domini 1545. inſtante Ioanne III. Portugaliæ à Bracharenſi Archiepiſcop. diſmẽbratus.

Archiepiſcopatus Vliſbonenſis, Metropolis ampliſſima, & totius Orbis emporium celeberrimum.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Lamacenſis.	*Lamego.*
Aegitanenſis.	*Guarda.*
Leirienſis.	*Leirea.*
Septenſis.	*Ceita, in Africa.*
Funchalenſis.	*Funchal.*
In Inſula Canariæ.	
Angrenſis.	*Angra.*
In Inſula Tertia.	
Ciuitatis omnium Sanctorum.	
Baia de todos los Sanctos in Braſil.	
Promontorij viridis.	*Cabo verde.*
S. Thomæ.	*Thome.*

hi duo vltimi ſunt in Aethiopia.

Ar-

Archiepiſcopatus Eborenſis.

Euora.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Algarbienſis.	*Algarue.*
Portalegrenſis.	*Portalegre.*
Eluenſis.	*Eluas.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiſcopat. Goenſis, totius Indię Orientalis Primas.

Goa.

In hac Ciuitate reſidet Prorex, atquè vniuerſæ Indiæ Senatus.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cochinenſis.	*Cochin.*
Malacenſis.	*Malaca.*
Meliaporenſis.	*Meliapor.*
Cranganenſis.	*Cranganor.*
Mocambiquenſis.	*Mocambique.*

Olim Epiſcopatus, hodie Epiſcopalis adminiſtratio.

Iapponenſis.	*Iapan.*
Chinenſis.	*China.*
Syrenenſis.	*Sirene.*

Armeniorum Patriarcha, & ſex Epiſcopi ſuffraganei, cum vniuerſo populo obedientiam præſtiterunt Papæ, anno 1607. coram Eremitis Auguſtinianis, in celebri Perſiæ oppido, quod Aſpamum, ſeu Aſpahamum, vocant: litteras obedientiales ad Paulum Quintum Pontificem Maxim. miſerunt, & Philippus III. Hiſpaniarum Rex, vt latius Chriſtiana Fides propagaretur, nominauit in Epiſcopum Perſiæ Reuerendiſs. Fratrem Antonium de Gouea Luſitanum, Ord. Eremitarum S. Auguſt. alumnum, qui antea in Perſiani Regis Curiam, maximo feruore Chriſtianam Fidem primus inuexerat, aliaquè notatu digna fecerat, prout in libro de hoc ab illo conſcripto omnibus notum eſt.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiſcopat. S. Dominici.

Santo Domingo.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cabacenſis.	*Cabaſco.*
Borignenſis.	*Borico.*
Nondarenſis.	*Nondura.*
Panamenſis.	*Panama.*
Chartaginenſis.	*Cartagena.*
S. Martini.	*S. Martin.*

Archiepiſcopat. Vrbis Regum, ſeu Limenſis.

Ciudad de los Reges.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cuſcouienſis.	*Cuſco.*
Quitonenſis.	*Quito.*
Guamangacenſis.	*Gamanga.*
Arequipenſis.	*Arequipa.*
Pacenſis.	*Paz.*
Platenſis.	*Plata.*
Trugillenſis.	*Trugillo.*
Guanncenſis.	*Ganuco.*
Calapaienſis.	*Calapaia.*
Portus veteris.	*Porto viejo.*
Guarachilenſis.	*Guarachil.*
Popaianenſis.	*Popaian.*
Carchienſis.	*Garchas.*
S. Michaelis.	*Piura.*
S. Franciſci.	*S. Franciſco.*
Meridenſis.	*Merida.*

In Inſula Iucutana.

Archiepiſcopatus Mexicanus.

Mexico.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Xelicanus.	*Xile.*
Mothoacanus	*Mothoacano.*
Guiacanus.	*Guiacanan.*
Taſcalanns.	*Taſcala.*
Guatimalanus.	*Guattimala.*
Craſenſis.	*Craſencia.*
Nicaraganus.	*Nicaragoa.*
Ciapen.	*Ciapa.*

Sunt etiam alij Archiepiſcopi, per Prouincias diuiſi, vt in nouo Granatenſi Regno eſt Archiepiſcopus Tochaimen. Et in Bætica noua, eſt Archiepiſco. S. Spiritus, & alii.

INDEX
RERVM, ET SENTENTIARVM
Quæ in hac Praxi Diſpenſationum Apoſtolicarum continentur.

A

Abbas Lapus Monachos ſuos alebat ex lucro ſuę aduocationis, lib 5. cap. 4 nu. 4.
Abbatis Montis Caſſinenſis Vicario committuntur diſpenſationes, & alia reſcripta ex priuilegio Apoſtolico, lib. 7. cap. 4 nu. 62.
Abbatiſſa, Prioriſſa, & c. poſſunt ſuas prælaturas reſignare, etiã ad fauorem, & eum reſeruatione penſionis, lib. 6. cap. 1. num 46.
Abbatiſſa, non eligitur minor quadraginta annis, d. cap. 1. num. 50.
Abbatiſſa, non eligitur illegitima, nu. 52.
Abbatiſſa, & Præfecta Monaſterij Monialium in Italia, ad triennium tantum eliguntur, ex Conſt. Greg. XIII. nu. 53.
Abbatiſſa, ſeù Prioriſſa, expleto triennio, denuò non eligenda, Sede Apoſtolica inconſulta, num. 55.
Abbreuiatores Maioris Pręſidętię, ad quid à Papa deputati, lib. 2. cap. 3. nu 2.
Multa addunt in minutis litterarum, quæ non ſunt in ſupplicatione, num. 20.
Interpretantur, caſſaturam ſupplicationis fuiſſe factam per errorem, num. 24.
Litteras Apoſtolicas ſubſcribunt, lib. 2. cap. 8. num. 2.
Sunt magnę auctoritatis circa expeditiones litterarum Apoſtolicarum, ibid. num. 3.
Abbreuiatores Maioris Pręſidentiæ circa officium examinandi, ibid. num. 4.
Ad quid teneantur circa eorum reſidentiam in Cancellaria Apoſtolica, num. 5.
Superfluum detrahunt ex litteris Apoſtolicis, lib. 8. cap. 5. num. 9.
Abbreuiatores, multa habent priuilegia à Paulo V. lib. 2. cap. 8. num. 8.
Abbreuiatoris culpa, circa litteras Apoſtolicas, quomodo puniatur, lib. 2. cap. 3. num. 16.
Abbreuiatorum Cancellariæ Collegium à quo inſtitutum, & quot eſſe debeant, lib. 2. cap 8. num. 6.
Abbreuiatoriarum collatio ad quem ſpectat, ibid. num. 7.
Abeſſe quandoque non poteſt Clericus, ſeù Presbyter, licèt ad reſidentiam non adſtrictus ratione beneficij, lib. 5. cap. 6. num. 41.
Abeſſe Epiſcopi ſingulis annis non poſſunt, vltra tres menſes, lib 5 cap. 8. nu. 3.
Vide infra Verbo, Abſens.
Ablatiuus abſolutus, importat conditionem, lib. 7. cap 2. nu. 64. & lib. 9. cap. 5. nu. 27. & lib. 8 cap 6. num. 54.
Abradi, & corrigi quomodo poſſint litteræ Apoſtolicę, antequam ad plumbum mittantur, lib. 7. cap. 7. num. 77.
Abſentes Clerici non ſubueniunt neceſsitatibus Eccleſiarum, lib. 4. cap. 7 nu. 17.
Non tamen compelluntur ad reſidendum in propria Diœceſi, ibid num. 18 19. 20.
Abſentes pro vtilitate Eccleſię, & Reipublicæ, ac alijs cauſis, pro pręſentibus, & intereſſentibus habentur, lib. 5. cap. 6. num. 38.
Abſentibus Beneficiatis Vrbis, & Capellanis, alijſq; familiaribus Papę, quomodo detur licentia percipiendi fructus, lib. 5. cap. 6. num. 36 & 37
Abſens Canonicus ex indulto, gaudet omnibus diſtributionibus quotidianis ex gratia, & proponitur exemplum, ibid. num. 39.
Abſentiæ tempus indultum Canonico, non comprehendit tres menſes à Conc. Trid. permiſſos, ibid num. 40.
Abſoluendi modus, laicos hæreticis opinioni-

bus adhærentes, lib.3 cap.4.num.11.
Abſoluendi poteſtas, non extendiiur ad diſpenſandum, lib.5.cap.12.num.2.
Abſoluendi, & diſpenſandi ſimoniacos, forma, & modus, lib.5.cap.12.nu.1.
Abſoluendi, & diſpenſandi differentia, lib.5.cap.12.num.6.
Abſolutio, cenſuræ conuenit, diſpenſatio, irregularitati, lib.5.cap 12.num.4.
Abſolui quando quis dicatur ab Irregularitas, lib.5.cap.12.num.9.
Abſolutio ab excommunicatione contra Presbyteros, ſtudentes iuri ciuili, non eſt reſeruata, lib.5.cap.5.num.24.
Abſolui præſumitur excommunicatus, ſalutatus à Papa, lib.2.cap.4.num.33.
Abſolutio regulariter, non Ordinario, ſed Confeſſario committitur pro caſu occulto, lib.8.cap.10.num.22.
Abſolutio, cui committatur, quando Orator, neq; ad Vrbem, neque ad Ordinarium valet tutò accedere, lib.8.cap.10.num.23.
Abſolutio, ob delictum publicum, quando committatur Confeſſario, lib.8.cap.10.num.24.
Abſolutio à raptu mulierum, nemini reſeruata, lib.7.cap.6.num.63.
Abſoluit ſolus Papa mulierum raptores in diſpenſatione matrimoniali, ibid. num.65.
Abſolutio non concedenda, niſi petenti, lib.8.cap 6.num.1.
Abſolutio ab inceſtu, nemini reſeruata, lib.8.cap.2.num.12.
Abſolutio ab excommunicatione, quando detur à Papa in diſpenſatione matrimoniali, lib.8.cap.2.num.15.
Abſolutione à generali excommunicatione, egent matrimonium ſcienter cum impedimento dirimenti contrahentes, lib.8 cap.3 num.31.
Abſolutionis formula pro defuncto, lib.8.cap.10.num.16.
Abſolutio petenda in ſupplicatione pro alienatione rei Eccleſiæ ob traditā poſſeſſione, ante beneplacitum Apoſtolicū, lib.9.cap.6.nu.30. necnon rehabilitatio pro Rectore Eccleſiæ, alienante, nu.31. Et quandoquè in vtroq; fore tàm abſolutio, quam rehabilitatio pro eodem, nu.32.
Abſolutio pro Rectore malè alienante bona ſuæ Eccleſiæ, ſpectas ad Papam tantū: pro laicis verò recipientibus, etiam ad Ordinarium, lib.9.cap.6.num.35 & 36.
Abſtinentia à copula carnali, detecto impedimento matrimonij, excludit dolum, & quarè, lib.8.cap.4.num.44.
Abuſus Iuriſdictionis, eximit Clericos ab Ordinarijs, lib.4.cap.5.num.57.
Accedere ad Vrbem quando teneatur Orator pro diſpēſatione matrimoniali in forma pauperum, lib.8.cap.5.nu.26.
Acceſſus ad Vrbem, quibus impedimentis temporalibus excuſetur, et quanto tēpore: & de pęna reincidentiæ, lib.8.cap.10.num.17.18.19.& 20.
Actus legitimus, non recipit diem, neque conditionem, lib.2.cap 7.num.9.
Actus, qui certo temporis ſpatio non concluditur, perpetuus reputatur, lib.6.cap.4 num.32.
Actū perfectum ſignificat dictio, poſtquā, lib.7.cap.6.num.68
Actum, nihil dicitur, vbi ſubſtantialia deficiunt, lib.8.cap.3.num.36.
Acquiſita ſimoniacè, cuinam debeantur, lib.5.cap.9.num.15.16.
Adminiſtratio, Eccleſiaſtica quæ, lib.1.cap.6.num.19.
Adulterium, & fides data, quomodo requiratur in impedimento criminis, lib.8.cap.9.num.4.
Aduocationis munus, in Romana Curia, exercetur etiam per Clericos in ſacris conſtitutos, lib.5.cap.4.num.5.
Aetas ad beneficia ſimplicia, quæ, lib.4.cap.1.num.1.
Super ea ſolus Papa diſpenſat, ibid. nu 2.
Non diſpenſat Epiſcopus; aliàs beneficij collatio, nulla; niſi aliud in fundatione caueatur, nu.5.& 6.
Aetatis annum decimumquartum ad beneficia, ſufficit eſſe cęptum, lib.4 cap.1.num.10.
Ita etiam, ad Canonicatum Collegiatæ Eccleſiæ, nu.11.

Aeta. ad Dignitatem, Canonicatum, & Portionem, quae, lib 4. cap. 1. num. 13.
Et quęnam ad Parochiales, ibid. num. 14.
Illius defectus non ſuppletur per clauſulas generales, in litteris diſpenſationis, num. 19.
Et ſi quid minimum deſit, collationem beneficij non ſuffragari, num. 20.
Aetas, quomodo computanda, lib. 4. cap. 1. num. 23.
Aetatem maiorem habens, non deſinit habere minorem, num. 25
Aetati proximus, facilius diſpenſatur, lib. 4. cap 1 nu. 22.
Aetatis defectus ad beneficia, diſpenſatio non datur ad partem, lib. 4. cap. 2. nu. 1. & 2.
Aetas pręciſè in ſupplicatione diſpenſationis ſuper illius defectu, explicanda, & quare, lib. 4. cap. 2. num. 26.
Aetas ad penſiones obtinendas, quae, lib. 4. cap. 2. num. 39.
Aetatis diſpenſatio ad Sacros Ordines, sẽper ferè à Curia exulauit, & quarè nouiſſimè cõceſſa, lib. 4. cap. 2. nu. 42. et 43.
Aetas ad Matrimonium requiſita, quę, lib. 4. cap. 3. nu. 1. & lib. 7. cap. 2. nu. 84.
Aetatis determinatio ad matrimonium contrahendum, eſt de Iure humano, lib. 4. cap. 3. num. 4.
Aetas ad matrimonium, à Papa ex cauſa diſpenſatur, lib. 4. cap. 3 num. 5.
Et an diſpenſetur ab Epiſcopo, num. 6.
Aetati ad matrimonium tempore minimo deficiente, recurritur ad Sedem Apoſtolicam, lib. 4. cap. 3. num. 7.
Aetatem ante promotus. Vide infra, Verbo Promotus.
Aetas nulla, ſera eſt ad diſcendum, lib. 5. cap. 5. num. 15.
Aetas ad Abbatiſſatum, qua, lib. 6. cap. 1. num. 50.
Aetatis diſpenſatio cum moniali ad Officia, & Dignitates, lib. 6. cap. 1. num. 51.
Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus, lib. 8 cap. 9 num. 14.
Affectum dicitur, per appoſitionem manus Papę, commendatum beneficium, lib. 6. cap. 4. num. 12.
Affinitatis impedimentum ex actu fornicario quomodo correctum, lib. 7. cap. 1. num. 4.
Affinitas quid ſit, & quotuplex, ibid nu. 13.
Quando contrahatur, num. 14. & lib. 8. cap 7. num. 20.
Quanto tempore duret, num. 15.
Non oritur ex pollutione extraordinaria, num. 16.
Sed ex commiſtione apta ad generandum, nu. 17.
Affinitatis genera, quot: & declarantur, lib. 7. cap. 1. num. 21.
Affinitatis primum genus tantùm hodie impedit, ibid. num. 22.
Affinitas impedit ſicut Conſanguinitas, lib. 7. cap. 1, num. 2?. & cap 5 nu. 94.
Affinitas fornicaria, reſtricta ad Primum, & Secundum gradum ex Conc. Trid. ibid. num. 24.
Ac etiam per Pium V. cuius Conſtitutio circa id proponitur, ibid num. 25.
Affinitas fornicaria in Primo, & Tertio gradibus, non impedit matrimonium contrahendum, num. 26. ac proinde non requirit diſpenſationem, d. lib. 7. 7. num. 27.
Affinitas ſuperueniens, quomodo iudicanda, num. 29.
Affinitas, & Conſanguinitas, ad quẽ vſquè gradũ, matrimonium impediant contrahendum, lib. 7 cap. 5. num. 60.
Affinitas, & Conſanguinitas, ſpecie non differunt; ſed tantum quoad diuerſitatem graduum, ibid. num. 72.
Affinitatis ne, vel Conſanguinitatis ſit impedimentũ, ſi in Vrbe ignoretur, quomodo explicandum in litteris diſpenſationis, num. 74.
Affinitas, eſt attinentia perſonarum, ex copula prouèniens, num. 76.
Affinitas regulatur ſecundum gradus Conſanguinitatis, lib 7. cap. 5. nu. 91.
Affinitatis Arboris deſcriptio, ibid. nu. 92.
Affinitatis ſuperuenientis formula ſupplicationis pro diſpenſatione, lib. 8. cap. 1 num. 56.
Affinitatis Arboris declaratio, lib. 7. cap. 5. num. 93.

Affini-

Affinitatis ſuperuenientis impedimento occulto exiſtente, recurritur ad Sacram Pœnitentiariam pro diſpenſatione, lib. 8. cap. 1. num 57. & ſub qua formula, illa detur, num. 58.
Affinitatis ſuperuenientis impedimentum, ratione conſuetudinis ab Epiſcopo diſpenſatur, ibid. num 60.
Affinitatis impedimentum non prouenit ex matrimonio rato non conſummato, etiam ex Declaratione Sac Congr. lib. 8. cap. 7. nu. 15. niſi tantùm initiatiuè. num. 16.
Agrimenſores, quomodo adhibendi in alienatione Terræ Eccleſiæ, lib. 9. cap. 4. nu. 17.
Alexander IV. creatus Papa Neapoli, lib. 2. cap. 7. num. 42.
Alexander Lucianus Vicarius generalis Neapolitanus commendatur, lib. 7. cap. 2. num. 17.
Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum non admittitur ſine cauſa, lib. 9. cap. 1. num. 7.
Alienandi bona Eccleſiaſtica, priuilegia Regularibus aliàs conceſſa, ſublata per decretum Sac. Congr. Concil: lib. 9. cap. 1. num. 10. & decreti tenor proponitur, num. 11.
Alienatio rerum Eccleſiæ, cauſam, & ſolemnitatem requirit, ibid. nu. 17.
Alienationis rerum Eccleſiæ, quænam cauſæ ſint in praxi receptæ, lib. 9. cap. 1. num. 18.
Alienatio rerum Eccleſiæ, Papæ auctoritate legitimè interpoſita, omnem ſolemnitatem excludit, ibid. num. 22 & 23.
Alienationis rerum Eccleſiaſticarum, quàm parciſſimi fuerint Sixtus V. & Clemens VIII. lib. 9. cap. 2. num. 26. verſ. Ad rem verò.
Alienari non poſſunt bona Eccleſiæ vacantis, lib. 9. cap. 4. num. 2.
Alienatio, ea maior, quæ fit in laicum, quàm quæ fit in Eccleſiam. ibid. nu. 7.
Facta per Prælatum in conſanguineos, cenſetur in fraudem Eccleſiæ, nu 8.
Alienatio in forma, Si in euidentem, &c. *quando plures litteras requirat, ibid. num. 10.*
Alienatione facta in vtilitatem Prælati tantùm, ſucceſſor non tenetur ſtare contractui; ſecus verò in vtilitatem Eccleſiæ *lib. 9. cap. 4. num. 12. 13.*
Alienatio in euidentē, &c. debet eſſe rei certæ. aliàs non admittitur ſupplicatio, & quarè: & ſtylus contrarius receſſit a Curia: licèt aliquando ſeruetur, vt hic, lib. 9. cap. 4. nu. 20. & 21.
Alienandæ rei valor in proprietate exprimendus in reſcripto, ſi in euidentem, etc. *ibid. num. 36.*
Et verificandus etiam coram Iudicibus delegatis, num. 37.
Cōſideratur tempore contractus, nu. 37.
Alienatio rei, paruę valoris quomodo facienda ſine aſſenſu Apoſtolico: & explicatur cap. terrulas, *12.* q. *2. ibid. num. 43. & 44.*
Alienationis praxis iuxtà d. cap. Terrulas. *nu. 46.*
Alienanda bona, ſi fuerint litigioſa, &c. explicandum in reſcripto, Si in euidentem, *lib. 9. cap. 4. num. 18.*
Alienandæ Terræ confinia quare deſignanda, d. cap. 4. num. 28.
Alienationis in euidentem &c. ſupplicatio omnia continere debet, et quæ cautelæ: et refertur caſus ob non illorū expreſſionem, ibid. num. 29 30 & 31.
Alienādæ rei valorē probādi praxis, nu. 41
Alienationum in euidentem Commiſſarij, debent aſſiſtere æſtimatoribus, nu. 42.
Alienationum rerum Eccleſiæ Commiſſarij an poſſint exequi reſcriptum, ſi conductor augeat canonem, num. 57 & 58.
Alienatio rerum Eccleſiæ, patronorum conſenſum non requirit, lib. 9. cap 5. num. 14. vocandus tamen eſt habens regreſſum ad beneficium, num. 15.
Alienandi neceſſitas ſubeſſe non creditur, niſi probetur, num 55.
Alienandi bona Eccleſiæ datur licentia ante confectum inſtrumentum: poſtmodum verò, confirmatio: & in dubio, ſi ignoretur, an fuerit confectum inſtrumentum, quid ſeruetur in Curia, nu. 62. & 63.
Alienantes bona Eccleſiæ inconſulto Romano Pōtifice, in quibus caſibus excuſentur

ſentur à pœnis,lib.9.cap.6.nu.17.
Alienationis inſtrumentum fieri poteſt, etiam ante obtentum beneplacitum Apoſtolicam,ibid. num.18.
Alienationis contractus,cenſetur perfectus per traditionem poſſeſſionis, num. 20.
Alienatione prohibita, non cenſetur prohibita alienatio ex cauſa neceſſaria, num.29.
Alienationis prohibitioni non dicitur quis contrauenire,ſi res pro ſoluendis debitis hęreditarijs alienat,ibid.nu. 31.
Aut pro pauperibus puellis Teſtatoris conſanguineis dotandis, num. 32.
Alienatio quomodo vtilis Eccleſiæ, ſi finita linea, melioramenta deuoluantur, lib.9 cap.8.num.1.
Alienare non dicitur, qui veterem alienationem confirmat; quod declaratur, vt hic,ibid.num.15.16.& 17.
Alienationis veteris confirmatio, non habet locum in Ciuitatibus,& locis S. R. E. num.18.
Alienationis appellatione, venit permutatio, lib.9.cap.10.num.11.
Alienare prohibitus,non poteſt permutare, ibid.num.2.
Alienare an poſſit Epiſcopus aliquid de bonis ſua menſa in Canonicos, abſquè ſolemnitate,num.12.
Alienatio rei Eccleſiæ eſt nulla, ſine interpoſitione Decreti,lib.9.cap.11.num. 1. quod interponitur cauſa cognitione præcedente, num.2.
Alienandi facultas quonam modo Regularibus concedatur, num. 4. & ſub qua forma pro eis reſcribatur, numer.5.
Alienatio rerum Eccleſiæ,ſi poſt Decretum Delegatorum probetur non cedere in euidentem vtilitatem, irritatur, num.13.
Alienatio patrimonij, Vide Verbo, Patrimonij alienatio.
Alimenta neceſſaria in ſubſidium vitę, lib.8.cap.6.num.40.
Alleganti turpitudinem ſuam, non eſt credendum,lib. 3. cap. 5.num.6.
Aloyſius Riccius Epiſcop. Vican. ſolo verbo à Papa doctoratus fuit: eiuſque encomium,lib.1.cap.6.nu.5.
Amiſſioni litterarum Apoſtolicarum quomodo ſuccurratur, lib.7. cap. 7.num. 89 & 90.
Anguſtia loci,vel locorum, Vide, Cauſa ob anguſtiam.
Annexorum,idem eſt iudicium, lib. 8. cap. 6.num.66.
Annulus Cardinalitius ſemper excipitur in licentia teſtandi pro Cardinali;& cui hodie debeantur iura, illius ratione, lib.10.cap.3.num.26.
Annulus Piſcatorius rumpitur,mortuo Papa, lib 2.cap.7.num.35.
Annuli vſus in miſſa probibetur,lib.3. cap. 6.num 32.
Annus, quomodo computandus in litteris Apoſtolicis,lib.2 cap.7.num.47.
Annus Pontificatus,in litteris apponendus, & quarè,ibid.num.50.
Annum 14.ad beneficia requiſitum,ſufficit eſſe cęptum,lib.4.cap.1.num.10.
Anno probationis non elapſo,profeſſio non emittenda,lib.4.cap.3.num.21.
Anno probationis non expleto, quando emitti poſſit profeſſio, num.22.
Annus,quarè Nouitio pręſcribatur ad emittendam profeſſionem,lib. 5. cap. 4. num.27.
Anno non completo,quando Papa diſpenſet ad profeſſionem. ibid.num.28.
Annus probationis non completus, etiam per diem, aut duas horas, profeſſionē inualidam reddit,num.33.& 39.
Antiquior Canonicus quiſnam intelligatur, lib.9.cap.3 num.18.
Antiquiori Canonico, quãdo committantur reſcripta Si in euidentem,&c.d.lib. 9.cap.3.nu.7.
Antonius Ricciullus, Epiſcopus Caſertanus commendatur,lib.9.cap.7.nu 30.
Aperitio oris,quando,& quomodo per Papam concedatur,lib 10.cap.4.nu. 29.
Apoſtata arcetur etiam à minoribus ordinibus, lib.5.cap.13.num.1.
A ſolo Papa diſpenſatur, lib.5.cap. 13. num. 2.
Apoſtaſia triplex,& declaratur,nn.3.

Apoſtatis, quinam Clerici annumerentur, num 4

Apoſtata ad ordinem, aut dignitatem, inhabilis, lib. 5. *cap.* 13. *nu.* 0.

Etiam reconciliatus ſuo Superiori, eget diſpenſatione, num 7.

Et quomodo diſpenſetur, num. 8.

Apoſtatæ datur abſolutio cum diſpenſatione, & licentia ſe transferendi, & quomodo, num. 9.

Apoſtatis quomodo detur diſpenſatio per Sacram Pœnitentiariam, num. 10.

Et quomodo in vtroquè foro, num. 11.

Apoſtatarum pœnę ex Conſtit. Pauli IV. num. 17.

Apoſtatæ à fide an, & quomodo diſpenſentur, num. 18.

Apoſtatæ à Romana Curia abſenti quomodo detur abſolutio, & diſpenſatio, lib. 5. *cap.* 13. *num.* 19.

Apoſtatarum, & eiectorum Decreta Sacrę Congr. lib. 5. *cap.* 14. *num.* 1.

Arbitrari non licet, quę ſunt à iure determinata, lib. 4. *cap.* 1. *num.* 21.

Arbitrio Iudicis remittuntur, quæ certa lege definita non ſunt, lib. 7. *cap.* 2. *nu.* 57. *& cap.* 6. *nu.* 73.

Arbitrio Iudicis remittitur quiſnam pauper, vel diues dicatur, lib. 8. *cap.* 5. *num.* 21.

Arbitrium boni viri, importat clauſula, Si tibi videbitur, *lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 61.

Arboris Conſanguinitatis in Tertio, & Quarto gradibus, deſcriptio, lib. 7. *cap.* 5. *num.* 78.

Arbor Conſanguinitatis, ſecundum vſum Ruſticorum, vocatur Cippus, ibid. num 79.

Arboris Conſanguinitatis in Quarto gradu, deſcriptio, num. 82.

Arboris Duplicis Quarti Cõſanguinitatis ex duobus ſtipitibus deſcriptio, nu. 87. *& arboris eiuſdem declaratio, nu.* 88.

Arboris Conſanguinitatis in Quadruplici Quarto gradu, deſcriptio, lib. 7. *cap.* 5. *num.* 89. *& declaratio, num.* 90.

Arbor Conſanguinitatis, quarè inuenta, lib. 7. *cap.* 1. *num.* 11.

Archidiaconus, nihil differt à primo Diacono, lib. 9. *cap.* 3. *num.* 16.

Arctatus, quis dicatur, lib. 4. *cap.* 4. *num.* 12. *&* 13.

Arctatis, Dimiſſorias ad Primam Tonſuram concedit Capitulum, ſede vacante, lib. 4. *cap.* 4. *num.* 14.

Arctato, non promoto infra tempus, datur prorogatio, ibid. num. 22.

Arguere non licet ab alijs Regularibus ad Regulares Societatis Ieſu, lib. 6. *cap.* 2. *num.* 16.

Argumentum ab identitate, vel maioritate rationis non valere, quando procedat, lib. 6 *cap.* 2. *num.* 19.

Argumentum de perſonis ad tempus, validum eſt, lib. 6. *cap.* 4. *num.* 34.

Argumentum à maiori ad minus regulariter non valet in materia diſpenſationis, lib. 1. *cap.* 5. *num.* 3. *Quando autem ſecùs, eod. lib. cap.* 1. *nu.* 24.

Arreptitijs, Caducis, & furioſis non datur diſpenſatio, lib. 3 *cap.* 6. *nu.* 39.

Aſſenſus Papæ debet præcedere contractum alienationis rei Eccleſię, lib. 9. *cap.* 5 *num.* 64.

Aſſertioni Oratorum, Papa non tenetur ſtare, lib. 7. *cap.* 5. *num.* 108.

Aſſertioni partium non eſt ſtandum circa vtilitatem Eccleſię in reſcripto, Si in euidentem, *lib.* 9 *cap.* 5. *num.* 1. *nequè inſtrumento, num.* 2.

Aſſertio Rectoris, & Notarij non ſufficit ad probandam vtilitatem Eccleſiæ; imò nequè ipſius Papę, niſi aliunde probetur, ibid num. 51. *&* 54.

Atramenti diuerſitas quando reddat ſcripturam ſuſpectam, lib. 2. *cap.* 3. *nu.* 30.

Auctor, in Collegium Officialium Diſpenſationum in Cancellaria Apoſtolica cooptatus, lib. 7. *cap.* 2. *num.* 5.

Auditoris Camerę ſumptum in forma, Vidimus, *ſub qua formula detur, lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 91. *De eo non eſt dubitandum, ibid. num.* 92.

Et probat tanquã originales litterę n. 93

Et dicitur probatio probata, nu. 95.

Auditoris Camerę nouem Notarij, differunt à decem Notarijs Cameræ, lib. 10. *cap.* 5. *num.* 3.

Aug.

Augmentum dotis. Vide verbo, Dotis augmentum.

B

Baptiſmus datus in forma Eccleſiæ, nullo modo reiterandus, lib. 2. cap. 9. num. 10.

Baptiſmus efficit quem Originarium, lib. 4. cap. 5. num. 33.

Bartholus, qua ætate cœpit ſtudere, & doctoratus fuit, lib. 5. cap. 5. num. 16.

Beatiſſimus, ſolus Papa vocatur, lib. 2. cap. 2. num. 1.

Belgarum Cauſa in Diſpenſatione matrimoniali, lib. 7. cap. 2. nu. 95.

Beneficia Curata, ſunt cæteris digniora, lib. 2. cap. 5. num. 29.

Non veniunt in diſpenſatione, niſi exprimantur lib. 2. cap. 5 numero 30.

Etiam ſi fuerint curata habitu tantùm, & non actu, ibid. num. 31.

Beneficia etiā ſimplicia dicūtur, licèt reſidētiam requirant, lib. 2. cap. 5. nu. 32.

Beneficium Eccleſiaſticum quid ſit, ibid. num. 33.

Et, quid ad ſui eſſentiā requirat, nu. 34.

Beneficij appellatione, non veniunt Dignitates in materia odioſa, lib. 2. cap. 6. num. 1.

Beneficia electiua, non veniunt in diſpenſatione niſi exprimantur, lib. 2. cap. 6. num. 24.

Beneficium electiuum quodnam dicatur, ibid num 25.

Beneficia plura, quę intelligātur, eod. lib. 2. cap. 7. num. 5.

Beneficij appellatione, etiam Iuriſpatronatus continetur, lib. 4. cap. 2. nu. 9.

Beneficia erecta, auctoritate priuata, & quandoque Epiſcopi, non dicuntur Eccleſiaſtica, lib. 4. cap. 1. nu. 17. & 18.

Beneficium Iuriſpatronatus Eccleſiaſtici comprehendi ſub quacunquè reſeruatione, d lib. 4. cap. 1. num. 22.

Beneficium datur propter Officium, & obligat ad Horas canonicas, niſi nullos habeat redditus, ibid. num. 49. & 50.

Beneficij titulus abſquè poſſeſſione, non obligat ad Horas canonicas, nu. 21.

Beneficij poſſeſſio abſquè fructibus, vel tenuibus, an obliget ad Horas Canonicas, lib. 4. cap. 2. num 52. & 53.

Beneficium, quodnam dicatur tenue, ad effectum recitandi Horas Canonicas, ibid. num 54.

Beneficiatus, arctatus redditur onere celebrandi per ſeipſum, lib. 4. cap. 4. num. 21.

Beneficij Titulus, intelligitur de collato cum pacifica poſſeſſione, ibid nu. 15.

Beneficij loco, habentur diſtributiones quotidianæ, pro Titulo ad ordines, nu. 19.

Beneficium, Origo, aut domicilium Clerici, Diœceſim denominant, lib. 4. cap. 5. num. 6.

Beneficium non habenti, conceditur à iure, vt ordinetur ad Titulum Patrimonij, lib. 4. cap 5 num 8.

Beneficij ratione quis efficitur ſubditus quoad ordines, & quomodo, lib. 4. cap. 5. num. 34 35. & 36.

Beneficia plura obtinens in diuerſis Diœceſibus, à quolibet illarum Epiſcopo ordinatur, lib. 4. cap. 5. nu. 37.

Beneficij collatio familiari triennali, requiritur etiam in prima Tonſura, & quare, ibid. num. 63 & 64.

Beneficiatus, ante ætatem promotus, eget noua prouiſione, & quomodo illa detur, lib. 4. cap. 9. nu. 5 & 11.

Beneficia ſimplicia, de iure communi reſidentiam requirunt, & limitatur, lib. 5. cap. 6 nu. 1. & 2.

Beneficiatis in Vrbe, quomodo detur licentia percipiendi fructus in abſentia, ibid. num. 16.

Beneficij ſimoniacè acquiſiti, non datur retentio, lib. 5. cap. 9. num. 20.

Beneficia ſęcularia ſæcularibus, regularia, regularibus conferenda, lib. 6. cap. 1. num. 1.

Beneficia curata ſęcularia, cur poſſint per Canonicos Regulares obtineri, lib. 6. cap. 1. num. 14.

Beneficia curata, quando, & quomodo Monachis conferantur, ibid. num. 19. 20. & 29.

Beneficia præſumuntur ſęcularia, niſi regularia probentur, num. 31.

Bene-

Beneficium , an ſæculare, vel regulare ſit, attenditur vltimus ſtatus.nu.34.

Beneficia regularia non conferenda , niſi Regularibus profeſſis, lib. 6. cap. 1. num 40.

Beneficij appellatione , in materia fauorabili, venit penſio, lib.6.cap.2 nu.8.

Beneficium , & penſionem vacare , à pari procedunt, num.9.

Beneficij collatio , debet eſſe perpetua , & ſtabilis, num.23.

Beneficium Curatum hodie non commendatur ad ſex menſes , lib. 6. cap. 3. num 10.

Beneficia duo , alterum in Commendam perpetuam, alterum in Titulum, incompatibilia, ibid.nu.17.

Beneficia duo non poſſunt teneri in commendam , quatenus incompatibilia , lib.6.cap.4.num 3. & num. 24. & num.25.

Beneficia duo non poſſunt teneri alterum in Titulum, alterum in Commẽdam perpetuam, d.lib.cap.4.num.4.

Beneficij fructus, ſunt bona Eccleſiaſtica , lib.9.cap.1.num.3.

Beneficiorum prouiſiones , non dantur per Breuia, ſed ſub plumbo , lib. 9 cap.3. num. 39.

Beneplacitum Apoſtolicum nõ præſtat Papa in alienationibus rerum Eccleſiæ, niſi certioratus de illius vtilitate , lib.9.cap.5.num.41.

Beneplacito Apoſtolico non expedito infra tempus in inſtrumento præfixum , quid agendum? lib.9.cap.6.nu.21.

Bigamiæ Irregularitas, prima eſt inter cæteras , lib.2.cap.1.num.1.

Bigamia quid ſit num.2.

Et quotuplex.num.3.

Bigamiæ Irregularitas , ſine culpa contrahitur; imò ex ea conſequitur gratia , num.4.

Bigami, nudati ſunt omni priuilegio , ac etiam habitu clericali, num.5.

Bigami , priuilegio non priuantur , ſi ſint in Sacris, niſi degradentur, num.6.

Bigamis in Sacris conſtitutis permittitur deferre habitum , & Tonſuram ob reuerentiam Sacrorũ Ordinum, n.7.

Bigamis, etiã ſimilitudinarijs, aut Religioſis profeſſis permittitur deferre habitum, & Tonſuram , lib. 2. cap. 1. num.8.

Bigamus eſt incapax beneficij Eccleſiaſtici , etiam ſimplicis, licèt Tonſuratus , ibid.num.9.

Bigamus, merus Laicus reputatur, nu.10.

Bigamus eo ipſo , quod matrimonium contrahit, amittit quæcunque beneficia Eccleſiaſtica, nu.11.

Bigamiæ irregularitas non tollitur per ingreſſu Religionis, num.12.

Bigamiæ impedimentum, ſola diſpenſatione tollitur, num.17.

Bigamia quæcunquè, a ſolo Papa diſpenſatur, num.18.

Bigamiæ ſupplicationis diſpenſationis formula, lib.2.cap.1.nu 22.

Bigamus, ex cauſa deuotionis diſpenſatur , lib.1 num.20.

Bigamiæ qualitas, exprimenda in ſupplicatione, ibi 1.num.24.

Ea non expreſſa , vitiatur diſpenſatio , num.25.

Bigamia non contrahitur ex ſponſalibus , etiam cum copula, num.27.

Contrahitur tantum ex matrimonio legitimè contracto, num.28.

Bigamus, nequè ad minores ordines ab Epiſcopo diſpenſatur, lib.2.cap.1. nu.14.

Bigamia, quando non inducatur ex vxorum pluralitate, lib.2.cap.1.nu.29.

Bigamiæ diſpenſationis formula litterarum, lib. 2.cap.4.num 2.

Bigamię irregularitas , dupliciter contrahitur, lib 2.cap.5.num.8.

Bigamia requirit matrimonium conſummatum, n 9.

Bigamia non inducitur ex matrimonio rato tantùm, num 10.

Bigamus ſimilitudinarius, ab Epiſcopo diſpenſatur, lib 2.cap.1.n.16.

Bigamię , quoad omnia , diſpenſatio ſolius eſt Papæ, num.11.

Bigamiæ irregularitas, quomdo excipiatur in mandato ad diſpenſandum , lib.2. cap.7.n.27.

Bona Eccleſię non alienantur ſine ſolemnitate, contraria conſuetudine non obſtante,

ſtante, lib.9.cap. 1.num. 4. & 5.
Quo iure ſint prohibita alienari, ibid. num. 6.
Bona Eccleſiæ vacantis, alienari non poſſunt, d.lib.9.cap.4.nu.2.
Bona Eccleſiæ alienanda, ſi fuerint litigioſa, explicandum in reſcripto, Si in euidentem, *d.cap.4.num.18.*
Et ſub quo Pontificis decreto alienantur, lib.9.cap.8 num.27.
Bona ad Eccleſiam reuerſa, & inter alia eius bona deſcripta, non alienanda ſine noua ſolemnitate, d.cap.8.nu.20.
Bona Eccleſiæ dicuntur, quæ illius intuitu ſunt acquiſita, lib.10.cap.1.num.2.
Bona, poſt obitum Epiſcopi reperta, quando præſumantur Eccleſiæ, vel hæredum, ibid.num.5. & Rota Deciſio circa id proponitur, num.6.
Bona, poſt obitum Prælati reperta, non ad Eccleſiam, ſed ad Cameram ſpectare, num.12.
Bonarum mentium eſt, ibi culpam agnoſcere, vbi culpa non eſt, lib.8.cap.1. num.25.
Bonorum conſeruatio. Vide, Cauſa, vt bona conſeruentur, &c.
Bonorum Eccleſiaſticorum alienatio, non cōceditur ſine cauſa, lib 9.cap.1.nu.7
Bonorum Eccleſiæ perpetuis conceſſionibus, quodnam decretum à Papa apponatur, lib.9.cap.8.num.28.
Bona fide promoto ante ætatem, quomodo ſuccurratur, lib.4.cap.9.num.4.
Bona fide promoti ſine litteris dimiſſorijs, non puniuntur, lib.4. cap.10. nu.13.
Breuia Apoſtolica, non ſunt Bullæ, *lib. 9. cap.3.num.37.*
Breuia Apoſtolica, cur ſic nuncupentur, ibid.num.40.

C

Cameræ Notarij differunt à Notarijs Auditoris Cameræ, lib. 10. cap. 5. num.3.
Cameræ Apoſtolicæ munus, quale ſit, lib.10. cap.5.num.4.
Cancellariæ Apoſtolicæ Abbreuiatores, *ſuperfluum detrahunt ex litteris Apoſtolicis, lib. 8. cap. 5. num. 9.*
Cancellariæ Apoſtolicæ ſtylus, inconcuſſè ſeruatur, lib.7.cap.5 num.11.
Cancellariæ error in reſcriptis, non debet obeſſe partibus, d.cap.5.num.7.
Cancellariæ Apoſtolicæ ſtylus, in iure communi fundatur, ibid.num.12.
Cancellariæ Apoſtolicæ Vicecancellarius, aut Regens, errorē in nomine proprio corrigendi in diſpenſatione, facultatem non habet, num.15.
Cancellariæ Apoſtolicæ Officialium munus, lib.2.cap.3.num.5.
Cancellaria Apoſtolica, eſt organum mentis, & vocis Papæ, ibid. num. 21. & lib.9.cap.3.num.9.
Cancellariæ error in litteris, corrigitur ſine partis diſpendio, num.25.lib.2.cap.3.
Cancellariæ obſeruantia, declarat mentem Pontificis, eiuſquè Conſtitutionem, lib.7.cap.7.num.70.
Cancellariæ Apoſtolicæ Regens, quænam nomina, & cognomina corrigit in litteris Apoſtolicis, lib.2.cap.2.nu.14.
Cancellaria quicquid geſſit, videtur geſtum à Papa, lib 8.cap.4.num.26.
Cancellariæ Regulæ, Vide, Regulæ Cancellariæ.
Cancellatio verborum in ſupplicatione, declarat mentē Papæ denegantis cancellata, lib.7.cap.7.num.78.
Canon ſoluitur propriè pro Emphyteuſi, lib.9.cap.4.num.54.
Canonici Cathedralis Eccleſiæ, veniunt ſub nomine Dignitatis, lib.9 cap.3.nu. 3.
Sunt in magno honore, & præeminentia conſtituti, ibid.num.4.
Canonicus, dicitur pars corporis Eccleſiæ, & Epiſcopi, num.5.
Canonicus Cathedralis Eccleſiæ, non habet propriè dignitatem, num.6.
Canonicatum in Cathedrali obtinens Epiſcopus Titularis, quo habitu in ea vtatur, & vbi ſedere debeat, lib. 5. cap.8.num.9.& 10.
Canonici Regulares, ſine diſpenſatione Apoſtolica, ſunt incapaces beneficiorum ſecularium, lib.6.cap.1.nu.9.& 26.
Canonicus Regularis, poteſt obtinere Parochialem Eccleſiam, de licentia tamen

ſuorum Superiorum, ibid. num. 11. & 12.
Canonicum Regularem, non eſſe admittendum ad Parochialem Eccleſiam, abſquè Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, etiã ex ſententia Auctoris, ibid. nu. 13.
*Canonici Regulares tranſlati, non poſſunt obtinere beneficia curata, lib.*6.*cap.*1. *num.*11.
*Canonici Regulares cur poſſint beneficia curata ſæcularia obtinere, num.*14.
Canonici Regulares promoti in Epiſcopos, quos habitus deferant, num 15.
*Canonico ſeculari non graduato, quando conferatur præbenda theologalis, num.*25.
*Canonicus diſpenſatus ad percipiendos fructus in abſentia, cenſetur diſpenſatus ad non emittendam profeſſionem fidei, lib.*1.*cap.*5 *num.*23.
*Canonicus diſpenſatus ad præbendam, ſacrum ordinem annexum habentem, non eſt diſpenſatus ad vocem in Capitulo, ibid. num.*26.
*Canonicatus, & præbenda, in quo differant, lib.*2.*cap* 5, *num.*38.
Canonicatus nonnulli, præbendas, etiam extra Eccleſias *habentes, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 38.
*Canonicatus aliqui, præbenda prorſus carentes, ibid. num.*39.
*Canonica Collatio, quæ, lib.*2.*cap.*7.*num.*2.
Canonica electio quomodo facienda, nu 4.
*Canonica quando dicatur electio, ibid. nu.*5.
Canonica præſentatio, quæ, num. 6.
*Canonica inſtitutio, quæ, num.*7.
*Canonicatus, Dignitas, & Portio, quam ætatem requirant, lib.*4.*cap.*1.*nu.* 13.
*Canonicorum reſidentia non poteſt per Capitulum relaxari, lib.*5 *cap.*6.*num.*5.
Canonici Baſilicæ *Principis Apoſtolorum de Vrbe, quomodo excuſentur à reſidentia, ibid. num.*13.
*Canonici, priuatim in Eccleſia celebrantes, diſtributiones amittunt, ex Declarationibus S. Congr. num.*14. & 15.
*Canonicus Pœnitentiarius, quomodo habendus præſens in Choro, & alijs: & referunt plures Declarationes Sacræ Congr. ibid. num.*18.
Canonico habenti præbendam Theologalem, an, & quando debeantur diſtributiones quotidianæ, lib. 5. *cap.* 6. *num.*20.
*Canonicus abſens ex indulto gaudet etiam omnibus diſtributionibus quotidianis ex gratia; & proponitur exemplum, ibid. num.*36.
*Canonicus antiquior, quiſnam dicatur, lib.*9.*cap.*3.*num.*18.
Canonici Eccleſiæ *Neapolitanæ habent vſũ mitræ, lib.*4.*cap.*2.*num.*33.
*Canonicus Pœnitentiarius, tenetur audire confeſſiones caſuum, etiam non reſeruatorum, lib.*5.*cap.*6.*num* 19.
*Canonicus diſpenſatus ſuper defectu ætatis ad Subdiaconatum, poteſt habere vocem in Capitulo, lib.*1.*cap* 5. *nu.* 17.
*Capellani, & familiares Papæ quomodo diſpenſentur ad ſtudendum iuri ciuili, lib.*5.*cap* 5.*num.*11.
Capellania, quando dari poſſit puero, ante primam tonſuram, lib. 4. *cap.* 1.*num.*27.
*Capellaniæ, ſine auctoritate Superioris fundatæ, conferuntur minori ſine diſpenſatione, lib.*4.*cap.*2.*num.* 20. *Exceptio, num.*21.
*Capellanis, & alijs familiaribus Papæ quãdo detur licẽtia percipiendi fructus in abſentia, lib.*5.*cap.*6 *num.*3. & 7.
*Capitulum, ſede vacante, concedit Prælatis, literas dimiſſorias ad primam tonſuram, lib.*4.*cap.*4.*num.*14.
Capitulum, ſede vacante, concedit litteras teſtimoniales, lib. 4.*cap.*6.*num.*15.
*Capitulum, quod rectè gerit, non debet reuocari à nouo Epiſcopo, num.*20.
*Capitulo, quando liceat diſtributiones denare, lib.*5.*cap.*6.*num* 7.
*Capitula haberi non poſſunt, cum officia celebrantur, ibid. num.*16.
*Capitulo, quando Canonicus non tenetur aſſiſtere, num.*17.
Cap. licet canon., de Elec. in 6 *habet locum in commendis perpetuis, lib.*6. *cap.* 4. *num* 2.
Cap. Terrulas; 12. q. 2. *eiuſquè gloſſæ intellectus, lib.*9.*cap.*4.*num.*44.
Capuccini, aliįquè Regulares non comprehen-

bendũtur Decreto Congreg. pro litteris dimiſſorialibus, lib.4.cap.6.nu. 5.

Carceratus pro debito, matrimonium contrahere poteſt, lib.7 cap.7.num.44.

Cardinaliũ multi adſcripti Collegio Scriptorum Apoſtolicorum, imò, & ipſe Papa, lib 8.cap.6.num 48.

Cardinalium numerus, ad ſeptuaginta redactus à Sixto V. lib.6 cap.4.num.58.

Cardinales, omnia ſcire debent, quæ pertinent ad Eccleſię militantis gubernationem, lib.6.cap.4 num.59.

Cardinales, ſũt Eccleſię Cardines, ibid.n.60.

Cardinales, quibus vtantur veſtibus, & quibus Papa, lib.6.cap.4 nu.64 et 66

Cardinales, quomodo habeant Titulum Eminentiſſimi, & Veſtra Eminentia, d.cap. 4. num.65.

Cardinalium creationes, quas derogationes requirant, lib.4.cap.6.num.38.

Cardinali datur beneficium in commendam, tenendum vnà cum alijs &c. lib.6.cap. 4. num.22.

Cardinali, ſi detur beneficium in Titulum, datur diſpenſatio, ibid.num.23.

Cardinalibus, quomodo interdicta facultas teſtandi, lib.10.cap.2.num.2.

Cardinalibus conceditur facultas teſtandi pro quantumuis maxima ſumma, lib.10.cap.3.num.25.

Cardinalitius annulus, ſemper excipitur in licentia teſtandi pro Cardinale, & cui hodie debeantur iura, illius ratione, ibid.num.26.

Cardinalium Congregatio, Vide, Congreg.

Carnaliter ſe cognoſcentes ſub ſpe facilioris diſpenſationis, ſunt indigni diſpenſatione, lib.8.cap.1.num.12.

Carnali copula, Vide infra, Copula carnalis.

Caſſaturę in ſupplicationibus Summi Pontificis, arguunt fidelitatem, & vigilantiã Officialiũ, lib.2.cap.3.nu.29.

Caſſatura potius, quàm raſurę in ſupplicationibus Summi Pontificis tolerantur, ibid.num.33.

Caſualis homicida, diſpenſationem petere debet, lib. 5.cap. 1.num. 10.

Catalogus alphabeticus Diœceſum, & Epiſcopatuum, latinè denominatorum; & quomodo à vulgari denominatione diſſentiant, lib.8.cap.5.num.71.

Cathedralis Eccleſię appellatione, venit Metropolitana, & Patriarchalis lib. 1.cap.6.num.30.

Cathedralis Eccleſia, dicitur Collegiata, lib.2.cap 6.num.33.

Cauſæ ad diſſoluendũ matrimoniũ ratum ex diſpẽſatione Sũmi Pontificis, quęnam requirantur, lib.8.cap.7.nu.27.

Cauſa quęnam requiratur ad diſpenſandum ſuper Cognatione ſpirituali, lib. 8.cap.8.num.4.

Cauſa, ob anguſtiam loci, frequentior in diſpenſationibus matrimonialibus, & quomodo accipiẽda, lib 7.cap.5.n.34.

Cauſa dotis incõpetẽtię Oratricis, in quo loco verificãda, lib.7.cap.5.nu.37. & 38.

Cauſa, ob anguſtiam Ciuitatis, in diſpenſatione matrimoniali ſublata à Paulo V. lib.7.cap.5.num.41. etiam in illius ſuburbijs, num.42.

Cauſa, ob anguſtiam loci Pauſilipi Neap. diœceſis admittitur, lib.7. c.5. nu 43.

In paruis Ciuitatibus quomodo admittitur, ibid.num.44.

Et quid ſi Oratorum, alter ex Ciuitate alter alio ex loco oriundi, num.45.

Cauſa vna allegata in diſpenſatione matrimoniali, non poteſt alia poſtmodum ſuffragari, lib.7.cap.5.num. 54.

Cauſam in litteris diſpenſationis non expreſſam, Delegatus non poteſt admittere, & quarè, lib.7.cap.5 num.56.

Cauſa in diſpenſatione narrata, omnino verificanda, lib.7.cap.6.num 2.

Cauſę in diſpenſationibus matrimonialibus requiſitæ ex cap.quia circa, de cõſãg. & affin. *quę ſint, lib.7.cap.2.num.3.*

Cauſę diſpẽſationũ matrimonialiũ per Sac. Cõgr.Cõcil.declaratę, lib.7.cap.2.nu.4.

Cauſa, ob anguſtiam loci, ibid.num 6.

Cauſa, ob anguſtiam locorum, num.7.

Cauſa, ob anguſtiam locorum, quomodo exprimenda in diſpenſatione matrimoniali, ſi in Curia contingat, loca ipſa ignorari, num.8.

Cauſa, ob anguſtiã loci, ſi Oratrix, domiciliũ in aliena diœceſi contraxerit, nu.9.

Cauſa, ob anguſtiam loci, cum clauſula, Et ſi extra, *lib.7.cap 2.num.10.*

Cauſę Diſpenſationis, quo tempore verificandę, lib.7.cap.2.num.28.

Cauſam ſufficere eſſet veram, tempore impetrationis diſpenſationis, quomodo intelligendum, ibid.num.31.

Cauſa incõpetentię dotis, & illius augmẽti, n 36. in diſpenſatione matrimoniali.

Cauſa, incompetentię dotis Oratricis cum illius augmento, quomodo probetur, num.40.

Cauſa, pro Oratrice indotata, in diſpẽſatione matrimoniali, lib.7.cap.5.nu.46.

Cauſa, propter lites ſuper ſucceſſione bonorum, quomodo, & quarè admittatur in diſpenſatione matrimoniali, ibid. num.54 & 55.

Cauſa, propter Oratricis dotem, litibus inuolutam, quomodo, & quarè admittatur, num.58. & 59.

Non admittitur regulariter, niſi in gradibus remotioribus, num.60.

Cauſa, requiritur in diſpenſatione, lib. 1. cap.1.num 6.

Cauſa in diſpenſatione, non intelligitur, niſi exprimatur, num.7.

Cauſa, in qualibet re conſideratur, nu. 10.

Cauſa ſiuè finalis, ſiuè impulſiuę falſitas, vitiat diſpenſationem, ibid. in fin.

Cauſa non exiſtente, vix, aut rarò diſpenſatur, num. 11.

Cauſę diſpenſationum matrimonialium de ſtylo Romanę Curię, quę.

Cauſa deuotionis, cum bigamo diſpenſatur, lib.2.cap.2.num.20.

Cauſa deuotionis tantùm: quandoquè non ſufficit in alijs gratijs, num.21.

Cauſam ſufficit verificari, tempore exequutionis diſpenſationis, lib. 7.cap.6. num 25.

Cauſę matrimoniales, nimis periculoſę, & quarè, ibid num 44.

Cauſa, ne mulier diffamata remaneat, ſufficit ad diſpẽſandũ, lib 8.cap.5.nu.1.

Cauſa, propter Oratricis dotem, litibus inuolutam, vt verificetur, quid debeat Delegatus inſpicere, lib.7.cap 2.n.61

Cauſa varię matrimonialium diſpenſationum ſine copula d. cap. 2. per totũ.

Cauſa, propter lites ſuper rebus magni momenti, d.cap 2.num.62 & 63.

Cauſa, propter inimicitias, in matrimoniali diſpenſatione, num 65.

Cauſa pecuniaria ardua, capitali ęquiparatur, num.68.

Et quando ardua iudicetur, ibid.nu. 69.

Cauſa, pro confirmatione, pacis, in matrimniali diſpenſatione, num. 74.

Pro Oratrice, filijs grauata, lib.7.cap.2. nu.80.

Pro Oratrice, vigeſimum quartum annum excedente, ibid num.82. & 83.

Quando locus eſt, ad littus maris, n. 94.

Pro Belgis, num.95.

Pro Germanis, num.96.

Vt bona conſeruentur in familia, lib. 7. cap.2 num.100. & 101.

Pro illuſtris familę conſeruatione, in quibus gradibus admittatur, & quare introducta, nu. 106. 107. & 108.

Ob excellentiam meritorum, num. 109. & 110.

Ex certis rationabilibus cauſis, quę communiter, ſine cauſa nuncupatur, num.111. & 112.

Cauſę diſpenſationum matrimonium cum copula, lib.7 cap. 3. per totum.

Cauſa, Cum copula ſcienter, de contrahendo, ibid.num.1.

De ſcienter contracto, ibid.num.4.

Cauſa, de ignoranter contracto, quando Oratores, detecto impedimento, abſtinuerunt à copula, vel perſtiterunt in illa, lib 7 cap.3 num.5. & 6

Propter infamiam, ſine copula, ibid.n. 7.

Cauſa, propter infamiam, ſine copula, eſt affinis cauſę cum copula ſcienter, lib. 7.cap.3.num.8.

Pro Oratrice, patre orbata rarò, admittitur, & quãdo, ibid.nu.12. & 13.

Cauſa diſpenſationum matrimonialium, fuerunt diſcuſſa in Congregatione Conc.lib.7.cap.3.num. 14.

Cauſa, vt ſit iuſta, quibus requiſitis conſtare debet, ibid.num. 15.

Cauſa, quando aliqua non ſufficiunt, multa agregata proſunt, num 20.

Cauſa delegata exequutio, non ſuſpenditur, Epiſcopo excommunicato exiſtente, lib.7.cap.4.num.48.

Cauſa iuſtiſſima, requiritur ad diſpenſandum

dum cum ijs, qui ſcienter contraxerunt, lib. 8. cap. 3. num. 6.

Cauſa iuſta, nulla poteſt eſſe ad diſpenſandum in iure diuino, & quarè, lib. 8. cap. 4. num. 39.

Cauſa ceſſante prima alienationis rei Eccleſiaſticæ, an illa poſſit denuò ſine ſolemnitate cõcedi, lib. 9. cap. 8. nu. 19.

Cautio optima agendi cum Sollicitatoribus *Rom. Cur. lib. 2. cap. 3. nu. 19. 20. et 21*

Celebrandi onus per ſeipſum, arctatum, reddit beneficiatũ, lib. 4. cap. 4. nu. 12.

Cēſura tollitur per abſolutionē, ſirregularitas per diſpēſationē, lib. 5. cap. 12. nu. 4

Cenſum imponendi licentiam ſuper bonis Eccleſiæ qua ratione Papa concedit, lib. 9. cap 9 num. 15.

Cenſus impoſitio ſuper bonis Eccleſiæ, pro bibetur: & ſub quo decreto ad illum imponendum detur beneplacitum Apoſtolicum, ibid. num 18. & 19.

Cenſus imponendi licentia, datur etiam pro meliorandis rebus Eccleſiæ, num. 20.

Necnon pro reparatione domus, molendini, &c. & ſub quo Decreto, nu. 21.

Ac etiã pro ſũptibus litis Eccleſiæ, & de facili datur, quia eſt vtilis, n. 22. et 23

Necnon pro prioribus cenſibus extinguendis, num. 24.

Ac etiã pro emẽda domo Epiſcop. nu. 25.

Datur Monaſterio pro illius debitis ſoluẽdis n. 26. Et formula ſupplicationis pro cẽſu imponẽdo proponitur, nu. 27.

Cenſu impoſito, & infra certum tempus non extincto, datur prorogatio, ad extinguendum, num. 28.

Charitas ordinata, à ſeipſo incipit, lib. 5. cap. 4. num. 3.

Chirurgi, & phyſici, non ſunt facile promouendi, & quarè, lib 5. cap. 3. nu. 1.

Chriſtiani omnes, dilecti filij appellantur à Papa, lib. 2. cap. 5 num. 5.

Citatio partis requiritur, vbi alicui praeiudicium infertur, lib. 9. cap. 5. num. 4.

Ciuis, quis efficitur, & originem acquirit per baptiſmum, lib. 4 cap. 5. num. 33.

Ciuitas quomodo comprehendatur in Dicceſi, lib 9. cap. 11. num. 8.

Clandeſtinè contrahi denuò poteſt matrimoniũ nulliter contractũ ob impedimentum dirimens, lib. 7. cap. 7. num. 8.

Clãdeſtina matrimonia, cur vitãda, nu. 11.

Clandeſtinum matrimonium quod dicatur, lib 8. cap. 3. num. 16. Et an valeat vbi Concilium non eſt receptum, lib. 8. cap. 4. num. 15.

Sex modis contrahitur, num. 20.

Clandeſtinitas matrimonij, ad tres ſpecies reſtringitur, num. 21.

Clandeſtina matrimonia, quando Epiſcopis non poſſit irritare ex Declaratione S. C. qua hic proponitur, lib. 8. cap. 4 num 27.

Claudicatio, an ſit diſpenſabilis, remittitur arbitrio Epiſcopi lib. 3. cap. 6. nu. 26.

Claudicantes, non poſſunt cum baculo accedere ad altare, ibid. num. 28

Claudicantibus nõ datur diſpẽſatio, nu. 29.

Clauſula, In omnibus, & per omnia, *quid operetur, lib 8. cap. 5 num 45.*

Clauſula, Si tibi videbitur, *importat arbitrium boni uiri, lib. 8 cap. 6 num. 61.*

Clauſula, Dummodo miſerabiles, *quarè nouiter introducta in diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperum, ibid. num. 68.*

Qualificat totam gratiam in eiſdem diſpenſationibus, num. 69.

Clauſula, Dummodo miſerabiles, &c. *in diſpenſatione in forma pauperum de quibus miſerabilibus accipienda, lib. 8. cap. 6 num. 74.*

Clauſula, De qua in his ſpecialem in Domino fiduciam, obtinemus, *ad quid in diſpenſationibus matrimonialibus, lib 7. cap. 6 num 3.*

Clauſula, Et ſi extrà, *quibus in gradibus ceſſet in diſpenſatione matrimoniali cũ cauſa, ob anguſtiã, lib. 7. cap. 2 nu. 15.*

Et cur reddat faciliorem Pontificem ad diſpenſandum, ibid. num. 20.

Quando petenda in diſpenſatione matrimoniali ob anguſtiam, & quarè, lib. 7. cap 2. num. 11. & 12.

Clauſula, Et poſtquam Oratricis dos aucta fuerit, *appoſita in diſpenſatione matrimoniali, quid operetur, ibid. num. 38.*

Clauſula, Dummodo profeſſionem tacitè, vel expreſsè non ratificauerit, *quid operetur, lib. 5. cap. 14. num. 50.*

Clauſula, Dũmodo decẽuiũ à die emiſſæ profeſ-

profeſſionis lapſum non ſit, quando incępit apponi in Reſcriptis reſtitutionū aduerſus lapſum quinquennij, lib. 5. cap 14. num. 53.

Clauſula, Ex nunc prout ex tunc, *quando apponatur in prouiſionibus Beneficiorum Regularium, lib. 6. cap. 1. nu. 43.*

Clauſula, Specialibus fauoribus &c. *quādo in litteris apponatur à Papa, lib. 2. cap. 5. num. 8.*

Clauſula, A quibuſuis, ſententijs &c. *quid operetur, remiſſiuè, nu. 19.*

Clauſula, Dummodo aliud non obſtet impedimentum, *vnde extracta, ibid. num. 21.*

Apponitur in omnibus ſupplicationibus, & in litteris diſpenſationum.

Et eſt ſecundum ius, num. 22.

Clauſula, Necnon quæcunquè, & qualiacunquè beneficia, *quid importet, num. 25.*

Non comprehendit omnia beneficia, num. 28.

Clauſula, Si tibi canonicè conferantur, *vnde extracta lib. 2. cap. 7. num. 1.*

Clauſula, Dummodo plura non ſint, *quid operetur in diſpēſatione ad beneficia, ibid. num. 13.*

Clauſula, Non obſtantibus, &c. *effectus, num. 28.*

Clauſula, Citra diſpenſationē ad dignitates *pro illegitimo, quando non apponatur, lib. 3. cap. 1. num. 15.*

Clauſula, Si paternæ incontinentiæ, imitator &c. *non inducit conditionem in diſpenſatione cum illegitimo, ibid. num. 19.*

Clauſula, Citra diſpenſationem ad dignitates &c. *datur etiam Expoſitis, lib. 3. cap. 2. num. 4 & 5.*

Clauſula, Citrà pręiudicium venientium ab inteſtato, *ſemper apponitur in legitimatione ad honores, &c. lib. 3. cap. 3. num. 4 & 5.*

Clauſula, Depoſita omni ſpe cuiuſcunque muneris &c. *qualiter apponatur, quando litterę diſpenſationis matrimonialis diriguntur Epiſcopo, lib. 7. cap. 6. num. 9.*

Et quid importet ex declaratione Sacræ Congr. num. 8. 12. & 14.

Clauſula, Te de præmiſſis diligenter informes, *quid importet, lib. 7. cap. 6. num. 19.*

Clauſula, Si preces veritate niti &c. *reddit mandatū conditionale, ibid. nu. 28.*

Et quomodo accipienda, nu. 24.

Similis eſt, Clauſula, Si eſt ita, *nu. 29.*

Clauſula, Tuam cōſcientiam oneramus, *impedit, ſubdelegationem, num. 40. & 41.*

Clauſula, Si mulier rapta non fuerit, *apponitur in diſpenſatione matrimoniali, etiam per Regulam* Cancellariæ, *num. 53.*

Etiam ſi non apponatur, habetur pro appoſita, num. 54.

Clauſula, Non obſtantibus Conſtitutionibus, &c *appoſita in diſpenſationibus matrimonialibus, an ſuppleat impedimentum non expreſſum, lib. 7. cap. 7 num. 1.*

Non inducit diſpenſationem, ibid. nu. 2.

Nunquam, operatur vltra narrata, num. 3.

Reddit tamen gratiam validam, & confirmat expreſſa, num. 4.

Clauſula, Seruata forma Concilij Trid. *in diſpenſatione matrimoniali, non continet diſpenſationem, omnino conſummatam, num 15.*

Clauſula, Prolem legitimam nunciando, *in diſpenſatione ſuper matrimonio contrahendo, non eſt neceſſaria, vt hic, num. 73.*

Clauſula, Alter alteri ſuperuiuens, *adiecta in diſpenſatione matrimoniali, non excludit, ex iuſta cauſa nouam, diſpenſationem, lib. 8. cap. 1 num. 27.*

Clauſula, Non quidem peccandi data opera, *adijcitur etiam in diſpenſatione matrimoniali ob infamiam, ſine copula, ibid num. 29.*

Clauſula, Veſana libidine victus &c. *cur apponatur in diſpenſationibus matrimonialibus cum copula; num. 35.*

Clauſula, Si preces veritate niti, *quid importet in diſpenſatione matrimoniali cum copula, lib. 8 cap. 2. num. 10.*

Clauſula, Recepto iuramento &c. *quarè* in

in diſpenſationibus cum copula, repetatur, ibid. num. 17.

Clauſularum geminatio, oſtendit maiorem deliberationem, num, 18.

Clauſula, Dummodo copula non interuenerit, *non adijcitur in diſpenſationibus matrimonialibus, lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 10. *Et quid, ſi Oratores, de copula interrogentur, num.* 21. *&* 22.

Claſula, Parito iudicato, *quid importet in diſpenſatione matrimoniali, ibid. num.* 23.

Tribuit iuriſdictionem conditionalem, num. 24.

Clauſula, Cum litteris dimiſſorialibus, *cur in litteris de promouendo apponatur, lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 1.

Clauſula, Non obſtante, quod tempore promotionis &c. *quid operetur in indultis de promouendo, ibid. nu* 35.

Clauſula, Alijſquè Conſtitutionibus &c. *quid in eiſdē indultis operetur, nu.* 37.

Clauſula, Dūmodo reperiatur idoneus, *in indulto de promouendo, non inducit conditionem: & quomodo intelligenda, lib* 4 *cap.* 7 *num.* 1. *&* 9.

Clauſula, Habita pace &c. *in diſpenſatione cum homicida, quid operetur, lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 19.

Clauſula, Volumus autem, quod propter commendam huiuſmodi &c. *quādo ipſi commendæ beneficiali addatur, lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 44.

Clauſula, Etiam ſi de eo conſiſtorialiter &c. *apponenda in prouiſione beneficij conſiſtorialis, non conſiſtorialiter facta, ibid num.* 49.

Clauſula, Qui ex honeſtis familijs &c. *adiecta in diſpēſatione matrimoniali, quomodo verificanda, lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 118.

Clauſula adijcienda in diſpenſatione matrimoniali ſuper impedimento ex actu fornicario, ſi mulier primò cognita viuit, lib. 7. *cap.* 3. *num.* 25.

Clauſula adijcienda per Sacram Penitentiariam in litteris pro impedimento matrimonij, occulto, ex actu fornicario, ibid. num. 26.

Clauſula, quæ adijcitur in diſpenſatione ſuper prędicto impedimento, quando coniuges illud norunt, num. 27.

Clauſulę, Parito iudicato, *non ſatisfit, cautionem præſtando de parendo, lib.* 8. *cap.* 2 *num.* 25.

Clauſula, In vtroque foro diſpenſes, *quid importet in diſpenſatione matrimoniali, ibid. num.* 26.

Clauſula, Non quidem precandi data opera, *cur apponatur in diſpenſationibus cum copula ſcienter, lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 13.

Clauſula, Prolem ſuſceptam &c. *non eſt neceſſaria in diſpenſatione matrimoniali propter filios natos in figura matrimonij, ſed propter antea natos, ibid. num.* 52.

Clauſula, Superuiuens, *cur adijciatur in aliquibus diſpenſationibus matrimonialibus num.* 61.

Clauſula, Prolem ſuſceptam, *quomodo intelligenda in diſpenſatione de ignoranter contracto, lib.* 8. *cap.* 4. *nn.* 64.

Clauſula in fine poſita, refertur ad omnia praecedentia, lib. 8. *cap.* 5. *num.* 32.

Clauſula, Si Sedis Apoſtolicæ ſuffragetur facultas, *quid importet in reſcripto,* Si in euidentem &c. *lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 66.

Clauſula, Reſeruato beneplacito Apoſtolico, *facit illud requiri, etiam ſi non ſit neceſſarium, ibid. num.* 67.

Et importat conditionem, num. 68.

Et quid, ſi dicatur, quatenus opus ſit, *num.* 69.

Clauſula, Vocatis &c. *vndè extracta, lib.* 9. *cap.* 5. *num* 3.

Claſula, Illiuſquè circumſtantijs ſpecificatis, &c. *in reſcripto alienationis in euidentem, quomodo operetur, ibid. num.* 32.

Clauſula, Vos coniunctim procedentes *procedit in Iudicibus delegatis: & quid ſi vnus ex illis moriatur, non incæpta cauſa cognitione, num.* 34. *&* 35.

Clauſula, Vobis legitimè cōſtiterit, *quid operetur, num.* 51.

Clauſula, Suppletionis defectuum, *apponitur in confirmationibus alienationū*

in

in euidentem; & ommiſſa in ſupplicatione, ſuppletur per Cancellariam, lib. 9. cap. 6. num. 1. & 2.

Supplet defectus iuris poſitiui, non autem defectum cauſę, aut perſonarum ſupplicantium: nec inducit abſolutionem, ibid. num. 7. 8. 9. 10. & 11.

Clauſula, Abſoluentes, &c. *non extenditur ad defectus ſubſtantiales, nu. 12.*

Clauſula, Non obſtantibus, *in reſcriptis*, Si in euidentem &c. *derogat* Extrau. Ambitioſæ, *lib. 9. cap. 7. num. 1.*

Clauſulę reſtrictiuę, in ſupplicationibus pro derogatione fideicommiſſi, ibid. num. 36.

Clauſula, Quod finita generatione, res cum melioramentis ad Eccleſiam reuertatur, *quarè appoſita in reſcriptis*, Si in euidentem &c. *lib. 9. cap. 8. num. 6.*

Clauſula, Abſoluentes &c. *apponitur in licentia teſtandi, etiam pro Epiſcopo, lib. 10. cap 4 num. 10.*

Clauſula, Abſoluentes &c. *non apponitur in litteris Apoſtolicis pro* Cardinalibus, *ibid. num. 13.*

Clauſula, Quorum tenores &c. *quid operetur, & quare fuit adinuenta, num. 20. & 21.*

Clauſula, Quorum tenores &c. *de ſtylo Curiæ, capit oues, & boues, num. 25.*

Clauſula, Sublata &c. *cum decreto irritanti, &c. ſemper intelligitur ſine prẹiudicio tertij, num. 28. & quid operetur, num. 36.*

Clauſula, Citrà facultatem teſtandi in illegitimos, *in facultate Cardinalis, declaratur, lib. 10. cap. 4. num. 18. Verſic.* Tertio, vbi.

Clauſula litterarum commutationis votorum declarantur, lib. 8. cap. 10. num. 30.

Clauſula, Certam de præmiſſis notitiam non habẽtes, *quare appoſita in litteris diſpẽſationis, lib. 7. cap. 5. nu 107.*

Clauſulę reſcriptorum Apoſtolicorum, deſumpta ex viſceribus vtriuſque iuris, lib. 2. cap. 3. num. 14.

Clementis IV. humillima Epiſtola ad conſanguineum, lib. 2. cap. 4. nu. 14.

Clem. Eos, de conſang. & affin. *tenor proponitur, lib. 8. cap. 3. num. 3.*

Clem. *VII. Conſtitutio contra matrimonium in gradibus prohibitis, ſcienter contrahentes, lib 8 cap. 3 num. 4.*

Clem. Eos, de conſang. & aff. *ligat tantum contrahentes matrimonium, num. 14.*

Et an puniat conſulentes, num. 15.

Non punit carnalem copulam, ſed contractum matrimonij, lib. 8. cap. 3. num. 27. Sed Tridentinum punit vtrumquè, num. 28.

Afficit ignorantes, quoad pęnas extrinſecas, lib. 8. cap. 4 num 63.

Clerici quinam inter Apoſtatas annumerentur, lib. 5. cap. 13. num. 4.

Clericus ſęcularis quomodo diſpenſetur ad Monaſterium obtinendum, lib. 6. cap. 1. num. 41.

Clericus interrogatus à Cuſtodibus, an aliquid deferat, vt gabellam ſoluat, poteſt id negare cum iuramento, lib. 7. cap. 6. num. 38.

Clericus, dicitur eſſe Diœceſis N. ſi ibi habeat originem, aut domicilium, vel beneficium, lib. 4. cap. 5. num 42.

Clerici abſentes quomodo non compellantur ad reſidendum in propria Dięceſi, lib. 4 cap. 7. num. 18. & 19.

Clericis abſentibus, quandoque ſuccurritur per Monitorium Auditoris Cameræ, nè reſideant, ibid. num 20.

Clerici, ſunt alendi ex redditibus Eccleſiaſticis, d. lib. 4. cap. 10. num. 12.

Clericatus probatur per oſtenſionem quatuor minorum ordinum, d. lib. 4. cap. 12. num. 11.

Clerico homicidæ, quomodo concedatur diſpenſatio, lib. 5. cap. 1. num. 14.

Clericis non licet artem medicinæ exercere, lib. 5. cap. 3. num. 2.

Clerici etiam in ſacris conſtituti, munus aduocationis exercent in Romana Curia, lib. 5. cap. 4. num 5.

Clericus pauper non prohibetur patrocinari, lib. 5. cap 4 num. 2.

Clerici abſentes non ſubueniunt neceſſitatibus Eccleſiarum, lib. 4. cap. 7. nu. 17.

Clerici, Iuriſdictionem temporalem ha-

bentes

bentes,poſſunt delegare criminalia, lib.5.cap.4.num 12.

*Clerici poſſunt conſulere Principi, vt in delictis irrogent pęnam vltimi ſupplicij, lib.5.cap.4.num.*13.

Clericus negotiator , quomodo amittat priuilegium quoad bona , ibid. num. 19 *&* 20.

Clericis non licet conducere agros , vt fructus vendant, nu. 21.

*Clericis,cur interdicitur mercatura,nu.*22.

*Clerici poſſunt proprios , & Eccleſiæ agros colere , ex Declaratione Congregationis,num.*23.*&* 24.

*Clericus poteſt vendere vinum , frumentum , & oleum ex redditibus ſui beneficij , num.*25.

*Clericus,quomodo poſſit tenere Tabernam , etiam in domo Eccleſię , lib.5.cap.4. num.*25.*&* 26.

*Clericus non poteſt tenere animalia ad vecturam, ibid.num.*27.

Clerici ſunt immunes ab illicita negotiatione per quinque limitationes , vt hic , num. 28.

Clerici,quę poſſint facere abſque labe negotiationis,ex Declaratione Sac.Cōg. num 29.

Clericus habens Iuriſdictionem temporalem debet delegare cauſam ſanguinis, num. 32.

Clericis,non niſi ex grauiſſimis cauſis concedendę exemptiones , lib.5. cap. 6. num. 42.

Clerici,an poſſint teſtari de fructibus beneficiorum,intuitu conſuetudinis,lib. 10. *cap.*1.*num.*3.

Clerici,beneficia ſimplicia obtinentes,reſidere non tenentur. Referuntur Declarationes Sac. Congr. lib. 5. *cap.* 7. *num.*8.

*Coacta voluntas,voluntas eſt, lib.*7. *cap.* 7. *num.*41.

*Coadiutores Epiſcopi Titulares,nō gaudent penſione ſibi aſſignata , niſi quatenus inſeruiunt,ex Declaratione Sac. Cōg. Concil.lib.5.cap.*8.*num.*8.

Coadiutoria titulus,quando prębeat cauſam diſpenſandi ad ordines, extra tempora , lib.4.cap.4.num. 16.

*Coadiutoria,dicitur beneficium Eccleſiaſticum,lib.4.cap.4. num.*17.

*Coadiutoris ſalarium ſufficiens , habetur loco Tituli beneficialis,ibid.nu.*18.

Coadiutoria cum futura ſucceſſione, continet,duplicem gratiam,lib.8. cap. 2. *num.*30.

*Cognationis ſpiritualis,ſiuè Compaternitatis impedimentum,quomodo ſtatutum per Conc Trid.lib.8.cap.8.num.*1.

*Cognationis ſpiritualis , definitio proponitur , ibid.num.*2.

Cognationis ſpiritualis impedimentum per catechiſmum, eſt ſublatum , lib. 8. *cap.6.num.*6.

*Cognationis ſpiritualis Declaratoria,quādoquè datur,ibid.num.*7.

*Etiam in foro conſcientię, per Sacram Pęnitentiariam,num.*8.

*Cognationis ſpiritualis impedimentum occultum,diſpenſatur per Sacram Pęnitentiariam , etiam in matrimonio contracto,num.*9.*&* 10.

Cognationis ſpiritualis prouenientia,explicanda in ſupplicatione diſpenſationis ſuperea , num. 14. *& quę ſit ratio, num.*15.

*Cognatio ſpiritualis, non requirit in ſupplicatione diſpēſationis expreſſionem numeri filiorum leuatorum , vel ſuſceptorum ,num.*16.

Cognationis ſpiritualis , ſiuè Compaternitatis definitio,lib.7.cap.1.nu. 12.

Cognationis carnalis definitio, et quomodo ea cōprehendat etiam illegitimos, lib. 7.*cap.*1.*nu.* 6.

*Cognomine Oratoris, in Vrbe ignorato , quomodo illud in ſupplicatione ſupplendum,lib.7.cap.5.num.*18.

*Cognomina Oratorum , quomodo confingi poſſint in ſupplicatione,ibid.nu.*20.

*Cognominis defectus, non ſuppletur in diſpenſatione matrimoniali in forma pauperum,& quarè,num.*21.

*Collatio beneficij, debet eſſe perpetua , & ſtabilis,lib.6.cap.*2 *num.*23.

*Collatio,aut Inſtitutio,fieri nequit ſub conditione,lib.4.cap.*2 *.nu.*13.

Collectori Cameræ Apoſtolicę,quęnam regalia debeantur , ratione licentię teſtan-

ſtan-

ſtandi,lib. 10.cap.5.num. 16.
Collegium Dominorum Scriptorum Apoſtolicorũ,eſt ex ſublimioribus in Cancellaria Apoſtolica,lib 8 cap.6.nu.47.
Collegio Scriptorum Apoſtolicorum, Canonalium multi adſcripti,imò,& ipſe Papa, num.48.
Collegium Scriptorum Apoſtolicorũ ſignat gratis,litteras diſpenſationum in forma pauperum, num.40. & litteras quarumcunquè Indulgentiarum, num.50.
Collegiatę Eccleſię requiſita,quę,lib.7.cap. 6.num 33.
Collegiata dicitur omnis Eccleſia Cathedralis, num.34.
Collegij Anglicani de Vrbe, ſcholares,promouentur ad ordines extrà tempora, lib 4.cap.4 num 7.
Collegium Abbreuiatorum Cancellariæ Apoſtolicę,a quo inſtitutum, & quot in eo eſſe debeant,lib.7.cap.8.num.6.
Commendatitię litterę,non ſunt denegandę clericis,beneficia ſimplicia obtinentibus, lib.5.cap.7.num.8.
Commenda beneficialis, diſpenſatio palliata appellatur,lib.1. cap.4. num.4. & lib 6.cap.3 num.1.
Commenda non requirit verbum,Diſpenſamus,lib.1.cap.4.num.5.
Commendæ perpetuę inducunt incompatibilitatem,lib.1.cap.4. num.6.
Commendę litterę mentionem diſpenſationis non faciunt,ibid num.9.
Commendatarius conſequitur ius, & titulum in beneficium,ibid num.10.
Commenda beneficialis,quid ſit,lib. 6 cap. 3.num.4.
Commendatarij ad quid teneantur, ibid. num.2.
Commenda, duplex, alia temporalis, alia perpetua,ibid.num.6.
Commenda ad tempus,non dat ius,num 7.
Commenda beneficialis, ad quid inuenta, num.8.
Commendare perpetuò non poteſt alius à Papa, num.9.
Commendari quę beneficia poſſint ab Ordinario, num.11.
Commendæ perpetuę ęquiparantur alijs prouiſionibus beneficiorum,num. 13.
Commendę litterę,cur diſpenſationis mentionem non faciunt,num.14.
Commenda beneficialis,non requirit aliam diſpenſationem,num.15.
Commenda,ſiuè perpetua, ſiuè temporalis dicitur Papę collatio diſpenſatoria, lib.6.cap.3.num 16.
Commenda perpetua,habet vim, & effectũ tituli,lib.6 cap.4.num.5.
Commenda,ad effectum reſeruationis, non dicitur beneficium,ibid.num.7.
Commenda,durat, durante antiqua vacatione, num.13.
Commenda perpetua & vnio ad vitam, à pari procedunt, quoad reſeruationem inducendam,num 16.
Commenda,in dubio pręſumitur perpetua, num.31.
Commenda perpetua, non differt, à prouiſionibus beneficiorum,lib.2.cap.7.nu. 16.& lib.6.cap.4.num.4.
Commenda,requirit expreſſionem iuriſpatronatus,lib.6.cap.4.num.42.
Commenda de Abbatia, ſeù Monaſterio, quomodo fiat priuatis perſonis, ibid. num 43.
Commendatarij,habent liberam poteſtatem in ſpiritualibus,& temporalibus,lib. 6.cap.4 num.30.
Commendatarius,poteſt cedere commendæ, ſiuè cum penſione, ſiuè cum reſeruatione omnium fructuum,ibid. nu. 36.
Commendatarius, non tenetur emittere fidei profeſſionem,lib.6.cap.3.num.17.
Commendatarius temporalis, non diſponit de fructibus beneficij commendati, lib.6.cap.4.num.26.
Commendatarius temporalis, inſeruiendo Eccleſię commendatæ, viuit de illius fructibus,ibidem,num.27.
Commendatarius perpetuus,percipit omnes fructus, deductis expenſis miniſtrorum, & ſeruata hoſpitalitate, num. 28.& 29.
Commmendatum beneficium, non dicitur vacare per obitum Cõmendatarij,ſed vacat,vt prius,lib.6.cap.4 num.8.
Dicitur affectum per appoſitionem manus Papæ,ibid.num.12.

Com-

Commendatum beneficium, poteſt permutari cum alio, dato in titulum, nu. 39.

Commenda ceſſiones admittuntur, ſicut reſignationes, lib. 6 cap. 4. num. 38.

Commẽda ceſſionis formula, cum reſeruatione fructuum, num. 37.

Commenda, expreſſa mentio in illius litteris habenda, lib. 6. cap. 3. num. 18.

Commenda ſimplicis, ſupplicationis formula, ibid num. 19.

Commendę temporalis mentio facienda in noua impetratione beneficij, lib. 6. cap. 4 num. 6.

Commiſſarij alienationum in euidentem &c. debent aſſiſtere eſtimatoribus, lib. 9. cap 4. num. 42.

An poſſint exequi reſcriptum, ſi conductor augeat canonem, ibid. num. 57. & 58.

Sunt miſti exequutores, lib. 9. cap. 5. num. 5.

Quid ſeruent in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, ibid. num. 9 & 10.

Quando poſſint ſe extraiudicialiter informare de vtilitate, Eccleſię, nu. 58.

Commiſſio facta Vicario, non poteſt ad Epiſcopum pertinere, lib. 8. cap. 6. num. 13.

Commiſſio nullitatis profeſſionis fit Ordinario, & Superiori Domus, lib. 5. cap. 14. num 19 20, & 21.

Commiſſio diſpenſationis ſimpliciter facta Ordinario Oratorum, intelligitur de Ordinario originis, & quare, lib. 7. cap. 5. num. 31.

Prelato inferiori, quomodo facienda, d. lib. 7. cap. 4 num. 60.

Commiſſione facta Vicario, viuente Epiſcopo, mortuo tamen, ante litterarum præſentationem, quid agendum, ibid. num. 22.

Commiſſiones nullitatum profeſſionis, frequentius, dantur per Signaturam, lib. 5. cap. 14. num. 16.

Commiſſionis ſuæ formam, omnino ſeruare tenetur Delegatus, lib 8. cap 6. nu. 12.

Commiſsionis formula, cum reſtitutione aduerſum lapſum quinquennij, lib. 5. cap. 14 num. 18.

Commodum, qui non reportat, non debet ſentire damnum, lib. 7. cap. 5. num. 105.

Commutatio Recitationis horarum, Vide, Horarum canonicarum &c.

Cõpaternitas, Vide, Cognatio ſpiritualis.

Compoſitiones pro diſpenſationibus, cur à Papa recipiantur, lib. 8. cap. 5. nu. 33.

Conceſſio prima, in odioſis, reſpicit tantùm priorem actum, lib. 10. cap 3 num. 6.

Et quomodo id intelligatur, ibid. num. 11.

Conciliari Conſtitutioni, in ſpecie derogandum, lib. 3. cap. 1. num. 21.

Eiq; non derogat Epiſcopus, vel Legatus lib. 5. cap 5. num. 8. & 9.

Conciliaris Conſtitutionis derogatio, omiſſa in ſupplicatione, ſuppletur, in litteris, lib. 3. cap. 1. num 23.

Concilij Tridentini decretum, ſeſſ. 25. cap. 19. *comprehendit, etiam Regulares Ordinis Militiarũ. lib. 5. cap. 14. n. 12*

Concilij Tridentini Declarationes non probans in iudicio, niſi authentica, cum ſigillo, et ſubſcriptionibus Officialium, lib. 6. cap. 2. num. 24.

Concilij Tridentini diſpoſitio, ſeſſ. 24. cap. 5. de Reform. matrim. *an habeat locum in quibuſcunquè impedimentis dirimentibus, lib. 8. cap. 3. num. 1. & 2.*

Concilio Pictauien. derogandum in diſpenſatione pro illegitimis, lib. 3. cap. 1. num. 20.

Concilio Lateranen. quando, & quomodo derogandum, ibid. num. 24.

Concilio Lateranen. qui interfuerint, num. 26.

Concilium Tridentinum, quid ſtatuerit circa diſpenſationes matrimoniales, lib. 7. cap. 2. num 2.

Concilium Tridentinum, ſeſſ. 25. cap. 16 *an habeat locum in renunciatione beneficij Religioſorum, lib. 6. cap. 2. num. 22.*

Concilium Tridẽtinum, in contrarijs diſpoſitionibus, non requirit ſpecialem illius derogationẽ, lib. 5. cap. 14. num. 17. Et quarè, lib. 3. cap. 1. num. 25. & 28.

Concilium Tridentinum, ſeſſ. 24. cap. 5. *quomodo puniat carnalem copulam,*

&

& contractum matrimonij, lib. 8. cap.3.num.28.

Conclauiſtę presbyteri,poſſunt audire iura ciuilia,lib.5 cap.5.num.7.

Conditio,& modus,in quo differant, lib. 8. cap.6.num.70.

Conditio,contra naturam beneficij, non tenet, lib.4 cap.2.num.19.

Conditio, Si Papa diſpenſauerit,an liberet contrahentes à pęnis Clem. Eos, de conſanguinit.& affinit.lib.8.cap. 3.num.33.& 34.

Conditio,ante regiſtratam ſupplicationem, nihil ponit in eſſe in reſcripto, Si in euidentem &c. lib.9. cap. 6. nu. 39.

Conditionem nõ inducit Clauſula,Dũmodo idoneus &c. in indulto de promouendo,lib.4.cap.7.num.9.

Conditionem importat,Dictio dummodo, lib.8 cap 4 num.56.

Conferre,verbum,reſpicit,etiam beneficia iuriſpatronatus,lib.2.cap.7.num. 3.

Confeſſario cuicunque, diriguntur diſpenſationes pro ſoro conſcientię tantùm, lib.7.cap.4 num.68.

Et qualis illeceſſe debeat,ibid.num. 69.

Confeſſarius alius, an poſſit adiri pro exequutione litterarum Sac. Pęnitentiarię, quę antea alteri preſentatę fuerunt,num.72.

Confidentia beneficialis,eſt ſpecies ſimonię, lib.5.cap.10.num.1.

Olim tolerabatur,& cur nunc probibita, ibid num.2.

Confidentia,dicitur ſimonia conuentionalis, num.7.

Confidentiarij, quas pęnas incurrant ex Conſt. Pij V. lib.5 cap.10.num.3.

Sunt irregulares,ibid.num.5.

Priuantur beneficijs obtẽtis,nu 6. & 9.

Non faciunt fructus ſuos,ſed illi ad Cameram ſpectant.num. 10.

Sunt inhabiles, etiam ad beneficia quę dimiſerunt,num.11.

Tenentur exprimere fructus malè perceptos, num.13.& 14.

Confidentiarijs, rarò conceditur diſpenſatio,lib.5.cap.10.num.12.

Confidentia mediatores,quando excommunicationem incurrant, ibid. num.15.

Confinia terrę Eccleſię, quarè deſignand in illius alienatione, lib. 9. cap. 4. num.28.

Confratres, iuuantes condemnatos ad bene moriendum,an incurrant irregularitatem,lib.5 cap.2.num.6.

Et quomodo eis ſuccuratur ad eam euadendam,ibid. num.7.

Congregatio Concilij. Trid. non ſe ingerit negotijs Sacrę Pęnitentiarię, lib 8. cap.1.num.53.

Congregationem peculiarem,habet Sacra Pęnitentiaria Apoſtolica, ibid nu.37.

Congregationis Inquiſitorum inſtructiones, pro examinandis teſtibus in cauſis matrimonialibus,lib.7.cap.6.nu. 22.

Necnon Reſolutiones ſuper eiſdem Inſtructionibus, ibid.num.23.

Congregationis Declarationes pro expreſſione copulę in diſpenſationibus matrimonialibus,lib.8.cap.1.num.37.

Congregationis Concilij,Epiſtolę duę,declarantes,quomodo clerici non teneantur ad reſidentiam,lib 4.cap.7.num. 19.

Conſanguinei,ij dicuntur, qui inter ſe ſanguine iuncti ſunt, lib 7 cap.5.nu.73.

Conſanguinitas,& Affinitas, ad quẽ vſquè gradum impediant matrimonium, ibid.num.60.

Conſanguinitas, & Affinitas,non differunt ſpecie,ſed tantùm quoad diuerſitatem graduum,num.72.

Conſanguinitas,ex multiplici parte conſurgens, non eſt vnica tantùm,nu.85.

Conſanguinitatis Arbor,quarè inuẽta,lib.7. cap 1.num.11. Vide, Arbor Conſanguinitatis.

Cõſanguinitatis Duplicis Quarti gradus impedimentum prouenit, ſiuè ex vno, ſiuè ex duobus ſtipitibus,lib.7. cap. 5. num.86.

Cõſanguinitatis gradũ,an ſufficiat in diſpẽſatione verificari per Oratores tãtum, lib.7.cap.6.num.20 & 21.

Conſanguinitatis gradus,pro affinitate expreſſus in diſpenſatione, indiget correctione,lib.7.cap.5.num.71.

Conſanguinitatis impedimentum ad contrahendum,reſtrictum ad Quartum gradum,ibid.num 61.

Conſanguinitatis ne ſit, vel affinitatis impedimentum, ſi in Vrbe ignoretur, quomodo explicandum in litteris diſpenſationis, num. 74.

Conſenſus, amicitiam, diſſenſus, inimicitiã parit, lib. 8. *cap.* 7. *num.* 34.

Conſenſus defectus in matrimonio contracto, excludit nouas ſolemnitates, ſi eſt occultus, lib. 8. *cap.* 3. *num.* 41.

Conſenſus parentum, in matrimonio de neceſſitate non requirendus, lib. 7. *cap.* 7. *num.* 46.

Conſeruatores Vrbis, ſeruos efficiunt liberos, lib. 3. *cap.* 8. *num.* 4.

Conſiſtorialia beneficia, quæ, lib. 6. *cap.* 4. *num.* 45.

Conſiſtorialibus beneficÿs, Papa prouidet, etiam extrà Conſiſtoriũ, ibid. nu. 50.

Conſiſtorialitatis qualitas, quomodo probetur circa valorem beneficÿ conſiſtorialis, num. 51.

Conſiſtorialiter, quæ monaſteria prouideantur, num. 66.

Conſiſtorio non præmittitur Oratio Spiritus ſancti, & quarè, lib. 6. *cap.* 4. *num.* 62.

Conſiſtorium Papæ, quid, ibid. num. 57.

Conſiſtorium Papæ, duplex, alterum publicum, alterum ſecretum, num. 63.

Conſiſtorium Papæ, ſemel, ſingulis hebdomadis, indicitur, num. 61.

Coſtitutio Clem. VII. contra matrimonium in gradibus prohibitis ſcienter contrahentes, lib. 8. *cap.* 3. *num.* 4.

Conſtitutio cap. non debet, de conſang. & affinit. *non eſt de Conciliaribus, lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 5.

Conſtitutio Gregorÿ XIV. ſuper diſpenſationibus matrimonialibus in Primo, & Secundo gradibus, quid contineat, lib. 8. *cap.* 2. *num.* 16.

Conſtitutio Pauli II. Cum in omnibus, *non eget derogatione, ſi non inſeratur in litteris,* ſi in euidentem &c. *lib.* 9. *cap.* 5. *num.* 59.

Non comprehendit Epiſcopos in terminis cap. Ferrulas, 12. q. 2. *ibid. num.* 60.

Inſeritur tantummodo in litteris Apoſtolicis in forma, Si in euidentem &c. *ſub plumbo, non autem in forma Breuis, lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 35. & 36.

Quando tamen non inſeratur in litteris ſub plumbo, ibid. num. 42.

Illius formæ obſeruatio, quando omitti poſſit, lib. 9. *cap.* 5. *num.* 11. & 12.

Conſtitutio Pauli IV. quid diſponat circa beneficia pro Regularibus, lib. 9. *cap.* 1. *num.* 8.

Conſtitutio Pauli IV. contra matrimonium, in gradibus prohibitis, ſcienter contrahentes proponitur, lib. 8. *cap.* 3. *num.* 5.

Conſtitutio Pÿ II. de malè promotis, refertur, lib. 4. *cap.* 8. *num.* 1.

Renouata per Regulam Cancellariæ, ibid. num. 2.

Loquitur tantùm de ſacris ordinibus, lib. 4. *cap.* 6. *num.* 10.

Ligat etiam Regulares, lib. 4. *cap.* 10. *num.* 4.

Non ligat promotos ad minores ordines, lib. 6. *cap.* 4. *num.* 29.

Conſtitutio Pÿ IV. ſuper expreſſione gradus propinquioris in diſpenſationibus, non ſeruatur, lib. 7. *cap.* 7. *num.* 65.

Et quid ſtatuerat circa gradus expreſſionem, in diſpenſationibus matrimonialibus, ibid num. 57.

Conſtitutio Pÿ IV. ſuper indultis de non reſidendo, refertur, lib. 5. *cap.* 6. *num.* 34.

Conſtitutio Pÿ IV. de regiſtrandis in Camera, proponitur, lib. 10. *cap.* 5. *num.* 1.

Inducit formam, ibid. num. 14.

Eius derogatio, quomodo concedatur, num. 11.

Et an debeat ipſa derogatio in Camera regiſtrari, & proponitur Motus proprius S. D. N. Vrbani VIII. de hac re, num. 12.

Conſtitutio Pÿ V. ſuper decla ationе impedimenti Publicæ honeſtatis, lib. 8. *cap.* 7. *num.* 7.

Conſtitutio Pÿ V. *hodie attenditur in gradus expreſſione, cuius tenor proponitur, lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 58.

Conſtitutio Pÿ V. declaratoria impedimenti Cognationis ſpiritualis, lib. 8. *cap.* 8. *num.* 3.

Conſtitutio Pij V. circa Affinitatem ex actu fornicario, lib. 7. cap. 1. num. 25.

Conſtitutio Pij V. ſuper Ordinatione Noui Status Sacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ, lib. 7. cap. 4. num. 6.

Conſtitutio Pij V. ſuper ſpolijs lib. 10. cap. 1. num. 13.

Conſtitutio pœnalis ligat etiam ignorantes ignorantia non probabili, lib. 8. cap. 4. num. 53.

Conſtitutio poteſt ſeruari quoad aliqua, & non quoad alia, ibid. num. 24.

Conſtitutio, quando ſit verè Conciliaris, lib. 7. cap. 7. num. 6.

Conſtitutio reſpiciens fauorem animarum, ligat omnes, lib. 4. cap. 10. num. 15.

Conſtitutio Vrbani VIII. contra promotos ſine litteris dimiſſorialibus, ibid. num 1.

Conſtitutionem Conciliarem, Papa non tollit, niſi cum expreſſa illius derogatione, lib. 7. cap. 7. num. 7.

Conſtitutionem, ſufficit fuiſſe Romæ publicatam, vt vbiquè cenſeatur publicata, lib. 9. cap. 6. num. 13.

Conſtitutiones de publicandis, non capiunt prouiſiones conſiſtorialiter factas, & quarè, lib. 6. cap. 4 num. 55.

Conſtitutionum pœnæ, non ligant ignorantes, ibid. num. 12.

Contractus cenſuarius, differt ab Emphyteutico, lib. 9. cap 4. num. 55.

Contractus ſuper alienatione rerum Eccleſiæ, inualidus, ſi poteſt haberi maior vtilitas, ibid num. 56.

Contractus, à conuentione partium legem accipiunt, lib. 9. cap. 8. num. 10.

Contrahenti cum Eccleſia ſuper alienatione, non licet pœnitere. Secùs dicendum de Eccleſia, vt hic, lib. 9. cap. 6. num. 40.

Conuerſio pretij, in vtilitatem Eccleſiæ, fit duobus modis, lib. 9. cap. 9. num. 9.

Copula carnali, denuò ſequuta inter Oratores, ſeparatos in vim diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum, quid agendum, lib. 8. cap. 5. num. 37.

Et quid inter diſpenſatos in forma ordinaria, ibid. num. 38.

Copula carnalis, quomodo in dubio præſumatur, lib. 7. cap. 1. num. 19.

Copula carnalis inter raptorem, & raptam, non requiritur ad incurrendas pœnas Concil. Trid lib. 7. cap. 6. num. 60.

Copula carnalis inter conſanguineos, cauſam præbet ad diſpenſandum, lib. 8. cap. 1. num. 1.

Eſt neceſſario exprimenda, vbi illa interceſſerit, ibid. num. 2.

Eaque non expreſſa, diſpenſatio redditur ſubreptitia, num. 3. & 4.

Sub ſpe facilioris diſpenſationis habita, eſt exprimenda, num. 11.

Copula carnalis, etiam ignoranter ſequuta exprimenda in diſpenſatione, num. 32.

In diſpenſatione matrimoniali quarè exprimenda, num. 36.

Habita poſt Datam ſupplicationis matrimonialis, inualidat diſpenſationem, quatenus id in ea non exprimatur, num. 41.

Poſt verò diſpenſationem ab Ordinario factam, ea non inualidatur, etiam matrimonio nondum inito, lib. 8. cap. 1. num. 43.

Et quarè, num 44. Amplia vt, num. 45.

Copula carnalis, quot vicibus interceſſerit, an exprimendum in diſpenſatione, num 46.

Inter conſanguineos, pluries habita, non auget impedimentum, num. 50.

Copula carnalis iterata cum impedimento occulto, non inualidat diſpenſationem, antea obtentam, num. 51.

Quando tamen requirat hic nouam diſpenſationem, num. 52.

Copulæ carnalis mentio, an facienda in diſpenſatione, ſuper cognatione ſpirituali, lib. 8. cap. 11. num. 12.

Copulæ carnalis ſub ſpe facilius &c. mentio habenda in diſpenſatione, etiam altero tantùm Oratore culpabile, lib. 8. cap. 1. num. 18.

Copula carnalis, ſuſpiciones plures requiruntur, pro diſpenſatione matrimoniali, lib. 8. cap. 2. num 9.

Copula natura, requirit concurſum copulatorum, lib 8. cap 9. num. 2.

Copu'a, ſubſpe facilioris &c. duplicatur pœnitentia in litteris diſpenſationis, lib 8.cap.1.num.17.

Corpore vitiatus, quarè prohibeatur ordines ſuſcipere, & beneficia obtinere, lib.3. cap.6.num.2.

Corpore vitiati, quinā dicātur, ibid.num.3.

Corpore vitiatus, à ſolo Papa diſpenſatur, num.9.

Corpore vitiato, ex propria culpa, non datur diſpenſatio, num.12.

Corporis defectus, licèt paruus; quomodo faciat irregularē, lib.3.cap.6.nu.10.

Corporis defectus, quomodo antea diſpenſabatur, ibid.num.11.

Corporis defectus, caſu eueniens, eſt diſpenſabilis, num.14.

Corporis defectum patientibus, non datur diſpenſatio, ſed mandatum ad illam, num.19. Vide, verbo, Mandatum.

Corporis defectus, ſi non appareat quomodo non egeat diſpenſatione, num.27.

Corporis deformitas, animi deformitatem declarat, lib.3.cap.6.num.1.

Corporis magna deformitas, non diſpenſatur, ibid.num.8.

Et quarè, num.23.

Corporis deformitas, magis attenditur, quàm defectus, num.25.

Correctio erroris in proprio nomine, non datur in Apoſtolica diſpenſatione, lib. 7.cap.5.num.7.& 14.

Corrector Incurabilium Neapolis, vtitur inſignijs Epiſcopalibus, & ubi, lib.7. cap.4.num.65.

Corrigi, & abradi, quomodo poſſint litteræ Apoſtolicæ, antequàm ad plumbum mittantur, lib.7.cap.7.num.77.

Criminis impedimentum, quod dicatur, lib.7.cap.1.num.30.

Criminis impedimentum, ad duo reducitur, vt hic, lib.8.cap.9.num.1.

Et quarè ſtatutum, ibid.num.3.

Quomodo requirat adulterium, & fidem datam, num.4.

Si eſt occultum, diſpenſatur per Sacram Pœnitentiariam, etiam matrimonio contracto, & ſequuto effectu machinationis. lib.8.cap.9.num.5.6.& 7.

Pro vtroquè machinante, quàm diſpenſationem requirat, ibid.num.10.

Et quid in machinatione cum veneno; num.11.

Criminis impedimentum, contrahitur à quocunquè ex coniugibus, num.15.

Etiam per conſilium, ſiuè mandatum; non autem per ratihabitionem, num. 16.& 17.

Criminis mediator, dicitur ipſum delictum committere, lib.8.cap.3.num.16.

Crudelium actuum exercitium, irregularitatem inducit, lib.5.cap.2.num.2.

Cubicularij, & familiares Papæ, promouentur ad ordines, extrà tempora, lib.4. cap.4.num.8.

Culpa qualibet, etiam leuis, excludit Medicum ab ordinibus, lib.5.cap.3.num.9.

Curatum beneficium, hodie non commentur ad ſex menſes, lib.6.cap.3.nu.10.

Curiæ ſtylus, ex variatione rerum fragilis, & incertus quomodo intelligendus, lib. 7.cap.5.num.10.

D

Damnum, quod quis, ſua culpa ſentit, alteri non imputandum, lib.7.cap.5. num.48.

Dantes, & recipientes pro litteris gratiæ, & iuſtitię, quomodo puniantur, lib.8. cap.11.num.33.

Data ſupplicationis, & litterarum, ante Papę coronationem, qualis, lib. 2. cap. 4.num.11.

Data, in Reſcriptis Apoſtolicis, duplex eſt, & de Datarum differentia, lib.2.cap. 7.num.29.

Data parua, quid operetur in ſupplicationibus Apoſtolicis, ibid.num.30.

Data quomodo extendatur in litteris Apoſtolicis, num.37.

Dataria, abhorret raſuras in ſupplicationibus, Apoſtolicis, lib.2.cap. 3. nu. 31.

Datarij ad intentionem, Papa concedit quandoquè gratias, lib. 2. cap. 1. num.34.

Datarij ad munus, quiſnam aſſumendus, lib.2.cap.3.num.13.

Datarij officium, expirat per obitum Sūmi Pontificis, lib.2.cap.7.num.32.

Datarij proprium munus, quale, lib.2.cap. 7.num.31.

Datarius, non concedit gratias, ſed Papa, lib.2.cap.1.num.33.

Datarius, ante, & poſt ſignatas ſupplicationes, in illis, & de illis ponit, & detrabit, ibid.num.35.

Datarius, dicitur organum mentis, & vocis Papę, num.36.

Datarius, aliquando in ſupplicatione regiſtrata, per ſeipſum, ac propria manu aliquid corrigit, lib.2.cap.3.num.23.

Datarius, in commutandis pęnitentijs, in litteris Apoſtolicis, iniunctis, habet à Papa pleniſſimam poteſtatem, lib.8. cap.6.num.59.

Datarius, per litteras priuatas, aliquando mandat Delegatò, vt Oratoribus, matrimonij contrahendi licentiam concedat, non peracta pęnitentia in litteris diſpenſationis in forma pauperum, iniuncta, lib.8.cap.6.num.57.

Data litterarum, apponitur locus ſpecialis, & quarè, lib.2.cap.7.num.45.

Debilitatus, quinam dicatur, lib. 3. cap 6. num.4.

Decennij tempus, facit præſumere matrimonium legitimè contractum, lib. 8. cap.4.num.47.

Decennium, à die emiſſę profeſſionis lapſum, quando currere incipiat, lib.5.cap. 14.num.59.

Deciſio Achillis de Graſſis, 17. hodie non habet locum in commiſſionibus, In euidentem &c. lib.9.cap.3. num. 7.

Declaratio S. Congreg. quod quis poſſit promoueri ad titulum donationis, lib. 4.cap.5. num.14.

Super litteris Dimiſſorialibus Regularium, lib.4.cap.6.num.17.

Quod Epiſcopus poſſit admittere titulum patrimonij, vel penſionis ad ordines ſacros, lib.4.cap.5.num.11.

Super Reſidentia, lib.5.cap.6. num. 10.

Quod Canonici priuatim celebrantes, reputentur abſentes, ibid.num.15.

Declaratio Congreg. quando Epiſcopus non poſſit matrimonia clandeſtina irritare, lib.8.cap.4.num.27.

Declaratio potius, quàm diſpenſatio ſuper ætate ad matrimonium, datur, lib.4. cap.3.num.16.& 17.

Declarationes S. Congregationis Rituum circa Prothonotarios participantes, lib.5.cap.6.num.45.

Necnon alię eiuſdē Rituū Cōgreg. circa Prothonotarios titulares, ibid.nu.52.

Declarationes Sacræ Congreg. ſuper Clauſula, Depoſita omni ſpe cuiuſcūq; muneris &c. in diſpenſationibus matrimonialibus, lib.7.cap.6.num.14.

Declarationes Concilij Trid. non probant in iudicio, niſi authentica, cum ſigillo, & ſubſcriptionibus Officialium, lib.6. cap.2.num.24.

Declarationes Congreg. Concilij ſuper Reſidentia in Parochialibus, lib. 5. cap. 7.num.5.

Declarationes S. Congreg. quod Clericis, beneficia ſimplicia obtinentibus, non ſint denegandæ litterę commendatitię, ibid.num.8.

Declarationes Concil. quod Papa ſolus diſpenſat in bigamo, etiam ad Clericalem tonſuram, lib.2.cap.2. num. 23.

Declarationes Sacr. Congreg. circa expreſſionem copulę in diſpenſationibus matrimonialibus, lib.8. cap.1.num.37.

Quod copula carnalis, habita poſt Datā ſupplicationis, inualidat diſpenſationem matrimonialem, ibid. num. 41.

Circa ordinationes beneficiatorum, lib.4. cap.5.num.36.

Super aſſumptione Monachorum ad beneficia curata, lib. 6.cap.1.num.21.

Super collatione prębendę theologalis, Regulari Theologo facienda, ibid.nu.24.

Circa monialem viduam, ſeù aliàs corruptam, quod ſit incapax officij, & dignitatis, ſine diſpenſatione Apoſtolica, lib.4 cap.1.num.47.

Declaratoriæ voti, ob cauſam infirmitatis, formula, lib.8.cap.10.num.11.

Declaratoria, quandoquè datur ſuper Compaternitate, lib.8.cap.8.num.7.

Et in foro conſcientiæ per Sacr. Pęnitentiariam, ibid.num.8.

Declaratoriæ litteræ proximi oris gradus in diſpenſationibus matrimonialibus, quomodo dentur, lib.7.cap.7.num.16.

Declaratoriæ formula, Quod Oratores poſſint contrahere matrimonium, non obſtante falſa imputatione &c. lib. 7. cap. 5. num. 67.

Declaratorium decretum Ordinarij quandoquè dari, nullum eſſe impedimentum in Quarto, & Quinto gradibus ad contrahendum, ibid. num. 63.

Eiuſdem decreti formula, num. 64.

Decreta Sac. Cõgreg. de Regularibus Apoſtatis, & eiectis, lib. 5. cap. 14. nu. 1.

Decreti Delegati formula, ſuper diſpenſatione matrimoniali in forma pauperum, lib. 8. cap. 6 num. 80.

Decreti Delegati formula, pro diſpenſatione matrimoniali ſine copula, lib. 7. cap. 7. num. 87.

Decreti formula, de publica pœnitentia à Delegato imponenda, vigore diſpenſationis matrimonialis, cum copula, in forma pauperũ, lib. 8. cap. 6. num. 10.

Decreti Cõmiſſariorũ formula, ſuper alienatione in euidẽtẽ &c. lib. 9. cap. 11. nu. 3

Decreti Cameralis formula, ſuper rebus concernentibus intereſſe Cameræ Apoſtolicæ, lib. 10. cap. 5. num. 9.

Decreti ſeparationis Oratorum, vigore diſpenſationis matrimonialis in forma pauperũ, formula, lib. 8. cap. 5. nu. 36.

Decretum Clem. VIII. circa litteras dimiſſoriales pro Regularibus, lib. 4. cap. 6. num. 17.

Decretum Sacr. Congreg. Concil. prohibens Regularibus bonorum Eccleſiaſticorum alienationẽ, lib. 9. cap. 1. num. 11.

Decretum prolis legitimandæ, in diſpenſationibus matrimonialibus, quomodo intelligendum, lib. 8. cap. 2. num. 35.

Decretũ Sac. Congreg. Cæremoniarũ ſuper titulo Eminentiſſimi, & Eminentiæ, pro Cardinalibus, lib. 6. cap. 4. nu. 65.

Decretum, Quòd, finita tertia generatione &c. quo tempore cœpit apponi in reſcriptis ſi in euidẽtem &c. & quarè, lib. 9. cap. 8. num. 2. 3. & 5.

Quandoquè apponitur pinguioribus, & expreſſioribus verbis, ibid. num. 4.

Defectus corporis. Vide, Corporis defectus.

Defectus intẽtionis in vna parte gratiæ, non vitiat in alia parte, lib. 8. cap. 2. nu. 32.

Defectus conſenſus, in matrimonio contracto, excludit nouas ſolemnitates, ſi eſt occultus, lib. 8. cap. 3. num 41.

Defectus ætatis. Vide, Aetas.

Defectus libertatis, quotuplex, lib. 3. cap. 8. num. 1.

Defectus libertatis, vix, aut rarò diſpenſatur, ibid. num. 2.

Defectuũ ſuppletio, vide, Suppletio defectuũ.

Definitio, rei naturã demonſtrat, lib. 1. cap. 1. num. 2.

Deformitas, Vide, Corporis deformitas.

Dei omnis actio, noſtra eſt inſtructio, lib. 1. cap. 2. num. 6.

Delegatio facta Vicario Epiſcopi, an, & quando tranſeat in ſucceſſorem, lib 7. cap. 4. num. 36.

Delegatoria reſcripta, nõ extẽdũtur ad perſonã non expreſſã, lib. 8. cap. 6. nu. 13.

Delegatus, quando poſſit diſpenſationis matrimonialis exequutionem, in forma pauperum, denegare, ibid num. 60.

Delegatus, ſemel iudicãdo, licèt nulliter, functus eſt officio ſuo, lib. 7. cap. 4. nu. 56.

Delegatus à Papa in cauſa sãguinis, nõ efficitur irrregularis, lib. 5. cap. 4. nu. 16.

Delegatus, non poteſt admittere cauſam, in litteris diſpenſationis non expreſſam, lib. 7. cap. 5. num. 56.

Delegatus, ante reſcripti præſentationem, habet tantùm iuriſdictionem in habitu, lib. 7. cap. 6. num. 5.

Eamquè acquirit tempore Datæ, ante exercitium, ibid. num. 6.

Delegatus diſpenſationum matrimonialiũ, an eſculenta, & poculenta recipere poſſit, num. 15.

Delegatus, pro diſpenſatione matrimoniali, poteſt recipere iuramenta teſtium; illorumquè examen alijs poſtmodum demandare, ibid. num. 42. & 43.

Delegatus, poteſt cognoſcere de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis, lib. 7. cap. 7. num. 74.

Delegatus, quomodo procedat ex reſcripto, Si malitia ſupplet ætatem, lib. 4. cap. 3. num. 14.

Et quid prædicti reſcripti decretum debeat continere, ibid. num. 15.

Delegatus, tenetur omninò ſeruare formam ſuæ Commiſſionis, lib. 8. cap. 6. nu. 21.

Aliàs nulliter procedit, ibid. num. 55.

Delegatus, non poteſt arbitrari pęnitẽtiam, à Papa expreſsè iniunctam, ratione qualitatis perſonę, ibid.num.23.

Delegatus, quid poſſit circa pęnitentiam, à Papa impoſitam, ratione diſpenſationis matrimonialis, num.27.

Delegatus, non adſtringitur ad tempus in litteris matrimonialis diſpenſationis in forma pauperum, expreſſum, pro opera conferenda ab Oratore in ſeruitium Eccleſię, aut alterius loci pÿ, num.34.

Delictá frequentata, magis puniuntur, lib. 5. cap. 10. num. 8. & lib. 8. cap. 1. num.49.

Delictum alterius, non debet eſſe cauſa punitionis innocẽtis, d.lib.8.cap.1.nu.16.

Delictum in dubio, pręſumendum, vbi animę periculum verſatur, ibid. nu.23.

Demonſtratione non indigent, quę iam demonſtrata ſunt, lib.4.cap.7.num. 11.

Denunciatio hereticorum, quomodo facienda, remiſſiue, lib.3.cap.4.num.12.

Denunciationes matrimonÿ, an fieri poſſint ferialibus diebus, de licentia Epiſcopi, lib.7.cap 7.num.16.

Poſſunt per Delegatum omitti, non obſtante clauſula, Factis prius publicationibus, *appoſita in litteris diſpenſationis matrimonialis, ibid num.17.*

Non ſunt de eſſentia matrimonÿ, nu.21.

Iterandę, ſi intra duos menſes non contrahatur matrimonium, num.22.

Quibus ex cauſis poſſint remitti, nu. 23.

Vt remittantur, quid Ordinarius curare debeat, num.24.

Denunciationes matrimoniales, vt relaxentur, ſufficit extraiudicialis cognitio cauſę, num.27.

Denunciationibus non pręmiſſis, quando contrahi poſſit matrimonium Epiſcopo nolente ſuper eis diſpenſare, lib.7. cap.7.num 26.

Denunciationibus matrimonialibus, ſub qua forma diſpenſetur, ibid num. 28.

Denunciationum defectu, contrahitur aliquando matrimonium cum impedimento dirimente, lib.7.cap.7.nu.25.

Derogatio Conſtitutionis Clem. VII. circa diſpenſationes ad beneficia, in Eccleſia, in qua pater &c. quomodo detur, lib.3.cap.2.num.13.

Derogatio Conſtitutionis Pÿ IV. de regiſtrandis, *quomodo concedatur, lib. 10.cap.5.num.11.*

Derogatio, fideicommiſſi. Vide Fideicommiſſi derogatio.

Derogatio ſtatutorum, cur apponatur in diſpenſatione de non reſidendo, & fructus percipiendo, lib. 5. cap. 6. num.30.

Derogationes, quas requirant Cardinalium creationes, lib.5.cap.6.num.38.

Derogationes Conſtitutionis Pÿ IV. de regiſtrandis in Camera, an debeant in Camera regiſtrari, proponitur Motus proprius. S. D. N. de hac re, lib. 5. cap.6.num.12.

Deuotionis ex cauſa, cum bigamo diſpenſatur, lib 2.cap.2.num.20.

Deuotionis cauſa tantùm quando non ſufficiat pro gratÿs Apoſt. ibid.nu.21.

Dexteram, non ſemper maioris honoris indicium fuiſſe, lib.2.cap.4. nu. 7. verſ. Reſpondetur ſecundò.

Diabolus, quomodo poſſit generare, lib. 7. cap. 2.num.18

Diacono homicida inhabili, ad ſuperiores ordines quomodo conceſſa diſpenſatio, lib.5.cap.1.num.18.

Dictio, Aliquid, *verificatur in qualibet parte, lib.7.cap.6. num.18.*

Dictio, Cuiuſcunquè, *eſt vniuerſalis, & omnia comprehendit, ibid.num.17.*

Dictio, Competenter, *adiecta in diſpenſatione matrimoniali, propter dotem, quid operetur, lib.7.cap.2.nu.39.*

Dictio, Dummodò, *eſt taxatiua; lib.8.cap. 6.num.62.*

Quomodo reſtringat diſpenſationem, lib. 2.cap 7.num.14.

Importat conditionem, lib.8.cap.4. num. 56. & lib.9.cap.9.num.6.

Dictio, Et, *de ſui natura, ſemper addit, lib.8.cap 5.num.5.*

Dictio, Et miſerabiles, *in diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperum, debet operari, ibid.num.6.*

Dictio, Grauiter, *quid denotet, lib. 8. cap. 2.num.3.*

Di-

Dictio, Hactenus, *deſignat tempus pręteritum, lib.7.cap.2.num.87.*
Dictio, Liberè, *quid importet, lib.9.cap.8. num.21.*
Dictio Nullatenus, *quid importet, lib.4. cap.7.num.29.*
Dictio, Nec, *eſt implicatiua caſus contrarij, lib.8.cap.6.num 65.*
Dictio, Poſtquam, *ſignificat actum perfectum, lib.7.cap.6.num.68.*
Dictio, Quęcunquè alia, *includit ſimilia, lib.2.cap.6.num.3.*
Dictio, Quicunq; *cõprehendit omnes Ordines* Militares, *lib.5.cap.14.nu.15.*
Dictio, Quomodolibet, *omnem modũ includit, lib.9.cap.8.num.8.*
Dictio, Si, *conditionem importat, lib.9.cap.5.num.43.*
Dictio, Saltem, *quid importet, lib.7.cap.2. num.16.*
Dictio, Saltem, *eſt ſubſidiaria, lib.8.cap.6. num.35.*
Necnon ampliatiua, ibid.num.36.
Dictio, Tunc, *extremitatem temporis ſignificat, num.67.*
Dictio, Tantùm, *limitat, & reſtringit, lib. 8.cap 5.num.16.*
Dictio, Tuam, *perſonalitatem denotat, lib. 8.cap.6.num.18.*
Dictio, Vel, *ſtat alternatiuè, ibid. num.26.*
Dictio, Vel circa, *non ſolet admitti in diſpenſatione ſuper defectu ętatis, lib.4. cap.2.num.17.*
Refertur ad modicum tẽpus, ibid.nu.28.
Non extenditur vltra ſex menſes vt hic, num.29.
Dictio, Vide Verbum.
Dictiones numerales, in litteris Apoſtolicis, debẽt extẽſe ſcribi, lib.2.cap.7.nu. 48
Dictionis, Et cetera, *virtus, lib.7.cap.6.n.7*
Dieta legalis, quomodo computetur, lib. 7. cap.1.num.21.
Diffamatio ſola mulieris, non ſufficit pro diſpenſatione in Primo, et Secũdo gradu impetranda, lib.8.cap.2.num.2.
Dignitas Cathedralis Eccleſię, ſi in Vrbe ignoretur tempore expeditionis litterarum, Si in euidentem &c. *quid agendum, lib.9.cap.3.num.19.*
Dignitas, Canonicatus, & Portio, quã ſtatẽ requirant. lib.4.cap.1.num.13.
Dignitas curata, non venit in mandato, ad quęcunquè beneficia &c. lib.3.cap. 6.num.4.
Dignitas, eſt beneficium qualificatum, ibid. num.5.
Dignitas maior, quomodo in Eccleſia cognoſcatur, lib.7.cap.6.num.14.
Dignitates maiores, quę, & an veniant, niſi explicentur in diſpenſatione, lib. 7.cap.6.num.11.
Dignitates maiores, poſt Pontificales, quę, ibid.num.13.
Dignitates, non veniunt in mandato ad beneficia curata, & quęcunquè alia, lib. 1.cap.6.num.2.
Dignitates, non veniunt appellatione beneficij in materia odioſa, lib.2.cap.6. num.1.
Dignitates principales, quę, lib.7.cap.6. num.15.
Dignitatem quis dicatur habere, lib.2.cap. 6.num.8.
Dignitatis definitio, lib.2.cap.6.num.6.
Dignitatis nomine, quę veniant, ibid, nu. 7.
Dignitatum maiorum, appellatione, non venit Epiſcopatus, num 9.
Diminutiua nomina, non ſolent admitti per Datariam in reſcriptis Apoſtolicis, lib.7.cap.5.num.22.
Dimiſſoriales litteras ad Primam Tonſuram, concedit arctatis, Capitulum, ſede vacante, lib.4.cap.4.num.14.
Dięceſani, quinam dicantur, lib.2.cap.2. num.19.
Dięceſanorum appellatione, qui veniant, lib.9.cap.11.num.9.
Dięceſi in aliena, nè primam quidem Tonſuram Epiſcopus confert, lib.4.cap.6. num.25.
Dięceſi in aliena Pontificalia exercendi licentię formula, ibid.num.26.
Dięceſibus duabus vnitis, cuinam earum Vicario, littera diſpenſationis dirigendę, lib.7 cap.5.num.27.
Dięceſis error, ſi contingat in reſcripto Apoſtolico, quid agendum, ibid num.28.
Dięceſis Clerici, dicitur, in qua habet originem, aut domicilium, aut beneficium, lib.4.cap.5.num.6.& 42.

Diœceſis Oratoris exprimenda in ſupplicatione, Pontifici porrigenda, lib. 2. cap. 2. num. 18.
Diœceſis Oratorum in litteris Apoſtolicis exprimenda, lib. 7. cap. 5. num. 24.
Diœceſis Oratorum, ſi in Vrbe ignoretur, quid ſeruetur in reſcriptis, lib. 9. cap. 11. num. 7.
Diœceſis, dicitur territorium Epiſcopi, ibid. num. 10.
Diœceſis appellatione, quando veniat Ciuitas, & è contra, num 11. & 12.
Diœceſis Papę, totus eſt Orbis, lib. 2. cap. 7. num. 40.
Diœceſum duarum, Oratoribus exiſtentibus, omnes exprimendę in diſpenſationibus matrimonialibus, lib. 7. cap. 5. num. 25.
Et tunc litterę dirigũtur Ordinario Oratricis, ibid. num. 26.
Diœceſum, & Epiſcopatuum latina denominatio, quomodo à vulgari diſſimilis, lib. 8. cap. 5. num. 71.
Dirimentia Impedimenta matrimoniorum. Vide, Impedimenta dirimentia.
Diſpenſandi facultas, non datur per litteras Iubilai, lib. 5. cap. 12. num. 5.
Diſpenſandi, & abſoluendi differentia, ibid. num. 6
Diſpenſandi facultas cum illegitimis, quomodo concedatur Legatis, & Nunijs, lib 3. cap. 1. num. 16.
Diſpenſandi facultas, non venit in generali mandato, lib. 8. cap. 4. num. 42.
Diſpenſandi facultas, conceſſa Miniſtris aliquorum piorum locorum, reuocata. lib. 8 cap. 6. num. 32.
Diſpenſandi facultas, latè interpretanda, lib 1. cap. 5. num. 27.
Diſpenſare Epiſcopus tacitè, quando cenſeatur, lib. 1. cap. 3. num. 4.
Diſpenſare non dicitur Papa contra Concilium Trid. & quarè, lib. 4. cap. 2. num. 46.
Diſpenſare, an poſſit Epiſcopus ſuper impedimento dubio ad contrahendum matrimonium, lib. 7. cap. 5. num. 65.
Diſpenſat aliquando Summus Pontifex ad ordines extrà tempora, ſine titulo, & ſine litteris dimiſſorialibus, lib. 4. cap. 7. num. 39.
Diſpenſat Epiſcopus cum perſona, reſpectu rei, qui habet rem ſubiectam, lib. 4. cap. 5. num. 44.
Diſpenſatio quid ſit lib. 1. cap. 1. num. 3.
Et quotuplex, eod. lib. 1. cap. 3 num. 1.
Diſpenſatio, quomodo latè interpretanda, lib. 7. cap. 5. num. 35.
Diſpenſatio, nõ trahit effectum ſuum extra territorium diſpenſantis, lib. 4. cap. 5. num. 45.
Diſpenſatio, addita indulto de promouendo, requirit derogationem contrariæ diſpoſitionis, lib. 4. cap 6. num. 39.
Diſpenſatio pro Clerico homicida, quomodo concedatur, lib. 5. cap. 1. num. 14.
Diſpenſatio de non reſidendo cauſa ſtudij, quomodo concedatur, lib. 5. cap. 6. num 22.
Et non datur, niſi de licentia Ordinarij, & quarè, ibid num. 33.
Diſpenſatio, eſt maior, & difficilior abſolutione lib. 5 cap 12 num. 3.
Diſpenſatio, et legitimatio, in quo differant, lib. 1. cap. 1 num. 5.
Diſpenſatio, requirit cauſam, ibid. num. 6. ſine qua vix, aut rarò diſpenſatur, ibid num. 11.
Diſpenſatio, ad quid inuenta, lib. 1. cap. 2. num. 7.
Diſpenſatio Papa tacita, eſt minus frequẽns, & quarè, lib. 1. cap 3 num. 3.
Diſpenſatio eſt odioſa, vulnerans ius commune, lib. 1. cap. 5. num. 1.
Diſpenſatio ſecunda, non facta mentione de prima, quando ſit ſubreptitia, quando autem ſecùs, ibid num. 10. & 13.
Diſpenſatio conceſſa ſuper principali, cenſetur conceſſa in conſecutiuis, num. 18.
Diſpenſatio, extenditur ad ſpecies incluſas, num. 20.
Diſpenſatio, Motu proprio conceſſa, latè interpretanda, num. 30.
Diſpenſatio cum Epiſcopo, nè infra tempus conſecretur, ad quid extendatur, num. 31.
Diſpenſatio, quomodo detur ad præterita validanda, num. 32.
Diſpenſatio, ſine litteris, non ſuffragatur, lib. 1. cap. 6. num. 2.

Diſpen-

Diſpenſatio, præſumitur impetrata de mandato Oratoris, lib. 2. cap. 5. num. 14.
Diſpenſatio ſuper vno defectu, non eſt diſpenſatio ſuper alio, lib. 7. cap. 5. num. 73.
Diſpenſatio tantùm valet, quantum ſonat, ibid. num. 95.
Diſpenſatio, & mandatum de diſpenſando, differunt, lib. 7. cap. 6. num. 26.
Diſpenſatio non eſt perfecta, antequàm Delegatus diſpenſet, lib. 8. cap. 1. nu. 38.
Diſpenſatio matrimonialis reualidatur per gratiam, Perindeualere, ſuper copula, ibid. num. 39.
Diſpenſatio ſuper impedimento affinitatis ſuperuenientis, an concedenda per Epiſcopum, num. 58.
Et an ad illum ſpectet ratione conſuetudinis, num. 60.
Diſpenſatio, quarè prouiſo Apoſtolico, non detur ab Epiſcopo, lib. 8. cap. 2. nu. 13.
Diſpenſatio ad Epiſcopatum cum inhabili, quomodo concedatur, lib. 2. cap. 6. num. 10.
Diſpenſatio ad Dignitates maiores, an capiat Dignitatem monocularem, ibid. num. 12.
Diſpenſatio, cur non capiat Dignitates, & beneficia in Cathedralibus, lib. 2. cap. 6. num. 29. 31. & 32.
Diſpenſatio ad beneficia, non capit Patriarchales Eccleſias, ibid. num. 36.
Diſpenſatio ad beneficia in Eccleſia, in qua pater &c. rarò datur, lib. 3. cap. 2. num. 14.
Diſpenſatio ſuper magna corporis deformitate, non datur, lib. 3. cap. 6. num. 8.
Et quarè, num. 23.
Diſpenſatio ſuper defectu ætatis ad beneficia, non datur ad partem, lib. 4. cap. 2. num. 1. & 2.
Diſpenſatio ſuper ætate ad beneficia, quarè in ſupplicatione, non autem in litteris exprimatur, ibid. num. 44.
Diſpenſatio non cadit, vbi non diſponitur contra ius commune, num. 45.
Diſpenſatio expreſſè, non datur de ſtylo Curiæ aduerſus decreta Concil. Trid. num. 47.
Diſpenſatio de promouendo extrà tempora, conceditur arctatis, & alijs, lib. 4. cap. 4. num. 4. & 5.
Duobus modis conceditur, ibid. num. 10.
Diſpenſatio de promouendo in temporibus, frequentior eſt, quàm extra tempora, lib. 4. cap. 5. num. 1.
Diſpenſatio cum prouiſo, vt non teneatur promoueri, ad quem Epiſcopum ſpectet, ibid. num. 43.
Diſpenſatio, nullam habet præſcriptam formam, lib. 5. cap. 12. num. 7.
Diſpenſatio vnica, quando ſufficiat pro pluribus irregularitatibus, ibid. num. 10.
Diſpenſatio, non datur in genere ſuper quacunquè irregularitate, num. 11.
Diſpenſatio, quomodo non irritetur, ſi taceatur titulus nobilitatis, lib. 7. cap. 2. num. 19.
Diſpenſatio in radice matrimonij, legitimat prolem ſuſceptam, etiam altero coniugum in mala fide exiſtente, lib. 8. cap. 3. num. 55.
Non conceditur ſimpliciter, & ſine cauſa, ibid. num. 56.
Non eſt directè in lege ciuili, eiuſquè effectibus, & quarè, num. 58.
Diſpenſatio, ſuper impedimento, lege diuina, matrimonium dirimente, quomodo intelligenda, num. 59.
Diſpenſatio ſuper radice matrimonij, nulliter contracti ex defectu conſenſus, non habet locum, num. 60.
Diſpenſatio, quomodo præſumatur inter virum, & vxorem in gradu prohibito contrahentes, lib. 8. cap. 4. num. 65.
Diſpenſatio ſuper noua copula cum impedimento occulto; quomodo detur per Sacrã Pœnitentiariã, lib. 8. cap. 5. nu. 72.
Diſpenſatio, non adeò ſtrictè intelligenda, vt nihil operetur, lib. 10. cap. 3. nu. 12.
Diſpenſatio quælibet, recipit interpretationẽ à ſubiecta materia, ibid. num. 16.
Diſpenſatio, quando aliquid operatur, non eſt amplius extendenda, lib. 10. cap. 4. num. 18. verſ. Tertio ibi.
Diſpenſatio in radice matrimonij, quid ſit, lib. 8. cap. 3. num. 49.
Diſpenſatio in radice matrimonij, ſcienter contracti in gradu prohibito, operatur etiam in præiudicium venientium

ab

ab inteſtato,& quarè, ibid. num.46.
Diſpenſatio in radice matrimonij comprehendit tantùm prolem ſuſceptam in figura matrimonij, non autem natam,& conceptã ante matrimonium, num.54.
Diſpenſatio Papæ ſuper radice matrimonij, non requirit nouũ conſenſum, nu.51.
Diſpenſatio matrimonialis cum cauſa, pro Oratrice, patre orbata, rarò datur, lib.7.cap.3.num.12.
Et qua ratione, quandoquè detur, num 13.
Diſpenſatione, licitum fit, quod erat illicitum, lib.1.cap.1.num.4.
Diſpenſatione, ius illud tribuitur, quod exprimitur, lib.1.cap.5.num.14.
Diſpenſationem vitiat, cauſa finalis, ſiuè impulſiuæ falſitas, lib.1.cap.1.num.10.in fine.
Diſpenſationem inducit, Principis diſſimulatio, lib.1.cap.3.num.2.
Diſpenſationem non inducit gratia Motu proprio, lib.1.cap.4.num.2.
Diſpenſationem non trahi ad conſecutiua, quomodo intelligatur, lib.1.cap.5. num.25.
Diſpenſationes matrimoniales quandoquè expediantur in forma pauperum, lib.8.cap.6.num.79.
Diſpenſationes ſuper matrimonio rato tantùm, quomodo concedantur, lib.8.cap.7.num.21.
Diſpenſationes in Secundo gradu, quam expreſſionem requirant, lib.7.cap.3. num.22.
Et quamnam in Primo,& Secundo affinitatis gradibus, ex actu fornicario, num.23.
Necnon in Primo,& Tertio gradibus, num.24.
Diſpenſationes matrimoniales, quonammodo petantur,& concedantur, lib.7. cap.4 num.1.
Diſpenſationes, Ordinario impetrantium, committendas, ibid.num.10.
Diſpenſationes pro foro conſcientiæ tantùm, diriguntur cuicunque Confeſſario, lib.7.cap 4.num.68.
Diſpenſationes matrimoniales cum cauſa, ob anguſtiam loci, vel dotis incompetentiam ſæpè ſolent eſſe ſubreptitia, lib.7.cap.5.num.34.
Diſpenſationes ſuper irregularitate ex homicidio, quomodo dentur, lib.5.cap.1.num.13.
Diſpenſationes tacitæ, reſultant ex modernis Commendis,& eius rei explicatio, lib.1.cap.4.num.7.& 8.
Diſpenſationes Apoſtolicæ, committuntur Ordinarijs, lib.2.cap.4.num.15.
Ac etiam Vicarijs Epiſcoporum, ibid. num.17.
Diſpenſationes, ad partium petitionem conceduntur, lib.2.cap.5.num.12.
Diſpenſationes, aliquando Motu proprio conceduntur, ibid num.13.
Diſpenſationes impetrantur ſine ſpeciali mandato, num.15.& lib.7.cap.5. num.101.
Diſpenſationes ſuper defectu ætatis ad ſacros ordines, ſemper ferè à Curia exularunt, lib.4 cap 2.num.42.
Et qua de cauſa, nouiſſimè, conceſſa, ibid. num.43.
Diſpenſationes non concedi, ſine cauſa cognitione, lib.7.cap.2.num.1.
Diſpenſationes, præſertim matrimoniales, regulariter non dari in forma gratioſa, ibid.num.32.
Diſpenſationes matrimoniales in forma pauperum, pauperibus,& miſerabilibus conceduntur, lib.8.cap.5.num.14.
Diſpenſationes, gratis concedendas, quomodo intelligendum, ibid.num.34.
Diſpenſationes nullas reddit ſubreptio, lib.1.cap.5.num.11.
Diſpenſationi matrimoniali ſuper impedimento ex actu fornicario, quanam clauſula adijciatur, ſi mulier primò cognita viuit, lib.7.cap.3.num.25.
Diſpenſationis natura, quæ ſit, lib.6.cap.1. num 30.
Diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum, decreti Delegati tenor, lib.8.cap.6.num 8.
Diſpenſationis formula ſuper matrimonio rato, non conſummato, lib.8.cap.7. num.35.
Diſpenſationis matrimonialis cauſa, pro Ora-

Oratrice vigeſimum quartum annum excedente quarè emanauit, lib. 7.cap.2.num.93.

Diſpenſationis cauſa, non intelligitur, niſi exprimatur, lib.1.cap.1.num.7.

Diſpenſationis cauſæ de ſtylo Curiæ receptæ quæ, ibid.num.12.

Diſpenſationis origo, lib.1.cap.2.num.1.

Diſpenſationis mentio, non fit in litteris Cõmendæ. lib.1.cap.4.num.9.

Diſpenſationis ſuper bigamia, ſupplicationis formula, Vide, Formula, ſupplicationis.

Diſpenſationis formula ſuper impedimento occulto affinitatis ſuperuenientis, lib. 8.cap.1.num.58.

Diſpenſationis matrimonialis exequutio, ob nouam copulam, an retardanda, lib.8.cap.2.num.11.

Diſpenſationis litteræ ſuper defectu coporis, quomodo antea concedebantur, lib. 3. cap. 6.num.11.

Diſpenſationis litteræ de promouendo, dantur in forma gratioſa, lib.4. cap.5. num.3.& 4.

Diſpenſationis formula, communiter ſeruata, tam in vtroquè foro, quàm in foro conſcientiæ tantùm, lib.1. cap. 12. num.8.

Diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum, formula, Vide, Formula litterarum.

Diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum, exequutio quando poſſit à Delegato ſubdelegari, lib.8.cap.6. nu. 60. Reliqua vide, Matrimoniales diſpenſationes.

Diſpenſationum matrimonialium ſine copula, cauſæ variæ, lib. 7.cap. 2. per totum.

Diſpenſationum matrimonialium litteræ, multifariam expediuntur, lib.7.cap. 4.num.9.

Diſpenſationum exempla, ſuper defectu temporis ad profeſſionem emittendã, lib 4.cap 3.num.23.

Diſpenſatum ad ordines, non cenſeri diſpenſatum ad beneficia, contra Sayr. & eius limitatio, lib. 1.cap 5.num. 15. & 16.

Diſpenſatur facilius cum promoto, quàm cum promouendo, lib.5.cap.1.num.7.

Diſpenſatur cum bigamo, ex cauſa deuotionis, lib.2.cap.2.num.20.

Diſpenſatur facilius cum proximo ætati, quàm cum alio, lib.4.cap.1. num.22.

Diſpenſatus ſuper reſidentia, quomodo debeat vacare ſtudio Theologiæ, vel Canonum, lib.5.cap.6.num 22.

Et quarè ad triennium regulariter detur hæc diſpenſatio, ibid.num.26.

Diſpenſatus ſuper reſidentia, cauſa ſtudij, debet ſtudere in approbata Vniuerſitate, ibid.num.31.

Et tenetur actu ſtudere; alioquin non facit fructus ſuos, num.32.

Diſpenſatus ſine cauſa, non eſt tutus quoad Deum, lib.1.cap.1.num.8.

Licèt ſecus in foro exteriori, ibid. num.9.

Diſpenſatus ad quæcunquè beneficia, & Dignitates, non eſt diſpenſatus ad Epiſcopatum, ibid.num.5.& 6.

Diſpenſatus ad beneficia, non eſt diſpenſatus ad penſiones, lib.1.cap.5.num. 7.& lib.5.cap.7.num.19.

Diſpenſatus ad duo beneficia, cenſetur diſpenſatus ſuper reſidentia, ibid.nu.19.

Diſpenſatus ad carnes, cenſetur diſpenſatus ad lacticia, num 21.

Diſpenſatus ad comedendum oua, poteſt vti butyro, lacte, & caſeo, num.22.

Diſpenſatus ad percipiendum fructus Canonicatus in abſentia, cenſetur diſpenſatus ad non emittendam profeſſionem fidei, num.23.

Diſpenſatus ad præbendam, Sacrum ordinem annexum habentem, non eſt diſpenſatus ad votũ in Capitulo, nu.26.

Diſpenſatus ad Ordines ſimpliciter, intelligitur de minoribus, lib. 2.cap. 5. num.24.

Diſpenſatus ad beneficium, non cenſetur diſpenſatus ad Canonicatũ, ibid.nu.35.

Diſpenſatus ad Canonicatum, cenſetur diſpenſatus ad præbendam, num.37.

Diſpenſatus ſuper ætate ad Subdiaconatum, poteſt habere vocem in Capitulo, lib. 1.cap.5.num.17.

Diſpenſatus ad maiores Dignitates, cenſetur diſpenſatus ad minores, lib.2.cap. 6.num.12.

Diſpen-

Diſpenſatus ad beneficia, non cenſetur diſpenſatus ad Cathedrales, ibid. nu. 27.
Exceptio, num. 28.
Diſpenſatus ad beneficia in Cathedralibus, an illa obtineat in Patriarchalibus, num. 35.
Diſpenſatus ad obtinendum, non eſt diſpenſatus ad retinendum, lib. 2. cap. 7. num. 18.
Diſpenſauit Deus cum Adam, & Eua, lib. 1. cap. 2. num. 2.
Et cum Noë, & eius filijs, num. 3.
Et cum Abraham, & Iacob, num. 4.
Et cum humano genere, num. 5.
Diſpoſitio hominis, facit ceſſare diſpoſitionem legis, lib. 9. cap. 7. num. 15.
Diſpoſitio generalis prolata de rebus, & perſonis, generaliter eſt intelligenda, lib. 6. cap. 4. num. 33.
Diſpoſitio ad vnam cauſam limitata, non extenditur ad aliam, lib. 7. cap. 5. num 55.
Diſpoſitio Clem. eos, de conſang. & affin. *ligat tantùm contrahentes matrimonium, lib. 8. cap. 3. num. 14.*
Et an puniat conſulentes, num. 15.
Diſpoſitio eiuſdem Clementinæ non punit carnalem copulam, ſed contractum matrimonij, ibid. num. 27.
Sed Trid. punit vtrunquè, num. 28.
Diſpoſitio loquens de filijs natis ex legitimo matrimonio, comprehendit legitimatos ex diſpenſatione Apoſtolica, num. 48.
Diſpoſitiua magis, quàm narratiua, attendenda, lib. 3. cap. 1. num. 12.
Diſſimulatio in inferioribus Prælatis, diſpenſationem non inducit, lib. 1. cap. 2. num. 6.
Diſtantiæ gradus proximioris expreſſio, non habet locum in impedimento Publicæ honeſtatis, ex matrimonio rato, non conſummato, lib. 7. cap. 7. num. 69.
Diſtantia proximioris gradus expreſſio, non requiritur ſuper impedimento Primi, & Secundi gradus, ibid. nu. 71.
Diſtributiones quotidianæ, pro titulo ad ordines, habentur loco beneficij, lib. 4. cap. 4. num. 19. & 21.
Diſtributiones quotidianæ, à Capitulo, Canonicis donari non poſſunt, lib. 5. cap. 6. num. 6.
Limita, num. 7.
Diſtributiones quotidianæ, quomodo debeãtur non inſeruientibus, & qua ratione dentur, ibid. num. 8. & 9.
Diſtributiones amittunt Canonici, priuatim in Eccleſia celebrantes, ex Declarationibus Sacr. Congreg. num. 14. & 15.
Diſtributiones integræ, quarè dantur cauſa ſtudij abſentibus, num. 29.
Diues, aut pauper, quis dicatur, arbitrio Iudicis remittitur, lib. 8. cap. 5. nu. 21.
Diuites, quando etiam miſerabiles perſonæ eſſe poſſunt, lib. 8. cap: 6. num. 7 8. cit
Diuturnitas, in figura matrimonij, fa8. præſumere prolem legitimam, lib. cap. 4. num. 66.
Domi celebrari matrimonium, prohibere non poteſt Ordinarius, ex Declaratione Sacr. Congreg. lib. 7. cap. 7. num. 31. & 32.
Domicilium, origo, beneficium, Clerici, Diœceſim denominant, lib. 4. cap. 5. nu. 6.
Domicilium, quoad Ordines, quomodo contrahatur, ibid. num. 2. & 24.
Domicilium, non requirit neceſſariò decennalem habitationem, num. 26.
Domicilium, non acquirit, non habens animum permanendi, num. 27.
Domicilium in Vrbe contractum, quoad ordines, quomodo intelligendum, nu. 28.
Domicilium Neapolitanum, quoad ordines quomodo ſeruetur, num. 29.
Domicilium Expoſiti, quod, num. 30.
Domicilium per Oratores, alibi contractũ, non impedit, quin Ordinarius originis exequatur litteras diſpenſationis ſibi directas, lib 7. cap 5. num. 32.
Donatio inter virum, & vxorem, quando non valeat, lib. 7. cap. 2. num. 26.
Dos, quanta à raptore mulieri rapta conſtituenda, lib. 7. cap. 6. num. 66. & 67.
Dos, an conſtituenda per raptorem, mulieri diuiti raptæ, ibid. num. 70.
Dotantur æque filiæ, ſi benè in matrimonium collocẽtur, lib. 7. cap. 2. num. 35.
Dote non conſtituta rapta mulieri, an poſſit Delegatus exequi litteras matrimonialis diſpenſationis, lib. 7. cap. 6. num. 67.

Dote carẽs mulier, an dicatur, pauper, ſi habeat parẽtes diuites, lib.7.cap.2.n.23.
Dote carente muliere, tempore diſpenſationis, poſtmodum verò hęrede inſtituta, quid ſentiendum, ibid.num.25.
Dotem, alio augente, quomodo detur diſpenſatio matrimonialis, num.47.
Dotis ob incõpetẽtiã, quomodo detur matrimonialis diſpẽſatio, lib.7.cap.2.n.21.
Dotis mulieris incompetentia, eſt cauſa ſufficiens ad diſpenſandum, & quarè, ibid.num.22.
Dotis ob incompetentiam, quando valeat diſpenſatio, ſi alius intendat dotare mulierem, num.24.
Dotis ob incompetentiam, diſpenſatio an valeat, ſi mulier ignorauerit, ſe inſtitutam eſſe heredem, num.27.
Dotis incõpetentia, quomodo verificetur, ſi habeat pater duas filias, vt hic, n.34.
Dotis incompetentię cauſa, & illius augmẽti, quomodo detur matrimonialis diſpenſatio, num.36.
Dotis augmentum, in quibus gradibus requiratur in diſpenſatione matrimoniali, num.37.
Dotis augmentum, eſt cauſa diſpenſationis matrimonialis, lib.7.cap.2.num.41.
Datur ob cauſam oneroſam, ibid.nu.42.
Quomodo conſtituendum Oratrici, ab Oratore, in Curia Archiepiſcopali Nea*politana, num.43.*
Conſueuit in quantitate ſpecificari in diſpenſatione, cum cauſa incompetentis dotis cum augmento, num.44.
Et tunc quid ſeruare debeat Delegatus, num.45.
Dotis augmentum in diſpenſatione matrimoniali, parum refert, quod ab Oratore, vel ab alio conſtituatur, ad effectum exequendi litteras diſpenſationis, num.48.
Et quænam ſit ratio, num.49.
Dotis incompetentia, cum illius augmento, quomodo probãdã, lib.7.cap.2.nu.40.
Dotis incompetentis cauſa, in diſpenſatione matrimoniali narrata, non verificabitur pro ipſa Oratrice penitus indotata, & è contra, ibid.num.50.
Sed, requiritur noua diſpenſatio ſaltem in forma, Perindeualere, *iuxtà ſtylũ Curia, num.51.*
Dotis incõpetẽtię Oratricis cauſa, quo in loco verificanda, lib.7.cap.5.nu.37.& 38.
Dubia, maturam requirunt deliberationem, lib.9.cap.2.num.7.
Dubitationis tollendæ gratia, aliquid non neceſſarium additur in reſcriptis Apoſtolicis, lib.9.cap.6.num.22.
Dubius de homicidio, an contrahat irregularitatem, lib.5.cap.1.num.24.
Ducatus auri de Camera, & florenus, idem ſunt, lib.6.cap.4.num.48.
Duplicis Quarti gradus Cõsãguinitatis impedimentũ prouenit, ſiuè ex vno, ſiuè ex duobus ſtipitibus, lib.7.cap.5.n.86.
Illius arbor deſcribitur, ibidem, num.87.
Et declaratur, num.88.

E

ECcleſia Romana, *dicitur communis Mater, lib.2.cap.2.num.6.*
Eccleſia omnis Cathedralis, dicitur Collegiata, lib.2.cap.6.num.34.
Eccleſia Patriarchalis, quę, lib.2.c.6.nu.35. & 36.
Eccleſia Curata non differt à Parochiali, ibid.num.37.
Eccleſia debet habere vtile, & directum dominium rei alienandę in euidentem, &c. *aliàs non requiruntur ſolemnitates, ſicut etiam in rebus nondum bonis Eccleſię incorporatis, lib.9.cap.4.num.32.33.& 34.*
Eccleſia, pluribus modis accipitur, lib.7.cap.7.num.30.
Eccleſia vna per totum mundum conſtituta, lib.8.cap.6.num.31.
Eccleſia Neapolitana, nullam habet Dignitatẽ poſt Pontificalẽ, lib.9.cap.3.n.15.
Eccleſia capitur pro Epiſcopo, & Canonicis Cathedralis, lib.9.cap.3.num.22.
Eccleſię vacantis bona, alienari non poſſunt, lib.9.cap.4.num.2.
Eccleſiæ nomine, quid intelligendũ circa reſcripta, Si in euidẽtẽ, &c. *ibid.nu.14*
Eccleſię Collegiatę requiſita, quę, lib.2.cap.6.num.33.
Eccleſia non dicitur prouiſum per Cõmendam perpetuam, lib.6.cap.4.num.9.
Eccleſię compermutanti non ſufficit dari ęquiualens rei compermutatę, lib.9.cap.10.num.11.

Eccleſia bona dicuntur, quæ illius intuitu ſunt acquiſita, lib. 10. cap. 1. num. 2.
Eccleſię alicuius ſeruitio debet adſcribi Ordinandus, lib. 4. cap. 7. num. 15 et 16.
Edictum Pauli V. circa promouendos ad ordines in Vrbe, lib. 4. cap. 7. num. 14.
Educationis cauſa, quid requirat ad puellæ ingreſſum in monaſterium, lib. 6. cap. 15. num. 17.
Educationis cauſa, permanente puella in monaſterio vſquè ad vigeſimum quintum annum, quid agendum, ibidem num. 18.
Educationis cauſa permanentes puellæ in monaſterio, an poſſint exire, & poſtmodum, vt ibi ſuſcipiant habitum monachalem, redire, num. 19.
Educationis licentia puellæ in Monaſterio, quid contineat, & quomodo detur ſupranumeraria, num. 20.
Educationis licentia in Monaſterio, quomodo detur puellę minori ſeptennio, num. 21.
Eiecti. Vide Regulares eiecti.
Eiectionis Regularium, formula decreti, lib. 5. cap. 14. num. 2.
Eiectorum, & Apoſtatorum decreta Sacrę Congr. lib. 5. cap. 14. num. 1.
Electio, quando Canonica, lib. 2. cap. 7. nu. 5.
Electio monialis Viduę, ſeù aliàs corrupta, ſine diſpenſatione, irrita, lib. 6. cap. 1. num. 48.
Electiua beneficia, quæ, lib. 2. cap. 6. num. 24. 25. & 26.
Electoribus Imperij, Magno Magiſtro S. Ioãnis Hieroſolymitani, & Cardinalibus, quomodo detur Titulus Eminẽtiſſimi, et Eminẽtię lib 6. cap. 4. nu 65
Emphyteuſis perpetua, regulariter prohibita in rebus Eccleſię, lib. 9. cap. 4. nu. 60.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, tribus perſonis regulariter conceditur, ibid. num. 63.
Emptor rerum Eccleſiæ, quando non teneatur probare pecuniam verſam in vtilitatem, lib. 9. cap. 9 num. 7.
Emptoribus duobus concurrentibus in emptione rei Eccleſiæ, quis pręferendus, & quid ſi alienatio fiat tempore calamitoſo, lib. 9 cap. 4. num. 40.
Epiſcopalis dignitas, & Prima Tonſura ſunt Ordines, contra Theologos, lib. 4. cap. 5. num. 65.
Epiſcopali ſede vacãte, diſpenſationes dirigũtur Ordinario viciniori, & ſub qua formula, lib. 7. cap. 4. num. 14. & 15.
Epiſcopatus, non venit appellatione Dignitatum maiorum, lib. 2 cap 6 num. 9.
Epiſcopatus, eſt culmen Dignitatum ſæcularium, lib. 7. cap. 4 num. 59.
Epiſcopatus multi, eiuſdem ferè denominationis recenſentur, lib. 8. cap. 5. nu. 69.
Epiſcopatus eiuſdem prorſus denominationis, ex ſtylo Cancellariæ, diſtinguuntur per Prouincias, ibid. num. 70.
Epiſcopatus multi, quorum latina denominatio, eſt a vulgari prorſus diſſimilis, num. 71.
Epiſcopi, fratres appellantur à Papa, lib. 2. cap. 4. num. 21.
Epiſcopi familiaris, quis, ad effectum ſuſcipiendi ordines, lib. 4. cap. 5. num. 59.
Epiſcopi, ex Canonicis Regularibus electi, quos habitus deferant, lib. 6. cap. 1. num. 15.
Epiſcopi ſuſpecti allegati, ſucceſſor, an ſit etiam ſuſpectus, lib. 7. cap. 4. num. 30.
Epiſcopi tenẽtur perſonaliter reſidere, lib. 5. cap. 8. num. 1.
Epiſcopi, ſingulis annis, non vltra tres menſes abeſſe poſſunt, ibid num. 3.
Epiſcopi debent neceſſitatibus ſui populi ſuperintendere, num. 5.
Epiſcopi Titulares, quomodo immunes à reſidentia, num. 6.
Epiſcopi Titulares Coadiutores, non gaudent penſione ſibi aſſignata, niſi quatenus inſeruiunt, ex Declaratione Sac. Cong Concilij, num. 8.
Epiſcopi, quo iure prohibeantur teſtari, etiã ad pios vſus, lib. 10. cap. 1 num 4.
Epiſcopi Aſſiſtentes in Capella, Romano Pontifici pro qua ſumma teſtari poſſint, lib. 10. cap. 4. num. 16.
Et quanam priuilegia, & exemptiones habeant à Sũma Põtifice, ibid. nu. 17.
Epiſcopi, Scriptores Apoſtolici, pro qua ſumma teſtari poſſint, ibid. num. 18.
Epiſcopis conceditur licentia teſtandi pro certa ſumma, lib. 10. cap. 4. num. 14.
Et quanam ſit ratio, ibid. num. 15.
Epiſcopis datur ex cauſa, facultas non reſidẽdi, per litteras priuatas, nomine Sũmi Pontificis, lib. 5. cap. 8 num. 4.

Epiſcopis Regularibus difficilius, & magis limitatè conceditur licentia teſtandi, & quarè, lib. 10. cap. 4. num. 1.

Epiſcopis inferiorum diſſimulatio, non inducit diſpenſationem, lib. 1. cap. 3. nu. 6.

Epiſcopo datur beneficium in commendam, lib. 6. cap. 4. num. 40.

Et ſub qua formula, ibid. num. 41.

Epiſcopo grauiter ęgrotante, commiſſio ſit viciniori Epiſcopo, & quarè, lib. 7. cap 4. num. 16.

Epiſcopo viciniori committuntur litterę diſpenſationis, ſi Oratores ſint nullius Diœceſis, ibid. num. 17

Epiſcopo non reſidente, plura mala ſequuntur, lib. 5. cap. 8. num. 2.

Epiſcopo, quarè non reperitur in iure conceſſa facultas in caſu neceſſitatis, diſpenſandi. lib. 8. cap. 4. num. 38.

Epiſcopo defuncto, quando bona reperta præſumantur Eccleſiæ, vel hæredum, lib. 10. cap. 1. num. 5.

Et Rotę deciſio circa hoc, ibid. num. 6.

Epiſcopus, nequè ad minores ordines diſpenſat cum bigamo, lib. 2. cap. 1. num. 14.

Epiſcopus nihil poteſt ſuper iure communi Pontificio, ibid. num. 15.

Epiſcopus poteſt cum bigamo ſimilitudinario diſpenſare, lib. 2. cap 1. num. 16.

Epiſcopus diſpenſare poteſt cum illegitimo, quoad minores, & vnum ſimplex, lib. 3. cap. 1. num. 8 Non tamen quoad maiores, & beneficia curata, num. 6.

Epiſcopus, aut Legatus, ſuper ætate ad beneficia, non diſpenſat; lib. 4. cap. 1. num. 3. & 4.

Epiſcopus diſpenſat cum illegitimo ad Canonicatum Collegiatæ Eccleſiæ, lib. 4. cap. 1. num. 12.

Epiſcopus, an diſpenſet ſuper ætate ad matrimonium, lib. 4. cap. 3. num. 6.

Epiſcopus non poteſt ſine cauſa, ſuper interſtitijs, ad ordines diſpenſare, lib. 4. cap. 4. num. 2.

Epiſcopus proprius dicitur, in cuius familiaritate ordinandus reperitur, lib. 4. cap. 5. num. 59.

Epiſcopus appellatur Religioſus, lib. 6. cap. 1. num. 17.

Epiſcopus non poteſt contraius commune diſpenſare, ibid. nu. 49.

Epiſcopus in, cauſa ſua Eccleſiæ quando poſſit eſſe Iudex, lib. 7. cap. 4. num. 33.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſuper Impedimento dubio ad contrahendum matrimonium, lib. 7. cap. 5. num. 65.

Epiſcopus non poteſt probibere, nè matrimonium cõtrahatur in Quarto, & Quinto gradibus, et quarè, lib. 7. c. 5. nu. 09.

Epiſcopus reuocare non debet quod à Capitulo rectè geſtũ eſt, lib. 4. cap. 6. nu. 20.

Epiſcopus, nec Primã Tõſurã cõfert in aliena Diœceſi, cõtra Rebuffũ, ibid. nu. 25.

Epiſcopus poteſt arbitrari circa ſcientiam promouendorum ad ſacros ordines, lib. 4. cap. 7. num. 5.

Epiſcopus promouens per ſaltum, quomodo puniendus, lib. 4. cap. 12. num. 7.

Epiſcopus an diſpenſet ſuper homicidio caſuali, lib. 5. cap 1. num. 13.

Epiſcopus nõ diſpẽſat ſup irregularitate ex defectu lenitatis, lib. 7. cap. 5. nu. 2. et 3.

Epiſcopus non poteſt concedere Presbyteris indultum ſtudendi Iuris ciuili, lib. 5. cap. 5. num. 5. & 6.

Epiſcopus, aut Legatus non poſt diſpenſare ſuper Conſtitutione Conciliari, lib. 5. cap. 5. num. 8. & 9.

Epiſcopus non poteſt aliquem à reſidentia excuſare: & referuntur Declarationes Sac. Congreg. lib. 5. cap. 6. nu. 10.

Epiſcopus quando cenſeatur tacitè diſpenſare, lib. 1 cap. 3. num. 4.

Epiſcopus promouens indignum, punitur ibid. num. 5.

Epiſcopus, in cuius Diœceſi ſunt omnes ſchiſmatici, tenetur etiam ibi reſidere, lib. 5. cap. 8. num. 7.

Epiſcopus Titularis, Canonicatum obtinens in Cathedrali, quo habitu in ea vtatur, num. 9.

Et vbi ſedere debeat, num. 10.

Epiſcopus reſidens in ſua Diœceſi, immunis à reſidentia Dignitatum, & beneficiorum, num. 11.

Epiſcopus, ratione cõſuetudinis, poteſt diſpẽſare ſuper impedimento affinitatis ſuperuenientis, lib. 8. cap. 1. num. 60.

Epiſcopus poteſt matrimonium impedire ob timorem futuri ſcandali, lib. 8. cap. 2. num. 8. & cap. 6. num. 64.

Epiſcopus, cur prouiſo Apoſtolico diſpenſationem impartiri non poſſit, lib. 8. cap.2.num.13.
Epiſcopus quando non poſſit matrimonia clandeſtina irritare, ex Declar. Sac. Congreg. lib.8.cap.4.num.27.
Epiſcopus, vt poſſit diſpenſare ſuper impedimentis dirimentibus, quæ requirantur, lib.8.cap.4.num.35.
Epiſcopus, ob magnam neceſſitatem diſpenſat in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ex tacito eiuſdem ſedis conſenſu, lib.8.cap.4.num.37.& 41.
Epiſcopus quomodo nõ poſſit gerere vices Iudicis, & partis, lib.9.cap.3. num.26.
Epiſcopus diſpenſatus, ne infra tempus conſecretur, poteſt obtinere priora beneficia, lib 1.cap.5.num.31.
Epiſcopus eſt ſtatim, quem Papa pronunciat Epiſcopum, lib.1.cap.6.num.6.
Epiſcopus regularis, non abſoluitur à voto paupertatis, lib.10.cap.4.num.2.
Epiſcopus regularis, eſt tantum adminiſtrator reddituum Eccleſiaſticorum, num.3.
Epiſcopus regularis, propter Epiſcopatum, non liberatur à ſubſtantialibus regulæ; facit tamen fructus ſuos in vita, num.4.& 5.
Epiſcopus regularis, acquirendo ſimpliciter, cuinam cenſeatur acquirere, num.6.
Epiſcopus regularis, duo patitur impedimenta adteſtandum, num.7.
Error in nomine, vitiat reſcriptum, lib.2. cap.1.num.12.
Error Cancellariæ in litteris, corrigitur ſine partis diſpendio, lib.2 cap.3.num.15.
Error in proprio nomine, an vitiet diſpenſationem, lib.7.cap.5.num.3.
Error in ſyllaba, vel litera, impedit executionẽ diſpenſationis, ibid.num.6.
Eſt propterea corrigendus, & quomodo, num.6.
Error veriſimilis in diſpenſatione circa proprium nomen, quomodo dignoſcendus, lib.7.cap.5.num.8.
Error Cancellariæ, non debet obeſſe partibus, ibid. num.9.
Error, ſi detegatur poſt regiſtratam ſupplicationem, quomodo corrigendus, num.16.
Error, ſi contingat in Diœceſi Oratorum, quid agendum, num.28.
Error, licet culpa carens, non facit extendere reſcriptum ad caſum non expreſſum, num.29.
Error in gradu, in litteris diſpenſationis matrimonialis, quomodo corrigendus, lib.7.cap.5.num.99.
Error grauis, ſi detegatur poſt regiſtratam ſupplicationem, ante tamen litterarum expeditionem, quid agendum, lib.7.cap.5.num.100.
Error potius, quàm malitia, ſiuè falſitas, præſumendus, niſi ex circumſtantijs, vel indicijs, aliud appareat, lib.7.cap.7.num.83.& 84.
Error Iuris, non prodeſt, lib 8. cap.3. nu 9.
Error in Diœceſi, frequens in Cancellaria Apoſtolica, & quarè, lib. 8 cap. 5. num.69.
Erroris in proprio nomine, correctio, non datur, in diſpenſatione matrimoniali, lib.7.cap.5. num.14.
Eſculenta, & poculenta an poſſit recipere Delegatus diſpenſationum matrimonialium, lib.7.cap.6.num.15.
Euidens, quando dicatur neceſſitas Eccleſiæ, lib.9.cap.5.num.40.& 47.
Euidens vtilitas debet exprimi in ſupplicatione pro alienatione in euidentem, *&c. lib.9. cap.2. num. 3. Vide, Vtilitas euidens.*
Ex diuerſis non fit illatio, lib.6.cap.2.nu.17.
Examen pro forma, eſt neceſſarium, lib.4. cap.7.num.12.
Nec poteſt præteriri, ibid.num.13.
Examen teſtium. Vide Teſtium examen.
Examinandi modus pro cauſis matrimonialibus, ex Inſtructionibus, Sacræ Cong. Inquiſitorum, lib. 7.cap. 6. num.22.
Reſolutiones ſuper eiſdem, ibid.num.23.
Examine non præuio, admittitur ordinandus, ſi eius doctrina nota eſt Epiſcopo, lib.4.cap.7.num.8.
Examine non præuio, quandoquè admittuntur ordinandi in Vrbe, lib.4.cap. 7.num.10.

Exami-

Examinis forma, pro cauſis matrimonialibus, ex Inſtructionibus, & Reſolutionibus Sac. Congr. Inquiſitorum, lib. 7. cap. 6 num. 22. & 23.
Excommunicatio generalis, quę, lib. 8. cap. 3. num. 32.
Excommunicatus, qui infra duos menſes non deſiſtit à ſtudio iuris ciuilis, à quo abſoluendus, lib. 5. cap. 5. num. 24.
Excommunicatus poteſt teſtari, non autem hęreticus, lib. 10. cap. 4. nu. 11. & 12.
Excommunicatus abſolui præſumitur per ſalutationem Papæ, lib. 2. cap. 4. num. 33.
Executio cauſæ delegatæ, non ſuſpenditur, Epiſcopo excommunicato exiſtente, lib. 7. cap. 4. num. 48.
Executio litterarum in forma, Si in euidentem, &c. *quomodo à Commiſſarijs facienda, lib. 9. cap. 5. num. 23.*
Executores, Reſcriptorum Apoſtolicorum quandoque ex leuibus cauſis ea exequi recuſant, lib. 9. cap. 6. num. 23.
Exemplum mirabile refertur contra inuadentes bona Eccleſiæ, lib. 9. cap. 1. num. 25
Exemptio à iuriſdictione Ordinarij, *datur* Clerico *ex pluribus cauſis, lib. 4. cap. 5. num. 55.*
Exemptiones, Clericis, non niſi ex grauiſſimis cauſis concedendæ, & quare, lib 5. cap. 6. num. 42.
Exercitium crudelium actuum, irregularitatem inducit, lib. 5. cap. 2. num. 2.
Exordium, non preponitur litteris diſpenſationum matrimonialium, lib. 7. cap. 5. num. 1.
E*xpeditę* litteras, Gratis, *ſub ficto colore exemptionis puniuntur, lib. 2. cap. 8. num. 11. & 12.*
Expenſæ in diſpenſatione matrimoniali, ad quem pertineant, lib. 7. cap. 5. num. 106.
Experientia, eſt rerum magiſtra, lib. 7. cap. 7. num. 38.
Exponentes ſuos filios, tenentur hoſpitali ad expenſas, lib. 3. cap. 2. num. 12.
Exponentes ſuos filios, quandoque excommunicantur, ibid. num. 13.
Expoſiti, inter illegitimos connumerantur, ac propterea ſunt inhabiles ad ordines, & beneficia, lib. 3. cap 2. num. 1. & 2.
Expoſiti in hoſpitali Annunciationis Neapolis, pro legitimis habentur, num. 9.
Expoſiti, diſpenſantur ab Epiſcopo, ſicut illegitimi, num. 10.
Expoſitus ordinatur ab Ordinario loci, in quo expoſitus, eſt, lib. 4. cap. 5. nu. 30.
Expreſſa ad cautelam, non nocent, lib. 9. cap. 6 num. 27.
Expreſſa frequentioris vſus gratia, non excludunt ſimilia, lib. 5. cap. 5. num. 4. & lib. 8. cap. 4. num. 40.
Expreſſio eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur, lib. 7. cap. 7. num. 18.
Expreſſio vnius defectus, non ſupplet alios non expreſſos in diſpenſatione, lib. 8. cap. 5. num. 42.
Expreſſio tituli patrimonij, pro titulo beneficij, non vitiat litteras de promouendo, lib. 4. cap 5. num. 7.
Expreſſum dicitur, quod tacitè ineſt, & ex mente intelligitur, lib. 9. cap 6. nu. 26.
Extrà tempora promoueri conceditur arctatis, & alijs, lib. 4. cap. 4. num. 4. & 5.
Extrà tempora qui promoueantur, lib. 4. cap. 4. num. 7. 8. & 9.
Extrà tēpora quādo diſpenſatur ad ordines ad titulum Coadiutorię, ibid. num. 16.
Extrà tempora non conferendi minores ordines, lib. 4. cap. 4. num. 30.
Extrà tempora diſpenſat aliquando Summus Pontifex ſine titulo, & ſine litteris dimiſſorialibus, lib. 4. cap. 7. num. 39.
Extrà tempora promoueri, qui licitè poſſint, lib. 4. cap. 8. num. 3.
Extrà tempora malè promoti, ſupplicationis formula, ibid. num. 4.
Extrà tempora malè promoti, etiam antiquo iure ſuſpenſi, num. 5.
Extrauag. Ambitioſæ de reb. Eccl. non alien. *facit ius commune, lib. 9. cap. 1. num. 1.*
Eſt recepta in Ciuitate, & Diœceſi Neapolitan. ibid. num. 2.
Illius tenor proponitur, num. 8.
Fuit confirmata per Iulium III. num. 9.
Extrauagantis Ambitioſæ, *verba, vltra*

triennium, in quibus rebus locum habeant, d. lib. 9. cap. 1. nu. 14. 15. & 16.

Extrauag. Ambitioſæ, *prohibet omnẽ modum alienandi, ibid. num. 21.*

Illius forma non ſeruata, quænam pænæ incurrantur, num. 24.

Non incurruntur per ſolum contractum alienationis, lib. 9. cap. 6. num. 19.

Extrauaganti, Ambitioſæ, *alijſque Conſtitutionibus &c. quando in ſpeciè derogetur in litteris,* Si in euidentem &c. *lib. 9. cap. 7. num. 2.*

F

Fabius Corradus Iuriſconſultus, Auctoris genitor commendatur, lib. 7. cap. 2. ſub nu. 92. & lib. 9. cap. 4 ſub nu. 63.

Fabula Aeſopi, pro matrimoniorum æqualitate, lib. 7. cap. 5. num. 47.

Faciem habens turpem promoueri prohibetur, lib. 3. cap 6. num. 33.

Facilitas veniæ, tribuit incentiuum delinquendi, lib. 8. cap. 1. num. 13.

Facultas diſpenſandi, conceſſa Miniſtris aliquorum piorum locorum, reuocata, lib. 8. cap. 6. num. 32.

Facultas teſtandi, Vide, Teſtandi facultas.

Falſa latinitas, vitiat litteras Apoſtolicas, lib. 2. cap. 3. num. 6.

Falſitas cauſæ, non ſolum finalis, ſed etiam impulſiua reddit diſpenſationem nullam, lib. 1. cap. 1. num. 10.

Falſitas præſumitur expreſſa cum dolo, & quarè, lib. 7. cap. 4. num. 53.

Falſitatis ſuſpicio, in litteris Apoſtolicis, vbi adeſt, recurritur ad Regiſtrum litterarum, lib 7. cap. 7. num. 85.

Falſitatis ſuſpicio in litteris Apoſtolicis, quot modis, committatur, remiſſiuè, ibid. num. 86.

Falſum non fuiſſe commiſſum, facienda eſt interpretatio, lib 7. cap. 7. num. 79.

Fama, quomodo duobus teſtibus præualeat, lib. 8. cap. 4. num. 33.

Familia ſine diuitijs, ſordeſcit, lib. 7. cap. 2. num. 102.

Familiares, & Capellani Papæ, quomodo diſpenſentur ad ſtudendum iuri ciuili, lib. 5. cap. 5. num. 11.

Familiari triennali, beneficij collatio requiritur, etiam in Prima Tonſura, lib. 4. cap. 5. num. 63. & 64.

Familiaris quis, ibid. num. 60.

Familiaritas, quomodo Clericum, Epiſcopo ſubditum faciat, num. 59.

Familiaritas triennalis, quomodo accipienda, num. 61.

Familiaritas ſine beneficio, non ſufficit ad ſuſcipiendos Ordines, num. 66.

Familiaritatis triennalis ratione, quomodo promouendus Nepos Epiſcopi, lib. 4. cap. 5. num. 62.

Familiarum decus, & honor, per diuitias conſeruantur, lib. 7. cap. 2. num. 103.

Familiæ illuſtris conſeruandæ cauſa, in diſpenſatione matrimoniali, quando, in quibus gradibus, & quarè introducta, lib. 7. cap. 2. nu. 106. 107. & 108.

Familiæ honeſtæ probatio in diſpenſatione matrimoniali, ibid. num. 108.

Fæliciana Criſpa nobilis Vidua. Auctoris genitrix commendatur, lib. 7. cap. 2. num. 92.

Fælix Tamburellus Epiſcopus Soranus, cõmendatur, lib. 8. cap. 5. num 23.

Felinus Sandæus, examinatur, dum admittitur in Rotæ Auditorem, lib. 9. cap. 5. num. 30

Ferdinandus Beger, laudatur, eiuſquè filius ſucceſſor, lib. 7. cap. 4. num. 4.

Fictio, idem operatur, quod præciſa veritas in his, quæ pendent ab auctoritate fingentis, lib. 10. cap 4. num. 24.

Fideicommiſſariæ res, quando de facili Papæ derogationem admittant, lib. 9. cap. 7. num. 19.

Et quando poſſint ſine Principis decreto commutari, ibid. num. 26.

Pro diſſolutione æris alieni hæreditarij poſſunt alienari, & quomodo, nu. 28.

Fideicommiſſi particularis, derogationem, quando Papa deneget, lib. 9. cap. 7. num. 18.

Fideicommiſſi, tres formulæ à iure proponuntur, ibid. num. 20.

Fideicommiſſi derogatio Summi Pontificis, quarè petatur, etiam in alienatione neceſſaria, num. 33.

Fideicommiſſi derogationis formula ſupplicationis

cationis proponitur, num.35.

Fideicommiſſo, ex quibus cauſis Papa deroget, remiſſiue, lib.9.cap.7.num.21.

Fideicommiſſorum derogationes, non niſi ex vrgentiſſimis cauſis Papa concedit, & in plena ſignatura diſcuſsis, lib.9.cap.7.num.16.

Fides data, & adulterium, quomodo requiratur in impedimento criminis, lib.8.cap.9.num.4.

Fides paupertatis, quomodo conficienda pro diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperũ, lib.8.cap.5.num.17.

Eiuſquè formula proponitur, ibid.nu.18.

Fides paupertatis pro diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperum, quomodo in Romana Curia recognoſcenda, lib.8.cap.5.num.19.

Et quomodo danda ab Ordinario domicilij Oratorum, ibid.num.24.

Fides paupertatis ſi non ſit ſufficiens, in Vrbe quid ſeruatur, num.27.

Filię ęquè dotãtur, ſi bene in matrimonium collocentur, lib.7.cap.2.num.35.

Filij hæreticorum, Vide, Hæreticorum filij.

Filij Iudęorum, capaces beneficiorum, non tamen ſacrorum Ordinum, lib.3.cap.7.num.3.

Filij ex inceſtu habiti; an per ſubſequens matrimonium ſint legitimi, quoad omnia, lib.8.cap.2.num.40.

Filius an teneatur credere matri, dicenti, eum eſſe illegitimum, lib.3.cap.5.num.5.

Filius natus ex muliere, quæ mortuo viro alios duos viros habuit intra paucos dies, cuiuſnam eſſe cenſeatur, lib.3.cap.2.num.89.

Florenus, & ducatus auri de Camera, idem ſunt, lib.6.cap.4.num.48.

Fęmina, poteſt habere beneficium, habens dignitatem, & adminiſtrationem, lib.6.cap.1.num.45.

Fęminam, nubere extra proprium oppidum, duriſſimum eſt, lib.7.cap.5.num.36.

Fęminę Religioſę, ſub Clauſura morari debent, lib.1.cap.15.num.2.

Fętum animatum occidens, irregularis eſt, lib.5.cap.1.num.9.

Forma, quid ſit, lib.9.cap.5.num.16.

Forma, Rationi congruit, quando adhibenda, lib.2.cap 8 num.13.

Quid inducat, ibid.num.14.

Non datur ſuper gratia, ſolo verbo Principis conceſſa, abſquè ſupplicatione, num.15.

Regula Cancellariæ de hac forma proponitur, num.16.

Forma, quando inducatur, lib.5.cap.14.num.38. & lib.7.cap.7.num.19. & lib.9.cap.5.num 17.

Forma gratioſa, regulariter non datur in diſpenſationibus, præſertim matrimonialibus, lib.7.cap.2.num 32.

Forma, ſub qua dirigantur diſpenſationes Ordinario viciniori, ſede Epiſcopali vacante, lib.7.cap.4.num.15.

Forma pauperum, Vide Diſpenſatio matrimonialis.

Forma Concilij Trid. in matrimonio contrahendo, quę, lib.7.cap.7.num.20.

Forma ſubſtantialis, non poteſt alterari, lib.8.cap.3.num.19.

Forma, debet pręcisè adimpleri, non autem per æquipollens, lib.8.cap.6.num.22. & lib.9.cap.5.num.21.

Quando verò ſecùs, num.23.

Et quomodo id intelligatur, num.24.

Forma, etiam in minimo non ſeruata, annullatur actus, lib.9.cap.5.num.22.

Forma tradita in Confirmationibus alienationum in Euidentem &c. quid operetur, ibid.num.28.

Forma, in aliquo actu, debet ſemper præcedere, num.65.

Forma, quando à Papa remittatur, lib.9.cap.5.num.25.

Forma, ab homine inducta, quæ, ibid.nu.26.

Forma mandati non ſeruata à Procuratore ad reſignandum, requiritur nouus conſenſus, lib.8.cap.3.num.38.

Formam ſuę commiſſionis omninò ſeruare tenetur Delegatus, lib 8.cap 6 nu.21.

Formam mulieris, etiam pauperis, compenſari cum diuitijs, & nobilitate viri, lib.7.cap.5.num.52.

Formę obſeruantia, nunquam ſine cauſa remittitur, lib.9.cap.5.num.29.

Formę omiſſio, inducit actus nullitatẽ, ibid.nu.18.

Formę, nihil addendum, aut ex ea detrahendum, num. 19.

Formę obſeruantia, non ceſſat, licèt ceſſet cauſa, per quam fuit inducta, nu. 20.

Formula Abſolutionis pro defuncto, lib. 8. *cap.* 10. *num.* 16.

Formula ceſſionis Commendę, cum reſeruatione omnium fructuum, lib. 6. *cap.* 8. *num.* 37.

Formula Commendę, de Abbatia, ſeù Monaſterio, priuatis perſonis, facienda, ibid. num. 43.

Formula Commendę beneficialis pro Epiſcopo, lib. 6. *cap.* 4. *num.* 41.

Formula Commutationis voti pro vtroquè foro, lib 8. *cap.* 10. *num.* 8.

Et pro foro conſcientia tantùm, ibid. num. 9.

Formula Declaratoria voti ob infirmitates, num. 11.

Formula Declaratoria *legitimationis prolis, ex matrimonio ignoranter contracto, lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 67.

Formula Declaratoria, *quod Oratores poſſint contrahere matrimonium, non obſtante falſa imputatione &c. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 67.

Formula Decreti Commiſſariorum, ſuper alienatione in euidentem &c. lib. 9. *cap.* 11. *num.* 3.

Formula Decreti *Cameralis, ſuper concernentibus intereſſe Camerę Apoſtolicæ, lib.* 10. *cap.* 5. *num.* 9.

Formula Decreti Ordinarij, declarantis, nullum prouenire impedimentum ex Quarto, & Quinto gradibus, lib. 7. *cap.* 5. *num.* 64.

Formula Decreti Diſpenſationis *Delegati pro diſpenſatione matrimoniali, ſine copula carnali, lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 87.

Formula Decreti ſeparationis Oratorum, vigore diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum, lib. 8. *cap.* 5. *num.* 36.

Formula Decreti *impoſitionis publicæ pęnitentia à* Delegato, *Oratoribus, vigore diſpenſationis matrimonialis cum copula, in forma pauperum, lib.* 10. *cap.* 6. *num.* 10.

Formula Decreti Delegati ſuper diſpenſatione matrimoniali in forma pauperum, lib. 8. *cap.* 6. *num.* 80.

Formula Diſpenſationis Ordinarij, ſuper denunciationibus matrimonialibus, lib. 7. *cap.* 7. *num.* 28.

Formula fidei paupertatis pro diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperum, lib. 8. *cap.* 5. *num.* 18.

Formula legitimationis ad honores, & ſucceſſiones, per Archiuium, lib. 3. *cap.* 3. *num.* 2.

Formula litterarum in forma, Rationi cō-gruit, *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 18.

Formula litterarum licentię teſtandi pro Cardinale, lib. 10. *cap.* 2. *num.* 3.

Pro Archiepiſcopo, lib. 10. *cap.* 4. *num.* 9.

Formula Licentię Ordinarij *pro exercendis Pontificalibus in aliena* Diœceſi, *lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 26.

Formula Litterarum *licentię ingrediendi monaſteria monialium, pro mulieribus ſecularibus, lib.* 5. *cap.* 15. *nu.* 30.

Formula Litterarum Diſpenſationis ſuper bigamia, lib. 2. *cap.* 4. *num.* 2.

Diſpenſationis, pro eo, qui contraxit matrimonium, viuente coniuge, lib. 8. *cap.* 9. *num.* 19.

Diſpenſationis *ſuper matrimonio rato, & non conſummato, lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 25.

Formula Litterarum patentium Conſeruatorum Vrbis, pro libertate mancipiorum, lib. 3. *cap.* 8. *num.* 7.

Formula Litterarum Dimiſſorialium, ex Decreto Congregationis Immunitatis, pro Regno Neapolitano, lib. 4. *cap.* 6. *num.* 4.

Formula Litterarum diſpenſationis pro Clerico ad exercendam tutelam, etiam in Criminalibus, lib. 1. *cap.* 4. *num.* 17.

Formula Litterarū Indulti Apoſtolici, exequendi litteras Sacræ Pænitentiariæ pro perſonis non graduatis, lib. 7. *cap.* 4. *num.* 71.

Indulti ſtudendi iuri ciuili, lib. 5. *cap.* 5. *num.* 12.

Formula litterarum locationis in euidentem &c. lib. 9. *cap.* 3. *num.* 1.

Formula litterarum ſuper delatione parui

birete

bireti in celebratione miſſa, lib. 3. cap.6 num.31.

Formula litterarum Diſpenſationis ſuper occulto impedimento affinitatis ſuperuenientis,lib.8.cap.1.num.58. Alia, cap.4.num.46.

Formula litterarum Diſpenſationis matrimonialis, cum cauſa, lib. 7. cap. 4. num.8.

Formula litterarum Diſpenſationis de promouendo ad ordines, aliam gratiam annexam habentis,lib.4.cap.5.nu. 5.

Formula litterarum Diſpenſationis matrimonialis,cum copula ſcienter, lib. 8. cap.1.num.7.

Formula litterarum Diſpenſationis matrimonialis, quando Oratores detecto impedimento,abſtinuerunt à copula, lib.8.cap.4.num.21.

Formula litterarum diſpenſationis matrimonialis cum copula,in forma pauperum,lib.8.cap.5.num.1.

Formula litterarum Diſpenſationis ſuper defectu atatis ad contrahendum matrimonium pro Ducibus Fiani, lib.4. cap.3.num.18.

Formula litterarum Diſpenſationis ſuper defectu temporis ad emittendam profeſſionem,lib.4.cap.3.num.23.

Formula Mutationis Iudicis pro diſpenſatione matrimoniali, lib. 7. cap. 4. num.23.

Et plura exempla huiuſmodi mutationis Iudicis proponuntur,ibid.num.25.

Formula Prothonotariatus Apoſtolici,lib.5. cap.6.num.30.

Necnon alia Legati de latere, ibid. num.51.

Formula Prouiſionis Apoſtolica beneficiorum ſacularium ſimplicium per Religioſos,lib.6.cap.1.num.29.

Formula Regiſtrandi in Camera litteras Apoſtolicas,lib. 10.cap.1.num.15.

Formula Reſcripti alienationis in euidentem &c. pro Regularibus, lib.9.cap. 11.num.4.& 5.

Formula ſententia Eiectionis Regularium, lib.5 cap.14.ſub num.2.

Formula Sumpti Auditoris Camera, in forma,Vidimus ſuper litteris Apoſtolicis, lib. 7. cap. 7. num. 91.

Formula ſupplicationis Abſolutionis, & diſpenſationis pro ſimoniaco, lib.5.cap. 9.num.27.

Formula ſupplicationis diſpenſationis pro Confidentiario, lib.5.cap. 10. num.4.

Formula ſupplicationis Commenda beneficialis,lib.6.cap.3.num.19.

Formula ſupplicationis Diſpenſationis ſuper bigamia,lib.2.cap.1.num.22.

Diſpenſationis,pro eo, qui baptiſmum reiterauit,lib.2.cap 9.num.8.

Diſpenſationis cum illegitimo, ad ordines, & beneficia, lib.3.cap.1.nu.10.

Diſpenſationis cum Expoſito, lib.3. cap. 2.num.3.

Diſpenſationis ſuper defectu oculi, lib. 3. cap.6.num.15.

Diſpenſationis cum Neophyto,lib.3. cap. 7.num.5.

Diſpenſationis ſuper defectu atatis cum prouiſione beneficij, lib.4.cap.2.nu.5.

Diſpenſationis ſuper defectu atatis ad beneficia,ad partem,ibid.num.25.

Diſpenſationis de promouendo extrà tempora ad ordines,lib.4 cap.4.num.11.

Diſpẽſationis de promouẽdo in tẽporibus & infra annum, lib. 4. cap. 5.nu. 2.

Diſpenſationis pro malè promoto, extrà tempora,lib.4.cap.8.num.4.

Diſpenſationis pro male promoto, ante atatem,lib.4 cap.9.num.2.

Diſpenſationis pro malè promoto, ſine litteris dimiſſorialibus, lib.4.cap.10. num.10.

Diſpenſationis pro promoto per ſaltum, lib.4 cap.12.num.6.

Diſpenſationis ad medendum pro Clericis,lib.5.cap.3.num.5.

Diſpenſationis ſuper Irregularitate ex homicidio,lib.5.cap.1.num.12.

Diſpenſationis ſuper Irregularitate ex defectu lenitatis,lib.5.cap.2.num.5.

Diſpenſationis pro bigamo ad ordines, & beneficia,lib. 1.cap.1.num.22.

Diſpẽſationis ſuper reſidentia,lib.5.cap. 6.num.21.

Formula ſupplicationis Diſpenſationis matrimonialis cum cauſa, lib. 7. cap. 4. num.7.

Diſpenſationis matrimonialis cum mentione raptus Oratricis, cum copula, lib. 7. cap. 6. num. 58. Et ſine copula, ibid. num. 62.

Diſpenſationis matrimonialis cum mentione carnalis cognitionis, ſub ſpe faſilioris diſpenſationis, lib. 8. cap. 1. num. 14. & 30.

Diſpenſationis cum ſpe facilioris &c. ab vno tantùm Oratore concepta, ibid. num. 26.

Diſpenſationis matrimonialis aduerſus clauſulã, Quod alter alteri ſuperuiuens &c. num. 28.

Diſpenſationis matrimonialis, cum copula ignoranter, num. 33.

Diſpenſationis ſuper Affinitate ſuperueniente, num. 56.

Diſpenſationis, de ſcienter contracto, lib. 8 cap. 3. num. 7.

Diſpenſationis de ignoranter clandeſtinè contracto, lib. 8. cap. 3 num. 25.

Diſpenſationis de ignoranter contracto, omiſſis publicationibus de licentia Ordinarij, lib. 8 cap. 4. num. 9.

Diſpenſationis de ſcienter contracto, omiſſis publicationibus de licentia Ordinarij, ibid. num. 10.

Diſpẽſationis matrimonialis, quando impedimentum detectum fuit in monitionibus, num. 31.

Diſpenſationis matrimonialis, de ignoranter contracto, quando Oratores abſtinuerunt à copula, num 45.

Diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum pro Oratore in Curia præſente, lib. 8 cap. 6. num. 39.

Diſpenſationis ſuper Primo publicæ honeſtatis iuſtitiæ, lib. 8. cap. 7. nu. 22.

Diſpenſationis ſuper Cognatione ſpirituali, ſine copula lib. 8. cap. 8. num. 5.

Et cum copula, ibid. num. 13.

Diſpenſationis, quod impubes poſſit contrahere matrimonium, lib. 4. cap. 3. num. 9.

Formula ſupplicationis indulti patrocinandi pro Clericis, lib. 5 cap 4. num. 8.

Indulti ſuper litteris collationum ordinum, deperditis, lib. 7 cap. 7. nu. 98.

Formula ſupplicationis impoſitionis cenſus ſuper bonis Eccleſiæ, lib. 9. cap. 9. num. 27

Formula ſupplicationis locationis in euidentem &c. lib. 9 cap. 2. num. 2.

Formula ſupplicationis Perindeualere ſuper copula pro diſpenſatione matrimoniali, lib. 8 cap. 1. num. 40.

Perindeualere in forma pauperum, ſuper noua copula in diſpenſatione matrimoniali, lib. 8. cap. 5. num. 46.

Perindeualere, cum copula ſuper litteris expeditis ob infamiam ſine copula, in forma pauperum, ibid num. 47.

Perindeualere cum copula ſcienter, ſuper litteris, ignoranter, num. 48.

Perindeualere pro auferenda forma pauperum ex diſpenſatione matrimoniali cum copula, num. 49.

Perindeualere ſuper diſpenſatione in matrimonio, tacita copula, contracto, num. 50.

Perindeualere ſuper copula ſequuta, ante præſentatas litteras diſpenſationis, num. 51.

Perindeualere ſuper gradu, lib. 8. cap. 5. num 52.

Perindeualere ſuper gradu, cum alteratione cauſæ, ibid. num. 53.

Perindeualere ſuper alio impedimento detecto poſt contractum matrimonium, num. 54.

Perindeualere ſuper impedimento publicæ honeſtatis, num. 55.

Formula ſupplicationis Prorogationis temporis ad ſuſcipiendos ordines, lib. 4. cap. 2. num. 37. Alia, cap. 4. num. 13.

Formula ſupplicationis Reformationis ſuper proprio nomine Oratoris, lib. 7. cap. 5. num. 17. Alia, lib. 8. cap. 1. num. 61.

Reformationis ſuper copula in diſpenſatione matrimoniali, lib. 8. cap. 5. num. 59.

Reformationis pro Oratoribus, qui perſtiterunt in copula, detecto impedimento, ibid. num. 60.

Reformationis ſuper loco Originis Oratorum, num. 62.

Reformationis ſuper Diœceſi Oratorum, num. 63.

Refor-

Reformationis ſuper Diœceſi Oratorum, num 63.
Reformationis ſuper Commiſſione litterarum diſpenſationis, num. 64.
Reformationis ſimilis, num 65.
Reformationis ſuper cauſa, num. 66.
Reformationis ſuper gradu, num. 67.
Reformationis ſuper gradu, & Diœceſi, num. 68.
Reſtitutionis aduerſus lapſum quinquennij ad reclamandum pro nullitate profeſſionis Regularis, lib. 5. cap. 14. num. 18.
Reualidationis gratia, lib. 3. cap. 8. nu. 23.
Formula Vicariatus Apoſtolici, lib. 7. cap. 4. num. 67.
Franciſcus Pauonius Catbacen. Societatis Ieſu laudatur, lib. 5. cap. 6. num. 25.
Fratres Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, ſunt verè Religioſi, lib. 6. cap. 1. num. 28.
Fratres S. Ioannis Hieroſolymitani diſpenſantur ad Officia ſecularia, etiam in Romana Curia, ibid. num 36.
Fratres Mendicantes, quomodo poſſunt alienare bona Eccleſia ſine cauſa, & ſolemnitatibus, lib. 9. cap. 4. num. 35.
Fraudibus omninò occurrendum, lib. 7. cap. 5. num. 13.
Fraus, nemini debet patrocinari, lib. 7. cap. 6. num. 71.
Fructus beneficij, ſunt bona Eccleſiaſtica, lib. 9. cap. num. 3.
Fructus beneficij, reſtituendi ob omiſſionem recitationis Horarum canonicarum. lib. 4. cap. 2. num. 67.
Fructus, in diſpenſatione ſuper reſidentia, non veniunt, niſi petantur, lib. 5. cap. 6. num. 28.
Fructus malè percepti, exprimi debent in ſupplicatione pro ſimoniaco, lib. 5. cap. 9. num. 14.
Et cuinam illi debeantur, ibid. num. 15.
Fructus ſimoniacè percepti, quando exprimendi in diſpenſatione pro ſimoniaco, num. 22.
Fructus Confidentiarij, ad Cameram ſpectant, lib. 5. cap. 10. num. 10.
Fundationis lex, omninò ſeruanda, lib. 4. cap. 1. num. 9.

G

Gallicorum diſpenſationes matrimoniales, quomodo expediantur in forma pauperum, lib. 8. cap. 6. num. 79.
Geminatio clauſularum, maiorem deliberationem oſtendit, lib. 8. cap. 2. num. 18.
Generalis Societatis Ieſu, poteſt dimittere ſuos Clericos cum cauſa, etiam ſine culpa, lib. 6. cap. 1. num. 12.
Generalis Excommunicatio, quæ, lib. 8. cap. 3. num. 32.
Generalis diſpoſitio, prolata de rebus, & perſonis, generaliter eſt intelligenda, lib. 6. cap. 4. num. 33.
Germanorum cauſa in diſpēſationibus matrimonialis, lib. 7. cap. 2. num. 96.
Gradum Primum quomodo conſtituat ius Canonicum, etiam collateralibus, lib. 7. cap. 5. num. 80.
Gradum vnum tantum, duæ perſonæ conſtituunt, ibid. num. 73.
Graduum expreſſio quomodo ſtatuta per Pium IIII. in diſpenſationibus matrimonialibus, lib. 7. cap. 7. num. 57.
Gradus, quid ſit, lib. 7. cap. 1. num. 10.
Gradus ad quos reſtricta affinitas fornicaria, ibid. num. 24. & 25.
Gradus Primus, & Tertius affinitatis, fornicaria, non impediunt ad contrahendum, num. 26. 28. & 29.
Neque Secundus, & Tertius eiuſdem affinitatis, ex eodem ſtipite, lib. 7. cap. 7. num. 72.
Gradus Primus, & Quintus, impedimentum non inducunt, ad contrahendum matrimonium num. 27.
Gradus Conſanguinitatis &c. in diſpenſatione matrimoniali exprimendus, lib. 7. cap. 5. num. 59.
Gradus Conſanguinitatis, pro affinitate expreſſus in diſpenſatione, indiget correctione, ibid. num. 71.
Gradus error, ſi detegatur poſt regiſtratam ſupplicationem diſpenſationis, ante litterarum expeditionem, quid agendum, num. 200.

Gra-

Gradus malè expreſſus in litteris diſpenſationis, quomodo corrigendus, lib. 7. cap. 5. num. 99.

Gradus proximioris diſtantiæ expreſſio, quomodo neceſſaria in diſpẽſationibus matrimonialibus lib. 7. cap. 7. nu. 59.

Quando ceſſet in diſpenſatione ſuper Tertio, & Quarto gradibus, ibid. num. 63.

Non habet locum in impedimento Publicæ honeſtatis, ex matrimonio rato, & non conſummato, num. 69.

Neque ſuper impedimentis Primi, & Secundi gradus, & quarè, num. 71.

Gradus proximioris, littera declaratoria, quomodo dentur in diſpenſationibus matrimonialibus, lib. 7. cap. 7. nu. 56.

Gradus remotior tantùm, de iure communi exprimendus in diſpenſationibus matrimonialibus, ibid. num. 66.

Graduum computatio, quomodo fiat à Canoniſtis, lib. 7. cap. 5. num. 81.

Graduum duplicitatis, ſeù multiplicitatis Conſanguinitatis, vel affinitatis mentio facienda in diſpenſatione matrimoniali, ibid. num. 84.

Graduum numeratio, Vide, Arbor Conſanguinitatis.

Graduum proximiorum, omnes diſtantiæ, explicandæ in diſpenſationibus matrimonialibus ſuper Conſanguinitate, vel affinitate, lib. 7. cap. 7. num. 59. & 60. Et quarè, ibid. num. 61. & 64.

Et plura, de eis proponuntur exempla, ibid. num. 62.

Graduum proximiorum prouenientia, in diſpenſatione matrimoniali, quomodo exprimenda, lib. 7. cap. 3. num. 22. 23 & 24.

Gratia, an concedenda ſit, vel neganda, Papę Officiales conſiderant, lib. 2. cap. 1. num. 32.

Gratia, contra mentem concedentis, non firmatur Motu proprio, lib. 6. cap. 1. num. 6.

Gratia, defectu intentionis, vitiatur in vna parte, & non in alia, lib. 8. cap. 2. num. 31. & 37.

Gratia, dicitur perfecta ex ſola ſupplicatione ſignata, & regiſtrata, quæ dicitur titulus, lib. 2. cap. 3. num. 39.

Gratia diſpenſationis ad ordines, & beneficia, dicitur diuidua, lib. 2. cap. 5. num. 27.

Gratia, Motu proprio conceſſa, non inducit diſpenſationem, lib. 1. cap. 4. num. 2.

Secùs verò, ex certa ſcientia, ibid. num. 3.

Gratia nimis antiqua, etiam litteris confectis, non tamen Executori præſentatis, non ſolet reualidari à Papa, lib. 2. cap. 8. num. 20.

Gratia, ſolo verbo Papæ, perficitur, lib. 1. cap. 6. num. 4.

Gratia, quando deducitur in exercitium, eſt neceſſaria litterarum expeditio, ibid. num. 10.

Gratia Principis, ſine litteris, dicitur informis, & quarè, lib. 2. cap. 3. num. 1.

Gratia, totaliter digeſta intelligitur per litteras, non per ſolam ſupplicationem, lib. 8. cap. 1. num. 5.

Gratia, quando probetur, per ſupplicationem, ſine litteris, lib. 2. cap. 3. num. 37.

Gratia, vitiatur per ſubreptionẽ, & obreptionem, etiam, non doloſas, lib. 7. cap. 4. num. 50.

Gratia vitiatur, ſi qualitas de iure exprimenda, non exprimatur, ibid. nu. 51.

Gratia, quomodo valida reddatur, per clauſulam, Non obſtantibus conſtitutionibus &c. lib. 7. cap. 7. num. 4.

Gratia, Si in euidentem &c. importat formam omninò ſeruandam, in alienatione bonorum Eccleſiæ, lib. 9. cap. 5. num. 7.

Gratia, Perindeualere, ſuper cauſa diſpenſationis matrimonialis, malè expreſſa, quomodo detur, lib. 7. cap. 2. num. 52.

Gratia, Perindeualere, ſuper copula, reualidat diſpenſationem matrimonialem, lib. 8. cap. 1. num. 39.

Gratia, Perindeualere, quando detur, lib. 8. cap. 5. num. 40.

Non operatur, gratia principali vitiata, ibid. num. 41.

Non ſupplere vltra illud, quod eſt in ſupplicatione, quomodo intelligatur, num. 43.

Quan-

Quando danda ſuper alio Perindeuale-re, num. 44.
Gratia, Perindeualere, *virtus,lib.* 7.*cap.* 2. *num.* 53.*& lib.*8.*cap.*5.*num.*39.
Reliqua, vide, Formula ſupplicationis Perinde valere.
Gratiæ Summi Pontificis, *intereſſe Cameræ Apoſtolicæ concernentibus,in prędictâ Camera,modificantur, lib.*10.*cap.* 5. *num.*8.
*Gratiæ Apoſtolicę,quæ ſunt regiſtrandæ in Camera,niſi in ea regiſtrentur, ſunt nullę,ibid num.*13.
Gratię Apoſtolicæ,per Datariam *tranſeuntes,conceduntur per ſupplicationem, lib.*1 *cap.*1.*num.*19.
Conceduntur, etiam per memorialia, & ſub annulo Piſcatoris,ibid. nu. 29.
Gratię quandoquè conceduntur à Papa, ad intentionem Datarij, ibid. num. 34.
Gratiæ narratiua,eſt verificanda per clauſulam, Si eſt ita &c. *lib.* 7.*cap.* 6. *num.*30.
Gratię omnes impetratę ab Oratore Nullius Dięceſis, Epiſcopo viciniori diriguntur, lib. 4.*cap.* 5. *num.* 49. *&* 50.
*Gratia per Conſiſtorium expedita,non egent iuſtificatione,lib.*6.*cap.*4.*num.*56.
*Gratiæ probatio,ſcripturam requirit,lib.*1.*cap.*6 *num.*7.
Grauiora negotia expedit Papa cum Cardinalibus in Conſiſtorio, lib. 9.*cap.*2. *num.*8.

H

Habilitationes tot requiruntur, quot ſunt obſtacula,lib. 10.*cap.*4.*nu.*8.
*Habitum regularem, dimittendi licentia ad tempus,vel illum ſubtus deferendi, quando à Papa concedatur,lib.*1.*cap.* 14 *num.*49.
*Habitus regularis,temerarie dimiſſio,punitur, ibid.num.*48.
*Habitus Epiſcoporum, ex Canonicis Regularibus,electorum,qualis,lib.*6.*cap.*1. *num.*15.
Habitus indiſtincti, geſtatio annalis,tran-ſacto quinquennio,preſupponit profeſſionem ratificatam, lib. 5. *cap.* 14. *num.*51.
Hebrei, cur tolerantur ab Eccleſia, lib. 2. *cap.*4.*num.*32.
*Habreis, exponuntur ſcripturę veteris teſtamenti, ex Conſtitutione Greg. XIII. ibid.num.*31.
*Hæreditarię ſucceſſionis titulus ad ordines, quando admittatur,lib.*4 *cap.*5.*num.* 15.
*Hęretici filio,quomodo denegetur diſpenſatio ad Ordines,& beneficia,lib.*3. *cap.* 4.*num.*6.
*Hęretici filius,non priuatur beneficijs,antea obtentis,ibid.num.*7.
*Hęreticis adhęrentes, ſi Presbyteri, quomodo abſoluendi, & diſpenſandi, num.*8.
Si laici, quomodo abſoluendi, num. 11.
Hęreticorum denunciatio,quomodo facienda, remiſſiuè,num. 12.
*Hęreticorum filij,ſunt irregulares, ſicut illegitimi, lib.*3 *cap.*4.*num.* 1. *necnon infames,num.*4.
*Et non reſtituuntur, niſi ex diſpenſatione Apoſtolica,ibid.num.*2.
Et quomodo eis dentur abſolutio, & reſtitutio,num. 3.
*Hæreticorum libros legentes,quomodo abſoluendi,lib.*3.*cap.*4.*num.*9.
*Quando ſint immunes ab excõmunicatione, ibid.num.*10.
*Hęreticos,ſchiſmaticos &c. non ſalutat Papa, & quid dicat, loco ſalutationis, lib.*2.*cap.*4.*num.*29.*&* 30.
Hęreticus teſtari non poteſt, lib. 10. *cap.* 4. *num.*11.*&* 12.
*Homicida Clerico,quomodo concedatur diſpenſatio,lib.*5.*cap.* 1.*num.*14.
Et quomodo presbytero, ibid. num. 15.
*Et quomodo homicidę presbytero curato, num.*16.
Homicida Diacono, diſpenſatio ad ſuperiores Ordines, quomodo conceſſa, num. 18.
*Homicidę, inhabiles ad Religionem, ex Conſt.Sixti V. num.*25.

Et quomodo diſpenſetur ad illius ingreſſum, num. 26.

Et quomodo laici, ſeu Conuerſi, num. 27.

Homicidia, quot modis committantur, lib. 5. cap. 2. num 1.

Homicidij qualitas, exprimenda in diſpenſatione ſuper irregularitate, & quarè, lib. 5. cap. 1. num. 4.

Homicidij patrandi neceſſitas, quonam modo non facilitet diſpenſationem, ibid uum. 6.

Homicidium, à quanto tempore fuerit patratum, exprimendum in ſupplicatione pro diſpenſatione, ibid. num. 5.

Homicidium caſuale, diſpenſatione indiget, num. 10.

Reliqua vide, Irregularitas.

Homines, magis oculis, quàm auribus credunt, lib. 7. cap. 5. num. 77.

Honeſtatis publicæ, definitio, lib. 7. cap. 1. num. 32. & lib. 8. cap. 7. num. 3. & 4.

Eiuſdem impedimenti declaratio ex Conſt. Pij V. ibid. num. 7.

Illius prouenientia, exprimenda in ſupplicatione diſpenſationis matrimonialis, & quarè, lib. 8. cap. 2. num. 23.

Quando tamen hæc expreſſio ceſſet, ibid. num. 24.

Honeſtatis publicæ impedimentum, vnde inductum, lib. 8. cap. 7. num. 1. Et cur ſic appellatum, num. 5.

Primum genus non excedit, ibid. num. 2.

Duplici modo contrahitur, num. 6.

Ad duo reſtringitur, num. 8.

Non tollitur, ſponſalibus, de communi conſenſu diſſolutis, num. 14.

Ex matrimonio rato, non reſtringitur à Concil. Trid. num. 17.

Honeſtatis publica impedimentum quandoquè affinitas, à Dataria Apoſtolica appellatur, & quarè, num. 18.

Licèt contrarium ſit verius, num. 19.

Honeſtæ familia qualitas, quando probanda in diſpenſatione matrimoniali, lib. 7. cap. 2. num. 118.

Horarum Canonicarum recitationis commutatio, quomodo conceſſa per Pium V. & Clem. VIII. lib. 4. cap. 2. num. 57. & 58.

Et ſub qua formula detur hodie per Sacr. Pœnitentiariam, ibid. num. 59.

Et quomodo per Datariam, & per Breue in vtroquè foro, num. 60.

Horas Canonicas non recitantes, quas pœnas incurrant, num. 65.

Et quomodo, eis ſuccurratur, num. 68.

Hoſpitalis appellatione, quæ veniant, lib. 8. cap. 6. num. 29.

Hoſpitalis Incurabilium Neap. Corrector, vtitur inſignijs Epiſcopalibus, & vbi, lib. 7. cap. 4. num. 65.

I

IAcobus Terraguolus Patritius Beneuentanus laudatur; lib. 4. cap. 3. num. 8.*

Ignoranter contrahentes matrimonium, omiſſis publicationibus, puniuntur, lib. 8. cap. 3. num. 34.

Ignorantes, non ligat pœna Conſtitutionum, lib. 8. cap. 4. num. 12.

Ignorantes, nō ligat ſtatutum addens pœnas in facto, iure communi damnato, ibid. num. 13.

Ignorantia, quotuplex, lib. 8. cap. 4. num. 4.

Ignorantia, mater cunctorum errorum, lib. 5. cap. 6. num. 24.

Ignorantia alterius Oratorum, non effugit mentionem copulæ in diſpenſatione, matrimoniali, lib. 8. cap. 1. num. 9.

Ignorantiam circa impedimētum Conſanguinitatis, vel affinitatis, quomodo probetur, lib. 8. cap. 4. num. 50. & 57.

Ignorantia craſſa, & ſupina æquiparactur ſcientiæ, num. 52.

Et dicitur lata culpa, num. 54.

Ignorantia, & ſcientia, probantur, per iuramentum, num. 58. & 59.

Ignorantia inuincibilis, excuſat à culpa, lib. 2. cap. 9. num. 3.

Ignorantia iuris, nequè ruſticos excuſat, lib. 8. cap. 3. num. 10.

Ignorantia iuris communis, eſt lata culpa, lib. 8. cap. 4. num. 55.

Igno-

Ignorantia, quod præſumatur, regula quando ceſſet, ibid. num. 49.
Ignorantia, quænam excuſet, num. 51.
Ignorantiam allegans, debet illam probare, lib. 8. cap. 4. num 48.
Ignorantibus, dolus non imputatur, lib. 8. cap. 4. num 11.
Illegitima, effecta monialis, quomodo diſpẽſanda, lib 3. cap. 5. num. 4.
Illegitima, non eligitur in Abbatiſſam, lib. 6. cap. 1. num. 52.
Illegitimi, ſunt irregulares, lib. 3. cap. 1. num. 1.
Illegitimi, an ſemper petere debeant Concilij Pictauien. derogationem in diſpẽſatione ad ordines, & beneficia, ibid. num. 22.
Illegitimi, quouis modo legitimati, inhabiles ad Canonicatus Eccleſiæ Valentinæ, lib 3. cap. 2. num. 6.
Illegitimi, quouis modo legitimati, inhabiles ad Canonicatus &c. Patriarchalium Vrbis, ibid. num. 7.
Illegitimi, ſunt habiles ad ordines, non tamen ad Officia, & Dignitates Religionis, lib. 3. cap. 5. num. 2.
Ad illa diſpenſantur etiam per Sacram Pœnitentiariam, ibid num. 3.
Illegitimi, an comprehendantur in Cognatione carnali, ad effectum petendæ diſpenſationis ſuper ea, lib. 7. cap. 1. num 6.
Illegitimitatis qualitas, in diſpenſatione exprimenda, lib. 3. cap. 1. num 3.
Illegitimorum diſpenſatio, eò difficilior, quò origo turpior, ibid. num. 2.
Illegitimorum diſpenſatio, continere debet Concilio Pictauienſis derogationem num. 20.
Illegitimos diſpenſandi, facultas, quomodo concedatur Legatis, & Nuncijs Sedis Apoſtolicæ, lib. 3. cap. 1. num. 16.
Illegitimus, an cenſeatur natus ex matrimonio inualido, ob occultum impedimentum, lib. 3. cap. 5. num. 8.
Illegitimus, diſpenſatur ab Epiſcopo, quoad minores, & vnum ſimplex, lib. 3. cap. 1. num. 8.
Illegitimus, eſt capax penſionis, ſi fuerit Clericus, ibid. num. 17.
Illegitimus promotus, celebrans, non contrabit nouam irregularitatem, & quarè, num. 30. & 31.
Illegitimus promotus ad ordines, & beneficia, quando excuſetur à pœna, lib. 3. cap. 5. num. 7.
Illitteraturæ defectus, quomodo indiſpenſabilis, lib. 4. cap. 2. num. 63.
Exemplum denegatæ diſpenſationis ſuper eo, num. 64.
Illitteratus, quis ad effectum obtinendi beneficium, lib. 4. cap. 2. num. 62.
Illuſtris familiæ conſeruandæ, cauſa in diſpenſatione matrimoniali, quãdo, & in quibus gradibus admittatur, & quarè introducta, lib. 7. cap. 2. num. 106. 107. & 108.
Immunitas, propter numerum duodecim filiorum, quomodo intelligenda, lib. 7. cap. 2. num. 29.
Et cur competat etiam matri, ibid. num. 30.
Immunitas, parit incentiuum delinquendi, lib. 8. cap. 6. num. 14.
Impedimenta matrimonij inueſtigare Ordinarius, & Parochus, ex officio tenentur, lib. 7. cap 6. num. 33.
Impedimenta, matrimonij dirimentia, enumerantur, lib. 7. cap. 1. num. 1.
Et quænam per Cõcil. Trid. ſtatuta, ibid. num. 2.
Impedimenta matrimonij dirimentia, ſuper quibus diſpenſatur, quæ, num. 5.
Impedimenta ad contrahendum, ex pluribus ſtipitibus prouenientia, exprimenda, lib. 7. cap. 5. num. 70. & cap. 6. num. 75.
Impedimenta occulta, matrimonij dirimentia, diſpenſantur à Maiori pœnitentiario, lib. 7. cap. 7. num. 49.
Impedimenta matrimonij, non omnes ſcire tenentur, lib. 8. cap. 4. num. 14.
Impedimenta temporalia, quæ excuſent ab acceſſu ad Vrbem, ob Clerici percuſſionem, vel aliud delictum, lib. 8. cap. 10. num. 17.
Et quanto tempore durent, ibid. num. 18.

Illis ceſſantibus, eſt accedendum, ſub pęna reincidentię, num. 19. & 20.

Impedimenta ſingula, in litteris diſpenſationis exprimenda, lib. 9 cap. 7. nu. 6.

Impedimenti matrimonij notitia, debet eſſe ſufficient, vt illud ſit clarum, lib. 8. cap. 4. num. 32.

Impedimentis pluribus exiſtentibus, difficilius diſpenſatur, lib. 7. cap. 6. num. 76. & 77.

Impedimentis duobus narratis in litteris diſpenſationis matrimonialis, ſi Delegatus, vnum tantùm reperit, an ipſas litteras exequi poſſit, ibid. num. 80.

Impedimento matrimonij detecto per Parochum, tenetur deferre illud ad Ordinarium, lib. 7. cap. 6. num. 35.

Impedimento occulto ad contrahendum, cum publico cõcurrente, quomodo diſpenſatio impetranda, ibid. num. 78.

Et ſubijcitur exemplum, num. 79.

Impedimento affinitatis ſuperuenientis, occulto exiſtente; recurritur ad Sacr. Pęnitentiariam pro diſpenſatione, lib. 8. cap. 1. num. 57.

Et ſub qua formula, illa detur, ibid. num. 58.

Impedimento detecto poſt matrimonium, pręmiſſis ſolemnitatibus, non incurruntur poenę Clem. Eos, de conſang. & affinit. *lib. 8. cap. 4. num. 6. & 7.*

Etiam pratermiſſis publicationibus de licentia Ordinarij, num. 8.

Impedimentum Publicę honeſtatis, correctum per Concilium Tridentinum, & Pium V. lib. 7. cap. 1. num. 3.

Impedimentum affinitatis, ex actu fornicario, reſtrictum, ibid. num. 4.

Impedimentum affinitatis ſuperuenientis, ratione conſuetudinis, an ab Epiſcopo diſpenſetur, lib. 8. cap. 1. num. 60.

Impedimentum ad contrahendum non oritur ex Primo, & Quinto gradibus, lib. 7. cap. 1. num. 27.

Neque ex Quarto, & Quinto lib. 7. cap. 5. num. 62.

Neque ex Secundo, *& Tertio affinitatis fornicarię, ex Declaratione Concil. lib. 7. cap. 1. num. 28.*

Impedimentum criminis, quod dicatur, lib. 7. cap. 1. nu. 30. Vide Criminis impedimentum.

Impedimentum, malitioſè datum ad contrahendum, quomodo auferendum, lib. 7. cap. 5. num. 66.

Impedimentum, an quandoquè validum ad contrahendum in Quinto gradu, ibid. num. 68.

Impedimentum ſtatuere non poteſt Epiſcopus in Quarto, & Quinto gradibus, ad contrahendum, num. 69.

Impedimentum matrimonij, dubium, an poſſit per Epiſcopum diſpenſari, lib. 7. cap. 5. num. 65.

Impedimentum, ſi in Vrbe ignoretur, an ſit Conſanguinitatis, vel affinitatis, quomodo explicandum in litteris diſpenſationis, ibid. num. 74.

Impedimentum occultum, ſuper quo petita eſt diſpenſatio, an impediat litterum exequtionem alterius diſpenſationis, ſuper publico impedimento impetrata, lib. 7. cap. 9. num. 31. 32. & 34.

Impedimentum matrimonij occultum an teneantur contrahentes, Iudici interroganti, manifeſtare, ibid. num. 36.

Impedimentum non expreſſum in diſpenſationibus matrimonialibus, an ſuppleatur per clauſulam, Non obſtantibus, Conſtitutionibus &c. *lib. 7. cap. 7. num. 1.*

Impedimentum ad contrahendum, quomodo Sacra Pęnitentiaria intelligat occultum, ibid. num. 12.

Impedimentum Cognationis ſpiritualis, Vide, Cognationis ſpiritualis Impedimentum.

Impedimentum, Voti, Vide, Voti Impedimentum.

Imperator, ſolo verbo, creat Doctorem, *lib. 2 cap. 3. num. 35.*

Impoſſibilium, nulla obligatio, lib. 4. cap. 2. num. 56.

Inceſtuoſa proles, nullo pręcedente matrimonio irrito, non legitimatur quoad temporalia, & ſęcularia, lib. 8. cap. 3. num. 50.

Inceſtuoſis, quarè publica pęnitentia imponenda, ratione diſpenſationis matrimonialis, lib. 8 cap. 6 num. 7.

Et

Et quomodo pœnitentia dicatur publica, ibid.num.8.& 9.

Inceſtus,cum quibus perſonis committatur, lib.8.cap.1.num. 10.

Inceſtus non expreſſus, reddit ſubreptitiam diſpenſationem,lib.8.cap.2.num.44.

Inceſtus impedimentum, non contrahitur per copulam inter ignorantes impedimentum,lib.8.cap.4.num.29.

Eſt tamen explicandus in diſpenſatione, ibid num.30.

Incompetentia dotis, Vide, Dotis incompetentia.

Indicium præcedentis ſcientiæ,quomodo inducatur ex perſeuerantia in delicto, lib.8.cap.4.num.43.

Indotata,Vide Cauſa,pro Oratrice indotata

In dubio,quomodo præſumatur copula carnalis,lib.7 cap.1.num.19.

In dubijs, certius tenendum, ibid. num. 20.

Indulgentia conceſſa tali die, abſque alia restrictiua,cenſetur perpetua, lib.6. cap.4.num.35.

Indulgentiarum quarumcunque litteras, Gratis ſignat Collegium Scriptorum Apoſtolicorum, lib. 8.cap. 6. num. 50.

Indultum propriè,quod dicatur, lib.4.cap. 2.num.48.

Induſtria perſonæ,quomodo,& quando cenſeatur electa, lib. 9. cap. 5. num. 33.

Inferiores, à Superioribus debent regulari, lib.8 cap.6.num.42.

Inhabiles ad Ordines,ſunt inhabiles ad beneficia,lib.2.cap.5.num.26.& lib.3. cap.6.num.7.

Inhabilis ad horas Canonicas, vix diſpenſatur ad beneficium, lib. 4. cap. 2. num.61.

Inhabilis eſt ad beneficia,ante ætatem promotus,lib.4.cap.9 num.9.

Necnon promotus per ſaltum,& quomodo, lib.4.cap.12.num.9.& 10.

Inhabilitas ad recitandas horas Canonicas, quomodo intelligenda, lib. 4. cap. 2. num.55.

Inhabilitatus ad beneficia,nō remanet inhabilis ad penſiones, lib.3.cap.1.nu.28.

Inimicitiæ,inter Epiſcopum, & ſubditum, præbent cauſam promotionis à vicinıore,lib.4.cap.5.num.56.

Inimicitiæ cauſa admittitur, in matrimoniali diſpenſatione,lib 7.cap.2.nu.65

Inimicitiæ leuis,cauſa, quis non præſumitur aliquem lædere,ibid.num.66.

Inimicitia graues præſumuntur ex iniuria atroci,num.67.

Inimicitiæ, debent concludenter probari, vt hic,quia non præſumuntur, num.71.

Inimicitiæ graues, quænam dicantur, arbitrio Iudicis relinquitur, num. 73.

Innocentius VIII. pro neceſſitatibus Eccleſiæ,pignorauit mitram Pontificalem,lib. 9.cap.1.num.19.

Inſinuatio,quarè introducta, lib.10.cap.5. num.6.

Inſtitutio Canonica, quæ, lib. 2. cap.7. num.7.

Inſtitutio,non fit ſub conditione,ibid. num. 8.& lib.4.cap.2.num.13.

Inſtituto,obtinenti aliud beneficium, quomodo occurrendum, lib. 2. cap. 7. num.20.

Inſtructiones Sacr. Cong. Vniuerſalis Inquiſitionis pro examinandis teſtibus ſuper contrahendis matrimonijs, proponuntur,lib 7.cap.6.num.22.

Interpretatio ſumenda eſt, vt actus potius valeat,quàm pereat, lib. 1. cap. 5. num. 29. & lib. 10.cap. 3. num. 13.

Interſtitia ad Ordines, non poſſunt ſine cauſa ab Epiſcopo relaxari, lib. 4. cap.4.num.2.

Interſtitiorum diſpenſatio, duplex, ibid. num.3.

Intruſus in Eccleſia,non poteſt illius bona, etiam cum vtilitate,alienare, lib.9. cap.4 num.19.

Inuitus, ſcienter contrahens in gradu prohibito, non punitur, lib. 8.cap.3. num.11.

Irregularitatem inducit crudelium actuum exercitium,lib.5.cap.2 num.2.

Irregulari,qui beneficium Curatum in concurſu per fraudem obtinuit, quod

decretum detur in diſpenſatione, lib. 4.cap.9.num.8.
Irregularis ob homicidium, difficulter diſpenſatur, lib.5.cap.1.num.3.
Irregularis eſt, occidens foetum animatum, ibid.num.9.
Irregularitatis ſpecies, exprimenda in diſpenſatione, num.23.
Irregularitas, ex bigamia, Vide Bigamia.
Irregularitas, ex reiteratione baptiſmi, quid impediat, lib.2.cap.9.nu.4.& 5.
Irregularitas, ex reiteratione baptiſmi contrahitur, ſiuè delictum ſit publicum, ſiuè occultum, ibid.num.6.
Irregularitas, ex homicidio, eſt ex antiquioribus, lib.5.cap.1 num.1.
Irregularitas omnis ex homicidio, per Papam diſpenſari poteſt, ibid.num.2.
Irregularitas contrahitur ex homicidio cuiuſcunquè perſonæ, num.8.
Irregularitas ex homicidio, quomodo diſpenſetur, num.13.
Irregularitas, in dubio, an præſumenda, lib.5.cap.5.num.24.
Irregularitas ex veneficio difficillimè diſpenſatur, lib.5.cap.1.num.20.
Irregularitas, quando tollatur per verbum, Abſoluo, lib.5.cap.12.num.9.
Irregularitas, ex defectu lenitatis, quomodo contrahatur, lib.5.cap.2.num.3.
Irregularitas ex defectu libertatis, ad quot genera reducatur, lib.3.cap.8.num.1.
Irregularitatem, an contrahant hortantes condemnatum ad benè moriendum, lib.5.cap.2.num.6.& 7.
Irregularitates plures, quando vnica diſpenſatione tollantur, lib.5.cap.12. num.10.
Irregularitatis diſpenſatio, non datur in genere, ibid.num.11.
Iudæi, & infideles non poſſunt curare Chriſtianos infirmos, lib.5.cap.3 nu.6.
Iudæorum filij, capaces beneficiorum non tamen Sacrorum Ordinum, lib.3.cap. 7.num.3.
Iudex, quarè prohibeatur iudicare iuxtà formam ſupplicationis, lib.1.cap.6. num.8.
Iudex nouus datus in diſpenſatione matrimoniali, quomodo procedat ad exequtionem litterarum ipſius diſpenſationis, lib.7.cap.4.num.26.
Iudex prior, qui ad exequtionem litterarũ Apoſtolicarum procedere recuſauit, quomodo per nouum Iudicem requirendus, ibid.num.27.
Iudex, in locum alterius Iudicis ſuſpecti, quomodo dandus, tempore impetrationis principalis reſcripti, num.30.
Iudex in cauſa ſua Eccleſiæ, quando Epiſcopus eſſe poſſit, num.33.
Iudex, quomodo detur in locum alterius Iudicis ſuſpecti, num.34.
Iudex in Commiſſione petitus ad lites, in Curia rarò conceditur, & quid quando partes ſuper eo diſcordant, nu.35.
Iudex poteſt admonere Oratores, vt taceant impedimentum occultum ſuper quo obtinuerunt diſpenſationem, lib.7. cap.6.num.37.
Iudices commiſſarij, in alienationibus In euidentem &c. quid ſeruent in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, lib. 9.cap.5.num.9 & 10.
Iudicis arbitrio remittuntur, quę certa lege definita non ſunt, lib 4.cap.3. num. 3. & lib. 7. cap. 2. num. 57. & cap.6. num.73.
Iudicis mutatio, datur ob impoſſibilitatem primi Exequtoris, lib.7.cap.4.nu.24.
Iudicis mutatio datur generaliter ſuper quibuſcunquè reſcriptis Apoſtolicis, ibid.num.25.
Iudicis mutationis formula, ſuper diſpenſatione matrimoniali, lib. 7. cap. 4. num.23.
Iudicis, & partis officio fungi, inconueniens eſt, ibid.num.31.
Iura, relaxantur pro bono pacis inducendæ, lib.7.cap.2.num.77.
Iuramentum, non debet in damnum Eccleſiæ ſeruari, nec etiam eſſe vinculum iniquitatis, lib.9.cap.2.num.41.
Iuramentum, quod Oratores non ſe cognouerunt ſub ſpe facilioris diſpenſationis, in cuius manibus præſtandum, lib.8.cap.2.num.19.
Iuri Ciuili ſtudere prohibentur Presbyteri, & cum eis frequenter diſpenſatur, lib. 5.cap.5.num.1.2.& 3.

Iuri

Iuri Ciuili ſtudere, quomodo diſpenſetur cum familiaribus, et Capellanis Papæ, ibid. num. 11.

Iuri Ciuili ſtudendi, Indultum non poteſt Presbyteris concedi ab Epiſcopo, lib. 5. *cap.* 5. *num.* 5. & 6.

A Papa, duobus modis conceditur, ibid. num. 10.

Denegatur excedenti ætatem triginta annorum, & quarè, num. 13.

Conceditur ei ad perficiendum ſtudium, iam inceptum, num 14.

Rarò tamen datur vltra triennium, num. 17.

Iuripatronatus Eccleſiaſtico derogatur per ſolam Papæ collationem, lib. 4. *cap.* 2. *num.* 23. & 24.

Iuriſdictio Delegata, eſt odioſa, & reſtringenda, lib. 7. *cap.* 4. *num.* 42.

Non prorogatur ad perſonas non expreſſas, ibid. num. 43.

Iuriſdictio nondum competens, non poteſt committi, lib. 7. *cap.* 4. *num.* 39.

Iuriſdictionis abuſus, eximit Clericos ab Ordinarijs, lib. 4. *cap.* 5. *num.* 57.

Iuriſpatronatus expreſſio, requiritur in Commenda, lib. 6. *cap.* 4. *num.* 42.

Ius alteri quæſitum, Papa tollit per circumuentionem, non per voluntatem, lib. 9. *cap.* 7. *num.* 12.

Ius Canonicum, & Ciuile inter ſe connectuntur, lib. 5. *cap.* 5. *num.* 21.

Ius nunquam dicitur parti quæſitum, niſi regiſtrata ſupplicatione, lib. 9. *cap.* 6. *num.* 38.

Iuſpatronatus fundatum per Clericum beneficiatum, præſumitur ex reditibus beneficiorum, & quando hæc præſumptio ceſſet, lib. 10. *cap.* 1. *num.* 7. & 8.

Ius quæſitum Officialibus, Papa nunquam tollit, lib. 7. *cap.* 7. *num.* 68.

L

L*Aicalis qualitas, de ſtylo exprimenda in reſcriptis Apoſtolicis, lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 17.

Laicalis qualitas in litteris, Si in euidentem &c. *exprimenda, aliàs erunt inutiles, lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 3. & 5.

Laicis, *conceditur* Indultum *medendi, cum enefic diſpenſatione ad Ordines, & b ia, lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 7.

Laicus, ex priuilegio Papæ, confert beneficium, ſine aliqua inſtitutione, lib. 2. *cap.* 7. *num.* 11.

Lateranenſis Eccleſia, cur ita dicta, lib. 3. *cap.* 1. *num.* 27.

Lateranenſis Eccleſia, inter alias Eccleſias Vrbis, & Orbis ſupremum locumtenet, lib. 3. *cap.* 2. *num.* 8.

Latina lingua, eſt propria Romanorum, lib. 2. *cap.* 1. *num.* 27.

Latinitas falſa, vitiat litteras Apoſtolicas, lib. 2. *cap.* 3. *num.* 6.

Latinus ſermo, intelligitur ab omnibus nationibus, lib. 2. *cap.* 1. *num.* 25.

Latinus *ſermo, quando attenditur, ibid. num.* 26.

Laudis alienæ occultatores, fures ſunt, & latrones, lib. 6. *cap.* 3. *num.* 24.

Legale ſtudium, quinquennium requirit, lib. 5. *cap.* 5. *num.* 18.

Legale ſtudium, infra ſibi conceſſum tempus, proficere non valenti, quomodo detur prorogatio, ibid. num. 19.

Legati à latere, & Nuncij, diſpenſant Apoſtolica authoritate, ſuper impedimentis matrimonium dirimentibus, lib. 7. *cap.* 7. *num.* 48.

Legatis, *& Nuncijs quomodo concedatur facultas diſpenſandi cum illegitimis, lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 16.

Legatum factum filiabus, matrimonio collocandis, intelligitur de illis, quæ nondum virum habuerunt, lib. 7. *cap.* 2. *num.* 88.

Legatus, aut Epiſcopus, ſuper ætate ad beneficium non diſpenſat, lib. 4. *cap.* 1. *num.* 3. & 4.

Legatus, & Epiſcopus non poſſunt diſpenſare ſuper Conſtitutione Conciliari, lib. 1. *cap.* 5. *num.* 8. & 9.

Legem ſtriptam cum habemus, non opus eſt coniecturis, lib. 9. *cap.* 3. *num.* 12.

Leges non dedignantur Canones imitari, lib. 5. *cap.* 5. *num.* 22.

Leges Ciuiles, quarè ab Eccleſiaſticis, addi-

addiſcendæ,ibid.num. 23.
*Leges multa non conueniunt moribus patria, lib.*8.*cap.*4.*num.*20.
*Legitima non debetur,non ſuccedenti ab inteſtato,lib.*3.*cap.*3.*num.*6.
*Legitima præſumitur proles ex diuturnitate in figura matrimonij, lib.*8.*cap.*4. *num.*66.
*Legitimari poteſt proles, virtute diſpenſationis matrimonialis,etiam matrimonio non ſequuto,lib.*8.*cap.*2. *num.* 28.
*Legitimari poteſt proles,etiam extrà actum diſpenſationis,ibid.num.*37.
*Legitimari poteſt proles,etiam per ſucceſſorem Delegati,num.*38.
*Etiam in diſpenſatione occulta,*39.
*Legitimata proles in foro conſcientiæ tantùm,illegitima remanet in foro fori, lib.*8.*cap.*2.*num* 41.
*Legitimati diſpenſatione Apoſtolica, comprehenduntur in diſpoſitione loquente de filijs natis ex legitimo matrimonio, lib.*8.*cap.*3.*num.*48.
*Legitimatio,& diſpenſatio,in quo differant, lib.*1 *cap.*1.*num.*5.
*Legitimatio ad honores, & ſucceſſiones datur per Archiuium,lib.*3.*cap.*3.*nu.* 1.
*Et illius formula proponitur,num.*2.
*Necnon per reſcriptum Apoſtolicum, ſub plumbo,ibid.num.*4.
*Et ſemper cum Clauſula,*Citrà præiudicium venientium ab inteſtato, *& quo iure,num.*4.*&* 5.
*Legitimatio prolis,quomodo eſſet, ſi Oratores non vtantur diſpenſatione ad matrimonium contrahendum, lib.*8. *cap.*2.*num.*33.
*Legitimationis prolis,ex matrimonio ignoranter contracto,declaratoria formula, lib.*8.*cap.*4.*num.*67.
*Et quonam alio modo petatur hæc legitimatio,ibid.num.*68.
Legitimatur proles per diſpenſationem in radice matrimonij, etiam altero coniugum in mala fide exiſtente, lib. 8. *cap.*3.*num.*65.
*Legitimus, per ſubſequens matrimonium, non eget diſpenſatione ad ordines, & beneficia,lib.*3.*cap.*1.*num.*4.
*Non tamen eſt ad Cardinalatum aſſumendus,nequè ad numerum Referendariorum,ibid.num.*5.*&* 6.
*Legitimus per ſubſequens matrimonium, quomodo inhabilis ad beneficium iuriſpatronatus,num.*7.
*Lenitatis defectus, ab Epiſcopo non diſpenſatur, lib.*5.*cap.*2.*num.*3.
*Lex in fundatione apposita,omninò ſeruanda, lib.*4.*cap.*1.*num.*9.
*Lex Principis,non acceptata,quando non ligat ſubditos, lib.*8. *cap.* 4. *num.* 17. *&* 18.
*Lex habet tacitam conditionem, quatenus, videlicet,recipiatur,ibid.num.*19.
*Libertatis defectus,vix, aut rarò diſpenſatur, lib.*3.*cap.*8.*num.*2.
*Libertatis dandæ praxis, à Conſeruatoribus Vrbis,ibid.num.*6.
*Et illius litterarum formula proponitur, num.*8.
Libertus, à quò ordinandus, lib. 4. *cap.* 5. *num.*31.
*Libros hæreticorum legentes, quomodo abſoluendi,lib.*3.*cap.*4.*num.*9.
*Quando ſint immunes ab excommunicatione,ibid.num.*10.
Libros taxæ Officialium Cancellariæ Apoſtolicæ, & beneficiorum Conſiſtorialium,quis compoſuerit, lib. 6. *cap.*4. *num.*51.
*Licentia à Rege conceſſa, ad conſtituendum Maioratum,mortuo Rege, non expirat,lib.*10.*cap.*3.*num.*28.
Licentia,& conſenſus,in quo differant, lib. 10.*cap.*3.*num.*4.
*Licentia remanendi in matrimonio, quomodo detur per Sacram Pænitentiariam in diſpenſatione,ob impedimentum occultum,lib.*8.*cap.*4.*nu.*34.
*Licentia, ſiuè confirmatio Summi Pontificis, quid ipſo facto tribuant,lib.*9.*cap.* 7.*num.*34.
Licentia cenſus imponendi, ſuper rebus Eccleſiæ, Vide, Cenſus imponendi licentia.
Licentia teſtandi,quid ſit, lib. 10. *cap.* 3. *num.*2.
*Licentia teſtandi,Cardinali conceſſa, de redditibus Eccleſiaſticis, non validat teſtamentum antea factū, ibid.nu.*5.

Licentia formula, exercendi pontificalia in aliena Diœceſi, lib. 4. cap. 6. num. 26.
Licentia ingrediendi Monaſteria monialium, pro mulieribus ſæcularibus, reuocata, lib. 5. cap. 15. num. 26.
Quomodo aliàs concedebantur mulieribus ſæcularibus qualificatis, ibid. num. 28.
Quibus hodie, & ſub qua formula dentur, num. 30.
Et declarantur, num. 31.
Linea, quid ſit, lib. 7. cap. 1. num. 7.
Et quotuplex, ibid. num. 9.
Lite pendente inter duos Epiſcopos, ſuper collatione ordinum, quid obſeruetur, in reſcriptis de promouendo, lib. 4. cap. 5. num. 51. & 52.
Litis extinguendæ cauſa, quomodo, & quare detur diſpenſatio matrimonialis, lib. 7. cap. 2. num. 54. & 55.
Litterarum expeditio, neceſſaria eſt, quando gratia deducitur in exercitium, lib. 1. cap. 6. num. 10.
Litterarum Apoſtolicarum expediendarum modus, lib. 2. cap. 8. num. 1.
Litterarum Apoſtolicarum executio non committitur Vicarijs habentibus Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſed tantùm ipſis Prælatis inferioribus, lib. 7. cap. 4. num. 57. & 58.
Litterarum Apoſtolicarum amiſſioni, quomodo ſuccurratur, lib. 7. cap. 7. nu. 90.
Litterarum conceſſionis in euidentem &c. formula proponitur, lib. 9. cap. 3. num. 1.
Litterarum dimiſſorialium, Decretum Sac. Cong. habet locum, etiam non obſtante clauſula in litteris de promouendo, adiecta, vt à quocunque &c. lib. 4. cap. 6. num. 6.
Litterarum dimiſſorialium, aut ordinum collationis occaſione, nihil accipiendum, ibid. num. 22.
Litterarum diſpenſationis formula ſuper bigamia, lib. 2. cap. 4. num. 2.
Litterarum diſpenſationis matrimonialis formula, cum cauſa, lib. 7. cap. 4. num. 8.
Litterarum diſpenſationis matrimonialis formula, in forma pauperum, lib. 8. cap. 5. num. 1.
Litterarum diſpenſationis matrimonialis formula, quãdo Oratores, detecto impedimento, abſtinuerunt à copula, lib. 8. cap. 4. num. 2.
Litterarum indulti ſtudendi Iuri ciuili, formula, lib. 5. cap. 5. num. 12.
Litterarum in forma, Si in euidentem &c. expeditio triplex, lib. 9. cap. 4. num. 53.
Litterarum in forma, Si in euidentem &c. executio quomodo à Commiſſarijs facienda, lib. 9. cap. 5. num. 13.
Litteras Apoſtolicas vitiat falſa lalſitas, lib. 2. cap. 3. num. 6.
Litteras Apoſtolicas impugnantes, ante Papæ coronationem, excõmunicantur, lib. 2. cap. 4. num. 10.
Litteras dimiſſoriales concedendi ius, eſt præſcriptibile, lib. 4. cap. 6 num. 9.
Litteras dimiſſoriales quinam concedant, ibid. num. 8.
Litteras dimiſſoriales concedunt Regulares eorum ſubditis, num. 16. & 17.
Litteras dimiſſoriales quando concedat Vicarius Generalis, ſine ſpeciali mandato, lib. 4. cap. 10. num. 19.
Litteras teſtimoniales concedit Capitulum, ſede vacante, lib. 4. cap 6. num. 15.
Litteræ Apoſtolicæ, non expediuntur ſine ſupplicatione, aliàs tanquam ſuſpectæ reijciuntur, lib. 2. cap. 1. num. 23.
Littera Apoſtolica, quando expediantur per Cameram, lib. 2. cap. 3. num. 3.
Littera Apoſtolica, quare charactere gallico conſcribantur, ibid. num. 8.
Litteræ Apoſtolicæ, contra ſtylum expeditæ, arguuntur de falſo, num. 27. & lib. 7. cap. 5. num. 98.
Littera Apoſtolica non inſcribuntur ſub nomine proprio Summi Pontificis, lib. 2. cap. 4. num. 3.
Littera Apoſtolicæ non requirunt ſubſcriptionem Papæ licet aliquando fecits, ibid. num. 6.
Litteræ Apoſtolicæ ſubſcribuntur ab Abbreuiatoribus Maioris Præſidentia, lib. 1. cap. 8. num. 2.
Litteræ Apoſtolicæ, antequàm ad plumbum mit-

mittantur, quomodo poſſint abradi, & corrigi, lib.7.cap.7.num.77.

Litterę *Apoſtolica, quot modis ſuſpecta de falſo remiſſiue, ibid.num.86.*

Litterę *Apoſtolicę, ob earundem amiſſionem, quot modis probentur, num.89.*

Litterę *Apoſtolicę, nihil fruſtrà continent, lib.8.cap.5.num.7.*

Litterę *Apoſtolicę, nequè ſyllabam ſuperfluam continere debent, ibid. num.* 8.

Litterę *Apoſtolicę, intelliguntur tantùm, quę ſub plumbo expediuntur, lib.9. cap.3.num.38.*

Litterę *Commendatitię, non ſunt deneganda* Clericis, *beneficia ſimplicia obtinentibus, lib.5.cap.7.num.* 8. *Excipe, num.9.*

Litterę *Commenda, cur non faciant, mentionem diſpenſationis, lib.6.cap.4. num.14.*

Litterę *declaratorię proximioris gradus in diſpenſationibus matrimonialibus, quomodo dentur, lib.7.cap.7.num.56.*

Litterę *dimiſſoriales, alię ſpeciales, alia generales, lib.4.cap.6.num.2.*

Litterę *dimiſſoriales, quę, ibid.num.3.*

Litterę *dimiſſoriales generales, quę, num.7.*

Litterę *dimiſſoriales generales, non dantur ab inferioribus Prelatis, num.8.*

Litterę *dimiſſoriales, quomodo concedendę in Regno Neapolis ex Decreto Congr. Immunitatis, et illarum formula proponitur, lib 4.cap.6.num.4.*

Litterę *dimiſſoriales ad ordines, durant, etiam mortuo concedente, ibid. num.* 18.& 19.

Litterę *dimiſſoriales vetuſtę, non admittendę, num.21.*

Litterę *diſpenſationis matrimonialis, multifariam expediuntur, lib.7. cap.4. num.9.*

Litterę *diſpenſationis, committuntur Epiſcopo viciniori, ſi Oratores ſint Nullius Diœceſis, vel ſi proprius Epiſcopus grauiter ęgrotaret, vel ſede Epiſcopali vacante, lib.7.cap.4 num.* 14.16.& 17.

Litterę *diſpenſationis, non diriguntur Epiſcopo, & Vicario ſimul, ibid.num.* 37.

Litterę *diſpenſationis matrimonialis, continent mandatum de diſpenſando, & prolem legitimando, lib.8. cap.2. num.27.*

Litterę *diſpenſationum matrimonialium in forma pauperum, gratis expediuntur, lib.8.cap.6.num.46.*

Litterę in forma, Si in euidentem &c. *cui committendę, lib.9.cap.3.num.2.*

Litterę Ordinarij *ſuper gratia, deperditę, probantur per teſtes, lib. 7. cap.7. num.96.*

Super eis datur indultum à Papa, num. 97. Et ſub qua formula, num.98.

Litterę, Si in euidentem &c. *non dantur ad vnius ſupplicationem tantùm, ſecus in confirmatione alienationis, lib. 9.cap.4.num.1.& 2.*

Litterę teſtimoniales, petentibus diſpenſationem in forma pauperum, quando dentur, lib.8.cap.5.num.22.

Litteris diſpenſationum matrimonialium, non prępenitur exordium, lib.7. cap. 5.num.1.

Litteris Sacrę Pęnitentiarię, vni Confeſſario præſentatis, an poſſit poſtmodum alius adiri, pro earundem executione, lib.7.cap.4.num.72.

Litteris ſub plumbo maior fides, quàm in forma Breuis, præſtatur, & quarè, lib. 9.cap.3.num.41.

Litium extinctiones, ſpectant ad Congregationis humanę conſeruationem, lib.7. cap.2, num.56.

Locatio *ad vigintinouem annos, non confirmatur ſi in inſtrumento locationis dicatur, in perpetuum, lib. 9. cap. 4. num.61.*

Locatio de rebus Eccleſię, quando fiat ad tertiam nominationem, & quęnam verba adijciantur in ſupplicatione, ibid. num.64 & 65.

Locatio rerum Eccleſię ad modicum tempus, non dicitur alienatio, lib. 9.cap. 3.num.43.

Locatione, ad tertiam generationem facta, quando incipiat prima generatio, lib. 9.cap.4.num.62.

Locationibus perpetuis, in euidentē &c. *rarò Papa prębet aſſenſum, lib.9.cap.4. num.59.*

Locatio-

Locationes rerum Eccleſię, ſeù fructuum anticipatis ſolutionibus, Papa rarò concedit, & quarè, lib.9.cap. 8. num. 25. & 26.

Loci ſpecialis expreſſio in diſpenſatione matrimoniali propter anguſtiam, requiritur, lib. 7. cap. 5. num. 30.

Quod intelligitur dummodo verè Oratores ſint naturales loci in diſpenſatione expreſſi, ibidem.

Loci anguſtię cauſas frequentior in diſpenſationibus matrimonialibus, ibid. n. 34

Pręſertim in gradibus Conſanguinitatis, ſeù affinitatis remotioribus eodem numero 34.

M

M*Achinatio in mortem, ad effectum, inducendi impedimentum dirimēs, intelligitur cum effectu, lib.8.cap.9. num.13.*

Machinationis, effectu ſequuto, non datur diſpenſatio per Datariam in vtroque foro, & quarè, ibid. num.8.

Maior Pęnitentiarius diſpenſat ſuper impedimentis occultis, matrimonium dirimentibus, lib.7.cap.7.num.49.

Malè promotis extrà tempora, quomodo detur diſpenſatio, lib.4.cap.8.per totum.

Necnon ante ætatem, lib. 4. cap. 6. per totum.

Et ſine litteris dimiſſorijs, lib.4. cap. 10. per totum.

Ac ſine titulo, lib.4.cap.11.per totum.

Et per ſaltum, lib.4.cap.12.per totum.

Malitia in impubere, quomodo accipiatur, lib.4.cap.3.num.10.

Mandatum de diſpenſando cum corpore vitiatis, dirigitur Ordinario Oratoris, non autem illius Vicario, lib.3.cap.6. num.20 & 21.

Mandatum ſpeciale non requirit Diſpenſationis impetratio, lib.7.cap.5. num. 101.

Mandatum de diſpenſando, & diſpenſatio differunt, lib.7.cap.6.num.26.

Mandatum, tanquam ſtrictiſſimi iuris, ſtrictiſſimè interpretandum, lib. 7. cap 6.num.82.

Mandatum de diſpenſando, & prolem legitimādo ita sūt diſtincta, vt matrimonio ceſſante, non ceſſet mandatum legitimandi, lib.8.cap.2.num.28.

Mandatum generale, diſpenſandi facultatem non confert, lib.8.cap.4. nu.42.

Manifeſtum dicitur, non occultum, quod probari poteſt, lib.7.cap.7.num.13.

Manus apponens Papa in beneficio, ligat manus inferiorum, lib.6.cap.4.num. 10.

Manus mortua, quęnam ſit, lib. 9.cap. 8. num.29.

Manus mortua, quarè ſic dicatur, ibid. num.30.

Maſcardus fuit Vicarius generalis Cardinalis de Aretio, Archiepiſcopi Neapolitani, lib.7 cap.2. num 79.

Maſculinum, concipit fęmininum, lib.5.cap. 14.num.14.

Maſſa cōmunis, pro titulo ad ordines, habetur loco beneficij, lib.4.cap.4.nu.20.

Materię dubię, maturā requirunt deliberationem, lib.9.cap.2.num.7.

Matri dicenti, filium eſſe illegitimum, an credendum, lib.3.cap.5.num.5.

Matrimonia, expedit inter pares contrahi, & quarè, lib.7.cap.5.num.46.& 47.

Matrimonia inter inęquales contracta, infęlices exitus ſequuntur, ibid. num. 48.

Matrimonia clandeſtina, cur vitanda, lib.7.cap.7.num.11.

Matrimonia clandeſtina, quando Epiſcopus non poſſit irritare, ex Declar. Sac. Cong. quę hic proponitur, lib.8.cap.4. num.27.

Matrimonia, ne domi celebrentur, non poteſt Ordinarius prohibere, ex Declaratione Sac. Cong. lib.7.cap.7.num. 31. Et quarè, num.32.

Matrimonia liberè contrahenda, ibid. num.39.

Matrimoniales diſpenſationes, concedi ad firmandam pacem, lib. 7. cap. 2. num.75.

Matrimoniales diſpenſationes, cæteris grauiores, lib 7.cap.6.num.11.

Matrimoniales diſpenſationes, ſecundum qualitatem graduum, diuerſimodè dan-

dantur, & expediuntur, lib. 7. cap. 5. num. 96.

Matrimoniales diſpenſationes in forma pauperum, pauperibus, & miſerabilibus perſonis conceduntur, lib. 8. cap. 5. num. 14.

Matrimoniales denunciationes, Vide, Denunciationes matrimoniales.

Matrimonialibus diſpenſationibus, diuerſa officia in Romana Curia, conſtituta, lib. 7. cap. 5. num. 97.

Matrimonialibus diſpenſationibus in forma pauperum adijcitur pœna nullitatis, ſi Delegatus aliquid, illarum ratione recipiat, lib. 7. cap. 6 num. 10.

Matrimonialis diſpenſatio cum cauſa ob anguſtiam loci, quomodo detur, lib. 7. cap. 2. num. 6.

Et quomodo ob incompetentiam dotis, ibid. num. 21.

Et pro Oratrice indotata, num. 46.

Ac propter lites ſuper ſucceſſione bonorum, num. 54. & 55.

Et propter Oratricis dotem, litibus inuolutam, num. 68.

Necnon propter lites ſuper rebus magni momenti, num. 62.

Et quænam clauſula ei adijciatur, num. 63.

Matrimonialis diſpenſatio cum cauſa propter inimicitias, quomodo detur, lib. 7. cap. 2. num. 65.

Et quomodo pro confirmatione pacis, ibid. num. 74.

Ac pro Oratrice, filijs grauata, num. 80.

Et pro Oratrice, vigeſimum quartum annum excedente, quomodo detur, aut denegetur, num. 82. & 83.

Hac cauſa non habet locum in Oratrice vidua, num. 86.

Matrimonialis diſpenſatio cum cauſa quando locus eſt ad lictus maris quomodo detur, num. 94.

Et quomodo cum cauſa, vt bona conſeruentur in familia, num. 100. & 101.

Et quomodo pro Illuſtris familiæ conſeruatione, lib. 7. cap. 2. num. 106.

Et in quibus gradibus, & quarè, num. 107. & 108.

Matrimonialis diſpenſatio cum cauſa ob excellentiam meritorum, quomodo detur, num. 109.

Et quomodo, ex certis rationabilibus cauſis, &c. quæ communiter, ſine cauſa nuncupatur, num. 111.

Et cum copula ſcienter, de contrahendo, lib. 7. cap. 3. num. 1.

Ac de ſcienter contracto, ibid. num. 4.

Et de ignoranter contracto, quando Oratores, detecto impedimento, abſtinuerunt à copula, vel in illa perſtiterunt, num. 5. & 6.

Matrimonialis diſpenſatio, cuius expenſis impetranda, lib. 7. cap. 5 num. 106.

Matrimonialis diſpenſationis litteræ, continent mandatum de diſpenſando, & prolem legitimando, lib. 8. cap. 2. num. 27.

Matrimonialis diſpenſationis ſupplicatio de ignoranter contracto, quid debeat continere, lib. 8. cap. 4. num. 1.

Matrimonialis diſpenſationis in forma pauperum, formula, lib. 8. cap. 5. nu. 1.

Reliqua, vide, formula ſupplicationis diſpenſationis.

Matrimonialium diſpenſationum cauſæ, declaratæ per Sac. Cong. Concil. lib. 7. cap. 2. num. 4.

Matrimonialium diſpenſationum ſine copula, cauſæ variæ, ibid. per totum.

Matrimonij contrahendi ætas, iure humano determinatur, lib. 4. cap. 3. num. 4.

Matrimonij denunciationes, an poſſint fieri in diebus ferialibus de licentia Epiſcopi, lib. 7. cap. 7. num. 16.

Matrimonij denunciationes, poſſunt per Delegatum, ex cauſa omitti, non obſtante clauſula, Factis prius publicationibus &c. appoſita in litteris diſpenſationis, ibid. num. 17.

Matrimonij impedimenta, non omnes ſcire tenentur, lib. 8. cap. 1. num. 8.

Matrimonij Clandeſtinitas, ad tres ſpecies reſtringitur, lib. 8. cap. 3. num. 21.

Matrimonij contracti ſub ſpe facilioris diſpenſationis, facienda mentio in ipſa diſpenſatione, lib. 8. cap. 3. num. 45.

Matrimonio, nulliter contracto, quomodo ſuccurratur per Officium Sacræ Pœnitentiariæ, lib. 7. cap. 7. num. 9. & 10.

Matri-

Matrimonium, ante ętatē contractũ, declarandũ eſt nullum, lib.4.cap.3.nu.19.
Quomodo tamen firmandum ex Nauar. *ibid.num.*20.
Matrimonium inter pares religione, contrahendum, lib.7.cap.2.num.97.
*Matrimonium fidelis cum infidele, quo iure probibitum, ibid.num.*98.
*Et Quando poſſit contrabi, num.*99.
Matrimonium, inter raptorem, & raptam, nullum, dum rapta manet in poteſtate raptoris, lib.7.cap.6.num.51.
*Amplia, num.*52.
Matrimonium nulliter contractum ob impedimentum dirimens, poteſt denuò, clãdeſtinè contrabi, lib.7.cap.7.nu.8.
Matrimonium, non ſeruata forma Concil. *Trid. contractum, quando validum, ibid num.*14.
*Matrimonium quando contrabi poſſit ſine denunciationibus, Epiſcopo nolente, ſuper eis diſpenſare, num.*26.
*Matrimonium, quando dicatur contrabi in facie Eccleſię num.*29.
Matrimonium cõtrabentes, debent gaudere plena libertate. lib.7.cap.7.nu.42.
Matrimonium poteſt contrabere carceratus pro debito, ibid.num 44.
*Matrimonium, ſi ſuſpicetur per vim contrabi, quomodo puella ſuccurratur in bac Curia Arcbiepiſcopali, nu.*45.
*Matrimonium ne Oratores contrabant ante decretum diſpenſationis Delegati, quomodo cauendum, num.*55.
Matrimonium, poteſt Epiſcopus impedire ob timorem futuri ſcandali, lib.4.cap. 2 num.8.& cap.6.num 64.
Matrimonium ſubſequẽs, an legitimet filios inceſtuoſos, quoad omnia, ibid. nu. 40.
Matrimonium, in gradibus probibitis, ſcienter contrabentes, ex Conſt. Clem. VII. *puniuntur, & illius tenor proponitur,* lib.8.cap.3.num.4.
*Matrimonium fuiſſe ſcienter contractum, in ſupplicatione diſpenſationis explicandum, ibid num.*8.
Matrimoniũ ſcienter cõtrabẽs in gradu probibito, inuitus, non punitur, nu. 11.
*Et quinam alÿ ſic contrabentes, excuſentur à pœnis, num.*12.
*Matrimonium clandeſtinum, quod dicatur, num.*18.
*Matrimonium clandeſtinum ſex modis contrabitur, num.*20.
Matrimonium, de facto contrabentes, incurrunt pęnas Clem. eos, de Conſang. & affinit. *num.*22.
Et quę ſit ratio, num 23.
Matrimonium, ignoranter contrabentes, omiſſis publicationibus, puniuntur, lib. 8.cap.3.num.24.
*Matrimonium, ſcienter contrabentes cum impedimento dirimenti, debent ſeparari, ibid.num.*29.
Matrimonium ſcienter contrabentes in gradu probibito, egent abſolutione à generali excommunicatione, nu. 31.
Matrimonium contrabentes ſub conditione, Si Papa diſpenſauerit, *an incurrant pęnas,* Clem. eos, de Conſang. & affinit. *num.*33.& 34.
Matrimonium contrabentes ſub conditione, Si Papa diſpenſauerit *adueniente diſpenſatione, requirit nouum conſenſum, num.*39.
*Matrimonium denuò contrabendum, ſi ob impedimentum dirimens, non tenet, num.*35.
Matrimonium, cum impedimento occulto contractum, an denuò cõtrabendum, egeat eiſdem ſolemnitatibus, lib. 8. cap.3.num.42.& 43.
Matrimonium publicè contractum cum occulto impedimento dirimenti, denuò ſecretè contrabendum, ibid.num. 44.
Matrimonium de proximo contractura muliere, babente impedimentũ occultum, quid agẽdum, lib.7 cap.6.nu.39.
Matrimonium contractum, an proſit ſcienti impedimentum, altero ignorante, lib.8.cap.4.num.3.
*Matrimonium contractum ſine Parocho, & teſtibus, an valeat, vbi Concilium non eſt receptum, ibid num.*15.
*Et ſub qua forma petatur diſpenſatio circa boc, ſuper impedimẽto dirimente, num.*16.
*Matrimonium contractum inter inbabiles, non ratificatur ſola diſpenſatione Papę, num.*62.

Matrimonium ratum, non conſummatum, non inducit impedimentum affinitatis, lib.8.cap.7. num.15.
Licèt initiatiuè dicatur ex eo prouenire *huiuſmodi impedimentum, num.16.*
Matrimonium *ratum, & legitimum, quod, num.29.*
Matrimonium ratũ, & nõ legitimũ, nu.30.
Matrimonium *ratũ, & cõſummatũ, nu.31.*
Matrimonium ratum, & non conſummatum, num.32.
Matrimonium contrahenti, viuente coniuge, quęnam, ea defuncta, detur diſpenſatio, lib.8.cap.9.num.18.
Et ſub qua formula, num.19.
Matrimonium ratum, non tamen conſummatum, Pontificia diſpenſatione, ex iuſta cauſa, diſſoluitur, lib. 7. cap. 5. num 52. & lib.8.cap.7.num.26.
Et quanam cauſæ ad id requirantur, d. cap.7.num.27.
Et quarè hęc diſpenſatio à Papa concedatur, ibid.num.33.
Huiuſmodi diſpenſationis litterarum formula proponitur, num.35.
Et quomodo detur per Sacram Pęnitentiariam, num.36.
Medendi indultum conceditur etiam laico, cum diſpenſatione ad Ordines, & beneficia, lib.5 cap.3.num.7.
Mediator criminis, dicitur ipſum delictum committere, lib.8 cap.3.num.16.
Mediatores confidẽtiæ, quãdo excõmunicationem incurrãt, lib.5.cap.10.nu. 15.
Medici, *non ſunt faciлè promouendi, & quarè, lib.5.cap.3.num.1.*
Medicinæ artem, Clerico exercere non licet, ibid.num.2.
Medico, *qui exercuit artẽ medicinę, quomodo detur diſpenſatio ad ordines, nu.4.*
Et illius ſupplicationis formula proponitur, num.5.
Medicum, qualibet culpa leuis, excludit ab Ordinibus, num.9.
Medicus, quomodo ex ſua negligentia homicidium cõmittat, lib.5.cap.3.nu. 4.
Medicus, *quando poſſit legitimè ad ordines promoueri, ibid.num.8.*
Melioramenta, *ſine diminutione, reddenda Eccleſiæ, vigore reſcripti,* ſi in euidentem *&c. lib.9.cap.8.num.9.*
Melioramentorũ exceptio, etiam aduerſus rem iudicatam admittitur, ibid. nu. 7.
Melius eſt, ad cautelam, aliquid ex abundantia facere, quàm omittere, lib. 8. cap.1.num.22.
Membro neceſſario ad vſum Ordinis carens, irregularis eſt, lib.3.cap.3.nu. 6.
Memoriam *omnium habere, eſt potius diuinitatis, quàm humanitatis, lib. 10. cap.4.num.22.*
Mendicantes, *quomodo poſſint alienare bona Eccleſię ſine cauſa, & ſolemnitatibus, lib.9.cap.4.num.35.*
Menſis non attenditur in vacatione beneficij commendati, lib.6.cap.4.num. 11.
Men*ſura terrę alienandę,* in euidentẽ &c. *interpretatur ſecundũ regionẽ cõtrahentium, & quis Romanę Curię vſus circa hoc, lib.9.cap. 4. nu.23. & 24.*
Quarè illius expreſſio requiritur in huiuſmodi alienatione, num.22. & 25.
Et quomodo ſe gerere debeant Iudices Commiſſarij circa huiuſmodi menſuram, ibid.num.26.
Merita *allegata in diſpenſatione, an ſint verificanda, lib.7.cap.2.num.110.*
Meritorũ *excellẽtia, quomodo ſit cauſa diſpẽſationis matrimonialis, ibid.nu.109.*
Merus *Exequutor, quis dicatur, lib.9.cap. 5 num.6.*
Metus, *vbi eſt, vel vis, abeſt liber conſenſus, lib.7.cap.7.num.40.*
Metus, *& vis, quomodo probandi, ad irritandam profeſſionem regularem, lib. 6.cap.14.num.7.*
Metus *cadens in conſtantem virum, qualis, ibid.num.8.*
Metus, *minor in muliere, quàm in viro requiritur, ad annullandam profeſſionem, num.9.*
Metus, probatur inſpecta qualitate perſonę. num.10.
Ad illius probationem, duo teſtes maiorẽ fidem faciunt, quam mille de ſpontanea voluntate, num.11.
Metus *durat, durante illius cauſa, nu.41.*
Metus, quomodo conſideretur in matrimonio contrahendo, lib.7.cap.7.num.43.
Militares *Ordines, comprehenduntur decre-*

to

to Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 19. *lib. 6.cap.* 14.*num.*12.

Milites S. Ioannis Hieroſolymitani, *ſunt verè religioſi,ibid.num.*28.

*Minor,ratione prouiſionis Apoſtolicæ,ſoluit iura Cameræ,ac ſi collatio ſpectaret ad Papam,lib.*4.*cap.*2.*num.*6.*&* 7.

Minor *etiam præſentatus ad beneficium iuriſpatronatus,eget prouiſione Apoſtolica cum diſpenſatione, ibid.nu.* 8.

Ac proinde non eſt in illo inſtituendus ab Ordinario,num. 10.*&* 11.

*Etiam ſub conditione, Dummodo obtinuerit diſpenſationem à Papa,nu.*12.

Poteſt tamen præſentari ſub conditione obtinendi diſpenſationem, num. 14. 15.*&* 16.

*Minor,tempore porrectionis ſupplicationis, Summo Põtifici,maior tamẽ effectus, tempore expeditionis litterarũ, adhuc eget diſpenſatione, num.*34. *&* 35.

Minor, *quomodo diſpenſetur ad Monaſterium obtinendum,lib.*6.*cap.*1. *nu.*42.

*Minori,ratione diſpenſationis,datur prouiſio beneficij à Papa,lib.*4. *cap.*1.*num.* 3.*&* 4.

Minori *impetranti beneficium,ordinem Sacrum annexum habens, quod detur decretum,lib* 4.*cap.* 2.*num.*30.

*Et quod,impetrãti Canonicatũ,ibid.n.*31.

Minoris gratiæ Officium in Cancellaria Apoſtolica,cur ſic appellatum, lib. 7. *cap.*4 *num.* 5.

Minus continetur ſub maiori,lib. 4. *cap.* 1. *num.*26.

*Minuta litterarum conficitur ſuper ſupplicatione expedita,lib.*2.*cap.*4. *num.* 1.

*Miſerabilem facit ſola paupertas,lib.*8.*cap.* 6.*nnm.*73.

*Miſerabiles perſonæ,quæ dicantur,licèt non ſint pauperes,ibid.num.*76.

Miſerabiles *perſonæ,eſſe poſſunt, ſiuè pauperes,ſiuè diuites,num.*78.

*Miſerabilis,& pauper,quis dicatur, lib.*8. *cap.*5.*num.*12.*&* 13.

*Miſerabilis etiam dicitur pauper,lib.*8.*cap.* 6.*num.*72.

*Miſerabilis perſona, dicitur etiam Regina vidua,ibid.num.*75.

*Miſerabilitatis Oratorũ probatio &c.in diſpenſatione in forma pauperũ, nõ cõtemnẽda à Delegato,lib.*8.*cap.*6.*n.*71

*Miſſam,velato capite, celebrare non licet, lib.*3.*cap.*6.*num.*30.

*Et quiſnam ſuper hoc poſſit diſpenſare, ibid.num.*31.

Mitræ vſum habent Canoni Neapolitanæ Eccleſiæ,lib 4.*cap.*2 *num.*33.

Modicum,*non eſt conſiderabile, ſed pro nihilo habetur,lib.*5 *cap.*14.*num.*34.

Modicum *tempus,habetur pro non tempore, ibid.num.*35.

*Modus,& conditio,in quo differant, lib.*8. *cap.*6.*num.*70.

Monachi *trãslatio,quomodo concedatur,& quanã ex cauſa,lib.*5. *cap.*15.*nu.*13.

Monachis,*quomodo, & quãdo conferantur beneficia curata,lib.*6.*cap.*1.*num.*19. 20.*&* 21.

*Monacho,qui monachum interfecit,quomodo detur diſpẽſatio,lib.*5.*cap.*1 *nu.*28.

*Monacho homicidæ,iam profeſſo, quomodo detur diſpenſatio,ibid.num.*29.

*Monachus diſpenſatus ad beneficium curatum,non poteſt ſimplex obtinere,lib.*1. *cap.*5.*num.*4.

Monachus *poteſt eligi ad Dignitatem Epiſcopatus,lib* 6.*cap.*1.*num.*16.

Monachus *Epiſcopus effectus, abſolutus à vinculo ſuæ Eccleſiæ,nõ habebit officia, & dignitates ſui Ordinis, ibid.nu.*18.

*Monaſteria, quanam prouideantur conſiſtorialiter,lib.*6.*cap.*4.*num.*46.

Monaſteria, *quæ reſeruentur per Regulas Cancellariæ,ibid.num.*47.

*Monaſteriorum monialium ingreſſus,quomodo ſæcularibus mulieribus prohibeatur,lib.*5.*cap.*15.*num.*16.

Monetæ,*omne genus,reducitur à Dataria Apoſtolica ad Ducatos auri de Cameræ, lib.*9.*cap.*4.*num.*50.

Moniales,*ex quibus cauſis diſpenſentur ad egreſſum è* Monaſterio, *lib.*5.*cap.*15. *num.*6 *&* 7.

Moniales *ſupranumerariæ non ſubrogantur in locum aliarũ demortuarũ, nu.* 25.

Moniali,*quomodo detur licẽtia ſe trãſferẽdi ad arctiorem,lib.*5.*cap.*15.*num.*8.

Monialibus,*quomodo prouiſum per diuerſa iura,lib.*5.*cap.*15.*num.*3,4.*&* 5.

Monialibus quomodo,& quando prouideatur de Monaſterijs ex diſpenſatione Apoſtolica,lib.6.cap.1.num.44.
Monialis illegitima, non eligitur in Abbatiſſam,lib.6.cap.1.num.52.
Et quomodo diſpenſanda, lib.3.cap.5.num.4.
Monialis poteſt ad Religionem perfectiorem tranſire,lib.5.cap.15.num.9.
Monialis incorrigibilis,poteſt ad aliud Monaſterium transferri, ibid.num. 10. & 11.
Monialis translatio, quomodo Ordinario per Sedem Apoſtolicam committatur, num.12.
Monialis,quomodo transferatur,ex cauſa nouæ fundationis Monaſterij, num. 14.
Monialis Vidua,ſeù aliàs corrupta, incapax officij,& dignitatis, ſine diſpenſatione Apoſtolica, lib. 6. cap.1.num. 47.& 48.
Monialis, quomodo diſpenſetur ſuper defectu ætatis ad officia, & dignitates, ibid.num.51.
Monialium Abbatiſſa,& Præfecta in Italia,ad triennium tantùm eliguntur, num.53.
*Monocularis dignitas,quæ,lib.2.cap.6.nu. 15.verſ.*Hic verò.
An comprehendatur nomine dignitatis, principalis,ibid.num.16.
Mortis ciuilis, *& naturalis æquiparatio,lib. 4.cap.5.num.19.verſ.*Cæteros verò.
Motus proprius,quid ſit,lib.6.cap.3.nu.20.
Motus proprius Pij V. ſuper derogatione decretorum Concil.Trid.lib.3.cap.1. ſub num.28.
Motus proprius Pij V. ſuper veritate exprimenda in diſpenſationibus matrimonialibus,lib.7.cap.4.num.2.
Motus proprius *Pauli IV. ſuper libertate ſeruorum,lib.3.cap.8.num.5.*
Motus proprius, non aufert inhabilitatem perſonæ, aut alios ſubſtantiales defectus,lib.6.cap.1.num.5.
Motus proprius non firmat gratiam contra mentem concedentis,ibid.num.6.
Motus proprius, conceditur quandoquè ad inſtantiam partis,lib.6.cap.3.nu.12.
Motus proprius ad inſtantiam partis,operatur etiam effectus motus proprij, & quænam ſit ratio,num.22.
Mulier poteſt habere beneficium, habens dignitatem, & adminiſtrationem, lib.6.cap.1.num.45.
Mulier,dote carens, an dicatur pauper, ſi habeat parentes diuites, lib.7. cap. 2. num.23.
Mulier, *quæ ſepelierat vigintiduos viros, nupſit victori,qui eam ſepeliuit, lib. 7.cap.2.num.81.*
Mulier,inconſulto patre, quando nubere poſſit,ibid.num.85.
Mulier non tenetur ex ſe maritum ſibi quærere, lib.7.cap.5.num.58.
Mulieres coniugatæ, quomodo recipiendæ & tolerandæ in Monaſterijs monialium, lib.5.cap.15.num.27.
Mulieribus qualificatis quomodo aliàs conceſſa licentia ingrediendi Monaſteria monialium,ibid.num.28.
Munera excæcant oculos ſapientum, lib.7. cap.6.num.23.
Mutatio *loci,mutatio fortunæ, lib.8.cap.5. num.25.*
Mutatio *Iudicis, datur ob impoſſibilitatem primi Exequutoris,lib.7.cap.4.nu.24.*
Mutatio Iudicis,ex cauſa datur generaliter ſuper quibuſcunquè reſcriptis, ibid. num.25.
Mutationis Iudicis formula, ſuper diſpenſatione matrimoniali, lib. 7. cap. 4. num.23.
Mutilatus,quinam dicatur, lib. 3.cap. 6. num.5.

N

N*Arratiua ſupplicationis diſpenſationis ad ordines,& beneficia pro illegitimo,quomodo limitetur,lib.3.cap. 1.num.11.*
Narratiua,quando probet,ibid.num.14.
Narratiua gratiæ,eſt verificanda per clauſulam, ſi ita &c. *lib. 7. cap.6. num.30.*
Naſcens per tranſitum,à quo ordinandus, lib.4.cap.5.num.32.
Neceſſitas, illicitum facit licitum, lib.

lib. 4. cap. 7. num. 34.
Neceſſitas facit, vt bona omnia ſint cõmunia, ibid. num. 35.
Neceſſitas non habet legem, lib. 6. cap. 1. num. 21.
Neceſſitatem inducit verbum, Teneatur, *lib. 7. cap. 6. num. 69.*
Neceſſitatis appellatione, venit omnis cauſa alienandi bona Eccleſiaſtica, lib. 9. cap. 1. num. 20.
Neceſſitatis magnę cauſa, diſpenſat Epiſcopus in caſibus Sedi Apoſtolicę reſeruatis, ex tacito eiuſdem Sedis conſenſu, lib. 8. cap. 4. num. 36. & 37.
Negotia grauiora expedit Papa cum Cardinalibus in Conſiſtorio, lib. 9. cap. 2. num. 8.
Negotiator Clericus quomodo amittat priuilegia quoad bona, lib. 5. cap. 4. num. 19.
Negotiator Clericus, fugiendus tanquam peſtis, ibid. num. 20.
Neophyti, ſunt irregulares, ac propterea inhabiles ad ordines, & beneficia, lib. 3. cap. 7. num. 1.
Neophyti, quinam dicendi ſint, ibid. num. 2. & 3.
Quando diſpenſentur à Papa, num. 4.
Promoueri poſſunt, etiam ad dignitates, num. 6.
Nepos Epiſcopi, quomodo promouendus, ratione familiaritatis triennalis, lib. 4. cap. 5. num. 62.
Nobiles, maiore pollent ingenio, quàm ruſtici, lib. 5. cap. 5 num. 20.
Nobilibus, in Vrbe pręſentibus, quomodo iniungatur pęnitentia, ratione diſpenſationis in forma pauperum, lib. 8. cap. 6. num. 28.
Nobilitas, ſi prębeat cauſam ad diſpenſandum, exprimenda eſt qualitas perſonarum, lib. 7. cap. 2. num. 18.
Nobilitas, quomodo probanda, ibid. num. 119.
Nobilitas ſola, non ſufficit pro cauſa ad diſpenſandum ſuper impedimento matrimonij, lib. 7. cap. 3. num. 18.
Nobilitas ſola, ſufficit in aſſequendis beneficijs, ibid. num. 19.
Nobilitas mulieris, & diuitiarum copia, cum forma viri compenſatur, lib. 7. cap. 5. num. 51.
Nobilitatis titulus, ſi taceatur, quando diſpenſatio non irritetur, lib. 7. cap. 2. num. 19.
Nobilium, duo genera, ibid. num. 120.
Nomen, & cognomen Oratoris exprimenda in ſupplicatione, lib. 2. cap. 2. nu. 11.
Et in litteris Apoſtolicis, lib. 7. cap. 5. nu. 2.
Nomen proprium, cur Papa in ſuis litteris non apponat, prout in ſupplicatione, ibid. num. 5.
Nomina, cur inuenta, lib. 2. cap. 2. num. 13. & lib. 7. cap. 5. num. 4.
Nomina, & cognomina, quę corrigat Cancellarię Apoſtolicę Regens, ibid. num. 14.
Nomina genitorum, quomodo deſeruiant pro Cognominibus Oratorum in reſcriptis Apoſtolicis, num. 19.
Nomina Oratorum, quomodo in ſupplicatione conſcribenda, num. 22.
Nomina diminutiua, non ſolent admitti in Dataria Apoſtolica, num. 23.
Nominis error, vitiat reſcriptum, lib. 2. cap. 2. num. 12.
Nominis Papæ mutatio in illius aſſumptione, quarè fiat, lib. 2. cap. 4 num. 4.
Nominis proprij error, an vitiet diſpenſationem, lib. 7. cap. 5. num. 3.
Nominis proprij correctio, non datur, in reſcriptis Apoſtolicis, ibid. num. 7.
Nominis proprij error veriſimilis, in diſpẽſatione, quomodo dignoſcendus. nu. 8.
Nominis proprij erroris correctio, non datur in diſpenſatione, num. 14.
Notarij Cameræ Apoſtolicę, differunt à Notarijs Auditoris eiuſdem Cameræ, lib. 10. cap. 5. num. 3.
Noua prouiſio petenda pro Rectore, qui malè alienauit bona ſua Eccleſię, lib. 9. cap. 6. num. 34.
Nouitiatus annus, debet eſſe continuus, non autem interpolatus, lib. 5. cap. 14. num. 14.
Nouitiatus annus, quomodo dicatur interruptus, ibid. num. 31.
Nouitij Religionum, quando ad profeſſionem admittantur, ante annum probationis, lib. 4. cap. 3. num. 22.

Nouitij Societatis Ieſù, etiam poſt emiſſa tria vota ſimplicia, retinent ius, & dominium bonorum ſuorum, lib. 6. cap. 2. num. 15.
Et quanam ſit ratio, ibid num. 20.
Nouitio, cur annus praeſcribatur ad emittendam profeſſionem, lib. 5. cap. 14. num. 27.
Nouitius exiens monaſterium, ex quibus cauſis habeatur pro praeſenti in Religione, ibid. num. 32.
Nullitas profeſſionis regularis, non poteſt declarari à ſolo Superiore, ſine Ordinario loci, lib. 5. cap. 14 num 22.
Nullitatem profeſſionis, quando ſolus Ordinarius poſſit declarare, ibid. num. 23.
Vide etiam, Profeſſionis nullitatis, commiſſio.
Numerales dictiones in litteris Apoſtolicis, debent extenſè ſcribi, lib. 2. cap. 7. num. 48.
Et quomodo ſcribendę, in litteris in forma Breuis, ibid. num. 49.
Nuntij, & Legati à latere, diſpenſant Apoſtolica auctoritate ſuper impedimẽtis, matrimonium dirimentibus, lib. 7. cap. 7. num. 48.
Et quomodo eis concedatur facultas diſpenſandi cum illegitimis, lib. 3. cap. 1. num. 16.

O

Obſeruantia Cancellariae, declarat mentem Pontificis, eiuſquè Conſtitutionem, lib. 7. cap. 7. num. 70.
Occidens fętum animatum, irregularis eſt, lib. 5. cap. 1. num. 9.
Occultum impedimentum, Vide, Impedimentum occultum.
Occultum, quomodo intelligatur impedimẽtum matrimonij, à Sacra Pęnitentiaria, lib. 7 cap. 7. num. 12.
Occultum non dicitur, ſed manifeſtum, quod probari poteſt, ibid. num. 13.
Oculi defectum patienti, quomodo detur diſpenſatio, ſi praeſens erit in Curia, lib. 3. cap. 6. num. 16.
Et quomodo ſi abſens ab ea, ibid. nu. 17.
Oculi dextri defectus, faciliùs diſpenſatur, quàm ſiniſtri, num. 24.
Officia Eccleſiaſtica, ſunt verè beneficia, lib. 2. cap. 6. num. 20.
Officia ſęcularia, quae, ibid. num. 22.
Officia Curata, quę, num. 23.
Officia perpetua Romanę Curię, admittuntur pro titulo ad ordines, lib. 4. cap. 5. num. 18.
Et quęnam illa ſint, ibid. ſub num. 19. verſ. Porrò, Officiales.
Officia diuerſa, conſtituta matrimonialibus diſpenſationibus, lib. 7. cap. 5. num. 97.
Officiales Papę conſiderant, an gratia ſit concedenda, vel deneganda, lib. 2. cap. 1. num. 32.
Officiales tantùm deputati, corrigunt Papae ſupplicationes, lib. 2. cap. 2. num. 15.
Officiales, ad expediendas litteras Apoſtolicas prępoſiti, lib. 2. cap. 8. num. 1.
Officiales Sacrae Pęnitentiarię Apoſtolicę, promoti ad ordines, ad titulum ſuorum officiorum, lib. 4. cap. 5. num. 19.
Officiales Romanę Curię, aliquid extrà taxas exigentes, quomodo puniantur, lib. 8. cap. 10. num. 34.
Officiales, benè inſtructi ſunt de mente Papę. lib. 9. cap. 3. num. 10.
Officialibus ſuis non pręiudicat Papa in eorum emolumentis, lib. 8. cap. 5. num. 15.
Officialium Cancellariae Apoſtolicę, munus, lib. 2. cap. 3. num. 5.
Officialium Primae viſionis in Cancellaria Apoſtolica, munus, ibid. num. 7.
Officij Eccleſiaſtici definitio, lib. 2. cap. 6. num. 21.
Officium Summatoris, ad quid inuentum in Cancellaria Apoſtolica, lib. 2. cap. 3. num. 4.
Officium Minoris gratię, cur ſic appellatum, lib. 7. cap. 4. num. 5.
Omnia noſtra facimus, quibus authoritatem noſtram impartimur, lib. 7. cap. 7. num. 52.
Onus celebrandi per ſeipſum, arctatum reddit beneficiatum, lib. 4. cap. 4. nu. 12.
Opera Oratoris, loco pio conferenda, ratione diſpenſationis matrimonialis, in forma pauperum, lib. 8. cap. 6 nu. 15.

Opera, fabricę Eccleſię conſerenda pro diſpenſatione matrimoniali in forma pauperum, an per integros dies intelligatur, ibid. num. 37.

Et Romanę Curiæ obſeruantia circa hoc, num. 38.

Operam conſerre per ſeipſum tenetur Orator, ratione diſpenſationis matrimonialis, & non per alium, lib. 8. cap. 6. num. 16.

Opera conſerendę tempus, exprimitur in litteris diſpenſationis matrimonialis, in forma pauperum, ibid. num. 33.

Orare, maiorem humilitatem denotat, quã petere, lib. 2. cap. 2. num. 10.

Orator, quarè dicatur deuotus in ſupplicatione, ibid. num. 7.

Ordinandi patrimonium, ſuper re immobili, conſtituendum, lib. 4. cap. 5. num. 16. & 17.

Ordinandi in Vrbe, quando ſine examine admittantur, lib. 4. cap. 7. num. 10.

Ordinando, ſi ſit Nullius Diœceſis, dantur litterę, vt promoueatur à viciniore, lib. 4. cap. 5. num. 48.

Ordinandus Prima tonſura, quę requiſita exhibet in Curia Archiepiſcopali Neapolitana. lib. 4. cap. 7. num. 1.

Ordinandus, admittitur ſine examine, ſi eius doctrina ſit nota, ibid. num. 8.

Ordinandus, eſt alicuius Eccleſię ſeruitio adſcribendus, num. 15. & 16.

Ordinari quis poteſt à quolibet, plurium Epiſcoporum ſubditus, lib. 4. cap. 5. num. 37. & 39.

Ordinarij nomine, quis intelligatur, ex Trid. lib. 2. cap. 4. num. 16.

Ordinarijs Oratorum committuntur diſpenſationes Apoſtolicæ, lib. 2. cap. 4. nu. 15.

Ordinario ſine cauſa recuſante ſubditum promouere, aut ei litteras dimiſſorias dare, quid agendum, lib. 4. cap. 5. nu. 52. 53. & 54.

Ordinario originis, intelligitur directa diſpenſationis commiſſio, ſimpliciter facta, & quarè, lib. 7. cap. 5. num. 31.

Ordinariorum iuriſdictionis abuſus, eximit Clericos, ab ipſa iuriſdictione, lib. 4. cap. 5. num. 27.

Ordinarius, quoad Ordines, dicitur, ſiuè Originis, ſiuè domicilij, ſiuè beneficij, lib. 4. cap. 5 num. 20.

Ordinarius, non poteſt triennium Abbatiſſæ Monaſterij prorogare, lib. 6. cap. 1. num. 55.

Ordinarius, Oratori vicinior, quis dicatur, lib. 7. cap. 4. num. 18.

Attẽditur, illius quaſi poſſeſſio ad exequendas litteras Apoſtolicas, ibid. num. 19.

Ordinarius quando poſſit cognoſcere de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis, lib. 7 cap. 7. num. 75.

Ordinatio Noui ſtatus Sacrę Pęnitentiariæ Apoſtolicę proponitur, lib. 8. cap. 10. num. 32.

Ordinatus à Papa, nequit ab inferioribus ordinari, lib. 4. cap. 9. num 40.

Ordinatus in minoribus, non tenetur aſcendere ad maiores, lib. 4. cap. 7. num. 7.

Vide, Promotus.

Ordine Canonicatui annexo, in Romana Curia ignorato, quid agendum, ſi pro minori petatur diſpenſatio, lib. 4. cap. 2. num. 40.

Ordinem maiorem narrans, non recedit à minore, lib. 4. cap. 1. num. 24.

Ordines, ſi conferantur ad Epiſcopo in loco exempto, quid requiratur, lib. 4. cap. 6. num. 27.

Ordines minores non conferendi extrà tempora, niſi ex neceſſitate, lib. 4. cap. 6. num 30.

Ordines minores, ex indulto Papę, conferuntur omnes vnica die, ibid. num. 31. & 32.

Ordines maiores, quando conferendi, nu. 33.

Ordinum ſuſceptio, quomodo à Trid. ſtatuta, lib. 4. cap. 4. num. 1.

Ordinum interſtitia, non poſſunt ſine cauſa ab Epiſcopo relaxari, ibid. num. 2.

Ordinum ſuſceptio dupliciter à Papa diſpenſatur, ſcilicet intra annum, & extra tempora, num. 3.

Ordinum minorum ſuſceptioni, non pręſcribit tempus Concil. Trid. lib. 4. cap 6. num. 28.

Ordinum Collatio, & ſuſceptio, ſunt correlatiua, ibid. num. 34.

Ordo in ſcripturis, eſt neceſſarius, lib. 1. cap. 1. num. 1.

Ordo

Ordo datus in reſcripto, dicitur forma, lib. 9. cap. 5. num. 31.
Ordo ſacer, eſt ſpecies Religionis, lib. 5. cap. 13. num. 5.
Origenes, quarè eunuchum ſe fecerit, lib. 3. cap. 6. num. 13.
Originem, & ciuilitatem acquirit quis per baptiſmum, lib. 4. cap. 5. num. 33.
Originis Ordinarius, exequitur litteras diſpenſationis, tametſi Oratores alibi domicilium contraxerint, lib. 7. cap. 5. num. 32.
Origo, perperàm extenditur vltra paternam, quoad ordines, lib. 4. cap. 5. num. 21.
Origo paterna, quomodo toleranda quoad Ordines, ibid. num. 22.
Origo paterna quoad ordines, ſufficit, etiam ex Declar. Sacr. Cong. num 23.
Oris aperitio, quando, & quomodo per Papam concedatur, lib. 10. cap. 4. nu. 29.
Oriundus ex vna Diœceſi, rectè dicitur eſſe ex Diœceſi, in qua obtinet beneficium, lib. 4. cap. 5. num. 41.
Os, violento oſculo delibatum, turpitudinem non agnoſcit, lib. 7. cap. 3. nu. 11.
Oſculum tantùm, nō præbet iuſtam cauſam diſpenſandi cum conſanguineis ad contrahendum, lib. 7. cap. 3. num. 9.

P

Pacis confirmandæ cauſa, datur diſpenſatio matrimonialis, lib. 7. cap. 2. num. 74. & 75.
Pacis, & concordiæ conſeruationis cauſa, multa cōceduntur, lib. 7. cap. 2. nu. 76.
Pacis inducendæ cauſa, relaxantur iura, ibid. num. 77.
Pacta, & conditiones poteſt quis adijcere cuicunquè rei, lib. 9. cap. 7. num. 14.
Pacta, contra iuris diſpoſitionem, nunquam à Papa confirmantur, lib. 9. cap. 5. num. 66.
Papa, diſpenſando, quando non vtatur verbo, Diſpenſamus, *lib. 1. cap. 4. nu. 1.*
Papa, ſolo verbo, creat Doctores, lib. 1. cap. 6. num. 5.
Necnon Epiſcopum, vel Abbatem, lib. 2. cap. 4. num. 34.
Papa, ſtatim, quod pronunciat Epiſcopum, ille erit Epiſcopus, d. lib. 1. cap. 6. nu. 6.
Papa ſolus diſpenſat ſuper quacunquè bigamia, ad omnes, etiam minores ordines, & quęcunquè beneficia, lib. 2. cap. 1. num. 18. & 22.
Aſſertur Declaratio Sacr. Congreg. lib. 2. cap. 2. num. 23.
Papa concedit gratias, non Datarius, lib. 2. cap. 1. num. 33.
Papa concedit quandoquè gratias ad intentionem Datarij, ibid. num. 34.
Papa ſolus, vocatur Beatiſſimus, lib. 2. cap. 2. num. 1.
Papa, diuerſis titulis honoratur, ibid. nu. 2.
Papa, cur vocetur Pater, num. 3.
Papa, vices Dei gerit in terris, num. 4.
Papa, dicitur Pater ſpiritualis omnium Chriſtianorum, num. 5.
Papa, cur in ſuis litteris non apponat proprium nomen, prout in ſupplicatione, lib. 2. cap. 4. num. 5.
Papa, cur vocetur Epiſcopus, lib. 2. cap. 4. num. 8.
Papa intitulatur Epiſcopus, etiam ante coronationem, & vtitur eadem bulla, ibid. num. 10.
Papa, cur dicitur ſeruus ſeruorum Dei, & quis auctor huius inſcriptionis, nu. 12.
Papa, Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas, fratres appellat, num. 21.
Papa, quis primus dixerit, Salutem, & Apoſtolicam benedictionē, *nu. 27.*
Papa non ſalutat ſchiſmaticos, hæreticos &c. & quid dicat loco ſalutationis, num. 29. & 30.
Papa, ſalutando excommunicatum, illum præſumitur abſoluere, num. 33.
Papa, omnes Chriſtianos, dilectos filios appellat, lib. 2. cap. 5. num. 5.
Papa habet curam omnium Chriſtianorum, ibid. num. 6.
Papa, mulieres appellat dilectas in Chriſto filias, num. 7.
Papa mortuo, quid faciendū de ſupplicationibus ab eo ſignatis, lib. 2. cap. 7. nu. 33.
Papa mortuo, Signatura gratiæ, & iuſtitiæ ceſſat, ibid. num. 34.
Rumpitur Annulus piſcatorius, ac plumbum, num. 35.
Supplicationes ſignatæ ſigillantur, &

conſignantur Collegio Cardinalium, num. 36.
Papa mortuo, ante præſentationem reſcripti, quid agendum, lib. 9. cap. 5. nu. 61.
Papa vocatur Epiſcopus Vrbis Romæ, non tamen ibi habet Diœceſim, lib. 2. cap. 7. num. 39.
Habet tamen totum Orbem pro Diœceſi, num. 40.
Papa, vbi eſt, ibi Roma, num. 46.
Papa, per totum Orbem legitimat, quoad temporalia, ac ad ordines, & beneficia, lib. 3. cap. 3. num. 7.
Papa, loquitur in plurali, quãdoq; in ſingulari, lib. 2. cap. 5. num. 4.
Papa, quando diſpenſet cum Neophytis, lib. 3. cap. 7. num. 4.
Papa, ex cauſa diſpenſat ſuper ætate ad matrimonium, lib. 4. cap. 3. num. 5.
Papa, duplici modo diſpenſat ad Ordines, ſcilicet infra annum, & extrà tempora, lib 4. cap. 4. num. 3.
Papa, facta ſuorum prædeceſſorum cuſtodit, lib. 4. cap. 10. num 3.
Papa, non imponit legẽ ſucceſſori, ibid. nu. 4.
Papa, obſeruat propria decreta, & Conſtitutiones, num. 5.
Papa, conſtituendo, non imponit ſibi legem, num. 7.
Papa poteſt condere legem ad pœnam mortis, lib. 5. cap. 4. num. 5.
Papa poteſt delegare alijs cauſam mortis, nec Delegatus efficitur irregularis, ibid. num. 16.
Papa in ſuis reſcriptis, conformat ſe cum iure communi, num. 31.
Papa diſpenſat cum Clerico, vt per ſeipſum ferat ſententiam ſanguinis, num. 33.
Papa nimis abhorret, à ſimoniacis, lib. 5. cap. 9. num. 23.
Papa, eſt ſupra Concilium, lib. 6. cap. 4. num. 21.
Papa, eſt ſuper omnia, lib. 7. cap. 3. num. 16.
Papa ſolus diſpenſat ſuper impedimentis matrimonium dirimentibus, lib. 7. cap. 7. num. 47.
Papa, omnia iura habet in ſcrinio pectoris, lib. 8. cap 9 num. 9.
Et quomodo id intelligatur, lib. 10. cap. 4. num. 23.
Papa, poteſt remouere obſtantia ſtatutorum Eccleſiæ, lib. 9. cap. 7. num. 43.
Papa, non adſtringitur, exemplis ad iudicandum, licet ſecùs ex decentia, lib. 9. cap. 2. num. 10. 11. & 12.
Cur tamen moueatur exemplo prædeceſſorum, ad concedendum, vel denegandum, ibid. num. 13. & 20.
Papa, eſt ſupra ius, contra ius, & extrà ius, num. 14.
Papa debet eſſe immobilis, habereque pedes plumbeos, lib. 9. cap. 2. num. 21.
Papa debet habere vnum calamum, vnamquè linguam, ibid. num. 23.
Ac proinde conuenit ſibi dicere, Quod ſcripſi ſcripſi, num. 24.
Eiuſquè actus debent eſſe ſtabiles, lib 4. cap. 10. num. 6.
Papa circumuento, & per importunitatem, aliquid concedente, quid ſeruetur, lib. 9. cap. 2. num. 25.
Papa ſolus facit laicum capacem rerum ſpiritualium, lib. 9. cap. 4. num. 6.
Papa, poſt reuocare leges à ſe, & à ſuis prædeceſſoribus factas, lib. 8. cap. 3. nu. 47.
Papa, quomodo impedimentum auferendo, diſponat ſuper radice matrimonij, ibid. num. 53.
Papa, non debet vti plenitudine poteſtatis, ſine cauſa, & quarè, num. 57.
Papa non præiudicat ſuis Officialibus in eorum emolumentis, lib. 8. cap. 5. num. 15.
Papa, in ijs, quæ ſunt iuris, non poteſt decipi, ſecùs in ijs, quæ ſunt facti, lib. 9 cap. 5. num. 52.
Papa, ſupplet omnes defectus, etiam ſubſtantiales, lib. 9. cap. 6. num. 3.
Papa, eſt omnium iuſtus pater, lib. 9. cap. 7. num. 24.
Papæ nominis mutatio, in illius aſſumptione, quarè fiat, lib. 2. cap. 4. num. 4.
Papæ, omnium cura demandata eſt, ibid. num. 9.
Papæ ſalutatio, quæ, num. 26.
Et quid ea operetur, num. 28.
Papæ quomodo loquendum, lib. 2. cap. 2. num. 9.
Papæ, & Cardinalium veſtes, quæ, lib. 6. cap. 4. num. 64. & 66.

Papæ

Papę poteſtas, libera in diſpenſando, lib.7. cap 2.num 113.

Papę auctoritas, ſupplet omnem ſolemnitatem. lib.9.cap.5 num.8.

Papę poteſtas, altera ordinata, altera inordinata, lib 9 cap.7.num.22.

Papę ſufficit dicere, Sic volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas, lib.9.cap.2.num. 17.

Parentes, magis filiorum pœna, quàm propria, terrentur, lib.3.cap.4 num.5.

Paria ſunt, aliquid non facere, & minus legitimè facere, lib.8.cap.3.num.26.

Parochi debent paſcere Populum ſalutaribus verbis, lib.5.cap.7.num.6.

Parochi officio, quinam fungantur in Indijs, ad celebrandum matrimonium, lib.7. cap.7.num.35.

Parochi, & teſtium pręſentia, qualis in matrimonio, ibid.num.36.

Parochialem obtinens in aliena Diœceſi, diſpenſatur ab Epiſcopo Parochialis, ut non teneatur ex cauſa promoueri, lib. 4.cap.5.num.43. & 44.

Parochiales Eccleſia habitu tantùm, & non actu, reſidentiam non requirunt, lib. 5.cap.7.num.7.

Parochialis Eccleſia, quam ętatem requirat, in illius Rectore, lib. 4. cap. 1. num.14.

Parochialis reſidentia ab Ordinario diſpenſari nequit, lib. 5. cap.7. num. 2.

Ad quod tempus Papa ſuper ea diſpenſare conſueuit, num.3.

Et quomodo huiuſmodi diſpēſatio concedatur; & ad hoc refertur Conſtitutio Pij V. ſuper diſpenſationibus ad Parochiales cum Canonicatibus &c. nu. 3. cum Declarationibus Sacrę Cong. ſuper reſidentia in Parochialibus.

Parochus originis, non coniungit ſponſos, qui alibi domicilium contraxerunt, lib.7. cap.5.num.33.

Parochus proprius ad coniungendum ſponſos in matrimonium, quiſnam dicatur, lib.7.cap.7.num.33.

Parochus ruralis, an proprius dicatur ad coniungendum ſponſos in matrimonium, ibid.num.34.

Parochus, ſponſum nè, an ſponſam prius interroget in celebratione matrimonij, num.37.

Patriarchalis Eccleſia, quæ, lib.2.cap.6, num.35.& 36.

Patrimonij nomine, quid veniat, lib. 4. cap. 5.num.9.

Patrimonij titulus, pro titulo beneficij expreſſus, non vitiat litteras diſpenſationis de promouendo, ibid.num 7.

Patrimonij quantitas circa promouendos, quomodo conſideretur, lib. 4.cap.7. num.21.

Patrimonij, ſeù beneficij redditus, pro Neapolitanis graduatis, quantitas, pro titulo ad ordines, ibid.num.25.

Patrimonij bona pro titulo ad ordines, ſubrogantur loco beneficij, num.27.

Habentquè priuilegia, bonis Eccleſiaſticis conceſſa, num. 28.

Patrimonium ad ordines, non alienandum ſine licentia Ordinarij, lib.4. cap.7. num.26.

Et quomodo id intelligatur, num.30.

Et quomodo practicetur, ubi huiuſmodi alienatio fieri permittitur, num.31.

Et quando illa permutatur, licèt Orator non habeat aliunde, &c. lib.4.cap. 7.num.32.& 33.

Patrimonio, & beneficio carens, licèt graduatus, non promouendus ad ordines, lib.4.cap.7.num.24.

Patrimonio indigent Regulares, nulliter profeſſi, ad Sacros Ordines promoti, ibid.num.36.& 37.

Patrimonium ordinandi, conſtituendum ſuper re immobili, lib.4.cap.5.nu.16.

Patrimonium ad ordines pacificè poſſidere, quomodo intelligatur, lib. 4.cap. 7. num.23.

Patrocinandi indultum, ſub qua formula detur, lib.5.cap.4.num. 8.

Et quomodo pro Oratore onuſto pauperibus parentibus, ibid.num.9.

Patrocinari prohibentur perſonę Eccleſiaſticę, & quarè, lib.5.cap.4.num.1.

Non tamen prohibetur Clericus pauper, ibid.num.2.

Patronorum conſenſus, in alienatione rerum Eccleſię non requiritur, lib.9. cap.5.num.14.

Pauli Apoſtoli dignitas, auctoritas, & honor; Petri primatui, nihil officit, lib. 2. cap. 4. num. 7. verſ. Porrò.

Pauli IV. Motus proprius ſuper libertate ſeruorum, lib. 3. cap. 8. num. 5.

Pauli IV. Conſtitutio, contra Apoſtatas, lib. 5. cap. 13. num. 17.

Pauli V. Edictum, circa promouendos ad Ordines in Vrbe, lib. 4. cap. 7. nu. 14.

Paulo Apoſtolo, modò dexteram, modò ſiniſtram Petri tribuitur, lib. 2. cap. 4. nu. 9. verſ. Reſpondetur tertiò.

Paulus, cur dexteram, Petrus verò ſiniſtrā partem occupent in bulla plumbea, ibid. eod. num. 7.

Pauper, & miſerabilis, quis dicatur, lib. 8. cap. 5 num. 12. & 13.

Pauper, dicitur etiam miſerabilis, lib. 8. cap. 6. num. 72.

Pauper, vel diues, quis dicatur, arbitrio Iudicis remittitur, lib. 8. cap. 5. num. 21.

Pauper quis videtur, ſi malè veſtitus appareat, Fallit tamen quandoquè, vt hic, lib. 8. cap. 5. num. 28.

Pauperes dicuntur, etiam quibus deſunt conuenientia, iuxtà conditionem, lib. 8. cap. 6. num. 77.

Paupertas ſola, facit hominem miſerabilem, ibid. num 73.

Paupertas probanda, ad obtinendas litteras diſpenſationis matrimonialis in forma pauperum, lib. 8. cap 5. num. 2.

Et requiritur in vtroquè Oratore, ibid. num. 3.

Paupertas, & miſerabilitas Oratorum, denuò verificandę, ante exequtionem litterarum diſpenſationis, num. 20.

Paupertas affectata, non ſuffragatur, num. 29.

Paupertatis fides, quomodo conficienda pro diſpenſationibus matrimonialibus in forma pauperum, lib. 8. cap. 5. nu. 17.

Cuius formula proponitur, nu. 18.

Quomodo in Romana Curia recognoſcenda, num. 19.

Quomodo danda ab Ordinario Domicilij, num. 24.

Si non ſit ſufficiens in Vrbe, quid ſeruetur, num. 21.

Paupertatis gratia, reſcriptum obtentum, quomodo ſuffragetur, num. 31.

Paupertatis, litteræ teſtimoniales, per extēſum quando dentur, ad effectum impetrandi diſpenſationē matrimonialem in forma pauperum, lib. 8. cap. 5. num. 22.

Pax de recenti inita, non excludit odium, & nocendi animum, lib. 7. cap. 2. num. 78.

Peccantes ſub ſpe facilioris diſpenſationis, grauiùs puniuntur, lib. 8. cap. 1. num. 15.

Peccata, tantò grauiora, quantò diuturniora, ibid num. 48.

Pecunia, ſimoniacè acquiſita, Eccleſię reſtituenda, lib. 5. cap. 9. num. 16.

Pecunia, fideiuſſor futuræ neceſſitatis, lib. 7. cap. 2. num. 104.

Pecunia, dicitur ſecundus ſanguis hominum, ibid. num. 105.

Pecunię, ſunt loco ſanguinis, lib. 7. cap. 2. num. 70.

Penſio, venit appellatione bonorum, lib. 6. cap. 2 num. 11.

Penſio ad uitam recipientis, ſuccedit loco beneficij, lib. 2. cap. 7. num. 20.

Penſio, venit beneficij appellatione in materia fauorabili, lib. 6. cap. 2. num. 8.

Penſio, non inualidatur, reſignatione nullà, ob non publicationem exiſtente, lib. 8. cap. 2. num. 29.

Penſionem percipiendi laicis, prohibitio, & cum eis diſpenſatio, lib. 2. cap. 7. num. 23. 24 & 25.

Penſionibus onerare beneficium, nemo poteſt propria authoritate, ibid. num. 26.

Penſionis translatio pro Principe Perecto, vigore indulti, lib. 2. cap. 7. num. 21.

Penſionis ratione, quis non efficitur Epiſcopo ſubditus, lib. 4. cap. 5. num. 38.

Perindeualere, Vide, Formula ſupplicationis Perindeualere, & Gratia Perindeualere.

Permutari quando poſſint bona Eccleſię, ſine beneplacito Apoſtolico, lib. 9. cap. 7. num. 13.

Permutari poteſt commendatum beneficium cum alio dato in titulum, lib. 6. cap. 4. num. 39.

Per-

Permutatio permittitur, venditione permiſſa, lib.9. cap.10. num.3.

Permutatio inter Rectores duarum Eccleſiarum, an requirat beneplacitum Apoſtolicum, Et affirmatiuè concluditur, ibid. num.4.5.6.7.& 8.

Permutationes rerum Eccleſiæ cum laicis, *quando per Ordinarios admittantur: & quid ſeruetur, quando admittuntur à Papa, lib.9. cap.10. nu.9. & 10.*

Perpetuus reputatur actus, qui certo temporis ſpatio non concluditur, lib. 6. cap. 4. num.32.

Perſonatus, quid ſit, lib.2. cap.6 num.18.

Perſeuerantia in delicto, quomodo inducat indicium præcedētis ſcientiæ, lib.8. cap. 4 num.43.

Petrus Apoſtolus fuit ſæcularis, lib.6. cap.1. num.32.

Phyſici, & Chirurgi, non ſunt facilè promouendi, & quarè, lib 5. cap.3. num.1.

Pij IV. Conſtitutio ſuper expreſſione gradus propinquioris in diſpenſationibus, quoad pænam nullitatis ob non huiuſmodi expreſſionem, non ſeruatur, lib. 7. cap.7. num.65.

Pij V. Motus proprius, *ſuper veritate exprimenda in diſpenſationibus matrimonialibus, lib.7. cap 4 num.2.*

Pij V. Motus proprius ſuper derogatione decretorum Concil. *Trid. lib. 3. cap.1. num.28.*

Pij V. Conſtitutio, circa Horas Canonicas, recitandas, lib.4. cap.2. num.66.

Et quid ipſe Pius conceſſerat Maiori *Pænitentiario circa illarum commutationes, ibid. num.57.*

Pij V. Conſtitutio, ſuper diſpenſationibus ad Parochiales *cum Canonicatibus, lib. 5. cap.7. num.5.*

Pij V. Conſtitutio, contra ſimoniacos, lib.5. cap.9. num.3.

Piſiſtrati Athenienſis tyranni, dictum, circa deoſculantem mulierem, lib.7. cap.3. num.10.

Plumbum, ante Papæ coronationem in litteris Apoſtolicis, quale, lib. 2. cap. 4. num. 11.

Podagra, Paralyſi, & ſimilibus morbis laborantibus, rarò datur diſpenſatio, lib.3. cap.6. num.34.

Pæna, eſt commenſuranda delicto, lib.8. cap. 1. num.16.

Pæna ceſſat, vbi non eſt delictum, ibid. num.25.

Pæna non extendenda de vno caſu ad alium, lib 8. cap.3. num.17.

Pænam Conſtitutionum non ligare ignorantes, lib.8. cap.4. num.12.

Pæna Clem. Eos, de Conſang. & affin. *quomodo euitentur, matrimonium contracto, lib. 8. cap. 4. num. 6. 7. & 8.*

Pænæ Auth. inceſtas nuptias, C. de nupt. *approbantur de iure canonico, lib. 8. cap.3. num.30.*

Pænitentia publica, pro crimine publico imponenda, lib.8 cap.6. num.2.

Pænitentia æqualis, Conſanguineis, & affinibus, vigore diſpenſationis in forma pauperum, imponitur, nec tamen præſcribitur certa pænitentia, ibid. nu.3.

Pænitentia quænam imponatur Presbytericida, num.4.

Pænitentia imponenda ſecundum circumſtantias perſonarum, & temporum, num.6.

Pænitentia, quarè publica inceſtuoſis imponenda, ratione diſpenſationis matrimonialis, num.7.

Et quando dicatur publica, num. 8. & 9.

Pænitentia, imponenda eſt vigore diſpenſationis matrimonialis à Vicario delegato, non ab Epiſcopo, lib. 8. cap. 6. num.11.

Pænitentia, non poteſt pecunia redimi, ibid. num.17.

Pænitentia non peracta, diſpenſati in forma pauperum, contrahendo, egent noua diſpenſatione, num.19.

Pænitentia, an poſſit per Delegatum commutari in opus non expreſſum in litteris diſpenſationis, num.20.

Pænitentia, quomodo à Delegato commutanda in diſpenſatione in forma pauperum, num.25.

Pænitentia, nobilibus, pro diſpenſatione in forma pauperum, quomodo iniungatur in Vrbe præſentibus, num.28.

Pœnitentia collationis operę fabricę, à lecta in diſpenſatione matrimoniali in forma pauperum, an per integros dies intelligatur; num. 37.

Et Romanæ Curiæ obſeruantia circa hoc, num. 38.

Et an poſſit extrà propriam Diœceſim Oratorum peragi, lib. 8. cap. 6. nu. 39.

Pœnitentia Oratoris præſentis in Vrbe pro diſpenſatione matrimoniali, quarè moderetur, ibid. num. 45.

Pœnitentia peracta, nō autē prius, diſpenſatur à Delegato diſpēſationis matrimonialis, in forma pauperū, n. 53. & 56.

Licèt aliquando ſecùs ex cauſa, vt hic, & per ſpeciale reſcriptum, num. 57.

Pœnitentiam arbitrari nō poteſt Delegatus, ratione qualitatis perſonæ, lib. 8. cap. 6. num. 13.

Pœnitētiam peragere in Vrbe non valentibus, ex cauſa diſpenſationis, quomodo indulgeatur, ibid. num. 52.

Pœnitētiaria Apoſtolica, ſuā habet peculiarem Cōgregationē, lib. 8. cap. 1. nu. 54.

Pœnitentiaria Apoſtolica, diſpēſat ſuper impedimento occulto Cognationis ſpiritualis, etiam contracto matrimonio, lib. 8. cap. 8. num. 9. & 10.

Pœnitentiaria Apoſtolica, omnes litteras, Gratis, concedit, lib. 8. cap. 10. nu. 31.

Pœnitentiariæ Apoſtolicę Officiales, promoti ad titulum eorundem officiorum, lib. 4. cap. 5. num. 19.

Pœnitentiarius Maior, quādo diſpenſet cum ſimoniacis occultis, lib. 5. cap. 11. nu. 1.

Pœnitentia quomodo ſit locus, quando vterque Oratorū ſupplicat pro diſpenſatione matrimoniali, lib. 7. cap. 5. nu. 103.

Et ad quid pœnitens teneatur, num. 104.

Pœnitentia imponenda modus, in Vrbe præſentibus pro diſpenſatione impetrāda in forma pauperū, lib. 8. cap. 6. n. 24.

Pontificalia, nō niſi in propria Diœceſi exercenda, lib. 4. cap. 6. num. 24.

Pontificalia in aliena Diœceſi exercendi, licentię formula, ibid num. 26.

Pontifices Romani manſerunt in Gallijs per annos ſeptuaginta, lib. 2. cap. 7. nu. 43.

Pragmatici Romanę Curię, caſu quandoque conficiunt ſupplicationes, lib. 10. cap. 3. num. 23.

Eorum inſcitia, opera, & impenſa perditur in reſcriptorum Apoſtolicorum impetratione, lib. 10. cap. 3. num. 24.

Praxis cum obſeruantia, eſt vera legum interpres, lib. 6. cap. 2. num. 25.

Praxis, & ſtylus Curiæ, conſiſtunt in facto, lib. 7. cap. 7. num. 83.

Prębenda Theologalis, quomodo Regulari Theologo conferenda, Et affertur declaratio Sacr. Cong. Concilij, lib. 6. cap. 1. num. 24.

Præbenda Theologalis, quomodo conferenda Canonico ſęculari non graduato, ibid. num. 25.

Prælati inferiores, quibus cōmittitur diſpēſationes, qui ſint, lib. 7. cap. 4. nu. 61.

Et quomodo hęc cōmiſſio petēda, ibid. n. 60.

Quatenus habeant particulare territorium, & non aliàs, num. 63. Necnon iuriſdictionem, num. 64.

Prælati, reputantur cęci, circa nepotes, & conſanguineos, lib. 9. cap. 4. nu. 9.

Presbyteratus ordine probato, quando reliqui inferiores cenſeantur probati, lib. 4. cap. 12. num. 12.

Presbyteri qui hęreticis adheſerunt, quomodo abſoluendi, & diſpenſandi, lib. 3. cap. 4. num. 8.

Presbyteri, iuri ciuili operam nauare prohibentur, & quarè, lib. 5. cap. 5. n. 1. & 3.

Frequenter verò ad id diſpenſantur, ibid. num. 2.

Presbyteri Conclauiſtę poſſunt audire iura ciuilia, num. 7.

Presbyteris, quomodo permittatur ſuſcipere onus tutelæ; & ratione illius exercere & criminalia, lib. 5. cap. 4. n. 10. & 11.

Presbytero homicidę, quomodo concedatur diſpenſatio, lib. 5. cap. 1. num. 16.

Et quomodo presbytero curato, ibid. n. 17.

Necnon presbytero, qui monachum interfecit, eod. num. 17.

Et presbytero qui presbyterum interfecit, num. 22.

Presbyterorum penuria, iuſtam cauſam præbent diſpenſandi ad ordines extrà tempora, lib. 4. cap. 4. num. 6.

Preſcriptio quadragenaria, circa ſtatum regularitatis, vel ſęcularitatis in beneficijs, quādo ceſſet, lib. 6. cap. 1. nu. 35.

Pręſentatio Canonica,quę,lib.2.cap.7.nn.6.
Præſumptio iuris,& de iure, non admittit probationem in contrarium,lib.5.cap. 14.num.43.
Pretij conuerſio, quando in vtilitatem Eccleſię dicatur facta,lib.9.cap.9. nu. 5.
Pretium conſtituitur,non ex prçterita, ſed ex prçsēti emptione,lib.9.cap.4.n.39.
Prima tonſura initiatus, quomodo poſſit obtinère beneficium Curatum, lib. 4. cap.1. num.15.16.17.& 18.
Prima tonſura,& Epiſcopalis dignitas, ſunt Ordines,contra Theologos,lib.4.cap.5. num.65.
Prima tonſura, & minores Ordines conferuntur vnica die, ex indulto Papę, lib.4.cap.6.num.31.
Prima tõſura initiandus, quę ſcire teneatur ex diſpoſitione Cõc.Trid.lib.4.c.7.n.3
Primam tonſuram non confert Epiſcopus in aliena Diœceſi, contra Rebuffum, lib.4.cap.6.num.25.
Primiceriatus Eccleſię Neapolitanæ de Iurepatronatus familiæ de Ianuario,lib. 4.cap.2.num.52.
Primogenitus dicitur, etiamſi non habeat ſecundogenitum, lib.2.cap 6. nu. 17.
Princeps, difficilius parcit pluries peccanti, quàm ſemel,lib.8.cap.1.num.47.
Princeps, non facilè vtitur plenitudine poteſtatis aduerſus iura ſcripta,in preiudicium tertij,lib.9.cap.7.num.25.
Princeps,de poteſtate ordinaria, commutare nequit teſtamentarias ordinationes, ibid.num.27.
Princeps, quonam modo poſſit tollere leges poſitiuas,lib.10.cap.4.num.27.
Principales populi in diſpenſatione matrimoniali,qui probentur, lib. 7.cap. 2. num. 121.& 122.
Principes ſæculares,titulorũ multiplicitate ſe decorari affectãt,lib.2.cap.4.n.13.
Principes,condendo leges ad vindictam ſanguinis,non ſunt irregulares,lib.5.cap. 4.num.14.
Principis diſſimulatio,diſpenſationem inducit, lib.1.cap.3.num.2.
Necnon tolerãtia eiusdē,lib.5.cap.4.n.7.
Priuilegia regularibus conceſſa alienandi bona Eccleſiaſtica,ſublata per Decretũ Sac. Cõgr.Cõcilij,lib.9.cap.1.n.10.
Cuius tenor proponitur,num.11.
Priuilegij tenor inſpiciendus, lib. 5. cap. 6. num.49.
Priuilegium bonorum amittit Clericus negotiator,lib.5.cap 4.num.19.
Priuilegium debet intelligi ſecundum naturam materię, ſuper qua conceditur, lib.10.cap.3.num.9.
Priuilegium Principis,eſt perpetuum, ibid. num.29.
Procurator ad reſignandum, ſi non ſeruet formam mandati, requiritur nouus conſenſus,lib 8.cap 3.num.38.
Procuratorum Romanę Curiæ laudes,lib.5. cap.4.num 6.
Prœmij virtus,quę,lib.2.cap.5.num.3.
Prœmium,quibus in litteris prçponi conſueuit,lib.2.cap.5.num.1.
Prœmium ſumitur ex viſceribus litterarum, ibid num.2.
Profeſſio,quando emittenda ante annum probationis,lib.4.cap.3.num.22.
Profeſſio regularis, quibus ex cauſis irritetur, lib.5.cap.14.num.6.
Profeſſio facta in vltima die decimiſexti anni,eſt inualida,ibid num.33.
Profeſſio eſt nulla ante decimumſextum annum, etiam per duas horas,non cõpletum, num.39.
Profeſſio præſumitur ratificata, tranſacto quinquennio, & per geſtationem annalem habitus indiſtincti,num.51.
Profeſſio tacita inducitur per ſuſceptionem Ordinum in Religione,num.52.
Profeſſionem emittere non tenetur Commendatarius,lib.6.cap.3.num.17.
Profeſſiones tacitæ non tolluntur per Concil. Trid.lib.5.cap.14.num.52.
Profeſsionis irritandę cauſa,vis,& metus, quomodo probandi,d.cap. 14. num. 7.
Profeſsionis nullitates, frequentius per Signaturam committuntur,ibid.nu.16.
Illiuſquè commiſsio fit Ordinario,& Superiori Domus,num.19.20.& 21.
Profeſsionis nullitatis commiſsio, quomodo conceſſa Religioſo S. Io. Hieroſolymitani, num.24.
Et quomodo conceſſa monacho coniugato, num.25.

Et quomodo moniali, num. 26.
Profeſſionis nullitatem petens, habitu regulari dimiſſo, quando audiatur, nu. 47.
Quando autem puniatur, num. 48.
Regulariter, non audiendus, niſi in habitu regulari, num. 46.
Profeſſus nulliter, profeſſionem ratificando, an teneatur iterare annũ nouitiatus, ſi fuit validus, lib. 5. cap. 14. num. 29.
Probibitio teſtatoris, quomodo exprimenda in ſupplicatione, pro alienatione in euidentem &c. & quęnam addantur ab Officialibus Dataria in ipſa ſupplicatione, lib. 9. cap. 7. num. 8. 9. 10. & 11.
Probibitione hominis, cum probibitione iuris concurrente ſuper venditione rerum Eccleſiæ, quid ſeruetur, ibid. num. 3.
Prole ſuſcepta, tempore, quo Delegatus malitioſè differt exequi diſpenſationem, an ea ſit legitima, vt hic, lib. 8. cap. 2. num. 34.
Proles legitimari poteſt, virtute diſpenſationis matrimonialis, etiam matrimonio non ſequuto, ibid. num. 28.
Ac etiam extrà actum diſpenſationis, num. 37.
Proles legitimari poteſt, etiam per ſucceſſorem Delegati diſpenſationis, num. 38.
Etiam in diſpenſatione occulta, num. 39.
Proles legitimata in foro conſcientię tantùm, illegitima remanet in foro fori, lib. 8. cap. 2. num. 41.
Proles habita ex inceſtu, nullo precedente matrimonio irrito, non legitimatur quoad temporalia, & ſecularia, lib. 8. cap. 3. num. 50.
Proles ſuſcepta legitimatur per diſpenſationem in radice matrimonij, etiam altero coniugum in mala fide exiſtente, ibid. num. 55.
Proles legitima pręſumitur ex diuturnitate in figura matrimonij, lib. 8. cap. 4. num. 66.
Prolis appellatione, qui veniant, lib. 8. cap. 8. num. 17.
Prolis legitimatio, quomodo ceſſet, ſi Oratores non vtantur diſpenſatione, ad matrimonium contrahendum, lib. 8. cap. 2. num. 33.
Prolis legitimandę decretum in diſpenſationibus matrimonialibus, quomodo intelligendum, ibid. num. 35.
Prolis legitimationis declaratorię ex matrimonio ignoranter contracto formula, lib. 8. cap. 4. num. 67.
Promoti extrà tempora, etiam antiquo iure ſuſpenſi, lib. 4. cap. 8. num. 5.
Promoti ſine litteris dimiſſorialibus rarò diſpenſantur, lib. 4. cap. 10. num. 2.
Sed eis datur tantummodò abſolutio, ibid. num. 9.
Et quibus pęnis, iure antiquo plectantur, num. 8.
Promoti bona fide, ſine litteris dimiſſorijs, non puniuntur, num. 13.
Promoti ad ſacros ordines, & Religioſi, quãdo diſpenſantur à Papa, vt matrimonium contrahant; & plura de hac re exempla, & quid hodie, lib. 8. cap. 10. num. 25. 26. 27. & 28.
An ſic diſpenſati teneantur ad recitandas horas Canonicas, ibid. num. 29.
Promoto à non ſuo Ordinario, quod decretum detur, in diſpenſatione Apoſtolica, lib. 4. cap. 9. num. 3.
Promoto bona fide ante ætatem, quomodo ſuccurratur, ibid. num. 4.
Promoto per vim, ad ordines ſacros, quomodo prouidendum, num. 6.
Promotus ad ſacros ordines ante ætatem, eſt ſuſpenſus, lib. 4. cap. 9. num. 1.
Et inhabilis, ad beneficia, ibid. num. 9.
Et ſi beneficium obtinet, eget noua prouiſione, & quomodo illa detur, num. 5. & 11.
Promotus ſine dimiſſorijs à non ſuo Epiſcopo, cui tamen notus eſt, an incurrat pęnas Cõſt. Pij II. lib. 4. cap. 10 nu. 16.
Et quid de promoto in propria Dięceſi, ab alieno Epiſcopo, proprio ſciente Epiſcopo, an incurrat pęnas eiuſdem Conſtitutionis, ibid. num. 17.
Et quid de promoto cum litteris dimiſſorialibus Vicarij generalis, an incurrat eaſdem pęnas, num. 18.
Promotus ad ordines ſine titulo, quando ſit ſuſpenſus, lib. 4. cap. 11. num. 1. & 2.

Promotus occultè ſine titulo, quomodo diſpenſetur per Sacram Pœnitentiariam, ibid. num. 3.

Promotus ſine titulo, quomodo diſpenſetur per Datariam Apoſtolicam, num. 4.

Promotus per ſaltum, quis dicatur, lib. 4. cap. 12. num 1.

Promotus per ſaltum, quomodo Apoſtolica diſpenſatione egeat, ibid. num. 2.

Quando ab Epiſcopo diſpenſandus, nu. 3.

Promotus per ſaltum, non eſt irregularis, reſpectu ordinum legitimè ſuſceptorum, num. 4.

Promotus per ſaltum occultè, quando diſpenſatur ab Epiſcopo, num. 5.

Et quid ſeruet ſtylus Sacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ circa hoc, in vim facultatum ei conceſſarum à Gregorio XIII. & Clemente VIII.

Promotus per ſaltum, eſt inhabilis, ad beneficia, & quomodo, num. 9. & 10.

Promotus, facilius diſpenſatur, quàm promouendus, lib. 5. cap. 1. num. 7.

Promouendi ad ordines extrà tempora, duplex modus, lib. 4. cap. 4. num. 10.

Promouẽdi diſpẽſatio, ſiuè in tẽporibus infra annũ, ſiuè extrà tẽpora, datur in forma gratioſa, lib. 4. cap. 5. num. 3. & 4.

Promoueri extrà tempora, conceditur arctatis, & alijs, lib. 4. cap. 4. nu. 4. & 5.

Promoueri qui poſſint licitè extrà tempora, lib. 4 cap. 8. num. 3.

Proprietas verborum, ſeruanda, lib. 1. cap. 5. num. 28.

Prorogare an poſſit Ordinarius, Canonico licentiam, cauſa ſtudij, cõceſſam à Papa, & pro negatiua refertur declaratio Sac. Cong. lib. 5. cap. 6. num. 35.

Prorogatio datur non promoto infra tempus, lib. 4. cap. 2. num. 36.

Prorogatio datur ad ſuſcipiendum gradum, vigore decreti, nec non reſtitutio, ſi labatur tempus, ibid. num. 41.

Prorogatio datur arctato, non promoto infra tempus, lib. 4. cap. 4. num. 22.

Prorogatio datur perficere nõ valẽti infra tẽpus, ſtudiũ legale, lib 5. cap. 5. nu. 19

Prorogatio datur ad accedendum ad Vrbem, ob Clerici percuſſionem, lib. 8. cap. 10. num. 15.

Prorogatio conceſſi temporis, quando petenda, lib. 9. cap. 9. num. 29.

Prorogatio, requirit cauſam, ibid. num. 31.

Prorogatio conceditur cum iiſdem qualitatibus, vt in primo actu, num. 32.

Prorogationis formula pro non promoto infra tempus, lib. 4. cap. 2. num. 37. & cap. 4 num. 23.

Prorogationis temporis effectus, quis ſit, lib. 9. cap. 9. num. 30.

Prothonotariatus Apoſtolici formula proponitur, lib. 5. cap. 6. num. 50.

Prothonotariatus formula, Legati de latere, ibid num. 51.

Prothonotarij Apoſtolici, vndè exordium duxerint, num. 43.

Et quarè ſic appellentur, num. 44.

Prothonotarij, ſunt in magna dignitate conſtituti, num. 46.

Prothonotarijs quas exemptiones conceſſerit Leo X. in ſua Conſtitutione, quæ hic proponitur, num. 47.

Prothonotarijs titularibus, quænam competant, ratione prothonotariatus, quæ verò non; & ad id plures Declarationes Cong. Rit. referuntur, num. 52.

Prothonotariorum participãtium numerus à Sixto V. ampliatus, & priuilegijs auctus, & plures Declar. Cong. Rit. de eis, lib. 5. cap. 6. num. 45.

Prothonotariorum exemptiones, quas ſubtraxerit Conc. Trid. ibid. num. 48.

Prouincia cuilibet permittitur abundare in ſuo ſenſu, lib. 8. cap. 4. num. 21.

Prouiſio Papæ extrà Conſiſtoriũ, non mutat qualitatẽ beneficij, lib. 6 cap. 4. nu. 53.

Prouiſio beneficij Conſiſtorialis extrà conſiſtorium, dicitur facta, cum minori cauſæ cognitione; ſecùs ſi Conſiſtorialiter, ibid. num. 54.

Prouiſo Apoſtolico, quarè non detur ab Epiſcopo diſpenſatio, lib. 8. cap. 2. nu. 13.

Pubertati proximus, quando quis dicatur, lib. 4. cap. 3. num. 2.

Publicationes omittentes, etiam ſi matrimonium ignoranter contrahant, puniuntur, lib. 8. cap. 3 num. 24.

Publicationes in matrimonio contrahendo, etiam vigore diſpenſationis, quarè requirantur, ibid. num. 40.

Publicationes matrimonij, de licentia Ordinarij omiſſæ, quando non ſuffragentur ad euadendas pœnas contra ſcienter contrahentes, inſtictas, lib. 8. cap. 4. num. 18.

Publica honeſtatis impedimentum, Vide *Honeſtatis Publicę impedimentum*.

Publicę pœnitentiæ à Delegato imponendæ vigore diſpenſationis matrimonialis cum copula in forma pauperum, formula decreti, lib. 8. cap. 6. num. 10.

Puellam decem annorũ, peperiſſe in Regno Neapolitano, lib. 4. cap. 3. num. 13.

Puellę ingreſſus in Monaſterium, educationis cauſa, quid requirat, lib. 5. cap. 15. num. 17.

Puellę ſupranumerarię quomodo admittantur ad habitum monachalem, ibid. num. 22.

Puellæ, quomodo ſuccurratur in hac Curia Archiepiſcopali, ſi matrimonium ſuſpicetur per vim contrahi, lib. 7. cap. 7. num. 45.

Puellis ſupranumerarijs, quomodo prouiſum per Sac. Cong. ad ſuſcipiendum habitum monachalem, lib. 5. cap. 15. num. 23.

Puer annorum nouem, prægnantem reddidit nutricem ſuam, lib. 4. cap. 3. num. 11. & 12.

Punctandi ratio in Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe, lib. 5. cap. 6. num. 12.

Punctator in Eccleſia conſtituendus, ad notandum præſentes, & abſentes, lib. 5. cap. 6. num. 11.

Q

Qualificatum, vbi quid requiritur, non ſufficit interuenire ſimpliciter, abſq; qualitate, lib. 9. cap. 5. num. 45.

Qualitas perſonarum, in quibus gradibus exprimenda in diſpenſationibus matrimonialibus, lib. 7. cap. 3. num. 13.

Et quando ipſa expreſſio ceſſet, nu. 14.

Qualitas perſonarum expreſſa in diſpenſatione matrimoniali, quando habeatur pro cauſa, ibid. num. 115.

Qualitas de iure exprimenda, ſi non exprimatur, vitiat gratiam, lib. 7. cap. 4. num. 51.

Qualitatis perſonarum expreſſio, regulariter non requiritur in diſpenſationibus, lib. 7. cap. 2. num. 17.

Secùs verò, vbi nobilitas, præbeat cauſã ad diſpenſandum, ibid. num. 18.

Quæ in mente conſiſtunt, ſoli Deo ſunt cognita, lib. 7. cap. 2. num. 114.

Qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur, lib. 8. cap. 1. num. 21.

Quinquennium ad reclamandum præfixũ, currit Regulari ab illo die, quo ignorabat validitatem profeſſionis, lib. 5. cap. 14. nu. 55.

Quod operatur propoſitum, in propoſito, id operatur oppoſitum, in oppoſito, lib. 6. cap. 2. num. 10.

R

Rapiens corruptam, ſiuè meretricem, ad effectum contrahendi matrimonium, eſt excommunicatus, lib. 7. cap. 6. num. 49.

Rapientes ob aliam cauſam, mulieres, quàm ad effectum contrahendi matrimonium, an ſint excommunicati, ibid. num. 48.

Rapta, etiam conſentiente, matrimonium contractum eſt nullum cum raptore, num. 52.

Raptam Oratricem ſi repererit Delegatus, non poteſt exequi litteras diſpenſationis matrimonialis, num. 56.

Sed opus eſt nouiter ſupplicari Summo Pontifice, & ſub qua formula, num. 57. & 58.

Raptæ mulieri, quanta dos à raptore conſtituenda, lib. 7. cap. 6. num 66. & 72.

Et, dote non conſtituta, an poſſit Delegatus exequi litteras diſpenſationis, ibid. num 67.

Raptę mulieri diuiti, an conſtituenda dos per raptorem, num. 70.

Raptę mulieris voluntas, quomodo exploranda, ſi raptori nubat, num. 74.

Raptores mulierum, ſunt ipſo facto excommunicati, lib. 7. cap. 6. num. 61.

Raptores mulierum, qua ratione Papa ſolus abſol-

abſoluat in diſpenſatione matrimoniali, ibid. num. 65.

Raptoris, & raptæ matrimonium nullum, dum rapta manet in poteſtate raptoris, lib. 7. cap. 6. num. 51.

Raptoris, & raptæ copula carnalis non requiritur ad incurrendas pœnas Conc. Trid. ibid. num. 60.

Raptus, eſt nouum impedimentum inductū per Conc. Trid. lib. 7. cap. 6. num. 50.

Raptus mentione non habita, ſubreptitia redditur diſpenſatio, ibid. num. 55.

Raptus impedimentū quomodo nō excludat diſpēſationem Pontificiam, num. 59.

Raptus mulierum abſolutio, nemini reſeruata, num. 63.

Raptus impedimentum, ad matrimonium contrahendum, quantum duret, num 64.

Raſura in ſupplicatione, inducit ſuſpicionem fraudis, lib. 2. cap. 3. num. 32. & lib. 7. cap. 7. num. 76.

Raſuras in ſupplicatione, Dataria Apoſtolica abominatur, lib. 2. cap. 3. nu. 31.

Raſura frequentiùs accidunt in litteris diſpenſationum matrimonialium, & quarè, lib. 7. cap. 7. num. 80.

Raſuræ in litteris Apoſtolicis nō admittūtur in partibus vltramōtanis, licèt in partibus Hiſpaniarum ſic, ibid. num. 81.

Raſuræ, quomodo non debeant impedire exequutionem litterarum Apoſtolicarum, num. 82.

Ratificatio, nunquam retrotrabitur, lib. 3. cap. 3. num. 37.

Ratio certa reddi non poteſt omnium quæ à maioribus noſtris tradita ſunt, lib. 9. cap. 2. num. 16.

Ratio legis, quando reddi non poteſt, ſufficit dicere, Ita ſcriptum eſt, ibid. nu. 18.

Rebaptizantes, eorumquè miniſtri, ſunt irregulares, lib. 2. cap. 9. num. 2.

Rebaptizati, ſcienter, ſiuè ignoranter, ſunt irregulares, ibid. num. 1.

Rebuffus, nunquam fuit in Romana Curia, lib. 6. cap. 5. num. 23.

Receſſus omnis à iure, eſt odioſus, lib. 1. cap. 5. num. 2.

Rector debet obtinere Eccleſiam, cuius bona petit alienari, lib. 9. cap. 4. num. 16.

Licèt illorum poſſeſſio non fuerit per eum adepta, ibid. num. 17.

Recuſatio, & appellatio, à pari procedunt, lib. 7. cap. 4. num. 28.

Redditus annuus, in reſcripto alienationis in euidentem &c. exprimendus, lib. 9. cap. 4. num. 47.

Etiam in moneta illarum partium; Reducitur tamē in Curia ad ducatos auri de Camera, ibid. num. 48.

Et quænam ſit huius reductionis ratio, num. 49.

Referendarij in Romana Curia, quarè conſtituti, lib. 9. cap. 2. num. 5.

Et quinam eligendi, ibid. num. 6.

Reformationis formula, Vide, Formula ſupplicationis Reformationis.

Reformatorij reſcripti virtus, lib. 8. cap. 5. num. 56.

Reformatorium reſcriptum, quomodo habeat conformitatem, cum reſcripto, Perinde valere, ibid num. 57.

Reges, & Principes, ſe Papæ cum humilitate ſubmittunt, lib. 2. cap. 2. num. 31.

Regina vidua, dicitur miſerabilis perſona, lib. 8. cap. 6. num. 75.

Regiſtra reſcriptorum Apoſtolicorum, plura in Palatio Apoſtolico, lib. 10. cap. 5. num. 2.

Regiſtrare gratias Apoſtolicas in Camera, qui non teneantur, ibid. num. 10.

Regiſtratio in Camera, eſt inſinuatio, num. 5.

Regiſtrum Litterarum Apoſtolicarum in Camera, ſub quà formula fiat, num. 15.

Regula Cancellariæ, quod diſpenſatio non ſuffragetur, litteris non expeditis, eſt iuri communi conformis, lib. 1. cap. 6. num. 1.

Necnon ſimilis illi, de non iudicando iuxtà formam ſupplicationis, ibid. num. 9.

Regula, quod diſpenſationes non ſuffragentur, niſi &c. quomodo limitetur, num. 13.

Non inualidat gratiam, ſed illius effectum tantùm retardat, num. 14.

Regula, de expediendis litteris Apoſtolicis in forma, Rationi congruit, lib. 2. cap.

2. cap. 8. num. 16.
Quantum ſe extendat, ibid. num. 17.
Regula reualidatoria litterarum, quid operetur, num. 19.
Et quarè requirat tempus vnius anni num. 22.
Regula Cancellariæ, requirit litteras, etiam ſuper gratia, viuę vocis oraculo conceſſa, & quarè, lib. 7. cap. 6. num. 4.
Regula, de non iudicando iuxtà formam ſupplicationis, quarè emanauerit, lib. 8. cap. 1. num. 6.
Regula certa, in reſcriptis Apoſtolicis quomodo dari nō poſſit, lib. 9. cap. 2. nu. 19.
Regulę Cancellarię, quod diſpenſatio non ſuffragetur &c. & Commiſſiones non valeant &c. quando habeant locum, lib. 2. cap. 3. num. 36.
Regula Cancellariæ, Romę publicata, vbiquè afficiunt, lib. 9. cap. 6. num. 14.
Regulæ Cancellariæ, ſunt extractę ex rationibus Iuris naturalis, ciuilis, & canonici, ibid. num. 15.
Regula Cancellarię habent vim legis, & ligant omnes, num. 16.
Regulę reualidatoria litterarum, tenor, lib. 2. cap. 8. num. 21.
Regulare, an ſeculare ſit beneficium, attenditur vltimus ſtatus, lib. 6. cap. 1. num. 34.
Regulares, non admittendi ad profeſſionem, ante annum probationis, lib. 4. cap. 3. num. 21.
Regulares, non comprehenduntur Decreto Congregationis Immunitatis pro litteris dimiſſorialibus, lib. 4. cap. 6. num. 5.
Regulares, concedunt litteras dimiſſoriales ſuis ſubditis ex decreto Clem. VIII. ibid. num 10. & 17.
Regulares, nulliter profeſſi, ad ſacros ordines promoti, indigent patrimonio, lib. 4. cap. 7. num 36. & 37.
Regulares eiecti, quomodo diſpenſentur ſuper ieiunio, & carceribus, ex cauſa, lib. 5. cap. 14. num. 3.
Regulares, impetrantes beneficia curata ſecularia, quid exprimere debeant, lib. 6. cap. 1. num. 22.
Regulares, prohibentur bona Eccleſię alienare, ex Decreto Cōg. Conc lib. 9. cap. 1. num. 10. & 11.
Regulares Clerici Theatini, quomodo non comprehendantur Decreto Cong. Concil. de non alienandis bonis Eccleſiaſticis, ibid. num. 13.
Regulares, cuius Ordinis ſint, ſi ignoretur in Curia, quid ſeruetur in reſcriptis, lib. 9. cap. 11. num. 6.
Regulare impetrante beneficium, non habita mentione ſecularitatis, & è conuerſo, collatio eſt nulla, lib. 6. cap. 1. num. 3.
Amplia, num. 4.
Regularia beneficia, quę, ibid. num. 7.
Regularibus eiectis, quomodo relaxetur ſuſpenſio, lib. 5. cap. 14. num. 4.
Regularibus, quomodo, & quando permittatur habitum dimittere, ibid. num. 5.
Regularibus prouidetur de beneficijs ſecularibus, vacantibus, etiam per reſignationem, lib. 6. cap. 1. num. 23.
Regularibus, quomodo beneficia ſecularia conferantur. Et proponitur formula prouiſionis Apoſtolicę, ibid. nu. 29.
Regularibus, nō licèt pecunias ad cambium, vel mutuo recipere, lib. 9. cap. 1. num. 12.
Regularis, ſine Apoſtolica diſpenſatione, inhabilis ad beneficium ſeculare, & è contrà, lib. 6. cap. 1. num. 2.
Regularis, quomodo diſpenſetur ad penſionem, ſuper fructibus beneficij ſecularis, ibid. num. 37.
Regularis, diſpenſatus ad vnum beneficium ſeculare, ſi illud reſignet cum penſione, an egeat noua diſpenſatione, num. 38.
Regularis Epiſcopus, Vide, Epiſcopus Regularis.
Regularitatis ſtatus in beneficijs, requirit poſſeſſionem quadragenariam, & alia, vt hic, lib. 6. cap. 1. num. 30.
Regularium Apoſtatarum, & eiectorum Decreta Sac. Cong. lib. 5. cap. 14. num. 1.
Regularium eiectionis formula, ibid. ſub num. 2.
Regularium pœna obtinentium beneficia abſquè diſpenſatione, ex Conſt. Pauli IV.

IV.lib.6.cap.1.num.8.

Rei ad Eccleſiam *reuerſura,circumſtantias deſcribi debere,lib.9.cap.8.nu.12.*

Reiteranti baptiſmum, datur, quandoquè diſpenſatio ad quęcunquè beneficia, lib.2.cap.9.num.9.

Reiteratio baptiſmi,ſiuè publica,ſiuè occulta, irregularitatem inducit, ibid. num.6.

Religionem ingrediens, ſi poſtea exeat, non habebit beneficium, quod hac de cauſa reſignauit, lib. 6. cap. 2. num. 21. & 22.

Religionis ingreſſus,tollit omnem maculam, lib.2.cap.1.num 13.

Religionis ingreſſus, tollit irregularitatem ex illegitimitate prouenientem, lib. 3. cap.5.num.1.

Religionis Superior, non poteſt diſpenſare contra ius,lib.5.cap.13.num.16.

Religionis vera traditio,eſt in Societate Ieſù,lib.6.cap.2.num.1.

Religionis ingreſſus quomodò diſpenſetur cũ homicidis, lib.5.cap.1.nu.26. & 27.

Religionum Superiores, diſpenſant cum illegitimis,lib.3.cap.2.num.11.

Religioſi Ordinis militaris,incapaces beneficiorum ſacularium ſimplicium, lib. 6.cap.1.num.27.

Religioſo, *quando detur licentia manendi extrà Monaſterium in habitu ſęculari, lib.5.cap.13.num.12.*

Religioſo *quandoquè datur licentia manendi extrà Monaſterium pro neceſſitate parentum,ibid.num.13.*

Hęc tamen licentia non ita paſſim conceditur,num.15.

Religioſus, *iure naturę,tenetur parentibus opem ferre,num.14.*

Religioſus,*in ſacris conſtitutus, annullando profeſſionem,remanet ſuſpenſus, donec habuerit patrimonium, aut beneficium,lib.5.cap.14 num.56.*

Requiſitio *debet fieri cum ſcriptura, non autem in voce,lib.7.cap.4.num.29.*

Res, *ad Eccleſiam reuerſa,an denuo concedi poſſit ſine ſolemnitate, lib.9.cap.8. num.13.& 14.*

Reſcripta *Apoſtolica,reducuntur ad diſpoſitionem iuris,lib.2.cap.3.num.15.*

Reſcripta *Delegatoria,non extenduntur ad perſonam non expreſſam, lib. 8. cap. 6.num.13.*

Reſcripta *in forma,* ſi in euidentem &c. *duplici modo impetrantur,lib. 9. cap. 2.num.1.*

Et non diriguntur, niſi propriè Dignitatem habentibus,lib.9.cap.3.num. 8.

Et quarę,ibid.num.31.

Committuntur cuicunquè Dignitati in Cathedrali, pręter Canonicos, num. 11.

Quibus committantur pro Ciuitate, & Diœceſi Neapolitana,num.14.

Quando committantur antiquiori Canonico Cathedralis Eccleſię,nu.17.

Committuntur Ordinario, & Nuntio Sedis Apoſtolicę, ibi commoranti, num.20.

Nunquam committuntur Dignitatem *obtinenti in Collegiata Eccleſia, num.21.*

Antiquitus committebantur tribus Canonicis Cathedralis Eccleſię, lib. 9. cap.5 num.50.

Reſcripta, ſi in euidentem,&c. *Papa dirigere intẽdit,Ordinario,in cuius Diœceſi ſunt bona alienanda,lib.9.cap. 3. num.25.*

Et cui,in Vrbe committantur,nu.27.

Reſcripta, ſi in euidentem &c. *ad inſtantiam* Regis,*aut magni* Principis, *qua forma concedantur,num.28.*

Reſcripta,ſi in euidẽtem &c. *expediuntur aliquando ſine commiſſione, cum clauſula,* Ad futuram rei memoriam, *num.29.*

Reſcripta,ſi in euidẽtem &c. *pro* Regularibus,*quomodo dentur,num.30.*

Reſcripta,*cum in his,agitur de proprio Ordinarij intereſſe,quibus committãtur, lib.9.cap.3.num.24.*

Reſcripto *confirmatorio,in euidentem &c.* Commiſſarijs *pręſentato,quid iuris,ſi alter contrahentium pœnituerit,lib.9. cap.6.num.37.*

Reſcripto *venditionis in euidentem &c. quodnam decretum per Datariam adijciatur,lib.9.cap.9.num.3.*

Reſcriptorum *Apoſtolicorum clauſula, ex*

viſcetribus vtriuſquè Iuris deſumpta, lib. 2 cap. 3. num. 14.
Reſcriptum, eſt ſtricti iuris, & non extenditur ad non expreſſa, lib. 7. cap. 5. num. 57.
Reſcriptum excitatorium iuriſdictionis, quid contineat, lib. 7. cap. 7. nu. 53.
Reſcriptum Papæ, ad mentem iuris refertur, lib. 9. cap. 7. num. 23.
Reſeruatio, probatur per ſupplicationem ſignatam, lib. 2. cap. 3. num. 38.
Reſeruatio non inſurgit ex litteris, ſed ex ſupplicatione, ibid. num. 41.
Reſidere in propria Diœceſi, non compelluntur Clerici abſentes, lib. 4. cap. 7. num. 18. & 19.
Reſidere non tenentur Clerici beneficia ſimplicia obtinentes Referũtur Declarationes Sac. Cong. lib. 5. cap. 7. num. 8.
Reſidentia triplex, lib. 5. cap. 6. num. 3.
Reſidentia Parochialis Eccleſiæ, ab Ordinario nequit relaxari, num. 2.
Ad quod tempus Summus Pontifex ſuper eadem reſidentia cum Rectoribus Parochialium Eccleſiarum diſpenſare conſueuerit, num. 3.
Reſidentiam non requirunt Parochiales Eccleſiæ, habitu tantùm, & non actu, lib. 5. cap. 7. num. 7.
Reſidentiæ diſpenſatio, alia iuris, alia hominis, lib. 5. cap. 6. num. 4.
Reſidentiæ diſpenſatio cauſa ſtudij, quarè ad triennium detur, ibid. num. 26.
Vide etiam, Parochialis reſidentia.
Reſignatione nulla, ob non publicationem exiſtente, non inualidatur penſio, lib. 8. cap. 1. num. 29.
Reſtitutio aduerſus lapſum temporis ad ſuſcipiendos ordines, quomodo concedatur, lib. 4. cap. 2. num. 28.
Reſtitutio datur Regularibus aduerſus lapſum quinquennij ad reclamandum, lib. 5. cap. 14. num. 15.
Et datur pro vt de iure, ibid. num. 40.
Reſtitutio, ex cauſa competit tàm minori, quàm maiori, num. 42.
Reſtitutionis beneficium, Regularibus non tollitur per Trid. ſeſſ. 25. cap. 19. etiam ex ſententia Sacræ Congregationis eiuſdem Concilij, num. 45.
Reuiſores Datariæ Apoſtolicæ, quales eſſe debeant, lib. 2. cap. 3. num. 16.
Eorum munus, ibid num. 10.
Roma, eſt communis Patria, lib. 2. cap. 1. num. 28.
Roma, in medio Mundi poſita eſt, lib. 2. cap. 7. num. 41.
Romana Ciuitas, eſt caput omniũ nationum, lib. 2. cap. 7. num. 38.
Necnon, aliarum Curiarum magiſtra, & mater, lib. 8. cap. 6. num. 41.
Et tanquam talis, ab omnibus ſequenda, ibid. num. 42.

S

Sacramenta, etiam ab hæreticis conferuntur, lib. 2. cap. 9. num. 11.
Sapientis eſt, mutare conſilium in melius, lib. 9. cap. 2. num. 26.
Sapientis eſt reuocare, quod malè quis locutus eſt, ibid. num. 20.
Scandala, faciunt recedere à rigore iuris, lib. 8. cap. 2. num. 4.
Scandali vitandi gratia, receditur à iure communi, lib. 7. cap. 3. num. 2.
Scandali cauſa, multa tolerantur, lib. 8. cap. 2. num. 5.
Scandali futuri timor, ſufficit ad diſpenſandum, ibid. num. 7.
Scandalis, & periculis, Papa ſtudet obuiare, lib. 8. cap. 6 num. 58.
Scandalorum cauſa ad diſpenſandum, habet locum tàm in matrimonio contrahendo, quàm contracto, lib. 7. cap. 3. num. 3.
Scandalum, non ſemper præſtat cauſam diſpenſandi, lib. 5. cap 1. num. 21.
Scandalum ſicut præbet iuſtam cauſam diſpenſandi, ita etiam diſpenſationem prohibendi, lib. 8. cap. 2. num. 6. et cap. 6. num. 63.
Scientia requiſita ad ordines Sacros, quæ, lib 4. cap. 7. num 6.
Scientia promouendorum ad minores ordines, arbitrio Epiſcopi remittitur, ibid. num. 5.
Scientia Papæ, præſumitur ex ſcientia ſuorũ Officialium, lib. 8. cap. 4. num. 2.
Scientiæ coniecturam, excludit probabilem igno-

ignorantiam,lib.8.cap.4.num.60.
Scientia pręſumptio,quando adeſt,alleganti ignorantiam, non datur reſtitutio, ibid.num.61.
Scriptores Minoris gratię,ex integro taxant litteras diſpenſationum matrimonialium in forma pauperum, pro Oratoribus à Curia abſentibus, pro pręſentibus verò,Gratis,lib.8.cap.6.num.51.
Scriptura requiritur ad probationem gratię, lib.1.cap.6.num.7.
Sęcularitatis ſtatus in beneficijs, pręſcribitur per decennium;& quot conditiones requirantur ad ſęcularitatem, vel regularitatem,lib.6.cap.1.nu.33.
Sede Epiſcopali vacantè,quomodo per Papam, ordinando ſiuè in temporibus ſiuè extra tempora, ſuccurratur, lib.4.cap.5.num.58.
Sede Epiſcopali vacante, diſpenſationes diriguntur Ordinario viciniori, & ſub qua formula, lib. 7. cap. 4. num. 14. & 15.
Sedem non mutat,qui non mutat mentem, lib.4.cap.5.num.25.
Sedes Apoſtolica,iuſſu Domini, Romę fixa eſt, lib.2.cap.7.num.64.
Sententiam aduerſus, quę tranſiuit in rem iudicatam,ſuccurritur ex cauſa, lib. 5.cap.14.num.44.
Separandi ſunt,qui ſcientes impedimentum, matrimonium contraxerunt, lib. 8. cap.3.num.29.
Serui, quinam dicantur,lib.3.cap.8. nu. 3.
Seruitus Eccleſię,ſiuè Oratorio, ſine cauſa imponi non poteſt,lib.9.cap.4. nu. 15.
Signatura, mouetur exemplo ad concedendum, vel denegandum, lib.9. cap. 2. num. 12.
Signatura Papę multipliciter, & ſępiſſimè variatur,ibid.num.20.
Signatura Gratię,& Iuſtitię ceſſat,mortuo Papa, lib.2.cap.7.num.34.
Simonia,quid ſit,lib.5.cap.9.num.1.
Vndè dicatur,ibid.num.2.
Quotuplex,num.4.
Simonia realis,quę,num.5.
Simonia conuentionalis,quę, lib. 5. cap. 9. num.6.
Simonia mentalis,quę,ibid. num.9.
Simoniacè acquiſita pecunia, reſtituenda Eccleſię, num. 16.
Simoniacè conferēs beneficium Ordinarius, quas pęnas incurrat,num. 18.
Simoniacè acquiſiti beneficij,retentio non datur,num.19.
Simoniaci occulti,quādo diſpēſentur à Maiore Pęnitentiario,lib.5.cap. 11.nu.1.
Simoniaci admoneant correos ſuos, vt conſulant ſaluti animarum ſuarum, ibid num.2.
Simoniaci occulti,non diſpenſantur ad retinendum beneficium, poſt ſimoniam acquiſitum,num.3. Exceptio,num.4.
Simoniaci,quomodo abſoluantur,& diſpenſentur. Plura exempla proponuntur, num.6.& cap.12.num.1.
Simoniaci, difficilè diſpenſantur, & cum grauiſſimis cauſis,num.5.& 7.
Simoniacis rarò datur diſpenſatio, quę ſoli Papę reſeruatur,lib.5. cap.9.nu. 13.
Simoniaco ignoranter, quomodo ſuccurratur, ibid.num.21.
Simoniacorum Diſpēſationis exempla,cum ſuis Clauſulis,lib.5.cap.11.num.6.
Simoniacus mentalis, tenetur ad cordis ſatiſfactionem,lib.5.cap.9.num.10.
Simoniacus mentalis peccat mortaliter ; ibid.num.11.
Simoniacus,quomodo egeat noua prouiſione beneficij,num.11.
Simonię mentalis peccatum,quomodo vitetur, lib.5.cap.9.num.11.& 12.
Simonia realis, & conuentionalis,pęnę diuerſa,ibid.num.7.
Simonię realis,& conuentionalis, differentia, num.8.
Singula, què non proſunt, ſimul collecta iuuant,lib.7.cap.3.num.21.
Societatis Ieſù Priuilegia Gregor. XIII. de promouendo ad ordines, lib.4. cap.6. num.36.
Societatis Ieſù Patribus,quomodo de titulo ad ordines prouidendū,ſi indè exeant, lib.4.cap.7.num.38.
Societatis Ieſù Patres,licèt ad gradum profeſſorum non peruenerint,ſunt nihilominus religioſi,lib.6.cap.2.nu.4.& 6.
Societatis Ieſù religioſi non profeſſi, neque

Coadiu-

coadiutores formati, retinent dominium ſuorum bonorum, ibid.num. 5.

Societatis Ieſu Religioſi, ante ſolemnẽ profeſſionem, poſſunt beneficia Eccleſiaſtica retinere, num. 7.

Societatis Ieſu Generalis, poteſt dimittere ſuos Clericos cum cauſa, & ſine culpa; num. 12.

Societatis Ieſu Clericis, cur liceat bona, & beneficia retinere, num. 13.

Societatis Ieſu Religioſi, vota ſimplicia emittentes, dicuntur eſſe in probatione, donec profiteantur, num. 14.

Societatis Ieſu Religioſi, in quo ab aliis Religioſis differant, num. 18.

Societatis Ieſu Religioſus, ſi elapſo biennio nouitiatus, recedat, an reincidat in priſtinam irregularitatem, ex defectu natalium, num. 26.

Solemnitas omnis, ſuppletur per Papę *authoritatem, lib.* 9.cap.5.num.8.

Solemnitas, in aliquo actu requiſita, debet pręcedere, lib. 2.cap.3.num.3.

Solidus quid ſit, lib. 9 cap.4.num.45.

Sollicitatoris Romanę Curię cautio, ne partes conquerantur, lib. 2. cap.3.num. 19.20 & 21.

Sponſalia, quęnam dicantur inualida, lib. 8.cap.7.num.10.

Sponſalia inualida, ſublata per Conc. Trid. ibid.num. 9.

Sponſalia, quomodo contrahantur, num. 12.

Et quando diſſoluantur, num. 13.

Sponſalia de communi conſenſu ſoluta, explicanda in ſupplicatione diſpenſationis Publicę honeſtatis, lib. 8. *cap.* 7. *num.* 25.

Sponſalium ſpecies, duæ, ibid.num. 11.

Statutorum iuratorum derogatio, petenda in alienatione rei Eccleſię, ſiue Capituli Cathedralis, ſiue Collegiatę &c. lib.9.cap 7.num.42.

Eſt de eis ſpecifica mentio facienda in illorum derogatione, ibid.num. 44.

Statutorum Eccleſię obſtantia, poteſt remouere Papa, num. 43.

Statutum addens pœnam in facto damnato de iure cõmuni, non ligat ignorantes, lib. 8.cap.4.num.13.

Stypes, quid ſit, lib. 7.cap.1.num.8.

Stylus Curię, ex variatione rerum, fragilis, & incertus, quomodo intelligendus, lib.7.cap.5.num.10.

Stylus Cancellariæ Apoſtolicę, inconcuſsè ſeruatur, ibid.num. 11.

Eſt enim fundatus in iure communi, num. 12.

Stylus, & praxis Curię, conſiſtunt in facto, lib.7.cap.7.num.88.

Stylus committendi reſcripta, ſi in euidentem &c. *vndè duxerit exordium, lib.* 9.cap.3.num.13.

Studium iuris ciuilis, Vide, Iuri Ciuili &c.

Subreptio in diſpenſationibus, reddit eas nullas, lib. 1.cap.5.num.11.

Limitatio, num. 12.

Subreptio, & obreptio, etiam non doloſa, vitiant gratiam, lib.7.cap.4 nu.50.

Subreptio in beneficialibus, vitiat, etiam ex ſimplicitate, ibid.num. 52.

Subreptio, & obreptio in quo differant, num.54.

Subreptio in diſpenſatione matrimoniali, quando poſsit ab Ordinario *cognoſci,* lib.7.cap.7.num.75.

Subrogatio. De ſubrogatione in iuribus defuncti, ſufficit docere per ſupplicationem, lib.2.cap.3.num.42.

Subſtantialia vbi deficiunt, nihil dicitur actum, lib.8.cap.3.num.36.

Summatoris officium, ad quid inſtitutum in Cancellaria Apoſtolica, lib. 2. *cap.* 3.num.4.

Sumptum Auditoris Camerę, in forma, Vidimus, *ſub qua formula detur,* lib.7.cap.7.num.91.

De illius validitate non dubitandum ibid.num.92.

Probat tanquam originales litterę, num. 63. *Et exemplum Delegati perperàm recuſantis illius exequutionem, refertur, num.* 94.

Dicitur probatio probata, num. 95.

Superfluum aliquid non debere adeſſe, non ſemper eſt vera traditio, lib.9.*cap.*6. *num.* 29.

Suppletio defectuum, ſemper petenda in reſcriptis alienationum in euidentem &c. *ibid num.* 5.

Suppletio defectuum, quandoquè caſſari ſolet

ſolet ab Officialibus Dataria, num. 6.

Supplicare poteſt quilibet pro impetrandis diſpenſationibus, lib. 7. cap. 5. num. 102.

Supplicatio ſola, indubitatam probationem iuris non inducit, lib. 1. cap. 6. num. 3.

Supplicatio ſola, quando extrà Curiam ſufficiat, ibid. num. 11.

Supplicatio, fit à peritis in medietate vnius folij papyri, & quandoquè in integro folio, lib. 2 cap. 1. num. 20.

Supplicationes Papę cui porrigendę, à quibus reuidendę, & quę in eis explicanda ſunt, ibid. num. 21.

Supplicatio, neceſſaria ad expeditionem litterarum Apoſtolicarum; aliàs tanquam ſuſpecta reijciuntur, nu. 23.

Supplicatio, debet eſſe deuota, lib. 2. cap. 2. num. 8.

Et humilis, ibid. num. 30.

Supplicatio ſine litteris, quando probet gratiam, lib. 2. cap. 3. num. 37.

Supplicatio ſignata, probat reſeruationem, ibid. num. 38.

Supplicatio, manu Papę ſignata, dicitur ſcriptura pluſquàm publica, num. 40.

Supplicatio, quando prgſumatur porrecta ab Oratore, lib 2 cap. 5 num. 16.

Supplicatio ſine litteris, non continet claram certitudinem gratię conceſſę, lib. 8. cap. 1. num. 5.

Supplicatio pro alienatione in euidentem &c. omnia, rei alienandę confinia cõtinere debet, & quę cautela circa id habenda, Et refertur caſus, ob non factam illorum expreſſionem, lib. 9. cap. 4. num. 29. 30. & 31.

Supplicatio pro licentia vendendi in euidentem &c. quid continere debeat, lib. 9. cap. 9. num. 1.

Supplicatione regiſtrata, non eſt locus replicandi aduerſus illius reſtrictiuas, ibid. num. 22.

Supplicatione ſignata, et regiſtrata, acquiritur titulus, & gratia perfecta, nu. 39.

Supplicatione expedita, conficitur ſuper ea, minuta litterarum, lib. 2. cap. 4. num. 1.

Supplicatione regiſtrata, ſi error in ea detegatur, quomodo corrigendus, lib. 7. cap. 5. num. 16.

Supplicationes Pontificię, verbis proprijs confici debent, lib. 2. cap. 1. nu. 30.

Supplicationes, etiam ſignatę à Papa, quandoquè lacerantur ab illius Officialibus, ibid. num. 31.

Supplicationes, ab Officialibus tantùm deputatis, corriguntur, lib. 2. cap. 2. num. 15.

Alijs verò ſub atrociſſimis pęnis id prohibetur, ibid num. 16.

Supplicationes diſpenſationum ad ordines, & beneficia, ſignantur à Papa tantùm, num. 32.

Supplicationes Apoſtolicę, quouis charactere conficiuntur, lib. 2. cap. 3. num. 9. Latino tamen ſermone, lib. 2. cap. 1. num. 24.

Supplicationes Papę porrigendę, non continent exorbitantia, d. cap. 3 num. 11.

Supplicationes Papę, antequàm regiſtrentur, à partibus inſpiciuntur, num. 18.

Et quid, ſi partes à Romana Curia abſint, num. 19.

Supplicationes, deferuntur Papę ſignandę, etiam cum caſſaturis, num. 28.

Supplicationes ſignatę, poſt mortem Papę, Collegio Cardinalium conſignandę, lib. 2. cap. 7. num. 33.

Supplicationes, continentes derogationes Conſtitutionis Conciliaris, regulariter ſignantur à Papa, lib. 3. cap. 1. num. 29.

Supplicationes matrimoniales, cui reuidendę porrigantur, lib. 7. cap. 4. nu. 3.

Supplicationi ſignatę, vel ſignandę, addit, & detrahit Datarius, lib. 2. cap. 1. nu. 35.

Supplicationi regiſtratę, nihil aptari, ſed caſſari poteſt ab Officialibus Datarię lib. 2. cap. 3. num. 17.

Quod tamen fit à Datario, & quando, ibid. num. 23.

Supplicationis ſignaturam, neque in foro conſcientię ſuffragari, lib. 1. cap. 6. num. 12.

Supplicationis raſuras abominatur Dataria Apoſtolica, lib 2. cap. 7 num. 31.

Supplicationis raſura, fraudis ſuſpicionem inducit, ibid. num. 32.

Suppli-

Supplicationis tota vis, conſiſtit in illius concluſione, lib. 3. cap. 1. num. 13.
Supplicationis cancellatio verborum, declarat mentem Papæ denegantis cancellata, lib. 7. cap. 7. num. 78.
Supplicationum caſſaturę, arguunt fidelitatem, & vigilantiam Officialium Papæ, lib. 2. cap. 3. num. 29.
Supplicatur Papę iuxtà conſuetum, & leges Datarię, lib. 2. cap. 3. num. 12.
Supranumeraria. Vide, moniales ſupranumerarię, & Puella ſupranumeraria.
Suſpenſio à Papa impoſita, ex cauſa ab eodem relaxatur, lib. 4. cap. 10. nu. 11.
Suſpiciones copulę carnalis, plures requiruntur pro diſpenſatione matrimoniali ob infamiã, ſine copula, lib. 8. cap. 2. n. 9.

T

TAciti, & expreſsi, idem eſt iudicium, lib. 9. cap. 6. num. 24.
Tacitum, ſi exprimatur, nihil vltra operatur, ibid. num. 25.
Taxas excedẽtes Romanę Curię Officiales, quomodo puniãtur, lib. 8. cap. 10. n. 34.
Taxę Officialium Cancellariæ Apoſtolicæ, quomodo ſtatutę, lib. 2. cap. 8. nu. 9.
Tempus patrati homicidij exprimendum in diſpenſatione ſuper irregularitate, lib. 5. cap. 1. num. 5.
Tempus modicum, habetur pro non tempore, lib. 5. cap. 14. num. 35.
Tempus vnius diei, non habetur in conſideratione, ibid. num. 36.
Tempus Conc. Trid. ad emittendã profeſsionem preſcriptum, eſt de forma, nu. 37.
Tempus à iure non expreſſum, remittitur Iudicis arbitrio, lib. 8. cap. 10. nu. 21.
Tertia generatione finita, competit hęredibus conductoris ius renouandi, lib. 9. cap. 8. num. 22.
Teſtamenti prioris reuocatio, per aliud poſterius, datur de iure communi, lib. 10. cap. 3. num. 17.
Teſtamenti appellatione, venit etiam Codicillus, ibid. num. 21.
Teſtamentum, quid ſit, num. 10.
Teſtandi licentia, ſimpliciter conceſſa, de bonis, & rebus Eccleſiaſticis, intelligitur ad pios vſus, lib. 10. cap. 1. nu. 9.
Teſtandi licentia ad vſus prophanos, non requirit cauſam; quamuis à Papa regulariter, ſine cauſa non concedatur, ibid. num. 10. & 11.
Teſtandi licentia, quomodo Cardinalibus interdicta, lib. 10. cap. 2. num. 2.
Teſtandi licentię formula pro Cardinale proponitur, ibid. num. 3.
Alia pro Archiepiſcopo, lib. 10. cap. 4. n. 9.
Teſtandi licẽtiã de redditibus Eccleſiaſticis, ſolus Papa concedit, lib. 10. cap. 2. n. 1.
Teſtandi licentia, an debeat præcedere teſtamentum, lib. 10. cap. 3. num. 1.
Teſtandi licentia, tanquã odioſa, eſt reſtringenda, ac propterea intelligenda ſecũdum ius commune, ibid. nu. 7. & 8.
Teſtandi licẽtia, quomodo intelligẽda, n. 10.
Teſtandi licentia, intelligitur conceſſa ſecũdum naturam teſtamenti; ac propterea de vltima voluntate, nu. 14. & 15.
Et de teſtamento valido, morte confirmato, num. 18.
Teſtandi licentia extenditur, etiam ad codicillandum, num. 20.
Teſtandi, & Codicillandi caſus, à iure æquiparantur, num. 22.
Teſtandi licentia, Cardinalibus conceditur pro quantumuis maxima ſumma, lib. 10. cap. 3. num. 25.
Teſtandi licentia, an duret, mortuo Pontifice concedente, ibid. num. 27.
Teſtandi licentia, difficilius, & magis limitatè conceditur Epiſcopis Regularibus, & quare, lib. 10. cap. 4. num. 1.
Teſtandi licentia, quandoquè cõceditur Epiſcopis, etiam ſi deceſſerint extrà Dioceſim; ſemper tamen pro certa, & determinata ſũma, n. 14. Et quarè, n. 15.
Teſtandi licentia cum Clauſula, Quod Commiſſarij Apoſtolici in ſumma expreſſa non inijciant manus, quomodo practicetur, num. 29.
Teſtandi licẽtiã obtinẽtibus, ſine tamẽ teſtamento decedentibus quibuſnã quandoque concedatur, vt ſuccedant, num. 26.
Teſtari de fructibus beneficiorum; quomodo prohibitum, lib. 10. cap. 1. num. 1.
Teſtari an poſsint Clerici de fructibus beneficiorũ, intuitu cõſuetudinis, ibid. nu. 3.

Teſtari, etiam ad pios vſus, quo iure Epiſcopi prohibeantur, num.4.

Teſtari pro qua ſumma poſſint Epiſcopi Aſſiſtentes in Capella, Romano Pontifici, lib.10.cap.4.num.16.

Teſtari pro quà ſumma poſſint Epiſcopi, ſcriptores Apoſtolici, ibid.num 18.

Teſtari de reddibus Eccleſiaſticis ad fauorem illegitimorum, quò iure prohibeantur Epiſcopi, lib.10.cap.4.num.18.verſiculo, Tertio vbi.

Teſtes, quomodo deponere debeant in probatione gradus Conſanguinitatis, lib.7.cap.6.num 21.

Teſtes conſanguinei, magis idonei ad deponendum ſuper impedimento matrimonij ibid.num.46.

Teſtibus duobus de metu, magis creditur, quàm mille de ſpontanea voluntate, lib.5.cap.14.num.11.

Teſtibus duobus, quomodo fama preualeat, lib 8.cap.4.num.33.

Teſtis, ſine ratione deponens, dicitur, vt pecus, non vt homo, lib.7.cap.2.nu 72.

Teſtium iuramenta recipere poteſt Delega*tus pro diſpenſatione matrimoniali, & examen poſtmodum alijs demandare, lib.7.cap.6.num.42.& 43.*

Teſtium examen pro diſpenſationibus matrimonialibus, viro integerrimo committendum, ibid.num.45.

Poteſt committi, etiam extra Dioeceſim, num.47.

Teſtium & Parochi præſentia in matrimonio, qualis, lib.7.cap.7.nu.36.

Titulus beneficij, intelligitur de collato, cum pacifica poſſeſſione, lib. 4. cap. 4. num.15.

Titulus *Coadiutoriæ, quando prabeat cauſam diſpenſandi ad ordines extrà tempora, ibid.num.16.*

Titulus patrimonij, pro titulo beneficij expreſſus, non vitiat litteras diſpenſationis de promouẽdo, lib.4.cap.5.nu.7.

Titulus beneficij, differt à titulo patrimonij, quoad diſpenſationem Ordinarij ad ordines, ibid.num.10.

Titulus patrimonij, quomodo Clericis in Dioeceſi Neapolitana *conſtituatur, num.13.*

Vide Patrimonium, & Patrimonij titulus.

Titulus beneficialis, quid ſit, lib. 6. cap. 3. num.2.

Et quando dicatur verus titulus, ibid. num.3.

Tolerantia Principis, inducit diſpenſationem, lib.5 cap.5.num.7.

Tranſlatio monachi, quomodo concedatur, & quæ cauſa ad id requiratur, lib. 5. cap.15.num.13.

Tranſlatio, quomodo cõceſſa Duciſſæ Montis alti moniali, ex cauſa nouæ fundationis, ibid.num.15.

Tranſlationis commiſſio pro moniali, quomodo fiat, num.12.

Triennij tempus diſpenſato ſuper reſidentia, ſuffragatur à die data, & quid ſi labatur tempus, ante ſtudia completa, lib.5.cap 6.num.27.

Triennium Abbatiſſæ, non poteſt ab Ordinario prorogari, lib.6.cap.1.num. 55.

Trigamo quandoquè denegatur diſpenſatio, lib.2.cap.2.num.26.

Tutelæ onus, quomodo presbyteris ſuſcipere permittatur, & ratione illius exercere, etiam criminalia, lib.5.cap.4. num.10.& 11.

V

VAlorem probandi rei alienandæ praxis, lib.9.cap.4.num.41.

Variatio plurium Epiſcoporum circa ordines, inducit fraudes, lib. 4. cap. 5. num.46.

Et quomodo circa id prouiſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, ibid. num.47.

Variatio in Papa, reprobatur, lib. 9.cap.2. num.22.

Vbi *eſt eadem ratio, debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, lib. 8. cap. 1. num. 31. & cap.6.num.44.*

Vbi maius periculum, ibi cautius agendum, lib.10.cap.5.num.7.

Vendenda *rei valor, & redditus, explicandi in reſcripto venditionis,* in euidentem &c. *lib.9.cap.9.num.2.*

V*endendi licentia* in euidentem &c. *quando, &*

do, & ſub quà forma detur, non repertis bonis emendis, ibid. num. 8.

Vendendi licentia pro reparandis ędificÿs Eccleſię; ſub quo decreto detur; Raro tamen datur, et aliquando præſcribitur tempus reparationis, &c. num. 10. 11. & 12.

Pro ſolutione debitorum Eccleſię, paſſim conceditur, num. 13.

Et pro neceſſitate Eccleſię, ſub quo decreto detur, & quęnam debeat eſſe talis neceſſitas, num. 16. & 17.

Venditio, et promiſſio de vendendo, differũt, lib. 7. cap. 6. num. 27.

Venditio rerum Eccleſiæ, quo ordine facienda, lib. 9. cap. 9. num. 14.

Venditione permiſſa, etiam permutatio permittitur, lib. 9. cap. 10. num. 3.

Veneno hominem occidere, plus eſt, quàm gladio extinguere, lib. 8. cap. 9. nu. 12.

Verba, Abſque eo, quod renouatio locationis &c. quid operentur in Reſcripto, Si in euidentem, &c. lib. 9. cap. 8. num. 23.

Verba, Apoſtolica authoritate, conferunt poteſtatem delegatam, lib. 7. cap. 7. num. 50.

Amplia, num. 51.

Verba, Apoſtolica authoritate, quandoquè apponuntur in Reſcripto excitatorio iuriſdictionis, num. 54.

Verba, Apud nos de vitæ, ac morum honeſtate &c. non egent iuſtificatione, lib. 2. cap. 5. num. 17.

Verba; Diligenter informetis, in Reſcripto, Si in euidentem &c. quid operentur, lib. 9. cap. 5. num. 37. & 38.

Verba, Diſcretioni tuæ, important arbitrium regulatum, lib. 7. cap. 6. num. 1.

Verba, Per ſeipſum, ſunt perſonaliſſima, lib. 3. cap. 6. num. 18.

Verba, Pleno iure, quid importent, lib. 9. cap. 8. num. 11.

Verba, Vnico contextu, quid importent, lib. 9. cap. 9. num. 4.

Verba, Vt ſuam, & dictę Eccleſiæ, &c. quid importent in Reſcripto, Si in euidentem &c. lib. 9. cap. 4. num. 11.

Verba, Vt à quocunque catholico Antiſtite, in Indulto de promouendo, vndè deſumpta, lib. 4. cap. 6. num. 23.

Verba geminata, aliquid vltra, quam ſimplicia operantur, lib. 7. cap. 6. nu. 16.

Verba generalia, generaliter ſunt intelligenda, lib. 8. cap. 6. num. 5.

Verba reſcripti Papę. De Venerabilium fratrum noſtrorum conſilio, non arguunt neceſſitatem, lib. 9. cap. 2. num. 9.

Verba ſuperflua, cur quandoquè Papa apponat in ſuis Conſtitutionibus, lib. 9. cap. 6. num. 28.

Verbum, A quoquàm, quid operetur in Decreto Reſcripti, Si in euidentem &c. lib. 9. cap. 8. num. 24.

Verbum, Conferre, reſpicit etiam beneficia iuriſpatronatus, lib. 2. cap. 7. nu. 3.

Verbum, Conſtiterit, intelligitur de notitia iudiciali, lib. 9. cap. 5. num. 57.

Verbum, Et miſerabiles, cur addatur in diſpenſatione matrimoniali in forma pauperum, lib. 8. cap. 5. num. 4.

Et quid debeat operari, ibid num. 5.

Verbum, Mandamus, in litteris Diſpenſationis, non importat diſpenſationem, lib. 2. cap. 5. num. 20.

Verbum, Prolem decernendo, in diſpenſatione matrimoniali, quomodo accipiendum, lib. 8. cap. 2. num. 36.

Verbum, Recipere, quid operetur in diſpenſatione ad beneficia, lib. 2. cap. 7. num. 12.

Verbum, Repereritis, importat cauſæ cognitionem, parte citata, lib. 9. cap. 5. num. 56.

Verbum, Teneatur, neceſſitatem inducit, lib. 7. cap. 6. num. 69.

Verbum minimum, non debet adeſſe ſine operatione in diſpenſatione Summi Pontificis, lib. 8. cap. 5. num. 10.

Via ſaluti animę conſulens, eſt eligenda, lib. 8. cap. 1. num. 24.

Vicaria, duplex, lib. 2. cap. 6. num. 39.

Vicaria perpetua, quomodo conſtituatur: ibid. num. 40.

Vicariatus Apoſtolici, formula proponitur, lib. 7. cap. 4. num. 67.

Vicarię perpetuę, idem iudicium, quòd de Parochiali, lib. 2. cap. 6. num. 38.

Vicarÿ Epiſcoporum, vltra montes, vocantur

tur Officiales,lib.7.cap.4.nu.12.

Nihil tamen differunt à Vicarijs generalibus,ibid.num.13.& lib.2.cap.4.num.19.

Vicarij Apoſtolici,exequuntur litteras Apoſtolicas,lib.7.cap.4.num.66.

Vicarijs Epiſcoporum,diſpenſationes etiam committuntur,lib.2.cap.4.nu.17.

Vicarijs duobus, in Diœceſi exiſtentibus, cuinam cenſeatur facta commiſſio, lib.2.cap.4.num. 25.& lib.7.cap.4.num.46.& 49.

Vicarijs habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem,non committuntur litterarum Apoſtolicarum exequutiones, ibid.num.57.

Vicario Vrbis,quando committantur diſpenſationes,lib.2.cap.4.num.20.

Vicario Capitulari, diſpenſationes non committuntur, & quarè, lib.7.cap.4.num.11.

Vicario Epiſcopi facta delegatio, an, & quando tranſeat in ſucceſſorem, num.36.

Vicario facta Commiſſio, non poteſt per Epiſcopum expediri,num.38.Et quare,num.40.& 41.

Vicario creato in Epiſcopum eiuſdem Diœceſis, ceſſat commiſſio reſpectu eius perſona,num.44.

Vicario Epiſcopi confirmati, diriguntur literę diſpenſationis, lib.7.cap.4.num 45.

Vicario Abbatis Montis Caſſinenſis, committuntur diſpenſationes, & alia reſcripta,ibid.num.62.

Vicario,cuinam littera diſpenſationis dirigenda, ſi duæ Diœceſes vnita ſint, lib.7.cap.5.num.27.

Vicario generali, quarè prępenatur nomen Dignitatis,in commiſſione reſcripti,Si in euidentem *&c.lib.9.cap.3.nu.33.*

Vicarius, quandoquè vocatur Officialis, lib.2.cap.4.num.18.

Vicarius Epiſcopi in ſpiritualibus,quomodò intelligendus,ibid num.22.

Et quando dicatur generalis,num.23.

Vicarius Epiſcopi,Delegatus à Sede Apoſtolica,ſufficit,quod ſit in ſpiritualibus, num.24.

Vicarius Epiſcopi,qualis eſſe debeat, lib.3.cap.6.num.22.

Vicarius Capitularis non concedit litteras dimiſſoriales, niſi poſt annum, &c. lib.4.cap.6.num.11.

Etiam ſi Capitulum habeat territorium diſtinctum,& exemptum,num.12.

Et ſi ante annum concedat, quaſnam pęnas incurrat,num.13.

Vicarius Vrbis,ſede vacante,concedit litteras dimiſſoriales ad ordines, num.14.

Vicarius generalis, quando concedat litteras dimiſſoriales,ſine ſpeciali mandato, lib.4.cap.6.num.10.& cap.10.num.19.

Vicarius generalis Epiſcopi, non aſſumendus, qui reſcriptorum Romana Curię praxim non calleat, lib.7.cap.2.num.116.

Vicarius generalis,litteras Apoſtolicas exequi, non poteſt,mortuo Epiſcopo, ante illarum pręſentationem, lib.7.cap.4.num.21.

Vicarius generalis,retinet iuriſdictionem, etiam Epiſcopo cenſuris innodato, ibid.num.47.

Vicarius,generalis pronunciando, litteras Apoſtolicas, eſſe ſubreptitias, functus eſt officio ſuo,num.55.

Vicarius generalis, dicitur etiam Ordinarius, lib.9.cap.3.num.32.

Vicarius,propriè non habet dignitatem,ibid.num.34.

Vicinitatis menſura,quomodo attendatur, lib.7.cap.4.num.30.

Victus veſana libidine, eſt minus culpabilis,quoad pœnas inceſtus, lib.8.cap.1.num.34.

Viduarum fauore, quamplurima emanarunt priuilegia,lib.7.cap.2.nu.90.

Viduę, non debent in Monaſterijs recipi, niſi, vt fiant moniales, lib.5.cap.15.num.26.

Viduę mulieres, quę ad ſecunda vota non tranſeunt,innumeris laudibus dignæ, lib.7 cap.2.num.9.

Virgo, debet incluſa domi conſiſtere, lib.5.cap.15.num.1.

Vis,& metus,quomodo probandi ad irritandam profeſſionem,lib.5.cap.15.nu.7.

Viuere

Viuere quis tenetur ſecundum conſuetudinem illorum, inter quos verſatur, lib.8.cap.4.num.22.

Vltimę voluntatis commutationis, cauſa quando eſt dubia, recurritur ad Summum Pontificem, lib.9.cap.7.nu.39.

Vltimę volũtatis commutatio, ab alio quàm à Papa, periculoſa, ibid.num.40.

Vnio beneficij ad vitam, habet vim diſpenſationis, lib.6.cap.4.num.14.& 18.

Vnio ad uitam, & commenda perpetua à pari procedunt, quoad reſeruationem inducendam, ibid.num.16.

Vnio ad vitam, quarè inuenta, num.17.

Vnione diſſoluta, beneficium vnitum vacat, vt prius, lib.6.cap 4.num.15.

Vniones perpetuę, ferè exulant à Curia, ibid.num.19.

Sublatæ per Concilium Tridentinum, & quare, num.20.

Voluntas nõ reducta ad actum legis, vel diſpoſitionis, nihil operatur, lib.6. cap.1. num.13.

Voluntas coacta, voluntas eſt, lib. 7. cap.7. num.41.

Voluntas ſola ſufficit ad obligationem voti in foro conſcientiæ, lib 8.cap.10.nu.2.

Voluntas teſtatoris, pro lege ſeruanda, lib. 9 cap.7.num.4 & 17.

Voluntatis defunctorum cõmutationes, ad Summum Pontificẽ ſpectant, & quando, & quibus ex cauſis poſſit Epiſcopus eas cõmutare, remiſſiuè, nu.37.& 38.

Voluntatum commutationes, variè Sedes Apoſtolica concedit, lib.9.cap.7. nu. 5.

Vota ſimplicia emittentes in Societate Ieſu, donec profiteantur, dicuntur eſſe in probatione, lib.6.cap.2.num.14.

Voti ſolemnitas, ex Conſtitutione Eccleſiæ inuenta, ibid.num.2.

Voti appellatione, intelligitur de ſimplici, lib.8 cap.10.num 3.

Voti diſpenſatio, quid ſit, ibid.nu.5.

Voti Commutatio, ſeù diſpenſatio, cauſam requirit, num.6.

Voti impedimentum, poteſt contingere publicum, & occultum, num.7.

Voti Commutationis formula pro vtroquè foro, num 8.

Alia pro foro conſcientiæ tantùm, num.9.

Voti Commutationum, plures caſus proponuntur, num.10.

Voti Declaratoria, ob infirmitates, & illius formula, num.11.

Voti in poenam Commutatio, quomodo concedatur, num.12.

Voti Dilatio, quando concedenda; plures proponuntur caſus, num.13.

Voti Dilatio, nunquam denegatur, cauſa legitima exiſtente, num.14.

Votum quid ſit, lib.8.cap.10. num. 1.

Et quotuplex, lib.7.cap.1.num.31.

Votum ſolemne, à Papa diſpenſatur, lib. 6. cap.2.num.3.

Votum, varijs modis tollitur, lib.8.cap. 10. num.4.

Vſus contrarius populorũ, ſine cõſenſu Principis, nihil operatur, lib 8 cap.4.nu.23

Vtile, per inutile, quando vitietur, lib. 7. cap.6.num.81.

Vtilitas euidens, debet exprimi in ſupplicatione pro locatione in euidentem &c. *lib.9.cap.2.num.3.*

Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ, debet eſſe conſiderabilis, & quanta, lib.9.cap.4. num.51.& 52.

Vtilitas euidens in alienatione rei Eccleſiæ, debet non modò narrari Papę, ſed etiã verificari per Delegatos, lib.9.cap.5. num.42.

Et quando dicatur euidens, ibid.num. 40.& 47.

Vtilitas euidens, eſt cauſa finalis alienationis bonorum Eccleſiaſticorum, nu. 44.

Vtilitas euidens, requiritur, etiam in noua conceſſione rei Eccleſiæ, num.46.

Vtilitas euidens, licèt appareat per decretum Delegatorum, admittitur tamen probatio in contrarium, num.48.

Vtilitas, & ſolemnitas, ſpatio triginta annorum prǽſumitur in alienatione rei Eccleſię, num.49.

Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ, quo tẽpore conſideranda, num.50.

Vtilitatis euidentis ſola cauſa ſufficit ad reſcriptum, Si in euidentem &c. *lib.9. cap.5.num 39.*

Vxorem ducens pauperem, ponit in domo ſua paupertatem, & qui diuitem, ponit tempeſtatem, lib.7.cap.5.num.50.

FINIS INDICIS.

In huius operis impreſſione (Lector beneuole) pluresẽrrores, quàm,quos hnmana imbecillitas ferre ſolet,irrepſerunt . Auctor enim,grauioribus occupationibus diſtentus,illorum correctionem,cum alijs demandaſſet,ſpe ſua fruſtratus eſt:quapropter (quod ęgerrimè tulit) non literularum tantùm,ſed dictionum eriam,& alicuius integræ periodi vitia comperta ſunt;quorum pleraq; hic notata reperies.Quare te monitum volo,vt cum in eiuſdem operis lectione,aliquid fortaſſe non benè ſonans,occurrerit,non ſtatim Auctori iraſcaris;ſed ad ſequentem animaduerſionem recucras : in ea enim ipſius Auctoris ſtudio quicquid erratum eſt,emendatum reperies . Vale.

Pag.	col.	lin.	*Errata Grauiora,*	*Correcta*
2	1	2	patete	patet
4	1	53	aſſe	eſſe
5	1	52	ſciedo	ſciendo
24	2	15	furmula	ſormula
27	2	20	ſaluatur	ſoluatur
28	4	13	reſtrictiuæ	reſtrictiuas
28	1	14	conſcriptis	conſcriptas
35	2	43	ſchimaticis	ſchiſmaticis
38	1	8	firmatam	ſormatam
		23	exendit	extendit
40	1	59	aliud	alium
42	1	41	amiſerut	amiſerunt
		49	Canonicatus	Canonicatum
		50	Canonicatum	Canonicatus
53	2	48	quam	ac
54	1	19	cum	per
		40	reiterari	reiterati
57	2	22	extendi	extendendi
58	1	23	Vrbis	Vibs
60	1	5	quid	quod
		48	Ioannem	Ioannam
61	2	29	inuincem	inuicem
67	2	42	prædeceſſor	prædeceſſore
69	2	11	remane	remanet
71	1	37	baptizati	rebaptizati
72	1	29	rebaptizante	rebaptizanti
76	2	55	referendarium	referēdariorū
77	2	39	dicetur	dicentur
79	2	48	milibus	ſimilibus
80	1	50	dabet	debet
81	1	20	frequẽtioribus	frequentiores
82	2	32	conſtjuunt	conſtituunt
83	1	15	pertinet	pertinent
83	2	5	vnquam	nunquam
84	1	37	mittuntur	mittunt
84	2	50	irregularitatē	irregularitas
91	1	44	cum	& ſic
93	1	27	decetum	decretum
95	1	5	quæ	qui
98	1	42	diſpendit	diſpendio
99	2	29	ſępè fuit *adde*	concluſum
107	2	35	qume	quem
108	1	4	obtinentom	obtinentem
117	2	25	velit	vellet
118	1	22	ipſumq; Papā	ipſeq. Papa
119	2	21	beneficio *adde*	illas omiſerint
127	1	58	aliquid	aliquod
129				
135	2	53	principio	principium
139	1	1	ſuſpendi	ſuſpenduntur
147	2	53	illiuque	illiuſquè
150	2	30	ſo	ſe

Pag.	col.	lin.	*Errata Grauiora,*	*Correcta*
152	1	4	ne	vt
153	1	41	beneficij *adde*	&
168	1	12	pecuniarius	pecuniarias
168	2	35	poſsint	poſsit
170	2	1	homicidia	homicida
171	1	43	mediatè	immediatè
			diuinæ	diuinum
172	1	5	licet *adde*	enim
177	2	8	vt	&
181	1	36	ſententiā, *dele*	non
183	2	33	monachus	monachos
186	2	1	eo *dele*	modo
189	1	50	limitat	ampliat
188	2	18	diſpoſitionem	diſpoſitione
191	1	7	alijs	alius
192	1	21	qui	quia
192	2	51	ſit	ſic
193	1	33	conceſſit	conceſſiſſet
		40	maius *dele*	indulgeri
195	1	30	Canonico abſenti	Canonicus abſens
		31	omnes diſtributiones quotidianas	
			omnibus diſtributionibus quotidianis	
197	1	5	tam	tamen
197	2	1	vel	vt
198	1	1	abſtinent	abſtineant
		28	effectibus	affectibus
199	1	1	per	pro
		1	preſenti	in præſenti
199	2	55	qus	qui
		56	eiui	eius
200	1	5	permiſium	permiſſum
213	2	4	conſueuerunt	conſueuerint
214	1	20	tenentur	tenetur
218	1	33	ei	eis
		36	debet	debent
		37	eo	eis
		57	diximus	duximus
220	2	2	ſimoniata	ſimoniaca
		21	conuinctus	conuictus
222	1	6	ſolæ	ſola
222	2	12	miniſtandum	mirandum
234	1	15	nec	hæc
237	1	37	profeſsionis	probationis
237	2	17	tranſit	tranſiuit
266	1	51	Epiſcopos	Epiſcopus
276	2	43	ſimiles	ſimilia
294	1	32	quod	quæ
310	2	32	prout mea	prout in meā
312	0	2	componendi	componendis

Pag.	col.	lin.	*Errata Grauiora*	*Correcta*
314	1	52	quæſtione	quæſtio
		58	partis	partus
318	2	58	verificares	verificare
324	1	17	& quo *dele*	&
333	1	27	Epiſcopi	Epiſcopo
		35	cuius	eius
337	1	53	motiatur	moriatur
342	1	29	Archiepiſco- pus	Archiepiſco- poi
		32	caputo mniũ	caput omniũ
343	1	18	poſimodum	poſtmodum
344	1	30	oppidorumq;	oppidorum
346	0	6	Epiſcopali	Epiſcopalis
348	2	34	degnoſcendus	dignoſcendus
350	2	46	clauſulas	clauſula
351	2	21	abeſſe	obeſſe
354	1	12	menſem	mentem
355	2	49	menſis	mentis
357	2	8	Diœceſi	Diœceſis
359	2	54	ſtricti iuris *adde*	fit
372	2	40	dirigi	dirigitur
373	1	51	Notarios	Notarius
377	2	19	expreſſio	expreſſo
380	2	6	per eo	pro eo
385	1	11	ex	&
		36	ſecundo gradu	*dele* gradu
	2	30	dirimenſibus	dirimentibus
386	1	50	generalem	Conciliarem
394	2	19	cognitio de- bet	cognitio non debet
395	2	11	&	ex
399	2	1	faciat, vel exe- quatur	faciant, vel exequantur
		3	Ordinario	Ordinarij
406	1	55	nuncuparoru	nuncupatorũ
418	2	38	excommunica tr	excommunicãtur
421	1	1	ſupradictæ	ſupr adictus
423	1	23	egent	egere
426	2	41	imminere	immineret
427	2	41	mandatis	mandati
428	2	38	ingreſſum	ingreſſu
432	2	55	diſpenſaret	diſpenſaſſet
435	2	15	aliquis	aliquibus
		31	dolendam	dolendum
437	0	24	aduiandum	ad obuiãdum
441	2	18	moueri	moneri
443	1	30	ignouerint	ignorauerint
447	2	34	multas	multis
448	1	33	putatiuæ	putatiui
449	2	46	directè	indirectè
		47	diſtruendo	deſtruendo
450	1	1	cum tamen	*dele* cum
452	2	44	perſeueret	perſeuerent
455	2	57	nouum eſt	nouum nõ eſt
		58	eſt	&
456	1	52	matrimonij	matrimonijs
		55	publicę obtractus	publicè cõtractis
		56	ac Epiſcopo	ac ab Epiſcopo
457	2	58	exigenta	exigente
458	2	27	ſingularum	ſingulare
459	1	15	quæ ita idem	quæ eidem
465	1	1	diſpenſatione	diſpenſatos
465	2	31	illas	illos

Pag.	col.	lin.	*Errata Grauiora*	*Correcta*
467	1	40	dicto	dictio
469	1	8	affectu	effectum
470	2	27	cum il illis	cum in illis
471	2	3	earum	eorum
474	2	15	efficax *adde*	aut
475	1	7	appoſitus	appoſita
483	1	28	reformatoriũ	reformatoriũ
489	2	37	nec	in
491	1	27	coniungio	coniugio
491	2	4	erit	erat
493	2	18	maximum	maximam
494	1	27	inuictæ	iniunctæ
499	1	31	paxim	praxim
		48	imbi	inibi
504	1	9	impedimentũ	impedimenti
504	2	20	diſpenſauit	deſponſauit
506	2	6	ſit arrihis	ſit arrhis
511	1	11	comunem	commune
511	2	55	aſſentia	eſſentiam
514	1	56	poſſe	poſſet
514	2	23	conſenſu	conſenſus
517	2	58	impedimentũ	impedimento
519	1	26	virum	ſiuè
523	2	54	affectus	effectus
528	1	50	ſtimulus	ſtimulis
		56	forſitam	forſitan
534	2	4	fuerint	fecerint
		58	quamuis	quamuis
541	0	33	amonemus	amouemus
		47	ſurroget	ſubroget
		47	manus	munus
542	0	33	expediti	expediri
548	1	10	a ienatione	alienationes
553	2	49	exitit	extitit
562	1	28	ſedi	ſedis
		33	committit	committi
562	2	17	expreſſos	expreſſo
565	2	29	locatorie	locatione
568	1	1	in enis viden- tem	nisi, in euiden- tem
574	1	21	fructum	fratrum
574	2	36	preferrendus	præferendus
576	2	48	admittuntur	admittantur
578	2	47	ſiuè aliud	ſiuè ad aliud
579	1	25	peritionis	petitionis
581	1	43	exphyteuſis	emphyteuſis
583	2	11	qualitatis	qualitate
585	1	50	actu	actus
590	2	58	c.ſum	c.cum
591	2	16	*dele*	ſibi
592	1	15	de conſtis	de conſtit.
596	1	55	nnnnullis	nonnullis
623	2	32	permuratio- nes	permutatio- nes
628	2	18	repetire	repererit
639	0	30	ommiſſis	omiſſis
640	0	23	quacumq;	quacunq;
646	1	1	allijs	alijs
649	1	34	accepiens	accipiens
550	2	26	cenſæatus	cenſeatur
651	2	34	conſtitutur	conſtituitur